

تصوير ابو عبد الرحمن الكردي

المصباح الموفى
في تلابيب تفسير

ابن كثير

للامام: اسماعيل بن عمر ابن كثير

بـ كـ و ر د ي

الجمادى

سنة من العلماء

بإشراف الشيخ محمد بن محمد بن مبارك خوري

و من خراسان

على هامش عمالة برينسي

بمطبعة دار الكتب

٢٠١٢

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ناسنامه تفسیر

- ناوی تفسیر: تفسیر ابن الکثیر به کوردی
- وه رگیترانی: علی حاجی عبدالله پریسی
- نورهی چاپ: یه کهم ۲۰۱۲
- شوینی چاپ: تاران
- هه له چنی و دیزاین: ابراهیم معروف

بلاوکار:

ناوهندی روشنیپر بو چاپ و بلاوکردنه وه

سلیمانی

﴿ وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْنَا الْمَلْتِكَةُ أَوْ نُنزِلُ رَبَّنَا لَقَدِ اسْتَكْبَرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ وَعَتَوْا عُتْوًا كَبِيرًا ﴿١٦﴾ يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلْتِكَةَ لَا بُشْرَىٰ يَوْمَئِذٍ لِلْمُجْرِمِينَ وَيَقُولُونَ حِجْرًا مَّحْجُورًا ﴿١٧﴾ وَقَدِمْنَا إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِن عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبْكَ مَثُورًا ﴿١٨﴾ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ مُّسْتَقْرَرًا وَأَحْسَنُ مَقِيلًا ﴿١٩﴾ ﴾

باسی لاساری و پکی خوانه ناس

خوای گوره باسی لاساری و نارپکی خوانه ناسان ده کاتو ده فهرموویت: ﴿ وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْنَا الْمَلْتِكَةُ ﴾ واته: نه وانهی به هیوای گه یشتن به دیداری نئیمه نین ده لئین: بوچی فریشته کان نایه نه لای نئیمه ش وهک چوونه ته لای پیغه مبه ران، وهک خوای گوره له نایه تیکی تردا فهرموویته: ﴿ قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ حَتَّىٰ نُؤْفَىٰ بِشَيْءٍ مَّا أَوْفَىٰ رَسُولُ اللَّهِ ﴾، واته: ده لئین نئیمه هرگیز باوهر ناهئین هتا وینهی نه وهی به پیغه مبه رانی خوا دراوه به نئیمه ش نه ریت. له وانه شه مه به سستیان نه وه بیت لیره دا که نه لئین: ﴿ لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْنَا الْمَلْتِكَةُ ﴾ که فریشته کان به چاری خومان ببینین، پیمان بلئین که محمد ﷺ پیغه مبه ری خودایه وهک ده لئین: ﴿ أَوْ تَأْتِي بِاللَّهِ وَالْمَلْتِكَةِ قَبِيلًا ﴾، واته: یان خواو فریشته کان بیئی پوهی پوو (بیان ببینین). واته: یان خودا خویو چند فریشته یه که بیتهو پوهی پوهی یه کمان بکه ره وه، بویه گوتوویانه: ﴿ أَوْ نُرَىٰ رَبَّنَا ﴾ واته: یان خوای خومان باببینین؟ خوای گوره فهرموویته: ﴿ لَقَدِ اسْتَكْبَرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ وَعَتَوْا عُتْوًا كَبِيرًا ﴾ واته: به راستی نه وانه له ده روونی خویاندا خویان به گوره ده زانی وه سه ره که شیه کی گوره یان کرد. یانی نه وهنده له خویان گورپاون هر باس ناکریت. بویه ده فهرموویت: ﴿ وَلَوْ أَنَّا زُلْنَا إِلَى الْمَلْتِكَةِ وَاكْمَمَهُمُ التُّرُوقَ وَحَشَرْنَا عَلَيْهِمْ كُلَّ شَيْءٍ قُبُلًا مَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ وَلَكِنْ أَكْرَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴾، واته: وه بیگومان نه گهر نئیمه فریشته مان بق لای شو (بیباوه) انه بناردایه و مردووه کان قسه یان له گه ل بگردنایه و هه موو شتی کمان بق کوبگردنایه ته وه پوهی پوو به پیش چاویانه وه (یان کومه ل کومه ل) بپوایان نه ده مهینا، مه گهر خوا بیه وی، به لام ندریه یان نازانو بیئاگان. پاشان خودای مه زن ده فهرموویت: ﴿ يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلْتِكَةَ لَا بُشْرَىٰ يَوْمَئِذٍ لِلْمُجْرِمِينَ وَيَقُولُونَ حِجْرًا مَّحْجُورًا ﴾ نه وانه له پوزنیکا چاویان به فریشته کان ناکه ویت که باشو

۱ الانعام (۱۲۴).
 ۲ الاسراء (۹۲).
 ۳ الانعام (۱۱۱).

خبر بيت بويان، به لكو له و پڙه د اكه فريسته كان ده بينن هيچ مژده به كيان پي نادريت، نه م كاره ساته كاتيک پووده دات كه نه و كه سانه وان له گيان داندان و خريکه گيانيان دهرده چيټ له و كاتهدا فريسته كان پييان ده لئين: پڙون ون بن و مژده بيت نيوه ده چنه ناو ناگر له گه ل توپه يى خودادا نه و خودابه ي كه به سر هم مو شتيكدا زاله. فريسته كان له كاتي دهرچووني گياني خوانه ناساندا نه لئين: نه ي گياني پيسي بڙگن! بڙ دهره وه له و لاشه پيسه، دهرچو و بڙ بڙ ناو ناگره تاودراوه كه كه پره له ناوي كول و سيټه رى چپه دوكل نه به سه رتانه وه، نكولي ده كه نو نايانه ويټ بيټه دهر و به ناو لاشه دا بلاوه ده كه ن، فريسته كانيش لتيان دده نو ده كيشن به پشت و دهم و چاوياندا وه ك خوي گه و ره فهرموويه تي: ﴿وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ يَتَوَفَّى الَّذِينَ كَفَرُوا الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَارَهُمْ﴾، واته: وه نه گهر ده تبيني كاتي فريسته كان گياني بيټاوه پان ده كيشن له دهم و چاوو پاشيان دده نو. وه فهرموويه تي: ﴿وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ الظَّالِمُونَ فِي غَمَرَاتِ الْمَوْتِ وَالْمَلَائِكَةُ بَاسِطُوا أَيْدِيَهُمْ﴾ نه گهر نه بيني كاتيک سته مكاران له سه ره مرگان و فريسته كان ده ستيان بڙ دريژ ده كه ن، واته لتيان دده نو ﴿أَخْرِجُوا أَنفُسَكُمُ الْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنتُمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ وَكُنتُمْ عَنْ آيَاتِهِ تَسْتَكْبِرُونَ﴾، واته: ^۱ (پييان بلي) خوتان دهر ياز بكن (له م نارپه حه تي گيان كيټشانه) نه مرږ پاداشتي ريسواكر دهر ديتنه وه به هڙى نه وه ي كه قسه ي ناراستان هه لده به ست به دهم خواوه و خوتان به گه و ره ده زاني له به رامبه ر ثايه ته كاني خودادا. هر له به ر نه وه يه خوداي مهن ليره دا و له م ثايه ته دا فهرموويه تي: ﴿يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلَائِكَةَ لَا بُشْرَىٰ يَوْمَئِذٍ لِلْمُجْرِمِينَ﴾ پڙيک كه فهرسته كان ده بينن، هيچ مژده به كيان پينييه بڙ سته مكاران، نه م ژيانه به پيچپه وانه ي ژياني خاوه ن باوه پانه وه يه كه له كاتي گيان دهرچوونياندا فريسته كان مژده ي ژيانيكي خوش و چاكيان دده نه ي كه به ده ست هيناني ژيانيكي پر به خته وه رى و كامه رانيه، كه هر گيز نابريته وه، وه ك خوداي مهن ده فهرموويت: ﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٢٠﴾ تَحَنُّنًا إِلَىٰ بَنِيكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهَىٰ أَنفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدْعُونَ ﴿٢١﴾ تَزَلَا مِنْ عَفْوَ رَبِّمْ﴾، واته: به راستي نه وانه ي وتيان خوا په روه ردگارمانه و له

۱ الانفال (۵۰).

۲ الانعام (۹۲).

۳ فصلت (۲۰-۳۲).

پاشان راست (له سەر ئایین) بەردەوام بوون فریشتەکان پۆل پۆل دینە لایان (کاتی مردن یان زیندووبوونەوه) (پێیان دەلێن) مەترسنو خەفەت مەخۆن وە مژدەبەیت لیتان ئەو بەهەشتەیی که بەلێنتان پێی درابوو. ئێمە لە زانیی دنیاو پۆژی دوایدا دۆستی ئێوهین وە لەو (بەهەشتەدا) هەرچی خەزی لێ بکەئ بۆتان نامادەیه وە هەرچی داوا بکەن لەویدا لە خەزەمتان دایە پێزێلێتانو میوانداریه لە لایەن خۆی لێبوردەیی میهرهبانەوه. وە لە فەرموودەیی سەحیحدا هاتووہ لە بەرانی کۆپیی عازیبەوه (البراء بن عازب) که فریشتەکان ئەلێن بە گیانی خاوەن باوهر ئەئ گیانی پاک لە لاشەیی پاکدا، تو ئاوەدانن کردووہتەوه، ئەئ گیانەکه بێرە دەرەوه بۆ شوینی حەسانەوه و بەختەوهری بۆ لای پەرورەدگارێک که توپەر نییە^۱. هەندیکێتر وتویانە: بەلکو مەبەست بەم ئایەتە: ﴿يَوْمَ بَرُونَ أَلْمَلِكَةَ﴾ واتە: لە پۆژی قیامەتدا، ئەمە قەسەیی موحامیدو زەحاک و کەسانی تریشە، هیچ جیاوازیەک نیە لە نێوان ئەم قەسەیدا و ئەویشی لە پیشەوه باسماک کر، چونکە فریشتەکان لەو دوو پۆژەدا واتە لە کاتی مردن و پۆژی قیامەتیشدا خۆیان پیشانی خاوەن باوهران و خاوەنناسان دەدەن، مژدە ئەدەنە خاوەن باوهران بە دلۆفانی و پەرمانەندی خودا لێیان و هەوالیش دەدەنە خاوەنناسان بە پەرەنجەر بون و هەناسە ساردیان چونکە لەو پۆژەدا هیچ مژدەیهک نیە بۆ تاوانباران، ﴿وَيَقُولُونَ حَبْرًا حَبْرًا﴾ واتە: پێیان ئەلێن: مژدە لە ئێوه حەرمانەو، ئەمەر پزگاریبوونتان نیە، ئەسلی (الحجر) واتە: پێی پێنەدان. وە ک ئەوهی که ئەوتری: دادوهر حیجری خستووہتەسەر فلانەکەس، کاتیک که نەیه لیت بەسامانەکی مامەلەبکات، ئیتر ئەو کەسە موفلیس بووبیت - واتە تیکشکاوه لە کاسپیا - یان سەفیه واتە: مال و سامان لە دەستیدا ناوەستی و بە فەرپۆی دەدات، یان مندالە یان هەر شتیکی تر وە ک ئەمانە، بەهەمان شیوه شوینیک لای که عەبدا ناوبراوه بە (الحجر)، لەبەر ئەوهی ناییت ئەو کەسانەیی تەوافی تیدا دەکەن، لەو پۆه دەست بکەن بە تەواف کردن، بەلکو دەبیت لە پشتمەوه دەست بە تەوافکردن بکەن، وە هەرلەبەر ئەمەیه که بە عەقل دەگوتریت حیجر چونکە خاوەنەکی دەگیریتەوه لەو شانەیی که خراپن و ناییت بکرت، مەبەست لێرەدا ئەوهیه که ئەو زەمیرە (الضمیر) لەم ئایەتدا که دەفەرموویت: ﴿وَيَقُولُونَ حَبْرًا حَبْرًا﴾ بۆ فریشتەکان دەگیریتەوه، واتە فریشتەکان ئەلێن: مژدە لە ئێوه حەرمانە... ئەمە قەسەیی موحامیدو عیقریمەو حەسنو زەحاک و قەتادەو عوتبەیی عەوفی و عەتای خۆراسانی و خوصەیفو کەسانی تریشە، ئیبنو جەریریش هەر ئەم راپەیی هەلبزاربووه^۲. ئیبنو جەریر

^۱ مسلم (۲۲۰۲/۴).

^۲ الطبری (۲۵۶/۱۹)، الدر المنثور (۲۰۶/۴).

دهیگریته وه له ئیبنو جوره بجه وه که دهلی: ئەمه قسهی موشریکه کانه^۱. ﴿يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلَائِكَةَ﴾ واته: خۆ ده پارێزن له فریشته کان. له بهر ئەوه کاتیگ عه ره به کان کاره ساتیکیان توش ببوایه یان توشی نارهحه تیهک بهاتنایه ده یان گوت: ﴿حَبْرًا مَّحْجُورًا﴾ ئەم وتهیه هه رچه نده قسهی له سه ره، به لایم به نیسه تی ده که قه وه مانا که ی دوره لیبه وه و نایگریته وه. پای جمهوریش به پیتچه وانیه ئه و پایه وه یه.

خودای مه زن ده فرموویت: ﴿وَقَدِمْنَا إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِن عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبْآءً مَّنشُورًا﴾ واته: هاتین هه ر کرده وه یه کیان کردبوو هه موویمان وه هکو تۆزی په رش و بلاو لئ کرد. یانی: هه ر کارێکیان کردوو له دنیا دا له پۆزی قیامه تدا کاتیگ که خوای گه وره مو حاسه به ی عه بده کانی ده کات که چیان کردوو له چاکه وه له خراپه، ده رده که ویت که ئه و موشریکه کانه هیچ سوودو به هه ره یه ک وه رناگرن له و کردارانه ی که له دنیا کردوویانه و ایان زانیوه که ده بیته هۆی پزگار بوونیان له قیامه تدا، له بهر ئەوه ئه و کارانه ی ئه وانه کردوویانه پاک و بۆ خوا نه بیته و شه رع به یاری له سه ر نه دات ئه و کاره به تاله و وه رناگریت، کارو فرمانیی خوانه ناسانیش له وه زیاتر نیه، هیچ کردارێکیان لئ وه رناگریت له و پۆژه دا، بۆیه خودای مه زن فرموویته: ﴿وَقَدِمْنَا إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِن عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبْآءً مَّنشُورًا﴾ سو فیانی سه وری ده لی: له ئه بو ئی سحاقه وه له حاری سه وه ئه ویش له عه لی یه وه (په زای خوای لئ بیته) له مانای ئەم ئایه ته دا ﴿هَبْآءً مَّنشُورًا﴾ ده لی: وه ک ئه و پۆشنایی و تیشکی خۆره ی که له کلاو پۆشنه وه ده چیته خواره وه، هه ر به م شیوه یه به جوړیکی تر له عه لیه وه پڕوایه ت کراوه، هه ره وه ئەمه له ئیبنو عه با سو و مو جا هیدو عی کریمه و سه عیدی کوپی جو به یرو سه دی و زه حاک و که سانی تری شه وه پڕوایه ت کراوه.^۲ هه ر به و شیوه یه حه سه نی به سه ریش ده لی: ئه و تیشک و پڕوناکیه یه که له کلاو پۆشنه ی یه کیکه وه ده چیته خواره وه، خۆ نه گه ر چوو بیگریت بۆی ناگریت،^۳ ئه بو لئه جو هه ص له ئه بو ئی سحاقه وه ئه ویش له عه لیه وه ده لی: ﴿هَبْآءً مَّنشُورًا﴾ واته: تۆزی با برده ی چوارپئ - مه رو مالات - هه ر به م شیوه یه له ئیبنو عه با سو و زه حاک و عبدا الرحمن ی کوپی زه دیدی کوپی ئه سه له مه وه پڕوایه ت کراوه، قه تاده له م ئایه ته دا ﴿هَبْآءً مَّنشُورًا﴾ ده لی: ئایا گه لای وشکی دره خت بینیه که با ده بیات؟ ﴿هَبْآءً مَّنشُورًا﴾ ئه و گه لایه^۴. له یه عه لی کوپی عه بیده وه ده لی: ﴿هَبْآءً﴾ ئه و تۆزه یه که با ده بیات، ئه نجامی ئەم هه موو

^۱ الطبري (۲۵۴/۱۹).

^۲ الطبري (۲۵۷/۱۹، ۲۵۸).

^۳ الطبري (۲۵۷/۱۹).

^۴ الطبري (۲۵۸/۱۹).

تسه په نه وه ده گه به نیت که کردارى خوانه ناس وه ک شتیکی بی نرخ و بی بایه خ و ایه که خاونه که هیج سویدیکی لی وه رناگریت وه خوی گه وره فرمویه تی: ﴿مَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ أَعْمَالُهُمْ كَرَمَادٍ اشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ﴾^۱، واته: نه وانه ی بیروا بوون به په روه ردگاریان نمونه ی کرده وه کانیان وه ک خوله میشیک و ایه به توندی با لئی هه لکرد بیت. وه فرمویه تی: ﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يُطْلَوْنَ صَدَقَتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى كَالَّذِي يُنْفِقُ مَالَهُ رِثَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ فَأَصَابَهُ وَابِلٌ فَتَرَكَهُ صَلْدًا لَا يَقْدُرُونَ عَلَى شَيْءٍ وَمَا كَسَبُوا﴾^۲، واته: نه ی نه وانه ی بهواتان هیناوه خیرو به خشینه کانتان بوچه ل مه که نه وه به منته نان و نازاردان و دل نیشان وه ک نه وه که سه ی مال و سامانی خوی به خت ده کات بو پوپامایی خه لک وه باوه پی نیه به خاوبه پژی دواپی، جا وینه ی نه وانا که وه ک بریدیکی لوس و ایه که کلکی که می به سه روه و بیت نینجا بارانیدیکی لیزمه ی لی بدات وه به رده که بهینتیه وه به پوتی، ناتوان هیج له وه ی که کردویانه ده ست بخن. وه فرمویه تی: ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمْ كَرَثِمٍ يَرِيعُهُ يَسْبُهُ الظُّلُمَانُ مَاءٌ حَقٌّ إِذَا جَاءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا﴾^۳، واته: وه نه وانه ی که بیباوه پن کرده وه (چا که) کانیان وه ک سه رابیک و ایه (سه راب تیشکی که کاتی زور گه رما له بیباوندان وه ک نار دیته پیش چار) له بیباوندان (بریسکه بداته وه) (که سنیکی) زور تینوو به ناوی ده زانی (له دورده وه) (به په له ده پوات بوی) کاتیک ده گاته لای هیج به دی ناکات.

شویز و جیگه ی خه لکی به هشت

خودای مهن ده فرمویت: ﴿أَصْحَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ مُّسْتَقَرًّا وَأَحْسَنُ مَقِيلًا﴾ واته: له پژی قیامه تدا جی و شویزی پشودانی به هشتیه کان چاکترین شوینه. وه خودای مهن ده فرمویت: ﴿لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ الْفَائِزُونَ﴾^۴، واته: دوزه خیان و به هشتیان وه ک یه ک نین به هشتیان بزگاری سه رکه وتون. چونکه خه لکی به هشت به ره و پله به رزه کان و کوشکه نارامه کان ده پون، وه له شویزیک زور خوش و جوان و پازاوه دان ﴿خَالِدِينَ فِيهَا حَسُنْتَ مُسْتَقَرًّا﴾

^۱ ابراهیم (۱۸).

^۲ البقرة (۲۶۴).

^۳ نود (۳۹).

^۴ الحشر (۲۰).

وَمَقَامًا^۱، واته: بی برپانه وه تنییدا ده میننه وه چن جیگو و شوین و مانه وه به کی جوان و خوشه. خه لکی ناو ناگریش به ره و قولایی ناو ناگر ده پۆن و هر هه ناسهی سارد هه لده کیشن و هه موو جوړه جهر به زه و نازارو سزایه ک ده چیژن ﴿إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا﴾^۲، واته: به هوی نه و کرده وهی که لیبان و هر گیراوه، نه و شوینه یان و هر گرتووه و پزیشتون بوی، به پیچه وانهی خه لکی ناو ناگر که هیچ کرداریکی وایان نیه به ره و به هشت بیانبات، وه پزگاریان بکات له ناگر، خوی گوره باسی ژبانی به خته وهران ده کات بق نه وهی چاکتر له ژبانی به دبختان ناگادار بین که چه نده ژبانیان خراپه، سه عیدی کوپی جوبه یر ده لی: خوی گوره که له لیپرسینه وه ده بیته وه له نیوه پۆدا خه لکی به هه هشت ده چین بق پشودان له ناو به هه شد او خه لکی ناو ناگریش بق ناو ناگر، خوی گوره فره موویته: ﴿أَصْحَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ مُّسْتَقَرًّا وَأَحْسَنُ مَقِيلًا﴾ عیکریمه ده لی: من نه و کاته ده زانم که خه لکی به هه هشت ده چنه به هه هشت و خه لکی ناگر ده چنه ناو ناگر، نه و کاته یه که له دنیا دا خور زور به رز ده بیته وه خه لکی ده گه رینه وه بزماله و یان بق پشودان، جه هه نه میه کان ده پۆن بق ناو ناگرو به هه شتیه کانیش په وانه ده کرین بق به هه هشت له وی ده حسینه وه و جگری نه هه نگیان پی ده دریت و هه موو تیر ده خون. وه ک خوی گوره له م نایه ته دا فره موویته: ﴿أَصْحَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ مُّسْتَقَرًّا وَأَحْسَنُ مَقِيلًا﴾.

﴿وَيَوْمَ تَشَقُّقُ السَّمَاءُ بِالْغَمِّمِ وَنُزِّلَ الْمَلَائِكَةُ تَنْزِيلًا﴾^(۱۵) الْمَلَكُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ لِلرَّحْمَنِ وَكَانَ يَوْمًا عَلَى الْكَافِرِينَ عَسِيرًا ﴿۱۶﴾ وَيَوْمَ يَبْصُرُ الظَّالِمُ عَلَى يَدَيْهِ يَكْفُورُ لِمَلِئَتِي أَنْفُذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَيْبًا ﴿۱۷﴾ يَوْمَئِذٍ لِيَنبُذَنَّ لَوْ أَوْجَدُوا مُنَادًا يَدْعُهُمْ إِلَى الْيَمِينِ فَقَالَ لَهُ الْمَلَأُ الْمَلَائِكَةُ كَفُّوا عَنْهُ يَوْمَئِذٍ عَلِيمٌ ﴿۱۸﴾ لَقَدْ أَضَلَّتْ عَنْ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَتْهُ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَدُولًا ﴿۱۹﴾ ناره حه تیه کانی پۆزی قیامهت و ناهه فکار خوزگه ده خوزیت که به پبی پیغه مبه ردا (ﷺ) برویشتایه

خوادی مه زن ده فره موویته: ﴿وَيَوْمَ تَشَقُّقُ السَّمَاءُ بِالْغَمِّمِ وَنُزِّلَ الْمَلَائِكَةُ تَنْزِيلًا﴾ خوی گوره باسی کاره سات و ناره حه تیه کانی پۆزی قیامهت ده کات که چه نده ها به سه ره اتی گوره و گرتگ په ووده ات تنییدا له وانه: ناسمانه کان پارچه پارچه ده بین و وه ک کومه له هه وریکی په وون به رچاو ده که ویت و فریشته کانیش به ره و سه زه مین به کومه ل دین و ده وری نه و خه لکه ده دن له مه حه ردا - له

۱ الفرقان (۷۶).

۲ الفرقان (۶۶).

گورده پانی قیامه‌ندا - پاشان خوی گوره دیتو موحاسه‌به بیان ته‌واو ده‌بیت، مواهید ده‌لینت:

مه‌روه‌کو خوی گوره فه‌رموویته: ﴿هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَهُمُ اللَّهُ فِي ظُلْمٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالمَلَكُتُكُةُ وَفُضِيَ الْأَمْرُ إِلَى اللَّهِ تُرْجِعُ الْأُمُورَ﴾^۱ واته: نایا نه‌وانه چاوه‌پوانن خویان بق بیت له ناو چند پارچه مه‌وریکسی سپیدا مه‌روه‌ها فریشته‌کان (یان بق بیت) وه کاره‌که کورتایی بی بیت، وه مه‌موو کاریک مه‌ر بق لای خوا ده‌که‌پیتوه^۲. خوی مه‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿الْمَلِكُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ لِلرَّحْمَنِ﴾ واته: له و پۆژده‌دا فه‌رمانپه‌وایته‌ی ته‌نها بق خوی میهره‌بانه. وه‌ک نه‌م نایه‌ته‌که ده‌فه‌رموویت: ﴿لَسِنَ الْمَلِكِ الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَحْدُ الْقَهَّارِ﴾^۳، واته: (خوا ده‌فه‌رموویت): نه‌م‌و پادشایته‌ی ده‌سه‌لات بق کتیه (وه‌لام نادریته‌وه)، (خوی ده‌فه‌رموویت) مه‌ر بق خوی. تاکو ته‌نهایه‌که به‌سه‌ر مه‌موو شتی‌کدا زال. له فه‌رمووده‌ی سه‌حیددا هاتوه: (خوی گوره به‌ده‌ستی راستی ناسمانه‌کانی ده‌پیتته‌وه و به‌ده‌سته‌کی تری زه‌مینیش ده‌گری)، پاشان ده‌فه‌رموویت: (من فه‌رمانپه‌وام، من به‌سه‌ر مه‌موو شتی‌کدا زالم، فه‌رمانپه‌واکانی سه‌ر زه‌مین له‌کوین؟ نه‌وانه‌ی خویان به‌زال ده‌زائن له‌کوین؟ نه‌وانه‌ی خویان به‌زل ده‌زائن له‌کوین؟)^۴، ﴿وَكَانَ يَوْمًا عَلَى الْكٰفِرِينَ عَسِيرًا﴾ واته: بق نه‌وانه‌ی که‌خوا نه‌ناسن نه‌و پۆژده‌نذر گران و سه‌خته، چونکه پۆژی دادپه‌روه‌ری و موحاسه‌به و هه‌لاویزانه وه‌ک خوی گوره فه‌رموویته:

﴿فَذٰلِكَ يَوْمًا يَوْمٌ عَسِيرٌ ﴿۱﴾ عَلَى الْكٰفِرِينَ عَسِيرٌ﴾^۵، واته: نه‌و پۆژده‌ پۆژکی سه‌خت و گران، له‌سه‌ر کافران سوک و ناسان نیه. نه‌مه‌ حال و گوزه‌رانی خه‌لکی بی‌دینه، به‌لام خاوه‌نباوه‌ر خوی مه‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿لَا يَحْزَنُهُمُ الْفَرَجُ الْاَكْبَرُ﴾^۶، واته: غه‌مباریان ناکات ترسه‌ه‌ره‌ که‌وره‌که (له‌قیامه‌ندا). پاشان خوی مه‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿وَيَوْمَ يَعْصُ الظَّالِمُ عَلٰنٌ يَدَّيْهِ يَقُولُ يَلَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا﴾ خوی گوره‌باسی سه‌تمکاران ده‌کات که‌چه‌نده‌په‌شیمانن و په‌نجه‌ی خویان ده‌که‌زن که‌بوچی شوین پیگای پیغه‌مبه‌ر نه‌که‌وتن و پیگای تریان گرتبه‌ر، له‌و پیگه‌راسته‌په‌ونه‌ی خدا

^۱ البقرة (۲۱۰).

^۲ الطبري (۲۶۰/۱۹).

^۳ غافر (۱۶).

^۴ فتح الباري (۳۷۹/۱۱)، مسلم (۲۱۴۸/۴).

^۵ العنبر (۹-۱۰).

^۶ الانبياء (۱۰۲).

لایاندا، له پږځی قیامتدا په شیمانن بهلام په شیمانی هیچ سوویدیکی نیه بډیان، په نجهی خوی دهگه زیتو له داخو خهفته هه ناسه هه لده کیشیت، هیچ جیاوازی یه ک نیه له وده ا نم نایه ته له سهر عوقبهی کوپی نه بو موعیت (عقبه بن ابي معیط) هاتبیته خوار یان له سهر هر که سیکی تر له و به دبختانه، نایه ته که گشتگیره و هه موو سته مکاریک دهگریته وه، خوی گوره فهرموویه تی: ﴿یَوْمَ تَقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَا لَيْتَنَا اطْعَمْنَا اللَّهَ وَاَطْعَمَنَا الرَّسُولًا﴾، واته: پږځی که دهم و چاویان له ناگری نږه خدا نم دیوو نه ویدیو دهگریت دهلین: خوزگه گوپرایلی خواو گوپرایلی پیغه مبرمان بگردایه. هه موو ناهه تی کاریک له و پږځه دا زږر په شیمانو له داخو خهفته په نجهی خوی دهبات به ده ماو - دهیگه زئی - نه لی: ﴿يَوْمَئِذٍ لَيْتَنِي لَمْ اَتَّخِذْ فَلَانًا خَلِيلًا﴾ نای تیاچوون بؤ من خوزگه فلانه که سم نه کردبا به هاوهلی خوم. واته: خوزگه نه و که سهی که منی له پتی پاست لادا و به ره و پتی پپوچ بردمی و به دبختی کردم هر دږست و هاوهلم نه بوایه، نه مهیش هر یه کسانه به وهی نومه یی کوپی خه له فو نوبه یی کوپی خه له فی برای و که سانی تریش ﴿لَقَدْ اَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ﴾ واته: به پاستی نه و له قورنانه منی لادا ﴿بَعْدَ اِذْ جَاءَنِي﴾ دوی نه وهی که قورنانه پیگه پشت. خوی گوره پیش ده فهرموویت: ﴿وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْانْسَانِ خَدُوْلًا﴾ واته: شهیتان به رده وام خه لکی دور ده خاته وه له قورنانه و به ره لای ده کاو، له شتی پپوچدا به کاری ده هینیت و له بهر چای شیرینی ده کات.

﴿وَقَالَ الرَّسُوْلُ يَرْبِّ اِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُوْا هٰذَا الْقُرْاٰنَ مَهْجُوْرًا ﴿٣٠﴾ وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا مِّنَ الْمَجْرِمِيْنَ

وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ هٰدِيًّا وَنَصِيْرًا ﴿٣١﴾

پیغه مبر (ﷺ) نارمزایی خوی دهرده بریت نه و که سانه ی که دږایه تی دهگن

خودای مزن ده فهرموویت: ﴿وَقَالَ الرَّسُوْلُ يَرْبِّ اِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُوْا هٰذَا الْقُرْاٰنَ مَهْجُوْرًا﴾ خوی گوره باسی به نده و پیغه مبر ی خوی محمد (ﷺ) ده کات که ده لی: نه ی په روه ردارم که له که م شوینی نم قورنانه نه که وتن و گوپیان بؤ نه گرت، چونکه موشریکه کان گوپیان بؤ قورنانه نه ده گرت و ده ستیان ده کرده قاله قال هه تا نه بییستن وه که خوی گوره فهرموویه تی: ﴿وَقَالَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا لَا تَسْمَعُوْا لِهٰذَا الْقُرْاٰنِ وَالْقَوٰفِيْرِ﴾، واته: وه بیباوه ران (به یه کتریان) دهوت گوئی مه گرن بؤ نم قورنانه و شتی پپوچ پی تیکه ل بکن. خوانه ناسان ده یانگون گوئی بؤ نم قورنانه مه گرن و خوتان سه رقال بکن و

۱ الاحزاب (۶۶).

۲ فصلت (۳۶).

قسهی تر بکن بق نهوهی لئی حالی نهبن، ثمهش نیشانهی نهویه که نهیانددهویست بروای بی بهینن و لئی دورده که وتنه وه و پشستیان تیده کردو شوینی نه ده که وتنو فرمانه کانیان به جی نه ده هینا له جیاتی نه وه دا خویان خه ریک ده کرد به شیعو گورانی وتنو قسهی بی هوده و پپوچ و هر شتیکی تر بق نهوهی که گوی له قورئان نه گرن، داواکارین له خودای گوره و خاوهن به هر وه که توانای به سر هموو شتیکیا هیه، لاماندا له و شتانهی ده بیته هوی توپه بوون و په نجانی خوی به کارمان بیئت له و شتانهی که خوی لئی پازیه و له خویندنی قورئان و تیگه یشتن لئی و به جی پشستیان فرمانه کانی له شو و پوزدا به بیوجان به و شیوهی که خوی پئی خوشه و چاکه، چونکه هر خوی خاوهن پزیزو به خشنده یه.

پاشان خودای مزین ده فرموویت: ﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ﴾ واته: بق هموو پیغه مبریک له پیغه وه و دوژمنیکمان له تاوانباران دانوه وه ک چون توش دوژمنت بق په پیدا بووه له ناو هوز که تداو پشستیان کردوه ته قورئان، خوی گوره نه و نیارانهی کردوه ته دوژمنی پیغه مبران و خه لکی بانگ ده که ن و هانه هانهی ده دن بق گومرایی و نه و خاوهن ناسیهی خویان له سهری به رده و امن.

وه ک خوی گوره فرموویت: ﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَاطِئِينَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ﴾، واته: هر به و شیوهی بق هموو پیغه مبریک دوژمنیکمان دانوا له شهیتانه کانی مرؤو جنزکه. بقیه خوی گوره لیزه دا فرموویت: ﴿وَكَفَىٰ بَرِّيكَ هَادِيًا وَنَصِيرًا﴾ واته: خوی تق به سه که پئی نیشاندده رو یارمتهی ده ر بیت، بق نه و که سانهی که شوینی پیغه مبر که وتوون و باوه ریان به قورئان بووه و شوینی که وتوون و به راستیان زانووه، خودا یارمتهی ده رو پئی نیشاندده ریانه له دنیاو له پوزی دوا پیدا، بقیه خوی گوره فرموویت: ﴿هَادِيًا وَنَصِيرًا﴾ چونکه موشریکه کان ده بوونه له مبر له پئی خه لکیا که شوینی قورئان بکه ون بق نهوهی خه لکی پئی راست نه گرنه به رو پئیازی خویان سه رخن به سر پئیازی قورئاندا بقیه خوی گوره فرموویت: ﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ﴾.

﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ جُمْلَةً وَاحِدَةً كَذَلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلاً ﴿٢٢﴾ وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا ﴿٢٣﴾ الَّذِينَ يُحْشَرُونَ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ إِلَىٰ جَهَنَّمَ أُولَٰئِكَ سَرًّا مَكَانًا وَأَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٢٤﴾﴾

حیکمه تی دابه زانندی قورئان به جیاجیایو وه لام دانه وی خوانه ناسان و بوون کردنه وی

چاره نویسی خراپیان

خوای گوره باسی خوانه ناسان ده کات که چهنده ره خنه ده گرن و لاساری و قسه ی بیبری و بیجی
 ده کن و نه لئین: ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ جُمْلَةً وَاحِدَةً﴾، واته: وه نه وانه ی بییاوه پ بوون
 ده یانگوت بچی (موحه مه د ﷺ) هه موو قورئانی به یه ک جار بؤ دانه بزینراوه. یانی خۆزگه ئه م
 قورئانه یه ک جار بهاتایه بؤ موحه مه د ﷺ) وه ک کتیبه پیشووه کانی تر که به جاریک هه مووی
 هاتووته خواره وه وه تهرات و ئینجیل و زه بوور و کتیبه کانی تری خودا، خوای گوره وه لامیان
 ده داته وه که ئه م قورئانه له ماوه ی بیست و سی سالدآ به پی پی بووداوو به سه ره اته کان هاتووته
 خواره وه، به پی پی پیویست بوون و جیگه کردنی ئه و فه رمان و ئه رکانه ی خودا بریاری ده دات بؤ خاوه ن
 باوه ران، تا دلیان ته واو دابه زیت و ئارامی پووی تی بکات، وه له نایه تیگی تردا فه رموویه تی:
 ﴿وَقَرَأْنَا مَا فَرَّقَهُ لِقُرْآنٍ عَلَى النَّاسِ عَلَى مَكْرٍ وَزَلَّانَهُ نَزِيلًا﴾، واته قورئانیکه به جیاجیا ره وانه مان کردوه
 هه تا به نه رمی بؤ خه لکی بخوینیته وه و به پی پی پیویست نار دو ومانه، بؤیه خوای گوره فه رموویه تی:
 ﴿كَذَلِكَ إِنشَأْتِ بِهِ فُؤَادَكَ وَزَلَّانَهُ تَرْبِيًا﴾، واته: ئا به و جوره (دامانه زان دووه) بؤ نه وه ی دلی تر
 (نه ی موحه مه د ﷺ) به و قورئانه دامه زراوه به هیز بگین وه (به و بؤنه یه وه) نایه تانی خۆم بؤ
 نار دوون سات دوا ی سات. قه تاده ده لی: یانی چاک پوونمان کردووته وه، عبدالرحمن ی کوپی زهیدی
 کوپی نه سلمه ده لی: چاک مانا که مان ته فسیر کردوه.^۱ خودای مه زن ده فه رموویت: ﴿وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ
 إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ وَأَحْسَنَ تَسْوِيرًا﴾، واته: هه یج قسه یه ک نالئین که نه یاری هه قی پی بکن مه گین ئیمه
 وه لاممان داونه ته وه به نموونه یه کی پیماناترو بوون و ئاشکرا و په وانتر له و قسانه ی ئه وان، نه بو
 عه بدو په حمانی نه سانی پیوایه تی کردوه له ئینو عه باسه وه ده لی: قورئان په وانه کرایه ناسمانی دنیا
 به تیگرایه ی له شه وی قه دردا پاشان دوا ی نه وه له ماوه ی بیست و سی سالدآ هاته خواره وه.^۲ خوای
 گوره فه رموویه تی: ﴿وَقَرَأْنَا مَا فَرَّقَهُ لِقُرْآنٍ عَلَى النَّاسِ عَلَى مَكْرٍ وَزَلَّانَهُ نَزِيلًا﴾، واته: وه قورئانمان به ش
 به ش بؤت نار دووه بؤ نه وه ی بیخوینیته وه به سه ر خه لکیدا به له سه رخۆیی و هیواشی وه ئه م

^۱ الاسراء (۱۰۶).

^۲ الطبری (۲۶۶/۱۹).

^۳ النسائی فی الکبری (۴۲۱/۱۶).

^۴ الاسراء (۱۰۶).

(قورئانہ) مان بہو شیوہیہ دباہ زاند. پاشان خوی خاوهن دہسلاٲ باسی حالی خراپی خوانہ ناسان دہکات لہ پوڑی قیامہ تداو کوز کردنہ وہو پاپیچکردنیان بؤ ناو ناگری جہہ نہم، بہ شیوہیہ کی نزد خراپو ناشیرینو پيسواکەر، وەك خوی گہورہ دہفہ رموویت: ﴿الَّذِينَ يُحْشِرُونَ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ إِلَىٰ جَهَنَّمَ أُولَٰئِكَ سُورًا مَّكَانًا وَأَضَلُّ سَبِيلًا﴾، واتہ: ئەو كەسانەى بەسەر پوخساریناندا دہبریت بؤ دوزخ ئەوانہ خراپترین جینگایان بؤ ھییە و پڭاشیان ون کردووہ. لہ فہرموودەى سەحیحدا ھاتووہ لہ ئەنەسەوہ كە پیاویك گوتی: ئەى پڭفەمبەرى خوا(ﷺ) خوانەناس چۆن لہ پوڑی قیامە تدا بہ دەمو پوودا پادە كیشیت - حەشر دہكریت -؟ پڭفەمبەر (ﷺ) فہرموی: (ئەو كەسەى كە لەسەر ھەردوو قاچى بردووێتى بە پڭدا ھەر ئەو كەسەش توانای ھەبە بەسەر دەمو پوودا بییات - پايكیشیت - لہ پوڑی قیامە تدا).

﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَا مَعَهُ أَخَاهُ هَارُونَ وَزِيرًا ﴿٣٥﴾ فَقُلْنَا أَذْهَبَا إِلَى الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِنَا فَدَمْزَلْنَهُمْ نَدْمِيرًا ﴿٣٦﴾ وَقَوْمٌ نُوْحٌ لِّمَا كَذَبُوا الرُّسُلَ أَغْرَقْنَاهُمْ وَجَعَلْنَاهُمْ لِلنَّاسِ آيَةً ۖ وَأَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٣٧﴾ وَعَادًا وَثَمُودًا وَأَصْحَابَ الرَّسِّ وَقُرُونًا بَيْنَ ذَلِكَ كَثِيرًا ﴿٣٨﴾ وَكُلًّا ضَرَبْنَا لَهُ الْأَمْثَالَ وَكُلًّا تَبَّرْنَا تَتْبِيرًا ﴿٣٩﴾ وَلَقَدْ أَنزَلْنَا عَلَى الْقَرْيَةِ الَّتِي أُمُطِرَتْ مَطَرًا سَوَاءً أَكَمَّ يَكُونُوا يُرْوِنَهَا بِئَلْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ نُشُورًا ﴿٤٠﴾﴾

توس وەبەرھینانی بتپەرستانی قورەیش

خوی گہورہ ھەر شە دەکات لہ و کسانەى كە بپویان نہ ھیناوە بہ پڭفەمبەر کەى كە محمدہ (ﷺ) كە بریتین لہ بتپەرستەکانى قورەیش و ئەوانەى دژایەتى دەكەن، ناگاداریان دەکاتەوہ و دەیان ترسینیت لہ سزای بہ ژان و جەزەبەى سەختى خوی كە ھینای بەسەر ئەو كە لانەى پڭشووڊا كە بپویان بہ پڭفەمبەر کەن نەدەکرد لہ پڭفەمبەر موساوە دەست پڭدەکات و دہفہ رموویت: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَا مَعَهُ أَخَاهُ هَارُونَ وَزِيرًا﴾، واتہ: بەراستی كتیبى دا بە موسا و ھارونى براشى کردە پشتیوان و یارمەتیدەر و لایەنگیری، بەلام فیرعون و لەشکرەکەى بپویان پڭ نەدەکرد. خوی گہورہ دہفہ رموویت: ﴿فَقُلْنَا أَذْهَبَا إِلَى الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِنَا فَدَمْزَلْنَهُمْ نَدْمِيرًا﴾، واتہ: ئینجا وتمان ھەردووکتان بپڭن بؤ سەر ئەو كە لەى باوہ پیان بە ئایەتەکانى ئیمە نیو بہ دروی دەزانن

نه وسا له ناومان بردن به له ناوبردنیکی زږد خراب. خوی گوره له نایه تیکي تردا فرموویه تی: ﴿دَمَّرَ
 اللَّهُ عَلَيْهِمُ وَاللَّكِنِينَ أَتْنَلْهَا﴾^۱، واته: خوی گوره په رتو بلاوی کردن هر خوانه ناسیکیش ناوا بیت
 همان شت چاوه پوانی ده کاتو ناوای به سهر دیت، وه که هژی نوح که بپروایان به پیغه مبر نوح نه کرد
 توشی نو به لایه بوون و هموو خنکان نه وانه نه بیت که له ناو که شتیبه که دا بوون، وه هر که سیک
 بپروای به پیغه بربک نه بیت وه که نه وایه که بپروای به هموو پیغه مبره کان نه بوویت، چونکه هیچ
 جیاوازیه که له نیوان پیغه مبریک و پیغه مبریکي تردا نیه، خو نه گره واش دابنریت که خودای مه زن
 هموو پیغه مبرانی په وانه بگردایه هر بپروایان پی نه ده کردن و به درویان ده خسته وه، بویه
 فرموویه تی: ﴿وَقَوْمٌ نُوحٍ لَمَّا كَذَبُوا الرُّسُلَ﴾، واته: که لی نوحیش کاتی پیغه مبرانیان به درو زانی.
 که لی نوح جگه له نوح پیغه مبر - سلامی خوی لی بیت - هیچ پیغه مبریکي تریان بؤ نه هاتوه، که
 تر سه دو په نجا سال له ناویاندا ژیاو بانگی ده کردن بؤ سهر پیکه خوی خوداو ده پتر ساندن له سزاو تولی
 خودا، وه که خودای مه زن له نایه تیکي تردا فرموویه تی ژماره یکه که کم نه بیت بپروایان پی نه هینا
 ﴿وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ﴾^۲، واته: وه که لیکتی که کم نه بیت بپروایان نه هینا له گه لیدا. بویه نومی ناو
 ناوی کردن هیچیان دهر نه چوون و هموو له ناو چوون، له سهر زه میندا تنها که سیک له نه وهی نادم
 نه ما جگه له وانه ی له ناو که میه که دا مابوونه وه و بزگاریان بوو، وه ﴿أَغْرَقْنَاهُمْ وَجَمَلْنَاهُمْ لِلنَّاسِ آيَةً
 وَأَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ عَذَابًا أَلِيمًا﴾ واته: نومی ناو ناومان کردن و کردمانه په ندو ناموزگاری بؤ نه وهی
 خه لکی دهرسی لی وهر گرن وه که خوی گوره فرموویه تی: ﴿إِنَّا لَمَّا طَغَا الْمَاءُ حَمَلْنَاكِ فِي الْبَارِيَةِ﴾^۳
 لِنَجَلْهَا لَكُمُ نَذْرًا وَقِيحًا أذن وَعِيَةً﴾^۴، واته: به راستی نيمه: کاتیک که ناو (ی توفان) سهر که وت
 (باپیره گانی) نیوه مان هه لگرت له که شتیدا (نه ی بیپروایانی مه که)، تا نه م کرده وه یه بکه یه
 بیرهنه وه بؤ نیوه وه له گوپی بگری گوپگریکی تیگه یشتوو. واته: له شیوهی نه م که شتیبه مان
 میشته وه که له سهری هاتوچق بکن له ناو دهریا پانو به رینه کاندای بؤ نه وهی شوگری نو به هرانه ی
 خودا بکن که نه جاتی داون له نقوم بوون و کردوونی به نه وهی نه وانه ی که بپروایان به نوح پیغه مبر
 کردو به راستیان زانی، پاشان خودای مه زن ده فرموویت: ﴿وَعَادًا وَثَمُودًا وَأَصْحَابَ الرَّسِّ وَقُرُونًا بَيْنَ

^۱ محمد (۱۰).

^۲ هود (۴۰).

^۳ الحاقه (۱۱-۱۲).

ذَلِكَ كَثِيرًا ﴿۱﴾ واته: عادو سهمودو خاوهن چاله كانيش قپوونو خهلكيكي تری زؤریش له و نیوانه دا
هر بهو شیوهیه له ناوچوون، خودای گوره ده فرموویت: ﴿وَعَادًا وَثَمُودًا وَأَصْحَابَ الرَّسِّ﴾ له پیشه وه
به سرهاته کانیان باس کرا له سورهتی (الاعراف) و چند سورهتی تردا پتویست ناکات لیزه دا دووباره
بکرتیه وه، به لام ﴿وَأَصْحَابَ الرَّسِّ﴾ واته: خاوهن چاله کان - بیره کان - ئیبنو جوره یچ له ئیبنو
عه باسه وه ده گپرتیه وه که فرموویته: خاوهن چاله کان خهلكی دتیه ک بوون له دتیهاته کاتی سهمود.
سوفیانی سهوری ده لی: له نه بو به کره وه، نه ویش له عیکریمه وه ده لی: ﴿الرَّسِّ﴾ چالیک - بیریک -
بووه که پیغه مبه ره که بیان خستوه ته ناروی واته: له ناویا دایان پؤشیوه.^۱ ﴿وَقُرُونًا بَيْنَ ذَلِكَ كَثِيرًا﴾
واته: زؤرکیش له به ره و چینی تریش له نیوان عادو سهمودا هر بهو شیوهیه له ناوچوون، بؤیه
خوای گوره فرموویته: ﴿وَكَلَّا حَمْرِيَا لَهُ الْاَمْتَلَل﴾ واته: نمونه مان بق هموویان هیناوه ته وه
به لگهی ته او مان بق پوون کردوونه ته وه، وه ک قتاده ده لی: هیچ برهویانوویه کمان بق
نه هیستوونه ته وه.^۲ ﴿وَكَلَّا تَبَرَّنَا تَنْبِيرًا﴾ واته: وه هموویان مان له ناو برد به له ناو بردنیکی خراب،
یانی هموومان ونچرونچر کردن، وه ک نم نایه ته که ده فرموویت: ﴿وَكَمْ اَهْلَكْنَا مِنْ الْقُرُونِ مِنْ بَدِّ
نُوحٍ﴾^۳، واته: وه زؤد (گه لو میلله) مان له ناو برد له چهره کانی پاش نوح. (القرن) بریتیه له
کومه لیک خهلكی، وه ک خوای گوره ده فرموویت: ﴿ثُمَّ اَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا اٰخَرِيْنَ﴾^۴، واته: پاشان له
دوای نه وان به دیمان هیئا گه لو نه وه یه کی تر. هندی قه رنپان (القرن) به سه دو بیست سال داناه،
هندیکی تر قه رنپان به سه دو سالو هندیکیش به هه شتا سالو هندیکی تریش به چل سال، به لام
دیاتر نه وه یه که قه پن - چهرخ - نهو خه لکه هاوچهرخن له زه مانیکدا له گه ل یه کتری ده ژین. کاتیک
که پؤیشتن به ره یه کی تر به دواپاندا دیتو جیپان ده گرنه وه، نه وانه ده بنه چهرخیکی تر. وه ک له
فرمووده ی سه حیددا هاتوه: (چاکترین چهره کان چهرخی منه، پاشان نه وانه ی له دوا ی نه وان

^۱ الطبري (۲۶۹/۱۹).

^۲ البغوي (۳۶۹/۲)، القرطبي (۳۲/۱۳).

^۳ الطبري (۲۷۲/۱۹).

^۴ الاسراء (۱۷).

^۵ مؤمنون (۲۱).

دین و پاشان نه وانه ش دوی نه وانه دین^۱، خوی گوره ده فرمویت: ﴿وَلَقَدْ أَنزَلْنَا عَلَىٰ آلِ قُرَيْشٍ آيَاتٍ فَأَخَذُوا بِمِطْرٍ آلَسَوْوْ﴾ واته: سویتد به خوا نه وانه رابوردن به و شارانه ی که نه و بارانه خراپه به سریناندا باری واته: هژی لوت (لوط) که پئی ده لئین سه دوم که قهرکان زهویه که یان به سردها هه لگه پینرایه وه به گمۆله قوی وه که به رده باران کران، وه که خوی گوره فرمویت: ﴿وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذِرِينَ﴾^۲، واته: وه بارانیکمان (له به رده) به سریناندا باراند نینجا نای چ خراپ بوو بارانی ترسینراوه کان. وه فرمویت: ﴿وَلَا تَكْفُرْ لِكَيْفَ نُنزِلُ عَلَيْهِمُ مِثْرًا فَسَاءَ مِثْرًا﴾^۳، واته: به پاستی نیوه (قوره پیشیه کان) ده پۆن به سهر (شوینه کان) یاندا به به یانیناندا (به پۆن) و به شه ودا نایا نیتر زیر نابن؟ وه فرمویت: ﴿وَأَنهَا لَيْسَبِيلٌ مُّقْبِرٍ﴾^۴، واته: وه بیگومان نه و (شاره ویران کراوه) له سهر ینگی سهره کی (کاروانه کان) دایه. وه فرمویت: ﴿وَأَنهَا لَيْسَبِيلٌ مُّمِينٍ﴾^۵، واته: جا به پاستی نه م دووانه له سهر ینگیه کی ناشکران. بویه لیره دا ده فرمویت ﴿أَفَلَمْ يَكُونُوا يَرَوْنَهَا﴾ واته: ناخو نه وه یان به چای خویان نه دیوه؟ چیان به سردها هاتوه و چون تووشی نه و سزا سهخت و گرانه بیون به هژی نه و خوانه ناسی و بروانه هینانیا نه وه به پیغه مبه ره که یان و درایه تی کردنی خوار پیغه مبه ره که ی، به ندو نامۆزگاری له و کاره ساته وه رناگرن ﴿بَلْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ نُشُورًا﴾ به لام نه وانه چونکه به دیوان به زیندوو بیونه وه نیه له پۆنی قیامه تدا بویه به ندی لی وه رناگرن.

﴿وَإِذَا رَأَوْكَ إِذْ يَنْجُذُونَكَ إِلَّا هُزُوا أَهَذَا الَّذِي بَعَثَ اللَّهُ رَسُولًا ﴿٤١﴾ إِنْ كَادَ لَيُضِلَّنَا عَنْ آلِهَتِنَا لَوْلَا أَن صَبَرْنَا عَلَيْهَا وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ حَيْثُ يَرْوُونَ الْعَذَابَ مَنْ أَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٤٢﴾ أَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَفَأَن تَكُونُ عَلَيْهِ وَكَيْلًا ﴿٤٣﴾ أَمْ تَحْسَبُ أَنَّ أَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ أَوْ يَعْقِلُونَ إِنْ هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٤٤﴾﴾

^۱ فتح الباری (۲۰۶/۵)، مسلم (۱۹۶۲/۴).

^۲ الشعراء (۱۷۲).

^۳ الصافات (۱۲۷-۱۲۸).

^۴ الحجر (۷۶).

^۵ الحجر (۷۹).

گالته کردنی خوانه ناسان به پیغمه مبر (ﷺ)

خوای گه وره باسی خوانه ناسان ده کات که کاتیک چاویان به پیغمه مبر (ﷺ) بگه و تابه، ده یانکرده گالته جاپی، وه ک خوای گه وره له نایه تیکی تردا فرموویه تی: ﴿وَإِذَا رَمَاكَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِن يَتَّخِذُونَكَ إِلَّا هُزُوًا﴾^۱، واته: وه کاتی (موحه مه د (ﷺ)) ده بینین نه وانه ی بینا و ربوون جگه له گالته و لاقرتی کردن به تو هیچی تر ناکن. مه به ستیان تیر و تواج لیدان و به که م سه یرکردنی بووه، لیره ده ده فرموویت: ﴿وَإِذَا رَأَوْكَ إِن يَتَّخِذُونَكَ إِلَّا هُزُوًا أَهَذَا الَّذِي بَعَثَ اللَّهُ رَسُولًا﴾^۲، واته: وه (نه ی موحه مه د (ﷺ)) کاتیک تو بینین به س گالته ت پی ده کن و ده لئین نا نه مه یه خوا نار دوییه تی به پیغمه مبر؟! خوای گه وره هیش دلخوشی پیغمه مبر ده داته وه (ﷺ) ده فرموویت: ﴿وَلَقَدْ أَسْتَهْرَيْتَ رَسُولَ مِن قَبْلِكَ﴾^۳، واته: گالته جاپیش به پیغمه مبره پیشووه کانیش کراوه وه ک چون نیستا نه مانه به تو ی ده کن، خم مه خوو دلگران مه به. وه ختی که تووشی سزا بوون نه و کاته ده زانی کی له سر پی نی نارپاست بووه ده فرموویت: ﴿إِن كَادَ لَيُضِلَّنَا عَنْ آلِهَتِنَا لَوْلَا أَن صَبَرْنَا عَلَيْهَا﴾^۴ ده یانگوت خه ریک بووه له عیباده تی به کاشمان مه لمان گپیتته وه نه گه ر خوگری و لیبران و جهریه زه می خو مان نه بوایه که هر کولیمان نه داو به رده وام بووین له سر بتپه رستی، خوای گه وره ش هره شه یان لی ده کات که به و زوانه تو له یان لی ده کاته وه و خوی ده زانی چیان به سر دینی ﴿وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ حِيكَ يَوْمَ الْعَذَابِ﴾^۵ واته: له داهاتوودا ده زانن کاتیک سزای خوا ده بینن کی پنگای ون کردووه.

خوانه ناسان نارمزوی خویمان کردبووه په رستراوی خویمان و له چوارپی ویلتر بوون

پاشان خوای گه وره پیغمه مبره که ی ناگادار ده کاته وه که هر که سیگ خودا گومراو به دبه ختی کردبیت، هیچ که سیگ ناتوانی پی نیشان بدات، غهیری خوا خوی نه بیت، وه ده فرموویت: ﴿أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هُوْنَهُ﴾^۶ واته: تو نه و که سه ت نه دی که هرچی نار ه زوو بکات و دلی پی خوش بیت نه وه ده کات و ده یکاته نایین و پیچکه ی خوی، وه ک خودای گه وره له نایه تیکی تردا فرموویه تی: ﴿أَفَمَن زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ فَرَأَاهُ حَسَنًا فَإِن لِّلَّ يَضِلُّ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي مَن يَشَاءُ فَلَا تَذْهَبُ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسْرَتًا﴾^۷، واته: ده ی نایا که سیگ کرده وه ی خراپی خوی بچ جوان کراوه و جوانی ده بینیت (وه ک

^۱ الانبياء (۳۶).

^۲ الرعد (۳۲).

^۳ الفاطر (۸).

که سیکه پیژوهی چاکه و خرابه‌ی بریتی بیت له‌تاین) وه به راستی خوا هه‌ر که سیکه بوی گومرای ده‌کات، وه هه‌ر که سیکه بوی پینمونی ده‌کات ده‌ی که‌واته به خه‌فت خواردن له‌به‌ر (نیمان نه‌هینانی) نه‌وان خۆت مه‌فه‌وتینه. بویه لیره‌شدا فه‌رموویه‌تی: ﴿أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكَيْلًا﴾ واته: نایا بۆ نه‌مه‌ش هه‌ر تر زامنیانی؟ نیبنو عه‌باس ده‌لی: له زه‌مانی نه‌فامیدا (جاهلیه‌تدا) پیاری وا مه‌بوو ماوه‌یه‌کی نۆز به‌ردیکی سپی ده‌په‌رست، نه‌گه‌ر به‌ردیکی جوانتر له‌وه‌ی بدییابه - به چاکتر برانیا‌یه - نه‌و به‌رده‌ی ده‌په‌رست و وازی له به‌رده پيشووه‌که ده‌هینا. ^۱ پاشان خوی گوره فه‌رموویه‌تی: ﴿أَمْ تَحْسَبُ أَنَّ أَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ أَوْ يَعْلَمُونَ إِنَّ هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلًا﴾ واته: تر واده‌زانی نه‌وانه نۆزبه‌یان ده‌بیسترو ده‌فامنو تیده‌گن، نه‌خیر نه‌وانه له نازه‌تیک که به‌په‌لایه و به‌و کتیانه‌ویه ویتلتن، چونکه نه‌و نازه‌لانه به پتی نه‌و به‌رنامه‌یه‌ی بۆیان دارپژدراوه هه‌لسوکه‌وت ده‌گن، به‌لام نه‌مانه بۆ عیباده‌تی خودای گوره دروستکارون که نه‌نهایه و هاوه‌لی نه‌ی، که‌چی ده‌پۆن غه‌یری خودا ده‌په‌رسترو ده‌یکه‌نه شه‌ریکی خودا، پاش هینانه‌وه‌ی نه‌و هه‌موو به‌لگه‌یه بۆیان و په‌وانه‌کردنی پیغه‌مبه‌ران بۆیان (سه‌لامی خۆیان لی بیت).

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَىٰ رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ الظَّلْمَ وَلَوْ شَاءَ لَجَعَلَهُ سَاكِنًا ثُمَّ جَعَلْنَا الشَّمْسَ عَلَيْهِ دَلِيلًا﴾ (۱۵) ثُمَّ قَبَضْنَاهُ إِلَيْنَا قَبْضًا يَسِيرًا (۱۶) وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْيَلَّ لِيَّاسًا وَالنَّوْمَ سُبَاتًا وَجَعَلَ النَّهَارَ نُشُورًا (۱۷)

چهند به‌لگه له‌سه‌ر بوونی خودا و ده‌سه‌لاتی فراوانی

لیره‌دا خوی گوره دیته سه‌ر باسو پوونکردنه‌وه‌ی نه‌و نیشانه‌ی که به‌لگن له‌سه‌ر بوونی خۆیی و توانا و ده‌سه‌لاتی له وه‌دیه‌تانی نه‌و هه‌موو شتانه له گیانه‌به‌رو بینگیان و له یه‌ک جیا‌وازو دۆ به‌یه‌که، خوی گوره فه‌رموویه‌تی: ﴿أَلَمْ تَرَ إِلَىٰ رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ الظَّلْمَ﴾، واته: نایا نابینی په‌روه‌دگارت چۆن سیبه‌ری درپژکردۆته‌وه. نیبنو عه‌باس و نیبنو عومه‌رو نه‌بولعاليه و نه‌بو مالیک و مه‌سروق و مواهید و سه‌عیدی کوپی جوبه‌یرو نه‌خه‌عی و زه‌ماک و حه‌سه‌ن و قه‌تاده و سو‌دی و که‌سانی تریش گو‌تیانه: ﴿مَدَّ الظَّلْمَ﴾ مه‌به‌ست پتی نه‌و ماوه‌یه که له سپیده‌ی به‌ره‌به‌یانه‌وه ده‌ست پیده‌کات هه‌تا خۆزه‌لدیت. ^۲ ﴿وَلَوْ شَاءَ لَجَعَلَهُ سَاكِنًا﴾ واته: نه‌گه‌ر خودا مه‌یلی لی بووایه له جیی خۆی نه‌ده‌جولا به‌رده‌وام هه‌ر شه‌و ده‌بوو یان هه‌ر پۆز ده‌بوو. وه‌ک خوی گوره فه‌رموویه‌تی: ﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ

^۱ الدر المنثور (۲۶۰/۶).

^۲ الطبري (۲۷۵/۱۹)، القرطبي (۳۷/۱۳).

عَلَيْكُمْ أَيْلٌ سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ^۱، واته: (نهی موحه مد (ﷺ)) بَلَىٰ هُوَ أَلَمَ بِهِ نَبِيُّ نَهْكَرِ خُودَا
 شهوتان بۆ بریزۆ بکاته وه (هر شهو بیت) تا پۆژی قیامت. وه فهرموویتی: ﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ
 عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ﴾^۲، واته بلی: نه وه چۆنه نه گەر خوا برپاری نه وه بدات که تا
 پۆژی قیامت هر پۆژ بیت و شهو نه یهت به دوایدا؟! پاشان خوی گوره ده فهرموویت: ﴿ثُمَّ جَعَلْنَا
 أَلْسِنَسَ عَلَیْهِ دَلِيلًا﴾ واته: خوریشمان کردوه ته نیشانه بۆی، واته نه گەر خۆر مه لئه هاتایه به سر
 شهودا نه ده زانرا شهو چیه و پۆژ چیه، چونکه هه موو شتیگ به دژی خۆی ده ناسریت و چاکتر
 ده رده که ویت، قه تاده و سودی ده لئین: نیشانه یه که به دوی شهودا دیت و شوینی ده که ویت هه تا
 هه مووی داگیر ده کات^۳. پاشان خوی گوره ده فهرموویت: ﴿ثُمَّ قَبَّضْنَاهُ إِلَيْنَا قَبْضًا يَسِيرًا﴾ واته:
 پاشان نه و سبیره هیدی هیدی و له سه رخۆ بهره و خۆمان ده بهینه وه و که مه که مه نایه یلین، سوری
 ده لی: (قبضاً خفياً) واته: زۆر به هیواشی هه تا وای لی دیت هیچ سبیره نامینیت مه گەر له ژیر بان و
 دارو دره خندا، هه مووی خۆر ده یگریته وه و لئی ده دات، نه یویی کوری موسا ده لی: ﴿قَبْضًا يَسِيرًا﴾
 واته: که مه که مه^۴. خوی گوره ده فهرموویت: ﴿وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْآيْلَ لِبَاسًا﴾ واته: هر خودایه
 که شهوی و لی کردوه دنیای داپۆشیوه و له خۆی پیچاوه، وه ک خوی گوره له نایه تیگی تردا
 فهرموویتی: ﴿وَالْأَيْلُ إِذَا يَفْتُنُ﴾^۵، واته: سویند به و شهوه کاتیک هه مووشت داده پۆشیت وه
 فهرموویتی: ﴿وَالنَّوْمَ سُبَاتًا﴾ واته: خه ویشی کردوه ته هوی نه جۆلان و حه سانه وهی لاشه چونکه
 نه ندانه کانی له ش ماندو و دهن به هوی جم و جۆل و گه پانه وه له پۆژدا بۆ بۆی به ده ست هینان،
 کاتیک که شهو دادیت لاشه له بزوان ده که ویت و نارام ده گریت و ده حه سیته وه، نه و خه وهی به سه ردا
 دیت که ده بیته مایه ی حه سانه وهی لاشه و ده روون پیکه وه ﴿وَجَعَلَ النَّهَارَ نُشُورًا﴾ واته: پۆژی و
 لی کردوه که خه لکی هه ریه که و به لایه کدا ده چن و به شوین پۆژی خۆیاندا ده گه رین به ده ستی بینن،
 وه ک خوی گوره فهرموویتی: ﴿وَمِنْ رَحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ الْآيْلَ وَالنَّهَارَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ

^۱ القصص (۷۱).

^۲ القصص (۷۲).

^۳ الدر المنثور (۲۶۲/۶).

^۴ الدر المنثور (۲۶۲/۶).

^۵ اللیل (۱).

وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿۱۰﴾، واتہ: لہ بزہمی ئو (خواہیہ) کہ شہوو پڙئی بۆ دروست کردون بۆ ئوہ نارام بگرن لہ (شہو) داو بۆ ئوہی بگہ پین بہ دواى پڙئیو بہ مرہی خوادا (لہ پڙدا) وہ بۆ ئوہی سوپاسی خوا بکن (لہ سر ئو نیعمہ تانہی).

﴿وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا ﴿۱۱﴾ لِنُحْيِيَ بِهِ بَلْدَةً مَيِّتًا وَنُسْقِيَهُ مِمَّا خَلَقْنَا أَنْعَمًا وَأُنَاسِي كَثِيرًا ﴿۱۲﴾ وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِيهِمْ لِيَذَكَّرُوا فَأَبَى أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا

كُفُورًا ﴿۱۳﴾

ہر وہا ئہ ہمیش ہر لہ تواناو دہ سالتی خواى گہ ورہیہ کہ باکانی نار دووہ وہک مزگینتہ ک۔ واتہ: بہ دواى بادا ہور دیت، بایش چہند جۆری ہمیہو بہ زۆر شتوہ پام ہینراوہ، نمونہ لہو بایانہ: باى وا ہمیہ ہور دہ جولینتیت یان ہور ہلدہ گرتیتو دہ بیات، باى واش ہمیہ لہ گہ ل ہور دایوہ و مزگینی دہرہ، ہى واش ہمیہ لہ پیش ہوردا دیت زمین پاک دہ کاتوہ، ہى واش ہمیہ ہور دہ کان دہ بیتینتیت تا بارانی لى بباریت، بۆیہ خواى گہ ورہ فرموویہ تی: ﴿وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ

يَدَيْ رَحْمَتِهِ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا ﴿۱۱﴾، واتہ: وہ ئو خوا زاتیکہ باکان دہ نیریت بہ مزدہ دہر پیش پرحمتی خوئ، وہ لہ ئاسمانوہ باراندوومانہ ئاویکی پاکوہ کەر۔ یانی ئو بایہ وہک کەرہسہ یک - ئالبہ تیک - وایہ شتی پى پاک دہ کرتوہ وہک گسک و زہی گہ رمی و ہاوشیوہی ئہ مانہ، ئہ بو سہ عید دہ لئ: گوتویانہ: ئہی پیغہ مہری خوا (ﷺ) ئایا دہست نوژیگیرین لہ بیری بوزاعہ (بُضَاعَةٌ)؟ بیریکہ لایہکی بۆگن و سہگی توپیوی تیدایہ۔ فرمووی: (ئاو پاکوہ کەرہوہ و ہیچ شتیک پیسی ناکات) شافیعی و ئہ حمہد ریوایہ تیان کردوہ و ئہ بو داود و ترمزی بہ سہ حیحیان داناوہ و

نہ سائیش دہ لئ: فرمودہ یہکی حہسہ نہ^۱۔ خواى گہ ورہ فرموویہ تی: ﴿لِنُحْيِيَ بِهِ بَلْدَةً مَيِّتًا﴾، واتہ: تا زہوی مردووی پى ببوزینتتوہ۔ یانی زہ مینیک کہ ماوہ یہکی زۆر چاوہ پوانی بارانی کردوہ زیندوہ کینوہ، کہ وشکو بى گیان بووہ و ہیچ شتیک تیان پواروہ، کاتیک گیانی تیبہاتوہ و نہرم بووہ، دہ ڈیہ تہوہ و ہموو جۆرہ گولینکی ہمہ پرنگی تیایدا دہ رویت، وہک خواى گہ ورہ لہ ئایہ تیک تدا فرموویہ تی: ﴿فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَّتْ ﴿۱۲﴾، واتہ: جا کاتیک بارانمان بہ سہردا باراند زہوی

^۱ القصص (۷۲).

^۲ مسند للشافعی (۲۱/۱)، احمد (۳۱/۳)، ابو داود (۵۳/۱)، تحفة الاحوزی (۲۰۳/۱)، النسائی (۱۷۴/۱)، فرمودہ یہکی باشہ (حسن).

^۳ الحج (۵).

(پوهه کی لئ دهرپویت) و ده جولئ زهوی کیف ده کات (به رز ده بیټ). وه ده فرموویټ: ﴿وَسَقِّهِ، مِمَّا خَلَقْنَا أَنْفًا وَأَنْسَىٰ كَثِيرًا﴾ واته: بؤ نه وهی که هه موو گیانه وه ریک تیر ناو بکه یین له ناژده و مالات و نه و مرده می که پیوستیان به ناو هه به بؤ خوارنده وه و کشتوکال و به رویو میان، وه ک خوا ی گه وره فرموویټی: ﴿هُوَ الَّذِي يُزِيلُ الْعَيْثَ مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا﴾^۱، واته: وه خوا نه و زاته به که باران ده بارینئ له پاش نه وهی که خه لکی نا نومید یون. وه فرموویټی: ﴿فَانظُرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَةِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا﴾^۲، واته: ئینجا سه بری ئاسه واری (په یدابون به) بارانی خوا بکه (وه ک کشتوکال و کژو گیاو دره خست) چؤن زهوی زیندو ده کاته وه دوی مردن و وشک یوونی. پاشان خوا ی گه وره ده فرموویټی: ﴿وَلَقَدْ صَرَّفْنَاهُ بَيْنَهُمْ لِيَذَّكَّرُوا﴾ واته: سویند به خوا به راستی ئیمه به چه ند جؤر نه م نیشانه مان گوپی له نیوانیاند تا بیر بکه نه وه. یانی بارانمان له م زه میندا باراندو له وی تردا نه مانباراند، وه هه ورممان نارد ده رپویشټ به سه ر زهویه کداو تیده په پی لئی ده چووه سه ر زهویه کی تر بارانئکی باشی لئ دهباری و تیر ناوی ده کرد، که چی نه وهی له دواپه وه بوو ته نها دلؤ پیکی له باران به ر نه ده که وت، هه موو کاریکی خدای گه وره پره له نیشانه ی مزنو له کارزانی تیرو ته واو، ئیبنو عه باس و ئیبنو مه سعود (په زای خوا یان لئ بیټ) ده لئین: هیچ سالیک بارانی له سالیکی تر زیاتر لئ ناباریټ، به لام خوا ی گه وره نه و بارانه ده گپریت بؤ هه ر شوینئکی مه یلی لئ بیټ، پاشان نه م نایه ته ی خویند: ﴿وَلَقَدْ صَرَّفْنَاهُ بَيْنَهُمْ لِيَذَّكَّرُوا فَأَبَىٰ أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كَثُورًا﴾^۳، واته: هه تا په ندو نامؤزگاری وه ریگرن له وهی که خودا نه و زه مینه وشک و مردووه ی زیندو کرده وه هه ر به و جؤره ش ده توانیټ مردووه کان زیندو بکاته وه و ئیسکه پزاوه کان و لاشه یان گیان تی بکاته وه، یان په ندو نامؤزگاری وه ریگرن و بزائن که گرته وهی باران لئیان هؤکاره که ی تاوان و خراپه کاری خو یانه، تا واز بیئن له گونا مو تاوان، ﴿فَأَبَىٰ أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كَثُورًا﴾ واته: به لام زؤری نه م خه لکه جگه له سه بله ی میچیان ناویټ، هه ر فئین سه ر پیچی فرمانی خوا بکن، عیکریمه ده لئ: ده لئین: بارانمان بؤ باری به هؤزی فلانه شت و فلانه شته وه.^۴ وه ک له و فرمووده یه دا که هاتوه له سه حیعی موسلیمدا له پیغه مبه ری خوا وه (ﷺ) که پؤژیک فرمووی به هاوه له کانی له و شه ودا که باران لئی دابون: (نایا

^۱ شوری (۲۸).

^۲ الروم (۵۰).

^۳ الطبری (۲۸۰/۱۹).

^۴ الطبری (۲۸۰/۱۹).

ده زانن په ووه ردگارتان چی فرمووه؟) گوتیان: خواو پیغه مبه ره که ی ده زانن، فرمووی: (فرموویته: هندی له بنده کانه به یانی هله ده ستن بپوایان به من هیه و هندیکیان بپوای به من نیه، نو که سه ی ده لی: بارانمان بؤ باری به هوی فلانه شت و فلانه شت وه، نو وه نو که سه بپوای به من نیه، بپوای به نه ستیره کان هیه)!

﴿وَلَوْ شِئْنَا لَبَعَثْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ نَذِيرًا ﴿٥١﴾ فَلَا تَطِيعُ الْكٰفِرِيْنَ وَجٰهَدْهُمْ بِدِيْنِهِمْ جٰهَادًا كٰبِرًا ﴿٥٢﴾ وَهُوَ الَّذِي مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ هٰذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ وَهٰذَا مِلْحٌ اَمّاجٌ وَجَمَلٌ بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ وَجِجْرًا تَحْجُرًا ﴿٥٣﴾ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَآءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيْرًا ﴿٥٤﴾﴾

گشتگیری په یامی پیغه مبه رو مانه ووی تادونیادونیایه و باسی به هرکانی خوا له سره مروی

خوای گوره ده فرموویته: ﴿وَلَوْ شِئْنَا لَبَعَثْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ نَذِيرًا﴾ واته: نه که مه یلمان لی بوايه بؤ هموو دپهاتیکه پاسبارده یه کمان ده نارده بیانترسینیت و بانگیان بکات بؤ لای خودای مه زن، به لام به تاییه تی تو مان په وانه کرد نه ی محمد (ﷺ) بؤ هموو خه لکی سر زه مین، فرمانمان پئی کردی که قورنایان پئی بگه ی نی ﴿لَا نَذِيْرُكُمْ بِهٖ وَمَنْ يٰلِغْ﴾،^۱ واته: هه تا به و قورنانه ناگاداریان بکه م و نه وانه شی که پییان ده گات ناگادار بکه م. ﴿وَمَنْ يٰكْفُرْ بِهٖ مِنَ الْاَخْرَابِ فَالِنَارُ مَوْعِدُهُ﴾،^۲ واته: وه هر که س باوه ری پئی نه بیته له و کومه له و تا قمانه (نه وانه ی کزبوونه وه له سره دزایه تی نیسلا م) نه وه ناگر جیگایه تی. وه ده فرموویته: ﴿وَلِنَذِيْرٌ اَمُّ الْقُرٰى وَمَنْ حَوْلَهَا﴾،^۳ واته: هه روه ها بؤ نه وه ی دانیش توانی مه که که و ده وریه ری ناگادار که یته وه و بیانترسینی. وه ده فرموویته: ﴿قُلْ يٰاَيُّهَا النَّاسُ اِنِّي رَسُوْلُ اللّٰهِ اِلَيْكُمْ جَمِيْعًا﴾،^۴ واته: بلئی: نه ی خه لکینه به راستی من پیغه مبه ری خوا م بؤ هموو تان. وه له هر دوو سه حیچه که دا هاتوو په پیغه مبه ر (ﷺ) فرموویته: (په وانه کراوم بؤ سر سوریش و په شیش) وه دیسان له هر دوو سه حیچه که دا هاتوو فرموویته: (پیغه مبه ران - سه لامی خویان لی بیته - په وانه کراون بؤ سر هوزه کانی خویان به تاییه تی، من په وان کراوم بؤ گشت خه لکی).^۵ بؤیه

^۱ مسلم (۸۳/۱).

^۲ الانعام (۱۹).

^۳ هود (۱۷).

^۴ الانعام (۹۲).

^۵ الاعراف (۱۵۸).

^۶ مسلم (۳۷۰/۱)، فتح الباری (۶۳۴/۱).

خوای گوره فرمویه تی: ﴿فَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَجَاهِدْهُمْ بِهِ جِهَادًا كَبِيرًا﴾ واته: که واته تو به گویی بیباوه پان مه که به نم قورئانه جیهادیکی گوره یان له گه لدا بکه، ئیبنو عه باس ده لئی: یانی: به قورئان (جیهادیان بکن).^۱ ﴿جِهَادًا كَبِيرًا﴾ واته: به هموو توانایه که وه بچو به گزیاندا، وه ک نم نایه ته ده فرمویت: ﴿يَتَأْتِيهَا النَّبِيُّ جِهَادِ الْكُفَّارِ وَالْمُنَافِقِينَ وَأَغْلَظَ عَلَيْهِمْ﴾^۲ واته: نهی پیغمبر (ﷺ) بجهنگ له گه ل بیباوه پان و دوروو اندا وه توندوتیز به له گه لئاندا. پاشان خوای گوره ده فرمویت: ﴿وَهُوَ الَّذِي مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ هَذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ﴾ واته: نه و که سهی که دوو ناوی دروست کردوه، شیرین و سویر - شور - ناوه شیرینه که وه ک: ناوی پوو یارو کانی و بیر که ناویکی سازگارو شیرین و خوشه، نه مه قسهی ئیبنو جوره یجه و ئیبنو جه ریریش هر وای وتوه، نه مانایه مانایه کی پاسته، چونکه هیچ ده ریایه کی مات و وه ستاو نیه له نیدادا ناوه که ی شیرین و سازگارو خوش بیته، خوای گوره بؤیه باسی نه دوو ناوهی کردوه تا به نده کانی شوکری بکن له سر به هره کانی، چونکه ناوی شیرین نه و ناوه یه که ده پوات وه ک پوو یارو کانی و بیر له ناو زهوی دیته ده ره وه و دابه شی کردوه له نیوان خه لکیدا له هموو سر زه میندا به پی پی پیویست بؤ خو یان و گیانه ره ورو ناودانی کشتوکال، ﴿وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ﴾ واته: ناویکی تریان که تال و سویر - شور - ولینجه که بؤ خوارنده و ناشیت وه ک نه و ده ریایانه ی که له هموو نیدادا هه یه له پؤژمه لات و پؤژئاوادا، وه ده ریای موحیت (بحر المحيط) و ده ریای یه من و ده ریای قه لزه م و ده ریای به سره و ده ریای فارس و ده ریای چین و هیندو ده ریای پؤم و ده ریای خه زه رو چنده ها ده ریای تر له م شیوه و وینانه که وه ستاون و ناجولتین، به لام له زستاندا و له کاتی په شه بادا شه پؤل دهن و به رز دهنه وه، هندی له و ده ریایانه به رز دهنه وه و داده بن - مدو جه زریان - هه یه، له سره تایی هموو مانگیکدا به رز دهبینه وه هله دهن، به لام له کاتیکدا مانگ به ره و کزی و که مپوونه وه پؤیشته ناوه که ده گه پتته وه شوینه پیشووه که ی خوئی، کاتیک مانگ دستی کرده وه به هه له تان له یه که م پؤژوه تا چوارده پؤژ ناوی نه و ده ریایه به رز دهبیتته وه، پاشان دوا ی نه وه که مه که مه داده به زیت هه تا ده چیتته وه دؤخی جارانی، نه مه ش هموو ده سالات و توانای خوای گوره ده رده خات که به و شیوه یه ده ریای کانی پام هیناوه. نه هموو ده ریای مات و وه ستاوه ی که خوا دروستی کردوه سویرو خوئیایوه بؤ نه وه ی هوا به هوی نه و ده ریایانه وه بؤگن نه بیته و ژیان تیک نه چیت و زه مین پیس نه بیته و هرچی تیدایه له

^۱ الطبری (۲۸۱/۱۹).

^۲ التحريم (۹).

گیانه‌ور بعزیت، به لام که ناوی ده‌ریاکان سوئز بوو هه‌واکش پاک و چاکه و مردووه‌کشی پاک و خاوینه و حه‌لاله و ده‌خوریته، بویه پیغه‌مبهری خوا (ﷺ) که پرسپاری لی کرا له ناوی ده‌ریا نایا ده‌ست نویژی لی بگرین؟ فه‌رموی: (ناوه‌کشی پاک که‌روه‌یه و مردووه‌کشی حه‌لاله) واته: خواردنی مرداره‌وبووه‌کانی حه‌لاله. نیمامی مالیک و شافیعی و زانایانی فه‌رموده ریوایه‌تیان کردووه به سه‌نه‌دی حه‌سه‌نه^۱. ﴿وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا بَرْزَخًا وَحِجْرًا مَّحْجُورًا﴾ واته: له نیوان ناوی شیرین و سوئزدا له‌مبهری نژد نه‌ستوری داناهه ﴿بَرْزَخًا﴾ واته: به‌رگر - له‌مپه‌ر - له و شکایی زه‌مین، ﴿وَحِجْرًا مَّحْجُورًا﴾ ریگرتیک که ریگه نادات نه و دوو ناوه به یه‌کتری بگن. وه‌ک خوی گه‌وره له نایه‌تی ترده فه‌رمویه‌تی: ﴿مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ (۱۹) بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ لَا يَبْغِيَانِ (۲۰) فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ﴾^۲، واته: دوو ده‌ریای به‌ره‌لا کردووه که ده‌گن به یه‌ک، له نیوانیان به‌ریه‌ستیک هه‌یه تا ده‌ست دریزی بؤ یه‌ک نه‌کن (تیکه‌ل نه‌بن) جا به کام نیعمه‌تانه‌ی په‌روه‌ردگارتان باوه‌پ‌ناکن. وه فه‌رمویه‌تی: ﴿أَمْ جَعَلَ الْأَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خِلَالَهَا أَنْهْرًا وَجَعَلَ لَهَا رَوَاسِيَ وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا أَلَيْسَ مَعَ اللَّهِ بِلَا أَكْرَهَهُمْ لَا يُسَلِّمُونَ﴾^۳، واته: نایا زاتیک که زه‌وی کردووه ته‌جینگای نارامی و نیشته‌جیببون وه له ناو (زه‌وی) یددا چند په‌ویباری به‌دیته‌ناوه وه چند چپای گه‌وره‌ی بؤ زه‌وی داناهه وه له نیوان دوو ناودا (شیرین و سوئز) به‌ریه‌ستی داناهه (بؤ نه‌وی تیکه‌ل نه‌بن) نایا هیچ په‌رستراویکی تر هه‌یه له‌گه‌ل خوادا؟ نه‌خیر نه‌یه، به‌لام نژدیه‌یان نازانن. پاشان خوی گه‌وره ده‌فه‌رمویته: ﴿وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا﴾ هه‌ر خودا خویته‌ی که له ناویکی لاواز مروئی دروست کرد پاشان ریگرتیکی کرد و به‌ژن و بالایکی چاکی دایه و به مه‌یلی خوی کردیه نئرو می. ﴿فَجَعَلَهُ سَبَبًا وَصِيحْرًا﴾ واته: ئینجا نه و ناوه‌یکردووه ته‌هوی په‌چه‌له‌ک و خزم، یانی: له یه‌که‌م جاره‌وه کورپی دایک و باوکی و پاشان به ژن هینان له‌ناو یه‌کتریدا و بوون به خزم و که‌سو کاری یه‌کتر، هه‌موو نه‌مانه گشتی له و ناوه لاوازه وه‌دی هیناوه، بویه خوی گه‌وره فه‌رمویه‌تی: ﴿وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا﴾ واته: وه په‌روه‌ردگارت هه‌میشه به ده‌سه‌لات و توانایه.

^۱ الموطأ (۲۲/۱)، مسند الشافعی (۲۳/۱)، أحمد (۳۶۱/۲)، أبو داود (۶۴/۱)، تحفة الاحوزی (۲۲۴/۱)، التسنانی (۵۰/۱)،

ابن ماجه (۱۳۶/۱)، فه‌رموده‌یه‌کی سه‌حیحه.

^۲ الرحمن (۱۹-۲۱).

^۳ النمل (۶۱).

﴿وَعِبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُهُمْ وَلَا يَضُرُّهُمْ وَكَانَ الْكَافِرُ عَلَىٰ رَبِّهِ ظَهِيرًا ﴿٥٥﴾ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٥٦﴾ قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِلَّا مَنْ شَاءَ أَنْ يَتَّخِذَ إِلَيَّ سَبِيلًا ﴿٥٧﴾ وَتَوَكَّلْ عَلَىٰ الَّذِي الَّذِي لَا يَمُوتُ وَسَبِّحْ بِحَمْدِهِ وَكَفَىٰ بِهِ بِذُنُوبِ عِبَادِهِ خَبِيرًا ﴿٥٨﴾ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ الرَّحْمَنُ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ خَيْرًا ﴿٥٩﴾ وَإِنَّا قَبِلْ لَهُمْ تَسْبِيحًا لِلرَّحْمَنِ قَالُوا وَمَا الرَّحْمَنُ أَنَسْجُدُ لِمَا تَأْمُرُنَا وَزَادَهُمْ نُفُورًا ﴿٦٠﴾﴾

بی عہ قلی و نہ زانی بتپہرستان

خوای گہورہ فرموویہ تی: ﴿وَعِبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُهُمْ وَلَا يَضُرُّهُمْ﴾ خوای گہورہ باسی بی عہ قلی و نہ زانی بتپہرستان دکات کہ عیبادهتی غبیری خودا دکہن وک نہو بتانہی کہ قازانجیان پی ناگہینن و ناتوانن توشی زینانشیان بکن، بہ بیٰ نہوی ہیچ شتیکیان بہ دستہورہ بیت بیکنہ بہ لگہ و لہ سہری ہڈن، و دزایہ تی خواو پیٹہمبہرہ کی ﴿ﷺ﴾ و موسلمانان دکہن لہ بہر خاتری نہوان، بویہ خوای گہورہ فرموویہ تی: ﴿وَكَانَ الْكَافِرُ عَلَىٰ رَبِّهِ ظَهِيرًا﴾ واتہ: بیباوہ پان بہردہ وام دژی بہرہردگاریان پشتیوانی یہ کرتن، یانی بوونہ تہ دژست و پشتیوانی نہوانہی دژی خودان و لہ سہر پئی شہیتان بہ رامبہر کژمہلی خودا کاردہ کەن، بیگومان کژمہلی خودا ہمیشہ زالو سہرکہ و تون، وک خودای گہورہ فرموویہ تی: ﴿وَأَتَّخِذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ إِلَهًا لَّهُمْ يُضِلُّونَ﴾ ﴿٧٦﴾ لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَهُمْ وَهُمْ لَهُمْ جُنْدٌ مُنْحَرُونَ﴾، واتہ: نہو شتانہی کہ نہوانہ دەیانپہرست ہیچ سوودیکیان پی ناگہینن و زینانشیان لیٰ نادہن، نہو نہ فامانہ نامادہن لہ خزمہت نہو بتانہ دا گیانی خویمان ببہ خشن، بہ لام پاشہ ہڈو سہرکہ و تن بؤ خواو پیٹہمبہرہ کی ﴿ﷺ﴾ و خواوہن باوہ پانہ لہ دنیا و قیامہ تدا. مواہید دہلی: ﴿وَكَانَ الْكَافِرُ عَلَىٰ رَبِّهِ ظَهِيرًا﴾ واتہ: کافران پشتیوانی شہیتان دکہن و دہبنہ هاوکاری و لہ سہر گوناہو خراپہ کاری بہردہ وامن.

پیٹہمبہر ﴿ﷺ﴾ مزگینیدہر و ترسینہرہ

پاشان خوای گہورہ فرموویہ تی بہ پیٹہمبہرہ کی ﴿ﷺ﴾ ﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا﴾ واتہ: تویمان تہنہا بؤ نہوہ ناردوہ کہ مژدہ بدہی بہ خواوہن باوہ پان و خواوہن ناسانیش بترسینیت مزگینی بدہی بہو کہ سانہی کہ گوپرایہ لی فرمانہ کانی خوا دکہن بہ بہہشت و نہو کہ سانہش بترسینی کہ دزایہ تی فرمانہ کانی خوا دکہن بہ سزایہ کی توند کہ توشیان دیت. وہ خوای گہورہ دەفرموویت:

﴿قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ﴾ واته بلی: من هیچ پاداشتیکم ناوی له نیوه له سهر نهم بانگه وازه و نهم ناگادارکردنه و هتاتان، تنها له بهر په زامه ندی و خاتری خوا نهم کاره ده که م ﴿لَمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَسْتَعِيمَ﴾^۱، واته: بۆ نو که سانه ی که بیانه ویت به پیی راستدا بپوین له نیوه. ﴿إِلَّا مَنْ شَاءَ أَنْ يَتَّخِذَ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا﴾ واته: کی تاره زوی لیبه با بهرو په روه ردگاری خزی نو و پینگه و بهرنامه یه بگریته بهرو نه و ی که من بوی هاتوم بیگاته بهرنامه ی ژیان و له سهری بپوات و بهرده و ام بیت له سهری.

خوای گه و ره فرمان ده کات به پیغه مبهرا ﴿﴾ که هدر خو نه ده ست خودا بده و باسی هه ندیک له سیفه ته گانی خودا خو ی

پاشان خودای گه و ره ده فرمو ویت: ﴿وَتَوَكَّلْ عَلَىٰ الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ﴾ واته: خوت بده دهستی خودا و پشت هر به نو بیسته له هه موو کاروبار نکتدا، نو خوایه ی که هر زیندوو و نامریت ﴿هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾^۲، واته: نه و هل نه و وه و دواش نه و وه له بهر چا و وه نادیاره و له هه موو شت ناگاداره و په روه ردگارو کار به ده ست و فرمان په وای هه موو شته، بیکه ره دوست و پشتیوان و جیی هانای خوت، چونکه هر نه و پشتیوان و جیی هانایه، هر نه و بۆتق به سه و باشتیرین یارمه تیده رو لایه نگیره، وه ک فرمو ویت: ﴿يُنَادِيهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ﴾^۳، واته: نه ی پیغه مبهرا ﴿﴾ رایگه یه نه (به خه لک) نه و ی هینرا و ته خواره و بۆت له لایه ن په روه ردگار ته وه، وه نه گهر واته که ی نه و پاسپیری که ی خوات رانه گه باندوو به جیت نه هینرا و وه خوا تو ده پاریزیت له خه لکی (که بتکوزن). ﴿وَسَبِّحْ بِحَمْدِهِ﴾ سوپاسی نه و خودایه بکه و شوکرانه بزیری به و ته سبب حاتی بکه، بۆیه پیغه مبهری خوا ﴿﴾ ده یفرموو: (سبحانک اللهم ربنا وبحمدک)^۴، بیگه ردی بۆتق نه ی خوای خۆشه و یست به سوپاس و ستایشه وه، خوداش ده فرمو ویت: ﴿قُلْ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ۖ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا﴾^۵، واته: هر نه و خوایه و تنها بپوامان به نه و هیه و عیباده تی بۆ ده که ی نو خۆمان ده ده یه نه دهستی. وه ک له نایه تیکی تردا

^۱ التکویر (۲۸).

^۲ الحديد (۳).

^۳ المائدة (۶۷).

^۴ فتح الباری (۲/۳۲۸).

^۵ الملك (۲۹).

فہرموویہ تی: ﴿رَبُّ الشَّرْقِ وَالْمَغْرِبِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَكِيلًا﴾،^۱ واتہ: ئو پورہ ردگار و دوستکری
 پڑھہ لات و پڑناوایہ ہیچ پورستراویکی بہ راستی نیہ تنہا ئو نہ بیت کہہ ابوو بیکہ بہ بریکاری
 خوت. پاشان دہ فہرموویت: ﴿وَكَفَىٰ يَوْمَ الْبُذُوبِ عِبَادُوهٖ خَيْرًا﴾ ہر ئو بہ سہ بؤ ناگادار بوون لہ
 گونامی بہندہ کانی، بہو ہموو زانیاریہی کہ ہیچی لیٰ ون نابتت ﴿الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ﴾^۲
 واتہ: ئو خودایہ کہ ہر زیندووہ و نامریت ناسمانہ کان و زہ مینیشی و ہدی ہیناوہ و پورہ ردگار و
 فہرمان پورہ واشیہ تی و بہ ہیزو توانا و دہ سہ لاتی خوی ئو حہوت ناسمانہ ی بہو بہرزی و فراوانیہ وہ،
 ہر وہا ئو وزہ ویہ بہ و حہوت چین و بارسٹایہ وہ چوہ تہ خوارہ وہ و دوستی کردوہ ﴿فِي سِتْرٍ آيَاتٍ
 ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ﴾ واتہ: لہ شہش پڑداو پاشان لہ سہر تہ ختی فہرمان پورہ ای خوی دامہ زراوہ و بہ
 کارہ کانیادا پادہ گات و ہموو شتیک تہ او دہ کات و دہ پیریتہ وہ. وہ دہ فہرموویت: ﴿ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى
 الْعَرْشِ الرَّحْمٰنُ فَسَلَّ بِهٖ خَيْرًا﴾ واتہ: ہولہ بدہ لہ و کہ سہ وہ کہ زور زانیہ لئیہ وہ فیرہ وہ شوینی
 بکہ وہ و چاوی لیٰ بکہ، پورون و ناشکرایہ کہ ہیچ کہ سیک نہ و ہندہ ی پیغہ مہبر ﴿ﷺ﴾ زاناترو ناگادارتر
 نیہ بہ ناسینی خودا کہ بہندہ و پیغہ مہبری خویہ تی وہ گورہ و بہ پڑترتین نہ وہی ئادہ مہ لہ دنیا و لہ
 پڑوی قیامہ تداو لہ خویہ وہ و بہ ئارہ زووی خوی قسہ ناکات بہ لکو نیگایہ و لہ لاین خودا وہ بؤی
 ماتوہ، ہرچی ئو فہرمووی ہہ قہ و ہرچی ئو باسی کردوہ لہ لاین خواوہ راستہ، ئو
 پیدشہ وایہ کی زور بہ توانایہ کہ ہرچی ناکوکیہ ک و دوویہ رکیہ ک بیٰ لہ ہر شتیکدا، دہ بیت خہ لکی
 بؤ لای ئو بگ پینہ وہ و کیشہ کانیان لای ئو چارہ سہر بکن، ہر شتیک پئی کردار و گفتاری ئو بوو
 راستہ و ہرچیش دڑی بوو کاری ہیٰ نا کریت و و ہر ناگیریت با ہر کہ سیٰ کردبیتی یان گوتبیتی، خوی
 گورہ فہرموویہ تی: ﴿فَإِن نَّزَعْنٰمْ فِي شَیْءٍ فَرُدُّوْهُ إِلَى اللّٰهِ وَالرَّسُولِ﴾،^۳ واتہ: جا نہ گہر دوویہ رکیتان ہہ بوو
 شتیکدا نہ وہ بیگتیرنہ وہ بؤ لای خواو پیغہ مہبر ﴿ﷺ﴾ وہ فہرموویہ تی: ﴿وَمَا آخَلَقْتُمْ فِيْهِ مِن شَیْءٍ
 فَحٰكَمُهٗٓ إِلَى اللّٰهِ﴾،^۴ واتہ: وہ ہر شتیک کہ تیایدا جیا وازبوون نہ وہ بریارہ کہ ی بؤ لای خوا
 دہ گہر پیتہ وہ. وہ فہرموویہ تی: ﴿وَكَمَّتْ كَلِمٰتُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا﴾،^۵ واتہ: قسہ کانی پورہ ردگارت

۱ المزمّل (۹).
 ۲ النساء (۵۹).
 ۳ شوری (۱۰).
 ۴ الانعام (۱۱۵).

لهه وال داندا راسته و داد پوره رانه یه له فرماندان و پئی پییه داند، بویه فرمویه تی: ﴿فَسْتَلْ بِهِ خَيْرًا﴾ واته: سا تو له وانهش بپرسه که زور زانا و شاره زان.

باسی خورایی بتا په رستان

پاشان خوی گوره به رپه رچی موشریکه کان ده داتوره که کړنوش بق غیری خوا ده بن له بتو
 نهو شتانه ی که عیباده تی بق ده کن ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اسْجُدُوا لِلرَّحْمَنِ قَالُوا وَمَا الرَّحْمَنُ﴾ واته: وه کاتیک
 به وان بوتیت سوژده ببهن بق خوی میهره بان ده لتین په حمان کتیه؟ یانی: نئمه په حمان و په حیم
 ناناسین و نازانین کتیه و چیه. بپروایان نه بوو به وه که خودا به په حمان ناوده بریت. وه که له پوژی
 حوده بییه دا نینکاریان کرد کاتی که پیغمبر (ﷺ) فرموی به نووسه ره که (بنوسه بسم الله الرحمن
 الرحیم) گوئیان: نئمه په حمان و په حیم نازانین، به لکو بنووسه وه که چون ده نووسی: - بسمک اللهم -^۱
 بویه خوی گوره نهو نایه ته ی نارد: ﴿قُلْ ادْعُوا اللَّهَ أَوْ ادْعُوا الرَّحْمَنَ أَيًّا مَا تَدْعُوا فَلَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى﴾^۲
 واته: بلی نزاو هاوار له خوا بکن یان هاوار له په حمان بکن (یه کسانه) به هر کامیان نزاو هاواری
 بکن چونکه هر بق خوابه هم مو ناوه هره جوانه کان. واته: نهو خودایه په حمانیسه، له م نایه ته شدا
 فرمویه تی: ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اسْجُدُوا لِلرَّحْمَنِ قَالُوا وَمَا الرَّحْمَنُ﴾ واته: نئمه نازانین په حمان چیه و دانی
 پیدا نانین. ﴿اسْجُدْ لِمَا تَأْمُرُنَا﴾ واته: تو ده ته ویت نهو ی تو فرمانی پیده که ی بیناسین، نئمه
 سوژده ی بق به رین ﴿وَزَادَهُمْ نُفُورًا﴾ واته: به لکو زیاتر دور ده که ونه وه و تهره ده بن، به لام نهو
 که سانه ی خاوهن باوه پن خودای مه زن ده په رستن له په حمان و په حیم و هاوه لی بق دانانین و کړنوشی بق
 ده بن، زانایان کون له سر نهو ی که نهو سوژده یه له سورته ی فورقاندایه پویه بق نهو که سه ی
 ده یخوینت یان گوئی لی بیت سوژده به ریت، لهو شوینه دا (والله سبحانه و تعالی أعلم).

﴿نَبَارَكُ الَّذِي جَمَعَلْ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَجَعَلْ فِيهَا سِرَجًا وَقَمَرًا مِّنِيرًا ۝۱۱﴾ وَهُوَ

خَلْفَةً لِّمَن أَرَادَ أَنْ يَنكُرَ ۝۱۲ أَوْ أَرَادَ شُكُورًا ۝۱۳﴾

باسی توانا و مه زنی خودا

خوی گوره باسی گوره یی و پاکي و بیعه یی و دهسه لاتی خوی ده کات له سر جوانکاری نهو
 بوونه و هره پاژویه له ناسماندا بهو هم مو نه ستیره گوره و همه جقرانه، نهو مه قسه ی مواهیدو نهو

^۱ احمد (۳/۲۶۸) فرموده یه کی سه حجه.

^۲ الاسراء (۱۱۰).

صالح و حسنه و قتاده. ^۱ وهك خواى گه‌وره فرمويه‌تى: ﴿وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ﴾ ^۲،
 واته: سويند بيت بيگومان ناسمانى دنيايمان پازاندووه‌ته‌وه به چراى زُور (نه‌ستيره). بويه ليزه‌دا
 فرمويه‌تى: ﴿نَبَّأَكَ الَّذِي جَعَلَكَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا﴾ واته: نه‌و خوره پووناكه وهك
 چرا وايه له‌م بوونه‌وه‌رده‌دا، وهك خوداى گه‌وره فرمويه‌تى: ﴿وَجَعَلْنَا سِرَاجًا وَهَاجِبًا﴾ ^۳، واته: چراى
 پرشنكار ﴿وَقَمَرًا مِّنِيرًا﴾ واته: نه‌و مانگى كه پووناك بووه‌ته‌وه و تريفه‌ى دئى به پووناكى ترو به
 شيوه‌يه‌كى تر كه له تيشكى خور ناجيت وهك خودا فرمويه‌تى: ﴿هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسُ ضِيَاءً
 وَالْقَمَرَ نُورًا﴾ ^۴، واته: خوا زاتيكه كه خورى گنپراوه به تيشك مانگيشى گنپراوه به پووناكى. خواى
 گه‌وره باسى نوح ده‌كات كه گوتى به هوزه‌كه‌ى: ﴿أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا ﴿١٥﴾ وَجَعَلَ
 الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسُ سِرَاجًا﴾ ^۵، واته: نايا نابيين كه خوا چون حوت ناسمانى دروست كر دووه
 نه‌وم له‌سه‌ر نه‌وم، وه مانگى گنپراوه له‌ناوياندا به پووناك و پوونيشى گنپراوه به چرا. پاشان خواى گه‌وره
 فرمويه‌تى: ﴿وَهُوَ الَّذِي أَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَخًا وَأَنزَلَ مِنْهُ نَهْرًا وَمِمَّا يُغْتَنَبُ الْإِنسَانُ مِنْهُ حَيَاةٌ وَرَوْحٌ وَمِنَ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ﴾ واته: هه‌ر خوايه كه شه‌و به دواى پوونداو پوون به
 دواى شه‌ودا دينى، به دواى يه‌كداو له يهك ناترازين، كه نه‌و پوونيش نه‌وى تر به دوايدا ديت به
 برده‌وامى، وهك فرمويه‌تى: ﴿يَعْنَى أَيْلَ النَّهَارِ يَطْلُبُهُ حَيَاتًا﴾ ^۶، واته: پوون به شه‌و داده‌پوشيت،
 پوونيش شوينى شه‌و ده‌كه‌ويت به دوايدا ده‌پوات، وه فرمويه‌تى: ﴿لَا الشَّمْسُ بِبُعْدَى لَهَا أَنْ تَدْرِكَ
 الْقَمَرَ﴾ ^۷، واته: خور بوى نيه بگات به مانگ. پاشان ده‌فرموييت: ﴿لَمَنْ أَرَادَ أَنْ يَنْكِرَ أَوْ أَرَادَ
 شُكُورًا﴾ واته: بى كه سبك بيه‌ويت بير بگاته‌وه يان سوپاسى خودا بگات، له‌و شه‌و پوونده‌دا كه به
 دواى يه‌كتردا دينى، وهختى عيباده‌تيش ديارى ده‌كهن بى به‌نده‌كانى خودا، نه‌و كه‌سه‌ى كه به پوون
 كارتيكى بى نه‌كرا به شه‌و پتى هه‌ستيت و نه‌و كه‌سه‌ش به شه‌و بوى نه‌كرا به پوون بيكات، له

^۱ الطبري (۲۸۹/۱۹)، البغوي (۳/۳۷۴).
^۲ الملك (۵).
^۳ النبأ (۱۳).
^۴ يونس (۵).
^۵ نوح (۵).
^۶ الاعراف (۵۴).
^۷ يس (۴۰).

فرموده‌ی سه‌حیددا هاتوه: (خوای گوره به شهو ده‌ستی دریز ده‌کات بق نه‌وه‌ی له تاوانباری پوژ خوش ببیت وه به پوژ ده‌ستی دریز ده‌کات بق نه‌وه‌ی له تاوانباری یشه خوش ببیت)،^۱ مواهیدو قه‌تاده ده‌لین: ﴿خَلَفَ﴾ واته: شهو به و پوژیش به پوژشایه‌کی^۲.

﴿وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا﴾^(۱۳) وَالَّذِينَ يَسْتَوُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا^(۱۴) وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا^(۱۵) إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا^(۱۶) وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا^(۱۷) ﴿

له سیفه‌ته‌کانی عه‌بده راسته‌کانی خوای ره‌حمان

نه‌مه سیفه‌تی به‌نده خاوه‌نباوه‌ره‌کانی خودایه: ﴿وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا﴾ واته: ده‌پوچن به پوچه به نارامی و زو له‌سه‌رخو به‌بی نه‌وه‌ی فیزیکن و خویمان به زل بزائن. وه‌ک خوای گوره له نایه‌تیکی ترده فرموویه‌تی: ﴿وَلَا تَمَشْ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا﴾^۳، واته: به لوت به‌رنی به‌پوچه مه‌پو، نه‌م عه‌بده راستانه‌ی خودای میهره‌بان - ره‌حمان - ده‌پوچن به‌سه‌ر زه‌ویداو فیزناکه‌ن و لوتیان به‌رز نیه و منه‌ت ناکه‌ن به‌سه‌ریدا، مه‌به‌ست نه‌وه نیه وه‌ک نه‌خوش ریده‌که‌ن و پیا بازیده‌که‌ن! نا! به‌لکو به‌ریزترین نه‌وه‌ی ناده‌م محمد (ﷺ) وه‌ختی ده‌پویشته وه‌ک نه‌وه‌ی له به‌رزایه‌که‌وه بیته خواره‌وه و زه‌مین بوی بیچریته‌وه و ابوو، به‌لکو مه‌به‌ست به (هون): نارامی و له‌سه‌رخویی، وه‌ک پیغه‌مبه‌ری خوا(ﷺ) فرموویه‌تی: (وه‌ختی هاتن بق نوژ به‌په‌له مه‌یه‌ن بق نوژ، به له‌سه‌رخویی بین بق نوژ، نه‌وه‌ی فریای که‌وتن بیکه‌ن و نه‌وه‌یش له ده‌ستتان چوو - فریای نه‌که‌وتن - دوابی ته‌واوی بکن)^۴. خوای گوره ده‌فه‌رموویت: ﴿وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا﴾ واته: هر کاتیک نه‌قامان قسه‌ی نابه‌جیجان به‌رامبه‌ر کردن وه‌لامیان ناده‌نه‌وه، به‌لکو لیبوره‌وه دل فراوانن، جگه له قسه‌ی چاک هیچ شتیکی تر نالین، وه‌ک پیغه‌مبه‌ری خوا(ﷺ) فرموویه‌تی: (مه‌تا نه‌زائان زیاترو توندتر قسه‌ی به‌رامبه‌ر بکن نه‌وه له‌سه‌رخوتره) وه‌ک خوای گوره فرموویه‌تی: ﴿وَإِذَا سَكِعُوا اللَّفْرَ

^۱ مسلم (۲۱۱۳/۴).

^۲ الطبری (۲۹۰، ۲۹۱/۱۹).

^۳ الاسراء (۳۷).

^۴ فتح الباری (۴۵۳/۲).

أَعْرَضُوا عَنْهُ^۱، واته: وه كاتى قسهى ناپهسندو هيچ و پوچ ببيستن پشتى تيدهكهن. نيمامى
 نهحمد پيوايهتى كردوهه له نوعمانى كوپى موقرنى موزهنهيهوه (نعمان بن مقرن المزنى) دهلى
 پيغهمبهرى خوا(ﷺ) فرموى: (پياويك قسهى وت به پياويك له لاي نهودا، گوتى: نهو پياوهى كه
 قسهى پى و ترا دهيو: (عليك السلام) پيغهمبهرى خوا(ﷺ) فرموى: بيگومان فريشتهيهك له نيوان
 هردوكتاندا هموو بهرگري له تو دهوت، هر كاتيك نهو قسه به تو دهوت، فريشتهيهكه پيى نهوت:
 نابهلكوخوت، وه خوت شايستهترى بهوقسهيه، وه كاتى توپيت دهوت: -عليك السلام- فريشتهكه
 نهيو: نا بهلكو خوت پاي وه تو شايستهترى بهوه) واته: تو شايستهترى بهو سلاوه و پيژه كه لهو
 پياوهى دهكهى كاتيك كه قسهت پى دهليت. نه م فرمودهيه سهنهدهكانى حهسهنه، بهلام زانايانى
 ترى فرموده پيوايهتبان نهكردوه.^۲ پاشان خواى گوره باسى نهوه دهكات كه(بهنده پاستهكانى
 خوا) شهوهكانيان چاكترين شهوه وهك نهفرموى: ﴿وَالَّذِينَ يَبْتُغُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا﴾ واته:
 نهو كهسانه، شهو تا بهيان سوژده دهبن بؤ خوا وهستانون به پيئوه عيبادهتى خودا دهكهنو
 فرمانهكانى بهجئ دههينن و شهونويژ دهكهن، وهك خواى گوره له نايهتيكى تردا فرمويهتى:
 ﴿كَانُوا قَلِيلًا مِّنَ الَّذِينَ مَا يَهْتَمُونَ^۳﴾ وَيَأْتِيهِمْ هُمْ يَسْتَفْتِرُونَ^۴، واته: نهوانه كه ميك له شهودا دهخهوتن
 (نيتر هر شهونويژيان دهكرد) وه له بهرهبهياندا داواى ليخوشبوونيان دهكرد. وه فرمويهتى: ﴿أَمَّنْ
 هُوَ قَلِيلٌ مَّا آتَاهُ الْبَلَّ سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ الْآخِرَةَ وَيَرْجُوا رَحْمَةَ رَبِّهِ^۵﴾، واته: (هاويهش دانهران چاكترن) يا
 كهسيك ملكهچو پهركستاره (بؤ خوا) و كاتهكانى شهو به سوژده بردن و پارهستان (له شهونويژدا)
 بهسهر نهبات و له(سزاي) دواپژ دهترسيئتو به هيواي بهزهيهي پهروهردگاريهتى؟ هر بؤيه خواى
 گوره ليترهده فرمويهتى: ﴿وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّكَ عَذَابُهَا كَانَ
 غَرَامًا﴾ واته: نهوانهيه كه دهلئين نهى خودايه لاماننده لهسزاي جهههنم، چونكهسزاي جهههنم
 بردهوامه و دوايه نايهت، بؤيه حهسهنى بهسرى لهم نايهتهده ﴿إِنَّكَ عَذَابُهَا كَانَ غَرَامًا﴾ نهفرموى:
 هر شتيك توشى نهوهى ناهدم بيئت له دنيايدا دهرواوامنيتت نهوه پيى ناگوتريت غرام بهلام نهو

۱ القصص (۵۵).

۲ أحمد (۴۴۵/۵)، نه م فرمودهيه پياوهكانى جيى متمانه.

۳ الذاريات (۱۷-۱۸).

۴ الزمر (۹).

غرامه‌ی که هر برده‌وامه و لاناچیت نه‌ویه که هتا نه‌رزو ناسمان بمینیت ده‌مینیت.^۱ سوله‌یمانی
 ته‌میش (سلیمان التیمی) هر وای گوتوه.^۲ وه فرموویت: ﴿إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا﴾ واته:
 به‌پاستی جینگو شوینیکی زدر خراب و ناخوشه. خودای گه‌وره ده‌فرموویت: ﴿وَالَّذِينَ إِذَا أَنفَقُوا لَمْ
 يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا﴾ واته: نه‌و که‌سانی که له کاتی مال به‌خشیندا زدر ده‌ست بلاو نین و زیاد له
 پیوستی خرج ناکه‌و زدریش چاوجنوک نین که سامان له مال و مندالیان بگپرنه‌وه و پیوستیان
 ده‌رنه‌کن. به‌لکو به‌پنکوپنکی مامه‌له له‌گلیان ده‌کن، چاکترین کاریش نه‌و کاره‌یه له‌و ناره‌نده‌دا
 بیت. واته: نه‌ زدر ده‌ست بلاوو نه‌ زدر ده‌ست قوجاو، ﴿وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا﴾ واته: به‌لکو
 مامناوه‌ندیه له‌و نیوانه‌دا. وه‌ک خوی گه‌وره فرموویت: ﴿وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا
 تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ﴾.^۳ واته: وه‌ ده‌ستت مه‌که‌کرت به‌گه‌ردنتداو کراوه‌و به‌ره‌لاشی مه‌که به‌ته‌واوی.
 ﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ
 ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا ﴿٧٨﴾ يُضْعَفُ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدُ فِيهِ مُهَانًا ﴿٧٩﴾ إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ
 عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٨٠﴾ وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ
 صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَىٰ اللَّهِ مَتَابًا ﴿٨١﴾﴾

له سیفه‌ته‌کانی عه‌بده راسته‌کانی ره‌حمان دورکه‌وتنه‌وه له شیرک و کوشتنو به‌دره‌وشتی -

داوینیبسی -

نیامی نه‌حمده‌پویاوتی کردوه له‌عبدولای کوبی مه‌سعوده‌وه ده‌لی: پرسپار کرا له پیغه‌مبه‌ری
 خوا(ﷺ) کام گوناگه‌وره‌تره؟ فرمووی: (هاوه‌ل بق‌خوا بریاریده‌ی که نه‌و دروستی کردوی) ده‌لی:
 پاشان کامه؟ فرمووی: (داوینیبسی - زینا - کردن له‌گه‌ل ژنی دراوسیکه‌تدا) عه‌بدولا. ده‌لی: بق
 پشتگیری نه‌م فرمووده‌یه خوی گه‌وره نه‌م نایه‌ته‌ی نارد: ﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا
 يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا﴾ واته: وه‌که‌سانیکن که
 له‌گه‌ل خوادا هیچ به‌رسترویکی ترناپه‌رستن و هیچ که‌سیک ناکوزن که خوا کوشتنی نه‌وی حه‌رام
 کردبیت به‌ه‌ق و په‌وا نه‌بیت وه‌ زینا و داوینیبسی ناکه‌ن وه‌ هر که‌س نه‌و تاوانانه بکات توشی

^۱ الطبری (۲۹۷/۱۹).

^۲ عبدالرزاق (۷۲/۳).

^۳ الاسراء (۲۹).

تو له که ی دیت،^۱ هر بهم شیوهیه نه سائیش ثم حه دیسه ی ریوایت کردوه . بوخاری و موسلیمیش ریوایه تیان کردوه .^۲ له سه عیدی کوری جو بهیره وه که بیستویه تی له ئیبنو عه باسه وه فرموویه تی: هه ندی که س له موشریکه کان پیای نوریان کوشتبوو هه روه ها داوینپیسی نوریان کردبوو، پاش ئه وانه هاتن بۆ لای پیغه مبه ر(ﷺ) وتیان: ئه وه ی تو ئیلئیت و بانگی خه لکی بۆ ده که بیت نۆر چاکه، پیمان بلی ئاخۆ ئه وه ی کردو مانه که فاره تی هه به؟ ثم ئایه ته هاته خواره وه: ﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ﴾ ثم ئایه ته ش هاته خواره وه: ﴿قُلْ يَمَّادِي الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا﴾، واته: بیژه: ئه ی بهنده کانی من ئه ی ئه وان ه ی که به لادن له نه ندازه ناهه قیان له خۆیان کردوه، نابیت ئیوه له به زه یی خودا نا ئومید بن، چونکه خوا له هه موو گونا ه ی چاویژی ده کات، خودا لیبوره و دلۆفانه، وه ده فرموویت: ﴿وَمَن يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلِقْ أَثَامًا﴾ ریوایه ت کراوه له عه بدولای کوری عه مره وه ده لی: ﴿أَثَامًا﴾ شیویکه له ناو جه هه نه مدا.^۳ عیکریه ده لی: ﴿یَلِقْ أَثَامًا﴾ شیویکه له ناو جه هه نه مدا داوینپیسانی تیدا جه زره به ده دریت. هه ریه وشپوه یه ش ریوایه ت کراوه له سه عیدی کوری جو بهیره و موجهیده وه .^۴ سودی ده لی: ﴿یَلِقْ أَثَامًا﴾ سزای تاوانی خۆی وهرده گریت، ثم ته فسیره دیارو نزیکتره له ئایه ته که وه. وه ک چۆن ئایه ته کانی دواوه پوونیان کردوه ته وه که ده فرموویت: ﴿يُضَاعَفْ لَهُ الْكُذَابُ بِرَمِّ الْقَيْمَةِ﴾ واته: له پۆژی قیامه تدا سزای بۆ چه ند باره ده بیته وه و به هیتره تر ده گریت، ﴿وَيُحْمَلُهُ فِيهَا مَهَانًا﴾ واته: هه ر ده مینیتته وه له و سزایه دا به سوک و ریسوایی. پاشان خوی گه وره ده فرموویت: ﴿مَن تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا﴾ واته ک بیجگه له که سیک ته وه ی کردبیت و باوه پی هینابیت کارو کرده وه ی چاکیشی کردبیت. ﴿إِلَّا مَن تَابَ﴾ واته: مه گین که سیک له دنیا دا گه رابیتته وه بۆ لای خوا و په شیمان بو بیته وه له و گونا هانه ی که کردویه تی، بیگومان خوی گه وره لیبوره ده یه و لی خۆش ده بیته، ثم ئایه ته به لگه یه له سه ر دروستی

^۱ احمد (۳۸۰/۱).

^۲ النسائي في الكبرى (۴۲۰/۶)، فرمووده یه کی سه حیه.

^۳ فتح الباري (۱۱۶/۱۲)، مسلم (۹۰/۱، ۹۱).

^۴ الزمر (۵۳).

^۵ الطبري (۳۰۸/۱۹).

^۶ الطبري (۳۰۸/۱۹).

توبه‌ی پیاوکوژ، وه هیج دژایه‌تیه که نیه له نیوان نم نایه‌تو و نه نایه‌تو سوره‌ی (نساء) دا که خوی گوره فرمویه‌تی: ﴿وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَدًّا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَعَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا﴾^۱، واته: وه هر که سیک نیمانداریک به دس نه‌نفس بکوژیت نه‌وه تو‌له‌ی نه‌وه که سه دژزه‌خه به هم‌میشه‌یی تیایدا ده‌بیت و خوا خه‌شمی لی‌گرتوه نه‌فرینی لی‌کردوه و سزایه‌کی گوره‌ی بۆ ناماده کردوه. نم نایه‌تو هرچه‌نده له مه‌دینه هاتوه خواره‌وه به لام ره‌هایه و (مطلقه) نه‌وه که سانه ده‌گرتیه‌وه که په‌شیمان نابنه‌وه -توبه‌ناکه‌ن- چونکه نم نایه‌تو لی‌بورده‌ی به‌ستوه به په‌شیمان بوونه‌وه‌وه له دنیا‌دا، پاشان خوی گوره له نایه‌تیکی تردا فرمویه‌تی: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَفْرِغُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَعْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾^۲، واته: به پاستی خوا خۆش نابیت له‌وه‌ی که هاوه‌لی بۆ دابنریت به لام جگ له وه‌رچی بیت لئی خۆش ده‌بیت له هر که سیک که (خوا) بیه‌ویت. وه له فرموده‌ی سه‌حیحا هاتوه که پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) په‌شیمان بوونه‌وه‌ی -توبه‌ی- پیاوکوژی به لاره دروست بووه، وه که به‌سه‌ره‌اتی نه‌وه که سه‌ی که پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) باسی کردوه که سه‌د پیاوی کوشتوه پاشان گه‌پراوه‌توه بۆ لای خوا -توبه‌ی کردوه- خودایش توبه‌که‌ی لی‌تقبول کردوه وه چند فرموده‌ی تریش له م باره‌یه‌وه هاتوه. ﴿فَأُولَٰئِكَ يَدِدُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ ۗ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا﴾^۳، واته: نا نه‌وانه خوا خراپه‌و تاوانه‌کانیان ده‌کوژیت به چاکه وه خوا هم‌میشه لی‌بورده‌ی به به‌زه‌بیه. نیمامی نه‌حمد ریوایه‌تی کردوه له نه‌بو زه‌پوه په‌زای خوی لی‌بیت، ده‌لی: پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فرموی: (من ناگاداری دوایین که سم له ناو ناگر دیته‌ ده‌ر، وه دوایین که سیش له خه‌لکی به‌ه‌شت که ده‌چیت به‌ه‌شت، پیاویک ده‌هینریت ده‌فرمویت: گونا‌هه گوره‌کانی بسپنه‌وه پرسپاری له گونا‌هه بچوکه‌کان لی‌بکن، ده‌لی: پیتی نه‌لین: فلانه پوژه نه‌وه‌ت کردو نه‌وه‌ت کردو نه‌وه‌ت کرد وه فلانه پوژیش نه‌وه‌ت کردو نه‌وه‌ت کردو نه‌وه‌ت کرد، پیاوه‌کش نه‌لی: به‌لی ناتوانم نکولی له هیج شتیک له‌وانه بکه‌م، پیتی ده‌گو‌رتیت: بیگومان بۆ هر تاوانیکت له‌و تاوانانه چاکه‌یکت بۆ هه‌یه، پیاوه‌که نه‌لی: نه‌ی په‌روه‌ردگارم هه‌ندی شتم کردوه لی‌زه‌دا چاوم پیتی ناکه‌وی) نه‌بو زه‌پ ده‌لی: پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) پیکه‌نی هه‌تا دانی پیروزی ده‌رکه‌وت.^۴ موسلیمیش به‌ته‌ن‌ها ریوایه‌تی کردوه.^۴ ثیبنو نه‌بی حاتم

^۱ النساء (۹۲).

^۲ النساء (۱۱۶).

^۳ أحمد (۱۷۰/۵).

^۴ مسلم (۱۷۷/۱).

پیوایه‌تی کردوو له ئەبو جابیره وه که گوئی له مه‌کحول بوو قسه‌ی ده‌کرد ده‌لی: پیوایکی گه‌وره به ته‌من که برۆکانی که‌تجوو به‌سه‌ر چاویدا هات و گوتی: ئە‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا(ﷺ) پیوایکی ناپاک و به‌دکار که هیچ تاوان و خراپه‌یه‌ک نه‌ماوه که ده‌ستی بۆ نه‌بردبیت، خۆ ئە‌گه‌ر تاوانه‌کانی دابه‌ش بکریت به‌سه‌ر خه‌لکی هه‌موو ئاسمانه‌کان و زه‌میندا به‌شیان ده‌کات ئایا په‌شیمان بوونه‌وه -ته‌ویه‌ی- بۆ هه‌یه؟ (واته: ته‌ویه‌ی لێ قبول ده‌کریت؟) پیغه‌مبه‌ری خوا(ﷺ) پیتی فه‌رموو: (ئایا موسلمان بویت -واتا موسلمان بوونی خۆت پاره‌گه‌یاندوو-؟) پیاره‌که‌ وتی: به‌ نسیبه‌ت منه‌وه (أشهد أن لا اله الا الله وحده لا شريك له، وأن محمداً عبده ورسوله) پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) فه‌رموو: (بێگومان خودا خۆش ده‌بیت له‌ تۆ، مادام تۆ ئاوایت، خراپه‌کانیشت ده‌گه‌رۆی به‌ چاکه‌) گوتی: ئە‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا(ﷺ) ناپاکی و به‌دکاریه‌کانیشم؟ فه‌رموو: (ناپاکی و به‌دکاریه‌کانیشت) پیاکه‌وه پۆیشت و هه‌ر (لا اله الا الله و الله اکبر) ده‌کرد (يُهَلِّ وَيُكَبِّرُ)،^۱ پاشان خوای گه‌وره باسی په‌حمه‌تی بێپایانی خۆی ده‌کات بۆ به‌نده‌کانی، ئە‌وانه‌ی که په‌شیمان ده‌بنه‌وه له‌ گونا‌ه و له‌ دنیا‌دا با هه‌ر تاوانیکیان کردبیت، گه‌وره یان بچووک، زۆر بیت یان که‌م. خودای مه‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَنْبُؤُ إِلَى اللَّهِ مَتَابًا﴾ واته: هه‌ر که‌سێک به‌ راستی په‌شیمان بێته‌وه و ئاکاری چاک بکات خودا ته‌ویه‌ی لێ قه‌بول ده‌کات و ده‌گه‌رێته‌وه بۆ لای خوا به‌ گه‌رانه‌وه‌یه‌کی ته‌واو، وه‌ک خوای گه‌وره له‌ ئایه‌تیکی تردا فه‌رموویه‌تی: ﴿وَمَنْ يَمَلَّ سُوًّا أَوْ يَظْلِمَ نَفْسَهُ، ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدِ اللَّهَ غَفُورًا رَحِيمًا﴾^۲، واته: وه هه‌ر که‌س کرده‌وه‌یه‌کی خراپ بکات یان سته‌م له‌ خۆی بکات پاشان داوای لیخۆش بوون له‌ خوا بکات ده‌بینیت خوا لێبوره‌ی میهره‌بانه. وه فه‌رموویه‌تی: ﴿الَّذِينَ آمَنُوا أَنَّ اللَّهَ هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ﴾^۳، واته: ئایا نه‌یانزانوووه که بێگومان هه‌ر خوا ته‌ویه‌و په‌شیمانی له‌ به‌نده‌کانی وه‌رده‌گرت. وه فه‌رموویه‌تی: ﴿قُلْ يَعْبادي الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ﴾^۴، واته: (ئە‌ی موحه‌مه‌د(ﷺ)) بلی: ئە‌ی به‌نده‌کانم ئە‌ی ئە‌وانه‌ی که خۆتان زۆر گونا‌ه‌بار کردوو ناتومید مه‌بن له‌ میهره‌بانی و به‌زه‌یی خودا (واته: بۆ ئە‌وه‌که‌سانه‌ی که ته‌ویه‌ ده‌که‌ن).

۱ الدر المنثور (۲۸۱/۶).
 ۲ النساء (۱۱۰).
 ۳ التوبة (۱۰۴).
 ۴ الزمر (۵۳).

﴿وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا﴾ (۷۲) ﴿وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا﴾ (۷۳) ﴿وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَرْزُقِنَا وَذَرِّبْنَا قِسْرَةَ أَعْمَارِنَا وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا﴾ (۷۴)

وہ ہند کی ترہ لہ سیفہ تہ کانی بہ ندہ راستہ کانی پرممان

نہمیش یہ کیکی ترہ لہ سیفہ تہ چاکہ کانی بہ ندہ کانی پرممان کہ ہر گیز شایہ تی درق نادہن و قسہ ی ناشیرین و خراب و دور لہ دین و پروپوچ بہ دہ میاندا نایت، عمری کوی قیس دہ لی: ﴿لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ﴾ واتہ: لہ شوینی قسہ ی ناشیرین و خرابی تیدا بکریت دانانیشن، دیسان نہوشی وتوہ: مہ بست بہو نایتہی دہ فرموویت: ﴿وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ﴾ ﴿الزُّور﴾ واتہ: درق ہلہ بستن بق خہ لکی بہ نارہ زو - بہ عمدی - وہ ک لہ ہر دوو سہ حیجہ کدا ہاتوہ لہ نہو بہ کرہ وہ دہ لی: پیغہ مہری خوا (ﷺ) فرموویہ تی: (نایا ہہ والتان بدہ می دہ ربارہ ی گہ ورتین تاوانی ناو تاوانہ مہ زنہ کان؟) سی جارنہ می فرموو، گوتمان: بہ لی نہی پیغہ مہری خوا (ﷺ)! فرمووی: (بابزان قسہ ی درق ہلہ بستن و شایہ تیدانی درویہ) بہ ردہ وام دہ یگو تہ وہ ہہ تا (لہ دلی خو ماندا) گوتمان: خوزگہ بیڈنگ دہ بو^۱۔ لہ نایتہ کہ وہ وا دہ ردہ کہ ویت کہ مہ بست بہ ﴿لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ﴾ واتہ: نامادہ ی شایہ تی درق نابن، خق نہ گہر جارئ پی بکوی بہ ویدا برؤن خویانی لی لادہ دن و خویان دہ پارینن، بویہ خوی گہ ورتہ فرموویہ تی: ﴿مَرُّوا كِرَامًا﴾ واتہ: تیبہ پ دہ کن بہ ریژہ وہ۔ دیسان خوی گہ ورتہ باسی سیفاتی عہ بدہ راستہ کانی پرممان دہ کات و دہ فرموویت: ﴿وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا﴾، واتہ: وہ کہ سانیکن کاتیک ناموزگاری بکرین بہ نایتہ کانی پرمردگاربان ناکون بہ سہ ریاندا بہ کہ پی و کویدی۔ وہ لہ نایتہ تیکی تردا خودای مہ زن ہر باسی عہ بدہ راستہ کانی خودا دہ کات و دہ فرموویت: ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَّتْ لُجُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ﴾،^۲ واتہ: خاوان باوہ پان نہوانہ ہر کہ ناوی خوا برا دلایان ترسی لی دہ نیشیت و کاتیک قورنایان بہ سہ ردا دہ خویندیت بیویان زیاتر دہ بیت و ہر خویان بہ خوا دہ سپین، بہ پیچہ وانہ ی خاوانہ ناسوہ کہ وہ ختی گویان لہ قورنابو

^۱ فتح الباری (۳۰۹/۵)، مسلم (۹۱/۱)۔

^۲ الانفال (۲)۔

هیچ کاریان لی ناکات و نایانگوپیت به لکو هر له سر خرابی و لاساری و خوانه ناسی و گومپایی خویان
 به رده و امن، وه ک خوی گوره ده فهرموویت: ﴿وَإِذَا مَا أَنْزَلْنَا مَا أَنْزَلْنَا سُرَّةً فَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ أَيْكُمُ زَادَهُ هَذِهِ
 إِيْمَانًا فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا فَرَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿۱۲۵﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَرَادَتْهُمْ
 رِجْسًا إِلَىٰ رِجْسِهِمْ﴾^۱، واته: وه کاتیک که سورپه تیک بنیرد ریتته وه خواره وه (له قورتان)،
 (دوبه وه کان) می وایان هه یه ده لی: کام له نیوه به م (سورپه ته) باوه پی زیادی کرد؟ جا نه وانه ی که
 باوه پریان هیتاوه نه وه نیمانیان زیاد ده کات (و به هیترز ده بیته) وه نه وان مرده به خشن و خوشحالن،
 به لام نه وانه ی له نیو دلیندا نه خۆشی (ناپاکی) هه یه نه وه نه وه سورپه ته پیسی و ناپاکی تریان بۆ زیاد
 ده کات سه ره پای پیسی و ناپاکی خویان. واته: نه وانه ی که ناو دلینا نه خۆشه، زیتر ده ست ده دهنه
 خوانه ناسی. لیره دا خوی گوره ده فهرموویت: ﴿لَمْ يَخْرُوْا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا﴾ واته: به پیچه وانه ی
 خوانه ناسه وه که کاتی گوئیان له قورتان بوو کاریان تیناکات، له سر بیدینی خویان به رده و امن وه ک
 نه وه ی که پرو کوپرن هیچ نابیسن و نابیسن، خوی گوره ده فهرموویت: ﴿وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا
 مِنْ أَرْزُقِنَا وَذُرِّيَّتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْ لَنَا لِمُنْفِقِينَ إِمَامًا﴾، واته: نه وانه ی که داوا ده کن له خوی
 گوره که له پشت و ره چه لکی نه وان و هاوسه ره کانین مندالان تیکی واپه یدا بین که گوپرایه لی فهرمانی
 نه و بکن و تنها نه و پیرستن و شه ریکی بۆ دانه نین، نیبنو عه باس ده لی: مه به ستیان نه وه یه له و
 که سانه بین که په پیره وی فهرمانه کانی خوا ده کن، وه بینه مایه ی چاوپوشنی بۆیان له دنیاو له
 قیامه تدا،^۲ نیمامی نه حمده له جوبه یری کوپی نوفه یروه ریوایه تی کردوه ده لی: پۆژی له لای
 میقدادی کوپی نه سوهد دانیشتبوین، پیاویک به لایدا تپه پی و گوتی: خۆشه ختی بۆ نه و نوو چاوه ی
 که پیغه مبه ری خوی (ﷺ) بینی، چه زمان ده کرد نه وه ی تو چاوت پنی که وتوه و بینبوته نیتمه ش
 چاومان پنی بکه وتایه و له وی بووینایه، میقداد توپه بوو، منیش سه رم سوپما چونکه نه و پیاوه غه یری
 قسه ی چاک هیچی تری نه گوت، پاشان میقداد پووی کرده پیاوه که و گوتی: چی و ده کات له پیاو که
 ناوات بخوازیت که ناماده ی شتیک بیت که خوا پیشانی نه داوه، له کاتیکدا نازانی نه گه ر ناماده بووایه
 چون ده بوو له و کاته دا، سویتند به خوا زور هوز له کاتی پیغه مبه ر (ﷺ) دا هه بوون و بپوایان پی نه کردو
 شوینی نه که وتن. خوی گوره به ده م و چاودا رایکیشان به ناو جه هه مندا، بۆچی سوپاسی خوی
 گوره ناکن له سکی دایکتان هیتانیه دنیاوه، غه یری خودا که سی ترقان نه ده ناسی و بپواتان به و

^۱ التوبة (۱۲۴-۱۲۵).

^۲ الطبری (۳۱۸/۱۹).

په یامه بوو که بۆتان هات له لاین پیغه مبه ره که تانه وه له وه به لایه پزگار تان بوو که خه لکی تر تووشیان هات؟ خوی گه وره پیغه مبه ری (ﷺ) ره وانه کرد له کاتی کدا که هیچ پیغه مبه ری ک تووشی نه و ناره حه تیه نه بووه، له و چهرخی نه فامیدا که چاکترین ناین له لای وانه عیباده تی نه و بتانه بووه که په رستوویانه، وه خستی پیغه مبه ر (ﷺ) هات و قورئانی هینا هه قو نامه تی به وقورئانه لیک جیا کرده وه، باوک و کورپیشی له یه کتری جیا کرده وه، پیایوی وا هه بوو باوک و کوپ یان برای خوانه ناسی هه بوو، خوی گه وره قفلی دلی نه وی کرده وه ته وه و شاره زای کرده وه بپوای هیناوه، ده یزانی نه گه ر پیش بپوای هینان بمر دایه له ناو ناگردا ده بوو، خو نه گه ر بی زانیایه خو شه ویسته که ی له ناو ناگردایه نه ده بووه مایه ی چاوپوشنی، بویه خوی گه وره فه رموویه تی: ﴿وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ﴾^۱ نه م فه رمووده یه سه نه ده کانی راستن، به لام زانایانی تری فه رمووده نه یان هیناوه.

﴿وَأَجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا﴾^۲ واته: بمانکه به پیشه وای خۆپاریزان، ئیبنو عباس و حه سه ن و سویدی فه تاده و ره بیعی کورپی نه نه سه ئه لئین: بمانکه به پیشه وایه که که خه لکی شوئیمان بکه ویت له چاکه دا.^۳ نه وانه شاره زاو ری نیشاندنه رن و بانگوزان بۆ سه ر چاکه پییان خو شه عیباده تی خویان بیه ستن به عیباده تی مال و مندال و که سو و کاریانه وه و نه و خیر و چاکه یانه سووده که ی بگاته که سانی تریش، له بهر نه وه ی زیاتر تووشی خیر و پاداشت بین، بویه له سه حیعی موسلیمدا هاتوو له نه بو هوره یه وه - ره زای خوی لی بیت - ده لی: پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فه رموویه تی: (وه خستی نه وه ی ئاده م - منالی ئاده م - مرد کرداری ده وه ستیت له سی شتدا نه بیت: مندالکی چاک که دعای بۆ بکات یان زانستی سوودی لی وه رگیریت دوی خوی یان خیریکی به رده وام و نه بپاوه - صدقه جاریه -^۳

﴿أُولَئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ بِمَا كَسَبُوا وَيُلْقَوْنَ فِيهَا حِجَابًا وَسَلَامًا﴾^(۷۵) خلدیرین فیها حسنت

مُسْتَقَرًّا وَمَقَامًا ﴿۷۶﴾ قُلْ مَا يَعْجَبُ بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ فَقَدْ كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا ﴿۷۷﴾

پاداشتی عه بده راسته کانی ره حمان و هه ره شه له خه لکی مه که

وه خستی خوی گه وره باسی سیفاتی عه بده خاوه نباوه ره کانی کرد که چه ند سیفه تی جوان و

شیرینیان هیه له قسه و هه ل سوکه وت و کردار و ره فتاریاندا پاشان نه فه رموی: ﴿أُولَئِكَ يُجْزَوْنَ

الْغُرْفَةَ﴾^۳ واته: نه وانه ی نه م خوره وشته جوانانه یان هیه له پوژی قیامه تدا وان له ناو هوده کانی

^۱ أحمد (۲/۶).

^۲ الطبري (۳۱۹/۱۹).

^۳ مسلم (۱۲۵۵/۳).

به‌هشتدا ﴿الْفَرْقَةَ﴾ واته: به‌هشت، نه‌بو جه‌عفری باقرو سه‌عیدی کوپی جو به‌یرو زه‌حکاک و سویدی ده‌لین: به‌هشت ناویراوه به‌هؤده (الفرقة) له‌بر به‌ریزه‌که‌ی ﴿بِمَا صَبَرُوا﴾ واته: به‌هؤی نه‌و خؤراگریانه‌وه که‌گردنگیرن به‌و فرمانانه‌وه که‌خوای‌گه‌وره داوای لی‌کردن، ﴿وَيُلْقُونَ فِيهَا حِجَّةً وَسَلَماً﴾ واته: له‌ناو به‌هشتدا به‌سلاو پریز لی‌گرتنه‌وه پی‌شوازیان لی‌ده‌کریت و قه‌دریکی زؤریان لی‌ده‌گیریت، فریشته‌کان له‌هم‌موو ده‌رگا‌گانه‌وه ده‌چنه لایان و پی‌یان نه‌لین: سلاوتان لی‌بی‌ت به‌هؤی نه‌و خؤراگریه‌تانه‌وه، پی‌رؤرتان بی‌ت نه‌م شوینه چاک و پیر به‌خته‌وه‌ریه، ﴿خَلِيلِينَ فِيهَا﴾ واته: تا‌هه‌تایه تییدا ده‌می‌ننه‌وه و لی‌ی ده‌رنا‌چن و نا‌گو‌ی‌زیننه‌وه و نامرنو له‌ناو نا‌چن، خو‌شیان نایانه‌وی بؤونه ده‌روهه لی‌ی. وه‌ک خوای‌گه‌وره فه‌رمووی‌تی: ﴿وَأَمَّا الَّذِينَ سُودُوا فَمِنَّا فَخَلِيلِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ﴾، واته: به‌لام نه‌وانه‌ی که‌به‌خته‌وه‌ر کراون نه‌وه له‌به‌هشت دان به‌همیشه‌یی ده‌می‌ننه‌وه تیایدا تا‌ناسمان و زه‌وی به‌می‌تی‌ت. وه‌لی‌زه‌دا خوای‌گه‌وره ده‌فه‌رمووی‌ت: ﴿حَسَنَتْ مَسَقَرًا وَمَقَامًا﴾ واته: جی‌و شوینیکی زؤد خو‌ش و پاک و دل‌رفینه، پاشان خوای‌گه‌وره ده‌فه‌رمووی‌ت: ﴿قُلْ مَا يَعْجُبُكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ﴾ واته: خودا هیچ باکی نییبه لی‌تان و لی‌تان نا‌پرسی‌ته‌وه، نه‌گه‌ر نه‌په‌رستن و دعوای زئاتان نه‌بی‌ت، چونکه‌خه‌لکی بؤ‌نه‌وه دروست کردووه بی‌په‌رستن و شه‌ریکی بؤ‌پیارا نه‌ده‌ن و به‌یانیان و ئیواران هه‌ر باسی په‌سه‌نی و پاک‌ی و بی‌عه‌یی نه‌و بکن، ﴿فَقَدْ كَذَبْتُمْ﴾ واته: به‌بی‌گومان نه‌ی خوانه‌ناسه‌کان ئی‌وه نی‌سلام به‌دروقه‌زانن، ﴿فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا﴾ واته: به‌م زووانه به‌هؤی نه‌و بی‌دینی‌تانه‌وه تووشی سزاو توله‌ی سه‌خت و قه‌یوون ده‌بن له‌دنیاو له‌قیامه‌تدا، له‌و سزایانه‌ی که‌خو تووشی خوانه‌ناسانی قوره‌یشی کرد جه‌نگی به‌در بوو که‌زؤرک له‌قوره‌یشبه‌کان کوژدان و ده‌ست به‌سه‌ر کران، وه‌ک عه‌بدولای کوپی مه‌سعودو ئوبه‌یی کوپی که‌عب و موحه‌مه‌دی کوپی که‌عبی قوره‌زی و مواجه‌یدو زه‌حکاک و قه‌تاده‌و سه‌دی و که‌سانی تریش و توویانه‌و ئیمه‌ش و اما‌نایان لی‌ک داوه‌ته‌وه.^۲

حه‌سه‌نی به‌سری ده‌لی: ﴿فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا﴾ واته: تووشی سزا ده‌بن له‌پؤژی قیامه‌تدا به‌

^۱ هود (۱۰۸).

^۲ الطبری (۳۲۴/۱۹)، وعب‌الرزاق (۷۲/۳).

به رده و امی. هیچ جیاوازیه که له نیوان ئهم دوو قسه یه دا نیه، کورتایی تهفسیری سورهتی (الفرقان) سوپاس و ستایش بۆ خوی گوره.

تهفسیری سورهتی (الشعراء) له مهککه هاتوووه خواروه
له تهفسیری (مالک) که رپوایهت کراوه ئیهوه ناوبراوه به سورهتی جامیعه (الجماعة)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿طَسَّرَ ۱﴾ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿۲﴾ لَمَّا كُنْتُمْ بَنِي قَوْمٍ تُغْتَابُ بَنِيكُمْ أَفِيئَةً مِّنْ دُونِ آبَائِهِمْ فَأَوْرَثُواكُمْ مِمَّا كَانُوا هُمْ يَكْتُمُونَ ﴿۳﴾ إِنَّ شَأْنَنَا فِي يَوْمِ الْقِيَامَةِ كَمَا كُنْتُمْ فِي الْيَوْمِ الَّذِي كُنْتُمْ فِيهِ تُكْفَرُونَ ﴿۴﴾ وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِّنَ الْحَقِّ إِلاَّ كَانُوا هُمُ الْمُكْفَرِينَ ﴿۵﴾ فَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَوَسَّوْا مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿۶﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الْأَرْضِ كَرَّمْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زوجٍ كَرِيمٍ ﴿۷﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿۸﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿۹﴾

قورئان و گوی پینه دانی خوانه ناس پئی و خودا مه یلی لیبوایه ملی پی که چه ده کردن و بپوایان ده هیناله پیشه وه قسه مان له سه ر ئهم پیتانه - ط،س،م- کرد له سورهتی (البقرة)، پئیوست ناکات لیره دا جاریکی تر باسی بکه ینه وه، ﴿تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ﴾ واته: ئه مه ئایه تهکانی قورئانه که دیار و پون، واته: زۆر و اتاکانی ئاشکرا و پوون و هه ق و ناهه ق و گو مپایی و له شاره زایی جیا ده کاته وه. خوی گوره ده فه رموویت به پیغه مبه ر (ﷺ): ﴿لَمَّا كُنْتُمْ بَنِي قَوْمٍ تُغْتَابُ بَنِيكُمْ أَفِيئَةً مِّنْ دُونِ آبَائِهِمْ فَأَوْرَثُواكُمْ مِمَّا كَانُوا هُمْ يَكْتُمُونَ﴾ واته: له وانه یه خۆت له ناو به ری که ئه وه نده هه ول ئه ده ی و خه فه ت ده خۆی و دلگران ده بییت، ﴿أَفِيئَةً مِّنْ دُونِ آبَائِهِمْ فَأَوْرَثُواكُمْ مِمَّا كَانُوا هُمْ يَكْتُمُونَ﴾ واته: له به ر ئه وه ی ئه وانه بپوا ناهینن، ئه مه خۆی دل دانه وه یه کی پیغه مبه ری خوایه (ﷺ) بۆ ئه وه ی زۆر ناره حه ت نه بییت له وه ی که ئه و خوانه ناسانه بپوا ناهینن وه که له چه ند ئایه تی تر دا فه رموویه تی: ﴿لَمَّا كُنْتُمْ بَنِي قَوْمٍ تُغْتَابُ بَنِيكُمْ أَفِيئَةً مِّنْ دُونِ آبَائِهِمْ فَأَوْرَثُواكُمْ مِمَّا كَانُوا هُمْ يَكْتُمُونَ﴾ واته: ۲ واته: ده ی به خه فه ت خواردن له به ر (ئیمان نه هینانی) ئه وان خۆت مه فه وتینه. وه فه رموویه تی: ﴿لَمَّا كُنْتُمْ بَنِي قَوْمٍ تُغْتَابُ بَنِيكُمْ أَفِيئَةً مِّنْ دُونِ آبَائِهِمْ فَأَوْرَثُواكُمْ مِمَّا كَانُوا هُمْ يَكْتُمُونَ﴾ واته: ۳ واته: جیا له وانه یه خۆت له ناوی به ری له به ر کرده وه ی ئه وان ئه گه ر ئیمان نه هینن به م قورئانه له داخو خه فه تدا (بمریت). موجهیدو عیکریمه و قه تاده و عه تیه و زه حاک و حه سه ن و که سانی تریش گو توویانه: ﴿لَمَّا كُنْتُمْ بَنِي قَوْمٍ تُغْتَابُ بَنِيكُمْ أَفِيئَةً مِّنْ دُونِ آبَائِهِمْ فَأَوْرَثُواكُمْ مِمَّا كَانُوا هُمْ يَكْتُمُونَ﴾

۱ الدر المنثور (۶/۲۸۷).

۲ الفاطر (۸).

۳ الکهف (۶).

بَنَحْ نَسَاكَ ﴿۱﴾ واته: له وانه یه خوت بکوزی. ^۱ خوی گوره فرموویتی: ﴿إِنْ شَأْ نُزِّلَ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ آيَةٌ فَظَلَّتْ أَعْيُنُهُمْ لَمَّا خَصَّصِينَ﴾ ﴿۲﴾ واته: نئمه نه گهر مه یلمان لی بیت به لگه یه ک له ناسمانه وه ده نئیرین وایان لی ده کین به نذر باوه پی پی بهینن، به لام نئمه وا ناکهین، چونکه نئمه نامانه وی کس به نذر بهوا بهینت، بق نهوی خه لکی به ناره زوی خوی بهوا بینت، وه ک له نایه تیکی تردا خوی گوره فرموویتی: ﴿وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَأَمَنَّ مَنْ فِي الْأَرْضِ كُلَّهُمْ جَمِيعًا أَفَأَنْتَ تُكْرَهُ النَّاسَ حَتَّىٰ يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ﴾ ﴿۳﴾ واته: وه نه گهر په روه ردگارت بیویستایه نهو (خه لکی) وا له زه ویدا هم مو تیکرا بهوایان ده هینا دهی نایا تو (نهی موحه مد (ﷺ)) نذر له خه لکی ده کیت هتا بینه بهوادار. وه فرموویتی: ﴿وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ﴾ ﴿۴﴾ واته: گهر په روه ردگارت بیویستایه گشت خه لکی ده کرد به (په پره وانی) یه ک ناین به لام نه وان به رده وام جیواز ده بن. خوی گوره به پیری خوی به جی هینا به کارزانی خوی وه گوره ترین نیشانهی خوی پیشانی خه لکی دا به په وانه کردنی پیغه مبه ران و ناردنی کتیبه کان بزبان، پاشان فرموویتی: ﴿وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرِ مِنَ الرَّحْمَنِ مُخَدَّبًا إِلَّا كَانُوا عَنْهُ مُعْرِضِينَ﴾ ﴿۵﴾ واته: هر کاتیک له ناسمانه وه کتیبیکیان بق بیت نذبهی خه لکی بهوی لی وه رده گپین، وه ک خوی گوره فرموویتی: ﴿وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ﴾ ﴿۶﴾ واته: وه نذبهی خه لکی هر چند تو سوور بیت (له سر باوه رهینانیا) نابنه ئیماندار. وه فرموویتی: ﴿يَحْسِرَةَ عَلَى الْبَشَاءِ مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ﴾ ﴿۷﴾ واته: په شیمانی و داخی سخت بق نهو به ندانهی (که بیباوه پن) هر پیغه مبه ریکیان بق بهاتایه تنها گالته یان پی ده کردو (هیچی تر). وه فرموویتی: ﴿ثُمَّ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا تَتْرًا كُلًّا مَا جَاءَ أُمَّةً رَسُولًا كَذَّبُوهُ﴾ ﴿۸﴾ واته: له پاشان پیغه مبه رانی خومان یه ک له دوی یه ک نارد هر کاتیک نومه تیک له خویان پیغه مبه ریکیان بق بهاتایه باوه ریان پی نه ده هینا. بویه لیزه دا خوی گوره فرموویتی: ﴿فَقَدْ كَذَّبُوا فَسَيَأْتِيهِمْ أَنْبَاءٌ مِمَّا كَانُوا لَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرِ مِنَ الرَّحْمَنِ مُخَدَّبًا وَلَا كَانُوا لَهُمْ أَعْيُنًا يَنظُرُونَ﴾ ﴿۹﴾ واته: نه وانه بهوایان بهو

^۱ الطبري (۳۳۰/۱۹)، الدر المنثور (۳۶۰/۶).
^۲ يونس (۹۹).
^۳ هود (۱۱۸).
^۴ يوسف (۱۰۳).
^۵ يس (۳۰).
^۶ المؤمنون (۴۴).

هغه نه‌هیتا که بویان هات، بهو زووانه هه‌والی نهو باوه‌ر نه‌کردنه‌یان و گالته و لاقرته‌یان پی‌ده‌گات و ده‌یزانن، وه‌ک خوای گه‌وره له‌ نایه‌تیکی تردا فه‌رموویه‌تی: ﴿وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ﴾^۱، واته: وه‌ نه‌وانه‌ی سته‌میان کردووه له‌مه‌ودوا ده‌زانن که چون گه‌رانه‌وه‌یه‌ک ده‌گه‌رینه‌وه (بۆ لای خوا دوا‌ی مردن). پاشان خوای گه‌وره باسی مه‌زنی ده‌سه‌لاتی خو‌ی ده‌کات که چه‌نده خاوه‌ن توانا و هیزو ده‌سه‌لاته، وه‌ نه‌وانه‌ی چه‌نده نه‌ترسانه دژایه‌تی پی‌غه‌مبه‌ره‌که‌ی ده‌که‌ن و بپوا به‌ کتیبه‌که‌ی نا‌که‌ن، نه‌و خوایه‌ی که زاله به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌کدا و زه‌وی دروست کردووه و له‌ هه‌موو جۆر دروست‌کراوه‌کانیدا نیرو مینی وه‌دی هیناوه له‌ کشتوکال و به‌ره‌مه‌کان و گشت گیانه‌وره‌ره‌کاندا، سوفیانی سه‌وری له‌ پیاویکه‌وه نه‌گه‌رینه‌وه و نه‌ویش له‌ شه‌عبیه‌وه که‌ده‌لی: خه‌لکی له‌ پوه‌کی ناو زه‌مینه‌وه سه‌رچاوه‌ی گرتووه و هه‌ر که‌سی‌کیش چووه ناو به‌هه‌شت نه‌وه به‌رینه‌وه، نه‌و که‌سه‌ش چووه ناو ناگر سووک و پی‌سوايه^۲. ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الْأَرْضِ كَرَأَيْنَا فِيهَا مِن كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ﴾ واته: نایا سه‌یری زه‌وی نا‌که‌ن چه‌ندمان پوواندووه تیایدا له‌ هه‌موو جۆریکی چاکی به‌که‌ک. خوای گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُم مُّؤْمِنِينَ﴾ واته: له‌مه‌وه نیشانه‌ی توانای خوا درده‌که‌ویت به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌کدا، که زه‌مینی راخستووه و ناسمانی به‌و به‌رزیه‌ی پاگرتووه و که‌چی زۆریه‌ی خه‌لکی هه‌ر بپوا ناهیتن، به‌لکو به‌ پی‌چه‌وانه‌وه حاشا ده‌که‌ن و شوین پی‌غه‌مبه‌ره‌کانی و کتیبه‌کانی نا‌که‌ون که بۆی ناروون و دژایه‌تی فه‌رمانه‌کانی ده‌که‌ن و سنوره‌کانی خودا ده‌به‌زینن، ﴿وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ﴾ واته: هه‌ر په‌روه‌ردگارته ده‌سه‌لات ده‌دات به‌ هه‌موو شتی‌ک و به‌رزی ده‌کاته‌وه و هه‌ر نه‌ویشه‌ی زاله و سه‌رده‌که‌وی به‌ سه‌ریدا، واته: هه‌موو ده‌سه‌لاتی هه‌ر بۆ خودایه، ﴿الرَّحِيمُ﴾ واته: به‌خشنده و دلوفانه به‌رامبه‌ر دروست‌کراوه‌کانی په‌له‌ ناکات له‌وانه که لیتی یاخی ده‌بن و به‌لکو مۆله‌تیا ن ده‌دات و تۆله لیتسه‌ندنیا ن دوا ده‌خات، پاشان زۆر به‌توندی جه‌ریه‌زه‌یان ده‌دات، نه‌بول عالیه و و قه‌تاده و په‌بیعی کوپی نه‌سه‌س و ئیبینو ئیسحاق ده‌لین: ﴿الْعَزِيزُ﴾ واته: خاوه‌ن ده‌سه‌لات له‌ تۆله سه‌ندن و زال به‌سه‌ر نه‌وانه‌ی دژایه‌تی فه‌رمانه‌کانی ده‌که‌ن و غه‌یری نه‌و ده‌په‌رستن^۳. سه‌عبیدی کوپی جو‌به‌یر ده‌لی: ﴿الرَّحِيمُ﴾ واته: دلوفانه له‌گه‌ل نه‌و که‌سانه‌ی ده‌گه‌رینه‌وه بۆ لای و ته‌وبه‌ ده‌که‌ن.

^۱ الشعراء (۲۷۷).

^۲ الدر المنثور (۲۸۹/۶).

^۳ الطبری (۲۳/۴/۳۰۴/۲۶/۵/۵۱۱).

﴿ وَإِذْ نَادَى رَبُّكَ مُوسَىٰ أَنِ أَنْتَ الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠﴾ قَوْمِ فِرْعَوْنَ ۗ أَلَا يَتَّقُونَ ﴿١١﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُونِ ﴿١٢﴾ وَيُضَيِّقُ صَدْرِي وَلَا يَنْطَلِقُ لِسَانِي فَأَرْسِلْ إِلَىٰ هَارُونَ ﴿١٣﴾ وَهُمْ عَلَىٰ ذَنْبٍ فَأَخَافُ أَنْ يَقْتُلُونِ ﴿١٤﴾ قَالَ كَلَّا فَادْهَبَا بِإِهْتِمَا ۖ إِنَّا مَعَكُمْ مُسْتَمِعُونَ ﴿١٥﴾ فَأْتِيَا فِرْعَوْنَ فَقُولَا إِنَّا رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾ أَنْ أَرْسِلَ مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿١٧﴾ قَالَ أَمْ تُبْرِكُ فِيمَا وِلَدْنَا وَلَيْسَتْ فِيمَا مِنْ عِزِّكَ سِينِينَ ﴿١٨﴾ وَفَعَلْتَ فَعَلْتِكَ الَّتِي فَعَلْتَ وَأَنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿١٩﴾ قَالَ فَعَلْنَاهَا إِذَا وَأَنَا مِنَ الضَّالِّينَ ﴿٢٠﴾ فَفَزَّرْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خِفْتُمْكُمْ فَرَّحْتُ بِي رِبِّي حُكْمًا وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢١﴾ وَتِلْكَ نِعْمَةٌ تَمُنُّهَا عَلَيَّ أَنْ عَبَّدتَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿٢٢﴾ ﴾

له نپوان موسا و فرعه و ندا

خوای گه وره باسی به بنده و پیغه مبهرو هه لیژاردی خوئی موسا (سه لامي خوی لی بیت) ده کات کاتیک که له لای پاستی کئیوی توره وه بانگی کرد و قسه ی له که لدا کردو هه لیژاردو پای سپارد به پوات بق لای فرعه ونو و داروده سته که ی، بویه خوای گه وره فرعه ویه تی: ﴿ وَإِذْ نَادَى رَبُّكَ مُوسَىٰ أَنِ أَنْتَ الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠﴾ قَوْمِ فِرْعَوْنَ ۗ أَلَا يَتَّقُونَ ﴿١١﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُونِ ﴿١٢﴾ وَيُضَيِّقُ صَدْرِي وَلَا يَنْطَلِقُ لِسَانِي فَأَرْسِلْ إِلَىٰ هَارُونَ ﴿١٣﴾ وَهُمْ عَلَىٰ ذَنْبٍ فَأَخَافُ أَنْ يَقْتُلُونِ ﴿١٤﴾ ﴾

موسای کرد که بپو بق لای نهو که له سته مکاره، که گه له که ی فرعه ونه نایانه وان ناترسن (بی فرمانی خوا ده که ن)، موسا وتی نه ی په روره ردگارم! به پاستی من ده ترسم به وام پی نه که ن وه دلم تنگ ببیت وه ده ترسم به چاکی قسه م بق نه کئی و زمانم بهر نه بیت، که واته خواجه جویره نیل بنیره بق لای هارونو و بیکه به پیغه مبهرو بق نه وه ی یارمه تیم بدات، وه گه لی فرعه ون تو له ی تاوانیکیان له سه رمه بویه ده ترسم که بمکوژن. نه مانه چه ند کوسپو ته گه ره یه ک بوون له پئی موسادا ده پاپایه وه له خوا لای بیات له پنیداو بپئی ناسان بکات. وه ک خوای گه وره له سوره تی (طه) فرعه ویه تی: ﴿ قَالَ رَبِّ اشرح لي صدري ﴿١٢﴾ وَيُرْسِلْ لِي آيَاتِي ﴿١٣﴾ وَأَحْمِلْ عِقْدَةَ غَدَاةٍ مِنْ لِسَانِي ﴿١٤﴾ وَيَفْقَهُوا قَوْلِي ﴿١٥﴾ وَأَجْعَلْ لِي وَزِيرًا مِنْ أَهْلِي ﴿١٦﴾ هَارُونَ أَخِي ﴿١٧﴾ اشْدُدْ بِهِ أَزْرِي ﴿١٨﴾ وَأَشْرِكْ فِيْ أَمْرِي ﴿١٩﴾ كَيْ تَسْبِحَ بِكَ كَثِيرًا ﴿٢٠﴾ وَتَذَكَّرَ كَثِيرًا ﴿٢١﴾ إِنَّكَ كُنْتَ بِنَا بَصِيرًا ﴿٢٢﴾ ﴾

﴿ قَالَ قَدْ أُوتِيتَ سُؤْلَكَ يَا مُوسَىٰ ﴿١٠﴾ ﴾، ﴿ وَهُمْ عَلَىٰ ذَنْبٍ فَأَخَافُ أَنْ يَقْتُلُونِ ﴿١١﴾ ﴾ موسا وتی: ده ترسم بمکوژن چونکه من قیبتیه کم (القبطي) له وان کوشتروه، هه ر نه وه ش بووه هوی نه وه ی له میسر پای کردو ده رچوو، خوای گه وره ش فرعه ویه تی: ﴿ قَالَ كَلَّا فَادْهَبَا بِإِهْتِمَا ۖ إِنَّا مَعَكُمْ مُسْتَمِعُونَ ﴿١٥﴾ ﴾ خوای

طه (۲۵-۳۶).

گوره فرموی به موسا: نه‌خیر، له هیچ شتیک له‌وانه مه‌ترسه که‌واته هر دووکتان به موعبیره‌کانمانه‌وه برؤن نئمه له‌گه‌لتان نه‌بیستین، وه‌ک فرمویه‌تی: ﴿فَلَا يَصَلُّونَ إِلَيْكُمْ بِأَيِّدِنَا أَنْتُمْ وَمِنَ آبَائِكُمْ الَّذِينَ﴾^۱، واته: نه‌وسا به‌هوی نایه‌ته‌کانی نئمه‌وه ده‌ستیان به‌نئوه ناگات ته‌نها نئوه (موسا هارون) وه‌هر که‌س شوینتان ده‌که‌وئ سهرکه‌وتوده‌بیئت. نه‌م نایه‌ته که‌خوای گوره ده‌فرمویت: ﴿فَأَذْهَبَ بِأَيِّدِنَا إِنَّا مَعَكُمْ مُسْتَعِينُونَ﴾^۲ وه‌ک نه‌م نایه‌ته وایه که‌ده‌فرمویت: ﴿إِنِّي مَعَكُمْ أَتَمُّ وَرَأَى﴾^۳، واته: من له‌گه‌لتانم ده‌تانپاریزم و نه‌بیستم و چاوم لیتانه و پشتگیریتان لی ده‌که‌م و سهرتان ده‌خه‌م، ﴿فَأَيُّا فِرْعَوْنَ فَقَوْلَا إِنَّا رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾، واته: ده‌سا هر دووکتان برؤنه لای فیرعون و هر دووکتان بلین به‌پاستی نئمه پیغه‌مبه‌ری په‌روه‌ردگاری جیهانیانین. نه‌م نایه‌ته وه‌ک نه‌م نایه‌ته وایه که‌خوای گوره فرمویه‌تی: ﴿إِنَّا رَسُولُ رَبِّكَ﴾^۴، واته: هه‌ریه‌کی له‌نئمه پاسپیرای په‌روه‌ردگاری توین، ﴿أَرْسَلْنَا مَعًا بَنِي إِسْرَائِيلَ﴾ موسا وتی: نه‌وه‌ی نیسرائیل نازاد بکه‌و ده‌ست به‌سهریان مه‌که، نه‌وه‌نده جهره‌زه‌یان مه‌ده‌و مه‌یان چه‌وسینه‌وه، چونکه نه‌وانه له‌بنده خاوه‌نباوه‌پو پاکه‌کانی خودان که‌تو سزای توندیان ده‌ده‌ی و سوکایه‌تیان پی‌ده‌که‌ی، کاتیک که‌موسا نه‌م قسانه‌ی کرد، فیرعون نه‌م قسانه‌ی موسای زؤر به‌لاوه‌گران بوو، سه‌یریکی موسای کرد و به‌چاویکی بی‌ریزه‌وه‌گوتی: ﴿قَالَ أَلَمْ نُرَبِّكَ فِينَا وَلِيدًا﴾ واته: نایا تو نه‌و که‌سه‌نیت که‌به‌خویمان کردی له‌مالی خویمانداو له‌سهر جیتی خویمان و به‌خوړاکی خویمان گوره‌مان کردی و له‌ماوه‌یه‌دا نه‌وه‌موو چاکه‌مان له‌گه‌ل کردی، ﴿وَلَيْسَتْ فِينَا مِنْ عُمَرِكَ سِنَّينَ﴾ واته: وه‌تو چند سالیک له‌ته‌مه‌نت له‌ناو نئمه‌دا نه‌مایته‌وه. پاش نه‌م هه‌موو پیاوه‌تیه، پاداشتی چاکه‌کانمان به‌م شیویه‌ده‌ده‌یته‌وه ﴿وَفَعَلَتْ فَعَلَتِكَ الَّتِي فَعَلْتَ﴾ واته: وه‌نه‌و کرده‌وه خرابه‌شت کرد که‌کردت، که‌پیاویکیشت لی‌کوشتین، چاکه‌کانی نئمه‌ت هیچ له‌به‌ر چاونه‌ی و حاشای لی‌ده‌که‌ی، بؤیه‌وتی: ﴿وَأَنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ﴾ واته: تو له‌و که‌سانه‌ی که‌سویاس گوزار نین - سپه‌ن - نه‌مه‌قسه‌ی نیینو عه‌باس و عبدالرحمن‌ی کورپی

۱ القصص (۳۵).

۲ طه (۴۶).

۳ طه (۴۷).

زهیدی کوپی نه سلمه و نیینو جوړه بیرش هر وای گوتوه. **﴿قَالَ فَعَلْنَا إِذَا﴾** واته: وتی: نه و هخته من نه و هم کرد **﴿وَأَنَا مِنَ الضَّالِّينَ﴾** واته: گومړې بووم هیشا نیگام بڼ نه هاتبو، خوای گه وړه پیزی لی گرت په یامی خزی پیدامو کردوومی به پیغه مبر **﴿فَفَرَرْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خِفْتُكُمْ فَوَهَبَ لِي رَبِّي حُكْمًا وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُتَرَسِّبِينَ﴾**، واته: نینجا پام کردو مه لهاتم له نثوه کاتیک ترسام لیتان نهوسا په وړه ردگارم حکیمه تی (پیغه مبرایه تی) پی به خشیم منی خسته پیزی پیغه مبرانه وه. واته: یانی نه و ژیا نه م پویشتو ژیا نیکی ترم دست پیکردوه، خوای گه وړه منی پاسپاردوه بڼ لای تو، نه گهر فرمانی خدا به جی بینی بزگارت بووه، خو نه گهر له فرمانی دهرچی له ناو ده چی، پاشان موسا فرمووی: وه خوای گه وړه فرموویه تی: **﴿وَتِلْكَ نِعْمَةٌ تَمُنُّ عَلَىٰ أَنْ عَبَدْتَ بِنِعِّ إِسْرَائِيلَ﴾** واته: له باتی نه و چاکه ی که تو له گه ل من کردوته و منت به ختو کردوه، نه و هم مو خراپه یه له گه ل به نی نیسرائیل ده یکه ی و کردوتن به په نجبری خت هرچی کاری گران هیه به نه وانی ده کی، واته نه و ی تو کردوته له گه ل به نی نیسرائیل له چاو نه و چاکه ی له گه ل منت کردوه، هر باس ناکریت و چاکه و پیاوه تی نیه.

﴿قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَا رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ (۲۲) **﴿قَالَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنْ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ﴾** (۲۱) **﴿قَالَ لِمَنْ حَوَّلَهُ آلَاتُ سَمْعُونَ﴾** (۲۵) **﴿قَالَ رَبُّكُمْ رَبُّ آبَائِكُمْ الْأَوَّلِينَ﴾** (۲۶) **﴿قَالَ إِنْ رَسُولُكُمْ الَّذِي أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ لَمَجْنُونٌ﴾** (۲۷) **﴿قَالَ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ﴾** (۲۸)

خوای گه وړه باسی بی دینی فرعون و یاخیبون و له نه ندازه دهرچوون و حاشاکردنی ده کات له بوونی خدا وه ک خوای گه وړه فرموویه تی: **﴿قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَا رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾** واته: فرعون وتی: په وړه ردگاری جیهانیان کییه؟ چونکه نه و ده یگوت به گه له کی وه ک خوا ده فرموویت: **﴿مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ إِلَهِ غَيْرٍ﴾**، واته: وا نازانم جگه له من خودایه کتان هه بیت، **﴿فَأَسْحَفَ قَوْمُهُ فَأَطَاعُوهُ﴾**، واته: گه له کی خه له تاندو سه ری لیشتیواندن نه و انیش شویتنی که وتن و بپوایان به و دپه پنه ری جیهان نه بوو حاشایان لی ده کردو وایان ده زانی غیری فرعون هچ په وړه ردگاری کی تریان نییه، کاتیک که موسا فرمووی به فرعون: من پاسپراوم له لایه ن په وړه ردگاری جیهانه وه، فرعون وتی: نه و که سه کییه که تو به په وړه ردگاری جیهانی ده زانی جگه له من؟ زانایان پتیشنه و

۱ الطبری (۳۴۰/۱۹).
 ۲ القصص (۳۸).
 ۳ زخرف (۵۴).

پاشینه‌ش (السلف والخلف) هر وایان مانا کردووه، به لگو سویدی دهلی: **ثُمَّ تَأْتِيهِ تَدْمُوعُ الْوَيْحِ وَتَأْتِيهِ تَدْمُوعُ الْوَيْحِ** وایه که خوی گوره فرموویه تی: **﴿قَالَ فَمَنْ رَبُّكُمَا يَا مُوسَى﴾** (۱۹) **﴿قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى﴾**، واته: وتی: په‌روه‌ردگاری ئیوه کئییه؟؛ موسا وتی: په‌روه‌ردگاری ئیمه ئو که سه‌یه که هرچی وه‌دی هی‌ناوه پی‌ویستی خوی به ته‌واوی پی‌داوه، ئو که سانه‌ی خویان به نه‌هلی مه‌نتیق ده‌زانون که سانی تریش، وا ده‌زانون ئم پرسیاره باسی ماهیه‌تی خوا ده‌کات. ئه‌وان له‌وده‌ا هله‌ن نه‌یانپیکاوه، چونکه فیرعه‌ون هر دانی به بوونی خودادا نه‌ناوه هتا باسی چونی‌تی ئو خودایه بپرسیت، به لگو هر حاشای له بوونی خودا کردووه وه‌ک ده‌رده‌که‌ویت و دیاره، هرچه‌نده زور نیشانه و به لگای بز پوون کراوه‌ته‌وه و پیشانی دراوه، کاتیک فیرعه‌ون پرسپاری له موسا کرد که په‌روه‌ردگاری جیهان کامه‌یه، موسا وتی: **﴿قَالَ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا﴾** وه‌دیینه‌ری ئاسمانه‌کان و ده‌مین و نه‌وه‌ش له ئیوانیان دایه، خاوه‌ن و هله‌سوپنه‌ریه‌تی و شه‌ریکی نیه، هم‌مووی خوی دروستی کردووه به‌و هم‌موو ئه‌ستیزه وه‌ستاوو گه‌پوک و پېرشنگدارانه‌وه که پېرشه‌یان لیوه دیت، وه ئو جیهانه‌ی سر زه‌وی که پره له ده‌ریا و ده‌شت و بیابان و کیتو گیانداری پووه‌ک و هم‌موو جزره میوه‌یه‌ک و که‌شو و هوا و ئو هم‌موو گازانه که تی‌دایه، هم‌موو به تی‌کرا کپنووشی بز ده‌بن و گوئی‌پایلی فرمانی خودان و بنده‌ی ملکه‌چی ئه‌ون **﴿إِنْ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ﴾** واته: ئه‌گر ئیوه دلنیا. یانی ئه‌گر راست ده‌کن و بپوایه‌کی ته‌واوتان هه‌یه، نا له‌و کاته‌دا فیرعه‌ون سه‌ریکی وه‌زیرو کاربه‌ده‌ست و داروده‌سته‌کانی کرد که به ده‌ریا بوون پیی گوتن: به شیوه‌یه‌کی گالته‌جاپی و سوکایه‌تیکردن به موسا و بز به دروخسته‌وه‌ی **﴿قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُ أَلَا تَسْمَعُونَ﴾** واته: وتی به‌وانه‌ی ده‌روبه‌ری دابوون نایا گویتان لییه؟ یانی ناخو ئم قسه‌ی موسا ده‌یکات به لاتانه‌وه سه‌یر نیه، که ده‌لی جگه له من ئیوه خودایه‌کی ترتان هه‌یه؟ موسا پیی وتن: **﴿قَالَ رَبُّكُمْ رَبُّ آبَائِكُمْ الْأَوَّلِينَ﴾** وه‌دی هینه‌ری ئیوه و باب و باپرانیشتانه که له پیش زه‌مانی فیرعه‌ونه‌وه هاتوون و نه‌مان. **﴿قَالَ إِنَّ رَسُولَكُمْ الَّذِي أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ لَمَجْنُونٌ﴾** واته: فیرعه‌ون گوتی به گه‌له‌که‌ی خوی ئو پیغه‌مبه‌ره‌ی که په‌وانه کراوه بز لای ئیوه شیته و عقلی نیه و درو ده‌کات که ئیژی جگه له من په‌روه‌ردگاریه‌کی ترتان هه‌یه، موسا گوتی به‌و که سانه‌ی که ده‌ری فیرعه‌ونیا دابوو، به هم‌موو شیوه‌یه‌ک هه‌ولی ده‌دا و فریوی ئه‌دان و گومانی له دلیندا دروست کردبوو، **﴿قَالَ رَبِّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ﴾** واته: موسا وتی

پهروه‌دگاری پوژمه‌لاته و پوژتاوایه و نه‌وهی له نیوانیانداپه نه‌گه‌ر نیوه بیریکه‌نه‌وه و ژیر بن. یانی: نه‌و خودایه‌که خوره‌لاتی کردوه به خوره‌لات و نه‌ستیره‌کانی لیوه هه‌لدیت و خورتا‌وایشی کردوه به خورتا‌وا که نه‌ستیره‌کانی تیدا ناوا ده‌بیت، چ نه‌ستیره‌ی گه‌پوک یان وه‌ستاو، له‌گه‌ل نه‌و ورده‌کاری و پیک‌خسته‌ی که راپه‌یناوه و دیاری کردوه. نه‌گه‌ر نه‌و که‌سه‌ی «واته فیرعون- وا ده‌زانی که په‌روه‌دگارو خوی نیوه‌یو پاست ده‌کات، با پیچه‌وانه‌وه خوره‌لات بکات به خورتا‌وا، خورتا‌وایش بکات به خوره‌لات، وه‌ک خوی‌ خاوه‌ن ده‌سه‌لات له باره‌ی نه‌و که‌سه‌ی که مشتومری له‌گه‌ل نیبراهیم (سه‌لامی خوی لی بیت) کردوه فیرمویه‌تی: ﴿ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِیْ حَاجَّ اِبْرٰهٖمَ فِی رَیْبِهٖۙ اَنْۢ اٰتٰهُۤ اَللّٰهُ الْمُلْکَۙ اِذْ قَالَۙ اِبْرٰهٖمُ رَبِّیْۤ اَلَّذِیْ یُحٰیۤءُ وَیُمِیْتُۙ قَالَ اَنَاۤ اُحٰیۤءُ وَاُمِیْتُۙ قَالَۙ اِبْرٰهٖمُ فَاِنَّکَۤ اَللّٰهُ یَاقِیۤءُۙ بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِۙ فَاْتَتْ بِهَاۤ مِنَ الْمَغْرِبِۙ فَبُهِتَ الَّذِیْ کَفَرَۙ ﴾ ، واته: نایا ناوړیک ناده‌یتوه به لای نه‌و (نه‌مروده‌ی که ده‌مه‌قالتی کرد له‌گه‌ل نیبراهیم (پیغه‌مبه‌ردا (علیه السلام)) ده‌ره‌ق به په‌روه‌دگاری له‌بهر نه‌وه‌ی خوا پادشایی دابویه کاتی که نیبراهیم (له وه‌لامی نه‌مرودا) وتی: په‌روه‌دگاری من نه‌و زاتیه ژیان ده‌داو ژیان ده‌ستینی (نه‌مروده) وتی: منیش ژیان ده‌ده‌م و ژیان ده‌ستینم (دوو زیندان کرابی هینا یه‌کیکیانی نازاد کردو نه‌ویانی کوشت) نیبراهیم وتی: بیگومان خوا خور له خوره‌لاته‌وه هل دینی ده (نه‌گه‌ر ده‌توانیت) تر له پوژتا‌واوه هه‌لی بیته نه‌جا ده‌مکوت بوو نه‌و بیپروایه. بویه کاتیک که فیرعون تیکشکاو سه‌رنه‌کوت و هیچ به‌لگه‌یه‌کی به ده‌سته‌وه نه‌ما، په‌نای برده به‌ر ده‌سه‌لات و هینو توانای خوی، وای ده‌زانی به‌کاره‌یتانی هیز به‌سوودترو چاکترین ریگایه بۆ نه‌وه‌ی موسا ناچار بکات واز بیینی.

﴿ قَالَ لَیْنِۙ اَتَّخَذَتْۙ اِلَیْهَاۙ غَیْرِیۙ لَاجْعَلَنَّکَ مِنَ الْمَسْجُوْرِیْنَ ۝۶۱﴾ قَالَ اَوْلٰو جِئْتکَ بِشَیْءٍ مُّبِیْنٍ ۝۶۲﴾ قَالَ فَاْتَتْ بِهٖۙ اِنْ کُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِیْنَ ۝۶۱﴾ فَاَلْقٰی عَصَاۙ فَاِذَا هِیۙ ثُعْبٰنٌ مُّبِیْنٌ ۝۶۳﴾ وَرَجَّعَۙ یَدُهٗۙ فَاِذَا هِیۙ بَیْضَاءُۙ لِلنَّظْرِیْنَ ۝۶۳﴾ قَالَ لِمَ اِلٰی حَوْلِهٖۙ اِنَّ هٰذَاۙ لَسِحْرٌ عَلِیْمٌ ۝۶۴﴾ یُرِیْدُۙ اَنْ یُّخْرِجَکُمْۙ مِنْ اَرْضِکُمْۙ یَسْحَرُوْهُۙ فَمَاۤ اَنۡا مُرْسَلٌ ۝۶۵﴾ قَالُوْۤا اَرْجِهٖۙ وَاَخَاهُۙ وَاَبْعَثْۙ فِی الدِّیْنِۙ حَشْرِیْنَ ۝۶۱﴾ یَاۤاُوْلَکَۙ بِکُلِّۙ سِحْرٍ عَلِیْمٍ ۝۶۷﴾

کاتیک موسا به‌لگه‌ی ته‌واوی هینایه‌وه بۆ فیرعون بۆی پوون کرده‌وه که نه‌و خودا نیه، خوی گه‌ره خاوه‌نی توانایه‌کی بی‌هاوتایه، فیرعون ده‌ستی دایه به‌کاره‌یتانی هیز بۆ نه‌وه‌ی موسا ناچار بکات چۆک دابدات واز بیینیت، چونکه هاته سه‌ر نه‌و به‌روایه جگه له ژۆر هیچ شتیکی تر سوودی نیه

البقرة (۲۵۸).

له‌گه ل موسادا، خوی گوره نه‌فهرمویت: ﴿قَالَ لَيْنَ أَخَذْتَ إِلَيْهَا غَيْرِي لِأَجْمَلَتِكَ مِنَ الْمَسْجُوتِ﴾ واته:
 نه‌گه ر غیری من خودایه‌کی تر بیه‌رستن له به‌ندیخانه توند ده‌کم، بویه موسا گوتی: ﴿قَالَ أَوْلُو
 جِتَّتِكَ يَتَى مُبِين﴾ واته: نه‌گه ر به‌لگه‌یه‌کی ته‌واوو ناشکرام بؤ هینای هر وازم لی ناهینی و به‌ندم
 ده‌کی، ﴿فَالْقَى عَصَاهُ فَإِنَّا هِيَ ثَمْبَانٌ مُّبِين﴾ واته: کاتیک که موسا گزچانه‌کی فری دا بوو به نه‌ژدیابه‌یک
 هر به ناشکرا هموو که‌سیک ده‌ببینی و زور ترسناک بوو ده‌میکی پان و چوارپه‌لیکی گوره و
 هیکه‌لیکی زلی هه‌بوو، ﴿وَرَعَ يَدَهُ فَإِذَا هِيَ بِيصَاءَ لِلنَّظِيرِينَ﴾ واته: ده‌ستی له باخه‌له‌کانی ده‌ره‌ینا بؤ
 نه‌وانه‌ی سه‌ریان ده‌کرد، ده‌ستی وه‌ک مانگ تریفه‌ی ده‌هات و ده‌ره‌وشایه‌وه، فیرعون گورج و به
 په‌له‌ده‌ستی دایه‌قسه‌ی خراب و لاساری و به دروی ده‌خسته‌وه و تی: به داروده‌سته‌کی خوی - که
 ده‌وریان دابوو: ﴿قَالَ لِلْمَلَأِ حَوْلَهُ إِنَّ هَذَا لَسِحْرٌ عَلِيمٌ﴾ واته: فیرعون وتی: به و خه‌لکی له و ناوه‌دا
 کزبوویونه‌وه به راستی نه‌م موسایه جادوگره‌یکی زور لیزان و به توانایه، فیرعون هه‌ولی ده‌دا نه‌و
 خه‌لکه قه‌ناعت پی بکات که موسا جادوگره، نه‌وه‌ی ده‌یکات و چاویان پی ده‌که ویت موعجزه‌نیه،
 هه‌لی ده‌نان که درایه‌تی بکن و به‌وای پی نه‌کن و ده‌یگوت وه‌ک خوا فرموویه‌تی: ﴿يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُم
 مِنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ﴾ فیرعون تی: نه‌وسا بزنان موسا ده‌یه‌وی دلی خه‌لکی بؤ لای
 خوی پاکیشی به هوی نه‌و جادوگره‌یه‌وه، هه‌تا نوست و لایه‌نگرو پشتیوان بؤ خوی زیاد بکات و ده‌وله‌تی
 نیوه له‌ناوبه‌ریت و داگیری بکات. سا بزنام نیوه چی ده‌لین و چون مامه‌لی له‌گه‌ل بکم؟ ﴿قَالُوا أَرْجِهْ
 وَأَخَاهُ وَأَبَتْ فِي الَّذِينَ خَشِرِينَ﴾ ﴿٣٦﴾ يَا تَوَكَّلْ بِكَرْبِ سَحَابٍ عَلِيمٍ ﴿٣٧﴾ واته: موسا و براه‌کی لیوه پاکره هه‌تا
 گشت جادوگری ولاته‌کات بؤ کز ده‌که‌نه‌وه و ده‌ببیننه لات، له‌و جادوگرانه‌ی که زور شاره‌زاو به
 توانان، وه‌ک چون موسا جادویی کرد نه‌وانیش بیکن، نه‌و کاته تو زال ده‌بی و سه‌رکه‌وتن هر بؤ تو
 ده‌بیت خه‌لکیش پشتیوانی له تو ده‌کن، فیرعون داواکی قه‌بول کردن و نه‌م شته‌ش له خواهه بوو که
 نه‌و داواپه‌یان له فیرعون کرد و فیرعونیش قبولی کرد، بؤ نه‌وه‌ی خه‌لکیکی زور له شوینیکدا کز
 بکرته‌وه، هه‌تا گوره‌یی و تواناو ده‌سه‌لاتی خودا به ناشکرا ده‌رکه‌ویت بویان له بؤزکی واد.

﴿فَجَمِيعَ السَّحَرَةِ لِيَقْدَتِ يَوْمَ مَعْلُومٍ﴾ ﴿٣٨﴾ وَقِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ أَنْتُمْ جَمْعُهُونَ ﴿٣٩﴾ لَمَّا نَبَّحَ السَّحَرَةُ إِذْ كَانُوا هُمْ
 الْفَلِيلِينَ ﴿٤٠﴾ فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ قَالُوا لِرِعْوَانَ ابْنِ لَنَا لَأَجْرًا إِنْ كُنَّا نَحْنُ الْفَلِيلِينَ ﴿٤١﴾ قَالَ نَعَمْ وَإِنَّمَا إِذَا لَيْنَ
 الْمُفْرَبِينَ ﴿٤٢﴾ قَالَ لَهُمْ مُوسَى أَلْقُوا مَا أَنْتُمْ مُلقُونَ ﴿٤٣﴾ فَأَلْقَوْا حِجَابَهُمْ وَعَصَبَتَهُمْ وَقَالُوا بِرِعْوَانَ إِنَّا لَنَحْنُ

الْقَلْبُونَ ﴿۱۱﴾ فَأَلْقَى مُوسَى عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ ﴿۱۲﴾ فَأَلْقَى السَّحْرَةَ سَاجِدِينَ ﴿۱۳﴾ قَالُوا ءَأَمَّا رَبِّ

الْقَلْبَيْنِ ﴿۱۴﴾ رَبِّ مُوسَى وَهَارُونَ ﴿۱۵﴾

له نیوان موساو (سهلامی خوی لی بیت) جادو و گهره کاندای

خوای گوره ده فرموویت: ﴿فَجُمِعَ السَّحْرَةُ لَيْلِيَّتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ﴿۳۸﴾ وَقِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ أَنْتُمْ مُجْتَمِعُونَ﴾
واته: نینجا نه و جادو گهرانه کز کرانه وه له کات و پوژی دیاری کراودا، وه به خه لکیش و ترا ئیوه ش
کزده بنه وه؟ خوای گوره باسی نه و پوویه پوویونه وه یه ی موساو قیبتیه کان ده کات کاتیک که
کزپوونه وه له پوژیکدا بق نه وه ی به چاوی خویان موسا بیینن که تیکده شکیت و جادو و گهره کانی
فیرعه ون سرده که ون وه ک خوای گوره له سورته ی نه عراف و تاها و نه م سورپه تدا باسی کردوه،
چونکه فیرعه ون و قیبتیه کان ده یانویست پووناکی خودا به دم بکوژیننه وه و خوایش ناهم لیت نووری
خوی بکوژیته وه و نه و نوور و په یامه ی خوی ده گه به نیت و ته وای ده کات با خوانه ناسانیش زدر پینان
ناخوش بیت و له خه م و خه فته تیشدا بمن، نه میش سونه ت و باوی خودایه هر کاتیک کوفرو ئیمان
پوویه پووی به کتری وه ستابن، باوه پ سرکه و تووه به سر کوفرو بیباوه پیدای، ﴿بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى

الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ وَلَكُمُ الْوَيْلُ مِمَّا تَصِفُونَ﴾،^۱ واته: (واژ له وه بیته) به لکو حق ده کیشین
به سر به تال و ناهه قدا به وه یه وه (به تال) میشکی ده پوژی و تیکده شکنی نینجا ده ست به جی به تال
ده فه وتی و له ناو ده جیت، هاوار (سزای به تین) بق ئیوه له بهر نه وه ی ده لیتن و په وای ده دن بق خوا
(له هاوسره مندال). ﴿وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا﴾،^۲ واته: وه بلئی نایینی
راست هات وه نایینی ناهه ق و به تال نه ما و پویش به راستی به تال هه میشه له ناو چوه. بزیه کاتیک که
جادو گهره کان هاتن، که له هه مو ناوچه کانی ولاته وه هینرابوون و کز کرابوونه وه، له زه مانه دا
جادو گهری زدر باو بوو جادو گهری لیزان و زدر به توانا هه بوو که له ژماره نه ده هاتن، هه ر خوا ده زانی
به ژماره یان، خه لکیکی زدر هاتن و له پوژده دا کزپوونه وه، ده یانگوت نه گهر نه و جادو گهرانه سرکه و تن
ئیمه ش شوین نه و جادو گهرانه ده که وین وه ک خوای گوره فرموویته ی: ﴿لَعَلَّنَا نَبِّحُ السَّحْرَةَ إِنْ كَانُوا مِنْ
الْقَلْبَيْنِ﴾، نه یان وت شوینی هه ق ده که وین ئیر که یفی خویته ی جادو گهره کان له سر هه قن یان
موسا، سروشتی ژدرده سته هه ر وایه زدر به یان له سر نایینی کار به ده ستن، ﴿فَلَمَّا جَاءَ السَّحْرَةَ﴾ واته:

۱ الانبیاء (۱۸).

۲ الاسراء (۸۱).

کاتیک که جادوگره‌کان هاتن بؤ مه‌جلیسی فیرعون، که شویتیکی چاکیان بؤ پازاندبووه هرچی داروده‌سته و خزمه‌تکارو کاربه‌ده‌ستو وه‌زیر هه‌بوو له ده‌روبه‌ری کربوونه‌وه، له‌شکریکی نذری ولاته‌که‌یشی لی بوو، جادوگره‌کان هه‌ستانو له‌به‌رده‌م فیرعه‌وندا داوای پاداشتو نذیک بوونه‌وه‌ی خویان کرد له فیرعون نه‌گه‌ر سه‌رکه‌وتنو بردیانه‌وه له موسا ﴿قَالُوا لَفِرْعَوْنُ أَبْنٌ لَنَا لَأَجْرًا إِن كُنَّا نَحْنُ الْعٰلَمِیْنَ﴾ واته: وتیان به فیرعون: نایا به پاستی پاداشتمان هه‌یه نه‌گه‌ر نئمه زالو سه‌رکه‌وتوو بین ﴿قَالَ نَعَمْ وَإِنَّمَا إِذَا لَمِنَ الْمُقْرَبِیْنَ﴾ فیرعون وتی: به‌لی پاداشتی چاکترتان ده‌ده‌مه‌وه ده‌تانکه‌مه نذیکترین که‌سو له لای خوم ده‌میننه‌وه له‌گه‌ل خوم داده‌نیشن، نه‌وسا که‌پانه‌وه بؤ پوبه‌پوبوونه‌وه‌ی موسا (سه‌لامی خوی لی بیت)، وه له نایه‌تی تردا خوی گه‌وره فهرموویه‌تی: ﴿قَالُوا یٰمُوسٰۤی اِمَّا اَنْ تُلْقٰی وَاِمَّا اَنْ تَكُوْنَ اَوَّلَ مَنْ اَلْقٰی ﴿٦٥﴾ قَالَ بَلْ اَلْقٰوْا﴾، واته: (ساحیره‌کان) وتیان: نه‌ی موسا یا تو (جادووه‌که‌ت) فریده‌یا نئمه له‌سه‌ره‌تاوه فریته ده‌ده‌ین، (موسا) فهرمووی: نه‌خیر نئوه (له پیشه‌وه) فریته بدن. لیره‌دا به کوردی هیناویه‌تی ﴿اَلْقٰوْا مَا اَنْتُمْ مُلْمُوْنَ ﴿٤٢﴾﴾ فآلقوا جهالم وعصیتهم وَقَالُوا بِعَزْوِ فِرْعَوْنَ اِنَّا لَنَحْنُ الْعٰلَمِیُونَ﴾، واته: بیهاویژن نه‌وه‌ی نئوه هاویژه‌ریانن، نه‌وانیش گوریسو چه‌بلو داروده‌سته‌کانیان فریندار وتیان: سویند به‌گه‌وره‌یی فیرعه‌ون به پاستی هر نئمه زالو سه‌رکه‌وتووین. نه‌مه وه‌که نه‌وه وایه که هه‌رزه‌وه نه‌زان که خه‌لکی بیئاوه‌ز کاتی شتیک ده‌که‌ن نه‌لین: نه‌م کاره ده‌که‌ین له باتی فلانه شت که پیمان بدریت، خوی گه‌وره له سوره‌تی (الاعراف) دا باسی ده‌کات که نه‌و جادوگره‌رانه له‌به‌ر جاوی نه‌و خه‌لکه هه‌ندی جادوویان کرد ترسیان وه‌به‌ره‌ینان، وه‌ک فهرموویه‌تی: ﴿سَكْرًاۤ اَعْمٰیۤتِ النَّٰیۤسِ وَاَسْتَرٰهُۤبُوْهُمۡ وَجَآءُوۤا بِسِحْرِ عَظِیۡمٍ﴾،^۱ واته: چاوبه‌ستیان له خه‌ک کردو ترسیکی گه‌وره‌یان خسته دلپانه‌وه وه جادوویه‌کی گه‌وره‌یان نواند. وه له سوره‌تی (طه) یشدا فهرموویه‌تی: ﴿فَاِذَا جَآءَهُمْ وَعَصٰیۡتُهُمْ یُحٰیۡلُۤ اِلَیۡهِ مِنَ سِحْرِهِمۡ اَنۡهَا نَسِیَ ﴿٦١﴾ فَاَوْحٰسَ فِی نَفْسِهٖ خِیۡفَةً مُّوسٰی ﴿٦٧﴾ فَلَمَّا لَا تَخَفَۤ اِنۡتَ الْاَعۡلٰی ﴿٦٨﴾ وَالۡقِ مَا فِی یَمِیۡنِكَ لَلۡقَفِّ مَا صَنَعُوۡا اِنۡمَآ صَنَعُوۡا كِیۡدَ سِحْرِ وَلَا یُفۡلِحُ السَّٰحِرُ حِیۡثُ اَنۡقٰی ﴿٦٩﴾﴾، واته: (نه‌وانیش فریپاندا) جا له ناکاودا گوریسو داروده‌سته‌کانیان وا هاته پیش جاوی (موسا) به‌هوی جادووه‌که‌پانه‌وه که به پاستی ده‌جولینو ده‌پون جا موسا له دلی خویدا که‌می

^۱ طه (۶۵).

^۲ الاعراف (۱۱۶).

^۳ طه (۶۶-۶۹).

ترسا، وتمان پیئی: مهترسو و بیباک به، بیگومان هر تر سرکه وتوو دهبی، ئه وهی له دهستی راستندایه (که گرچانه که ته) فری بده هرچی (جادوویهک) ئه وان کردوویانه قوتی دهدات و ههلی دهلوشی بیگومان ئه وهی ئه وانه کردوویانه تهنا فیهوفیلی جادو بازانه و جادوویازیش سرکه وتوو نابی له هر کوپوه هاتبیت (هرچی بکات). وه لیزه ییشدا فهرموویه تی: ﴿فَأَلْفَىٰ مَوْسَىٰ عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثَلْفٌ

مَا يَأْكُفُونَ﴾ واته: موسا (سهلامی خوای لی بیت) گرچانه که ی خوی فری داو به زوویی و له پر هه موو جادویی جادوگرانی هه لوشی و هیچی نه میشتنه وه، بویه خوای گه وره ده فهرموویت: ﴿فَوَقَعَ الْحَقُّ

وَبَطَلَ مَا كَانُوا يَمْعُونَ ﴿١٣٨﴾ فَعَلِبُوا هَذَاكَ وَأَنْقَلَبُوا صَغِيرِينَ ﴿١٣٩﴾ وَأَلْفَىٰ السَّحْرَةَ سَجْدِينَ ﴿١٤٠﴾ قَالَوَا أَمْنَا رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٤١﴾ رَبِّ مَوْسَىٰ وَهَارُونَ﴾ ، واته: نیت راستی ده رکه وت پوون بوویه وه ئه وانیش هرچی

(سیح) یان کردبوو پوچله بوویه وه هر له ویدا (فیرعه ون و شوینکه وتووایی) ژیدرخان و دۆران و به پسوایی گه پانه وه، وه جادوگران هه موویان سوژده یان برد (بۆ په روه ردگاریان)، (ساحیره کان) وتیان: نیتمه بپوامان هیئا به په روه ردگاری جیهانیان، که په روه ردگاری موسا و هاروونه. ئه م کاره ساته

بوو داویکی زۆر گزنگو گه وره بوو، به لگه یه کی ئه وه نده گه وره و به هیز بوو هیچ بپوویانوویه کی نه میشتنه وه نه بۆ فیرعه ون و داروده سته که ی، نه بۆ جادوگره کان. چونکه ئه و جادوگرانه ی که

فیرعه ون داوای یارمه تی و سرکه وتنی لیده کردن بۆ زال بوون به سهر موسادا دۆراندیان، به لی دۆراندیان و ملیان که چکرد و بپوویان هیئا به موسا و له کاته چاره نووس سازه دا سوژده یان برد بۆ

په روه ردگاری جیهان، وه ک خودای مه زن لیزه دا ده فهرموویت: ﴿فَأَلْفَىٰ السَّحْرَةَ سَجْدِينَ ﴿١٤٠﴾ قَالَوَا أَمْنَا رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٤١﴾ رَبِّ مَوْسَىٰ وَهَارُونَ﴾ واته: جادوگره کان هه موویان سوژده یان برد بۆ خوا و وتیان:

ئه و باوه رمان هیئا به په روه ردگاری جیهانیان، ئه و خودایه ی که موسا و هارونی په وانه کرد به و راستیه و موعجیزه ی خوی پیدان، به لی فیرعه ون شکستی هیئا، شکستیکی وا که له جیهاندا هیچ که س

چاوی پیئی نه که وتبیت، ئه م فیرعه ونه پیاویکی زۆر پیسو و خراب بوو له عنه تی خوا و فریشته کان و هه موو خه لکی لی بیت، وازی نه ده هیئا دایه مله پوری و لاساری و قسه ی پرپوچ و هه ره شه کردن و

تۆله کردن وه له و جادوگرانه که بپوویان هیئا به خوا ده یگوت: ﴿إِنَّهُ لَكَبِيرُكُمُ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ﴾،^۲ واته: بیگومان موسا گه وره تانه که فیری جادویی کردوون. واته: هر موسا گه وره تانه و ئه و فیری

۱ الاعراف (۱۱۸-۱۲۲).

۲ طه (۷۱).

جادوی کردون. وه له نایه‌تیکی تردا خوی گوره فرموویه‌تی: ﴿إِنَّ هَذَا لَمَكْرٌ مَّكْرْتُمُوهُ فِي الْمَدِينَةِ لِيُخْرِجُوا مِنهَا أَهْلَهَا فَسَوْفَ تَعْمَلُونَ﴾. ۱. واته: به راستی نه‌مه فیل و پیلانیکه (ثیوه و موسا) نه‌خشه‌تان بۆ کیشاوه له‌م شاره‌دا تا دانیش‌توانه‌که‌ی لی‌ دهریکن جا له‌ دوایدا ده‌زانی (چیتان لی‌ ده‌که‌م).

﴿قَالَ أَمْسَرْتُمْ لَمْ يَقِلْ أَنْ آدَانَ لَكُمْ مِنْ إِيَّتِهِ لَكِبْرِكُمْ الَّتِي عَلَّمَكُمْ الْشَّعْرَ فَسَوْفَ نَقُومُونَ لَا نُفَعِّنْ أَيْدِيكُمْ وَأَرْجِلُكُمْ مِنْ خَلْفٍ وَلَا حَصْبَتَكُمْ أَجْمَعِينَ﴾ ﴿۵۱﴾ قَالُوا لَا صَبْرَ لَنَا إِلَّا لَكُمْ رَبَّنَا مُتَغَلِبُونَ ﴿۵۲﴾ إِنَّا نَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لَنَا رَبُّنَا خَطِيئَاتِنَا أَنْ كُنَّا أَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿۵۱﴾

له‌ نیوان فیرعه‌ون و جادوگه‌ره‌کاندا

فیرعه‌ون هه‌په‌شه‌ی له‌ جادوگه‌ره‌کان ده‌کرد به‌لام هیچ سوودیکی نه‌بوو، ده‌یگوت ده‌تانکوژم و ده‌ست و قاچتان ده‌بپرم هه‌لتان ده‌واسم، نه‌وان هه‌ر گویشیان بۆ نه‌گرت و باوه‌پریان زیاتر پته‌و ده‌بوو به‌ خوی گه‌وره، چونکه‌ نه‌وان چاک ده‌یانزانی له‌ خواره‌ناسی پرگاریان بووه، هه‌قیان به‌ ته‌واوی بۆ ده‌ره‌که‌وتوو به‌ هژی نه‌و شاره‌زایه‌وه که‌ بوویان و گه‌له‌گه‌یان لئی بیتاگا بوون، نه‌یانزانی نه‌وه‌ی که‌ موسا هیناویه‌تی له‌ لایه‌ن خوداوه له‌ توانای مرفه‌دا نیه، به‌لکو به‌ یارمه‌تی و پشتگیری خودای گه‌وره، به‌و کاره‌ هه‌لده‌ستی، خوی گه‌وره کردوویه‌تی به‌ به‌لگه‌ و نیشانه‌ له‌سه‌ر راستی نه‌و په‌یامه‌ی که‌ بۆی هاتوو له‌ لایه‌ن په‌روه‌ردگاریه‌وه. بۆیه‌ کاتی فیرعه‌ون پشی گوتن: ﴿قَالَ أَمْسَرْتُمْ لَمْ يَقِلْ أَنْ آدَانَ لَكُمْ﴾ واته: پیش نه‌وه‌ی من پرگاتان بده‌م، ثیوه‌ بپرواتان به‌ موسا هینا؟! ده‌بوو له‌ پیشدا بپیارو فرمانتان له‌ من وه‌ریگرتایه، گه‌ر نینم بدانیه‌ بتانکردایه‌ و نینیشم نه‌دانایه‌ نه‌تان کردایه، چونکه‌ من خاوه‌نی ده‌سه‌لات و بپیارم نه‌ک ثیوه‌! ﴿إِنَّهُمْ لَكَاِبِرٌ لَّذِي عَلَّمَهُمُ الشَّعْرَ﴾ واته: فیرعه‌ون وتی: پوه‌ون و ناشکاریه که‌ موسا گه‌وره‌تانه‌و نه‌و فیزی نه‌و جادوه‌ی کردوون، نه‌مه‌ قسه‌یه‌کی پرپوچ بوو بۆ فیرعه‌ون هه‌موو که‌سیک له‌وانه‌ ده‌یانزانی که‌ درۆ ده‌کات و خۆی هه‌لده‌نی، چونکه‌ نه‌و جادوگه‌رانه‌ هه‌رگیز له‌گه‌ل موسادا یه‌کیان چاوبی نه‌که‌وتبوو پۆژی به‌ر له‌وه، که‌واته‌ چۆن موسا گه‌وره‌که‌یانه‌و فیزی جادووی کردوون؟ هیچ پیاویکی ژیرقه‌سی و ناکات، پاشان فیرعه‌ون هیچی بۆ نه‌مایه‌وه ده‌ستی دایه‌ هه‌په‌شه‌و گه‌ره‌شه‌ گوتی: ﴿فَسَوْفَ تَعْمَلُونَ﴾ واته: جا بیگومان له‌مه‌ودوا ده‌زانی چیتان لی‌ ده‌که‌م.

ده‌ست و قاچتان به‌ راست و چه‌پ ده‌بپرم به‌ دارا هه‌لتان ده‌به‌سم، نه‌وانیش گوتیان: ﴿قَالُوا لَا صَبْرَ﴾ واته: هه‌رجی ده‌که‌یت بیه‌که‌ ئیمه‌ هیچ گویمان لئی نیه‌ ﴿إِنَّا وَإِنْ رَبَّنَا مُتَغَلِبُونَ﴾ واته: ئیمه‌ هه‌رچیمان لی‌

به سر بیت خودا ناگای لیمانه بق لای نه ده گه پدینه وه و چاکه چاکه کاران به فیرق نادات و به زووانه پاداشتی ته او مان ده داته وه له سر نه و خرابه یه یی تو ده یکه یی به ران به رمان. بویه گوتویانه: ﴿إِنَّا نَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لَنَا رَبُّنَا خَطِيئَاتَنَا﴾ واته: نئمه به ته ماین و نومید ده که مین خودا له و تاوانانه مان ده بوریت که کرد و مانه و له و جادوهش که تو به زور بیت کردین ﴿أَنْ كُنَّا أَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ واته: نئمه له پیش گه له که مان که قیامه کانن مه و لمان داو بر و مان هیتا به خودای مه زن، پاشان فیرعون هر هر موویانی کوشت.

﴿وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي إِلَيْكَ مُتَّبِعُونَ﴾ (۵۲) فَأَرْسَلْنَا فِرْعَوْنَ فِي الْمَلَأَيْنِ حَشِيرِينَ ﴿۵۳﴾ إِنَّ هَٰؤُلَاءِ لَشِرْذِمَةٌ قَالِيلُونَ ﴿۵۴﴾ وَإِنَّ لَهُمْ لَنَا لَغَآئِطُونَ ﴿۵۵﴾ وَإِنَّا لَجَمِيعٌ حَادِرُونَ ﴿۵۶﴾ فَأَخْرَجْنَاهُمْ مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿۵۷﴾ وَكُنُوزٍ وَمَقَابِرَ كَرِيمٍ ﴿۵۸﴾ كَذَٰلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿۵۹﴾

دەرچوونی رۆله کانی ئیسرائیل - به نی ئیسرائیل - له میسر

خوای گه وره ده فیرموویت: ﴿وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي إِلَيْكَ مُتَّبِعُونَ﴾ واته: وه حیمان نارد بق موسا که به شه و به نده باوه پداره کاتم ببه و میسر به جی بیتن، بیگومان فیرعون و کومه له که یی دو اتان ده که ون. ماوه یه کی زور موسا (سه لامی خوای لی بیت) له ولاتی میسر دا مایه وه، زور به لگه و نیشانه ی پیشانی فیرعون و داروده سه که یی دا، که چی نه وان زیاتر مله و پریان ده نوانده دزایه تی موسایان ده کرد، غه یری جه ربه زه له ناو بردن هیچ شتیکی تر شایه نیان نه بوو، بویه خوای گه وره فه رمانی دا به موسا که به شه و به نی ئیسرائیلیه کان له میسر وه درخا و پوهه نه و شوینه وه ریکه ون که فه رمانیان پیکراوه، موسایش (سه لامی خوای لی بیت) فه رمانی خودای به جیهیتا و دوا ی نه وه یی که زترو زیویکی زوریان له هوزی فیرعون خواست. وه که هندی له زانایانی ته فسیر باسیان لیوه کردوه له وه ختیکیدا که مانگ هه له ات له شه و دا وه پری که وتن، موجهاید ده لی: له و شه و دا مانگ گیرا. ^۱ والله أعلم. له و کاته دا موسا هه والی گزری یوسفی پرسی، پیره ژنکی به نی ئیسرائیلی شوینه که یی پیشانی موسا داو تابلو که پیشی له گه ل هه لگرتن، گوتراویشه: موسا خوی تابلو که یی هه لگرتوه (سه لامی خوای لی بیت) یوسف (سه لامی خوای لی بیت) وه سه یه تی کردبوو کاتیکی که به نی ئیسرائیلی یه کان له میسر ده رچوون له گه ل خویمان هه لی بگرن و بییه ن، ^۲ کاتیکی فیرعون و شوینکه وتوانی به یانی هه لسان هیچ که سیک له یانه که یاندا نه ما بوو دهنگی لیوه بیت، فیرعون زور تووره بوو، نه وه نده تووره بوو له به نی

^۱ الطبری (۳۵۴/۱۹).
^۲ الطبری (۳۵۴/۱۹).

نیسرائیلیه‌گان مؤقره‌ی نه‌ده‌گرت، چونکه‌ خوی‌ گوره‌ بریاری‌ دابوو‌ که‌ له‌ ناوی‌ ببات، ﴿فَأَرْسَلَ فِرْعَوْنُ
 فِي الْمَلَأَيْنِ خَشِيرَيْنِ﴾ واته: فیرعون‌ پیاوه‌کانی‌ خوی‌ نارد، واته: پیاوکوزو‌ قه‌مچی‌ وه‌ شینه‌کانی‌ خوی‌
 نارد‌ به‌ شاره‌کاندا‌ جاریان‌ دا‌ گوتیان: به‌نی‌ نیسرائیلیه‌گان‌ ژماره‌یه‌کی‌ که‌ من ﴿إِنَّ هَؤُلَاءَ لَشِرْذِمَةٌ قَلِيلُونَ﴾
 ه‌موو‌ کاتیک‌ که‌ ه‌والی‌ خرابی‌ نه‌وانمان‌ پی‌ ده‌گات‌ و‌ توپه‌مان‌ ده‌کن، به‌لام‌ نئیمه‌ ه‌میشه‌ وریاین‌ و
 ناگامان‌ له‌ خۆمانه‌ و‌ مؤله‌ تیان‌ ناده‌ین‌ و‌ ه‌موویان‌ ده‌کوزین‌ و‌ ه‌موو‌ مال‌ و‌ سامانیان‌ به‌ تالانی‌ ده‌به‌ین‌ بۆ
 خۆمان ﴿وَأَيُّكُمْ لَنَا أَعْيُنُونَ ﴿۵۵﴾ وَإِنَّا لَجَمِيعٌ خَادِرُونَ﴾، واته: وه‌ به‌ راستی‌ نه‌وانه‌ رقی‌ نئیمه‌ ه‌ل‌ ده‌سینن،
 بیگومان‌ نئیمه‌ کومه‌ لیکین‌ بیدارین‌ و‌ ناگادرین‌ به‌ پیلانه‌کانیان. فیرعون‌ خوی‌ و‌ له‌ شره‌که‌ بیشی‌ پادا‌شتی
 خویان‌ وه‌رگرت، وه‌ک‌ خوی‌ گوره‌ فه‌رموویه‌تی: ﴿فَأَخْرَجْنَاهُمْ مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿۵۷﴾ وَكُنُوزٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ﴾
 واته: له‌ وه‌ ه‌موو‌ خۆشیه‌ی‌ که‌ تئیدا‌ بوون: له‌ باغ‌ و‌ باغات‌ و‌ کانیای‌ سازگارو‌ که‌ نجینه‌ی‌ زردو‌ شوینی
 خۆش، ده‌رمان‌ کردن‌ و‌ به‌ره‌ و‌ جه‌ه‌نم‌ به‌ پی‌ که‌ و‌تن، ه‌موو‌ نه‌ و‌ شتانه‌یان‌ به‌ جی‌ ه‌یشت‌ له‌ دنیا‌دا،
 ﴿كَذَلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا بَنِي إِسْرَائِيلَ﴾ واته: نا‌ به‌ و‌ جوړه‌ نه‌وه‌کانی‌ یه‌ عقوبمان‌ له‌ جینگایان‌ دانا. وه‌ک‌ خوی‌
 گوره‌ له‌ نایه‌تیک‌ تردا‌ فه‌رموویه‌تی: ﴿وَأَوْرَثْنَا الْقَوْمَ الَّذِينَ كَانُوا يُسْتَضْعَفُونَ مَشْرِقَ الْأَرْضِ
 وَمَغْرِبَهَا الَّتِي بَدَرْنَا فِيهَا﴾^۱، واته: نئیر (له‌ جینگای‌ که‌ له‌ فیرعون) نه‌ و‌ که‌ له‌ مان‌ نیشه‌جی‌ کرد‌ که
 ه‌میشه‌ ده‌چه‌ و‌ سپندانه‌ وه‌ له‌ بۆژه‌لات‌ و‌ بۆژناوای‌ نه‌ و‌ لات‌ه‌دا‌ که‌ بیت‌ و‌ به‌ره‌ که‌ تمان‌ تیختبوو. وه‌
 فه‌رموویه‌تی: ﴿وَزَيْدٌ أَنْ تَمَنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتَضَعَفُوا فِي الْأَرْضِ وَيَحْمِلَهُمْ أَمْتَةً وَيَحْمِلَهُمُ
 الْوَارِثِينَ﴾^۲، واته: وه‌ نئیمه‌ ده‌مانه‌وی‌ (به‌ چاکه‌ی‌ خۆمان) منته‌ بکه‌ین‌ به‌سه‌ر‌ نه‌وانه‌ی‌ که‌ لا‌ا‌زو
 ژێرده‌ست‌ کرابوون‌ له‌ ولاتی‌ (میصر) دا‌ وه‌ بیان‌ که‌ینه‌ بپیشه‌واو‌ بیان‌ که‌ینه‌ میرات‌ به‌ر‌ (ی‌ که‌ له‌ پوری‌
 فیرعون‌ و‌ شویتنکه‌ و‌ تووانی).

﴿فَاتَّبَعُوهُمْ مَشْرِقِيًّا ﴿۶۰﴾ فَلَمَّا تَرَكْنَا الْجَبْعَانَ قَالَ أَصْحَابُ مُوسَى إِنَّا لَمَذْرُؤُونَ ﴿۶۱﴾ قَالَ كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي

سَبِّدِينَ ﴿۶۲﴾ فَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَضْرِبْ بِعَصَاكَ الْبَحْرَ فَأَنْفَلَقْ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ ﴿۶۳﴾
 وَأَرْزَلْنَا نَمَّ الْأَخْرِينَ ﴿۶۴﴾ وَأَنْجَيْنَا مُوسَىٰ وَمَنْ مَعَهُ أَجْمَعِينَ ﴿۶۵﴾ ثُمَّ أَعْرَفْنَا الْأَخْرِينَ ﴿۶۶﴾ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ
 أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿۶۷﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿۶۸﴾

^۱ الاعراف (۱۴۷).

^۲ القصص (۵).

راوانانى نهوى ئيسرائيل و خنكانى فيرعهون و هوزدهكى

هندئى له زانايانى تهفسير باسيان كردوه كه فيرعهون به كۆمهلىكى نۆر له دارودهستهكى كه
 بريتى بوون له هموو كاربهدهستانى نهو كاتهى ولاتى ميصركه پاويزكارى فيرعهون بوون له كاروبارى
 ولاتدا. له سهركردهو وهزيرو پياوماقولانو لهشكرو سه لهشكرهكانى ﴿فَاتَّبَعُوهُمْ مُشْرِقِينَ﴾ واته:
 شوينيان كهوتن له بهرهبه ياندا كاتيك خور گزنگ نه داو له كهل ديتته دهو، ﴿فَلَمَّا تَرَا الْجَمْعَانَ﴾ واته:
 كاتيك كه ههردوو كۆمهله كه به كتريان چاوپيكيهوت، ئاله وكاته دا هاوه له كانى موسا وتيان: ﴿قَالَ أَصْحَابُ
 مُوسَى إِنَّا لَمُدْرِكُونَ﴾ توش بووين له دهستيان ده رناچين، چونكه موسا وهوى ئيسرائيل چوپونه
 كه نارى ده رياكه كه ده رياى قولزوم (بحر القلزم) بوو، بهردهميان ده رياكه بوو، فيرعهونو
 لهشكرهكيشى به دوايانوه بوون پتيان گه يشتن بۆيه گوتيان: ﴿إِنَّا لَمُدْرِكُونَ﴾ واته: پزگار بوونمان
 نۆر نهسته مه، موساش وهلامى دانوه ﴿قَالَ كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ﴾ واته: فهرمووى: شتى وانبييه
 نهوى ئيوه لئى ده ترسن تووشتان نايه، به پاستى خوداي مهن فهرمانى به من داوه كه ئيوه به رهو
 ئيره ببنم، خودايش به لئنى خۆى ده باته سه رو لئى پاشگهز نابيته وه. هارون له پيش خهلكه كه وه بوو
 يوشه عى كوپى نونيشى له گه ل بوو كه يه كتيك بوو له خاوهن باوه ره كانى ئالى فيرعهون، موسايش
 (سهلامى خواى لى بيت) له دواى خهلكه كه وه بوو، ههندئى له زانايانى تهفسير باسيان كردوه كه
 هموو نهو خهلكه وهستان وه نيانده زانى چى بكن، يوشه عى كوپى نون وتى: به موسا (سهلامى خواى
 لى بيت) نهى پيغه مبهرى خوا پهروه رداگارت فهرمانى پى كردوى كه به رهو ئيره بييت؟ گوتى: به لى،
 فيرعهونو لهشكرهكى هه ر نزيك ده بوونه وه نۆر كه ميان مابوو پتيان بگن، ﴿فَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَن
 اصْرِبْ بِعَصَاكَ الْبَحْرَ﴾ واته: نيگامانكرد بى موسا: كه به داره كهت بكيشه به نهو ده رياهه دا، ئا لهو
 كاته دا خواى گه وره فهرمانى دا به موسا (سهلامى خواى لى بيت) دارودهستهكى بكشيني به
 ده رياهه دا، موساش عه ساكه كيشا به ده رياهه دا، فهرمووى: به ئيزنى خودا لهت ببه، خواى گه وره
 فهرمووتى: ﴿فَأَنفَلَقَ فَمَا كَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ﴾ واته: ده رياهه قليشاو هه ر لايه كى وهك كيوپى
 گه وره بهرز بووه وه، ئيبينو مه سعودو ئيبينو عه باسو موحه مدهى كوپى كه عبو زه ححاك و قتادهو
 كه سانى تريش گوتيانه: ﴿كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ﴾ واته: چپاي گه وره. ۱ عه تاي خوراسانى ده لئى: ﴿كَالطَّوْدِ

۱ الطبري (۳۵۸/۱۹)

الْعَظِيمِ ﴿۱﴾ واته: وهك رینگایهك له نیتوان دوو چیادا، نیینو عه‌باس ده‌لی: ده‌ریاكه دوانزه رینگای لی په‌یدا بوو هر هوزنك رینگایه‌کی خوی هه‌بوو،^۱ سودی نه‌میشی بۆ زیاد کردوو ده‌لی: رینگاکان ده‌لاقیان تیدابوو له‌و ده‌لاقیانه‌وه سه‌یری یه‌کتریان ده‌کرد، ئاره‌که وهك دیوار به‌ده‌وریاندا وه‌ستا‌بوو.^۲ خوای گه‌وره‌بایه‌کی هه‌لکرد دای به‌ناو بنی ده‌ریاكه‌داو وشکی کرده‌وه وهك سه‌ر زه‌مین! خوای گه‌وره له‌نایه‌تیکی تردا فه‌رموو‌یه‌تی: ﴿فَأَضْرَبَ لَهمْ طَرِيقًا فِي الْبَحْرِ يَبَسًا لَا تَخَفُ دَرَكًا وَلَا تَخْشَى﴾،^۳ واته: پتیه‌کی وشکیان بۆ بگره‌ به‌رو هه‌چ نیگه‌رانی و ترسیکت نه‌بیئت، خوای گه‌وره‌ لێزه‌دا له‌م به‌سه‌رهاته‌دا فه‌رموو‌یه‌تی: ﴿وَأَرْزَلْنَا ثَمَّ الْآخَرِينَ﴾ واته: ئا لێزه‌دا نیینو عه‌باس و عه‌تای خۆراسانی و قه‌تاده‌و سودی ده‌لێن: واته: فه‌رعه‌وون له‌شکره‌که‌یمان هه‌تیا‌یه‌ پال ده‌ریاكه‌و لیکمان نزیک کرده‌وه.^۴ ﴿وَأَجْنَبْنَا مُوسَىٰ وَمَنْ مَعَهُ أَجْمَعِينَ ﴿۷۵﴾ ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْآخَرِينَ﴾ واته: موساو نه‌وه‌ی نیسرا‌ئیل‌مان بزگار کرد، نه‌وانه‌ی شو‌ینی نایینی موسا که‌وتبوون، هه‌چ که‌سیک له‌وانه‌ نه‌خنکا، فه‌رعه‌وون له‌شکره‌که‌ی هه‌موو خنکان ته‌نها یه‌ک که‌سیان لی‌ دهرنه‌چوو. پاشان خوای گه‌وره‌ فه‌رموو‌یه‌تی: ﴿إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهمْ مُؤْمِنِينَ﴾ واته: له‌و پهوداوه‌دا که‌ باس‌مان کرد که‌ پڕ بوو له‌ شتی گرنگو سه‌رسوپه‌ینه‌رو یاره‌تی و پشتیوانی خاوه‌ن باوه‌پان، هه‌مووی نیشانه‌و به‌لگه‌ی به‌هه‌یزن له‌ کارزانی و توانا و ده‌سه‌لات و دلۆفانی خودای مه‌زن به‌لام نۆزبه‌یان باوه‌ریان نه‌هه‌تیا.

﴿وَأَتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ إِبْرَاهِيمَ ﴿۷۶﴾ إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ ﴿۷۷﴾ قَالُوا نَعْبُدُ أَصْنَامًا فَنَنْظِلُ لَهَا عَظِيمِينَ ﴿۷۸﴾ قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمُ إِذْ تَدْعُونَ ﴿۷۹﴾ أَوْ يَفْعَلُونَكُم أَوْ يَبْصُرُونَ ﴿۸۰﴾ قَالُوا بَلْ وَجَدْنَا آبَاءَنَا كَذَٰلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿۸۱﴾ قَالَ أَفَرَأَيْتُمْ مَا كُنتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿۸۲﴾ أَنْتُمْ وَمَا بَاؤُكُمْ إِلَّا قُلُوبُكُمْ ﴿۸۳﴾ فَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِّي إِلَّا رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿۸۴﴾﴾
نامۆزگاری ئیبراهیم خه‌لیلی خودا بۆ هۆزه‌که‌ی، که‌ واز له‌ بت‌په‌رستی بیفن

خوای گه‌وره‌ ده‌فه‌رموو‌یت: ﴿وَأَتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ إِبْرَاهِيمَ﴾ نه‌مه‌ باسی به‌نده‌و خه‌لیل و پتیه‌مه‌به‌ری خودا ئیبراهیمه‌ پتیه‌ه‌وای یه‌کته‌په‌رستان (سه‌لامی خوای لی‌ بیئت) خوای گه‌وره‌ فه‌رمانی داوه‌ به‌ پتیه‌مه‌به‌ره‌که‌ی موحه‌مه‌د (ﷺ) که‌ به‌سه‌رهاتی ئیبراهیم بگه‌یژتیه‌وه بۆ نومه‌ته‌که‌ی بۆ نه‌وه‌ی چاری

^۱ الدر المنثور (۲۹۹/۶).

^۲ الطبري (۳۵۷/۱۹).

^۳ طه (۷۷).

^۴ الطبري (۳۵۹/۱۹).

لی بکن له دلسؤزی و پشت به خوا بهستندا و هر به ندهای تی شو بکن و شهریکی بق دانه نین و دوور
 بنو نزکی بت و بتهپرستان نه بنه وه، خوی گوره هر له پیشه وه شیرامیمی شاره زا کردبوو، واته:
 هر له مندالیه وه وهک لایک که خوی ناسیوو به بره ده کانی هؤزه که ی کردوو له سر بتهپرستی و
 داوی لی کردوون که هیچ شتیک نه که نه شهریکی خودا و نه ی پرستن له گه لیدا ﴿إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا
 تَعْبُدُونَ﴾ واته: گوتی به باب و که سو کاری خوی هم بتانه چیه ئیوه خریکن ده یان پرستن و ازیان
 لی ناهینن ﴿قَالُوا تَعْبُدُونَ أَصْنَامًا فَظَلُّوا مَا عَنِكُمِينَ﴾ واته: ئیمه بتانیک ده پرستن و هاناشیان بق ده به بین
 به رده وام هر خریک ده بین و هرگیز ازیان لی ناهینن؟ ﴿قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكَ إِذْ تَدْعُونَ ﴿۷۱﴾ أَوْ
 يَفْعَلُونَكَ أَوْ يَضُرُّونَ ﴿۷۲﴾ قَالُوا بَلْ وَجَدْنَا آبَاءَنَا كَذَلِكَ يَفْعَلُونَ﴾، واته: شیرامیم وتی نایا نه وانه گوتیان لیتانه
 کاتی هاوار و نزایان لی ده کن، نایا نه وان سوود یان زینتان پی ده گه یهنن، وتیان نه خیر به لکو ئیمه
 باو با پیرانمان دیوه نا بهو شیوه ی ئیمه یان کردوو. یانی دان دهنن به وده که بته کانیان هیچ شتیک
 له وانه ناتوان بکن، به لکو نه وان شوین باب و پیرانیان که وتوون، نه وانه چیان کردوو نه مانیش
 هروا ده کن، پی و پچی نه وان ده گرن و لیتی لاندان، ﴿قَالَ أَفَرَأَيْتُمْ مَا كُنتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿۷۳﴾ أَنْتُمْ
 وَآبَاؤُكُمْ الْأَقْدَمُونَ﴾ واته: وتی نایا ئیوه ده زانن چی ده پرستن، ئیوه و باوو با پیره پیشه و کانتان.
 نا له و کاته دا شیرامیم پتیا نیزی: ﴿فَأَنبَأَهُمُ عِدُوُّ لِي الْإِلَهَ الْعَلَمِينَ﴾ واته: جا به راستی هه موو نه وانه
 دوژمنی منن جگه له پروره ردگاری جیهانیان. یانی نه گره هم بتانه شتیکن که کار له که س بکن و
 تووشی زینانی بکن، ده ی با من تووشی زیان و گیروگرفت بکن، چونکه من دوژمنی شو بتانه و به
 هیچیشیان نازانم و پزیشیان لی ناگرم، هم نایه ته وهک نه و نایه ته وایه که نوح پیغه مبر (سهلامی
 خوی لی بیت) فهرمووی: ﴿فَأَجْمَعُوا أَمْرَكُمْ وَشُرَكَاءَكُمْ﴾، واته: ئیوه ش کارو بریاری خوتان کرکه نه وه
 له گه ل هاویه شه کانتاندا. وه هود پیغه مبریش (سهلامی خوی لی بیت) فهرمووی تی: ﴿مِن دُوْرِهِ
 فَكَيْدُوْنِي جَمِيعًا ثُمَّ لَا تُنظَرُونَ ﴿۷۴﴾ إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ مَا مِن دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا إِنَّ رَبِّي
 عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾، واته: جگه له خوا جا هه مووتان پیلان لی بگپن له پاشان مؤله تیشم مه دن (و
 لیم مه و هستن) به راستی من پشتم به خوا بهستوو که پروره ردگاری من و پروره ردگاری ئیوه بیشه هیچ

۱ یونس (۷۱).

۲ هود (۵۵-۵۶).

کیانه به ریک نیه مه گهر خوا دهسه لاتداره به سه ریاندنا به راستی پهروه ردگارم له سه ریکه یه کی راسته.
 هر به م شیوه یه ش شیراهیم (سه لامی خوی لی بیت) دوده به ریزی خوی دهریپی و ته به پای کرد له و
 بتانه و فرموی: ﴿ وَكَيْفَ أَخَافُ مَا أَشْرَكْتُمْ وَلَا تَخَافُونَ أَنَّكُمْ أَشْرَكْتُم بِاللَّهِ ﴾^۱، واته: وه من
 چون ده ترسم له و بتانه ی که چی نیوه کردوتانه به هاویه ش بق خوا که نیوه ناترسن که بیگومان
 بتانیکتان کردوته هاویه ش بقخوا. خوی گوره ش دهریاره ی شیراهیم (سه لامی خوی لی بیت)
 فرمویته: ﴿ قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَءُؤُا مِنْكُمْ وَمِمَّا
 تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ﴾^۲، واته: به
 راستی بق نیوه هه یه سه رمه شقیکی جوان و چاک له شیراهیم و نه وانه ی له گه لیدا بوون که به گه له کی
 خویانیان وت به راستی نیمه بیزارو به رین له نیوه وه له و شتانه ش که ده ناپه رستن له جیاتی خو،
 نیمه باوه پیمان نیه به (ثایینی) نیوه، وه له نیوان نیمو و نیوه دا دوزمنایه تی و کینه بق هه همیشه په پیدا
 بوو تا کاتیک که بروا به خوی ته نها ده مینن. وه فرمویته: ﴿ وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأبيه وَقَوْمِهِ إِنَّي
 بُرَاءٌ مِمَّا تَعْبُدُونَ ﴿١٦﴾ إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي فَإِنَّهُ سَيِّدِي ﴿١٧﴾ وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقْبِهِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴾^۳،
 واته: وه کاتیک شیراهیم به باوکی و گه له کی وت بیگومان من به ریم له وه ی نیوه ده پیه رستن، جگه له و
 زاته ی که دروستی کردوم چونکه هر نه ویش رینمونیم ده کات، نه و (یه کتاپه رسته ی) له ناو
 نه وه کانیدا به جی هیشت تا بگه رینه وه (سه ری). واته: کاریکی وای کرد که نه م وتی (لا اله الا الله) له
 پاش خوی بق نه وه کانی هر بمینیته وه، به لکو بگه رینه وه.

﴿ الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ ﴿٧٨﴾ وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ ﴿٧٩﴾ وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ ﴿٨٠﴾ وَالَّذِي

يُسَبِّحُ تُرَابِي يَسْبِحُنِي ﴿٨١﴾ وَالَّذِي أَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لِي خَطِيئَتِي يَوْمَ الذِّكْرِ ﴿٨٢﴾ ﴿

شیراهیم (سه لامی خوی لی بیت) باسی ریز لیفتانی خودای مه زن و به سوژی ده کات به را مبه رخی

خوی گوره ده فرمویته: ﴿ الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ ﴿٧٨﴾ وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ ﴿٧٩﴾ واته: من
 که سیک ناپه رستم که نه م شتانه نه توانی بکات ﴿ الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ ﴾ خوی گوره نه و
 وه دپه پنه ریه که گشت شتیکی بریار داوه و نه وای کردوه، مه یلی خویته تی کی شاره زا ده کات و کیش

^۱ الانعام (۸۱).
^۲ الممتحنة (۴).
^۳ زخرف (۲۶-۲۸).

گومرا ده کات، هه موو شتیگ به پیتی فه رمانی ئه و ده پوات، ﴿وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ﴾ وه هه
 نه ویش دروستی کردووم و بژیوی داوم که ئه و هه موو هۆکارو شتانه ی پام و موسه خه ر کردووه له
 ئاسمان زه میندا هه وری ناریدووه و بارانی باراندووه و زه مینی پی زیندو کردووه ته وه، له هه موو جوړه
 به رو بووم و میوه جاتیکی تیا پرواندووه بۆ ئه وه ی به نده کانی پیتی بژین، وه ئاوی پاک و سازگارو زولالی
 باراندووه بۆ ئه وه ی هه موو خه لک و گیانه وه ره کان لیتی بخۆنه وه و سویدی لی وه رگرن ﴿وَإِذَا مَرِضْتُ
 فَهُوَ يَشْفِينِ﴾ واته: کاتێ نه خۆش که وتم ئه و شیقام ده دات، نه خۆشکه وتنی ناوه ته سه ر خۆی،
 هه رچه نده بپاریو فه رمانی خودایه و خودا خۆی به نده کانی نه خۆش ده خات، به لام ئه و شه رمی کردووه
 و نه خۆشبه که ی داوه ته سه ر خۆی، وه ک خوای گه وره فه رمانی داوه به نوێزخوین کاتێ که نوێز ده کات
 بیژی: ﴿أَفِيدَا الْوَيْرَاطُ الْاَلْسْتَقِيمَ ۝۱ مِرَاطُ الَّذِيْنَ اٰمَنَتْ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَمْضُوْبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الْاَسَايِنَ﴾ به هه رده ان و
 نیشان دانی داوه ته لای خودای گه وره و توپه یی (الغضب) فاعیله که ی نه هیتاوه وه که ئه ده بیکه لاری و
 گومراپوونیشی خستوته سه ر عه بده کانی، وه ک جنۆکه و توپاوه: ﴿وَاَنَا لَا نَدْرِيْ اَشْرُّ اُرِيْدُ يَمَنَ فِي الْاَرْضِ
 اَمَّ اَرَادَ بِيْهِمْ رَحْمَةً رَّشِدًا﴾، واته: وه به پاستی نازانین ئایا خراپی و یستراوه بۆ ئه وانه ی که له سه ر زه وین
 یان په ووه ردگاریان پیتموونی و یستووه بۆیان. هه ر به و شیوه یه ش نیبرامیم فه رموویه تی: ﴿وَإِذَا
 مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ﴾ واته: هه ر کاتێ که تووشی نه خۆشی بووم، هه یج که سیک ناتوانی چاکم بکاته وه
 خودا نه بیته، که مه یلی لی بیته هۆکارێک ده نیریته ﴿وَالَّذِي يُسْتَقِيْ نَسْرَ يُمَيِّنِ﴾ واته: هه ر نه ویش
 ده مرینی و زیندویش ده کاته وه هه یج که سیک ناتوانی ئه و نه بیته، ده به ییتی و ده شباهته وه. ﴿وَالَّذِي
 اَطْمَعُ اَنْ يَغْفِرَ لِيْ خَطِيْئَتِيْ يَوْمَ الدِّيْنِ﴾ واته: هه یج که سیک توانای لیبوره یی تاوانی نیه غه یری ئه و
 نه بیته له دنیا و قیامه تدا. کتیه له تاوان ببوریت جگه له خودا؟ هه رچی مه یلی لی بیته ده یکات.

﴿رَبِّ هَبْ لِيْ حُسْبًا وَالْحَقِيْقِيْ بِالصَّلٰحِيْنَ ۝۸۳ وَاجْعَلْ لِيْ لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْاٰخِرِيْنَ ۝۸۴ وَاجْعَلْنِيْ مِنْ رَحْمَتِكَ
 جَنَّةِ النَّعِيْمِ ۝۸۵ وَاعْفِرْ لِاَيَّتِيْ اٰتٰهُ كَانَ مِنَ الصّٰلِحِيْنَ ۝۸۶ وَلَا تُخْزِنِيْ يَوْمَ يُنْعَثُوْنَ ۝۸۷ يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُوْنَ ۝۸۸﴾

إِلَّا مَنْ اٰتٰهُ اللهُ يَقْلِبِ سَلِيْمًا ۝۸۹﴾

پارانه‌وی ئیبراهیمی خه لیل بؤ خوی و باوکی

خوای گوره ده‌فرموویت: ﴿رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَالْحَقِّقْ بِالصَّلَاحِ﴾^۱ نهمه داوایه‌کی ئیبراهیمی خه لیل بوو له خودای مه‌زن که کارزانی پی بیه خشیت، ئیینو عه‌باس گوتی: یانی: زانیاری^۱

﴿وَالْحَقِّقْ بِالصَّلَاحِ﴾ واته: هه‌میشه له‌گه‌ن پیاو چاکاندا بم له دنیاو له پۆژی قیامه‌دا، وه پیتغه‌مبه‌ر (ﷺ) له کاتی گیانداندا فرمووی: (ئه‌ی خودایه بمگه‌یه‌نه به ره‌فیقی ئه‌علا) سی جار نهم و ته‌ی فرموو.^۲ ﴿وَأَجْمَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ﴾ واته: وام لی بکه له پاش خۆم ناوم به چاکه بپریت و خه‌لکی له خیرو بپریدا چاوم لیبکن، وه‌ک خوای گوره له نایه‌تیک تریدا فرموویته‌ی: ﴿وَرَزَقْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿۱۰۸﴾ سَلَّمَ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ﴿۱۰۹﴾ كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ﴾^۳ واته: وه باسکردن به چاکه‌ی ئیبراهیمان له‌ناو گه‌لانی داهاتوودا هیشته‌وه، درودو سه‌لام له‌سه‌ر ئیبراهیم، نا به‌و شیوه پاداشتی چاکه‌کاران ده‌دینه‌وه. ﴿وَأَجْمَلْنِي مِنْ رَزَقِ جَنَّةِ النَّعِيمِ﴾ واته: به‌هره‌م‌ندم بکه به‌وه‌ی که له دنیا‌دا به چاکه‌ی ناوم بپریت له پۆژی دوا‌یشدا له‌و که‌سانه‌ی بم که ده‌بنه‌ خاوه‌نی به‌هه‌شتی پر له خۆشی و شادی. پاشان ئیبراهیمی خه‌لیل داوای لیبوردن بؤ باوکی ده‌کات وه‌ک خوای گوره فرموویته‌ی: ﴿وَاعْفِرْ لِي إِنَّهُ كَانَ مِنَ الضَّالِّينَ﴾ واته: له باوکم خۆش بیه که پزگه‌ی ون کردبوو، نهم نایه‌ته وه‌ک نه‌و نایه‌ته وایه که خوای گوره فرموویته‌ی: ﴿رَبِّنَا أَعْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ﴾^۴ واته: ئه‌ی په‌روه‌دگارمان له من و باوکم و دایکم ببورده و خۆش بیه. نهمه نه‌و داوایه بوو که ئیبراهیم لی پی به‌شیمان بووه‌وه. وه‌ک خوای گوره فرموویته‌ی: ﴿وَمَا كَانَتْ مَوْعِدَةٌ وَعَدَهَا إِيَّاهُ فَلَمَّا بَيَّنَّ لَهُ أَنَّهُ عَدُوٌّ لِلَّهِ تَبَرَّأَ مِنْهُ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَأَوَّاهٌ حَلِيمٌ﴾^۵ واته: وه داوای لی‌خۆشبوونی ئیبراهیم بؤ باوکی ته‌نها له‌به‌ر واده‌و به‌لینتیک بوو که به باوکی دابوو (که داوای لیبوردنی بؤ بکات) جا کانتیک بؤی پوون بوویه‌وه که بیگومان باوکی دوژمنی خواجه، خۆی لی به‌ری کرد به پاستی ئیبراهیم زۆر له خوا ترسو له‌سه‌رخۆ بوو. خوای گوره پزگه‌ی به ئیبراهیم نه‌دا که داوای لی‌خۆش بوون بکات بؤ باوکی کاتی که ده‌رکه‌وت باوکی ئیبراهیم دوژمنی خواجه، ئیبراهیمیش په‌شیمان

۱ البغوي (۳۹۰/۳).

۲ فتح الباري (۷/۷۴۲).

۳ الصافات (۱۰۸-۱۱۰).

۴ ابراهيم (۴۱).

۵ التوبة (۱۱۴).

بویوه وه وازی هیتنا له پارانه وه بی باوکی، خوی گورهش فه رمویه تی: ﴿قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَءُؤُا مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَحْمَتِهِ إِلَّا قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ لَأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ وَمَا أَمْرُكَ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِن شَيْءٍ﴾^۱، واته: به راستی بی نثیوه هیه سه رمه شقیکی جوان و پاک له نئیراهیم و هوانهی له گه لیدا بیون

که به گه له کی خویانیان وت به راستی نئمه بیزارو برین له نثیوه وه له و شتانهش که ده یانپه رستن له جیاتی خوا، نئمه باوه پمان نیه به (نائینی) نثیوه و دوژمنایه تی و کینه په یدابوو له نئیوان نئمه و نثیوه دا بی هه میشه تا کاتیک که بپوا به خوی تنه نا ده هیتن جگه له و قسه یی نئیراهیم که به باوکی وت بیگومان داوای لیخوشبوونت بی ده که م وه من هیچ به ده ست نیه له به رامبر خوادا بی تو. ﴿وَلَا

تُخْزِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ﴾ واته: له پوژی قیامه تدا خه جاله تم مه که کاتی که هه موو خه لکی له نه وه له وه هه تا دواین که س زیندوو ده که یته وه، بوخاری پویایه تی کردوو له نه بو هوره یره وه له ته فسیری نه م نایه ته دا نئویش له پیغه مبهروه (ﷺ) فه رموی: (نئیراهیم باوکی خوی له پوژی قیامه تدا چا و پیکه وت توژی مه ینه تی به سه ریا باریبوو، په شایو و دوکه ل چاوی داپوشیبوو).^۲ وه له پویایه تیکی تر هه له نه بو

هوره یره وه که پیغه مبهر (ﷺ) فه رموی: (نئیراهیم ده گات به باوکی و نه لئیت: نه ی په روه ردگارم: خوت به لئنت دامی که له پوژی زیندوو بوونه ودا پسوام ناکه ی، خوی گورهش ده فه رمویت: من به هه شتم حه رام کردوو له سه ر خوانه ناسان).^۳ وه له و فه رمودانه ی که باسی پیغه مبهران ده کات (سه لاسی خویان لی بیت) نه بو هوره یره پویایه تی کردوو له پیغه مبهروه (ﷺ) فه رمویه تی:

(نئیراهیم له پوژی قیامه تدا گه یشت به نازهری باوکی که توژو دوکه ل ده م و چاوی داگرتیوو، نئیراهیم پئی گوت: پیم نه گوتی له فه رمانی من ده رمه چو، باوکی نه لئیت: نه مرچ به قسه ت ده که م، نئیراهیمیش فه رموی: نه ی خودایه تو به لئنت پندام که پسوام نه که یت له پوژی زیندوو بوونه ودا، چ پسواییه ک له وه پسواتره که باوکم دووره له به زه یی تووه، خوی گورهش ده فه رمویت: من به هه شتم حه رام کردوو له سه ر خوانه ناسان، پاشان نه وترئیت: نه ی نئیراهیم سه یری ژیرپات بکه، سه یری کرد

۱ الممتحنة (۴).

۲ فتح الباري (۳۵۸/۸).

۳ فتح الباري (۳۵۷/۸).

که متياريکی خويئناوی چاو پيکهوت به چوارپهلی مه لگيرابوو فپئی نه درايه ناو ناگی. ^۱ نه م فرموده يه نه سائيش پيوايه تي کردوه له (السنن الكبرى) و له به شي ته فسیره که يدا، ^۲ خوی گه وره ده فرموده يوت: ﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ﴾ واته: پوژئی که مال و سامان ناگه نه فریای هيچ که سيك و له سزای خودا بزگاری ناگه ن، با به نه ندازه ي نيوان زه مين زيپيشی هه بيته له بارته قايدا بيدات، ﴿وَلَا بَنُونَ﴾ واته: با هرچی له سر زه ميندا هه يه هه مووی بدات به مال و مندال هيچ سويکی پی ناگه يه نيته له و پوژده دا ته نها باوه پيوون به خوداو په رستنی نه بيته به دلی پاک و دوورکه و تنه وه له بته رستی و له نه و که سانه ي بت په رستن، ﴿إِلَّا مَنْ اتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ﴾ واته: مه گين که سيك بيته خزمه تي خوا دلی پاک بيته له شيرك و بته رستی. نيينو سيرين ده لي: دلی پاک نه وه يه: که بزانی خودا هه قه و پوژئی قيامت ديت و گومانی تيدا نيه و نه وه ش له ناو گزردايه خودا زيندووی ده کاته وه، ^۳ سه عیدی کورپی موسه ييب ده لي: دلی پاک نه و دلّه يه که ساغه، ^۴ بریتيه له دلی خاوه ن باوه پ، چونکه دلی خاوه ناس و دووور نه خوزه، خوی گه وره فرموده يه تي: ﴿فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ﴾ نه بو عوسمانی نه يسابوری ده لي: نه و دلّه يه که پاکه و دووره له بيدعه و دامه زراوه له سر په پيره وي کردنی سونه ت.

﴿وَأَزَلَّتْ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٠﴾ وَبُورَتِ الْجَحِيمُ لِلْغَاوِينَ ﴿١١﴾ وَقِيلَ لَهُمْ إِنَّمَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿١٢﴾ مِنْ دُونِ اللَّهِ هَلْ يَصْحُرُونَكُمْ أَوْ يَنْصُرُونَ ﴿١٣﴾ فَكَبِّرُوا فِيهَا هُمْ وَالْغَاوُونَ ﴿١٤﴾ وَخَنُودٌ يُؤَلِّسُ أَجْمَعُونَ ﴿١٥﴾ قَالُوا وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ ﴿١٦﴾ تَاللَّهِ إِن كُنَّا لِنَفِي صَلَاتِكُمْ مِثْلَ نِسْفِ مِثْلٍ ﴿١٧﴾ إِذْ تَسْوَبَكُمْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨﴾ وَمَا أَضَلَّنَا إِلَّا الْمُجْرِمُونَ ﴿١٩﴾ فَمَا لَنَا مِنْ شَافِعِينَ ﴿٢٠﴾ وَلَا صَدِيقٍ حَمِيمٍ ﴿٢١﴾ قُلُوا أَنْ لَنَا كَرَةٌ ﴿٢٢﴾ فَتَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٣﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٤﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٢٥﴾﴾

^۱ فتح الباري (۴۴۵/۶). مه به ست نه وه يه وه که له حه ديسي ترده هاتووه - باوکی نيبراهيم مه سخره کريت و نه کريت نه که متياريکی نيرو و نه خريتته جه هه نتم (النهاية في غريب الحديث و الاثر) - وه رگنيز.
^۲ النسائي في الكبرى (۴۲۷/۶)، فرموده يه يکی سه حيه.
^۳ الطبري (۳۶۶/۱۹).
^۴ الطبري (۳۹۰/۳).

خواریزان و گومرایان له روزی قیامتداو کیشهی نیوان گومرایان و داخ و خهفتت خواردنیان له

نیوان خواریاندا

خوای گه وره ده فهرموویت: ﴿وَأَزَلِمَتْ أَجْنَتُهُ لِمَفْقِنٍ﴾ واته: به مهشت به جوانی و پازاوه می نزدیک خراوه ته وه له خواترسان، نه وه که سانه ی که هه ولیان بۆ داوه و کاری زقریان بۆ کردوه له دنیا دا

﴿وَبُرِّزَتِ الْجَحِيمُ لِلْغَاوِينَ﴾ واته: جهه نهم ده مینریت و ناماده ده کریت بۆ گومرایان. ملیک لئی دیتته ده روه هه ناسه یه که ده دات له ترسی نه وه هه ناسه یه گیان دیتته قورقورگا، ده وتریت به و خه لگی ی ناو

ناگر: ﴿وَقِيلَ لَهُمْ أَئِنَّ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿۱۶﴾ مِنْ دُونِ اللَّهِ هَلْ يَنْصُرُونَكُمْ أَوْ يَنْصُرُونَ﴾ واته: کوان نه و شتانه ی ئیوه ده تانپه رستن غه یری خودا له بت یان هه رشتیکیت، نه مرۆ هیه قازانجیکتان پی ناگه یه بن، ناشتوانن به رگری له خواریان بگن، ئیوه و نه وانیش نه مرۆ ده بنه سووته مه نی جهه نهم و له ناویدا ده میننه وه و

هه رگیز لئی ده رناجن، ﴿فَكَبَّكِرُوا فِيهَا هُمْ وَالْغَاوُونَ﴾ موجهاید ده لی: نه وانیش گومراکانیش فری ده درین به سر یه کدا له ناو جهه نه مدا. ^۱ هه ندیکی تر ده لئین: ﴿فَكَبَّكِرُوا فِيهَا﴾ کافه که -ک- دوویاره یه وه ک (صَرَصَ) واته که به سر یه کدا ده خریننه ناو جهه نهم له خواریان و سه رۆکه کانیان نه وانیه که بانگیان

ده کردن بۆ بت په رستی و هاوه ل دانان بۆ خوا، ﴿وَجُرُودُ أَيْلَاسَ أَجْمَعُونَ﴾ واته: سه ربارانی شه یتانیش هه موو ده چنه ناو جهه نهم هیه که سیکیان پزگاری نابیت. ﴿قَالُوا وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ ﴿۱۶﴾ تَالَلُو إِنْ كُنَّا

لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿۱۷﴾ إِذْ سَأَلْتُمْ رَبِّي أَلْمَلِئِينَ﴾ واته: وهختی له ناو جهه نه مدا ده که ونه کیشه له که ل یه کتر، سویند ده خۆن و ده لئین ئیمه به ناشکرا گومرا بووین که ئیوه مان له که ل خودا وه که یه ک داده نا، نه دی ئیمه له دنیا دا شوین ئیوه که وتین، نایا ده توانن که می له م جهه ربه زه مان له سه ر لابه ن؟ پاشان

بیرده که نه وه و سه رزه نشتی خواریان ده که ن و ده لئین: ﴿تَالَلُو إِنْ كُنَّا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿۱۷﴾ إِذْ سَأَلْتُمْ رَبِّي أَلْمَلِئِينَ﴾ واته: به راستی ئیمه سه رلیشتیواو بووین که وه ک کار بۆ خودا بکه ین کارمان بۆ ئیوه ده کردو

ئیوه مان ده په رست له که ل خودای گه وره دا. ﴿وَمَا أَضَلَّنَا إِلَّا الْمُجْرِمُونَ﴾ واته: هه رنه و تاوانبارانه ئیمه یان بانگ کردو له پی لایان داین. ﴿فَمَا لَنَا مِنْ شَافِعِينَ ﴿۱۸﴾ وَلَا صَالِحِينَ﴾ واته: وه هیه تکا کاریک بۆ ئیمه نیه، وه هیه هاوړیپیه کی دلسۆزمان نیه. وه ک خوای گه وره له نایه تیکی تر دا فه رموویه تی

الطبري (۳۶۷/۱۹)

نه وانه نه‌لین: ﴿قَهْلَ لَنَا مِنْ شُعْمَاءَ فَيَشْفَعُوا لَنَا أَوْ نُرَدُّ فَنَعْمَلْ عِزَّ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ﴾،^۱ واته: ناخز
 تکاکارتک هه‌یه تکامان بۆ بکات یان بمانگپرتنه‌وه بۆ دنیا هه‌تا نه‌و کاره‌ی که کردوومانه، نه‌یکه‌ینه‌وه و
 هه‌ر خه‌ریکی خواپه‌رستی ببین، وه لیره‌شدا نه‌لین وه‌ک خوی‌ی گه‌وره‌ فەرموویه‌تی نه‌لین: ﴿فَلَوْ أَنَّ لَنَا
 كَرَّةً فَنَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾^۲ نا له‌ویدا نا‌واته‌خووانن که بگه‌پانایه‌وه بۆ ژیا‌نی دونیا‌و هه‌تا په‌روه‌ردگاری
 خۆیان بپه‌رستایه‌وه وه‌ک خۆیان ده‌لین خوی‌ی گه‌وره‌ چاکیان ده‌ناسیت و ده‌زانی نه‌گه‌ر بپۆنه‌وه سه‌ر
 ژیا‌نی دونیا‌ش درۆ ده‌کن ده‌ست ده‌که‌نه‌وه به‌ خراپه‌ و خوانه‌ناسی. خوی‌ی گه‌وره‌ باسی کیشمه‌کیشی
 خه‌لکی نا‌و ناگر ده‌کات له‌ سوره‌تی (ص) دا پاشان ده‌فه‌رموویت: ﴿إِنَّ ذَلِكَ لَحَقٌّ تَخَاصُمُ أَهْلِ النَّارِ﴾،^۳
 واته: بیگومان نه‌وه (که باسکرا) نا‌ژا‌وه و شه‌ره‌قه‌سه‌ی دۆزه‌خیا‌نه‌ راسته‌ و (دیتته‌دی). پاشان خوی‌ی
 گه‌وره‌ لیره‌دا فه‌رموویه‌تی: ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ واته: نه‌و به‌لگه‌ی که نیبرامیم بۆی
 هینانه‌وه و پتی سه‌لماندن که خوا شه‌ریکی نیه‌ و تا‌کو ته‌نهایه‌ نیشانه‌یه‌کی پوون و نا‌شگرایه‌ که غه‌یری
 خودا هیچ خودایه‌کی تر نیه‌ هه‌ر نه‌و خا‌وه‌نی ده‌سه‌لاته‌ و دل‌فانه‌ به‌رامبه‌ر به‌نده‌کانی خوی‌ی به‌لام
 زۆدیه‌یان با‌وه‌ردار نه‌بوون. وه‌ک خوی‌ی فه‌رموویه‌تی: ﴿وَإِنَّ رَبَّكَ لَمَوْ أَعْرَبُ الرَّحِيمِ﴾ واته: به‌ راستی هه‌ر
 په‌روه‌ردگارتان زان‌و میه‌ره‌بانه‌.

﴿كَذَبَتْ قَوْمٌ نُّوحَ الْأَمْرَسَلِينَ﴾^(۱۰) إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ نُوحٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿۱۱﴾ إِنْ لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿۱۲﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا
 ﴿۱۳﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿۱۴﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿۱۵﴾

باسی نوح و سه‌لامی خوی‌ی لی بیت) هه‌لسانی به‌ نامۆزگاری هۆزه‌که‌ی وه‌لامدانه‌وه‌یان بۆی
 نه‌مه‌ هه‌والیکه‌ خوی‌ی گه‌وره‌ له‌ نوح پیتغه‌مبه‌ره‌وه‌ ده‌یگپرتنه‌وه‌ بۆمان که‌یه‌که‌م په‌سول بووه‌ که
 په‌وانه‌ کراوه‌ بۆ سه‌ر خه‌لکی سه‌ر زه‌مین پاش نه‌وه‌ی خه‌ک ده‌ستیان دایه‌ بپه‌رستی و ها‌وه‌لیان بۆ
 خودا داده‌نا، خوی‌ی گه‌وره‌ ناردی و دا‌وای لی کردن که‌ واز له‌ و بپه‌رستیه‌ بیند و ترساندن له‌وه‌ی که
 نه‌گه‌ر وازنه‌هینن تووشی به‌لای گه‌وره‌ ده‌بن، هۆزه‌که‌ی بپوایان پئ نه‌کردو له‌سه‌ر بپه‌رستی خۆیان
 به‌رده‌وام بوون، نه‌و بتانه‌یان کردبووه‌ شه‌ریکی خودا له‌گه‌ل خودا ده‌یانپه‌رستن، خودای مه‌زن بپوا
 نه‌کردنیان به‌ نوح و ا‌حسب ده‌کات وه‌ک نه‌وه‌ی بپوایان به‌ پیتغه‌مبه‌ره‌کانی تریش نه‌بوویت، بۆیه
 لیره‌دا فه‌رموویه‌تی: ﴿كَذَبَتْ قَوْمٌ نُّوحَ الْأَمْرَسَلِينَ﴾ واته: که‌لی نوح پیتغه‌مبه‌رانیان به‌ درۆزن دانا، ﴿إِذْ قَالَ

۱ الاعراف (۵۳).

۲ ص (۶۴).

لَمْ أَخْرُجْ نُوحًا إِلَّا نَفَقُونَ ﴿۱۷﴾ واته: نوح پیغمبر (سهلامی خوی لی بیت) فرموی به مؤذہ کی: نایا له خوا ناترسن؟ که غیری نه و ده پرستن، ﴿إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿۱۷﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا﴾، واته: بیگومان من پیغمبر ریکی نه مینم بق نئوه، که واته له خوا بترسن و گوئی پراهی لی من بکن. یانی من پیغمبر ریکم له لایه ن خوداوه په وانه کراوم بق نئوه نه وهی خودا پییدا ناردووم به ته وای پیتان ده که یه نم و نه زیادی ده خمه سرو نه که میشی ده که مه وه، بپواتان پیم هه بیت که ناپاکیتان دهره ق ناکم، ﴿وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿۱۸﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا﴾ واته: داوای هیچ پاداشتیکتان لی ناکم به رامبر به نم نامؤذگاریه ی که ده تانکه م، به لکو داوای پاداشتی خۆم له خوی گوره ده که م، پاداشتی خۆم هه لده گرم بق لای خودا. نه و خویه ی که پاستی و دوستی منی بق باس کردوون و پوونی کردووه ته و بۆتان، که جیی متمانه ی نه م له هیتانی نه و په یامه دا بق نئوه، که واته له خوا بترسن و گوئی پراهی لی من بکن.

﴿قَالُوا أَنْزِمُنْ لَكَ وَأَتَّبِعَكَ الْأَرْدَلُونَ ﴿۱۹﴾ قَالَ وَمَا عَلَيَّ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿۲۰﴾ إِنَّ حِسَابَهُمْ إِلَّا عَلَى رَبِّي لَو تَشْعُرُونَ ﴿۲۱﴾ وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿۲۲﴾ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿۲۳﴾﴾

خوی گوره ده فرمویت: ﴿قَالُوا أَنْزِمُنْ لَكَ وَأَتَّبِعَكَ الْأَرْدَلُونَ﴾ واته: گوتیان: نئم بپوات پی ناکه یو شوینت ناکه وین که له گه ل نه و هژارو لاتو لوتهدا وه که یه ک سهیر بکریین و حیسابمان بق بکریت، چونکه نه و که سانه بپوایان به تق هیناوه و شوینی تق که وتوون، هه ژارو نه دارو پووته و پووته ن ﴿قَالَ وَمَا عَلَيَّ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾ واته: فرموی: من چی بلیم و ده سلامت چیه که نه وانه شوینی من که وتوون؟ نه وانه هر چیه بوون و هر کاریکیان کردبیت، پیویست ناکات و له سر من واجب نیه بگه ریم به شوینی اندا و بزائم چ کاره بوون، نه وهی له سر منه که بپوام پی ده که ن و به پاستم ده زانن منیش و هریان بگرم، نه وهی من لئی تی ناکم و نایزانم له باره یانه وه ده گتیره وه بۆلای خوا خوی، ﴿إِنَّ حِسَابَهُمْ إِلَّا عَلَى رَبِّي لَو تَشْعُرُونَ﴾ واته: پرسینه و هیان ته نها له سر په روه دگارمه نه گه ر نئوه هه ست بکن. ﴿وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ وه که نه وهی که داوایان له نوح پیغمبر (سهلامی خوی لی بیت) کردبیت که نه و هه ژارانه دهرکات و دووریان خاته وه له خوی، له پاشان نه وان شوینی ده که ون، نوحیش (سهلامی خوی لی بیت) داواکه ی قبول نه کردن گوتی: ﴿وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ﴾، واته: وه من دهر که ری باوه پداران نیم. ﴿إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ واته: من ته نها هر ترسینه ریکم و پوونکه ره وه م. هر که سیک به گوئی کردم و شوینتم

کوت و بهوای پی کردم نهوه له منه و منیش له نوم، نیرت نهو کهسه پیاو ماقول و خاوهن دهسه لاته یان هزارو نه دارو بووته و په ته یه، هیچ جیاوازیه کی نیه له لای من.

﴿قَالُوا لَئِن لَّمْ تَنْتَهِ يَنْتُحِ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمَرْجُومِينَ ﴿١١٦﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي قَوْمِي كَذَّبُونِ ﴿١١٧﴾ فَأَفْتَحَ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ فَتْحًا وَنَجَّيْتَنِي وَمَنْ مَعِيَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٨﴾ فَأَجْبِئْتُهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفَلَاحِ الْمَشْحُونِ ﴿١١٩﴾ ثُمَّ أَعْرَقْنَا بَعْدَ الْبَاقِينَ ﴿١٢٠﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٢١﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٢٢﴾﴾

هه رده شه کردنی هوزمه که ی له نوح و نزای نوح نبیان و له ناوچوونیان

ماوه یه کی نژد نوح (سه لامی خوی لی بیت) له ناویاندا مابووه وه به شه وو به پوژ به نه نینی و به ناشکرا بانگی ده کردن بۆ سهر پپی پاست، هه تا نهو هه ولی بدایه له گه لیان و خوی ماندوو بگردایه له گه لیان، نه وان زیاتر به رده وام ده بوون له خوانه ناسی و دژایه تی کردنی خویان به رامبه ر به نوح (سه لامی خوی لی بیت)، له دوایدا هه پره شه یان لی کردو و تیان: ﴿لَئِن لَّمْ تَنْتَهِ يَنْتُحِ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمَرْجُومِينَ﴾ واته: نه گه ر کۆل نه ده ی و وازمان لی نه نینی به رد بارانت ده که ی، نا له و کاته دا نوح

دوعای لی کردن و خوداش دوعا که ی قبول کرد وه ک خوی گه وره ده هه فرموویت: ﴿قَالَ رَبِّ إِنِّي قَوْمِي كَذَّبُونِ ﴿١١٦﴾ فَأَفْتَحَ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ فَتْحًا وَنَجَّيْتَنِي وَمَنْ مَعِيَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾، واته: نوح وتی: نه ی په روه ردا گام بیگومان

که له که م بهوایان پی نه کردم، که واته له نیتوان من و نه واندا حوکم بده به حوکم دانیکی به کجاری و من و نهو باوه ردارانه ی له گه لمدان پرگار بکه. وه ک خوی گه وره له نایه تیکی تر دا هه رموویه تی: ﴿فَدَعَا رَبَّهُ

أَنِّي مَقْلُوبٌ فَاثْبِرْ ﴿١٢٠﴾ فَفَتَحْنَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ بِمَاوُ مُنْهَرِ ﴿١٢١﴾ وَفَجَرْنَا الْأَرْضَ عُيُونًا فَالْتَقَى الْمَاءُ عَلَى أَمْرٍ قَدٍ قَدِيرٍ ﴿١٢٢﴾ وَحَمَلْنَاهُ عَلَى ذَاتِ الْأَوْجِ وَدُسِّرِ ﴿١٢٣﴾ يَجْرِي بِأَعْيُنِنَا جَزَاءً لِمَنْ كَانَ كُفِرَ﴾، واته: جا (نوح) هاواری کرده

په روه ردا گاری (وتی) به پاستی من شکستم خوار دووه (بی دهسه لاتم) ده ی تو یارمه تیم بده، نیتمه ش هه موو ده رگای ناسمانمان کرده وه به ناوی بارانی لیتزه، وه کانیاوی نژدمان له زه ویدا هه لقولاند جا ناوی ناسمان و زوی به یه که گیشتن به و نه ندازه ی که بریاری له سهر درابوو، وه نوحمان (له گه ل شوینکه و توانی) هه لگرت له سهر که شتیه که که به چند پارچه ته خته و بزمار (دروست کرابوو). وه

لیزه شدا خوی گه وره هه رموویه تی: ﴿فَأَجْبِئْتُهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفَلَاحِ الْمَشْحُونِ ﴿١١٩﴾ ثُمَّ أَعْرَقْنَا بَعْدَ الْبَاقِينَ﴾ واته: نوح و نه وانیه له گه لی بوون له گه میه پره که دا پرگارمان کردو نه وانیه که مانه وه نه هاتنه ناوی

القمر (۱۰-۱۶).

خنکان ﴿الْمَشْحُون﴾ واته پر له خواردن و پیویستی و له هر گیانه وه ریکیش جووته یه کی تیدا بوو هه مو
 بزگاریان بوو نه وانه شی که خواته ناس بوون و سه ریچی فره منی خودایان کرد هه موو خنکان. نه م دوو
 نایه ته ی دوا وه له بهر نه وه ی دووباره ن پیویست ناکات له سه ری برؤین ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَةً وَمَا كَانَ
 أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿۱۲۸﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿﴾

﴿كَذَّبَتْ عَادَ الْمُرْسَلِينَ ﴿۱۲۷﴾ إِذْ قَالَ لَهُمُ أَخُوهُمْ هُودٌ آلَا تَتَّقُونَ ﴿۱۲۷﴾ إِنِّي لَكَرُّ رَسُولٍ ﴿۱۲۷﴾ فَأَتَقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا
 ﴿۱۲۸﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِن أَجْرِي إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿۱۲۷﴾ أَتَسْبُونَ بِكُلِّ رِيحٍ ءَأَيَّةٌ تَبْسُونَ ﴿۱۲۸﴾
 وَتَخَذُونَ مِصَافٍ لِّعَلَّكُمْ تَخْلُدُونَ ﴿۱۲۸﴾ وَإِذَا بَطَشْتُمْ بَطْشَتُمْ جَبَّارِينَ ﴿۱۲۷﴾ فَأَتَقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿۱۲۸﴾ وَأَتَقُوا
 آلَئِيَّ أَمَذَكُرَ بِمَا تَعْلَمُونَ ﴿۱۲۷﴾ أَمَذَكُرَ بِأَنْعَمٍ وَيَبِينُ ﴿۱۲۷﴾ وَحَنَنْتِ وَعِيُونَ ﴿۱۲۸﴾ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمِ
 عَظِيمٍ ﴿۱۲۷﴾﴾

ئاموزگاری هود (سه لامي خوای لی بیت) بو هوزه که ی - هوزی عاد -

خوای گه وره ده فره موویت: ﴿كَذَّبَتْ عَادَ الْمُرْسَلِينَ ﴿۱۲۷﴾ إِذْ قَالَ لَهُمُ أَخُوهُمْ هُودٌ آلَا تَتَّقُونَ ﴿۱۲۷﴾ إِنِّي لَكَرُّ رَسُولٍ
 ﴿۱۲۸﴾ فَأَتَقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿۱۲۸﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِن أَجْرِي إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿۱۲۷﴾ واته: گه لی عاد
 پیغه مبه رانیان به درق دانا، کاتی (هود) برایان پیی وتن: ئایا خوتان ناپاریندن له سزای خودا،
 بیگومان من پیغه مبه ریکی نه مینم بق ئیوه، که واته له خوا بترسن و گوئی پیه لی من بکن، وه من هیچ
 کریه که له ئیوه داوا ناکم له سه ره گیاندنی نه م بانگه وازه پاداشتی من تنها لای په روه ردگاری
 جیهانیانه. نه مه هه وایتکه خوای گه وره له باره ی عهبدو پیغه مبه ری خویره هود (سه لامي خوای لی
 بیت) بومان ده گنپیته وه که بانگی هوزه که ی خزی کرد، هوزی عاد که له نه حفاف ژبانیان به سه ره
 ده برد، الاحفاف: بریتیه له و چیا لماویانه کی له نزیک ناوچه ی حزره مه وتن له نه نیش و لاتی
 یه مه ندا. پاش سه رده می نوح (سه لامي خوای لی بیت) هاتوون، وه ک خودای گه وره له سوره تی
 (الاعراف) دا فره موویتی: ﴿وَأَذْكُرُوا إِذْ جَعَلْنَا خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ وَزَادَكُمْ فِي الْخَلْقِ
 بَسْمَةً﴾،^۱ واته: بیر له و کاته بکه نه وه که خودا له پاش هوزی نوح ئیوه ی له جیی نه وان دامه رزاند و
 به ژنو بالایه کی چاکیشی پیدان، چونکه نه وانه زقد به هیزو به توانا بوون و به ژنو بالایه کی به رزو
 شه ستوریان هه بوو. خاوه نی سامانیکی زقدو بزئویه کی چاک و باغو و باغات و جواریکی زقد بوون.

^۱ الاعراف (۶۹).

کشتوکالو به روپو مویکی باشیان هه بوو، له گه ل وه چه یه کی زۆردا، که چی له گه ل ئو هه موو خیزی بیره
خودا پزاند بووی به سه ریاندا بتیان ده په رست و ده یان کرده شه ریکی خوا، خوای گه وره یش (هودی بۆ
ناردن که پیاویک بوو له خۆیان به پیغه مبه رایه تی که ترسیان وه بهر بیئنی له سزای خوا و مزگینیشیان
بداتی به پاداشتی خوا، هودیش داوای لیکردن که تهنه عه بدایه تی خودا بکن و ئه یترساندن له
توو په بوون و جه ره زه ی خودا، ئه گه ره له فرمانی ده رچن و غه یری خودا په رست و ئه وه ی پئی گوئن:

که نوح به هۆزه که یی گوئ، هه تا ده گاته ئه م ئایه ته ی که خودای مه زن فرموویه تی: ﴿أَتَبْنُونَ بِكُلِّ

رَبِّعٍ عَآيَةً تَبْنُونَ﴾ واته: ئیوه له هه موو شوینیکی به رزدا خانوویه کی گه وره و بلن د دروست ده کهن، بۆ
ئوه ی گالته و گه پی تیدا بکن، به یی ئه وه ی هیچ پیویسته ی کتان پئی هه بیئت و سوودیکی لی وه رگن،
ته نه ا بۆ ده رخستنی هیزو توانایانه. بۆیه هود پیغه مبه ر (سه لامی خوای لی بیئت) ناره زایی خۆی
ده رپیی به رامبه ر ئه و کاره یان، چونکه کات به فیرۆدان و خۆماندوو کردن و سه رقالیه ک نه بیئت، هیچکی
تر نه بوو، نه خیری دنیا یان ده ست ده که وت نه خیری قیامه ت، بۆیه پئی گوئن وه ک خودای مه زن
فرموویه تی: ﴿وَتَتَّخِذُونَ مَصَٰعِجَ لَعَلَّكُمْ تَخْلُدُونَ﴾ شوینی قايم دروست ده کهن به هیوای ئه وه ی

مه رنه مرن! موحامید ده لی: ﴿مَصَٰعِجَ﴾ واته: قه لای قايم و کۆشکی زۆر به توو چاک. ﴿تَخْلُدُونَ﴾ واته:
بۆ ئه وه ی تا هه تایه تیایدا بمیئنه وه و لیی ده رنه چن، هه رگیز بۆتان ناچیه ته سه ر و له ده ستان ده چی،

وه ک چۆن له ده ستی ئه وانیه ی پیش ئیوه چوو. ﴿وَإِذَا بَطَشْتُمْ بَطَشْتُمْ جَبَآئِلَ﴾ واته: وه هه ر کاتیك
ده ست بوه شینن سه ته مکارانه ده ست ده وه شینن. یانی: به کۆمه لیکی زۆردارو به هیزو ملهو پ ناویان

ده بات و پاشان پشیمان ده لی: وه ک خوای گه وره فرموویه تی: ﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا﴾ واته: عه بدایه تی
په روه ردگارتان بکن و گوپزایه لی پیغه مبه ره که شی بکن. پاشان دیته سه ر ئه و به هه رانه ی که خودا
پئی به خشیون و فیری کردوون ﴿وَأَتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي أَتَمَدُّ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿۱۳۳﴾ أَمَدُّ بِأَنْعَمٍ وَبَيْنَ ﴿۱۳۴﴾ وَحَسْبِ
وَعِوَبٍ﴾ واته: وه له سزای ئه و خودایه خۆتان بپاریزن که خۆتان ده زانن چی پئی به خشیون،

نازه ل و مالات و مندالز باخ و کانیوای زۆدی پیداون. پاشان خوای گه وره ده فرموویت: ﴿إِنَّ أَخَافُ
عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾ واته: من له سزای ئه و پۆزه گه وره یه ده ترسم توشتان دیت، ئه گه ره بپروم
پئی نه کهن و دزایه تیم بکن، هود (سه لامی خوای لی بیئت) به هه موو شیوه یه ک هه ولیدا له گه لیان به
مزگینی پیدان به به هه شت و نازو نیعه ته کانی و به ترساندن یان له ناگری به کلپه ی جه هه نه م. به لام هیچ

کاری تینه کردن.

﴿قَالُوا سَوَاءٌ عَلَيْنَا أَوَعظمت أم لم تكن من الواعظين﴾ (۱۳) ﴿إن هذا إلا خلق الأولين﴾ (۱۴) ﴿وما نحن بمعدنين﴾ (۱۵)

﴿كذبوه فاهلكهم إن في ذلك لآية وما كان أكثرهم مؤمنين﴾ (۱۶) ﴿وإن ربك هو العزيز الرحيم﴾ (۱۷)

وهلام دانهوی هوزی هودو سزادانیان

خوای گه‌وره باسی وهلام دانه‌وهی هود دهکات پاش نه‌وهی پیغه‌مبهر هود (سه‌لامی خوای لی بیت) ترسی وه‌بهر هیتان و ناگاداری کردنه‌وه و به ته‌واوی پاستی بق پیون کردنه‌وه ﴿قَالُوا سَوَاءٌ عَلَيْنَا أَوَعظمت أم لم تكن من الواعظين﴾ واته: وتیان: به لامانه‌وه به کسانه نامؤزگاریمان بکه‌ی یان نه‌یکه‌ی، نیغه په‌شیمان نابینه‌وه له‌وهی که ده‌یکه‌ین و پیوه‌ی خه‌ریکین ﴿وَمَا نَحْنُ بِتَارِكِي آلِهِنَا عَنْ قَوْلِكَ وَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ﴾،^۱ واته: بویه نیغه‌ش واز له په‌رستراوه‌کامان ناهینین له‌به‌رقسه‌ی تووه نیغه‌باوه‌رت بی‌ناکه‌ین. هر وه‌هاش بوو، خوای گه‌وره فه‌رموویه‌تی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَوَاءٌ عَلَيْنَهُمْ ءَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ﴾،^۲ واته: به پاستی نه‌وانه‌ی که بیجوا بوون بق نه‌وان چوونیه‌که بیانترسنیت یان نه‌یانترسنیت. وه فه‌رموویه‌تی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَتُ رَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ﴾،^۳ واته: به پاستی نه‌وانه‌ی ده‌رجووه و چه‌سپاوه بویان بیاری په‌روه‌ردگارت بپوا ناهینن. وه گوتویانه وه‌ک خوای گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿إِن هَذَا إِلَّا خَلْقُ الْأَوَّلِينَ﴾ هه‌ندی‌ئم نایه‌ته‌یان خویندووه‌ته‌وه: ﴿ان هذا الا خلق الاولين﴾ (خی‌یه‌که یان فه‌تجه داوه‌تی و لامه‌که‌یان ساکن کردووه. نیبنو مسعودو عه‌وفی به عبدالله‌ی کوی عه‌باسو عه‌لقه‌مه‌و مواهیدیشه‌وه ده‌لین: مه‌به‌ستیان نه‌وه بووه، نه‌وه‌ی تر بۆت هیتاوین نه‌ی هود هه‌موو قسه‌ی پرپوچی پیشینانه.^۴ وه‌ک موشریکه‌کانی قوه‌یش به پیغه‌مبهریان (ﷺ) گوت: ﴿وَقَالُوا أَسْطُورُ الْأَوَّلِينَ آكْتَتَبَهَا فَهِيَ تُمَلِّنْ عَلَيْهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا﴾،^۵ واته: وه (بی‌بپویان) ده‌یان وت (نم قورثانه) به‌سه‌رهات و داستانی پیشووه‌کانه (موحه‌مد (ﷺ)) داوای کردووه بوی بنوسنه‌وه نینجا ده‌خویندریته‌وه به‌سه‌ریدا به

^۱ هود (۵۲).
^۲ البقرة (۶).
^۳ یونس (۹۶).
^۴ الطبری (۱۹/۳۷۸).
^۵ الفرقان (۵).

به یانیان و نثوراندا. وه فرمویه تی: ﴿ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلَّا إِفْكٌ افْتَرَاهُ وَأَعَانَهُ عَلَيْهِ قَوْمٌ آخَرُونَ فَقَدْ جَاءُوا ظُلْمًا وَزُورًا ۝۱ ﴾ وقالوا أساطير الأوليين ﴿۱﴾، واته: نهوانی که بیبویا بوون ده یانگوت بیگومان نه م (قورئانه) هیچ نیه جگه له دروئیکی گه وره که موحه مه د (ﷺ) هلی به ستوه وه که سانی تر بق نه و (هله به سته) یارمه تیان داوه، به راستی نهوانه ستم و بوختانیکی گه وره یان کردوه، وه (بیبویایان) ده یان وت (نه م قورئانه) به سه رها ت داستانی پیشووه کانه. وه فرمویه تی: ﴿ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ مَادَا أَنْزَلْ رَبُّكُمْ قَالُوا أُسْطُورٌ الْأَوَّلِينَ ﴾، واته: وه کاتی بهوانه بوترتت نایا په روه ردگار تان چی ناردوته خواره وه ده لئین حیکایه تی پرپوچی پیشووه کان. وه هندیکی تر نه م نایه ته یان به م شیوه خویندوته وه: ﴿إِنْ هَذَا إِلَّا خُلُقُ الْأَوَّلِينَ﴾ به زه می (ضم) (خنی) به که واته: مه به ستیان نه و پیره وه یه - دینه - باوه ریان پی شیوه یه که له باب واپیره پیشینه کانیانه وه بویان به چی ماوه ﴿ وَمَا نَحْنُ بِمُعَذِّبِينَ ﴾ یانی نه لئین: نیمه شوینکه وتووی نهوانین و پنگای نهوان ده گرینه به رو وه ک نهوان ده ژین و ده شمیرین، نه زیندوو بوونه وه هه یو نه پوژی قیامت، بویه گوتویانه: ﴿ فَكَذَّبُوهُ فَأَهْلَكْنَاهُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴾ واته: هه ر بهویایان به هود پیغه مه به ر (سهلامی خوی لی بیت) نه کردو به رده و ام بوون له سه ر بیدینی و دزایه تیکردن و لاساری خویان، خودای گه وره ش قری کردن و هوی قریکردنه که بیشی نه وه بوو که گه لیکتی نذر بیدین و سته مکارو مله وو بوون، وه که له نذر شویندا له قورئاندا باسیان هاتوه که خودا بایه کی توندی به رده و امی بق ناردن که نذر سارد، به و بایه بوو هه مووی له ناو بردن، شایه نی نه و به لایه بوون چونکه نهوان نذر مله وو سته مکار بوون، وه ک خوی گه وره فرمویه تی: ﴿ أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ ۝۶ إِرْمَ ذَاتِ الْعِمَادِ ﴾، واته: نایا نایینن که په روه ردگاری تر چیکرد به گه لی عادی، نیره م؟ خاوه نی پایه (و ده سه لات). نه مه عادی به که م بوون وه ک خوی گه وره فرمویه تی: ﴿ وَأَنْتُمْ أَهْلَكَ عَادًا الْأَوَّلِينَ ﴾، واته: وه بیگومان هه ر نه و خوا گه لی عادی به که می له ناو برد. که له به نی نیره می کوی سامی کوی نوح بوون، ﴿ذَاتِ الْعِمَادِ﴾ واته: نیشته جیی خانووی ده واری به چله و هه سون کزله که دروست کرابوون نه وه ی وا ده زانی نیره م شار بووه به هه له دا چووه و

۱ الفرقان (۵-۴).
 ۲ النحل (۲۴).
 ۳ الفجر (۶-۷).
 ۴ النجم (۵۰).

له چپڑوکه ئیسرائیلیه کانه وه وهی گرتووه، له قسهی که عبو وه ده به وه گواستوو یانه ته وه که هیچ بنه مایه کی راستی نیه بویه خوی گه وره فه رموو یه تی: ﴿الَّتِي لَمْ يَخْلُقْ مِثْلَهَا فِي الْاَلَمِ﴾،^۱ واته: وینهی نه م هۆزه وه دی نه هاتووه له هیزو توندو تیژی و مله پویدا له و لاتانه دا، خو نه گه ر مه به ست به وه شاریک بویه ده گوترا: له وینهی نه و شاره دروست نه ده کرا، خوی گه وره فه رموو یه تی: ﴿فَاَمَّا عَادٌ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَقَالُوا مَنْ اَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً اُولَئِكَ نَبِئُوا اَنَّ اِلَهَ الَّذِي خَلَقَهُمْ هُوَ اَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ﴾^۲، واته: نه حجا (گه لی) عاد به نارها و خویان به گه وره زانی له زه ویدا وه و تیان کی له نیمه به هیزتره؟ نایا نه یان زانی بوو بینگومان نه و خویه ی که نه وانی دروست کردوه نه و له نه وان به هیزتره وه نه وان دانیان نه ده نا به به لگه کانی نیمه دا. وه فه رموو یه تی: ﴿فَاَمَّا عَادٌ فَاهْلِكُوا بِرِيحِ صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ ﴿۶﴾ سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَتَمَنِيَةً اَيَّامٍ حُسُومًا﴾^۳، واته: وه (گه لی) عادیش له ناوبران به بایه کی سه ختی ساردی به تینی به گرمه، (خو) زالی کرد به سه ریاندا حه وت شه وو هه شت پۆژ به بیووچان (له ناوی بردن). واته: ماوه ی حه وت شه وو هه شت پۆژ به رده وام نار دیه سه ریان ﴿فَتَرَى الْقَوْمَ فِيهَا صَرْعَى كَانْتُمْ اَعْبَازُ نَحْلِ حَاوِيَةَ﴾ له و کاته دا لاشه یان له و ناوه دا که وتبوو ده تگوت کۆت ره ی دارخورمای ناو زپاون، سه ریان پیوه نه مابوو، چونکه نه و بایه که ده هات وه ویدا له هر پیاویک له وانه، هه لی ده گرتو ده یکرد به هه وادا و به سه ردا ده یکنشا به زه ویدا سه ری پان ده بووه وه و ده ماغی ده رده هینا، وه ک کۆت ره ی دارخورمای پزای لی ده هات، نه وانه خویان خزان دبووه ناو نه شه که وتو کونه به رده کانی ناو چیاکان و چالیشیان له ناو زه میندا لیدابوو به لام بی سوود بوو له سزای خوا پزگاری نه کردن! ﴿اِنَّ اَجَلَ اِلَهٍ اِذَا جَاءَهُ لَا يُؤَخَّرُ﴾^۴، واته: بینگومان کاتی سزای خوا دیت دوا ناکه ویت. بویه خوی گه وره فه رموو یه تی: ﴿فَكَذَّبُوهُ فَاهْلَكْنَاهُمْ اِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿۱۳﴾ وَاِنَّ رَبَّكَ لَهٗو الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾

﴿كَذَّبَتْ ثَمُودُ الْمُرْسَلِينَ ﴿۱۱﴾ اِذْ قَالَ لَهُمْ اٰخُوهُمْ صَلِّحْ اِلَّا نَتَّقُونَ ﴿۱۲﴾ اِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ اٰمِيْنٌ ﴿۱۳﴾ فَاتَّقُوا اِلَهَ وَاَطِيعُوْنَ ﴿۱۴﴾ وَمَا اَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍ اِن اَجْرِي اِلَّا عَلٰى رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿۱۵﴾﴾

۱ الفجر (۸).
 ۲ فصلت (۱۵).
 ۳ الحاقة (۶-۷).
 ۴ نوح (۴).

باسی سالیج پیغه‌مبهر (سه‌لامی خوای لی بیت) و هۆزه‌که‌ی - سه‌مود -

خوای گه‌وره باسی به‌نده و پیغه‌مبهری خۆی سالیج ده‌کات (سه‌لامی خوای لی بیت) که په‌وانه‌ی کردوه بۆ سه‌ر هۆزه‌که‌ی، هۆزی سه‌مود، که عه‌رب بوون له شاری حیجر نیشته‌جی بوون، که که‌وتبووه نیوان شیوی قیرا و ولاتی شامه‌وه، که شوینه‌که‌یان زۆر دیارو به‌ناو بانگه، له پیشه‌وه له سوره‌تی (الاعراف) دا باسی ئه‌وه فه‌موودانه‌مان کرد که پڕیوایت کراوه له پیغه‌مبهره‌وه (ﷺ) که تیپه‌ری به‌ویدا کاتی ویستی غه‌زای شام بکات، که‌یشته ته‌بووک و پاشان گه‌پایه‌وه بۆ مه‌ینه، بۆ خۆئاماده‌کردن بۆ ئه‌وه غه‌زایه. ^۱ ئه‌م هۆزی سه‌موده دوا‌ی هۆزی عادو پیش ئیبراهیمی خه‌لیل هاتوون، پیغه‌مبهره‌که‌یان - سالیج - (سه‌لامی خوای لی بیت) بانگی کردن بۆ لای خوداو داوای لی‌کردن که ته‌نها

خودا بپه‌سترو شه‌ریکی بۆ دانه‌نین وه‌ک خوای گه‌وره فه‌رموو‌یه‌تی: ﴿كَذَّبَتْ ثَمُودُ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٤١﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ صَالِحٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٤٢﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٤٣﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿١٤٤﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجِرِيَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٤٥﴾﴾ به‌لام ئه‌وان بپوایان نه‌هیناو دژایه‌تیان کرد، پیغه‌مبهر سالیج برایشان (سه‌لامی خوای لی بیت) پیتی و تن: من هیچ پاداشتی‌کم له ئیوه ناوی، پاداشتی خۆم له خودای مه‌زن داوا ده‌که‌م، پاشان باسی ئه‌وه به‌هرانه‌ی خوای بۆ کردوون که پیتی به‌خشیون.

﴿أَتَذْكُرُونَ فِي مَا هَلُمْنَا ءَامِنِينَ ﴿١٤٦﴾ فِي جَنَّتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٤٧﴾ وَزُرُوعٍ وَنَخْلٍ طَلْمِهَا هُضَيْمٌ ﴿١٤٨﴾ وَتَحِيحُونَ ﴿١٤٩﴾﴾
 ﴿أَتَذْكُرُونَ فِي مَا هَلُمْنَا ءَامِنِينَ ﴿١٤٦﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿١٤٧﴾ وَلَا تُطِعُوا أَمْرَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٤٨﴾ الَّذِينَ يَفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿١٤٩﴾﴾

وه‌بیر خه‌ستنه‌وه‌ی ئه‌وه ژبانه‌ی که تییدان و به‌هره‌کاتی خودا به‌سه‌ریانه‌وه

پیغه‌مبهر سالیج (سه‌لامی خوای لی بیت) ئامۆزگاریان ده‌کات و ده‌یانترسینی‌ت له توپه‌بوونی خودا که تووشی به‌لایان بکات و ئه‌وه هه‌موو به‌هره‌ی خودایان وه‌بیر دینیته‌وه که پیتی به‌خشیون له هه‌موو خۆراکیکی چاک و پڕسپوود، دڵنیاشی کردوون له ترسو و باغاتیشی پیداون له‌که‌ل کانیای سازگارو شیریندا که به‌ ناویاندا ده‌پوات، هه‌موو جۆره کشتوکالی و به‌روبوومی‌ک سه‌وز ده‌کات بو‌یان، وه‌ک خوای گه‌وره فه‌رموو‌یه‌تی: ﴿أَتَذْكُرُونَ فِي مَا هَلُمْنَا ءَامِنِينَ ﴿١٤٦﴾ فِي جَنَّتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٤٧﴾﴾، واته: واده‌زانن وازتان لیده‌هینریت له دنیادا به‌هیمنی ده‌ژین، له ناو باخات و کانیای زۆردا. بۆیه خوای گه‌وره فه‌رموو‌یه‌تی: ﴿وَنَخْلٍ طَلْمِهَا هُضَيْمٌ ﴿١٤٥﴾﴾ واته: وه‌ له ناو کشتوکالی زۆر و دارخورمای میوه‌ که‌ییودا. عه‌وفی ده‌لی: له

ثیبنو عباسوه ﴿هَضِيمٌ﴾ واته: نرمو پیگیشترور^۱ عهلی کوپری ئبو تلحه دهلی: له ثیبنو عباسوه ﴿وَتَحَلِي طَلْمَهَا هَضِيمٌ﴾ واته: خاوون شکوفه و نرمو نۆل، ئیسماعیلی کوپری ئبو خالد دهلی: له عهمری کوپری ئبو عمروه که چاوی به هاوه لانی پیغه مبر که وتووہ ﴿تَلْمٌ﴾ له ثیبنو عباسوه له تفسیری ئم نایه تدا ﴿وَتَحَلِي طَلْمَهَا هَضِيمٌ﴾ دهلی: وهختی که تپو نرمه، ثیبنو ئبی حاته میس ریوایه تی کردووہ و پاشان دهلی: له ئبو صالحیسه وه به م شیوه به ریوایه ت کراوه.

﴿وَتَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ يَوْمًا ثُنُورًا فَذَرِيْنَ﴾، واته: وه له چیاکاندا خانوو ده تاشن زۆر به لیژانانه. ثیبنو عباسو که سانی تریش ده لئین: ﴿فَذَرِيْنَ﴾ یانی: لیژانن - وهستان^۲، وه هر له ریوایه تیگی تر له ثیبنو عباسوه واته: به که یفو خوشیه وه. موجهایدو که سانی تریش هه مان پایان هه لئیزاردووہ^۳.

هیچ دژیه تیه که نئیوان ئم قسانه دایه، چونکه ئه وانه ئه و مالانه یان له کتیه کان ده تاشن بۆ که یفو خوشی و هیچ پئویستییه کیان پئی نه بوو که تییدا دانیشن و به کاری بیئن، به لکو هر وه که پیشه یه که حه زیان لئی ده کردو زۆر لیژان و وه ستا بوون له و به رد تاشینه دا، وه که دیارو ئاشکرایه بۆ که سیک چاوی به شوینه واره کانیان که وتبیت. بۆیه وه که خودای مه زن ده فهرمویت پئی وتوون: ﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا﴾ واته: پوو بگه نه ئه و شته ی که سودی بۆ دنیا و قیامه تتان هه یه، ته نها خودا بپه رستن که دروستی کردوون و پۆزی داون هه میسه خودا بناسن و به پاکی و بیعه ییی ئه ودا هه لده نه به بیانیان و ئیواران ﴿وَلَا تَطِيعُوا أَمْرَ الْمُسْرِفِينَ﴾ ﴿الَّذِينَ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ﴾، واته: وه گوئیپایه لی زیاده په وان مه که ن، ئه وانه ی خراپه کاری ده که ن له زه ویدا وه کرده وه ی چاک ناکه ن. یانی: سه رۆک و کاریه ده سه کانیان، ئه وانه ی که بانگیان ده که ن بۆ خوانه ناسی و شه ریک دانان بۆ خودا و دژیه تی هه ق.

﴿قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ﴾ ﴿مَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا فَأْتِ بِآيَاتٍ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾ ﴿قَالَ هَذِهِ نَاقَةٌ لَهَا شِرْبٌ وَلَكُمْ شِرْبٌ يَوْمَ مَعْلُومٍ﴾ ﴿وَلَا تَسْهَوْا يَسْوُوا فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابٌ يُومِرُ عَظِيمٌ﴾ ﴿فَعَقَرُوهَا فَاصْبَحُوا نَدِيمِينَ﴾ ﴿فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ ﴿وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾

^۱ الطبري (۳۸۰/۱۹).
^۲ الطبري (۳۸۲/۱۹).
^۳ الطبري (۳۸۳/۱۹).

وهلام دانه‌وی هؤزی سه‌موود و اواگردنی نیشانه (مهجره) و دابه‌زینی سزا بویان

خوای گوره باسی هؤزی سه‌موود دهکات که وه‌لامی پیغه‌مبهر سالح (سه‌لامی خوای لی بیت) ده‌دنه‌وه کاتیک که بانگیان دهکات که عیاده‌تی په‌روه‌ردگاریان بکن که چی نه‌لین: ﴿قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ﴾ واته: تو ته‌نا یه‌کیکی له جادولیکراوان. مواهیدو قه‌تاده ده‌لین: مه‌به‌ستیان نه‌ویه که جادویی لی کراوه.^۱ پاشان ده‌لین: ﴿مَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلَنَا﴾ واته: تو ته‌نا مروئیکی وه‌ک نی‌مه. یانی چون نیگا دیت بۆ تو بۆ نی‌مه نایه‌ت؟ وه‌ک له نایه‌تیکی تردا ده‌لین: ﴿أَلَمْ يَأْتِ الْبَشَرُ مِنْ بَيْنِنَا بَلْ هُوَ كَذَّابٌ أَثِيمٌ﴾ (۲۵) سَبَعَامُونَ غَدًا مِنَ الْكَذَّابِ الْأَثِيمِ﴾^۲، واته: چون له‌ناو هه‌موو نی‌مه‌دا فه‌رمانی خودا هه‌ر بۆ نه‌ودی؟ به‌لکو پیاویکی درؤزی خۆپه‌سه‌نده - سه‌بی ده‌زانن کی درؤزن و خۆپه‌سه‌نده - ﴿قَاتِ بِئَانِيَةِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾، واته: ده‌ی نایه‌ت و موعجیزه‌یه‌کمان بۆ بی‌نه نه‌گه‌ر تۆله پاستگوریانی. پاشان رایان هاته‌سه‌ر نه‌وه نیشانه‌یه‌کی لی داوا بکن بویان به‌جی بی‌نی، بۆ نه‌وی بزنان راسته له لای خوداوه په‌وانه کراوه، هه‌موو کۆبوونه‌وه و داوایان لی‌کرد که هه‌ر نی‌ستا و شتریکی ئاوس له‌م به‌رده‌ده‌ریه‌بینیت، - نیشاره‌تیان کرده لای به‌ردیک که له لایاندا بوو- وه‌گوتیان له‌و شیوه‌یه‌وه له‌و جۆره‌بیت، نا له‌و کاته‌دا پیغه‌مبهر سالح (سه‌لامی خوای لی بیت) په‌یمانی لی وه‌رگرتن، نه‌گه‌ر نه‌وی نه‌وان داوایان کردووه بۆی به‌جی هینان باوه‌ری پی بکن و شوینی بکه‌ون، نه‌وانیش په‌یمانیان دایه، پیغه‌مبهر سالح (سه‌لامی خوای لی بیت) هه‌لساو نوئیژی کردو پاشان پاراپه‌وه له‌ خوای گوره‌داواکه‌یان قه‌بول بکات، خودایش نه‌وه‌به‌رده‌ی قلیشانده که نیشاره‌تیان بۆ کرد و شتریکی ئاوس به‌و شیوه‌یه‌وه به‌و جۆره که داوایان کردبوو هاته‌ده‌روه‌له‌تی. هه‌ندیکیان به‌روایان هینا و زۆریه‌شیان به‌روایان نه‌هینا، سالح پیغه‌مبهر (سه‌لامی خوای لی بیت) وه‌ک خوای گوره‌ده‌فه‌رموویت گوتی: ﴿قَالَ هَلْ ذَرَّهٖ نَاقَةٌ هَٰذَا شَرُّهُ وَكَذَٰلِكَ شَرُّ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ﴾ واته: نه‌مه و شتریکی می‌ینه‌یه، پۆژیک ئاوه‌که‌ی نی‌وه بۆ نه‌وه و پۆژیکیش بۆ خۆتانه و بۆتان نیه له‌ پۆژی نه‌م و شتره‌دا بچه‌سه‌ر نه‌و ئاوه ﴿وَلَا تَسْؤَمَا سِوَمَ فَبِأَخْذِكُمْ عَذَابٌ يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾ واته: ترساندن و هه‌ره‌شه‌ی لی‌کردن که خوا توشی به‌لایان ده‌کات نه‌گه‌ر زیان به‌و و شتره‌بگه‌یه‌ن. و شتره‌که ماوه‌یه‌ک له‌ نی‌واناندا مایه‌وه و گیاو گه‌لا داری ده‌خواردو ده‌چووه‌سه‌ر ئاوه‌که‌و ئاوی ده‌خواردووه و سوودیان لی‌وره‌ده‌گرت و شیره‌که‌یان ده‌خوارد، ماوه‌یه‌ک به‌م شیوه‌یه

^۱ الطبري (۲۸۵، ۲۸۴/۱۹).

^۲ القمر (۲۵-۲۶).

تیپه‌پی و نه گبه‌تیا ن هات و دایان له ملی و شتره که و کوشتیان وه ک خوی گه وره ده‌فه رموویت:

﴿فَمَقْرُومًا فَاَصْبَحُوا نَدِيمِينَ﴾، واته: که چی سه‌ریان بپی و یه کسه ره پشیمان بیونه وه. پاشان خوی

گه وره ده‌فه رموویت: ﴿فَاَخَذَهُمُ الْعَذَابُ اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآیَةًۭ وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُّؤْمِنِيْنَ﴾، واته: نینجا

سزای توله شه‌وانی گرت به راستی له مه‌دا نیشانه یه کی گه وره هه یه به لام زؤدیبه یان باوه بردار نه بیون.

نه و زه‌مینیه که له سه‌ری بیون له رزه یه کی زؤد توندی کرد له گه‌ل ده‌نکیکی به هیزو گه وره دا دلی

بچیرن و هه‌موویان له شویتنی خویناندا که وتن، به شیوه یه ک خودا له ناوی بردن که هه‌رگیز به خه‌یا لیاندا

نه ده‌هات ﴿وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾، په‌روه ردگاری تق زؤد به ده‌سته لات و به‌خشنده و به‌سؤزه.

﴿كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٦﴾ اِذْ قَالَ لَهُمْ لُوطُ اَلَا نُنْفِقُ ﴿١٧﴾ اِنِّیْ لَكُمْ رَسُوْلٌ اَمِيْنٌ ﴿١٨﴾ فَاتَّقُوا اللّٰهَ

وَاطِيعُوْنَ ﴿١٩﴾ وَمَا اَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍ اِنْ اَجْرِيْ اِلَّا عَلٰی رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿٢٠﴾

باسی (لوط) پیغه‌مبه‌رو (سه‌لامی خوی لی بییت) بانکه‌وازه‌که‌ی

خوی گه وره ده‌فه رموویت: ﴿كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٦﴾ اِذْ قَالَ لَهُمْ لُوطُ اَلَا نُنْفِقُ ﴿١٧﴾ اِنِّیْ

لَكُمْ رَسُوْلٌ اَمِيْنٌ ﴿١٨﴾ فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاطِيعُوْنَ ﴿١٩﴾ وَمَا اَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍ اِنْ اَجْرِيْ اِلَّا عَلٰی رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿٢٠﴾

خوی گه وره باسی به‌نده و پیغه‌مبه‌ری خوی لوت ده‌کات (سه‌لامی خوی لی بییت) که ناوی لوتی کورپی

هارانی کورپی نازه‌ره، واته: برازی ئیبراهیمی خه‌لیله (سه‌لامی خوی لی بییت) هه‌ر له زه‌مانی شه‌دا

خوی گه وره لوتی نارد بؤ ناو هؤزیکی گه وره که له سه‌دوم نیشته‌جی بیون. که به‌هؤی شه‌و

بیتمووسیانه یانه وه که هه‌موو که سه‌ئیزانیت خودای مه‌زن قهری کردن و شویتنه که یانی کرده ده‌ریابه‌کی

پبسی بؤگن که زؤد به‌ناوبانگه له ولاتی غور-الغور-دا که ناوچه یه که له تنیشت چیاکانی قودسی

پبرؤز (البيت المقدس) که وتووه ته نیوان ناوچه‌ی که ره‌ک و شه‌وبه‌که‌وه، لوط پیغه‌مبه‌ر (سه‌لامی خوی

لیبییت) بانگی کردن بؤ لای خوی گه وره داوای لی کردن که ته‌نها شه‌و بیه‌رستن و شه‌ریکی بؤ دانه‌نین و

گوئی‌پایه‌لی پیغه‌مبه‌ره‌کانی بکن که په‌وانه‌ی کردوون بؤیان، فرمانیشی پی کردوون که خویمان بپاریژن

له گوناهو خرابه‌کاری و واز بیئن له و بیتمووسیبه‌ی که هیج گه‌لی له پیش شه‌وان پیی هه‌لته‌ساوه و توخنی

نه‌که‌وتووه. له باتی ژن سواری پیاو ده‌بیون. بؤیه خوی گه وره فه‌رموویه‌تی: ﴿اَتَاتُوْنَ الذِّكْرَانَ مِنْ

الْعٰلَمِيْنَ﴾ واته: نایا له ناو خه‌لکی هه‌موو جیبه‌نیاندا ته‌نیائتیوه نیریزی ده‌که‌ن.

﴿اَتَاتُوْنَ الذِّكْرَانَ مِنَ الْعٰلَمِيْنَ ﴿٢١﴾ وَتَدْرُوْنَ مَا خَلَقَ لَكُمْ رِجْلَكُمْ مِنْ اَرْوَاحِكُمْۙ بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ عٰدُوْنَ ﴿٢٢﴾ قَالُوْا لَیْنَ

لَمْ نَنْتَهِنَاۙ وَتَلُوْا لَكُمْ نِسْوَةً اِنَّكُمْ لَفِيْ غٰیۙ اَتَاتُوْنَ الذِّكْرَانَ مِنَ الْمَخْرَجِیْنَ ﴿٢٣﴾ قَالَ اِنِّیْ لَعَمْرٰكُمۙ مِنَ الْقٰلِیْنَ ﴿٢٤﴾ رَبِّ یٰحٰی وَاَهْلِیْ مِمَّا یَعْمَلُوْنَ ﴿٢٥﴾

فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ ﴿۷۰﴾ إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَلَبَيْنِ ﴿۷۱﴾ ثُمَّ دَرَجْنَا الْأَخْرِينَ ﴿۷۲﴾ وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَسَاءَ مَطَرُ

الْمُنذِرِينَ ﴿۷۳﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿۷۴﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَمَوْعِظٌ رَّجِيمٌ ﴿۷۵﴾

ناپرزایی دهربرینی لوت له سهر نه و کاره خراپه ی هوزه که ی، و هلام دانه وی نه وان و سزادانیان

خوای گوره ده فهرموویت: ﴿أَتَأْتُونَ الذُّكْرَانَ مِنَ الْمَلَأَيْنِ﴾ واته: نایا له ناهمه موو خه لکی گشت

جیهانیاندا ئیوه نیربازی ده کن. ﴿وَتَذَكَّرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ عَادُونَ﴾، واته: وه

واز دینن له وه اوسه رانه تان که په روه ردگارتان بوی دروست کردون، نه خیر به لکو ئیوه کومه لکی

دهرچون له سنووی ناره نوو. کاتیک که لوت پیغه مبر (سه لاسی خوای لی بیت) پیی گوتن که واز

بیتن له داوینپسی و په لاماری نیر نه دن له باتی میننه، داوای لی ده کردن که بچنه لای ژنه کانیان و

نه وه ی خودا بوی حه لال کردون بیکن، به لام نه وان وه لامیان نه وه بوو بوی لوت (سه لاسی خوای لی

بیت) وه خوای گوره فهرموویتی: ﴿قَالُوا لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ يَلُوطُ﴾ واته: نه گهر کولنه ده ی له وه ی که

باسی ده که ی و بوی هیناوین ﴿لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمُخْرَجِينَ﴾ واته: له ناو خوماندا دهرت ده که ی، وه خوای

گوره له نایه تیکی ترده فهرموویتی: ﴿فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوا آلَ لُوطٍ مِنْ

قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أَنَاسٌ يَبْطَهُرُونَ﴾، واته: نینجا وه لاسی گه لکه ی هیچ نه بوو جگه له وه ی که وتیان

لوت و بنه ماله که ی (شوینکه وتوانی) له شاره که تان دهرکن به راستی نه وان که سانیکن خوایان پاک

پاده گین (له م کرده وه ی نیمه). واته: دهریان کن چونکه نه وانه حه ز له داوین پاک ی ده که ن، کاتی که

لوت پیغه مبر (سه لاسی خوای لی بیت) بوی دهرکهوت که واز ناهینن و له سهر گومپایی خوایان هه ر

به رده وامن، ناپه زایی خوی دهربری لیبیان ﴿قَالَ إِنِّي لَمَلَكٌ مِنَ الْمَلَائِكِ﴾ واته: گوتی: من زور قینم له م

کاره تانه، خوشیم لئی نایه و پیی رازی نیم، هیچ په یوه ندیه کم نیه بیتانه وه و لیتان دوورم، پاشان

دوعای لیکردن گوتی: ﴿رَبِّ يَحْيَىٰ وَاهْلِي مِمَّا يَعْمَلُونَ﴾، واته: نه ی په روه ردگارم خوم و مال و خیزانم

پزگار بکه له توله ی نه و کرده وه ی نه وان ده یکن. خوای گوره یش فهرمووی: ﴿فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ

﴿۷۰﴾ إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَلَبَيْنِ﴾ واته: هه موو پزگاریان بوو جگه له ژنه که ی، که ژنیکی زور خراپ بوو

مایه وه و له گه ل نه وانه ی هوزه که ی له ناو چوو، خودای گوره له چند سوره تی ترده باسی کردوه،

وه که له سوره تی (الاعراف و هود و حجر) دا که خوا فرمانی دا به لوت که به شه و خاوخیزانی له وی

دەرچوون جگه له ژنه که ی که ده بیټ له ناو نه وانه دا بمینتته وه، وه کاتنی گوئیان له دهنگی گه وره بوو لانه که نه وه و نه پوانن به دوا ی خو یاندا چونکه نه وه به لایه دیت بو نه وانه ی هۆزه که ی فه رمانی خودایان به جی هینا و خو یان گرت و به پتی خو یاندا پویشتن. خوای گه وره ده فه رموویت: ﴿ثُمَّ دَرَمْنَا الْآخِرِينَ ﴿۱۷۲﴾ وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذِرِينَ﴾ خوای گه وره سزای سه ختی نارد بو یان و هه مووی له ناو بردن و پاشان به رده بارانی شی کردن به قورئ که وه که به ردی په قی لی هاتبووینجانای چ خراب بوو بارانی ترستینراوان. بو یه خوای گه وره فه رموویت: ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿۱۷۳﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَمَوْءُ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ﴾

﴿كَذَّبَ أَحْسَبُ لَيْكَةَ الْمُرْسَلِينَ ﴿۱۷۴﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ شُعَيْبٌ أَلَا نَنْقُونَ ﴿۱۷۵﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿۱۷۶﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ

وَأَطِيعُوا ﴿۱۷۷﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿۱۷۸﴾﴾

شوعه یب پیغه مبهه (سه لامی خوای لی بیټ) ناموزگاری خاوهن دارستانه کان دهکات

خوای گه وره ده فه رموویت: ﴿كَذَّبَ أَحْسَبُ لَيْكَةَ الْمُرْسَلِينَ﴾ واته: خاوهن باخاته چوپره کانی ش پیغه مبهه رانیان به درۆدن دانا. نه مانه -واته خاوهن دارستانه کان- خه لکی مه دین بوون، پیغه مبهه شوعه بیبیش (سه لامی خوای لی بیټ) له که سی خو یان بووه، بو یه لی رده نه گو تراوه: برایان شوعه یب چونکه هۆزه که ی دارستانیان ده په رست. وه گو تراویشه: (ایکه) دره ختی که. لوبول نه خوات وه که جهنگه لستان نه چن به ناو په کدا که گه لی شوعه یب ده یان په رست! هه ره له بهر نه وه یه خوای گه وره فه رموویت: ﴿كَذَّبَ أَحْسَبُ لَيْكَةَ الْمُرْسَلِينَ﴾، نه یفه رموو (اذ قال لهم أخوهم شعيب) به لکو فه رموویت: ﴿إِذْ قَالَ لَهُمْ شُعَيْبٌ أَلَا نَنْقُونَ﴾، واته: کاتیک شوعه یب (سه لامی خوای لی بیټ) پتی وتن: نایا خو تان ناپارینن و له خوا ناترسن. یانی په یوه ندی خزمایه تی به یوه له نیتوانی شوعه یب و نه وانه دا، به هوی نه و بت په رستی یه درابووه پالیان، هه رچه نده له په چه له کدا یه که بنه ماله بوون، هه ندی که س له م قسه یه تینه گه یشتوه، وایانزان یوه خاوهن دارستانه کان ﴿أَحْسَبُ لَيْكَةَ﴾ واته: جگه له هۆزی شوعه یب. ^۱ که سانی تری ش جگه له جو به یه -جو به یه- نه لاین: خاوهن دارستان و مه دین هه ره یه کیکن. ^۲ راستیه که ی نه وه یه که هه ردوویان یه که هۆزن، له هه ره شوینتیکدا به شتی ناویراون، بو یه پیغه مبهه شوعه یب ناموزگاریان دهکات و فه رمانیان پیده کات له کی شان و له پتوانه دا داپه روه ر بن وه که له

^۱ الدر المنثور (۳۸۱/۶).

^۲ الطبری (۳۹۰/۱۹).

به سهرهاتی مهدیه‌نذا به ته‌واوی باس کراوه، نه‌وه به‌لگه‌یه له‌سه‌ر نه‌وه‌ی که خاوه‌ن دارستان و مه‌دین
یه‌ک شته، شوعه‌یب پئیان نه‌فه‌رموی، وه‌ک خوی گوره ده‌فه‌رمویت: ﴿إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿۷۸﴾ فَاتَّقُوا
اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿۷۹﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿۸۰﴾، من به‌یامبه‌ریکی ده‌سته‌پاک
بِقِ نِیْوه، له‌خوا بترسن و گوئی‌پایه‌لی بکن، من هیچ کریه‌ک له‌نیوه‌داوا ناکم و کرتی من ته‌نیا لای
به‌روه‌رگاری جیهانیانه.

﴿أَوْفُوا الْكَيْلَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُخْسِرِينَ ﴿۸۱﴾ وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ ﴿۸۲﴾ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا

تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿۸۳﴾ وَأَتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالْحِجْلَةَ الْأُولِينَ ﴿۸۴﴾﴾

فه‌رمان دان به‌داد په‌روم‌ری له‌کیشانه و پیوانه‌دا

شوعه‌یب پیغه‌مبهر (سه‌لامی خوی لی بیت) پئی فه‌رمون: به‌رئک و پیکی کیشانه و پیوانه بکن،
داوی لیکردن واز له‌که‌م فروشی (ترازووبازی) بینن، خوی گوره ده‌فه‌رمویت: ﴿أَوْفُوا الْكَيْلَ وَلَا
تَكُونُوا مِنَ الْمُخْسِرِينَ﴾ واته: وه‌ختی شتیکتان فروشت به‌که‌سیک به‌ته‌واوی شتیکی بده‌نی و لی که‌م
مه‌کن وه‌له‌زیانده‌ران مه‌بن. وه‌ک چۆن خۆتان ده‌یکهن به‌و شیوه‌یه‌ش بیفروشن، با زیاد و که‌می
ته‌بیت و یه‌کسان بی، وه‌ک خوی گوره فه‌رمویته‌ی: ﴿وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ﴾ (القسطاس) مانای
ته‌رازوه، واته: کیشانه‌تان با به‌رامبهر و یه‌کسان بی. ﴿وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ
مُفْسِدِينَ﴾ واته: شتی خه‌لکی که‌م مه‌کن وه‌له‌زه‌ویدا مه‌بنه خه‌لکانی گنده‌ل. ﴿وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ
مُفْسِدِينَ﴾ پئگش مه‌گرن له‌خه‌لکی و تالانی بکن، وه‌ک خوی گوره له‌نایه‌تیکی تردا فه‌رمویته‌ی:
﴿وَلَا تَقْعُدُوا بِكُلِّ صِرَاطٍ تُوعِدُونَ وَتَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ مَنْ آمَنَ﴾، واته: وه‌له‌سه‌ر
مه‌موو پئگایه‌ک مه‌گرن و مه‌په‌شه بکن و به‌ره‌لستی پئگی خوا بکن له‌و که‌سه‌ی باوه‌پ‌ی پی
نه‌ه‌نی. پاشان ده‌فه‌رمویت: ﴿وَأَتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالْحِجْلَةَ الْأُولِينَ﴾ شوعه‌یب پیغه‌مبهر (سه‌لامی
خوی لی بیت) ده‌یانت‌رسینیت له‌توله‌ی خودا. نه‌و خودایه‌ی که‌نه‌وانیش و گه‌له‌پنشوه‌کانیشی
دروست کردوه. وه‌ک موسا (سه‌لامی خوی لی بیت) گوئی به‌نه‌وه‌ی ئیسرائیل ﴿رَبُّكُمْ رَبُّ آبَائِكُمْ
الْأُولِينَ﴾، واته: په‌روه‌رگاری ئیوه و په‌روه‌رگاری باوک و باپه‌ره پئشوه‌کانتانه. ئیبنو عباس و

^۱ الاعراف (۸۶).

^۲ الشعراء (۲۶).

موجاهیدو سودی و سوفیانی کوبی عویینه و عبدالرحمن ی کوبی زهیدی نه سلم نه لئین: ﴿وَالْحِجَابُ
 الْأَوَّلِينَ﴾ واته: کومه لانی پیشوشی دروست کرد، پاشان نبینو زهید نم نایه ته ی خوینده وه: ﴿وَلَقَدْ
 أَصَلَّ مِنْكُمْ جِبَلًا كَثِيرًا﴾ واته: سویند به خوا بیگومان (شه پتان) خه لکیتی نذی له نیتوه گومیا کرد.
 ﴿قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ﴾ ﴿۷۷﴾ وَمَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا وَإِنْ نَطْنُكَ لَئِنْ الْكَذِبِينَ ﴿۷۸﴾ فَأَسْقِطْ عَلَيْنَا
 كِسْفًا مِّنَ السَّمَاءِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿۷۹﴾ قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً يَا مُصَلِّينَ ﴿۸۰﴾ فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمْ عَذَابٌ يَوْمَ
 الظُّلُمَةِ إِنَّهُ كَانَ عَذَابٌ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿۸۱﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿۸۲﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ

الرَّحِيمُ ﴿۸۳﴾

وهلام دانهوی هوزی شوعهیبو بروا نه هینانیان پی و سزادانیان

خوای گه وره باسی هوزی شوعهیب دهکات که وهلامه که بیان ههروه که وهلامی هوزی سهمود و ابوو،
 چونکه خوانه ناسان خاوهنی یهک سروشتو دلن. بویه گوتیان: ﴿قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ﴾ واته:
 بیگومان تو جادوتو لیکراوه، وهک له پیشه وه باسکرا، ﴿وَمَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا وَإِنْ نَطْنُكَ لَئِنْ
 الْكَذِبِينَ﴾ واته: وه تو ته نها مروفتیکی وهک نئیمه و به راستی نئیمه واکومان پی ده بهین له دروزنان
 بیت. یانی قسه ی خوته و له خوته وه هلی ده بهستی و خودا توی ره وانه نه کردوه بی نئیمه، ﴿فَأَسْقِطْ
 عَلَيْنَا كِسْفًا مِّنَ السَّمَاءِ﴾ له تیک له ناسمان بخه به سهرماندا، زه حاک دهلی: ﴿كِسْفًا﴾ واته: سوچیکی
 ناسمان بخه به سهرماندا. ^۱ قه تاده دهلی: ﴿كِسْفًا﴾ واته: چند پارچه یهکی ناسمان به سهرماندا
 دبارتته. ^۲ سودی دهلی: سزایه کمان له ناسمانه وه بی بنیره، نم قسه ی نه مانه له قسه ی هوزی
 قوه پیش ده چی، وهک خوای گه وره باسیان دهکاتو ده هه رموویت: ﴿وَقَالُوا لَنْ نُؤْمِنَكَ حَتَّى تَفْجُرَ
 لَنَا مِنَ الْأَرْضِ يَبُوءًا﴾ ﴿۹۰﴾ أَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ مِّنْ نَّجِيلٍ وَعَسَى أَنْفُجَرَ الْأَنْهَارَ جُلَّهَا نَفْجِيرًا ﴿۹۱﴾ أَوْ
 شَقِطَ السَّمَاءِ كَمَا زَعَمَتِ عَلَيْنَا كِسْفًا أَوْ تَأْتِي بِنُورٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَنُورٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَنُورٍ مِّنَ السَّمَاءِ
 باوه پت پی ناهیتین هه تا لهم زهویه دا کانیاوکیمان بی هه لته قولینی، یان باغیتک ببی له دار خورماو

^۱ الطبري (۳۹۲/۱۹).
^۲ الطبري (۳۹۳/۱۹).
^۳ الطبري (۴۸۵/۲۲).
^۴ الاسراء (۹۲-۹۰).

ترئو چەند پەروەردگار ئەمەلقولەینیت لە نیوان درەختەکانیدا بە خوێ بپوات، یان ئاسمان بپوختنی بەسەرماندا بە پارچە پارچە کراوی هەر چۆن لافت لێداو یان خواو فریشتەکان بێنی پەووبە پوو (بیان بیین). وه فەرموویتی: ﴿وَإِذْ قَالُوا اللَّهُمَّ إِن كَانَتْ هَذِهِ حَقًّا هُوَ أَحَقُّ مِنِّكَ فَامْطُرْ عَلَيْنَا حِجَابًا مِّنَ السَّمَاءِ أَوْ آتِنَا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ﴾^۱، واتە: (ببریکەرەوه) کاتیک (کە بپێچوکان) دەیان وت: ئەو پەروەردگار ئەگەر ئەم قورئانە راستە و لە لایەن تۆوه هاتوو دەو بەرد بەسەرماندا بپاریتە لە ئاسمانەوه یان سزایەکی سەختی پێ ئازارمان بۆ بنێرە. ئەم خوانەناس و نەزانانە ی هۆزی شوەبیبیش هەر وایان گوتوو، ﴿فَأَسْقِطْ عَلَيْنَا كِسْفًا مِّنَ السَّمَاءِ﴾ شوەبیبیش وەلامی دانەوه وەك خۆای گەرە فەرموویتی: ﴿قَالَ رَبِّيَ عَلَّمَ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾ واتە: خۆدا ئاگای لە هەموو کاروباریکتانە و ئەگەر شایەنی ئەوە بن سزاتان بدات، سزاتان دەدات و ناهەقیقان پێ ناکات، هەر بەو شیوەیە خۆدا تۆلە ی لێسەندن و بەو جۆرە ی کە خۆیان داوایان دەکرد تۆوشی سزا بوون، بۆیە خۆای گەرە دەفەرموویتی: ﴿فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمُ عَذَابٌ يَوْمَ الظُّلُمَةِ إِنَّهُمْ كَانُوا عَذَابٌ يَوْمَ عَظِيمٍ﴾ ئەم سزایە لەو جۆرە بوو کە خۆیان داوایان دەکرد، کە چەند پارچەیک لە ئاسمانەوه بەسەرماندا بپاریت، خۆای گەرەیش، ئەو بەلایە ی بەو جۆرە بپارین، حەوت پۆژ پەشەبایەکی گەرمی توند لێی هەلکردن دەرفەتی نەدەدان و نەیدەهێشت چاوبکەنەوه و هەراسانی کردبوون، پاشان هەورێک هات و سببەری کرد بەسەرمانداو بە پەلە دەرجوون بۆ ئەو ی بچنە سببەری لەبەر گەرماو فینکیان بێتەوه کاتی کە هەموو کۆبوونەوه لە ژێر هەورەکەدا، خۆای گەرە چەخماخەیکە ئاگرینی بۆ ناردن کە زۆر بریزکە دارو پووناک بوو، زەویش لە ژێرماندا لەرزێ و دەنگیک زۆر مەزنیش هات و گیانی هەموویانی کێشاو لەناوی دان، بۆیە خۆای گەرە فەرموویتی: ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا عَذَابٌ يَوْمَ عَظِيمٍ﴾ خۆای گەرە لە سێ شویندا باسی چۆنیەتی لەناوچوونی هۆزی شوەبیبی کردوو، هەر شوینیک پەپەری ئەو باسەیکە کە هاتوو لە سوره‌تی (الاعراف) دا باسی ئەو دەکات کە زەمین لەرزەیک لە شوینی خۆیاندا لێی داوون هەموو لەناوچوون، چونکە ئەوانە دەیانگوت بە شوەیب: ﴿أَلَمْ نَجْعَلْكَ يَشْعَبًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَكَ مِنْ قُرْبَانًا أَوْ لَتَعُودَنَّ فِي مِلَّتِنَا﴾^۲، واتە: ئەو شوەیب بپگومان تۆو ئەوانەش کە بپوایان هیناوه لەگەڵ تۆدا لە شارەکەمان دەرتان دەکەین یان دەبیت بگەرێتەوه سەر ئاینی ئێمە. چونکە ئەمانە جێیان بە شوەیب و ئەوانە ی شوینی کەوتبوون

^۱ الانفال (۲۲).

^۲ الاعراف (۸۸).

لیژ کردبوو، خودایش زه‌مینی له‌ژی‌ریاندا هینایه له‌زه‌و لئی تیک دان و له‌ناوی بردن. وه له سوره‌تی (هود) یشدا فه‌رموویه‌تی: ﴿وَأَخَذَتِ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّحْفَةَ﴾، واته: وه نه‌وانه‌ی سته‌میان کردبوو ناله‌و شریخه‌که (نه‌عره‌ته‌که) گرتنی. چونکه نه‌وانه گالته‌یاند هه‌ات به‌ قسه‌ی شوعه‌یب ده‌یانگوت: ﴿أَصَلُّوا لَكُمْ تَأْمُرُكُمْ أَنْ تَتْرَكَ مَا يُعْبُدُ آبَاؤُنَا أَوْ أَنْ نَقْبَلَ فِي أَمْوَالِنَا مَا نَشْتَوُا إِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ﴾^۱، واته: نایا نو‌یژه‌که‌ت فه‌رمانت پی‌ ده‌دات که نی‌عه‌ واز بی‌نین له‌وه‌ی باوو با‌پیرانمان په‌رستوویانه‌ یان واز بی‌نین له‌وه‌ی به‌ ویستی خۆمان له‌ مال‌و سامانماندا ده‌یکه‌ین به‌ راستی تو‌ پیاویکی به‌حه‌سه‌له‌ و لی‌زان و هۆشمه‌ندیت. نه‌و گالته‌ جارپه‌ی نه‌وان، جیی خۆیه‌تی که ده‌نگیکی توندو به‌هیز خامۆشی بکات و سوره‌تی بجنی. وه لی‌ره‌شدا گوتیان: ﴿فَأَسْقَطْ عَلَيْنَا كَسْفًا مِّنَ السَّمَاءِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾ واته: نه‌وه‌نده لاسارو بی‌دین و که‌لله‌په‌ق بوون، جینگای خۆیه‌تی، نه‌وه‌ی نه‌وان به‌ دریان ده‌زانی و په‌روایان پی‌ی نه‌بوو به‌سه‌ریاندا بی‌و له‌ناویان بیات، ﴿فَأَخَذَهُمْ عَذَابٌ يَوْمَ الظُّلَّةِ إِنَّهُمْ كَانُوا عَذَابٌ يَوْمَ عَظِيمٍ﴾ نینبو جه‌ریر په‌روایه‌تی کردوه له‌ یه‌زیدی با‌هیلیه‌وه - یزید الباهلی - ده‌لی: پرسیارم کرد له‌ نینبو عه‌باس له‌م نایه‌ته ﴿فَأَخَذَهُمْ عَذَابٌ يَوْمَ الظُّلَّةِ﴾، (واته: به‌و هۆیه‌وه سزای پۆژی سینه‌ر گرتنی). گوتی: خوای گه‌وره هه‌وره تریشقه‌و با‌یه‌کی توندی گه‌رمی بۆ ناردن خه‌ریک بوو هه‌ناسه‌ی ده‌چنین ده‌چوونه ژووری مال‌ه‌کانیان له‌گه‌لیان ده‌چووه ژوورو خه‌ریک بوو گیانیان ده‌ری‌تی، له‌ مال‌ پایان کرده‌ ده‌روه، خوای گه‌وره هه‌وریکی بۆ ناردن به‌ری خۆری گرتو سینه‌ری به‌ سه‌ریانه‌وه کرد، هه‌ستیان به‌ خۆشی و فینکی کرد، بانگی به‌کتریان ده‌کرد هه‌تا هه‌موو له‌ ژیر نه‌و هه‌وردا کۆبوونه‌وه خوای گه‌وره ناگرتیکی بۆ ناردن، نینبو عه‌باس ده‌لی: نه‌وه نه‌و گپه‌ با‌یه‌ بوو که له‌ پۆژی هه‌وردا لئی هه‌لکردن، ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا عَذَابٌ يَوْمَ عَظِيمٍ﴾ واته: به‌ راستی نه‌و سزایه‌ سزای پۆژیکی زۆر گه‌وره بوو.^۲ پاشان ده‌فه‌رموویت: ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿۱۷﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَمَوْ

الْمَرِيضُ الرَّحِيمُ﴾

^۱ هود (۹۴).

^۲ هود (۸۷).

^۳ الطبری (۳۹۴/۱۹).

﴿وَلَقَدْ لَنزِيلِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿۱۳۱﴾ نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ ﴿۱۳۲﴾ عَلَى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ ﴿۱۳۳﴾ بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ

مُبِينٍ ﴿۱۳۴﴾

نهم قورئانه خوی گه‌وره ناردوویه تیه خواروه

خوی گه‌وره باسی کتیبی خوی قورئان ده‌کات که په‌وانه‌ی کردووه بق به‌نده و پیغه‌مبیری خوی موحه‌مد (ﷺ)، ﴿وَلَقَدْ﴾ واته: نه و قورئانه، که له سه‌ره‌تای نهم سوپه‌ته‌دا باسی هاتوره که خوی گه‌وره فرموویه‌تی: ﴿وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرِ مِنَ الرَّحْمَنِ مُحَدَّثًا إِلَّا كَأَنَّهُ عَنْهُ مُعْرِضِينَ﴾^۱، واته: هر قسه‌یه‌کی تازه‌یان له لایه‌ن خوداوه بق بیت به‌ویانی لی ورده‌گه‌ین ﴿لَنزِيلِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ واته: خودا بقی ناردووی و نیگای بق کردووی، ﴿نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ﴾ واته‌ک جویره‌ئیل (سه‌لامی خوی لی بیت) هیناویه‌تیه خوار. زوریک له زانایانی پیشینه -السلف- ایان گوتوره: وه‌ک ئیبنو عه‌باس و موحه‌مدی کوپی که عب‌وقه‌تاده و عه‌تیه‌ی عه‌وفی و سودی و زه‌حاک و زهری و ئیبنو جویره‌ج^۲. نهم یه‌کیکه له و شتانه‌ی که هیچ ناکوکیه‌کی له‌سه‌ر نیه. زهری ده‌لی: نهم نایه‌ته وه‌ک نه و نایه‌ته وایه که خودای گه‌وره فرموویه‌تی: ﴿قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَى قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ﴾^۳، واته: (نه‌ی موحه‌مد (ﷺ)) بلی: هر که سیک دوزمنی جویره‌ئیل بیت (نه‌و دوزمنی خوی) چونکه نه و به فرمانی خوا قورئانی هیناوه‌ته خواروه بق سه‌ر دلی تو. وه فرموویه‌تی: ﴿عَلَى قَلْبِكَ﴾ بق سه‌ر دلی تو نه‌ی موحه‌مد (ﷺ) که زیادو که می نیه و دووره له هه‌موو عه‌بییک ﴿لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ﴾ تاببیه‌ت ناگادریده‌ر، واته: بق نه‌وه‌ی نه‌و که سانه‌ی به‌ویان نیه و دزایه‌تی ئیسلام ده‌که‌ن بترسینیت له توله و سزای خوی گه‌وره. مزگینیش بدات به‌خاوه‌ن باوه‌پان نه‌وانه‌ی که شوین که و تووی نه‌و په‌یامه‌ بوون، پاشان خوی گه‌وره ده‌فرموویت: ﴿بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ﴾ واته: نهم قورئانه‌ی که بق تومان ناردووه به‌زمانیکی عه‌ره‌بی پیکوپیک و په‌وان، بق نه‌وه‌ش دیارو ناشکراو پوه‌نه تا بیانو برپی و چاکترین نیشانه‌ش بی له‌سه‌ر راستی و بیگه‌ردی نهم په‌یامه‌ پیروزه.

^۱ الشعراء (۵).

^۲ الطبری (۳۹۶/۱۹).

^۳ البقرة (۹۷).

﴿وَإِنَّهُ لَنَبِيٍّ لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ رَسُولٌ وَقَدْ كَفَرْنَا بِهِ قَدْرًا كَثِيرًا وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ وَكُنَّا لَهُمُ الْغَايِبِينَ ﴿١٣٧﴾ أَوْ لَوْ كَانَ مِنْكُمْ نَبِيٌّ كُنَّا لَمَنَادِيهِمْ لِكُلِّ أُمَّةٍ مِنْهُمْ نَبِيٍّ إِذْ كَانُوا فَاسِقِينَ ﴿١٣٨﴾﴾

﴿فَقَرَأَهُ عَلَيْهِمْ مَا كَانُوا بِهِ مُؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾﴾

قورئان له كتيبہ پیشوہگاندا باسی ہہ بووہ

خوای گہورہ دہ فہرموویت: ﴿وَإِنَّهُ لَنَبِيٍّ لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ﴾ خوای گہورہ دہ فہرموویت باسی نم قورئانہ و نیشارہت پیدانی له کتیبہ کانی پیشوہا ہہیہ، پیغہمبہرہ کانی پیشوہ مزگینیان پیداہ ہہر له دیزہمانہوہ تا پیش ہاتنی پیغہمبہر (ﷺ) وہک بہ لئینو بہ یمانی له پیغہمبہران وہرگرتوہ لوہ بارہیہوہ، دواین پیغہمبہریان کہ عیسیٰ کورپی مہریہمہ، ہہلدہسیٰ وتاریک دہدات له ناو شوینکہ وتوانید مزگیننی ہاتنی پیغہمبہریان (ﷺ) پی دہگہینتت وہک خوای گہورہ فہرموویت:

﴿وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ بَنِيَّ ابْنِ مَرْيَمَ يَا بَنِيَّ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدٌ﴾^۱ واتہ: (بیریکہروہ) کاتیک کہ عیسیٰ کورپی مہریہم وتی ئہی کورپانی یہ عقوب پیگومان من نیردراوی خوام بق لای نیوہ ئو تہوراتی کہ له پیش مندا ہاتوہ بہ راستی دادہ نیم وہ مزدہتان دہدہمی بہ پیغہمبہریک کہ له دواي من دیتو ناوی تہحمہدہ. ﴿زُبُر﴾ لیزہدا واتہ: کتیبہکان، کہ جہمی زہبوورہ - الزبور- کہ کتیبی داودہ (سہلامی خوای لی بیت) خوای گہورہ دہ فہرموویت:

﴿وَكُلُّ شَيْءٍ فَعَلُوهُ فِي الزُّبُرِ﴾^۲ واتہ: ہہرچیان کردوہ له کتیبی فریشتہگاندا لہ سہریان نووسراوہ، پاشان خوای گہورہ دہ فہرموویت: ﴿أَوْ لَوْ كَانَ مِنْكُمْ نَبِيٌّ كُنَّا لَمَنَادِيهِمْ لِكُلِّ أُمَّةٍ مِنْهُمْ نَبِيٍّ إِذْ كَانُوا فَاسِقِينَ﴾ واتہ: نایا ئوہ بہس نیہ بق ئوان کہ زانایانی ئوہی نیسرائیل شایہتی راستی دہدن لہ سہر ئوہی کہ قورئان باسی ہاتوہ لہ ناو کتیبہکانی ئواندا کہ دہیخویننہوہ. مہبہست پیی: ئو زانایانہی کہ بہ ئینسافو راستگون دانی پیدا دہنن کہ باسی مومحہد(ﷺ) و سیفہتہکانی و ئومہتہکھی و پہوانہ کردنی له کتیبہکانی ئواندا ہاتوہ. وہک عبداللہ ی کورپی سہلام و سہلمانی فارسی و ہاوویننہی ئوان کہ پیغہمبہریان بینیوہ، خوای گہورہ دہ فہرموویت: ﴿الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْنُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ﴾^۳ واتہ: ئوانہی شوین پیغہمبہرو نیردراوی

^۱ الصف (۶).
^۲ القمر (۵۲).
^۳ الاعراف (۱۵۷).

نه خوځيڼده واز ده که ون (که له لايه ن په روه درگاره وه هاتوه) نه و که سه ی که (نامه داره کان) به نوسراوی لايانه له تهرات و ټينجيدا و ده بييين.

قوره يشيه کان زور بيدين بوون

خوای گوره ده فهرموويت: ﴿وَلَوْ نَزَّلْنَاهُ عَلَىٰ بَعْضِ الْأَعْجَبِينَ﴾ واته: نه گهر ټيمه نه وه مان بناردايه ته خواره وه بؤ که سيکی عه جه می، ﴿فَقَرَأَهُ عَلَيْهِمْ مَا كَانُوا بِهِ مُؤْمِنِينَ﴾ واته: ټينجا بخوځيترايه ته وه به سه رياندا باوه رپان پي نه ده هينا. خوای گوره زور باسی بيديني و لاساری قوره يش ده کات به رامبر نه م قورثانه که بؤيان هاتوه، نه ونده دور له خوان نه گهر په وانه بکرايه بؤعه ره بي نه زانک - عه جه ميه - نه وانه ی له عه ره بي ټينگان هر نزیکي نه ده که وتنه وه و بپويان پي نه ده هينا، نه وه تا نه م قورثانه به و هموو پڼک و پڼکی و په وانيه وه و به زماي خوځيانه که چي بپوای پي ناهينن، وه ک خوای گوره له نايه ټيکی تر دا فهرموويه تی: ﴿وَلَوْ فَتَحْنَا عَلَيْهِم بَابًا مِّنَ السَّمَاءِ فَظَلُّوا فِيهِ يَعْرُجُونَ﴾^(١٤) لَقَالُوا إِنَّمَا سُكَّرَتْ أَبْصَارُنَا﴾^١ واته: نه گهر ده رگايه کيان له ناسمانه وه بؤ بکردنايه ته وه و پبايدا بپوشتنايه ته سه ره وه نه وسا ده يانگوت: بيگومان ټيمه چاويه ستمان ليکراوه. وه فهرموويه تی: ﴿وَلَوْ أَنَّا نَزَّلْنَا إِلَيْهِمُ الْمَلَكَيْنَا وَكَلَّمَهُمُ النَّوْفُ وَحَشَرْنَا عَلَيْهِمْ كُلَّ شَيْءٍ قُبُلًا مَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا إِلَّا أَن يَشَاءَ اللَّهُ﴾^٢ واته: وه بيگومان نه گهر ټيمه فريشته مان بؤ لای نه و (بيباوه ي) انه بناردايه و مردوه کان قسه يان له گه ل بکردنايه و هموو شتيکمان بؤ کؤ بکردنايه ته وه پوهه پويان دامان بنايه بپويان نه ده هينا مه گهر خوا بيه ويت. وه فهرموويه تی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَتُ رَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ﴾^(١٦) وَلَوْ جَاءَتْهُمْ كُلُّ آيَةٍ حَتَّىٰ يَرَوْا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ﴾^٢ واته: به راستي نه وانه ی بپياري په روه درگارت بؤيان ده رچوو بپوا ناهينن، (بپوا ناهينن) هر چه نده بؤيان بيت هموو به لگه و نيشانه يه ک، تا سزای سه ختي نازارده ر ده بيين (به چای خوځيان).

﴿كَذَلِكَ سَلَكْنَاهُ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ﴾^(٢٠) لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ حَتَّىٰ يَرَوْا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ﴾^(٢١) فَإِنَّهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾^(٢٢) يَقُولُوا هَلْ نَحْنُ مُنظَرُونَ﴾^(٢٣) أَوْعَدْنَا بِإِنَّا يَسْتَعْجِلُونَ﴾^(٢٤) أَوْرَثْتَ إِن مَّتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ

^١ الحجر (١٤-١٥).
^٢ الانعام (١١١).
^٣ يونس (٩٦-٩٧).

﴿۲۰۵﴾ تَرَجَاهُمْ مَا كَانُوا يُعَدُّونَ ﴿۲۰۶﴾ مَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَمْتَمُونَ ﴿۲۰۷﴾ وَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْنٍ إِلَّا لَمَّا

مُنذِرُونَ ﴿۲۰۸﴾ ذَكَرْنِي وَمَا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿۲۰۹﴾

خوانه ناسان بروا ناهینن هه تا سزای به ژان به چاوی خویمان ده بینن

خوای گوره فهرموویته: ﴿كَذَلِكَ سَلَكْنَاهُ فِي قُلُوبِ الْمُتَجَرِّمِينَ﴾ واته: هه ره بهو شیوهه

بیباوه ری و سه ریچی و لاساریمان خستوهه ته دلی تا وانباران ﴿لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ﴾ بروا به هه ق ناهینن ﴿

حَقَّ يَوْمًا الْكَذِبُ الْأَلِيمُ﴾ هه تا سزای به ژان به چاوی خویمان ده بینن، نهو کاته په شیمان ده بنه وه به لام

هیج بریویانویه ک له سته مکاران قبولاً ناکریت و سویدیکی نیه بۆ نهوان، به ره له عنتهی خودا ده که ونو

خراپترین پی و شوینیان ههیه، ﴿فَيَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ واته: له پر سزاو جه زره بهی

خوایان بۆ دیت که هه ره ناگایشیان له خویمان نیه و ههستی بی ناکن، ﴿فَيَقُولُوا هَلْ نَحْنُ مُنْظَرُونَ﴾ واته:

کاتی که نهو جه زره بهیه به چاوی خویمان ده بینن، ناواته خوآزن که ماوهیه کی که مۆلهت بدرین هه تا - به

خه یالی خویمان - گوپیایه لی فرمانی خوا بکه و دهست بدهنه خواناسی، وه ک خوای گوره

فهرموویته: ﴿وَأَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَا آخِرْنَا إِلَىٰ الْجَهَنَّمَ قَرِيبٌ حَسْبُ

دَعْوَتِكَ وَتَسْبِيحِ الرَّسُولِ أَوْلَمْ تَتَكَبَّرُونَ أَفَسَمِعْتُمْ مِنْ قَبْلُ مَا لَكُم مِّنْ زَوَالٍ﴾، واته: وه (نهی

موحه مه د﴿﴾ خه لکی ناگادار بکه و بترسینه له و پۆژهی که سزایان بۆ دیت نینجا نهوانهی که

سته میان کردوهه ده لئین نهی پهروه ردگارمان بۆ ماوهیه کی که دوامان بجه تا وه لامی بانگه وازه که ت

بدهینه وه و شوینی پیغه مبه ران بکه وین، نهی نهو نهیوه نه بوون پیشر سویندتان خوار که هه رگیز

له ناو ناچن. هه مو ناهه قیکارو به دره وشت و خراپه کاریک کاتی که تووشی جه زره بهی خوئی هات، زۆد

په شیمان، نهو فیرعه ونی سته مکار کاتی که موسا پیغه مبه ر (سه لامی خوای لی بیت) دوعای لی

ده کات، وه ک خوای گوره ده فهرموویته: ﴿رَبَّنَا إِنَّكَ آتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَمَلَأَهُ زِينَةً وَأَمْوَالًا فِي الْحَيَاةِ

الدُّنْيَا رَبَّنَا لِيُضِلَّوْا عَنْ سَبِيلِكَ رَبَّنَا اطْمِسْ عَلَيَّ أَمْوَالَهُمْ وَاشْدُدْ عَلَيَّ قُلُوبَهُمْ فَلَا يُؤْمِنُوا حَقَّ يَوْمًا الْعَذَابَ

الْأَلِيمِ ﴿۸۸﴾ قَالَ قَدْ أُجِيبَت دَعْوَتُكُمْ ﴿۸۹﴾، واته: نهی پهروه ردگارمان به راستی تو به خشيوته به

فیرعه ونو و کۆمه له که ی هۆکاری پازانه وه و جوانی و مال و سامانی زۆد له ژینانی دنیا دا نهی

۱ ابراهیم (۴۴).

۲ یونس (۸۸-۸۹).

پهروه دگارمان بۆ نهوهی خهك گومرا بكن له پښكای تو نهی پهروه دگارمان له ناوی بهروه و مهینه له مال و سامانیان و دله کانیان په قو و په ش بکه چونکه بپروا ناهینن تانه و کاته ی سزای سهختی نازاردهر ده بینن، (خوای گه وړه) فهرمووی: بینگومان داوای ههردووکتان وهه گرپرا. نه م دوعایه - نزیاه - زۆر کاری له فیرعه ون کرد، بپروای نههینا ههتا به چاری خزی نازاری به زانی چه شت. ﴿حَتَّىٰ إِذَا أَدْرَكَهُ الْعَرَقُ قَالَ ءَأَمِنْتُ أَنَّهُ لَآ إِلَهَ إِلَّا الَّذِي ءَأَمِنْتُ بِهِ بَنُو إِسْرَائِيلَ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿۹۱﴾ ءَأَلْفَنَّا وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ وَكُنْتَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴿۹۲﴾، واته: ههتا نه و کاته ی خهريك بوو (فیرعه ون) بخنکی نهوسا وتی بپروام هینا که هیچ په سترایوک نیه جگه له نه و (خوایه) نه بیته که نهوهی نیسرائیل بپروایان پتهیناوه وه منیش له موسلمانانم، نیستا (باوه پ دینیت؟) که بینگومان له وهه وپیش سه ریچیت کردوه تو له خرابه کاران و تیکده ران بوویت. خوای گه وړه فهرموویته: ﴿فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا ءَأَمِنَّا بِاللَّهِ وَحَدُّهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ ﴿۸۹﴾ فَلَمَّ يَكُ يَنْفَعُهُمْ إِيْمَانُهُمْ لَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا ﴿۹۰﴾، واته: نه دجا کاتیک سزای به تینی نیمه یان بینی وتیان: باوه پمان به خوای تاكو و تنهها هیناوه بیباوه رین به و شتانه ی کردبوومانه هاوبه شی خوا، جا باوه پتهینانه که یان هیچ سودی نه بوو بۆیان له کاتیکدا سزای نیمه یان دی. پاشان خوای گه وړه ده فهرموویت: ﴿أَفِعْدَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿۹۳﴾، واته: دهی نایا نه وان په له ی سزای نیمه یانه. نه مه هه په شه لیگردن و ناره زایی دهه رپینه، چونکه نه و خوانه ناسانه گالته ده کن به پیغه مبهرو (ﷺ) بپروایان به قسه ی نیه و به دوری ده زانن توشی به لا بین، بۆیه نه لئین: ﴿أَنَّتِنَا بِعَذَابِ اللَّهِ ﴿۹۴﴾، واته: سزای خوامان بۆ بینه. پاشان خوای گه وړه ده فهرموویت: ﴿أَفَرَأَيْتَ إِنْ مَتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ ﴿۹۵﴾، واته: خۆ نه گه ر مؤله تیان بده بین و ماوه یك دویان بخهین و وزیان لی بینن و لییان نه پرسینه وه، هه چه نده نه و ماوه یه ش زۆر بیته، کاتیک که خوا توشی سزای کردن، نایا نه و خۆشی و بهه رانه چ سودیکی هیه بۆیان، ﴿كَأَنَّهُمْ يَوْمَ رَوْنَاهَا لَأَن يَلْبَسُوا إِلَّا عَشِيَّةً أَوْ ضُحَاهَا ﴿۹۶﴾، واته: بیباوه په کان که نه و پۆژه ده بینن و ده زانن که نه ماونه توه و نیواره یه ک یا چیشته نگاویکی نه بی له دنوادا. وه له نایه تیکی تر دا فهرموویته:

۱ یونس (۹۰-۹۱).
 ۲ الفاطر (۸۴-۸۵).
 ۳ العنکبوت (۲۹).
 ۴ النازعات (۴۶).

﴿يَوْمَ أَحَدُهُم لَوْ يَمَسُّهُ الْآلِفُ سَقَطَ وَمَا هُوَ بِمُرْجُوهِهِ مِنَ الْعَذَابِ أَنْ يَمَسَّهُ﴾^۱، واته: (له بهر نه وه) هر یه کتیکیان ناوات ده خوازیت که هزار سال بزایه وه نه و ته مه نه (که به سری ده بات) بزکاری ناکات له سزا. ﴿فَرَجَاءَهُمْ مَا كَانُوا يُوعَدُونَ﴾ واته: له پاشان نه وسزایه بیت بزیان. ﴿وَمَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّى﴾^۲، واته: وه سهروه تو سامانه کی قازانجی پی ناگه یه نی کاتیک که تیاده چیت. بزیه لیره دا فرموویه تی: ﴿مَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يُمْتَوُونَ﴾ واته: نه و مال و سامان و خوشگوزه رانیه ی کاتی که مرد هیچ سوذیکی پی ناگه یه نیت. له م فرموده سه حیه دا هاتوه ده فرموویت: (خوانه ناس ده هینریت له ناو ناگردا نوم ده کزیت یه ک جار، پاشان پیی ده بیژریت: نایا هرگیز خیرت بینووه؟ خوانه ناسه که ش نه لی: نه خیر سویند به خوا نه ی پهروه ردگار. پیاویکیش دینن که تووشی توندترین ناره حه تی - چهره سری - بووه له دنیا دا ده خزیته ناو به هه شته وه به تیخستنیک پاشان پیی ده بیژریت: نایا هرگیز ناره حه تیت دیوه؟ نیژئی: نه خیر سویند به خوا نه ی پهروه ردگار، واته: وه ک نه وه ی که هیچ به سر نه هات بیت.^۳ پاشان خودای گه وره باسی داد پهروه ری خزی ده کات به رام بهر بهنده کانی که هیچ گه لو نومه تیکی له ناو نه بر دوه مه گین ناگاداری کردونه ته وه و ترساندونی به ناردنی پیغه مبه ران (سه لامی خوابان لی بیت) بزیان، هه موو شتیکیان بز پوون کردونه ته وه و بیانویان بزبون، بزیه خوی گه وره فرموویه تی: ﴿وَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ قَرَبٍ إِلَّا لَهَا مُنْذِرُونَ﴾، واته: هیچ شاریکمان له ناو نه بر دوه دلنیا به ترسینه ریکی هه بووه. ﴿ذَكَرْنَا وَمَا كُنَّا ظَالِمِينَ﴾ واته: بز نه وه ی بزیکه نه وه، نیغه ستمکار نه بووین له سزادانیاندا. وه ک خوی گه وره له چند نایه تیکی تر دا فرموویه تی: ﴿وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا﴾^۴، واته: نیغه هرگیز سزای (بهنده کان) ناده بین تا پیغه مبه ر نه نیرین (بزیان). وه فرموویه تی: ﴿وَمَا كَانَ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرَىٰ حَتَّىٰ يَبْعَثَ فِي أُمِّهَا رَسُولًا يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا وَمَا كُنَّا مُهْلِكِي الْقُرَىٰ إِلَّا وَأَهْلُهَا ظَالِمُونَ﴾^۵. واته: وه پهروه ردگارت ویرانه ری هیچ شاریک نه بووه هه تا له شاره گه وره که (پایته خته که) یاندا پیغه مبه ریکی نه نارد بیت که

^۱ البقرة (۱۶).

^۲ الليل (۱۱).

^۳ أحمد (۲۰۳/۳) فرموده یه کی سه حیه.

^۴ الاسراء (۱۵).

^۵ القصص (۵۹).

نایه‌ت‌کافی نیمی‌ان به‌س‌ردا بخوینیت‌وه وه نیمه ویرانک‌ری هیج شارنک نه‌بووین مه‌گر کاتی
خه‌لکه‌کی سته‌مکار بووین.

﴿وَمَا نَزَّلَتْ بِهِ الشَّيَاطِينُ ﴿۱۰﴾ وَمَا يَنْبَغِي لَهُمْ وَمَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿۱۱﴾ إِنَّهُمْ عَنِ السَّمْعِ لَمَعْرُؤُونَ ﴿۱۲﴾﴾

جو‌بره‌ئیل قورنانی هینا‌وته خوار‌وه، ش‌هیاتین نه‌هینا‌وه

خوای گ‌وره ده‌فرموویت: ﴿وَمَا نَزَّلَتْ بِهِ الشَّيَاطِينُ﴾ خوای گ‌وره با‌سی کتیبه پی‌رزه‌که‌ی
ده‌کات که هیج شتیکی پی‌ویچی تیکه‌لاو نابیت نه له کاتی هاتنه خوار‌وه‌یداو نه له دوا‌شدا، وه هیج
که‌سیکیش ده‌توانی ده‌ستکاری بکات و بی‌گ‌ریت، چونکه له لایه‌ن خوای کارزان و سو‌پاس و
ستا‌یشکرا‌وه‌ه په‌وانه کرا‌وه و جو‌بره‌ئیل هینا‌ویه‌تی که جیی متمانه‌ی خودایه‌ی یارمه‌تی ده‌ریه‌تی
﴿وَمَا نَزَّلَتْ بِهِ الشَّيَاطِينُ﴾ واته: ش‌هیاتینه‌کان قورنانیان نه‌هینا‌وه، هر‌گیز ناشتوانن، له‌بر سی
هؤ‌کار: په‌که‌میان نه‌وه کاری نه‌وان نیه و لی‌شیان نا‌وه‌شیت‌وه. چونکه سرو‌ش‌تیان وایه که به‌رده‌وام به
شوین خراپه‌کاری و چه‌وا‌شه و گو‌م‌پا‌کردنی به‌نده‌کافی خودادا ده‌گ‌رین. نم کاره‌یش فرمان به‌چاک‌وه
به‌رگری کردنی له خراپه‌تیدا‌یه‌ی پره له پی‌وناکی و شاره‌زایی و به‌لگ‌ی مه‌زن، له نیوان نه‌وو
ش‌هیاتینه‌کاندا دزایه‌تی و جیا‌وا‌زیه‌کی نذر گ‌وره هیه. بویه خوای گ‌وره فرمو‌ویه‌تی: ﴿وَمَا يَنْبَغِي لَهُمْ

﴿وَمَا يَسْتَطِيعُونَ﴾ واته: نه‌گر لی‌شیان به‌اتایه نه‌یان ده‌توانی بی‌کن، خوای گ‌وره ده‌فرموویت: ﴿لَوْ
أَنزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ خَرُّشًا مُّتَّصِدًا مِّنْ حَشِيْمَةِ اللَّهِ﴾، واته: نه‌گر نم قورنانه‌مان
دابه‌زاندایه بی‌سر کئیوی (وه تیگه‌یشتنمان بده‌یه‌تی) به‌ملکه‌چی و له‌ت له‌ت بوو له ترسی خوا
ده‌تبی‌نی. پاشان خوای گ‌وره پوونی کرد‌وه‌ته‌وه و فرمو‌ویه‌تی: نه‌گر شایه‌نی نه‌وش بو‌نایه
نه‌یاند‌ه‌توانی به‌جیی بینن و خو‌یان بگه‌به‌ننه نه‌وشین، چونکه پی‌یان پی‌ نه‌درا‌وه گوی بگرن بی
قورن‌ان کاتیک که دیت‌ه خوار‌وه‌ه بی‌پیغه‌مبه‌ر(ﷺ)، له‌بر نه‌وه‌ی له‌و کاته‌دا ناسمان پر ده‌بیت له
پاسه‌وان و نه‌ستیره کشا‌وه‌کان، هیچیک له‌و ش‌هیاتینه‌ان ناتوانن خو‌یان ده‌ریاز بکن و ته‌نا پیتیک له
قورن‌ان بی‌ستن، بی‌نه‌وه‌ی پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) لئی تیک نه‌جیت، نه‌مه‌یش له دلوفانی خودای مه‌زنه و بی
به‌نده‌کافی و پاراستنی په‌یامه‌که‌به‌تی و پشتگیری کتیبه‌که‌ی و پیغه‌مبه‌ر‌که‌ی(ﷺ) تیدا‌یه بویه
فرمو‌ویه‌تی: ﴿إِنَّهُمْ عَنِ السَّمْعِ لَمَعْرُؤُونَ﴾ واته: به‌پاستی ش‌هیاتنه‌کان له گو‌یگرتن به‌رگری کراون.

وه‌ک خوای گ‌وره با‌سی جنوکه ده‌کات و ده‌فرموویت: ﴿وَأَنَّا لَمَسْنَا السَّمَاءَ فَوَجَدْنَهَا مِثْلَ حَرِّ سَا

الحشر (۲۱).

شَدِيدًا وَشَهَابًا ﴿٨﴾ وَأَنَا كُنَّا نَعْتَدُ بِهَا مَقْعِدًا لِلسَّمْعِ فَمَنْ يَسْتَمِعِ الْآنَ يَجِدْ لَهُ شَهَابًا رَصَدًا ﴿٩﴾ وَأَنَا لَا نَدْرِي أَشَرٌّ أُرِيدُ بِمَنْ فِي الْأَرْضِ أَمْ أَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رَشَدًا ﴿١٠﴾ . واته: وه نئمه ده‌گه پابن به شوین دهنگو باسی ناسماندا که چی دیمان پر کراوه له پاسه وانی به هیزو تیری نه ستیره کان، وه بیگومان نئمه جارن داده نیشترین له چند شوینتیک له ناسمان بۆ گوینگرتن به لام هر که سیک له نیستا به دواوه گوئی بگریت تیریکی نه ستیره ده بیینی له بۆسهی دایه، وه به پاستی نازانین نایا خرابی ویستراوه بۆئه وانهی که له سر زه مین یان په روه درگاریان پئیموونی ویستروه بۆیان.

﴿ فَلَا تَلْعَمُ مَعِ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَكُونُ مِنَ الْمَعْدِيَنَ ﴿١٣٢﴾ وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ ﴿١٣١﴾ وَخَفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٠﴾ إِنْ عَصَوْكَ فَقُلْ إِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٢٩﴾ وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ﴿١٢٧﴾ الَّذِي يَرْبِكَ حِينَ تَقُومُ ﴿١٢٦﴾ وَتَقَلِّبَكَ فِي السَّجْدِينَ ﴿١٢٥﴾ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١٢٤﴾ ﴾

فه‌رماندان به ترساندنی خزمی نزیک

خوای گه وره ده فه‌رموویت: ﴿ فَلَا تَلْعَمُ مَعِ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَكُونُ مِنَ الْمَعْدِيَنَ ﴿١٣٢﴾ وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ ﴿١٣١﴾ وَخَفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴾ خودای گه وره فه‌رمان ده کات که هر خوی بپه‌رستن و شه‌ریکی بۆ دانه‌نین، هه‌ره‌شه‌ی کردوه له وانه‌ی که غه‌یری نه و ده‌په‌رستن که نازار ده‌درین، پاشان فه‌رمان ده کات به پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی (ﷺ) که خزمه نزیکه‌کانی خوی بترسینیت، نه‌وانه‌ی که زۆر نزیکن لئی‌ه‌وه، ناگاداریان بکات که ته‌ن‌ها بپوایان به خودا ده‌بیته هوی بزگاریوون و فه‌رمانیشی پیکردوه که بالی به‌زه‌یی و نه‌رمونیانی پاخات بۆ خاوه‌نباوه‌پان، نه‌وانه‌ی شوینی ده‌که‌ون و به دلی پاک عیباده‌تی خودا ده‌کن. نه‌و که‌سانه‌ش سه‌رپنجی فه‌رمانی خودا ده‌کن وازیان لی بیینی و خوی به‌دوور بگریت لییان، نیتر با نه‌و که‌سه هه‌رچه‌ک هه‌یه و چۆن که‌سیکه. بۆیه فه‌رموویه‌تی: ﴿ إِنْ عَصَوْكَ فَقُلْ إِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تَعْمَلُونَ ﴾ واته: ئینجا نه‌گه‌ر سه‌رپنجیان کردی بلی: من به‌ریم له‌وه‌ی ئیوه ده‌یکن. نه‌م ترساندنه تابی‌ه‌تی‌ه‌ی خزمه نزیکه‌کانی هیچ دزایه‌تی و نکولیه‌کی نیه له‌گه‌ل ترساندنی مه‌ردمی جیهاندا چونکه که‌سو کاره‌که‌ی به‌شیکه له‌و خه‌لکه وه‌ک خوای گه‌وره له‌ نایه‌تیکی تردا فه‌رموویه‌تی: ﴿ لِيُنذِرَ قَوْمًا مَّا أُنذِرَ آبَاءَهُمْ فَهُمْ غَافِلُونَ ﴾، واته: بۆ نه‌وه‌ی گه‌لی بترسینیت (له‌ سزا) که باوو باپه‌رانیان پیشت‌ر نه‌ترسیندرون بۆیه نه‌وان بی ناگابوون. وه فه‌رموویه‌تی:

الجن (۸-۱۰).
یس (۶).

﴿وَأَنْذِرْ أُمَّ الْقُرَىٰ وَمَنْ حَوْلَهَا﴾، واته: هر وه‌ها بۆنه‌وه‌ی دانیش‌توانی مه‌که‌وه‌ده‌ووبه‌ری نا‌گادار که‌یته‌وه‌و بی‌ان‌ترسینی. وه‌ فه‌رموویه‌تی: ﴿وَأَنْذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْ يُحْشَرُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ﴾،^۱ واته: به‌م قورئانه‌ بترسینه‌ نه‌وانه‌ی ده‌ترسن (له‌وه‌ی که) بۆژیک دیت کۆبکرتنه‌وه‌ لای په‌روه‌دگار یان. وه‌ فه‌رموویه‌تی: ﴿الْبَشِيرَ بِهِ الْمُتَّقِينَ وَنَذِرَ بِهِ قَوْمًا لُدًّا﴾،^۲ واته: تا مزده‌ی پی‌ بده‌یت به‌ پارێزکارانو له‌ خواترسان وه‌ نه‌و که‌سانه‌ی پی‌ بترسینیت که‌ به‌ سه‌ختی دزایه‌تیت ده‌که‌ن. وه‌ فه‌رموویه‌تی: ﴿لَا تَذِرْكُمْ بِهِ وَمَنْ بَلَغَ﴾،^۳ واته: بۆ نه‌وه‌ی ئیوه‌ی پی‌ بترسینیم وه‌ر که‌سیکی که‌ش که‌ نه‌م قورئانه‌ی پیده‌گات. وه‌ک له‌ ئایه‌تی ترده‌ فه‌رموویه‌تی: ﴿وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ مِنَ الْأَحْزَابِ فَالنَّارُ مَوْجِدُهُ﴾،^۴ واته: وه‌ هر که‌س باوه‌پی پی‌ نه‌بیته‌ له‌و کۆمه‌لو تا‌قمانه‌ (نه‌وانه‌ی کۆبوونه‌وه‌ له‌سه‌ر دزایه‌تی ئیسلام) نه‌وه‌ نا‌گر جی‌گایه‌تی. له‌ سه‌حیحی موس‌لیمدا هاتووه: (سویند به‌ که‌سه‌ی گیانی منی به‌ ده‌سته‌ هیچ که‌سیک نیه‌ له‌م ئومه‌ته‌ گوی بۆ من نه‌گرتت جووله‌که‌ بیته‌ یان گاور - نصرانی - و باوه‌رم پی‌ نه‌هینێ مه‌گین چوو‌ه‌ته‌ ناو نا‌گن)،^۵ له‌ باره‌ی هاتنه‌ خواره‌وه‌ی نه‌م ئایه‌ته‌ فه‌رمووده‌ی زۆر هاتووه‌ هه‌ندیکی باس ده‌که‌ین. له‌و فه‌رموودانه‌: ئیمامی نه‌حمه‌د ریوایه‌تی کردووه‌ له‌ ئیبنو عه‌باسه‌وه‌ (په‌زای خ‌وای لی بیته‌) ده‌لی: کاتیک خ‌وای که‌وره‌ نه‌م ئایه‌ته‌ی نارده‌ خواره‌وه‌: ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ پی‌غه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) هاته‌ کۆی سه‌فاو چوو‌ه‌ سه‌ری، پاشان بانگی کرد (یا صَبَاحًا) - وه‌به‌که‌ بۆ کاریکی زۆر گرنگ به‌کارده‌هینریت - خه‌لکی لی کۆبوونه‌وه‌، پی‌وای وا هه‌بوو خ‌وی ده‌هات و پی‌وای واش هه‌بوو که‌سیکی خ‌وی ده‌نارد، پی‌غه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رمووی: (ئه‌ی نه‌وه‌ی عه‌بدولموته‌لیب ئه‌ی نه‌وه‌ی فیهر ئه‌ی نه‌وه‌ی لوئه‌ی نه‌گه‌ر هه‌والتان بده‌م) که‌ کۆمه‌لیک سوار له‌ودیوی نه‌و چیاوه‌ ده‌یان‌ه‌وئ له‌ نا‌کو بده‌ن به‌سه‌رتاندا بپواتان پیم هه‌یه‌؟ گوتیان: به‌لی، فه‌رمووی: (به‌ راستی من ترسینه‌رم بۆ ئیوه‌ ده‌ی ده‌تان‌ترسینیم له‌ سزای سه‌ختی خودا)، نه‌بو له‌هه‌ب وتی: خوا هر ئه‌م‌وئ له‌ناوت بیات - عه‌مرت نه‌هینێ - شتی تر نه‌بوو بانگمان بکه‌ی بۆی نه‌مه‌ نه‌بیته‌؟ خ‌وای که‌وره‌

۱ الانعام (۹۲).

۲ الانعام (۵۱).

۳ مریم (۹۷).

۴ الانعام (۱۹).

۵ هود (۱۷).

۶ مسلم (۱/۱۳۴).

ئەم سوره‌ته‌ی ئارده‌ خواره‌وه: ﴿تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ﴾^۱، تا كوتایى سوره‌ته‌كه. بوخارى و
 موسليم و ترمزى و نه‌سائيش پى‌وايه‌تيان كردووه.^۲ ديسان ئىمامى نه‌حمه‌د پى‌وايه‌تى كردووه
 له‌عائيشه‌وه (په‌زای خواى لى‌بىت) ده‌لى: كاتىك ئەم ئايه‌ته: ﴿وَأَنْزِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ هاته
 خواره‌وه، پىغه‌مبەرى خوا(ﷺ) هه‌لساو فه‌رمووى: (ئەى فاتىمه‌ى كچى موحه‌مه‌د، ئەى سه‌فيه‌ى كچى
 عه‌بدول موته‌ليب، ئەى نه‌وه‌ى عه‌بدول موته‌ليب، توانای هه‌چ شتىكم نيه‌ بۆتان له‌ لای خودا، داواى
 مالى خۆم لى بكن به‌ ئاره‌زوى خۆتان).^۳ واته: هه‌ر شتىكتان له‌ مالى خۆم بویت پىتان ده‌ده‌م.
 ته‌نها موسليم پى‌وايه‌تى كردووه،^۴ جارىكى تىرش ئىمامى نه‌حمه‌د پى‌وايه‌تى كردووه له‌ قوبه‌يسه‌ى كوپى
 موخارىق و زوه‌بىرى كوپى عه‌مه‌وه ده‌لین: كاتى ئەم ئايه‌ته ﴿وَأَنْزِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ هاته
 خواره‌وه، پىغه‌مبەرى خوا(ﷺ) چوه‌ سه‌ر كۆمه‌ له‌ به‌ردىك، له‌سه‌ر چىايه‌ك له‌ بان به‌ردى كه‌ له‌سه‌رى
 هه‌موو به‌رده‌كانه‌وه بوو بانگى كرد: (ئەى نه‌وه‌ى عه‌بدولمه‌ناف، به‌راستى من ترسىنه‌رىكم، نموونه‌ى
 من له‌گه‌ل ئۆوه‌ وه‌ك پىاويك وايه، دوزمنى ديوه له‌ شوپىنكى به‌رزه‌وه‌ هاوار ده‌كات، ده‌ترسى ئه‌وانه
 پىش ئه‌و بگه‌وز و كاره‌ساتى پوويدات، بۆيه بانگ ده‌كات و هاوار ده‌كات -يا صبا‌حاه-).^۵ موسليم و
 نه‌سائيش پى‌وايه‌تيان كردووه.^۶ پاشان خواى گه‌وره‌ ده‌فه‌رموويت: ﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ﴾ واته:
 له‌ هه‌موو كارو فه‌رمانىكتدا خۆت به‌ خودا بسپه‌ره، چونكه‌ دۆست و پشتىوان و يارمه‌تى ده‌رو
 پارىزه‌رته‌ و قسه‌كانىشت سه‌رده‌خات ﴿الَّذِي يَرِنَاكَ حِينَ نَقُومُ﴾ واته‌ك چاوى لىته‌ و گرنگيت پىده‌دات،
 وه‌ك خواى گه‌وره‌ له‌ شوپىنكى ترده‌ فه‌رموويه‌تى: ﴿وَأَصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا﴾^۷، واته: ئارام بگه‌
 بۆ بپارى په‌روه‌ردگارت ئه‌وسا بىگومان تۆ له‌ زۆر چاودىرى ئىمه‌دايت. ئىبنو عه‌باس ده‌لى: ﴿الَّذِي
 يَرِنَاكَ حِينَ نَقُومُ﴾ ئه‌و خودايه‌ كه‌ تۆ ده‌بينى كاتىك هه‌له‌ده‌ستى بۆ نوێژ.^۸ عىكرىمه‌ ده‌لى: تۆ ده‌بينى له

^۱ احمد (۳۰۷/۱) فه‌رمووده‌يه‌كى سه‌حىحه‌.

^۲ فتح البارى (۶۰۹/۸)، مسلم (۱۹۳/۱)، تحفة الأحموزي (۲۹۶/۹)، النسائى فى الكبرى (۵۲۶/۶).

^۳ احمد (۱۸۷/۶) فه‌رمووده‌يه‌كى سه‌حىحه‌.

^۴ مسلم (۱۹۲/۱).

^۵ احمد (۶۰/۵) فه‌رمووده‌يه‌كى سه‌حىحه‌.

^۶ مسلم (۱۹۳/۱)، النسائى فى الكبرى (۴۲۳/۶).

^۷ طور (۴۸).

^۸ القرطبي (۱۴۴/۱۳).

کاتی مه لسان و پکوع و سوجه بردندا. ^۱ حه سن ده لی: ﴿الَّذِي يَرَبُّكَ حِينَ تَقُومُ﴾ واته: کاتی که به تنه
 خوت نویژ ده کی چاوی لیته. زه حاک ده لی: ﴿الَّذِي يَرَبُّكَ حِينَ تَقُومُ﴾ واته: له ناو جیگای خه وتن و له
 ناو خه لکدا چاوی لیته. ^۲ قه تاده ده لی: ﴿الَّذِي يَرَبُّكَ﴾ واته: چاوی لیته له مه لسان و دانیشتن له هموو
 مه لسو که وتیکندا. ^۳ قه تاده ده لی: ﴿الَّذِي يَرَبُّكَ حِينَ تَقُومُ ﴿۱۳۸﴾ وَتَقَبَّلَكَ فِي السَّجْدَيْنِ﴾ واته: له کاتی
 نویژدا به تنه چاوی لیته و له ناو کز مه لیشدا. ^۴ عیکریمه و عتای خوراسانی و حه سنی به سریش هر
 وایان گوتوه. ^۵ ﴿إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ واته: قسه ی بنده کانی ده بیست و ناگای له هات و چزیانه،
 وه ک خوی گوره له نایه تیکی ترده فرمویه تی: ﴿وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُوا مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ وَلَا تَسْمَعُونَ
 مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كَأَنَّ عَلَىٰ عَرْسِكَ شُهُودًا إِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ﴾. ^۶ واته: وه (نهی موحه مه د ﴿﴾) تو له هر
 مه بست و کاریکدا بیت وه هرچی له قورنان بخوینی و (نویه) هر کرده وه یه ک بکن بیگومان نیته
 به سه رتانه وه شایه تین و ناگادارین کاتیک ده پونه ناویه وه و پیوه ی خریکن.

﴿هَلْ أُنَبِّئُكُمْ عَلٰنَ مَن نَّزَّلَ الشَّيْطٰنَ ﴿۱۳۹﴾ نَزَلَ عَلٰی كُلِّ اٰنَاكٍ اٰثِيْرٍ ﴿۱۴۰﴾ يُلْقُوْنَ السَّمْعَ وَاَكْتَرٰهُمْ كَذِبًا ﴿۱۴۱﴾ وَالشُّعْرٰءُ يَلْمِئُهُمُ الضَّالُّوْنَ ﴿۱۴۲﴾ اَلَمْ تَرَ اَنَّهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ يَّهْمُوْنَ ﴿۱۴۳﴾ وَاَنَّهُمْ يَقُولُوْنَ مَا لَا يَفْعَلُوْنَ ﴿۱۴۴﴾ اِلَّا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا وَعَمِلُوا الصَّٰلِحٰتِ وَذَكَرُوا اللّٰهَ كَثِيْرًا وَاَنْصَرَفُوْا مِنْۢ بَعْدِ مَا ظَلَمُوْا وَسِعَعُوا ﴿۱۴۵﴾ الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا اٰى مُنْقَلَبٍ يَّنْقَلِبُوْنَ ﴿۱۴۶﴾﴾

وه لامدانده وی دروو ده له سه ی موشریکه کان

خوای گوره پیوی قسه ی ده کاته نو موشریکانه ی که وا ده زانن نو قورنانه ی که هاتوه بؤ
 پیغه مبه ر ﴿﴾ راست نیه و شتیکه هر خوی له خوی وه دروستی کردوه و هلی به ستوه. یانی
 جنزکه هاتوه بؤ لای و فیتری کردوه. خوای گوره هیش پاکو و راستی پیغه مبه ر ﴿﴾ پوون ده کاته وه
 بؤیان و دروو فیشالی نه وان به تال ده کاته وه و ناگاداریان ده کات که نه وه نو هیناویه تی مه قه و له

^۱ الطبري (۴۱۲/۱۹).

^۲ الدر المنثور (۳۳۰/۶).

^۳ عبد الرزاق (۷۷/۳).

^۴ الدر المنثور (۳۳۱/۶).

^۵ الطبري (۴۱۲/۱۹).

^۶ یونس (۶۱).

لایه ن خوداوه بقی هاتوه. فرمانی ئه وه وهی بۆ کردوه، فریشته یه که پیرۆ ئه مین و مهن بۆ میناوه، له وینه ی ئه وه شایه تانه نه، چونکه شه یاتین شایه نی ئه وه نین که قورئانی پیرۆرتان پیندا ره وانه بکریته و بۆشیان نه. به لکو شایه نی ئه وه فالجیه درۆزنانه که وه ک خۆیانن. بۆیه خوی گه وه فرمووه تی: ﴿ هَلْ أَتَيْتُمْ عَلَىٰ مَن نَزَّلَ الشَّيْطَانُ ﴿۳﴾ نَزَّلَ عَلَىٰ كُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ ﴾، واته: هه وائتان بده می شه ی تانه کان داده به زنه سه ر کی؟ داده به زنه سه ر هه موو که سینی درۆزی تاوانبار. ﴿ أَفَّاكٍ ﴾ یانی درۆزن، ﴿ أَثِيمٍ ﴾ به دغه پ له کردار، ئه وه که سه یه که شه یاتین ده چنه لایان له فالجیه کان و ئه وانه شی پیرۆه ی ئه وه درۆزن به دخو لاده رانه ده گردنه به ر، چونکه شه یاتینه کان خۆیان درۆزن و له پئی لاده رن ﴿ يُلْقُونَ السَّمْعَ وَأَكْتُرُهُمْ كِلْبُونَ ﴾ واته: گوئی ده گرن له ئاسماندا زۆریه یان درۆزن و وته یه که ده بیستن له شته نادیاره کان و سه د درۆی پۆه ده لکینن، پاشان ده یگه یه ننه دۆسته کانیان له مرۆف، ئه وانیش باسی ده که ن و خه لکی بڕوا به هه موو قسه کانیان ده که ن. به هۆی ئه وه ته نها قسه راسته وه که وه ریان گرتوه له ئاسمانه وه. فرمووده ی سه حیحیش له و باره یه وه هاتوه وه که ئه وه فرمووده ی بوخاری پڕویه تی کردوه له عائیشه وه (په زای خوی لی بیت) ده لی: خه لکی له باره ی فالجیه وه له پیغه مبه ر (ﷺ) یان پرس ی ئه ویش فرمووی: (ئه وانه هه یچ نین) واته متمان به قسه یان ناکریته. گو تیان: ئه ی پیغه مبه ری خوا (ﷺ) شتی وا ئه لئین راست ده رده چیت. پیغه مبه ر (ﷺ) فرمووی: (ئه و قسه یه راسته جنۆکه ده یدزی و ده یدا به گوئی دۆسته که یدا وه که ئه وه مامره ی - مریشک - گاره گار ده کات - مریشکی تر له خۆی کۆده کاته وه - یان وه که چۆن ئا و ده کریته ده فری شوشه و ده نگی دی، زیاتر له سه د درۆ له گه ل ئه وه قسه ئاویته ده که ن). دیسان بوخاری له ئه بوهره یره وه پڕویه تی کردوه ده لی: پیغه مبه ر (ﷺ) فرمووه تی: (وه خستی خودا فرمانی کی دا له ئاسماندا فریشته کان باله کانیان له یه که ده دن و سه ر داده نه وینن. مل که چ ده که ن - بۆ فرمایشته کانی -، وه که ئه وه وایه که زنجیریکی ئاسن له به ردیکی ساف بده ی - کاتی که ترسه که له دلایان ده رچوو -، ئه لئین: په روه ردگارتان چی فرمووه؟ ئه وانیش ئه لئین: حه قی فرمووه، هه رخۆی بلند و مه زنه، ئه وانه ی قسه ده دن گو تیان لییه. ئه وانه ی که قسه ده بن، ئا به م شیویه به سه ر یه کتره وه ن - سو فیان ده ستی له ته نیشته یه که داناو په نجه کانی له یه کتر ترازان د - ئه م قسه یه که ئه بیستیته ده یگه یه نیتته خواری خۆی، پاشان ئه وی تر ده یگه یه نیتته خواری خۆی، هه تا ده یگه یه ننه سه ر زمان ی ئه و جادوگه ره یان ئه و فالجیه. له وانه یه کریک پی پی بگات پی ش ئه وه ی بیگه یه نی، له وانه شه قسه که بگه یه نی پی ش ئه وه ی گره که پی پی بگات، له گه ل

فتح الباری (۵۴۵/۱۳)

ئو قسه‌ی‌دا سه‌د درؤ ده‌کات. ده‌وتریت نایا ئه‌وی پی نه‌گوتین له فلانه پۆژو فلانه پۆژدا، ئاوی نه‌گوت؟ خه‌لکی به‌هوی ئه‌و قسه‌ی‌ی که له ئاسمان گوتی لی بووه بپوای پینده‌کن. ته‌نا بوخاری پپوایه‌تی کردوه.^۱ بوخاری له عایشه‌وه (په‌زای خوی لی بیت) پپوایه‌تی کردوه ئه‌ویش له پیغه‌مبه‌روه (ﷺ) که فه‌رموویه‌تی: (فریشته‌کان له‌ناو هه‌ردا له باره‌ی شتیکه‌وه قسه ده‌کن له‌سه‌ر زه‌مین پپوده‌دات، شه‌یاتینه‌کان ئه‌و قسه‌یه‌ ده‌یسن، ده‌یدهن به‌ گوتی ئه‌و فالجیه‌دا، وه‌ک چۆن ئاو ده‌کریته‌ ناو ده‌فره‌وه ده‌نگی ده‌ی، سه‌د درؤی له‌گه‌ل هه‌لده‌به‌سن.^۲

وه‌لام دانه‌وی ئه‌وانه‌ی که نه‌لین پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) شاعیره

خوی گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿وَالشُّعْرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ﴾^۳ عه‌لی کورپی ئه‌بو ته‌لحه ده‌لی: له ئیبنو عه‌باسه‌وه یانی: خواته‌ناسان (شاعیره‌کان) ته‌نا گومرپایانی مرؤو جنۆکه شوینیان ده‌که‌ون.^۴ موجه‌یدو عه‌بدوپه‌حمانی کورپی زه‌یدی کورپی ئه‌سه‌له‌مو که‌سانی تریش هه‌ر وایان گوتوه.^۵ عیکریمه ده‌لی: دوو شاعیر قسه‌ی ناشیرینیان به‌یه‌کتری گوتوه - واته هه‌جوی یه‌کتریان کردوه - کومه‌لی خه‌لکی یارمه‌تی ئه‌میان داوه و کومه‌لیکی تر یارمه‌تی ئه‌ویان داوه، خوی گه‌وره‌ش ئه‌م نایه‌ته‌ی ناردوه: ﴿وَالشُّعْرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ﴾،^۶ پاشان خوی گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ يَهِيمُونَ﴾، واته: نایا نابینی که ئه‌وانه به‌هه‌موو دۆلۆ شیویکدا به‌سه‌رلایشیواری ده‌پۆن. عه‌لی کورپی ئه‌بو ته‌لحه ده‌لی له ئیبنو عه‌باسه‌وه له هه‌موو قسه‌یه‌کی بی هوده دم ده‌کوتن - واته هه‌رزه بیژی ده‌کن -^۷ زه‌حاک ده‌لی: له ئیبنو عه‌باسه‌وه له هه‌موو هونه‌ریکدا قسه ده‌کن.^۸ موجه‌یدو که‌سانی تریش هه‌رواده‌لین.^۹ ﴿وَأَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ﴾ واته: وه به‌پاستی ئه‌وانه شتیکه ده‌لین که خۆیان نایکن. عه‌وفی ده‌لی: له ئیبنو عه‌باسه‌وه: دوو پپاو له زه‌مانی پیغه‌مبه‌ردا (ﷺ) یه‌کیکیان له ئه‌نصاریه‌کان بوو ئه‌وی تریان له هۆزیکێ تر بوو، قسه‌یان به‌یه‌کرتی ده‌گوت، هه‌جوی یه‌کتریان

^۱ فتح الباری (۳۹۸/۸).

^۲ البغوی (۳۲۸۸).

^۳ الطبری (۴۱۶/۱۹).

^۴ الطبری (۴۲۰/۴۱۹/۱۹).

^۵ الدر المنثور (۳۲۳/۶).

^۶ الطبری (۴۱۷/۱۹).

^۷ الدر المنثور (۳۳۴/۶).

^۸ الطبری (۴۱۷/۱۹).

ده کرد، هر به یک‌یکیان کز مه‌لایک گومراو نه‌فامی مؤزده‌کمی له‌گه‌ل بوو، خوی گه‌ورده‌یش فهرمووی:

﴿وَالشُّعْرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ ﴿۳۱﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ يَهِيمُونَ ﴿۳۲﴾ وَأَتَّهَمُ يَقُولُونَ مَا لَا

يَفْعَلُونَ ﴿۳۳﴾، مه‌به‌ست به‌م نایه‌تانه نه‌ویه که پیغه‌مبیری خوا(ﷺ) نم قورئانه‌ی بقره‌وانه کراوه نه

فالجیوه نه شاعیریشه، چونکه ژیان و هه‌لسوکه‌وتی پیغه‌مبیر(ﷺ) زدر جیاوازو نه‌گونجاوه له ژیان و

حالی فالجی و شاعیر له گشت پوویه‌که‌وه. وه خوی گه‌ورده فهرمووی‌تی: ﴿وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي

لَهُ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْآنٌ مُّبِينٌ ﴿۳۴﴾، واته: نیغه نهو (موحه‌مد(ﷺ)) مان فییری شیعر نه‌کردووه و شعر

وتن شیایوی نهو نیو و نه‌ویه (موحه‌مد(ﷺ)) دهیلّی په‌ندو نامؤزگاری و قورئانی پووینه‌که‌وه‌ی

(پاستی)‌یه. وه ده‌فهرمووی‌تی: ﴿وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ قَلِيلًا مَا تُؤْمِنُونَ ﴿۳۵﴾ وَلَا يَقُولُ كَاهِنٍ قَلِيلًا مَا نَذْكُرُونَ ﴿۳۶﴾ نَبْرِيْلُ

مِن رِبِّ الْأَعْلَيْنِ ﴿۳۷﴾، واته: وه نم (قورئانه) قسه‌ی شاعیر نیه زدر کم برها ده‌هینن (به قورئان)، وه

قسه‌ی فالجی نیه زدر کم بیرده‌که‌نه‌وه، (نم قورئانه) نئیردراوه‌ته خواره‌وه له په‌روه‌ردگاری

جیهانیانه‌وه.

جیا‌کردنه‌وه‌ی شاعیرانی نیسلاّم

خوی گه‌ورده ده‌فهرمووی‌تی: ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ﴿۳۸﴾ موحه‌مدی کوپی نیسحاق

ده‌لی: له یه‌زیدی کوپی عبدالله‌ی کوپی قوسه‌یته‌وه له نه‌بو حسه‌نه‌وه، سالمی به‌پاد مه‌ولای ته‌میمی

داری، نه‌لی: وه‌ختی ﴿وَالشُّعْرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ ﴿۳۹﴾ هاته خواره‌وه حه‌سسانی کوپی سابت و عبدالله‌ی

کوپی په‌واحه و که‌عبی کوپی مالیک هاتن بقره‌لای پیغه‌مبیری خوا(ﷺ) ده‌گریان و ده‌یانووت: کاتیک

خودا نم نایه‌ته‌ی نارووه‌ته خوار زانیویه‌تی نیغه شاعیرین، پیغه‌مبیر(ﷺ) نم نایه‌ته‌ی تری

خوینده‌وه: ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ﴿۴۰﴾ واته: جگه له‌وانه‌یان بره‌ویان هیناوه و کرده‌وه

چاکه‌کانیان کردووه. فهرمووی: (نه‌وه نئیه‌ون) ﴿وَذَكِّرُوا أَنَّهُ كَثِيرٌ ﴿۴۱﴾ واته: وه یادو‌زیکری خویان زدر

کردووه. فهرمووی: (نه‌وه نئیه‌ون) ﴿وَأَنْصُرُوا مِنْ بَعْدِ مَا ظَلَمْتُمْ ﴿۴۲﴾، واته: وه توله‌ی خویانیان

کردووه‌ته‌وه له پاش نه‌ویه ستمیان لی‌کراوه. فهرمووی: (نه‌وه نئیه‌ون). نئینو نه‌بی حاتم و نئینو

۱ الطبری (۴۱۶/۱۹).

۲ یس (۶۹).

۳ الحاقه (۴۱-۴۳).

جه ریز ږیوایه تیان کردوه، له ږیوایه تی نیینو نیسحاقه وه. ^۱ به لآم هم سوره ته له مه که هاتوه، چون ده بیټ هوی هاتنه خواره وهی هم نایه تانهی (الشعراء) نه نساریه کان بن؟ همه جی تی ټیروانینه فرموده که یش له فرموده ی مورسه له (المرسل) پشتی پی نابه ستریت، والله اعلم. به لآم هم نیستسنايه - جیا کرده یه - شاعیره نه نساریه کان و شاعیره کانی تریش ده گرتتوه که له چرخه نه فامیدا قسه یان به نیسلام و موسلمانان گوتوه، پاشان په شیمان بوونه ته وه و گه پاونه ته وه و وازیان هیناوه له و قسانه و ناکاری چاکیان کردوه و زږیدی خودایان کردوه له باتی نه و قسه خراپانه ی که کردویانه، چونکه چا که کان خراپه کان لاده بات و ده شواته وه، پاشان ده ستیان کرد به پیا به لآدی نیسلام و موسلماناندا له جی نه و قسانه که به رامیه ر موسلمانان کردویان، وه عبدالله ی کوی زه بهری (الزهری) کاتی که موسلمان بو وتی:

يا رسول المليك ان لساني
راتق ما فتقت إذ أنا بود
إذ أجاري الشيطان في سن الا
سي، ومن مال ميله مثبور

وه هر به و شپوه یه نه بو سوفیانی کوی حاریسی کوی عبدالمطلب له و که سانه بوو که زږ دوژمنایه تی پیغه مبهری (ﷺ) ده کرد، که ناموزایشی بوو، زږ قسه ی به رامبه ر پیغه مبه ر ده کرد (ﷺ) به لآم دوی نه وهی که موسلمان بوو، هیچ که سیک نه بوو خوشه ویستر بیټ له لای له پیغه مبه ر (ﷺ) وه سفی پیغه مبهری ده کرد (ﷺ) دوی نه وهی که قسه ی به رامبهری کردبوو، بوه دوست و پشتیوانی پاش نه وهی که دوژمنایه تی کردبوو. خوی گه وره فرمویه تی: ﴿وَأَنْصَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا ظَلَمُوا﴾ نیینو عه باس ده لیت: وه لآمی نه و خوانه ناسانه یان ده دایه وه که قسه یان به خاوهن باوه ران گوتبوو. ^۲ موجهیدو قه تاده و که سانی تریش هر وایان گوتوه. وه که له فرموده ی سه حیددا هاتوه که پیغه مبهری خوا (ﷺ) فرموی به حسان: (قسه یان پی بیژه - عه یبه کانیان هه لآله -) یان فرمویه تی: (عه یبه کانیان هه لآله جویره نیلت له گال بیټ)، ^۳ نیمامی نه حمده له که عبی کوی مالیکه وه ږیوایه تی کردوه که به پیغه مبه ر (ﷺ) وتوه به راستی نه وهی که خودا نار دویوه تی له باره ی شاعیره کانه وه نار دویوه تی، پیغه مبهری خوا (ﷺ) فرموی: (بیگومان خاوهن باوه ر جیهاد ده کات - تیده کوشیت - به شمشیری و به زمانی، سویندم به و که سه ی گیانی منی به دهسته نه وهی

^۱ الطبري (۱۹/۴۲۰).

^۲ الطبري (۱۹/۴۲۰).

^۳ الطبري (۱۹/۴۱۹، ۴۲۰).

^۴ فتح الباري (۶/۳۵۱).

نه‌وانه - پتیا ن نه‌لین - وهك تیرباران (ایه).^۱ خوی گه‌وره ده‌فهرموویت: ﴿ وَسِعَعَلُّ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ ﴾ واته: وه نه‌وانه‌ی سته‌میان کردوه له‌مه‌ودوا ده‌زانن که چۆن گه‌پانه‌وه‌یه‌ک ده‌گه‌پتیه‌وه بۆ لای خوا دوی مردن. نه‌م نایه‌ته وهك نه‌و نایه‌ته وایه که ده‌فهرموویت: ﴿ يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعَذَرَتُهُمْ ﴾.^۲ واته: پۆژیک پاکانه‌کردنی بی‌باوه‌پان سوودیان پی ناگه‌یه‌نی. وه له‌فهرمووده‌ی سه‌حیحا هاتوه که پیغه‌مبهری خوا (ﷺ) فهرموویه‌تی: (ده‌تانت‌رسیم له‌ناهه‌قی کردن، چونکه ناهه‌قی کردن تاریک‌ستانه له‌پۆژی قیامه‌تدا).^۳ قه‌تاده ده‌لی: له‌م نایه‌ت‌دا: ﴿ وَسِعَعَلُّ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ ﴾ له‌ناهه‌قیکاران شاعیران یان غه‌یری نه‌وان ده‌گه‌رته‌وه.

ته‌فسیری سوره‌تی (الفمل)

له‌مه‌که‌که‌دا هاتوه‌ته‌خواروه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿ طَسَّ نِيكَ ءَايَتُ الْقُرْآنِ وَكِتَابِ تُبِينِ ﴿۱﴾ هُدًى وَبُشْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿۲﴾ الَّذِينَ يُعْمِلُونَ الصَّلَاةَ وَيُقِيمُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿۳﴾ إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ زَيَّنَّا لَهُمْ أَعْمَالَهُمْ فَهُمْ يَعْمَهُونَ ﴿۴﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ هُمْ سَوَاءُ الْعَذَابِ وَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمْ الْأَخْسَرُونَ ﴿۵﴾ وَإِنَّكَ لَتَلْقَى الْقُرْآنَ مِنْ لَدُنِّ حَكِيمٍ عَلِيمٍ ﴿۶﴾

نه‌م قورئانه‌پرنیسانده‌رو مزگینیده‌ره‌بۆخاوه‌نباوه‌پان وله‌لایه‌ن خودای مه‌زنه‌وه په‌وانه‌کراوه، خوی گه‌وره ده‌فهرموویت: ﴿ طَسَّ ﴾ له‌سه‌ره‌تای سوره‌تی به‌قه‌رده‌ا باسی نه‌م بیتانه‌مان کرد، ﴿ تِلْكَ ءَايَتُ الْقُرْآنِ وَكِتَابِ تُبِينِ ﴾ نه‌مانه نیشانه‌کانی قورئانن و کتیبیکی پوون و ناشکران، ﴿ هُدًى وَبُشْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ ﴾ واته: به‌هوی نه‌م قورئانه‌وه پی نیشان دراوه و مزده‌یش دراوه به‌وانه‌ی که بپوایان پی میناوه و شوینی که وتوون و به‌پاستیان زانیوه و کاریان کردوه به‌وه‌ی تیایدا هاتوه، ﴿ الَّذِينَ يُعْمِلُونَ الصَّلَاةَ وَيُقِيمُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴾ واته: نه‌وانه‌ی که نوپژه‌ه‌فرزه‌کان ده‌که‌ن و نه‌و زه‌کاته‌یش له‌سه‌ریان واجبه‌ده‌یده‌ن و بپوای ته‌واویان به‌پۆژی دوابی و زیندووبوونه‌وه هه‌یه‌پاش مردن و به‌ته‌مای پاداشتی کرده‌وه‌کانیانن له‌چاکه و خراپه و باوه‌پیشیان به‌به‌ه‌شت و جه‌نم هه‌یه،

^۱ احمد (۲۸۷/۶) فهرمووده‌یه‌کی سه‌حیحه.^۲ الغافر (۵۲).^۳ احمد (۱۰۶/۲) فهرمووده‌یه‌کی سه‌حیحه.

وهك خواى گه‌وره فه‌رموویه‌تی: ﴿قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَشِفَاءً وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ فِي
 آذَانِهِمْ وَقْرٌ﴾^۱، واته: (ئەى موحه‌مد ﷺ)) بلى: قورئان بۆ كه‌سانى باوه‌ريان پىنى ميناوه پىنه‌رو
 چاره‌سه‌رى گومانه وه ئه‌وانه‌ى باوه‌رى پى نايه‌نن له گوياندا گرانى وه كه‌پى هه‌يه (له بيستنى حه‌ق).
 وه فه‌رموویه‌تی: ﴿بَلْسَانَكَ لِنَبَشْرِ بِهِ الْمُتَقِينَ وَنَذِيرٍ بِهِ قَوْمًا لُدًّا﴾^۲، واته: تا مژده‌ى پى بده‌ين
 به پاريزكاران وه له خوا ترسان وه ئه‌و كه‌سانه‌ى پى بترسينى كه به سه‌ختى دزايه‌تى (خوا و پىغه‌مه‌بر
 و دين) ده‌كه‌ن. بۆيه ليزه‌دا فه‌رموویه‌تی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ﴾^۳، واته: ئه‌وانه‌ى كه به‌ويان به
 پڙى دوايى نيه وه دزائن پووده‌دات، ﴿زَيَّنَّا لَهُمْ أَعْمَالَهُمْ فَهُمْ يَعْمَهُونَ﴾^۴، واته: ئه‌و زيان وه
 هه‌لسوكه‌وته يانمان له به‌ر چاوشيرين كردوون و بويان پازاندوونه‌ته‌وه وه مؤله‌تمان داون هه‌تا له گومرايى وه
 سه‌رلى شيوايى خوياندا بين و بچن، ئه‌مه‌ش پادا‌شتى ئه‌و بيباوه‌ريه‌يانه له پڙى دواييدا، وهك خواى
 گه‌وره له شوينىكى تردا فه‌رموویه‌تی: ﴿وَنَقَلِبُ أَقْدِمَهُمْ وَأَبْصَرَهُمْ كَمَا لَوْ يُؤْمِنُوا بِهِ أُولَئِكَ سَاقُونَ﴾^۵، واته:
 وه (كاتى هاتنى موعجيزه‌كان) دل و چاويان وه‌رده‌گيرين و لاده‌دين (له باوه‌په‌نيان) هه‌روهك له
 سه‌ره‌تاوه به‌ويان به قورئان نه‌هيتا. ﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ لَهُمْ سُوءُ الْعَذَابِ﴾^۶، واته: ئه‌و كه‌سانه سزاي سه‌خت
 ده‌درين له دنيا وه له‌پڙى قيامه‌تدا، ﴿وَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمْ الْآخَسِرُونَ﴾^۷، واته: جگه له‌وانه له پڙى
 مه‌حشه‌ردا خه‌لكى تر توشى زيانى مالى و گيانى نابن - واته: له پڙى دواييدا هه‌رئه‌وان په‌نجه‌پڙن -
 خواى گه‌وره ده‌فه‌رموويت: ﴿وَلَنُكَفِّرَنَّ﴾^۸، واته: توئەى موحه‌مد ﷺ) فه‌تاده ده‌لى: ﴿لَنُلْقِيَنَّ﴾^۹، واته:
 وه‌رده‌گرى ﴿الْقُرْآنَ مِنَ لَدُنِّ حَكِيمٍ عَلِيمٍ﴾^{۱۰}، واته: ئه‌م قورئانه له لايه‌ن كارزانيكى زۆر زاناوه، واته:
 كارزانه له ئه‌مرو نه‌هيدا زانبارى ته‌واوى هه‌يه له هه‌موو شتىكدا گه‌وره وه بچوك و ديارو ناديار، هه‌رچى
 ئه‌و فه‌رمووى هه‌ر ئه‌وه پاسته، هه‌ر بپيارى ئه‌ويش پڙك و پاست و ته‌واوه. وهك له نايه‌تىكى تردا
 فه‌رموویه‌تی: ﴿وَوَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ﴾^{۱۱}، واته: وه فه‌رمان و ته‌ى
 په‌روه‌ردگارت ته‌واو بووه وه به ئه‌نجام گه‌يشت به پاستى و دروستى كه هه‌چ كه‌س ناتوانى بپيارو
 و ته‌كانى بگوى.

^۱ فصلا (۴۴).

^۲ مريم (۹۷).

^۳ الانعام (۱۱۰).

^۴ الانعام (۱۱۵).

﴿إِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِأَهْلِيهِ إِنِّي آنستت نارا سائىك منھا بعبّر أو آاتىكم بشهاب قبىر لملكو تصطلوت ﴿۷﴾ فلما جاءها نودى أن بورك من في النار ومن حولها وسبحن الله رب العالمين ﴿۸﴾ ي موسى إنهم أنا الله العزيز الحكيم ﴿۹﴾ وآلى عصاك فلما رآها تهتز كأنها جان ولى مديرا ولم يعقب ي موسى لا تخف إني لا يخاف لدى المرسلون ﴿۱۰﴾ إلا من ظلم تر بدّل حسنا بعد سوء فإني عفور رحيم ﴿۱۱﴾ وأدخل يدك في جيبك تخرج بيضاة من غير سوء في تسع آيات إني فرعون وقوموه إنيهم كانوا قوما فاسقين ﴿۱۲﴾ فلما جاءتهم آياتنا مبصرة قالوا هذا سحر مثير ﴿۱۳﴾ وحمدوا بها وأستيفنتها أنفسهم ظلما وعلوا فانظر كيف كان عقبة المفسدين ﴿۱۴﴾

به سهرهاتى موسى (سه لاسى خواى لى بيت) وپاشه روى فيرعون

خواى گوره ده فهرمويت به پتفه مبره كه سى خوى موحه مد ﴿﴾ و وه بىرى دينتته وه كه موسى (سه لاسى خواى لى بيت) چى به سهرهات كاتى كه هلى بزاردو وتوويى له گه ل كردو نو نيشانه مه زنانه شى خه لات كرد كه زدر گرنكو دوژن به زين بوو، ناردى بى سر فيرعون و داروده سته كه سى، به لام فيرعون و شوينكه وتوانى برهوايان پى نه كردو سه رپنجيبان كرد، خويان به زل ده زانى و شوره ببيان لى ده هات كه شويتى بكون و مى بدهنى، خواى گوره ده فهرمويت: ﴿إِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِأَهْلِيهِ﴾ واته: وه بىرى خوتى بينه نو هى موحه مد ﴿﴾ وه ختى موسى به خويى و خيزانه كه يوه به شه و كه وتنه پى و پبيان لى تيك چوو، له شه ويكى تاريخى نوته كا، موسى چاوى كه وت به ناگريك له ته نيشت كيوى تور، واته: ناگريكى بينى شه وقى ده داو بليسه سى ده هات گوتى به خيزانى: ﴿إِنِّي آنستت نارا سائىك منھا بعبّر﴾ واته: ناگريكم لى دياره ده چم به ره و نو ناگره به لكو هه واليكتان بى بينم ﴿آو آاتىكم بشهاب قبىر لملكو تصطلوت﴾ واته: يان چلوسكيكى لى دينم خوتانى پى گه رم بكه نه وه، نه وه سى موسى گوتى هه روا ده رچوو هه واليكي گرنكو پهوناكيه كى زدر مه زنى هينا، بويه خواى گوره ده فهرمويت: ﴿فلما جاءها نودى أن بورك من في النار ومن حولها﴾، واته: نينجا كاتى موسى گه يشته لاي ناگره كه بانگى ليكرا: په ريز بووه نو كه سه سى له ناو ناگره كه دايه و نه وه ش به ده ورى دايه. يانى كاتيك موسى هات و نزيك بووه وه په وداويكى زدر مه زنو گرنكى بينى، بينى ناگريك له دره ختيكى سه وزه وه به رز ده بيتته وه، هه تا بيت ناگره كه زياتر په ره ده سينتت، دره خته كه ش هه ر زياتر سه وزو جوان ده بيتت، پاشان سه رى به رز كرده وه بينى پهوناكيه كه خوى گه ياند بووه ناسمان، نيبنو عه باسو كه سانى تريش نه لئين: نه وه ناگر نه بووه به لكو پهوناكيه ك بووه ده دره وشايه وه، وه له په وايه تيكي تر دا هه ر له نيبنو عه باسه وه

ده لئی: پوونانکی په روه ردگاری جیهان بووه.^۱ موسا (سهلامی خوی لئی بیت) تیرپامو سه ری سوپما له وهی که چاوی پئی که وت ﴿تُوْرِيْ اَنْ بُوْرِكَ مَنْ فِي النَّارِ﴾ بانگ کرا ﴿بُوْرِكَ﴾ ئیبنو عه باس ده لئی: پیروزه نه وهی که له ویدایه.^۲ ﴿وَمَنْ حَوْلَهَا﴾ ئیبنو عه باسو عیکریمه و سه عیدی کورپی جو به یروحه سه نه و قه تاده ده لئین: واته: له فریشته کانیش.^۳ واته: نه و فریشتانه ش که له و دهورن هر پیروزن ﴿وَسُبْحٰنَ اَللّٰهِ رَبِّ اَلْعٰلَمِیْنَ﴾ واته: پاک و بیعه بیبی بؤ په روه ردگاری جیهان، که هر چی مه یلی لئی بی ده یکتا، هر چی دروست کراوه کانی هیه، هچی له و ناچی و ناشتوانن پییدا راپگن، هر خوی بلندو مه زنه، هچ شتیکی له وینهی دروستکراوه کانی ناچیت، ناسمانه کان و زه مینش پییدا راناگن، به لکو خودایه کی ته نیای جینازو بینیازه پاک و بی عه یبه و هاویننه ی نیه له بوونه و دردا. ﴿يٰمُوسٰی اِنَّهُ اَنَا اللّٰهُ الرَّحِیْمُ الْحَکِیْمُ﴾ خوی گوره موسای ناگادار کرد که نه و که سه ی و تووپیژی له گه ل ده کات په روه ردگاری خویته ی، نه و خودایه ی که به ده سه لاته، توانا ده دات به هم موو شتیک و بالاده ستو زالیشه به سه رییدا، کارزانه له کردارو گفتاریدا. پاشان ده فهرموویت: ﴿وَاٰتٰی عَصٰکَ﴾ خوی گوره فهرمانی پیکر که عه ساکه ی له ده ستی فریدا پیشانی بدا وه که به لگه یه کی پرون که هر خدا خاوه نی ده سه لاتی ته واره به سه ر هم موو شتیکدا. کاتیک موسا گاجونه که ی فریدا به ده ستی خوی، له پر بووه ماریکی نؤر گوره ی ترسناک و توندو تیژ به سه ر زه ویدا ده خشا، بؤیه خوی گوره ده فهرموویت: ﴿فَلَمَّا رَاَهَا تَهَزَّ کَاْتَهَا جَاْنٌ﴾ واته: ئینجا کاتیک بینی وه که تیره مار ده جولیت، ﴿جَاْنٌ﴾ جوریکه له مار، که نؤر خیرایه و نؤریش ده جولیت، کاتیک موسا نه وهی به چاوی خوی دی، ﴿وَلٰی مُدْرِکًا وَّلّٰی یَمُقَبْ﴾ پای کردو لای نه کرده وه له ترسا، ﴿یٰمُوسٰی لَا تَخَفْ اِنِّیْ لَا یَخَافُ لَدَیَّ الْمُرْسَلُوْنَ﴾ واته: نه ی موسا له وه مه ترسه که ده یبینی بیگومان پیغه مبه ران لای من ناترسن. من ده مه وی هه لتبزیروم و بته کم به پیغه مبه ریکی ری نیشاندور. وه ده فهرموویت: ﴿اِلَّا مَنْ ظَلَمَ فُرُّ بِدَلِّ حُسْنًا بَعْدَ سُوْرٍ فَاِنِّیْ غَفُوْرٌ رَّحِیْمٌ﴾ واته: بیجگه له که سیک که سته می کردبیت پاشان خرابه یه کی گوربیت به چاکه نه وه به راستی من لیبورده ی به به زیم، نه م ئیستسنای مونقه تیعه (استثناء منقطع) مزگینیه کی مه زنی تیدایه بؤ مرؤف، نه گه ر که سیک کاریکی خرابی کردبیت پاشان وازی لیبنیت و په شیمان بیته وه و بگه پتته وه بؤ لای

^۱ الطبري (۴۲۸/۱۹).

^۲ الطبري (۴۲۸/۱۹).

^۳ الطبري (۴۲۹/۱۹)، والمحرد الوجيز (۲۵۰/۴)، الدر المنثور (۳۴۱/۶).

خوای گهره و تهویه بکات، خوای گهره تهویه لی قبول ده کات وه که فرمویه تی: ﴿وَلَقَدْ لَعْنًا لِمَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدَى﴾^۱، واته: وه به پاستی من زور لیبور دوم له و که سهی تهویه کردبیت و باوه ری هینابیت و کردهوی چاکی کردبیت پاشان بردهوام بوویت له سر نهو ریپانه. وه فرمویه تی: ﴿وَمَنْ يَمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ، ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدِ اللَّهَ غَفُورًا رَحِيمًا﴾^۲، واته: وه هر که سیک کردهویه کی خراب بکات یان ستم له خزی بکات پاشان داوی لیخوشبون له خوا بکات ده بینیت خوا لیبوردهی میهره بانه. نایهت له م بارهیه وه نیجگار زوره، خوای گهره ده فرمویه تی: ﴿وَأَدْخَلَ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ تَخْرُجُ بِيضًا مِنْ غَيْرِ سُوءٍ﴾^۳، نه میش به لگه کی پوون و نیشانه کی تره له سر توانای مرنی خوای خاوهن ده سهلات که مهیلی له هر شتیک بیت دهیکات و پاستی نهو که سهی که موعیزه کی بؤ وه دی ده هینیت - چونکه خوای گهره فرمانی به موسا کرد که دهستی بخاته ناو باخهلی کراسه کی، کاتیک دهستی دهخاته باخهلی و دهری ده هینیت، سپی ده کاته وه و پرشه دی وه مانگ دهره و شیته وه وه که ههره بریسکه شهوق ده داته وه. ﴿فِي تَسْعِ آيَاتِكَ﴾^۴ واته نه مه دوو به لگه له تو به لگه کی که کردومه به نیشانه و پیم داوی، ﴿إِلَى رُوعِنَ وَقَوْمِهِمْ كَأَنَّهُمْ قَوْمًا فَيَقِينُ﴾^۵ بؤ فرعه ون و داروده سته کی، که نه وانه گه لیکی بی گویی نافه رمانن، نه مه نهو تو به لگه یه که خوای گهره له نایه تیکی تردا فرمویه تی: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى تِسْعَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ﴾^۶، واته: وه سویند به خوا به پاستی به خشیمان به موسا تو موعیزه ی پوون ناشکرا. که له پیشه وه باسی لیکرا له شوینی خویدا ﴿فَلَمَّا جَاءَهُمْ آيَاتُنَا مُبْصِرَةً﴾^۷ واته: کاتیک به لگه پوون و ناشکرا دیاره کانی نیه یان بؤ هات، ﴿قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُبِينٌ﴾^۸ گوتیان نه مه جادویه کی ناشکرایه مه به ستیان نه وه بوو که به جادوه کانی خویان به رامبه ری بوهستن، به لام به سر خویاندا شکایه وه، سه رشور بوون و تیکشکان، ﴿وَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنفُسُهُمْ﴾^۹ واته: گومانیان نه بوو که له لایه ن خوداوه یه و پاسته به لام ناهه قی و لوت به رزیان ریگی بی نه دهدان دانی پیدا بنین بویه حاشایان لی ده کرد، ﴿ظُلُمًا وَعُتُورًا﴾^{۱۰} واته: سروشتی شهیتانی زال بوو به سر یاندا سته مکار بوون و خویان به زل ده زانی و شوینی مهق نه ده که وتن بویه خوای گهره

^۱ طه (۸۲).

^۲ النساء (۱۱۰).

^۳ الاسراء (۱۰۱).

ده فہرموویت: ﴿فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ﴾ واتہ: نہی موحمہ مد(ﷺ) پروانہ و سہیری پاشہ پڑوی تہ وان بکہ چون خودا قہی کردن و ہم مووی خنکاندن لہ بہرہ بہ یانیکدا، مہ بہ ست لہم باسہ تہ وہیہ خوای گہ ورہ دہ فہرموویت نہی تہو کہ سانہی ہوا ناہینن بہ موحمہ مد(ﷺ) و حاشا دہ کن لہ وہی کہ بوی ہینان لہ لایہن خودا وہ، بترسن تہ وہی کہ بہ لایہ کی لہ وہ خرابترتان بؤ بیت، چونکہ موحمہ مد(ﷺ) مزنترو بہریتزترہ لہ موسا (سہلامی خوای لی بیت) بہ لگہ کانیشی بہ ہیتزترہ لہ بہ لگہ کانی موسا (سہلامی خوای لی بیت)، بہ ہوی تہو بہ لگانہی کہ خودا لہ بارہیہ وہ داویہ تی کہ نیشانہی بوونی خوہی تی و پڑہوشتہ کانہی تی و تہو مژدانہش کہ پیغہ مہبران لہ پیغہ وہ داویانہ لہ بارہیہ وہ و ہرگرتنی پیمان لہ سہری بوی لہ لایہن پڑہورہ دگارہیہ وہ.

﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَ الْاِحْمَدُ لِلّٰهِ الَّذِي فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ ﴿١٥﴾ وَوَرِثَ سُلَيْمٰنُ دَاوُدَ وَقَالَ يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ عَلِمْنَا مَنَظِيقَ الطَّيْرِ وَاَوْتَيْنَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ اِنَّ هٰذَا هُوَ الْفَضْلُ الْمُبِيْنُ ﴿١٦﴾ وَحٰشِرَ اِسْلِيْمٰنَ جُوْدُهُ مِنَ الْجِنَّ وَالْاِنْسِ وَالطَّيْرِ فَهُمْ يُوزَعُوْنَ ﴿١٧﴾ حَتّٰى اِذَا اَتَوْا عَلٰى وَاوَالْتَمَلَّ قَالَتْ نَمَلَةٌ يٰٓاَيُّهَا الْاَسْمَلُ اَدْخُلُوْا مَسٰكِنَكُمْ لَا يَحْطَمَنَّكُمْ سُلَيْمٰنُ وَجُوْدُهُ وَهُرُّ لَا يَشْعُرُوْنَ ﴿١٨﴾ فَنَبَسَرَّ سَاحِكًا مِّنْ قَوْلِهَا وَقَالَ رَبِّ اَوْزِعْنِيْ اَنْ اَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِيْ اَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَاٰلِدِيْكَ وَاَنْ اَعْمَلَ صٰلِحًا تَرْضٰهُ وَاَدْخِلْنِيْ بِرَحْمَتِكَ فِيْ عِبَادِكَ الصّٰلِحِيْنَ ﴿١٩﴾

خوای گہ ورہ باسی تہو ہم موو بہ ہرہیہ دہ کات کہ پشتویہ تی بہ سہر بہ ندہ و پیغہ مہبری خویدا کہ داود و سولہ پیمان کورپہ تی (سہلامی خوایان لی بیت) تہو بہ ہرہ چاک و زانیاریہ کہ کم وینہ و پڑہوشتہ جوانانہی کہ بہختہ و ہری دنیا و دوا پڑیشی وہ دہ ست ہینابو بؤیان، خواہنی شکو دہ سہلاتی تہوا لہ دنیا داو پیغہ مہبریہ تی و پیمانیش بؤ ناین پڑہوری و پڑہامندی خودا لہ قیامہ تدا بؤیہ خوای گہ ورہ دہ فہرموویت: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَ الْاِحْمَدُ لِلّٰهِ الَّذِي فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ﴾، واتہ: سویند بہ خوا زانستمان بہ داود و سولہ پیمان بہ خشی ہر دو کیان و تیان: ہم موو سو پاس و سہ نایہ بؤ تہو خواہی کہ پڑی داوین بہ سہر زور لہ بہ ندہ باوہرہ دارہ کانیدا. پاشان دہ فہرموویت: ﴿وَوَرِثَ سُلَيْمٰنُ دَاوُدَ﴾ واتہ: سولہ پیمان بوہ میراتگری داودی باوکی لہ دہ سہلات و پیغہ مہبریشدا، مہ بہ ست پئی میراتگری مال و سامان نیہ، خو تہ گہر وا بوویہ تہم میراتگریہ تاییہ تہ دہ بوو بؤ سولہ پیمان لہ نیوان ہم موو کورپہ کانیدا، کہ داود سہد خیزانی ہہ بوو، بہ لگو مہ بہ ست بہو میراتگریہ دہ سہلاتی دنیا و پیغہ مہبریہ تی بوو، چونکہ پیغہ مہبران مالیان بہ میرات نابریت وہ پیغہ مہبری خوا(ﷺ) فہرموویہ تی: (تیمہ کومہ لی پیغہ مہبران میراتمان لی نابریت تہ وہی بہ جئی دہ ہیلین

سه دهه قهیه)؛ **﴿وَقَالَ يَتْلِيَهَا النَّاسُ عُثْمَانُ مَطِيطُ الطَّيْرِ وَأُوَيْدَانَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ﴾**، واته: سوله ایمان وتی نهی
 خه لکینه فیری زمانی بالنده کان کراوین وه له هه موو شتیکنان پیدراوه. یانی سوله ایمان باسی نهو
 بههرانه دهکات که خودا پیتی بهخشیوه، لهو هه موو دهسه لات و جینشینه مهزته، نه وه بوو مرفو
 جنوکه و بالنده کان پام کرابوون بژی و به رفه رمانی بوون، زمانی په له وه رو (مه ل) و گیانه وه ره کان فیر
 کرابوو که نه مه شتیگ بوو به هیچ که سیک نه درابوو، نه وهی که نیمه لئی به ناگا بین و خوی که وره
 باسی کردبیت بؤ پیغه مبه ره کهی **﴿سَلَامٌ﴾**، خوی پاک و بیعیب سوله ایمانی فیری نه وه کردبوو له زمانی
 بالنده کانی ناسمان بگات، وه فیری زمانی گشت گیانه وه ری کردبوو به جیاوانی هه موو چوره کانی وه
 بؤیه وه که خوی که وره دهه رفه موویت رایگه یاندوه که: **﴿عَلِمْنَا مَطِيطُ الطَّيْرِ وَأُوَيْدَانَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ﴾** یانی له
 نهو شتانهی که پتویست بیت بؤ کاری فرمانپه وایی **﴿إِنَّ هَذَا هُوَ الْفَضْلُ الْمُمِينُ﴾** واته: نه مانه
 هه مووی پیزی خودایه به سهر نیمه وه و دیارو ناشکرایه. خوی که وره دهه رفه موویت: **﴿وَحُسْرٍ لَسَلِيمَنَ
 جُنُودَهُ مِنْ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ وَالطَّيْرِ فَهَمْ يُرْضُونَ﴾** واته: سوله ایمان له شکره کهی کل کرده وه که پیک هاتبوو له
 جنوکه و مرفو بالنده به پیز وه ستابوون و خوی له پیش خه لکه که وه بوو به قه درو پیزیکی ندره وه،
 خه لکه که له پشتیه وه به پیز ده جوون و جنوکه ش به دوی نه واندا به هه مان شیوه بالنده کانی ش له لای
 سه ری وه بوون، له کاتی که رمادا به باله کانیان سیتیبه ریان بؤ ده کرد، **﴿فَهَمْ يُرْضُونَ﴾** به پیز
 ده وه ستان و کهس پیشی که سی تر نه ده که وت و هر که سه و شوینی خوی بؤ دیاری کرابوو، مواهید
 ده لی: له سهر هه موو پیزی که سیک دنا ربوو سه ریبه رشتی ده کرد، هه تا که س پیشی که س نه که ویت و له
 پیز لانه دن، وه که چون فرمانپه وایی نه مپ پیتی هه لده سن^۱. **﴿حَتَّىٰ إِذَا تَوَّأَ عَلَيَّ وَإِذَا أَلْمَلْتُ﴾** واته:
 وه ختی سوله ایمان له که ل له شکرو سه ریبه کانیدا له به رده م دولی میرووله کانداهه پویشت و تیده په پی
﴿قَالَتْ نَمَلَةٌ يَتْلَاهَا النَّمْلُ ادْخُلُوا مَسْكِنَكُمْ لَا يَحْطَمَنَّكُمْ سُلَيْمَنُ وَجُنُودُهُ وَهَرَّ لَا يَشْعُرُونَ﴾ واته:
 میرووله به که وتی: نهی میرووله کان برونه ناو ماله کانی خوتان (کونه کانتان) با سوله ایمان و له شکره کهی
 نه تا جلیقینن (له ژیر پیاندا) له کاتی که ناوان هه ست ناکن. سوله ایمان گوئی له قسه کانی بوو
 (سه لامی خوی لی بیت)، **﴿فَبَسَّسَ صَاحِبُكَ مِنْ قَوْلِهَا وَقَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ
 وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ﴾**، نینجا سوله ایمان زه رده خه نهی کی کرد له قسهی نهو میرووله و

^۱ تحفة الأحوزي (۲۲۴/۵) فه رموده به کی سه حیجه.

^۲ الطبري (۵۰۰/۱۹، ۵۰۱).

وتی: ئەی پەرەردگارم وام لێ بکە سوپاسی ئەو بەهراوەت بکەم که پیت بەخشیوم لەوانە: فێربوونی زمانی بالندەو گیانەوهران، وە ئەو بەهراوەتی که بە دایک و باجەت بەخشیوه و بە موسلمانە و دەبی میناوه و بپوایان پێ میناوی ﴿وَأَنْ أَمَلَّ صَالِحًا تَرْضَاهُ﴾ واتە: وابکە ئاکاریک که تۆ پیت خۆشه ولێی پازیت بە جیتی بهیننم، ﴿وَأَذِّنْ فِي مَعْبَدِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ﴾ واتە که وەختی گیانە دەکتیشی بەگەینی بە عەبدە چاکە کانت ئەوانە ی که دۆستی خۆن.

﴿وَتَقَدَّمَ أَطِيرًا فَقَالَ مَالِي لَأَرَى الْهُدُودَ أَمْ كَانَ مِنَ الْغَائِبِينَ ﴿۱۰﴾ لَأَعَدِّتُهُ عَذَابًا شَدِيدًا أَوْ

لَأَذْبَحَنَّهُ أَوْ لِيَأْتِيَنَّ بِسُلْطَنٍ مُّبِينٍ ﴿۱۱﴾﴾

دیارنەبوونی پەپوسولە یمانە

موجاهیدو سەعییدی کۆپی جو بەیرو کەسانی تریش گوتویانە: لە ئیبنو عەباس و غەیری ئەمیشووه: پەپوسولە یمانە ئەندازیار بووه -مهندس- ناوی پیشانی سولە یمان دەدا وەختی لە جۆلە وانیه کدا بووایه پتووستی بە ئاو بوایه، دەگەرا بۆ ئاو بۆی لە ژێر زەمیندا، وە ک چون کە سێک لە سەر زەمیندا شتێ دەبینی، دەیزانی ئەو ئاوه چەندی لە سەر زەمینە وە دووره، شویتە کە ی پیشان دەدا و دیاری ئەکرد، سولە یمانیش (سەلامی خۆی لێ بیت) فەرمانی دەدا بە جێت کە کان ئەو شویتە هەلکۆلن هەتا ئەو ئاوه لە ناویدا دەردەکەوێت، پۆژیک سولە یمان لە جۆلە وانیه کدا بوو، بالندەکانی بە سەرکەدووه، پەپوسولیمانە ی بەرچاوە نەگوت. ﴿وَتَقَدَّمَ أَطِيرًا فَقَالَ مَالِي لَأَرَى الْهُدُودَ أَمْ كَانَ مِنَ الْغَائِبِينَ﴾ واتە: چاوی بە بالندەکاندا گێرا فەرمووی: چیه پەپوسولیمانە نابینم، نایا خۆی شار دۆتووه؟ پۆژی عبدالله ی کۆپی عەباس لە بارە ی پەپوسولیمانە وە ئەدوا، لە ناو ئەو خەلکە کدا پیاویکی خەوارچی -ناوی نافعی کۆپی ئەزەق بوو- نۆر پەخنە ی لە ئیبنو عەباس دەگرت، وتی بە ئیبنو عەباس: بوهسته ئەمرۆ سەرکەوتوو نەبووی - ژێرکەوتوو بووی - گوتی: بۆچی؟ گوتی: تۆ باسی پەپوسولیمانە دەکە ی که لە ژێر زەمیندا ئاو دەبینی کە چی مندال دانەوێلە دەکاتە ئاو داویکە وە و خۆلی دەکات بە سەردا و پەپوسولیمانە دیت بۆ ئەوه ی دانەوێلە کە بخوات دەکەوێتە داویکە وە مندالە کە دەیکریت، ئیبنو عەباس گوتی: ئەگەر لە بەر ئەوه نەبووایه ئەم پیاوه دەپواو ئەلی: پەخنە م گرت لە ئیبنو عەباس، منیش وە لایم نەبووه بۆی وە لایم نەدەدایه وە. پاشان پێی گوت: (ویحک إنہ إذا نزل.القدر عمي البصر و ذهب الحزن) واتە: ئە ی هاوار بۆ تۆ، کاتی که بپاری خودا دابەزی چا و کۆیر دەکات و خۆ لادانیش نامینێ، نافعی گوتی: سویند بە خوا هەرگیز جارێکی تر مشت و مپت لە گەل ناکەم

له هیچ شتیکدا له باره ی قورئانه وه. ^۱ خوی گوره دهفه رموویت: ﴿لَاعْلَبْتَهُ عَدَابًا شَدِيدًا﴾ واته: سویند به خوا سزایه کی به تینی ددهم، نه عمهش ده لی: له مینهالی کوپی عمره وه نه ویش له سه عده وه و نه ویش له نیبوعه باسه وه نه گپرتیه وه: سزادانه که یانی: په ره که ی لی ده کاته وه. ^۲ عبدالله ی کوپی شه داد ده لی: دهره یانی په ره کانی و له بهر خور دانانی. ^۳ زوریک له زانایانی پیشینه شه لاین: په پ لیکردنه وه له بهر خور دانانی تا میروولی زور بچوک و گوره کانیش بیخون، ﴿أَوْ لَا أَذِجْتَهُ﴾ یان ده یکوژم ﴿أَوْ لِيَأْتِيَنَّ بِسُلْطٰنٍ مُّبِينٍ﴾ یان نیشانه یه کی دیارو ناشکرام بق بیینی، سوفیانی کوپی عویینه و عبدالله ی کوپی شه داد، ده لاین: کاتیک که په پوسلیمانه هاته وه مه له کان بییان گوت: چی دوی خستی؟ سوله یمان خوینی چه لال کردوی، واته: ده وکوژیت، په پوسلیمانه گوتی: نایا مه رجی دانه اوه، گوتیان: به لی: گوتی: ﴿لَاعْلَبْتَهُ عَدَابًا شَدِيدًا أَوْ لَا أَذِجْتَهُ أَوْ لِيَأْتِيَنَّ بِسُلْطٰنٍ مُّبِينٍ﴾ په پوسلیمانه گوتی: که واته بزگارم بووه.

﴿فَمَكَتَ غَيْرَ بَعِيدٍ فَقَالَ أَحَطْتُ بِمَا لَمْ مَحْطُ بِهِ وَحِجَّتِكَ مِنْ سَبِّ بَنِي يَعْقِبَ ۝۱۳﴾ اِنِّی وَجَدْتُ اَمْرًا تَبْلٰغَهُمْ وَاُوتِيتَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ وِلٰمًا عَرْشِ عَظِيْمٍ ۝۱۴﴾ وَجَدْتُهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُوْنَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُوْنِ اَللّٰهِ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطٰنُ اَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيْلِ فَهُمْ لَا يَهْتَدُوْنَ ۝۱۵﴾ اَلَا يَسْجُدُوْا لِلّٰهِ الَّذِيْ يُخْرِجُ الْخَبْءَ فِي السَّمٰوٰتِ وَاَلْاَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُحْفُوْنَ وَمَا تُكَلِّمُوْنَ ۝۱۶﴾ اَللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيْمِ ۝۱۷﴾

په پوسلیمانه له بهر ده ست سلیمان داو هه وال هینانی له باره ی سه به نه وه خوی گوره باسی په پوسلیمانه ده کات و دهفه رموویت: ﴿فَمَكَتَ غَيْرَ بَعِيدٍ﴾ واته: ماوه یه کی که م دواکوت و ناماده نه بوو کاتیک سلیمان سوپاکه ی کوکرده وه په پوسلیمانه ی بهرچا و نه که وت و هه ره شه ی لیکرد، پاشان هات و گوتی: به سلیمان پیغه مبه ر (سه لامی خوی لی بیت) ﴿فَقَالَ أَحَطْتُ بِمَا لَمْ مَحْطُ بِهِ﴾ واته: من ناگاداری هندی شتم که تو له شکره که پشت لینی بی خه بهر بوون، ﴿وَحِجَّتِكَ مِنْ سَبِّ بَنِي يَعْقِبَ﴾ واته: من له سه به نه وه هاتوم هه والیک ی راست و دروست دلنیام بق هیناوی، (سه بهه) واته: حیمیریه کان نه وانه ی که سه روکی یه من بوون، پاشان په پوسلیمانه گوتی: ﴿اِنِّی وَجَدْتُ اَمْرًا

^۱ القرطبي (۱۷۸/۱۷۷/۱۳).
^۲ الطبري (۴۴۳/۱۹).
^۳ الطبري (۴۴۳/۱۹).

تَلَكُمُهَا ﴿ من زنیكم دی پاشایان بوو، حه سنی به سری دهلی: نو ژنه به لقیسی کچی شه راحیلی پاشای سه به نه^۱. ﴿وَأُوتِيَتْ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ﴾ هه موو شتیکی پیدراوه، واته: پیویستی به هر شتیکی هه بییت بؤ دامه زرانندو به پیوه بردنی ولاته کی هه یه تی، ﴿وَمَا عَرْشُ عَظِيمٌ﴾ واته: نو ته خته ی که له سهری داده نیشیت زؤر گه وره یه و پاراوه یه به زئیو زئیو هه موو جزره خشل و مرواریه کی گران به ها، زانایانی میژووناس نه لئین: نو ته خته له ناو کؤشکیکی زؤر گه وره و به زردا بوو، زؤر قابم دروست کرابوو، سئ سه دو شه ست په نجه ره ی تیدا بوو له خوره لاتوه به رامبه ری نو په نجه رانه سئ سه دو شه ست په نجه ره ی له خورئاواشه وه تیدا بوو، به شیوه یه ک نو کؤشکه دروست کرابوو که خؤر هه موو پؤژیک له و په نجه رانه وه ده چوو زوره وه، له په نجه ره کانی به رامبه روه خؤر ناوا ده بوو له ناو کؤشکه وه دیار بوو، نیواران و به یانیا ن سوژده یان بؤ ده برد، بؤیه گوتی: وه ک خوی گه وره هه رمویه تی: ﴿وَجَدْتَهَا وَفَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَرَبِّينَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَلَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ﴾ واته: دیم که خوی و گه له که ی کپنوش بؤ خؤر ده بن له جیاتی سوژده بردن بؤ خوا، شه یان کرداره کانی له بهرچا و شیرین کردوون و له پیی پاست ترازانددوونی، ﴿فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ﴾ سهری لی شیوانددوون و سه رده رناکن ﴿أَلَا يَسْجُدُوا لِلَّهِ﴾ واته: نو سوژده بردنه بؤ خؤر وای لیکردوون که سوژده بؤ خوی گه وره و ته نیا نه بن، شه یان کرداره کانی له بهرچا و شیرین کردوون و له پیی پاست لای داوون و ناچنه سهری، شاره زای پیی پاست نابن و نازانن که ده بییت ته نها سوژده بؤ خوا به بن و واژینن له په رستنی نه سستیره کان و هر شتیکی تر. وه ک خوی گه وره هه رمویه تی: ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ اَلَيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لَا يَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِن كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ﴾^۲، واته: له نیشانه کانی (ده سه لاتی) خوی به شوو پؤژو خؤرو مانگ سوژده مه بن نه بؤ خؤرو نه بؤ مانگ به لکو سوژده بهرن بؤ نو خوی به ی نه وانی به دی هیناوه نه گه ر نیوه ته نها نو ده په رستن. ﴿الَّذِي يُخْرِجُ الْحَبَّ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ نو خوی به ی که شاراوه کانی ناو ناسمانه کان و زهوی نه خاته سه ر. عملی کورپی نه بو ته لحه ده لی: له نیببو عه باسه وه: ناگاداری هه موو نه پیتی کانی ناو ناسمانه کان و زه مینه^۳. عیکریمه و مواهیدو سه عیدی کورپی جوبه یرو قه تاده و که سانی

^۱ الدر المنثور (۳۰۱/۶).

^۲ فصلا (۳۷).

^۳ الدر المنثور (۲۵۲/۶).

تیرش هر وایان گوتووه^۱. ﴿وَعَلَّمَكَ مَا تَخْفُونَ وَمَا تَعْلَمُونَ﴾ واته: ناگای له و شتانه یه که عهده کانی ده بشارنه وه یان به ناشکرا ده یکن له کردارو گفتاریاندا، وه ک نم نایه ته ی که خوی گه و ره فهرموویه تی: ﴿سَوَاءٌ يَنْكَرُ مِمَّنْ أَسَرَ الْقَوْلَ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ. وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِاللَّيْلِ وَسَارِبٌ بِالنَّهَارِ﴾، واته: یه کسانه (بق خوا) نه وه تان به نه پنی قسه بکات وه نه وه تان به ناشکرا (قسه) بکات وه نه وه ی له شه ودا خزی ده شارپته وه وه نه وه ی له پوژدا دهرده که ویت. پاشان خوی گه و ره ده فهرموویت: ﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ﴾ واته: ته نها هر هانا بق خودا ده بریت و بانگ له وه ده کریت غیری نه وه هیچ که س بق پرستن نابی و پهروه رینی ته ختی هره گه و ره یه وه له ناو دروستکرا وه کانیدا له هه موو مزنتره، له بهر نه وه ی په پوسلیمانان بانگخواز بوو بق چاکه و په رستنی خودا به ته نها و سوژده بردن بوی، نه وه دل سوژی نه بهیشت بکوژریت، وه ک نیامی نه حمه دو نه بو داودو نیینوما جهش پیوایه تیان کردووه له نه بوهوره بیره وه ده لی: پیغه مبر(ﷺ) نه می کردووه له کوشتنی چوار شت له گیانه وهران میرووله وه هنگو په پوسلیمانان وصورده مه لیکی سه ر زلی سنگ سپی پشت سه وزه، نه م فهرمووده یه سه نه ده که ی راسته^۲.

﴿قَالَ سَنْظُرُ أَصَدَقْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْكَاذِبِينَ﴾ (۳۷) اَذْهَبْ بِكَتَبِي هَذَا فَأَلْقِهْ إِلَيْهِمْ ثُمَّ تَوَلَّ عَنْهُمْ فَانظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ (۳۸) قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُوْا إِلَيَّ الْغِيْءِ إِنَّ كَيْدَ كَرِيمٍ (۳۹) إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ (۴۰) أَلَّا تَعْلَمُوْا عَلَّ وَأَتُوْنِيْ مُسْلِمِيْنَ (۴۱) ﴿

نامه ی سوله یمان بو به نقیس

خوی گه و ره باسی نه وه ده کات که سوله یمان چی گوت به په پوسلیمانان کاتی که هه والی خه لکی سه به ه پاشاکه یانی بق هینا، ﴿قَالَ سَنْظُرُ أَصَدَقْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْكَاذِبِينَ﴾ واته: نیمه لیکنه یه وه ده که یین تا بزانیین راست بیژی له م هه واله دا هیناوته، ﴿أَمْ كُنْتَ مِنَ الْكَاذِبِينَ﴾ یان توش هر له دروژنانی ده ته وی به و قسه یه خوت پزگار بکه ی له وه به لینه ی که پیم داوی (واته: له کوشتن)، ﴿أَذْهَبْ بِكَتَبِيْ هَذَا فَأَلْقِهْ إِلَيْهِمْ ثُمَّ تَوَلَّ عَنْهُمْ فَانظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ﴾، واته: نه م نامه ی منیان بق به ره و فرپی ده بویان پاشان دوورکه و ره وه لئیان نیینجا سه رنج بده چ وه لایمیک ده گه رینه وه. چونکه سلیمان

^۱ الطبري (۱۹/۴۴۵)، عبدالرزاق (۳/۸۱)، الدر المنثور (۶/۳۵۲) ..

^۲ الرعد (۱۰).

^۳ أحمد (۱/۳۳۲)، أبو داود (۵/۴۱۸)، ابن ماجه (۲/۱۰۷۴)، فهرمووده یه کی سه حجه.

نامه‌ی کی نووسیوو بؤ به لقیسو و گه‌له‌کی و نامه‌کی دابوو به په‌پوسلیمانه، هندیئ ئه‌لین نامه‌کی نابوه ژیر بالی، هندیکی تریش ئه‌لین به دهنوکی هلی گرتبوو، بردی بؤ ئه و ولاته و چوو کوشکی به لقیس، ئه و شوینه‌ی که به لقیس خوی به تنها له‌وی دهمایه‌وه. له کللو پۆژنه‌یه‌که‌وه که له‌ویدا بوو بؤی خسته خواره‌وه و نامه‌که که‌وته به‌رده‌ستی. پاشان په‌پوسلیمانه له لایه‌کی تره‌وه وه‌ک پۆژلینانیک بؤ به لقیس خوی که‌نارداو چاره‌پوانی ده‌کرد. به لقیس زۆر سه‌ری سوپما له و کاره‌ساته و ترسی لی نیشته، پاشان نامه‌کی هه‌لگرت و کردیه‌وه و خویندیه‌وه ئه‌مه‌ی تیدا نووسرابوو: ﴿إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿٣٠﴾ أَلَّا تَعْلَمُوا عَلَيَّ وَأُتُوهُ مُسْلِمِينَ ﴿٣١﴾ ئه‌مه له‌سوله‌یمان‌وه‌یه و به‌ناوی خواوه بریار ده‌رده‌کات و پۆیسته به موسلمانان بینه‌لام به لقیس دوی خویندنه‌وه‌ی نامه‌که وه‌زیرو کاربه‌ده‌ست و گه‌وره پیاوانی کۆکرده‌وه پئی گوتن: ﴿قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ إِنَّ إِلَهِي لِكَبِيرٌ ﴿٣٢﴾ ئه‌ی پیاو ماقوله‌کان! نامه‌یه‌کیان بؤ هاویشتوم زۆر گرنگه - مه‌به‌ست له گرنگی نامه‌که ئه‌وه بوو که زۆر به لایه‌وه سه‌یر بوو که مه‌لیک بؤی هیناره‌وه خستوو‌یه‌تیه به‌رده‌می و به‌پۆژنیکه‌وه له دووره‌وه چاره‌پوان ده‌کات، ئه‌مه کاریکه هه‌چ پاشایه‌ک له ده‌ستی نایه کاریک و بکات، پاشان نامه‌کی بؤ خویندنه‌وه: ﴿إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿٣٢﴾ أَلَّا تَعْلَمُوا عَلَيَّ وَأُتُوهُ مُسْلِمِينَ ﴿٣٣﴾ واته: ئه‌مه نامه‌یه له سلیمان‌وه‌یه و به‌ناوی خوی به‌خشنده و دلۆفانه‌یه، خۆتان به زل مه‌گرن و بین و خۆتاه به ده‌سته‌وه بدن - واته: موسلمان بین - بؤیان ده‌رکوت که ئه‌و نامه‌یه له پیغه‌مبه‌ر سوله‌یمان‌وه بؤیان هاتوو و ناتوانن بچن به گۆیداو شه‌ری له‌گه‌ل بکن. نامه‌یه‌کی زۆر کورت و پر مانا بوو، به جوانی و سوک و ناسانی مه‌به‌سته‌کی بؤ باس کردبوون، ﴿أَلَّا تَعْلَمُوا عَلَيَّ ﴿٣٤﴾ قه‌تاده ده‌لی: خۆتان به گه‌وره تر مه‌گرن له‌من و ﴿وَأُتُوهُ مُسْلِمِينَ ﴿٣٥﴾ (عبدالرحمن) ی کوی زه‌یدی کوی ئه‌سلم ده‌لی: جواب مه‌که‌ن و خۆتان به زلتر مه‌زانن له من ﴿وَأُتُوهُ مُسْلِمِينَ ﴿٣٦﴾ وه‌رن بؤ لام و موسلمان بین.^۱

﴿قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَفْتُونِي فِي أَمْرِي مَا كُنْتُ قَاطِعَةً أَمْرًا حَتَّى تَشْهَدُونِ ﴿٣٧﴾ قَالُوا نَحْنُ أَوْلَا قَوْلًا وَأَوْلُوا بِأَبْسِ شَيْدِيدٍ وَالْأَخْرُ إِلَيْكَ فَانظُرِي مَاذَا تَأْمُرِينَ ﴿٣٨﴾ قَالَتْ إِنَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا وَجَعَلُوا أَعْرَاجَ أَهْلِهَا آدِلَةً وَكَذَلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٣٩﴾ وَإِنِّي مُرْسِلَةٌ إِلَيْهِمْ بِهَدِيَّةٍ فَنَاظِرَةٌ بِمَ يَرْجِعُ الْمُرْسَلُونَ ﴿٤٠﴾

^۱ الدر المنثور (۳۵۴/۶).

^۲ الطبري (۴۵۳/۱۹).

راويژگردنى به لقيس له گهل دارودهسته كهيدا

كاتيك به لقيس نامه كهى خوينده وه و پرس و پاى كرد به دارودهسته كهى له و بارهيه وه كه چى بكن
 بويه گوتى: ﴿قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَفْتُونِي فِي أَمْرِي مَا كُنْتُ قَاطِعَةً أَمْرَ حَتَّى تَشْهَدُون﴾ واته: به لقيس وتى:
 نهى سه روك و نه شرافه كان! ده بارههى ئه م كاره پاى خوتانم پى بلين هه تا ئيوه دانه نيشنو و توويژ
 بكهين من هيج شتتاك ناكم، ﴿قَالُوا نَحْنُ أَوْلُوا قُوَّةً وَأَوْلُوا بِأَبْسِ شَدِيدٍ﴾ واته: منه تيان كرد به سه ر به لقيسداو
 گوتيان ئيمه خاوهنى هيزكى نددو ندرش نازاو به جه رگين، كاره كه شيان دايه دهستى خوى كه چى
 دهكات مه يلى خويه تى، ﴿وَالأَمْرُ لِلَّيْلِ فَانظُرِي مَاذَا تَأْمُرِينَ﴾ واته: وه فرمان و بپاريش به دهستى تويه،
 ئيمه هيج كيشه يه كمان نيه و به لامانه وه ئاسانه، ده ته وئى بپوي و شه پى له گهل بكهى نامادهين،
 ناره زوى خوشته چى ده كهى گوترايه لى فرمانتين ئيبنو عه باس ده لى: به لقيس گوتى: ﴿قَالَتْ إِنَّ
 الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا وَجَعَلُوا أَعْرَءَ أَهْلِهَا آذِلَّةً﴾ واته: وتى: به پاستى پاشايان هر كاتيك به
 زرد چوونه شاريكه وه خراپ و ويرانى ده كن وه ده سه لاتداره كانى ئه و شاره پسواو سه رشوژ ده كن.
 به روه رديكار فرمويه تى: ﴿وَكَذَلِكَ يَفْعَلُونَ﴾ واته: وه هر به و جوژه ده كن،^١ پاشان به لقيس پاى
 هاته سه ر نه وهى كه پى بكه وئت و به و توويژو ناشتى كيشه كه چاره سه ر بكات. بويه گوتى: ﴿وَأَنَّى
 مُرْسِلَةٌ إِلَيْهِمْ بِهَدِيَّتٍ فَنَاطِرَةٌ أَيْمَ يَرْجِعُ الْمُرْسَلُونَ﴾ واته: دياره كى بؤ ده نيرم كه شايستهى ئه و بيت، تا
 بزانم وه لامى چيه و ده يه وئى چى بكات، سا به لكو قبولى بكات و ازمان لى بينى يان باجيكمان له سه ر
 دابنيت هم موو ساليك بوي به رين و دوانه كه وين، بؤ نه وهى و ازمان لى بينيت و شه پمان له گهل نه كات،
 قه تاده ده لى: چهند نافره تيكى ژير بووه له كاتى موسلمانيداو له كاتى موشريكيشدا. ده يزانى كه
 ديارى ناردن جئى تاييه تى خوى هه يه لاي هه ندى كه س، ئيبنو عه باس و كه سانى ترش گوتويانه:
 به لقيس گوتى: به گه له كهى نه گه ر دياره كهى وه رگرت نه وه پاشايه و شه پى له گهل بكن، خو نه گه ر
 قبوليشى نه كرد نه وه پيغه مبه ره و شوينى كه ون.^٢

﴿فَلَمَّا جَاءَ سُلَيْمَنَ قَالَ أُمِّدُونِي بِمَالٍ فَمَا آتَيْنِيهِ اللَّهُ خَيْرٌ مِمَّا آتَانَكُمْ بَلْ أَنْتُمْ بِهَدِيَّتِكُمْ فَفَرِحُونَ ﴿٣٧﴾ أَرْجِعْ إِلَيْهِمْ
 فَلَنَأْتِيَنَّهُمْ بِخَبَرٍ لَّا يَحْكُمُونَ لَّا قِيلَ لَهُمْ يَا وَلَنخْرِجَنَّهُمْ مِنْهَا آذِلَّةً وَهُمْ صَاغِرُونَ ﴿٣٨﴾﴾

^١ الطبري (٤٥٥/١٩).
^٢ الطبري (٤٥٥/١٩).

دیاریه که وه لای سوله یمان پیغه مبدر (سه لای خوی لای بییت)

زوریک له زانا پیشینه کانی ته فسیرو که سانی تریش باسیان کردوه که به لقیس دیاریه کی گوره ی
 له زپو زیو و شتی گرانبه های تری نارد بۆ سوله یمان. به لام نه و هر سه بری دیاریه کانشی نه کردو هیچ
 گرنگیه کی پیته داو پتی ناخوش بوو، بویه نارهایی ده برپی له سر ناردنی نه و دیاریانه وه ک خوی
 گوره ده فهرموویت: ﴿فَلَمَّا جَاءَ سُلَيْمَنُ قَالَ أَسْئِدُونَ مِمَّالٍ﴾ واته: ئینجا کاتیک نژدراوه که هاته لای
 سوله یمان؛ (سوله یمان) گوتی: ئیوه گهره کتانه به مال من پازی بکنو له سر بته رستی و
 فه رمانه وای خوتان بمیننه وه و ازتان لی بینم؟ ﴿فَمَا آتَيْنَاهُ اللَّهُ خَيْرٌ مِّمَّا آتَانَكُمْ﴾ واته: نه وهی که
 خوا به منی داوه له ده سه لات و مال و له شکر زور چاکتره له وهی که ئیوه هه تانه، ﴿بَلْ أَنْتُمْ بِهَدْيِكُمْ
 تَفَرُّونَ﴾ به لکو و دیاره ئیوه زور دلخوشن به و دیاریه ی خوتان و چه زتان له دیاریه، به لام من پازی نام
 لیتان یان ده بی موسلمان بن یان شمشیر - واته جهنگ - بویه گوتی: وه خوی گوره ده فهرموویت:
 ﴿أَرْجِعْ إِلَيْهِمْ﴾ به دیاریه که وه بگه پیته وه لایان ﴿فَلَمَّا آتَيْنَاهُمْ بِمُحْضِرٍ لَا قِبَلَ لَهُمْ بِهَا﴾ واته: به له شکر که وه
 بویان ده چین که نه وان ناتوانن به رامبه ری بوه ستن و دژی شه پ بکن. ﴿وَلَا تَخْرِجْنَهُمْ مِنْهَا أَذَلَّةً﴾ واته: له
 ولاتی خوشیان ده ریان ده نئین به زه لیلی، ﴿وَهُمْ صَاعِرُونَ﴾ واته: سه رشپو زه لیل ده بن، وه ختی
 نماینده کی به لقیس به دیاریه که وه گه پایه وه بۆ لای، قسه کانی سوله یمانی بۆ گتیره وه و قسه کانی
 بیست خوشی و گله که پیشی خویان دا به ده سه وه و پازی بوون، له گه له لشکره که بیدا به ره و سوله یمان
 که وه پری و سه ری دانه واندو برپاری دا موسلمان بیته شوینی سوله یمان بکه وی، کاتیک سوله یمان
 به وهی زانی که به پیوه و ن دین بۆ لای نه و زور که یفی پیته ات و دلخوشی کرد.

﴿قَالَ يَأْتِيهَا الْمَلَأُ أَيُّكُمْ يَأْتِيهَا بِعَرِيشٍ قَبْلَ أَنْ يَأْتُوهُنَّ مُسْلِمِينَ﴾ (۳۸) قَالَ عَفْرِتٌ مِّنَ لَّيْلِ أَنَا آئِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ تَقُومَ
 مِنْ مَّقَامِكَ وَإِنِّي عَلَيْهِ لَقَوِي أَمِينٌ ﴿۳۹﴾ قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِّنَ الْكِتَابِ أَنَا آئِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ يَرْتَدَّ إِلَيْكَ طَرْفُكَ فَلَمَّا
 رَآهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ قَالَ هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي لِيَبْلُوَنِي أَأَشْكُرُ أَمْ أَكْفُرُ وَمَنْ شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ
 رَبِّي غَفِيرٌ كَرِيمٌ ﴿۴۰﴾

ناماده کردنی ته ختی به لقیس له چاو ترو کانی کدا

موحه مده کی کوپی ئیسحاق ده لی: له یه زیدی کوپی پومانه وه نه گتیره وه که وتوویتی: کاتیک که
 نماینده کانی به لقیس گه رانه وه بۆ لای و قسه کانی سوله یمانیان بۆ باس کرد، گوتی: سویند به خوا خزم
 زانیم نه مه پاشا نیه و ناتوانین به رامبه ری بوه ستین و هیچ وه ختی کیش خومان به زل نازانین به سه ریدا،

ناردووه بۆ لای که من دیم بۆ لات به هموو سه رکرده کانی هۆزه که موه، تا بزانین فه رمانت چیه و چیمان پی ده لئی له باره ی ئاینه که ته وه، پاشان فه رمانی دا ئه و ته خته ی که له سه ری داده نیشته کۆی بکه نه وه که ئالتونی پیر له یاقوته زه به رجه دو مروری تیدا بوو، خستیانه حوت هۆده وه که به دم یه که وه بوون ده رگا کانیان قفل کردنو پاشان به و که سه ی ووت که داینا له سه ر مال و کۆشکه که ی، ناگاداری ئه م شتانه بیته که لیره یه به ته ختی پاشا که یشه وه، هیچ که سی که نه چیت به ده وریداو پیشانی که سی نه ده ی تا دیمه وه لات، پاشان به ره و سوله یمان که وه تپه ی له گه ل دوانزه هه زار سه رۆک له سه رۆکه کانی یه مه ن هه ریه که له وانه به هه زاره ها سه ریازی له ژیر ده ستدا بوو، سوله یمانیش به رده وام هه موو شه وو پۆژۆک جنۆکه ی ده نارده هوالی به لقیسی بۆ بیینی و گه یشته وه ته کوی، کاتی که نه زیک بوونه وه، نه وه ی لای بوون له مرۆ جنۆکه که له به ر ده ستیدا بوون پیی گوتن وه ک خوی گه رده ده فه رموویت: ﴿قَالَ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَيُّكُمْ يَأْتِنِي بِعَرَفَةَ قَبْلَ أَنْ يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ﴾ واته: سوله یمان وتی ئه ی ده ستی ئه شرافه کان کامتان ته خته پادشایه که یم بۆ دینن پیش نه وه ی به ملکه چی بیی بۆ لام. ^۱ ﴿قَالَ عَرِفْتُ مَنِ الْإِنِّ﴾ موجهامید ده لئی: زه به لاحتیک - گه روه به هیز - له جنۆکه. ئه بو سالح ده لئی: به نه ندازه ی کتویک ده بوو. ^۲ ووتی: ﴿أَنَا أَعْلَمُ بِهٖ قَبْلَ أَنْ تَقُومَ مِنْ مَّقَامِكَ﴾ ئیبنو عه باس ده لئی: من پیش نه وه ی له جیی خۆت هه لسی بۆت ده هینم. ^۳ سویدی و که سانی تریش ده لئین: سوله یمان داده نیشته وه ک قازیه ک بۆ به راکه یشتنی کاروباری خه لکی و کاری فه رمانه وه یی و ناخواردن له به یانیه وه هه تا خۆر ئاوا ده بووه وه. ﴿وَأَنِّي عَلَيْهِ لَقَوِيُّ أَمِينٌ﴾ ئیبنو عه باس ده لئی: واته: گوتی: من رۆر به هیزم بۆ هه لگرتنی ئه و کۆشکه و ده ست پاکیشم و خه یانه ت ناکه م له و خشل و زیوه ی که تیدایه، سوله یمان گوتی: ده مه وی له وه په له تر - زووتر - بیته و ئاماده بکریته. ^۴ لیره دا واده رده که ویت سوله یمان ده یه وی به ئاماده کردنی ئه و ته خته ی به لقیس، ده سه لاتی خۆی نیشان بداو ده ریخات، له و ده سه لاتیه ی که خوا پیی به خشیوه و له و له شکره ی که بۆی رام هیناره که له پیشا به که سی نه داوه و له مه وداش به که سی تری نادات، بۆ نه وه ی بیکاته به لگه یه ک له سه ر بیغه مبه ریته ی خۆی لای به لقیس و هۆزه که ی. چونکه ئه و کاره موعجیبه یه کی ژۆر مه زن بوو که ئه و ته خته ی به لقیس وه ک خۆی چۆن بووه له ولاته که یدا وا به یه ننی. پیش نه وه ی بگه نه لای سوله یمان. چونکه به لقیس ده رگای ته خته که ی گشته داخستبوو پاسه وانیشی

^۱ الطبري (۵۲۰/۹).
^۲ الدر المنثور (۳۵۹/۶).
^۳ البغوي (۴۲۰/۳).
^۴ البغوي (۴۲۰/۳).

به دیار هوه دانابوو، کاتیک سوله یمان گوتی: ده موی زووتر شو ته خته بیت، ﴿قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِّنَ الْكِتَابِ﴾ واته: ئوهی زانستی له کتیبی ناسمان لایوو وتی. ئیبنو عباس ده لی: ئه و که سه ناسه فی (اصف) کاتبی سوله یمان بوو، هر به و شیوه یهش موحه مدهی کوپی ئیسحاق پیوایه تی کردوو له یزیدی کوپی رومانوه که ئه و که سه ناسه فی کوپی برخیا بوو، ناصه فی کوپی به رخیا پیوایکی نذر راستگوبوو، ئیسمی نه عزمی - ناوه هره مه زنه کانی خوی - زانیوو. ^۱ قه تاده ده لی: خاوه ن باوه پیک بووه له مروءه ناوی ناسه ف بووه. ﴿أَنَا ءَانِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ يَرْتَدَّ إِلَيْكَ طَرْفُكَ﴾ واته: چاو به رز که ره وه و ته ماشاکه به و نه ندازه ی چاوت بر ده کات، چاو داخه ئه و ته خته له بهر ده متدایه، پاشان ناسه ف هه لساو ده ست نویژیکی هه لگرتو له خوی گوره پاراپه وه. مواهید ده لی: ناسه ف گوتی: (یا ذالجلال والاکرام)، ^۲ ﴿فَلَمَّا رَأَاهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ﴾ واته: کاتیک سوله یمان و ئه و خه لکه ی له ده روی بوون به چاوی خویان دیان ته خته که له لایانه ﴿قَالَ هَذَا مِن فَضْلِ رَبِّي﴾ واته: نه مهش یه کیکه له به ره کانی خودا به سه رمه وه، ﴿لِبَلْوَةٍ﴾ بۆ ئه وهی تاقیم بکاته وه، ﴿ءَأَشْكُرُ أَمْ أَكْفُرُ وَمَن شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ﴾ واته: نایا شوکری ده کم یان پی نه زان و سپله ده بم وه هر که سیک سوپاسی خوا بکات ئه وه بینگومان سوپاس بۆ خوی ده کات، وه ک نه م نایه ته که خوی گوره فه رمویه تی: ﴿مَن عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ ۖ وَمَن أَسَاءَ فَلِنَفْسِهِ﴾، ^۳ واته: هر که سیک کاری چاکه بکات (فازانجه که ی) بۆ خویه تی هر که سیش کاری خراپه بکات (زیانه که ی) بۆ خویه تی. وه نه م نایه ته شیش که فه رمویه تی: ﴿وَمَن عَمِلَ صَالِحًا فَلَا نَفْسِهِمْ يَمْهَدُونَ﴾، ^۴ واته: هر که سیش کرده وهی چاکه کردبیت ئه وه شوین بۆ خویان (له به هه شتدا) ناماده ده کن. پاشان خوی گوره ده فه رمویت: ﴿وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ رَبِّيَ عَزِيزٌ كَرِيمٌ﴾ واته: وه هر که سیش ناسو پاسی بکات خودا بیندازه له به نده کانی و له عیباده ت کردنیان بۆی. ﴿کَرِيمٌ﴾ واته: چونکه خودا خوی نذر به ریزه با که سیش عیباده تی بۆ نه کات، ئه وه نده مه زنه پیویستی به کس نیه، موسا پیقه مبر (سه لامی خوی لی بیت) گوتی: به هوزده که ی، وه ک خوی گوره فه رمویه تی: ﴿إِن

^۱ البغوي (۲/۴۲۰).

^۲ الطبري (۱۹/۴۶۶).

^۳ فصلت (۴۶).

^۴ روم (۴۴).

تَكْفُرُوا أَنْتُمْ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا فَإِنَّ اللَّهَ لَغَفُورٌ حَمِيدٌ ﴿۱۹﴾، واته: نه گهر نثویه ناسوپاسی (به هره کانی) خوا بکن و همو نه و کسانهش له زه ویدان نه وه به راستی خوا بی نیازی سوپاس کراوه. له سه حیچی موسلیمدا هاتووه: (خوای گوره ده فهرموویت: نهی عه بده کانم نه گهر له یه کم که ستانه وه تا ناخیر که ستان له مروو جنز که همو له سر دلی خوانه ناسترین پیاو یک بن له خوتان، هیچ شتی که له مولگی من که می نه کردوه. نهی عه بده کانم بیگومان ناکاره کانی خوتان بق هه لده ریژم - حساب ده کم - پاشان پاداشتتان دده مه وه پی، هه رکه سی که چاکه ی بینی له کارنامه که ییدا با سوپاسی خوا بکات، هه رکه سیش چاکه ی نه بوو با سه رزه نشتی خوی نه بییت هی که سی تر نه کات^۱.

﴿قَالَ تَكْرُؤًا لَهَا عَرْشَهَا نَنْظُرَ أَتَهْدِي أَمْ تَكُونُ مِنَ الَّذِينَ لَا يَهْتَدُونَ﴾ ﴿۲۰﴾ فَلَمَّا جَاءَتْ قِيلَ أَهَكَذَا عَرْشِي قَالَتْ كَأَنَّهُ هُوَ وَأُنَبِّئُكَ الْعِزَّةَ مِنْ قِبَلِهَا وَكَأَنَّ مُسَلِّمِينَ ﴿۲۱﴾ وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَقْبُدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنَّهَا كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ كَافِرِينَ ﴿۲۲﴾ قِيلَ لَهَا ادْخُلِي الصَّرْحَ فَلَمَّا رَأَتْهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً وَكَشَفَتْ عَنْ سَاقِهَا قَالَ إِنَّهُ صَرْحٌ مُّمَرَّدٌ مِنْ قَوَارِيرَ قَالَتْ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي وَأَسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمَانَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿۲۳﴾

تاقی کردنه وهی به لقیس

وهختی که تهخته که هینرایه لای سوله ایمان، فهرمانی دا که گزپانکاریه کی تیدا بکریت بق نه وهی زیره کی و ریایی به لقیس تاقی بکاتوه، کاتیک که چاوی به تهخته که ده که وی نه لی نه مه تهخته که ی منه یان هی من نیه، بویه وه که خوای گوره فهرموویته: ﴿قَالَ تَكْرُؤًا لَهَا عَرْشَهَا نَنْظُرَ أَتَهْدِي أَمْ تَكُونُ مِنَ الَّذِينَ لَا يَهْتَدُونَ﴾ واته: سوله ایمان وتی تهخته که ی بگورن سه رنج ده ین دینا سیتته وه یان نایناسیتته وه. نیینو عه باس ده لی: هۆده کانی گزپی و گه راوو سه رئاوه کانی لی جیا کرده وه^۲. موجهید ده لی: سوله ایمان بریاری دا که گزپانکاریه بکات له تهخته که دا نه وهی سوور بووه بیکات به زه ردو نه وهی زه رده بیکات به سوورو نه وهی سه رزه بیکات به سوور همو شیوازیکی بگورن. عیکریمه ده لی: هه ندی شوینی زیاد کردو هه ندی شوینی کم کرده وه. قه تاده ده لی: خواره که ی خسته سه روه وه پیشه وهی خسته دواوه و دواوه شی خسته پیشه وه وه هۆده کانی شی زیوا که کم کرد^۳. ﴿قَالَ

^۱ ابراهیم (۸).

^۲ مسلم (۱۹۹۴/۴).

^۳ الطبري (۴۶۹/۱۹).

^۴ الطبري (۴۶۹/۱۹).

جَاءَتْ قِيلًا أَهْكَذَا عَرَشُكَ ﴿۱﴾ واته: ئینجا کاتیک به لقیس هات پیی وترا تهخته که ی تو وه ک نه مه وابوو. یانی تهخته که ی نیشان درا گوپرانکاری به سهردا هینرابوو هندیکی لی زیادو کم کرابوو، به لقیس زرد وریاو له سرخوو نازاو به جهرگو زیرهک بوو، خیرا نه یگوت نه وه تهخته که ی منه چونکه تهخته که ی زرد دوور بوو له و شوینه وه و نه شی گوت نه و نیه کاتی که بینی زرد شتی له تهخته که ی نه و ده چوو هه رچه نده هندی شتی گوپرابوو به لگو گوتی: ﴿كَانَهُ هُوَ﴾ واته: زرد له و ده چی وه نه و وایه، نه مه ییش وریایی و زیره کی ته وای به لقیس دهرده خات. ﴿وَأَوْتَيْنَا آلَ عَمْرٍاءَ مِنْ قَبْلِهَا وَكُنَّا مُسْلِمِينَ﴾ واته: (سوله یمان) وتی: پیش نه م (به لقیسه) زانستمان پیی درابوو وه نیمه ملکه چ بووین. مواهید ده لی: نه م قسه یه، قسه ی سوله یمانه. ﴿وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنَّهَا كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ كَافِرِينَ﴾ نه مه ییش هه ر قسه ی سوله یمانه، ته و او که ری قسه که ی پیشه وه یه تی. نه مه پای مواهیدو سه عیدی کوپی جو به ییره (په حمه تی خویان لی بیت) واته: سوله یمان گوتی: ﴿وَأَوْتَيْنَا آلَ عَمْرٍاءَ مِنْ قَبْلِهَا وَكُنَّا مُسْلِمِينَ﴾ ﴿۱۴﴾ ﴿وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ واته: نه وه ی که ده بیهرست جگه له خودا له مپه ر بوو له ریذا بق نه وه ی هه ر ته نیا خودا بیهرستی، ﴿مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنَّهَا كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ كَافِرِينَ﴾ نه مه قسه ی مواهیدو سه عیدی کوپی جو به ییره. نه مه ش قسه یه کی چاکه. ئینوجهریریش هه ر وای وتوو. ^۲ پاشان ئینوجهریر ده لی: هه لده گریت له مه دا که ده فهرمویت: ﴿وَصَدَّهَا﴾ زه میریک هه بیت بگه ریته وه بق سوله یمان یان بق خودای مه زن. له و حاله دا مانا که ی وای لیدی: ﴿مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ واته: ریگای پیی نه دابیت عیباده تی غه یری خودا بکات، ﴿إِنَّهَا كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ كَافِرِينَ﴾ واته: بیگومان نه و له گه لی کافران بوو، منیش نه لیم: نه م پایه پشتگیری قسه که ی مواهید ده کات، چونکه به لقیس دوی نه وه ی چوو ه ناو کوشکه که موسلمان ی خوی ناشکرا کرد، وه که له دواوه باسه که ی دیت ﴿قِيلَ لَهَا ادْخُلِي الصَّرْحَ فَلَمَّا رَأَتْهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً وَكشفت عَنْ سَاقِبَيْهَا﴾ پیی گوترا وه ره ناو کوشکه که وه کاتیک بینی وای ده زانی ناویکی زرد پوونه بزیه هه ر دو لاقی هه لگرد، چونکه سوله یمان فرمانی دابوو به شه یاتینه کان کوشکیکی زرد مه زنی بق دروست بکن له شوشه ی پوون و سافو ناویکی زردو زه ببنده به زژیدا پروان نه وه ی ناگادار نه بیت و ابرانیت هه ر ناوه، نه وه بوو شوشه سافه که که له نیوان ناوه که و نه و که سانه دابوو به سهریدا ده پویشتن.

^۱ الطبری (۷۷۱/۱۹).

^۲ الطبری (۷۷۲/۱۹).

گوئی نامه کوشکیکی له شوشه‌ی ساف دروست کراوه

خوای گوره ده‌فهرموویت: ﴿قَالَ إِنَّهُ صَرَخَ مُرَدًّا﴾ واته: (سوله‌یمان) پیئی وت ئه‌وه (تو به ده‌ریای ده‌زانی) کوشکیکه. نه‌سلی ﴿الصَّرْح﴾ له زمانی عه‌ره‌بیدا واتا کوشک یان هه‌موو خانوویکی به‌رز خوای گوره له باسی فیرعه‌وندا (له‌عنه‌تی خوای لی بیّت) فه‌رموویه‌تی: فیرعه‌ون وتی به‌هامانی وه‌زیر ﴿ابْنِ لِي صَرْحًا لَعَلِّي أَبْلُغُ الْأَسْبَابَ﴾، بچو کوشکیک بۆ من دروست بکه به‌لکو بگم به‌و ناسویانه. نه‌و کوشکیکی به‌لقیس له یه‌من بوو، خانوویکی به‌ردی له شوشه‌ی ساف دروست کرابوو، نذر قایم و مه‌حکم بوو، ﴿مِنْ قَوَارِيرٍ﴾ له شوشه، -مارد- قه‌لایه‌ک بوو له ده‌ومه‌ت‌لو جه‌نده‌ل، مه‌به‌ست له‌مه‌دا ئه‌وه‌یه که سوله‌یمان (سه‌لامی خوای لی بیّت) کوشکیکی گه‌ره‌ی دروست کردبوو بۆ ئه‌م شازنه و پازاندبوویوه به شوشه‌ی ساف بۆ ئه‌وه‌ی ده‌ری بخات که چه‌نده خاوه‌نی تواناو ده‌سه‌لاتیکی مه‌زنه، کاتیک به‌لقیس ئه‌و هه‌موو ده‌سه‌لاتو شکویه‌ی سوله‌یمانی چاو پیکه‌وتو بۆی پوون بووه‌وه و ملی که‌چکرد بۆ فه‌رمانی خوداو زانی که سوله‌یمان پیغه‌مبه‌ریکی به‌ریزه‌و پاشایه‌کی مه‌زنه، خوئی دایه ده‌ستی خوای گه‌روه و موسلمان بوو، گوئی: ﴿قَالَتْ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي﴾ واته: به‌لقیس وتی: ئه‌ی په‌ره‌ردگارم من ناهه‌قیم له خویم کرد که خاوه‌ناسو موشریک بووم له‌گه‌ن مه‌زه‌که‌م که عیباده‌تی خویمان ده‌کردو عیباده‌تی خوامان نه‌ده‌کرد، ﴿وَأَسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمَانَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ واته: شوینی نایینی سوله‌یمان که‌وتین که هه‌ر خودا په‌رستیه به‌ته‌نیا بیی شه‌ریک بۆ دانان، نه‌و خودایه‌ی که هه‌موو شتیکی دروست کردوه و خاوه‌نی گشت جیهانیانه.

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ فَإِذَا هُمْ فَرِيقَانِ يَخْتَصِمُونَ ﴿٤٥﴾ قَالَ يَتَقَوَّمُ لِمَ سَتَعْمَلُونَ بِالْثِيَابِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ لَوْلَا تَسْتَعْفِفُونَ اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٦﴾ قَالُوا أَطِیرْنَا بِكَ وَبِمَنْ مَعَكَ قَالَ طَیْرُكُمْ عِنْدَ اللَّهِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تُفْتَنُونَ ﴿٤٧﴾﴾

له نیوان پیغه‌مبه‌ر صالح (سه‌لامی خوای لی بیّت) و سه‌موودا

خوای گه‌وره باسی هه‌زی سه‌موود ده‌کات که چیان کرد له‌گه‌ن پیغه‌مبه‌ر صالح (سه‌لامی خوای لی بیّت) کاتیک که خوای گه‌وره په‌وانه‌ی کرده سه‌ریان و بانگی کردن بۆ ئه‌وه‌ی ته‌نها خوا به‌رستخو شه‌ریکی بۆ دانه‌نین ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ فَإِذَا هُمْ فَرِيقَانِ يَخْتَصِمُونَ﴾ واته: سویند به‌خوا ناردمان بۆ گه‌لی سه‌موود برابیان صالح پیغه‌مبه‌ر (سه‌لامی خوای لی بیّت) (پیئی

وتن) که خوا به رستن که چی نه وان بوونه دوو کومه لی دژیه ک. مواهید ده لی: بوونه دوو ده سته ی دژ
 یه ک: خاوه ن باوه رو خوانه ناس. ^۱ وه ک نه م نایه ته ی که خوی گه وره فره مووی ته ی: ﴿ قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ
 اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لِلَّذِينَ اسْتَضَعُوا لِمَنْ ءَامَنَ مِنْهُمْ اَنْتُمْ تَكْفُرُونَ اَنْتُمْ صَالِحًا تَرْسَلُونَ مِنْ رَبِّهِمْ
 قَالُوا اِنَّا بِمَا اُرْسِلَ بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿۷۵﴾ قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا اِنَّا بِالَّذِي ءَامَنْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ ﴿۷۶﴾^۲
 واته: ده سه لاتداره لووت به رزه کانی گه له که ی وتیان به وانه ی لاوازو ژیدرسته کرابوون، نه وانه ی
 به وایان هینابوو له ناویندا نایا ده رانن که صالح په وانه کراوه له لایه ن په روه ردگاریه وه؟ وتیان:
 بیگومان نیتمه به وادارین به وه ی صالح پی په وانه کراوه نه وانه ی خویان به زل ده رانی وتیان: به پاستی
 نیتمه بیباوه پین به وه ی که نیوه به وواتان پی هیناوه. خوی گه وره ده فره مووی ته ی: ﴿ قَالَ يَتَقَوَّرُ لِمَ
 سَتَعْمَلُونَ بِالْآيَاتِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ ﴾ واته: بچی داوی دبه زینی سزا ده کن و داوی به زه یی و عه فوی
 خوا ناکن بزیه فره مووی ته ی: ﴿ لَوْلَا سَتَعْفِرُونَ اللّٰهُ لَمَلَكُمْ تَرْحُمُونَ ﴾ واته: بچی داوی
 لیخوشبوون ناکن له خوا تا په حمتان پی بکریت. پاشان ده فره مووی ته ی: ﴿ قَالُوا اطَّيَّرْنَا بِكَ وَبِمَنْ مَعَكَ ﴾
 واته: نیتمه خیروبیزمان له توو ده م و چاوی توو نه وانه ش شوینی تو که وتوون نه دیوه، چونکه نه وانه له
 به دبه ختی خویان هیچ کاتیک به کیکیان توشی نارپه حه تیه که نه ده بوو، مه گین ده یگوت: نه وه خه تا که ی
 ده گه ریته وه بچ صالح و هاوه له کانی، مواهید ده لی: په شبین بوون پتیان. ^۳ نه مه وه ک نه و نایه ته وایه
 که خوی گه وره باسی هژی فیرعه ون ده کات: ﴿ فَاِذَا جَاءَهُمْ الْحَسَنَةُ قَالُوا لَنَا هٰذَا وَمِنْ تٰصِيْبِهِمْ
 سَيِّئَةٌ يٰظَنُّوْا بِمُوسٰى وَمَنْ مَعَهُ ۗ ﴾^۴ واته: جا کاتیک چا که یان بچ به اتایه (له سه روه ت و به روه بوم)
 ده یانوت: نه مه هر هی نیتمه یه (شایسته ی نیتمه یه) به لام کاتیک توشی به لاو خراپه بوونایه (ده یان
 وت) به هژی شوومی موسا و شوینکه وتوانیه وه یه. وه فره مووی ته ی: ﴿ وَاِنْ تٰصِيْبُهُمْ حَسَنَةٌ يَقُوْلُوْا هٰذَا مِنْ
 عِنْدِ اللّٰهِ وَاِنْ تٰصِيْبُهُمْ سَيِّئَةٌ يَقُوْلُوْا هٰذَا مِنْ عِنْدِكَ قُلْ كُلٌّ مِّنْ عِنْدِ اللّٰهِ ۗ ﴾^۵ واته: وه نه گه ر (ناپاکان)
 خوشی و چا که هاته پتیان ده لئین نه مه له لای خواوه یه وه نه گه ر توشی ناخوشی خراپه یه ک هاتن

^۱ الطبری (۴۷۵/۱۹).

^۲ الاعراف (۷۶-۷۵).

^۳ الدر المنثور (۳۶۹/۶).

^۴ الاعراف (۱۲۱).

^۵ النساء (۷۸).

ده لَئین: نَمه له لاین تَووَه یه (ئهی موحه مد (ﷺ)) بَلّی: هه مووی له لاین خواوه یه. هه مووی به بپیارو فه رمانی خوایه، خوی گه وره باسی خه لکی ئه و شاره ده کات کاتیک که پیغه مبه رانیان بۆ ده هات، گوتیان: ﴿قَالُوا إِنَّا نَطْرُقْنَا بِكُمْ لَئِن لَّمْ تَنْتَهُوا لَنَرْجُمَنَّكُمْ وَلَيَمَسَّنَّكُم مِّنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ قَالُوا طَرِقُكُمْ مَعَكُمْ،^۱ واته: (خه لکه که) وتیان بیگومان نئمه به هۆی ئیوه وه دوو چاری شوومی و به دب ختی بووین سویند به خوا ئه گه ر واز نه هیتن (له و کاره تان) به ر دبارانتان ده که یین و به راستی له لاین نئمه وه دوو چاری سزایه کی پرنیش و نازار ده بن، (پیغه مبه ران) وتیان شوومی ئیوه به خۆتانه وه یه. نه مانیش ده لَئین: ﴿أَطْرُقْنَا بِكَ وَيَمَن مَعَكَ قَالَ طَرِقُكُمْ عِنْدَ اللَّهِ﴾ واته: پاشه پۆژی ئیوه له لای خوایه پاداشتتان له سه ر ئه وه ده داته وه، ﴿بَلْ أَنتُمْ قَوْمٌ تُفْتَنُونَ﴾ واته: نه خیر به لکو ئیوه گه لیکن تا قی ده کرینه وه. قه تاده ده لَئی: تا قی ده کرینه وه به گوێرایه لی و -خواپه رستی- به گونا مه کردن^۲. به لام واده ده که ویت مه به ست به ﴿تُفْتَنُونَ﴾ له م نایه ته دا واته: مؤلت ده دزین له سه ر ئه و گو مراهی به کی بۆ چوون تئیدا.

﴿وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ سَعَةُ رَهْطٍ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ﴾ (۱۸) قَالُوا تَقَاسَمُوا بِاللَّهِ لَنُبَيِّتَنَّهُ وَأَهْلَهُ ثُمَّ لَنَقُولَنَّ لِوَلِيِّهِ مَا شَهِدْنَا مَهْلِكَ أَهْلِهِ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ﴾ (۱۹) وَمَكْرُؤًا مَكَرًا مَكْرًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ (۲۰) فَأَنْظِرْ كَيْفَ كَانَتْ عِقَابُهُمْ مَكْرِهِمْ أَنَا دَمْرُنُهُمْ وَفَوْقَهُمْ أَجْمَعِينَ﴾ (۲۱) فَبِذَلِكَ يُؤْتِيهِمْ حَافِيَةً يَمَّا ظَلَمُوا رَبَّكَ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ﴾ (۲۲) وَأَنْجَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَنْقُوتُونَ﴾ (۲۳)

که تئى کۆمه ئیک خراپه کاران و پاشه پۆژی هۆزی سه موود

خوی گه وره باسی یاخیه کانی سه موود و سه رکرده کانیان ده کات که بانگی هۆزه که یان ده کرد بۆ بی دینی و گو مراهی و به درۆ خسته وه ی پیغه مبه ر سالح (سه لامی خوی لی بیت) مه تا وایان لی هات و شتره که یان کوشت و ویستیان سالحیش بکوژن. به شه و بدن به سه ریدا و له ناوی به رن و پاشان بلَئین به خزمه نزیکه کانی ئه وان هه چ ناگاداری کوشتنی پیغه مبه ر سالح نین، راستیش ده کن، چاویان لی نه بوو کوژراوه، خوی گه وره ده فه رموویت: ﴿وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ﴾ واته: له و شاره ی سالح دا یانی شاری

^۱ یس (۱۸-۱۹).

^۲ الدر المنثور (۶/۳۶۹).

سهمود. ﴿تَسْعَةُ رَهْطٍ﴾ واته: نر که س هه بوون. ﴿يُقْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ﴾ واته: له زه ویدا خرابه کاریان ده کرد به هیچ جزر چاکه یان نه ده کرد. یانی نه وانه ی که خاوهن ده سه لات بوون ده ستیان گرتبوو به سهر کارواری سهمودا، عه ونی ده لی: له نیبنو عه باسه وه: هه ر نه وانه بوون دایان له ملی وشتره که و کوشتیان.^۱ واته: نه وانه ی که به پرسو پای نه وان نه و کاره کرا له عه تیان لی بی و خرا پوویان ره شکات. خوی گه وره فه رموویه تی: ﴿فَادُوا صَاحِبَهُمْ فَطَعْنَاهُمْ فَمَرَ﴾^۲ واته: (گه له که ی له م کاره بیزار بوو) جا بانگی هاوپی خرابه که یان کرد (قوداری کوپی سالیف) نه ویش ده ستی دایه شمشیر (وشتره که ی) سه برپی. وه فه رموویه تی: ﴿إِذْ أَنْبَعَتْ أَشْقَاهَا﴾^۳ واته: کاتیک که خرابه ترینیان هه ستایه وه (بق سه برپینی وشتره که). عبدالرزاق ده لی: یه حیای کوپی په بیعه ی سه نمانی هه والی پی داین گوتی: بیستم له عه تای کوپی نه بو په باعه وه ده یگوت: ﴿وَكَاثٌ فِي الْمَدِينَةِ تَسْعَةُ رَهْطٍ يُقْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ﴾ نه وانه ی دره میان ده برپی له تیان ده کرد - ده یان قرتاند-.^۴ واته: لیتیان لاده برود مامه له یان پی ده کرد وه که عه ره به کان چرن مامه له یان پی دکرد، نیمامی مالیک ده لی له یه حیای کوپی سه عیده وه نه ویش له سه عیدی کوپی موسه ییبه وه نه گوازیته وه که فه رموویه تی: قرتاندنی نه و زیو له به دفه پی بلاوکردنه وه یه له ناو زه ویدا. مه به ست پی لیزه دا نه وانه یه که سه وشتیان به دفه پی له سه ر زه میندا به هه ر شیوه یه که توانایان هه بیّت، وه که نه و شتانه ی که نه م زانا به پیژانه باسیان کردو چه نده ها کاری به دفه پی تر، خوی گه وره ده فه رموویت: ﴿قَالُوا تَقَاسَمُوا بِاللَّهِ لَنُبَيِّتَنَّهُ وَأَهْلَهُ﴾ واته: سویندتان خوارد که به په نهانی به شه و بدن به سه ر پیغه مبه ر سالدوا (سه لامی خوی لی بیّت) بیکورن، که تنی خویان کرد - واته هه ولی خویاندا - به لام خوا که تنه که ی به سه ر خویاندا شکانده وه مواجهید ده لی: سویندیان خواردو په ایمانیان دا به یه کتری که پیغه مبه ر سالد له ناو به رن، به لام ده ستیان پی نه گیش ت تا خویان و هزه که یانی هه مو قوکرد،^۵ ﴿ثُمَّ لَنَقُولَنَّ لَوْ لَيْتَهُ مَا شَدَدْنَا مَهْلِكَ أَهْلِهِ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ﴾ واته: له پاشان ده لاین به که سو کاری سالد نیمه ناگامان له کوشتنو تیاچوونی خیزانی نه و نیه و بیگومان راستیش ده که یان. عبدالرحمن ی کوپی نه بو

^۱ الطبري (۱۹/۴۷۷).^۲ القمر (۲۹).^۳ الشمس (۱۲).^۴ عبدالرزاق (۳/۸۳).^۵ الطبري (۱۹/۴۷۸).

حاتم دہلی: کاتبی کہ دایان له ملی وشتره که و کوشتیان پیغمبر صالح (سهلامی خوی لی بیت) پیتی کهوتن: ﴿تَمَتُّوْا فِی دَارِکُمْ ثَلَاثَةَ اَیَّامٍ ذٰلِکَ وَعَدُّ غَیْرِ مَكْدُوْبٍ﴾، واته: له مالی خوتاندا پابوین سئی پوژ نه وه به لینی خودایه و درونیه، نه وانیش گوتیان: صالح واده زانی له ماوهی سئی پوژدا له کولی دهبینه وه و له ناو ده چین، نیمه که متر له سئی پوژ خوی و مالو مندالی له ناو دهبینه و پزگار دهبین له دهستی، پیغمبر صالح (سهلامی خوی لی بیت) مزگه و تیکی هه بوو له هجردا له شیویکدا له وئی نویژی ده کرد نه وانیش چون بق نه شک و ته که به شوو گوتیان نه گرهات بق نویژ دهیکوژین و پاشان دهگه رپینه وه، کاتیک نهومان له ناودا ده چین مالو منداله که پشی له ناو دهبینه، خوی گوره به ردیکی به ره و پرویان خسته خواره وه بویان، نه وانیش به پهله خویان کرد به نه شک و ته که داو به رده که به رده می نه شک و ته که می لی گرتن، هوزه که یان نه یان ده زانی نه وان له کوین و نه وانیش نه یان ده زانی هوزه که یان چیان به سر هاتووه. خوی گوره سزای نهامنی لیره داو سزای نه وانیش له شوینی خویاندا و پیغمبر صالح و نه وهی له گه لی بوون پزگار کرد، پاشان نه م نایه ته می خویند ﴿وَمَكْرًا مَّکْرًا وَمَكْرًا مَّکْرًا وَهُمْ لَا یَشْعُرُوْنَ﴾ واته: نه وان نه خشه و پیلانیان دانا به پیلانیکی خراب (بق کوشتنی صالح) نیمه ش نه خشه مان کیشا (بق له ناو بردنیان) به نه خشه کیشان له کاتیکدا نه وان ههستیان نه ده کرد، ﴿فَانظُرْ کَیْفَ کَانَ عَاقِبَةُ مَکْرِهِمْ اِنَّا دَمَرْنَاهُمْ وَقَوْمَهُمْ اَجْمَعِیْنَ﴾ واته: نینجا سه رنج بده سر نه نجامی پیلانی نه وان چی لیها ت بیگومان نیمه نه وان و گه له که یانمان هه مو پیکه وه له ناو برد، ﴿فَتِلْکَ اَبْوَتْهُمُ حَاوِیَةً بِمَا ظَلَمُوْا اِنَّ فِیْ ذٰلِکَ لَاٰیَةً لِّقَوْمٍ یَّعْلَمُوْنَ﴾ واته: نینجا نه وه (جی) خانووه کانیانه چولو خالی به له بر نه وهی سته میان کرد به راستی له و به سه رها ته دا په ندو به لگه هه به بق کومه لیک که شت ده زانن. ﴿وَأَجْبَسْنَا اَلْزَبَرَ ؕ اٰمَنُوْا وَکَانُوْا یَسْتَفْتُوْنَ﴾ واته: وه نه وه که سانه مان پزگار کرد که برویان هیئا و له خوا ده ترسان.

﴿وَلُوْطًا اِذْ قَالَ لِقَوْمِیْهِ اٰتٰتُوْنِ الْفَحِیْشَةَ وَاَنْتُمْ تُبْصِرُوْنَ ﴿۵۱﴾ اَیْکُمْ لَتَاْتُوْنَ الرِّجَالَ سَهْوَةً مِّنْ دُوْنِ اَلنِّسَاءِ ۗ بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ یَّجْهَلُوْنَ ﴿۵۲﴾ فَمَا کَانَ جَوَابَ قَوْمِیْهِ اِلَّا اَنْ قَالُوْا اٰخِرُ جَاءِ اَللُّوْطِ مِّنْ قَرِیْبِکُمْ اِنَّهُمْ اُنَاسٌ یَّظْهَرُوْنَ ﴿۵۳﴾ فَاَجْبَسْنَاهُ وَاَهْلَهُ ۗ اِلَّا اَمْرًاۙ ثُمَّ قَدَرْنَاهَا مِنَ الْعَنْرِیْثِ ﴿۵۷﴾ وَاَمْطَرْنَا عَلَیْهِمْ مَّطَرًا فَسَاءً مَّطَرُ الْمُنْذَرِیْنَ ﴿۵۸﴾﴾

خوای گوره باسی بهنده و پیغمبه‌ری خوئی لوت دهکات که بانگی هۆزه‌کی ده‌کردو ده‌یترا ساندن له غه‌زه‌بی خودا له‌سه‌ر له‌ئو کاره خراپه‌ی - نۆریازییه‌ی - ده‌یان کرد، که هیچ که‌سیک له تۆرمه‌ی ئادهم له پیش نه‌وانه‌وه نه‌یکردوه، له ژنان وازیان هه‌تابوو په‌لاماری پیاوانیان دده‌ا، ئهم ئاکاره‌ی‌شیا ن بئ ناموسییه‌کی زۆر گوره بوو، وه‌ک خوای گوره له‌سه‌ر زمانی لوت پیغمبه‌ر (سه‌لامی خوای ئی بیئت) فرموویه‌تی: ﴿وَلَوْطًا اِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اَتَاْتُوْنَ الْفَلْحِشَةَ وَاَنْتُمْ تُجِیْرُوْنَ﴾ واته: وه باسی لوت بکه کاتی وتی به‌گه‌له‌کی نایا ئیوه له‌ئو کاره زۆر خراپ و ناشیرینه ده‌که‌ن که ئیوه ده‌بینزو ده‌زانن (چهند پیسو و ناشیرینه). یانی به‌هرچاوی به‌کتره‌وه کاری داوین پیسو و نا‌په‌وا ده‌که‌ن. ﴿اَیْنِکُمْ لَتَاْتُوْنَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِّنْ دُوْنِ النِّسَاءِ بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ یَّجْهَلُوْنَ﴾ واته: ئیوه گه‌لێکی زۆر بئ عه‌قل و نه‌زانن که ژنان واز ئی دین و په‌لاماری پیاوان دده‌ن، له هیچ شتیک تیناگه‌ن و نه‌قام و نه‌زانو فرمانی خوداش ده‌شکینن، بئ ناموسییه‌ک ده‌که‌ن تا ئیستا که‌س نه‌یکردوه. وه‌ک خوای گوره له‌ نایه‌تیکی ترده‌ا فرموویه‌تی: ﴿اَتَاْتُوْنَ الذُّکْرَانَ مِنَ الْعَالَمِیْنَ ﴿۱۶۵﴾ وَتَدْرُوْنَ مَا خَلَقَ لَکُمْ رِیْبَکُمْ مِّنْ اَرْوَجِکُمْ بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ عَادُوْنَ﴾ واته: نایا له‌ناو (هه‌موو خه‌لکی) جیهانیاندا ئیوه نۆریازی ده‌که‌ن، وه واز دینن له‌و هاوسه‌رانه‌تان که په‌روه‌ردگارتان بۆی دروست کردوون نه‌خه‌یر به‌لکو ئیوه کۆمه‌لێکن ده‌رچوو له‌ سنووری ئاره‌زوو. خوای گوره ده‌فرموویه‌تی: ﴿فَمَا کَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ اِلَّا اَنْ قَالُوْا اَخْرِجُوْا اَل لُّوْطٍ مِّنْ قَرْیَئِکُمْ اِنَّهُمْ اَنَاسٌ یَّظْهَرُوْنَ﴾ واته: گوتیان که‌سو کاری لوت ده‌رکه‌ن له‌ ناواییه‌که‌تان، چونکه نه‌وان له‌و کاره بئ ناموسییه‌ی ئیوه زۆر نا‌په‌هه‌تن، هه‌زیان له‌ داوین پاکیه له‌م ولاته‌ی ئیعه‌دا جییان نابیه‌ته‌وه، ویستیان که‌سو کاری لوت پیغمبه‌ر (سه‌لامی خوای ئی بیئت) وه‌ده‌رنین، خوای گوره‌ش قه‌ری کردن هه‌ر خه‌وانه‌ناسیکی تریش وه‌ک نه‌وانه سه‌ره‌په‌چی فرمانی خودا بکات وه‌ک نه‌وانی به‌سه‌ردیته‌، ﴿فَاَیْحِیْنُهُ وَاَهْلُهُ اِلَّا اَمْرًاۙ ثُمَّ قَدَرْنَاهَا مِّنَ الْغَیْبِیَّتِ﴾ واته: خوئی که‌سو و کاریمان پزگار کرد ته‌نها ژنه‌که‌ی نه‌بیته‌ که له‌گه‌ل هۆزه‌که‌ی له‌ناو چوون، چونکه ژنه‌که‌ی یارمه‌تیده‌رو پشتگیری کاری نه‌وانه بوو، خوای نه‌ده‌ناسی و گوپه‌په‌یه‌لی نه‌وانه بوو، هۆزه‌که‌ی ئاگادارکرد که بین بۆ لای میوانه‌کانی پیغمبه‌ر لوت (سه‌لامی خوای ئی بیئت) له‌به‌ر پۆزو خاتری پیغمبه‌ر لوت بووه (سه‌لامی خوای ئی بیئت) توشی خراپه نه‌بووه نه‌وه‌ک له‌به‌ر خاتری خوئی، خوای گوره ده‌فرموویه‌تی: ﴿وَاَمَطْرًا عَلَیْهِمْ مَّطْرًا﴾ واته: بارانیکی نه‌مان باران، زۆر ترسناک و په‌ق و توند وه‌ک به‌رد خودای مه‌زن باراندی

به سر نشو و ناهه قیکارو دور له خودایانه بویه خودا فرموویه تی: ﴿فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذِرِينَ﴾ واته: جا چ خراب بوو بارانی ترسینراوان. چونکه خودای مه زن پیغه مبهری بی ناردن ناگاداری کردنه وه و داوای لیکردن که واز له بی ناموسی بینو هه ره شهی خودای پی گه یاندن، به لام نه وانه هر دژایه تی لوت پیغه مبهریان کرد (سه لای خوی لی بیت) و بروایان پی نه کرد، ده یانویست شار به دهری بکن.

﴿قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَىٰ عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَىٰ ۗ اللَّهُ خَبِيرٌ أَمَا يُشْرِكُونَ ﴿۸۶﴾ أَمَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا بِهِ حُلُقَابًا ۗ ذَاتَ بَهْجَةٍ مَّا كَانَتْ لَكُمْ أَنْ تُنْبِتُوا شَجَرَهَا ۗ أُولَٰئِكَ مَعَ اللَّهِ بَلْ هُمْ قَوْمٌ يَعْدِلُونَ ﴿۸۷﴾﴾

فرمان دان به سوپاس کردنی خودا و درود ناردن بو پیغه مبهرکانی (سه لای خوی لی بیت)

خوای گه وره ده فرموویت: ﴿قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَىٰ عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَىٰ﴾ خوای گه وره فرمان ده کات به پیغه مبهره کی موحه مد (ﷺ) که بیژیت: سوپاس بو خودا له سر نشو به هرانه تی که داویه تی به عبه ده کانی، نه ونده زورن له ژماره نایه و باس نا کریت، وه سوپاس بو نشو خودایه که هه رچی وه سفو ستایش بکریت هر که مه و زور مزنه خاوه تی ناوه پیرززه کانه، وه فرمانیشی به پیغه مبهر (ﷺ) کردوه که درود ره وانه بکات بو هه موو پیغه مبهره به پوزو هه لبرژ دروا ده کانی (سه لای خوایان لی بیت) عبه دیره حمانی کوپی زهیدی کوپی نه سله مو که سانی تریش گوتیان: مه به ست به عبه ده هه لبرژ ده کانی پیغه مبهرانه (سه لای خوایان لی بیت) وه که نه نایه ته که خوای گه وره ده فرموویت: ﴿سُبْحٰنَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿۸۶﴾ وَسَلٰمٌ عَلٰی الْمُرْسَلِیْنَ ﴿۸۷﴾ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ﴾^۱ سه وری (الثوری) و سودی ده لئین مه به ست پی: هاوه له کانی پیغه مبهره (ﷺ) - ره زای خودا له هه موو نه وانیش بیت - وه هر به م شیویه ریوایه ت کراره له نیبنو عه باسیشه وه. هیچ دژایه تیه که له نیوان نه م دوو پایه دا نیه، چونکه نه گه هاوه له کانی پیغه مبهر (ﷺ) له عبه ده هه لبرژ ده کانی بن، چاکترو باشر پیغه مبهران به ری ده که ونو شایسته ترن. خوای گه وره ده فرموویت:

﴿اللَّهُ خَبِيرٌ أَمَا يُشْرِكُونَ﴾ نه مه هه ره شهیه کی تونده له و که سانه تی که شه ریک بو خودا داده نین و وه که نو و ده پیه رستن. واته: ناخو خودا چاکتره یان نه وه تی ده یکه نه شه ریکی؟

^۱ الصفات (۱۸۰-۱۸۲).

چهند به لکه یهك له سه ریه کتا په رستی (التوحید) خودا

پاشان خوی گوره پوونی ده کاته وه که هر وه دی هینه رو پږزی دهر و کار به ده سته و که سیکي تر نیه غهیری خوی، بویه ده فرموویت: ﴿أَمَّنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ﴾ نایا زاتیک که ناسمانه کان و زهوی دروست کردوه، واته: ئو ناسمانانهی بهو شیوهیه له و به ریزه وه دروست کردوه که پره له ئه ستیره ی پوونک و پرشنگذار که سوږ ده خون له و شوینانهی که بزیان دیاری کراوه دین و ده چن، زه مینیشی دروست کردوه بهو ته خته و به ریزی و نزمی و تزکمه بیه، له کیویکی نږو دروشتی فراوان و دولی قول و بیابان و چوله وانی دواپی نه هاتوو پیکهاتوه، که پره له دارو درهخت و به رویوم و دانه و تله و کشتوکال. ئو هموو دهریاو گیاندارو جانوه رهش هریه که له جوریک و له په نگیک و له شکلیک. وه ده فرموویت: ﴿وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً﴾ واته: له ناسمانه وه بارانی باراندوه، به موی ئو بارانه وه پږزی به نده کانی داوه، ﴿فَأَنْبَتْنَا بِهِ حَبَابًا﴾ واته: باخچی زوری تیدا پوواندوه، ﴿ذَاتَ بَهْجَةٍ﴾ که شیوازیکی جوان و دلگیریان هیه، ﴿مَا كَانَتْ لَكُمُ أَنْ تَنْتَبِهُوا شَجَرَهَا﴾ واته: که نیوه نه تانده توانی دارو درهخت و به رویومی ئو زهویه سهوز بکن و که لکی لی وهریگن، به لکو خودای خاوهن ده سه لات و وه دیهینه رو بږزی دهر هر خوی کردویه تی غهیری ئو کس ناتوانی بیگات، وه ک بت و ئو شتانهی کردوتانن به هاوه لی خوداو ده یان په رستن، ئو موشریکانه خویشیان چاک ده زانن و دانی پیدا دننن. وه خوی گوره ش له چند نایه تی تردا فرموویه تی: ﴿وَلَكِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ﴾^۱ واته: وه نه گهر پرساریان لی بکه ین کی دروستی کردون بیگومان ده لئین خوا. وه ده فرموویت: ﴿وَلَكِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا لَيَقُولُنَّ اللَّهُ﴾^۲ واته: وه نه گهر پرساریان لی بکه ین کی له ناسمانه وه باران ده بارینتی نه جا بهو بارانه زهوی مردوی زیندوو کرده وه بیگومان ده لئین خوا. واته: ئه وانه دانی پیدا دننن که وه دیهینه ری هموو ئه مانه هموو تنها خودا خویتی و شریکی نیه، که چی له گه ل نه ویشدا شتی تر ده په رستن و چاکیش ده زانن که ئه وانه هیچیان به دست نیه و ناتوانن زیان و پږزی به کس بدن. به لکو ئو که سهی که شایه نی په رستنه خودایه هر ئو وه دی هینه رو پږزی دهره. بویه خوی گوره فرموویه تی: ﴿أَوَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ آيَاتٌ أَنْ يَسْتَغِيثُوا﴾ نایا په رستاویکی تر له گه ل خودا هیه؟ نه خیر که سیکي تر

^۱ زخرف (۸۷).

^۲ النکبوت (۱۲).

غیری خودا بق پرستن ناشیت، وهك بؤتان دهرهكوت، وه هموو خاوهن عهقلئك دان بهو پاستیه دادهئی و گومانی نیه كه خوا وه دپهنهرو پؤزی دهره. پاشان ده فرموویت: ﴿بَلْ هُمْ قَوْمٌ يَعْدِلُونَ﴾
واته: ئه وانیه شهريك بق خودا دادهئین كۆمه ئیكی له ههق لادهرن.

﴿أَمَّنْ جَعَلَ الْأَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خِلَالَهَا أَنْهَارًا وَجَعَلَ لَهَا رَوَاسِيَ وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا أُولَئِكَ مَعَ
اللَّهِ بَلْ أَكْزَمُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١١﴾﴾

خوای گه و ره ده فرموویت: ﴿أَمَّنْ جَعَلَ الْأَرْضَ قَرَارًا﴾ واته: ئه و خودایه ی كه زهوی کردوه به
شویی سه سانه وه كه ناكشی و له رزه ناكاتو به خهلكه كه یه وه ناجولئ، چونكه گه ر وابوویه ژیان
به سه ریه وه تال و ناخوش ده بوو، به لكو به دلوفانی و پیزی خوی له بهنده كانی وهك فرشتیكی پاخراوی
لی کردوه له رزه له رز جموجول ناكات وهك خوای گه و ره له ئایه تئیکه تردا ده فرموویت: ﴿اللَّهُ الَّذِي
جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ قَرَارًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً﴾، واته: خوا زاتئیکه كه زهوی بق کردونه ته نیشه جئ
(ئارامگا) وه ئاسمانیشی بق کردوون به سه ریان. ﴿وَجَعَلَ خِلَالَهَا أَنْهَارًا﴾ واته: جؤرباری شیرینو
زه لالی له ناو زه ویدا ههلقولاندوووه به ناویدا ده پوات هه ندئیکان گه و ره وه هه ندئیک تری بچوک به ره و
پؤژه لوات و پؤژئاواو باکوورو باشوور ده چن، به پنی پیویستی عه بده كانی له و ولات و هه ریمانده نا -
په رش و بلاوی کردوون له هه موو به شه كانی زه ویدا - پؤویان ده دات. ﴿وَجَعَلَ لَهَا رَوَاسِيَ﴾ واته:
کئیوی گه و ره به رزی دروست کردوه وهك مئخ چوو به ناو زه میندا تا بوه سئتی و جوله جؤل نه كاتو
نه پوات، ﴿وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا﴾ واته: له ئیوان ئه و دوو ده ریا به دا كه به كئیکان شیرینه و
ئهی تریان تفتو تاله به ره سستی داناوه، كه ناهیلئ تئكه لاوی په كتری بین، هه تا به هؤی په كتری وه،
پیس و خراپ بین و تامیان بگورئت، ئه وهش له كارزانی خودای مه زنه كه هه ردوو ده ریاكه وهك خویان
بمئینه وه و سیفاتی خویان له ده ست نه دهن، چونكه ئه و ده ریا نه ی كه ناویان شیرینه ناوی ئه و
پوو بارانه یه كه به ناو زه ویدا تئده په پئو و ده چن خه لکی ده یخۆنه وه و شیرینه و به کاری دئین بق
ناو دیرانی دارو دره ختو كشتوكال و مه پو مالاتو گیانله به ره كانی تریش لئیی ده خۆنه وه. ده ریا تفتو
تاله كانیش - خویاویه كانیش - ئه و ده ریا یانه یه كه ده وری دونیای داوه له هه موو لایه كه وه، خودای
مه زن وای وه دی هئتاوه كه ناوه كه ی تفتو تال بئت، هه تا به هؤی ئه و ده ریا گه و رانه وه كه شو هه وای
سه ر زه مین پیس نه بئت به بؤنه كه ی وهك خوای گه و ره فرموویته تی: ﴿وَهُوَ الَّذِي مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ هَذَا

عَذْبٌ فَرَاتٌ وَهَذَا مِلْعَ أُجَاجٍ وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا بَرْزَخًا وَجِجْرًا مَحْجُورًا^۱، واته: ۱، نو (زاتہ) زانتیکہ دور دور دہریا (ناوی) بہرہ لا کردو لہ پال یہ کدا ہمہ میان شیرین و سازگارہ (ناوی) پوویارو کانیاوہ) نووی تریان نذر سوویرو تالو تفتہ (ناوی) دہریاکانہ) وہ لہ نیوان نو دو (ناو) ہدا بہرہستیکی داناوہ و بہرگریکہ ریکی نہستور (تا نو دو ناوہ تیکہ لہ بہیک نہ بن۔ بویہ لیرہدا خوای گورہ فرموویہ تی: ﴿أَوْلَاهُ مَعَ اللَّهِ﴾؟ واته: ناخو ہیچ خودایہ کی تر لہ گہ ل خودادا ہہیہ بتوانی ہمہ بکات، یا بہرستریت؟ نہ خیر، کہ سی ناتوانی و کہ شیش شایہنی پورستن نیہ غیری خودا۔ ہم دوو قسہیہ ہر دوویان راستن و لہ یک جیاناکریتہ وہ۔ ﴿بَلْ أَكْذَرْتَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ﴾ واته: نذریہی خہلکی نازانن بویہ غیری خودا دہ پورستن۔ ﴿أَمِنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْمَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ أُولَئِكَ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَا نَذَكَّرُونَ﴾ (۶۲)

خوای گورہ ناگادارمان دہ کاتہ وہ کہ ہاوار ہر لہ و دہ کریت لہ کاتی تہنگانہ داو پنا ہر بہ نو دہ بریت لہ کاتی کارہ سات و لی قہ وماندا، وہ کہ فرموویہ تی: ﴿وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِلَٰهًا﴾^۲، واته: وہ کاتی لہ دہریادا تووشی بہ لاو زیان بین ہمہ نو (بہرستراوانہ) ی ہاوریان لی دہ کہ ون دہ بن بیجگہ لہ خوا۔ وہ فرموویہ تی: ﴿ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فَلِإِلَٰهِ تَجْتَرُونَ﴾^۳، واته: پاشان کاتی دووچاری زیان و نارہحہ تیکہ بین نوہ پنا و ہاوار ہر بق لای نو دہ بن۔ ہر بہو شیوہیہش لیرہدا فرموویہ تی: ﴿أَمِنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ﴾ واته: نو کہ سہ کتیہ لیتقہ و ماو پنا بق کہ س نابات غیری نو، نو کہ سہ کتیہ کہ زہرہ رو زیان و نیٹش و نازار لانا بات غیری نو، بیگومان ہر خوای گورہ۔ نیمامی نہ حمہد پیوایتی کردوہ لہ پیاوکی بہلہوجہیمہ وہ (بلہجیم) دہ لی: نہی پیقہمبہری خودا، ہاوار لہ کئی دہ کہی؟ فرمووی: (تہنہا لہ خودا دہ پاریمہ وہ، نو خودایہی کہ تووشی نازار نارہحہ تی بووی کہ لیتی پارایتہ وہ، نو نازارو نارہحہ تیکہی لہ سر لابر دووی، نو خودایہی نہ گہر پنگات ون کرد لہ زہویہ کی چؤل و بیاباندا، پاریتہ وہ و ہلامت دہ داناتہ وہ، نو خودایہی کہ تووشی قات و قری بوویت، لیتی پارایتہ وہ پورہکت بق دہ پوینتیت) پیاوہ کہ گوتی: گوتم: ناموزگارہ یکم بکہ، فرمووی: (قسہ - جوین - بہ ہیچ کہ سیک مہ لی، لہ چاکہ کردن مہ و سستہ نہ گہر

^۱ الفرقان (۵۳)۔

^۲ الاسراء (۶۷)۔

^۳ النحل (۵۳)۔

زردہ خہ نہ یه کیش بیت کاتے کہ گه یشتی به برایه کی موسلمانان، یان: نه گهر خالی کردنی سه لته ناوه کهت بیت له سه لته که سیک که پیویستی به ناوه، پؤشاکه کهت هه تا نیوه ی لامت شوپکه ره وه خؤ نه گهر نت توانی با تا پاژنه کانت شوپری که یته وه، نه که ی پؤشاکه کهت شوپکه یته وه چونکه شوپکردنه وه ی پؤشاک له فیزو خؤ به زل زانینه وه یه، بیگومان خودا خؤشی نایه له خؤ به زلزان.^۱

به سه رهاتی موحاهیدیک — تیکؤ شه ریگ — له ریی خوادا

نیبنو عه ساکیر باسی کردوه له ته رجومه ی (بی الترجمة) فاتیمه ی کچی حه سه نه وه دایکی نه حمده ی عیجلیه وه (العجلية) ده لته: پؤژیک خوانه ناسان موسلمانان یان پاون — شکاند — له غه زا به کدا ولاغیکی سه سپ یان ماین — چاک که خاوه نه که ی نؤدر لئی پازی بوو، که پیاویکی ده وه له مندو چاک بوو، گوتی: به ولاخه که ی چیت به سه رهاتوه — ئی قه ومانه —؟ هاوار بی تو! من تو م بی پؤژیکی ناوه ها ناماده کردوه. ولاخه که خؤراکیتی • نالیکیکی — که مم پی ده دا؟ پیاوه که وتی: به ایمانته ده ده می له م پؤژه به دواوه نالیکت پی ناده م له لای خؤمه وه نه بیت، ولاخه که پؤیشتو ولاخه که ی پزگار کرد، نه و پیاوه له پاش نه وه نالیکی نه ده دا به ولاخه که ی له لای خؤیه وه نه بیت، ده نگو باسی نه م پیاوه له ناو خه لکدا بلاوبوه وه، خه لکی ده چون بی لای هه تا گو بییستی نه و قسانه ی بن، نه و هه واله گه یشته پؤمه کان، گوتیان: ولاتے پیاوی ناوای تیدابیت هه رگیز داگیر ناکریت، ویستی به فیله له ناو ولاته که ی خؤیدا بیگریته و به دیلی بیبات، پیاویکی هه لگه پاره له دینی — المرتد — ناره لای، کاتیک که پیاوه که چوره لای، خؤی و نیشان دا که موسلمان بووه ته وه برپاری داوه که چاکه بکات له گه ل موسلمانان و گه له که ی، هه تا وای کرد له خؤی بووه جیی متمانه ی پاشان پؤژیک ده رجوون له که ناری ده ریایه کدا ده گه پان، پیاوه هه لگه پاره که — المرتد — له گه ل پیاویکی تردا له ریگای پاشای پؤمه وه ناگادار کرابوو پؤک که وتبوون که هاوکاری یه کتری بکن، به دیلی بیگرن، کاتیک که ده وری پیاوه که یان داو ویستیان بیگرن، چاوی به ره و ناسمان به ریز کرده وه و گوتی: نه ی خودایه نه مانه خؤیان و نیشان دا که خاوه ن باوه پن فیلیان ئی کردم، تو نه دم به گژیاندا مه یلی خؤته چیان به سه ره دینی، گوتی: جان وه ریگ — درنده یه که — هاتو هه ردوو پیاوه که ی گرت — برد — پیاو چاکه کیش به سه لامه تی گه پرایه وه.^۲

^۱ أحمد (۶۴/۵)، فرموده یه کی سه حیحه.

^۲ تاریخ دمشق المخطوط (۴۸۹/۱۹).

باسی جی نشینی لهم سهر زهمینه

خوای گوره ده فہرموویت: ﴿وَجَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ﴾ واتہ: ده تانکاتہ جینشین لهم سہر زہمینہ گہل دواى گہل و دہستہ دواى دہستہ جی پشینہکانی خوتان دہگرنہوہ و ہک فہرموویت:

﴿إِن يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَسْتَخْلِفَ مِنْ بَعْدِكُمْ مَا يَشَاءُ كَمَا أَنْشَأَكُمْ مِنْ ذُرِّيَةِ قَوْمٍ مَآخِرِينَ﴾^۱ واتہ: نہ گہر بیہویت لہ ناوتان دہبات و کیتی بویت دواى ئیوہ دہیکاتہ جینشین (ئیوہ) و ہک چؤن ئیوہی لہ نہوہی کومہ لئیکی تر بہدی ہینا. وہ فہرموویت: ﴿وَهُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ

الْأَرْضِ وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ﴾^۲ واتہ: وہ خوا ئو زاتہ یہ کہ ئیوہی کردوہ بہ جینشینانی زہوی (کومہ لہ دواى کومہ لہ دین) چہند پلہ ہندیکتانی بہر زکردوہ تہوہ بہ سہر ہندیکی تر تاندا.

وہ فہرموویت: ﴿وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰئِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً﴾^۳ واتہ: (بیریان بینہوہ) کاتی پورہ ردگاری تو بہ فریشتہکانی وت بہ راستی من جینشینیک دروست دہکام لہ سہر زہوی.

واتہ: کومہ لہ جی کومہ لئیکی تر دہگریتہوہ، نم نایہ تہش کہ دہ فہرموویت: ﴿وَجَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ

الْأَرْضِ﴾ واتہ: گہل دواى گہل و نہوہ دواى نہوہ و کومہ لہ دواى کومہ لہ، خو نہ گہر خودا مہیلی لی بوایہ ہمووی لہ یہک کاتدا دروست دہکرد و ہک چؤن ئادہمی دروست کرد (سہلامی خوای لی بیت)

نہی دہکردنہ نہوہی یہکترو بہ دواى یہکدا بین، خو نہ گہر مہیلیشی لی بوایہ ہموویانی یہک لہ دواى یہک و ہدی دہہینا و گیانیشی نہدہ کیشان بہ یہک وہ نہ بیت، واتہ ہموویانی پیکہ وہ گیان دہکیشا،

ئو کاتہ دنیایان لہ سہر تہنگ دہبوو پوزیان زؤر بہ زہحمت و دہست دہہینا و نازاری یہکتریان ئو داو یہکتریان تووشی زیان دہکرد، بہ لام خوای گہورہ بہ کلرزانی و پیریارو دہسہ لاتی خوی وای پیریادا کہ

لہ یہک گیان دروستیان بکات پاشان بہو شیوہیہ زؤریان بکات و بلاویان بکاتہوہ بہ سہر زہمیندا، کومہ لہ کومہ لہ و تیرہ و تیرہ گہل گہل ہرہ یہک و لہ شوینیکدا بہ دواى یہکدا، ہتا ئو کاتہی کہ ماوہ

تہواو دہ بیت و ہموو گیانی دہکیشریت و سہر زہمین چؤل دہ بیت، و ہک چؤن خوا خوی پیریاری داوہ و ئو کاتہی دیاری کردوہ، پاشان پوژی قیامت دیت، ہموو کہ سیک پاداشتی کرداری خوی

وہردہ گریت لہ و کاتہ دا، بویہ خوای گہورہ فہرموویت: ﴿أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ

۱ الانعام (۱۲۲).

۲ الانعام (۱۶۵).

۳ البقرة (۲۰).

وَيَجْمَعُكُمْ خُلُقَاءَ الْأَرْضِ أَوْلَاهُ مَعَ اللَّهِ ﴿۱۵﴾ واته: ناخو خودایه کی تر همه به له گان خوادا نم دهسه لاتهی مه بیت؟ یان وهك خوا بپه رسترتی؟ چاکیش زانراوه که هر خودا ده توانی نه و کاره بکات که سی له گان نیه شریکی بیت، ﴿قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ﴾ واته: نه مانه که م په ند ودره گرن کاتی که پینمونی ده کرین بق سره هق و پینگی پاست.

﴿أَمَّن يَهْدِيكُمْ فِي ظُلُمَاتِ اللَّيْلِ وَالْبَحْرِ وَمَنْ يُرْسِلُ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ أَوْلَاهُ مَعَ اللَّهِ تَعَلَّى

اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿۱۶﴾

خوای گوره ده فرموویت: ﴿أَمَّن يَهْدِيكُمْ فِي ظُلُمَاتِ اللَّيْلِ﴾ واته: یان نه و که سی چاکتره که له تاریکی وشکایی و دریا له پئی شاره زاتان دهکات به هوی نه و هموو نیشانانوه که له ناسمانه کان و زمیندا دروستی کردوه وهك له نایه تی تر دا فرموویت: ﴿وَعَلَّمَتْنِي وَالنَّجْمِ هُمْ يَسْتَدُونَ﴾^۱ واته: هر وه ما نیشانانوی زوری داناوو به نه ستیره ش خه لکی پئی دهرده کن (له شهودا). وه فرموویت: ﴿وَهُوَ الَّذِي جَمَعَ لَكُمْ النُّجُومَ لِتَهْتَدُوا بِهَا فِي ظُلُمَاتِ اللَّيْلِ وَالْبَحْرِ﴾^۲ واته: وه هر خوایه که نه ستیره ی داناوو بؤتان بق نه وی پئیان پی دهرکن له تاریکیه کانی وشکانی و دریا دا. وه لیره دا ده فرموویت: ﴿وَمَنْ يُرْسِلُ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ﴾ واته: هر نه وه نه و بایانه په وانه دهکات که هر وه کان به پئی دهکات که بارانی پیوه یه و ده بیارینی به سر به نده کانیدا که وه خته له بی بارانی که م ناویدا نووشی ناپه هتی و که م درامه تی و برسیه تی و قات و قپی و بی هیوایی بین، ﴿رَحْمَتِهِ أَوْلَاهُ مَعَ اللَّهِ تَعَلَّى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ واته: هیچ په رستراویکی تر له گان خودا مه یه؟ خودا زور له وه بلندتره که شریکی بق داده نین.

﴿أَمَّن يَدْعُوا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُمْ وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَوْلَاهُ مَعَ اللَّهِ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِن كُنْتُمْ

صَادِقِينَ ﴿۱۷﴾

خوای گوره ده فرموویت: ﴿أَمَّن يَدْعُوا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُمْ وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَوْلَاهُ مَعَ اللَّهِ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ واته: نه و خودایه به دهسه لات و توانای خوئی نه م بیونه وهره ی وه دی هیناوو هر خوئی له پاشه پوزدا له ناوی ده بات و تیکی ده دات وهك له نایه تیکی تر دا

^۱ النحل (۱۶).

^۲ الانعام (۱۷).

فهرموويه تي: ﴿إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ ﴿١٢﴾ إِنَّهُ هُوَ بَدِيءٌ وَيُعِيدُ﴾^١، واته: بيگومان هه لعت بردنى په روره رنده تږد تونده و نه و هر خوى وه دى ده ميني و دوباره شى ده کاته وه، وه فهرموويه تي: ﴿وَهُوَ الْاَلْبِي بَدِئُ الْاَلْحَاقِ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ اَهْوَنُ عَلَيْهِ﴾^٢، واته: نه و (خوا) زاتيکه به دى ميني ده ست پيکر دوه له پاشان (دواى مردنى) دوباره دروستى ده کاته وه نه م (دروست کردنه وهى دوهم) لای خوا ناسانتره. وه ده فهرموويت: ﴿وَمَنْ يَرْزُقْكَ مِنَ السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ﴾^٣، واته: کى له ناسمان و زه مينه وه پلږيتان ددهات، به هوى باران بارينه وه پوهو کتان بى ده پويئى و خير پيږى زهويتان ددهاتى، وه که له چهند نايه تي تر دا فهرموويه تي: ﴿وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الرَّجَمِ ﴿١١﴾ وَالْاَرْضِ ذَاتِ الصَّالِعِ﴾^٤، واته: سويئد به ناسمانى خاوه ن باران، وه به زهوى خاوه ن درنو قلبش، وه فهرموويه تي: ﴿يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْاَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَصْرُجُ فِيهَا﴾^٥، واته: (خوا) ده زانئى چى ده چيئا به ناو زه وي داو چى دهرده چيئاو چى دپته خواره وه له ناسمان و چى سه رده که ويئ. خوداى پاک و بيگه رداو يکى پيرؤز له ناسمانه وه ده بارينئى ده چيئا نه ناو زه مين و به شيوهى کاني دپته دهره وه و ده پوات به ناو زه مين دا، پاشان به هوى نه و ناوه وه کشتو کال و به رويووم و گولئى جوان و ناسک و هه مه پرهنگ ده پويئ، ﴿كُلُّوا وَارْعَوْا اَنْفُسَكُمْ اِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّاُولِي النُّهَى﴾^٦، واته: (نهى مرقفه کان) بخون و نازه ل و مالاته کانيستان بله وه پيئن به راستى له وه دا (که باسکرا) به لگه و نيشانهى زور هه به بى نه وانهى خاوه نى ژيرين. بويه فهرموويه تي: ﴿اَوَلَمْ مَعَ اللّٰهِ﴾^٧ نايا په رستراويکى تر له که ل خودا ده په رستن ﴿قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ﴾^٨، واته: به لگه کانتان پيئن نيشانى دهن نه که ر و ده زانن قسه که تان راسته و غه پيرى خودا که سيکى تر هه به هاوارى لئ بکه ن و بيپه رستن. وه که فهرموويه تي: ﴿بُرْهَانَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾^٩، واته: نه که ر نيوه راست ده که ن. خودا خوى ناگاداره که هيج به لگه و نيشانه به کيان به ده سته وه نيه وه که فهرموويه تي: ﴿وَمَنْ يَلِغْ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ لَا بُرْهَانَ لَّهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فَانْمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ اِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكٰفِرُونَ﴾^{١٠}، واته:

^١ البروج (١٢-١٣).
^٢ الروم (٢٧).
^٣ الطارق (١١-١٢).
^٤ سبأ (٢).
^٥ طه (٥٤).
^٦ المؤمنون (١١٧).

هر کس به پستی پرستراویکی تر له گه ل خوادا که هیچ به لگه یه کی نه بیت له سهر نو (په رسته نه) نو به پستی لیپرسینه وهی تنها لای په روه ردگاریتی بیگومان کافران بزگار نابن.

﴿قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴿١٥﴾ بَلْ أَدْرَكَ عَلَيْهِمْ فِي

الْآخِرَةِ بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِنْهَا بَلْ هُمْ مِنْهَا عَمُونَ ﴿١٦﴾﴾

خوای گوره ده فرموویت: ﴿قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ﴾ واته: بلی که سانی که له ناسمانه کان و زویدان غیب نازانن. خوای گوره فرمان ده کات به پیغه مبه ره که ی موحه مد (ﷺ) که بیژی به هموو خه لکی و فیزیان بکات که هرچی له ناسمانه کان و زه میندا هیه، نازانن و ناگاداری

نه پینه کان نین، غهیری خودا، خوای گوره فرموویته: ﴿إِلَّا اللَّهُ﴾ نه م پسته به نیستی سانی موقه تیعه (استثناء منقطع) خودا نه بی هیچ که سیک ناگاداری نه پینه کان نیه، هر خوای ده زانی و

شهریکی نیه، وه که فرموویته: ﴿وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ﴾، واته: وه کیلی هموو

نه پینه کان هر لای خواجه که سی نایان زانیت بیجگه نو (خوا). وه له نایه تیکی تردا فرموویته: ﴿إِنَّ

اللَّهُ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُرْسِلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي

نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾^۱ واته: به پستی تنها لای خواجه زانیاری (کاتی هاتنی)

پژدی دوابی وه هر خوا باران ده باریتی تنها خوا ده زانی به وهی له مندالدانی (دایکان) دایه وه هیچ

کهس نازانی سبهینی چی ده کات وه هیچ کهس نازانی له چ شوین و زهویه کدا ده مریت به پستی خوا

زانا و ناگاداره. ثابته له م باره وه نوره، وه ده فرموویت: ﴿وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ﴾ واته: نه وانهی له

ناسمانه کان و زه میندان نازانن که ی پژدی قیامته دیت و زیندوو ده کرتنه وه، وه له نایه تیکی تردا

فرموویته: ﴿ثُمَّ نُنْفِثُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا تَأْتِيكُمُ إِلَّا بَغْضَةً﴾^۲ واته: گرانه له سهر نه وانهی که له

ناسمانه کان و زه میندان که بزنانن و ناگادار بن که ی دیت، له نا کاوئیک نو پژده دیت و پوتان تیده کات.

باشان خوای گوره ده فرموویت: ﴿بَلْ أَدْرَكَ عَلَيْهِمْ فِي الْآخِرَةِ﴾ واته: زانیاریان هر نه وه نده بر

ده کات و ناتوانن کاته که ی بزنانن، هه ندیکی تر له زانیان له م نایه تدا ﴿بَلْ أَدْرَكَ عَلَيْهِمْ﴾ واته: زانیاریان یه کسانه له و باره یه وه، وه که له سهیحی موسلیمدا هاتوو که پیغه مبهری خودا- (ﷺ)

^۱ الانعام (۵۹).

^۲ لقمان (۳۴).

^۳ الاعراف (۱۸۷).

فہرموی بہ جو برہ نیل کہ پرساری لی کرد له بارہی پوژی قیامہ تہ وہ (تہ وہی پرساری لی دہ کریت شاره زاترنیہ لہ وہی کہ پرساری دہ کات).^۱ واتہ: وہ ک یکنی لہ بی دہ سہ لاتی ونہ توانیدا، پرساری کہ رو پرساری لیکراو. ﴿بَلْ هُمْ فِي شَكِّ مِنْهَا﴾، نہو زہ میرہ (الضمیر) دہ گہ پیتہ وہ بی جنسہ کہ کہ مہ بہ ست پی پی خوانہ ناسہ کانہ. وہ ک خوی گہ و رہ فہرموی تہی: ﴿وَعَرَضُوا عَلَىٰ رَبِّكَ صَفًّا لَقَدْ جِئْتُمُونَا كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ بَلْ زَعَمْتَ أَلَّا نَجْعَلْ لَكَ مَوْعِدًا﴾^۲ واتہ: وہ مہ مو (نادہ می) لہ بہ ردم بہ روہ ردگارتدا پیز دہ کرین سویند بہ خوا بیگومان ہانتہ وہ بی لامان ہر بہ و شتوہ یہی کہ یہ کہ م جار دروستمان کردن بہ لام نیوہ گومانان و ابو کہ نیمہ کاتیک دانانین بی (لیپرسینہ وہ) تان. واتہ خوانہ ناسان لہ خوتان، وہ لیزہ شدا ہر وای فہرمو، ﴿بَلْ هُمْ فِي شَكِّ مِنْهَا﴾ واتہ: نہ وانہ بہ گومان و دوو دلن لہ بوونی و لہ ہانتی و بوودانی، ﴿بَلْ هُمْ مِنْهَا عَمُونَ﴾ واتہ: زڈ بی ناگا و نہ زانن لہ کویر خرابترن لہ بارہی ہانتی پوژی قیامہ تہ وہ.

﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَإِذَا كُنَّا تُرَابًا وَّآبَاءُنَا إِنَّمَا لَمْخْرُوجٌ ﴿۷۷﴾ لَقَدْ وُعِدْنَا هَذَا حُنَّ وَّآبَاءُنَا مِن قَبْلُ إِن هَذَا إِلَّا آسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿۷۸﴾ قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ﴿۷۹﴾ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُن فِي ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ ﴿۸۰﴾﴾

موشریکہ کان ہانتی پوژی قیامہ ت بہ درو دہ زانن و ہ لام دانہ وہ بیان

خوی گہ و رہ دہ فہرموی تہ: ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَإِذَا كُنَّا تُرَابًا وَّآبَاءُنَا إِنَّمَا لَمْخْرُوجٌ﴾ خوی گہ و رہ باسی نہو موشریکہ دہ کات کہ بیوایان نیہ بہ پوژی قیامہ ت و زیندو بوونہ وہ و نینکاری دہ کن و نیژن: چون نیمہ کاتی بووین بہ خولن و نیسکمان پزاو پوتورکا و ورد بوو جاریکی تر گیان دہ کریتہ وہ بہ لاشہ ماندا. پاشان فہرموی تہی: ﴿لَقَدْ وُعِدْنَا هَذَا حُنَّ وَّآبَاءُنَا مِن قَبْلُ﴾ واتہ: نہ م بہ لینہ بہ نیمہ و باب و باپیرانیسمان دراوہ لہ پیشہ وہ، ہر قسہ یہ و دہ بیبستین، و نازانین راست بیت و نیژن: ﴿إِن هَذَا إِلَّا آسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ﴾ تہ می کہ باس دہ کریت کہ زیندو دہ کریتہ وہ لہ بہ سہ رہاتی پیشینہ کان دہ کات. ﴿إِلَّا آسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ﴾ واتہ: گہ لہ کان لہ یہ کتریان و ہر گرتوہ لہ و کتیبانہ ی کہ لہ پیشینہ کانیاہ وہ بہ دستیان گہ شتوہ، ہیچ بنہ مایہ کی راستی نیہ، خوی گہ و رہ و لامیان

^۱ مسلم (۳۶/۱).

^۲ الکھف (۴۸).

دهداته وه که چۆن ئه‌وانه وا بیرده که نه وه و بڕوا به زیندوو بوونه وه ناکن ده‌فه‌رموویت: ﴿قُلْ ﴿بَلَىٰ: ئه‌ی موحه‌مد (ﷺ) به‌و خوانه‌ناسانه: ﴿قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ﴾ واته: با بڕۆن بگه‌ڕین به‌سه‌ر زه‌میندا به‌ چاوی خۆیان ببینن که چۆن خدای مه‌زن تۆله‌ی له‌و خوانه‌ناسانه‌ی پیش ئه‌وان کردوه‌ته‌وه‌و ته‌فروتوئای کردوون و له‌ناوی بردن و پیغه‌مبه‌ران و شوینکه‌وتووایی له‌ خاوه‌ن باوه‌پان له‌نیوان ئه‌واندا بزرگاری سه‌ره‌به‌رز کرد، ئه‌وانه‌ هه‌موو به‌لگه‌ن له‌سه‌ر راستی ئه‌و په‌یامه‌ی که پیغه‌مبه‌ران (سه‌لامی خویان لی بیئت) هیناویانه‌و چاکی ئه‌و په‌یامه‌. پاشان خوی گه‌وره‌ دلخۆشی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ده‌داته‌وه‌ ده‌فه‌رموویت: ﴿وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ ﴿واته: به‌ باوه‌پنه‌هینانی ئه‌و موشریکانه‌ دلته‌نگ مه‌به‌، داخ و که‌سه‌ریان بۆ هه‌لمه‌کێشه‌، ﴿وَلَا تَكُنْ فِي صَبَقِ مِمَّا يَمْكُرُونَ﴾ واته: له‌و فیلانیه‌ی ئه‌وان ده‌یکه‌ن و دژی ئه‌و په‌یامه‌ ده‌وه‌ستن که تۆ بۆت هینان دلته‌نگ مه‌به‌و خه‌فته‌ مه‌خۆ، خودا پشتگیرو یلرته‌تی ده‌ری ئایینه‌که‌ته‌، سه‌ری ده‌خات به‌سه‌ر ئه‌وانه‌دا که واز ناهینن و دژایه‌تی ده‌کن.

﴿وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٧١﴾ قُلْ عَسَىٰ أَن يَكُونَ رَدْفَ لَكُمْ بَعْضُ الَّذِي سْتَعْجِلُونَ

﴿٧٢﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٤﴾ وَمَا مِنْ غَائِبَةٍ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ ﴿٧٥﴾

خوی گه‌وره‌ باسی موشریکه‌کان ده‌کات که هاتنی پۆژی قیامه‌ت به‌ درۆ ده‌زانن و بڕوایان وایه‌ که هه‌رگیز ڕوو نادات ئیژن ئه‌گه‌ر ئه‌و قسه‌یه‌ راسته‌ که‌ی دیته‌دی وه‌ک خوی گه‌وره‌ ده‌فه‌رموویت: ﴿وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ خوی گه‌وره‌ یش وه‌لامیان ده‌داته‌وه‌و ده‌فه‌رموویت: ﴿قُلْ ﴿ئه‌ی موحه‌مد (ﷺ) بیژه: ﴿عَسَىٰ أَن يَكُونَ رَدْفَ لَكُمْ بَعْضُ الَّذِي سْتَعْجِلُونَ﴾ واته: له‌وانه‌یه‌ زۆر لیتانه‌وه‌ نزیک بوویته‌وه‌ هه‌ندێ له‌و سزایانه‌ی که داوای هاتنی ده‌کن لابه‌ په‌له‌. نیینو عه‌باس ده‌لی: له‌وانه‌یه‌ ئه‌وه‌ی ئیژه‌ په‌له‌ی ئی ده‌کن زۆر نزیک بوویته‌وه‌ یان زۆر نزیک بیئت لیتانه‌وه‌^١ موچه‌میدو زه‌حاک و عه‌تای خۆراسانی و قه‌تاده‌و سویدیش هه‌ر وایان وگوتوه‌^٢ وه‌ک ئه‌م ئایه‌ته‌ که خوی گه‌وره‌ ده‌فه‌رموویت: ﴿وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هُوَ قُلْ عَسَىٰ أَن يَكُونَ قَرِيبًا﴾^٣ واته: وه‌ ده‌لێن ئه‌وه‌ که‌ی ده‌بیئت بلی

^١ الطبري (٤٩٢/١٩).

^٢ الطبري (٤٩٢/١٩)، الدر المنثور (٣٧٥/٦).

^٣ الاسراء (٥١).

له وانه به ئو (پۆژه ماتنی) نزیك بیئت، وه ده فەرموویت: ﴿يَسْتَعِجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ﴾^۱، واته: به په له له تو داوی (هینانی) سزا ده کهن که به پاستی دۆزه خ ده وری کافرانی داوه. بۆیه ئو لامه - اللام - چووته سهر ﴿رَدَفَ لَكُمْ﴾ چونکه مانای (عَجَلَ لَكُمْ) زۆر نزیکه ده که یه تیئت، وه که له موجهیده وه پهبویات کراوه ﴿عَسَىٰ أَنْ يَكُونَ رَدَفَ لَكُمْ﴾ واته: له وانه یه زۆر لیتانه وه نزیك بیئت.^۲ پاشان خوی گه وره ده فەرموویت: ﴿وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ﴾ واته: خوی تو چاکه ی زۆره به سهر خه لکه وه ئو هه موو به هره زۆره ی پژاندوو به سهر یاندانه که چی ئه وان هه ر ناهه می له خۆیان ده کهن، ﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ﴾ واته: شوکرانه بۆیری ئو هه موو چاکه یه ناکه ن ژماره یه کی زۆر که میان نه بیئت. ﴿وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ﴾ واته: خودا چۆن ناگاداری هه مووشته ناشکر اکراوه کانیانه هه ربه و شیوه یه ناگاداری گشت شته شاراوه کانیشیانه. وه که له چنده ئایه تی تردا فەرموویه تی: ﴿سَوَاءٌ مِنْكُمْ مَنْ أَسَرَ الْقَوْلَ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ﴾^۳، واته: یه کسانه (بۆ خوا) ئه وه تان به نه ئینی قسه بکات وه ئه وه تان به ناشکرا (قسه) بکات. وه فەرموویه تی: ﴿يَعْلَمُ السِّرَّ وَأَخْفَى﴾^۴، واته: ئه وه به پاستی ئو (خوا) نه ئینی و له نه ئینی شاراوه تریش ده زانی. وه ده فەرموویت: ﴿أَلَا حِينَ يَسْتَعْسِفُونَ ينادُهُمْ يَعْلمُ مَا يُسْرُونَ وَمَا يُعْلِنُونَ﴾^۵، واته: بیدار بن کاتیک ئه وانه خۆیان داده پۆشن به پۆشاکه کانیان (خوا) ده زانی به وه ی ده یشارنه وه و ئه وه ی ناشکرای ده کهن. پاشان خوی گه وره باسی ئه وه ده کات که ناگاداری هه موو نه ئینه کانی ناسمانه کان و زه مینه و له دیارو نادیاریش، ئه وه ی که به نده کانی ناگاداری نین و نه یان بینوه، ده فەرموویت: ﴿وَمَا مِنْ غَافِقٍ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ﴾^۶ ئیبنو عبه باس ده ئی: هیچ شتی که نیه له ناسمانه کان و زه میندا،^۱ ﴿أَلَا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ﴾ واته: هه موو له کتیبیکی پهبونکه ره ودا نووسراوه، ئه م ئایه ته وه که ئه ئایه ته وایه که خوی گه وره

^۱ المنکبوت (۵۴).

^۲ الطبری (۴۹۲/۱۹).

^۳ الرعد (۱۰).

^۴ طه (۷).

^۵ هود (۵).

^۶ الطبری (۴۹۴/۱۹).

دهفه رموویت: ﴿أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾، واته: نایا نازانی به پاستی خودا ده زانی به هموو نوو شتانهی له ناسمان و زه ویدایه بیگومان نهوی باسکرا له کتیبی (لوح المحفوظ) دایه به پاستی نم (زانباریهی باسکرا) به لای خواوه ناسانه.

﴿إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَفُصُّ عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَكْثَرَ الَّذِي هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ﴾ (۷۶) وَإِنَّهُ لَهْدَىٰ وَرَحْمَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ

﴿۷۷﴾ إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُم بِحُكْمِهِ، وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿۷۸﴾ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّكَ عَلَى الْحَقِّ الْمُبِينِ ﴿۷۹﴾

إِنَّكَ لَا تَسْمَعُ الْمَوْتَىٰ وَلَا تَسْمَعُ الدُّعَاءَ إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ ﴿۸۰﴾ وَمَا أَنتَ بِهَدَىٰ الْعَمَىٰ عَن صَلَاتِنَهُمْ إِنْ تَسْمَعُ

إِلَّا مَن يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿۸۱﴾

قورئان باسی ناکوکی نیوان به نی نیسرائیل دهکات که خودا دادومری دهکات له نیوانیاندا

خوای گوره باسی قورئانی پیروز دهکات و دهفه رموویت: ﴿إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَفُصُّ عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ

أَكْثَرَ الَّذِي هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ﴾ واته: نم قورئانه له گه لا نهو هشا که پره له پینمای و کتیبیتی

پوونکه ره ویه و هق و ناهق له یه کی جیاده کاته وه، باسی کیشی نهوی نیسرائیلش دهکات که

هه لگری کتیبی نه وان و شنجیلن. ﴿أَكْثَرَ الَّذِي هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ﴾ وهک هه رایان له سهه عیسا که زدر

ناکون له سهه ری و پای جیوازیان هه یه، جوله که درویان هه لبه ستوو و گاوره کان زیاده پویان کردوو

له پزلیگرتنیدا، قورئان به شیوه یه کی جوان و پاست باسی عیسا دهکات که عه بدیک بووه له

عه بده کانی خواو پیغه مبه ریکی به پزینی خوای گوره یش بووه (سه لایم خوای له سهه بیت) وهک خوای

گوره دهفه رموویت: ﴿ذَلِكَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ قَوْلَ الْحَقِّ الَّذِي فِيهِ يَمْتَرُونَ﴾، واته: نهوه (که باسکرا)

عیسای کوری مه ری هه که وته یه کی پاسته (دهه ریاری عیسا) که نه وان (کاروو جووله که کان) تینیدا دوو

دلن. وه دهفه رموویت: ﴿وَإِنَّهُ لَهْدَىٰ وَرَحْمَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ﴾ واته: پینیشاندهره بۆ دلی نه وان هه که بهوایان

پیتی هه یه و په حمه تیشه بویان له گشت کاروبار یزکیاندا، پاشان فه رموویه تی: ﴿إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُم﴾

واته: په روه رندهی تو دادوه ریان دهکات له پزینی قیامه تدا، ﴿بِحُكْمِهِ وَهُوَ الْعَزِيزُ﴾ واته: به پیریاری

خزی هه خزی خاوهن دهسه لات و له تو له سه ندندا، تو لهی به زه بره ﴿الْعَلِيمُ﴾ زدر چاک ناگاری

کردارو گفتاری به نده کانیه تی.

^۱ الحج (۷۰).

^۲ مريم (۳۴).

فهرمان دان به خوشبارن به خودا له گهياندى بانگه اوزدا

خوای گوره ده فرموويت: ﴿ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ ﴾ واته: تو خوت به خوا بسپيره له هموو نيشو
 کاریکتداو بانگه اوزى په روره رندهت به خه لکی بگه يه نه، ﴿ إِنَّكَ عَلَى الْحَقِّ الْمُبِينِ ﴾ واته: به راستى
 له سر هقى ناشکراى، چونکه شو که سى دژايه تيت ده کات له وانن که به دبه بختو عاقبيت شه پن،
 خودا مؤرى ناوه به سر دلپاندا، باوه پناهينن نه گره هر چى به لگه يه بؤيان بيت، بؤيه خوای گوره
 فرموويتى: ﴿ إِنَّكَ لَا تَسْمِعُ الْمَوْتَى ﴾ واته: تو ناتوانى به مردوى گورستان ببیستنى، هر به و شتويه
 نه وانى که خودانه ناسن په رده له سر دلپانوه گویشيان که په و بى دینى داگرى کردوه، بؤيه خوای
 گوره فرموويتى: ﴿ وَلَا تَسْمِعُ الصَّمَّ الدُّعَاءَ إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ ﴾ واته: وه تو ناتوانى کويزان پزگار که يت له
 گومرايه که يان تنها نه وانن وه لامت دده نه وه که خاوهنى بیستنو ببینىکى به سوودو دل و
 دهر و نیکى وشيارنو که رندگى خوداو نه په يامه بن که له سر زمانى پيغه مبه ران (سه لاسى خويان
 لى بيت) بؤيان هاتوه.

﴿ وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِّنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِآيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ ﴾

هاتنه دهره وى گيانه و مرنگ له ناو زميندا (دابه الارض)

خوای گوره ده فرموويت: ﴿ وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِّنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا
 بِآيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ ﴾ واته: هر کاتیک به لپنى نيمه هاتجى بؤ شو خه لکه، له ناخر زه ماندان،
 گيانه و ریکيان له م زمينه بؤ دهره دهمينن قسه يان له گه ا ده کات و نيزى: خه لکی باوه پيان به
 نيشانه کانى نيمه نه کردو به راستيان نه دهر زانى، نم گيانه وهره - دعبايه - له کوتايى دنيا دا له زه وى
 دپته دهر کاتیک که خه لکی ده ست دده نه بى ناموسى خراپه کارى و پشت ده که نه فرمانه کانى
 خوداو ده ستکارى ده که نو ده يگورن، هه نديک نيزن: له مه که له زمين دپته دهر، هه نديکى تر نيزن:
 له مه که نايه ته دهر له شوپنى له زمين دپته دهر، وه که له مه ودا به يارمه تى خوا به دريژى باسى
 ده که ين. که قسه له گه ل خه لکی ده کات له و باره يوه، وه که نيينو عباس و حه سن و قه تاده
 گوتويانه، پويوه تيش کراوه له عليه وه (په زای خوای لى بيت) که له گه لپان قسه ده کات، واته:
 وتوويزيان له گه ل ده کات.^۱ له باره يى نم گيانه وهره (الدابه) قسه و باس زوره چه نديکى بتوانين به
 يارمه تى خوا باسى ده که ين. نيمامى نه حمده پويوه تى کردوه له حوزه يفه يى کوپى نه سیدی
 غه فاربه وه ده لى: نيمه باسى پوژى قيامه تمان ده کرد پيغه مبه رى خوا (ﷺ) له ژورديکوه -

^۱ الطبري (۵۰۰/۱۹).

هۆدهيه كه وه - ناگاي ليمان بوو، فرموى: (قيامه هئناسيت - نايه - هتا ده نيشانه ده بينن: هه لاتنى خۆر له خۆرئاواوه، دوکه ل - الدخان -، گيانه وه ریکه - الدخان -، ده رچوونى يه نجوج و مه نجوج، هاتنى - دابه زىنى - عيساي کورپى مەريەم (سهلامى خوايان لى بيت)، ده جال، وه سى پۆچوونى زه مينيش: پۆچوونیک له خۆرئاواوه، پۆچوونیک له خۆره لاتوه، پۆچوونیکيش له دورگى عه ره به وه - جزیره العرب، ئاگرئیکيش له ناو يه مەندا (اليمن) سه ره له ده دا خه لکى راپيچ ده کات، يان: کۆيان ده کاته وه، له گه ليانه بۆ هه ر لايه ک بۆن به شه وه به بۆز لتيان جيانا بيته وه).^۱ هه ر به م شيوه يه موسليم و نه هلى سونه نه کان له حوزه يفه وه پيوايه تيان کردووه به مرفوعى (مرفوعاً) تيرمى ده لى: فرموده يه کى چا کو پاسته.^۲ موسليميش به تنها پيوايه تى کردووه له حوزه يفه وه به مرفوعى.^۳ والله اعلم، فرموده يه کى تر: موسليمى کورپى حه ججاج پيوايه تى کردووه له عه بدولاي کورپى عه مره وه - عمرو - ده لى: فرموده يه کم له پيغه مبه رى خواوه (ﷺ) له به ر کردووه هه رگيز له بيرم ناچيته وه، بيستم له پيغه مبه رى خواوه (ﷺ) فرموى: (يه کم نيشانه يه ک که ده رکه وت، واته: له نيشانه کانى پۆزى قيامه ت هه لاتنى خۆره له خۆرئاواوه، وه ده رکه وتنى گيانه وه ره که يه (الدابة) له چيسته نگادا (الضحى) که ديته ناو خه لکى، هه ر يه کيکيان پيش نه ويان هات، نه وى تريشيان به نو ايده ديته).^۴ موسليم پيوايه تى کردووه له سه حيه که يدا له نه بو هوره يره وه (ره زاي خواى لى بيت) نه ويش له پيغه مبه رى خواوه (ﷺ) فرمويه تى: (له شه ش شت ده ستپيشخه رى بکه ن و کارى چا که ي تيدا بکه ن، هه لاتنى خۆر له خۆرئاواوه، دوکه له که - الدخان -، ده جال، ده عباکه (الدابة) مردنى خۆتان، هاتنى پۆزى قيامه ت) تنها موسليم خۆى پيوايه تى کردووه.^۵ فرموده يه کى تر: نه بو داودى ته ياليسى (الطاليسى) پيوايه تى کردووه له نه بو هوره يره وه (ره زاي خواى لى بيت) ده لى: پيغه مبه رى خواوه (ﷺ) فرموى: (گيانه وه ره که ي ناو زه مين (دابة الارض) ديته ده ر، گاچۆنه که ي (عصا) موساو نه نگوستيله که ي (خاتم) سوله يمانى له گه ل دابه (سهلامى خوايان لى بيت) به گاچۆنه که ده دا له لوتى خوانه ناس (الكافر) وه پووى خاوه ن باوه رپيش به نه نگوستيله که - به خاته مه که - ده رده که ويته و ديارى ده دات، هه تا خه لکى له سه ر سه رفه ي نان خواردن خوان کۆده بنه وه، خاوه ن باوه ر له خوانه ناس

^۱ احمد (۶/۴)، فرموده يه کى سه حيه.

^۲ مسلم (۲۲۲۵/۴)، ابو داود (۴۹۱/۴)، تحفة الأحوزي (۴۱۳/۶)، النسائي في الكبرى (۴۵۶/۶)، ابن ماجه (۱۳۴۱/۲).

^۳ مسلم (۲۲۲۷/۴).

^۴ مسلم (۲۲۶۰/۴).

^۵ مسلم (۲۲۶۷/۴).

جیاده‌کریته‌وه و ده‌ناسریت).^۱ ئیبینو جوره‌بیج ده‌لن: له ئیبینو زویه‌یره‌وه (ابن زبیر) که باسی (وه‌سفی) گیانه‌وره‌ه‌کی کردیوه گوتویه‌تی: سه‌ری وه‌ک سه‌ری گایه‌و (الثور) چاری وه‌ک چاری به‌رازه‌و گویی وه‌ک گویی فیله‌و شاخی وه‌ک حیوانی کیویه‌و ملی وه‌ک ملی نه‌عامه‌یه‌و سنگی وه‌ک سنگی شیره‌وره‌نگی وه‌ک په‌نگی پلنگه‌و که‌له‌که‌ی (خفاصرة) وه‌ک که‌له‌که‌ی پشیله‌یه‌و کلکی (دوگی) وه‌ک کلکی به‌ران (کبش) وایه‌و لاقه‌کانیشی وه‌ک لاقی وشتره، نیوانی هه‌ردوو جومگه‌یه‌کی (مُفصلین) دوانزه‌ی زبیرعه، گزچانه‌که‌ی موسا و خاتمه‌که‌ی سوله‌یمنی له‌گه‌لدا ده‌رده‌که‌ییت، هیچ خاوه‌ن باوه‌ری نامیتنی مه‌گین خالیکی سپی ده‌نریت به‌ نیو چاوانیدا به‌ گاچۆده‌که‌ی موسا، نه‌و خاله‌ ده‌گه‌پیت هه‌تا نیوچاوانی سپی ده‌کاته‌وه. وه‌ هیچ کافرئیکیش (خواه‌نه‌ناس) نامیتنی مه‌گین خالیکی ره‌ش ده‌نریت به‌ نیوچاوانیدا به‌ خاتمه‌که‌ی سوله‌یمن، نه‌و خاله‌ ده‌گه‌پیت هه‌تا هه‌موو نیوچاوانی ره‌ش ده‌کات، هه‌تا خه‌لکی کرپن و قروش (مامه‌له) ده‌کن له‌نیو بازاردا، کافر ئیزئی به‌ موسلمان: نه‌مه‌ به‌ چهند نه‌ی موسلمان، موسلمانیش چیریت به‌ کافر: نه‌مه‌ به‌ چهند نه‌ی کافر؟ هه‌تا وای ئی دیت خه‌لکی مالتیک له‌سه‌ر سفره‌ی نان خواردن داده‌نیشن موسلمان و کافرئیا جیاده‌کریته‌وه (ده‌ناسریت) پاشان ده‌عباکه (دابە) پیتیان ئیزئی: فلانه‌ که‌س مزده‌ بیت تو خه‌لکی به‌هه‌شتی و نه‌ی فلانه‌ که‌س تو خه‌لکی ناگری، بویه‌ خودای مه‌زن فه‌رمویه‌تی: ﴿وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِّنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِآيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ﴾^۲ واته: هه‌ر کاتیک بیرارمان ده‌رچوو بویان، گیانه‌وه‌ریکیان له‌م زه‌مینه‌دا بق ده‌میتینه‌ ده‌روه‌ که‌ وتویژیان له‌گه‌ل ده‌کات و پیتیان ئیزئی: خه‌لکی له‌ ناخی دلپانه‌وه‌ برویان به‌ نیشانه‌کانی ئیمه‌ نه‌ده‌کرد.

﴿وَيَوْمَ نَحْشُرُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ فَوْجًا مِّمَّنْ يُكَذِّبُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ يُوزَعُونَ﴾ (۸۶) ﴿حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُ قَالَ أَكَذَّبْتُمْ بِآيَاتِي وَلَمْ تُحِيطُوا بِهَا عِلْمًا أَمْ آدَاءًا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ (۸۷) ﴿وَوَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ بِمَا ظَلَمُوا فَهُمْ لَا يَنْطِقُونَ﴾ (۸۸) ﴿أَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا آلِيلَ لِسَانِكُمْ فِيهِمْ وَأَلْتَهَارَ مُبْصِرًا لِّكُلِّ فِي ذَلِكَ لَآيَةٍ لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ﴾ (۸۹)

کۆکردنه‌وه‌ی سته‌مکاران (ژالمان) له‌ رۆژی قیامه‌تدا

خوای گه‌وره‌ باسی پۆژی، قیامه‌ت ده‌کات، کاتیک که‌ سته‌مکاران نه‌وانه‌ی که‌ برویان نه‌بوو به‌ نیشانه‌کانی خوداو پیغه‌مه‌به‌ره‌کانی (سه‌لامی خویان ئی بیت) کۆ ده‌کرینه‌وه‌ له‌به‌رده‌م خودای گه‌وره‌دا برسیاریان ئی ده‌کریت له‌و کارانه‌ی که‌ کردویانه‌ له‌ ژبانی دنیادا، بق ریسواکردن و داخ‌نان به‌ دلپانداو

^۱ مسند الطیاسی (۲۳۴) نه‌م فه‌رموده‌یه، سه‌نه‌ده‌کانی لاوازه.

^۲ البغوی (۴۲۹/۳).

سوکایه‌تی پیگردنیان، وه‌ک خوی‌گه‌وره‌ فەرموویه‌تی: ﴿وَيَوْمَ نَحْشُرُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ فَوْجًا﴾ واته: له‌ همو‌ گزویه‌ک (کۆمه‌لێک) له‌وانه‌ی که‌ بیباوه‌ر بون کۆده‌که‌ینه‌وه‌، ﴿مَنْ يَكْذِبْ بِآيَاتِنَا﴾ له‌وانه‌ی باوه‌ریان نه‌بوو به‌ نیشانه‌کانی ئیعه‌، وه‌ک خوی‌گه‌وره‌ له‌ ئایه‌تی تردا فەرموویه‌تی: ﴿أَخْشَرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا وَأَرْجَحَهُمْ﴾^۱، واته: (خرا به‌ فریشته‌کان ده‌ فەرموویت) ئه‌وانه‌ی سته‌میان کرد کۆیان بکه‌نه‌وه‌ له‌گه‌ل هاوپی‌کانیان (هاوپی‌نه‌کانیان). وه‌ فەرموویه‌تی: ﴿وَإِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَتْ﴾^۲، واته: وه‌ ساتیک‌ که‌ همو‌ گیانی‌ک جوت‌ کرایه‌ وه‌ (له‌گه‌ل لاشه‌دا). ﴿فَهُمْ يُوزَعُونَ﴾ ئینیو‌عه‌ باس‌ ده‌لی: پاپیج‌ ده‌کرین.^۳ عه‌بدوله‌رهمانی کورپی زه‌یدی کورپی ئه‌سه‌لم‌ ده‌لی: به‌ری‌ ده‌کرین.^۴ ﴿حَقَّ إِذَا جَاءُوا﴾ واته: هه‌ر کاتی‌ک‌ ده‌گه‌نه‌ به‌ر باره‌گای‌ خوداو‌ ده‌ه‌ستینرین‌و‌ پرساریان‌ لی‌ ده‌کریت، ﴿قَالَ أَكَذَّبْتُمْ بِآيَاتِي وَلَمْ تَحْطُوا بِهَا عِلْمًا أَمَّا أَكُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ واته: ده‌ فەرموویت‌ ئایا‌ ئیوه‌ ئایه‌ته‌کانی‌ منتان‌ به‌ درق‌ ده‌زانی‌ له‌ کاتی‌ک‌دا‌ هیچ‌ زانیاریه‌کتان‌ ده‌باره‌یا‌ نه‌بوو‌ یان‌ ئیوه‌ چیتان‌ ده‌کرد‌ له‌ دنیا‌دا. یانی‌ پرساریان‌ لی‌ ده‌کریت‌ له‌ باره‌ی‌ بیروباوه‌رو‌ کرداره‌کانیا‌نه‌وه‌، کاتی‌ک‌ که‌ له‌ کۆمه‌لی‌ به‌خته‌وه‌ران‌ نه‌بوون‌و‌ ناکاری‌ چاکیان‌ نه‌بووه‌و‌ نوێژی‌شیان‌ نه‌کردوه‌و‌ خاوه‌ن‌ به‌وایش‌ نه‌بوون، وه‌ک خوی‌گه‌وره‌ فەرموویه‌تی: ﴿فَلَا سَدَقَ وَلَا صَلَّى﴾^(۳۱) و‌لیکن‌ کذب‌ و‌تو‌ل‌،^۵ واته: جا‌ (کافر) نه‌ به‌وای‌ هیئاو‌ نه‌ نوێژی‌ کرد، به‌لکو‌ ئایینی‌ به‌ درق‌ ده‌زانی‌ پشتی‌ تیده‌کرد. ئه‌و‌ کاته‌ هیچ‌ به‌وییان‌و‌یه‌کیان‌ به‌ ده‌سته‌وه‌ نامینی، همو‌ تاوانه‌کان‌ له‌سه‌ریان‌ که‌له‌که‌ ده‌کات‌و‌ کۆ‌ ده‌بیته‌وه‌و‌ قسه‌یان‌ نامینی، وه‌ک خوی‌گه‌وره‌ فەرموویه‌تی: ﴿هَذَا يَوْمٌ لَا يَنْطِقُونَ﴾^(۳۲) و‌لا‌ یُؤَدُّنَ لَهُمْ فِعْلَهُمْ فَعَمَلُهُمْ ﴿۳۳﴾ و‌یل‌ یَوْمَهُمُ لِلْكَذِبِينَ﴾^۶، واته: ئه‌مه‌رۆ‌ پۆژیکه‌ (بیباوه‌ریان) ناتوان‌ قسه‌ی‌ تیدا‌ بکه‌ن، وه‌ مؤله‌ت‌ نادرین‌ که‌ به‌وییانو‌و‌ به‌یننه‌وه‌، وای‌ بۆ‌ بیباوه‌ریان‌ له‌و‌ پۆژه‌دا. هه‌ر‌ بۆیه‌ لێره‌دا‌ خوی‌گه‌وره‌ فەرموویه‌تی: ﴿وَوَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ بِمَا ظَلَمُوا فَهُمْ لَا يَنْطِقُونَ﴾ واته: وه‌ به‌یاری

^۱ الصافات (۲۲).

^۲ التکویر (۷).

^۳ الطبری (۵۰/۱۹).

^۴ الطبری (۴۲۸/۱۹).

^۵ القيامة (۲۱-۲۲).

^۶ المرسلات (۲۷-۲۵).

(سزادانیان) به‌سرا ده‌سپه‌ی به‌هزی ستمکاریان‌وه ئینجا ئوان هیچ قسه‌ ناکن. یانی ده‌مکوت کراون و هیچ وه‌لامتیکیان پئی نه‌بوو، چونکه ئوانه له ژبانی دنیادا ستمکاریبون و ناهه‌قیشیان له خویان کرد، گه‌پیترا‌نه‌وه بۆ لای ئه و خودایه‌ی که ناگای له دیارو نادیاره‌کانه و هرگیز هیچی لئ ون ناییت. پاشان خودای گه‌وره ئاگادارمان ده‌کاته‌وه له‌سهر تواناو ده‌سه‌لات و مه‌زنی خزی که پئی‌ویسته هه‌موو کاتی فرمانه‌کانی به‌جئی به‌پیتریت و به‌رستریت و خه‌لکی شوینی ئه‌وپه‌یامه بکه‌وی که په‌وانه‌ی کردووه بۆ پیغه‌مبه‌ره‌کانی، هه‌ر ئه‌وه هه‌قه و لئی لانه‌ده‌ن وه‌ک فرموویه‌تی: ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَآلِهِمْ جَمَعْنَا لَكُمُ الْيَوْمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي أُمَّةٍ وَاحِدَةٍ وَمَا تَشَاءُونَ﴾ واته: له‌مه‌شدا به‌لگه زۆین بۆ ئه‌وانه‌ی که باوه‌ر دینن.

﴿وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَنُزِعَ مَن فِي السَّمَوَاتِ وَمَن فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَن شَاءَ اللَّهُ وَكُلُّ أَتَوَّهٍ ذَرِينِ ﴿٨٧﴾ وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَمَادًا وَهِيَ تَمْرٌ مَّرَّ السَّحَابِ صُنِعَ اللَّهُ الَّذِي لَأَنْفَنَ كُلَّ شَيْءٍ وَإِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٨٨﴾ مَن جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِّنْهَا وَهُمْ مِّنْ فَزَعٍ يَوْمَئِذٍ آمِنُونَ ﴿٨٩﴾ وَمَن جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَكَيْتٌ وَجُوهُهُمْ فِي النَّارِ هَلْ يُخْرَجُونَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٠﴾﴾

کاره‌ساته‌ گرانه‌کانی بۆژی قیامه‌ت و پادا‌شتی چاکه‌و خراپه‌ پیندا

خوای گه‌وره ده‌فرموویت: ﴿وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَنُزِعَ مَن فِي السَّمَوَاتِ وَمَن فِي الْأَرْضِ﴾ خوای گه‌وره باسی ناره‌حه‌تی و سامناکی بۆژی قیامه‌ت ده‌کات، ئه‌و بۆزه‌ی که فو ده‌کریت به‌که‌له‌شاخدا جا هه‌رچی که‌س له ئاسمانه‌کان و زه‌ویدایه ده‌ترسیت و راده‌چله‌کی (هه‌موو ده‌مرن)، وه‌ک له فرمووده‌ی سه‌حیدا هاتووه: (که‌له‌شاخیکه (قرن) فوی پیا ده‌کریت) وه له فرمووده‌که‌ی سوپا (الصُّور) هاتووه: به‌فرمانی خودای مه‌زن ئیسرافیل فو ده‌کات به‌که‌له‌شاخدا، به‌که‌م جار که فوی پیندا ده‌کات، فوه ترسناکه‌که‌یه دریزی ده‌کاته‌وه، ئه‌مه‌یش له کۆتایی (ناخیری) ته‌مه‌نی دنیادایه، کاتی که قیامه‌ت هه‌لده‌سیت و دیت به‌سهر خراپترین که‌سدا له زیندوووه‌کان، هه‌ر که‌سێک له ئاسمانه‌کان و زه‌میندایه ترسیان لئ ده‌نشیت، ﴿إِلَّا مَن شَاءَ اللَّهُ﴾ واته: مه‌گین که‌سێک خودا مه‌یلی لئ بیت، که

ئوانەش شەھیدانن بیگومان ئوانە زیندوون لە لای پەرورەندەیان بژێویان ھەیە. ^۱ ئیمامی موسلیمی کوپی ھەججاج پڕیوایەتی کردووە لە عەبدولای کوپی عەرەو (پەزای خۆی ئی بیت) کە پیاویک ھاتە لای و گوتی: چیه ئەم فەرموودەیی تۆ دەیئیی کە قیامەت تا فلانە و مەخت و فلانە و مەخت ھەلەدەستی؟ عەبدولای گوتی: (سبحان اللہ!) یان گوتی (لا الہ الا اللہ). یان قەسەیکە وای گوت، گوتی: نیازم وایە کە لە مەوێ دەوا بۆ ھێچ کەسێک فەرموودەیی وای پڕیوایەت نەکەم. مە ھەر ئێوەندەم گوتوووە کە ئێوەندەیی پێ ناچیت پڕوداویکی – نە مەزکی – گەرە ئێبێن، کە عەبەیی پڕۆژ دەسووتی، ئێوە و ئێوە دەبیت، لە داویدا گوتی: پێغەمبەری خوا (ﷺ) فەرمووی: (لە ناو ئومەتی مندا دەجال ھەلەدەستی چل ئێوەستی، نازانم چل پۆژ یان چل مانگ یان چل سال، لە پاشان خودا عیسا کوپی مەزیم دە نەئیریت (سەلامی خۆی ئی بیت) کە وەك عوروی کوپی مەسعود وایە، شویتیی دەکەوێ دەیکۆزیت، لە پاشان ھەوت سال خەلک دەمێننەو، لە نێوان ھێچ دوو کەسێکدا دۆژمناوەتی نا بێت، لە پاشان بایەکی فینک دە نەئیریت لە شامەو لە سەر پووی زەمێندا ھێچ کەسێک ناھێتیتەو لەوانەیی کە زەرەپە باوەر یان چاکە لە دلیدا بێت، ھەموویان گیان دەکێشیت، ھەتا ئەگەر یەکیک لە ئێو بچیتە ناوچەرگەیی شاخیکەو ئێو بایە دەچیتە ناو شاخە کە ھەتا گیانی بکێشیت، عەبدولای دەئیی: ئێوەم لە پێغەمبەری خواوە (ﷺ) بیست فەرمووی: (ھەر خەلکی خراب دەمێننەو بۆ خرابەکردن، وەك بالدەر وانە ئێوەندە سوک ھەلەدەستە سەر خرابەکردن، لە عەقڵی دێندەدان نە چاک دەزانن کە بیکەن و نە فەرمانی پێ دەکەن، نە خرابەش دەزانن کە لێی لادەن و یەکیکی تر کردی نە یەلن بیکات، شەیتان بۆ ئێو کەسانە دەچیتە شیوہ مۆفەوہ پێیان ئێزیت: ئێوہ بە گویم ناکەن؟ ئێوانیش ئێژن: فەرمانت بە چیه؟ فەرمانیان پێ دەکات بە بت پەرستەن، ئێو خەلگە لە بت پەرستندا پۆزیان زۆر دەبیت و ژیانیان خۆش دەبیت. لە پاشان فو دەکرت بە کەلە شاخدا (الصور) ھێچ کەسێک نیە کە ببیستیت لایەکی ملی لار نەکاتەو و لایەکی بەرز نەکاتەو – لە دادانە بێ – دەئیی: یەکەم کەس کە دەبیستت ئێو پیاوہیە کە ھەوزی و شترەکان سواغ دەدات، گوتی: دەمریت و ھەموو خەلکیش دەمرن، لە داویدا خوا بارائیک دەبارئیت وەك پڕوشەو شەویم، یان وەك سێبەر سوعمان کە وتوووە گومانەو لە عەبدولای چی گوتوو – بەو بارانە لاشەیی خەلکی دەرویتەو، لە پاشان جارێکی تر فوو دەکرت بە کەلە شاخدا (الصور) ھەموو پاست دەبنەو و تەماشای دەکەن. لە پاشان فەرمان دەدریت، ئێی خەلکینە بێن بۆ لای پەرورەندەیی خۆتان، فەرمان دەدریت پایان بگرن و پرسیاریان ئی دەکرت، لە داویدا فەرمان دەکرت ئێوەیی دەچیتە ناگروہ جیا یان بکەنەو. دەوتریت: لە چەند چەند؟ دەبژیریت: لە ھەر ھەزار کەس تۆ سەدو ئێوە دو تۆ،

^۱ الطبرانی فی الطوال (۳۶)، فەرموودەیکە ھەسەنی سەحیحە.

دهائی: نه وه نهو پڙهیه که مندال پیر دهکات، نه وه نهو پڙهیه که لیپرسینه وه قوئی لی هله دهکرت -
 نارحتهی دست پیده کان^۱ - وه ده فرموویت: (پاشان فوو دهکرت به که له شاخدا هیج که سیک نیه
 که بیبستی مه گین لایه کی ملی لار دهکات وه و لایه کی به رز دهکات وه)، (اللیت) لا مل، واته: لار
 دهکات وه بۆ نه وهی له ناسمانه وه بیبستی، نه مه خوی ترسانده (نفخة الفزع) پاشان (نفخة الصعق)
 واته فووی مردن دیت و پاشانیش فووی هله ستانه وه دیت و بۆ لای پروه رندهی هه موو جیهان. که
 هاتنه دهره وهی هه موو خه لکه له گڙه کانیاں. بۆیه خوی گوره فرموویتهی: ﴿وَكُلُّ أُنثَىٰ ذَخِيرٍ﴾
 واته: هه موو به زه لیلی دینه بهر باره گای خودا ﴿أُنثَىٰ﴾ به مدهیش خوینرا وه ته وه به غیری مدهیش
 له سر فیعلکه (الفعل) هه ردو به ک مانایان هه یه، ﴿ذَخِيرٍ﴾ واته: به زه لیلی و گویا پیه لی هیج که سیک
 له فرمانی خودای مه زن دوا ناکه ویته وه که فرموویتهی: ﴿يَوْمَ يَدْعُوكُمْ فَتَسْتَجِيبُونَ بِحَمْرٍو﴾^۲
 واته: نهو پڙهیه که بنگتان دهکن (له گڙه کانتانه وه) جا ئیوهش دهست به جی دین به دم بانگ
 کردنه که وه به سوپاس و سه ناکردنه وه. وه فرموویتهی: ﴿ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِّنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ
 غَرُورٌ﴾^۳ واته: پاشان کاتی (له پڙی دوا بیدا) له زه ویه وه بانگتان دهکن به کسر ئیوه (له
 گڙه کانتان) دینه دهره وه. وه له فرموودهی که له شاخدا (الصور) هاتوه.^۴ له کاتی فووی سییه می
 نیسرافیلدا خوی گوره فرمان دهکات به گیانه کان (الارواح) له بۆشاییه کی (کونیکی) ناو
 که له شاخه که دا داده نریت پاشان نیسرافیل فووی پیاده کات، دوی روانه وهی (سه و زیونه وهی)
 لاشه کان له شوپزو گڙه کانیاں، وختی فوو کرا به که له شاخدا گیانه کان ده فرین و گیانی خاوه ن
 بهواکان پرشیهان لیوه دئی له بهونا کیدا و گیانی خوانه ناسانیش تاریکه، خوی گوره ده فرموویتهی: به
 گوره وهی و دهسه لاتی خۆم سویند بیت، هه موو گیانه کان ده بیت بگه پینه وه بۆ لاشه کانیاں، گیانه کان
 ده گه پینه وه بۆ لاشه کان ده بوته و ده گه پریت به ناو لاشه کاند و ده ک چون ژه هری مار ده گه پئی به ناو
 له شی مارگه سته دا پاشان هله ده سه نه وه و خۆل له گڙه کانیاں لاده دن، واته له گڙه کانیاں دینه
 دهره وه، خوی گوره فرموویتهی: ﴿يَوْمَ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ سِرَّاءَ كَأَنَّهُمْ إِلَىٰ نُصُبٍ يُوفِصُونَ﴾^۵ واته: نهو

^۱ مسلم (۲۲۵۸/۴).

^۲ الاسراء (۵۲).

^۳ الروم (۲۵).

^۴ الطبرانی فی الطوال (۳۶)، فرموودهی کی حه سه نی سه حیه.

^۵ المعارج (۴۲).

پژدهی که به په له له گډه کانیان دینه دهره وه ده لئی بر لای بته کانیان راده کن. پاشان خوی گه وره
 ده فرموویت: ﴿وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدًا وَهِيَ تَمْرٌ مَرَّ السَّحَابِ﴾ واته: کتیه کان وا ده بینی وه ک نه وهی
 که ناجولینو وه ستاون که چی وه ک هور ده پډنو له جیی خویان نامینن، وه ک خوی گه وره
 فرموویتی: ﴿يَوْمَ تَمُورُ السَّمَاءُ مَوْرًا ﴿١﴾ وَتَسِيرُ الْجِبَالُ سَيْرًا﴾^۱، واته: پډنیک که ناسمان زډر توند
 ده که وینه جووله و هاتوج، وه چیاکان (له جیی خویان) ده جولینو توند ده پډن. وه فرموویتی:
 ﴿وَسْأَلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ فَقُلْ يَنْسِفُهَا رَبِّي نَسْفًا ﴿١٥﴾ فَيَذَرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا ﴿١٦﴾ لَا تَرَى فِيهَا عِوَجًا وَلَا
 أَمْتًا﴾^۲، واته: (نهی موحه مه د ﴿سجده﴾) برسیرت لی ده کن سه بارت به شاخه کان توش بلی
 په روه رگار له بیخیان دینی و وردوخاشیان ده کات نینجا با پرزو بلاویان ده کاته وه، نینجا پرک و ساف
 بی ناو و گډوگیا ده بیلیته وه، نابینی تییدا هیچ جوره لاری و به زنی و نرمیه ک. وه فرموویتی: ﴿وَيَوْمَ
 نُسِفُ الْجِبَالَ وَتَرَى الْأَرْضَ بَارِزَةً﴾^۳، واته: وه (یادیان خه روه) پډنیک که شاخه کان ده خه یه پی و پوی
 زوی به ته ختی و پوی ده بینی. وه لیره دا ده فرموویت: ﴿صُنِعَ اللَّهُ الْذِي أَنْفَنَ كُلَّ شَيْءٍ﴾ واته:
 ده ستردی خودایه که هه مو شتی ک به ده سلات و توانای مه زنی خزی وه دی ده مینی ﴿الذی آنفن کل
 شیء﴾^۴ واته: هه مو دروست کراوه کانی زډر به چاکی سازداوه و له جیکای خزی وه دی میناوه به و
 شیوه یی که پیویسته به کارزانی خزی، ﴿إِنَّهُمْ خَيْرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ﴾ واته: نه و خودایه ناگاداری
 عه بده کانیته یی که چی ده کن له چاکه و خراپه، به و زوونه پاداشتی ته اوویان ده داته وه له سه ری.
 خودای گه وره باسی ژبانی به خته وهران و به دبه ختانی کردوه له و پژده فرموویتی: ﴿مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ
 فَلَهُ خَيْرٌ مِمَّا يَكْتُمُ﴾ قه تاده ده لی: هه ک سیک چاکه بکات به دلپاکی.^۵ وه خوی گه وره له شوینیکی تردا
 فرموویتی یه که به ده پاداشتی ده داته وه، ﴿وَهُمْ مِنْ فَزَعِ يَوْمِئِذٍ آمِنُونَ﴾ واته: له نه و پژده نه وانه بی
 خه من. وه که له نایه تیکی تردا فرموویتی: ﴿لَا يَحْزَنُهُمُ الْفَزَعُ الْأَكْبَرُ﴾^۶، واته: غه مباریان ناکات

^۱ الطور (۹-۱۰).

^۲ طه (۱۰۵-۱۰۷).

^۳ الکف (۴۷).

^۴ الطبرانی (۱۹/۵۰۸).

^۵ الانبیاء (۱۰۳).

ترسه هره گوره که (له قیامه‌تدا). وه فرمویه‌تی: ﴿أَمَّنْ يَلْقَى فِي النَّارِ خَيْرًا مِّنْ يَأْتِي عَائِنًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾^۱، واته: دهی نایا که سیک ده‌خریته ناو ناگره وه چاکتره یا نه وه که سهی له پوژی قیامهت دابیت ترس دیت. وه فرمویه‌تی: ﴿وَهُمْ فِي الْعُرْفَاتِ أَعْمُونَ﴾^۲، واته: نه‌وان له کوشکه به‌رزه‌کانی (به‌هشتدا) له ناسایش دان. وه لیته‌دا ده‌فرمویت: ﴿وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَكَبَتْ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ﴾^۳ واته: که سیک بچیته بهر باره‌گای خودا به تاوانباری و چاکای نه‌بیت یان کرداره خرابه‌کانی پارسه‌نگی ه‌بیت (فورستر بیت) به‌سه‌ر چاکه‌کانیدا به پوودا ده‌خریته ناو ناگری جه‌ه‌نم، بویه خوی گوره فرمویه‌تی: ﴿هَلْ تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾^۴ نایا زیاتر له پاداشتی کاره‌که یان سزا ده‌درین؟ وه ندرینهی زانایانی سه‌له‌ف گوتویانه: ﴿وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ﴾^۵ واته: به بت په‌رسته‌وه.

﴿إِنَّمَا أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ رَبَّ هَذِهِ الْبَلَدَةِ الَّذِي حَرَّمَهَا وَلَهُ كُلُّ شَيْءٍ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾^۶
 وَأَنْ أَتْلُوا الْقُرْآنَ فَمَنْ أَهْتَدَىٰ فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَقُلْ إِنَّمَا أَنَا مِنَ الْمُنذِرِينَ ﴿۱۲﴾ وَقُلْ الْحَمْدُ لِلَّهِ سُبْحَانَ رَبِّيَ عَمَّا يَشْرِكُونَ فَاعْبُدُونَهَا وَمَا رَبُّكَ بِغَنِيٍّ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿۱۳﴾

فرمان دان به خوا په‌رستی و بانگه‌واز کردن به توربان

خوای گوره پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی (ﷺ) ناگادار ده‌کاته‌وه و فرمانی بی ده‌کات و ده‌فرمویت: ﴿إِنَّمَا أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ رَبَّ هَذِهِ الْبَلَدَةِ الَّذِي حَرَّمَهَا وَلَهُ كُلُّ شَيْءٍ﴾ واته: فرمانم بی دراره که خوای نه‌م شاره که خودا خوی پیزی لیناوه بیه‌رستم، ه‌موو شتیکیش هر هی نه‌وه. وه فرمویه‌تی: ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنْتُمْ فِي شَكٍّ مِنْ دِينِي فَلَا أَعْبُدُ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ أَعْبُدُ اللَّهَ الَّذِي يَتَوَفَّاكُمْ﴾^۲، واته: بلی نهی خه‌لکینه نه‌گه‌ر نیوه له گومانان له (پاستی) نایینه‌که‌م نه‌وه من ناپه‌رستم نه‌وانه‌ی که نیوه ده‌په‌رستن بیجگه له خوا به‌لکو نه‌و خودایه ده‌په‌رستم که نیوه ده‌مرینی. دانه‌پالی په‌روه‌رنده‌ی نه‌لای نه‌و شاره بۆ پیزلینان و گرنگی پیدانی وه خودای مه‌زن له سوپه‌تی قوره‌یشدا فرمویه‌تی: ﴿فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ ﴿۳﴾ الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ﴾^۴، واته: ده‌با خاوه‌نی

^۱ فصلت (۴۰).

^۲ سبأ (۳۷).

^۳ یونس (۱۰۴).

^۴ الفریق (۳-۴).

نم خانه (که عبه) یه پپه رستن شو زاته ی که له برسیتیدا (پزگاری کردن) خوارده مهنی بق ناردن و له ترسو بیم (پاراستنی) دلنای کردن. وه ده فرموویت: ﴿الَّذِي حَرَمَهَا﴾ واته: خوی گوره پزنی لیتاوه، بویه پزنی لی ده گبریت چونکه خودا فرمانی داوه و بریاری شوه. وه که له هر دووه صه حیحه که دا هاتوه له نینبو عه باسه وه ده لی: پیغه مبری خوا(ﷺ) له پزنی پزگارکردنی مه که که دا فرمووی: (نم شاره خودا پزنی لی گرتوه وه پزده وه که ناسمانه کان و زه مینی دروست کردوه، شو پزده ی هر لی ده گبریت که خودا لیتی گرتوه هتا پزنی قیامت، دارودره ختی نابری و نیری پراو ناکریت و دوزراوه ی هه لئا گبری مه گه که سی که جاری بق بدات سپیناسه ی بکات، گیاو گزه شی نابری) هتا کوتابی فرموده که.^۱ وه که دیارو پوونه له کتیبی نه حکامدا (کتاب الاحکام) له شوینی خویدا که له کتیبه سه حیج و چاکه کان و موسنه ده کاندایا له چند پزگاوه له که سانیکه وه که زور جیگی بروان هاتوه وه ره گبراره.^۲ وه ده فرموویت: ﴿وَلَمْ يَكُلْ شَيْءًا﴾ له بابی عه تفی عامه بق سر عه تفی خاص. واته: شو خودایه ی که پهره رنده ی نم شاره یه و پهره رنده ی هه مو شتیگه و خاوه نیه تی هیچ پهرستراویک نیه غیزی شو ﴿وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾ واته: فرمانم پیدراوه که منیش یه کیک بم له موسلمانان، واته: له یه کتا پهرستی و دلسوزی و گهردنکه چی و گوپزیه لی بق فرمانه کانی خودا. وه ده فرموویت: ﴿وَأَنْ أَتْلُوا الْقُرْآنَ﴾ واته: فرمانم پیدراوه که قورئان به خه لکی پابگه یه نم. وه که له نایه تی تردا ده فرموویت: ﴿ذَلِكَ نَتْلُوهُ عَلَيْكَ مِنَ الْآيَاتِ وَالذِّكْرِ الْحَكِيمِ﴾،^۳ واته: نم به سه ره اتانه ی که ده یان خوینینه وه به سه رتدا (نه ی موحه مه د ﷺ) له نایه تان و قورئانی پر حیکمه تن. وه ده فرموویت: ﴿تَتْلُوا عَلَيْكَ مِنْ نَبَأِ مِثْلِهِ وَفِرْعَوْنَ بِالْحَقِّ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾،^۴ واته: ده خوینینه وه به سه رتدا (نه ی موحه مه د ﷺ) هندی له هه والی موسا و فرعون به راستی و دروستی بق نه وانه ی بریا دینن. واته: من مزگینی دهر و ترسینه رم. ﴿فَمَنْ أَهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَقُلْ إِنَّمَا أَنَا مِنَ الْمُنذِرِينَ﴾ واته: من له سر پزگو ره وشتی شو پیغه مبه رانه م که له پیشی منه وه هاتون و گه له کانیان ناگادار کردوه ته وه و ترساند و ویانن و شو نه مانه ته ی که له سر شانیا ن بووه به چاکه که یاند و ویانه زور به دلسوزیه وه، حیسابی نوممه ته کانیان له لای خودایه. جا هر که س هیدایه تی

^۱ فتح الباری (۵۶/۴).

^۲ مسلم (۹۸۶/۲)، ابو داود (۵۱۸/۲)، النسائی (۲۰۲/۵)، ابن ماجه (۱۰۲۸/۲)، احمد (۲۵۲/۱).

^۳ ال عمران (۵۸).

^۴ القصص (۲).

وهرگرت ته نها بق خزی هیدایهت وهرده گرتت وهر که سیش گومرا بیت ژیانى بق خویه تی، وهك خوی
 گوره ده فهرموویت: ﴿فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلْغُ وَاللَّهُ بِعَیْرِئِكَ بِأَلْبَابٍ﴾^۱، واته: تو هر نه وهندهت له سه ره پای
 بگه یه نی، خودا بینایه به بنده کانی. وه ده فهرموویت: ﴿إِنَّمَا أَنْتَ نَذِيرٌ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ﴾^۲،
 واته: بنگومان تو ته نها ترسینه ری و خوا بق هموو شتیک سه ره رشتی کارو چاودیره. پاشان خوی
 گوره فهرموویت: ﴿وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ سُبْحَانَهُ عَائِلِيهِ فَمَرُوفُنَا﴾^۳ واته: وه بلی هموو سوپاس بق خوابه
 نه و خوابه ی به زویی نایهت و نیشانه کانی نیشانی نیوه ددات نیوهش ده یانناسن. وهك خوی گوره
 له نایه تیکی تردا فهرموویت: ﴿سَرَّيْهِمْ ءَايَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَبَيِّنَ لَهُمْ أَنَّهُ
 الْحَقُّ﴾^۴، واته: له مهودا به لگه کانی خومانیان نیشان ددهمین له ناسوی دنیا وه له خودی خویاندا
 مهتا بویان برون بیته وه بنگومان هم (قورثانه) راسته. وه ده فهرموویت: ﴿سَرَّيْهِمْ ءَايَاتِنَا فِي
 الْأَفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَبَيِّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ﴾^۵ واته: په روه رندهت بی ناگایه له و کارانه ی که
 ده یکن، به لکو شایه ته به سه ره هموو شتیکه وه، له نیامی نه حمه دوه په یوایهت کراوه (ره حمه تی
 خوی لی بیت) که هم دوو دیره شیعه ری گوتوه: شیعی خویه تی یان شیعی که سیکه تره:
 إِذَا مَا خَلَوْتَ الذَّمَّ يَوْمًا فَلَا تَقُلْ خَلَوْتَ وَلَكِنْ قُلْ عَلَيَّ رَقِيبٌ
 وَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهُ يَغْفُلُ سَاعَةً وَلَا أَنْ مَا يَغْمِنِي عَلَيْهِ يَغِيبُ

واته: بؤذتک خوت به ته نها بوویت و که ست له گه لا نه بوو، نه لیتت ده ورم چوله، بیژه: خودا
 چاودیره وه وا وه بان سه ره وه. وا نه زانی که خودای مه زن ساتی لیت بی ناگایه، واش نه زانی هر شتی
 خزی ده شاریتته وه له خودا ون ده بیت.

^۱ ال عمران (۲۰).

^۲ هود (۱۲).

^۳ فصلت (۵۳).

ته فسیری سوره‌تی (القصص)

له مه که دا هاتوو ته خواروه

نیمامی نه همه درپوایه تی کردوه له معدی به کریبه وه (معدیکرب) ده لی: هاتین بۆلای عبدالله و داوامان لی کرد که ﴿طسّر﴾ المنتین واته: (تا سین میم) ی دو سه د بخوینیته وه بۆمان، گوتی: لای من نیه، به لایم بپۆن بۆ لای نهو که سه ی که له پیغه مبه ری خودای (ﷺ) وه رگرتوه، که خه بیابی کوپی نه رت (خباب بن الارت) گوتی: چوویت بۆ لای خه بیاب خویندیه وه بۆمان (په زای خوی لی بیت)¹.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿طسّر﴾ ۱) تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ۲) تَتْلُوا عَلَيْكَ مِنْ نَبَأِ مُوسَى وَفِرْعَوْنَ بِالْحَقِّ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ۳) إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْأَرْضِ وَجَعَلَ أَهْلَهَا شِيَمَا يَسْتَضَعِفُ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ يُدْبِحُونَ أَنبَاءَهُمْ وَسَتَّخَىٰ نِسَاءَهُمْ إِنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ ۴) وَرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعِفُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ ۵) وَنُكِنُّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَنُرِي فِرْعَوْنَ وَهِنَّ وَنَحْنُ وَنَحْنُ هُمَا مِنْهُمْ مَا كَانُوا يَحْذَرُونَ ۶)﴾

باسی موسا و فیرعه ون و خوی گه و ره چی به سه رگه له که بیان هیناوه

خوی گه و ره ده فه رموویت: ﴿طسّر﴾ له پیشه وه باسی نه م پیتانه کراوه پئویست ناکات لیره دا دوپاره ی بکه ی نه وه، ﴿تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ﴾ واته: نه مانه نه و نیشانه ناشکراو په و نانه که باسی نه و راستیانه ده کات په وی دا وه له مه و داوش په و ده دات، خوی گه و ره ده فه رموویت: ﴿تَتْلُوا عَلَيْكَ مِنْ نَبَأِ مُوسَى وَفِرْعَوْنَ بِالْحَقِّ﴾ واته: باسی موسا و فیرعه ون بۆ ده خوینینه وه به راستی، وه ک له نایه تی که تر دا ده فه رموویت: ﴿نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ﴾² واته: ئیمه باسی نه و په و دا وه بۆ ده که ین وه ک خوی چۆن بووه، وه ک نه وه ی خۆت له وی بپوویت و چاوت پپی که و تبیت، ﴿لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾ واته: بۆ نه وانیه بپه دین، پاشان فه رمویه تی: ﴿إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْأَرْضِ﴾ واته: فیرعه ون خاوه ن ده سه لات بوو له زه ویدا فیزی ده کردو ئۆدی ده نواندو له خویایی بوو بوو، ﴿وَجَعَلَ

¹ احمد (۴۱۹)، نه م فه رموده به پیاوه کانی جیی متمانه ن.

² یوسف (۳).

أَهْلَهَا شَيْعًا ﴿۱﴾ واته: خه لکه که ی بهش بهش (دهسته دهسته) کردبوو، به کاری دههیتنان بق کاروباری ولاته که ی به ناره زووی خوی، ﴿شَيْعًا يَسْتَضَعِفُ طَائِفَةً مِّنْهُمْ﴾ واته: کومه لیکانی لاوزو ژئردهسته دهکرد، واته: تزرمه ی ئیسرائیل، چونکه نه وه ی ئیسرائیل چاکترین خه لکی زه مانی خویان بوون له وه کاته دا، نم فیرعه ونه زؤدراره که خاوهن دهسه لاتئیکي زؤد لاسار بوو، زال بوو به سه ریاندواو هرچی کاری گرانو خراپ بووایه به وانی دهکرد، نه دیده هیشت به شهوو به پوژ پشوو بدنو ماندوو یان ده رجیت، خزمه تی خوی و دهووبه ری خوی پیده کردن، ﴿يَذَرِيحُ آثَاءَهُمْ وَيَسْتَحِي. نِسَاءَهُمْ إِنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ﴾ له که ل نه وه یشدا کوره کانی ده کوشتنو ژنه کانیشی ده هیشتنه وه بق سوکایه تی و زه لیل کردنیانو له ترسی نه وه ش که نه وه ک نه و منداله پیدا بیت بیته هوی له ناوچوونی خوی و دهسه لاته که ی فیرعه ون زؤد له وه ده ترسا، به راستی فیرعه ون له خراپه کاران بوو. بویه فه مانی دا کوره کانی تزرمه ی ئیسرائیل بکوژی و هه مووی له ناو به ری، به لام ترسان هیچ شتیک له قه در لانادات، چونکه کاتیک که بپاری خودا هات هه رگیز هیچ شتیک ناگپرتته وه و دوی ناخات. هه موو بپاریکی خودا کاته که ده ی دیاری کراوه. بویه خوی گه وره ده فه رموویت: ﴿وَتُرِيدُ أَنْ نَمُنَ عَلَى الَّذِيكِ اسْتَضِعِفُوا فِي الْأَرْضِ وَجَعَلَهُمْ أُمَّةً وَجَعَلَهُمُ الْذُرِّيَّةَ﴾ واته: وه ئیمه ده مانه ویت (به چاکه ی خومان) منته بنین به سه ر نه وانه ی که لاوزو ژئردهسته کراو بوون له ولاتی میسر دا، وه بیانکینه پشه و او بیانکینه میرات به رانی که له پووری فیرعه ون و شوینکه وتوانی، ﴿وَتُمْكِنَ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَرَى فِرْعَوْنَ وَهَلَمَنَّ وَخُوذُهُمَا مِنْهُمْ مَا كَانُوا يَحْذَرُونَ﴾ واته: وه دهسه لاتداریان بکه ین له وه زه ویه دا وه نیشانی فیرعه ون و هامان و له شکر ی هه ردووکیان بدین له (ئیسرائیلیه کانه وه) نه وه ی خویان لی ده پاراست. خوی گه وره نه وه ی بپاری دابوو به سه ری هیتنان، وه که له نایه تیکی تردا فه رموویه تی: ﴿وَأَوْرَثْنَا الْقَوْمَ الَّذِيكِ كَانُوا يُسْتَضَعَفُونَ مَشْرُوكِ الْأَرْضِ وَمَعْرِبِهَا الَّتِي بَرَكْنَا فِيهَا وَقَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ الْحُسْنَى عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ بِمَا صَبَرُوا وَدَمَرْنَا مَا كَانَتْ يَصْنَعُ فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهُ وَمَا كَانُوا يَعْرِشُونَ﴾، واته: نیتر (له جیکای گه لی فیرعه ون) نه وه که له مان نیشته جی کرد که هه میسه ده چه و سیتنانه وه له پوژمه لاتو پوژناوای نه و ولاته دا که پیتو به ره که تمان تی خستبوو به لئینی هه ره جوانی په روه ردگارت به تها هاته دی بق نه وه ی ئیسرائیل به هوی نارامگریانه وه (له سه ر

نارِه‌حەتیەکان) وه پووختانمان و تیکمان دا ئەو کۆشک و تەلارنەیی فیرعەون و گەلەکی دەرۆستیان کردبوو هەرۆه‌ها ئەو (میۆه و پەژو باخەنی) که که‌پریان بۆ کردبوو. وه خۆی گەرە فەرموویەتی:

﴿كَذٰلِكَ وَاَوْرَثْنٰهَا بَنِي إِسْرٰءِيْلَ ﴿۵۹﴾﴾، واتە: ئا بەو جۆرە (لەناومان بردن) نەوەکانی یەعقوب (جۆولە‌که‌مان) لە جینگایان دانا. فیرعەون بە هەموو هیژو توانایەکیۆه ویستی لە دەستی موسا بزگاری بیئت، بەلام ئەو هیژو توانایەیی هیچ سوودیکی پێ نەگەیان و تەیتوانی که بپاری خۆی خاوەن دەسەلاتی مەزن قوتاری بکات، وه هەرگیز هیچ کەستیک ناتوانی لە بپاری ئەو لابادات بەلکو بپاری خۆدا بەجی هاتوو، بپاریشی دابوو که فیرعەون بە دەستی موسا لەناو دەچی، ئەو مندالی که فیرعەون لێی دەترساو بەهۆی ئەوۆه هەزاران کوپی کوشت، خۆدا بپاری دا که ئەی فیرعەون دەبی لە مالی تۆدا گەرە ببی و بە خواردنی خۆت بەخۆی بکە و خۆت و لەشکرە‌که‌یشت بە دەستی موسا لەناو بچیت. بۆ ئەوۆی که بزانی خۆی ئاسمانە‌کان و زەمین هەر ئەو خاوەنی زەبرو دەسەلاتە، هەرچی ویست دەیکات و هەرچیسی نەویست نابیت.

﴿وَاَوْحٰنَا اِلٰكَ اَمْرًا مِّنْ اَنْ اَرْضِعِيْهِ اِذَا خَفِيَ عَلَيْهِ فَاَلْقِيْهِ فِي الْبِيْرِ وَلَا تَخَافِي وَاَلْقِيْهِ اِنَّا رٰدُوْهُ اِلَيْكَ وَجٰعِلُوْهُ مِنْ الْمَرْسُوْلِيْنَ ﴿۶۰﴾﴾ قَالَ لَقَدْ عَلِمْتُمْ اَنَّ اَلْفِرْعَوْنَ لَيَكُوْنُ لَهٗمْ عَذُوًّا وَّحَزَنًا اِنَّ فِرْعَوْنَ وَهٰمٰنَ وَحٰمُوْدَهُمْ اَكٰثُرُوْا خٰطِئِيْنَ ﴿۶۱﴾﴾ وَقَالَتِ امْرَاَتُ فِرْعَوْنَ قَرَّتْ عَيْنِيْ لِوَلَدِكْ لَاقْتُلُوْهُ عَسٰى اَنْ يَنْفَعَنَا اَوْ نَتَّخِذُهٗ وَلَدًا وَّهُمْ لَا يَشْعُرُوْنَ ﴿۶۲﴾﴾

دایکی موسامان ئاگادار کرد (تیگەیان) که چۆن کارەکه رێک بگات

دەگێرپەوێه کاتیگ فیرعەون ژمارەیکی زۆری لە نێرینەیی (الذکر) نەوێی ئیسرائیل کوشت، قیبتەکان ترسان لەوێی که نەوێی ئیسرائیل بنەبپین و هه‌جیان نەمینی، پاش ئەوان هەرچی کاری گران و قورس هەیه هەمووی بکەوتتە سەرشانێی ئەوان، گوتیان بە فیرعەون: لەوانەیه ئەگەر ئەم کارە هەرۆا درێژە بکێشیت کوپیان هەموو بکوژی و پیاوێ پیرە‌کانیشیان بمرن، لە ئاکامدا ژنە‌کان ناتوانن ئەو کارانە بکەن که پیاوێ‌کان دەیکەن، ئەو کاتە دەبی ئیمە ئەو کارانە پاپە‌پینن، پاشان فیرعەون بپاری دا که سالتیک کوپە‌کان بکوژن و سالتیک وازیان لێ بپینن، هارون (سەلامی خۆی لێ بیئت) لەو سەلەدا لە دایک بوو که بپاری بوو کوپە‌کان نەکوژین، بەلام موسا (سەلامی خۆی لێ بیئت) لەو سەلەدا لە دایک بوو که کوپە‌کانیان تیا دەکوشت. فیرعەون پیاوی تاییەتی خۆی هەبوو که ئەو کارەیان پێ سپێردرابوو، لەگەڵ مامانی ژنان (قوابل) که دەگەرێن بەسەر ژناندا، هەر ژنیکێ سک بپیان ببینیایە ناویان تۆمار

ده کرد، وه ختی مندال بوونیان ده بوو مامانکی قیبتی (قبط) چاودیری بووایه، خو نه گه ژنه که کیژی ببوویه، وازیان لی ده هینا و ده پویشتن، نه گه کورپیشی ببوویه، جه لاده کانی فیرعون به چه قوکانیان سهریان ده ببری و ده پویشتن، خوا پوویمان پدهش کات. کاتی دایکی موسا سکی پر بوو به موساوه (سهلامی خوی لی بیت) سک پرپه که ی پیوه دیار نه بوو، له بهر نه وه مامانه کان ههستیان پی نه ده کرد، به لام کاتی که کوپی بوو زور ترساو دنیای لی هاته په که زور لیتی ده ترسا. وه زوریش خویشی ده ویست، موسا (سهلامی خوی لی بیت) هر که سیک چاوی پیی بکه و تابه خویشی ده ویست، خویش به ختیش نه و کسه بوو له شهرعو له سروشتدا که موسای خویش ده ویست وه ک خوی گوره فرموویه تی:

﴿وَأَلْقَيْتُ عَلَيْكَ حَجَبَةَ مَنِي﴾، واته: خو شه ویستی خوم خسته سر تو.

موسا (سهلامی خوی لی بیت) له مالی فیرعوندا

خوی گوره ده فرموویت: ﴿وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّ مُوسَىٰ أَنْ أَرْضِعِيهِ فِإِذَا خَفْتِ عَلَيْهِ فَأَلْقِيهِ فِي الْيَمِّ وَلَا تَخَافِي وَلَا تَحْزَنِي إِنَّا رَادُّوهُ إِلَيْكَ وَجَاعَلُوهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ﴾ واته: به دایکی موسامان پاگه یاند (خستمانه دلی) که شیر بده به موسا ئینجا هر کاتیک ترست لیتی هه بوو نه و کاته بیخه ره پوواری نیلوه مه ترسه (لیی) خه فته تیش مه خو (بوی) به راستی ئیمه ده یگپرینه وه بۆ لات وه ده یکه بین به یه کیک له پیغه مبه ران. کاتی دایکی موسا ترسو و خمی لی نیست نیگای بۆ کراو وردو کردی دلی خوی کردو برپاری خوی داو خستیه ناو ده ریاوه، مالی باوکی موسا له تهنیشتی پوواری نیلوه بوو، تابوتیکی بۆ هینا شوپننکی بۆ چاک کردو وه ک بیشکه و شیریه نه دایه و، هر کاتیک که سیک بهاتابه لیتی بترسایه ده چوو ده یضسته تابووته که و له ناو نیلدا هه بلنکی (په تیکی) ده به ست به تابووته که وه و ساریکی هه بله که ی (گوریس) له لای خوی بوو، پۆژیک که سیک دی زور ترساو موسای خسته ناو تابووته که و هوشی به خو یه وه نه بوو په ته که بگری، ناوه که هالی گرتو به تهنیشتی مالی فیرعوندا بردی، که نینه کانی مالی فیرعون تابووته که یان گرتوه و به یی نه وه ی بزانه چی تیدایه، ترسان له وه ی نه گه ریکه نه وه سزا بدرین له لایه ن ژنه که ی فیرعون وه، کاتی که ژنه که ی فیرعون تابووته که ی کرده وه (هالی پچری) و مندالکی تیدا بینی که له چاکترو جوانترو شیرینترین خه لکی خودا بوو، خودای مزین خو شه ویستی نه و مندالی خسته دلی ژنه که ی فیرعون وه کاتی که چاوی پیی که وت، خوی گوره به مهیلی خوی ریژی نا له ژنه که ی فیرعون و میزده که پشی به دبه ختو چاره پدهش بوو به هوی نه و منداله وه، بویه خوی گوره فرموویه تی: ﴿فَالْقَطَطُ إِذْ أُلْ�ِرِعُونَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا

وَحَزَنًا ﴿۱﴾ واته: ئینجا داروده ستهی فیرعون هه لیانگرتوه بۆ ئوهی بییت به دوژمن و هژی خهفت بۆیان. موحه مدهی کوپی ئیسحاق و کهسانی تریش گوتویانه: ئه و لامهی ﴿لَیْکُونَنَّ﴾ لامی عاقیبه ته، لامی (التحلیل) نیه، چونکه ئه وان مه به ستیان ئه وه نه بوو بییته مهینه ت و دوژمن بۆیان، مانای نایه ته که پیش وه ک دیاره هه ر ئه وه ده که یه نئی که گوتویانه، به لام نه گه ر سه یری شیوازی نایه ته که بکریت ده بیینی لامه که لامی ته علیه، بیگومان خودای مه زن وای لیکن دوون که ده ری بیئن له ناو ده ریا که دا بۆ ئوهی بییته دوژمن و مهینه تی بۆیان. هه ر ئه وه بووه مایه ی ئه وه که هه رچی هه ول و خۆماندوو کردنیان بوو به تال بووه وه له ترسی ئه و منداله که په یدا ده بییت. بۆیه خوای گه وره ده فه رموویت: ﴿اِنَّ فِرْعَوْنَ وَهَمَّكَ وَهَمَّكَ وَخُودَهُمَا كَاثُوًا خَطِیْبٍ﴾ واته: به پاستی فیرعون و هامان و له شکر و سه ر یازه کانیان تا وانبار و هه له بوون. و ا دیار بوو کاتئ فیرعون که چاری پئی که وت ویستی بیکوژیت له ترسی ئه وه ی نه ک له توڑمه ی ئیسرائیلیه کان بی، ژنه که ی ئاسیای کچی موزاحم که وته و توویژ له گه لی و هه والی ده دا زخشه ویستی بکات له لای فیرعون و نیکوژیت، بۆیه گوتی: ﴿قُرْتُ عَيْنِ لِي وَاَلِك﴾ واته: بییته مایه ی چار و پۆشنی بۆ من و بۆ تو ش، فیرعون گوتی: بۆ تو به لی، به لام بۆ من نه خیز، هه رواش ده رچوو، خوای گه وره به هژی موسا وه پئی به ئاسیا نیشان داو، فیرعونیشی له ناودا، وه ک له پیشه وه له سوپه تی (طه) به درژی ئه و به سه ر هاته باسکرا وه له فه رموده ی فیتنه کاند (الفتون) که نه سائی و که سانی تریش پریوایه تیان کردوو له ئینی عه باسه وه پریوایه ت کرا وه به مه رفوعی. ^۱ ﴿لَا تَقْتُلُوْهُ﴾ واته: مه یکوژن، ﴿عَسَىٰ اَنْ يَنْفَعَنَا﴾ ئاسیا گوتی: به لکو سودی بۆمان هه بییت، خودای گه وره پیش له بهر ئه وه پئی نیشان داو خسته به هه شت، ﴿اَوْ نَخَذَهُ وَاَدَا﴾ واته: ویستی بیکاته کوپی خزی، چونکه ئاسیا مندالی له فیرعون نه بوو، وه ده فه رموویت: ﴿وَهُمْ لَا يَشْعُرُوْنَ﴾ واته: ناگایان له وه نه بوو که خوای گه وره مه یلی به چیه له هه لگرتنی موسا له مالی فیرعون داو که پره له کار زانی و به لگه ی مه زن له سه ر توانا و ده سه لاتی خودا.

﴿وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أَرْمُوسَٰ فَرِيضًا اِنْ كَادَتْ لَتُبْدِي بِهِ لَوْلَا اَنْ رَبَّنَا عَلَيٰ قَلْبِهَآ اِلْتِكُوْمَ مِّنَ الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿۱۰﴾ وَقَالَتْ لِاخْتِهَۃِ قُصِيْهِ فَبَصَّرَتْ بِهٖ عَن جُنْبٍ وَّهُمْ لَا يَشْعُرُوْنَ ﴿۱۱﴾ وَحَرَمْنَا عَلَيْهِ

الطبري (۱۹/۵۲۶).

الْمَرَّاضِعُ مِنْ قَبْلِ فَقَالَتْ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ أَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ وَهُمْ لَهُ نَصْحُوتٌ ﴿۱۲﴾ فَرَدَدْنَاهُ إِلَىٰ
 أَبِيهِ كَمَا نَفَرْنَا مِنْهَا وَلَا تَحْزَنْ وَنَتَعَلَّمِ أَكْ وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿۱۳﴾
 زور نیگه رانی دایکی موسا و گنیرانه وی موسا بؤ لای دایکی

خوای گه وره ده فہرموویت: ﴿وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أَرْمُوسَىٰ فَرِحًا﴾ واتہ: جا دلی دایکی موسا خالی بوو
 (له هموو شت جگہ له مندالہ کی)، خوای گه وره باسی دلی دایکی موسا دکات کہ ہیج هوشی به
 خویوه نہ مابوو کاتیک کہ کورہ کی له دہ ریادا ناو بردی، واتہ: هموو خہم و خہ فہ تیکی ہر له لای
 موسا بوو ناگای له ہیج شتیکی دنیا نہ مابوو، نہ مہ قسہی ٹیبنو عباس و مواہیدو عیگریمہ و
 سہ عیدی کورپی جوبہ یرو ٹیبنو عوبہ یدہ و زحاک و حہ سہنی بہ سہری و قہ تادہ و کہ سانی تریشہ. ﴿إِنْ
 كَادَتْ لَتُبْدِي بِهِ﴾ واتہ: له وانہ بوو نہ و پارزہ له دلی دایہ ناشکرای بکات، بلی: کورپیکم بووہ و
 باسی خہم و خہ فہت و ناپہ حہ تی خوی بکات بؤ له دہ ست دہرچوونی، بہ لام خوای گه وره دلی پتہ و
 کردو نارامی پیندا، وک خوای گه وره دہ فہرموویت: ﴿أَوَلَا أَن رَّبَطْنَا عَلَىٰ قَلْبِهَا لِتَكُونَ مِنَ
 الْمُؤْمِنِينَ﴾ واتہ: نہ گہر دلیمانہ نہ بہ ستایہ تہ و ہہ یزمان نہ کردایہ بؤ نہ و ہی له برواداران بیتہ.
 پاشان دہ فہرموویت: ﴿وَقَالَتْ لِأُخْتِهِ قُصِّبِي﴾ واتہ: فہرمانی دا بہ کچہ کی کہ بہ تہ مہن گہ وره
 بوو، له قسہ تیدہ گہ یی پتی گوت: ﴿قُصِّبِي﴾ واتہ: شوینی کہ و ہ گوی بگرہ و بزانه چی بہ سہر دیت
 له دہ و روبہری شارد، کچہ یہ کہ یش بہ گوتی دایکی کردو پڈیشٹ ﴿فَصَصَّرَتْ بِهِ عَنْ جُنُبٍ﴾ وای کرد ہر
 له دہرہ و چاوی لٹی بوو، ٹیبنو عباس دہ لٹی: له لاوہ سہیری دہ کرد. مواہید دہ لٹی: له دوورہ و ہ
 چاوی لٹی بوو، قہ تادہ دہ لٹی: بہ شیوہ یہ ک بؤی دہ پوانی وک نہ و ہی ہیج پہ یوہ ندیہ کی پینہ و ہ نہ. ۲
 بہ و شیوہ یہ ہتا موسا (سہ لامی خوای لی بیت) له مالی فیرعہ وندا جیگر بوو، ژنہ کی فیرعہ و ن زور
 خوشی دہ و یست و له دستی فیرعہ و ن پرزگاری کرد کہ بیگورژیت، دایان بہ و ژنانہ کی کہ له مالی
 فیرعہ وندا بوون شیر ی بدہنی، مہ کی ہیچانی نہ گوت، بردیانہ ناو بازاپ بؤ نہ و ہی ژنکیان دہ ست
 کہ وئی ہتا شیر ی بداتی، کاتیک کہ خوشکہ کی مندالہ کی بینی بہ دہ ستیانہ و ہ خوی نہ کردو
 نہ وانیش پینان نہ زانی، خودای مہ زنیش دہ فہرموویت: ﴿وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ واتہ: له کاتیکدا نہ وان

۱ الطبري (۵۲۹/۱۹).

۲ الطبري (۵۲۲/۱۹).

۳ الطبري (۵۲۲/۱۹).

(فیرعون و کومه له کی) هستیان نه ده کرد، وه فرمویه تی: ﴿وَحَرَمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلُ﴾ واته: له پشدا واپارمان دا که مملکی هیچ دایه نیک نه مژیت، نه وش بؤ پزلیتیا و پاراستنی بو له لایه ن خودای گوره وه و گه پانه وهی بؤ لای دایکی بؤ نه وهی نه و شیریی بداتی به بی هیچ ترسیک پاش نه و هموو خه م و مهینه تیه، وه ختی خوشکه کی چاوی لییان بوو که سرگره دان بوون نه یانده زانی چون دایه نیک بؤ بدزنده وه مملکی بمژیت، ﴿فَقَالَتْ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ أَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ وَهُمْ لَهُمْ نَصْحُورٌ﴾ واته: نینجا خوشکه کی موسا وتی پنیان نایا مالیکتان نیشان دم که نه و منداله بؤ نیه به ختیو بکن و شیریی بدنه و دلسوز بن بؤی، نینو عباس ده لی: وه ختی خوشکه کی موسا نه می گوت: هه لیان گرت و گومانیان هه بوو له قسه کانی، پنیان گوت: تو چون ده زانی نه و مال ه به ختیو ده که نو زرد باشیش په روره دهی ده که نو ناموزگاری چاکیشی ده که نه؟ پی گوتن: ناموزگاری کردن و چاک به ختیو کردن له بهر خاتری مالی پاشاو خۆشی خستنه ناو دلیان وه به ته می سود وه رگرتنیش له به ختیو کردنه که بیدا بؤیه نه میان نارووه. وه ختی نه م قسه پی گوتن و پزگاری بوو له سزادانیان، له گه لی چون بؤ مالیان و بردیانه لای دایکی مملکی دایه و مژی، زرد که یف خۆش بوون، مرکزینی درا به ژنه کی فیرعون، ناردی به شوین دایکی موسادا (سه لامی خوی لی بیت) زرد پزنی لیگرت و یارمه تیه کی زرد باشیشی دا، له راستیدا ناسیا نه یه ده زانی نه وه دایکیه تی، هه له بهر نه وه یارمه تی دا چونکه منداله که تنها مملکی نه می مژی، پاشان داوی لیگرت له مالی نه وان بمینیتته وه و شیریی بداتی، دایکی موسا قبولی نه کرد، گوتی: من میزدیک و چند مندالی ترم هه یه ناتوانم له لای تو بمینمه وه به لام نه گه ر بیت خۆشه له مالی خۆم شیریی ده ده می، ژنه که کی فیرعون پازی بوو، یارمه تی باشی بؤ بریه وه له گه ل جلوبه رگ، برپاریشی دا که زرد له گه لی چاک بیت، دایکی موسا به منداله که یه وه گه پایه وه مال، به په زامه ندی و دلخۆشی زوره وه، خوی گوره ترسه که کی نه میشت و بی خه می کرد و به سه ربه رزی و پزنیکی زور و بزوییه کی چاک هاته وه مالی خۆی، نیوانی نه و ترسو و دهره کی که خودا له دایکی موسای کرده وه که م بوو، له شه و پزنیکی که متریان زیاتر بوو، والله أعلم، پاکو په سه ندی بؤ نه و خودایه ی هموو شتی که به دهستی خۆیه تی، مه یلی لی بوو ده بی و مه یلی لی نه بوو نابی، نه و خودایه ی که دوا ی هموو ته نگانه یه که دهره له و که سانه ده کاته وه که لی ده ترسن و پاش هموو دانجو مهینه تیه که، دهرگای به زه یی خۆی ده کاته وه بؤ خاوه ن باوه ران، بؤیه فرمویه تی: ﴿فَرَدَدْنَاهُ إِلَىٰ آيَاتِهِ كَي نَفَّرَ عَيْنَهَا﴾ واته: گه رانده مانه وه لای دایکی هه تا چاوی بوون بیتته وه پی، ﴿وَلَا تَحْزَنْ﴾ واته: خه فه تی بؤ نه خوات، ﴿وَلْيَتَعَلَّمَنَّ أَنَّهُ وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا﴾ واته: وه چاکیش بزانی که به لینی خودا راسته، که برپاری دابو بؤی بگه پرنیتته وه و کردیشی به پیغه مبر (سه لامی خوی لی

بیت) به و شیوه‌ی خوی گوره به‌لینه‌کی هات‌جی له و ژنه پیغه‌مبه‌ریک له پیغه‌مبه‌ران هات دنیاره، به په‌روه‌ده‌یه‌کی وا په‌روه‌ده‌ی کرد که شایسته‌ی بوو، پاشان خوی گوره فره‌موویه‌تی: ﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾ واته: بپاری خوی گوره و ناکارو ناکامه په‌سنده‌کانی که هه‌میشه سوپاس و ستایش ده‌کریت له دنیاو له قیامه‌تدا له‌سه‌ری، که له‌وانه‌یه زۆد له‌سه‌ر دله‌کان ناخۆشو گران بیت، به‌لام ناکامه‌کی چاکو په‌سنده له حقیقه‌تدا به‌لام زۆریی خه‌لکی نازانن، وه‌ک خوی گوره فره‌موویه‌تی له‌م نایه‌تانه‌دا: ﴿وَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَعَسَىٰ أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ﴾ واته: وه ده‌گونجی شتیکتان بی ناخۆش بیت و باش بیت بو‌تان وه ده‌گونجیت شتیکتان بی خۆش بیت و خراب بی بو‌تان. وه فره‌موویه‌تی: ﴿كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا﴾^۱ واته: چونکه له‌وانه‌یه نپوه حه‌ز نه‌که‌ن له شتیك و خودا له‌ودا داینا‌بیت چاکه‌یه‌کی زۆد.

﴿وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَاسْتَوَىٰ ءَأَيْنَتْهُ هُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ﴾^(۱۶) وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلَىٰ حِينٍ غَفْلَةٍ مِّنْ أَهْلِهَا فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلَانِ هَذَا مِنْ شِيعَةِ أَبِيهِ وَهَذَا مِنْ عَدُوِّهِ فَاسْتَعْنَاهُ الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ فَوَكَرَهُ مُوسَىٰ فَقَضَىٰ عَلَيْهِ قَالَ هَذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ عَدُوٌّ مُّضِلٌ مُّبِينٌ ﴿۱۷﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي فَغَفَرَ لَهُ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿۱۸﴾ قَالَ رَبِّ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ فَلَنْ أَكُونَ ظَهِيرًا

لِلْمُجْرِمِينَ ﴿۱۷﴾

موسا پیاویکی له قیبتیه‌کان (الاقباط) گوشت:

کاتیك که خودای گوره باسی سه‌ره‌تای کاری موسای کرد (سه‌لامی خوی لی بیت) ﴿وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَاسْتَوَىٰ ءَأَيْنَتْهُ هُكْمًا وَعِلْمًا﴾ واته: کاتیك که نه‌منی موسا گه‌یشته تافی لای و بووه پیاویکی ته‌واو، زانست و کارزانی فیرکرد، مواهید ده‌ئی: یانی: پیغه‌مبه‌ریه‌تی.^۲ واته: کردمانه پیغه‌مبه‌ر ﴿وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ﴾ واته: هه‌ر به و شیوه‌یه پاداشتی له خواترسان ده‌دینه‌وه. پاشان خوی گوره باسی نه و بپاریه‌ی (قه‌ده‌ره‌ی) خۆی ده‌کات که چۆن موسا (سه‌لامی خوی لی بیت) بۆه پیغه‌مبه‌رو

^۱ البقرة (۲۱۶).

^۲ النساء (۱۹).

^۳ الدر المنثور (۲۳۱/۵).

چون پیاره قیبتیه که ی کوشت و که بووه هژی ئه وه ی له ولاتی میسر ده رچیت و بپوات بۆ ولاتی
 مه دین (مدین) فرموویته: ﴿وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلَىٰ حِينٍ غَفْلَةٍ مِّنْ أَهْلِهَا﴾ واته: چووہ ناو شاره که بئ
 ئه وه ی خه لکه که ی پئی بزائن، ئیبنو جو ره یج ده لئ: له عه تای خۆراسانیه وه ئه ویش له ئیبنو
 عه باسه وه: له نئوا مه غریبو عیشادا چووہ ناو شاره که. ^۱ ئیبنو مونکه دهر (منکدر) ده لئ له عه تای
 کهری یه ساره وه (یسار) ئه میش له ئیبنو عه باسه وه ده لئ: له نیوه پۆدا (نصف النهار) چووہ ناو شار.^۲
 سه عیدی کهری جو به یرو عیکریمه و سه دی و قه تاده ویش هر وایان گو توه وه. ﴿فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ
 يَقْتُلَانِ﴾ واته: دوو پیایوی بینی له یه کتریان ده داو قاله قالیان بوو. ﴿هَذَا مِنْ شِعْبِیْ﴾ ئه مه یان له
 خۆیان بوو ﴿وَهَذَا مِنْ عَدُوِّیْ﴾ واته: ئه وه ی تریان له قیبتیه کان بوو. ^۳ ئیبنو عه باس و قه تاده و سه دی و
 موحه مه دی کهری ئیسحاقیش هر وایان گو توه وه. ^۴ ئیسرائیلیه که هاواری کرده موسا (سه لامی خوی لئ
 بیت) که یارمه تی بدات، موساش (سه لامی خوی لئ بیت) به فرسه تی زانی له و کاته دا ناو شار چۆل
 بوو، په لاماری قیبتیه که ی دا، ﴿فَاسْتَشَفَّهٗ الَّذِیْ مِنْ شِعْبِیْ عَلَی الَّذِیْ مِنْ عَدُوِّیْ﴾ واته: ئه وه ی هاوهره که زی
 خزی بوو دژی پیاره نه یاره که هانای پئبرد. ﴿فَوَكَرَهُ مُوسَىٰ فَقَضَىٰ عَلَیْهِ﴾ واته: موسا مستیکی لئ داو
 کوشتی، مواهید ده لئ: ﴿فَوَكَرَهُ﴾ واته: مستیکی لئ دا. ^۵ ﴿فَقَضَىٰ عَلَیْهِ﴾ به و گیانی ده رچوو
 (کوشتی). خوی گه وره ده فرموویت: ﴿قَالَ هَذَا مِنْ عَمَلِ الشَّیْطَانِ إِنَّهُ عَدُوٌّ مُّضِلٌ مُّبِیْنٌ﴾ واته: موسا
 گو تی: ئه مه کاری شه یتان بوو پئی کردم، که دوژمنیکی ناشکرای گو مراه که ره. ﴿قَالَ رَبِّ إِنِّی ظَلَمْتُ
 نَفْسِی فَاغْفِرْ لِی فَعَفَرَ لَهُۥ إِنَّکُمْ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِیْمُ﴾ واته: گو تی: ئه ی په روه رنده ی من، ئه من نامه قییم
 له خۆم کرد، عه فوم بکه. نیتر خودا فه تای به خشی، که ئه و له خه تا ده بوریت و دلۆفانه. ﴿قَالَ رَبِّ
 بِمَاۤ اَنْعَمْتَ عَلَیَّ﴾ واته: گو تی: ئه ی په روه رنده م له به رامبه ر ئه و به هر وه ده سه لات و توانایه که تر
 داوته به من ﴿فَلَنۢ اُكْرِمَنَّکَ ظَهِیرًا﴾ واته: هر گیز نابمه یارمه تی ده ری ﴿الْمُجْرِمِیْنَ﴾ ئه و که سانه ی که
 بپوایان به تو نیه و سه ره پچی فرمانه کانی تو ده که ن.

^۱ الطبری (۱۹/۵۳۸).

^۲ الطبری (۱۹/۵۳۸).

^۳ الطبری (۱۹/۵۳۹).

^۴ الطبری (۱۹/۵۳۹-۵۴۰).

^۵ الطبری (۱۹/۵۴۰).

﴿ فَاصْبِحْ فِي الْمَدِينَةِ خَائِفًا يَتَرَقَّبُ فَإِذَا الَّذِي اَسْتَنْصَرُ بِهِ بِالْأَمْسِ يَسْتَصْرِحُهُ قَالَ لَهُ مُوسَى إِنَّكَ لَغَوِيٌّ مُبِينٌ ﴿١٨﴾
 فَلَمَّا أَنْ أَرَادَ أَنْ يَبْطِشَ بِالَّذِي هُوَ عَدُوٌّ لَهُمَا قَالَ يَمْوَسَىٰ أَرِيدُ أَنْ نَمُنَّ بِمَا نَعْبُدُ إِنَّ نُزِيلَهُ إِلَّا
 أَنْ نَكُونَ جَبَّارًا فِي الْأَرْضِ وَمَا نُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ مِنَ الْمُصَلِّحِينَ ﴿١٩﴾ ﴾

ناشکر ابونوی کوشتنی نه و که سهی که موسا به پنهانی کوشتی:

خوای گه وره ده فهرموویت: ﴿ فَاصْبِحْ فِي الْمَدِينَةِ خَائِفًا يَتَرَقَّبُ فَإِذَا الَّذِي اَسْتَنْصَرُ بِهِ بِالْأَمْسِ يَسْتَصْرِحُهُ ۗ
 قَالَ لَهُ مُوسَىٰ إِنَّكَ لَغَوِيٌّ مُبِينٌ ﴾ واته: له و شاره دا به ترسه وه شوهی به پیکردو چاوه تدر بوو. هر نه و
 که سهی دوینی هانای پی بردبوو، نیشان هاواری بقره هینا. موسا گوئی: دياره تو له ریگه درچووی.
 خوای گه وره باسی موسا ده کات کاتیک که قیبتیه که ی کوشت له ناو نه و شاره دا به ترسه وه مابووه وه و
 چاوه پوانی ده کرد له بهر نه و کاره ی که له دهستی پووی دابوو، ﴿ يَتَرَقَّبُ ﴾ به م لاودا سهیری ده کردو له
 کاتیکدا که به ریگادا ده چوو، نه و که سهی که دوینی هاواری لی کرد یارمه تی بدات دزی قیبتیه که،
 له گه لی یه کیکی تردا شه پیا نه، کاتی موسا به لایاندا تیپه ری همیسان داوای یارمه تی لی کرد، موسا
 (سهلامی خوای لی بیت) فهرمووی: ﴿ إِنَّكَ لَغَوِيٌّ مُبِينٌ ﴾ واته: تو پیاویکی شه پانی و له پی لاده ری،
 پاشان موسا (سهلامی خوای لی بیت) ویستی قیبتیه که لی له کللی بکاته وه، نیسرائیلیه کان وای ده زانی
 بقره نه و ده چیت، چونکه زدر نه فامو داماوو زلیل بوو، کاتیک گوئی له قسه کانی موسا بوو که پیی
 گوت: تو پیاویکی شه پانی و له پیی درچووی بقره نه وهی له کللی خوای بکاته وه و موسا (سهلامی خوای
 لی بیت) وازی لی بینیت گوئی: وه ک خوای گه وره ده فهرموویت: ﴿ فَلَمَّا أَنْ أَرَادَ أَنْ يَبْطِشَ بِالَّذِي هُوَ عَدُوٌّ
 لَهُمَا ﴾ واته: کاتیک به ره وه نه و که سه چوو که دوژمنی هر دووکیان بوو گوئی: ﴿ قَالَ يَمْوَسَىٰ أَرِيدُ أَنْ
 نَمُنَّ بِمَا نَعْبُدُ كَمَا قُلْتُمْ نَفْسًا بِالْأَمْسِ ﴾ نیسرائیلیه که گوئی: به موسا ده ته ویی منیش بکوژی وه ک چون دوینی
 یه کیکی توت کوشت، ﴿ إِنْ تَرِيدُ إِلَّا أَنْ تَكُونَ جَبَّارًا فِي الْأَرْضِ وَمَا نُرِيدُ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْمُصَلِّحِينَ ﴾ واته: تو هر
 ده ته ویی زدرارو مله و بیت له زه ویدا وه ناته ویی له پیاوچاگان بیت. چونکه هیچ که سیک نه یده زانی و
 ناگاداری کوشتنی نه و پیاوه نه بوو موسا و نه و نیسرائیلیه نه بیت، کاتی پیاوه قیبتیه که گوئی له و
 قسه یه بوو که له ده می نه و پیاوه درچوو، پویشت بقره بهر درگای مالی فیرعه ونو قسه که ی بقره
 فیرعه ون گتیاپه وه، فیرعه ون به و پووداوه ی زانی، زیاتر توپه ی له موسا هلساو بریاری دا که موسا
 بکوژیت، ناردی به شوینیداو داوی کرد بقره پین به داویداو بقری بینن هه تا تو له ی لی بسینیت.

﴿وَجَاءَ رَجُلٌ مِنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ يَسْعَى قَالَ يَا مُوسَى إِنَّكَ الْمَلَأَ يَأْتَمِرُونَ بِكَ لِيَقْتُلُوكَ فَاخْرُجْ إِنِّي لَكَ مِنَ

التَّصْحِيحِ ﴿١٠﴾

خوای گوره دهفه رموویت: ﴿وَجَاءَ رَجُلٌ﴾ واته: پیاویک هات، ﴿مِنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ يَسْعَى قَالَ يَا مُوسَى﴾ واته: له وپه پری شاره وه به هه له داوان پیتی گه یشت: خوای گوره وه سفی دهکات به پیاویکی پیاوانه، چونکه نه و پیاوه کاتیک زانی به دوی موسادا ده گه پین، به ږنگه یه کی نزیکتردا خوئی گه یانده موسا (سهلامی خوای لی بیت) له و ږنگاوه نه چوو نه وان ده ږویشتن به دویدا، پیتی گوت: ﴿إِنَّكَ الْمَلَأَ يَأْتَمِرُونَ بِكَ﴾ واته: کاریه دهستان وتوویز ده کن له باره ی توره، ﴿لِيَقْتُلُوكَ فَاخْرُجْ﴾ واته: ده یانه وی له ناوت به ږن هه لسه بږ له م شاره، ﴿إِنِّي لَكَ مِنَ النَّاصِحِينَ﴾ واته: من نه مهت وه ک ناموزگاریه ک پی ده لیم.

﴿فَخَرَجَ مِنْهَا خَائِفًا يَتَرَقَّبُ قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾ ﴿١١﴾ ﴿وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقَاءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسَى رَبِّي أَنْ يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ﴾ ﴿١٢﴾ ﴿وَلَمَّا وَرَدَ مَاءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً مِنَ النَّاسِ يَسْقُونَ وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمْ امْرَأَتَيْنِ تَذُودَانِ قَالَ مَا خَطْبُكُمَا قَالَتَا لَا نَسْقِي حَتَّى يُصْدِرَ الزَّعَاذُ وَأَبونا شَيْخٌ كَبِيرٌ﴾ ﴿١٣﴾ ﴿فَسَقَى لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّى إِلَى الظِّلِّ فَقَالَ رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ﴾ ﴿١٤﴾

موسا له ولاتی مهديه نو (مدین) ناودانی مهږه کانی دوو ژنه که

وهختی که پیاوه که هوالی دایه که کاریه دهستان وهسته زبهسته ی فیرعون خریکی ږاویتن له باره ی نه وه وه، به ته نها خوئی له ولاتی میسر ده رچوو، شتی وای به خوئی وه نه دیوو له سر دلی گران بو، چونکه موسا له خو شگوزه رانی وهسته لات و ژیانیکی خو شدا ژیانی به سر بردوه، ﴿فَخَرَجَ مِنْهَا خَائِفًا يَتَرَقَّبُ﴾ واته: نه ویش له شار ده رچوو به ترسه وه سه پری نه ملولای خوئی ده کرد، ﴿قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾ واته: نه ی په روه رنده م ږگارم بکه له ده ست فیرعون وه دهسته وهسته که ی، ده گږپنه وه خوای گوره فریشته یه کی به سر ولاخیکه وه - چاره وی - نه سپ - نارده لای موسا ږنگاوه ی نیشاندا، والله اعلم. خوای گوره دهفه رموویت: ﴿وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقَاءَ مَدْيَنَ﴾ واته: که به روه مه دین ږویشتن ږنگاوه ی تهخت و ږنکی گرت به ږ نږد که یف خو ش بو پیتی، ﴿قَالَ عَسَى رَبِّي أَنْ يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ﴾ گوتی: به لکو په روه رنده م ږاسته ږیم نیشاندا، خوای گوره ش شاره زای کرده سر ږاسته پری له نیداو له قیامه تدا، خه لگیشی شاره زا کرد بږ سر پیتی ږاست. ﴿وَلَمَّا وَرَدَ مَاءَ

مَدِينَةٍ ﴿ وَاْتَهُ: كَاتِبِكَ گیشته مه دین که ناویکی لیوه نزیك بوو، بیریك بوو شوانه كان ده چوونه
 سه ری ناویان لی هه لده گوزی، ﴿مَدِينَةٍ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةٌ مِّنَ النَّاسِ يَسْقُونَ﴾ كومه لیک له خه لکی
 بینی ناویان هه لده گوزی، ﴿وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمْ امْرَأَتَيْنِ تَذُودَانِ﴾ واته: وه له نزیك نهو خه لكانه وه دوو
 توشی کیروگرفت نه بن، وه ختی موسا (سه لاسی خوی لی بیت) چاوی بییان که وت دلی بزیان سوتاو
 به زهی ماته وه بییانا، ﴿قَالَ مَا خَطْبُكُنَا﴾ واته: چیتانه بوجی نیوهش وهك نهو خه لکه مه په كانتانا
 ناو ناده ن؟ ﴿قَالَتَا لَا سَقَىٰ حَتَّىٰ يُصْدِرَ الرِّعَاءَ﴾ واته: ناومان ده ست ناکه وی هه تا نهوانه په زه كانیان
 ناو نه دن، ﴿وَأَبُونَا شَيْخٌ كَبِيرٌ﴾ واته: بابمان پیاویکی به سالاجووه و نیعش نه مه حالمانه وهك
 ده بینی، خوی گه وره فه رموویته: ﴿فَسَقَىٰ لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّىٰ إِلَى الظِّلِّ فَقَالَ رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ
 خَيْرٍ فَقِيرٌ﴾ واته: نه وسا ناوی بی هه لگوزین، پاشان خوی گه یانده سیبه ر، کوتی: نهی په روه رنده ی
 من! من شایه نی نه م خیره م که بوم ده نیری. نیبنو عه باس کوتی: موسا کاتیک چوو بی مه دین
 خواردنی ته نیا پاقله و گه لای دار بوو، پیئشی په تی بوو چونکه کاتی گیشته مه دین نه عله کانیشی
 دراو له پیئش که وت، نه م پیاوه که هه لبرارده ی خودا بوو له ناو خه لگدا له ژیر سیبه ری دره ختیکدا
 دانیشته ورگی به پشتیه وه لکابوو له برسانداو هه تا به له ته خورمابه کیش پازی بوو، وهك خوی گه وره
 ده فه رموویت: ﴿فَسَقَىٰ لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّىٰ إِلَى الظِّلِّ فَقَالَ رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ﴾ نیبنو
 عه باس و نیبنو مه سعود و سودی ده لین: ﴿إِلَى الظِّلِّ﴾ واته: دانیشته له ژیر دره ختیکدا. ^۱ عه تای کوپی
 سائیب ده لی: کاتیک که موسا (سه لاسی خوی لی بیت) کوتی: ﴿رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ﴾
 ژنیکیان کوتی له قسه کانی موسا بوو (سه لاسی خوی لی بیت). ^۲

﴿لَمَّا جَاءَهُ، وَفَصَّ عَلَيْهِ الْقَصَصَ قَالَ لَا تَخَفْ نَجَوْتَ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٥٥﴾ قَالَتْ إِحْدَاهُمَا يَا أَبَتِ اسْتَجِرْهُ إِنَّ
 خَيْرَ مَنِ اسْتَجَرْتَ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ ﴿٥٦﴾ قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ بِكَ وَنَسْتَجِدَّكَ وَأَنْ نَكُونَ مِنْ شَعْتِكَ إِنَّ شَاءَ اللَّهُ مِنْ
 حِجَّتِكَ فَإِنْ أْتَمَمْتَ عَشْرًا فَمِنْ عِنْدِكَ وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَمُنَّ بِكَ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنْ

^۱ الطبري (۱۹/۵۵۶).

^۲ الطبري (۱۹/۵۵۷).

الْفَصْلِحِينَ ﴿٣٧﴾ قَالَ ذَلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَيَّمَا الْأَجْلِينَ قَضَيْتُ فَلَا عُدْوَانَ عَلَيَّ وَاللَّهُ عَلَىٰ مَا نَقُولُ

وَكَيْلٌ ﴿٣٨﴾

موسا له بهردهم باوکی دوو ژنه کهدا (کچه کهدا) و ماره بریني یه کیکیان به موسا (سه لامي خواي لي بيټا) له سه رکړني شوانيه کهدا

کاتیک دوو ژنه که به په له به په زه کانیانوه که پانه وه لای بابیان، باوکیان سه ری سوپماو به لایه وه سهیر بوو که زوو که پانه وه بۆ لای. پرسیری لي کردن که چۆن که پانه وه، نه وانیش باسه کیان بۆ گنپراهه وه که موسا (سه لامي خواي لي بيټا) چۆن مه پره کانی بۆ ناوداون، باوکیان یه کیکیانی نارد به دواي موسادا (سه لامي خواي لي بيټا) تا بانگی بکن بۆ لای، خواي که وره فرمویه تی: ﴿لَمَّا تَدْعُهُمَا إِحْدَهُمَا تَمَثَّى عَلَىٰ آسْتِحْيَاؤِ﴾ واته: یه کیکیان چوو بۆ لای موسا که زور به شه رموه ده چوو به پړنداو خوی داپوشیبوو، وهک پړویات کراوه له گوره ی موسلمانان عومری کوپي خه تاب (په زای خواي لي بيټا) ده لي: به لایه کی کراسه که ی خوی داپوشیبوو،^۱ نیبنو نه بی حاتم پړویات یی کردوه نه میش له عومری (عمرو) کوپي مه یمنه وه گوتی: عومر (په زای خواي لي بيټا) گوتی: ﴿تَمَثَّى عَلَىٰ آسْتِحْيَاؤِ﴾ واته: پشاکه که ی دابوو به پړوی خړیدا له و ژنانه نه بوو که گرنگی نه دا به خۆداپوشین و همیشه دهر و مال بکات.^۲ ^۱ نه م فرموده یه سه نه ده که ی پاسته، جه و مری ده لي: سه لفج (السلفج) له پیاواندا واته: پیاویکی کړنه در، له ژاندا واته: ژنیک که زور شه رم نکات و پوودار بیټ (الجرینة) وه له وشتریشدا توندوتیز ﴿قَالَتْ إِنَّكِ أَبِي يَدْعُوكِ لِجَبْرِيكَ أَجْرًا مَا سَقَيْتِ لَنَا﴾ نه م پسته یه نه ده بی تیدایه، به شیوه یه ک بانگی نه کرد که بپوا نه کات و گومانی مه بیټ، به لکو پیی گوت: باوکم بانگت ده کات بۆ نه وه ی کړنی نه و ناو مه لگوزینه ت بداتی، واته: پاداشتی نه و ناو دهر مینانه ت بداته وه و شتیکت بداتی، له باتی ناودانی په زه کانمان ﴿فَلَمَّا جَاءَهُ، وَقَصَّ عَلَيْهِ الْقَصَصَ﴾ واته: نینجا کاتیک موسا هات بۆ لای باوکی کچه که نه و پووداوه ی که به سه ری هاتوو بۆی گنپراهه وه و باسی دهر چوونی خوی کرد که له بهر چی ولاته که ی به چی میشتوه، ﴿قَالَ لَا تَخَفْ نَجَوْتَ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾ پیی گوت: دلخوش و چار پوون به، له ولاتی نه وان دهر چوویت پزگارت بووه، نه وان هیچ ده سه لاتیکیان به سهر ولاتی نیمه دانیه، بۆیه گوتی: ﴿نَجَوْتَ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾ واته: پزگارت بووه له و که له سه مکاره، ﴿قَالَتْ إِحْدَهُمَا

^۱ الطبري (۵۵۸/۱۹).
^۲ الطبري (۵۵۹/۱۹).

يَتَأْتِي أَسْتَجْرَةَ إِبْرَاهِيمَ خَيْرٌ مِّنْ أَسْتَجْرَةِ الْقَوِيَّ الْأَمِينِ ﴿۱﴾ واته: یه کتیک له و دوو کچه به باوکی گوت نهی باوه گیان به کرنی بگره (بق شوانی) چونکه به راستی چاکترین کهسه که به کرنی بگری به میزنو نه مینه (دهست و داوین پاکه)، واته: یه کتیک له کچه کانی نه و پیاوه، هندی نئین: نه و کچه ی که چوو به شوین موسادا گوتی: به باوکی ﴿يَتَأْتِي أَسْتَجْرَةَ﴾ نه م پیاوه به کرنی بگره بق شوانی په زه کان. عومرو ئیبنو عه باسو شوره یحی قازی و نه بو مالیک و قه تاده و موحه مده ی کوپی نیسحاق و کهسانی تریش گوتوویانه: کاتیک کچه که گوتی: ﴿إِبْرَاهِيمَ خَيْرٌ مِّنْ أَسْتَجْرَةِ الْقَوِيَّ الْأَمِينِ﴾ باوکی پی گوت: تو چون ده زانی؟ کچه که گوتی به باوکی: چونکه نه م پیاوه نه و برده ی به رز کرده وه که به ده پیاو نه بیت نه و برده به رز نابیته وه. وه من کاتیک له گه لی بووم پیچی که وتم، پی گوت: تو له دوامه وه بری، هر کاتیک پنگه که م هه له کرد به به ریدیکی بچوک ناگادارم بکه، به و برده دا من ده زانم چون پنگه که بگره به رو بدم،^۱ له عبدالله ی کوپی مه سعوده وه گوتی: چاو پوونترین کهس، واته (نه و) که سانه ی فرسه تیان هه بوو له هه موو کهس زیاتر) سی کهس بوون: نه بو به کر کاتیک عومری دیاری کردوه بق جی نشین، عه زینی میسر کاتیک که گوتی: به ژنه که ی ﴿أَكْرَمِي مَثْوَاهُ﴾ پیژ له یوسف بگره، وه نه و کچه ی له گه ل موسا هات بق لای باوکی کاتیک گوتی: ﴿يَتَأْتِي أَسْتَجْرَةَ إِبْرَاهِيمَ خَيْرٌ مِّنْ أَسْتَجْرَةِ الْقَوِيَّ الْأَمِينِ﴾،^۲ ﴿قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُنكِحَكَ إِحْدَى ابْنَتَيَّ هَاتَيْنِ﴾ واته: پیاوه باشه به تمه نه که داوای لیکرد که بیته شوانی مه ره کانی نه ویش کیژکی خوی پی ددها له جیاتی شوانیه که یدا، ﴿عَلَىٰ أَنْ تَأْجُرَنِي ثَمَنِي حِجَابٍ فَإِنِ أَتَمَمْتَ عَشْرًا فَمِنْ عِنْدِكَ﴾ واته: به و مه رجه ی ههشت سال مه ره کانم بق به خویکه ی (بله وه پینی) خو نه گه ر به ناره زوی خوت ده سالیشت ته او کرد پیاوه تی خوت و، ههشت سالیش به خویان که ی کاری خوت ته او کردوه. ﴿وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَمْلِكَ عَلَيْكَ سَكِينَتِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ﴾ واته: نامه ی ناره حهتت بکه م و نازارت بده م و فیلت لی بکه م نه گه ر خوا بیه ویت بیگومان ده مبینی له پیاوچاکان ده بم. خوی گه وه باسی موسا (سه لامی) خوی لی بیت) ده کات ده فه رموویت: ﴿قَالَ ذَلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَيَّمَا الْأَجَلَيْنِ قَضَيْتُ فَلَا عُدْوَانَ عَلَيَّ وَاللَّهُ عَلَىٰ مَا نَقُولُ وَكِيلٌ﴾ واته: موسا گوتی: به خه زوری، باشه له سه ر نه و برپاره ی تو که من ده به مه ره نجبه ری - شوانی - تو بق ماوه ی ههشت سال، به لام نه گه ر ده سالیشم ته او کرد به ناره زوی

^۱ الطبري (۱۹/۵۶۲/۵۶۴).

^۲ ابن أبي شيبة (۱۴/۵۷۴).

خوّمه، خق نه گهر که مترم کرد نه ک کاته من په یمانه کم به جی نه میتاوه و نه و مرجه م جیبه جی نه کردوه وه خوا له سر نه وه ی که ده یلین شایه ت و چاودیره. بویه فرمویه تی: ﴿أَيُّمَ الْأَجَلَيْنِ قَضَيْتُ فَلَا عُدْوَانَ عَلَيَّ﴾ واته: هر کام له و دو ماوه یه م ته او کرد، نابیت نامه قیم پی بکریت. هرچنده ته او کردنه که چاکتره پیگای پیدراوه به به لگه ی تر وه ک خوی گوره ده فرمویت: ﴿فَمَنْ تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ وَمَنْ تَأَخَّرَ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ﴾ واته: هر که س په له بکات له و دو پیژده دا (شهیتان په جم بکات) گونامی ناگات وه هر که سیش دوا بکویت (سی پیژد په جم بکات) گونامی له سر نه به. پیغمبری خوا (ﷺ) فرموی: (نه گهر مه یلت لی بوو بیگرو نه گهر مه یلیشت لی نه بوو بیشکنه).^۱ دیاره پیژوو گرتنه که چاکتره پاجتره (به میزتره) به به لگه ی تر، به لگه ش هیه که موسا (سهلامی خوی لی بیت) ته او وه که یانی په پاند - برده سر - بوخاری پیوایه تی کردوه له سه عیدی کوپی جو به یره وه ده لی: جوله که یه کی خه لکی حیره پرسپاری لی کردم: موسا (سهلامی خوی لی بیت) کام ماوه یانی ته او کرد؟ گوتم: نازانم هتا نه چمه لای زانای عره بو پرسپاری لی نه کم، پیویشتمه لای نیبو عه باسو (په زای خوی لی بیت) پرسپارم لی کرد، گوتمی: چاک و زوره که یانی ته او کردوه - په پاندوه - بیگومان پیغمبری خوا کاتیک شتیک فرمویبیتی کردویه تی. هر به م شیوه یه بوخاریش پیوایه تی کردوه.^۲

﴿فَلَمَّا قَضَىٰ مُوسَى الْأَجَلَ وَسَارَ بِأَهْلِهِ آنَسَ مِن جَانِبِ الطُّورِ نَارًا قَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا لَعَلِّي آتِيكُم مِّنْهَا بِخَبَرٍ أَوْ جَذْوَةٍ مِّنَ النَّارِ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ﴿١٦﴾ فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ مِن شَطِئِ الْأَوْدِ الْأَيْمَنِ فِي الْبُقْعَةِ الْمُبْرَكَةِ مِنَ الشَّجَرَةِ أَن يَمْسُكَ إِنِّي أَنَا اللَّهُ رَبُّ الْمَكِينِ ﴿١٧﴾ وَأَن أَلْقِ عَصَاكَ فَلَمَّا رآهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا جَانٌّ وَلَّى مُدْبِرًا وَلَّى يُعْطَبُ يَمْسُكُ أَقِيلٌ وَلَا تَخَفْ إِنَّكَ مِنَ الْأَمِينِ ﴿١٨﴾ اسَلَفَ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ تَخْرُجُ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوءٍ وَأَضْمَمَ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ الرَّهْبِ فَذَانِكَ بُرْهَانَانِ مِنْ رَبِّكَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ ؕ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَسِيقِينَ ﴿١٩﴾﴾

^۱ البقرة (۲۰۲).

^۲ أحمد (۴۹۳/۳)، النسائي (۱۸۵/۴)، فرموده یه کی صحیحه.

^۳ فتح الباري (۳۴۲/۵).

گه پاندهوی موسا (سلامی خوی لی بیت) بو میسرو پزلیانی له لایهن خواوه به په یامو موعجیزه

له ریذا

له تفسیری نایه تی پیش نم نایه ته وه باسکرا که موسا (سلامی خوی لی بیت) هردوو ماوه که ی ته واکرد به شیوه یه کی زدر چاک، له نایه ته وه دهرده که ویت که خوی گوره کاتیک فرموویه تی:

﴿فَلَمَّا قَضَىٰ مُوسَى الْأَجَلَ﴾ واته: نینجا کاتیک موسا ماوه شوانیه که ی ته واکرد، یانی زدره که یانی ته واکرد

کرد، والله أعلم. ﴿وَسَارَ بِأَهْلِهِ﴾ خیزانی له گه ل خوی برد. گرتویانه: موسا زدر حهزی ده کرد

بگه ریته وه بۆ ولاته که ی و که سو کاری ببینیت، بریاری دا که به په نهانی سه ریان لی بدا ده ترسا له وه ی

فیرعه ون و گه له که ی پتی بزنان، بویه به شه ویکی زدر تاریک و سارد بارانیش ده باری، له گه ل خیزانی و

نه و مپو مالاته ییش خه زوردی پتی دابوو له کرنی نه و ماوه یه ی که شوانی بوو، که وته پۆ و هرچه نده

هه ولی ددها به چهرخه که ی - نه و شته ی ناگری دروست ده کرد - ناگر بکاته وه، بۆی نه ده کرا و ناگری

نه ده کرده وه، زدر به لایه وه سه یر بوو نا له و کاته دا ﴿فَأَنسَ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ نَارًا﴾ واته: له لای کیزی

توره وه (الطور) ناگریکی بینی له دورده وه ده گپا ﴿قَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا﴾ واته: نیوه لیره

بمینه وه ناگریکم به دی کردوه، نه چم بۆ لای نه و ناگره ﴿فَلَمَّا مَاتِكُمْ مِنْهَا حَیْرٌ﴾ به لکو هه الیکتان

بۆ بینم، چونکه موسا (سلامی خوی لی بیت) پزگا که ی ون کردبوو ﴿أَوْ جَذَوْفَرٍ مِنَ النَّارِ﴾ واته:

یان چلوسکیک له و ناگره تان بۆ بینم، ﴿فَلَمَّا كُنْتُمْ تَصْطَلُونَ﴾ واته: هه تا خوتان گرم کنه وه له و

سه رمایه، خودای گوره ده فرموویت: ﴿فَلَمَّا أَنهَا نُودِيَ مِنْ شَطِئِ الْوَادِ الْأَيْمَنِ﴾ واته: کاتیک

گه یشته لای ناگره که لای دهستی راستی دۆله که وه له به رده م کپوه که وه له پوی خورناواوه، بانگ

کرا. وه ک خوی گوره فرموویه تی: ﴿وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الْفَرِّقِ إِذْ قَضَيْنَا إِلَىٰ مُوسَى الْأَمْرَ﴾ واته: تو

(نه ی موحه مد (ﷺ)) له لای خورناواوی (شاخی طور) نه بوویت کاتیک که فرمانی پیغه مبه رایه تیمان

دا به موسا. نم نایه ته نه وه ده گه یه نیت که موسا به ره و ناگره که چوو له پوی قبیله و کیزی لای

خورناوا له لای راستیه وه بوو، ناگره که ی دی ده گپا له ناو دره خته سه وزه که دا، له کپوه که دا، له نزیک

دۆله که وه، وه ستاو نه یده زانی چی بکات په روه رنده ی بانگی کرد ﴿مِنْ شَطِئِ الْوَادِ الْأَيْمَنِ فِي الْبُقْعَةِ

الْمُبْرَكَةِ مِنَ الشَّجَرَةِ﴾ واته: له لای دهستی راستی دۆله که وه له و شوینه پیرزهی نزیک

درخته که وه، خوی گوره فرموی: ﴿أَنْ يَّمُوسَىٰ إِنْ أَنَا اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ واته: نهی موسا نه وهی بانگت دهکات و قسه له گه ل دهکات هر نه وه و هدی هینه ری جیهانه و هرچی بوی دهیکات هیچ پرستراو پرورنده یه ک نیه غهیری نه، هر نه و پاک و پیروزه و زور بلند و مزنه و هاوتای نیه و هیچ که سیکیش وه ک خودا نیه، نه له زاتیداو نه له سیفاتیداو نه له کردارو گفتاریدا، پاشان خوی گوره ده فرمویت: ﴿وَأَنْ أَلْقِ عَصَاكَ﴾ واته: نه و گزچانهی به دسته و یه فری بد، وه ک خوی گوره باسی کردوه فرمویه تی له نایه تی تر: ﴿وَمَا تِلْكَ بِيَمِينِكَ يَّمُوسَىٰ﴾ (۱۷) قَالَ هِيَ عَصَايَ أَنْوَكَّرْتُ عَلَيْهَا وَأَهْشُرُ بِهَا عَلَىٰ عَنَسِي وَلِي فِيهَا مَرَارِبٌ أُخْرَىٰ، واته: (خوا فرموی) نهی موسا نه وه چیه به دهستی راسته وه، گوتی: نه وه گاچونه که مه خوم دهم به سه ریداو گه لای بق پزه کانم پی دهره رینم و چند کاری تریشی پی ده کم، واته: موسا هر نه وهی ده زانی له باره ی گاچونه که یه وه - واته پیناسه ی گاچونه که ی خوی کرد-، ﴿قَالَ أَلْقِهَا يَّمُوسَىٰ﴾ (۱۸) فَأَلْقَاهَا فَإِذَا هِيَ حَيَّةٌ تَسْعَىٰ، واته: فرموی گاچونه که ت فری ده - فری دا - کانتیک بینی و ماریکه و هل ده فریت، نا له ویدا زانی و بوی دهر که وت نه و که سه ی قسه ی له گه ل دهکات و نه ی دوینی نه و خودایه یه که فرموی به هر شتیک بیه ده بیت وه له سوپه تی (طه) دا باس کرا له پیشه وه. لیره شدا ده فرمویت: ﴿فَلَمَّا رَأَاهَا تَهْتَزُّ﴾ واته: نینجا کانتیک موسا بینی جولوا هه لخلیسکا ﴿كَانَهَا جَانٌّ﴾ وه ک ماریک که چون به توندی ده پروات و چنده گه و وه نه ستوره و دم فراوانه و که لبه و دانه کانی له یه ک دداو به لای هر به ریکدا ده پروات، هلی ده لوشیت - قوتی ددا - دهنگی لیوه ده هات وه ک له شیویکه وه به ریته وه بکه و یته خوار نا له و کاته دا ﴿وَلِيٌّ مُّذَبَّرًا وَكَرٌّ يُعَقِّبُ﴾ واته: رای کرد و هیچ ناویکی نه دایه وه، چونکه سروشتی مرؤف وایه له و شتانه ده ترسیت، کانتیک خوی گوره فرموی: ﴿يَّمُوسَىٰ أَقْبِلْ وَلَا تَخَفْ إِنَّكَ مِنَ الْأَمِينِينَ﴾ واته: نهی موسا و ره و مه ترسه تو پاریزراوی، موسا هاته وه شوینی خوی و وه ستا، پاشان خوی گوره فرموی: ﴿أَسْأَلُكَ بِذَلِكَ فِي جَيْبِكَ تَخْرُجُ بَيْضَاءَ مِنْ عَيْرٍ سُوءٍ﴾ واته: ده ستت بخره باخالی کراسه که ت پاشان دهری بینه، کانتیک که دهری دینی وه ک مانگ دهره و شیته وه و تریفه ی دئی بویه خوی گوره فرمویه تی: ﴿مِنْ عَيْرٍ سُوءٍ﴾ واته: نه خوشی به له کی نیه - برمی - وه ده فرمویت:

طه (۱۷-۱۸).

طه (۱۹-۲۰).

﴿وَأَضْمُ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ الرَّهْبِ﴾ واته: بقره و هوش ترست نه میندی دستت بخهره زبیر بالت. مواهید دهلی: وهختی دلت که و ته له رزه. قه تاده دهلی: وهختی که ترسای دستت بخهره زبیر بالت. واته: موسا (سه لاسی خوی لی بیت) فه رمانی پی کرابوو هر کاتیک ترسا له شتیک دهستی بکات به باله لیدا، هر کاتیک وای کرد نه و ترسهی ده پروات نامیندی، وه له وانه به هر که سیک که ترسا له و کاته دا دهستی خسته سهر دلی وه ک چاولیکه ریگ له و، نه و ناره حه تیهی له سهر نامیندی یان سووک ده بیت له سهری به یارمه تی خوی گه وره. ﴿فَلْيَذْكِ بِرُحْمَانٍ مِنْ رَبِّكَ﴾ واته: فریدانی عه سا که ی که وه ک ماریک ده جولاو دست خسته بن بالی و ده رمینانی به سپیه تی و پی نه خویشی هه ردوکیان دوو به لگه ی پوون و ناشکران له سهر توانای نه و که سه ی پی پندراوه نه و کارانه بکات هر کاتیک بیه ویت و راستی پیغه مبه ریه تی نه و که سه ی نه و موعجزانه له سهر دهستی پووده دات، بزیه خوی گه وره فه رموویه تی: ﴿إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَأِيهِ﴾ بی فریره ون و کاربه ده ستانی و پان و دارو ده سته که ی هوزده که ی. ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ﴾ واته: چونکه نه وانه گه لیکه ده رچوو پوون له فرمانه کانی خوداو دزایه تی خوداو نایفه که یان ده کرد.

﴿قَالَ رَبِّ إِنِّي قُلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا فَأَخَافُ أَنْ يَقْتُلُونِ﴾ (۳۳) وَأَخِي هَارُونَ هُوَ أَفْصَحُ مِنِّي لِسَانًا فَأَرْسَلُہ مَعِيَ رِدْءًا يُصَدِّقُنِي إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُونِ ﴿۳۴﴾ قَالَ سَنَشُدُّ عَضُدَكَ بِأَخِيكَ وَنَجْعَلُ لَكُمَا سُلْطٰنًا فَلَا يَصِلُونَ إِلَيْكُمَا بِأَيِّدِنَا أَنْتُمْآ وَمَنْ أَتبعَكُمَا أَفْعَلِيُونِ ﴿۳۵﴾

داوای موسا که هارونی برای بینه پشتگیری، خودایش داوا که ی قبول کرد

کاتیک خوی گه وره فه رمانی پیکرد که به ره و لای فریره ون پروات، نه و فریره ونه ی که موسا له ترسی نه و ولاتی میسری به جیهیتشت و پای کرد له وی، ﴿قَالَ رَبِّ إِنِّي قُلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا﴾ واته: موسا گوتی: نه ی خودایه من به کیکم له وانه کوشتووه، واته: قیبتیه کم کوشتووه، ﴿فَأَخَافُ أَنْ يَقْتُلُونِ﴾ واته: ده ترسم نه گه ر بمینن بمکوون، ﴿وَأَخِي هَارُونَ هُوَ أَفْصَحُ مِنِّي لِسَانًا﴾ گوتی: هارونی برام زمانی له من په وانتره، چونکه موسا (سه لاسی خوی لی بیت) زمانی ده یگرت و باش قسه ی بق نه ده کرا به هزی نه و سگله ی (جمرة) که خسته یه سهر زمانی کاتیک که پی پندرا له نیوان سکل و دارخورمادا یان شیردا کامیان هه لده بزیریت، سگله که ی هه لگرت و نایه سهر زمانی نه وه بوو نه یده توانی به ابشی قسه بکات و

زمانی دهیگرت، بویه فرمویه تی: ﴿وَأَحْلَلْ عَقْدَةَ مِن لِّسَانِي ﴿۲۷﴾ يَقْفَهُوا قَوْلِي ﴿۲۸﴾ وَأَجْعَلْ لِي وَزِيرًا مِّنْ أَهْلِي ﴿۲۹﴾ هٰرُونَ أَخِي ﴿۳۰﴾ أَتَدْعُو بِهِمْ أَزْرَى ﴿۳۱﴾ وَأَشْرِكُ فِيْ أَمْرِيْ ﴿۱﴾ واته: وه گرنی زمانیشم بهرہ لا بکه بقئوہی له قسه کانم تی بگن، وه له خزمو کهسی خؤم کهسیک بکه ره پشتیوانم، که هارونی برامه، پشتمی پی قائم بکو به میز بکه، بیکه ره هاویه شم له کاره که مدا (که یاندنی په یامی خودا). ﴿وَأَخِي هٰرُونَ هُوَ أَفْصَحُ مِنِّي لِسَانًا فَأَرْسَلَهُ مَعِيَ رِدْءًا يُصَدِّقُنِي﴾ واته: هارونی برام له من زمانی په وانتره له که لم بینیره یارمه تیم بداتو پشتگیریم لی بکاتو بریکارو خاوارم بی له نیشه که مدا، بروام پی بکاتو نه ویسی بگه یه نی به خه لکی، چونکه قسه ی دوو کهس به میز تره و زیاتر کارده کاته سهر دلئ خه لکی له یه که کهس بویه گوئی: ﴿إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُونِ﴾ واته: ده ترسم بلین: تق درؤزنی. موحه مدهی کوپی نیشحاق ده لی: ﴿رِدْءًا يُصَدِّقُنِي﴾ واته: نهو قسه انی من ده یکه م هارون بویان پوون بکاته وه چونکه نه وه ی نه وان لیم تی ناگن نهو باش تی ده گات. ^۲ کاتیک موسا نهو داوایه ی له خودا کرد، خوی گوره فرموی: ﴿قَالَ سَتَدُعُّ عَصَدَكَ بِأَخِيكَ﴾ واته: به م زووانه کاره که ت به میز ده که یین و براه که ت ده که یه پشتگیرت که داوات کرد بیکه یه پیغه مبرو هاوکارت بیت، وه ک خوی گوره له نایه تی تردا فرمویه تی: ﴿قَالَ قَدْ أُوتِيتَ سُؤْلَكَ يٰمُوسَى﴾ ^۳ واته: نهی موسا تق هرچیت داوا کرد بیت درا، وه له نایه تی تردا فرمویه تی: ﴿وَوَهَبْنَا لَهُ مِنْ رَّحْمِنَا أَخَاهُ هٰرُونَ نَبِيًّا﴾ ^۴ واته: وه له به زه یی و به خشنده یی خؤمان به خشیمان بهو (موسا) هارونی برای که پیغه مبر بوو. بویه هندی له زانایانی پیشینه (السلف) کوتیان: هیچ کهسیک منتهی نه و نده گوره ی نیه به سهر برای خویه وه، به نه ندازه ی منتهی موسا به سهر هاروونه وه (سه لای خویان لی بیت) چونکه نه و نده بوی پاراپایه وه هتا خوی گوره کردی به پیغه مبر له که ل موسا داو په وانتهی کردنه سهر فیرعه ون و دارو دسته که ی. بویه خوی گوره له باره ی موسا وه فرمویه تی: ﴿وَكَانَ عِنْدَ اللَّهِ وَجِهاً﴾ ^۵ واته: (موسا) لای خوا پیزو پله ی هه بوو. واته: موسا لای خودا جیی قه درو پیزه. ﴿وَجَعَلْ لَكُمَا سُلْطٰنًا﴾ واته: به به لکه به میزه کانی خؤمان

^۱ طه (۲۷-۲۲).

^۲ الطبری (۵۷۷/۱۹).

^۳ طه (۳۶).

^۴ مریم (۵۲).

^۵ الاحزاب (۶۹).

دهسه لاتتان دده بینی، ﴿فَلَا يَصِلُونَ إِلَيْكُمَا بِأَيِّنَّا﴾ واته: نو که سانه به مؤی نایه تکانی نیتمه وه پیمان بی نادریت که دستیان پیتان بگات و نازارتان بدن کانتیک که نیتوه په یامی خودایان بی بگه بن، وه ک خوی گوره له چند نایه تی تردا ده فهرموویت: ﴿يَأْتِيهَا الرُّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ مَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ﴾ واته: نئی پیغه مبر (ﷺ) رایگه یه نه (به خالك) نه وهی هینراوته خواره وه بؤت له لایه ن په روه ردگارته وه وه نه گره وا نه کی نه وه پاسپیره کی خوات پانه گه یاندووه و به جیت نه هیناره وه خوا تو ده پارزیت له خه لکی (که بتکونن). وه ده فهرموویت: ﴿الَّذِينَ يُلِّغُونَ رِسَالَاتِ اللَّهِ وَيَخْشَوْنَهُ وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ وَكَفَى بِاللَّهِ حَسِيبًا﴾ واته: که سانتیک که په یامه کانی خودا راده گه یه نه وه له (خودا) ده ترسن و بیجگه له خوا له کسی تر ناترسن خوا به سه به چاودیز. واته: شوینکه وتوی نوانن له دنیاو له پوژی دوایدا. وه ده فهرموویت: ﴿أَتَمْنَا وَمَنْ أَتَبَعَكُمَا الْغَالِبُونَ﴾ واته: ته نها نیتوه (موسا و هارون) وه هر که س شوینتان ده که وی سرکه وتوون. وه ک له نایه تی تریشدا خوی گوره فهرموویت: ﴿كَتَبَ اللَّهُ لأَغْلِبَ: أَنَا وَرُسُلِي إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ﴾ واته: خودا نو سیویه تی که بیگومان من و پیغه مبرانم سرده که وین به راستی خودا توانای بالاده سه. وه فهرموویت: ﴿إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهُدُ ﴿٥١﴾ يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعَذَرَتُهُمْ وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ﴾ واته: به راستی نیتمه پیغه مبرانمان و نوانی باوه پیمان هیناوه سرکه وتوو ده که یه له نینا دنیاو وه له پوژی (قیامت) که شایه تکان هه لده سنه وه، پوژیک پاکانه کردنی بی باوه پیمان سویدیان بی ناگه نیت هه موویان نه فره تیان لیکراوه و خرابترین جینگایان هه یه.

﴿فَلَمَّا جَاءَهُمْ مُوسَى بِآيَاتِنَا بَيِّنَاتٍ قَالُوا مَا هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُفْتَرَى وَمَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي آبَائِنَا الْأَوَّلِينَ

﴿٣٦﴾ وَقَالَ مُوسَى رَبِّي أَعْلَمُ بِمَنْ جَاءَهُ بِالْهُدَى مِنْ عِنْدِي وَمَنْ تَكُونُ لَهُ عَنقِبَةُ الدَّارِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ

الظَّالِمُونَ ﴿٣٧﴾

١ المائدة (٦٧).

٢ الاحزاب (٣٩).

٣ المجادلة (٢١).

٤ الغافر (٥١-٥٢).

موسا (سه لامي خواي لي بيت) له بهر دهم فيرعون و گه له كه يدا

خوای گوره باسی چوونی موسا و هارونی برای ده کات (سه لامي خويان لي بيت) بؤ لای فيرعون و دهسته و بهسته که یو نيشاندانی نو هموو موعجيزه به لگه گورانه که خوای گوره پتي داون، راستی نو دهسه لمينن که له لايه ن خوداوه په وانه کراون که فيرعون و شوينکه و توره کانی ناگادار بکن که تنها خودا بپه رستن و گوپرايه لي فرمانی نو بن، کاتيک فيرعون و شوينکه و توره کانی نو راستيه يان بؤ ده رکه وتو به چاوی خويان بينيان و گومانيان نه ما که له لايه ن خوداويه، که وتنه لاساری و نه و نه ده بي دين بوون ده ستیان دايه خراپه کاری و مل و پي سته مکاری، پتيان شووره یی بوو شوینی حق بکون، خويان زؤد به زل ده زانی ده يان وت: وه ک خوای گوره ده فهرموويت: ﴿فَلَمَّا جَاءَهُمْ مُوسَى بِآيَاتِنَا يَبْتَئِنُ قَالُوا مَا هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّفْتَرَىٰ﴾ واته: کاتيک که موسا موعجيزه پوونه کانی نيهمی بؤ هيئان نو ان وتيان: نه مه تز هيئاوته موسا تنها جادوويه کی دست هه لبه سته، ويستيان به فيلؤ و فر خه لکی فريو بدن، به شوين و پله و پايه بيانخه له تينن، به لام نه و هيان بؤ نه چروه سه رو سه رکه وتوو نه بوون ده يان گوت: وه ک خوای گوره فهرموويه تي: ﴿وَمَا سَكَمْنَا بِهِندًا فِي آبَائِنَا الْأُولَٰئِينَ﴾ واته: مه به ستیان نه وه بوو شتی و ايان له بابو باپيرانيان نه بيستتوره که به تنها خودا بپه رستن و شريکی بؤ دانه نين، که سيشيان نه ديويه له بابو باپيرانيان تنها خودايان په رستبيت و له سه ر نه م دينه بووين، هر که سيشمان بينيبي هر شهريکی بؤ خودا داناوه له گه لي په رستتويه تي موساش (سه لامي خواي لي بيت) وه لامي دانه وه و پتي گوتن: وه ک خوای گوره فهرموويه تي: ﴿وَقَالَ مُوسَىٰ رَبِّي أَعْلَمُ بِمَن جَاءَهُ بِالْهُدَىٰ مِن عِنْدِ رَبِّهِ﴾ واته: خودا له هموو که س چاکتر ده زانيت کی له لای نه وه و پينموني هيئاوه، واته له منيش و له نيوهش چاکتر ده زانی وه به م زووانه فرمانی خوی ده دا له نيوان مزو نيوه داو له به کتری جيامان ده کاته وه، بؤيه گوتی: وه ک خوای گوره ده فهرموويت: ﴿وَمَن تَكُونُ لَهُ عَقِبَةُ الدَّارِ﴾ واته: کی پاشه پؤژيکی چاک و به خته و هری ده بيت و سه رکه وتوو زال ده بيت و پشتگبری ده کریت. ﴿إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ﴾ واته: بيگومان سته مکاران پزگار نابن، واته: نه وانه ی که شهريک بؤ خودای مه زن داده نين.

﴿وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُم مِّنْ إِلَٰهِ غَيْرِي فَأَوْقِدْ لِي يَهْمَنُنَّ عَلَى الْعُلَٰئِن فَأَجْعَلَ لِي صَرْحًا لَّعَلِّي أُطِيعَ إِلَٰهَ إِلَٰهِ مُوسَىٰ وَإِنِّي لَأَظُنُّهُ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٣١﴾ وَأَسْتَكَبَرُ هُوَ وَخُودُهُ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَظَنُوا أَنَّهُمْ إِلَٰهِنَا لَا يُرْعَفُونَ ﴿٣٢﴾ فَأَخَذْنَاهُ وَخُودَهُ فَجَدَدْنَاهُمْ فِي آلِهِ فَأَنْظَرْنَا كَيْفَ

كَانَ عَقِبَهُ الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾ وَجَعَلْنَاهُمْ آيَةً يَذْعَبُونَ إِلَى النَّكَارِ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يُصْرُونَ ﴿٤١﴾ وَأَتَيْنَهُمْ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ هُمْ مِنَ الْمَقْبُوحِينَ ﴿٤٢﴾
خوبه زلزانی فی رعون و پاشه پوزی

خوای گوره باسی بی دینی و سرکه‌شی و دروژنی و نفس پیسی فی رعون ده کات که داوای
خوابتی کردوه له عنبتی خوای لی بیت. وه خوای بالادهست فہرموویتی: ﴿فَأَسْتَخَفَّ قَوْمَهُ
فَاطَاعُوهُ﴾^۱ واته: داوای له که له کی کردوه که بیکنه خوای خزیان نه وانیش قہ بولیان کردوه
چونکه که لیکتی بی عقل و ده بهنگ بوون، بؤیه فی رعون پئی گوتون وه خوای گوره ده فہرموویت:
﴿وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِي﴾ واته: فی رعون وتی: نهی گوره و
نه شرافه کان وا نازانم جگه له خوم هیج په رستراویکی ترتان هه بیبت. وه له چند نایه تیکی تردا
فہرموویتی: ﴿فَجِئِرَ فِرْعَوْنُ فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى ﴿٤٣﴾ فَأَعْنَدَ اللَّهُ تَكَالُفَ الْآخِرِ وَالْأُولَى ﴿٤٤﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً
لِمَنْ يَخْشَى﴾^۲ واته: که له کی خوی کلورده وه به ده نگیکی برز هاواری کرد من خودای هره به رزی
نیوهم، نه وانیش گوی بیستی بوون و شوینی که وتن، بؤیه خوای گوره توله لی لی سهندو کردیه په ندی
زه مانه بؤ خه لکی تر له دنیا و له قیامه تدا. نه ونده له خوبایی بوو گوتی به موساش (سه لاسی خوای لی
بیت) که نه ویش قبولی بکات و بیکاته خودای خوی. پاشان فی رعون گوتی: وه خوای گوره
ده فہرموویت: ﴿فَأَوْقَدْ لِي يَهْمَنَّ عَلَى الْطِينِ فَأَجْعَلَ لِي صَرَخًا لَعَلِّي أُنَبِّئُ
فِرْعَانَ بِأَنِّي بِهِ وَهَّيْرَةٌ كَمَا أَنِّي بِهَذَا صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٤٥﴾ وَأَتَيْنَاهُ الْوَيْلَ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ فَجَمَعَ
سُوءَ عَمَلِهِ وَصَدَّ عَنِ السَّبِيلِ وَمَا كِيدُ فِرْعَوْنَ إِلَّا فِي تَبَابٍ﴾^۳ واته: فی رعون وتی نهی هامان
کلوشکیکی برزم بؤ دروست بکه به لکو بگمه نه و پنگایانه، که پنگاکانی (به رزیوونه ون بؤ)
ناسمانه کان بؤ نه وی (له وپیوه) سهیری خواکی موسا بگم وه به راستی من وا گومان ده بهم نه و

^۱ الزخرف (۵۴).

^۲ النازعات (۲۳-۲۶).

^۳ الغافر (۳۶-۳۷).

(موسا) دروژنه نا بهو جؤره پازینرایه وه بق فیرعون کرده وهی خرابی وه (به هویه وه) بهرگری کرا له پیکای پاست وه هر فیلاو پلانیکی فیرعون هه بوو به فیوچوو. فیرعون نهو کؤشکسی که دوستی کرد له دنیادا کؤشکیکی تری وانه بوو، ویستی بهو شیوهیه دهری بخت بق ژیردهستهکانی که هر نهو خودایانهو، موسا به درق بخته وه که ده لیت خودایه کی تره یه غه یزی فیرعون بویه گوتی: ﴿وَرِئِي

لَأُظَنُّهُ مِنْ الْكٰذِبِيْنَ﴾ واته: من به دروژنی ده زانم که ده لیت: بیجکه له من خودایه کی تره یه، له بهر نهو نه بوو که موسا ده یگوت من پیغه مبهرم فیرعون بهوای پی نه ده کرد، به لکو هر دانی به خودایه تی خوی گوره دا نه دنا که وه ده یینه ره، چونکه فیرعون ده یگوت: ﴿وَمَا رَبُّ الْعٰلَمِيْنَ﴾^۱

واته: پهروه ردگاری جیهانیان کییه. وه ده یگوت: ﴿لَیْنِ اَتَّخَذَتْ اِلٰهًا غَیْرَیْ لَاجْعَلْنَاکَ مِنَ الْمَسْخُوْمِيْنَ﴾^۲ واته: سویند بیت نه گهر په رستراویکی تر جگه له من دابنیت بیگومان ده تخمه پیزی به ندکراوانه وه و زیندانیت ده کم. وه ده یگوت: ﴿بِیَاتِیْهَا الْمَلَاَ مَا عَلِمْتُ لَکُمْ مِّنْ اِلٰهِ غَیْرَیْ﴾^۳ نه مه قسه ی نیینو

جهریره.^۴ خوی گوره ده فهرموویت: ﴿وَأَسْتَکْبِرُ هُوَ وَحُوْدُوْدُهُۥ فِی الْاَرْضِ بِغَیْرِ الْحَقِّ وَظَنُوْا اَنَّهُمْ اِیْسًا لَا یُرْجَعُوْنَ﴾ واته: فیرعون و سه ریزهکانی وایان ده زانی ناگه پینه وه بق لای نیمه ده ستیان

دابوه تاوان و خرابه کاری و نؤرداری له سر زه میندا، بویه خوی گوره ده فهرموویت: ﴿فَصَبَّ عَلَیْهِمْ رَبُّکَ سَوَاطِ عَذَابٍ ﴿۱۳﴾ اِنَّ رَبَّکَ لَیْلِْمِرْصَادٍ﴾^۴ واته: خوی گوره بهر قهچی نازاری خوی ده ان و بیگومان پهروه رنده ی تو همیشه ناگای لیانه و چاودیره به سه ریانه وه، بویه لیره شد ا فهرموویت:

﴿فَاخَذْنٰکُمْ وَحُوْدُوْدُهُۥ فَنَبَذْنٰهُمْ فِی الْبَحْرِ﴾ واته: جا توله مان له نهو (فیرعون) و له شکرو سه ریزهکانی سه ندو فریمان دانه ناو ناوی نیله وه ﴿فَانظُرْ کَیْفَ کَانَ عَاقِبَةُ الظّٰلِمِيْنَ﴾^۵

واته: نیینجا سه رنج بده (نه ی موحه مد ﷺ) سه ره نجاسی سه مکاران چؤن بوو. وه فهرموویت:

﴿وَجَعَلْنٰهُمْ اٰیٰتَةً یُّدْعَوْنَ اِلَی الْاَسْا وَیَوْمَ الْقِیٰمَةِ لَا یُبْصَرُوْنَ﴾ واته: نه وانمان کرده پیشه وایانیک که خه ک بانگ ده کن بق ناگری نؤزه خ وه له پؤزی دوایشدا یارمه تی نادرین، واته:

^۱ الشعراء (۲۲).^۲ الشعراء (۲۹).^۳ الطبری (۵۸۰/۱۹).^۴ الفجر (۱۲-۱۴).

سرسوپی دنیاو قیامت. وه خوی گوره له نایه تیکی تردا فرموویته: ﴿أَهْلَكْتُمْ فَلَا نَاصِرَ لَكُمْ﴾^۱ پاشان خوی گوره ده فرموویته: ﴿وَاتَّبَعْنَاهُمْ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً﴾^۲ واته: له دنیا به دا نه فریمان نار به دایاندا، یانی خوی گوره پیگی داوه له عنته بکریته له فیرعون و داروده سته که ی له سر زبانی خاوهن باوه پان نه وانه ی که شوینکه وتوی پیغه مبه رانن. وه چون له عنه تیان لی کرا له لاین پیغه مبه ران و شوینکه وتوانیانه وه. ﴿وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ هُمْ مِنَ الْمَقْبُوحِينَ﴾^۳ واته: له پوژی قیامتیشدا نه وانه له بیژراو دور خراوه کانن. قه تاده ده لی: نه نایه ته وه نه نایه ته وایه که خوی گوره فرموویته: ﴿وَأَتَّبِعُوا فِي هَذِهِ لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَأْتِسُ الرِّفْدُ الْمَرْفُودُ﴾^۴ واته: وه له م (دنیا) دا نه فریمان به شویندا نیرداوه هه روه ها له پوژی قیامتیشدا نایا چند خراپه نه و به خسراوه ی بییان به خسرا.

﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِ مَا أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ الْأُولَىٰ بَصَائِرَ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةً

لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿۱۳﴾

باسی به هره کانی خودا له سر موسا (سهلامی خوی لی بیت)

خوی گوره باسی نه ویه هراته ده کات که دای به موسا (سهلامی خوی لی بیت) له په وانه کردنی تهورات بی پاشان له ناویردنی دارو ده سته ی فیرعون، وه که فرموویته: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِ مَا أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ الْأُولَىٰ﴾^۱ واته: پاش ناردنی تهورات بق موسا (سهلامی خوی لی بیت) خودا هیچ گه لیکی به ته وای به ریاد - قر - نه کردوه، به لکو فرمانی داوه که خاوهن باوه پان بجهنگن دژی موشریکو دژمنانی خودا، وه که ده فرموویته: ﴿رَبَّاءَ فِرْعَوْنَ وَمَنْ قَبْلَهُ وَالْمُؤْتَفِكَةَ بِالْأَيْدِيَةِ

﴿۱﴾ فَعَصَا رَسُولَ رَبِّهِمْ فَأَخَذَهُمْ أَخْذَةً رَابِيَةً﴾^۲ واته: (هر به و په نگه) فیرعون و گه لانی پیش نه وو (دانیشتوانی نهاته) سهرو و ژیربووه کان هاتن به گوناوه خراپه وه، بی فرمانی پیغه مبه ری په روه ردگاریان کرد نه وسا گرتنی به گرتنیکی زرد سهخت. وه ده فرموویته: ﴿بَصَائِرَ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةً﴾^۳ واته: ببیته هوی ناویردنی و شاره زایی به زهیی له کویری و سهر لیشتیوایی، واته:

^۱ محمد (۱۳).

^۲ هود (۹۹).

^۳ الطبری (۵۸۳/۱۹).

^۴ العاقه (۱۰-۹).

شاره زاکردنیان بقی ناکاری چاک. ﴿لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ﴾ واته: به لکو هوشیان بیته وه سهر خویانو دهست کزتا کن له تاوان و خرابه کاری به هزی نه و کتیبه وه.

﴿وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الْفَرْقِ إِذْ قَضَيْتَنَا إِلَىٰ مَوْسَىٰ الْأَمْرَ وَمَا كُنْتَ مِنَ الشَّاهِدِينَ﴾ ﴿٤٤﴾ وَلَكِنَّا أَنشَأْنَا قُرُونًا

فَنَطَوَّلَ عَلَيْهِمُ الْمُرُوءَ وَمَا كُنْتَ تَأْوِيًا فِي أَهْلِ مَدْيَنَ تَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا وَلَكِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ

﴿٤٥﴾ وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الطُّورِ إِذْ نَادَيْنَا وَلَكِنْ رَحْمَةً مِن رَّبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا مَّا أَتَتْهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِّن

قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٦﴾ وَلَوْلَا أَن نَّصِيبَهُمْ مُّصِيبَةً مِّمَّا قَدَّمْتَ إِلَيْهِمْ فَيَقُولُوا رَبَّنَا لَوْلَا

أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ وَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾

ناکاری له سهر سه لاندنی پیغه مبه ریته تی موحه مه د ﴿٤٤﴾

خوای گه وره ناگادارمان ده کاته وه له سهر راستی پیغه مبه ریته تی موحه مه د ﴿٤٤﴾ و پیمان دهسه لمینت کاتیک که باسی شاره وه کانی رابردومان بقی دهکات، به شیوه یه که نه و که سه ی ده بیستی و ده زانی چاوی لئی بووه له و شوینه بووه که نه و پوداوه تیایدا پویداوه، نه و پیغه مبه ری ﴿٤٥﴾ که پیاویکی نه خوینده وار بوو له ناو گه لیکشدا ته منی به سهر بردووه که خوینده واری له ناویاندا نه بووه، له و شته نادیارو شاره وانه که خوای گه وره باسی کردووه بقی پیغه مبه ری

﴿٤٦﴾ باسی مبه ری مو نه و پوداوه ی کردووه که به سهری هاتووه. خوای گه وره فه رموویته تی: ﴿وَمَا

كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يَقُولُ أَفَلَمْ يَأْتِهِمْ بِآيَاتٍ كَمَا كُنْتَ تَعْلَمُ إِنَّ

نهبوی نه ی موحه مه د ﴿٤٦﴾ کاتیک که قه له میان فریدا کی سه ره رشتی مبه ری م بیت، وه له و کاته شدا

له ناو خویاندا کی شه یان بوو تو له وی نه بووی. به لام خوای گه وره تو ی ناگادر کرد، هه روه ها کاتیک که

باسی نوح پیغه مبه ری (سه لامی خوای لی بیت) بقی دهکات له گه ل هوزه که یدا، که چیان به سه رها، وه

چون نوح و خاوه ن باوه پانی له خنکان بزگار کرد و گه له کی هه مووی نوقمی ناو کرد و خنکاندن، پاشان

ده فه رموویت: ﴿تِلْكَ مِنْ آيَاتِ الْغَيْبِ نُوحِيًا إِلَيْكَ مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هَذَا فَاصْبِرْ إِنَّ

الْمَعْقِبَةَ لِلْمُنْفِقِينَ﴾ واته: نه مانه له وه واله نادیارانه که تو ی لی ناگادار ده که یان نه تو زانیوته وه نه هوزه که شت له مبه ری، خوپاگر به پاشه پوز هر بقی له خواترسانه. وه له کاتی سوپه تی هودا

١ ال عمران (٤٤).

٢ هود (٤٩).

ده‌فهرموویت: ﴿ذَلِكَ مِنْ آيَاتِ الْقرَى نَقَضَهُ عَلَيْكَ﴾^۱ واته: نومه هندی له دهنگو باسی نو
 شارانه‌یه که بۆتی ده‌گیزینه‌وه. وه لیژره‌شدا دواى نه‌وهی که باسی به‌سهراتی موسای کرد (سه‌لامی
 خوی لى بیت) له سه‌ره‌تاوه هه‌تا کورتایی به‌سهراته‌که‌و که چون له سه‌ره‌تاوه ناگاداری کردو قسه‌ی
 له‌گه‌ل کردو ده‌فهرموویت: ﴿وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الْفَرْغِ إِذْ قَضَيْتَنَا إِلَىٰ مَوْسَىٰ الْأَمْرَ﴾ واته: نه‌ی موچه‌مه‌د
 ﴿تَوَّالَىٰ خَزْرَتَاوَاى كَيَّوَه‌که‌وه نه‌بووی که خودای مه‌زن قسه‌ی له‌گه‌ل موسا کرد له لای نه‌و
 دره‌خته‌وه که له خۆزه‌لاتی که‌ناری نه‌و دۆله‌وه بوو ﴿وَمَا كُنْتَ مِنَ الشَّاهِدِينَ﴾ واته: تو له‌وئى ناماده
 نه‌بووی. به‌لام خوی گه‌وره ناگاداری کردی، له ژیانی نه‌و گه‌لانه که چون له‌ناو چون، پاشان خوی
 گه‌وره پیغه‌مبه‌رانی ناگادارکردوه‌و په‌یامی به نه‌و پیغه‌به‌رانه‌دا (سه‌لامی خویان لى بیت)
 په‌وانه‌کردوه بۆیان. خوی گه‌وره ده‌فهرموویت: ﴿وَلَكِنَّا أَنشَأْنَا قُرُونًا فَتَطَاوَلْ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ وَمَا
 كُنْتَ تَأْوِيًا فِي أَهْلِ مَدْيَنَ تَتَلَوُا عَلَيْهِمْ ءَايَاتِنَا﴾ واته: نئمه خه‌لکی زۆرمان وه‌دی هیناو زۆریش
 ژیان وه له‌ناو خه‌لکی مه‌دی‌نیش نه‌بووی که نیشانه‌کانی نئمه‌یان بۆ بوخینیتیه‌وه، ناگاداری پیغه‌مبه‌ر
 شوعه‌بیش نه‌بووی (سه‌لامی خوی لى بیت) له‌ناو گه‌له‌که‌یدا چی به‌سه‌ر هاتو چون مامه‌له‌یان له‌گه‌ل
 ده‌کرد. ﴿وَلَكِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ﴾ واته: به‌لام نئمه تو‌مان ناگادار کردو کردمانی به
 پیغه‌مبه‌رپه‌وانه‌مان کردی بۆ سه‌ر خه‌لکی. قه‌تاده ده‌لی: ﴿وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الطُّورِ إِذْ نَادَيْنَا﴾ واته: تو
 له نزکی کئوی تور نه‌بووی که موسامان بانگ کرد. نهم والله اعلم هر له‌م نایه‌ته ده‌جیت که خودای
 گه‌وره ده‌فهرموویت: ﴿وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الْفَرْغِ إِذْ قَضَيْتَنَا إِلَىٰ مَوْسَىٰ الْأَمْرَ﴾ پاشان لیژره‌دا به شیوه‌یه‌کی
 تر باسی کردوه که تاییه‌ت تره له‌و نایه‌ته‌ی پئیشوو که بانگ‌کردنه، وه‌ک له‌م نایه‌ته‌ی تریشدا باسی
 کردوه‌و فهرموویه‌تی: ﴿وَإِذْ نَادَىٰ رَبُّكَ مَوْسَىٰ﴾^۲ واته: (باسی بکه) نه‌و کاته‌ی په‌روه‌ردگارت بانگی
 موسای کرد. وه فهرموویه‌تی: ﴿إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِالْأَوَادِ الْمَقْدِسِ طَوَىٰ﴾^۳ واته: کاتیک په‌روه‌ردگاری بانگی کرد له
 شیوی پیرۆزی طووا. وه فهرموویه‌تی: ﴿وَنَدَبْتَهُ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَفَرَّغْتَهُ حِجَابًا﴾^۴ واته: وه نئمه
 نه‌ومان بانگ کرد له لای راستی کئوی طوره‌وه نه‌و (موسا)مان نزیک کرده‌وه تا قسه‌ی له‌گه‌ل بکه‌بین.

^۱ هود (۱۰۰).

^۲ الشعراء (۱۰).

^۳ النازعات (۱۶).

^۴ مریم (۵۲).

پاشان خوی گه‌وره ده‌فهرموویت: ﴿وَلَكِنْ رَحْمَةً مِّن رَّبِّكَ﴾ واته: نه‌میش دل‌وفانیه له لایه
 په‌روه‌رنده‌توه بۆ تو که نه‌و شتانه‌ت نه‌دیووه، به‌لام خوی گه‌وره ناگاداری کردوویت وه‌والی پیداویت،
 به‌بزه‌میشه‌وه بۆ بنده‌کانی که توی بۆ ره‌وانه‌کردن. ﴿لَتُنذِرَ قَوْمًا مَّا أَتَتْهُم مِّن نَّذِيرٍ مِّن قِبَلِكَ لَمَّا هُمْ
 يَتَذَكَّرُونَ﴾ واته: بۆ نه‌وی گه‌لیک بترسیختی که پیش تو که‌سی وا نه‌بووه بیان‌ترسیختی به‌لکو بیر
 بکه‌نه‌وه و شاره‌زا بین به‌و پیامی که تو بۆت هی‌ناون له لایه‌ن خوداره. ﴿وَلَوْلَا أَن تُصِيبَهُم مُّصِيبَةٌ
 مِّمَّا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ فَيَقُولُوا رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ وَنَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ واته:
 له‌بر نه‌وه نه‌بووایه تووشی به‌لایه‌ک بین به‌هوی کرداری خوتانه‌وه و پاشان بیژن: نه‌ی خودایه بۆچی
 پیغه‌مبه‌ریکت بۆ نه‌ناردوین، بۆیه نئیمه تو‌مان نه‌ی موحه‌مد (ﷺ) ره‌وانه‌کرد بۆیان مه‌تا هیچ
 بیان‌وو‌یه‌کیان نه‌می‌تی به‌لگه بیت به‌سه‌ریانه‌وه کاتیک که سزای خویان بۆ دابه‌زی به‌هوی نه‌و
 خرابه‌کاری و دور له‌خواییانه، پاشان بیکه‌نه بیانوو، بلین هیچ که‌ستیک نه‌هاتووه بمان‌ترسیختی، نه
 پیغه‌مبه‌رو نه‌ترسیخته‌ر، بۆ نه‌وی شوین نایه‌ته‌کانت بکه‌وتینایه، وه له‌پرواداران بووینایه. وه‌ک خوی
 گه‌وره پاش نه‌وی باسی ناردنه خواره‌وه‌ی قورئانی کردووه فهرموویه‌تی: ﴿أَن تَقُولُوا إِنَّمَا أُنزِلَ الْكِتَابُ
 عَلٰى طَائِفَتَيْنِ مِّن قِبَلِنَا وَإِن كُنَّا عَن دِرَاسَتِهِمْ لَغَافِلِينَ ﴿۱۵۸﴾ أَوْ تَقُولُوا لَوْ أَنَّا أُنزِلَ عَلَيْنَا الْكِتَابُ لَكُنَّا أَهْدَىٰ
 مِنْهُمْ فَقَدْ جَاءَكُمْ بَيِّنَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَهَدَىٰ وَرَحْمَةً﴾ واته: له‌بر نه‌وی نه‌لین بیگومان کتیب
 ته‌نما بۆ سه‌ر دوو کومه‌لی (گاوردو جووله‌که) نئیردراوته خواره‌وه له‌پیش نئیمه‌دا که به‌پاستی نئیمه له
 خویندنه‌وه و لی‌کولینه‌وه‌ی کتیبه‌کانیان بی‌ناگابوون وه بۆ نه‌وی نه‌لین به‌پاستی نه‌که‌ر کتیبی ناسمانی
 بۆ نئیمه به‌اتبایه نه‌وه نئیمه له‌وان پینمون تر ده‌بووین نه‌وه بیگومان به‌لگه و نیشانه (قورئان‌ی
 پونتان له‌پروه‌ردگارتانه‌وه بۆ هاتووه که پینمونی و میهره‌بانیه‌کی گه‌وره‌یه. وه له‌نایه‌تیکی تردا
 فهرموویه‌تی: ﴿رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ﴾ واته:
 پیغه‌مبه‌ران (مان ناردووه) که مژده‌ده‌رن و ترسیخته‌رن بۆ نه‌وی بۆ خه‌لکی نه‌بی‌ت به‌لگه به‌سه‌ر
 خوداره‌وه‌ی (ناردنی) پیغه‌مبه‌ران. وه فهرموویه‌تی: ﴿يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ عَلَى
 فَتْرَةٍ مِّن الرُّسُلِ أَن تَقُولُوا مَا جَاءَنَا مِن بَشِيرٍ وَلَا نَذِيرٍ﴾. واته: نه‌ی نامه‌داره‌کان بیگومان

۱ الانعام (۱۵۶-۱۵۷).

۲ النساء (۱۶۵).

۳ المائدة (۱۹).

نیز در او که همان هات بق ناوتان (به رنامه ی خوا) پوون ده کاتوه بۆتان پاش ماوه به ک له ناردنی پیغه مبه ران له بهر شهوی نه لئین: نه هات بق لامان هیج مژده ده رو ترسینه رتیک شه و تا بیگومان مژده ده رو ترسینه رتان بق هاتووه. ثابته له م باره یوه زوره. والله اعلم.

﴿ فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا لَوْلَا أَوْفَىٰ مِثْلَ مَا أَوْفَىٰ مُوسَىٰ أَوْلَمَ يَكْفُرُوا بِمَا أَوْفَىٰ مُوسَىٰ مِنْ قَبْلُ قَالُوا سِحْرَانِ تَظَاهَرَا وَقَالُوا إِنَّا بِكُلِّ كَافِرُونَ ﴿٥٨﴾ قُلْ فَأْتُوا بِكِتَابٍ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ هُوَ أَهْدَىٰ مِنْهُمَا أَنْتَهُمَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٥٩﴾ فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ أَهْوَاءَهُمْ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوَاهُ بِغَيْرِ هُدًى مِنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٦٠﴾ وَقَدْ وَصَّلْنَا لَهُمُ الْقَوْلَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٦١﴾ ﴾

لاساری خوانه ناس و وه لامدانه و هیان

خوای گه وره باسی شه که لانه ده کات شه سزای بدانایه پیش شهوی به لگه ی ته و او یان بداتنی ده یان کرده بیانو ده یانگوت: ئیمه پیغه مبه رمان بق نه هاتووه، که چی هه ر شه وانه کاتیک به لگه ی پاستیان له لایه ن منه وه بق هات له سه ر زمانی موحه مه د (ﷺ) هه ر له سه ر لاساری و پکی و بی دینی خو یان مانه وه و ده یانگوت: وه ک خودای گه وره فه رموویه تی: ﴿ فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا لَوْلَا أَوْفَىٰ مِثْلَ مَا أَوْفَىٰ مُوسَىٰ أَوْلَمَ يَكْفُرُوا بِمَا أَوْفَىٰ مُوسَىٰ مِنْ قَبْلُ ﴾ واته: ئینجا کاتیک پاستیان بق هات له لایه ن ئیمه وه وتیان بزچی به و (موحه مه د) (ﷺ) نه دراوه وینه ی شهوی به موسا دراوه، ئایا شه وان پیشتر بی بره ا نه بوون به وه ی درابوو به موسا، مه به ستیان له و موعجیزانه ی موسا بوو وه ک: عه سا که ی ده ستی و زریان و لافوو کولله و شه سپی و بۆق و خوینو که می کشتو کال و به رو بووم - که تنگی به دوژمنانی خوای گه وره هه لچنبیوو - شه و موعجیزانه ی تریش وه ک له تکردنی ده ریوا سینه رکردنی هه رو باراندنی و ناردنی گه زوو شه لاقه و پیشوله - المن السلوی - چه ندین نیشانه ی تری گه وره و به لگه ی به هیز که خودای گه وره له سه ر ده ستی موسادا (سه لامی خوای لی بیت) وه دی هینا. که کردنی به لگه له سه ر فیرعه ون و دارو ده سه ته که ی ونه وه ی ئیسرائیل، شه مانه هه مووی کاری نه کرده سه ر فیرعه ون و شوینکه و توه کانی. به لکه هه ر له سه ر خوانه ناسی خو یان به رده وام بوون و بره یان به موسا هاروونی بره ی نه کرد. پینان ده گوتن: وه ک خوای گه وره ده فه رموویت: ﴿ أَجِئْنَا بِتِلْفِئِنَا عَمَّا وَجَدْنَا عَلَيْهِ ءَابَاءَنَا وَتَكُونُ لَكُمُ الْكِبْرِيَاءُ فِي الْأَرْضِ وَمَا نَحْنُ لَكُمُ بِمُؤْمِنِينَ ﴾ واته: وتیان ئایا هاتووی بق لامان بق شهوی

۱ یونس (۷۸).

لامان دهی له وهی باوو یاپیرانمان له سهری بیون تا بۆ ههردووکتان (موسا و هارون) بیت گه وره ی (سه رۆکی) له زه ویدا وه ئیتمه هه رگیز باوه پتان پی نا که یین. وه فه رموو یه تی: ﴿فَكَذَّبُوهُمَا فَكَاتُوا مِنْ الْمَكِّ كَافِرِينَ﴾^۱ واته: له بهر ئه وه باوه پیان پی نه هیتان ئه مانیش (وهك گه لانی تر) له ناوبران.

یاخی بووه کتان باوهر ناهینن به موعجیزه کتان

بۆیه خوای گه وره لێردها فه رموو یه تی: ﴿أَوْلَمْ يَكْفُرُوا بِمَا أُوتُوا مُوسَىٰ مِنْ قَبْلُ﴾ واته: ئایا ئه وه خه لکه ده ستیا نه دایه خوانه ناسی و ئه وه ی به موسادا ناردمان لئی دوور ده که و تنه وه. ﴿قَالُوا سِحْرَان تَظْهَرَا﴾ واته: ده یان وت: (قورئان و ته ورات) دوو سیحرو جادوون پشتگیری یه کتر ده کن ﴿وَقَالُوا إِنَّا بِكُلِّ كَيْفٍ لَّكُنَّا﴾ واته: وه ده یان گوت: بیکومان ئیتمه بی بڕویان به هه موویان (قورئان و ته ورات).

درؤ هه لبه ستن به دهم موسا و هارونه وه که جادووگه رن

موجامیدی کوپی جه بر - جه بر - ده لی: جووله که کتان گوئیان به قوره یشیه کتان که بیژن به موحه مه د ﴿ص﴾ بۆچی ئه وه ی بۆ موسا هاتوه. بۆ تق نه هاتوه، واته: موسا ئه وه هه موو موعجیزه ی هه بووه تق بۆچی موعجیزه ت نیه، خوای گه وره ش ده فه رموو یه تی: ﴿أَوْلَمْ يَكْفُرُوا بِمَا أُوتُوا مُوسَىٰ مِنْ قَبْلُ قَالُوا سِحْرَان تَظْهَرَا﴾. موجامید ده لی: گوئیان ئه مانه جادووگه رن پشتی یه کتری ده گن و یارمه تی یه کتر ده دن و قسه ی یه کتری له زه وی ناده ن.^۲ سه عیدی کوپی جو به یرو ئه بو په زین گو توویانه: ﴿سِحْرَان﴾ مه به ستیان موسا و هارونه.^۳ ئه م قسه یه قسه یه کی چاک و به هیزه، والله اعلم.

وه لام دانه وه ی بوختانه که یان

به لام ئه وانه ی خویندوویانه ته وه به: ﴿سِحْرَان تَظْهَرَا﴾ عه لی کوپی ئه بو ته له و ع ده لئین: له ئیینو عه با سه وه: مه به ستیان ته ورات و قورئان بووه.^۴ پاشان خوای گه وره فه رموو یه تی: ﴿قُلْ فَاتُوا بِيَكْتَلِبِ مَن عِنْدَ اللَّهِ هُوَ أَهْدَىٰ مِنْهُمَا أَتَّبِعُهُ﴾ واته: (ئه ی موحه مه د ﴿ص﴾ بلی: ده ی ئیوه کتیبیک له لایه ن خودا وه بیژن که ئه و (کتیبیه) راسته ر بیته له و دووانه (قورئان و ته ورات) من شوینی ده که وم. زۆر جار خوای گه وره هاوتایی و نزیکیه کی له نێوان قورئان و ته وراتدا نیشان داوه. وهك فه رموو یه تی:

^۱ المؤمنون (۴۸).

^۲ الطبری (۵۸۸/۱۹).

^۳ الطبری (۵۸۹/۱۹).

^۴ الطبری (۵۹۳/۱۹).

﴿قُلْ مَنْ أَنْزَلَ الْكِتَابَ الَّذِي جَاءَ بِهِ مُوسَى نُورًا وَهُدًى لِّلنَّاسِ لِيَجْمَعُونَهُ قَرَأْتُمُورًا وَتُحْفُونَ كَثِيرًا وَعِلمْتُمْ مَا لَمْ تَمْلُؤُوا أَنتُمْ وَلَا ءَابَاؤُكُمْ قُلِ اللَّهُ ثُمَّ ذَرْهُمْ فِي حَوْضِهِمْ لِيَمْلُؤُنَّ ﴿٩١﴾ وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مَبَارَكٌ ﴿٩٠﴾ وَاته: ؟؟؟؟؟؟

هم قورنانه ناردویمانه ته خواره وه پیرۆزو فه پداره. وه له کورتایی ﴿ثُمَّ ءَاتَيْنَا مُوسَى

الْكِتَابَ تَمَامًا عَلَى الَّذِي أَحْسَنَ وَتَفْصِيلاً لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّمَنْ لَّمْ يَلِغْ رِبِّهِمْ فُؤَادُونَ ﴿٩٢﴾

وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مَبَارَكٌ فَاتَّبِعُوهُ وَاتَّقُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٩٣﴾ وَاته: له پاش ئه وه ته وراتمان به خشی به

موسا بقی ته واوکردنی چاکه به بهرمان به رامبهر که سیک که به چاکه پینی هه لساوه وه بهوونکه ره وهی

هه موو شتی که بیت وه پینیشاندرو پینموونی و میهره بانی بیت بقی ئه وهی باوه پهبینن به که یشتنیان به

حنووری به روه ردگاریان، وه هم قورنانه پیرۆزه به فه پهمان ناردوته خواره وه که واته ئیوه ش شوینی

بکه ووز وختان پبارینن (پاریزگار بن) تا ره حمتان پی بکریت. جنوکه یش گوتووایانه: ﴿يَقَوْمًا إِنَّا

سَمِعْنَا كِتَابًا أَنْزَلَ مِنْ بَعْدِ مُوسَى مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ ﴿٩٤﴾ وَاته: به راستی ئیمه گوئی بیستی کتیبیک

بووین که له پاش موسا نیردراوته خواره وه په پاره وکانی پیش خوی به پاست داده نیت. وه ره قهی

کوپی نه و فله ده لئی: ئه مه ئه و ناموسیه - جبریل - که ته وراتی هیئا بقی موسا. زۆر دیارو ناشکراشه

بقی که سیک که خاوه نی عقل و زانست بیت که خودای گه وره هیج کتیبیکی له ئاسمانه وه په وانه

نه کردوه له و کتیبانهی که په وانهی کردوه بقی پیغه مبه ره کان (سه لای خویان لی بیت) ته واوترو

په وانتره گه وره ترو به پیرۆتر له قورمانی پیرۆز، که ناردوویتی بقی موحه مه د ﴿عَلَّمَ﴾ دوی قورنان به

پیرۆترین و گه وره ترین کتیب ته وراته که ناردوویتی بقی موسای کوپی عیمران (سه لای خوی لی بیت)

ئو کتیبیه که خوی گه وره له باره وه فه رموویتی: ﴿إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ يَحْكُمُ بِهَا

النَّبِيُّونَ الَّذِينَ آسَلَمُوا لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرَّبَّيِّنُونَ وَالْأَحْبَارُ بِمَا اسْتَحْفَظُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ وَكَانُوا

عَلَيْهِ شُهَدَاءَ ﴿٩٥﴾ وَاته: بیگومان ئیمه ته وراتمان ناره خواره وه که پینموونی و بهوونکی تیدابوو ئه و

پیغه مبه رانه حوکمیان پی ده کرد که موسلمان و ملکه چ بوون بقی ئه وانهی که جووله که بوون هه روه ها

زانا خواناسه کان و زانا شهرع زانه کان (حوکمیان پی ده کرد) به هوی ئه وهی فه رمانی پاریزگاری کتیبی

١ الانعام (٩٢).

٢ الانعام (١٥٤-١٥٥).

٣ الاحقاف (٣٠).

٤ المائدة (٤٤).

خواته ورتان یان پی کرابوو له لایه ن پیغه مبه ره کانیانه وه) وه شایه تیش بوون له سه ری. نینجیلیش هاتوه ته خوار بؤ ته واوکردنی ته ورتاتو حه لاکردنی هه ندیک شت که حرام بوو له سه ره نه وه ی نیسرائیل، بؤیه خوی گه وره فه رموویه تی: ﴿قُلْ فَأْتُوا بِكِتَابٍ مِّنْ عِندِ اللَّهِ هُوَ أَهْدَىٰ مِنْهُمَا أَن تَتَّبِعُنَّ أَن تَكُونُوا مِنَ الْمُضِلِّينَ﴾ واته: نه گه ر پاست نئینو ده تانه وی یارمه تی پاستی پی بده نو دزایه تی په پوویچی پی بکن، کتیبی له لایه ن خدواوه بیتن له وانه زیاتر ریگا نیشان بدات.

دلدا نه وه ی پیغه مبه ره (ﷻ) که ره حه ته بؤ هه موو جیهان

خوی گه وره فه رموویه تی: ﴿فَإِن لَّمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ﴾ واته: نه گه ر نه وه ی تر پینان نئیزی به گوئیان نه کردی و شوینی پاستی نه که وتن. ﴿فَاعْلَمْ أَنَّمَا يُبْعُثُونَ أَهْوَاءَهُمْ﴾ واته: بزانه نه وانه شوین ناره زوی خویان که وتون، به بی هیج به لگه و نیشانه یه ک، ﴿وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ اتَّبَعَ هَوَاهُ بِغَيْرِ هُدًى مِّنَ اللَّهِ﴾ واته: کی له و که سه گو مپا تره که شوینی ناره زوی خوی ده که ویت به بی هیج به لگه یه ک که له کتیبی خواوه وه رگه رابیت. ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾ واته: بیگومان خدوا که لی سته مکار شاره زا ناکات. پاشان خوی گه وره ده فه رموویت: ﴿وَلَقَدْ وَصَّلْنَا لَهُمُ الْقَوْلَ﴾ واته: به به رده وام نه و قسانه مان پی ده که یاندن، مواهید ده لی: به رده وام بؤمان شی کرده وه. ^۱ سودی ده لی: بؤمان پوون کرده وه. ^۲ فه تاده ده لی: خوی گه وره ده فه رموویت: هه والی دانئ که چی به سه ره که له کانی تر هیتا. که پاپوردن، چونی لی کردن، ﴿لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ﴾ ^۳ واته: به لکو په ندو ناموزگاری لی وه رگن، مواهیدو که سانی تریش ده لئین: ﴿وَصَلَّأْنَا لَهُمْ﴾ واته: قوره ییشیش. ^۴ واته: نه و قسانه شمان بؤ هؤزی قوره ییشیش پوون کردوه ته وه - والله اعلم -.

﴿الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِهِ هُمْ بِهِ يُؤْمِنُونَ﴾ ^(۵۲) وَإِذَا يُنذَرُوا عَلَيْهِمْ قَالُوا آمَنَّا بِهِ إِنَّهُ الْحَقُّ مِن رَّبِّنَا إِنَّا كُنَّا مِن قَبْلِهِ مُسْلِمِينَ﴾ ^(۵۳) أُولَٰئِكَ يُؤْتُونَ أَجْرَهُم مَّرَّتَيْنِ بِمَا صَبَرُوا وَيَدْرَءُونَ بِالْحَسَنَةِ الْآسِئَةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ﴾ ^(۵۴) وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ أَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَا أَعْمَلُنَا وَلَكُمْ أَعْمَلُكُمْ سَلِّمُوا عَلَيْكُمْ لَا تَبْتَغِ الْجَاهِلِينَ﴾ ^(۵۵)

^۱ الطبري (۵۹۳/۱۹).
^۲ ابن ابي حاتم (۲۹۸۷/۹).
^۳ الطبري (۵۹۳/۱۹).
^۴ الطبري (۵۹۴/۱۹).

خاوون باوهرانی نه هلی کتیب

خوای گه وره باسی زانا خواناسه کان دهکات له نه هلی کتیب که بپوایان به قورئان ههیه، وه ک دهفه رموویت: ﴿الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَتْلُوهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ﴾^۱ واته: نه وانه که نامه مان پیداون به راستی دهوری ده که نه وه نه وانه بپوا دههینن به پینمونی خوا (که نیسلامه). وه دهفه رموویت: ﴿وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِمْ خَشِيعِينَ لِلَّهِ﴾^۲ واته: بیگومان له ناو نامه داره کاندا ههیه که سانیک که بپوا دههینن به خواو نه و نامه ی که نیردراوته خواره وه بقئوه وه بهو نامه ی که نیردراوته خواره وه بویان ملکه چن بقئوه. وه دهفه رموویت: ﴿إِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهِ إِذَا يُسْأَلْنَ عَلَيْهِمْ يَجِزُونَ لِلَّذِينَ سَجَدًا ﴿۱۷﴾ وَيَقُولُونَ سُبْحَانَ رَبِّنَا إِنْ كَانَ وَعَدُ رَبِّنَا لَمَفْعُولًا﴾^۳ واته: به راستی نه وانه ی که زانیاریان بپوا برخشراوه له پیش نه م (قورئانه) دا کاتیك (قورئان) بخوینریتته وه به سه ریاندا به چه سپانی ده که ون به پوودا به سوژده بردن، وه دهلین پاک و بیگه ردی بقئوه پوره ردگارمان به راستی هه همیشه به لینی پوره ردگارمان به دی دیت. وه دهفه رموویت: ﴿لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذِينَ ءَامَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا وَلَتَجِدَنَّ أَقْرَبَهُم مَّوَدَّةً لِلَّذِينَ ءَامَنُوا الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصْرُكَ إِنَّكَ لَآتِيَنَّكَ ذَلِكَ بِأَنَّ مِنْهُمْ قَتِيلِينَ وَرَهْبَانًا وَآنَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿۸۲﴾ وَإِذَا سَمِعُوا مَا أُنزِلَ إِلَى الرَّسُولِ تَرَىٰ أَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوا مِنْ الْحَقِّ يَقُولُونَ رَبَّنَا ءَأَمَنَّا فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ﴾^۴ واته: وه سویند بیت ده بینیت نزیکترینیان له خورشه ویستی بقئوه پرواداران نه وانه که دهیان وت بیگومان نیچه گاوریین نه وه ش له بهر نه وه به بیگومان له ناویاندا قه شه و گوشه گیرانیك هه ن که به راستی نه وان خوئیان به زلو گه وره داناننن، هه کاتیك گوئیان بقئوه نه و قورئانه ی که نیردراوته وه خواره وه بقئوه مبهه (ﷺ) ده بیننی چاوه کانیان له فرمیسک (په ده بیت) ده پزیت له بهر نه و راستیه ی که زانیویانه (و بویان ده رکه وتوه) دهلین نه ی پوره ردگارمان نه و نیچه باوهرمان هینا ده ترش له گه ل شایهت ده ران بمان نووسه. سه عیدی کوپی جو بهیر ده لی نه م نایه ته له سه ره هفتا قه شه - قسیس - هاته خواره وه کاتیك که نه جاشی نارنی

۱ البقرة (۱۲۱).

۲ ال عمران (۱۹۹).

۳ الاسراء (۱۰۷-۱۰۸).

۴ المائدة (۸۲-۸۳).

بُولای پیغمبر (ﷺ) کاتیک گیشته لای پیغمبر (ﷺ) ﴿يَسْأَلُ﴾ وَالْقُرْآنَ الْحَكِيمَ ﴿۱﴾ ی بُو خویندن
 هتا کۆتایی سوپه ته که قه شه کان گریان و موسلمان بوون و نم نایه تانه له سره ئه وان هاته خواره وه
 که ده فیرموویت: ﴿الَّذِينَ آمَنَتْهُمْ أَكْتَبَ مِنْ قَبْلِهِ هُمْ بِهِ يُؤْمِنُونَ﴾ واته: ئه و که سانه ی له پیشدا کتیبی
 ناسمانیان پی دابوون ئه وانه بپوا دیتن به قورئان. وه پاشان خوای گوره ده فیرموویت: ﴿وَإِذَا يَتْلَىٰ
 عَلَيْهِمْ قَالُوا آمَنَّا بِهِ إِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلِهِ مُسْلِمِينَ﴾ واته: کاتیک به سه ریاندا بخوینریتته وه
 ئینن: بپوامان پیی هه بووه که بیگومان راسته وه لایه ن په روه ردگارمانه وه هاتووه، واته: ئیمه پیش
 هاتنی ئه و قورئانه هر موسلمان بووین و خودامان به تنها ناسیوو وه شه ریکمان بی دانه ناو وه
 گوپراهی له فرمانه کانی بووین، خوای گوره ده فیرموویت: ﴿أُولَئِكَ يُؤْتَوْنَ أَجْرَهُمْ مَرَّتَيْنِ بِمَا صَبَرُوا﴾
 واته: ئه و که سانه ی که خاوه نی ئه م سیفه تانه بوون که بپوایان بووه به کتیبی یه که م پاشانیش
 بپوایان هیناوه به کتیبی دووه میش (دوچار پاداشت ده درینه وه، جازیک له بهر ئه وه ی بپوایان بووه به
 پیغمبری یه که م جاری دووه میش که بپوایان هیناوه به م پیغمبره (ﷺ)) بویه خوای گوره
 فیرموویته: ﴿بِمَا صَبَرُوا﴾ واته: به هوی خوپراگریانه وه له سره هق چونکه ئه و خوپراگریه نا به و
 شیوه یه زۆر گرانه له سره نه فس. له فیرمووده ی سه حیددا هاتووه له عامیری شه عبیه وه - عامر
 الشعبي - له ئه بو بورده وه ئه ویش له ئه بو موسای ئه شه ریه وه (په زای خوای لی بیت) ده لی:
 پیغمبری خودا (ﷺ) فیرموویته: (سی کس دوچار پاداشتیان ده دریتته وه: پیاویک له ئه ملی
 کتیب که بپوای بووه به پیغمبره که ی و پاشان بپوای به منیش هیناوه، وه عه بدیکی کۆیله که هقی
 خودا و خاوه نه که ی دابیت، وه پیاویک: که نیزیه کی کۆیله ی لابیته و به چاکی په روه رده ی کردبیت و
 پاشان نازادی کردبیت و دوی ئه وه ش ماره ی کردبیت).^۱ نیمامی ئه حمده پپوایته کردووه له ئه بو
 ئومامه وه ده لی: من له به رده م و شتره که ی پیغمبر بووم (ﷺ) له پۆژی فه تحی مه که که دا قسه یه زۆر
 چاکی جوانی فیرموو، له و قسانه فیرمووی: (هر که سیک له ئه ملی کتیب موسلمان بوو بیت دوچار
 پاداشتی هه یه، ئه وه ی بی ئیمه هه یه بی ئه ویش هه یه، ئه وه ش له سره ئیمه یه له سره ئه ویشه، وه ئه و
 که سه ی موشریکه و موسلمان بووه پاداشتی خۆی هه یه، ئه وه ی بی ئیمه هه یه، بی ئه ویش هه یه و
 ئه وه ش له سره ئیمه یه له سره ئه ویشه).^۲ ﴿وَيَذَرُونَّ بِالْحَسَنَةِ أَلَسَيْتُمْ﴾ واته: وه لای خراپه به خراپه

^۱ ابن ابی حاتم (۲۹۸۸/۹).

^۲ فتح الباری (۲۲۹/۱).

^۳ أحمد (۲۵۹/۵)، ئه م فیرمووده یه جمهور به لاوازیان داناوه.

ناده نه وه به لکو چاوپوښی ده که ن له خرابه و لیبوردهن ﴿وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ﴾ واته: نو بږیوی هی که خودا پتی داون له مالی حه لال له پتی خودا دهیبه خشن به خه لکی هه ژارو سه رفی ده که ن بق مال و مندال و که سو کاری خویان، وهک زه کاتو خیرویتری تر جگه له مالی زه کات. خوی گوره ده فهرموویت: ﴿وَإِذَا سَأَعُوا بِاللَّعْنَةِ أَعْرَضُوا عَنْهُ﴾ واته: هر کاتیک گویان له قسه ی خراب و بی سوودی خه لکی بوایه تیکه لیان نه ده کردن و لیان دوور ده که وتنه وه، وهک خوی گوره ده فهرموویت: ﴿وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّعْنَةِ مَرَّوْا كِرَامًا﴾ واته: کاتیک تیپه پ بن به لای شتی بی سوود دا (نه نجام دبریت له لایه نه فامانه وه) تیپه پ ده که ن به پږزه وه (بی گویدانه نه فامان). ﴿وَقَالُوا لَنَّا أَعْمَلْنَا وَلَكُمْ أَعْمَلُكُمْ سَلَّمَ عَلَيْكُمْ لَا نَبْنَعِي الْجَنَّةَ﴾ واته: کاتیک که سیکی نه فام و هرزه قسه یه کی ناشیرینی پی بگو تبايه، شایه نی نه وه نه بوایه وه لامیان نه ده دایه وه گویان پی نه ده داو به و شیوی هی نه وان به قسه ی ناشیرین وه لامیان نه ده دانه وه، وته ی شیرین نه بیت به ده میاندا نه ده هات، بویه خوی گوره ده فهرموویت: نو پیاو چا کانه گوتیان: ﴿لَنَّا أَعْمَلْنَا وَلَكُمْ أَعْمَلُكُمْ سَلَّمَ عَلَيْكُمْ لَا نَبْنَعِي الْجَنَّةَ﴾ واته: نیمه نامانه وی به پتی نه فاماندا بږوین و خو شیمان لیان نایه.

﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَئِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ﴾ ﴿٧٦﴾ وَقَالُوا إِن نَّبِيعَ الْمَدْيَنَ مَعَكَ نُنْخِطِفُ مِنْ أَصْحَابِ أَوْلَمَ ثُمَّ كُنَّا لَهُمْ حَرَمًا آمِنًا يَمْجِئُ إِلَيْهِ نَمُرُّ كُلُّ شَيْءٍ رِزْقًا مِنْ لَدُنَّا وَلَئِنْ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾ ﴿٧٧﴾

خودا مهیلی له هر که سیک بیت شارمزی ریگهی ده کات

خوی گوره ده فهرموویت به پیغه مبه ر ﴿٧٦﴾ هی موحه مه د: ﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ﴾ واته: تو ناتوانی که سیک شاره زا بگی که خوشت ده ویت، به لکو تو هر که یاندنت له سه ره خودا مهیلی خویتی کی شاره زا ده کات، هر کاریک خودا بیکات پره له نیشانه ی گوره وه له کارزانی وهک ده فهرموویت: ﴿لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ وَلَئِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ﴾ واته: له سه ر تو نیه (هی موحه مه د ﴿٧٧﴾) پتعمونی و موسلمان کردنی خه لکی به لکو خوا هر که سیکی بو ی هی دایه تی ده دات. وه ده فهرموویت: ﴿وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ﴾ واته: وه زږیبه ی خه لکی

١ الفرقان (٧٧).
٢ البقرة (٢٧٢).
٣ يوسف (١٠٣).

ہرچندہ تو سوروییت (لہ سر باوہ پھینانین) نابنہ نیماندان۔ ثم نایہ تہ لہ ہموو نایہ تہ کانی تر نایہ تترہ، وہ کہ دہ فرموویت: ﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ﴾ واتہ: بہ راستی (نہی موچہ مد - ﷺ) - تو ناتوانی تہو کہ سہی خوشی بوویت پینموننی بکہی بہ لام خوا ہر کہ سی بوویت ہیدیاتی دہدات وہ تہو (خوایہ) زانترہ بہ وانہی پیغمبر (ﷺ) ہاتووتہ خوار کہ ہمیشہ بہ دەوری پیغمبرہ وہ بوہ (ﷺ) وہ یارمہ تی داوہ لہ ریژی تہوا بوہو و تقد پیغمبرہی خوشی ویستوہ، خوشہ ویستی سروشتی خوبی نہ کہ لہ بہر خاتری خوا، کاتیک مردنی نزیک بوہوہ لہ گیانداندا بو، پیغمبرہی خوا (ﷺ) داوای تی کرد بپوا بیٹی و موسلمان بییت، قہد ریش پیش کہوت کہوت و لہ دەستی فراند تہبو تالیب ہر لہ سر خوانناسی خوبی بہردہ وام بو، نیسی خوا پرہ لہ حیکمہت۔ زہہری - الزمری - دەلی: سہ عیدی کوری موسیب بوی گیراموہ لہ باوکیوہ (پرہ زای خوی تی بیت) دەلی: کاتیک تہبو تالیب خہریک بوو دەمرد - گیانی دہدا - پیغمبرہی خوا ہاتہ لای، لہو کاتہدا تہبو جہل و عہدولای کوری تہبو نومہییہی موغیرہ لہ لای تہبو تالیب بوون، پیغمبرہی خوا (ﷺ) فرمووی: (نہی مامہ بلی - لا الہ الا اللہ - وتہیکہ ہاتا بہ ہوی تہو وتہیوہ بۆت بلائمہوہ) تہبو جہل و عہدولای کوری نومہییہ کوتیان: نہی تہبو تالیب نایا پشت لہ ناینی عہدولموتہ لیب - عبدالمطلب - دہکہی؟ بہردہ وام پیغمبرہی خوا داوای تی دەکردو تہوانیش تہو قسہییہی خویان بۆ دوویارہ دەکردہوہ۔ ہتا تاخیر قسہی تہبو تالیب تہوہ بوو کوتی: کہ لہ سر ناینی عہدولموتہ لیبہو نہی کوت: - لا الہ الا اللہ - پیغمبرہی خوا (ﷺ) فرمووی: (سویند بہ خوا ہر داوای لیخوش بوونت بۆ دہ کہم ہتا لیم قہدغہ نہ کریت) خوی گہورہ ثم نایہ تہی نارده خواروہ: ﴿مَا كَانِ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولِي قُرْبَىٰ﴾ واتہ: پرہواو شایستہ نیہ بۆ پیغمبرہو باوہ پداران کہ داوای لیبوردن بکن بۆ ہاوبہش پیداکران با خزمی نزیکیشیان بن۔ وہ لہ سر تہوب تالیبیش ثم نایہ تہی نارده خوار: ﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ﴾ بوخاری و موسلیمیش ریوایہ تیان کردوہ لہ فرموودہ کہی - زہہریوہ - ۲

۱ التوبة (۱۱۳)۔

۲ الطبری (۵۹۹/۱۹)۔

۳ فتح الباری (۳۶۵/۸)، مسلم (۵۴/۱)۔

بیانو هینانوهی خه لکی مه که و وه لامدانه و بیان

خوای گوره ده فهرموویت: ﴿ وَقَالُوا إِن نَّبِيعَ الْهُدَىٰ مَعَكَ نَحْطِفُ مِنْ أَرْضِنَا ﴾ خوای گوره باسی هندی له بپویانووی خوانه ناسان ده کات که ده بیان گوت به پیغه مبه (ﷺ)، ﴿ إِن نَّبِيعَ الْهُدَىٰ مَعَكَ نَحْطِفُ مِنْ أَرْضِنَا ﴾ واته: ده ترسن نه گهر شوینی تو بکه وین، دزایه تی نه و عره بانه ی دهوری خو مان بکه ین که موشریکن تووشی نازارمان بکه نو شهرمان له گه ل بکه نو له هر لایه که وه بپوین په لامارمان بده نو بمانکوژن، خوای گوره ش وه لامیان ده داته وه ده فهرموویت: ﴿ أَوَلَمْ تُكُنْ لَهُمْ حَرَمًا مَّأْمُونًا ﴾ واته: نه وهی نه وانه ده یکه نه بیانو درو یه کی ناشکرایه، چونکه خوای گوره له ولاتیکی نارام و بی ترسدا چیکبری کردوون و هر له دیرزه مانه وه نه شوینه مه زن و پیروزو پاریزدو بووه، که واته چون نه شوینه پیرزه کاتیک نه وان موشریک بن ده بیته شوینیکی نارام و بی ترس که موسلمان ببن و باوه پ بیتن و شو ی هی هق بکه ون، نارام و بی ترس نابیت؟ خوای گوره ده فهرموویت: ﴿ سَجَّوْا إِلَيْهِ نَمَرَتْ كُلِّي شَوْءٍ ﴾ واته: به رو بوومی هه موو لایه کی بق دیت، له تایفو زور شوینی تریشه وه وه نال و ویلی بازگانی که بیته وه خه ریکن، ﴿ وَرِزْقًا مِّن لَّدُنَّا ﴾ واته: نه و بزویوش هر له لای نیمه وه یه، ﴿ وَلَٰكِن أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴾ واته: به لام زور به بیان نه وه نازانن بویه نه و قسانه ده که ن.

﴿ وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِن قَرْيَةٍ بَطَرْت مَعِيشَتَهَا فَنَالَكَ مَسْئَلُهُمْ لَمْ تُشْكِرْ مِنْ بَدِيدِهِمْ إِلَّا قَلِيلًا وَكُنَّا حَتَّى الْوَرِثَةِ ﴿٨٨﴾ وَمَا كَانَ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرَىٰ حَتَّىٰ يَبْعَثَ فِي أُمَمٍ رَسُولًا يَأْتُوا عَلَيْهِمْ ؕ مَا يَبْدُونَ مَا كُنَّا مُهْلِكِي الْقُرَىٰ ۚ إِلَّا وَأَهْلُهَا ظَالِمُونَ ﴿٨٩﴾ ﴾

نیشاره ندان به قرکردنی زور به لام هه تا به لکه ی ته و او بیان پیشان نه درابیت قر نه کراون

خوای گوره خه لکی مه که ناگادار ده کاته وه ده فهرموویت: ﴿ وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِن قَرْيَةٍ بَطَرْت مَعِيشَتَهَا ﴾ واته: چند شاری قرکرد که خه لکه که ی خه ریکی رابواردن بوون و یاخی بوویوون و شوکی به ره گانی خودایان نه ده کرد که پیی دابوون له و هه موو پندو پندیه، وه خوای گوره له نایه تیکی ترده فهرموویه تی: ﴿ وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا قَرْيَةً كَانَتْ ؕ آمِنَةً مُّطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِّن كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِأَنْعُمِ اللَّهِ فَأَذَقَهَا اللَّهُ لِيَاسَ الْجُوعِ وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿٨٩﴾ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ

رَسُولٌ مِنْهُمْ فَخَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ﴿۱﴾ واته: خوا نمونه‌ی میناوه‌توه به (خه‌لکی) شارک که هیمو دلنیا بوون بزقو بزنی تقدی بز دهات له هموو شوینیکه وه که چی به رانبر چاکه و به‌هره‌کانی خوا ناسوپاس و سپله بوون جا خوا به وژیوه کردی به‌بر (خه‌لکه‌که) یدیا بزاشکی برستی و ترس له‌بر نه و کرده‌وانه‌ی که ده‌یانکرد، سویند به خوا به راستی پیغه‌مبیریکیان له خویان بز هات که چی باوه‌ریان پی نه‌هینا جا سزا گرتنی له کاتی‌کدا ستم‌کار بوون. بزیه خوی بالاده‌ست ده‌فرموویت: ﴿فَإِنَّكَ مَسْكَنُهُمْ لَا تُسْكِنُ مِنْهُمْ بَدْرًا إِلَّا قَلِيلًا﴾ واته: نه‌وه شوین و ماله‌کانیانه هتا نیسته‌ش که س‌تئیدا نیشته‌جی نه‌بووه که میک له خه‌لکی نه‌بیت، کاول بووه به‌سه‌ر یه‌کدا ته‌نجا شوین‌ه‌واره‌کانیان دیاره و ماوه‌توه، ﴿وَكَانَ خَنُ الْوَرِثَةِ﴾ واته: به چولی ماوه‌توه بز خومان. پاشان خوی گوره باسی عدالته‌ی خوی ده‌کات که به‌لگی ته‌واویان بز هاتوووه بزپویان به خوا نه‌میناوه و دزایه‌تی پیغه‌مبیره‌کانیان کردوووه. بزیه فرموویته‌ی: ﴿وَمَا كَانَ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرَىٰ حَتَّىٰ يَبْعَثَ فِي أُمَمٍ﴾ واته: په‌روه‌رنده‌ی تز هیچ گه‌لکی قر نه‌کردوووه هتا پیغه‌مبیری په‌وانه نه‌کردبیته ناویان. واته نه‌وه شوین‌ه‌مه‌ککه بووه، ﴿رَسُولًا يَلُؤا عَلَيْهِمْ عَائِنًا﴾ واته: که نایه‌ته‌کانی نیه‌مان به‌سه‌ردا بزخوینیته‌وه. نه‌مه نیشانه‌ی نه‌وه‌یه که نه‌وه پیغه‌مبیره نه‌خویننده‌واره موحه‌مه‌ده (ﷺ) که په‌وانه‌کراوه له (أم القرى) واته مه‌ککه پیغه‌مبیری هموو شارو ناوچه‌کانه له ولاتی عره‌ب و عه‌جم، وه‌ک خوی گوره فرموویته‌ی: ﴿وَلَنُنذِرَ أُمَّ الْقُرَىٰ وَمَنْ حَوْلَهَا﴾ واته: هه‌روه‌ها بز نه‌وه‌ی دانیش‌توانی مه‌ککه و ده‌رویه‌ری ناگادار که‌پته‌وه و بیان ترسینی. وه فرموویته‌ی: ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا﴾ واته: نه‌ی پیغه‌مبیر (ﷺ) بلی: نه‌ی خه‌لکینه به راستی من پیغه‌مبیری خوام بز نیوه هه‌مووتان. وه فرموویته‌ی: ﴿لَا نُذِرْكُمْ بِهِ وَمَنْ يَلْعَ﴾ واته: بز نه‌وه‌ی نیوه‌ی پی بزترسینم و هر که‌سیکی که‌ش که پی ده‌گات. وه فرموویته‌ی: ﴿وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ مِنَ الْأَحْزَابِ فَالنَّارُ مَوْعِدُهُ﴾ واته: وه هر که‌س باوه‌ری پی نه‌بیت له و کز مه‌ل‌و تا‌قمانه (نه‌وانه‌ی

^۱ النحل (۱۱۲-۱۱۳).

^۲ الانعام (۹۲).

^۳ الاعراف (۱۰۸).

^۴ الانعام (۱۹).

^۵ مود (۱۷).

کژیوونه وه له سەر دژایه تی ئیسلام) ئه وه ناگر جینگایه تی. وه فرموویه تی: ﴿وَإِنَّ مِنْ قَرَبٍ إِلَّا نَحْنُ مُهْلِكُوهَا قَبْلَ يَوْمِ أَلْقِيَمَةِ أَوْ مُعَذِّبُوهَا عَذَابًا شَدِيدًا﴾^۱ واته: وه (خه لکی) هیچ شارو دتیه ک نیه که ئیتمه له ناویان بیهین پیتش (هاتنی) پژی دواپی یان سزایان بدهین به سزایه کی سهخت. وه فرموویه تی: ﴿وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَقًّا نَبَعَثَ رَسُولًا﴾^۲ واته: ئیتمه هه رگیز سزای (به نده کان) نادهین هه تا پیغه مبه ر نه ئیرین (بویان). خوی گه وره پیغه مبه ری (ﷺ) نارد بۆ هه موو خه لکی له م سەر زه مینه دا وه مه ککه یش سه رچاوه ی بنه رپه تی هه موو ولاتی ئه م سەر زه مینه به، هه موو ده بیته پوو بکاته که عبه ی پیروژ. له هه ردوو سه حیحه که دا هاتوو هه که پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فرموویه تی: (په وان هه کر او م بۆ سووو ره شیش)^۳ بۆیه به هاتنی ئه و کۆتای هاتوو هه به پیغه مبه رایه تی و په یامی پیغه مبه ران. دواپی پیغه مبه ر (ﷺ) پیغه مبه ری تر نایه ت و به لکو په یامه که ی هه ر به رده وام ده بیته و ده مینتته وه هه تا شه وو پژی بمینی هه تا پژی قیامه ت. وه پاشان ده فرموویت: ﴿وَمَا كُنَّا مُهْلِكِي الْقُرَىٰ إِلَّا وَأَهْلُهَا ظَالِمُونَ﴾ واته: وه ئیتمه ویرانکه ری هیچ شاریک نه بووین مه گه ر کاتیک خه لکه که ی سه ته مکار بووین.

﴿وَمَا أُوْتِيتُمْ شَيْءًا فَمَتَّعُوهُ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا وَزَيَّنَّا لَهَا وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ ۗ أَفَلَا تَعْقِلُونَ﴾^۴ أَفَمِنْ وَعْدَتِهِ وَعَدَا حَسَنًا فَهُوَ لَنَقِيهِ كَمَنْ مَنَعْنَاهُ مَتَّعُوهُ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ثُمَّ هُوَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ مِنَ الْمُحْضَرِينَ ﴿۱۱﴾

ژیاپی دونیا ده روات و خه لکی دونیا وه که خه لکی قیامه ت نیه

خوی گه وره ده فرموویت: ﴿وَمَا أُوْتِيتُمْ شَيْءًا فَمَتَّعُوهُ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا وَزَيَّنَّا لَهَا وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ﴾ واته: خوی گه وره باسی پوچی و بین نرخی دونیا ده کات به و هه موو جوانی و پازاوه یه وه که هه مووی ده روات و ته واو ده بیته له چاو ئه وه ی که خودای مه زن دا پناوه و ئاماده ی کردوو بۆ به نده چاکه کانی له پژی قیامه تدا له و هه موو به مره گه وره تا هه تاییانه وه که فرموویه تی: ﴿مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ بَاقٍ﴾^۵ واته: (چونکه) هه رچی لای ئیوه یه ته واو ده بیته و نامینتت به لام ئه وه ی لای خوابه هه ر

^۱ الاسراء (۵۸).

^۲ الاسراء (۱۵).

^۳ مسلم (۳۷/۱).

^۴ النحل (۹۶).

دهمینیت. وه فرمویه تی: ﴿وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ لِلْآبِرَارِ﴾^۱ واته: وه نه وهی که لای خواهی چاکتره بؤ پیاوچاکان. وه فرمویه تی: ﴿وَمَا الْحَيَوةُ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا مَتَعٌ﴾^۲ واته: له کاتیکدا ژیانی دنیا هیچ نیه له چاو پؤژی دواپیدا بیجگه له پاپواردنیکی کم نه بییت. وه فرمویه تی: ﴿بَلْ تُؤْتِرُونَ الْحَيَوةَ الدُّنْيَا﴾^۳

﴿وَالْآخِرَةَ خَيْرٌ وَأَبْقَى﴾^۴ واته: به لکو نئوه ژیانی دنیا هه لبرئین، که چی (ژیانی) دواپؤژ باشترو پایه دارتره. پیغه مبه ری خوا(ﷺ) فرمویه تی: (سویند به خوا ژیانی دنیا له چاو ژیانی پؤژی دواپیدا مه گین وهک نه وه وایه یه کیک له نئوه په نجهی خؤی نوم بکات له دهریایه کدا، با سهیری په نجهی خؤی بکات چه ندی ناوی هه لکرتوه بؤی).^۵ خؤای گه وره ده فرمویت: ﴿أَفَلَا تَعْقِلُونَ﴾^۶ واته: ناخؤ نه و که سهی که دنیا پیش قیامت دهخات له وهش تیناگات. پاشان خؤای گه وره ده فرمویت: ﴿أَفَسَنَ وَعَدْنَاهُ وَعَدًّا حَسَنًا فَهُوَ لَئِيهٍ كَمَن مَّنَعْنَاهُ مَتَعَ الْحَيَوةَ الدُّنْيَا﴾^۷ واته: ناخؤ که سیک که خاوهن باوه پ بووه و بپوای به و به لئینانهی خؤای گه وره بووه که پئی داوه و له سر ناکاره چاکه کانی به هیوای نه و پاداشته بووه که وه ری ده گزیت و هیچ گومانیکی نه بووه، وهک نه و خوانه ناسه وایه که بپوای به ناماده بوونی خؤی نه بووه له بهر باره گای خوداو گوئی نه داوه به و به لئین و هه پشهانهی خودا له چند پؤژیکی که مدا که تیایدا ژیاوه؟ ﴿ثُمَّ هُوَ يَوْمَ الْقِيَمَةِ مِنَ الْمُحْضَرِينَ﴾^۸ مواپیدو قه تاده ده لئین: واته: پاشان له پؤژی قیامتدا له و که سانه یه که جهرزه به ددرئین، پاشانایش گوتراوه: له سر همزه و عه لئو نه بو جهل هاتووه ته خوار.^۹ هه ردو پپوایه ته که له مواپیده وه به.^{۱۰} وا درده که ویت که نایه ته که گشتگیره، وهک نه و نایه ته وایه که باسی نه و خاوهن باوه پر دهکات وهختی نه و له پله به رزه کاندایه که سهیری هاوه له که پیشی دهکات له خوارترین پلهی جهه نه مدایه نئژی: ﴿وَلَوْلَا رِغْمَةُ رَبِّي لَكُنْتَ مِنَ الْمُحْضَرِينَ﴾^{۱۱} واته: نه گه ر میهره بانی به روه ردگارم فریام نه که وتایه منیش له ناماده کراوان

^۱ ال عمران (۱۹۸).

^۲ الرعد (۲۶).

^۳ الاعلیٰ (۱۶-۱۷).

^۴ أحمد (۲۳/۴) فرموده یه کی سهیحه.

^۵ الطبری (۶۰۴-۶۰۵/۱۹).

^۶ الطبری (۶۰۴-۶۰۵/۱۹).

^۷ الصافات (۵۷).

(ی ناو دتزهخ) ده بوم. وه ده فہرموویت: ﴿وَلَقَدْ عَلِمَتْ الْجِنَّةُ إِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ﴾^۱ واتہ: سویتند بہ خوا بیگومان جنو کہ کان دہیان زانی کہ بہ پاستی ئوان نامادہ دہ کرین (لہ پوڑی دواییدا).

﴿وَيَوْمَ يُبَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ﴾^{۱۲} قَالَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ رَبَّنَا هَؤُلَاءِ الَّذِينَ أَغْوَيْنَا أَغْوَيْنَاهُمْ كَمَا غَوَيْنَا تَبَرَّأْنَا إِلَيْكَ مَا كَانُوا إِيَّانَا يَعْبُدُونَ ﴿۱۳﴾ وَقِيلَ ادْعُوا شُرَكَاءَكُمْ فَدَعَوْهُمُ فَاسْتَجَابُوا لَهُمْ وَرَأُوا الْعَذَابَ لَوْ أَنَّهُمْ كَانُوا يَهْتَدُونَ ﴿۱۴﴾ وَيَوْمَ يُبَادِيهِمْ فَيَقُولُ مَاذَا أَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ ﴿۱۵﴾ فَعَمِيَتْ عَلَيْهِمُ الْأَنْبَاءُ يَوْمَئِذٍ فَهُمْ لَا يَتَسَاءَلُونَ ﴿۱۶﴾ فَأَمَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَعَسَىٰ أَنْ يَكُونَ مِنَ الْمُفْلِحِينَ ﴿۱۷﴾

المفلیحین ﴿۱۷﴾

حاشا کردنی بتپہرستان و شہریکہ کانیان لہ یہ کتری

خوای گہ ورہ کاتی کہ خوانہ ناسہ بتپہرستہ کان بانگ دہ کات لہ پوڑی قیامہ تدا بہ ہرہ شہ و سہرہ نشت کردنیانہ ورہ دہ فہرموویت: ﴿وَيَوْمَ يُبَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ﴾ واتہ: بانگیان دہ کات و پنیان نیڑت: لہ کوین ئو خودایانہی نیوہ دہ تانہ پستن لہ ژانی دویادا لہ بت و ئو شتانہی کردیوتان بہ شہریکی خودا، نایا یارمہ تیتان دہ دن و سہرتان دہ خن؟ ئہ مہیش و ہک ترساندن و ہرہ شہ لیگردن. و ہک خوای گہ ورہ لہ چہ ند نایہ تی تردا فہرموویہ تی: ﴿وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فُرَادَىٰ كَمَا خَلَقْتُمْكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَتَرَكْتُمْ مَا خَوَّلْتُمْكُمْ وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ وَمَا نَرَىٰ مَعَكُمْ شُفَعَاءَكُمُ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ أَنَّهُمْ فِيكُمْ شُرَكَاءُ لَقَدْ نَقَعَ بَيْنَكُمْ وَصَلَ عَنْكُمْ مَا كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ﴾^۱ واتہ: سویتند بیٹ نیوہ بہ تہناو یہ ک یہ کہ پانہ و ہ بڑ لامان ہرہ و کو یہ کہ مجار دروستمان کردن و ئوہی پیمان دابوون بہ جیتان ہیشٹ لہ دوی خوتان و ہ نابینین لہ گہ لتاندا ئو نکاکارانہی کہ لاتان و ابوو ہاویہ شی خوان لہ تکا کردن بوٹان سویتند بہ خوا بیگومان پچرا بہ یوہندی نیوانتان و ہ ئوہی بہ پشتیوانی خوتان دادہ نا ون بوو لیتان. و ہ دہ فہرموویت: ﴿قَالَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ﴾ واتہ: ئوہانہی و ہ بہر ہپاری ئیمہ کہ وتوون لہ شہ پتانہ کان و خوانہ ناسان ئوہانہی بانگی خہ لکی دہ ک ن بڑ بی دینی نیٹن: ﴿رَبَّنَا هَؤُلَاءِ الَّذِينَ أَغْوَيْنَا أَغْوَيْنَاهُمْ كَمَا غَوَيْنَا تَبَرَّأْنَا إِلَيْكَ مَا كَانُوا إِيَّانَا يَعْبُدُونَ﴾ واتہ: شایہ تی دہ دہن کہ ئوان سہریان لی شیواندن و لہ ریگہ لایان دان و شوینیان کہ وتن پاشان حاشایان کرد لیتان لہ خزمہت خودای

^۱ الصافات (۱۵۸).

^۲ الانعام (۹۴).

مهزندا گوتیان: ئەوانه ئیثمەیان نەپەرستوووه وهك خۆای گه‌وره‌ فەرموویه‌تی: ﴿وَأَخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ
 إِلَهَةً لِيَكُونُوا لَهُمْ عِزًّا ۝۸۱﴾ كَلَّا سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ ضِدًّا ۱ واته: ئەوانه‌ بیجگه‌ له‌
 خوا‌ بپاریان داوه‌ بۆ خۆیان چه‌ند‌ پەرستراویك‌ بۆ ئەوه‌ی ئەو‌ پەرستراوانه‌ بینه‌ یارمه‌تی ده‌ر (و‌
 تهاكارا‌ بۆیان، نه‌خه‌یر (وا‌ نیه‌) به‌لكو‌ پەرستراوه‌كان (له‌ قیامه‌تدا) ئینکاری پەرسته‌كه‌ی ئەوان
 ده‌كه‌ن‌ و‌ ده‌بینه‌ دژیان‌ و‌ به‌رپه‌رچیان‌ ده‌ده‌نه‌وه‌. وه‌ فەرموویه‌تی: ﴿وَمَنْ أَسْلَمُ مِنْ دُونِ اللَّهِ
 مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَنِ دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ ۝۸۲﴾ وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ
 كَافِرِينَ ۲ واته: كێ گومرا‌تره‌ له‌ و‌كه‌سه‌ی كه‌ هاوار له‌ غه‌یری خوا‌ بكا‌ت كه‌ وه‌لام‌ی ناداته‌وه‌ تا‌ پۆژی
 دوا‌یی و‌ ئەو‌ (هاوار لیکراوا‌نه‌ له‌ هاواری ئەوان‌ بێ ناگان، كاتیكیش خه‌ك‌ كرده‌ كرتینه‌ وه‌ (له‌ قیامه‌ت)
 پەرستراوه‌كان‌ ده‌بینه‌ دوژمنیان‌ و‌ به‌ پەرسته‌كه‌یان‌ باوه‌ر نا‌كه‌ن. ئیبراهیمی خه‌لیل گوتی به‌ گه‌له‌كه‌ی
 وه‌ك‌ خۆای گه‌وره‌ ده‌فەرموویت: ﴿إِنَّمَا أَخَذْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا مَوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ
 يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ وَيَلْعَنُ بَعْضُكُم بَعْضًا ۳﴾ واته: بئێگومان‌ ئەوه‌ی ئێوه‌
 مه‌لتان‌ بژاردوووه‌ له‌ جیاتی خوا‌ بتانێكن‌ له‌ به‌ر‌ خۆشه‌ویستی ئیواتاناندا‌ له‌ ژانی دنیا‌دا (ده‌یان‌په‌رستن)
 له‌ پاشان‌ له‌ پۆژی دوا‌ییدا‌ مه‌ندیكتان‌ بیزاری ده‌رده‌به‌ن‌ له‌ مه‌ندیکی تهرتان‌ و‌ نه‌فرین‌ له‌ یه‌ك‌تری ده‌كه‌ن‌.
 وه‌ فەرموویه‌تی: ﴿إِذْ تَبَرَّأَ الَّذِينَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا وَأَوَّأَ الْعَذَابَ وَتَقَطَعَتْ بِهِمُ الْأَسْبَابُ ۴﴾
 وَقَالَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا لَوْ أَنَّا كُنَّا كِرَّةً فَنتَبَرَأْ مِنْهُمْ كَمَا تَبَرَّأُوا مِنَّا كَذَلِكَ يَرِيهِنَّ اللَّهُ أَعْمَلَهُمْ حَسْرَاتٍ عَلَيْهِمْ
 وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ ۵ بۆیه‌ خۆای گه‌وره‌ فەرموویه‌تی: ﴿وَقِيلَ ادْعُوا شُرَكَاءَكُمْ ۶﴾ واته: پشیمان
 ده‌لێن: شه‌ریكه‌كانتان‌ بانگ‌ بکه‌ن‌ بۆ ئەوه‌ی په‌زگارن‌ بکه‌ن‌ له‌ و‌ ژیا‌نه‌ ناخۆشه‌ی تێیدان، وه‌ك‌ چۆن‌ له‌
 دنیا‌دا به‌ هیوای ئەوان‌ بوون‌ یارمه‌تیتان‌ بده‌ن، ﴿فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَرَأَوُا الْعَذَابَ ۷﴾ واته: بانگیان
 ده‌كه‌ن‌ به‌لام‌ هه‌یج‌ وه‌لام‌یكیان‌ ناده‌نه‌وه‌، چاك‌ ده‌زانن‌ كه‌ ده‌چه‌ ناو‌ ناگر هه‌یج‌ چاره‌یه‌كیان‌ نه‌ماوه‌ ﴿لَوْ
 أَنَّهُمْ كَانُوا يَهْتَدُونَ ۸﴾ واته: كاتیك‌ كه‌ جه‌ربه‌زه‌یان‌ چه‌شت‌ ئه‌لێن‌ خۆزگه‌ له‌ شاتره‌زایان‌ بوینایه‌. له‌ ژانی

۱ مریم (۸۱-۸۲).

۲ الاحقاف (۶-۵).

۳ العنكبوت (۲۵).

۴ البقرة (۱۶۶-۱۶۷).

دنیادا، ﴿وَبِیَوْمٍ یَقُولُ نَادُوا شُرَکَّاءَیَ الَّذِیْنَ رَعَمْتُمْ فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ یَسْتَجِیْبُوا لَهُمْ وَجَعَلْنَا بَیْنَهُمْ مَوْبِقًا ﴿۵۲﴾
 وَرَمَّا الْمَجْرُمُونَ النَّارَ فَظَنُّوا أَنَّهُمْ مُوَاعِعُوهَا وَلَمْ یَجِدُوا عِنَّا مَصْرَفًا ﴿۱﴾
 واته: پڑتک ده بیئت که خوا
 ده فہرموویت بانگی ئو بتانہ بکن کہ لاتان و ابو و ہاویہ شی منن (با یارہ متیتان بدن) ئو انیش
 بانگیان دہ کن بہ لام و ہ لامیان نادہ نہ وہ (و نایہن بہ ہاواریانہ وہ) وہ نیعہ لہ نیوانیاندا شیویکی پر
 وٹازارمان داناوہ، وہ تاوانباران ناگری دوزخ دہ بینو ہ موو دہ زانو دلتیان کہ دہ چنہ ناوی و تیی
 دہ کہ ون و پنگہ یہ کیان دہ ست ناکہ ویت بڑ گہ پانہ وہ لہ و (ناگرہ).

ہد نویستیان بہ رامبدر پیغہ مبران (سہ لامی خویان لی بیئت) لہ پڑئی قیامہ تدا

خوای گورہ دہ فہرموویت: ﴿وَبِیَوْمٍ یَبْأَدِیْهِمْ فِیْقُولُ مَاذَا أَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِیْنَ ﴿۱﴾
 واته: بیہ کہ م بانگیک کہ
 دہ کریت پرسیاری یہ کتابہ رستیتان لی دہ کریت نایا تہنہا خویان پہ رستوہ؟ ئم پرسیارہ
 پیغہ مبرہ تہ تی ئو پیغہ مبرانہ (سہ لامی خویان لی بیئت) دہ سہ لمیتیت. واته: وہ لامی ئو
 پیغہ مبرانہ تان چُون دایہ وہ کہ پہ وانہ کران بۆتان؟ وہ نیوہ چُون بہر خوردتان لہ گل کردن؟ ئمہ
 و ہک ئو پرسیارانہ وایہ و ہختی پرسیار لہ عہدہ کانی خودا دہ کریت لہ ناو گوردا: کی پہ روہ رندہ ت
 بو؟ چ نایتیک نایتت بو؟ خاوہن باوہر شایہ تی دہ داو نیژی: (أشہد أن لا إله الا الله وأن محمداً عبداً لله
 ورسوله). بہ لام خوانہ ناس نیژی: ہا، ہا، نازانم، بڑیہ بڑیہ لہ پڑئی قیامہ تدا ہیچ وہ لامیکی نیو
 و سکہی لیوہ نایات و قسہ ناکات. چونکہی ئو کہ سہی لہ دنیا دا کویر بو بیئت لہ پڑئی قیامہ تیشدا
 ہر کویرہ و سہرگہ رانہ و ہی دہرناکات. بڑیہ خوای گورہ دہ فہرموویت: ﴿فَعَمِیَّتْ عَلَیْهِمُ الْأَنْبَاءُ
 یَوْمَئِذٍ فَهُمْ لَا یَتَسَاءَلُونَ ﴿۱﴾
 واته: لہ و پڑدہ ہا و لہ کانی خوشیان بیردہ چیتہ و ہ و ہشی ئو ہیان نیہ
 لہ یہ کتری پیرسن. مواہید دہ لی: ہیچ شتیکیان لہ یاد نہ ماوہ و یہ کتری نانا سن تا پرسیار لہ
 یہ کتری بکن. پاشان خوای گورہ دہ فہرموویت: ﴿فَأَمَّا مَنْ تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ﴿۱﴾
 واته: بہ لام
 ئو انہی کہ خاوہن باوہر بوون و ناکاری چاکیان کردوہ لہ زبانی دنیادا، ﴿صَلِحًا فَسَوْءَ أَنْ یَكُونَ
 مِنَ الْمُفْلِحِیْنَ ﴿۱﴾
 واته: ئوہ بیگومان لہ پزگار بووان دہ بیئت لہ پڑئی قیامہ تدا. (عسی) لہ لایہن خواوہ
 بہ مانای قہ بول کردن. واته: ئمہ ہر یاری خواہی و دیتہ جی و گومانی تیدا نیہ، پڑو منہ تیکہ لہ لایہن
 پہ روہ ردگارہ وہ کہ لہ کومہ لی پزگار بووہ کانن.

^۱ الکہف (۵۲-۵۲).

^۲ الطبری (۶۰۷/۱۹).

﴿وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿۳۶﴾
 وَرَبُّكَ يَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿۳۷﴾ وَهُوَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْخَمْدُ فِي الْأُولَى وَالْآخِرَةِ
 وَلَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿۳۸﴾﴾

خوای گه وره باسی شه ومان بؤ ده کات که هر خوی به تنها هموو شتیک دروست ده کات و هالی
 ده بژیت، هیچ کهس ناتوانی به رامبری بوهستیت و دست له کاری خودا بدات وه که فرمویه تی:
 ﴿وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ﴾ واته: هرچی مهیلی لی بوو ده بیکات هرچیش مهیلی لی نه بوو
 نابیت، هموو شتیک به دستنی خودایه له خیرو له شه پو همووی ده گه پیتته وه لای خوی ﴿مَا
 كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ﴾ نهو ﴿مَا﴾ به بؤ نه فیله له راستترین قسه کاندان. واته: هیچ کهس تیک هه قی
 هه لبراردنی نیه خوا خوی نه بیت، وه که لم نایه ته شدا ده فرمویت: ﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا لِمُؤْمِنَةٍ إِذَا
 قَضَى اللَّهُ رِسَالَتَهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ﴾^۱ واته: بؤ هیچ پیاوو نافرده تانیک ی باوه پدار نیه
 کاتیک خواو پیغه مبره که ی بریاری هر کاریکیان دا (بؤیان نیه) که سه ریشک بن له کاره که یاندا. بؤیه
 لیره دا فرمویه تی: ﴿سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ واته: خوا پاکه و به پریزه له وهی ده یکه نه
 شریکی له و بت و شتانه دا که توانای دروست کردنی هی شتیکیان نیه و ناتوان هه لبرترین، پاشان
 خوای گه وره فرمویه تی: ﴿وَرَبُّكَ يَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ﴾ واته: ناگاداری
 نه پینه کانی ناو دله له و شتانه ی که تپیدا ده رناکه وی وه که چون ناگاداری نهو شتانه یه که ده رده که ون و
 دیارو ناشکران له گشت دروستکراوه کانیدا. وه که له نایه تیکی ترده فرمویه تی: ﴿سَوَاءٌ مِنْكَ مِنَ الْأَسْرِ
 الْقَوْلُ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِاللَّيْلِ وَسَارِبٌ بِالنَّهَارِ﴾^۲ واته: به کسانه (بؤ خوا) شه و تا به
 نه پنی قسه بکات و شهوی که له شه ودا خوی ده شاریتته وه شهوی که له پؤژدا ده رده که ویت. وه پاشان
 خوای گه وره ده فرمویت: ﴿هُوَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾ واته: هر تنها خودا شایه نی په رستنه و غه بری
 نهو په رستراویکی تر نیه، وه که چون هر خودا په روه رنده یه و مهیلی له هر شتیک بیت دروستی
 ده کات و هالی ده بژیت، ﴿لَهُ الْخَمْدُ فِي الْأُولَى وَالْآخِرَةِ﴾ واته: هموو سوپاش تنها بؤ خودا له دنیاو
 له پؤژی دواپیشدا، یانی هرچی ده کات هر له عه داله تو له کارزانی خزیه تی، ﴿وَلَهُ الْحُكْمُ﴾ واته:

۱ الاحزاب (۳۶).

۲ الرعد (۱۰).

بپیار هر بپاری خودایه هیچ که سیک بوی نیه دست له کاری خودا بدات، هر خودا خاوه نی
دهسه لات وو هینو کارزانی و دلوفانیه. ﴿وَاللَّيْلِ تُرْجَعُونَ﴾ واته: هه موو بق لای نو ده که پرنه وه له پوژی
قیامه تدا، هر که سه و پاداشتی کرداری خوی وده گریخت، له چاکه و له خراپه و خودا هیچی لی ون
نابیت له هر کاریکدا ده یکن.

﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ اللَّيْلَ سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ إِلَهُ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُم بِضِيَاءٍ أَفَلَا تَسْمَعُونَ﴾
﴿٧١﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ إِلَهُ غَيْرُ اللَّهِ
يَأْتِيكُم بِلَيْلٍ تَسْكُرُونَ فِيهَا أَفَلَا تُبْصِرُونَ﴾ ﴿٧٢﴾ وَمِنْ رَحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لِتَسْكُرُوا فِيهِ
وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ. وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾ ﴿٧٣﴾

شهو و پوژ له به ره گانی خودان و نیشانه شن له سه ره ته نهایی خودا

خوای گه وره ده فه رموویت: ﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ اللَّيْلَ سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ﴾ واته: (نه) ی
موحه مد (ﷻ) پبیان) بلی هه و الم بدنه شی گهر خوا شه وتان بق دریز بکاته وه (هر شه و بیت) تا
پوژی قیامه ت. خوای گه وره منته ده کات به سه ره بنده کانیدا له سه ره شه وی که شه وو پوژی بق پام
هینان خو شه و پوژ نه بیت ناتوان ژیان به سه ره بهرن له سه ره زه میندا، وه شه گهر خوای گه وره
شه وتان لی دریز بکاته وه تا پوژی قیامه ت گه زه رانفتان تیک ده چوو وه له ژیان بی هیوا ده بوون. بویه
ده فه رموویت: ﴿مَنْ إِلَهُ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُم بِضِيَاءٍ﴾ واته: چ په رستراویکی تربیجگه له خوا په و ناکی
پوژتان بو دینیت. یانی کی شیواوی په رسته که په و ناکی تان بداتی، پی بیبین و ژیانی تیا به رنه سه
﴿أَفَلَا تَسْمَعُونَ﴾ واته: نایا نابیسن؟ پاشان خوای گه وره باسی پوژ ده کات شه گهر شه و نده دریزی
بکر دایه ته وه هتا پوژی قیامه ت کی ده توانی شه وتان بق بیینی و هیچ که س ناتوانی شه ویان بق بیینیت
غهیری خودا که تیبدا دانیشن و به سه یته وه و توشی زیان نه بن و نار په حه تی و ماندوو بوونی پوژیان
نه میتیت و نارام بگن، بویه ده فه رموویت: ﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ
الْقِيَامَةِ مَنْ إِلَهُ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُم بِلَيْلٍ تَسْكُرُونَ فِيهِ﴾ واته: بلی پیم بلین شه گهر خوا پوژ بکاته
هه همیشه بی پوتان تا پوژی قیامه ت کیبه په رستراوی تربیجگه له خودا که شه وتان بق دینی نارامی تیا
بگن، یانی به سه یته وه له شه ودا هتا شه و جموجول و نار په حه تیه تان نه میتیت و بره ویتته وه، ﴿أَفَلَا
تُبْصِرُونَ﴾ واته: نایا نابینن؟ پاشان ده فه رموویت: ﴿وَمِنْ رَحْمَتِهِ﴾ واته: له به زه بی خودا بق نیوه

﴿جَعَلَ لَكُمُ الْآيَةَ وَالنَّهَارَ﴾ که نام شهو و پڑھی بق داناون ﴿لَتَسْكُرُوا فِيهِ﴾ واته: بق شهوی له شهو که پیدا نارام بگردن و به سینتوره ﴿وَلَتَبْنَعُوا مِنْ فَضْلِهِ﴾ وه له پڑه که شیدا بگه بین به دوی پندو پندو و پیدای بکن به هوی هاتوچوو بازگانی و کارو فرمانی تره وه، نه مه له بابی له فر نه شره - الف والنشر - وه له کتیبی ره وانیژیدا - البلاغه عدا هاتوره ﴿وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾ واته: به لکو شوکرانی خوا بکن به عیبادهت گردن له شهو و پڑه کاند، هتا شهوی که له دهستان چوره له شهو و پڑ بیکنه وه و شهوی به پڑ فریای نه که وتوون له شهو و پڑ به جیبی بینن، وه که خوی گوره دهفه رموویت: ﴿وَهُوَ الَّذِي آتَى الْآيَةَ وَالنَّهَارَ خَلْفَةً لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يَنْكُرَ أَوْ أَرَادَ شُكُورًا﴾ واته: وه شو (خوایه) زاتیکه که شهو و پڑی له جیبی به کتر دانوه (به دوی به کتر دینو شوینی به کتر دهگرته وه) بق شهو که سهی بیه ویت بیر بکاته وه (له دروستکاروه کانی خوا) یان بیه ویت شوکرانه بژیی خوا بکات. نایهت له م باره یوه نیجگار زده.

﴿وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَاءِيَ الَّذِينَ كُنتُمْ تَزْعُمُونَ﴾ (۶۱) ﴿وَنَزَعْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا فَقُلْنَا هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ فَعَلِمُوا أَنَّ الْحَقَّ لِلَّهِ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتُرُونَ﴾ (۶۲)

دهر شه لیگردن و سهرگوتانه وهی بته رستان

خوی گوره دهفه رموویت: ﴿وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَاءِيَ الَّذِينَ كُنتُمْ تَزْعُمُونَ﴾ واته: وه پڑیک که خودا بانگیان دهکات نیجا پییان دهفه رموویت: له کوین هاویه شه کانی من شهوانی که نیوه به هاویه شی منتان داده نان، وه پاشان دهفه رموویت: ﴿وَنَزَعْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا﴾ واته: له نار هه موو گه لیکدا به کیک له خویان ده کهینه شایهت. مواهید ده لی: ﴿شَهِيدًا﴾ واته: پیغه مبریک.^۲ ﴿شَهِيدًا فَقُلْنَا هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ﴾ واته: ده لئین دهگهی خوتان بینن له سهر راستی شو قسهی ده یکن که ده لئین خودا شه ریکی هه یه، ﴿فَعَلِمُوا أَنَّ الْحَقَّ لِلَّهِ﴾ واته: بویان ده رکوت که غهیری خودا هیچ خودایه کی تر نیه، شو کاته: قسه ناکن و هیچ وه لامیکیان به دهسته وه نیه، ﴿وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتُرُونَ﴾ واته: هه رچی درویان هه لبه ستوره درده که ویت و ده پوات و سوودی لی وهرناگردن.

^۱ الفرقان (۶۲).

^۲ الطبری (۱۹/۶۱۴).

﴿إِنَّ قُرُونًا كَانَتْ مِنْ قَوْمِ مُوسَىٰ فَبَغَىٰ عَلَيْهِمْ ۖ وَءَاتَيْنَاهُ مِنَ الْكُوفِرِ مَا إِنَّ مَفَاتِحَهُ لَتَنُوءُ بِالْمُضْبَكِ أُولَىٰ الْقُوَّةِ إِذْ قَالَ لَهُ قَوْمُهُ لَا تَفْرَحْ ۖ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ ﴿٧٣﴾ وَاتَّبَعَ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَأَحْسِنْ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ ۖ وَلَا تَبْغِ الْفُسَادَ فِي الْأَرْضِ ۖ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ ﴿٧٤﴾﴾

باسی قارون و ناموزگاری که له که ی بوی

خوای که وره دهفه رموویت: ﴿إِنَّ قُرُونًا كَانَتْ مِنْ قَوْمِ مُوسَىٰ فَبَغَىٰ عَلَيْهِمْ﴾ واته: بیگومان قارون له که له که ی موسا بوو (جووله که بوو) به لام دست دریزی و ستمی لی ده کردن، نیینو عه باس (ره زای خوای لی بیت) ده لی: قارون کوپی مامی موسا بووه (سه لامی خوای لی بیت).^۱ نیبراهیمی نه خه عی و عه بدولای کوپی حارسی (الحارث) کوپی نه وفه ل و سه ماکمی کوپی حه رب و قه تاده و مالیکمی کوپی دینارو نیینو جو ره بیچ و که سانی تریش گوتوو یانه: قارون کوپی موسا بووه (سه لامی خوای لی بیت).^۲ نیینو جو ره بیچ ده لی: قارون کوپی یه سه ره - یصنهر- کوپی قاهیس - قاهت- وه موسا کوپی عیمرانی کوپی قاهیسه.^۳ ﴿وَأَتَيْنَاهُ مِنَ الْكُوفِرِ﴾ واته: نه وه نده سامانمان دابوو یه، ﴿مَا إِنَّ مَفَاتِحَهُ لَتَنُوءُ بِالْمُضْبَكِ أُولَىٰ الْقُوَّةِ﴾ واته: که بیگومان هه لگرتنی کلپله کانی نه و گه نچ و قاسانه به زه حمه ت هه لده گپرا بؤ کومه لیکمی به هتیز، نه عمه ش ده لی: له خه یسه مه وه (خیتمه) کلپلی گه نجینه کانی قارون له پیسته - جلود - بوو هه موو کلپلیکی وه که په نجه و ابوو، هه ر کلپلیک می گه نجینه یه ک بوو، کاتیک که بارده کرا ده خرایه سه ر پشتی هیتتری - بغل - قاچ و ناو چاو سپی.^۴ له م باره یه وه شتی تریش گوتراوه - والله أعلم -، ﴿إِذْ قَالَ لَهُ قَوْمُهُ لَا تَفْرَحْ ۖ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ﴾ واته: پیاو چاکانی هؤدی قارون ناموزگاریان ده کردو پیمان ده گوت: له خؤ مه کوپی به هؤی نه و مال و سامانه وه که پیت دراوه و خؤ به زل مه زانه، وه ک ناموزگاری و پی نیشاندان، چونکه خوا پیایو له خؤ پایو له پی ترازای خؤش ناویت، نیینو عه باس (ره زای خوای لی بیت) ده لی: ﴿الْفَرِحِينَ﴾ واته: له خؤ بیایان.^۵ مواهید ده لی: نه وانه ی که خؤ یان به زل ده زانزو له خؤ بیاینو سو پاسی خودا ناکن له سه ر نه و هه موو شتانه ی که

^۱ ابن ابی حاتم (۳۰۰/۹).
^۲ الطبري (۶۱۶/۱۹).
^۳ الطبري (۶۱۵/۱۹).
^۴ الطبري (۶۱۷/۱۹).
^۵ الطبري (۶۲۲/۱۹).

پئی داون^۱ خوی گه وره ده فہرموویت: ﴿وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا﴾ واته: ئو سامانہ نڈر چاکہ ی کہ خودا پئی بہ خشیبوی له گہل^۲ ئو ہموو بہ ہرہ یہ دا له پہ زامہندی خودا بیہ خشو بہ ہموو شیبویہ ک ہول^۳ بدہ خۆت له خودا نزیک بخرہ ورہ بہ خیروبیر کردن ہما توشی پاداشتی خوی گہ ورہ ببیت له دنیاو له قیامہ تدا، ﴿وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا﴾ واته: بہ شی خۆت له م دنیاہ له بیر مہ کہ له و شتانہ ی کہ خودا بؤی حلال کردوی و ہک خواردن و خوارندنہ و جلوبہ رگو زن ہٹان، و ہ چاکیش بزانه کہ خودا ہقی ہیہ بہ سہرتہ و ہ ہقی خۆشو مال و مندالیشی بہ سہرہ و ہیہ ئو وانہ شی کہ دینو بہ سہرت دہ کہ نہ و ہ. ہقی ہموو خا و ہن ہہ قیک بدہ رہ و ہ، ﴿وَأَحْسِنَ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ﴾ واته: چاکہ له گہل^۲ خہ لکی بکہ و ہک چۆن خودا چاکہ ی له گہل^۲ تو کردوہ، ﴿وَلَا تَبْغِ الْفَسَادَ فِي الْأَرْضِ﴾ واته: له خۆت مہ گوبی^۳ وا بزانی کہ ہر دنیاو خۆشی دنیا بؤ تویہ، دہ ست مہ دہ رہ کاری خراپ و بہ دہ فہری له سہر زہ مینداو نازاری بہ ندہ کانی خرا مہ دہ، ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ﴾ واته: خودا خۆشی نایہ له پیاوی خراپ و بہ دہ فہر.

﴿قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي^۱ أَلَمْ يَعْلَمِ أَنَّ اللَّهَ قَدْ أَهْلَكَ مِن قَبْلِهِ^۲ مِنَ الْقُرُونِ مَنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً وَأَكْثَرَ جَمْعًا^۳ وَلَا يُسْئَلُ عَن ذُنُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ﴾

خوی گہ ورہ باسی قارون دہ کات کاتیک کہ ہوزہ کہ ی ناموزگاریان دہ کردو دہ یانویست پئی راستی نیشان بدن ﴿قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي﴾ واته: گوتی: من ہیچ پیویستیہ کم بہ ناموزگاری نئیوہ نیہ، خودا خۆی دہ زانی کہ من شایہ نی ئم ہموو سامانہ م و خۆشیشی دہ ویت بؤیہ پئی داوم، ئم نایہ تہ و ہک ئو نایہ تہ وایہ کہ خودای گہ ورہ دہ فہرموویت: ﴿فَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا نَحْمًا إِذَا حَوْلَتْهُ نِعْمَةٌ^۱ مِنَّا قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ﴾^۲ واته: ئینجا کاتیک ئادہ می زیانیکی لی کہوت ہاوارمان بؤ دینی له پاشان ہر کاتیک بہ ہرہ یہ کمان پیدا دہ لی: بہ راستی ئم بہ ہرہ یہ م پئی دراوہ بہ ہوی لیزانی خۆمہ و ہ. خوا خۆی دہ زانیت کہ من شایہ نی ئو چاکہ یہ م. و ہک ئم نایہ تہ ش کہ دہ فہرموویت: ﴿وَلَمَّا أَذَقْتُهُ رَحْمَةً مِنَّا مِنْ بَعْدِ صَرَاءٍ مَسَّتهُ لِيَقُولَنَّ هَذَا لِي﴾^۳ واته: و ہ ئہ گہر پیمان بہ خشی

^۱ الطبری (۶۲۳/۱۹).
^۲ الزمر (۴۹).
^۳ فصلت (۵۰).

میهره بانیه که لایه خومانه وه له پاش زیانیک لئی که وتوو ده لیت: نه مه هی خومه. واته: نیتن: نه مه هقی خومه. عبدالرحمن ی کوپی زهیدی کوپی نه سلم نذر جوان ته فسیری نه م نایه ته ی کردوو فه رمویه تی له م نایه تدا: ﴿قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي﴾ واته: نه گه خودا پازی نه بوایه لیم و پیزی لیم نه نایه نه م سامانه ی بی نه ده به خشیم. نه م نایه ته ی خویند: ﴿أَوَلَمْ يَعْلَم أَنَّ اللَّهَ قَدْ أَهْلَكَ مِن قَبْلِهِ مِن قُرُونٍ مِّنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً وَأَكْثَرُ جَمْعًا وَلَا يُسْئَلُ عَنْ ذُنُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ﴾^۱ هر به و شیوه یه نه وانه ی که زانیاریان که مه، هر کاتیک خودا پیزی فراوان کردن له خویمان ده گورین و نیتن: نه گه شایه نی نه م پزق و پزیزه نه بوینایه خودا پیتی نه ده به خشین. ناخو نه وانه نه بیان زانیوو که له پیش نه وان نذر چینی قر کرد که له نه وان نذر به میزتر و خاوهن ده سه لاتتر بوون.

﴿فَخَرَجَ عَلَىٰ قَوْمِهِ فِي زِينَتِهِ قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا يَلِيتَ لَنَا مِثْلَ مَا أُوتِيَ قَوْمُهُ إِنَّهُمْ لَدُو حَظٍّ عَظِيمٍ﴾^(۷۸) وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَيَلَكُمْ تَوَابُ اللَّهِ خَيْرٌ لِّمَن ءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا وَلَا يُلْقَاهَا إِلَّا الصَّابِرُونَ ﴿۷۹﴾

قارون چوو نه ناو هوزه که ی به فیزو که ش و فشه وه وه هوزه که ی له ناو خویناندا باسیاندا باسیان دکورد

خوای گه وره ده فه رمویت: ﴿فَخَرَجَ عَلَىٰ قَوْمِهِ فِي زِينَتِهِ قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا يَلِيتَ لَنَا مِثْلَ مَا أُوتِيَ قَوْمُهُ إِنَّهُمْ لَدُو حَظٍّ عَظِيمٍ﴾ واته: خوای گه وره باسی قارون ده کات که پوزیک هاته ناو هوزه که ی و خزی پازاند بووه که یفی ده کرد به سه ریاندا له گه ل داروده سته که یدا به هه موو جوره جلوبه رگیکی جوان و گران به هاره، کاتیک نه وانه ی نذر چه زیان له ژیان و پابوادی دنیا ده کرد گوتیان: وه ک خوای گه وره ده فه رمویت: ﴿وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَيَلَكُمْ تَوَابُ اللَّهِ خَيْرٌ لِّمَن ءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا﴾ واته: زاناو پیوا چاکه کانیان گوتیان: هاوار بۆ نیوه پاداشتی خوای گه وره نذر چاکتره بۆ بهنده خاوهن باوه په چاکه کانی له پززی قیامه تدا که ده بیینن قارون هه یه تی. وه ک له فه رموده ی سه حیددا هاتوو: (خوای گه وره ده فه رمویت: ((ناماده م کردوو بۆ بهنده چاکه کانم نه وه ی که چاو نه بیینیوه و گوئ نه بییستوووه به خه یالی که سیشدا نه هاتوووه نه گه ر حزیش ده کن نه م نایه ته بخوینن: ﴿فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾^۲ واته: نینجا که س نازانی

۱ الطبری (۱۹/۲۶۶).

۲ السجدة (۱۷).

چی شاراوته وه بۆیان له (بههشتدا که هۆی) گه شبوونی چاوانن ئه م پاداشته (دهدرینه وه) به هۆی ئه وه کرده وانهی که کردویانه)).^۱ ﴿وَلَا يَلْقَاهَا إِلَّا الْضَّالُّونَ﴾ واته: ئه مهش هه ره به شی خۆپاگرانه. سویدی دهلی: ئه وه بههشته هه ره جیتی خۆپاگرانه. وه که ئه وهی قسهی ئه وه زانا پیاوچاکنهی ته وواو کردبیت.^۲ ئیبنو جهریر دهلی: ئه م وتهیه - خهلاته - تهنها به شی خۆپاگرانه ئه وانهی که دلخۆش نه بوون به ژیرانی دونیاو به هیوای پاداشتهی پۆژی قیامهتن، وه که ئه وهی ئه م قسهیه قسهی ئه ووان بیتو ته وویان نه کردبیت خۆای گه وره باسی هیناوان و بۆی ته وواو کردوون.^۳

﴿فَسَفْنَا بِهٖ وَبِدَارِهٖ الْأَرْضَ ۖ فَمَا كَانَ لَهُ مِنْ فِئَةٍ يَنْصُرُوْنَهٗ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَا كَانَتْ مِنَ الْمُنتَصِرِينَ ﴿٨١﴾

وَأَصْحَابِ الَّذِينَ تَمَنَّوْا مَكَانَهُ بِالْأَمْسِ يَقُولُونَ وَيَكَذِّبُ اللَّهُ بِسَطِّ الرَّزْقِ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَوْلَا

أَنْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا لَخَسَفَ بِنَا وَيَكَانَهُ لَا يَقْلِحُ الْكٰفِرُونَ ﴿٨٢﴾

پوچوونی قاروون و سامانه که ی به ناخی زه میندا

کاتیك خۆای گه وره باسی قارونی کرد که به عهعه نه وه تهنته نه وه - به فیزه وه - هات بق ناو هۆزه که ی و خۆی فه رز کردبوو به سه ریاندا ئه وه ندهی پێ نه چوو خۆای گه وره به خۆیی و مال و مندال و سامانیه وه به ناخی زه ویدا بر دینه خواره وه، وه که له فه رمووده ی سه حیددا هاتوو له بوخاریه وه ئه ویش له سالمه وه که باوکی بۆی گێراوه ته وه دهلی: پیغه مبه ری خوا(ﷺ) فه رمووی: (کاتیك پیاویك جله کانی شوپ کردبووه وه - واته فیزی پتیه ده کرد - له پ چوو به ناخی زه ویدا، هه تا پۆژی قیامهت ئه وه که سه - به ناخی زه ویدا ده چیت - هه ر زه می دیت) پاشانیش پیاویه تی کردوو له سالمه وه له ئه بو هوره یه وه ئه میش له پیغه مبه ری خوا وه هه ر به و شیوه یه.^۴ ئیمامی ئه حمه د پیاویه تی کردوو له سه عیده وه دهلی: پیغه مبه ری خوا(ﷺ) فه رمووی: (وه ختیك که پیاویك له پیش ئیوه بوو به دوو بورده ی - پۆشاک - سه وزه وه هاتوو ته ده ره وه و فیزی پتیه کردوون، خودا فه رمانی داوه به زه مین بردوویه تی - گرتوویه تی - به ناخی خۆیدا، زه می - دهنگی - لێوه دی له ناو زه میندا هه تا پۆژی قیامهت).^۵ ته نها ئیمامی ئه حمه د پیاویه تی کردوو سه نه ده که ی چاکه، خۆای گه وره ده فه رموویت:

﴿فَسَفْنَا بِهٖ وَبِدَارِهٖ الْأَرْضَ ۖ فَمَا كَانَ لَهُ مِنْ فِئَةٍ يَنْصُرُوْنَهٗ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَا كَانَتْ مِنَ الْمُنتَصِرِينَ﴾ واته:

^۱ فتح الباری (۳۷۵/۸).

^۲ ابن ابی حاتم (۳۰۶/۱۹).

^۳ الطبری (۱۲۹/۱۹).

^۴ فتح الباری (۲۶۹/۱۰).

^۵ أحمد (۴/۳)، فه رمووده یه کی سه سه نه.

ئینجا ئەو (قارون) و کۆشکە کە ییمان برد بە ناخی زەویدا هیچ دەستە بە کیشی نەبوو لە بەرامبەری - سزای - خودا یارمەتی بدات و لەو کەسانەش نەبوو بتوانت خۆی پزگار بکات.

پەندو ئامۆزگاری هۆزە کە بە رۆچوونی قارون بە ناخی زەمیندا

خوای گەرە دە فەرموویت: ﴿وَأَصْبَحَ الَّذِينَ تَمَنَّوْا مَكَانَهُ بِالْأَمْسِ﴾ واتە: ئەوانە ی دویتنی قارونیان

بینی بەو عەنەنە و تەنتەنە - خۆپازاندنە - وە خوای گەرە دە فەرموویەتی: ﴿قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ

الْحَيَاةَ الدُّنْيَا يَلَيْتَ لَنَا مِثْلَ مَا أُوتِيَ قَارُونُ إِنَّهُ لَذُو حَظٍّ عَظِيمٍ﴾ واتە: ئەوانە ی ژانیان دەوێست

وتیان ئای خۆزگە ئەو نەندە ی بە قارون دراوێ نێمەش بمان بوایە بە راستی ئەو (قارون) خاوەنی

بەختیکی گەرە یە. کاتی ک پۆزبوو بە ناخی زەمیندا ئێژن: ﴿وَيَكَانَ اللَّهُ يَسْطُرُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ مِنْ

عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ﴾ واتە: مالا سامان نیشانە ی پەزەمانە ی خودا نیە بۆ خاوەنە کە ی لە بەندەکانی خودا،

چونکە خودای مەزن سامان دە بەخشیت و دەشی گرتتەو وە کەمی دەکاتەو و زۆریش دەکات، مەندێ

بەرز دەکاتەو و مەندیکیش دادە بەزێتت، کارەکانی پە لە کارزانی و بەلگە ی تەواو، وە ک لەم

فەرموودە مەر فوعەدا - المرفوع - هاتوو لە ئێبینو مەسوودەو: (بێگومان خودا پەوشتی ئێو ی

دابهش کردوو وە ک چۆن پۆزی دابهش کردوون، مالا دە بەخشیت بەو ی خۆشی دەوێت و بەو ش کە

خۆشی ناوێت، وە باوێ نادات بە کە سێک مەگەر خۆشی بویت)، ﴿لَوْلَا أَن مِّنَ اللَّهِ عَلَيْنَا لَخَسَفَ بِنَا﴾

واتە: ئەگەر خودا بە سۆزو بەزەیی و چاکی خۆی نەبوایە، پۆی دەکردین بە ناخی زەمیندا وە ک چۆن

قارونی بە ناخی زەمیندا برد. چونکە ئێمە حەزمان دەکرد وە ک ئەو بین، ﴿وَيَكَانَ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ﴾

واتە: ئای لەم بەسەر هاتە سەر سوپهتەرە، بێگومان پزگار نابن ئەوانە ی شوکرانە بۆزی چاکی خوا

نین (کافرن). مەبەستیان ئەو بوو کە قارون خاوەنە ناس بوو، خاوەنە ناسیش لای خودا پزگاری نابیت

نە لە دنیاو نە لە پۆزی قیامەتدا. زانایانی زمان پایان جیاوازه لێرەدا لەسەر و تە ی ﴿وَيَكُنَّ﴾ واتە: (الْمَ

تَرَأْنَ) ئەمە پای قەتادە یە، وە گوتراو: (وَيَكُنَّ) حەر فەکانی جیا کرانە تەو، حەر فە ی - و ی - بۆ

تەعە جوب یان تەنبیە بە کار مینراو، وە - کَانُ - یش بە واتای (أظن وأحسب) بە کار مینراو.

﴿تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا وَالْمُغْرِبِينَ ﴿٨٧﴾ مَن جَاءَ بِالْحَسَنَةِ

فَلَهُ حَسْرَتٌ مِّنْهَا وَمَن جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى الَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ إِلَّا مَا كَانُوا يَصْلُونَ ﴿٨٨﴾﴾

^١ القصص (٧٩).

^٢ احمد (٢٨٧/١)، فەر موودە یە ک ی لاوازه.

خوای گوره ده فہرموویت: ﴿تِلْكَ الْأَرْضُ الَّتِي بَعَثْنَا لِدِينِكُمْ خِزْيَانَ فِيهَا مِنْ تَحْتِ الْأَرْضِ وَمِنْ بَيْنِ يَدَيْهَا وَمِنْ خَلْفِهَا وَمِنْ أَمَامِهَا﴾ خوای گوره ده فہرموویت: ئیمہ مالی دواپڑزمان داناوہ، ئو مالہ پڑ بہرہ نہ پراوہیہ کہ گزپانی بہ سہردا نایہتو لہ ناو ناچیتو و ہر دەمینیتتہ وہ بؤ ئو بہندہ خاوہن باوہرانہی کہ خۆیان بہ کہم دەزاننو فیز ناکن بہ سہر بہندہ کانی خواداو نازاریان نادہنو بہدہفہ پی لہ گہ لیان ناکن، وەك عیكریمہ دەلی: (الْعُلُو) واتہ: زۆرداری - خۆرفہ زۆکردن - ^۱ ئیبنو جورہ بیج دەلی: ﴿لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ﴾ واتہ: نایانہوی خۆ بہ زلترو زۆرداریتر بزائن ﴿وَلَا فَسَادًا﴾ واتہ: کاری خراب کردن و بہدہفہ پی. ^۲ ئیبنو جہریر پریواہتی کردووہ لہ عہلیہ وہ دەلی: پیوا پیتی خۆشہ سہری نہعلہ کانی - شراك - چاکتر بیٹ لہ قہیتانی نہعلی خہلکی، بہری ئہم نایہتہ دەکەویت کہ خوای گوره دە فہرموویت: ﴿تِلْكَ الْأَرْضُ الَّتِي بَعَثْنَا لِدِينِكُمْ خِزْيَانَ فِيهَا مِنْ تَحْتِ الْأَرْضِ وَمِنْ بَيْنِ يَدَيْهَا وَمِنْ خَلْفِهَا وَمِنْ أَمَامِهَا﴾ ئو وہ وختیک بہری ئہم نایہتہ دەکەویت کہ فیزی پیوہ بکاتو خۆی بہ زیاتر بزانتیت وہ ئہمەش کاریکی خرابہ، وەك لہ فہرموودہی سہحیدا ہاتووہ لہ پیغہمبہرہوہ ﴿ﷺ﴾ کہ فہرموویت: (نیگام - وحی - بؤ کراوہ کہ خۆتان بہ کہم بزائن ہتا کہس بہ سہر کہسی تردا خۆی بہ دل نہزانتیتو کہ سیش دەست درژی نہکاتہ سہر کہسی تر). ^۳ بہلام ئہگەر ئوہی پیخۆش بوو تہنہا لہ بہر جوانیہکە، ئوہ ہیچی تیا نیہو خراب نیہ. وہ لہ فہرموودہدا ہاتووہ کہ پیواویک گوتی: ئہی پیغہمبہری خوا من حەز دەکەم جلہکانم چاک بیٹو نہعلہکانم چاک بیٹ، نایا ئوہ لہ فیزو زلیہوہیہ؟ پیغہمبہر ﴿ﷺ﴾ فہرمووی: (نہخیر خودا جوانو جوانیشی پی خۆشہ). ^۴ خوای گوره دە فہرموویت: ﴿مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِمَّا﴾ واتہ: ہەر کہسێک کاریکی چاکہ بکات خوای گوره لہ پۆژی قیامہتدا بہ چہندجار لہ سہر ئو چاکہیہ پاداشتی ئو بہندہیہی خۆی دەداتوہ، ئہم پیزہش لہ بہزہییو فہزلی خوای گوره وہوہیہ، پاشان دە فہرموویت: ﴿وَمَنْ جَاءَ بِالْسَيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى الَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ واتہ: ہەر کہسێک کاری خرابی کرد بیٹ بہ ئەندازەى کارە خرابەکەى سزا دەدرێت. وەك خوای گوره لہ نایہتیکى تردا فہرموویت:

^۱ الطبري (۱۹/۶۲۷).

^۲ الطبري (۱۹/۶۲۷).

^۳ الطبري (۱۹/۶۳۸).

^۴ مسلم (۱۴/۲۱۹۹).

^۵ مسلم (۱/۹۳).

﴿وَمَنْ جَاءَ بِالسَّبِيَةِ فُكِّتْ وَجْهُهُمْ فِي النَّارِ هَلْ تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾^۱ واته: وه هر کس خرابی کرد بیت (له پڙدا) به سر پروو دهم و چاویاندا ده خریته ناو ناگر (ی دوزخ) نایا سزا دهریت جگه له وهی ده تانکرد. نه مهیش هر له پڙو فه زلی خوداوهیه.

﴿إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَأْدُكَ إِلَى مَعَادٍ قُلْ رَبِّيَ أَعْلَمُ مَنْ جَاءَ بِالْهُدَىٰ وَمَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾^{۸۵}
 وَمَا كُنْتَ تَرْجُو أَنْ يُلْقَىٰ إِلَيْكَ الْكِتَابُ إِلَّا رَحْمَةً مِن رَّبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ ظَهِيرًا لِّلْكَافِرِينَ ﴿۸۶﴾ وَلَا يَصُدُّكَ عَنْ آيَاتِ اللَّهِ بَعْدَ إِذْ أُنزِلَتْ إِلَيْكَ وَادْعُ إِلَى رَّبِّكَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿۸۷﴾ وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْكُفْرُ وَالْيَهُودُ يُنصَوْنَ ﴿۸۸﴾

فهرماندان به بانگه وازو یه کتابه رستی

خوای گوره فرمان ده کات به پیغه مبه ره کای (ﷺ) که نهو په یامه ی پیی دراوه پای بگه یه نیت و قورشان بخوینیته وه بڅ خه لکی، چونکه خودا پرسباری لږ ده کات له سر نهو نه رکه گرانه ی که پیغه مبه ریه تیه له پڙی قیامه تدا. وهک ده فره موویت: ﴿إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَأْدُكَ إِلَى مَعَادٍ﴾ واته: نهو که سه ی نهو نه رکه ی خستووه ته سر شانت که بیگه یه نی پرسبارت لږ ده کات له پڙی قیامه تدا لهو باره یه وه. وهک خوای گوره له نایه تی تردا فره موویه تی: ﴿فَلَنَسْأَلَنَّ الَّذِيكُ أَزْمِيلَ إِلَيْهِمْ وَلَنَسْأَلَنَّ الْمُرْسَلِينَ﴾^۲ واته: سویند به خوا به راستی پرسبار ده که یین له وانه ی که پیغه مبه رانیان بڅ نیردرا (که چڼ پښو ازیان لیکردن) وه بیگومان پرسباریش ده که یین له پیغه مبه ران (که چڼ وه لاهم درانه وه). وه ده فره موویت: ﴿يَوْمَ يَجْمَعُ اللَّهُ الرُّسُلَ فَيَقُولُ مَاذَا أُجِبْتُمْ﴾^۳ واته: له پڙتیک (بترسن) خوا هه موو پیغه مبه ران کوده کاته وه نهوسا پښیان ده فره موویت چ وه لامیکتان درایه وه؟ وه ده فره موویت: ﴿وَجَاءَ بِالنَّبِيِّنَ وَالشُّهَدَاءِ﴾^۴ واته: وه پیغه مبه ران و شایه ته کان ده هینرین. بزخاری له تفسیردا له سه حیه که بیدا ریوایه تی کردووه له ښینو عه باسه وه (په زای خوای لږ بیت) ده لږی: ﴿لَرَأْدُكَ إِلَى مَعَادٍ﴾ واته: ده تباته وه بڅ مه کهه.^۵ نه سائیش له تفسیره که بیدا هر وای گوتووه.^۱ ښینو

^۱ النمل (۹۰).

^۲ الاعراف (۶).

^۳ المائدة (۱۰۹).

^۴ الزمر (۶۹).

^۵ فتح الباری (۳۶۹/۸).

جاریش هر وای گوتوه.^۱ عه و فیش ریوایه تی کردوه له ئیبینو عه باسوه: ﴿لَرَأَدُكَ إِلَىٰ مَعَادٍ﴾ واته: ده تباته وه بۆ مه ککه وه ک چون دهری کردی له مه ککه.^۲ موخه مه دی کوپی نیسحاق ده لی: له مواهیده وه: ﴿لَرَأَدُكَ إِلَىٰ مَعَادٍ﴾ واته: بۆ شوینی له دایک بوونت له مه ککه.^۳ وه ئیبینو عه باس جاریکی تر مانای ﴿لَرَأَدُكَ إِلَىٰ مَعَادٍ﴾ کردوه به مردن و جاریکی تر به پۆژی قیامهت که دوا ی مردن دیت، وه جاریکی تریش به به ههشت که شوینی پادا شتدانه وه ی ئه و ئه رکه به که گه یاندوو یه تی به مرؤفو جنۆکه. چونکه پیغه مبه ر (ﷺ) ته واوترین و به پزترین خه لکی خودا هه موویه تی. ﴿قُلْ رَبِّيَ اعْلَمُ مَنْ جَاءَ بِالْهُدَىٰ وَمَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ واته: بیژه: به وانه ی که دژایه تیت ده که نو بروات پی نا که ن له ناو هۆزه که تدا له و موشریکانه و ئه و که سانه ش شوین ئه وان که وتوون له دنیا و له قیامه تدا ده ست کی ده که ویت. پاشان خوای گه وره به هره مه زنه کانی خۆی وه به ر چاوی پیغه مبه رو (ﷺ) به نده کانی دینیته وه که بۆی په وانه کردوون ده فه رموویت: ﴿وَمَا كُنْتَ تَرْجُوَ أَنْ يُلْقَىٰ إِلَيْكَ الْكِتَابُ﴾ واته: تو له پی شه وه وات نه ده زانی که نیگات بۆ دیت ﴿إِلَّا رَحْمَةً مِّن رَّبِّكَ﴾ واته: به لام له دلۆفانی خواهیه بۆ به نده کانی که په یامی به تۆدا په وانه کردوه بۆیان و ئه و به هره مه زنه شی به تو داوه. ﴿وَلَا تَكُونَنَّ ظَهِيرًا لِّلْكَافِرِينَ﴾ واته: سا تۆش پشتیوانی له خوانه ناسان مه که و دوور که وه ره وه لییان و گوئیان پی مه ده و دژایه تیان بکه. پاشان خوای گه وره ده فه رموویت: ﴿وَلَا يَصُدُّكَ عَنْ آيَاتِ اللَّهِ بَعْدَ إِذْ أَنْزَلَتْ إِلَيْكَ﴾ واته: هیچ دلگران مه به که نه وانه دژایه تیت ده که ن و هه ول ده دن خه لکی له تو دوور بخه نه وه و له پنگا لایانده ن، گوئی مه ده ری و بی خه م به، خوای گه وره قسه ی تو زال ده کات و پشتگیری ئایینه که ت ده کات و ئه و په یامه ی خودا بۆی نارووی سه ری ده خات به سه ر هه موو ئاینه کانی تر دا، بۆیه فه رموو یه تی: ﴿وَادْعُ الْإِنسَانَ بِمَا كَانَتْ يَتَعَدَّىٰ عَلَيْهِ الْكَلِمَٰتُ﴾ واته: بانگی خه لک بکه بۆ لای په روه ردگارت، یانی ته نها له په روه رنده ی خۆت بپا پزوه وه که شه ریکی نیه و ﴿وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ واته: له گه ل بت په رستان مه به. پاشان ده فه رموویت: ﴿وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾ واته: غه بیهر خودا

^۱ النسائي في الكبرى (۴۲۵/۶).
^۲ الطبري (۶۴۱/۱۹).
^۳ الطبري (۶۴۱/۱۹).
^۴ الطبري (۶۴۱/۱۹).

هیچ شتیك بق په رستن ناشیت. ته‌نھا هانا هر بق نه و دهریت، ﴿كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ﴾ واته: هر بووه و هر ده‌مینیت و هر نه و همیشه زیندووه و به‌سره مووشت پاده‌گات. هه‌موو خه‌لکی دهرینیت و خوی نامریت. وه‌ک خوی گوره له نایه‌تی تردا فرموویه‌تی: ﴿كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ ﴿۱۶﴾ وَيَبْقَىٰ وَجْهَ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ﴾^۱ واته: هرچی که‌سه له‌سره زه‌ویدایه نامینیت و تیاده‌چیت، وه هر په‌روه‌دگارت ده‌مینیت که خاوه‌ن شکوی پزداره. له جیاتی (الذات) و ته‌ی (الوجه) هیناوه وه‌ک له‌م نایه‌تیشدا فرموویه‌تی: ﴿كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ﴾ واته: غه‌یری نه و هه‌موو شتیك له‌ناو ده‌چیت. له فرمووده‌ی سه‌حیدا هاتووه له پیگای نه‌بو سه‌له‌م‌وه له نه‌بو هوره‌یره‌وه ده‌لی: پیغه‌مبه‌ری خوا(ﷺ) فرمووی: (پاسترین قسه، قسه له‌بیدی شاعیره - الشاعر لبید - که گوتوویه‌تی: سا بزانه هه‌موو شتیك له غه‌یری خوا پړوپوچه - باتیله -) ﴿لَهُ الْخَكْرُ﴾^۲ واته: خاوه‌نی فرمان و ده‌سه‌لاته و هیچ که‌سیك ناوانیت ده‌ست بخاته کاری. ﴿وَالِيَهُ تُرْجَعُونَ﴾ واته: هر بق لای نه و دهرینه‌وه، له پڑی قیامه‌تدا پاداشتتانه ده‌داته‌وه له‌سره کرداره‌کان چاکه به چاکه و خراپه‌پیش به سزادان و توله نی سندن.

ته‌فسیری سوره‌تی (العنكبوت)

له‌مه‌ککه‌دا هاتووه‌ته خواروه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿الْعَنكَبُوتِ﴾ أَحَسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ ﴿۱﴾ وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ

اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكٰذِبِينَ ﴿۲﴾ أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ أَنْ يَسْبِقُونَا سَاءَ مَا

يَحْكُمُونَ ﴿۳﴾

تاقی کردنه‌وی خاوه‌ن باوه‌ران هه‌تا دهرکه‌ویت کی راست ده‌کات و کی درو ده‌کات

خوی گوره ده‌فرموویت: ﴿الْعَنكَبُوتِ﴾ باسی نه‌م پیتانه له سوره‌تی به‌قهره‌دا کراوه، پیویست ناکات لیره‌دا باسی بکه‌ینه‌وه، ﴿أَحَسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ﴾ نه‌مه نیستیفه‌امی نینکاریه، واته: هر ده‌بیت خوی گوره بنده خاوه‌ن باوه‌رپه‌کانی خوی تاقی بکاته‌وه، هر که‌سه و

^۱ الرحمن (۲۶-۲۷).

^۲ فتح الباری (۱۸۳/۷).

به پستی شو و باوه‌په‌ی که هیه‌تی، وه که له فرموده‌ی سه‌حیحا هاتوو: (ئو که سانه‌ی که توندتر – زیاتر – تووشی تاقیکردنه وه دهن پیغه‌مبه‌رانن (سه‌لامی خویان لی بیئت) پاش شو ان پیوا چاکان و پاشان چاکه‌کان و چاکه‌کانی تریش، هر پیاره‌ق به پیتی دینی خوی تاقی ده‌کریته وه، خو ئه‌گر له‌سر ناینه‌کی توندتر بوو زیاتر تاقی ده‌کریته وه – توشی به‌لا ده‌بیئت –) ئم نایه‌ته وه که ئو نایه‌ته وایه که خودای گوره ده‌فرموویت: ﴿أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُدْخَلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَلُوا مِنْكُمْ وَيَعْلَمُ الْأَعْبُدِينَ﴾^۱ واته: نایانئیه‌وا گومانئان ده‌برد که ده‌چنه به‌ه‌شت له کاتیکدا هیشتا خوا ده‌ری نه‌خستووئه‌وانه‌ی تیده‌کوشن له ئیوه وه هیشتا ده‌ری نه‌خستووئه‌خو‌راگران. نمونه‌ی ئم نایه‌ته له سوپه‌تی (البراءة) دا هاتوو. وه له سوپه‌تی (البقرة) دا خودای گوره ده‌فرموویته‌ی: ﴿أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُدْخَلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ مَسْتَكْمِلُنَّ الْبَاسَاءَ وَالضَّرَاءَ وَرَزُلُوا عَنْ رُسُلِهِمْ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُمْ قَدْ كَفَرُوا عَلَيْهِمْ فَلْيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَلْيَعْلَمَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾^۲ واته: بؤیه‌خوای گوره‌لئیره‌دا ده‌فرموویته‌ی: ﴿وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلْيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَلْيَعْلَمَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾^۳ واته: ئیمه ئه‌وانه‌ی پیش نه‌مانیشتان تاقی کرده وه هتا ده‌رکه‌وی کئی پاستی کرده وه کیش درؤی کرده وه له‌وانه‌ی که خویان به‌خاوه‌ن باوه‌ر زانیوو، چونکه خودای مه‌زن ناگاداری ئه‌ویه که بووه وه ئه‌ویش که ده‌بیئت، ئه‌ویشی که نه‌بووه ده‌بیئت و چون په‌یدا ده‌بیئت، ئه‌مه پای ه‌موو پیئشه‌وایانی سونه وه جماعه‌یه له‌سه‌ری کون. ئیینوعه‌باسو که سانی تریش ه‌روا ده‌لئین له‌وینه‌ی ئم نایه‌تانه ﴿إِلَّا لِنَعْلَمَ﴾^۴ واته: مه‌گین بؤ ئه‌وی که بیینین. چونکه بیینینی په‌یوه‌ندی به‌شتیکه وه ه‌یه که بیئت و دیار بیئت. به‌لام زانیاری گشتگیرتره له‌بینین، په‌یوه‌ندی به‌بوون و نه‌بوونیش وه ه‌یه.

خراپه‌کاران له‌سزای خوا پزگار نابن خوای گوره ده‌فرموویت: ﴿أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ أَنْ يَسْفِقُونَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ﴾^۱ واته: با ئو که سانه‌ی که به‌روا ناهینن و ده‌زانن پزگاریان ده‌بی له‌و تاقیکردنه‌ویه، بیگومان سزاو توله‌یه دیته‌ پیمان که زور گران و توندتره له‌تاقیکردنه‌ویه، بؤیه‌خوای گوره ده‌فرموویته‌ی: ﴿أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ أَنْ يَسْفِقُونَا﴾^۲ واته: له‌ده‌سستمان ده‌رناچن و جه‌ززه‌به‌ی ئیمه ده‌چئین. ﴿سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ﴾^۳ واته: خراپیان لئیک داوه‌ته‌وه به‌ه‌له‌داچوون.

^۱ الترمذی (۳۲۹۸) و أحمد (۱/۱۷۲)، فرموده‌یه‌کی سه‌حیحه.

^۲ ال عمران (۱۴۲).

^۳ البقرة (۲۱۴).

﴿مَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ اللَّهِ فَإِنْ أَجَلَ اللَّهُ لَاتٍ وَهُوَ السَّيِّعُ الْعَلِيمُ ﴿٥﴾ وَمَنْ جَاهَدَ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٦﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَحْسَنَ الَّذِي كَانُوا يَسْمَلُونَ ﴿٧﴾﴾

خوای گوره هیوای پیاوچاگان دینیته دی

خوای گوره فهرموویته تی: ﴿مَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ اللَّهِ فَإِنْ أَجَلَ اللَّهُ لَاتٍ وَهُوَ السَّيِّعُ الْعَلِيمُ﴾ واته: هر که سیک به هیوای گه یشتن به خودایه له پڑی قیامه تداو ناکاری چاکی کردوه و به نومیدی پاداشتی چاکه له لای خودا، به زووانه خوای گوره نه و ناواته بی وه دی دینی و پاداشتی ته وای ده داته وه به زیادیشه و گومانی تیدا نیه چونکه خودا لالانه وهی بنده کانی ده بیستی و چاری له هه موویانه. خودای گوره ده فهرموویته: ﴿وَمَنْ جَاهَدَ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ﴾ واته: وه هر که س جیهاد بکات و تی بکوشیت نه وه ته نها بی خوی تی ده کوشیت به راستی خوا له هه موو جیهانیان بی نیازه. وه ک نه م نایه ته وایه که ده فهرموویته: ﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ﴾ واته: هر که سیک کاریکی چاکه بکات قازانجه که بی خوی ده گه ریته وه، چونکه خوای گوره بی نیازه له کرداری بنده کانی، هه موو خه لکی له سهر دلی یه ک پیای له خواترستری که سیان کرببیته وه له مولکی خوا هیچ زیاد ناکات. پاشان خوای گوره له گه ل نه وهی که بی نیازه له هه موو خه لکی، به سؤزو به زهی خوی پاداشتی نه وانه ی که خاوهن باوه پرو ناکار چاک بوون باشترین پاداشتیان ده داته وه. له تاوانیشیان ده بووریت و له کرداره کانی خویان چاکتر پاداشت وهرده گرن. که مترین چاکه قه بول ده کات و پاداشتی له سهر ده داته وه له یه که به دوه تا یه که به حوت سهد، سزای خرابه ش به نه ندازه ی خرابه که ده بیت یان لئی ده بووریت و چاوپوشی لی ده کرسیت، وه ک خوای گوره فهرموویته تی: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَظِلُّهُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ وَإِنْ تَكَ حَسَنَةً يُّضَاعِفْهَا وَيُؤْتِ مِنْ لَدُنْهُ أَجْرًا عَظِيمًا﴾ واته: به راستی خوا قورسای گه ردیله یه که ستم ناکات و نه گه ر چاکه یه که هه بیت هه بیت (خودا) چه ندانه ی ده کاته وه و ده بیه خشیت له لایه ن خویه وه پاداشتیکی گوره. پاشان ده فهرموویته: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَحْسَنَ الَّذِي كَانُوا يَسْمَلُونَ﴾ واته: نه وانه ی خاوهن باوه پین و ناکار چاکن، خرابه کانیان ده سپینه وه، باشتر له وهی کردویانه پاداشتیان ده دینه وه.

^۱ فصلت (۴۶).

^۲ النساء (۴۰).

﴿وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا إِلَىٰ مَرْجِعِكُمْ فَأُنْتَهَكُمُ

بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿۸﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّالِحِينَ ﴿۹﴾﴾

فہرماندان بہ چاکہ کردن لہ گہل دایکو و باوک

خوای گہرہ فہرمان دہکات بہ بہندہ کانی کہ چاکہ لہ گہل دایکو و باوکیان بکن پاش نہوہی کہ فہرمانیان ہی دہکات کہ تہنہا ہر خوا بہرستہن، چونکہ بابو دایکو ہوی بوونی مروافن ہیویستہ زود بہ چاکہ مامہ لہ یان لہ گہل بگریت، یارمہتی باب بدریت لہ بڑیویداو ہیچ نکولہی کی لی نہ کریت و بہ سوزیشہوہ ریز لہ دایکو بگریت۔ بڑیہ خوای گہرہ لہم نایہ تانہ دا فہرموویہتی: ﴿وَقَصَّ رَبُّكَ الْأَقْبَابَ وَأَيُّهَا الْإِنْسَانُ إِنَّا صَخَّرْنَا لِمَا يَكْفُرُونَ أَصْحَابًا أَجْرًا وَأَسْبَغَ الْأَوْزَاقَ وَأَلْبَسَا السَّيْئَاتِ لَلْإِنْسَانِ لَكُفْرًا كَبِيرًا ﴿۲۳﴾﴾

رَبِّي صَغِيرًا ﴿۱﴾ واتہ: وہ بہرہردگارت بہیاری داوہ کہ ہیچ شتیک نہ بہرستہن بیچگہ لہ نہوہ لہ گہل دایکو و باوکتان چاکہ بکن نہ گہر یہ کیکیان (باوکت و دایکو) یان ہر دووکیان لای تو پیریوون قسہی ناخوشیان ہی مہلی تہنانتہ توفیش وہ تینیان مہخوہوہ پئیاندانہ ہل مہشاحی (بہ لکو) وتہی نہروم شیرینیان (لہ گہلدا) بہ کاریتہ، بالی خڑبہ گہم زانیینیان بڑ پابخہ لہ بہر بہ زہی و میہرہ بانیت پئیان بلی نہی بہرہردگارم رہحمیان ہی بکہ ہر چوٹیک نہوان منیان بہرہردہ کرد بہ مندالی۔ لہ گہل نہوہشدا کہ خودا پاسپیری کردوہو فہرمانی داوہ کہ بہ سوزو بہ زہی بنو چاکہ یان لہ گہلدا بکن لہسر نہوہموو چاکہ ہی کہ کردوویانہ لہ گہل مندالی خڑیاندان، خوای گہرہ دہ فہرموویت: ﴿وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا إِلَىٰ مَرْجِعِكُمْ فَأُنْتَهَكُمُ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿۸﴾﴾ واتہ: وہ فہرمانمان داوہ بہ نادمہی کہ چاکہ لہ گہل دایکو و باوکیدا بکات نہ گہر زود جہختیان کرد لہسرت گوتیان دہبیت شوینیان کہوی لہسر ٹاینی نہوان بیت نہ گہر بت بہرستہ بوون بہ قسہیان مہکہ لہ داوایہ یاندان، چونکہ ہموو دینہوہ بڑ لای من لہ پڑی قیامہ تدا، لہسر نہوہی کہ چاکت کردوہ لہ گہل یان و حق پاگر بوویت لہسر ٹاینہ کت پاداشتہ دہدہ مہوہ، لہ پڑی پیاوچاکان داتدہنیم، لہ باوک و دایکت دوورت دہخہ مہوہ، با تو نزیکترین کس بیت بہوان لہ دنیادا، چونکہ ہموو کہسٹیک لہ گہل نہوانہ دا کڑدہ کرینہوہ - حہشر دہ کریت - لہ پڑی قیامہ تدا کہ خڑی ویستوہوہ، واتہ: خڑشہ ویستی ٹاینی۔ بڑیہ خوای گہرہ فہرموویہتی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

لَتَذْلِبْنَهُمْ فِي الْأَصْلِحِينَ ﴿۱﴾ واته: وه نو كه سانه‌ی باوه‌پریان میناوه و كرده‌وه‌ی چاكه‌یان كردوهه بیگومان ده‌یانه‌ینه پیزی پیاو چاكانه‌وه. تیرمزی پریوایه‌تی كردوهه له تفهسیری هم نایه‌ته‌دا له سه‌عه‌وه ده‌لی: چوار نایه‌ت له‌سه‌ر من هاتوه‌ته خواره‌وه پاشان به‌سه‌ره‌اته‌كه‌ی خوی گتیراپه‌وه و گوتی: دایکم گوتی: -أم سعد- به‌سه‌عد: نایا خوا فه‌رمانی بی نه‌كردویی به چاكه‌كردن؟ واته: به چاكه‌كردن له‌گه‌ل داکو باب؟ سا سویند به‌خوا نه‌خواردن و نه‌خواردنه‌وه ناخوڤم ناخوڤمه‌وه تا ده‌مرم یان ده‌بیته دوڤمنی نه‌و ناینه. گوتی: هر کاتیک گه‌ر بیانویستایه‌ی خواردنی بده‌نی ده‌میان ده‌كرده‌وه -واته ده‌میان به‌زور ده‌كرده‌وه- له‌و کاته‌دا هم نایه‌ته هاته خواره‌وه: ﴿وَوَضِعْنَا الْإِنْسَانَ بُولَدِيهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهِدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا﴾^۱ هم فه‌رموده‌یه‌نی‌عمامی نه‌حه‌مه‌و موسلیم و نه‌بو داود و نه‌سانیش پریوایه‌تیاں كردوهه.^۲ تیرمزی ده‌لی: فه‌رموده‌یه‌کی چاك و راسته -حسن صحیح-

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ فَإِذَا أُوذِيَ فِي اللَّهِ جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ كَعَذَابِ اللَّهِ وَلَئِن جَاءَ نَصْرٌ مِّن رَّبِّكَ لَيَقُولُنَّ إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ أَوْلَىٰ آلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِمَا فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ ﴿۱۰﴾ وَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقِينَ ﴿۱۱﴾﴾

سروش‌ت و خوی دوڤووان و یاسای خودا له تاقی كردنه‌وه‌دا

خوای گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ فَإِذَا أُوذِيَ فِي اللَّهِ جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ كَعَذَابِ اللَّهِ﴾ خوای گه‌وره باسی سیفات‌ی کومه‌لێك له‌خه‌لکی ده‌کات که ده‌م نئین: نئمه‌ خاوه‌ن باوه‌پین به‌لام باوه‌له‌ دلپاندا جی‌گیر نه‌بووه و درۆ ده‌که‌ن که نئین خاوه‌ن باوه‌پین، چونکه کاتیک که تووشی به‌لایه‌ک یان گرفتیک هاتن، په‌شیمان ده‌بنه‌وه و گومان ده‌بن به‌هزی نه‌وه‌وه تووشی به‌لایه‌ک بوون که موسلمان بوون. نئینو عه‌باس ده‌لی: تاقی کردنه‌وه‌که‌ی نه‌وه‌یه له‌ ناینه‌که‌ی په‌شیمان ده‌بیته‌وه نه‌گه‌ر له‌به‌ر خوا سزا درا.^۳ زانایانی تری پیشینه‌ش (السلف) هر وایان گوتوهه. هم نایه‌ته وه‌ک نه‌و نایه‌ته وایه که خوای گه‌وره فه‌رموویه‌تی: ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَىٰ حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَهُ فِتْنَةٌ أُنْقَلَبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ﴿۴﴾ واته: له‌ناو

^۱ تحفة الأحوزي (۴۸/۹).

^۲ أحمد (۱۸۱)، مسلم (۱۸۷۷/۴)، أبو داود (۱۷۷/۳)، النسائي في الكبرى (۳۴۸/۶).

^۳ الطبري (۱۳/۲۰).

^۴ الحج (۱۱).

خه لکدا که سی واهه یه خوا ده په رستیت له قهراغدا (له نیواندا) جا نه گهر تووشی خیزو خوشی بوو دلخوش ده بیت پتی (به رده وام ده بیت له خوا په رستی دا) وه نه گهر تووشی تاقیکردنه وه و به لا بوو بهرودوا هه لده گه پتته وه، پاشگه ز ده بیتته وه له نایین زه ره رهنندی دنیاو قیامت بووه ته نها نه وه یه زیان و خه ساره تمندی پوونو ناشکرا. پاشان خوی گه وره فرموویته: ﴿وَلَئِنْ جَاءَ نَصْرٌ مِنْ رَبِّكَ لَيَقُولُنَّ إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ﴾ واته: نه گهر یارمه تیه کی نزدیکی خودا بیت بؤتان نهی موحه مه د (ﷺ) نئین: نیمه ش له گه لتان بووینو برای دینی نیوه یین، وه ک خوی گه وره فرموویته: ﴿الَّذِينَ يَرَبُّونَ بَيْتَكُمْ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ مَفْجٌ مِنْ اللَّهِ فَالْوَأَىٰ لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ واته: ده که م جا نه گهر بؤ نیوه بوو سرکه وتن له لای خواوه ده لئین مه گهر نیمه له گه ل نیوه نه بووین؟ به لام نه گهر بییاوه پان به شیکیان (له سرکه وتن) هه بوو ده لئین نایا نیمه زالمان نه کردن به سر نه واندا؟ و نیوه مان نه پاراست له نیمانداران؟ وه فرموویته: ﴿فَقَسَىٰ اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَنَّكَ الْفَتْحُ أَوْ أَمْرٌ مِنْ عِنْدِهِ فَيُضْحِكُوا عَلَيْكَ مَا اسْرَوْا فِي أَنْفُسِهِمْ تَدْمِينًا﴾ واته: دهی نزدیکه خوا سرکه وتنو زالکردنی ته او بنیریت (بؤ پیغه مبر ﷺ) یان له لایه ن خویه وه کاریکی تر بکات به هوی نه وه وه ایان لی دیت له وهی په نهانیا ن کردبوو له دهرونی خویاندا په شیمان ده بنه وه. وه لیره شدا خوی گه وره باسیان ده کات و ده فرموویته: ﴿وَلَئِنْ جَاءَ نَصْرٌ مِنْ رَبِّكَ لَيَقُولُنَّ إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ﴾ واته: نه گهر یارمه تیه کیش له لایه ن خوداوه بیت، نئین: نیمه له گه ل نیوه بووین، پاشان خوی گه وره فرموویته: ﴿أَوَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِمَا فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ﴾ واته: نایا خودا ناگادارتر نیه له وهی که له دلی نه وانه دایه و شار دوویانه ته وه؟ هه رچه نده خویان واه ده رده خن که هاوپان له گه ل نیوه. خوی گه وره ده فرموویته: ﴿وَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقِينَ﴾ واته: خوی بالاده ست خه لکی تاقی ده کاته وه به خوشی و به ناخوشی بؤ نه وهی خاوه ن باوه پان نه وانه ی که گوپراهی فرمانی خودا بوونو دوووه کانش نه وانه ی که به گوئی هه و او ناره زوی خویان کردووه له یه کتری جیابکاته وه. وه ک له نایه تیکی ترده فرموویته: ﴿وَلَتَجْلِبُوُنَّكُمْ﴾

النساء (۱۴۱).
المائدة (۵۲).

حَتَّىٰ تَمَّارَ الْمُجَاهِدِينَ مِنكُمْ وَالصَّادِقِينَ وَبَلَّوْا أَعْبَارَكُمْ^۱ واته: سویند به خوا تاقیتان ده که ینوه تا دهری
بخین و دیاریت مواجیدان و خوراکرتنتان و تا ه والتان چیه ناشکرای بکین. خوی گوره باسی
پوداوه که ی نوحود (أحد) ده کات و نه وی که پوویدا تییدا له و تاقیکردنه وه و کاره ساته گرانه که
به سهر پیغه مبرو (ﷺ) هاره له کانیدا هات، ده فهرموویت: ﴿مَا كَانَ اللَّهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَىٰ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ
حَتَّىٰ يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ﴾^۲ واته: خوا واز له بیواداران ناهنیتت له سهر نه و باره ی که نیوه ی له سهرن
(که جیانه بوونه وی موسلمان دوپووو کافره).

﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا وَلْنَحْمِلْ خَطَايَكُمْ وَمَا هُمْ بِحَامِلِينَ مِنْ خَطَايَهُمْ مِنْ
شَيْءٍ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ﴾^{۱۲} وَلِيَحْمِلُوا أُنْفُسَهُمْ وَأُنْفُسًا مَعَ أَنْفُسِهِمْ وَلَيْسَتُنَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَمَّا كَانُوا
يَفْتَرُونَ﴾^{۱۳}

نه ترسی خوانه ناسان له هه لگرتنی تاوانی خه لکی تر به و بهرجه ی بگه رینه وه بؤ بی دینی

خوی گوره ده فهرموویت: ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا وَلْنَحْمِلْ خَطَايَكُمْ﴾
خوی گوره باسی خوانه ناسه کانی قورپه یش ده کات که ده بیانگوت به خاوهن باوره په کان نه وانیه
شوین پی پاست که وتبوون، له ناینه که تان په شیمان ببنه وه بیته وه سهر ناینه که ی نیمه و به قسه ی
نیمه بکن. ﴿وَلْنَحْمِلْ خَطَايَكُمْ﴾ ههرچی تاوان و خرابه تان هیه هه موو به گهردی نیمه، وه ک
که سیک به که سیک تر نیییت: نه و کاره بکه ئوبالی تاوانه کات به نه ستوی من، خوی گوره ش به
دریوان ده خاته وه و ده فهرموویت: ﴿وَمَا هُمْ بِحَامِلِينَ مِنْ خَطَايَهُمْ مِنْ شَيْءٍ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ﴾ واته:
نه وانه که گوتویانه تاوانه کانی نه وانه ده خه نه نه ستوی خویمان، بیگومان که س تاوانی که سی تر
هه لئاگریت به راستی نه وانه دروزنن، چونکه خوی گوره ده فهرموویت: ﴿وَأَن تَدْعُ مُثْقَلَةٌ إِلَىٰ جَمِلِهَا لَا
يُحْمَلُ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ﴾^۲ واته: وه نه گهر بارگرانی (گوناهبارک) بانگی که سی تر بکات بؤ
هه لگرتنی (باره گونا که ی) هیچ له و (باره گونا هه) هه لئاگریت ههرچه نده (داوالیکراوه که) خزمیشی
بیته. وه فهرموویته: ﴿وَلَا يَسْتَلْ حِمِيمٌ حِمِيمًا﴾^{۱۰} يَصْرُوتُهُمْ^۱ واته: وه هیچ که سیک ناپرسیته وه له

^۱ محمد (۳۱).

^۲ ال عمران (۱۷۹).

^۳ فاطر (۱۸).

^۴ المعارج (۱۰-۱۱).

هیچ که سیکی خۆشه ویستی خۆی، که نیشانی یه کتری ده درین. پاشان خوی گه وره ده فرموویت:

﴿وَلِيَحْمِلُوا أُنْفُسَهُمْ وَأُنْفُسًا مَعَ أَنْفُسِهِمْ وَيَسْئَلُنَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَمَّا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾ واته: سویند به خوا بییاوه پان باری گرانى (کوفرو تاوانى) خۆیان هه لده گرنو و باری گرانى (خه لکانى) تریش له گه ل باری گرانى خۆیاندا هه لده گرنو و به پاستى له پۆژى قیامه تدا پرسى ریان لى ده کرىت له و درۆو ده له سانه ی له دنیا دا هه لیانده به ست. خوی گه وره باسى ئه و خوانه ناس و گو مپرایانه ده کات که بانگى خه لکیان ده کرد بى بى دینى، که له پۆژى قیامه تدا تاوانى خۆیان و تاوانى ئه و که سانه ش وا له گه ر دنیا ندا که گو مپرایان کردوون به بى ئه وه ی تاوانى ئه وانیش هیچ که م بیته وه. وه ک خوی گه وره فرموویه تی: ﴿لِيَحْمِلُوا أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمِنْ أَوْزَارِ الَّذِينَ يُضِلُّونَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ﴾ واته: بى ئه وه ی باری گوناهى خۆیان به ته واوى هه ل بگرن له پۆژى دوایدا له گه ل هه ندی له باری گوناهى ئه وانى که ئه وان گو مپرایان ده کردن به بى زانیارى بیدارین رۆژ به ده ئه وه ی که هه لیده گرن (و ده یگر نه ئه ستق). له فرمووده ی سه حیحا هاتووه: (هر که سیك بانگه واز بکات بى سه ر پى پاست، به ئه ندازه ی ئه وانى که شوینى ده که ون و پادا شتى ده ست ده که وى، به بى ئه وه ی له پادا شتى ئه وانه هیچ که م بکریته وه، هر که سیك بانگه واز بکات بى گو مپرایى به ئه ندازه ی ئه وانى تاوانه که ده که ن سزا ده دریت، به بى ئه وه ی له سزای ئه وانه هیچ که م بکریته وه).^۱ هر له فرمووده ی سه حیحا هاتووه ده فرموویت: (هیچ که سیك ناکوژیت به ناهه قى مه گین به که م کوپى ئاده م به شى هه یه له خوینه که ی و تاوانه که ی دا، چونکه یه که م که س بوو یاسای کوشتنى دا هینا).^۲ خوی گه وره ده فرموویت: ﴿وَلَسْتُ لَنْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَمَّا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾ واته: پرسى ریان لى ده کرىت له سه ر ئه و بوختان و دریا نه که کردوویانه. ئیبنو نه بى حاته م لیره دا فرمووده یه کى پیوا یه ت کردووه له ئه بو ئوما مه وه (په زای خوی لى بی ت) ده لى: پیغه مبه رى خوا (ﷺ) ئه و په یامه ی که بۆى هاتبوو به ته واوى گه یاندى، پاشان گو تی: خۆتان لاده ن له ناهه قى (الظلم) چونکه خوی گه وره سویند ده خوات له پۆژى قیامه تدا ده فرموویت: ((به گه وره یی و ده سه لاتی خۆم سویند بی ت، چاوپۆشى له ناهه قى و تاوان ناکه م، پاشان جا رچه یه جا ر ده دات و ئیژى: فلانى کوپى فلان له کوپیه؟ دیت و به ئه ندازه ی کۆ چاکه شوینى ده که ویت، خه لکى هه مو سه ییر ده که ن و لپی زرد ده ببنه وه هتا له خزمه ت خودای مه زندا ده وه ستیت، پاشان فرمان ده دریت به

النحل (۲۵).

مسلم (۲۰۶۰/۴).

فتح الباری (۴۱۹/۶).

جاردہ رہے کہ، جاردہ داؤ نیڑت: کی ہقی ہئیہ لہ سہر فلانی کپوی فلان با بیت، ئہ وانیش دین و لہ خزمہت خوی گوردہ کوردہ بنہ و و دہ و ستن، خوی گوردہ دہ فرموویت: بہ کاری ئم بہ ندہی مندہ رابگہ نو حقی لی بستین، ئہ وانیش نیژن: چون بہ کاری رابگہ بن؟ خوی گوردہ دہ فرموویت: لہ چاکہ کانی ہلگرن بق ئہ وانہ، بہ ردہ و ام چاکہ کانی ہلگرن ہتا ہیچ چاکہ نامینی، خا و ن ہقی تر نہ ماوہ، خوی گوردہ دہ فرموویت: کاری ئم عہدہم تہ واو بکن و ہقی لی بستین، ئہ وانیش نیژن: ہیچ چاکہ ہی نہ ماوہ، دہ فرموویت: لہ خرابہ کانی ئہ وانہ ہلگرن و بیخہ نہ سہری ئہو))، پاشان پیغہ مبر (ﷺ) بہم نایہ تہ کوتایی مینا: ﴿وَلِيَحْمِلُوا أُنْفُسَهُمْ وَأُنْفُسًا مَعَهُمْ وَاسْتَأْذِنُوا لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ عَمَّا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾، ئم فرمودہ پیہ نمونہ ی زورہ لہ کتیبہ سہ حیجہ کاندہ لہ م بارہ پیوہ:

(پیوی و ادیت چاکہ کانی لہ پڑی قیامہ تدا و ہک کپوہ کان وایہ، نامہ قی بہوہ کردوہ و مالی ئہوہی بردوہ و قسہی ناشیرینی ئہو گوتوہ، فلان لہ چاکہ کانی دہ بات و فلانیش لہ چاکہ کانی دہ بات، خو ئہ گہر چاکہ ہی نہ ماو تہ واو بوو لہ خرابہ کانی ئہ وانہ ہلگرن کپیت و دہ خریتہ سہری) ۱.

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا حَمِيسًا عَامًا فَآخَذَهُمُ الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ﴾

﴿۱۱﴾ فَأَنْجَيْنَاهُ وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ وَجَعَلْنَاهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ ﴿۱۲﴾

باسی نوح پیغہ مبر و (سہلامی خوی لی بیت) گہ لہ کھی

ئم نایہ تہ لیژدہ دلدانہ و پیہ لہ خوی گوردہ و بق بہ ندہ و پیغہ مبر ی خوی مو حہد (ﷺ) کہ باسی نوح پیغہ مبر ی (سہلامی خوی لی بیت) بق دہ کات کہ ئہو ماوہ زورہ لہ ناو ہوزہ کہ پیدا مایہ و بہ شہو بہ پڑ بانگی دہ کردن بق لای خواو پئی راست بہ پنهانی و بہ ناشکرا کہ چی ہر دور دہ کہ و تنہ و ہوہ پایان دہ کرد لہ ہق پشتیان تی دہ کرد و باوہ بریان پی نہ دہ کرد، خہ لکیکی زور کہم نہ بیت بہوایان پی دہ کرد، بزویہ خوی گوردہ دہ فرموویت: ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا حَمِيسًا عَامًا فَآخَذَهُمُ الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ﴾ واتہ: پاش ئہو ہموو ماوہ زورہ ئہو بانگہ وازی نوحہ (سہلامی خوی لی بیت) ہیچ کاریکی تی نہ کردن و ناموزگار پیہ کانی نوحیان و ہر نہ گرت، توش ئہی مو حہد (ﷺ) دلگران مہ بہ و خہم مخ بق ہوزہ کہت کہ بروات پی ناکہن، چونکہ خودا مہیلی لہ ہر کہ سیک بیت شارہ زای دہ کات و مہیلیشی لہ ہر کہ سیک بیت گو مرای دہ کات، ہموو شتیک بہ دہستی خویہ و ہموو کاروباریک دیتہ و بق لای ہو. و ہک فرموویہ تی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ

۱ الدر المنثور (۲۷۲/۵).

۲ مسلم (۱۹۹۷/۴).

عَلَيْهِمْ كَلِمَتُ رَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٦﴾ وَلَوْ جَاءَتْهُمْ كُلُّ آيَةٍ ۱ واته: به پاستی نه وانه ی ده رچووه و چه سپاوه بزیان بیاری پروره دگارت پروا ناهینن، (پروا ناهینن) هر چه نده بزبان بیته هموو به لگه و نیشانه یه ک. نیینوعه باس ده لی: نوح (سه لای خوی لی بیته) په وانه کرایه سر هوزده کی ته منی چلی سال بوو، تو سه دو په نجا سال له ناویاندا مایه وه، دوی توفان و لافاوه که شه ست سال مایه وه تا خه لکی ندریوون و بلاویوونه وه. ۲ خوی گه وره ده فرموویت: ﴿فَأَجْمِنْتَهُ وَأَصْحَبَ السَّفِينَةَ﴾ واته: نه وانه ی پروایان به نوح هینا (سه لای خوی لی بیته) پرکارمان کردن. به دریزی له پیشه وه له سوپه تی (هود) دا باسمان کردووه پتویست ناکات لی رده دا جار یکی تر باسی بکه ینه وه. خوی گه وره ده فرموویت: ﴿وَجَعَلْنَاهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ﴾ واته: نه و گه میه مان وه ک نیشانه یه ک هیشته وه یان هر گه میه که خزی مایه وه، وه که تاده ئیژی: نه و گه میه مایه وه هتا سه ره تای ثانی نیسلام له سه ر جودی، یان شیوه ی نه و گه میه ی هیشته وه هتا بیته بیره وه ریه ک بق نه و خه لکه که چون خوی گه وره پرکاری کردن له و لافاوه. ۳ وه ک خوی گه وره فرموویت: ﴿وَأَيُّ آيَةٍ لَّمْ أَنَا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفُلِكِ الْمَشْحُونِ﴾ ۴ وَخَلَقْنَا لَهُمْ مِنْ مِثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ ﴿١٧﴾ وَإِنْ نَشَأْ نُغْرِقْهُمْ فَلَا صَرِيحَ لَهُمْ وَلَا هُمْ يُقَدَّرُونَ ﴿١٨﴾ إِلَّا

رَحْمَةً مِنَّا وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ ﴿١٩﴾ واته: وه به لگه یه کی ناشکای تر بق نه وان نه مه یه که بیگومان نیمه نه وه کانی نه وانمان له که شتی پرکراو (له خویان و که لپه لیان) دا هه لگرتووه، وه به وینه ی که شتی شتانیکی تریشمان بق دروست کردن که سواری بن، وه نه گه ر بمانه ویت نومیمان ده که یان جا هیچ که س نایه ت به هاواریانه وه و پرگاریش ناکرین (له نومیبون)، مه گه ر به زهی نیمه (پرگاریان بکات) و تا کاتی دیاریکراو بیان نرینیت. وه فرموویت: ﴿إِنَّا لَنَّا طَعْنَا الْمَاءَ حَمَلْنَاكَ فِي الْجَارِيَةِ ﴿١١﴾ لِنَجْمَلَهَا لَكَ وَنَذْكُرَكَ وَنَعْبُهَا أَذْنًا وَعِيَةً﴾ ۵ واته: به پاستی نیمه: کاتیک که ناوی توفان) سه رکه وت (باپیره کانی) ئیوه مان هه لگرت له که شتیدا (نه ی بیباوه پانی مه ککه) تا نه م کرده وه یه بکه ینه بیره ینه ره وه بق ئیوه و گو یگریکی تیگه یشتوو. وه لی رده شدا فرموویت: ﴿فَأَجْمِنْتَهُ وَأَصْحَبَ السَّفِينَةَ وَجَعَلْنَاهَا آيَةً

۱ یونس (۹۶-۹۷).
 ۲ الدر المنثور (۲۷۳/۵).
 ۳ الطبري (۱۸/۲۰).
 ۴ عیس (۴۱-۴۴).
 ۵ الحاقه (۱۱-۱۲).

لَعَلَّكُمْ ﴿۱۱﴾ نه‌مش له بابی ته درجه (التدریج) له شه خصوه به بؤ جنس (من الشخص الی الجنس) وهك
 نه‌م نایه‌ته که ده‌فهرموویت: ﴿وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصْبِیحٍ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّیْطَانِ ﴿۱۰﴾ واته: سویند
 بیت بینگومان ناسمانی دنیامان پاراندوته‌وه به چرای زقد (ی نه‌ستیره) و گتیروامانن له په‌جمی
 شه‌یتانه‌کان. واته: له شیوه و بابه‌تی نه‌وه په‌جمی شه‌یتانیسی پی ده‌که‌ین و پراوی ده‌ننن، به
 نه‌ستیره پاراوه‌کان پراویان ناننن، خوی گه‌وره فه‌رموویه‌تی: ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ

طِیْنٍ ﴿۱۱﴾ ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نَظْفَةً فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ ﴿۱۲﴾ واته: سویند به خوا به‌راستی مروفمان دروست کرد له
 خولاسه و پالفته‌یه‌ک له قوی، له پاشان نه‌ومان کرده نوتفه‌یه‌ک له نارامگایه‌کی قایم (مندالدانی دایک) دا.
 ﴿وَإِذْ هَبَسَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَعْبُدُوا اللَّهَ وَأَتَّقُوهُ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿۱۳﴾ إِنَّمَا تَعْبُدُونَ
 مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا وَتَخْلُقُونَ إِفْكَاءً إِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَابْتَغُوا عِنْدَ
 اللَّهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿۱۴﴾ وَإِنْ تُكَذِّبُوا فَقَدْ كَذَّبَ أُمَمٌ مِنْ قَبْلِكُمْ وَمَا عَلَى
 الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلْغُ الْمُبِينُ ﴿۱۵﴾

نبراهیم (سه‌لامی خوی لی بیت) ناموزگاری گه‌له‌که‌ی ده‌کات

خوی گه‌وره باسی بنده و پیغه‌مبه‌رو خه‌لیلی خوی و پیشه‌وای په‌کتابه‌رستان نبراهیم ده‌کات
 (سه‌لامی خوی لی بیت) که بانگی هوزه‌که‌ی کرد که تنها خوباناسن و هر نه‌و بپه‌رستن شه‌ریکی بؤ
 دانه‌ننن و به پاکو دلسوزیه‌وه له خوا بترسن و داوای پوزیش هر له‌و بکن له که‌سی تری داوا مه‌کن،
 چونکه هر خودا شایانی سوپاس کرده له‌سه‌ر نه‌و به‌هرانه‌ی که داویه‌تی به بنده‌کانی، که‌سی تر
 ناتوانی پیدا. ﴿إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَعْبُدُوا اللَّهَ وَأَتَّقُوهُ﴾ واته: گوتی به هوزه‌که‌ی: خوا بپه‌رستن و لیتی بترسن و
 خوتانی لی بپارنن، ﴿ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ واته: نه‌گه‌ر واتان کرد نووشی
 خیروبیر ده‌بن له دنیاو له قیامه‌تدا، وه شه‌رو خرابه‌تان له کول ده‌بیته‌وه له دنیاو له قیامه‌تدا، ﴿إِنَّمَا
 تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا وَتَخْلُقُونَ إِفْكَاءً إِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا
 فَابْتَغُوا عِنْدَ اللَّهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ واته: به‌راستی نپوه له جیاتی خوا
 بتانیک ده‌په‌رستن و درویه‌کی گه‌وره هه‌لده‌به‌ستن به‌راستی نه‌وانه‌ی که نپوه ده‌یان په‌رستن بیجگه له

۱ الملك (۵).

۲ المؤمنون (۱۲-۱۳).

خو ناتوانن پڙو پڙي ٿيوه بدن كه واته داواي پڙي له خوا بڪن ٿو ٻه رستن و هر سوپاسي ٿو ويش بڪن تنها بق لاي ٿو ده گه پڙينه وه (له پڙي قيامه تدا)، خواي گه وره له م ٿايه تدا باسي ٿو بتانه ده كات كه ده پهرستن تواناي هيچ قازنجو زهره ريكيان نيه به خه لڪي بگه نين به لكو درويه كه خزيان مه ليان به ستوه، چه ند ناويڪن كه ناوي خودايان لي ناوه، كه ٿو انيش هه روه كه ٿو ان دروست كراون، عه وفي هه ر به م شيوه به له ٿيبنو عه باسه وه پيوايه تي كروهه. ^۱ موجهيدو سويش هه وايان گوتوه، والبيش (الواليي) له ٿيبنو عه باسه وه پيوايه تي كروهه - وتصنعون انكا - واته: ده يانتاشن و ده يانكه نه بته ل. ^۲ كه ناتوانن بڙيويان بق داين بڪن. خواي گه وره ده فهرموويٽ:

﴿مَبْدُودٌ مِّنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُ لَكُمْ رِزْقًا﴾ نهمه ي كه خواي گه وره ده فهرموويٽ: ﴿فَابْتَغُوا عِنْدَ

اللَّهِ الرِّزْقَ﴾ به هيترترو ديارتره له حه سر (الحصر) وه كه ده فهرموويٽ: ﴿إِنَّكَ تَمِيدُ وَرِثَاكَ نَسْتَعِثُ﴾ ^۳

واته: (خوايه) تنها تو ده پهرستن و تنها له تو داواي يارمه تي ده كه ين. وه ده فهرموويٽ: ﴿رَبِّ آيِنِ

لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ﴾ ^۴ واته: په روه ردگارم بوم دروست بكه لاي خوت ماليك له به هه شتدا. بويه

خواي گه وره ده فهرموويٽ: ﴿فَابْتَغُوا﴾ واته: داوا بڪن ﴿عِنْدَ اللَّهِ الرِّزْقَ﴾ واته: له پڙي خودا بخون و

هر ٿو ٻه رستن و سوپاسيشي بڪن له سر ٿو به هرانه ي كه پيي به خشيون، ﴿إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾

واته: له پڙي قيامه تدا هه موو ده گه پڙينه وه بق لاي خودا و هه موو كه سيك پاداشتي كروهه و هه كاني

وه رده گريٽ. پاشان ده فهرموويٽ: ﴿وَإِنْ تُكَذِّبُوا فَقَدْ كَذَّبَ أُمُّرٌ مِّنْ قَبْلِكُمْ﴾ واته: نه گه ٿيوه

باوه نه هيئن، ٿوه نومه تاني پيش ٿيوهش باوه پريان به پيغه مبهه ره كانيان نه هيئا، هه وائي دانئ كه

چيان به سه رهاٽ له جهه رزه و سزاي سه خٽ له سر ٿو دڙايه تيه ي به ران بهر پيغه مبهه ران كرديان،

﴿قَلِيلٌ وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ﴾ واته: ٿوه ي له سر پيغه مبهه راته (سه لامي خوايان لي

بيٽ) گه يان دني ٿو په يامه به كه خودا فرماني پي كرديون بوقتان، خودا مه يلي خويه تي كي گومرا

ده كات و كيش شاره زا ده كات، كه واته خوتان ماندو بڪن و هه ول بدن بق ٿوه ي له به خته وه ران بن،

ته تاده ده لي: ﴿وَإِنْ تُكَذِّبُوا فَقَدْ كَذَّبَ أُمُّرٌ مِّنْ قَبْلِكُمْ﴾ واته: خواي گه وره سه ره خوشي له

^۱ الطبري (۱۸/۲۰).
^۲ الطبري (۱۹/۲۰).
^۳ الفاتحة (۵).
^۴ التحريم (۱۱).

پیغمبر (ﷺ) دهکات ئم قسهی قهتاده وا دهگه یه نیت که قسهی یه که مجار بپاوه و ئم پسته یه وه ک
 جومگه یه کی موغته رزه (معترضه) هاتووته نیوان، قهتاده دهگاته ئه وهی که دهفه رموویت: ﴿فَمَا
 كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ﴾ ئینبو جه ریریش به هه مان دهق گوتوو یه تی، به لام له شیوانی نایه ته که وه وا
 درده که ویت ئم قسانه هه موو قسهی ئیبراهیمی خه لیله (سهلامی خوی لی بیت) دهیکاته به لگه
 له سر هۆزه که ی بۆ سه لماندنی پۆژی قیامهت پئیان، پاش ئم قسانه هه مووی: ﴿فَمَا كَانَ
 جَوَابَ قَوْمِهِ﴾ واته: ته نها وهلامی هۆزه که ی هه ر ئه وه بوو که بیکوئن یان بیسوئینن - والله اعلم -

﴿أَوَلَمْ يَرَوْا كَيْفَ يُدْخِلُ اللَّهُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾ ﴿١٠﴾ قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ
 فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١١﴾ يُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ
 وَيَرْحَمُ مَن يَشَاءُ وَإِلَيْهِ تُقْلَبُونَ ﴿١٢﴾ وَمَا أُنشِرُ بِمُعْجِزَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَمَا لَكُم مِّن دُونِ
 اللَّهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿١٣﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَلِقَائِهِ أُولَٰئِكَ يَاسُوا مِن رَّحْمَتِي وَأُولَٰئِكَ
 لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٤﴾

به لگه کانی ژیا نه وه پاش مردن

خوی گه وه دهفه رموویت: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا كَيْفَ يُدْخِلُ اللَّهُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ
 يَسِيرٌ﴾ واته: نایا نه وانه سه رنجیان نه داوه که چۆن خودا دروستکراوان به دی دهه نیت له پاش نه مان
 دهه یه نیت ته وه بیکومان ئه و زیندو کردنه وه بۆ خوا ناسانه. خوی گه وه باسی ئیبراهیم خه لیل دهکات
 (سهلامی خوی لی بیت) که پئی راست نیشانی هۆزه که ی ده دات و پئیان ده سه لمینیت که پۆژی
 قیامهت هه یه و دیت که ئه وان وا ده زانن نه و نایهت، به چاوی خویان ده بینن که ئه و خه لکه نه بووه و
 خودا وه دی هیتان و چاوه گویی پیداون و پئی ده بینن و ده بیستن، ئه و خودایه ی که له نه بوون
 دروستی کردوون ده توانی جاریکی تریش بیانیه نیت ته وه، ئه وه به لای خوداوه نذر سووک و ناسانه،
 پاشان دهفه رموویت: ﴿قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ إِنَّ
 اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ پاشان پئیان نیشان ده دات که سه بری ئم بوونه وه ره بکه ن و ئه و هه موو
 به لگه یه ببینن له دروستکردنی ناسمانه کان و ئه و هه موو ئه ستیره پووناک و وه ستاوه گه پۆک و زه مین و
 ئه وهی که تیا یاندا یه له دهشت و کیوو دۆل و چۆل و بیابان و داردره خت و پوو بار و ده ریا و به ره می نذر
 ئه مانه هه موو به لگن له سه ر ئه وهی که دروستکراون و له خویانه وه نه هاتوون، نیشانه شن له سه ر بوونی

وهدیه‌نریکی خاوهن دسه‌لاتو به توانا که مه‌یلی له هر شتیکی بییت فهرمووی بیه ده‌بییت، بۆیه فهرموویه‌تی: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا كَيْفَ يُبْدِئُ اللَّهُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾ و هك ئەم نایه‌ته‌ش وایه که ده‌فهرموویت: ﴿وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ﴾^۱ واته: ئەو (خوا) زاتیکه به‌ده‌بییتانی دست پیکردوه له پاشان (دوای مردنی) دووباره دروستی ده‌کاته‌وه ئەم (دروست کردنه‌وی دووهم) لای خوا ئاسانتره. وه پاشان ده‌فهرموویت: ﴿يُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَيَرْحَمُ مَنْ يَشَاءُ﴾ واته: خوا سزای هر که‌سیک د‌هدات بیه‌وی وه په‌حمیش ده‌کات به هر که‌سیک که بیه‌ویت. خودا خۆی کاریه‌ده‌سته و هرچی مه‌یلی لێ بییت ده‌یکات هیچ که‌سیک ناتوانی دست وه کاریه‌وه بدات بیژی‌ت ئەوه بۆ. به‌لام ئەو خه‌لگه هموو پرسینه‌وه‌ی لێ ده‌کریت، کارو فەرمان هی خۆیه‌تی و هرچی بکات پره له دادپه‌روه‌ری چونکه خوا خاوهن دسه‌لاتتیکی وایه که به ئەندازه‌ی گه‌ردیله‌یه‌ک (مقال نرە) ناهه‌قی له به‌نده‌کانی ناکات. وه‌ک له فهرمووده‌یه‌کدا هاتوو‌ه که هه‌ندی زانا‌یانی فهرمووده‌ پهبوایه‌تیان کردوو‌ه: (خوای گه‌وره ئە‌گه‌ر بیه‌ویت سزای خه‌لکی ئاسمانه‌کان و زه‌مینی خۆی بدات، سزای د‌هدات و ناهه‌قیشی پێ نه‌کردوون).^۲ بۆیه ده‌فهرموویت: ﴿وَإِلَيْهِ تُقْلَبُونَ﴾ واته: پۆژی قیامه‌ت ده‌گه‌رینه‌وه بۆ لای خودا. پاشان ده‌فهرموویت: ﴿وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ﴾ واته: هیچ که‌سیک له‌ناو ئاسمانه‌کان و زه‌میندا ناتوانیت له ده‌ستی خودا ده‌رچیت، به‌لکو زاله به‌سه‌ر به‌نده‌کانیدا، هه‌موو که‌س و هه‌موو شتیکی هر له خودا ده‌ترسیت و موحتاجی ئە‌وه و خودا له هه‌موو که‌س و هه‌موو شتیکی بێ نیازه، ﴿وَمَا لَكُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ﴾ واته: جگه له خوا که‌س نیه هانای پێ بیه‌ن و یارمه‌تی ده‌رتان بییت، ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَسْأَلُونَ اللَّهَ وَلِقَاءَهُ﴾ واته: ئەوانه‌ی که به نیشانه‌کانی خودا و دیداری باوه‌ریان نیه، ﴿أَوَلَيْكَ يَسْأَلُونَ مِنْ رَحْمَتِي﴾ واته: بێ ئومیدن له به‌زه‌یی خوا و بێ به‌شن، ﴿وَأُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ واته: جه‌ربه‌زه‌ی به‌ زانیان هه‌یه له دنیا و له پۆژی دواییدا.

﴿فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا اقْتُلُوهُ أَوْ حَرِّقُوهُ فَأَنْجَاهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾ (۱۱) وَقَالَ إِنَّمَا اتَّخَذْتُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا مَّوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

^۱ الروم (۲۷).

^۲ ابوداود (۷۵/۵)، ابن ماجه (۳۰/۱)، فهرمووده‌یه‌کی باشه (جید).

يَكْفُرُ بِعِضِّكُمْ بَعْضُكُم وَيَلْعَنُ بَعْضُكُم بَعْضًا وَمَأْوٰنِكُمْ اٰتَارُ وَمَا لَكُمْ مِّنْ

تَنْصِيرِكُمْ ﴿٢٥﴾

وه لآمی هؤزی ئیبراهیم بو ئیبراهیم و فه رمانی خودا بو ناگر

خوای گه وره ده فه رموویت: ﴿فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْلِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَقْتُلُوهُ أَوْ حَرِّقُوهُ﴾ خوای گه وره
باسی هؤزه که می ئیبراهیم ده کات که چه نده خوانه ناس و لاسارو سه ریزین و ده یان ویست به ری هق به
شتی پرپووچ بگرن. ته نها وه لامیان هر نه وه بوو که ئیبراهیم بکوژن یان بیسوئینن، دوی نه وه همو
ناموزگار یه ی ئیبراهیم که داوی لی کردن پیی پاست بگرن و لئی و لئی لانه دن، چونکه ئیبراهیم به لگه ی
نذری بو ده هینانه وه و پیی ده سه لماندن، که چی نه وان به خویمان و مال و سامانیندا ده نازی ده یان
گرت، وه ک خوای گه وره فه رموویت: ﴿قَالُوا ائْتُوا لَهُ بُيُوتًا فَأَلْفَوْهُ فِي الْجَحِيمِ ﴿٧﴾ فَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا
فَعَمَلَتْهُمْ اَلْأَسْفَلِينَ﴾^۱ واته: وتیان بینایه کی به رزی بو دروست بگن (پری بگن له ناگر و فری
بده نه ناو ناگره که وه، ویستیان (بیکوژن) به پیلان به لام ئیمه نه وانمان زرخست. بو نه وه مه به سه
خه لکیکی نذریان هینا و داریکی نیجگار نذریان پی کوکرنه وه که ماوه یه کی نذری پی خیاند، له
ده وری کوپونه وه و پاشان ناگریان تی به ردا کلپی ناگره که به ره و ناسمان به رزیووه وه، هر گیز
ناگری و ا گه وره نه کرابووه وه، پاشان په لاماری ئیبراهیم یان داو ده ست و پییان به ست و خستیانه ناو
مه نه نیق و فریپان دایه ناو ناگره که. خوای بالاده ستیش ناگره که می ساردو سه لامه ت کرده وه، به ساغ و
سه لامه تی ئیبراهیم له ناو ناگره که هاته ده ره وه دوی چه ند پوژیک، خوای گه وره ئیبراهیم نه وانه ی وه ک
ئیبراهیمی کرده پیشه وای خه لکی، چونکه گیانی خوئی به خشی به خودا و لاشه ی خوئی خسته ناو ناگر و
کوپه که می خوئی کرده قوریانی و ماله که می کرده شوینی حه سانه وه ی میوان له بهر په زامه ندی خوای
گه وره. بویه همو ناینه کان پیزی لی ده نین و خویشان ده ویت، خوای گه وره ده فه رموویت: ﴿فَأَجَابَهُ
اَللَّهُ مِنْ اَلنَّارِ﴾ واته: خوا له سوتانی ناگر نه جاتی داو ناگره که می ساردو سه لامه ت کرد بوئی، ﴿إِنَّ فِي
ذٰلِكَ لَاٰیٰتٍ لِّقَوْمٍ یُّؤْمِنُوْنَ﴾ واته: ئمه بو نه وانه ی خاوه ن باوه دن به لگه ی نذری تیدایه.

ئیبراهیم (سه لامی خوای لی بییت) بی ده سه لاتی بته کانی بو هؤزه که می روون کرده وه

خوای گه وره ده فه رموویت: ﴿وَقَالَ إِنَّمَا اتَّخَذْتُمْ مِّنْ دُونِ اَللّٰهِ اَوْثَانًا مَّوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِي الْحَيٰوةِ اَلدُّنْيَا﴾
ئیبراهیم (سه لامی خوای لی بییت) لومه و سه رزه نشتی هؤزه که می ده کات له سه ر نه و بته رستی و کاره

خوابه یان که عبادت بقی بته کانیان ده کن پئیان ئیژی: ئیوه بڑیه هموو کزن له سهر ئه و بت بهرستیه له بهر خو شه ویستی و خاتری یه کتری له ژیا نی دنیادا و بقی پاراستنی ئه و تیکه لای و بریا تیه که نیوانتانا ده به ﴿ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ پاشان له پڑی قیامه تدا ئه و خو شه ویستی و بریا تیه ده گو پیت و ده بیته بقو کینه له یه کتری ﴿يَكْفُرُ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ﴾ واته: حاشا له یه کتری ده که ن و ﴿بِعْضٍ وَيَلْمُنُ بِبَعْضِكُمْ بَعْضًا﴾ واته: ئه وانه ی شوینکه وتون نه فرین له وانه ده که ن که شوینیان که وت و ئه وانیش هر نه فرین له شوینکه و تروانی خو یان ده که ن. وه ک خو ای گوره ده فهرموویت: ﴿كُلَّمَا دَخَلَتْ أُمَّةٌ لَمَنَتْ أُخْتَهَا﴾ واته: هر جاریک ده سته یه که ده چنه ناویه وه نه فرین له هاویریانی ده کات. وه ده فهرموویت: ﴿الْأَخِلَاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتُوبِينَ﴾ واته: دؤست و خو شه ویسته کان له و پڑده دا دؤزمنی یه کترن جگه له پاریزگارن. وه لیره شدا ده فهرموویت: ﴿ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ وَيَلْمُنُ بِبَعْضِكُمْ بَعْضًا وَمَأْوَاكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُم مِّنْ نَّاصِرِينَ﴾ واته: پاشه پڑو ئاکامتان دوی وه ستان له پڑی مه حشه ردا (قیامه تدا) هر ناو ئاگره و هیچ که سیک نیه بیت به هاوارتانه وه یارمه تیان بدات هیچ که سیش ناتوانیت پزگارتان بکات له جرز به ی خودای گوره. ئه مه ژیا ن و گوزهرانی خوانه ناسانه له قیامه تدا، به لام خاوه ن باوه ران به پیچه وانه ی خوانه ناسانه وه به.

﴿فَمَنْ لَّهُ لُوطٌ وَقَالَ إِنِّي مُهَاجِرٌ إِلَىٰ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦٦﴾ وَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ وَآتَيْنَاهُ أَجْرَهُ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٦٧﴾﴾
باوهرهینانی لووت و کوچکردنی له گهل ئیبراهیم (سه لامی خویان لی بیتا)

خو ای گوره ده فهرموویت: ﴿فَمَنْ لَّهُ لُوطٌ وَقَالَ إِنِّي مُهَاجِرٌ إِلَىٰ رَبِّي﴾ خو ای گوره باسی ئیبراهیم ده کات که لوت بروی پی هینا (سه لامی خویان لی بیت) گوتراوه که لوت برزای ئیبراهیم بووه، واته: لوتی کوپی هارانی کوپی نازه، غهیری لوت و ساره ی خیزانی ئیبراهیم نه بیت له هۆزه که ی هیچ که س بروی پی نه هینا، به لام گوتراوه: که واته چون ته و افوق (التوافق) ده خریته نیوان ئه م ئایه ت و ئه و فهرمووده سه حیه ی که ده فهرموویت: کاتیک ئیبراهیم پڑیشت به لای ئه و پاشا سته مکاره دا، پرسیا ری لی کرد که ساره چیه؟ ئیبراهیم گوتی: خوشکمه، پاشان ئیبراهیم هات بقی لای ساره و پیتی گوت: من

^۱ الاعراف (۳۸).

^۲ الزخرف (۶۷).

گوتومه بو پاشایه که تو خوشکی منی به درؤم نه‌خه‌یتوه، چونکه له‌سەر زه‌میندا غه‌یری منو تو هیچ خاوه‌ن باوه‌پ نیه، تو خوشکی ناینی منی، مه‌به‌ست له‌م قسه‌یه - والله أعلم - له‌سەر زه‌میندا جگه له‌منو تو که ژنو می‌زدی یه‌کترین تو خاوه‌ن باوه‌پ بیت. لوتیش که بیوای پی‌هیناوه‌له هۆزه‌که‌ی خۆیه‌تی و کۆچی کردوه له‌گه‌لی بی‌ولاتی شام، پاشان په‌وانه کراوه بی‌نه‌هلی سه‌دوم (سدوم) نه‌و ناوچه‌یه‌و له‌وی ماوه‌ته‌وه.^۱ وه‌ک له‌پیشه‌وه باسی لوت کراوه له‌مه‌ودوایش باسی ده‌که‌ین.

﴿وَقَالَ إِنِّي مُهَاجِرٌ إِلَىٰ رَبِّي﴾ واته: وه (ئیبیراهیم) وتی: بی‌گومان من کۆچ ده‌که‌م بی‌لای په‌روه‌ردگارم (له‌بابله‌وه بی‌شام). ده‌گونجیت زه‌میری ﴿وَقَالَ إِنِّي مُهَاجِرٌ إِلَىٰ رَبِّي﴾ بگه‌پیته‌وه بی‌لوت (سه‌لامی خوای لی‌بیت) چونکه له‌نزیکتین باس‌کراوه‌کانه، له‌وانه‌شه نه‌و زه‌میره بگه‌پیته‌وه بی‌ئیبیراهیم، ئیبینو ئیسحاق و زه‌حاک ده‌لین: مه‌به‌ست به‌م نایه‌ته: ﴿فَأَمَّا لَدُ لُوطٍ﴾ واته: له‌هۆزه‌که‌ی پاشان باسی ئیبیراهیم ده‌کات که کۆچ کردنی هه‌لبژارد له‌ناو هۆزه‌که‌یداو سه‌رکه‌وتنی به‌ده‌ست هینا له‌و کۆچ‌کردنه‌دا، بۆیه خوای گه‌وره‌فه‌رموویه‌تی: ﴿إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ واته: ده‌سه‌لات و سه‌رکه‌وتن هه‌ر بی‌خواو پی‌غه‌مبه‌ره‌که‌ی و خاوه‌ن باوه‌پانه. نه‌و خودایه‌ی که له‌کردارو گوفتارد و فه‌رمانی شه‌ری و قه‌ده‌ریدا کارزانه. قه‌تاده ده‌لی: هه‌موویان کۆچیان کرد له‌کوسیه‌وه (کوئی) له‌ناوچه‌ی کوفه‌وه (الکوفة) بی‌ولاتی شام.

خوای گه‌وره‌ئیسحاق و یه‌عقوبی دا به‌ئیبیراهیم و له‌ناوه‌کانه‌شیدا پی‌غه‌مبه‌ری هه‌لبژارد

خوای گه‌وره‌ده‌فه‌رموویت: ﴿وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ﴾ ئەم نایه‌ته وه‌ک ئەم نایه‌ته وایه که ده‌فه‌رموویت: ﴿فَلَمَّا أَعْتَرَهُمْ وَمَا يَعْزُبُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَكُلًّا جَعَلْنَا نَبِيًّا﴾ واته: کاتیک که هۆزه‌که‌ی به‌جیه‌بشت و پۆبشت خودا چاوی پۆشن کرده‌وه به‌کۆپکی بی‌اوچاکی پی‌غه‌مبه‌ر، نه‌ویش خودا مندالکی پی‌به‌خشی که بی‌اوچاکی پی‌غه‌مبه‌ر بوو هه‌ر له‌ژیانی با‌پیریدا، واته: کۆپو کۆپه‌زای بوونه پی‌غه‌مبه‌رو ئیبیراهیم هه‌ر له‌ژیاندا بوو. هه‌ر بۆیه خودای مه‌زن فه‌رموویه‌تی: ﴿وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً﴾ واته: وه به‌خشیمان به‌ئیبیراهیم ئیسحاق و (به‌ئیسحاقیشی) یه‌عقوب به‌زیاد (له‌داواکه‌ی ئیبیراهیم که داوای مندالکی کرد). واته: زیاده به‌شی بیت. وه‌ک خوای گه‌وره

^۱ فتح الباری (۴۴۷/۶).

^۲ مریم (۴۹).

^۳ الانبیاء (۷۲).

فرموده‌ی: ﴿فَبَشِّرْنَاهَا بِإِسْحَاقَ وَإِمْرَأَاتِهَا بِإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ﴾^۱ واته: نیت‌ش مژده‌مان بی‌دا به نسیحاق (مژده‌مان پیدا) به یعقوب (که کوپی نسیحاقه). ﴿وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ﴾^۲ نه‌میش پیژو قه‌دریکی گوره بوو له‌گه‌ل‌ئو پیژوی خوا له نیراهیمی گرتو کردیه خه‌لیلی خوی و پیژوه‌وای خه‌لکی و له نه‌ت‌وه‌که‌شیدا پیژوه‌مبهری هه‌لبژاردو کتیبی بی‌ناردن، هیچ پیژوه‌مبهری نه‌بووه دوی نیراهیم (سه‌لامی خوی لی بیت) مه‌گین ئو پیژوه‌مبهره له نه‌وی نیراهیم بووه. گشت پیژوه‌مبهره‌کانی نه‌وی نیراهیم له بنه‌ماله‌ی یه‌عقوبی کوپی نسیحاقی کوپی نیراهیمه که دویان پیژوه‌مبهری عیسی کوپی مریه‌مه (سه‌لامی خویان لی بیت). وه هه‌ر له بنه‌ماله‌ی نیراهیم خودای گوره مژده‌ی به پیژوه‌مبهریکی عه‌ره‌بی قوره‌یشی هاشمی دا، که دویان پیژوه‌مبهره و دوی ئو پیژوه‌مبهری تر‌نایه‌ت هه‌تا پوژی قیامه‌ت و به پیژوترین مندالی ناده‌مه له دنیا‌داو له قیامه‌ت‌دا، که خوی گوره هه‌لی بژارد له‌ناو کوپوکی ره‌چه‌له‌که عه‌ره‌به‌کاندا له بنه‌ماله‌ی نسیماعیلی کوپی نیراهیم (سه‌لامی خویان لی بیت) جگه له پیژوه‌مبهر (ﷺ) له بنه‌ماله‌ی نسیماعیلدا پیژوه‌مبهر نه‌هات‌وه (سه‌لامی خویان لی بیت) خوی گوره ده‌فرموده‌ی: ﴿وَأَنبِئْهُمْ بِأَجْرِهِمْ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُمْ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ﴾^۳ واته: وه له دنیا پاداشتمان دایه‌وه و به راستی ئو له پوژی دواشدا له پیاوچا‌کانه، خوی گوره خۆش‌به‌ختی دنیا و قیامه‌تی به‌ست به یه‌که‌وه بوی و پیی به‌خشی، له نیادا بژیوی چاکی هه‌بوو، له‌گه‌ل‌ئو شوینی فراوان و ناوی سازگارو ژنی باش و خواناس و وه‌سفی جوان و باسی چاک. هه‌موو که‌سینک خۆشی ده‌ویت و خوی به دوستی ئو ده‌زانیت، وه‌ک نینو عه‌باس و مواهیدو قه‌تاده و که‌سانی تریش کوتوویانه: له‌گه‌ل‌هه‌لسانی به خواناسی له هه‌موو پروه‌یه‌که‌وه.^۲ وه‌ک خوی گوره فرموده‌ی: ﴿وَأَبْرَاهِيمَ الَّذِي وَفَّى﴾^۴ واته: نیراهیم ئه‌رکی خوی به ته‌وای به‌جی هینا و عیباده‌تی په‌روه‌رنده‌ی خوی کرد، بویه خوی گوره فرموده‌ی: ﴿وَأَنبِئْهُمْ بِأَجْرِهِمْ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُمْ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ﴾^۳ وه‌ک له‌م نایه‌تانه‌ی تردا فرموده‌ی: ﴿إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ حَنِيفًا وَلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾^۵ شاکرًا لِأَنعَمِهِ أَجْبَدُهُ وَهَدَنَهُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿۱۳﴾ وَأَنبِئْهُمْ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَإِنَّهُمْ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ

۱ هود (۷۱).

۲ الطبری (۲۸/۲۷/۲۰).

۳ النجم (۲۷).

أَصْلِحِينَ^۱ واته: به راستی نبراهیم نومه تیک بوو فرمانبردار بق خوا لادریوو له هه موو ناینیکی ناهق و هرگیز له هاوبهش دانهان نه بووه، شوکرانه بژیوی (خوا) بووه له بهرامبر نازونیمه ته کانیدا نویش هه لی بژاردو پئگیه راستی نیشاندا (که نیسلامه) وه نئیمه له دنیا دا بههره ی چاکمان پی به خشی و به راستی نه و له پژی دوایشدا له پژی چاکاندا یه.

﴿وَلَوْطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ إِنَّكُمْ لَأْتُونَ الْفَلْحِسَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ﴾^(۳۱) إِنَّكُمْ لَأْتُونَ الرِّجَالَ وَتَقْطَعُونَ السَّبِيلَ وَتَأْتُونَ فِي نَادِيَكُمُ الْمُنْكَرَ فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَأَنْتِنَا عِدَابُ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ مِنَ الصَّادِقِينَ^(۳۲) قَالَ رَبِّ أَنْصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ^(۳۳)

ناموزگاری لوت (سهلامی خوی لی بیت) بو هوزمهکی نه ووی له نیوان و لوت و نه واندایه باسی لیکرا

خوی گه وره دهه رموویت: ﴿وَلَوْطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ إِنَّكُمْ لَأْتُونَ الْفَلْحِسَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ﴾ خوی گه وره باسی پیغه مبهری خزی لوت دهکات (سهلامی خوی لی بیت) ناپه زایی درده بریت له سهر نه و کاره پیسو و خراپو بی ناموسی یه که پی هه لدهسان (سواری نیرینه ده بوون) که هیچ که سیک له پیش نه وانه وه به و کاره ناشیرینه هه لنه ساوه، له گه ل نه ویشدا برویان به خودا نه بوو، پیغه مبهره که شیان به درۆن ده زانی و درایه تیان ده کردو پیمان له خه لکی ده گرت و ده یان کوشت و مالیان به تالا، ده بردن، لوت پیغه مبه (سهلامی خوی لی بیت) پی گوتن: وه خوی گه وره دهه رموویت: ﴿إِنَّكُمْ لَأْتُونَ الرِّجَالَ وَتَقْطَعُونَ السَّبِيلَ وَتَأْتُونَ فِي نَادِيَكُمُ الْمُنْكَرَ﴾ واته: نئوه خه ریکی بی ناموسی و نیریزین و پئگو پیا و کوژن و مالی مهردم به نامه ق تالان ده که نو له دیوه خانه کانتاندا زور کاری ناشیرین ده که نو به دم جرت لی ده ده ن و په لاماری یه کتری ده دن، که سیک نیه له نیوان تاندا ناپه زایی دره بریت به رانبر نه و هه موو بی ناموسی، هه ندی نئین: سواری یه کتری ده بوون به بهر چای خه لکه وه. وه ک مواهید ده لی. هه ندیکی تر نئین: ده ترین و به یه کتری پی ده که نین، وه ک قاسم و عایشه گوتوو یانه (په زای خوی لی بیت). هه ندیکی تر گوتوو یانه وه که به ران و که له شیر یه کتریان ده بردو ده هینا و شه په ده نوکیان بوو. هرچی کاری خراپه

^۱ النحل (۱۲۰-۱۲۲).

^۲ الطبری (۲۹/۲۰)، البغوی (۴/۶۶۶).

^۳ الطبری (۲۰/۳۰).

بوو ده یانکردو له وهش خرابتر بوون ﴿فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَأَنْتُمْ يَعْذَابِ اللَّهِ إِنَّ كُنْتُمْ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾ که چی وه لامي که له که ی تنهنا نه وه بوو که وتیان سزای خوامان بۆ بیته نه که رتو له راستگو یانی. نه م وه لاهه شیان هر له بی دینی و لاساری و گالته کردنه وه بوو، بویه لوت (سه لامي خوی لی بیت) دعوی لی کردن و داوی یارمه تی له خوا کرد که توله یان لی بسینتی. ﴿قَالَ رَبِّ أَنْصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ﴾ واته: لوت گوتی: نه ی په روه رنده م یارمه تیم بده و زالم بکه به سه ر نه و که له خرابه کاره دا.

﴿وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَى قَالُوا إِنَّا مُهْلِكُوا أَهْلَ هَذِهِ الْقَرْيَةِ إِنَّ أَهْلَهَا كَانُوا ظَالِمِينَ﴾ (۳۱) قَالَ إِنَّ فِيهَا لُوطًا قَالُوا نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَنْ فِيهَا لَنُنَجِّيَنَّهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا امْرَأَتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ (۳۲) وَلَمَّا أَنْ جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِوَىٰ يَهُودَ وَصَافَ بِهِمْ وَمَضَىٰ بِوَجْهِهِمْ دَرْعًا وَقَالُوا لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ إِنَّا مُنْجُواكَ وَأَهْلَكَ إِلَّا امْرَأَتَكَ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ (۳۳) إِنَّا مُنْزِلُونَ عَلَىٰ أَهْلِ هَذِهِ الْقَرْيَةِ رِجْزًا مِنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ (۳۴) وَلَقَدْ رَزَقْنَاهَا آيَةً بِنِجَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ (۳۵)

ناردنی فریشته کان بۆ لای ئیبراهیم و پاشانیش بۆ لای لوت (سه لامي خوی لی بیت)

خوی گه وره ده فهرموویت: ﴿وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَى قَالُوا إِنَّا مُهْلِكُوا أَهْلَ هَذِهِ الْقَرْيَةِ إِنَّ أَهْلَهَا كَانُوا ظَالِمِينَ﴾ واته: کاتیک لوت (سه لامي خوی لی بیت) داوی یارمه تی له خوی گه وره کرد بۆ هؤزه که ی که خه ریکی کاری به دغه پی بوون، خودا فریشته ی نارد بۆ یارمه تی، فریشته کان پیش نه وه ی بژون بۆ لای لوت، سه ریان دا له ئیبراهیم (سه لامي خوی لی بیت) له شیوه ی کومه لیک میواندا، ئیبراهیمیش نه وه ی پتویست بوو له پیز لیکرتن بۆ میوان به جپی هینا بۆ یان، کاتیک ئیبراهیم سه بری کردن گوئی به خواردن نادهن. نه ی ده ناسین بویه ترسا لییان فریشته کان به خوشیه وه به دهمیه وه چون و مژده ی مندالیکي چاک و خواناسیان دایه له سارای خیزانی، ساره ش له ویدا بوو، زقد به لایه وه سه بر بوو، وه که له پیشه وه له سوپه تی (هود و حجر) دا باسکرا. پاش نه وه ی که مژده یان دا به ئیبراهیم پشیمان گوت که نه وان هاتوون بۆ له ناودان و قهرکردنی هؤزی لوت. ئیبراهیمیش داوی لی ده کردن، به لکو موله تیان بدهن، شاید خوا مه زن پشیمان نیشان دبات و په شیمان ببه وه، کاتیک که گوتیان ئیمه هاتووین خه لکی نه و شاره قهر بکه یین ئیبراهیمیش گوتی: وه که خوی گه وره ده فهرموویت: ﴿قَالَ إِنَّ فِيهَا لُوطًا قَالُوا نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَنْ فِيهَا لَنُنَجِّيَنَّهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا امْرَأَتَهُ﴾

كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿۱۳۶﴾ واته: نبراهیم گوتی: لوت له وپییه، فریشته کان گوتیان: نیمه چاکتر ده زانین کیلی لیبیه، خویو و مال و مندالی پزگار ده کهین جگه له ژنه که ی که نهو له به جی ماوانه و له ناو ده چیت چونکه ژنه که ی لوت وهک نهوان خوانه ناس بوو هاوکاری ده کردن له سر خوانه ناسی. خوی گه وره ده فهرموویت: ﴿وَلَمَّا أَنْ جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِئَءَ يَوْمٍ وَّضَافَ بِهِمْ وَّضَافَ بِهِمْ دَرَجَاتٍ لَوْلَا لِأَنْتَ لَا تَحْفَ وَلَا تَحْرَنَ إِنَّا

مُنْجُوكَ وَأَهْلَكَ إِلَّا أَمْرَانِكَ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿۱۳۷﴾ واته: کاتیک نیدر او ده کانمان هاتن بو لای لوت پتیا ن تیکچوو زود دلته نگو نارپه حهت بوو و تیان مه ترسه خه م مه خو چونکه نیمه بیگومان ترو خیزانه کهت پزگار ده کهین جگه له ژنه کهت که نهو له تیاچوان ده بیت. واته جگه له ژنه کهت پزگار ده کریز، چونکه ژنه کهت وهک نهوان خوانه ناس بووه و یارمه تی ده ریشیا ن بووه له و تاوان و خرابه کاریه دا که پتی مه لده سان. فریشته کان له لای نبراهیم هلسان و چوونه لای لوت (سه لاسی خوی لی بیت) له وینه ی کومه لیک لای جوان و پیکه و تودا، کاتیک که لوت چای پتیا ن کهوت ﴿سِئَءَ يَوْمٍ وَّضَافَ بِهِمْ دَرَجَاتٍ﴾ واته: لوت نارپه حهت بوو خه م و خه فهت دایگرت له بهر نه وه نهوانه

میوانی نهو بوون، ترسا له وهی نه گهر میوانداریان نه کات هوزه که ی ته ماحیا ن تی بکن، چونکه نهو له و کاته دا نهیده زانی نهوانه فریشته ن و بو قپکردنی نهو خرابه کارانه هاتوون. بویه فریشته کان گوتیان: مه ترسه و خه م مه خو نیمه ترو خیزانه کهت پزگار ده کهین جگه له ژنه کهت له ناو نهو تاوانبارانه دا ده مینیتیه وه. وهک خوی گه وره ده فهرموویت: ﴿إِنَّا مُنْزِلُونَ عَلَیْ أَهْلِ هَذِهِ الْقَرْيَةِ رِجْزًا مِّنَ

السَّمَاءِ يَمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿۱۳۸﴾ بویه خوی گه وره به لایه کی له ناسمانه وه به سر دا داباراندن، به هوی نهو لادان و خرابه کاریه وه، جویره نیل شاره کانی له بین ده رهیتان له سر زه مین و پاشان به رزی کرده وه به ره و ناسمان و به سه ریاندا هلی گتپرایه وه و له دوایشدا خودای مه زن به رده بارانی کردن و شوپینه که شی کردنه ده ریایه کی پیسو و بۆگن و له هه موو که س سزایان سه ختیره له پوژی قیامه تداو هه موو ناهه قی کاریکیش پاشه پوژی هه ر ناوایه. بویه خوی گه وره فهرموویت: ﴿وَلَقَدْ تَرَكْنَا مِنْهَا آيَةً بَيِّنَةً

لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿۱۳۹﴾ واته: سویند به خوا بیگومان له و شاره (ویرانکراوه) دا نیشانه و په ندیکی دیارمان به جی هیشته بو گه ل و کومه لیک که ژیرن. وهک خوی گه وره فهرموویت: ﴿وَلَا تَكْفُرُونَ عَلَيْنَا

مُصِيبِينَ ﴿۱۴۰﴾ وَآيَاتٍ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿۱۴۱﴾ واته: به پاستی نیوه (قورپه ییشه کان) ده پوژن به سه ر

شوینه کان یاندا به بیانیاندا (به پۆژی)، وه به شهردا نایا ئیتر ژیر نابن. واته: ئیوه به یانیان و شهوان به لایاندا دین و ده چن چۆن لئی ورد نابنه وه و باش سهیری ناکن.

﴿وَالِی مَدَیْنِکَ اَخَاهُمْ شُعَیْبًا فَقَالَ یَقَوْمِ اَعْبُدُوا اللّٰهَ وَارْجُوا الْاٰخِرَ وَلَا تَعْتَوْا فِی الْاَرْضِ

مُفْسِدِیْنَ ﴿۳۶﴾ فَكَذَّبُوهُ فَاَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَاَصْبَحُوْا فِی دَارِهِمْ جَنَیْمًا ﴿۳۷﴾﴾

باسی شوعه ییبو (سهلامی خوی لئ بیت) هۆزه که ی

خوی گه وره باسی پیغه مبه رو به نده ی خوی شوعه ییب ده کات (سهلامی خوی لئ بیت) که هۆزه که ی ترساند له خه لکی مه دین، داوی لیکردن که ته نها هر خوا به رستن و شه ریکی بۆ دانه نین و له تۆ له و جه ربه زه و تو په یی خودا بترسن له پۆژی قیامه تدا وه خوی گه وره ده فهرموویت: ﴿وَالِی مَدَیْنِکَ اَخَاهُمْ شُعَیْبًا فَقَالَ یَقَوْمِ اَعْبُدُوا اللّٰهَ وَارْجُوا الْاٰخِرَ﴾ واته: بۆ خه لکی مه یه نیش شوعه ییبی برایانمان نارد وتی ئه ی گه له که م خوا به رستن و به هیوا و ئومیدی پۆژی دوا یی بن. ئیبنو جه ریر ده لئ: هه ندئ گوتوو یانه: ﴿وَارْجُوا الْاٰخِرَ﴾ واته: له پۆژی قیامه ت بترسن. ^۱ ئه م نایه ته وه ک ئه و نایه ته وایه که خوی گه وره ده فهرموویت: ﴿لَمَنْ كَانَ یَرْجُوا اللّٰهَ وَالْاٰخِرَ﴾ واته: بۆ که سیک به هیوا ی (پادا شتی) پۆژی دوا یی یه. ﴿وَلَا تَعْتَوْا فِی الْاَرْضِ مُفْسِدِیْنَ﴾ شوعه ییب پیغه مبه ر (سهلامی خوی لئ بیت) پیتی ده گوتن که به دفه پێ و خراپه کاری له ناو زه ویدا بلاومه که نه وه و ده سترێژی مه که نه سه ر خه لکی چونکه هۆزه که ی خه ریکی ته رازوو یازی و جه رده یی بوون پریان له خه لکی ده گرت و مال و سامانیان به تالانی ده بردن له گه ل ئه و هیشدا بی دین بوون و به وایان به شوعه ییبیش نه ده کرد که خوا بۆی په وانه کرد بوون. خوی گه وره به زه مین له رزه یه کی گه وره و ده نگیکی به رز له ناوی بردن و دلئ ده ره ینان، ئه و سزایه ش له پۆژیکی هه وردا بوو که گیانی هه موویانی له و پۆزه دا کیشا. به پاستی له و پۆزه دا ئه و جه رزه به یه زۆر گه وره بوو. ئه م به سه رهاته به کورتی له سو په تی (الاعراف) و (هود) و (الشعراء) دا له پیتشه وه باسکرا. خوی گه وره ده فهرموویت: ﴿فَكَذَّبُوهُ فَاَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ﴾ واته: به وایان به شوعه ییب نه کرد به زه مین له رزه له ناوی دان

^۱ الطبری (۲۰/۳۴).

^۲ الاحزاب (۲۱).

له ناو ماله كانى خوياندا. ﴿فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جثِيمِينَ﴾ قه تاده دهلى: مردن. ^۱ كه سانى تروش كوتويوانه: خزايون به سهر به كتريدا. ^۲ واته: مردببون به سهر به كدا كه وتببون.

﴿وَعَادًا وَثَمُودًا وَقَدْ تَبَّيَّرَ لَكُمْ مِنْ مَسَكِينِهِمْ وَزَيْتٌ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَلَهُمْ فصدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ﴾ ﴿۳۸﴾ ﴿وَقَرُونًا وَفِرْعَوْنَ وَهَمَانَ﴾ ﴿۳۹﴾ ﴿وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مُوسَى بِالْبَيِّنَاتِ فَأَسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانُوا سَاقِيَةً﴾ ﴿۴۰﴾ ﴿فَلَمَّا أَخَذْنَا بِذُنُوبِهِ فَمِنْهُمْ مَنْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِ حَاصِبًا وَمِنْهُمْ مَنْ أَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ وَمِنْهُمْ مَنْ خَسَفْنَا بِهِ الْأَرْضَ وَمِنْهُمْ مَنْ أَغْرَقْنَا وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُظْلِمَهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ﴾ ﴿۴۱﴾

باسى له ناوچوون و قربوونى چهند كه نيك كه بروايان به پيغه مبهره كانيان نه كرد

خوای گوره ده فهرموويت: ﴿وَعَادًا وَثَمُودًا وَقَدْ تَبَّيَّرَ لَكُمْ مِنْ مَسَكِينِهِمْ وَزَيْتٌ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَلَهُمْ فصدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ﴾ ﴿۳۸﴾ خوای گوره باسى نه و گه لانه ده كات كه بروايان به پيغه مبهره كانيان نه كرد چون قري كردن و تورمه شى نه هيشتن و هر له گه و به جه زره به و به لايه كه له ناوى بردن، عاد كه هوزى پيغه مبهره هود بوون (سهلامى خوای لى بيت) كه له ناوچه يه كه ده زيان نه حقاى پى ده گوترا، كه له جه زره مه و ته وه (حضرموت) نزيك بوو له ولاتى يه مهن. سه موديش كه هوزى پيغه مبهره صالح بوو (سهلامى خوای لى بيت) له ناوچه يه كه بوون پيى ده گوترا حيجر (الحجر) كه له واديل قوراوه (وادي القري) نزيك بوون، عه ره به كان شوينه كانيان چاك ده زانين زور هاتوچويان ده كرد به لايدا، هه روه ها شه يتان كرده وه خرابه كانى بق پاراند بوونه وه به هوزى نه وه وه به رگرى كردن له ريگاي راست له كاتي كدا نه وان تواناي بير كردنه وه بيان هه بووو ژير بوون،

پاشان خوای گوره ده فهرموويت: ﴿وَقَرُونًا وَفِرْعَوْنَ وَهَمَانَ﴾ ﴿۳۹﴾ ﴿وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مُوسَى بِالْبَيِّنَاتِ فَأَسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانُوا سَاقِيَةً﴾ ﴿۴۰﴾ واته: هه روه ها قارون و فيرعون و هامانيشمان له ناو برد سويند به خوا موسا به راستى هات بق ناويان به چهند موعجيزه يه كه وه به لام نه وان خويان به گوره زانى له زه وييدا نه شيانتوانى له ده ستمان ده رچن. قارون كه خاوه نى نه و مال و سامان و گشت كليله قورسو گرانه بوو، فيرعونيش كه پاشان ميسر بوو له زه مانى موسادا و هامانيش كه هه ردووكيان قيببى (القبط) بوون، كه بروايان به خوداو پيغه مبهره كهى نه بوو، خوای گوره

^۱ الطبري (۳۴/۲۰).

^۲ الطبري (۳۴/۲۰).

ده فہرموویت: ﴿فَكَلَّا أَخَذْنَا بِذُنُوبِهِ﴾ واتہ: ہر کہ سہو سزا کہی بہ پیٹی تاوان و خرابہ کہی و ہر گرتوہ
﴿فَمِنْهُمْ مَنْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِ حَاصِبًا﴾ واتہ: ہندی و ہک عاد کہ دہیان گوت: کیٰ لہ نئمہ بہ ہیترتو بہ
تواناترہ؟ باہ کی زڈر توندو بہ ہیتر لپی ہلکرن، ٹوہندہ توندو بہ ہیتر بوو ہرچی بہردو زیخ و چہوی
سہر زمین بوو ہالی دہگرت و دہیکرد بہ سہرو چاویاندا، ٹو خہلگی ہلڈہگرت و دہیکرد بہ
ناسماندا پاشان بہ سہردا دہیدا بہ زہویدا و وردوخاشی دہکردو سہرہ کہی لی دہبووہ و ہ لاشہ کہی
بہ سہر زمیندا دہکوت و پان دہبووہ و ہ. و ہک پیشکی خورمای لہ بن ہلگیشراوی کہوتووی لی
ہاتبوو. ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ أَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ﴾ واتہ: و ہندیکی تریان پیاہہ لٹاشاخانیٹو دہنگیکی گورہ
لہناوی بردن. و ہک سہمود کہ داوای بہ لگیان کرد لہ پیٹہ مہبر صالح (سہلامی خوی لی بیت) ٹویش
ٹو بہ لگہ ٹاشکای نیشان دان کہ بہردیک ڈولہت بوو و شتریکی لی ہاتہ دہرہ و ہ سہر داوای خویان،
کہچی ہر بہوایان نہ ہیٹا و ہر بہردہ وام بوون لہ سہر خوانہ ناسی و خرابہ کاری. ہر ہشہیان دہکرد لہ
سالح و شوینکہ و تووہ کانی و دہیان گوت ٹہگر واز نہ ہیٹن دہریان دہکن و بہردہ بارانیان دہکن.
دہنگیکی (میرہ بہ کی) توندیان بق ہات و ہموو لہ شوینی خویاندا کپ بوونہ و ہ. دہنگیان لی ہرا،
﴿وَمِنْهُمْ مَنْ خَسَفْنَا بِهِ الْأَرْضَ﴾ ہندیکیشیان چون بہ ناخی زہویدا. و ہک قارون کہ لہ خوی
بابی بوو دہستی دایہ لاساری و یاخی بوو سہر پیچی کرد لہ فرمانہ کانی خودا، کہ یف و فیزی دہکرد
بہ سہر خہ لکید، وای دہزانی کہ پڈردارترہ لہ خہلگی و منہتی بہ سہر زمیندا دہکرد، خوا خوی و مال و
سامانی بہ ناخی زہمیندا بردہ خوارہ و ہ. ہتا پڈری قیامت بہ ناو زہمیندا ہر بہرہ و ہ خوار دہچیت.
﴿وَمِنْهُمْ مَنْ أَعْرَفْنَا﴾ و ہ ہندیکیشیانمان لہ ناودا نو قم کردن، و ہک فیرعہ ون و ہامانی و ہزیری
لہ شکرہ کہی ہموو خنکان لہ بہرہ بہ یانٹیکدا و ہیچیان لی دہرنہ چوو، ﴿وَمَا كَانُ اللَّهُ لِيُظْلِمَهُمْ﴾
خوی گورہ کہ خنکاندنہ ناہقی لی نہ کردن. ﴿وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ﴾ واتہ: چونکہ
خویان ناہقیان لہ خویان کرد خودایش بہ ہوی ٹو بی دینی و ستمکاریانہ و ہہرہ بہی دان و
سزا کہیان بہرامہر بوو لہ گہ ل ٹو تاناہای کہ کردیان.

﴿مَثَلُ الَّذِينَ أَخَذُوا مِنَ ذُنُوبِ اللَّهِ أُولِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ اتَّخَذَتْ بِئْتًا وَإِنَّ أَوْهَنَ
الْبُيُوتِ لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١١﴾ إِنَّ اللَّهَ يَسْمَعُ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مِنْ شَرِّ
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٢﴾ وَتِلْكَ الْأَمْثَلُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالِمُونَ ﴿١٣﴾﴾

نمونه‌ی خودایانی بت په‌رستان وک مالی کاکله می‌شان (جالال‌وکه) وایه

خوای گوره ده‌فهرموویت: ﴿مَثَلُ الَّذِينَ أَخَذُوا مِنَ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ
 أَخَذَتْ بَيْتًا وَإِنَّ أَوْهَكَ الْأَبْصُرِ لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ﴾ نه‌مه نمونه‌یه‌که خوای
 گوره ده‌یه‌تینه‌توره بۆ موشریکه‌کان که غه‌یری خودا شتی تریان کردووه به دۆستی خو‌یان و
 ده‌یان‌په‌رستان و به‌ت‌مای یارم‌تی دان و پزق و پزین لی‌یان و له‌کاتی ته‌نگانه‌دا هانا‌یان بۆ ده‌بن، نه‌و
 کاره‌ی نه‌وانه وک ده‌سگرتن به‌مالی جالال‌وکه‌وه وایه که چه‌ند لاوازه بی‌ه‌تزه، چونکه نه‌و شتانه‌ی
 نه‌و موشریکانه ده‌ستی پی‌وه ده‌گرن به‌ت‌مای نه‌ون فریایان بکه‌ون، هی‌چیان به‌ده‌ست نیه به‌لکر
 وک نه‌وه وایه که‌س‌تیک ده‌ست به‌خانوری ته‌نراوی جالال‌وکه‌وه بگرتی که هی‌چ سو‌دیکی لی
 وهرنا‌گرتی، نه‌گه‌ر نه‌وه‌یان بزانیایه جگه له‌خودا که‌سی تریان نه‌ده‌کرده دۆستی خو‌یان و نه‌یان
 ده‌په‌رست. نه‌مه به‌پنجه‌وانه‌ی موسلمان‌ی خاوه‌ن باوه‌په که دلی له‌گه‌ل خودای مه‌زنه‌و کاری چاکیش
 ده‌کات له‌سنووری شه‌رعدا و ده‌ستی گرتووه به‌نی‌سلامه‌وه که هر‌گیز پسانی به‌سه‌ردا نایه‌ت، واته
 له‌ناو نا‌چیت. له‌به‌ر تراناو خو‌گری خو‌ی، خوای گوره ده‌فهرموویت: ﴿إِنَّ اللَّهَ يَدْعُكَ مِنْ
 دُونِهِ مِنْ نَفْسٍ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ پاشان خوای گوره مه‌په‌شه له‌و بت‌په‌رستانه ده‌کات که
 غه‌یری نه‌و ده‌په‌رستان که خودا خو‌ی ده‌زانی خه‌ریکی چین و چی ده‌کن و نا‌گای له‌وه‌یه که نه‌وان
 ده‌یکه‌نه شه‌ریکی خودا و ده‌په‌رستان. به‌و زووانه خوای گوره تو‌له‌یان لی ده‌س‌تیت. له‌دوایدا خوای
 گوره ده‌فهرموویت: ﴿وَتِلْكَ الْأَمْثَلُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالِمُونَ﴾ واته: لی
 تینا‌گات و لی ورد نابیته‌وه نه‌وانه نه‌بیت که زقد زانا و شاره‌زان له‌و باره‌یه‌وه. نی‌بنو نه‌بی حاته‌م
 پریوایه‌تی کردووه له‌عمری کوپی موپه (عمرو بن مروة) نه‌پزیش‌تووم و تی نه‌په‌پریوم به‌لای هی‌چ
 ثاب‌ه‌تیک له‌ثاب‌ه‌ت‌کانی خودای گوره‌دا له‌قورن‌اندای لی تی نه‌گه‌یش‌تیم و مانا‌که‌یم نه‌زان‌بیت مه‌گین زقد
 دل‌گرانی کردووم، له‌به‌ر نه‌وه که بی‌ستومه خوای گوره فه‌رموویه‌تی: ﴿وَتِلْكَ الْأَمْثَلُ نَضْرِبُهَا
 لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالِمُونَ﴾!

﴿خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ بِالْحَقِّ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ﴾ (٤٤) ﴿أَتَلُّ مَا وَحَىٰ إِلَيْكَ مِنَ
 الْكِتَابِ وَأَقْرَبَ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ

مَا تَصْنَعُونَ﴾ (٤٥)

خوای گوره ده فہرموویت: ﴿خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ﴾ خوای گوره باسی دہ سہ لات و توانای مہ زنی خزی دہ کات کہ ناسمانہ کان و زہ مینی دروست کردووہ بہ راستی، بہ بی ہودہ دروستی نہ کردووہ، بہ لکو بی نہ وہی تاقبتان بکاتہ وہ، ﴿أَخْفِيهَا لِيُجْزِيَ كُلَّ نَفْسٍ بِمَا تَسَعَى﴾ واتہ: بی نہ وہی پاداشت بدریتہ وہ ہموو کہ سیک بہ گویرہی نہ کردووہی کہ دہ یکات. وہ دہ فہرموویت: ﴿لِيُجْزِيَ الَّذِينَ اسْتَفُوا بِمَا عَمِلُوا وَيَجْزِيَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا بِالْحَقِّ﴾ واتہ: تا سزای نہ وانہ بدات کہ خراپہ یان کردووہ بہ بی کردووہ کانیان وہ پاداشتی نہ وانہ بداتہ وہ کہ چاکہ یان کردووہ بہ چاکہ تر (لہ وہی کہ کردووہ یانہ). وہ دہ فہرموویت: ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ﴾ واتہ: بہ لگہ یکہ پیون و ناشکرایہ لہ سہر تہ نہایی خودا کہ ہر خودا وہ دہ پیتنہ رو کار بہ دہ دست و خودایہ. غہیری نہ و کہ سہ ہیچی بہ دہ دست نیہ.

فہرماندان بہ بانگہ وازو قورٹان خویندن و نویر کردن

پاشان خوای گوره فہرمان دہ دات بہ پیغہ مہر و ﴿ﷺ﴾ موسلمانان کہ قورٹان بخویندن و خہ لکی بانگ بکن بی سہر ناینی خودا و فہرموویت: ﴿أَتْلُ مَا أُوْحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقْرَأُ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ﴾ بیگومان نویر کردن دوو کاریگہری ہہیہ، بہ کہم: وازہنٹانہ لہ کاری ناشیرین و نارہوا، واتہ: بہر دہوام بوون لہ سہر نویردہ کان وا دہ کات لہ مروڈ کہ واز لہ کاری خراپ و ناشیرین بینیت. دووہم: یادہی خودایہ، کہ لہ ہموو شتیک مہ زنترو چاکترہ، نیمامی نہ حمہد پیوایہ تی کردووہ لہ نہ بو ہورہ بیرہ وہ دہ لی: پیاوٹیک ہات بی لای پیغہ مہر ﴿ﷺ﴾ گوتی: فلانہ کہ سہ و نویردہ کات بہ یانیش ہہ لسا دزی دہ کات، پیغہ مہر ﴿ﷺ﴾ فہرموی: (بیگومان نہ و شہ و نویردہ بہ و زوانہ وازی پی دہ ہینتی لہ وہی کہ تق دہ یلیتی).^۱ واتہ: وازی پی دہ ہینتی لہ دزی کردن. ہورہ ہا نویر کردن بریتہ لہ یادہی خوا و پارانہ وہ لیتی بہ دلٹکی پاک و بہ ندایہ تی بوی، بویہ خوای گورہ فہرموویت: ﴿وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ﴾ واتہ: یادہی خوا مہ زنترہ لہ وہی بہ کہم ﴿وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ﴾ واتہ: ناگاداری ہموو کردار و گفتار کتکانہ، نہ بول عالیہ (ابو العالیہ) لہم نایہ تہ دا: ﴿إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ﴾ دہ لی: نہم نایہ تہ سہ شتی (وہسفی) تیدایہ ہر نویردہ ہندیک لہم شتانہی تیدا نہ بوو بہ نویر دانانریت: دلپاکی و ترسان لہ

۱ طہ (۱۵).

۲ النجم (۳۱).

۳ احمد (۴۴۷/۲)، فہرموودہ یکہ سہ حیحہ.

خود او یادی خوا، چونکه دلپاکی (الاخلاص) فرمائی پیّ دهکات به چاکه کردن و ترسانیش له خودا له کاری خراب و ناشیرین دهیکریتته وه و یادی خوداش، واته: قورئان خویندن: فرمائی پیّ دهکات به چاکه و له خراب لای دهات. کورپی عهومی نه نساری (ابن عون الانصاری) دهئی: کاتیک که تق له نویژ کردندا بویی تق له ناو چاکه دای، شو نویژه تقی به ندرکدوه له کاری ناشیرین و نارهوا، نه ویشی که تق پیوهی خریکی یادی خودایه و له همووشتیگ مه زنتره.

﴿وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ وَقُولُوا آمَنَّا بِالَّذِي أُنزِلَ إِلَيْنَا

وَأَنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَإِلَهُنَا وَإِلَهُكُمْ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿۱۹﴾

وتوویژکردن له گه ل نه هلی کتیب

خوای مه زن ده فرموویت: ﴿وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ﴾ واته: ده مه قالی و موجداه له مه کن له گه ل خاوه ن کتیبه ئاسمانیه کانداه جوائترین شیوه نه بیته، واته: مه رکه سیک ده بیه ویته نه هلی کتیب به ره و ئایین رابکیتشیت و پئیان نیشاندا با زقر به نهرم نیانی و له سرخو قسه یان له گه ل بکات بق نه وهی سرکه و تقو بیته له کاره که یدا، وه خوای مه زن فرموویته: ﴿ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ﴾ واته: (خه لکی) بانگ بکه بق ریگه پی په روه ردگارت به لیزانی و دانایی و ناموزگاری چاک و شیرین. وه فرموویته به موسا و هارون (سهلامی خوابان لی بیته) کاتیک که په وانه ی کردن بق لای فیرعه ون: ﴿فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لِيَا أَعْلَاهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَحْشَى﴾ واته: جا قسه ی له گه ل بکن به نهرم نیانی به لکر بیر بکاته وه یان بترسیت (له سزای خوا). بویه فرموویته: ﴿إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ﴾ واته: بیجگه له وانه یان که سته میان کرد، واته: نه وانه نه بیته که دژیایته هق ده کن و کوپین له ناستی پیی راست و فیز ده کن و لاسارن شه و کاته و تقویژ ده کوریت بق مه ره شه و شه پریان له گه ل ده کوریت بق نه وهی واز بیتن و بترسن و کؤل بدن، خوای گه وره ده فرموویته: ﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنْفَعٌ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ مِنْ بَصُرِهِ وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ﴾ واته: سویند به خوا به راستی نیچه پیغه مبه رانی خوامانان ناردوه به به لگه و موعجیزه ی پوونه وه وه کتیبی (ئاسمانی) و

۱ النحل (۱۲۵).
 ۲ طه (۴۴).
 ۳ الحديد (۲۵).

تزارووی دادمان له‌گه‌لدا ناردن بۆ ئه‌وه‌ی خه‌لکی به دادگه‌ری په‌فتار بکه‌ن (له‌ناو خویاندا) وه ناسنمان دروست کرد که ئه‌وه‌ی هیزی به تینی جه‌نگی هه‌یه تیی‌دایه و سویدیکی زۆری هه‌یه بۆ خه‌لگی وه تا خوا ده‌ری ده‌خات چ که سیک یارمه‌تی (تایینی) خواو پیغه‌مبه‌رانی ده‌دات که په‌نه‌انیسه بیگومان خوا به‌هیزو ده‌سه‌لاته. جابیر ده‌لایت: فه‌رمانمان پی‌کراوه هه‌ر که سیک دزایه‌تی کتیبی خودا بکات به شمشیر لئی بده‌ین، وه ده‌فه‌رموویت: ﴿وَقُولُوا آمَنَّا بِالَّذِي أُنزِلَ إِلَيْنَا وَأَنْزِلَ إِلَيْكُمْ﴾ واته: وه بلین باوه‌رمان هیتا به‌وه‌ی نیردراوه‌ته خواره‌وه بۆ ئیمه و نیردراوه‌ته خواره‌وه بۆ ئیوه. واته: کاتیک قسه‌یه کیان گپ‌راوه‌وه نه‌مانده‌زانی پاسته یان درۆیه، به درۆیان ناخه‌ینه‌وه چونکه له‌وانه‌یه پاست بیت، بپرواشیان پی‌ناکه‌ین، نه‌کا پاست نه‌بیت، به‌لام بپروامان هه‌یه به‌وه‌ی که پیغه‌مبه‌ره‌که‌یان بۆی هیتاون به مه‌رچیک که ده‌ستکاری نه‌کراییت و نه‌گ‌ر‌د‌ر‌اب‌بیت، ﴿وَإِلَهُنَّ وَإِلَهُكُمْ وَحْدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ﴾ واته: وه خوی ئیمه و خوی ئیوه یه‌کیکه وه ئیمه بۆ (ئه‌و خوا) گه‌ردنکه‌چین. بوخاری (په‌حمه‌تی خوی لی بیت) پ‌ی‌و‌ای‌ه‌تی کردوه له ئه‌بو هوره‌یره‌وه (په‌زای خوی لی بیت) ده‌لایت: ئه‌هلی کتیب خویانیان به زمانی عیبری ده‌خوینده‌وه و به عه‌ره‌بی مانایان ده‌کرد بۆ موسلمانه‌کان پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) فه‌رمووی: (پروا مه‌که‌ن به ئه‌هلی کتیب به درۆشیان مه‌خه‌نه‌وه به‌لکو بلین بپروامان هه‌یه به خواو به‌وه‌ی بۆمان په‌وانه‌کراوه به‌وه‌یشی بۆ ئیوه په‌وانه‌کراوه خوی ئیمه و ئیوه یه‌ک خودایه و ئیمه که‌ردنکه‌چین بۆی)، ئه‌م فه‌رمووده‌یه ته‌نها بوخاری پ‌ی‌و‌ای‌ه‌تی کردوه^۱. هه‌روه‌ها بوخاری پ‌ی‌و‌ای‌ه‌تی کردوه له ئیبنو عه‌باسه‌وه ده‌لایت: چون شتیک له ئه‌هلی کتیب ده‌پرسن که ئه‌و کتیبی بۆ ئیوه په‌وانه‌کراوه بۆ پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) تازه‌تره، ده‌یخوینیته‌وه به چاکی و هیچی تیکه‌لاو نه‌بووه، وه بۆتان باسکراوه که ئه‌هلی کتیب ده‌ستکاری کتیبی خودایان کردوه و گ‌ر‌پ‌ی‌و‌ای‌ه‌نه‌وه به ده‌ستی خویان ئه‌و کتیبی‌یان نووسیوه و توویانه: ئه‌وه له لایه‌ن خوداوه هاتوه، بۆ ئه‌وه‌ی ده‌سته‌تاتیکی که‌می بۆ خویان تیا وه‌ده‌ست بینن، ناخۆ ئه‌و زانیاریه‌ی که بۆتان هاتوه داواتان لی‌ ناکات که واز بینن له پرسیارکردن لییان؟ به خودا هه‌رگیز پ‌ی‌و‌ای‌ه‌تیمان نه‌دی له‌وان که پرسیار بکات له ئیوه له باره‌ی ئه‌وه‌ی که بۆ ئیوه هاتوه‌ته خواره‌وه^۲. بوخاری پ‌ی‌و‌ای‌ه‌تی کردوه له حومه‌یدی کوپی عه‌بدو‌ر‌پ‌ه‌حمانه‌وه که بیستوویه‌تی له مو‌عاویه که قسه‌ی بۆ ک‌ز‌مه‌ل‌تیک له قوره‌یشیه‌کان ده‌کرد له شاری مه‌دینه و باسی که‌عی ئه‌حباری کرد وتی: هه‌رچه‌نده ئه‌مه پاستگ‌رت‌رین که‌سه له‌وه‌که‌سه‌نی که قسه ده‌گ‌پ‌ر‌نه‌وه و له

^۱ فتح الباری (۲۰/۸).^۲ البخاری (۷۶۷۳).

بارہی نہلی کتیبوہ لہ گلاؑ ٹوہ شدا ہر ٹیمہ قسہی نادرستی لیؑ دہ بینینؑ؁ منیش دہ لیمؑ واتہ
 دروی لیؑ دہ رنہ کہ ویت بہ لام ٹو بہ ٹنقہ ست دروناکات؁ چونکہ ٹو کہ باسی شتیک بکات لہ پووی
 نووسراویک وہ باسیدہ کات و گومانی باش بہ و نوسراوہ لہ کاتیکدا شتی ہلہبہ ستراو و دروی تیدایہ؁
 لہ بہر ٹوہی لہ ناو ٹو کہ لانہی ٹو واندا کہ سانیک نہ بیون بہ وردی ٹو دہ قانہ لہ بہریکن وہ کہ ٹم
 نوممہ تہ مزنہ۔ لہ گلاؑ ٹوہیشدا کہ چہ رخہ کہش لہ چہ رخی پیغہ مبرہ وہ (ﷺ) نزیک بووہ کہ چی
 مہ گہر خوای خوی بزانی چہ ندہ فہرموودہ ہلہبہ ستراوہ لہ ناو ٹم نوممہ تہ دا بہ دہم
 پیغہ مبرہ وہ (ﷺ)؁ یہ کیکیش لہ بہ خششہ کانی خوا ٹوہ یہ خہ لگانی زوریسی فیری زانست کردوہ
 ہر کہ سہ و بہ ٹندازہی خوی؁ سو پاس و ستایش بق خوای مزن۔

﴿وَكذٰلِكَ اَنْزَلْنَا اِلَيْكَ الْكِتٰبَ الْغَلِيظَ الَّذِي يُؤْمِنُوْنَ بِهِۦٓ وَمِنْ هٰٓؤُلَاءِ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِۦٓ وَمَا يَجْحَدُ
 بِآيٰتِنَا اِلَّا الْكٰفِرُوْنَ ﴿١٧﴾ وَمَا كُنْتَ تَتْلُوْا مِنْ قَبْلِهٖٓ مِنْ كِتٰبٍ وَلَا تَحْطٰهُٓ بِسْمِئِكَ اِذَا لَا تَرٰتَابَ
 الْمُبْتَلُوْنَ ﴿١٨﴾ بَلْ هُوَ آيٰتٌ يِّنۡتَضِٔ فِيۡ صُدُوْرِ الْاَلِيْمِۙ اُوْتُوْا الْاَلِمَٔٓ وَمَا يَجْحَدُ بِآيٰتِنَا اِلَّا
 الْفٰلِطُوْنَ ﴿١٩﴾﴾

قورآن لہ لایہن خواوہ ہاتووہ تہ خوارموہ بہ لگہش لہ سہرئہ مہ

نیبو جہ ریر دہ لیتؑ: خوای مزن دہ فہرموویتؑ: ﴿وَكذٰلِكَ اَنْزَلْنَا اِلَيْكَ الْكِتٰبَ﴾ نہی
 موحمہ مہد وہ کہ چون کتیبمان ناردہ خوارموہ بق پیغہ مبرہ کانی پیش تو؁ ہر بہ ہمان شیوہ ٹم
 کتیبہ شمان بق تو ناردہ خوارموہ۔^۲ ٹمہی کہ وتووہ تی زور باشہ و بڑگونجاری و پھیوہ نییدی بوونی
 بہ نایہ تہ کہ وہ زورہ چاکہ؁ ﴿اَلَّذِيْنَ اٰتَيْنٰهُمْ الْكِتٰبَ يُؤْمِنُوْنَ بِهِۦٓ﴾ واتہ: جا ٹو کہ سانہی کہ کتیبمان
 پیداون (مہندیکیان) باوہ پ بہ و (قورآنہ) دینن۔ واتہ: ٹوہانہی کہ ٹیمہ کتیبمان بق ناردون
 وہ ریانگرتووہ و بپوایان پیؑ کردوہی زانا ہوشمہ ندہ کانیان وہ کہ عہ بدوللای کوپی سہ لام و سہ لمانی
 فارسی و ہاویٹنہ یان بہ چاکہی خویندووہ یانہ تہ وہ دہ فہرموویتؑ: ﴿وَمِنْ هٰٓؤُلَاءِ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِۦٓ﴾ واتہ:
 لہ مانہش کہ سانیک بپوای پیؑ دینت۔ واتہ: لہ عہ رہہ کانی قورہیش یان غہیری قورہیشی؁ ﴿يَجْحَدُ
 بِآيٰتِنَا اِلَّا الْكٰفِرُوْنَ﴾ واتہ: تہنا بیباوہ ران داننانین بہ نایہ تہ کانی ٹیمہ دا۔ یانی: ہیچ کہ سیک
 حاشای لیؑ ناکات و بیباوہ پ نیہ پیؑ مہ گین یہ کیکی کہ راستی بہ پپوپوچ داپوشیت و بہ خہ یال بہری

^۱ فتح الباری (۳/۲۴۵)۔

^۲ الطبری (۲۰/۰۰)۔

تیشکی خور بگریت و هیهو نه و هشی بؤ بچیته سر پاشان خوی مه زن ده فهرموویت: ﴿وَمَا كُنْتَ
 تَتْلُوَ مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخْطُّهُ بِيَمِينِكَ﴾ واته: وه تق پیش نه م قورئانه هیچ کتیبیکت
 نه خویندووه ته وه وه به ده ستت نه تنوسیوه. واته: تق نهی موحه ممد (ﷺ) ماوه یه کی زقر له ناو
 هوزه که تدا ژیایت، نه تده زانی کتیب بخوینیته وه و شاره زای نویسنیش نه بووی به لکو هموو که سیک له
 هوزه که ت و غیری هوزه که ت ده زانیت که تق پیوینکی نه خوینده وار بووی، نه ده زانی بخوینیته وه و نه
 ده زانی بنووسی، وه له کتیب پیشووه کانداهر به و شیوه یه وه سف کراوه وه ک خوی مه زن
 فهرموویته تی: ﴿الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْنُوبًا عِنْدَهُمْ فِي الْوَرْدَةِ
 وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾ واته: نه وانه کی شوین پیغه مبه رو (ﷺ)
 نیردراوی نه خوینده وار ده که ون (که له لاین په روه زدگاره وه هاتوو) نه و که سه کی (نامه داره کان)
 ده بیینن به نو سراوی لایانه له تورات و ئینجیلدا که فهرانیان پیده کات به چاکه و پگریان لی ده کات
 له خراپه. هر به و شیوه یه پیغه مبه رو (ﷺ) به رده وام هه تا پژی قیامت توانای نویسنی نه بووه و
 ته نها دیریک بیان پیتکی به ده ستی نه نویسیوه، به لکو نویسه ری هه بووه له خزمه تیدا
 نیگایان (الوحی) نویسه ته وه نامه کانیشیان نویسیوه بؤ هه ریمه کان، وه ده فهرموویت: ﴿إِذَا لَزَبْتَ
 الْمَطْلُوبَ﴾ واته: (نه گهر وانه بوایه) نه و کاته ناراسته کان ده که و تنه گومانه وه. واته: حق نه گهر
 و ابوایه هه ندی نه فام و دل پیس گومانی ایان ده برد. وه نه لئین: نه مه له کتیبه کانی پیسه وه فیرووه
 که له پیغه مبه ره کانی تره وه بؤی ماوه ته وه، که خویمان چاک ده زانن نه خوینده وار بووه و نازانیت
 بنووسیت که چی نه و قسه یه ش ده که ن، ﴿وَقَالُوا أَتَطِيرُ الْأُولَىٰ أَكْتَتَبَهَا فَهِيَ تُمَلِّ عَلَيْهِ
 بُكْرَةً وَأَصِيلًا﴾^۱ واته: وه (بیباوه پان) ده یانوت (نه م قورئانه) به سه رها ت و داستانی
 پیشووه کانه (موحه ممد (ﷺ)) داوای کردوو بؤی بنووسن ئینجا ده خوینرتیه وه به سه ریدا به
 به یانین و ئیواراندا. وه فهرموویته تی: ﴿قُلْ أَنْزَلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ
 عَفْوًا رَحِيمًا﴾^۲ واته: (نهی موحه ممد (ﷺ)) بلی زانیک ناروویه تیه خواره وه که هه موو نهینسی
 ناسمانه کان و زوی ده زانیت به پاستی نه و (خوا) لیورده ی میهره بانه. لیتره دا ده فهرموویت: ﴿بَلْ هُوَ

^۱ الاعراف (۱۵۷).
^۲ الفرقان (۵).
^۳ الفرقان (۶).

ءَايَاتُ يَنْتَضِي فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْآيَاتَ ﴿۱﴾ واته: به لکو قورئان نیشانه‌کانی ناشکران له دل و دهریونی که سانیکا که زانستیان پیدراوه. واته: ئەم قورئانه نیشانه‌کانی زۆر ناشکرایه و به‌لگه‌یه له‌سه‌ر پاستی هاتنی له باسکردنی به‌وداوه‌کانی پیش خۆی و فرماندان به چاکه و به‌رگریکردن له خرابه، زانایان ده‌پاریزن خۆی گوره خۆیندنه‌وه و له‌به‌رکردن و رافه‌کردن و تفسیره‌که‌ی بۆ ئاسان کردوون وه‌ک ده‌فرموویت: ﴿وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ﴾^۱ واته: به‌دلناییه‌وه ئیمه قورئانمان ئاسان کردووه بۆ ئامۆزگاری لێ وه‌رگرتن جا ئایا به‌ندوه‌رگرتنیک هه‌یه؟ پیغه‌مبهری خودا(ﷺ) ئە‌فرموئ: (هیچ پیغه‌مبهریک نیه ئە‌وه‌نده موعجزه‌ی پینه‌درابیت که به ئە‌ندازه‌ی ئە‌وه خه‌لکی به‌وای پێ به‌یتن، به‌لام ئە‌وه‌ی من پیم دراوه نیگایه خودا بۆی ناردووم داوام وایه که من شوینکه‌وتوووه‌کام له‌وان زیاتر بیت).^۲ وه‌ له‌ فرموده‌که‌ی عه‌یازی کوپی حیماردا له‌ سه‌حیحی موسلیمدا هاتوووه خۆی مه‌زن ده‌فرموویت: (من تۆ تا‌قیده‌که‌مه‌وه و خه‌لکیش به‌ تۆ تا‌قیده‌که‌مه‌وه، کتیبیکم بۆ تۆ ناردووه که ئاو نایشۆرته‌وه و به‌ خه‌وتووویی و بیدریش ده‌خوینته‌وه)^۳. یانی: ئە‌گه‌ر ئە‌وه شوینیه‌ی که تیایدا نووسراوه ئاو شۆردی ناگاته ئە‌وه شوینه، چونکه له‌ فرموده‌یه‌کی تردا هاتوووه ده‌فرموویت: (ئه‌گه‌ر قورئان له‌ناو چه‌رمیشدا بوویت ناگه‌ر که نایسووتینت)^۴. چونکه له‌ سنگه‌کاندا پارێزراوه و له‌سه‌ر زمانه‌کان ئاسان کراوه، دل‌ه‌کانی داگیرکردوه و له‌ه‌ووی مانای و ده‌رپه‌نیشه‌وه هه‌ر موعجزه‌یه له‌به‌ر ئە‌مه‌یه له‌ کتیبه‌ پێشوه‌کاندا له‌ وه‌سفی ئە‌م ئومه‌مه‌تا هاتوووه که ئە‌لئی: (ئینجیله‌کانیان له‌ناو سنگ و دل‌یاندايه)، خۆی مه‌زن ده‌فرموویت: ﴿وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا الظَّالِمُونَ﴾ واته: ته‌نها سته‌مکاران داننانین به‌ نیشانه‌کانی ئیمه‌دا. واته: جگه له‌ ناهه‌قیکاران ئە‌وانه‌ی به‌وای پێ ناکه‌ن و به‌ که‌م سه‌یری ده‌که‌ن و دژی ده‌وه‌ستن هه‌چ که‌س نیه به‌وای به‌ نیشانه‌کانی ئیمه‌ نه‌بیت، یانی: ئە‌وانه‌ نه‌بیت که‌ فیزیان زله‌ و سته‌مکارن، ده‌زانن هه‌قه‌ و خۆیانی لێ ده‌بوین. وه‌ک خۆی مه‌زن فرموویه‌تی: ﴿إِنَّ

^۱ القمر(۱۷).

^۲ فتح الباری(۶۱۹/۸).

^۳ مسلم(۲۱۹۷/۴).

^۴ أحمد(۱۵۵/۴)، فرموده‌یه‌کی حه‌سه‌نه‌ یان له‌ حه‌سه‌ن ده‌جیت. مانا‌که‌ی -خو زاناره- وەك (بن أشیر) له (النهاية في غريب الحديث) دا ئە‌فرموئ ئە‌وه‌یه: (قورئان تیکه‌ل به‌ خوین و گزشتی هه‌ر که‌سیک ببيت ئە‌وه اه‌قیامه‌تا ناگر نایسووتینت)، هه‌ندیکیش ئە‌لین: ئە‌وه پوداویک بووه وه‌ک موعجزه له‌ سه‌رده‌می پیغه‌مبهردا به‌ویداوه و خه‌لکی بینویانه. (وه‌رگرت)

الَّذِينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَتُ رَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿۹۱﴾ وَلَوْ جَاءَتْهُمْ كُلُّ آيَةٍ حَتَّىٰ يَرَوْا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿۹۲﴾
 واته: به پاستی نه وانهی بپاری په روه ردگار ت ده رچوه بویان بپوا ناهینن، (بپوا ناهینن) هر چه ند
 بویان بیت همو به لگه و نیشانه یه ک هه تا (به چاری خویمان) سزای سه ختی نازاردهر ده بینن.

﴿وَقَالُوا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْنَا آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ إِنَّمَا الْأَيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿۹۳﴾ أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُ فِي ذَٰلِكَ لِرَحْمَةٍ وَذِكْرٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿۹۴﴾ قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ شَهِيدًا يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿۹۵﴾﴾

موشریکه کان داوای چهند نیشانه یه ک ده که ن و وه لامدانه وه بیان

خوای مه زن باسی لاساری و داوای نابه جیی موشریکه کان ده کات که ده یانه ویت وه ک چن پیغه مبه ر
 سالح (سه لاسی خوای لی بیت) و شتریکی به نیشانه بؤ که له که ی هیئا پیغه مبه ری خودایش
 موحه مبه د(ﷺ) نیشانه یه کی وایان بؤ بینتیت، خودایش ده فرموویت: ﴿وَقَالُوا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْنَا آيَةٌ
 مِنْ رَبِّهِ قُلْ إِنَّمَا الْأَيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ واته: وه و تیان نه وه بؤ چه ند موعجیزه و به لگه یه ک دانابه زینریت
 بؤ سه ری له لایه ن په روه ردگاریه وه، بلی: موعجیزه کان ته نها له لایه ن خواوه یه، واته: نه وان نه لاین
 بؤچی له لایه ن په روه ردگاریه وه چه ند نیشانه یه کی تابیته تی بؤ نایه ته خوار؟ خوای مه زنیش
 ده فرموویت به پیغه مبه ر(ﷺ) بییان بلی: نه و بپاره به ده ستی خوایه چونکه خوی ناگاداره نه که ر
 نیوه پئی راستان بگرتایه هه رچیتان داوا بگردایه بوی جیبه جی ده کردن، نه ویش زور سوک و ناسانه له
 لای خودا، به لام نه و ده زانیت که نیوه مبه سستان هه ر لاساری و تاقیکردنه وه یه بویه داوا کانتان
 وه رناگرتیت، وه که له نایه تیکی ترده فرموویته تی: ﴿وَمَا مَنَعَنَا أَنْ نُرْسِلَ بِالْآيَاتِ إِلَّا أَنْ كَذَّبَ بِهَا
 الْأَوَّلُونَ وَإِنَّا لَمُودِ الْأَنفَاقَةَ مُبِصِرَةٌ فَظَلَمُوا بِهَا﴾^۱ واته: وه هیچ شتیک به رگری نیته ی نه کردوه که نه و
 موعجیزانه بنزیرین جگه له وه ی که پشینه کان به دروین ده زانی و به خشیمان به (هوژی) سه مود نه و
 حوشتره ی که (موعجیزه یه کی) ناشکرابوو که چی (باوه رپان نه هیئاو) سته میان لیکرد. وه ده فرموویت:
 ﴿وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ واته: به پاستی من ته نها ترسینه ریکی ناشکرام. واته: ته نها من په وانه کراوم
 که نیوه ناگادار بکه مه وه بتان ترسینم، نه وه ی له سه ر من بی که یانندی په یامی خودایه به نیوه وه چی

^۱ یونس (۹۶-۹۷).

^۲ الاسراء (۵۹).

تَر ﴿مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَنْ يُضِلِّ فَلَنْ يَجْدَ لَهُ﴾^۱ وَاَتَه: هەر که سێک خودا پێنموونی بکات ته‌نا ئەو که سه پێنموونی کراوه و هەر که سیش گومرێ بکات ئەو ههچ پشٹیوان و پێنیشاندەریکت دەست ناکه ویت بۆی. وه فرموویه‌تی: ﴿لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ وَلَا كُنَّ اللَّهُ بِهَدْيٍ مِّنْ يَشَاءُ﴾^۲ وَاَتَه: له‌سه‌ر تو نیه (ئەو موحه‌مه‌د (ﷺ)) پێنموونی و موسلمانکردنی خه‌لگی به‌لگو خوا هەر که سێکی بویت هیدایه‌تی ده‌دات. پاشان خوای گه‌وره پوونی ده‌کاته‌وه که چه‌نده نه‌زان و بیئاوه‌زن که داوای نیشانه‌ی لێ ده‌که‌ن، پێیان به‌سه‌لمیئتێ نه‌ په‌یامه‌ی بۆی هینان پاسته، که گه‌وره‌ترین نیشانه‌ی وه‌ قورئانه‌ی که بۆی هینان که لاری و پرپوچی تیگه‌لاو نابیت نه‌ له‌و کاته‌داو نه‌ له‌وه‌به‌دوایش، گه‌ورترین موعجیزه‌یه، په‌وانبێژان هه‌موو بێ ده‌سه‌لات و ده‌سه‌وسان وه‌ستاوان به‌رامبه‌ری ناتوان (ده) سوهره‌ت وه‌ک قورئان بێنن یان ته‌نا یه‌ک سوهره‌تیش وه‌ک قورئان بێنن، پاشان خوای مه‌زن فرموویه‌تی: ﴿أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ﴾^۳ وَاَتَه: ئاخۆ ئەوه‌یان به‌س نیه که ئەم کتیبه‌ مه‌زنان بۆ تو نارده‌وه‌ته‌ خواره‌وه‌ ده‌خوینرتیه‌وه‌ به‌سه‌ریاندا که هه‌والی پێشینه‌کانیانی تێدایه‌و باسی نه‌و شتانه‌ی که له‌مه‌ودا پوو ده‌دات کردووه، فرمانی خودایه‌شه له‌ نێوانیاندا، وه‌ تو‌ش پیاویکی نه‌خوینده‌واری و نازانی بنووسی و بخوینتیه‌وه‌ تیگه‌لاوی هه‌چ که‌س له‌ نه‌هلی کتیبته‌ نه‌کردووه، هه‌رچی ده‌نگو باسی نوسراوه‌ پێشوه‌کان هه‌یه‌ بۆت هینان و باسی پاستی و دروستی نه‌و شتانه‌ی که تیایدا ناکۆک بوون پاستیکه‌ت بۆ پوون کردوونه‌ته‌وه‌ وه‌ هه‌چ گومانیکه‌ت تیا نه‌هیشتوه‌ته‌وه‌ بۆیان، وه‌ک خوای مه‌زن فرموویه‌تی: ﴿أَوَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ آيَةٌ أَن يَعْلَمَهُ عُلَمَاؤُ بَنِي إِسْرَائِيلَ﴾^۴ وَاَتَه: ئایا ئەم به‌لگه‌یه‌کی پوون نه‌بوو بۆیان (بۆ کافرانی قوره‌یش) که زانایانی به‌نی ئیسرائیل خۆیان نه‌و (ده‌نگو باسی قورئان) ه‌ ده‌زانن. وه‌ فرموویه‌تی: ﴿وَقَالُوا لَوْلَا يَأْتِينَا بِآيَاتٍ مِّن رَّبِّهِ ؕ أَوَلَمْ تَأْتِهِم بَيِّنَةٌ مَّا فِي الصُّحُفِ الْأُولَىٰ﴾^۵ وَاَتَه: (بیبیاوه‌پان) وتیان (نه‌گه‌ر پاسته‌ پێغه‌مبه‌ره) ده‌ی بۆ بۆمان ناهمیئت به‌لگه‌ و موعجیزه‌یه‌ک له‌ لایه‌ن په‌روه‌ردگاریه‌وه‌ ئایا نه‌وان به‌لگه‌ی ئاشکرایان بۆ نه‌هاتوه‌ که له‌ په‌راوه‌ پێشوه‌کاندا هه‌بوو (وه‌ک ته‌ورات و ئینجیل). ئیمامی نه‌حمه‌د ریوایه‌تی کردووه‌ له‌ نه‌بو هوره‌یره‌وه‌ (په‌زای خوای لێ بیت) ده‌لیت: پێغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) فرموویه‌تی: (هه‌چ پێغه‌مبه‌ریکت

^۱ الکهف (۱۷).

^۲ البقره (۲۲۲).

^۳ الشعراء (۱۹۷).

^۴ طه (۱۲۲).

نه بویه پیغه مبه ره کان چند موعجیزه یه کی پینه در ابیت که به وهژی وه خه لکی بپوایان پی هینا بیت، به لام نه وهی من پیمدراوه نیگایه که له لایه ن خوداوه بوم په وانه کراوه، نومید نه کم له پوژی قیامه تدا من شوینکه وتوانم له وان زیاتر بیت).^۱ بوخاری و موسلیمیش هیناویانه.^۲ بویه خوی مه زن فهرموویه تی: ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَرَحْمَةً وَرِكْرَىٰ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾ واته: له م قورئانه دا به زه یی و دلوفانی خودا هیه بق خاوه ن باوه پان که راستی بق پوون کردونه ته وه و پپوچی لی دورخستونه ته وه، وه باسی نه و پووداو سزاو جه زه بانه ش که توشی نه و خوانه ناس و سته مکارانه بویه ده کات بویان تا په ندو ناموزگاری لی وه رگن. پاشان خوی مه زن ده فهرموویت: ﴿قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ شَهِيدًا﴾ واته: بلی خوا به سه بق شاهه تیدان له نیوان من و نیوه دا. واته: خودا چاکتر ده زانیت که نیوه چند دروو تومت هه لبه سن و ناگاداری نه وه شه که من ده لیم نه و ناروومی خو نه گهر دروم به دم خاوه بگردایه، توله لی ده سه ندنم، وه ک خوی گه وه ده فهرموویت: ﴿وَلَوْ نَقُولَ عَيْنًا بِعَظْمِ الْأَفْئِلِ ﴿۴۴﴾ لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ ﴿۴۵﴾ ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ ﴿۴۶﴾ فَمَا يَنْكُرُ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِرِينَ ﴿۴۷﴾﴾ واته: نه گهر (موحه ممد (ﷺ)) به دم نیتمه وه هندی و ته ی هه لبه ستایه، بیگومان نیتمه به دهستی خومان توله مان لی ده سه ندنم، له پاشان په کی دلیمان ده بپی، وه که س له نیوه نه دیده توانی به رگری لی بکات. به لکو من هه رچیم و توه پیتان له لایه ن خوداوه راستم کردوه، بویه یارمه تی داوم به و موعجیزه پوون و ناشکرانه، ﴿يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ واته: نه وهی له ناسمانه کان و زه ویدایه دهیزانیت. واته: هیچ شتیکی لی ون نابیت، ﴿وَالَّذِينَ ءَامَنُوا بِالْبَطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ واته: وه که سانتیک که باوه پیان هیناوه به به تال و بیباوه پپوون به خوا ته نها نه وانه ن زه ره مندانه. یانی: له پوژی قیامه تدا خودا توله یان لی ده سه نیت له سر نه و کردارانه ی که کردویانه له بپوانه کردن به هق و شوینکه و تنی پپوچ، باوه پیان نه ده هینا به پیغه مبه ره کانی خودا (سه لاسی خویان لی بیت) له که ل نیشاندانی نه و هه مو به لکه یه دا له سر راستی هانتیان، که چی بپوایان ده کرد به و سته مکارو بتانه به بی نه وهی هیچ به لکه یه کیان به ده سته وه بیت، بیگومان خودا به و زووانه توله یان لی ده سینیت له سر نه و کردارانه یان، به راستی خودا له کارزان و زانایه.

^۱ احمد (۲/۲۲۱)، فهرموده یه کی سه حیجه.
^۲ فتح الباری (۶۱۹/۸)، مسلم (۱/۱۳۴).
^۳ الحاقتة (۴۴-۴۷).

﴿وَسَتَجْلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَوْلَا أَجَلٌ مُّسَمًّى لَّجَاءَهُمُ الْعَذَابُ وَيَأْتِنَهُمْ بَعْتَهُ وَهُمْ لَا يُشْعُرُونَ ﴿۳۲﴾
 يَسْتَجْلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿۳۳﴾ يَوْمَ يَفْسَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ قُورِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ
 أَرْجُلِهِمْ وَيَقُولُ ذُقُوا مَا كُنْتُمْ تَمَلُونَ ﴿۳۴﴾﴾

موشریکہ کان داوا دہکن کہ زو بہ لایان بو بیت

خوای کہ ورہ باسی نہ فامی و تینہ کہ یشتوی بی تہ رستان دہ کات کہ چہ ندہ بہ لایان بہ لایان
 بہ سہر بیت و خودا سزایان بدات وہ ک دہ فہ رمویت: ﴿وَإِذْ قَالُوا اللَّهُمَّ إِن كَانَتْ هَذِهِ حَقًّا مِنْ

عِنْدِكَ فَأَمِطْرْ عَلَيْنَا حِجَابًا مِّنَ السَّمَاءِ أَوْ آتِنَا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ﴾^۱ واتہ: (بیربکہ رہ وہ) کانتیک (کہ
 بیواہ پرہ کان) دہ یانوت نہی پر وہ ردگار نہ گہر نہم قورناتہ راستہ و لہ لاین تہ وہ ہاتوہ دہی بہ رد
 بہ سہرماندا بباریتہ لہ ناسمانہ وہ یان سزای سہختی پر نازارمان بو بنیرہ. وہ لیرہ شدا دہ فہ رمویت:

﴿وَسَتَجْلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَوْلَا أَجَلٌ مُّسَمًّى لَّجَاءَهُمُ الْعَذَابُ﴾ واتہ: بہ پہلہ داوای سزات لی دہکن نہ گہر
 مارہی دیاریکراو نہ بووایہ بیگومان سزاکہ یان بو دہ ہات. واتہ نہ گہر خودا بریاری سزای نہ وانی دوا
 نہ خستایہ بو پڑی قیامت بہ لاو نازاری زور زو بو دہ ناردن وہ ک چون خویان بہ پہلہ داوایان دہ کرد،

﴿وَلِيَأْتِنَهُمْ بَعْتَهُ﴾ واتہ: لہ پڑیکدا توشی سزا دہ ہاتن، ﴿وَهُمْ لَا يُشْعُرُونَ﴾ واتہ: نہ وان ہر ناگاشیان

لہ خق نہ دہ بوو، ﴿يَسْتَجْلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ﴾ واتہ: زور پہلہ یانہ و داوات لی
 دہکن کہ بہ لایان بو بیت کہ بہ راستی دوزخ دہوری کافرانی داوہ. گومانی تیدا نیہ نہ و سزایہ یان
 ہر توش دیت لیتی دہریاز نابن، پاشان فہ رمویہ تی: ﴿يَوْمَ يَفْسَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ قُورِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ

أَرْجُلِهِمْ﴾ واتہ: لہ پڑیکدا سزا دایان دہ پوشیت لہ لای سہریانہ وہ و لہ ژیر پیانہ وہ. نہم نایہ تہ وہ ک

نہ و نایہ تہ ایہ کہ دہ فہ رمویت: ﴿لَهُمْ مِنْ جَهَنَّمَ مِهَادٌ وَمِنْ قُورِهِمْ غَوَاشٍ﴾^۲ واتہ: نہ وانہی لہ
 دوزخ خدا فرشو و پاخہریان (لہ ناگرہ) وہ لہ لای سہرشیانہ وہ لیفہ و داپوشہریان (لہ ناگرہ). وہ لہ

نایہ تیکی تردا دہ فہ رمویت: ﴿لَهُمْ مِنْ قُورِهِمْ ظُلَلٌ مِّنَ النَّارِ وَمِنْ تَحْتِهِمْ ظُلَلٌ﴾^۳ واتہ: بو نہ وان ہہیہ لہ
 لای سہریانہ وہ چہ ند تہ بہ قیک (وہ ک ہوری پرہش) لہ ناگرہ لہ ژیرشیانہ وہ چہ ند تہ بہ قیک ہہیہ. وہ لہ

^۱ الانفال (۳۲).

^۲ الاعراف (۴۱).

^۳ الزمر (۱۶).

نایہ تیکی تردا خوی گه وره ده فہ رموویت: ﴿لَوْ يَعْلَمُ الَّذِينَ كَفَرُوا حِينَ لَا يَكْفُرُونَ عَنْ وُجُوهِهُمْ

النَّارَ وَلَا عَنْ ظُهُورِهِمْ﴾^۱ واتہ: نه گہر نه وانہی که کافرن بیانزانایاہ (چ سزایہ کی سہخت

لہ برده میانداہ) کاتیک ناتوانن دوری بخنہ وہ بلئسہی ناگر لہ دم و چاوو پشتیان. نه و ناگرہ لہ

ہموو لاوہ دایاندہ پڑشیت، نه مش نه پہ پی سزادانہ لہ پوی فیزیاییہ وہ، ﴿وَيَقُولُ دُؤُوقًا مَا كُنْتُمْ

تَعْمَلُونَ﴾ واتہ: وہ (خو) ده فہ رموویت: بچہ زن تزلہی نه و کردہ وانہی کہ لہ دنیا دہ تانکرد. واتہ:

ہرہ شہ و ترساندن و سوکایہ تی پیکردنہ پیمان، جگہ لہ سزای بہ دہنی سزای دہروونیش دہ چیتن،

وہک نه م نایہ تہی کہ خوی مہ زن ده فہ رموویت: ﴿يَوْمَ يُسْحَبُونَ فِي النَّارِ عَلَى وُجُوهِهِمْ دُؤُوقًا مَسَّ سَقَرَ﴾^(۱۸) اِنَّا

كُلُّ شَيْءٍ وَّخَلْقَتُهُ يُقَدَّرُ﴾^۱ واتہ: نه و پڑزہی کہ لہ ناگری دوزہ خدا بہ سہر پوو خساریان پادہ کیشرتین (بییان

دہ لین) بچہ زن نازاری دوزہ خ، بیگومان نیعہ ہموو شتیکمان بہ نه ندازہ دوست کردوہ. وہ

دہ فہ رموویت: ﴿يَوْمَ يُدْعَوْنَ اِلَىٰ نَارِ جَهَنَّمَ دَعَاً﴾^(۱۳) هٰذِهِ النَّارُ الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿۱۴﴾ اَفَسِحْرُ

هٰذَا اَمْ اَنْتُمْ لَا تُبْصِرُونَ ﴿۱۵﴾ اَسْلَوْهَا فَاَصْبِرُوا اَوْ لَا تَصْبِرُوا سَوَاءٌ عَلَيْكُمْ اِنَّمَا تُحْزَنُونَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾^۲

واتہ: پڑتیک پالیان پیوہ دہ نریت بہرہ و ناگری دوزہ خ چون پالپیوہ ناننیک، (بییان دہ و تریت) نه مہ نه و

ناگرہیہ کہ نیوہ بہ دروتان دہ زانی، نایا نه م ناگرہ جادوہہ یان نیوہ نابین، بچہ ناویہ وہ نیجا نارام

بگرن یان نہ یگرن یہ کسانہ بوتان بیگومان ہر تزلہی نه و کردہ وانہی دہ تانکرد لیتان دہ سہ نریتہ وہ.

﴿يَلْعَادِي الَّذِينَ ءَامَنُوا اِنَّ اَرْضِي وَسِعَةٌ فَاَنْتُمْ فَاَعْبُدُون﴾^(۸) كُلُّ نَفْسٍ ذٰلِمَةٌ لِّلْمَوْتِ ثُمَّ اِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿۳۷)

وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُمْ مِّنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نِعْمَ اَجْرُ

الْعَمَلِ اِلَيْنَ ﴿۳۸﴾ الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿۳۹﴾ وَكَانَ مِن دَابَّتِهِ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ

وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿۶۰﴾

نامازہ بو کو چکردن و بہ لیندان بہ بڑیوی و پاداشتی چاک

نه مہ فہرمانی خویاہ بق بہ ندہ خاوهن باوہ پہ کانی کہ کوچ بکن لہ و ولاتانہی کہ ناتوانن

خوابہ رستی تیدا بکن بق نه و ولاتانہی کہ پیکریان لی ناکنہ و دہ توانن بہ نارہ زوی خویان دینداری و

۱ الانبیاء (۳۹).
۲ القمر (۴۸-۴۹).
۳ الطور (۱۲-۱۶).

خواه‌رستی خویان بکن تئیدا، بویه فرموویه‌تی: ﴿يَعْبَادِي الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَسِعَةً فَأَيُّكُمْ قَاعِبُدُون﴾ واته: ئی ئو به‌دانه‌م که باوه‌پتان هیناوه بینگومان زوی من پان و فراوانه که‌واته هر من به‌رستن. بویه کاتیک ئو موسلمانان‌ی ته‌نگیان پی‌ه‌لچنراو زوریان پی‌نگی له مه‌ککه‌دا کوجیان کرد بۆ ولاتی حبه‌شه هتا خویان و ئایینه‌که‌یان بپاریزن، رییان له چاکترین شوین که‌وت، له ژیرسایه‌ی نه‌صحه‌مه‌ی نه‌چاشیدا که پاشای حبه‌شه بووه (په‌حه‌ته‌ی خوی لی بیت) پی‌شوانی لی‌کردن و یارمه‌تی دان و پشتگیری لی‌کردن و به‌نازادی خواه‌رستی خویان ده‌کرد له ولاتی حبه‌شه‌دا. پاشان دوی ئوه پی‌غه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) له‌گه‌ل ئو هاوه‌لانه‌ی که له مه‌ککه مابوونه‌وه کوجیان کرد بۆ شاری مه‌دینه‌ی پی‌رۆژیشرب). پاشان خوی مه‌زن فرموویه‌تی: ﴿كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ﴾ واته: له هر کوئی‌که بن مرگ یه‌ختان ده‌گرت، که‌واته همیشه له خواه‌رستیدا بن گوپزایه‌لی فرمانه‌کانی خودا بن، هر ئوه سودبه‌خشه بۆ ئتوه، چونکه مردن هر دیت و بزگاریبون نیه له ده‌ستی، ناکامه‌کی هر گه‌پانه‌ویه بۆ لای خودا، هرکه‌ستیک گوپبستی فرمانه‌کانی خودا بووبیت باشترین و چاکترین پاداشتی ده‌داته‌وه، بویه خوی مه‌زن فرموویه‌تی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ غُرًّا يُجْرُونَ مِنْ حَتَّىٰ إِذَا نَزَعُوا مِنْهَا أَلْفَهُمْ﴾ واته: وه که‌سانیک که باوه‌ریان هیناوه و کرده‌وه چاکه‌کانیان کردوه سویند به‌خوا له کوشکه به‌رزه‌کانی به‌هشتدا نیشته‌جیان ده‌که‌ین که پوویاره‌کان به ژیریدا دین و ده‌جن. واته دایانده‌نین له شوینی زۆر به‌رزدا له به‌هشتدا جۆبار به‌به‌ریاندا ده‌روات هه‌ریه‌که‌وه به‌په‌نگیک له ناو بادو و شپرو هه‌نگوین به‌ناره‌زوی خویان بۆ هر لایه‌ک بیان و دیت ده‌بی‌نه‌و ده‌یگپن، ﴿خَلِيلِينَ فِيهَا﴾ واته: ده‌میننه‌وه تئیداو هه‌رگیز لئی ده‌رناجن، ﴿نِعْمَ أَجْرُ الْعَمِلِينَ﴾ واته: ئای چه‌ند چاکه پاداشتی چاکه‌کاران. ﴿الَّذِينَ صَبَرُوا﴾ واته: نه‌وانه‌ی دانیان به‌خویاندا گرت. واته نه‌وانه‌ی خۆپاگر بوون له‌سه‌ر ناینه‌که‌یان له‌به‌ر په‌زامه‌ندی خوا کوجیان کردو خویان نه‌دا به‌ده‌ست دوژمنه‌وه و خزم و که‌سو کاریان به‌جیه‌بشت له‌به‌ر خاتری خوا به‌ته‌مای پاداشتی ئو بوون له پۆزی قیامه‌ت. ئیبنو ئه‌بی حاتم پویایه‌تی کردوه له ئبو معاویه‌ی ئه‌شعه‌ریه‌وه که ئبو مالیک ئه‌شعه‌ری بۆی باس کردوه که پی‌غه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) بۆی گپزایه‌ته‌وه که له‌ناو به‌هشتدا ژوررگه‌لیک هیه‌له‌ده‌ره‌وه‌ی ناوه‌وه‌ی ده‌بینریت وه له ناوه‌وه‌ی ده‌ره‌وه‌ی ده‌بینریت، خوی مه‌زن ناماده‌ی کردوه بۆ ئو که‌سانه‌ی خواردنیان به‌خشپوه‌وه و قسه‌جوان بوو،

نوئذو پڙڏوگريوونو وشو هه لسانون بڙ عبيدهت ڪردن ڪاتيڪ ڪه خه لڪي له خه ودايوون^۱. ﴿وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ
 يَتَوَكَّلُونَ﴾ واته: ته نها پشتيان به پهروه دگاريان نه به ستن. له هه موو ڪاتيڪي ڙيانيدا خويان به خوا
 ده سڀيڙن بڙ ڪاري دونياو دينيان، پاشان خوي مهنن ناگاداريان ده ڪاته وه ڪه بڙيوي په يوه ندي نيه به
 شويڻيڪه وهو پارچه زهويه ڪه وه، به لڪو خودا بڙيوي هه موو خه لڪي داوه ودياري ڪردووه بڙيان له
 هه موو ڪاتيڪداو له هه شويڻيڪ بن، به لڪو بڙيوي ڪڙچه ريان ڪاتيڪ ڪڙچيان ڪرد فراوانترو چاڪتر بوو،
 پاش ماويه ڪه بوونه سه رڙڪي ولاتان له ڏرد شوڙينو ناوچه دا. بڙيه خوي مهنن فرموييه تي:

﴿وَكَايْنٍ مِّنْ دَابَّةٍ لَّا تَحْمِلُ رَزْقَهَا﴾ واته: نه و گيانه وه رانه ڏڏن ڪه ناتوانن پڙي بڙ خويان هه لڪرن و
 پاشه ڪه وتي بڪن هه تا پڙيڻيڪي تر سووي لئ وه رگرن، ﴿اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ﴾ واته: خوي ڪه وره
 ڏڙيان بڙ دابين ده ڪات و پڙي ده نڙيڻت به پڙي پڙيويست بڙ هه موو دروست ڪراوه ڪاني له بچو ڪترين
 زينده وهروه له سه ر زميندا هه تا بالنده له ناسمانداو ماسي له ده ريداا هيچي بي به ش ناڪات. خوي
 ڪه وره فرموييه تي: ﴿وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا كُلٌّ فِي

كِتَابٍ مُّبِينٍ﴾^۲ واته: هيچ گيانه وه رڙڪ نيه له زهويدا مه ڪه له سه ر خوياه پڙو پڙيه ڪه وي (خو)
 ده زانڻيت شوڙي مانه وه وي شوڙي لئ ده رچووني هه مووي نووسراوه له ڪتبيسي پوونڪه ره وه (لوح
 المحفوظ) دايه. وه ده فرموييت: ﴿وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ واته: وه هه نه وه بي سه ري زانا. واته نه و
 خودايه بي سه ري قسه بي بنده ڪانهي تي و ناگاداري هه لسوڪه وتيانه.

﴿وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ﴾^(۱۱) اللَّهُ يَسْطُرُ
 الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ إِنْ اللَّهُ يَكُلُّ شَيْءٌ عَالِمٌ ﴿۱۲﴾ وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً
 فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿۱۳﴾

به لگهي په ڪفوا په رستي

خوي مهنن ده فرموييت: ﴿وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَيَقُولُنَّ
 اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ﴾ واته: سوڻند به خوا نه ڪه ر پرسیار له و بيياوه پانه بڪه يت ڪي ناسمانه ڪان و زه وي
 دروست ڪردووه و پايه تي ناوه؟ بيگومان ده لئين خوا، ده ڪه واته چڙن له په رستني لاراون. واته خوي

^۱ الطبراني (۳/۳۰۱)، فرموده يه ڪي باشه (جيد).

^۲ هود (۶).

مہ زن دہ فرمویت کہ هیچ بہرستراویک نیہ تہنہا نہو نہ بیئت، چونکہ نہو موشریکانہی کہ لہ گہ ل خوادا شتی تر دہ بہرستن، دانی پیدا دہ نین کہ خودا خوی ناسمانہ کان و زہمین و خورو مانگی دوست کردوہ و خورو مانگی شی پامکردوہ، ہر نہویش پڑیدہ رو و دہ بیئہری بہندہ کانہی تی ماوہی ژیانیشی لہ دنیا دا بؤ دیاری کردوون ہر کہ سو بہ شیوہ یک، یہ کیک دہ ولہ مہندو یہ کیک ہہ ژارو خوی باش دہ زانیت ہر کہ سیک چی بؤ دہ شیت و چاکہ بؤی. وہ دہ فرمویت: ﴿اللّٰهُ يَسْطُرُ الزَّرْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لِمَنْ

إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ واتہ: خوا پڑی فراوان دہ کات بؤ ہر کہ س لہ بہندہ کانہی کہ بیہ ویت یان کہ می دہ کات. واتہ خودا مہیلی خویہ تی دہ زانیت کی شایہ نی دہ ولہ مہندیہ و کیش شایہ نی ہہ ژاریہ، فرمویتہ تی کہ ہر خوی و دہ بیئہری ہہ موو شتیکہ و خوشی کاروباریان بہ پڑوہ دہ بات، کہ واتہ بؤچی کہ سی تری لہ گہ ل دہ بہرستن؟ وہ بؤچی پشت بہ غیری نہو دہ بہستن؟ چؤن ہر خوی و دہ بیئہریہ، دہی با لہ بہرستنیشدا ہر نہو بہرستن. ﴿وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ﴾ واتہ: وہ نہ گہر پرساریان لی بکہ بیت کی لہ ناسمانہ وہ باران دہ بارینیت نہجا بہ و بارانہ زہوی مردووی زیندو کردوہ بیگومان دہ لین خوا (نہی موحہ مہد) ﴿بَلَىٰ هُمْ سَوِيَسٌ هُمْ بَلَىٰ هُمْ سَوِيَسٌ﴾ بلی ہہ موو سوپاس ہر بؤ خوابہ بہ لام پڑیہ یان ژیریان بہ کار ناہینن. پڑرجار خوی مہ زن تہنہابی خوی دہ سہ لمینیت لہ بہرستندا بہوہی کہ دان دہ نیت بہ تہ نیبیدا لہ و دہ بیئاندا چونکہ بتبہرستان و موشریکہ کان دان دہ نین بہوہدا کہ خودا و دہ بیئہری ہہ موو شتیکہ و ہک لہ پارانہ ویاندا دہ لین: ﴿لَبِيبٌ لَا شَرِيكَ لَكَ، إِلَّا شَرِيكًا مَوْلَاكَ، تَمَلِكُهُ وَمَا مَلِكٌ﴾.

﴿وَمَا هَذِهِ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهٗوْ وَلَمِبٌ وَاِنَّ الدَّارَ الْاٰخِرَةَ لَهِيَ الْحَيٰوَانُ لَوْ كَانُوْا يَعْلَمُوْنَ ﴿١٦﴾ فَاِذَا رَكِبُوْا فِي الْفُلِكِ دَعَوْا اللّٰهَ مُخْلِصِيْنَ لَهُ الْاَيْنَ فَلَمَّا بَجَّسُوْهُمْ اِلَى الْاَبْرِ اِذَا هُمْ يُشْرِكُوْنَ ﴿١٧﴾ لِيَكْفُرُوْا بِمَا ءَاتَيْنٰهُمْ وَلِيَسْتَمْنَعُوْا فَاَسُوْفَ يَعْلَمُوْنَ ﴿١٨﴾﴾

خوی مہ زن دہ فرمویت: ﴿وَمَا هَذِهِ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهٗوْ وَلَمِبٌ﴾ واتہ: وہ ژیانہ ہم دنیاہ تہنہا پابوار دیتی بی ہودہ و یاری مند الانہ. خوی مہ زن باسی بینرخی و کہم نہرزشی دنیا دہ کات کہ دہ پوات و کڑتایی دیت، ہرچی تیاہ تی گاتہ و گہ بہ و نامینیت، ﴿وَاِنَّ الدَّارَ الْاٰخِرَةَ لَهِيَ الْحَيٰوَانُ﴾ واتہ: ژیانہ بہختہ و ہری و راستہ قینہ لہ و دنیاہ کہ بہر دہ و امہ و ہر گیز کڑتایی نایہت و تاہہ تیاہ ہر دہ مینیت و لہ ناو ناچیت، دہ فرمویت: ﴿لَوْ كَانُوْا يَعْلَمُوْنَ﴾ واتہ: نہ گہر بزانو و گرنگی بدن بہوہی کہ ہر دہ مینیت بہ سہر نہوہدا لہ ناو دہ چیت، پاشان خوی گہورہ باسی موشریکہ کان دہ کات

ڪاتيتڪ ڪه تووشى نارٻه ڪه تيهڪ ڏين و هيچ په نايه ڪيان نامينيت زور به دلپاڪي له خودا ده پارينه وه ته نها
 هر نه وه ده پرستو هاوه لي بقر دانانين، خورگه هه موو ڪاتيتڪ هه ر و ابوبونايه، وه ده فهرموويت: ﴿فَاِذَا
 رَكَبُوا فِي الْفُلِكَ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الْاَلَيْنَ﴾ واته: نه نجا ڪاتيتڪ نه و بيباوه پانه سواري ڪه شتي ده بين
 ته نها هاوار له خوا ده ڪهن به دلسو زوي و گهر دنڪه چييه وه. نه م نايه ته وه ڪ نه و نايه ته وايه ڪه
 ده فهرموويت: ﴿وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ اِلَّا اِيَّاهُ فَلَمَّا تَخَّكَرَ اِلَى الْبَرِّ اَعْرَضْتُمْ﴾ واته: وه
 ڪاتيتڪ له ده ريادا تووشى به لاو زيان بين هه موو نه و (په رستراوانه) ي هاواريان لي ده ڪهن ون ده بين
 بيتجگه له خوا ڪه چي ڪاتيتڪ ڪه (خوا) پزگار تان ده ڪاتو ده گنه و شڪاني پوو وه رده گيپن. وه لي رده ا
 فهرموويت: ﴿فَلَمَّا بَجَّهْتُمْ اِلَى الْبَرِّ اِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ﴾ واته: ڪه چي ڪاتيتڪ خوا پزگاريان ده ڪاتو
 ده گنه و شڪاني ڪنو پر نه وان هاويه ش بقر خوا داده نين. خواهي گه وره ده فهرموويت: ﴿لِيَكْفُرُوا بِمَا
 آتَيْنَهُمْ وَلِيَتَمَنَّوْا﴾ واته: با دان نه نين به وه ي نيمه پيمان دان و با به مره و له زهت بين له زيان. نه و
 (لام) ه له لاي زورينه ي زاناياني زماني عه ره بي و زاناياني ته فسپرو عيلمى نوسول پيئي نه لئين لامي
 عاقبيت چونڪه خوانه ناسان مه به ستيان نه وه نيه، گومانيشي تيدا نيه به لاي نه وان وه نه وشته هه ر
 وايه به لام له لاي خوداو به پيئي بپيارو فه رمانى خودا شته ڪه وا ده رده چيت، بزيه نه و لامه نه بي لامي
 ته عليل بيت وه ڪ له پيشه وه نه وه مان پوون ڪر دووه ته وه له و نايه ته دا ڪه ده فهرموويت: ﴿لِيَكُونَ
 لَهُمْ عَذَابٌ وَّحَرَابٌ﴾ واته: بقر نه وه ي ببيت به دوزمن و هو ي خه فته بزيان. وه پاشان ده فهرموويت:
 ﴿فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ﴾ واته: جا له مه ولا ده زانن (نه نجامي نه و ڪر ده وه خرابانه يان چي ده بيت).

﴿اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا ءَامِنًا وَيُخَاطَفُ النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ ؕ اَفِى الْبَطْلِ يُؤْمِنُونَ وَبِعَمَةِ اللَّهِ يَكْفُرُونَ ﴿١٧﴾
 وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا اَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُ ؕ اَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ ﴿١٨﴾
 وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا ۗ وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٩﴾﴾

عيبه رت و هر گرتن و دانان به وه دا ڪه مه ڪڪه ڪراوه به شونينيكي هينم

خواي مه زن ده فهرموويت: ﴿اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا ءَامِنًا وَيُخَاطَفُ النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ﴾ واته: نايه
 نه بيان زانيوه و سه ره نجبان نه داوه ڪه نيمه مه ڪڪه مان ڪر دووه ته جيگايه ڪي پزگيراي بي ترس و بيم له

١ الاسراء (٦٧).
 ٢ القصص (٨).

کاتیکدا له دهروریهی ئهوان خهک دهفریندیت. خوی گه وره منعت دهکات به سهر قوره یشبه کانداه که له مهککه دا نیشته جیی کردوون کردوویتهی به شوینی هه موو خه لکی چ دانیشوو بیت یان کورچهی، هه که سیک چوو ه ناوی پارینزاده، ﴿وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا﴾^۱ واته: وه هه که س چوو بیته نه و شویته بی ترس بووه (له زیان و نازاردان). به لام عه ره به کانی تر به ده وریدا به کتر تالان ده که نه و ده کوژن وه که خوی گه وره فه رموویتهی: ﴿إِلَّا يَلْفُ قُرَيْشٍ﴾^۱ ﴿إِلَيْهِمْ رِحْلَةُ الِشَّاءِ وَالصَّيْفِ﴾^۲ ﴿فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ﴾^۲ ﴿الَّذِي أَطْعَمَهُم مِّن جُوعٍ وَآمَنَهُم مِّنْ خَوْفٍ﴾^۲ واته: (له شکری نه بره هه ی له ناو برد) له بهر هۆگری قوره یش، هۆگریان به هاتوچوی زستان و هاوینانه وه (تا لییان تیک نه چیت)، ده با خاوه نی ئه و خانه (که عبه) به بهرستن، ئه و زاته ی که له برسیتیدا (پزگاری کردن) خواره مه نی بۆ ناردن و له ترس و بیم (پاراستنی) و دلنیایی کردن. وه ده فه رموویت: ﴿أَفَأَبْطِلُ يُؤْمِنُونَ وَبِعَمَةِ اللَّهِ يَكْفُرُونَ﴾^۳ واته: ده ی ئایا باوه پ به به تال دینن و دان ناینن به به هره و چاکه کانی خودا. واته شوکرانه بزیره که یان له سهر نه و به هره مه زنه ئه وه یه که هاوه لی بۆ قه رار ده دن و له گه لیدا بت و شتی تر ده بهرستن، ﴿بَدَلُوا نِعْمَتَ اللَّهِ كَفْرًا وَأَحَلُّوا قَوْمَهُمْ دَارَ الْآبَارِ﴾^۳ واته: له جیاتی (سوپاسی) به هره و چاکه ی خوا، بیباوه رو سپله بوون و گه له که یان به ره و له دیر برد. بروا ناهینن به پیغه مبهری خودا ﴿صَلِّ﴾ که ده بوو هه ته نها خودا بهرسترایه به دلپاکی و هاوه لیان بۆ دانه نایه، بهروایان به پیغه مبه ره که ی ﴿صَلِّ﴾ بهینایه و زۆر به پیزو قه دره وه سه بیران بگردایه، که چی بهروایان پیی نه کردو دژی وهستان و ده ریان کرد له ناو خۆیاند، بۆیه خوی گه وره ئه و به هره نه ی که پیی دابوون لیی سه ندنه وه و ئه وانه شیان که له به ردا بوون، کوژان و پاشان ئه و ولاته بوو به جیی فه رمانه په وایی خودا و پیغه مبه ره که ی و موسلمانان، خوی مه زن مه که کی پزگار کرد بۆ پیغه مبه ر ﴿صَلِّ﴾ لووتی ئه وانی دا به خۆله وه و سه رشۆپی کردن. پاشان خوی مه زن ده فه رموویت: ﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُ﴾^۳ واته: کی له و که سه سه مکارتره که درۆ به دم خاوه هه لده به ستی یا باوه پ نه هینیت به ئایینی پاست کاتیک بۆی هات. واته هیچ که سیک سزای له و که سه توندتر نیه که درۆ به دم خاوه هه لبه ستی و بلی: نیگام بۆ هاتوو، بۆشی نه هاتیبت و که سیک بلی منیش وینه ی ئه وه ی خودا ناردوویتهی ده بهینم. به وشیه وه یه هیچ که سیک به ئه ندازه ی ئه و که سه سزای سه خت نیه که هه قی بۆ بیبت و بهروای پی نه کات، چونکه

۱ ال عمران (۹۷).
 ۲ القریش (۱-۴).
 ۳ ابراهیم (۲۸).

یه که م درق هه لبه سه و دوهه میش بهوای پئی نیه، بویه خوای گه وره فره موویه تی: ﴿ اَلَيْسَ فِيْ جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِيْنَ ﴾ واته: نایا بق بی دینان جی له جه هه نه م نه ماوه ؟. وه پاشان ده فره موویت:

﴿ وَالَّذِيْنَ جَاهَدُوْا فِیْنَا ﴾ واته: که سانیك که له پیناو نیهه دا تیکوشانیان کردوهه. واته پیغه مبه رو ﴿ ﷻ ﴾

هاوه له کانی و نه وانه ی شوین پیغه مبه ر ﴿ ﷻ ﴾ ده که ون هه تا پژی قیامت ﴿ لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا ﴾ واته: پیگی خۆمانی نیشان ده دهین له دنیا و له پژی دوا پیدا. نیبو نه بی حاتم پویایه تی کردوه له عباسی هه مدانیوه نه بو نه حمده (که خه لکی عه کایه) له م نایه ته دا: ﴿ وَالَّذِيْنَ جَاهَدُوْا فِیْنَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَاِنَّ اللّٰهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِيْنَ ﴾ ده لیت: نه وانه ی کارده کن به ووه ی دهیزانن، خودا پئیان نیشان ده دات بق نه ووه ی که نایزانن. نه حمده ی کوپی نه بولحه واری ده لیت: نه م قسه یه م بق نه بو سوله یمانی دارانی گتیرایه وه زرد به لایه وه سه یر بو، فره مووی: که سیک خودا شتیکی چاکی فیرکرد بژی نیه کاری پی بکات هه تا له پیشینه کانی نه بیستی، نه گهر بیستبووی له پیشینه کان کاری پی بکات و سوپاسی خودا بکات له سه ر نه ووه ی که نه ووه ی پویایه تکراره پیک که وتوره له گه ل نه ووه ی که خودا خستوو یه تیه دلی نه م، ﴿ وَاِنَّ اللّٰهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِيْنَ ﴾ واته: بیگومان خوا له گه ل چا کاندایه. نیبو نه بی حاتم پویایه تی کردوه له شه عبیه وه ده لیت: عیسیای کوپی مریه م (سه لامی خوای لی بیت) فره موویه تی: چا که کردن نه وه نیه که تو چا که بکمی له گه ل که سیک که چا که ی له گه ل کردووی، به لکو چا که کردن نه وه یه که تو چا که بکمی له گه ل که سیک که خرابی له گه ل کردووی، والله اعلم.

ته فیسری سوره تى (الروم)

له مه که ده ها توهه ته خواره وه

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

﴿ اَلَمْ ؕ عَلِمْتَ الْرُّوْمُ ﴿۱﴾ فِيْ اَذْقِ الْاَرْضِ وَّهُمْ مِنْۢ بَعْدِ عَلَیْهِمْ سَیْقِلُوْكَ ﴿۲﴾ فِيْ بَضْعِ سِنِيْتِ اللّٰهِ الْاَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَاِنْۢ بَعْدُ وَاَيُّ مَسِيْدٍ يَّفْرَحُ الْمُؤْمِنُوْنَ ﴿۳﴾ يَنْصُرِ اللّٰهُ يَنْصُرُ مَنْ يَّسْأَلُ وَّهُوَ الْعَزِيْزُ الرَّحِيْمُ ﴿۴﴾ وَعَدَّ اللّٰهُ لَا يَخْلِفُ اللّٰهُ وَعَدَّهُ، وَلٰكِنْۢ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿۵﴾ يَعْلَمُوْنَ ﴿۶﴾ ظَهْرًا مِّنَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَّهُمْ عَنِ الْاٰخِرَةِ هُمْ غٰفِلُوْنَ ﴿۷﴾ ﴾

نه م نایه تانه کاتیک هاتنه خوار سابوری پاشای فارس دهستی گرت به سه ر ولاتی شام و ده روویه ری دورگی عه ره بی و هه ندی له ولاتی رومیشدا، له به ر نه وه هیره قل پاشای روم به ناچاری پاشه کشه ی

کردو چووه قوسته ننتینه و ماوه یه کی زور له وی فارسه کان ده وریان گرت، پاشان هیره قیل ده سه لاتی به پیدا کردوه.

نیمامی نه حمه د پیوایه تی کردوه له ئینبو عه باسه وه (په زای خویان لی بیت) له م نایه تانه دا:

﴿المر ﴿۱﴾ غَلَبَتِ الرُّومُ ﴿۲﴾ فِي آدَقِ الْأَرْضِ ﴿۳﴾ ده لیت: موشریکه کان سه زیان ده کرد فارسه کان

سه رکه ون به سه ر پژه ماگاندا چونکه نه وانیش خاوه ن بت بوون، موسلمانه کانیش سه زیان ده کرد

پژه ماگان سه رکه ون به سه ر فارسه کاندا له بهر نه وه ی که نه هلی ک: تب بوون، نه م قسه یه له لای نه بو

به کر باس کرا نه بو به کریش بق پیغه مبه ری ﴿۳﴾ باس کرد پیغه مبه ری خودا ﴿۴﴾ فه رموی: (بیگومان

نه وانه به م نزیکانه سه رده که ونه وه) نه بو به کر نه مه ی بق موشکریکه کان گپراهه وه، نه وانیش وتیان:

که واته ماوه یه ک له نیوان ئیمه و ئیوه دا دیاری بکه، نه گه ر ئیمه سه رکه وتین، فلانه شت و فلانه شت مان

بده نی، خو نه گه ر ئیوه ش سه رکه وتن ئیمه فلانه شت و فلانه شتتان ده ده بینی، پینج سالی دانا به لام

پژه ماگان سه رکه ونه وتن، نه بو به کر نه مه ی بق پیغه مبه ر ﴿۴﴾ گپراهه وه فه رموی: (نه کرا که مترله، وا

ده زانم فه رموی: ده سالت دابنایه) سه عیدی کوپی جوبه یه ده لیت: (البضع) له ده که متره پاشان

دوای نه وه پژه ماگان سه رکه وتنه وه، نه لی: نه مه نه وه یه که خوای مه زن فه رمویه تی: ﴿المر ﴿۱﴾ غَلَبَتِ

الرُّومُ ﴿۲﴾ فِي آدَقِ الْأَرْضِ وَهُمْ مِنْ بَعْدِ غَلَبِهِمْ سَيَغْلِبُونَ ﴿۳﴾ فِي يَضِعُ سِنِينَ لِلَّهِ الْأَمْرُ مِنْ

قَبْلِ وَمِنْ بَعْدِ وَيَوْمَئِذٍ يَقْرَأُ الْمُؤْمِنُونَ ﴿۴﴾ يَنْصُرِ اللَّهُ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ

الرَّحِيمُ ﴿۱﴾ هر به م شیوه یه تیرمیزی و نه سانی پیوایه تیان کردوه، تیرمیزی ده لیت: چاک و

غریبه (حسن غریب).^۱ فه رموده یه کی تر: تیرمیزی پیوایه تی کردوه له نه بیاری کوپی موکره می

نه سه له می ده لیت: کاتیک نه م نایه ته هاته خواره وه: ﴿المر ﴿۱﴾ غَلَبَتِ الرُّومُ ﴿۲﴾ فِي آدَقِ الْأَرْضِ وَهُمْ

مِنْ بَعْدِ غَلَبِهِمْ سَيَغْلِبُونَ ﴿۳﴾ فِي يَضِعُ سِنِينَ ﴿۴﴾ فارسه کان پژه ماگانیا ن شکاند بوو، موسلمانه کان

سه زیان ده کرد که پژه ماگان سه رکه ون به سه ر فارسه کاندا، چونکه نه مان و پژه ماگان نه هلی کتیب بوون،

بویه خوای مه زن فه رمویه تی: ﴿وَيَوْمَئِذٍ يَقْرَأُ الْمُؤْمِنُونَ ﴿۴﴾ يَنْصُرِ اللَّهُ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ

وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿۱﴾ واته: قوره یه شیبه کانیش سه زیانده کرد فارسه کان سه رکه ون، چونکه نه وان و

فارسه کان نه هلی کتیب نه بوون، باوه پیان به زیندوو بوونه وه نه بوو، کاتیک نه م نایه ته هاته خواره وه،

^۱ احمد (۱/۲۷۶)، فه رموده یه کی سه سه نه.

^۲ تحفة الأحوزی (۹/۱۵)، النسائی فی الکبری (۶/۴۲۶)، فه رموده یه کی سه سه نه.

نه بو به کر به ناو مه ککه دا ده که پراو هاواری ده کرد، ﴿الذَّٰرُ ﴿۱﴾ غَلَبَتِ الرُّومُ ﴿۲﴾ فِي اَذْنِ الْأَرْضِ وَهُمْ مِنْ
 بَعْدِ غَلَبِهِمْ سَيَغْلِبُونَ ﴿۳﴾ فِي يَضْعِ سِنِينِ ﴿۴﴾ هه ندی له قوره بیشیه کان و تیان به نه بو به کر، ده ی
 با هه ردو لامان چاوه پوان بین، هاوه له که ی نئوه نه لئی پۆمه کان سه رده که ون به سه ر فارسه کاندا
 له ماوه ی که متر له ده سالدا، ده ی گره و نه که یه ت له سه ر نه وه له که لمان؟ نه بو به کر وتی: باشه. نه بو
 گره و کردنه پیش هه رامکردنی بووه. نه بو به کر و موشریکه کان گره و یان کردو دایاننا. و تیان: به نه بو
 به کریان وت: چه ندی دانین بق ﴿يَضْعِ سِنِينِ﴾ که له سه ی ساله وه به تا نۆ سال. با کاتیکی
 مامناوه ندی له نئواماندا دابنئین و له سه ری پئیکه وین؟ نه لئیت: شه ش سالیان دانا، ده لئیت شه ش سال
 تئیه پی پیش نه وه ی پۆمه کان سه رکه ون، موشریکه کان نه وه ی که نه بو به کر داینا بوو بۆ گره وه که
 هه لئیان گرت و بردیان، له سالی حه و ته مدا پۆمه کان سه رکه و تن به سه ر فارسه کاندا. موسلمان هه کان
 ره خنه یان له نه بو به کر گرت له سه ر نه وه ماوه ی که داینا بوو له که ل موشریکه کان، ده لئیت: چونکه خوی
 مه زن فه رموی: ﴿فِي يَضْعِ سِنِينِ﴾ بویه که ده لئیت: خه لکیکی زۆر له و کاته دا موسلمان بوو، هه ر
 به م شئوه یه تریمیش ریوا به تی کردوو و ده لئیت: نه م فه رموو ده یه چاک و راسته (حسن صحیح).

پۆمه کان کین

خوی مه زن ده فه رموویت: ﴿الذَّٰرُ ﴿۱﴾ غَلَبَتِ الرُّومُ ﴿۲﴾ واته: پۆم شکینران و ژئیکه و تن. ﴿فِي اَذْنِ
 الْأَرْضِ وَهُمْ مِنْ بَعْدِ غَلَبِهِمْ سَيَغْلِبُونَ﴾ واته: له نزمترین خاکیان (له مه ککه وه یان له ولاتی
 فارسه وه) وه پۆمه کان دوا ی تیکشکانیان له داهاتوودا سه رده که ون (به سه ر فارسه کاندا)، ﴿فِي يَضْعِ
 سِنِينِ﴾ واته: له ماوه ی چند سالیگدا (له نئوان ۲ تا ۹ سال). با هه ندیک له سه ر وشه کانی نه م
 نایه ته بدوین. خوی مه زن ده فه رموویت: ﴿الذَّٰرُ ﴿۱﴾ غَلَبَتِ الرُّومُ ﴿۲﴾ له پیشه وه له سه ر نه م پیته
 پچرپچرانه قسه مان کرد له پیشه کی سوره تی (البقرة)، سه بارت به پۆم به ره چه له ک ده چنه وه سه ر
 بنه ماله ی عیسی کوپی ئیسه قاقی کوپی ئیبراهیم (سه لامی خویان لی بیت) که ناموزای به نی
 ئیسرائیلین پییشیان نه و تریت: به نو نه صفر. که له سه ر ئایینی یۆنانه کان بوون، یۆنانه کانیش له
 بنه ماله ی یافسی کوپی (نوح) (سه لامی خوی لی بیت) که ناموزای تورکه کانن، که حه و ته سه ستیره
 که پۆکه کانیان ده په رست، پییان ده و ت: سه رسامه کان، به ره و قوتبی باکوور نوژیان ده کرد هه ر نه وانه
 بوون که دیمه شقیان دروست کردو په رستگای شاره که شیان دروست کردو له لای باکویره وه میجراییان

^۱ تحفة الأحوزی (۵۲/۹)، فه رموو ده یه کی حه سه نه

بِق دانا، پژههكان له سه ره ئو ئاينه ی خۆيان بوون تا پاش هاتنی مه سیحیش (سهلامی خۆای لی بیت) که ماهوی سی سه سالتیک نه بوو، هه رکهس له ناویاندا حوکمی شامو جه زیره ی بگردایه پتیا ن دهوت: قه یسه ر، یه که مین کهس که چوه سه ر ئاینی مه سیحی ناوی قوسته ننتینی کوپری قستس بوو که دایکی ناوی مه ری می هیلانی شه ده قانیه که له سه ر زه مینی هه راندا بوو، دایکی پتیش نه وه چوو یوه سه ر ئاینی مه سیحی و داوی لیکرد بچیته سه ر نه و ئاینه، قوسته ننتین فه یله سوفیک بوو له ناویاندا و نه وه بوو شوینی دایکی کهوت، نه ئین به (توقیه) شوینی که وتوه، گا وره کان به هژی نه وه وه له دهوری یه ک کزبوونه وه و له چه رخی نه ودا له گه له عه بدولای کوپری نه ریوسدا (اریوس) که وتنه کیش وه زۆر ناکۆک بوون هه ری که به بق خزی قسه ی ده کردو کهس گوئی بق کهس نه ده گرت هه تا دوا یی له ناو خۆیاندا له سه ر سی سه و هه ژده قه شه ریکه وتن ئاینیکیان بق قوسته ننتین دانا که ناویان لینا سپارده ی گه وره که له راستیدا بریتی بوو له خه یانه ته پر و پوچه که، هاتن چه ند یاسایه کیان دانا و ناویان نا یاساکان و ده ستیاندا یه هه لال کردن و حه رام کردن و چه نده ها شتی تر که پتویستیان پتیبوو، ئاینی مه سیحیان کوپری (سهلامی خۆای لی بیت) به ئاره زووی خۆیان زیادو که میان کرد. پاشان نوژیان به ره و پژهه لات ده کردو شه ممه یان کوپری به یه ک شه ممه، ده ستیان دایه سه لیب په رستو به رازیان هه لال کردو چه ند جه رنیکیان دا هینا وه ک جه ژنی سه لیب و جه ژنی قوداس و غه تاس زۆریکی تر له جه ژنی یه ک شه ممه و نوژی دو هه می فوسح. پاشان پاپایان بق دانا که گه وره یانه پاشان باتریک و میتهران و ئوسقف و قسیس و شمسیس (البترکه و المطارنه و الاساقفه و القساقسه و الشمامسه) پاشان ره بانیه تیان دا هینا. پاشاش کلێسه و په رستگای بۆ دروست کردن و بناغی نه و شاره ی به ناوی خۆیه وه دانا که قوسته ننتینی یه، و تراوه: له چه رخی نه ودا دوانزه هه زار کلێسه دروستکراوه (به یه ت و له حم) ی دروستکرد به سی میحرا به وه. نه مانه پتیا ن ده وتن پاشاییه کان مه به ست به و که سانه بوو که له سه ر ئاینی پاشابوون. دوا ی نه مانه یه عقوبیه کان په یدا بوون، شوینکه وتووی یه عقوبی ئیسکاف بوون، پاشان نه ستوریه کان په یدا بوون که ها ره له کانی نه ستورا بوون. که نه مانه ش له چه ند ده سه ت و تا قمیکی زۆر پیکهاتبوون، وه ک پتیه مبه ری خودا (ﷺ) فه رمو یه تی: (نه وانه به ش به ش بوون به هه فتاو دوو به ش) مه به ست نه وه یه نه مانه به رده وام بوون له سه ر نه صرانییه ت. هه ر کاتیک یه کیکیان به مرادیه یه کیکێ تریان ده بووه جینشینی هه تا دوا یین که سیان که هیره قل بوو که یه کیک بوو له پیا وه هه ره ژیره کانیان و زۆر لیب راوو خۆ نه ویست بوو له نیا ون پاشا کاندا، زۆر له سه ر خۆو پاپه سه ند بوو، زۆر خاوه ن ده سه لات و جیی ریز بوو، کیسرای پاشای فارس دژایه تی ده کرد که ده سه لات ی هه بوو به سه ر

۱ (توقیه) یان (تقیبیه): یانی له ترساندا شوینی دایکی که وتوه تا ده سه لانه کی له ده ست ده رنه چیت (وه رگیز).

عزراق و خوراسان و رومی و همو ناوچه کانی عهجه مدا، که ناوی سابوری چندشانه (شکافت) بوو، که ولاته که ی زور فراوانتر بوو له ولاتی قهیسره، دهسته لاتی عهجه م و گیلجیتی فارسی له چنگدا بوو، هه مووشیان ناگر بهرست بوون.

چون قهیسره سرکه گوت به سر کیسرا دا

له پیشه وه عیگریمه باسی کرد که کیسرا بریکاره کانی له گه ل سوپاکه پیدا نارد بق قهیسره و شه ری له گه لدا کرد، واش مه شهوره که کیسرا خوی په لاماری قهیسره داوه و سرکه وتوو به سه ری داو شکاندوویه تی و ولاته که ی داگیر کردوو. هیچی به دهسته وه نه هیشته وه شاری قوسته نته نیه نه بیت، که ماوه یه کی زور دهوری داوه و تهنگی پی هه لچنیوه. گاوه کان قهیسره یان زیاد له نه اندازه پزیز لیناوه، کیسرا نه یقوانی دهست بگریت به سر نه و شاره دا، بؤیشی نه ده کرا چونکه زور قایم دهوری گیرا بوو، نیوه ی نه و شاره و شکایی و نیوه که ی تری له سر ده ری بوو، له ده ری اوه پیویستی و یارمه تیه کانی پی ده گه یشت کاتیک که ماوه که دریزه ی کیشا، قهیسره بیری کرده وه که فیلیک بدوزنته وه وای به چاک زانی داوا بکات له کیسرا واز بینیت له داگیر کردنی ولاته که ی هرچی بوویت له مال و سامان ناماده یه بیداتی، کیسرا داوا که ی قبول کردو داوای مال و سامانیکی وای کرد که له توانای هیچ که سیکدا نه بوو له دنیا دا. له نالتون و زیوو قوماشو که نیزه ک و خزمه تکارو چهنده ها شتی تر. قهیسره داوا که ی نه گیلجی اوه و واشی پیگه یاند که هه موو نه و شتانه ناماده ده کات. زور چاک ده یزانی که هرچی هه یه کوی بکات وه ده یه کی نه وه ناکات که کیسرا داوای کردوو بؤیه داوای له کیسرا کرد که پی پی بدات بروات بگه پی به ولاته که یدا هه تا نه وه ی که داوای کردوو بؤی کویکات وه. کیسرا پی پی پیدا. کاتیک قهیسره ویستی له شاری قوسته نته نیه ده ریچیت، خه لکی ولاته که ی کز کرده وه و پی و تن: من بریارم داوه به چند سه ریازیکه وه که خوم دیاریم کردوو له سوپاکه مدا ده ریچین بق کاریک، نه گه ر پیش نه و ماوه یه ی که دیاری ده که ین گه پامه وه، نه و من پاشای نیووم، خق نه گه ر نه گه پامه وه پیش نه و کاته، ناره زوی خوتانه، نه گه ر ویستان له سر به لینی خوتان بمینن له گه لدا، وه نه گه ر پازیش نه بوون یه کیکی تر بکنه پاشای خوتان، وتیان: هه تا تو زیندوو بی هه ر تو پاشامانی، با ده سالیش دیار نه بی، کاتیک له قوسته نته نیه ده ریچوو سوپایه کی مامناوه ندی له گه ل که لوپه لو و لاغیکی سواری زوره وه له گه ل خوی برد، کیسرا خیره تی به دهوری قوسته نته نیه دا هه لدا بوو چاره پوانی گه پانه وه ی قهیسره ده کرد، قهیسره زور به په لو به بی دواکه وتن پؤیشت و نه وه ستا هه تا گه یشته ولاتی فارس، کوشتاریکی زوری کردو هرچی شه ری له گه ل ده کرد هه مووی یه که له داوی یه که کوشترو هه تا گه یشته مه دائین (المدائن) که پایته ختی ولاتی کیسرا بوو، هرچی تیدا بوو کوشتی و هرچی مال و سامانی هه بوو بردی و که سو کاره که شی به دلیل گرتن، به ژن و مال و منداله وه، سه ری کوپه که شی تاشی و

سواری که رنگی خوی کرد و هرچی شتی به نرخ بوو له گه لی باری کرد و زؤر به سوکی و سرشؤ پیوه
 په وانه ی کرد، پاشان نامه یه کی نووسی بؤ کیسرا وتی: نه مه نه و شتانه یه که تق داوات کردو ها وه ری
 گره، کاتیک نه م هه وال گه یشته کیسرا نه و نه ده خه فته تی خوارد مه گه ر هه ر خوا بزانتی. زؤر تووپه بوو
 زؤر به توندی دهوری شاره کی گرت به هه موو توانایه کیوه هه ولی دا که داگیری بکات. هه رچه ندی
 کرد نه یوانی داگیری بکات. کاتیک که بی ئومید بوو پؤیشت بؤ نه وه ی مه خازه ی جه یحونی لیبگریت که
 هیچ رنگایه که نه بوو قه یسه ر لیئوه بگه پنته وه بؤ ناو شاری قوسته نته نیه له وئوه نه بیئت. کاتیک
 قه یسه ر به وه ی زانی، فیئلیکی وای به کارمینا که س به کاری نه هینابوو، سه ریازو که س و کاری خوی و
 نه وه ی له گه لی بوو ناماده ی کرد له به ر ده رگای مه خازه دا خوی و هندی له سوپاکه ی پؤیشتن فرمانی
 دا چند باریک له کاو پشقه لی و شترو په یں بار بکن و له گه ل خوی بردی، نزیکه ی پؤژیک له ناو ئاودا
 پؤیشت و پاشان فرمانی دا نه و بارانه بکنه ناو پوویاره که، کاتیک نه و په یں و کایه تیپه ری به لای
 کیسرادا خوی و سه ریازه کانی و ایانزانی که قه یسه ر ده یه ویت پرت و بیئت و بپوات له و شوینتوه، سوپاکه ی
 کیسرا سواریوون و دوی که وتن فارسه کان مه خازه یان چؤلگرد، قه یسه ر خوی گه یانده نه وئ فرمانی
 دا هه لسن بپؤن، به په له پؤیشتن و له ده سستی کیسراو سوپاکه ی پزگاریان بوو، چوونه وه ناو
 قوسته نته نیه. نه و پؤژه بووه پؤژیک زؤر گه وره له لای گاوره کان. کیسراو سوپاکه ی سه رگه ردان
 مانه وه و نه یانده زانی چی بکن، ولاتی قه یسه ریان ده ست نه که وت و ولاتی خویشیان ویران بوو به
 ده ست پؤمه کانه وه. هه رچی مال و سامان و خیزان و که س و کاریان هه یه به دیل گیرا و پؤمه کان بردیان.
 نه م پووداوی سه رکه و تنه که ی پؤمه کان بوو به سه ر فارسه کاند، نه م پووداوه دوی تق سال پوویدا پاش
 سه رکه وتنی فارسه کان به سه ر پؤمه کاند، نه م پووداوه پوی دا وه ختیک که پؤمه کان له نیوان
 (نه زهرعات) و (بوسرا) دا و نه و سه رکه و تنه یان به سه ر فارسه کاند ده ست که وت. وه ک نیبنو عه باسو
 عیکریمه و که سانی تریش باسیان کردوه. که له ناوچه یه کی شامدایه به ره و ولاتی حیجاز. مواهید
 ده لیت: نه و شه په له ولاتی جه زیره دا بووه، چونکه نزیکترین شوینه له ولاتی فارسه وه، والله اعلم.
 خوی مه زن ده فرموویت: ﴿لِلَّهِ الْأَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدُ﴾ واته: هه موو کاریک کاری خودایه پیش
 نه و شکانه و دوی نه و شکانه ش (قبل) و (بعد) مه بین له سه ر زه ممه چونکه نیزافه که یان لابراره و
 نیزافه ش لابی ری مه بنی نه بیئت ﴿وَيَوْمَئِذٍ يُفْرِغُ الْمَوْمِنُونَ ﴿٤١﴾ يَنْصُرِ اللَّهُ﴾ واته: نه و پؤژه
 موسلمانان دلخوش ده بن به سه رکه وتنی قه یسه رو هاوه له کانی که پاشای پؤمه به سه ر کیسراو

۱ یانی له بناغه دا راسته که یان (من قبل هذه الغلبة و بعد هذه الغلبة) یان (من قبل کل شیء و من بعد کل شیء) وه ک
 قورتوی نه فرموویت. (وه رگیت)

هاوله کانیدا له فارسهکان که مهجوسن، هندی له زانایان نه لئین: ئەو سەرکه و تنه ی پۆمهکان به سەر فارسهکاندا پێکهوتی هه مان پۆژ ده کات که موسلمانهکان سەرکه و تن به سەر موشریکهکانی قوربه پشدا له پۆژی به دردا وهک ئیبنو عهباس و سهوری و سویدی و کهسانی تریش و توویانه، وه له و فهرمووده ی که ترمیزی و ئیبنو جهیریو ئه بی حاتم و به زار له ئه بو سه عیده وه پڕویه تیان کردووه ده لئیت: کاتیک جهنگی به در پوویدا، ئەو پۆژهش پۆمهکان سەرکه و تن به سەر فارسهکاندا، موسلمانهکان به لایانه وه

سهیر بوو زۆر پیتی دلخۆش بوون، خۆی مه زن ئەم نایه ته ی نارده خواره وه: ﴿وَيَوْمَئِذٍ يَفِرُّ

الْمُؤْمِنُونَ ﴿٤﴾ يَتَصَّرِ اللَّهُ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٥﴾ به سه رخستنی خوا(بو

پۆمهکان) خوا هه ر که سی بویت سه ری ده خات و هه ر ئەو زالی میهره بانه. ئیبنو ئه بی حاتم پڕویه تی کردووه له زوبه یری که لاییه وه ده لئیت: سه رکه و تنی فارسهکانم بینیه وه به سەر پۆمهکاندا پاشان

سه رکه و تنی پۆمهکانم بینیه وه به سەر فارسهکاندا، پاشانیش سه رکه و تنی موسلمانهکانم بینیه وه به سەر

فارس و پۆمهکاندا، هه موو ئەمانه له ماوه ی یانزه سالدا. خۆی گه و ره ده فهرموویت: ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ

عَزِيزٌ﴾ واته: له سه رکه و تن و تۆله سه ندنی دوژمه کانیدا ﴿الرَّحِيمُ﴾ واته: دلۆقانیشه بۆ به نده خاوه ن

باوه ره کانی. پاشان ده فهرموویت: ﴿وَعَدَ اللَّهُ لَا يَخْلِفُ اللَّهُ وَعْدَهُ﴾ واته: ئەوه به لئینی خودایه (که

پۆمهکان سه ریخات) خوایش پێچه وانه ی به لئینی خۆی ناکات. یانی: ئەوه ی که هه والمان پیدای ئە ی

موحه مه د ﴿عَلَيْهِ﴾ که پۆمهکان سه رده خه ین به سەر فارسهکاندا به لئینی خوایه و راست و هه قه خودا له

به لئینی خۆی په شیمان نابیته وه ده بیته هه ر بیته و پوویدا. چونکه سوخته تی خودا وایه ئەو

ده سته یه ی که له هه قه وه زیاتر نزیکترن سه رده خات و پاشه پۆژیش هه ر بۆ ئەوانه یه، ﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَ

النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ واته: زۆرینه ی خه لکی نازانن که خودا خۆی کاریه ده سته ی ئەم بوونه وه ره یه،

هه رچی مه یلی لی بیت ده یكات به پیتی کارزانی و داوه ری خۆی. خۆی گه و ره ده فهرموویت: ﴿يَعْلَمُونَ

ظَهْرًا مِنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ هُمْ غَافِلُونَ﴾ واته: ته نها پوهاله تی ئەم ژیا نی دنیا ده زانن به لام بیناگان

له پۆژی دوا یی. واته زۆرێک له خه لکی ته نها ناگاداری ژیا نی دنیا و ئیش و کاری ماڵ په یدا کردن نه بیته

هه یچی تر نازانن و لئیی بیناگان، زۆر دوا و لیهاتوون بۆ خۆ ژیا ندن و سامان کۆکردنه وه، به لام نازانن چی

به سووده بۆ پاشه پۆژیا ن له و دنیا دا وهک ئەو که سه ی خه له فابیت و ناگای له خۆی نه بیته نه توانیته

بیریکاته وه. سه سه نی به سه ری ده لئیت: سویند به خوا سی وایان هه یه ئەوه نده له دنیا دا

١ تحفة الأحوزي (٥٠/٩)، الطبري (٧٣/٢٠)، فهرمووده یه کی لاوازه.

جووہ تہ خواروہ پہ نجایی بہ نینۆکی ھلده گیتیتوہ دہ زانیت چہند قورسہ، کہ چی نازانیت بہ چاکی نویتز بکات. ئینبو عہ باس لہم ئایہ تہ دا: ﴿ یَلْمُونَ ظَٰلِمًا مِّنَ الظَّالِمِیْنَ الَّذِیْنَ وَهَمُّ عَنِ الْآخِرَةِ هُمْ غَافِلُونَ ﴾ نہ ئی واتہ: خوانہ ناسان دہ زانن چۆن دنیا ئاوہ دان بکہ نہوہ، بہ لام لہ کاروباری ئاینندا ندر بیتاگان^۱.

﴿ اَوَلَمْ یَنفِکُرُوْا فِیْ اَنْفُسِهِمْ مَا خَلَقَ اللّٰهُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَیْنَهُمَا اِلَّا بِالْحَقِّ وَاَجَلٍ مُّسَمًّى وَاِنَّ کَثِیْرًا مِّنَ النَّاسِ بِیْلَاقِیْ رَبِّهِمْ لَکٰفِرُوْنَ ﴿۱۰﴾ اَوْلَمْ یَسِیْرُوْا فِی الْاَرْضِ فِیَنْظُرُوْا کَیْفَ کَانَ عَیْبَةُ الَّذِیْنَ مِّنْ قَبْلِہُمْ کَاثُوْا اَشَدَّ مِنْہُمْ قُوَّةً وَاَنَارُوْا الْاَرْضَ وَعَمَرُوْہَا اَکْثَرًا مَّا عَمَرُوْہَا وَحٰۤلَتُمْ رُسُلَهُمْ بِالْیَسِنٰتِ فَمَا کَانَ اللّٰهُ لِیَظْلِمَهُمْ وَلٰکِن کَاثُوْا اَنْفُسَهُمْ یَظْلِمُوْنَ ﴿۱۱﴾ ثُمَّ کَانَ عَیْبَةُ الَّذِیْنَ اَسْتَوٰ السَّوَآءِ اَنْ کَذَّبُوْا بِعٰیۤتِ اللّٰهِ وَکَاثُوْا بِهَا یَسْتَهْزِہُوْنَ ﴿۱۲﴾ ﴾

بہ لگہ کانی یہ کفوا پرستی (التوحید)

خوای گہوزہ بہ بندہ کانی ناگادار دہ کاتوہ کہ بہ خۆیاندا بچنہوہ و بیر بکہ نہوہ لہ و دروستکراوانہ کہ بہ چاوی خۆیان دہ بیینن کہ ھموو بہ لگن لہ سہر بوون و تہ نہایی ئو کہ ھہر خودا شایہنی پہ رستنہ و ھیچ کہ سیک جگہ لہ ئو شایہنی پہ رستن نہوہ ھہر ئو پہ روہ رینی ئو وانیش و ھموو بوونہ و ھہر. ﴿ اَوَلَمْ یَنفِکُرُوْا فِیْ اَنْفُسِهِمْ ﴾ واتہ: ئایا ئو وانہ لہ دہ روونی خۆیاندا بیریان نہ کردتہ و ھہر. ﴿ مَا خَلَقَ اللّٰهُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَیْنَهُمَا اِلَّا بِالْحَقِّ وَاَجَلٍ مُّسَمًّى ﴾ واتہ: کہ خوا ناسمانہ کان و زہوی و ئو ھوی لہ نئیوانیاندایہ دروستی کردوہ ھہر بہ راستی و بق ماوہ یہ کی دیاریکراوہ. یانی با بہ خۆیاندا بچنہوہ و بیر بکہ نہوہ لہ و دہیاتنی ئم ناسمان و زہمینہ و ئو ھوی کہ لہ نئیوانیاندایہ لہ و دروستکراوہ فرہ جۆرو پہ نگہ و پہ گہزہ کہ بہ کالتہ دروست نہ کراوہ بہ لکو بہ راستی و ھدی ھیناون و ماوہ شسی بق دیاری کردوون ھتا پۆژی قیامت دیت، ھموو لہ ناوہ دچن و نامینن. بۆیہ خوای گہورہ فرہ موویہ تی: ﴿ وَاِنَّ کَثِیْرًا مِّنَ النَّاسِ بِیْلَاقِیْ رَبِّهِمْ لَکٰفِرُوْنَ ﴾ واتہ: بیگومان زۆرئیک لہ خہ لک باوہ پریان نیہ بہ خزمہت پہ روہ ردگاریان بگن (لہ دوا پۆژدا). پاشان ناگاداریان دہ کاتوہ لہ ھوی کہ ئو پیتغہ مہرانی کہ پہ وانہی کردوہ بۆیان لہ لاین ئو ھوہ ئو پہ یامہ یان پیدراوہ و پشتگیری کردوون بہ چہندہا موعجیزہ و نیشانہی پوون و ئاشکرا کہ بوونہ تہ ھۆی قہ کردن و لہ ناوچوونی ئو وانہی کہ بپوایان پی نہ کردوون و نہ جات بوونی ئو وانہی کہ بپوایان پی ھیناون. خوای مہزن دہ فرہ موویت: ﴿ اَوْلَمْ یَسِیْرُوْا فِی

۱ الطبری (۲۰/۷۶).

الْأَرْضِ ﴿ واته: تاخو نه گه پاون به سر نه م زه مینه دا هتا سیر بکن و بیریکه نه وه و عه قلبیان بخنه
 کارو گوئی بگرن له ده نگوباسی پیشینه کانی خویان. بویه فرمویه تی: ﴿فَنظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
 الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً ﴿ واته: بؤ نه وهی ببینن سره نجام نه و (گه لانهی کافر بیون) له
 پیش نه مان چؤن بیون که زدر به میترت بیون له نه مان (خه لکی مه ککه)، ﴿وَأَنظُرُوا الْأَرْضَ وَعَمْرُوهَا
 أَكْثَرُ مِمَّا عَمَرُوهَا وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا اللَّهُ لِيُظِلِّمَهُمْ ﴿ واته: وه زه ویان کیلا (بؤ
 کشتو کال) و ناوه دانیان کرده وه زیاتر له مان و پیغه مبه رانیان بؤ هات به موعجیزه پرونه کانه وه بویه خوا
 سته می لی نه کردن (که له ناوی بردون). یانی: نهی نه و که سانهی که موحه مبه دتان بؤ ره وانه کاروه
 چاک بزانتن که گه له پیشووه کانی پیش نیوه له نیوه زیاتر به توانا و به میز بیون و سامان و مال و
 مندالیان له نیوه زیاتر بوو. ده یکی نه وان نیوه ده سه لاتنتان پی نه دراوه و ناشتوانن وه نه وان سر
 زه مین ناوه دان بکه نه وه و سودی لی ببینن و لپی بحسینه وه. که چی له گه ل نه وه موو ده سه لاته دا
 بوویان کاتیک که پیغه مبه رانیان بؤ ره وانه کرا زدر دلخوش بیون به وهی که پییان درابوو، شوین
 پیغه مبه رکان نه که و تن، خوی گه وره به هوی تاوانه کانیانه وه له ناو دان و هه مووی قر کردن که سیک
 نه بوو له سزای خودا پزگاریان بکات. سامان و مال و مندال فریایان نه که و ت و له سزای خودا پزگاری
 نه کردن و به نه ندازهی گه ردیله یک سودی پی نه گه یاندن، خوی مهن ناهه قی پی نه کردوون که
 توشی نه و به لایه ی کردن و جه زره به ی دان، ﴿وَلَكِنْ كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿ واته: خویان نه و
 به لایان به سر خویان هینا و ناهه قییان به خویان کرد، بپوایان به نیشانه کانی خودا نه کردو گالته یان
 پتکرد، حاشایان لی ده کرد ده ستیان دابوو و تانکاری. وه ده فرمویت: ﴿ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ
 اسْتَوُوا السُّوْءَ اَنْ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِءُونَ ﴿ واته: پاشان چاره نووسی نه وانه ی که
 تاوان و خرابه یان کرد سه خترین سزایه له بر نه وهی باوه پیمان نه هینا به نایه ته کانی خوا وه همیشه
 کالته یان پی ده کرد. خوی مهن فرمویه تی: ﴿وَنُقَلِّبُ أَقْسَامَهُمْ وَابْصُرُهُمْ كَمَا لَمْ يُؤْمِنُوا بِهِ اَوَّلَ مَرَّةٍ
 وَنُذِرُهُمْ فِي طُعْنِهِمْ يَمْمَهُونَ ﴿ واته: وه (کاتی هاتنی موعجیزه کان) دل و چاوایان و درده گتیرین و لا
 ده ده یین (له باوه پیمتان) هه روه که له سره تاوه بپوایان به قورشان نه هینا وه لتیان ده گه پتین
 له سره که شی خویاندا هه ر سره گردان بن. وه له نایه تیکی تردا فرمویه تی: ﴿فَلَمَّا رَأَوْا آرَاحَ اللَّهِ

فَلَوْبِهِمْ ﴿۱﴾ واته: جا کاتیک لایاندا له هق خواش دلی وه رگتیران. وه له نایه تیگی تردا فه رموویه تی:
 ﴿فَإِنْ تَوَلَّوْا فَاَعْلَمْتُ أَنبَإَ بَرِّئِدْهُ اللَّهُ أَنْ يَصِيبَهُمْ بَعْضُ ذُنُوبِهِمْ﴾ ﴿۲﴾ واته: نینجا نه گه رنه وانه په ویسان وه رگتیراو
 سه ریچیان کرد نه وه بزانه و دلتیا به خوا ده یه ویت به هوی هه ندی له تاوانه کانیا نه وه سزایان بدات و
 تووشی زیانیان بکات. وه و تراوه مانای شم نایه ته: ﴿ثُمَّ كَانَ عَقِبَهُ الَّذِينَ اسْتَوُوا السُّؤَى﴾ ﴿۳﴾ واته:
 ناکامی خرابه کاری خویان بوو، چونکه باوه ریان به نیشانه کانی خوا نه کرد و گالته و گه بیان لی ده هات،
 نه مه بو چوونی ثینو جه ریره له نینو عه باس و هه روا درده که ویت که ده فه رموویت: ﴿وَكَانُوا بِهَا
 يَسْتَهْزِئُونَ﴾ ﴿۴﴾ والله اعلم.

﴿اللَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ ﴿۵﴾ وَيَوْمَ نَقُومُ السَّاعَةَ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ ﴿۶﴾ وَلَمْ يَكُنْ
 لَهُمْ مِنْ شُرَكَائِهِمْ شُفَعَاءٌ وَكَانُوا بِشُرَكَائِهِمْ كَافِرِينَ ﴿۷﴾ وَيَوْمَ نَقُومُ السَّاعَةَ يُؤْمِدُ بِشَفَرُوتِ
 ﴿۸﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ ﴿۹﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا
 بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ فَأُولَئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ﴿۱۰﴾

خوای مه زن ده فه رموویت: ﴿اللَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ﴾ واته: خوا دروست کرنی ناده می ده ست
 پیده کات و له پاش کردن دروستی ده کاته وه. ﴿ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ واته: پاشانیش هه ر بو لای شه وتان
 دینینه وه له پوژی قیامه تا، هه موو که سیک پاداستی کرده وه ی خزی وه رده گریت. پاشان خوای گه وره
 ده فه رموویت: ﴿وَيَوْمَ نَقُومُ السَّاعَةَ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ﴾ واته: شه و پوژه ی قیامه ت هه لده ستیت تاوانباران
 غه مبارو ناومید ده بن. نینو عه باس ده لیت: تاوانباران بی نومیید ده بن. مواهید ده لیت: تاوانباران
 نابروویان ده چیت. وه له په وایه تیکدا هاتووه (يُكْتَبُ الْمُجْرِمُونَ) واته: تاوانباران دوزداماون ^۳. ﴿وَلَمْ
 يَكُنْ لَهُمْ مِنْ شُرَكَائِهِمْ شُفَعَاءٌ﴾ واته: بیگومان له په رستراوه کانیا ندا تکاکارانیک نیه بو شه وان،
 ﴿وَكَانُوا بِشُرَكَائِهِمْ كَافِرِينَ﴾ واته: وه شه وان بیباوه په ده بن به په رستراوه کانیا ن (که کردوویان
 به هاوبه شی خودا). واته شه و شتانه ی شه وان به هاوه لی خودایان ده زانین و غه یری خوا ده یان په رستن و
 سوژده یان بو ده برندن، تکایان بو ناکن، حاشایان لی ده کن، خه یانه تیان لی کردوون له کاتیکدا که زور

^۱ الصف (۵).
^۲ المائدة (۴۹).
^۳ الطبری (۲۰/۷۹).

پیوستیان به یارمتهی نه‌وانه هه‌یه. پاشان خوای مه‌زن ده‌فرموویت: ﴿وَيَوْمَ نَقُومُ السَّاعَةَ يُومِئِدُ يَكْفُرُونَ﴾ واته: نه‌و پۆژه‌ی قیامته هه‌لده‌سیت(خه‌ك) له‌و پۆژه‌دا جیاده‌بنه‌وه له‌یه‌كتر. قه‌تاده ده‌لئیت: به‌لئێ سویند به‌خوا نه‌وه جیابوونه‌ویه كه هه‌رگیز دوا‌ی نه‌وه یه‌كتر ناگرنه‌وه.^۱ واته: كاتیك نه‌وه‌ی به‌ره‌و سه‌ری سه‌روه پۆیشت و نه‌وه‌ی شی به‌ره‌و خواری خواره‌وه پۆیشت، نه‌وه ئیتر دوا‌ین به‌یه‌گه‌یشتنه. بۆیه خوای مه‌زن ده‌فرموویته: ﴿فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ﴾^۲ واته: ئینجا كه‌سانێك كه باوه‌ریان هه‌یناوه‌وه كرده‌وه چاكه‌كانیان كردووه نه‌وان له به‌هشتدا دلخۆش ده‌كرین. موجاهیدو قه‌تاده ده‌لئین: خۆشی ده‌بنه‌سه‌ر.^۳ پاشان خوای مه‌زن ده‌فرموویت: ﴿وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ فَأُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ﴾ واته: به‌لام نه‌وانه‌ی بیباوه‌ر بوون به‌نیشانه‌كانی ئیهمه‌وه‌گه‌یشتن به‌پۆژی دوا‌ی نا نه‌وانه له‌سزای دۆزه‌خ(دا‌ناماده ده‌كرین.

﴿سُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ ﴿١٧﴾ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ ﴿١٨﴾ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذَٰلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١٩﴾﴾
فه‌رماندان به‌پینج نوێژه‌كه

خوای مه‌زن ده‌فرموویت: ﴿سُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ﴾ واته: ئینجا پاك و بێگه‌ردی خوا بلێن كاتیك ئیواره‌تان له‌ی دیت و كاتیك به‌یانیتان له‌ی دیت. خوای مه‌زن لێره‌دا باسی پاكی و بێ‌عیبی خۆی ده‌كات و به‌نده‌كانیشی فێرده‌كات كه چۆن باسی پاكی و په‌سه‌نی نه‌و بده‌ن و سوپاسی بكن له‌و كاتانه‌ی كه له‌ دوا‌ی یه‌كتری دین و نیشانه‌ن له‌سه‌ر تواناو ده‌سه‌لاتی له‌كاتی ئیواران كه تاریکی دادیت و له‌كاتی به‌یانیان كه دنیا پووناك ده‌بیت، پاشان ده‌فرموویته سوپاس و ستایش جی‌ی خۆیه‌تی بۆ نه‌و پاكی و په‌سه‌نیه‌ی. ﴿وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ﴾ واته: وه سوپاس هه‌ر بۆ خواجه له‌ناسمانه‌كان و زه‌ویداو(پاكی و بێگه‌ردی خوا بلێن) له‌شه‌واو كاتیك نیوه‌پۆتان له‌ی دیت.(العشاء) واته: تاریکی شه‌وه كه دادیت.(الاظهار) واته: پووناکی ته‌واو(نیوه‌پۆ). پاكی و بێگه‌ردی بۆ وه‌ده‌یه‌نهری نه‌میش و نه‌ویش، كه به‌ره‌به‌یان دینیت و شه‌ویشی

^۱ الطبري(۲۰/۸۰).
^۲ الطبري(۲۰/۸۱).
^۳ الطبري(۲۰/۸۲).

کردوه به هژی ناسودهیی، وه که فرموویه تی: ﴿وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّىٰ ۙ﴾^۲ وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَىٰ ۙ^۱ واته: وه سویند به پوژ کاتیک که خور دهرده خات، وه سویند به شه و که خور داده پو شیت. وه فرموویه تی:

﴿وَالضُّحَىٰ ۙ﴾^۱ وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَىٰ ۙ^۲ واته: سویند به چیشته نگاو، وه سویند به شه و کاتیک که نارام

ده گریت. وه فرموویه تی: ﴿وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَىٰ ۙ﴾^۱ وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّىٰ ۙ^۲ واته: سویند به شه و کاتیک که (زه وی) داده پو شیت، وه به پوژ کاتیک پووناک ده بیته وه. نایه ت له م باره وه زوره. خوی مه زن ده فرموویت:

﴿يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَمِيتِ وَيُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَمِيتِ مِنَ الْحَيِّ ۙ﴾ واته: (خوا) زیندو له مردو دهر دینیت و مردو له زیندو دهر دینیت. نه وه شو و شتانه یه که نیمه به چاوی خومان ده بیینین و تیددا ده ژین که چه نده

خاوه ن توانا و ده سه لاته له دروستکردنی نه م هم مو شته له به کتری، نه و نایه تانه شی که له مه و دوا دین هم مو هر له م باره یه وه یه، خوی مه زن باسی وه دیه پینانی نه و شتانه ده کات له گه ل دژه کانیا اندا بق

نه وه ی ببنه به لگه له سر ده سه لاتی ته واوی خوی. له وانه دهر هینانی پوه که له دنکه که ی (توره که ی) و دهر هینانی توره له پوه که، وه هیلکه له مریشک و مریشک له هیلکه، مروژ له تنز که ناوه و تنز که ناو له

مروژ، خاوه ن باوه پ له خاوه ناس و خاوه ناس له خاوه ن باوه پ، وه ده فرموویت: ﴿وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۙ﴾ واته: وه زه وی زیندو ده کاته وه له پاش مردن و وشک بوونی. نه م نایه ت وه که نه و نایه ت وه وایه

که ده فرموویت: ﴿وَأَيُّهَا هُمُ الْأَرْضُ الْمَيْتَةُ أَحْيَيْتَهَا وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ ۙ﴾^۳ وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِنْ نَجِيلٍ وَأَعْنَابٍ وَفَجْرًا فِيهَا مِنْ الْعُمُونَ ۙ^۴ واته: وه نیشانه و به لگه یه که بق نه وان نه م

زهویه مردوه یه که زیندو و مان کرده وه و دانه و یله مان لی دهر هینا و لی پواند که لیی ده خون، وه له و (زهویه) دا چند باخ له خورما و تریمان به دی هینا و چند کانیا و مان تیایدا هه لقولا ندوه. وه خوی

مه زن فرموویه تی: ﴿وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَأَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ ذِيعَبٍ ۙ﴾^۵ ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّهُ يُحْيِي الْمَوْتِ وَأَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۙ^۶ وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ ۙ^۷ واته: وه زه وی ده بیینی (له زستاندا) خاموشه و وشک و بی

^۱ الشمس (۳-۴).

^۲ الضحی (۲-۱).

^۳ الليل (۱-۲).

^۴ يس (۳۳-۲۴).

^۵ الحج (۵-۷).

گیانه جا کاتیک بارانمان به سهردا باراند زهوی(بووه کی لسی ده پویت و) ده جولیت زهوی مه ل ده دات و
 بهرز ده بیت و(زهوی) ده پوینت له هه موو جوړه (کیاو گولیک) جوان، نه وهی(باس کرا) له بهر نه وهیه
 دلنیا بن که خوا حق و راسته و بیگومان مردوه کان زیندو ده کاته وه و بیگومان نه و(خوایه) توانای
 به سر هه موو شتی کدا هه یه، وه به راستی قیامت دیت و بهر یا ده بیت گومانی تیدا نیه و دلنیاش بن
 خوا هه موو نه و که سانه ی له ناو گوره کاندان زیندوی ده کاته وه. وه فرموویه تی: ﴿ وَهُوَ الَّذِي يُرْسِلُ
 الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ حَتَّى إِذَا أَقْلَّتْ سَحَابًا نَفَا لَا سُقْنَهُ لِبَلَدٍ مَّيِّتٍ فَأَنْزَلْنَا بِهِ الْمَاءَ فَأَخْرَجْنَا بِهِ
 مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ كَذَلِكَ نُخْرِجُ الْمَوْتَى لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴾ واته: وه نه و(خوا) زاتیکه بایه کان ده نیریت
 به موژده در پیش(بارانی) په حمتی په روهر دگار هه تا کاتیک هه وری قورس(ی بارانوی) هه لده گریت
 ده نیریت بۆ ولاتیکی مردوو(وشکی بی) گیا) جا به و(هه وره) باران ده بارین بن به هزی نه وه وه هه موو
 جوړه به رو بووم و میوه یه ک(ده پوینن و) درده هینن هه به و وینه یه مردوه کان له زهوی
 درده هینن و زیندوویان ده که یه وه تا ئیوه بیرگه نه وه. بۆیه لیره دا فرموویه تی: ﴿ وَكَذَلِكَ
 نُخْرِجُكُمْ ﴾ واته: وه هه به و جوړه ئیوه ش درده هینن(له گوره کانتان).

﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ ﴾ (۱۰) وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ
 أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿۱۱﴾
 له نیشانه کانی خودا

خوای مه زن ده فرموویت: ﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ﴾ واته: له نیشانه که نی ئه و(خودایه)
 که ئیوه ی له خاک دروست کردوه. واته له نیشانه و ده سه لاتی خوای مه زن نه وه یه که بابتانی شادم
 دروست کردوه له خول، ﴿ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ ﴾ واته: له پاش(ماوه یه ک) کتوپر ئیوه
 شادمین و بلاویونه ته وه له زه ویدا. له بنه په تدا له خول دروست کراون پاشان له شایکی بی نرخ و
 پاشانیش له خوینیکی به ستوو پاشان له پارچه گزشت و پاشان بوو به ئیسک و(بیسته) پاشان خوای
 گوره گزشتی دا به سر ئیسکه که دا پاشانیش گیانی کرد به بهریدا و پاشان چاوو گوئی دایه که
 ببینیت و ببیستیت پاشان له سکی دایکی هاته دنیا و زور لاوازو بی هیز پاشان هه تا ته مه نی گوره
 ده بوو به هیزو توانا ده بوو هه تا وای لیهات دنیای شوه دان کرده وه و شارو دیهاتی دروست کرد له
 ولاتیکه وه ده چوو بۆ ولاتیکی ترو سواری که شتی ده بیت به ده وری زه ویدا ده گه پیت، سامان

کڑدہ کاتہ و ہو بڑیوی ژیان بہ دست دینیت، توانای بیرکندنہ و ہی ہ یو زور لیزان و وریاہ و پاووچوونی خوی ہ یو ناگاداری باشی ہ یو لہ دنیا و قیامہ تدا، ہر کہ سہ و بہ پیی توانای خوی۔ پاکو و پوسنی بق نہ و خویہی کہ نہ و توانای داوہ بہ مروؤ کہ وای لیکردوہ ہ موو ہونہ ریک بہ کاربینیت بق خوزیاندن و کارو کاسپی۔ وہ جیاوازی خستوہ تہ نیوانیان لہ بیروچوون و زانستداو لہ چاکو و خراپیداو لہ ہ ژاری و دولہ مہ ندیداو لہ بہ ختہ وری و بیچارہ پیدا۔ بویہ خوی گورہ فرموویہ تی: ﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَبِرُونَ ﴾ واتہ: نیمامی نہ حمہ د پویاہ تی کردوہ لہ نہ بو موساوہ دلایت: پیغہ مبری خودا (ﷺ) فرموویہ تی: (خوآ نادمی دروست کرد لہ مشتیک کہ ہلی گرت لہ ہ موو زہوی، مروؤ لہ سر نہ نڈازہ و شیوہی زہ مین و ہدی ہاتوہ، سپیہ و سوورہ و ہشہ و لہ نیوان نہ و پنگانہ دایہ، پیسہ و پاکو و دلخوش و خہ مگین و لہ و نیوانہ دا)۔^۱ نہ بو داود تیرمزش پویاہ تیان کردوہ، تیرمزی دلایت: نہ مہ فرموودہ یہ کی چاک و راستہ (حسن صحیح)۔^۲ پاشان خوی گورہ دہ فرموویت: ﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا ﴾ واتہ: وہ لہ نیشانہ کانی (نہ وہ (خوآ) کہ بقی دروست کردون لہ رگہ زی خوتان ہاوسہ رانیک۔ واتہ لہ رگہ زی خوتان مینہی بق دروست کردون بق نہ و ہی بینہ ہاوسہ رتان، ﴿ لَتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلْ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً ﴾ واتہ: بق نہ و ہی نارام بگرن لہ لایاندا وہ خوشہ ویستی و بہ زہی خستوتہ نیوانتان۔ واتہ لییان بحسینہ و ہ وک خوی گورہ لہ نایہ تیکی تردا فرموویہ تی: ﴿ هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَجَعَلَ لَهَا مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا ﴾^۳ واتہ: (خوآ) نہ و زاتہ یہ کہ نیوہی دروست کردوہ لہ یہ کہ س (کہ نادمہ) ہر لہ خوی ہاوسہری بہ دیہینا تا لہ لای بحسینتہ وہ (نارام بگریت)۔ مہ بہ ست لیرہ دا حہ وایہ کہ خوی مہ زن دروستی کرد لہ کورتترین پراسووی لای چہ پی نادمہ خق نہ گہر خوی گورہ ترمہی نادمی ہ موو بہ نیرینہ دروست بگردایہ و مینہشی لہ رگہ زیکی تر دروست بگردایہ، واتہ: جنوکہ یان زیندہ وہ ریکی تر۔ نہ م نزیکو و خوشہ ویستی نہ دہ بو بہ لکو دورہ پیریزی و ڈایہ تی پیدہ دہ بو لہ نیوانیاندا۔ نہ وہ لہ دلوقانبی خودای مہ زنہ کہ نہ و ہی نادمہ و ہاوسہ رکانی لہ رگہ زی خویان بق و ہدی ہیناون و بہ زہی و خوشہ ویستی خستوہ تہ نیوانیان و سوزیان بق یہ کتری ہ یہ، چونکہ پیاو کہ زن دہینیت لہ بہر نہ و یہ کہ خوشی دہ ویت یان حہ ز دہ کات

^۱ احمد (۴۰۱/۴، ۴۰۶)، فرموودہ یہ کی باشہ (جید)۔

^۲ ابو داود (۷۶/۵)، تحفة الأحوزی (۲۹۰/۸)، فرموودہ یہ کی باشہ۔

^۳ الاعراف (۱۸۹)۔

مندالی بییت لیتی و سۆزی بۆی ههیه. ژنیش پئویستی به پیاو ههیه بق دابینکردنی بژۆوی و به
 یهکهوه ژیان به خۆشی و کامه رانی یان له بهر نۆد شستی تر. ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾ واته.
 ئەمانه هه موو نیشانهن بق ئەو که سانهی که خاوهنی ئاوهزن.

﴿وَمِنَ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَخْلَافُ السِّنِّكُمْ وَالْوَنُكْرُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْعَالَمِينَ﴾ (۲۱)
 وَمِنَ آيَاتِهِ مَنَامُكُم بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِغَاؤُكُمْ مِّن قَضِيئِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ

﴿يَسْمَعُونَ﴾ (۲۲)

خوای مه زن ده فه رموویت: ﴿وَمِنَ آيَاتِهِ﴾ واته: له نیشانه مه زنه کانی خوای گه وه، ﴿خَلْقُ
 السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ واته: دروست کردنی ئاسمانه کان و زه مینه به و به ززی و فراوانه ی و جوانی و
 ناسکی و پاراوه یی ئەستیره گه پۆک و وه ستاوه کان و له وانه زه مین به و نزمی و فراوانیه که پره له کپوو
 که ژو دۆلۆ دهریاو ده شت و بیابان و زینده وه رو پوهه و دارو دره خت. وه ده فه رموویت: ﴿وَأَخْلَافُ
 السِّنِّكُمْ﴾ واته: جیاوازی زمان. یه کیک به زمانی عه ره بی و یه کیک به زمانی ته ته ری و یه کیک به
 که ره جی، یه کیک به پۆمی، یه کیک تر به فه ره نجی و ئەوی تر به به ره بری و ئەوه کورده و ئەوه
 ته گروره و ئەوه حه به شیه و ئەوه هیندی و ئەوه عه جه مه و ئەوه سه قالیبه یه و ئەوه خه زه ره و ئەوه
 ئەرمه نه چه نده ها زمانی تر که خودا خۆی نه بییت که س نازانیت، ﴿وَالْوَنُكْرُ﴾ واته: جیاوازی په نگو
 پوخسارتان، هه موو خه لگی سه زه مین له و پۆژه وه خودا ئاده می دروست کردوه هه تا پۆژی قیامت
 ئەو جوانیه یی به خشییون له ده م و چاوو برۆو برژانگو کولم و لووت و ته ویل و گوی. هیچ که سیك له وی
 تر ناچیت. خۆ ئەگه ره هندی له جوان و ناشیرینیدا له هه ندی شتدا له یه کتری بچن بیگومان له
 هه ندیکی تردا هه جیاوازیان هه یه. ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْعَالَمِينَ﴾ واته: له م نیشانه نا دا به لگه زۆره بق
 زانایان. ﴿وَمِنَ آيَاتِهِ مَنَامُكُم بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِغَاؤُكُمْ مِّن قَضِيئِهِ﴾ واته: هه ره له نیشانه کانی خودایه
 که له شه وو پۆژدا ده خه ون و هه ولدانتان له پۆژدا بق به مره وه رگرتن له به خشینی پۆزی خودا. که ئەو
 خه وتنه ده بیته هۆی حه سانه وه و ئارامی می شک و له شو و نه هیشتنی ماندوویه تی و لابرندی خه م و
 خه فته، گه پان و هه والدانی شی کردوه به هۆی وه ده سه تمینانی بژۆوی ژیان و هاتوچ له پۆژدا که ئەمه
 پیچه وانه ی خه وتنه، ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ﴾ واته: ئەمه یش له نیشانه کانی
 خودایه بق ئەو که سانه ی که ده بیستن و تیده گن.

﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنزِلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُحْيِي بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴾ (۱۱) ﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُم دَعْوَةً مِنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ ﴾ (۱۵) ﴿

خوای مه زن ده فہرمویت: ﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ ﴾ واتہ: لو نیشانانہی کہ بہ لگہیہ لہ سہر دہ سہ لاتی
 مہ زنی خودا، ﴿ يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا ﴾ واتہ: بروسکہ تان پیشان دہ دات بؤ ترساندن و ٹومید کہ
 جاریک دہ ترسن لہ وہی باران و ہورہہ تریشقی زدی لہ گہ لدا بیت کہ پوودا و کارہ ساتی لی بکہ ویتہ وہ،
 وہ پیشتان خوشہ و بہ ٹومیدی ٹوہن کہ بارانیکی باش بیاریت و کہ بؤ پیویستیہ کانی خوتان بہ کاری
 بہینن. بؤیہ خوای مہ زن فہرمویتہ تی: ﴿ وَيُنزِلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُحْيِي بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ﴾ واتہ:
 باران دہ بارینیت لہ ٹاسمانہ وہ تا زہوی ہی زیندو بکاتہ وہ پاش مردنی، کہ نہ گیا و پوہ و ہیچ
 شتیکی تری تیا نہ ماوہ بہ لام کاتیک کہ باران باری، ﴿ أَهْرَزَتْ وَرَبَّتْ وَأَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ رَوْحٍ بِهِجْ ﴾
 واتہ: زہوی (پوہ کی لی دہ پویت) دہ جوتیت زہوی ہلدہ دات و بہرز دہ بیت (زہوی) دہ پویت لہ
 ہموو جؤرہ (گیار گولیک) جوان. ٹا ٹمانہ ہمووی بہ لگہی ٹاشکران لہ سہر زیندو و پوہ نہ وہ لہ
 پڑی قیامہ تدا و پند و نامؤزگارین بؤ کہ سیک کہ خاوہن ٹاوہز بیت، بؤیہ خوای گورہ فہرمویتہ تی:
 ﴿ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴾ واتہ: بہ راستی لہ وہ دا کہ باسکرا چہند پاہرو نیشانہ ہہیہ
 بؤ ٹوانہی ژیریان بہ کاردینن. ٹم ٹاہتہ کہ دہ فہرمویتہ: ﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ
 بِأَمْرِهِ ﴾ واتہ: لہ نیشانہ کانی ٹوہ کہ ٹاسمان و زہوی بہ فہرمانی ٹو و ہستانون. ٹم ٹاہتہ وہ ک ٹو
 ٹاہتہ وایہ کہ دہ فہرمویتہ: ﴿ وَتُمْسِكُ السَّمَاءُ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ ﴾ واتہ: وہ ٹاسمانی پاکیر
 کردوہ تا نہ کہ ویت بہ سہر زہویدا مہ گہر بہ فہرمانی ٹو. وہ دہ فہرمویتہ: ﴿ إِنَّ اللَّهَ يُمَسِّكُ السَّمَوَاتِ
 وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا ﴾ واتہ: بہ راستی خوا ٹاسمانہ کان و زہوی پاکیر دہ کات بؤ ٹوہی لہ پڑوہی خویان
 لانہ دن. عومہری کوی خہ تاب (پہزای خوای لی بیت) ناپہرہت بووایہ دہیوت: نہ خیر، سویند بہ
 کہ سہی بہ فہرمانی ٹو پراوہستانون (واتہ: بہ فہرمانی خودا ٹاسمان و زہمین پام ہاتوون و ہستانون).

۱ الحج (۵).

۲ الحج (۶۵).

۳ الفاطر (۴۱).

وختیک که بژئی قیامت هات نم زهمینه ده بیته زهمینکی ترو ناسمانه کانیش هه روه‌ها، مردووه کانیش له گۆره کانیان هاتنه‌دهر به فه‌رمانی خودا به زیندوویی و بانگ ده‌کرین بق لای خوای گوره. بژیه فه‌رموویه‌تی: ﴿ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ﴾ واته: پاشان کاتیک له بژئی دوا بییدا له زه‌ویه‌وه بانگتان ده‌کن یه‌کسه‌ر نئیوه له گۆره‌کانتان دینه‌ده‌روه. واته یه‌کجار بانگ ده‌کرین به په‌له دینه‌ده‌روه. نم نایه‌ته‌وه‌ک نه‌و نایه‌تانه وایه که ده‌فه‌رموویت: ﴿يَوْمَ يَدْعُوكُمْ فَتَسْتَجِيبُونَ بِحَمْرِهِمْ وَقَدْ أَنْتُمْ إِن لَّيْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا﴾ واته: نه‌و پژژی که بانگتان ده‌کن (له گۆره‌کانتانه‌وه) جا نئیوه‌ش ده‌ست به‌جی دین به دم بانگ‌کرده‌که‌وه به سوپاس و سه‌ناکرده‌وه و وا ده‌زانن نه‌ماونه‌ته‌وه (له دنیا‌دا) ما‌وه‌یه‌کی که‌م نه‌بیته. وه فه‌رموویه‌تی: ﴿فَلَمَّا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ ﴿١٧﴾ فَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ﴾ واته: بی‌گومان نه‌و زیندوویی‌ونه‌وه‌یه هه‌ر یه‌ک نه‌عه‌ره‌ته‌یه، نیت‌ر کتوپر وان له ده‌شتیکی سببی کاکی به‌کاکی‌دا. وه فه‌رموویه‌تی: ﴿إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُخَضَّرُونَ﴾ واته: ته‌نها شریفه‌وه ده‌نگینکی گه‌وره دیت نیت‌ر کتوپر هه‌موویان (به‌کره‌لی) لای نئیوه ناماده‌کراون.

﴿وَلَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ لَّهُ قَنُونَ ﴿١٨﴾ وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَتْ عَلَيْهِ ﴿١٩﴾ وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٠﴾﴾

دووباره هینانه‌وه‌ی دروست‌کرا و مکان له (مه‌ردم) ناسانتره

خوای مه‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿وَلَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ لَّهُ قَنُونَ﴾ واته: هه‌رچی له ناسمانه‌کان و زه‌مینه‌دایه خوا‌خواه‌نیه‌تی و به‌نده‌ی نه‌ون، گوپرا یه‌ل‌و ملکه‌چی نه‌ون پئیان خۆش بیته یان پئیان ناخۆش بیته. وه ده‌فه‌رموویت: ﴿وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَتْ عَلَيْهِ﴾ واته: نه‌و (خوا) زاتیکه به‌ده‌یتنانی ده‌ست پی‌کر دوه‌وه له پاشان (دوای مردنی) دووباره دروستی ده‌کاته‌وه (نم دروست کردنه‌وه‌ی دووم) لای خوا ناسانتره. نیینو نه‌بی تلحه (طلحه) ده‌لیت: له نیینو عه‌باسه‌وه: ﴿أَهْوَتْ عَلَيْهِ﴾ واته: ناسانتره لای. ^۴ مواهید ده‌لیت هینانه‌وه ناسانتره له

^۱ الاسراء (۵۲).
^۲ النازعات (۱۳-۱۴).
^۳ یس (۵۳).
^۴ الطبری (۹۲/۲۰).

وهديهنتان، يه كه م جاريش هر ناسانه. ^۱ عيكريمو كه سانى تريش هر وايمان وتووه. ^۲ بوخارى پيوايه تى كردووه له نه بو هوره يره وه (په زاي خواى لى بيت) كه پيغه مبر (ﷺ) فرمويه تى: (خودا فرمويه تى به نده كه م بىرواى پى نه هينام بى نه و نه ده بو وابيت، قسه ي پى وتم بى نه و نه ده بو وابيت، بىرواى پى نه هينانه كه ي به من نهويه كه نه لس: نامه نيته وه جارئكى تر وه ك چون يه كه مجار دروستى كردووم، هرگيز وه ديهنتانى يه كه مجار ناسانتر نيه له لام له هينانه وه ي (واته ناسان و گران لاي خوان نيه) به لام قسه پى وتنه كه ي پيم نهويه كه نه لى: خوا مندالى بى خوئى داناوه، له كاتيكدا من خودايه كى تاكو تنهاو بى نياز م كه كه سى لى نه بووه و له كه سيش نه بووه، هرگيز كه سيش نه يتوانيوه هاوتاي بيت) تنها بوخارى هيناويه تى. ^۳ ﴿وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ واته: وه هر بى نه وه سيفه تى هره بلند له ناسمانه كان و زهويدا. على كوپى نه بو تله ده لئيت: له ئيبنو عه باسه وه هم ئايه ته وه ك نه و ئايه ته وايه كه ده فه رموويت: ﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ﴾^۴ قه تاده يش ده لئيت: نمونه ي خودا، هيچ به رستراويك نيه غه يرى خوداو هيچ به روره دگار ئيكيش نيه غه يرى نه و.

﴿ضَرَبَ لَكُمْ مَثَلًا مِّنْ أَنفُسِكُمْ هَلْ لَكُمْ مِّنْ مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِّنْ شُرَكَاءَ فِي مَا رَزَقْنَاكُمْ فَأَنزَلْنَا فِيهِ سَوَاءً مَّا قَوْنَهُمْ كَخِيفَتِكُمْ أَنفُسَكُمْ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ﴾^(۱۸) بَلِ اتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَهْوَاءَ هُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ فَمَنْ يَهْدِي مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَّاصِرِينَ﴾^(۱۹)

نمونه يه كه به لگه يه له سه ر تاك و ته نهايي خودا

نه مه نمونه يه كه خواى مه زن ده يه نيته وه بى نه وانى كه هاوه لى بى داده نين و كه سانى تر غه يرى خودا له گه ل خودا ده په رستن و ده يكه نه شه ريكي، زور چاكيش ده زانن كه نه و شه ريكانه له بت و شتى تر عه بدو مولكى خودان وه كه پارانه وه كه ياندا نه لئين: (لبئيك لا شريك لك، إلا شريكاً هُوَ لك، تملكه وما ملك) خواى گه وره ش ده فه رموويت: ﴿ضَرَبَ لَكُمْ مَثَلًا مِّنْ أَنفُسِكُمْ﴾ واته: نمونه يه كى له خوتان بى هيناونه ته وه كه لئى تيده گه ن و به چاوى خوتان ده يبينن، ﴿هَلْ لَكُمْ مِّنْ مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِّنْ شُرَكَاءَ فِي مَا رَزَقْنَاكُمْ فَأَنزَلْنَا فِيهِ سَوَاءً﴾ واته: ئايا ئيوه نه وانى كه غولامتان ده يكه نه هاوبه شى خوتان له و بژيوه ي كه پيمان داون؟ وه ئايا وه ك يه ك ده بن؟ دياره هيچ كه سيك له ئيوه

^۱ الطبري (۹۲/۲۰).
^۲ الطبري (۹۲/۲۰).
^۳ فتح الباري (۶۱۲/۶۱۱/۸).
^۴ الشورى (۱۱).

پازی نابت که غلامه کی بیبته هاوبه شی له مال و سامانیدا. وه که یه که بهش بیهن. ﴿تَخَافُونَهُمْ﴾
 که خیفَتِکُمْ اَنفُسَکُمْ واته: چنن له یه کتری ده ترسن هر بهو شیویه له وانیش ده ترسن که له
 ماله کانتان له گله دا بهش بکن. نه بو میجله ز ده لیت: تو ناترسی که غلامه که ماله که ت له گله بهش
 بکات، وه بؤشی نیه واکات. هر بهو شیویه خودایش هاوه لی نیه. واته: هه مو که سیک له نیه
 پتی قه بولن ناکریت که غلامه کی ماله کی له گله بهش بکات، که واته چنن نیه شه ریک بق خوا
 داده نین له دروستکراوه کانی خوی؟ ته به رانی پویایه تی کردوو له نینبو عه باسه وه ده لیت: نه ملی
 شریک ده پارانه وه ده یانوت: ﴿لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ، اِلَّا شَرِيكًا هُوَ لَكَ، تَمَلِكُهُ وَمَا مَلِكٌ﴾. واته: نه ی خودایه
 هاتین بق لات، هاتین بق لات تو شریک نیه غه بری شه ریک نیه نیت که تو خاوه نیتی خاوه نی وه
 شتانه شی که نه وه یه تی. خوی گوره نه م نایه تی ناره خواره وه: ﴿هَلْ لَكُمْ مِنْ مَا مَلَكَتْ
 اَيْمَانُكُمْ مِنْ شُرَكَاءَ فِي مَا رَزَقْتَكُمْ فَاَنْتُمْ فِيهِ سَوَاءٌ تَخَافُونَهُمْ كَخِيفَتِكُمْ اَنْفُسَكُمْ﴾، نه مه
 ناگادار کردنه وه یه ک بو له لایه ن خاوه بهو نمونه یه که هینا به وه تا تیان بگه به نیت، مادام نه وان به وه
 پازی ناین که واته خوا باشترو چاکتر له وه پازی نابت، ﴿كَذَلِكَ نَقُصِّلُ الْاٰيٰتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُوْنَ﴾
 واته: نیه نیشانه کان به جوانی و پاک شی ده که پنه وه بق نه که سانه کی که خاوه ن ناوه زن. پاشان
 خوی مزه ن باسی موشریکه کان ده کات که به نه فامی و نه زانی غه بری نه وه ده پرستن به بی هیچ
 به لگه یه که به لکو هر له خویانه وه. ده فه رموویت: ﴿بَلِ اَتَّعِ الذَّيْبُ ظَلَمًا﴾ واته: به لکو نه وان ی
 سته میان کرد واته موشریکه کان، ﴿اَهْوَاَهُمْ﴾ واته: شوین ناره زوی خویان ده که ون له پرستنی نه
 بتو شتانه دا ﴿بِغَيْرِ عِلْمٍ﴾ واته: بی شاره زایی و نه زانانه. هیچ نازانن. ﴿فَمَنْ يَهْدِيْ مَنْ اَضَلَّ اللهُ﴾
 واته: نینجا کی پینمونی که سیک بکات که خوا گومرای کرد بیت. واته هیچ که سیک ناتوانیت پریان
 نیشان بدات وه ختیک خوا پنگه یان لی بگوریت و سه ریان لی بشیوینیت، ﴿وَمَا هُمْ مِنْ نَّصِرِيْنَ﴾ واته:
 له کاتیکدا بق نه وان هیچ یارمه تیده ریک نیه. واته هیچ که سیک ناتوانیت له دهستی خودا پرگاریان
 بکات و په نایان بدات و بیت به هاواریانه وه، چونکه هرچی خوا ویستی ده بیت و هرچیش نه وه نیه ویت
 نابت.

^۱ الطبري (۹۶/۲۰).

^۲ الطبراني (۲۰/۱۲)، ثم فرموده یه سه نه ده کانی لاوازه.

﴿ فَأَقْرَ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا يَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَرِيبُ وَلَكِن كَثُرَ الْفُتُورَاتِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿۳۰﴾ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿۳۱﴾ مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا كُلٌّ جَزَاءُ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿۳۲﴾ ﴾

فرماندان به پابه ندبویون به یه کخوا بهرستییهوه

خوای مه زن دهه فرموویت: ﴿ فَأَقْرَ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا يَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَرِيبُ ﴾ واته: که واته بهوی خوت پتک بکوره نایینی نیسلام پاکو پاست بق خوا (شوین نایینی) داهینراوی خوا بکوره که خه لگی له سهری دروست کردوه داهینراوی خوا به هیچ جوریک گزپانی بونیه، یانی خوای مه زن داوا له پیغه مبه ر(ﷺ) ده کات و دهه فرموویت که تو هر پوو له م دینه بکوه له سهری به رده وام به و لئی لامه ده، نه و نایینه ی که خودا بقی دانای نایینکی هه قه و نایینی نیبراهیم پیغه مبه ریش بووه (سه لامی خوای لی بیت) که خودا پتگی نیشان داری بقی و به چاکترین شیوه بقی ته او کردوی تو ش پابه ند به پیته وه، نه و نایینه ی له سروشتدا خوا نه و خه لگی له سهر دروست کردوه، فرمانی پیداه که هر نه و بناسن و غیری نه و هیچ که سیک نیه بهرستریت، وه که له پیته وه له نایه تیکدا فرموویته: ﴿ وَأَشْهَدُهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ اَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ ﴾ واته: وه کردنی به شایهت به سهر خویانه وه (پئی وتن) نایا من په روه ردگاری نیوه نیم؟ (له وه لامدا) وتیان: به لی. وه له م فرمووده یه دا هاتوه: (من بهنده کاتم وه دی هیئا له سهر پتکراوه ستان له سهر نایین، به لام شه یتان له ناینه که یان لایدان).^۱ وه به م زوانه نه و فرموودانه دینین که خوای گه وره باسی نه وه ده کات که بهنده کانی له سهر نیسلام دروست کردوه پاشان هندی له و نایانه گزپانی به سهر دا هاتوه و شتی خرابی تیکه ل کراره وه که نایینی جووله که و گاوو مه جوسیه کان خوا دهه فرموویت: ﴿ لَا يَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ﴾ هندی و توویانه: واته: خه لگی خودا مه گزپن و له سهر نه وه سروشته ی که دروستی کردون لایان مه دن. نه م رسته خه بهر ییه به مانای فرمانکردن هاتوه. وه که نه م نایه ته ی که خوا دهه فرموویت: ﴿ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا ﴾^۲ واته: هر که سیک چوویته ناوی و په نای پی بردییت

^۱ الاعراف (۱۷۲).

^۲ مسلم (۴/۲۱۹۷).

^۳ ال عمران (۹۷).

نه ترسواه . ثم تيگه يشتنه واتايه كي چاكو راسته . هه نديكي تر وتويوانه : خواي مه زن به يه كسانوي
وهك يهك هموو به ننده كاني له سهر ئيسلام وه ديهيتناوه هيچ كهس له دايك ناييت له سهر نه و سروشته
نه بيت ، هيچ جياوازيهك له نيوان خه لكيدا نيه له و باره يه وه . بويه ئيبينو عه باسو ئيبراهيمي نه خه عوي
سه عيدي كوپي جوبه يرو مواهيدو عيكريمه و قه تاده و ئيبينو زهيد ده لئين : ﴿لَا بُدِيلَ لِحَاقِ اللَّهِ﴾ واته :
له ئايني خوادا . بوخاري ده لئيت : ﴿لَا بُدِيلَ لِحَاقِ اللَّهِ﴾ واته : له ئايني خوادا ، ﴿خُلِقَ الْأَوَّلِينَ﴾^۱ ياني :
ئايني پيشينان . ئايني پيشينه كانيش ياني ئيسلام . رپوايهت كراوه له نه بو هوره يره وه كه ده لئيت : كه
پيغه مبري خودا (ﷺ) فرمويه تي : (هيچ له دايك بويهك ناييت له سهر سروشت له دايك نه بيت ، به لام
دايك و بابي ده يكه نه جووله كه يان گاوريان ناگره برست (مه جوسي) وهك چون حه يون (چوارپي)
به چكي ده بيت به ريك و پيكي و ته واوي ئاخو هيچ گوپراويه كي تيدا ده بينن ؟) پاشان ده فرمويه تي :
﴿فَطَرَتِ اللَّهُ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا بُدِيلَ لِحَاقِ اللَّهِ ذَلِكَ الْبُرْهُنُ الْقَيُّمُ﴾ موسليميش رپوايه تي
كردوه .^۲ ﴿ذَلِكَ الْبُرْهُنُ الْقَيُّمُ﴾ واته : پابه نديبون به شه ريمه ته وه و سروشتي پاك بره يته له ئايني
هه ق و راست ، ﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ به لام زورينه ي خه لكي نازانن و لئسي
لا ده دن ، وهك خواي گه وره فرمويه تي : ﴿وَمَا أَكْثَرَ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ﴾^۳ واته : وه
زورينه ي خه لكي هه رچه نده تو سوربيت (له سهر باوه رهيئانيان) نابنه ئيماندار . وه فرمويه تي : ﴿وَإِنْ
تَطِعَ أَكْثَرُ مَنْ فِي الْأَرْضِ يُضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ﴾^۴ واته : وه نه گه ر تو گوپرايه تي زوربه ي نه وانه
بيت له سهر زه ويدان له ريگه ي خوا گومرات ده كهن . خواي گه وره ده فرمويه تي : ﴿مُنِيبِينَ إِلَيْهِ﴾ ئيبينو
زهيدو ئيبينو جو ره يچ ده لئين : ده گه ريئنه وه بق لاي .^۱ ﴿وَأَنْتَوُهَا﴾ واته : لئسي بترسن ، ئاگاتان لئسي بيت ،
﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ﴾ واته : نويزه بكن ، نويزه نه و خودا په رستيه گه وره يه كه خودا فره زي كردوه ، ﴿وَلَا
تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ واته : له هاوبه ش بپاران مه بن . واته له و خواناسانه بن كه هه ر ته نهاو به

^۱ الطبري (۹۹/۲۰).

^۲ الشعراء (۱۳۷).

^۳ فتح الباري (۳۷۲/۸ و ۵۱۲/۱۱) ، ومسلم (۲۰۴۷/۴ ، ۲۰۴۸).

^۴ يوسف (۱۰۳).

^۵ الانعام (۱۱۶).

^۶ الطبري (۱۰۰/۲۰).

دلسوزی و پاکی به ندایه‌تی خودا ده‌کن و هیچ مه‌به‌ستیکی تریان نیه نه و نه بیت، ثببنو جه‌ریر پروایه‌تی کردوه له زهدی کوپی نه‌بو مه‌ریه‌مه‌وه ده‌لئیت: عومه‌ر(په‌زای خوای لی بیت) تپه‌پی به لای مه‌عازی کوپی جه‌به‌لدا پیی وت پایه و پاگری نه‌م نومه‌ته کامه‌یه؟ مه‌عاز وتی: سپشته که مایه‌ی بزگارین، دلسوزی که بریتیه له و سروشت پاکه‌ی که خوای که‌وره مرؤفی له‌سه‌ر دروست کردوه، نویژ که بریتیه له‌دین، گوپ‌پایه‌لی که خؤلادانه له‌گوناه. عومه‌ر وتی: راست ده‌که‌ی. ^۱ خوای مه‌زن

ده‌فه‌رموویت: ﴿ مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا كُلٌّ جَزَبَ بِمَا لَدَيْهِمْ فِرْعَوْنَ ﴾ واته: تو له‌و موشریکانه مه‌به که ناینه‌که‌یان به‌ش کردو بوون به‌چند به‌شه‌وه هر کؤمه‌لئیک به‌و(ناینه‌ی) خؤیان دلخوش بوون. واته: ده‌ستکاریان کردوه و گوپ‌پویانه، بره‌ویان به‌ه‌ندیکی مه‌یه و حاشا له ه‌ندیکی تری ده‌کن. ه‌ندئ خویندووایانه‌ته‌وه(فاروقا دینهم) واته: وازیان لی هیناوه و پشتگوئیان خستوه. نه‌وانه‌ش: وه‌ک جووله‌که و گاورو ناگریه‌رست و بپه‌رسته‌کان و باقی ناینه په‌وپوچه‌کان جگه له موسلمانان. وه‌ک خوای که‌وره فه‌رموویه‌تی: ﴿ إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا أَسْتَأْتِنُهُمْ فِي شَيْءٍ إِنْ مَا أَمَرُهُمْ إِلَى اللَّهِ ﴾ واته: به‌راستی نه‌وانه‌ی ناینه‌که‌یان به‌ش کردو بوون به‌چند ده‌سته و تاقمیکه‌ره له هیچ شتیکدا له نه‌وان ناچن، بیگومان کاری نه‌وان تنها بز لای خوا ده‌که‌ریته‌وه. نه‌ه‌لی دینه‌کانی تر پیش نئمه ده‌سته ده‌سته بوون له‌ناو خؤیاندان له‌سه‌ر پ‌اوی‌چوونی جیاجیا و ناینی پ‌ر‌وی‌چ ه‌ریه‌کئیک له‌وانه خؤی به‌راستی ده‌زانی و نه‌م نومه‌ته‌یش بوونه کؤمه‌ل کؤمه‌ل له‌نیوان خؤیاندان، چنده‌ها پ‌اوی‌چوونی جیاواز له‌نیوانیاندان پ‌یدابوو ه‌مووی گوم‌پ‌ایی و سه‌رلئینکچوونه تنها به‌کئیکیان نه‌بیت، که نه‌ه‌لی سونه‌ت و جه‌ماعه‌ته، نه‌وانه‌ی که پایه‌ند بوون به‌قورشان و سونه‌تی پیغه‌مبه‌ری خوداوه(ﷺ) پ‌یبازی پیشینه‌کان که ه‌اوه‌له‌کانی پیغه‌مبه‌رو شوینکه و توه‌وه‌کانی نه‌وان(التابعین) پیشه‌وایانی موسلمانان له‌دئیزه‌مانه‌وه تا نئستا ده‌گریتنه‌وه. وه‌ک حاکم پروایه‌تی کردوه له(مستدرک) ه‌که‌یدا که پرسیار کراوه له پیغه‌مبه‌ری خودا(ﷺ) له‌و ده‌سته‌یه‌ی که بزگارنه‌بن فه‌رموویه‌تی: (ما انا علیه واصحابي) واته: له‌سه‌ر نه‌وه‌ن که من و ه‌اوه‌له‌کانمی له‌سه‌ره ^۲.

﴿ وَإِذَا مَسَّ النَّاسُ ضُرٌّ دَعَوْا رَبَّهُمْ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا آذَقَهُمْ مِنْهُ رَحْمَةً إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴾ (۳۳)
 ﴿ لِيَكْفُرُوا بِمَا آٰلَيْنَهُمْ فَتَمْتَعُوا بِسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴾ (۳۴) أَمْ أَنْزَلْنَا عَلَيْهِمْ سُلْطٰنًا فَهَوَىٰ بِنٰكِمٍ بِمَا كَانُوا بِهٖ

^۱ الطبري (۹۸/۲۰).
^۲ الانعام (۱۰۹).
^۳ الحاكم (۱۲۹/۱)، فه‌رموده‌یه‌کی حه‌سه‌نی سه‌حیحه.

يُشْرِكُونَ ﴿۳۶﴾ وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا بِهَا وَإِن تُصِيبَهُمْ سَيِّئَةٌ يِمَّا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ ﴿۳۷﴾

أُولَئِكَ يَرَوْنَ أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ ۚ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿۳۷﴾

ومرگه رانی مروءت له یه کخوآ په رستییه وه بو بته پرستی و له دلخوشیه وه بو ناو میدی به پیی هه ل و

هرج

خوای مه زن ده فه رموویت: ﴿وَإِذَا مَسَّ النَّاسَ ضُرٌّ دَعَوْا رَبَّهُمْ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا أَذَاقَهُمْ مِنْهُ رَحْمَةً إِذَا فَرِحُوا مِنْهُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ﴾ خوای مه زن باس له که سانیک ده کات له کاتی ته نگانه دا ته نها هاوار له خودا ده که ن و لئی ده پارینه وه و هاو له بق دانانین، به لام کاتیک خودا به هری زوری پی به خشین و که وتنه خۆشی و ترسیان نه بوو هاو له بق داده نین و شتی تر له گه لی ده پرستن. پاشان ده فه رموویت:

﴿لِيَكْفُرُوا بِمَا ءَانَيْنَهُمْ فَمَتَّعُوا﴾ واته: با دان نه نین بهر چا کانه دا جا با پابوین و به هره مه مند بن له زیان، نه و لاه لاهی عاقیبه ته لای هه ندیک له زانایان، لای هه ندیکی تر (لامی ته علیه) بویه خوای گه وره خوی بریار ده دات له و باره یه وه بویان پاشان هه په شه یان لی ده کات و ده فه رموویت: ﴿فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ﴾ واته: نینجا له مه ودوا ده زانن، هه ندیک نه لئین: سویند به خوا نه گه ر پاسه وانی کولانیک هه په شه م لی بکات لئی ده ترسم، شاخو حال چون ده بییت نه وه ی که لیره دا هه په شه ده کات نه و که سه یه که ده فه رموویت به شتیک ببه یه کسه رده بییت؟ پاشان خوای گه وره نا په زایی خوی دهرده بییت ده رباره ی نه و موشریکانه که نا کزکی و غیری خوا ده که نه هاو له خودا له گه لی ده پیه رستن به بی نه وه ی هیچ به لگه یه کیان به ده سته وه بییت، ﴿أَمْ أَنْزَلْنَا عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا﴾ واته: نایا نیمه به لگه یه کمان بق نار دوون. ﴿فَهُوَ يَنْكَلِمُ﴾ که قسه نه کات، ﴿بِمَا كَانُوا بِهِ يَشْرِكُونَ﴾ واته: ده رباره ی نه وه ی نه وان کردوویانه ته هاو به شی خوا. نه م رسته یه نیستی فه امی نینکاریه، یانی: له و باره یه وه هیچ به لگه یه کیان بق نه ها تووه. پاشان خوای مه زن فه رموویته ی: ﴿وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا بِهَا وَإِن تُصِيبَهُمْ سَيِّئَةٌ يِمَّا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ﴾ واته: وه کاتیک په حمه ت و چا که یه ک به خه لک بده ین پیی دلخوش ده بن و نه گه ر زیاننیکیان تووش بییت به هوی کرده وه ی خرابیانه وه کتوپر بی هیوا ده بن (له به زه یی خوا). خوای گه وره باسی سروشتی مه ردم ده کات وه ک نه وه ی که مروءه مه گه ر که سییک که خودا یارمه تی بدات و بیپاریزیت، چونکه مروءه سروشتی وایه نه گه ر تووشی خوشگوزه رانی و ده وله مه ندی

بوو له خوی ده گزپښت وهك خوی گوره ده فـرموویت: ﴿ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ عَنِّي إِنَّهُ لَفَرِحَ فَخُورٌ﴾^۱ واته: خراپه كانم له سر لاجوو زږد به كه يـفو و خوی هـلـده نښت به سر خه لكدا، به لام كاتيك تووشی ليقه مانتيك بوو ناووميدو بـی هیوا ده بښت له وهی جارنکی تر تووشی خووشی و خووشگوزه رانی بښت، خوی مه زن فرموویته: ﴿أَلَا الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾^۲ واته: مه گـر نه وانهی كه خـږاگر بوون له كاتيكدا كه تووشی به لا بوون و ناكارى چاكيان كـردوه له كاتى ده وه له مـندی و خووشگوزه رانيدا، وهك له فرموده ی سه حيدا هاتوه پيقه مبه ری خودا (ﷺ) ده فرموویت: (خواهـن باوه پ جتی سه رنجه، خودا تووشی هـیچ شتيكى نه كـردوه مه گـين نه و شته چاك و خـير بووه بـوی، نه گـر تووشی شادی بوو بښت خـږاگر بووه هر چاك بووه بـوی).^۳ پاشان خوی مه زن فرموویته: ﴿أُولَئِكَ يَرَوْنَ أَنَّ اللَّهَ يَسْطُرُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ﴾ واته: نايا نه وانه نه يانزانپوه خوا خوی هـموو شتيك ده كات و ده بښت به پړوه هـموو شتيك به پښی كارزانی و داوه ری نه وه و مه یلی له هر كه ستيك بښت پړوی فراوان ده كات مه یلیشی له هر كه ستيك بښت مه زارو كه م پړوی ده كات، ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾ واته: بښگومان له وه دا (باسكرا) چه ندين به لگه مه به بـږ نه وانهی باوه پ دینن.

﴿فَقَاتِلْ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ﴾^۳ ذَلِكَ خَيْرٌ لِّذَلِكَ يُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتْلِحُونَ ﴿۳۸﴾ وَمَا آتَيْتُم مِّن رَّبِّا لَّيْرَبُوا فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرْتَوُوا عِنْدَ اللَّهِ وَمَا آتَيْتُم مِّن زَكَاةٍ تُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُضْمَحُونَ ﴿۳۹﴾ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ هَلْ مِن شُرَكَائِكُمْ مَن يَفْعَلُ مِن ذَلِكُمْ مِثْقَلًا مِّن شَيْءٍ سُبْحٰنَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿۴۰﴾

فرماندان به به جهينانې په يوه ندى خزمایه تی و قه دهغه كړدى سوغوری

خوی مه زن داوامان لی ده كات كه هـقی خزمایه تی بـه دین و ده فرموویت: ﴿فَقَاتِلْ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ﴾ واته: چاكيان له گـل بـكن و په يوه ندى خزمایه تی به جی بښن، ﴿وَالْمِسْكِينَ﴾ واته: نه و مه زاره ی كه هـیچى نیه لـتی ببه خشیت یان هـیه تی به لام نه و نده نیه كه به ته وای به شی بـكات، ﴿وَابْنَ السَّبِيلِ﴾ واته: نه و پړبواره ی كه نه داره و پړبوستی به یارمه تی هـیه له سه فـره كه بـدا، ﴿ذَلِكَ خَيْرٌ لِّذَلِكَ﴾

۱ هود (۱۰).
 ۲ هود (۱۱).
 ۳ مسلم (۲۲۹۰/۴).

يُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ ﴿۱﴾ واته: نه وه زۆر چاکه بۆ ئه وه که سانه ی به تهمان خوای خۆیان ببینن له پۆزی قیامه تدا که گه وره ترین ئاره زه وه، ﴿وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ واته: هه ره ئه وانن پزگاره بووان له دنیا و له قیامه تدا، پاشان خوای مه زن ده فه رموویت: ﴿وَمَا آتَيْتُم مِّن رِّبَا لَرِئْوًا فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرِئُوا عِنْدَ اللَّهِ﴾ واته: که سیك شستیک بدات به یه کتیک بیه ویت زیاتر له وه ی که پئی داوه لئی بسینیت و لئی وه ربگرت ئه وه ئه وه که سه هه یج پاداشتیکی بۆ نیه له لای خودا. ئه یبو عه باس و موجاهیدو زه ححاک و فه تاده و عیگریمه و موحه ممه دی کورپی که عبو شه عبی به و شیوه یه مانایان کردوه. ^۱ بۆیه خوای گه وره فه رموویه تی: ﴿وَمَا آتَيْتُم مِّن زَكَاةٍ تُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُضْعِفُونَ﴾ واته: وه هه ره زه کات و خیریک که داواتانه و مه به ستان ته نها په زامه ندی خوا بووه ئا ئه وانه (پاداشتیان) دوو چه ندانه ده که پنه وه. واته ئه وانه پاداشتی زۆریان ده دریته وه. وه که له فه رموویدی سه حیحدا هاتوه که پیغه مبه ری خودا (ﷺ) فه رموویه تی: (هه یج که سیك نیه که مالی به خشیبیت به ئه ندازه ی ده که خورمایه که له مالی حه لال خوای به خشنده لئی وه رنه گرتوو بیت به ده ستی پاستی و زیادی نه کرد بیت بۆ خاوه نه که ی، وه که چۆن یه کتیک له ئیوه ماین و په شه و لاغه کانی به چه کیه یان ده بیت و زیاد ده که ن هه تا وای لی دیت ده که خورمایه که مه زنتر له (کتیوی) ئو خودی لی دیت ^۲.

وه دیه ینان و پۆزی و مردن و ژيان به ده ستی خودایه

خوای مه زن ده فه رموویت: ﴿اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ﴾ واته: خودا وه دیه ی نه رو پۆزی ده ره، به بووت و قووتی مرۆف له سکی دایکی ده رده هینیت و زانیاری نیه و نایسی و نایینیت و زۆر لاوازو بی توانایه پاشان هه موو ئه و شتانه ی ده داتای له دوایشدا جلویه رگو مال و سامانی ده داتای و قیری کارو کاسپی ده بیت. ﴿ثُمَّ يُمِيتُكُمْ﴾ واته: دواتر ده تانمرینیت، پاش ئه م ژيانه. ﴿ثُمَّ يُحْيِيكُمْ﴾ واته: پاشان زیندووتان ده کاته وه له پۆزی قیامه تدا. ﴿هَلْ مِن شُرَكَائِكُمْ﴾ واته: ئه وانه ی که غه یری خوا ده تانپه رستن. ﴿مَنْ يَفْعَلْ مِن دَلِكُمْ مِن شَيْءٍ﴾ هه یج که سیك له وانه ی ئیوه ده یکه نه شه ریکی خوا ناتوان پۆزی به دن و خه لکی به مرین و زیندوری بکه نه وه. به لگو ئه و خودا مه زنه پاک و بی عه بیه و خۆی وه دیه ی نه ره و خه لکی پۆزی ده دات و ده یمرینیت، له پۆزی قیامه تیشدا هه مووی زیندوو ده کاته وه، بۆیه خوای مه زن له دوا ی ئه وه ده فه رموویت: ﴿سُبْحَانَكَ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ واته: خوا بی عه بیه و له وه

^۱ الطبری (۲۰/۱۰۴/۱۰۵).

^۲ مسلم (۲/۷۰۲).

پایه برتره که بلّین: شهریکی هیه، یان که سیّک هیه وه که نه و بیّت یان باوکی هیه یان کوپی هیه به لکو خدا تا که ته نهایه و بیّ نیازه و جیّ نیازه وه که س نه بووه و که سیشی لیّ نه بووه و بیّ هاوتایه.

﴿ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾ (۸۱) قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلُ كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُشْرِكِينَ ﴿۸۲﴾

شونینه واری تاوانکاری له دنیا دا

بینو عه باسو زه حسا کو سو دی و که سانی تریش ده لّین: مه به ست به ﴿الْبَرِّ﴾ چۆله وانی و ﴿وَالْبَحْرِ﴾ یش شارو لادیکانه.^۱ وه له پریوایه تیکی تر دا له ئیبنو عه باسه وه ده لّیت: (البحر) نه و شارو لادیانیه له که ناری پریوایه کاندان.^۲ هه ندیکی تر ده لّین: مه به ست به ﴿الْبَرِّ﴾ یانی و شکایی و (البحر) واته ده ریا. زه دیدی کوپی پوه فیه ده لّیت: ﴿ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ﴾ واته: برانی باران له و شکایی، (بیّ بارانی) یه که گرانی به دوایدا بیّت، وه مه به ست به (فساد) ی ده ریا یش یانی: له نا و چوونی زینده و هره کانی، ئیبنو نه بی حاتم نه مه ی پریوایه کر دووه. پاشان ده لّیت: موحه مه دی کوپی عه بدولای کوپی یه زیدی موقری بۆی گپراپنه وه له سو فیانه وه له موحه مه دی کوپی قه یسی نه عه ره جوه نه ویش له موحه مه دی وه: ﴿ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ﴾ یانی: خرابه کاری له سه ر زه ی بریتیه له کوشتنی نه وه ی نادم، خرابه کاری (ده ریا) یش بریتیه له گرتنی که شتی و ده ست به سرا گرتنی. له سه ر قسه ی یه که م مانای نه م نایه ته: ﴿ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ﴾ واته: که می به رو بووم و کشتو کال هۆکاره که ی تاوان و گونا مه. نه بول عالیه ده لّیت: هه ر که سیّک سه ریچی فه رمانی خودا بکات له سه ر زه میندا نه وه تاوان و خرابه کاری له سه ر زه میندا بلاو کر دووه ته وه، چونکه به ر قه رار بوونی چاک سازی سه ر زه مین و ناسمان به گوپرایه لی خودایه و ده رنه چوونه له فه رمانه کانی. بۆیه له وه فه رموده یه دا که نه بو داود پریوایه تی کر دووه ها تووه: (سه ندنی تو له یه که به دنیا بییه وه له سه ر زه میندا خو شه ویستره له لای خه لکه که ی له وه ی که چل (بوؤن) بارانیان به سه ر دا بیاریت).^۳ هۆکه یشی نه وه یه نه گه ر تو له بسینریت له تاوانبار خه لکی یان زۆرینه ی خه لک و ازده مینن له خرابه کاری و نه و شتانه ی که خودا قه ده غه ی کر دوون. خو نه گه ر و از مینرا له گونا هو تاوانکاری نه و کاته خیر و بیتر له زه وی و ناسمانه وه ده ست ده که ویت و داده با ریت، هه ر بۆیه کاتیک

۱ الطبری (۲۰/۱۰۸).

۲ الطبری (۲۰/۱۰۸).

۳ النسانی (۷۵/۸)، فه رموده یه کی سه سه نه.

عیسای کورپی مہریم (سہلامی خویان لی بیٹت) دیتہ خوار لہ کڑتایی دنیا دا فہرمانہ وایی دہکات بہ شہرعی پیروزی خودا لہ و کاتہ دا بہ راز دہ کوڑت و خاچ دہ شکیتیت و سہرانہ لادہ بات نایہ لیت، چونکہ غہیری نیسلام ہیچ شتیکی تر لہ کہ س قہ بول ناکریت، ہہر کہ سیک موسلمان نہ بیٹت لہ ملی دہ دریت، کاتیک کہ خودا دہ ججال و شوینکہ و تووہ کانی و یا جوج و ماجوج لہ ناو دہ بات، دہ لیت: بہ زہوی: خیر و بہرہ کت بیٹنہ دہرہ وہ، کڑمہ لیک خہ لکی زور لہ یک ہہ نار دہ خون، تویکلہ کہی دہ کہ نہ سیتہرہ لہ زیری دادہ نیشن و شیریں شیردہ ریک بہ شی کڑمہ لیک خہ لک دہ کات، ئەمانہ ہہ مو بہ ہڑی بہرہ کہ تی بہ جہینانی شہریعتی پیغہ مہری خودا وہیہ مو حہ مہد ﴿﴾، تا دادہ روہری زیاتر بیت خیر و بیتر زیاتر دہ بیت، بزہی لہ فہر موودہی سہ حیحدہ ہاتوہ: ﴿کاتیک تا وانکارو لہ پئی لادہر ئەمریت بہ ندہ کانی خواو ولات و زیندہ وہرہ دارو درہخت دہ حہ سینہ وہ﴾^۱۔ ئیمامی ئەحمہ دی کورپی حہ نبال پویاہی تی کردوہ لہ ئەبو قہ حزہ مہ وہ کہ دہ لیت: پیاویک لہ زہمانی زیادا یان (کورپی زیادا) کیستیکی دوزیہ وہ کہ دانہ ویلہ یانی: گہ نمی تیدابو لہ وینہی ناوکہ خورما یان دہ نکہ خورما لہ سہر کیسہ کہ نوسرابو: ئەمہ لہ کاتیکدا سہ وز بووہ و پوواہ کہ بہ دادہ روہری فہرمانہ وایی کراوہ^۲۔ خوای مہ زن دہ فہر موویت: ﴿لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا﴾ واتہ: تووشی بہ لایان دہ کہین، وەک ہہ ژاری و مردن لہ ناو چوونی بہ روووم بق ئەوہی تاقیمان بکہینہ وہ لہ تولہی ئەو کردارانہی کہ کردوویانہ: ﴿لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾ واتہ: بہ لکو بگہرینہ وہ لہ گوناہ. وەک خوای گہرہ لہ نایہ تیکی تردا فہر موویہ تی: ﴿وَيَلْوَنُهُمْ بِالْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾^۳ واتہ: وە تاقیمان کردنہ وہ بہ چہ ندہ ہا چاکہ و خۆشی و بہ چہ ندہ ہا خرابہ و ناخۆشی بہ ئومیدی ئەوہی بگہرینہ وہ (بق لای خوا). پاشان فہر موویہ تی: ﴿قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلُ﴾ واتہ: (ئہی مو حہ مہد ﴿﴾) بلی بہ زہویدا بگہرین ئینجا سہ رنج بدہ سہرہ نجامی ئەوانہی لہ پیش (ئوہ وہ) بوون چۆن بوو. واتہ سہیری پیشینہ کانی خۆتان بکن، ﴿كَانَ أَكْزَرُهُمْ مُشْرِكِينَ﴾ واتہ: زور لہ وانہ شہریکیان بق خوا دادہ ناو بپوایان بہ پیغہ مہرہان (سہلامی خویان لی بیٹت) نہ دہ کردو شوکرانہ بژیر نہ بوون لہ سہر ئەو ہہ مو بہ ہرہی، چیان بہ سہرہات؟

^۱ البخاری (۶۵۱۲).

^۲ أحمد (۲/۲۹۶).

^۳ الاعراف (۱۶۸).

﴿فَاقْرَ وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْغَيْرِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمَ لَا مَرَدَّ لَهُ، مِنْ اللَّهِ يَوْمَ يَوْمِذٍ بَصَّعُونَ﴾ (۴۱) ﴿مَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ،

وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلَا نَفْسَ لَهُمْ يَمَّهْدُونَ﴾ (۴۲) ﴿لِيَجْزِيَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْ فَضْلِهِ ؕ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ

الْكٰفِرِينَ﴾ (۴۳)

فرماندان به پارهستان له سه رپاسته ری پیش هاتی رژی قیامت

خوای گوره فرمان دوات به بنده کانی که زقر په له بکن بق خواناسی و چاکه کردن و له سه ر

رپاسته ری لانه دن، وه ک دهه رموویت: ﴿فَاقْرَ وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْغَيْرِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمَ لَا مَرَدَّ لَهُ، مِنْ اللَّهِ﴾

واته: که واته پویی خوت بکوره نایینی پاست له پیش نه وه پوژیک بیت له لایه ن خواوه که گپانه وهی

بوینییه. واته: پوژی قیامت هر که می لی لی بوو بیت دیت، که س ناتوانیت ری لی بگریت. ﴿یَوْمِذٍ

بَصَّعُونَ﴾ واته: له و پوژدها بلوره ده که ن دهسته یه ک ده چن بق به هشت و دهسته یه کیش په وانه

ده کریت بق جه ه نه م. بویه خوای گوره فرموویته: ﴿مَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ، وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلَا نَفْسَ لَهُمْ

یَمَّهْدُونَ﴾ واته: هر که س بیباوه پوویت نه وه (تولی) بیباوه په که ی له سه ره هر که سیش کرده وهی

چاکه کرد بیت نه وه شوین بق خوایان (له به هشتدا) ناماده ده که ن. ﴿لِيَجْزِيَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

مِنْ فَضْلِهِ﴾ واته: بق نه وهی که سانی که باوه ریان هیناوه کرده وهی چاکیان کردووه پاداشتیان بداته وه

له میهره بانو و چاکه ی خوی. واته: نه وانه ی خاوه ن باوه پ بوون و ناکاری چاکیان کردووه خودا پاداشتی

چاکیان ده داته وه هر چاکه یه که ده به چاکه و هتا زیاتر له هوت سد نه ونده ی چاکه که یان، بق هر

که سیک می لی لی بیت. ﴿إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْكٰفِرِينَ﴾ واته: خودا خوانه ناسانی خوش ناویت له که ل نه وه یشدا

به دادووه ری خوی مامه له یان له که ل ده کات و سته میان لی ناکات.

﴿وَمِنْ ءَايٰتِهِ أَنْ يُرْسِلَ الرِّیَاحَ مُبَشِّرَاتٍ وَیُذِیْقُكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ، وَیَجْزِيَ الْفٰلِکَ بِأَمْرِهِ، وَیَسْتَعْمُوا مِنْ فَضْلِهِ، وَلَعَلَّكُمْ

تَشْكُرُونَ﴾ (۴۴) ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا إِلَى قَوْمِهِمْ فَهَآءُ وَهُمْ بِالْآیٰتِنَا فٰتِنَمْنَا مِنَ الَّذِينَ أَجْرَمُوا وَكَانَ حَقًّا

عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ﴾ (۴۵)

یه کی که نه نیشانه کانی خودا (با یه)

خوای گوره باسی به هر که کانی خوی ده کات له سه ر بنده کانی که با ی به مژده بق ناروون به

میهره بانو خوی به زه یی هاتووه ته وه پیا یاندا، به هوی (با وه بارانیان بق ده بارینیت. بویه

فرموویته: ﴿وَمِنْ ءَايٰتِهِ أَنْ يُرْسِلَ الرِّیَاحَ مُبَشِّرَاتٍ وَیُذِیْقُكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ﴾ واته: وه له نیشانه کانی

ئو(خو) که چند بایه کی مژده در (به بارینی باران) ده نیریت بق ئوه هندی له (بارانی) به زهی خوتان پی بجه ژیت. واته: ئو بارانی که پهوانی ده کات، ده پوات و ده باریت به سر بنده کانیدا له ولاتاندا که تیایدا ده ژین، ﴿وَلَتَجْرِي أْفُكًا بِأَمْرِ﴾ واته: که شتی دیت و ده چیت له ده ریادا به هوی باوه. ﴿وَلَيَنْتَفُوا مِنْ فَضْلِهِ﴾ واته: بق ئوهی پژی خوتان به ده ست بینن له ناو ده ریاکاندا له هریمیکه وه بچن بق هریمیکه وه له ولاتیکه وه بق ولاتیکه تر، ﴿وَلَا تَكْفُرُونَ﴾ واته: هتا سوپاسی خدا بکن له سر ئو هه موو به هر هیه که پیسی به خشبون چ دیارو چ نادیار که له ژماره نایان. پاشان خوی گوره فرموویه تی: ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا إِلَى قَوْمِهِمْ فَآمَنُوا وَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَانْتَقَمْنَا مِنَ الَّذِينَ أَجْرَمُوا﴾ ئه م نایه ته دل دانه وه که له خوی مه زنه وه بق بنده و پیغه مبهری خوی موحه مه د(ﷺ) که هر ئو نیه زوریک له هوزه کی بپوی پی ناهینن، به لکو زوریکیش له گه له پیشووه کان بپویان نه میناوه به پیغه مبهره کانیاں که بویان پهوانه کراوه، به وه موو به لکه ناشکرانه وه که پیشانیان داون، به لام خوی خاوهن ده سه لات توله ی به زهبری داون به هوی ئو دزایه تی و بپوا نه مینانه یان به پیغه مبهره کانیاں، خاوهن باوه پانیشی نه جات داوه به هوی ئو پیغه مبهرانه وه (سه لاسی خویان لی بیت)، ﴿وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ﴾ واته: خوی مه زن به لینی خوی داوه به خاوهن باوه پان که یارمه تیان ده دات و ئه م سه رخستنه شی واجب کردوه له سر خوی وه ک ریژلینانیک بویان. ئه م نایه ته وه ک ئو نایه ته وایه که ده فرموویت: ﴿كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ﴾ واته: په روه ردگارتان به زهی و میهره بانی له سر خوی پیویست کردوه.

﴿اللَّهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيحَ فَتُبْرِ سَحَابًا فَيَبْسُطُهُ فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ وَيَجْعَلُهُ كِسْفًا فَنَزِلُ الْوَدْقَ بَخْرًا مِنْ خِلَالِهِ فَإِذَا أَصَابَ بِرِيءٍ مِنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٥٨﴾ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ يُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ مِنْ قَبْلِهِ لَمَلْسِينَ ﴿٥٩﴾ فَنَنْظُرُ إِلَيْهِ أُنزِلَ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَلِكَ لَمُنْجَى الْمُتَّقِينَ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٦٠﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رِيحًا فَرَأَوْهُ مُصْفَرًّا لَظَلُّوا مِنْ بَعْدِهِ يَكْفُرُونَ ﴿٦١﴾﴾

زیندوو کردنه وهی زوی به لگه یه له سر زیندوو بیوونه وه

خوی گوره باسی هه ر ده کات که چۆن وه دی ده مینیت و بارانی لی ده بارینیت و دیته خواره وه ده فرموویت: ﴿اللَّهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيحَ فَتُبْرِ سَحَابًا﴾ واته: ئو خوی بهی که با ده نیریت و هور

دهجولینیت ئه و بارانه دهبارینیت یان له دهریاوه یان هه چوئیک خوی مه یلی لئیته تی. ﴿فَبَسْطَ فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ﴾ واته: پاشان ئه و هه وره بلاوده کاته وه له ناو ئاسماندا که م که م زیاد دهکاتو زۆر ده بیته به ری ئاسمان دهگریته و به چاوی خۆمان ده بیینن پاشان دهکشیت به سه ره مهیندا، ئه م هه وره له به وی ده ریاوه دیت قورسه و پره له ناو وه خوای گه وره فه رموویه تی: ﴿وَهُوَ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ حَتَّىٰ إِذَا أَقْلَّتْ سَحَابًا بِقَالَا سُقْنَاهُ لِبَلَدٍ مَّيْمَنٍ فَاَنْزَلْنَا بِهِ الْمَاءَ فَأَخْرَجْنَا بِهِ مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ كَذٰلِكَ نُفْرِجُ الْمَوَدَّ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ﴾ واته: وه ئه و (خوا) زاتیکه بایه کان ده نه یزیت به موژده ده ره پیش (بارانی) ره همه تی په ره وردگار هه تا کاتیک هه وره قورس (ی باراناوی) هه لده گرن ده بیترین بۆ ولاتیکی مره و (وشکی بی گیا) جا به و (هه وره) باران ده بارینن به هوی ئه و وه هه مو جوړه به روپوم میوه یه ک (ده پوینن و) ده ره ده یینن هه ره به وینه په مره ووه کان له زه وی ده ره ده یینن (زیندوویان ده که یه وه) تا ئیوه بیریکه نه وه. بویه لیره شدا فه رموویه تی: ﴿اللّٰهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيحَ فَتُحْمَلُ سَحَابًا فَبَسْطَ فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ وَيَجْعَلُهُ كِسْفًا﴾ موجهیدو نه بو عه مره کورپه علاه ده لئین: ﴿كِسْفًا﴾ واته: په له په له ی باراناوی، قه تاده ده لئیت: گه وال گه وال. ^۱ زه ححاک ده لئیت: په له هه وره له سه ره یه ک، هه ندیکی تر وتوویانه: هه ورئیک له زۆری ئه و بارانه ی هه لیگرتووه ره ش ئه نوینن، ئه بیینی زه وی داگیر کردووه و نزیک بوه ته وه لئیی. ﴿فَتَرَى الْمَوَدَّ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ﴾ واته: ده بیینی له و هه ورانه وه دلۆپه ی باران دیته خو ماره وه. ﴿فَإِذَا أَصَابَ بِهِ مِنْ يَسَاءٍ مِنْ عِبَادِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ﴾ واته: به و بارانه زۆر دلخۆش ده بن له به ره ئه وه ی زۆر پئووستیان به باران بووه که بۆیان بباریت، پاشان خوای مه زن ده فه رموویت: ﴿وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ يُزَلَّ عَلَيْهِمْ مِنْ قَبْلِهِ لَمَلِيسِينَ﴾ واته: ئه و که سانه ی که ئه م بارانه یان بۆ باری، پیش ئه و باران بارینه زۆر ناو مید بوون، کاتیک که بارانه که باری بۆیان له حالیکه ی زۆر ناو میدی و زه بوونیدا بوون، بویه زۆر به لایانه وه گرنگ بوو، یانی: زۆر پئووستیان به و بارانه هه بوو، چونکه زۆر چاوه پوان بوون و ماوه یه کی زۆری به سه ردا چوو بوو بارانیان بۆ نه باریبوو، له کاتی خوی تئپه ریبوو، هه ره چاوه پوانیان ده کرد. باران بارین هه ره دواده که وت، ئه وانیش ماوه یه ک تئپه ریبوو هه ره به ته ما بوون، پاشان دوی ئه م هه مو ناو میدی له پر بارانیان بۆ

۱ الاعراف (۵۷).

۲ الطبری (۱۱۴/۲۰).

باری. دوی نه وهی گشت زهویه کانیان وشک هه لگه پارو گیانی تیدا نه ما، که م که م که و ته جووه و پارو بووه وه و گژوگیاو پهوه که کان سهوز بوونه وه و پهپوونه وه. بویه خوی مه زن فه رمویه تی: ﴿فَانظُرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ﴾ واته: سه پیری دلوفانی خودا بکه که چنن بارانی باراند، ﴿كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا﴾ واته: نهو زهویه مردوهی زیندوو کرده وه، دوی نه وه که هیچ ته په کی تیدا نه ما بوو وشک هه لگه پاروو. ﴿إِنَّ ذَلِكَ لَمُنْجَىٰ الْمَوْتَىٰ﴾ واته: نهو که سهی توانای نه وهی ببیت چاکتر ده توانیت مردوو زیندوو بکاته وه. وه ده فه رمویت: ﴿وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ واته: وه هه نه ویش به ده سه لاته به سه ره موو شتی کدا. پاشان خوی گه وره ده فه رمویت: ﴿وَلَئِنْ أَرْسَلْنَا رِيحًا فَرَأَوْهُ مُصْفَرًّا لَّظَلُّوا مِنْ بَعْدِهِ. يَكْفُرُونَ﴾ واته نه گه ر بایه کی وشک بنیریت بۆ سه ر کشتوکاله که بیان که ناشتویانه و سهوز بووه و لقی لی داوه و خه ریکه به ره هم ده دات، زه ردی بکات، هاواریان لی به رزده بیته وه و ناشوکری ده که ن و هیچ چاکه یه کیان له بیر نامینیت که له وه پیش له گه لیاندا کراوه، وه ک نه م نایه ته ی که خوی گه وره فه رمویه تی: ﴿أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَحْرُثُونَ ﴿۱۳﴾ أَأَنْتُمْ تَرْزُقُونَهُمْ أَمْ نَحْنُ الرَّزَّاعُونَ ﴿۱۴﴾ لَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَاهُ حُطَامًا فَظَلْتُمْ تَفَكُهُونَ ﴿۱۵﴾ إِنَّا الْمَعْمُرُونَ ﴿۱۶﴾ بَلْ نَحْنُ حَزَّارُونَ ﴿۱۷﴾﴾ واته: جا پیم بلین نهو تووهی که ده یچینن، نایا نیوه ده یپوینن؟ یا نیمه ده یپوینن؟، نه گه ر بمانویستایه نه و (پرواوه) مان ده گنیرا به پووش و کا نه دجا ده ستان ده کرد به قسه ی بی که لک، (ده تانوت) به راستی زه ره لی که وتوو نیمه ین، به لکو نیمه له رنق بی به شین.

﴿فَإِنَّكَ لَا تَسْمِعُ الْمَوْتَىٰ وَلَا تَسْمِعُ الْأُصْمَ الْأُصْمَ الدُّعَاءَ إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ ﴿۵۲﴾ وَمَا أَنْتَ بِهَادِي الْعَمَىٰ عَنْ ضَلَالَتِهِمْ إِنْ

تَسْمِعُ إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿۵۳﴾﴾

خوانه ناسان مردوون، که رن و گوین

خوی مه زن ده فه رمویت: ﴿فَإِنَّكَ لَا تَسْمِعُ الْمَوْتَىٰ وَلَا تَسْمِعُ الْأُصْمَ الدُّعَاءَ إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ﴾ خوی مه زن ده فه رمویت چنن تو ناتوانی کاریک بکه ی نه وانهی وان له ناو گژودا گویت بۆ بگرن وه هه ر چه نده هاوار بکه ی نه وهی که په قسه کانت نابیسسی له گه ل نه وه یشدا پشتت تیده که ن هه ر به و شیوه یه ش تو ناتوانی رینمایی که سیک بکه ی بۆ سه ر هه ق و بیگنیریتیه وه له گو مپایی که دلی داخرابیت و کویر بیت له راستی هه ق. به لکو نه وه به ده ستی خودای گه وره یه. هه ر نه و ده توانی قسه ی

الواقعة (۶۲-۶۷).

زیندووه کان بگه یه نیتت به مردووه کان نه گهر مه یلی لی بیت، مه یلی له هه ر که سیک بیت رپی نیشان
 ده دات و مه یلیشی له هه ر که سیک بیت گو مرای ده کات. نه مه بق غیری خوی مه زن بق که سی تر نیه،
 بویه فرموویته: ﴿وَمَا أَنْتَ بِهَدَّ الْعَمَىٰ عَنْ ضَلَالَتِهِمْ ۗ إِنَّ سُمْعًا إِلَّا مَنْ تُؤْمِنُ بِتَابِعِنَا فَهُمْ مُّسْلِمُونَ﴾ واته:
 وه تق رپیپیشانده ری نابینایان نیت له گو مراییان هه ر نه وانه گویت بق ده گرن که بریویان به نیشانه کانی
 نیمه مه یه و له قسه ت ده رناچن وه لامت ده دهنه وه و فرمانه کانت جیبه جی ده کن. نه وانه
 شوینکه و توی مه قن، نه مه حال و ژبانی خاوه ن باوه ره، نمونه ی یکه میش حال و ژبانی خوانه ناسه.
 وه ک خوی گوره فرموویته له نایه تیکی تردا: ﴿إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ وَالْمَوْتَىٰ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ ثُمَّ إِلَيْهِ
 يُرْجَعُونَ﴾^۱ واته: به راستی تهنه نایه وانه وه لامی تق ده دهنه وه که (به دل) ده بیسن
 مردووه کانیش (نه وانه ی باوه ر ناهینن) خوا زیندوویان ده کات وه پاشان هه ر بق لای خوی ده گه رپینه وه.
 عانیشه ی دایکی موسلمانان (ره زای خوی لی بیت) نه م نایه ته ی: ﴿فَأِنَّكَ لَا تَسْمَعُ الْمَوْتَىٰ﴾ به به لگه
 هینا وه ته وه له سه ر نه وه ی که عبودلای کو پی عومه ر پویاوتی کردوه، وای زانی که پیغه مبه ر (ﷺ)
 قسه ی له گه ل کوژدا وه کانی به دردا کردوه و دوی سی پوژ له چالوویکی به دردا، سه رزه نشت و لومه ی
 ده کردن، مه تا عومه ر وتی: نه ی پیغه مبه ری خودا (ﷺ) نایا قسه له گه ل کوژه لیکدا ده که ی که بونیان
 کردوه؟ پیغه مبه ر (ﷺ) فرمووی: (سویند به و که سه ی گیانی منی به ده ست، نه وه ی من پیمان نه ایم
 نیوه له وان چاکتر نابیسن، به لام وه لام ناده نه وه).^۲ عانیشه و امانای کردوه که پیغه مبه ر (ﷺ)
 فرموویته: (نه وانه نیستا چاک ده زانن نه وه ی که من پیم وتن هه ق بووه).^۳ قه تاده ده لیت: خوی
 گوره نه و بپیاوه رانه ی زیندووی کردونه ته وه بق پیغه مبه ر (ﷺ) تا نه و قسانه ی نه ویان بیستوه و
 گوویان لی بووه بق سه رزه نشت کردنیان و زیاتر نار هه ت بوون و نازاردانیان^۴.

﴿اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشَيْبَةً يَخْلُقُ مَا
 يَشَاءُ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْقَدِيرُ﴾ (۵۱)

^۱ الانعام (۳۶).
^۲ فتح الباری (۳۵۱/۷).
^۳ فتح الباری (۳۵۱/۷).
^۴ فتح الباری (۳۵۱/۷).

باسی نه و گورانکاریه جیاجیایانه ی به سهر مروّفا دیت

خوای مه زن دهه فرموویت: ﴿اللّٰهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً﴾ واته: خوا
 زاتیکه نیوه ی دروست کردوه له لاوازی (لاوازی نوتفه و بیجو مندالی شیره خور...) پاشان دوا ی لاوازی
 به هیزی کردوبون (بیون به لاو) واته خوا ی گه وره مه ردم ناگادار ده کاته وه له و گزپانکاریانه ی که
 به سه ریاندا دیت له پله جیاجیاکانی وه دبهیتانیاندا، یه ک له دوا ی یه ک، له بنه رتدا له خول
 دروستکراوه پاشان له تنوکیک ناو پاشان له خویتی به ستوو و پاشانیش له پارچه گزشتیک،
 گزشته که یشی ده بیته به نیسک و له دوایدا نیسکه که شی به گزشت داده پوشتیت و گیانی ده کریت
 به به رداو پاشان له سکی دایکی به بی هیزی و لاوازی دیته دهره وه، پاشان ورده ورده گه وره ده بیته
 هتا ده بیته مندالیکی بچوک، پاشان پیده گات وه هست و نیازی به هیز ده بیته، ده بیته لاییک به هیز
 ده بیته دوا ی لاوازی، پاشان که م که م به ره و لاوازیبون ده چیته وه و دهرات به سالو پیر ده بیته، گشت
 ناوات و جوله و ده سه لاتی که م ده بیته وه قزو بن جایینی سپی ده بیته، هه مو شیوازیکی دهره وه و
 ناوه وه ی له ش ده گزپیت بزیه خوا ی گه وره فرموویه تی: ﴿ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشَيْبَةً يَخْلُقُ
 مَا يَشَاءُ﴾ واته: له دوا ی به هیز کردنتان لاوازی و پیری بق دانان، واته به مه یلی خوی هه رچی بویت
 ده بیته هه رچی بویت له گه ل به نده کانیدا ده یکات. ﴿وَهُوَ الْعَلِيمُ الْقَدِيرُ﴾ واته: زاناو توانا
 هه رچی به تی.

﴿وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ مَا لِيُسْأَلُوا عِزِّ سَاعَةٍ كَذَلِكَ كَانُوا يُؤْفَكُونَ ﴿۵۵﴾ وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا
 الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ لَقَدْ لَبِئْتُمْ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِلَى يَوْمِ الْبَعْثِ فَهَذَا يَوْمُ الْبَعْثِ وَلَكُمْ نَكَبٌ كَثِيرٌ لَّا تَعْلَمُونَ
 ﴿۵۶﴾ فَيَوْمَئِذٍ لَا يُفَعِّلُونَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَعذِرَتُهُمْ وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿۵۷﴾﴾

تینه گه یشتوویی و بیناگایی خوانه ناسان له دنیا و قیامه تدا

خوا ی گه وره باسی نه فامی و نه زانی خوانه ناسان ده کات له دنیا و قیامه تدا، له دنیا دا ده ستیان
 داوه ته بته رستی و له پوژی قیامه تیشدا ندر بیتاگان، بزیه دهه فرموویت: ﴿وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ
 الْمُجْرِمُونَ مَا لِيُسْأَلُوا عِزِّ سَاعَةٍ﴾ واته: وه پوژی قیامه ت هه لده ستیت، (له و پوژده دا) تاوانباران سویند
 ده خون که ماوه یه کی ندر که نه بیته نه ژیاون له دنیا دا، مه به ستیان نه وه یه که هیچ به لگه یه کیان پی
 نه دراوه و بیانوویان هه یه که کافرن! نه وانه موله تیان پی نادریت که بریوانوو بهیننه وه، خوا ی گه وره
 فرموویه تی: ﴿كَذَلِكَ كَانُوا يُؤْفَكُونَ﴾ واته: به و شیوه یه هه ر شوینی در که وتوون. ﴿وَقَالَ الَّذِينَ

أَوْ قُرْءَانَ الْعَلَمِ وَالْإِيمَانِ لَقَدْ لَبِثْتُ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِلَى يَوْمِ الْبَعْثِ ﴿۱﴾ واته: زانا خاوهن باوه په كان له پښی دواييدا ولاميان دده نه وه، وهك له دنيا به لگي زږديان بڼ هيناونه ته وه، كاتيك كه نه وان سويند ده خون ته نها كه ميك نه بيت له دنيا د نه زياون نه مانيش پبيان ده لئين: ﴿لَقَدْ لَبِثْتُ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِلَى يَوْمِ الْبَعْثِ﴾ واته: به دنيايي وه ئيوه وهك له كتبيي كرداره كائناندا خودا نوو سويو به تي مانوه وزيان تا پښی زينو ويو به وه، ﴿فَهَكَذَا يَوْمُ الْبَعْثِ﴾ واته: جا نه مه نهو. پښی زينو ويو به وه به، ﴿وَلَكِنَّكُمْ كُتِبَ لَا تَعْلَمُونَ﴾ واته: به لام ئيوه نه تازا نيووه. ﴿فَيَوْمَئِذٍ﴾ واته: له پښی قيامه تدا، ﴿لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَعذِرَتُهُمْ﴾ واته: برويا نوويان لي وه رنا گيريت له سر نه و كردارانه ي كه پتي مه لساون و كرديو يانه، ﴿وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ﴾ واته: وه نه وانه جاريكي تر ناگه پنه وه بڼ دنيا كه په شيمان بينه وه و داواي ليخوشبون بكن. وهك خواي گه وړه له نايه تيكي تر دا فرموويه تي: ﴿وَإِنْ يَسْتَعْتَبُوا فَمَا هُمْ مِنَ الْمُعْتَبِينَ﴾ واته: داواي لي بورد نيش بكن مه رگيز لئيان قبول ناكريت.

﴿وَلَقَدْ صَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْءَانِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ وَلَئِنْ جِئْتَهُمْ بِآيَةٍ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُبْطَلُونَ ﴿۸۸﴾ كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿۸۹﴾ فَأَصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَا يَسْتَخَفِّفْنَاكَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿۹۰﴾﴾

هينانه وهی نمونه له قورئاندا بو خوانه ناسان و په ند و وړنه گرتنيان لئى

خواي گه وړه ده فرموويت: ﴿وَلَقَدْ صَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْءَانِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ﴾ واته: نيمه راستيمان پرون كرده وه بڼ خهلكي و پښماييمان كردن و نمونه ي زږديشمان هينا به وه بويان، بڼ نه وه ي پتي پاست بگره به رو شويي بكون، ﴿وَلَئِنْ جِئْتَهُمْ بِآيَةٍ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُبْطَلُونَ﴾ واته: هر نيشانه به كيان ببينايه، به مهيلي خويان بووايه يان به مهيلي خويان نه بووايه، باوه پريان پي نه ده هينا وايانده زاني جادو و شتي پړوپوچه، وهك له له تبووني مانگ و چه ند نمونه ي تري وهك مانگدا ده يانوت. وهك خواي گه وړه له چه ند نايه تيكي تردت فرموويه تي: ﴿إِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَتُ رَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿۹۱﴾ وَلَوْ جَاءَتْهُمْ كُلُّ آيَةٍ حَتَّىٰ يَرَوْا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ﴾ واته: به راستي

^۱ فصلت (۲۴).

^۲ يونس (۹۶-۹۷).

نه وانه‌ی دەرچووه و چه سپاوه بؤیان بپیری په روه ردگارت، برونا هایتین هر چه ند بؤیان بیت هم مو به لگه و نیشانه یک هه تا ده بینن (به چاری خویان) سزای سه ختی نازاردن. بویه خوی گوره فرمویه تی: ﴿كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾ واته: تا به جو ره خوا مؤر ده نیت به سر دلی که سانتیک که بیناگاو نه زانن. ﴿فَأَصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ﴾ واته: تق خور اگریه له سر نه و دزایه تی و لاساری خوانه ناسانه، خوی گوره به لئینی خوی به جی دینیت و سهرت ده خات به سر یاندا و پاشه رژیش هر بؤ توو شوینکه و تووه کانت له دنیا و له قیامه تدا. ﴿وَلَا يَسْتَخْفِكَ الَّذِينَ لَا يُوقُونَ﴾ واته: با نه وانه‌ی بییا و پین له نابینی راست لات نه دن و بیزارت نه کن. واته پاوه سته له سر نه و په یامه‌ی که خودا به تودا نارویه تی، چونکه هر نه وه هه قه و گومانی تیدا نیه، لئی لامده، غیری نه و په یامه هیچ شتیکی تر بؤ نه وه ناشیت که س شوینی که وی، چونکه راستی هه موی له ودا کربووه ته وه.

نه و فرموده‌ی که ریوایه ت کراوه له باره‌ی ریزی سوره تی (الروم) و خیری خویندنی له نویژی

به یانیدا

نیمامی نه حمد ریوایه تی کردوه له پیاویکه وه له هاوه له کانی پیغه مبه ره وه ﴿ص﴾ که پیغه مبه ری خودا ﴿ص﴾ نویژی به یانی بؤ کردن له نویژه که دا سوره تی (الروم) ی خویندو لئی تیکچوو، کاتیک که له نویژه که بویوه فرموی: (نه وه‌ی تووشی هه‌لی کردین له قورنن خویندنه که ماندا نه و بو له راستیدا کومه لیک له نیوه نویژ ده کن له که لماندا به لام باش ده ستنویژ ناگرن. جا با چاک ده ستنویژ بگرن).^۱ نه فرموده‌ی سه نه ده کانی چاکن و مه تنه که میشی هر چاکه، به راستی نه پنییه کی سه یرو هه و الیک کی گرنگیشی تیدایه نه ویش نه وه‌ی که پیغه مبه ری خودا ﴿ص﴾ که موکوپ و ناته وای ده ستنویژی نه و که سانه‌ی که له داییه وه نویژیان ده کرد کاری تیکردوه له نویژه که یدا، نه فرموده‌ی به لگه‌ی له سر نه وه‌ی نویژی نه و که سانه‌ی که له دای پیش نویژه وه نویژ ده کن په یوه سته به نویژی پیشنویژه که وه.

ته فیسری سوره تی (لقمان)

نه مه که دا هاتووه ته خوارموه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿الر﴾ ١ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْعَكِيمِ ٢ هُدًى وَرَحْمَةً لِّلْمُحْسِنِينَ ٣ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ٤ أُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ٥

^۱ احمد (۴۷۱/۳).

خوای مه‌زن ده‌فهرموویت: ﴿آلۛ ۱﴾ تَلَكْ ءَايَاتُ الْكِتَابِ الْعَكْبَرِ ﴿۲﴾ هُدًى وَرَحْمَةً لِّلْمُحْسِنِينَ ﴿۳﴾

اَلَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿۴﴾ اُوْلٰئِكَ عَلٰن هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَاُوْلٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿۵﴾
واته: ئەم ئایەتانه له ئایەتەکانی پەر لە حیکمەت و داناییه، هۆی پێنموانی و بەزەیین بۆ چاکەکاران، ئەوانەى که نوێژ بەجێ دێنن و زەکات دەدەن هەرۆه‌ها باوهری بته‌ویان به پۆژی دواى هه‌یه، ئەوانه له‌سه‌ر پێنموانین له‌ لایەن پەرۆه‌ردگاریانوه. له پێشوه له‌ سه‌ره‌تای سوره‌تی (البقره) دا به‌ شێوه‌یه‌کی گشتی ئەوه‌ی په‌یوه‌ندی به‌م ئایەتانه‌وه هه‌یه باسکراوه، که خودای مه‌زن ئەم ئایەتانه‌ی کردووه‌ته‌ شیفاو پێنیشاندەرو به‌زەیی بۆ ئەو که‌سانه‌ی که چاکه‌کارن و هۆکاری چاکه‌ ده‌گرنه‌به‌ر له‌ شوێنکه‌وتنی ئایین و شه‌ریعه‌تی خوداو نوێژه‌ خودا کانیان ئەکه‌ن له‌ کاتی خۆیدا و سوننه‌ته‌کانیشه‌ی له‌گه‌ڵیدا به‌جێ ده‌هێنن، ئەو زه‌کاته‌یشه‌ی که له‌سه‌ریان واجب بووه‌ ئه‌یدەن به‌و که‌سانه‌ی که بۆیان شیاوه، په‌یوه‌ندی خزمایه‌تیشیان به‌ چاکی به‌پێوه‌ده‌به‌ن و نایه‌چرن، به‌ ته‌مای پاداشتی پۆژی دواىین، وه‌ هه‌ر له‌به‌ر په‌زای خوا و پاداشتی ئەو، ئەو کارانه‌ به‌جێ نه‌هێنن و پیاکار نین و به‌ ته‌مای هه‌یج که‌سێک نین که پاداشتیان بداته‌وه‌ و سوپاسیان بکات هه‌ر که‌سێک به‌و شێوه‌یه‌ی کردبیت، ئەوه له‌و که‌سانه‌یه‌ که‌ خوای گه‌وره‌ فهرموویه‌تی: ﴿وَأُوْلٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ واته: له‌ دونیاو قیامه‌تا هه‌ر ئەوانه‌ پزگارین.

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَتَخَذَهَا هُزُوًا أُوْلٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿۶﴾ وَإِذَا نُسِئَتْ عَلَيْهِ ءَايٰتُنَا وَلِيَ مُسْتَكْبِرًا كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا كَأَن فِيْ اٰذْنَيْهِ وَقَرَّ فَبَشَّرَهُ بِعَذَابٍ

اَلَيْسَ ﴿۷﴾

هه‌ندی که‌سی به‌دبه‌خت هه‌ن خویان خه‌ریک ده‌که‌ن به‌ قسه‌ی بیتامه‌وه‌ و پوویمان و مرده‌گه‌یرن له‌ نیشانه‌کانی خودا

کاتیك خوای گه‌وره‌ باسی ژبانی خۆشبه‌ختانی کرد، ئەوانه‌ی که پێیان گرت به‌ر به‌هۆی کتیبی خواوه‌ که‌ قورئانه‌ و سوومه‌ندبوون به‌ گوێگرتن لێی وه‌ک خوای گه‌وره‌ فهرموویه‌تی: ﴿اللَّهُ زَلَّ آحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُّتَشَابِهًا مَّثَانِي تَفْصِيْرٌ مِنْهُ جُلُوْدٌ اَلَّذِيْنَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلٰنُ جُلُوْدُهُمْ وَقُلُوْبُهُمْ اِلٰى ذِكْرِ اَللّٰهِ﴾ واته: خوا جوانترين فه‌رمایشی ناردووه‌ته‌ خواره‌وه‌ قورئانیکه‌ (که ئایەتەکانی) له‌یه‌کچوری دووپاتکراوه‌ن ئەو که‌سانه‌ی له‌ پەرۆه‌ردگاریان ده‌ترسن، پێستیان ته‌زوی پێدادیت (به‌ بیستنی

الزمر (۲۳).

قورئان) پاشان پیستیان و دلیان نرم ده بیټ به یادی(قورئانی) خودا. پاشان دیته سه رباسی ئو
 که سانه ی که به دبه خنز و خویان لاده دن و گوئی ناگرن و بق قسه ی خوا و سودی لی وه رناگرن، به لکو
 پروده که نه قسه ی خراب و بیټام و گورانی و ته پل و موسیقا و ده یکه نه گالته جاری، وه ک نیینو مه سعود
 له م نایه تانه دا: ﴿ وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ ﴾ ده لیت: سویند به خوا
 مه به ست پیی گورانی و تنه. ^۱ قه تاده له م نایه تانه دا: ﴿ وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَن
 سَبِيلِ اللَّهِ ﴾ به خوا له وانه یه ئو که سانه مال نه به خشن له و پیگایه دا، به لام ناره زوویان بق ئو و کاره
 خرابانه و ایان لیده کات که قسه ی پرپوچ هه لبزین و قسه ی راست واز لی بین و ئو هی زیان به خشه
 هه لی بزین و ئو هیشی به سووده وازی لی بین. ^۲ و تراوه: مه به ست به م نایه تانه: ﴿ يَشْتَرِي لَهْوَ
 الْحَدِيثِ ﴾ واته: کرینی گورانی بیژان له نافرمانی لاو. نیینو جه ریر پای وایه ﴿ لَهْوَ الْحَدِيثِ ﴾
 هه موو قسه یه که بیټه له مپه ر له پیی نایه ته کانی خودا و شوینکه و تنی پباززه که ی. ^۳ ﴿ لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ
 اللَّهِ ﴾ واته: ئو کاره له به ر ئو ه بیت دزایه تی نیسلام و موسلمانانی پی بکات، ﴿ وَتَخَذَهَا هُزُوًا ﴾
 مواهید ده لیت: پیگه ی خودا بکاته گالته جاری و سوکایه تی پی بکات. ^۴ ﴿ أُولَئِكَ هُمَّ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴾
 واته: هه چوینک ئه وانه سوکایه تیان کرد به نایه ته کانی خودا و پباززه که ی ئه وانیش له پوژی قیامه تدا
 سوکایه تیان پی ده کریت و له سزای به ژاندان به به رده وامی. پاشان خوی مه زن هه رموویه تی: ﴿ وَإِذَا
 نُنَادُوا عَلَيْهِمْ أَنِ اتُّنَادُوا لَمَّا كَانُوا لَمْ يَسْمَعُهَا كَأَن فِي أذُنِهِمْ وَرَأَى ﴾ واته: ئو که سه ی که پروده کاته
 گالته و گه پو گورانی و ته پل و موسیقا، کاتیک که نایه ته کانی قورئانی به سه ردا ده خویندیت پشته تی
 ده کات و پیی ناخوشه و خوی ده کاته که پ وه کو هه ر گوئی لی نه بیټ وایه، پیی ناخوشه و حه ز له
 بیستنی ناکات چونکه سودی لی وه رناگریت و کاری پیی نیه، ﴿ فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴾ واته: مژده ی
 نازاریکی ژانوی بده به و که سه له پوژی قیامه تدا وه ک چون ئو دلته نگ ده بوو به بیستنی قورئان و
 نایه ته کانی.

^۱ الطبری (۱۲۷/۲۰)
^۲ الطبری (۱۲۷/۲۰)
^۳ الطبری (۱۲۰/۲۰)
^۴ الطبری (۱۳۱/۲۰)

﴿إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَمْ جَنَّتُ النَّعِيمِ﴾ (۸) خَلِيلِينَ فِيهَا وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا وَهُوَ الْعَزِيزُ

الْحَكِيمُ ﴿۹﴾

باسی پاشه پوژی چاکی خاوه نباوهران

خوای مەزن دەفەر موویت: ﴿إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ بینگومان ئەوانەى باوهریان میناوه کردووه چاکه کانیان ئەنجام داوه. ئەمە باسی پاشه پوژو ناکامی ئەو که سه چاکو بهخته وهرانه به که بروایان مینا به خواو پیغه مبه ره کانی خوا (سه لامی خویان لى بیت) هه لسان به په پیره وى کردن و به جیه تینانی بهرنامه ی خودا، ﴿لَمْ جَنَّتُ النَّعِيمِ﴾ واته: به شى ئەوان باغاتى پى خیر و بیره که تیندا ده ژین و پاده بویرن، له هیچ شتیک که میان نیه له خواردن و خوارندنه وه و هۆکارى سواری و خیزان و بینین و بیستن و زۆر شتى تر که به دلێ که سدا نه هاتووه. به هه میشه یی له و باغانه دا ده میننه وه و لى دهرناچن و به جى ناهیلن، خوای مەزن دەفەر موویت: ﴿خَلِيلِينَ فِيهَا وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا﴾ واته: هه تاهه تابه ده میننه وه تیايدا به لى تى خوايه و هه ر دیتته دى، خوا له به لى تى خۆى په شیمان نابیتته وه، چونکه خودا زۆر گه و ره به خشنده یه و هه رچى بویت ده یكات و توانای به سه ر هه موو شتیکدا هه یه، ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ﴾ واته: هه ر ئەو ده سه لاتدارو زاله به سه ر هه موو شتیکدا، هه موو که سى ک سه رى بۆ نه وى ده کات. ﴿الْحَكِيمُ﴾ له کردارو گفتاردا کارزانه و قورئانى کردووه ته پینیشانده ر بۆ خاوه ن باوهران، وه ک له م ئابه تانه دا فه رموویه تى: ﴿قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا هُدًى وَشِفَاءً وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ فِي ءَاذَانِهِمْ وَقْرٌ وَهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى﴾^۱ واته: (ئەى موحه مەد (ﷺ)) بلى: قورئان بۆ که سانیک باوهریان پى میناوه پیره و چاره سه رى گومانه و ئەوانەى باوهرى پى ناهینن له گوئیاندا گرانى و که پى هه یه (له بیستنى حق) هه روه ها له ئاست ئەو قورئانه دا کویرن. وه فه رموویه تى: ﴿وَنُنزِّلُ مِنَ الْقُرْءَانِ مَا هُوَ شِفَاءً وَرَحْمَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا﴾^۲ واته: وه له م قورئانه دا ده نیرینه خواره وه ئەوه ی که هۆى شى فاو میهره بانیه بۆ برواداران به لام (هاتنى ئەم قورئانه) بۆ سه مکاران هیچ زیاد ناکات بۆیان خه ساره تمه ندى نه بیئت.

^۱ فصلت (۴۴).

^۲ الاسراء (۸۲).

﴿ خَلَقَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا وَالْأَرْضَ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَأَنْزَلْنَا مِنْ
 السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَأْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ﴿۱۰﴾ هَذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ بَلِ
 الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿۱۱﴾ ﴾

به لگه کانی یه کخوا پهرستی

خوای گوره بهم شیویه تواناو دهسه لاتی خوئی دهرده خات که چۆن ناسمانه کان و زه مین و
 نه وهی تییاندایه و له نیوانیاندایه دروستکردووه، فهرموویه تی: ﴿ خَلَقَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ﴾
 حه سه نو قه تاده ده لئین: نه نه ستونی دیارو نه نه ستونی نادیری تیدا نیه. ۱ ﴿ وَالْأَرْضَ فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ ﴾
 واته: کپوهه کانی خسته سه زه مین و قورسی کرد بۆ نه وهی جووله به نیوه نه کات له سه ره دهری او
 ناوه کان. بۆیه فهرموویه تی: ﴿ أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ ﴾ واته: بۆ نه وهی له رزه به نیوه نه کات. ﴿ وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ
 دَابَّةٍ ﴾ واته: له هه موو جوړه گیانه وه ریکی تیدا بلاو کردووه ته وه که هپج که سئیک ژماره و شیوه و
 په رنگیان نازانیت غه بری نه وه که سه ی که دروستی کردووه، بۆیه خوای پاک و بی عه یب کاتیک
 فهرموویه تی دروستکه ره، ناگا داریشی کردوین که هه ر خویشی پۆزی دهره و ده فهرموویت: ﴿ وَأَنْزَلْنَا
 مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَأْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ﴾ واته: له ناسمانه وه بارانمان باراندووه به هوی نه و
 بارانه وه له زه ویدا جوته ی هه موو جوړه پوهه کیکی پوواندووه، شه عبی ده لئیت: مه رد مپش هه ره له
 سه وزبووی زهویه، هه ره که سئیک چوه به هه شت نه و دیاره به پیزبووه، هه ره که سیش چوه ناو ناگر نه و
 دیاره سه پله بووه. پاشان خوای مه زن ده فهرموویت: ﴿ هَذَا خَلْقُ اللَّهِ ﴾ واته: نه وهی خودا باسیکرد
 له وه دیه پتانی ناسمانه کان و زه مین و له وهی که له نیوانیاندایه خودا دروستی کردوون، به بریاری نه و
 بووه، هپج که سئیک شه ریکی نه بووه له دروستکردنیدا بۆیه ده فهرموویت: ﴿ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ
 مِنْ دُونِهِ ﴾ واته: نیشام بدن غه بری خودا له و شتانه ی ده یان په رستن و هانایان بۆ ده به ن چیان
 کردووه و چیان دروست کردووه، ﴿ بَلِ الظَّالِمُونَ ﴾ واته: بتپه رستان و نه وانیه که هاوه لیان داناهه بۆ
 خودا و له گه لیدا په رستوو یانه، ﴿ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴾ واته: له گومر پایدان و کوپرو نه فامن، ﴿ مُبِينٍ ﴾ واته:
 دیارو نا شکرایه و ناشاریته وه.

۱ الطبری (۱۳۲/۲۰).

﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنْ اشْكُرْ لِلَّهِ وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ﴾

حَمِيدٌ ﴿۱۲﴾

باسی لوقمان

زانایانی پیشینه دور پای جیاوازیان هه به له سەر لوقمان، ئاخۆ پێغه مبه ر بووه یان به نده یه کی سالحو چا ک بووه و پێغه مبه ر نه بووه؟ زۆریه یان له سەر پای دووه من که پێغه مبه ر نه بووه، سوفیانی سه وری ده لئیت: له نه شعه سه وه له عی کریمه وه، له ئی بنو عه با سه وه ده لئیت: لوقمان به نده یه کی حه به شی دارتاش بووه.^۱ وه عه بدوللای کورپی زویه ر ده لئیت: وتم به جابیری کورپی عه بدولا چی ده زانو به چی گه یشتوو ن له باره ی لوقمانه وه؟ وتی: پیاوینکی کورته بالای لوت کول بووه خه لکی نوبه یه که ناوچه یه کی فراوانه له سو دان،^۲ یه حیای کورپی سه عیدی نه نساری ده لئیت: سه عیدی کورپی موسه یب ده لئیت: لوقمان خه لکی سو دانی می سه ر، پیلوی چاوم قا یم بووه خوا ی گه و ره کارزانی دا وه تی، پێغه مبه ریتی نه دا وه تی.^۳ نه وزاعی ده لئیت: عه بدوره حمانی کورپی حه رمه له بۆ ی گێرما وه وتی: پیاوینکی ره ش هات بۆ لای سه عیدی کورپی موسه یب په رسیاری لی بکات، سه عیدی کورپی موسه یب پتی وت: غم مه خۆ له به ر نه وه ی که ره شی، چونکه له چا کترین خه لک سی که س بوون له ره شه کان، بیلال و مه هجعی په نجبه ری عومه ری کورپی خه تاب و لوقمانی حه کیم که ره ش بووه و خه لکی نوبه یه ناوچه یه کی فراوانه له سو دان و پیلوی چا ویشی گه و ره بووه.^۴ ئی بنو جه ریر په وایه تی کردو وه له خالیدی کورپی ره بحیه وه ده لئیت: لوقمان عه بدینکی حه به شی دارتاش بوو، خا وه نه که ی پتی وت: نه م مه په مان بۆ سه ره پره، سه ری به ی، جا پتی وت: چا کترین پارچه گوشتی لیده ره بپینه بۆ مان، لوقمانیش دل و زمانه که ی ده ره ئینا، پاشان ما وه یه کی به سه ردا پۆ یشت، پاشان نه لی: خا وه نه که ی وتی: نه م مه په مان بۆ سه ره پره، نه ویش سه ری به ی، وتی: پیه سترین و خرا پترین پارچه گوشتی لیده ره بپینه، لوقمان زمان و دل ه که ی ده ره ئینا، خا وه نه که ی پتی وت: فه رمانم پی کردی که چا کترین پارچه گوشتی لیده ره بپینه، زمان و دل ه که ت لیده ره ئینا، وه فه رمانم پی کرد لا که پیه سترین پارچه گوشتی لیده ره بپینه، زمان و دل ه که ت لیده ره ئینا، لوقمان وتی: چونکه ه یچ شتیک نه له وانه چا کتر بیت نه گه ر چا ک بن، وه ه یچ شتیک له وانه پیه ستر نه نه گه ر خرا پ بن.^۵ شو عبه ده لئیت له حه که مه وه له موا مه ده وه: لوقمان

^۱ الطبری (۱۳۵/۲۰).

^۲ انب أبي حاتم، الدر المنثور (۲۱۰/۵).

^۳ الطبری (۱۳۵/۲۰).

^۴ الطبری (۱۳۵/۲۰).

^۵ الطبری (۱۳۵/۲۰).

عبدالیکى چاک و صالح بووه، پیغه مبر نه بووه. ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ﴾ واته: کارزانی و تیگه یشتن و زانیاری و په وانبیزیمان دا به لوقمان، ﴿أَنْ أَشْكُرَ لِلَّهِ﴾ واته: پیمان وت: که سوپاسی خوی مهن بکات له سر نه و شتانه ی که به تاییه تی به نه ومان داوه له ناو هاوپه گه زو خه لکی زه مانی خویدا، پاشان خوی گه وره فرموویه تی: ﴿وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ﴾ واته: هر که سئیک سوپاسی خوا بکات سوده که ی هر بق خوی ده گه پیتته وه وه ک فرموویه تی: ﴿وَمَنْ عَمِلْ صَالِحًا فَلَا نُفْسِهِمْ يَهْدُونَ﴾^۱ واته: هر که سیش کرده وه ی چاکى کرد بیت شوین بق خویمان (له به هه شتدا) ناماده ده کن. وه ده فرموویت: ﴿وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ﴾ واته: هر که سیش بیشاریتته وه و پتی نه زانیت بیگومان خودا بیت نیازه و شایانی سوپاسه. وه هیچ زیانیک به خودا ناگات نه گه هر هه موو خه لکی سر زه مین حاشا بکن و پتی نه زانن، پئویستی به که سی نیه، هیچ په رستراویک نیه جگه له نه و عیباده تی غهیری نه و نا که مین.

﴿وَلِذَلِكَ قَالَ لِقْمَانُ لِأَبْنَيْهِ وَهُوَ يَعِظُهُ يَبْنَىٰ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴿۱۳﴾ وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهَنَا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفَصَّلَهُ فِي عَامَيْنِ أَنْ أَشْكُرَ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَىٰ الْمَصِيرِ ﴿۱۴﴾ وَإِنْ جَاهَدَاكَ عَلَىٰ أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبْهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ إِنَّ شُرَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿۱۵﴾﴾

ناموزگاری و وسیتی لوقمان بو کوره که ی

خوی گه وره باسی لوقمان ده کات کاتیک که ناموزگاری کوره که ی خوی ده کرد (ناوی لوقمانی کوپی عه نقای کوپی سه دونه کوپه که ی ناوی ساران بووه)، له و پویا به تدا که سو مه یلی گپراویه تیه وه. خوی گه وره وه سفیکی زور جوانی کردوه، فرموویه تی له سر کارزانی پامان هیناوه، نه وه تا ناموزگاری پوله که ی ده کات که خوشه ویستترین که سه له لای و فره به سوزه بوی، زوری پیخوشه که چاکترین شتیک خودا پتی داوه به شی پوله که پشی لی بدات، بویه نه که مجار ناموزگاری ده کات که له دنیا هر خودا بپه رستیت و شه ریکی بق دانه نیت له هیچ شتیکدا، خوی مهن زه ده فرموویت: ﴿قَالَ لِقْمَانُ لِأَبْنَيْهِ وَهُوَ يَعِظُهُ يَبْنَىٰ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾ واته: شه ریک بق خودا انسان

^۱ الطبری (۱۳۴/۲۰).
^۲ الروم (۴۴).

گوره ترين نامه قيه، بوخارى پړوايه تى كړدوه له عه بدولاوه (په زوى خوى لى بيت) كاتيك هم نايه ته هاته خواره وه: ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ﴾^۱ واته: نه وانه ي كه بپوايان ميناره و بپواكه يان تيكه له به ستم (هاوه له دانان) نه كړدوه. زږد گران بوو له سهر هاوه له كاني پيغه مبه رى خودا (ﷺ) ده لئين: ناخو كى له نيمه نامه قى نه كړدوه؟ پيغه مبه رى خودا (ﷺ) فه رموى: (نه وه به و شيوه به نيه كه نيوه باسى ده كن، نايا گوئ ناگرن بؤ نامؤزگاريه كه ي لوقمان كه خوى گه وړه ده فه رموى ت: ﴿يَسْبِقُ لَا تَشْرِكُ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾^۲ موسليميش پړوايه تى كړدوه. پاشان له نامؤزگاريه كه يدا چا كه كړدى له گه له بابو دايكدا له پال شريك دانه نان بؤ خوا داهيناوه وه كه خودا ده فه رموى ت: ﴿وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا﴾^۳ واته: په روه رديگارت بپارى داوه كه هيچ شتيك نه په رستن بيجگه له نه وه له گه له دايكو باوكتان چا كه بكن. وه له زږد شويندا له قورناندا باسى دايكو باوك هاتوه له پال شريك دانه نان بؤ خودا، ليړه دا خوى مه زن ده فه رموى ت: ﴿وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهَنَا عَلَىٰ وَهْنٍ﴾^۴ واته: وه فه رمانان داوه (به چاكي هه لسوكه وت كړدى له گه له) دايكو باوكيدا، دايكي هه لى ده گري ت به دووگياني (پتي لاواز ده بيت) لاوازي له دواى لاوازي. مواهيد ده لئيت: نارپه ته تى و گرانى مندال بوون.^۵ قه تاده ده لئيت: نارپه ته تى له دواى نارپه ته تى.^۶ عه تاي خوراسانى ده لئيت: بيهيزى له دواى بيهيزى، ﴿وَفَضَّلَهُ فِي عَمَلَيْنِ﴾^۷ واته: په روه رده كړدى و شيرپيدانى له ماوه ي دوو سالدا، وه كه خوى مه زن فه رمويه تى: ﴿وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُبْرِئَ الرِّضَاعَةَ﴾^۸ واته: دايكان شير ده دن به مندال كانيان دوو سالى ته او (نه مه) بؤ كه سيكه كه بيهويت شيرى ته او بدات. نا ليړه دا ئيبنو عه باسو هه ندى له پيشه واپايانى ئيسلام وه ريان گرتوه، نه لئين: كه مترين ماوه ي سكيپرى شه ش مانگه چونكه خوداى گه وړه له نايه تيكي تر دا فه رمويه تى: ﴿وَحَمَلَهُ وَفَضَّلَهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا﴾^۹ واته: ماوه ي دووگيان بوون (ي دايك)

^۱ الانعام (۸۲).

^۲ فتح الباري (۳۷۲/۸).

^۳ الاسراء (۲۳).

^۴ الطبري (۱۳۷/۲۰).

^۵ الطبري (۱۳۷/۲۰).

^۶ البقرة (۲۳۳).

^۷ الاحقاف (۱۵).

پیئوه وه له شیرین برینه وهی سی مانگه. بۆیه خوی گه وره باسی په روه رده ی مندال و مهینه تی و
 گران و شه و نخونی و ماندوو بوونی دایک ده کات، تا پۆله که ی نه و چاکانه ی له یاد بیت که له گه لی
 کردوو یه تی، وه که له شوینتیکی تردا له قورتاندا خودا فرموویه تی: ﴿وَقُلْ رَبِّ اَرْحَمُهُمَا كَا رَبِّي اِنِ
 صَغِيرًا﴾ واته: بلئی نه ی په روه ردگارم په حمیان پی بکه هر چۆنیک نه وان منیان په روه رده کرد به
 منالی. بۆیه فرموویه تی: ﴿اِنَّ اَشْكُرُّ لِي وَلَوْلَا ذِكُّكَ اِلَيَّ اَلْمَصِيْرُ﴾ واته: سوپاسی من بکه و سوپاسی
 دایک و باوکیش بکه، له نا کامدا هر دینه وه بۆ لای من، به و زووانه پاداشتت ده دهینه وه به چاکتر. وه
 ده فرموویت: ﴿وَ اِنْ جَهَدَاكَ عَلَ اَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهٖ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَ صَاحِبُهُمَا فِي الدُّنْيَا
 مَعْرُوفًا﴾ واته: نه گهر نۆد هر ولیان دا که شوین نایینی نه وان بکه وی، شوین نایینی نه وان مه که وه و
 لیان قه بول مه که. به لایم هر به چاکه په فتاریان له گه ل بکه و باش به بۆیان له دنیا دا. ﴿وَأَتَّبِعْ سَبِيْلَ
 مَنْ اَنْابَ اِلَيَّ﴾ واته: شوین نه وان بکه وه که به ره و من هاتوون له خاوه ن باوه پان، ﴿ثُمَّ اِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ
 فَاُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ﴾ واته: له دوا پۆژدا گه پانه وه تان ته نها بۆ لای منه. پاشان ناگادارتان
 ده که م له وه ی کردووتانه. ته به رانی ریوایه تی کردوو له (کتاب العشرة) دا که سه عیدی کوپی مالک
 ده لیت: نه م نایه ته له سر من هاته خواره وه، ﴿جَهْدَاكَ عَلَ اَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهٖ عِلْمٌ فَلَا
 تُطِعْهُمَا﴾ ده لیت: من پیاویکی نۆد گوئی پاپه ل و چاک بووم له گه ل دایکم کاتیک که موسلمان بووم، دایکم
 وتی: نه ی سه عد نه م چیه ده تبیین تازه ده ست داره تی، نه گهر واز نه هیتیت و ده ست هه لته گری له و
 دینه نه خواردن ده خۆم نه ناو ده خۆمه وه، هه تا ده رمم بۆ نه وه ی خه لکی قسه ت پی بلتین و لومه ت
 بکه ن له سر من، بلتین: نه ی بکوژی دایکی خۆی، منیش پیم وت: دایکه و مه که، چونکه من واز له م
 دینه ناهیمم بۆ هیچ شتیک، شه وو پۆژتک مایه وه خواردنی نه خوارد، به یانی هه لسا نۆد نار په حه ت بوو،
 شه وو پۆژتکی تریش هر خواردنی نه خوارد، که به یانی لیها ت نۆد نار په حه ت بوو، کاتیک نه وه م پیوه
 ببینی، وتم: نه ی دایکه ! سویند به خوا چاک بزانه نه گهر سه د گیانت پی بیت به که به که هه مووی
 ده رجیت واز له و ناینه م ناهیمم بۆ هیچ شتیک، ناره زوی خۆته، خواردن ده خۆی یان خواردن ناخۆی،
 نه لی: دوا ی نه وه ده ستیکرد به خواردن^۱.

۱ الاسراء (۲۴).

۲ ذکره ابن الاثیر فس أسد الغابة

﴿يَبْقَىٰ إِلَهُهَا إِن تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِيهَا اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿۱۱﴾ يَبْقَىٰ أَقْبَرُ الصَّلَاةِ وَأَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ وَأَنْتَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَصْبِرْ عَلٰٓ مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿۱۲﴾ وَلَا تَصْغُرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿۱۳﴾ وَأَقْصِدْ فِي مَشْيِكَ وَأَغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ ﴿۱۴﴾﴾

نہمہ چند نامور گاریہ کی زور بہ سووہ کہ خوی مہ زن لہ سہر زمانی لوقمان باسی دہ کات بزئوہی خہ لکی چاوی لی بکنو شوینی بکنو و پیئی ہہلسن، دہ فہرموویت: ﴿يَبْقَىٰ إِلَهُهَا إِن تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ﴾ واتہ: نہی کوپہ شیرینہ کم! تاوان با بہ نندازہی تئوی خہرتہ لہ یہ کیش بیت، یانی: نہو ناہ قیہ یان نہو تاوانہ بہ نندازہی دہنکہ خہرتہ لہ یہ ک بیت، ﴿يَأْتِيهَا اللَّهُ﴾ واتہ: لہ پوڑی قیامہ تدا خودا دہ بیہنیت و نامادہی دہ کات کاتیک کہ تہ رازووی عدالت دادہ نریت، ہہ مور کہ سیک باداشتی خزی و ہر دہ گریٹ، چاکہ بہ چاکہ و خراپہ ییش بہ تولہ لیسہندن، ہہ ندی لایان وایہ کہ نہو زمیرہ لہ ﴿إِنَّمَا﴾ زمیری شہنہ بویہ بہ لایانہ وہ دروستہ، ﴿مِثْقَالَ﴾ مہ رفوع بیت لہ باتی نہوہی منصوب بیت، بہ لام پای یہ کم چاکترہ کہ مہنصوبہ، وہ لہ نایہ تیکی تردا خوی گہ ورہ فہرموویت: ﴿وَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقَوَاسِطَ لِیُوزَرَ الْقِیَمَۃَ فَلَا تَطْلُمُ نَفْسٌ سِتْرًا﴾ واتہ: وہ نیمہ تہ رازوہ کانی دادہ پورہی دادہ نین (کہ کردہ وہی پی دہ کیشریت) لہ پوڑی قیامہ تدا نینجا ہیچ کہ س کہ مترین ستمہی لی ناکریت. وہ فہرموویت: ﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ﴾ واتہ: نینجا ہہر کہ سیک بہ نندازہی ہہرہ وردیلہ یہ ک چاکہ ی کردبیت دہ بیہنیتہ وہ، وہ ہہر کہ سیک بہ نندازہی ہہرہ وردیلہ یہ ک خراپہ ی کردبیت دہ بیہنیتہ وہ. ﴿فَتَكُنْ فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ﴾ واتہ: نیتر با نہو دہنکہ خہرتہ لہ یہ لہ ناو بہ ردیکی پہ قدا بیت و شارابیتہ وہو قایم کرابیت، یان چووبیت بہ ناو ناسمانہ کان و زہ مینداو دیار نہ بیت، خودا دہ بیہنیتہ وہ، چونکہ خودا ہیچی لی بزنا بیت لہ ناو ناسمانہ کان و زہ میندا با لہ نندازہی گہردیلہ یہ ک بچو کریش بیت، بویہ فہرموویت: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ﴾ واتہ: زانیاری خودا نہ و ہندہ وردہ ہیچی لی ون نابیت با نہو شتہ ہہر چہ ندہ وردو زور کہ میش بیت، ﴿خَبِيرٌ﴾ واتہ: ناگای لہ تہ پہ ی پیئی میروولہ یہ لہ

۱ الانبیاء (۴۷).

۲ الزلزلة (۸-۷).

شوی تاریکی نوته کدا. پاشان فرمویه تی: ﴿بَبْنِي أَقْرِ الصَّلَاةَ﴾ واته: کوبی خوم! نویژ بکه له کاتی خؤیدا بهو پئییه ی که له سهرت فرزکراوه، ﴿وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَأَنْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾ واته: فرمان بده به چاکه کردن و پئی بگره له خراپه به پئی تواناو دهسه لاتی خوت، ﴿وَأَصْبِرْ عَلَىٰ مَا أَصَابَكَ﴾ دیاره فرمانکردن به چاکه و پئیگرتن له خراپه ده بیته هژی نه وه ی که توشی نازار بیت له لایه ن خه لکه وه، بؤیه داوی لیکردوه که خؤراگر بیت، وه ده فرمویت: ﴿إِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ﴾ واته: نه مه له و کاره گرنگانه یه که خودا ده یه ویت و پئی خؤشه. وه ده فرمویت: ﴿وَلَا تُصِرَّ خَدَّكَ لِلنَّاسِ﴾ واته: پروت وهرمه گپزه له خه لکی کاتیک قسمت له گه ل کردن یان قسه یان بؤ کردی، خوت به زل بزانی و فیز بکی به سه ریاندای به چاوی سوک سه بریان بکی. به لکو زور نهرم و پوو خؤش به له گه لیاندا وه که له فرموده یه کدا هاتوره که پیغه مبه ری خودا (ﷺ) فرمویه تی: (نه گه رگه یشتی به برابیه کی موسلمات با پروت خؤش بیت له گه لی، نه که ی پؤشاک و کراسه که ت به رده یته وه و دریز بکه یته وه چونکه نه وه کاری نه و که سانه یه که خؤیان به زل ده زانن که سئیکش خؤی به زل بزانتیت خودا خؤشی ناویت).^۱

﴿وَلَا تَمْسِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا﴾ واته: به فیزو لووت به رزی و لارو له نجه وه به ریدا مه پؤ، چونکه خودا لیت تووره ده بیت، بؤیه خوی گوره فرمویه تی: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخَالِفٍ فَخُورٍ﴾ واته: خودا نه وانیه خؤش ناویت به لارو له نجه ده چن به پئداو له خؤیان بازین و خه لکی به چاوی سوک سه سیر ده که ن. وه که له نایه تیکی تردا خوی مه زن فرمویه تی: ﴿وَلَا تَمْسِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا﴾^۲ واته: وه مه پؤ به زه ویدا به که شخه و شانازی وه (چونکه) به راستی تو نه ده توانی زه وی کون بکه یته وه نه ده گه یته شاخه کان له دریزیدا. له شوینی خؤیدا له پیشه وه له و باره یه وه دوابن.

فرماندان به له سه رغورؤیشتن له کاتی رویشتن به ریگادا

خوی مه زن ده فرمویت: ﴿وَأَقْصِدْ فِي مَسِيرِكَ﴾ واته: به پؤ به ریدا به رویشتنیکی مامناوه ندی نه زور به هیواشی و ته به په له په لیش، واته به له سه رخوی و شیتنه یی له نیوان نه و دوه دا، ﴿وَأَغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ﴾ واته: زور دریزه مه ده به قسه کردن و ده نکت به رز مه که ره وه له پاده ی خؤی که سوودی

^۱ ابو داود (۳۴۵/۴)، له پیشه وه پله ی دیاری کراوه.

^۲ الاسراء (۳۷).

نه بیټ، بویه خوی گوره فرموویه تی: ﴿إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ﴾ موجهیدو که سانی تریش نه لئین: ناخوشتترین دهنگ دهنگی که ره. واته: نهو که سهی که دهنگی به رز ده کاتوه، دهنگه کی له دهنگی که ده چیت، له گه لانه ویشدا خودایش خوئی لئی نایه، نه موعونه هیتانه ویه به دهنگی که، نهو دهگه په نیت که دهنگ به رز کردنوه هر اومه و زور به خراپ باس کراوه، بویه پیغه مبهری خودا (ﷺ) فرموویه تی: (معوونهی خراپ هیتانه وه لای نئمه نیه، نهو که سهی که په شیمان ده بیته وه لهو به خشینیه که ده بیه خشیت وه که سهگ وایه که ده پشیتته وه پاشان ده گه پیتته وه سه ر پشانه وه کی).^۱ وات پشانه وه کی خوئی ده خواته وه.

ناموزگاریه کی لوقمان

نه مانه چهن ناموزگاریه کی زور به سوودن، له باره ی لوقمانه وه قورثانی پیروز باسی کردون، زور په ندو ناموزگاری له لوقمانه وه پریایهت کراوه نئمه لیره دا چند موعونه یه کی لی باسده که یین. نیمای نه حمد پریایهتی کردوه له نیینو عومره وه ده لئیت: پیغه مبهری خودا (ﷺ) هه والی داینی فرموی: (لوقمانی حکیم وتوویه تی: کاتیک خودا شتیکی پی سپیتردرا بیټ پاراستوویه تی).^۲ نیینو نئی حاتم پریایهتی کردوه له نه بو موسای نه شعریه وه که پیغه مبهری خودا (ﷺ) فرموویه تی: (لوقمان ناموزگاری پوله کی ده کرد، ده بیوت: کورپه که نه کی لوت به رزانه بیټ و بجیت چونکه نهو کاره له شه ودا جیی ترسه و له پوزدا جیی لومه و تیروتوانجه).^۳ پریایهت کراوه له سهری کورپی په حیاه وه لئیت: لوقمان وتی به کورپه کی، پوله که م! کارزانی و حکمت هه ژارانی بر دوه ته شوینی پاشایان.^۴ دیسان له عه ونی کورپی عه بدولاهه پریایهت کراوه لوقمان به کورپه کی ووت: کورپی شیرینم! نه گه ر چویته هر کورپو کومه لیک نه وه تیره که ی نیسلامیان تیگره، یانی سه لامیان لیکه، پاشان له نه نیشتیان دانیشه، هیچ قسه مه که تا ده یانینی نه وان چون قسه ده که ن، نه گه ر ده ستیان کرد به یادی خوا توش تیره که ی خوت به دوا یاندا بهاویژه، خو نه گه ر به شتیکی تره وه خه ریک بوون لایان لاجوو برق بقی لای که ساتیکی تر.^۵

^۱ تحفة الأحوزی (۵۲۲/۴)، فرمووده یه کی سه حیحه.

^۲ احمد (۸۷/۲)، نه م فرمووده یه سه نه ده گانی سه سه نه.

^۳ الحاكم (۴۱۱/۲)، فرمووده یه کی مورسه له.

^۴ الدر المنثور (۳۱۶/۵).

^۵ الزهد لابن مبارک (۲۳۲).

﴿الَّذِينَ آمَنُوا أَنَّهُ سَخَّرَ لَكُمْ مِمَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ ظَهْرَهُ وَيَاطَمَةُ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُنِيرٍ ﴿۲۰﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أُولَئِكَ كَانَ الشَّيْطَانُ يَدْعُوهُمْ إِلَىٰ عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿۲۱﴾﴾

وہی رہا ہینا نہ وہی بہ ہر وہو نبعمہ تہ کان

خوای مہ زن دہ فرمویت: ﴿الَّذِينَ آمَنُوا أَنَّهُ سَخَّرَ لَكُمْ مِمَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ ظَهْرَهُ وَيَاطَمَةُ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُنِيرٍ ﴿۲۰﴾ واتہ: نایا نہ تانزانیوہ کہ بہ پاستی خوا ہمیٹانہ بوتان نہ وہی لہ ٹاسمانہ کان و نہ وہی لہ زہویدیہ وہ نبعمہ تہ کان بہ فراوانی پشتوہ بہ سہرتاندا چ دیارو ناشکراو چ پہنہان و نادیارو ہندی لہ شادہمی موجدہ لہ و دہمہ قالی دہکات لہ بارہی خواوہ بہ بی ہیچ زانیاریہ یا پینمونیہک یا کتیبیکی پوونکہرہوہ۔ خوای گہورہ بہ بندہکانی ٹاگادار دہگاتوہ لہ سہر نہو ہموو بہرہانی کہ پتی بہخشیون لہ دنیاو قیامہ تدا، نہوہ تا دہیبین کہ نہوہی لہ ٹاسمانہ کان و زہمندیہ ہمووی بؤ پام ہینان و موسہ خہر کردوون و ہک نہستیرہ کان کہ شہوی تاریکی بؤ پؤشن کردوونہ تہوہ، پؤژیش بہو پووناکہی و بہ فرو باران و تہرزہیان بؤ دہبارتیت و ٹاسمانی بہ بی ہسون و ہستاندوہ بہ سہریانہ و ہ سہر زہمینیشی کردوہ بہ جیتی حہوانہ و ہیان و ٹاوو پوویارو داروہرہخت و میوہ و بہروبوومی ڈوری تیا دروست کردوہ بؤیان، خیروبیری ڈور دیارو نادیاری پڑاوہ بہ سہریاندا لہ نارڈنی پیغہ مہران و (سہلامی خویان لی بیت) پہوانہ کردنی کتیب و لابرڈنی گومان و دہردی دہروونی لہ دلیاندا، کہ چی لہ گہ ل نہم ہموو بہ لگانہ دا ہر باوہر ناہینن و لاساری دہکن ہہیانہ دہمہ دہمی دہکات لہ بارہی خوداوہ و شہریکی بؤ دادہ نہیت و ہپوا بہ پیغہ مہران و نہو کتیبانہی کہ بؤیان ہینان و ناکات، نہو کہ سانہ بہ بی زانیاری ہر قسہ دہکن و ہیچ بہ لگہ بہ کی پاستیشیان بہ دستوہ نیہ، وہ ہیچ کتیبیکیش کہ جیتی ہپوا بیت لایان نیہ، بؤیہ خوای مہ زن فرمویت: ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُنِيرٍ ﴿۲۰﴾﴾ پاشان خوای مہ زن فرمویت: ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ ﴿۲۰﴾ واتہ: نہ گہر بوترتت بہوانہی کہ کیشہ دہکن لہ سہر تہنہایی خودا، ﴿اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ ﴿۲۱﴾﴾ یانی: شوین نہوہ بکون کہ پہوانہ کراوہ بؤ پیغہ مہرہ کہی کہ بہرنامہ و شہریعہ تیکی پاکہ، ﴿قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا ﴿۲۱﴾﴾ واتہ: ہیچ بہ لگہ بہ کیان بہ دستوہ نیہ نہوہ نہ بیت کہ دہلین: نہ خیر ٹیمہ شوین پتی باوویا پیرانمان دہ کہوین،

خوای گہرہ پیش دہ فہ رمویت: ﴿أُولَٰئِكَ كَانَ أَبَاؤُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ شَيْئًا وَلَا يَسْتَدُونَ﴾ واتہ: ناخو نئوہ چوڈن تیدہ گن ئی ئو کہ سانہی کہ کارو کردہ وی باوویا پیرانتانن کردوہ تہ بہ لگہ کہ ئو وان نڈد نہ زان و گو مپا بوون و نئوہ ش بہ شوین کردارہ کانی ئو واندا دہ پڈن و بہ جیتی دینن، بؤیہ خوای گہرہ فہ رمویت: ﴿أُولَٰئِكَ كَانَ الشَّيْطَانُ يَدْعُهُمْ إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ﴾ واتہ: ہرچہ نندہ شہ پتان بانگیان دہ کات بؤ سزای ئو ناگرہ بہ کلپہ بہ۔

﴿وَمَنْ يُسْلِمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ وَإِلَى اللَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ﴿۲۲﴾ وَمَنْ كَفَرَ فَلَا يَحْزُنكَ كُفْرُهُ ۚ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ فَنُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا ۗ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿۲۳﴾ نُنَبِّئُهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ إِلَىٰ عَذَابِ غَلِيظٍ ﴿۲۴﴾﴾

خوای گہرہ دہ فہ رمویت: ﴿وَمَنْ يُسْلِمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ﴾ ہر کہ سیک پووی خوئی بکاتہ خوا، باسی ئو کہ سہ دہ کات کہ بہ دلکی پاک و خاویں پوودہ کاتہ خودا و ناکاری چاک دہ کات و شوینی بہ رنامہ و شہ ربیعہ تی ئو دہ کہ ویت بؤیہ فہ رمویت: ﴿وَهُوَ مُحْسِنٌ﴾ واتہ: بہ کرداریش ئوہ وی خودا فہ رمانی پیکر دووہ دہ یکات و ئوہیشی رنگہی نہ داوہ وازی لی دینتیت، ﴿فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ﴾ واتہ: ئوہ ئو کہ سہ بہ پیمانیکئی پتہ وی لہ خوا و ہر گرتوہ کہ سزای نادات، ﴿وَإِلَى اللَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ﴾ واتہ: دیارہ نا کامی ہ موو شتیکیش بؤ لای خودا دہ گہ پتہ وہ۔ وہ پاشان دہ فہ رمویت: ﴿وَمَنْ كَفَرَ فَلَا يَحْزُنكَ كُفْرُهُ ۚ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ فَنُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا﴾ واتہ: ہر کہ سیک خوا نہ سہ با خوا نہ سہ کہی دلی تو غہ مگن نہ کات ئی مو حہ مہد ﴿﴿﴾ چونکہ ہر یاری خودا لہ بارہ یانہ وہ دیتہ جی و دینہ وہ لای نیمہ و ناگاداریان دہ کہین لہ و کارانہی کہ کردوویانہ و پاداشتیان دہ دہینہ وہ۔ واتہ: تو لہ یان لی دہ سینین۔ ﴿إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾ واتہ: خودا ہیچی لی بزد نابیت و ناگای لہ دلانہ، پاشان خوای مہ زن دہ فہ رمویت: ﴿نُنَبِّئُهُمْ قَلِيلًا﴾ واتہ: ماوہ یکئی کہ میان دہ دہینی رابوین لہ دنیا دا، ﴿ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ﴾ واتہ: پاشان ناچار یان دہ کہین، ﴿إِلَىٰ عَذَابِ غَلِيظٍ﴾ واتہ: نازاریکی نڈد ناہو بہ رو دژارو گرانیان دہ دہین۔ وک خوای گہرہ لہ نایہ تیکی تردا فہ رمویت: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَفْتُرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ ﴿۲۶﴾ مَتَّعٌ فِي الدُّنْيَا ثُمَّ إِلَيْنَا

مَرِحْمُهُمْ ثُمَّ نَذِيْقُهُمُ الْعَذَابَ الشَّدِيدَ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿۱﴾ واته: به پاستی نهوانه‌ی که درو
 هلد به ستن به ناوی خواوه (هرگین) بزگار نابن، (چونکه) به هره و پابوردنیکي که م له دنیا دا (به سهر
 ده بن) پاشان بق لای نتمه به گه پانه و بیان نینجا پئیان ده چیتریت سزای زرد توند به هوی نهوی که
 پروایان نه میتنا (تا مردن).

﴿وَلِیْن سَأَلْتَهُمْ مِّنْ خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَیْقُولَنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا یَعْلَمُونَ ﴿۱۵﴾ لِلَّهِ مَا

فِی السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْعَلِیْمُ ﴿۱۶﴾

دانپیانانی موشریکه گان به ووی که ههر خودا وهدیهینه ره

خوای گه وره باسی نه و موشریکانه ده کات که دان ده نین به ودها که خودا وه دیهینه ری
 ناسمانه گان و زه مینه و ته نهاییه و هاو لئی نیه، که چی له گه ل نه وه بشدا له په رستندا شهریکی بق
 داده نین، چاکیش ده زانن که نه و شهریکانه خودا دروستکه رو خواوه نیانه، بویه خوای گه وره
 فه رموویه تی: ﴿وَلِیْن سَأَلْتَهُمْ مِّنْ خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَیْقُولَنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ ﴿۱۵﴾ واته: نه گه ر
 پرسایریان لی بکه ی کی ناسمانه گان و زه مینی دروست کردوه به دلنیاییه وه نه لئین: خودا، (نه ی
 موحه مه د ﴿۱۶﴾) بلی: سوپاس بق خوا (که دان به و پاستیه دا ده نین). واته: نه و دان پپانانه ی خوتان
 ده بیته به لگه له سه رتان هیج پروییا نوویه کتان نامینیت، ﴿بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا یَعْلَمُونَ ﴿۱۶﴾ واته: به لام
 زقریه یان نازانن. پاشان خوای مه زن فه رموویه تی: ﴿لِلَّهِ مَا فِی السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ﴿۱۷﴾ واته: هر چی له
 ناسمانه گان و زه میندایه هه موو خودا خواوه نیه تی و نه و دروستی کردوون، ﴿إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْعَلِیْمُ ﴿۱۶﴾
 واته: خودا بی نیازه له هه موو شتیك و پئویستی به که س نیه هه موو نیازیان به و هه یه و موحتاجی
 نه ون، شایانی سوپاسه بق نه و هه موو شته ی که دروستی کردوه له ناسمانه گان و زه میندا و دیناوه،
 وه هه میشه ش هه نه و سوپاس کراوه و ده کریت له هه موو کاره کاندا.

﴿وَلَوْ أَنَّمَا فِی الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَمٌ وَالْبَحْرِ یَمْدُهُ مِنْ بَعْدِهِ سَجَعَةُ أَبْحَرٍ مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ إِنَّ

اللَّهَ عَزِیزٌ حَكِیْمٌ ﴿۱۷﴾ مَا خَلَقَكُمْ وَلَا بَعَثَكُمْ إِلَّا کَفِیْسٍ وَجَدِیْهُ إِنَّ اللَّهَ سَمِیعٌ بَصِیْرٌ ﴿۱۸﴾

تسه گانی خودا له ژماره نایه ت و ته واو ناییت

خوای گه وره باسی مه زنی و بلندی ده سه لاتی خزی و ناوه جوانه گان و سیفته به رزه گانی و
 تسه گانی ده کات که هرگیز دوابی نایه ن و هیج که سیش ناتوانیت لئی ناگادار بیته و بزانتیت چونه و

۱ یونس (۶۹-۷۰).

بِذَمِّرِيَّتٍ وَهَكَذَا مَهْزَنْتَرِيْنَ كَهْ سَو دَوَابِنِ بِيْفَغَمَبِهْرِ (ﷺ) فَهَرْمُوِيَهْتِي: (من ناتوانم سوپاسی تو ته او بکه
 وَهَكَذَا چَوْنِ حَوْتِ وَهَسْفِي حَوْتِ كَرْدُوِه).^۱ خَوای مَهْزَنْ فَهَرْمُوِيَهْتِي: ﴿ وَلَوْ اَنَّآ فِي الْاَرْضِ مِنْ سَجَّرَةٍ
 اَقْلَمُ وَالْبَحْرِ يَمْدُهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ اَبْحُرٍ مَا نَفَذْتَ كَلِمَتُ اَللّٰهِ ﴾ واته: هَمُو دَارُو دَرْمَخْتِه كَان بِيْنِه
 پِيْنُوَسُو دَهْرِيَاكَانِيْشِ بِيْنِه مَوْرَهَكَبِ دَهْرِيَاكَانِيْشِ بِيْنِه حَهْوَتِ دَهْرِيَا، قَسَه كَانِي خَوای پِيْ بَنُوَسُوْرِيَّتِ
 كِه هَمُوِي نِيْشَانَهِي گَه وَرَهِي وَ دَه سَه لَاتِي خُوْدَانِ وَ بَاسِي سِيْفَاْتِه جَوَانَه كَانِي نَه وَ بَكَاتِ پِيْنُوَسُو سَه كَانِ
 هَمُو دَوَابِي دِيْنِ وَ دَه شَكِيْتِنِ دَهْرِيَاكَانِ دَوَابِي دِيْنِ هِيْشْتَا قَسَه كَانِي خَوَا دَوَابِي نَايَهْت. بَا دَهْرِيَايِ
 تَرِيْشِ وَهَكَذَا نَهْ وَانَه لَه مَوْرَهَكَبِ بَه دَوَابِنَا دَا بِيْت. كِه خَوای گَه وَرَه بَاسِي حَهْوَتِ دَهْرِيَا دَه كَاتِ مَه بَه سَتِ
 پِيْ نُوْرِي دَهْرِيَاكَانِه، نَه كِه حَهْوَتِ دَهْرِيَا، يَانِ وَ دَه زَانَرِيَّتِ كِه حَهْوَتِ دَهْرِيَا هَمِيَه دَه وَرِي دَنِيَايِ دَاوَه،
 وَهَكَذَا لَه هَنْدِي پِيُوَايَهْتِ وَ نِيْسِرَانِيْلِيَه كَانْدَا هَاتُوِه كِه بِيُوَايِ پِيْ نَاكَرِيْتِ وَ بَه دَرُوِيْشِ نَاخِرِيْنَه وَه، بَه لَكُو
 وَهَكَذَا نَه وَهِي كِه خَوای گَه وَرَه فَهَرْمُوِيَهْتِي: ﴿ قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لِكَلِمَاتِ رَبِّي لَنَفِدَ الْبَحْرُ قَبْلَ اَنْ نَنْفِذَ
 كَلِمَاتُ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا بِمِائَةِ مِدَادٍ ﴾^۲ واته: (نَهِي مَوْحَه مَمَهْدِ (ﷺ)) بَلِي نَه گَه ر (نَاوِي) دَهْرِيَاكَانِ بِيُوَايَه بَه
 مَوْرَهَكَبِ بُو (نُوَسِيْنِي) زَانِيَاْرِي پَه رَوَه رَدْگَارِمِ بِيْگُوْمَانِ (نَاوِي) دَهْرِيَاكَانِ تَه وَ دَه بُوُوِنِ پِيْشِ نَه وَهِي
 زَانِيَاْرِي وَ عِيْلِمِي پَه رَوَه رَدْگَارِمِ تَه وَ دَه بِيْتِ نَه گَه ر چَه نَدِ نَه وَهَنْدَهِي دَهْرِيَاكَانِيْشِ بِيْنِيْنِ (بِيَكِه يَنْ بَه
 مَوْرَهَكَبِ عِيْلِمِي خَوَا تَه وَ دَه نَا بِيْتِ). مَه بَه سَتِ بَه (مِثْلَه) وَهَكَذَا وَ يِيْنَهِي نَه وَ نِيَه، بَه لَكُو مَه بَه سَتِ پِيْ وَهَكَذَا
 نَه وَ دَه پَاشَانِ وَهَكَذَا نَه وَ پَاشَانِيْشِ وَهَكَذَا نَه وَ هَمَا هَمَا يَه چَوْنَكِه قَسَه وَ نِيْشَانَه كَانِي خُوْدَا لَه ژَمَارَه نَايَهْت،
 ﴿ اِنَّ اَللّٰهَ عَزِيْزٌ حَكِيْمٌ ﴾ واته: خُوْدَا خَاوَهَنْ دَه سَه لَاتِه بَه سَه ر هَمُو شَسْتِيَكِدَا، زَالُو بَه تُوَانَا يَه
 بَه سَه رِيْدَاوِ تِيْكِي دَه شَكِيْتِيْتِ، كِه سَ نَاتُوَانِيْتِ لَه مَبَهْرِ بِيْتِ بُو هَمَرِ شَسْتِيَكِ نَه وَ مَهِيْلِي لِيْ بِيْتِ وَ نَاتُوَانِيْتِ
 دَه سَتِ لَه كَارُو فَهَرْمَانِي خُوْدَا بَدَاتِ وَ كَارِزَانَه لَه وَ دَه دِيْهِيْتَانِ وَ فَهَرْمَانِ وَ كَفْتَارُو بَه رَنَامَه وَ شَهْرِيْعَه تِيْدَا وَه
 لَه هَمُو بَرِيَاْرَه كَانِيْدَا. وَه دَه فَهَرْمُوِيْتِ: ﴿ مَا خَلَقَكُمْ وَلَا بَعَثَكُمْ اِلَّا كَفْفٰسٍ وَاحِدَةٍ ﴾ واته:
 دَرُوَسْتَكِرْدَنِي هَمُو خَه لَكِي وَ زِيْنُو كِرْدَنَه وَه يَانِ لَه پُوْذِي قِيَاْمَه تَدَا بُو دَه سَه لَاتِي خَوای مَه زَنْ وَهَكَذَا يَه كِ
 كِه سَ وَايَه، هَمُو شَسْتِيَكِ لَای خُوْدَا نَاسَانَه، ﴿ اِنَّمَا اَمْرُهُۥٓ اِذَا اَرَادَ شَيْۡئًا اَنْ يَقُوْلَ لَهُ كُنْ فَيَكُوْنُ ﴾^۳
 واته: بَه رَاسْتِي كَارِي نَه وَ (خَوَا) يَه نَه مَه يَه هَمَرِ كَاتِيَكِ بِيَه وَ يِيْتِ شَسْتِيَكِ بَه دِيْ بِيْتِيْتِ پِيْ دَه اِيْتِ: بَه

^۱ مسلم (۳۵۲/۱).
^۲ الکهف (۱۰۹).
^۳ یس (۸۲).

دهست بهجی (ئەو شتە) دەبیت. وه دەفەرموویت: ﴿وَمَا أَمْرًا إِلَّا وَحِدَةً كَلِمَاتٍ بِالنَّبِيِّ﴾^۱ واتە: وه
 فەرمانی ئیعمە تەنھا یەك جارە وهك چاوتروكنايێك (وايه له خێرايیدا)، واتە تەنھا یەك جار فەرمان دەدات
 ئیتر ئەو شتە دەبیت، پێویست بە جەختکردن و دووبارەکردنەوه ناکات. ﴿فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ﴾^(۱۳) إِذَا
 هُمْ بِالنَّهَارِ وَ^۲ واتە: واتە: بێگومان ئەو زیندوو بوونەوه یە هەریەك نەعرەتە یە، ئیتر كتوپڕ وان لە
 دەشتێکی سەپی كاکی بە كاکیدا. ﴿إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ﴾ واتە: وهك چۆن قسەكانیان دەبیستێ
 کردارەكانیشیان دەبینیت هەر بەو شتوویە توانای هەیه بەسەر هەموو كەسیكدا وهك چۆن توانای
 هەیه بەسەر یەك نەفەردا. بۆیە خۆی مەزن فەرموویەتی: ﴿مَا خَلَقَكُمْ وَلَا بَعَثَكُمْ إِلَّا كَفَيسٍ
 وَحِدَةٍ﴾.

﴿الَّذِينَ أَنْزَلَ اللَّهُ بِرُوحِهِ فِي النَّهَارِ وَيُوحِي النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي إِلَىٰ أَجَلٍ
 مُّسَمًّى وَأَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾^(۱۴) ذَلِكَ بَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِن دُونِهِ الْبَطْلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ

الْكَبِيرُ ﴿۳﴾

باسی توانایی و گه وهریی خودا

خۆی گه وره باسی ئەو دەكات كە لە شوو دەخاتە سەر پۆژو لە پۆژیش دەخاتە سەر شوو. ﴿
 يُوحِي اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُوحِي النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ﴾ واتە: لە شوو دەگریتەوه دەیخاتە سەر پۆژ، پۆژ درێژ
 دەبیتەوه و شوو كەم دەكات لە هاویندا، پاشان وردەوردە پۆژ كەم دەكات و شوو درێژ دەبیتەوه لە
 زستاندا، ﴿وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى﴾ واتە: خۆرو مانگی پام هیناوه هەر یەكە بۆ
 ماوه یەکی دیاری كراو، هەندێ ئەلێن هەتا پۆژی قیامەت. هەردوو مانا كە پاستە، بەلگە لەسەر پای
 یەكەم ئەو فەرموودە یە كە ئەبو زەر (پەزای خۆی لێ بیت) پێواوەتی كردووه، لە هەردوو سەحیحە كە دا
 هاتوو كە پێغه مەبەری خودا (ﷺ) فەرموویەتی: (ئەو ئەبو زەر پێوا نایا دەزانی ئەم خۆره بۆ كوێ
 دەچیت؟) وتم: خودا پێغه مەبەری خودا (ﷺ) دەزانن، فەرمووی: (ئەم خۆره دەچیت لە ژێر عەرشدا
 سوژدە دەبات، پاشان مۆلەت لە پەروەردگاری وەر دەگریت، نزیکە پێی بوتریت: بگه پێرەوه بۆ ئەو
 شوتینە كە لێو یە هاتوو).^۲ ﴿وَأَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾ واتە: وه بە پاستی خوا بەو ی دەیکەن

۱ النازعات(۱۳-۱۴).

۲ القمر(۵۰).

۳ البخاری(۴۸۰۳)، مسلم(۱۵۹).

خه به دراره. ثم نایه ته وه كه نو نایه ته وایه كه خوی گوره ده فره موویت: ﴿الَّذِي تَعَلَّمَ آدَمَ مَا كَانَتْ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ﴾^۱ واته: نایا نازانی به پاستی خوا ده زانیت به هه موو نو و شتانه ی له ناسمان زو ویدایه. واته خوی مه زن وه دهبینه ره و ناگای له هه موو شتیكه، وه كه ثم نایه ته كه ده فره موویت:

﴿اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ﴾^۲ واته: خوا زاتیكه كه ههوت ناسمانی دروست كرده وه و ینهی نه وان زه ویشی دروست كرده وه. وه فره موویه تی: ﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنْ مَا يُدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الْبَطْلُ﴾ واته: بویه خوی گوره نیشانه كانی دره ده خات بق ئیوه هه تا بیكه نه به لگه كه هه ره و پاسته و هانا هه بق نو وه بریت به تنها، غه بری خوا كه س هیچی به ده ست نیه، خوا پئویستی به كه س نیه و هه موو شتیك موحتاجی نه وه، چونكه هه رچی له ناسمانان زه میندایه هه مووی خوا خاوه نیتی و نو دروستی كرده ون و عه بدی نه ون، هیچك له وانه توانای جولانی بچو كترین شتی نیه به فره مانی نو و نه بیت، خق نه گه ره هه موو خه لگی سه ره زمین كوبینه وه كه می شتیك یان می شوله یك دروست بكن ناتوان و لییان نایه ت، بویه خوی گوره فره موویه تی: ﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنْ مَا يُدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الْبَطْلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ﴾ واته: نه ونده پایه به رزه كه هیچ كه س له وا پایه به رزه نیه و له هه موو شتیكش مه زتره، هه موو شتیك ملكه چو بی نه رزه به رامبه ره خوا.

﴿الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَجَارَتْ بِهٖ نَخْلًا وَمِمَّا كَسَبَتْ خُمْرًا وَمِمَّا كَسَبَتْ خُمْرًا وَمِمَّا كَسَبَتْ خُمْرًا﴾^۳

﴿لِيُرِيَكُمْ مِنْ آيَاتِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ﴾^۴

﴿وَإِذَا غَشِيَهُمْ مَوَجٌ كَالظَّلِيلِ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الَّذِينَ لَمَّا جَحَنَهُمْ إِلَى الْبَرِّ فَمِنْهُمْ مُقْنَصِدٌ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا كُلُّ خَتَّارٍ كَفُورٍ﴾^۵

خوی گوره باسی نه وه ده كات كه هه ر خوی در یای پام هینا وه هه تا كه شتیه كان تیدا بین و بچن، به سوزو دلوفانی خوی، چونكه نه گه ره خوا نو و توانایه ی نه دایه به ناو نه یده توانی نو و كه شتیانه هه لگرت و تیدا بین و بچن، بویه فره موویه تی: ﴿لِيُرِيَكُمْ مِنْ آيَاتِهِ﴾ واته: بق نه وه ی نیشانه كانی ده سه لاتی خویتان پیشان بدات، ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ﴾ واته: نه مانه هه موو به لگه ن بق نو كه سانه ی كه له كاتی لیقه و مان و تووشبونی نازاردا خوراگرن و كه كاتیکش له خوشیدان سوپاسی خودای له سه ره كه ن. پاشان خوی مه زن فره موویه تی: ﴿وَإِذَا غَشِيَهُمْ مَوَجٌ كَالظَّلِيلِ﴾ واته:

^۱ الحج (۷۰).
^۲ الطلاق (۱۲).

کاتیک که تاو وه کیتو یان هور دهدات به سهریاند، ﴿دَعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ واته: له ناخی دلوه
 له خودا ده پارینه وه، وه ک خوی گه وره له نایه تیکی تردا فرموویه تی: ﴿وَإِذَا سَأَلَكَ الضَّرُّ فِي الْبَحْرِ
 ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِلَٰهَهُ﴾^۱ واته: وه کاتیک له دهریادا تووشی به لاو زیان بین هموو نه و(به رستراوانه) ی
 هاوریان لی ده کن ون دهن بینگه له خوا. وه له نایه تیکی تردا فرموویه تی: ﴿وَإِذَا رَكِبُوا فِي
 الْفُلِ دَعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾^۲ واته: نه نجا کاتیک نه و(ببیاوه رانه) سواری که شتی دهن(و ترسان
 له نوم بوون بدروست نه بیت) ته نها هاوار له خوا ده کن به دسوزی وگردنکه چیه وه. پاشان خوی
 گه وره فرموویه تی: ﴿فَلَمَّا بَجَّهْتُمْ إِلَى الْبَرِّ فَمِنْهُمْ مُّقْنَصِدٌ﴾ واته: کاتیک که بزگاریان نه کات و
 نه یانگه یه نیته وشکانی هه ندیکیان کافر دهن. مواهید ده لیت: ﴿مُقْنَصِدٌ﴾ یانی: خوانه ناس. وه ک
 نه وهی که ﴿مُقْنَصِدٌ﴾ ی مانا کردوه به و که سهی که حاشا ده کات و بیباوه پ بووه،^۳ وه ک خوی
 گه وره فرموویه تی: ﴿فَلَمَّا بَجَّهْتُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ﴾^۴ واته: که چی کاتیک خوا بزگاریان
 ده کات و ده گنه وشکانی کتوپ نه وان هاویه ش بق خوا داده نین. پاشان خوی مه زن ده فرموویت: ﴿
 يَجْمَعُونَ بَيْنَنَا إِلَّا كُلَّ خَنَازِرٍ كَفُورٍ﴾ واته: که س نکولی له نیشانه کانی نیمه ناکات جگه له
 به یمانشکینانی ناشوکر. ﴿خَنَازِرٍ﴾ واته: فیلبازو فریوده ر، نه مه قسهی مواهید و حه سن و قه تاده و
 مالیکه، له زهیدی کوپی نه سله مه وه وه رگراوه.^۵ نه و که سهیه که هر په یمانتیک دا په یمانه که
 ده شکینن، واته: زدر فیلبازو فریوده ره. ﴿کَفُورٍ﴾ واته: حاشا له و به رانه ده کات و شوکرانه بزدر نیه و
 له بیر ی خوی ده باته وه و باسی ناکات.

﴿يَأْتِيهَا النَّاسُ آتْفُقَارِكُمْ وَأَخْشَوْا يَوْمًا لَا يَجْزِي وَالِدٌ عَن وَلَدِهِ وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَازٍ عَن وَالِدِهِ شَيْئًا إِنَّ
 وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا فَلَا تَعْتُرَنَّكُمْ الْحَيَوةُ الدُّنْيَا وَلَا تَعْرَضَنَّكُمْ بِاللَّهِ الضَّرُورُ﴾^(۳۳)

^۱ الاسراء (۱۷).
^۲ العنکبوت (۶۵).
^۳ الطبری (۱۵۷/۲۰).
^۴ العنکبوت (۶۵).
^۵ الطبری (۱۵۷/۲۰).

فهرماندان به له خوا ترسان و ترس و له زلز له پوژی قیامت

خوای مه زن ده فهرموویت: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ وَأَخْشَوْا يَوْمًا﴾ واته: نهی ناده می خو بیارینن له (تولہی) په روه دگارتان له و پوژه ش بترسن، ﴿لَا يَجْزِي وَالِدٌ عَنِ وَلَدِهِ وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَانٌ عَنِ وَالِدِهِ سَيِّئًا إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ﴾ واته: هیچ باوکیک تاوانی پوله که هی هه نناگریتد و هیچ پوله به کیش شتیک له تاوانی باوکی هه نناگریت بیگومان به لینی خوا هق و راسته. خوای مه زن ترس و بهر خه لگی دینیت به هانتی پوژی قیامت، بویه فهرانیان پیده کات که بیهرستن و ترسی نه ویان له دلدا بیت و له پوژی قیامتیش بترسن بویه لیره دا ده فهرموویت: ﴿لَا يَجْزِي وَالِدٌ عَنِ وَلَدِهِ﴾ واته: نه گهر باوک بیه ویت گیانی له باتی کورپه که ی بدات لینی قه بول ناکریت، هه روه ها پوله که ییش بیه ویت گیانی خو ی له پیناری باوکیدا بیه خشین لینی قه بول ناکریت، پاشان خوای گه و ره جاریکی تر ناموزگار یان ده کات و ده فهرموویت: ﴿فَلَا تَعْرَنَكُمُ الْحَيَوةُ الدُّنْيَا﴾ واته: نابیت زبانی دنیا و حسانه وه تبایدا واتان لی بکات که دوا پوزتان له بیر بچیته وه، ﴿وَلَا يَعْرَنَكُمُ بِاللَّهِ الْفَرُودُ﴾ واته: با شه یتان فریوتان نه دات له بهر به خشنده یی و دلوشانی خودا، نه مه قسه ی نینبو عه باش و موا میدو زه ححاک و قه تاده یه. چونکه شه یتان به لنین ده دات به فهرزنده کانی ناده م و تاوات و شتی نذر ده خاته دلپانه وه، به لام هیچ نیه هر فریودانه، به لگو به پیچه وانه وه یه و هک خوای گه و ره فهرموویه تی: ﴿يَعِدُّهُمْ وَيَمْنِيهِمْ وَمَا يَعِدُّهُمْ الشَّيْطَانُ إِلَّا عُرُورًا﴾ واته: (شه یتان) به لنینیان پی ده دات و تاوات و نومیدیان ده خاته بهر دلنیا بن شه یتان هیچ به لنینکتان پی نادات جگه له خه له تاندن نه بیت، وه هه بی کوپی مونه بیه ده لیت: عوزه یر (سه لامی خوای لی بیت) ده لیت: کاتیک به لای گه له که م بینی نذر غه مگین بووم و دلن ناپه حهت بوو و خه م نه ما، له په روه دگارم پارامه وه و نویژم کردو پوژوم گرت، نا له و کاته دا که من ده پارامه وه و ده گریام، کاتیکم زانی فریشته یه هاته لام، پیم وت: نایا گیانی راستگویان تکا ده که ن بؤ ناهه قیکاران یان پوله کان تکا ده که ن بؤ باوکه کانیا ن؟ وتی: له پوژی قیامتدا فهرمانی هه لاویزان و جیا کردن وه دست پیده کات و ده سه لات و گه و ره یی دیاره، مؤله تی تیدا نیه هیچ که س قسه بکات به نیزی خودا نه بیت، باوک له جیاتی کوپیدا ناگپریت و کوپیش له جیی باوک گیر ناخوات، نه برایش له جیی برا گیر ده دریت و نه به نده ییش له جیی خاوه نه که ی ده گپریت، هه ر که سه غه می خو یه تی و که س

^۱ الطبری (۱۰۹/۲۰).

^۲ النساء (۱۲۰).

نايه به هاواريه وه، كه سيش بؤكس غه مگين نيه، كه سيش به زه يي پييدا نايه ته وه، هه موو كه سيك ته نها
بؤ خؤي به سؤزه، كه س له بري كه س گپرده نابيت، نه فسي نه فسيه، هه ر كه سه و سه رقالي كاري
خؤيه تي و هه ر كه سه و بؤ داماي خؤي ده گري، كؤلي خؤي هه لگرتوه كه س كؤلي بؤ هه لئاگريت و
يارمه تي نادات، نيينو نه بي حاتم پيوايه تي كردوه.

﴿إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنزِلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا

تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿٢١﴾

زانا به نادياره كان هه ر خودايه

نه مه كليلي نادياره كانه، خودا خؤي نه بيت كه س لتي ناگادار نيه و كه سيش نايزانيت كه سيك نه بيت
خودا خؤي ناگاداري بكات، زانيني هاتني پؤئي قيامه ت پيغه مبه ران و فريشته نزيكه كانيش لتي ناگادار
نين، ﴿لَا يَحِيطُ بِهَا لَوْ هَيَّا إِلَّا هُوَ﴾^۱ واته: هيچ كه س (ناتوانيت) كاته كه ي ناشكرا بكات جگه له (به روه رديگار).
هه روه ها باران بارين هيچ كه س نايزانيت خوا نه بيت، به لام كاتيك فه رماني دا به باريني نه و فريشته نه ي
نه و كاره يان پي سپيردراوه ده يزانن، وه هه ر كه سيكي تريش خؤي مه يلي لي بيت ناگاداري ده كات. وه
هيچ كه سيكيش ناگاي له وه نيه له په حمدايه كه خودا ده يه ويت وه دي به نيت غه يري خودا خؤي،
به لام كاتيك فه رماني دا كه نير بيت يان مي، به خته وه ر بيت يان به دبه خت، نه و فريشته نه ي نه و
كاره يان پي سپيردراوه ناگادار ده بن و هه ر كه سيك خودا خؤي مه يلي لي بيت له دروستكار وه كان
ناگاداري ده كات. هه روه ها كه سيش نازانيت كاري سبه ي پؤئي چيه له دنيا داو دوا پؤزيشيدا. ﴿وَمَا
تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ﴾^۲ نايا له ولا تي خؤيدا ده مر يت يان له ولا تيكي تر كه س ناگاداري له و
باره يه وه نيه، نه م نايه ته له و نايه ته ده چيت كه خواي گه وره ده فه رمو يت: ﴿وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا
يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ﴾^۱ واته: وه كليلي هه موو نه نيه يه كان هه ر لاي خوايه كه س نايانزانيت بي جگه نه و (خوا).
فه رمووده نؤر هاتروه ناوي نه م پي نجه ي هينا وه به كليله كان ي نه يني نيمامي نه حمه د پيوايه تي كردوه
له نه بو بوره يده وه ده لئيت: بيستم له پيغه مبه ري خودا وه (ﷺ) فه رمووي: (پي نچ شت هه ن خواي گه وره
نه بيت كه س نايزانيت ﴿إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنزِلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ

۱ الاعراف (۱۸۷).

۲ الانعام (۵۹).

مَاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿۱﴾. ۱. تم فرموده‌یبه سه‌دهه‌کافی
 راسته. فرموده‌ی ۱ ثببنو عومه، نیمامی نه‌حمده پیوایه‌تی کردوهه له ثببنو عومه‌روه ده‌لئیت:
 پیغه‌مبه‌ری خودا(ﷺ) فرموی: (کلیله‌کافی نه‌پنی پینجن، هیچ که‌سینک نایان‌زانیت خودا نه‌بیت ﴿۱﴾ إِنَّ
 اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنزِلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي
 نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿۲﴾. ۲. به‌ته‌ننا بوخاری خوی هیناویه‌تی له کتیبی (نیستیسقا)‌دا
 له سه‌حیحه‌که‌یدا پیوایه‌تی کردوهه. ۳. وه له ته‌فسیره‌که‌یشدا به‌شیوه‌یه‌کی تر‌دیسان پیوایه‌تی کردوهه
 له‌عه‌بدولای کوبی عومه‌روه ده‌لئیت: پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) فرموی: (کلیله‌کافی نه‌پنی پینجن پاشان نه‌م
 نایه‌ته‌ی خویند: ﴿۱﴾ إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنزِلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ ﴿۱﴾ تا کوتای نایه‌ته‌که
 هر بوخاری هیناویه‌تی. ۴. فرموده‌ی ۱ نبو هوره‌یره، بوخاری پیوایه‌تی کردوهه له ته‌فسیری نه‌م
 نایه‌ته‌دا له نبو هوره‌یره‌وه (په‌زای خوی لی بیت) ده‌لئیت پیغه‌مبه‌ری خودا(ﷺ) پڙتیک له‌ناو خه‌لک‌دا
 بوو، پیاویک‌هات و پڙیشته‌لای و تی: ۱. نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا(ﷺ) باوه‌ر چه؟ پیغه‌مبه‌ر(ﷺ)
 فرموی: (باوه‌ر نه‌ویه به‌یوا بکه‌ی به‌خواو به‌فریشته‌کان و به‌کتیبه‌کافی خودا و به‌خزمت‌که‌یشتنی
 خودا پیغه‌مبه‌رانی و به‌زیندووویونه‌وه‌ی پڙی دواپی) پیاوه‌که و تی: ۱. نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا(ﷺ)
 نی‌سلام چه؟ پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) فرموی: (نی‌سلام نه‌ویه که‌عیباده‌تی خوا بکه‌ی و شه‌ریکی بڙ
 دانه‌نیت و نویژی فرز بکه‌ی و زه‌کاتی فرز بده‌یت و پڙوی په‌مه‌زان بگریت)، و تی: ۱. نه‌ی پیغه‌مبه‌ری
 خودا(ﷺ) نی‌حسان چه؟ پیغه‌مبه‌ری خودا(ﷺ) فرموی: (نی‌حسان نه‌ویه که‌عیباده‌تی خودا و
 بکه‌ی وه‌که‌ی که‌ده‌بیبینی، خو نه‌گه‌ر تو نه‌و نه‌بیبینی بیگومان خودا تو ده‌بیبیت) و تی: ۱. نه‌ی
 پیغه‌مبه‌ری خودا(ﷺ) که‌ی قیامه‌ت هه‌لده‌سیت و دیت؟ پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) فرموی: (پرسیارلیک‌راو
 له‌وه‌که‌سه‌ی که‌پرسیارده‌کات زانتر نه‌ی، به‌لام هه‌والت دده‌می له‌باره‌ی نیشانه‌کافی قیامه‌ته‌وه: کاتیک
 که‌نیزه‌که‌سه‌رؤکی خوی لی بوو، نه‌وه له‌نیشانه‌کافی پڙی قیامه‌ته، وه‌کاتیک که‌پتخاوس و پوتو
 قوت بوون به‌گه‌وره‌ی خه‌لک نه‌وه له‌نیشانه‌کافی قیامه‌ته، له‌ناو پینج شتدا له‌غیری خوا که‌س
 نایان‌زانیت: ﴿۱﴾ إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنزِلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ ﴿۱﴾، پاشان پیاوه‌که‌ پڙیشت.

۱ احمد(۳۵۳/۵)، فرموده‌یه‌کی سه‌حیحه.

۲ احمد(۲۴/۲)، فرموده‌یه‌کی سه‌حیحه.

۳ فتح الباری(۶۰۹/۲).

۴ فتح الباری(۳۷۳/۸).

پيغمبر (ﷺ) فرمودی: (بیاوه که م بۆ بگپرنه وه)، چون بیگپرنه وه که سیان نه دی. پیغمبر (ﷺ) فرمودی: (نه وه جو بره ئیل بوو هات بۆ نه وه ی نابنه که تان فیر بکات).^۱ بوخاری دیسان پیوايه تی کردوه له کتیبی ئیماندا، موسلیمیش له چند پښگاهه پیوايه تی کردوه.^۲ که له نه وه لی شهرحی بوخاریدا قسه مان لی کردو باسی نه وه فرموده ی گوره ی موسلمانانمان کرد عومه ری کوپی خه تاب له و باره ی وه به درئی پیوايه تی کردوه، که موسلیم هیناویه تی. خوی مه زن ده فرمودیت: ﴿وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ﴾ قه تاده ده لیت: چند شتیکه خوا تاییه تی کردوه به خۆیه وه، فریشه نزیکه کانیشی لی ناگادار نه کردوه له گه ل پیغمبره کانیشدا (سه لامی خویان لی بیت)، ﴿إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾ به دنلیاییه وه خوا زانا ناگاداره واته: هیچ که سیک له خه لک نازانیت که ی قیامت دیت له چ سالتدا یان چ مانگیکدا یان له چ شه وو پۆژیکدا، ﴿وَبُرُزُلُ الْعَيْتِ﴾ واته: هیچ که س نازانیت که ی باران ده باریت شه و یان پۆژ، ﴿وَبِعَاثُ مَا فِي الْأَرْحَارِ﴾ واته: که سیش نازانیت چی له په حمدايه ئایا نیره یان می، سوره یان په شه، نه مه چ شتیکه ﴿وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا﴾ واته: هیچ که سیک نازانیت سبه ی پۆژ چ کاریک ده کات چاکه ده کات یان خراپه، نه ی نه وه ی ئاده م تو نازانی که ی ده مر ی له وانیه سبه ی توشی ليقه ومانیک ببیت، ﴿وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ﴾ یانی: هیچ که سیک له خه لکی نازانیت سبه ی له کوئی نه م زه ویه دا پاده کشی، سبه ی بمری گیانت ده رچیت یان له وانیه له وشکانیدا، له ناو کتودا، یان له ناو ده شتدا.^۳ له فرموده یه کدا هاتووه: (خوی گوره کاتیک بیه ویت گیانی عه بدیکی بکیشیت له سه ر زه مینیکدا پیوستیه کی بۆ وه دی ده مینیت له و شوینه دا).^۴ حافیز نه بول قاسمی ته به رانی (الحافظ أبو القاسم الطبرانی) پیوايه تی کردوه له موعجه مه گوره که یدال (المعجم الکبیر) له موسنه دی ئوسامه ی کوپی زه یددا ده لیت: پیغمبره ری خودا (ﷺ) فرمودی: (خودا مردنی عه بدیکی بریار نه داوه له سه ر زه مینیکدا مه گین پیوستیه کی بۆ وه دی هیناوه له و سه ر زه مینه دا).^۵

^۱ فتح الباری (۳۷۳/۸).

^۲ فتح الباری (۱۶۰/۱)، مسلم (۳۹/۱).

^۳ الطبری (۱۶۰/۲۰).

^۴ الحاكم (۴۲/۱).

^۵ الطبرانی (۱۷۸/۱)، فرموده یه کی سه حیه.

سوره‌تی (السجده)

نه مه‌ککه‌دا هاتوووته خواروه

ریزی سوره‌تی (الف، لام، میم) ای سه‌جده

بوخاری، ریویایه‌تی کردوه له کتیبی (الجمعة) دا له نه‌بو هوره‌بیره‌وه ده‌لئیت: پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) له به‌یانی
 بۆزی مه‌بینیدا، ﴿الْحَرَّ ۱﴾ تَنْزِيلُ ﴿۱﴾ سه‌جده و ﴿هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ﴾ ده‌خویند، موسلیمیش ریویایه‌تی
 کردوه. ۲ نیمامی نه‌حمه‌د ریویایه‌تی کردوه له جابیره‌وه ده‌لئیت: پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) نه‌ده‌خوت تا ﴿الْحَرَّ
 ۱﴾ تَنْزِيلُ ﴿۱﴾ ای سه‌جده و ﴿تَبَرَّكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ﴾ ای ده‌خویند. ۲ ته‌نا نیمامی نه‌حمه‌د خۆی هیناویه‌تی.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿الْحَرَّ ۱﴾ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ لَأَرْسِبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿۲﴾ أَمْ يَقُولُونَ أَفَرَّغْنَا بَلْ هُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ

لِنُنذِرَ قَوْمًا مَّا أَتَاهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِّنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿۲﴾

قورئان کتیبی خودایه و هیج گومانیکی تیدا نیه

له پێشه‌وه قسه کرا له‌سه‌ر ئەم پیتانه له سوره‌تی (البقرة) دا پێویست ناکات لێره‌دا دووباره‌ی
 بکه‌ینه‌وه، ﴿تَنْزِيلُ الْكِتَابِ لَأَرْسِبَ فِيهِ﴾ واته: ئەم کتیبه په‌وانه کراوه هیج گومانیکی تیدا نیه،
 ﴿مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ واته: له لایه‌ن راهینه‌ری جیهانه‌وه نێردراوه. پاشان خۆی مه‌زن باسی
 موشریکه‌کان ده‌کات و ده‌فه‌رموویت: ﴿أَمْ يَقُولُونَ أَفَرَّغْنَا﴾ واته: به‌لکو ده‌لئین: هه‌لی به‌ستووه، واته:
 خۆی ئەمه‌ی دروست کردوه و قسه‌ی خۆیه‌تی، ﴿بَلْ هُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ لِنُنذِرَ قَوْمًا مَّا أَتَاهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِّنْ
 قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ﴾ واته: به‌لکو ئەم قورئانه پاسته‌و له لایه‌ن په‌روه‌ردگارته‌وه په‌وانه کراوه، تا
 به‌هۆی ئەم قورئانه‌وه ترس و به‌هر گه‌لی بپنیت، که له پێش تۆ که‌س نه‌ی ترساندوون، به‌لکو پێی
 پاست بگرنه‌به‌ر.

۱ فتح الباری (۲/۴۳۸).

۲ مسلم (۲/۵۹۹).

۳ احمد (۲/۳۴۰)، فرموده‌یه‌کی لاوازه.

﴿اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا شَفِيعٍ أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٤﴾ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ ثُمَّ يَعْرُجُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ ﴿٥﴾ ذَلِكَ عَلِيمٌ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٦﴾﴾

هر خودا ودهیینه رو به ریونه بری بوونه ووره

خوای گه وره دهفه رموویت: ﴿اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ﴾ واته: خوای گه وره باسی نه وه دهکات که نه وه دهیینه ری هه موو شتیکه و ناسمانه کان و زمین و نه وهی له نیوانیاندایه له شهش پوژدا دروستی کردووه، پاشان له سهر تهخت دامه زراوه، له پیشه وه له و باره یه وه داوین. ﴿مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا شَفِيعٍ﴾ واته: به لکو هر نه وه خواوهن دهسه لاته و هه موو شتیکه مولگی نه وه و نه دروستی کردووه و نه وه به پتووهی دهبات و توانای به سهر هه موو شتیکه هه یه، هیچ دؤست و گه و ره یه که نیه عه بده کانی پشتی پی بیه ستن و تکایان بق بکات، خوی نه بییت و به ئیزی نه وه نه بییت. ﴿أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ﴾ واته: نهی نه وه که سانهی غهیری خوا ده په رستن و پشت به غهیری خوا ده به ستن، خودا زود پاک و بی عه یبه دووره له وهی که هاوه ل و هاووینهی هه بییت، شهریکی نیه و ته نه یه هیچ په رستراویک نیه نه وه نه بییت و غهیری نه وه په روه ردگاریکی تر نیه. پاشان خوای مه زن دهفه رموویت: ﴿يُدَبِّرُ الْأَمْرَ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ ثُمَّ يَعْرُجُ إِلَيْهِ﴾ واته: فه رمانی خوی داده به زینت له ناسمانه هه ره به رزه گانه وه بق نزمترین شوینی حهوت ته به قه ی زمین وه که فه رموویه تی: ﴿اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَنْزِلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ﴾^۱ واته: خوا زانیکه که حهوت ناسمانی دروست کردووه و به وینهی نه وان زه ویشی دروست کردووه فه رمانی خوا له نیوانیاندایه داده به زیت. کرداره کان به رز ده کریته وه بق نه وه باره گایه له سهر و ناسمانی دنیاوه، ماوهی نیوانی شوینه و سهر زمین پینچ سهد ساله، بارستایی (سمک) نه وه ناسمانه پینچ سهد ساله، مواهید و قه تاده و زه ححاک ده لئین: دابه زینی نه وه فریشته یه بق ماوهی نه وه پینچ سهد ساله و به رزبوونه وهی که ماوهی پینچ سهد ساله، له چاوتروکانیکدا ده بییت، بزیه خوای گه وره فه رموویه تی: ﴿فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ﴾ واته: له پوژیکدا (قیامه تدا) که نه اندازه که یه هزار ساله له و سالانه ی ئیوه ده یزمین. پاشان دهفه رموویت: ﴿ذَلِكَ عَلِيمٌ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾ واته: نه وه (خوا)

۱ الطلاق (۱۲).

زانیه به همو نهیستی و ناشکرایه که به دهسه لات و میهره بانه. واته هر خودایه کارویاری همو
شته کان به پیره ده بات و شایه ته به سر کرده وی عبه ده کانیه وه هر چیان کردوه گوره و بچوک
دیارو نادیار به رزده کریته وه بق لای نهو، خاوهن دهسه لاتیکه وایه که ملی دانه واندوه به همو
که سیک و زال بووه به سرید او ملی پی شوق کردوه. خاوهنی سوزو به زبیه بق باوه پاران، له کاتی
دهسه لاتیدا هر به به زبیه وه له کاتی دلوفانیشدا هر خاوهن دهسه لات، شاقو نهویه که مالو پاکو
بی عیبی دهسه لات له گن به زبیدا، به زبیه له گن دهسه لاتدا، خاوهنی به زبیه و بی که م کوپیه.

﴿الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ، وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ﴾ ﴿٧﴾ ﴿تُرْجَعَلْ لَسَلَمٌ مِنْ سُلَّالَةٍ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ﴾ ﴿٨﴾

﴿تُرْسَوْنَهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ، وَجَعَلَ لَكُمْ السَّمْعَ وَالْأَبْصَرَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ﴾ ﴿٩﴾

گورانا کاریه کانی خودا له وه دیهینانی مروشدا

خوای گوره باسی نهوه دهکات که هر خوی همو شته کانی به پیکوپیکو و ته وای دروستی
کردوه هیچ که موکوپیه کیان تیدا نیه، مالیک ده لیت: له زهیدی کوپی نه سه مه وه: ﴿الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ
شَيْءٍ خَلَقَهُ﴾ واته: به پیکوپیکو همو شتیکی دروست کردوه مرویشی له مه وه له وه له دوایشدا
هر به پیکوپیکو دروستی کردوه، پاش نه وهی خوای گوره باسی دروستبونی ناسمانه کان و
زه مینی کردوه، که دپته سر باسی وه دیهینانی مروف فرموویه تی: ﴿وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ﴾
واته: ناده میشی له سره تادا له قور دروست کردوه، ﴿تُرْجَعَلْ لَسَلَمٌ مِنْ سُلَّالَةٍ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ﴾ واته:
زاونی ده کن به هوی نه و تنوکه ناوه که م بایه خه وه که درده چیت له پشتی پیاوو سنگی زنه وه،
﴿تُرْسَوْنَهُ﴾ واته: پاشان ناده می دروست کرد نقر به جوانی و پیک و پیک، ﴿وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ﴾
و جَعَلَ لَكُمْ السَّمْعَ وَالْأَبْصَرَ وَالْأَفْئِدَةَ﴾ واته: له گیانی تاییه تی خوی کرد به به رید او گویچکه و چاوو
دلیشی پیدا، ﴿قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ﴾ واته: هه ندیکی که متان سوپاسی خودا ده کن له سر نه و
توانایه می که خوای گوره پیی داون، به خته وه نه و که سه یه که له خوابه رستی و به زامه ندی نه ودا
به کاریان دینیت.

﴿وَقَالُوا آءِذَا ضَلَلْنَا فِي الْأَرْضِ أَإِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ بَلْ هُمْ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ كَفِرُونَ﴾ ﴿١٠﴾ ﴿قُلْ يَتُوبَ لَكُمْ مَلِكٌ

الْمَوْتِ الَّذِي يُكَلِّمُكُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ﴾ ﴿١١﴾

وہ لای می نہو کہ سائہی کہ زیندوو بیونہو بہ دور دزمان

خوای گوردہ باسی موشریکہ کان دہکات کہ چہ ندہ بہ دوری دہ زانن زیندوو بکرتنہوہ کاتیک نہ لاین
 وہک خوای مہ زن دہ فہ رمویت: ﴿ وَقَالُوا أَوَإِذَا ضَلَلْنَا فِي الْأَرْضِ أَإِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ ﴾ واتہ: کاتیک لاشہ مان پارچہ پارچہ
 بسوو پڑاو تہاوہ لہ ناو زہویداو نہ ماو پڑیشٹ، ﴿ أَوَإِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ ﴾ پاش نہوہ جاریکی تر
 زیندودہ بیونہوہ وہک خویمان لی دیتہوہ، نہوہ یان بہ لاوہ زرد دورو مہ حالہ، بہ لی نہوہ بہ لای
 لاوازی و بیہیزی نہوانہوہ دورہ بہ لام بہ لای تواناو دہسہ لاتی خوداوہ کہ یہ کم جار وہدی ہیناون لہ
 نہبوونہوہ کہ مہیلی لہ ہر شتیک بیبت دہ فہ رمویت ببہ، دہ بیبت، بڑیہ خوای مہ زن فہ رمویہ تی:
 ﴿ بَلْ هُمْ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ كَافِرُونَ ﴾ واتہ: بہ لکو نہوانہ ہر یان بہ ہوہ ہوہ بیونہوہ نیہ لہ گہل خودا، پاشان
 فہ رمویہ تی: ﴿ قُلْ يَتُوبُ إِلَيْكُمْ مَلِكُ الْمَوْتِ الَّذِي ذُكِّرْ بِكُمْ ﴾ واتہ: (نہی موحہ مہد (ﷺ)) بلی فریشٹہی
 گیان کیشان کہ گیان کیشانی ٹیوہی پی سپردراوہ دہ تانمرینت. لہم ناہ تہوہ وا دہردہ کہ ویت کہ
 فریشٹہی گیان کیشان فریشٹہی ہکی دیاریکراوہ لہ ناو فریشٹہ کاند، وہک چون دہردہ کہ ویت لہ
 فہرموودہ کی بہ رائدا کہ لہ پیشوہ ہوہ باسکرا لہ سورہ تی (ابراہیم) دا، وہک لہ مہ ندی قسہی
 پیشینہ کاند ہاتوہ بہ عزیزانیل ناویانگی دہر کردوہوہ فریشٹہی تریشی لہ گہلہ، وہک قہ تادہو
 کہ سانی تریش وتوویانہ^۱ وہ ہر بہو شتوہیہ لہ فہرموودہ دا ہاتوہ کہ نہو کڑمہ لی لہ گہ لہیہ تی
 گیانہ کان لہ مہ مو بہ شہ کانی لہ شدا دہردہ ہینن گیانہ کان دہ گہ نہ قورقوراکہ فریشٹہی گیان کیشان
 لہ ویدا وری دہ گریتو دہ بیبات، مواہید دہ لیت: زہ مینی بڑ کراوہ تہوہ لہ بہر دہستیدایہ وہک
 تہشتیک (تاسہ یہک) ہر کاتیک ٹارہ زوو بکات دہستی دہ یگاتی^۲ ﴿ ثُمَّ إِلَيْنَا رُجْعُونَ ﴾ واتہ:
 پاشان دہ برینہوہ بڑ لای خوا کاتیک کہ زیندوو دہ کرتنہوہ و ہلہ دستن لہ ناو گورہ کانتاندا بڑ
 پاداشندانہوہ.

﴿ وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الْمُجْرِمُونَ نَاكِسُوا رُءُوسِهِمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ رَبَّنَا اصْرَفْنَا نِعْمَتَكَ عَلَيْنَا فَاَنْرِجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ ﴿۱۲﴾ وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هَدًىٰ وَلَٰكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ
 وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿۱۳﴾ فَذُوقُوا يَمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا إِنَّا نَسِينَاكُمْ وَذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ يَمَا
 كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿۱۴﴾

^۱ الطبری (۱۷۵/۲۰)

^۲ الطبری (۱۷۵/۲۰)

باسی خراپی گوزهرانی موشریکه کان له رۆزی قیامه تدا

خوای گه و ره باسی حال و گوزهرانی خراپی بته رستان ده کات کاتیک به چاوی خویان
زیندوو بوونه وه ده بینن و له خزمه تی خودای مه زندا ده وه ستن، سه ر شوپو خه جاله تن سه ر
به رزنا که نه وه له شه رماندا وه ک خودا ده فه رموویت: ﴿وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الْمُجْرِمُونَ نَاكِسُوا رُءُوسِهِمْ عِندَ

رَبِّهِمْ رَبَّنَا أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا ﴿٣٨﴾ ئه لئین: ئیتستا ئیعه گویت بۆ ده گوین و فه رمانه کانت به جی دینین، وه ک
خوای گه و ره له نایه تیکی تر دا فه رموویه تی: ﴿أَسْمِعْ بِهِمْ وَأَبْصِرْ يَوْمَ يَأْتُونَنَا ﴿٣٩﴾ واته: نای که چه نه

بیسه رو بینن رۆژیک که دینه وه بۆ لامان (له قیامه تدا). به م شیوه یه ده چنه وه به خویاندا و لومه ی
خویان ده که ن کاتیک که چوونه ناو ناگر ئه لئین: ﴿لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿٤٠﴾ واته:
ئه گه ر قسه ی (بیغه مبه ران) مان بیستایه یان تیبه گ یشتینایه ئه مپۆ له هاو پیتیانی دۆزه خ نه ده بووین.

هر به و شیوه یه ئه و که سانه ی که بته رستن ئه لئین: ﴿رَبَّنَا أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا فَارْجِعْنَا ﴿٤١﴾ واته: نه ی
خودایه به چا و بینیمان و به گوئی بیستمان به مانگێره وه بۆ ژبانی دنیا، ﴿نَعْمَلْ صَالِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ ﴿٤٢﴾

واته: کاری چاک ده که یین چونکه چاک زانیومانه و بۆ مان ده رکه وتوه که به لئینی تق پاسته و هاتن بۆ لات
پاسته، خوای گه و ره خۆی چاکیان ده ناسیت و ناگای لیبانه، ئه گه ر بیانگه رینتیه وه بۆ ژبانی دنیا

دیشان ده چنه وه سه ر هه مان و کار و وه ک خویان لیدیتیه وه ده ست ده که نه وه به خوانه ناسی و به روا به
نیشانه کانی خودا نا که ن و دژایه تی بیغه مبه ره کانی ده که ن، وه ک خوای گه و ره فه رموویه تی له نایه تیکی

تردا: ﴿وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ وَقَفُوا عَلَى النَّارِ فَقَالُوا يَا لَيْتَنَا نُرَدُّ وَلَا نُكَذِّبُ بِآيَاتِ رَبِّنَا ﴿٤٣﴾ واته: وه ئه گه ر بیانبنیت کاتیک
له سه ر قه راغی دۆزه خ وه سستینراون که ده لئین: خۆزگه ده گه پینراینه وه بۆ دنیا و به لگه کانی

په روه ردگارمان به درۆ نه ده زانی. وه لیره دا فه رموویه تی: ﴿وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدًى ﴿٤٤﴾

واته: ئه گه ر به مانو یستایه رینمو ییمان به هه مو که سیک ده دا. وه ک خوای گه و ره له نایه تیکی تر دا
فه رموویه تی: ﴿وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَأَمَنَّ مِنَ فِي الْأَرْضِ كُلَّهُمْ جَمِيعًا ﴿٤٥﴾ واته: وه ئه گه ر په روه ردگار

بیویستایه ئه وه ئه و (خه لکه ی) و له زه ویدا هه مو تیکرا به روا یان ده مینا. ﴿وَلَكِنَّ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي

^۱ مریم (۳۸).

^۲ الملک (۱۰).

^۳ الانعام (۲۷).

^۴ یونس (۹۹).

لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿۱۰﴾ واته: له هر دو دهسته که ناگردوری داون و هیچ په ناو شوینیک نیه پوری تی بکن و بوی بجن، په نا ده گرین به خواو ناوه جوانه کان و مه زنه کانی له و ناگره، وه ده فهرموویت: ﴿فَذُوقُوا بِمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا﴾ واته: ده لیت به خه لکی ناو ناگره به شیوه ی سه رزه نشست و تانه و ته شه رلیدان ده ی نه و سزایه بچیزن به هوی نه و بیباوه پی و به دور زانین و له بیر کردنی نه و پوژده وه که نه وه ی که هر گیز پوونادات. ﴿إِنَّا نَسِيتُكُمْ﴾ واته: نیمه ش نیه له بیر خومان ده بهینه وه، خوی گه وره هیچی له بیر ناچیت و لئی ون ناییت به لکو نه مه له شیوه ی کردار و مامه له ی به رامبره وه که خوی مه زن فهرموویته: ﴿الْيَوْمَ نَسْنَاكُمْ كَمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا﴾ واته: نه مریق له بیرتان ده که یین هر چوینیک نیه وه پوژده تان له بیر چووویو. وه ده فهرموویت: ﴿وَذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ واته: تا مه تابه سزا بچیزن به هوی نه و بیباوه پی و خوانه ناسیه تانه وه وه که خوی گه وره له نایه تیکی تردا فهرموویته: ﴿لَا يَذُوقُونَ فِيهَا بَرْدًا وَلَا شَرَابًا﴾ (۱۱) ﴿إِلَّا حَمِيمًا وَعَسَاقًا﴾ (۱۲) ﴿جَزَاءً وَفَاقًا﴾ (۱۳) ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ حِسَابًا﴾ (۱۴) ﴿وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كَذَّابًا﴾ (۱۵) ﴿وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ كِتَابًا﴾ (۱۶) ﴿فَذُوقُوا فَلَنْ نَزِيدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا﴾ واته: تیبیدا ناچه زن نه ساردی و فینکی و نه خواردنه وه، مه گه ناوی له کل و کیم و زوخوا، پاداشت ده درینه وه به پی کرده وه کانیا، چونکه بیگومان نه وان به ته مای لیپرسینه وه نه بوون، وه نایه ته کانی نیمه یان به درق ده زانی چون به درق زانینیک، له کاتیکدا هه موو شتیگمان ژماردوه (له سه ریان) به نووسین، نیجا بچه زن (سزای خوتان) هیچتان بق زیاد ناکه یین سزا نه بییت.

﴿إِنَّمَا يَوْمُنَّ بِآيَاتِنَا الَّذِينَ إِذَا ذُكِرُوا بِهَا خَرُّوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ﴾ (۱۰)
 ﴿تَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ﴾ (۱۱) ﴿فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ (۱۲)

ژیان و گوزهرانی خاوهن باوردو پاداشتیان

خوی مه زن ده فهرموویت: ﴿إِنَّمَا يَوْمُنَّ بِآيَاتِنَا﴾ واته: نه ی که سانه ی پروایان به نیشانه کانی نیمه هیه و به راستی ده زانن، ﴿الَّذِينَ إِذَا ذُكِرُوا بِهَا خَرُّوا سُجَّدًا﴾ واته: کاتیک که گوئی بق ده گرن به

۱ الجاثیه (۳۴).
 ۲ النبأ (۲۴-۳۰).

کردارو گفتار پیئی هه لده سنو شوینی ده که ون، ﴿وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ﴾ واته: سوپاسی خودا ده که ونو باسی پاکو بی عیبی نه و ده که ونو خویان به زل نازاننو گوژیابه لن، به پیچه وانه ی نه و خۆ به زلزانو لادرو خوانه ناسانه، وه له نایه تیکی تردا فرموویه تی: ﴿إِنَّ الْأَذْرَكَ

يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ﴾ واته: به راستی نه وانه ی خۆ به گه وره ده زانن که بمپرستن له مه وپاش به سه رشوپی ده چنه دۆزه خه وه. پاشان فرموویه تی: ﴿تَجَافَى جُنُوبُهُمْ

عَنِ الْمَصَاحِبِ﴾ مه به ست پیئی شه نوویژکردن و ازهینانه له خه ورتن و پالکه ورتن له ناو جیگه ی گرم و نه رمد، مواهیدو حه سه ن له م نایه ته دا: ﴿تَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَصَاحِبِ﴾ ده لئین: مه به ست پیئی شه نوویژکردنه. ^۱ زه ححاک ده لئیت: واته: نوویژی عیشا به جهامعت و نوویژی به یانی به جهامعت.

﴿يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا﴾ واته: به ترس و به نومیده وه له خوا ده پارینه وه و له سزای ده ترسنو به ته مای پادا هستی زۆریشن، ﴿وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ﴾ واته: له و سامانه ی که پیمان به خشبون

نه وه ی فره زه له سه ریان ده دیدن و خیروبیژی زۆر تریشی لی ده که ن، پیشه نگو مه زنو جیی شانازی هه مووان له به خشنده بییدا له دنیا وه دوا رۆژ پیغه مبه ری خودایه (ﷺ)، نیمامی نه حمه د پویایه تی

کردوه له مه عازی کورپی جه به له وه ده لئیت: له خزمهت پیغه مبه ردا بووم (ﷺ) له سه فره نیکدا رۆژیک لئیه وه نزیک بووم هه موو به رپۆه بووین وتم: نه ی پیغه مبه ری خودا (ﷺ) ناگادارم بکه له کاریک که

بمخاته به هه شت و له ناگر دوورم بخاته وه فره مووی: (به راستی تو پرسپارت له شتیکی زۆر مه زن کردوه، به لام ناسانه بۆ که سیک که خوا بۆی ناسان بکات، عیبادهتی خوا بکه و هاوه لی له هیچ

شتیکدا بۆ دامه نی، نوویژ بکه و زه کات بده و پۆژو بگه و هج بکه، پاشان فره مووی: نایا ده روزه کانی چاکهت پیشان بده م؟ پۆژو قه لغانه، خیرکردن تاوان ده کوژیننیه وه، وه نوویژی بیایک له شه ودا،

پاشان نه م نایه ته ی خویند: ﴿تَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَصَاحِبِ﴾ تا نه م نایه ته ی که ده فره موویت:

﴿جَزَاءً يَمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ پاشان فره مووی: نایا خه به رت بده می به سه رو نه ستون و لوتکه ی به زنی نه م کاره؟) وتم: به لئی نه ی پیغه مبه ری خودا (ﷺ) فره مووی: (سه ری نه م کاره نیسلامه نه ستونه که ی

نوویژه لوتکه ی به زیشی جیهاد کردنه له پئی خودا، پاشان فره مووی: نایا هه وائت بده می به سه ری نه مانه هه مووی؟) وتم: به لئی نه ی پیغه مبه ری خودا (ﷺ)، جا پیغه مبه ر (ﷺ) زمانی خۆی گرت و

^۱ الغافر (۶۰).

^۲ الطبری (۱۸۰/۲۰).

پاشان فرموى: (ئەمەى خۆت بگره و بپاريزه). وتم: ئەى پيغەمبەرى خودا(ﷺ) ئايا سزا دەدرين بهوى كه به زمان دەيلين؟ فرموى: (دايكي خۆت پۆله پۆت بۆ بكا! ئەى معاز، ئايا خەلكى لەناو ناگردا لەسەر دەم و چاويان پادەكيشريت هەموو بەرەمى زمانيان نيه؟)^۱ تيرمىزى و نەسائى و ئيبنو ماجهيش پيوايه تيان كردوه، تيرمىزى دەلالت: چاك و پاسته (حسن صحيح).^۲ خواى مەزن دەفرمويت:

﴿فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ﴾ واتە: هيج كەس نەك نازانيت مەزنى ئەو شتەى كه خودا بۆى

شاردوونه تەوه لەو بەهەشت و بەهره زۆره نەبپاوه و هەتا هەتا يانە و تام و چيژيكي و هەا زۆر كەس نەيديوه و نەبيستووه و بە دلشيدا نەهاتوه، لەبەر ئەوى ئەوانە كردوه كەكانى خۆيان دەشاردەن و هەوايش ئەم بەهەشت و هەموو بەهرەى پيداون لە بەرامبەر ئەو كارانە ياندا، چونكە پاداشت لە شتووى كردارە، هەسەنى بەسرى دەلالت: كۆمەلك كردارەكانيان شاردهوه، خودايش شتيكي بۆ ئەوان شاردهوه چا نەيديوه و بە دلى كەس شيدا نەهاتوه ئيبنو ئەبى حاتم پيوايه تى كردوه. بوخارى

دەلالت خواى گوره دەفرمويت: ﴿فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ﴾ پاشان پيوايه تى كردوه

لە ئەبو هورەيره وه (پەزاي خواى لى بيت) ئەويش لە پيغەمبەر وه(ﷺ) فرموى: (خواى مەزن فرمويه تى: نامادەم كردوه بۆ بەندە چاكەكانم شتەك كه چا نەبينيوه و گوئى نەبيستووه و بە دلى

كەس شيدا نەهاتوه). ئەبو هورەيره دەلالت: ئەگەر حەز دەكەن ئەم ئايەتە بخوين: ﴿فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ

مَّا أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ﴾.^۳ موسليم و تيرمىزى پيوايه تيان كردوه، تيرمىزى دەلالت: فرمووده يەكى

دروست و پاستە.^۴ وه لە پيوايه تيكي تردا لە بوخاريه وه هاتوه: (بە دلى كەس شيدا نەهاتوه

دانراوه (پاشەكوت كراوه) غەبرى ئەوى ئتوه لى ناگادارن).^۵ وه لە ئەبو هورەيره وه (پەزاي خواى

لى بيت) دەلالت پيغەمبەرى خودا(ﷺ) فرموى: (هەر كەس نەك دەچيتە بەهەشت كەيف خۆشه و

پادەبوئريت و ناوميد نيه و بيتاقەت ناييت، جلوهرگى خراپ ناييت و ناپزيت كەنجيشيشى لەناو ناچيت و

ناپوات و هەر دەمىنيت، لەناو بەهەشتدا شتى وا هەيه چا نەبينيوه و گوئى نەبيستووه و بە دلى

^۱ احمد (۲۳۱/۵)، فرمووده يەكى هەسەنە.

^۲ تحفة الأحوزي (۳۶۲/۷)، النسائي في الكبرى (۴۳۸/۶)، ابن ماجه (۱۳۱۴/۲)، فرمووده يەكى هەسەنە.

^۳ فتح الباري (۳۷۵/۸).

^۴ مسلم (۲۱۷۴/۴)، تحفة الأحوزي (۵۶/۹).

^۵ فتح الباري (۳۷۵/۸).

که سیشدا نه هاتووِه)، موسلیم ریویا ه تی کردووِه. ^۱ ﴿جَزَاءً يَمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ واته: نه م پاداشته (ده دریته وه) به هوی نه و کرده وانهی که کردویانه.

﴿أَفَمَن كَانَ مُؤْمِنًا كَمَن كَانَ فَاسِقًا لَّا يَسْتَوُونَ ﴿۱۸﴾ أَمَا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ جَنَّاتُ الْمَأْوَىٰ نُزُلًا يَمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿۱۹﴾ وَأَمَا الَّذِينَ فَسَقُوا فَمَأْوِيَهُمُ النَّارُ كُلَّمَا أَرَادُوا أَن يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا وَقِيلَ لَهُمْ ذُوقُوا عَذَابِ النَّارِ الَّتِي كُنتُمْ بِهِ تَكذِبُونَ ﴿۲۰﴾ وَلَنُذِيقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْأَدْنَىٰ دُونَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ لَأَعْلَمَهُم بِرَجْعَتِهِمْ ﴿۲۱﴾ وَمَن أَظْلَمُ مِمَّن ذَكَرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنْفِقُونَ ﴿۲۲﴾﴾

خواه نباوهر و له پری دهرچوو وهك يهك نين

خوای گه وره باسی عداله تو پیزی خوئی ده کات که نه وانهی برویان بووه به نیشانه کانی و شوینی پیغه مبه ره کانی که وتوون و نه وانهی که لایان داوه و فرمانه کانی نه ویان به چی نه هیتاوه و برویان به پیغه مبه ره کانی نه هیتاوه وهك يهك نين له لای خودا له پوئی قیامه تدا به لگو هر یه که به پیی کرداری خوئی لپی ده برسیت، وهك خوای گه وره له نایه تیکی تر دا فرموویه تی: ﴿أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّئَاتِ أَن نَّمَلَّهُمُ كَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَوَاءً مَّحْيَاهُمْ وَمَمَاتُهُمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿۱﴾ واته: نایا نه وانهی که کاره خرابه کانیان کردووِه وا گومان ده بن نایمه نه وانه وهکو که سانیك داده نین که برویان هیتاوه و کاره چاکه کانیان کردووِه وهکو یهك بیت، چ ژانیان و چ مردنیا، نای چه ند خراب داده ری ده کن. وه ده فرموویت: ﴿أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ ﴿۲﴾ واته: نایا نه وانهی باوه پیان هیتاوه و کرده وی چاکیان کردووِه له گه ل خرابه کاران له زه ویدا وهك يهك یهکیان داده نین (له دوا پوژدا، نه خیر و نیه) یان پاریزکاران وهك يهك کاران لی ده کین. وه له نایه تیکی تریشدا فرموویه تی: ﴿لَا يَسْتَوِي أَحْسَبُ النَّارِ وَأَحْسَبُ الْجَنَّةِ ﴿۳﴾ واته: دوزه خیان و به هشتیان وهك يهك نین. بویه لیته دا فرموویه تی: ﴿أَفَمَن كَانَ مُؤْمِنًا كَمَن كَانَ

^۱ الطبری (۱۸۶/۲۰)، مسلم (۲۱۸۱/۴).

^۲ الجاثیه (۲۱).

^۳ ص (۲۸).

^۴ الحشر (۲۰).

فَاسْقًا لَا يَسْتَوُونَ ﴿۱﴾ واته: له پژوی قیامتدا خاوهن باوه پو له پیئ لادهر وهك یهك نین، عه تای کوپی
 یه سارو سویدی و کهسانی تریش ده لئین: ئەم ئایه ته هاتووه ته خوار له سه ره علی کوپی ئەبو تالیب و
 عوقبه ی کوپی ئەبو موعیت^۱. بۆیه خوای مه زن حوکه که ی جیا کردونه ته وه و فه رموویه تی: ﴿أَمَّا الَّذِينَ
 ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ واته: جا ئەوانه ی باوه پریان هیناوه و کرده وه چاکه کانیا ن کردووه واته به
 دل بهوایان به نیشانه کانی خودا هینا و بهو پییه ش ناکاریان چاک بووه، ﴿فَلَهُمْ جَنَّاتُ الْمَأْوَىٰ﴾ واته:
 شوینی چاک و باغاتی جوان و کوشکی به رزیا ن پیده دریت، ﴿نَزَلًا﴾ واته: میوانداری و پرتزلیتانی که بۆیان،
 ﴿بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ یانی: له پاداشتی ئەو کرده وانه ی که کردوویانه، ﴿وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا فَمَأْوِيهِمُ النَّارُ
 كُلَّمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا﴾ واته: ئەوانه ی که ده رجوون له فه رمانی خودا شوینیان ناو
 ناگره، هه ر کاتیک بیان ه ویت لئی ده رجن، ده یا خه نه وه ناو ناگر. وهك ئەم ئایه ته ی که خوای که وره
 ده فه رموویت: ﴿كُلَّمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا مِنْ غَمٍّ أُعِيدُوا فِيهَا﴾^۲ واته: هه ر کاتیک بیان ه ویت که
 بیته ده ره وه له (دۆزهخ) ه له بهر زۆر گرمی ده که پرتزیتته وه بۆ ناوی. فوزه یلی کوپی عه یاز ده لئیت:
 سویتند به خوا ده ستیا ن به سترا وه و شه ته ک درا وه و قاچیا ن زنجیر کرا وه و بلئسه ی ناگر به رزیا ن
 ده کاته وه و فریشته کان به ره و خواریا ن ده که نه وه بۆ ناو ناگره که. ﴿وَقِيلَ لَهُمْ ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي
 كُنْتُمْ بِهَا تَكْفُرُونَ﴾ واته: پییا ن ده وتریت بچه زن سزای ئەو ناگره ی که ئیوه باوه پرتان پیئ
 نه ده کرد. واته ئەوه یان پیئ ئەلئین بۆ زیاتر سوکایه تی پیگردن و دل گران کردنیا ن، خوای مه زن
 ده فه رموویت: ﴿وَلَنذِيقَنَّاهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْأَذَقِّ دُونَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾ واته: وه
 به پاستی ئیمه سزای دنیا یان پیئ ده چیژین جگه له سزای هه ره که وره (ی دۆزهخ) تا بگه ریتته وه بۆ لای
 خودا. ئیبنو عه باس ده لئیت: واته: سزا و نازاری دنیا یان ده دات وهك نه خۆشی و به لا بۆ خویان و مال و
 مندال و سامانیا ن به لکو به هۆی ئەو تا قی کردنانه وه که تووشی به نده کانی خۆی ده کات په شیمان
 بیته وه و ته ویه بگن.^۳ وه هه ر بهو شیوه یه پیا ویت کرا وه له ئوبه یی کوپی که عب و ئەبولعالبه و
 حه سه ن و ئیبراهیمی نه خه عی و زه ححاک و عه لقه مه و عه تیه و موا جهید و قه تاده و عه بدولکه ریمی

^۱ الطبری (۱۸۸/۲۰).

^۲ الحج (۲۲).

^۳ الطبری (۱۸۹/۲۰).

جہ زہری و خوسہ یف^۱، خوی مہ زن دہ فرموویت: ﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذَكَرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ، ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا﴾
 واتہ: ہیچ کہ سیک، لہ و کہ سہ ناہ قتر نیہ کہ خودای مہ زن نیشانہ کانی خوی وہ بیریبینتتہ وہ و بوی
 پوون و ناشکرا بکات لہ دوا پیدا وازی لی بہینتت و پشتی تی بکات و لہ بیری خوی بیاتہ وہ و ہک شوہی
 کہ ہر نہ بیستوہ، قہ تادہ دلٹ: نہ کہ ن پشت ہلکن لہ نیشانہ کانی خودا چونکہ لہ خویابی
 بوونکی لہ نہ ندازہ بہ دہرہ و کویری و موزمہ عیلہ کی تہ اوہ و لہ گہ و رہ ترینی گوناہہ، بویہ خوی
 مہ زن ہہ پڑشہ لہ و کہ سانہ دہ کات کہ وا دہ کن وہ ک دہ فرموویت: ﴿إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنْفِقُونَ﴾
 واتہ: بہ م زووانہ تولہی توندو گران لہ و تاوانبارانہ دہ کہ ینہ وہ.

﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَلَا تَكُنْ فِي مَرْيَبٍ مِّنْ لِّقَائِهِ، وَحَعَلْنَاهُ هُدًى لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿۲۳﴾ وَحَعَلْنَا
 مِنْهُمْ آيَمَةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ ﴿۲۴﴾ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ بِفَصْلِ بَيْنَهُمْ يَوْمَ
 الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿۲۵﴾﴾

کتیبی موسا و اہ رایہ تی نہ وی نیسراہیل

خوی گہ و رہ باسی بہ ندہ و پیغہ مہ بیری خوی موسا دہ کات (سہ لامی خوی لی بیت) کہ کتیبی
 پیداوہ کہ تہ و راتہ دہ فرموویت: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَلَا تَكُنْ فِي مَرْيَبٍ مِّنْ لِّقَائِهِ﴾ واتہ:
 سویند بہ خوا بہ راستی ٹیمہ تہ و راتمان دا بہ موسا ٹینجا گومان تہ بیت (تہی موہ مہد —) لہ
 گہ یشتنت بہ موسا (یان گہ یشتنی تہ و رات بہ موسا). قہ تادہ دلٹ: مہ بہ ست پنی شہ وی نیسراہی^۲.
 پاشان ریوایت کراوہ لہ نہ بول عالیہی ریاحیہ وہ دلٹ: ناموزای پیغہ مہ رہ کہ تان واتہ: ٹینبو
 عہ باس دلٹ پیغہ مہ بیری خودا (ﷺ) فہ رموی: (موسای کوپی عیمرانم پیشان درا لہ و شہ و ہدا کہ
 شہ و پوہیم پیکرا، پیاویکی گہ نم پہنگ بوو و بالا بہ رزو قزلوول بوو، لہ پیاوانی شہ نوئہ (شَنوۃ)
 دہ جوو، وہ عیسام بینی پیاویکی نہ بالا بہ رزو نہ کورتہ بالا بوو پہنگی سوورو سپی بوو، موی سہری
 خاو بوو، وہ فریشتہ یہ کم بینی لپرسراوی ناگر بوو دہ جالیشم بینی)، لہ و نیشانانہی کہ خودا پیشانی
 دا. ﴿فَلَا تَكُنْ فِي مَرْيَبٍ مِّنْ لِّقَائِهِ﴾ بیگومان بینی موسای بوو، ہہ روہا ٹہ و شہ وی کہ شہ و پوہی
 پیکرا جارنکیتر موسی بینی^۳. پاشان خوی مہ زن دہ فرموویت: ﴿وَحَعَلْنَاهُ﴾ واتہ: ٹہ و کتیبی کہ

^۱ الطبری (۱۸۹/۲۰).

^۲ الطبری (۱۹۳/۲۰).

^۳ الطبری (۱۹۴/۲۰).

بؤمان نارد. ﴿هُدًى لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ﴾ واته: کردمانه پرتنمونی کهری نهوهی ئیسرائیل. وهک خوای گه وره له سورتهتی (الاسراء) فرموویه تی: ﴿وَمَا آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ إِلَّا تَنجِذُوا مِنْ دُونِي وَكَيْلًا﴾^۱ واته: وه تهوراتیشمان به خشی به موساو نهو (تهوراته) مان کرده هوی پرتنمونی بؤ نهوهی ئیسرائیل (پیمان وتن) که بیجگه له من کهس مه که نه پشتیوانی خوتان. پاشان خوای مه زن ده فرموویت: ﴿وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أُمَّةً يَهْتَدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ﴾^۲ واته: له بهر نهوهی خوراکر بوون له سهر نهو فرمانانهی خودا ده دیدات به سه ریاندان وازیان له و شتانه هینا که خودا قه ده غهی کردبوو، وه بهوایان به پیغه مبه راه کانی کردو شوینی نهو کتیبه که وتن که بؤی هینابوون، له نیوان نهواندا هه بوو پی راستیان نیشانی خه لکی ددها به فرمانی خوداو بانگیان ده کردن بؤ چاکه و داویان ده کرد له خه لکی که چاکه بکه و واز له خرابه بینن، دوی نهوهی کاتیک ده ستیان دایه گورپن و لابردنی هندیکی و دانانی شتی تر له جیبی به ناره زوی خویان، نهو پله و پایه یان لی سه نرایه وه و دلیان ره ق بوو فرموودهی خودایان گورپی له شوینی خوی نه یانه یشت، کرداری چاکه و بیروباوه پی راستیان نهما، بؤیه خوای مه زن فرموویه تی: ﴿وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أُمَّةً يَهْتَدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا﴾^۳ قه تاده و سوفیان ده لئین: یانی: کاتیک خویان گرت له سهر دنیا و دنیا نه یخه له تاندن، حه سانی کورپی سالحیش هه ر وای وتوو. سوفیان ده لئیت: نهو که سانه نا به و شتویه بوون، ره وای نیه بؤ پیاویک که خوی به پیشه وای بزانیت و خه لکی شوینی بکه ون و بهوای پی بکه ن، خوی له دنیا لانه دات و نه پاریزیت، بؤیه خوای گه وره فرموویه تی: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنَّبُوءَ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ﴾^۴ و آیتنهم بینت من الامر واته: سویند به خوا بیگومان به نهوهی ئیسرائیلیمان به خشی په پیام و حوکمرانی و پیغه مبه راهی تی و پرزیمان دان له شته حه لال و پاکه کان پرزیمان دان به سهر جیهانیاندا، وه به لگه بهوونه کانتان پتدان له باره ی شه ریعه ته وه. وه لیسه دا فرموویه تی: ﴿إِنَّ رَبَّكَ هُوَ بِفِعْلِ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ﴾^۵ واته: بیگومان په روه ردگارت برپار ددهات له نیوان بنده کانیدا له پرژی قیامه تدا له وهی نهوان تیایدا جیاواز بوون. واته له بیروباو کرداردا.

۱ الاسراء (۲).

۲ الجاثیه (۱۶-۱۷).

﴿أَوْلَم يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا مِن قَبْلِهِمْ مِنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ فِي مَسْجِدِهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ أَفَلَا يَسْمَعُونَ ﴿۹۸﴾ أَوْلَم يَرَوْا أَنَّا نَسُوقُ الْمَاءَ إِلَى الْأَرْضِ الْجُرُزِ فَنُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا تَأْكُلُ مِنْهُ أَنفُسُهُمْ وَأَنْفُسُهُمْ أَفَلَا يَبْصُرُونَ ﴿۹۹﴾﴾

په ندو ناموژگاری و مرگرن له پیشینه کان

خوای گوره ده فہرموویت نایا ئو کہ سانہی باوہر بہ پیغہ مبرہ کان ناکنہ پندو ناموژگاری وہرناگرن لو کہ لانہی کہ قہرکان و لو ناوچوون لو پیش خویمان کہ دژاہی پیغہ مبرہ کانیاں کردو شوینی ئو پہ پامانہ نہ کہ وتن کہ بڑیان ہینان، لو کوین و چیان بہ سہرہات؟ وہک خوای مہزن دہ فہرموویت: ﴿هَلْ تُحِشُّ مِنْهُمْ مِنْ أَحَدٍ أَوْ تَسْمَعُ لَهُمْ رِكْزًا﴾^۱ واتہ: نایا ہست دہ کہیت بہ ہیج کہ سیک لو وانہ مابیت؟ بیان ہیج وہر کہ و سرتہ یہ کیان دہ بیستی. بڑیہ خوای خاوہن دہ سہلات فہرموویتہ تی: ﴿أَوْلَم يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا مِن قَبْلِهِمْ مِنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ فِي مَسْجِدِهِمْ﴾ واتہ: ئو ہ بیباوہ پانہی کہ دہ گہرین بہ ناو مالہ کانہ بیباوہ پانہی پیش خویندا، ہیج کہ سیک لو وانہ لو شوینہ دا نابین کہ تیایا دژاوں و ناوہ دانیاں کردو و ہتوہ پیش خویمان ہموو پڑیشتن و تیاچوون. وہک خوای گورہ لو نایہ تیکی تردا دہ فہرموویت: ﴿كَأَن لَّمْ يَتَنَوَّأ فِيهَا﴾^۲ واتہ: (تیاچوون) وہک ئوہ ہر لوہ مالانہ دا نہ بوون (و تیایا نہ ژباہن). وہ لو نایہ تیکی تردا دہ فہرموویت: ﴿فَتِلْكَ بُيُوتُهُمْ خَاوِيَةً بِمَا ظَلَمُوا﴾^۳ واتہ: نینجا ئوہ (جینی) خانوہ کانیاہ چؤل و خالیہ لہ ہر ئوہی ستہ میان کرد. وہ لو نایہ تیکی تریشدا دہ فہرموویت: ﴿فَكَأَيِّن مِّن قَرِيْبَةٍ أَهْلَكْنَاهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ فِيْهَا خَاوِيَةٌ عَلَّ عُرُوشِهَا وَيَتَرٌ مُّطَلَبٌ وَقَصْرٌ مَّشِيدٌ ﴿۱۰۰﴾ أَفَلَا يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَتَكُوْن لَهُمْ قُلُوْبٌ يَعْقِلُوْنَ بِهَا أَوْ ءَاذَانٌ يَّسْمَعُوْنَ بِهَا فَاِنَّهَا لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلَكِنْ تَعْمَى الْقُلُوْبُ الَّتِي فِي الصُّدُوْرِ﴾^۴ واتہ: نینجا چہ ندہا شارو دیمان ویران کرد کہ (خہلگہ کہی) ستہ مکار بوون ئوہ (شارانہ دیواری خانوہ کانہ) کہ و تبوون بہ سہر سہر بانہ کانیاںدا وہ چہ ندہا بیر بی خاوہن بوون و (لہ کارکہ و تبوون) و چہ ندہا کوشکی بہرزو بلند (بی خاوہن بوون)، دہی نایا ئو وانہ بہ زہویدا نہ گہراون تا دلیان ہہ بیتہ بیری پی بکہ نہوہ (لہ و

^۱ مریم (۹۸).

^۲ الاعراف (۹۲).

^۳ النمل (۵۲).

^۴ الحج (۴۵-۴۶).

ویران بوونه) یان گوئیان هه بیت گویی پی بگرن (بۆ پاستی)، له راستیدا چاوه کان کویر نابین به لکو ئه و
 دلانه کویر دهبن که له سینه کاندان. بۆیه لیره دا فهرموویه تی: ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ﴾ واته: له ناوچوون و
 قهروونی ئه و گه لانه که بهوایان نه کرد به پیغه مبه ره کان بیان و نه وانیه که بهوایان هینا و بزگاریان بوو
 هه موو په ندو نامۆزگارین، ﴿أَفَلَا يَسْمَعُونَ﴾ مه گه ر ئیوه دهنگو باسی نه وانیه پزیشتن و چیان
 به سه رها ت نابیستن.

ژیا نه وهی زه مین به ئاو به لگه یه له سه ر زیندوو بوونه وه

خوای مه زن ده فهرموویت: ﴿أَوْلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَسُوقُ الْمَاءَ إِلَى الْأَرْضِ الْجُرُزِ﴾ خوای گه وه باسی
 سۆزو به زه یی و چاکه ی خۆی ده کات بۆ بهنده گانی که ئاو یان بۆ ده نیریت له ئاسمانه وه یان له چه مو
 نه مدیدوویی چیا کانه وه دیته خواره وه بۆ سه ر ئه و زه ویانه ی که پتوستان به ئاو هه یه له و کاتانه دا
 بۆیه فهرموویه تی: ﴿إِلَى الْأَرْضِ الْجُرُزِ﴾ واته: ئه و زه ویانه ی که گیا و گژو پوهه کی تیدا نیه و وشکه .
 وه ک له ئایه تیکی تر دا ده فهرموویت: ﴿وَأِنَّا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيدًا جُرُزًا﴾ واته زه ویه کی وشک و برنگ
 که هه چی تیدا نا پویت، بۆیه خوای گه وه به ده سه لات فهرموویه تی: ﴿أَوْلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَسُوقُ الْمَاءَ إِلَى
 الْأَرْضِ الْجُرُزِ فَنُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا تَأْكُلُ مِنْهُ أَنْمُهُمْ وَأَنْفُسُهُمْ أَفَلَا يُبْصِرُونَ﴾ واته: ئایا نابین و نازانن که
 ئیمه ئاو ده نیرین بۆ زه وی و وشکی بی پوهه ک ئینجا به هۆی ئه و ئاوه وه کشتو کال و گژو گیا ده پوینین که
 نازه لیان لئی ده له وه پیت و خۆشیان لئی ده خۆن ده ی ئایا نه وانه نابین. وه ک ئه م ئایه ته ی که خودا له
 سوره تیکی تر دا فهرموویه تی: ﴿فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ﴾ ﴿٢٤﴾ انا صَبَبْنَا الْمَاءَ صَبًّا^۱ واته: ده با مرۆڤ سه یری
 خواردنه که ی خۆی بکات، به پاستی ئیمه له هه وه وه بارانمان دا پزانند چون دا پزانند ئیک. بۆیه لیره دا
 فهرموویه تی: ﴿أَفَلَا يُبْصِرُونَ﴾ واته: مه گه ر نابینن.

﴿وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْفَتْحُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ ﴿٢٨﴾ قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِيْمَانُهُمْ وَلَا

هُم يُبْصِرُونَ ﴿٢٩﴾ فَأَعْرَضَ عَنْهُمْ وَانظُرْ إِلَيْهِمْ مُنْتَظِرُونَ ﴿٣٠﴾

په له کردنی خوانه ناسان بۆ سزادانیان و وه لامدانه وه یان

خوای گه وه باسی په له کردنی خوانه ناسان ده کات بۆ دابه زینی سزا بۆیان، که داوا ده که ن زوو
 تۆ له یان لی سه نریت، ئه گه ر قسه کانی پاسته ، چونکه ئه و خوانه ناسانه بهوایان به قسه کانی نیه و به

^۱ الکهف (۸).

^۲ عبس (۲۴-۲۵).

دوری ده زانن بویه نه لئین وهك خوی گوره ده فہرموویت: ﴿وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْفَتْحُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ واتہ: دلئین: (ئہی موحمہ مد) ﴿﴾ کی سہرہ کہوی بہ سہرماندا، وهك دلئین: پوژنیک دیت کہ سہرہ خریت بہ سہرماندا و توله مان لی دہ سہریت لہ بہر تو، ئہو پوژہ کہی دیت؟ ئہ گہر ئیوہ پاستگن. ئیمہ توو ہاوہ لہ کانت دہ بینین خوتان دہ شارنہ و ہو دہ ترسن و ہیچ دہ سہ لاتیکتان نیہ، خوی گوره دہ فہرموویت: ﴿قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ﴾ واتہ: بلی: کاتیک سزاو توہی خودا دابہزی بہ سہرماندا لہ دنیا و قیامہ تدا، ﴿لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِيمَانُهُمْ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ﴾ واتہ: باوہ پیمان سوود ناگہ یہ نیت بہ وانہی بیباوہ پیوون لہ دنیا دا. وهك خوی گوره فہرموویت: ﴿فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِآيِهِ يَسْتَهْزِئُونَ﴾^۱ واتہ: جا کاتیک پیفہ مبرہ کانیاں بہ بہ لگہ پوونہ کانہ و ہاتہ لایان دلخوش بوون بہ و زانینہی ہہ یانبوئہ و (سزای) گالتہ یان پی دہ کرد چوارہ وری دان. وه ہر کہ سیك وا دہ زانیت کہ مہ بہ ست بہم سہرکہ و تنہ، فہ تصی مہ ککہ یہ ئہ و ہ نہ بیباوہ و ہلہ یہ کی گورہی کردوہ، چونکہ پوژنی فہ تصی مہ ککہ پیفہ مبرہی خودا ﴿﴾ موسلمان بوونی نازاد کراوہ کانی قہ بولہ کرد کہ نزدیک دو ہزار کہ س دہ بوون، خوئہ گہر مہ بہ ست فہ تصی مہ ککہ بواہ، پیفہ مبرہ ﴿﴾ موسلمان بوونی ئہ وانہی قہ بولہ نہ دہ کرد لہ بہر ئہم نایہ تہ کہ خوا دہ فہرموویت: ﴿قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِيمَانُهُمْ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ﴾ بہ لکو مہ بہ ست بہ و فہ تصی سہرکہ و تنہ دہ کردنی بریاری خودایہ و پوژنی جیا کردنہ و یہ، وهك خودا فہرموویت: ﴿فَأَفْتَحَ بَنِي وَيَسَّاتُهَا﴾^۲ واتہ: کہ واتہ لہ نیوان من و ئہ واندا حوکم بدہ بہ حوکم دانیکی یہ کجاری. وه دہ فہرموویت: ﴿قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ﴾^۳ واتہ: بلی پہ روہ ردگارمان ئیمہ و ئیوہ کردہ کاتہ و ہ پاشان بریار دہ دات لہ نیوانماندا بہ ہق و پاستی. وه فہرموویت: ﴿وَأَسْتَفْتَحُوا وَخَابَ كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ﴾^۴ واتہ: وه (پیفہ مبرہ ان) داوای سہرکہ و تن و زالہ بوونیاں کرد (لہ خوا) ہہ موو ملہو و یاخیہ کان بی ہیوا بوون. وه فہرموویت: ﴿وَكَا نُؤَامِنُ قَبْلَ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ

۱ الغافر (۸۳).
 ۲ الشعراء (۱۱۸).
 ۳ السبا (۲۶).
 ۴ ابراهيم (۱۵).

كُفْرًا^۱ واته: وه نه وان (جووله كه كان) له وه وپيش داوای زالبوونيان ده كرد له خوا به سهر نه وان هـی كه بیباوه پ بوون. وه فه رموویه تی: ﴿إِنْ تَسْتَفِينُوا فَقَدْ جَاءَكُمْ الْفَتْحُ^۲ واته: نه گهر نئوه (كافرن) داوای یارمه تی و سهر كه وتن ده كهن نه وه به راستی سهر كه وتن تنان بۆ هات (گالته یان پی ده كات). پاشان خوای مه زن فه رموویه تی: ﴿فَأَعْرَضَ عَنْهُمْ وَأَنْظَرُوا إِلَيْهِمْ مُنْتَظِرُونَ^۳ واته: واز له و موشریكانه بینه، نه وهی له لای په روه ردگارته وه بۆت هاتوه بیگه یه نه، وه ك خوای گه وره له نایه تیگی تردا فه رموویه تی: ﴿اتَّبِعْ مَا أَوْحَىٰ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ^۴ واته: شوینی نه وه بكه وه كه له لایه ن په روه ردگارته وه سروشت كراوه بۆت هیچ شایسته ی په رستن نیه بیجگه له (خوا). سا تق چاوه پوان به بیگومان خودا نه و به لینه ی كه پیی داوی به م زروانه بۆت جیبه جی ده كات و سهرت ده خات به سهر نه وان هـی كه نه یارن له گه لت و درایه تیت ده كهن چونكه خودا نكۆلی ناكات له به لینه ی، ﴿إِنَّهُمْ مُنْتَظِرُونَ^۵ واته: تق چاوه پوانی ده كه ی و نه وانیش چاوه پوانی ده كهن هه تا نئوه شتیكتان به سهر بیت، ﴿أَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ نَّبْرِصٌ بِرِءٍ رَبِّ الْمُنُونِ^۶ واته: به لكو ده لسن (موحه ممه د^۷) شاعیره چاوه پوانی مردنی ده كه ین. تق نه ی موحه ممه د^۸ به م زروانه ناكامی نه و خوگریه ت ده بینی به هۆی به جیهینانی نه و په یامه ی كه گه یاندت، خودا یاریده ده رو پشتیوانته، نه وانیش تۆله و هقی نه و چاوه پوانی خوایانه وه رده گزن كه به ته ما بوون تۆو هاوه له كانت له ناو بچن و نه میئن، توشی سزاو تۆلی خودا ده بن، خودامان به سه و چاكرتین فریاد په سه.

^۱ البقرة (۸۹).

^۲ الانفال (۱۹).

^۳ الانعام (۱۰۶).

^۴ الطور (۳۰).

تہ فیسری سورہتی (الاحزاب)

لہ مہدینہ دا ہاتووتہ خوارموہ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿يَأَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١﴾ وَأَتَّبِعْ مَا يُوْحَىٰ
إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿٢﴾ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٣﴾﴾
فہرماندان بہ نہہزی بہرامبہر خوانہ ناسو دووہووان و شوینکہ وتنی فہرمانہ کانی خودا
خوسپاردن پیئی

خوای مہزن دہ فہرموویت: ﴿يَأَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ﴾ واتہ: نہی پیغہ مہبر (ﷺ) لہ خواہ بترسہ. نہ مہ
ناگادار کردنہ وہ یہ کہ لہ سہر وہ بوق خواروہ، گومانی تیدا نیہ کاتیک خودای گہ ورہ فہرمان دہدات بہ
بہندہ و پیغہ مہبر خوی کہ لہ خودا بترسیت کہ واتہ نہو فہرمانہ زیاترو چاکتر پوودہ کاتہ موسلمانان و
شوینکہ وتوانی. تہ لقی کوبی حہیب دہ لیت: لہ خواترسان (التقوی) واتہ: خواناسی بکھی بہ پیئی
پووناکیک لہ لایہن خوداوہو بہ ٹومیدی پاداشتی نہو، وہ وازینتی لہ تاوانکردن بہ پیئی پووناکیک لہ
لایہن خواوہو لہ ترسی سزای نہو، ﴿وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ﴾ واتہ: گوئی مہگرہو پاوینژ مہ کہ بہ
خوانہ ناسان و دووہووان، ﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾ واتہ: مہر خودا شایہنی نہو یہ کہ
فہرمانی بہ جی بینی و بیہرستی، چونکہ خودا ناگاداری مہموو کارہ کانہ و کارزانہ لہ کردارو گفتاریدا،
بویہ فہرموویہ تی: ﴿وَأَتَّبِعْ مَا يُوْحَىٰ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ﴾ واتہ: شوین نہوہ بکہوہ کہ فہرمانت پیکراوہ لہ
قوربان و سونہت. ﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا﴾ واتہ: خودا ہیچی لی ون نابیت و ناگاداری مہموو
شتہ. ﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ﴾ واتہ: خوت بہ خودا بسپیڑہ لہ مہموو کاریکو لہ گشت کاتیکندا. ﴿وَكَفَىٰ
بِاللَّهِ وَكِيلًا﴾ واتہ: خودا بہ سہ بق کہ سیک خودا بکاتہ وہ کیلی خوی و بگہریتہ وہ بؤلای.

﴿مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِّنْ قَلْبَيْنِ فِيْ جَوْفِهِۦٓ وَمَا جَعَلَ اَرْزَاقَكُمْ اَلَّتِي تَطْلَهُوْنَ مِنْهُنَّ اَمْهَنِيْكُمْ وَمَا جَعَلَ
اَدْعِيَاءَكُمْ اَبْنَاءَكُمْ ذٰلِكُمْ قَوْلُكُمْ بِاَفْوَاهِكُمْ وَاللّٰهُ يَقُوْلُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيْلَ ﴿٤﴾ اَدْعُوْهُمْ لِاَسْمَائِهِمْ
هُوَ اَقْسَطُ عِنْدَ اللّٰهِ اِنْ لَّمْ تَعْلَمُوْا اَسْمَاءَهُمْ فَاَوْحِنُوْكُمْ فِي الدِّيْنِ وَمَوْلِيْكُمْ وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا
اَخْطَاْتُمْ بِهٖ وَلٰكِنْ مَّا تَعَمَّدَتْ قُلُوْبُكُمْ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ﴿٥﴾﴾

پوچھ لکرنہ وہی کوہی خہ لگی بہ کوہی خوگردن

خوای گہ ورہ ئہ یہ ویت لہ پیش مہ بہ ستہ نادیارہ کہ وہ، بہ شتیکی مادی دیار ئہ وہ بہ ستہ
 بسہ لمینتی، ئہ ویش ئہ وہ یہ: چون خدا بق ہیچ کہ سیک لہ سینہ یدیا دوو دلئ دادہ ناوہ، ہر وہ ہا تہ نہا
 ہر بہ وہی پیاوئک بہ ژنہ کہ ی بلئی: تر وہ ک دایکم وای، نایبتہ دایکی، بہ و شیوہ یہ کوہی خہ لگیش
 نایبتہ کوہی کہ سی تر و وہ ک کوہی خوی بانگی بکات! وہ ک دہ فہ رمویت: ﴿مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِّنْ
 قَلْبَيْنِ فِيْ جَوْفِهِۦٓ وَمَا جَعَلَ اَزْوَاجَكُمْ اَلَّتِي تَظْهَرُوْنَ مِنْہُنَّ اُمَّهَاتِكُمْ﴾ واتہ: خودا داینہ ناوہ بق ہیچ
 پیاوئک دوو دل لہ ناو سنگیدا وہ خوا ئہ و ہاوسہ رانہ تانی نہ کردوہ تہ دایکتان کہ (ظہان) یان لہ گہ ل
 دہ کہن. وہ لہ نایہ تیکی تر دا فہ رمویہ تی: ﴿مَا هُنَّ اُمَّهَاتُہُمْ اِنَّ اُمَّهَاتُہُمْ اِلَّا الَّذِي وَاوَدَّہُمْ﴾ واتہ:
 ئہ وانہ دایکی ئیوہ نین دایکی ئیوہ ہر ئہ و ژنانہن کہ ئہ وانیان لی بووہ. وہ دہ فہ رمویت: ﴿وَمَا جَعَلَ
 اَزْوَاجَكُمْ اِبْنَاءَكُمْ﴾ واتہ: وہ خوا بہ کوہی کراوہ کانتانی نہ کردوہ بہ کوہی پتان. وہ ک خوای گہ ورہ ہر لہ م
 سورہ تہ دا لہ نایہ تی چلدا فہ رمویہ تی: ﴿مَا كَانَ مُحَمَّدٌ اَبًا اَحَدٍ مِّنْ رِّجَالِكُمْ وَلٰكِنْ رَّسُوْلَ اللّٰهِ وَخَاتَرَ
 اَلْبَنِيْنَ ۗ وَكَانَ اللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمًا﴾ وہ لیزہ دا فہ رمویہ تی: ﴿ذٰلِكُمْ قَوْلُكُمْ بِاَفْوَاهِكُمْ﴾ واتہ: ہر لہ
 خوتانہ وہ بہ قسہ کردوہ تان بہ کوہی خوتان، لہ راستیدا ئہ وانہ کوہی ئیوہ نین، چونکہ لہ پشتی
 پیاوئکی تر وہ دی ہاتوون، ناگو نجیت کوہی دوو بابی ہہ بیت، وہ ک چون نایبت پیاوئک دوو دلئ
 ہہ بیت، ﴿وَاللّٰهُ يَقُوْلُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيْلَ﴾ واتہ: خودا راست ئہ لی: ﴿وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيْلَ﴾
 قہ تادہ دہ لیت: وہ ہر خوی راستہ پی نیشان دہ دات. ئیما می ئہ حمہ د دہ لیت: حہ سہ ن بوی
 گتیراپنہ وہ، زوبہ یر بوی گتیراپنہ وہ لہ قابوسہ وہ واتہ: کوہی ئہ بو زہ بیان دہ لیت: ہا وکی بوی
 گتیراوتہ وہ و توویہ تی: وتم بہ ئیبنو عہ عباس ئہ م نایہ تہ چون دہ بیینی کہ دہ فہ رمویت: ﴿مَا جَعَلَ اللّٰهُ
 لِرَجُلٍ مِّنْ قَلْبَيْنِ فِيْ جَوْفِهِۦٓ﴾ مہ بہ ست چہ بہ وہ؟ وتی: پڑتیک پیغہ مہ یری خودا (ﷺ) ہل سا نوئیز
 بکات شتیک ہات بہ دلیدا دووہوہ کان ئہ وانہ ی کہ نوئیزان لہ گہ ل دہ کرد و تیان: ناخو سہ یر نا کہن کہ
 دوو دلئ ہہ یہ دلئکی لہ گہ ل ئیوہ یہ و دلئکیشی لہ گہ ل ئہ وانہ، خوای گہ ورہ ئہ م نایہ تہ ی ناردہ
 خوارہ وہ: ﴿مَا جَعَلَ اللّٰهُ لِرَجُلٍ مِّنْ قَلْبَيْنِ فِيْ جَوْفِهِۦٓ﴾ ہر بہ م شیوہ یہ تیرمزی پیوایہ تی کردوہ و.

۱ المجادلۃ (۲).

۲ أحمد (۱/۲۶۷)، نہ سانی و توویہ تی فہ رموودہ یہ کی بہ میز نیہ.

پاشان ده لئیت: ئەمە فرموده یه کی چاکه^۱. هەر بەم شتێوه یه ئیبنو جەریرو ئیبنو ئەبی حاتم
پروایه تیان کردووه له فرموده که ی زوهه پیره وه^۲.

کۆری خه لکی هەر به ناوی باوکی راستی خۆیه وه بانگ ده کړیت

خوای مه زن ده فرموویت: ﴿ اَدْعُوهُمْ لِاَبَائِهِمْ هُوَ اَقْسَطُ عِنْدَ اللّٰهِ ﴾ واته: (ئه و به کوپ کروانه) به
ناوی باوکیان بانگیان بکن ئه وه راستتره به لای خواره. ئەمە بپاریکە بۆ به تا لگرنه وه ی ئه و
دیاردی که له سه ره تای هاتنی نیسلادا باو بوو کوپ ی خه لکی ده کرا به کوپ ی خق، خوای گه وره
فرمانی دا که هه موو که سێک به ناوی باوکی راستی خۆیه وه بانگ بکړیت، بیکومان ئەمە کارێکی
چاک و راست و دادپه روه رانه یه، بوخاری پروایه تی کردووه له عه بدولای کوپ ی عومه روه ده لئیت: زهیدی
کوپ ی حارسه مه ولای پیغه مبه ری خودا بوو(ﷺ) بانگمان نه ده کرد به زهیدی کوپ ی موحه مه د نه بیته،
هه تا قورئان هاته خواره وه فرمووی: ﴿ اَدْعُوهُمْ لِاَبَائِهِمْ هُوَ اَقْسَطُ عِنْدَ اللّٰهِ ﴾^۳. موسلیم و تیرمیزیش
هیناویانه^۴. چونکه هه لسوکه وتیان له گه لدا ده کړدن له ناو مال و مندالدا وه ک کوپ ی خۆیان هه یچ
جیاوازیه کیان نه بوو به ته نها له گه ل خیزانه کانیاندا ده مانه وه، له بهر ئه وه سه هله ی کچی سو هه یل ژنی
ئه بو حوزه یفه ده لئیت: ئه ی پیغه مبه ری خودا(ﷺ) ئیمه سالعمان به کوپ ی خۆمان بانگ کردووه،
ئه وه تا قورئان له و باره یه وه هاتووه ته خواره وه، کاتیک که سالم دیته لای من وا ده بینم حوزه یفه
شتیک که وتبووه دلێ له و باره یه وه. پیغه مبه ر(ﷺ) فرمووی: (شیری بده ری حه رام ده بیته لیتی).^۵ بۆیه
کاتیک ئەم بپیاره نه سخ بووه وه خوای گه وره پێی والا کرد پیغه مبه ری خودا(ﷺ) زهینه بی کچی
جه حشی خواست(ماره کرد) که زهیدی کوپ ی حارسه ته لاتی دابوو، که به زهیدی کوپ ی
موحه مه دیان(ﷺ) بانگ ده کرد. خوای گه وره فرموویه تی: ﴿ لَکِنِّ لَا یَكُوْنُ عَلَی الْمُؤْمِنِیْنَ حَرَجٌ فِیْ
اَزْوٰجِ اَدْعِیَآئِهِمْ اِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا ﴾^۶ واته: بۆ ئه وه هه یچ نا په حه تی(و تاوانیک) نه بیته له سه ر
ئیمانداران له(ماره کردنی) ژنانی به کوپ کراره کانیاندا کاتیک پێویستیان پێیان نه ماو ته لاقیان دان. وه

^۱ تحفة الأحوزی(۵۸/۹)، نه سانی وتوویه تی فرموده یه کی به هیز نه یه.

^۲ الطبری(۲۰۴/۲۰).

^۳ فتح الباری(۳۷۷/۸).

^۴ مسلم(۱۸۸۴/۴)، تحفة الأحوزی(۷۲/۹)، النسائی(۴۲۹/۶).

^۵ مسلم(۱۰۷۶/۲).

^۶ الاحزاب(۳۷).

خوای گوره له نایه تی ته حریمدا فرموویه تی: ﴿وَحَلَّلْنَا بِرَأْسِكَ الْإِبْرَاطِ الْيَهُودَ الَّذِينَ لَمْ تُحِلُّوا بِهِ لَهُمْ﴾^۱ واته: وه (حرامه بۆتان) هاوسه رانی کوپه کانتان (یوک) ئه وانه ی که له پشتی خۆتانن. بۆ جیاکردنه وه ی کوپه ی راستی له کوپه ی خه لکی به خۆکردن، واته: ژنانی کوپه ی خۆتان، که به راستی کوپتانن، بۆتان ناشین و لیتان حه رامن، به لام کوپه ی شیر ی وه ک کوپه ی خۆ وایه، له شه ریه تدا به پتی ئه م فرمووده ی که له هه ردوو سه حیچه که دا هاتوو ه که پیغه مبه ر (ﷺ) فرموویه تی: (حهرام کراوه به هۆی شیر پیدانه وه ئه وه ی که حهرام ده کریت به نه سه ب).^۲ واته: ئه وه ی به نه سه ب حهرام ده بیته به شیر پیدانی ش حهرام ده بیته، به لام بانگکردنی که سیک به کوپه که م (یان بۆله) بۆ پۆزلیتانه و خۆشه ویستی ئه وه ئه م نایه ته نایگریته وه، به پتی ئه و فرمووده ی که نیمامی ئه حمه دو خاوه ن سونه نه کان ره وایه تیان کردوو، ته رمیزی نه بیته. له ئینو عه بیاسه وه (په زای خوای لی بیته) ده لیته: کومه لیک لای ئه وه ی عه بدو لموته لیب ره یشتینه لای پیغه مبه ری خودا (ﷺ) سواری و لاه بووین، بۆ شه ی تان په جم کردن به رمان کۆ کرد بوویه وه، پیغه مبه ر (ﷺ) (بۆ خۆشی) ئه یکی شها به رانماندا و ئه ی فرموو: (بۆله بچکوله کانه! به رده کانه فری مه دن هه تا خۆر ده رده که ویت هه لدیت).^۳ ئه بو عوبه ی ده و که سانی ته ریش ده لئین: (أبینی) بچوک کراوه ی (بنی)، ئه مه به لگه یه کی ناشکرایه، ئه م ره واده ش له حه جی مالتا واییدا بوو له سالی ده ی کۆچیدا، خوای مه زن ده فرموویت: ﴿ادْعُوهُمْ لِآبَائِهِمْ﴾^۴ ئه م نایه ته له باره ی زهیدی کوپه ی حارسه وه هاتوو ته خواره وه (په زای خوای لی بیته) که له غه زای موته تدا شه هیدکرا له سالی هه شته می کۆچیدا. دیسان له سه حیجی موسلیمدا ره وایه ت کراوه له ئه نه سی کوپه ی مالیکه وه (په زای خوای لی بیته) ده لیته: پیغه مبه ری خودا (ﷺ) فرمووی: (ئه ی کریم —بنی—).^۵ ئه بو داودو ته رمیزیش ره وایه تیان کردوو.^۶ خوای مه زن ده فرموویت: ﴿فَإِنْ لَمْ تَعْلَمُوا آبَاءَهُمْ فَلَا تَحْزَنْكُمْ فِي الدِّينِ وَمَوْلَاكُمْ﴾^۷ واته: ئینجا ئه گه ر باوکیان نه ناسن ئه وانه برای ئابینی و دۆست و خۆشه ویستانن. خوای گوره فه رمانی دا به گه رانه وه ی ئه وانه ی که به ناوی کوپه ی خه لکی بانگ ده کرا ن بۆ لای باوکی خۆیان و به ناوی باوکی خۆیان بانگ بکړین، خۆ ئه گه ر بابیشیان نه ده ناسرا، برای موسلمانان و دۆستی ئیوه ن و له جینی باوک و که سو کاریانن، له بهر ئه وه پیغه مبه ری

۱ النساء (۲۳).

۲ فتح الباری (۳۹۲/۲)، مسلم (۱۰۶۹/۲).

۳ أحمد (۳۳۴/۱)، ابو داود (۴۸۰/۲)، النسائی (۲۷۱/۵)، ابن ماجه (۱۰۰۷/۲)، فرمووده یه کی حه سه نه.

۴ مسلم (۱۶۹۳/۳).

۵ ابو داود (۲۴۷/۵)، تحفة الأحوزی (۱۲۰/۸)، فرمووده یه کی سه حیچه.

خودا (ﷺ) له مه ککه ده رچوو بۆ عومره ی قهزا کچه که ی حه مزه شوینیان که وت (په زای خوی لی بیئت) هاواری کرد مامه، مامه. عه لی (په زای خوی لی بیئت) هه لی گرت و وتی به فاتیمه: نه وه تا نه وه کچی مامته، فاتیمه هه لی گرت. عه لی و زه ییدو جه عفره بووه کیشه یان له سه ری که کامیان به خیزی بکات و لای بیئت، هه ر که سه و باسی خزی ده کردو به لگی ده هینایه وه، عه لی (په زای خوی لی بیئت) وتی: من خاوه ن هه قترم پیی، نه و کچی مامه. زه یید وتی: کچی برامه. جه عفره ی کورپی نه بو تالیب وتی: کچی مامه و پوریشی خیزانه. واته: ژنه که ی که نه سمای کچی عه میس بوو. پیغه مبه ری خودا (ﷺ) برپاری دا بدریت به پوره که ی، پاشان فرمووی: (پوری له جیی دایکه)! فرمووی به عه لی: (تۆ له منی و منیش له تۆم) فرمووی به جه عفره (په زای خوی لی بیئت): (په وشت و شیوه ت له من ده چیت) فرمووی به زه ییدیش: (تۆ براو دۆستمانی).^۱ له م فرمووده یه وه برپار و حوکی شتی زۆرمان دیته ده ست چاکترینیان نه وه بوو که پیغه مبه ری خودا (ﷺ) برپاری دا به هه ق و راستی هه مو نه وانه ی که کیشه یان هه بوو پازی کردن، نه وه بوو فرمووی به زه یید (په زای خوی لی بیئت): (تۆ براو دۆستمانی) وه ک خوی گه وره فرموویته ی: ﴿فَاِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ وَمَوْلَاكُمْ﴾ پاشان خوی مه زن فرموویته ی: ﴿وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُمْ بِهِ﴾ واته: کاتیک ئیوه به هه له هه ندیکتان کورپی مه ردمتان کرد بیئت به کورپی راستی خۆتان به نه نقهس نه بوو بیئت و اتان به چاک زانی بیئت خوی گه وره گونا هتان له سه ر نانوسیت له سه ر نه وه هه له یه وه ک له نایه تیکدا پی نیشانی به نده کانی ده دات و فرمانیان پی ده کات که بلین: ﴿رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا اِنْ نَسِينَا اَوْ اَخْطَاْنَا﴾^۲ واته: نه ی په روه ردگارمان لیمان مه گره نه گه ر کرده وه یه کی پیۆیستمان له بیرچوو یان به هه له گونا هیکمان کرد. له سه حیجی موسلیمیشدا هاتوه که پیغه مبه ری خودا (ﷺ) فرموویته ی: (خوی مه زن فرموویته ی: بیگومان منیش وامکردوه).^۳ وه له سه حیجی بوخایشدا هاتوه له عه مری کورپی عاسه وه (په زای خوی لی بیئت) ده لیت: پیغه مبه ری خودا (ﷺ) فرمووی: (نه گه ر دادوه رو کاریه ده ست نیجته یادی کردو پیگای دوو پاداشتی هه یه، وه نه گه ر نیجته یادی کردو هه له ی کرد پاداشتیکی هه یه).^۴ وه له فرمووده یه کی تردا هاتوه: (بیگومان خوی مه زن چاوپۆشی کردوه له نومه ته که م له هه له و له بیرچوو و له شتیک که به

^۱ فتح الباری (۵۷۰/۷).

^۲ البقرة (۲۸۶).

^۳ مسلم (۱۱۶/۱).

^۴ فتح الباری (۳۲۰/۱۳).

نقد بییان بکریّت).^۱ وه خوی گه وره لیره دا فرموییه تی: ﴿وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُم بِهِ وَلَكِنْ مَا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا﴾ واته: به لکو کاتیک تاوانه له سهر نو که سه که به نه نفس نو تاوانه بکات وه خوا لیبوره دی میهره بانه. وه ک خوی گه وره فرموییه تی: ﴿لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا كَسَبَتْ قُلُوبُكُمْ﴾^۲ واته: خوا سویندی بی هوده (له ده ده درچوون) تان لی ناگریت به لام سویندیکتان لی ده گریت که به دل بتانه ویت (نو شته بکن یان نه یکن). نیمای نه حمده ریوایه تی کردوه له نیبوعه باسه وه نویش له نیبنو عومه وه (ره زای خویان لی بیت) ده لیت: خوی مه زن موحه مدی (ﷺ) به پاستی نارو کتیبیشی له گه لدا په وانه کرد، له و نایه تانه ی که بوی هات، نایه تی به رده باران بوو (ره جم)، پیغه مبری خوا (ﷺ) په جمی کرد نیمه ش دوی نو په جعمان کرد. پاشان وتی: وه نیمه ده مانخوینده وه: (ولا تَرْغَبُوا عَنْ آبَائِكُمْ فَإِنَّه كَفَرٌ بِكُمْ) یان (ان كُفْرًا بِكُمْ أَنْ تَرْغَبُوا عَنْ آبَائِكُمْ) واته: بیگومان سپله یی و لاساریه و لادانه له پیسی پیشینه کان (بابو باپیر) چونکه پیغه مبری خودا (ﷺ) فرموییه تی: (نور وه سفم مه که ن و به رزم مه که نه وه وه ک چون عیسی کوی مریم وه سف کرامه لاسی خوی لی بیت) به لکو من عبدی خوام. بلین: عبدی خوا پیغه مبری خودایه (ﷺ) موعه مر ده لیت: پیغه مبر (ﷺ) فرموییه تی: (وه ک گاوره کان (مه سیحیه کان) کوی مریمه میان وه سف کرد).^۳ وه له فرموده یه کی تردا نیمای نه حمده ریوایه تی کردوه: (سی شت له ناو خه لکیدا خوانه ناسی و کوفره: تانه و ته شهر له بنه چهی خه لکی، به دهنگی به رز گریان و هاوار کردن بق مردوو، داواکردنی باران له نه ستیره کان).^۴

﴿الَّذِي أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ وَأَزْوَاجَهُمْ أُمَّهَاتُهُمْ وَأُولَئِذَا الْأَرْحَامُ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ إِلَّا أَنْ تَفْعَلُوا إِلَيْهِ أُولِيَاءِكُمْ مَعْرُوفًا كَانَ ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ

مَسْطُورًا ﴿٦﴾

پیغه مبر (ﷺ) بو موسلمانان له خویان فرز تره و ژنه کانیسی دایکی موسلمانان کان

خوی مه زن خوی ناگاداری پیغه مبر بووه (ﷺ) که چه نده به سوز بووه بق نومه ته که ی و چه نده خه ریکی ناموزگاریان بووه. بویه خوی گه وره فرز تری کردوه له لایان ته نانه ت له گیانی خوشیان و

^۱ تحفة الأحوزی (۱/۶۵۹)، فرموده یه کی به میز نیه.

^۲ البقرة (۲۲۵).

^۳ احمد (۱/۴۷)، فرموده یه کی سه حیحه.

^۴ مسلم (۹۳۴)، احمد (۵/۳۴۲).

فرمانی پیغمبر (ﷺ) پیش فرمانی نه وان خستوو و نابیّت له قسه ی ده رچن وه که ده فرمویت:

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا

قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾^۱ واته: نه خیز (وانیه که خویان به باوه پدار نیشان ددهن) سویند به

پهروه دگارت پروادار نین تا تۆ نه که نه دادوه له هر ناژاوه و دوویه که کی نتوانیاند له پاشان

هست نه کهن له دهرونیاندا به هیچ بیزاریه که له برپاریه ی تۆ داوته و ملکه چ نه کهن به ملکه چه کی

تواو. وه له فرموده به کی سه حیددا هاتوه: (سویند به که سه ی گیانی منی به دهسته باوه پی

تواو نابیّت هیچ که سیک له ئیوه تا من خۆشه ویستتر نه بم له لای له گیانی و له مال و مندالی و له هموو

خه لکیش).^۲ وه له فرموده به کی سه حیجی تریشدا هاتوه که عومری کورپی خه تاب (په زای خوی لئ

بیّت) ده لیت: ئه ی پیغمبر (ﷺ) سویند به خوا، تۆ لام خۆشه ویستتری له هموو شتی که له

گیانی خۆم نه بیّت، پیغمبر (ﷺ) فرموی: (نابیّت ئه ی عومر ده بیّت له گیانی خۆشت

خۆشه ویستتر بم له لات)، عومر وتی: ئه ی پیغمبر (ﷺ) سویند به خوا تۆ خۆشه ویستتری

له لام له هموو شتی که له گیانی خۆیشم، پیغمبر (ﷺ) فرموی: (نیستا ئه ی عومر).^۳ بویه خوی

که و ره له م نایه ته دا فرمویه تی: ﴿الَّتِي أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ﴾. بوخاری پروایه تی کردوه له

ته فسیری ئه م نایه ته پیروزه دا له ئه بو هوره ی ره وه (په زای خوی لئ بیّت) ئه ویش له پیغمبر وه (ﷺ)

فرمویه تی: (هیچ خاوهن باوه پۆک نیه من له لای له خه لکی له بیشتتر نه بم له دنیا و له قیامه تدا)، ئه کهر

حه ز ده کهن ئه م نایه ته بخوینن: ﴿الَّتِي أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ﴾ (واته: پیغمبر (ﷺ) له خودی

باوه پداران له خویان له بیشتره). جا هر موسلمانیک له سامانیک به چی هیش با که سو کاره که ی هر

که سیک هه ن سامانه که ی بهرن، خۆ نه کهر قه رزار بوو یان خیزان و مندالی لئ به چی مابوو با بیهینیت

بۆ لای من، خۆم خاوه نیم)، ته نها بوخاری خۆی پروایه تی کردوه. له باسی قه رزو قۆله شدا هر باسی

کردوه.^۴ ﴿وَأَرْوَاحُهُمْ آمَنَ بِمَا آمَنَتْهُمْ﴾ واته: ژنه کانیشی دایکی موسلمانان له پۆزو گه و ره بییدا و له بهرز سه ی

کردن و (بۆنه شیان) یاندا، به لام دروست نیه به ته نها له گه لیان دانیشن، ئه م بۆنه شیان و حه رام بوونه،

ناچیت بۆ که و خوشکه کانیان به کل پای هه موو زانایان، ﴿وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي

^۱ النساء (۶۵).

^۲ فتح الباری (۷۵/۱).

^۳ فتح الباری (۵۳۲/۱۱).

^۴ فتح الباری (۲۷۶/۸ و ۷۵/۵).

کَتَبِ اللّٰهِ وَاْتَه: خزمو که سوکار بؤ میرات له یه کتری بردن شیواترن له لای خودا، ﴿مِنْ الْمُؤْمِنِیْنَ وَالْمُهَاجِرِیْنَ﴾ وَاْتَه: له خاوهن باوهپو کۆچه ریه کان، ثم نایه ته نو میرات بردنه ی که له نیوان موسلمانه کۆچه ری و نه نساریه کانداهه بوو، هه لوه شانده وه که به هؤی هاویه یمانی و برایه تی ئیسلامیه وه که له نیوانیاندا هه بوو، وه ک ئیبنو عه باسو که سانی تریش وتووایه: کۆچه ریه کان میراتیان له نه نساریه کان ده برد، له غهیری خزمو که سو کاره کانی ترشیان به هؤی نو برایه تیه وه که پیغه مبهری خودا (ﷺ) خستبوویه نیوانیان^۱. هر به و شیوه یه سه عیدی کوهی جوبه یرو که سانی تریش وتووایه له پیشینه کان و پاشینه کانیشی. خوی گه وره ده فه رموویت: ﴿لَا اَنْ تَفْعَلُوْا اِلَیَّ اَوْلَیَاۤیَکُمْ مَّعْرُوْفًا﴾ وَاْتَه: میراتی له یه کتری بردن نه ما، به لکو یارمه تی دان و خیره چاکه کردن له گه ل یه کو په یوه ندی و نامۆزگاری یه کتری کردن هر ده مینیت و شتیکی چاکه. ﴿كَانَ فِي الْکِتَابِ مَسْطُوْرًا﴾ وَاْتَه: نه مه پیش له و کتیبه دا نووسراوه، وَاْتَه: ثم برپاره له لای خودا نووسراوه که خزمو که سو کار له پیشترن له میراتی له یه کتر بن، برپاریکه دراوه و گۆرینی به سه ردا نایه ت و لانابریت، نه مه قسه ی موجهایدو زۆر که سی تریشه، هه رچنده خوی مه زن له ماوه یه کدا پزگای دابوو له بهر کارزانی خزی و خۆشی زانیویه تی که نه سخی ده کاته وه، هر نو برپاره که داویه تی له نه زه لدا ده بی و به جی ده هینریت، والله اعلم.

﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّیْنَ مِیْثَاقَهُمْ وَمِنْکَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرٰهیمَ وَمُوسٰی وَعِیْسٰی اَبْنِ مَرْیَمَ وَاَخَذْنَا مِنْهُم مِّیْثَاقًا

عَلٰیظًا ﴿۷﴾ لَیْسْتَکَلِّ الْصٰدِقِیْنَ عَنْ صِدْقِهِمْ وَاَعَدَّ لِلْکٰفِرِیْنَ عَذَابًا اَلِیْمًا ﴿۸﴾

به لاین و په یمان وهرگرتن له پیغه مبهران (سه لای خویان لی بیته)

خوی گه وره باسی پینچ پیغه مبهره نه به زه که (الوالعزم) و پیغه مبهره کانی تریش ده کات که به لاین و په یمانی لی وهرگرتوون ناین له سه ر زه میندا جیگیر بکه ن و نو په یامه ی که پیی داوون بیگه به نو و بلاوی بکه نه وه و یارمه تی و کومه کی یه کتری بکه ن و یه ک ده نگ بن، وه ک له نایه تیکی تر دا فه رموویه تی:

﴿وَإِذْ أَخَذَ اللّٰهُ مِیْثَاقَ النَّبِیِّیْنَ لَمَّا اَتٰیْتُکُمْ مِنْ کِتٰبٍ وَحِکْمَةٍ ثُمَّ جَاءَکُمْ رَسُوْلٌ مُّصَدِّقٌ لِّمَا مَعَّکُمْ لِتُؤْمِنُوْا بِهٖ وَاَلْتَضَرَّعُوْا ۗ قَالَ اَقْرَرْتُكُمْ وَاَخَذْتُكُمْ عَلٰی ذٰلِکُمْ اِصْرًا قَالُوْا اَقْرَرْنَا قَالَ فَاَشْهَدُوْا وَاَنَا مَعَّکُمْ مِنَ الشّٰهِدِیْنَ﴾ وَاْتَه: (بهینه روه یادیان) کاتیک که خوا په یمانی وهرگرت له پیغه مبهران هه رچیم دانی له

^۱ البخاری (۲۲۹۲/۴۵۸-۶۷۷/۷).

^۲ ال عمران (۸۱).

نامه و حکمت (شهریهت) له پاشان پیغهمبریکتان بق هات به پرواهینر به نامی که له لاتانه ده بییت بروای پی بهینو یارمته بی بدن خوا فرموی: نایا دانتان نا بهم په یمانه دا؟ وه له سر نه وه په یمانی منتان وه رگرت پیغهمبران وتیان: به لی دانمان پیدا ناو په یمانان به ست خوا فرموی که واته نیوه به شاهد بن و منیش له که ل نیوه یه کیکم له شاهیدان. ثم به لین و په یمانی لی وه رگرتن دوی نه وهی که ره وانه ی کردونو به تایبه تی باسی نه و پینچ پیغهمبره نه به زو لپراوهی کردوه، نه میش له بابی عه تی خاسه بق سر عه تی عام، وه له م نایه تیشدا هر باسی هیناون

ده فرموی: ﴿شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ﴾ واته: نه و ناینی بق دانان که فرمانی داوه به نوح و نه و ش نیکامان کردوه بق تو و نه و ش که فرمانان داوه به نبراهیم و موسا و عیسا که له سر نه و ناینی بن به ریک و راستی و جیاوازی تیدا مه کن. خوی گوره باسی پیغهمبره نه به زو لپراوه کانی کردوه و نه و پیغهمبرانه شی له نیواناندا هاتوه و باسی دوا این پیغهمبره شی کردوه، که هه موویان به لین و په یمانان لی وه رگیاره که ناینی خودا بلایکه نه وه و نکولی لی نه کن، وه ک خوی گوره له م نایه تا ده فرموی: ﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ﴾ واته: (نه ی موچه مه د ﷺ) بیریان بخاره وه) کاتی که په یمانان وه رگرت له پیغهمبران

هه روه ها تزو نوح و نبراهیم و موسا و عیسا ی کوری مه ریتم. له م نایه تا ده له پیغهمبره وه موچه مه د ﷺ) دهستی پیکردوه له بهر گوره بی و پیزی پاشان پیغهمبره کانی تریشی (سه لامی خویان لی بیت) به پیز هیناوه به دوی یه کدا له زمانی خویاندا، ﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِنْهُمُ مِيثَاقًا غَلِيظًا﴾ واته: وه له هه موویان په یمانی پته و به هزمان و رگرت نبینو عه باس ده لیت: (الميثاق الغليظ) واته:

پیمان.^۱ خوی مه زن ده فرموی: ﴿السُّعْلَ الصَّالِحِينَ عَنْ صِدْقِهِمْ﴾ مواجهید ده لیت: هه تا پرسیار بکات له وانه ی که گه یاندوویانه و پشتگیریان کردوه له پیغهمبران.^۲ ﴿وَأَعَدُّوا لِّلْكَافِرِينَ﴾ واته:

ناماده کراوه بق نه و خوانه ناسانه ی له ثومتی نه و پیغهمبرانه ﴿عَذَابًا أَلِيمًا﴾ سزایه کی زور به ژان، نیتمه شایه تی ده دهین که پیغهمبران (سه لامی خویان لی بیت) په یامه کانی په روه ردگاری خویان گه یاندوه و گه له که مانیان ناموزگاری کردوه و راستیان بق روشن کردونه ته وه به شیوه یه کی زور

^۱ الشوری (۱۳).

^۲ الطبری (۲۱۳/۲۰).

^۳ الطبری (۲۱۴/۲۰).

ناشکرا که هیچ گومانیکیان تیدا نه میشتووه ته وه. هر چه نده هه ندی نه زان و لاسارو تاوانبارو گومرا بهویان نه هیناوه پئیان. نه وهی پیغه مبهران پئی هاتون هر نه وه راسته، نه وانهی دژایه تیان ده که نخرابه کارو گومران. وه که نه هلی به ههشت نه لئین: ﴿لَقَدْ جَاءَتْ رَسُولَ رَبِّنَا بِالْحَقِّ﴾^۱.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَاءَتْكُمْ جُنُودٌ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا﴾^۱ إِذْ جَاءَكُمْ مِنْ فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنْكُمْ وَإِذْ زَاغَتِ الْأَبْصَارُ وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ وَنَظُنُّونَ بِاللَّهِ الظُّنُونًا ﴿۱۰﴾

باسی شه ری نه حزب

خوای گوره باسی چاکه و به ره و پیزی خوی ده کات له گه ل عه بده خاوه ن باوه په کانی که چون لایدان و پاراستنی نه و ساله ی که هاوده سته کان هه موو کزبوونه وه و هاتبوون بده ن به سهر مه دینه داو پیغه مبهرو موسلمانان له ناو بهرن، نه و ساله پئی نه لئین سالی خنده ق له شه والی سالی پینجه می کزچیدا بوو که نه مه پایه کی راستو مه شهوره. موسای کوپی عوقبه و چند که سیکی تریش نه لئین: له سالی چواره می کزچیدا بووه.^۲ هوی هاتی نه و هاوپه یمانانه هه ندی له پیاو ماقولانی جوله که ی به نو نه زیر که پیغه مبهری خودا(ﷺ) له مه دینه دهری کردبوون بق خه ییهر له وانه سه لامی کوپی نه بو حه قیقو سه لامی کوپی موشکیم و که نانیه کوپی په بیع، چون بق مه ککه و له گه ل پیاو ماقولانی قوره ییش کزبوونه وه و هه لیاننان بق نه وهی شه پ له گه ل پیغه مبهر بکه ن(ﷺ) به لئیشیان دانی که به گیان و مالیان هاوکاریان بکه ن، قوره ییشیه کان داواکه یان قه بول کردن، پاشان پویشتن بق لای تیره ی غه ته فان نه وانیش داواکه یان قه بول کردن، پاشانیش قوره ییش خوی کز کرده وه له گه ل نه و تهرانه ی که له گه لی هاتن به سه روکایه تی نه بو سوفیان سه خری کوپی حه رب، غه ته فانیش به سه روکایه تی عویهینه ی کوپی حیسنی کوپی به در بوو، ژماره ی هه موویان نزیکه ی ده هه زار که سه ده بوو، کاتیک پیغه مبهری خودا(ﷺ) بیستی به ره و مه دینه دین، فه رمانی دا به موسلمانان که چال(خنده ق) به دهری مه دینه دا هه لکه نن له لای خوره لاته وه، نه م خنده قه ییش له سهر پای سه لامی فارسی بوو(په زای خوای لی بیت) موسلمانان ئیشیان تیدا کردو زور خویان ماندوو کرد، پیغه مبهری خودا(ﷺ) خوی خولی ده گواسته وه و چالی هه لده که ند، له و چال هه لکه ندنه ی پیغه مبهردا(ﷺ) به لکه و نیشانه ی زور بوون ده رکه وتن و ناشکرا بوون، موشریکه کان هاتن له باکووری مه دینه وه چادریان هه لدا له نزیکه ئو خود، هه ندیکی تریان له بهرزاییه کانی مه دینه باریان خست و دابه زین وه

^۱ الاعراف(۴۳).

^۲ فتح الباری(۴۰۳/۷).

خوای گوره ده‌فهرموویت: ﴿إِذْ جَاءُوكُم مِّن فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنكُمْ﴾ پیغمبریش (ﷺ) له‌گه‌ل
 موسلمانه‌کاندا که نزیکه‌ی سنی‌هزار که‌س ده‌بوون چون بزیان و خویان ناماده کرد، هندی‌کیش
 نه‌لین هوت سهد که‌س بوون، پالیان دا به کیوی سه‌لحه‌وه پوویان کرده دوژمن، شو خنده‌قه‌ی
 هالیان که‌ندبوو ناوی تیدا نه‌بوو هتا سوارو پیاده‌ی دوژمن نه‌توانن ده‌ستیان بگاته موسلمانان،
 مندالو ژنانی موسلمانان له‌ناو مال‌ه‌کاندا خویان قایم کرد، به‌نو قوره‌یزه که‌ گزویه‌کی جوله‌که‌ بوون
 قه‌لایه‌کیان هه‌بوو له‌ باشووری پزوه‌لاتی مه‌دینه‌دا، که‌ په‌یمانان له‌گه‌ل پیغمبر‌دا (ﷺ) به‌ستبوو،
 هاوکاری یه‌کتری بکن، که‌ نزیکه‌ی هشت سهد جه‌نگاوه‌ر ده‌بوون حویه‌ی کوپی نه‌خته‌بی نه‌زنی
 چوه لایان وازی لی نه‌هیتان تا په‌شیمانی کردنه‌وه له‌ په‌یمان‌ه‌که، هاوده‌سته‌کان هه‌موو کوبوونه‌وه له
 دژی پیغمبر (ﷺ) کاره‌ساتیکی زور‌گه‌وره‌و گران بوو ته‌نگی به‌ پیغمبر (ﷺ) و موسلمانان
 هه‌لجنی، موسلمانان دلیان که‌وته له‌رزه، وه‌ک خوای مه‌زن ده‌فهرموویت: ﴿هَذَا كَأَبْنِي الْمَوْتُونَ﴾
 وُرُرِلُوا زِلْزَالًا شَدِيدًا واته: له‌ویدا ئیمانداران تاقی کرانه‌وه‌و پاوه‌شینران به‌ پاوه‌شاندنیک‌ی توند.
 کزله‌لی هاوده‌سته‌کان (الاحزاب) بق ماوه‌ی نزیکه‌ی مانگیک ده‌وری پیغمبر (ﷺ) و هاوریکانیان دا،
 به‌لام ده‌ستیان نه‌گه‌یشت پییان و جه‌نگ پووی نه‌دا، عه‌مری کوپی عه‌بدی عامری وددی نه‌بیئت که
 یه‌کتک بوو له‌ جه‌نگاوه‌ره به‌ناویانگه‌کانی شو سه‌رده‌می نه‌فامیه، سواری و لاخه‌که‌ی بوو له‌گه‌ل چه‌ند
 سواریکدا خنده‌قه‌که‌ی شکاندو له‌ لایه‌که‌وه خوی گه‌یاند ه‌ناو موسلمان‌ه‌کان، پیغمبر‌ی خودا (ﷺ)
 بانگی موسلمان‌ه‌کانی کرد که‌ په‌لاماریان بدن، فه‌رمانی دا به‌ علی به‌ره‌و پووی پویشت ماوه‌ی
 کاتزمیریک شه‌پیان کرد له‌ پاشان علی (په‌زای خوای لی بیئت) عه‌مری کوشت، شو پووداوه‌ بووه
 نیشانه‌ی سه‌رکه‌وتن، پاشان خوای گه‌وره به‌ ده‌سه‌لات بایه‌کی زور توندی لی هه‌لگردن هه‌رچی چادرو
 شو شتانه‌ی پییان بوو هه‌مووی تیکدا به‌یه‌کداو ناگره‌کانی کوژاندنه‌وه‌و هه‌راسانی کردن، وایان لی‌هات
 به‌ په‌له‌و به‌ سه‌رشوپی خویان پیچاپه‌وه‌و گه‌رانه‌وه، وه‌ک خوای گه‌وره ده‌فهرموویت: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
 آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَاءَتْكُمْ جُنُودٌ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا أَلْمَ تَرَوُهَا وَكَانَ اللَّهُ بِمَا
 تَعْمَلُونَ بَصِيرًا واته: ئه‌ی شو که‌سانه‌ی باوه‌رتان هیناوه‌ بیر له‌ چاکه‌و به‌هره‌ی خوا بکه‌نه‌وه
 به‌سه‌رتانه‌وه کاتیک له‌شکریکی زورتان بق هات (له‌ جه‌نگی خنده‌قدا) ئینجا ئیمه‌ بایه‌کی به‌هیزمان بق
 ناردن و له‌شکرکی (فریشته‌یش) که‌ ئیوه نه‌تانبینن و خوا به‌وه‌ی ئیوه ده‌یکن بینایه. مواهید ده‌لئیت:
 ﴿رِيحًا﴾ واته: بای پزوه‌له‌ات شم فه‌رموده‌یه‌یش پشتگیری ده‌کات که‌ پیغمبر‌ی خودا (ﷺ)

۱ الاحزاب (۱۱).

فهرموييه تي: (يارمه تي درام به باي پوژمه لات عادي ش قركرا به باي پوژئاوا).^۱ ﴿وَجُنُودًا لَّمْ تَرَوْهَا﴾
 واته: نه و فريشتانه ي كه ترسو له رزيان خسته ناو دليانه وه، وايران لپهات هه موو سه روك هوزيك ده يوت
 نه ي هوزي فلانه كه س بگن پيم، له ده وري كوده بوونه وه و پتي ده و تن: فري اي خوتان بكون، فري اي
 خوتان بكون، به هزي نه و ترسو له رزه وه كه خواي گه و ره خستبوويه دليان. موسليم پويويه تي
 كردوه له سه حيحه كه يدا له نيراهيمي ته ميميه وه نه و يش له باوكيه وه ده لئيت: له لاي حوزيه يه ي
 به ماني بووين (په زاي خواي لي بيت) پياويك پتي وت: نه گه له خزمه تي پيغه مبه ري خودا (ﷺ)
 بوومايه له خزمه تي دا جه نكم ده كردو دوژمنم تارو مار ده كرد حوزيه يه پتي وت: تق ساوات ده كرد؟
 نه گه نيمه ت ده بيئي له گه ل پيغه مبه ري خودا (ﷺ) له شه وي هاوده سه تكاندا كه شه ويك بوو زور
 بايه كي توندي نارپه حه تي هه بوو، پيغه مبه ري خودا (ﷺ) فهرموي: (چ پياويك هه والي نه و كومه له م بق
 دئيت له پوژي قيامه تدا له گه لم بي)، هيچ كه س له نيمه وه لامي نه دايه وه، پاشان دووياره ي كرد وه،
 پاشان سيته م جاريش هه مان قسه ي فهرموو، دوايي فهرموي: (حوزه يه هه لسه ! هه واليكي نه و
 كومه له مان بق بينه) هيچ چاره يه كم نه ما كه هه لسه م كاتي ك كه به ناوي خوم بانگي كردم.
 فهرموي: (هه والي نه و كومه له م بق بينه، نه كه ي بيان شله ژيني ليم، وتي: پويشتم وه ك به ناو گه رماودا
 بپرم و ابوو، تا گه يشتمه ناويان، له و كاته دا نه بو سوفيان پشتي كردبوو يه ناگره كه تيريكم له
 كه وانه كه مدا داناو ويستم لتي بده م پاشان قسه كه ي پيغه مبه ري خودام (ﷺ) وه بيره اته وه كه
 فهرموي: (نه يان شله ژيني ليم) نه گه ر تيره كه م تيگر تايه ليم ده دا. ده لئيت: گه پامه وه وه ك نه وه ي به ناو
 گه رماودا ده گه پرم، هاتمه وه بق لاي پيغه مبه ري خودا (ﷺ) پاشان كه گه پامه وه سه رمام بوو،
 هه واله كه م دا به پيغه مبه ري خودا (ﷺ) عه بايه كي زيادي لاي بوو نوپزي له سه ر ده كرد به و عه بايه م
 دايپوشيم تا به ياني خه وتم، كاتي ك به ياني بوويه وه پيغه مبه ري خودا (ﷺ) فهرموي: (هه لسه نه ي
 خه والو).^۲ پاشان خواي مه زن ده فهرموويت: ﴿إِذْ جَاءُوكُم مِّن فَوْقِكُمْ﴾ واته: هاوده سه تكان له سه ر وه
 بو تان هاتن، ﴿وَمِن أَسْفَلَ مِنكُمْ﴾ واته: وه له خوار تانه وه، له پيشه وه حوزه يه باسي كرد مه به ست به
 خواره وه به نو قوره يزه يه، ﴿وَإِذْ رَأَوْتِ الْأَبْمَرُ وَوَلَّغْتَ الْفُلُوبَ الْحَنَاجِرَ﴾ واته: دلشان كه و ته
 له رزه و گيان گه يشته قورقور اگه نه و نده ترسان، ﴿وَتَنظُرُونَ بِاللَّهِ الظُّنُونًا﴾ واته: وه گوماني
 جوړيه جوړ تان به خوا ده بر د. نيينو جه رير ده لئيت: هه ندي كه س كه له گه ل پيغه مبه ردا بوون (ﷺ)

^۱ فتح الباري (۲/۶۰۴).
^۲ مسلم (۳/۱۶۱۴).

خه یالاتی زوریان ده کردو وایان ده زانی موسلمانان له ناو ده چن، خودایش نه و کاره ساته یان به سر
 دینیت، موحه ممدی کوپی نیسحاق له م نایه ته دا: ﴿وَإِذْ زَاغَتِ الْأَبْصَارُ وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ
 وَظَنُّونَ بِاللَّهِ الظَّنُونَ﴾ ده لیت: خاوه ن باوه پان هموو خه یالکیان ده کرد، دوپوویش وه ده رکهوت هه تا
 موغه بی کوپی قوشه بر برای به نی عمری کوپی عوف وتی: موحه ممد (ﷺ) به لینی پی ده داین که
 که نجینه کانی کیسراو قه یسر ده خوین، که چی نیستا هیچ که سیک له نیمه ناتوانیت بجیت بو سه رئاو.^۱
 حه سن له م نایه ته دا: ﴿وَظَنُّونَ بِاللَّهِ الظَّنُونَ﴾ ده لیت: خه یالی زور ده کرا، دوپووه کان وا خه یالیان
 ده کرد که پیغه مبر (ﷺ) و هاوه له کانی قر ده بنو هیچان نامینیت، خاوه ن باوه پانیش بریایان وابوو
 که به لینی خودا راسته، نایه که می سه رده خات به سر هموو ناینه کانی تردا، با موشریکه کانیش پنیان
 ناخوش بیت.^۲ نیبو نه بی حاتم بریایه تی کردوه له نه بو سه عیده وه (په زای خوای لی بیت) پوژی
 خنده ق وتمان: نهی پیغه مبری خودا (ﷺ) ناخو شتیک هیه که نیمه بیلین، نه وه تا گیان
 گه یشتووه ته قورقوراکه مان؟ پیغه مبر (ﷺ) فرموی: به لی، بلین: (اللهم استر عوراتنا وأمن روعاتنا)
 واته: نهی خواجه عه یبه کانمان داپوشه و ترسو له رزیشمان مه یله. ده لیت: خودا بای دا به پوی
 دوزمه کاندوا به با شکستی پته یان، هر به م شیوه یه نیمامی نه حمده ی کوپی حه نه ل بریایه تی
 کردوه له نه بو عامری عه قه دیوه.

﴿هُنَالِكَ ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُونَ وَزُلْزِلُوا زَلْزَالًا شَدِيدًا﴾ ۱۱ ﴿وَإِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ مَا وَعَدَنَا اللَّهُ
 وَرَسُولُهُ إِلَّا غُرُورًا﴾ ۱۲ ﴿وَإِذْ قَالَت طَّالِفَةٌ مِّنْهُمْ يَا أَهْلَ يَرْبِ لَا مَقَامَ لَكُمْ فَارْجِعُوا وَسَتَئْتِدُنَّ فَرِيقًا مِّنْهُمْ
 النَّارُ يَقُولُونَ إِنْ يُؤْتِنَا عِوَرَةٌ وَمَاهِي بَعِوَرَةٌ إِنْ يُرِيدُونَ إِلَّا فِرَارًا﴾ ۱۳ ﴿

خوای مه زن ده فرمویت: ﴿هُنَالِكَ ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُونَ وَزُلْزِلُوا زَلْزَالًا شَدِيدًا﴾ واته: لهو شوینه دا
 نه زمونی خاوه ن باوه پان هاته گزپی و به له رزینیکی زور به هیز، دلی هموو ان که وته له رزه، خوای
 گوره باسی نه و کاره ساته ده کات که هاوده سته کان له ده وری مه دینه دابه زین، موسلمانان کان زور له
 ژیانیکی نارچه ته تگانه دا بوون و ده وریان گیرابوو، پیغه مبریشیان (ﷺ) له گه لدا بوو، له
 تا قیکردنه وه یه کی زور گراند بوون، دلی هموو که وته له رزه، کاتیکی زور ترسناک بوو هر که سه و
 جوژی بری ده کرده وه، خوای گه وره له باره ی دوپووه کانه وه فرمویه تی: ﴿وَإِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ

^۱ ابن هشام (۵۲۲/۱).

^۲ الطبری (۱۲۶/۲۰).

وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ مَّا وَعَدْنَاهُ اللَّهُ وَّرَسُولُهُ إِلَّا عُرُوقًا ﴿۱﴾ واته: کاتیک دورپوهه کان و نه وانهی نه خوځشی له دلیاندا هه بوو وتیان خواو پیغه مبه ره که ی بیجگه له تفره دان هیج به لیتنیکیان پی نه داین. دورپوهه کان دورپوویه که یان ده رکوت، نه وانهش که دلیان خوځش و گومان له دل بوون خه یالی زور ده مات به دلیانداو دل چرکه یان بوو له بهر کزی و لاوای باوه پیان و گرانئ شو به لاو تننگانهی که تووشی هاتوون، هه ندیکی تریشیان ده یانوت وه ک خوای گه وره ده فرموویت: ﴿وَاذْ قَالَتْ طَافَةُ مَنَّمْ بِكَا هَلْ يَرْبُ لَا مَقَامَ لَكُمْ فَارْجِعُوا﴾ واته: وه کاتیک دسته یه ک له و ناپاکانه وتیان ئی دانیش توانی مه دینه نیره جیی مانه و تان نیه ده ی بگه پینه وه. ﴿يَرْبُ﴾ واته: مه دینه. وه ک له فرمووده ی سه حیجدا هاتووه پیغه مبه ر(ﷺ) فرموویه تی: (شوینی کوچ کردنه که تانم پیشان درا زهویه ک بوو له نیوان دوو کتودا، وای بؤ ده چووم هه جره که چی په سرب (یثرب) بوو).^۱ له و ته یه کی تر دا هاتووه نه فرموی: که چی مه دینه بوو. ده لیتن: ناوانانی به په سرب به هوی پیاویکه وه بووه که له وی دابه زیووه له هه مالیه که کان بووه ناوی په سربیی کورپی عیبلی کورپی مه لانیلی کورپی عه زنی کورپی عیملاتی کورپی لاوای کورپی نیره می کورپی سامی کورپی نوح بووه، نه مه قسه ی سوهه یلییه، وه ده لیت: پویایت کراوه له هه ندیکیان وه نه لیتن: له ته ورتدا یانزه ناوی هه بووه: مه دینه و تابه و تابه و میسکینه و جابیره و مه جبره و مه محبوبه و قاسم و عه زراو مه رحومه، خوای مه زن ده فرموویت: ﴿لَا مَقَامَ لَكُمْ﴾ واته: ئی خه لگی مه دینه نیره جیی نیوه نیه که به رامبه ر کومه ئی نه حزاب بوهستن له لای پیغه مبه ر(ﷺ)، ﴿فَارْجِعُوا﴾ واته: بگه پینه وه ناو مال و مندالی خوتان، ﴿وَيَسْتَشِذُّنَ فَرِيقٌ مِّنْهُمُ النَّبِيَّ﴾ واته: وه کومه لیکې تر له وان مؤله تی گه پانه وه له پیغه مبه ر(ﷺ) ده خوازن. عه وفی ده لیت: له نیبنو عه باسه وه (ره زای خوای لی بیت) نه وانه له هوزی به نی حارسه بوون داوی نیرنیان له پیغه مبه ر(ﷺ) ده کرد، ﴿يَقُولُونَ إِنَّ بُيُوتَنَا عَوْرَةٌ﴾ واته: ده یانوت: ترسمان هه یه له ماله کانمان بؤ دزو پیاو خه راپ.^۲ زور که سی تریش هه ر وایان وتووه. نیبنو ئیسحاق ده لیت: نه وهی شو قسه ی کردووه نهوسی کورپی قهیزی بووه^۳ واته: بیانویان ده هینایه وه بؤ نه وهی بگه پینه وه بؤ ناو ماله کانیان، ده یانوت: که س نیه ماله کانمان بیارتیزیت، ده ترسین دوزمن بدات به سه ریاندا. خوای گه وره یش ده فرموویت: ﴿وَمَا هِيَ بِعَوْرَةٍ﴾ ماله کانیان پووت

^۱ فتح الباری (۴۳۹/۱۲).
^۲ الطبری (۲۲۶/۲۰).
^۳ الطبری (۲۲۵/۲۰).

نین، واته: نه‌وی نه‌وان ده‌یلین وانیه له ترسی مال و مندال نیه، ﴿إِنْ يُرِيدُونَ إِلَّا فِرَارًا﴾ واته: به‌لکو نه‌وانه هر ده‌یانه‌ویتی رابکن له ترسی نه‌وی نه‌وه‌ک بدن به‌سه‌ریاندا.

﴿وَلَوْ دَخَلَتْ عَلَيْهِمْ مِنْ آقْطَارِهَا ثُمَّ سَأَلُوا الْفِتْنَةَ لَآتَوَّاهَا وَمَا تَلَبَّثُوا فِيهَا إِلَّا بَسِيرًا﴾ (۱۴) ﴿وَلَقَدْ كَانُوا

عَاهِدُوا اللَّهَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُولُوا الْاَذْبَنَ وَكَانَ عَهْدُ اللَّهِ مَسْئُولًا﴾ (۱۵) ﴿قُلْ لَنْ يَنْفَعَكُمْ الْفِرَارُ إِنْ فَرَرْتُمْ مِنَ

الْمَوْتِ أَوِ الْقَتْلِ وَإِذَا لَا تَمُنُّونَ إِلَّا قَلِيلًا﴾ (۱۶) ﴿قُلْ مَنْ ذَا الَّذِي يَعْصِمُكُمْ مِنَ اللَّهِ إِنْ أَرَادَ بِكُمْ سُوءًا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ

رَحْمَةً وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا﴾ (۱۷)

خوای مه‌زن باسی نه‌وانه ده‌کات و ده‌فرموویت: ﴿وَلَوْ دَخَلَتْ عَلَيْهِمْ مِنْ آقْطَارِهَا ثُمَّ سَأَلُوا الْفِتْنَةَ

لَآتَوَّاهَا وَمَا تَلَبَّثُوا فِيهَا إِلَّا بَسِيرًا﴾ واته: نه‌وانه نه‌گر دوژمن دوری ماله‌کانیان باده له هه‌موو لایه‌که‌وه،

له و کاته‌دا نه‌گر بییان بوتنایه‌واز له نایه‌که‌تان بیتن به‌زووی په‌شیمان ده‌بوونه‌وه، به‌لایانه‌وه

گرنگ نه‌بوو ده‌ست به‌رداری باو‌په‌که‌یان ده‌بوون و نه‌پانده‌پاراست له ترساندا، قه‌تاده‌و

عه‌بدو‌په‌حمانی کوپی زه‌یدو ئیبینو جه‌ریرش هر وایان مانا‌کردوه. ^۱ نه‌مه نه‌وپه‌پی باسی خراپه‌ی

نه‌وانه‌یه، پاشان خوای مه‌زن ده‌فرموویت: ﴿وَلَقَدْ كَانُوا عَاهِدُوا اللَّهَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُولُوا الْاَذْبَنَ﴾

پاشان خوای گه‌وره باسیان ده‌کات که له پیش نه‌مه په‌یمانان دا به‌خودا که پشت هه‌لناکه‌نو

راناکه‌ن له دوژمن، ﴿وَكَانَ عَهْدُ اللَّهِ مَسْئُولًا﴾ واته: وه په‌یمانیک درا به‌خوا‌خواه‌نه‌که‌ی لیپرسراو

ده‌بیته. واته خوای گه‌وره هر پرسپاریان لی ده‌کات له‌سه‌ر نه‌و په‌یمانیه‌ی که دابوویان و شکان‌دیان،

پاکردن هیچ دادیکیان نادات و مردنیان دوا ناخات و ته‌مه‌نیان دریز ناکات، به‌لکو له‌وانه‌یه خودا زووتر

توله‌یان لی بسینیت، وه‌ک ده‌فرموویت: ﴿قُلْ لَنْ يَنْفَعَكُمْ الْفِرَارُ إِنْ فَرَرْتُمْ مِنَ الْمَوْتِ أَوِ الْقَتْلِ وَإِذَا لَا

تَمُنُّونَ إِلَّا قَلِيلًا﴾ واته: پاکردن له‌مردن بیان کوشتن، هیچ دادیکی ئیوه نادات، نه‌وساکه‌ش هر

که‌میکی تر له دنیا‌دای پای ده‌بوین، وه‌ک خوای مه‌زن له نایه‌تیکی تردا فرموویته: ﴿قُلْ مَنْعَ الدُّنْيَا قَلِيلٌ

وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ لِمَنِ اتَّقَى﴾ ^۲ واته: بلی خوشی و له‌زه‌تی دنیا نهد که‌مه و پدزی دواپی باشته بو که‌سینک له

خوا‌بترسیت. پاشان ده‌فرموویت: ﴿قُلْ مَنْ ذَا الَّذِي يَعْصِمُكُمْ مِنَ اللَّهِ إِنْ أَرَادَ بِكُمْ سُوءًا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ رَحْمَةً

وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا﴾ واته: بلی کتیه نه‌و که‌سه‌ی ئیوه له‌خوا ده‌پاریزیت نه‌گر

^۱ الطبری (۲۲۷/۲۰).

^۲ النساء (۷۷).

خواریان و خرابه یان به زهیی و په همتی بؤ ئیوه بویت، بیجگه له خوا هیج پشتیوان و یارمته تی ده ریک بؤ نه وان نیه. واته نه وانیش و غهیری نه وانیش هیج که سیک ناتوانیت په نایان بدات و بیته به هاواریانه وه خودا نه بیته.

﴿قَدِيعَةُ اللَّهِ الْمُعْرِفِينَ مِنْكُمْ وَالْقَائِلِينَ لِإِخْوَانِهِمْ هَلُمَّ إِلَيْنَا وَلَا يَأْتُونَ الْبَأْسَ إِلَّا قَلِيلًا﴾ (۱۸) ﴿أَشِحَّةً عَلَيْكُمْ فَإِذَا جَاءَ الْخَوْفُ رَأَيْتَهُمْ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ تَدُورُ أَعْيُنُهُمْ كَالَّذِي يُغْنِي عَنْهُ مِنَ الْمَوْتِ إِذَا ذَهَبَ الْخَوْفُ سَلَفُوكُمْ بِأَلْسِنَةٍ حِدَادٍ أَشِحَّةً عَلَى الْخَيْرِ أُولَئِكَ لَمْ يُؤْمَرُوا فَاعْبَدُوا اللَّهَ أَعْمَلَهُمْ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا﴾ (۱۹)

خوای مه زن ده فهرموویت: ﴿قَدِيعَةُ اللَّهِ الْمُعْرِفِينَ مِنْكُمْ وَالْقَائِلِينَ لِإِخْوَانِهِمْ﴾ واته: بینگومان خوا ده زانیت به و که سانه تان که سار دکه ره وه و که پینه ره وهی (موسلمانان له جیهاد) که به براده ره کانیان ده لین. خوای که وره باسی نه و که سانه ده کات که ده بوونه گری و له مپه رو بانگی هاوه ل و براکانی خوایان ده کرد که جهنگ نه که ن و واز بینو و بگه پینه وه، ده یانوت: ﴿هَلُمَّ إِلَيْنَا﴾ وهر نه لای نیمه و دانیشن، ﴿وَلَا يَأْتُونَ الْبَأْسَ إِلَّا قَلِيلًا﴾ واته: زدر که میان له م شه په دا ناماده ده بن، خوای مه زن

ده فهرموویت: ﴿أَشِحَّةً عَلَيْكُمْ﴾ سویدی ده لیت: له کاتی ده سته کتدا زدر چا و چنوکن، ﴿فَإِذَا جَاءَ الْخَوْفُ رَأَيْتَهُمْ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ تَدُورُ أَعْيُنُهُمْ كَالَّذِي يُغْنِي عَنْهُ مِنَ الْمَوْتِ﴾ واته: له ترسو دله له رزه دایه و خه ریکه گیانی ده رده چیت، نه مه کارو پیشه ی ترسنوکانه له جهنگدا، ﴿فَإِذَا ذَهَبَ الْخَوْفُ سَلَفُوكُمْ بِأَلْسِنَةٍ حِدَادٍ﴾ واته: کاتیکیش که ناشتی بیته و شه پ نه بیته زمان دریز ده که ن، ده دست ده که ن به قسه ی لوس و گرمه و گاله یان دیتو به ته مای پله ی به رزو شوینی چاکن، خوایان به نازاو دلیر ده دهنه قه له م به لام نه وانه در زدن و فریوده رن و راست ناکه ن، نیبنو عه باس (په زای خوای لی بیته) ده لیت:

﴿سَلَفُوكُمْ﴾ واته: پیشوازیتان لی ده که ن. ^۱ قه تاده ده لیت: له کاتی ده سته کتو و تالانیدا زدر چا و چنوک و پیسکه ن و داوای زدر ده که ن و نه لاین به شمان بده، به شمان بده! خر نیمه یش له که لتان بووین، به لام له کاتی شه پو ته نگانه دا ترسنوکترین و بیده سه لاترین که سن له سه ر هه ق. ^۲ ﴿أَشِحَّةً عَلَى الْخَيْرِ﴾ واته: که چی له که ل نه وه یشدا به خشنده نین و زدر چا و برسین، هیوای خیریان لی ناکریت چونکه ترسنوک و پیسکه ن بویه خوای که وره فهرموویه تی: ﴿أُولَئِكَ لَمْ يُؤْمَرُوا فَاعْبَدُوا اللَّهَ أَعْمَلَهُمْ وَكَانَ

^۱ الطبری (۲۰/۲۲۲).
^۲ الطبری (۲۰/۲۲۲).

ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ ﴿ واته: نا نه وانه باوه پریان نه مینابوو هموو کاره کانیان لای خودا به فیرپوچوه و نه مش لای خودا زقر سوکو و ناسانه.

﴿ يَحْسِبُونَ الْأَحْزَابَ لَمْ يَدْهَبُوا وَلَئِن يَأْتِ الْأَحْزَابُ يَوَدُّوْنَ لَوْ أَنَّهُمْ بَادُوتُ فِي الْأَعْرَابِ يَسْتَلُوتُ عَنْ أَنْبِيَائِهِمْ وَلَوْ كَانُوا فِيكُمْ مَا قَاتَلُوا إِلَّا قَلِيلًا ﴿۲۱﴾

نه مش یه کیکی تره له په وشته ناشیرین و به ده کانیان، نه ونده ترسئوک ولی نه هاتون، ﴿ يَحْسِبُونَ الْأَحْزَابَ لَمْ يَدْهَبُوا ﴾ و ده زانن دوژمنه هاوده سته کان نه پویشتون و زقر لیئانه وه نزیکنو جاریکی تر دینه وه سه ریان، ﴿ وَلَئِن يَأْتِ الْأَحْزَابُ يَوَدُّوْنَ لَوْ أَنَّهُمْ بَادُوتُ فِي الْأَعْرَابِ يَسْتَلُوتُ عَنْ أَنْبِيَائِهِمْ ﴾ واته: بیئان خو شه کاتیک که هاوده سته کان هاتن له وی نه بوونایه له گه لتان له مه دینه، به لکو له ناو عه ره به چول نشینه کاندای بوونایه، له دوره وه هه والی ئیوه بیان بپرسیایه، نه که له گه ن ئیوه دا له گه ن دوژمن به رامبر بوه ستانایه، ﴿ وَلَوْ كَانُوا فِيكُمْ مَا قَاتَلُوا إِلَّا قَلِيلًا ﴾ واته: خو نه گه ره له ننیوان ئیوه شدا بوونایه، که میکیان نه بیته له وشه په دا به شادریان نه ده کرد، چونکه زقر ترسئوک و کم وده باوه پ لاوان، خوی پاک و بی عیب چاک ناگای لیئانه و ده یانناسیت.

﴿ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَذِكْرًا ﴿۲۲﴾ وَلَسَاءَ مَا أَلْمَمُوا بِهِنَّ الْأَحْزَابُ قَالُوا هَذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَمَا زَادَهُمْ إِلَّا إِيمَانًا

وَسَلِيمًا ﴿۲۲﴾

فه رماندان به گوئرایه لی پیغه مبره ﴿﴾

نه مایه ته په پیرۆزه بنه مایه کی مزنه بۆ نه وه ی که خاوه ن باوه پان پیغه مبری خودا ﴿﴾ بکه نه سه رمه شقی خو بیان، له کردارو گفتارو هموو هه لسوکه تیکیدا، له زیانیدا، بویه خوی گوره فه رمان ده دات به و خه لکه که پیغه مبره ﴿﴾ له و پۆزه دا (پۆزی نه حزب) بکه نه سه رمه شقی خو بیان، له خوراکری و نه به زین و نازایه تی و وه ستان به رامبر دوژمن و چاوه پوانی ده روویه که له لای خودای گه وده که لیئان بکاته وه، سه لات و سه لامی خوی له سه ر بیته تا پۆزی قیامت، بویه خوی خاوه ن ده سه لاتو به توانا باسی نه و که سانه ده کات که جی به خو بیان ناگرن و ده ته په یانه و خه ریکن زراویان نه ترقی له و پۆزی هاوده ستانه دا وه که ده رموویت: ﴿ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ ﴾ به بیگومان پیشه وایه تی یه کی چاکتان له پیغه مبره وه بۆ دامه زراوه، واته: خوژگه چاوتان له

پیغمبری خود (ﷺ) بگردایه و بتانگردایه‌ته سه‌رهمه شقی خوتان له چا که دادا. بویه ده‌فهرموویت: ﴿لَمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ﴾ و ذکر الله کثیراً ﴿بِقَوْلِهِمْ كَسَبَتْ﴾ به هیوای پڑزی دوابیه و یادی خودا ده‌کات. **ده‌نویستی خاوهن باوهران به‌رامبهر هاو دسته‌کان**

پاشان خوای گوره باسی نه و عبده خاوهن باوهرانه‌ی ده‌کات که بروایان به به‌لینی خودا هه‌یه و به راستی ده‌زائن، وه به هیوای پاشه پڑزکی چاکن له دنیاو له قیامه‌تداو ده‌فهرموویت: ﴿وَلَمَّا رَأَى الْمُرْتَدُونَ الْأَحْزَابَ قَالُوا هَذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ﴾ واته: وه کاتیک نیمانداران نه و کومه لانه‌یان دی و تیان نه مه نه و به‌لینه‌یه خواو پیغمبره‌که‌ی به ئیوه‌یان دابوو. نیینو عباس و قه‌تاده نه‌لین: مه‌به‌ستیان نه و نایه‌ته‌یه که له سوره‌تی (البقره) هاتوو که ده‌فهرموویت: ﴿أَمْ حَسِبْتُمْ أَن تُدْخَلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُم مَّثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِن قَبْلِكُم مَّسِّهُمُ الْبَأْسَاءُ وَالضَّرَّاءُ وَزُلُّوا حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ مَوْتٌ نَّصَرُ اللَّهُ إِلَآ إِنَّا نَصَرُ اللَّهُ قَرِيبٌ﴾ واته: نایا و اتان زانیوه ده‌چنه به‌هشت که چی هیشتا نه‌هاتوو‌ته پیتان نه‌وه‌ی تووشی نه‌وانه بوون که له پیش ئیوه‌یدا تیپه‌پین (که له پی خوادا) دووچاری سه‌ختی و زهره‌رو زیان بوون و قدر به توندی ته‌کان دران به په‌نگیک که پیغمبرو نه‌وانه‌ی که بروایان هینابوو له‌که‌لیدا ده‌یانوت: سه‌رکه‌وتنی خوا که‌ی دیت؟ ناگادار بن و به راستی سه‌رکه‌وتنی خوا نزدیکه.^۱ واته: نه مه نه و به‌لینه بوو که خودای مه‌زن و پیغمبره‌که‌ی (ﷺ) پیتان داین که به‌لامان به‌سه‌ر دینیت و تا قیامان ده‌کاته‌وه له پاش نه و به‌لا و تا قی کردنه‌وه‌یه به ماوه‌یه‌کی که م یارمه‌تیمان ده‌دات و سه‌رمان ده‌خات، بویه خوای مه‌زن فه‌رموویه‌تی: ﴿وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ﴾ واته: خواو پیغمبره‌که‌ی راستیان فه‌رموو. وه ده‌فهرموویت: ﴿وَمَا زَادَهُمْ إِلَّا إِيمَانًا وَتَسْلِيمًا﴾ نه‌م نایه‌ته به‌لگه‌یه له‌سه‌ر زیادبوونی باوه‌پو به‌هیزبوونی به پی پی چوئیه‌تی نه‌و خه‌لکه و نه‌و حاله‌ته‌ی تیتیدا ده‌ژین، وه‌ک زورینه‌ی پیشه‌وایانی نیسلام نه‌لین: که باوه‌پ زیادو که‌م ده‌کات وه‌ک چوئن له سه‌ره‌تای شه‌رحی بوخاریدا و تمان، سوپاس و ستایش بو خوای مه‌زن. وه مانای نه‌م نایه‌ته‌ی که خوای خاوهن ده‌سه‌لات ده‌فهرموویت: ﴿وَمَا زَادَهُمْ﴾ واته: نه‌و نا‌په‌رحه‌تی و ته‌نگانه‌و زیانه سه‌خته هه‌ر زیاتر بروایان به‌هیزتر

^۱ البقره (۲۱۴).

^۲ الطبری (۲۰/۲۳۶).

دهكات، گوږپايلى فرمانه كانى خوداو پيغه مبره كهى ده بن (ﷺ) هه روه ما ده فرموويت: ﴿إِلَّا إِيْمَانًا وَتَسْلِيمًا﴾ واته: ته نها ئيمان و ملكه چيان پيى زيادى كرد.

﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَن قَضَىٰ نَجْبَهُ وَمِنْهُمْ مَن يَنْظُرُ وَمَا بَدَلُوا تَبْدِيلًا﴾ (۳۳)
 لِيَجْزِيَ اللَّهُ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ إِنْ شَاءَ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنْ اللَّهُ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا﴾ (۳۴)

وهسفى خواوه نباوه پان له سه ره له ئويستيان و دواختنى سزاي دوو پوهه كان

كاتيك خواى گه وده باسى دوو پوهه كانى كرد كه نه و په يمانهى دابويان به خودا شكانديان و پاشه كشه يان لتي كرد، كه دپته سه ره باسى خواوه نباوه پان و وهسفيان دهكات كه له سه ره په يمانى خويان به رده وام بوون، ده فرموويت: ﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَن قَضَىٰ نَجْبَهُ﴾ واته: له ناو باوه پداراندا پياوانيك هه پاستيان كرد له و په يمانهى كه دابويان به خوا نينجا هه نديكيان نه زرو به ليني خويان به جى هيناو (شه هيدبوون). هه ندى نه لئين: ته مهنى خوت برده سه ره. بوخارى ده لئيت: په يمانى خوى برده سه ره و نه مهش هه ره و مانايه شه وه ده گه رپته وه. ﴿وَمِنْهُمْ مَن يَنْظُرُ وَمَا بَدَلُوا تَبْدِيلًا﴾ واته: هه نديكيشيان چاوه پوان بوون و په يمان و به ليني خويان نه كوپى و لتيان لانه دا، بوخارى رپوايه تى كردووه له زه يدى كوپى سابه وه (ثابت) ده لئيت: كاتيك قورئانمان نووسيه وه نايه تيكم لى و ن بوو له سوره تى (الاحزاب) دا، له خزمهت پيغه مبردا بووم (ﷺ) گويم لى بوو ده يخيوند، به لام لاي كه سى تر نه مده بيى له لاي خوزه يمهى كوپى سابه تى نه نسارى نه بيت (په زاي خواى لى بيت) نه و پياوهى كه پيغه مبرى خودا (ﷺ) شايه تى نه وى به شايه تى دوو پياو داده نا، ﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ﴾ ته نها بوخارى خوى هيناويه تى موسليمه له گه ل نيه، ئيمامى نه حمه ديش له موسنه ده كه يدا هيناويه تى ترميزى و نه سائيش هيناويانه، ترمزى ده لئيت: حه ديسيكى چاك و راسته (حسن صحيح).^۲ ديسان بوخارى رپوايه تى كردووه له نه نه سى كوپى ماليكه وه (په زاي خواى لى بيت) ده لئيت: وا ده بينين كه نه م نايه ته له سه ره نه نه سى كوپى نه زه هاتووه ته خواره وه،

^۱ فتح الباري (۳۷۷/۸).

^۲ فتح الباري (۳۷۷/۸).

^۳ احمد (۱۸۸)، تحفة الأحوزي (۵۲۰/۸)، النسائي في الكبرى (۴۳۰/۶)، فرموده يه كى سه حجه.

﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ﴾^۱ تنهنجا بوخاري هيٺاويهي، وه له پڙگاي تره وه نمونهي زڙه. نيمامي نه حمه د پڙوايه تي ڪردوه له نه نه سه وه ده لئيت: وتي مام نه نه سي ڪوپي نه زڙ (په زاي خوي لي بيت) ٺاماده ي جه ننگي به در نه بو له گه ل پيغه مبهري خودا (ﷺ) به وه ناويراوه، چونڪه زڙ به لايانه وه گران بوو كه ٺاماده نه بوو، ده لئيت: يه كه مجار پيغه مبهري خودا (ﷺ) تووشي جه ننگ بوو من له خزمه تيذا ٺاماده نه بووم، نه گه ر خودا له مه ودا بوڙم پڙڪ بخت له جه ننگي تر له خزمه ت پيغه مبهري (ﷺ) مه گه ر خودا خوي بزائيت چي ده كه م. ده لئيت: هر كه سيڪ نه م قسه ي بڪردايه غه يري نه وه دترسا، له جه ننگي ٺو خودا ٺاماده بوو، له گه ل سه عدي ڪوپي مه اعز به يه كه گه يشتن (په زاي خوي لي بيت) نه نه س پي تي وت: نه ي باوڪي عه مر بڙ ڪوي؟ سه رم سوڀه ميٺيت له بڙني به هه هشت، من بڙني به هه هشت ده كه م له به رده م ٺو خودا ده لئيت: ده ستي ڪردوه شه ڀر ڪردن هه تا شه ميد ڪرا (په زاي خوي لي بيت) هه شتاو نه وه نده برين به لاشه يه وه بوو له بريني شمشيرو تير، خوشڪي نه نه س (پورم په بيع ڪچي نه زن) ده لئيت: براڪي خوم نه ده ناسيه وه به سه ر په نجه ڪانيدا نه بيت، ده لئيت: نه وه بوو نه م ٺايه ته هاته خواره وه: ﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَّنْ قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَّنْ يَنْظُرُ وَمَا بَدَلُوا تَبَدُّلًا﴾ ده لئيت: نه وه خه لڪه وايان ده زاني نه م ٺايه ته له سه ر نه وو هاوه له ڪاني ها تووه ته خواره وه (په زاي خويان لي بيت).^۲ موسليم و تيرم يزي و نه ساني پڙوايه تيان ڪردوه.^۳ ٺيبنو جه رير پڙوايه تي ڪردوه له موساي ڪوپي ته له وه ده لئيت: مه اعويهي ڪوپي نه بو سوفيان هه لساو وتي: من بيستوهه له پيغه مبهري خودا وه (ﷺ) ده يفه رموو: (ته له يه ڪيڪ بوو له وه ڪانه ي كه گياني خوي به خشيووه). بڙيه موجهيد له م ٺايه ته دا: ﴿فَمِنْهُمْ مَّنْ قَضَىٰ نَحْبَهُ﴾ ده لئيت: واته: په يماني خوي به جي هيٺا، ﴿وَمِنْهُمْ مَّنْ يَنْظُرُ﴾ ده لئيت: هر پڙڙيڪ جه ننگ بيت هه يانه به لئني خوي به جي ڏيٺيت و به ره و پوي ڏوڙمن ده وه ستيت.^۴ وه هه شيانه چاوه روانه گياني خوي يه خشيت له پي خوادا، وه هه شيانه هر له سه ر په يماني خوي ته هيچ گڙڙائيڪي به سه ر نه ها تووه.^۵ قه تاده و ٺيبنو زه يديش هر وايان و تووه. هه ڏيڪ به رده وامن له سه ر نه وه به لئني كه به خودايان داوه و

^۱ فتح الباري (۸/۳۷۷).

^۲ احمد (۳/۱۹۴)، فه رموده يه ڪي سه حجه.

^۳ مسلم (۳/۱۵۱۲)، تحفة الاحوزي (۹/۶۰).

^۴ الطبري (۲۰/۲۳۸).

^۵ الطبري (۲۰/۲۳۹).

پاشگهز نه بوبونه ته وه كه نهو دوپووانه‌ی كه ده باوت: ماله كانمان كه س نيه بيبا ريزيت، ﴿وَلَا قَالَتْ

طَائِفَةٌ مِّنْهُمْ يَا أَهْلَ يَرْبِ لَا مَقَامَ لَكُمْ فَارْجِعُوا وَاسْتَعِذْ قَرِيقًا مِّنْهُمْ النَّبِيُّ يَقُولُونَ إِنْ يُؤْتَا عِوْرَةٌ وَمَا هِيَ

بِعِوْرَةٍ إِنْ يُرِيدُونَ إِلَّا فِرَارًا﴾ واته: خانووه كانمان بئی پاريزه رو پوونو كه ليتناويه له كياتيكدا واش

نه بوو (كه ده يانوت)، نه وان ته نها مه به ستیان مه له اتن بوو، ﴿وَلَقَدْ كَانُوا عَاهِدُوا لَ اللَّهِ مِنْ قَبْلِ لَا يُؤْتُونَ

الْأَذْنَ بَ﴾ واته: بيگومان نه وانه له پيش ثم (پووداوه) په يمانيان به خودا دابوو كه (له غه زادا) پشت

مه لئناكهن و پاناكهن. ^۱ پاشان خوائ مه زن ده فه رموويت: ﴿لِيَجْزِيَ اللَّهُ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ وَيُعَذِّبَ

الْمُنَافِقِينَ إِنْ شَاءَ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ﴾ واته: بويه خوائ گه وره به بنده كاني تاقي ده كاته وه به ترسو دله

له رزه و ته نگانه مه تا خراب له چاك جيبا كاته وه به جواني ده ركه وييت چاك كامه يه و خراب كامه يه،

چونكه خوائ گه وره خوي تاگاي له مه موو شتيك مه يه پيش نه وه ي پوويدات و بيته جي، به لام خودا

سزاي كه س نادات مه تا نهو كاره نه كات و به جبي نه هيتيت بق نه وه ي به چاكي بزانن كه خوا ناگاداري

مه موو شتيك كه ده يكهن. وه كه فه رموويت: ﴿وَلَسَبَلُونَكُمْ حَتَّى تَصَلَ الْمُجَاهِدِينَ مِنْكُمْ وَالصَّادِقِينَ وَيَتْلُوا

أَخْبَارَكُمْ﴾ ^۲ واته: سويند به خوا تاقيتان ده كه ينه وه تا ده ري بخه ين و ديار بيت مواهيدان و

خوږاكرانتان كامانن و تا هه والتان چيبه ناشكراي بكهن. ثم ناگادار بوونه به شت دواي پوودانيه تي

هه رچه ند خودا ناگاداري نه و شته بووه پيش پووداني، وه هه ر به و شيويه خوائ گه وره فه رموويت:

﴿مَا كَانَ اللَّهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ حَتَّى يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُظْلِمَكُمْ عَلَى

الطَّيِّبِ﴾ ^۲ واته: خودا هيج كاتيك باوه پداراني له بارودوخيكدا (وا نيوه ي تيداهن) نه هيشتووه ته وه

مه گه ر له بهر نه وه ي ناپاكان له پاكان هه لاويريت، خودا نيوه له ناديار ناگادار ناكات. بويه ليتره دا

خوائ گه وره فه رموويت: ﴿لِيَجْزِيَ اللَّهُ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ﴾ واته: تا به هوي نه و خوږايانه وه

له سر نه و په يمانه ي كه به خودايان داو پي هه لسان و پاراستيان خودا پاداشتيان بداته وه، ﴿وَيُعَذِّبَ

الْمُنَافِقِينَ﴾ وه نهو دوپووانه كه به ليتنيان دا به خودا و شكانديان دئي فه رمانه كاني خودا وه ستان

به هوي نه و كردارانه يانه وه تووشي سزاو توله ي خودا ده ين نه گه ر بيه وييت، به لام نه وانه له ژير

^۱ الاحزاب (۱۳ و ۱۵).

^۲ محمد (۳۱).

^۳ آل عمران (۱۷۹).

دهسه لاتی ئو ودان و لئی دهرنجان له دنیا دا، خودا مه یلی لی بیت له سه ره ئو خرابه کاریه هه ره دهن هه تا دهمردن ئو کاته سزایان ده دات، وه نه گهر مه یلیشی لی بیت ﴿أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ﴾ لییان خوش ده بیت و پیمان نیشان ده دات هه تا له دوو پوییه وه به ره و خواناسی بین و ناکاری چاک بکن پاش ئو لادان و سه ربیچی کردنه چونکه به زه می و سۆزی خودای مه زن به عه ده کانی زۆر زیاتره له توپه بوونی بۆیه فرمویه تی: ﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُورًا رَحِيمًا﴾ واته: بیگومان خوا لیبوره دی میهره بانه.

﴿وَرَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِغَيْظِهِمْ لَمْ يَنَالُوا خَيْرًا وَكَفَى اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ وَكَانَ اللَّهُ قَوِيًّا عَزِيمًا﴾

خوا ئو هاودهسته خوانه ناسانهی گه رانده وه به سه رشۆری و ره نه خه ساری

خوای مه زن ده فرمویت: ﴿وَرَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِغَيْظِهِمْ لَمْ يَنَالُوا خَيْرًا وَكَفَى اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ﴾ واته: وه خوا کافره کانی گه رانده وه به پقو و مراه وه بۆ ولاتی خویمان هیچ خیر و ناواتیکیان ده ست نه که وت خوا نیماندارانی له جهنگ پاراست. خوای گه وه باسی هاودهسته کان ده کات که وه ده رینان له مه دینه به هۆی ئو بایه ی که بۆی ناردن له گه ل سه ر یازه کانی خویدا، خو نه گهر خودای مه زن پیغه مبه ره که ی په وانه نه کردایه به سۆزو به زه بییه وه بۆ هه موو جیهانیان، ئه م بایه زۆر به هینتر ده بوو

له و گره بایه ی که ناردی بۆ سه ره هۆزی عاد، به لام خوای گه وره فرمویه تی: ﴿وَمَا كَانَ اللَّهُ

لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ﴾ واته: وه به راستی خوا سزایان نادات له کاتیکدا تو (ئهی موحه ممه د) ﴿ص﴾

له ناویاندا بیت. بۆیه بایه کی بۆ ناردن په رش و بلاوی کردن وه ک چون له سه ره ئاره زوو کۆبوو بوونه وه، هه ره هۆزه له لایه که وه هاتبوون و هه ره که وه هۆکاریک پالی پیوه نابوو هاتبوو، خودایش به و شیوه یه تاروماری کردن و به سه رشۆری و دامای و زه لیلی و داخ و خه فه تیکی زۆره وه پاشه کسه ی پیکردن له دنیا دا توشی شکستی کردن و سه ره که وتنیان به ده ست نه هینا و هیچ تالانیه کیشیان ده ست نه که وت، وه به کولیک گونا هه وه به ره و قیامه تیش پۆیشتن به هۆی دوژمنایه تی کردنی پیغه مبه ره ﴿ص﴾ و هه و الدانیان بۆ کوشتنی پیغه مبه ره ﴿ص﴾ و له ناودانی سوپا و له شکره که ی، چونکه هه ره که سیک نیازی شتیکی ببیت و به کرداریش پئی هه لسیت، وه ک ئو کاری کردی بیت وایه، خوای مه زن ده فرمویت:

﴿وَكَفَى اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ﴾ واته: خودا له گه ل خاوه ن باوه راندا یه، ئه ویان به سه، پیوستیان نه بوو

که به ره و په ویان بپۆن و جهنگیان له گه ل بکن، بۆ ئه وه ی وه ده ریان نین له ولاته که یاندا، به لکو ته نها خودا خو ی به س بوو یارمه تی عه ده که ی خو ی داو سه ر یازه کانی کرده خاوه ن ده سه لات، هه ره بۆیه پیغه مبه ری خودا ﴿ص﴾ ده یفه رمو: (هیچ په رستراویک نیه ته نها خوا نه بیت، به لینی خو ی به جی هینا و

عہدہ کے یارمہ تی داو سہریازہ کانی دہسہ لاتدار کردو ہر خویشی ہاودہستہ کانی شکست پیہینا،
 هیچ شتیک دوی خودا نیہ)۔^۱ واتہ: ہر خوی دہمیتیت۔ وہ لہ ہر دوو سہیحہ کدا ہاتووہ لہ
 عہدولای کوی ہی ہو نہ وفاوہ (پہزای خوی لی بیت) دہ لیت: پیغہ مہبری خودا (ﷺ) دوعای کرد لہ
 ہاودہستہ کان و فرمووی: (ئی خودایہ! تو کتیتیت دہنیری و لیپرسینہ و تکتوپرہ، شکست بہ
 ہاودہستہ کان پیہنہ، ئی خودایہ تاروماریان بکہ و دلیان بخہرہ لہ رزہ)۔^۲ وہ ئم ئاہتہ کہہ
 دہ فرمویت: ﴿وَكَلَّمَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ الْفِتَالَ﴾ ہیماہی بق نہ مانی شہر لہ نیوان موسلمانہ کان و قورہ یشدہا،
 ہر وایش بوو موشریکہ کان نہ ہاتنہ سہر موسلمانہ کان بہ لکو موسلمانہ کان چونہ سہر نہ وان لہ
 ناوچہ کانیاندا، و ہک نیمامی ئہ حمدہ ریوایہ تی کردووہ لہ سولہ یمانی کوی سوردہ وہ (پہزای خوی لی
 بیت) دہ لیت: پیغہ مہبری خودا (ﷺ) لہ پڑی ہاودہستہ کاندہ فرمووی: (نیستا ئیمہ دہدین بہ سہر
 نہ واندہ، نہ وان نیتر نادہن بہ سہر ئیمہ دہا)۔^۳ بوخاریش لہ سہیحہ کہیدا ہر بہ م شیوہ بہ ریوایہ تی
 کردووہ۔^۴ ﴿وَكَانَ اللَّهُ قَوِيًا عَزِيزًا﴾ واتہ: خودا خواوہن تواناو بہدہسہ لاتہ، بہ سہر شؤری
 گہ پاندنیہ وہ و هیچیان دہست نہ کہوت، نیسلام و موسلمانانی کردہ خواوہنی دہسہ لات، بہ لینی خوی
 بہ جی ہیناو بہندہ و پیغہ مہبری خوی (ﷺ) یاریدہ دہا، سوپاس و ستایش ہر بق خودایہ۔

﴿وَأَنْزَلَ الَّذِينَ ظَاهَرُوهُ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ صَيَاصِيهِمْ وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ فَرِيقًا تَقَاتَلُوا
 وَتَأْسَرُوا فَرِيقًا ۝۶۷﴾ وَأَوْرَثَكُمْ أَرْضَهُمْ وَدِيَارَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ وَأَرْضًا لَمْ تَطَّوْهُا وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا عَلِيمًا ۝۶۸﴾

فَدِيرًا ﴿۲۷﴾

باسی غہزای بہنو قورہ یزہ

لہ پیٹشوہ باس کرا کہ ہنی قورہ یزہ کاتیک کہ ہاودہستہ کان ہاتن و دہوری مہدینہ یان دا، ئہ و
 بہ یمانہی کہ لہ نیوان نہ وان و پیغہ مہبردا (ﷺ) بہ سترابو و ہلیمان و ہشاندہ وہ و شکاندیان، ئہ و ہش بہ
 ہزی ہانتی حویہی کوی ہی نختہ بہ وہ بوو کہ چووہ ناو قہ لاکہ یان وازی نہ ہینا لہ سہرؤکی بہنی
 قورہ یزہ تا ئہ و بہ یمانہی ہہ لوہ شاندہ وہ، لہ و قسانہی کہ پیٹی دہوت: ئی ہاوار بق تو سہریہ رزی
 ہہ تاہہ تاہیم بق ہیناوی، قورہ یشو ہہ موو ہرزہ کانی دہزوری و غتہ فان نہ وانہی لہ گہ لینی ہہ موو
 ہیناوہ بق دہمیتنہ وہ ہہ تا موحہ مہدو (ﷺ) ہاوہ لہ کانی بنہ پر دہکن، کہ عب پیٹی و ت: سا بہ خوا

^۱ فتح الباری (۴/۶۶۹)، مسلم (۳/۲۰۸۹)۔

^۲ فتح الباری (۴/۶۶۹)، مسلم (۳/۱۳۶۳)۔

^۳ احمد (۴/۱۶۲)، فرمودہ یکہی سہیحہ۔

^۴ فتح الباری (۴/۶۶۷)۔

تو سهرشوقی هه تاهه تاییت بۆ من هیناوه، هاوار بۆ تو ئه ی حوییه ی تو زۆر به وقومی خۆتمان لی لاده و واز بیته، که چی ئه و هر وازی نه هیئا هه تا خه له تاندی و به گوئی کرد، به و مرجه ی نه گهر هاوده سته کان پۆیشترو کشانه وه ئه و له ناو قه لاکه دا له گه لیان ده بیته و به جییان ناهیلیت، کاتیگ به نی قوره یزه په یمانه که بیان شکاندو هه وئه که گه یشته پیغه مبه ر (ﷺ) و هاوه له کانی زۆر دلگران بوون موسلمانانیش زۆر به لایانه وه ناخۆش بوو، کاتیگ که خودای مهن یارمه تی پیغه مبه ر (ﷺ) داو سه ری خست دوژمن شکاو به سه رشوقی و په نجخه ساری په وه خودای گه وره گه پاندنیه وه، پاشان پیغه مبه ری خودا (ﷺ) به سه رکه و تویوی و سه ره رزی گه پاره وه ناو مه دینه، خه لگی چه که کانیا ن داناو پیغه مبه ری خودایش (ﷺ) خۆی ده شۆردو ته پ و توژی ئه و ماوه په ی که له به رامبه ر دوژمن بوو له خۆی ده سپری و لای ده برد له مالی نوموسه له مه (په زای خۆای لی بیته) له و کاته دا جویره نیل (سه لامی خۆای لی بیته) خۆی نیشانی پیغه مبه ر دا (ﷺ) میزه ره په کی ئاوریشمی به سه ره وه بوو سواری ئیسترتیک بوو که پارچه هه وریشمیکی جوانی له سه ر پشت بوو، فه رموی: ئه ی پیغه مبه ری خودا (ﷺ) ئایا چه کت داناهه؟ پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموی: (به لی)، جویره نیل فه رموی: به لام فریشته کان هیشتا چه کیان دانه ناوه، وه ئیستا من گه پاره مه ته وه بۆ ئه و گه له، پاشان فه رموی: خۆای مهن فرمانت پی ده کات که هه لسی و بجی بۆ به نو قوره یزه وه له ریوایه تیکی ترده ها تووه جویره نیل پی فه رموو: له شه پکه ریک لای داوی و بزگاری کردوی چه کتان داناهه؟ پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموی: (به لی) جویره نیل فه رموی: هیشتا ئیمه چه کمان دانه ناوه. هه لسه برۆ بۆ سه ر ئه وانه. پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموی: (بۆ کوئی؟) جویره نیل فه رموی: بۆ به نی قوره یزه خودای گه وره فرمانی پی کردوم که بیانخه مه له رزه، کتوپر پیغه مبه ری خودا (ﷺ) هه لساو فرمانی دا به و خه لکه پوه و به نی قوره یزه به ریکه ون، چه ند میلیک له مه دینه وه دوور بوو، داوی نوژی نیوه پۆ بوو، فه رموی: (هیچ که سیک له ئیوه نوژی عه سر نه کات له لای به نی قوره یزه نه بیته)، خه لگی که وتنه پی و کاتی نوژی عه سر هات له ریدا، هه ندیکیان له ریگادا نوژیان کردو وتیان مه به سته پیغه مبه ر (ﷺ) ئه وه بوو که ئیمه په له بکه ین له پۆیشترو دوانه که وین له ریدا، هه ندیکی تریان وتیان: نوژی عه سر ناکه ین هه تا نه گه ینه به نی قوره یزه. پیغه مبه ر (ﷺ) ناره زایی ده رنه بری له هیچیک له و دوو کومه له، پیغه مبه ری خودا (ﷺ) به نوایاندا که وته پی، ئیبنو نوم مه کتومی له سه ر مه دینه داناو ئالاگه یشی دایه ده ست عه لی کوپی ئه بو تالیب (په زای خۆای لی بیته) پاشان پیغه مبه ری خودا (ﷺ) به ره و پووین بوویه وه. ده وری دان بۆ ماوه ی بیست و پینج (۲۵) پۆژ، کاتیگ ماوه که درێژه ی کیشا پازی بوون به بریاری سه عدی کوپی مه عاز سه رۆکی هۆزی ئه وس چونکه له کاتی نه فامیدا هاوه په یمانی ئه وان بوون، ایان ده زانی به چاکی مامه له یان له گه ل ده کات له و باره په وه. وه ک چۆن عه بدولای کوپی سه لول له گه ل به نی قه ینوقاعی دۆستی کردی، کاتیگ داوی ئازاد کردنی

کردن له پیغمبهری خودا (ﷺ) وایان ده زانی که سه عدی کوپی مه عازیش هه مان مامه له یان له گه لّ ده کات وه ک چۆن عه بدولای کوپی ئوبه ی له گه لّ ئه وانه کردی، نه یانده زانی که سه عد (په زای خوی لى بیت) تیریک دابووی له بائی له پژی خه نده قدا، پیغمبهری خودا (ﷺ) ده ماریکی بالی داخکرد وه له قوبه ی مزگه وتدا داینا بۆ ئه وه ی زوو زوو سه ری لى بدات، سه عد (په زای خوی لى بیت) ئه و دو عایه ی کردو وتی: ئه ی خودایه ئه گه ر شه پ له گه لّ قوره یش ماوه، منیشی بۆ به یلّه ره وه، وه ئه گه ر شه پریشته له نیوان ئیمه و ئه واندا هه لگرتووه، ئه و ئه و برینه م به رده ره وه و به قینه ره وه و نه م مرینی هه تا چارم پۆشن ده که یته وه له ناو بردنی به نی قوره یزه. خوی مه زن دو عاکه ی قه بول کرد، وای کرد که پارزین به بریاری سه عد به ئاره زووی خۆیان و خۆیان داوایان کرد، ئا له و کاته دا پیغمبهری خودا (ﷺ) ناردی به شوینیدا له مدینه بۆ ئه وه ی بریاریان بۆ بدات، کاتیک که سه عد به سواری که ریک که بۆیان ئاماده کردبوو گه یشته ئه ی، ئه و سه کان لى ده پارانه وه ده یانوت: ئه ی سه عد ئه وانه دۆستی تۆ بوون چاکه یان له گه لّ بکه. ده یانویست دلی نه رم بکه و به زه یی بیته وه پیتاندا، به لام سه عد بیده نگ بوو وه لامی نه دانه وه، کاتیک که زۆریان پیتینا سه عد (په زای خوی لى بیت) وتی: کاتی ئه وه یه که سه عد له لۆمه ی لۆمه کاران نه ترسیت له به رامبه ر په زای خودا، بۆیان ده رکه وت که سه عد له ناویان ده بات و ده یانکوژیت کاتیک که سه عد له و چادره ی که پیغمبهری خودای (ﷺ) تیدا بوو نریک که وته وه، پیغمبهری خودا (ﷺ) فه رمووی: (هه لسن له به ر که وره که تان)، موسلمانان له به ری هه لسان، زۆر به پژی ئیحتیرامه وه له شوینی فه رمانداریه که یدا دایانه زاند بۆ ئه وه ی به چاکى بریاره که ی به جی بیتیت بۆیان، کاتیک که دانیشت، پیغمبهری خودا (ﷺ) فه رمووی پیی: (ئه وانه ئیشاره تی بۆ کردن) به بریاری تۆ پارزین، هه ر چۆن مه یلت لیه بریاریان بۆ بده). سه عد وتی: بریاری من جیه جی ده کریت له سه ریان؟ پیغمبهر (ﷺ) فه رمووی: (به لى)، وتی: به سه ر ئه مانه یشدا که له م چادره دان؟ فه رمووی: (به لى)، وتی: به سه ر ئه مانه یشدا که ئا لیره دان؟ ئیشاره تی کرد بۆ ئه و لایه ی که پیغمبهری (ﷺ) تیدا بوو، به لام پووی نه کرده پیغمبهر (ﷺ) وه ک پیزو ئیحتیرامیک بۆی. پیغمبهر (ﷺ) فه رمووی: (به لى)، وتی: من بریار ده دم که شه پکه ره کانیان بکوژین و ئن و مندالیان بکریته دیل و سامانه کانیشیان بکریته غه نیمه ت، پیغمبهری خودا (ﷺ) فه رمووی: (بیگومان تۆ به بریاری خوی مه زن که له سه رووی حوت ئاسمانه وه یه بریارت داوه) وه له پویابه تیکى تردا هاتووه: (بیگومان به بریاری خوا گه وره تۆ بریارت داوه) پاشان پیغمبهری خودا (ﷺ) فه رمانی دا که خه نده ق هه لکه نن، خه نده قیان له زه ی هه لگه ندو به ده ست به سترای له ملیان درا، ئه وانه ی له ملیان درا له نیوان

حوت سهد هتا هشت سهد كه سيك ده بوون. ئه وانى كه موويان دهرنه كرديو له گه ل ژنه كاندا كرانه
 ديلو سامانيشيان بووه غنيمت. ^۱ ئمه هه مووى به دريژى هاتوو به به لگه وه فرموده كانيشى
 له گه ل باس كراوه. له په پاوى ژيانى پيغه مبهردا (ﷺ) به جيا نووسيو مانه. سوپاس و ستايش بى خواى
 مەزن. بۆيه خواى مەزن فرمويەتى: ﴿وَأَنْزَلَ الَّذِينَ ظَاهَرُوهُمُ﴾ واته: ئه وانى هاوكارى
 هاودهسته كانيان كردو يارمه تيان دان بى شه پر كردن له گه ل پيغه مبهرى خودا (ﷺ)، خودا هيتانيه
 خواره وه، ﴿يُنْزِلُ أَهْلَ الْكُتَيْبِ﴾ واته: به نى قوره يزه كه له ئه هلى كتئين و جووله كهن. كه بابو
 باپيرانيان له كژنوه چووبوونه حيجاز بۆ ئه وهى شوئينى ئه و پيغه مبهره نه خوئينده واره بكون كه له
 ته ورات و ئينجيدا ناوى نوسراوه. ﴿فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَا عَرَفُوا كَفَرُوا بِهِ﴾ ^۲ واته: كه چى كاتيك
 ئه و (پيغه مبهر) هى ده يانناسى بۆيان هات بيباوه پ بوون پيى. واته: كاتيك قورئان هات و به وهى پيى
 ناگادار كر ابوون بپوايان پيى نه كرد له عنه تى خوايان لى بيت. ﴿مِنْ صَيَاصِيهِمْ﴾ واته: له قه لا كانياندا.
 مواجهيدو عيكريمه و عتاو سوڊى و زؤريك له پيشوو ه كانيش هه ر و ايان و تووه. ^۳ ﴿وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ
 الرُّعْبَ﴾ واته: ترسو له رزى خسته دليانه وه، چونكه نه وهنده هاوكارى موشريكه كانيان كرد له شه ر
 دؤى پيغه مبهر (ﷺ)، دياره ئه وهى ناگاداره وه ك ئه وه نيه كه ناگاي لى نيه. موسلمانه كانيان
 ده ترساندو ده يانويست بيانكوژن بۆ ئه وهى له دنيا دا خويان خاوه ن ده سه لات بن، كه چى به
 پيچه وانه وه به سه ر خو ياندا شكايه وه موشريكه كان رايان كردو ئه مان سه رشو پ بوون و دؤبان، كاتيك
 ويستيان بينه خاوه ن ده سه لات بوونه ژؤرده سه ته و ده يانويست موسلمانه كان ريشه كيش بكن كه چى
 خو يان له ناو چوون، با به دبه ختى و سزاو ئازارى پؤزى قيامه تيش بوه ستيت، ويستيان قازانج بكن
 به لام دؤبانديان بۆيه خواى گوره فرمويەتى: ﴿فَرِيقًا تَقْتُلُونَ وَتَأْسِرُونَ فَرِيقًا﴾ واته: كومه ليكيان
 ده كوژنو كومه ليكيان به ديل ده گرن. ئه وانى كوژران شه پر كره بوون، ديله كانيش مندال و ژنه كان
 بوون. نيمامى ئه حمده رپوايه تى كر دووه له عه تيه ي قوره زيه وه ده لئيت: پيشانى پيغه مبهر (ﷺ) درام،
 كومانيان هه بوو كه مندال بم، پيغه مبهر (ﷺ) فرمانى دا به سه رمدا كه سه ير م بكن بزانن نايا موم
 ليها تووه يان نه هاتوو ه، سه ير يان كردم بۆيان ده ركه وت كه موم لى نه هاتوو ه، وازيان لى هيتام و

۱ الطبري (۲۴۷/۲۰).

۲ البقرة (۸۹).

۳ الطبري (۲۴۹/۲۰).

خستیمانہ ناو دیلہ کانه وه^۱ زانایانی تری فرموده بيش هر بهو شیوه به پیوایه تیان کردووه. تیرمیزی ده لیت: فرموده به یکی چاک و پاسته (حسن صحیح)^۲. نه سائیش دیسان پیوایه تی کردووه له عتیه وه بهو شیوه به یی که هاتووه^۳. پاشان خوی مه زن ده فرموویت: ﴿وَأَرْزُقْكُمْ أَرْضَهُمْ وَدَيْرَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ وَأَرْضًا لَمْ تَطَّوُّوها﴾ دوی تیاچوونی نه وان خوا زه وی و خانو سامانی نه وانی دا به نیوه، نه و نه رزه شی که پیتان تیی نه نابوو. هه ندی نه لین: خه بیهره. هه ندیکی تر نه لین: ولاتی فارسه، هه ندیکی تریش نه لین: ولاتی رومه. نیبنو جه ریر ده لیت: ده بیت مه بهست پیی گشتیان بیت، ﴿وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا﴾^۴ واته: وه خوا به سهر هه موو شتی کدا به توانایه.

﴿يَأَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأَزِيدَنَّكَ إِنْ كُنْتُمْ تُرِيدُونَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا فَمَعَالِيكَ أَمْتَعَنَّكَ وَأَسْرَحَنَّكَ سَرَلًا جَمِيلًا﴾ (۱۸) وَلَنْ كُنْتُمْ تُرِيدُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالذَّارَ الْآخِرَةَ فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنِينَ مِنْكُمْ أَجْرًا

عَظِيمًا (۱۹)

سهر پشک کردنی ژنه کانی پیغه مبه ر (ﷺ)

خوی مه زن ده فرموویت: ﴿يَأَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأَزِيدَنَّكَ إِنْ كُنْتُمْ تُرِيدُونَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا فَمَعَالِيكَ أَمْتَعَنَّكَ وَأَسْرَحَنَّكَ سَرَلًا جَمِيلًا﴾ واته: نه ی پیغه مبه ری خودا (ﷺ) به خیزانه کانت بلی نه گهر نیوه ژیانی دنیا و پاراوه یی نه وتان ده ویت ده ی هه مووتان وه زن موته تان پی بدهم (موته) پارو و شتومه کیکه ده دیرته نافرته تی تلاق دراو) و تلاق تان بدهم به ته لاق دانیکی جوان و بیزیان. نه مه فرمانیکه له لاین خودای گه وره وه بۆ پیغه مبه ره که ی (ﷺ) تاژنه کانی سهر پشتک بکات یان لیتی جیاببنه وه و برون بۆ لای که سیکي تر که له دنیا دا خوشگوزه رانیان بکات و بیانکاته خاوهن خشل و زین، یان خورپاگر بن له سهر نه و ژیان و حاله گران و تنگه لانه ی نه و، خو نه گهر خورپاگر بن خودای مه زن پاداشتی زور گه وره ی بۆ داناون. ژنه کانی پیغه مبه ر (ﷺ) نه و ژیهانی لای پیغه مبه ریان هه لیزارد، خوی گه وره بيش دوی نه وه به خته وه ری دنیا و قیامه تی پی به خشین. بوخاری پیوایه تی کردووه له عانیسه ی خیزانی پیغه مبه ره وه (ﷺ) که پیغه مبه ری خودا (ﷺ) هاته لای کاتیک که خوی

^۱ أحمد (۲۸۳/۴)، فرموده به یکی سه حیحه.

^۲ ابو داود (۵۶۱/۴)، تحفة الأحوزی (۲۰۷/۵)، النسائی فی الکبری (۱۸۵/۵)، ابن ماجه (۸۴۹/۲)، فرموده به یکی سه حیحه.

^۳ النسائی فی الکبری (۱۸۵/۵)، فرموده به یکی سه حیحه.

^۴ الطبری (۲۵۰/۲۰).

مہزن فرمانی پیدا تاخیزانہ کانی سرپشک بکات، نہ لی: پیغمبری خودا (ﷺ) له منہ وہ دستہ پیکرد، فرموی: (من شتیکت بق باس ده کم پیویست ناکات هیچ پہلہ یکی لی بکیت، تا پرس به بابو دایکت ده کی)، پیغمبر (ﷺ) دهیزانی که بابو دایکم فرمانم پیناکن به جیابوونہوہ لئی، عائیشہ (پہزای خوی لی بیت) ده لئیت: پاشان پیغمبر (ﷺ) فرموی: (به پاستی خوی مہزن فرمویہ تی: ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأَتَزُجَّ﴾ هتا کرتایی ہر دوو نایہ تہ کہ. منیش پیتم وت: له سر کامہ پرس بکم به دایکو بام، که من خواو پیغمبرہ کی (ﷺ) او دواپڑم ده ویت؟^۱ وہ ہر بہو شہوہ یہ بوخاری نم فرمودہ ی تری پیویاہ کردوہ له عائیشہ وہ (پہزای خوی لی بیت) کہ نمہ میشی لی زیاد کردوہ، عائیشہ ده لئیت: له پاشان ژنہ کانی تری پیغمبر (ﷺ) ہر وہ کو منیان کرد^۲، نیامی نحمہ دیش پیویاہ تی کردوہ له عائیشہ وہ (پہزای خوی لی بیت) ده لئیت: پیغمبری خودا (ﷺ) سرپشکی کردین، نیمہ ش نومان ہلبارد، وہ هیچ شتیکی دانہ نا له سرمان. واتہ: به تہ لافدانی حساب نہ کرد.^۳ بوخاری و موسلیمیش له فرمودہ یہ کی نحمہ شہوہ (الاعمش) نم فرمودہ یان ہیناوه. وہ دیسان نیامی نحمہ دیش پیویاہ تی کردوہ له جابیرہ وہ (پہزای خوی لی بیت) ده لئیت: نہ بو بہ کر (پہزای خوی لی بیت) ہات و داوی نیزنی کرد بجیتہ لای پیغمبر خودا (ﷺ) خہ لگی له بہر دہرگاکیدا دانیشتبون، پیغمبریش (ﷺ) دانیشتبون، پیگای پی نہ درا، پاشان عومریش (پہزای خوی لی بیت) ہات و داوی نیزنی کرد پی پی نہ درا، پاشان پیغمبر (ﷺ) نیزنی نہ بو بہ کرو عومری دا (پہزای خویان لی بیت) بچنہ ژورہ وہ. پیغمبر (ﷺ) دانیشتبون ژنہ کانی بہ دہوریدا بوون، پیغمبر (ﷺ) قسہ ی نہ دہ کرد، عومر (پہزای خوی لی بیت) وتی: نیستا قسہ یہ کی دہ کم له گہ ل پیغمبر (ﷺ) بہ لکر پیبیکہ نیت، عومر (پہزای خوی لی بیت) وتی: نہ ی پیغمبر خودا (ﷺ) نہ گہر چاوت له کچہ کی زہید دہ بینی (ژنہ کی عومر) نہ بو داوی بژیوی لیدہ کردم کہ کہ میتک له مہ و پیش منیش چون کیشام بہ ملیدا. پیغمبر (ﷺ) پیگہ نی و پوکی موبارہ کی دہرکہ وت فرموی: (نہ مانیش بہ دہوری مندان داوی بژیویم لی دہ کن)، نہ بو بہ کر (پہزای خوی لی بیت) ہلسا بق عائیشہ لئی بداو، عومریش (پہزای خوی لی بیت) ہلسا بق حفسہ، ہر دوویان وتیان: داوی شتیگ له پیغمبر (ﷺ) دہ کن کہ نیہ تی؟! پیغمبر (ﷺ) نہ ہیشت لیان بدن، ژنہ کانی وتیان: سویند بہ خوا له مہ و داو پاش نم مہ جلسہ داوی شتیگ ناکہ یں کہ پیغمبر (ﷺ) له لای

^۱ فتح الباری (۲۷۹/۸).

^۲ فتح الباری (۲۸۰/۸).

^۳ احمد (۴۵/۶)، فرمودہ یہ کی سہیحہ.

^۴ فتح الباری (۲۸۰/۹)، مسلم (۱۱۰۴/۲).

نه بیت. (جابر) ده لیت: خوی مزن هم نایه تهی ناره خواره وهو سه پیشکی گردن. پیغمبر (ﷺ) له عایشه وه (په زای خوی لی بیت) دهستی پیکردو فرموی: (من شتیکت بؤ باس ده کم پیتم خوش نیه په لهی تیدا بکیت، تا پرس به بابو دایکت نه کی،) عایشه وتی: ئو شته چیه؟ ده لیت: هم نایه تهی بؤ خوینده وه: ﴿يَأْتِيهَا النَّبِيُّ قُلًّا لَّا تَرْجِيكَ﴾ هتا کوتایی هردوو نایه ته که. عایشه وتی: له باره ی تزوه پرسبار له دایک و باوکم بکم؟ من خواو پیغمبره که ی هله ده بژیم و داوات لی ده کم لای هیچ ژنیگ له خیزانه کانت باسی نه مه مه که، پیغمبر ی خدا (ﷺ) فرموی: (خوی مزن منی به توندو تیژی په وانه نه کردوه به لکو منی به ماموستاو ناسانکر په وانه کردوه، به لکو هر ژنیکیان پرسبارم لی بکات له وهی هالت بژاردوه حه تمن هوالی ده ده می) ۱، تنها موسلیم پیوایه تی کردوه و بوخاری له که لی نیه. هر نه سائی و موسلیم پیوایه تیان کردوه ۲. پاشان خوی مزن ده فرمویت:

﴿وَلِإِن كُنْتُمْ تُرِيدُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالذَّارَ الْآخِرَةَ فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنِينَ مِنْكُمْ أَجْرًا عَظِيمًا﴾ واته: نه گه ریش خواو پیغمبره و مالی دواپژدتان ده ویت خدا بؤ کارچا که کانتان پاداشتی گوره ی داناوه. عیکریمه ده لیت: له و کاته دا پیغمبر ی خدا (ﷺ) نو ژنی هه بوو، پینجیان له قوره شیشه کان بوون: عایشه و حفسه و نومو حه بیبه و سه وده و نوموسه له مه (په زای خویان لی بیت). وه سه فیه ی کچی حویه ی نه زهریه و وه مه ی مونه ی کچی حارسی هیلالیه و زهینه بی کچی جه حسی نه سه دیه و جویه بیریه حارسی موسته له قیه په زای خوی لی بیت و خوا له هه موویان خوش بیت) ۳.

﴿يٰۤاَيُّهَا النَّبِيُّ مِنْ يَأْتِ مِنْكُمْ بِفَحِشَةٍ مُّبِينَةٍ يُضَعَفْ لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا﴾ ۴ ﴿وَمَنْ يَفْعَلْ مِنْكُمْ لَلَّهِ وَرَسُولِهِ وَتَعَمَّلْ صَالِحًا نُؤْتِيهَا أَجْرًا مَرْتَيْنِ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ رِزْقًا

کریما ﴿۳﴾

هاوسه رانی (ژنانی) پیغمبر (ﷺ) و مک ژنانی تر نین

خوی مزن ده فرمویت: ﴿يٰۤاَيُّهَا النَّبِيُّ مِنْ يَأْتِ مِنْكُمْ بِفَحِشَةٍ مُّبِينَةٍ يُضَعَفْ لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا﴾ واته: نه ی هاوسه رانی پیغمبر (ﷺ)! هر که سیک له نیه خرابه یه کی ناشکرای لی پوودات، دو سه ره سزای ده دیت، نه مه ش لای خدا ناسانه. خوی گوره ناموژگاری هاوسه ره کانی پیغمبر (ﷺ) ده کات نه وانه ی که خوداو پیغمبر (ﷺ) و دواپژدتان

۱ احمد (۳/۳۲۸)، فرموده یه کی سه حیه.

۲ مسلم (۲/۱۱۰۴)، النسائی (۵/۳۸۲).

۳ الطبری (۲۰/۲۵۲).

هه لئىزاردوه له خزمهت پيغه مبهرى خودا (ﷺ) ماونه توه، جيگاي خويه تى كه ناگاداريان دهكاته و به تايبه تى جيايان دهكاته وه له زنانى ترو فرمويه تى كه هه ركى له نئوه خراپه يه كى ناشكرائى لى دهركه ويت زياتر سزا ده دريت، ئيبنو عه باس (په زاي خوائى لى بيت) ده لئيت: ﴿يَفْلَحُ حَسْبُهُ مَبِينَةٌ﴾ واته: لوتبه رزى و خراپه كارى. ^۱ به هه ر مانايه ك بيت نه مهه رجتيكه نه وه مه رجيش، پئويست نيه بيته دى.

وهك خوائى گه وره فرمويه تى: ﴿وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكَتَ لَيَحْطَبَنَّ عَلَيْكَ﴾ ^۲ واته: سوئند به خوا نيكا كراوه بى تو وه بى پيغه مبهرائى پيش تو ش نه گه ر هاويه ش بى خوا دابنئى به پاستى كرده وهت هه لده وه شپيته وه. وه فرمويه تى: ﴿وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحِطَّ عَلَيْهِمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ ^۳ واته: نه گه ر هاويه شيان په وا بدايه بى خوا بيگومان نه وه چاكانه ي كرده بويان هه موى بى پاداشت درده چوو. وه فرمويه تى: ﴿قُلْ إِنْ كَانَ لِلرَّحْمَنِ وَلَدٌ فَأَنَا أَوَّلُ الْعَابِدِينَ﴾ ^۴ واته: بلى نه گه ر په روه رديگار كورپى بويابه نه وه من يه كه مين كه س بووم ده مپه رست. وه فرمويه تى: ﴿لَوْ أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا لَأَصْطَفَىٰ مِمَّا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ سُبْحَانَهُ هُوَ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾ ^۵ واته: نه گه ر خوا بيويستايه مندائيك بى خوى بپراي بدات نه وه له ناو دروست كراوه كانيدا كامه ي بويستايه هه لى ده بزارد پاك و بيگه رده، هه نه وه خوائى ته نيائى زال و به ده سه لات. كاتيك كه نه وه هاوسه رائه ي پيغه مبه ر (ﷺ) نه وه نده شوئى و پله يان به رزه، جيگه ي خويه تى نه گه ر تاوانتيكيان لئوه ده ركه وت سزاكه يان توندتر بيت له به ر نه وه پله وپايه به رزه يان. له به ر نه وه خوائى گه وره فرمويه تى: ﴿مَنْ يَأْتِ مِنْكُنَّ يَفْلَحْ حَسْبُهُ مَبِينَةٌ يَضْعَفُ لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ﴾ ^۶ ماليك ده لئيت: له زه يدى كورپى نه سه له مه وه. ﴿يَضْعَفُ لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ﴾ واته: له دنياوله رڅى قيامه تيشدا. ئيبنو نه بى نه جيچ نه لئى: له مواهيده وه واته: دوو نه وه نده ي نه وه سزايه سزا ده دريت. ﴿ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا﴾ يانى: هه ر كه سينك له نئوه گوپايه لى خوداو پيغه مبه رى خودا بيت و (ﷺ) به لئنى خوى بباته سه ر. ﴿نُؤْتِيهَا أَجْرَهَا مَرَّتَيْنِ وَأَعْتَدْنَا لَهَا رِزْقًا كَرِيمًا﴾ ^۷ واته: به زياده وه بزيوى بى ناماده ده كرئيت له به هه شندا چونكه نه وانه ده چنه نه وه

^۱ البغوي (۵۲۷/۳).^۲ الزمر (۶۵).^۳ الانعام (۸۸).^۴ الزخرف (۸۱).^۵ الزمر (۴).

شوینانهی که پیغمبری (ﷺ) تنیدایه له شوینه هره به رزه کان له بهه شتدا. له سه روی شوینه کانی هه موو خه لکوه له شوینهی که پیی ده وتریت (الوسيلة) که نزدیکترین شوینی بهه شت له (عرشه وه).

﴿يَسَاءَ النَّبِيُّ لَسُنَّ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ إِنْ أَتَيْتَنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴿٣١﴾ وَقُرْآنٌ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا ﴿٣٢﴾ وَأَذْكُرَنَّ مَا يَلْتَمِسُ فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ لَطِيمًا حَبِيرًا ﴿٣٣﴾﴾

فه زماندان به چند رهوشتيك كه دايكي موسلمانان دهبيت پيشهنگ بن تيندا

خوای مهزن ده فرموویت: ﴿يَسَاءَ النَّبِيُّ لَسُنَّ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ إِنْ أَتَيْتَنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا﴾ واته: نهی هاوسه رانی پیغمبر (ﷺ) نئوه وهك ژنانی تر نین، نه گهر خوتان ده پاریزن، به ناسکی قسه مه که ن نه وهك که سیک غه رزه زکی له دلدا بییت، نار ه زوی خوش بکات، هه رجون په سه نده بیهفنو قسه بکه ن. نه مه چند رهوشتيکه خوای گه وره فرمان ده کات به هاوسه ره کانی پیغمبر خودا (ﷺ) ره چاری بکه ن، بیگومان ژنانی تری موسلمانانیش له سه ریانه شوینی نه وه رهوشتانهی نه وان بکه ون، خوای مه زن پوی قسهی کردووه ته هاوسه ره کانی پیغمبر (ﷺ) فرموویته: به هاوسه ره کانی پیغمبر (ﷺ) نه گهر ده یانه ویته با خو بیاریزن به وه شیوهی که خودا فرمانی پیکردون، چونکه نه وان وهك ژنانی تر نین، ژنانی تر له پیزو پله دا به وان ناگه ن. وهك فرموویته: ﴿يَسَاءَ النَّبِيُّ لَسُنَّ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ إِنْ أَتَيْتَنَّ﴾ پاشان فرموویته: ﴿فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ﴾ سویدی وکه سانی تریش ده لئین: مه به ست پیی قسه ناسک کردنه وهیه له گه ن پیاودا له کاتی دواندا، له بهر نه وهیه خوای گه وره فرموویته: ﴿فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ﴾ واته: نه کا که سیک که دلی نه خوشه، بکه ویته خولیای شتیک، ﴿وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا﴾ ئیبنو زه یید ده لئیت: به قسه به کی چاک و به په سه ندو پخیر له گه لیاندا بدوین. واته نابیت ژنان له گه ن که سیکدا بیگانه بییت (مه حره م نه بییت) به ناسکی قسه بکات، وهك نه وهی که له گه ن هاوسه ره که ی قسه ده کات. پاشان خوای مه زن ده فرموویت: ﴿وَقُرْآنٌ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى وَأَقِمْنَ

الضَّلَاةَ وَمَآ تَكُنِ الرَّكَّوَةَ وَأَطَعَنَ اللَّهُ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ

وَيُطَهِّرَكُمُ تَطْهِيرًا ﴿ واته: وه له ماله كاني خوتاندا بميننه وه و زينهت و جواني خوتان دهرمه خن له ناو خلكي نامه حره مدا وه كو خؤده رخستني نافره تاني سه رده مي نه فامي يه كه م (پيش نيسلام)، نويز بكن وه كات بدن و گوپايه لي خواو پينغه مبره كه ي بكن به راستي خوا ده يه ويت نه ي نالو به يتي پينغه مبر (ﷺ) هر جوره پيسي و گوناهايك له نتيوه دور پخاته وه و پاكو خاويتنتان بكا ته وه به

ته واوي. ﴿ وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ ﴾ واته: له مال بميننه وه مه يه نه دهره وه بؤ كاريكي پيويست نه بيت، له پيويستيه شهرعيه كان وه ك نويز كردن له ناو مزگهوت به و مه رجانه ي بؤي دانراوه، وه ك پينغه مبر (ﷺ) فه رمويه تي: (مه بنه پيگري ژنه خواناسه كان له ماله كاني خوادا، با نه واينش برون به بي بون له خؤدان).^۱ وه له پويابه تيكي ترده هاتوه: (ماله كانيان چا كتره بؤيان).^۲ ﴿ وَلَا تَبْرَحْنَ نَبْجَ

الْجَنَهِلَةِ الْأُولَى ﴾ موجهاميد ده لئيت ژنان ده چونه دهره وه له ناو پياواندا ده گه پان، نه وه خؤده رخستني سه رده مي نه فامي بوو.^۳ قه تاده ده لئيت: ﴿ وَلَا تَبْرَحْنَ نَبْجَ الْجَنَهِلَةِ الْأُولَى ﴾ واته:

كاتي نه زاني پيشوو كه دهرده چوون له ماله كانيان، به شيويه كه ده چوون به پندا سه رنجي پاده كيشا، خواي مه زن نه وه ي قه ده غه كرد.^۴ موقاتيلى كوي حه بيان ده لئيت: ﴿ وَلَا تَبْرَحْنَ نَبْجَ الْجَنَهِلَةِ

الْأُولَى ﴾، (التبرج) واته: نافرهت سه رپوشي ده دا به سه ريدا نه يده به ست.^۵ گواره و ملوانكه و ملي هه موو دهرده خستو ده ببينزا نه م خشلو زيرهو مل دهرخستنه ته به پوچ بوو، پاشان فه رمانه كه هه موو ژنه خاوهن باوه رپه كاني گرته وه كه خؤيان به و شيويه نيشان نه دن. خواي مه زن ده فه رموييت: ﴿ وَأَقْمَنَ

الضَّلَاةَ وَمَآ تَكُنِ الرَّكَّوَةَ وَأَطَعَنَ اللَّهُ وَرَسُولَهُ ﴾ يه كه م جار داواي ليكردن واز له خراپه بينن پاشان فه رمان يي كردن كه چا كه بكن وه ك نويز كردن كه په رستني خواداي مه زنه به ته نها كه شه ريكي نيه، زه كات دات كه نه و يش چا كه كردنه له گه ل خه لكى، ﴿ وَأَطَعَنَ اللَّهُ وَرَسُولَهُ ﴾ نه مه يش له بابي عه تفي عامه له سه ر عه تفي خاص.

^۱ ابو داود (۳۸۱/۱).

^۲ ابو داود (۳۸۲/۱).

^۳ الدر المنثور (۶۰۲/۶).

^۴ الطبري (۲۵۹/۲۰).

^۵ الدر المنثور (۶۰۲/۶).

هاوسه رانی پیغمبر (ﷺ) نالوبه یتن

خوای مەزن دە فەر موویت: ﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا﴾ ئەم نایە ته لیزە دا بە لگە یە لە سەر ئەو ی هاوسه رە کانی پیغمبر (ﷺ) چوونه ته ناو ئەو مالە، چونکە ئەوان بوونه هۆی هاتنه خوارەو ی ئەم نایە ته، هۆی هاتنه خوارەو هە که لە ناو دە قە که داو هە موو زانا یانیش یە ک پان لە سەر ئەو، جا یان خۆیان بە تەنھا نالوبه یتن یان لە گە ل غە ییری خۆیاندا، بە پێی راستترین قسە. ئیبنو جەریر ریوایە تی کردووه لە عیكریمه وه که لە ناو بازاردا هاواری دە کرد، ﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا﴾ دە یوت: ئەم نایە ته تاییە ت لە سەر هاوسه رە کانی پیغمبر (ﷺ) هاتوو ته خوارەو^۱. هەر بەو شێوه یە ئیبنو ئەبی حاتم ریوایە تی کردووه لە ئیبنو عەباسه وه (رەزای خوای ئی بیت) لە م نایە ته دا: ﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ﴾ دە لئیت: بە تاییە تی لە سەر هاوسه رە کانی پیغمبر (ﷺ) هاتوو ته خوارەو، عیكریمه ده لئیت: کئ حە ز دە کات (موباهە لە ی) لە گە ل دە کە م که ئەم نایە ته لە بارە ی هاوسه رە کانی پیغمبر (ﷺ) هاتوو ته خوارەو^۲. لە راستیدا ئەمان بوونه هۆی هاتنه خوارەو ی ئەم نایە ته نە کە سانی تر (بە لām کە سانی تریش دە گریته وه، لە بەر ئەو نایە ته که گشتگیرە جینگای کە سانی تریشی تیدا دە بیته وه). ئیبنو جەریر ریوایە تی کردووه لە سە فیه ی کچی شە بیه وه دە لئیت: عایشه (رەزای خوای ئی بیت) وتی: پیغمبر ی خودا (ﷺ) سەر لە بە یانیە ک لە مال دە رچوو پارچە قوماشیکی دا بوو بە خزیدا لە مووی رەش دروست کرابوو، حە سە ن هات (رەزای خوای ئی بیت) لە گە ل خۆی هینایە ژوو رە وه، پاشان حوسە ی ن هات (رەزای خوای ئی بیت) لە گە ل خۆی هینایە ژوو رە وه، پاشان عە لی هات (رەزای خوای ئی بیت) لە گە ل خۆی هینایە ژوو رە وه، پاشان فە رمووی: ﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا﴾ موسلیم ریوایە تی کردووه^۳. دیسان موسلیم ریوایە تی کردووه لە زەیدی کوپی حە بیانە وه دە لئیت: مە ن و حوسە ی ن کوپی سە برە و عومە ری کوپی موسلیم پزۆیشتین بۆ لای زەیدی کوپی ئە ر قە م (رەزای خوای ئی بیت) لە لای دانیششتین حوسە ی ن پێی وت: ئە ی زە یید تۆ تووشی خیری نۆر هاتوو ی ت، پیغمبر ی خودات (ﷺ) چاوپێگە وتوو وه فە رمووده کانی ت گوی ئی بووه و

^۱ الطبري (۲۰/۲۶۷).

^۲ أخرجه ابن ابي حاتم وابن عساکر، الدر المنثور (۵/۲۷۶).

^۳ الطبري (۲۰/۲۶۱)، مسلم (۲۰۸۱).

غزات کردوه له گه لئو نووژیشته له دواوه کردوه، به راستی ئه ی زهیدتو تووشی خیری زور بوویت، ئه ی زهید! شتیگمان بۆ بگپروه له وهی که بیستوته له پیغه مبهری خواوه (ﷺ)، زهید وتی: ئه ی برزازی خۆم: به خوا ته مه نم گه وره بووه و ماوه یه کی به سه ردا پوژیشتوه و زه مانه که م دوورکه وتوه ته وه و هه ندی له و فرمودانه ی پیغه مبهری خودام (ﷺ) که بیستیوم له بیرم نه ماوه، ئه وه ی بزم گپرانوه و هری بگرن، ئه وه شی باسم نه کرد زورم ئی مه که ن بیگپرمه وه، پاشان وتی: پیغه مبهری خودا (ﷺ) پوژیک هه لساو خوتبه یه کی دا بۆمان له لای ناویکدا پیتیان ده وت خوم (خَم) له نیوان مه ککه و مه دینه دا، سوپاس و ستایشی خوی کردو نامۆژگاری کردو یادی خوی وه بیرمه نیاینه وه، پاشان فرموی: (أما بعد، ئه و سا ئه ی خه لکینه من موقوف له وانه یه په وانه کراوی خوا بیته لام وه لامی بده مه وه وه من دوو شتی سه نگینتان بۆ به جی ده هیلم: یه که میان کتیبی خوی گه وره یه که پئ نیشاندان و پووناکی تیدایه، کار به کتیبی خوا بکه ن و ده سته پتوه بگرن)، زور جه ختی کرده وه له سه ر (قورئان) و شوینکه وتنی، پاشان فرموی: (ئه هلو به یتی) من، خواتان وه بیردینه وه له خه لکی ماله که م، خواتان وه بیر دینه وه له خه لکی ماله که م) سی جار، واته: ناگاداری ئه هلو به یتی من بن خواتان له بیربیت به رامبه ریان، حوصه ین پیتی وت: ناخۆ کی ئه هلو به یتی ئه ون ئه ی زهید؟ نایا هاوسه ره کانی ئه هلو به یتی ئه ونین؟ وتی: هاوسه ره کانی له ئه هلو به یتی ئه ون. به لام ئه هلو به یتی ئه و، ئه و که سانه ن که زه کاتیان ئی حه رامه، وتی: سا ئه وانه کین؟ وتی: ئه وانه ئالی عه لی و ئالی عه قیل و ئالی جه عفه رو ئالی عه باسه (په زای خویان ئی بیت) وتی: نایا هه موو ئه وانه زه کاتیان ئی قه ده غه یه دوا ی خۆی؟ وتی: به لئو^۱ ئه مه ته فسیریکه له زهیدی کوری ئه رقه مه وه و نه یداوه ته پال پیغه مبه ر (ﷺ).

فرماندان به کارکردن به پیتی (قورئان) و (سوننه ت)

پاشان ئه وه ی که گومان هه لته گره بۆ ئه و که سه ی که به وردی سه رنجی قورئان بدات بۆی دهرده که ویت که هاوسه ره کانی پیغه مبه ر (ﷺ) ئه م نایه ته ده یانگریته وه و مه به سته ئه وانه، که خوی مه زن ده فرمویت: ﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا﴾ ده قی نایه ته له گه ل ئه وانه ی تی، بۆیه خوی گه وره دوا ی ئه مانه هه موو فرمویه تی: ﴿وَأَذْكُرَكُم مَّا تَلَّانَ فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ لَطِيفًا خَبِيرًا﴾ واته: کار به وه بکه ن که خوی گه وره په وانه ی کردوه بۆ پیغه مبه ره که ی (ﷺ) له ماله که ی خواتاندا له قورئان و فرموده کانی پیغه مبه ر (ﷺ)، ئه مه قسه ی قه تاده و زور که سی تریشه^۲. وه یادی ئه و به ره ره یه بکه نه و که تاییه ته به

^۱ مسلم (۱۸۷۲/۴).
^۲ الطبري (۳۶۸/۲۰).

نیووه له نیوانی خه لکیدا، که فه رمانی (وحی) خودا له مالی نیووه دا دیته خواره وه له مالی که سی تردا نه وه نیه، وه عانیسه ی سیدیقه ی کچی سیدیق (په زای خویان ئی بیت) له پیشتره بۆ نه و به هره یه و شایسته تره و تایبه تره بۆ نه م په حمه ته فراوانه . چونکه له ناو جینگه ی هیج هاوسه ریکی پیغه مبهردا (ﷺ) وه وحی نه ها تووه ته خواره وه له جینگه ی نه ودا نه بیئت. وه ک پیغه مبهری خودا (ﷺ) خوی فه رموویته، هه ندئ له زانایان ده لئین: بیجگه له عانیسه (په زای خوی ئی بیت) پیغه مبهری خودا (ﷺ) کچی نه خواستوه وه هیج پیاویک له گه لی نه خه وتوه له جینگه یدا پیغه مبهر (ﷺ) نه بیئت، جینگه ی خزیه تی نه و پله و پایه ی پی بدریئت و ته نها نه و خاوه نی نه و پایه به رزه بیئت، به لام له گه ل نه وه یشدا که هاوسه رکانی پیغه مبهر (ﷺ) له نه هل و به یتی نه ون، که واته خزمه کانی پیغه مبه ریش (ﷺ) شایسته ترن به و ناوه، ئیبنو نه بی حاتم پرپویه تی کردوه له نه بو جه میله وه ده لئیت: هه سه نی کوپی عه لی (په زای خویان ئی بیت) بوبه خه لیفه کاتیک عه لی شه هید کرا (په زای خوی ئی بیت). ده لئیت: جا کاتیک هه سه ن نوپژی ده کرد، پیاویک په لاماری داو خه نجه ریکی لیدا، حوصه ین ده لئیت: هه والی پینگه نیشت نه و که سه ی که برینداری کردوه پیاویکی بنه ماله ی به نی نه سه ده، له و کاته شدا که لیدرا هه سه ن (په زای خوی ئی بیت) له سوژده دا بوو. ده لئین: خه نجه ره که له کولۆکی دابوو، مانگیک به هۆی نه و برینه وه نه خووش که وت و پاشان چاک بووه وه. دوی نه وه له سه ر دوانگه دانیشت و وتی: نه ی خه لکی عیراق! له خوا بترسن به رامبه ر به ئیمه، ئیمه سه روک و میوانی نیووه ین، وه ئیمه نه و نه هل و به یته ین که خوی مه زن فه رموویته: ﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا﴾ حوصه ین نه لئیت: به رده وام نه م ئایه ته ی نه ووته وه تا هیج که سیک نه ما له و مزگه و ته دا بانگو سه لا لینه داو نه گری. خوی گه و ره ده فه رموویت: ﴿إِنَّ اللَّهَ كَاتٍ لَطِيفًا خَبِيرًا﴾ واته: خودا سوژی بۆتان هه یه که نه و پایه به رزه ی پیداون و خوی ده زانئیت که نیوه شایسته ی نه و پیزو تایبه ته ندیه ن. ئیبنو جه ریر (په حمه تی خوی ئی بیت) ده لئیت: یادی نه و به هه رانه ی خودای مه زن بکه نه وه که پیی داون، له مالتکدا دایناون که قورشان و فه رمووده کانی پیغه مبهری (ﷺ) تیدا ده خویندیره وه. سوپاس و ستایشی خوی له سه ر بکه ن. ﴿إِنَّ اللَّهَ كَاتٍ لَطِيفًا خَبِيرًا﴾ واته: خودا پیزی لیناون له مالتکدا دایناون که قورشان و فه رمووده ی پیغه مبهری (ﷺ) تیدا ده خویندیره وه. ناگاشی لیتانه کاتیک که هه لی بزاردون بینه هاوسه ری پیغه مبه ره که ی (ﷺ).^۱ قه تاده له م ئایه ته دا: ﴿وَأَذْكُرَنَّ مَا يَلِيَّ فِي يَوْمِكُنَّ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ﴾ ده لئیت: خوی مه زن به وه منه ت

^۱ الطبري (۲۰/۲۶۸).

به و شیوه به نه سائی و ئیبنو جه ریریش پویایه تیان کردوه. ^۱ ثم نایه تی که خوی مه زن ده فرموویت:

﴿إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ﴾ به لگه به له سر نه وهی که باوه پ بوون جیایه له نیسلام بوون، چونکه باوه پ تاییه تی تره له نیسلام وه که له نایه ته دا خوی گه وره ده فرموویت:

﴿قَالَتِ الْأَعْرَابُ أَمَّا قُلٌّ لَمْ تُوْمِنُوا وَلَكِنْ قُولُوا أَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ الْإِيْثَنُ فِي قُلُوْبِكُمْ﴾ ^۲ واته: عه ره به ده شته که یکان و تیان باوه پمان میناوه نه ی موحه ممه د (ﷺ) بلی باوه پتان نه میناوه به لکو بلین موسلمان بوون چونکه هیشتا باوه پ نه چووته ناو دله کانتانه وه. وه له هه ردوو سه حجه که دا هاتووه:

(داوینتپیس داوینت پیسیناکات، له کاتی داوینتپیسیه که دا خاوه نی باوه پ بیت) ^۳. باوه پ که ی لی ده رده چیت و جیاده بیت وه له و کاته دا، نه و که سه له سه نه و کاره ی کافر ناییت و ناییته خوانه ناس به ئیجماعی موسلمانان. ثم فرمووده یه ش به لگه به له سه نه وهی که باوه پ بوون تاییه تره له موسلمان بوون وه که له سه رته تای شهرحی بوخاریدا و تمان. ﴿وَالْقَنَبِيِّنَ وَالْقَنِیْنَاتِ﴾، (القنوت) واته: به رفه رمان بوون و گوپرایه لی به دلکی نارامه وه. وه که خوی گه وره له چه ند نایه تدا فرموویه تی: ﴿أَمَّنْ هُوَ قَنْیْتُ عَاتَاةَ الْاَيْلِ سَاجِدًا وَقَیْمًا یَحْذَرُ الْاٰخِرَةَ وَرَجُوًا رَحْمَةً رَبِّهِ﴾ ^۴ واته: هاوبه ش دانهران چاکترن یان که سیک ملکه چو په رستکاره بق خوا له کاته کانی شه ودا به سوژده بردن و پاوه ستان له شه ودا که له سزای دواپژده هترسیت و به هیوای به زه یی په روه ردگاریه تی. وه فرموویه تی: ﴿وَلَوْ مِّنْ فِی السَّمَوَاتِ وَالْاَرْضِ کُلٌّ لَّهٗ فَنٰیْنُوْنَ﴾ ^۵ واته: نه وهی له ناسمانه کان و زه ویدایه تنها می خویبه مه موویان هه ر بق نه و ملکه چن. وه فرموویه تی: ﴿یَلْمِزُوْهُمۡ اَقْنٰتِیۡ رَبِّکِ وَاَسْجُدِیۡ وَاَرْکُبِیۡ مَعَ الْاَرْکٰبِیۡنَ﴾ ^۶ واته: نه ی مریه م فرمانبهری په روه ردگارت بکه و سوژده و کپنوش به ره له گه ل نه وانیه که سوژده و کپنوش ده بن. وه فرموویه تی: ﴿وَقُوْمُوْا لِلّٰهِ قٰنِیْنٰیۡنَ﴾ ^۷ واته: له نوژدا بوه ستن بق خوا به گه ربنکه چی و بی قسه کردن. دوی پله ی نیسلام پله یه کی تر دیت که به نده ی خوا بوی ده چیت و به رز ده بیته وه بوی که

^۱ النسائی فی الکبری (۴۳۱/۶)، الطبری (۲۷۰/۲۰)، فرمووده یه کی سه حجه.

^۲ الحجرات (۱۴).

^۳ فتح الباری (۳۳/۱۰)، مسلم (۷۷/۱).

^۴ الزمر (۹).

^۵ الروم (۲۶).

^۶ ال عمران (۴۳).

^۷ البقرة (۲۳۸).

نه ویش باوه‌ره، پاشان به هوی نهو باوه‌ره وه نارامی دل په‌یدا ده‌بیت، ﴿وَالصّٰدِقِیْنَ وَالصّٰدِقٰتِ﴾ بیگومان راستگویی بق خوی ره‌وشتیکی به‌رنو جینی پیزه، بویه هندی له هاره‌له کانی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) هرگیز درویان لی نه‌یستراوه نه له کاتی نه‌زانی‌داو نه له کاتی نیسلامه‌تیشدا، راستگویی نیشانه‌ی باوه‌ره، وه ک چون دروژنی نیشانه‌ی دوپوویی، هر که سیک راستگر بوویتت سه‌رفراز بووه، وه ک پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) فرموویته‌ی: (راستگر بن، بیگومان راستگویی پی نیشان ده‌دات بق چاکه، به پاستی چاکه‌یش پی نیشان ده‌دات بق به‌هشت، درق مه‌کن، بیگومان دروکردن پی نیشان ده‌دات بق له دین لادانو خرابه‌کاری خرابه‌کاریش پی نیشان ده‌دات بق ناو ناگر، به‌رده‌وام پی‌او قسه‌ی راست ده‌کاتو ده‌گه‌ریت به دوی قسه‌ی راستدا هه‌تا لای خودا به راستگر ده‌نوسریت، وه به‌رده‌وام پی‌او درق ده‌کاتو ده‌گه‌ریت به دوی دروکردندا هه‌تا لای خودا به دروژن ده‌نوسریت). فرموده له‌م باره‌یه‌وه نیچگار زوره. ﴿وَالصّٰلِحِیْنَ وَالصّٰلِحٰتِ﴾ نه‌مه ره‌وشتی خه‌لکی دامه‌زراوه که بریتیه له خورپاگری به‌رامبه‌ر لیتقه‌وماوان، وناگاداریبون له‌وه‌ی که خوا هرچی بیرادابیت بیگومان پوو ده‌دات وپیویسته‌نه‌میش خوی له‌به‌رانبه‌ردا راپگری ونه‌پسی، خورپاگریش له سه‌ره‌تای نارچه‌تی به‌سه‌ره‌اته‌که‌دایه، اته: زور گرانی‌که‌ی له سه‌ره‌تاوه‌یه، پاشان له دواییدا به‌ره‌و ناسانی ده‌پوات و نه‌م ره‌وشته نیشانه‌ی راستی و نه‌به‌زینسه، ﴿وَالْخٰشِعِیْنَ وَالْخٰشِعٰتِ﴾، (الخشوع) اته: نارامی و له‌سه‌رخیزی و درپرنی خوشه‌ویستی و پیزو خو به که‌مزانینه، پالپتوه‌نه‌ره‌که‌شی ترسان له خوا و له چاودیزی خودایه، وه که له‌م فرموده‌یه‌دا هاتووه: (عه‌بدایه‌تی خوا بکه وه که نه‌وه‌ی که ده‌بیینی، خو نه‌گر تر نه و نابینی نه‌و تو ده‌بینیت)، ﴿وَالْمُتَّصِدِّقِیْنَ وَالْمُتَّصِدِّقٰتِ﴾ سه‌ده‌قه و خیرکردن بریتیه له چاکه‌کردن به‌و که‌سانه‌ی هه‌ژارو نه‌دارن و هیچ کاسپیه‌کیان نیه و توانای کارکردنیشیان نیه، له زیاده‌ی مالی خویان ده‌به‌خشن له‌به‌ر په‌زامه‌ندی خواو چاکه‌کردن له‌گه‌ل به‌نده‌کانیدا. له هه‌ردوو سه‌حیحه‌که‌دا هاتووه: (حه‌وت که‌س هه‌ن خودا ده‌یانخاته ژیر سیبهری عهرشی خوی له‌و پوزهدا‌که هیچ سیبهریک نیه جگه له سیبهری نه‌و، باسی یه‌کیک له‌و که‌سانه‌ی کردووه: که پی‌اویکه چاکه‌ی کردووه به شیوه‌یه‌ک نه‌و چاکه‌ی کردووه، شاردوویه‌تیه‌وه تا لای چه‌پی نه‌زانیته لای راستی چی ده‌به‌خشیت). وه له فرموده‌یه‌کی تریشدا هاتووه: (خیرکرن و سه‌ده‌قه گونا‌ه ده‌کوژنیته‌وه وه که

۱ مسلم (۲۰۱۳/۴).

۲ فتح الباری (۱۴۰/۱).

۳ فتح الباری (۱۶۸/۲)، مسلم (۷۱۵/۲).

چون تاو ناگر ده کوژدیتته وه).^۱ فه رموده دهر باره‌ی مالبه‌خشین ئیجگار ژوره، باسی تاییه‌تی له و باره وه‌یه. ﴿وَالصَّبَّامِينَ وَالصَّكَمِينَ﴾ له و فه رموده‌یه‌ی که ئیبنو جامه ریوایه‌تی کردوه هاتوه: (پژوو زه کاتی لاشه‌یه).^۲ واته: پاک و خاوین و بیگه‌ردی ده کاته وه له هه مو شتیک که سروشتی پاک و شرع لای په‌سند نیه. وه که سه‌عیدی کوپی جو به‌یر ده لیت: که سیک مانگی په‌م‌زان و سی پژی له هه مو مانگی گرت، ئه م فه رموده‌ی خوی گوره ده‌یگرته وه. ﴿وَالصَّبَّامِينَ وَالصَّكَمِينَ﴾^۳ له بهر نه وه‌ی که پژوو مه‌زترین یارمه‌تیده ره بۆ شکاندنی ناره‌زوو وه که پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) فه رمویه‌تی: (ئه‌ی کو م‌لی لاوان هه‌ر که سیک له ئیوه توانای ژنه‌پنانی هه‌یه، با ژن بینیت، چونکه چاکترین پاریزه ره بۆ چاوو باشرین ریگره بۆ شهرمگه و هه‌ر که سیش توانای نه‌بوو با پژوو بگریت، چونکه به‌پژوو بوون ده‌یخه‌سینیت و ناره‌زووی نامه‌لیت).^۴ جیتی خویه‌تی دوی نه وه خوی گوره ده فه رمویت: ﴿وَالْحَفِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظِينَ﴾ واته: پیاو ژنیک که شهرمی خویان پاراستوه له حرام و گوناوو تاوان و له حه‌لالدا نه‌بیته به کاریان نه‌میناوه و نزیک نه‌که وتونه‌ته وه. وه که خوی مه‌زن فه رمویه‌تی: ﴿وَالَّذِينَ هُمْ لِأَعْيُنِنَا جَفِينُونَ ﴿٥﴾﴾^۵ اِلَّا عَلَٰنِ اَرْوَجِهِمْ اَوْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُمْ فَاِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٦﴾ فَمَنْ اَبْغَىٰ وَّرَآءَ ذٰلِكَ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿٧﴾ واته: وه نه‌وانه‌ی که پاریزه‌ری داوینیان مه‌گر بۆ خیزانی خویان یان بۆ که نیزه‌کیک که بووین به خاوه‌نیان نه وه به‌راستی نه‌وانه سه‌رزه‌نشست ناگرین نه‌جا هه‌ر که سیک نیازی جگه له و دوو جوره ئافره‌ته بکات و ناره‌زووی خوی تیز بکات، نه‌وسا نه‌وانه ده‌ستدریژیکرن. پاشان خوی گوره ده فه رمویت: ﴿وَالَّذِكْرِيْنَ اللّٰهَ كَثِيْرًا وَالَّذِكْرِيْنَ﴾ ئیبنو ئه‌بی حاتم ریوایه‌تی کردوه له ئه‌بو سه‌عیدی خودریه‌وه (خُد‌ری) (په‌زای خوی لی بیت) ده‌لیت: پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) فه رمویه‌تی: (کاتیک پیاو ژنه‌که‌ی خوی هه‌لساندو له شه‌وداو دوو پکات نو‌یزیان کرد له و شه‌ودا بۆیان ده‌نوسریت که له و که‌سانه‌ن ژور یادی خوا ده‌کن)، ئه‌بو داود و نه‌سانی و ئیبنو ماجه له فه رموده‌که‌ی ئه‌بو سه‌عیده وه ئه‌بو هوره‌یره‌یش

^۱ تحفة الأحوزي (۲۲۷/۳).

^۲ ابن ماجه (۵۵۵/۱)، سه‌نه‌ده‌کاتی لاوازه.

^۳ روی ابن ابی حاتم، والدر المنثور (۳۸۰/۵).

^۴ فتح الباري (۱۴/۹).

^۵ المؤمنون (۷-۵).

(پہ زای خوی لٰی بیت) بہو شیوہیہ لہ پیغہ مبرہوہ (ﷺ) پیوایہ تی کردوہہ. ^۱ نیامی نہ حمہد پیوایہ تی کردوہہ لہ نہبو ہورہیرہوہ (پہ زای خوی لٰی بیت) دہ لیت: پیغہ مبرہی خودا (ﷺ) بہ ناو پیسی مہ ککہ دا دہ پویشت، کہ گہ یشتہ جومدان فرمووی: (نہ مہ جومدانہ، بپوئن، بہ راستی تاقانہ کان پیش کہ و تن)، وتیان: تاقانہ کان کین؟ پیغہ مبر (ﷺ) فرمووی: (نہو ژنو پیوانہی کہ زور یادی خوا دہ کن)، پاشان فرمووی: (نہی خودایہ لہ وانہی کہ سہریان تاشیوہ خویش ببہ)، وتیان: نہی نہ وانہی قزبان کورت کردوہہ تہوہ؟ فرمووی: (نہ وانہی کہ کورتیان کردوہہ تہوہ) بہ م شیوہیہ نیامی نہ حمہد تہ نہا خزی پیوایہ تی کردوہہ. ^۲ نہ م فرمودہیہ موسلیمیش پیوایہ تی کردوہہ بہ بی نہو زیادہیہی کرتابیہ کہی. ^۳ خوی گورہ دہ فرمویت: ﴿أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا﴾ ہوالہ لہ ہموو نہ وانہی کہ باس کران. واتہ: بیگومان خوی مہ زن لیخوشبون و پاداشتیکی گورہی بق داناون نہویش بہ ہشتہ.

﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ

وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُّبِينًا﴾ (۳۱)

ہوی ہاتنہ خوارمووی نہم نایہ تہ

خوی مہ زن دہ فرمویت: ﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُّبِينًا﴾ واتہ: نہ گہر خواو پیغہ مبرہ کہی فرمانیان بہ ہر کاتیک دا، ہیج پیاوٹیک ہیج ژنیک کہ خاوہن باوہ پ بن ناتوانن پہ سہندی نہ کن، ہر کہ سیکیش لہ فرمانی خواو پیغہ مبرہی دہر بیجت، پنگی زور ہلہ کردوہہ، نیامی نہ حمہد پیوایہ تی کردوہہ لہ نہبو بہر زہی نہ سلہمیوہ دہ لیت: جولہ بیبب پیاوٹیک بوو دہ چووہ لای ژنانو بہ لایاندا تیدہ پہ پی قسہی خویشی لہ گہ لدا دہ کردن، منیش وتم بہ ہاوسہرہ کہ م: با جولہ بیبب نہیہ تہ لاتان نہ گہر بیتہ لاتان ناواواوا دہ کہ م. نہو ژنہ نہ لیت: نہ نساریہ کان ہر کاتیک یہ کیکیان بیوہ ژنیک بیوایہ ہتا پرسی بہ پیغہ مبر (ﷺ) نہ کردایہ نایا پیوستیت پیی ہہیہ یان نا نہیدہ دا بہ شوو. پیغہ مبرہی خودا (ﷺ) فرمووی بہ پیاوٹیک نہ نساری: (کچہ کہ تم پی بدہ بہ شو)، پیاوہ کہ وتی: بہ لٰی بہ سہرچاو نہی پیغہ مبرہی خودا (ﷺ) مایہی شانازہیہ بوم. پیغہ مبر (ﷺ) فرمووی: (من بق خویم ناوی)، وتی: نہی

^۱ ابو داود (۷۴/۲)، النسائي في الكبرى (۴۳۲/۶)، ابن ماجه (۴۲۳/۱)، فرمودہیہ کی سہ حیجہ.

^۲ احمد (۴۱۱/۲)، موسلیم پیوایہ تی کردوہہ جگہ لہ کرتابیہ کہی.

^۳ مسلم (۹۴۶/۲).

بِقِ كَيْبِهٖ نَهَىٰ بِرَّغَمِ مَبْرِي خُودَا (ﷺ)؟ بِرَّغَمِ مَبْرِي (ﷺ) فَرَمُووى: (بِقِ جَوْلِهٖ بِيْبِيْب)، وَتَى: نَهَىٰ بِرَّغَمِ مَبْرِي خُودَا (ﷺ) قَسَهٗ لَهٗ كَهٗ لَ دَايِكِي دَهٗ كَهٗ م، چَووِيْوَهٗ بۆلَاي دَايِكِي كَجَهٗ كَهٗ، بِبَاوَهٗ كَهٗ وَتَى: بِرَّغَمِ مَبْرِي خُودَا (ﷺ) دَاوَاي كَجَهٗ كَهٗ تَهٗ كَاكَا؟ ژَنَهٗ كَهٗ وَتَى: بَاشَهٗ بَهٗ سَهٗ رَجَاو، وَتَى: بِقِ خُوَى دَاوَاي نَاكَاكَا، بَهٗ لَكُو دَاوَاي دَهٗ كَاكَا بِقِ جَوْلِهٖ بِيْبِيْب، ژَنَهٗ كَهٗ وَتَى: كَجِي نِيْمَهٗ وَجَوْلِهٖ بِيْبِيْب؟! سَا بَهٗ خَوَا لِيْ مَارَهٗ نَاكَهٗ مَو نَايَدَهٗ مَى، كَا تِيْكَ بِبَاوَهٗ كَهٗ وَيَسْتَى هَهٗ لَسِيْتَو بِجِيْتَو بِقِ لَاي بِرَّغَمِ مَبْرِي خُودَا (ﷺ) هَهٗ وَهَلَهٗ كَهٗ يِ بَدَا تَى، كَهٗ ژَنَهٗ كَهٗ يِ چِي دَهٗ لِيْت، كَجَهٗ كَهٗ وَتَى: كَى دَاوَاي مَن دَهٗ كَاكَا لَهٗ نِيْوَهٗ؟ دَايِكِي شَتَهٗ كَهٗ يِ پَى وَت. كَجَهٗ كَهٗ وَتَى: نَايَا نِيْوَهٗ فَرَمَانِي بِرَّغَمِ مَبْرِي خُودَا (ﷺ) دَهٗ كِيْرَنَهٗ وَهٗ؟ بَمَدَهٗ نَهٗ دَهٗ سَت بِرَّغَمِ مَبْرِي (ﷺ) دَلْتِيَا بِنَهٗ وَهٗ هَرَكِيْز زَايَهٗ م نَاكَاكَا وَنَا مَفَهٗ وَتِيْتِيْت، بَاوَكِي رُوْشِتَو بِقِ لَاي بِرَّغَمِ مَبْرِي (ﷺ) وَتَى: چِي لَى دَهٗ كَهٗ يِ مَهٗ لِي خُوْتَهٗ، بِرَّغَمِ مَبْرِي (ﷺ) كَجَهٗ كَهٗ يِ مَارَهٗ بَهٗ رِي لَهٗ جَوْلِهٖ بِيْبِيْب جَا هَلَى: بِرَّغَمِ مَبْرِي خُودَا (ﷺ) چَوو بۆ غَزَايَهٗ كَهٗ، كَا تِيْكَ خَوَاي مَهٗ زَن سَا مَانِيْ كِي بَاشِي خَسْتَهٗ دَهٗ سَتِي لَهٗ وَغَزَايَهٗ دَا فَرَمُووى بَهٗ هَاوَهٗ لَهٗ كَانِي (رَهٗ زَاي خَوَايَا ن لَى بِيْت): (نَاخُو كَهٗ سِيْكَ هَهٗ يَهٗ دِيَا رَهٗ بِيْت لَهٗ نِيْوَا تَنَا نَدَا؟) وَتِيَا ن: فَلَانَهٗ كَهٗ سَو فَلَانَهٗ كَهٗ سَمَان دِيَا رَهٗ نِيَهٗ، بِرَّغَمِ مَبْرِي (ﷺ) فَرَمُووى: (سَهٗ رِي بَكَهٗ نَو بِرَوَانَن نَايَا كَهٗ سِيْكَ هَهٗ يَهٗ دِيَا رَهٗ بِيْت وَن بَوِيْت؟) وَتِيَا ن: نَهٗ خِيْر. بِرَّغَمِ مَبْرِي (ﷺ) فَرَمُووى: (بَهٗ لَام مَن جَوْلِهٖ بِيْبِيْب لَهٗ دَهٗ سَت چَووَهٗ وَن كَرِدُوَهٗ)، بِرَّغَمِ مَبْرِي (ﷺ) فَرَمُووى: (لَهٗ نَاو كُوْرَاوَهٗ كَا نَدَا بۆي بَكَهٗ رِيْن)، كَهٗ رَانَ بۆي لَهٗ لَاي حَهٗ وَت كَهٗ سَدَا دِيْتِيَا نَهٗ وَهٗ نَهٗ كُوْشْتَبُوْنِي پَاشَان نَهٗ وَنِيْش نَهٗ وَنِيَا ن شَهٗ هِيْد كَرِدَبُوو، وَتِيَا ن: نَهٗ يِ بِرَّغَمِ مَبْرِي خُودَا (ﷺ) نَهٗ وَهٗ تَا لَهٗ لَاي حَهٗ وَت كَهٗ سَدَا يَهٗ كَهٗ نَهٗ وَ كُوْشْتَبُوْنِي پَاشَان كُوْشْتَبُوِيَا نَهٗ. بِرَّغَمِ مَبْرِي خُودَا (ﷺ) هَهٗ لَسَاو چَووَهٗ لَاي وَ فَرَمُووى: (حَهٗ وَت كَهٗ سِي كُوْشْتَو پَاشَان كُوْشْتِيَا ن، نَهٗ وَ لَهٗ مَنَهٗ وَ مَنِيْش لَهٗ نَهٗ وَ م) دُوو جَا رَهٗ تَا سَى جَا رَهٗ نَهٗ مَهٗ يِ فَرَمُوو. پَاشَان لَهٗ سَهٗ ر بَاسَكَهٗ كَانِي خُوَى دَايْنَاو كُوْرِيَا ن بۆ هَهٗ لَكَهٗ نَد بَالِي بِرَّغَمِ مَبْرِي (ﷺ) نَهٗ بِيْت هِيْج لَهٗ ژِيْرِيْدَا نَهٗ بُوو پَاشَان خَسْتِيَهٗ نَاو كُوْرَهٗ كَهٗ يِ، بَاسِي نَهٗ وَهٗ نَهٗ كَرَاوَهٗ كَهٗ شُوْرَابِيْت، سَابَت (رَهٗ زَاي خَوَاي لَى بِيْت) دَهٗ لِيْت: هِيْج ژَنِيْكَ نَهٗ بُووَهٗ لَهٗ نَاو نَهٗ نَسَا رِيَهٗ كَا نَدَا بَهٗ نَهٗ نَدَا زَهٗ يِ نَهٗ وَ خِيْرُوِيْرِيْكَ ر بَوِيْت وَ مَال بَهٗ خَش بِيْت)، نِيْسَحَاقِي كُوْرِي عَهٗ بَدُوَلَاي كُوْرِي نَهٗ بُو تَهٗ لَحَهٗ دَهٗ لِيْت بَهٗ سَابَت نَايَا دَهٗ زَانِي بِرَّغَمِ مَبْرِي خُودَا (ﷺ) چ دُوْعَا يَهٗ كِي بۆ كَرْد؟ دَهٗ لِيْت: فَرَمُووى: (نَهٗ يِ خُودَا خِيْرُوِيْرِيْكَ بَرِيْزَنَهٗ بَهٗ سَهٗ رِيْدَاو لَهٗ ژِيَا نِيْدَا نَا رَهٗ حَهٗ تِي وَ كَهٗ م بَرِيْوِي نَهٗ بِيْنِيْت). هَهٗ ر وَايْش بُوو، لَهٗ نَاو نَهٗ نَسَا رِيَهٗ كَا نَدَا ژَنِيْكَ نَهٗ بُووَهٗ بَهٗ نَهٗ نَدَا زَهٗ يِ نَهٗ وَ خِيْرُوِيْرِيْكَ ر بِيْت. نِيْمَا مِي نَهٗ حَمَهٗ دِيْش هَهٗ ر بَهٗ وَ شِيْوَهٗ يَهٗ بَهٗ دَرِيْژِي هِيْتَاوِيَهٗ تِي. ^۱ مَوْسَلِيْم وَ نَهٗ سَانِيْش لَهٗ (فَضَائِل) دَا رُوودَاوِي كُوْشْتَنَهٗ كَهٗ يَا ن رِيْوَا يَهٗ ت كَرِدُوَهٗ. ^۲ حَافِيْز نَهٗ بُوْعَهٗ مَهٗ ر كُوْرِي عَهٗ بَدُوْلَهٗ پ لَهٗ كَتِيْبِي (الاسْتِيْعَاب) بَاسِي نَهٗ وَهٗ يِ كَرِدُوَهٗ، كَهٗ كَا تِيْكَ

^۱ أحمد (۴۲۲/۴)، فَرَمُوودَهٗ يَهٗ كِي سَهٗ حِيْحَهٗ.

^۲ مسلم (۲۴/۲)، النَسَائِي فِي الْكَبْرِي (۸۲۶).

نم کیزه له ژورده که ی خزیدا وتی: **ثایا فرمانی پیغه مبری خودا (ﷺ) رهد ده که نه وه؟ نم ثایته ماته خواره وه:** ﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مِؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَىٰ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ﴾^۱.
 تاوس (طاوس) ده لیت: پرسیار کرا له ئیبنو عه باس ده بریاره ی دوو په کاتی دوی عسرته ویش، نه هی لیکردو نم ثایته ی خوینده وه: ﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مِؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَىٰ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ﴾^۲.
 نم ثایته گشتگیره له هه مو کارو فرمانیکدا، له بهر نه وه ی هر کاتیک خوداو پیغه مبری خودا (ﷺ) فرمانیکیان دا به شتیک، هیچ که سیک بوی نیه لئی ده ریجیت و لابدات، هیچ که سیک بوی نیه لیردها به نارو وهیج بلیت و هیچ بکات. وه ک خوی مهن فرموویته ی: ﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾^۳.
 واته: نه خیر وانیه که خویان به باوه پدار نیشان ده دن سویند به په روه دگارت برودار نین تا تو نه که نه دادور له هر نارو وه دوو په رکه کی نیوانیندا له پاشان هه ست نه که ن له ده روونیندا به هیچ بیزاریه که له و بریاره ی تو داوته و مل که چ نه که ن به ملکه چیه کی ته او. بویه ژور به توندی خوی مهن هه په شه له و که سانه ده کات که لاریان له وه هه یه و فرموویته ی: ﴿فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾^۴ واته: جا با بترسن نه وانه ی که پیچ وانه ی فرمانی پیغه مبر (ﷺ) ده که ن که له دنیادا به لاو تاقی کردنه وه یه کیان بیته پی یان سزایه کی سه ختیان تووش بییت له دواړوژدا.

﴿وَأَذِّنْ لِلَّذِينَ اتَّعَمَّ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللَّهَ وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ فَلَمَّا قَضَىٰ زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا لِكَيْ لَا يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِي أَزْوَاجِ أَدْعِيَائِهِمْ إِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا﴾^(۳۷)
 ته لاق و ماوه ی پاش ته لاقدا ت بوه لوه شاننده وه ی یاسای به کور کردن

^۱ الاستعاب (۲۵۹/۱).
^۲ عبدالرزاق (۴۳۳/۲).
^۳ النساء (۶۵).
^۴ النور (۶۲).

خوای گوره ده فہ رمویت: ﴿ وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللَّهَ وَخُفِيَ فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ وَخَشِيَ النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ فَلَمَّا قَضَى زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا لِكَيْ لَا يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِي أَزْوَاجِ أَدْعِيَائِهِمْ إِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا ﴾

واتہ: پیریکرہ وہ کاتیک دہ توت بہ کہ سیک (زہیدی کوپی حاریسہ) کہ خوا بہ ہری بہ سہردا پشتبوو تویش چاکت لہ گہ لدا کردبوو (بہ نازا کردنی و پورہ ردہ کردنی) خیزانت (زہینہب) لای خوت پارگوہ و بیہیلہ وہ و لہ خوا بترسہ لہ دلی خوتدا شتیک دہ شاریتہ وہ کہ خوا ناشکرای دہ کات و لہ قسہی خہ لک دہ ترسی لہ کاتیکدا خوا شیواترہ کہ لیس بترسی ٹینجا کاتیک زہید پیویستی بہ و (زہینہب) نہ ما و تہ لاتی دا ٹیمہ ٹہ و (زہینہب) مان لای مارہ کردی بوقٹہ و ہیح نا پرحہ تی و تاوانیک نہ بیت لہ سہر ٹیمانداران لہ مارہ کردنی ژنانی بہ کوپرکراوہ کانیاندا کاتیک پیویستیان پیمان نہ ما و تہ لاقیان دانو فرمانی خوا بہ مارہ کردنی زہینہب بؤت دراوہ و پراوہ یہ۔ خوای گورہ باسی پیغہ مبرہ کہی ﴿﴾ دہ کات، کاتیک کہ وتی بہ زہیدی کوپی حارسہی خزمہ تکاری (پہ زای خوای لای بیت) ٹہ و زہیدہی کہ خوا چاکہی لہ گہ لدا کردبوو بوویوہ موسلمان و شوینی پیغہ مبر ﴿﴾ کہ وتبوو، ﴿ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ ﴾

﴿ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ ﴾ پیغہ مبریش چاکہی لہ گہ ل کردبوو نازادی کرد لہ بہ ندایہ تی و بوہ پیویکی مہ نزو بہ پیزو خۆشہ ویستی پیغہ مبر ﴿﴾ پنی دہ و ترا خۆشہ ویست و بہ کوپرہ کہ شی دہ و ترا نوماسہی خۆشہ ویستی کوپی خۆشہ ویست، عائیشہ ٹہ لیت (پہ زای خوای لای بیت): پیغہ مبر ﴿﴾ لہ ہرمہ فرہ زہ یکدا زہیدی تیدا بناردایہ ٹہ یکردہ فرماندہی مہ فرہ زہ کہ، ٹہ گہر پاش پیغہ مبر ہمایہ دہ یکردہ جینشین، ٹیمامی ٹہ حمد پریوایہ تی کردوہ۔ پیغہ مبرہی خودا ﴿﴾ کچی پوری خوی لای مارہ کرد کہ زہینہبی کچی جہ حشی ٹہ سہ دی بوو (پہ زای خوای لای بیت) کہ دایکی ناوی ٹومہ یہی کچی عہ بدولموتہ لیب بوو، دہ دینارو شہست درہمی کردہ مارہی لہ گہ ل سہرپوش و پوشاکیک و درعیکدا و پہنجا مشت لہ خواردہ مہ تی و دہ مشت لہ خورما۔ ٹہ مہ قسہی موقتیلی کوپی حہ بیانہ، نزیکہی سالتیک یان زیاتر لہ گہ ل زہید مایہ وہ پاشان نیوانیان تیک جوو، زہید مات بؤ لای پیغہ مبرہی خودا ﴿﴾ نا پریوایہی لہ بارہی وہ دہرپوی پیغہ مبرہی خودایش ﴿﴾ پنی فرموو: (دہست لہ ژنی خوت بہر مہ دہ و لہ خوا بترسہ)، خوای مہ زنیش فرمووی: ﴿ وَخُفِيَ فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ وَخَشِيَ النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ ﴾ ٹینو جہریر پریوایہ تی کردوہ لہ عائیشہ وہ (پہ زای خوای لای بیت)

ده لئیت: نه گهر پیغمبر (ﷺ) شتیکی بشاردايه ته وه له و قورئانه ی که بؤی هاته خواره وه نه م
 نایه ته ی ده شارده وه که خوی گه وره ده فهرموویت: ﴿وَنَحْنُ فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ وَنَحْنُ النَّاسُ
 وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَحْشَاهُ﴾. وه ده فهرموویت: ﴿فَلَمَّا قَضَى زَيْدٌ مِّنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا﴾ واته: کاتیک زهید
 کاری هاوسری له گه ل زهینه ب ته واو کردو ته لاقی دا، تو مان کرده هاوسری زهینه ب، (الوטר) واته:
 پیوستی، کاری هاوسری، واته: کاتیک وازی ل هینا ته لاقی دا زهینه بمان کرده هاوسری تو، نه و
 که سه ی بووه وه لی ماره برنی زهینه ب بؤ پیغمبر (ﷺ) خدا خوی بوو (جل جلاله)، به و مانایه خودا
 فهرمانی کرد به پیغمبر (ﷺ) که بچیته لای زهینه ب به بؤ (ولی) و به بؤ (گریه ست) و (ماره ی) و
 (شایه ت) له مرفه کان! له نه نه سه وه (په زای خوی ل بییت) ده لئیت: کاتیک ماوه ی پاش ته لاقدانی
 زهینه ب (په زای خوی ل بییت) ته واو بوو، پیغمبری خودا (ﷺ) فهرمووی به زهیدی کوی حاریسه:
 (بؤ قسه ی له گه ل بکه بؤم) زهید پویش بؤ لای زهینه ب خهریکی هه ویر شیلان بوو، زهید وتی: کاتیک
 چاوم پئی که وت نؤر لام گه وره بوو نه متوانی سه یری بکه م و پئی بلیم که پیغمبری خودا (ﷺ)
 باسی کردوویت، بؤیه پشتم هه لکردو به ره ودوا گه پامه وه و تم: نه ی زهینه ب! مژده ت ل بییت
 پیغمبری خودا (ﷺ) ناردوومی و باسی تو ده کات، زهینه ب وتی: من هیچ شتیگ ناکم هه تا پاوئژ
 (نیستیخاره) له گه ل خودای خؤم نه کم، هه لساو پویش بؤ مرگه وته که ی خوی و قورئان
 هاته خواره وه، پیغمبری خودا (ﷺ) هات و چوو لای و نیزی وهر نه گرت. نه گهر چاوت لیمان ده بوو
 کاتیک چوو ه خزمه ت پیغمبری خودا (ﷺ) نان و گوشتیان داین و خواردمان له و شایه دا نه خوارد!
 خه لکه که پویشتنه دهر وه و چند پیاویک مانه وه و ده مه ته قییان نه کرد دوی خواردنه که له ماندا،
 پیغمبری خودا (ﷺ) له مال چوو دهر وه و منیش شوینی که وتم، نه نه س ده لئیت: ده گه پرا به سه ر
 مالی خیزانه کانیداو سلای ل ده کردن، نه وانیش ده یانوت: نه ی پیغمبری خودا (ﷺ) تو خیزانه که ت
 له لا چون بوو؟! نازانم له بیرم نیه من هه و الم دایه یان هه و الیان پیدا که: نه و خه لکه پویشتون،
 پیغمبر (ﷺ) به ره و مال چوو هه تا پوشته ژوره وه، منیش پویشتم له گه لی بجه ژوره وه، په رده ی
 له نیوان من و نه ودا دادایه وه و نه و بوو نایه تی حیجاب هاته خواره وه و نامؤزگاری نه و خه لکه کرا به و
 شیوه یی که پیوست بوو، که نه فهرمووی: ﴿لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ﴾: هه تا کوتای
 نایه ته که. واته: مه چنه ژوره وه بؤ ماله کانی پیغمبر (ﷺ) مه گهر پنگه تان پی بدریت. موسلیم و

۱ الطبری (۲/۲۷۴).
 ۲ الاحزاب (۵۳).

نسانیش پرپویه تیان کردووہ.^۱ بوخاری (پرحمہ تی خوی لی بیت) له ئه نەسی کوپی مالیکوہ (په زای خوی لی بیت) پرپویه تی کردووہ ده لیت: زهینه بی کچی جه حش (په زای خوی لی بیت) شانازی ده کرد به سەر هاوسه ره کانی تری پیغه مبردا (ﷺ) ده یوت: ئیئوه که سو کارتان داونی به شو، به لام من خوی مزن له سه روی حوت ناسمانه وه داومی به شو.^۲ له پیئشه وه له سوره تی (النور) باسمان کرد له موحه مەدی کوپی عبداللای کوپی جه حش وه ده لیت: زهینه بو عانیشه شانازیان به سەر به کتردا ده کرد، زهینه ب (په زای خوی لی بیت) ده یوت: من ئه و که سه م که له ناسمانه وه فه رمانی ماره بپریم هاته خواره وه. عانیشه ییش (په زای خوی لی بیت) ده یوت: منیش ئه و که سه م که له ناسمانه وه باسی پاکي من هاته خواره وه. زهینه ب (په زای خوی لی بیت) دانی نا به وه دا بوی.^۳ پاشان خوی مزن ده فه رموویت: ﴿لَکِنَّ لَا یَكُونُ عَلَی الْمُؤْمِنِیْنَ حِجٌّ فِیْ اَرْوَاحِ اَدْعِیَّیْهِمْ اِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وُطْرًا﴾ واته: بویه پیمان خوش بوو زهینه ب که یته هاوسه ری خوت و ماره ی بکه ی ئه و کاره مان کرد بۆ ئه وه ی هیچ که سیک له خاوه ن باوه پان به لایانه وه گران نه بیت و لومه نه کرین کاتیک که ئه و که سانه ی ئه وان کردویانه به کوپی خویان ئه گه ر ئنه کانیان ته لاق دا، بیانکه نه هاوسه ری خویان. چونکه پیغه مبره ی خودا (ﷺ) له پیش پیغه مبریتیدا زهیدی کوپی حارسه ی کردبوو به کوپی خوی و پیمان دهوت زهیدی کوپی موحه مەد (ﷺ) کاتیک خوی مزن ئه و کاره ی هه لوه شانده وه به م نایه تی که ده فه رموویت: ﴿وَمَا جَعَلَ اَدْعِیَاءَکُمْ اَبْنَاءَکُمْ﴾ هتا ده گاته ئه وه ی که ده فه رموویت: ﴿اَدْعُوهُمْ لِاَبَائِهِمْ هُوَ اَقْسَطُ عِنْدَ اللّٰهِ﴾^۴ پاشان خوی مزن زیاتر جه ختی کرده وه له سەر پیغه مبر (ﷺ) که زینه ب (په زای خوی لی بیت) بخوازیت و ماره بکات کاتیک که زهیدی کوپی حارسه ته لاقی دا، بویه خوی مزن له نایه تی (ئنه حه رامکراوه کاند) فه رموویه تی: ﴿وَحَلَیْلُ اَبْنَائِکُمْ الَّذِیْنَ مِنْ اَصْلَابِکُمْ﴾ واته: وه حه رامه بۆتان هاوسه ری کوپه کانتان ئه وانه ی که له پشتی خۆتانن. بۆ ئه وه ی کوپی نه سه بی جیابکاته وه له وانه ی به کوپی خۆکراون، چونکه ئه وه زۆر له ناویاندا باویوو. خوی مزن ده فه رموویت: ﴿وَرَاکَ اَمْرُ اللّٰهِ مَفْعُولًا﴾ واته: ئه مه ی که رویداو هاته پیش له لای خودا شتیکی بپاوه بووه ده بوو هه ر بیوایه و خودا خوی زانیویه تی که زهینه ب له ئاکامدا ده بیته هاوسه ری پیغه مبر (ﷺ).

^۱ احمد (۱۹۵/۳)، مسلم (۱۴۲۸)، النسائي (۷۹/۶).

^۲ فتح الباري (۴۱۵/۱۳).

^۳ الطبري (۱۱۸/۱۹).

^۴ الاحزاب (۵-۴).

^۵ النساء (۲۳).

﴿ مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فِيمَا فَرَضَ اللَّهُ لَهُ سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدْرًا

﴿ مَقْدُورًا ﴾ (۳۸)

خوای مہزن دہ فرمویت: ﴿ مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فِيمَا فَرَضَ اللَّهُ لَهُ ﴾ واتہ: کانتیک کہ خودا
 حہ لالی کردوہ و فرمانی داوہ بہ پیغمبہر ﴿ﷺ﴾ کہ زہینہ بخوازیت پاش نہ وہی زہیدی کوپی
 حارسہ (رہزای خوای لی بیت) کہ پیغمبہر ﴿ﷺ﴾ کردبووی بہ کوپی خوئی، تہ لاقی دا، ﴿سُنَّةَ اللَّهِ فِي
 الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ﴾ واتہ: نہمہ بریاری خوای مہزن بوہ، بق پیغمبہرہ کانی تریش پیش پیغمبہر
 ﴿ﷺ﴾ ہر کاریک خودا فرمانی پیداون تاوانیکی تیدا نہ بوہ کانتیک کہ بہ جیتیان ہیناوہ، نہمہ
 وہ لامدانہ وہیکہ بق نہ و دوہووانہی کہ گومانیان وابو کہ نہمہ کہ موکوپیہ بق پیغمبہری خودا
 ﴿ﷺ﴾ کہ زنی زہیدی کوپی حارسہی خزمہ تکاری خوئی خواستوہ، کہ لہ پیشدا کردبووی بہ کوپی
 خوئی، ﴿وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدْرًا مَقْدُورًا﴾ واتہ: خودا فرمانی بہ ہر شتیک دا دہ بیت بکریت گورپانی
 بہ سہردا نایت، مہیلی ہر شتیک بو دہ بیت، مہیلیشی لہ ہر شتیک نہ بیت پوونادات.

﴿ الَّذِينَ يَلْعَنُونَ رَسَلَتِ اللَّهُ وَنَحْشُونَهُ، وَلَا يَحْشُونَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ وَكَفَى بِاللَّهِ حَسِيبًا ﴾ (۳۹) مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا

أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿۴۰﴾

وہسفی نہو کہ سانہی فرمانی خودا دہگہین

خوای گورہ وہسفی نہو کہ سانہ دہکات کہ فرمانی خودا دہگہین بہ عہدہ کانی خودا و نہو
 نہمانہ تی لہ سہر شانیاہہ جیبہ جینی دہکەن، دہ فرمویت: ﴿ الَّذِينَ يَلْعَنُونَ رَسَلَتِ اللَّهُ وَنَحْشُونَهُ،
 وَلَا يَحْشُونَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ ﴾ واتہ: کہ سانیک کہ پہامہ کانی خودا راہہ گہینو لہ خوا دہ ترسنو بیجگہ لہ
 خوا لہ کہسی تر ناترسن، ﴿وَكَفَى بِاللَّهِ حَسِيبًا﴾ واتہ: خودا بہ سہر بق یارمہ تیدہرو پشتیوان، وہ
 بہ ریڈترین مروء بق نہم پلہ وپایہ ہرزہ و بق ہموو کاریک پیغمبہری خودایہ ﴿ﷺ﴾ چونکہ ہلہ لسا بہ
 گہ باندن و بلاو کردنہ وہی نہم پہامہ پیروژہ بق گہ لانی پوژڈاوا و پوژڈہ لات و بق ہموو نہوہ کانی نادہم
 لہ ہر کوئیہک بن، وہ خودای گورہ بریاری خوئیہ تی و بہرنامہ و ناینہ کہی سہر خست بہ سہر ہموو
 ناینو بہرنامہ کانی تردا، چونکہ پیغمبہرہ پیشوہ کان تہ نہا بق سہر گہ لہ کانیان پہوانہ کرابوون
 بہ لام پیغمبہری خودا ﴿ﷺ﴾ پہوانہ کرا بق ہموو خہ لکی بہ عہرہ بو عہ جہ مہوہ، ﴿ قُلْ يَأَيُّهَا

النَّاسُ اِنِّي رَسُولُ اللّٰهِ اِلَيْكُمْ جَمِيعًا ۱ واته: نهی موحه محمد (ﷺ) بلی: نهی خه لکینه به راستی من پیغمبهری خودام بق نثوره همووتان. پاشان نومه ته که ی بوونه ته میراتبهری نه و پله وپایه به دوی خزی، هاره له کانی به چاکی هه لسان به گه یاندنی و به و شیوره یه ی که فه رمانی پیدا بون گه یاندیان له گشت پوریه که وه له گفت و گزو هه لسوک ووت له شه ورو پوژیداو له سه فه رداو له په نهانی و ناشکریدا. خوای مه زن لییان پازی بیته و پاداشتیان بداته وه دوی نه وانیش هه موو پاشینه کان نه و په یامه یان له پیشینه کانی خویان وه رگرتووه هه تا نه م زه مانه ی نیمه، داوامان وایه له خوای گه وره، نیمه ش بکات به یه کیک له وانه ی که ده بنه میراتبهری پیشینه کان.

پیغمبه ر (ﷺ) باوکی هیچ که سیک له پیاوانی نثوره نیه

خوای گه وره ده فه رموویت: ﴿ مَا كَانَ مُحَمَّدٌ اَبًا اَحَدٍ مِّنْ رِّجَالِكُمْ ۝ واته: موحه محمد (ﷺ) باوکی هیچ که سیک له پیاوانی نثوره نیه، خوای مه زن قه ده غه ی کردووه دوی نه مه بوترتیت نه وه زه بیدی کوپی موحه محمد (ﷺ) واته: باوکی شی نه بووه هه رچه نده له پیش پیغمبه ریه تیدا کردبووی به کوپی خزی، چونکه پیغمبه ر (ﷺ) هیچ کوپتی بق نه ماوه هه تا گه وره بیته و بجیته ته مه نی بلوغه وه، قاسم و ته یب و تا هیری هه بووه له خه دیجه (ره زای خوای لی بیته) به مندالی مردوون، وه نیبراهیمیش که له ماریه ی قیبتی بووه نه میش شیری ده خوارد مرد. وه له خه دیجه چوار کچی هه بووه: زه ینه بوو رقیه و نومو که لسوم و فاتیمه (خوا له هه موویان پازی بیته) سیانیان هه ره له زبانی پیغمبه ریه خودا (ﷺ) خزیدا مردوون، فاتیمه (ره زای خوای لی بیته) مایه وه به هزی له دنیا ده رچه وونی پیغمبه ر وه (ﷺ) توشی نه خو شی بوو، پاش شه ش مانگ نه ویش مرد.

پیغمبه ر (ﷺ) کوتایی پیغمبه رانه (سه لامی خوایان لی بیته)

خوای مه زن ده فه رموویت: ﴿ وَلٰكِنْ رَّسُوْلَ اللّٰهِ وَخَاتَرَ النَّبِیْنَ ۱ وَكَانَ اللّٰهُ بِكُلِّ شَیْءٍ عَلِیْمًا ۝ واته: به لگو نه و نیردراوی خواو کرتاهه مینی پیغمبه رانه و خوا به هه موو شتیك زانایه. وه ك نه م نایه ته پیش وه ك نه و نایه ته وایه که ده فه رموویت: ﴿ اللّٰهُ اَعْلَمُ حَيْثُ یَعْمَلُ رَسَالَتُهُ ۲ واته: خوا چاك ده زانیت په یام و فرستاده ی خزی له کوئی داده نیت، نه م نایه ته ده قتیكه له سه ره وه ی که پیغمبه ریه تر دوی نه و نایه ت، کاتیک که پیغمبه ریه تر دوی نه و نایه ت، دیاره ره سولیش هه ره نایه ت، چونکه پله ی ره سول له پله ی نه بی تابه تره، چونکه هه موو ره سولیک نه بیه به لام هه موو نه بیه که ره سول نیه، له م باره ی وه فه رموده ی موته واتیر زوره که کز مه لیک له هاره له کانی پیغمبه ر (ﷺ) پیاویه تیان کردووه

۱ الاعراف (۱۰۸).

۲ الانعام (۱۲۴).

(پہزای خویان لَی بَیْتِ). نِیْمَامِیٰ نُحْمَدِ رِیْوَاہِی تِی کَرْدُووہ لَہ نُوْبِیہِی کُوْپِی کَہ عِبَہ و ہ نَہ وِیْش لَہ باوکیہ و ہ (پہزای خوی لَی بَیْتِ) کَہ پَیْتِغَہ مَبَہ ر (ﷺ) فہ رَمُوودَہِی تِی: (نمُونِہِی مَن لَہ نَاو پَیْتِغَہ مَبَہ ر اَنَدَا سَہ لَامِی خَوَاہِیَان لَی بَیْتِ) و ہ ک نَمُوونَہِی پِیَاوِیْکِ وَاہِہ کَہ خَانُووِیہِی کِی دَرُوْست کَرْدُووہ تَہ وَاو چَاکِی کَرْدُووہ تَہ نَا جِیْگَاہِی ہِکِ خَشْتِی ہِیْشْتُووہ تَہ و ہ، خَہ لْکِی ہَہ دَہ وِری خَانُووہ کَہ دَا دَہ گَہ پَیْن زَؤْر ہَہ لَیَا نَہ و سَہِیْرَہ دَہ لَیْن: نَہ گَہ ر شُوْیْنِی نَہ م خَشْتِہ ش تَہ وَاو ہُووَاہِہ چَاکْتر دَہ بُوو، مَن لَہ نَاو نَہ و پَیْتِغَہ مَبَہ ر اَنَدَا شُوْیْنِی نَہ و خَشْتِہ م^۱. تِیْرِمِیْزِی رِیْوَاہِی تِی کَرْدُووہ دَہ لَیْت: فہ رَمُوودَہِی کِی (حَسَن صَحِیْح) ہ^۲. فہ رَمُوودَہِی کِی تَر: نِیْمَامِیٰ نُحْمَدِ رِیْوَاہِی تِی کَرْدُووہ لَہ نَہ نَسِی کُوْپِی مَالِیْکَہ و ہ (پہزای خوی لَی بَیْتِ) دَہ لَیْت: پَیْتِغَہ مَبَہ رِی خُودَا (ﷺ) فہ رَمُوودَہِی تِی: پَہِیَا م پَیْتِغَہ مَبَہ ر اہِی تِی ہِرَاوہ تَہ و ہ نَہ مَاوہ نَہ سِپَا ر دَہ لَہ مَہ و دَا دِیْت و نَہ پَیْتِغَہ مَبَہ ر. دَہ لَیْت: خَہ لْکِی نَہ و ہِیَا ن زَؤْر ہَہ لَاوہ قُوْرَس بُوو، پَیْتِغَہ مَبَہ ر (ﷺ) فہ رَمُووِی: (بَہ لَام مَزْدَہ کَانَ دَہ مِیْن و ہ ر دَہ وَا م دَہ بِن). و تِیَا ن: نَہِی پَیْتِغَہ مَبَہ رِی خُودَا (ﷺ) مَزْدَہ کَانَ کَا مَہِی ہ؟ فہ رَمُووِی: (خَہ و بِنِیْنِی سِیَاوِی مَوْسَلْمَانَ، کَہ ہَہ شِیْکَہ لَہ ہَہ شَہ کَانِی پَیْتِغَہ مَبَہ ر اہِی تِی). ہ ر ہ م شِیْوہِیہ تِیْرِمِیْزِی رِیْوَاہِی تِی کَرْدُووہ دَہ لَیْت: فہ رَمُوودَہِی کِی (حَسَن غَرِیْب) ہ^۳. فہ رَمُوودَہِی کِی تَر: نَہ و دَاوِدی تَہِیَا لِیْسِی رِیْوَاہِی تِی کَرْدُووہ لَہ جَاہِیْرِی کُوْپِی عَہ دِہ لَاوہ (پہزای خوی لَی بَیْتِ) دَہ لَیْت: پَیْتِغَہ مَبَہ رِی خُودَا (ﷺ) فہ رَمُووِی: (نَمُوونَہِی مَن و نَمُوونَہِی پَیْتِغَہ مَبَہ رَانَ سَہ لَامِی خَوَاہِیَان لَی بَیْتِ) و ہ ک نَمُوونَہِی پِیَاوِیْکِ وَاہِہ خَانُووِیہِی کِی دَرُوْست کَرْدُووہ و تَہ وَاو چَاکِی کَرْدُووہ و پَیْکُوْپِیْکِی کَرْدُووہ تَہ نَا شُوْیْنِی ہِکِ خَشْتِ نَہ بَیْتِ، مَن شُوْیْنِی نَہ و خَشْتِہ م، ہ ر کَہ سِیْکِ چُووہ تَہ نَاوِی کَہ سَہِیْرِی کَرْدُووہ و تَوُووِہِی تِی: چَہ نَدَہ چَاکِ و جَوَانِہ تَہ نَا شُوْیْنِی نَہ م خَشْتِہ نَہ بَیْتِ، ہَہ مَن کَلْتَاہِی نَہ و پَیْتِغَہ مَبَہ رَانِہ ہَاتُووہ - سَہ لَامِی خَوَاہِیَان لَی بَیْتِ -). بُوخَا رِی و مَوْسَلِیْم و تِیْرِمِیْزِی رِیْوَاہِی تِیَا ن کَرْدُووہ، تِیْرِمِیْزِی دَہ لَیْت: رَاسْت و غَرِیْبِہ ہَہ م شِیْوہِیہ (صَحِیْح غَرِیْب).^۴ فہ رَمُوودَہِی کِی تَر: نِیْمَامِیٰ نُحْمَدِ رِیْوَاہِی تِی کَرْدُووہ لَہ نَہ و سَہ عِیْدِی خُودِریہ و ہ (پہزای خوی لَی بَیْتِ) دَہ لَیْت: پَیْتِغَہ مَبَہ رِی خُودَا (ﷺ) فہ رَمُووِی: (نَمُوونَہِی مَن و نَمُوونَہِی پَیْتِغَہ مَبَہ رَانَ سَہ لَامِی خَوَاہِیَان لَی بَیْتِ) و ہ ک نَمُوونَہِی پِیَاوِیْکِ وَاہِہ

^۱ أحمد (۱۳۶/۵)، فہ رَمُوودَہِی کِی سَہ حِیْجَہ.

^۲ تحفة الأحوزي (۸۱/۱۰)، فہ رَمُوودَہِی کِی سَہ حِیْجَہ.

^۳ أحمد (۲۶۲/۲)، فہ رَمُوودَہِی کِی سَہ حِیْجَہ.

^۴ تحفة الأحوزي (۵۵۱/۶).

^۵ مسند الطياليسي (۲۴۷)، فہ رَمُوودَہِی کِی سَہ حِیْجَہ.

^۶ فتح الباري (۶۴۵/۶)، مسلم (۱۷۹۱/۴)، تحفة الأحوزي (۱۵۸/۸).

خانویہ کی دوست کرد بیٹتہا یه ک خشتی نه بیئت، من هاتم و نه م خشتم ته او او کرد).^۱ تهنا موسلیم
 خوی هیئاویه تی.^۲ فه رموده یه کی تر: نیمامی نه حمده ریوایه تی کردووه له نه بو هورهیره وه (په زای
 خوی لی بیئت) ده لیت: پیغه مبه ری خودا (ﷺ) فه رموی: (به پاستی نمونه ی منو نمونه ی نه و
 پیغه مبه رانه ی پیش من، وه ک نمونه ی پیاوئیک وایه چند خانویه ک ته او بکات، چاک و جوانی بکات
 تهنا شوینی یه ک خشتی نه بیئت له سوچئیک له سوچه کانیدا خه لگی به ده وریدا ده گه پئینو سه رنجیان
 راده کیشیت و ده لئین: خوزگه خشتیتک ئالیره دا داده ناو خانووه کت ته او ده بوو، پیغه مبه ری خودا
 (ﷺ) فه رموی: (من نه و خشتم).^۳ بوخاری و موسلیم ریوایه تیان کردووه.^۴ فه رموده یه کی تر:
 نیمامی موسلیم ریوایه تی کردووه له نه بو هورهیره وه (په زای خوی لی بیئت) که پیغه مبه ری خودا
 (ﷺ) فه رموی: (پیزم لیگیراوه به سه ر پیغه مبه راندا به شه شت: جه وامعی که لیمه پیدراوه و
 یارمه تی درامو سه رخرام به ترسو (واته: له دلی دوژمندا)، ده سته وتی شه پم بق حه لاله و، زه مینم بق
 کراوه به مزگه وت و پاکه ره وه و، په وانه کراوم بق گشت خه لگی و پیغه مبه ریتیش به من کوتای
 هاتووه).^۵ تیرمیزی و ئینسو ماجه ش ریوایه تیان کردووه، تیرمیزی ده لیت: (حسن صحیح).^۶
 فه رموده یه کی تر: نیمامی نه حمده ریوایه تی کردووه له نه بو سعیدی خودیره وه (په زای خوی لی
 بیئت) ده لیت: پیغه مبه ری خودا (ﷺ) فه رموی: (نمونه ی منو نمونه ی پیغه مبه رانی پیش من وه ک
 نمونه ی پیاوئیک وایه خانویه کی دوست کرد بیئت تهنا جیگای یه ک خشت نه بیئت، من هاتم نه و
 خشتم ته او کرد).^۷ موسلیمیش ریوایه تی کردووه.^۸ فه رموده یه کی تر: له جوبه یری کوپی
 موتیمه وه (په زای خوی لی بیئت) ده لیت: بیستم له پیغه مبه ری خوداوه (ﷺ) ده یفه رموو: (به پاستی
 من چه ند ناویکم هه یه من موچه دم، من نه حمده م، من سرپینه ره وه م، نه وه ی که خودا خوانه ناسیم
 پی ده سرپینه وه و له ناو ده بات و من دواین که سم، نه وه ی که دوا ی نه و پیغه مبه ر نه).^۹ بوخاری و

^۱ أحمد (۹/۳)، فه رموده یه کی سه حیحه .

^۲ مسلم (۱۷۹۱/۴).

^۳ أحمد (۳۱۲/۲)، فه رموده یه کی سه حیحه .

^۴ البخاری (۳۵۳۵)، مسلم (۱۷۹۰/۴).

^۵ مسلم (۳۷۱).

^۶ تحفة الأحوذی (۱۶۰/۵)، ابن ماجه (۱۸۸/۱)، فه رموده یه کی سه حیحه .

^۷ أحمد (۹/۳)، فه رموده یه کی سه حیحه .

^۸ مسلم (۱۷۹۱/۴).

^۹ أحمد (۸۰/۴)، فه رموده یه کی سه حیحه .

موسلم پرپوایه تیان کردووه له هر دوو سه حیحه که داد^۱ فرموده‌ی تر له م باره‌یه وه زوره. خوی گه وره له قورئانداو پیغه مبه ره که سی (ﷺ) له فرموده‌ی موته واتیردا باسیان کردووه که دوی ئهو (ﷺ) پیغه مبه‌ری تر نایه ت بق ئه وه‌ی باش بزائن که هر که سیک دوی پیغه مبه‌ر (ﷺ) وتی من پیغه مبه‌ر درؤ ده کات و ده جاله و گومرایه و سه ره له خه لکی ده شیوینیت، با ئه و که س شتی سه رنج پاکیشیش بکات و هه موو جوړه جادوویه ک بکات و فال بق خه لکی بگریته وه، چونکه ئه م جوړه کارانه له لای خه لکی خاوه ن باوه‌رو گومرایی و سه ره لی شیوان زیاتر هیچی تر نیه، وه که ئه و خراپانه‌ی که ئه سوه‌دی عه‌نسی له یه‌من و، موسه یله‌مه‌ی درؤزن له یه‌مامه کردیان له قسه‌ی پرپوچ و کرداری ناپه‌سند، که هه موو خاوه ن هوش و دلکی وریا ده‌یانزانی که زور درؤزن و گومران، (له‌عنه‌تی خویان لی بیت)، هر به و شیویه که سیک لافی ئه وه لی بدات که په‌وانه‌کراوی خودایه و هه تا پوژی قیامه‌ت و ئه و پوژه‌ی ده‌جال دیت، درؤزنه و درؤ به ده‌می خوداوه هه‌لده‌به‌ستیت، با شتی واش بکات جیتی سه رنج پاکیشانی خه لکیش بیت، زانایانی ئیسلام و خاوه ن باوه‌ر پانیش شایه‌تی ده‌ده‌ن که ئه و شتانه هه موو جادو و فال‌کرتنه‌وه و درؤیه و دووره له پاستیه‌وه، ئه‌مه‌یش سوژو به‌زه‌یی خودای مه‌زنه به عه‌بده‌کانی که ئه و درؤزنانه چاک ده‌ناسن که فرمان به چاکه و به‌رگری له خراپه‌ ناکه‌ن مه‌گین له‌به‌ر مه‌به‌ستیکی تاییه‌تی خویان و چاوه‌شه کردنی خه لکی نه‌بیت، به و فیل و جادو و گه‌ریه‌یان. وه که خوی گه‌وره فرموده‌تی: ﴿هَلْ أَنتُمْ عَلَىٰ مَن تَنَزَّلُ الشَّيَاطِينُ ﴿۳۱﴾ تَنَزَّلُ عَلَىٰ كُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ ﴿۳۲﴾ واته: هه‌والتان بده‌می شه‌یتانه‌کان داده‌به‌زنه سه‌ر کی؟ داده‌به‌زنه سه‌ر هه‌موو که سیکی زور درؤزنی زور تاوانبار. ئه‌مه به پیچه‌وانه‌ی ژیانی پیغه‌مبه‌رانه‌وه‌یه (سه‌لامی خویان لی بیت) که له پوژه‌ی چاکه‌خواری و پاستگوژی و پی‌نیشان‌دانی خه لکی و خو‌پاگری و دادپه‌روه‌ریدا بوون له کردار و گفتاردا له‌وه‌ی که ده‌یانگه‌یاند به عه‌بده‌کانی خودا له فرمان دان به چاکه و به‌رگری کردن له خراپه، له‌گه‌ل ئه و هه‌موو موعجزه‌دا که خوی گه‌وره له زور ده‌ستیانداده‌یه‌یتنایه‌دی که زور ناشکرا بوو (سه‌لامی خوی گه‌وره‌یان لی بیت هه‌موو کاتیک و هه‌تا هه‌تایه).

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَبِيرًا ﴿۳۱﴾ وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿۳۲﴾ هُوَ الَّذِي يُصَلِّيٰ عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ لِيُخْرِجَكُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا ﴿۳۳﴾ حَيْثُ هُمْ يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ سَلَامٌ ﴿۳۴﴾ وَأَعَدَّ لَهُمْ أَجْرًا كَرِيمًا ﴿۳۵﴾﴾

^۱ فتح الباری (۵۰۹/۸)، مسلم (۱۷۲۸/۴).

^۲ الشعراء (۲۲۱-۲۲۲).

گه‌وره‌یی یادی خودا زورکردن

خوای گه‌وره فرمان ده‌کات به خاوه‌ن باوه‌پان که زور یادی خوا بکن، نه‌و خودایه‌ی نه‌و مه‌موو به‌ریه‌ی پی به‌خشبون له‌گه‌ل نه‌و مه‌موو چاکه‌یده‌ا، چونکه به هژی نه‌و یاده زوره‌وه که ده‌یکه‌ن پاداشت ده‌درینه‌وه و به‌ره و ناکامیکی چاک ده‌پژن. نیمامی نه‌حمد پویایه‌تی کردوه له‌عه‌بدولای کوری بوسره‌وه ده‌لئیت: دوو عه‌ریی ده‌وارنشین هانت بۆ لای پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) به‌کیکیان وتی: نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) کام که‌سه زور چاکه؟ پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فرموی: (نه‌و که‌سه‌ی که ته‌منی دریزوووه و ناکاری چاک کردوه)، نه‌وی تریان وتی: نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) کارو فرمانه‌کانی نیسلام زور بووه له‌سهرمان، کاریکم پی به‌فرموو که پیوه‌وه خه‌ریک بم، پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فرموی: (با همیشه زمانت ته‌ر بیت به یادی خودای مه‌زنه‌وه).^۱ تیرمیزی و نیبنو ماجه‌یش به‌شی دووه‌می فرمووده‌که‌یان پویایه‌ت کردوه، تیرمیزی ده‌لئیت: فرمووده‌یه‌کی (حسن غریب) ه.^۲ نیمامی نه‌حمد پویایه‌تی کردوه له‌عه‌بدولای کوری عه‌مره‌وه (په‌زای خوای لی بیت) ده‌لئیت: پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) فرموی: (هیچ گه‌لیک نیه له شویتیک دانیشیت و یادی خوای مه‌زنی تیدا نه‌کات مه‌گین له پژی قیامه‌تدا به داخ و خه‌فته‌وه ده‌یانینی).^۳ خوای مه‌زن ده‌فرموویت: ﴿يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا اذْكُرُوْا

الله ذِكْرًا كَثِيْرًا﴾ واته: نه‌ی نه‌وانه‌ی باوه‌پتان هیناوه زور یادی خودا بکن. عه‌لی کوری نه‌بو ته‌لحه ده‌لئیت له نیبنو عه‌باسه‌وه (په‌زای خویان لی بیت) له‌ته‌فسیری نه‌م نایه‌ته‌دا: ﴿اَذْكُرُوْا اللهَ ذِكْرًا كَثِيْرًا﴾ ده‌لئیت: خوای مه‌زن هیچ فره‌زکی له‌سه‌ر عه‌به‌ده‌کانی دانه‌ناوه مه‌گین سنووریکی بۆ دیاری کردوه، پاشان چاپوشی کردوه له‌و که‌سه‌ی که پنگرکی بۆ په‌یدا بوو بیت، غه‌یری یادی خودا، چونکه خوای گه‌وره سنووریکی بۆ یادی خودا دانه‌ناوه که کورتایی به‌پنریت، وه چاپوشیشی نه‌کردوه له‌که‌سبک مه‌گر هر تواناو ده‌سه‌لاتی نه‌ماییت، پاشان ده‌لئیت: ﴿فَاذْكُرُوْا اللهَ قِيَمًا وَّعُقُوْداً وَعَلٰى جُبُوْبِكُمْ﴾^۴ واته: نه‌وسا یادی خودا بکن به پیوه‌وه به دانیشتنه‌وه و له‌سه‌ر ته‌نیشان و به پالکه‌وتنه‌وه. به شه‌وو به پوز له وشکانی و ده‌ریادا، له سه‌فه‌رو له مال‌ه‌ودا له کاتی هه‌ژاری و ده‌وله‌مه‌ندیدا، وه له نه‌خوشی و ساغیداو له په‌نهانی و ناشکراپشداو له هه‌موو کاتیکی ژاندا. پاشان

^۱ احمد (۱۹۰/۴)، فرمووده‌یه‌کی حسه‌نه.

^۲ تحفة الأحوذی (۶۳۱/۶)، ابن ماجه (۱۲۴۶/۲)، فرمووده‌یه‌کی حسه‌نه.

^۳ احمد (۸۰/۴)، فرمووده‌یه‌کی حسه‌نه.

^۴ النساء (۱۰۳).

خوای مه‌زن ده‌فرموویت: ﴿وَسَبِّحُوْهُ بُكْرَةً وَّاَصِيْلًا﴾ واته: هر کاتیک نیتوه به‌یانیان و نیتواران باسی پاکو بی‌عیبی خوا بکن، خوداو فریشته‌کانیش سه‌لوات دده‌دن له‌سهر نیتوه. ^۱ نایه‌ت و فرموده‌و قسه‌ی زانایان له‌م باره‌یه‌وه نئجگار زوره که جه‌خت ده‌که‌نوه له‌سهر یادی خوای گه‌وره، زانایان چه‌ندین کتیبیان داناو له‌ باره‌ی یادی خوداو (الانکار) له‌ شه‌وو پوژدا وه‌ک نه‌سانی و موعه‌مری و که‌سانی تریش. چاکترین کتیبیک له‌م باره‌یه‌وه دانرابیت کتیبی (الانکاری نیماسی نه‌ویه (په‌حه‌تی خوای لی بیت). وه‌ ده‌فرموویت: ﴿وَسَبِّحُوْهُ بُكْرَةً وَّاَصِيْلًا﴾ واته: له‌ به‌یانیان و نیتواراندا، نه‌م نایه‌ت

وه‌ک نه‌و نایه‌تیه که‌ خوای گه‌وره ده‌فرموویت: ﴿فَسُبْحٰنَ اللّٰهِ حِيْنَ تُمْسُوْنَ وَحِيْنَ تَقُصِبُوْنَ ۝۱۷﴾

وَالَّذِيْ اَلْحَمْدُ فِي السَّمٰوٰتِ وَّالْاَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِيْنَ تُظْهِرُوْنَ﴾ ^۲ واته: نه‌جا پاک و بی‌گه‌ردی خوا بلین کاتیک نیتوارتان لی دیتو کاتیک به‌یانیان لی دیتو سوپاس هر بۆ خودایه له‌ ناسمانه‌کان و زه‌ویداو (پاکو بی‌گه‌ردی خوا بلین) له‌ شه‌وداو کاتیک نیتوه‌پوتان لی دیت. پاشان خوای مه‌زن ده‌فرموویت: ﴿هُوَ

الَّذِيْ يُصَلِّيْ عَلَیْكُمْ وَّمَلَکَکُمْ لِخُرُوجِکُمْ مِّنَ الظُّلُمٰتِ اِلَى النُّوْرِ وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِيْنَ رَحِيْمًا﴾ واته: نه‌و

زاتیکه به‌زه‌می خوی ده‌پوژنیت به‌سهرتاندو فریشته‌کانی داوای لی‌بوردنتان بۆ ده‌که‌ن به‌و هۆیه‌وه خوا له‌ تاریکیه‌کانه‌وه ده‌رتان دینیت به‌ره‌و په‌ونکی (نیمان و نیسلام) وه‌ خوا به‌ به‌زه‌یه‌ بۆ نیمانداران. نه‌مه بۆ نه‌ویه مه‌ردم به‌ په‌رۆشه‌وه یادی خوا بکن. واته: خودای مه‌زن درود ده‌نیریت پوتان سا

نیتوه‌ش یادی نه‌و بکن وه‌ک نه‌م نایه‌تیه که‌ ده‌فرموویت: ﴿کَمَا اَرْسَلْنَا فِیْکُمْ رَسُوْلًا مِّنْکُمْ یَتْلُوْا

عَلَیْکُمْ اٰیٰتِنَا وَّیُزَکِّیْکُمْ وَّیُعَلِّمُکُمُ الْکِتٰبَ وَّالْحِکْمَةَ وَّیُعَلِّمُکُمْ مَا لَمْ تَکُوْنُوْا تَعْلَمُوْنَ ۝۱۸﴾ فَاذْکُرُوْی

اَذْکُرْکُمْ وَّاشْکُرُوْا لِيْ وَلَا تَکْفُرُوْا﴾ ^۳ واته: وه‌ک په‌وانه‌مان کرد له‌ناوتاندا پیغه‌مبه‌ریک له‌ خوتان که

نایه‌ته‌کانی نیمه‌تان به‌سهردا بخوینیته‌وه و پاکتان بکاته‌وه و فیرتان بکات قورتان و دانایی (فرموده‌ی خوی) وه‌ فیرتان بکات نه‌و شتانه‌ی که‌ نه‌تاندانه‌زانی، که‌ واته یادم بکن تا منیش له‌بیرتان نه‌که‌م و

سوپاسم بکن پی‌نه‌زان و ناسوپاسمیه‌که‌ن. پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فرموویته‌ی: (خوای مه‌زن

ده‌فرموویت هر که‌سبیک له‌ دلی خویدا یادی من بکات منیش لای خۆم یادی ده‌که‌م، هر که‌سیش له‌ناو کۆمه‌لیکدا یادم بکات منیش له‌ناو کۆمه‌لیکی چاکتر له‌ نه‌و یادی ده‌که‌م، سلواتی خوا له‌سهر

^۱ الطبری (۲۸۰/۲۰).

^۲ الروم (۱۸-۱۷).

^۳ البقرة (۱۵۲-۱۵۱).

به‌نده‌ک‌ی، واته: وه‌سفرکردنی له‌ لای فریشته‌کان، بوخاری له‌ نه‌بولعالیه‌ وه‌ گنپاویه‌ تیه‌ وه‌. نه‌بو
جه‌عفری پازیش ریوایه‌ تی کردوه‌ له‌ په‌ بیعی کوپی نه‌ نه‌سه‌ وه‌. که‌سانی تریش وتویانه: (الصلاة) له‌
لایه‌ن خواوه‌ واته: به‌زه‌یی خودا، وتراوه: که‌ هیچ‌ جیوازیه‌ که‌ له‌ نیوان نه‌م دوو قسه‌ یه‌ دا نیه‌. والله‌ اعلم.
به‌لام درود له‌ لایه‌ن فریشته‌ وه‌ واته: دو‌عاو داوا ی لیخوشیون بق کردن وه‌ک خوی گه‌وره
ده‌فه‌رموویت: ﴿الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا

رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَّحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿٧﴾ رَبَّنَا
وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتٍ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ ﴿٨﴾ وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ ﴿٩﴾ واته: نه‌و فریشتانه‌ی له‌گ‌ری ع‌رش‌نه‌ وه‌وانه‌ش به‌ ده‌وری دان

به‌ ستایشی په‌روه‌دگار یان ته‌سبیخات ده‌که‌ن و باوه‌ریان به‌ وه‌یه‌و داوا ی لیبوردن ده‌که‌ن بق نه‌وانه‌ی
نیماندارن، ده‌لین: نه‌ی په‌روه‌دگار مان میهره‌بانی وزانیاریت هه‌موو شتیکی گرتوه‌ته‌ وه‌ ده‌ی خوش
بیه‌ له‌وانه‌ی توبه‌یان کردوه‌و شوینی پنگای تو که‌وتوون و بیانپاریزه‌ له‌ سزای دوزخ، نه‌ی
په‌روه‌دگار مان بیشیانخه‌ره‌ به‌ه‌شتانیکی هه‌میشه‌یی که‌ به‌لینت پی‌ دابوون نه‌و که‌سانه‌ش چاکه‌کار
بوون له‌ باویاپیران و هاوسه‌ران و پوله‌کانیان به‌ راستی هه‌ر تو زالی کاردوستی، وه‌ بیانپاریزه‌ له‌ تو له‌ی
تاوانه‌کان. وه‌ ده‌فه‌رموویت: ﴿يُخْرِجُكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ﴾ واته: به‌ هوی به‌زه‌یی خوی‌وه‌

بۆتان و پاڤانه‌وه‌ی فریشته‌کان، له‌ تاریکی و نه‌زانی و گومرایی ده‌رتان دینیت و به‌ره‌و پووناکی و پی
پاست و باوه‌ر پته‌وی ده‌تانبات، ﴿وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا﴾ واته: خودا بق‌ خواوه‌ن باوه‌ر پان دلوفانه
له‌ دنیاو له‌ قیامه‌تدا، له‌ دنیاو پتی هه‌قی نیشان داون که‌ خه‌لکی تر لپی ناگادار نین، پنگایشی بق
پوون کردونه‌ته‌ وه‌ که‌ خه‌لکی تر و نیان کردوه‌و لایان داوه‌ لپی، وه‌ک بانگ‌خوازان یی دینی و نه‌و
که‌سانه‌ی که‌ به‌ ناره‌زوی خویان پنگا بق‌ شوینکه‌وتوونیان داده‌نین له‌ سته‌مکارو خرابه‌کاران، له‌
پۆزی قیامه‌تیشدا خواوه‌نی به‌زه‌بیه‌ بق‌ خواوه‌نباوه‌ر پان وه‌ پۆزه‌ ترسناکه‌ مه‌زنه‌که‌ بی‌ خه‌میان ده‌کات،
فه‌رمانیش ده‌کات به‌ فریشته‌کان که‌ مژده‌ی به‌ه‌شت و سه‌رکه‌وتن و پزگاریوونیان له‌ ناگر بده‌نی
نه‌مه‌یش هه‌مووی له‌ به‌ر خوشه‌ویستی و دلوفانی خودایه‌ بق‌ به‌نده‌ خواوه‌ن باوه‌ر په‌کانی. نیمامی نه‌حمه‌د
ریوایه‌ تی کردوه‌ له‌ نه‌نه‌سه‌ وه‌ (په‌زای خوی لی بیت) ده‌لینت: پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) به‌ لای چه‌ند
هاوه‌لئیکدا تیپه‌ری (په‌زای خوابان لی بیت) مندالیک له‌ ناو ریگه‌که‌دا بوو، کاتیک دایکی نه‌و خه‌لکه‌ی

^۱ البخاری/ تفسیر- الأحزاب/ باب (۱۰).

^۲ العافر (۷-۹).

بینی له وهی که کوپه که ی بگه نه ژیر پتوه به په له هاتو دهیوت: کوپه که م، کوپه که م، پتیا ن بؤ کرده وه کوپه که ی ه لگرت، خه لکه که وتیان: نه ی پیغه مبهری خودا (ﷺ) نه م ژنه چی ده کات نه گه ر کوپه که ی فری بد رتته ناو ناگر، نه نه س ده لیت: پیغه مبهری خودا (ﷺ) هتواشی کردنه وه و پتیده نگی کردن، فرمووی: (نه خیز به خوا، خودایش خو شه ویستی خوی ناخاته ناو ناگر).^۱ سه نه ده کانی له سه ر مارجی هر دوو سه حیحه که یه، هیچ که سیک له زانایانی شه ش کتیبه که نه م فرمووده یان نه هیتاوه. به لام له سه حیچی نیامی بوخاریدا هاتوو له گوره ی موسلمانانوه عومهری کوپی خه تاب (ره زای خوی لی بیت) ده لیت: پیغه مبهری خودا (ﷺ) ژنیکی بینی له ژنه دیله کان مندالیکی ه لگرت و نای به سنگیه وه و شیری دایه، پیغه مبهری خودا (ﷺ) فرمووی: (ناخو ده بینن نه م ژنه مندالی فری بداته ناو ناگر ده توانیت شتی وا بکات؟) وتیان: نه خیز. پیغه مبهری خودا (ﷺ) فرمووی: (سا سویتند به خوا، خودا به به زه یی تره بؤ عه بده کانی له م ژنه بؤ منداله که ی).^۲ پاشان خوی مه زن ده فرموویت: ﴿يَمِيتُهُمْ يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ سَلَامٌ﴾ وا دیاره مه به ست پیسی (والله اعلم)، به خیزه اتنیا ن لی ده کریت له لایه ن خودای مه زنه وه واته: نه و پوژیه که خوی گوره سه لامیا ن لی ده کات. وه ک خوی خاوه ن ده سه لات له نایه تیکی ترده فرموویته ی: ﴿سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَحِيمٍ﴾^۳ واته: سه لامیا ن لی ده کریت به وه له لایه ن په روه ردگاری میهره بانه وه. قه تاده ده لیت: مه به ست به و سه لاهه نه وه یه، له ناو خویاندا خاوه ن باوه پان سه لام له یه کتری ده کن، نه و پوژیه که دینه به ر باره گای خودای مه زن له پوژی قیامه تدا.^۴ وه ک خوی گوره له نایه تیکی ترده فرموویته ی: ﴿دَعْوَتُهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَتَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ وَاخِرُ دَعْوَتُهُمْ اَنْ اُحْمَدُ لِلرَّبِّ الْعَلَمِیْنَ﴾^۵ واته: دوعایان تئیدا نه وه یه که ده لئین پاکو بیگه ردی بؤ تو نه ی په روه ردگارمان سلاو کردن لیتیا ن له و به ه شته دا به وشه ی سه لاهه و دوا هه مین دوعایان نه وه یه که ده لئین بیگومان سو پاس و ستایش هه ر بؤ خودایه که په روه ردگاری هه مو جیهانه. پاشان خوی گوره ده فرموویت: ﴿وَاَعَدَّ لَهُمْ اَجْرًا كَرِیْمًا﴾^۶ واته: پاداشتیکی ژدر چاکیان بؤ دانراوه له به ه شته دا له و هه مو خواردن و خواردنه وه و جلو به رگی جوان و شوینی خو ش و ژن خواسترو راپواردن که هه رگیز چا و نه بیبونیون و گوئی نه بیبستون و به دلی که سدا نه هاتوو ه.

^۱ احمد (۱۰۴/۳)، نه و پیاوانه ی نه م فرمووده یان هیتاوه جتی متمانن.

^۲ فتح الباری (۴۴۰/۱۰).

^۳ یس (۵۸).

^۴ الطبری (۲۸۰/۲۰).

^۵ یونس (۱۰).

﴿يَأْتِيهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَهِيدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿١٥﴾ وَدَاعِبًا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ وَسِرَاجًا مُنِيرًا ﴿١٦﴾ وَبَشِيرَ الْمُؤْمِنِينَ بِأَنَّ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ فَضْلًا كَبِيرًا ﴿١٧﴾ وَلَا تَطْعَمُ الْكُفْرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ وَدَعِ أَذْنَهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿١٨﴾﴾

رموشته کانی (سیفہ تہ کانی) پیغہ مہری خوا (ﷺ)

خوای مہزن دہ فہ رموویت: ﴿يَأْتِيهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَهِيدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا﴾ واتہ: نہی پیغہ مہری (ﷺ) بیگومان نیمہ تو مان نار دوہہ بق خہ لکی بہ شایہ ت و مژدہ دہرو ترسینہر. نہ حمہ د پویاہ تی کردوہ لہ عہ تہ ای کوپی بہ ساروہ دہ لیت: گہ یستم بہ عہ بدولای کوپی عہ مری کوپی عاس (پہ زای خوای لی بیت) پیم وت: باسی پیغہ مہری خودام (ﷺ) بق بکہ کہ لہ تہ وراتدا و ہ سفہ کانی ہاتوہ. وتی: بہ لئی، بہ خودا! ہہ ندئی پھ وشت و سیفہ ت لہ تہ وراتدا ہاتوہ کہ لہ قورئانیشدا ہاتوہ: نہی پیغہ مہر (ﷺ) نیمہ تو مان نار دوہہ کہ شایہ ت و مرکزیتی دہرو ترسینہر و پاریزہری نہ خویندہ وارہ کان بیت، تو عہ بدو پھ وانہ کراوی منی، ناوم نای مو تہ و ہ کیل و توش توندو تیزو دل پھ ق نیت، و ہ لہ بازار پھ کاندہ دہنگت نایہ ت و بہ خراپہ و ہ لام نادہ بیتوہ بہ لکو دل فراوان و لیبور دہ و چا پووشی لہ خہ لک دہ کە بیت، و ہ خوا نایمرئیت (گیانی ناکیشیت) ہہ تا گہ لہ لارو ویزہ کە پی پاست دہ کاتوہ و دہ لئین: (لا إله إلا الله)، چاری کویری پی دہ کاتوہ و گوئی کە پی پی والا دہ کات و دلی داخراوی پی دہ کاتوہ).^۱ بوخاری پویاہ تی کردوہ لہ باسی کرپین و فروشتن و تہ فسیردا (فی البیوع و التفسیر).^۲ و ہ مہ بی کوپی مونہ بیہ دہ لیت: خوای مہزن و ہ وحی نارد بق لای پیغہ مہریک لہ پیغہ مہرہ کانی نہ و ہ ی ٹیسرائیل پییان دہوت: شہ عیاء، ہہ لسہ ہرق بق ناو ہوزہ کە ت، من زمانی تو م پارا و کردوہ بہ نیگا و و ہ وحی، نہ خویندہ واریک دہ نتریم لہ نہ خویندہ وارہ کان، کہ پھ وانہ ی دہ کە م توندو تیز نیہ، دل پھ ق نیہ، لہ نا و بازار پھ کاندہ دہنگی نایہ ت، نہ گہر لہ تہ نیش ت چرایہ کە و ہ بہوات نایکوژئیتتہ و ہ نہ وندہ لہ سہ رخویہ، و ہ نہ گہر بہ سہر قامیشدا بہوات لہ ژیر پییدا دہنگی نایہ ت، چاوی کویرو گوئی کە پو دلی داخراوی پی دہ کە مہ و ہ، ہہ موو کاریکی جوانی بق ٹاسان و پیک دہ خہ م، ہہ رچی پھ وشتی بہ رز ہ ہ یہ پی پی دہ بہ خشم، ٹارامی و لہ سہ رخویہ دہ کە مہ پو شاکمی و چاکہ کردن نہ کە مہ دروشمی لہ خواترسان نہ کە مہ ویردی دلہ کە ی، لہ گو فتریدا کارزانہ، پاستی و بہ نہ مہ کی سر و شتیہ تی، لیبور دہ یی فہرمان بہ چاکہ پھ وشتیہ تی و ہ ق بہرنامہ یہ تی و داد پھ روہری پیشہ وایہ تی، و ٹیسلام ناینیہ تی و ناوی نہ حمہ دہ، دہ یکە مہ پی نیشاندہری خہ لکی پاش گو مپایی، بہ ہوی نہ و ہ و ہ خہ لکی فیری زانیاری دہ کە م پاش

^۱ احمد (۱۷۴/۲)، فہرموودہ یہ کی سہ حیحہ.

^۲ فتح الباری (۴۰۲/۴، ۴۴۹/۸).

نه زانی، به رزی ده که مه وه به ئو پاش بی هیزی و بیده سه لاتی خۆم ده ناسینم به هژی ئه وه وه پاش نه ناسراویم، شت زۆری ده که م به ئو پاش که می، ده وله مهندی نه پزم به هژی ئه وه وه پاش هه زاری، کۆی ده که مه وه به ئو پاش جیا بوونه وه و لیک ترازان، به ئه وته بایی له نیوان گه له په رته وازه کان و دلّه جیا وازه کان و ئاره زووه په رش و بلاوه کاندایه دروست ده که م، کۆمه لیک خه لکی زۆر پزگار ده که م له تیا چوون به هژی ئه وه وه، ئومه ته که ی ده که مه چاکترین ئومه مه ته که هاتبیت بۆ خه لکی فه رمان ده که ن به چاکه و به رگری ده که ن له خرابه، په کتا په رستن و خاوه ن باوه پزن و دلسوژن و باوه پیان هه یه به وه په یامه ی پیغه مبه ره کانم پی هاتوون، فیزی ته سبحات و (الله اکبر و لا اله الا الله) و سو پاس و په کخا په رستیان ئه که م له مزگه وته کانیاندا، وه له شوینی دانیشن و خه وتن و ده ره وه و مالیاندا، نو یژم بۆ ده که ن به هه لسان و دانیشن، شه ر ده که ن له پی هاتی خوادا پیز دوا ی پیز وه له مه ت دوا ی هه له مه ت، هه زاران که سیان له مالی خویان ده ره ده چن له بهر په زامه ندی من، ده م و چا و ده ست و قا چیان پاک ده که نه وه (ده یشوون)، بۆ خزمه تکردن قۆلی لئیه له مالن^۱، قوربانیان خوینی خویانه، ئینجیله کانیان له نا و سنگیاندایه، (واته: قوربان و فه رموده یان له به ره)، به شه و راهیب و خواناسن و به پوژیش شیری مه دیدان، و له نا و مال و مندالی ئه و پیغه مبه ره دا (سابتین) و پاستگویان و شه هیدان و پیوا چاکان وه دی ده هینم، ئومه ته که ی دوا ی خۆی پی نیشانده ر ده بن بۆ سه ر هه ق و به وه قه ش هه لده ستن، هه ر که سیك یارمه تیان بدات ده یکه مه خاوه ن ده سه لات و پشتگیری ئه و که سه ش ده که م که بانگه شه یان بۆ ده که ن، ئه و که سه شی دزایه تیان بکات یان بیه ویت شتی که له ده ستیاندایه لییان بسینیت یان ده سترژی بکاته سه ریان باز نه ی نه گبه تی به ده ور یاندا ئه کیشم. وایان ئی ده که م ببنه جینشینی پیغه مبه ره که یان و بانگخواز هه ربی لای په ره ر دگاریان بکن، فه رمان ده که ن به چاکه و به رگری ده که ن له خرابه، نو یژ ده که ن و زه کات ده دن و ئه و به لینه ی که ده یده ن به جیی دینن، کۆتایی ئه و چاکه یه به وان دینم که له سه ره تا وه ده ستم پیکرد به یکه م که سیان، ئه مه ریزی خۆمه ئه یده م به هه ر که سیك مه یلم ئی بیت، وه من خاوه ن ریزی مه زنم. ^۲ ﴿شَهْدَا﴾ واته: شایه تی بده که خودا ته نه پایه و هیچ په رستراویک نیه غه یری ئه و، وه له پوژی قیامه تیشدا شایه تی کرداری خه لکیه، وه ک خوا ی مه زن ده فه رموویت له نایه تیکی تر دا: ﴿وَجَعَلْنَا بِكَ عَلَىٰ هَٰؤُلَاءِ شَهِدًا﴾ ^۳ واته: تۆیشمان هینا ئه ی موحه مه د (ﷺ) به

^۱ ده فه ره بیه که ی ئه لی (یشدون الثیاب فی الانصاف)، هه لیش ده گری به واتای (ناوقه دیان به په رۆ ئه به ستن) بدات به لام ئه و مانایه مان به نزیکتر زانی وه که له مهندی کتییی (لوغه) دا باس کراوه (وه رگیژ).

^۲ فتح الباری (۴/۴۷).

^۳ النساء (۴۱).

شایهت به سسر نا نه وانه وه. وه ده فہرموویت: ﴿لَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا﴾^۱ واتہ: تا ببنے چاودیر به سسر مر دمہ وه، وه پیغہ مبریش (ﷺ) چاودیر بیت به سسر نیوہ وه. وه فہرموویت: ﴿وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا﴾ واتہ: مزگینی دہرہ به خاوان باوہ پان به پاداشتی نذر چاک و ترسینہ ریشہ بقر خوانہ ناسان به سزای سہخت، وه ده فہرموویت: ﴿وَدَاعِيًا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ﴾ واتہ: بانگی خہ لکی دہ کہی بقر خواہ رستی وه ک خوا چون فرمانی پیکر دووی، ﴿وَسِرَاجًا مُنِيرًا﴾ واتہ: وه فرمانی پیدای به وهی کہ پتی هاتوی بیگہ یہ نی کہ نه ونده ناشکرایه وه ک پوونای خور وایہ هیچ کہ سیک دئی ناوہ ستیت مہ گہر نذر لاسار بیت، پاشان خوی مہ زن ده فہرموویت: ﴿وَنَشِيرَ الْمُؤْمِنِينَ يَٰٓأَنَّ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ فَضْلًا كَبِيرًا﴾ واتہ: وه مژدہ بدہ به نیمانداران کہ بیگومان بقر نه وان مہ به مہرہ به خششیکی گہرہ له لاین خواوہ. پاشان خوی مہ زن ده فہرموویت: ﴿وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ وَدَعِ أَذْنَهُمْ﴾ واتہ: به گوئی خوانہ ناسان و دوپووان مہ کہ مہرچی دہ لین، ﴿وَدَعِ أَذْنَهُمْ﴾ واتہ: چاوپوشیان لی بکہ و گوئیان مہ دہری، بیان دہرہ دہستی خودا، نه ویان به سہ، بقر خوی گہرہ فہرموویت: ﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا﴾ واتہ: وه پشت ہر بہ خوا ببہ سستہ و خوا به سہ کہ پشتیوان بیت.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عَدْوٍ

تَعْلُدُونَهَا فَمَتَّعُوهُنَّ وَسَرَّحُوهُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿١٤٣﴾

به شی نه ورژنہی پیش نه وهی بچنہ لایان ته لاق نه دیرین وا عدہ اشیان چونہ.

خوی مہ زن ده فہرموویت: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عَدْوٍ تَعْلُدُونَهَا فَمَتَّعُوهُنَّ وَسَرَّحُوهُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا﴾ واتہ: نهی نه وانہی کہ باوہ پتان هیناوه کاتیک نافره تانی نیماندارتان مارہ کرد، پاشان له پیش نه وهی بچنہ لایان ته لاق تان دان نه وه له سہریان نیہ بقر نیوہ هیچ عیددہ یہ کہ هلڑمیرن کہ واتہ موعہ یان (پوشاک و نوین بقر دلخوشیان) بدہ نی و ته لاقیان بدہن به ته لاقدانیکی جوان و پیاوانہ. نم نایہ ته پیروزہ بپیری نقری تیدایہ، له و بپیرانہ: ناوہینانی مارہی له سہر پەیمان و گر تہ سستی هاوسہرگیری هیچ نایہ تیک له قورنندا نیہ نه وندهی نم نایہ ته به پوونی باسی کرد بیت، وه مہرہا به لگہ له سہر دروستی

^۱ البقرة (۱۴۳).

ته لاقدانی ژن پیش چوونه لای، خوای مه زن ده فەرموویت: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ
 ثُمَّ طَلَقْتُمُوهُنَّ﴾^۱ ئەم ئایە ته گشتگیره چونکه جیاوازی نیه له نێوان ژنی خاوهن باوه پو ژنی ئەهلی
 کتێیدا له باره یهوه به پای هه موو زانایان، ژدێک له زانایان وه ک ئیبنو عه باسو سه عیدی کوپی
 موسه یبو حه سه نی به سه ری و عه لی کوپی حوسهینی زهینل عابیدین و کۆمه لێک له زانایانی پیشین
 (په زای خوایان ئی بیئت) ئەم ئایه ته بیان کردووه ته به لگه له سه ره ئه وه ی که ته لاق ناکه ویت ئە گه ره
 پیشه وه ماره کردن نه بوو ییت، چونکه خوای گه وره فەرموویه تی: ﴿إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ
 طَلَقْتُمُوهُنَّ﴾ به دوا ی ماره پیندا ته لاقدانی هیناوه، ئەمه به لگه یه له سه ره ئه وه که له پیش ماره پیندا
 ته لاق ناکه ویت و نابیت. ^۱ واته: ئە گه ره که سه یک ژنی نه هینا ییت، و ته ی ته لاق بیئت به ده میدا پیش ئه وه ی
 ژن بیئنی ته لاقی ناکه ویت. ئیبنو ئەبی حاتم په یوا یه تی کردووه له ئیبنو عه باسه وه (په زای خوایان ئی
 بیئت) ده لیت: ئە گه ره که سه یک بلت: هه موو ژنێک که ماره ی ده که م ته لاقی که و تبتت، ئەو ته لاقه ه یچ نیه،
 واته ناکه ویت، بۆ یه خوای مه زن ده فەرموویت: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ
 طَلَقْتُمُوهُنَّ﴾^۲. ئیبنو عه باس دیسان فەرموویه تی: بۆ یه خوای مه زن فەرموویه تی: ﴿إِذَا نَكَحْتُمُ
 الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَقْتُمُوهُنَّ﴾ ئایا نابینی که ته لاق پاش ماره کردنه، فەرمووده یه که له عه مر ی کوپی
 شوعه یبه وه ئه ویش له بابیه وه بابیشی له با په ریه وه پی گه یشتوو ده لیت: پیغه مبه ری خودا (ﷺ)
 فەرمووی: (ته لاق بۆ نه وه ی ئاده م نیه له شتێکدا خاوه نی نه بیئت) ئیمامی ئەحمه دو ئەبو داودو
 ترمیزی و ئیبنو ماجه په یوا یه تیان کردووه، ترمیزی ده لیت: ئەمه فەرمووده یه کی چاکه و چاکترین شته
 په یوا یه کرابیت له م باره یه وه. ^۳ هه ره به م شتیه یه ئیبنو ماجه په یوا یه تی کردووه له عه لی ميسوره ی
 کوپی مه خره مه وه (په زای خوایان ئی بیئت) له پیغه مبه ری خودا وه (ﷺ) که فەرموویه تی: (له پیش
 ماره پیندا ته لاق نیه). ^۴ خوای گه وره ده فەرموویت: ﴿فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عَدُوٍّ تَعْتَدُوْنَهَا﴾ واته: نابیت
 تا ما وه یه کی دیاری کرا و گه ریان بدن، ئەمه په ریا ریکه کۆی ده نگ ی له سه ره له نێوان زانایاندا، کاتیک
 ژنێک ته لاق درا پیش چوونه لای ما وه ی بۆ دیاری نا کریت، ده پوات و له هه ر کاتیکدا بیه ویت شوو
 ده کات، ه یچ که سه یک جیا نا کریته وه له وه مه گه ره که سه یک می زده که ی بم ریت، ئەو کاته چوار مانگ و ده

^۱ الطبري (۲۸۳/۲۰).

^۲ الدر المنثور (۳۹۲/۵).

^۳ أحمد (۲۰۷/۲)، ابو داود (۶۴۰/۲)، تحفة الأحوزي (۳۵۵/۴)، ابن ماجه (۶۶۰/۱)، فەرمووده یه کی حه سه نه.

^۴ ابن ماجه (۶۶۰/۱)، فەرمووده یه کی حه سه نی سه حیحه

پژد ده مینیتتوه به پای همو زانایان نه گهر میزده که ی نه چو بیته لایشی. وه ده فهرموویت:

﴿فَمَعَوْهٌ وَسَرْحُوهُمْ سَرَاحًا جَمِيلًا﴾ به شیپیدان (المتعۀ) لیزه دا گشتگتره له نیوه ی ماره ی ناوبراو یان به شی تایبه تی نه گهر دیاری نه کرابوو بوی. خوی گه وره له نایه تیکی تردا فهرموویته ی: ﴿وَإِنْ طَلَقْتُمْوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فِرْصَةً فِرْصَةً مِمَّا فَرَضْتُمْ﴾^۱ واته: وه نه گهر ژنانستان ته لاق دا پیش نه وه ی بچه لایان و ماره بیستان بؤ دانابون نه وه نیوه ی ماره یی که تان ده که ویته. وه فهرموویته ی: ﴿لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ مَا لَمْ تَمْسُوهُنَّ أَوْ تَقْرَبُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً وَمَعَوْهٌ عَلَى الْمَوْسِعِ قَدْرُهُ وَعَلَى الْمُقْتِرِ قَدْرُهُ مِمَّا بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُحْسِنِينَ﴾^۲ واته: گوناختان له سر نیه نه گهر ژنانیک ته لاق بدن که هیشتا نه چو بیته لایان یان ماره بیستان بؤ دانه نابن و به هر مه ندیان بکن (شتیکیان له مالی خوتان بدنی) ده وله مند به پتی خوی وه ژار به پتی خوی به هر وه یارمه تی دانیک که باوو نه ریت بیت نه مه پیویسته له سر چاکه کاران. وه له سه حیخی بوخاریدا هاتوو له سه هلی کوپی سه عدو نه بو نوسه یده وه ده لاین: پیغه مبه ری خودا (ﷺ) نومه ی می کچی شه راحیلی ماره کرد بردیانه لای ده سستی بؤ پاکیشا، وه که نه وه ی نومه ی می پتی ناخوش بیت، پیغه مبه ر (ﷺ) فهرمانی دا به نوسه یید به پتی بکات و بیگرتیتوه دوو پارچه پو شاکی که تانی سپی بداتی.^۳ علی کوپی نه بو ته لحه ده لیت: له نیبنو عه باسه وه (په زای خویان لی بیت) فهرموویته ی: نه گهر ناوی ماره یی هینرا بیت نه وه نه و ژنه جگه له نیوه ی ماره یی زیاتری بؤ نیه، وه نه گهر ناوی ماره یی لی نه برابیت، نه وا به شی نه دات به پتی بوون نه بوونی خوی، نه مه یه نازاد کردن به جوانی.^۴

﴿يَأَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَحْلَلْنَا لَكَ أَزْوَاجَكَ النَّبِيِّاتِ أَجْرَهُنَّ وَمَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ مِمَّا آفَاءَ اللَّهِ عَلَيْكَ وَنَبَاتِ عَمَلِكَ وَنَبَاتِ خَالِكَ وَنَبَاتِ خَلَّتِكَ النَّبِيُّاتِ هَاجِرَاتِ مَمْلَكٍ وَأُمَّرَاتِ مَوْمِنَاتٍ إِنْ وَهَبْتَ نَفْسًا لِلنَّبِيِّ إِنْ أَرَادَ النَّبِيُّ أَنْ يَسْتَنْكِحَهَا خَالِصَةً لَكَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ قَدْ عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا عَلَيْهِمْ فِي أَزْوَاجِهِمْ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ لِكَيْلَا يَكُونَ عَلَيْكَ حَرَجٌ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا﴾

^۱ البقرة (۲۳۷).

^۲ البقرة (۲۳۶).

^۳ فتح الباري (۲۶۹/۹).

^۴ الطبري (۲۸۳/۲۰).

باسی نه و ژئانه‌ی که حه لال بوون بو پیغه مبه‌ر (ﷺ) ماره‌یان بکات

خوای مهن ده‌فهرموویت: ﴿يَتَأْتِيهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَحْلَلْنَا لَكَ أَزْوَاجَ النَّبِيِّ ؕ آتَيْتُ أَجْرَهُمْ وَمَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ مِمَّا آفَاءَ اللَّهِ عَلَيْكَ وَنَبَاتٍ عَمَّكَ وَنَبَاتٍ عَمَّكَ وَنَبَاتٍ خَالَكَ وَنَبَاتٍ خَالَكَ النَّبِيُّ هَاجِرًا مَعَكَ وَامْرَأَةً مُؤْمِنَةً إِن وَهَبْتَ نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ إِنْ أَرَادَ النَّبِيُّ أَنْ يَسْتَنْكِحَهَا خَالِصَةً لَّكَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ قَدْ عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا عَلَيْهِمْ فِي أَزْوَاجِهِمْ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ لِكَيْلَا يَكُونَ عَلَيْكَ حَرَجٌ وَكَانَ اللَّهُ

عَفُورًا رَحِيمًا ﴿واته: نه‌ی پیغه مبه‌ر (ﷺ) بیگومان نیمه‌هه لالمانکرد بق تو نه و هاوسه‌رانه‌ت که ماره‌بییت پیداون هه‌روه‌ها نه و که‌نیزه‌کانه‌ی خوا ده‌ست تو‌ی خست به‌هوی زال بوونت به‌سه‌ر کافراند‌ا و بزمان حه لال کردوویت کچانی مامت و کچانی پورت و (خوشکی باوکت) و کچانی خالت و کچانی پورت (خوشکی دایکت) نه‌وانه‌ی که کزچیان کرد له‌گه‌لت هه‌روه‌ها نافرته‌تیکی نیماندار نه‌گه‌ر خوی بیه‌خشیت به پیغه مبه‌ر (ﷺ) به‌بی ماره‌یی (نه‌گه‌ر پیغه مبه‌ر (ﷺ)) ویستی ماره‌ی بکات (نه‌مه‌یان) ته‌نها بق تو دروسته به جیا له نیماندارانی تر به راستی نیمه‌هه‌زانی چیمان پیویست کردووه له‌سه‌ر نیمانداران ده‌رباره‌ی هاوسه‌ره‌کانیان و که‌نیزه‌که‌کانیان له‌به‌ر نه‌وه‌ی هیچ له لات زه‌حمه‌ت و گران نه‌بییت که شتانیکت به جیا له موسلمانان بق دروسته، وه خوا لیپورده‌ی میهره‌بانه. خوای گه‌وره پووی قسه‌ی ده‌کاته پیغه مبه‌ره‌که‌ی و ده‌فهرموویت: که نه و ژئانه‌ی بق په‌وا بینیه‌وه و حه لال کردووه له هاوسه‌ره‌کانی که ماره‌یی پیداون، مه‌به‌ست لی‌رده‌ا هق پیدانه وه ک موجه‌یدو که‌سانی تریش وتوویانه. ^۱ ماره‌یی هاوسه‌ره‌کانی پیغه مبه‌ر (ﷺ) دوانزه نه‌وقیه و نه‌شیک بووه نه‌شیش نیوه‌ی نه‌وقیه‌یه‌که، هه‌مووی ده‌کاته پینج سه‌د دره‌م، نومو حه‌بیبه‌ی کچی نه‌بو سوفیان نه‌بییت که نه‌جاشی (په‌حمه‌تی خوای لی بییت) له جیاتی پیغه مبه‌ر (ﷺ) ماره‌یه‌کی دابوو پی‌ی که چوارسه‌د دینار بوو، وه سه‌فیه‌ی کچی حویه‌ی که پیغه مبه‌ر (ﷺ) له دیله‌کانی خه‌یبه‌ردا هه‌لی بژارد، پاشان نازادی کرد ماره‌یه‌که‌ی کرده بارت‌ه‌قای نازادکردنی، وه جوه‌یریبه‌ی کچی حارس‌ی موسته‌لقیه‌ش نه‌و برپاره‌ی نووسرابوو که بیدات به سابتی کوپی قه‌یسی کوپی شه‌مماس پیغه مبه‌ر (ﷺ) بزوی داو ماره‌ی کرد (په‌زای خوا له هه‌موویان). خوای گه‌وره ده‌فهرموویت: ﴿وَمَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ مِمَّا آفَاءَ اللَّهِ عَلَيْكَ﴾ واته: نه‌وانه‌شمان بق په‌وا بینیه‌وی که له ده‌سته‌که‌وتدا ده‌ستت که‌وتون، سه‌فیه و جوه‌یریبه‌ی له ده‌سته‌که‌وتدا به‌ریکه‌وت، نازادی کردنو ماره‌ی کردن له خوی، وه هه‌روه‌ها بووه خاوه‌نی په‌یحانه‌ی کچی شه‌معونی نه‌زریه و ماریبه‌ی قیبتی دایکی نیبراهیمی کوپی پیغه مبه‌ر (ﷺ) که له

^۱ الطبری (۲۸۲/۲۰).

نافره ته دلخوشکراوه کان بوون (په زای خویان لى بیت)، خوی مهن ده فرموویت: ﴿وَبَنَاتٍ عَمَّكَ وَبَنَاتٍ عَمَّتِكَ وَبَنَاتٍ خَالَكَ وَبَنَاتٍ خَالَكَ﴾ ^۱ نه مه یش دادپه روه ریه کی نذد به پی و به جتیبه نه زیاده په ویه و نه که موکو پریشی تیدایه، چونکه گاوره کان زنی خزمیان ماره نه ده کرد هه تا حوت پشت نه که وتایه ته نیوانیان و زیاتریش دور نه که وتایه ته وه، جوله که یش کچی براو کچی خوشکیان ماره ده کرد، نه م ثابتنه پاک و ته واوه پیروزه هات نه و که مته رخمیه ی گاوره کانی پوو خاندو کچی مام و کچی خوشکی مام و کچی خال و کچی خوشکی خالی حه لال کرد، وه نه و زیاده په ویه ش جووله که ده یانکرد، قه ده غه ی کرد که کچی خوشک و کچی برایان ماره ده کرد، که کاریکی نذد ناشیرین و بیژداو بوو، بویه خوی گوره فرموویت: ﴿وَبَنَاتٍ عَمَّكَ وَبَنَاتٍ عَمَّتِكَ وَبَنَاتٍ خَالَكَ وَبَنَاتٍ خَالَكَ﴾ ^۲ وه ی نیرینه ی به تاک هیناوه له بهر پیزی به لام مینه ی به کز هیناوه له بهر که م کوپیان، وه که نه م نایه ته که خوی گوره ده فرموویت: ﴿عَنِ الْيَمِينِ وَالشَّمَائِلِ﴾ ^۱ واته: به لای پاست و چه پیاندا. وه ده فرموویت: ﴿يَخْرُجُ مِنْ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ﴾ ^۲ واته: ده ریان ده هینن له تاریکستانی بیباوه پی بؤ پوونکی باوه پو پینمونی. وه ده فرموویت: ﴿وَجَعَلَ الظُّلُمَاتِ وَالنُّورَ﴾ ^۳ واته: وه تاریکیه کان و پوونکی داناو. وینه ی نه م نایه تانه له قورنندا زوره. وه ده فرموویت: ﴿الَّتِي هَاجَرَ مَعَكَ﴾ ^۴ زه ححاک خویندوویه تیه وه: (واللاتی هاجرن معک). ^۵ خوی مهن ده فرموویت: ﴿وَأَمْرًا مُؤْمِنَةً إِنْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ إِنْ أَرَادَ النَّبِيُّ أَنْ يَسْتَنْكِحَهَا خَالِصَةً لَّكَ﴾ ^۱ واته: نه ی پیغه مبه ر (ﷺ) بؤت په وایه زنی خاوه ن باوه پ که خوی به خشیت پیت ماره ی بکی به بی ماره ی نه گه ر مه یلت لى بیت، نه م نایه ته دوو مه رجی تیدایه یه که م خویبه خشین له لاین نافره ته که وه دووهم په زامه ندی پیغه مبه ر (ﷺ) وه که نه م نایه ته ی که موسا (سه لامی خوی لى بیت) ده فرموویت: ﴿يَقَوْمَ إِنْ كُنْتُمْ آمَنُمْ بِاللَّهِ فَعَلَيْكُمْ تَوَكَّلُوا إِنْ كُنْتُمْ مُسْلِمِينَ﴾ ^۲ واته: نه ی گه له که م نه گه ر نیوه بپواتان به خوا هیناوه نه وه ته نها پشت به خوا بیه ستن نه گه ر نیوه فرمانبه رو ملکه چن. نیمامی نه حمه د پویایه تی کردووه له سه هلی کوپی سه عدی ساعیدیه وه که

^۱ النحل (۴۸).

^۲ البقرة (۲۵۷).

^۳ الانعام (۱).

^۴ الطبري (۲۸۵/۲۰).

^۵ يونس (۸۴).

پيغهامبيري خدا (ﷺ) زُنَيْك هاته لاي ووتى: نبي پيغهامبيري خدا (ﷺ) من خؤم به خشى به تو، ماوه يكي زؤر چاوه پوانى كرد، پاشان پياويك هه لساو ووتى: نبي پيغهامبيري خدا (ﷺ) ماره ي بكه له من نه گهر خؤت پئويستيت پئي نيه، پيغهامبيري خدا (ﷺ) فه رموي: (نايا شتيكت هيه له ساري ماره ي بپري؟) پياوه كه ووتى: نه م پؤشاكه م نه بيت له به رمدايه هيچي ترم نيه، پيغهامبيري خدا (ﷺ) فه رموي: (نه گهر نه و پؤشاكه ي بده بيتي خؤت به بيتي پؤشاك ده ميتني شتيك پهيدا بكه) پياوه كه ووتى: هيچ شك نابه م، پيغهامبيري خدا (ﷺ) فه رموي: (بگهري با نه نگوستيله يكي ناسنيش بيت بيكهره ماره ي بوي؟) گه پرا هيچي ده ست نه كه ووت، فه رموي پئي: (نايا هيچيك له قورنانت پييه و له به رته؟) ووتى: به لئي فلان سوره و فلان سوره م له به ره (نه و سوره تانه ي كه له به ري بوو ناوي بردن)، پيغهامبيري خدا (ﷺ) پئي فه رموي: (ليم ماره پريت به و قورنانه ي له گه لته).^۱ بوخاري و موسليم هيتاويانه له فه رموده كه ي ماليكه وه.^۲ نيينو نه بي حاتم پيوايه تي كردوه له باوكيه وه له عايشه وه (په زاي خوي لي بيت) نه و كه سه ي كه خؤي به خشى به پيغهامبيري خدا (ﷺ) خه وله ي كچي كه كيم بوو.^۳ بوخاريش پيوايه تي كردوه له عايشه وه (په زاي خوي لي بيت) ده لئيت: زؤر (غيره) م ده رده بپري له و ژنانه ي كه خؤيان ده به خشى به پيغهامبيري خدا (ﷺ) و ده موت: نايا ژن خؤي ده به خشيت؟ كه نه م نايه ته هاته خواره وه: ﴿تَرْجِي مَن نَّشَأَ مِنْهُنَّ وَتُؤَيِّئُ لِيكَ مَن نَّشَأَ وَمِنَ ابْنَعِيَّتِ مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ﴾ و تم: وا ده بينم په روه رديگاري ترحه زه كانت خيرا بؤ به ديئه ميتني.^۴ نيينو نه بي حاتم پيوايه تي كردوه له نيينو عه باسه وه (په زاي خويان لي بيت) ده لئيت هيچ زُنَيْك له لاي پيغهامبيري خدا (ﷺ) نه ماوه ته وه كه خؤي به خشيت پئي. نيينو جهريريش پيوايه تي كردوه.^۵ واته: هيچ زُنَيْك له وانه ي كه خؤي به خشيوه، پيغهامبيري خدا (ﷺ) قه بولي نه كردوه ليتي، هه رچه نده بؤ نه و په و بووه و هه لال تاييه ت بووه به نه وه وه و خؤي سه ريشك بووه واته مه يلي خؤي بوو قه بولي بكات يان قه بولي نه كات. وه ك خوي گه روه فه رمويه تي: ﴿إِن رَّادَ النَّبِيُّ أَنْ يَسْتَنْكِحَهَا﴾ واته: نه گهر مه يلي لي بوو. وه ده فه رموييت: ﴿خَالِصَةً لِّكَ مِنَ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ عيكريمه ده لئيت: نه وه ي خؤي ده به خشيت بؤ تو نه بيت بؤ كه سي تر ناييت،

^۱ أحمد (۳۳۶/۵)، فه رموده يكي سه حيجه.

^۲ فتح الباري (۹۷/۹)، مسلم (۱۰۴۰/۲).

^۳ البيهقي (۵۵/۷)، فه رموده يكي سه حيجه.

^۴ فتح الباري (۳۸۵/۸).

^۵ الطبري (۲۸۸/۲۰).

وه نه گەر ژنيك خوی بيه خشيت بوی چه لال نيه هه تا شتيكي نه داتی. ^۱ موجهيدو شه عبي و كه سانی تریش جگه له وانه هر وای وتووه. ^۲ وات: کاتیک ژنيك به ناره زووی خوی، خوی به خشی به پیاویك هر کاتیک نو و پیاوه چووه لای ماره یی هاوویته ی خوی ده بیت بداتی، وه ک پیغه مبه ری خودا ﴿ﷺ﴾ بریاری دا بویووعی کچی واشیق كه وه کیلی دانا بوی خوی ماره یی هاوویته ی خوی پییدریت، کاتیک كه میرده كه ی مردبوو، مردن یان چوونه لا وه ک یه کن بوی بریاردانی ماره یی و ماره یی هاوویته، بوی ژنيك كه خوی بيه خشيت به جگه له پیغه مبه ر ﴿ﷺ﴾، به لام بوی هر ژنيك خوی بيه خشيت به پیغه مبه ر ﴿ﷺ﴾ ماره یی بوی داندانی با بجیته لاشی، چونکه پیغه مبه ر ﴿ﷺ﴾ بوی هیه هیه نو ژنه ماره بکات به بی ماره یی و خاوه ن (ولي) و شایه ت، وه ک له به سه راهتی زهینه یی کچی جه حشدا (په زای خوی لی بیت) پیی هه لسا، بویه قه تاده له م نایه ته دا: ﴿خَالِصَةً لَّكَ مِنَ الدُّنْيَا الْمُؤْمِنِينَ﴾ ده لیت: هیچ ژنيك بوی نيه خوی بيه خشيت به پیاویك به بی خاوه ن (ولي) و ماره یی، جگه له پیغه مبه ر ﴿ﷺ﴾. ^۳ خوی گوره ده فه رموویت: ﴿قَدْ عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا عَلَيْهِمْ فِيْ اَزْوَاجِهِمْ وَمَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُمْ﴾ نوبه یی کوی كه عب و موجهيدو نیینو جه ریر ده لین له م نایه ته دا: یانی نه وانه ی كه رینان نه دراوه له چوار ژنی نازاد زیاتریخوازن. ^۴ وه هر چه ندیک له كه نیزه كه کانیان ماره ده كه ن ناره زووی خویانه، به مه رجی بوونی ماره یی و شایه ت و خاوه ن (ولي) به لام پیی تو مان داوه و هیچ شتيکمان له سه ر تو دانه ناوه، ﴿لِكَيْلَا

يَكُوْنَ عَلَيْكَ حَرْجٌ وَاَنَّ اللّٰهَ عَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ﴾

﴿تُرْجَىٰ مَنۢ نَّشَأَ مِنْهُنَّ وَقُوٰى اِلَيْكَ مَنۢ نَّشَأَ وَمِنۡ اَبْنَعِيَّتٍ مِّمَّنۡ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ ؕ ذٰلِكَ اَدۡبَآءُ اَنۡ تَقَرَّرَ اَعِيۡسَهُنَّ وَلَا يَحۡزَنَ وِرۡضِيۡنَ يَمَآءَ اٰنۡبَتُهُنَّ كَلۡهُنَّ وَاَللّٰهُ يَعۡلَمُ مَا فِىۡ قُلُوۡبِكُمۡ وَاَنَّ اللّٰهَ عَلِيۡمٌ

﴿حَلِيْمٌ﴾

^۱ الدر المنثور (۶/۶۳۱).

^۲ الطبري (۲۰/۲۸۶/۲۸۷).

^۳ الطبري (۲۰/۲۸۶).

^۴ الطبري (۲۰/۲۹۰).

سهرېشك كړدنی پټغه مېهر (ﷺ) له قه بولكردنی نه و ژاندهی كه خوږيان به خشی پنی یان قه بول

نه كړدنیان

خوای مه زن ده فرموویت: ﴿تُرْجَىٰ مِنْ نَشَاءِ مِثْنٍ وَتُقَوَّىٰ إِلَيْكَ مِنْ نَشَاءٍ وَمِنْ أَبْنَعِيَّتٍ مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلَا

جَنَاحَ عَلَيْكَ ذَٰلِكَ أَدْفَأُ أَنْ تَقَرَّ أَعْيُنُهُنَّ وَلَا يَحْزَنَنَّ وَيَرْضَيْنَ بِمَا آوَيْتَهُنَّ كُلُّهُنَّ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي

قُلُوبِكُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَلِيمًا ﴿۱﴾ واته: نهی موحه مه د (ﷺ) سهری هر كی له خیرانه كانت ویست

دوای بڅه و هر كی له نه و انت ویست پټشی بڅه و بیپته بڅ لای خۆتو هر كامت بوئی بیته لات له وانهی

وازت لی میناوان هیچ گوناھیکت له سر نیه، نه و سهرېشك كړدنه نزیکتره كه چاوو دلایانی پی گه ش

بیته وه و خه فته نه خۆن و ه موویان پازی بن به وهی كه پټت داوون و خوا ده زانیت به وهی كه له

دلناندایه و خواو خوا زانای له سرخۆیه. نیمامی نه حمده رپوایه تی كړدوه له عائشې وه (په زای خوای

لی بیت) كه لومه و توانجی له و ژانده ددا كه خوږيان ده به خشی به پټغه مېهری خودا (ﷺ) دهیوت: نایا

نافرته شهرم ناكات خۆی ده به خشیت به بی ماره بی؟ خوای گه وده ش نه م نایه ته سی په وانه كړد: ﴿تُرْجَىٰ

مِنْ نَشَاءِ مِثْنٍ وَتُقَوَّىٰ إِلَيْكَ مِنْ نَشَاءٍ﴾ عائشې ش عه رزی پټغه مېه ريكرد (ﷺ): من وا ده بیبم كه

په روه رډكارته په له ت بڅ ده كات له به جټپټنانی ناروه زوه كانتدا.^۱ له پټشه وه باسمان كړد كه بوخاریش

رپوایه تی كړدوه.^۲ نه مه به لگه به له سر نه وهی كه ده فرموویت: ﴿تُرْجَىٰ﴾ كه دوا ده خسی ﴿مِنْ نَشَاءٍ

مِثْنٍ﴾ له وانهی كه مه یلت لیته له خۆبه خشه كان، ﴿وَتُقَوَّىٰ إِلَيْكَ مِنْ نَشَاءٍ﴾ مه یلی خۆته كامیان قه بول

ده كی و كامیان قه بول ناكی. نه وانه یسی كه قه بولیان ناكی ده توانی جارنکی تر بانگیان بگه پته وه،

بڅیه خوای گه وده فرموویه تی: ﴿وَمِنْ أَبْنَعِيَّتٍ مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلَا جَنَاحَ عَلَيْكَ﴾ مه ندیكي تر وتوویانه

مه به سستی به مه كه فرموویه تی: ﴿تُرْجَىٰ مِنْ نَشَاءِ مِثْنٍ﴾ واته: له هاوسره كانت، هیچ گوناھیکت نایه ته

سر مه ندیكيان واز لی بیتیت و مه ندیكيان پټش بڅی مه ندیكيان دوا بڅی یان بچپته لای مه ندیكيان و

نه چپته لای مه ندیكيان كه یفی خۆته. هر به م شیوه په رپوایه ت كراوه له نیبنو عه باس و مواهیدو

حه سن و قه تاده و نه بو په زین و عه بدوپه حماني كوپي زهیدی كوپي نه سلمه و كه سانی تریشه وه.

له گال نه مه یسدا پټغه مېهر (ﷺ) هر مانه وهی له نیوانیاندا دابه ش ده كړد، بڅیه مه ندی له زانایانی

فیقهی شافیعی و كه سانی تریش راپان وایه كه نه و دابه شكردنی كاته له سر پټغه مېهر (ﷺ) واجب

^۱ احمد (۱۰۸/۶)، فرموده به کی سه حیمه.

^۲ فتح الباری (۲۸۰/۸).

نه‌بووه، ئەم نایه‌ته پیرۆزه‌یان کردووه‌ته به‌لگه. بوخاری پڕیوایه‌تی کردووه له عایشه‌وه (پره‌زای خوای ئی بی‌ت) که پینغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) له‌سه‌ره‌ی هه‌ر ژنیکدا له نئیمه داوای ئیزنی ده‌کرد پاش هاتنه‌خواره‌وی ئەم نایه‌ته: ﴿تُرْجَىٰ مِنْ نَشْأَةِ مَثَنٍ وَتُؤْوَىٰ إِلَيْكَ مِنْ نَشْأَةٍ وَمِنْ أُنْغِيَتٍ مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ﴾ ده‌لئیت: وتم به عایشه: تۆ چیت به‌پینغه‌مبه‌ر (ﷺ) ده‌وت؟ ووتی: منیش ده‌موت: ئەگه‌ر ئەوه به‌ده‌ستی منه ئەی پینغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) من نامه‌وئیت پێزی که‌س بده‌م به‌سه‌ر تۆدا. ۱ ئەم فه‌رمووده‌یه له عایشه‌وه به‌لگه‌یه له‌سه‌ر ئەوه که مه‌به‌ست پێی واجب نه‌بوونی ئەو سه‌ره‌یه، به‌لام فه‌رمووده‌ی یه‌که‌م ئەوه ده‌گه‌یه‌نئیت که ئەم نایه‌ته هاتووه‌ته خواره‌وه بۆ ئەوانه‌ی که خۆیان به‌خشیوه، ئا لێره‌دا ئیبنو جهریر وای بۆ ده‌چیت که ئەم نایه‌ته گشتگیره بۆ ئەو ژنانه‌ی که خۆیان به‌خشیوه و ئەوانه‌شی که هاوسه‌ری پینغه‌مبه‌ر بوون (ﷺ) که مه‌یلی خۆیه‌تی سه‌ره‌یان بۆ دابنێ یان سه‌ره‌یان بۆ دانه‌نئیت. ۲ ئا ئەوه‌ی که حه‌سه‌ن هه‌لی بژاردووه زۆر چاک و باش و به‌هێزه. نزیکه‌ک له نێوان فه‌رمووده‌کاندا دروست ده‌کات. بۆیه خوای گه‌وره فه‌رموویه‌تی: ﴿ذَلِكَ أَذَىٰ أَنْ تَقْرَأَ عَيْشَتَهُنَّ وَلَا يَجُزَكَ وَيَرْضَيْنَ بِمَا عَانَيْتَهُنَّ كَأَنْهُنَّ﴾ واته: کاتیک زانیان که خوای مه‌زن هیچ گوناخت له‌سه‌ر نانوسیت، ئەگه‌ر مه‌یلت ئی بوو سه‌ره‌یان بۆ داده‌نئیت و مه‌یليشت ئی نه‌بوو سه‌ره‌یان بۆ دانانئیت، که‌چی له‌گه‌ڵ ئەوه‌یشدا هه‌ر سه‌ره‌یان بۆ داده‌نئیت به‌ ئاره‌زووی خۆت نه‌ک له‌سه‌رت واجب بی‌ت، که‌یف خۆش ده‌بن به‌وه غه‌م ناخۆن و پێیان خۆشه. ئەو کاره جوانه‌ی تۆ وایان ئی ده‌کات که مه‌منونت به‌بن بۆ ئەو به‌ش کردنه له نێوانیاندا به‌ یه‌کسانی و بی‌جیاوازی و به‌ دادپه‌روه‌ریه‌ی تۆ به‌رامبه‌ریان. پاشان خوای گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي قُلُوبِكُمْ﴾ واته: خودا ده‌زانئیت نێوه چیتان به‌ دلدا دئیت که مه‌یلتان بۆ لای هه‌ندیک هه‌یه و بۆ لای هه‌ندئێ نیه که ناتوانئیت لابریت، وه‌ک نێمامی ئەحمه‌د پڕیوایه‌تی کردووه له عایشه‌وه ده‌لئیت: پینغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) سه‌ره‌ی داده‌نا له نێوان ژنه‌کانیدا و جیاوازی نه‌ده‌کردن، پاشان ده‌یفه‌رموو: (ئە‌ی خودایه ئەمه‌ کاری منه که ده‌سه‌لام به‌سه‌ریدا هه‌یه، سه‌ره‌نشوت و لۆمه‌م نه‌که‌ی له‌وه‌ی که تۆ ده‌سه‌لاتت به‌سه‌ریدا هه‌یه و من ده‌سه‌لام نیه به‌سه‌ریدا). ۳ جوار له زانایانی فه‌رمووده ئەم فه‌رمووده‌یان پڕیوایه‌ت کردووه، ئەبو داود له کۆتایی دا ئەمه‌ی ئی زیادکردووه: (سه‌ره‌نشتم نه‌که‌ی له‌وه‌ی که تۆ ده‌سه‌لاتت به‌سه‌ریدا هه‌یه و من ده‌سه‌لام نیه

۱ فتح الباری (۳۸۵/۸).

۲ الطبری (۳۰۴/۲۰).

۳ أحمد (۱۴۴/۶)، فه‌رمووده‌یه‌کی به‌هێزه‌یه.

به سریدا) مه بست پتی دلہ^۱ سہ نہ دہ کانی راستہ، پایاوه کانیسی جیسی باوہ پن، بویہ خوی مہ زن به دوی ئه ودا فرمویه تی: ﴿وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا﴾ واته: خوا ده زانیت ئیوه چیتان له دلایه له به نهانیه کان، ﴿حَلِيمًا﴾ واته: خودا له سرخویه و ده بوریت.

﴿لَا يَحِلُّ لَكَ الْإِنْسَاءُ مِنْ بَعْدُ وَلَا أَنْ تَبَدَّلَ مِنْ مِّنْ أَزْوَاجٍ وَلَوْ أَعْبَجَكَ حُسْنُهُنَّ إِلَّا مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ رَّقِيبًا ﴿٥١﴾﴾

پادا شدتانه وهی هاوسه ره کانی پیغه مبهرا ﴿﴾ له سه ره هه لبراردنیان بو پیغه مبهرا ﴿﴾

خوای مہ زن ده فرمویت: ﴿لَا يَحِلُّ لَكَ الْإِنْسَاءُ مِنْ بَعْدُ وَلَا أَنْ تَبَدَّلَ مِنْ مِّنْ أَزْوَاجٍ وَلَوْ أَعْبَجَكَ حُسْنُهُنَّ إِلَّا مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ رَّقِيبًا﴾ واته: دوی نه مانه که هاوسه رتن هیچ نافرہ تیکت بو حال لایه و ناشتوانی بیانگوری به هاوسه رانی تر مه گه ره که نه نیزه که بیته خاوه نی و خوا به سه ره هموو شتی کدا چاودیره. زوریک له زانایان باسیان کردوو ره که ئیبنو عه باسو و مواهیدو زه حاکو و قه تاده و ئیبنو زهیدو ئیبنو جه ریو که سانی تریش^۲. که نه م نایه ته هاته خواره وه بو پادا شدتانه وه و په زاده برین له هاوسه ره کانی پیغه مبهرا ﴿﴾ له سه ره وه و کاره چاکه یان که خودا و پیغه مبهری خودا ﴿﴾ و پوژی دویان هه لبرارد وه که له نایه ته که ی پیشودا باس کرا، کاتیک نه وان که پیغه مبهریان ﴿﴾ هه لبرارد پادا شده که یان نه وه بوو، خوای مہ زن فرمانی دا که ژنانی تر بو پیغه مبهرا ﴿﴾ ناشیت و بزسی نیه نه و ژنانه ته لاق بدات و ژنانی تر له جییان بینیت، با زور جوانو دلگیریش بن مه گه نه وانیه له ده سه کوت بهری ده که ویت، به لام بو نه وانه هیچی له سه ره نیه، پاشان خوای گوره نه وه شی له سه ره لبردو حوکمی نه و نایه ته ی نه سخ کرده وه و پی پییدا ژن بینیت، به لام پیغه مبهرا ﴿﴾ ژنی نه هینا، بو نه وه ی نه و منه ته ی به سه ره هاوسه ره کانی وه هر بمینیت. ئیمامی نه حمده پروایه تی کردوو له عایشه وه (په زای خوای لی بیت) ده لیت: پیغه مبهری خودا ﴿﴾ کوچی دوی نه کرد هه تا خوای مہ زن ژنی بو په وای بیسی و حال لای کرد که بینیتی^۳. تیرمیزی و نه سانیس پروایه تیان کردوو له سونه نه که یاندا.^۴ هه ندیکی تر له زانایان و توویانه: مه به بست به مانای نه م نایه ته: ﴿لَا يَحِلُّ لَكَ الْإِنْسَاءُ مِنْ بَعْدُ﴾ نه وه یه که پاش نه وه ی که باسو و وه سفی نه و ژنانه مان کرد که بزمان

^۱ ابوداود (۶۰/۲)، تحفة الأحوزی (۲۹۴/۴)، النسائی (۶۲/۷)، ابن ماجه (۶۲۳/۱)، فرموده یه کی به میزنیه.
^۲ الطبری (۲۹۹/۲۹۷/۲۰).
^۳ أحمد (۴۱/۶)، فرموده یه کی مه وقوفه.
^۴ تحفة الأحوزی (۷۸/۹)، النسائی (۵۶/۶)، فرموده یه کی مه وقوفه.

حال کردی له ژنه کانت نه وانہی که ماره بییت پیداونو نه وانہ شی که به ده دستکوت بهرت که وتوون و کچی مامو کچی خوشکی مامو کچی خالو کچی خوشکی خالو نه وانہ شی که خویان به خشکی بیت، جگه له مانه ژنی ترت بق حال نهی. ثم بچوونه ریوایت کراوه له نوبه یی کورپی که عبو مواهیدو که سانی تریشه وه. تیرمیزی ریوایتی کردوه له ئیبنو عه باسه وه (په زای خوی لی بیت) ده لیت: پیغه مبری خودا (ﷺ) نه می کردوه له و جزره ژنانه، نه و ژنه خاوه نباوه پانه نه بیت که کزچیان کردوه، وه ک فرموویته: ﴿لَا يَحِلُّ لَكَ الْإِنْسَاءَ مِنْ بَعْدِ وَلَا أَنْ تَبَدَّلَ مِنْ أَزْوَاجٍ وَلَوْ أَعْجَبَكَ

حُسْنُهُنَّ إِلَّا مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ﴾ خوا ژنه خاوه ن باوه په کانی حال کردوه له گه ل نه وانہی که خویان به خشیه به پیغه مبر (ﷺ) هه موو نه و ژنانه که له سر نایینه کانی ترن حه رامی کردوه جگه له نایینی نیسلام. پاشان خوی گه وره فرموویته: ﴿وَمَنْ يَكْفُرْ بِالْإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ﴾ واته: وه نه وانہی بیباوه پ بن به نیمان و شریعت نه وه بیگومان کرده وه کانی هه لده وه شیتته وه.^۱ نیبنو جه ریر (په حه متی خوی لی بیت) ثم راپه یی هه لبراردوه که ده لیت ثم نایه ته گشتگیره بق نه و کومه له ژنانه ی که باس کران و نه و ژنانه ی که هاوسه ری پیغه مبر بوون (ﷺ) که تو ژن بوون. ثم قسه یه ش قسه یه کی چاکه و له وانه یه پای زوریک له زانایانی پیشینه ش بیت چونکه زوریک له زانایان ثم ریوایت ته و نه و ریوایت هه شیان لیوه کراوه و هیچ دژایه تیه که نیه له نیوانیاندا (والله اعلم) خوی گه وره ده فرموویته:

﴿وَلَا أَنْ تَبَدَّلَ مِنْ أَزْوَاجٍ وَلَوْ أَعْجَبَكَ حُسْنُهُنَّ﴾ خوی مه زن پیسی نه داوه به پیغه مبر (ﷺ) نه گه ریه کیک له و ژنانه ی ته لاق دا ژنیک تر له جینی بهینیت، نه و ژنانه نه بیت که نه بنه (مه لی یه مین ی). ﴿يَأْتِيهَا اللَّيْنُ ؕ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرَ نَظِيرِهَا إِنَّهُ وَلَكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلَا مُسْتَعْسِفِينَ لِجِدْيِ إِنَّ ذَلِكَ كَانَ يُوذَى النَّبِيِّ فَيَسْتَجِي مِنْكُمْ وَاللَّهُ لَا يَسْتَجِي مِنَ الْحَقِّ وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تُنْكِحُوا زُوجَهُ مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا ﴿٥٧﴾﴾ إِنَّ تَبَدُّوا شَيْئًا أَوْ تَخَفَوْهُ فَإِنَّ اللَّهَ كَاتِبٌ كُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٥٨﴾﴾

^۱ المائدة (٥).

^۲ تحفة الأحوزي (٧٧/٩)، فرموده یه کی حه سه نه.

ناداب و شیوازی چوونه ناو ماله کانی پیغه مبه‌ر (ﷺ) و فه‌رمان دان به پ‌رده گ‌یرانه‌وه

خوای م‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرَ نَبْظِيرٍ إِنَّهُ وَلَكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا إِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلَا مُسْتَعْسِبِينَ لِحَدِيثٍ إِنَّ ذَٰلِكُمْ كَانَ يُؤْذَى النَّبِيَّ فَيَسْتَعِجِي. مِنْكُمْ وَاللَّهُ لَا يَسْتَعِجِي. مِنَ الْحَقِّ وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَٰلِكُمْ أَطْهَرُ لِقَوْلِكُمْ وَقُلُوبِكُمْ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تُنْكِرُوا آيَاتِهِ مِنْ بَعْدِهِ أَلَمْ تَأْتُوا رَسُولَ اللَّهِ إِذْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا﴾ واته: نه‌ی نه‌وانه‌ی باوه‌پتان میناوه مه‌چنه ژوره‌وه ب‌ر ماله کانی پیغه مبه‌ر (ﷺ) مه‌گر پ‌نگه‌تان پ‌س‌ی بدریت ب‌ر نان خواردنی‌ک ب‌ی نه‌وه‌ی چاوه‌پوانی پ‌نگه‌یشتنی ب‌کن به‌لام نه‌گر بانگ کران ب‌ر نان خواردن نه‌وسا ب‌ر‌ونه ژوره‌وه ئینجا نه‌گر خواردنه‌که‌تان خوارد بلا‌وه‌ی لی ب‌کن و مه‌یننه‌وه ب‌ر قسه‌کردن چونه‌که نه‌و مانه‌وه‌تان نا‌زاری پیغه مبه‌ر (ﷺ) ده‌دات نه‌ویش شه‌رم ده‌کات لی‌تان که ب‌ی ده‌نگ به‌لام خوا له‌وتنی هه‌ق شه‌رم ناکات وه هه‌ر کاتیک داوای شتیکی ناو مالتان کرد له (هاوسه‌ره‌کانی پیغه مبه‌ر (ﷺ)) نه‌وه له‌پشتی پ‌رده‌وه لی‌یان داوا ب‌کن، نه‌و شیوه داواکردنه‌تان خا‌وینتره ب‌ر دلی ئیوه و نه‌وانیش به‌هیچ شیوه‌یه‌ک ب‌ر ئیوه دروست نیه نا‌زاری دلی پیغه مبه‌ری خودا (ﷺ) ب‌دهن وه هه‌رگیز نابیت خیزانه‌کانی پاش خوی ماره ب‌کن به‌راستی نه‌و (نا‌زاردانی دل‌و ماره‌کردنه‌)تان به‌لای خواوه گونا‌هیک‌ی ز‌ر‌ر‌گه‌وره‌یه. نه‌م نایه‌تی پ‌رده گ‌یرانه‌وه‌یه که ب‌پیارو نادابی شه‌رع‌ی تیدایه، نه‌و نایه‌تیه که هاتنه خواره‌وه‌که‌ی هاواناه‌نگ ببو له‌گه‌ل قسه‌ی عومه‌ری کوپی خه‌تابداو (ره‌زای خوای لی بیت) وه‌ک له‌ه‌ردوو سه‌حیحه‌که‌دا هاتوو که عومه‌ر وتی: موافیق و ها‌وپا بووم له‌گه‌ل پ‌روه‌ردگارمدا له‌سی شتدا: وتم نه‌ی پیغه مبه‌ری خودا (ﷺ) نه‌گر ج‌یی ئیبراهیمت ب‌کرده‌یه‌ته نو‌یزگه، خوای م‌زن نه‌م نایه‌تی ناره‌ خواره‌وه: ﴿وَأَخِذُوا مِنْ مَقَارِئِهِمْ مَعْصَلٌ﴾^۱ واته: (پیمان وتن) شوینی ئیبراهیم ب‌کنه ج‌نگای نو‌یز. وه وتم: نه‌ی پیغه مبه‌ری خودا (ﷺ) خیزانه‌کانت پ‌پا‌وچاک و پ‌پا‌وخراب ده‌چنه لایان نه‌گر پ‌رده‌یه‌کت ب‌ر دانا‌نایه، خوای م‌زن نایه‌تی پ‌رده گ‌یرانه‌وه‌ی (حیجاب) ناره‌ خواره‌وه. وه وتم: به‌هاوسه‌ره‌کانی پیغه مبه‌ر (ﷺ) که به‌رامبه‌ری وه‌ستان: ﴿عَسَىٰ رَبُّهُ إِنْ طَلَّقَنَّ أَنْ يُبْدِلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِمَّنْ كَانَ﴾^۲ واته: دل‌نیا ب‌ن نه‌گر ئیوه ته‌لاق بدات پ‌روه‌ردگاری له‌جباتی ئیوه ژنانیکی باشتر له‌ئیوه‌ی ده‌دات‌ی. هه‌ر به

^۱ البقرة (۱۲۵).
^۲ التحريم (۵).

همان شیوه قورتان هاتہ خوارہ وہ^۱۔ وہ لہ پیوایہ تی موسلیمدہ کہ باسی دیلہ کانی بہ دہری کردوہ
 نہ مہیش پووداری چوارہ مہ^۲۔ وہ بوخاری پیوایہ تی کردوہ لہ نہ نہ سی کوپی مالیکہ وہ دلئیت:
 عومہری کوپی خہ تاب وتی: نہی پیغہ مہبری خودا (ﷺ) چاک و خراب دیتہ لات، نہ گہر فرمانت بدایہ
 بہ دایکانی موسلمانان بہ پہرہہ گتیرانہ وہ! خوی مہ زن نایہ تی حیجابی پہ وانہ کرد^۳۔ دیسان بوخاری
 پیوایہ تی کردوہ لہ نہ نہ سی کوپی مالیکہ وہ (پہزای خوی فی بیت) دلئیت: کاتیک کہ پیغہ مہبری
 خودا (ﷺ) زہینہ بی کچی جہ حشی ہینا بانگی خہ لکی کرد نانیان خوارد، پاشان دانیشتم قسہ بیان
 دہ کرد، کاتیک کہ پیغہ مہبر (ﷺ) خزی نامادہ کرد ہہ لسیٹ نہ وان ہلنہ سان، کاتیک نہ وہی بینی
 ہہ لساو نہ وہی ہہ لسا ہہ لساو سی کہ س ہہ لنہ سان، پیغہ مہبر (ﷺ) ہات بجیتہ ژورہ وہ، خہ لکہ کہ
 ہہر دانیشتبون، پاشان خہ لکہ کہ ہہ لسان و پڑیشتم۔ منیش ہاتم و ہہ و آلہم دا بہ پیغہ مہبر (ﷺ) کہ
 خہ لکہ کہ پڑیشتم ہات و چوہ ژورہ وہ۔ منیش پڑیشتم بجمہ ژورہ وہ۔ پہرہہ لہ نیوان من و خوذیا
 گتیراہ وہ و خوی مہ زن نہم نایہ تی پہ وانہ کرد: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ﴾ تا
 کرتایی نایہ تی کہ^۴۔ وہ لہ شوینیکی تریشدا پیوایہ تی کردوہ^۵۔ موسلیم نہ سانیش پیوایہ تیان
 کردوہ^۱ پاشانیش بوخاری پیوایہ تی کردوہ لہ نہ نہ سی کوپی مالیکہ وہ دلئیت: پیغہ مہبری
 خودا (ﷺ) (زہینہ بی گواستہ وہ) چوہ لای زہینہ بی کچی جہ حش نان و گوشتی دا بہ خہ لک، منیان
 نارد خہ لکی بانگ بکہم بی سہر نان خواردن، کز مہ لیک دہ ہاتن و نانیان دہ خواردو دہ چوونہ دہرہ وہ،
 کز مہ لیک تر پاشان دہ ہاتن و نانیان دہ خواردو دہ چوونہ دہرہ وہ، نہ وہ ندہم بانگ کرد ہہ تا کہ سیٹک
 نہ ما کہ بانگی بکہم، وت: نہی پیغہ مہبری خودا (ﷺ) کہ سیٹک نہ ماوہ بانگی بکہم، فرہ مووی:
 خواردنہ کہ تان ہہ لگرن سی کز مہ ل مابوونہ وہ لہ مالدا قسہ یاندہ کرد، پیغہ مہبر (ﷺ) چوہ دہرہ وہ
 پڑیشتم بی ژورہ کہی عانیشہ (پہزای خوی فی بیت) فرہ مووی: (السلام علیکم - أهل البيت - ورحمة الله
 وبرکاتہ) عانیشہ وتی: وعلیک السلام ورحمة الله، نہی پیغہ مہبری خودا (ﷺ) نہ ہلہ کہت بہ لاوہ چژن
 بوو؟ خودا لیت پیروز بکات (بارک الله لک)، پاشان ہہ موو خیزانہ کانی بہ سہر کردہ وہ چی دہوت بہ
 عانیشہ بہ وانیشی وت، نہ وانیش عانیشہ چی بہ پیغہ مہبر (ﷺ) وت نہ وانیش ہہر وایان وت۔ پاشان

^۱ فتح الباری (۶۰/۱)، مسلم (۱۸۶۵/۴)۔

^۲ مسلم (۱۸۶۵/۴)۔

^۳ فتح الباری (۳۸۷/۸)۔

^۴ فتح الباری (۳۸۷/۸)۔

^۵ فتح الباری (۲۴/۱۱)۔

^۶ مسلم (۱۰۰/۲)، النسائی فی الکبری (۴۳۵/۶)۔

پیغمبر (ﷺ) گه پایه وه، نهو سَی کز مه له هر قسه یان ده کرد، پیغمبر (ﷺ) زور به شهرم بوو،
 چوه دهره وه و بهر وه ژوره که ی عایشه پویشته. نازانو له یادم نیه من هه وایم دایه یان هه وایان
 دایه که نهو خه لکه چوونه دهره وه، گه پایه وه هه تا پییه کی خسته سر که مه ی دهرگا که بجیته
 ژوره وه و پیکی تری له دهره وه بوو په رده ی داناو شو پیکر ده وه له نیوان من و خویدا و نایه تی
 په رده گپرانه وه هاته خواره وه.^۱ تهنا بوخاری پیوایه تی کردوه له نیوان خاوه نی شش کتیه که جگه
 له نسائی که نهویش باسی کردوه.^۲ خوی گوره ده فره موویت: ﴿لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ﴾ قه ده غه ی
 کرد له سر خاوه نباوه پان که ججه مالی پیغمبر (ﷺ) به نیونی خوی نه بیته. وه که نهو سر ده مه ی
 زه مانی نه فامی و له سره تای هانتی نیسلامدا ده چوونه مالی یه کتری، خوی مه زن توندی کرد له سر
 نه م نومه ته و فره مانی پیکردن به په رده گپرانه وه. نه مهش له بهر پیزگرتن بۆ نه م نومه ته. هر له بهر
 نه مه یه پیغمبری خودا (ﷺ) فره موویته: (ده تانترسینم له چونتان بۆ ناو ژنان).^۳ پاشان مه رجی
 داناو له و باره یه وه ده فره موویت: ﴿لَا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرَ نَبِزٍ مِنْهُ﴾ موجهایدو
 قه تاده و که سانی تریش و توویانه: چاوه پوانی نه کن هه تا ده کولیت و پیده گات.^۴ واته: نهو ستن به
 دیار خواردنه که وه هه تا پیده گات و کاتیک ناماده کرا خوتان بکن به ژوردا، چونکه نه مه کاریکی
 خراپه و خودا پی ناخوشه. نه مه به لگه یه له سر نهو که حرامه چون بۆ سر ده عوه تیک که بانگ
 نه کرابیت، خه تبیی به غدادی له و باره یه وه کتیبیکی داناو باسی خراپی نهو که سانه ی کردوه به بی
 نهو هی بانگ بکری بۆ سر ده عوه تیک له خویانه وه ده چن بۆ نهو ده عوه ته. به درژی هندی پوداوی
 له و باره وه گپراوه ته وه و باسی کردوه له کتیبه که یدا. پاشان خوی گوره ده فره موویت: ﴿وَلَكِنْ إِذَا
 دُعِيتُمْ فَأَدْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا﴾ وه له سه حیعی موسلیمدا له نیینو عومره وه (په زای خوی لی
 بیت) ده لیت: پیغمبری خودا (ﷺ) فره مووی: (کاتیک یه کیکتان برایه کی بانگی کرد بۆ نان خواردن
 بۆ شایی یان هر شتیک با قه بولی بکات).^۵ بۆیه خوی گوره فره موویته: ﴿وَلَا مُسْتَعْسِینَ لِجِدْبٍ﴾
 واته: وه که نهو هی که پوویدا له و سَی که سه و درژه یان دا به قسه کردن، خویان له بیر چووه وه هه تا

^۱ فتح الباری (۳۸۸/۸).

^۲ النسائی فی الکبری (۷۵/۶)، فره مووده یه کی سه حیجه.

^۳ مسلم (۱۷۱/۴).

^۴ الطبری (۳۰۶/۲۰).

^۵ مسلم (۱۰۵۳/۲).

پیغمبریان (ﷺ) نارپه حات کرد، وهک خوی گوره ده فرموویت: ﴿إِنَّ ذَلِكَ كَانَ يُؤْذَى النَّبِيَّ

فَيَسْتَجِيءُ مِنْكُمْ﴾ و تراوه: مه بهست پی، چو نتانه بق مالی پیغمبر (ﷺ) به بی نه وهی نیزنی لی

بخوازن، که پی ناخوش بووه و دلگرا نی کردوه به لام حزی نه کردوه ینگریان لی بکات له بهر زدر به

شهرمی خوی تا خوی گوره قورنانی نارده خواره وه و قه ده غمی کرد لییان، بویه خوی گوره

ده فرموویت: ﴿وَاللَّهُ لَا يَسْتَجِيءُ مِنَ الْحَقِّ﴾ و اته: خودا له قسمی راست و تن شهرم ناکات و سه رزه نشتی

کردن و وازی پی هینان. پاشان خوی گوره ده فرموویت: ﴿وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَسَأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ

حِجَابٍ﴾ و اته: وهک چون قه ده غم کرد لیتان که به بی نینن نه چنه مالی پیغمبر (ﷺ) هر به هه مان

شیوه هر گیز سه بری هاوسره کانی مه کن، با په کیک له نیوه کاریکی زدر گرگیشی هه بیت، بیه ویت لییان

وهر گیت، له پشت په رده وه نه بیت داویان لی نه کات.

قه ده غه کردن نازاردانی پیغمبر (ﷺ) و باسی ریزی تاییه تی هاوسره کانی له لای موسلمانان

خوی گوره ده فرموویت: ﴿وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تُنْكِرُوا آيَاتِهِ مِنْ

بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَلِكَ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا﴾ نینو نه بی حاتم رویه تی کردوه له نینو عه بیاسوه

(په زای خویان لی بیت) له م نایه ته ده: ﴿وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ﴾ ده لیت: کاتیک نه م

نایه ته هات خواره وه پیاوئیک نیازی و ابو دوی پیغمبر (ﷺ) هه ندی له خیزانه کانی ماره بکات.

پیاوئیک وتی به نه بو سو فیان: نایا نه وه عایشه بوو؟ پیاووه که وتی: وایان باس کردوه. ^۱ موقاتیلی

کوپری هه بیان و عه بدوپه حمانی کوپی زهیدی کوپی نه سله میش هر وایان وتوه. ^۲ هر به و سه نه ده وه

باس کراوه له سودیه وه که حه رامه و نابیت بیر له شتی و ابکه نه وه. بویه هه موو زانایان به گشتی کون

له سر نه وه که دوی مردنی پیغمبر (ﷺ) حه رامه و که س بوی نیه دوی خوی هاوسره کانی ماره

بکات. چونکه نه وانه له دنیا قیامه تدا هاوسری پیغمبرنو (ﷺ) دایکی موسلمانان وهک له پیشه وه

باسمان کرد. خوی گوره نه و نیازه ی زدر به لاره گوره و گران بوو، بویه به توندی هه ره شه ی

کردوه له سر ی. پاشان خوی مزن ده فرموویت: ﴿إِنْ تَبَدَّلُوا شَيْئًا أَوْ خَفَوْهُ فَإِنَّ اللَّهَ كَاتِبٌ كُلِّ شَيْءٍ

عَلِيمًا﴾ و اته: نه گهر هر شتی که ناشکرا بکن و بیلین یان بیشارنه وه له دلتاندا نه وه به راستی خوا

^۱ الدر المنثور (۶/۶۴۳).

^۲ الطبری (۲۰/۳۱۶).

زانایه به همووستیک. وهک له نایه‌تیکی تردا فرموویه‌تی: ﴿يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ﴾^۱
 واته: خوا ده‌زانیت به ناپاکی چاوان و مه‌رچی دلان ده‌بشارنه‌وه.

﴿لَا جُنَاحَ عَلَيْهِنَّ فِي آبَائِهِنَّ وَلَا أَبْنَائِهِنَّ وَلَا إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أُمَّهَاتِهِنَّ وَلَا إِخْوَانِهِنَّ وَلَا بَنَاتِهِنَّ وَلَا نِسَائِهِنَّ وَلَا مَا
 مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ وَاتَّقِينَ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ كَانَتْ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا﴾^(۵۵)

نه‌و که‌سانه‌ی که‌واجیب نیه ژن بوپوشی بوبکات له که‌س و کار

خوای مه‌زن ده‌فرموویت: ﴿لَا جُنَاحَ عَلَيْهِنَّ فِي آبَائِهِنَّ وَلَا أَبْنَائِهِنَّ وَلَا إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أُمَّهَاتِهِنَّ وَلَا إِخْوَانِهِنَّ وَلَا
 بَنَاتِهِنَّ وَلَا نِسَائِهِنَّ وَلَا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ وَاتَّقِينَ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ كَانَتْ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا﴾
 واته: (هاوسه‌رانی پیغه‌مبه‌ر(ﷺ)) هیچ گوناومیکیان له‌سه‌ر نیه نه‌گه‌ر بی حیباب بن لای باوکیان و
 کورانیان و بریایان و برازاکیانیا و خوشکه‌زاکیانیا و لای نافرته‌تانی هاودینیان و لای غولام که‌نیزانی
 خویان و له خوا بترسن به پاستی خوا چاودیزو ناگاداره به‌سه‌ر همووستیکدا. کاتیک خودای مه‌زن
 فرمانی به بوپوشین کرد له بیگانه پاشان پوونی کردووه‌ته‌وه که نه‌م که‌س و کارانه پیویست نیه
 بوپوشیان بۆ بیوشن وهک له سوره‌تی (النور) دا جیای کردوونه‌ته‌وه له‌م نایه‌ته‌دا که خوا ده‌فرموویت:

﴿وَلَا يَدْرِكُ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبَنَّ بِصُرُوفِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا
 لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنَاتِ
 إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنَاتِ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّحِيَّاتِ غَيْرَ أُولَى الْأَرْبَابِ مِنَ الرِّجَالِ
 أَوْ الْأَطْفَالِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَىٰ عَوْرَاتِ النِّسَاءِ﴾^۲ واته: وه جوانی خویان ده‌رنه‌خه‌ن زیاد له‌وه‌ی که

ده‌رده‌که‌ویت بۆ میرده‌کانیان نه‌بییت یان باوکیان یان بوکی میرده‌کانیان یان کورپه‌کانیان یان کوپی
 میرده‌کانیان یان براکانیان یان کوپی براکانیان یان کوپی خوشکه‌کانیان یان نافرته‌تانی ئیماندار یان
 که‌نیزه‌که‌کانیان یان نه‌و شوینه‌که‌وته و پیاوانه‌ی که بی نیازن له نافرته (وهک خزمه‌تکارو پیرو
 نه‌خوش که ناره‌زووی ژن و میرده‌تیا نیه)، یان نه‌و منداله‌ کوپانه‌ی که ناگایان له له‌ش (عه‌وره‌تی
 نافرته‌تان نه‌بییت و بالغ نه‌بووین. نه‌م نایه‌ته‌ی سوره‌تی (النور) زیاتری باس کردووه له‌م نایه‌ته‌ی
 سوره‌تی (الاحزاب) له پیشه‌وه مانامان کردو له‌سه‌ری پویشتین پیویست ناکات لیره‌دا دووباره‌ی
 بکه‌ینه‌وه. ئیبنو جه‌ریز پریویه‌تی کردووه له‌شه‌عی و عیگریمه‌وه له‌م نایه‌ته‌دا: ﴿لَا جُنَاحَ عَلَيْهِنَّ فِي

^۱ الفاطر (۱۹).

^۲ النور (۲۱).

ءَابَآئِهِنَّ ﴿ هندی له پیشینه کان وتویانه: له برچی مامو خال باس نه کراوه؟ شه عبی و عیکریمه ده لئین: چونکه خال و مام وه سفیان ده کهن بق کورده کانیان، بویه (شه عبی و عکرمه) لایان مه کروهه که زن پۆشاک له سهر خوی لابه ریت له لای مامو خالد،^۱ وه ده فرموویت: ﴿وَلَا تَسْأَلِهِنَّ﴾ مه به ست پتی بوودانه پۆشینه له لای ژنانی موسلمان، ﴿وَلَا مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُنَّ﴾ مه به ست پتی که نیزه که، سه عبیدی کورپی موسیب ده لئیت: ته نها مه به ست پتی که نیزه که، ئیبنو نه بی حاتم ریوایه تی کردوهه. خوای گه وره ده فرموویت: ﴿وَأَقْرَبِينَ اِنَّ اِلَهَ اَكْبَرُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا﴾ واته: له کاتی ته نهایی و ناشکرادا له خوا بترسن چونکه خودا شایه ته له سهر هه موو شتیک، هیچی لی ون ناییت، چاودیره و ناگای لئیانه.

﴿ اِنَّ اِلَهَ وَاَمَلِكُمْ يَصُلُوْنَ عَلَى النَّبِيِّ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا صَلُّوْا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوْا تَسْلِيْمًا ﴿۸﴾
 فهرمان دان به سلوات دان له سهر پیغه مبهه (ﷺ)

خوای مهن ده فرموویت: ﴿ اِنَّ اِلَهَ وَاَمَلِكُمْ يَصُلُوْنَ عَلَى النَّبِيِّ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا صَلُّوْا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوْا تَسْلِيْمًا﴾ واته: به راستی خواو فریشته کانی سه لاوات ده دن له سهر پیغه مبهه (ﷺ) ئه ی ئه واته ی که باوه پتان هیتاوه ئیوه ش سه لات و سه لامی زوری له سهر بدن. بوخاری ده لئیت: ئه بولعالبه ده لئیت: (صلاة الله) واته په سه نیدانی خودا بق پیغه مبهه (ﷺ) له لای فریشته کان. په سه نی فریشته کانی واته: دو عابق کردن، ئیبنو عه باس ده لئیت: ﴿يَصُلُوْنَ﴾ واته: داوای به ره که تی بق ده کهن.^۲ بوخاریش هر به م شتیه په ریوایه تی کردوهه لئیان. تیرمیزی ده لئیت: ریوایه ت کراوه له سوفیانی سه وری و هندی له زانیانی تریشه وه وتویانه: په سه نی خوا، واته: به زهی خودا، په سه نی فریشته یش واته: داوای لیبوردن بق کردن.^۳ فرمووده ی موته واتر له پیغه مبهه وه (ﷺ) ریوایه ت کراوه که فرمانی داوه به موسلمانان سلواتی له سهر بدن و چۆنیه تی سلواته که شی فیرکردوین و ئیتمه یش هر چه نده خوا بزمان ئاسان بکات به یارمه تی خوا بزمان باس ده که ین. بوخاری ریوایه تی کردوهه له تفسیری ئهم ئایه ته دا له که عبی کورپی عوجره وه (عُجْرَةَ) ده لئیت: وترا: ئه ی پیغه مبهه ری خودا (ﷺ) له باره ی سه لام کردنه وه ناگاداری بووین، ئه ی سه لاوات دان چۆنه؟ پیغه مبهه (ﷺ) فرمووی: (بَلِّغِ: اَللّٰهُمَّ، صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰى اٰلِ اِبْرٰهِيْمَ، اِنَّكَ حَمِيْدٌ مَّجِيْدٌ،

^۱ الطبري (۳۱۸/۲۰).

^۲ فتح الباري (۳۹۲/۸).

^۳ تحفة الاحوذی (۶۱۰/۲).

اللهم، بارک علی محمد وعلی آل محمد کما بارکت علی آل ابراهیم، اِنَّكَ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ. ^۱ وہ نیمامی
 نے محمد پر پویاہتی کردووه له نه بو له یلاوه ده لیت: که عیبی کوپری عوجره پیتی گه یشت و وتی: نایا
 دیار یکت پیشکش بکه م؟ پیغمبری خودا (ﷺ) هاته دهر وه بق لامان و تمان: نه ی پیغمبری
 خودا (ﷺ) زانیمان چون سه لامت لی بکین، نه ی چون سه لاوات له سر بدهین؟ فرمووی: (بَلِّغْ
 اللَّهُمَّ، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ، اللَّهُمَّ، بَارِكْ عَلَى
 مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ). ^۲ نه م فرمووده یه زانایانی
 فرمووده له کتیبه کانایاندا هیناویانه به چند ریگای جوراوجور. فرمووده یه کی تر: بوخاری پویاہتی
 کردووه له نه بو سه عیدی خوده ریوه (په زای خوای لی بیت) ده لیت: و تمان نه ی پیغمبری خودا
 (ﷺ) نه م شپوهی سه لام کردنه لیت، نه ی چون سه لاوات بدهین له سر ت؟ فرمووی: (بَلِّغْ
 اللَّهُمَّ، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ
 عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ). ^۳ نه بو صالح ده لیت له له یسه وه: (اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ
 عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ). ^۴ نه بو سالی و نینو ماجه یس هیناویانه. ^۵ فرمووده یه کی تر: نیمامی
 نه محمد پویاہتی کردووه له نه بو حومهیدی ساعیدی وه که وتویانه: نه ی پیغمبری خودا (ﷺ)
 چون سه لاوات له سر بدهین؟ پیغمبر (ﷺ) فرمووی: (بَلِّغْ) نه ی خودایه به زه یی خوت بریزه
 به سر موحه ممد (ﷺ) و هاوسه ره کانی و نه وه کانیدا، وه چون به زه یی خوت بریزاوه به سر
 نیراهیمدا، وه خیرویه ره کت بریزه به سر موحه ممد (ﷺ) و هاوسه ره کانی و نه وه کانی وه چون
 خیرویه ره کت خوت بریزاوه به سر نالی نیراهیمدا، تق زور سوپاسکراوو به بریزی. ^۶ زانایانی فرمووده
 هه موو هیناویانه جگه له ترمیزی. ^۱ فرمووده یه کی تر: موسلیم پویاہتی کردووه له نه بو مسعودی
 نه نساریه وه، ده لیت: پیغمبری خودا (ﷺ) هات بق لامان، نقیمه له لای سه عدی کوپری عوباده دا
 دانیشتبووین، به شبری کوپری سه عد پیتی وت: نه ی پیغمبری خودا (ﷺ)، خودا فرمانی پیکردووین

^۱ فتح الباری (۳۹۲/۸).

^۲ أحمد (۲۴۱/۴)، فرمووده یه کی سه حجه.

^۳ فتح الباری (۳۹۲/۸).

^۴ النسائی (۴۹/۳)، ابن ماجه (۲۹۲/۱)، فرمووده یه کی سه حجه.

^۵ أحمد (۴۲۴/۵)، فرمووده یه کی سه حجه.

^۶ فتح الباری (۱۵۷/۱)، مسلم (۳۰۶/۱)، أبو داود (۶۰۰/۱)، النسائی (۴۹/۳)، ابن ماجه (۲۹۳/۱).

کہ سلاوات لہ سر لے بدین، چوں سلاوات لہ سر بدین؟ وتی: پیغمبر (ﷺ) پیدہ نگ بوو ہاتا ناو اتہ خواز بووین کہ نو پرسپارہ ی نہ کردایہ، پاشان پیغمبری خودا (ﷺ) فرموی: (بَلِّغِنا اللہمَّ، صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَعَلٰی آلِ مُحَمَّدٍ کَمَا صَلَّیْتَ عَلٰی آلِ اِبْرٰہِیْمَ، وَبَارِکْ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَعَلٰی آلِ مُحَمَّدٍ کَمَا بَارَکْتَ عَلٰی آلِ اِبْرٰہِیْمَ، فِی الْعَالَمِیْنَ، اِنَّکَ حَمِیْدٌ مَّجِیْدٌ، وَالسَّلَامُ کَمَا قَدْ عَلَّمْتُمْ).^۱ واتہ: سلام کردنیش وہک تہ وہیہ کہ تہ یزانن تہ بو داودو ترمیزی و نساٹی و نیبنو جہریر پویاہ تیان کردوہ. ترمیزی دلئیت: فرمودہ یہ کی (حسن صحیح) ہ.^۲

سلاوات دان لہ سر پیغمبر (ﷺ) پیش پارانہ وہ

نیمامی تہ حمہ دو تہ بو داودو نساٹی و نیبنو خوزہیمہ و نیبنو حبیبان پویاہ تیان کردوہ لہ فہ زالہ ی کورپی عوبہ یدہ وہ (رہ زای خوی لے بیت) دلئیت: پیغمبری خودا (ﷺ) گوئی لے بوو پیاویک دہ پاراہیہ لہ نو یژہ کہ یدسا سوپاسی خودای نہ کردو سلاواتیشی لہ سر پیغمبر نہ دا (ﷺ)، پیغمبری خودا (ﷺ) فرموی: (تہ وہ پہ لہ ی کرد)، پاشان بانگی کردو پی پی فرموو: یان بہ غہیری تہ وی فرموو: (تہ گہر یہ کیک لہ نیوہ نو یژی کرد بابہ سوپاس و ستایشی خوا دہ ست پی بکات، پاشان سلاوات لہ سر پیغمبر (ﷺ) بدات، پاشان دوی تہ وہ چوں حز دہ کات بیاریتہ وہ و دوعا بکات).^۲

ریزی سلاوات دان لہ سر پیغمبر (ﷺ)

دیسان ترمیزی پویاہ تی کردوہ لہ ثوبہ یی کورپی کہ عبہ وہ دلئیت: پیغمبری خودا (ﷺ) کاتیک سیبہ کی شہ و دہ ریشت ہلہ دہ ساو تہ یفہ فرموو: (تہ ی خہ لکینہ! یادی خوا بکن، یادی خوا بکن، زمین لہ رزینہ کہ ہاتو لہ رزینہ کہ ی تریشی بہ دوادا دیت، مردن ہات ہاوری لہ گہ ل تہ وہ ی کہ تیاہ تی، مردن ہات ہاوری لہ گہ ل تہ وہ ی کہ تیاہ تی). ثوبہ ی دلئیت: وتم: تہ ی پیغمبری خودا (ﷺ) من زور دوعائہ کہ م، نایا چہ ندیک لہ و دوعانہ دابنیم بق سلاواتدان لہ سر ت: فرموی: (چہ ند مہ یلت لئیہ تی)، وتم: چواریکہ باشہ؟ فرموی: (چہ ندہ مہ یلت لئیہ تی، تہ گہر زیارت کرد، تہ وہ باشترہ بؤت)، وتم: نیوہ باشہ؟ فرموی: (چہ ندہ مہ یلت لئیہ تی، تہ گہر زیارت کرد، تہ وہ چاکترہ بؤت)، وتم: دوو سئ یہ کہ؟ فرموی: (چہ ندی مہ یلت لئیہ تی، تہ گہر زیارت کرد تہ وہ باشترہ بؤت) وتم: ہہ موو دوعاکانم سلاوات بیت لہ سر ت. فرموی: (کہ واتہ غہ مباریت لی دوور تہ خریتہ وہ و گوناہہ کانیشٹ بق

^۱ مسلم (۱/۳-۵).

^۲ ابو داود (۱/۶۰۰)، تحفة الأحوذی (۸۴/۹)، النساٹی فی الکبری (۶/۴۳۶)، الطبری (۲۰/۳۲۱)، فرمودہ یہ کی سہ حیجہ.

^۲ أحمد (۶/۱۸)، ابو داود (۲/۱۶۲)، تحفة الأحوذی (۹/۴۵۰)، النساٹی (۳/۴۴)، ابن خزیمہ (۱/۳۵۹)، ابن حبان

(۳/۳۰۸)، فرمودہ یہ کی سہ حیجہ.

نه سږږيټه وه)، پاشان تيرميزى ده لئيت: نه مه فرموده يه كى چا كه (حديث حسن).^۱ نيمامى نه حمده د پيوايه تى كړدوه له نه بو ته لحوه كه پيغه مبهرى خودا (ﷺ) پوژنيك هاتو خوځى له نيوچاوانيدا به دى ده كرا. وتيان: نهى پيغه مبهرى خودا (ﷺ) نيمه خوځى له نيوچاوانندا به دى ده كه ين، پيغه مبهرى (ﷺ) فرموى: (نه وه فريسته هاته لام وتى: نهى موحه ممد ناييا رازيت ده كات كه په روه ردگارى مه زنت ده فرموويت به پاستى هيچ كه سيك نيه سه لاوات بدات له سهرت له نومه ته كه ت مه گين من (ده) سه لاواتم داوه له سهرى، وه هيچ كه سيك نيه له نومه ته كه ت سلامت لى بكات مه گين من ده سه لام لى كړدوه، وتم: به لى).^۲ نه سائيش پيوايه تى كړدوه.^۳ پيگايه كى تر: نيمامى نه حمده د پيوايه تى كړدوه له نه بو ته لحوه نه نساړيه وه ده لئيت: پيغه مبهرى خودا (ﷺ) پوژنيك به يانى كړدوه دلى خوځش بوو مزگينى له نيوچاوانيدا به دى ده كرا. وتيان: نهى پيغه مبهرى خودا (ﷺ) نه مرق به يانيت كړدوه ته وه دلخوش و مزگينى له نيوچاوانندا به دى ده كريت، فرموى: (به لى نيز دراويك هات بو لام له لايه ن په روه ردگارى مه زنه وه وتى: كه سيك له نومه ته كه ت يه ك سه لاواتى دا بيت له سهرت، خوا به نه وه سه لاواته (ده) چا كه لى بو نووسيوه و (ده) خراپه لى له سهر سږپوه ته وه و (ده) پله لى بو به رز كړدوه ته وه و كه خوځى وه لامى داوه ته وه).^۴ نه م فرموده يه ش سه نه ده كانى چا كه. به لام زانايانى ترى فرموده نه يان هينناوه. فرموده يه كى تر: موسليم و نه بو داودو تيرميزى و نه سائى پيوايه تيان كړدوه له نه بو هوره يره وه (په زاي خواى لى بيت) ده لئيت: پيغه مبهرى خودا (ﷺ) فرمويه تى: (هر كه سيك يه ك سه لاوات بدات له سهر من خواى كه وړه ده سه لاوات ده دات له سهرى)، تيرميزى ده لئيت: نه مه فرموده يه كى چا كى راسته و هر له م باره يه وه له عه بدو په حمانى كوپى عه وف و عامرى كوپى په بيعه و عه ماريو نه بو ته لحوه نه نه س و نوبه لى كوپى كه عبه وه پيوايه تى كراوه.^۵ فرموده يه كى تر: نيمامى نه حمده د پيوايه تى كړدوه له حوسه ينى كوپى عه ليه وه كه پيغه مبهرى خودا (ﷺ) فرموى: (پژدو به خيل نه وه كه سه يه كه باسى منى له لا كرا پاشان سه لاواتم

^۱ تحفة الأحوذى (۱۵۲/۷)، فرموده يه كى حه سته، نيين ته يميه نه فرموى: مه به ست به (صلا تى)

بريتيه له (دعائى) چونكه نوبه لى دوعايه كى تاييه تى هه بووه بوخو بى كړدوه و پوژنيك يان نه و پرسیاره نه كات ... سه يرى (جلال الانهام) لى نيينو لقمه لى قه تابى بكه (ص ۷۹). (وه رگيڼ).

^۲ أحمد (۳۰/۴)، فرموده يه كى حه سته.

^۳ النسائى (۴۴/۳)، فرموده يه كى حه سته.

^۴ أحمد (۲۹/۴)، فرموده يه كى حه سته.

^۵ مسلم (۳۰۶/۱)، أبو داود (۱۸۴/۲)، تحفة الأحوذى (۸-۶/۲)، النسائى (۵۰/۳).

له سەر نه دات، ئەبو سه عید ده لیت: فرموویه تی: (سلاواتم له سەر نه دا).^۱ تیرمیزی ریوایه تی کردووه پاشان ده لیت: ئەمه فرمووده یه کی چاکی غه ربیی پاسته.^۲ فرمووده یه کی تر: تیرمیزی ریوایه تی کردووه له ئەبو هورهیره وه ده لیت: پیتغه مبه ری خودا (ﷺ) فرمووی: (داماوو لوتی خۆلای بووه پیاویک که یادی منی له لا بکیریت و سه لاواتم له سەر نه دات، زه لیله و لوتی خۆلای بووه پیاویک مانگی په مه زانی به سه ردا تپه پیت و پروات، زه لیل و لوتی به خۆلا چوووه که سیک که باوک و دایکی به سالا چووین و نه یا نخستبیتته به هه شت). پاشان وتی: فرمووده یه کی حه سه نی سه حیجه.^۳

کاته کانی سلاواتدان له سەر پیتغه مبه ر (ﷺ)

فرمان دراوه به سه لاوات دان له سەر پیتغه مبه ر (ﷺ) له زۆر کات و شویندا، له و کاتانه: دوا ی بانگدان بۆ نوێز وه که ئەم فرمووده ی که ئیمامی ئەحمده ریوایه تی کردووه له عه بدولای کورپی عه مری کورپی عه سه وه ده لیت: که بیستوو یه تی له پیتغه مبه ری خودا وه (ﷺ) ده یه فرموو: (کاتیک گوێتان له بانگ بیژیک وه بوو، ئەوه ی ئەو ده یلی ئیوه ش بیلین، پاشان سلاواتم له سەر بده ن، وه هه ر که سیک سلاواتم له سەر بدات خوای گه وه به و سلاواته ده سلاواتی له سەر ده دات، پاشان داوای وه سیله م بۆ بکن له خوا، چونکه وه سیله شوینیکه له ناو به هه شتدا، بۆ هه یج که س نیه بۆ به نده یه ک نه بیته له به نده کانی خوا، داوام وایه که ئەو که سه من بم، هه ر که سیک داوای وه سیله م بۆ بکات لالا نه وه ی منی بۆ خۆی دابین و هه لال کردووه.^۴ موسلیم ئەبو داود و تیرمیزی و نه سانی ریوایه تیان کردووه.^۵ وه هه ر له و شوینانه ی سلاواتیان تیدا ده دریت: چوووه ناو مزگه وت و هاتنه ده ره وه لیتی، وه که له م فرمووده ی دا هاتوووه که ئیمامی ئەحمده ریوایه تی کردووه له فاتیمه ی کچی پیتغه مبه ری خودا وه (ﷺ) ده لیت: پیتغه مبه ری خودا (ﷺ) کاتیک که ده رپیشه ناو مزگه وت سلاواتی ده دا له سەر موحه ممه دو (ﷺ) سلاویشی لێ ده کرد، پاشان فرمووی: (ئهی خودایه له گونا هه کانم بووره و ده رگا کانی به زه یی خۆتم لێ بکه ره وه، کاتیکیش ده چوووه ده ره وه له مزگه وت سلاواتی ده دا له سەر موحه ممه دو (ﷺ) سلاویشی لێ ده کرد) پاشان فرمووی: (ئهی خودایه له گونا هه کانم بووره و ده رگا کانی پیزی خۆتم لێ بکه ره وه).^۶ وه له و شوینانه ی تر که سلاواتی تیدا ده دریت، له کاتی نوێزی

^۱ أحمد (۲۰۱/۱)، فرمووده یه کی باشه (جید).

^۲ تحفة الأحوذی (۵۳۱/۹)، فرمووده یه کی باشه (جید).

^۳ تحفة الأحوذی (۵۳۰/۹)، فرمووده یه کی حه سه نی غه ربیه.

^۴ أحمد (۱۶۸/۲)، فرمووده یه کی سه حیجه.

^۵ مسلم (۲۸۸/۱)، أبو داود (۳۵۹/۱)، تحفة الأحوذی (۸۳/۱)، النسائی (۲۵/۲).

^۶ أحمد (۲۸۲/۶)، ئەم فرمووده یه سه نه ده کانی سه حیجه و پیاوه کانی جیتی متمانن.

مردودوایہ کہ لہ (اللہ اکبر) ی یہ کہ مدا سورہتی فاتیحہ دہ خوینریت و لہ (اللہ اکبر) ی دووہ مدا سلالات دہدریت لہ سہر پیغہ مہبر (ﷺ) و لہ (اللہ اکبر) ی سیئہ مدا دوعا دہ کریت بق مردوہ کہ، وہ لہ (اللہ اکبر) ی چوارہ مدا دہ وتریت: نہی خودایہ لہ پاداشت بی بہ شمان نہ کہ ی و نوای شو تووشی فیتنہ مان نہ کہ ی۔ شافیعی (پہ حمہتی خوی لی بیت) پیوایہ تی کردوہ لہ شو بو نومامہ ی کوپی سہ ملی کوپی حونہ یغہ وہ کہ پیاوٹک لہ ہاوہ لہ کانی پیغہ مہبر (ﷺ) بوی باس کردوہ و ہوالی داوہ تی کہ سونہ تہ کاتیک نوٹز دہ کریت لہ سہر مردوہ پیشنوٹز (اللہ اکبر) بکات، پاشان فاتیحہ بخوینیت بہ پہ نہانی لہ دلی خویدا، پاشان سلالات دہ دات لہ سہر پیغہ مہبر (ﷺ) وہ بہ تاییہ تی دوعا دہ کات بق مردوہ کہ، وہ لہ (اللہ اکبر) ہ کاندہ ہیچ شتیکی تر لہ وانہ ناخوینیت، پاشان بہ پہ نہانی لہ دلی خویدا سہ لام دہ داتہ وہ۔^۱ نہ سائیش پیوایہ تی کردوہ لہ شو بو نومامہ خو یہ وہ کہ دہ لیت: لہ سونہ تہ کانی پیغہ مہبر کہ... پاشان باسی ہم فرمودہ یی کردوہ۔^۲ ہم فرمودہ یی لہ ہاوہ لہ کانہ وہ حوکمی مرفوعی ہ یی، وہ ہر لہ و شوینانہ ی کہ سلالاتی تیدا دہدریت، کوتایی دوعا و پارانہ وہ بہ سلالاتدان لہ سہر پیغہ مہبر (ﷺ) تیرمیزی پیوایہ تی کردوہ لہ عومہری کوپی خہ تتابہ وہ (پہ زای خوی لی بیت) دہ لیت دوعا راگیروہ و ہ ستاوہ لہ نیوان ناسمان زہ میندا ہیجی لی بہ رزنا بی تہ وہ ہہ تاسلالات نہ دہ ی لہ سہر پیغہ مہبر کہ ت (ﷺ)۔^۳ مہ عازی کوپی حارس پیوایہ تی کردوہ لہ شو بو قورپہ وہ لہ سہ عیدی کوپی موسہ ییہ وہ لہ عومہرہ وہ بہ مرفوعی۔^۴ شوہ ی زیاتر جہ ختی لہ سہر کردہ وہ دوعای قونوتہ کہ نیمامی شو حمہ دو زانایانی فرمودہ و نیبنو خوزہ ییہ و نیبنو حییبان و حاکیم پیوایہ تیان کردوہ لہ حہ سہنی کوپی عہ لیہ وہ (پہ زای خویان لی بیت) دہ لیت: پیغہ مہبری خودا (ﷺ) چہ ند وتہ یہ کی فیڑکردم لہ قونوتدا دہ یلیم: (خودایہ پیم نیشان بدہ لہ گہ ل شو وانہ ی کہ ریت نیشان داون، لہ ش ساغ و تہ ندروستم بکہ لہ گہ ل شو وانہ ی لہ ش ساغت کردون، پشتم ہ لکہ لہ وانہ ی تو لییان پہ نجاری، بیدہ بہ منیش لہ وہ ی کہ بہ خشویتہ، لام بدہ لہ و شہ پانہ ی کہ بریارت لہ سہر داوہ (واتہ: لہ سہر تاوانباران ہر تو خاوہن بریاری، بریارت بہ سہردا نادریت، بیگومان ہر کہ سیٹک تو پہنای بی زہ بوون ناییت، ہر کہ سیٹک تو ذرایہ تیت کردییت خاوہنی دہ سہلات ناییت، پاکو و بی عہ یی و مہ زنی ہر بق تویہ شو ی پہرہ ردگارمان)، نہ سائی لہ کتیبہ کہ یدا شوہ ی زیاد کردوہ لہ کوتایی دوعا کہ دا (سلالاتی خوا لہ سہر

^۱ مسند الشافعی (۲۰۰)، ہم فرمودہ یی حاکم بہ سہیحی داناوہ و زہہ بیش ہاوپایہ تی۔

^۲ النسائی (۷۵/۴)، ہم فرمودہ یی حاکم بہ سہیحی داناوہ و زہہ بیش ہاوپایہ تی۔

^۳ تحفة الأحوذی (۶۰۰/۲)، فرمودہ یی کی موقوفہ۔

^۴ تفریح الکشاف لابن حجر (۱۳۷)، فرمودہ یی کی موقوفہ۔

موجهه مدیبت (ﷺ)). وه هر له و کاتانه ی که موسته حبه و زرد باشه دعوی تیدا بکریت و زرد

سلواتی تیدا بدریت پژی مهینی و شوی مهینی، نیمای نه حمد پیوایه تی کردوه له نهوسی سه قه فیه وه (په زای خوی لی بیت) ده لیت: پیغه مبری خودا (ﷺ) فرموی: (له به پزیزترین پژه کانتان پژی مهینی له مهینیدا نادم دروست کرا، وه له مهینیدا گیانی کیشرا، وه له مهینیدا فوو ده کریت به که له شاخداو له مهینیشدا نوکه که وره کهش پووده دات له و پژه دا زرد سلواتم له سر بدن چونکه سلواته کانتانم پیشان ده دری و پیم ده گات)، وتیان: نهی پیغه مبری خودا (ﷺ) چون سلواته کانت پیشان ده دری که تق پزای. واته: پوکاویته وه و نه مای پیغه مبر (ﷺ) فرموی: (خوا حرامی کردوه و قه ده غمی کردوه له سر زوی که لاشی پیغه مبران بخوات و له ناوی به ریت).^۱ نه بو داود و نه سانی و نیبو ماجه پیوایه تیان کردوه، نیبو خوزه یه و نیبو حیبان و داره قوتی و نه وهی له کتیبی (الانکار) دا به فرموده یه کی پاستیان داناوه.^۲

﴿إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُهِينًا ﴿۷۷﴾ وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ

الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بَعْدَ مَا كَفَرُوا فَقَدْ أَحْمَلُوا بُهْتَانَنَا وَإِنَّمَا شَيْنَانَا ﴿۷۸﴾﴾

نه وانه ی نازاری خودا و پیغه مبری خودا (ﷺ) ده دان له دنیا و له قیامه تیشدا له عنه تیان

لیکراوه و بی بهش کراون له به زهی خودا

خوی مه زن ده فرمویت: ﴿الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا

مُهِيئًا﴾ واته: به پستی که سانی که نازاری خودا و پیغه مبره که ی ده دن خوا نه فرینی لی کردون له دنیا و له قیامه تداو سزای پیسواکری بق ناماده کردون. خوی که وره هر پشه ده کات و به لینی داوه ده فرمویت نه و که سانه ی که نازاری ده دن، واته: دژیته تی فرمانه کانی ده که ن و خریکی خراپه کارین به برده و مای و نازاری پیغه مبره که ی (ﷺ) ده دن و توانجی لی ده دن و به که م سهیری ده که ن (په نا به خوا له و قسانه یان) که سزای سهخت و گرانیان ده دات. عیکریه له م ثایه ته دا: ﴿الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ ده لیت: له سر وینه گران هاتوه ته خواره وه.^۳ وه له هر دوو سه حبه که دا

^۱ أحمد (۱۹۹/۱)، أبو داود (۱۳۳/۲)، تحفة الأحوذی (۵۶۲/۲)، النسائی (۲۴۸/۲)، ابن ماجه (۳۷۲/۱)، ابن خزیمه

(۱۵۱/۲)، ابن حبان (۱۴۸/۲)، الحاكم (۱۷۲/۲)، فرموده یه کی سه حبه.

^۲ أحمد (۸/۴)، فرموده یه کی سه حبه.

^۳ أبو داود (۳۳۵/۱)، النسائی (۹۱/۳)، ابن ماجه (۵۲۴/۱)، ابن خزیمه (۱۱۸/۳)، ابن حبان (۱۳۲/۲)، النووی (۹۷)،

فرموده یه کی سه حبه.

^۴ الطبری (۳۲۲/۲۰).

هاتوو له نه بو هورهیره وه ده لیت: پیغه مبهری خودا (ﷺ) فه رموی: (خوای مه زن ده فه رمویت: نه وی نادم نازارم ده دات قسه ده لیت به پوزگار که من پوزگارم، من شه وو پوز هه لده سوپینم).^۱ ماناکه ی نه وه یه له کاتی نه فامیدا ده یانوت: پوی زه مانه رهش بیت تاوا و تاوای به سهر هیناین، کرداره کانی خودا ده دهنه پال پوزگارو قسه ی پی ده لین. بیگومان نه وه ی که پووده دات خوای گه وره ده یکات و نه می کردوو له و قسانه که ده وتریت به پوزگار. عوفی ده لیت: له نینو عه باسه وه (ره زای خوای لی بیت) له م نایه تده: ﴿الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُهِينًا﴾ هاتوو ته خواره وه له سهر نه و که سانه ی که لومه ی پیغه مبهریان (ﷺ) ده کرد له وه ی که سه فیه ی کچی حویه یی کوپی نه خته بی ماره کردوو.^۲ له م نایه تده وا دیاره گشتگیره هه موو که سیک ده گریته وه که نازاری پیغه مبهر (ﷺ) بدات به ههر شیویه ک، ههر که سیک نازاری نه و بدات، نازاری خودای گه وره ی داوه، وه ک چون که سیک گوپرایه لی فه رمانه کانی پیغه مبهر (ﷺ) بکات، گوپرایه لی فه رمانه کانی خوای کردوو.

هه ره شه له و که سانه ی که بوختان و تومته هه لده به ستن بو خاوه نبیا و مران

خوای مه زن ده فه رمویت: ﴿وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بَعَثْنَا مَا لَمْ كَتَبْنَا لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ واته: وه که سانیگ نازاری پیاوان و نافرته تانی نیماندار ده دهن بی نه وه ی هیچ تاوانیکیان کردیبت، ﴿فَقَدْ أَحْضَمُوا بُهْتًا وَإِنَّمَا مُّيِّنَّا﴾ واته: نه وه به پاستی نه وانه بوختان و تاوانیکی ناشکرایان گرتوو ته نه ستو. خوای گه وره ده فه رمویت له م نایه تده: شتی وایان پی ده لین که نه وان زور دوور بوون لیه وه و خاوه نبیا و مران نه یانکردوو وه هر گیز پی هه لته ساون، نه مه له و جوره بوختانه زور گه وره انه یه که خاوه نبیا و مران چ دن یان پیاو نه یانکردوو، قسه یان بق هه لده به ستن بق نه وه ی له ناو خه لکیدا عه ییدارو ناشیرینیان بکن، نه و که سانه ی که بهر نه م هه ره شه یه ده که ون به زوری نه و که سانه ن که برویان به خودا به پیغه مبهره که ی نیه، پاشان نه و پافیزانه ی به سه سووکی سهیری هاوه له کانی پیغه مبهر (ﷺ) ده کهن، تیرو توانجیان لی ده دهن که نه وان زور دوورن له و بوختانانه وه که نه و پافیزانه بویان هه لده به ستن، خوای مه زن باسو وه سفی چاکیان ده کات و له کوزچهری و نه نساریه کان پازی بووه، که چی نه و نه فام و ده به ننگانه قسه یان پی ده لین و به خراب باسیان ده کهن، هیچ شتیگ له وانه ی که نه وان ده یلین، هاوه له کانی پیغه مبهر (ﷺ) هه رگیز نه یانکردوو، سروشتیکی خراب و جیاوازیان هه یه، نه وه ی جیی وه سفه نه وان به خراب باسی ده کهن و نه وه شی خرابه نه وان به چاکی

^۱ فتح الباری (۴۳۷/۸)، مسلم (۱۷۶۲/۴).

^۲ الطبری (۳۲۳/۲۰).

ده زاننو وه سفی ده کن. نه بو داود پویایه تی کردوه له نه بو هورهیره وه که وتراوه: نهی پیغه مبهری خودا (ﷺ) غه بیته کردن کامه یه؟ فه رموی: (باس کردنی برایه کته به شتیک که پیتی ناخوشه)، وترا: نهی نه وهی که ده یلین بینیت تییدا هه بو؟ فه رموی: (نه گه نه وهی تو ده یلئی تییدا هه بو نه وه غه بیته ت کردوه، خو نه گه نه وهی تو ده یلئی تییدا نه بو، نه وه بوختیانت بق هه لبه ستوه).^۱ هه رم به شیوه یه تیرمیزی پویایه تی کردوه و پاشان ده لیت: فه رموده یه کی چاک و راسته.^۲

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءَ الْمُؤْمِنِينَ يُدْرِكُنَّ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلْبَيْبِهِنَّ^۳ ذَلِكَ أَدْعَى أَنْ يُعْرِفَنَّ فَلَا يُؤْذِنَنَّ وَكَانَ اللَّهُ عَفُورًا رَحِيمًا ﴿۱۵﴾ * لَئِنْ لَمْ يَنْهَ الْأُمْنَفِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْمُرْجِفُونَ فِي الْمَدِينَةِ لَنُغْرِبَنَّكَ بِهِمْ ثُمَّ لَا يُجَاوِرُونَكَ فِيهَا إِلَّا قَلِيلًا ﴿۱۶﴾ مَلْعُونِينَ أَيْمَانًا نَقْفًا أَيْخُوا وَقَتَلُوا نَفْسَيْهَا ﴿۱۷﴾ سِنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَلَنْ يَجْدِلُ سِنَّةَ اللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿۱۸﴾﴾

فه رمان دان به خودا پووشن

خوای گه وره ده فه رمویت: ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءَ الْمُؤْمِنِينَ يُدْرِكُنَّ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلْبَيْبِهِنَّ^۳ ذَلِكَ أَدْعَى أَنْ يُعْرِفَنَّ فَلَا يُؤْذِنَنَّ وَكَانَ اللَّهُ عَفُورًا رَحِيمًا﴾ واته: نهی پیغه مبهری (ﷺ) بلی به هاوسه رانتو به کچانت و به ئافره تانی بپواداران با عاباکانبان بدن به سه ر خویناندا (خویمان و جوانیانی پی داپوشن) نه وه نزیکتره بناسرین (به داوینباک) تا به هویه وه نازار نه درین و خوا لیخوشبووی میهره بانه. خوای گه وره فه رمان ده دات به پیغه مبهره که می (ﷺ) که فه رمان بکات به ژنانی خاوه ن باوه پ به تاییه تی هاوسه ره کانی و کچه کانی له بهر پیزو حوره تیان به پوشاکه کانبان خویمان داپوشن بو نه وهی جیا بکرتنه وه له ژنانی کاتی نه فامی و که نیزه که کان، (جلباب) پوشاکیکه له سه ر سه پووشه وه، نه مه قسه ی ئیبنو مه سعودو عوبه یده و قه تاده و حه سه نی به سه ری و سه عیدی کوپی جوبه یرو نیبراهیمی نه خه عی و عتای خوړساننی و که سانی تریشه له جیی پوشاکی (عابای) نه مویه. جه وه ری ده لیت: (الجلباب) واته: داپوشه ر، عه لی کوپی نه بو ته لحه ده لیت: له ئیبنو عه باسه وه (په زای خوایان لی بیت) خوای گه وره فه رمانی داوه به ژنانی خاوه ن باوه پان کانتیک له مال درچوون بق پتویسته یه ک با ده م و چاویان داپوشن له سه ر سه ریانه وه به پوشاکیکه که ته نها چاویکیان دربخه ن.^۳ واته: به چاویکیان بپوانن، موحه ممه دی کوپی سه رین ده لیت: پرسیارم کرد له عوبه یده ی سه لمانی له باره ی نه م تاییه ته وه

^۱ ابو داود (۱۹۲/۵)، فه رموده یه کی سه حیحه.

^۲ تحفة الأحوذی (۶۳/۶)، فه رموده یه کی سه حیحه.

^۳ الطبری (۳۲۴/۲۰).

که خوی گوره ده فهرموویت: ﴿بِذُنُوبِكُمْ عَلَيْنَ مِنْ جَلِيلِهِمْ﴾ ده لئیت: سه رو دهم و چاوی داده پو شیت
 ته نها چاوی چه پی دهرده خات. ^۱ وه ده فهرموویت: ﴿ذَلِكَ أَدْرَاكَ أَنْ يَعْرِفَنَ فَلَا يُؤْذِنَنَّ﴾ واته: نه مه باشتره
 بق نه وان نه گهر وایان کرد باش ده ناسرین و ده زانریت که نیزه که نین و له ژسانی کاتی نه فامی
 جیاده کرینه وه، پاشان خوی مه زن ده فهرموویت: ﴿وَكَانَ اللَّهُ عَفُورًا رَحِيمًا﴾ واته: خودا له تاوان
 خوش ده بیته و دلوفانه له وهی که کردوویانه له کاتی نه فامیداو هیچ شاره زاییه کیان نه بووه له و
 باره یه وه.

ناکاداری و هه پشه کردن له دوو پوووه خراپه کاره کان

پاشان خوی گوره هه پشه له دوو پوووه کان ده کات نه وان هی که خویان به موسلمان دهرده خه نو
 له دلدا خوانه ناسن ده فهرموویت: ﴿لَئِنْ لَمْ يَنْهَ الْأَمْنَفِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ﴾ واته: به پاستی
 نه گهر کز تایی نه هینن دوو پوووان و که سانیک له دلایاندا نه خوشی هه یه، عیگریمه و که سانی تریش ده لئین:
 مه به ست به ﴿وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ﴾ لیره دا داوین پیسه کانه. ^۲ ﴿وَالْمُرْجِفُونَ فِي الْمَدِينَةِ﴾
 پوپاگه نده چه چه کان له مه دینه دا، واته: نه و که سانه هی که ده لئین نه و داوژمن هات، نه وه جه ننگ
 هه لکیرسا! نه و قسانه، درؤن و له خویانه وه هه لی ده به ستن، نه گهر واز نه هینن له و قسانه و نه گهر پشته وه
 بق سه ره هق، ﴿لَنْعَرِيَنَّكَ بِهِمْ﴾ واته: نئیمه تو هان ده دهرین به جه ننگ کردن له دژیان، عه لی کوپی
 نه بو ته لحه ده لئیت: له نئینو عه باسه وه (ره زای خوی لی بیته) ده لئیت: له ناکامدا تو زال ده که یین
 به سه ریاندا، ^۳ قه تاده ده لئیت: له ناکامدا تو زوریان پی بئنی و له ناویان بیهی. ^۴ سودی ده لئیت: به تو
 ده رسیان داده دهرین، ﴿ثُمَّ لَا يُجَاوِرُونَكَ فِيهَا﴾ واته: پاشان له و شاره دا ناتوان بینه هاوسیت،
 ﴿إِلَّا قَلِيلًا﴾ واته: ماوه یه کی که م نه بیته. خوی گوره ده فهرموویت: ﴿مَلْعُونًا أَيْنَمَا تُقِفُوا
 أُحِذُّوا وَقَتَلُوا نَفْسَيْكُمُ﴾ واته: نه وان نه فرین لیکراون له هه رکوی بهرده ست که وتن به دیل ده گبرین و
 هه ره به کوشتن ده کوژریت. پاشان خوی گوره ده فهرموویت: ﴿سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ
 قَبْلُ﴾ واته: شیوهی کاری خودا بق دوو پوووه کان کاتیک که یاخی بووین و ده ستیان دابته خوانه ناسی و

^۱ الطبری (۲۲۵/۲۰).
^۲ الطبری (۳۲۶/۲۰).
^۳ الطبری (۳۲۸/۲۰).
^۴ الطبری (۳۲۸/۲۰).

به شیمان نه بویینه وه، خلوون باوه پانی زال کردوه به سه ریاند او ته فرتونایان کردوون له ناویان داون،
 ﴿وَلَنْ نَّجِدَ لِسْتَهَ اللَّهِ تَبْدِيلًا﴾ واته: شیوانی کاروباری خودا گورانی به سردا نایه ت و هر برده و امه.
 ﴿يَسْتَأْذِنُ الْإِنْسَانُ عَنِ السَّاعَةِ قُلْ إِنَّمَا عَلَّمَهَا عِنْدَ اللَّهِ وَمَا يُدْرِكُ لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا﴾ ﴿۱۳﴾ إِنَّ اللَّهَ لَمَنَّ
 الْكٰفِرِينَ وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا ﴿۱۴﴾ خَلِيلِينَ فِيهَا أَبَدًا لَا يَجِدُونَ وَايًا وَلَا نَصِيرًا ﴿۱۵﴾ يَوْمَ تَقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ
 يَقُولُونَ يَا بَلِيغَتْنَا اللَّهُ وَالْعَمَلُنَا الرَّشِيدُ ﴿۱۶﴾ وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكِبَرَاءَنَا فَأَضَلُّونَا السَّبِيلًا ﴿۱۷﴾
 رَبَّنَا آتِنَهُمْ زَعْفَرِينَ مِنَ الْعَذَابِ وَالْعَنَهُمُ لَعْنَا كَبِيرًا ﴿۱۸﴾

کهس نازانیت پوژی قیامت کهی دیت خودای مه زن نه بیت

خوای گوره ده فهرموویت: ﴿يَسْتَأْذِنُ الْإِنْسَانُ عَنِ السَّاعَةِ قُلْ إِنَّمَا عَلَّمَهَا عِنْدَ اللَّهِ﴾ واته: نهی موحه مه مد
 ﴿﴾ خه ک پرسپارت لی ده کن ده ریاره ی به ریابوونی پوژی قیامت بلی زانینی شو پوژه ته نها لی
 خودایه، وه خودای گوره فهرموویت له سوره‌تی (الاعراف) دا که سوره‌تی که له مه که هاتوه ته
 خواره وه، به لام هم سوره ته له مه دینه هاته خواره وه. برده وام پیغه مبه ر ﴿﴾ هر به م شیوه یه
 وه لامی داوه ته وه که هر خودا ده زانیت کهی پوژی قیامت دیت، به لام خوای گوره هه والی داوه تی
 که نزیکه له وانه یه به م زوانه بیت، خوای مه زن ده فهرموویت: ﴿أَقْرَبَتِ السَّاعَةُ وَأَنْشَقَّ الْقَمَرُ﴾
 واته: وه پوژی دوابی نزیک بوویه وه و مانگ له ت بوو، وه فهرموویت: ﴿أَقْرَبَتِ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ
 فِي غَفْلَةٍ مُّعْرِضُونَ﴾^۱ واته: لی پرسینه وه ی خه لکی نزیک بووه ته وه به لام نه وان له بی ناگیی و غه فه تدا
 پشت تی که رو بوو وه رگتین له نایینی خوا، وه فهرموویت: ﴿أَنَّهُ أَمْرٌ أَلَّهُ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ﴾^۲ واته: نه وا
 فه رمانی خوا به سزادانایان هات بزیه په له مه کن له هاتنی.

نه فرینکردن له خوانه ناسان و مانه وه بیان له ناو ناگردا تاهه تاپه و هاوارو داخ و غه فه تباریان له

دوزه خدا

خوای گوره ده فهرموویت: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَمَنَّ الْكٰفِرِينَ﴾ واته: به راستی خودا نه فرینی له بیباوه پان
 کردوه، ﴿وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا﴾ واته: له پوژی قیامت دا خودا ناگری به کلپه ی بق ناماده کردوون، پاشان

^۱ القمر (۱).

^۲ الانبیاء (۱).

^۳ النحل (۱).

دهفه رموویت: ﴿ خَلِيلِينَ فِيمَا أَبَدَا ﴾ واته: تئیدا ده میننوه به برده و امی تاهه تابه، هرگیز لئی نایه نه
 ده ره وه و کورتایش به ژانیان نایه له ناویدا، ﴿ لَا يَجِدُونَ وِلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴾ واته: هیچ که سیش نایه ت به
 هاواریانه وه یارمه تیان بدات و بزگاریان بکات له و نازارو نارچه تیه ی که تئیدا ده ژین، پاشان
 ده فه رموویت: ﴿ يَوْمَ تَقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَا لَيْتَنَا أَطَعْنَا اللَّهَ وَأَطَعْنَا الرَّسُولَ ﴾ واته: کاتیک
 به سر دم و جاویندا به ناو ناگردا راده کیشترین و نه م دیو نه ویدیویان پنده کریت، نا به و حاله وه نه لئین:
 خوزگه له دنیا دا گزیراپه لی خوداو به رفه رمانی پیغه مبه ره که ی ﴿ ﷺ ﴾ بوینایه. وه ک خودای گه وره
 باسی ژانیان ده کات کاتیک له گزیره پانی قیامه تدا ناماده ده کرین و ده وه سستترین ده فه رموویت:

﴿ وَيَوْمَ يَبْصُرُ الظَّالِمُ عَلَى يَدَيْهِ يَقُولُ يَا لَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا ﴿٧﴾ يَا لَيْتَنِي لَيْتَنِي لَوْ اتَّخَذْتُ فَلَآنَا

خَلِيلًا ﴿٨﴾ لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَدُولًا ﴾ واته: وه
 پوزیکه که ستمکار قه پ ده کات به هر دوو ده سستی خوزیدا و ده لئیت کاشکای له گه ل پیغه مبه ردا ﴿ ﷺ ﴾
 پنگای راستم بگرتایه ت بهر، نای تیاچوون بوئن، خوزگه فلان که سم نه کردایه به هاو له و خوشه ویستی
 خزم، به راستی نه و که سه ی کردم به هاو له منی له قورئان ویل کرد دوی نه وه ی قورئانم پی گه یشت
 باوه پم پی نه هینا وه شهیتان هه میشه پشت تیکه رو پشت به رده ره بق ناده میزاد. نه م نایه ته وه ک
 نه و نایه ته یه که ده فه رموویت: ﴿ رَبِّمَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ كَانُوا مُسْلِمِينَ ﴾ واته: نه وانه ی که بیباوه پ

بوون زور جار ناوات ده خوانن کاشکای موسلمان بوونایه. هر به م شیوه یه له م نایه ته دا خوی گه وره
 باسی کردوون که خوزگه یان ده خواست که له فه رمانی خوداو پیغه مبه ره که ی ﴿ ﷺ ﴾ ده رنه چوونایه له
 ژانی دنیا دا. پاشان ده فه رموویت: ﴿ وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكِبْرَاءَنَا فَأُصَلِّبْنَا السَّبِيلَ ﴾ واته: وه
 ده لئین: نه ی په روه ردگارمان به راستی نئیمه به گوئی سهران و گه وره کانمان کرد نئیر له پنگای راست
 گومرپایان کردین. (تاوس) ده لئیت: ﴿ سَادَتَنَا ﴾ واته: پیوا ما قولان. ﴿ وَكِبْرَاءَنَا ﴾ واته: زانایان، واته:

شویتنی پیوا ما قولان و زانایانی خومان که وتین و سهریان لیمان شیواند. پاشان ده فه رموویت: ﴿ رَبَّنَا
 ءَاتِنِهِمْ ضِعْفَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ وَالْمَنَّم لَنَا كَبِيرًا ﴾ واته: نه ی په روه ردگارمان! دوو به رامبه ر سزایان بده و
 بهر نه فرینی گه وره ی خوتیان بجه. ته به رانی پیوایه تی کردووه له نه بو پافیه وه له باسی نه وانه ی که
 له گه ل عملیدا (په زای خوی لی بیت) بوون له شه پره کانیدا که یه کیکیان حه حاجی کوپی عمه مری کوپی

١ الفرقان (۲۷-۲۹).

٢ الحجر (۲).

غه زبیهه، له وکاته ی پوویه پوو نه بوونه ده بیوت: نهی کومه لی نه نساریه کان! ده تانه ویت کاتیک که
چوونه بهر باره گای خوی گه وره بلین: ﴿رَبَّنَا إِنَّا أَعْطَمْنَا سَادَتَنَا وَكِبْرَاءَنَا فَأَضَلُّونَا السَّبِيلًا﴾ ﴿۱۷﴾ رَبَّنَا
عَاتِمِهِمْ ضَعْفَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ وَالْعَنَتُمْ لَعْنًا كَبِيرًا ﴿۱۸﴾.

﴿يَتَأْتِيهِمُ الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ ءَادَوْا مُوسَىٰ فَبَرَأَهُ اللَّهُ مِمَّا قَالُوا وَكَانَ عِنْدَ اللَّهِ وَجِيهًا﴾ ﴿۱۹﴾

جووله که کان بوختانیان (درویان) بو موسا هه لده به ست

خوی مهن ده فهرموویت: ﴿يَتَأْتِيهِمُ الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ ءَادَوْا مُوسَىٰ فَبَرَأَهُ اللَّهُ مِمَّا قَالُوا وَكَانَ
عِنْدَ اللَّهِ وَجِيهًا﴾ واته: نهی نه وانه ی باوه پتان هیناوه وهک نهو که سانه مهن که موسایان نازاردا جا
خوا موسای پاک کرده وه له وهی ده یانوت موسای لای خوا پیزو پله ی هه بوو. بوخاری پویا به تی
کردوه له (احادیث الانبیاء) دا، له نه بو هوره یره وه ده لیت: پیغه مبهری خودا (ﷺ) فهرموویه تی:
(موسا) سه لامی خوی لی بیت) پیاویکی زرد به شهرم بوو هه میشه خوی داده پووشی و هیچ شویندیک له
له شی نه ده بینراو درنه ده که وت له بهر زرد به شهرمی خوی، هه ندی له جووله که کان نازاریان ده داو
ده یانوت: نم پیاوه بویه نه ونده خوی داده پوشیت چونکه پیستی عه بیداره و ناشیرینه: یان به له کی
به پیستیه وه یه یان قورپه یان دردو نه خوشیه کی تریه تی، خوی مه زنیش ویستی بق خه لکه که ی
ده رخت که موسا هیچ ناته واویه کی نیه و دوره له وهی که نه وان ده یلین: ﴿رَبُّنَاكَ مُوسَىٰ خَوِيَ بِهِ تَهْنَأُ
بُو، پو شاکه کانی له خوی کرده وه و له سه به ردیک داینان، پاشان ده ستی کرد به خوشوردن، کاتیک
خوی شورد پویش بق لای جله کانی بق نه وهی هلی بگریت و له بهری بکات به رده که جله کانی بردو
رفاندی موسا گاچونه که ی هه لگرت و که وت شوین به رده که و ده بیوت: نهی به رده که جله کانم، نهی
به رده که جله کانم تا گه یشته کومه لیک له جووله که کان، چاریان پیکه وت به پووتی که جوانترین که سیک
بوو که خودا دروستی کرد بوو، خودا پاکانه ی بق کرد له وهی که هه لیان به سستیو، به رده که راست
بووه وه موسا جله کانی لی و هرگرت وه و به گاچونه که ی کیشای به به رده که دا، به هزی نه و لیدانه ی
موسا وه له سی یان چوار یان پینچ شوین به رده که پییه وه دیار بوو، بویه خوی مهن ده فهرموویت:
﴿يَتَأْتِيهِمُ الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ ءَادَوْا مُوسَىٰ فَبَرَأَهُ اللَّهُ مِمَّا قَالُوا وَكَانَ عِنْدَ اللَّهِ وَجِيهًا﴾ ﴿۲۰﴾
فهرمووده یه بوخاری هیناویه تی موسی می له که ل نیه. نیامی نه حمه د پویا به تی کردوه له عه بدولای
کوپي مه سعوده وه ده لیت: پیغه مبهری خودا (ﷺ) پوژیک ده سته و تیکی دابه ش ده کرد، پیاویکی

^۱ المعجم الكبير للطبراني (۲/۲۲۳).

^۲ فتح الباري (۶/۵۰۲).

نه نساری وتی: نه م دابهش کردنه له بهر خاتری خودا نیه، وتی: پیتم وت: نهی بهندهی خوا نه وهی که وت د هیگه یه نم به پیغه مبهری خودا (ﷺ)، نه وهی که وتی بؤ پیغه مبهرم (ﷺ) گتپرایه وه، پیغه مبهر (ﷺ) پووی سوور مه لگه پاو پاشان فهرمووی: (په حمه تی خوا له موسا) زیاتر له مه نازار دراو نارامی گرت، بوخاری و موسلمیمیش پریوایه تیان کردووه له سه حیحه که یاندا. ۱ خوی گه وره ده فهرموویت:

﴿وَكَانَ عِنْدَ اللَّهِ وَجْهًا﴾ واته: موساله لای خودا نؤر به پیزو قه دره، حه سه نی به سبری ده لیت: دعوی لای خودا گپرا بووه و قه بول بووه. ۲ مه ندی له زانایان وتوویانه: له بهر نه و پیزه مه زنه ی تکای کرد بؤ هارونی برای که خودا له گه لی په وانه ی بکات، خوی گه وره دوعاکه ی قه بول کردو فهرمووی: ﴿وَوَهَبْنَا لَهُمِنْ رَحْمَتِنَا آخَاهُ هَارُونَ نَبِيًّا﴾ ۳ واته: وه له به زه بی و به خشنده بی خومان به خشیمان به (موسا) هارونی برای وهک پیغه مبهر تک.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا﴾ ۴ ﴿يُصَلِّحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾

خوی مه زن فرمان دهکات به خاومن باوهران که له خوا بترسن و راستگوین

خوی گه وره فرمان دهکات به خاوهن باوه پان که لئی بترسن و عباده تنیکی چاک و پاکی بکه ن وهک نه وهی که ده بیینن ده فهرموویت: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا﴾ واته: نهی نه وانه ی باوه پتان هیتاوه له خوا بترسن و پاریزگار بنو قسه ی راست و دوست بکه ن، نه گه ر وایان کرد خودا به لینی داوه پییان پاداشتی چاکیان ده داته وه و کار ناسانیا ن بؤ دهکات بؤ کاری چاک کردن و له تاوانه پینشووه کانیشیان خوش ده بیت، نه و شتانه شی که لیبان پوو ده دات له مه ودوا یارمه تیان ده دات که په شیمان ببه وه و وازی لی بینن. وه ده فهرموویت: ﴿يُصَلِّحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾ واته: کرده وه کانتان چاک دهکات و له تاوانه کانتان خوش ده بیت و هر که س گوتپرایه لی خواو پیغه مبه ره که ی (ﷺ) بکات نه وه به راستی سه رکه و تنیکی گه وره ی به ده ست هیتاوه.

۱ احمد (۲۸۰/۱)، البخاری (۲۴۰۵)، مسلم (۱۰۶۲).

۲ البغوی (۵۴۵/۳).

۳ مریم (۵۲).

﴿ إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلَهَا إِلَّا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ﴾ (۷۶) لِيُعَذِّبَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ وَيَتُوبَ اللَّهُ عَلَىٰ ظُلُومًا جَهُولًا ﴿۷۷﴾ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ۗ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿۷۸﴾

خوای گه وره ده فهرموویت: ﴿ إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلَهَا وَأَشْفَقْنَا مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ﴾ واته: بیگومان نیمه سپارده مان نیشانی ناسمانه کان و زهوی و چیاکاندا هه لگرتنی نه مانه تی دیدناریمان پیشنیار کرد بویان به لام هیچیان پازی نه بوون که هلی بگرن و ترسان له و نه مانه ته که چی ناده می نه و سپارده که ی هه لگرت به پاستی نه و زرد سته مکارو نه زانه. عه وفی ده لیت له نینو عه باسه وه مه به ست به نه مانه واته: به جیبی پانی فه مانه کانی خوداو وازه پتان له قه دهغه کراوه کان، نه م نه مانه ته ده خرایه به رده م ناسمانه کان و زه مین و گشت کیوه کان له پیش ناده م (سه لامی خوای لی بیت) نه یانده توانی هلی بگرن، فه رموی به ناده م: من نه م نه مانه ته م خسته به رده م ناسمانه کان و زه مین و هه موو کیوه کان و نه یان توانی وه ری بگرن نایا تو وه ری ده گری به وه پیشه وه که له ناویه تی؟ ناده م وتی: نه ی په روه ردگارم چی تبدیاه؟ فه رموی: نه گه ر چاکت کرد پاداشته که ی وهرده گری خو نه گه ر خراپه پشت کرد توله ت لی ده ستیریت، ناده م وه ری گرت و خسته نه ستوی خوی، بویه خوای گه وره ده فهرموویت: ﴿ وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ﴾^۱ عه لی کوپی نه بو ته لحه ده لیت له نینو عه باسه وه: نه مانه واته: فه رزه کان، خوای مه زن خسته به رده ست ناسمانه کان و زه مین و هه موو کیوه کان نه گه ر جیبی جیان کرد خوا پاداشتیان ده داته وه، خو نه گه ر فه وتان دیشیان و له ناویان دا سزایان ده دات، به لایانه وه گران بوو، لی ترسان نه ک وه ک سه ریچی کردن، به لگو له به ر زرد گه وره یی دینی خوا، نه وه ک نه توان پتی هه لسن، پاشان خرایه به رده م ناده م قه بولی کرد و چوه ژیری به و هه موو فه مانه ی که تیایه تی وه ک خوای گه وره ده فهرموویت: ﴿ وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ﴾ واته: له به ر نه زانی و بیته زمونی ده رباره ی فه رمانی خودا.^۲ مواهیدو سه عیدی کوپی جوبه یرو زه حاک و حه سانی به سری و که سانی تریش و توویانه: مه به ست به نه مانه ته فه رزه کانه.^۳ هه ندیکی تر له زانیان و توویانه: نه مانه واته: کوپرایه لی، نه عه ش ده لیت: له نه بو زواوه له مه سروه وه ده لیت: نوبه ی کوپی که عب وتی: به شیک

^۱ الطبري (۲۰/۳۲۸).

^۲ الطبري (۲۰/۳۲۷).

^۳ الطبري (۲۰/۳۲۷).

له ئەمانەت ئەو یە کە ژن شەرمگە ی پیاوێزێت^۱. قەتادە دەلێت: ئەمانەت بریتییە لە تائین و فەرزەکان و سنوورەکانی خوا^۲. مالک دەلێت لە زەبیدی کوپێ ئەسڵەمەو: ئەمانەت سێ شتە: نوێژ، پۆزوو خۆشۆردن لە ش پێسی، هەموو ئەم قسانە دزایەتی نیە لە نێوانیاندا بە لکو هەموویان پێکن و هەمووی دەگەرێتووە بۆ بەجێپێنان و قەبولکردنی فەرمان و وازەینانە لە قەدەغە کراوەکان بە مەرجی خۆی، چونکە ئەگەر هەلسا بەو فەرمانانە پاداشتی دەدرێتووە، ئەگەر وازیشی ئی هێنا سزا دەدریت، مەرۆ قەبولی ئەم ئەمانەتە ی کرد لە بەر لاوازی و نەزانی و غەدری لە خۆی کرد، کە سێک نەبێت کە خودا یاری دەدری بێت و هەر خواش یارمەتی دەروو جێی پەنایە. وە لەو فەرموودانە ی پەيوەندی بە ئەمانەتووە هەیە، ئەم فەرموودە یە کە نێمامی ئەحمەد پیاویەتی کردووە لە حوزەیفەو (پەزای خۆی ئی بێت) دەلێت: پێغەمبەری خودا (ﷺ) دوو فەرموودە ی بۆ باس کردین، فەرموودە یە کێبام بێنی و چاوە پوانی دوو هەمیشیان دەکەم، بۆی گێراپنەووە کە ئەمانەت لە قولایی دلی مەرۆفدایە، پاشان قورئان هات و زانیاریان لە قورئان پەیدا کردو لە فەرموودە ش ئاگادار بوون، پاشان باسی بەرزبوونەووە نەمانی ئەمانەتی بۆ کردین و فەرمووی: (مەرۆف جاری واهە یە دەنوێ ئەمانەت لە دلی لادەبریت، جی شوینی ئەمانەتە کە خال خال دەبێت، لە پاشان جاریکی تر دەنوێ ئەمانەت لە دلی دەردەهێریت، شوینی ئەمانەتە کە وە ک بلۆقی ئی دیت. وە ک چۆن پشکوێک لە ئاگر بەسەر پێندا بێتیتووە وە بلۆق بکات، دەبێنی شوینی ئاگرە کە بەرز بوووەتووە و هێچی تێدا نیە). دەلێت: پاشان پێغەمبەر (ﷺ) بەردیکی بچوکی هەلگرت و بەسەر پێی موبارە کیدا خلی کردەووە و تی: ئەوکاتانە خەلکی وای ئی دیت مامەلە لەگەل یە کتری دەکەن و ئەمانەت لە ناویاندا نامینیت بە شیوێ یە کی وەها کە ئەلین: لە فلانە هۆزدا پیاویکی ئەمین هەیە، تا وای ئی دیت ئەلین بە پیاویک: ئەوپیاووە چەندە ژیرە، چەندە پیاوی چاکە، چەندە ئازایە! کەچی بە ئەندازە ی دەنکە خەرتە لە یە ک باوەر لە دلیدا نیە! حوزەیفە (پەزای خۆی ئی بێت) دەلێت: من زەمانیکم بەسەردا هات گویم ئی نەبوو لەگەل کامتان مامەلە بکەم، ئەگەر موسلمان بووایە دینە کە ی ئەوی دەگێراپەووە کە ناپاکیم بەرانبەر بکات، خۆ ئەگەر گاورو جوولە کە ییش بووایە، بەرپرسیاری ئەو کارە نەیدەهیشت خیانتەم ئی بکات، بەلام ئەمق وام لێهاتوووە لەگەل فلان و فلاندا نەبیت، لەگەل کەس مامەلە نەکەم. ^۳ لە هەردوو سەحیحە کەدا هاتوووە لە فەرموودە کە ی ئەعمە شەووە بەو شیوێ یە. ^۴ نێمامی ئەحمەد پیاویەتی کردووە لە عەبدولای کوپێ عەرەووە (پەزای خۆی ئی بێت) کە

^۱ الطبري (۲۰/۳۲۸).

^۲ الطبري (۲۰/۳۳۹).

^۳ أحمد (۵/۲۸۳)، فەرموودە یە کی سەحیحە.

^۴ فتح الباري (۱/۳۴۱)، مسلم (۱/۱۲۶).

پیغمبره‌ری خودا (ﷺ) فرمویی: (نه‌گەر جوار شتت تیدا بیت، له‌وه‌ی که له دنیا له دستت چوهه بیخه‌مه، پاراستنی نه‌مانه‌ت و پاستگزیی و په‌وشت جوانی و حه‌لال خۆری).

سه‌ره‌نه‌ نجامی له نه‌ستوگرتنی نه‌مانه‌ت

خوای گه‌وره ده‌فرموییت: ﴿لِعَذَابِ اللَّهِ الْمُنْفِقِينَ وَالْمُنْفِقَاتِ﴾ واته: بۆیه نه‌وه‌ی ئاده‌م نه‌م نه‌مانه‌ته‌ی خسته نه‌ستوی خۆی تا خودا سزای نه‌و که سانه بدات له دوپه‌وان، واته: نه‌وانه‌ی که خۆیان به‌ خاوه‌ن باوه‌ر ده‌رده‌خه‌ن له ترسی موسلمانان که چی‌ا له دایدا شوینکه وتوری خاوه‌ناسان، ﴿وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ﴾ واته: نه‌و که سانه‌ن که به‌ ئاشکرا له دایشدا شه‌ریکیان بۆ خوا داناوه‌ و دژایه‌تی پیغمبره‌که‌ی (ﷺ) ده‌که‌ن، ﴿وَيَتُوبَ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ﴾ واته: بۆ نه‌وه‌ی په‌حم بکات به‌و خاوه‌ن باوه‌پانه‌ی که به‌پوایان هیناوه به‌ خوداو به‌ فریشته‌کان و کتێبه‌کان و پیغمبره‌کانی (سه‌لامی خواپان لی بیت) وه‌ هه‌له‌ده‌ستن به‌ جیبه‌جی کردنی فرمانه‌کانی خودا، ﴿وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا﴾ واته: خودا له تاوان خۆش ده‌بیت و دلخواه‌ه.

ته‌فسیری سوره‌تی (سبأ)

له مه‌که‌دا هاتوه‌ته‌ خوارموه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي الْآخِرَةِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ ۝١ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَرْجِعُ فِيهَا وَهُوَ الرَّحِيمُ الْغَفُورُ ۝٢﴾

سوپاس و په‌سه‌نی هه‌ر بۆ خواپه‌و په‌نه‌انه‌ی کانی‌ش هه‌ر نه‌و ده‌یزانییت

خوای گه‌وره باسی مه‌زنی و په‌سه‌نی خۆی ده‌کات، وه‌ هه‌ر خۆی جی‌ی په‌سه‌نی و ستایشه‌ له‌م دنیاو له‌و دنیا‌ش، له‌به‌ر نه‌وه‌ی که هه‌ر خۆی خاوه‌ن چاکه‌یه‌و گه‌وره‌یه‌ به‌سه‌ر هه‌موو خه‌لکی دنیاو قیامه‌تدا، وه‌ خاوه‌نی گشت شتی‌که‌و کاربه‌ده‌ستیانه‌ وه‌ک له‌ ئایه‌تیکی تردا فرمویه‌تی: ﴿وَهُوَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْحَمْدُ فِي الْأُولَى وَالْآخِرَةِ وَلَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ ۲ واته: وه‌ نه‌و خواپه‌ که هه‌ر په‌راویکی تر نه‌یه‌ جگه‌ له‌و، هه‌موو سوپاس ته‌نه‌ا بۆ خواپه‌ له‌ دنیاو له‌ پۆزی دایشدا وه‌ به‌پارو حکوم هه‌ر بۆ نه‌وه‌و هه‌مووتان بۆ لای نه‌و ده‌گه‌ پێنرێنه‌وه‌. بۆیه‌ لێزه‌شدا فرمویه‌تی: ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ

۱ احمد (۱۷۷/۲)، فرموده‌یه‌کی لاوازه‌ سه‌نه‌ده‌کانی حه‌سه‌نه‌.

۲ القصص (۷۰).

الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ﴿۱﴾ واته: هه موو حه مدو سو پاس بَرِ خوا که هه رچی له ناسمانه کان و زه ویدایه ته نها می نه وه، هه موو شتیک نه و خاوه نیه تی و عه بدی نه وه و له ژیر ده سه لاتی نه ویدایه و ملکه چی فه رمانی نه ون، وه که له نایه تیکی تردا ده فه رموویت: ﴿وَأَن لَّنَا لِالْآخِرَةِ وَالْأُولَىٰ﴾ واته: وه هه ردوو جیهان می نیمه یه. پاشان ده فه رموویت: ﴿وَلَهُ الْحَمْدُ فِي الْآخِرَةِ﴾ واته: هه ره نه و په رستراوه تاهه تایه و ستایش ده کریت به به رده و امی، ﴿وَهُوَ الْكَبِيرُ﴾ واته: وه هه ر خۆشی کارزانه له کردارو گفتارو به رنامه و بریاریدا، ﴿الْقَبِيرُ﴾ واته: هیچ شتیکی لَنِ وَنِ نابیئت و ناشاریتته وه. مالیک له زوه ریه وه ده لیت: ناگاداره به سه ر دروستکراوه کانیداو کارزانه له فه رمانه کانیدا. پاشان خوی مه زن ده فه رموویت: ﴿يَعْلَمُ مَا بَلِغَ فِي الْأَرْضِ وَمَا خُجِّجَ مِنْهَا﴾ واته: ناگاداری بارینی دنکه دنکه ی دلۆپه ی بارانه که دیتته خواره وه، ده چیتته ناو زه وی و نه و دانه ویلانه شی که له ناو زه ویدان و دینه ده ره وه و ژماره یان چه نده و له چ جوریکن. ﴿وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ﴾ واته: وه چی دیتته خواره وه له ناسمان. ﴿وَمَا يَرْجُحُ فِيهَا﴾ واته: له وه شی که به رز ده بیته وه له ناکاره چاکه کان و هه ر شتیکی تر. ﴿وَهُوَ الرَّحِيمُ الْعَفُورُ﴾ واته: دلۆفانه به رام به ر بنده کانی، په له ناکات له یاخو و تاوانباره کان له تۆله سه ندن لییان، له تاوان و خه تای نه و که سانه ش ده بو ریت که په شیمان ده بنه وه و تۆبه ده کن و کاره کانیان به خودا ده سپیرن.

﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَأْتِينَا السَّاعَةُ قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي لَتَأْتِيَنَّكُمْ عِلْمُ الْغَيْبِ لَا يَعْزُبُ عَنْهُ مَقَالٌ ذَرَّةً فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَلَا أَصْغَرَ مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْبَرَ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ ﴿۲﴾ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَجْرَهُمْ ثُمَّ مَغْفِرَةً رَّزَقَ كَرِيمٌ ﴿۳﴾ وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي ءَايَاتِنَا مُعْجِزِينَ أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مِّن رَّجْزٍ أَلِيمٌ ﴿۴﴾ وَبَرَى الَّذِينَ أُوْتُوا الْعِلْمَ الَّذِي أُنزِلَ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ هُوَ الْحَقُّ وَيَهْدِي إِلَى صِرَاطٍ الْمُرْتَبِتِ الْحَمِيدِ ﴿۶﴾﴾

بیکومان پۆژی قیامهت دیت بو نه وه ی هه موو که سینک به پیل کرداری خوی پاداشت بلدیته وه

نه نایه ته یه کیکه له و سَنِ نایه ته ی که چواره میان نیه و تئیدا خوی مه زن فه رمان ده کات به پیته مبه ر ﴿سَبَّحٌ﴾ که سویند بخواه به په روه ردگاری گه وره ی له سه ر نه وه ی که پۆژی قیامهت دیت و بووده دات، کاتیک که هه ندی له بی دینه کان بریایان پی نه ده کردو به دووریان ده زانی، یه کیک له و نایه تانه له سوره تی (یونس) دایه (سه لامی خوی لی بیئت) که خوی گه وره ده فه رموویت:

اللیل (۱۳).

﴿وَسْتَسْتَوْنَكَ أَحَقُّ هُوَ قُلُوبُ إِي وَرَبِّي إِنَّهُ لَحَقٌّ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ﴾^۱ واته: نهی موحهمهده (ﷺ) لیت ده پرسن نایا نهو سزایه راسته ویه دی دیت؟ پبیان بلی: بهلی سویتند به پهروهردگارم بیگومان نهوه راسته و نیوه ناتوانن خوتانی لی قوتار بکن. وه نایهتی دووهم له سورهتی (التغابن) دایه که دهفه رموویت: ﴿زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُعْزِمَهُمْ قُلُوبُ وَرَبِّي لَتُبْعِنُنَّ مِنْ لَدُنْهُمْ بِمَا عَمِلْتُمْ وَذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾^۲ واته: بیباوه پان وایانده زانی که له پؤژی دواپیدا زیندوونا کرینه وه نهی موحهمهده (ﷺ) پبیان بلی به ری وه للا سویتند به پهروهردگارم بیگومان زیندووده کرینه وه دنلیا بن پاشان هه والتان بی ده دریت به وهی که کردووتانه و نهه بق خوا ناسانه. نایهتی سیتهه میش نهه یه که دهفه رموویت: ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَأْتِينَا السَّاعَةُ قُلْ بَلَى وَرَبِّي لَتَأْتِيَنَّكُمْ﴾^۳ واته: بیباوه پان وتیان: پؤژی دواپیمان به سه ردا نایهت، نهی موحهمهده (ﷺ) بلی (وانیه) سویتند به پهروهردگارم نهو قیامه ته تان بق دیت. پاشان خوا باسی دهسه لاتی خوی کردوه که به لگه یه له سه ر هاتن و پرودانی پؤژی قیامه ت وه فه رموویه تی: ﴿عَلَيْهِ الْعَيْبُ لَا يَعْزُبُ عَنْهُ مَقَالٌ ذَرَّةٌ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَلَا أَصْفَرُ مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْبَرُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ﴾^۴ واته: خوا زانای هه موو په نهانه کانه له خوا ون ناییت قورسای گه ردیله یه که له ناسمانه کانه و زه ویدا و بچو وکتر و گوره تر له وه نیه له کتیبیکی ناشکرا و پروندا نه بیت. مواهید و قه تاده ده لاین: ﴿لَا يَعْزُبُ عَنْهُ﴾^۵ واته: هچی لی ون ناییت. هه موو شتیک له ژیر جاودیری خوی مه زندایه و ناگای لئیته تی و هچی لی ون ناییت، نهو نیسکانه ی که وردو خاش ده بن و ده پزین و ده پوکیته وه و بلا وده بنه وه به نا و زه ویدا خوی گوره ده زانیت بق کوی پؤیشتوه وه به چ لایه کدا چوه پاشان وه دی ده هینیتته وه وه ک چۆن وه دی هیناوه و ناگاداری هه موو شتیکه. پاشان باس له کارزانی خوی ده کات له وه دیپیتانه وه ی هه موو نه دنامه کانی له شی مرؤف و پؤژی قیامه ت و دهفه رموویت: ﴿لِيَجْزِيَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ﴾^۶ واته: بق نه وه ی پاداشتی نه وانه ی باوه پیان هیناوه و کرده وه ی چاکیان کردوه بداته وه بق نه وانه هیه پاداشت و لیبوردن و پؤزیه کی چاک. پاشان دهفه رموویت: ﴿وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي آيَاتِنَا مُعْجِزِينَ﴾^۷ واته: نهو که سانه ی هه ول ده دن بق ریگرتن له پنی خودای گه وره و باوه پ ناهیتن به پیغه مبه ره کانی (سهلامی خویان لی بیت) و ده زانن ده ریز ده بن

۱ یونس (۵۳).

۲ التغابن (۷).

۳ الطبری (۲۰/۳۵۰).

له سزای خودا، ﴿أُولَئِكَ هُمُ عَذَابٌ مِّن رَّجْزِ أَلِيمٍ﴾ نه وانه سزایه کی بیسی به ژانیاں بی نه دریت، یانی تا نه وانه ی که به خته ورن له خاوه نیاوه پان به هر مه ند بین و نه وانه شی به دبه ختن له خوانه ناسان جه زده بی به ژان بیژن. وهك خوی گه وره فرمویه تی: ﴿لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ﴾ واته: دوزه خیه کان و به هشتیه کان وهك یه ك نین، به هشتیه کان یزگارو سره كه وتون. وه فرمویه تی: ﴿أَمْ جَعَلُوا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ جَعَلُوا الْمُؤْمِنِينَ كَالْفُجَّارِ﴾ واته: نایا نه وانه ی باوه پریان میناوه و کرده وه چا که کانیاں کردوه له گه ل خراپه کاران له زه ویدا وهك یه کیان داده نین (له دواړژدا، نه خیر وانه) یان پاریزگاران وهك به دکاران لی ده که یں. پاشان ده فرمویت: ﴿وَرَبِّ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ الَّذِي أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ هُوَ الْحَقُّ﴾ نه مهش کارزانیه کی تره ده چپته سر نه وهی پیش خوی، کاتیک که خاوه ن باوه پان نه وانه ی که باوه پریان هینا به پیغه مبه ران و (سهلامی خویان لی بیت) به چاوی خویان پڙی قیامه تیان بینی و ناکارچا کان و پیاو خراپان پاداشتی کرده وهی خویان و هرگرت که له دنیا دا له کتیبی خودا له سه ریان نووسرابوو، ناله واکاته یشدا دو باره نه لین: ﴿لَقَدْ جَاءَتْ رَسُولٌ رَبِّنَا بِالْحَقِّ﴾ واته: سویند به خوا بیگومان نیردراوه کانی په روه ردگارمان راستیایان هینا. جاریکی تریش پیمان نه لین: ﴿هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ﴾ واته: نه مه شو به لینه یه خوی میهره بان پیسی داین و پیغه مبه ره کانی راستیایان کرد، ﴿لَقَدْ لَبِثْتُ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِلَى يَوْمِ الْبَعْثِ فَهَذَا يَوْمُ الْبَعْثِ﴾ واته: سویند به خوا به راستی ټیوه له برزه خدا به پیسی بریار و نووسراوی خوا تا پڙی زیندو بوونه وه ماونه ته وه ټینجا نه مه پڙی زیندو بوونه وه یه. وه لیره یشدا خوی گه وره ده فرمویت: ﴿وَرَبِّ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ الَّذِي أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ هُوَ الْحَقُّ وَيَهْدِي إِلَى صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ﴾ واته: نه وانه ی زانباریان پیدراوه ده زانن نه وهی له په روه ردگارته وه ماتوه ته نها نه وه راسته و پینمونی خهك ده کات بق ریگای خوی زالی ستایشکراو، ﴿الْحَمِيدِ﴾ سوپاس و ستایش کراوه له هه موو گفتارو کردارو به رنامه و بریاریکدا، وه له

الحشر (۲۰).

ص (۲۸).

الاعراف (۴۳).

یس (۵۲).

الروم (۵۶).

همو شتیګدا، ﴿الْمُرْزِقُ﴾ واته: نه‌ونده خاوه‌ن ده‌سه‌لته، هیچ شتیګ نابیته ریګرو کوسپ له رییداو به لکو نه‌و زال بووه به‌سهر همو شتیګداو تیګی شکاندووه.

﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ نُنلِّكُمُ عَلَىٰ رَجُلٍ يَبْتَغِيكُمْ إِذَا مَرَّقْتُمْ كُلَّ مَرْقَبٍ إِنَّا كُنَّا لَمُبْتَلِينَ﴾ ﴿٧﴾ أَفَتَرَىٰ عَلَىٰ اللَّهِ كَذِبًا أَمْ بِهِ جِنَّةٌ بَلِ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ فِي الْعَذَابِ وَالضَّلَالِ الْبَعِيدِ ﴿٨﴾ أَفَتَرَىٰ إِلَىٰ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِن شَأْنًا نَحْسِفُ بِهِمُ الْأَرْضَ أَوْ نَسُفُطُ عَلَيْهِمْ كِسْفًا مِّنَ السَّمَاءِ إِنْ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةٌ لِّكُلِّ عَبْدٍ مُّبِينٍ ﴿٩﴾

برواڼه‌ګردنی خواڼه‌ناسان به زیندوویوونه‌وه پاش مردن‌و ولام دانه‌وه‌یان

خوای مه‌زن باسی خواڼه‌ناسان و بی‌دینان ده‌کات که هاتنی پږی قیامت به دور ده‌زانونه‌و ګالته به پیغه‌مبهر ﴿ﷺ﴾ ده‌کن که باسی پږی قیامت‌یان بز ده‌کات و ده‌فرموویت: ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ نُنلِّكُمُ عَلَىٰ رَجُلٍ يَبْتَغِيكُمْ إِذَا مَرَّقْتُمْ كُلَّ مَرْقَبٍ﴾ واته: وه نه‌وانه‌ی بی‌پاره‌و پون ده‌یانوت: نایا بی‌پاویکتان نیشان به‌دین که هه‌والتان پی‌ ده‌دات کاتیک مردن و به ته‌واوی پزینو پاره‌پاره بیون ﴿إِنَّا كُنَّا لَمُبْتَلِينَ﴾ واته: به راستی نیوه دروست ده‌کرینه‌وه به دروست کردنیکی تازه. هم هه‌واله له دور حالت به‌دوره‌نیه: یان دروی به نه‌نقه‌سی به دم خاوه‌ه هه‌لبه‌سیوه، یان به نه‌نقه‌س نه‌بووه و لیتی شیواوه وه که خه‌له‌فاوو شیت. بزیه و توویانه: ﴿أَفَتَرَىٰ عَلَىٰ اللَّهِ كَذِبًا أَمْ بِهِ جِنَّةٌ﴾ واته: نایا نه‌و پیغه‌مبهر ﴿ﷺ﴾ به دم خاوه‌ه درو ده‌کات یا شیته، خوای ګوره‌بیش وه‌لامیان ده‌داته‌وه ده‌فرموویت: ﴿بَلِ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ فِي الْعَذَابِ وَالضَّلَالِ الْبَعِيدِ﴾ واته: به‌و شیوه‌یه نیه نه‌وانه‌وا ده‌زانونه‌و بزوی چون به لکو موحه‌مه‌د ﴿ﷺ﴾ زور چاک و پاستګریه و له‌سهر هه‌قه، نه‌وانن درون‌و نه‌فام.

﴿فِي الْعَذَابِ﴾ واته: نه‌و خواڼه‌ناسیه‌یان بووه‌ته هزی نه‌وه‌ی تووشی سزای خودای ګوره‌ببنو ﴿وَالضَّلَالِ الْبَعِيدِ﴾ واته: زور دورکه‌ونه‌وه له هه‌ق له دنیا‌دا. پاشان خوای مه‌زن ناګاداریان ده‌کاته‌وه له تواناو ده‌سه‌لاتی خوئی له وه‌دیه‌نیسانی ناسمانه‌کان و زه‌وی و ده‌فرموویت: ﴿أَفَتَرَىٰ إِلَىٰ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ﴾ واته: نه‌ګر سه‌بری به‌رودای خویمان بکن بز هه‌ر شویتیک پږی و پروان ناسمان و به‌سهریانه‌وه و زه‌مینیش له ژیریانه‌وه‌یه، وه که خوای ګوره له نایه‌تیکی تردا

ده فرمود: ﴿وَأَسْمَاءُ بَيْنَهُمَا بِأَيْدِي وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ ﴿۱۷﴾ وَالْأَرْضُ قَرَشَتْهَا فَنِعْمَ الْمَسْهُودُونَ ﴿۱۸﴾ واته: وه ناسمانان به دستي خزمان دروست کردوه و فراوانکری ناسمانین، وه زهویمان پراخستوه جا چ پراخریکی چاکین، ﴿إِن نَّشَأْ نَحْسِفَ بِهِمُ الْأَرْضَ أَوْ نَسْقِطْ عَلَيْهِمْ كِسْفًا مِّنَ السَّمَاءِ ﴿۱۹﴾ واته: مه یلمان لئی بی به ناو زه میندا نو قمیان ده که ین و زهوی قوتیان بدات یان پارچه یک له ناسمان ده خه ینه خواره وه به سه ریاندا به هوی شو و ناهه قیانه وه که ده یکن، تواناشمان هه به سه ریاندا به لام شو سزاو تو له یان بق دوا ده خه ین چونکه نذر خرگرو لیبورده ین. پاشان فرموده تی: ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّكُلِّ عَبْدٍ مُنِيبٍ ﴿۲۰﴾ واته: به پاستی له ودا به لگو و پند هه به بق هر بنده هه کی پوو له خوا. موعه مهر ده لیت له قه تاده وه ﴿مُنِيبٍ ﴿۲۱﴾ واته: که په شیمان بیته وه. ^۲ سوفیانیس ده لیت له قه تاده وه ﴿مُنِيبٍ ﴿۲۲﴾ واته: به ره لای خودا بگه پتته وه. ^۳ واته: که وردیونه وه له دروستبونی ناسمانه کان و زه مین هه موو به لگن به گشت که سیک که خاوهن هوش و دل کراوه بیت و ناوه ز بکات بگه پتته وه بق لای خوی گه وره، له سر تواناو ده سه لاتی خوی مه زن بق زیندو و کردنه وه ی نیک و پروسکه پزیوه کان له ناو زه ویداو هاتنی پژی قیامت. چونکه خودایه که توانای شو وه هه بیت شم ناسمانه به ورزی و فراوانیه و شم زه مینه به و هه موو به ورزی و نرمی و پانی دورو درژی بیدا دروست بکات، چاکتر ده توانیت مردوو زیندوو بکاته وه و شو نیکسه پزیوانه وه که خوی لی بکاته وه. وه که خوی گه وره فرموده تی: ﴿أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِقَدِيرٍ عَلَّ أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ بَلَى ﴿۲۳﴾ واته: نایا زاتیک که ناسمانه کان و زه مینی به دی هیناوه ناتوانیت وینه یان دروست بکات؟ به لی ده توانیت. وه فرموده تی: ﴿لَخَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿۲۴﴾ واته: به پاستی به ده پینانی ناسمانه کان و زهوی گه وره تره له به ده پینانی خه لکی به لام زدرینه خه لک شم نازانن.

﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ مَنَاقِبًا بِنِجَالٍ أُورِي مَعَهُ وَالطَّيْرَ وَأَلْنَا لَهُ الْحَدِيدَ ﴿۲۵﴾ أَنْ أَعْمَلَ سَيِّغَتِ وَقَدَّرَ فِي

السَّرْدِ وَأَعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿۲۶﴾

۱ الذاریات (۳۷-۴۸).
 ۲ عبدالزاق (۱۲۶/۳).
 ۳ الطبری (۲۰/۳۵۶).
 ۴ یس (۸۱).
 ۵ الغافر (۵۷).

باسى ريزگرتقى خوداى مه زن له داود پيغه مبه ر (سه لامى خواى لى بيت)

خواى گوره ده فهرموويت: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ مِنَّا فَضْلًا يَجْعَالُ آوِي مَعَهُ﴾ واته: سوئند به خوا به راستى له لايه ن خۆمانه وه به هره يه كى گوره مان به داود به خشيبوو نهى چياكان و بالنده كان له گه ل داود زيكرو ته سيبخ بلينه وه. خواى گوره باسى عه بدو پيغه مبه رى خۆى داود ده كات كه چه نده پي زى لينا وه، كردووشيه تى به فرمانه رواو خا وه ن ده سالات و له شكر تى كى زيريشى پيدا وه به هه موو پيويستيه كى جه نكه وه، وه ده نكي كى گوره وه فره خۆشى پى به خشى كه هه ر كاتيك ته سيبخاتى بكر دايه كي وه كانيش له گه لى ته سيبخاتيان ده كرد، بالنده كان له ناسماندا كاتيك هاتو چوپان ده كرد كه گويان لى ده بوو ده وه ستان و له گه ل داود پيغه مبه ر ﴿ﷺ﴾ به ده نكه كانى خۆيان نه وانيش ده يانگوت وه له گه ليدا. له فهرمووده ي سه حيدا هاتو وه كه پيغه مبه رى خودا ﴿ﷻ﴾ گويى له ده نكي نه بو موساى نه شعهرى بوو (په زاي خواى لى بيت) له شه ودا قورئانى به ده نكي به رز ده خوئند وه ستاو گويى لى گرت و پاشان پيغه مبه ر ﴿ﷻ﴾ فهرمووى: (نه مه نه غمه يه كى پيدرا وه له نه غمه كانى ئالى داود).^۱ نه بو عوسمانى نه هدى ده لئيت: گويم نه بو وه له ده نكي هيچ سه رنج و (دوو ده ورى خره ده درئيت به يه كدا) عودو كه مانچه يه ك خۆشتر بيت له ده نكي نه بو موساى نه شعهرى (په زاي خواى لى بيت).^۲ ﴿آوِي﴾ واته: په سه نى و پا كى خوا بده، نه مه قسه ي ئيبنو عه باس و مواهيد و كه سانى تريشه.^۳ (التاويب) له زمانه وانيدا، واته: وتنه وه، خودا فه رمانى كرد به كي وه كان و بالنده كان له گه ل داودا ته سيبخاته كان بلينه وه به ده نكي خۆيان. خواى گوره ده فهرموويت: ﴿وَأَلْنَا لَهُ الْحَدِيدَ﴾ واته: وه ناسمان بۆ نه رم كرد بوو، قه تاده و چه سه نى به سرى و كه سانى تريش و توويانه: پيغه مبه ر داود (سه لامى خواى لى بيت) پيويستى به وه نه بوو كه ناسن بخاته ناو ئاگرو به چه كوش لئى بدات به لكو وه ك ده زوو لوولى نه دا!^۴ بويه خواى گوره فهرموويه تى: ﴿أَنْ أَعْمَلَ سَعَفَاتٍ﴾ واته: بوشا كى ناسن (زريپوش) دروست بكه، نه مه زريپوويه كه له خوا وه بؤ داود پيغه مبه ر سه لامى خواى لى بى تافيرى بكات چۆن زريپوش دروست بكات مواهيد نه لئيت: قه تاده ده لئيت: نه وه يه كه مجار بو وه كه خه لكى دروستى بكات، چونكه له پيش شه ودا ته نياقه لغان هه بوو. ﴿وَقَدَّرَ فِي السَّرْدِ﴾ واته: بزمار مه كوته

^۱ مسلم (۵۶۶/۱).

^۲ فضائل الترعان لأبي عبيد (۷۹).

^۳ الطبري (۲۰/۳۵۷).

^۴ الطبري (۲۰/۳۵۹).

^۵ الطبري (۲۰/۳۵۹).

به زینب و شوه که دا تاها توجّل بکات، نه ونده ش قایم دروستی مه که نه جولیت و بشکیت به لگو به نه اندازه ی خوی. ^۱ عه ی کوی نه بو ته لحه ده لیت: له نیبنو عه باسه وه (په زای خوی لی بیت) ﴿الْقَطْرِ﴾ واته: باز نه ی ناسن، مه ندیکی تر له زانیان و توویانه: باز نه ی بزماروی (به بزمار داکوتراو) شیعی نه م شاعیره یان کردووه ته به لگه:

وعلیهما مسرودتان قضاهما داود، أو صنع السوابع تبع

﴿وَأَعْمَلُوا صَالِحًا﴾ واته: کاری چاک بکن له باتی نه و به هرانه ی که خودا پی پی داون، ﴿إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾ واته: من خرم کاره کانی نیوه ده بینم و چاودتیم به سه رتانه وه ناگاداری کردارو گفتارتانم و هیچ لی ون نابیت.

﴿وَلَسَلِمْنَ الرَّيْحَ عُدُوها شَهْرٌ وَرَوَّاحُها شَهْرٌ وَأَسَلْنَا لَهُ عَيْنَ الْقَظْرِ^۱ وَمِنَ الْجِنِّ مَن يَعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ لِإِذْنِ رَبِّهِ^۲ وَمِنَ بَرِّغِ مَنَّهُم عَن أَمْرِنَا نَذِقُهُ مِّنْ عَذَابِ السَّعِيرِ^۳﴾
 ﴿يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُ مِنْ مَّحْرَبٍ وَتَمْثِيلٍ وَحَفَانٍ كَالْجَوَابِ وَقَدُورٍ رَّاسِيَتٍ أَعْمَلُوا أَلْ دَاوُدَ شُكْرًا وَقَلِيلٌ مِّنْ عِبَادِيَ الشَّاكِرُ^۴﴾

ریزگرتنی خودای مه زن له سوله یمان پیغه مبه ر (سه لای خوی لی بیت)

کاتیک خوی گوره باسی نه و هه مو به هره یی کرد که دابوی به داود دیته سه ر باسی کوره کی سوله یمان (سه لای خویان لی بیت) که بای بق پام هینا که به په که ی هه لده گرت، ته نها سه ره به یانی سی پژه پی و سه ره نیواره ش سی پژه پیگه ی ده بپی. سه سنی به سری ده لیت: سه ره له به یانی ده چوه سه ره به په که ی له دیمه شقه وه ده چوو بق نیسته خر له وی نانی به یانی ده خوارد، پاشان له نیسته خر وه ده چوو بق کابول له وی ده مایه وه. ^۲ نیوانی دیمه شقو نیسته خر به نه اندازه ی پژیشتنی مانگیک پیگه بوو به په له و نیوانی نیسته خر کابولیش هه روه ها. خوی گوره ده فه رموویت:

﴿وَلَسَلِمْنَ الرَّيْحَ عُدُوها شَهْرٌ وَرَوَّاحُها شَهْرٌ وَأَسَلْنَا لَهُ عَيْنَ الْقَظْرِ﴾ واته: وه بق سوله یمان (با) مان پام هینا به یانیان تا نیوه بق پیگای مانگینی ده بپی و نیوه پروان تا نیوارانیش مانگیک پیگه ی ده بپی و مسمان بق تواند وه وه ک کانیو ده پی پی، نیبنو عه باس و موجه میدو عیکریمه و عه تای خزرسانی و قه تاده و سودی و مالیک ده لیتن: له زهیدی کوی نه سله م و عه بدو په حمانی کوی زهیدی کوی نه سله م و که سانی تریشه وه ﴿الْقَطْرِ﴾ واته: مس. ^۳ قه تاده ده لیت: نه و مسه له یه من بووه. ^۴ هه ر شتیک هه ردم دروستی

^۱ الطبري (۳۶۱/۲۰).
^۲ الطبري (۳۶۲/۲۰).
^۳ الطبري (۳۶۴/۲۰).

دهکات، خوی گه وره بۆ سوله یمانی ده ره مینا (سه لاسی خوی لی بیت)، وه ده فه رموویت: ﴿وَمِنَ الْجِنِّ مَن يَعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ بِإِذْنِ رَبِّهِ﴾ واته: جنوکه شمان بۆ پام هینا که له بهر ده ستیدا کاریان ده کرد به فه رمانی خودای مه زن، سوله یمان به ئاره زووی خۆی کۆشک وه هر شتیکی تری بویستایه به ریه کان بۆیان دروستی ده کرد. ﴿وَمَنْ يَرْزُقْ مِنْهُمْ عَنْ أَمْرِنَا﴾ واته: هر که سیک له وانه خۆی لادایه وه له فه رمانی ئیمه ده رچوونایه، ﴿بِذْقِهِ مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ﴾ واته: نازاری توندی ناگرمان پی ده چه شت. پاشان خوی گه وره ده فه رموویت: ﴿يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُ مِنْ مَحْرَبٍ وَمَنْشِيلٍ﴾ واته: سوله یمان هر چی بویستایه بۆیان دروست ده کرد له بهر ستگا و په یکه ر. ﴿مَحْرَبٍ﴾ واته: کۆشک وه ته لاری چاک، که باشترین شوینی کۆشکه له پیشه وه، ئیبنو زهید ده لیت: شوینی هه وانه وه و ئیسراحت. ^۱ ﴿وَمَنْشِيلٍ﴾ هه تیه ی عه وفی و زه حاک و سویدی ده لیت: وینه ی په یکه ری. ^۲ ﴿وَجِفَانٍ كَالْجَوَابِ وَقُدُورٍ رَاسِيَتٍ﴾ (جواب) جه می جاییه، واته: هه وژیک که ئای تیدا بیت، چه ندین قایی نان خواردن وه که هه وزی گه وره و چه ند قازان و مه نجه لی دامه زوا (نه جولاو له بهر گه وره بیان)، ﴿أَعْمَلُوا آلَ دَاوُدَ شُكْرًا﴾ واته: ئه ی مال و که سو کاری داود شوکری خودا بکه ن له سه ر ئه و به هه رانه ی که خودا پیی داون له دنیا و له قیامه تدا. وشه ی (شکر) چاوکه (مصدر) یان (مه فاعول له) له هه ردوو شیوه که دا به لگه یه له سه ر ئه وه ی که شوکر به کردارو به گفتارو به دلش ده بیت وه که ئه م شاعیره و توویه تی:

أَفَانَتْكُمْ النُّعْمَاءُ مِنِّي ثَلَاثَةً
یدی، ولسانی، والضمیر المعجبا

ئه بو عه بدوره حمانی سولله می ده لیت: نوێژ کردن شوکره، پۆژو گرتن شوکره، هه موو چاکه یه که ده یکه ی شوکره، وه مه زنتترین شوکریش سوپاس و په سه نی خودایه. ئیبنو جه ریر پویایه تی کردوه. ^۳ وه له هه ردوو سه حیه که دا هاتوه له پیغه مبه ری خوداره (ﷺ) فه رموویه تی: (خۆشه ویستری نوێژ له لای خودا نوێژی داوه، ^۴ چونکه داود نیوه شه و ده خهوت پاشان سی یه کی هه لده سا و شه ش په کیش ده خه و ته وه. وه خۆشه ویستری پۆژوش پۆژوی داود بو له لای خودا، له بهر ئه وه پۆژیک به پۆژو ده بو

^۱ الطبری (۲۰/۳۶۳).
^۲ الطبری (۲۰/۳۶۵).
^۳ الطبری (۲۰/۳۶۶).
^۴ الطبری (۲۰/۳۶۷).
^۵ الطبری (۲۰/۳۶۹).

پژدیکیش به پژدوو نه‌ده‌بوو، وه‌کاتی پوه‌په‌په‌وی دوزمن ببویه‌ته‌وه پای نه‌ده‌کرد^۱، ئیبنونه‌بی حاته‌م
 پیویاته‌تی کردوه له‌ فوزه‌پله‌وه له‌م نایه‌ته‌دا ﴿اعْمَلُوا أَلْ دَاوُدَ شُكْرًا﴾ ده‌لئیت: داود پیغه‌مبه‌ر (سه‌لامی
 خوی لی بی) گوتویه‌تی: ئه‌ی په‌روه‌ردگارم چون سوپاست بگم، که سوپاس کردن به‌هره‌به‌که له
 خۆته‌وه؟ خودای مه‌زنیش فره‌موویه‌تی: ئا ئیستا سوپاسی منت کرده کاتی که زانیوته
 به‌هره‌هرله‌منه‌وه‌یه^۲، ﴿وَقَلِيلٌ مِّنْ عِبَادِيَ الشَّاكِرُونَ﴾ به‌لام که‌می له‌ بنده‌کانم (بۆخوا) سوپاس گوزارن
 ئه‌ش مه‌والدانیکه له‌واقیعه‌ی خه‌لکی تیدا ئه‌زی.

﴿فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلَى مَوْتِهِمْ إِلَّا دَابَّةٌ الْأَرْضِ تَأْكُلُ مِنْسَاتِهِمْ فَلَمَّا خَرَ تَبْنَتِ الْجِنَّ أَن لَّوْ
 كَانُوا يَعْلَمُونَ الْقَيْبَ مَا لَسْتُوا فِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ ﴿۱۷﴾﴾

مردنی سوله‌یمان (سه‌لامی خوی لی بییت)

خوی گه‌وره له‌م نایه‌ته‌دا باسی چۆنیته‌تی مردنی سوله‌یمان ده‌کات (سه‌لامی خوی لی بییت) که
 چۆن مردنه‌که‌ی له‌و جتۆکانه‌ شارده‌وه که له‌ کاری گراندا به‌کاری ده‌هینان و نه‌یانده‌توانی له‌ فره‌مانی
 ده‌ریچن، چونکه سوله‌یمان ماوه‌به‌که‌ی زۆر بوو خۆی دابوو به‌سه‌ر گاجۆنه‌که‌یدا وه‌ک ئیبنو عه‌باس و
 موجه‌یدو حه‌سه‌ن و قه‌تاده‌و زۆریکی تریش له‌ زانایان و توویانه^۳. ماوه‌به‌که‌ی زۆر، واته: نزیک‌ی سالیکی
 به‌سه‌ر عاساکه‌به‌وه‌ مایه‌وه، کاتیکی که مۆریانه‌ دای له‌ عه‌ساکه‌ی و خواردی، پزاو که‌وته سه‌ر زه‌وی،
 زانیان که ماوه‌به‌که‌ی زۆر مردوه‌، جتۆکه‌ و مه‌ردوم بۆیان ده‌رکه‌وت که جتۆکه‌ ناگای له‌ شتی نادیار
 نیه، وه‌ک خۆیان ده‌یانوت و خه‌لکیشیان وا تیده‌گه‌یان. بۆیه خوی گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿فَلَمَّا قَضَيْنَا
 عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلَى مَوْتِهِمْ إِلَّا دَابَّةٌ الْأَرْضِ تَأْكُلُ مِنْسَاتِهِمْ فَلَمَّا خَرَ تَبْنَتِ الْجِنَّ أَن لَّوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ
 الْقَيْبَ مَا لَسْتُوا فِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ﴾ واته: ئینجا کاتیکی سوله‌یمانمان مراند هیچ شتیکی مردنی ئه‌وی
 نیشان نه‌دان بیجگه‌ له‌ خۆره‌و موریانه‌ی زه‌وی که دارده‌سته‌که‌ی (سوله‌یمان) یان ده‌خوارد(که
 سوله‌یمان خۆی دابوو به‌سه‌ریدا)، ئینجا کاتیکی (سوله‌یمان) که‌وت بۆ په‌ریه‌کان په‌ون بوویه‌وه که ئه‌که‌ر
 غه‌بیان بزانیایه‌ له‌و سزا په‌سواکه‌ره نه‌ده‌مانه‌وه.

^۱ فتح الباری (۵۲۵/۶)، مسلم (۸۱۶/۲).

^۲ الدر المنثور (۶۸۰/۶).

^۳ الطبری (۲۷۰/۲۰).

﴿لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكِهُمْ آيَةٌ جَنَّتَانِ عَنْ يَمِينٍ وَشِمَالٍ كُلُوا مِنْ رِزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا لَهُ. بَلَدَةٌ طَيِّبَةٌ وَرَبِّ غَفُورٌ ﴿۱۵﴾ فَأَعْرَضُوا فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ الْعَرِمِ وَبَدَّلْنَاهُمْ بِجَنَّتَيْهِمْ جَنَّتَيْنِ ذَوَاتِ أُكُلٍ خَمْطٍ وَأَثَلٍ وَفَجَّوْا مِنْ سِدْرٍ قَلِيلٍ ﴿۱۶﴾ ذَلِكَ جَزَاءُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَهَلْ يُجْزَى إِلَّا الْكُفُورُ ﴿۱۷﴾﴾

پی نه زانینی خه لگی سه به به به بهر مکانی خودا و سزادانیان

خوای مه زن ده فرمویت: ﴿لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكِهُمْ آيَةٌ جَنَّتَانِ عَنْ يَمِينٍ وَشِمَالٍ كُلُوا مِنْ رِزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا لَهُ. بَلَدَةٌ طَيِّبَةٌ وَرَبِّ غَفُورٌ﴾ واته: سویند به خوا به راستی بۆ خه لگی سه به له و شوینی زیانیاندا نیشانه یک له سار ده سلاتی خودا هه بوو دوو باخات لای راست و لای چه پی شوینه که یوه هه بوو بییان دوترا له پۆزی په روه ردگارتان بخۆن و سوپاسی نه و بکن و لاتیککی پاک و خوش و په روه ردگارکی لئیورده یان هه یه. سه به و لاتیکه که وتووه ته باشووری خوړنواوی دورگی عه ریبه وه (واته: یه من)، سه به ناویکه بۆ سه رکرده کان و پاشاکانی خه لگی نه و هه ریبه (توبه عیه کان) یش هه ریبه منی بوون، به لقیس که هاوسه ری سوله یمان بوو یه کیک بووه له و سه رکرده ای سه به. نه و خه لکه نۆر له خوژی و خوژگوزهرانی بوون له و لاتهدا، کشتوکال و باغو باغاتیککی نۆریان هه بوو، بژیویان نۆر چاک بوو، خوای مه زن پیغه مبه رانی بۆ ناردن فرمانیان پی کردن که له پۆزی خودا بخۆن و شوکرانه بژیور بن و به تنها خودا بپه رستن و عیباده تی بۆ بکن، به و شیوه یه هه تا ماوه یه کی نۆر مانه وه به ویستی خودا، پاشان سه ریچییان کرد له وه ی که فرمانیان پی کرابوو، خودایش سزای دان به لافاوو زریان له و هه ریبه سه به نه دا بلاوه ی پیکردن هه ریبه کی به لایه کدا بردن و په رته وازه بوون، وه ک له دواوه به دریزی به م زووانه باسی ده که ین (به یارمه تی خوای مه زن). نیبنو جه ریر ریوایه تی کردوه له فروه ی کوپی موسه یکی غه ته فیه وه (په زای خوای لی بیت) ده لیت: پیاویک وتی: نه ی پیغه مبه ری خودا (ﷺ) باسی سه به نم بۆ بک کامه یه؟ نایا ناوی زهویه که یه یان ژنیکه؟ پیغه مبه ر (ﷺ) فرموی: (نه زهویه و نه ژنه، به لکو پیاویک بووه ده کوپی هه بووه، شه ش کوپیان پوه و یه من پۆیشتن و چوار کوپیشیان به ره و شام پۆیشتن، نه وانه ی که به ره و شام چون له خم جوزام و عامیله و غه سسان بوون، نه وانه ی به ره و مه ین چون که نده و نه شه ریبه کان و نه زدو مه زجیح و حیمیره و نه نمار بووه). پیاویک وتی: نه نمار کامانه؟ پیغه مبه ر (ﷺ) فرموی: (نه وانه که خه سخم و به جیله ش له وان).^۱ تیرمیزیش ریوایه تی کردوه، پاشان ده لیت: نه م فرموده یه چاک و

^۱ الطبری (۲۰/۳۷۵).

غریبه (حسن غریب). زانایانی په چه له ک ناس له وانه موحه ممدی کوږی نیسحاق ده لیت: ناوی سه بهء عه بدوشه مسی کوږی په شجویی کوږی په عربویی کوږی قه حتانه بویه ناوی نراوه به سه بهء چونکه په که م که س بووه له ناو عه ربه دا که (سه بایا) دیلی گرتووه پتیمان وتووه رایش له بهر نه وه که په که م که س بووه له ناو عه ربه کاندایا تالانی کردووه و دابه شی کردووه به سهر هوزه که یدا، بویه پیوتراوه: (رائش)، عه ربه کان سامانیان به (ریشاً وریاشاً) ناو هیتاوه. زانایان پایان جیاوازه له سهر قه حتانیه کان، سی پایان هه یه، پای په که م: که له په چه له کی نیره می کوږی سامی کوږی نوحه، وه ناکوکیشن له سهر چونیته پی یوه ندی په چه له کی قه حتان به نیره می کوږی سامی کوږی نوحه وه به سهر سی (پا) دا. پای دووم: له په چه له کی عابیرن که هود پیغه مبره (سه لامی خوی تی بیت) دیسان پایان جیاوازه له سهر چونیته پی یوه ندی قه حتان به هودوه به سهر سی (پا) دا. پای سیه م: له په چه له کی نیسماعیلی کوږی نیراهیمی خه لیلین (سه لامی خوی تی بیت) وه دیسان پایان جیاوازه له سهر چونیته پی یوه ندی قه حتان به نیسماعیلوه به سهر سی (پا) دا. نه بو عومه ری کوږی عه بدولبه پی نه مری (په حمتی خوی تی بیت) باسی کردووه له کتیه که یدا به ناوی (الانباه علی نکر اصول القبائل الرواة). مانای نه م فرموده ی پیغه مبریش (ﷺ) که نه فرموی: (کان رجلاً من العرب) واته: عه ربه ی عاریبه ن نه وانه ی له پیش نیراهیمی خه لیلوه (سه لامی خوی تی بیت) له په چه له کی سامی کوږی نوح بوون. وه له سهر پای سیه میس ده که پینه وه سهر په چه له کی نیراهیمی خه لیل (سه لامی خوی تی بیت) به لام نه م رایه مه شهر نیه لای زانایان (والله اعلم) به لام له سه حیحی بوخاریدا هاتووه که پیغه مبری خودا (ﷺ) به لای کومه لیک له نه سلمیه کاندایا تیه پی پمبازیان ده کرد، فرموی: (تیر بگرن نه وه ی نیسماعیل چونکه باوکیشتان هه تیر وه شین بووه).^۱ (نه سلم) یش هوزیکه نه نساری موسلمان بوون (نه نساریه کان به نه وس و خزره جیشه وه له غه سانیه کان بوون که له عه ربه کانی یه من له ولاتی سه بهء) کاتیک که بلایوونه وه به ولاتاندا هاتنه مه دینه له دوی لقاوه که ی سه بهء که خوی مزین بوی ناردن نه مان هاتنه مه دینه و جیگیر بوون و، هه ندیکیشیان چوپونه شام، بویه پتیمان دوه وتن غه سسان به هوی ناویکه وه بوو که دابه زین له سهری. هه ندیکیش نه لین: نه و ناوه له یه من بووه، هه ندیکه تریش نه لین: نزیک بووه له موشه له وه وه ک هسانی کوږی سابت ده لیت:

الْأَزْدُ نَسَبَتْنَا، وَالْمَاءُ غَسَانُ

إِمَّا سَأَلْتِ قَائِنًا مَعَشَرَ نَجْبٍ

^۱ تحفة الأحوذی (۸۸/۹۰)، فرموده یه کی هه سنی غریبه.

^۲ فتح الباری (۶/۲۲۱).

وه مانای نهم فہرمودہ یہی پیغمبر (ﷺ): (وَلَدَ لَهٗ عَشْرَةٌ مِّنَ الْعَرَبِ) واتہ: لہ پہچہ لہ کی نهم دہ کورہ کہ سہرچاوی ہوزہ کانی عہرب دہگہ پینوہ بویان، نہک ہہر لہ پشتی نوانن بہ لکو لہ نیوان نو ہوزانہی نواندا چہند پشتیک (بابی، باپیری) لہ نیوانیاندا ہہبوہ وہک لہ کتیبی پہگہزہکاندا دیارہ دہسنیشان کراوہ. وہ پیغمبر (ﷺ) فہرمویہ تی: (فَتِيَانٌ مِّنْهُمْ سِتَّةٌ، وَتَشَامُ مِنْهُمْ أَرْبَعَةٌ) واتہ: دواي نہوی کہ خواي گہورہ لافاوہ کہی (سبل العرم) بق ناردن، ہہندیکیان لہ ولاتی خویاندا مانوہ، ہہندیکی تریان بلاوہی کرد بہ ولاتانی تردا.

بہنداوی مہثرہب و لافاوہ کہی (عہریم)

بہ ہزی نو بہنداوہ وہ کہ دروستیان کردبوہ ہرچی ناوی نیوان نوہ دوو کتوہ ہہبوو کزودہ بوویوہ وہ ہرچی ناوی باران و لافاوی نولہ کانی ہہبوو دہہاتہ ناوی، لہ بہر نوہ یہ کیک لہ پاشاکانی سہ بہہ ہہلسا بہ دروستکردنی بہنداویکی زور مہزنو قایم ہہتا وای لی ہات ناوہ کہی نوہندہ سہرکہوت دہگہ پشٹہ ہہموو زہویہ کانی دہوویہری نوہ دوو کتوہ بہ ناسانی ہہموو نوہ زہویانہ یان چاند بہ درختی بہردار پریو لہ ہہموو جؤرہ میوہیہ کی چاک و بہسود وہک زؤرک لہ زانایانی پیشینہ باسیان کردوہ، لہ وانہ قہتادہ دلٹ: ژنان دہ پدیشتن بہ ژیر نوہ درہخانہ دا زہمبیلہ یان لہ سہر سہریان دادہنا، بہی نوہی دہست بدہن بہ درہختیکوہ و میوہی لی بکہ نوہ میوہکان دہبارینہ خوارو دہکوتنہ ناو زہمبیلہ کوہ بہ سہریانوہ و پ دہبوو، نوہندہ میوہکان گہیو بوون و پیگہ یشتبوون^۱ نهم بہنداوہش لہ مہثرہبدا بوو، شاریک بوو کہ سی وچان لہ سہنعاوہ دوور بوو، ناسرابو بہ بہنداوی مہثرہب، ہہندیکی تر وتویانہ: نوہ ولاتہی نوان میشو و میشوولہ و کتوہ نہسپتی نہبوہ، چونکہ ناوہ ہہویہ کی سازگارو زور خوشی ہہبوو، ہہموو لہش ساغ و تہندروست بوون و خودایش یارمہ تی دہدان، چونکہ خواناسو یہ کتابہرست بوون وہک خواي گہورہ دہفہرمویت:

﴿لَقَدْ كَانَ لِسِيبٍ فِي مَسْكِهُمْ آيَةٌ﴾ پاشان تہفسیری دہکات و دہفہرمویت: ﴿جَنَّتَانِ عَن يَمِينٍ وَشِمَالٍ﴾ واتہ: لہ ہہردو لای کتوہکان دوو پریز باغ کہ شارہ کہ لہ نیوانیاندا بوو، ﴿كُلُوا مِنْ رِزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا لَهُ، بَلَدَةٌ طَيِّبَةٌ وَرَبُّ غَفُورٌ﴾ واتہ: پہرہردگار لیتان دہبوویت ہہتا نٹوہ بہردہوام بن لہسہر خواناسی و یہ کتابہرستی. پاشان خواي مہزن دہفہرمویت: ﴿فَاعْرَضُوا فَاَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ الْعَرِمِ وَبَدَّلْنَاهُمْ بِحَبْلِهِمْ جَبْتِينَ ذَوَاتِ أُكُلٍ خَمْطٍ وَأَثَلٍ وَشِقْوَةٍ مِنْ سِدْرٍ لَّيْلِ﴾ واتہ: نینجا پویان و ہرگیزاہی و ہویوہ لافاوی ویزانکارمان بق ناردن دوویاخاتی چاکی بہروبوومداری نوانمان گزری بہ

دو باخاتی خرابی خاوهن به ریکی تفتو تالو دار گزو که میک له داری نه بگ (سیدر)، ﴿فَاعْرَضُوا﴾
 واته: نافرمانی خودایان کرد له عیبادهت و یه کتاپه رستیداو شوکری نه و هموو به هره یان نه کرد که
 خودا پیی به خشیبوون، ده دستیان دایه خوږ پرستی وه که په پوسلیمان که وتی به سوله یمان:

﴿وَحِثُّكَ مِنْ سَبِيلِ رَبِّكَ يَقِينٍ﴾ (۲۲) اِنِّیْ وَجَدْتُ اَمْرًا تَمَلَّكُهُمْ وَاُوْتِيتُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ وِلَا عَرْشٍ عَظِيْمٍ

﴿۲۳﴾ وَجَدْتُهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُوْنَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَزَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطٰنُ اَعْمٰلُهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيْلِ فَهُمْ لَا

يَهْتَدُوْنَ ﴿۱﴾ واته: له ولاتی سه به نه وه هه والیکي راسته قینم بۆ هیناوی، به راستی من دیم نافرمتیک
 پادشای نه وانه (به ناوی به لقیس) که هموو شتیکی پیدراوه و تهختیکی پادشاهی تی زور گورده
 هیه، خزی وگه که یم دی له جیاتی خوا سوژده بۆ پرژ ده بن و شهیتان کرده وه خرابه کانیاوی بۆ
 پازاند بوونه وه به و هزیه وه به رگری کردوون له ینگه ی راست بۆیه نه وان ینگه ی راست نادورنه وه. خوی

گورده ده فهرموویت: ﴿فَاَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَبِيْلَ الْعَرَمِ﴾ مه به ست به: ﴿الْعَرَمِ﴾ ناوه. واته نیزافه ی ناوه بۆ
 ناوه لئاوه که ی خزی (من باب الإضافة الاسم الی صفة) یه وه که (مسجد الجامع) یان (سعیدکرز) نم قسه
 سوهیلی نه یگیزیتته وه. وه زور که سی تر وتوو یانه له وانه نینو عه باسو وه هه بی کوپی مونه بیه و

قه تاده و زه ححاک، کاتیک که خودا ویستی سزایان بدات به په وانه کردنی لافاو بۆیان، جوږه
 گیانه وهریکی نارد بۆ به نداوه که پئیان دهوت جرحه کویره به نداوه که ی کون کون کرد. ^۲ وه هه بی کوپی
 مونه بیه ده لیت: له ناو کتیبه کانیاندا بینراوه هوی پووخانو کاول بوونی به نداوه که یان جرح بووه

ماوه یکی زور پشیله یان دانا بوون له سه ر به نداوه که بۆ له ناو بردنی جرحه کان که بریاری خودا هات
 جرحه کان زال بوون به سه ر پشیله کان و چوونه ناو به نداوه که وه و کونیا ن تیکردو هه ره سی کردو پووخا
 به سه ریاند. ^۳ قه تاده و که سانی تریش ده لی (جزن) یانی: مشکه کویره، چوونه ژیری به نداوه که و کون

کونیا ن کردو له کاتی وهرزی باراندا لافاو هه لی کردو هات به نداوه که ی هه ره س پی هینا و پووخاندی،
 ناوه که به و دۆل و شیوه دا هاته خواره وه و به ری هه رچی ده که وت ویرانی ده کرد له کوشک و ته لارو دارو
 درهخت و هه ر شتیکی تر. ^۴ ناوه که نه ماو وشکی کردو درهخته کان له تینواندا وشک بوون که دوو پرینه
 باغ بوون به لای راستو لای چپه ی نه و شارهدا هه مووی فه وتاو له نار چوو، له جیی نه و درهخته

^۱ النمل (۲۲-۲۴).

^۲ الطبری (۲۰/۳۷۸/۳۸۰).

^۳ الطبری (۲۰/۳۸۱).

^۴ الطبری (۲۰/۳۸۱).

جوان و پر بهرمانه درهختی بی برو درکای سوز بوو، وه ک خوی گوره ده فهرموویت: ﴿وَلَدَانَهُمْ
 بِحَبْنَتَيْهِمْ حَتَّىٰ ذَوَاتِ أَكُلِ حَطَبٍ﴾ نینو عه باسو و مواهیدو عیکریمه و عه تای خوراسانی و حه سانه
 قه تاده و سودی ده لئین: ﴿حَطَبٍ﴾ دار سیواک و وشتر خوره (گیاهه کی درکایه) ۱. ﴿وَأَنْثَىٰ﴾ عه و فی
 ده لئیت له نینو عه باسه وه: واته: درهختی ترفا هه ندیکش و توویانه: درهختیکه له (ترفا) ده چیت،
 وه هه ندیکه تریش و توویانه: درهختی مؤزه. وه ده فهرموویت: ﴿وَشَقَىٰ مِّنْ سِدْرٍ قَلِيلٍ﴾ واته: له
 جیی نه و هه موو درهخته جوان و پر بهرمانه درهختی دار سیواک و نه به گمان بق هیشتنه وه ﴿وَشَقَىٰ مِّنْ
 سِدْرٍ قَلِيلٍ﴾ یانی: به هوی نه و سر پیچیان وه که کردیان و ایان به سرهات له جیی نه و باغو و باغات
 جوان و پر بهرمانه و خاوهن سبیره زوره دا، نه و هه موو تاوه که به ده وریاندا ده رویشت درهختی
 درکای وه ک دار سیواک و نه به گو دار گز و وشترخوری درکای که م بهرمانه بق هیشتنه وه، تووشی
 نه و سزا گرانه بوون به هوی نه و بی دینی و درایه تی کردنی هه ق و به رده وام بوون له سر پیگه ی خراپ و
 پرویوچ. بویه خوی مه زن ده فهرموویت: ﴿ذَٰلِكَ جَزَاءُ مَا كَفَرُوا ۗ وَهَلْ نُجْزِي إِلَّا الْكَافِرَ﴾ واته: نه وانه
 سبلی پی نه زان بوون به هوی نه و سبلیه ییانه وه سزایان دان. مواهید ده لئیت: که سبک سبلیه نه بیت
 خودا سزای نادات. ۲. حه سنی به سری ده لئیت: خوی گوره پاستی فرمووه هیچ که سبک به و وینه به
 سزا نادات مه گین سبلیه و نه زان نه بیت.

﴿وَجَعَلْنَا بَيْنَهُم وَبَيْنَ الْقُرَىٰ الَّتِي بَرَكْنَا فِيهَا قُرَىٰ ظَهْرًا وَقَدَرْنَا فِيهَا السَّيْرَ سِيرُوا فِيهَا لِيَالِي ۖ وَأَيَّامًا
 ءَامِنِينَ ﴿١٧﴾ قَالُوا رَبَّنَا بَعُدْ بَيْنَ أَسْفَارِنَا وَظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ وَمَزَقْنَاهُمْ كُلَّ مُمَزَقٍ ۖ إِنَّ فِي
 ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿١٨﴾﴾

بازرگانی سه بهه و هاتوچویان

خوی گوره باسی نه و هه موو خو شگوزه رانی و زیانه خو شه یان ده کات که چه ند دلخوشرو
 بهرمانه ند بوون، هه ریمیکی زور فراوان و باغو و باغات و سهیرانگاو دیهاتی نزدیک له تهنیشته یه کترو
 قهره بالغو و پر دارو درهختی بهرمانه دارو کشتوکالیکی زور که پیویستیان به وه نه بوو که خواردن و ناو
 له که ل خو یان هه لگرن. به لکو له هه ر شویندیک دابه زین خواردن و ناوو میوه هه بووه و له دنیه که وه
 چوونه ته دنیه کی ترو پزیزان لی گیراوه. نه وه ی پیویستیان بووه له و گوندانه دا هه لیان گرتووه بق

۱ الطبری (۲۰/۲۸۲/۲۸۲).

۲ البغوی (۲/۵۵۵).

رینگه یان. بویه خوی گوره ده فهرموویت: ﴿وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقُرَى الَّتِي بَرَكْنَا فِيهَا﴾ واته: وه له نیتوان ئه وان و ئه و شارانه ی پیت و به ره که تمان تی خستبوون له شام سازاند بوومان، موجهایدو حه سه نو سه عیدی کوری جوبه یرو مالیک له زهیدی کوری ئه سلمه و قه تاده و زه حاک و سویدی و ئیبو زهیدو که سانی تریش ده لئین: واته: گونده کانی شام، مه به ستیان ئه وهیه که خه لکی سه به ده چوون و سه فهریان ده کرد له یه مه نه وه بق شام به ناو ئه و گوندانه دا که نزیک له پال یه کتر بوون.^۱ عه و فی ده لئیت: له ئیبو عه باسه وه مه به ست به ئه و گوندانه که به ره که تی خومان تیختووه: قودسی پیروزه.^۲ ﴿قُرَى ظَهْرَةَ﴾ واته: چه ند دئییه کی ناشکراو دیارن له هه ندیکیاندا ئیسراحت ده که نو له هه ندیکیاندا ده میننه وه هیه کاروانچه ک لئی تیک ناچیت، بویه خوی گوره فهرموویه تی: ﴿وَقَدَرْنَا فِيهَا السَّيْرَ﴾ واته: ماوه که مان دیاری کردووه، کاروانچی ده زانیت چی پیویسته له گه ل خوی هه لی کریت، ﴿سَبْرُوا فِيهَا لِيَالِي وَيَأْمَأْ آمِنِينَ﴾ واته: ترسیان نیه به شه وو به پۆز له و گوندانه دا دینو ده چن. پاشان خوی مه زن ده فهرموویت: ﴿فَقَالُوا رَبَّنَا بَعْدَ بَيْنِ أَسْفَارِنَا وَظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ﴾ واته: وتیان: ئه ی خوی سه فهره که مان زیاتر بق دور بخه ره وه! که ناهه قیبیان له خویان کرد، هه ندی ئه م نایه ته یان خویندووه ته وه به م شیوه یه: (بعْد بین اسفارنا) چونکه ئه مانه ئه م به هره یان به که م ده زانی وه که ئیبو عه باسو موجهایدو حه سه نو که سانی تریش و توویانه. حه زیان له رینگای دورودریژو چۆلی و بیابان ده کرد بق ئه وه ی تویشووی زۆر له گه ل خویان هه لگرن و ماوه یه کی زۆر به چۆله وانی و ترسدا رینگه بچرن و بچرن. ﴿فَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ وَمَزَقْنَاهُمْ كُلَّ مُمَزَقٍ﴾ واته: و امان لی کردن بوونه جیی قسه ی خه لکی ویه ندی زه مانه. به هۆی ئه و ناشوکریه یانه وه چون خوی گوره له وه هه مو نازو نیعمه ته دا که تیبدا بوون له هیه شتیک که میان نه بوو هه رچیان ئاره زوو بگردایه ده ستیان ده که وت، به لای به سه ردا هینان و په رشو بلاوی کردن و کردنیه پووشی بنی درک هه ر که سه و به لایه کدا چوو به ولاتاندا، بویه عه ره به کان: کاتیک که هۆزیک لئی قه وما، پیئ ئه لئین: (تَفَرَّقُوا أَيُّدِي سَبَأ، وَأَيُّدِي سَبَأ، تَفَرَّقَ شَذَرَ مَذَرَ) واته: په رشو بلاوی بوون وه که هیزه کانی سه به عو، ته فروتونا بوون. خوی مه زن ده فهرموویت: ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ﴾ واته: به پاستی له و به سه ره اته دا چه ند نیشانه هه یه بق که سی زۆر خوگری شوکرانه بزئیر، ئه و پووداوه و ئه و سزاو ئه و نه مانی هه مو نیعمه ته که

^۱ الطبري (۲۸۶/۲۰/۳۸۷).

^۲ الطبري (۲۸۶/۲۰).

به‌سهر نه‌واندا هات گشتی به هوی نه‌و خوانه‌ناسی و سپله‌یی و تاوانه‌یانه‌وه بوو که پئی هه‌لسان، په‌ندو نامؤژگاریشه بئ هه‌موو عه‌بدیکی خؤراگرو سوپاسگوزار له‌سهر نه‌و به‌هرانه‌ی که خودا پئی داوین. نیمای نه‌حمد ریوایه‌تی کردوه له‌سه‌عدی کورپی نه‌یی وه‌قاسه‌وه (په‌زای خوی لئ بیت) ده‌لئیت: پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷻ) فه‌رموی: (سهرم سوپاموه له‌بریاری فه‌زای خوا بئ خاوه‌نباوه‌پ، نه‌گه‌ر تووشی چاکه‌یه‌ک بوویئت سوپاس و ستایشی په‌روه‌ردگاری کردوه، وه‌ نه‌گه‌ر تووشی به‌لایه‌کیش بوویئت سوپاسی خودای کردوه و نارامی گرتوه، خاوه‌ن باوه‌پ پاداشتی ده‌دریته‌وه له‌سهر هه‌موو شتیک هه‌تا له‌سهر تیکه‌یه‌ک که هه‌لی ده‌گریت و ده‌یکات به‌دهم ژنه‌یه‌که‌یه‌وه).^۱ نه‌سائیش ریوایه‌تی کردوه له‌ (الیوم والیلة) دا.^۲ نموونه‌ی نه‌م فه‌رموده‌یه له‌هه‌ردوو سه‌حیحه‌که‌دا هاتوه له‌فه‌رموده‌ی نه‌بو هوره‌بیره‌دا (په‌زای خوی لئ بیت): (جیی تیروانینه‌ فرمان و کاری خاوه‌ن باوه‌پ، خودا هیچ بریاریکی بئ نادات چاکه و خیری نه‌وی تیدایه‌ نه‌بیئت، نه‌گه‌ر تووشی خؤشی بوویئت سوپاسی خودای کردوه که زؤر چاک بووه‌ بؤی وه‌ نه‌گه‌ر تووشی نازاریکیش بوویئت خؤی پارگرتوه، که زؤر چاک بووه‌ بؤی، وه‌ نه‌مه‌ بئ هیچ که‌سیک نیه‌ بئ خاوه‌ن باوه‌پ نه‌بیئت).^۳ له‌فه‌تاده‌وه: ﴿إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ﴾ ده‌لئیت: موه‌ریف ده‌لئیت: عه‌بدیکی زؤر چاکه‌ به‌نده‌ی خؤراگری سوپاسگوزار نه‌گه‌ر شتیک پیئدرا سوپاسی خوا نه‌کات و نه‌گه‌ر تووشی به‌لایه‌کیش بوو خؤی نه‌گریت.^۴

﴿وَلَقَدْ صَدَقَ عَلَيْهِمْ إِلَٰهِيخُذُّهُ فَاَتَّبَعُوهُ إِلَّا فَرِيقًا مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ (۲) وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِم مِّن سُلْطَانٍ إِلَّا لِنَعْلَمَ مَن يُّؤْمِنُ بِالْآخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ مِنهَا فِي شَكٍّ وَرَبُّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ ﴿۱۱﴾

گومانی شه‌یتان به‌راست دهرچوو له‌سهر خوانه‌ناسان

پاش نه‌وه‌ی که خوی مه‌زن باسی به‌سه‌رهاتی گه‌ل سه‌به‌ئی کرد که شوین هه‌وا و ناره‌زوی خویان و شه‌یتان که وتن و جیان به‌سه‌رهات، لیره‌شدا هه‌ر دیته‌وه سه‌ر باسی نه‌وان و نه‌وانه‌شی که وه‌ک نه‌وان شوینی شه‌یتان که وتوون و دزایه‌تی پئی راست و دروست ده‌که‌ن ده‌فه‌رمویئت: ﴿وَلَقَدْ صَدَقَ عَلَيْهِمْ إِلَٰهِيخُذُّهُ﴾ ئیبنو عه‌باس و (په‌زای خوی لئ بیت) که سانی تریش وتوویانه.^۵ نه‌م نایه‌ته

^۱ أحمد (۱۷۳)، فه‌رموده‌یه‌کی سه‌حیحه.

^۲ النسائي في الكبرى (۲۶۲/۶)، فه‌رموده‌یه‌کی سه‌حیحه

^۳ فتح الباري (۱۰۷/۱۰).

^۴ مسلم (۱۹۹۲/۴).

^۵ الطبري (۳۹۲/۲۰).

وهك نهو نایه ته وایه كه باسی شهیتان دهكات كاتيك سوژده نایات بو شادم (سهلامی خوی ای بیت)

نهلی: وهك خوی گوره دهفه رموویت: ﴿أَرَأَيْتَكَ هَذَا الَّذِي كَرَّمْتَ عَلَيَّ لَئِنِ أَخَّرْتَنِي إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ

لَأَحْسِنَنَّ دَرَجَتَهُ إِلَّا قَلِيلًا﴾ واته: (نیبلیس) وتی: پیتم بلئی وهه واهم بدهری له باره ی نه مه وه كه

پیزی نهوت داوه به سهر مندا؟! سویند به خوا نه گهر دوام بخیت تا پژی دواپی ونه مرم، به پاستی

زال دهب به سهر نه وه كانیدا به گومراگردنیان ته نیاكه میك له وان نه بیئت (كه بهنده تایه تیه كانی خوان)،

وه دهفه رموویت: ﴿ثُمَّ لَآتِيَنَّهُمْ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَنِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ وَلَا تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ﴾

واته: نینجا سویند بیئت بیگومان بویان دهچم له پیشیانه وه له دواپانه وه ولای پاستیان ولای

چه پیانه وه نهوسا نابیی زقریه یان سوپاسگوزار بن. نایهت له م باره یه وه زقرن. پاشان خوی گوره

دهفه رموویت: ﴿وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ مِنْ سُلْطَانٍ﴾ واته: وه شهیتان هیچ دهسه لاتی به سهر نیمانداراندا

نه بو، نینو عه باس ده لیت: واته: له به لگه یه ك. ﴿أَلَا لَتَعْلَمَنَّ مِنَ يُؤْمِنُ بِالْآخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا فِي شَكٍ﴾

واته: به لكو توانای له سهر یان بو نه وه بوو كه كرداری نه واننه ده ركه ویت كه بپوایان هه یه به

لیپرسینه وه و پاداشت له پژی قیامه تدا، هه تا به چاکی عه بدایه تی پهروه ردگار یان بكن له دنیا دا،

كیش دو دل و گومانی هه یه له پژی قیامه ت. ﴿وَرَبُّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ﴾ واته: وه پهروه ردگار

(نه ی موحه مه د(ﷻ)) چاودیره به سهر هه موو شتیكوه. واته: له گه ل چاودیره كه یشیدا نه وه ی

گومرای کردووه گومرای کردووه له شوینكه وتوانی شهیتان، وه به چاودیری خویشی نه واننه شی

پاراستووه له خاوهن باوه ران له شوینكه وتوانی پیغه مبه ران.

﴿قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا هُمْ

فِيهِمَا مِنْ شَرِكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ ﴿٢٢﴾ وَلَا نَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ. حَتَّىٰ إِذَا فُزِعَ عَنِ

قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٢٣﴾

ناته و او ی خودایانی بته رستان

خوی گوره پوونی کردووه ته وه كه هیچ په رستراویك نیه غهیری نهو نه بیئت كه تاك و بی هاوتایه،

هاویننه و شهریکی نیه، به لكو هه خویته تی هه ر کاریکی بویت ده یكات و كه س ناتوانیت دهست وه

کاری وه ربیدات و به رامبه ری بوه ستیت، وهك دهفه رموویت دهفه رموویت: ﴿قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ

۱ الاسراء (۶۲).

۲ الاعراف (۱۷).

دُونَ اللَّهِ ﴿ وَاَتَهُ وَاَنَّهُ بَانِكُ بَعْدَ كِهْ جِجْ لَهْ خَوَانِ، يَانِي: لَهْ خَوْدَايَانِي كِهْ غَيْرِي خَوْدَا پَهْرَسْتُوِيَانَهْ،
 ﴿لَا يَمْلِكُوكُمْ مِّمْقَالٌ ذَرَّرَقٌ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ﴾ وَاَتَه: تَوَانَاو دَهْ سَهْلَاتِي مِيْرُوْلَهْ
 وَرِدِيْلَهْ يَكِيَانِ نِيَهْ وَهْدِيْ بَهِيْنِنِ نَهْ لَهْ نَاسْمَانِ وَنَهْ لَهْ زَهْوِيْدَا، وَهْ كِ خَوَايْ گَهْوَرَهْ لَهْ نَآيَهْ تِيْكَيْ تَرْدَا
 فَهْرَمُوِيَهْ تِي: ﴿وَالَّذِيْنَ تَدْعُوْنَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُوْنَ مِنْ قِطْعِيْمٍ﴾ وَاَتَه: وَهْ نَهْ وَاَنَهْ يْ تِيْوَهْ
 هَاوَارِيَانِ لِيْ دَهْ كَهْ نِ بِيْجَكِهْ لَهْ خَوْدَا خَاوَهْ نِيْ تُوِيْكَلَهْ سَبِيْهِيْ كِيْ نَاوَكِيْ خَوْرَمَآيِشِ نِيْنِ. وَهْ دَهْ فَهْرَمُوِيْتِ:
 ﴿وَمَا لَهُمْ فِيْهِمَا مِنْ شِرْكٍ﴾ وَاَتَه: تَوَانَايْ هِيْجِ شَتِيْكَيَانِ نِيَهْ نَهْ بَهْ تَهْ نَهَا خُوْيَانِ وَنَهْ هَاوَكَاْرِيْ يَهْ كَتَرِيْشِ،
 ﴿وَمَا لَهُمْ مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيْرٍ﴾ وَاَتَه: خَوْدَا بِيْئُوْسِيْ تِيْ بَهْ يَارْمَهْ تِيْ دَانِيْ نَهْ وَاَنَهْ يْ كِهْ تِيْوَهْ دَهْ يَانِ پَهْرَسْتِنِ نَهْ بُوُوَهْ
 لَهْ هِيْجِ كَاْرِيْكَدَا، بَهْ لَكُوْ هَمُوُو دُرُوْسْتَكَاوَهْ كَانِ بِيْئُوْسِيْ تِيَانِ بَهْ نَهْ وَهْ عَهْدِيْ نَهْ وَنَهْ. پَآشَانِ خَوَايْ مَهْ زَنْ
 فَهْرَمُوِيَهْ تِي: ﴿وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أُوْتِكَ لَهُ﴾ وَاَتَه: لَهْ بَهْرْ گَهْوَرَهْ يِيْ وَخَاوَهْ نِ دَهْ سَهْلَاتِيْ وَ
 يِيْ هَاوَتَايِيْ هِيْجِ كِهْ سَ زَاتِ نَاكَاتِ تَكَايْ هِيْجِ شَتِيْكَيْ لِيْ بَكَاَتِ بَهْ نِيْزِنِيْ خُوِيْ نَهْ بِيْتِ، وَهْ كِهْ لَهْ نَآيَهْ تِيْكَيْ
 تَرْدَا فَهْرَمُوِيَهْ تِي: ﴿مَنْ ذَا الَّذِيْ يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾ وَاَتَه: كِيْتِيَهْ نَهْ وَهْ كِهْ سَهْ يْ بَقَوَانِيْتِ لَهْ وَ پُوْژَهْ دَا
 تَكَايْ لَهْ لَا بَكَاَتِ مَهْ گَهْرْ بَهْ رِيْئِيْدَانِيْ خُوِيْ، وَهْ دَهْ فَهْرَمُوِيْتِ: ﴿وَكَرَّمْنَا مَلَكِيْ فِي السَّمَوَاتِ لَا تَقْنِيْ
 شَفَعَتُهُمْ شَيْئًا إِلَّا مِنْ بَعْدِ أَنْ يَأْذَنَ اللَّهُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُرِضُ﴾ وَاَتَه: وَهْ چَهْ نَدَهْ هَا فَرِيْشْتَهْ كِهْ لَهْ نَاسْمَانَهْ كَانَدَا
 هَهْ نِ تَكَاوْ شَهْ فَاعَهْ تِيَانِ هِيْجِ سُوُوْدِيْ نِيَهْ مَهْ گَهْرْ دَوَايْ نَهْ وَهْ يْ كِهْ خَوَا مَوْلَهْ تِ بَدَاتِ بِيْ كِهْ سِيْكَ كِهْ خُوِيْ
 بِيَهْ وِيْتِ وَ پَاْزِيْ بِيْتِ. وَهْ دَهْ فَهْرَمُوِيْتِ: ﴿وَلَا يَشْفَعُوْنَ إِلَّا لِمَنْ أَرْضَعْنِيْ وَهُمْ مِنْ خَشِيْتِيْهِ مُشْفِقُوْنَ﴾
 وَاَتَه: وَهْ فَرِيْشْتَهْ كَانِ تَكَا نَاكَهْ تَهْ نَهَا بِيْ نَهْ وَهْ كِهْ سَهْ نَهْ بِيْتِ خَوَا پَاْزِيْ بِيْتِ تَكَايْ بِيْ بَكْرِيْتِ، وَهْ نَهْ وَاَنِ لَهْ
 تَرَسِ وَ هَهْ يِيَهْ تِيْ خَوَا زُوْرْ دَهْ تَرَسِنِ. بُوِيَهْ لَهْ چَهْ نَدِرِيْ گَاوَهْ هَا تُوُوَهْ لَهْ هَهْ رَدُوُو سَهْ حِيْجَهْ كِهْ دَا لَهْ
 پِيْغَهْ مَبَهْرِيْ خَوْدَاوَهْ (ﷺ) كِهْ نَهْ وَهْ بَهْرِيْزْتَرِيْنِيْ نَهْ وَهْ يْ نَادَهْ مَهْ وَ مَهْ زَنْ تَرِيْنِ تَكَا كَاْرِيْشَهْ لَهْ لَآيْ خَوَايْ گَهْوَرَهْ
 كَاتِيْكَ كِهْ مَهْ قَامِيْ مَهْ حَمُوُوْدِيْ پَسِيْ دَهْ رِيْئِ كِهْ تَكَا بَكَاَتِ بِيْ هَمُوُو خَهْ لَكِيْ وَ خَوَايْ مَهْ زَنْ دِيْتِ بَهْ
 كَاْرَهْ كَانَدَا دَهْ گَاَتِ وَ دَا دَا گَايِيْ بَهْ نَدَهْ كَانِيْ دَهْ كَاَتِ. پِيْغَهْ مَبَهْرِ (ﷺ) فَهْرَمُوِيْ: (سُوُوْژَهْ دَهْ بَهْ مِ بِيْ خَوَايْ
 مَهْ زَنْ، هَهْ رَهْ نَدِيْ خَوَا مَهْ يِلِيْ لِيْ بِيْتِ بَهْمِيْلِيْتِيَهْ وَهْ، دَهْ مَهْمِيْلِيْتِيَهْ وَهْ وَ فِيْرِيْ سُوُو_Pَاسِ وَ سَتَايِشِيْكُمْ دَهْ كَاَتِ

الفاطر (۱۳).

البقرة (۲۵۵).

النجم (۲۶).

الانبیاء (۲۸).

ئىسته ناتوانم بيليم پاشان دهوترت: ئىمى موحه ممد (ﷺ) سەر بەرز بگەر وه، بلى گويت لى
 ده گيرت، داوا بگيت بيت ده درت، تكا بگه، تكات لى وهرده گيرت^۱، هتا كوتايى فرموده كه،
 ﴿حَىٰ إِذَا فُرِجَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقَّ﴾ واته: هتا كاتيك ترسو و بيم له دلى نكاكاران
 لاده برت به هوى پنگه پيدانى شه فاعهت، به يه كتر ده لئين: پهروه ردگارتان چى بپيارىكى فرموده
 ده لئين: وه راسته كى فرموده كه پنگه دانه به نكاكارن، نه مه پيش شوين و مه قاميكي به رزه له مه زنيده،
 كه خوى گهره كاتيك قسهى كردوه و فرمانى داوه، خه لكى ناسمانه كان گوييان لى بووه، ترسو
 له رزيان لى هاتووه و هك ئه وهى له هوش خويان بچن، نه مه قسهى ئيبنو مه سعودو مه سروقو كه سانى
 تريشه.^۲ ﴿حَىٰ إِذَا فُرِجَ عَنْ قُلُوبِهِمْ﴾ واته: كاتيك كه ترس له دليان داده مركيت، ئيبنو عه باسو و ئيبنو
 عومرو (په زاي خويان لى بيت) ئه بو عه بدو پرحمانى سوله مى و شه عى و ئيراهيمى نه خه عى و زه حاك و
 حه سه نو قه تاده ده لئين له م ئايه ته دا: ﴿حَىٰ إِذَا فُرِجَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقَّ﴾ واته:
 كاتيك كه ترس له دلياندا نه ما، پرسپاريان له يه كترى كرد نايا پهروه ردگارى ئيوه چى وت؟
 فريشته كانى هه لگري عه رش هه واليان دا به خوارى خويان، نه وانيش هه واليان دا به خوارترى خويان
 هتا هه واله كه گه يشته خه لكى ناسمانه كانى دنيا. بويه خوى گهره فرموده تى: ﴿قَالُوا الْحَقَّ﴾
 واته: هه واليان دا به وهى خوى مهن فرموده تى به بى كه م و زياد. ﴿وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ﴾ واته: هه
 خودايه هه ره پايه به رزي مهن. بوخارى پويوتى كردوه له ته فسپرى ئه م ئايه ته سپروزه دا له
 سه حجه كه يدا له ئه بو هوره يروه (په زاي خوى لى بيت) ده لئت: كه پيغه مبرى خودا (ﷺ)
 فرموده تى: (كاتيك خودا له ناسمانه كاندا بپيارىكى دا به فرمائيك له فرمانه كانى فريشته كان
 باله كانيان ده دن له يك له ترساندا، ئه و وتانهى خودا وهك ده نكي ناسن وايه له به رديكى رهق بدات،
 كاتيك كه ترسه كه له دليان ده رچوو، به يه كترى ده لئين: پهروه ردگارى ئيوه چى وت؟ نه لئين به
 يه كترى: راسته و هه ره ئه ويشه هه ره پايه به رزي مهن، نه وانهش كه قسه ده دزن و ده بيبسن و ئابه م
 شيويه كه له كه نه كهن له سه ريه كترى، سوفيان باسى كرد ده ستنى به لا كرت و په خه كانى له سه ريك به
 بلاوى دانا و تى: به م شيويه به سه ريكه وهن، يه كتيكان قسه يه ك ده بيبستى ده يدات به خواره وهى
 خوى، نه وهى تريش وهى ده گريت و ده يدات به خوارى خوى، هتا ده يگه به نيته سه ر زمانى جادوگر
 يان فالچيهك، له وانه يه بروسكيكى ناگر لى بدات و نه توانيت بيگه به نيته، وه له وانه شه بيگه به نيته پيش

^۱ فتح الباري (۲۴۸/۸)، مسلم (۱۸۵/۱).

^۲ الطبري (۳۹۶/۲۰).

نه‌وی بروسکه که لئی بدات، له‌گه‌ل نه‌و قسه‌یه‌دا سه‌د درۆی پئیوه ده‌لکینیت و زیادی ده‌کات، پاشان ده‌وتریت: ناخو فلانه پۆژو فلانه پۆژو وای نه‌وت؟ بپوای پی ده‌کرت به‌و قسه‌یه که بیسرا له ناسمانه‌وه) ته‌نها بوخاری پپوایه‌تی کردووه موسلیمی له‌گه‌ل نیه.^۱ نه‌بو داودو تیرمیزی و ئیبینو ماجه‌بیش پپوایه‌تیا ن کردووه.^۲

﴿قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ وَإِنَّا أَوْ إِيَّاكُمْ لَعَلَىٰ هُدًى أَوْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿۱۴﴾
قُلْ لَا تُشْلُونَ عَمَّا أَجْرَمْنَا وَلَا تُنْتَلُونَ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿۱۵﴾ قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَهُوَ الْفَتَّاحُ الْعَلِيمُ ﴿۱۶﴾ قُلْ أَرُونِي الَّذِينَ أَلْحَقْتُمْ بِهِ شُرَكَاءَ كَلَّا بَلْ هُوَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿۱۷﴾﴾

هیچ که سیک شریکی خودا نیه له هیچ فه‌رمانیکدا

خوای مه‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ وَإِنَّا أَوْ إِيَّاكُمْ لَعَلَىٰ هُدًى أَوْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ واته: بلی کئی پۆژیتان ده‌دات له ناسمانه‌کان و زه‌ویدا بلی خوا پۆژیمان ده‌دات بیگومان ئیمه یان ئیوه له‌سه‌ر پینموونین یان له‌گومراییه‌کی ناشکرا داین، خوای گه‌وره باسی بی‌هاوتایی خۆی ده‌کات له‌دروستکردن و پۆژی دانداو له‌په‌رستن و هاوارلیکردن و داواکاریشدا، وه‌ک چۆن موشریکه‌کان دانی پیدایه‌ن ده‌ننن که هیچ که سیک پۆژیان له‌ناسمانه‌کان و زه‌میندا نادات، واته: که‌س بارانیان بۆ ناباریتیت و کشتوکالیان بۆ ناپوینتیت ته‌نها خوا نه‌بیئت. به‌ه‌مان شیوه‌ش ده‌بیئت بزنانن که په‌رستراویش هه‌ر خوایه‌و هیچ که‌سیکی تر نیه په‌رسترت جگه له‌نه‌و. وه‌ده‌فه‌رموویت: ﴿وَإِنَّا أَوْ إِيَّاكُمْ لَعَلَىٰ هُدًى أَوْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ ئه‌مه له (بابی له‌ف و نه‌شهره) له‌په‌وانبیزیدا واته: یه‌کێک له‌م دوو ده‌سته‌یه له‌سه‌ر به‌تالی و نه‌وی تریان له‌سه‌ر هه‌قه، چونکه ناگونجیت ئیمه و ئیوه هه‌ردوو له‌سه‌ر هه‌ق بین یان هه‌ردوو له‌سه‌ر به‌تالی بین، به‌لکو یه‌کێکمان له‌سه‌ر پسی پاسته‌و نه‌وی ترمان له‌سه‌ر پسی به‌تالی و گومراییه، وه‌ ئیمه سه‌لاماندوومانه‌و به‌لگه‌مان هه‌تاره‌ته‌وه له‌سه‌ر یه‌کخواپه‌رستی، نه‌وه نیشانه‌یه له‌سه‌ر به‌تالی بوچه‌ل کردنه‌وه‌ی نه‌وه‌ی که ئیوه‌ی له‌سه‌رن که هاوه‌لتان بۆ خودای گه‌وره داناوه. بۆیه خوای مه‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿وَإِنَّا أَوْ إِيَّاكُمْ لَعَلَىٰ هُدًى أَوْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ قه‌تاده ده‌لیت: هاوه‌له‌کانی پیتغه‌مبه‌ر (ﷺ) بیگومان نه‌مه‌یان به‌موشریکه‌کان و تووه: که سویند به‌خودا هه‌ردوو لایان له‌سه‌ر یه‌ک ریگا نین، ته‌نها یه‌ک ده‌سته‌مان له‌سه‌ر پئیوه

^۱ فتح الباری (۳۹۸/۸).

^۲ ابو داود (۲۸۸/۴)، تحفة الأحوذی (۹۰/۹)، ابن ماجه (۶۹/۱)، فه‌رمووده‌یه‌کی سه‌حیحه.

شاره زایه. ^۱ عیبریمه و زیادی کوی بی موره مده لئین: واته: نئمه له سر پدین و شاره زاین و نئوه به ناشکرا له سر به تالو و پروچون. ^۲ پاشان خوی مهن ده فره موویت: ﴿قُلْ لَا تُشْكِرُونَ عَمَّا أَجْرَمْنَا وَلَا تُشْكِرُونَ عَمَّا تَعْمَلُونَ﴾ واته: بلی پرسیارتان لی ناکریت له سر تاوانیک که نئمه کردو مانه نئمه ش پرسیارمان لی ناکریت له وهی که نئوه ده یکن. واته دووره پریزیبون له خوانه ناسان، واته: هر گیز نئمه په یوه ندیمان به نئوه وه نیه و نئوه ش هیچ په یوه ندیتان به نئمه وه نیه، به لکو نئمه بانگی نئوه ده که این بۆ لای خودای گوره که تنها شو بناسن و عیباده تی شو بکن، نه گره به گویتان کردین شو و نئوه له نئمه ن و نئمه ش له نئوه یین. خو نه گره به گویتان نه کردین و پرواتان نه هیتا، شو نئمه حاشاتان لی ده که یین و نئوه ش هیچ په یوه ندیه کتان به نئمه وه نیه، وه خوی گوره فره موویه تی: ﴿وَإِنْ كَذَّبُوكَ فَقُلْ لِي عَمَلٍ وَلَكُمْ عَمَلُكُمْ أَنْتُمْ بَرِيءُونَ مِمَّا أَعْمَلُ وَأَنَا بَرِيءٌ مِمَّا تَعْمَلُونَ﴾ واته: نه گره پروایان پی نه هیتای شوه پیمان بلی (پاداشتی) کرده وهی خوم بۆ خوم و (پاداشتی) کرده وهی خوتان بۆ خوتان نئوه برین و به پرسیار نین له وهی من ده یکم منیش به پرسیار نیم له وهی نئوه ده یکن. وه فره موویه تی: ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ ۝۱ لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ۝۲ وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ۝۳ وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدْتُمْ ۝۴ وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ۝۵ لَكُمْ دِينُ كُرُوا لِي دِينٍ﴾ واته بلی: نهی بیباوه ران، وه شو بتانه ناپه رستم که نئوه ده بیه رستن، وه نئوه ش شو خوابه ناپه رستن که من ده بیه رستم، وه من شو خوابه رستیه ناکم که نئوه ده یکن، وه نئوه ش شو خوابه رستیه ناکن که من ده یکم، نایینی خوتان بۆ خوتان و نایینی خوم بۆ خوم. پاشان خوی گوره ده فره موویت: ﴿قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبِّنَا ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ﴾ واته: له پوژی قیامه تدا هه موو خه لکی له یه ک شویندا به بی جیوازی کوده کاته وهو به کاری هه موواندا ده گات هر چونیک پیویست بکات. واته: فره مانره وایی ده گات له نئو انماندا به داپه روه ری خوی تا هر که سه پاداشتی خوی و هر گزیت چاکه به چاکه و خراپه کاریش به تو له سه ندن لئی، وه به م زووانه ده زانن که له و پوژدها کی سه رکه و تووه و خاوه ن ده سه لات و خوشبه ختی هه تاهه تابه، وه خوی گوره فره موویه تی: ﴿وَيَوْمَ نَقُومُ السَّاعَةَ يُؤْمِدُ

^۱ الطبری (۴۰۱/۲۰).

^۲ الطبری (۴۰۱/۲۰).

^۳ یونس (۴۱).

^۴ الکافرون (۶-۱).

يَنْفَرُونَ ﴿١٦﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ ﴿١٧﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ

كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ فَأُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ مُخَضَّرُونَ ﴿١٨﴾ واته: نه و پڑھی قیامت
 هلد سیت خه لك له و پڑهدا جیاده بنه وه له به كتر، ئینجا كه سانیك كه باوه پیمان هیناوه و كرده وه
 چاكه كانیان كرده وه نه وان له به هه شندا دلخوش ده كرین، به لام نه وان هی بیباوه پ بون به نیشانه كانی
 نیمه و گیشتن به پڑی دوابی نا نه وان له ناو سزای دوزه خدا ناماده ده كرین. بویه خوی گه و ره
 فه رمویه تی: ﴿ وَهُوَ الْفَتْحُ الْعَلِيمُ ﴾ واته: هه نه و زاناو کاریه ده ستو دادپه روه ره و ناگاداری پاسنی
 هه موو کاره كانه. وه پاشان ده فه رمویت: ﴿ قُلْ أَرُونِي الَّذِينَ أَهْوَىٰ إِلَهُكُمْ بِهِمْ شُرَكَاءَ ﴾ واته: نه م
 كه سانه م نیشان بدن كه نیوه به خوداتان ده زانی و كرده بوتان به شه ریگی خوداو له جیتی خودا
 ده تانپه رستن، ﴿ كَلَّا ﴾ واته: هه رگیز خودا هاوه ل و شه ریک و هاوتای نه بووه، بویه فه رمویه تی: ﴿ بَلْ
 هُوَ اللَّهُ ﴾ واته: به لكو خودایه کی تاك و ته نه ایه و شه ریگی نیه، ﴿ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴾ واته: خاوه نی
 ده سه لاتیکی وایه هه موو شتیکی شكست پی هیناوه و زال بووه به سه ریادو له كارزانی شه له كرده ارو
 گفتارو به رنامه و بریاریدا، پاك و بیگه رده له و شتانه ی كه خوانه ناسان ده دیده نه پالی و زود مزنه.

﴿ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴾ ﴿١٨﴾ وَيَقُولُونَ

مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدِ ۖ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٩﴾ قُلْ لَكُمْ يَوْمَ ٱلْيَوْمِ لَا تَسْتَعْرِفُونَ عَنْهُ سَاعَةً ۖ وَلَا

تَسْتَفْتِمُونَ ﴿٢٠﴾

پیغه مبه ر (ﷺ) ره وانه كراوه بو هه موو خه لكی به گشتی

خوی گه و ره دلخوشی پیغه مبه ر (ﷺ) ده داته وه ده فه رمویت: ﴿ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً
 لِّلنَّاسِ ﴾ واته: نیمه تو مان ره وانه كرده بو هه موو خه لكی له وان هی كه موكه له فن و خاوه نی عه قن،
 وه ك نه م نایه تانه كه خودا ده فه رمویت: ﴿ قُلْ يٰٓأَيُّهَا النَّاسُ ۖ إِنِّي رَسُولُ ٱللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا ﴾^۱
 واته: نه ی موحه مبه د (ﷺ) بلی: نه ی خه لكینه به پاسنی من پیغه مبه ری خودام بو نیمه هه موتان.
 وه ده فه رمویت: ﴿ تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ ٱلْقُرْءَانَ عَلَىٰ عَبْدِهِ لِيَكُونَ لِلْعٰلَمِينَ نَذِيرًا ﴾^۲ واته: گه و ره و پپڑزه نه و

^۱ الروم (۱۶-۱۷).

^۲ الاعراف (۱۵۸).

^۳ الفرقان (۱).

زاتی که قورقان (قورئان) بی سر بهندهی خوی نارووه ته خواره وه تا ترسینه ر بیت بق هموو
 جیهانیان. ﴿شَبِيرًا وَكَذِيرًا﴾ واته: مژده بده به وانهی که گوئی پیه لیت ده کن به به ههشت، نه وانه ش
 بترسینه که سه ریچیت ده کن به ناگری جه هه نه م. ﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ واته:
 به لام زقریهی ناده می نازانن. وه ك نم نایه تانه وایه که خودا ده فره موویت: ﴿وَمَا أَكْثَرَ النَّاسِ
 وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ﴾ واته: وه زقریهی خه لکی هه رچند تو سووربیت له سر باوه ره پینانیان نابنه
 نیماندار. وه ده فره موویت: ﴿وَإِنْ تَطَّعَ أَكْثَرُ مَنْ فِي الْأَرْضِ يُضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ﴾ واته: وه
 نه گه ر تو گوئی پیه لی زقریهی نه وانه بیت له سر زه ویدان له ریگی خودا گو مرآت ده کن. موحه مه دی
 کوپی که عب له م نایه ته دا: ﴿أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ﴾ ده لیت: واته: بق هموو خه لکی به گشتی.
 قه تاده له م نایه ته دا ده لیت: خوی مه زن موحه مه دی (ﷺ) په وانه کرد بق عه ره بو عه جه م،
 به ریژترینی مردم له لای خودا خواناسترین که سیانه^۱. وه له هه ردوو سه حیچه که دا هاتروه له
 جابیره وه (په زای خوی لی بیت) ده لیتن: پیغه مبه ری خودا (ﷺ) فره مووی: (پینچ شتم پیدراوه که به
 هیچ که سیك له پیغه مبه ره گانی پیتشم نه دراوه: یارمه تی دراوم به ترس به نه ندازه ی پویشتنی مانگیک به
 پیدا، وه سر زه مینم بق کراوه به مزگوتو پاکو خاوینه، هه ر که سیك له نوممه ته که م کاتی نوژی هات
 با نوژی بکات، ده سته که وتی شه ریشم بق حه لال کراوه بق هیچ که سیکی تری پیش من حه لال نه کراوه،
 شه فاعه تیشم پیدراوه، پیغه مبه ران کاتیک که په وانه کراون ته نها بق گه له که ی خویان بووه، من په وانه
 کراوم بق هموو خه لکی به گشتی،^۲ وه هه ر له فره مووده ی سه حیچدا هاتروه که پیغه مبه ری خودا (ﷺ)
 فره مووی ته ی: (په وانه کراوم بق په شو سپی)، مواهید ده لیتن: واته: جنوکه و مرؤف.^۳ که سانی تریش جگه
 له مواهید ده لیتن: واته: بق عه ره بو عه جه م. نم مانایانه هه مووی راسته.

پرسیار کردنی خوانه ناسان له کاتی هاتنی قیامه ت و وه لام دانه وه بیان

پاشان خوی گه وره باسی نه و خوانه ناسانه ده کات که پوژی قیامه ت به دور ده زانن و بپوای پی

ناکن، ده فره موویت: ﴿وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدِ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ واته: وه ده لیتن نه م

^۱ یوسف (۱۰۳).

^۲ الانعام (۱۱۶).

^۳ الطبری (۴۰۵/۲۰).

^۴ فتح الباری (۵۱۹/۱)، مسلم (۳۷۰/۱).

^۵ أحمد (۱۴۵/۵)، فره مووده یه کی سه حیچه.

به لیتی پوژی دوابیه که ی دیت نه گهر نپوه راستگون. نه م نایه ته وه که نه و نایه ته وایه که ده فہ رموویت:

﴿يَسْتَعِجِلْ بِهَا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهَا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مُشْفِقُونَ مِنْهَا وَيَعْلَمُونَ أَنَّهَا الْحَقُّ﴾^۱ واتہ:

نه وانہ ی باوه پریان پیتی نیہ پہ لہ ی هاتنی ده که ن به لام نه وانہ ی باوه پریان پیتی هہ یه ده ترسن لیتی و

ده زانن پوژی دوابی راستہ. پاشان خوی مہ زن ده فہ رموویت: ﴿قُلْ لَكُمْ مِيعَادُ يَوْمٍ لَا تَسْتَفْخِرُونَ عَنْهُ

سَاعَةً وَلَا تَسْتَقْرُونَ﴾ واتہ: کاتو شوینیان بق دیاری کراوه هیچ کہ م و زیاد ی نیہ و نامادہ کراوه

وہختیک هات نه دوا ده خیرین و نه زوش ده برین. وه خوی گہ وره فہ رموویتہ تی: ﴿إِنَّ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ

لَا يُؤَخَّرُ﴾^۲ واتہ: بیتگومان کاتی سزای خوا کہ هات دواناکه ویت. وه ده فہ رموویت: ﴿وَمَا نُؤَخِّرُهُ إِلَّا

لِأَجَلٍ مُّعَدُّورٍ ﴿۱۰۹﴾ يَوْمَ يَأْتِ لَا تَكَلَّمُ نَفْسٌ إِلَّا بِإِذْنِهِ فَمِنْهُمْ شَقِيٌّ وَسَعِيدٌ﴾^۳ واتہ: وه نایمہ دوی

ناخین مہ گہ ر بق کاتیک دیارو به رچاو، نه و پوژہ که دیت هیچ کہ س قسه ناکات مہ گہ ر به مؤلہ تی خوا

نه وسا له ناویاندا هہ یه بن بهخت و نه گبت و هہ یه بهخت و وه و ناسوودہ.

﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ نُؤْمِنَ بِهَذَا الْقُرْءَانِ وَلَا بِالَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الظَّالِمُونَ مَوْقُوفُونَ

عند رَبِّهِمْ يَرْجِعُ بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ الْقَوْلِ يَقُولُ الَّذِينَ اسْتَضِعُّوهُمُ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لَوْلَا أَنْتُمْ لَكُنَّا

مُؤْمِنِينَ ﴿۱۱۰﴾ قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لِلَّذِينَ اسْتَضِعُّوهُمُ إِنَّمَنْ صَدَدْنَا عَنْ آيَاتِنَا بَعْدَ إِذْ جَاءَكَ بِلْ كُنْتُمْ

تُحْمَرِينَ ﴿۱۱۱﴾ وَقَالَ الَّذِينَ اسْتَضِعُّوهُمُ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا بَلْ مَكْرٌ آلِيلٍ وَالنَّهَارُ إِذْ تَأْمُرُونَنَا أَنْ نَكْفُرَ بِاللَّهِ

وَجَعَلْ لَهُ أَدَانًا وَأَسْرُوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ وَجَعَلْنَا الْأَعْتَلَّ فِيْ أَعْنَاقِ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ يُحْزَنُونَ إِلَّا

مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿۱۱۲﴾

پیکه و تنی خوانه ناسان له دنیا دا له سدر دزیه تی هه ق و مشت و مریان له گه له یه کتری له پوژی

قیامه تدا

خوی مہ زن ده فہ رموویت: ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ نُؤْمِنَ بِهَذَا الْقُرْءَانِ وَلَا بِالَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلَوْ

تَرَىٰ إِذِ الظَّالِمُونَ مَوْقُوفُونَ عِندَ رَبِّهِمْ﴾ واتہ: خوی گہ وره باسی لاساری و سه رکه شی و پکی و

به رده و امیوینی خوانه ناسان ده کات که بهوا ناهینن به قورثانی پیریز چ مشت و مریکیانه له پوژی

^۱ الشوری (۱۸).

^۲ نوح (۴).

^۳ هود (۱۰۴-۱۰۵).

قیامه تداو خوی گورهش هه ره شه یان لآ ده کاتو باسی نه و حاله یان بۆ ده کات که ده وه ستیندین له بهر ده میدا که چهنده سه رشو بو دامون له کاتی گفتو گو یاندا له گه لآ به کتری، ﴿رَجِعْ بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ الْقَوْلَ يَقُولُ الَّذِينَ اسْتَضِعُّوْا﴾ واته: قسه و تاوان ئاراسته ی به کتری ده که ن نه وانه ی که بی ده سه لاتن نه لئین: ﴿لِلَّذِيْنَ اسْتَكْبَرُوْا﴾ واته: به وانه ی که خاوه ن ده سه لات بوون له نیدادا له ئاغاو کار به ده سه کانیان، ﴿لَوْلَا اَنْتُمْ لَكُنَّا مُؤْمِنِيْنَ﴾ واته: نه گه ر ئیوه نه بوونایه ته پنگرمان ئیمه شوینی پیغه مبه ران ده که وتین و بیوامان ده هینا به وه ی که بۆی ده هینانین، پاشان خوی مه زن ده فه رموویت: ﴿قَالَ الَّذِيْنَ اسْتَكْبَرُوْا لِلَّذِيْنَ اسْتَضِعُّوْا اَنْتُمْ صَدَدْتُمْ عَنْ اَلْحَدٰیْ بَعْدَ اِذْ جَاءَكُمْ بِالْکُتُبِ الْمُنِيْمٰی﴾ واته: کار به ده سه کانیان نه لئین: ئایا ئیمه بووینه پنگرتان که به پیسی پاستدا بپوون، نه خیر نه بووین به لگه ر ئیمه ته نها هه ر ئیوه مان بانگ کرد، ئیوهش به بی به لگه شوین ئیمه که وتن، دزایه تی نه وه موو به لگانه تان کرد که پیغه مبه ران هینایان له بهر ئاره زوو به کی دنیایی خۆتان شوین ئیمه ده که وتن بۆیه پیتیان نه لئین: ﴿بَلْ كُتُبٌ مُّجْمَعِيْنَ﴾ واته: ئیوه خۆتان تاوانبارن. پاشان بی ده سه لاتان نه لئین به خاوه ن ده سه لاتان وه خوی مه زن ده فه رموویت: ﴿وَقَالَ الَّذِيْنَ اسْتَضِعُّوْا لِلَّذِيْنَ اسْتَكْبَرُوْا بَلْ مَكْرٌ اِيْتِلْ وَالنَّهَارِ﴾ واته: به شه وو به پوژ هه ر خه ریکی فریودانی ئیمه بوون ته ما حتان ده خسته به ر ده ممان و ده تانوت: ئیمه له سه ر پیی پاستین، که چی نه وه موو به لئینانه گشت درۆ بوون به قسه ی پپو بوچ ده رچوون. قه تاده و ئیبنو زهید له م ئایه ته دا: ﴿بَلْ مَكْرٌ اِيْتِلْ وَالنَّهَارِ﴾ ده لئین: واته: به شه وو به پوژ هه ر وازتان لآ نه ده هینانین فیلتان لآ ده کردین، مالیک له زهیدی کوپی ئه سه له مه وه هه ر به و شیوه به پویایه تی کردووه. ^۲ ﴿اِذْ تَامُرُوْنَ اَنْ نَّكْفُرَ بِاللّٰهِ وَنَجْعَلَ لَهٗ اٰنْدَادًا﴾ واته: فه رمانتان پی ده کردین که خوا نه ناسین و چه ندین ها وه لی بۆ دابنئین، به فیل و ته له که ی خۆتان بۆ نه وه ی له پیگه لامان بدن. ﴿وَأَسْرُوْا اَلنَّدَامَةَ لَمَّا رَاَوُا الْعَذَابَ﴾ واته: خاوه ن ده سه لات و بی ده سه لات هه موو په شیمان بوون له دلدا له وه ی کردوویانه، ﴿وَجَعَلْنَا الْاَعْظَلَٰلَ فِیْ اَعْنَاقِ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا﴾ واته: کاتیک که زنجیر له ملیان کراو پاکیشران بۆ سزادان، ﴿هَلْ يُجْزَوْنَ اِلَّا مَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ﴾ واته: هه ر که سه به پیسی خوی، خاوه ن ده سه لات و بی ده سه لات، پاداشتی خوی وه رده گریت له سه ر نه و کارانه ی که کردوویانه، ﴿قَالَ

^۱ الطبری (۴۰۸/۲۰).

^۲ الطبری (۴۰۸/۲۰).

لِكُلِّ ضِعْفٍ وَلَكِنْ لَا تَعْلَمُونَ^۱ واته: (په روه ردگار) ده فېرموويت بڼه هر کامتان سزا دوو بهرامبره به لام نتيوه نازانن و بڼه ناگان. نيينو نبي حاتم پيوايه تي کردوه له نه بو هورديه وه (په زای خوی لی بیت) ده لاین: پیغه مبره خوی خودا (ﷺ) فېرموويه تي: (جه ه نه م کاتيک خه لکی جه ه نه می بڼه په وانه ده کريت گره که ی ده چیت به پېريانه وه، پاشان دایانده پوښیت به داپوښینیک که هرچی گړشتیان هه یه ده که ویتته خواره وه به سر په کی پاژنه یاندا)^۲.

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرِيْبٍ مِّنْ نَّبِيٍّ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كٰفِرُونَ ﴿۳۶﴾ وَقَالُوا نَحْنُ أَكْثَرُ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ﴿۳۷﴾ قُلْ إِنْ رِبِّيْ يَسْطُرُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿۳۸﴾ وَمَا أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ بِالَّتِي تُفَرِّقُكُمْ عِنْدَنَا زُلْفَىٰ إِلَّا مَنَآمَنٌ وَعَمِلَ صٰلِحًا فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ جَزَاءُ الضِّعْفِ بِمَا عَمِلُوا وَهُمْ فِي الْغُرَفَاتِ ءَامِنُونَ ﴿۳۹﴾ وَالَّذِينَ يَسْعَوْنَ فِي ءَابِلَاتِنَا مُعٰجِزِينَ أُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ مُخْضَرُونَ ﴿۴۰﴾ قُلْ إِنْ رِبِّيْ يَسْطُرُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَهُوَ خَبِيرٌ﴾

الرِّزْقُ ﴿۳۶﴾

باومړنه هینانی خوشگوزمرانان به پیغه مبران و له خوږیایی بوونیان به هوی زوری مال و مندا له وه خوی گوره دلخوشی پیغه مبره که ی (ﷺ) ده داته وه فېرمانی پی ده کات که چا وه پیغه مبره پیشووه کانی خوی بکات، هوالی ده داتی که هیچ پیغه مبریک له پیش نه و په وانه نه کراوه بڼه هیچ دتیه که مه گین زیانخورشه کان پروایان پی نه هیتاوه، به لکو خه لکه هه ژارو بیده سه لاته کانی شوینی که وتوون، وه که له که ی نوح (سه لامي خوی لی بیت) ده یانوت: ﴿أَتُؤْمِنُ لَكَ وَأَتَّبِعَكَ الْأَرْدَلُونَ﴾^۳ واته: و تیان نایا چون باوه پ به تو بینین له کاتیکدا نه وانه ی شوینت که وتوون دماو تیرین که سن، یان ده یانوت: ﴿وَمَا زَلَّكَ أَتَّبِعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَادُوا بِكُلِّ بَادِي الرَّأْيِ﴾^۴ واته: وه نابینین تو هیچ که سیک شوینت که وتبیت جگه له وانه ی که هه ژارو دماوه کامان بڼه ناوهره ساویلکه ن، وه گوره پیاوای گلی پیغه مبره سالحیش (سه لامي خوی لی بیت) ده یانوت به بی ده سه لاته کان: ﴿لِلَّذِينَ اسْتَضَعُّوْا لِمَنْ ءَامَنَ مِنْهُمْ أَعْلَمُوْنَ أَنَّ صٰلِحًا مُّرْسَلٌ مِّنْ رَبِّهِ ؕ قَالُوا إِنَّا بِمَا أُرْسِلْ بِهِ

^۱ الاعراف (۳۸).

^۲ الطهية (۳۶۳/۴)، فېرمووده یه کی نذر لوازه.

^۳ الشعراء (۱۱۱).

^۴ هود (۲۷).

﴿۷۵﴾ قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا بِالَّذِي آمَنْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ ﴿۷۶﴾ واته: به وانہی لاوازو زیدہ سته کرابوون ئه وانہی بپوایان هیتابوو له ناویاندا نایا ده زانن که سالح په وانہ کراوه له لایه ن په روه ردگار یوه وتیان بیگومان ئیمه بپوادارین به وهی که سالح پئی په وانہ کراوه، ئه وانہی خویان به زل ده زانی وتیان به پاستی ئیمه بیباوه پین به وهی که ئیوه باوه پتان پئی هیناوه. وه ده فره موویت:

﴿وَكَذَلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لِيَقُولُوا أَهَؤُلَاءِ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِن بَيْنِنَا أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ

بِالَّذِينَ كَفَرُوا﴾ واته: وه بهو جوړه هه ندیکیانمان به هه ندیکي تریان تاقی کرده وه بقره وهی بلین نایا ئه وانہ خوا پینو به هره ی پئی به خشیون له ناو ئیمه دا؟ نایا خودا له هه مو که س زانتر نیه به وانہ ی شوکرانه بژیرین؟ وه ده فره موویت:

﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ أَكْثَرَ مُجْرِمِيهَا لِيَمْتَكُرُوا﴾ واته: بهو شتیوه له هه موو شارنکدا که وره ترین تاوانبارانمان کرد به ده سه لاتدار بقره وهی پیلانو فیل بکن لهو شارانه دا، وه ده فره موویت:

﴿وَإِذَا أَرَدْنَا أَن نُهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُوا فِيهَا فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَّرْنَاهَا تَدْمِيرًا﴾ واته: وه کاتیک بمانه ویت دانیشتوانی شارو ولاتانیک له ناو ببهین فرمان ده دین به ده وله مهنده خرابه کارو زوړداره کانی تاگوپرایه لی و کرده وهی چاک بکن، که چی ئه وان یاخی ده بنو له فرمان درده چن جا بپیری سزادان پئیوست ده بیت بقره دانیشتوانی ئه و شارانه، ئیتر ئه و شارانه ویزان ده کین به ویزان کردنیکي ته او. وه خوی گه وره یش لیړه دا ده فره موویت:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِّن نَّذِيرٍ﴾ واته: هیچ پیغه مبهرو فرستاده یه کمان په وانہ نه کرده وه ته سه ره هیچ ناوه دانیه ک، ﴿أَلَا قَالَ مُتْرَفُوهَا﴾ واته: خاوهن به هره و ده سه لاتو ساماندارو کار به ده ستانی ئه و شاره، قه تاده ده لیت: زوړدارو خاوهن ده سه لاتو سه روکه خرابه کانیان. ° وتوو یانه: ﴿إِنَّا إِنَّمَا أَرْسَلْنَا بِهِ

كُفْرُونَ﴾ واته: ئه و شتانه ی ئیوه پئی په وانہ کراون باوه پیمان پینان نیه. دیسان خوی مه زن باسی ئه و خوانه ناسانه ده کات که له و په پی خوشیدا ژیاون فره موویه تی: ﴿وَقَالُوا مَن أَمْثَلُوا وَأَوْلَدُوا وَمَا نَحْنُ بِمُعَذِّبِينَ﴾ واته: وه وتیان ئیمه سامان و مندالمان زوړتره وه ئیمه قهت سزا نادرین.

۱ الاعراف (۷۵-۷۶).
 ۲ الانعام (۵۳).
 ۳ الانعام (۱۲۳).
 ۴ الاسراء (۱۶).
 ° الطبری (۴۰۹/۲۰).

بتپہرستہ کان زور شانازیان دہ کرد به زوری سامان و مندالہ وه ایان دہ زانی کہ ٹوہ نیشانہ ی
 خورشہ ویستی خودایہ بزیان، چونکہ بروایان و ابووکہ خودا ٹوہ مال و مندالہ کہ پیٹی داون له دونیادا بق
 ٹوہ پیٹی نہ داون له پڑی قیامہ تدا سزایان بدات پییان، چہ ندہ ٹم بقوونہ یان له راستیہ وه دوروہ،
 بزیہ خوی مہ زن فہ رمویہ تی: ﴿ اَيْحَسْبُونَ اِنَّمَا تُدْعَاهُمْ بِمِمَّا مِنْ مَالِ وَبَيْنَ ﴿۵۵﴾ سَارِعُ لَهُمْ فِي الْغَيْرَاتِ بَلْ لَا
 يَشْعُرُونَ ۱ واته: نایا ٹوہ وانه وا دہ زانن ٹوہ ی پییان دہ به خشین له سامان و مندالان به هوی شیایانہ وه،

چہ سپانیمان کردوہ بزیان له خیرو خورشہ ویستیہ کاندہ به لام هہ سستیپیناکن. وه دہ فہ رمویت: ﴿فَلَا
 تُجْبِكُمْ اَمْوَالُهُمْ وَلَا اَوْلَادُهُمْ اِنَّمَا يُرِيدُ اللهُ لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَتَرْهَقَ اَنْفُسُهُمْ وَهُمْ

كٰفِرُونَ ۲ واته: جا سه رنجت پانه کیشیت و سه رسامت نه کات، زوری مال و دارایی و مندالیان، بیگومان
 خوا دہ یه ویٹ سزایان بدات به هوی ٹوہ مال و مندالہ وه له م ژیان دنیایہ دا وه به سه ختی گیانیان
 دہ ریجیت له کاتیکدا کہ ٹوہ وان بیباوه پهن. وه دہ فہ رمویت: ﴿ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا ﴿۱۱﴾ وَجَعَلْتُ لَهُ

مَالًا مَمْدُودًا ﴿۱۲﴾ وَبَيْنَ شُهُودًا ﴿۱۳﴾ وَمَهْدَتْ لَهُ تَهْمِيًا ﴿۱۴﴾ ثُمَّ يَطْمَعُ اَنْ اَزِيْدَ ﴿۱۵﴾ كَلَّا اِنَّهٗ كَانَ لَآيْتِنًا عِنْدَنَا ﴿۱۶﴾

سَارِقُهُ صَعُوْدًا ۳ واته: واز له من و ٹوہ وه کسه بیٹہ کہ دروستم کردوہ به تنہا، وه دارایی زور
 زوہ ندنم پیداره، وه کورانی نامادو به رده ست، وه هوی ژیانم بق پاخستووہ به چون په خساندنیک،
 دوی ٹمانہ ش هیشتا به تہ مایہ زیاتری بده می، نہ خیر، به راستی ٹوہ دہ ربارہ ی نایہ تہ کانی ٹیمہ
 بیباوه پیکي کہ لله په که، به م زووانہ سزای سه ختی پی دہ چه ژم. پاشان خوی گہ وره باسی خاوه نی
 دوو باغه کہ دہ کات کہ سامان و مندالو به رو بو میکی زوری پی به خشی کہ هر له دنیادا خودا تولہ ی

لِيْ سَهْنُوْا لِهٖ نَاوٰی دَا بُوٰی پِيْش سَزَای پُزُوٰی قِيَامَهٗ تِي، بُوِيَهٗ خَوَای مَهٗ زَن لِيْ تِرَهٗ دَا فِهٖ رَمُوِيَهٗ تِي: ﴿قُلْ اِنْ
 رَفِيْ يَبْسُطُ اَلرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ ۴ واته: بلی: په روه ردگاری من به مه یلی خویہ تی پوزی دہ دات به وه ی
 خوشی دہ ویٹ و به وه شی خوشی لی نی نایت، مه یلی له هر کہ سیک بییت هہ ژاری دہ کات و مه یلیشی له
 هر کہ سیک بییت دہ ولہ مہندی دہ کات، ٹوہ کارہ ی پرہ له کارزانی، هر خوی دہ زانیت چون به
 کارہ کاندی دہ گات، ﴿وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُوْنَ ۵ واته: به لام زورینہ ی ٹوہ خه لگہ ٹمہ نازانن.

پاشان خوی مہ زن دہ فہ رمویت: ﴿وَمَا اَمْوَالُكُمْ وَلَا اَوْلَادُكُمْ بِالَّتِي تُفَرِّقُ عَنْدَنَا زُلْفٰی ۶ واته: مال و مندال

۱ المؤمنون (۵۶-۵۵).

۲ التوبة (۵۵).

۳ المدثر (۱۷-۱۱).

بیتدان پیتیان نیشانهی خوشه‌ویستی ئیتمه و گرنکیدان نیه به ئیوه. نیمامی نه‌حمده ریوایه‌تی کردوه له ئه‌بو هوره‌بیره‌وه (په‌زای خوای لی بیت) ده‌لئیت: پیتفه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) فه‌رموویه‌تی: (خودای مه‌زن سه‌یری وینه و سامانتان ناکات، به‌لکو سه‌یری ده‌لکانتان و کرداره‌کانتان ده‌کات).^۱ موسلیم و ئیبینو

ماجه‌یش ریوایه‌تیان کردوه.^۲ بۆیه خوای گه‌وره فه‌رموویه‌تی: ﴿لَا مَنَآءَ لِمَنَآءٍ وَعَمِلَ صَالِحًا﴾
واته: نه‌وهی له ئیتمه نزیکتان ده‌کاته‌وه باوه‌پو ناکاری چاکتانه. ﴿فَاُولَٰئِكَ لَهُمْ جَزَاءُ الضَّرْفِ بِمَا عَمِلُوا﴾

واته: له جیتی ناکاره چاکه‌کانیان پاداشت ده‌درینه‌وه چه‌ندباره، یه‌ک به‌ ده تا یه‌ک به‌ حوت سه‌د،

﴿وَهُمْ فِي الْعُرْفِ عَامُونَ﴾ واته: له شوینه به‌رزو بلنده‌کان ده‌هه‌سینه‌وه به‌ نارامی و هیچ ترس و

زیان و نازارو نارپه‌هه‌تیه‌ک نابینن، ئیبینو ئه‌بی حاتم ریوایه‌تی کردوه له‌عه‌لیه‌وه (په‌زای خوای لی

بیت) ده‌لئیت: پیتفه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) فه‌رموویه‌تی: (له‌ناو به‌هه‌شتدا چه‌ند هۆده و ژورۆک هه‌یه له

ناوه‌وهی ده‌ره‌وهی ده‌ببیرئیت و له ده‌ره‌وهی ناوه‌وهی ده‌ببیرئیت)، عه‌ره‌بیکێ کۆچه‌ری وتی: ئه‌وه بۆ

کیتیه؟ پیتفه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رمووی: (بۆ که‌سیکه گو‌فتار شه‌یرین و خۆراک به‌خش و به‌رده‌وام بووئیت

له‌سه‌ر پۆژوگرتن و شه‌ونوژیی کردبیت کاتیک که‌ خه‌لکی خه‌وتوون).^۳ پاشان خوای مه‌زن ده‌فه‌رموویت:

﴿وَالَّذِينَ يَسْعَوْنَ فِي آيَاتِنَا مُعْجِزِينَ﴾ واته: هه‌ول ده‌ده‌ن بینه پتگر له‌ پتیی خوداو شوئینکه‌وتنی

پیتفه‌مبه‌ران و بو‌اهیتان به‌ نیشانه‌کانی خودا، ﴿أُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ مُضْمَرُونَ﴾ واته: وه ئه‌وانه هه‌موو

پاداشتی کرداره‌کانیان وه‌رده‌گرن و هه‌ر که‌سه به‌ پتیی کرداری خۆی له‌ناو ناگردا ده‌تلئیته‌وه. پاشان

ده‌فه‌رموویت: ﴿قُلْ إِنْ رِئَی بَسْطِ الرِّزْقِ لِمَن یَشَاءُ مِن عِبَادِهِ وَیَقْدِرُ لَهُ﴾ واته: بلی: په‌روه‌ریگاری من

بژۆی به‌نده‌کانی ده‌دات به‌ فراوانی بۆ که‌سیکه مه‌یلی لی بیت و که‌می ده‌کاته‌وه بۆ که‌سیکه که‌ خۆی

مه‌یلی لی بیت، نه‌وه‌یش له‌ کارزانی خۆیه‌تی و که‌سی تر نازانیت و لیتی تیناگات، وه‌ک خوای گه‌وره

فه‌رموویه‌تی: ﴿أَنْظُرْ كَيْفَ فَضَلْنَا بَعْضَهُم عَلَى بَعْضٍ وَلِلْآخِرَةِ أَكْبَرُ دَرَجَاتٍ وَأَكْبَرُ تَفْضِيلًا﴾ واته: ئه‌ی

موحه‌مه‌د (ﷺ) سه‌رنج بده‌ چۆن له‌ دنیا‌دا باوی هه‌ندیکیانمان داوه به‌سه‌ر هه‌ندیکیانداو بیگو‌مان

په‌کان له‌ پۆژی دوا‌بیدا گه‌وره‌تره هه‌روه‌ها باودانه‌کانیش گه‌وره‌تره. وه‌ک له‌ دنیا‌دا جیا‌ازن له‌ پۆزیدا

یه‌کێک فه‌قیره‌و یه‌کێک ده‌وله‌م‌نده‌و سامانیکی زۆری به‌سه‌ردا پڑاوه، هه‌ر به‌و شیوه‌یه‌ له‌ پۆژی

^۱ أحمد (۵۳۹/۲)، فه‌رمووده‌یه‌کی سه‌حیحه.

^۲ مسلم (۱۹۸۷/۴)، ابن‌ماجه (۱۳۸۸/۲).

^۳ ابن‌ابی‌شبیبه (۴۳۷/۸)، ئه‌م فه‌رمووده‌یه‌ سه‌نده‌کانی لاوازه.

^۴ الاسراء (۲۱).

دوایشدا هندی له هۆدهی زۆر چاک و به‌رزداو هندیکی تریش وان له چالی زۆر قولی بی‌بندا، وه چاکترین و به‌خته‌وهرترین کهس له دنیا دا ئه‌و که سه‌یه که پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فرموویه‌تی: (پزگار یوه که سیک که موسلمان بوو بیت و به‌شی خۆی بژووی و پۆزی درابیت و خودا قه‌ناعه‌تی دابیت بی‌وهی که پتی داوه)، موسلیم پیاویه‌تی کردوه. ^۱ خۆی گه‌وره ده‌فرموویت: ﴿وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ،

وَهُوَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ﴾ واته: هه‌رچه‌نده ببه‌خشن له‌و شتانه‌ی که خودا پتی داون فرمانی داوه و پزگای داون له به‌خشینیدا، هه‌ر له دنیا دا پادا اشتقان ده‌داته‌وه له‌سه‌ری له پۆزی دوایشدا پادا شتی چاک‌ترتان ده‌داته‌وه و خوا چاک‌ترینی پۆزی ده‌رانه، وه که له فرمووده‌ی سه‌حیدا هاتوه: (خۆی مه‌زن ده‌فرموویت ببه‌خشه منیش پیت ده‌به‌خشم). ^۲ وه له فرمووده‌یه‌کی تری سه‌حیدا هاتوه دوو فریشته هه‌موو به‌یانیه که پۆز ده‌که‌نه‌وه به‌کیکیان نه‌تی: ئه‌ی خودایه ئه‌وه‌ی ده‌ستی ده‌گریته‌وه و ده‌گوشیت له‌باوی بده‌ی بۆی، ئه‌وی تریان نه‌تی: ئه‌ی خۆایه ببه‌خشه به‌وه‌ی که مال ده‌به‌خشیت له‌باتی ئه‌وه‌ی که به‌خشویه‌تی. ^۳ پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) فرموویه‌تی: (مال ببه‌خشه به‌ زۆری، مه‌ترسه له‌ خاوه‌نی‌(العرش) که می بکاته‌وه). ^۴

﴿وَيَوْمَ يُحْشَرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَكِ الْكَلِيمِ أَهْؤَلَاءِ الَّذِينَ كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿٤٠﴾ قَالُوا سُبْحَانَكَ أَنْتَ وَرِثْنَا مِنْ دُونِهِمْ بَلْ كَانُوا يَعْبُدُونَ آلِجِنَّ ط أَكْرَهُمْ بِهِنَّ مُؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾ قَالِيَوْمَ لَا يَمْلِكُ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ نَفَعًا وَلَا ضَرًّا وَنَقُولُ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿٤٢﴾﴾

بی‌زاری دهر پینی فریشته‌کان له په‌رستیان له پۆزی قیامه‌تدا

خۆی مه‌زن ده‌فرموویت: ﴿وَيَوْمَ يُحْشَرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَكِ الْكَلِيمِ﴾ واته: خۆی گه‌وره باسی ئه‌وه ده‌کات که له پۆزی قیامه‌تدا موشریکه‌کان ده‌هینیت له‌ناو ئه‌و هه‌موو خه‌لکه‌داو پرسیار له‌و فریشتانه ده‌کات که موشریکه‌کان کردبوویان به‌هاوه‌لی خودا وینه‌یان کیشابوون له شیوه‌ی فریشته‌کان و ایان ده‌زانی که له خودا نزکیان ده‌خه‌نه‌وه، خۆی گه‌وره‌یش ده‌فرموویت به‌ فریشته‌کان: ﴿أَهْؤَلَاءِ الَّذِينَ كَانُوا يَعْبُدُونَ﴾ واته: ئاخۆ ئه‌مانه ئیوه‌یان په‌رستوه؟ ئایا ئیوه فرمانتان پیداون که

^۱ مسلم (۷۳/۲).

^۲ مسلم (۶۹۱/۱).

^۳ مسلم (۷۰۰/۱).

^۴ الطبرانی (۱۹۱/۱)، ئه‌م فرمووده‌یه سه‌نه‌ده‌کانی لاوازه.

بتانپه رستن؟ وه كه له سوره تی (الفرقان) دا خوی گه وره فرموویه تی: ﴿ءَأَنْتُمْ أَضَلُّمُمْ عِبَادِي هُنَّوَلَاءُ أَمْ هُمْ صَبَلُوا السَّبِيلَ﴾^۱ واته: ئینجا خوا (به پرستراوه كان) ده لئیت ئایا ئیوه ئه و به ندانه ی مفتان گومرا کرد یان خویان ریگای راستیان ونکردو گومرا بویون. وه كه فرموویه تی به عیسا (سه لامی خوی لی بیت): ﴿ءَأَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَأُحِبِّي الْكٰفِرِيْنَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ قَالِ سُبْحٰنَكَ مَا يَكُوْنُ لِيْ اَنْ اَقُوْلَ مَا لَيْسَ لِيْ بِحَقِّهِ﴾^۲ واته: ئایا تو وتوته به خه لکی كه من و دایكم به دوو پرستراو دابنن له جیاتی خوا؟ عیسا (سه لامی خوی لی بیت) نه لی: پاك و بیگه ردی بۆ تو ئه ی خودایه نابیت و ناگرنجیت بۆ من شتیتك بئیم كه به هیچ شیوه یه ك مافی من نیه. هه ر به و شیوه یه ش فریشته كان نه لئین: ﴿سُبْحٰنَكَ﴾ واته: پاکی و بی عیبی هه ر بۆ تو یه ئه ی خودایه، هه رگیز تو هاوه لت نه بووه، وه كه خوی مه زن ده فرموویت: ﴿قَالُوا سُبْحٰنَكَ اَنْتَ وَاٰسٰتَا مِنْ دُوْنِهِمْ﴾ واته: پاك و بی عیبی هه ر بۆ تو یه ئه ی خودایه، تو گه وره مانی و ئیمه عه بدی توین و بیزارین له وانه، ﴿بَلْ كٰثِرُوْنَ الْعِجْنِ﴾ واته: مه به ستیان شه ی تانه كانه چونكه ئه و جنوكانه په رستن ئه و بتانه یان له بهر چاو شیرین كرد بویون و گومرا یان كردن، ﴿اَكْفُرْهُمْ بِهِمْ مُّؤْمِنُوْنَ﴾ واته: زوریان باوه ریان به و جنوكانه هی نابوو، وه كه خوی گه وره له نایه تیگی تردا فرموویه تی: ﴿اِنْ يَدْعُوْكَ مِنْ دُوْنِهٖ اِلَّا اِنْشَاءً وَاِنْ يَدْعُوْكَ اِلَّا سَيِّطٰنًا مَّرِيْدًا﴾^۳ واته: جگه له خوا نزاو هاوار ناكهن ته نها له چه ند (بتیگی ناو لیتراوی) مینه نه بیت وه نایه رستن جگه له شه ی تانی یاخی و سه ركه ش نه بیت. پاشان خوی مه زن ده فرموویت: ﴿فَالْيَوْمَ لَا يَمْلِكُ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ نَفْعًا وَاَلَا ضَرْرًا﴾ واته: ئه وانه ی كه ئیوه به ته ما بویون سودتان پی بگه یهنن (له و بتو هاوه لانه ی كه كرد بووتان به شه ریکی خودا) له پۆژی قیامه تدا، ده تانپه رستن و به فریاره ستن دانابوو له م پۆژه دا كه پۆژی سه ختی و نا په حه تیه فریاتان بگه ویت، توانای هیچ سوودو زیاننكیان نیه، ﴿وَقَوْلِ لِلَّذِيْنَ ظَلَمُوْا﴾ واته: ئه لئین به موشریكه كان، ﴿ذُوْقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِيْ كُنْتُمْ بِهَا تُكْفِرُوْنَ﴾ واته: بچیزن سزای ناگر كه بپواتان پیتی نه ده كردو به درووتان ده زانی بۆ زیاتر نازاردانیان و سوکایه تی پی کردنیان له ناو چه هه نه مدا.

^۱ الفرقان (۱۷).

^۲ المائدة (۱۱۶).

^۳ النساء (۱۱۷).

﴿وَإِذَا نُنزلُ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا يَنْتَبِهُنَّ وَقَالُوا مَا هَذَا إِلَّا إفاكٌ مُفترىٌ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا جاءَهُمْ إنا هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿۱۲﴾ وَمَا آئینَهُمْ مِنْ كُتُبٍ يَدْرُسُونَهَا وَمَا أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمْ قَبْلَكَ مِنْ نَذیرٍ ﴿۱۱﴾ وَكَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَمَا بَلَّغُوا وَعْثَارَ مَا آئینَهُمْ فَكذَّبُوا رُسُلِي فَكَيْفَ كانَ نَكیرٍ ﴿۱۰﴾﴾

تسهی خوانه ناسان بهرام بهر پیغه مبهران و وه لام دانه وهیان

خوای مه زن ده فه رموویت: ﴿وَإِذَا نُنزلُ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا يَنْتَبِهُنَّ﴾ واته: کاتیک بخوینریتته وه به سه ریاندان نیشانه پوهه کانی ئیمه، خوای مه زن باسی خوانه ناسانی قوره یش ده کات که حه قی خوایانه تووشی سزا بین له لایه ن خوداوه جه زده بهی توندو به ژانیا ن بدات چونکه کاتیک به لگه ی ناشکرایان بق ده خویندراپه وه له لایه ن پیغه مبهروه ﴿﴿﴾ زقر به په وان و به ناسانی که گوئیان لی ده گرت ده یانوت:

﴿قَالُوا مَا هَذَا إِلَّا رَجُلٌ یُریدُ أَنْ یصُدَّكُمْ عَنَّا کَانَ یَعْبُدُ آباءَؤُکُمْ﴾ واته: نه م پیاهه ده یه ویت بیته پگرتان له وهی که بابو باپیرانتان په رستوویانه، مه به ستیان نه وه بوو که هر تایینی بابو باپیرانیا ن راسته، نه وهی که پیغه مبهر ﴿﴿﴾ بقوی هیتان راست نیه و پوهوچه! (له عنه تی خوا له خوایان و بابو باپیرانیا ن). ﴿وَقَالُوا مَا هَذَا إِلَّا إفاکٌ مُفترىٌ﴾ واته: ده یانوت: نه مه درویه و هه لیه ستراوه، مه به ستیان

قورثان بوو، ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا جاءَهُمْ إنا هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ﴾ واته: نه وانیه که خودایان نه ده ناسی کاتیک نه م حه قیایان بق مات وتیان نه مه جادوویه کی ناشکرایه، پاشان خوای مه زن

ده فه رموویت: ﴿﴿﴾ وَمَا آئینَهُمْ مِنْ كُتُبٍ یَدْرُسُونَهَا وَمَا أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمْ قَبْلَكَ مِنْ نَذیرٍ﴾ واته: خوای گوره هیج کتیبیکی له پیش قورثانه وه بق عره به کان په نار دووه، وه له پیش پیغه مبه ریش ﴿﴿﴾ هیج پیغه مبه ریکی بق په وانه نه کردون، که زقر حزیان ده کرد پیغه مبه ریان بق په وانه بکرایه، ده یانوت نه گره پیغه مبه رمان بق بهاتایه و ترسی وه بهر بهینانیا یه، ئیمه له خه لکی چاکتر پیی راستمان ده گرت، کاتیک خوای گوره نه و پزیه مه زنه ی لی گرتن و قورثانی بق نار دن و پیغه مبه ری بق په وانه کردن، بروایان پی نه کرد دژایه تیان کردو به پوهیدا وه ستان و ده ستیان دایه لاساری، پاشان خوای مه زن

فه رموویت: ﴿﴿﴾ وَكَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ واته: که له پیشووه کانی پیش نه وانه وه که نه مانه بیپاوه پ بروون، ﴿﴿﴾ وَمَا بَلَّغُوا وَعْثَارَ مَا آئینَهُمْ﴾ واته: که نه مان ده یه کی نه وانیه پیشوویان پی نه دراوه، له

دنیا، دُنیو عه باس ده لیت: له هیزو توانا له دنیا،^۱ قه تاده و سودی و نیینو زهیدیش هر وایان و توره.^۲ وه خوی گه وره فرمویه تی: ﴿وَلَقَدْ مَكَّنَّهُمْ فِيمَا إِنْ مَكَّنَّاكُمْ فِيهِ وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمْعًا وَأَبْصَرًا وَأَفْئِدَةً فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ وَلَا أَبْصَرُهُمْ وَلَا أَفْئِدَتُهُمْ مِنْ شَيْءٍ إِذْ كَانُوا يَجْحَدُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ﴾^۳ واته: سویند به خوا نه وهی به وان (گه لی عاد) مان دابوو (له سامان و دهسه لات) به نیوه مان نه دابوو وه گوی و چاو و دلان پیدابوون به لام هیچ سوودو که لکی پی نه گه یاندن نه گوی و نه چاو نه دلان، چونکه نه وان باوه پریان به نیشانه کانی خوا نه بوو وه دوری دان نه و سزای کالته یان پی ده کرد. وه ده فرمویت: ﴿أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا أَكْثَرَ مِنْهُمْ وَأَشَدَّ قُوَّةً﴾^۴ واته: دهی نایا به زه ویدا نه گه پاون تا ببینن سه ره نجامی که سانیک که بهر له وان بوون چون بووه که له مان زورترو به هیتریش بوون. واته: نه وه موو هیزو توانایانه سزاو جه زه بهی لی نه گپرانه وه لیتی لانه دان، به لکو خوی گه وره قبری کردن و ه موویانی له ناو برد به هوی باوه پرنه هینانان به پیغه مبه ره کانی، بویه فرمویه تی: ﴿فَكَذَّبُوا رَسُولِي فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ﴾^۵ واته: چون توله م لی سندن و سوکو و پيسوام کردن و پیغه مبه رانم زال کرد به سه ریاندا.

﴿قُلْ إِنَّمَا أَعْظَمُكُمْ بِوَحْدَةِ أَنْ تَقُولُوا لِلَّهِ مَثْقَىٰ وَفَرَدَىٰ ثُمَّ نُنْفَكِرُوا مَا يَصَاحِبِكُمْ مِنْ جِنَّةٍ إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ﴾^(۶)

شیوازی بریاردان دهر باره ی نه وهی دابویانه پالی پیغه مبه ر (ﷺ) گوایه که سیکی شیته.

خودای گه وره نه فرمویت: نهی موحه مه د (ﷺ) بلی به و خوانه ناسانه ی که واده زانن تو شیتی ﴿إِنَّمَا أَعْظَمُكُمْ بِوَحْدَةِ﴾^۷ واته: فرمانتان پیده که م به یه ک شت له بهر خودا ﴿أَنْ تَقُولُوا لِلَّهِ مَثْقَىٰ وَفَرَدَىٰ ثُمَّ نُنْفَكِرُوا مَا يَصَاحِبِكُمْ مِنْ جِنَّةٍ﴾^۸ واته: هه لسن یه که یه که و دوو دوو پاشان بیریکه نه وه بهی ده مارگیری و ه وه سبازی و پرسیار له یه کتری بکن ناخو موحه مه د (ﷺ) شیته و جنوکه دهستی لی وه شانده؟! باش یه کتری ناگاداریکن ﴿ثُمَّ نُنْفَكِرُوا﴾^۹ واته: پاشانیش بچنه وه به خو تانداو له خه لکی تریش بیرسن نه گه ر گومانتان هه یه له وهی که موحه مه د (ﷺ) شیت بووه، بویه خودای گه وره

۱ الطبری (۴۱۶/۲۰).

۲ الطبری (۴۱۶/۲۰-۴۱۷).

۳ الاحقاف (۲۶).

۴ القافر (۸۲).

فرموده‌تی: ﴿أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مَشَىٰ وَقُرْدَىٰ تُمْرًا نَّفَعَكُرُوا مَا يَصَاحِكُمْ مِنْ جَنَّةٍ﴾ ۱. نه‌مه‌نو
 تفسیریه که مواجهیدو موحه‌مدی کوی که‌عبو سودی و‌ق‌تاده و‌که‌سانی تریش باسیان کردوه.

وه‌ثم‌ثایه‌ت‌ش‌هر‌ثم‌مه‌بسته‌ده‌گه‌یه‌نی ﴿إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ لَّكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ﴾ ۲. واته‌نو
 (پیغمبر ﷺ)) ته‌نیا ترسینه‌ره‌بؤ‌نیوه‌له‌پیش‌هاتنی‌سزای‌سه‌ختی‌قیامت، بوخاری‌ثم

فرموده‌یه‌ی‌له‌ثببونه‌باسوه‌ریوایت‌کردوه (په‌زای‌خوای‌لئیبی) که‌ده‌لئیت: پیغمبر ﷺ) ﴿رَبِّكَ
 چوه‌سه‌ر‌سه‌فا‌پاشان‌فرمودی: (یا‌صباحاه) قوره‌یش‌کؤبونوه‌له‌لای‌پیغمبر ﷺ) گوتیان:

چیته؟ پیغمبر ﷺ) فرمودی: چونه‌به‌لاتانه‌وه‌نه‌گه‌ر‌ه‌و‌التان‌بده‌می‌دوژمن‌له‌به‌یانینادا‌یان‌له
 نیواراندا‌ده‌دات‌به‌سه‌راتاندا‌ثاخؤ‌نیوه‌به‌پاستم‌ده‌زانن؟ گوتیان: به‌ئی، پیغمبر ﷺ) فرمودی:

(من‌ترس‌وه‌به‌ر‌هینه‌ریکم‌بؤ‌نیوه‌له‌پیش‌دابه‌زینی‌نو‌سزا‌مه‌زنه) واته: نه‌گه‌ر‌پوام‌پی‌نه‌که‌ن‌به‌م
 زوانه‌خودا‌نازاریکی‌توندتان‌ئ‌دات‌ئ‌بو‌له‌ه‌ب‌گوتی: ع‌مرت‌نه‌مینی‌ثابؤ‌نه‌مت‌کؤ‌کردوبینه‌ته‌وه،

خوای‌گه‌وره‌ثم‌سوره‌ته‌ی‌نارده‌خواره‌وه ﴿تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ۝۱ مَّا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا
 كَسَبَ ۝۲ سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ۝۳ وَأَمْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ ۝۴ فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّنْ

مَسَمٍ﴾ ۱. واته: له‌ناو‌چیت‌هر‌دو‌ده‌ستی‌ئ‌بو‌له‌ه‌ب‌له‌ناو‌یش‌چوو، سودی‌پی‌نه‌که‌یاند
 داراییه‌که‌ی‌ئ‌وه‌ی‌که‌کردی‌له‌دوژنمایه‌تی‌پیغمبر ﷺ)، بیگومان‌له‌م‌ولا‌ده‌چیته‌ناو‌ناگری

بلیسه‌دار، له‌گه‌ل‌ژنه‌که‌یدا، که‌ه‌لگری‌دارو‌چاووگه‌یه‌بؤ‌نانه‌وه‌ی‌نازاوه، ه‌میشه‌گوریستیکی‌بادراو
 له‌په‌لی‌خورمای‌ناگرین‌وا‌له‌گه‌ردنیدا. له‌پیشه‌وه‌له‌تفسیری‌ثم‌ثایه‌ته‌دا ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ

الْأَقْرَبِينَ﴾ ۲. باس‌کرا. واته: خزم‌که‌سه‌زؤ‌ر‌نزیکه‌کانت‌بترسیته.

﴿قُلْ مَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ فَهُوَ لَكُمْ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ۝۵۷ قُلْ إِنَّ رَبِّي يَذْفُ بِالْحَقِّ

عَلَّمَ الْغُيُوبِ ۝۵۸ قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يُبْدِيُ الْبَاطِلُ وَمَا يُعِيدُ ۝۵۹ قُلْ إِنْ ضَلَلْتُ فَإِنَّمَا أَضِلُّ عَلَىٰ نَفْسِي وَإِن

أَهْتَدَيْتُ فِيمَا يُرْسِي إِلَىٰ رَبِّيَ إِنَّهُ سَمِيعٌ قَرِيبٌ ۝۶۰﴾

۱ الطبري (۴۱۸/۲۰).

۲ المسد (۵-).

۳ الشعراء (۲۱۴).

۴ فتح الباري (۴۰۰/۸).

هیج پاداشتیکم ناوی له سهر ناگادار کردنه وه تان

خوای گه وره فه زمان ده کات به پیغه مبه ره که ی (ﷺ) که بلی به موشریکه کان: ﴿قُلْ مَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرِ فَعُولِكُمْ﴾ واته: بلی: من هیج خیرو پاداشتیک له ئیوه داوا ناکه م له سهر به جیهیتان و گه یاندنی ئەم په پیامی خوای گه وره، به لکو نامۆژگاری و داوام ئەوه یه له ئیوه که عه بدایه تی خودا بکه ن، ﴿إِنَّ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ﴾ واته: به لکو پاداشتی خۆم له خوای گه وره داوا ده که مو له لای ئەوه، ﴿وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَشِيدٌ﴾ واته: خودا ناگاداری هه مو وشته و ناگاشی له منه و خۆی ئەم په پیامی پیم داوه که به ئیوه ی رابگه یه نمو ده زانی ئیوه ش چی ده که ن. وه پاشان ئەفه رمویت: ﴿قُلْ إِنْ رَبِّي يَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَٰمُ الْغُيُوبِ﴾ واته: بلی به راستی په و ره ردگارم به توندی هه ق ده دات به سهر به تالدا خوا زانایه به نه ئینی و ناشکراکان. ئەم نایه ته وه که ئەو نایه ته وایه که خودای گه وره ئەفه رمویت: ﴿يَلْقَى الرُّوحَ مِنْ أَمْرِهِ عَلَىٰ مِنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ﴾ واته: به فه زمانی خۆی سروش ده نیری بۆ هه ر که س له به نده کان که بییه وی. واته فریشته ده نیری بۆ هه ر که سی له به نده کانی له ناو خه لکی سه رزه میندا، خودا خۆی زۆر چاک ناگاداری هه مو نه ئینیه کانه و هیج شتیکی له ناسمانه کان و زه میندا لئ و ن نابی. وه پاشان ئەفه رمویت: ﴿قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يُبْدِيُ الْبَاطِلُ وَمَا يُعِيدُ﴾ واته: بلی: راستی و په یامی مه زنی خودا هات و پڕوپوچ پۆشت ناگه پۆته وه. وه که ئەم نایه ته ی که خودای گه وره ئەفه رمویت: ﴿بَلْ يَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ﴾ واته: (واز له وه بینه) به لکو حه ق نه کیشن به سهر به تال و ناحه قداو به هۆیه وه میتشکی ده پڕۆی و تیکه ده شکئ ئینجا ده ست به جی به تال ده فه وتی و له ناو ده چیت. هه ر بۆیه کاتی که پیغه مبه ری خودا ناو که عبه ی پڕۆز له پۆژی فه تی مه که که دا، ئەو بتانه ی بینی به چواره و دریدا بون، به سه ری که وانه که ی به بتیکیانیدا کیشاو ئەم نایه تانه ی خویند ﴿وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا﴾ واته: وه بلی نایینی راست هات و نایینی ناحه ق و به تال نه ماو پۆشت به راستی به تال هه میشه له ناو چوه، ﴿قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يُبْدِيُ الْبَاطِلُ وَمَا يُعِيدُ﴾ بوخاری و موسلیم پڕوایه تیان کرده،

۱ الغافر (۱۵).
 ۲ الانبیاء (۱۸).
 ۳ الاسراء (۸۱).

نه سائیش خوی به تنیا ریوایه تی کردوه، له سه رهم نایه ته^۱. پاشان خودای مه زن نه فه رمویت: ﴿قُلْ إِنْ ضَلَلْتُ فَإِنَّمَا أَضِلُّ عَلَىٰ نَفْسِي وَإِنِ اهْتَدَيْتُ فَمَا يُوجِبُ إِلَيَّ رِزْقًا﴾ واته: بلی نه گه ر من گومرا بم نه وه زیانه که ی تنیا بق خۆمه وه نه گه ر پینمون بم نه وه به هۆی نه وه قورئانه وه یه که په روه ر دنگارم بۆی ناردم. واته: خیریو بتر هه موو له لای خودایه وه نه وه په یامه راستو ره وان و ئاشکرایه که نه وه نار دویه تی، چونکه پره له شاره زایی و شتی زۆر پوون و ئاشکرا و هه ر که سیش گومرا بووه خۆی سه ری له خۆی شیواندوه، وه که عه بدولای کورپی مه سعود (په زای خوای لی بی) کاتی پرسایاریان لی کرد له باره ی نه هلی ته فویزه وه گوتی: من به بۆچوونی خۆم قسه ی تیدا ده کم، نه گه ر پیکام نه وه به یارمه تی خودایه، خۆ نه گه ریش هه لم کرد، له خۆم له شه ی تانه وه یه، خودا و پیغه مبه ره که ی ﴿لَئِي دُونَ قَسَمِي خَوْمًا﴾^۲. واته: خودا قسه ی بنده کانی ده بیسی و نزیکه لی یانه وه، ده چی به هاواری نه وه که سانه وه لئی ده پارینه وه نه سانی ئا لیره دا فه رموده که ی نه بو موسا ده هیئتی که له هه ردوو سه حیحه که دا ریوایه ت کراوه که پیغه مبه ر ﴿لَئِي دُونَ قَسَمِي﴾ فه رمویه تی: (ئیه وه هاوان) له که سی نا که ن که نه بیسی یان ئاگای لی تان نه بی له کوبانگی که سی ده که ن که ده بیسی و نزیکه دیت به ده م هاواره وه^۳.

﴿وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ فَرَغُوا فَلَا قُوَّةَ وَأُخِذُوا مِنْ مَكَانٍ قَرِيبٍ﴾^(۵۱) وَقَالُوا ءَأَمَّا بِهِ ءَأَنَّىٰ لَهُمُ التَّنَاقُشُ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ ﴿۵۲﴾ وَقَدْ كَفَرُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ وَيَقْدِفُونَ بِالْغَيْبِ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ ﴿۵۳﴾ وَجِيلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ كَمَا فُعِلَ بِأَشْيَاعِهِمْ مِنْ قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا فِي شَكٍّ مُرِيبٍ ﴿۵۴﴾

خودای مه زن نه فه رمویت: ﴿وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ فَرَغُوا فَلَا قُوَّةَ﴾ واته: خودای گه وره نه فه رمویت: نه ی موحه م ده نه گه ر نه وه خوانه ناسانه ت ده دی له پۆزی قیامه تدا که هیچ ده ره تانیکیان نه ماوه و نازانن پوو له کوئی بکه ن له ترساندا ﴿وَأُخِذُوا مِنْ مَكَانٍ قَرِيبٍ﴾ واته: هه ر له یه که م جاره وه که گریان و به ندرکران ناتوانن بق هیچ کوئی برۆن، چه سه نی به سه ری گوتی، کاتی له گه ره کانیان هاتنه ده ره وه^۴. پاشان خودای مه زن ده فه رمویت: ﴿وَقَالُوا ءَأَمَّا بِهِ﴾ واته: له پۆزی قیامه تدا نه لئین پروامان هیئا به خواو فریشته کانی و به کتییبه کانی و به پیغه مبه ره کانی خودا، وه که خوای گه وره فه رمویه تی: ﴿وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ

^۱ فتح الباری (۲۵۲/۸)، مسلم (۱۴۰۹/۳)، تحفة الأحوذی (۵۷۳/۸)، النسائی فی الکبری (۴۸۳/۶).

^۲ ابو داود (۵۸۹/۳).

^۳ النسائی فی الکبری (۴۳۸/۶)، فتح الباری (۱۵۷/۹)، مسلم (۲۰۷۶/۴).

^۴ الطبری (۴۲۳/۲۰).

الْمُجْرِمُونَ نَاكِسُوا رُءُوسِهِمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ رَبَّنَا أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ ﴿۱﴾
 واته نه گره ده بیینی کاتی تاوانباران له حزوری په روره دگار یاندا له خه جالتیدا سه ریان داخستوه،
 ده لاین: نهی په روره دگاری نئمه نه وهی به لئنت پی دابوین دیمان و بیستان دهی بمانگتپوه بؤ دنیا
 تا کرده وهی چاک بکین به راستی نئمه دلنیا یین له قیامت بویه خودای گه وره فرموییه تی: ﴿وَأَنَّى لَهُمُ
 النَّاسُ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ﴾ چون نئستا ده بینه خاوه ن باوه پ که زور دورکه وتوونه ته وه له و شوینهی که
 ده بوو باوه پی تیدا بیئن، که ده رچوون له دنیا و به ره و پژی دواپی پوشتوون که شوینی پادا شتی
 وه رگرتنه، که شوینی تاقی کردنه وه له دنیا دابو، خو نه گره له زیانی دنیا دا پروایان بهیتایه، نئستا له
 پژی قیامت سودیان لی و ه رده گرت، به لام تازه له ده ستیان چوه باوه پهیتانیا ن هیچ سودیکی نیه
 بویان، وه ک چون که سئ به هیوای شتی نیه له شوینیکی زور دوره وه بگاته ده سستی. مواهید
 گوتی: ﴿وَأَنَّى لَهُمُ النَّاسُ﴾ که ی تازه نه وشته وه ده ست دین^۱. زهری گوتی: ﴿النَّاسُ﴾ به هیوای
 باوه پهیتان کاتی که نه وان وان له قیامت داو ده ستیان له دنیا بپاوه. حه سنی به سری گوتی: داوای
 شتیکیان کردوه له شوینیکدا که به ده ست نایه ت، که ی تازه فریایی نه و باوه پهیتانه ده که ون له و
 دوره وه. پاشان خودای مه زن نه فرمویت: ﴿وَقَدْ كَفَرُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ﴾ واته: چون تازه باوه پ
 به ده ست دین له پژی قیامت دا، که له دنیا دا پروایان نه هیتاوه به و په یامه هه وه و پیغه مبه ره کانیا ن
 به درو خستوته وه. ﴿وَيَقْدِفُونَ بِالْغَيْبِ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ﴾ واته: وه به نه زانی قسه یان له په نه نیه کان
 ده کرد له شوینیکی دوره وه (که دنیا به)، مالک ده لئنت: له زهیدی گوی نه سله مه وه، واته: هر به
 گومان. منیش نه لئیم: وه ک خودای گه وره فرموییه تی: ﴿رَحْمًا بِالْغَيْبِ﴾^۲ واته: له نه دیو خه یالاتی
 ده که ن. جاری نه لئین: شاعیره، جاری نه لئین فالجیه، جاری نه لئین جادو گره وه جاریکی تریش نه لئین
 شیته، تا له م قسه پرپوچانه، بپروانه یین به زیندوبونه وهی پژی مه حشر و قیامت. وه نه لئین: ﴿إِن
 نَفَّلْنَا الْأَطْنَانَ وَمَا حَنُّ يَسْتَوِينِ﴾^۳ واته: به لاما نه وه خه یالکی خاوه دلما ن پی پی ناو ناخوا ته وه. قه تاده و
 مواهید ده لئین: له نه دیو به خه یالی خویان نه لئین نه زیندوبونه وه هیه و نه به هشت و نه ناگر^۴. پاشان

^۱ السجدة (۱۲).

^۲ الدر المنثور (۷۱۴/۶).

^۳ الكهف (۲۲).

^۴ الجاثية (۳۲).

^۵ الطبری (۴۲۹/۲۰).

نه فرمویت: ﴿وَجِئِلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ﴾ واته: نه وان دوور ده خرنه وه له وهی که به هیواین،
 حه سنی به سری و زه حاکو که سانی تریش نه لئین، یانی: له باوه پهینانین^۱ سودی ده لئیت، یانی: له
 توبه کردن.^۲ نیبو جه ریریش هر وای گوتوه، مواهید گوتی: ﴿وَجِئِلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ﴾ واته:
 له م دنیا یه دا دوور ده خرنه وه له مال و که سو کارو نه و شتانه ی که زور لایان خورشه ویسته.^۳ وه هر به م
 شیوه یه پریوایت کراوه له نیبو عومه رو نیبو عه باسو په بیعی کوری نه نه س (په زای خویان لی بی)
 نه مه قسه ی بوخاری و که سانی تریشه، له راستیدا هیچ دژایه تیه که له نیوان نه م دوو قسه دا نیه، واته بی
 به ش دین له دنیا دا له وهی که ناره زوی ده که ن، وه هر وه ها له نه وه یی که له پوژئی دوا ییدا ده بیان
 ویست وه ده سستی بینن، ﴿كَمَا فَعَلْ بِأَشْيَاعِهِمْ مِّنْ قَبْلُ﴾ نه وهی به سری په شیوه کانین هات له پیشه وه،
 له گه له کانی تر که بریوایان به پیغه مه ره کانین نه هینا، کاتی که سزای خودا دابه زیه سه ریان، خورگه
 ده خوازن که خاوه نباوه پریوایه به لام لییان قه بول ناکری، خوی گوره نه فرمویت: ﴿فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا
 قَالُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَحَدُّهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ﴾ (۴۶) فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا سَنَّتْ
 اللَّهُ أَلْفِي قَدْ حَلَّتْ فِي عِبَادِهِ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْكَافِرُونَ ﴿۴۷﴾ واته: نیجا کاتی سزای به تینی نیمه یان بینی
 ووتیان: باوه پیمان به خوی تاکو ته نیا هیناوه بیباوه پین به و شتانه ی کردمانه هاویه شی خودا، جا
 باوه پهینانه که یان هیچ سودی نه بو بزیان له کاتی کدا سزای نیمه یان دی باوو سونه تی خوا هر و ابوه
 پیشتر له بنده کانی دا وه له ویدا بیباوه پان زهره مه ندبون. وه نه فرمویت: ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا فِي شَكٍّ
 مُّبِينٍ﴾ واته: نه وان له دنیا دا هر له گومان و دوو دلیدا زیان، له بهر نه وه بریو هینانین لی قه بول
 ناکری کاتی که تووشی سزا دهبن. قه تاده نه لئ: نه که ن به گومان و دوو دلبن، چونکه هر که سی
 به گومان وه بمری هر به و شیوه یه زیندوو ده کریته وه، هر که سیش له سر بریو پته وی بمری له سر نه و
 بریو پته وییه زیندوو ده کریته وه.

^۱ الطبري (۴۳۰/۲۰).

^۲ الدر المنثور (۷۱۵/۶).

^۳ الطبري (۴۳۱/۲۰).

^۴ الغافر (۸۵).

ته فسیری سوره‌تی (فاطر)

له مه‌ککه‌دا هاتووته خواره‌وه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ الْمَلَكِئَةِ رُسُلًا أُولِي أَجْنِحَةٍ مَّثْنَىٰ وَثُلَاثَ وَرُبْعًا يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ

﴿إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾﴾

باسی دسه لاتو توانای خودا

خودای گه‌وره نه‌فه‌رمویته: ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ واته: هه‌موو ستایش بق‌خوایه‌که به‌دی هینه‌ری ناسمانه‌کانو زه‌وییه، ئیبنو عه‌باس (ره‌زای خوی لی بی) ده‌لئیت: من نه‌مه‌زانی ﴿فاطرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ مانای چیه هه‌تا دوو عه‌ره‌بی کچه‌ری هاتنه لام له‌سه‌ر بیریک کیشه‌یان هه‌بوو، یه‌کیکیان گوتی به‌ها‌وه‌له‌که‌ی (انا فطرئها) واته: من یه‌که‌م جار ده‌ستم پی‌کردوه^۱، ئیبنو عه‌باس دیسان ده‌لئیت: ﴿فاطرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ واته: داهینه‌ره‌کانی ناسمانه‌کانو زه‌مین.^۲ زه‌ححاک ده‌لئیت:

هه‌موو شتی له‌فورئاندا هه‌یه ﴿فاطرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ واته: خودا دروست‌کری ناسمانه‌کانو زه‌مین.^۳ وه نه‌فه‌رموی: ﴿جَاعِلِ الْمَلَكِئَةِ رُسُلًا﴾ واته: فریشته‌کانی کردوته پاسپارده له‌نیوان خوی و پیغه‌مبه‌ره‌کانیدا (سه‌لامی خویان لی بی). ﴿أُولَىٰ أَجْنِحَةٍ﴾ واته: خاوه‌ن بالن، به‌و بالانه ده‌فهن بق‌شو شوئینانه‌ی که فه‌رمانیان پی‌ده‌کردت به‌په‌له ﴿مَّثْنَىٰ وَثُلَاثَ وَرُبْعًا﴾ واته: فریشته‌ی وایان هه‌یه دوو باله، هه‌یانه سی باله و هه‌یانه چوار باله و هه‌شیانه بالی زیاتره. وه‌که له‌فه‌رموو‌ده‌دا هاتووته که پیغه‌مبه‌ری خودا ﴿ﷻ﴾ جویره‌ئیلی بینویه (سه‌لامی خوی لی بی) له‌شه‌وی ئیسرادا که شه‌ش سه‌د بالی هه‌بووه، له‌نیوان هه‌ردوو بالیدا وه‌که نیوانی بق‌ده‌ه‌لات و بق‌ده‌ئاوا بوه.^۴ بویه خودای گه‌وره فه‌رمویه‌تی: ﴿يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ واته: هه‌رچی چوئنی مه‌یلی لی بی لئیی زیاد ده‌کات خودا

^۱ الدر المنثور (۳/۷).

^۲ الدر المنثور (۳/۷).

^۳ الدر المنثور (۳/۷).

^۴ فتح الباری (۳۶۱).

توانای به‌سەر هه‌موو شتی‌کدا هه‌یه، سویدی ده‌لێت: خودا باله‌کانی فریشته زیاده‌کات و به‌مه‌یلی خۆی دروستی ده‌کات.^۱

﴿ مَا يَفْتَحُ اللَّهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا وَمَا يُمْسِكُ فَلَا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴾

کەس ناتوانی دەرووی خیری خودا بگری

خودای گه‌وره نه‌فه‌رمویت: ﴿ مَا يَفْتَحُ اللَّهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا وَمَا يُمْسِكُ فَلَا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴾ واته: خوا هه‌ر به‌هره و چاکه‌یه‌ک بۆ خه‌ک به‌ره‌لا بکات و بی‌کاته‌وه نیت‌ه‌ر گرێکه‌ریکی بۆ نیه و هه‌ر خوا له‌هه‌ر یه‌ک بگریته‌وه نیت‌ه‌ر له‌پاش گرتنه‌وه‌ی خوا به‌ره‌لاکه‌رو نێره‌ی بۆ نیه و هه‌ر زالی کاردروسته. خۆای گه‌وره باسی نه‌وه ده‌کات که هه‌ر شتی مه‌یلی ئی بی ده‌بی و هه‌ر شتی‌کی مه‌یلی ئی نه‌بی نابیت، نه‌وه‌ی ده‌ی به‌خشی کەس ناتوانی بیته‌ پێگری، وه هه‌یج که‌سیش ناتوانی به‌خشی یان نه‌به‌خشی و بیگریته‌وه به‌مه‌یلی نه‌ونه‌بی. نیامی نه‌حه‌مده‌پویا‌یه‌تی کردوه له‌وه‌پادی کاتبی موغه‌یره‌ی کۆری شوعبه‌وه ده‌لێت: مه‌اوایه‌ نامه‌یه‌کی نووسی بۆ شوعبه، نه‌وه‌ی له‌پێغه‌مبه‌ری خودات (ﷺ) بیستوهه بۆم بنووسه، گوتی: موغه‌یره منی بانگ کردو بۆم نووسی، موغه‌یره گوتی: گویم ئی بوو له‌پێغه‌مبه‌ری خوداوه (ﷺ) کاتی که له‌نوێ ئی ده‌بووه‌وه ئه‌ی فه‌رموو: (لا إله إلا الله، وحده لا شريك له، له الملك وله الحمد، وهو على كل شيء قدير، اللهم لا مانع لما أعطيت ولا معطي لما منعت، ولا ينفع ذا الجد منك الجد) واته: (هه‌یج په‌رستراویک نیه جگه‌له‌خودا خۆی نه‌بی، شه‌ریکیشی نیه، هه‌ر خۆی خاوه‌نی ده‌سه‌لاته‌و سوپاسی هه‌ر بۆ نه‌وه، هه‌ر نه‌و توانای به‌سەر هه‌موو شتی‌کدا هه‌یه، ئه‌ی خودایه، نه‌وه‌ی تۆ ده‌ی به‌خشی پێگری نیه، نه‌وه‌یشی تۆ ده‌یگریته‌وه، کەس توانای به‌خشی نیه، هه‌یج که‌سی به‌کرداری خۆی سودمه‌ند نیه، به‌هره‌مه‌ندی هه‌ر به‌فه‌زلی تۆیه) موغیره ده‌لێت: گویم ئی بو نه‌می ده‌کرد له‌قه‌سه‌هێنان و بردن په‌رسیار زۆرکردن و مال به‌فه‌یژدان و کچ زینده به‌چال کردن و ئازاردانی دایکان و خواردن نه‌دان به‌خه‌لکی و نه‌نجام نه‌دانی شه‌رکی سه‌ر شان و هه‌رگرتنی شتی به‌ناحه‌ق^۲ بوخاری و موسلیمیش په‌یوایه‌تیان کردوه له‌چه‌ند پێگاوه،^۳ وه له‌سه‌حیحی موسلیمدا هاتوه له‌ئه‌بو سه‌عدی خودریه‌وه (په‌زای خۆای ئی بی) ده‌لێت: کاتی که‌ پێغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) سه‌ری به‌رز ده‌کرده‌وه له‌په‌کوعدا ئه‌ی فه‌رموو: (سمع الله لمن حمده اللهم ربنا ولك الحمد، ملء السموات والأرض، وملء ما شئت من شيء بعد، اللهم أهل الثناء والمجد، أحق ما قال العبد وكلنا

^۱ الدر المنثور (۴/۷).

^۲ أحمد (۲۵۰/۴)، فه‌رموده‌یه‌کی سه‌حیحه.

^۳ فتح الباری (۲/۳۷۸)، (۱۱/۱۳۷، ۵۲۱)، و مسلم (۱/۴۱۴/۴۱۵).

لك عبد، اللهم لا مانع لما أعطيت ولا معطي لما منعت، ولا ينفع ذا الجد منك الجد).^۱ ئەم ئايەتە ۋەك ئەوئايەتە وايە كە خوداى گەرە ئەفەرەمۆيت: ﴿وَإِن يَمَسُّكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلاَّ هُوَ وَإِن يَمَسُّكَ بِخَيْرٍ فَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾^۲ ۋاتە: ۋە ئەگەر خودا دوچارى بەلا ۋ زيانىكت بكات ئەۋە جگە ئەۋكەس نىە بتوانى لايبات ۋە ئەگەر خىرو خۆشپەكت پى بگە يەئيت ئەۋە خوا دەسە لاتدارە بەسەر مەموشتىكدا. لە وئىنە ئەم ئايەتە نۆرە لەقورئاندا.

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَلْقٍ غَيْرِ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِلاَّ هُوَ فَأَنزِلْ تَوَفَّكُونَ﴾^(۳)

بەئگەى يەكفرۋا پەرستى

خوداى گەرە بەندەكانى ئاگادار دەكاتەۋە ۋ پىيان نىشان ئەدات كە چۆن بەتەنيا مەر ئەۋ بپەرستن ۋ غەبرى ئەۋ نەپەرستن، ۋەك چۆن خودا خۆى ۋەدى هيتاۋن ۋ بژئوى داۋن بەتەنيا، بەۋ شىۋەپەش دەبى ببپەرستن ۋ شەرىكى بۇ دانەئىن ۋ بت پەرستى ئەكەن ۋ ئەۋ چاكانەى خوداى مەزنىان لە بىر نەچىت: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَلْقٍ غَيْرِ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِلاَّ هُوَ إِلاَّ هُوَ فَأَنزِلْ تَوَفَّكُونَ﴾ ۋاتە: ئەى خەلكىنە بىرىكەنەۋە لە بەمەرەى خوا بەسەرتانەۋە ئايا ببجگە لە خوا دروستكە رىكى تر مەپە كە پۆزىتان بدات لە ئاسمان ۋ زەۋيدا هېچ پەرسراۋىك نىە ببجگە لە خوا، دەى چۆن ۋا پو ۋەردەگىپن.

﴿وَإِن يَكْفُرْ بِكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ رُسُلٌ مِّن قَبْلِكَ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ﴾^(۴) يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّكُمْ الْغَيُورَةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّكُمْ بِاللَّهِ الْغُرُورُ^(۵) إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُذِبٌ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُوا حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ^(۶)

دلدانەۋى پىغەمبەر(ﷺ) بەۋدى كە پىغەمبەرانى پىشۋ زۆرپەى خەلكى برۋايان پى نەهيتان ۋ ۋەبىر هيتانەۋى رۆزى قىيامەت

خوداى مەزن ئەفەرەمۆيت: ﴿وَإِن يَكْفُرْ بِكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ رُسُلٌ مِّن قَبْلِكَ﴾ ۋاتە: ئەگەر باۋەپيان پى نەهيتان دىگران مەبە چۆنكە بەپاستى پىغەمبەرانى پىش تۆش باۋەپيان پى نەهيترا. خوداى گەرە ئەفەرەمۆيت: خۆ ئەگەر ئەۋانەى كە موشرىكن ئەى موخەمەد(ﷺ) برۋا بە تۆناكەن ۋ دژايەتت دەكەن

^۱ مسلم (۳۲۷/۱).

^۲ الانعام (۱۷).

له‌سه‌ر ئه‌و په‌یامه‌ی بۆت هه‌تاون که داوایان لێ ده‌کات ته‌نیا هه‌ر خوا به‌سه‌ستن، پیغه‌مبه‌ره پیتشینه‌کان، چاکترین نمونه‌ن بۆت، هه‌روه‌ک تر په‌یامی ناشکراو پونیا هه‌تا بۆ که له‌کانیاو داوایان لێ کردن که ته‌نیا هه‌ر خودا به‌سه‌ستن، بروایان پێ نه‌هه‌تاون و دژایه‌تیان کردن ﴿وَاللّٰهُ تَرَجُّعُ الْاُمُورِ﴾^۱ واته: هه‌موو کارێ هه‌ر بۆلای خودا ده‌گه‌ڕێته‌وه‌و به‌م زوانه‌ پادا‌شتی ته‌واویان ده‌داته‌وه، پاشان خودای مه‌زن ئه‌فه‌رمویت: ﴿يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ اِنِّ وَعَدَ اللّٰهُ حَقًّا﴾ واته: ئه‌ی خه‌لکینه به‌ئینی خودا راسته‌ پۆژی قیامه‌ت دیت و هه‌یچ گومانیکێ تیدا نیه ﴿فَلَا تَغُرَّكُمْ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّكُمْ بِاللّٰهِ الْغُرُوْرُ﴾ واته: دنیا له‌چاوه‌ ئه‌و شتانه‌ی خودا بۆ دۆسته‌کان و ئه‌وانه‌ی که شوینکه‌وتوی پیغه‌مبه‌ران زۆر بۆ ئه‌رخه‌، پادا‌شتی قیامه‌ت زۆر مه‌زنه‌ نه‌کن له‌ ده‌ستی خۆتانی بده‌ن به‌و ژیا‌نه‌ که مه‌ ﴿وَلَا يَغُرَّكُمْ بِاللّٰهِ الْغُرُوْرُ﴾ نهبینو عه‌باس ئه‌لّی (الغور): واته: شه‌یتان. یانی: شه‌یتان هه‌لتان نه‌خه‌له‌تینی و لاتان نه‌دا له‌ شوین که‌وتنی پیغه‌مبه‌ران و په‌یامه‌کانی خودا، چونکه شه‌یتان زۆر فریوده‌رو درۆزنه‌ ئه‌م نایه‌ته‌ وه‌ک ئه‌و نایه‌ته‌ وایه‌ له‌ سوره‌تی (لقمان) دا که خوا ئه‌فه‌رمویت: ﴿فَلَا تَغُرَّكُمْ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّكُمْ بِاللّٰهِ الْغُرُوْرُ﴾^۲ پاشان خودای مه‌زن ئه‌فه‌رمویت: ﴿اِنَّ الشَّيْطٰنَ لَكُرٌّ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوْهُ عَدُوًّا﴾ واته: شه‌یتان دوژمنتانه‌و هه‌ول ئه‌دات سه‌رکه‌وتیت به‌سه‌رتاندا ئیوه‌ش توندتر دوژمنایه‌تی بکه‌ن و بچن به‌گژیداو بروا به‌و درۆو فریودانه‌ی مه‌که‌ن ﴿اِنَّمَا يَدْعُوْا حِزْبَهُ لِيَكُوْنُوْا مِنْ اَصْحٰبِ السَّعِيْرِ﴾ واته: ده‌یه‌وی هه‌لتان خه‌لتینی و گومراتان بکات و له‌گه‌ل خۆی به‌ره‌و ناو ناگر بتانبات، چونکه شه‌یتان دوژمنیکێ هه‌ره‌ گه‌وره‌و ناشکرمانه‌. داواکارین له‌ خودای خاوه‌ن ده‌سه‌لات که له‌ دوژمنانی شه‌یتان حسابمان بکات و بمانکاته شوین که‌وتوانی قورمانی پیرۆز و پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی (ﷺ) چونکه خودای مه‌زن مه‌یلی هه‌رشتیکێ هه‌بێ ده‌یکات و وه‌ هه‌ر ئه‌ویشه‌ پارانه‌وه‌ قبول ده‌کات. ئه‌م نایه‌ته‌ وه‌ک ئه‌و نایه‌ته‌ وایه‌ که خودای گه‌وره‌ ئه‌فه‌رمویت: ﴿وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوْا لِاٰدَمَ فَسَجَدُوْا اِلَّا اِبْلِیْسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ اَمْرِ رَبِّهِۗ اَفَتَسْتَحْدُوْنَہٗ وَذُرِّيَّتَهٗۗ اَوْ لِيْکَآءَ مِنْ دُوْنِیْ وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّۭۤاۙ بَشَرٌ لِّظٰلِمِيْنَۙ بَدَلًا﴾^۳ واته: کاتی به‌فریشته‌کانمان ووت سوژده‌ به‌رن بۆ ئاده‌م ئه‌وانیش سوژده‌یان برد جگه‌ له‌ ئیبلیس نه‌بیته‌ که له‌ پێژی په‌رییه‌کان بوو بۆیه‌ له‌ فه‌رمانی په‌روه‌ردگار ده‌رچوو ده‌ی نایه‌ ئیوه‌ ئه‌وو نه‌وه‌ی ده‌یکه‌ن به‌

^۱ الطبري (۲/۴۲۸).

^۲ لقمان (۳۳).

^۳ الکھف (۵۰).

دوست و پشتیوانی خوتان له جیاتی من له کاتیکدا که نهوان دوزمنی ئیوه نای چ گوپینه وه به کی خرابه بق سته مکاران.

﴿الَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ﴾ (۷) أَفَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ فَرَآهُ حَسَنًا فَإِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسْرَتٌ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا

يَصْنَعُونَ ﴿۸﴾

پاداشتی خوانه ناس و باو پر دار له رۆزی قیامه تدا

خودای گه وره له پیشه وه باسی شوین که وتوانی کرد که پاشه پوژیان هر ناگری به کلپه یه و پاشانیش نه فرمویت: ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ﴾ واته: نه وانه ی خوانه ناسن سزای توندیان نه دریت، چونکه گوپه پرایه لی شه یتان بون و له خوا یاخی بون، ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ﴾ واته: نه وانه ش که خاوه ن باوه پهن و ناکاری چاکیان کردوه و بپوایان به خودای مه زنو پیغه مبه ره کانی مه بوه، هر تاوانتیکیان بووه عه فو ده کرین و پاداشتی گه وره وهر ده گرن له سهر نه و کرداره چا کانه یان. پاشان خودای گه وره نه فرمویت: ﴿أَفَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ فَرَآهُ حَسَنًا﴾ واته: خوانه ناس و به دکاران کاری خراب ده که ن به خه یالی خویان واده زانن چاک هه لساون و له بهر چاویان جوان کراوه، واته: نه وانه ی نا به و شیوه یه بیر ده که نه وه، ناخو هیچ په یوه ندیه کی به تئوه هه یه؟ نه خیر هیچ په یوه ندیه کی به تئوه نیه، ﴿فَإِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ﴾ واته: به مه یلی خودا خویه تی، هه رچی بپاردا هر نه وه یه، ﴿فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسْرَتٌ﴾ واته: خوت توشی خه فه ت و ناره حه تی مه که و خه میان مه خو، چونکه خودا کارزانه له بپاره کانیدا، هه رکه سنی گو مرآ ده کا ده ی کا و هه رکه سیش شاره زا ده کات ده ی کات، نه و کارانه ی خودا ده ی کات پره له حیکمه ت و زانیاری ته واوی پی تی هه یه. بویه فرمویه تی: ﴿إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَصْنَعُونَ﴾ واته: به راستی خودا به وه ی که نه وان ده ی که ن نا کا داره.

﴿الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ فَثِيرٌ مَخَابًا فَسَقَنَهُ إِلَىٰ بَلَدٍ مَّتَبِّ فَاَحْيَيْنَا بِهِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا كَذٰلِكَ الْاُنشُوْرُ ﴿۱﴾ مَنْ كَانَ يُرِيْدُ الْعِزَّةَ فَلِلّٰهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا اِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ وَالَّذِيْنَ يَمْكُرُوْنَ السَّيِّئَاتِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيْدٌ وَمَكْرُ اُولٰٓئِكَ هُوَ بُوْرٌ ﴿۱۰﴾ وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ اَزْوَاجًا وَمَا تَحْمِلُ

مِنْ أَنْفٍ وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ، وَمَا يَعْمُرُ مِنْ مُعَمَّرٍ وَلَا يَقْصُصُ مِنْ عُمْرِهِ إِلَّا فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ

سِيرٌ ﴿۱۱﴾

به لگه له سه رزيان پاش مردن

خودای مه زن نه فرمويت: ﴿الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ فَثِيرٌ مَحَابًا فَسُقْنَهُ إِلَىٰ بَلَدٍ مَّيْتٍ فَأَحْيَيْنَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا كَذَلِكَ النُّشُورُ﴾ خوا زاتيکه بارانی ناروده بؤ شهوی هه وره کان بگ پرتنی ئینجا شه هه ورانه ده نيرتیت بؤ سه ر ولاتيکی مردو و بارانی لی ده باری و زهوی پی زیندو ده که یه وه له پاش ووشک بونو مردنی، زیندو کردنه وهی مروئی مردویش هه ریه و شیتوه یه یه. زؤر جار خودای گه وره به لگه بؤ زیندو بونه وه هاتنی پؤزی قیامت ده هینیتته وه، به زیندو کردنه وهی پاش مردنی، وه که له سه ره تاي سوره تی (الحج) دا عبه ده کانی ناگادار ده کاته وه که بیر له زیندو بوونه وهی شه زمينه بکه نه وه، تا په ندو نامؤزگاری وه رگرن له وه وه بؤ زیندو بوونه وهی پؤزی قیامت، وه که ده بینن زه مین به چاری خزیان که زهوی مردوه و وشک هه لگه پاوه و هپچ گؤوگیا یه کی تیدا نیه، کاتی که هه ور دیت و ئاوی هه لگرتوه و ده پیرزی به سه ریاندا ﴿وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَّتْ وَأَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٌ﴾^۱ واته: شه زمينه ده بیننی (بی هه ست و نهسته) کاتی بارانمان لی باراند، به خؤ دادی و گه شه ده کات و به رز ده بیته وه، پوهه که له خؤیدا ده پوئنی، هه ر به وشیتوه یه لاشه کان کاتی که خودا مه یلی لی بوو زیندوی ده کاته وه، خودای گه وره بارانیک ده باریتنی له ژیر عه رشه وه هه موو زمين ده گریتته وه، هه موو لاشه کان ده پوئنه وه له گوره کانیانه وه دینه ده ره وه، وه که چؤن پوهه که ده پوئنه وه له ناو زه میندا، بؤیه له فرموده ی سه حیدا هاتوه: (هه موو له شی شاده میزاد ده پزی عه جه بو زه نب (عجب الذنب) نه بیته که مروؤ له وه دروست کراوه و له وهش پیک ده هینرتته وه)^۲، بؤیه خودای گه وره فرمویه تی: ﴿كَذَلِكَ النُّشُورُ﴾ واته: زیاندنی پؤزی قیامتیش هه رویه. له فرموده که ی شه بو ره زینشدا هاتوه، گوتم: شهی پیغه مبه ری خوا (ﷺ) خودا چؤن مردو زیندو ده کاته وه؟ نیشانه ی شه وه چؤنه له دروستکراوه کانیدا؟ پیغه مبه ر (ﷺ) فرموی: (شهی شه بو په زین ئایا تی شه په ریوی به شیوی هؤزه که تدا که وشک هه لگه پایی، پاشان تی په پی پیئیدا سه وز هه لگه پایی گوتم: به لی، فرموی: (ئابه وشیتوه یه خودا مردو زیندو ده کاته وه)^۳.

^۱ الحج (۵).

^۲ مسلم (۲۲۷/۴).

^۳ احمد (۱۲/۴)، له پیشه وه له سوره تی (الحج) دا پله ی شه فرموده یه دیاری کراوه.

قہدرو پیزو له گوپرایه‌لی خودای مه‌زندایه له دنیاو قیامه‌تدا

خوای گه‌وره نه‌فرموویت: ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا﴾ واته: هر که‌سی پی‌ی خوشه به قه‌درو پیزئی له دنیاو له قیامه‌تدا با همیشه پابه‌ند بیت به گوپرایه‌لی خودای گه‌وره، چونکه نه‌وهی ناره‌زویی ده‌کات ده‌ستی ده‌کوی له دنیاو له پوژی دوایدا، هم‌مووشتی هر به‌ده‌ستی خودایه هیچ شستی به‌بی نیزی نه‌وه‌بی نابی، وه که‌فرموویته‌تی: ﴿الَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْكَافِرِينَ اَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ اٰيْتَنَعُوْنَ عَنْهُمْ الْعِزَّةَ فَاِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا﴾^۱ واته نه‌وانه‌ی که بی‌باوه‌پان به‌دوستو خوشه‌ویستی خویان داده‌نین بیجگه له نیمانداران نایا به‌ته‌مان سه‌ره‌رزییان لای نه‌وان ده‌ست که‌ویت؟ (بۆ چونیکی مه‌له‌یه) چونکه به‌پاستی سه‌ر به‌رزی و بالاده‌ستی هر بق‌خوایه. وه‌فرموویته‌تی: ﴿وَلَا يَخْزَنُكَ قَوْلُهُمْ اِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا﴾^۲ واته: با‌غه‌مبارت نه‌کات ووتی نه‌وان، چونکه به‌پاستی هی‌زو ده‌سه‌لات هم‌موی بق‌خوایه. وه‌فرموویته‌تی: ﴿وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُوْلِهِ وَلِلْمُؤْمِنِيْنَ وَلِلْكَرَّۗمِ الْمُتَّقِيْنَ لَا يَعْلَمُوْنَ﴾^۳ واته: پیزو گه‌وره‌یی ته‌نها بق‌خواو پی‌غه‌مبه‌ری خواو بؤ‌باوه‌پدارانه به‌لام دو‌پووان نازانن. مواهیدته‌لی: ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ﴾ هر که‌سی ده‌یه‌وی پیزو قه‌دری ده‌ست که‌وی به‌بتپه‌رستی ده‌ستی ناکه‌وی ﴿فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا﴾^۴ قه‌تاده‌ش نه‌لی: ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا﴾ واته: که‌سی ده‌یه‌ویت به‌قه‌درو پیزیی‌ت با هر شانازی به‌پرستی خودای مه‌زنه‌وه بکات^۵.

ناکاری چاک به‌ره‌و خودا به‌رز ده‌بیته‌وه

خودای گه‌وره نه‌فرموویت: ﴿اِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ﴾ واته: یادی خواو قورشان خویندنو دو‌عاکردن بق‌لای خودا به‌رز ده‌بیته‌وه، نه‌مه‌قه‌سی زوژیک له زایانانی سه‌له‌فه‌ئینو جه‌ریر پی‌وایه‌تی کردوه له موخاریقی کورپی سوله‌یمه‌وه‌نه‌لی: عه‌بدولای کورپی مه‌سعود (په‌زای خوای لی‌بی) پی‌ی گوتین: نه‌گه‌ر قسه‌یه‌کتان بق‌بکه‌ین، بق‌پاستی قسه‌که‌مان به‌لگه‌یه‌ک نه‌هیننه‌وه بۆتان له قورئاندا، کاتی عه‌بدی خاوه‌نباوه‌پنه‌لیت: (سبحان الله وبحمده، والحمدلله، ولا اله الا الله، والله أكبر، تبارک الله)

^۱ النساء (۱۳۹).

^۲ یونس (۶۵).

^۳ المنافقون (۸).

^۴ الطبري (۴۴۳/۲۰).

^۵ الطبري (۴۴۴/۲۰).

فریشته‌یک‌ه‌لیان ده‌گری‌و ده‌یخاته ژیر بالی پاشان به‌ره‌و ناسمان به‌رزی ده‌کاته‌وه، تی‌ ناپه‌پی‌ به‌لای هیچ‌ کومه‌له فریشته‌یه‌کدا مه‌گین داوای لی خوشبوون ده‌کن بق‌ نه‌و که‌سه‌ی که‌ وتویه‌تی، ه‌تا ده‌یانباته خرمته خودای مه‌زن. پاشان عه‌بدوللا (په‌زای خوای لی بی) نه‌م نایه‌ته‌ی خویند ﴿لَیْلِهِ یَصْعَدُ الْکَلِمُ الطَّیْبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ یَرْفَعُهُ﴾^۱ نیمامی نه‌حمده‌ ریوایه‌تی کرده‌ له‌ نوعمانی کوپی به‌شیره‌وه (په‌زای خوای لی بی) ده‌لئیت: پیغه‌مبه‌ری خودا ﴿لَیْلَهُ﴾ فره‌موویه‌تی: (نه‌و که‌سانه‌ی یادی خوداو گوره‌یی خوداو، سبحان الله‌ والحمدلله‌ ولا‌ إله‌ إلاالله‌ والله‌ اکبر ده‌کن، نه‌و پارانه‌وه‌یانه‌ به‌ده‌وری ته‌ختدا عه‌رشدا ده‌سورپینه‌وه ده‌نگیکیان لی‌توه دیت وه‌ک ده‌نگی هه‌نگ وایه، یادی خاوه‌نه‌که‌یان ده‌کن، ناخو که‌سی له‌ ئیوه پی‌ی خو‌ش نیه‌ که‌ به‌به‌رده‌وامی له‌لای خودا شتیکی هه‌بی، یادی بکات)^۲، ئیبنو ماجه‌ش ریوایه‌تی کرده‌^۳. وه‌نه‌ فره‌موویت: ﴿وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ یَرْفَعُهُ﴾ واته: وه‌ کرده‌وه‌ی چاک به‌رزی ده‌کاته‌وه، عه‌لی کوپی نه‌بوته‌له‌نه‌لئیت: له‌ ئیبن‌وه‌عباس‌وه (په‌زای خوای لی بی): (الکلم الطیب) یانی قسه‌ی چاک‌و به‌سود بریتیه‌له‌ یادی خوای مه‌زن، به‌رزنه‌گریتیه‌وه بؤلای خوا، ناکاری چاکیش به‌جی هینانی فره‌زگانه، هه‌ر که‌سی یادی خودای مه‌زنی کردبی له‌ فره‌زگانه‌ ناکاره چاکه‌کانی نه‌و یاده‌ هه‌لده‌گریت و به‌رزی ده‌کاته‌وه بق‌ لای خودای گوره، به‌لام که‌سی یادی خودای کردبی و فره‌زگانه‌ی به‌جی نه‌هینابی، زیکره‌که‌ی نه‌دریتیه‌وه به‌سه‌ر کرداره‌که‌یدا، هه‌رشایسته‌شه به‌نه‌وه.^۴ خودای گوره نه‌ فره‌موویت: ﴿وَالَّذِیْنَ یَتَّکِرُونَ السَّیِّئَاتِ﴾ واته: نه‌و که‌سانه‌ی فی‌ل بق‌ خرابه‌ ده‌کن. مواهیدو سه‌عیدی کوپی جوبه‌یرو شه‌هری کوپی حه‌وشه‌ب ده‌لئین: نه‌و که‌سانه‌ن که‌ ریابازی ده‌کن به‌ کرده‌وه‌کانیان^۵ واته: فی‌ل له‌ خه‌لکی ده‌کن خو‌یان وا پیشان نه‌ده‌ن که‌ خه‌ریکی خوداپه‌رستین، نه‌و که‌سانه‌ خودای گوره تو‌ر قمی لی‌یانه‌ چونکه‌ ریابازی ده‌کن به‌ کرده‌وه‌کانیان بق‌یه خودای گوره فره‌موویه‌تی: ﴿لَهُمْ عَذَابٌ شَدِیدٌ وَمَكْرُأُولَئِکَ هُوَ سُوْرٌ﴾ واته: فی‌له‌کانیان به‌درو ده‌رنه‌چیت هه‌ر به‌و زووانه‌ له‌لای خواناسان‌و له‌ خوانزیکان ناشکرا ده‌بیت. چونکه‌ هیچ‌ که‌سی نیه‌ که‌شتی په‌نهان بکات و ده‌ری نه‌خات مه‌گین خودا له‌ دم‌و چاوو قسه‌ کردنیدا ناشکرای ده‌کات، وه‌ هیچ‌ که‌سی نیه‌ که‌ شتی بشاریتیه‌وه مه‌گین خودا پۆشاکه‌که‌ی ده‌کات به‌به‌ریدا نه‌گر چاک بو به‌چاکی‌و

^۱ الطبري (۴۴۴/۲۰).

^۲ أحمد (۳۶۸/۴)، نه‌م فره‌مووده‌یه سه‌نه‌ده‌کانی سه‌حیحه‌و پیواوه‌کانی جیتی متمانه‌ن.

^۳ ابن ماجه (۱۲۵۲/۲)، سه‌نه‌ده‌کانی سه‌حیحه‌و پیواوه‌کانی جیتی متمانه‌ن.

^۴ الطبري (۴۴۵/۲۰).

^۵ الطبري (۴۴۷/۲۰).

نه گه ريش خراب بوو به خرابی، چونگه پرباباز کاره که ی په واجی نابی مه گه ر لای که سسی نه بی که گیتو حوّل بی، به لام خاوه نباوه رو له خوداوه نزيك کاری نه وانه هيچ نرختکی نيه لايان، به لگو زوو دهرده که ون له لايان و خودای ناگادار له شاراوه کانیش میچی لای وون نابیت.

خودا ومدی هیئهره و ناگاداری شاراوه و نه دیارمه گانه

خودای مه زن نه فهرمویت: ﴿وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ مِّنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِّنْ نُطْفَةٍ﴾ واته: خودای گه وره له سه ره تاره نادمی بابتانی له گل وهدی هیئاوه، پاشان نه وه کانی له ناویکی بیژراو دروست کردوه، ﴿ثُمَّ جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا﴾ واته: پاشانیس کردنیه جوتهی نیرو می، نه ویش پیژو لوتفی بوو له لاین خودای مه زنه وه سه بارت به عهده کانی که هر له خوین جوتهی لای پیك هیئان هه تا له گه لای به سیتنه وه. وه فهرمویته: ﴿وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنْثَىٰ وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ﴾ واته: خودا ده زانی چی له ناو سکی میئینه دایه وه به ناگاداری نه ویش نه بیته هیچ میئینه کیش مندالی نابیت، هیچ شتی له لای خودا شاراوه نیه و ناگاداریه تی، به لگو ﴿وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٌ فِي ظِلْمَتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٌ وَلَا يَأْسُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ﴾ واته: وه هر گه لایه ک به کویته خواره وه خوا پنی ده زانی و هر دانه ویله یه ک له تاریکیه کانی زه ویدا بیته و هر ته پو و شکیک هه بیته هر هه موویان له کتیبکی ناشکرادان، وه له پینشه وه قسه کرا له سر نه م نایه ته ی خودای گه وره نه فهرمویت: ﴿اللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنْثَىٰ وَمَا يُقِضُ الْأَرْحَامُ وَمَا تَزْدَادُ وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ﴾

﴿الْمَعَالِ﴾ واته خوا ده زانی هه موو میئینه یه ک له سکیدا چی هه لگرتوه (کوړیان کچ) وه هه روه ها ده زانی مندال دانه کان چی لای کم ده بیته وه و چی زیاد ده کات وه هه موو شتی لای نه و نه ندازه ی دیاریکروای هه یه، خوا زانایه به هه موو دیارو نادیاریک گه وره و به رزه، پاشان خودای گه وره نه فهرمویت: ﴿وَمَا يَعْزَرُ مِنْ مَّعْمَرٍ وَلَا يَنْفُصُ مِنْ عُمُرٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ﴾ واته: نه وه ی که هه ندی که س خودا ته مه نی دریزی پی ده به خشی، خو ی ده زانی و له ده فته ری یه که مدایه ﴿وَلَا يَنْفُصُ مِنْ عُمُرٍ﴾ نه م زه میره ده گه ریته وه بی نه و جنسه (ناگه ریته وه بی نه و ناوبراوه به تنیا)، چونکه ته مه ن دریزی له ده فته ره که داو له زانیاری خودا دیاری کراوه، وله ته مه نی کم نابیتنه وه. وه له ریگای عوفیه وه

۱ الانعام (۵۹).

۲ الرعد (۸-۹).

پروایهت کراوه له ئیبنو عباسه وه (په زای خوای لی بی) له م نایه ته دا ﴿وَمَا يَعْمُرُ مِنْ مُعَمَّرٍ وَلَا يُقْضُ مِنْ عُمْرِهِ إِلَّا فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾ نه لئ: هیچ که سئ نیه که بریاری ته من درئی بی بدریت ونه و ته من نه باته سه رو ته وای نه کات که بوی دیاری کراوه، به لکو ته منی ده گاته نو کاته ی که له و ده فته رده نوسراوه و دیاری کراوه لئی زیاد ناکرئ، وه بی هیچ که سئ کیش نیه که بریاری ته من کورئی بی بدریت وه سنوری خوی زیاتر بژی و ته من به سه ر به ری، به لکو ده گاته نو ته منی که بوی دیاری کراوه، وه ک تم نایه ته ی که خودای گوره نه فرمویت: ﴿وَمَا يَعْمُرُ مِنْ مُعَمَّرٍ وَلَا يُقْضُ مِنْ عُمْرِهِ إِلَّا فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾ ئیبنو عباس نه لئت: هه مو نه وانه له ده فته ری ک دایه له لای خودا خوی. ^۱ زه حساکیش هه روای وتوه. هه ندیکی تر له زانایان وتویانه: ﴿وَمَا يَعْمُرُ مِنْ مُعَمَّرٍ﴾ یانی: نه وه ی که ده نوسری ﴿وَلَا يُقْضُ مِنْ عُمْرِهِ﴾ که م که م ته منی ده پوات به ره و ته واون، هه مووی لای خودا زانراوه، سال^۲ دوی سال^۳ مانگ دوی مانگ و هه فته دوی هه فته و پۆژ دوی پۆژو سه عات دوی سه عات، له لای خودا له ده فته ره که پدا نوسراوه، ئیبنو جه ریر له نه بو مالیکه و وه ری گرتوه. ^۲ سو دی و عه تای خورسانیش هه روا نه لئین. نه سائی پروایه تی کردوه له ته فسیری نه م نایه ته دا له نه نه سی کورپی مالیکه وه (په زای خوای لی بی) ته لئت: بیستم له پیغه مبه ری خودا (ﷻ) ده یفه رموو: (که سئیک نه گه ر پی پی خو شه که بژیوی فراوان بی و ته منیشی درئ بی و با سه ر له خزم و که سو کاری بدات) ^۲. بوخاری و موسلیم و نه بو داویش پروایه تیان کردوه ^۴. خوای گوره ده فرمویت: ﴿إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾ واته: نه مه بی خودا زور ناسانه و ناگاداره له مانه هه مووی و ده زانئیت چیان به سه ر دئیت، چونکه زانیاری خودا هه موو شتیک ده گرتته وه و هیچی لی ون نایبت.

﴿وَمَا يَسْتَوِي الْبَحْرَانِ هَذَا عَذَبٌ فَرَاتٌ سَابِغٌ شَرَابُهُ، وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَمِنْ كُلِّ تَأْكُلُونَ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُونَ حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا وَتَرَى الْفُلْكَ فِيهِ مَوَازِرَ لِيَتَّبِعُوا مِنْ فَضْلِهِ، وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾

^۱ الطبري (۴۴۷/۲۰).

^۲ طبري (۴۴۷/۲۰).

^۳ النسائي في الكبرى (۴۳۸/۶)، فه رموده یکی سه حجه.

^۴ فتح الباري (۵۵۲/۴)، مسلم (۱۹۸۲/۴)، ابو داود (۳۲۱/۲).

له به هره و نیشانه کانی خوی گه وره

خوی مزن ده فرموویت: ﴿وَمَا يَسْتَوِي الْبَحْرَانِ هَذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ سَائِغٌ شَرَابُهُ﴾ واته: نه و دوو جوړه ده ریایه وه ک یه ک نین، نه میان سازگارو شیرینه و خوارنده وهی ناسانه و خوښه. خوی گه وره ناگادارمان ده کاته وه له سر تواناو دهسه لاتی مزن خوی له وه دپه یانی زوړ شت، وه ک دوو ده ریایه یه کیکیان شیرینو تینو شکینه، که بریتیه له و پویاره زوړانه ی به ناو خه لکدا ده پوات له گه وره و له بچوک، به پی پیویستی خه لکی، له ولاتو هریمو شارو دیهاتو دهشتو بیابانه کاندا که ناویکی پاکو شیرینو به سووده بؤ که سیک که بیخواته وه، ﴿وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ﴾ واته: نه مه ی تریشیان تالو تفتو سوپرو لینجه و وه ستاوه که شتیه گه وره کان تیدا دینو ده چن، بویه خوی مزن فرموویته ی: ﴿وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ﴾ واته: تاله و پر له خوینیه. پاشان فرموویته ی: ﴿وَمِنْ كُلِّ تَأْكُوفٍ لِحَمَاطٍ طَرِيًّا﴾ واته: له ناو هه موویاندا گوشتی ته پو ناسکی ماسی ده خون، ﴿وَنَسْتَخْرِجُونَ حَلِيَّةً تَلْبَسُونَهَا﴾ واته: خشلی لآ دهرده هیینو دپه دن له خوتان و خوتانی پی ده پازینه وه، وه ک خوی گه وره له م نایه ته دا فرموویته ی: ﴿يَخْرُجُ مِنْهَا اللُّؤْلُؤُ وَالْمَرْجَانُ ﴿۲۲﴾ يَا أَيُّهَا آءِآءُ رَبِّكُمَا كَذِبَانِ﴾ واته: له و دوو ده ریایه مرواری و مرجان دهرده هیین، جا به کام نیعمه تانی په روه ردگارتان باوه پ ناکن، پاشان فرموویته ی: ﴿وَتَرَى الْفَلَكَ فِيهِ مَوَآخِرٌ﴾ واته: که شتیه کان ده بیینی دهریاکات له ت ده کات که پشه که ی له سنگی بالنده ده چیت. مواهید ده لیت: گه میه کان هه و له ت ده کن، بیگومان گه میه ی گه وره نه بیت هه و نابریت و له تی ناکات. ﴿لَتَبْنَؤُا مِنْ فِضْلِهِ﴾ واته: هه تا نیوه له و به هرانه ی خودا داویه تی بزوی بؤ خوتان دابین بکن، له هاتو جوړکردنتان بؤ بازگانی له کیشوره ریکه وه بؤ کیشوره ریکه له ولاتیکه وه بؤ ولاتیکه له هه ریمیکه وه بؤ هه ریمیکه تر. ﴿وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾ واته: بؤ نه وه ی سوپاسی خوی گه وره بکن له سر نه و دروستکراوه مزنه ی که پامی هیئاوه بؤتان که ده ریایه، به ناره زوی خوتان به کاری دین هه رچونیک بتانه ویت، وه بؤ هه شوینیک بتانه ویت ده چن، هیچ شتیک نابیته پیکر له پیتاندا، به لکو به تواناو دهسه لاتی خوی، خوی مزن نه وه ی له ناسمانه کان و زه میندایه بؤی پام هیئاون به فزلتو به زه می خوی.

﴿يُؤَلِّجُ آءِآءَ فِي النَّهَارِ وَيُؤَلِّجُ النَّهَارَ فِي آءِآءِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلَّ يَجْرِي لِآءِآءِ مُسَمًّى
ذَلِكَ لَكُمْ لَهٗ رَبِّكُمْ لَهٗ الْمَلَكُ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ ﴿۲۳﴾ اِن تَدْعُوهُمْ

لَا يَسْمَعُوا دَعَاءَكُمْ وَلَا يَسْمَعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ بِشِرْكِكُمْ وَلَا يُنَبِّتُكَ مِثْلُ

خَيْرِ ﴿١٤﴾

په رستراوی موشریکه کان توانای و مدینه نانی توپکلی ته نکي دموری دنکه خورما په کیان نیه

خوای مه زن ده فهرمویت: ﴿يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُؤَلِّجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ﴾ واته: خوا شه و ده کات به ناو پوژداو پوژ ده کات به ناو شه ودا، دیسان خوای گوره به تواناو ده سه لاتی خزی شه وو پوژی پام هیناوه، شه و به تاریکه کیی و پوژ به پووناکیه کی، جاریک له دریزی شه و کم ده کاتوه و ده یخاته سر پوژ جاریکیش له دریزی پوژ کم ده کاتوه و ده یخاته سر شه وو به رامبه ریان ده کات، هه روه ما به پنچه وانه شه وه له هاوین و زستاندا له یه کتری کم ده کانه وه، ﴿وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ﴾ واته: خورو مانگی پام هیناوه. خورو مانگو نه ستیره وه ستاوه کان و نه ستیره گه پوکه کان و نه ستیره کانی تریش له ناسماندا بریسکه یان دیت و دنیا پووناک ده کانه وه گشت به پیی نه و نه اندازه یی که بویان دیاری کراوه دین و ده چن له سر به رنامه یه کی نورد و پته و، به فرمانی خوای زاناو خاوه ن ده سه لات. ﴿كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى﴾ واته: هه موو دین و ده چن هه تا پوژی قیامت.

﴿ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ﴾ واته: نه وه ی نه م کاره ده کات په روه ردگارنکی نورد مه زنه که هپج

که سیک شایانی په رستن نیه ته نها نه و شایانی په رستنه پادشاهی ته نها بق نه وه. ﴿وَالَّذِينَ

نَدَعَوْكَ مِنْ دُونِهِ﴾ واته: نه وه ی نیوه هاواری لی ده کن له و بت و نه و شتانه ی که ده پیه رستن وا

ده زانن که له شپوه ی فریشته نزیکه کانن ﴿مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ﴾ واته: توانای توپکلی ته نکي

ده نکه خورمایه کیان نیه. نیبنو عه باسو (په زای خوای لی بیت) مواهیدو عیکریمه و عه تاو عه تیه و

عه وفی و حه سه ن و قه تاده و که سانی تریش و توویانه: (القطمیر) نه و توپکله ته نکه یه که به ده وری ناوکی

خورماوه یه^۱. واته: هپچیان به ده ست نیه له ناو نه م ناسمان و زه مینه دا ته نانه ت به نه اندازه ی توپکلی

ته نکي ده نکه خورمایه کیش. پاشان خوای گوره ده فهرمویت: ﴿إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دَعَاءَكُمْ﴾

واته: نه وانه ی که په رسترویان نه گهر هاواریان لی بکن هاواره که تان نایبستن، چونکه نه وان بی گیان و

دارو به ردن، ﴿وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ﴾ واته: خو نه گهریش بیبستن توانای جیبیه جی کردنی

داواکانتانیا نیه، ﴿وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ بِشِرْكِكُمْ﴾ واته: وه له پوژی قیامتدا لا له نیوه ناکه نه وه

هر ناشتائسان، وه خوی گه وره ده فهرموویت: ﴿وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّن يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُمْ إِلَهًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَنْ دُعَائِهِمْ غَفِلُونَ ﴿۵﴾ وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ ﴿۱﴾ واته: کی گومپرتره لهو که سهی هاوار له غهیری خوا بکات که وه لاسی ناداته وه تا پوئی داپوسی وه وه (هاوار لیکراوانه له هاواری نه وان بی ناگان. وه ده فهرموویت: ﴿وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لِيَكُونُوا لَهُمْ عِزًّا ﴿۸۱﴾ كَلَّا سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ ضِدًّا ﴿۲﴾ واته: نه وان بیجگه له خوا برپاریان داوه بی خویان چند په رستراویک بق نه وهی نهو په رستراوانه ببینه یارمه تیده ر و تکاکار بویان، نه خیر وایه به لکو په رستراوه کان له قیامه تدا ینکاری په رستنه که ی نه وان ده که ن و ده بنه دزیان و به په رچیان ده ده نه وه. ﴿وَلَا يُنَبِّئُكَ مِثْلُ خَبِيرٍ ﴿۱۰﴾ واته: هیچ که سیک وه ک خوی مه زن ناتوانیت له پاشه پوئی کاره کان ناگادارت بکات، بزانتیت چاره نووست به چی ده گات. قه تاده ده لیت: واته: خوی مه زن خوی باسی نهو په روادوانه ی کردوه هر پوو ده دات و گومانی تیدا نیه ۲.

﴿يَأْتِيهَا النَّاسُ آتِرَ الْفُقَرَاءِ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿۱۵﴾ إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿۱۶﴾ وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ ﴿۱۷﴾ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ وَإِنْ تَدْعُ مُثْقَلَةٌ إِلَىٰ جَمَلِهَا لَا يُحْمَلْ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ إِنَّمَا تُنذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَمَنْ تَرَكَ فَإِنَّمَا يَتَرَكَ لِنَفْسِهِ. وَاللَّهُ الْمَصِيرُ ﴿۱۸﴾

هه موو خه لکی به ته مای به زهیی خودان و هه ژارن و هه ر که سه تویشووی خوی به کولی خوی وه یه له روئی قیامه تدا

خوای گه وره باسی بینبازی خوی ده کات له گشت دروستکراوه کانی، به لکو هه موو دروستکراوه کانی بی ده سلات و هه ژارو ملکه چن و سه نهوی ده که ن له خزمه تیدا وه ده فهرموویت: ﴿يَأْتِيهَا النَّاسُ آتِرَ الْفُقَرَاءِ إِلَى اللَّهِ ﴿۱۵﴾ واته: نهی خه لکینه هه موو پئیوستتان به خوا هه یه له هه لسان و دانیشتندا، ﴿وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿۱۶﴾ واته: هه ر خودایه که بینبازوه و خاوه نی هه موو شتیکه و ته نهاییه و هاوه لی نیه و زور مه زنه و په سه نی هه ر بق نه وهی که ده بکات و ده فهرموویت و برپار ده دات و ده بکاته به رنامه. وه ده فهرموویت: ﴿إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿۱۷﴾ واته: نه گه ر خوا مه یلی لی

۱ الاحقاف (۶-۵).

۲ مریم (۸۱-۸۲).

۳ الطبری (۲۰/۴۵۴).

بیت همموتان له ناو ده بات و خه لکینکی تر دینیت و له جی نیوه دایده نیت، ﴿وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ﴾
 واته: نه مهش لای خوا گران نیه و زور ناسانه هیچ له مپریک نیه له پیددا، ﴿وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى﴾
 واته: له پوژی قیامه تدا هیچ که س گوناهمی که س هلناگریت، ﴿وَإِنْ دَعُ مَقْتَلَةٌ إِلَىٰ حِمْلِهَا﴾ واته: نه گهر
 که سیکی بارگران هاوار بکات که بین به هاواریوه هیچ که سیک یارمتهمی نادات که توزیک له و باره می بق
 هلگریت، ﴿لَا يَحْمِلُ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ﴾ واته: با زور خزمی نزیکیشی بیت وه ک بابو دایکو
 مندالی خوشی، هموو سه رگرمی خویته می و نایبه ریخته سه ر که س. پاشان خوی که وره فرمویه می:
 ﴿إِنَّمَا نُذِرُ الَّذِينَ يَحْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ﴾ واته: به لکو نه وانهی له خواترسن و خاوه می
 دلینکی پووناک و چاکن په ندو ناموزگاری وهرده گرن له و په یامه می که بۆت هیناون و فرمانه کانی خودا
 به جی دینو بوپزه کانیان به پیکمی به جی دینن، ﴿وَمَنْ تَزَكَّىٰ فَإِنَّمَا يَتَزَكَّىٰ لِنَفْسِهِ﴾ واته: هر که سیک
 ناکاری چاک بکات سووده که می بق خوی ده گه پیته وه، ﴿وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ﴾ واته: هموو بق لای خوا
 ده گه پیته وه و ده چیته وه به ردهستی نه، لپرسینه وه شی زور به په له یه و دوی ناخات، هموو که سیک
 به پتی کرداری خوی مامه له می له گن ده کات، نه گهر کاره کانی چاک بوو به چاکه پاداشتی ده داته وه،
 خو نه گهر کاره کانی می خراب بوو توله می له ده سینیت له سه ر نه و کاره خرابانه می.

﴿وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ ۝۱۱ وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا النُّورُ ۝۱۲ وَلَا الظُّلُمُتُ وَلَا النُّورُ ۝۱۳ وَمَا يَسْتَوِي
 الْأَحْيَاءُ وَلَا الْأَمْوَاتُ ۝۱۴ إِنَّ اللَّهَ يُسْمِعُ مَن يَشَاءُ ۝۱۵ وَمَا أَنتَ بِمُسْمِعُ مَن فِي الْقُبُورِ ۝۱۶ إِنْ أَنتَ إِلَّا نَذِيرٌ ۝۱۷ إِنَّا
 أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا ۝۱۸ وَإِن مِّنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ ۝۱۹ وَإِن يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ
 جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ ۝۲۰ وَيَا زَيْرُ ۝۲۱ وَبِالْكِتَابِ الْمُنِيرِ ۝۲۲ ثُمَّ أَخَذْتُ الَّذِينَ كَفَرُوا ۝۲۳ فَكَيْفَ كَانَتْ نَكِيرٌ ۝۲۴﴾
 خو ناس و خاوه ناس وه ک یه ک نین

خوی مه زن ده فرمویت: ﴿وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ ۝۱۱ وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا النُّورُ ۝۱۲ وَلَا الظُّلُمُتُ وَلَا النُّورُ ۝۱۳ وَمَا يَسْتَوِي
 وَلَا الْحُرُورُ ۝۱۴﴾ واته: وه ک چون نه م شتانه وه ک یه ک نین و زور دوون له
 یه که وه وه ک چاو ساغ و نایبنا که جیاوازیه کی نیجگار زور له نیوانیاندا به، وه تاریکی و پووناک و
 سیدرو بهر هتاو، هر به و شیوه یه ش گیانله به رو بیگیان وه ک یه ک نین. نه مه نمونه یه که خوی مه زن
 ده یه پیته وه بق خاوه نباوه که نه وان زیندوون و خاوه ناسان وه ک مردوو بیگیان وان، وه ک له نایه می
 ترده فرمویه می: ﴿أَوَمَن كَانَ مِيثًا فَآخِيْنَهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِوَيْ فِي النَّاسِ كَمَن مَّثَلُهُ فِي

أَفَلَمْ تَكُنْ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِنْهَا ﴿۱﴾ واتہ: نایا کہ سیک کہ مردو (بیباوہ) بیت و نیمہ زیندوومان کردہ وہ و پووناکیہ کمان بؤ فہراہم ہینا (کہ قورٹانہ) بہ ہڑی ئہ وہ وہ لہ ناو خہ لکیدا دہ گہ پیت و دہ پوات نایا وہ ک ئہ وہ وایہ کہ لہ ناو تاریکستانیکدا بیت کہ بہ ہیچ جؤریک دہ رجوونی نیہ لیتی۔ وہ فہرموویہ تی:

﴿مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ كَالْأَعْمَىٰ وَالْأَصْمَىٰ وَالصَّيْرِ وَالسَّمِيعِ ۗ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا ﴿۲﴾ واتہ: ویتہی ئہ و دوو دستہ یہ وہ ک کوپرو کہ پو بیسہرو بینا وان نایا ئہ و دوو دستہ یہ یکسانن۔ خاوہ نباوہر دلی پؤشنہ و دہ بیسی لہ ناو پووناکیدا دہ پوات بہ سہر پئی راستدا لہ دنیاو لہ پؤژی دواپشدا دہ چیتہ ئہ و شویتہی کہ بؤی دیاری کراوہ لہ ناو بہ ہشتدا کہ سیبہری پپو کانیایوی نؤری شیرین و بہ تامی تیدایہ۔ بہ لام خوانہ ناس کوپرو کہ پوہ لہ ناو تاریکیدا دیت و دہ چیت ہرگیز لیتی دہ رناچیت لہ گوہرایی و سہر لیشیاوی خؤیدا نازانیت چی دہ کات، ہہ تا کاتیک دہ زانیت بہ ہیلاکدا دہ چیت و بہرہ و ناگری جہ ہنہ دہ پوات دہ سوتیت و سزا دہ دریت لہ ناو تاریکایی شاگردا سوہر دہ خوات نؤری پتیزہ و شاوہ کولی دہر خوارد دہ دریت: ﴿إِنَّ اللَّهَ يُسْمِعُ مَنِ يَشَاءُ ﴿۳﴾ واتہ: خودا مہیلی لہ ہر کہ سیک بیت پئی راستی نیشان دہ دات و شوینی پہامہ کہی دہ کہ ویت و قہ بولی دہ کات، ﴿وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَّن فِي الْقُبُورِ ﴿۴﴾ واتہ: وہ ک چون تو ناتوانی ئہ وانہی کہ خوانہ ناس بوون و مردوون بانگیان بکی و کہ لگ و ہر گزن ہر بہ ہمان شیوہ ئہ موشریکانہ ش کہ بہ دبہ ختن تو ناتوانی سوہریان پئی بگہ نی و پئیان نیشان بدہی، پاشان خودای مہ زن دہ فہرموویت: ﴿إِنْ أَنْتَ إِلَّا نَذِيرٌ ﴿۵﴾ واتہ: تو تہ نہا ہر ترساندن و ناگادار کردنہ و ہت لہ سہرہ، خودا مہیلی ہر کہ سی بیت پئی نیشان دہ دات و مہیلی لہ ہر کہ سیکیش بیت گوہرایی دہ کات۔ پاشان دہ فہرموویت: ﴿إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا ﴿۶﴾ واتہ: نیمہ تو مان پوہ وانہ کردوہ بہ راستی کہ مژدہ بدہی بہ خاوہن باوہ وان و ترسینہر بیت بؤ خوانہ ناسان، ﴿وَإِنْ مِنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ ﴿۷﴾ واتہ: ہیچ گہ لیک لہ پتیشوہ نہ ہاتووہ لہ توہمہی ئادہم خودا ترسینہری بؤ نہ نار دین ہیچ بیانویہ کی بؤ نہ ہیشٹوونہ تہ وہ وہ ک دہ فہرموویت: ﴿إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ ﴿۸﴾ واتہ: ئہی موحمہد ﴿ﷺ﴾ تو ہر ترسینہری و بؤ ہموو گہ لیک پئ نیشاندہ ریک ہہ یہ۔ وہ دہ فہرموویت: ﴿وَلَقَدْ بَشَّرْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْتَ عِبْدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ ۗ فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَنْ

۱ الانعام (۱۲۲)۔

۲ ہود (۲۴)۔

۳ الرعد (۷)۔

حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ ﴿۱﴾ واته: سویند به خوا له ناو هه موو گه لو نوممه تیکدا پیغه مبه ریکمان نار دووه به می ته نها خوا بپه رستن و دوور بگه ونه وه له هر په رستراویکی تر، جا خوا هه ندیکی له و نوممه تانه پینمونی کردو هه ندیکیشیان گومپایی یه خه ی گرتن. نایه ت له م باره یه وه نیجگار زوره. پاشان خودای مه زن ده فهرموویت: ﴿وَلَنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ ﴿۱﴾ واته: نه گه نه مانه باوه ر به تو ناکن گه له پیشووه کانیش پیغه مبه ره کانی خویان به دروزن ده زانی کاتیک به نیشانه ی گه وره وه هاتنه لایان، ﴿وَالزُّبُرِ ﴿۲﴾ واته: کتیبی بچووک، ﴿وَبِالْكِتَابِ الْمُنِيرِ ﴿۳﴾ واته: وه به کتیبی زقر پوون و ناشکراوه، وه پاشان ده فهرموویت: ﴿ثُمَّ أَخَذْتُ الَّذِينَ كَفَرُوا ﴿۴﴾ واته: له گه ان نه و هه موو نیشانه یه دا که پیغه مبه ره کانیان بویان پوون کردنه وه، بپوایان پی نه کردن، نیمه ش سزایه کی زقر گران و به ژانمان دان، ﴿فَكَيْفَ كَانَتْ نَكِيرِ ﴿۵﴾ واته: تو به چاوی خوت دیت که چون سزایه کی گه وره و توئدم دان.

﴿الَّذِي تَرَى أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ ثَمَرَاتٍ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهَا وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بَيضٌ وَحُمْرٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا وَعَرَبِيُّ سُودٌ ﴿۷﴾ وَمِنَ النَّاسِ وَالْذَوَابِّ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ كَذَلِكَ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ ﴿۸﴾

باسی توانای بیپایان و ته واوی خوی گه وره

خودای مه زن ده فهرموویت: ﴿الَّذِي تَرَى أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ ثَمَرَاتٍ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهَا ﴿۱﴾ واته: خوی گه وره له توانای بیپایانی خوی ناگادارمان ده کات له وه ده بیپدانی نه و هه موو شته جوداوجودو جیاوازه له یه ک شندا، نه ویش ناوه که له ناسمانه وه ده بیپدایت که چه نده ها میوه ی جیاوازه که - په نگیان وه ک یه ک نیه - ده پوینیت له زه ردو سه وزو سوو سپی و چه نده ها په نگی تر له میوه، وه ک به چار ده بیپدایت له هه موو په نگو تام و بۆنیک، وه ک خوی گه وره له نایه تیکی تر دا ده فهرموویت: ﴿وَفِي الْأَرْضِ قِطْعٌ مُتَّجِرَاتٌ وَجَنَّاتٌ مِنْ أَعْنَابٍ وَزُرْعٌ وَنَحِيلٌ صِنَوَانٌ وَعِزْرٌ صِنَوَانٌ يُسْقَى بِمَاءٍ وَجِدٍ وَنُضِّلَ بَعْضَهَا عَلَىٰ بَعْضٍ فِي الْأَكْثَلِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿۲﴾ واته: وه له زه ویدا چه ند پارچه ی له پال یه کتریدا هه ن هه روه ها باخاتی تری و په زو کشتوکال و باخاتی دارخورمای دوو قه دی یه ک بنج و یه ک قه ده هه موویان به یه ک ناو ناو ده درین که چی باوی هه ندیکیمان داوه به سه ر

^۱ النحل (۳۶).

^۲ الرعد (۴).

هه ندیکی تریاندا له خواردندا به راستی له وانه دا چهند نیشانه ی پوون هه یه بۆ ئه وانه ی تیده گهن و بیرده که نه وه. خودای گه وره ده فره موویت: ﴿وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بَیضٌ وَحُمْرٌ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا وَغَرَابِيبُ سُودٍ﴾ واته: هه ره به و شیوه یه کتیه کانی شی دروست کردوه له رهنگیان جیاوازه وه که به چاوه ده بیترین دیسان، که رهنگیان سپیه و سووره و هه شیانه ره شتیکی ترخه، له هه ندی کتیه دا چهند ریگایه که هه یه: (الجدد) جه معی (جدو) نیبنو عه بیاس (ره زای خوی لی بیت) ده لیت: (الجدد) واته: چهند ریگا، نه بو مالیک حه سه ن و قه تاده و سو دیش هه ره وایان وتوهه. ریگای وایان هه یه ره شه وه که قه له ره شه. عیکریمه ده لیت: واته کتیه دریزی ره شه، نه بو مالیک و عه تای خوراسانی و قه تاده یه هه ره وایان وتوهه. ^۱ نیبنو جه ریر ده لیت: کاتیک که عه ره به کان شتیکی زور ره شیانه وه سف کرد بیت و توویانه: (أسود غریب) واته: ره شتیکی قه ترانیه. پاشان ده فره موویت: ﴿وَمِنَ النَّاسِ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ، كَذَلِكَ﴾ واته: هه ره به و شیوه یه گیانه له به ران له مروفو جانه وه ره مه پو مالاتیش هه مه جزوه هه مه ره ننگن. (الدواب) واته: هه رچی به زه ویدا به روات به قاچ، له بابی عه تفی خاصه له سه ره تفی عام هه ندی له مه مردم زور ره شن وه که به ریره رو تو تمیه کان که چی سه قالیبه کان و پو میه کان زور سپین، عه ره بیله له نیوان سپی و ره شدایه و هیندیش له عه ره ب بورتین، بویه خوی گه وره له نایه تیکی ترده فره موویه تی: ﴿وَأَخْلَافٌ أَلْسِنَتِكُمْ وَاللُّوْجُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْعَالَمِينَ﴾ واته: وه جیاوازی زمان و ره ننگان به راستی له وه دا (باسکرا) به لگه ی زور هه یه بۆ زانایان. هه ره به و شیوه یه جانه وه ره مه پو مالاتیش هه مه ره ننگن به لکو له یه که ره گه زدا له گیانه وه ره، چهند رهنگی جیاوازه هه یه، پاک و بی گه ردی بۆ ئه و خودایه ی که دروست کراوه کانی له ریگترین شیوه دا وه دی هیناوه. بویه خوی مه زن پاش نه مانه فره موویه تی: ﴿إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْمُلْتَمُونَ﴾ واته: نه وانه ی که زور زانان به راستی له خوا ده ترسن و باش ده یناسن، واته: نه وانه ی زور شاره زاتین له گه وره یی و توانا و ده سه لات و زانیاری نه و خودایه که هه رچی سیفه تی تیرو ته واوه تیایه تی و به ناوه پیرزده کانی وه سف کراوه، زور ترو زیاتر لیتی ده ترسن. عه لی کورپی نه بو ته لحه ده لیت: له نیبنو عه باسه وه (ره زای خویان لی بیت) له م نایه ته دا: ﴿إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ﴾ ده لیت: نه وانه ی که ده زانن خودا توانای به سه ره هه موو شتیگدا هه یه. ^۲ وه هه ره له نیبنو عه باسه وه (ره زای خوی لی بیت) ده لیت: زانا و شاره زا

^۱ لطبري (۴۶۱/۲۰).
^۲ الروم (۲۲).
^۳ لطبري (۴۶۲/۲۰).

له عهده کانی خودا نه وانن که هرگیز شه ریکیان بق خودا دانه ناروه و حه لالی خودایان به حه لال زانیووه و حه رامی خودایان به حه رام زانیووه و ناموزگاریه کانی نه بیان له گوئی گرتووه و پاراستوویانه و باوه پی ته و اویمان بووه که ده چنه وه لای خوداو پرساریان لی ده کریت له سه ر کرداره کانیان، سه عیدی کوپی جو به یر ده لیت: ترسان له خودا نه و ترسه یه که ده بیته یرگر له نیوان تقو نافه رمانی و بی گوئی خودادا. حه سنی به سری ده لیت: زانا نه و که سه یه که له خوی دلوفانی خوی ده ترسیت به په نهانی و هر شتیک خودا پی خوش بیت نه ویش پی خوشه، وه خوی ده پاریزیت له وهی که خودا پی ناخوشه، پاشان حه سه ن نه م نایه ته ی خویند: ﴿إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ﴾ سوفیانی سه وری ده لیت له نه بو حه یانی ته میمه وه له پیاویکه وه که ده لیت: و تراوه زانیان سی جورن: زانا به خواو، زانا به فه رمانی خوا، زانا به خوا به لام زانانیه به فه رمانی خوا، وه زانا به فه رمانی خوا به لام زانانیه به خوا، زانا به خوداو فه رمانی خودا نه وه یه که له خودا ده ترسیت و ناگاداری سنورو فه رزه کانی تی، نه وه ی زانایه به خواو زانا نیه به فه رمانی خودا، نه و که سه یه که له خودا ده ترسیت به لام شاره زای سنورو فه رزه کانی نیه. نه وه ی زانایه به فه رمانه کانی خوداو زانا نیه به خودا، نه و که سه یه که سنورو فه رزه کانی خودا ده زانیت به لام له خوی مه زن ناترسیت.

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَارَةً لَّنْ تَكْبُرَ ۚ لِيُؤْتِيَهُمْ أَجْرَهُمْ وَيَزِيدَهُمْ مِّنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ غَفُورٌ شَكُورٌ﴾ (۲۰)

ته نها موسلمان بازرگانی وژی دوا بیه

خوای مه زن باسی عهده خاوه ن باوه ره کانی ده کات و ده فه رموویت: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً﴾ واته: نه وانیه که کتیبی خودا ده خویننه وه و باوه پریان پی هی وه یو کار به و فه رمانانه ده کن که بییان راده گه به نریت، وه ک نویتو نه وه ی که خودا پی داو ن له پی خودا ده بیه خشن له مالی حه لال له جی خویدا به شه وو به وژ به نه نی و ناشکرا، ﴿يَرْجُونَ تِجَارَةً لَّنْ تَكْبُرَ﴾ واته: به هیوای پاداشتیکن له لای خودا که هرگیز زهره ر ناکات به ره مه که ی وه ده ست دینن، بویه خوی گه وره فه رموویه تی: ﴿لِيُؤْتِيَهُمْ أَجْرَهُمْ وَيَزِيدَهُمْ مِّنْ فَضْلِهِ﴾ واته: پاداشتی چاکه بیان ده داته وه به چه ندجار زیاتر له وه ی خویمان که هر به خه یالی شیاندا نه هاتوره، ﴿إِنَّهُ غَفُورٌ﴾ واته: له خه تاکان ده بووریت، ﴿شَكُورٌ﴾ واته: به کرده وه ی که میشیان ده زانیت و پاداشتیان له سه ری ده داته وه.

﴿أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ إِنَّ اللَّهَ بِعِبَادِهِ لَخَبِيرٌ بَصِيرٌ﴾ (۲۱)

نہم قورنانه راسته و کتیبی خودایه

خوای مہ زن دہ فرمویت: ﴿أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ﴾ واتہ: نہ وہی کہ بق تو مان نار دویہ نہی مو حہ مد ﴿﴾ لہم کتیبہ دا کہ قورنانه، ﴿هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ﴾ واتہ: راسته و کتیبہ پیشوہ کانیش بہ راست دہ زانیت و بروای پیانہ، نہ و کتیبانہش شایہ تیان داوہ کہ نہم قورنانه لہ لایہن پہ روہ ردگاری جیہانہ وہ پہ وانہ کراوہ، ﴿إِنَّ اللَّهَ بِعِبَادِهِ لَخَبِيرٌ بَصِيرٌ﴾ واتہ: خودا خوری ناگادارہ و چاودیرہ بہ سہر عہدہ کانیوہ دہ زانیت کی شایہ نی نہ وہیہ کہ پیزدارتر بیت بہ سہر نہوی تردا لہ مردم. ہر لہ بہر نہ وہیہ کہ پیزی پیغہ مہ رانی داوہ بہ سہری ہموو خہ لگدا، وہ پیزی ہندی لہ پیغہ مہری داوہ بہ سہر ہندی کی تردا، پلہی زیاتر بہرز کردوونہ تہ وہ، وہ پلہی پیغہ مہری مو حہ مد ﴿﴾ زیاتر بہرز کردوہ تہ وہ بہ سہر ہموو پیغہ مہ راندا (دردو و سلامی خوا لہ سہر ہموویان).

﴿ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ وَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ

بِالْخَيْرَاتِ إِذْنِ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ﴾ (۲۲)

میرانگرائی قورنات سببہ شن

خوای مہ زن دہ فرمویت: ﴿ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا﴾ واتہ: لہ پاشان نہم قورنانه مان بہ خشی بہ کہ سائیک کہ لہ ناو بندہ کانماندا ہلما نبژاردن، پاشان کردوونی بہ سببہ شہ وہ و فرمویہ تی: ﴿فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ﴾ واتہ: ہندیکیا غہ دریان لہ خویان کردوہ لہ واجباتہ کاندا بہ چاکی بہ جیبیان نہ ہیناوہ و ہندی تاوان و کاری دود لہ خویان کردوہ، ﴿وَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ﴾ واتہ: ہندیکی تریان واجباتہ کان بہ جی دین و کاری حرام و نا پہ وا ناکن، وہ ہندی لہ کارہ چاکہ کان واز لی دینیت و کاری مہ کروہیش دہ کات، ﴿وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ إِذْنِ اللَّهِ﴾ واتہ: ہندیکیشیان پیشبرکی دہ کن لہ کاری خیر و واجباتہ کان بہ جی دین و کاری چاکیش زود دہ کن و کاری حرام و مہ کروہیش ناکن واز لہ ہندی شتی مہ باحیش (حہ لالیش) دینن. ﴿ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ﴾ واتہ: نہم (قورنات پیدانہ) لہ خویدا بہ ہرہیہ کی گہ ورہیہ. علی کوری نہ بو تہ لہ دہ لیت لہ نیینو عہ باسہ وہ لہم نایہ تہ دا: ﴿ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا﴾ دہ لیت:

نه‌وانه نومه‌تی موحه‌ممه‌دن (علیه‌السلام) کردوونی به میراتگری هموو نه‌و کتیبانه‌ی که ناردوویه‌تی، ده‌بووریت له‌وانه‌ی که غه‌دریان له خُج کردووه، مامناوه‌ندیه‌کانیش پرسپاری که مو ناسانیان لی ده‌کریت، نه‌وانه‌شی پی‌شپرکیان کردووه بۆ چاکه‌کردن ده‌چنه به‌هشت بی لیپرسینه‌وه.^۱ نه‌بو قاسمی ته‌به‌رانی ریوایه‌تی کردووه له نینو عه‌باسه‌وه نه‌ویش له پیغه‌مبه‌ری خوداوه (علیه‌السلام) که پژیئک فرموویه‌تی: (شه‌فاعه‌تی من بۆ نه‌وانه‌یه که گوناهی گوره‌یان کردووه له نومه‌ته‌که‌م). نینو عه‌باس (په‌زای خوی لی بیئت) ده‌لئیت نه‌وه‌ی پی‌شپرکیی کردبیت له چاکه‌کردنا به‌بی لیپرسینه‌وه ده‌چیته به‌هشت، مامناوه‌نجیش به په‌حمی خوا ده‌چیته به‌هشت، ستم له خُج که‌ریش هاوه‌لانی نه‌عرافن و به‌شه‌فاعه‌تی پیغه‌مبه‌ر (علیه‌السلام) ده‌چنه به‌هشت.^۲ وه ریوایه‌ت کراوه له زژیئک له زانایانی پی‌شینه‌وه نه‌وه‌ی که ستمی له خوی کردووه له خه‌لکی نه‌م نومه‌ته له‌و که‌سانن که هه‌لبژارده‌ن با هندی که‌م و کورپی و لارو و یریشیان هه‌بیئت. هه‌ندیکی تر له زانایان وتووینا: نه‌وه‌ی که غه‌دری له‌خوی کردووه خه‌لکی نه‌م نومه‌ته نیه له هه‌لبژارده‌کانیش نیه، که میراتبه‌ری نه‌م قورئانه‌ن، به‌لام راست وایه که نه‌مانه‌ش له خه‌لکی نه‌م نومه‌ته‌ن.

پژی و قه‌دری زانایان

زانایان دلخۆشترین که‌سن به‌م به‌هره‌یه‌و شایسته‌ترین که‌سن به‌م په‌حمه‌ته چونکه نه‌مانه وه‌ک نیمی نه‌حمه‌د ریوایه‌تی کردووه له قه‌یسی کورپی که‌سیره‌وه ده‌لئیت: پیاویک له خه‌لکی مه‌دینه هات بۆ لای نه‌بو دهره‌د (په‌زای خوی لی بیئت) نه‌بو دهره‌د پتی وت: چی تزی گه‌یاندووه‌ته نئیره نه‌ی برای خۆم؟ پیاوه‌که وتی: فرمووده‌یه‌ک منی گه‌یاندووه که تۆ وتووته و باست کردووه له پیغه‌مبه‌ری خوداوه (علیه‌السلام) نه‌بو دهره‌د وتی: بۆ بازرگانی نه‌هاتووی؟ وتی: نه‌خیز، وتی: بۆ پیوستیه‌ک نه‌هاتووی؟ وتی: نه‌خیز. نه‌بو دهره‌د وتی: نایا ته‌نها به دوا‌ی نه‌م فرمووده‌یه‌دا هاتووی؟ وتی: به‌لی، نه‌بو دهره‌د (په‌زای خوی لی بیئت) وتی: من بیستومه له پیغه‌مبه‌ری خوداوه (علیه‌السلام) ده‌یفه‌رموو: (هه‌ر که‌سیک پیگایه‌ک بگریته به‌رو به دوا‌ی زانایاریه‌کدا بگریته، خوی مه‌زن به هۆی نه‌وه‌وه پیگای به‌هه‌شتی بۆ ناسان ده‌کات و فریشته‌کان باله‌کانیان داده‌نن بۆ پازی کردنی زانسته‌خواز، وه بیگومان نه‌وانه‌ی له‌ناو ناسمان و زه‌مندان داوای لی‌بووردن ده‌کن له خودا بۆ‌که‌سی زانا، تا ماسیه‌کانیش له‌ناو ناودا، وه پژی و قه‌دری زانا به‌سه‌ر خوابه‌رستدا وه‌ک پژی مانگ وایه به‌سه‌ر نه‌ستیره‌کانی تره‌وه. به‌راستی زانایان میراتبه‌ری پیغه‌مبه‌رانتن (سه‌لامی خویان لی بیئت) پیغه‌مبه‌رانی‌ش دینارو دره‌مه‌میان به‌

^۱ لطبری (۲۰/۴۶۵).

^۲ الطبرانی (۱۱/۱۸۹).

میرات به جی نه میشتووه، به لکو زاناریان به جبهیشتووه. هر که سیک دستی که وتبیت به شینی ته وای وه رگرتووه).^۱ نه بو داودو ترمیزی و نیینو ماجه بش هیناویانه.^۲

﴿ جَنَّتٌ عَدْنٌ يَدْخُلُونَهَا يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴾ (۳۳) وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ ﴿۳۴﴾ الَّذِي أَحَلَّنَا دَارَ الْمُقَامَةِ مِن فَضْلِهِ لَا يَمَسُّنَا فِيهَا فُجُورٌ وَلَا يَمَسُّنَا فِيهَا لُغُوبٌ ﴿۳۵﴾

خوای مه زن ده فره رموویت: ﴿ جَنَّتٌ عَدْنٌ يَدْخُلُونَهَا ﴾ واته: نه وانه ده چنه ناو به هه شتانی جیی مانه وه، خودای گه وره باسی نه وه له بژاردنه ده کات له وه عبدهانی که بوونه میراتبه ری نه وه کتیبه ی که له لایه ن په روره ردگاری جیهانه وه هاته خوار که حالیان چونه له پژی قیامه تدا که شویتیان باغاتیکه هر گیز له ناو ناچیت و تیک ناچیت، واته: به هه شتیکی تاهه تابه ده چنه ناوی له وه پژه داو ده گه نه بهر باره گای خودای مه زن، ﴿يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا﴾ واته: خوین ده پازننه وه به بازنی زپرو مرواری له ویدا. وه ک له فره مووده ی سه حیضا پویابه ت کراوه له نه بو هوره یره وه نه ویش له پیغه مبه ری خوداوه ﴿﴾ که فره موویه تی: (ده سته بندی خاوه نباوه پ ده روات تا نه و شویتنه ی ده ستنویژ پیی گه یشتووه).^۳ ﴿وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ﴾ واته: پژشاکیشیان له ناو به هه شتدا ناو ریشمه، بویه له دنیا دا لیبیان قه ده غه بووه، له پژی دوا پیدا خودای گه وره بقیان حه لال ده کات. وه له فره مووده ی سه حیضا هاتووه که پیغه مبه ری خودا ﴿﴾ فره موویه تی: (هر که سیک ناو ریشم له دنیا دا بیوشیت له پژی قیامه تدا ناپیوشیت و له به ری ناکات).^۴ وه فره موویه تی: (نه و ناو ریشمه له دنیا دا بق نه وانه وه له پژی دوا پیدا بق نیوه یه).^۵ پاشان خوای مه زن ده فره رموویت: ﴿وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ﴾ واته: ده لئین: سوپاس بق نه و خوایه ی که خه م و خه فه تی له دلمان ده رکردو له وه نا په حه تی و ترسو گپرو گرفتانه ی دنیا و قیامه ت پزگاری کردین به پاستی په روره ردگارمان لیبوره ی شایانی سوپاسه. نیینو عه باسو که سانی تریش وتووایانه: له زور خه تایان ده بووریت و به چاکه کانیشیان ده زانریت هر چه نده که میش بیت پزیزان لی ده گپریت. پاشان خوای

^۱ احمد (۱۹۶/۵)، فره مووده یه کی حه سه نه.

^۲ ابو داود (۱۵۷/۴)، تحفة الأحوذی (۴۵۰/۷)، ابن ماجه (۸۱/۱)، فره مووده یه کی حه سه نه.

^۳ مسلم (۲۱۹/۱).

^۴ فتح الباری (۲۹۶/۱۰).

^۵ فتح الباری (۲۹۶/۱۰).

مەزن دەفەر موویت: ﴿الَّذِي أَحَلَّنَا دَارَ الْمَقَامَةِ مِن فَضْلِهِ﴾ واتە: ئەو خودایەى كە ئەم شویتە و ئەم پلەبەى پى بەخشین بە فەزڵ و كەرەم و بەزەبى خۆى بوو، كە كردارەكانمان بەرامبەر ئەم پێزە نەبوو. وەك لە فەرموودەى سەحیددا هاتووە كە پێغەمبەرى خودا (ﷺ) فەرموویەتى: (هەيچ كەسێك لە ئێوە كردارەكانى ناىخاتە بەهەشت)، وتیان: نە تۆیش ئەى پێغەمبەرى خودا (ﷺ)؟ فەرمووى: (نە منیش تەنھا بە فەزڵ و كەرەمى ئەو نەبیت). ﴿لَا يَسْتَأْذِنُ فِيهَا النَّبِيُّ﴾ واتە: تەوشى ماندووبوون و ناپەرەختى نابین. (النَّصَبُ وَاللُّغُوبُ) هەردوو وشەكە بۆ ماندووبوون بەكار دەهێنریت، وەك ئەوەى كە پەنج و ماندووبوون ناچەژن و لاشە و گیانیان ناپەرەخت ناییت، والله أعلم. چونكە لە دنیادا خۆیان پاهێنابوو لەسەر عیبادت، بە چوونە ناو بەهەشت هەموو تەكلیفێكیان لەسەر نامیشت و لە ئیسراحەتێكى بەردەوام و تاهەتاییدا زیان بەسەر دەبەن، وەك خۆى مەزن لە ئایەتێكدا فەرموویەتى: ﴿كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْفَالِئَةِ﴾ واتە: (پێیان دەوتریت) بخۆن و بخۆنەو، تۆشتان بێت بە هۆى ئەو چاكانەو كە لە پۆژانى پاریدودا كردووانە.

﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ لَا يُقْضَىٰ عَلَيْهِمْ فِيمَوْتُوا وَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ مِنْ عَذَابِهَا كَذَلِكَ نَجْزِي كُلَّ كَافِرٍ﴾ (۳۱) وَهُمْ يَصْطَرِحُونَ فِيهَا رَبَّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ أَوَلَمْ نَعْمَرْكُمْ مَآ بَدَّلْنَا فِيهِ مِنْ تَذَكُّرٍ وَجَاءَكُمْ التَّذْيِيرُ مُذَوَّقًا فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَّصِيرٍ (۳۷)

پاداشتی خۆانەناس و ژبیانیان لەناو جەهەنەمدا

خۆى مەزن باسى ژبیانى بەختەوهرانى كرد، دیتە سەر باسى بەدبەختان كە چیان بەسەر دیت لەناو جەهەنەمدا، دەفەر موویت: ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ لَا يُقْضَىٰ عَلَيْهِمْ فِيمَوْتُوا﴾ واتە: ئەوانەى خۆانەناسن دەچنە ناو ئاگرى جەهەنەم و هەر دەمیتنەو تێیداو نامرن، وەك خۆى گەرە دەفەر موویت: ﴿لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَىٰ﴾ واتە: نە دەمريت تیايدا تا پرزگارى بێت وە نە دەژى تیايدا بە ئاسایی، وە لە سەحیحى موسلیمدا هاتووە كە پێغەمبەرى خودا (ﷺ) فەرموویەتى: (ئەوانە كە ئەهلى ناو ئاگر و خەلكى ئەوین، نە دەمرن و نە زیندووشن).^۱ وەك خۆى گەرە دەفەر موویت: ﴿وَأَدَاؤُا بِمَلِكٍ

^۱ فتح الباري (۱۰/۱۲۲).

^۲ الحاقة (۲۴).

^۳ الاعلى (۱۳).

^۴ مسلم (۱/۱۷۲).

يَقْضِ عَيْنَا رَبِّكَ قَالَ إِنَّكَ مُكْتُوبٌ ﴿۱﴾ واته: وه هاوار ده‌کهن نه‌ی مالیک (سه‌په‌رشتیاری دۆزه‌خ) با په‌روه‌دگارکرت بمانرینیت تا پرگار ببین، نه‌ویش ده‌لئیت: بیگومان نیوه ده‌میتنه‌وه. نه‌مانه نا له‌و زیانه‌دا به‌رده‌وام ده‌میتنه‌وه حه‌ز ده‌کهن بمرن بق نه‌وه‌ی ئیسراحت بکهن به‌لام نامرن، خوی گوره‌ش ده‌فه‌رموویت: ﴿لَا يَقْضِي عَلَيْهِمْ فِيمَوْتُوا وَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ مِنْ عَذَابِهَا﴾ واته: بریاری مردن نادریت به‌سه‌ریاندا تا بمرن هه‌روه‌ها هه‌ندی له‌سزای (دۆزه‌خ) بیان لی سوک ناکریت، وه‌ک خوی مه‌زن له‌چهند نایه‌تی ترده‌فه‌رموویت: ﴿إِنَّ الْمُجْرِمِينَ فِي عَذَابٍ مُّهِينٍ ﴿۷۱﴾ لَا يُقَفَّرُ عَنْهُمْ وَهُمْ فِيهِ مُبْسُونَ﴾ واته: به‌پاستی تاوانباران له‌سزای دۆزه‌خدا به‌هه‌میشه‌یی ده‌میتنه‌وه، سزایان له‌سه‌ر سوک ناکریت و نه‌وان له‌ناو نه‌و سزایه‌دا ناو می‌دن. وه‌ده‌فه‌رموویت: ﴿كُلَّمَا خَبَتْ زِدْنَاهُمْ سَعِيرًا﴾ واته: هه‌ر جاریک دۆزه‌خ بلتسه‌ی بنی‌شیتته‌وه و دامرکیتته‌وه بلتسه‌ی ناگره‌که‌یان بق زیاد ده‌کهن. وه‌ده‌فه‌رموویت: ﴿فَذُوقُوا فَلَنْ نَزِيدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا﴾ واته: ئینجا بچه‌زن سزای خۆتان هیچتان بق زیاد ناکه‌ین سزانه‌بیت. پاشان فه‌رموویت: ﴿كَذَلِكَ نَجْزِي كُلَّ كَافِرٍ﴾ واته: نه‌مه‌پاداشتی هه‌ر که‌سیکه‌که‌ بپوای به‌په‌روه‌رنده‌ی نه‌هیناره‌و نه‌م جه‌نه‌مه‌ی به‌درۆ زانیوه. پاشان خوی مه‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿وَهُمْ يَصْطَرِّحُونَ فِيهَا﴾ واته: ده‌گرین و هاوار ده‌کهن و له‌خوا ده‌پارینه‌وه به‌ده‌نگی به‌رز نه‌لین: ﴿رَبَّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ﴾ واته: نه‌ی خودایه‌له‌ناو ناگر ده‌رمان بیتنه‌و بمانگتپه‌وه بق ناو دنیا، نه‌م جاره وه‌ک جاری پیتشو ناکه‌ین، کاری چاک ده‌کهن، خوی گوره‌خوی چاک ده‌زانیت نه‌گر جاریکی تریش بگرتنه‌وه سه‌ر دنیا ده‌چنه‌وه سه‌ر کاره‌خرابه‌که‌ی خویان، چونکه‌نه‌مانه‌درۆزنن، بۆیه‌خوی گوره‌وه‌لامیان ناداته‌وه، وه‌ک له‌م نایه‌ته‌دا باسیان ده‌کات که‌نه‌لین: ﴿فَهَلْ إِلَىٰ خُرُوجٍ مِنْ سَبِيلٍ ﴿۱۱﴾ ذَلِكُمْ بِأَنَّهُ إِذَا دُعِيَ اللَّهُ وَحْدَهُ كَفَرْتُمْ وَإِنْ يُشْرَكَ بِهِ تَوَلَّيْتُمْ﴾ واته: نایا رتگایه‌که‌هه‌یه‌لیزه‌ده‌ریاز بین، خوی گوره‌ش ده‌فه‌رموویت: نه‌مه‌تان بۆیه‌به‌سه‌ر دیت، چونکه‌هه‌ر کاتیک مه‌ردم ته‌نها خودایان به‌رستایه، نیوه‌حاشاتان ده‌کردو

۱ الزخرف (۷۷).
 ۲ الزخرف (۷۴-۷۵).
 ۳ الاسراء (۹۷).
 ۴ النبأ (۳۰).
 ۵ الغافر (۱۱-۱۲).

دورده‌کوتنه‌وه، به‌لام کاتیک شه‌ریکیان بۆ داده‌نا ئیوه بپواتان ده‌هینا، بۆیه لی‌رده‌ا خوی‌ا گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿أَوَلَمْ نَعْمَرْكُمْ مَا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَن تَذَكَّرُ وَجَاءَكُمُ النَّذِيرُ﴾ واته: ئایا تمه‌نئکی دریزمان نه‌دا به ئیوه له دنیا‌دا نه‌گه‌ر ناره‌زوتان ئی بپوایه به‌ره‌و پاستی بین‌و سوود له‌و ژیا‌نه وه‌رگرن به‌پاده‌یه‌ک له‌و ماوه دریزه‌دا سوودتان ئی وه‌ریگرتایه‌و ئایا ترسینه‌رتان بۆ نه‌هات، ئیمامی نه‌حمه‌د پپوایه‌تی کردوه له ئه‌بو هوره‌یره‌وه (په‌زای خوی‌ا ئی بی‌ت) ئه‌ویش له پینقه‌مبه‌ره‌وه (ﷺ) که فه‌رموویه‌تی: (بئگومان خوی‌ا گه‌وره مؤله‌تی به‌نده‌ی خۆی داوه که گیانی کردوه به به‌ریدا هه‌تا ئه‌و کاته‌ی که تمه‌نی گه‌یشتوه به شه‌ست یان سه‌فتا سال، خودا ئه‌وه‌ی کردوه به مؤله‌ت بۆی، خودا ئه‌وه‌ی کردوه به مؤله‌ت بۆی).^۱ هه‌ر به‌م شیوه‌یه بوخاریش پپوایه‌تی کردوه له کتیبی (الرقائق) له سه‌حیحه‌که‌یدا له ئه‌بو هوره‌یره‌وه (په‌زای خوی‌ا ئی بی‌ت) ده‌لئیت: پینقه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) فه‌رموویه‌تی: (خودا هیچ بپوبیانووێکی نه‌هیشتوه‌ته‌وه بۆ که‌سێک که‌تمه‌نی پیدابیت، تا گه‌یشتوه‌ته شه‌ست سال).^۲ ئه‌بینو جه‌ریش پپوایه‌تی کردوه له ئه‌بو هوره‌یره‌وه (په‌زای خوی‌ا ئی بی‌ت) ده‌لئیت: پینقه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) فه‌رموویه‌تی: (هه‌ر که‌سێک خودا تمه‌نی دریز بکات شه‌ست سال ئه‌وه خودا بیانوی بۆ نه‌هیشتوه‌ته‌وه له‌و ژیا‌نه‌یدا که به‌سه‌ری بردوه).^۳ ئیمامی نه‌حمه‌دو نه‌سانیش پپوایه‌تیان کردوه له (الرقائق) دا.^۴ کاتیک که خوی‌ا گه‌وره ئه‌م تمه‌نه‌ی کردوه به مؤله‌ت بۆ عه‌بده‌کانی و هیچ بپوبیانووێکی بۆ نه‌هیشتونه‌ته‌وه، ئه‌مه ئه‌وه ده‌گه‌یه‌نیت که تمه‌نی زۆریه‌ی ئه‌م ئومه‌ته له‌و نێوانه‌دایه، وه‌ک ئه‌م فه‌رمووده‌یه له‌م باره‌یه‌وه هاتوه له ئه‌بو هوره‌یره‌وه (په‌زای خوی‌ا ئی بی‌ت) ده‌لئیت: پینقه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) فه‌رموویه‌تی: (تمه‌نی مۆمئنی ئومه‌تی من له نێوانی شه‌ست و سه‌فتا سال دایه، که‌میان له‌و تمه‌نه تیده‌په‌ریت). هه‌ر به‌م شیوه‌یه تیرمیزی و ئه‌بینو ماجه‌ش پپوایه‌تیان کردوه له کتیبی (الزهد) دا.^۵ خوی‌ا گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿وَجَاءَكُمُ النَّذِيرُ﴾ واته: ترسینه‌ریشتان هاته لا. پپوایه‌ت کراوه له ئه‌بینو عه‌باسو (په‌زای خوی‌ا ئی بی‌ت) عی‌کریمه‌و ئه‌بو جه‌عفری باقرو قه‌تاده‌و سو‌فیا‌نی کو‌پی عویینه‌وه، ده‌لئین: مه‌به‌ست به‌ ﴿وَجَاءَكُمُ النَّذِيرُ﴾ مووی سه‌بیه!^۶ سو‌دی

^۱ أحمد (۲/۲۷۵)، فه‌رمووده‌یه‌کی سه‌حیحه.

^۲ فتح الباری (۱۱/۲۴۳).

^۳ لطبری (۲۰/۴۷۸).

^۴ أحمد (۲/۴۱۷)، تحفة الإیشاف (۹/۴۷۲)، فه‌رمووده‌یه‌کی سه‌حیحه.

^۵ الترمذی (۳۵۰)، ابن ماجه (۳۳۶)، فه‌رمووده‌یه‌کی سه‌سه‌نه.

^۶ البغوی (۳/۵۷۲).

عبدالوہرہ حمانی کوہی زہیدی کوہی نے سلم دہ لَئِن: مہ بہست پئی پیغہ مہری خودایہ (ﷺ)، نبینو زہید نہم نایہ تہی خویند: ﴿هَذَا نَذِيرٌ مِنَ النَّذْرِ الْأَوَّلِ﴾^۱ واتہ: نہم پیغہ مہرہ ترسینہ ریکہ لہ ترسینہ رہکانی پیشور.^۲ نہم شہ بیان پروایہ تی کردووہ لہ قہ تادووہ کہ دہ لَئِن: خوی گہ ورہ تہ مہ ن و پیغہ مہرانی کردووہ تہ بہ لگہ بہ سہریانہ وہ،^۳ نہمہ پای نبینو جہریریشہ، کہ نہمہ یان پڑشترہ، وہ ک خوی گہ ورہ دہ فہ رموویت: ﴿وَتَادَا يَمَلِكُ لِيَقْضِ عَلَيْكَ رَيْبَكَ قَالَ إِنَّكُمْ تُكْذِبُونَ﴾^(۷) لَقَدْ جِئْتَكُمْ بِالْحَقِّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَكُمْ لَاحِقٌ كَاذِبُونَ﴾^۴ واتہ: وہ ہاوار دہ کن نہی مالیک با پەرورہ دگارت بمانرینیت، نہ ویش دہ لَئِن بیگومان نئوہ دہ میننہ وہ، سویند بہ خوا بہ راستی نایینی ہہ قمان بق ہینان بہ لام زؤدیہ یان راستیان پی ناخوشہ. وہ خوی گہ ورہ ش دہ فہ رموویت: ﴿وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّى نَبْعَثَ رَسُولًا﴾^۵ واتہ: نئمہ ہہ رگیز سزای (بہ نندہ کانمان) نادہین ہہ تا پیغہ مہر نہ نئیرین بؤیان. وہ خوی گہ ورہ دہ فہ رموویت: ﴿كَلَّمَآ أَلْقَى فِيهَا فَوْجٌ سَالَمٌ خَرَّتْهَا آتْرَابًا تَكْوَنُ نَذِيرٌ﴾^(۸) قَالُوا بَلَى قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ إِنْ أَنشَرْنَا إِلَّا فِي سَلْطَلٍ كَبِيرٍ﴾^۶ واتہ: ہہ رچہ ند دستہ یہ ک فری بدرینہ ناویہ وہ دہ رگاوانہ کانی دؤزخ پرسیاریان لی دہ کن نایا پیغہ مہریکی ترسینہ رتان بق نہ ہاتووہ لہ دنیادا، وتیان: بہ لی بؤمان ہاتووہ بہ لام بہ درؤمان زانی و دہ ماتوت پئی خوا ہیچی نہ ناریدووہ تہ خوارووہ نئوہ بہ س لہ گومراییہ کی گہ ورہ دان. پاشان خوی گہ ورہ دہ فہ رموویت: ﴿فَذُوقُوا مَا لِلظَّالِمِينَ مِن نَّصِيرٍ﴾^۷ واتہ: بجین نئو سزای ناگرہ لہ پاداشتی نہ وہی کہ دزایہ تی پیغہ مہرانتان دہ کرد لہ ہہ موو کرداریکدا لہ ماوہی ژیانتاندا، ہیچ کہ سیک نہیہ بیت بہ ہاوارتانہ وہ لہ و سزا سہخت و زنجیر کراوی و بہ دہ ختیہ پزگارتان بکات.

^۱ النجم (۵۶).

^۲ لطبری (۴۷۸/۲۰).

^۳ الدر المنتشر (۳۲/۷).

^۴ الزخرف (۷۷-۷۸).

^۵ الاسراء (۱۵).

^۶ الملك (۹-۸).

﴿إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ غَيْبِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾ (۳۸) ﴿هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ حَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ مَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَلَا يُزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ إِلَّا خَسَارًا﴾ (۳۹)

خوای مہزن دہ فہ رموویت: ﴿إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ غَيْبِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ واتہ: خودا ناگای لہ ہموو نہینہ کانی ناسمان و زمین ہہ یو ﴿إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾ واتہ: دہ زانیت چی لہ ناو دلانداہ و ہچی لی ون نابیت لہ وہی کہ تیاہدا شاراوہ تہ وہ۔ وہ پاشان دہ فہ رموویت: ﴿هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ حَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ﴾ واتہ: تہ و خوداہی کہ نیوہی لہ جیی پیشینہ کان لہ سہر زہ میندا داناوہ، گہل دواہی گہل و نہوہ دواہی نہوہی کردوہ بہ جینشین بہر لہ خوئی، وک خوای گہورہ فہ رموویہ تی: ﴿وَيَجْمَعُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ﴾ واتہ: وہ دہ تانکاتہ جینشینی گہ لانی تری سہر زہوی۔ وہ دہ فہ رموویت: ﴿مَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ﴾ واتہ: ہر کہ سیک ناشوکرہ، ناشوکرہ کہی دہ گہ پیتہ وہ بقو خوئی، بق کہ سی تر ناگہ پیتہ وہ، ﴿وَلَا يُزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ إِلَّا مَقْتًا﴾ واتہ: ہتا بہردہ وام بن لہ سہر تہ و خوانہ ناسیہ خودا زیاتر لیبان توہرہ دہ بیت، ﴿وَلَا يُزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ إِلَّا خَسَارًا﴾ واتہ: وہ ہتا بہردہ وام بن لہ سہر خوانہ ناسی زیاتر زیان لہ خویان و کہس و کاریان دہ دہن لہ پڑی قیامہ تدا بہ پیچوانہی خاوہن باوہرہ وہ، کہ ہتا تہ مہ نیان درڑ بیت و ناکاری چاک دہ کن شوین و پلہ یان بہرز دہ بیتہ وہ لہ ناو بہ ہشتداو لہ لای خودا خو شہ ویست دہ بن و پیرز بیابان لی دہ کات۔

﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ شُرَكَاءَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَوَاتِ أَمْ آتَيْنَهُمْ كِتَابًا فَهُمْ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْهُ بَلْ إِنَّهُمْ يَعْبُدُونَ الْغُلُوبَ وَكَانُوا قَوْمًا لَا يَعْقِلُونَ﴾ (۴۰) ﴿إِنَّ اللَّهَ يَمَسُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا وَلَئِن زَالَتَا إِنْ أَمْسَكَهُمَا مِنْ أَحَدٍ مِنْ عِبَادِهِ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا﴾ (۴۱)

خوای گہورہ دہ فہ رموویت بہ پیغمبر (ﷺ) کہ بلی بہ موشریکہ کان: ﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ شُرَكَاءَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَوَاتِ أَمْ آتَيْنَهُمْ كِتَابًا فَهُمْ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْهُ بَلْ إِنَّهُمْ يَعْبُدُونَ الْغُلُوبَ وَكَانُوا قَوْمًا لَا يَعْقِلُونَ﴾ واتہ: تہی موحمہد (ﷺ) بلی: ہہ والہ بدہنی نہوہا وہ ہشانہی لہ جیاتی خودا دہ تانپہرستن و ہاوارتان لی دہ کردن نیشانم بدہن لہ زہویدا چیان دروست

النمل (۶۲).

کردوه؟ یان له به دیپیتانی ناسمانه کاندا به شداری یان کردوه؟ یان کتیبیکمان پیداون جا به لگه یان له و کتیبه دا هه یه که بته کان هاویه شی خودان، نه خیر وانیه، به لکو سته مکاران هیچ به لئینیک به یه کتری نادهن جگه له فریودان و هه لئه له تاندن، پاشان خوی گه وره باسی مه زنی دهسه لاتی خوی دهکات که به هوی نه و تواناو دهسه لاته به وه ناسمانه کان و زه مین راوه ستاره و به و شیوه یه دروستی کردون که پیکه وه بن و نه که ون وه ده فه رموویت: ﴿اللَّهُ يُمْسِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا﴾ واته: خوا ناسمانه کان و زه مینی راگرتوه که نه لرزن له شوینی خویاندا، وه که له نایه تی تردا فه رموویت: ﴿وَيُمْسِكُ السَّمَاءَ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾^۱ واته: وه ناسمانی راگیر کردوه تا نه که ویت به سه ر زه ویدا مه گه به فه رمانی نه و، وه فه رموویت: ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ﴾^۲ واته: له نیشانه کانی نه وه که ناسمان و زه وی به فه رمانی نه و وه ستاون. وه پاشان خوی مه زن ده فه رموویت: ﴿وَلَئِنْ زَالَتَا إِنْ أَسْكَمَهُمَا مِنَ الْهَرَمِ بَعْدَهُ﴾ واته: نه گه که وتن که سیکی تر نیه غهیری خودا پایان بگریت، ﴿إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا﴾ واته: له گه که نه وه یشدا خوی گه وره زدر به له سه رخویی کاره کانی دهکات و خه تا پورشیشه، واته: به ننده کانی ده بیبیت که بپوای پی ناکه ن و له فه رمانی ده رده چن، په له یان ئی ناکات و دویان ده خات و به شینه یی له گه لیان ده جو لیته وه و چاوپوشیان ئی دهکات و له گونا میان ده بووریت، بویه فه رموویت: ﴿إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا﴾.

﴿وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَاءَهُمْ نَذِيرٌ لَيَكُونُنَّ أَهْدَىٰ مِنَ الْإِضْطِرَابِ فَلَمَّا جَاءَهُمْ نَذِيرٌ مَّا زَادَهُمْ إِلَّا نُفُورًا ﴿۱۴﴾ أَسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ وَمَكْرَ السَّيِّئِ وَلَا يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئِ إِلَّا بِأَهْلِهِ فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا سُنَّتَ الْأَوَّلِينَ فَلَن نَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَبْدِيلًا وَلَن نَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَحْوِيلًا ﴿۱۵﴾﴾

خوی گه وره باسی قوره یشو عه ره به کان دهکات که به توندی سویندیان ده خوارد پیش هاتنی پیغه مبه (ﷺ) بویان، وه که ده فه رموویت: ﴿وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَاءَهُمْ نَذِيرٌ لَيَكُونُنَّ أَهْدَىٰ مِنَ الْإِضْطِرَابِ﴾ واته: بته رستان به سویندی هه ره گه وره یان ده خوارد به خوا (ده یانوت) نه گه ر پیغه مبه ریکی تر سینه ریان بق بیت به راستی نه وان له هه ره که له نومه تانی تر پینموونتر ده بن. زه حاک و که سانی تریش نه لئین: نه م نایه ته وه که نه نایه ته وایه که خوی مه زن ده فه رموویت: ﴿أَنْ

^۱ الحج (۶۵).
^۲ الروم (۲۵).

تَقُولُوا إِنَّمَا أَنْزَلَ إِلَهُنَا الْكِتَابَ عَلَى طَائِفَتَيْنِ مِنْ قَبْلِنَا وَإِنْ كُنَّا عَنْ دِرَاسَتِهِمْ لَفَنفِيلِينَ ﴿۱۶۸﴾ أَوْ تَقُولُوا لَوْ أَنَّا
أُنزِلَ عَلَيْنَا الْكِتَابُ لَكُنَّا أَهْدَىٰ مِنْهُمْ فَقَدْ جَاءَكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَهَدَىٰ وَرَحْمَةً فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّن

كذَّبَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَصَدَفَ عَنْهَا ﴿۱۶۹﴾ واتہ: لہ ہر نہ وہی نہ لئین بیگومان کتیب بؤ سر دو کو مہ لی گا ورو
جو ولہ کہ نیردراوہ تہ خواروہ لہ پیش ٹیمہ دا کہ بہ راستی ٹیمہ لہ خویند نہ وہ و لیکولینہ وہی
کتیبہ کانین بی ناگا بووین، وہ بؤ نہ وہش نہ لئین بہ راستی نہ گہر کتیبی ناسمانی بؤ ٹیمہ بہا تا بہ نہ وہ
ٹیمہ لہ وان پٹنموونی تر دہ بووین نہ وہ بیگومان بہ لگہ و نیشانہ (قورئان) ی پوونتان لہ
بہ روہ ردگار تانہ وہ بؤ ہاتوہ کہ پٹنموونی و میہرہ بانہی کی گہ ورہیہ کہ واتہ کی ستمہ مکارترہ لہ و
کہ سہی بیباوہ پ بیت بہ نایہ تہ کا نی خودا و بہ دروی بزائیت و پووی لی و ہریگیت۔ وک ہم نایہ تانہ ش
کہ خوی مہ زن دہ فہ رموویت: ﴿وَإِنْ كَانُوا لَيَقُولُنَّ ﴿۱۷۰﴾ لَوَآءَ عِنْدَنَا ذِكْرًا مِنَ الْأَوَّلِينَ ﴿۱۷۱﴾ لَكُنَّا عِبَادَ اللَّهِ
الْمُخْلِصِينَ ﴿۱۷۲﴾ فَكْفُرُوا بِهِ سُرُوفًا يَعْلَمُونَ ﴿۱۷۳﴾ واتہ: بیگومان ہر چہ ندہ ہتہرستان دہ یانوت بہ راستی
نہ گہر کتیبی کی ناسمانی وک کتیبی پیشینہ کانمان ہہ بووایہ، بہ راستی ٹیمہ لہ بہ ندہ پاک و
خاوینہ کان دہ بووین، ٹینجا کہ کتیبی کیان بؤ ہات باوہ پریان بی نہ ہینا و بہ زووی دہ زانن (سہرہ نجامی
بیباوہ ریہ کہ یان چون دہ بیت). پاشان دہ فہ رموویت: ﴿فَلَمَّا جَاءَهُمْ نَذِيرٌ ﴿۱۷۴﴾ واتہ: کا تیک ترسینہ ریان بؤ
ہات کہ (پیغہ مبر (ﷺ) یان بؤ ہات) لہ گہ ل خوی قورئانی پیروزی بؤ ہینان کہ ہہ موو شتیکی تیدا
پوون کرابوہ وہ، ﴿مَا زَادَهُمْ إِلَّا تَقْوًا ﴿۱۷۵﴾ واتہ: زیاتر لہ خودا دور کہ وتنہ وہ و دہ ستیان دایہ
خوانہ ناسی! پاشان خوی مہ زن دہ فہ رموویت: ﴿أَسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ ﴿۱۷۶﴾ واتہ: خویان لہ وہ بہ زلتر
دہ زانی شوینی نیشانہ کا نی خودا بکہ ون لہ سہر زہ ویدا، ﴿وَمَكَرَ السَّيِّئُ ﴿۱۷۷﴾ واتہ: وہ فیلیان دہ کرد لہ
خہ لکی بؤ نہ وہی لہ ریگہی خودا لایان بدہ ن و بیانتر ازینن، ﴿وَلَا يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئُ إِلَّا بِأَهْلِهِ ﴿۱۷۸﴾ واتہ:
نہ و فہو فیلہ خراپہ یان ہر بؤ خویان دہ گہ ریٹہ وہ، زیان بؤ کہ سی تر نیہ، ﴿فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا سُنَّتَ
الْأَوَّلِينَ ﴿۱۷۹﴾ واتہ: نایا چا و ہ پوانی سزای خودا دہ کہ ن کہ ہروا ناہینن بہ پیغہ مبرہ کہ سی و فہرمانہ کا نی
پشتگوی دہ خن وک پیشینہ کان، ﴿فَلَنْ نَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿۱۸۰﴾ واتہ: ہیچ گہر انکارہ کہ و دہ ستکارہ کہ
بہ سہر ہر بارہ کا نی خودا ی مہ زندا نایہ ت، بہ لکو جیبہ جی دہ کریت بہ سہر ہہ موو خوانہ ناس و

^۱ الانعام (۱۵۶-۱۵۷).

^۲ الصافات (۱۶۷-۱۷۰).

خوابه کارنگدا، ﴿وَلَنْ نَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَحْوِيلًا﴾ واته: خوا مه یلی له هر که سیک بیت له ناوی دا، هیچ که سیک ناتوانیت بیته ږنگری، ﴿وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا مَرَدَ لَهُ﴾ واته: وه کاتیک خوا بیه ویت هوزیک تووشی به لا بن هیچ بهرگریکی بؤ نیه.

﴿أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَكُنُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعْجِزَهُ مِنْ شَيْءٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا ﴿۱۱﴾ وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا مَا تَرَكَ عَلَى ظَهْرِهِمَا مِّنْ دَابَّةٍ وَلَا كُنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى إِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِعِبَادِهِ بَصِيرًا ﴿۱۲﴾﴾

سره نجای خرابه کاری نه وانه ی که پروایان به پیغه مبهران نه کرد له یاد مه که ن

خوای مه زن ده فهرموویت: ﴿أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَكُنُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعْجِزَهُ مِنْ شَيْءٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ﴾ واته: بلی به و خوانه ناسانه ی که قورنانت بؤ میناون، بېذن و بگه پښ به سر زه میندا پروان و بزانت پیشینه کان نه وانه ی که له نیوه به هیتر بوون چاره نووسیان به چی که یشت، چنن خودا قهری کردن، هه موو خوانه ناسیک هه ر وای به سر دیت، ماله کانیان چولّ بوو، هه رچیان به ده ست مینابوو له سامان و مال و مندال و تواناو ده سلات، هیچی فریایان نه که وتو له سزای خودا پزگاری نه کردن، کاتیک که خودای مه زن فهرمانی قپرکدنی دان، چونکه هیچ شتیک ناتوانیت بیته ږنگر له بهر فهرمانی خودا، کاتیک که بپاری دابی بیت له ناسمانه کان و زه میندا، ﴿إِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا﴾ واته: ناگاداری هه موو بوونه و هره و توانای هه یه به سرید.

(حیکمهت) له دواخستنی توله

پاشان خوای گه وره فهرموویه تی: ﴿وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا مَا تَرَكَ عَلَى ظَهْرِهِمَا مِّنْ دَابَّةٍ﴾ واته: نه که رخوا به هوی گوناهه کانیا نه وه بیگرتنایه و توله ی لی بسه ندنایه هه موو خه لکی سر زه مین له ناو ده چوون و هیچ شتیکیشیان بؤ نه ده مایه وه له پږزی و مه رو مالات. سه عیدی کورپی جو به یرو سودی له م نایه ته دا: ﴿مَا تَرَكَ عَلَى ظَهْرِهِمَا مِّنْ دَابَّةٍ﴾ ده لئین: کاتیک که بارانیا ن له ناسمانه وه بؤ نه باریایه گشت مه پومالاتیان له ناو ده چوو، ﴿وَلَا كُنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى﴾

الزهد (۱۱).

واته: به لام خوی مزن مؤلّه تیان ده دات هتا پڑی قیامت له و کاته دا موحاسه به بیان ده کات، هر کسه و پاداشتی کرداری خوی ورده گریت، نه وهی خواناس بووه پاداشتی چاکه ی ورده گریت و نه وهی خوانه ناس و خراپه کار بووه تو له ی لی ده سینریت، بویه خوی گه وره فهرموویه تی: ﴿فَإِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِعِبَادِهِ بَصِيرًا﴾ واته: هر کاتیک نه و ماویه به سرچوو خودا خوی ده زانیت به بنده کانی چیان کردوه.

ته فیسری سوره قی (یس)

له مه ککه دا هاتوو ته خواروه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿یس﴾ ۱) وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ ﴿۲﴾ إِنَّكَ لَئِنَّمُرْسِلِينَ ﴿۳﴾ عَلٰی صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿۴﴾ نَزَّلَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ﴿۵﴾ لِنُنذِرَ قَوْمًا مَّا أُنذِرَ آبَاؤُهُمْ فَهُمْ غَافِلُونَ ﴿۶﴾ لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلٰی أَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿۷﴾
پیغه مبهرا ﴿یس﴾ رهوانه کراوه که خه لکی بترسینیت و ناگاداریان بکاته وه

﴿یس﴾ باسی نه م پیتانه له سه ره تای سوره قی (البقرة) دا کرا، ﴿وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ﴾ سویند به قورنان که سر له بهر کارزانیه. ﴿وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ﴾ واته سویند به و قورنانه که پره له کارزانی و په پوچی هر گیز تیکه لاو نابت نه له م کاته داو نه له مه و داش ﴿إِنَّكَ لَئِنَّمُرْسِلِينَ﴾ واته: تو یه ک له پیغه مبه رانی، واته: تو نه ی موحه مد ﴿یس﴾ یه کیک ی له پیغه مبه ران، ﴿عَلٰی صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ﴾ واته: که و توویته سه ر پاسته پیکه، یانی له سه ر به رنامه و ناین و پیا زکی پیک و پاستی، ﴿نَزَّلَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ﴾ نه م قورنانه هره خاوهن ده سه لاتی دلوفان نار دوییه ته خوار، واته: نه و پیکه و ناین و به رنامه ی که تو پیتی هاتوی له لاین خودای خاوهن ده سه لاتی و دلوفان بق بنده خاوهن باوه ره کانی هاتوو ته خواروه. وه ک خوی گه وره فهرموویه تی: ﴿وَإِنَّكَ لَتَهْدِي إِلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿۵۴﴾ صِرَاطَ اللَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۗ اِلَّا اِلَى اللَّهِ تَصِيْرُ الْأُمُوْر﴾ واته: وه به پاستی تو (خه ک) پینمونی ده که بیت بق پیکای پاست، پیکه ی نه و خودایه ی که هرچی له ناسمانه کان و هرچی له زویدایه یی نه وه، بیدارین! هه مو کاره کان هر بق لای خوا ده گریته وه. وه ده فهرموویت: ﴿لِنُنذِرَ قَوْمًا مَّا أُنذِرَ

ءَابَاؤُهُمْ فَهُمْ غَفْلُونَ ﴿۱﴾ تا به هوی نه‌وه‌وه ترس و بهر گه لیک بینیت که بابو باپیرانی پیشوویان که س له خوا نه‌یت‌رساندون و بی‌ ناگا بوون. واته: بۆ نه‌وه‌ی گه لیک بترسین که له پیشه‌وه بابو باپیرانی نه‌وانه هیچ که سیک نه‌یت‌رساندون و بی‌ ناگا بوون، مه‌به‌ست پی‌ی لیره عه‌ره‌به‌کانه. چونکه پیش پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) که سیک نه‌هاتووه ناگاداریان بکاته‌وه. وه باسی عه‌ره‌به‌کان ده‌کات مانای وا نیه جگه له‌وان ناگرتیه‌وه. مه‌روه‌ها باسی هه‌ندئێ که س ده‌کات مانای وا نیه گشتگیر نیه به‌لکو بۆ هه‌موو خه‌لکیه له پیشه‌وه باسی نه‌و نایه‌ت و فرمووده موته‌واترانه‌مان کردووه که باسی هاتنی پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) ده‌کات بۆ خه‌لکی به‌بی‌ جیاوازی وه‌ک خوی گه‌وره ده‌فرموویت: ﴿قُلْ يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ اِنِّیْ رَسُوْلُ اللّٰهِ اِلَیْکُمْ جَمِیْعًا﴾^۱ واته: (ه‌ی موحه‌مه‌د(ﷺ)) بلی خه‌لکینه به‌راستی من پیغه‌مبه‌ری خودام بۆ ئیوه هه‌مووتان. وه ده‌فرموویت: ﴿لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَیْۤا کَثِیْرٍمِّنْهُمْ لَا یُوْمِنُوْنَ﴾ به‌لینی خوا زۆرینه‌یان ده‌گرتیه‌وه سا نه‌وان به‌وا ناهینن. واته: به‌لین و جه‌زه‌به‌ی خودا زۆرینه‌یان ده‌گرتیه‌وه که به‌وا ناهینن. ئیبنو جه‌ریر ده‌لئیت: خودا جه‌زه‌به‌ی خوی بۆ داناون. وه له‌ دایکی کتبه‌کان (أم‌ الکتاب) دا بپاوه‌ت‌وه که نه‌وانه باوه‌ر ناهینن ﴿فَهُمْ لَا یُوْمِنُوْنَ﴾ واته: باوه‌ر ناهینن به‌ خوداو به‌ پیغه‌مبه‌ر‌ه‌کانی (سه‌لامی خویان لی بیت)^۲.

﴿اِنَّا جَعَلْنَا فِیْۤاۤ اَعْنَیْفِهِمْ اَعْنَٰلًا فَهَیْ اِلَی الْاَذْقَانِ فَهُمْ مُّقْمَحُوْنَ ﴿۸﴾ وَجَعَلْنَا مِنْۢ بَیْنِ اَیْدِیْهِمْ سَدًّا وَّمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَاَعْشَبْنٰهُمْ فَهُمْ لَا یُبْصِرُوْنَ ﴿۹﴾ وَسَوَاءٌ عَلَیْهِمْ ءَاذُرْهُمۡۤ اَمْ لَمْ تُنذِرْهُمۡ لَا یُؤْمِنُوْنَ ﴿۱۰﴾ اِنَّمَا تُنذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّکْرَ وَخَشِی الرَّحْمٰنَ بِالْغَیْبِ فِیْۤاۤ بَشَرُهُۥ بِمَغْفِرٍ وَّ اَجْرٍ کَرِیْمٍ ﴿۱۱﴾ اِنَّا نَحْنُ نُحِی الْمَوْتِ وَنَکْتُبُ مَا قَدَّمُوْا وَاٰثَرَهُمْ وَکُلُّ شَیْءٍ اَحْصٰیۤنٰهُ فِیْۤاۤ اِمَّاْرٍ مُّبِیْنٍ ﴿۱۲﴾﴾

ژبانی نه‌وه‌که‌سانه‌ی که به‌ده‌خت نووسراون

خوی مه‌زن ده‌فرموویت: ﴿اِنَّا جَعَلْنَا فِیْۤاۤ اَعْنَیْفِهِمْ اَعْنَٰلًا فَهَیْ اِلَی الْاَذْقَانِ فَهُمْ مُّقْمَحُوْنَ﴾ واته: ئیمه ملیان ده‌خینه ناو زنجیره‌وه تا چه‌ناگه شه‌ته‌کیان ده‌ده‌ین، که ناتوان بۆ هیچ لایه‌ک سه‌ر بجولینن. خوی گه‌وره ده‌فرموویت: ئیمه نه‌وانه‌ی که به‌پیری چاره‌په‌شیان له‌سه‌ر دراوه‌وه به‌ده‌ختن وینه‌یان بۆ گه‌یشتن بۆ سه‌ر پاسته‌پێ وه‌ک نه‌وه‌که‌سانه‌یه که زنجیر له‌ ملی کراوه‌وه هه‌ردوو ده‌ستی له‌ گه‌ردنی نالاره له‌ ژیر چه‌ناکه‌یدا، سه‌ری به‌ز کردووه‌ته‌وه به‌ هیچ لایه‌کدا ناجولیت‌وه. بۆیه خوی

۱ الاعراف (۱۵۸).

۲ الطبری (۴۹۲/۲۰).

مزن فرموده‌تی: ﴿إِنَّا جَعَلْنَا فِيْ أَعْنَاقِهِمْ أَغْلَالًا فَهِيَ إِلَى الْأَذْقَانِ فَهُمْ مُّقْمَحُونَ﴾ (المقمح) واته: سهری بهرز کردووه‌ته‌وه. وهك نومو زهرع ده‌لئیت: له قسه‌كانیدا (واشرب فأتقمح).^۱ واته: ده‌خومه‌وه تینویه‌تیم ده‌شکیت و سهرم بهرز ده‌که‌مه‌وه تینویه‌تیم نه‌شکینیت و تیزاو نه‌م. وه ههر باسی زنجیری ملی کردووه باسی زنجیری ده‌ستی نه‌کردووه ههرچه‌نده هه‌دوویان مه‌به‌ست بووه. عه‌وفی ده‌لئیت له نیینو عه‌باسه‌وه (ره‌زای خوی لی بیت) له‌ته‌فسیری نه‌م نایه‌ته‌دا: ﴿إِنَّا جَعَلْنَا فِيْ أَعْنَاقِهِمْ أَغْلَالًا فَهِيَ إِلَى الْأَذْقَانِ فَهُمْ مُّقْمَحُونَ﴾ ده‌لئیت: نه‌م نایه‌ته وهك نه‌و نایه‌ته وایه که خوا ده‌فه‌رموویت: ﴿وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ﴾^۲ واته: وه ده‌ستت مه‌که کۆت به‌گر دنتدا. واته: ده‌ستیان به‌ستراوه به ملیانه‌وه ناتوانن بز هیهچ چاکه‌یهک بیکه‌نه‌وه.^۳ مواهید ده‌لئیت: ﴿فَهُمْ مُّقْمَحُونَ﴾ واته: سه‌ریان بهرز کردووه‌ته‌وه ده‌ستیان له‌سه‌ر ده‌میان داناوه.^۴ ده‌ستیان له هه‌موو چاکه‌یهک به‌ستراوه. خوی گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ﴾ واته: له‌مه‌ریکمان له پیشیانه‌وه داناوه له‌مه‌ریک له پشتیانه‌وه، تارمایشمان هاویشته سه‌ر گلینه‌یان بز هیهچ نایینن. ﴿وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا﴾ واته: ریگریکمان له‌به‌رده‌م دانان له پاستی لایاندا ﴿وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا﴾ واته: به‌ر به‌ستیکیش له پشتیانه‌وه، نیت هر نه‌مه‌ر و نه‌وبه‌ریانه.^۵ قه‌تاده ده‌لئیت: له ناو گومرایی و سه‌رلیتشیواویدا نه‌مه‌ر و نه‌وبه‌ریانه.^۶ ﴿فَأَغْشَيْنَاهُمْ﴾ چاومان کویر کردن پاستیان نه‌ده‌بینی ﴿فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ﴾ واته: سود له چاکه وه‌رناگن و شوینی ناکه‌ون. نیینو جه‌ریر ده‌لئیت: ریویات کراوه له نیینو عه‌باسه‌وه (ره‌زای خوی لی بیت) نه‌م نایه‌ته‌ی ده‌خویند: ﴿فَأَغْشَيْنَاهُمْ﴾ به‌به‌عینی موهم‌له (واته‌عینی بی‌خال) که له (العشا) وه‌هاتوه که بریتیه له نه‌خوشیهک له چاودا.^۷ عه‌دوره‌جمانی کوپی زه‌یدی کوپی نه‌سلم ده‌لئیت: خوی گه‌وره نه‌م دیواره‌ی

^۱ البخاری (۵۱۸۹)، مسلم (۲۴۴۸).

^۲ الاسراء (۲۹).

^۳ الطبری (۴۹۴/۲۰).

^۴ الطبری (۴۹۴/۲۰).

^۵ الطبری (۴۹۵/۲۰).

^۶ الطبری (۴۹۵/۲۰).

^۷ الطبری (۴۹۶/۲۰).

له نیتوان ئه وان و ئیسلام و باوه پدا داناو و ناتوان زیان به ئیسلام بگه یهن، پاشان ئه م ئایه ته ی خویند:

﴿إِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَتُ رَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿۹۶﴾ وَلَوْ جَاءَتْهُمْ كُلُّ آيَةٍ حَتَّىٰ يَرَوْا الْعَذَابَ

الْأَلِيمَ﴾^۱ واته: به پاستی ئه وانه ی دهرچوو و چه سپاو به بۆیان بریاری پهروه ردگارت برپوا ناهینن، هه رچهند هه مو به لگه و نیشانه به کیشیان بیت هه تا (به چاوی خویمان) سزای سه ختی نازاردر ئه بینن. پاشان ده لیت: هه ر که سیک خودا پتی نهدات توانای نیه زهره ر له ئیسلام بدات، عیکریمه ووتی: ئه بو جه هل ده لیت: ئه گه ر موحه مه دم بینن و ده که مو و ده که م. ئه وه بو ئه م ئایه ته هاته خواره وه:

﴿وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ﴾^۲ ده لیت: پتییان ده وت ئه وه موحه مه ده. ده یوت: له کوینی؟ له کوینی؟ نهیده بینن! ئیبنو جه ریر ئه مه ی ریوایه ت کردوه.^۳

خوای گه وره ده فه رموویت: ﴿وَسَوَاءٌ عَلَيْهِمْ ءَأَنْذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ﴾^۴ بو ئه وانه چ ترسیان وه بهر به پتی، چ نه پتی، وه ک یه که، هه ر نابن به خاوه ن باوه ر. واته: خوا عاقیبه ت شه ری کردوون و ترساندن و ناگادار کردنه وه کاریان تیناکات و له سه ره تای سوره تی (البقره) دا نمونه ی ئه م ئایه تانه هاتوو. وه ک خوای مه زن له م ئایه تانه شدا فه رموویت: ﴿إِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَتُ رَبِّكَ لَا

يُؤْمِنُونَ ﴿۹۷﴾ وَلَوْ جَاءَتْهُمْ كُلُّ آيَةٍ حَتَّىٰ يَرَوْا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ﴾^۱، واته: به پاستی ئه وانه ی دهرچوو و چه سپاو به بۆیان بریاری پهروه ردگارت برپوا ناهینن، هه رچهند هه مو به لگه و نیشانه به کیش بۆیان بیت

هه تا (به چاوی خویمان) سزای سه ختی نازاردر ده بینن. خوای مه زن ده فه رموویت: ﴿إِنَّمَا تُنذِرُ مَنِ

اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَخَشِيَ الرَّحْمَنََ بِالْغَيْبِ فَبَشِّرْهُ بِمَغْفِرٍ وَأَجْرٍ كَرِيمٍ﴾^۲ واته: ترس وه به ره پتانه که ت هه ر بو که سیک باوی هه یه. په پیره وکه ری ئه م قورئانه یه و له نه دیته ترسی خودای له دلایه. سا تو

مزگینی پتیده که چاو پۆشی لیده کردیت و پاداشتی باشیشی هه یه. ﴿إِنَّمَا تُنذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ﴾^۳ واته: ناگادار کردنه وه که ت نه نا خاوه ن باوه ران که لگی ئی وه رده گرن، ئه وانه ی که شوین ئه م قورئانه

په رۆزه که وتوون، ﴿وَخَشِيَ الرَّحْمَنََ بِالْغَيْبِ﴾^۴ واته: له په نه انیدا ترسی خودای له دلایه له کاتیکدا که که س نایبیتت غه بری خودای گه وره که ناگای لیتیه تی و هه رچی ده کات ئه وه ده یزانیتت، ﴿فَبَشِّرْهُ

^۱ یونس (۹۷-۹۶).

^۲ الطبري (۴۹۵/۲۰).

^۳ الطبري (۴۹۵/۲۰).

^۴ یونس (۹۷-۹۶).

بِمَغْفِرَةٍ وَأَجْرٍ كَرِيمٍ ﴿۱﴾ واته: مژده‌ی بده‌ری که له گونا‌هه‌کانی ده‌بوریت و پاداشتی زود فراوان و چاک و باشی ده‌دریت‌هه. وه‌ک خ‌وای مه‌زن فه‌رموویه‌تی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ﴾ واته: نه‌وانه‌ی له‌ په‌نه‌انیدا له‌ خ‌وای خ‌وایان ده‌ترسن لی‌خ‌شوبوون و پاداشتی گه‌وره‌یان بق هه‌یه. پاشان خ‌وای گه‌وره فه‌رموویه‌تی: ﴿إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَرَهُمْ وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَارٍ مُّبِينٍ﴾ واته: نئمه خ‌ؤمان مردووان زیندو و ده‌که‌ینه‌وه وه‌ر کارتی‌کی به زیندووی کردوویانه و شوینه‌اریان، گشت ده‌نووسین هه‌موو شثمان له‌ کتیبی‌کی پیشه‌نگدا هه‌ژمار کردووه. ﴿إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَىٰ﴾ واته: له‌ پ‌ؤزی قیامه‌تدا نئمه خ‌ؤمان مردووان زیندو و ده‌که‌ینه‌وه. له‌م نایه‌توه ده‌رده‌که‌ویت که خ‌ودای گه‌وره مه‌یلی لی‌ بیت دلی هه‌ندی له‌ خوانه‌ناسان زیندو و ده‌کاته‌وه نه‌وانه‌ی که دل‌یان مردووه و گوم‌رابوون. ری‌یان نیشان ده‌دات بق سهر پاستی د‌وای نه‌و گوم‌رابیه. وه‌ک خ‌وای مه‌زن د‌وای باسی په‌قبوونی دل‌ه‌کان فه‌رموویه‌تی: ﴿اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾^۱، واته: بی‌گومان بزائن که خ‌ودا زه‌وی زیندو و ده‌کاته‌وه د‌وای مردنی بی‌گومان نیشانه و به‌لگه‌کانه‌مان بق بوون کردوونه‌توه تا بیر بکه‌نه‌وه. وه‌ ده‌فه‌رموویت: ﴿وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَرَهُمْ﴾ واته: هه‌رچیان کردووه و شوینه‌واره‌کانیشیان نه‌وه‌ی د‌وای خ‌وایان به‌جی‌یان هیش‌تووه هه‌موو ده‌نووسین و پاداشتیان ده‌ده‌ینه‌وه له‌سهری نه‌گه‌ر چاک بوو به‌چاکه‌و نه‌گه‌ر خ‌رابیش بوو به‌خ‌رابه وه‌ک پی‌غه‌مه‌بر(ﷺ) ده‌فه‌رموویت: (هه‌ر که‌سی‌ک کارتی‌کی چاک و جوان بکات له‌ نی‌سلامدا پاداشته‌که‌ی وه‌رده‌گریت و پاداشتی نه‌و که‌سه‌ش وه‌رده‌گریت که به‌و کاره‌جوانه‌ی نه‌و هه‌لده‌سیت د‌وای خ‌وی به‌بی نه‌وه‌ی هیچ له‌ پاداشتی نه‌و که‌سانه‌که‌م بی‌تته‌وه. وه‌ هه‌ر که‌سی‌ش کارتی‌کی خ‌راب و ناشیرین بکات له‌ نی‌سلامدا تا‌وانه‌که‌ی ده‌که‌ویتته سهر‌شانی و تا‌وانی نه‌و که‌سانه‌ش هه‌لده‌گریت له‌ د‌وای خ‌وی ده‌یکه‌ن و پی‌تی هه‌لده‌سن به‌بی نه‌وه‌ی له‌ تا‌وانی نه‌و که‌سانه‌که‌م بی‌تته‌وه).
موسلم ری‌وایه‌تی کردووه له‌ جه‌ری‌ری ک‌وپ‌ی عبدالله ی به‌جه‌لیه‌وه (په‌زای خ‌وای لی‌ بیت) که‌ جه‌ری‌ری نه‌و مؤزه‌ری‌تیانه‌ش باس نه‌کات نه‌و جل‌وبه‌رگی خ‌وری ته‌خته‌تیان له‌به‌ردابوو^۲، نئینو نه‌بی حاته‌میش نه‌م فه‌رمووده‌یه‌ی ری‌وایه‌ت کردووه به‌دری‌زی له‌ جه‌ری‌ری ک‌وپ‌ی عب‌دول‌اوه (په‌زای خ‌وای لی‌ بیت) پاشان

۱ الملك (۱۲).

۲ الحديد (۱۷).

۳ مسلم (۷۰۴/۲).

۱. ثم نایه تهی خوینده وه: ﴿وَنَكَّتُ مَا قَدَّمُوا وَآثَرَهُمْ﴾، موسلیمیش ریوایه تی کردوه له ریگایه کی تره وه. ۱. وهه روه ها نه وه فرموده یی که له سه حیجی موسلیمدا هاتوه له نه بو هوره بیره وه (ره زای خوی لی بیت) ده لیت: پیغه مبه ری خودا (ﷺ) فرموده تی: (کاتیک تۆرمه ی ئاده م مرد کرده وه ی ده پرتوه مه گین له سی شتدا نه بیت: له زانیاریه که وه که سوودی لی وه ریگریت، یان له مند الیک ی چاکه وه که بوی بیارپرتوه وه دعای بۆبکات، یان له خیروبیژیکی به رده وامه وه که له دوی خوی جیی ده هیللی).^۲ سو فیانی سو ری ده لیت: له نه بو سه عیده وه (ره زای خوی لی بیت) ده لیت: بیستم له مواهید له ته فسیری ثم نایه ته دا: ﴿إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتِ وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَرَهُمْ﴾ ده یوت: نه شوینه وارانه ی که له کاتی گومراییدا کردویانه وه به جییان هیشتوه بویان نه نووسین. ئیبنو نه بی نوجه بیج و کهسانی تریش وتویانه له مواهیده وه ﴿مَا قَدَّمُوا﴾ کرده کانیان که کردویانه ﴿وَآثَرَهُمْ﴾ نه وه نگاهوانه ی به قاچیان ناویانه.^۳ سه سه نو قه تاده یس هر وایان وتوه، ﴿وَآثَرَهُمْ﴾ واته: هه نگاهوانه یان.^۴ قه تاده ده لیت: نه ی نه وه ی ئاده م نه گه ر خودای گه وره شتیکی تزی له بیر نه مایه. نه وه ی ره شه با کویری ده کرده وه وه ده یسریه وه له بیری ده کرد له شوینه وارانه.^۵ به لام خوی گه وره هه مووی ژماره کردوه له سه ر نه وه ی ئاده م له شوینه وارو نه وانه ش که له سه ریچی و تاواندا به کاری هیناوه. هر که سیک پیی خوشه وه حه ز ده کات با شوینه وار له ره زامه ندی خودادا به جی به یلی. ئیمامی نه حمه د ریوایه تی کردوه له جابری کوپی عه بدولاوه (ره زای خویان لی بیت) ده لیت: زه ی ده وری مزگوت چه ند شوینی چۆل بوو، به نی (سه لیمه) ویستیان بگوینزه وه و بچه پال مزگوت، نه وه واله گه یشته پیغه مبه ری خودا (ﷺ) فرمودی پییان: (بیستومه که ئیوه ده تانه ویته بچه نزیک مزگوت؟) وتیان: به لی نه ی پیغه مبه ری خودا (ﷺ) وامان نیاز بووه. پیغه مبه ر (ﷺ) فرمودی: (نه ی به نی سه لیمه له ماله کانی خۆتان بمیننه وه با شوینه واره کانتان بنووسریت. له ماله کانی خۆتان بمیننه وه با شوینه واره کانتان بۆ بنووسریت).^۶ هر به و شیوه یه

^۱ مسلم (۷۰۶/۲).

^۲ مسلم (۱۲۵۵/۳).

^۳ الطبری (۴۹۷/۲۰).

^۴ الطبری (۴۹۹/۲۰).

^۵ الطبری (۴۹۹/۲۰).

^۶ أحمد (۳۳۲/۳).

موسلمی‌میش ریوایه‌تی کردوه له جابیره وه (ره‌زای خوی لی بیت) ^۱ دیسان نیمامی نه‌حمه‌د ریوایه‌تی کردوه له عه‌بدو‌لای کوپی عه‌مره وه (ره‌زای خویان لی بیت) ده‌لئیت: پی‌اوئیک له‌م مه‌دینه مرد پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) نوئیزی له‌سه‌ر کردو فه‌رمووی: (خۆزگه له شوئینکدا بمردایه که تاییدا له دایک نه‌بووه)! پی‌اوئیک له‌و خه‌لکه وتی: له‌به‌رچی نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ)؟ پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) فه‌رمووی: (وه‌ختیک پی‌او له شوئینی که تئیدا له دایک نه‌بووه بم‌ریت. نه‌و ماوه‌یه‌ی که لئی له‌دایک بووه هه‌تا نه‌و شوئینه‌واره‌ی که تئیدا نه‌مریت، هه‌مووی بۆ‌حی‌ساب ده‌کریت له به‌ه‌شتدا). ^۲ نه‌سانو و ئیبنو ماجه‌ش ریوایه‌تیا‌ن کردوه. ^۳ ئیبنو جه‌ریر ریوایه‌تی کردوه له سابه‌توه ده‌لئیت: له‌گه‌ل نه‌نه‌س (ره‌زای خوی لی بیت) پ‌ویش‌تین، وه‌ختیک نوئیمان ته‌واو کرد نه‌نه‌س وتی: له‌گه‌ل زه‌یدی کوپی سابت ده‌چوم به‌ پ‌یدا، به‌ په‌له ده‌پ‌ویشتم. وتی: نه‌ی نه‌نه‌س: ئایا ناگاداری که شوئینه‌وار ده‌نوسریت؟ ^۴ نه‌م قسه‌یه‌و قسه‌ی پ‌یشوو هیچ جیا‌وازه‌ک نیه له نئوانیاندا. به‌لکو بیدار‌کردنه‌وه‌یه‌کی زیاترو چاک‌تره. چونکه کاتیک نه‌و که‌سه شوئینه‌واره‌کانی ده‌نوسریت. که‌واته نه‌و کارانه‌ی که ده‌یکات له چاکه‌و خراپه‌ چاک‌ترو باش‌تر ده‌نوسریت، والله اعلم. هه‌روه‌ها خوی مه‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُّبِينٍ﴾ واته: هه‌رچی بوونه‌ور هه‌یه هه‌موومان له کتیبیکی پوونکه ره‌وه‌دا ژماردوه‌و نووسیه‌و له (لوح المحفوظ) دا، ﴿إِمَامٍ مُّبِينٍ﴾ لێ‌ره‌دا مه‌به‌ست پ‌یی (أم‌ الکتاب) ه‌ نه‌مه قسه‌ی مواهیدو قه‌تاده‌و عه‌بدو‌رحمانی کوپی زه‌یدی کوپی نه‌سه‌مه. ^۵ وه‌ هه‌ر به‌و شیوه‌یه خوی مه‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمْبَارِهِمْ﴾ ^۶ واته: له‌و پ‌ه‌ژده‌دا هه‌موو خه‌لک بانگ ده‌که‌ین له‌گه‌ل نامه‌ی کرده‌وه‌یان که ده‌بیته‌ شایه‌ت له‌سه‌ر کرداره‌کانیان له چاکه‌و خراپه‌. وه‌ک خوی که‌وره فه‌رموویه‌تی: ﴿وَوَضَعَ الْكِتَابَ وَجَإِيءَ بِالنَّبِيِّنَ وَالشُّهَدَاءِ﴾ ^۷ واته: وه‌ نامه‌ی کرده‌وه له‌به‌ر ده‌میاندا داده‌نریت‌و پیغه‌مبه‌ره‌کان و شایه‌ته‌کان ده‌هینرین. وه‌ خوی که‌وره فه‌رموویه‌تی: ﴿وَوَضَعَ الْكِتَابَ فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ

^۱ مسلم (۴۶۲/۱).

^۲ احمد (۱۷۷/۲)، فه‌رموده‌یه‌کی به‌هین‌یه.

^۳ النسائی (۷/۴)، ابن‌ماجه (۵۱۵/۱)، فه‌رموده‌یه‌کی به‌هین‌یه.

^۴ الطبري (۴۹۸/۲۰).

^۵ الطبري (۴۹۹/۲۰).

^۶ الاسراء (۷۱).

^۷ الزمر (۶۹).

مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ وَيَقُولُونَ يُرْسِلْنَا مَالِ هَذَا الْكُتَّابِ لَا يُعَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا وَلَا يَظُنُّ رَبُّكَ أَحَدًا ﴿١٠﴾
 واته: نامہی کردہ وہ کان دابہش دہ کریت (دہدریتہ دہستی پاستی چاکان و دہستی چہ پی تاوانباران) ثینجا تاوانباران دہبینی نڈر دہ ترسن له و (ہہ مو تاوان و خرابہ ی) کہ تئیدایہ و دہ لئین: نای ہاوار بؤنئیمہ ثم نامہ و دہ فترہ چہ؟ ہیچ کردہ وہ یہ کی بچووک و گہ و رہی بہ جی نہ ہیشتوہ و تواری نہ کردیت، ہر کردہ وہ یہ کیان کردیت (تیایدا) نامادہ یہ و پہ روہ ردگارت ستہ م له کہ س ناکات.

﴿وَأَضْرَبَ لَٰمٌ مِّثْلًا مَّثَلًا أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ إِذْ جَاءَهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿١١﴾ إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّبُوهُمَا فَعَزَّزْنَا بِثَالِثٍ فَقَالُوا إِنَّا إِلَيْكُم مُّرْسَلُونَ ﴿١٢﴾ قَالُوا مَا أَنشُرَ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا وَمَا أَنزَلَ الرَّحْمَنُ مِن سَمَاءٍ إِن نُّنَزِّلُ إِلَّا تَكْذِبُونَ ﴿١٣﴾ قَالُوا رَبَّنَا عَلَّمْنَا مَا لَا بَلَّغْنَا لَكُمُ الْمُبَشِّرِ ﴿١٤﴾﴾
 بہ سہرہاتی خہ لکی ناو ناواییہ کہ لہ گہ ن پیغہ مہرہ کانیاندا کہ وا دہ گہ یہ نیت دروزنہ کان

ہہ موویان تیا چووین

خوای مہ زن دہ فہرموویت: ﴿وَأَضْرَبَ لَٰمٌ مِّثْلًا مَّثَلًا أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ إِذْ جَاءَهَا الْمُرْسَلُونَ﴾ واته: بہ سہرہاتی خہ لکی ناو ناواییہ کہ یان بؤ نمونہ بؤ بگنپہرہ وہ کہ پیغہ مہرہ (ﷺ) چوونہ لایان. ﴿وَأَضْرَبَ لَٰمٌ﴾ واته: نہی موحمہ مد (ﷺ) بہ سہرہاتی خہ لکی نہ و ناواییہ بگنپہرہ وہ بؤ ہوزہ کہی خوت کہ باوہرت پی ناکن، ﴿مِّثْلًا مَّثَلًا أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ إِذْ جَاءَهَا الْمُرْسَلُونَ﴾ کہ پیغہ مہرہ ان (سہلامی خوایان لی بیت) دہ پؤیشتنہ لایان. نئینو نئسحاق دہ لئیت: پئی گہیشتوہ له نئینو عہباس و کہعبی نہ حباروہ ہہ بی کوپی مونہ بیہرہ کہ نہ و ناواییہ شاری نہ نتاکیہ بوہ پادشایہ کی تیدا بوہ ناوی نہ نتخیسی کوپی نہ نتخیسی کوپی نہ نتیخس بوہ کہ پادشایہ کی بتپہرست بوہ. خوای گہ ورہ سی پیغہ مہرہ ی (سہلامی خوایان لی بیت) بؤ ناردن کہ ناویان سادق و سہدوق و شہلوم بوہ. باوہ پی پی نہ کردوون. ۱ ہرہرہا ریوایہت کراوہ له بورہ یدہی کوپی خوشیب و عیکریمہ و قہ تادہ و زوہریشہوہ کہ نہ و ناواییہ نہ نتاکیہ بوہ. ۲
 مہندی له زانایان گومانیان بؤدروست بوہ کہ نہ و ناواییہ نہ نتاکیہ بوویت ان شاء اللہ ٹیمہش پاش باسکردنی بہ سہرہاتہ کہ باسی دہ کہین. خوای گہ ورہ دہ فہرموویت: ﴿إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّبُوهُمَا

۱ الکہف (۴۹).
 ۲ الطبری (۲۰/۵۰۰).
 ۳ الطبری (۲۰/۵۰۰).

فَعَزَّزْنَا بِسَالِكِ فَقَالُوا إِنَّا إِلَيْكُمْ مُّرْسَلُونَ ﴿۱﴾ واته: نهو دهمه ی که دوو که سمان بق به پیی کردن. که سیان
 بهوایان پیی نه کردن. پیغه مبهری سیغه میشمان نارده لایان. یارمه تی نهو دووانه بدات. وتیان: نیغه
 بیگومان، بق لای نیوه ناردر اوین. ﴿إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ﴾ کاتیک که دوو پیغه مبهرمان بق ناردرن
 باوه پریان پیی نه کردن، ﴿فَعَزَّزْنَا بِسَالِكِ﴾ بق پشتگیری و یارمه تی دانی نهو پیغه مبهرانه (سه لاسی خوایان
 لی بیت) پیغه مبهری سیغه میشمان بق په وانه کردن. نیبنو جوره بیج ده لئیت: له وه ه بی کورپی
 سوله یمانه وه، له شوعه بیبی جوبه نیوه وه وتوویه تی: ناوی نهو دوو پیغه مبهری پیشوو شه معون و یوحنا
 بووه سیغه میس ناوی بولس بووه. ناواییه که یش نه نتاکیه بووه. ﴿فَقَالُوا إِنَّا إِلَيْكُمْ مُّرْسَلُونَ﴾ وتیان
 به خه لکی نهو ناواییه به دلناییه وه نیغه له لاین خوای که وره وه په وانه کراوین بق لای نیوه. نهو
 خودایه ی که نیوه ی دروست کردوه وه فرمانی پیداون که ته نها نهو بپه رستن و هاوه لی بق دانه نئین.
 نه بولعالیه ده لئیت: قه تاده ی کورپی دیعامه لای و ابوو که نه وانه سی نوینره ی عیسانی کورپی مه ریهم
 بوون (سه لاسی خوایان لی بیت) نیردران بق لای خه لکی نه نتاکیه، ﴿قَالُوا مَا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا وَمَا
 أَنْزَلَ الرَّحْمَنُ مِنْ سَمَوَاتٍ إِلَّا تَكْذُوبُونَ﴾ وتیان: نیوه هر مرؤفینکن وه ک خومان. خودا هیچی
 نه نارده وه ته خواره وه، نیوه کارتارن درؤ کرده نه، ﴿قَالُوا مَا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا﴾ واته: نیوه هر وه ک
 نیغه ناده مین، چؤن کتیب هاتوه بق نیوه و بق نیغه ش نه هاتوه که نیوه مرؤفن و نیغه ش هر
 مرؤفین. بؤچی نیگاش بق نیغه نایه ت وه کو نیوه. خؤ نه گهر نیوه پیغه مبهر بوونایه، ده بوو فریشته
 بوونایه. له ویننه ی نه م قسانه زوره له ناو نهو که لانه ی که باوه پریان به پیغه مبهره کانیان نه میتناوه وه ک
 خوای که وره بؤمان باس ده کات و ده قه رموویت: ﴿ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالُوا أَبَشَرٌ
 يَهْدُونَنَا﴾ واته: نهو (سزایه) بیگومان به هو ی نه وه وه بوو که پیغه مبهرانیان بق هات به به لگی
 ناشکراوه که چی ده یانوت چؤن ده بیت ناده مییه ک له خومان پینمونیمان بکات. به لایانه وه جینگای
 سه رسورمان بووه و باوه پریان پیی نه کردوه. ﴿قَالُوا إِنَّا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا تُرِيدُونَ أَنْ نَصُدُّوْنَآ عَمَّا
 كَانَتْ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَأَنْتُمْ سُلْطٰنٌ مِّنْ بَيْنِ﴾ واته: وتیان نیوه ش هر ناده میه کی وه ک نیغه ن
 ده تانه ویت به رگری نیغه بکن و لامان بدن له (په رستن) نهو ی که باوو با پیرانمان ده یانپه رست ده ی
 نیشانه و به لگی ه کی پرونمان بق بیسن. وه خوای که وره قسه ی نه وانه ده گپرتته وه وه ده قه رموویت:

التغابن (۶).

ابراهیم (۱۰).

﴿ وَلَئِن أَطَعْتُمْ بَشَرًا مِّثْلَكَ لَنُرَكِّبَنَّكُمْ إِذَا لَخَسِرُونَ ﴾^۱ واته: سویند به خوا نه‌گەر ئیوه گوێرایه‌لی به‌شهرینکی وه‌ك خۆتان ب‌كهن بیگومان ئیوه په‌نجه‌سار ده‌بن. وه‌ خ‌وای گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿ وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَىٰ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَبَعَثَ اللَّهُ بَشَرًا رَسُولًا ﴾^۲ واته: هیچ شتیک به‌رگری خه‌لگی نه‌کرد له‌وه‌ی که باوه‌ی بیئن کانتیک که پینمونی ئایینی حه‌قیان بۆ هات بیجگه‌ له‌وه‌ی ده‌یانوت: چۆن خوا ئاده‌میه‌ک به‌ پیتغه‌مبه‌ر ده‌ننیت. بۆیه‌ ئه‌مانه‌ لیره‌دا وتووایه‌ وه‌ك خ‌وای گه‌وره فه‌رموویه‌تی: ﴿ قَالُوا مَا آتَانَا إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلَنَا وَمَا أَنْزَلَ الرَّحْمَنُ مِن شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَكْذِبُونَ ﴾^۳ قَالُوا رَبَّنَا يَعْلَمُ إِنَّا إِلَٰهِنَا لَمُرْسَلُونَ ﴿

وتیان: په‌ره‌دگاری ئیغه‌ خ‌وی ده‌زانیت که بۆ لای ئیوه پاسپێردراوین. یانی: هه‌رسی پیتغه‌مبه‌ره‌که وه‌لامیان دانه‌وه‌و وتیان: خ‌وای خ‌وی ده‌زانیت که ئیغه‌ پاسپێراوی ئه‌وین بۆ لای ئیوه. خ‌و نه‌گه‌ر درۆیه‌ک به‌ ناوی ئه‌وه‌وه‌ بکه‌ین. خودا خ‌وی سزایان ده‌دات وتۆله‌مان لێ ده‌سنیت. به‌لام خ‌وای گه‌وره یارمه‌تیمان ده‌دات و سه‌رمان ده‌خات به‌سه‌ر ئیوه‌دا و به‌م زووانه ده‌زانن که پاشه‌پۆژ بۆ کێ ده‌بیت و کیش شه‌رمه‌زار ده‌بیت. وه‌ك خ‌وای گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿ قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ شَهِيدًا يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالذِّبْنَ ؕ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ

الْخٰسِرُونَ ﴾^۴ واته: بلی (بییان) خوا به‌سه‌ بۆ شایه‌تی دان له‌ نیوان من و ئیوه‌دا ئه‌وه‌ی له‌ ئاسمانه‌کان و زه‌ویدایه‌ ده‌یزانیت و که‌سانیک که باوه‌ریان هیناوه‌ به‌ به‌تال و بیباوه‌ی بوون به‌ خوا ته‌نها ئه‌وانه‌ن زه‌ره‌مه‌ندان. خ‌وای مه‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿ وَمَا عَلَيْنَا إِلَّا الْبَلٰغُ الْمُبِينُ ﴾ واته: ئیغه‌ هه‌ر ئه‌وه‌مان له‌سه‌ره‌، په‌یامی ئه‌و به‌ ئاشکرا به‌ ئیوه‌ بلین، نه‌ هیچی تر. ده‌لین: ئه‌وه‌ی له‌سه‌ر ئیغه‌ بیت که‌یاندنی په‌یامی خودایه‌ که به‌ ئیوه‌ بگه‌یه‌نین. خ‌و نه‌گه‌ر شوینی که‌وتن و به‌ گویتان کرد له‌ دنیا و قیامه‌تدا به‌خته‌وه‌ر ده‌بن. ئه‌گه‌ر شوینیشی نه‌که‌وتن به‌م زووانه ده‌زانن و ئاکامه‌که‌ی و هه‌ر ده‌گرن. والله اعلم.

﴿ قَالُوا إِنَّا نَطَّيَّرْنَا بِكُمْ لَئِن لَّمْ تَنْتَهُوا لَنَرْجُمَنَّكُمْ وَلَيَمَسَّنَّكُم مِّنَّا عَذَابٌ ﴿۱۵﴾ قَالُوا طَٰغَوْتُمْ مَعَكُمْ آيِنَ ذُكِّرْتُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّشْرِكُونَ ﴿۱۶﴾

^۱ المؤمنون (۳۴).
^۲ الاسراء (۹۴).
^۳ العنكبوت (۵۲).

خوای گوره ده فہرموویت: ﴿قَالُوا إِنَّا تَطَيَّرْنَا بِكُمْ لَئِن لَّمْ تَنْتَهُوا لَنَرْجِمَنَّكُمْ وَلَيَحْسَبَنَّكُمْ مِنَّا عِدَابُ اللَّهِ مُّاهَةً﴾ و تیان: پی و قہدمی ئیوہ بق ئیمہ شوومہ، دست ہلنہ گن، بہ رده بارانتان دہ کہینو سخت جہ زہ بہ تان دہ دہین. وہ ختیک پیغہ مبرہ کان و تیان: ئیمہ ہر گہ یاندنی ئو بہ پامہ مان لہ سہرہ کہ بیتان بگہ یہ نین. خہ لکی ئاوا بیہ کہ و تیان ﴿إِنَّا تَطَيَّرْنَا بِكُمْ﴾ ئیمہ ہیج خیروبیریک بہ ناچاوانی ئیوہ و نابینن کہ سودی ببیت بق زیانمان. وہ ئہ گہر تووشی خرابہ یہ کیش بووین بہ ہوی ئیوہ بہ سہرمان دیت. ^۱ مواہید دلایت: ئہ یانوت: ہیج کہ سیکمی وہ ک ئیوہ نہ چووتہ ئاوا بیہ ک مہ گین خہ لکہ کہی تووشی سزاو ئازار ساتون، ﴿لَئِن لَّمْ تَنْتَهُوا لَنَرْجِمَنَّكُمْ﴾ ئہ گہر واز نہ مینن بہ رده بارانتان دہ کہین، قہ تادہ و توویہ تی. ^۲ ﴿وَلَيَحْسَبَنَّكُمْ مِنَّا عِدَابُ اللَّهِ مُّاهَةً زہ بہ ی سہ خنتان دہ دہین. خوای گوره دہ فہرموویت: ﴿قَالُوا طَيَّرْنَا بِكُمْ مَعَكُمْ أَيْنَ ذُكِّرْتُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّشْرِقُونَ﴾ واتہ: و تیان: شومیتان لہ خوتانہ، ناخو ئہ گہر ناموزگاری بکرتن (ئاوا دہ کہن)؟ بہ لکو ئیوہ کومہ لیکن لہ ئہ ندازہ ی خوتان دہرچوون، ﴿قَالُوا طَيَّرْنَا بِكُمْ مَعَكُمْ﴾ پیغہ مبرہ کانیان (سہ لامی خویان لی بیت) پییان وتن: شومی پی و قہدم شومی لہ خوتانہ وہیہ. وہ ک خوای گوره لہ بارہ ی ہوی فبرعہ ونوہ فہرموویہ تی: ﴿فَإِذَا جَاءَ تَهُمُ الْحَسَنَةُ قَالُوا لَنَا هَذِهِ وَإِنْ تُصِيبُهُمْ سَيِّئَةٌ يَطَّيَّرُوا بِمُوسَىٰ وَمَنْ مَعَهُ أَلَا إِنَّمَا طَيَّرْتُمُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ ^۳ واتہ: جا کاتیک چاکہ یان بق بہاتایہ (لہ سہروت و بہرہ یوم) دہ یانوت: ئہ مہ شایستہ ی ئیمہ بہ لام کاتیک تووشی بہ لاو خرابہ بوونایہ (دہ یانوت) بہ ہوی شومی موسا و شوینک و تووانیہ وہی! بیدارین! بیگومان ئو (ناخوشیانہ) ی بہ لایانہ وہ شوم و خرابہ لہ لاین خواویہ (نہ ک موسا و ئیمانداران). چارہ نوستان لای خودایہ، ہوی پیغہ مبرہ سالح (سہ لامی خوای لی بیت) و تیان وہ ک خوای گوره فہرموویہ تی: ﴿اطَّيَّرْنَا بِكَ وَبِمَنْ مَعَكَ قَالَ طَيَّرْنَا بِكُمْ عِنْدَ اللَّهِ﴾ ^۴ واتہ: ئیمہ تووشی شومی و نہ گبہ تی بووین بہ ہوی تزو ئہ وانہ ی لہ گہ ل توڈان، (صالح) فہرموی: ہوی ئو نہ گبہ تیہ ی ئیوہ لہ لای خودایہ (کہ بیباوہ پیتانہ). لہ ئایہ تیکی تردا فہرموویہ تی: ﴿وَإِنْ تُصِيبُهُمْ حَسَنَةٌ يَقُولُوا هَذِهِ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَإِنْ عَسَاكَ قَلٌّ كُلٌّ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ فَالِ هَؤُلَاءِ الْقَوْمِ لَا

^۱ الطبری (۵۰۲/۲۰).

^۲ الطبری (۵۰۲/۲۰).

^۳ الاعراف (۱۳۱).

^۴ النمل (۴۷).

يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ حَرْبًا^۱ واته: وه نه‌گەر (ناپاکان) خۆشی و چاکه هاته پێیان ده‌لێن نهمه له لایهن خواوه‌یه و نه‌گەر تووشی ناخۆشی و خرابه‌یه‌ك هاتن ده‌لێن نهمه له لایهن تۆوه‌یه، (ئهی موحه‌مه‌د ﷺ) بلی: هه‌مووی له لایهن خواوه‌یه ئه‌وه ئه‌و خه‌لكه چپانه وه‌كو له هه‌ج قسه‌یه‌ك تی نه‌گهن وایه. وه لێره‌دا ده‌فه‌رموویت: ﴿أَبِن ذُكْرِزَّرٍ بَلْ أَنتَ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ﴾ واته: له‌به‌ر ئه‌وه‌ی كه ئیمه ئامۆزگاریمان كردن و داوامان لێكردن كه به‌ ته‌نها خودا به‌رستن شتی تری له‌گه‌ڵ مه‌به‌رستن كه‌چی ئیوه نا به‌و شیوه‌یه وه‌لاممان ده‌ده‌نه‌وه هه‌ره‌شه‌مان لی ده‌كهن و ده‌مانترسێنن. قه‌تاده ده‌لێت: واته: نه‌گەر ئامۆزگاریمان بگردنايه كه فه‌رمانی خودا به‌جی بێنن. ئیوه به‌ شوم سه‌یری ئیمه‌تان ده‌كرد به‌لكو ئیوه كه‌لیکی له‌ نه‌دازه‌ی خۆتان ده‌رچوون^۲.

﴿وَجَاءَ مِنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَىٰ قَالَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ ﴿٢٠﴾ اتَّبِعُوا مِنْ لَدُنْكُمْ أَجْرًا وَهُمْ مُّهْتَدُونَ ﴿٢١﴾ وَمَا لِي لَا أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٢﴾ أَأَتَّخِذُ مِنْ دُونِهِ آلِهَةً إِن يُرِدْنِ الرَّحْمَنُ بِضُرٍّ لَّا تُغْنِ عَنِّي شَفَعَتُهُمْ شَيْئًا وَلَا يُنْقِذُونِ ﴿٢٣﴾ إِنَّ لِي لَأَلْفَ مِائَةٍ ﴿٢٤﴾ إِنِّي أَتَّبِعُ أَتَّبِعْتُ بَرِّيَكُمْ فَأَسْمَعُونَ ﴿٢٥﴾﴾

خوای گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿وَجَاءَ مِنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَىٰ قَالَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ﴾ واته: پیاویك له‌سه‌ری شاره‌وه به‌ غار ده‌هات. وتی: كه‌سه‌كانم! بگه‌ونه شوین ئه‌و كه‌سانه پاسپێرداون. ئیبنو ئیسه‌حاق وه‌ك له‌ ئیبنو عه‌باس و كه‌عبی نه‌جبار و هه‌به‌ی كورپی مونه‌بیه‌وه پێی گه‌یشتوه ده‌لێت: خه‌لكی ئه‌و ئاواپیه و یستیان ئه‌و كه‌سانه بكوژن كه‌ نێردرابوون بۆ لایان، پیاویك له‌ سه‌ری شاره‌وه به‌ پا‌كردن هات بۆ لایان، بۆ ئه‌وه‌ی یارمه‌تیان بدات نه‌هه‌لێت هه‌زه‌كه‌ی ئازاریان به‌دن. وتراوه: ئه‌و كه‌سه‌ كه‌بیب (حبیب) بووه خه‌ریکی دروستكردنی تۆپی ماسی بووه، كابرایه‌کی نه‌خۆش بووه، گولی زۆر به‌خێرای له‌شی داگرتوه، زۆر به‌خه‌شنده بووه، نیوه‌ی ئه‌و پاره‌یه‌ی ده‌ستی ده‌كه‌وت له‌ پێی خوادا ئه‌یه‌خشی و پیاویکی زۆر پاست و پاك بووه. ^۳ شه‌بیبی كورپی به‌شهر ده‌لێت: له‌ عیكریمه‌وه له‌ ئیبنو عه‌باسه‌وه (په‌زای خویان لی بیت) ناوی هاوه‌له‌كه‌ی (یس) كه‌بیبی نه‌جاپ بووه كه‌ هه‌زه‌كه‌ی كوشتیان. ﴿قَالَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ﴾ وتی: خه‌لكینه شوینی ئه‌وانه بگه‌ون پاسپێرداون بۆ

^۱ النساء (۷۸).

^۲ الطبری (۵۰/۲۰).

^۳ الطبری (۵۰/۲۰).

لاتان. داوای کردوه له هۆزه‌که‌ی که شوینی ئه‌و پیغه‌مبه‌رانه بکه‌ون که هاتوون بۆ لایان، ﴿أَسِعُوا
 مَن لَّا يَسْتَلْكُمْ أَجْرًا وَهُمْ مُّهِتَدُونَ﴾ واته: په‌په‌روی ئه‌مانه بکه‌ن که بۆ خۆیان شاره‌زای پښگی
 خودان وهیج پاداشتیان لیتان ناویت! واته: شوینی ئه‌وانه بکه‌ون که هیچ پاداشتیکیان له ئیوه ناویت
 له‌سه‌ر بلۆکردنه‌وه‌ی ئه‌و په‌یامه‌ی که بۆیان هیناون و شاره‌زای ئه‌و پښگیه‌ن که ئیوه‌ی بۆ بانگ
 ده‌که‌ن که بریتیه له ناسینی خودای گه‌وره به‌ته‌نهاو هاوه‌ل دانه‌نانه بۆی. ﴿وَمَا لِي لَّا أَعْبُدَ الَّذِي
 فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ واته: من بۆ ده‌بیت ئه‌و که‌سه‌ی دروستی کردووم نه‌په‌رستم، هه‌موومان هه‌ر
 بۆ لای ئه‌و ده‌گه‌پینه‌وه! ﴿وَمَا لِي لَّا أَعْبُدَ الَّذِي فَطَرَنِي﴾ واته: من بۆچی به‌تاک و ته‌نها ئه‌و
 خودایه‌ی منی وه‌دی هیناوه و شه‌ریکی نیه نه‌په‌رستم ﴿وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ وه له پۆژی قیامه‌تدا هه‌ر بۆ
 لای ئه‌و ده‌پۆنه‌وه پاداشتی کرده‌وه‌کانتان ده‌داته‌وه، ئه‌گه‌ر چاک بوو به‌چاکه ئه‌گه‌ر خراپیش بوو به
 ســــزادان. ﴿ءَأَتَّخِذُ مِنْ دُونِهَا آلِهَةً إِنْ يُرَدِّدِ الرَّحْمَنُ بِضُرٍّ لَّا تُغْنِ عَنِّي شَفْعَتُهُمْ شَيْئًا وَلَا
 يُنْفَعُونَ﴾ واته: چۆن من ده‌چم (غه‌یری خودا) ئه‌و شتانه ده‌په‌رستم هه‌ر کاتیک خودا بیه‌ویت به‌لایه‌کم
 به‌سه‌ر بیت، تکای ئه‌وان هیچ به‌هه‌ریه‌کم بۆ نادات و ناتوانن پزگه‌رم بکه‌ن. ﴿ءَأَتَّخِذُ مِنْ دُونِهَا
 ءَالِهَةً﴾ ئه‌مه ئیستیفهامیکی ئینکاریه. سه‌ره‌نشست و ناره‌زایی ده‌رپه‌ینه واته هه‌رگیز کاری وه‌ها
 ناکه‌م، ﴿إِنْ يُرَدِّدِ الرَّحْمَنُ بِضُرٍّ لَّا تُغْنِ عَنِّي شَفْعَتُهُمْ شَيْئًا وَلَا يُنْفَعُونَ﴾ واته: ئه‌و شتانه‌ی ئیوه
 ده‌یانپه‌رستن بیجگه له خودا هیچ ده‌سه‌لاتیکیان نیه و خۆ ئه‌گه‌ر خودا به‌لایه‌کم به‌سه‌ر بینیت خۆی
 نه‌بیت که‌س ناتوانیت له‌سه‌رم لابه‌ریت و تکام بۆ بکات و پزگه‌رم بکات. ﴿فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلاَّ هُوَ﴾^۱
 واته: غه‌یری خودا که‌س له‌سه‌رم لاینابات. ﴿إِنِّي إِذًا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ واته: ئه‌گه‌ر وابیت، ئه‌وساکه من
 به‌ناشکرا گو‌مرا بووم. واته: ئه‌گه‌ر غه‌یری خودا که‌سیکی تر په‌رستم من به‌ناشکرا سه‌رم لای شئیواوه،
 ﴿إِنِّي ءَأَمِنْتُ بِرَبِّكُمْ فَاسْمَعُونِ﴾ واته: من به‌په‌روه‌دگاری ئیوه به‌وام هیناوه سا ئیوه‌ش گویم
 بۆبگرن. ئیبنو ئیسحاق وه‌ک پئی گه‌یشته‌وه له ئیبنو عه‌باس و که‌عب و وه‌هه‌به‌وه ده‌لایت: به‌هۆزه‌که‌ی
 ووت: ﴿إِنِّي ءَأَمِنْتُ بِرَبِّكُمْ فَاسْمَعُونِ﴾ من به‌وام هینا به‌په‌روه‌دگاری ئیوه ده‌گوئ بگرن له
 قسه‌کانم.^۲ وه هه‌لێش ده‌گریت ئه‌و قسه‌نه‌ی له‌گه‌ل پیغه‌مبه‌ره‌کاندا کردبیت (سه‌لامی خویان لای بیت)

^۱ الانعام (۱۷).

^۲ الطبری (۵۰۷/۲۰).

که پیئی وتوون: ﴿إِنِّي ءَأْمَنْتُ بِرَبِّكُمْ﴾ من باوهر هینا به و خویاهی که نیوهی پهوانه کردووه
 ﴿فَأَسْمَعُونَ﴾ واته: نیوه شایه تیم بق بدن لای خودا. نیبنو جه ریر نه مهی گپراو ته وه و ده لیت:
 که سانی تریش وتوویانه: نه و پیاوه به و شیوهیه قسهی له که ل پیغه مبه ره کان کردووه و پیمان ده لیت:
 گویتان له قسه کانم بیت بق نه وهی شایه تیم بق بدن له لای پهروه ردگارم که من بپوام به پهروه ردکاری
 نیوه هیناوه و شوینی نیوه که وتووم. نه م قسه یه که نیبنو جه ریر گپراو یه تیه وه له و که سانه وه
 ماناکه ی پوون و ناشکر اتره والله أعلم. نیبنو نیسحاق له وهی که پیئی که یشتووه له نیبنو عه باسو
 که عبو وه هه به وه (په زای خویان لی بیت) ده لیت: کاتیک پیاوه که نه و قسانه ی کرد هه موو به یه که وه
 په لاماریان دایه و کوشتیان. هیچ که سیکه نه بوو به رگری لی بکات. ۱ قه تاده ده لیت: هه موو خه لکه که
 برده بارانیان ده کرد نه ویش ده بیوت: خویاه پیئی نیشانی هوزه که م بده چونکه نهوانه نازانو و تیناگن.
 برده وام لییان ده دادو نه ویش هر نه و دوعایه ی بق ده کردن هه تا کوشتیان خوالی پازی بیت!

﴿قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ قَالَ يَا لَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ ﴿۱۶﴾ بِمَا عَفَّرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ ﴿۱۷﴾ وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى قَوْمِهِ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ جُودٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَمَا كُنَّا مُنْزِلِينَ ﴿۱۸﴾ إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ

خَكِيمُونَ ﴿۱۹﴾

خوای مه زن ده فه رموویت: ﴿قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ قَالَ يَا لَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ﴾ واته: وترا: وهره
 به هه شته وه، وتی: بریا هوزه که یشم بیانزانیایه. موچه مه دی کوپی نیسحاق گپراو یه ته وه له هه ندی له
 هاوه له کانیه وه نه وانیش له نیبنو مه سعوده وه (په زای خوای لی بیت) ده لیت: نه و نه ندیه ان لیداو
 خستیانه ژیر له قه هه تا پرخوله کانی له دوایه وه هاتنه دهره وه. خوای که وره فه رمووی: ﴿ادْخُلِ
 الْجَنَّةَ﴾ بروره به هه شته وه. چوو به هه شته وه و له وی ژیانی هه تاهه تایی ده ست پیکردو خوای که وره
 نیشو و نازارو دلگرانی و نه خزشیه که ی دنیای نه هیشته. ۲ مواهید ده لیت: وترا به حه بیبی نه ججار:
 وهره به هه شته وه. یانی کاتیک که شه هیدکرا خوای مه زن خستیه به هه شته وه. وه ختیک نه و پاداشته ی
 بیبی وتی: خوزگ هوزه که م نه مه یان بزانیایه، ﴿قَالَ يَا لَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ﴾. ۳ قه تاده ده لیت: خاوه ن

۱ الطبري (۵۰۸/۲۰).
 ۲ الطبري (۵۰۸/۲۰).
 ۳ الطبري (۵۰۱/۲۰).
 ۴ الطبري (۵۰۹/۲۰).

باوهر همیشه دلسوزی و ناموزگاری لی چاوه پروان نه کریت، هه رگیز نابینی خه یانه تکار بیت. بویه

کاتیک به چاری خوی نه وه مووه پیزه ی بینی که خودا پیی به خشییوه ﴿قَالَ يَلَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ﴾ (۱۳)

یما عفرلی رقی و جعلی من المکرمین ﴿ واته: وتی: بریا هۆزه که م بیانزانیبا، که نه و که سه ی منی په روه رده کرد، لیم خۆش بووه و خستوو میه تیه پیزنی به پیزان. ئاواتی ده خواست که هۆزه که ی نه مه یان بزانیبا که خودا چون ئاوا پیزنی لیناوه و له به هه شتدا داینناوه^۱. ئیبنو عه باس ده لیت: له

ژیانیدا ناموزگاری هۆزه که ی کردو پیی وتن: ﴿بِقَوْمِ أَنْعَمُوا الْمُرْسَلِينَ﴾ و ه پاش مردنیش وتی:

﴿يَلَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ﴾ (۱۳) یما عفرلی رقی و جعلی من المکرمین ﴿ ئیبنو ئه بی حاتم ریوایه تی

کردوه. سوفیانی سه وری ده لیت: له عاسمی نه حوه له وه له نه بو میجله زوه که مانای: ﴿یما عفرلی

رقی و جعلی من المکرمین﴾ نه وه یه: به هۆی بریابوویم به خواو به راست زانیی و شوینکه وتی

پیغه مبه ره کانیوه (سه لامی خویان لی بیت) نه م پیزه م ده ست که وتوو، وه مه به ستیشی نه وه بوو که

نه گه ر هۆزه که ی ئاگاداری نه وه موو پادا شته بوونایه که خوی گه وه پیی به خشییوه له به هه شتدا

به بی کۆتایی، هانی ده دان و داوی لی ده کردن که شوینی نه و پیغه مبه رانه بکه ون. به ره حه مت بیت و

خوا لئی پازی بیت، زۆر هه ولی دها که هۆزه که ی شوینی پیی راست بکه ون. ئیبنو ئه بی حاتم

ریوایه تی کردوه له (عبدالملك) وه واته: عومه یر که وتوو یه تی: عوروه ی کوی مه سعودی سه قه فی به

پیغه مبه ر (ﷺ) ی ووت: په وانم بکه و بمنیره بۆ ناو هۆزه که م تا بانگیان بکه م بۆ سه ر نیسلام.

پیغه مبه ری خودا (ﷺ) فه رموی: (من ده ترسم بتکوژن) وتی: نه گه ر چاویان پیم بکه ویت خه وتووم

خه به رم ناکه نه وه. پیغه مبه ری خودا (ﷺ) فه رموی: بچۆ، نه ویش پۆیشت. به لای لات و عوزادا تته پی

وتی: مه رجه به یانی کاریکتان به سه ر بینم دلگران بتن. سه قیفیه کان تووره بون. عوروه پیی وتن:

خه لکی سه قیف نه لات لات و نه عوزایش عوزایه موسلمان بین. هه تا پاریززاو و پزگار بن. نه ی خه لکی

نه حلاف نه عوزا عوزایه و نه لاتیش لات. موسلمان بین هه تا پاریززاو و پزگار بن. نه م قسه ی سی جار

وت: پیاویک به ردیکی گرته چاری و دای به گلینه که یدا و کوشتی، نه م هه واله گه یشته پیغه مبه ری

خودا (ﷺ) فه رموی: (نمونه ی نه م پیاره وه که هاوه له که ی یاسینه که وتی: ﴿قَالَ يَلَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ﴾

(۱۳) ﴿یما عفرلی رقی و جعلی من المکرمین﴾^۲. خوی گه وه ده فه رموویت: ﴿وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى قَوْمِهِ مِنْ

^۱ الطبری (۵۰۹/۲۰).

^۲ الحاکم (۶۱۵/۲)، فه رموده یه که سه نه.

بَعْدِهِ مِنْ جُنْدٍ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا كُنَّا مُنْزِلِينَ ﴿۱﴾ واته: دواى شو نيمه هيچ له شكرمان (له ناسماندا) نه نارهده سر هوزده كهى شو، (به رله مه ش) هر نه مانده نارد. خواى گه وره باسى تو له سه ندىنى خوى ده كات له هوزى چه بيبي نه ججاپ دواى شو هوى كه كوشتيان خواى مه زن لتيان تو ره بوو له بهر شو هوى كه باوه ريان به پيغه مبه ره كان (سه لامى خوايان لى بيت) نه كردو شو دوسته ي خودايان كوشت. پاشان ده فهرمويت: بى له ناودان و قركردنى شو وانه پيويست به له شكرى فريسته نه بووه بويان دابه زيت به لكو كاره كه زور له وه ناسانتر بوو. نيينو نيسحاق پويوايه تى كردوه له هه ندى له هاوه له كانيه وه له نيينو مه سه وعده وه كه له ماناى شم نايه ته دا: ﴿وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى قَوْمِهِ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ جُنْدٍ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا كُنَّا مُنْزِلِينَ﴾ ده لئيت: واته: فريسته ي زورمان نه نارد بويان. كاره كه زور له وه ناسانتر بوو به نيسبهت نيمه وه، ﴿إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ خَامِدُونَ﴾ هر ته نها نه عره ته يه ك بوو. كه له ناكاو كش دامركان. ده لئيت پاشان خواى گه وره شو پاشا زورداره ي له ناو بردو خه لكى نه نتاكيه شى قر تيختست و له سر زه ميتدا تورمه ي نه هيشتن و هيچ كه سيان نه ما. ^۱ وتراوه: ﴿وَمَا كُنَّا مُنْزِلِينَ﴾ واته: نيمه فريسته كانمان نه نارد بووه بى سر شو گه لانه ي كه نه مانه وي له ناويان بيه ين به لكو سزايه كيان بى ده نيترت كه قريان بكات. مواهيدو قه تاده ده لئين: ماناى شم نايه ته: ﴿وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى قَوْمِهِ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ جُنْدٍ مِنَ السَّمَاءِ﴾ واته: په ياميكى ترمان بى ره وانه نه كردون دواى شو. ^۲ قه تاده ده لئيت: نه خيتر، سويند به خوا، خواى گه وره دواى كوشتنى شو نيت سر زه نشتى هوزده كهى نه كرد، ﴿إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ خَامِدُونَ﴾. ^۳ به لكو هر ته نها يه ك ده نكي به هيز بوو هه موو له ناكاو دامركانه وه. نيينو جه رير ده لئيت: راي يه كه م پاستره چونكه په يام (رساله) پيى ناوترت له شكر (جند). ^۴ زانايانى ته فسير ده لئين: خواى مه زن جبرائيلي نارد (سه لامى خواى لى بيت) بهر ده رگاي ناوايه كه يانى (شاره كه يانى) لى گرتن و به نه عره ته يه ك هه مووى دامركانده وه و گشتيان له ناوچوون و گيانله به ريكيان لى درنه چوو. زور له زانايانى پيشينه وه كه له پيشه وه باسكراوه ده لئين: شو ناوايه نه نتاكيه بووه. شو سى پاسپيژوه له لايه ن مه سيح عيساى كوپى مهربه مه وه نيترارون (سه لامى خوايان لى بيت) وه كه

^۱ الطبري (۵۱/۲۰).

^۲ الطبري (۵۱۱/۵۱۰/۲۰).

^۳ الطبري (۵۱۰/۲۰).

^۴ الطبري (۵۱۱/۲۰).

قہ تادہ و چند کہ سی تریش وتوویانہ . وہ نہم قسہ یہ کہ ہج کہس لہ زانایانی پاشینہی تہفسیر باس نہکراوہ بیجگہ لہ ئوہیلام لہ چند پروہہ کہوہ تیبینی لہسر نہم قسہ یہہہہ :

یہ کہم: دیارہ بہسہراتہ کہ نیشانہ یہ لہسر ئوہ کہ ئو کہسانہ پیغہمبہری خودا بوون (سہلامی خویان لئ بیت) نہک لہ لایہن عیسای کورپی مہریہ مہوہ (سہلامی خویان لئ بیت) پاسپیڑاون . وہک خویای گہورہ فرموویہ تی: ﴿إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اتَّبِعْنَا فَاذْبُوهُمَا فَعَزَّزْنَا بِدَالِكِ فَقَالُوا إِنَّا إِلَيْكُمْ مُّرْسَلُونَ ﴿۱۴﴾ قَالُوا مَا آتَيْنَا إِلَّا بَشْرًا مِثْلَكُمَا وَمَا أَنْزَلَ الرَّحْمَنُ مِن شَيْءٍ إِلَّا تَكْذُوبُونَ ﴿۱۵﴾ قَالُوا رَبَّنَا بَعَّا إِتْنَا

إِلَيْكُمْ لَمُرْسَلُونَ ﴿﴾ خؤ نگہر ئوانہ لہ یارہ حہوارہہکان بوونایہ بہ شیوہہیک دہدوان کہ دہرکہوتایہ لہ لایہن عیسای کورپی مہریہ مہوہ پاسپیڑاون واللہ أعلم . وہ نگہر پاسپیڑوی ئوہ بوونایہ خہلکہ کہ بییان نہدہوتن: ﴿مَا آتَيْنَا إِلَّا بَشْرًا مِثْلَكُمَا﴾ .

دوہہم: خہلکی ئەنتاکیہ ہرہویان بہ پاسپیڑاوہکانی مہسیح ہینا کہ چون بؤ لایان . وہ ئەنتاکیہ یہ کہم شار بوو باوہرہیان بہ عیسای کورپی مہریہم کرد (سہلامی خویان لئ بیت) لہبہر ئوہیہ کہ لہ لای گاورہکان یہکیکہ لہو چوار شارہی کہ (بہ تریاکہکانی) تیدا بووہ . ئوہ شارانہش بریتہی لہ قودس کہ شاری مہسیح خزیہتی و ئەنتاکیہ کہ ہموو خہلکہہی ہرہویان ہینا بہ مہسیح کہس نہما تیبیدا ہرہوی پی نہہینتیت . ئہسکہندہرہیش چونکہ لہم شارہدا . زاراوہو پلہ ٹاینیہکانیا دانہنا . وہک بہ تریاک و مہتران و ئوسقوف و قہسس (کہشیش) و شایس و پاہیب و ہرہوہا شاری پومیہش لہبہر ئوہی شاری پاشا قوستہنتین بووہ کہ پشتگیری ٹاینہکہی کردن و یارمہتیدان . کاتیک قوستہنتینہیان دروستکرد و بہ تریاکیان لہ پومیہوہ گواستہوہ ئوہی، ئہمہ چند کہسی باسیان کردوہ لہوانہی کہ میژووی ئوانی باس کردوہ . وہک سہعیدی کورپی بتریقو کہسانی تریش لہ ئہہلی کتیبو لہ موصلمانیش، وہ نگہر وابتت کہ خہلکی ئەنتاکیہ یہ کہم شارہ ہرہوی ہینا . خؤ نہم ئاواپیہی کہ خویای گہورہ باسی کردوہ ہرہویان نہہینا بہ پیغہمبہرہکانی و بہ فرمانی خویای گہورہ بہ نہعرہتہیک بہریاد بوون و دامرکانہوہ و لہناوچوون واللہ أعلم .

سپہم: بہسہراتی ئەنتاکیہ لہگہل حہوارہہکان و ہاوہلہکانی مہسیح دوی ہاتنہ خوارہوہی تہورات بووہ . ئہبو سہعیدی خودری و کہسانی تریش لہ پیشینان وتوویانہ: پاش ہاتنہ خوارہوہی تہورات خویای مہزن ہج گہلیکی لہ گہلکان لہناو نہبردوہ بہ ناردنی سزا بویان . بہلکو فرمانی داوہ بہ خاوہن باوہرہیان کہ بجہنگن و شہر بکن دژی بتپہرستان و خوانہناسان وہک خویای گہورہ لہم

نایه تدا فرموویته: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِ مَا أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ الْأُولَىٰ﴾ واته: سوئد به خوا بیگومان تور اتمان به خشی به موسا له پاش نه وهی خه لکی چه رخه پیشووه کانمان له ناو برد. به م نایه ته بزمان درده که ویت که نه و نلوا بییه کی که قورثان باسی کردووه ناو بییه کی تره و نه نتاکیه نیه. وه که هندی له زانایانی پیشین ده لئین. یان نه و نه نتاکیه که ناوی هاتووه له و به سه راهه تدا. شاریکی تره و نه م نه نتاکیه به ناو بانگو ناسراوه نیه. چونکه نه و نه نتاکیه به ناو بانگه هر گیز نه بیسراوه که قریوبین نه له کاتی نه سرانیه کاند او نه له پیش نه و انیش والله سبحانه و تعالی أعلم.

﴿يَحْسِرَةٌ عَلَى الْعِبَادِ مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ﴾ ﴿٣٢﴾ الْقُرْيُونَ أَنَّهُمْ لِآيَاتِهِمْ لَا يُرْجِعُونَ ﴿٣١﴾ وَإِنْ كُلُّ لَمَّا جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٣٣﴾

هاوارو چه یف بو بیباوهران

خوای مهن ده فرموویت: ﴿يَحْسِرَةٌ عَلَى الْعِبَادِ مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ﴾ واته: مه خابن بو نه و عه بدانه، هر پیغه مبه ریکیان بو هات، هر گالته و که بیان بی کردوون. عه لی کوی نه بو ته لحه ده لیت: له ئیبنو عه باسه وه که خوای گه وره ده لیت: ﴿يَحْسِرَةٌ عَلَى الْعِبَادِ﴾ واته: هاوارو مه خابن بو نه و به ندانه. ^۲ قه تاده ده لیت: ﴿يَحْسِرَةٌ عَلَى الْعِبَادِ﴾ واته: هاوار بو نه و به ندانه که چیان به خوایان کردو چه نده فرمانی خودایان پشتگویی خستووه و دور که وتوونه ته وه له خودا. وه له هندی له خویندنه وه کاند ا به (یا حسرة العباد علی أنفسها) نه خویندنیته وه ^۳. واته: هاوار ده که نو په شیمان درده برن و هه ناسه بو خوایان هه لده کیشن له پوژی قیامه تدا. وه ختیک نه و جه زه به یه ده بیننو ده جه زن. که چن بپوایان نه کرد به و پیغه مبه رانه ی خودا (سه لامی خوایان لی بیت) گوئیستی فرمانی خودا نه بوون له ژبانی دنیا دا دزایه تیان کردنو به راستیان نه ده زانین ﴿مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ﴾ واته: بپوایان بی نه ده کردو گالته یان ده کردو لاریان بو له و راستیه ی که پیی هاتووه و بی پوهانه کراوه له لایه ن خوای مهنه وه.

^۱ القصص (۴۳).

^۲ الطبری (۵۱۲/۲۰).

^۳ الطبری (۵۱۲/۲۰).

وه لآمدانهوی نه‌وانه‌ی که باومرپیان وایه دواى مردن جاریکى تر ده‌گه‌رینه‌وه بؤ سه‌ر دنیا (الرد

على عقيدة التناسخ)

پاشان خواى مهن فرمویه‌تی: ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْفُرُونِ أَنَّهُم إِلَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ﴾^۱
 واته: چۆن نه‌مانه نیاندیووه که چهنین چینمان له مروءه (له پیش نه‌مان) قهرکردوووه تازه نایه‌نوه
 لایان؟. واته: ناخۆ به‌ندو نامۆزگارپیان وه‌رنه‌گرت له‌وانه‌ی پیش خویان که به‌ویان به پیغه‌مبه‌ره‌کانیان
 نه‌کردو فرمان کردن که چۆن جاریکى تر نه‌گه‌رانه‌وه بؤ سه‌ر دنیا. وه پرسه‌که‌ش به‌و شیوه‌یه‌ش نیه
 که زَقْدِكَ له نه‌فامو له دین لاده‌ره‌کانیان گومان ده‌بن و ده‌لین: ﴿إِنَّ هِيَ إِلَّا حِكْمَانَا الَّتِي نُنَزِّلُ
 وَنَحْيَا﴾^۱ واته: زیان نیه ته‌نھا زیانی نه‌م دنیا‌یه‌مان نه‌بیت، ده‌مرین و ده‌ژیینه‌وه. نه‌م بیرو پایه‌بیر و
 پای نه‌و که‌سانه‌یه که به‌ویان به سوپانه‌وی به‌رده‌وام هه‌یه له دنیا‌دا که ده‌ره‌یه‌کانیان پیی نه‌وت‌ریت،
 نه‌وان باوه‌رپیان وایه (به نه‌زانی) پاش مردن جاریکیت‌ر ده‌گه‌رینه‌وه بؤ زیانی دنیا، وه‌ک چۆن یه‌که‌م
 جار تیتدا زیاون. خواى گه‌وره‌یش وه‌لامی نه‌و قسه‌ پرپوچه‌پیان ده‌داته‌وه و ده‌فرمویت: ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا
 أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْفُرُونِ أَنَّهُم إِلَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ﴾، خواى مهن ده‌فرمویت: ﴿وَإِنْ كُلُّ لَمَامٍ
 لَدَيْنَا مَحْضُرُونَ﴾^۲ بیگومان هه‌موو یه‌کیشیان، هه‌ر ده‌هینینه‌وه لای خۆمان. واته: هه‌موو گه‌له
 پیشوووه‌کان و نه‌ویش له‌مه‌ودا دیت به‌م زووانه هه‌موو له پوژی قیامه‌تدا ناماده ده‌کرین بؤ
 لیپرسینه‌وه له خزمه‌ت خواى گه‌وره‌داو پاداشتیان ده‌داته‌وه به پیی کرده‌وه‌کانیان، چاکه به چاکه و
 خرابه‌یش به توگه و جه‌زه‌به‌دان. وه‌ک نه‌م نایه‌ته که خواى گه‌وره ده‌فرمویت: ﴿وَإِنْ كَلَّا لَمَّا
 يُكْفِيَنَّهُمْ رَبُّكَ أَعْمَالَهُمْ﴾^۲ واته: بیگومان هه‌موو (نه‌وانه‌ی جی‌وازن) په‌روه‌ردگارت (پاداشتی)
 کرده‌وه‌کانیان به ته‌واوی پیی ده‌دات.

﴿وَأَيُّ لَمَمٍ لَّهُمُ الْأَرْضُ الَّتِي تَتَّبِعُونَ وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ﴾^(۳۳) وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِنْ
 نَجِيلٍ وَأَعْنَبٍ وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ الْعُيُونِ ﴿۳۴﴾ لِيَأْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ. وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿۳۵﴾
 سُبْحَانَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا مِمَّا تُنْبِتُ الْأَرْضُ وَمِنْ أَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ ﴿۳۶﴾

^۱ المؤمنون (۲۷).

^۲ هود (۱۱۱).

سه لماندنی و مدینه نهر بؤ بوونه و مرو ژئانیش له پاش مردن

خوای مه زن ده فه رموویت: ﴿وَأَيُّهَا لَمْ الْأَرْضُ الْمَيْتَةَ أَحْيَيْنَهَا وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ﴾
 واته: هر له زهوی پامیتن، نیشانهی بؤ ئه وان تیدایه، که به مردوویی ئیمه زیندوومان کرده وه
 ده نکمان ئی به رهه م هینا، که خۆراکه بؤ ئه مان. ﴿وَأَيُّهَا لَمْ﴾ واته: هر له زهویدا نیشانه هه یه له سه ر
 بوونی وه دپه نهر که خودایه و له سه ر توانای بی پایانی و زیندووکردنه وه ی مردووی ﴿الْأَرْضُ الْمَيْتَةَ﴾
 واته: وه ختیک که زهوی مردووه و گیانی تیدا نیه و هیچ پوهه کیشی تیدا نه پواوه... له و کاته دا خوای
 مه زن بارانی به سه ردا ده بارئینت و زهوی ده جوئینت و نه رم ده بپته وه وه موو جزره پوهه کیککی جوان
 دره و شاوه ی تیا ده پویت. بۆیه خوای گه وره فه رموویت: ﴿أَحْيَيْنَهَا وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ﴾
 ﴿۳۳﴾ وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِنْ نَجِيلٍ وَأَعْنَابٍ وَفَجْرْنَا فِيهَا مِنْ الْأَمْيُونِ﴾ هر له زهویش چه ندین خورما و
 په زی زقرمان وه دی هینا و چه ند کانی و مان ئی هه لقولاند. واته: هر له زه مینه باغی دارخورما و په زو
 پووباری زقرمان وه دی هینا بؤ ئه و شوئانه ی که پئوئیستیان پئیه تی بؤ ئه وه ی به رهه مه کانی بخون.
 وه ختیک خوای گه وره منه تی خۆی ده کات به سه ر خه لکدا که کشتوکالی بؤ وه دی هینا و نه به دوایدا
 باسی میوه و جزره و شیوه کانیسی کردوه. وه ده فه رموویت: ﴿لِيَأْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ﴾
 أَفَلَا يَشْكُرُونَ﴾ واته: تاکو له میوه ی خودا و له ده سه ر نه جی خۆیان بخون، ئاخۆ هیشتا شوکرانه
 ناکن. واته: هه تا له و به رهه مه ی که خودا پئی دا و ن بخون، ئه مه ش هه موو سه زو به زه یی خودایه بؤ
 به نده کانی. نه ک به هه لو و تیکرشان و ماندووی بوونی خۆیان ده ستیان ده و تپیت. ئیبنو عه باس (په زای
 خوای ئی بیت) و قه تاده ده لئین بۆیه خوای مه زن فه رموویت: ﴿أَفَلَا يَشْكُرُونَ﴾ واته: نایا هیشتا
 سوپاسی خوا ناکن له سه ر ئه و هه موو به رهه یه ی که خودا پئی دا و ن له ژماره نایه ت؟ ئیبنو جه ریر
 ئه م پایه ی هه لئوژاردوه (قه ناعه تی بووه به پاکی خۆی) و له هیچ که سیش نه بیستراوه که (ما) مانای
 تریش هه لده گریت به گریمان نه بیت، له م فه رموده ی خوای گه وره دا: ﴿وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ﴾ به مانای
 (الذی) هاتوه. به م شیوه یه واته: هه تا له میوه ی خودا و به رهه مه ی ده ستی خۆیان بخون واته: که
 ناشتوویانه و دایانناوه، ده لئیت: له خویندنه وه ی ئیبنو مه سه ویدشا به هه مان شیوه هاتوه (په زای
 خوای ئی بیت): ﴿لِيَأْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ﴾ أَفَلَا يَشْكُرُونَ﴾. پاشان خوای گه وره
 ده فه رموویت: ﴿سُبْحٰنَ الَّذِي خَلَقَ الْأَوْجَاعَ كُلَّهَا وَمَا تُنْبِتُ الْأَرْضُ وَمِنْ أَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ﴾
 واته: هر خودا پاک و بی عه یبه که جوته ی له هه موو شتیک وه دی هینا، چ له وانه ی له م سه ر زه مینه

ده پوین و چ له خویان و چ له وانهش که نایزانن. واته: پاکوی بوی عهیی بوی خویای که جوتهی له هموو شتیک دروست کردوه له کشتوکال و میوه و گزگیادا ﴿وَمِنْ أَنْفُسِهِمْ﴾ له خوشیان نیرو میی دروست کردوه ﴿وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ﴾ وه له وه دهبینراوه کانی تریشدا که نه وان نایزانن. وه ک خوی مه زن فهرموویتهی له نایه تیکی ترده: ﴿وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ﴾^۱ واته: وه له هموو شتیک جوت (نیرو می) مان دروست کردوه بوی وهی بیریکه نه وه و په ندی لی وه ر بگرن.

﴿وَأَيَّاهُمْ أَتِلُّ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلِمُونَ﴾^(۲۷) وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿۲۸﴾ وَالْقَمَرَ قَدَرْنَاهُ مَنَازِلَ حَتَّىٰ عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيرِ ﴿۲۹﴾ لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا آتِلُّ سَابِقَ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿۴۰﴾

هه ندیک له دهسه لات و نیشانه گه وره کانی خودای گه وره، شه وو پوژو خورو مانگه

خوای گه وره ده فهرموویته له نیشانه کانی دهسه لات و توانای خودا، دروستکردنی شه وو پوژه، شه و به تاریکی و پوژیش به پووناکیه که می. به شیوه یه ک زدهی هیتانن که به دوی یه کدا بین و شه و دیت و پوژ ده پوات و پوژ دیت و شه و ده پوات. وه ک خوی مه زن فهرموویتهی: ﴿يَقْتَسِمُ آتِلُ النَّهَارِ يَطْلُبُهُ حَيْثُ بَا﴾^۲ واته: پوژ به شه و داده پوژشیت و پوژیش به په له ده که ویتته شوینی شه و. بویه خوی مه زن لیتره دا ده فهرموویته: ﴿وَأَيَّاهُمْ أَتِلُّ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلِمُونَ﴾ بوی نه وانه، شه ویش یه ک له نیشانانه، نییمه پوژی لی داده پنین و له ناکا و تاریکانیان به سه ردادیت. ﴿وَأَيَّاهُمْ أَتِلُّ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ﴾ واته: له نیشانه کانی نییمه بویان، که شه و پوژی لی ده که ینه وه و ده پوات و له ناکا و تاریکایی دایانده پوژشیت، بویه خوی گه وره ده فهرموویته: ﴿فَإِذَا هُمْ مُظْلِمُونَ﴾، وه ک له فهرمووده ی سه حیصدا هاتووه: وه ختیک که شه و نالیروه هات پوژیش پشتی مه لکرد لیروه و خوریش نیشت، پوژوه وان پوژوه ده شکینیت. وه ک له نایه ته که وه به پوونی درده که ویت. ^۳ پاشان خوی مه زن ده فهرموویته: ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ خوریش به ره و بنه ی خوی له گه رانه و دایه، که له خاوه ن دهسه لات و زانواهی، نه و فرمانه ی پیداوه. ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ

^۱ الذاریات (۴۹).

^۲ الاعراف (۵۴).

^۳ فتح الباری (۲۳۱/۴).

لَهَا ﴿ دوو بۆچوون هه‌یه: بۆچوونی یه‌که‌م: (ئارامگای مه‌کانی) مه‌به‌ست پیتی شوینو جینگه‌ی پۆژه که تیییدا ئارام ده‌گریت. که له زیر عهرشدایه که زه‌مینیش ده‌که‌وێته ئه‌وئ له‌و لایه‌وه. خۆر بۆ هه‌ر شویتیک به‌وات هه‌ر له ژێر عهرشدایه و لێی ده‌رناچیت و هه‌موو دروستکراوه‌کانی تریش هه‌موو له ژێر عهرشان که ئاسمانی سه‌ر هه‌موو بونه‌وه‌رانه. عهرش بازنه‌یی نییه وه‌ک زۆرێک له‌زانایانی گه‌ردونناسی به‌ویان وایه، به‌لکو عهرش گومه‌زه‌یه‌که و قاچی هه‌یه و فریشته هه‌لیده‌گرن و له‌سه‌روو بونه‌وه‌رو مۆفه‌کانه‌وه‌یه، پۆژ که‌نه‌چیته ناوه‌راستی ئه‌و گومه‌زه‌یه‌وه له‌کاتی نیوه‌پۆدا نزیکترین شویتیتی له‌عهرشه‌وه، که نه‌شسوپێته‌وه نه‌گاته خولگه‌ی چواره‌م و به‌رانبه‌ر نه‌وه‌ستیت له‌گه‌ل ئه‌م شویتنه‌دا که بریتیه له‌نیوه‌ی شه‌و ئه‌و شوینه دوورترین شویتیه‌تی له‌عهرشه‌وه، ئاله‌و کاته‌دا خۆر سوژده بۆ خوا ده‌بات و مۆله‌تی هه‌لاتن وهرده‌گریته‌وه وه‌ک چۆن فه‌رموده‌ی زۆر له‌و باره‌یه‌وه هاتوه. بوخاری پڕیوایه‌تی کردوه له‌ئهو زه‌په‌وه (په‌زای خۆی ئی بیته) ده‌لێت: من له‌گه‌ل پیغه‌مبه‌ردا بووم ﴿﴾ له‌ناو مزگه‌وتدا له‌کاتی پۆژئاوا بووندا. پیغه‌مبه‌ری خودا ﴿﴾ فه‌رموی: (ئه‌ی ئه‌بو زه‌پ ئایا ده‌زانی پۆژ له‌ کوئ ئاوا ده‌بیته؟) وتم: خواو پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی ﴿﴾ ده‌زانن. فه‌رموی: (ئه‌و ده‌پوات هه‌تا له ژێر عهرشدا سوژده ده‌بات، ئه‌وه‌تا خۆی گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿ وَالشَّمْسُ بَجْرِی لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَٰلِكَ نَقْدِرُ الْغَرْبِ الْغَلْبِ ﴾).^۱ دیسان له‌ئهو زه‌په‌وه (په‌زای خۆی ئی بیته) پڕیوایه‌ت کراوه که ده‌لێت: پرسیارم کرد له پیغه‌مبه‌ری خودا ﴿﴾ له‌م فه‌رموده‌ی خۆی گه‌وره‌یه: ﴿ وَالشَّمْسُ بَجْرِی لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ﴾ فه‌رموی ﴿﴾: (شوینی ئارامگرتنی خۆر له ژێر عهرشدایه).^۲

بۆچوونی دووهم: مه‌به‌ست به شوینو ئارامگای خۆر خالی کۆتایی یه‌تی که له پۆشتندا پیتی ده‌گات، که بریتیه له پۆژی قیامه‌ت، دوا‌ی ئه‌وه ئیتر گه‌رانی نامینیت و له‌ جووله ده‌که‌وێت و ده‌پێچریته‌وه، ئه‌م دنیا‌یه‌ش کۆتایی پێ دیت و نه‌گاته خالی کۆتایی. ئه‌مه شوینو جی کاتیه‌که‌یه یانی (ئارامگای زه‌مانی)، قه‌تاده ده‌لێت: ﴿لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا﴾ واته: به‌ره‌و ئارامگای زه‌مانی خۆی که ته‌مه‌نی کۆتایی پندیت و زیاتر ناپوات! له‌وه‌وه وتراویشه: مه‌به‌ست پیتی به‌رده‌وام ده‌که‌ریت له شویتنی هه‌لاتنیه‌وه له‌ کاتی هاویندا هه‌تا ئه‌و کاته‌ی بۆی دیاری کراوه و زیاتر ناپوات. پاشان ده‌که‌ریت له‌و شویتنه‌ی له‌ کاتی زستاندا که لێی هه‌لدیت هه‌تا ئه‌و کاته‌ی بۆی دیاری کراوه و زیاتر ناپوات. ئه‌مه له عبدالله ی کوپی

^۱ فتح الباری (۴۰۲/۸).
^۲ فتح الباری (۴۰۲/۸).
^۳ الطبری (۵۱۷/۲۰).

عمره وه پرپوایهت کراوه (پره‌زای خویان لّی بیت) نیبنو مه‌سعودو نیبنو عه‌باس نه‌م نایه‌ته‌یان به‌م شیوه‌یه خویندوده‌ته‌وه: ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي مَسْتَقْرِلًا﴾ واته: ناوه‌ستی‌و له‌ جوله‌ ناکه‌ویت به‌لکر به‌رده‌وام ده‌گه‌ریت به‌ شه‌وو به‌ پۆژو په‌کی ناکه‌ویت و ناوه‌ستیت. وه‌ک خوی مه‌زن فه‌رموویه‌تی:

﴿وَسَحَّرَ لَكُمْ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَائِبِينَ﴾^۱ واته: وه‌ه‌روه‌ها پامی هیتاوه‌ بۆتان پۆژو مانگ به‌ه‌میشه‌یی. واته: وه‌ستان و چانیان نیه‌ه‌تا پۆژی قیامه‌ت. ﴿ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ واته: نه‌مه‌ برپاری خوی خاوه‌ن ده‌سه‌لته‌که‌س ناتوانیت لئی لابدات و بیته‌له‌مپه‌ر له‌ پتیدا ﴿الْعَلِيمِ﴾ ناگاداری ه‌ممو جموجولو وه‌ستانیکه‌و برپاری داوه‌و کاته‌که‌یشی بۆ دیاری کردوه‌ به‌شیوه‌یه‌که‌هیچ گۆرپانکاریه‌کی به‌س‌ردا نایه‌ت و پیچه‌وانه‌ نایبته‌وه‌. وه‌ک خوی گه‌وره‌ ده‌فه‌رموویت: ﴿فَالِقُ الْإِصْبَاحِ وَجَعَلَ اللَّيْلَ سَكَنًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ حُسْبَانًا ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾^۲ واته: (خو) به‌دیه‌ینه‌ری شه‌به‌ق و پووناکی پۆژی‌بوونه‌وه‌یه‌و شه‌وی کردوه‌ به‌ کات و هۆی نارامگرتن و خۆرو مانگی کردوه‌ته‌هۆی حیساب دیاری کردن و زانیی کات نه‌وه‌ش نه‌ندازه‌گرتنی خوی به‌ده‌سه‌لته‌ی زانایه‌. ه‌ه‌ر به‌م شیوه‌یه‌ نایه‌تی (۱۲) حامیمی (حم) سوژده‌ کۆتایی هاتوه‌ ﴿ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ پاشان خوی مه‌زن فه‌رموویه‌تی: ﴿وَالْقَمَرَ قَدَرْنَاهُ مَنَازِلَ حَتَّىٰ عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيرِ﴾ مانگی‌ش تیمه‌ بۆمان دانا به‌چه‌ند قۆناغدا تیبه‌ریت، تا وای لّی دیت وه‌ک په‌لی وشکه‌لی دارخورما، دیته‌ به‌رچاو. ﴿وَالْقَمَرَ قَدَرْنَاهُ مَنَازِلَ﴾ مانگی‌شمان و دانا که به‌چه‌ند قۆناغدا ده‌روات به‌شیوه‌یه‌کی و تا مانگه‌کانی پی‌ دیاری بکریت. وه‌ک خوی مه‌زن فه‌رموویه‌تی: ﴿يَسْتَلُونَكَ عَنِ الْأَهْلِ قُلْ هِيَ مَوَاقِيتُ لِلنَّاسِ وَالْحَجِّ﴾^۳ واته: پرسپارت لّی ده‌که‌ن ده‌ریاره‌ی نویبوونه‌وه‌ی مانگه‌ نوییه‌کان بلّی نه‌مانه‌ نیشانه‌ی کاته‌کانن بۆ خه‌لکی و بۆ ح‌ج. وه‌ده‌فه‌رموویت: ﴿هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسَ ضِيَاءً وَالْقَمَرَ نُورًا وَقَدَرَهُ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُوا عَدَدَ اللَّيْلِ وَالنَّجْمِ﴾ واته: خوا زاتیکه‌ وه‌هایه‌ خۆری گتپاره‌ به‌ تیشک، مانگی‌شی گتپاره‌ به‌ پووناکی بۆ (گه‌پانی) مانگ چه‌ند قۆناغیکی دیاری کردوه‌ بۆ نه‌وه‌ی ژماره‌ی ساله‌کان و حیسابی (مانگ و پۆژی

۱ ابراهیم (۳۲).

۲ الانعام (۹۶).

۳ البقرة (۱۸۹).

۴ یونس (۵).

پسِ بزانن). وه ده‌فرمودیت: ﴿وَجَعَلْنَا آيَاتٍ لِلنَّهَارِ وَاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ آيَاتٍ لِلنَّهَارِ مُبْصِرَةً لِّتَبْتَغُوا فَضْلًا مِّن رَّبِّكُمْ وَلِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابِ وَكُلَّ شَيْءٍ فَضَّلْنَاهُ تَفْصِيلًا﴾^۱ واته: شه‌وو پوژمان کرد به دوو نیشانه ئینجا نیشانه‌ی شه‌ومان تاریک کرد (یان سرپه‌وه) و به‌لگه و نیشانه‌ی پوژمان پووناک کرد بۆ ئه‌وه‌ی به شوین پوژی په‌روه‌ردگار تاندا بگه‌پینو بۆ ئه‌وه‌ی ژماره‌ی ساله‌کان و حیسابی (مانگو شه‌وو پوژمه‌کان) بزانن وه ئیمه‌ه موو شتی‌کمان به پوون و په‌وانی باس کردووه (بۆتان). خوای گوره پوژی وا وه‌دی هیناوه که پووناکیه‌کی تابیته‌ی خزی هه‌یه و مانگیشی وا وه‌دی هیناوه که پووناکیه‌کی تابیته‌ی خزی هه‌یه. جیاوازی له‌نیوان پوژشتنی پوژ جوریکه‌ و هی مانگ جوریکی تر. پوژ هه‌موو پوژیکه‌ هه‌لدیت و ئاوا ده‌بیت به‌همان پووناکی. به‌لام له‌هاوین و زستاندا شوینی هه‌لاتنه‌که‌ی ده‌گوریت. به‌و هۆیه‌وه پوژ دریز ده‌بیت و شه‌و کورت ده‌بیت‌وه و پاشانیش شه‌و دریز ده‌بیت و پوژ کورت ده‌بیت‌وه. به‌و شیوه‌یه‌ خۆر فەرمانه‌که‌ی له‌پوژدایه‌ و ئه‌ستیره‌یه‌که‌ له‌پوژدا هه‌لدیت. به‌لام مانگ خوای مه‌زن بۆی داناره به‌چه‌ند قوئاغیکدا تیبه‌پیت. له‌ئه‌وه‌لی هه‌موو مانگیکه‌وه هه‌لدیت و ده‌رده‌که‌ویت زۆر به‌بجووکی و که‌م پووناکی. پاشان پووناکیه‌که‌ی زیاد ده‌کات و له‌شه‌وی دووه‌مدا قوئاغه‌که‌شی به‌رزتر ده‌بیت، پاشان هه‌تا به‌رز بیه‌ت‌وه پووناکیه‌که‌ی زیاد ده‌کات. هه‌رچه‌نده پوئشانیه‌که‌ی له‌خۆره‌وه و ده‌رده‌گوریت. هه‌تا پوئشانیه‌که‌ی په‌وته‌واو ده‌بیت له‌شه‌وی چوارده‌مه‌مدا. پاشان ده‌ست ده‌کاته‌وه به‌که‌م بوونه‌وه له‌کوئابی مانگدا هه‌تا وه‌که‌ی کۆنی وشکه‌لاتی دارخورمای لی‌دیت. ئیبینو عه‌باس (په‌زای خوای لی‌بیت) ده‌لئیت: ﴿كَأَلَمْ جُورِ الْقَدِيرِ﴾^۲ واته: چلی هیشوه دارخورما کاتیک وشک ده‌بیت و ده‌چه‌میت‌وه.^۲ عه‌ره‌به‌کان هه‌موو سئ شه‌ویکیان له‌مانگدا به‌جوریک ناوبردووه له‌باره‌ی مانگ‌وه سئیه‌که‌میان ناوبردووه به‌غوره‌ر (غرن) سئیه‌ی دوا‌ی ئه‌ویان ناوبردووه به‌نوقه‌ل (نقل) سئیه‌ی دوا‌ی ئه‌میشیان ناوبردووه به‌توسعه (توسع) چونکه‌کوئابیه‌که‌ی نۆ‌یه. دوا‌ی ئه‌میش به‌عوشه‌ر (عُشْر) چونکه‌له‌دوه‌ه ده‌ست پنده‌کات. وه‌سئیه‌ی دوا‌ی ئه‌مه‌پئیه‌ ده‌لئین سبیه‌ (البیض) چونکه‌پووناکی مانگ تیاپاندا به‌ته‌واوی ده‌رده‌که‌ویت. وه‌دوا‌ی ئه‌مانه‌پئیه‌ ده‌لئین دوره‌ (دُرْع) چه‌معی ده‌رعانه‌ چونکه‌ئه‌وه‌له‌که‌ی تاریکه‌له‌به‌ر ئه‌وه‌ی مانگ دره‌نگ هه‌لدیت. وه‌که‌عه‌ره‌ب ده‌لئیت (الشاة الدُّرعا) واته: ئه‌وه‌پانه‌ی که‌سه‌ریان په‌شه. دوا‌ی ئه‌مانه‌سیانه‌که‌ی تر پئیه‌ ده‌لئین زوله‌م (ظلم) دوا‌ی ئه‌مانه‌ش پئیه‌ ده‌لئین هه‌نادیس سیانی تریش ناویان ده‌نادینه‌ دوا‌ین سئیه‌ی مانگ پئیه‌ ده‌لئیت هه‌حق چونکه‌مانگ زۆر به‌کزی و لاوازی ده‌بیریت تیاپا پاشان نامینیت. ئه‌بو عوبه‌ید په‌زای

^۱ الاسراء (۱۲).

^۲ الطبري (۵۱۸/۲۰).

خوای لیبیت، نکولی له (تسع، عَشْرَة) کات وه که کتیبی (غریب المنصف) دا وتوویه تی. خوای گه وره ده فـرموویت: ﴿لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا الْاَيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ﴾^۱ واته: نه خور توانای هینده ی هه یه بگات به مانگ، نه شهویش پیش پوژ ده که ویت و سه ره به ریش له ناسمانیک مه له ده که ن. موجهاید ده لیت: هر یه کیک له مانگو خور سنووری خو ی هه یه و نه زیاد ده پوژن و نه که م. هر کاتیک ده سه لاتی نه م هات. نه وی تریان ده پوات و کاتیک ده سه لاتی نه م نه ما ده سه لاتی نه وی تر دیت. ^۱ عیگریمه له م نایه ته دا که خوای گه وره فـرموویه تی: ﴿لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ﴾ نه لیت واته: هر یه کیک له خور مانگ سنووړیک بۆ ده سه لاتی هه یه. خور بوی نیه له شه ودا هه لیبیت. وه ده فـرموویت: ﴿وَلَا الْاَيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ﴾ واته: هه روه ها شه و بوی نیه دوچار به شه وی بمینیت هه تا پوژ به داویدا نه یه ت. ده سه لاتی خور له پوژدایه و ده سه لاتی مانگیش له شه و دایه. زه ححاک ده لیت: شه و ناچیت نا لیروه وه هه تا پوژ نه یه ت نا لیروه وه ده سستی پاکیشا بۆ پوژ هه لات.^۲ موجهاید ده لیت: ﴿وَلَا الْاَيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ﴾ ده گه پین به دوا یه کدا و یه کتری داده پرن.^۳ مانای نه مه و ده گه یه نیت که وه ستان له نیوان شه و پوژدا نیه به لکو هه ریه که یان به دوا ی نه وی تر دا دیت. به بی وه ستان و دوا که وتن. چونکه هه رد و وکیان پام هینراون که به دوا ی یه کتریدا بگه پین به به رده و امی و بی وچان. خوای گه وره ده فـرموویت: ﴿وَکُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ﴾ واته: شه و پوژ، مانگو خور هه موو به دوا ی یه کدا ده سوپینه وه و ده گه پین و له ناسمانیک مه له ده که ن. نه مه قسه ی ئینو عه باسو عیگریمه و زه ححاک و حه سه ن و قه تاده و عه تای خور اسانیه.^۴ ئینو عه باسو (ره زای خوای لی بیت) زوریک له زانایانی سه له ف وتووایه: له بازنه یه کدان وه که بازنه ی ته شی ده سوپینه وه.

﴿وَعِبَادُ اللَّهِ الَّذِينَ ذَرَعْتَهُمْ فِي السَّمَاءِ الْمَسْحُورِينَ﴾^{۱۱} وَخَلَقْنَا لَهُمْ مِنْ مِثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ ﴿۱۲﴾ وَإِنْ نَشَأْ نُغْرِقْهُمْ فَلَا صَرِيحَ لَهُمْ وَلَا هُمْ يُقَدَّرُونَ ﴿۱۳﴾ إِلَّا رَحْمَةً مِنَّا وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ ﴿۱۴﴾

^۱ الطبري (۲۰/۵۲۰).

^۲ الطبري (۲۰/۵۲۰).

^۳ الطبري (۲۰/۵۱۹).

^۴ الطبري (۲۰/۵۲۰).

یہ کیک لہ نیشانہ کانی دستہ لاتی خودا ہہ لگرتنی مروثہ لہ کہشتی جہ نجالدا

خوای مہ زن دہ فہ رموویت: ﴿وَأَيُّهُمُ لَمْ أَنَا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفَلَكِ الْمَشْحُونِ﴾^۱ نہ مہ بؤنہ وان نیشانہ یہ،
 ہاوپہ گہ زانی نہ وانمان لہ کہشتی پپرکراودا ہہ لگرتوہ۔ یانی یہ کیک تر لہ نیشانہ کانی توانا
 دہ سہ لاتی خوای گہ وپہ پامہیتانی دہ ریایہ کہ گہ میہ کانی ناوی ہہ لدہ گرتیت۔ لہ وانہ کہ یہ کہ م گہ می
 گہ میہ کہ ی نوح پیغہ مبرہ (سہ لامی خوای لَی بَیْت) کہ خودا لہ و گہ میہ دا خوی و نہ وانہ ش کہ لہ گہ لی
 بوون پزگاری کردن لہ خواہہ نیاوہ پان کہ ہیچ کہ س لہ سہ ر زہ میندا نہ ما لہ نہ وہ ی ئادہ م جگہ لہ نہ وان،
 بؤیہ خوای گہ وپہ فہ رموویہ تی: ﴿وَأَيُّهُمُ لَمْ أَنَا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ﴾ واتہ: یہ کیک لہ نیشانہ کانی نیعمہ
 ہہ لگرتنی ہاوپہ گہ زانی (بابو باپیرانی) نہ وان بوو ﴿فِي الْفَلَكِ الْمَشْحُونِ﴾ واتہ: کہشتی پپر لہ
 شتومہ ک و زیندہ وہ وان کہ خودای بہ دستہ لات فہ رمانی دا کہ لہ ہہ موو توخمیک جوتہ یہ ک ہہ لگرن
 تیتیدا۔ نیبنو عہ باس دہ لیت: ﴿الْمَشْحُونِ﴾ واتہ: بارقورس و گران۔^۱ سہ عیدی کوپی جوہ یرو شہ عبی و
 قہ تادہ و سودیش ہر وایان وتوہ۔^۲ زہ ححاک و قہ تادہ و نیبنو زہ یید دہ لین: واتہ: کہشتیہ کہ ی نوح
 (سہ لامی خوای لَی بَیْت)۔^۳ وہ دہ فہ رموویت: ﴿وَخَلَقْنَا لَهُمْ مِنْ مِثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ﴾ وینہ ی نہ ویشمان دہیتنا۔
 کہ دہ توانن سواری بین۔ عہ وفی دہ لیت: لہ نیبنو عہ باسہ وہ (پہ زای خویان لَی بَیْت) مہ بہ ست پتی
 وشرہ۔ چونکہ وشر کہشتی و شکانیہ باری پی ہہ لدہ گرن و سواری دہ بن۔^۴ نیبنو جہ ریر پیوایہ تی
 کردوہ لہ نیبنو عہ باسہ وہ (پہ زای خویان لَی بَیْت) دہ لیت: نایا تیدہ گن مہ بہ ست لہ وہ جیبہ کہ خوا
 نہ فہ رموی: ﴿وَخَلَقْنَا لَهُمْ مِنْ مِثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ﴾، وتمان: نہ خیر۔ وتی: نہ و گہ مییانہ نہ کہ وہ ک گہ میہ کہ ی
 نوح دروست کران پاش گہ میہ کہ ی نہ و۔^۵ ہر بہ و شیوہ یہ نہ بو مالک و زہ ححاک و قہ تادہ و نہ بو سالح و
 سودیش و توویانہ: مہ بہ ست بہ م فہ رموودہ ی خودا: ﴿وَخَلَقْنَا لَهُمْ مِنْ مِثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ﴾ واتہ:
 کہشتیہ کان۔^۶ پاشان خوای مہ زن دہ فہ رموویت: ﴿وَإِنْ نَشَأْ نُغْرِقْهُمْ فَلَا صَرِيحَ لَهُمْ وَلَا هُمْ يُقَدَّرُونَ﴾ واتہ:
 نہ گہ ر حہ زکین نوقمی بین ناویان دہ کہ یں و نہ وسا کہ ہیچ فریادہ ر سیکیان نابیت و پزگار ناکرین۔ ﴿وَإِنْ

^۱ الطبري (۵۲۲/۵۲۰/۲۰)۔

^۲ الطبري (۵۲۲/۵۲۰/۲۰)۔

^۳ الطبري (۵۲۳/۵۲۲/۵۲۰/۲۰)۔

^۴ الطبري (۵۲۴/۲۰)۔

^۵ الطبري (۵۲۳/۲۰)۔

^۶ الطبري (۵۲۴/۵۲۲/۲۰)۔

كُنَّا نَعْرِقُهُمْ ﴿۱۵﴾ واته: نه‌گه ره‌ز بکین نه‌وانی که له‌ناو‌گه‌میه‌که‌دان‌نوقمیان‌ده‌که‌ین، ﴿فَلَا صَرِيحَ لَهُمْ﴾
 واته: که‌س به‌هاواریانه‌وه‌نایه‌ت له‌وکاته‌دا که‌نوقم‌ده‌بن. ﴿وَلَا هُمْ يُقَدَّرُونَ﴾ واته: پزگار‌ناکرین‌له‌وی
 که‌توشیان‌بووه. ﴿إِلَّا رَحْمَةً مِنَّا وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ﴾ مه‌گین‌به‌زه‌یی نئمه‌یان‌به‌فریا‌بیست‌و‌تا‌ماو‌یه‌که
 به‌رخوردار‌بن. ﴿إِلَّا رَحْمَةً مِنَّا﴾ واته: به‌لکو‌به‌سۆزو‌به‌زه‌یی نئمه‌ده‌تانگیزین‌به‌ناو‌زه‌وی‌ده‌ریادا‌تا
 ماو‌یه‌کی‌دیاریکرو‌ده‌تانه‌یلینه‌وه. بۆیه‌خوای‌گه‌وره‌فه‌رموویه‌تی: ﴿وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ﴾ واته: تا
 ماو‌یه‌کی‌دیاریکرو‌له‌لای‌خودای‌گه‌وره.

﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿۱۶﴾ وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا
 كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿۱۷﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْطَعِمُ مَنْ لَوْ يَشَاءُ
 اللَّهُ أَطْعَمَهُ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿۱۸﴾﴾

باسی گومرایی بته‌رستان

خوای‌مه‌زن‌ده‌فه‌رموویت: ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾ هه‌ر
 کاتیکیش‌پنیا‌ن‌بو‌تریت: له‌وی‌که‌پوو‌به‌پووتانه‌و‌له‌وه‌ش‌له‌پشته‌سه‌رتانه، خۆ‌بپاریژن، به‌شکو‌به‌ر
 به‌زه‌یی‌خودا‌بکه‌ون، (که‌چی‌نه‌وان‌خۆ‌ده‌بوین). خوای‌مه‌زن‌باسی‌بته‌رستان‌ده‌کات‌که‌چه‌نده
 پۆجیون‌له‌خرابه‌کاری‌و‌گومراییدا، وه‌گویی‌به‌و‌تاوان‌و‌گوناهانه‌ی‌خۆیان‌نا‌ده‌ن‌که‌کردوویانه‌و
 نه‌وه‌یش‌که‌توشیان‌دیت‌له‌پۆژی‌قیامه‌تداو‌ده‌فه‌رموویت: ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا
 خَلْفَكُمْ﴾ واته: هه‌ر‌کاتیک‌پنیا‌ن‌بو‌تریت‌خۆتان‌بپاریژن‌له‌گوناهو‌له‌سزای‌پۆژی‌قیامه‌ت. مو‌جامید
 ده‌لیت: مه‌به‌ست: گونا‌هه. که‌سانی‌تریش‌وتوو‌یانه: واته: به‌چاکه‌کردن‌خۆتان‌بپاریژن. ﴿لَعَلَّكُمْ
 تُرْحَمُونَ﴾ به‌لکو‌به‌هۆی‌خۆپاریژنیانه‌وه‌به‌ر‌به‌زه‌یی‌خودا‌بکه‌ون‌له‌چه‌زه‌به‌ی‌پزگارتان‌بیست. ده‌قی
 فه‌رمووده‌که‌وا‌ده‌گه‌یه‌نیت‌که‌نه‌که‌هه‌ر‌گویی‌نا‌ده‌نه‌فه‌رمانی‌خودا‌به‌لکو‌پشتیشی‌تیده‌که‌ن‌و‌دژی
 ده‌وه‌ستن‌بۆیه‌خوای‌گه‌وره‌ده‌فه‌رموویت: ﴿وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا
 مُعْرِضِينَ﴾ واته: هه‌ر‌نیشانه‌یه‌کیان‌بۆ‌بیست‌له‌لای‌په‌روه‌ریننیانه‌وه‌ئیدا‌ده‌بیست‌په‌وی‌تی‌نه‌که‌ن. واته:
 هه‌ر‌به‌لگه‌یه‌کیان‌بۆ‌بیست‌له‌لای‌نه‌خوداوه‌له‌سه‌ر‌تا‌و‌ته‌نهایی‌خوداوه‌به‌راستی‌په‌وانه‌کردنی
 پیغه‌مبه‌ران‌(سه‌لامی‌خوایان‌لی‌بیست) ﴿إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ﴾ واته: تی‌پانامین‌و‌پیشوازی‌لی

ناکون و به مری لی و هرنارگرن. پاشان خوی گوره ده فہرموویت: ﴿وَاِذَا قِيلَ لِمُؤْمِنًا رَزَقَهُ اللهُ قَالَ الَّذِي كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا اَنْطَعُم مِّنْ لَّوْ يَشَاءُ اللهُ اَطَعْمُهُۥٓ اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا فِي ضَلٰلٍ مُّبِيْنٍ ﴿۱۷﴾ واتہ: کاتیکیش پینان بوترتیت: له و بڑیوی خوی پئی داون خیری بکن. خوانه ناسان به خاوهن باوه پان ده لئین: شاخو نئیمه خوراک به کسئیک ببه خشین نه گهر خودا مهیلی لی بووایه بڑیوی بق دابین ده کرد؟ نئیه هر له گومرایی دان. ﴿وَاِذَا قِيلَ لِمُؤْمِنًا رَزَقَهُ اللهُ﴾ وه ختیک فہرمانیان پی بکرتیت که له و سامانهی خودا پئی داون خیرو بیز بکن و له پئی خودا بیدهن به هه ژاران و لئقه و ماوانی موسلمانان ﴿قَالَ الَّذِي كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا﴾ خوانه ناسان ده لئین به و خاوهن باوه پانهی که فہرمانیان پی ده کن خوراک ببه خشن به و کسانهی که خاوهن باوه پن. وه لامیان ده دهنه وه ده لئین: ﴿اَنْطَعُم مِّنْ لَّوْ يَشَاءُ اللهُ اَطَعْمُهُۥٓ﴾ واتہ: نه وانهی که نئیه پیمان ده لئین خیریان پی بکن. خودا مهیلی لی بووایه ده وه له مندی ده کردن و له خوراک خوی تیری ده کردن. نئیمه یش هاوپاین بق نه وهی که خودا مهیلی لئیه تی. واتہ: که سئیک خودا بڑیوی نه دا بچی نئیمه بڑیوی بدهین ﴿اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا فِي ضَلٰلٍ مُّبِيْنٍ﴾ نئیه مه گین سه رتان لی شیواوه که به نئیمه ده لئین خیر بکن به هه ژاران.

﴿وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هٰذَا الْوَعْدَانِ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ﴿۱۸﴾ مَا يَنْظُرُوْنَ اِلَّا صٰبِحَةً وَّحٰدَةً تٰخٰذُهُمْ وَهَمٌّ مَّحْضُوْنٌ ﴿۱۹﴾﴾

فَلَا يَسْتَطِيعُوْنَ تَوْصِيَةً وَّلَا اِلٰى اٰهْلِہِمۡ يَرْجِعُوْنَ ﴿۲۰﴾

خوانه ناسان زیندوو بوونه وه به دور دهران

خوی گوره ده فہرموویت: ﴿وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هٰذَا الْوَعْدَانِ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ﴾ واتہ: ده شلئین نه گهر قسه راستن نه و به لئینه کی به جی دیت؟ خوی گوره باسی خوانه ناسان ده کات که باوه پان به پڑی قیامت نیه و به دوری دهران که بیت و ده فہرموویت: ﴿وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هٰذَا الْوَعْدُ﴾ ده لئین: نه و به لئینه کی دیتہ دی؟ خوی گوره له نایه تئیک ترده ده فہرموویت: ﴿يَسْتَعْجِلُ بِهَا الَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ بِهَا﴾ واتہ: نه وانهی باوه پان به و پڑه نیه که دیت، په له له هاتنی ده کن. خوی مه زینش ده فہرموویت: ﴿مَا يَنْظُرُوْنَ اِلَّا صٰبِحَةً وَّحٰدَةً تٰخٰذُهُمْ وَهَمٌّ مَّحْضُوْنٌ﴾ واتہ: نه وانه هر چاوه پوانی په ک نه عرته تن که له کاتیکدا خریکی هراو کئشهی خویان دہیانگرتیت. واتہ: نه وانه هر به ته مای په ک نه عرته تن و الله أعلم. نه مه یش فووه گوره ترسناکه که په، که فو ده کرتیت به که له شاخدا خه لکی له بازاردان و خه ریکی

الشوری (۱۸).

کاسپی خویانن و له هه‌راو کێشه‌ن وه‌ک پۆژه‌کانی رابوردو. ئا له‌ و کاته‌دا خوای مه‌زن فه‌رمان ده‌دا به‌ ئیسرافیل که فوو ده‌کات به‌ که‌له‌شاخدا و درێژه‌ی پێده‌دات هه‌تا که‌س نامینیت له‌سه‌ر زه‌مینه‌دا و له‌ ئاسمانه‌وه‌ پێی ده‌گات و ده‌بیبستی و ده‌کیشیت به‌ لا ملیدا. پاشان ئه‌و خه‌لکه‌ هه‌موو به‌پێ ده‌کریت بۆ کۆبوونه‌وی پۆژی قیامه‌ت که‌ ناگر ده‌وری داوون له‌ هه‌موو لایه‌که‌وه‌، بۆیه‌ خوای که‌وره‌ فه‌رمویه‌تی:

﴿فَلَا يَسْطِيعُونَ تَوْصِيَةً وَلَا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ﴾ واته‌: ناتوانن وه‌سیه‌ت بکه‌ن به‌وه‌ی که‌ به‌ ده‌ستیان هه‌تاوه‌ وه‌یانه‌. بچنه‌وه‌ ناو که‌س و کاریان. واته‌: ناتوانن وه‌سیه‌ت بکه‌ن به‌وه‌ی که‌ به‌ ده‌ستیان هه‌تاوه‌ وه‌یانه‌.

کاره‌که‌ زۆر له‌ وه‌ گرنه‌گه‌ره‌. ﴿وَلَا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ﴾ ناشتوانن بگه‌رینه‌وه‌ ناو که‌س و کاریان. فه‌رمووده‌ و قسه‌ی زانیان زۆره‌ له‌م باره‌یه‌وه‌ که‌ باسما‌ن کردووه‌ له‌ شوینی ته‌ردا. پاشان دوا‌ی ئه‌مه‌ فووی بیه‌وش بوونه‌ (نفخة الصعق) هه‌رچی گیانه‌له‌به‌ره‌ هه‌مووی ده‌مریت غه‌یری خوای که‌وره‌. پاشان دوا‌ی ئه‌مه‌ش فووی زیندوو‌بوونه‌وه‌ ده‌ست پێده‌کات.

﴿وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُم مِّنَ الْأَجْدَاثِ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يَنسِلُونَ﴾ ﴿٥١﴾ قَالُوا يَا بُولَاقًا مِّنْ بَعَثَنَا مِن مَّرْقَدِنَا هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ ﴿٥٢﴾ إِن كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٥٣﴾ قَالُوا لِمَ لَا نَنظُرُ نَفْسًا مِن شَيْءٍ وَلَا نُجَزَّوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٤﴾

فوو (نفخة‌ی) زیندوو‌بوونه‌وه‌

خوای مه‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُم مِّنَ الْأَجْدَاثِ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يَنسِلُونَ﴾ واته‌: فوش به‌ که‌له‌شاخدا ده‌کریت له‌ نا‌کاو گه‌شت له‌ گۆره‌کانه‌وه‌ دینه‌ ده‌رو به‌ره‌و په‌روه‌ر ده‌گاری خویان به‌ په‌له‌ ده‌پۆن. ئه‌مه‌ فووی دو‌هه‌مه‌ به‌ که‌له‌شاخدا ده‌کریت که‌ بریتیه‌ له‌ فووی زیندوو‌بوونه‌وه‌ هه‌موو له‌ گۆر هه‌له‌ده‌سن و دینه‌ ده‌روه‌وه‌. بۆیه‌ خوای مه‌زن فه‌رمویه‌تی: ﴿وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُم مِّنَ الْأَجْدَاثِ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يَنسِلُونَ﴾، (النسلا‌ن) واته‌: پۆیشتنی به‌ په‌له‌. وه‌ک خوای که‌وره‌ فه‌رمویه‌تی: ﴿يَوْمَ يُجْرُؤْنَ مِنَ الْأَجْدَاثِ سِرَاعًا كَأَنَّهُمْ إِلَىٰ نُصُبٍ يُوفِؤْنَ﴾^١ واته‌: ئه‌و پۆژه‌ی که‌ به‌ په‌له‌ له‌ گۆره‌کانیان دینه‌ ده‌روه‌وه‌ ده‌لتی بۆ لای بته‌ه‌کانیان را ده‌که‌ن. ﴿قَالُوا يَا بُولَاقًا مِّنْ بَعَثَنَا مِن مَّرْقَدِنَا هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ﴾ واته‌: ده‌لتین ئه‌ی هاوار به‌ ما‌لمان! کێ له‌ ناو پێخه‌فه‌که‌مان (گۆره‌که‌مان) پای به‌پاندین؟ ئه‌مه‌ هه‌ر ئه‌و به‌لینه‌یه‌ خودا دای و پێغه‌مبه‌ره‌کان پاستیان وت. ﴿قَالُوا يَا بُولَاقًا مِّنْ بَعَثَنَا مِن

المعارج (٤٢).

مَرَقِدًا ﴿۱﴾ واته: مه به ست به (مرقد) شو گورپانه یه که له دنیا دا بپوایان و ابوو که جاریکی تر تئیدا زیندوو ناکرینه وه. وهختیک کز کرانه وه و شهوی که بپوایان پی نه بوو به چاوی خویان دیان ﴿قَالُوا يَوَيْلًا مَنْ بَعَثَنَا مِنْ مَرْقَدًا﴾^۱ شه مه مانای شه وه ناگه یه نیت جه زره به نه دراوان له گورپدا. چونکه ناو گورپ له چاونه و سزایه ی له دواوه دیت وهک ناو پیخهف وایه. شه به یی کوپی که عب ده لئیت: مواهیدو حه سه نه و قه تاده ده لئین: پیش زیندوو بوونه وه جاریک ده خهون.^۲ قه تاده ده لئیت له نئیوان دوو فووه که دا ده خهون بویه ده لئین کی له ناو گورپه که مان پای په پاندین.^۳ وهختیک شه مه یان وت، خاوه نباوه پان وه لامیان ده ده نه وه ﴿هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ﴾^۴ شه مه قسه ی زوریک له زانیانی سه له فه. حه سه نه ده لئیت: فریشته کان وه لامیان ده ده نه وه. هیچ دزایه تیه ک له نئیوان شه م دوو قسه دا نییه وه هر دوو کیان ده بییت. خوی مه زنیش خزی ده زانئیت. پاشان خوی گه وره ده فه رموویت: ﴿إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ﴾^۵ ته نه هر یه ک نه عره ته یه و له ناکا وه موو لای نیمه کرده کرینه وه. وهک خوی مه زن ده فه رموویت: ﴿فَلَمَّا هِيَ زَجْرًا وَاحِدَةً ﴿۱۳﴾ فَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ﴾^۶ واته: بنگرمان شه زیندوو بوونه وه یه هر یه ک نه عره ته یه، نیتر کوتوپر وان له ده شتیکی سپی کاک ی به کاکیدا. وه ده فه رموویت: ﴿وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلِمَةٍ أَلْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ﴾^۷ واته: وه هاتنی پدزی دواش (به لای خواهه) هه روه کو چا و تروکانیک وایه یان نزیکتر له وهش. وه ده فه رموویت: ﴿يَوْمَ يَدْعُوكُمْ فَتَسْتَجِيبُونَ بِحَمْرٍوَةٍ وَتَنْظُنُونَ أَنْ لَنْتَمُرُوا إِلَّا قَلِيلًا﴾^۸ واته: شه و پدزی که بانگتان ده که ن (له گورپه کانتانه وه) جا نیوهش ده سته جی دین به دم بانگکرده که وه به سوپاس و سه ناکرند وه وه و ده زانن (له دنیا دا) ما وه یه کی که م نه بییت نه ماونه ته وه. واته: ته نه جاریکی فه رمانیان پی ده کریت هه موو ناماده ده بن. ﴿فَالْيَوْمَ لَا تُظَلِّمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَلَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾^۹ واته: شه و پدزی نامه قی له که س ناکریت و هه به رامهر به و کرده وه ی کردووتانه سزا ده درین. ﴿فَالْيَوْمَ لَا تُظَلِّمُ

^۱ الطبري (۵۲۲/۲۰).

^۲ الطبري (۵۲۲/۲۰).

^۳ النازعات (۱۴-۱۳).

^۴ النحل (۷۷).

^۵ الاسراء (۵۲).

نَفْسٌ شَيْئًا ﴿۱﴾ وَاَتِه: نه مرقب هیج که س ناهه قی لی ناکریت، ﴿وَلَا تُحْزِنُونَ اِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾
 وَاَتِه: تنها بهرامبر شو کرده وانه ی کردووتانه سزا دهرین.

﴿اِنَّ اَصْحَبَ الْجَنَّةِ الْيَوْمِ فِي شُغْلٍ فَاِكْهُونُ ﴿۵۵﴾ هُمْ وَاَزْوَاجُهُمْ فِي ظِلَّلٍ عَلٰى الْاَرَابِكِ مُتَّكِنُونَ ﴿۵۶﴾ هُمْ فِيهَا

فَاِكْهَهُمْ وَهُمْ مَا يَدْعُونَ ﴿۵۷﴾ سَلَّمَ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَجِيمٍ ﴿۵۸﴾

باسی خوشگوزهرانی خه لکی به هشت

خوای مه زن ده فهرموویت: ﴿اِنَّ اَصْحَبَ الْجَنَّةِ الْيَوْمِ فِي شُغْلٍ فَاِكْهُونُ﴾ وَاَتِه: نه وانه ی نه هلی
 به هشتن، نه و پژه سه ریان گهرمه و له خوشیدان. خوای گوره باسی نه هلی به هشت ده کات که له
 پژی قیامه تدا له ساحه ی مه حشه ردا ده پژن و ده چنه ناو نه و نازو نیعمه ته له ناو باغه کانی به هشتداو
 سه ریان قاله هه موو شتیکیان له یاد ده چیت به هژی نه و هه موو خوشی و به خته وهریه وه که تیدان که
 هه رگیز نابریته وه و هه تاهه تاییه سه رفرازن. هه سنی به سری و نیسماعیلی کوری خالید ده لین:

سه رقالن و ناگایان له نه هلی جه هه نه م نیه که چ جه زره به یه ک ده چین. مواهید ده لیت: ﴿فِي شُغْلٍ

فَاِكْهُونُ﴾ وَاَتِه: سه رسامن له و خوشیه ی که تیدان. ^۱ قه تاده یش هه رای وتوو. نیبنو عه باس ده لیت

﴿فَاِكْهُونُ﴾ وَاَتِه: دلخوشن. وه ده فهرموویت: ﴿هُم وَاَزْوَاجُهُمْ فِي ظِلَّلٍ عَلٰى الْاَرَابِكِ مُتَّكِنُونَ﴾ وَاَتِه:

خویان له که ل ژنه کانیان له بهر سیبه ر، له سه ر ته خت، پال که وتوون. ﴿هُم وَاَزْوَاجُهُمْ﴾ وَاَتِه: خویان و

خیزانه کانیان ﴿فِي ظِلَّلٍ﴾ وَاَتِه: له ژیر سیبه ری دره خته کاند. ^۲ ﴿عَلٰى الْاَرَابِكِ مُتَّكِنُونَ﴾ نیبنو

عه عه باس و مواهید و عیکریمه و موحه ممدی کوری که عب و هه سن و قه تاده و سودی و هه سیف

ده لین: ﴿عَلٰى الْاَرَابِكِ مُتَّكِنُونَ﴾ وَاَتِه: له سه ر ته ختی ژیر په رده (ی ناماده کراو بؤ بوک) دا پال

که وتوون. ^۳ وه ده فهرموویت: ﴿هُم فِيهَا فَاِكْهَهُمْ وَهُمْ مَا يَدْعُونَ﴾ وَاَتِه: له به هشتدا هه میوه یه ک و هه ر

شتیک داوای بکن، ناماده یه. ﴿هُم فِيهَا فَاِكْهَهُمْ﴾ وَاَتِه: هه موو جژه میوه یه کی تیدایه بویان. ﴿وَهُمْ

مَا يَدْعُونَ﴾ وَاَتِه: هه رچی نارزه وو بکن ناماده یه بویان ده ستیان ده که ویت. خوای گوره

ده فهرموویت: ﴿سَلَّمَ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَجِيمٍ﴾ وَاَتِه: په روه رگاری دلوفانیش هه رخی سه لام و ناشتیبه

^۱ الطبري (۵۳۵/۲۰).

^۲ الطبري (۵۳۸/۲۰).

^۳ الطبري (۵۴۰/۵۳۹/۲۰).

بویان. نیینو جوره بیج ده لئیت: نیینو عه باس (ره زای خویان لی بیت) ده لئیت: له م نایه ته دا: ﴿سَلَّمٌ قَوْلًا
 مِّن رَّبِّ رَحِيمٍ﴾ خودایش سه لامیان لی ده کات. چونکه خوی گوره خوی ناشتی و سه لاهه بی نه هلی
 به هشت. نه می که نیینو عه باس وتی. وه ک نه م نایه ته وا که خوی گوره ده فـرموویت: ﴿حَسِبْتَهُمْ
 یَوْمَ یَلْقَوْنَهُ سَلَامًا﴾ واته. پۆژژکباوه پداران ده گـنوهه خوا به خیزهاتنیان به وشه ی سه لاهه.

﴿وَأَمْسُرُوا أَلْسِنَهُمُ الْیَوْمَ لِیَلْمُوا أَهْلَهُمْ بِمَا كَفَرُوا بِهِمْ لَا یَسْمَعُونَ وَهُمْ یَلْمُونَ﴾ (۳۸) ﴿أَلَمْ نَعْهَدْ لِیَكُم بِبَنیِّ آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّیْطَانَ إِنَّهُ لَكُرْ عَدُوٌّ
 مُّبِینٌ ﴿۳۹﴾ وَأَنْ اعْبُدُونَنیْ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِیْمٌ ﴿۴۰﴾ وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنْكُمْ جِیْلًا كَثِیْرًا أَفَلَمْ تَكُونُوا
 تَعْقِلُونَ ﴿۴۱﴾﴾

شونیی خوانه ناسان له مه حشه ردا وه ره شه و سه رزه نشت کردنیان

خوی مه زن ده فـرموویت: ﴿وَأَمْسُرُوا أَلْسِنَهُمُ الْیَوْمَ لِیَلْمُوا أَهْلَهُمْ بِمَا كَفَرُوا بِهِمْ لَا یَسْمَعُونَ وَهُمْ یَلْمُونَ﴾ واته: نه ی نه وانه ی تاوانبارن، نیهه ش
 نه مپۆ ده بیت خۆتان جیابکه نه وه. خوی گوره باسی به سه رها ت پاشه پۆژی خوانه ناسانمان بی
 ده کات له پۆژی قیامه تدا که چیان به سه ردینیت و چون جیایان ده کات وه له خاوه نباوه پان وه
 ده فـرموویت: ﴿وِیَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جِیْمًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِیْنَ أَشْرَكُوا مَكَانَكُمْ أَنْتُمْ وَشُرَكَاءُكُمْ فَزِیْلْنَا بَیْنَهُمْ﴾^۱ واته: له و
 پۆژده دا که هموان کۆده که یه وه پاشان به و که سانه ده لئین که شه ریکیان بی خوا داده نا نیهه له که ل
 شه ریکه کانتاندا پاره ستن نه وسا لیکیان جیاده که یه وه، وه ده فـرموویت: ﴿وِیَوْمَ نَقُومُ السَّاعَةَ یَوْمَیْذِ
 یَنْفُرُونَ﴾^۲ واته: پۆژی که قیامت هاته پوو، نه و پۆژه به ش به ش ده بنه وه، وه ده فـرموویت:
 ﴿یَوْمَیْذِ یَصْدَعُونَ﴾^۳ واته: له و پۆژده دا بلاوه ده کن. واته: جیاده بنه وه و ده بن به دوو به شه وه. وه
 ده فـرموویت: ﴿نَحْشُرُوا الَّذِیْنَ ظَلَمُوا وَأَرْوَجَهُمْ وَمَا كَانُوا یَعْبُدُونَ﴾ (۴۰) ﴿مِن دُونِ اللَّهِ فَأَهْدُوهُمْ إِلَى صِرَاطِ الْجَحِیْمِ﴾^۴
 واته: نه وانه لیک کۆبکه نه وه که نامه قی پیشه بوون و هاوجووتی نه وان و نه وانه ش که ده یانپه رست
 (غیری خودا). نه وسا رینگه ی جهه نه میان پی نشان دن، پاشان خوی گوره ده فـرموویت: ﴿أَلَمْ

^۱ الاحزاب (۴۴).
^۲ یونس (۲۸).
^۳ الروم (۱۴).
^۴ الروم (۴۳).
 الصافات (۲۲-۲۳).

أَعْهَدَ إِلَيْكُمْ بِبَيْتِ آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿۱۶﴾ واته: ناخر نهی توڑمهی نادمه، من له پیشدا په یمانم له گال نه بهستن که شه یتان نه په رستن؟ نه و ناشکرا دوژمنتانم. لیره دا خوای گوره لومه و سه رزه نشستی خوانه ناسان ده کات له نه وهی نادمه که شوین شه یتان که وتن و گوئیستی بوون که شه یتان به ناشکرا دوژمنیانه که چی نه وان تره بهوون به فرمانی نه و خودایه بیان نه کرد که دروستی کردوون و بزوی داون. بزویه فرمویستی: ﴿وَأَنْ أَعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ﴾ واته: هر تنها خوم به رستن، که پیگهی راست هر نه مهیه. واته: له ژمانی دنیا دا فرمانم پی کردن که گوئیستی شه یتان مه بن. فرمانم پیدان که عبادتهی من بکن که پی راست هر نه مهیه که چی نیوه پیه کی ترتان گرت به رو شوینی شه یتان که وتن و به قسهی نه وتان کرد. بزویه خوای گوره فرمویستی: ﴿وَلَقَدْ أَصَلَّ مِنْكُمْ جِبِلًّا كَثِيرًا أَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ﴾ واته: کومه لیکمی زدی له نیوه له پی لا دا، ناخو میشتا هر تینا گن. ﴿وَلَقَدْ أَصَلَّ مِنْكُمْ جِبِلًّا كَثِيرًا﴾ واته: خه لیکمی زدی له نیوه گومرا کردو له پی لا دا. نه مه قسهی مواهیدو قه تاده و سودی و سوفیانی کوی عویینه وه ده فرمویستی: ﴿أَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ﴾ واته: میشتا هر تینا گن شوینی شه یتان ده که ون و گوئیستی خودای گوره نابن که فرمانتان پیده کات که تنها عبادتهی نه و بکن که شه ریکی نه.

﴿ هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿۱۷﴾ أَصَلَّوْهَا الْيَوْمَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿۱۸﴾ الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَىٰ أَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَنَنصِتُهُمْ أَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿۱۹﴾ وَلَوْ نَشَاءُ لَطَمَسْنَا عَلَىٰ أَعْيُنِهِمْ فَاسْتَبَقُوا الصِّرَاطَ فَأَنْزَلْنَا أَبْصَارَهُمْ ﴿۲۰﴾ وَلَوْ نَشَاءُ لَمَسَخْنَاهُمْ عَلَىٰ مَكَائِبِهِمْ فَمَا اسْتَطَعُوا مُضِيًّا وَلَا يَرْجِعُونَ ﴿۲۱﴾﴾

پوژی قیامت ده و تریت به و خوانه ناسانهی توڑمهی نادمه کاتیک که جهه نه م خوی دهرده خات بویان ده بیینن بو ترساندن و سه رزه نشتکردن بیان ﴿ هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ﴾ واته: نه مه نه و جهه نه مهیه، که وا به ایننتان پیده درا. واته: نه مه نه و جهه نه مهیه که پیغه مبه ران (سه لامی خوای لی بیت) نیوه بیان لی ده ترساندن و ناگادار ده کرده وه. که چی نیوه بهواتان پی نه ده کردن، ﴿ أَصَلَّوْهَا الْيَوْمَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ﴾ واته: به هوی پی نه زانینه که تان، نه مپو ده بیت بجه ناوی. وه ک خوای مه زن له چه ند نایه تیکی ترده فرمویستی: ﴿ يَوْمَ يَدْعُوكَ إِلَىٰ نَارِ جَهَنَّمَ دَعَا ﴿۲۲﴾ هَذِهِ النَّارُ الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا

تَكْذِبُونَ ﴿۱۱﴾ اَفَسِحْرُ هَذَا اَمْ اَنْتُمْ لَا تُبْصِرُونَ ﴿۱۲﴾ واتہ: پڑھتیک پالیان پیوہ دہ نریت بہرہ و شاگری
 دوزخ چون پال پیوہ نانیک، (بیان دہ نریت) ہمہ نو ناگرہ یہ کہ نیوہ بہ درتتان دہ زانی، نایا ہم
 ناگرہ جادوہ یان نیوہ نابینن.

مؤر بہ سہر دہ می تاوانباراندا نہ نریت لہ پڑی قیامہ تدا

خوای گورہ دہ فرموویت: ﴿ اَلْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَىٰٓ اَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا اَيْدِيَهُمْ وَنَشْهَدُ اَرْجُلَهُمْ بِمَا كَانُوا
 يَكْسِبُونَ ﴾ واتہ: ہمہ مؤر دہ خینہ سہر دہ میان و دہ ستیان لہ گہ لمان (قسہ دہ کن) پاکانیشیان
 دہ بنہ شایہ کہ کردہ وہ کانیان چی بوہ. ہمہ ژیان و گوزہ رانی بی دینان و دوپووانہ لہ پڑی
 قیامہ تدا کاتیک کہ دان نانین بہ و تاوانانہ ی کہ لہ دنیا کردوویانہ و سویند دہ خون کہ شتی وایان
 نہ کردوہ. نا لہ و کاتہ دا خودا مؤر دہ نریت بہ سہر دہ میاندا و نہ نامہ کانی لہ شیان قسہ دہ کن و نہ وہ ی
 کردوویانہ ناشکرای دہ کن. نیینو نہ بی حاتم پیوایہ تی کردوہ لہ نہ نہ سی کوری مالیکہ وہ (پہ زای
 خویان لے بیت) دہ لیت: لہ خزمہت پیغہ مبردا بووین ﴿﴾ پیکہ نی ہتا دانی موبارہ کی دہر کہ و ت
 فرمووی: نہ زان بہ چی پیکہ نیم؟ ووتمان: خوا و پیغہ مبر نہ زان، فرمووی: بہ مونا قہ شہ ی عہ بدیک
 لہ گہ لہ پہرہ ردگاری خویدا لہ پڑی قیامہ تدا پیکہ نیم، عہ بدہ کہ دہ لیت: نہ ی پہرہ ردگارم! نایا
 پہیمان نہ داوہ ناہ قیم پینہ کریت؟ دہ فرموویت: با! - دہ لیت: کہ س قہ بول نا کہم شایہ تیم لے بدات
 مہ گین شایہ تیک لہ نہ فسی خزم. خودایش دہ فرموویت: ہمہ مؤر نفسی خوت بہ سہ کہ حیسابت لہ سہر
 بکات (واتہ: تاوانہ کانت بڑمیری) ہر وہا فریشتہ خاوہن پڑزہ کانیش کہ کردہ وہ کانیان بق نوسیویت
 و شایہ تن لہ سہر ت. جا مؤر دہ خریتہ سہر دہ می و دہ نریت بہ نہ نامہ کانی لہ ش (قسہ بکن) و
 نہ وانش کردارہ کانی باس دہ کن. پاشان ماوہ دہ نریت لہ نیوان نہ و نہ نامہ کانی لہ شیدا تا پیکہ وہ
 قسہ بکن. دہ لیت: دہ ک نور بن لہ بہ زہمی خودا و لہ نا و بچن خق من لہ بہر نیوہ ہول دہ دہ م و
 تیدہ کوشم)، موسلیم و نہ سائیش پیوایہ تیان کردوہ. ۲ نیینو جہریر پیوایہ تی کردوہ لہ نہ بو موسای
 نہ شعہ ریوہ (پہ زای خوای لے بیت) دہ لیت: لہ پڑی قیامہ تدا خاوہن باوہ بانگ دہ کریت بق
 لپرسینہ وہ، پہرہ ردگاری نہ و کردارانہ ی لہ نیوان نہ و بہ ندہ کہ پدایہ نیشانی دہ نریت و دانی پتدا
 دہ نریت دہ لیت: بہ لے نہ ی پہرہ ردگارم. کردوہ، کردوہ، کردوہ. دہ لیت: خوا لہ تاوانہ کانی
 دہ بووویت و بڑی دادہ پوشتیت. ہیچ دروستکراویک لہ سہر زہ میندا ہیچک لہ و تاوانانہ نابینیت.
 چاکہ کانی دہ خریتہ پو پئی خوشہ خہ لکی ہموو چاکہ کانی ببینن. خوانہ ناس و دوپوویش بانگ

۱ الطور (۱۲-۱۵).

۲ مسلم (۴/۲۲۸)، النسائی فی الکبریٰ (۶/۵۰۸).

خوای مه‌زن فەرموویه تی: ﴿فَمَا اسْتَطَعُوا مُضِيًّا﴾ واته: نه‌یانده‌توانی برقون بق پیشه‌وه و ﴿وَلَا يَرْجِعُونَ﴾ نه‌شیانده‌توانی به‌ره و دواش بگه‌پینه‌وه به‌لکو هر به و شیوه‌یه ده‌مانه‌وه و نه‌ده‌پویشتن بق پیشه‌وه نه بق دواوه.

﴿وَمَنْ نُعْرَضْهُ نُؤَكِّدْهُ فِي الْخَلْقِ أَفَلَا يَعْقِلُونَ﴾ (۱۸) ﴿وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْآنٌ مُبِينٌ﴾ (۱۹) ﴿لِيُنذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا وَيَحِقَّ الْقَوْلُ عَلَى الْكَافِرِينَ﴾ (۲۰)

خوای مه‌زن ده‌فهرموویت: ﴿وَمَنْ نُعْرَضْهُ نُؤَكِّدْهُ فِي الْخَلْقِ أَفَلَا يَعْقِلُونَ﴾ واته: هر که سئیکش ته‌منی نقر بدینه‌ی، شیوه و بجمیشی ده‌گهرین. بزچی نایانه‌ویت تیبگن. خوای گوره باسی نه‌وه‌ی نادم ده‌کات هه‌تا ته‌منی دریز بیت و به‌ره ژوود به‌وات، زیاتر به‌ره و کزی و لاوازی ده‌چیت، توانای نامینیت و جموجولی که م ده‌بیته‌وه. وه‌ک خوای گوره فەرموویه تی: ﴿اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشَيْبَةً يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْقَدِيرُ﴾ واته: خوا زاتیکه شیوه‌ی دروست کردوه له لاوازی (لاوازی نوتفه و بیچوو مندالی شیره‌خورد...) پاشان دوا‌ی لاوازی به‌میزی کردون (بوون به لاو) له دوا‌ی به‌میزکردنتان لاوازی و پیری بق دانان خوا هه‌رچی بو‌ی دروستی ده‌کات و هر نه‌وه زانای به ده‌سه‌لات. ﴿وَمِنْكُمْ مَنْ يَرُدُّ إِلَىٰ أَرْذَلِ الْأُمْرِ لِكَيْ لَا يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا﴾ واته: وه هه‌ندیکتان ده‌گه‌به‌نرینه نه‌وپه‌ری پیری، بی‌که لکترینی ته‌من بق نه‌وه‌ی نه‌زانیت و له پیری نه‌مینیت هه‌رچی که ده‌یزانیت. مه‌به‌ست له م نایه‌ته (والله اعلم) باسی نه‌م دنیا‌یه که شوینی مانه‌وه و به‌رده‌وامی ژیان نیه و ده‌به‌وات و نامینیت و ده‌بیت هر به جی به‌یلریت و ژیان کوتایی بیت تئیدا، بویه خوای مه‌زن فەرموویه تی: ﴿أَفَلَا يَعْقِلُونَ﴾ واته: بزچی بیر ناکه‌نه‌وه چاک وردنانه‌وه که چون وه‌دی هاتوون و پاشان بوون به لاو دوا‌یش چون نا به و شیوه‌یه که ده‌بیینن پیرو کزو لاواز بوون. هه‌تا تیبگن و باش بزائن که بق جینگایه‌کی تر دروست کراون که هه‌رگیز کوتایی نایه‌ت و لئی ده‌رناچن و هر ده‌میتنه‌وه تئیدا. شو جینگایه‌ش ژیا‌نه‌کی تره که هه‌رگیز دوا‌یی نایه‌ت.

خوای گوره پیئفه‌به‌ری (ﷺ) فیزی شیر نه‌کردوه

خوای گوره ده‌فهرموویت: ﴿وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْآنٌ مُبِينٌ﴾ واته: ئیمه نه‌ومان فیزی شیر نه‌کردوه و هه‌ج پیوستیشی پئی نیه، نه‌مه ته‌نبا بق یاد له خوا کردنه‌وه و

۱ الروم (۵۴).

۲ الحج (۵).

قورئانیکه شیوهی ژبان نیشان ددهات. ﴿وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ﴾^۱ خوی مەزن باسی پیغه مبه ده کات (ﷺ) که فیتری شیعر وتنی نه کردووه و ﴿وَمَا يَنْبَغِي لَهُ﴾^۲ واته: سروشتی پیغه مبه (ﷺ) و ابووه که حزی له شیعر نه بووه و خوشی لئی نه هاتووه و نه یزانیوووه شیعر بلیت و بوی نه هاتووه، بویه ده گپرنه وه له پیغه مبه (ﷺ) توانای شیعر له به رکردنی نه بووه له سه ره زنیکی ته و او به لکو شیعی که سیکیشی بووتایه ته و اوی نه ده کرد. تیکی ده داو ده یگویی. هر به و شیوه یه به بیه تی له (الدلائل) دا ریوایه تی کردووه که پیغه مبه ری خودا (ﷺ) فه رموویه تی به عه باسی کوپی مورداسی سوله می (ره زای خوی لی بیت) تو نه مهت وتووه: (أَنْجَعَلْ نَهْبِي وَنَهْبِ الْعَبِيدِ بَيْنَ الْأَقْرَعِ وَعُيَيْنَةَ) عه باس وتی: به لکو نه وه (عُيَيْنَةَ وَالْأَقْرَعِ). پیغه مبه (ﷺ) فه رمووی: (هم مووی وه که یه کن) واته: له مانادا یه کن.^۱ والله أعلم. چونکه خودای مەزن فیتری قورئانی کردووه نو قورئانهی ﴿لَا يَأْتِيهِ الْبَطُلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ﴾^۲ واته: به تال پووی تیناکات نه له نیستاو له نه دواپژدا (نه به لی که مکردن و نه به لی زیادکردن) چونکه نیردراوه ته خواره وه له لایه ن (خوی) کاردروستی ستایشکراوه وه. نو قورئانه شیعر نیه وه که گزویه که له خوانه ناسه نه فامه کانی قوره یش وایان ده زانی. نه جادووه و نه قسه ی فالگره وه یه و نه دروستکراویشه وه که هندی سه رلیتشیواوو نه زان ده بلین به لکو تاییه ته ندی خوی وای لی کردووه که حزی له شیعر وتن نه بووه و پیکاشی پی نه دراوه و فیتری نه بووه. ﴿إِنْ هُوَ﴾^۳ واته: نه وهی که فیتمان کردووه ﴿إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْآنٌ مُبِينٌ﴾^۴ واته: ناشکراو پوون و دیاره بۆ که سیک که بیری لی بکاته وه و وردبیته وه بویه خوی گه وره فه رموویه تی: ﴿لِيُنذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا وَيَحْيِيَ الْقَوْلَ عَلَى الْكَافِرِينَ﴾^۵ واته: تا نه وانهی به دل زیندوون له خودایان بترسین و قسه ی خودا ده رباره ی خودانه ناسان به حی بگات. ﴿لِيُنذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا﴾^۶ واته: بۆ نه وهی نه م قورئانه پوون و ناشکرایه نه وانهی دل زیندوون بیانترسینیت. وه که له ئایه تیکی تردا فه رموویه تی: ﴿لِيُنذِرَكُمْ بِهِ وَمَنْ يَلَعُ﴾^۷ واته: بۆ نه وهی نیوه ی پی بترسینم و هر که سیک که ش که پی ده گات. وه فه رموویه تی: ﴿وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ مِنَ الْأَحْزَابِ فَالنَّارُ مَوْعِدُهُ﴾^۸ واته: وه هر که س باوه پی پی نه بیت له و کومال و

^۱ دلائل النبوة (۱۸۱/۵)، فه رمووده یه کی مورسه له.

^۲ فصلت (۴۲).

^۳ الانعام (۱۹).

^۴ هود (۱۷).

تاقمانه (نوانه‌ی کز بوونه‌وه له‌سه‌ر دژایه‌تی ئیسلام) ئه‌وه ناگر جینگایه‌تی. که‌سه‌یک له‌م ترساندن و ناگادارکردنه‌وه‌یه سوود وهرده‌گریت که دلی زیندوو بیت چاوی دلی پووناک بووینته‌وه. وه‌ک قه‌تاده ده‌لئیت: دل‌و چاو زیندوو.^۱ زه‌حاک ده‌لئیت: واته: ژیر بیت.^۲ ﴿وَبِحَیِّ الْقَوْلِ عَلَی الْکَافِرِیْنَ﴾ واته: نه‌م قورئانه په‌حمه‌ته بۆ خاوه‌ن باوه‌ران و به‌لگه‌و نیشانه‌شه به‌سه‌ر خاوه‌ن‌ناسانه‌وه....

﴿أَوَلَمْ یَرَوْا أَنَا خَلَقْنَا لَهُمْ مِمَّا عَمِلَتْ أَیْدِیْنَا أَنْعَمًا فَهُمْ لَهَا مَلَکُونَ ﴿۷۱﴾ وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا

يَأْكُلُونَ ﴿۷۲﴾ وَهُمْ فِيهَا مَنَّعٌ وَمَشَارِبٌ أَفَلَا یَشْکُرُونَ ﴿۷۳﴾

مه‌رومالات نیشانه‌و به‌هرشه (له‌سه‌ر ده‌سه‌لاتی خودا)

خوای‌گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿أَوَلَمْ یَرَوْا أَنَا خَلَقْنَا لَهُمْ مِمَّا عَمِلَتْ أَیْدِیْنَا أَنْعَمًا فَهُمْ لَهَا مَلَکُونَ﴾ واته: ناخۆ هیشتا نه‌یاندیوه نئیمه به‌ ده‌ستی خۆمان مه‌رومالاتمان بۆ به‌رهم هیتان ئه‌وان بوونه‌ته خاوه‌نیان؟ خوای‌مه‌زن باسی ئه‌وه‌موو به‌هریه‌ ده‌کات که داویه‌تی به‌ بنده‌کانی له‌وه‌موو مه‌رومالاتی که ژیریاری کردوه بۆیان، ﴿فَهُمْ لَهَا مَلَکُونَ﴾ واته: که ئه‌وان بوونه‌ته خاوه‌نی. قه‌تاده ده‌لئیت: توانیان هه‌یه به‌سه‌ریانداو به‌ کاریان دینۆ بوونه‌ته خزمه‌تکارو ژێرده‌سته‌یان و سه‌په‌تچیان ناکن، خۆ ئه‌گه‌ر مندالیک بیت بۆ لای و شتریک به‌سه‌ر چۆکدا ده‌یخات، خۆ ئه‌گه‌ر مه‌یلیشی ئی بیت هه‌لی ده‌سه‌پنیت و لئی ده‌خوړیت ئه‌و و شتره‌ی له‌به‌ر ده‌ستدایه‌و بۆ کوی بیانه‌ویت ده‌یانبات. وه‌ ده‌فه‌رموویت: ﴿وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ﴾ واته: وا بۆشمان ده‌سته‌مۆ کردوون، که ده‌توان سوریان ببن و لییان بخۆن. واته: به‌ شیوه‌یه‌ک ده‌سته‌مۆیان کردوون. هه‌یانه‌ که له‌ سه‌فه‌ری درێژخایه‌ندا سوریان ده‌بن و باریشیان ئی ده‌نۆن بۆ هه‌موو شوین و ولاتیک ﴿وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ﴾ واته: هه‌ر کاتیکیش ئاره‌زوو بکن له‌ ملیان ده‌ده‌ن یان سه‌ریان ده‌بهن. ﴿وَهُمْ فِيهَا مَنَّعٌ وَمَشَارِبٌ أَفَلَا یَشْکُرُونَ﴾ واته: هه‌ر له‌وانیش گه‌لێک چۆره به‌هره‌ ده‌بن، زۆر شتی خواردنه‌وه‌شیان ئی وهرده‌گرن. هیشتا هه‌ر شوکرانه‌ ناکن. ﴿وَهُمْ فِيهَا مَنَّعٌ﴾ واته: هه‌ر له‌وه‌رومالاتانه سوود له‌ خوړی و مووی توکه‌که‌ی وهرده‌گرن بۆ پیوستی ناو مال‌و زۆر شتی تره‌تا ماوه‌یه‌ک ﴿وَمَشَارِبٌ﴾ واته: سوود له‌ شیره‌که‌یان و هه‌تا له‌ میزی و شتره‌کانیش وهرده‌گرن بۆ خواردنه‌وه‌و چاره‌سه‌ری نه‌خۆشی، ﴿أَفَلَا

^۱ الطبري (۵۰۰/۲۰).

^۲ الطبري (۵۰۰/۲۰).

يَسْكُرُونَ ﴿۱﴾ واته: هیشتا هر سوپاسی خوا ناکه نو به تاكو ته نهایی نازانن كه نه و دوستكهری
پامپینه ری و دهسته مژكهری هموو نه مانه یه و شهریکی بؤ داده نئین؟

﴿وَأَتَّخِذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ إِلَهًا لَعَلَّهُمْ يُبْصِرُونَ ﴿۷۶﴾ لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَهُمْ وَهُمْ لَمْ يَجِدُوا مُحْضَرُونَ ﴿۷۷﴾ فَلَا

يَحْزَنُكَ قَوْلُهُمْ إِنَّا نَعْلَمُ مَا يُبْصِرُونَ ﴿۷۸﴾ وَمَا يَعْلَمُونَ ﴿۷۹﴾

خودایانی بتپه رستان ناتوانن به هانای بتپه رستانه وه بین

خوای مه زن ده فهرموویت: ﴿وَأَتَّخِذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ إِلَهًا لَعَلَّهُمْ يُبْصِرُونَ﴾ واته: غهیری خودا
شتگه لیکی تریان په رست، به لكو به هانایانه وه بین. خوای گه وره په دی نه و بتپه رستانه ده داته وه كه
غهیری خودا شتی تر ده په رستن و ده كه نه شهریکی خودا. به ته مای نه وهن كه به هانایانه وه بین و
بژیویان بدهن و نزیکیان بجه نه وه له خودا وه، خوای گه وره بیش فهرموویه تی: ﴿لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَهُمْ وَهُمْ
لَمْ يَجِدُوا مُحْضَرُونَ﴾ واته: ناشتوانن به هانایانه وه بین، به لام نه مان له خزمه تیاندان، بؤ پیشمه رگه یی
نامادهن. واته: نه و كه سانه ناتوانن بین به هاواری نه وانه وه كه ده یانپه رستن. وه زؤد له وه لاواز تو بی
ده سه لات و زه بوون ترن. به لكو نه وانه ناتوانن به هانای خویشیانه وه بین. ئیتر چون ده توانن زیان به
كه س بگه یه نن یان سودمه ندی بگن. چونكه نه وانه بی گیانن نه ده بیسن و نه ناوه زیشیان هه یه. وه
ده فهرموویت: ﴿وَهُمْ لَمْ يَجِدُوا مُحْضَرُونَ﴾ واته: له رؤژی لیپرسینه وه دا له لایندا نامادهن. ^۱ واته: هه موو
نه و كه سانه كه نه و بتانه یان په رستوه ده هیترین و كرده كرنه وه و ناماده ده كرنیت له لای بته كاندا.
چونكه نه وه ده بیته هوی زیاتر دل گران بوون و به لگه ی ته واو له سه ریان. قه تاده ده لئیت: ﴿لَا
يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَهُمْ﴾ واته: نه وانه ی كه ده یانپه رستن، ناتوانن به هانایانه وه بین. ﴿وَهُمْ لَمْ يَجِدُوا
مُحْضَرُونَ﴾ بتپه رستان زؤد توو په و دلگران ده بین كه له دنیا نه وانه یان په رستوه كه چی ناتوانن
چا كه یه گیان له گه ل بگن و خرابه یه گیان لآ لادهن. چونكه نه وانه بتن و بی ^۲ هه ست و ناوه نن.
هه سه نی به سریش هه ر وای وتووه. قسه یه کی جوانه، ئیبنو جه ریریش هه مان پای هه لبراردوه
(په حمه تی خوای لآ بیت).

^۱ الطبري (۲۰/۵۰۰).

دلدادنه وی پیغه مبه‌ری (ﷺ)

خوای مه‌زن ده‌فه رموویت: ﴿فَلَا يَحْزُنكَ قَوْلُهُمْ إِنَّا نَعْلَمُ مَا يُسْرُونَ وَمَا يُعْلِنُونَ﴾ و تاربان داته‌نگت نه‌کات، هر شتی‌ک بشارنه‌وه و هر شتی‌ک بیدرکی‌تن نی‌مه لی‌بان نا‌گادارین. خوای گه‌وره ده‌فه رموویت: ﴿فَلَا يَحْزُنكَ قَوْلُهُمْ﴾ واته: دل‌گران مه‌به که بی‌وات پی‌ نا‌که‌ن و خودا نا‌ناسن. ﴿إِنَّا نَعْلَمُ مَا يُسْرُونَ وَمَا يُعْلِنُونَ﴾ واته: هرچی ده‌کن نی‌مه نا‌گامان لی‌بانه به‌م زووانه هه‌قیان لی‌ ده‌ستی‌نین به‌رخوردیان له‌گه‌ل ده‌که‌ین له‌سه‌ر نه‌و نا‌وو نا‌تورانه‌ی که نه‌بخسته شوین تر له‌و پوژده‌دا که هرچی له‌ دنیا‌دا کردوو‌بانه لی‌مان برز نا‌بی‌ت و گه‌وره و بچوک به‌ ش‌رزش یان بی‌ نه‌رزش به‌لکو هه‌مو نه‌و کردارانه‌ی کردوو‌بانه نیشانیان ده‌دریت. زوو کردوو‌بانه یان دره‌نگ.

﴿أَوْلَئِىرَ الْإِنْسَانُ أَنَا خَلَقْتَهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُّبِينٌ ﴿۷۶﴾ وَصَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ قَالَ مَنْ يُنْبِئُ الْعِظَمَ وَهِيَ رَمِيمٌ ﴿۷۷﴾ قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ ﴿۷۸﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُم مِّنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا فَإِذَا أَنْتُمْ مِنْهُ تُوقَدُونَ ﴿۸۰﴾﴾

نکولی کردنی زیندوو‌بوونه‌وه پاش مردن و وه‌لامدانه‌وه‌یان

خوای مه‌زن ده‌فه رموویت: ﴿أَوْلَئِىرَ الْإِنْسَانُ أَنَا خَلَقْتَهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُّبِينٌ﴾ واته: مروژ چون هی‌نده نازانیت، که نی‌مه له‌ تنوکی‌کمان نا‌فراندوه، که‌چی نی‌ستا دوزمنیکی نا‌شکرایه. مو‌جاهیدو عی‌کریمه و عوده‌ی کورپی زویه‌بو سو‌دی و قه‌تاده ده‌لین: نوبه‌ی کورپی خه‌له‌ف (له‌عنه‌تی خوای لی‌ بیت) هات بق‌ لای پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) نی‌سکی‌کی پزیو به‌ ده‌ستی‌وه بوو به‌ ده‌ستی‌ ده‌یولی و وردی ده‌کرد فرپی ده‌داو بلا‌وده‌بووه‌وه به‌ دم هه‌واوه ده‌که‌وته سه‌ر زه‌وی ده‌یوت: نه‌ی مو‌حه‌مه‌د نایا و ده‌زانی خودا نه‌م نی‌سکه پزیوه زیندوو ده‌کاته‌وه؟ پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموی: (به‌لی‌ خوای گه‌وره ده‌تمرنیت و پاشان زیندوو ده‌کاته‌وه و پاشان ده‌تخاته ناو نا‌گی). پاشان نه‌م نایه‌تانه‌ی کورتایی سو‌ره‌تی (یس) هاتووه‌ته خواره‌وه که ده‌فه رموویت: ﴿أَوْلَئِىرَ الْإِنْسَانُ أَنَا خَلَقْتَهُ مِنْ نُطْفَةٍ﴾ هه‌تا کورتایی نایه‌ته‌کان. نی‌بنو نه‌ی حاته‌م پی‌وایه‌تی کردوه له‌ نی‌بنو عه‌باسه‌وه (ره‌زای خوایان لی‌ بیت) ده‌لین: عاسی کورپی وائل له‌ به‌تعا نی‌سکی‌کی هه‌لگرت و به‌ ده‌ست وردی کردو ولی، پاشان وتی به‌ پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ): نایا خودا نه‌م نی‌سکه زیندوو ده‌کاته‌وه پاش نه‌وه‌ی وای لی‌ دینت که ده‌بی‌بین؟ پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) فه‌رموی: (به‌لی‌ خودا ده‌تمرنیت و پاشان زیندوو ده‌کاته‌وه و

الطبري (۲۰/۵۵۴).

پاشانیش ده تخاته ناو جه هه نه م). جا نه لئی: پاشان نه م نایه تانه ی کز تایی (یس) هاته خواره وه، نیب نو
 جه ریریش نه می ریوایت کردوه له سه عیدی کوپی جو بهیره وه.^۱ نه م نایه تانه له سه ر نوبه یی کوپی
 سه لول یان عاصی کوپی وائل هات بیته خواره وه گشتگیره وه که یه که. هه موو که سیک ده گزته وه که
 باوه پی به زیندوو یونه وه نیه. نه لیف و لامه که (الف واللام) بز جنسه له م نایه تدا که ده فه رموویت:
 ﴿أَوْلَٰئِكَ الْإِنسَانُ أَلَّا خَلَقْنَاهُ مِن نُّطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُّبِينٌ﴾ واته: نایا نه وانسه که باوه ریان به
 زیندوو یونه وه نیه. نایا دروست بوونیان به لگه نیه له سه ر زیندوو یونه وه یان باوه پی پی ناکه ن. که
 خوی مه زن له تنزیک ناوی بیژلیکراو بی نه رزش وه دی هیناون. وه ک خوی گوره له چه ند نایه تیکی
 تردا فه رموویه تی: ﴿أَلَمْ نَخْلُقْكَ مِن مَّاءٍ مَّهِينٍ ﴿۱۰﴾ فَجَعَلْنَاهُ فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ ﴿۱۱﴾ إِلَىٰ قَدَرٍ مَّعْلُومٍ﴾ واته: نایا
 نیوه مان دروست نه کردوه له ناویکی بی نرخ؟؛ نینجا خستمانه جینگایه کی پته وه وه، تا ماوه یه کی
 دیاری کراو. وه ده فه رموویت: ﴿إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنسَانَ مِن نُّطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَّبْتَلِيهِ ﴿۲﴾ وَاتِهِ: به راستی نیمه
 ناده میزادمان دروست کرد له دلویک ناوی تی که له گن توخم تا تاقی بکه ینه وه. واته: له تنزیک کی
 ناویته که تاقی ده که ینه وه. نه و خودایه ی که مروفی دروست کردوه له تنزیک ناویکی لاواز، نایا
 ناتوانیت جاریکی تر دروستی بکاته وه پاش مردن. وه ک نیمامی نه حمده ریوایه تی کردوه له
 موسنه ده که یدا له بوسری کوپی جه حاشه وه ده لیت: پیغه مبه ری خودا (ﷺ) ﴿رَبِّكَ تَفَىٰ كَرْدَه نَاو
 له پیه وه په نجه ی پیا دهنه. پاشان پیغه مبه ری خودا (ﷺ) فه رموی: (خوی مه زن فه رموویه تی نه ی
 نه وه ی نادم چون له ده ستم قوتار ده بی و درده چی که من تو م وه دی هیناوه له وینه ی نه مه هتا
 کاتیک پیکوپیکم کردی به جلوبه رگه وه گه رایت. وه چاره نووسیش هه ره له ناو زه مینه و له ناو ده چی،
 هه ر کوت کردوه ته وه و خیرت لی نه کردوه، تا گیانت گه یشته شاده مارت وت: خیرویبیر ده که م. ناخو
 نیسته کاتی خیرکردنه؟^۴ نیب نو ماچه ش ریوایه تی کردوه. بویه خوی گوره فه رموویه تی:
 ﴿وَصَرَبْنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ. قَالَ مَنْ يُعِى الْعَظْمَ رَهَىٰ رَمِيمٌ﴾ واته: نه و نمونه یه کی بز نیمه
 هینایه وه و نافراندنی خوی له بیر کرد، ده لیت نیسک له پاش پوان، کی زیندوو ده کاته وه؟ واته: نه و
 خودا خاوه ن ده سه لاته مه زنه ی که ناسمانه کان و زه مینی وه دی هیناوه، به دوری ده زانن که نه و

^۱ الطبری (۵۵۴/۲۰).

^۲ المرسلات (۲۰-۲۲).

^۳ الانسان (۲).

^۴ احمد (۲۱۰/۴)، نه لبانی ده لیت نه م فه رمووده یه سه حیجه.

^۵ ابن ماجه (۹۰۲/۲)، نه لبانی ده لیت نه م فه رمووده یه سه حیجه.

نئیسکه پواوه (بزواوه) زیندوو بکاتهوه جاریکی تر. به ته‌واوی خۆی له‌بیر کردووه که خودا له نه‌بوون هیناویه‌تی و خودا خۆی چاکتر ناگاداری ئه‌وانه‌یه که باوه‌ر ناکه‌ن و ئینکاری ده‌که‌ن و به دوری ده‌زانن.

بۆیه ده‌فه‌رموویت: ﴿قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ﴾ واته: بئسی: که‌سیک یه‌که‌مجار دروستی کردوون، ئه‌و زیندوویان ده‌کاته‌وه، بۆ هه‌موو دروستکردنیک خۆی زانایه. واته: ناگاداری ئه‌و نئیسکانه‌یه له هه‌موو ناوچه‌کانی سه‌ر زه‌مینداو له هه‌ر شوینیکدا بیئت. بۆ کوئی چوو‌ه و به کویتدا په‌رش و بلاو‌بووه‌ته‌وه. نیعمای ئه‌مه‌د ریوایه‌تی کردووه له ریبه‌یه‌وه ده‌لئیت: عوقبه‌ی کوپی عه‌مر وتی به جوزه‌یفه (په‌زای خویان لی بیئت): ناخۆ شتیکیان بۆباس ناکه‌ی له‌وه‌ی که له پیغه‌مبه‌ری خودات (ﷺ) بیستووه؟ وتی: گوئیستی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) بووم ده‌یفه‌رموو: (پیاویک مردن یه‌خه‌ی گرت، کاتیک بئ هیوا بوو له زیان وه‌سیه‌تی کرد بۆ که‌سو کاری و وتی: کاتیک مردم دارنکی زۆرو وشکم له‌سه‌ر کۆبکه‌نه‌وه. پاشان شاگری تی به‌رده‌ن هه‌تا گۆشته‌که‌م ده‌خوات و نئیسکه‌که‌م به ته‌واوی ده‌سووتیت، جا هه‌لیگرن و بیه‌پان، پاشان فرپی بده‌نه ناو ده‌ریا. ئه‌وانیش وایانکرد. خوی گه‌وره لای خۆی کزی کرده‌وه و پاشان پیی فه‌رموو: بۆچی ئه‌وه‌ت کرد؟ وتی: له ترسی تو؟ له‌به‌ر ئه‌وه خوی گه‌وره‌ش لیی خۆش بوو! عوقبه‌ی کوپی عه‌مر ده‌لئیت: منیش گویم له پیغه‌مبه‌ر بووه (ﷺ) ئه‌مه‌ی فه‌رموو (ئه‌و کابرایه‌ گۆپی خه‌لکی هه‌لئه‌دایه‌وه)! وه له هه‌ردوو سه‌حیحه‌که‌دا هاتووه به چه‌ند ده‌سته وازه‌یتر. یه‌کیک له‌وه‌ ده‌سته وازانه ئه‌ویه کابرا فه‌رمان به کوپه‌کانی ده‌کات که بیسووتینن و پاشان بیه‌پان و وردی بکه‌ن پاشان نیوه‌ی بوه‌شیتن به وشکانیدا نیوه‌که‌ی تری بکه‌نه ده‌ریا له پۆزیک پشه‌بادا، ئه‌وانیش وایان کرد خوی مه‌زن فه‌رمانی دا به ده‌ریا، هه‌رچی تیا‌بوو کۆی کرده‌وه، فه‌رمانیشیدا به وشکانی هه‌رچی تیا‌بوو کزی کرده‌وه، پاشان فه‌رموی پیی: په‌یدا بیه، بووه پیاویک وه‌ستا به پیوه، خوی گه‌وره پیی فه‌رموو: چی وای له تو کرد، که ئه‌وه‌ت به‌سه‌ر خۆت هینا؟ وتی: ترساندن له تو خۆت چاکتر ده‌زانسی. له ناوی نه‌داو نه‌یمراند هه‌تا لیی خۆش بوو.^۲ خوی مه‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿الَّذِي جَعَلَ لَكُم مِّنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا فَإِذَا أَنشَرْتَهُ نُوقِدُونَ﴾ ئه‌و که‌سیکه له داری سه‌وز ناگری بۆ په‌یدا کردوون، نیوه‌ش هه‌ر له‌وه ناگر ده‌که‌نه‌وه. واته: ئه‌و خودایه‌ی که ئه‌م داره‌ی له ئه‌وه‌له‌وه له ئاو دروست کردووه هه‌تا سه‌وزو جوان بووه و به‌ره‌می پینگه‌یووه، پاشان وای لیکردووه که بووه به دارنکی وشک و ناگری پی هه‌لگه‌رساوه. هه‌ر به هه‌مان شیوه هه‌رچی مه‌یلی لی بیئت ده‌یکات. توانای هه‌یه به‌سه‌ر هه‌موو شتیکیان هینج شتیکی پیی لی ناگریت. قه‌تاده ده‌لئیت: ئه‌و

^۱ احمد (۲۹۵/۵)، فه‌رمووده‌یه‌کی سه‌حیحه.

^۲ فتح الباری (۵۹۴/۶)، مسلم (۲۱۱۰/۴).

که‌سی هم ناگره‌ی له‌م داره ده‌ره‌ینا. تواناشی هه‌یه که زیندووی بکاته‌وه. و تراوه: مه‌به‌ست پی‌تی داری مرخ و عه‌فاره که له‌ناو زه‌وی حیجازدا ده‌رویت. که هه‌ر که‌سیک بی‌ت بیه‌ویت ناگر بکاته‌وه و چرخ‌ی پی‌نه‌بی‌ت دوو شو‌لی سه‌وزی لی ده‌کاته‌وه و ده‌یاندات له‌یه‌ک، ناگریان لی په‌یدا ده‌بی‌ت. هه‌ر وه‌ک چرخ وایه. ئە‌مه‌ ری‌وایه‌ت کراوه له‌ ئیبنو عه‌باسه‌وه (ره‌زای خ‌وایان لی بی‌ت) له‌ په‌ندی پی‌شینه‌اندا هاتووه: ئە‌لی: (لکل شجر نار و استمجد المرخ و العفان)، واته: هه‌موو داری‌ک ناگری هه‌یه به‌لام مرخ و عه‌فهار ناویانگیان ده‌رکردووه. داناکان و توویانه: له‌ هه‌موو داری‌کدا ناگر هه‌یه ته‌نیا دارستان نه‌بی‌ت.

﴿أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ يَقْدِرُ عَلَىٰ أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ بَلَىٰ وَهُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ ﴿٨١﴾ إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٨٢﴾ فَسُبْحَانَ الَّذِي يَدِينُ مَلَائِكَتِ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ

رُجَعُونَ ﴿٨٣﴾﴾

خ‌وای مه‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ يَقْدِرُ عَلَىٰ أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ بَلَىٰ وَهُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ﴾ واته: ناخ‌و که‌سیک توانای هه‌بی‌ت ئە‌مه‌ ئاسمانان و زه‌مینه‌ی داه‌تینابیت، توانای نیه‌ وینه‌یان دروست بکاته‌وه؟ به‌لی له‌ وزه‌یدا هه‌یه‌وه ده‌یه‌ینی فره‌ زانا هه‌ر خ‌ویه‌تی. خ‌وای که‌وره باسی توانای خ‌زی ده‌کات و ناگادارمان ده‌کات که چه‌نده خ‌اوه‌ن ده‌سه‌لاته، ئە‌مه‌ حه‌وت ئاسمانه‌ی دروست کردووه که پره‌ له‌ ئە‌ستیره‌ی که‌رۆک و وه‌ستاو له‌گه‌ل حه‌وت زه‌مین که‌ پیک هاتووه له‌ که‌ژو ک‌یو خ‌ۆلو لم و ده‌ریاو بیابانی چۆلو چه‌ندین شتی تریش که ئە‌مانه هه‌مووی پی‌شینه‌انده‌رو به‌لگه‌ن له‌سه‌ر زیندووویونه‌وه‌ی لاشه‌کان. وه‌ک خ‌وای که‌وره له‌م نایه‌ته‌دا ده‌فه‌رموویت: ﴿لَخَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ﴾ واته: به‌ راستی به‌ده‌یه‌ینانی ئاسمانه‌کان و زه‌وی که‌وره‌تره له‌ به‌ده‌یه‌ینانی خه‌لکی. وه‌ لیره‌شدا ده‌فه‌رموویت: ﴿أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ يَقْدِرُ عَلَىٰ أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ﴾ واته: ده‌توانیت وینه‌یان دروست بکاته‌وه وه‌ک چۆن له‌ هه‌وه‌ل جاره‌وه دروستی کردوون. ئیبنو جهریر ده‌لی‌ت: ئە‌مه‌ نایه‌ته وه‌ک ئە‌مه‌ نایه‌تانه وایه که ده‌فه‌رموویت: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَمْ يَكُنْ لِيَ سَمِيْعَةً يَخْلِقُهُنَّ يَقْدِرُ عَلَىٰ أَنْ يُخَيِّقَ الْمَوْتَ بَلَىٰ إِنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾^۱ واته: نایا ئە‌وانه‌یان زانیوه به‌ راستی ئە‌وه‌ خودایه‌ی ئاسمانه‌کان و زه‌وی دروست کردووه و له‌ دروستکردنیدا نات‌ه‌وان و ده‌سته‌پاچه نه‌بووه به‌ توانایه‌ مردوانیش زیندوو بکاته‌وه به‌لی بی‌گومان خ‌وا

^۱ الفاطر (۵۷).

^۲ الاحقاف (۲۳).

به سر هم مو شتیگدا به توانایه. وه لیره شدا ده فرموویت: ﴿تَمَّا أَمَرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ

فَيَكُونُ﴾ واته: هر کاتیک هر شتیکی بویت پهیدا بییت، به فرمان پیی دهلی: بیه هر ده ستهجی پهیدا ده بییت. واته: هر کاتیک خوی گوره فرمان بدات به شتیگ یه ک چار فرمانی پیدهکات و پیویست به دوپاره کردنوه ناکات ده ستهجی پهیدا ده بییت.

إِذَا مَا أَرَادَ اللَّهُ أَمْرًا فَأَمَّا يَقُولُ لَهُ (كُنْ) قَوْلَهُ فَيَكُونُ

نیمامی نه حمده ریوایه تی کردیوه له نه بو زه پوه (رهزای خوی لی بییت) ده لیت: پیغه مبهری خودا (ﷺ) فرمووی: (خوی گوره ده فرموویت: نهی بهنده کاتم! هم مو تان تاوانکارن مه گین که سیک خوم بیپاریزم و لایدم داوی لیبوردم لی بکن لی تان خوش دهم، هم مو تان ه زارن مه گین که سیک خوم ده وه مندی بگم. من به خشندهی به ده سته لاتی پهیدا کرم، هر شتیگم ویسنه یکم، به قسه یه ک شت نه به خشم و به قسه یه کیش سزا نه نیرم، که شتیگم ویست هر نه وه نده پیی ده لیم بیه، ده ستهجی پهیدا ده بییت. ۱ پاشان خوی مزین ده فرموویت: ﴿فَسَبَّحْنِ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ

وَالَّذِي يُزَيِّنُ حُونَ﴾ پاکوی بی عیبی بؤ که سیک که هم مو شت له ژیر فرمانی نه ودایه و هر بؤ لای نه و ده گه پرنرینه وه. واته: پاکوی بی عیبی هر بؤ خودای گوره که هم مو شت له ژیر فرمان و ده سته لاتی نه ودایه له ناسمانه کان و زمینداو هم مو فرمانیک ده گه پرتوه بؤ لای نه و، دروست کردن و بریاردان به دهستی نه وه و بهنده کانی له پژی قیامه تدا دینه وه لای. هر که سه و به کرده وهی خوی مامه لی له گه ل ده کات. خودایه کی عادیل و خاوهن به رهرو به خشنده یه. ﴿فَسَبَّحْنِ الَّذِي بِيَدِهِ

مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ﴾ نه م نایه ته وه که نه و نایه ته وایه: ﴿بِيَدِهِ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ﴾ واته: گوره یه نه و زاتهی که هرچی ده سته لاتو پاشایی هیه به دهستی نه وه. وتهی (الملک) و (الملکوت) یه ک مانایان

هیه وه (رَحْمَةً)، (رَحْمَتًا)، (رَهْبَةً)، (رَهْبَتًا)، (جَبْرًا)، (جَبْرُوتًا). هندی که س ده لین ﴿الْمَلِكُ﴾ مه به ست پیی عالمی جهسته یه و (ملکوت) پیش عالمی نه وواحه، پای یه که م پاسته و کومه لی زانایان تفسیرو که سانی تریش پایان له سریه تی. نیمامی نه حمده ریوایه تی کردیوه له حوزه یه ی کوی یه مانه وه (رهزای خوی لی بییت) ده لیت: شه ویک له گه ل پیغه مبهری خودا (ﷺ) له ساسم حوته دریزه که ی خویند (مه به ست حوت سوره تی نه وه لی قورئانه) له حوت پکاتدا، کاتیک پیغه مبهری (ﷺ) سهری به رز کرده وه له رکوعدا فرمووی: (سمع الله لمن حمده)، پاشان فرمووی: (الحمد لله ذي

۱ احمد (۱۵۴/۵)، له تفسیری سوره تی (الانفال) دا پله که ی دیاری کراوه.

۲ احمد (۲۹۶/۵).

الملکوت والجبروت والکبرياء والعظمة) رکوعه کانی وهک وهستانه کانی وابوو، سوژده کانیسی وهک ره کوعه کانی وابوو، پاشان لی بوویه وه وهخت بوو هردوو پام بشکیت. ^۱ نه بو داودیش پیوایه تی کردوه له عوفی کوپی مالکی نه شجعه یه وه (په زای خوی لی بیت) ده لیت: شه ویک له گه ل پیغه مبهری خوادا هه لسام (واته بقره شه ونویژ) هه لسا سوره تی (البقره) ی خویند تینه ده په پی به لای نایه تیکی به زه بییدا (آیه الرّحمة) مه گین نه وه ستاو داوای به زه یی ده کرد. وه تینه ده په پی به لای نایه تیکی عه زابدا مه گین په نای ده گرت به خوا، نه لی: پاشان په کوعی ده برد به نه ندازه ی وهستانه کای له په عوعه که ییدا ده یفه رموو: (سبحان ذي الجبروت والملکوت والکبرياء والعظمة) پاشان سوژده یسی ده برد به نه ندازه ی وهستانه کای ده مایه وه، پاشان له سوژده که ییدا هه روکه نو هه ی ده وت. پاشان هه لساو (ال عمران) ی خویند، پاشان سوره ت سوره ت ده یخویند. ^۲ تیرمیزی پیوایه تی کردوه له کتیبی (الشماثل) دا نه سائیش پیوایه تی کردوه. ^۳

ته فسیری سوره تی (الصافات)

له مه که که دا هاتوو ته خواروه

پیزی سوره تی (الصافات)

نه سانی پیوایه تی کردوه له عه بدولای کوپی عومه روه (په زای خویان لی بیت) ده لیت: پیغه مبهری خودا فه رمانی پی ده کردین به ناسانکاری و پیشنوویژی بقره کردین به (الصافات) واته: خویندنی سوره تی (الصافات). ^۴ ته نها نه سانی پیوایه تی کردوه.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿وَالصَّفَّاتِ صَفًّا ۝۱﴾ فَأَلزَّجَرْتِ زَجْرًا ۝۲﴾ فَأَلتَّيَّبْتِ ذِكْرًا ۝۳﴾ إِنَّ إِلَهَهُمْ لَوَاحِدٌ ۝۴﴾ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

﴿وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ الْمَشْرِقِ ۝۵﴾﴾

شایه تیدانی فریشته کان به ته نهایی خودا

خوای مه زن ده فه رموویت: ﴿وَالصَّفَّاتِ صَفًّا﴾ واته: سویند به وانه ی بقره پیزیه ستن له لای یه کتر پاده وه ستن. له عه بدولای کوپی مه سعوده وه (په زای خوی لی بیت) ده لیت: ﴿وَالصَّفَّاتِ صَفًّا﴾ واته:

۱ الملك (۱).

۲ ابو داود (۵۴۴/۱)، فه رموده یه کی سه حیه.

۳ شماثل للترمذی (۱۶۴)، النسائی (۲۲۲/۲)، فه رموده یه کی سه حیه.

۴ النسائی (۹۵/۲)، فه رموده یه کی سه حیه.

فریشتہ کان. ئەوانەى بە پیز پادەوہ ستن لە نەنیشت یە کترى. ﴿فَالزَّجْرَتِ زَجْرًا﴾ واتە: سویند بەوانەى لە ناپرەوا پێش دەگرن. واتە: فریشتە کان. ﴿فَاللَّيْلِ ذِكْرًا﴾ واتە: سویند بەوانەى قورئان دەخوینن. واتە: فریشتە کان. ۱. قەتادە دەلیت: فریشتە کان چەندین پیزن لە ئاسماندا. ۲. موسلیم پیوایەتى کردووه لە حوزە یفەوہ (پەزای خۆى لى بئیت) دەلیت: پێغەمبەرى خودا (ﷺ) فەرمووى: (پیزمان لە سەر خەلکى بە سى شتە: پیزە کانمان وەك پیزى فریشتە کانه و زەمین هەمووى کراوه بە مزگەوت بۆمان و خۆلە کەشى پاککەرەو یە بۆمان وەختیک ئاومان دەست نەکەوتت). ۳. دیسان موسلیم پیوایەتى کردووه. ئەبو داود و نەسائى و ئیبنو ماجەش پیوایەتیان کردووه لە جابیری کوپى سەمورەوہ (پەزای خۆى لى بئیت) دەلیت: پێغەمبەرى خودا (ﷺ) فەرموویەتى: ئایا پیز نابە ستن وەك ئەو فریشتانەى پیز دەبە ستن لە لای پەرورەدگار یان؟ و تمان: فریشتە کان چۆن پیز دەبە ستن لە لای پەرورەدگار یان؟ (پێغەمبەرى خودا (ﷺ) فەرمووى: (پیزە کانی پێشەوہ تەواو دەکەن و پال ئەدەن بە یە کەوہ لە پیزدا). ۴. سودى و کەسانى تریش دەلێن: مانای ئەم ئایەتە ﴿فَالزَّجْرَتِ زَجْرًا﴾ واتە: ئەو فریشتانەى کە هەر دەردە کەن ﴿فَاللَّيْلِ ذِكْرًا﴾ سودى دەلێت: ئەو فریشتانەى کتیبە کان و قورئان دەهینن لە لایەن خوداوە بۆ ئادەمیزاد.

پەرستراوى راست هەر خودایە

خۆى مەزن دەفەرموویت: ﴿إِنَّ إِلَهَكُمْ لَوَاحِدٌ﴾ واتە: خۆى ئیوہ هەر یە کە. ﴿رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا رَبِّ الْمَشْرِقِ﴾ واتە: پەرورەدگارى ئاسمانە کان و زەمینە و هەر چى لە نایاندا هە یە و پەرورە رێنى پۆژە لاتانی شە. خۆى گەورە دەفەرموویت: ﴿إِنَّ إِلَهَكُمْ لَوَاحِدٌ﴾ ﴿رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ یانى: سویند بەوانە خۆى ئیوہ هەر یە کیکە. کە پەرورە رێنى ئاسمانە کان و زەمینە. ﴿وَمَا بَيْنَهُمَا﴾ واتە: ئەوانەش لە نۆیاندا هە یە ﴿وَرَبِّ الْمَشْرِقِ﴾ واتە: هەر ئەو خاوەنى دەسە لات و کاربە دەست و وەدی پێتە رو پامپێتە رى هەموو ئەستێرە کان بە ئەستێرەى گە پۆک و وەستاو وە کە لە پۆژە لاتا وە دەردە کە ون و لە پۆژا و اوە ئاوا دەبن. لێرەدا بە باسى پۆژە لات وازى لە باسى پۆژا و هینا وە. چونکە

۱ الطبري (۷/۲۱).

۲ القرطبي (۶۲/۶۱/۱۵).

۳ مسلم (۳۷۱/۱).

۴ مسلم (۲۲۳/۱)، ابو داود (۴۳۱/۱)، النسائي (۹۲/۲)، ابو داود (۳۱۷/۱).

به لگه نهویسته به هانتی پږژه لات پږژناوا به دوایدا دیت. وهك له چند شوینی تردا له قورئاندا خوی گوره به دوی یه کدا هیناوی و ده فرموویت: ﴿فَلَا أَقِيمُ رَبِّ السَّرِقِ وَالْغَرِيبِ إِنَّا لَقَدِيرُونَ﴾^۱ واته: جا سویند به په روه ردکاری پږژه لاته کان و پږژناواکان بیگومان نیتمه به دهسه لاتین. وه ده فرموویت: ﴿رَبُّ السَّرِيفِينَ وَرَبُّ الْمَغْرِبِينَ﴾^۲ واته: هه ردوو شوینی پږژه لات و پږژناوای پامیناوه که زستان و هاوینه بؤ خذرومانگ.

﴿إِنَّا زَيْنَا السَّمَاءِ الدُّنْيَا بِنِعْمَةِ الْكَوَكِبِ﴾^۳ وَحِفْظًا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ تَارِدٍ ﴿۷﴾ لَا يَسْمَعُونَ إِلَى الْمَلَأِ الْأَعْلَى وَيُقَدِّفُونَ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ ﴿۸﴾ دُحُورًا وَلَهُمْ عَذَابٌ وَاصِبٌ ﴿۹﴾ إِلَّا مَنْ خَطِفَ الْخَطْفَةَ فَأَتْبَعَهُ شَهَابٌ ثَاقِبٌ ﴿۱۰﴾

پازاندنه و هی ناسمان و پاراستنی له لایه ن خواوه

خوی گوره ده فرموویت: ﴿إِنَّا زَيْنَا السَّمَاءِ الدُّنْيَا بِنِعْمَةِ الْكَوَكِبِ﴾ واته: نیتمه ناسمانی نزیکمان به نه ستیران پازانده وه. خوی مه زن باسی نه وه مان بؤ دهکات که خوی ناسمانی دنباوی پازاندوه ته وه بؤ نه و خه لگی سر زه مین به نه ستیره بؤ نه وهی سهیر بکن و لئی ورد بینه وه ﴿بِنِعْمَةِ الْكَوَكِبِ﴾ به نیزافه و به ده لیش (بالإضافة والبدل) خویندراوه ته وه هه ردوکیان یه ک مانایان هه یه. نه ستیره که پوک و وه ستاوه کان ناسمان پووناک ده که نه وه بؤ خه لگی سر زه مین وهك خوی گوره فرموویته: ﴿وَلَقَدْ زَيْنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصْبُوحٍ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيْطَانِ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ﴾^۴ واته: سویند بیت بیگومان ناسمانی دنباومان پازاندوه ته وه به چرای نږد (ی نه ستیره) وه گپراومانن به په جمی شهیتانه کان و ناماده مان کردوه بؤ نه وان (له قیامه تدا) سزای ناگری هه لگرساو. وه ده فرموویت: ﴿وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَزَيَّنَّاهَا لِلنَّظِيرِ﴾^۵ وَحَفِظْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ ﴿۱۷﴾ إِلَّا مَنْ أَسْرَقَ أَسْمَعُ فَأَتْبَعَهُ شَهَابٌ مُثِيبٌ^۶ واته: سویند به خوا بیگومان نیتمه دروستمان کردوه چه ند بورجیک له ناسماندا نه و (ناسمانه) مان پازاندوه ته وه بؤ سه رنجه ران، وه هو (ناسمانه) مان پاراستوه له هه موو شهیتانیکي ده رکاوه له به زه می خوا، مه گه ر نه وانه ی که به دزیه وه گوی ده گرن یه کسه ر گپو ناگریکی دیار دوی

^۱ المعارج (۴۰).

^۲ الرحمن (۱۷).

^۳ الملك (۵).

^۴ الحجر (۱۶-۱۸).

ده که ویت و پاری دهنیت. لیره شدا خوی گوره ده‌فرموویت: ﴿ وَحَفَظًا مِّنْ كُلِّ شَيْطَانٍ مَّارِدٍ ﴾ واته: له
 مه‌موو شه‌یتانیکه ناه‌رمانیش پاراستمان. ﴿ وَحَفَظًا مِّنْ كُلِّ شَيْطَانٍ مَّارِدٍ ﴾ واته: پاراستوومانه له
 مه‌موو شه‌یتانیکه بی گویی ناه‌رمان که به په‌نهانی گوی له قسه ده‌گریت گریکی پووناک و تیز پاری
 دهنیت و ده‌یسوتینیت. بویه خوی مه‌زن ده‌فرموویت: ﴿ لَا يَسْمَعُونَ إِلَى الْمَلَأِ الْأَعْلَىٰ وَيُقَذِّفُونَ مِّنْ
 كُلِّ جَانِبٍ ﴾ (نیت) له بالانشینان گوی نه‌گرن له‌وانه‌ی سه‌روه (بالانشینان) له ناسمانه‌کانن که قسه
 ده‌کن له‌باره‌ی نه‌و شتانه‌ی که خودا فرماینان پی ده‌کات بؤ‌گه‌یاندن و به‌جیه‌ینانی وه‌ک له پیشه‌وه
 باسکران له و فرمودانه‌دا که له ته‌فسیری نه‌م نایه‌ته‌دا هیئامانن که ده‌فرموویت: ﴿ حَتَّىٰ إِذَا فُزِعَ عَنِ
 قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴾^۱ واته: ه‌تا کاتیک ترس و بیم له دلی
 (تکاکاران) لاده‌بریت (به‌هوی ریگه‌پیدانی شه‌فاعت) (به‌یه‌کت) ده‌لین: په‌روه‌ردگارتان چی
 بپاریکی فرموو ده‌لین: و ته‌پاسته‌کی فرموو (که ریگه‌دانه به‌تکاردن) وه‌ته‌نها (خوا) به‌رزو
 بلندو گوره‌یه. بویه خوی گوره فرموویته‌ی: ﴿ وَيُقَذِّفُونَ ﴾ واته: پاره‌ده‌نرین ﴿ مِّنْ كُلِّ جَانِبٍ ﴾ واته:
 له هر لایه‌که‌وه بیان‌ویت به‌په‌نهانی گوی له قسه بگرن له ناسماندا. ﴿ دُحُورًا وَهُمْ عَذَابٌ وَأَصْبٌ ﴾ ه‌تا
 دوریان بخه‌نه‌وه و همیشه‌ش نازاریان ه‌یه. ﴿ دُحُورًا ﴾ واته: لیتان ده‌دریت و کریق ده‌کرین پینان لی
 ده‌گریت و دور ده‌خرینه‌وه بؤ‌ه‌وه‌ی نه‌گنه‌نه‌و شوینه‌ی که به‌په‌نهانی گویی تیا‌ده‌گرن ﴿ وَهُمْ
 عَذَابٌ وَأَصْبٌ ﴾ واته: له پڑی دوایشدا سزای به‌رده‌وام و نه‌برپاره‌یان ه‌یه وه‌ک خوی بالاده‌ست
 ده‌فرموویت: ﴿ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ ﴾^۲ واته: ناماده‌مان کردوه بؤ‌ه‌وان (له‌قیامه‌ندا) سزای
 ناگری ه‌لگیرساو. خوی مه‌زن ده‌فرموویت: ﴿ إِلَّا مَن حَظَّفَ لِنُطْفَةِ فَأَبَعَهُ شَهَابٌ نَّاقِبٌ ﴾ واته: مه‌گین
 نه‌وه‌ی (هر له‌پ) شتیک برپینیت نه‌ویش بلتسه‌ی گریک شوینی ده‌که‌ویت. ﴿ إِلَّا مَن حَظَّفَ لِنُطْفَةِ ﴾
 واته: مه‌گرن نه‌وه‌ی له‌پر شتیک برپینیت له‌شه‌یتانه‌کان بیدا به‌وه‌ی خوری خوی نه‌ویش بیدا به
 خواتری خوی نیت له‌وانه‌یه پیش نه‌وه‌ی نه‌و شه‌یتانه‌کان بیدا به‌خوری خوی گریک شوینی که‌ویت و
 بیسوتینیت. یان پیش نه‌وه‌ی گره‌که پئی بگات به‌قه‌ده‌ری خوا بیگه‌یه‌نیت به‌یه‌کیکی ترو نه‌ویش
 بیدا به‌و فالچیبه‌ک وه‌ک له فرموده‌یه‌کی تردا له پیشه‌وه باسمان کرد. بویه خوی مه‌زن فرموویته‌ی:

^۱ سبأ (۲۳).

^۲ الملك (۵).

﴿إِلَّا مَنْ خَطِفَ الْخَطْفَةَ فَأَتْبَعَهُ شَهَابٌ نَارٌ﴾ واته: بلیتسه یه کی پووناک دوی ده که ویت. نیبنو جه ریر
 ریوایه تی کردوو له نیبنو عه باسوه (په زای خوی لی بیت) ده لیت: شهیتانه کان له ناسماندا چه ند
 شوینیکیان هه بووه گوئیستی نیگا بوون و نه ستیره کان نه که پاون به گپی شاگر دویان که ون لئیان
 بدریت، وه ختیک گوئیان له نیگا بووه دابه زیون بق سر زه مین هر قسه یه ک تو قسه یان لی زیاد کردوو
 کاتیک پیغه مبری خودا (ﷺ) په وانه کرا. نه که ر شهیتانه کان بیانویستایه له شوینه کانی خویانه وه
 گوی بگرن بلیتسه ی گپیک شوینیان ده که وتو هه تا نه یسوتاندایه له کولی نه ده بووه وه. بویه چوونه لای
 شهیتان (له عنه تی خوی لی بیت) بویان باس کرد نه ویش وتی: حه تمه ن شتیک پوویداوه، سه ریازه کانی
 نارد، کاتیکیان زانی پیغه مبری خودا (ﷺ) به پیوه نویژ ده کات له نیوان دووچیا که ی (نه خله) دا و
 وه کیع نه لی: واته: ناوشیوی نه خله. ده سته جی که پانه وه بق لای شهیتان هه واله که یان دایه و شهیتان
 وتی: نه مه نه وه یه که پوویداوه.

﴿فَأَسْتَفْهِمُ أَمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمْ مَنِ خَلَقْنَا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ لَازِبٍ ﴿۱۱﴾ بَلْ عَجِبْتَ وَيَسْخَرُونَ ﴿۱۲﴾ وَإِذَا
 ذُكِّرُوا لَا يَذْكُرُونَ ﴿۱۳﴾ وَإِذَا رَأَوْا آيَةً يَسْتَسْخَرُونَ ﴿۱۴﴾ وَقَالُوا إِن هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿۱۵﴾ أَوَدَا مُنَّا وَكُنَّا نُرَا عِظْمًا أَوْنَا
 لَمَعْمُوثُونَ ﴿۱۶﴾ أَوَّابًا أَوَّا الْأَوَّلُونَ ﴿۱۷﴾ قُلْ نَعَمْ وَأَنْتُمْ دَخِرُونَ ﴿۱۸﴾ فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ فَإِذَا هُمْ يَنْظُرُونَ ﴿۱۹﴾﴾

سه لاندنی ژیان پاش مردن

خوی مه زن ده فه رموویت: ﴿فَأَسْتَفْهِمُ أَمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمْ مَنِ خَلَقْنَا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ لَازِبٍ﴾
 واته: ساتق له وانه بیرسه: ناخو نافراندنی نه وان گرنگتره، یان نه وان ی نیمه وه دیمان هیناون؟ نیمه
 ماکی نه وانیشمان له قوریکی (کزی) پیکه وه لکاو داپرتووه. خوی گه وره ده فه رمویت پرسیار له وانه
 بکن که باوه ریان به زیندوو بوونه وه نیه، نایا دروستکردنی نه وان گرنگتره یان دروستکردنی
 ناسمانه کان و زمین و نه وان ی له نیوانیاندایه له فریشته کان و شهیتانه کان و دروستکراوه گه وره کانی
 تر؟ نیبنو مه سعود (په زای خوی لی بیت) خویندوو یه تیه وه به (أَمْ مِنْ عَدْنًا) له باتی ﴿أَمْ مَنِ خَلَقْنَا﴾
 هه موو دانی پیاده نین و ده لین که نه م دروستکراوانه گرنگترن له نه وان. ۲ باشه که ناوه هایه بچی
 باوه ریان به زیندوو بوونه وه نیه؟ که به چای خویان ده بینن نه م شتانه گه وره تن له وه ی که نه وان
 بهوای بی ناکه و هک خوی مه زن فه رموویت: ﴿لَخَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ﴾

۱ الطبري (۱۲/۲۱).

۲ الطبري (۱۹/۲۱).

وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿۱﴾ به پاستی به‌دیهتانی ناسمانه‌کان و زهوی گه‌وره‌تره له به‌دیهتانی خه‌لکی به‌لام زۆریه‌ی مرردوم نه‌مه نازانن. پاشان پوونی ده‌کاته‌وه که نه‌وانه وه‌دی هاتوون له شتیکی لاوازو ده‌فه‌رموویت: ﴿إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ لَّازِبٍ﴾، موجهایدو سه‌عیدی کوپی جوبه‌یرو زه‌ححاک ده‌لئین: له قورپیکی چاکی پیکه‌وه‌لکاو.^۲ ئینیو عه‌باس (په‌زای خوی لی بیت) و عیکریمه ده‌لئین: قورپیکی باش (ترشاو)، پاشان قه‌تاده ده‌لئیت: واته: قورپیک که به ده‌سته‌وه ده‌لکیت. پاشان ده‌فه‌رموویت: ﴿بَلْ عَجِبْتَ وَيَسْخَرُونَ﴾ واته: تو له‌وه‌دا سه‌یر ماوی نه‌وان گالته‌وگه‌پی خو ده‌که‌ن: واته: تو نه‌ی موجه‌مه‌د (ﷺ) به لاتوه سه‌یره که نه‌وانه باوه‌پ ناهینن و ئینکاری زیندوو بوونه‌وه ده‌که‌ن، توش زۆرچاک بروت هه‌یه به‌وه‌ی که خوی گه‌وره پیی گه‌یاندووی له‌و کاره سه‌یره که زیندوو بوونه‌وه‌ی لاشه‌یه دوی له‌ناوچوون، پچه‌وانه‌ی نه‌وانه‌ی که بوایان پیی نیه و نه‌ونده بی‌اوه‌پن که گالته‌وگه‌پ ده‌که‌ن به‌وه‌ی که تو بۆیان باس ده‌که‌ی له‌و باره‌یه‌وه. قه‌تاده ده‌لئیت: موجه‌مه‌د (ﷺ) سه‌یر ماوه‌وه‌ندی سه‌رلئیشیواوو گو‌م‌رایی نه‌وه‌ی ئاده‌م گالته‌وگه‌پ ده‌که‌ن.^۳ خوی گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿وَإِذَا دُكِّرُوا لَا يَذْكُرُونَ﴾ واته: نه‌گه‌ر نه‌سیحه‌تیش بکرین، نه‌سیحه‌ت له گوئی ناگرن. واته: سود له‌و نه‌سیحه‌ته وه‌رناگرن، ﴿وَإِنَّا رَأَوْنَا آيَةً بَسَّخَرُونَ﴾ واته: هه‌ر نیشانه‌یه‌ک ده‌بینن ده‌خوانن گه‌مه‌ی پی بدریت. ﴿وَإِنَّا رَأَوْنَا آيَةً﴾ واته: هه‌ر نیشانه‌یه‌کی ئاشکراش به‌چاو ببینن ﴿بَسَّخَرُونَ﴾ موجهایدو قه‌تاده ده‌لئین: گه‌مه‌ی پی ده‌که‌ن.^۴ ﴿وَقَالُوا إِن هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ﴾ واته: ده‌لئین نه‌مه جادووه‌وه‌یچی تر نیه. واته: ده‌لئین نه‌مه‌ی که تو پیی هاتووی مه‌گین به‌ئاشکرا دیاره جادووه، ﴿أَوَدَا مِنَّا وَكُنَّا رَبَابًا وَصَلْمًا أَوْ إِنَّا لَكَبِيرُونَ﴾ واته: ئاخو ئی‌مه که مریدن و بوینه‌خۆل و چه‌ند پیشه‌یه‌ک دو‌یاره زیندوو ده‌کرئینه‌وه؟ ﴿أَوَآبَاؤُنَا الْأَوْلُونَ﴾ واته: ویرای بابو باپیرانمان. واته: ئی‌مه‌و بابو باپیرانمانشیمان دوی نه‌وه‌ی که مریدن دیسان زیندوو ده‌کرئینه‌وه؟ به‌دووری ده‌زانن و باوه‌پ ناگه‌ن، زیندوو ده‌کرئینه‌وه، خوی گه‌وره‌ش ده‌فه‌رموویت: ﴿قُلْ نَسَمٌ أَلْتَمَّ دَجْرُونَ﴾ واته: بلی: به‌لی و ئی‌وه‌ملکه‌چ زه‌بوونن. واته: نه‌ی موجه‌مه‌د (ﷺ) پئیان بلی: به‌لی ئی‌وه زیندوو ده‌کرئینه‌وه له‌پۆژی

^۱ الفافر (۵۷).

^۲ القرطبی (۶۹/۱۵)، الطبری (۲۲/۲۱).

^۳ الطبری (۲۳/۲۱).

^۴ الطبری (۲۴/۲۱).

قیامتدا دوائی نهوئی که ده بن به خزلو نیتسک به دامایوی زه بوونی و بی نرخی له ژیر دهسه لاتی
 گوره و به میزی خوی مه زندا، وهک ده فرموویت: ﴿وَكُلُّ أُنثَىٰ ذَخِيرَةٍ﴾^۱ واته: وه هه موو به ملکه چی و
 سرشوی دینه وه لای خوا. وه ده فرموویت: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ
 دَاخِرِينَ﴾^۲ واته: به راستی نهوانی خۆ به گوره ده زانن که به پرستن له مه ودا به سه رشوی
 ده چنه دوزه خوه. پاشان خوی گوره ده فرموویت: ﴿فَأَنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ فَإِذَا هُمْ يَنْظُرُونَ﴾ واته:
 تنها تی پاخو رینیکه نهوسا هر خویان ده پوان. واته: تنها یه ک برپاره له لاین خوی گوره وه
 جاریک بانگ ده کرین که بیته دهر وه له ناو زه میندا، ده سته جی هله ده سنو له به ردهم خوی مه زندا
 سهیری نه و کاره ساته گران و نارچه تهی پژی قیامت ده کن، والله اعلم.

﴿وَقَالُوا يَا بُولَاقَ هَلْ دَلَّىٰ عَلَيْكُم مِّن مَّا نَحْنَرُونَ﴾^(۲۱) ﴿أَحْسَرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا
 وَأَزْوَاجَهُمْ وَمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ﴾^(۲۲) ﴿مِن دُونِ اللَّهِ فَأَلْهُدُوهُمْ إِلَى صِرَاطِ الْجَحِيمِ﴾^(۲۳) ﴿وَقِفُوهُمْ إِنَّهُمْ مَسْئُولُونَ﴾^(۲۴) ﴿مَا لَكُمْ
 لَا تَنصَرُونَ﴾^(۲۵) ﴿بَلْ هُمْ آيَوْمَ مَسْتَسْمِعُونَ﴾^(۲۶)

ژیان و گوزهرانی پژی قیامت

خوی گوره ده فرموویت: ﴿وَقَالُوا يَا بُولَاقَ هَلْ دَلَّىٰ عَلَيْكُم مِّن مَّا نَحْنَرُونَ﴾ واته: ده لاین: هه مال ویران خومان!
 نه مه پژی قیامت ته. خوی مه زن باسی خوانه ناسان ده کات له پژی قیامتدا کاتیک ده چنه وه به
 خویاندا سه رزه نشت و لومه خویان ده کن و دانی پیداده نین که چنده ناهه قیان له خویان کردوه له
 ژیانی دنیا دا. په شیمانی دهره به بن که نارچه تهی پژی قیامت ده بینن به لام نه و په شیمانی هیه
 به هره یه کیان پی نادات. ﴿وَقَالُوا يَا بُولَاقَ هَلْ دَلَّىٰ عَلَيْكُم مِّن مَّا نَحْنَرُونَ﴾ واته: فریشته کان و خاوهن باوه پان پیمان ده لاین
 ﴿هَذَا يَوْمُ الْقَضَاءِ الَّذِي كُنتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ﴾ واته: به لی نه مه نه و پژی هیه که پاک و پیس جیاده کرینه وه
 نیوه به پواتان نه ده کرد. نه مه یان پی ده لاین به تانه و ته شه ره وه و خودایش فرمان ده دات به
 فریشته کان که کزیان بکه نه وه و خوانه ناسان له خاوهن باوه پان جیا بکه نه وه بویه خوی
 گوره فرموویته: ﴿أَحْسَرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا وَأَزْوَاجَهُمْ وَمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ﴾ واته: نه وانه لیک کزیکه نه وه که
 ناهه قی پیشه بوون و جووتی نه وان و نه وانه شی که ده یان پرست. نوعمانی کوپی به شیر ده لیت:

۱ النمل (۸۷).

۲ الغافر (۶۰).

مه به‌ست به ﴿وَأَرْزَجَهُمْ﴾ هاووینه و نمونه‌کانیان. ^۱ ئیبنو عه‌باس و سه‌عیدی کوپی جو به‌یرو
 عیکریمه و مواهیدو سودی و نه‌بو سالحو و نه‌بو عالیه و زه‌یدی نه‌سله‌میش هر وایان و تووه. ^۲ شه‌ریک
 ده‌لئیت له‌سیماکوه و نه‌ویش له‌نوعمانوه ده‌لئیت: گویم له‌عومر بوو ده‌یوت: ﴿أَخْشَرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا
 وَأَرْزَجَهُمْ﴾ واته: هاووینه‌یان. واته: زیناکه‌رله‌گه‌ل زیناکه‌ردا، سوخۆر له‌گه‌ل سوخۆرداو عاره‌ق خۆرد
 له‌گه‌ل عاره‌ق خۆردا. مواهیدو سه‌عیدی کوپی جو به‌یر ده‌لئین: له‌ئیبنو عه‌باسوه ﴿وَأَرْزَجَهُمْ﴾
 واته: هاوویکانیان. ﴿وَمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ﴾ نه‌وانه‌ش که ده‌یانپه‌رست له‌بت و شه‌ریک کۆده‌کرینه‌وه
 له‌گه‌لئان له‌و شویته‌ی نه‌واندا. خوای گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿مِن دُونِ اللَّهِ فَأَهْدُوهُمْ إِلَى صِرَاطِ الْجَحِيمِ﴾
 واته: غه‌یری خودا نه‌وسا ریگی جه‌ه‌نه‌میان پی‌نیشان ده‌دن. واته: به‌ره و جه‌ه‌نم به‌رپیان بگن
 نه‌م نایه‌ته وه‌ک نه‌و نایه‌ته وایه که خوای مه‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿وَنَحْشُرُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ
 عُمِيًّا وَيَجْعَلُهَا وَصْمًا مَّا وَنَهُمْ جَهَنَّمَ كُلَّمَا خَبَتْ زِدْنَاهُمْ سَعِيرًا﴾ ^۳ واته: وه له‌پۆزی دواییدا هه‌شریان
 ده‌که‌ین به‌سه‌ر پووو ده‌م و چاویاندا که کوپرو لالو که‌پن شوینی نیشه‌جییان نۆزه‌خه‌ هر جاریک
 (نۆزه‌خ) بلئسه‌ی بنیشه‌ته‌وه بلئسه‌ی ناگره‌که‌یان بق زیاد ده‌که‌ین. خوای گه‌وره ده‌فه‌رموویت:
 ﴿وَقَفَّوهُمْ أَتَمًّا مَّا نَسُؤُونَ﴾ واته: پاشیان بگن! ده‌بیت پرساریان لی بکرت. واته: بیانوه‌ستینن هه‌تا
 پرساریان لی ده‌کرت چیان کردووو و چیان و تووه له‌ژیانی دنیا‌دا وه‌ک زه‌ححاک و توویه‌تی له‌ئیبنو
 عه‌باسوه واته: بیانگرن و به‌ندیان بگن ده‌بیت موحاسه‌به‌ بکرتن. عه‌بدوللای کوپی موپاره‌ک ده‌لئیت:
 گویم له‌عوسمانی کوپی زانیده بوو ده‌یوت: به‌که‌م شتیک که مرۆف پرساری لی ده‌کرت
 هاوه‌له‌کانیه‌تی، پاشان پییان ده‌وترتیت: به‌شیوه‌ی گالته‌و سوکایه‌تی پیکردن: ﴿مَا لَكُمْ لَا تَنَاصَرُونَ﴾
 واته: چیتانه، بۆچی به‌هانای یه‌کتره‌وه نایه‌ن؟ واته: خۆ ئیوه و اتان ده‌زانی هه‌موو پیکه‌وه‌ن و
 یه‌کپین و سه‌رکه‌و توون. ﴿بَلْ هُمْ الْيَوْمَ مُتَسَلِمُونَ﴾ واته: نه‌مرۆ هه‌موو بیده‌نگو و ملکه‌چ و ویستاون. واته:
 که‌چی ئیستا گوپه‌پایه‌لی فه‌رمانی خودان و سه‌رپیچی ناگن و سنوره‌کانی نابه‌زین و لئی ده‌رناچن،
 والله أعلم.

^۱ الطبري (۲۷/۲۱).^۲ الطبري (۲۸/۲۷/۲۱).^۳ الاسراء (۹۷).

﴿وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿۲۷﴾ قَالُوا إِنَّا كُنْتُمْ نَأْتُونَنَا عَنِ الْيَمِينِ ﴿۲۸﴾ قَالُوا بَلْ لَمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿۲۹﴾ وَمَا كَان لَنَا عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ بَلْ كُنْتُمْ قَوْمًا طَٰغِينَ ﴿۳۰﴾ فَحَقَّ عَلَيْنَا قَوْلُ رَبِّنَا إِنَّا لَذَٰبِقُونَ ﴿۳۱﴾ فَأَعْوَجْتُمْ إِنَّا كُنَّا غَوِينَ ﴿۳۲﴾ فَأَيْتَهُمْ بِوَيْدٍ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿۳۳﴾ إِنَّا كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿۳۴﴾ إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿۳۵﴾ وَيَقُولُونَ إِنَّا لَنَارِكُوا إِلَهَينَا لِشَاعِرٍ مَجْنُونٍ ﴿۳۶﴾ بَلْ جَاءَهُمُ الْحَقُّ وَصَدَقَ الْمُرْسَلِينَ ﴿۳۷﴾

دراپه تی کردنی بتهپرستان بویه کتری له پوژی قیامه تدا

خوای گوره دهه رموویت: ﴿وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ﴾ واته: هیندی له وان پوو له هینیکیان دهکن ولیک دهپرسن. خوای مهن باسی خوانه ناسان دهکات که له گوره پانی قیامه تدا سه رزه نشتی یه کتری دهکن و کیشه یانه و یه کتری تاوانبار دهکن له قولایه کانی ناگر له ناو جهه نه مدها، ﴿فَيَقُولُ الضُّعَفَاءُ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ أَنتُمْ مُغْنُونَ عَنَّا نَصِيبًا مِنَ النَّارِ ﴿۲۷﴾ قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُلٌّ فِيهَا إِنَّكَ اللَّهُ قَدَّ حَكَمَ بَيْنَ الْعِبَادِ﴾ واته: لاوازه کان دهلین به وانهی خۆبه زلزان بوون: به راستی نئیمه شوینکه وتووی نئوه بووین دهی نایا نئوه له جیاتی نئیمه له نه ستوی دهگرن به شیک له م ناگره، نه وانهی خۆبه زلزان بوون و نقدار بوون دهلین به راستی هه موومان له ناگرداین، بیگومان خودا له نئیوان بهنده کانیدا دادوهی کردوهه. وه دهه رموویت: ﴿وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ

الظَّالِمُونَ مَوْقُوفُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ يَرْجِعُ بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ الْقَوْلَ يَقُولُ الَّذِينَ اسْتَضَعَفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لَوْلَا أَنْتُمْ لَكُنَّا مُؤْمِنِينَ ﴿۳۱﴾ قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لِلَّذِينَ اسْتَضَعَفُوا أَخْرَجْنَا صَدَدًا نَكْرًا عَنِ الْهَدْيِ بَعْدَ إِذْ جَاءَتْكُمْ بُرْهَانٌ ﴿۳۲﴾ وَقَالَ الَّذِينَ اسْتَضَعَفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا بَلْ مَكْرَ الْأَيْلِ وَالنَّهَارِ إِذْ تَأْمُرُونَنَا أَنْ نَكْفُرَ بِاللَّهِ وَنَجْعَلَ لَهُ أَندَادًا وَأَسْرُوا التَّدَامَةَ لَمَّا آوَا الْعَذَابَ وَجَعَلْنَا الْأَعْمَلُ فِي أَصْحَابِ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ يُجْرُونَ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ واته: خوزگه دهتدی کاتیک نه وسته مکارانه پاده گبرین له بهردهم (دادگای) په روه ردگار یاندا قسه و تاوان ناراستی یه کتر دهکن لاوازو ژیردهسته کراوان دهلین به وانهی خویان به گوره ده زانی: نه گهر نئوه نه بوونایه بیگومان نئیمه باوه پردار ده بووین، نه وانهی خویان به گوره داده نا دهلین به وانهی ژیردهسته و لاواز کرابوون: نایا نئیمه بهرگرمیان کردن له رینموونی سوای نه وه بو تان هات (نه خیر و نه) به لکو خوتان تاوانبار بوون، ژیردهسته و چه وساوه کان

۱ الغافر (۴۷-۴۸).

۲ سبأ (۳۱-۳۲).

ده لئین به وانه‌ی خو به زلزلان بوون: (نه خیر وانیه) به لکو پیلانی (ئیئوه) به شه و به پوژ (چه واشه‌ی کردین) کاتیک فرمانتان پی ده داین که بیباوه پر بین به خوار وینه و هاویه شانی بق دابنئین هه موویان به شیمانی ده شارنه وه کاتیک که سزای دوزخ ده بین و زنجیر و توقمان کرده گهر دنی بیباوه پان، نایا توله یان لی ده سه نریت جگه له وه‌ی ده یانکرده؟ هر به و شیوه‌یه ش لیژده دا پئیان ده لئین: ﴿قَالُوا إِنَّا كُنَّم

تَأْتُونَآ عَنِ الْآلَمِينَ﴾ واته: ده لئین: به ناوی خیرخوازی، ئیمه تان له ریگه لادا. زه حصاک ده لئیت له ئیبینو عه باسه وه: ده لئین ئیوه ئیمه تان ناوا لیئکرده به هوی شه و ده سه لاته وه که بووتان به سه رماندا چونکه ئیمه بی ده سه لات و لاواز بووین و ئیوه خاوه ن ده سه لات و زوژدار. قه تاده ده لئیت: مرؤفه کان ده لئین به جنؤکه کان ئیوه به ناوی خیرخوازیه وه ئیمه تان خه له تانده نه تانه شت و هیوادارتان کردین. سودی ده لئیت: ده لئین: ئیوه به ناوی چاکه و چاکه خوازیه وه شتی پرپوچتان بق ده رازاندینه وه ده بوونه له مپه رله پئی لاتان ده داین.^۱ ئیبینو زه مید ده لئیت: واته: ده بوونه له مپه رله نیوان ئیمه و پئی راستداو له ئیسلام و باوه پر به خوار کاری چاکه کردن په شیمانتان ده کردینه وه که فرمانان پی کرابو بیگه ن.^۲ نه زیدی ره شک ده لئیت: واته: به ناوی یه کتاپه رستی وه (لا إله الا الله) ده هاتنه لامان. شه وه ش که خوی مه زن ده فه رموویت: ﴿قَالُوا بَل لَّو تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ﴾ واته: ده لئین: نه خیر، هر خوتان پرواتان نه بوو.

سه رؤکی جنؤکه و مرؤفه کان ده یانوت به و که سانه‌ی که شوئیئیان که و تبوون، به و شیوه‌یه نیبه ئیوه ده لئین به لکو دلتان پیوه نه بوو باوه پر بین حه زتان له بی دینی و له پئی لادان بوو، ﴿وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكَ مِنْ سُلْطَنٍ بَلْ كُنَّم قَوْمًا ظَالِمِينَ﴾ واته: زوژیکمان له سه رتان نه بووه، به لکو خوتان کومه لئیکی سه ریزئو بوون. ﴿وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكَ مِنْ سُلْطَنٍ﴾ واته: ئیمه هیچ به لگه یه کی راستمان به ده سه وه نه بوو له سه ر

شه و شتی که ئیوه مان بق بانگ ده کرد، ﴿بَلْ كُنَّم قَوْمًا ظَالِمِينَ﴾ به لکو ئیوه خوتان حه زتان له سه رپیچی و لادان له پئی حه ق بوو. بؤیه وه لامتان داینه وه و شوئیئمان که و تن و ازتان له پئی راست هیتا. که پیغه مبه ران (سه لامی خویان لی بیت) پئی هاتن و به لگه‌ی زوژو راستیان هیتایه وه له سه ر شه و

ناینه‌ی که بؤیان هیتا بوون به گوئیئان نه کردن و شوئیئیان نه که و تن، ﴿وَحَقَّ عَلَيْنَا قَوْلُ رَبِّنَا إِنَّا لَأَنفِقُونَ﴾ واته: وا گفنی په روه ردگارمان له سه ر ئیمه وه راست گه‌را، دیاره ده بیت بیسی چیئین. ﴿فَأَعْوَبْتَكُمْ إِنَّا

كُنَّا غُلُونَ﴾ واته: ئیمه ئیوه مان گومرا کرد خوشمان هر شه و سا گومرا بووین. خاوه ن ده سه لات

^۱ الطبری (۳۲/۲۱).

^۲ الطبری (۳۲/۲۱).

زوداره کان ده لئین به ژوردهسته و لازمه کان خوی مزین راستی فرموو که نیمه له به دبه ختانی و
 ده بیت جه زره به پیش بچون له پژئی قیامه تدا ﴿فَأَعْوَيْنَاكُمْ﴾ واته: نئوه مان بانگ کردو گومراشمان
 کردن ﴿إِنَّا كُنَّا غَوِينَ﴾ واته: نیمه خومان گومرا بووین، بانگی نئوه شمان کرد بق گومرایی. وه لامتان
 داینه وه و شوینمان که وتن. خوی مزین ده فرموویت: ﴿فَأَنبَهُمْ يَوْمَئِذٍ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ﴾ هه موو نه مانه
 (له و پژدها) بق جه زره به دان هاویه شن. واته: هه موو له ناو شاگردا بوون هه که سه و به پئی تاوانی
 خوی. ﴿إِنَّا كَذَلِكَ فَعَلْنَا بِالْمُجْرِمِينَ﴾ واته: نیمه ناوا سزای تاوانباران ده دهن. واته: هه له دنیا شدا
 تو له له تاوانباران ده سئین. ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ﴾ واته: نه گه ره به وانه
 ده وترا غه بری خودا هیچ شت بق پرستن ناشیت، خویان زور به زل ده زانی. واته: خویان به زل
 ده زانی پئیان گران بوو وه ک خاوه ن باوه پان بلین: (لا إله إلا الله)، نئوبنو نه بی حاتم پویا به تی کردوه
 له نه بو هورهیره وه (په زای خوی لی بیت) ده لئیت: پیغه مبه ری خودا (ﷺ) فرمووی: (فه رمانم پیکراوه
 بجم به گز نه و خه له دا هه تا ده لئین: (لا إله إلا الله) هه که سه و تی: (لا إله إلا الله) له لای منه وه
 مان و گیانیان پاریزراوه مه گه ره به هه قی خوی، حبساییشی له لای خوی گه وره به. ۱ خوی مزین له
 قورئانه پیروزه که پیدا باسی نه و گه لانه ی کردوه که خویان به زل زانیووه و نایه تی ناردوه ته خواره وه
 ده رباره یان که ده فرموویت: ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ﴾ ﴿٣٥﴾ وَيَقُولُونَ إِنَّا لَا نَرٰكَوْا
 إِلَهًا هَتْنَا لِشَاعِرٍ مَّجْنُونٍ﴾ ده شیان درکاند: نیمه بق شاعیر یکی شیت چون واز دینین له وانسه ی
 په رستومان. واته: نیمه واز له په رستنی نه و خودایانه و خوی بابو باپیرانمان دینین بق قسه ی نه م
 شاعیره شیته؟ مه به سستیان پیغه مبه ری خودا بوو (ﷺ) خوی گه وره ش بق وه لامدانه وه و به
 دروخستنه وه یان فرمووی ته تی: ﴿بَلْ جَاءَ بِالْحَقِّ وَصَدَّقَ الْمُرْسَلِينَ﴾ واته: به لکو هه رچی نه و هاوردی،
 هه مووی راسته و پرواشی کردوه به پیغه مبه رانی خودا. ﴿بَلْ جَاءَ بِالْحَقِّ﴾ واته: پیغه مبه ری خودا (ﷺ)
 هه رچی هیناوه له به رنامه ی خودا له هه وال یان داواکاری هه مووی راسته قینه به، ﴿وَصَدَّقَ الْمُرْسَلِينَ﴾
 واته: بپوای کردوه به و پیغه مبه رانه ی که باسی نه و ره وشته چاکانه و نه و به رنامه رنکو پیکانه ی
 نه ویان کردوه و باسی نه و به رنامه و فرمانه ی خواشی کردوه که پئی سپاردوه وه ک چون نه وان

باسیان کردوه. ﴿ مَا يَقَالُ لَكَ إِلَّا مَا قَدِ قِيلَ لِلرُّسُلِ مِنْ قَبْلِكَ ﴾^۱ واته: نهوانی که به توی ده لین، به پیغه مبه ره کانی پیش توش هر و تراوه.

﴿ اِنَّكَ لَدَائِقُو الْعَذَابِ الْاَلِيمِ ﴾^{۳۸} وَمَا تُجْزَوْنَ اِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿۳۹﴾ اِلَّا عِبَادَ اللّٰهِ الْمُحْصِيْنَ ﴿۴۰﴾ اُولٰٓئِكَ لَهُمْ رِزْقٌ مَّعْلُومٌ ﴿۴۱﴾ فَاَوْكَاةٌ وَهُمْ مُّكْرِمُونَ ﴿۴۲﴾ فِي جَنَّتِ النَّعِيمِ ﴿۴۳﴾ عَلٰى شُرُجٍ مُّنْقَلَبِينَ ﴿۴۴﴾ يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِكَاۡسٍ مِّنْ مَّعِيْنٍ ﴿۴۵﴾ بِيَّضَاءَ لَدْنٍ لِّلشَّرِيْبِیْنَ ﴿۴۶﴾ لَا فِيْهَا غَوْلٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنْفَوْنَ ﴿۴۷﴾ وَعِنْدَهُمْ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ عِيْنٌ ﴿۴۸﴾ كَاَتَتْهُنَّ بِيَّضٌ مَّكْنُوْنٌ ﴿۴۹﴾

پاداشتی بته رستان و به نده راست و پا که کان

خوای مه زن ده فره رمویتی: ﴿ اِنَّكَ لَدَائِقُو الْعَذَابِ الْاَلِيمِ ﴾^{۳۸} واته: نیوه بی شک نازاری به ژان ده چیژن. خوای که وره پوی قسه کانی ده کاته ناده میزادو ده فره رمویتی: ﴿ اِنَّكَ لَدَائِقُو الْعَذَابِ الْاَلِيمِ ﴾^{۳۸} وَمَا تُجْزَوْنَ اِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿۳۹﴾ هر له باتی کاری خوتان سزا ده درین. پاشان به نده چاک و پا که کانی جیا کردوه ته وه. وه ک فره رمویتی: ﴿ وَالْعَصْرِ ﴿۱﴾ اِنَّ الْاِنْسَانَ لِفِيْ حُسْرٍ ﴿۲﴾ اِلَّا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا وَعَمِلُوا الصَّٰلِحٰتِ ﴾^۱ واته: سوید به کات، بیگومان هه موو خه لکی له زیان دایه، مه گه ره نهوانی

که بریایان هینابیت و کرده وه چاکه کانیاں کردبیت. وه ده فره رمویتی: ﴿ لَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ فِيْ اَحْسَنِ تَقْوِيْمٍ ﴿۴﴾ ثُمَّ رَدَدْنٰهُ اَسْفَلَ سَافِلِيْنَ ﴿۵﴾ اِلَّا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا وَعَمِلُوا الصَّٰلِحٰتِ ﴾^۲ واته: سویند به خوا به راستی نینسانمان دروست کرد له جوانترین شیوه دا، له پاشان (نه گه بریایو په بیت) ده یکه به په سترینی هه موو په سستیک، مه گه ره نهوانی بریایان هیناوه و کرده وه چاکه کانیاں کردوه. وه فره رمویتی: ﴿ وَاِنْ مِنْكُمْ اِلَّا وَاْرِدُهَا كَانَ عَلٰى رَبِّكَ حَتْمًا مَّقْضِيًّا ﴿۷۸﴾ ثُمَّ نَسِیَ الَّذِيْنَ اٰتَقَوْا وَنَدَرُ الْظٰلِمِيْنَ فِيْهَا جِنًّا ؕ واته: که س نیه له نیوه نه پوات و تینه په پیت به سر دوزه خدا (نه و تیه پینه) بریاریکی بریایو به له په روه ردگار ته وه، دواتر نهوانه رزگار ده کین خواناس و پاریزگار بوون و سته مکاران به چوکاها تووی

۱ فصلت (۴۳).
۲ العصر (۳-۱).
۳ التین (۶-۴).
۴ المدثر (۳۸-۲۹).

له ناو (دوزخ) دا ده میلینه وه. وه فهرموویه تی: ﴿كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِيْنَةٌ ﴿۳۸﴾ اِلَّا اَصْحَابَ الْاَيْمِيْنِ ﴿۱﴾ واته: هه موو كه سېك بارمته ی کرده وه ی خویه تی، مه گه ر هاوه لانی ده سستی پاست (چاكه كاران). بۆیه لیتره دا

فه رموویه تی: ﴿اِلَّا عِبَادَ اللّٰهِ الْمَخْلَصِيْنَ﴾ مه گین عه بده پاست و پاكه كانی خودا. واته: به نده پاك و پاسته كان نه و نازاره به ژانه ناچه ژنو له پۆژی لیپرسینه وه دا پرسیاریان فی ناکریت به لكو چاویوشی له تاوانه كانیان ده كریت نه گه ر تاوانیان هه بوو وه پاداشتی چاكه كانیشیان به ك به ده چاكه وه رده گرن هه تا به ك به حوت سه د چاكه و زیاتریش هه تا خودا حه ز له زیادکردنی بکات. وه ده فه رموویت:

﴿اَوْ لِيْكَ لَمْ رِزْقٌ مَّعْلُوْمٌ﴾ بزوی باش بق نه وان دیاریکراوه. قه تاده و سودی ده لئین: واته: به هه شت.^۲

پاشان باسی ژیانیان ده کات و ده فه رموویت: ﴿فَوَرَّكُهُ وَهُمْ مُّكْرَمُوْنَ﴾ واته: میوه جاته و زوریشیان پزنی فی ده گیریت. واته: میوه ی هه مه په نگ لایانه و زوریش پزیزان فی ده گیریت و خوشگوزه رانن و ژیان زور به

خوشی ده به ته سه ر ﴿فِي جَنَّتِ النَّعِيْمِ﴾ واته: له باغاتی بر له هه موو خیره بیریك. ﴿عَلٰی سُرُرٍ مُّتَقَابِلِيْنَ﴾ واته: له به رامبه ر به ك له سه ر ته ختدان داده نیشن. موجهامید ده لئیت: سهیری پشتملی به كتری ناکه ن.^۳

خوای گه وره ده فه رموویت: ﴿يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِكَاْسٍ مِّنْ مَّعِيْنٍ﴾ له و باده به ی که له چاوه ی په وان پادیت پیاله یان پیدا ده گئین. ﴿بِيْضَاءٍ لَّدُنَّ لِلشَّرْبِيْنِ﴾ واته: زور سپیه و بق نه وان به ده یخونه وه به له زه ته.

﴿لَا فِيْهَا عُوْلٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنْفَرُوْنَ﴾ واته: هه ی سه ر ئیشه ی تیدا نیه و ناوه زیشیان له به ره سستی له ده ست ناده ن. وه ك خوای خاوه ن ده سه لات له نایه تی ترده ده فه رموویت: ﴿يَطُوْفُ عَلَيْهِمْ وَاَلْدَانُ مُخْلَدُوْنَ﴾

﴿اِكْوَابٍ وَّاَبَارِيْقٍ وَّكَاْسٍ مِّنْ مَّعِيْنٍ ﴿۳۹﴾ لَا يَصَدَّعُوْنَ عَنْهَا وَلَا يُنْفَرُوْنَ﴾ واته: تازه لای هه میشه یی به سه ریاندا ده گه پزین، په رداخ و سوراخی و گه لاسی پر له شه رابی سه رچاوه ی په وان، نه سه ریان پتی دئیشیت نه سه رخوش ده بن پتی. خوای مه زن باده ی به هه شتی پاك و جبا کردوه ته وه له باده ی دنیا كه سه ر ئیشه و ناوسك ئیشه ی تیانیه و عه قلیشیان به هزی سه رخوشیه وه له ده ست ناده ن بۆیه نا

لیتره دا فه رموویه تی: ﴿يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِكَاْسٍ مِّنْ مَّعِيْنٍ﴾ واته: باده به ك له چه ند په وباری به رده وام پۆیشته و كه ترسیان نیه و شك بکات یان ته واو ببیت. مالك له زهیدی کوپی نه سه له مه وه ده لئیت: باده به کی سپی

^۱ مریم (۷۱-۷۲).

^۲ القرطبي (۲۱/۷۷).

^۳ الطبري (۲۱/۲۸).

^۴ الواقعة (۱۷-۱۹).

به برده‌وام پُیشتووه په‌نگیکی دره‌وشاوه و جوان و دلگیر نه‌ک وه‌ک باده‌ی (عاره‌قی) دنیا له شیوه ناشیرین و پیسو و خراپیدا سوو ره‌ش و لیل و زهرده‌لگه‌راپیته که مروّی سروشت پاک بیژی لی ده‌کاته‌وه. خوای گه‌وره ده‌فهرموویت: ﴿لَذَّةٌ لِّلشَّرِیِّیْنَ﴾ واته: تامی خوْشه و په‌نگی جوانه و تامی خوْشیش نیشانه‌یه له‌سهر بون خوْشی. به پیچه‌وانه‌ی باده‌ی دنیاوه له همووه و پوانه‌وه که باسما‌نکردن. وه ده‌فهرموویت: ﴿لَا فِیْهَا عُوْلٌ﴾ واته: نابیته هوی (غول) دروستکردن، واته: سک ئیتشه. ئیبنو عباس و مواهیدو قه‌تاده و ئیبنو زهید و ایان و تووه.^۱ وه‌ک باده‌ی دنیا که پیچ دینیت به سکداو بای پیده‌کات له‌بهر زوری ناوه‌که‌ی. وه ده‌فهرموویت: ﴿وَلَا هُمْ عَنْهَا یَرْفُوْنَ﴾ مواهید ده‌لّیت: ناوه‌زیان له دست نادن.^۲ ئیبنو عباس و محمدی کوپی که‌عب و حه‌سن و عه‌تای کوپی نه‌بو موسلمی خوْراسانی و سودی و که‌سانی تریش هر وایان و تووه. زه‌ححاک ده‌لّیت: له ئیبنو عه‌باسه‌وه له باده‌دا چوار تاییه‌تمه‌ندی هه‌یه مه‌ستی و سه‌رنیْشه و پشانه‌وه و میزکردن.^۳ خوای گه‌وره باسی باده‌ی به‌هشتی کردوه که پاکه و هم شتانه‌ی تیدا نیه، وه‌ک له سوره‌تی (الصفات) دا باسی کردوه. وه ده‌فهرموویت: ﴿وَ‌عِنْدَهُمْ قَصْرَتٌ اَلطَّرَفِ عِیْنٌ﴾ واته: ژنگه‌لیکی چاو گه‌وره‌یان له لا هه‌یه، له پووی نامؤدا چاو داده‌خن. واته: ژنانیکی داوین پاکیان لایه جگه له میزده‌کانیان ناروان بۆ که‌سی ترو سه‌یری ناکن، ئیبنو عباس و مواهیدو زهیدی کوپی نه‌سله‌مو قه‌تاده و سودی و که‌سانی تریش هر وایان و تووه.^۴ خوای مه‌زن ده‌فهرموویت: ﴿عِیْنٌ﴾ واته: چاو جوانه‌کان، و تراویشه: واته: چاو گه‌وره‌کان. چاو جوان شیاوتره. وه‌سف کراون به چاو جوان و داوین پاک بۆیه خوای گه‌وره فه‌رموویه‌تی: ﴿وَ‌عِنْدَهُمْ قَصْرَتٌ اَلطَّرَفِ عِیْنٌ﴾ (۴۸) ﴿كَأَنَّهُنَّ بَيْضٌ مَّكْنُونٌ﴾ لووس و پاکژ وه‌کو هیلکه‌ی ناو هیلانه. وه‌سفی به‌زن و بالای کردوون به چاکترین شیوه که زور ناسک و دلگیرن. عه‌لی کوپی نه‌بو ته‌لحه ده‌لّیت: له ئیبنو عه‌باسه‌وه (په‌زای خوایان لی بیت) ده‌لّیت: ﴿كَأَنَّهُنَّ بَيْضٌ مَّكْنُونٌ﴾ واته: مرواری ناو سه‌ده‌ف.^۵ حه‌سن ده‌لّیت: ﴿كَأَنَّهُنَّ بَيْضٌ مَّكْنُونٌ﴾ واته: پاک و خاوین و پاریزداو ده‌ستیان لی نه‌که و تووه. سودی ده‌لّیت: وه‌ک هیلکه‌ی ناو هیلانه. سه‌عیدی کوپی جوبه‌یر ده‌لّیت: ﴿كَأَنَّهُنَّ بَيْضٌ

^۱ الطبري (۳۵/۲۱).^۲ الطبري (۴۰/۲۱).^۳ القرطبي (۷۹/۲۱).^۴ الطبري (۴۲/۴۱/۲۱).^۵ الطبري (۴۳/۲۱).

مَكُونُ ﴿۱﴾ واته: وهك ناوی هیلكه. عه‌تای خوراسانی ده‌لئیت: وهك توپكله تهنكه‌كه‌ی نیوان توپكلی هیلكه و ناوه‌كه‌ی. سودی ده‌لئیت: ﴿كَأَنَّهُنَّ بَيْضٌ مَّكَونٌ﴾ وهك سپینه‌ی هیلكه كاتیک كه توپكلی لی ده‌كه‌پته‌وه. ئیبنو جه‌ریریش هه‌مان مانای کردوه چونكه توپكلی هیلكه بالی بالنده و هیلانه‌كه‌ی و ده‌ستی به‌رده‌كه‌وئیت به‌پیچه‌وانه‌ی ناوه‌كه‌ی ده‌ستی به‌رناكه‌وئیت، والله أعلم.

﴿فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿۵۰﴾ قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ إِنِّي كَانَ لِي قَرِينٌ ﴿۵۱﴾ يَقُولُ أَهْلَكَ لِمَنِ الْمَصْرَفِينَ ﴿۵۲﴾ أَوَدَا مِنَّا وَكُنَّا تَرَابًا وَعِظْلًا أَوَتَا لَمَلِكَيْنِ ﴿۵۳﴾ قَالَ هَلْ أَسْتَرْ مَطْلِعُونَ ﴿۵۴﴾ فَأَطْلَعُ فَرَاهُ فِي سَوَاءِ الْجَحِيمِ ﴿۵۵﴾ قَالَ تَاللَّهِ إِنْ كِدَتْ لَتُرْدِينَ ﴿۵۶﴾ وَلَوْلَا رِجْمَةُ رَبِّي لَكُنْتُمِنَ الْمُخَضِرِينَ ﴿۵۷﴾ أَفَمَا تَحْنُ يَمِينِينَ ﴿۵۸﴾ إِلَّا مَوْتَنَا الْأُولَىٰ وَمَا تَحْنُ بِمُعَدَّيْنِ ﴿۵۹﴾ إِنَّ هَذَا لَمَوْلَا الْقَوْمِ الْعَظِيمِ ﴿۶۰﴾ لِيُنزِلَ هَذَا فَيَمَعَلَ الْعَمَلُونَ ﴿۶۱﴾﴾

کۆبوونه‌وه‌ی خه‌ئکی به‌هه‌شت و توویرزی یه‌کیکیان له‌گه‌ل هه‌وه‌ئیکه‌ی له‌دنیادا که‌له‌ جه‌ه‌نه‌مدایه و نه‌م سوپاسی خوا ده‌کات له‌سه‌ر نه‌و چاکه‌یه‌ی له‌گه‌لی کردوه

خوای مه‌زن ده‌فه‌رمووئیت: ﴿فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ﴾ واته: بۆ توویدۆ پوویمان ده‌که‌نه‌ یه‌کتری. خوای گه‌وره باسی نه‌هلی به‌هه‌شت ده‌کات که پوو ده‌که‌نه یه‌کتری باسی ژیانی دنیا ده‌که‌ن که چۆنیان به‌سه‌ر بردووه و چیان به‌سه‌ر هاتووه چیان خواردووه و خواردووه‌ته‌وه کاتیک که دانیشتوون. ئیستاش له‌سه‌ر قه‌نه‌فه پوو به‌پوو دانیشتوون و خزمه‌تکار له‌به‌ر ده‌ستیاندایه و دیت و ده‌چیت هه‌ر شتیک چاک و خوێش بێت له‌خواردن و خواردنه‌وه و جلوه‌به‌رگی جوان زۆر شتی تریش که نه‌ چاو بینووێتی و نه‌ گوی بیستووێتی و نه‌ به‌خه‌یالیش به‌دلی که‌سدا هاتووه بۆیان دینن، ئا له‌ کاته‌دا خوای مه‌زن ده‌فه‌رمووئیت: ﴿قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ إِنِّي كَانَ لِي قَرِينٌ﴾ واته: یه‌کیک له‌و ناوه‌دا ده‌لئیت: من هاوه‌ئیکم هه‌بوو. عه‌وه‌ی ده‌لئیت: له‌ئیبنو عه‌باسه‌وه (په‌زای خویان لی بێت) نه‌و که‌سه‌ی که ده‌لئیت من هاوه‌ئیکم هه‌بوو بیاویکی بته‌په‌سته که هاوه‌ئیکه‌ی خاوه‌ن باوه‌په‌ی هه‌بووه له‌ژیانی دنیا‌دا.

﴿يَقُولُ أَهْلَكَ لِمَنِ الْمَصْرَفِينَ﴾ واته: لئی ده‌په‌رسیم: تۆش له‌وانه‌ی که باوه‌په‌یان به‌خودا هه‌یه. واته: ئایا تۆ له‌و که‌سه‌ی که به‌پوایان به‌زیندوو بوونه‌وه و کۆبوونه‌وه و لێپه‌رسینه‌وه و پاداشت هه‌یه؟ واته: نه‌م قسانه‌ ده‌کات، به‌لایه‌وه سه‌په‌ره و باوه‌په‌ی پێی نیه‌و زۆر به‌دووری ده‌زانئێ نه‌ه‌نده بی‌دین و که‌له‌ په‌قه. ده‌لئیت: ﴿أَوَدَا مِنَّا وَكُنَّا تَرَابًا وَعِظْلًا أَوَتَا لَمَلِكَيْنِ﴾ واته: ناخۆ نه‌گه‌ر ئیعه‌م مردین، بووینه‌ خاکی چه‌ند ئیستیک هه‌ر حیسابمان له‌گه‌ل ده‌که‌ن؟ واته: نه‌گه‌ر ئیعه‌م مردین و بووینه‌ خۆل و پێشه‌ ئایا لیتمان

ده پرسنه وه؟ موجهایدو سودی وتوویانه. ^۱ ئیینو عهباس و موجهمه دی کوپی که عبی قورهزی ده لئین: نایا تۆله مان لی ده سیئزیت له سه رکارو کرده وه کاتمان. ^۲ هردوو قسه که راستن. خوای گه وره ده فهرموویت: ﴿قَالَ هَلْ أُتِرْتُ مَطْلِعُونَ﴾ پرسى: ناخۆ هیچ ناگایه کتان لی ههیه؟ واته: خاوه ن باوه په که ده پرسیت له هاوه له کانی له نه هلی به مهشت ناخۆ ئیوه هیچ هه والیکتان لئی ههیه؟ ﴿فَاطَلَمَ قَرَأَهُ فِي سَوَاءِ الْجَحِيمِ﴾ واته: نه وسا خویشی چاوی ده گیزیت و له ناوه راستی جه هه نه مدا ده بیینی. ئیینو عهباس و (په زای خوای لی بیت) سه عیدی کوپی جو به یرو خولهیدی عه سه ری و قه تاده و سودی و عه تای خۆراسانی ده لئین: واته: ناوه راستی جه هه نه م. ^۳ حه سه نی به سری ده لئیت: له ناوه راستی جه هه نه مدا وه ک چلۆسک ده گپی و داکیرساوه. ^۴ ﴿قَالَ تَاللَّهِ إِنْ كِدَتْ لَتُرْدِينَ﴾ واته: وتی: به خوا هه وه دخت بوو له به ینم به ری. واته: خاوه ن باوه په که ده لئیت به خوانه ناسه که: به خوا نه گه ره گویم بگردیتایه له ناوت ده دام. ﴿وَلَوْلَا رِغْمَةُ رَبِّي لَكُنْتُ مِنَ الْمُحْضَرِينَ﴾ واته: نه گه رک چاکه ی په روه ردگاری من نه بووایه، ئیستا منیش له لای تو بووم. واته: نه گه رک سۆز به زه یی خودا نه بووایه منیش ئیستا وه ک تو وابووم و له ناوه راستی جه هه نه مدا پیکه وه جه زره به ده دراین. به لام خوای گه وره چاکه ی له گه ل کردم و به زه یی پیمدا هاته وه و پیکای نیشاندام و خستیه سه ر پئی به کتا به رستی. وه ک خوای گه وره ده فهرموویت: ﴿وَمَا كَأَنْ لِيَهْدِي لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ﴾ واته: که ئیمه هه رگیز پینازی راست شاره زان ده بووین نه گه رک خودا پینموونی نه کردینایه. وه ده فهرموویت: ﴿أَفَمَا نَحْنُ بِمَبْتَلِينَ إِلَّا مَوْتَنَا الْأُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ﴾ واته: نایا وایه که ئیمه هه ریه کجارده مرین که مردنی یه که مجاره و هیچ نازاردانیشمان نیه پاش نه و مردنه. نه مه قسه ی خاوه ن باوه په که یه که زۆر دلخۆشه به وه ی که خودا پئی به خشیه وه له ژبانی هه تاهه تایی له به مه شتدا که مردن و سزای تیدا نیه. بۆیه خوای گه وره فهرموویه تی: ﴿إِنَّ هَذَا لَهُمُ الْقَوْمُ الْعَظِيمُ﴾ واته: که نه مه ش به خته وه ریه کی زۆر مه زنه. حه سه نی به سری ده لئیت: زانیویه تی که هه موو خویشیه ک مردن کۆتایی پی دئینیت و دیپریت بۆیه ده لئیت ﴿أَفَمَا نَحْنُ بِمَبْتَلِينَ﴾ ﴿٥٨﴾ ﴿إِلَّا مَوْتَنَا الْأُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ﴾

^۱ الطبري (٤٧/٢١).^۲ الطبري (٤٧/٢١).^۳ الطبري (٤٨/٢١).^۴ الطبري (٤٨/٢١).^۵ الاعراف (٤٢).

ثَلَاثِينَ: نه خیر، نه وانیش ده‌لین: ﴿إِنَّ هَذَا لَمُرُّ الْقَوْمِ الْعَظِيمِ﴾^۱ خوی مه‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿لِيُنَالِ هَذَا فَلْيَعْمَلَ الْعَمَلُونَ﴾ واته: ده‌شیت بق پاداشت وها خه‌بات بکن، شو که‌سانه‌ی خه‌باتکارن. نیبنو جهریر ده‌لثیت: نه‌مه قسه‌ی خوی گوره‌یه، واته: ده‌بیت بق نه‌م به‌هره‌یه و نه‌م به‌خته‌وره‌یه زور مه‌زنه هول بدن شو که‌سانه‌ی که تیکوشه‌رن له ژیانی دنیا‌دا هتا ده‌گه‌نه شو به‌هسته له پرژی دوایدا.^۲

چپرۆکی دوو پیاوه‌که‌ی نه‌وه‌ی ئیسرائیل

باسی ژیانی دوو پیاو له نه‌وه‌ی ئیسرائیل کراوه که له کاسپیدا (مامه‌له‌دا) شه‌ریک بوون که ده‌قی نه‌م نایه‌ته پیرۆزه ده‌یانگریته‌وه. نه‌بو جه‌عه‌ری کورپی جهریر له فوراتی کورپی سه‌عله‌به‌ی نه‌هرانیه‌وه ریوایه‌تی کردووه له‌م نایه‌ته‌دا که خوی گوره ده‌فه‌رموویت: ﴿إِنِّي كَأَن لِّي قَرِينٌ﴾ واته: من هاوه‌لئیکم هه‌بووه. ده‌لثیت: دوو پیاو شه‌ریک بوون و هه‌شت هه‌زار دیناریان کۆکرده‌وه یه‌کیکیان خاوه‌ن پیشه‌ بوو، نه‌وی تریان هیچ پیشه‌یه‌کی نه‌ده‌زانی. نه‌وه‌یان که خاوه‌ن پیشه‌ بوو وتی به‌ شه‌ریکه‌که‌ی تو هیچ پیشه‌ نازانی، ناچارم لیت جیا بیمه‌وه و پاره‌که به‌ش بکه‌ین. به‌شی کردو جیا‌بووه‌وه لئی، پاشان پیاوه‌که خانوویه‌کی کپی به‌ هه‌زار دینار، مالی پادشایه‌ک بوو مردبوو هاوه‌له‌که‌ی بانگ کرد پتی وت: نایا نه‌مه چۆن خانوویه‌که کپیومه به‌ هه‌زار دینار؟ هاوه‌له‌که‌ی وتی: چ خانوویه‌کی چاکه، کاتیک پرۆشته‌ده‌روه وتی: نه‌ی خودایه نه‌م هاوه‌له‌م نه‌م خانووه‌ی کپیوه به‌ هه‌زار دینار و منیش داوای خانوویه‌کت لی ده‌کم له خانووه‌کانی به‌هشت، جا هه‌زار دیناری کرد به‌ خیرو به‌خشی، پاش ماوه‌یه‌ک خودا ده‌زانی چه‌نده مایه‌وه دوا‌ی نه‌وه ژنئیکی هینا به‌ هه‌زار دینار بانگی هاوه‌له‌که‌ی کردو داوه‌تئیکی بق کرد (خواردنئیکی بق دروست کرد)، کاتیک هات وتی: من نه‌م ژنه‌م ماره کردووه به‌ هه‌زار دینار، نه‌میش وتی: چ ئافره‌تئیکی چاکه، کاتیک که چوو ده‌روه، وتی: نه‌ی په‌روه‌ردگارم نه‌م هاوه‌له‌م ژنئیکی ماره کردووه به‌ هه‌زار دینار، من داوای ئافره‌تئیکت لی ده‌کم له سپیه چاو جوانه‌کانی به‌هشت، جا هه‌زار دیناری کرد به‌ خیرو به‌خشی. پاشان ماوه‌یه‌کی تری پی چوو که خوا ده‌زانی، دوا‌ی نه‌مانه دوو باغی کپی به‌ دوو هه‌زار دینار دیسان هاوه‌له‌که‌ی بانگ کردو نیشاندیاد وتی: من نه‌م دوو باغ‌م کپیوه به‌ دوو هه‌زار دینار، هاوه‌له‌که‌ی وتی: چه‌نده باغئیکی چاکن، وه‌ختیک که پرۆشت وتی: نه‌ی په‌روه‌ردگارم نه‌م هاوه‌له‌م نه‌م دوو باغی کپی به‌ دوو هه‌زار دینار، من داوای دوو باغت لی ده‌کم له به‌هشتدا، دوو هه‌زار دیناری کرد به‌ خیرو له پتی خودا به‌خشی، پاشان فریشته‌ی گیان کیشان هات بۆیان و گیانی کیشان و پاشان پیاوه خیرخوازه‌که‌یان بردو خستیانه ناو مالتیکه‌وه زور به‌ لایه‌وه سه‌یر

^۱ الدر المنثور (۹۵/۷).

^۲ الطبری (۵۲/۲۶).

بو ہر لہ و کاتہا ذئیک حوی نیشاندا لہ جوانیدا بہ ژن و بالای (ہموو گیانی) لہ ژیر پؤشامدا
 دہرہوشایہ و ہ، پاشان بردیانیہ ناو دوو باغ و شتی تریکی تریش کہ ہر خوا ئہ زانی چؤنہ، لہ ویدا وتی:
 ئہمہ زؤر لہ کاری ئو پیاوہ دہ چیت کہ ئاواو ئاواوی کرد. وتی: ئہمہ ہر ئوہیہ و ئہم مالہ یش و ئہم
 دوو باغہ و ئہم ژنہش بق تویہ. پیاوہ کہ وتی: بہ راستی من ہاوہ لیکم ہہ بوو دہیوت: نایا توش لہ وانہی
 کہ باوہ پیمان بہ خودا مہیہ؟ بییان وت: ئوہ ہاوہ لہت ئیستا لہ ناوہ راستی جہہ نہ مدایہ. وتی: ناخؤ
 ئیوہ ناگاتان لپیہ تی؟ ئہمیش چاری گتیرا لہ ناوہ راستی جہہ نہ مدایہ بینی. نا لہ ویدا وتی: ﴿تَاللّٰهِ اِنْ
 كِدْتَ لَتُرَوِّينَ ﴿۵۸﴾ وَلَوْلَا رِغْمَةُ رَبِّي لَكُنْتُ مِنَ الْمُحْضَرِّينَ ﴿۵۹﴾.

﴿اَذَلِكْ خَيْرٌ تَرْزُلًا اَمْ شَجَرَةُ الزَّقُّومِ ﴿۶۰﴾ اِنَّا جَعَلْنَاهَا اِشْنَةً لِّلظَّالِمِيْنَ ﴿۶۱﴾ اِنِّهَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِيْ اَصْلِ الْجَحِيْمِ
 ﴿۶۲﴾ طَلْعُهَا كَأَنَّهُ رِئَسُ الشَّيْطٰنِ ﴿۶۳﴾ فَاِنَّهُمْ لَا يَكُوْنُوْنَ مِنْهَا اَبْوَابًا ﴿۶۴﴾ ثُمَّ اِنْ لَّهُمْ عَلَيَّآ لَشَوْاْبًا مِّنْ
 حٰمِيْمٍ ﴿۶۵﴾ ثُمَّ اِنْ مَّرَجَّحْتُمْ لَوْلٰى اِلَّا الْجَحِيْمِ ﴿۶۶﴾ اِنَّهُمْ اَلْقَآءُ اَبَآءَ مُرْسَلِيْنَ ﴿۶۷﴾ فَهُمْ عَلٰى اٰثَرِهِمْ يَهْرَعُوْنَ ﴿۶۸﴾﴾
 باسی داری ژہقنہ مووتو ئہ وانہی لہ جینی خواردن بہری ئہ ودارہ دہخون

خوای مہ زن دہفہ رمووتی: ﴿اَذَلِكْ خَيْرٌ تَرْزُلًا اَمْ شَجَرَةُ الزَّقُّومِ﴾ واتہ: ناخؤ ئہم میوانداریہہ ہاشترہ۔
 یاخؤ دارہ کہی ژہقنہ مووت؟ خوای گہ ورہ دہفہ رمووت نایا ئو بہ مرہ و چاکانہی بہ ہشت ہاشترہ کہ
 پرہ لہ خواردن و خواردنہ وہ و ژیان بردنہ سہر بہ خویشی و ژنی جوان و زؤر شتی تریش لہ گال میوانداری
 لیگردن و پزلینان بیان ئو داری ژہقنہ مووتہ کہ لہ ناو جہہ نہ مدایہ، مہ بہست بہ ودرہ ختہ جوڑی
 داریک کہ پئی دہ وتریت: ﴿الزَّقُّومِ﴾ و ہک خوای مہ زن لہ نایہ تیکی تردا دہفہ رمووتی: ﴿وَشَجَرَةٌ تَخْرُجُ
 مِنْ طُوْرِ سَيْنَآ تَنْبُتُ بِالذَّهْنِ وَصَيْحُ لِّلْاَكْبٰنِ﴾^۱ واتہ: مہ روہما (رواندوومانہ) جوڑہ داریک (زہیتون) کہ لہ
 توری سینا دہووت کہ پؤن و پیخوریک دہگریت بق ئہ وانہی دہیخون. مہ بہست بہ مہ داری زہیتونہ.
 و ہک ئہم نایہ تہش کہ خوای گہ ورہ دہفہ رمووتی: ﴿ثُمَّ اِنَّكُمْ اِيَّآاَ الصَّٰلُوْنَ الْمَكْذُوْبُوْنَ ﴿۵۱﴾ لَا يَكُوْنُوْنَ مِنْ شَجَرٍ مِّنْ
 زَقُّومٍ﴾^۲ واتہ: پاشان ئیوہ ئہی گومرایانی بیباوہ پان، بیگومان لہ (بہری) درہ ختی ژہقنہ مووت
 (دہخون). و ہ دہفہ رمووتی: ﴿اِنَّا جَعَلْنَاهَا اِشْنَةً لِّلظَّالِمِيْنَ﴾ واتہ: ئوہ مان کردووتہ بہ لایہک، بق گروئی
 نامہ قیکاران. قہ تادہ دہ لیت کہ باسی داری زہقنہ مووت ئو خہ لکہ گومرایہ تووشی بہ لاو تاقیکردنہ و ہ

^۱ الطبري (۴۵/۲۱).

^۲ المؤمنون (۲۰).

^۳ الواقعة (۵۱-۵۲).

بویون و ده یانوت: هاوه له که تان هه و التان ده داتی که له ناو ناگردا درهخت هه یه، که چی ناگردا

ده سوتینیت، خوی گه و ره ئه م نایه تی په وانه کرد که ده فره موویت: ﴿إِنِّهَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِي أَصْلِ

الْبَحْرِ﴾^۱ شه داری که له ناوه راست و تهختی دۆزه خوه دپته ده ری. خوراک له ناو ناگروه

وهرده گرت و له ناگریش دروست کراوه.^۱ موجهید ده لیت: ﴿إِنَّا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لِلْعَالَمِينَ﴾ نه بو جهل

له عنه تی خوی لی بیت وتی: زه قنه موت واته: خورماو زهیت من ده یخزم.^۲ من ده لیم مانای ئه م نایه

شه یه واته: ئه ی موحه ممد (ﷺ) هه والی داری زه قنه مووتمان دایتی تا قی کردنه وه یه که بو خه لکمان

په تا قی کرده وه بۆ شه ی دره ده که ویت کییان باوه په ده کات و کیشیان باوه په ناکات. ئه م نایه ته وه

نه و نایه ته یتره که خوی گه و ره ده فره موویت: ﴿وَمَا جَعَلْنَا الرُّءْيَا الَّتِي أَرَيْنَاكَ إِلَّا فِتْنَةً لِلنَّاسِ وَالشَّجَرَةَ

الْمَلْعُونَةَ فِي الْقُرْآنِ وَنُحِفُّهُمْ فَمَا يَزِيدُهُمْ إِلَّا طُغْيَانًا كَبِيرًا﴾^۳ واته: کاتیک پیتیان تی به راستی

په ره و دگارت ده وری هه موو خه لکی داوه (ده سه لاتی هه یه به سه ریاندا) وه شه و خه و بیننه ی که

پیتشانی تۆماندا (له و شه و په و یه دا) هه ره له به ره تا قی کردنه وه ی خه لکی بوو هه ره ها شه و دره خته نه فرین

لیکراوه ش له قورئاندا باسمان کردوه و ئیمه (به و به لگانه) شه وانه ده ترسینین که چی شه و ترسانده

هیجیان بۆ زیاد ناکات جگه له یاخیبوون و سه رکه شی. واته: خه و نیکیش که پیمان دیتی شه و داره

نه عله تیه که له قورئاندا باس کراوه، هه موو بۆ تا قی کردنه وه ی خه لکی بوو. وه ده فره موویت: ﴿إِنِّهَا

شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ﴾ واته: له ناوه راستی جه هه نه م ناگردا ده ویت و سه و ده بیت، ﴿طَلَعَهَا

كَانَهُ رُءُوسُ الشَّيْطَانِ﴾ واته: به ریک ده دات له بیجمی که لله سه رانی شه ی تانه کان. له ناشیرینی و

به دته شکی و خرابیدا که باس ده گرتیت. خوی گه و ره ش بۆیه نمونه ی به که لله سه ری شه ی تانه کان

﴿رُءُوسُ الشَّيْطَانِ﴾ هه ناوه ته وه هه رچه نده نه ناسراوه له لای خه لکی به لام له نه ندیشه ی هه موو

که سیکدا شه وه هه یه که شه ی تان شتیکی ناشیرین و ناحهزه. خوی مه زن ده فره موویت: ﴿فَأَنَّهُمْ لَا كُونَ

مِنْهَا فَمَا لَوْنَ مِنْهَا الْبُطُونَ﴾ واته: دۆزه خیه کان له و ده خۆن و ورگیانی (په په ده کهن). خودای گه و ره

ده فره موویت شه و جه هه نه میانه سکیان له و زه ژنه مووته پرده کهن که خواردنی له وه خرابترو ناشیرینتر

نیه و تام و بوئیکی پیسی هه یه و ناچارن هه ره ده بیت لئی بخۆن جگه له وه هه یج خواردنیکیان ده ست

^۱ الطبری (۵۲/۲۱).

^۲ الطبری (۵۳/۲۱).

^۳ الاسراء (۶۰).

ناکه ویت. خوی گوره هر له مانایه دا له نایه تی تدا فه رموویته: ﴿لَيْسَ لَكُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ صَرِيحٍ﴾ ۱ لَا
 يُسِينُ وَلَا يُغْنِي مِنْ جُوعٍ ۱ واته: خوراکیان هر دپکی حوشرخوژ (ی ناگرین) ه، نه قه له وی ده دات نه
 برستی لا ده بات. خوی گوره ده فه رموویت: ﴿ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْهَا لَشَوْبًا مِّنْ حَمِيمٍ﴾ واته: پاشان له سه ر
 نه و خوارنده لیخناویکی (لیلاویکی) هره گرم ده خوژنه وه، ئیبنو عه باس ده لئیت: خوارنده وه ی
 ناوه کول به سه ر زه قنه مووتدا. ۲ وه له پویایه تیکی تری ئیبنو عه باسدا هاتوو ده لئیت: ﴿لَشَوْبًا مِّنْ
 حَمِيمٍ﴾ واته: زه قنه مووتی تیکه لاو به ناوه کوله و به چلکاو. ۳ که سانی تریش وتویانه: واته: لیخناویان
 بۆ تیکه له ده کن له گه له نه و کپمو زوخانه ی که له چاوو شوینی میزبان وه دپته ده ره وه. ئیبنو نه بی
 حاتم پویایه تی کردوه له سه عیدی کوری جویهیره وه ده لئیت: کاتیک خه لکی ناو ناگر برسیان ده بیت.
 داوای داری زه قنه مووت ده کن ده سته جی پیستی ده م چاویان داده پزیت و ده وه ریت خق نه گه ر
 که سیک به لایندا بروت به وومه لانه دا که کیمی لی دیت ده یانناسیت، پاشان تینوویان ده بیت داوای
 ناو ده کن، ناوه کولتیکیان ده ده نی نه ونده گرمه که نزکی ده که نه وه له ده میان گوشتی ده م و
 چاویان ده برزینیت و پیسته که ی ده که ویته خواروه وه، هرچیش له ناو سکینادایه ده تویته وه
 ریخوله کانیان دپته ده ره وه له گه له پیستی ده م چاویاندا. ده که ونه خوار. به ناسن لیان ده دریت هر
 پارچه یکی به لایه کدا ده که ویت هاوار ده کات که بعزیت و نه می نیت. خوی گوره ده فه رموویت: ﴿ثُمَّ
 إِنَّ مَرَجَهُمْ لِآلِ الْجَحِيمِ﴾ واته: پاشان گه پانه وه یان بۆ ناو دۆزه خه. واته: چاره نووسیان دوی
 جیا کردنه وه بۆ ناو ناگری بلتسه دارو جه ه نه می هه لگبرساو کلپه داره. وه ک خوی مه زن له نایه تیکی
 تردا ده فه رموویت: ﴿يَطْرُقُونَ بِهَا مِثْقَالَ حَبِّ آوَانٍ﴾ ۱ واته: هاتوچ ده که ن له نیوان نه و (دۆزه خه) و ناوی
 زور گه رما. هر به م شیوه یه قه تاده کاتیک نه م نایه ته ی خوینده وه نه م نایه ته ی شی له گه لدا
 خوینده وه. ۲ نه م ته فسیره چاک و به هیزه. سودی ده لئیت: عه بدوللا نه م نایه ته ی به م شیوه یه
 خویندوو ته وه: ﴿ثُمَّ إِنَّ مَقِيلَهُمْ لِآلِ الْجَحِيمِ﴾ یانی له ناو جه ه نه مدا قه یلوله نه که ن، هر وه ها عه بدوللا
 ده لئیت: سویند به و که سه ی گیانی منی به ده سته پوژ نیوه نابیت له پوژی قیامه تدا هتا نه ملی

۱ الغاشية (۷-۶).
 ۲ الطبري (۵۵/۲۱).
 ۳ الطبري (۵۲/۲۱).
 ۴ الرحمن (۴۴).
 ۵ الطبري (۵۶/۲۱).

به هشت نه چنه شوینی خویان له به هشتداو نه هلی جه هه نه میش نه چنه ناو ناگر پاشان نه م نایه تی

خویند: ﴿أَصْحَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ مُّسْتَقَرًّا وَأَحْسَنُ مَقِيلًا﴾^۱ واته: به هه شسته کان له و پوژده له چاکترین جیگادان و له باشتین شوینی هه سانه وه (ی نیوه پوان) دان.^۲ خوی گه وره ده فه رموویت:

﴿إِنَّهُمْ أَلْفَاؤُا بآبَاءَهُمْ صَالِينَ﴾^۳ واته: نه وان دیتیان که بابو بایرانیان گومران. واته: بابو بایرانیان

گومرابون هر نه وه بووه هزی نه وه که شوینیان بکون و به پئی نه واندا بیژن به بی هیچ به لگه یه ک:

بویه خوی مه زن فه رموویت: ﴿فَهُمْ عَلَىٰ مَا نَزَّلْنَاهُمْ بِهِمْ﴾^۴ واته: بویه وا (به هه له داوان) به شوینی

نه واندا په له ده بن. مواهید ده لیت ﴿بِهِمْ﴾^۵ واته: وه ک (هه روه له) و به په له پویشتن وایه.^۶

سه عیدی کوی جو بهیر ده لیت: ﴿بِهِمْ﴾^۷ واته: خویان گیل ده کن.

﴿وَلَقَدْ صَلَّ بِلَهُمْ أَكْثَرُ الْأُولِينَ﴾^۸ ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِمْ مُّنْذِرِينَ﴾^۹ ﴿فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ

الْمُنْذِرِينَ﴾^{۱۰} ﴿إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ﴾^{۱۱}

خوی گه وره باسی گه له پیشووه کان ده کات و ده فه رموویت: ﴿وَلَقَدْ صَلَّ بِلَهُمْ أَكْثَرُ الْأُولِينَ﴾^{۱۲}

واته: بهر له وانیش نوری نوری پیشینه کانیان گومرابون. واته: نه وه نده سه رلیشتیواو بوون شتی

تریان له گه له خودا په رستووه و کردویانه به هاوه لی خودا. پاشان خوی گه وره باسی نه وه ده کات که

نوری له پیغه مبه رانی بو ناردون (سه لاسی خویان لی بیت) که نه وه که سانه ی خویان نه ناسیووه و

هاوه لیان بو داناهه بیان ترسینیت له سزاو تو له ی گرانی خودا. ده فه رموویت: ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِمْ

مُنْذِرِينَ﴾^{۱۳} واته: نوریسمان ترس و به رهین ناره ناویان. که چی نه وان هر له سه رگومرایی خویان

به رده وام بوون و شوینی پیغه مبه ره کانیان نه که وتزو باوه رپان پی نه هینان هه تا خودا قری کردن و

خاوه ن باوه پانی پزگار کردو یارمه تی دان و سه ری خستن بویه خوی گه وره فه رموویت: ﴿فَانظُرْ

كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُنْذِرِينَ﴾^{۱۴} واته: ده بپوانه (له دواچارا) نه وانیه ترسینران چیان به سه رهات.

﴿إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ﴾^{۱۵} واته: جیا له وانیه به دلپاکی خویان په رست.

^۱ الفرقان (۲۴).

^۲ الطبری (۵۶/۲۱).

^۳ الطبری (۵۷/۲۱).

﴿وَلَقَدْ نَادَيْنَا نُوْحًا فَلْيَنعَمِ الْمَجِیْبُوْنَ ﴿۷۵﴾ وَنَحْنُ نَعْلَمُ مِنْ الْكُرْبِ الْعَظِیْمِ ﴿۷۶﴾ وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُرَّ الْبَاقِیْنَ

﴿۷۷﴾ وَرَكَّبْنَا عَلَیْهِ فِي الْاٰخِرِیْنَ ﴿۷۸﴾ سَلَّمَ عَلٰی نُوْحٍ فِي الْعَالَمِیْنَ ﴿۷۹﴾ اِنَّا كَذٰلِكَ نَجْزِی الْمُحْسِنِیْنَ ﴿۸۰﴾ اِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا

الْمُؤْمِنِیْنَ ﴿۸۱﴾ ثُمَّ اَعْرَفْنَا الْاٰخِرِیْنَ ﴿۸۲﴾

باسی پیغفهمبر نوح (سه لامي خواى لى بيت) و گه له كهى

کاتیک خواى گه وره باسى زورتيك له گه له پيشووه کانى کرد که گومړا بوون و له ريڼگى پاست لاياندا ليره دا باسى شو گه لانه ده کات به دريژى له پیغفهمبر نوحه وه (سه لامي خواى لى بيت) دست پيده کات که تووشى چند نارحه تى بووه به دست گه له که يه وه و که سيکى زور که م نه بيت بپويان پس نه کردوه، له گه ل نه و ژيانه زوره ي له گه لاياندا گوزه راندى که بريتيبوو له نوسه دو په نجا سان، که شو ماوه زوره ي له گه لدا به سر برندن و نه وان هر خراپتر ده بوون، پاراپه وه له خوا مهن و فهرموى من سرکه وتوو نه بووم خودايه په نام گرتوو به تو يارمه تيم بده. کاتیک که نوح پیغفهمبر (سه لامي خواى لى بيت) دلگران و تووره بوو له هوزه کهى خودايش لييان تووره بوو بويه فهرموييه تى: ﴿وَلَقَدْ نَادَيْنَا نُوْحًا فَلْيَنعَمِ الْمَجِیْبُوْنَ﴾ واته: نوحيش هاوارى بق هينانين، زور باشى فرياي که وتين. يانى: زور چاک وه لامعان داپه وه، ﴿وَنَحْنُ نَعْلَمُ مِنْ الْكُرْبِ الْعَظِیْمِ﴾ واته: خوئى و که س و کاره که يمان له خه مى گه وره بزگار کرد. واته: له نه زيه تدان و باوه پ پينه کردنى بزگار کرد، ﴿وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُرَّ الْبَاقِیْنَ﴾ واته: ته نها به ره و ترمه ي نه ومان هيشته وه. على کوپى نه بوته لحه ده لئيت: له ئيبنو عه باسه وه (په زاي خواى لى بيت) ده لئيت: هيچ که سيک نه ما ته نها نه وه و ترمه ي نوح مايه وه (سه لامي خواى لى بيت). ^۱ سه عيدي کوپى نه بو عوروبه ده لئيت: له قه تاده وه له ته فسپرى هم نايه ته دا: ﴿وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُرَّ الْبَاقِیْنَ﴾ ده لئيت: هموو خه لکى له به ره و ترمه ي نوحه (سه لامي خواى لى بيت). ^۲ تيرمزى و ئيبنو جه ريو نه بى حاتم پويوايه تيان کردوه له سه موروه (په زاي خواى لى بيت) له پیغفهمبره وه (ﷺ) له م نايه ته دا: ﴿وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُرَّ الْبَاقِیْنَ﴾ فهرموييه تى: (بريتين له) سام و حام و يافيس ^۳. ئيمامى نه حمه ديش پويوايه تى کردوه له سه موروه (په زاي خواى لى بيت) که پیغفهمبرى خودا (ﷺ).

^۱ الطبري (۵۹/۲۱).

^۲ الطبري (۵۹/۲۱).

^۳ تحفة الأحوذى (۳۶۵/۵)، الطبري (۵۹/۲۱).

فهرموویه‌تی: (سام باوکی عه‌ره‌به‌کانه و حام باوکی حه‌به‌شه‌کانه و یافسیش باوکی پۆمه‌کانه).^۱
 تیرمیزیش پیوایه‌تی کردوه. ^۲ مه‌به‌ست به پۆم لیزه‌دا، پۆمه پیشووه‌کانه که بریتیه له ئەو یۆنانیانە ی
 که له ئەو‌ی پۆمای کورپی لیتی کورپی یۆنانی کورپی یافسی کورپی نوح (سه‌لامی خوای لی بییت). خوای
 گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿وَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ﴾ واته: امان کرد به‌ره‌ی دوی ئەویش هه‌ر ناوی به‌چاکه
 به‌رن. ئیبنو عه‌باس (په‌زای خوای لی بییت) ده‌لئیت: واته: به‌چاکه ناوی به‌رن. ^۳ مواهید ده‌لئیت: واته:
 شایه‌نی پۆزو ستایشه له لای هه‌موو پتقه‌مه‌به‌ران (سه‌لامی خویان لی بییت). ^۴ قه‌تاده و سویدی ده‌لئین:
 خوای گه‌وره وای لیکرد نه‌وه‌کانی دوی خۆی هه‌ر ناوی به‌چاکه به‌رن. ^۵ زه‌ححاک ده‌لئیت: سلوو
 لیکردنیان وو ناوبردنیانه به‌چاکه. خوای گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿سَلَّمْ عَلَى نُوْحٍ فِي الْعَالَمِيْنَ﴾ واته: سلوو له
 نوح له سه‌رانسه‌ری دنیا‌دا. واته: ئەوه‌نده جیتی پۆزو ستایشه له سه‌رانسه‌ری دنیا‌دا هه‌موو گرۆو تیره‌یه‌ک
 سلووی بۆ ده‌نیریت، ﴿إِنَّا كَذَّبَكَ بِحُزْرِ الْمُحْسِنِينَ﴾ واته: ئیبه‌ ناوا پاداشتی کارچاکان ده‌دینه‌وه. واته:
 ئا به‌و شیوه‌یه پاداشتی ئەو که‌سانه ده‌دینه‌وه که کاری چاکه ده‌که‌ن و خه‌ریکی خواناسین، وایان لی
 ده‌که‌ین که دوی خۆیان باسیان به‌چاکه بکرتت هه‌ر که‌سه و به‌پیتی پله‌ی خۆی له خواناسیدا، پاشان
 خوای گه‌وره فهرموویه‌تی: ﴿إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ﴾ واته: ئەو یه‌کێک بوو له‌وه‌ه‌دانه‌م که به‌روایان پی
 هیتاوم. واته: به‌پاستی به‌روایان پی هیتاوم و یه‌کته‌په‌رست و دل‌دانه‌زادو بوون. ﴿ثُمَّ أَعْرَفْنَا الْآخِرِينَ﴾
 واته: پاشان ئەوانی ترمان وه‌بن ئاودا. واته: قرمان کردن و هه‌یج که‌سیان لی ده‌رنه‌چوو که چاو
 به‌تروکینیت و باسو خواسیان نه‌ما. ناویسیان نیه مه‌گه‌ر به‌وه‌په‌وشته ناشیرینه‌ی که بوویانه.

﴿وَإِنَّ مِنْ شِيعَتِهِ لَإِبْرَاهِيمَ ۗ (۸۲) إِذْ جَاءَ رَبَّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ (۸۴) إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَاذَا تَعْبُدُونَ (۸۵) أَيْفَاكَ
 ءَالِهَةٌ دُونَ اللَّهِ تُرِيدُونَ (۸۶) فَمَا تَنْكُرُونَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ (۸۷)﴾

باس و سه‌رگوزشته‌ی ئیبراهیم و گه‌له‌که‌ی

خوای مه‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿وَإِنَّ مِنْ شِيعَتِهِ لَإِبْرَاهِيمَ﴾ واته: ئیبراهیم له شوینکه و تووانی ئەو
 بوو. عه‌لی کورپی ئەبو ته‌لحه ده‌لئیت: له ئیبنو عه‌باسه‌وه (په‌زای خویان لی بییت) ﴿وَإِنَّ مِنْ شِيعَتِهِ

^۱ أحمد (۹/۵)، حاکم به سه‌حیحی داناوه و زه‌هه‌بیش قسه‌که‌ی ئەسه‌لمینیت.

^۲ تحفة الأحوذی (۹۸/۹)، حاکم به سه‌حیحی داناوه و زه‌هه‌بیش پشتگیری ده‌کات.

^۳ الطبري (۶۰/۲۱).

^۴ الطبري (۶۰/۲۱).

^۵ الطبري (۶۰/۲۱).

لِإِبْرَاهِيمَ ﴿ ده لیت: نبراهیمیش له سر نایینی نه وه. ^۱ مواهید ده لیت: واته: له سر به نامه و ینگی نه وه. ^۲ ﴿ إِذْ جَاءَ رَبُّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴾ واته: نه وسا به دلی پاکه وه هاته لای په روه ردگاری خوی. نیینو عه باس ده لیت: واته: شایه تی دانه به (لا إله إلا الله). ^۳ نیینو نه بی حاتم په پویایه تی کردوه له عه وه وه ده لیت: وتم به موحه ممدی کوری سرین دلی پاک کامه یه؟ وتی: که سیک ده زانیت خدا هه وه و پڑی قیامه تیش دیت و گومانی تیدا نیه و نه وانسی له ناو گوپردان خودا زیندوو یان ده کاته وه. ^۴ حسن ده لیت: پاک بیت له بته رستی. ^۵ عوره ده لیت: نه فرین له خه لک ناکات. ^۶ خوی مه زن ده فرمویت: ﴿ إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَاذَا عَبَدُونَ ﴾ واته: به بابی و هزه که ی خوی وت: نه وه چین ده یان په رستن؟ واته: ناپه زایی ده رسی به رامبه ریان له سر نه و بته رستی و هاوه ل دانانه یان بق خودا. بویه خودا ده فرمویت: ﴿ أَيْكَا ءَالِهَةٍ دُونَ اللَّهِ تُرِيدُونَ ﴾ واته: ده تانه ویت له بری خوا په رستن، نه و شتانه په رستن؟ ﴿ فَمَا ظَنُّكُمْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴾ واته: ناخو نیوه سه باره ت به په روه رینی هه موو دنیا بیرو پواتان چونه؟ قه تاده ده لیت: واته: کاتیک که چوونه به ر باره گای خودا پاتان چونه نه بی خودا چیتان به سر بینیت که نیوه له دنیا دا هاوه لتان بق داناه و شتی ترتان له که لدا په رستوه. ^۷

﴿ فَظَنَرَ نَظْرَةً فِي النُّجُومِ ﴿۸۸﴾ فَقَالَ إِنِّي سَقِيمٌ ﴿۸۹﴾ فَتَوَلَّوْا عَنْهُ مُدْبِرِينَ ﴿۹۰﴾ فَرَاغَ إِلَاءَ إِلَهُهِمْ فَقَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ ﴿۹۱﴾ مَا لَكُمْ لَا تَنْطِقُونَ ﴿۹۲﴾ فَرَاغَ عَلَيْهِمْ صَرْبًا بِالْأَيْمِينَ ﴿۹۳﴾ فَأَقْبَلُوا إِلَيْهِ يَرْفُوقُونَ ﴿۹۴﴾ قَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْجُونَ ﴿۹۵﴾ وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَحْمِلُونَ ﴿۹۶﴾ قَالُوا ابْنُوا لَهُ مِئِنَّا فَأَلْقُوهُ فِي الْجَحِيمِ ﴿۹۷﴾ فَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمْ

الْأَسْفَلِينَ ﴿۹۸﴾

خوی گه وره ده فرمویت: ﴿ فَظَنَرَ نَظْرَةً فِي النُّجُومِ ﴾ واته: نه وسا نبراهیم چاوی خوی له نه ستیره کان هه لپوانی. کاتیک نبراهیم (سه لاسی خوی لی بیت) سه بری نه ستیره کانی کرد وتی به

^۱ الطبري (۶۱/۲۱).

^۲ الطبري (۶۱/۲۱).

^۳ القرطبي (۹۱/۱۵).

^۴ القرطبي (۹۱/۱۵).

^۵ الطبري (۶۲/۲۱).

^۶ الطبري (۶۲/۲۱).

^۷ الطبري (۶۲/۲۱).

هؤزه کی: من ناتوانم بئیم له گه لئتان، ئەمەشی بۆیە ووت بۆ ئەوەی وەختیک ئەوان دەچن بۆ جەژنەکیان ئەم بۆیە و ئەوە لە شاردایە حەزی دەکرد زۆرتر بپۆن هەتا ئەو بە تەنھا خۆی بۆیە و ئەوە لە گەڵ بەتەکانداو بیا نەشکێنیت. قەسەکی پێ و تەن که قەسەکی خۆی لەبەر پەتدا پاستە، ئەوان وایان دەزانی که نەخۆشە بە پێی پابوچوونی خۆیان، ﴿فَلَوْلَا عَنهُ مَلَرِينَ﴾ واتە: سا ئەوان لێی تەکینە وە و پششتیان تیکرد. قەتادە دەلێت: عەرەب بە کەسێک که سەیری ئەستێرەکان بکات و تێ رابمێنیت و بێر بکاتە و دەلێن (نظرا في النجوم).^۱ قەتادە دەلێت: ئیبراهیم سەیری ئاسمانی کردو بیری لەوە دەکردە وە که چۆن

بیا نەخۆشە، بۆیە وتی: ﴿إِنِّي سَقِيمٌ﴾ یانی: بێهێزم. بەلام ئەو فەرموودە ی که ئیبنو جەریر پێوایەتی کردووە لێرەدا لە ئەو هورەیرە وە (پەزای خۆی لێ بیست) که پێغەمبەری خودا (ﷺ) فەرموویەتی: (ئیبراهیم درۆی نەکردووە (سەلامی خۆی لێ بیست) تەنھا سێ درۆ نەبیست دوانیان لەبەر زاتی خودای گورە بوو، که وتی: ﴿إِنِّي سَقِيمٌ﴾ وە وتی: ﴿بَلْ فَعَلَهُمْ كَيْدُكُمْ هَذَا﴾ وە لە بارە ی سارەیشە وە (که خیزانی بوو) وتی: ئەوە خوشکەم). فەرموودە یە که لە کتێبە سەحیحەکان و سونەتەکانیشدا هاتوووە لە چەند پێگاوە.^۲ بەلام ئەم قەسە ی ئیبراهیم لەو قەسە درۆیانە یە نیه که هەر کەسێک کردی شایستە ی زەمکردن بیست نەخۆشە حاشا شتی وانیه. بەلکو ئەو بە شتێوە یە ک ئەو درۆی کردووە که گرناھ نەبیست و درست بیست. بەلکو ئەو قەسە ی ئیبراهیمە قەسە ی تەوێکە واتە مەبەست بەو قەسە ی خودی قەسە که نییه بەلکو قەسە یە کی تره که مەبەستیکی شەریعی و ئایینی تێدایە. و تراو: ﴿إِنِّي سَقِيمٌ﴾ واتە: دلی بیزارو نەخۆشە لەسەر ئەوە ی که ئەوان ئەو پتانه دەپەرستو دەیکە نە هاوێلی خودای گورە. حەسەنی بەسری دەلێت: هؤزه کی ئیبراهیم چوونە دەرە وە بۆ جەژنەکیان و یستیان که ئیبراهیمیش لە گەڵ خۆیان بەرن ئەمیش لەسەر پشست پالکە و توتی: ﴿إِنِّي سَقِيمٌ﴾ لەو کاتە دا هەر سەیری ئاسمانی دەکرد کاتیک که ئەوان چوون، ئیبراهیم پێوایەتی بۆ ناو بەتەکانیان و شکاندنی.^۳ ئیبنو ئەبی حاتەمیش پێوایەتی کردووە. بۆیە خۆی گورە فەرموویەتی: ﴿فَلَوْلَا عَنهُ مَلَرِينَ﴾ واتە: پششتیان تیکردو وازیان لێ هێناو پێوایەتی بۆ جەژنەکیان، ﴿فَرَأَى إِلَاءَ الْهَيْبَتِمْ فَقَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ﴾ واتە: بە پەنامەکی خۆی گەیانە بەتەکانیان، لێی پرسین، ئێو بە ناخۆن؟ واتە: بە پەنامەکی دوا ی ئەوان که پێوایەتی بە پە لە خۆی گەیانە بەتەکان و ﴿فَقَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ﴾ چونکە بەتەرستەکان پێش ئەوە ی بچن

^۱ الدر المنثور (۱۰۰/۷).

^۲ فتح الباری (۴۴۷/۶)، مسلم (۱۸۴/۴)، أبو داود (۶۵۹/۲)، تحفة الأحوذی (۵/۹)، النسائی فی الکبری (۴۴/۶).

^۳ الطبری (۶۲/۲۱).

خوردنیان دانابو له به زدهم به کاندای بۆ نه وهی ببیته (ته به پک) زیاتر لیبیان نزیک بینه وه. کاتیک ئیبراهیم (سهلامی خوی لى بیت) سه بری نه وه خواردنانهی کرد که له بهر دهستیاندایه وتی: ﴿أَلَا تَأْكُلُونَ﴾^۱ مَالِكٌ لَا تَطْفُونَ ﴿﴾ چیتانه بۆ قسه ناکهن. ﴿فَرَأَى عَلَيْهِمْ صَرَياً بِالْمِینِ﴾ به په نامه کی به دهستی راست مشتیکى تیسره واندن. (الفراء) ده لیت: لیبیان راستبویه وه و به دهستی راست زله یه کی لیدان. قه تاده و جه وه بری ده لیتن: به ره و پوی به کانه پزیشت به دهستی راست مشتیکى تى سره واندن.^۱ بویه به دهستی راست لیدان چونکه دهستی راست به هیزتر و چاکتره بۆ لیدان، هه موو به کانه شکاندو پارچه پارچه ی کردن به مه زنه که یان نه بیت به لکو بینه وه بۆ لای، وه که له سورتهی (الانبیاء) دا له پیشه وه ته فیسیر کرا. لیره دا خوی گه وره ده فه رموویت: ﴿فَأَقْبَلُوا إِلَيْهِ يَرْفُونَ﴾ واته: هه زه که ی به هه له داوان لئی کۆبوونه وه. موجهیدو که سانی تریش و توویانه: به په له وه هه له داوان. نه م چیرۆکه لیره دا به کورتی هاتوه، له سورتهی (الانبیاء) دا به دریزی باس کراوه. کاتیک که گه پانه وه له هه وه له وه نه یانده زانی کی نه مه ی کردوه هه تا پرسویانه و بۆیان دره که وتوه که ئیبراهیم بووه وای کردوه به به کانه کاتیک چون بۆ لای ئیبراهیم که پیی بلین بۆچی وای کردوه و سه زه نشتی بکه ن ئیبراهیم دهستی کرد به باسی به کانیان که نه وانه خوانین و هیهج تواناو ده سه لاتیکیان نیه. ﴿قَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْحُوتُونَ﴾ واته: ناخۆ ئیوه شتیک ده په رستن، که هه ر خۆتان دای ده تاشن؟ واته: بیجگه له خودا نه و بتانه ده په رستن که به دهستی خۆتان ده یان تاشن. ﴿وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ﴾ واته: که هه ر خودایه ئیوه ش و کرده وه کانیشی وه دی هیناوه. له وانه یه نه و (ما) یه مه سده ریی بیت نه و کاته مانا که ی به م شیویه ی لیدیت: ئیوه و کرده وه کانتانی وه دی هیناوه. وه له وانه شه به مانای (الذی) هاتبیت واته: خودا ئیوه ی دروست کردوه و نه و شتانه ش که ده یکه ن هه ر خودا دروستی کردوه، هه ردو مانا که هه ر یه که مانا ده گه یه نیت به لام مانای یه که م شیواوتره که نیمای بوخاری پویایه تی کردوه له کتیبی (أفعال العباد) دا له حوزه یفه وه (په زای خوی لى بیت) به مه رفوعی که فه رموویه تی: (خوی گه وره هه موو دروستکه رو ده سترکه ده کانیشی وه دی هیناوه).^۲ هه ندیک نه م نایه ته یان: وا خۆیندوه ته وه (والله خلقکم وما تعبدون). کاتیک که ئیبراهیم به لگه ی بۆ هیناونه وه که نه و بتانه هیهج شتیکیان له ده ست نایه. په لاماریان داو گرتیان و ده ستیان دایه سزادانی و وتیان: وتیان: شووره و دیواریکى بۆ هه لچنن، نه وسا فره یی بده نه ناو ناگر. وه که خوی مه زن ده فه رموویت: ﴿قَالُوا ابْنُوا لَهُ بُيُوتًا

^۱ الطبري (۶۷/۲۱).

^۲ السنة (۱۵۸/۱).

فَأَقْوَهُ فِي الْجَحِيمِ ﴿۹﴾ نه و بود خستیانه ناو ناگر وهك له سوره‌تی (الانبیاء) دا له پیشه‌وه باس کرا. خوای مه‌زن بزگاری کردو سه‌رکه و توری کردو نیشانه‌ی گه‌روه‌ی خوی نیشان دان و سه‌ری خست به‌سه‌ریاندا. بزویه خوای مه‌زن فرمویه‌تی: ﴿فَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَسْفَلِينَ﴾ واته: ویستیان گه‌ریکی تی بئالینن، نیمه پتر نه وانمان ژیر خست.

﴿وَقَالَ إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَىٰ رَبِّي سَبِّحِينَ ﴿۹﴾ رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿۱۰﴾ فَبَشَّرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَلِيمٍ ﴿۱۱﴾ فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَبْنَؤُا إِنِّي أَرَىٰ فِي السَّمَاءِ آيَةً أُنذِرُكَ فَأَنْظِرْ مَاذَا تَرَىٰ ۗ قَالَ يَأْتِيَتُ أُنْعَالُ مَا تُؤْمَرُ سَجْدًا ۖ إِنَّ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿۱۲﴾ فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ ﴿۱۳﴾ وَنَدَيْتُهُ أَنْ يَتَّبِعْنِي أَنْ يَنْبَرِهِي ۗ ﴿۱۴﴾ فَذَكَرْنَا عَرَاهُ لِيَا إِبْرَاهِيمَ كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿۱۵﴾ إِنَّ هَذَا لَمَوْلَىٰ آلِ الْمُنِزِلِينَ ﴿۱۶﴾ وَقَدَيْتُهُ بِذَبِجٍ عَظِيمٍ ﴿۱۷﴾ وَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿۱۸﴾ سَلَّمَ عَلَٰی إِبْرَاهِيمَ ﴿۱۹﴾ كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿۲۰﴾ إِنَّهُ مِن عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿۲۱﴾ وَبَشَّرْنَاهُ بِإِسْحَاقَ نَبِيًّا مِّنَ الصَّالِحِينَ ﴿۲۲﴾ وَرَكْنَا عَلَيْهِ وَعَلَىٰ إِسْحَاقَ وَمِن ذُرِّيَّتِهِمَا مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ مُبِينٌ ﴿۲۳﴾﴾

کزچکردنی ئیبراهیم و تاقیکردنه‌ی به سه‌رپرینی ئیسماعیل و نه و به‌هرانه‌ی که خودا پیسی دا له

دواییدا

خوای مه‌زن ده‌فرموییت: ﴿وَقَالَ إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَىٰ رَبِّي سَبِّحِينَ﴾ واته: وتی: وا من بوو ده‌که‌مه په‌روه‌ردگارم، به‌م زووانه به‌ره و خوی شاره‌زام ده‌کات، خوای گه‌وره باسی ئیبراهیمی خلیل ده‌کات (سه‌لامی خوای ئی بیت) پاش نه‌وه‌ی که خودا سه‌ری خست به‌سه‌ر هوزه‌که‌یداو ناوئومید بوو لییان دوا‌ی نه‌و هموو نیشانه گه‌ورانه‌ی که بینیان، کزچی کردو به‌جیی هیشتن. وتی: من ده‌پوم بق لای خوای خوم به‌م زووانه ریم نیشان ده‌دات و ده‌روویه‌کم ئی ده‌کاته‌وه پاشان وتی: ﴿رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ﴾ په‌روه‌ردگارم! فرزندیکی ناکارچاکم پی بیه‌خشه. واته: داوای کرد له خوا له باتی گه‌لو هوزه‌که‌ی که به‌جیی هیشتن مندالی ناکارچاک و گوئی‌پایه‌لی پی بیه‌خشیت. خوای گه‌وره‌یش فرموی: ﴿فَبَشَّرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَلِيمٍ﴾ واته: نه‌وسا نیمه به لایکی له‌سه‌رخق مژده‌مان پیدا. نه‌و لاه‌ویش ئیسماعیل بوو (سه‌لامی خوای ئی بیت) که یه‌که‌م مندال بوو ئیبراهیم مژده‌ی پیدرا، ئیسماعیل گه‌وره‌تر بوو له ئیسحاق به پای هموو موسلمانان و نه‌هلی کتیب که له ده‌قی کتیبه‌کانیاندا هاتوو کاتیک ئیسماعیل له دایک بوو ئیبراهیم (سه‌لامی خوای ئی بیت) له ته‌منی هه‌شتاو شه‌ش سالی‌دا بوو. کاتیکیش که ئیسحاق له دایک بوو له ته‌منی نه‌وه و تق سالی‌دا بوو. وه له لای نه‌هلی کتیبیش هر به‌و شیویه‌یه بووه که خوای گه‌وره فرمائی کرد به ئیبراهیم که نه‌و ته‌نها مندالی خوی سه‌رپریت. وه له نوسخه‌یه‌کی تردا

هاتوره تنها کوره‌کمی که چی له هندی شویندا به نزانوی به دروو قسه‌ی هه‌لبه‌ستراو ده‌لین: **ئو** سهربراوه نیسحاق بووه **ئو**م قسه‌یه هه‌رگیز راست نیه و پیچه‌وانه‌ی ده‌قی کتیه‌کانی خۆشیانه. بۆیه وا ده‌لین چونکه نیسحاق بابی ئه‌وانه و نیسماعیلیش بابی عه‌ره‌به‌کانه. **حه‌سودیان** به عه‌ره‌ب بردووه جا هاترون **ئو**م قسه‌یان دروست کردووه گوايه مه‌به‌ست به (ته‌نھا منداله‌که‌ی) واته: **که‌سی تری له لانیه نیسحاق نه‌بیته.** چونکه له‌و کاته‌دا نیبراهیم نیسماعیل و دایکی بردووه بق مه‌ککه! **ئه‌مه‌ش قسه‌یه‌کی دروستکراو و چوت و پڕوپوچه.** چونکه به‌که‌س ناوتریت (ته‌نھا کوره‌که‌ت) **ئو** که‌سه نه‌بیته که ته‌نیا یه‌ک مندالی هه‌یه. له‌به‌ر ئه‌وه‌ش یه‌که‌م مندال زیاتر گرنگی پیده‌دریت له چاو منداله‌کانی تردا که دواي **ئو** دیت، بپارदान به سهربرینی **ئو** و منالی یه‌که‌مه تاقی کردنه‌وه‌یه‌کی زۆر گه‌وره و گرنگتره له مناله‌کانیتر. خواي گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَبْنَؤُا إِنِّي أَرَىٰ فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَأَنْظُرْ مَاذَا تَرَىٰ ۚ قَالَ يَكْتَابُتُ أَفْعَلُ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ﴾ واته: **کاتیک گه‌یشته ته‌مه‌نیک که له‌گه‌لی ئه‌و نیش و کار بکات، وتی: ئه‌ی کوره خۆشه‌ویسته‌که‌م! من له خه‌وئمدا وام دیوه تر سه‌ر ده‌برم، خۆت چۆن لیکي ده‌ده‌یه‌وه؟ وتی: بابه! هه‌ر شتیک پیت سپێدرداوه به‌جیی بیته.**

خودا **حه‌ز بکات، به‌م زووانه تیده‌گه‌ی که منیش له خۆپاگراڤم.** ﴿فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ﴾ واته: **کاتیک که نیسماعیل گه‌وره بوو پیگه‌یی له‌گه‌ل باوکیدا ده‌پدیشته و ده‌گه‌را. باوکیشی هه‌موو کاتیک نیسماعیل و دایکی به‌سه‌ر ده‌کرده‌وه له ولاتی (فاران) تا بزانیته چیان پئویسته. وا باسکراوه که نیبراهیم (سه‌لامی خواي لی بیته) بق **ئو**م سه‌ردانانه‌ی به سواي بوراق به په‌له‌سه‌ردانی ده‌کردن، والله أعلم. له نیینو عه‌باسه و (په‌زای خواي لی بیته) موجهایدو عیکریمه و سه‌عیدی کوپی جوبه‌یرو عه‌تای خۆراسانی و زهیدی کوپی نه‌سه‌له‌م که‌سانی تریشه‌وه و توویانه: ﴿فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ﴾ واته: **کاتیک که‌وته پی‌و بووه لاو ده‌یتوانی ئه‌و کارانه‌ی که باوکی ده‌یکرد بیکات و پیی هه‌لسیت.** ^۱ **عوبه‌یدی کوپی عومه‌یر ده‌لیت خه‌ونی پیغه‌مه‌به‌ران (سه‌لامی خوايان لی بیته) نیگایه (وه‌حیه) پاشان **ئو**م نایه‌ته‌ی خویند:** ﴿قَالَ يَبْنَؤُا إِنِّي أَرَىٰ فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَأَنْظُرْ مَاذَا تَرَىٰ ۚ﴾. ^۲ **نیبراهیم بۆیه کوره‌که‌ی ناگادار کرد له کاره‌که هه‌تا زۆر گران نه‌بیته له لایی و تاقیشی بکاته‌وه هه‌تا چه‌ندی خۆپاگرو به توانا و لی‌پراوه بق گوپرايه‌لی فه‌رمانی خواي مه‌زن و فه‌رمانی بابی. ﴿قَالَ يَكْتَابُتُ أَفْعَلُ مَا تُؤْمَرُ﴾ واته: **ئه‌وه‌ی خودا فه‌رمانی پیدای به‌جیی بیته و سه‌رم بیره. ﴿سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ﴾ واته: به‌و زووانه خوا مه‌یلی لی******

^۱ الطبري (۷۲/۷۲/۲۱).

^۲ الطبري (۷۵/۲۱).

بیت بؤت دهرده که ویت که منیش له خۆپاگرانم و به ته‌مای پاداشتی خودام له‌سهری. ئیسماعیل (سه‌لامی خۆای لی بیت) راستی کرد و په‌یمان‌ه‌کی به‌جی هینا. بۆیه خۆای گه‌وره فه‌رموویه‌تی: ﴿وَأَذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا ﴿۵۱﴾ وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا﴾^۱ واته: وه له قورئاندا باسی ئیسماعیل بکه بیگومان نه و له په‌یمان و به‌لینه‌کانیدا راستگۆ بوو وه نږدوو پیغه‌مبهری خوا بوو، وه هه‌میشه فه‌رمانی دها به خیزان و که‌سو کاری به نوږت‌کردن و زه‌کاتدان و هه‌میشه لای په‌روه‌دگاری جیگه‌ی په‌زامه‌ندی بوو. پاشان خۆای مه‌زن فه‌رموویه‌تی: ﴿كَلَّمَآ أَنسَلَّمَ وَكَلَّمَ، لِلْجَبِينِ﴾ واته: کاتیک هه‌ردوو بپاری خۆیان سه‌لماندو له‌سهر ته‌ویژ درێژی کرد. واته: کاتیک شایه‌تومانیان هینا وادی خویان کرد باوکی ویستی سه‌ری بریت و ئیسماعیلش ئاماده بوو بۆ مردن. و تراویشه: ﴿كَلَّمَآ﴾ واته: خۆیان دا به ده‌سته‌وه و گۆپایه‌لی فه‌رمانی خودا بوون. ئیبراهیم فه‌رمانی خودای به‌جی هینا و ئیسماعیل به‌رفه‌رمانی خودا و باوکی بوو. ئەمه قسه‌ی موجهایدو عیگریمه‌و قه‌تاده و سودی و ئیبنوئیسحاقه^۲. که‌سانی تریش و توویانه: مانای: ﴿وَكَلَّمَ، لِلْجَبِينِ﴾ به ده‌ما خستی و بۆ نه‌وه‌ی له پستی ملیه‌وه سه‌ری بری هه‌تا له کاتی سه‌رپینیدا ده‌م و چاوی نه‌بینیت بۆ نه‌وه‌ی بتوانیت به ئاسانتر سه‌ری بری. ئیبنو‌عه‌باس (په‌زای خۆای لی بیت) و موجهایدو سه‌عیدی کورپی جوبه‌یرو زه‌ححاک و قه‌تاده ده‌لین: ﴿وَكَلَّمَ، لِلْجَبِينِ﴾ واته: له‌سهر ته‌ویژ درێژی کرد به‌سهر زه‌ویدا.^۳ ئیمامی ئەحمه‌د رپوایه‌تی کردوه له ئیبنو‌عه‌باسه‌وه (په‌زای خۆای لی بیت) ده‌لیت: کاتیک ئیبراهیم فه‌رمانی پیکرا که مه‌ناسیکه‌کانی هه‌ج جیبه‌جیبکات شه‌یتان هاته پێی له کاتی سه‌عی سه‌فا و مه‌روه‌دا، شه‌یتان ویستی پێشی لی بگریت به‌لام ئیبراهیم پێش که‌وت (سه‌لامی خۆای لی بیت) پاشان جوبه‌ئیل بردی بۆ لای جه‌مه‌ری عه‌قه‌به، شه‌یتان هاته پێی و ئیبراهیم هه‌وت به‌ردی تیگرت هه‌تا پۆیشت، پاشان هاته پێی له جه‌مه‌ری ناوه‌راستدا هه‌وت به‌ردی تری تیگرت. پاشان ئیسماعیلی به ده‌مدا راخست، ئیسماعیل کراسیکی سه‌پی له‌به‌ردا بوو و تی: ئەی بابه‌ هیج جلوه‌رگیتی ترم نیه جگه له‌م کراسه‌ی له‌به‌رم دایه که بیکه‌یته کفم، بۆیه له‌به‌رمی داکه‌نه بۆ نه‌وه‌ی بیکه‌یته کفم، ئیبراهیم خه‌ریک بوو کراسه‌ه‌کی له‌به‌ر لاده‌برد له‌و کاته‌دا له دوايه‌وه بانگ کرا: ﴿وَنَدَّيْنَهُ أَنْ يَأْتِيَنَّاهُمْ﴾ واته: ئیمه‌ش بانگمان کرد: ئەی

۱ مریم (۵۴-۵۵).

۲ الطبري (۷۷/۲۱).

۳ الطبري (۷۸/۷۷/۲۱).

نبراهیم. ﴿قَدْ صَدَّقَتِ الرَّؤْيَا إِنَّا كَذَلِكْ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ﴾ واته: نه‌وا خه‌ونه‌کوت وده‌دی هات، نئمه‌ناوا پاداشتی کارچاگان دده‌دین. نبراهیم لای کرده‌وه به‌رانیکی سپی شاخرداری چاوه‌وره‌ی بینی. نئینو عه‌باس ده‌لئیت: گهر نه‌تئینین له‌به‌ران کرپندا هه‌موومان هه‌ر به‌شوین به‌رانی وادا نه‌گه‌پاین^۱. پاشان به‌دریژی فه‌رموده‌که‌ی له‌مه‌ناسیکدا (المناسک) باس کرده‌وه. خوای مه‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿وَنَدَّيْنَهُ أَنْ نَبْرِهْمُ﴾ (۱۰۱) ﴿قَدْ صَدَّقَتِ الرَّؤْيَا﴾ واته: نه‌وه‌ی له‌خه‌ونه‌که‌تدا بینیت هاته‌دی وکوره‌که‌ت به‌ته‌ویلدادا پاختس بۆ سه‌رپین. (سودی) وکه‌سانی تریش ده‌لئین: چه‌قۆکه‌ی ده‌هئینا به‌ملیدا هیچی نه‌ده‌بپی به‌لکو پارچه‌ مسیک (النحاس) بوویوه‌ پئگر له‌به‌ینی چه‌قۆکه‌ و ملی نئیسماعلیدا (سه‌لامی خوای لی بیئت) له‌وکاته‌دا نبراهیم (سه‌لامی خوای لی بیئت) بانگ‌کرا: ﴿قَدْ صَدَّقَتِ الرَّؤْيَا﴾^۲. خوای مه‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿إِنَّا كَذَلِكْ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ﴾ نا‌به‌و شیوه‌یه‌ نئمه‌ناره‌حه‌تی و قورسی له‌سه‌ر نه‌و که‌سانه‌ لاده‌به‌ین که‌ گوئپرایه‌لمان وده‌رگای خیریان لی‌ناوه‌لا ده‌که‌ین و پزگاریان ده‌که‌ین وه‌ک خودای گه‌وره‌ له‌نایه‌تئکی تردا ده‌فه‌رموویت: ﴿وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ﴿۱﴾ وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَلِغٌ أَمْرٍ قَدْ جَعَلَ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا﴾^۳ واته: وه‌ هه‌ر که‌سئیک خواناس بیئت خوا ده‌رووی لی‌ده‌کاته‌وه، وه‌ پئقو پۆزی ده‌دات له‌شوئینیکه‌وه که‌به‌خه‌یالیدا نه‌هاتوه‌وه هه‌ر که‌سئیک پشت به‌خوا ببه‌ستئیت نه‌وه‌ خوای به‌سه‌به‌پاستی خوا کارو فه‌رمانی خوای به‌نه‌جام ده‌گه‌یه‌نئیت بیگومان خوا بۆ هه‌موو شتئیک نه‌ندازه‌کی دیاری کراوی داناوه. کۆمه‌لئیک له‌زانایانی نوسول نه‌م‌نایه‌ته‌و چیرۆکه‌یان کرده‌وه به‌به‌لگه‌ له‌سه‌ر پاستی نه‌سخ‌پیش به‌جئیه‌نانی نه‌و‌کاره‌به‌پئچه‌وانه‌ی پای کۆمه‌لی موعته‌زیله‌وه به‌لگه‌کانیش لی‌رده‌دا ناشکرایه. چونکه‌ خودای مه‌زن فه‌رمانی دا به‌نبراهیم (سه‌لامی خوای لی بیئت) به‌سه‌رپینی کوره‌که‌ی، پاشان (نه‌سخی کرده‌وه) و قوریانیه‌کی له‌جئیی داناو نه‌یه‌یشت سه‌ری پریست. مه‌به‌ستی خوای گه‌وره‌ له‌و‌کاره‌ی یه‌که‌م: نه‌وه‌بوو پاداشتی نبراهیم بداته‌وه له‌سه‌ر نه‌و‌خۆپاگره‌یی له‌سه‌رپینی کوره‌که‌ی و لی‌پرائی نبراهیم له‌سه‌ر به‌جئیه‌نانی نه‌و‌کاره‌. بۆیه‌ خوای گه‌وره‌ فه‌رموویت: ﴿إِنَّ هَذَا لَهُوْ الْبَلَاءُ الْأَمِينُ﴾ دیاره‌ نه‌مه‌ نه‌رموونئکی ناشکرابوو. واته: نه‌مه‌ تا‌قی کرده‌وه‌یه‌کی ناشکراو دیار بوو کاتئیک خوای مه‌زن فه‌رمانی دا به‌نبراهیم که‌کوره‌که‌ی خوای سه‌ر‌بپرئیت نه‌ویش به‌په‌له‌هه‌لسا به‌و‌کاره‌و فه‌رمانی خوای به‌جئیه‌ننا زۆر به‌

^۱ احمد (۲۹۷/۱).

^۲ الطبری (۷۴/۲۱).

^۳ الطلاق (۲-۳).

دلسؤزیه وه له بهر رهزای خوا. بؤیه خوی گوره فرمویه تی: ﴿وَأَبْرَاهِيمَ الَّذِي وَفَّى﴾^۱ واته: واته: نه و
 ئیبراهیمه ی که ئهرکی خزی به ته‌واوی به جی هینا. خوی گوره ده فرمویت: ﴿وَقَدَرْنَا لَكُمْ

عَظِيمًا﴾ واته: ئیمه ئومان به قوربانیه کی هره گوره کرپه وه. ئیبنو عه‌باس (ره‌زای خوی لی بیت)
 ده‌لئیت: به رانیک بوو که چل پایز له بهمه شتدا له وه پینرابوو.^۲ ئیمامی نه‌حمده پریوایه تی کردوه له
 سه‌فیه کی چکی شه‌بیه وه ده‌لئیت: ئافره‌تیک کی به‌نی سوله‌یم که دایکی زده‌بی نه‌م مالهی ئیمه‌یه هه‌والی
 نه‌وه ی پیدام که پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) ناردی بۆ لای عوسمانی کوپی ته‌لعه، نه‌و ژنه جارئیکیشیان
 وتی: که خزی پرسپاری کردوه له عوسمان: بؤچی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ناردی به شوئنتدا؟. وتی:
 فرموی: (کاتیک هاتمه نه‌م مالّه دوو شاخی به‌رانم بینی له یادم چوو پیت بلیم، دایبؤشی، دایبؤشه
 ناپیت شتیک له مالدا بیت نوژ خوین سه‌رقال بکات). سوفیان وتی: نه‌و دوو شاخی به‌رانه هه‌ر له‌و
 مالدا هه‌لئاسرابوو هتا نه‌و مالّه سوتا، دوو شاخه‌که‌یشی سوتا.^۳ نه‌مه به‌لگه‌یه کی سه‌ریه‌خویه له‌سه‌ر
 نه‌وه ی که نه‌و که سه‌ ئیسماعیل بووه (سه‌لامی خوی لی بیت) و قوره‌یشیه‌کانیش نه‌وه پاش نه‌وه نه‌و
 دوو شاخی به‌رانه‌یان بۆ مابوو وه هه‌لیان گرتبوو، که ئیبراهیم کردی به قوربانی هتا نه‌و کاته‌ی که
 پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) په‌وانه کرا، والله أعلم.

باسی نه‌و ریوایه‌ت و شوئنه‌وارانه‌ی هاتوو که نه‌یسه‌ئینیت ئیسماعیل (سه‌لامی خوی لی بیت)
که‌سه سه‌رپراوه‌که بووه، که هه‌ر نه‌وه‌ش راسته‌و دانی پیا‌راوه

سه‌عیدی کوپی جوبه‌یرو عامری شه‌عبی و یوسفی کوپی مه‌هران و موجهیدو عه‌تاو که‌سانی تریش
 ده‌لئین: له ئیبنو عه‌باسه وه (ره‌زای خویان لی بیت) نه‌و که‌سه ئیسماعیل بووه (سه‌لامی خوی لی
 بیت).^۴ ئیبنو جه‌ریریش پریوایه تی کردوه له ئیبنو عه‌باسه وه ده‌لئیت: نه‌و قوربانیه ئیسماعیل بووه
 (سه‌لامی خوی لی بیت) جوله‌که نه‌لئین: نه‌و که‌سه ئیسماعیل بووه. جوله‌که له‌مه‌دا درؤیان کردوه.^۵
 ئیبنو عومه‌ر (ره‌زای خویان لی بیت) ده‌لئیت: سه‌رپراوه‌که ئیسماعیل (سه‌لامی خوی لی بیت).^۶ ئیبنو
 نه‌بی نه‌جیح ده‌لئیت: له موجهیده وه. نه‌و که‌سه ئیسماعیل (سه‌لامی خوی لی بیت).^۷ یوسفی کوپی

^۱ النجم (۳۷).

^۲ الطبري (۹۰/۲۱).

^۳ أحمد (۶۸/۴)، پیاوه‌کانی جیی متعانه‌ن.

^۴ الطبري (۸۳/۲۱).

^۵ الطبري (۸۳/۲۱).

^۶ الطبري (۸۲/۲۱).

^۷ الطبري (۸۴/۲۱).

مه‌رانیش هر وای وتووہ.^۱ ش‌عبی ده‌لئیت: ئو که سه ئیسماعیله (سه‌لامی خ‌وای لئ بیئت) وه من دور
شاخی ئو به‌رانم بینوووه له‌ناو که‌عبه‌دا.^۲ موچه‌مه‌دی کوپری ئیسحاق ده‌لئیت: له‌حه‌سه‌نی کوپری
دینارو عومری کوپری عوبه‌یده‌وه له‌حه‌سه‌نی به‌سریه‌وه ده‌لئیت: هیچ گومان نه‌بووه له‌وه‌دا که ئه‌وه‌ی
فرمان دراوه به‌سه‌رپرینی له‌و دور کوپه‌ی ئیبراهیم ئیسماعیل بووه (سه‌لامی خ‌وای لئ بیئت).^۳ دیسان
ئینبو ئیسحاق ده‌لئیت: بیستم له‌موچه‌مه‌دی کوپری که‌عبی قوره‌زیه‌وه ده‌یوت: ئو که‌سه‌ی که‌خودا
فرمانی دا به‌ئیبراهیم له‌و دور کوپه‌ی که‌سه‌ری پرئیت ئیسماعیل بوو. وه ئیمه‌ ئه‌وه‌مان له‌کتیبی
خ‌وای گوره‌دا وه‌دی کردووہ، چونکه‌ خ‌وای مه‌زن کاتیک کۆتایی به‌چیرۆکی سه‌رپراوه‌که‌هیناوه‌ له
دور کوپه‌که‌ی ئیبراهیم فرموویه‌تی: ﴿وَبَشِّرْنَاهُ بِإِسْحَاقَ بَيِّنًا مِّنَ الصَّلٰوٰتِ﴾^۴ وه ده‌فرموویت:
﴿فَبَشِّرْنَاهَا بِإِسْحَاقَ وَمِنْ وَرَآءِ إِسْحَاقَ يَعْقُوبَ﴾^۵ واته: مزگینیمان پئیدا به‌ئیسحاق و سه‌ره‌رای ئیسحاق به
یه‌عقوب. خوا موژده‌ی کوپو کوپه‌زایشی پئیده‌دات، بۆیه‌ ناکرئ ئه‌مریکات به‌سه‌رپرینی ئیسحاق
که‌هیشتا ئو واده‌یه‌ی که‌به‌ئیبراهیمی داوه‌ نه‌هاتووہ ته‌دی، که‌واته‌ ئه‌وه‌ی فرمانکراوه‌ سه‌ر بپرئیت
هر ئیسماعیل.^۶ ئینبو ئیسحاق ده‌لئیت ئه‌م قسه‌یه‌م زۆرجار له‌موچه‌مه‌دی کوپری که‌عبی قوره‌زیه‌وه
بیستووہ.^۷ دیسان ئینبو ئیسحاق ده‌لئیت: له‌بوره‌یده‌ی کوپری سو‌فیانی کوپری فره‌وه‌ی ئه‌سله‌میه‌وه‌ له
موچه‌مه‌دی کوپری که‌عبی قوره‌زیه‌وه‌ که‌ بۆی باس کردوون که‌ وتوویه‌تی به‌عومهری کوپری عبدالعزیز
(ره‌زای خ‌وای لئ بیئت) که‌ خه‌لیفه‌ بووه‌ له‌و کاته‌دا و له‌گه‌لی بووه‌ له‌شام‌دا، عومهر پئیی وتووہ: به‌م
باسه‌ خ‌ۆی بۆ خ‌ۆی شتیکه‌ ده‌مه‌ویت بزائم چیه‌ و چۆنه‌، وه‌ منیش هه‌مان پام هه‌یه‌ که‌ تۆ بووته‌.
پاشان ناردی بۆ لای پیاویک که‌ له‌شام له‌گه‌لی بوو. جووله‌که‌ بوو و موسلمان بوویوو و موسلمانئیکی
باشیش بوو، به‌یه‌کیک له‌زاناکانی ئه‌وان ده‌بینرا، عومهری کوپری عبدالعزیز (ره‌زای خ‌وای لئ بیئت) له‌و
باره‌یه‌وه‌ پر سیاری لیکرد، موچه‌مه‌دی کوپری که‌عب وتی من له‌لای عومهری کوپری عبدالعزیز بووم،
عومهر پئیی وت: کام کوپری ئیبراهیم فرمان درا به‌سه‌رپرینی؟ وتی: ئیسماعیل، سویند به‌خوا ئه‌ی
که‌وره‌ی موسلمانان جووله‌که‌کان ئه‌وه‌ ده‌زانن، به‌لام‌ هه‌سوودی به‌ئیه‌وه‌ی عه‌ره‌ب ده‌به‌ن که‌
ئیسماعیل باوکی ئیه‌یه‌ که‌خودا فرمانی دا به‌سه‌رپرینی و ئه‌و پێزه‌ی که‌خودا پئیی به‌خشی به‌ه‌وی

^۱ الطبري (۸۴/۲۱).^۲ الطبري (۸۴/۲۱).^۳ الطبري (۸۵/۲۱).^۴ هود (۷۱).^۵ الطبري (۸۴/۲۱).^۶ الطبري (۸۵/۲۱).

ئەو خۆپاگریه‌وه بوو له‌به‌رامبەر فەرمانی خودای مه‌زندا، ئەوانه‌ نكولێ له‌ ئەوه‌ ده‌كەن ده‌لێن ئەو سه‌پراوه‌ ئیسحاقه‌. له‌ به‌ر ئەوه‌ی ئیسحاق بابی ئەوانه‌. خودا خۆشی ده‌زانێ كامه‌یانه‌. هه‌موو چاك و پاكو گوێپرایه‌لی خوای گه‌وره‌ش بوون.^۱ عه‌بدوللای كوپی ئیمامی ئەحمه‌دی كوپی حه‌نبه‌ل (په‌حمه‌تی خوای ئی بیته‌) ده‌لێت: په‌رسیارم كرد له‌ باهه‌م له‌ سه‌رپراوه‌؟ ناخۆ ئیسماعیل بووه‌ یان ئیسحاق؟ وتی: ئیسماعیل بووه‌. عبدالله له‌ كتیبه‌ی زوه‌ده‌دا باسی كردووه‌.^۲ ئیبنو ئەبی حاتم ده‌لێت بیستم له‌ باوكم ده‌یوت: راست ئەوه‌یه‌ كه‌ ئیسماعیل (سه‌لامی خوای ئی بیته‌) سه‌رپراوه‌كه‌یه‌. ده‌لێت: په‌یوایه‌ت كراوه‌ له‌ عه‌لی و ئیبنو عومه‌رو ئەبو هوره‌یره‌وه‌ و ئەبو توفه‌یل و سه‌عیدی كوپی موسه‌یب و سه‌عیدی كوپی جوپه‌یرو حه‌سه‌ن و موجاهیدو شه‌عی و موحه‌مه‌دی كوپی كه‌عبی قوره‌زی و ئەبو جه‌غه‌ر موحه‌مه‌دی كوپی عه‌لی و ئەبو سالح و (په‌زای خوایان ئی بیته‌) هه‌موو وتویانه‌: ئەو سه‌رپراوه‌ ئیسماعیله‌.^۳ به‌غه‌وی له‌ ته‌فسیره‌كه‌یدا ده‌لێت: عه‌بدوللای كوپی عومه‌رو سه‌عیدی كوپی موسه‌یب و سویدی و حه‌سه‌نی به‌سری و موجاهیدو په‌بیعی كوپی ئەنه‌س و موحه‌مه‌دی كوپی كه‌عبی قوره‌زی و كه‌لبی هه‌مان پاوێچوونیان هه‌بووه‌.^۴ ئەمه‌ په‌یوایه‌ت كراوه‌ له‌ ئیبنو عه‌باسه‌وه‌، وه‌ په‌یوایه‌تیش كراوه‌ له‌ ئەبو عومه‌ری كوپی عه‌لاه‌وه‌ ئیبنو جه‌ریر په‌یوایه‌تی كردووه‌ له‌ سونا‌بیحیه‌وه‌ ده‌لێت: ئیغه‌ له‌ لای موعاویه‌ی كوپی ئەبو سوفا‌یان بووین. باسی سه‌رپراوه‌كه‌ كرا ئیسماعیله‌ یان ئیسحاق؟ موعاویه‌ وتی: هاتنه‌ لای كه‌سێك زۆر چاك ده‌زانێ، وتی: له‌ خزمه‌ت پیغه‌مه‌رده‌ا بووین (ﷺ) پیاوێك هات بۆ لای وتی: ئەی پیغه‌مه‌ری خودا(ﷺ) ئەو شتانه‌م بۆ باس بكه‌ كه‌ خودا پێی به‌خشیی، ئەی كوپی دوو سه‌رپراوه‌كه‌ (ابن الذبیحین)، پیغه‌مه‌ری خودا(ﷺ) پێكه‌نی، وترا پێی ئەی گه‌وره‌ی موسه‌لمانان: ئەو دوو سه‌رپراوه‌ كێن؟ وتی: كاتیك عه‌بدول موته‌لیب فەرمانی پێكرا كه‌ به‌ری زه‌مزه‌م هه‌لگه‌نێت نزیكرد گه‌ر خوای گه‌وره‌ كاره‌كه‌ی بۆ ئاسان بكات په‌كێك له‌ كوپه‌كانی سه‌رپه‌رێت، پشکیان بۆكردن، پشكه‌كه‌ كه‌وته‌ سه‌ر عبدالله، خاله‌كانی نه‌یانه‌نێشت سه‌ری په‌رێت، وتیان: سه‌د و شتر له‌ جێی سه‌رپه‌ر، عه‌بدول موته‌لیب سه‌د و شتری له‌ جێی عبدالله سه‌رپه‌ر. دووه‌میش ئیسماعیله‌. خوای گه‌وره‌ ده‌فه‌رموویته‌:

﴿وَمَنْزَلْنَاهُ بِإِسْحَاقَ بْنِ يَاقَانَ الصَّالِحِينَ﴾ كاتیك كه‌ مژده‌ درا له‌ پێشه‌وه‌ به‌ سه‌رپراوه‌كه‌ كه‌ ئیسماعیله‌. پاشان به‌ داویدا باسی مژده‌ی هاتنی براكه‌شی ئیسحاق هاتووه‌. كه‌ له‌ سوره‌تی (هود و الحج) دا

^۱ الطبري (۹۸۵/۲۱).

^۲ الزهد لعبدالله بن أحمد (۸۰).

^۳ الطبري (۸۴/۸۲/۲۱).

^۴ البيهقي (۳۲/۴).

هاتوه. وه ده فرمویت: ﴿بَيِّنًا﴾ حالیکه موقه دهره (حال مقدر) واته: به م زووانه پیغه مبه ریکی شیاوو لایه قی ده بیت، وه ده فرمویت: ﴿وَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ﴾ واته: وایشمان کرد به ره ی دوی شه ویش هر ناوی به چاکه به رن. ﴿سَلَّمْ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ﴾ سلاو له سهر نیبراهیم بیت. ﴿كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ﴾ نیمه ناوا پاداشتی کارچاکان ده دهن. ﴿إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ﴾ به راستی شه ویه کتیک بوو له عهده بهواداره کانمان. ﴿وَنَشَرَّنُهُ بِإِسْحَاقَ بَيِّنًا مِنْ الصَّالِحِينَ﴾ مژده ی نیسحاقیشمان پیدا که ده بیته پیغه مبه ریکی چاکه خوان. ﴿وَرَكْنَا عَلَيْهِ وَعَلَىٰ إِسْحَاقَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِمَا مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِنَفْسِهِ مُبِينٌ﴾ واته: به ره که تمان دا به خوی و به نیسحاقیش له ناو توره که یاندا هه ندیکیان ناکار چاک بوون و تیشیاندا بوون به ناشکرا غه دریان له خویان ده کرد. وه که شه نایه ته ی که خوی مه زن ده فرمویت: ﴿قِيلَ يَا نُوحُ اهْبِطْ بِسَلَامٍ مِنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ أُمَمٍ مِّنْ مَّعَاكٍ وَأُمَّمٌ سَمِعَتْهُمْ نَمًا يَسْمَعُهَا مِنَّا عَدَابٌ أَلِيمٌ﴾^(۱۷۸) واته: و ترا شه ی نوح دابهزه (له که شتیبه که) به هیمنی و بیوه ی له لایه ن نیمه وه و به پیت و فه پی نقر به سهر خوته وه و به سهر که لانتیک که پهیدا دهن له وانه ی که له گه ل تودان (یان به سهر شه و خه لکانه ی له گه ل تودان) چند نه ته وه و گه ل دواتر دین خوشی و نازو نیعمه تیان پی ده دهن پاشان له لایه ن نیمه وه سزای سه ختی نازاردهر دوچاریان ده بیت.

﴿وَلَقَدْ مَنَّا عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَارُونَ ﴿۱۷۹﴾ وَجِئْتَهُمَا وَقَوْمَهُمَا مِنَ الْكُرْبِ الْعَظِيمِ ﴿۱۸۰﴾ وَنَصَرْنَهُمْ فَكَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ ﴿۱۸۱﴾ وَءَاتَيْنَهُمَا الْكِتَابَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿۱۸۲﴾ وَهَدَيْنَهُمَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿۱۸۳﴾ وَرَكْنَا عَلَيْهِمَا فِي الْآخِرِينَ ﴿۱۸۴﴾ سَلَّمْ عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَارُونَ ﴿۱۸۵﴾ إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿۱۸۶﴾ إِنَّمَا مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿۱۸۷﴾﴾

باسی موساو هارون

خوی مه زن ده فرمویت: ﴿وَلَقَدْ مَنَّا عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَارُونَ﴾ ده ریاره ی موساو هارونیش چاکه مان کرد. ﴿وَجِئْتَهُمَا وَقَوْمَهُمَا مِنَ الْكُرْبِ الْعَظِيمِ﴾ واته: خویان و هوزه که یانمان له ناره حه تی گوره بزگار کرد. ﴿وَنَصَرْنَهُمْ فَكَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ﴾ واته: بق خویان یاریده مان دان که سه رکه وتن. خوی گوره باسی شه و به هرا نه ده کات که دای به موساو هارون له پیغه مبه ریته تی و بزگار کردنیان به

خوځیان و نه خواهن باوه پانهی که له گه لیان بوون له ستم و ده سترژی فیرعون که نه و همو خرابه کاریه ی له گه له ده کردن له کوشتن و برینی منداله کانیان و هیشتنه وه ی ژنه کانیان و به کارهینان له خرابترین شتدا. دوی نه و همو تاوان و خرابه کاریه ی که فیرعون کردی له گه لیان خوی گوره یارمتهی دان و سهری خستن به سر فیرعوندا. شادو دلخوشی کردن هرچی سامان و زوی فیرعون و دارو ده سته که ی هه بوو هه موویان برد بق خوځیان که له درژیایی ته مانیاندا کویان کردبووه وه، پاشان خوی گوره نه و کتیبه زور مه زنه دیارو ناشکراو پوونکه ره وه ی په وانه کرد بق موسا که ته وراتی پیروزه وه که خدای گوره فیرموویته: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَىٰ وَهَارُونَ الْفُرْقَانَ وَضِيكَةَ﴾ واته: سویند به خوا به پاستی به خشیمانه موسا و هارون ته ورات (که جیا که ره وه ی حق و به تاله) و روونکه ره وه و یادخه ره وه شه. وه لیزه شدا خوی گوره فیرموویته: ﴿وَأَيُّنَّهَا الْكُتُبَ الْمُسْتَيْنِ﴾ واته: نه و کتیبه شمان به وان دا که هه موو شت دیاری ده کات. ﴿وَهَدَيْنَاهُمَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ﴾ واته: رنګه ی پاستی شمان نیشان دان. له کردارو گفتاردا. ﴿وَرَكْنَا عَلَيْهِمَا فِي الْآخِرِينَ﴾ واته: وامان کرد له دواړو ژیشدا هر ناویان به چاکه برییت. واته له دوی خوځیان ناومان هیشتنه وه هر به چاکه باسیان بکریت و هه سف بکرین پاشان خوی مه زن ده فیرموویت: ﴿سَلَّمْ عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَارُونَ﴾ سلالو له موسا و هارون. ﴿إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ﴾ نئمه ناوا چاکه کاران پاداشت ده دهین. ﴿إِنَّهُمْ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ﴾ واته: هه ردوکیان له وه عه بدانه م بوون، که باوه پریان پی مینام.

﴿وَلِإِن يَأْسَ لِمَنِ الْمُرْسَلِينَ﴾ (۱۳۱) إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَلَا تُنْفِقُونَ ﴿۱۳۲﴾ أَذْعُونَ بَعْلًا وَتَذَرُونَ أَحْسَنَ الْخَالِقِينَ ﴿۱۳۳﴾ اللَّهُ رَبُّكُمْ وَرَبَّ آبَائِكُمُ الْأَوْلَىٰ ﴿۱۳۴﴾ فَكَذَّبُوهُ فَأْتَهُمْ لَمَحْضُورٌ ﴿۱۳۵﴾ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ ﴿۱۳۶﴾ وَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿۱۳۷﴾ سَلَّمْ عَلَٰٓءِ يَاسِينَ ﴿۱۳۸﴾ إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿۱۳۹﴾ إِنَّهُمْ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿۱۴۰﴾

باسی نیلیاس پیغه مبهه (سه لامي خوی لی بیت)

خوی مه زن ده فیرموویت: ﴿وَلِإِن يَأْسَ لِمَنِ الْمُرْسَلِينَ﴾ واته: بیګومان که نه لیاسیش به کیګ له پیغه مبهه رانه. قه تاده و موحه مبهه دی کوپی نیسحاق ده لین: و تراوه: نه لیاس نیدیریس پیغه مبهه

(سهلامی خوی لَی بَیت). ثبِنو نُه بی حاتم پیوایه تی کردوه له عهبدوللای کوپی مهسعوده وه (په زای خوی لَی بَیت) ده لَیت: نه لَیاس نیدریس پیغه مبه ره (سهلامی خوی لَی بَیت).^۲ زه ححاکیش هه روای وتوه.^۳ وه هه بی کوپی مونه بیه ده لَیت: نه لَیاس کوپی یاسینی کوپی فیحاسی کوپی عیزاری کوپی هارونی کوپی عیمرا نه.^۴ خوی گه وره په وانه ی کرد بۆ سه ر نه وه ی ئیسرا ئیل دوا ی حیزقیل (سهلامی خوی لَی بَیت) که بتئیکان ده په رست پتییان دهوت: به عل، ئیلیاس داوا ی لَیکرن که خودا په رستن واز له په رستنی غه یری خودا بیئن. پاشاکه یان باوه پی پی هینا. له دوا ییدا په شیمان بووه وه. له سه ر گومرایی خویان به رده وام بوون و هیچ کهس باوه پی پی نه هینا. نرای لَی کردن خوی گه وره ش سی سال لَی پتیک بارانی بۆ نه باراندن. پاشان داوا یان لَی کرد که بیار پتیه وه له خودا و نه و بی بارانیه یان له سه ر لایبات، هه مو باوه پی پی دینن نه لَیاسیش له خودا پاراپه وه که بارانیان بۆ بیار پینت، خودایش بارانی بۆ باراندن که چی هه ر له سه ر خوانه ناسی و پیسی خویان به رده وام بوون. پاشان داوا ی کرد له خوا که بیباته وه بۆ لای خوی، یه سه عی کوپی نوختوب (سهلامی خوی لَی بَیت) له ژیر دهستی نه ودا نه شونمای کردو پیگه یشت. فرمان درا به ئیلیاس که بپروات بۆ فلانه شوین و فلانه شوین هه رچی هاته لای سواری بَیت و گوئی نه داتی، نه سپیک له ناگر به ره و پووی هات و نه میش سواری بوو. خودا نوری کرد به بریدا و به په ریش دایبوشی، له گه ل فریشته کاندایه فپی وه ک فریشته یه کی ناده می ناسمانی و زه مینی. نا به م شیوه یه وه هه بی کوپی مونه بیه له نه ملی کیتابه وه پیوایه تی کردوه. خودا خوی ده زانی چه نده راسته. خوی مه زن ده فه رموویت: ﴿إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَلَا تَتَّقُونَ﴾ واته: نه وسا به هؤزه که ی خوی وت: بۆچی شه رم له خوا ناکن؟ واته: نایا له خوا ناترسن که غه یری نه و ده په رستن؟ ﴿أَلَدْعُونَ بَعْلًا وَتَذَرُونَ أَحْسَنَ الْخُلُقِیْنَ﴾ به علی (بت) ده په رستن، له چاکترین وه دیه پتیه ر ده ته کنه وه؟ ثبِنو عه باس و (په زای خوی لَی بَیت) موجهیدو عیکریمه و قه تاده و سودی ده لَین: به عل واته: په روه ردگار. عیکریمه و قه تاده ده لَین: به عل زمانی خه لکی یه منه. له پیوایه تیکدا له قه تاده وه هاتوه ده لَیت: زمانی نه زده نوته ته (أزده شتوه). عه بدوپره حمانی کوپی زهیدی کوپی نه سلم ده لَیت: له باوکیه وه (به عل) ناوی بتیکه خه لکی شاریک ده یان په رست پیی ده و ترا: (بعلبک) له خورناوای دیه شق. زه ححاک ده لَیت: (به عل) بتیک بووه که ده یان په رست. خوی مه زن ده فه رموویت: ﴿اللَّهُ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمْ

۱ الطبري (۹۵/۲۱).

۲ القرطبي (۱۱۵/۱۵).

۳ الطبري (۹۷/۲۱).

۴ الطبري (۹۷/۲۱).

الْأُولَئِكَ ﴿ واته: که خودا په روه ردگار تانه و په روه ردگاری بابه کانی پیتشو شتانه. واته: هر خودا

شایسته ی په رستنه به تهنه که هاره لئی نیه. خوی گه وره فه رمویه تی: ﴿فَكَذَّبُوهُ فَأَنَّهُمْ كَمُحَضَّرُونَ﴾
 واته: سا باوه پریان پی نه کردو بیگومان دینه بهر لیبرسینه وه. واته: ناماده ده کرین بق جه زره به دان و

لیبرسینه وه. ﴿إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ﴾ واته: مه گین عه بده راست و پاکه کانی خودا. واته: مه گین

نه وانه ی که یه کتاپه رسته کانیانن. نه مه نیستی سنا ی مونقه تبعه له موسبه تدأ وه ده فه رمویت: ﴿وَرَبُّكَ

عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ﴾ واته: وامان کرد له دواړو ژیشدا هر ناوی به چاکه بیریت. ﴿سَلِّمُ عَلَيْ آلِ يَاسِينَ﴾ واته:

سللوی یتیمه له نیلیاس. وه ک چون وتراوه به نیسماعیل، نیسماعیل که نه مه زمانی به نی نه سه ده. وه
 وتراوه به میکانیل میکال و نیبراهیم نیبراهام و نیرائیل نیرائین و طور سیناء طور سینین، هر یه ک شته و

هموی هاتوه. وه ده فه رمویت: ﴿إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ﴾ واته: نیمه ناوا پاداشتی کارچاکان

ده دینه وه. ﴿إِنَّهُ مِن جَعْدَانَا الْمُؤْمِنِينَ﴾ واته: نه و یه کیک بوو له و عه بدانه م که باوه پی پی هیتام.

﴿وَلَوْ كُنَّا لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿۱۳۱﴾ إِذْ جَعَلْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ ﴿۱۳۲﴾ إِلَّا جَعْرًا فِي الْعَرَبِينَ ﴿۱۳۳﴾ ثُمَّ دَمَرْنَا الْآخِرِينَ

﴿۱۳۴﴾ وَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿۱۳۵﴾ وَالْيَلِيلُ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿۱۳۶﴾

باسی قبرکردنی هوزی لوت پیغه مبه ره (سه لای خوی لی بیت)

خوی مه زن ده فه رمویت: ﴿وَلَوْ كُنَّا لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ﴾ واته: لوتیش له پیغه مبه ره بوو. ﴿إِذْ جَعَلْنَاهُ

وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ﴾ واته: خوی و که سو کاریشیمان به یه که وه بزگار کرد. ﴿إِلَّا جَعْرًا فِي الْعَرَبِينَ﴾ واته:

مه گین تهنه پیره ژنتیک له لای به جی ماوه کان مایه وه. ﴿ثُمَّ دَمَرْنَا الْآخِرِينَ﴾ واته: پاشان همومومان

قبرکردن. خوی گه وره باسی عه بدو پیغه مبه ری خوی ده کات که لوت پیغه مبه ره (سه لای خوی لی

بیت) که ناریدی بق سر هوزه که ی، هوزه که ی باوه پریان پی نه کرد، خوایش بزگاری کرد له ناویاندا به

خوی و که سو کاریه وه ژنه که ی نه بیت له که ل نه وانه دا که قریون شویش تیاچوو. خوی گه وره له ناوی

بردن به چند سزاو جه زره به و شوینه که ی کردن به ده ریایه کی بون پیسو و تام ناخوش و شوینیکی

ترسناک و سه ره پیگه یه کی برده وام که کاروانیان به شوو به پوژ به لایدا تیبه پن. بویه خوی گه وره

فه رمویه تی: ﴿وَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ﴾ واته: بیگومان نیوه لای به یانی به لایاندا پاده بوون.

﴿وَالْيَلِيلُ أَفَلَا تَعْقِلُونَ﴾ واته: شه وانه ش، چون له و پوداوه تیناگن؟ واته: شاخو نیوه چون په ندو

نامورگاری له و کاره‌ساته و درناگرن که خوی مه‌زن نا به و شیوه‌یه نه‌وانه‌ی قبر کرد، چاک بزنان که مه‌موو خوانه‌ناسیک هر شه و چاره‌نووسیه‌تی.

﴿ وَإِنَّ يُوسُفَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿۱۳۳﴾ إِذْ أَبَقَ إِلَى الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ ﴿۱۳۴﴾ فَسَاهَمَ فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ ﴿۱۳۵﴾ فَالْتَمَعَهُ الْحَوْتُ وَهُوَ مُدْمِجٌ ﴿۱۳۶﴾ فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ ﴿۱۳۷﴾ لَلَبِثَ فِي بَطْنِهِ إِذْ يَبُورُ يُعْثُونَ ﴿۱۳۸﴾ فَنَبَذْنَاهُ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ سَقِيمٌ ﴿۱۳۹﴾ وَأَبْنَيْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً مِّنْ يَقْطِينٍ ﴿۱۴۰﴾ وَأَرْسَلْنَاهُ إِلَىٰ بَنَاتِ آلِ فِرْعَوْنَ أَن زِينُنَّ وَأَنْتُنَّ وَأَنْتُنَّ وَأَنْتُنَّ فَزَيَّنَّهُنَّ ﴿۱۴۱﴾ فَأَمَّا زَيْنَبُ فَزَيَّنَّاهَا لِلْمُصَلِّينَ فَكَلَّمَتْهُنَّ إِلَىٰ حِينٍ ﴿۱۴۲﴾ ﴾

باسی به‌سهرهاتی یونس (سه‌لامی خوی لی بیئت)

خوی مه‌زن ده‌فرموویت: ﴿ وَإِنَّ يُوسُفَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴾ واته: یونس‌یش هر یه‌کیک بو‌له پیغه‌مباران. له پیغه‌وه له سوره‌تی (الانبیاء) دا به‌سهرهاتی یونس پیغه‌مبار (سه‌لامی خوی لی بیئت) باس کرا. له هر دوو سه‌حیه‌که‌دا هاتوو که پیغه‌مباری خودا (ﷺ) فرموویه‌تی: (هیچ که‌سیک بو‌ی نیه بلی من له یونس‌ی کوپی (منی) چاک‌ترم).^۱ خوی گه‌وره ده‌فرموویت: ﴿ إِذْ أَبَقَ إِلَى الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ ﴾ واته: که پای کرده ناو‌گه‌می پر. ئیبنو‌عه‌باس (په‌زای خوی لی بیئت) ده‌لیت: ﴿ الْمَشْحُونِ ﴾ واته: قورسو پر له شتومه‌ک. خوی گه‌وره ده‌فرموویت: ﴿ فَسَاهَمَ فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ ﴾ واته: له پشک خستن به‌شدار بو‌وه و دؤ‌پاندی. ﴿ فَسَاهَمَ ﴾ به‌شدار بو‌له پشک خستندا (له قورعه‌دا).^۲ ﴿ فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ ﴾ واته: له‌وانه بو‌وه که نه‌ییره‌ده‌وه و دؤ‌پاندی. چونکه شه‌و گه‌مییه که‌وته به‌ر شه‌پولی ناو له هم‌موو لایه‌که‌وه نزیک بو‌و نو‌قم بیئت پشکیان خست بریاراندا به‌ری هر که‌سیک که‌وت فرپی بده‌نه ناو ده‌ریا بو‌ شه‌وه‌ی گه‌مییه‌که باری سوک بیئت، پشکه‌که‌ش سی جار که‌وته سهر یونس (سه‌لامی خوی لی بیئت) وایان به چاک ده‌زانی که فرپی بده‌نه ناو ده‌ریا که جله‌کانی له‌به‌ر داکه‌من به‌لام وایان نه‌کرد، خودای گه‌وره فرمانی دا به ماسیه‌کی گه‌وره له ده‌ریای سه‌وزه‌وه که ده‌ریاکان برپیت و بجیت یونس هه‌لوشیت و قوتی بدات، گوشتی نه‌کو‌تی و ئیسکیشی نه‌شکینیت، شه‌و ماسیه‌ پؤ‌یشت یونس (سه‌لامی خوی لی بیئت) خوی فرپی دایه ناو ده‌ریا که و ماسیه‌که قوتی داو بردی گه‌پانی به هم‌موو ده‌ریاکاندا یونس به ته‌واوی جی‌گیر بو‌و له‌ناو سکی ماسیه‌که‌دا وای ده‌زانی مردوو، پاشان سه‌رو هر دوو پی و ده‌ستی جولاند. سه‌یری کرد زیندوو له سکی ماسیه‌که‌دا نو‌پژی کرد، که

^۱ فتح الباری (۱۹۳/۴)، مسلم (۱۸۴۶/۴).

^۲ الطبری (۱۰۶/۲۱).

یه کیک له دوعاکانی شه بوو دهوت: نهی خودایه شوینیکم کردوه به مزگوت هیج کهس له بندهکانی تو هیشتا نهیتوانیوه بیگاتی و بیکات به مزگوت، پای جیاواز زوره له باره‌ی شه نه‌ندان‌زی که یونس له سکی ماسیه‌که‌دا ماوه‌ت‌وه چه‌ند بووه. قه‌تاده ده‌لایت: سی پورژ بووه. جه‌عفری سادق ده‌لایت: حوت پورژ بووه. شه‌بو مالک ده‌لایت: چل پورژ بووه.^۱ موحامید ده‌لایت له شه‌عبیه‌وه چیشته‌نگا قوتی داوه و هلی لوشیوه، نیواره هلی هیناره‌ت‌وه. خوی مه‌زن خوی ده‌زانتیت شه‌نه‌ندان‌زیه چه‌ند بووه. خوی مه‌زن ده‌فهرموویت: ﴿فَالْتَقَمَهُ الْحُوتُ وَهُوَ مُلِيمٌ﴾ شه‌وسا ماسیه‌کی گوره، هلی لوشی و بز

خوی سه‌رکونه‌ی خوی ده‌کرد. پاشان خوی گوره ده‌فهرموویت: ﴿فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ﴾ واته: سا شه‌گه‌ر شه‌و پاک‌ی خودای نه‌وتایه. ﴿لَبِثَ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ﴾ واته: تا پورژی قیامت هله‌ده‌سا له ورگیدا ده‌مایه‌وه. وتراوه: شه‌گه‌ر له کاتی خوشی و ده‌ست والییدا کرداری چاکی نه‌کردایه و پاک‌ی خودای نه‌گرتایه ده‌مایه‌وه له ورگی ماسیه‌که‌دا. شه‌مه‌ قسه‌ی زه‌ححاک‌ی کوپی قه‌یس و شه‌بول عالیه و وه‌ه‌بی کوپی مونه‌بیهه قه‌تاده و که‌سانی تریش شه‌مه‌یان وتوه.^۲ نیبنو جه‌ریریش هه‌مان پای هه‌لپزاردوه.^۳ له و فرمووده‌ی که له دواوه دیت خوا هه‌ز بکات به‌م زووانه باسی ده‌که‌ین که به‌لگه‌یه له‌سه‌ر شه‌م پووداوه، شه‌گه‌ر هه‌واله‌که راست بیته. وه له فرمووده‌یه‌کدا له نیبنو عه‌باسه‌وه هاتوه که پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فرموویه‌تی: (له کاتی خوشیدا خودا بناسه خوایش له کاتی ناره‌ه‌تیدا ناگای لیته).^۴

شه‌لین: مه‌به‌ست به: ﴿فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ﴾ شه‌وه‌یه که خوی گوره ده‌فهرموویت: ﴿فَنَادَىٰ فِي الظُّلُمَاتِ أَن لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾ (۸۷) فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَبَجَّيْنَاهُ

مِنَ الظُّلُمَاتِ وَكَذَلِكَ نُصْحِيَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ واته: جا له تاریکیه‌کاندا (تاریکی شه‌وو ده‌ریا و ناو سکی نه‌ه‌نگ) هاواری کرد (نه‌ی خوا) به‌راستی هیج په‌رستراویک نیه جگه له تو پاک‌ی و بیگه‌ردی بو تو بیگومان من له سته‌مکاران بووم، نیه‌ش نزاو هاواری شه‌ومان گیراکردو له و خه‌م و خه‌فه‌ته بزگارمان کرد هه‌رواش نیمانداران بزگار ده‌که‌ین. شه‌مه‌ قسه‌ی سه‌عیدی کوپی جو به‌یرو که‌سانی تریشه.^۵ نیبنو شه‌بی حاته‌م پیوایه‌تی کردوه له شه‌سه‌سی کوپی مالیکه‌وه (په‌زای خوی لی بیته) شه‌شلی: من نازانم

^۱ الطبري (۱۱۱/۲۱).

^۲ الطبري (۱۰۹/۱۰۸/۲۱).

^۳ الطبري (۱۰۸/۲۱).

^۴ أحمد (۲۰۷/۱)، له پیشه‌وه پله‌که‌ی دیاری کراوه.

^۵ الانبياء (۸۷-۸۸).

^۶ الطبري (۱۱۰/۲۱).

نه‌س به بیگومان هم فرموده‌ی به زکر دووه‌توه بق لای پیغمبهری خودا (ﷺ): که یونس پیغمبهر (سه‌لامی خوی لى بیت) کاتیک بؤیده رکوت که بیاریتتوه بهم وتانه که له ورگی ماسیه که دابوو بؤیه ووتی: (اللهم لا إله إلا أنت سبحانک انى كنت من الظالمین) واته: نه‌ی خودایه له غه‌یری تز هیچ په‌رستراویک شک نابه‌م، پاکى و بن عیبى بق تویه، من له ریزی ناهه‌قان بووم. دوعاکه‌ی پوویکرده عه‌رش و به‌ده‌وریدا نه‌هات و نه‌پویشت فریشته‌کان وتیان: نه‌ی خودایه نه‌مه ده‌نگیکى لاوازی ناسراوه له ولاتیکى دورى نامووه هاتووه، خوی مه‌زنیش فرموی: نایا نه‌وه ناناسن؟ وتیان: نه‌ی په‌روه‌ردگارمان نه‌وه کتیه؟ خوی مه‌زن فرموی: به‌نده‌ی من یونسه، وتیان: نه‌وه به‌نده‌ی تز یونس که هتا نیستاش هه‌ر کرداری چاکى به‌رز ده‌بیته‌وه وه‌رده‌گیریت و دوعای قه‌بول ده‌کریت، فریشته‌کان وتیان: نه‌ی خودایه نایا په‌حم ناکه‌ی به‌وکسه‌ی چاکه ده‌کات له خویشیداو له نارچه‌تیدا بزگاری بکه‌ی؟ خوی مه‌زن فرموی: به‌لئى، فرمانى دا به ماسیه که له و چوله‌وانیه‌دا فریى دا. بؤیه خوی گوره فرمویته‌ی: ﴿فَبَدَّنْهُ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ سَقِيمٌ﴾ واته: فریمان دایه ده‌شتیکى چؤل و قاقپ، نه‌خوشیش بوو. ﴿فَبَدَّنْهُ﴾ واته: فریماندا ﴿بِالْعَرَاءِ﴾ ئینبو عه‌بباس و (په‌زای خوی لى بیت) که‌سانی تریش ده‌لین: زه‌ویهک دارو دره‌خت و خانوی تیدا نه‌بوو، ﴿وَهُوَ سَقِيمٌ﴾ واته: له‌شى لاوازو بیه‌یز بوو. خوی گوره ده‌فرمویت: ﴿وَأَنْبَتْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً مِّنْ يَقْطِينٍ﴾ واته: نه‌وسا پووه‌کیکى کوله‌که‌مان له لایدا سه‌وز کرد. ئینبو مه‌سعود و ئینبو عه‌بباس و (په‌زای خوی لى بیت) مواهیدو عیکریمه و سه‌عیدی کورپى جوبه‌یرو وه‌هه‌بى کورپى مونه‌بیهو هیلالی کورپى یه‌ساف و عبدالله‌ی کورپى تاوس و سودی و قه‌تاده و زه‌حاک و عه‌تای خوراسانى و که‌سیانیکى تری زوریش نه‌لین: (الیقطين) واته: کوله‌که.^۱ هندی و تویوانه: کوله‌که که‌لکی زوره له‌وانه زوو سه‌وز ده‌بیته و گه‌لاکه‌ی سیته‌ری گوره‌یه و ناسکیشه و میثووله‌ نزیکى ناکه‌ویته‌وه و خواردنیشی زور به‌سودو چاکه به‌کالی و کولای و به‌تویکل و ناوکیشه‌وه ده‌خوریت. له فرموده‌ی سه‌حیدا هاتووه که پیغمبهری خودا (ﷺ) کوله‌که‌ی (خوردنی کوله‌که‌ی) به‌لاوه خویش بووه له‌ناو ده‌فردا بؤی ده‌گه‌را.^۲ خوی مه‌زن ده‌فرمویت: ﴿وَأَرْسَلْنَاهُ إِلَىٰ مِائَةِ أَلْفٍ أَوْ زَبَدُونَ﴾ واته: نارمانه ناو سه‌ده‌زاران یان زنده‌تر. ده‌شیت و بؤی هه‌یه نه‌وه خه‌لکه‌ی یه‌که‌مجار یونس پیغمبهر (سه‌لامی خوی لى بیت) په‌وانه‌کرا بق لایان

^۱ الطبري (۱۰۹/۲۱).^۲ الطبري (۱۱۴/۱۱۳/۲۱)، الدر المنثور (۱۳/۱۳۰/۷).^۳ البخاري (۲۰۹۲).

هر نه‌وانه بن که فرمان درا جاریکی تر بگه‌ریتته وه ناویان دواى هاتنه دهره‌وه‌ی له ورگی ماسیه که که سه‌ده هزار کهس بیون یان زیاتر. خدا ده‌فهرموویت: ﴿أَوْ زَيْدُونَ﴾ مه‌کحول ده‌لئیت: سه‌ده بیست هزار کهس بیون. ئیبینو نه‌بی حاتمه‌یش پی‌وایه‌تی کردووه. ئیبینو جه‌ریر ده‌لئیت: هه‌ندئى له زانایانی زمانى عه‌ره‌بی له خه‌لکی به‌سره له و باره‌یه‌وه ده‌لئین: واته: هه‌تا سه‌ده هزار کهس بیون، یان نه‌وان له‌نه‌زه‌ری ئیوه‌دا له‌وه‌ش زیاتر بیون، نه‌لئى: نه‌ونده بیون له‌لای ئیوه^۱. بویه ئیبینو جه‌ریر لیتره‌دا هه‌مان رینگه‌ی گرتووه‌ته به‌ر که له‌سه‌ری بووه بۆته‌فسیری ئه‌م ئایه‌تانه که خواى مه‌زن ده‌فهرموویت: ﴿ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَهِيَ كَالْحِجَارِۖۤ اَوْ أَشَدَّ قَسَوَةً﴾^۲ واته: له پاشان دلتان ره‌ق بوو دواى ئه‌م (هه‌موو) موعجیزانه دلتان وه‌ک به‌رده به‌لکو زۆر ره‌قتره. یان ده‌فهرموویت: ﴿إِذَا رَیۤتُمْ مِنْهُمْ یُحْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشِیَةِ اللّٰهِ اَوْ اَشَدَّ خَشِیَةً﴾^۳ واته: به‌کسه‌ر ده‌سته‌یه‌کیان له خه‌لکی ده‌ترسان وه‌ک ترسان له خودا بگه‌ر زیاتریش ده‌ترسان. یان ده‌فهرموویت: ﴿فَکَانَ قَابَ قَوْسَیۡنِ اَوْ اَدۡنٰی﴾^۴ واته: جا به‌ نه‌ندازه‌ی دوو که‌وان یان که‌متر (ی مابوو له‌گه‌ل موچه‌مه‌دا ﷺ). مه‌به‌ست لیتره‌دا واته: که‌متر نه‌بوو له‌وه به‌لکو زیاتر بوو. خواى گه‌وره ده‌فهرموویت: ﴿فَتَأَمَّنُوا فَمَرَّعَتْهُمْ اِلَی حِیۡنٍ﴾ واته: هه‌موو بی‌وایان پی‌ هئینا و تا ماوه‌یه‌ک ژیانیکی خو‌شمان پیدان. واته: خه‌لکه‌ی که یونس پیغه‌مبه‌ر ره‌وانه‌کرا بۆیان هه‌موو بی‌وایان هئینا، ﴿فَمَرَّعَتْهُمْ اِلَی حِیۡنٍ﴾ هه‌تا نه‌و کاته‌ی بۆیان دانرابوو. وه‌ک ئه‌م ئایه‌ته‌ی که خواى گه‌وره ده‌فهرموویت: ﴿فَلَوْلَا کَانَتَ قَرِیۡۃٌ اٰمَنَّتْ فَنَفَعَهَا اِیۡمَنُهَا اِلَّا قَوْمٌ نُّؤِسَ لَمَّا اٰمَنُوا کَشَفْنَا عَنْهُمۡ عَذَابَ الْاٰخِرِیۡ فِی الْحَیۡوَةِ الدُّنْیَا وَمَتَّعْنٰهُمۡ اِلَی حِیۡنٍ﴾^۵ واته: جا با (خه‌لکی) شاریک (له‌و شارانه‌ی که هه‌ره‌شه‌یان لیکرا) بی‌وایان به‌یتنایه‌و برواکه‌یان سو‌دی بۆیان هه‌بو‌وایه به‌لام که‌لی یونس (سه‌لامی خواى لی‌بیت) کاتیک هه‌موو بی‌وایان هئینا (بیش هاتنی سزاکه) لاما‌ن برد له سه‌ریان سزای سه‌رشۆپی و پی‌سوایی له ژیانی دنیا‌داو به‌هره‌و خو‌شیمان پیدان تا ماوه‌یه‌ک (کاتی مردنیان).

^۱ الطبری (۱۱۶/۲۱).

^۲ البقرة (۷۴).

^۳ النساء (۷۷).

^۴ النجم (۹).

^۵ یونس (۹۸).

﴿ فَاسْتَفْتِهِمُ الرِّبَّكَ الْبَنَاتُ وَلَهُمُ الْبَنُوتُ ﴿۱۶۱﴾ أَمْ خَلَقْنَا الْمَلَائِكَةَ إِنثًا وَهُمْ شَاهِدُونَ ﴿۱۶۲﴾
 أَلَا إِنَّهُمْ مِّنْ إِفْكِهِمْ لَيَقُولُونَ ﴿۱۶۳﴾ وَلَدَ اللَّهِ وَلِيَّتُهُمْ لَكَذِبُونَ ﴿۱۶۴﴾ أَصْطَفَى الْبَنَاتَ عَلَى الْبَنِينَ ﴿۱۶۵﴾ مَا لَكُمْ
 كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿۱۶۶﴾ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿۱۶۷﴾ أَمْ لَكُمْ سُلْطٰنٌ مُّبِينٌ ﴿۱۶۸﴾ فَأَنؤَابِكُمْ إِن كُنتُمْ صٰدِقِينَ ﴿۱۶۹﴾ وَجَعَلُوا بَيْنَهُ
 وَبَيْنَ الْجَنَّةِ نَسَبًا وَلَقَدْ عَلِمَتْ الْجِنَّةُ إِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴿۱۷۰﴾ سُبْحٰنَ اللَّهِ عَمَّا يُصِفُونَ ﴿۱۷۱﴾ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ

المُخْلِصِينَ ﴿۱۶۱﴾

وهلامداندهوی نه‌وانه‌ی که مندان بؤ خودا داده‌نین و فریشته‌کانیان به کچی خودا داناوه

خوای مه‌زن ده‌فهرموویت: ﴿ فَاسْتَفْتِهِمُ الرِّبَّكَ الْبَنَاتُ وَلَهُمُ الْبَنُوتُ ﴾ واته: ده‌سنا تق له‌وانه
 بیرسه: تق بلئی په‌روه‌ردگاری تق کیژی مه‌بییت و هی نه‌وان کوپ بییت؟ خوای گه‌وره وه‌لامی نه‌و
 بتپه‌رستانه‌ی داوه‌توه و نکولی دره‌برپوه له‌وی نه‌وان کیژیان داناوه بؤخوا و خوشیان حه‌زیان
 له‌چییه بؤیان بریارداوه، واته: حه‌ز له کوپ‌ی باش ده‌که‌ن بؤ خویمان. خواهش نه‌فهرموویت: ﴿ وَإِذَا بُشِّرَ
 أَحَدُهُم بِالْأُنثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴾ واته: مه‌ر کاتیک به‌کیک له‌وانه مرگینتی کچی پی بدریت
 پووی ره‌ش داده‌گه‌ریت و بؤ خوی پیش ده‌خواته‌وه. واته: نه‌وه‌ی بؤ خودای داناوه بؤ خوی پیی
 ناخوشه. کوپ نه‌بییت بؤ خوی دانانیت و ه‌لی نابژدیت، خوای مه‌زنیش ده‌فهرموویت: نایا چون نه‌و
 به‌شه‌ی بؤ خودایان به‌ ره‌وا داناوه بؤ خویمانی دانانین و پیی پازی نین، بؤیه خوای گه‌وره فه‌رموویته‌ی:
 ﴿ فَاسْتَفْتِهِمْ ﴾ ناده‌ی له‌وانه بیرسه چون قسه‌ی وا ده‌که‌ن، ﴿ الرِّبَّكَ الْبَنَاتُ وَلَهُمُ الْبَنُوتُ ﴾ باشه
 بؤنه‌وه‌ی خوا کچی مه‌بییت و که‌چی خویمان کوپیان مه‌بییت! وه‌ک نه‌م نایه‌تانه‌ی تریش که خودا
 ده‌فهرموویت: ﴿ أَلَمْ لَكُمْ الذِّكْرُ وَلَهُ الْأُنثَىٰ ﴿۱۶۱﴾ تِلْكَ إِذًا قِسْمَةٌ ضِيزَىٰ ﴿۱۶۲﴾ واته: نایا راسته نئوه کوپتان بییت و
 خوا کچی؟، نه‌گه‌ر واییت دابه‌شکردنیکی نادرست ده‌بییت. وه ده‌فهرموویت: ﴿ أَمْ خَلَقْنَا الْمَلَائِكَةَ
 إِنثًا وَهُمْ شَاهِدُونَ ﴾ واته: یان له‌وی بیون که نئمه فریشته‌کانمان به‌ می دروست کرد؟ واته: چون
 بریاریان دا فریشته‌کان کیژن که چاویان لی نه‌بووه دروست کراون؟ وه‌ک نه‌م نایه‌ته‌ی خوای گه‌وره
 ده‌فهرموویت: ﴿ وَجَعَلُوا الْمَلَائِكَةَ الَّذِينَ هُمْ عِنْدَ الرَّحْمٰنِ إِنثًا أَشْهَدُوا خَلَقَهُمْ سَكَنُوبٌ شَهِدَتْهُمْ

۱ النحل (۵۸).

۲ النجم (۲۱-۲۲).

وَسْئُلُونَ^۱ واته: وه ئو فریشتانهی که بهندهی خوی به خشندهن به مینینهان داده نان نایا ئه وان به دیاری دروستکردنیانه وه بوون بیگومان ئه شایه تیانهی دهنوسریت و پرسیاریان لی ده کریت. واته: له برژی قیامه تدا پرسیاری ئه وه یان لی ده کریت، خوی مه زن ده فه رموویت: ﴿أَلَا إِنَّمْ مِّنْ إِفْهِمْ لَيَقُولُونَ﴾ واته: باش بزانه هرچی ده یلین هر درویان هه لده به ست. ﴿وَلَدَّ اللَّهُ وَإِنَّمْ لَكَذِبُونَ﴾ واته: که خودا مندالی بووه، بیگومان دروزنن. خوی گه وره باسی کردووه که ئه وانه له باره ی فریشته کانه وه سی دروی زدر گه وره یان کردووه، دروی یه کم به کیژی خودایان داناون، دوهم کردوویان به مندالی خودا که خودا پاک و بی عیبیه له و قسانه ی ئه وان ده یکن، پاش ئه وه ش که به می دایان ناون په رستوویان، هه ریه کی له مانه به سه بۆ ئه وه ی هه تاهه تابه له ناو ئاگردا بمینیتته وه، پاشان خوی مه زن ناره زایی دهرده بریت لییان ده فه رموویت: ﴿أَصْطَفَى الْبَنَاتِ عَلَى الْبَنِينَ﴾ واته: ئاخق ئه وه به جیی کرپ، کچی هه لیزاردووه؟ واته: چی پالی پیوه ناوه که کچ هه لیزیریته و کوپ واز لی بینیت و هالی نه بیزیریته. وه ک ئه م ئابه ته ی که خوی گه وره ده فه رموویت: ﴿أَفَأَصْفَكَ رَبُّكُمْ بِالْبَنِينَ وَاتَّخَذَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ إِنْسَانًا إِنَّكُمْ لَتَقُولُونَ قَوْلًا عَظِيمًا﴾^۲ واته: نایا په روه ردگارتان کوپانی تایبته کردووه به ئیوه وه له فریشته کانیشیدا کچانی بۆ خوی هه لیزاردووه به راستی ئیوه وته یه کی زدر گه وره (و نابه چی) ده لین. بۆیه خوی گه وره فه رموویه تی: ﴿مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ﴾ واته: چیتانه، چون پی پاده گن. واته: ئاوه زتان نیه بیربکه نه وه پیی که چی ده لین، ﴿أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾ واته: ئاخق هیچ بیرناکه نه وه. ﴿إِنَّمْ لَكُمْ سُلْطَنٌ مُّبِينٌ﴾ یان به لگه یه کی پته وتان له لا هه یه؟ واته: چ به لگه یه کتان به ده سه ته وه یه له سه ر ئه و قسانه ی ده یکن، ﴿فَأَتُوا بِكِنَانِكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ واته: ئه گه ر قسه ی ئیوه راسته، سا کتیبی خوتان بینن. واته: به لگه ی خوتان بینن له سه ر ئه و قسه ی که ده یکن که پشت به ستیت به کتیبیکه وه له ئاسمانه وه هاتبیته خوار له لایه ن خواوه. که ئه وه ی بۆ خوی هه لیزاردبیت که ئیوه ده یلین، چونکه ئه وه ی ئیوه ده یلین هیچ عه قلیک نایسه لمینیت و به وای پی ناکات، وه ده فه رموویت: ﴿وَجَعَلُوا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَنَّةِ نَسَبًا وَلَقَدْ عَلِمْتِ الْجِنَّةُ أَنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ﴾ واته: جنۆکه له گه ل خودا ده که نه خزم، جنۆکه کانیش باش ده زانن که ئه وان ناماده ده کرین. ﴿وَجَعَلُوا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَنَّةِ نَسَبًا﴾ واته:

^۱ الزخرف (۱۹).

^۲ الاسراء (۴۰).

موجامید ده لیت: بته رستان وتیان: فریشته کان کیژی خوی گه وره، نه بو به کر ده لیت: که واته دایکیان کتیه؟ وتیان: کیژانیکي خانه دانی ناو جنژکەن! قه تاده و ئیبنو زهیدیش هر وایان وتوو.

بۆیه خوی گه وره فه رموویت: ﴿وَلَقَدْ عَلِمْتِ الْإِنْتَهُ﴾ واته: نه وانه ی نه و قسه یان دابوو ه پال جنژکە کان ﴿إِنْتَهُمْ لَمُحْضَرُونَ﴾ ده هتیرین و ناماده ده کرین بۆ جه زه به دان و لیپرسینه وه له سر نه و درۆی که

کردوو یانه و ه لیا نه بستوو له خۆیا نه وه به بی زانیاری. پاشان خوی مه زن ده فه رموویت: ﴿سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُصِفُونَ﴾ واته: خودا دوره له و باسانه ی نه وان ده یکن. واته: خوی گه وره پاک و بی عه ییه له و

قسانه ی نه و خوانه ناس و بی دین و سته مکارانه ده یکن و ده لیت: خودا مندالی بووه. ﴿إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ﴾ واته: مه گین نه وه ی به دلپاکي عه بدایه تی خودا ده کن. نه مه لیتره دا نیستیسنای

موتقه تیعه له پرسته ی موسبه تدا ده بی نه و زه میره ی (الضمیر) له م نایه تدا که ده فه رموویت: ﴿عَمَّا يُصِفُونَ﴾ بگه پرته وه بۆ هه مو خه لکی، پاشان دلپاکانی ﴿الْمُخْلِصِينَ﴾ لۆ جیا کرایته وه نه وانه ی که شوینکە وتوو نه و هه قن که هاتوو ته خواره وه بۆ هه مو پیغه مبه ریک که په وانه کراوه.

﴿وَإِنَّكَ وَمَا تُبَدُّونَ ﴿۱۳۱﴾ مَا أَنْتَ عَلَيْهِ بِفَتْنَيْنِ ﴿۱۳۲﴾ إِلَّا مَنْ هُوَ صَالٍ الْجَحِيمِ ﴿۱۳۳﴾ وَمَا مَنَّا إِلَّا لَهُ، مَقَامٌ مَعْلُومٌ ﴿۱۳۴﴾ وَإِنَّا لَنَحْنُ الصَّافُونَ ﴿۱۳۵﴾ وَإِنَّا لَنَحْنُ الْمُسَبِّحُونَ ﴿۱۳۶﴾ وَإِنْ كَانُوا لَيَقُولُونَ ﴿۱۳۷﴾ لَوَإِنْ عِنْدَنَا ذِكْرٌ مِنَ الْأَوَّلِينَ ﴿۱۳۸﴾ لَكُنَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ ﴿۱۳۹﴾ فَكْفَرُوا بِهِ، فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿۱۴۰﴾﴾

که سیک له خه لکی بته پرته رست گومرتر نه بیت به قسه یان ناکات

خوی مه زن ده فه رموویت: ﴿وَإِنَّكَ وَمَا تُبَدُّونَ﴾ واته: سا و ئیوه و نه وانه ی ده یانه پرستن. ﴿مَا أَنْتَ عَلَيْهِ بِفَتْنَيْنِ﴾ واته: ئیوه ناتوانن له به رامبه ر خودا گومرتره ی (که س) بن. ﴿إِلَّا مَنْ هُوَ صَالٍ الْجَحِيمِ﴾

واته: مه گین نه وه ی ده چیته ئیو دۆزه خه وه. واته: که سیک شوین قسه کانتان ده که ده ویت و باوه پ به و سه رلیتشیواوی عیباده ته پرپوچه تان ده کات له خۆتان گومرتر بیت و بۆ ناو ناگر دروست کرایت، ﴿هَلْهُمْ قُلُوبٌ لَا يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ آذَانٌ لَا يَسْمَعُونَ بِهَا أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ

أُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ﴾^۱ واته: دلپان هه یه به لام پی ئیناگن (له پاستی) و چاویان هه یه (هه قی) پی نابین و گوئیان هه یه (هه قی پی) نابستن نه وانه وه ک ناژه ل و (چاوی) وان بگه خرابتر و گومرترن

^۱ الطبری (۱۲۱/۲۱).

^۲ الاعراف (۱۷۹).

(له نازهل) هر ئه‌وانه‌ن بی ناگایان. ئا ئه‌م کۆمه‌له خه‌لکه‌ن که شوینی ئایینی بته‌رست و خوانه‌ناس و

گومپایان ده‌که‌ون وه‌ک خۆای گه‌وره‌ فرموویه‌تی: ﴿إِنَّكَ لَنِي قَوْلٍ تُخَلِّفُ﴾ (۸) ﴿يُؤَكِّدُ عَنْهُ مَنَ أَمْرًا﴾ واته: بینگومان ئیوه له قسه‌ی جی‌ا‌وا‌زدان، ئه‌و که‌سه لاده‌دریت له ئیمان که لادراوه (چونکه خۆی گومپایه).

جی‌گای فریشته‌کان و ریزه‌ستیان بۆ خواپه‌رستی

پاشان خۆای گه‌وره باسی فریشته‌کان ده‌کات که پاک و دوورن له و قسانه‌ی که ئه‌و بته‌رستانه داویانه‌ته پالیان و درۆیان کردووه و توویانه فریشته‌کان کیژی خودان، ده‌فرموویت: ﴿وَمَا مَيِّتًا إِلَّا لَّهُ

مَقَامٌ مَّعْلُومٌ﴾ واته: له‌ناو ئیعه هر کامی‌کمان جی‌گه‌ی بۆ دیاری کراوه. واته: هر یه‌کێک له ئیعه شوینی تاییه‌تی خۆی بۆ دیاری کراوه له ئاسمانه‌کاندا و جی‌گای عیباده‌تیشی دیاری کراوه، لێی ده‌رناچیت و

دوورناکه‌ویته‌وه. زه‌حاک له ته‌فسیره‌که‌یدا ده‌لێت: ﴿وَمَا مَيِّتًا إِلَّا لَّهُ، مَقَامٌ مَّعْلُومٌ﴾ مه‌سروق ریوایه‌تی کردووه له عائیشه‌وه (په‌زای خۆای لێ بی‌ت) ده‌لێت: پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) فرموویه‌تی: (هیچ جی‌گه‌یه‌ک نیه له ئاسمانه‌کانی دنیا‌دا مه‌گین فریشته‌یه‌ک له سوژده‌دایه له‌سه‌ری یان وه‌ستاوه). بۆیه

خۆای گه‌وره ده‌فرموویت له زمانی فریشته‌کانه‌وه: ﴿وَمَا مَيِّتًا إِلَّا لَّهُ، مَقَامٌ مَّعْلُومٌ﴾. له ئیبنو عه‌باسه‌وه (په‌زای خۆای لێ بی‌ت) ده‌لێت: له‌ناو ئاسمانه‌کاندا ئاسمانێک هه‌یه جی‌گه‌ی بستیک نیه مه‌گین ته‌ویلی

یان پسی فریشته‌یه‌کی له‌سه‌ره پاشان ئه‌م ئایه‌ته‌ی خویند: ﴿وَمَا مَيِّتًا إِلَّا لَّهُ، مَقَامٌ مَّعْلُومٌ﴾ سه‌عی‌دی کوپی جوبه‌بریش هر وای وتووه. ﴿وَإِنَّا لَنَحْنُ الصَّافُونَ﴾ ئیبه‌ین که بۆ خواپه‌رستی ریز ده‌به‌ستین.

واته: به‌ریز وه‌ستاوین بۆ خواپه‌رستی وه‌ک له پیشه‌وه خۆای گه‌وره فرمووی: ﴿وَالصَّانِفَاتِ صَفًا﴾ ئه‌بو نه‌زیره ده‌لێت: عومه‌ر کاتیک قامه‌تی نوێژ ده‌کرا، پووی ده‌کرده خه‌لکه‌که پاشان ده‌یوت: ریز بن و ریزک

بوه‌ستن خۆای مه‌زن ده‌یه‌ویت فیرتان بکات وه‌ک فریشته‌کان بن، پاشان ده‌یفه‌رموو: ﴿وَإِنَّا لَنَحْنُ الصَّافُونَ﴾، جا ده‌یفه‌رموو: فلانه که‌س بی‌زه پیش و فلانه که‌س بجۆ دواوه پاشان (الله اکبر) ده‌کرد

(واته: نوێژی داده‌به‌ست). ئیبنو ئه‌بی حاته‌م و ئیبنو جه‌ریر ریوایه‌تیان کردووه. ^۴ وه‌ له سه‌حیحی موسلیمدا ریوایه‌ت کراوه له حوزه‌یفه‌وه (په‌زای خۆای لێ بی‌ت) ده‌لێت: پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ)

^۱ الذاریات (۹-۸).

^۲ الطبری (۱۲۷/۲۱).

^۳ الطبری (۱۲۷/۲۱).

^۴ الطبری (۱۲۸/۲۱).

فهرموويه تي: (پڙيمان تي تراوه به سي شت به سهر خه لکيدا، پريزه کانمان ڪراوه به پيزي فريشته کان و
 زه وپشمان بڻ ڪراوه به مزگهوت و خوله ڪه يشي ڪراوه به پاڪه رهوه بؤمان).^۱ ﴿وَإِنَّا لَنَحْنُ اللَّسِيخُونَ﴾
 واته: ئيمهين هرگيز له تاريخي پاناوه ستين. واته: ئيمه پيز ده به ستين و له وه سفي خودا پاناوه ستين و
 سوپاسي ده ڪه ين و باسي پاڪي و بي عيبي نه و ده ڪه ين و عه بيديكي هه ٺارو گوڙپايه ئي نه وين.

خوزگه ي قوره يشيه کان ڪه برياهه وائيش له ناو پيشيناندا ڪتبيي خويان هه بووايه

خوای گه وره ده فهرموويت: ﴿وَإِن كَانُوا لَيَقُولُونَ﴾ واته: نه وائيش خق هر ده بيانوت. ﴿لَو أَنَّ عِنْدَنَا ذِكْرًا
 مِنَ الْأُولَئِينَ﴾ واته: نه گهر ئيمه ش له لايه ن پيشينانه وه ڪتبيي خؤمان هه بووايه. ﴿لَكِنَّا عِبَادَ اللَّهِ
 الْمُخْلِصِينَ﴾ ئيستا له عه بده دلپاڪه ڪاني خودا ده بووين. واته: نه ي موحه ممه د (ﷺ) نه وانه
 ناره زومه ند بوون پيش نه وه ي تو په وانه بڪريت بؤ لايان ڪتبيي خويان بووايه، باسي فرمانه ڪاني
 خوداي بؤ بڪردنايه و به سه رهاتي گه له پيشووه ڪاني بگڙپايه ته وه بؤيان. وه ڪ خوای مه زن
 ده فهرموويت: ﴿وَأَسْمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لِيَبْجَأَ لَهُمْ أَهْوَئَهُمْ نَذِيرٌ لِّكُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَهُمْ أَمْثَلِ
 مَا زَادَهُمْ إِلَّا نُفُورًا﴾^۲ واته: (بتپه رستان) به سويندي هه ره گه وره يان سوڀديان ده خوارد به خوا
 (ده بيانوت) نه گهر پيغه مبه ريڪي ترسينه ريان بؤ بيت به راستي نه وان له هه ريڪ له ئوممه تاني تر
 به رچاو پوونتر ده بن ئينجا ڪاتيك پيغه مبه ري ترسينه ريان بؤ هات زياتر دوورڪه وتنه وه (له پنگه ي
 راست). وه فهرموويه تي: ﴿أَن تَقُولُوا إِنَّمَا أُنزِلَ الْكِتَابُ عَلٰى طَائِفَتَيْنِ مِن قَبْلِنَا وَإِن كُنَّا
 لَنَعْلَمُ الْغَيْبَاتِ ﴿۱۷۸﴾ أَوْ تَقُولُوا لَوْ أَنَّا أُنزِلَ عَلَيْنَا الْكِتَابُ لَكُنَّا أَهْدَىٰ مِنْهُمْ فَقَدْ جَاءَكُمْ بَيِّنَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ
 وَهُدًى وَرَحْمَةٌ مِّنْ أَرْحَامِكُمْ مِّنْ كَذِبٍ يُكَاذِبُونَ﴾ واته: له بهر نه وه ي نه لئين بيگومان ته نها بؤ سه ر دوو ڪومه ئي (گاورو
 جووله ڪه) نيردراوه ته خواره وه له پيش ئيمه دا ڪه به راستي ئيمه له خوڀندنه وه و ليڪولئينه وه ي
 ڪتبيه کان بي ناگا بووين، وه بؤ نه وه ي نه لئين به راستي نه گهر ڪتبيي ئاسماني بؤ ئيمه بهاتايه نه وه
 ئيمه له وان به رچاو پوونتر ده بووين نه وه بيگومان به لگه و نيشانه (قورئان ي پوونتان له
 په روره رنگارتانه وه بؤ هاتوه ڪه به رچاو پووني و ميهره بانبيه ڪي گه وريه ڪه واته ڪي ستم ڪارتره له و

^۱ مسلم (۳۷۱).

^۲ الفاطر (۴۲).

^۳ الانعام (۱۰۶-۱۰۷).

که‌سه‌ی بیباوه‌ر بیت به نایه‌ته‌کانی خواو به درؤی بزانیئت و پوویمان لی وه‌رگیزیت له‌مه‌ودوا به زووی
تو له ده‌سینین له‌وانه‌ی سه‌ریچی ده‌کن له نایه‌ته‌کانی نئمه به سزایه‌کی به‌دوسه‌خت به هؤی له‌و
لادانه‌وه که ده‌یانکرد. بؤیه خوی گه‌وره لی‌رده‌ا فه‌رموویه‌تی: ﴿فَكْفُرُوا بِهِ سَوْفَ يَعْلَمُونَ﴾ واته: له
کتیبی خوا حاشایان کرد زدر ناخایه‌نیت ده‌زانن. نه‌مه بیگومان به‌لئینی خودایه‌وه‌ه‌په‌شه‌یه‌کی زدر
گه‌وره‌یه له‌سه‌ر نه‌و بیباوه‌رپیه‌یان به خواو پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی ﴿سَبَّحْتَ﴾.

﴿وَلَقَدْ سَبَّحْتَ كِمَنَّا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧١﴾ إِنَّهُمْ لَكُمُ الْمَنْصُورُونَ ﴿١٧٢﴾ وَإِنَّا لَجُنَدَاكُمْ سَابِقَاتٌ لِّمَنْ يَخَافُ وَيُوَكِّفُ ﴿١٧٣﴾﴾
﴿وَأَبْصَرْتُمْ سَوْفَ يَصِيرُونَ ﴿١٧٤﴾ أَفَعِدَّائِنَا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿١٧٥﴾ فَإِذَا نَزَلَ بِسَاحِبِهِمْ فَسَاءَ الْمُنذِرِينَ ﴿١٧٦﴾ وَتَوَلَّى
عَنْهُمْ حَتَّى حِينٍ ﴿١٧٨﴾﴾

به‌لئندان به سه‌رکه‌وتن و فه‌رماندان به وازه‌نیان له قوره‌یشه‌کان

خوی مه‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿وَلَقَدْ سَبَّحْتَ كِمَنَّا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ﴾ واته: بیگومان له پیشیش قسه‌کانی
نئمه (سه‌باره‌ت به عبده ناردراره‌کاشمان) به مه‌ردم راگه‌یه‌نراوه. واته: له کتیبی یه‌که‌مدا له لای خودا
هه‌موو شتیک براره‌ته‌وه که پاشه‌پوژ هه‌ر بقی پیغه‌مبه‌ران و (سه‌لامی خویان لی بیت)
شوینکه‌وتووه‌کانیانه له دنیاو له پوژی دوایشدا، وه‌ک خوی گه‌وره فه‌رموویه‌تی: ﴿كَتَبَ اللَّهُ
لَأَخْلَبَنَّ أَنَا وَرُسُلِي إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ﴾^۱ واته: خوا نووسیویه‌تی که بیگومان من و پیغه‌مبه‌رانم
سه‌رده‌که‌وین به راستی خوا توانای بالاده‌سته. وه فه‌رموویه‌تی: ﴿إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا
فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهُدُ﴾^۲ واته: به راستی نئمه پیغه‌مبه‌رانمان و نه‌وانه‌ی باوه‌رپیان هیناوه
سه‌رکه‌وتوو ده‌که‌ین له ژیانی دنیاو له و پوژده‌ی (قیامت) دا که شایه‌ته‌کان هه‌لده‌سنه‌وه. بؤیه لی‌رده‌ا
فه‌رموویه‌تی: ﴿وَلَقَدْ سَبَّحْتَ كِمَنَّا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧١﴾ إِنَّهُمْ لَكُمُ الْمَنْصُورُونَ ﴿١٧٢﴾﴾ که هه‌ر نه‌وان یاریده ده‌درین.
له دنیاو له دواپوژدا، وه‌ک له پیشه‌وه باس کرا که چون سه‌ری خستن به‌سه‌رگه‌له‌کانیاندان نه‌وانه‌ی که
به‌ویان پی نه‌کردن و درایه‌تیاان ده‌کردن. چونیش خوانه‌ناسانی قه‌ر کردو عبده خاوه‌ن باوه‌ره‌کانی
بزگار کرد. ﴿وَإِنَّا لَجُنَدَاكُمْ سَابِقَاتٌ لِّمَنْ يَخَافُ وَيُوَكِّفُ ﴿١٧٣﴾﴾ واته: پاشه‌پوژ هه‌ر
بقی نه‌وانه. خوی گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿فَكْفُرُوا بِهِ سَوْفَ يَعْلَمُونَ﴾ واته: سا تو وازیان لی بینه هه‌تا ماوه‌یه‌ک.

^۱ المجادلة (۲۱).

^۲ الغافر (۵۱).

واته: حَوَّت بگره له سەر ئهو نازاره‌ی که تووشت ده‌بیت لیئانه‌وه هه‌تا ماوه‌یه‌ک وازیان ئی بیته ئیمه سه‌رکه‌وتن و زالبوون و پاشه‌پوژ ده‌ده‌ین به تۆ. وه ده‌فه‌رموویت: ﴿وَأَبْصِرْهُمْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ﴾ واته: جا بیانینه، ئه‌وانیش خۆ ده‌بیننه‌وه. واته: چاوه‌پوانیان به‌و سه‌یریان بکه چۆن تووشی جازه‌به‌و مه‌ینه‌ت و ناره‌حه‌تی ده‌بین له‌سه‌ر دزایه‌تی و باوه‌ر پئی نه‌کردنت، بۆیه خۆای گه‌وره هه‌ره‌شه‌یان لیده‌کات و ده‌فه‌رموویت: ﴿فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ﴾، پاشان ده‌فه‌رموویت: ﴿أَفَعَدَابَاتًا يَسْتَعْجِلُونَ﴾ واته: ده‌یانه‌ویت زووتر نازاریان ده‌ین؟ واته: ئه‌وانه بۆیه په‌له ده‌که‌ن چونکه بپوات پئی ناکه‌ن و خوانه‌ناسن خۆای گه‌وره‌یش تووپه بووه لیئان و تۆله‌یان زوو ئی ده‌سینیت و خۆشیان هه‌ر په‌له‌یانه که زوو تۆله‌و سزایان بۆ بیت چونکه ئه‌وه خوانه‌ناس و بیباوه‌پن. خۆای مه‌زنیش فه‌رموویه‌تی: ﴿فَإِذَا نَزَلَ بِسَاحِطِهِمْ سَاءَ صَبَاحُ الْمُنْدَرِينَ﴾ واته: هه‌ر کاتیک بیته‌خوارو به‌ری ده‌رگیان ئی بگریت ئه‌وسا ترسینراوان چ پۆژیکی خراپ و ته‌نگیان ده‌بیت. واته: کاتیک سزا داده‌به‌زیته سه‌ریان و ده‌وری گرتن ئه‌و پۆژه چ پۆژیکی خراپ و گرانه که کاتیک قه‌ ده‌بن و شوینه‌واریان نامینیت. سویدی ده‌لیت: ﴿فَإِذَا نَزَلَ بِسَاحِطِهِمْ﴾ واته: کاتیک به‌ر مالی پئی گرتن، ﴿فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْدَرِينَ﴾ به‌یانیکی ناخۆش ده‌به‌نه سه‌ر. واته: ئه‌و به‌یانیه به‌یانیکی نۆر خراپه بۆیان. بۆیه له هه‌ردوو سه‌حه‌که‌دا هاتوو له ئه‌نه‌سه‌وه (په‌زای خۆای ئی بیت) ده‌لیت: پیغه‌مبه‌ری خودا(ﷺ) به‌یانی زوو دای به‌سه‌ر خه‌یبه‌ردا وه‌ختیک که ته‌ورو بیله‌کانیانه‌وه چوونه ده‌روه ئه‌و سوپایان بینی گه‌رانه‌وه ده‌یانوت: به‌خوا موحه‌مه‌د هات موحه‌مه‌د و سوپاپینچ قۆلییه‌که‌ی، پیغه‌مبه‌ر فه‌رمووی: (الله اکبر خه‌یبه‌ر ویران بوو ئیمه کاتیک دابه‌زینه خوار چوینه به‌ر ده‌رگای هه‌ر گه‌لیک به‌یانی ترسینراوان نۆر خراپ ده‌بیت).^۱ خۆای مه‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿وَوَلَّوْا عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ﴾ واته: تۆ هه‌تا ماوه‌یه‌ک واز له‌وانه‌ش بیته. ﴿وَأَبْصِرْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ﴾ جا بیینه ئه‌وانیش خۆ ده‌بیننه‌وه. ته‌ئکیدکرده‌وه‌ی ئه‌و فه‌رمانانه‌یه که له‌پیشه‌وه باس کرا له‌و باره‌یه‌وه والله اعلم.

﴿سُبْحٰنَ رَبِّكَ رَبِّ الْعَرْوَةِ عَمَّا يُصْفُونَ﴾ (۱۸۷) ﴿وَسَلٰمٌ عَلٰی الْمُرْسَلٰتِ﴾ (۱۸۸) ﴿وَلْحَمْدٌ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ﴾ (۱۸۹)

خۆای مه‌زن باسی پاک‌و بئی عه‌یبی خۆی ده‌کات له هه‌موو ئه‌و شتانه‌ی که خوانه‌ناسان و ناهه‌قیکاران و بیباوه‌پان ده‌یلین له‌ باره‌یه‌وه که چه‌نده دووره له‌و قسانه‌وه ئه‌وان ده‌یکه‌ن و ده‌فه‌رموویت: ﴿سُبْحٰنَ رَبِّكَ رَبِّ الْعَرْوَةِ عَمَّا يُصْفُونَ﴾ واته: پاک‌و بئی په‌روه‌دگاری تۆ، هه‌ر خۆی خاوه‌ن ده‌سه‌لاته‌و له‌و قسانه‌ی ئه‌وان ده‌رباره‌ی ده‌که‌ن گه‌لیک دووره. واته: خاوه‌نی ده‌سه‌لاتیکی

^۱ فتح الباري (۱۰۷/۲)، مسلم (۱۰۴۳/۲).

دوایی نه هاتووہ، ﴿عَمَّا يَصِفُونَ﴾ گه لیک دووره له و قسانه ی ئه و خوانه ناس و بیباوه پرو تاوانبارانه ده یکن. ﴿وَسَلِّمْ عَلَى الْمُرْسَلِينَ﴾ واته: سلاویش له پیغه مبه ران. واته: سلاوی خوای مه زن له پیغه مبه ران له دنیاو له قیامه تدا له بهر ئه وهی که له دنیا به راست و پیکی باسی پاکو و بی عیبی خودایان کردووہ، ﴿وَلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ واته: سوپاسیش بق راهینه ری هه موو دنیا. واته: سوپاس بق خودا له دنیاو له قیامه تداو له هه موو کاتیکیدا له بهر ئه وهی ته سبیح کردن پاکو و بی عیبی خودا ده گه یه بیت بویه لیره داو له زور شوینی تردا له قورئاندا هاتووہ وه ک خوای گوره فرموویه تی:

﴿سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿۱۸۰﴾ وَسَلِّمْ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ﴿۱۸۱﴾ وَلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿۱۸۲﴾﴾

سه عیدی کوپی ئه بو عوروبه ده لیت: له قه تاده وه ده لیت: پیغه مبه ری خودا ﴿سُبْحَانَ﴾ فرموویه تی: (وه ختیک سلاوتان کرد له من سلاویش له هه موو پیغه مبه ران بکن چونکه منیش یه کیکم له و پیغه مبه رانه) سه لامی خویان لی بیت). هه ر به م شیویه ئیبنو جه ریرو ئیبنو ئه بی حاته میش ریوایه تیان کردووہ. ۱. ئه بو موحه ممدی به غه وی ریوایه تی کردووہ له ته فسرکه که یدا له عه لیه وه (ره زای خوای لی بیت) ده لیت: هه ر که سیک پیی خوشه پیوانه ی بق بکریت به پیوانه ی ته واو له پوزی قیامه تدا با کزتا قسه ی له دانیشتنیدا بریتی بیت له ﴿سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿۱۸۰﴾ وَسَلِّمْ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ﴿۱۸۱﴾ وَلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿۱۸۲﴾﴾. ۲. چه ند فرمووده هاتووہ له باره ی که فاره تی مه جلیسه وه (له وانه): (سبحانک اللهم وبحمدک لا اله الا انت استغفرک واتوب الیک) منیش (جزئیک) سه ره خق و تاییه تم نویسه له سه ر ئه و فرموودانه.

ته فسیری سوره قی (ص)

له مه که که دا هاتووته خواروه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿ص ۱﴾ وَالْقُرْآنَ ذِي الذِّكْرِ ﴿۱﴾ بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي عِزَّةٍ وَشِقَاقٍ ﴿۲﴾ كَرِهَ اللَّهُ لَكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْقَائِمِينَ ﴿۳﴾ وَلَا تَكُنْ مِنَ الْغَائِبِينَ ﴿۴﴾

﴿ص ۲﴾ مَنَاصِيحٍ ﴿۳﴾

قسه کردن له سه ر ئه م پیتانه له پیشه کی سوره تی (البقرة) دا کراوه که پیویست ناکات لیره دا دووباره بکریته وه. خوای گوره ده فرموویت: ﴿ص ۱﴾ وَالْقُرْآنَ ذِي الذِّكْرِ ﴿۱﴾ واته: صاد، به م قورئانه ی که

۱ الطبري (۱۳۲/۲۱).

۲ البغوي (۱۴۶/۴).

پُرْ لَهٗ تَامُوزْكَارِيَهٗ. (ده بیست پندی لَیْ وَهْرِ بَگَرِيْتِ). واته: سویتند بهم قورئانه‌ی که پره له پندو تاموزْگاری و سودمنده بؤیان له ژبانی دنیاو پۆژی قیامه‌تدا. زه ححاک له‌م نایه‌تدا ﴿ذِي الْذِكْرِ﴾ ده‌لَیْت: نَم نایه‌ته وهک نَم نایه‌ته وایه: ﴿لَقَدْ اَنْزَلْنَا اِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيْهِ ذِكْرُكُمْ﴾ واته: نَیْمه کتیبیکمان بؤ نَیْوه نارِدووه‌ته خوار باسی نَیْوه‌شی تَیْدایه یان یادخستنه‌وه‌ی نَیْوه‌ی تَیْدایه^۲. قه‌تاده و نَیْبِنو جه‌ریریش هر وایان وتووه.^۳ نَیْبِنو عه‌باس و سه‌عیدی جو به‌یرو نَیْسماعیلی کوپی نَمبو خالِدو نَیْبِنو عویه‌ینه و نَمبو حوسه‌یْن و (حُصْبِن) نَمبو سَالْح و سودی ده‌لَیْتِن: ﴿ذِي الْذِكْرِ﴾ واته: زۆر به‌پَیْزه، یانی: خاوه‌ن پله و پَیْزه.^۴ هیچ دژایه‌تیهک له نَیْوان نَم دوو رایه‌دا نیه. چونکه نَم قورئانه کتیبیکی زۆر به‌پَیْزه و پَیْشه له پندو تاموزْگاری و ترساندن، له وه‌لامی نَم سویتنده‌دا خَواي گوره ده‌فه‌رموویت: ﴿اِنْ كُلٌّ اِلَّا كَذَّبَ الرَّسُلَ فَحَقَّ عِقَابٌ﴾ واته: هر هه‌موویان باوه‌پریان به پیغه‌مبه‌ران نه‌هینا بؤیه سزای منیان به‌سه‌ردا چه‌سپا (و له‌ناو‌چوون). قه‌تاده ده‌لَیْت: وه‌لامه‌ک‌ه‌ی نَم نایه‌تیه که ده‌فه‌رموویت: ﴿بَلِ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا فِيْ عَزْرِ وَشَقَاقٍ﴾^۱. نَیْبِنو جه‌ریریش هه‌مان پای هه‌لبژاردووه.^۵ خَواي گوره ده‌فه‌رموویت: ﴿بَلِ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا فِيْ عَزْرِ وَشَقَاقٍ﴾ واته: به‌لام خوانه‌ناسه‌کان، خَویان به زل ده‌زاندو هر خه‌ریکی دژایه‌تین. واته: له‌ناو نَم قورئانه‌دا تاموزْگاری زۆره بؤ که‌سِیک که تاموزْگاری وه‌ریگریت و به‌ندیشه بؤ که‌سِیک نه‌گه‌ر ده‌رسی لَیْ وَهْرِ بَگَرِيْتِ به‌لام خوانه‌ناس هیچ سویدیکی لَیْ وَهْرِ بَگَرِيْتِ چونکه نه‌وانه ﴿فِيْ عَزْرِ﴾ زۆر خَویان به زل ده‌زاندو نه‌فامانه بیرده‌که‌نه‌وه ﴿وَشَقَاقٍ﴾ واته: دژایه‌تی ده‌که‌نو لاسارنو دوور ده‌که‌نه‌وه لَیْ. پاشان خَواي مه‌زن ده‌یان ترسَیْتِنِ به‌وه‌ی که گه‌له‌کانی پَیْش نه‌وان به هؤی خوانه‌ناسی و دژایه‌تی پیغه‌مبه‌ران و باوه‌پنه‌کردن به‌و کتیبانه‌ی که له ناسمانه‌وه هاتوون له‌ناو‌چوون ده‌فه‌رموویت: ﴿كَرَّ اَهْلُكُنَّا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ فَمَادُوا وَاَلَاتٍ حِيْنَ مَنَاصِرٍ﴾ واته: پَیْش نه‌مانه‌ش زۆر به‌ره‌مان له‌ناو بردن، جا نه‌وانه کاتیک هاواریانکرد، ده‌رفت له ده‌ست چووویوو. ﴿كَرَّ اَهْلُكُنَّا مِنْ قَبْلِهِمْ﴾

۱ الانبیاء (۱۰).

۲ الطبری (۱۴۰/۲۱).

۳ الطبری (۱۴۰/۲۱).

۴ الطبری (۱۴۰/۱۳۹/۲۱).

۵ ص (۱۴).

۶ الطبری (۱۴۰/۲۱).

۷ الطبری (۱۴۱/۲۱).

واته: زُورِكَ لَوْ كَلَّاهُ نَىٰ كَهٗ بِيَاوَهٗ بِيَوْنٍ لَّهٗ نَاوَمَا نَبْرَدْنَ لَهٗ پَيْشِ نَهٗ مَانِ ﴿فَنَادُوا﴾ واته: كَاتِيكَ كَهٗ سَزَيَانَ بُوْ دَيْتِ هَاوَارِ دَهٗ كَهٗ نَو دَهٗ پَارِئِنَهٗ وَهٗ لَهٗ خُودَا كَهٗ هِيَجِ سَوُوْدِيكِي لِي وَرَهٗ نَاكِرْنَ وَهٗ كِ خَوَايِ كَهٗ وَرَهٗ فَرَمُووِي—تِي: ﴿فَلَمَّا أَحْسَرُوا بِأَسْنَاءِ إِذَا هُمْ مِّنْهَا يَرْكُضُونَ ﴿۱۱﴾ لَا تَرْكُضُوا وَارْجِعُوا إِلَىٰ مَا أُتْرِفْتُمْ فِيهِ وَمَسْكِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾ واته: جَا وَهٗ خَفْتِيكَ (بِيَاوَهٗ پَان) هَسْتِيَانِ كَرْدِ بَهٗ سَزَاوِ تَوْلَىٰ نَيْمَهٗ دَهٗ سَتَبَهٗ جِي نَهٗ وَا نِ لَهٗ وِ شَارَانَهٗ بَهٗ چَهٗ سَهٗ پَانِي پَايَانِكِرْدِ، (فَرِيشْتَهٗ كَانِ بَهٗ كَالْتَهٗ وَهٗ پَيِيَانِ دَهٗ لَيْتِي) پَامَهٗ كَهٗ نَو بَهٗ كَهٗ پَيِنَهٗ وَهٗ بُوْ لَايِ نَهٗ وَا زَاوِ نَيْمَهٗ تَانَهٗ نَىٰ كَهٗ پُوْجُوونِ تَيِيْدَاوِ (بَهٗ كَهٗ پَيِنَهٗ وَهٗ) بُوْ سَهٗرِ خَانُووِ مَالَهٗ كَانَتَانِ بَهٗ لَكُوْ پَرِسِيَارَتَانِ لِي بَكْرِيْتِ (لَهٗ وَهٗ يِ بَهٗ سَهٗرَتَانِ هَاتُووهٗ). نَهٗ بُوْ دَاوُدِي تَهٗ يَالِيْسِي پَرِيَاوَهٗ تِي كَرْدُووهٗ لَهٗ تَهٗ مِيْمِيَهٗ وَهٗ دَهٗ لَيْتِ: پَرِسِيَارِمِ كَرْدِ لَهٗ نَيْبِيْنُو عَهٗ بَاسِ (رَهٗ زَايِ خَوَايِ لِي بَيْتِ) لَهٗ مَانَايِ نَهٗ مِ نَايَهٗ تَهٗ كَهٗ خَوَايِ مَهٗ زَنِ دَهٗ فَرَمُووِيْتِ: ﴿فَنَادُوا وَآلَاتٍ حِينَ مَنَاصٍ﴾ دَهٗ لَيْتِ: وَهٗ خَفْتِي پَارِپَانَهٗ وَهٗ دَاوَاكِرْدِنِ وَپَاكِرْدِنِ نِيَهٗ وَكَاتِي بَهٗ سَهٗرِ چُووهٗ. مَوْحَهٗ مَهٗ دِي كُوْرِي كَهٗ عَبِ دَهٗ لَيْتِ: ﴿فَنَادُوا وَآلَاتٍ حِينَ مَنَاصٍ﴾ واته: كَاتِيكَ دَنِيَايَانِ لَهٗ دَهٗ سَتَجُووِ هَاوَارِ دَهٗ كَهٗ نَو شَايَهٗ تُوْمَانِ دِيْنِنِ وَدَهٗ پَارِئِنَهٗ وَهٗ پَهٗ شِيْمَانِ دَهٗ بِنَهٗ وَهٗ. ^۲ قَهٗ تَادَهٗ دَهٗ لَيْتِ: كَاتِيكَ جَهٗ زَهٗرَهٗ بِيَايَانِ بِيْنِي دَهٗ يَانَهٗ وِيْتِ پَهٗ شِيْمَانِ بِنَهٗ وَهٗ وَهٗ هَاوَارِ دَهٗ كَهٗ نِ كَهٗ كَاتِي هَاوَارِكِرْدِنِ نَهٗ مَآوَهٗ. مَوْجَاهِيْدِ دَهٗ لَيْتِ: ﴿فَنَادُوا وَآلَاتٍ حِينَ مَنَاصٍ﴾ واته: نَهٗ وَا كَاتِهٗ كَاتِي پَاكِرْدِنِ وَپُوْيِشْتِ نِيَهٗ، خَوَاشِ (سَبْحَانَهٗ وَتَعَالَىٰ) يَارْمَهٗ تَيِيْدَهٗرَهٗ بُوْ پَسْتِ وَتَنِ وَپَاسْتِ كَرْدِنِ.

﴿وَعَجِبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُّنذِرٌ مِّنْهُمْ وَقَالَ الْكٰفِرُونَ هٰذَا سَحِرٌ كَذٰبٌ ﴿۱﴾ اٰجَعَلْنَا لِيْمَلَهٗ اِلٰهًا وَّجَدًّا اِنَّ هٰذَا لَشَيْءٌ عَجَبٌ ﴿۲﴾ وَاَنْطَلَقْنَا لَمَلًا مِّنْهُمْ اَنْ اٰمَشُوْا وَاَصْبَرُوْا عَلٰٓى الْهٰتِكِرُوْا اِنَّ هٰذَا لَشَيْءٌ يُّرٰدُ ﴿۳﴾ مَا سَعَيْنَا يٰۤهٰذَا فِى الْاٰلِهَةِ الْاٰخِرَةِ اِنْ هٰذَا اِلَّا اٰخِنٰلِقُ ﴿۴﴾ اَمْ نَزَلْنَا عَلَيْهِ الذِّكْرَ مِنْ بَيْنِنَا بَلْ هُمْ فِي سَكٰتٍ مِّنْ ذِكْرِيۙ بَلْ لَمَّا يَدُوْا فَوْقَ عَدٰبِ ﴿۵﴾ اَنْزَلْنَا عِنْدَهُ خَزٰٓئِنَ رَحْمٰتِيۙ رَبِّكَ الْعَزِيْزُ الْوَهَّابِ ﴿۶﴾ اَمْ لَهُمْ مِّنْكَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَلْيَرْتَقُوا فِى الْاَسْمٰبِ ﴿۷﴾ جُنْدٌ مَّا هُنَالِكَ مَهْرُوْمٌ مِّنَ الْاَحْرَابِ ﴿۸﴾﴾

سهرسامی بقیه رستان بهم په پیام و فوران و په کخوا په رستینه

خوای مه زن ده فرموویت: ﴿وَعَجِبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُّنذِرٌ مِّنْهُمْ وَقَالَ الْكٰفِرُونَ هٰذَا سَحِرٌ كَذٰبٌ﴾ واته: نَهٗ مَهٗ يَانِ پِي سَهٗرِ بُووهٗ كَهٗ پَيِنَهٗ مَبَهٗ رِيكِيَانِ لَهٗ خُوْيَانِ بُوْ هَاتُووهٗ وَتَرَسِي خُوْيَايَانِ وَهٗ بَهٗرِ دَهٗ نَيْتِ

^۱ الانبياء (۱۲-۱۳).

^۲ الدر المنثور (۱۴۵/۷).

خوانه ناسه‌کان وتیان: بیئی نه‌بی، نه‌م کابرایه جادوگر ریکی دروزه. خوی گوره باسی سرسورمانی
 بتپه‌رسته‌کان ده‌کات له ره‌وانه‌کردنی پیغه‌مبیری خودا (ﷺ) له خویان که مژده‌ده‌رو ترسینه‌روه بویان
 وه‌ک له نایه‌تیکی تردا فرموویه‌تی: ﴿ أَكَانَ لِلنَّاسِ عَجَبًا أَنْ أَوْحَيْتَ إِلَىٰ رَجُلٍ مِّنْهُمْ أَنْ أَنْذِرِ النَّاسَ وَبَشِّرِ
 الَّذِينَ آمَنُوا أَنْ لَهُمْ قَدَمٌ صِدْقٍ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۗ قَالَ الْكٰفِرُونَ إِنَّكَ هٰذَا لَسِحْرٌ مُّبِينٌ ۙ ﴾ واته: نایا به‌لای
 خه‌لک‌وه سه‌یره که نیغه‌نیگامان کردوه بۆ پیاویک له خویان (بیتمان وتووه) که ناده‌می بترسینه‌و
 مژده‌ده‌ به‌وانه‌ی باوه‌پیان هیناوه که به بیگومان بله‌و پایه‌ی به‌ریزان بزه‌یه لای په‌روه‌ردگاریان
 به‌لام بیباوه‌ران وتیان بیگومان نه‌م (پیاوه) جادوبازیکی ناشکرایه. وه لیره‌دا فرموویه‌تی: ﴿ وَعَجِبُوا أَنْ
 جَاءَهُمْ مُّنذِرٌ مِّنْهُمْ ۙ ﴾ واته: مرفوئیک له خویان. خوانه‌ناسه‌کانی وتیان: ﴿ هٰذَا لَسِحْرٌ كَذٰبٌ ۙ ﴾ نه‌مه
 جادوگر ریکی دروزه. ناخق واده‌زانی که خودا به‌که‌وه هیچ که‌س خودا نیه‌ئو نه‌بییت؟ بتپه‌رستان
 نکولیان له‌و بیرو باوه‌ره کردوه - خودا پوویمان ره‌ش بکات-. وه زۆر به‌لایانه‌و سه‌یر بوو که‌ واز له
 بتپه‌رستن بیئن، چونکه‌ئو‌وان له‌ بابو باپیرانیانه‌وه‌ئو بتپه‌رتیه‌یان بۆ مابووه‌وه. خۆشه‌ویستی‌ئو
 بتانه‌له‌ناو دلپاندا جیگیر بوو‌بوو. کاتیک پیغه‌مبیر (ﷺ) داوای لی‌کردن که‌ واز له‌و بتپه‌رستیه‌ بیئن‌و له
 دلی‌ده‌رکه‌ن‌و ته‌ن‌ها خوا‌بپه‌رستن زۆر به‌لایانه‌وه‌ گران بوو سه‌ریان سو‌رده‌ماو ده‌یانوت: ﴿ اجْعَلْ
 الْاٰیٰتَةَ اِلٰهٰهَا وَحٰدًا ۙ اِنَّ هٰذَا لَشَيْءٌ عَجَبٌ ۙ ﴾ چۆن ده‌یه‌ویت له‌ جیی‌ئو‌وه‌موو بتانه‌ی ده‌تانپه‌رست‌هر
 خودایه‌ک بپه‌رستن؟ نه‌مه زۆر شتیکی سه‌یره. ﴿ وَاَنْطَلَقَ الْمَلٰٓئِئَةُ مِنْهُمْ اِنْ اَمْسُوْا وَاَصْبِرُوْا عَلٰٓی الْاِلٰهٰتِكُمْ اِنَّ هٰذَا
 لَشَيْءٌ یَّرٰوُدُ ۙ ﴾ که‌له‌پیاوانیان که‌وتنه‌پئی (وتیان پییان) بپۆن‌و له‌سه‌ر‌ئو‌وانه‌ی تا ئیستا په‌رستوتانن،
 لامه‌ده‌ن‌و خۆراگر بن، بیگومان نه‌مه ویستی‌ئیویه. ﴿ اَلَمْلَآئِئْتُمْ ۙ ﴾ واته: پیاوماقول‌و سه‌رۆک و پیشه‌واو
 گه‌وره‌کانیان ده‌یانوت: ﴿ اَمْسُوْا ۙ ﴾ واته: به‌رده‌وام بن له‌سه‌ر ئایینی خۆتان، ﴿ اَمْسُوْا وَاَصْبِرُوْا عَلٰٓی
 الْاِلٰهٰتِكُمْ ۙ ﴾ وه‌لامی‌ئو‌و قسانه‌ی موحه‌مه‌د مه‌ده‌نه‌وه که‌ بانگتان ده‌کات بۆ خواپه‌رستی به‌ته‌ن‌ها، ﴿ اِنَّ
 هٰذَا لَشَيْءٌ یَّرٰوُدُ ۙ ﴾ نه‌مه مه‌به‌سستیکی تری له‌پشته‌وه‌یه! ئیبنو جهریر ده‌لیت: ده‌لین‌ئو‌وه‌ی که‌
 موحه‌مه‌د بانگمان ده‌کات بۆی شتیگه‌ ده‌یه‌ویت خۆی پی‌گه‌وره‌ بکات به‌سه‌ر ئیویه‌داو بییته‌خاوه‌ن
 ده‌سه‌لات. هه‌ندی له‌ ئیویه شوینی بکه‌ون. نیغه‌هیج وه‌ختیک له‌گه‌لی‌نین‌وه‌لامیشی ناده‌ینه‌وه.^۲

۱ یونس (۲).

۲ الطبری (۱۵۲/۲۱).

باسی هوی هاتنه خوارهوی نهم نایه ته پیروزانه

ئینبو جهریر پیوایه تی کردوه له ئینبو عه باسه وه (په زای خویان لی بیت) ده لئیت: کاتیک نه بو تالیب نه خۆش که وت کۆمه لئیک له قوره یشیه کان چوونه لای. نه بو جه هلیشیان له گه ل بوو وتیان: برازا که ت قسه به خواکانمان ده لئیت وا ده کات وا ده کات، وا ده لئیت وا ده لئیت. خۆ ئه گه ر بانگت بکردایه و ناگادارت بکردایه شتیکی باش بو. نه بو تالیب ناردی به شوینیدا، پیغه مبه ر (ﷺ) هاتو چوه ژوور له نیوان نه و خه لکه و نه بو تالیبدا شوینی نه فهریک چۆل بوو، ده لئیت: نه بو جه هل (نه عله تی خوی لی بیت) ترسا له وهی که پیغه مبه ر (ﷺ) له ته نیشتی نه بو تالیب دانیشیت و دلی پیی بسوتی هه لسا رۆیشت له و شوینته دانیشیت. پیغه مبه ر (ﷺ) شوینی نه ما له ته نیشت مامی دانیشیت. له لای ده رگا که دانیشیت. نه بو تالیب پیی وت: نه ی برازای خۆم! بۆچی نهم خزمانه ت شکات لی ده که ن ده لئین: تو قسه به خودا کانیمان ده لئیی. ناواواوا ده لئیت؟ قوره یشیه کان ژوریان وت له باره ی پیغه مبه ره وه (ﷺ)، پیغه مبه ریش (ﷺ) فه رموی: (نه ی مامه من ته نها یه ک وته م له وان ده ویت بیلین به و وته یه هه موو عه ره ب شوینیان ده که ویت و هه ر به و وته یه عه جه میش سه ره انه یان بو دینن). راجه له کان له م قسه یی پیغه مبه ر و هه موو وتیان: ته نها یه ک وته. به گیانی باوکت ده وته یش هه ر باشه. وتیان نه و وته یه کامه یه؟ پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموی: (لا اله الا الله) هه لسان تیکچوون و جله کانیمان ده ته کاندو ده یانوت: ﴿اجْعَلْ الْاٰلِهَةَ الْاِلٰهًا وَحِدًا اِنَّ هٰذَا لَشَيْءٌ عَجَابٌ﴾ ده لئیت: له سه ر نهم باسه نهم نایه تانه تا: ﴿بَلْ لَمَّا يَدْرِؤْا عَذَابَ﴾ هاتنه خواره وه. نه مه قسه ی نه بو کوره ییبه. ئیمامی نه حمه دو نه سانیش هه ر به م شیوه یه پیوایه تیان کردوه. خوی گه وره ده فه رموویت نه وانه ده لئین: ﴿مَا سَمِعْنَا بِهٰذَا فِي الْاٰلِمَةِ الْاٰخِرَةِ اِنْ هٰذَا اِلَّا اَنْخِلَاقٌ﴾ واته: ئیمه له دینه که ی تردا شتی وامان نه بیستوه، نه مه راستی تیدا نیه و هه لبه سته یه. ﴿مَا سَمِعْنَا بِهٰذَا فِي الْاٰلِمَةِ الْاٰخِرَةِ﴾ واته: نهم ناینه ی موحه مبه د (ﷺ) ئیمه ی بو بانگ ده کات که به ته نها خودا بپه رستین له ناینه که ی تردا نه مان بیستوه. عه وی ده لئیت له ئینبو عه بباسه وه (په زای خوا له هه ردوکیان بیت) ﴿مَا سَمِعْنَا بِهٰذَا فِي الْاٰلِمَةِ الْاٰخِرَةِ﴾ واته: ناینه مه سیحی، وتیان: نه گه ر نهم قورئانه راست بوایه مه سیحیه کان هه والیان ده داینی. ﴿اِنْ هٰذَا اِلَّا اَنْخِلَاقٌ﴾

^۱ الطبري (۱۴۹/۲۱).

^۲ احمد (۳۶۲/۱)، النسائي في الكبرى (۴۴۲/۶)، تحفة الأحوذی (۹۹/۹)، رنگی نهم فه رموده لاوازه.

^۳ الطبري (۱۵۲/۲۱).

قه تاده و مواجید ده لئین: واته: درویه. ^۱ نیبنو عه باس ده لئیت: واته: هه لبه ستراوه. ﴿أَمْ نَزَّلَ عَلَيْهِ الذِّكْرَ مِنْ بَيْنِنَا بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِنْ ذِكْرِي بَلْ لَمَّا يَدْعُونَ عَذَابَ﴾ واته: چۆن له ناو هه مومانداندا قورئان هه ربۆ ئه و هاتوه؟ دوو دلشین که قورئان من نار دبیتم، هیشتا نازاری ئیمه یان نه چه شتووه. ئه مانه ده لئین: ﴿أَمْ نَزَّلَ عَلَيْهِ الذِّكْرَ مِنْ بَيْنِنَا﴾ ئایا له ناو ئیمه دا قورئان هه ربۆ ئه و هاتوه؟ زۆر به دوری ده زانن که قورئان ته نها بۆ ئه و بیته خواره وه له ناو ئه و هه موو خه لکه دا وه ک خوای مه زن له ئایه تیکی تردا فه رموویه تی: ﴿وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هَذَا الْقُرْآنُ عَلَى رَجُلٍ مِنَ الْقَرِيبَيْنِ عَظِيمٍ﴾ واته: وه وتیان بۆچی ئه م قورئانه نه نئیردا وه ته خواره وه بۆ پیاویکی گه وره ی (ناودارو دارا) له م دوو شاره (مه ککه و طائف). خوایش ده فه رموویت: ﴿أَمْ هَرِيقِمْونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ نَحْنُ قَسَمًا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ﴾ واته: ئایا ئه وان په حمه تی په وره ردگارت دابه ش ده که ن له کاتیکدا ئیمه له نیوانیاندا دابه شمان کردوه هوی گوزهرانیان له ژبانی ئه م دونیایه داو هه ندیکیانمان چهنه پله به رز کردوه ته وه به سه ر هه ندیکی تریاندا. بۆیه کاتیک که وا ده لئین: قسه که یان به لگه یه له سه ر نه زانی و بی ئاوه زیان که به لایانه وه دووره پیغه مبه ریک له ناو خویندا په وانه بکریت. خوای گه وره ییش فه رموویه تی: ﴿بَلْ لَمَّا يَدْعُونَ عَذَابَ﴾ واته: بۆیه ئه و قسانه ده که ن چونکه هه تا ئه و کاته ی که ئه و قسه یه ی تیدا ئه که ن سزای ئیمه یان نه چه شتووه. به م زووانه باجی ئه و قسانه و ئه و بیباوه په یان ئه دهن له رۆژیکدا که هه موو بانگ ده رکزین بۆ ناو ئاگری جه هه نم. پاشان خوای مه زن په ونی ده کاته وه که هه ر خۆی هه موو شتیکی به ده سته و خاوه نیه تی. هه رچی مه یلی لئ بیت ده یکات مه یلی هه ر که س بیت پیتی ده به خشیت مه یلی لئ بیت هه ر که سیك بکاته خاوه ن ده سه لات ده یکات و مه یلیش له هه ر که سیك بیت سه رشۆپی بکات ده یکات، مه یلی لئ بیت ریکا نیشانی که سیك بدات ده یبات و هه ر که سیش گومرا بکات گومرای ده کات، جویره ئیل به فه رمانی خۆی بۆ هه ر که سیك مه یلی لئ بیت په وانه ده کات له عه بده کانی و مۆریش ده نیت به سه ر دلئ هه ر که سیکدا خۆی مه یلی لئ بیت که سیش ناتوانیت له پاش خودا پیتی نیشان بدات. چونکه عه ره به کان خاوه نی هیچ شتیکنه یان هیه چیان به ده ست نیه ئه و شته ییش هه رچه نده بی نرخ بیت. وه ک پیستی ناوکی خورما یان میرو له له هه ره وردیله کان. بۆیه خوای مه زن

^۱ الطبري (۱۵۵/۲۱).

^۲ الطبري (۱۵۴/۲۱).

^۳ الزخرف (۳۱).

^۴ الزخرف (۳۲).

سه روزه نشستیان دهکات دهه رموئیت: ﴿ اَمْرٌ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ الْعَزِيزِ الْوَهَّابِ ﴾ واته: ناخو شه وان که نجینه کانی به زهیی په روه ردگاری به دهسه لات و به خشندهی تویان لایه؟ ﴿ الْعَزِيزِ ﴾ واته: خاوه ن دهسه لاتی هه تاهه تایی، ﴿ الْوَهَّابِ ﴾ زور به خشنده، بۆ هه ر که سیک مه یلی لی بیت، نه م نایه ته وه که نه م نایه ته وایه که خوای گه وره دهه رموئیت: ﴿ اَمْ لَمْ نَعْبُدْكَ مِنْ اَلَمَلِكِ فَاِذَا لَا يُؤْتُونَ النَّاسَ نَقِيْرًا ۝۲۳ ﴾

اَمْ يَحْسُدُوْنَ النَّاسَ عَلٰٓى مَاۤ اٰتٰهُمْ اللهُ مِنْ فَضْلِهٖ فَقَدْ اٰتَيْنَاۤ اٰلَ اِبْرٰهِيْمَ الْكِتٰبَ وَالْحِكْمَةَ وَاٰتَيْنٰهُمْ مُلْكًا عَظِيْمًا ۝۲۴ قِيٰمُهُمْ مِّنْ اٰمٰنٍ يَّهٖ وَرَمْتُهُمْ مِّنْ صَدِّعَةٍ مَّكْنُوعَةٍ يَّجْهَمُ سَعِيْرًا ۝۲۵ واته: نایا نه وانه (جووله که کان) به شیان هه یه له دهسه لاتی پاشایه تی (خاوه نیتی بوونه وهن)؟ (جا نه گه ر بیان بوایه) نه و کاته به خه لکیان نه ده به خشی (به نه اندازهی) تو یکللی دهنکه خورمایه ک، یان نیره یی ده بن به خه لکی؟ له سه ر نه وهی خوا پیتی به خشیون (که پیغه مبه ریتی) له فه زلو و به هره ی خزی نه وه بیگومان داوامانه به نه وهی نییراهیم کتیبو پیغه مبه ریتی هه روه ها پیمان به خشین دهسه لاتیکی گه وره، جا له و خه لکه دا هه بوو برویان به (موحه ممد (ﷺ)) هینا هه شیانبوو به رگری لی کردووه و دوزه خ به سه (بویان) که ناگریکی هه لگیر ساوه. وه دهه رموئیت: ﴿ قُلْ لَوْ اَنْتُمْ تَمْلِكُوْنَ خَزَائِنَ رَحْمَةِ رَبِّيْ اِذَا لَمْ تَسْكُمُ خَشِيْعَةً ۝۲۶ الْاِنْفَاقُ وَاِنَّ الْاِنْسَانَ لِرَبِّهٖ لَكٰنُ كٰفِرًا ۝۲۷ واته: بلی نه گه ر نئوه خاوه نی خه زنه و نیعمه ته کانی په روه ردگارم بن نه و

کاته ده تانگرتوه (له به خشین) له ترسی خه رج بوون و ته واو بوون و ناده می هه میشه پژده و چروکه. نه مه دوا ی نه و به سه رها ته یه له و خاوه ناسانه وه که برویان نه ده کرد به په وانه کردنی پیغه مبه ر (ﷺ) که مروؤ بیت. وه که خوای مه زن باسی هوزی پیغه مبه ر سالیی کردووه (سه لایمی خوای لی بیت) کاتیک و توویانه: ﴿ اَلَيْسَ الَّذِکْرُ عَلَیْهِمْ مِنْ بَیْنِنَا بَلْ هُوَ کَذٰبٌ اَبْسٌ ۝۲۸ سَيَعْمٰوْنَ عَدٰۤاۢمًا مِّنَ الْکَذٰبِ الْاَبْسِ ۝۲۹ واته: نایا له ناو هه مووماندا سه روش هه ر بۆ نه و کراوه به ته نها؟ (نه خپن) به لگو نه و (صالح) پیاویکی زور دوزنی خودپه سه ندو لوت به رزه، سه بی ده زانن که کی زور دوزنی خودپه سه نده. خوای گه وره

دهه رموئیت: ﴿ اَمْرٌ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ الْعَزِيزِ الْوَهَّابِ ﴾ واته: نه گه ر که نجینه کانی به زهیی خوای تویان لایه ﴿ اَمْ لَهُمْ مَّلٰٓئِكٌ اَسْمَوٰتٍ وَّالْاَرْضِ وَمَا بَیْنَهُمَا فَلْیَرْفَعُوْا فِی الْاَسْبَابِ ﴾ یان ناسمانان و زه مین و هه رچی له ناویاندا هه یه له به ر دهستی نه واندایه؟ ده سا با په یژه دانینو بیننه سه ری. واته: نه گه ر

۱ النساء (۵۳-۵۵).

۲ الاسراء (۱۰۰).

۳ القمر (۲۵-۲۶).

نه و نده خاوهن دهسه لاتن با پریگاگانی ناسمان بگرنه بهرو سه رکه ون. ئیبینو عه باسو (په زای خویان لی بیت) موجهایدو سه عیدی کوهی جوبه یرو قه تاده و کهسانی تریش ده لئین: واته: پریگاگانی ناسمان.^۱

زه حاک ده لئیت: با سه رکه ون بز ناسمانی حه و ته م.^۲ پاشان خوی گه وره فه رموویه تی: ﴿جُنْدًا مَا

هُنَالِكَ مَهْرُومٌ مِنَ الْأَحْرَابِ﴾ واته: نه وانه له شکرینکن له کومه له کان که له وی تیکده شکین. واته: نه و له شکره بیباوه پانه که زدر خویان به زل ده زانن و دژایه تیان ده کرد به م زووانه تیکده شکین و ژیرده که ون وه که نه وانه ی که پیش نه وان چاره رهش بوون له گه له بیباوه ره کانی تر. نه م نایه ته وه که

نه و نایه ته وایه که ده فه رموویت: ﴿أَمْ يَقُولُونَ كُلُّ شَيْءٍ مُّنْصَرٌ ﴿۴۴﴾ سُبُحٰنَ لِمَنْ جَمَعَهُ لِنَفْسٍ لَّوْنٌ الْذَّبْرِ ﴿۴۵﴾ بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَذَىٰ وَأَمْرٌ ﴿۴۶﴾ واته: بیان ده لئین نیمه کومه لئیکی سه رکه و تووین و نابه زین، بیگومان کومه له که بیان ده شکینریت و هه لئین، به لکو به لئینان پژی دوییه و (سزای) نه و پژده زدر سه ختتره تالتره.

﴿كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ ذُو الْأَوْتَارِ ﴿۱۲﴾ وَثَمُودُ وَقَوْمُ لُوطٍ وَأَصْحَابُ لَيْكَةِ ﴿۱۳﴾ أُولَٰئِكَ الْأَحْرَابُ ﴿۱۴﴾﴾
 ﴿إِن كُفَّ إِلَّا كَذَّبَ الرُّسُلَ فَحَقَّ عِقَابِ ﴿۱۵﴾ وَمَا يَنْظُرُ هَتُّوْلَاءُ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً مَّا لَهَا مِنْ فَوْقِ ﴿۱۶﴾ وَقَالُوا

رَبَّنَا عَمِلْنَا غَلًا قَبْلَ بَوْرِ الْحِسَابِ ﴿۱۷﴾﴾

یادخستنه وی نه و گه نه پیشووانه ی که هر کران

خوی مه زن ده فه رموویت: ﴿كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ ذُو الْأَوْتَارِ﴾ واته: بهر له مانه ش هژی نوح و هژی عاد و فیرعونی خاوهن میخه کان هر بهر یایان به پیغه مبه ران نه هیتنا. ﴿وَتَمُودُ وَقَوْمُ لُوطٍ وَأَصْحَابُ لَيْكَةِ ﴿۱۳﴾ أُولَٰئِكَ الْأَحْرَابُ﴾ واته: هژی سه مود و هژی لوت و خه لکی ناو دارستانه که ش هر له و بیباوه پانه بوون. خوی گه وره باسی نه و گه له پیشووانه ده کات که چی به سه ر هیتنان له سزاو نازارو جه زبه دان له سه ر بی گویی کردنی پیغه مبه ران و دژایه تی کردن و باوه پسی نه هیتنایان که به سه ر هاته کانیان له پیشه وه له زدر شویندا باس کراوه، ﴿أُولَٰئِكَ الْأَحْرَابُ﴾ واته: نه وانه ش هر له و بیباوه پانه بوون. که له نئیه به توانا خاوهن ده سه لاتتر بوون و مال و مندالیان له نئیه زدرتر بوو، نه و ده سه لات و مال و منداله هیچ سزایه کی لی نه گپژپانه وه کاتیک خودا فه رمانی دا به سزادانیان. بویه خوی

^۱ الطبري (۱۵۶/۲۱).

^۲ الطبري (۱۵۷/۲۱).

^۳ القمر (۴۶-۴۴).

گوره قهرموویه تی: ﴿إِنَّ كُلَّ إِلَّا كَذَّبَ الرُّسُلَ فَحَقَّ عِقَابِ﴾ واته: گشت نه وانه پیغه مبه ره کانی خویان به لاره دروژن بووه و شایانی تو له سندن بوون. خوی مهن ده فهرموویت مؤکاری قپرکردنیان باوه رنه کردنیان به پیغه مبه ره کانیان بووه، که وایه با نه مانیش بترسن له و تو له یه ی که خودا له وانی سهند، هه تا وه که نه واتیان به سهر نه یه ت. خوی گوره ده فهرموویت: ﴿وَمَا يَنْظُرُ هَؤُلَاءِ إِلَّا صِيحَةً وَجِدَةً مَّا لَهُمْ مِنْ فَوَاقٍ﴾ واته: نه وانه ههر چاره پوانن تا له نا کاو قیره هک په پیدا ده بیئت، که تهنانه ت به شی هه نسک دانیکیش و چان نادات، مالک ده لیت: له زهیدی کوپی نه سله موه واته: هیچ مؤله تیکی تیدا نیه. ^۱ چاره پوانن له نا کاو قیامه ت دیت و نیشانه کانی هاتوو و توژنریکه له ئان و ساتدایه، نه و (قیره یه) فوه ترسناکه که یه خوی گوره فهران ده دات به ئیسرافیل که فوو بکات به که له شاخدا، هیچ که س نامینیتت له خه لکی ئاسمانان و زمین رانه چله کیت مه گهر که سیک خودا خوی جیای کرد بیته وه. ^۲ خوی مهن ده فهرموویت: ﴿وَقَالُوا رَبَّنَا عَمَلْنَا غَلًا وَظَنَّا قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ﴾ واته: ههر ده لئین: نه ی پروه ریتمان! بهر له وه پوژی قیامه ت بیئت، پسوله ی خو مان بدری. خوی مهن ناره زایی خوی به رامبه ر بته رستان درده بریت کاتیک که نزا له خویان ده که ن و داوا ده که ن که زوو سزایان بق دابه زیت (القط) واته: نامه ی کردار، و تراوه: (القط) واته: بهش، به هره، ئیبنو عه باسو (په زای خوی ئی بیئت) مواهیدو زه ححاک و حه سن و که سانی تریش ده لئین: داویان کردوو زوو سزایان بق بیئت. ^۳ قه تاده نه میشی بق زیاد کردوو وه که خویان و توویانه: ﴿اللَّهُمَّ إِنْ كَانَتْ هَذِهِ أُمَّةً مِمَّنْ عِنْدِكَ فَأَمْطِرْ عَلَيْنَا جِجَارَةً مِّنَ السَّمَاءِ أَوْ اقْتِنَا بِعَذَابِ الْآلِيمِ﴾ واته: نه ی پروه ردگار نه گهر نه م قورئانه راسته و له لاین تووه هاتوو ده ی برد به سه رماندا بیارینه له ئاسمانه وه یان سزایه کی سه ختی پر نازارمان بق بنیره. ^۴ و تراویشه داویان کردوو که زوو به شی به هه شتی خویان بدریتی نه گهر به هه شت راسته و هه یه. بق نه وه ی له دنیا به شی خویان ده سته کویت، نه م قسه یان به شی وه یه که کردوو که به ویان پنی نه بووه و به ته مای نه بوون، ئیبنو جه ریر ده لیت: داوی نه و شتانه یان کردوو له دنیا دا بیاندریتی و وه ری بگرن له خیره له شه پ. ^۵ نه م قسه یه ئیبنو جه ریر ده لیت قسه یه کی چاکه زه ححاک و

^۱ عبدالرزاق (۱۶۱/۳).

^۲ الطبري (۱۶۴/۲۱)، الدر المنثور (۱۴۸/۷).

^۳ الطبري (۱۶۴/۲۱).

^۴ الانفال (۳۲).

^۵ الطبري (۱۶۵/۲۱).

نِسْمَاعِیْلِ كُورِیْ تُهَبُو خَالِدِیْش هَم رَوَا دَه لَیْنِ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ^۱ له بهر شهوی قسهی شه م خوانه ناسانه له كالته وگه پ ده چوو به راستیان نه ده زانی كه قیامت دیت، خوی گوره فرمان ده دات به پیغه مبر (ﷺ) كه خوپاگر بیت له سر نازاریان، مژده یسی ده داتی كه پاشه پژده هر بژ شه و زال و سر كه وتوو ده بیئت. ده فرمویت: ﴿اَصْبِرْ عَلٰی مَا يَقُولُوْنَ﴾ واته: تو خوپاگر به له سر شهوی ده یلین.

﴿اَصْبِرْ عَلٰی مَا يَقُولُوْنَ وَاذْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُدَ ذَا الْاٰيٰتِ اِنَّهُ اَوَّابٌ﴾ (۱۷) اِنَّا سَحَرْنَا لِحٰجَالٍ مَّعَهُمْ نِسْفِحْنَ بِالْعَيْنِ وَالْاِشْرَاقِ

﴿۱۸﴾ وَالطَّيْرَ مَحْشُورَةً كُلٌّ لَّهُ اَوَّابٌ ﴿۱۹﴾ وَشَدَدْنَا مُلْكَهُمْ وَاثَبْنَاهُ الْحِكْمَةَ وَفَصَّلَ الْكَلِمَاتِ ﴿۲۰﴾

باسی داود پیغه مبر (سه لاهی خوی لی بیئت)

خوی مه زن ده فرمویت: ﴿اَصْبِرْ عَلٰی مَا يَقُولُوْنَ وَاذْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُدَ ذَا الْاٰيٰتِ اِنَّهُ اَوَّابٌ﴾ واته: هر چی ده یلین، تو هر خوپاگر به و داود وهیبر خوت بینوره، كه عه بدیکی به ده سه لاتی نیمه بوو، له هر کاریك په شیمانی پرووی تیده كرد هر په نای به نیمه ده میتنا. خوی گوره باسی عه بدو پیغه مبر ی خوی داود ده كات كه چه ند خاوهن ده سه لات بووه ﴿الْاٰيٰتِ﴾ واته: به توانا له زانست و كرداردا. نیینو

عه باس و سودی و نیینو زهید ده لیتن: واته: هیز. ^۲ موجهاید ده لیت: ﴿الْاٰيٰتِ﴾ واته: هیز له خوا په رستیدا. ^۳ قه تاده ده لیت: داود (سه لاهی خوی لی بیئت) هیزی پی درابوو له خواناسی و تیگه یشتن له نیسلامدا. ^۴ بویان باس كردووین كه داود (سه لاهی خوی لی بیئت) سینه کی شه و شه ونویزی ده كرد، نیو سانش له سالدا به پژوو ده بوو، وه كه له هر دوو سه حیحه كه دا هاتوو. له پیغه مبر ی خوداوه (ﷺ) فرمویه تی: (خوشه ویستترین نویز له لای خوی مه زن نویزی داود بووه) (سه لاهی خوی لی بیئت) وه خوشه ویستترین پژویش لای خودای مه زن پژوی داود بووه، كه نیوهی شه و ده نوست و سینه کی شه و شه ونویزی ده كرد و شه ش به کیش ده نوست پژویك به پژوو ده بوو پژویکیش پژوی نه ده گرت و ده یسكاند، له کاتی پرووه پرووونه وده هه لئه ده هات و پای نه ده كرد به رده وام ده گه پایه وه بژ لای خودا). ^۵ هه میشه له هه موو کاریباریکدا ده گه پایه وه بژ لای خودا. خوی گوره ده فرمویت: ﴿اِنَّا سَحَرْنَا لِحٰجَالٍ مَّعَهُمْ نِسْفِحْنَ بِالْعَيْنِ وَالْاِشْرَاقِ﴾ واته: کیوانی شمان رام هیتابوو كه ته سبب حاتی خویان

^۱ الطبري (۱۹۵/۲۱).

^۲ الطبري (۱۶۷/۱۶۶/۲۱).

^۳ الطبري (۱۶۶/۲۱).

^۴ الطبري (۱۶۷/۲۱).

^۵ فتح الباري (۲۰/۳)، مسلم (۸۱۶/۲).

ده کرد له گه لَ ئه و (داود) به ئیواران و به بیانیاندا. واته: خوی مزن کئیه کانی پامه پناوه له گه لَ داود پیغه مبر (سه لاسی خوی لَ بیّت) ته سبباحتی خوا ده کهن له کاتی خۆره لاتن و ئیواراندا وه ک خوا فرموویه تی: ﴿لِنَجَالُ أَوْی مَعَهُ وَالطَّیْرَ﴾^۱ واته: ئه ی چیاکان و بالنده کان له گه لَ داود زیکرو ته سببیح بلینه وه. ههروه ها بالنده پیش به تاریفی ئه و ئه وانیش هه تاریفی خوا ده کهن و په نا هه ر بۆ ئه و ده به نو لئی ده پارینه وه. کاتی که بالنده کان له هه وادا ده گه رین گوئیان له دهنگی داوده زه بور ده خوینتی و ده یله رینتته وه ناتوان برۆن له گه لیدا ته سبباحتی خوا ده کهن و کئیه کانیش ده بلینه وه و ده پارینه وه به دوی ئه ودا. ئیبنو جهریر ریوایه تی کردوه له عه بدوللای کوپی حارسی کوپی نه و فه له وه که ئیبنو عه باس (په زای خوی لَ بیّت) نوژی چیشته نگای نه ده کرد، برده مه لای ئومو هانی (په زای خوی لَ بیّت) پیم وت: ئه وه ی باست کرد بۆ من بۆ ئه میشی باس بکه، ئومو هانی وتی: پیغه مبری خودا (ﷺ) له پۆزی فه تحی مه ککه دا هاته ماله که م، پاشان فره مانئ دا ئاو بکریته ده فرنگه وه، پاشان فره مانئ دا پارچه قوماشیکیان له نیوان من و ئه ودا گرت و خۆی شۆرد پاشان ده رماله که ی ئاو پۆزین کرد له دوایدا هه شت په کات نوژی کرد. ئه و نوژه کاتی ئیشته نگا بوو هه لسان و پکوع و سوژده و دانیشتنی وه که یه ک بوون و نزیک بوون له یه که وه. ئیبنو عه باس (په زای خوی لَ بیّت) چوه ده روه ده بیوت: هه رچی له نیوان هه ردوو به رگه که دا هه یه هه موم خویندوو ته وه و ئیستا نه بیّت نه مزانیوه نوژی چیشته نگاهیه، ﴿یَسْبَحْنَ بِالْعَیْنِ وَالْإِشْرَاقِ﴾ وه هه میشه ده موت: نوژی هه تاو هه لاتن کامه یه (صلاة الإشراق) پاشان له دوی ئه وه ده بیوت ئه مه یه نوژی هه تاو هه لاتن.^۲ بۆیه خوی گه وره فرموویه تی: ﴿وَالطَّیْرَ مَحْشُورَةً كُلٌّ لَّهُ أَوَّابٌ﴾ واته: مه لانیش کومه لَ ده بوون و گشتیان به ره و ئه و ده هاتن. واته: بالنده کان له هه وادا ده وه ستان ﴿كُلٌّ لَّهُ أَوَّابٌ﴾ هه مو گوژیایه لَ بوون تاریفی خودایان ده کرد له گه لیدا. سه عیدی کوپی جوبه یرو قه تاده و مالکی کوپی زهیدی کوپی ئه سله م و ئیبنو زهید ده لئین: گوژیایه لَ بوون.^۳ خوی مه زن ده فرموویت: ﴿وَشَدَدْنَا مُلْکَهُمْ وَآتَيْنَاهُ الْحِکْمَةَ وَفَصَّلَ الْخِطَابِ﴾ واته: ئیمه فره مانه و اییمان بۆ پته و کرد، له کارزانیدا به شمان داو به قسه ی ئه و هه موو کئیه کۆتا ده بوون. ﴿وَشَدَدْنَا مُلْکَهُمْ﴾ واته: ده سه لاتی ته و او مان دایه له وه ی فره مانه و ا پیویستی پیسی بوله هه موو باره یه که وه، ئیبنو ئه بی نه جیح ده لئیت له مواجیده وه: به هیترین خه لکی دنیا بوو له فره مانه و اییدا،

^۱ سبأ (۱۰).

^۲ الطبری (۱۶۹/۲۱).

^۳ الطبری (۱۶۹/۲۱).

﴿وَأَتَيْنَهُ الْكُحْمَ﴾ مواجید ده‌لَیْت: واته: له تیگه‌یشتن و ناوه‌زو زیره‌کیدا، قه‌تاده ده‌لَیْت: له کتیبی خوداو به‌جیتینانی نه‌وه‌ی که تئیدا بوو. سودی ده‌لَیْت: ﴿الْحُكْمَ﴾ واته: پیغه‌مبه‌ریتی^۱. ﴿وَفَصَلَّ لِنَبَاتٍ﴾ واته: شوره‌یحی قازی و شه‌عبی ده‌لَیْن: شایه‌تیدان و سویند‌خواردن^۲. قه‌تاده ده‌لَیْت: ﴿وَفَصَلَّ لِنَبَاتٍ﴾ واته: دوو شایه‌ت له‌سه‌ر داواکه‌رو سویند له‌سه‌ر داوالیکراو. که‌نه‌وه بریتی یه له چاره‌سه‌رکردنی کیتشه‌کان به‌ته‌واوی^۳. نم کاره نه‌و کاره‌یه که پیغه‌مبه‌ران (سه‌لامی خویان لی بیت) پنی هه‌لده‌سان. وه ده‌لَیْت: هه‌روه‌ها خاوه‌ن باوه‌ران و پیاوچاگان نه‌مه بریارو کاری نه‌م نوممه‌ته‌یه هه‌تا پوژی قیامه‌ت. نه‌بو عب‌دوپره‌حمانی سه‌له‌میش هه‌ر وای وتووه. مواجیدو سودی ده‌لَیْن: ﴿وَفَصَلَّ لِنَبَاتٍ﴾ بریتیه له بریاری پاست و تیگه‌یشتن و پیکان له‌و بریاره‌دا^۴. دیسان مواجید ده‌لَیْت: (هو الفصل في الكلام و الحكم) یانی: جیاکاری و برینه‌وه‌یه له قسه‌و له بریلره‌کاندا. نه‌مه هه‌موو شتیک ده‌گرتیه‌وه مه‌به‌ستیش هه‌ر نه‌وشته‌یه، نیبنو جه‌ریریش هه‌ر نه‌م رایه‌ی هه‌لبیزاردوه^۵.

﴿وَهَلْ أُنَبِّئُكَ نَبَأَ الْخَصْمِ إِذْ سُورُوا الْمِحْرَابَ ﴿١٦﴾ إِذْ دَخَلُوا عَلَى دَاوُدَ فَفَزَعَ مِنْهُمْ قَالُوا لَا تَحْفَظْ خَصْمَانِ بَعِي بَعْضًا عَلَى بَعْضٍ فَأَحْكُرَ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَلَا تُشْطَبْ وَأَهْدِنَا إِلَى سَوَاءِ الصِّرَاطِ ﴿١٧﴾ إِنَّ هَذَا أَخِي لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَجْمَةً وَلِي نَجْمَةٌ وَاحِدَةٌ فَقَالَ أَكْفِلْنِيهَا وَعَزَّنِي فِي الْخِطَابِ ﴿١٨﴾ قَالَ لَقَدْ ظَلَمَكَ لِسْوَالِ نَجْمِكَ إِلَى نَجْمِهِ وَإِنَّ كَبِيرًا مِنْ الْخَلَائِفِ يُبْعِي بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَقَلِيلٌ مَا هُمْ وَظَنَّ دَاوُدُ أَنَّمَا فَتَنَّاهُ فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَخَرَّ رَاكِعًا وَأَنَابَ ﴿١٩﴾ فَفَقَرْنَا لَهُ ذَلِكَ وَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفَىٰ وَحُسْنَ مَآبٍ ﴿٢٠﴾﴾

به‌سه‌رهاتی دوو دادبه‌رکه (الخصمین)

خوای مه‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿وَهَلْ أُنَبِّئُكَ نَبَأَ الْخَصْمِ إِذْ سُورُوا الْمِحْرَابَ﴾ واته: نه‌تو ده‌نگوباسی نه‌و دادبه‌رانه‌ت بیست، که له شوره‌ی نویتزگه‌که‌یه‌وه سه‌رکه‌وتن؟ ﴿إِذْ دَخَلُوا عَلَى دَاوُدَ فَفَزَعَ مِنْهُمْ قَالُوا لَا تَحْفَظْ خَصْمَانِ بَعِي بَعْضًا عَلَى بَعْضٍ فَأَحْكُرَ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَلَا تُشْطَبْ وَأَهْدِنَا إِلَى سَوَاءِ الصِّرَاطِ﴾ واته: که چوونه ژوروه‌وه بق لای داود، لییان ترساو نه‌وانیش و تیان: نیگه‌رانیت نه‌بیت، دوو دادبه‌رین، یه‌ک له نئممه

^۱ الطبري (۱۷۱/۲۱).

^۲ الطبري (۱۷۳/۲۱).

^۳ الطبري (۱۷۳/۲۱).

^۴ الطبري (۱۷۲/۲۱).

^۵ الطبري (۱۷۳/۲۱).

غدری له وی تر کردووه، که چۆن په وایه ئاوا له نیوانماندا بریار بده و له ده ستوری خودا لامه ده و راستیمان نیشان بده. زانایانی ته فسیر لیره دا پرووداویکیان باس کردووه که پرله له قسه ی جووله که کان، هیچ فرموده یه که له لاین پیغه مبره وه (ﷺ) نه که یشتووه ته نیمه له و باره یه وه که پتویست بی بروای پی بکهین، به لام نیبنو بی حاتم فرموده یه کی پروایه ت کردووه که سه نه ده کی به راست نازانیت چونکه یه زیدی په قاش پروایه تی کردووه له نه سه وه (په زای خوی لی بیت) هرچه نده یه زید له پیاوچاکان بووه به لام فرموده ی نیم یه زیده لاوازه له لای زانایانی فرموده. باشترین شت نه وه یه که ته نها متمانه بگریته سر ده قی قورئان له م پرووداوه دا. زانینی راستیه کی بگرینه وه بق لای خودا خوی. چونکه قورئان راسته و نه وه یی باسی کردووه هر راسته. خوی گوره ده فرموویت: ﴿إِذْ دَخَلُوا عَلَىٰ دَاوُدَ فَمَنْعَ مِنْهُمْ﴾ کاتیک چوونه لای داود لیان ترسا. چونکه نه و میحرا به که پدا بوو که به رزترین شوین بوو له ماله که پدا. فرمانیسی دابوو که هیچ که سیک نه و پوژه نه چپته لای، ناگای له خوی نه بوو له نا کاو دوو که س له دیواری میحرا به که یه وه سرکه و تن و چوونه لای. له باره ی خویانه وه پرساریان لی کرد. خوی گوره ده فرموویت: ﴿إِنَّ هَذَا أَخِي لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نِعْمَةً وَلِي عِجَّةٌ وَجِدَّةٌ فَقَالَ أَكْفِلْنِيهَا وَعَزَّنِي فِي الْخِطَابِ﴾ واته: نه م برای منه نه وه دو نو مه پی هیه و من ته نها مه پیکم هیه، وتی به منی بسپیره و له کیشه که دا من دهره قه تی نه و نه هام. ﴿وَعَزَّنِي فِي الْخِطَابِ﴾ له کیشه که دا سرکه وت به سرمدا. و تراوه: (عَزَّنِي) کاتیک سرکه وت و زال بوو. خوی گوره ده فرموویت: ﴿قَالَ لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نِعْمِكَ إِلَيَّ إِنِّي إِعَاذٌ وَإِنَّ لَكِبَرًا مِّنَ الْخُلَطَاءِ لِيُنْفِي عَنْهُمْ عَلَىٰ بَعْضِ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَقَلِيلٌ مَا هُمْ وَظَنَّ دَاوُدُ أَنَّمَا فَتَنَّاهُ فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَحَرَّ رَاكِعًا وَأَنَابَ﴾ واته: وتی: که مه په کی تو ده خاته ناو مه په کانی خوی غدر ده کات، بیگومان زور له شهریک و هاویه شان ستم له یه کتری ده کن مه گین نه وانای باوه رپان به خوا هیه و نا کار چاکن، نه ویش که من. داود زانی تا قی کرداوه ته وه، نیتر تووشی په شیمانی هات، سوژده ی بردو له په روه ردگاری پاراپه وه که بیبه خشیت. عملی کوپی نه بوو ته لحه ده لیت: له نیبنو عه باسه وه (په زای خوی لی بیت) ﴿فَتَنَّهُ﴾ واته: تا قیمان کردووه ته وه. ^۱ ﴿وَحَرَّ رَاكِعًا﴾ واته: سوژده ی برد. ﴿وَأَنَابَ﴾ واته: پاراپه وه که بیبه خشیت. خوی مزین ده فرموویت: ﴿فَفَقَرْنَا لَهُ، ذَٰلِكَ وَإِنَّ لَهُ، عِنْدَنَا لَزُلْفَىٰ وَحُسْنَ مَّآبٍ﴾ واته: نیمه له وه له ی

^۱ الطبري (۱۸۱/۲۱).

به خشیمان و نه وله نزیکانی خۆمانه و گه پانه وهی چاکی هه یه. واته: نه وهی که داود کردی له و شتانه یه که دهوتریت: چاکی پیاوچاگان گونا می نزیکه کانی خودایه.

سۆژدهی ناو سورهتی صاد (ص)

سۆژدهی صاد له سۆژده پێویسته کان (واجبه کان) نیه، به لکو سه ژدهی شوکره، به لگه یه له سه سری نه وه فرموده یه که نیعمای نه حمده پریوایه تی کردوه له ئیبنو عه باسه وه (په زای خوی له بیئت) ده لیت: سۆژدهی (ص) له سۆژده پێویسته کان نیه و من پیغه مبه ری خودام بینوه سۆژدهی تیا ده برد.^۱ بوخاری و نه بو داودو تیرمیزی و نه سائی له ته فسیره که یدا پریوایه تیان کردوه، تیرمیزی ده لیت: فه رموده یه کی چاک و راسته.^۲ وه دیسان نه سائی له ته فسیری ئه م نایه ته دا پریوایه تی کردوه له ئیبنو عه باسه وه (په زای خوی له بیئت) ده لیت: پیغه مبه ر (ﷺ) سۆژدهی له (ص) دا بردوه و فه رمویه تی: (داود سۆژدهی تیا بردوه (سه لامی خوی له بیئت) داوای لیبوردنی کردوه ئیغه شه س سۆژدهی تیا ده به یز، سوپاسی خودا ده که یز) ته نها نه سائی پریوایه تی کردوه.^۳ سه نه ده کانی جیی پروان. بوخاریش له ته فسیره که یدا پریوایه تی کردوه دیسان له عه وومه وه ده لیت: پرسیارم کرد له موجهاید له سۆژدهی (ص) نه ویش وتی: پرسیارم کردوه له ئیبنو عه باس (په زای خوی له بیئت) له کویدا سۆژدهت بردوه. وتی: (نایا تو ئه م نایه ته ت نه خویندوه ته وه: ﴿وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِ دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ﴾ واته: وه له نه وه کانی نوح و داود و سوله یمانان (پینمونی کرد). ﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهِدَّتْهُمْ أَقْدَارَهُ﴾ واته: نه وانه (نه و پیغه مبه رانه ی باسکران) که سانیک بوون خوا پینمونی کردن ده ی په یروه ی رینگاو پیبازی نه وان بکه (نه ی موجه مبه د (ﷺ)). داود یه کیک بووه له و که سانه ی که فه رمان دراوه به پیغه مبه ره که تان (ﷺ) که شوین پچه ی نه و بکه ویت. داود سۆژدهی تیا بردوه (سه لامی خوی له بیئت) پیغه مبه ری خودایش (ﷺ) سۆژدهی تیا بردوه.^۴ نه بو داودیش پریوایه تی کردوه له نه بو سه عیدی خودیره وه (په زای خوی له بیئت) ده لیت: پیغه مبه ری خودا (ﷺ) له سه ر مینه ر سوره تی صادی خویند کاتیک گه یشته سۆژده هاته خواریو سۆژده ی برد خه لکیش له که لی

^۱ احمد (۳۹۵/۱)، فه رموده یه کی سه حیحه.

^۲ فتح الباری (۶۲۳/۲)، ابو داود (۱۲۳/۲)، تحفه الاحوذی (۱۷۶/۲)، النسائی فی الکبری (۳۴۲/۶).

^۳ النسائی (۱۵۹/۲)، فه رموده یه کی باشه (جید).

^۴ الانعام (۸۴).

^۵ الانعام (۹۰).

^۶ فتح الباری (۴۰۵/۸).

سوژده یانبرد، له پوژنکی تردا خویندی کاتیک گیشته سوژده خویمان بوسوژده بردن ناماده کرد، سوژده بیهن پیغه مبر (ﷺ) فرموی: (بیگومان نهو سوژده یه سوژده یه شیمانی و گه پانه وه ی پیغه مبریکه به لام من نیوهم دی خوټان ناماده کرد بوی). هاته خواره وه و سوژده ی برد. ^۱ تهنا نه بو داود پویایه تی کردوه، سه نه ده که ی له سه ر مارجی هه ردوو سه حیجه که یه. ﴿وَإِنْ لَّهُ عِنْدَنَا لَزُلْفَىٰ وَحُسْنَ مَنَآبٍ﴾ واته: داود له پوژنی قیامه تدا له بنده نزدیکه کانی خودایه له بهر نه وه ی که زور ده گه رایه وه بق لای خوداو دادپه روه ریش بوو له گه ل نه وانیه که له ژیر ده ستیدا بیون پله ی به ریشی هیه له به هشتدا. وه که له فرموده ی سه حیجه ا هاتوه: (دادپه روه ران له سه ر نهو مینه رانه ن که له نورن له لای راستی خودا وه و هه ردوو دهستی په روه ردگاریش هه ر راستن نهو که سانه ی که دادپه روه رن له ناو که سو کاریاندا له ناو نه وانیه شدا که له ژیر ده سه لاتیان دان). ^۲

﴿يٰۤاٰدٰمُ اٰمُرُكَ اِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيْفَةً فِى الْاَرْضِ فَاٰمُرُكَ بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْاَهْوٰى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ

يَضِلُّوْنَ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيْدٌۢ بِمَا نَسُوْا يَوْمَ الْحِسَابِ ﴿۳۸﴾

ناموژگاری بو کار به ده ست و هه رمانه هواکان

خوای گه وره ده فرمویت: ﴿يٰۤاٰدٰمُ اٰمُرُكَ اِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيْفَةً فِى الْاَرْضِ فَاٰمُرُكَ بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْاَهْوٰى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ يَضِلُّوْنَ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيْدٌۢ بِمَا نَسُوْا يَوْمَ الْحِسَابِ﴾ واته: نه ی داود! جینشینمان له سه ر زهوی داوه به تق، به ته رزیکى خودا په سه ند، به کاری مه رد م رایگه و شوین ناره زوی خوټ مه که وه، که له پئی خودا لات بدات. نهو که سانه ی له پئی خودا لاده دن، چونکه قیامه تیان له بیر چوه، جه زه به ی توندو تیزیان هه یه. نه مه ناموژگاری خودای گه وره یه بق کار به ده ستان که بریاری دادپه روه رانه له نیوان خه لکیدا به جی بینن. به و شیوه ی که خودا فرمانی پیداون له لایه ن خوټیه وه هه رگیز لئی لانه دن. هه ر که سیگ له پئی نهو لابدات و پوژنی قیامه ت له بیر خوټی بباته وه نه بی چاوه رپوانی به لئین و سزای توندوتیزى خودا بکات. ئیبنو نه بی حاتم پویایه تی کردوه له ئیبراهیمی نه بو زورعه وه که کتیبه کانی خوای خویندبووه وه. وه لیدی کورى عبدالملك پئی وت: تق کتیبی سه رده می پشوت خویندبووه ته وه و قورئانیشت خویندبووه ته وه و لئی تیگه یشتووی، نایا خه لیفه کان لیپرسینه وه یان له گه لدا ده کرئت؟ وتم نه ی گه وره ی موسلمانان بیلیم؟ وتی: بیلی، له نه مانى خودای. وتم: نه ی گه وره ی موسلمانان! تق له لای خودا به پوژتیری یان داود (سه لامی خوای لی

^۱ ابو داود (۱۴۱۰)، فرموده یه کی سه حیجه.

^۲ مسلم (۱۴۵۸/۳).

بیئت) کہ خودای مہ زن پیغمبرایہ تی و فرمانبرہ وایشی پیکہ وہ پیدابوو، پاشان لہ کتیبہ کہ پیدا
 مہ پرہ شہی لیکردووہ و فرمویہ تی: ﴿يَدَاوُدُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ فَاحْكُم بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ
 الْهَوَىٰ فَيُضِلَّكَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ﴾! عیکریمہ دلایت: ﴿لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ يَوْمَ الْحِسَابِ﴾ ۱. نہ مہ پیش و
 پاش خستنه یانی (لہم عذاب شدید یوم الحساب بما نسوا) واتہ: جہ زہ بہی توندو تیز دہ درین لہ پڑی
 قیامہ تیدا بہ ہوی ۲. نہ لہ بیری کردنہ و یانہ وہ ۱. سودیش دلایت: یانی (لہم عذاب شدید بما ترکوا ان
 يعملوا لیوم الحساب) واتہ: جہ زہ بہی توندو تیز دہ درین لہ بہر ۳. نہ وہی وازیان ہینار کاریان بؤ پڑی
 لپرسینہ وہ نہ کرد. ۲. نہ م قسہ یہ زیاتر لہ گہ ل دہ قی نایہ تہ کہ دا گونجاوہ و خوی سبحانہ و تعالاش
 هاوکارہ بؤ گیشتن بہ راستی یہ کان.

﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَطْلًا ۚ ذَٰلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ ﴿۱۷﴾ أَمْ جَعَلَ الَّذِينَ
 ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ جَعَلَ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ ﴿۱۸﴾ كَتَبَ أَرْزَاقَهُ إِلَيْكَ مِبْرَكٌ
 لِّدَبَّرُوا ؕ آيَاتِهِمْ وَلَسْتَ تَدْرَأُ ۙ أُولَٰئِكَ الْأَلْبَابِ ﴿۱۹﴾﴾

مہ بہ ست لہ و دہ ہینانی دنیا

خوی گہ ورہ دہ فرمویت: ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَطْلًا ۚ ذَٰلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ
 كَفَرُوا مِنَ النَّارِ﴾ واتہ: نیمہ ناسمان و زہ ویمان و ۳. نہ وہ ش کہ لہ بہ ہیناندایہ بہ خورپایی دروست نہ کرد،
 ۴. نہ کہ سانہی وای بیردہ بہن خوانہ ناسن. های بؤنہ وانہی خوانہ ناسن، بؤ ۳. نہ و ناگرہی دہ چنہ ناوی.
 خوی مہ زن باسی ۳. نہ دہ کات کہ ۴. نہ مہ مردمہی بہ خورپایی دروست نہ کردووہ بہ لکو بہ تہنہا بؤ
 خواناسی دروستی کردوون پاشان لہ پڑی قیامہ تدا کویمان دہ کاتہ وہ پاداشتی گوپریاہ لان دہ داتہ وہ و
 سزای خوانہ ناسانیش دہ دات. بؤیہ فرمویہ تی: ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَطْلًا ۚ ذَٰلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ
 كَفَرُوا﴾ واتہ: ۳. نہ وانہی کہ چاوہ پوانی زیندووہیونہ وہ و نامادہ بوونی پڑی قیامہ ت ناکہ نہ و وا دہ زانن ہر
 ژیانی دنیاہی و بہ س. ﴿فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ﴾ واتہ: هاوار بؤ ۳. نہ و کہ سانہ لہ پڑی زیندووہیونہ وہ و
 کوہیونہ ویمان لہ ویدا لہ و ناگرہی کہ بؤیان سازدراوہ پاشان خوی گہ ورہ پوونی کردووہ تہ وہ بؤیان کہ
 لہ دادوہ ری و کارزانی خویہ تی کہ وک یہ کہ سہیری خواناس و خوانہ ناس ناکات و فرمویہ تی: ﴿أَمْ

۱ الطبري (۱۸۹/۲۱).

۲ الطبري (۱۸۹/۲۱).

نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُسَدِّينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ ﴿۱۸﴾ واته: شاخو نئمه
 نهوانی خاوهن باوه پزن و ناكار چاكن، ههروهك نهوانه داده نئین كه له م زوهه دا به دغه پن، یاخو نئمه
 خۆپاریزان وهك گونا بهاران ده ژمیردین؟ واته: شتی و ناكات و له لای خوا وهك یهك نین. كه وایه
 ده بیته ژیانکی ترو جیگایه کی تر هه بیته گوپرایه ل پاداشتی خۆی وهرده گریته و به دکاریش سزا بدریته.

ئهم پوونکردنه وه به لگه به بۆ نهو كه سانهی كه خاوهن ئاوه زن و سروشتیكى پاكیان هه به له سه ر
 نهوهی كه ده بیته پۆژیکه بیته هه ق و ناهه قی تیدا جیا بگریته وه. چونكه نئمه سته مكارو لاساری زۆر
 ده بینین كه مال و مندالی زۆر ژیان به خۆشی له دنیا دا دهاته سه ر له دواشدا ده مریت تووشی هه یج
 ئازاریك نابیت. خواناس و سته م لیکرویش ده بینین به و ئازاره وه سه رده نیتته وه و ده مریت، ده بیته
 خوی گه وه و کارزان و زانا به کارزانی داوه ری خۆی كه به نه ندازه ی میزوله هه ره وردیله كان ناهه قی
 به هه یج كه س ناكات ئهم هه ق و ناهه قه له یهك جیا بکاته وه، خۆ نه گه ر له دنیا جیای نه کاته وه ده بیته
 پۆژیکی تر جیا بکاته وه پاداشتی خوانه ناس بداته وه و جه زه به ی ناهه قی کاریش بدات. له بهر نه وه ی كه
 قورئانی پیرۆز نهو شوین و پنگا راسته مان بۆ دیاری دهكات و داوامان لیده كات به ئاوه زه وه بیر له
 نیشانه كانی بکه یه وه و ئامۆزگاری ل وه رده گرین و خودای گه وه فرموویه تی: ﴿كُنْتُ أَنْزَلْتُ إِلَيْكَ
 مُبْرَكٌ لِنَدَّبَرُوا إِلَيْهِمْ وَلِسَدَّكَرٌ أَوْلُوا الْأَلْبَابِ﴾ واته: ئهم قورئانه پهل پیت و پیرۆزه مان به خه لات بۆ تۆ
 ناره خوار تا له سه ر نیشانه كانی پامینن و خاوهن دلان ئامۆزگاری ل وه رگرن. واته: خاوهن دلان،

﴿الْأَلْبَابِ﴾ كۆی (لب) واته: عه قلو ئاوه ن.

﴿وَوَهَبْنَا لِدَاوُدَ سُلَيْمَانَ نِعَمَ الْعَبْدِ إِنَّهُ أَوَّابٌ﴾ (۲۰) إِذْ عَرَضَ عَلَيْهِ بِالْعَنِيِّ الصُّفْيَانَةَ الْجِيَادُ ﴿۲۱﴾ فَقَالَ إِنِّي

أَحْبَبْتُ حُبَّ الْخَيْرِ عَنْ ذِكْرِ رَبِّي حَتَّى تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ ﴿۲۲﴾ رُدُّهَا عَلَيَّ فَلَطِفٌ مَسْحًا بِالسُّوقِ

وَالْأَعْنَاقِ ﴿۲۳﴾

باسی سوله یمانی کوری داوود (سه لای خویان لی بیته)

خوی مه زن ده فرموویته: ﴿وَوَهَبْنَا لِدَاوُدَ سُلَيْمَانَ نِعَمَ الْعَبْدِ إِنَّهُ أَوَّابٌ﴾ واته: سوله یمانان به
 خه لات به خشی به داود ئای كه چه ند عه بدیکی باش بوو، هه میشه پووی له نئمه بوو. خوی گه وه
 باسی پیغه مبه ر داود دهكات كه سوله یمانی به خه لات پهی به خشی و کردی به پیغه مبه ر (سه لای خویان
 لی بیته) وهك له ئایه تیکی تریشدا فرموویه تی: ﴿وَوَرِثَ سُلَيْمَانُ دَاوُدَ﴾ سوله یمان بووه میراتگری

داوود، واتہ: جینشینی لہ پیغمبہریتیدا. چونکہ پیغمبہر داود (سلامی خوی لئ بیت) کوہو کالی
 زوری تری مہبوو جگہ لہ سولہیمان لہ بہر نہوہی کہ سہ زنی نازادی مہبوو. ﴿يَوْمَ الْكَبْدِ اِنَّهٗ
 اَوَّابٌ﴾ سولہیمان عہدیکي زور چاک بوو مہمیشہ دہ پاراپیوہ لہ خوداو عیبادهتی دہ کردو پوو لہ خودا
 بوو، ﴿اِذْ عُرِضَ عَلَيْهِ بِالْعَنِيِّ الصَّفِيٰتُ الْاِيَادُ﴾ واتہ: سہر لہ نیوارہ وہختیک نوسپانی رہسہ نیان نیشان
 دا. واتہ: کاتیک بووہ سہرؤک و خواہنی دہ سہلات و نوسپانی رہسہن، سہر لہ نیوارہ نوسپہ
 رہسہن کانیان بہ بہرچاویدا تیپہ پاند، مواہید دلایت: نوسپانیہی کہ لہ سہر سی پل دہوہ سترن
 پالی چوارہم بہر ز دہ کہ نہوہ، ﴿الْحِيَادُ﴾ بہ مہلمہ تنو توند غار دہ دن. زورؤک لہ زانایانی پیشینہش
 مہر وایان وتووہ. نوسپو داود ریوایہتی کردووہ لہ عانیشہوہ (رہزای خوی لئ بیت) دلایت: پیغمبہری
 خودا(ﷺ) لہ غزای تہ بوک یان خہ بیہر گہ پایوہ پەردہ یہ کہ باقی مالہ کہ یانہوہ بوو مہوایی دا
 مہندی لہ پەردہ کہی لادا بوکلہ یاریہ کانی عانیشہ دہرکہ و تن (رہزای خوی لئ بیت)، پیغمبہر(ﷺ)
 فہرمووی: (نہی عانیشہ نومانہ چیہ؟) وتی: بوکلہ کانمہ لہ نیوانیاندا نوسپیکی بالداری بینی لہ
 پارچہ یہ کدا پیغمبہر(ﷺ) فہرمووی: (نہوہ چیہ کہ لہ ناویاندا دہ بیینم؟) عانیشہ (رہزای خوی لئ
 بیت) وتی: نوسپہ، پیغمبہری خودا(ﷺ) فہرمووی: (نوسپیک کہ دوو بالی مہ یہ؟) عانیشہ (رہزای
 خوی لئ بیت) وتی: (دہی نہ تیبستووہ کہ سولہیمان (سلامی خوی لئ بیت) نوسپی مہ بووہ بالدار
 بووہ) عانیشہ (رہزای خوی لئ بیت) نالی: پیغمبہری خودا(ﷺ) پیکہنی (بہ زہر دہ خہ نہوہ) مہ تا
 من چاوم بہ دانہ کانی کہوت^۱. خوی مہ زن دہ فہرموویت: ﴿فَقَالَ اِنَّ اَجَبْتُ حَبَّ الْخَمْرِ عَنْ ذِكْرِ رَبِّي
 حَتَّى تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ﴾ واتہ: وتی: نوسپانی رہوہ کہم (کڑمہ لئ نوسپو ماین) یادی خودای لہ بیر بردم،
 مہ تا لہ چا و ن بوو. زورؤک لہ زانایانی پیشینہ باسیان کردووہ کہ بینینی نوسپہ کان سہرقالی کرد تا
 کاتی نوپڑی عہسہ بہ سہرچوو. گومانی تیدا نیہ کہ بہ نازہ زوو وازی لئ نہ مینا، بہ لکو لہ بیری چوو
 و ہک چوں پیغمبہری خودا(ﷺ) لہ پوڑی خہندہ قدا لہ سہرقالیدا نوپڑی عہسری لہ بیرچوو دوی
 مہ غریب کردی. لہ مہردوو سہحیحہ کہ دا ہاتووہ بہ چہند شیوہی تر لہ وانہ. لہ جاپرہوہ (رہزای خوی
 لئ بیت) نوسپہ پیتہوہ کہ عومہر (رہزای خوی لئ بیت) لہ پوڑی خہندہ قدا دوی خورٹاوا ہات و قسہی بہ
 خوانہ ناسانی قورہیش دہوت. وتی: نہی پیغمبہری خودا(ﷺ) نوپڑی عہسرم نہ کرد مہ تا وای لئ ہات
 خورٹاوا بوو، پیغمبہری خودا(ﷺ) فہرمووی: (بہ خوا منیش نوپڑم نہ کردووہ). دلایت: چووین بؤ

^۱ الطبری (۱۹۲/۱۹۲/۲۱).

^۲ أبو داود (۲۲۷/۵)، فہرموودہ یہ کی سہحیحہ.

بوتخان پیغمبری خود(ﷺ) دهستنویزی گرت بق نویزو نیمهش دهستنویزمان گرت بق نویزو، نویزی
 عسری کرد دوی نهوهی که خور ناوا بوو پاش نویزی عسر نویزی مهغریبیشی کرد. ﴿رُدُّوْهَا عَلٰی
 فَكْفِكَ مَسْحًا بِالسُّوقِ وَالْاَعْنَاقِ﴾ واته: بیانگیرنهوه، نهوسا به تیخ، دهست و پیو ملیان په پاندن (و
 کرانه خیر). حهسنی بهسری ده لیت: نه خیر ووتی: به خوا (نه مانه) سه رقالم ناکات له به ندایه تی
 خوای خزم و نه مه دواین جاره. پاشان فه رمانی دا دایان له ملیان. ^۲ قه تاده یش هر وای وتووه.
 سودی ده لیت: به شمشیر دای له ملو دهست و پیان. ^۳ عه له کوپی نه بو تلحه ده لیت: له نیبنو
 عه باسه وه (ره زای خوای ئی بیت) دهستی ده مینا به بالو (موی سر ملی نه سپ و ماین) پشتیاندا له
 خورشه ویستیاندا. ^۴ نیبنو جه ریریش هم قسه هی هلیزار دووه ده لیت: نایبت نه وسزای گیانداران بدات و
 دهست و پیان بپریت و مالی به فیق بدات به بی هؤکاریک. کاتیک نه مه شغول بووه و نویزی عسری
 له برچووه نه وانه هیچ تاوانتیکیان نه بووه. ^۵ نه وهی نیبنو جه ریر به لایه وه په سنده جیی تپروانینه،
 له وانه په له شرعی نه واندانم کارانه دروست بوویت به تایبه تی له کاتیکدا له بر په زامندی خودا
 توپره بوویت که هؤکار بوو بق سه رقالم بونی هه تا کاتی نویزه که به سه رچووه. بویه کاتیک که نه وانه ی
 داپاچیوه و کردوونی به خیر، خودایش پاداشتی داوه ته وه به چاکتر له وانه که (هوا) ی ژیریار کرد بوی
 به ناسانی بق هر شوینی مهیلی ئی بووایه له فرمانیدا بوو، به یانینان به نه ندازه ی مانگیک و نیوارانیش
 به نه ندازه ی مانگیک ده ریشیت. که نه مه چاکتر و خیرتر بوو له نه سپه کان. نیمامی نه حمه د پیوایه تی
 کردووه له نه بو قه تاده و نه بو ده مانه وه که هر دووکیان زور هاتوچی به یتیان ده کرد و تیان: چوینه
 لای پیاویکی خه لکی بادیه. پیاوه لادینییه که پیی وتین: پیغه مبری خودا(ﷺ) دهستی گرت نه وه ی
 خودا فیری کردبوو منی ئی فیر کردو فرموی: (بیگومان تو شتیک وان ئی نامینی له بهر خوای گه وره
 مه گین خوای گه وره ش له وه چاکتر ده به خشیت به تو) ^۱.

﴿وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمَانَ وَالْقَيْنَانَ عَلَىٰ كُرْسِيِّهِ جَسَدًا ثُمَّ أَنَابَ ﴿٢١﴾ قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا لَا يَبْغِي لِأَحَدٍ مِنِّي
 بَعْدِي إِنَّكَ أَنْتَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿٢٢﴾ فَسَخَّرْنَا لَهُ الرِّيحَ يَمْجُرِي بِأَمْرِهِ رُجَاءَ حَيْثُ أَسَابَ ﴿٢٣﴾ وَالشَّيَاطِينَ كُلَّ بَنَّاءٍ وَعَصَايَ ﴿٢٤﴾﴾

۱ فتح الباري (۸۲/۲)، مسلم (۴۳۸/۱).

۲ الطبري (۱۹۵/۲۱).

۳ الطبري (۱۹۵/۲۱).

۴ الطبري (۱۹۶/۲۱).

۵ الطبري (۱۹۶/۲۱).

۶ أحمد (۷۸/۵)، هم فرموده یه سه نه ده کانی سه حجه.

وَالْآخِرِينَ مَقْرَبِينَ فِي الْأَصْفَادِ ﴿۲۸﴾ هَذَا عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِعَتْرِ حِسَابِ ﴿۲۹﴾ وَإِنَّ لَهُ، عِنْدَنَا لَئَلْفًا وَحُسْنَ

مَكَابِ ﴿۴۰﴾

تائیکردنه‌وی سوله یمان و بیژن‌نیانی له دوایدا

خوای مه‌زن ده‌فرموویت: ﴿وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمَانَ وَأَلْقَيْنَا عَلَى كُرْسِيِّهِ جَسَدًا ثُمَّ أَنَابَ﴾ واته: ئیمه سوله یمان‌نیشان تا قی کرده‌وه و لاشه‌یه کمان هاویشته بان کورسیه‌که‌ی و دیسان هر پووی کرده ئیمه. خوای گه‌وره باسی چۆنیته‌ی نه‌و لاشه‌یه‌ی نه‌کردووه که خراوته سه‌ر کورسیه‌که‌ی سوله یمان نازانین نه‌و لاشه‌یه چیه و چۆن بووه؟ به‌لام ئیمه باوه‌پمان وایه که خودا تا قی کرده‌وه به‌و لاشه‌یه که فری‌د رایه سه‌ر کورسیه‌که‌ی. هرچی له‌و باره‌یه‌وه و تراوه هم‌مو له‌ جووله‌که‌کانه‌وه وه‌رگیراوه پاست و درویمان بۆ جیانا کریته‌وه خودا خۆی ده‌زانیت، ﴿ثُمَّ أَنَابَ﴾ واته: پاش نه‌و تا قی کردنه‌وه به‌ هر پووی کرده خاوا پاراپیه‌وه و داوای لیبورنی لی‌کرد و پاشان داوای ده‌سه‌لاتیکی لی‌کرد که دوا ی نه‌و که‌وئیته ده‌ستی هیچ که‌سیکی تر ﴿قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِنْ بَعْدِي إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ﴾ واته: وتی: نه‌ی په‌روه‌ردگار که‌م! عافووم بکه‌و سامانیکی وام بده‌یه که له‌ دوا ی من گیری هیچ که‌سی تر نه‌که‌وئیت، به‌خشنده‌ی هه‌ره گه‌وره تو ی. ﴿لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِنْ بَعْدِي﴾ واته: سوله یمان داوای کرد له‌ خودا که ده‌سه‌لاتیکی بداتی هیچ که‌سیک دوا ی نه‌و نه‌و ده‌سه‌لاته‌ی پی‌نه‌دریت له‌ ناده‌میزاد. ده‌قی نایه‌ته‌که‌ش هر وا ده‌گه‌یه‌نیت و فرمووده‌ی سه‌حیحیش هاتووه له‌و باره‌یه‌وه له‌ چه‌ند ریگاو له‌ پیغه‌مبه‌ری خوداوه (ﷺ) بوخاری پیوایه‌تی کردووه له‌ ته‌فسیری ئه‌م نایه‌ته‌دا له‌ نه‌بو هوره‌یره‌وه (په‌زای خوای لی‌بیت) نه‌ویش له‌ پیغه‌مبه‌روه (ﷺ) که فرموویته‌ی: عفريتك له‌ جنوكه‌ دوئنی له‌ ناكاو هاته به‌ر ده‌مم بۆ نه‌وه‌ی نوئژه‌که‌م پی‌بیریت. خوای گه‌وره زالی کردم به‌سه‌ریدا ویستم بیبه‌ستمه‌وه به‌ کۆله‌که‌یه‌ک له‌ کۆله‌که‌کانی مزگه‌وته‌وه هه‌تا به‌یانی هه‌مووتان سه‌یری بکه‌ن قسه‌که‌ی برام سوله یمان پیغه‌مبه‌رم (سه‌لامی خوای لی‌بیت) هاته‌وه یاد که وتی: ﴿رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِنْ بَعْدِي﴾ (روح‌ده‌لیت: بۆیه پیغه‌مبه‌ریش (ﷺ) به‌سه‌رشوپی ده‌ری کرد. ^۱ هر به‌م شیوه‌یه موسلیم و نه‌سانی پیوایه‌تیا ن کردووه. ^۲ دیسان موسلیم له‌ سه‌حیحه‌که‌یدا پیوایه‌تی کردووه له‌ نه‌بو دره‌دانه‌وه (په‌زای خوای لی‌بیت) ده‌لیت: پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) هه‌لسا نوئژه‌بکات گویمان لی‌بوو

^۱ فتح الباری (۱/۶۶۰).

^۲ مسلم (۱/۳۸۴)، النسائي في الكبرى (۶/۴۴۳).

ده‌یفرموی: ﴿بِهَذَا دَهْگَرْمَ بِهِ خُودَا لَه تَقْر (پاشان فرموی) لَه عَنَت تَ لَی دَهْکَمَ بِهِ لَه عَنَت هِی کِه خُوا لَی لَی کَر دَووی سَی جَار، دَه سَتَی رَاکِشَا وَه کَ وَه هِی دَه سَتَ بَقِ شَتِیکَ بَه رَیْت، کَا تَیکَ نَوِیْزَه کِه ی تَه وَاو کَر د، وَتَمَان: هِی پَیْغَه مَبَه رِی خُودَا (ﷺ) گُویَمَان لَیْت بُوو لَه نَوِیْزَه کِه تَدَا شَتِیکَ دَه فَه رَمُوو، لَی مَان نَه بَی سَتَبُووی لَه مَه وِیْش، وَه چَاوَمَان لَیْت بُوو دَه سَتَ رَاکِشَا. پَیْغَه مَبَه رِ (ﷺ) فَر مَووی: (دوژمنی خُوا شَه یَتَان بَه گُریکَ لَه نَاگَر وَه هَات وَی سَتَی بَی دَا بَه رُومَدَا مَنِی ش وَتَم: پَه نَا دَه گَر م وَخَرَم دَه پَارِیْزَم بَه خُودَا لَه تَقْر. سَی جَار. پَاشَان وَتَم: لَه عَنَت تَ لَی دَهْکَمَ بِهِ لَه عَنَت تَه وَه وَاو هِی خُوا لَی لَی کَر د. هَر نَه چُوو دُوا. سَی جَار پَاشَان وَی سَتَم بَی گَر م سُو یَنْد بَه خُوا نَه گَر دَو عَا کِه ی بَرَامَان سُو لَه ی مَان نَه بُو وَا یَه. دَه بُو وَا یَه بَه شَه تَه کَر د رَا وِی وَ بَه سَتَرَا وِی بَمَا یَه تَه وَه تَابَه یَانِی مَن دَا لَی خَه لَکِی مَه دَیْنَه یَارِیَان پَی بَکَر دَا یَه).^۱

خُوای مَه زَن دَه فَه رَمَوِیْت: ﴿فَسَخَرْنَا لَهُ الرِّیْحَ جَبْرَی بِأَمْرِ وَرُحْمَةً حَیْثُ أَصَابَ﴾ وَا تَه: نَیْمَه بَامَان بَقِ پَام هِیْنَا (بَه فَه رَمَانِی نَه) بَه نَه رَمِی بَقِ هَر کُویْه کَ بَی وِی سَتَا یَه دَه کِه وَتَه پَی. حَه سَه نِی بَه سَرِی دَه لَیْت: کَا تَیکَ سُو لَه ی مَان (سَه لَامِی خُوای لَی بَیْت) لَه بَه ر خَا تَرِی خُودَا تُو وِرَه بُوو دَا ی لَه مَلِی نَه سَه پَه کَان خُوای گَه وِرَه پَا دَا شَتِی دَا وَه بَه چَا کَتَر و تَیْزَر لَه وَا نَه بَه (هَوَا) کِه بَه یَانِیَان بَه نَه دَا نَزَه ی پَیْشَتَنِی مَان گَی کَ نَه پَیْشَت وَ نَی وَا رَانِی ش هَر وَه هَا.^۲ ﴿حَیْثُ أَصَابَ﴾ وَا تَه: بَقِ هَر کُویْ بَی وِی سَتَا یَه دَه پَیْشَت لَه وَ لَاتَدَا. وَه

دَه فَه رَمَوِیْت: ﴿وَالشَّیْطٰنِ کُلِّ بَنَآءٍ وَعَوَاصِرٍ﴾ وَا تَه: وَه هَمُوو شَه ی تَانَه کَا نَمَان بَقِ پَام هِیْنَا بُوو کِه بَی نَا سَا زُو مَه لَه وَا نِی زَیْر دَه رِیَا بُوون. وَا تَه: مَه نَدِیْ لَه وِی شَه ی تَانَا نَه ی بَه کَا ر دَه هِیْنَا بَقِ دُرُوسَت کَر دَنِی کُوشَک وَ تَه لَارُو پَه ی کَر، دَه فَرِی گَه وِرَه لَه وِی نَه ی حَه وِزُو مَه نَجَه لَی زَلِی فَرَا وَان چَه دَیْنِ کَا رِی تَرِی گَرَان کِه لَه تُوَا نَا ی مَرُوقَدَا نِیَه. مَه نَدِی کِی تَرِیَان مَه لَه وَا نِی زَیْر دَه رِیَا بُوون مَرُوَا رِی وَ شَتِی بَه نَر خِیَان دَه ر دَه هِیْنَا لَه زَیْر دَه رِیَا نَه بُو وَا یَه دَه سَت نَه دَه کِه وَت، خُوای مَه زَن دَه فَه رَمَوِیْت: ﴿وَالْآخِرِیْنَ مُفَرِّقِیْنَ فِی الْاَصْفَادِ﴾ وَا تَه: هِی نَدِی کِی تَرِی ش زَنْجِیْر لَه مَل هَات بُوونَه بَه رَه رَمَانِی. وَا تَه: بَه زَنْجِیْرِی نَاسِن بَه سَتَرَا بُوونَه وَه لَه وَا نَه ی کِه سَه رِیْیَان دَه کَر دُو نَه یَا نَدَه وَی سَت کَا ر بَکَن، یَان بَه چَا کِی کَا رِیَان نَه دَه کَر د تَه مَه لَی دَه کَر د. خُوای مَه زَن دَه فَه رَمَوِیْت: ﴿هٰذَا عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ اَوْ اَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾ وَا تَه: سَا مَانِی کَمَان پَی بَه خَشِی وِی کِه لَه زَمَارَه دَه رَچُوو؟ سَا تَقْر یَان چَا کِه ی لَی بَکَه، یَان رَا ی بَگَرَه. وَا تَه: نَه وِی کِه بَه تَقْمَان بَه خَشِی وِه لَه سَا مَان وَ دَه سَه لَاتِی تَه وَا وِرَه کَ خَرْت دَا وَا تَ لَی کَر دِیْن بَه نَا زَه وِی خَرْت بَه کِی دَه دَه ی بَی دَه وَ بَه کِی شِی نَا دَه ی مَه ی دَه بَرْت رَه وَا یَه وَ چَا کِه، لَه سَه رَت نَانُوسَرِیْت. لَه هَر دُوو سَه حِی حَه کِه دَا هَات وِه کَا تَیکَ پَیْغَه مَبَه رِی

^۱ مسلم (۳۸۵/۱).

^۲ الطبری (۲۰۱/۲۱).

خودا (ﷺ) سریشك كراو پئی پندرا له نیوان ئه‌وه‌ی كه پیغه‌مبه‌ریكى فرستاده بیټ یان پیغه‌مبه‌ریكى خاوه‌ن سامان و ده‌سه‌لات بیټ، به مه‌یلی خۆی ئه‌وه‌ی خودا پئی داوه بیدا به هر كه سێك و نه‌یدات به هر كه سێك. پرسپاری ئی نه‌كړیت و گونا‌هیش نه‌كات. پله‌ی یه‌كه‌می هه‌لبژارد دواى وتووێژ له‌گه‌ڵ جوبه‌رنی‌لدا (سه‌لامی خواى ئی بیټ) پئی وت: ملكه‌چ به‌و ته‌وا‌زوعت هه‌بیټ، بۆیه یه‌كه‌می هه‌لبژارد چونكه پله‌ی به‌رزتر ده‌بوو له لای خودای گه‌وره. وه له پۆژی قیامه‌تیشدا پێ‌زدارتره. هه‌رچه‌نده ئه‌و پله‌ی دووه‌مه‌ش هه‌ر پیغه‌مبه‌ریتییه له‌گه‌ڵ ئه‌و هه‌موو ده‌سه‌لاته‌ گه‌وره‌یه له دنیاو له دوا‌پۆژی‌شدا. بۆیه خواى بالاده‌ست كاتێك ئه‌و ده‌سه‌لاته‌ی داوه به سوله‌ی‌مان (سه‌لامی خواى ئی بیټ) له دنیا‌دا فرمووشی‌ه‌تى كه له دوا‌پۆژدا دیسان خاوه‌ن به‌شه، فرمووی‌ه‌تى: ﴿وَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفَىٰ وَحَسَنَ مَّكَرٍ﴾ سوله‌ی‌مانیش له نزیکه‌كانی خۆمانه‌وه گه‌رانه‌وه‌ی چاکی هه‌یه. واته: له دنیاو له پۆژی قیامه‌تا.

﴿وَأَذْكُرْ عَبْدًا أَوْبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الشَّيْطَانُ بِنُصْبٍ وَعَذَابٍ ﴿٤١﴾ أَرَأَيْتَ بَرِّحًا هَذَا مُتَسَلِّيًا بِرَأْسِ بَارِدٍ وَشَرَابٍ ﴿٤٢﴾ رَوْحِنَا لَهُ أَهْلُهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا وَذِكْرَىٰ لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿٤٣﴾ وَحَدِّ يَدَكَ ضَمْنًا فَأَضْرِبْ بِيَهُ وَلَا تَحْنُتْ﴾

إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نَقِمَ الْعَبْدَ إِنَّهُ أَوَّابٌ ﴿٤٤﴾

باسی ئه‌یوب پیغه‌مبه‌ر (سه‌لامی خواى ئی بیټ)

خواى گه‌وره باسی به‌نده‌وه پیغه‌مبه‌ری خۆی ئه‌یوب (سه‌لامی خواى ئی بیټ) ده‌كات كه تا‌قى كرده‌وه ته‌وه و تووشی ئازار و مه‌ینه‌تى كرد له سامان و مندال و لاشه‌دا هه‌تا واى ئی هات به ئه‌ندازه‌ی سه‌ره ده‌رزیه‌ك له لاشه‌یدا نه‌ما ساخ بیټ ته‌نها دلی نه‌بیټ. هه‌چ شتی‌کی نه‌ما كه سوودی ئی وه‌ریگړیت له‌وه نه‌خۆشی‌دا كه تووشی بووه. خیزانه‌كه‌ی نه‌بیټ هه‌ر خۆشی ده‌ویست چونكه باوه‌رئى به‌خواو پیغه‌مبه‌ره‌كه‌ی به‌هیز بوو. ده‌چوو ئیشی ده‌كرد بۆ خه‌لكی به‌كړی ده‌یدایه خوارده‌مه‌نى و ده‌رخواردی ده‌دا و خزمه‌تى ده‌كرد ماوه‌ی هه‌ژده‌سا‌ن. ئه‌یوب پیغه‌مبه‌ر (سه‌لامی خواى ئی بیټ) له پێش ئه‌م نه‌خۆشی‌دا مال و مندالێکی چاکی هه‌بوو ژینانی زۆر به‌خۆشی له دنیا‌دا ده‌برده‌سه‌ر. هه‌چی نه‌ما تا واى لێهات له شوینی‌كدا دوور له خه‌لك مایه‌وه له‌وه ماوه‌یه‌دا كه‌س نزیکى نه‌ده‌كه‌وته‌وه له‌كه‌سوكاری دوور نزیک ته‌نها ژنه‌كه‌ی نه‌بیټ (په‌زای خواى ئی بیټ) شه‌وو پۆژ له لای بوو ئه‌و كاتانه نه‌بیټ كه ئیشی بۆ خه‌لكی ده‌كرد به‌په‌له ده‌گه‌رپایه‌وه بۆ لای وه‌رگیز لێی دوور نه‌ده‌كه‌وته‌وه. ئه‌م ئازاره‌ درێژه‌ی كێشواو حا‌لی زۆر خراپ بوو هه‌تا ئه‌م مه‌ینه‌ت و ئازاره‌ به‌فرمانی خودا كۆتایی هات ماوه‌كه‌ی ته‌واو بوو، ئه‌یوب به‌كۆل پاره‌یه‌وه له خودای هه‌موو جیهانیان و په‌روه‌ردگاری پیغه‌مبه‌ران (سه‌لامی خوايان ئی

بیت) ووتی: ﴿أَنِّي مَسْنِيُّ الضُّرِّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّحِمِينَ﴾ واته: به راستی من زیان و نازارو نه خویشی

دوچارم بووه و توش میهره بانترینی میهره بانانی. له نایه تئیکی پیروزی ترده نه فرموی: ﴿وَأَذْكُرْ عَبْدًا

أَوْبًا إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسْنِيُّ الشَّيْطَانُ يُنْسِي وَعَدَابٍ﴾ واته: له نه یو بیش که له عهبدانی نئمه بوو

بیریکه له له کاته دا هاواری بۆ پهروه ردگاری هئنا: نهوا شهیتان منی تووشی نازارو له ش به باری کرد.

وتراوه: (نُصِبَ) به له ش به باری و (عذاب) به نازار چه شتنو به له ناوچوونی مال و مندال. نا له و کاته دا

خوای زۆر به به زه یی و دلوفان به هانایه وه هاتو پارانیه که یی ئی وه رگرت. فرمانی پئیکرد که له

شوینه که یی خوئی هه لئسیت و پای خوئی بکرتی به زه میندا، نه یوب هه لئساو پای خوئی کوتا به زه ویدا.

خوای مه زن سه رچاوه یه کی ناوی له زۆر پئیدا هه لقولاند فرمانی پئیکرد که خوئی له ناویدا بشخویرت

هه رچی ئیش و نازار بوو له له شیدا نه ماو پویش، پاشان داوای لئیکرد که جارئکی تر له شوئینئکی ترده

پئیی بدا به زه مینداو کانیه کی تری هه لقولاند فرمانی دایه که لئیی بخواته وه. هه رچی نه خویشی هه بوو

له ناو سکیدا نه ماو پویش و له شی له پووی دهره وه و ناوه وه به ته وای چاک بووه وه. بۆیه خوای

گه وره فرموویه تی: ﴿أَرْكُضْ بِرِجْلِكَ هَذَا مُغْتَسَلٌ بَارِدٌ وَشَرَابٌ﴾ واته: پای خۆت بکوته به زه میندا، که نه مه

سه رچاوه یه که بۆ مه له کردن ده ست ده دات و سارده ده شکرئتی لئیی بخوئی وه. ئیبنو جه ریرو ئیبنو نه بی

حاته م پړوایه تیان کردوه له نه نسی کوپی مالیکه وه (په زای خوای ئی بیت) ده لئیت: پئغه مبه ری

خودا (ﷺ) فرموویه تی: (پئغه مبه ری خوا نه یوب (سه لامی خوای ئی بیت) هه ژده سال به و (تاقی

کردنه وه یه وه) مایه وه که س نزیک نه ده که وته وه له دوورو نزیک ته نها دوو پیاو نه بیته له هاوه له زۆر

چاکه کانی که هاتو چۆیان ده کرد، یه کئیکیان وتی به هاوه له که یی: به خوا له وانه یه نه یوب تاوانئکی وای

کرد بیته هیچ که سئیک له جیهاندا تاوانی وای نه کرد بیته. هاوه له که یی پئیی وت: کامه یه نه و تاوانه یی؟

وتی: له ماوه یی هه ژده سالدا خوا به زه یی پئیدا نه هاتوه ته وه و نه وه یی تووشی بووه ساپزنی

نه کردوه و له سه ری لانه بردوه، ئیواره یه که هه ردوکیان چوونه لای نه یوب، پیاوه که خوئی بۆ نه گهراو

پای هاوه له که یی پئیی وت. نه یو بیش (سه لامی خوای ئی بیت) وتی: هیچ ناگام له وه نیه تۆ ده پئئیی نه وه

نه بیته که خودا خوئی ده زانی، من (تئپه پهم) به لای دوو پیاویدا که مشت و مریان نه کرد و ناوی

خودایان دهر برد، منیش نه گه رامه وه ماله وه و له جیاتی نه وان که فاره تی سوئنه کانیانم نه دا چونکه پئیم

ناخویشبوو که باسی خوا به ناهقی بکن، جا ده لئیی: نه یوب پئغه مبه ر (سه لامی خوای ئی بیت) ده چوو

بۆ پئویستی دهر کردنی خوئی کاتئیک ته وای ده کرد خئیزانی ده ستی ده گرت هه تا ده یگه یانده شوئینی

خوی. پَوْرِيْكَ خِيْزَانِي دواکوت خوی مەزن وەحی نارد بۆ ئەیوب تا پێی بکوژی بە زەمبندا کە ئەمە سەرچاوەیە کە بۆ خۆشۆردن و ساردیشە و بۆ خواردنەوێش دەشیت، ﴿اَرَكُضْ بِرِجْلِكَ هَذَا مَمْسَلٌ يَّارِدٌ وَشَرَابٌ﴾ خیزانی کە دواکوت لای کردەوێ و سەیری کرد بەرە و پووی هات خوی مەزن چاکی کردبوو و نەخۆشی پێو دیار نەمابوو، چاکتریش لە یەکەم جاری کاتیک خیزانی چاوی پێگەوت و تی: ئەری خودا چاکت بۆ بکات، ئایا ئەو پێغەمبەرە ی خودا کە تووشی تاقی کردنەوێ بوو نە تەبیبووە؟ سویند بە خوا کە سەم نەبیبووە کە وەک تۆ لە و بچیت لە کاتی لەش ساغیدا، ئەیوب و تی: بێگومان مەن ئەوم. و تی: دوو پەلە کشتوکالی هەبوو یەکیکیان گەم بوو ئەو ئیری تریان جۆ بوو. خوی گەرە دوو پەلە هەوری نارد ئەو نەندە ئالتونی باراند بە سەر مەلۆ گەنە کە دا هەتا لافاویکرد. پەلە هەوێرە کە ی تریش ئەو نەندە ئالتونی باراند بە سەر جۆیە کە دا هەتا لافاوی هەستا. ئەمە قەسە ی ئیبنو جەریرە (پەحمەتی خوی لای بیت).^۱ ئیعامی ئەحمەد ریوایەتی کردووە لە ئەبو هورەیرە وە (پەزای خوی لای بیت) دەلێت: پێغەمبەری خودا (ﷺ) فەرمووی: (کاتیک ئەیوب پێغەمبەر (سەلامی خوی لای بیت) خوی دەشۆرد بە پووی کوللە ی لە زێر ئەکەوت بە سەریدا ئەویش دەیخستە ناو جلە کە ی، خوی مەزن بانگی کرد: ئەی ئەیوب! ئایا بێ نیازم نە کردی لە و شتانە ی کە بە چاوی خۆت دەبیبینی؟ ئەیوب و تی: بە لای بێ نیاز نیم لە خێر و بیری تۆ). ئەم حەدیسە بوخاری بە تەنها هیناویەتی.^۲ هەر بۆیە خوی مەزن فەرموویەتی: ﴿وَوَيْلٌ لِّآهْلِ الْاَهْلِ وَمَثَلُهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا وَذِكْرٌ لِّاُولِي الْاَلْبَابِ﴾ واتە: لە بەزەیی خۆمانەوێ و ردو درشتی خیزانی و هیندە ی تریشمان پێ بەخشی، تا ببیتە بیرەوێ بۆ هەموو خاوەن ئاوەزان. حەسەن و قەتادە دەلێن: خوی گەرە هەموو خیزانە کە ی بۆ زیندوو کردەوێ ئەو نەندە ی تریشی لە گەل ئەوان پێ بەخشی.^۳ وە دە فەرموویت: ﴿رَحْمَةً مِّنَّا﴾ واتە: لە بەزەیی خۆمانەوێ بۆ ئەیوب لە سەر ئەو خۆپاگری و نەپساویە ی و گەرەوێ و خۆ بە کەم زانیی و پارانەوێ لایمان، ﴿وَذِكْرٌ لِّاُولِي الْاَلْبَابِ﴾ وە بۆ ئەوانەش کە خاوەن ئاوەزن هەتا بزانی کە پاشە پۆزی خۆپاگری پزگاریبوون و خۆشی ئازادبوونەوێ. خوی بالادەست دە فەرموویت: ﴿وَخَذُّ يَدِيكَ ضَمْتًا فَاصْرَبْ بِهٖ وَلَا تَحْنُتْ اِنَّا وَجَدْنَهٗ صَابِرًا نِّعَمَ الْعَبْدِ اِنَّهٗ اَوَّابٌ﴾ واتە: چە پکێک شولی و ردو لقی تازە دەر کردو بگرە دەستت و پێی لێدە، با سویندە کەت لای نەکە ویت. ئیعمە ئەومان بە پیاویکی بە حەوسەلە هاتە بەرچاوی، عەبدی چاک بوو، بە راستی ئەو تۆبەکار

^۱ الطبري (۲۱۱/۲۱).

^۲ البخاري (۷۴۹۳/۳۳۹۱/۲۷۹).

^۳ الطبري (۲۱۲/۲۱).

بوو. چونکه نه یوب تووږه بوو یوو له ژنه که ی له سهر کارنک که کردبووی، سویندی خوارد که خوا شیفای داو چاکی کرده وه سهد داری لی بدا کانتیک خودای مه زن چاکی کرده وه و شیفای بؤ نارد پاداشتی نه ژنه ی که نه خزمه ته زوره ی کردو زور به سوژو به زه یی و چاکه خواز بوو له گه لی نه وه نه بوو که سهد داری لی بدا. بویه خوی مه زن فرموی: که چه پکیک شولی وردو ناسک ه لگرت به نه ندازه ی سوینده که ی که سهد دار بوو لئی بدات به یه ک جار. تا سوینده که ی نه که ویت و بزگاری بیت و نه زه رکه پیشی به جی بینیت. نه مه ش هؤکاری بزگاری و ده رووی که بؤ نه و که سانه ی له خواترس و

توبه کارن و ده گه رینه وه بؤ لای خودا. بویه خوی مه زن فرمویه تی: ﴿إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نِعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ﴾ خوی گوره وه سفی ده کات که به بنده ی کی چاک وه همیشه گه پاره بووه بؤ لای. بویه فرمویه تی: ﴿وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ۖ وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ ۚ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ ۗ إِنَّ اللَّهَ بَلِغٌ أَمْرُهُ ۖ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا ۖ﴾ واته: وه هر که سیک خواناس بیت خوا ده رووی لی ده کاته وه، وه بزقو بزقی ده دات له لایه که وه که به خه یالیدا نه هاتوه وه هر که سیک پشت به خوا بیهستی نه وه خوی به سه به پاستی خوا کارو فرمانی خزی به نه نجام ده گه یه نیت بیگومان خوا بؤ ه موو شتیک نه ندازه یه کی دیاری کردوه.

﴿وَأَذَكَّرْ عِبْدَنَا إِبْرَاهِيمَ ۖ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ أُولَى الْأَيْدِي وَالْأَبْصَارِ ۖ﴾ ﴿٤٥﴾ ﴿إِنَّا اخْتَلَصْنَاهُمْ بِنَالِنَا ۖ ذَكَرَى النَّارِ ۖ﴾ ﴿٤٦﴾ ﴿وَأَنَّهُمْ عِنْدَنَا لَمِنَ الْمُصْطَفَيْنَ الْأَخْيَارِ ۖ﴾ ﴿٤٧﴾ ﴿وَأَذَكَّرْنَا إِسْمَاعِيلَ وَالْيَسَعَ وَذَا الْكِفْلِ ۖ وَكُلٌّ مِنَ الْأَخْيَارِ ۖ﴾ ﴿٤٨﴾ ﴿هَذَا ذِكْرٌ وَإِنَّ لِلْمُتَّقِينَ لِحُسْنَ مَنَاجٍ ۖ﴾ ﴿٤٩﴾

باسی نه و پیغه مبه رانه ی له هه لیزارده چاکه کان

خوی گوره باسی چاکه و چاکی پیغه مبه ره کانی ده کات (سه لای خویان لی بیت) ده فرمویت: ﴿وَأَذَكَّرْ عِبْدَنَا إِبْرَاهِيمَ ۖ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ أُولَى الْأَيْدِي وَالْأَبْصَارِ ۖ﴾ واته: عه بنده کانمان ئیبراهیم و ئیسحاق یه عقوبیش وه بیر بینره وه، که هه موویان خاوهن ده ستو دل پویشن بوون. مه بهستی: به و ناکاره چاک و زانسته به سووده یان هه وه ها نه هه موو عیاده ته زور و چاوو دل پویشیه یانه. عه لی کوپی نه بوو ته لحه ده لیت: له ئیبنو عه بیاسه وه (په زای خوی لی بیت) ﴿أُولَى الْأَيْدِي ۖ﴾ واته: خاوهن توانا و به عیادهت. ﴿وَالْأَبْصَارِ ۖ﴾ واته: تیگه یشتوو له دیندا. ۲ قه تاده و سوودی ده لیتن: توانایان پیدرا له

۱ الطلاق (۲-۳).

۲ الطبری (۲۱۵/۲۱).

خواناسی و دل پۆشنی له دیندا. خوای گه وره ده فه رموویت: ﴿ إِنَّا أَخْلَصْنَاهُمْ بِخَالِصَةٍ ذِكْرِي الدَّارِ ﴾ چونکه هه میشه قیامه تیان وه بپر خه ک ده هینایه وه، بوونه دۆستی تاییه تیمان. مواجید ده لیت: واته: وامان لی کردن هه میشه کاریان بق پۆژی قیامه ده کردو بیریان له هیچی تر نه ده کرده وه. ^۱ سویدی ده لیت: هه میشه باسی پۆژی دواپی و کاریان هه ر بق پۆژی دواپی بوو. ^۲ مالکی کوپی دینار ده لیت: خوای مه زن خۆشه ویستی و باسی دنیا ی له دل لابر دبوون و ته نها خۆشه ویستی و باسی پۆژی دواپی له دلدا جیگه کردبوو لایان. قه تاده ده لیت: خه لکیان ناگا دارده کرده وه له پۆژی قیامه ت و دواپیان لی ده کردن که کار بق قیامه ت بکه ن. ^۳ خوای گه وره ده فه رموویت: ﴿ وَإِلَيْكُمْ عِنْدَنَا لِمَنِ الْمُصْطَفَيْنَ الْأَخْيَارِ ﴾ واته: نه وان به لای نئیمه وه له هه لیزارده چاکه کانن. واته: له به نده هه لیزارده و دیارو ده ستنیشانکراو چاکه کانی نئیمه ن. وه ده فه رموویت: ﴿ وَأَذْكَرٌ سَمْعِيلَ وَالْيَسَعَ وَذَا الْكِفْلِ وَكُلٌّ مِنَ الْأَخْيَارِ ﴾ واته: نئیسماعیلو نه لیه سه ع زه لکیفلیشت له بپر نه چیت. هه موویان له پیاوچا کانن. باسو به سه رهاتیان به ته وای له سوره تی (الانبیاء) دا کراوه پیویست ناکات لیتره دا دوویاره ی بکه ینه وه، ﴿ هَذَا ذِكْرٌ وَإِنَّ لِلْمُتَّقِينَ لَحُسْنَ مَنَابٍ ﴾ واته: نه مه بق بیره وه ریه که و نه وانه ی له خواترس بوون له و دنیا جیگه یان خۆشه. واته: نه مه نامۆزگاریه ک بوو بق که سیک ده رسی لی وه ریگریت. سویدی ده لیت: واته: نه م قورئانه پیروزه. ^۴

﴿ جَنَّتٍ عَدْنٍ مَّفْنَحَةٌ لَّهُمُ الْأُزْبُجُ ﴿۵۰﴾ مُتَّكِينَ فِيهَا يَدْعُونَ فِيهَا بِفَكَهْمٍ كَثِيرٍ وَشَرَابٍ ﴿۵۱﴾ وَعِنْدَهُمْ قَيْرَتٌ الْأَلْفُ أَرَابُ ﴿۵۲﴾ هَذَا مَا تُوْعَدُونَ لِيَوْمِ الْحِسَابِ ﴿۵۳﴾ إِنَّ هَذَا لِرِزْقِنَا مَا لَكُمْ مِنْ نَفَادٍ ﴿۵۴﴾ ﴾

باسی پاشه پۆژی خۆشه ختان

خوای مه زن ده فه رموویت: ﴿ جَنَّتٍ عَدْنٍ مَّفْنَحَةٌ لَّهُمُ الْأُزْبُجُ ﴾ واته: باغاتیکه نه مانی به سه ردا نایه ت و ده رگایان بق کراوه ته وه. خوای مه زن باسی به نده خاوه ن باوه پو به خته وه ره کانی ده کات له پۆژی دوایدا چه نده جیگه یان خۆشه و به خته وه رن ده فه رموویت: ﴿ جَنَّتٍ عَدْنٍ ﴾ به هه شتیک که هه تاهه تابه به رده وامه، ﴿ مَّفْنَحَةٌ لَّهُمُ الْأُزْبُجُ ﴾ واته: نه م نه لفو لامه لیتره دا به مانای نئیزافه یه واته ده رگا کانی

^۱ الطبري (۲۱۸/۲۱).

^۲ الطبري (۲۱۸/۲۱).

^۳ الطبري (۲۱۷/۲۱).

^۴ الطبري (۲۲۰/۲۱).

به هشتیان بُو کراوه ته وه ، هر کاتیک هاتن دهرگا له سهر پشته بُو یان. ﴿مُتَكِينٍ فِيهَا يَدْعُونَ فِيهَا بِفَنكِهَمَ
 كَثِيرًا وَتَرَابٍ﴾ واته: له وی پالیان داوه ته وه. هر کاتیک هاتن دهرگای له سهر پشته بُو یان، هر
 میوه و خوارنه و به یه ک ناره زوو بکن و داوای ده کن. ﴿مُتَكِينٍ فِيهَا﴾ واته: پالیان داوه ته وه تیایدا له
 زُر پهرده دا. ﴿يَدْعُونَ فِيهَا بِفَنكِهَمَ كَثِيرًا﴾ واته: هرچی ناره زوو بکن تیایه تی و ناماده کراوه بُو یان،
 ﴿وَتَرَابٍ﴾ له هر جزو پهنگیک به رده ست و خزمه تکاره کان بُو یان دینن. ﴿وَعِنْدَهُمْ قَصْرٌ تُبْرِئُ الطَّرْفِ﴾
 زور نافرته تی هاوته مه نیان له لاهیه، له پوی نامق چاو داده خن. بُو میزه ده کانیا ن نه بیت ناپوانن و لا
 ناکه نه وه به لای که سیکی ترده، ﴿أَنْزَابٍ﴾ واته: هاوته مه نن، نه مه مانای قسه که ی نیینو عه باسو
 (په زای خوی لُی بیت) موجه میدو سه عیدی کوری جوبه یرو موجه مدی کوری که عبو سو دیه. ^۱ ﴿هَذَا
 مَا تُوْعَدُونَ لِيَوْمِ الْحِسَابِ﴾ نه مانه هر نه و شتانه که به لیتنن پیدرابوو، پوژی قیامت ده وده نی. واته:
 نه مه ی که باسما ن کرد له وه سفی به هه شت که خوی مه زن به لیتی داوه به بنده خوپاریزه کانی که
 بچه ناوی دوی زیندوو بوونه وه و هاتنه دهره وه یان له گوره کانیا ن و پرکار بوونیا ن له ناگر. پاشان خوی
 مه زن باسی نه و به هه شته ده کات که هر گیز لیتی دهرناچن و ته واو نابیت و هه تاهه تاییه هر به رده وامو
 ده فهرموویت: ﴿إِنَّ هَذَا لَرِزْقًا مَّا لَكُمْ مِنْ نَفَاٍ﴾ واته: نه مه بزوئی نیعه یه و هر گیز وشکایشی نایه ت. وه ک
 نه م نایه تی که خوی گوره ده فهرموویت: ﴿مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ﴾ واته: هرچی لای
 نیوره یه ته واو ده بیت و نامینیت به لام نه وه ی لای خوی به هر ده مینیت. وه ده فهرموویت: ﴿عَطَاءٌ غَيْرَ
 مَجْذُورٍ﴾ واته: نه وه به خشینیکه بی برانه وه. وه ده فهرموویت: ﴿لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ﴾ واته: بُو نه وان
 هه یه پاداشتی بی برانه وه. واته: هر گیز دواپی نایه ت. وه ده فهرموویت: ﴿أَكْثَلُهَا دَابِرٌ وَظَلُّهَا تِلْكَ
 عَقْبَى الَّذِينَ اتَّقَوْا وَعَقْبَى الْكَافِرِينَ النَّارُ﴾ واته: میوه و سینه ره کانی (به هه شت) هه میشه ین نه و

^۱ الطبری (۲۲۲/۲۱).

^۲ النحل (۹۶).

^۳ هود (۱۰۸).

^۴ الانشقاق (۲۵).

^۵ الرعد (۳۵).

(به هاشته) ناکامی نه وانه یه که خویان پاراست (له دنیا دا) و ناکامی بیباوه پانیش هر ناگره. نایته
له م باره یه وه نیجگار ندره.

﴿ هَذَا وَرَأْسُ لِّلطَّغِينِ لَشَرِّ مَتَابٍ ﴿۵۵﴾ جَهَنَّمَ يَصَلُّونَهَا فَمِنَّهَا لِهَادٍ ﴿۵۶﴾ هَذَا فَلْيَذُوقُوهُ حَمِيمٌ وَعَسَاقٌ ﴿۵۷﴾
وَأَخْرَجْنَا مِنْ شَكْلِهِ أَزْوَاجٌ ﴿۵۸﴾ هَذَا فَوْجٌ مُّقْتَحِمٌ مَّعَكُمْ لَا مَرْجَأَ لَهُمْ إِتْمَعُوا سَالُوا النَّارَ ﴿۵۹﴾ قَالُوا بَلْ أَنْتُمْ لَا مَرْجَأَ
بِكُمْ أَنْتُمْ قَدْ مَتَمْتُمُوهُ لَنَا فَمِنَّا الْقَرَارُ ﴿۶۰﴾ قَالُوا رَبَّنَا مَنْ قَدَّمَ لَنَا هَذَا فَرَدُّهُ عَذَابًا ضِعْفًا فِي النَّارِ ﴿۶۱﴾ وَقَالُوا مَا
لَنَا لَا نَرَى رِجَالًا كَمَا نَعُدُّهُمْ مِنَ الْأَشْرَارِ ﴿۶۲﴾ أَخَذْنَاهُمْ سِخْرِيًّا أَمْ زَاغَتْ عَنْهُمْ الْأَبْصَارُ ﴿۶۳﴾ إِنَّ ذَلِكَ لَمَقْصَدُكُمْ
أَهْلِ النَّارِ ﴿۶۴﴾

باسی دواړوژئی به دبه ختان

خوای که وره ده فهرموویت: ﴿ هَذَا وَرَأْسُ لِّلطَّغِينِ لَشَرِّ مَتَابٍ ﴾ واته: نه مه ناوا، نه و که سانه ش که
له پتی نیمه لاده دن، دینه وه شوینی ندر خراب. وه ختیک خوای بالاده ست باسی پاشه پوژئی نه و
که سانه ی کرد که به خته ورن ده چیته سر باسی به دبه ختایش که چیان به سه ردیت و ده چنه چ
شوینیکی ندر خراب کاتی زیندووده کرینه وه و پرسپاریان ئی ده کریت و فهرموویت: ﴿ هَذَا وَرَأْسُ
لِّلطَّغِينِ لَشَرِّ مَتَابٍ ﴾ نه وانه که له فهرمانی خودا ده رچوون و دژایه تی پیغه مبه ره کانیا ن کرد (سه لاسی
خوایان ئی بیت) ﴿ لَشَرِّ مَتَابٍ ﴾ واته: ده پوژنه شوینی ندر خراب. پاشان ده فهرموویت: ﴿ جَهَنَّمَ يَصَلُّونَهَا
فَمِنَّهَا لِهَادٍ ﴾ واته: نار و پراستی دوزخ وه و شوینیکی ندر ناله باره. واته: ده چنه ناو جهه نه مه وه له
همو لایه که وه دایانده پوژشیت، ﴿ هَذَا فَلْيَذُوقُوهُ حَمِيمٌ وَعَسَاقٌ ﴾ واته: با له ویدا ناوه کول و کیم و زوخوا
بخونه وه. ﴿ حَمِيمٌ وَعَسَاقٌ ﴾ همیم واته: ناویک که له وه زیاتر گرم نابیت، غه ساقیش به پیچه وانه وه
نه ونده سارده له بهر ساردی ندر به ژانه و ناخوریته وه. بویه خوای که وره فهرموویت: ﴿ وَأَخْرَجْنَا
مِنْ شَكْلِهِ أَزْوَاجٌ ﴾ واته: هر له و جورده جه زره بانه، چه ندین وینه ی تریش هه یه. واته: چه ندین نمونه ی
تریش له مانه که پتی سزا ده درین. حه سنی به سری له مانای نه م نایته دا: ﴿ وَأَخْرَجْنَا مِنْ شَكْلِهِ أَزْوَاجٌ ﴾
نه فهرمووی: یانی چه ند جور له سزا. ^۱ که سانی تریش و توویانه: وه ک زه مه ریرو گرهب او خوار دنه وه ی

تاوه کول و خواردنی زه قنموت و به رزیوونه وه و که وتنه خواره وه له ناو جه منمداو چنده هاشتی تری
دژبه یک ، هه موو ئه م شتانهش که ره سهی سزادان و سوکایه تی کردنه پئیان .

کیشمه کیشمی خه لکی ناو ناگر

خوای گه وره ده فه رموویت: ﴿هَذَا فَوْجٌ مُّقْتَضٍ مِّنْكُمْ لَا مَرْجَأَ لَهُمْ إِلَّا فِي النَّارِ﴾ واته: ئه م
گروهش که هه به زرد له گه ل ئیوه دینه ناوی، ئای به خیر نه یه ن. ئه وانیش ده شیت هه ره له و ناگره دا
بن. ئه مه گفتوگویی خه لکی ناگره له گه ل په کتری خوای گه وره بۆمان باس ده کات وه که له نایه تیکی

تردا فه رموویت: ﴿كَلِمًا دَخَلَتْ أُمَّةٌ لَعْنَتٌ أُنْهَاهَا﴾ واته: هه کاتیک گروهیک بپواته ناو ناگره دوعا له
هاورپه وشته کانی ده کات له بائی سلولیتکردن. ئه و کومه له ش پیش ئه مانه چوونه ته ناو ناگره ده لئین
به وانیه دوی خوایان که گزیرانی (خه زه نهی) جه هه نه م ده یانه یین بۆ ناو جه هه نه م پئیان ده لئین: ئه ی
به خیر نه یه ن ئه وانیش ده بیته هه ره له ناو ناگره دا بن، ئه وانیش که دین بۆ ناو ناگره ده لئین: ﴿قَالُوا بَلْ أَتَىٰ لَنَا

مَرْجَأٌ بَلْ أَتَىٰ لَنَا مَتَمُوهٌ لَّنَا فِئْسَ الْفَرَارُ﴾ واته: ده لئین: خۆتان به خیر نه یه ن! ئیوه ئه م شوینه
خرابه تان له پیشدا بۆ ئیمه په چاو کرد چیگه یه کی زرد خرابه. واته: ئیمه تان بانگ کرد هه تا ئا به م
شپوه یه مان به سه رهات و دوچاره ئه م مه یه نه تیه بووین ﴿فِئْسَ الْفَرَارُ﴾ واته: شوینتیک زرد خرابه و

نالله باره. خوای گه وره ده فه رموویت: ﴿قَالُوا رَبَّنَا مَنْ قَدَّمَ لَنَا هَذَا فَرَدُّهُ عَذَابًا ضِعْفًا فِي النَّارِ﴾ واته:
ده لئین: ئه ی په روه ردگارمان کی پیشه کی ئه مه ی بۆ ئیمه سازداوه، تۆ دو سه ره به ناگر جه زه به ی
بده. وه که خوای مه زن له نایه تیکی تردا فه رموویت: ﴿قَالَتْ أَخْرَجْنَاهُم مِّنْ دِينِهِمْ رَبَّنَا هَؤُلَاءِ أَضَلُّونَا

فَقَاتِلْهُمْ عَذَابًا ضِعْفًا مِّنَ النَّارِ قَالَ لِكُلِّ ضِعْفٍ وَلَكِنْ لَا تَمْلِكُونَ﴾ واته: دوا یه کانیان (که شوینکه و توبوون)
ده رباره ی پیشووه کانیان (که پیشه و ابوون) ده لئین ئه ی په روه ردگارمان ئه وانه ئیمه یان گو مپا کرد ده
توش له ناگره دا دووقات سزایان بده (په روه ردگار) ده فه رموویت بۆ هه رکامتان (سزا) دوو به رامبه ره
به لام ئیوه نازانو و بی ناگان. هه موو یه کتیک له ئیوه به پیی خو ی سزای هه یه. ﴿وَقَالُوا مَا لَنَا لَا نَرَىٰ

رَبًّا إِلَّا كُنَّا نَعُدُّهُمْ مِّنَ الْأَشْرَارِ﴾ واته: ده شلئین: ئاخۆ ئه و پیاوانه ی به پیاو خرابمان ده ژماردن، بۆچی
نایان بینین؟ ﴿أَتَخَذْتَهُمْ سَخِرِيًّا أَمْ رَاغَتْ عَنْهُمْ الْأَبْصَارُ﴾ واته: که گالته مان پی ده کردن، یان چاو له
دیتنیان کۆله. ئه مه باسی ئه و خوانه ناسانه یه که ئه و که سانه نابین به خه یالی خوایان و ایانده زانی که

۱ الاعراف (۲۸).

۲ الاعراف (۲۸).

سہریان لے شیواوہ لہ خاوہن باوہ پان. دلین: بوجی ئوانہ لہ گل ئیمہ دا لہ ناو ناگردا نین و چاومان پتیاں ناکہ ویت. مواہید دلیت: ئمہ قسہی ئبو جہلہ کہ دلیت: لہ برجی من بیلال و عمارو سوہیب و فلان و فلان نابینم؟^۱ بہ لام ئمہ تہ نیا نمونہ یہ کہ مینراوہ تہ وہ، ئگینا ہموو خوانہ ناسیک ہروا دلیت و ہرپایان وایہ کہ خاوہن باوہ پانیش ہر لہ ناو ناگردان. بہ لام کاتیک چوونہ ناو ناگرہ وہ و خاوہن باوہ پانیاں نہ بینی لہ وی دلین: ﴿مَا لَنَا لَا نَرَىٰ رَجُلًا كُنَّا نَعُدُّهُم مِّنَ الْأَشْرَارِ ۖ﴾ (۲۲) أَخَذْتَهُمْ سَخِرًا ﴿

واتہ: لہ ژیاں دنیا دا گالتہ مان پینہ کردن. ﴿أَمْ رَأَيْتَ الْأَبْصُرُ﴾ شتی مہ حال ئدہ نہ پال خویان لہ خویان دہ پرسن و دلین: لہ وانہ یہ لہ گل ئیمہ بن لہ جہہ نہ مہدا بہ لام ئیمہ چاومان پتیاں نہ کہ وتوہ! نا لہ و کاتہ دا بویان دہ دہ کہ ویت کہ ئوانہ پلہی ہرزو زور بلندیان ہہیہ و بہ لینی خوی گورہ یہ کہ دہ فرموویت: ﴿وَأَدَّىٰ أَحْسَبُ الْجَنَّةِ أَحْسَبُ النَّارِ أَنْ قَدْ وَجَدْنَا مَا وَعَدَنَا رَبَّنَا حَقًّا فَهَلْ وَجَدْتُمْ مَا

وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا قَالُوا نَعَمْ فَأَذَّنَ مُؤَذِّنٌ بَيْنَهُمْ أَنْ لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿۲۳﴾ الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُمْ بِالْآخِرَةِ كَفُورُونَ ﴿۲۴﴾ وَبَيْنَهُمَا جَبَابٌ وَعَلَى الْأَعْرَافِ رِجَالٌ يَرَوْنَهُمْ كَلَّا يُسْمِعْنَهُمْ وَأَادُوا أَحْسَبُ الْجَنَّةِ أَنْ سَلَّمَ عَلَيْكُمْ لَمْ يَدْخُلُوهَا وَهُمْ يَطْمَئِنُونَ ﴿۲۵﴾ وَإِذَا صُرِفَتْ أَبْصُرُهُمْ فَلَقَّاهُ أَحْسَبُ النَّارِ قَالُوا رَبَّنَا لَا جَعَلْنَا مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿۲۶﴾ وَأَدَّى أَحْسَبُ الْأَعْرَافِ رِجَالًا يَرَوْنَهُمْ يُسْمِعْنَهُمْ قَالُوا مَا آغَيْنَا عَنْكُمْ جَمْعَكُمْ وَمَا كُنْتُمْ تُشْكِرُونَ ﴿۲۷﴾ أَهْلُؤَلَاءِ الَّذِينَ أَسْمَعْتُمْ لَا يَسْأَلُهُمُ اللَّهُ بِرَحْمَةٍ أَدْخَلُوا الْجَنَّةَ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمْ وَلَا أَنْتُمْ تَحْزَنُونَ ﴿۲۸﴾ واتہ:

وہ بہ ہشتیہ کان بانگ دہ کن لہ دوزہ خیہ کان بیگومان ئیمہ ئوہی پەرورہ دگارمان بہ لینی پیداین راست بوو پی گیشتن جا نایا ئیوہ ش ئوہی کہ پەرورہ دگارتان بہ لینی پیدان راست بوو پی گیشتن؟ دلین بہ لی پاشان جارچیہ ک جاری دا لہ نیوانیاندا کہ نہ فرینی خوا لہ ستہ مکاران بیت، ئوانہی بہ رہلستی لہ پی خوا دہ کن و دہ یانویست ئو (پیکایہ) بہ خوارو نارپک نیشان بدن لہ کاتیکدا ئوان بییاوہ پ بوون بہ پژی دواپی، وہ لہ نیوانیاندا پەرورہ و جیاکہ رہویہ کہ ہہیہ بہ سہر ئعرافہ وہ (کہ بہ رزاییہ کہ لہ نیوان بہ ہشت و دوزہ خدا) پیوانیک ہن ہرہیہ کہ لہ بہ ہشتی و دوزہ خیہ کان دہ ناسنہ وہ بہ ہزی نیشانہ (و شیوہی تابیت) یانہ وہ جا بہ ہشتیہ کان بانگ دہ کن و دلین: سلامتان لے بیت ہیشتا نہ چوونہ تہ ناویہ وہ بہ لام ئومیدیان ہہیہ و بہ تمان بچنہ ناوی، ہر کاتیک پویان لادریت و وەرگپدریت بہرہ و لای دوزہ خیہ کان دلین ئی پەرورہ دگارمان مہ منخرہ

^۱ الطبري (۲۱/۲۲۲).

^۲ الاعراف (۴۴-۴۹).

پریزی ستمکاران، وه ئه وانهی وان به سر ئه عرافه وه پیاوانیک بانگ ده کن که به نیشانهی تایبه تیاندا ده یانناسن ده لئین کۆمه له که تان سوودی پی نه که یاندن ههروه ها خۆبه زلزانین وه له خۆبایی بونتان به که لکتان نه هات، ئایا ئه وانه (هه ژاره باوه پداره کان) هه ژاره ئه وانه نین که ئیوه (له دنیا دا) سویند تان ده خوارد که خوا بهر میهره بانای خۆیان ناخات (خوا به هه ژاره باوه پداره کان ده لئیت) بچنه به هه هشت هیچ مه ترسیه کتان له سه ر نیه و ئیوه خه م ناخۆن. خوای مه زن ده فه رموویت: ﴿إِنَّ ذَلِكَ لَمَقْرَحٌ مَخَاصِمُ أَهْلِ النَّارِ﴾ واته: ئه مه کیشهی ئه هلی دۆزه خه پاسته وه شێ هه ر وه دی بیته. واته: ئه مه ی که ئیته بۆمان باس کردی ئه ی موحه مه د (ﷺ) کیشهی خه لکی ناو ناگره که قسه به یه کتری ده لئین و دوعای شه ر له یه کتری ده کن پاسته و گومانی تیدا نیه.

﴿قُلْ إِنَّمَا أَنَا مُنذِرٌ وَمَا مِّنْ إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ الْوَحِيدُ الْقَهَّارُ﴾ ﴿٦٧﴾ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ الْغَفُورُ ﴿٦٨﴾ قُلْ هُوَ نَبُوًّا عَظِيمٌ ﴿٦٩﴾ أَنْتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ ﴿٧٠﴾ مَا كَانَ لِي مِنْ عِلْمٍ بِالْمَلَأِ الْأَعْمَلِ إِذْ يَخْتَصِمُونَ ﴿٧١﴾ إِنْ رُوحِي إِلَىٰ إِلَّا أَنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٧٢﴾

په یامی پیغه مبهرا (ﷺ) هه والیکێ زۆر گرنگه و گه و ره یه

خوای مه زن ده فه رموویت: ﴿قُلْ إِنَّمَا أَنَا مُنذِرٌ وَمَا مِّنْ إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ الْوَحِيدُ الْقَهَّارُ﴾ واته: بلی: من خۆم هه ر ته نها ترسینه ریکم، غه بری خوای تاک و ته نه ای زال به سه ر هه مو شتی کدا، هیچ شت بۆ په رستن ناشیته. خوای مه زن فه رمان ده دات به پیغه مبه ره که ی (ﷺ) که بلی به خواره ناسان ئه وانهی که شه ریکێ بۆ داده نین و باوه پ به پیغه مبه ره کانی ناکن (سه لامی خوایان لی بیته) که من ته نها ترسینه رم بۆیان. وه من به و شیوه یه نیم که ئیوه وا ده زانن: ﴿وَمَا مِّنْ إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ الْوَحِيدُ الْقَهَّارُ﴾ واته: هه ر خودا به ته نها خۆی خاوه ن ده سه لات و زاله به سه ر هه مو شتی کدا، ﴿رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ الْغَفُورُ﴾ واته: په ره ورینی ئاسمانه کان و زه مینه و هه رچی له ئیوانیاندا یه، کۆلنه ده رو لی بو رده یه. ﴿رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا﴾ خاوه نی ئاسمانه کان و زه مین و ئه وه ی له ئیوانیاندا یه پارێزه ریشیا نه، ﴿الْعَزِيزُ الْغَفُورُ﴾ لی بو رده یه له گه ل ئه وه هه مو مه زنی و ده سه لاته دا. وه ده فه رموویت: ﴿قُلْ هُوَ نَبُوًّا عَظِيمٌ﴾ واته: بلی: ئه مه خه به ریکێ زۆر گه و ره و گرنگه. واته: په وانه کردنی من بۆ لای ئیوه له لایه ن خودا وه هه والیکێ زۆر گه و ره و گرنگه. ﴿أَنْتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ﴾ واته: که ئیوه خۆی لی ده بوین. واته: ئیوه لئی بی ناگان خۆتانی لی لاده دن. خوای گه و ره ده فه رموویت: ﴿مَا كَانَ لِي مِنْ عِلْمٍ بِالْمَلَأِ الْأَعْمَلِ إِذْ

يَخْصِمُونَ ﴿۱﴾ واته: کاتبی بالانشینہ کان کیشہ یان له ناو په پیدا بوو، من هیچم لی نه زانیوو. حق نه گهر (وهی) نه یووايه له کوئی من به کیشہ ی بالانشینہ کانم ده زانی؟ واته: که له باره ی دوستبوونی نادم و (سهلامی خوی لی بیت) ملنه دانی شه یان که سوژده ی بز به ریټ گفتوگویی شه یان له گد خوی مهن له و باره ی وه و حق به زلزاین و له خوبایی بوونی. وه ده فه رموویت: ﴿إِنْ يُوحَىٰ إِلَىٰ إِلَّا أَنَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ﴾ واته: بویه پیڼم پاده گه به نریټ، چونکه ده بیت ترس وه بهر نیوه بیټم.

﴿إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ إِنِّي خَلَقْتُ بَشَرًا مِّن طِينٍ ﴿۷۱﴾ فَإِذَا سَوَّيْتُهُۥ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن رُّوحِي فَقَعُوا لَهُۥ سٰٓجِدِينَ ﴿۷۲﴾ فَسَجَدَ الْمَلٰٓئِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ﴿۷۳﴾ إِلَّا إِبْلِيسَ اسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكٰفِرِينَ ﴿۷۴﴾ قَالَ يَاۤئِیُّسَ مَا مَنَعَكَ أَن تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِیَدَیَّ اسْتَكْبَرْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْعٰلِیْنَ ﴿۷۵﴾ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِّنْهُ خَلَقْتَنِيۥ مِن نَّٰرٍ وَخَلَقْتَهُۥ مِن طِیْنٍ ﴿۷۶﴾ قَالَ فَأَخْرِجْهُنَا مِنْهَا وَإِنَّكَ رَءِیْمٌ ﴿۷۷﴾ وَإِنَّ عَلَیْكَ لَعْنَتِيۥٓ إِلَىٰ یَوْمِ الدِّیْنِ ﴿۷۸﴾ قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِيۥ إِلَىٰ یَوْمِ یُعْتَبُونَ ﴿۷۹﴾ فَأِنَّكَ مِنَ الْمُنظَرِیْنَ ﴿۸۰﴾ إِلَىٰ یَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿۸۱﴾ قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿۸۲﴾ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِیْنَ ﴿۸۳﴾ قَالَ فَالْحَقُّ وَالْحَقَّ أَقُولُ ﴿۸۴﴾ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنكَ وَمِمَّن تَبِعَكَ مِنْهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿۸۵﴾﴾

به سهرهاتی نادم و شه یان (نیلیس)

خوی مهن ده فه رموویت: ﴿إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ إِنِّي خَلَقْتُ بَشَرًا مِّن طِينٍ﴾ واته: کاتیک که په روه ریټی تو به فریشته کانی پاگه یاند: وا خه ریکم مرفیک له قور دوست بکه م. ﴿فَإِذَا سَوَّيْتُهُۥ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن رُّوحِي فَقَعُوا لَهُۥ سٰٓجِدِينَ﴾ واته: هر کاتیک له شیم ته واو کردو له گیانی خوم قوم پیدا کرد هه مووتان سوژده ی بز بهرن. ﴿فَسَجَدَ الْمَلٰٓئِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ﴾ واته: نه وسا فریشته کان گشتیان سوژده یان برد. ﴿إِلَّا إِبْلِيسَ اسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكٰفِرِينَ﴾ واته: نیلیس نه بیت، خوی به زل دی و سپله یی کرد. ﴿قَالَ يَاۤئِیُّسَ مَا مَنَعَكَ أَن تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِیَدَیَّ اسْتَكْبَرْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْعٰلِیْنَ﴾ واته: وتی: نه ی نیلیس! چی نه بیټشت سوژده به ری بز نه وه ی ده ستردی خومه؟ ناخو فیزت پیگه ی نه دای یان له پایه به زانی؟ ﴿قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِّنْهُ خَلَقْتَنِيۥ مِن نَّٰرٍ وَخَلَقْتَهُۥ مِن طِیْنٍ﴾ واته: دیاره من خوم له و چاکتر ده زانم، من له ناگرو نه وت له قور وه دی مینا. ﴿قَالَ فَأَخْرِجْهُنَا مِنْهَا وَإِنَّكَ رَءِیْمٌ﴾ واته: وتی: لیټره بهر ده ری، له نیسته وه ده رکاروی. ﴿وَإِنَّ عَلَیْكَ لَعْنَتِيۥٓ إِلَىٰ یَوْمِ الدِّیْنِ﴾ واته: نه فرینی منت له سهر بیټ، تا پوژی قیامت پاده بیټ. ﴿قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِيۥ إِلَىٰ یَوْمِ یُعْتَبُونَ﴾ واته: نه ی په روه ردگاری من ده رفه تم بده تا نه و

پژدهی همو زیندوو دهنه وه. ﴿ قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنظَرِينَ ﴾ واته: وتی: تق یه کتیک له وانهی که مه و دایان
 بیدراوه. ﴿ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴾ واته: هه تا نه و پژده و نه و کاتهی دیاری کراوه. نه م به سه رها ته
 خوی گه وره له سوره‌تی (البقره) و سه رها تهی سوره‌تی (الاعراف) و (سوره‌تی (الحجر) و (سبحان) و
 (الکھف) و لیره شدا باسی کردوو ه که خوی مه زن به فریشته کانی پراگه یاند له پیش دروستکردنی
 ناده مدا که ده مه وی مؤقّتیک دروست بکم له قورپه پشه‌ی ترشوی وشکه لاتوو وه داوی لیگردن کاتیک
 لاشه‌ی ته‌واو دروست کرد با بق پزینان و حورمهت سه‌یرکردن و له‌بر فرمان و پره‌زامه‌ندی خودا
 سوژده‌ی بق به‌رن. هموو فریشته‌کان فرمانی خودایان به‌جی هینا غه‌یری شه‌یتان که له پره‌گه‌زی
 فریشته‌کان نه‌بوو. به‌لکو له پره‌گه‌زی جنّوکه بوو. ده‌بنازی به‌سروشت و وه‌دیها تنی خویدا که‌چی نه‌و
 زیاتر پیوستی به‌وه‌بوو که نه‌و فرمانه به‌جی بینیت. فیزکردن پیکای نه‌دا که سوژده بیات بق ناده‌م.
 ده‌ستی کردی قسه‌کردن له‌گه‌ل خودای گه‌وره‌دا. ده‌بیوت که نه‌و چاکتره له ناده‌م چونکه نه‌و له ناگر
 وه‌دی هاتوو وه ناده‌م له قورپه. وایده‌زانی ناگر له قورپه چاکتره. قسه‌یه‌کی هه‌له و بی جیتی کرد. فرمانی
 خودای مه‌زنی شکاندو سه‌ریچی کرد خوی گه‌وره‌ش: نه‌فرینی لیگردو لوتی دا به‌خوله‌وه له به‌زه‌یی
 خوی بی‌بشی کردو دوری خسته‌وه له خوی و ناوی نابیلیس (واته: بیثومید) و بی‌ثومیدی کرد له
 به‌زه‌یی خوی. وه له ناسمان ده‌ری کرد به‌سه‌رشوپی و دامای بق سه‌رزه‌وی. نیبیلیس داوایکرد له
 خودا هه‌تا پژی زیندوو بوونه‌وه مؤله‌تی بدات. نه‌و خودا ده‌روون گه‌وره‌وسی باکه که سه‌ریچی
 سه‌ریچی‌که‌ران په‌له‌ی لی ناکات مؤله‌تی دایه. کاتیک شه‌یتان دنیا بوو له‌وه که تا پژی قیامت مؤله‌ت
 دراوه و نیت نامریت، ده‌ستی دایه لاساری و یاخیبوون. وتی: ﴿ قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لأُعَوِّبَهُمْ آجَمِينَ ﴾ واته:
 وتی: ده‌سا سویند به‌ده‌سه‌لاتی تق. سه‌ر له به‌ریان گومرا ده‌که‌م. ﴿ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ ﴾
 واته: مه‌گین نه‌وانهی به‌پاکی ده‌ته‌پرستن. وه‌ک خوی مه‌زن فرموویه‌تی: ﴿ قَالَ أَرَأَيْتَ هَذَا الَّذِي
 كَرَّمْتَ عَلَيَّ لَئِنِ أَخَّرْتَنِي إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لأَحْتَنِكَنَّ ذُرِّيَّتَهُ إِلاَّ قَلِيلاً ﴾ واته: (نیبیلیس) وتی پیم
 بلئی وه‌والم بده‌ری له باره‌ی نه‌مه‌وه که پژی نه‌وت داوه به‌سه‌ر مندا؟ سویند به‌خوا نه‌گه‌ر دوام
 بخه‌یت تا پژی دواپی و (نه‌رم) توله‌ی خوم له‌نه‌وه‌کانی ده‌که‌مه‌وه و که‌میک له‌وان نه‌بیت (که به‌نده
 تاییه‌تیه‌کانی خوان). به‌لام نا نه‌وانهی که جیاکراونه‌توه شه‌یتان زال نابیت به‌سه‌ریاندا وه‌ک له
 نایه‌تیک تیردا خوی مه‌زن فرموویه‌تی: ﴿ إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ وَكَفَىٰ بَرِيكَ

وَکَیْلًا ۱ واته: بیگومان به نده کانی من ده سلاتت به سه ریاندا نیه (و ناتوانی گومریان بکهیت) و
 په روره دگارت به سه ر پاریزه رو چاودیر بیت. وه ده فهرموویت: ﴿قَالَ فَالْحَقُّ وَالْحَقُّ أَقُولُ﴾ واته: وتی: سا
 راست هر نه میه و هرچی من بیلیم راسته. ﴿لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكَ وَمَنْ يَمَكَ مِنْهُمْ أَجْمَعِينَ﴾ واته:
 دانیابه، توش و ئو که سانه ی شوین تو که وتوون جه هه نه میان لی پر ده که م. هه ندئ له زانایان وایان
 خویندوو هه ته وه: به په فعی (الحق) ی به که م، له وانه مواهید به م شیوه یه لیکسی داوه ته وه واته: (أنا
 الحقُّ والحقُّ أقول) وه له په وایه تیکی تر دا هر له مواهیده وه (الحقُّ مني وأقول الحق) ۲ شه وه ی
 له منه وه ده ریچیت راسه قینه یه و منیش راسته قینه ده لیم. هه ندئ له زانایانی تریش به مه نصوبی
 هه ردوو (الحق) ه که یان خویندوو هه ته وه. سودی ده لیت: شه وه سویندیکه خدا سویندی پی خواردوه ۳.
 منیش ده لیم: شه م نایه ته وه که شه نایه ته وایه که خوی گوره ده فهرموویت: ﴿وَلَكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي
 لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ﴾ ۴ واته: به لام به لینی من چه سپاوه و جیگیر بووه که
 بیگومان دوزه خ پر ده که م له په ری و ناده می تیکرا. شه نایه ته شه که ده فهرموویت: ﴿قَالَ أَذْهَبَ فَمَنْ
 بَعَاكَ مِنْهُمْ فإِنَّ جَهَنَّمَ جَزَاءُ مَنْ مَوْفُورًا﴾ ۵ واته: (خوا به شه یانی) فهرموو پرئ سا هر که س
 له وان شوینی تو که وت شه وه به راستی تو له ی هه مووتان دوزه خه که تو له یه کی پر په پره.

﴿قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ﴾ ۸۱ ﴿إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ﴾ ۸۷ ﴿وَلَتَعْلَمَنَّ نِسَاءَ بَعْدَ حِينٍ﴾ ۸۸

خوی مه زن ده فهرموویت: ﴿قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ﴾ واته: بلی من هیچ
 پاداشتیکم لیتان ناوی، له وانه شه نیم که درؤ به دم خوداوه هه لده به ستن. خوی مه زن ده فهرموویت
 به پیغه مبه ر (ﷺ) شه ی موحه مه د بلی به و خوانه ناسانه من هیچ پاداشتیکم له نپوه ناوی له باتی شه و
 ناموزگاری و پی نیشاندانه پیتم بدن له مالی دنیا، ﴿وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ﴾ یانی: من هیچم ناوی
 له پاداشتی شه و دا که خوا ناردویه تیبیه سه رم و نامه وی زیاده شی بخه مه سه ر، شه وه پیش خوی مه زن منی
 پر په وانه کردوه هر شه وه ده که یه نم هیچی لی زیاد ناکه م و لیشی که م ناکه م. به لکو هه ر به ته مای

۱ الاسراء (۶۵).

۲ الطبری (۲۱/۲۴۲).

۳ الطبری (۲۱/۲۴۲).

۴ السجدة (۱۲).

۵ الاسراء (۶۲).

په زامه ندى خودام له دنياو پوژى قيامه تدا. سوفيانى سه وړى ده لئيت له نعيمه ش و مه نسوريش له نه بو زوحاوه له مه سروق هه ده لئيت: هاتين بؤ لای عه بدوللاى كورپى مه سعود (په زای خواى لى بيت) وتى: نهى خه لكينه. هر كه سيك شتيك ده زانى با بيليت، هر كه سيكيش نازانى با بلى خوا ده زانى. چونكه نه وه به لگى زاناييه نه گهر كه سيك شتيك نه زانى بلى خوا با شتر ده زانى.^۱ چونكه خواى مه زن هه رمويه تى به پتفه مبه ره كه تان (ﷺ): ﴿وَمَا آتَا مِنْ الْقُرْآنِ﴾ موسليم و بوخارى رپوايه تيان كړدوه.^۲ خواى گه وړه ده هه رموييت: ﴿إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ﴾ واته: نه م بيره وهرى و په ننده بؤ هه موو خه لكى دنيايه. واته: نه م قورئانه په ندو ناموزگارپه بؤ هه موو نه و كه سانهى درؤ به دم خواوه هه لده به ستن له مرؤو جنؤكه، نه م قسهى ئيبنو عه باسه (په زای خواى لى بيت) وه نه م نايه ته وه ك نه و نايه تانه وايه كه خوا ده هه رموييت: ﴿لَا نُذِرْكُمْ بِهِ، وَمَنْ بَلَغْ﴾^۳ واته: بؤ نه وهى نيوهى پى بترسينم و هر كه سيكى كاش كه نه م قورئانهى پى ده گات. وه ده هه رموييت: ﴿وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ، مِنَ الْأَحْزَابِ فَالثَّأْرُ مَوْعِدُهُ﴾^۴ واته: وه هر كه س باوه رپى پى نه بيت له و كرمه ل و تاقمانه (نه وانهى كؤبوونه وه له سر دزايه تى ئيسلام) نه وه ئاگر جيگايه تى. وه ده هه رموييت: ﴿وَلَعَلَّ مَنْ نَبَأَهُ بَعْدَ حِينٍ﴾ واته: بيگومان پاش ماوه يه كيتر ده نگو باسى نه وتان به لاوه پوون ده بيته وه. ﴿وَلَعَلَّ مَنْ نَبَأَهُ﴾ واته: هه والى قيامه تى پاستيه كه يتان بؤ در ده كه وييت، ﴿بَعْدَ حِينٍ﴾ واته: به م زوانه. قه تاده ده لئيت: واته: دواى مردن عيكريمه ده لئيت: واته: پوژى قيامه ت. هيچ جياوازيه كه له نيوان نه م دوو قسه يه دا نيه. چونكه هر كه سيك مرد وه ك نه وه وايه كه رؤيشتيته قيامه ت.

^۱ القرطبي (۲۳۰/۱۵).

^۲ فتح الباري (۴۰۹/۸)، مسلم (۲۱۵۵/۲).

^۳ الانعام (۱۹).

^۴ هود (۱۷).

تہ فیسری سورهتی (الزمر)

لہ مکہ کدا ہاتوہ تہ خواروہ

ریزی سورهتی (الزمر)

نہ سانی ریوایہ تی کردوہ لہ عانی شہوہ (پہ زای خوی لی بیت) ده لیت: پیغہ مبری خودا (ﷺ)
 پڑوی دہ گرت ہتا دہ مانوت: نایہ ویت پڑو بشکتیت. پڑوشی نہ دہ گرت ہتا دہ مانوت: نایہ ویت
 پڑو بگرت. وہ پیغہ مبر (ﷺ) ہموو شہ ویک سوره تی بہنی نیسرائیل و زومہ ری دہ خویند.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ﴾ ① إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ
 ﴿أَلِلَّهِ الَّذِينَ خَالَصُوا وَإِلَى الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ إِنَّ
 اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ﴾ ② لَوْ أَرَادَ اللَّهُ أَنْ
 يَتَّخِذَ وَلَدًا لَأَصْطَفَىٰ مِمَّا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ سُبْحٰنَهُ ۗ هُوَ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾ ③

فہرماندان بہ یہ کتا پهرستی و پوچہ لکردنہ وہی بتپہرستی

خوی مہزن ہہو العمان دہ داتی کہ پہوانہ کردنی نہم کتیبہ واتہ قورٹان لہ لایہن خویہوہ کہ راستہ و
 ہیچ گومانیکی تیدا نیہ وہک لہ نایہ تیکی تردا فہرموویہ تی: ﴿وَلِئَلَّا لَنُنزِلَ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ ④ نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ
 الْأَمِينُ ﴿عَلَىٰ قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ﴾ ⑤ بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ ﴿۱﴾ واتہ: بہ راستی نہم قورٹانہ
 دابہ زینراوی پہرورہ دگاری جیہانیانہ، جویرہ نیلی نہمین ہیٹایہ خواروہ، بق سہر دلی تو بق نہوہی لہ
 ترسیٹنہ ران بی، بہ زمانیکی عہرہ بی ہوون و پہوان. وہ دہ فہرموویت: ﴿وَإِنَّهُ لَكِتَابٌ عَزِيزٌ﴾ ⑥ لَا يَأْتِيهِ
 الْبَطْلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ ۗ تَنْزِيلٌ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ ﴿۲﴾ واتہ: کہ بہ راستی کتیبیکی نذر بہ روز جیگہی
 پیڑہ، بہ تال پھوی تی ناکات نہ لہ نیستاو نہ لہ دوار پڑدا (نہ بہ لی کہ مکردن نہ بہ لی زیادکردن) چونکہ
 نیردراوہ تہوہ خواروہ لہ لایہن (خوی) کاردروستی ستایش کراوہوہ. وہ لیڑہ شدا فہرموویہ تی:
 ﴿تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ﴾ واتہ: نہم کتیبہ لہ خوی خاوہن دہ سلاتو لہ کارزانہ وہ
 ہاتوہ تہ خوار. واتہ: پارینزاوہو لہ ناو ناچیت. ﴿الْحَكِيمِ﴾ واتہ: کارزان لہ کردارو گفتارو ہریارو

۱ النسانی فی الکبری (۶/۴۴۴)، فہرموودہ یکہ حسہنی سہ حیجہ.
 ۲ الشعراء (۱۹۲-۱۹۵).
 ۳ فصلت (۴۱-۴۲).

به برنامه یداً. ﴿إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ﴾ نیتمه نه م کتیبه مان به راستی بق تو نارد، سا تو هر خوا بپه رسته و به دلپاکی هر له سر دینه کی ئی نو به. واته: هر به تنها خوا بپه رسته و خه لکیش بانگ بکه بق په رستنی و ناگاداریان بکه که به ندایه تی ته نها بق خوا نه بیئت نابیت و هیچ سوودیکی نیه. چونکه خدا هاو له و بریکارو یاریده ده ری نیه. بویه فه رمویه تی:

﴿أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ﴾ واته: تو بزانه دینی پاکزه هر می خودایه و نه و که سانه ی که به جیی نه و که وره گه لیکیان بق خویان دیوه ته وه، ده لئین: نیتمه هر بویه ده یان په رستین، له خوا نزیکمان بکه نه وه، خوا به و دوویه ره کایه تیه پاده گات، که له ناو نه و اندا هه یه. دیاره خدا مروئی درو زنی سیله به ره و خوی شاره زا ناکات. واته: هر کاریک ته نها بق خوا خوی و به دلپاکی نه بیئت و هر ناگر بیئت. پاشان خوی مه زن باسی نه و که سانه ده کات له موشریکه کان که بت ده په رستنی و ده لئین: ﴿مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ﴾ واته: تا بینه تکاکارمان و له خودا وه نزیکمان بخنه وه.^۱ بویه نه وانه له داواو پارانه و کانیاندا له کاتی نه فامیدا ده یانوت: (لبیک لا شریک لک الا شریکا هو لک تملکه و ما ملک) نه م هه له یه ش هر له دیزره مانه وه هه تا نه و کاته موشریکه کان دووباره یان ده کرده وه و پتی هه لده سان هه تا پیغه مبه ران (سه لامی خویان لی بیت) ره وانه کران بویان داویان لی کردن که وازی لی بینن و خودای تاک و ته نها بپه رستن که هاوه لی نیه. نه و شته ش بتپه رستان بق خویان دایانه پینا بوو له ناره زووی خویان و خودا پتی ناخوش بوو، پنگای پی نه دابوون، به لکو کاریکی خراب و قه دهغه بوو له لای خودا وه ک ده فه رمویت: ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾ واته: سویند به خوا له ناو هه موو که لو نومه تی کدا پیغه مبه ریکمان ناردوه به مه ی ته نها خوا بپه رستن و دور بکه ونه وه له (په رستنی) هر په رستراویکی تر. وه ده فه رمویت: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِيَ إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾ واته: وه نیتمه پیش تو هیچ پیغه مبه ریک ناردوه مه گه ر نیگامان بق ناردوه (به وه ی که) بیگومان جگه له من هیچ په رستراویک نیه که واته ته نها من بپه رستن. وه فه رمویه تی که هه موو نه و فریشتانه ی که له ناسماندان به فریشته زور نزیکه کانیش هه وه هه موو عبودی ملکه چ و گوئی پابه لی

^۱ الطبری (۲۵۲/۲۵۱/۲۱).

^۲ النحل (۳۶).

^۳ الانبیاء (۲۵).

خودای مہزنن. به ٹیزنو پرمزامنندی ٹو نہ بیټ تکا بؤ کہ س ناکن ٹو فریشتانہ لہ لای خودا وک کاربہ دہستو فرمانہ وایانی دنیا نین کہ به ٹارہ زووی خویان تکا بکن بؤ ہر کہ سیک بیانہ ویت با سہ رۆکہ کہ یان پیی خوش بیټ یان پیی ناخوش بیټ، ﴿فَلَا تَصْرِيْهُا لِلّٰهِ اَلَمْ تَسْأَلْ﴾^۱ واتہ: ٹیوہ مہسہل (نموونہ) بؤ خودا مہ میننہ وہ خودا بہ رزو بلندہ زور دورہ لہ و شتانہ وہ، ﴿اِنَّ اللّٰهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ﴾ خودا دادرہی دہکات لہ نیوانیاندا لہ پڑئی قیامہ تدا، ﴿فِيْ مَا هُمْ فِيْهِ يَخْتَلِفُوْنَ﴾ واتہ: بہم زووانہ خودا کیشہ کانیان بؤ بہ کلا دہکاتہ وہ کاتیک کہ زیندو دہ کریننہ وہ لہ پڑئی قیامہ تدا ہر کہ سہ و پاداشتی کردہ وہی خوی و ہر دہ گریټ. ﴿وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيْعًا ثُمَّ يَقُوْلُ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اَهْوَلٰٓءُ اِيَّاكُمْ كَانُوْا يَعْبُدُوْنَ ﴿۱۰﴾ قَالُوْا سُبْحٰنَكَ اَنْتَ وَاٰتِنَا مِنْ دُوْنِهِمْ بَلْ كَانُوْا يَعْبُدُوْنَ اِلٰهًا اٰخَرًا مِّنْ دُوْنِهِمْ﴾^۲ واتہ: وہ پڑئیک (خوا) مہ موویان کڑدہ کاتہ وہ پاشان بہ فریشتہ کان دہ فرمو ویت ٹایا ٹہ وانہ (لہ دنیا دا) ٹیوہ بیان دہ پەرست، (فریشتہ کان) دہ لٹین پاکو بیگہ ردی بؤ تو تہ تھا تو گہ وری ٹیہمی نک ٹہ وان بہ لگو ٹہ وان جنۆکہ یان دہ پەرست زوریہ یان باوہ پریان بہ وان (جنۆکہ) مہ بوو. پاشان خوی مہزن دہ فرمو ویت: ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِيْ مَنْ هُوَ كٰذِبٌ كَفّٰرٌ﴾ واتہ: خودا پڑئی نیشانی کہ س نادات کہ درؤ بوختان بہ دہ میوہ مہ لبہ ستیت و بہ دل باوہ پی نہ بیټ بہ نیشانہ کانی ٹینکاری بکات. پاشان خوی گہ وری پوونی دہکاتہ و کہ مندالی نیہ و وک مہندی لہ تپہ رستہ کان وا دہ زانن کہ فریشتہ کان کیڑی خودان و ہندی لہ گاورو جوولہ کہ لاسارہ کانیش وا دہ زانن عوزہ پیو عیسا پیغہ مہ بر (سہ لامی خویان لئ بیټ) کوپی خودان. خوی مہ زنیش دہ فرمو ویت: ﴿لَوْ اَرَادَ اللّٰهُ اَنْ يَّتَّخِذَ وَلَدًا لَّا صَطَفٰٓنِيْ مِمَّا يَخْتُلِفُ مَا يَسْأَلُ سُبْحٰنَهُ هُوَ اللّٰهُ الْوَلَدُ الْقَهَّارُ﴾ واتہ: ٹہ گہر خودا بیویستایہ فرزندئ بؤ خوی پہیدا بکات، لہ و خہ لکہی دروستیان دہکات بہ مہیلی خوی کوپی لیدہ بژاردن، پاکو بی عہیبی بؤ ٹہ وہ، ہر ٹہ وہ خوی تاکو تہ نہای زال بہ سہر مہ موو شتیگدا واتہ: ٹہ گہر خودا مہیلی لئ بووای بہ پیچہ وانہی ٹہ وہی کہ ٹہ وان وا دہ زانن پریاری دہ دا، ٹہ مہ مہرچیکہ پیویست ناکات بیټہ دی بہ لگو مہ حالیشہ و نابیټ. مہ بہ ست لیڑدہ نہ فامی و بی ٹا وہ زی ٹہ وانہ دہ دردہ خات کہ چؤن وا بیردہ کہ نہ وہ و دہ لٹین. وک خوی گہ وری فرمو ویت: ﴿لَوْ اَرَدْنَا اَنْ نَّتَّخِذَ لَوْا لَّا تَخَذْتَهُ مِنْ لَدُنَّا اِنْ كُنَّا فَعٰلِمِيْنَ﴾^۳ واتہ: ٹہ گہر

^۱ النحل (۷۴).
^۲ سبأ (۴۰-۴۱).
^۳ الانبياء (۱۷).

بمانویستایه سرقالی بؤ خۆمان هه لَبْرَتَرِين (وهك هاوسه رو مندال) له لایهن خۆمانه وه هه لمانده بژارد.

وه ده‌فه رموویت: ﴿قُلْ إِنْ كَانَ لِلرَّحْمَنِ وَدٌ فَأَنَّا أَوْلَى الْمَكِيدِينَ﴾^۱ واته: بلی نه‌گه په‌روه‌دیگاری ببوایه نه‌وه من یه‌که مین که‌س ده‌مه‌پرست. نه‌مانه هه‌موو له بابی مه‌رجه (باب الشرط) و دروستی‌شه مه‌رج بیه‌ستریت به مه‌حاله‌وه که نابیت و پرونادات له‌به‌ر مه‌به‌ستیکی تاییه‌تی بیژهر (المتکلم) وه ده‌فه رموویت: ﴿سُبْحٰنَكَ هُوَ اللهُ الَّذِي هُوَ الْوَحْدُ الْقَهَّارُ﴾ واته: خودا پاک و بی‌عیبه و دووره له‌وهی که فرزنده‌ی هه‌بییت. چونکه خودا تا‌کو ته‌نهایه و هاوه‌لی نیه، بی‌نیازه له هه‌موو شتی‌ک، هه‌موو شتی‌ک به‌نده و دروست‌کراوی نه‌وه و پیویستی به‌وه، خودا پیویستی به‌که‌س نیه و زاله به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌ک‌دا و هه‌موو ده‌سته‌و‌خوارو ملکه‌چ و فرمان‌به‌ری نه‌ون. خوای مه‌زن پاک و بی‌عیبه له‌و شتانه‌ی که سته‌مکارو بی‌باوه‌بان ده‌یلین.

خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ يَكُوْرُ الَّيْلَ عَلٰى النَّهَارِ وَيَكُوْرُ النَّهَارَ عَلٰى الْاَيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِاجْلِ مُسَمًى اَلَا هُوَ الْعَزِيْزُ الْفَعْلُو ۝ خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَجِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَانزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ اَنْزٰجًا يَخْلُقُكُمْ فِي بُطُونِ اُمَّهَاتِكُمْ خَلَقًا مِنْ بَعْدِ خَلْقِ فِي ظُلُمٰتٍ ثَلٰثٍ ذٰلِكُمْ اللهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ فَاَنصُرُوْنَ ﴿١﴾

به‌لگه هینانه‌وه له‌سه‌ر تواناو ته‌نهایی خودا

خوای مه‌زن ده‌فه رموویت: ﴿خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ يَكُوْرُ الَّيْلَ عَلٰى النَّهَارِ وَيَكُوْرُ النَّهَارَ عَلٰى الْاَيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِاجْلِ مُسَمًى اَلَا هُوَ الْعَزِيْزُ الْفَعْلُو﴾ واته: ناسمانه‌کان و زه‌مینی به‌راست وه‌دی هیناوه و شه‌وه له پۆژ ده‌بیچیت و پۆژ له شه‌وه، خۆرو مانگی‌شی پام کرد، هه‌ر کامیان تا کاتی دیاب‌کرا و دین و ده‌جن، باش بزانه به ده‌سه‌لات و خه‌تا‌پۆش هه‌ر خۆیه‌تی. خوای گه‌وره باسی شه‌وه ده‌کات که هه‌ر خۆی وه‌دی‌په‌نهری ناسمانه‌کان و زه‌مین و شه‌وه‌ی له نیاوانیادیه له هه‌ر شتی‌ک و خاوه‌ن ده‌سه‌لات و کاربه‌ده‌ستی‌ته‌تی و شه‌وو پۆژی تیا هه‌له‌ده‌سورپینیت، ﴿يَكُوْرُ الَّيْلَ عَلٰى النَّهَارِ وَيَكُوْرُ النَّهَارَ عَلٰى الْاَيْلِ﴾ واته: پامی هینان و به‌دوای یه‌ک‌دا دین به‌بی‌و‌چان (وه‌ستان) هه‌ر یه‌که‌یان به‌دوای شه‌وه‌ی تر‌دا به‌په‌له ده‌چیت وه‌ک خوای گه‌وره ده‌فه رموویت: ﴿يَغْشٰى الْاَيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَيْثًا﴾^۲ واته: به‌(تاری‌کایی) شه‌وه (پۆش‌نایی) پۆژ داده‌پۆشیت (به‌

الذخرف (۸۱).

الاعراف (۵۴).

بیتچه وانه شه‌وه)، (بَرِّدْ بِ شَوَّيْنِ شَهْوَهِيَه بِ خَيْرَيِّهِ) شو به شوین پدژه‌وه‌یه به خیرایی. نا به م شتیه‌یه ریویات کراوه له ئیبنو عه‌باس و موحامید و قه‌تاده و سودی و که‌سانی تریشه‌وه.^۱ وه ده‌فه‌رموویت: ﴿وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلَّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى﴾ واته: دین و ده‌چن هه‌تا مه‌ودایه‌کی دیاریکراو له لای خودا پاشان که قیامت هات کوتایی دیت و نامینیت، ﴿أَلَا هُوَ الْعَزِيزُ الْفَعْلُ﴾ واته: له‌گه‌ل نه‌و زالی خاوه‌نی ده‌سه‌لات و گه‌ورده‌یه‌دا هه‌ر خوی خه‌تا پدژه له‌گه‌ل نه‌وانه‌دا که بی‌فه‌رمانی ده‌که‌ن له پاشان په‌شیمان ده‌بنه‌وه و ده‌گه‌رینه‌وه بق لای. خوی مه‌زن ده‌فه‌رموویت:

﴿خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنْ الْأَنْعَامِ ثَمِينَةَ أَنْزَلَ يَخْلُقْكُمْ فِي بُطُونِ

أُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِنْ بَعْدِ خَلْقٍ فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَآَنَى تُصْرَفُونَ﴾

واته: ئیه‌ی هه‌ر له تا که که‌سیک هینایه‌دی و ژنه‌که‌ش هه‌ر له ماکی نه‌و دروستی کرد، هه‌شت جویتیشی له نازل بق وه‌دی هینان. ئیه‌و ناوا دروست ده‌کات. له سکی دایکتاندا له سی قوناغی تاریکدا، هه‌لگنیه‌و وه‌رگنیه‌پان پیده‌کات. نه‌و خوا په‌روه‌ردگار تان، فه‌رمان هه‌ر له ده‌ستی نه‌ودایه‌و له غه‌یری نه‌و هه‌چ شت بق په‌رستن نابیت. جا که‌وایه به‌ره‌و کویتان وه‌رده‌گنیه‌ن. ﴿خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ﴾ واته:

له‌گه‌ل جیاوازی په‌گه‌زو تیره‌و زمان و په‌نگدا له یه‌ک که‌س وه‌دی هینان نه‌ویش ناده‌مه (سه‌لامی خوی لی بیت)، ﴿ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا﴾ پاشانیش هه‌وای له ماکی نه‌و دروست کرد (سه‌لامی خوی لی

بیت). وه‌ک خوی مه‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا﴾^۲ واته: نه‌ی خه‌لگینه‌ خوتان بیاریزن له (سزای) په‌روه‌ردگار تان نه‌وه‌ی که دروستی کردوون له یه‌ک که‌سه‌وه (که ناده‌مه) وه‌ه‌ر له نه‌ویش هاوسه‌ره‌که‌ی دروست کردوه و له‌و دووانه‌ پی‌اوانیکی نذر و نافرته‌تانیکی

نذری خستوته‌وه. وه‌ ده‌فه‌رموویت: ﴿وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ ثَمِينَةَ أَنْزَلَ﴾ واته: له مه‌پو مالانیش هه‌شت جویتی بق دروست کردوون که له سوره‌تی (الانعام) دا باسی هاتوه. هه‌شت سه‌ر مالانسی دروست کردوه مه‌پو به‌ران و سابرین و بزنی و شتری نیرو می‌و گا و مانگا. پاشان ده‌فه‌رموویت:

﴿يَخْلُقْكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ﴾ واته: ئیه‌ش به‌و شتیه‌یه له سکی دایکدا دروست ده‌کات، ﴿خَلْقًا مِنْ

^۱ القرطبي (۲۳۵/۱۵).

^۲ النساء (۱).

بَعْدَ خَلْقِ ﴿۱﴾ واته: له هه وه وه تنۆكێك ئاو بۆون پاشان بۆونه خوینیکی تونده وه بۆوی شل پاشان بۆونه پارچه گۆشتێك و پاشانیش بۆونه گۆشت و ئیسك و ده مارو گیانی كرا به به ردا و كرمانه دروستكراویکی تر. ﴿فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ﴾ واته: جا گه وده و پیرۆزه ئه و خوایهی كه چاكترینی به دیهینه رانه. واته: ده ست په نگینی هه ر بۆ خودایه كه هیچ وه ستایهك پیتی ناگات. ﴿فِي ظُلُمَاتٍ نَّاطِقٍ﴾ واته: له سێ قۆناغی تاریكدا، تاریكایی ناو په حم و تاریكایی مه شیمه، (په رده یه كه پارێزه ری منداله كه یه) تاریكایی ورگ (سك)، ئیبنو عه باسو و مواهیدو عیكریمه و ئه بو مالك و زه حاك و قه تاده و سویدی و ئیبنو زه دیدش هه ر وایان و تووه. ۲ وه ده فه رموویت: ﴿ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ﴾ واته: ئه و كه سه ی ئاسمانه كان و زه مین و ئه وه ی له نیوانیاندا به و ئیوه شو و باب و باپیرانیشتانی دروست كر دوه هه ر ئه و په روه دگاریه كه خاوه نی ده سه لات و كاریه ده سه له گشت ئه مانه دا، ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾ واته: ئه و خودایه ی كه عیباده ت ته نها هه ر بۆ ئه و ده كریت و شه ریکی نیه. ﴿فَأَن تَصْرَفُونَ﴾ واته: چۆن كه سیکی تر له گه لی ده په رستن؟ كه واته به ره و كوێ ده تانه بن و سه رتان لی ده شوین؟

﴿إِن تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ عَنِّي وَعَنْكُمْ وَلَا يَرْضَى لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ وَإِن تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُم مَّرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿۷﴾ وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنِيبًا إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا خَوَّلَهُ نِعْمَةً مِّنْهُ نَسِيَ مَا كَانَ يَدْعُو إِلَيْهِ مِن قَبْلُ وَجَعَلَ لِلَّهِ أَنْدَادًا لِّبُضْلِ عَن سَبِيلِهِ قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا إِنَّكَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ ﴿۸﴾﴾

خوای گه وده ده فه رموویت: ﴿إِن تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ عَنِّي وَعَنْكُمْ وَلَا يَرْضَى لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ وَإِن تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُم مَّرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾ واته: ئه گه ره به چاكه نازانن، خودا له ئیوه بێ نیازه و به پیتی نه زانی عه بدانی پازی نابیت. ئه گه ره چاكه و له چاو دابیت، لیو پازیه. كه شیش باری گرانی كه س له نه ستق ناگریت، له مه و لاهه موو لاتان بۆ لای په روه دگاری خۆتان ده میننه وه و پیتان ده لیت چیتان ده كرد. له نه پنی ناو دلانیش ناگاداره. خوای گه وره باسی خۆی ده كات كه بێ نیازه له هه موو شتیك و پتویستی به هیچ كه سێك نیه وه ك موسا پیغه مبه ر (سه لامی خوای لی بیت) وتی: ﴿إِن تَكْفُرُوا أَنْتُمْ وَمَن فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا فَإِنَّ اللَّهَ لَغَفِيْرٌ

۱ المؤمنون (۱۴).

۲ الطبری (۲۱/۲۵۸/۲۵۹)، الدر المنثور (۷/۲۳۶).

حَمِيدٌ ﴿۱﴾ واته: نه گهر نثيوه ناسوپاسی (بههره کانی خوا) بکه نو هه موو نه و که سانهش له زه ویدان نه وه به پاستی خوا بی نیازی سوپاسکراوه. وه له سه حیجی موسلیدا هاتووه: (ئهی عه بده کانم نه گهر هه وه لئان و دوایتان و موقتان و جنوکه تان گشت له سه ردلی خرابترین پیاویک له خو تاندا بیت، له مولکی من هیچ که م ناکات).^۱ ﴿وَلَا يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ﴾ پازی نییه له وه به نده کانی کافر و سپله بن، واته: پتی خوش نیه و فه رمانی پی ناکات. ﴿وَإِنْ تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ﴾ واته: نه گهر شوکرانه بیژر بن لیتان رازیه و پتی خوشه و زیاترتان ده داتی، ﴿وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ﴾ واته: که س باری گوناهمی که س هه لئان گرت به لکو هه رکه سه و پرسپاری خوی لی ده کرت، ﴿ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾ واته: هه مووتان ده گه پنه وه بق لای خودا و پیتان ده لیت چیتان کردوه، بیگومان نه و ناگاداری نه نیه کانی نار دلانه و هیچی لی بزنا بیت.

له سپله یی مروؤ کاتیک که تووشی ته نگانه یه ک هات له خودا ده پارپتته وه به لام که خوشیه کی تووش هات شهریکی بو داده فی نه گه له خودا ده پیه رستیت

خوای مه زن ده فه رموویت: ﴿وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنِيبًا إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا خَوَّلَهُ نِعْمَةً مِّنْهُ نَسِيَ مَا كَانَ يَدْعُو إِلَيْهِ مِن قَبْلُ وَجَعَلَ لِلَّهِ أَندَادًا لِّيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِهِ قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا إِنَّكَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ﴾ واته: نه م مروؤه که ته نگانیکی ده گاتی، پوو هه له خودا ده کات و له به ری ده پارپتته وه، هه کاتیکیش له خوی وه به هه ریه کی به نه و گه یاند، له به ری ده کات که له پیتشا له به ری پاراوه ته وه و شه ریکانیک بق خودا ده دوزیتته وه، تا خه لکی پی گو مپا بکات. بلی: به و سپله بیته وه، که منکی تریش رابویره، بیگومان تو له یارانی ناگری. ﴿وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنِيبًا إِلَيْهِ﴾ واته: له کاتی پیو ستیدا ده پارپتته وه و ته نها هاوار له خودا ده کات له که سی تر ناپارپتته وه. وه ک خوای مه زن له نابه تیکی تردا فه رموویه تی: ﴿وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِلَٰهًا فَلَمَّا تَجَنَّكَ إِلَى الْبَرِّ أَعْرَضْتُمْ وَكَانَ الْإِنْسَانُ كُفُورًا﴾ واته: وه کاتیک له ده ریادا تووشی به لاو زیان بیت هه موو نه و (په رستروانه) ی هاواریان لی ده کهن ون ده بن بیجکه له خوا که چی کاتیک که (خودا) پزگارتان ده کات و ده گنه و شکانی پوو و ره ده گیتن (چونکه) ناده می هه همیشه سپله و ناسوپاسه. بویه خوای گه وره فه رموویه تی: ﴿ثُمَّ إِذَا خَوَّلَهُ نِعْمَةً مِّنْهُ نَسِيَ مَا

^۱ ابراهیم (۸).
^۲ مسلم (۱۹۹۴/۴).
^۳ الاسراء (۶۷).

كَانَ يَدْعُوا إِلَيْهِ مِنْ قَبْلُ ﴿ يانى: له كاتى خۆشگوزهرانيدا نه و هاوارو پارانه وهى له ياد ده چيټ وهك خدای مه زن له نايه تيكي تر دا فه رمويه تى: ﴿ وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ الضُّرُّ دَعَانَا لِجَنبِهِ أَوْ قَاعِدًا أَوْ قَائِمًا فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهُ مَرَّ كَأَن لَّمْ يَدْعُنَا إِلَى ضُرِّ مَسَّهُ ﴿^۱ واته: وه كاتيک ناده مى زيانتيكى لى بکه ويټ به پاکشان يان به دانيشتن يان به پيټوه ليټمان ده پارټيټه وه نينجا کاتيک لامان برد زيانکه مى و نه مانه شيټ ده پوات (ده چيټه سر حالى پيشووى) وهك هاوارو دعوى نه کرد بيټ ليټمان بق لابردنى زيانتيک که دوو چارى بووه. وه ده فه رمويټ: ﴿ وَجَعَلَ لِلَّهِ أَنْدَادًا لِيُضِلَّ عَنِ سَبِيلِهِ ﴿^۲ واته: له کاتى خۆشى و خۆشگوزهرانيدا شهریک بق خودا په يادا ده کات و له گه لى ده پيه رستيت، ﴿ قُلْ تَمَنَّعَ بِكُفْرِكُمْ قَلِيلًا إِنَّكُمْ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ ﴿^۳ واته: بلى به وهى که نا نه وه خوو پيشه يه تى و پيگای وه ها ده گريټه به رو له سه رى ده پوات. ماوه يه کى تريش پاپويټ به و لاسارويه به راستى تو له و که سانهى که ده چنه ناو ناگر. نه مه هه ره شه يه کى تونده و جه ختى له سه ر کراوه. ﴿ قُلْ تَمَنَّعُوا فَإِن مَّصِرْكُمْ إِلَى النَّارِ ﴿^۴ واته: (نهى موحه ممه د(ﷻ)) بلى به وانه پاپويټن چونکه بيگومان چاره نوستان دوزخ ده بيټت. وه ده فه رمويټ: ﴿ نُنْعِمُهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ نَضَّضْتُمُ إِلَىٰ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿^۵ واته: که ميک نازو نيمه تيان پى ده ده دين (له دونيادا) له پاشان ناچار يان ده که بين که بپونه ناو سزای سه خته وه.

﴿ أَمَنْ هُوَ قَلِيلٌ ءَأَنَاءَ الْآلِثِ سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ الْآخِرَةَ وَيَرْجُوا رَحْمَةَ رَبِّهِ ۗ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَمْلِكُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿^۶﴾

مهردمى گويا پايه ن و مهردمى لاسارو بى گوى وهك يهك نين

خوای که وده ده فه رمويټ: ﴿ أَمَنْ هُوَ قَلِيلٌ ءَأَنَاءَ الْآلِثِ سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ الْآخِرَةَ وَيَرْجُوا رَحْمَةَ رَبِّهِ ۗ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَمْلِكُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿^۶ واته: ناخو نه مه له گه لى که سيکدا که شه وگاران پوو به خوا پاوه ستاوه و سوژده ده بات و به رفه رمانه و له پڙى قيامت ده ترسيټ و هيواى وايه بهر به زه يى په روه ردگارى خوى بکه ويټ، وه کو يه که؟ بلى ناخو زانا و نه زان به رانبه رن؟ هر نه وانهى که به دل زيندون، ده توانن بيربکه نه وه. خوای مه زن ده فه رمويټ: ناييا نه وانهى نا نه مه ره وشتيانه به شه و سوژده بق خوا ده بن و پوو ده که نه باره گاکه مى و لى ده پارټيټه وه و له پڙى قيامت

^۱ يونس (۱۲).

^۲ ابراهيم (۳۰).

^۳ لقمان (۲۴).

ده ترسن وهك نئو كه سانه وان كه هاوه ل بق خودا داده نین هه رگیز وهك یهك نین، وهك خودا
 فه رموو یه تی: ﴿لَيْسُوا سَوَاءً مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ أُمَّةٌ قَائِمَةٌ يَتْلُونَ آيَاتِ اللَّهِ ءَانَاءَ اللَّيْلِ وَهُمْ يَسْجُدُونَ﴾^۱
 واته: هه موو (نامه داره کان) چوو نیهك نین له ناو خاوه ن نامه کانداه دسته یهکی راست و یرک هه ن
 نایه ته کانی خودا ده خوینن له (کاته کانی) شه وداو له (کاته کانی) کړنوش بردنیاندا. لیره شدا
 ده فه رموو یه تی: ﴿أَمَّنْ هُوَ قَلِيئٌ ءَانَاءَ اللَّيْلِ سَاجِدًا وَقَائِمًا﴾ واته: گه ردنکه چو له خواترسان کاتیک پرو به
 خودا ده وه سترو سوژده ی بق ده بن. ئیبنو مه سعود (په زای خوی لئ بیت) ده لئیت: (القانت) واته:
 گو یزایه لی فه رمائی خودا و پیغه مبه ری خودان (ﷺ)^۲. ئیبنو عه باسو (په زای خوی لئ بیت)
 حه سه ن وسودی و ئیبنو زهید ده لئین: ﴿ءَانَاءَ اللَّيْلِ﴾ له کاتی شه ودا.^۲ خوی مه زن ده فه رموو یه تی:
 ﴿يَحْذَرُ الْآخِرَةَ وَيَرْجُو رَحْمَةَ رَبِّهِ﴾ واته: له و کاتی خوا په رستیه دا له خودا ده ترسیت و بی هیواش نیه
 له به زه یی خودا، که هه ردوو حاله ته که پیوسته و هه میشه ده بیته ترسی خودا له دلدا بیت. بزیه خوی
 گوره فه رموو یه تی: ﴿يَحْذَرُ الْآخِرَةَ وَيَرْجُو رَحْمَةَ رَبِّهِ﴾ خق نه گه ر موسلمان له حاله تی مردندا بیته
 ده بیته هیوا ی به زه یی زیاتر بیت. وهك ئیعام عه بدی کوپی حومه یید له موسنه ده که یدا پروایه تی کردوه
 له نه نه سه وه (په زای خوی لئ بیت) ده لئیت: پیغه مبه ری خودا (ﷺ) چوو لای پیاویک له کاتی مردندا
 بیته وت: (له چ حاله تیکدای؟) وتی: به هیوا ی به زه یی خودا مو لئیش ده ترسم. پیغه مبه ری خودا (ﷺ)
 فه رموو یی: (نم دوو شته کوزابنه وه له دلی هیچ عه بدیکدا نا له م کاته دا مه گین نه وه ی هیوا ی هه یه پیته
 خودا پیته ددات و دلنیا شی ده کات له وه ی که لئیه ده ترسیت).^۴ تیرمیزی و نه سائی پروایه تیان کردوه
 له (فی الیوم والليلة) دا ئیبنو ماجه ش پروایه تی کردوه له فه رموو ده که ی سه یاری (سیار) کوپی
 حاته مه وه له جه غفهری کوپی سوله یمانه وه به م شیوه یه. تیرمیزی ده لئیت فه رموو ده که ی غریبه
 (حدیث غریب).^۵ ئیعامی نه حمه دیش پروایه تی کردوه له ته میمی داریه وه (په زای خوی لئ بیت)
 ده لئیت: پیغه مبه ری خودا (ﷺ) فه رموو یه تی: (هه ر که سیک سه د نایه ت بخوینن له شه ویکدا عیباده تی
 شه ویکدی بق ده نوسریت) هه ر به م شیوه یه نه سائی پروایه تی کردوه (فی الیوم والليلة) خوی مه زن

^۱ ال عمران (۱۱۳).

^۲ القرطبی (۲۳۹/۱۵).

^۳ القرطبی (۲۳۹/۱۵).

^۴ مسند عبد بن حمید (۴۰۴)، فه رموو ده که ی باشه (جید).

^۵ تحفة الأحوذی (۵۷/۷)، السنائی فی الکبری (۲۶۲/۶)، ابن ماجه (۱۴۲۲/۲)، فه رموو ده که ی باشه.

ده‌فهرموویت: ﴿قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾ شاخق نه‌وانه‌ی خواناسن له‌گه‌ل نه‌وانه‌ی که هاوه‌ل بق خودا داده‌نین بق نه‌وه‌ی له پرسی خودا خه‌لکی لابدهن وه‌ک به‌کن؟ نه‌ختر، ﴿إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو

الْأَلْبَابِ﴾ واته: به‌لکو که‌سیتک هه‌ست به‌و جیاوازه ده‌کات که دلی زیندوه‌و خاوه‌ن هوشه، والله اعلم.

﴿قُلْ يٰعِبَادِ الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا رَبَّكُمْ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَأَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةٌ إِنَّمَا يُوَفَّى

الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿١٠﴾ قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ عَبُدُ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ﴿١١﴾ وَأُمِرْتُ لِأَنْ أَكُونَ أَوَّلَ

الْمُسْلِمِينَ ﴿١٢﴾

فه‌رماندان به‌ خووی‌پاراستن و کوچکردن له‌بهر رهمانه‌ندی خودا و خواپهرستی به‌ دلی پاک

خوای مه‌زن ده‌فهرموویت: ﴿قُلْ يٰعِبَادِ الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا رَبَّكُمْ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ

وَأَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةٌ إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾ واته: بیژه: نه‌ی عه‌بده‌کانی من! نه‌ی نه‌وانه‌ی

خاوه‌ن به‌وان! له‌په‌روه‌ردگارتن بترسن، بق نه‌وانه‌ی له‌ژیانی شم دنیا‌یه‌دا چاکه‌یان کرد، چاکه‌هه‌یه‌و

زه‌مینی خودا به‌ریلاوه‌ بیگومان نه‌و که‌سانه‌ی خوقراگرن به‌ته‌واوی و به‌بی‌حیساب پاداشتی خو‌یان

وه‌رده‌گرن. خوای گه‌وره‌فرمان ده‌دات به‌بنده‌خاوه‌ن باوه‌ره‌کانی که‌به‌رده‌وام خه‌ریکی

به‌جیه‌یتنانی فه‌رمانه‌کانی خودا بن‌و لیتی بترسن ده‌فهرموویت: ﴿قُلْ يٰعِبَادِ الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا رَبَّكُمْ لِلَّذِينَ

أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ﴾ واته: بق نه‌و که‌سانه‌ی که‌له‌م دنیا چاکه‌یان کرد، بق دنیا و بق بق‌دی

دواییان ﴿وَأَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةٌ﴾ مواهید ده‌ل‌یت زه‌مینی خودا ناوه‌لایه‌کوچی تیا بکه‌ن و غه‌زا بکه‌ن و

دور بکه‌ونه‌وه‌و نزیک نه‌بنه‌وه‌له‌بته‌کان.^۱ خوای گه‌وره‌ده‌فهرموویت: ﴿إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ

حِسَابٍ﴾ نه‌وزاعی ده‌ل‌یت: کیشانه‌و پی‌وانه‌یان بق ناکریت به‌لکو هه‌ری‌ویان تیده‌کریت. سو‌دی ده‌ل‌یت:

﴿إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾ واته: له‌ناو به‌ه‌شتدا.^۲ خوای مه‌زن ده‌فهرموویت: ﴿قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ

أَنْ عَبُدَ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ﴾ واته: بلی من پیم سپی‌راوه‌هه‌ریه‌ک خودا بپه‌رستم و به‌پاک‌زی هه‌ر له‌سه‌ر

دینه‌ک‌ی نه‌و بم. واته: فه‌رمانم پیدراوه‌که‌به‌پاک‌ی ته‌نها هه‌ر خودا بپه‌رستم و هاوه‌لی بق دانه‌نیم،

﴿وَأُمِرْتُ لِأَنْ أَكُونَ أَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ﴾ واته: فه‌رمانیشم پیدراوه‌که‌به‌که‌مین موسلمان بم.

^۱ الطبري (۲۱/۳۶۹).

^۲ الطبري (۲۱/۲۷۰).

﴿قُلْ إِنَّ أَخَافُ أَنْ عَصَيْتَ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾ (۱۷) قُلْ اللَّهُ أَعْبُدْ مُخْلِصًا لَهُ دِينِي ﴿۱۸﴾ فَأَعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِهِ قُلْ إِنَّ
 الْفِتْرَيْنَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَلَا ذَلِكَ هُوَ الْفِتْرَانُ الْمُمِينُ ﴿۱۹﴾ لَمْ يَنْفِرُوا مِنْ قَوْمِهِمْ طَلَلٌ مِنْ
 النَّارِ وَمِنْ تَحْوِيمٍ طَلَلٌ ذَلِكَ يَحْوِفُ اللَّهَ بِهِ عِبَادَهُ يَجْعَلُونَ ﴿۲۰﴾

ترسان له جهزہبہی خودا

خوای مہ زن دہ فرموویت: ﴿قُلْ إِنَّ أَخَافُ أَنْ عَصَيْتَ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾ واتہ: بلی: نہ گہر لہ فرمانی
 پہرہ ردگاری خذم دہ ریچم، لہ جهزہبہی پڑتیکی گہرہ دہ ترسم۔ خوای گہرہ دہ فرموویت بہ
 پیغہ مہر ﴿﴾ تو بلی من لہ سزای پڑتیکی گہرہ دہ ترسم نہ گہر لہ فرمانی خودا دہ ریچم کہ پڑی
 قیامتہ نہ مہ شہرتہ و مانای وایہ بؤ کہسانی تر زیاتر جیسی ترسہ و چاوہ پوان کراوہ، ﴿قُلْ اللَّهُ أَعْبُدْ
 مُخْلِصًا لَهُ دِينِي﴾ واتہ: بلی: ہر خودا پہرستم و بہ پاکڑی لہ سر دینہ کی ہی نو دہیم۔ ﴿فَأَعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ
 دُونِهِ قُلْ إِنَّ الْفِتْرَيْنَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَلَا ذَلِكَ هُوَ الْفِتْرَانُ الْمُمِينُ﴾ واتہ: نہ وسا
 نیوہش (غیری خودا) جیتان پہرست، بہ نارہ زوی خوتان بکن۔ تو بلی: ہر نہوانہ زیانبارن کہ لہ
 پڑی قیامتہ تا، خوشیان و کہسو کاریشیان دہ پڑینن، دیارہ نہ مہ زیانتیکی ناشکرایہ۔ ﴿فَأَعْبُدُوا مَا
 شِئْتُمْ مِنْ دُونِهِ﴾ نہ مہ دیسان لیژہدا ہر پہ شہیہ و خڑوہ دورگرتنہ لہ ہتپہرستان، ﴿قُلْ إِنَّ الْفِتْرَيْنَ﴾
 واتہ: بیگومان ہر نہ و پڑوانہ بہ تہ اوای زہرہ مہ ندن، ﴿الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾
 یانی: جیادہ بنوہ لہ یہک ہر گیز بہ یہک ناگہ نہوہ با کہسو کاریشیان ہر پڑن بؤ بہ ہشت، نہوان
 دہچن بؤ جہ مہ نم یان ہموو دہچن بؤ ناو ناگر بہ لام پیکوہ کلنابنہوہ و خوشی نابینن، ﴿أَلَا ذَلِكَ
 هُوَ الْفِتْرَانُ الْمُمِينُ﴾ واتہ: نا نہوہ یہ زیانی تہ اوو پہنجہ پڑی ناشکرا۔ پاشان خوای مہ زن باسی زیان و
 گوزہ رانیان دہ کات لہ ناو ناگرو دہ فرموویت: ﴿لَمْ يَنْفِرُوا مِنْ قَوْمِهِمْ طَلَلٌ مِنَ النَّارِ وَمِنْ تَحْوِيمٍ طَلَلٌ ذَلِكَ يَحْوِفُ
 اللَّهَ بِهِ عِبَادَهُ يَجْعَلُونَ﴾ واتہ: توئی لہ سر توئی کلپی ناگر (وینہی چہن) لہ سر نہمان پاوہ ستاوہ،
 لہ زڈیشیان ہر بہ م تہرزہ۔ خودا بہ مہ عہدانی خوی دہ ترسنیتیت۔ ہی عہدانم! لیم ہترسن۔
 نایہ تی: ﴿لَمْ يَنْفِرُوا مِنْ قَوْمِهِمْ طَلَلٌ مِنَ النَّارِ وَمِنْ تَحْوِيمٍ طَلَلٌ﴾ وہک نہ م نایہ تیہ کہ فرموویہ تی: ﴿لَمْ يَنْفِرُوا
 مِنْ قَوْمِهِمْ طَلَلٌ مِنَ النَّارِ وَمِنْ تَحْوِيمٍ طَلَلٌ﴾ واتہ: نہوانہی لہ دوزہ خدا فرشو پاخہ ریان
 جہم مہاد و من قوہم عواش و کذک لک تجزی الظالمین ﴿

الاعراف (۴۱)

(له ناگره) و له لای سهروشیانه وه لیفه و داپۆشه ریان (له ناگره) ئا به و جوړه تۆله له سته مکاران

ده ستینین. وه له نایه تیکی تر دا ده فهرموویت: ﴿يَوْمَ يَعْشُرُهُمُ الْعَذَابُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ

وَيَقُولُ ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾^۱ واته: له پۆژیکدا سزا دایانده پۆشیت له لای سهریانه وه و له ژیر

پینانه وه و (خوا) ده فهرموویت: بچه ژن تۆله ی ئه و کرده وانه ی که له دنیا دا ده تانکرد. خوای گه وره

ده فهرموویت: ﴿ذَلِكَ يُخَوِّفُ اللَّهَ بِهِ عِبَادَهُ﴾ واته: خوای گه وره بۆیه لیزه دا باسی ئه م پوو داوه ده کات که

گومان نیه له هاتنی تا عه بده کانی خۆی بترسینیت که واز بینن له خراپه و تاوانکردن و ده فهرموویت:

﴿يَعْبَادِ فَاتَّقُونِ﴾ واته: بترسن له سزا و تۆله و جهزده به و توپه یی من.

﴿وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الظُّلْمَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فَبَشِّرْ عِبَادِ ﴿۷﴾ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ

أَحْسَنَهُ ۚ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَأُولَٰئِكَ هُمُ أَهْلُ الْأَلْبَابِ ﴿۱۸﴾﴾

مژده بو پیاوچاگان

خوای مه زن ده فهرموویت: ﴿وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الظُّلْمَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فَبَشِّرْ عِبَادِ ﴿۷﴾

واته: ئه و که سانه ی له په رستنی بته کان ته کیونه ته وه و به ره و خوا گه پانه وه، خۆشی له وان. سا تۆش

به عه بده کانی من مژده بده. عه بدو په رحمانی کوپی زهیدی کوپی ئه سلم ده لیت: له باوکیه وه:

﴿وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الظُّلْمَ أَنْ يَعْبُدُوهَا ﴿۷﴾ ده لیت: ئه م نایه ته هاته خوار له سه ر زهیدی کوپی عه مر ی کوپی

نوفه یل و ئه بو زه پو سه لمانی فارسی (په زای خویان لی بیته).^۲ بیگومان ئه م نایه ته گشتگه ره و بۆ

ئه وانه و بۆ که سانی تریشه که واز له بته رستی دین و پوو ده که نه خوا و هر خوای خاوه ن ده سه لات

ده په رستن، ئا ئه وانه ئه و که سانه ن که مژده یان پیندراوه له دنیا و قیامه تدا، پاشان خوای دلۆفان

فه رموویه تی: ﴿فَبَشِّرْ عِبَادِ ﴿۷﴾ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ ۚ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَأُولَٰئِكَ

هُمْ أَهْلُ الْأَلْبَابِ ﴿۱۸﴾ واته: ئه و که سانه ی گوئی له قسان پا ده دیرن و به شوین چاکتریاندا ده چن، ئه وان

خودا پیی به ره و خزی نیشان داون، ئه وانه خاوه ن ئاوه زن. واته: ئه وانه که گوئی ده گرن بۆ قسه کان و

چاکترینیان وه رده گرن و لئی تیده گه ن و کاری پی ده که ن، ئه م نایه ته وه که ئه و نایه ته وایه که خوای

مه زن فه رموویه تی به موسا کاتیک ته وراتی بۆ هات: ﴿فَخَذَهَا بِيُوقَ وَأَمَرَ قَوْمَكَ يَا خُدَّوَأُ بِأَحْسَنِهَا﴾^۳ واته:

^۱ المنكبوت (۵۵).

^۲ الطبري (۲۱/۲۷۴).

^۳ الاعراف (۱۴۵).

که واته (موسا) به توندی بیانگره و ناگاداریان به و فرمان به که له که ت بکه تا دست بگرن و پرهفتار بکن به جوانترو چاکترینیان. ﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَنَاهُمْ اللَّهُ﴾ واته: نه وانه ی که نه م سیفه تانه یان تیدایه خودا پئی نیشان داون له دنیاو له پوژی دوا ییدا. ﴿وَأُولَئِكَ هُمُ أُولُوا الْأَلْبَابِ﴾ واته: خاوه نی ناوه نی ته واون و سروشتی پاستن.

﴿أَفَمَنْ حَقَّ عَلَيْهِ كَلِمَةُ الْعَذَابِ أَفَأَنْتُ تُنقِذُ مَنْ فِي النَّارِ﴾ (۱۱) ﴿لَكِنَّ الَّذِينَ أَتَقُوا رَبَّهُمْ هُمْ عُرْفٌ مِّنْ قَوْفَهَا عُرْفٌ مَّيْنَةً تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَعَدَّ اللَّهُ لَا يُخْلِفُ اللَّهُ الْمِيعَادَ﴾ (۱۲)

خوای گه وره ده فره رموویت: ﴿أَفَمَنْ حَقَّ عَلَيْهِ كَلِمَةُ الْعَذَابِ أَفَأَنْتُ تُنقِذُ مَنْ فِي النَّارِ﴾ واته: شاخر که سیک نازاری بق برپار درا، تو ده توانی (که سیک له ناو ناگردا بیت) پزگاری بکی. یانی: نایا که سیک که به دبه خت بیت تو ده توانی پزگاری بکی له و گومپایی و سه رلیشویوایی؟ نه خیر هر که سیک خودا سه ری لی تیکدا هیچ که سیک ناتوانیت پئی نیشان بدات. پاشان خودای گه وره باسی عبه ده خواناس به خته و ره ره کان ده کات که چهنده به خته و هرن و وان له ناو کوشکه به رزه کاند له به هه شتداو ده فره رموویت: ﴿لَكِنَّ الَّذِينَ أَتَقُوا رَبَّهُمْ هُمْ عُرْفٌ مِّنْ قَوْفَهَا عُرْفٌ مَّيْنَةً تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَعَدَّ اللَّهُ لَا يُخْلِفُ

اللَّهُ الْمِيعَادَ﴾ واته: به لام نه وانه ی ترسی په و ره ردگاریان له دلدایه وان له ناو چهنده هوده په کدا، چین له سه ر چین سازکرون، جو باریان به به رده مدا ده روات، نه مه به لئینی خودایه، خودا هر به لئینی بیدا لئیی په شیمان نابیته وه. واته: له خواتر سه کان وان له ناو ژوروی یه که له سه ر یه کدا ژور جوان و پاراوه و قایم و به رز دروست کرون. عه بدولای کورپی نیمامی نه حمه د پیوایه تی کردوه له عالیه وه (په زای خوای لی بیت) ده لیت: پیغه مبه ری خودا (ﷺ) فره رموویه تی: (له ناو به هه شتدا ژوروی ژوری هیه که له ده روه ناوی ده ببینریت و له ناوه وهش ده روه ی ده ببینریت)، عه ره بیکی ده شته کی وتی: نه و ژورانه بق کییه نه ی پیغه مبه ری خودا (ﷺ)؟ فره رمووی: (بق نه وانه یه قسه ی چاکیان کردوه و خواردنیان داوه به خه لکی و به شه و نویژیان کردوه کاتی خه لکی له خودا بوون).^۱ تیرمیزیش پیوایه تی کردوه ده لیت فره رمووده یه کی چاک و غه ربیه (حسن غریب).^۲ نیمامی نه حمه دیش پیوایه تی کردوه له سه هلی کورپی سه عده وه (په زای خوای لی بیت) ده لیت: پیغه مبه ری خودا (ﷺ) فره رموویه تی: (نه هلی به هه شت یه کتری ده بینن له ناو به هه شتدا له ناو ژوردا وه ک چون نه سستیره کان ده بینن له که ناری ناسماندا) ده لیت: باسم کرد بق نعمانی کورپی نه بو عیاش، نه ویش ده لیت: بیستم له نه بو سه عیدی

^۱ احمد (۱/۱۵۵)، فره رمووده یه کی حه سه نی غه ربیه.

^۲ تحفة الأحوذی (۷/۲۳۱)، فره رمووده یه کی حه سه نی غه ربیه.

خود ريه وه (په زای خواى لى بيت) وتى: پيغه مبه رى خودا (ﷻ) فرمويه تى: (وهك چؤن ئيوه نه ستيره ده بينن له كه نارى پؤزه لات و پؤژاوادا).^۱ بوخارى و موسليم له هر دووسه حيه كه دا ميتاويانه.^۲ نيمامى نه حمده ده لئيت: فزاره بؤى باس كردين وتى و فوله بيچ هه والى داينى له هيلالى كوپى عاليه وه له عه تاي كوپى په ساره وه له نه بو هوره يروه (په زای خواى لى بيت) ده لئيت: پيغه مبه رى خودا (ﷻ) فرمويى: (خه لكى به هه شت نه هلى ژوره كان ده بينن وهك چؤن ئيوه نه ستيره تى تروسكه دار ده بينن كه له ناسؤوه ناوا ده بيت و ده پوات و هه لئيت به پيى به رزى و نزمى پله يان) وتيان: نهى پيغه مبه رى خوا نه وانه پيغه مبه رانن؟ فرمويى: (به لئى سويند به و كه سهى گياني منى به ده سته نه وان و ده سته به كيش كه به ويان به خوا ميتاوه و پيغه مبه رانيشيان به پاست زانويه).^۳ تيرمزيش ريوايه تى كر دووه و ده لئيت حسن و صحيحه.^۴ خواى بالا ده ست ده فرموييت: ﴿تَجْرِي مِنَ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ جؤبار به ناويدا تئيد په پي و ده پوات چؤن نارو بكن و بق كوئيان بويت ﴿وَعَدَ اللَّهُ﴾ واته: نه وهى باس مان كرد به لئنى خودايه كه داويه تى به به نده خاوهن باوه په كانى، ﴿لَا يُخْلِفُ اللَّهُ الْمِعَادَ﴾ خودا له به لئنى خوى په شيمان نايته وه.

﴿أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَكَهُ يَنْبِيعَ فِي الْأَرْضِ ثُمَّ يُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَجْعَلُهُ حُطْلًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرًا لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿٣٤﴾ أَفَمَنْ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلَى نُورٍ مِنْ رَبِّهِ فَوَيْلٌ لِلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٣٥﴾﴾
نمونه ئى ژياني دونيا

خواى مەزن ده فرموييت: ﴿أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَكَهُ يَنْبِيعَ فِي الْأَرْضِ ثُمَّ يُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَجْعَلُهُ حُطْلًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرًا لِأُولِي الْأَلْبَابِ﴾ واته: نه دى نه تدى، خودا له و بلندا بيه وه ناو ده نئريت و له زه ميندا له سه چاوه كانه وه په وانى ده كات كشتوكالى هه مپه نكي پي ده پوئيت و پاش ماوه يهك زه ردو وشك هه لئيت و نه وسا ده يكاتنه پوش و په لا؟ نه وانى خاوهن نارو زن، دياره له مه په ند وهرده گرن. خواى مەزن بؤمان باس ده كات كه

^۱ احمد (۳۴۰/۵)، فرموده يه كى سه حيه.

^۲ فتح الباري (۴۲۴/۱۱)، مسلم (۲۱۷۷/۴).

^۳ احمد (۳۳۹/۲)، فرموده يه كى سه حيه.

^۴ تحفة الأحوذى (۲۷۲/۷)، فرموده يه كى سه حيه.

سرچاوهی (بنه پرتی) ئاو له ئاسمانه وهیه وه که فه رموویه تی: ﴿وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا﴾^۱ واته: وه له ئاسمانه وه باراندومه ئاویکی پاکه وه که ر. وه ختی که له ئاسمانه وه ئاو ده یئیرتته خواره وه وه که وه ئاوانه ی که له ناو زه میندایه پاشان خوی خاوه ن ده سلات ده یگیرتت به ناو ه موو به شه کانی زه میندا هه چوئیک خوی مه یلی لی بیت. له سرچاوه کانه وه ده یئیرتت به پی پیویتی سرچاوه ی وا هیه زوری لی ده رده چیت وه می واش هیه که می لی ده پوات. بۆیه خوی بالاده ست ده فه رموویت: ﴿سَلِّكُمۡ بِبَنۡیَعِ فِی الْاَرْضِ﴾ سه عیدی کوی جوبه یرو عامیری شه عبی ده لئین: هه موو ئاویک له سه ر زه میندا سرچاوه که ی له ئاسمانه وه یه.^۲ سه عیدی کوی جوبه یر ده لئیت: سرچاوه ی ئاو له به فره، واته: به فر کۆمه له ده کات له سه ر کۆیه کانه و ده چیتته ناو زه مینه وه سرچاوه کانیش له دامین کۆیه کانه وه دینه ده روه. ده فه رموویت: ﴿ثُمَّ یُخۡرِجُ بِهٖ زُرۡعًا مُّخۡلِفًا اَلْوَنُهٗ﴾ واته: پاشا به هوی وه باران بارین وه سرچاوانه وه له زه میندا کشتوکالی هه مه پره نگ ده پوینتت، هه ریه که و جۆره تام و په نگ و بۆن و شیوه یه کی هه یه و سوودی تاییه تی خوی هه یه. ﴿ثُمَّ یَسۡبِغُ﴾ واته: دوی وه جوانی و قه شه نگیه پیر ده بیتت و وشکو زه رد هه لده که پرتت و ده پوکتته وه وه ده پرتت. ﴿ثُمَّ یَجَعَلُهٗ حُطۡمًا﴾ واته: ده بیتت پووش و په لاش و ورد ده بیتت، ﴿اِنَّ فِیۡ ذٰلِکَ لَذِکۡرٍ لِّاُولِیۡ الۡاَلۡبَابِ﴾ واته: نا نه م باسه په ندو ئامۆزگاریه بۆ نه و که سانه ی که خاوه ن ئاوه زن. چونکه نه م ژبانه ش خووش و پاراوه یه هه روه که نه و کشتوکاله هه مه پره نگه پاش ماوه یه که پیری دیتت و له ش ولار تیتت ده داتت وه لایه ی نامینتت و ده بیتت پیاویکی به سالچووی که م هیزو توانا و پاش نه مانه ش هه مووی مردنه. به خته وه ر وه که سه یه دوی نه م ژبانه حالی باشه و خودا لئی پارزه. زۆرجار خوی گه وره نمونه ی ژبانی دنیا به و بارانه دینتته وه که له ئاسمانه وه ده ییارینتته خواره وه، که کشتوکال و به روپوم ده پوینتت و له پاشان زه رد و وشک ده بیتت و ده پرتت و ورد ده بیتت. وه که خوی دلۆشان فه رموویه تی: ﴿وَاَضۡرَبۡ لَهُمۡ مَثَلًا الْحَیۡوَةِ الدُّنۡیَا کَمَاۤ اَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاَخۡنَطَ بِهٖ نَبَاتَ الْاَرْضِ فَاَصۡبَحَ هَشِیۡمًا تَذَرُوهُ الرِّیحُ وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰی کُلِّ شَیۡءٍ مُّقۡدِرًا﴾^۳ واته: (نه ی موچه ممه د ﷺ) بینه روه بۆ نه و (بیباه و) انه نمونه ی ژبانی دنیا که وه که بارانیک وایه له ئاسمانه وه ده ییارینتت نه و سا جۆره ها پواوی زوی (بی ده پوینتت) ده پوینتت به ناو یه کدا

^۱ الفرقان (۴۸).
^۲ الدر المنثور (۲۱۹/۷).
^۳ الکهف (۴۵).

نینجا ده بیته پوشو په لاشرو با پرشو بلاوی ده کاته وهو خوا همیشه به تواناو دهسه لاتاره به سهبر
همو شتیګدا.

نه وانهی هه قن و نه وانهی گومران وهک یه ک نین

خوای مه زن ده فـرموویت: ﴿أَفَمَنْ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلَى نُورٍ مِّن رَّبِّهِ قَوْلٌ لِّلْقَسِيَةِ قُلُوبُهُمْ مِّن ذِكْرِ اللَّهِ أُوَلِّيكَ فِي صَلَائِكَ فِي صَلَاتِكَ فِي صَلَاتِكَ فِي صَلَاتِكَ﴾ واته: ناخو که سیک خدا دلی بق نیسلام گوشاد کردوهو دیاره بهر تیشکی به زهیی په روه ردگاری خوئی که وتوو، که هی ده بیته وهک نه وانه بیته که دلره قن؟ هاوار بق نهو که سانه دلره قن له یادی خوا، که نه مانه به ناشکرا ریګه ی خودایان گوم کردوه. واته: نه وانه ی که خدا سینه فراوانی کردون و بهر تیشکی به زهیی خودا که وتوون وهک نهو که سانه وان که دوون له راستیه وهو دلره قن؟ نه خیر. وهک خودای دلرفان ده فـرموویت: ﴿أَوْ مَن كَانَ مِيًّا فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كَمَن مَّثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِّنْهَا﴾ واته: نایا که سیک مردو (بیباهو) بیته و نیمه زیندومان کردهو په پوناکیه کمان بق فـراهه م هینا (که قورثانه) به هوی نه ووه له ناو خه لکیدا ده گریته و ده پوات نایا وهک نهو وایه که له ناو تاریکستانیکدا بیته که به هیچ جوریک ده رجوونی نیه لئی. بویه لیره دا فـرموویه تی: ﴿قَوْلٌ لِّلْقَسِيَةِ قُلُوبُهُمْ مِّن ذِكْرِ اللَّهِ﴾ واته: هاوار بق نهو دلره قانه ی که دلایان نه رم نایبته و ترسی نایانگریته و بیرناکه نه ووه ناو زیان نیه، ﴿أُوَلِّيكَ فِي صَلَائِكَ فِي صَلَاتِكَ فِي صَلَاتِكَ فِي صَلَاتِكَ﴾ واته: نه وانه دیاره سه ریان لی شتیواوه.

﴿اللَّهُ زَلَّ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كُنْبًا مُّتَشَبِهًا مَّثَانِي تَفْسَعُ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ ذَلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَن يَشَاءُ وَمَن يُضِلِلِ اللَّهُ فََمَا لَهُ مِن هَادٍ﴾^(۱۳۳)
وهسفی قورثانی پیروز

خوای گوره ده فـرموویت: ﴿اللَّهُ زَلَّ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كُنْبًا مُّتَشَبِهًا مَّثَانِي تَفْسَعُ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ ذَلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَن يَشَاءُ وَمَن يُضِلِلِ اللَّهُ فََمَا لَهُ مِن هَادٍ﴾ واته: خوا چاکترین قسه ی ناریدوه ته خواری: کتیبیک که (قسه کانی له جوانیدا) وهکو یه کنو هه ر دووپاتیش ده کرینه وه. نهو که سانه ی ترسی په روه ردگاری خویمان له دلدايه، له بیستنی موچپکیان به له شدا دیت و پاشان دل و له شیان (به یادی خوا) نُوقره ده گریته، نه م

پینمونی خودایه، کئی پی خوش بیت، به ره و خزی شاره زای ده کات، هر که سیش خوا گو مپای بکات، که سی تر شاره زای ناکات. خوی مهن وه سفی کتیبه که سی خزی (قورئانی پیرون) ده کات که په وانسی کردووه بق پیغه مبه ره به پرتزه که سی (ﷺ) فه رموویه تی: ﴿اللَّهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُّتَشَابِهًا مَتَانًا﴾ مواهید ده لیت: واته: ئەم قورئانه هه مووی وه که وه که وه که ده چیت و دووباره ش ده بیت وه. ^۱ قه تاده ده لیت: نایه ت له نایه ت ده چیت و پسته کانیش هر له یه که ده چن و وه که یه کن. ^۲ زه ححاک ده لیت: دووپات کردنه وی قسه یه بق نه وی به بنده کان له په روه ردگاریان تیبگه ن. عیکریمه و حه سن ده لیت: خوی گوره برپاره کانی خزی دووپات ده کاته وه. حه سن ئەمهیشی بق زیاد کردووه ده لیت: له سوره تیکدا نایه تیک هاتوو له سوره تیکی تر دا ديسان نایه تیکی تر هاتوو له یه که ده چن. سه عیدی کوپی جوبهیر ده لیت له ئیبنو عه باسه وه (ره زای خویان لی بیت) ده لیت: ﴿مَتَانًا﴾ ئەم قورئانه قسه کانی له یه کتری ده چن و دووپاتیش بوونه ت وه. ^۳ هه ندی له زانایانیش هر وایان وتوو. له سوفیانی کوپی عویهینه وه پپوایه ت کراوه له مانای ئەم نایه ت هه دا: ﴿مُتَشَابِهًا مَتَانًا﴾ واته: ده که کانی ئەم قورئانه هه ندی جار مانا کانیان له یه که ده چن و هه ندی جاریش باسی شتیک ده کات دزه که شی به دوایدا باس ده کات. وه که باسی خاوه ن باوه پ به دوایدا خوانه ناس باسی به هه شت به دوایدا باسی دوزخ نا له م نمونانه به زوری له قورئاندا هاتوو و دووباره بووه ت وه. وه که خوی مهن ده فه رموویت: ﴿إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿۱۲﴾ وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ ﴿۱۳﴾ واته: به راستی چاکان له ناو نازو نیعمه ت دان، بیگومان به دکاران له دوزه خدان. وه ده فه رموویت: ﴿كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْفُجَّارِ لَفِي سِجِّينَ ﴿۷﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا سِجِّينَ ﴿۸﴾ كِتَابٌ مَّرْهُومٌ ﴿۹﴾ وَإِلَىٰ يَوْمِئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿۱۰﴾ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ يَوْمَ الْاَدْنِ ﴿۱۱﴾ وَمَا يَكْذِبُ بِهِ إِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ ﴿۱۲﴾ إِذَا نُنزِلَتْ عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿۱۳﴾ كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَىٰ قُلُوبِهِم مَّا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿۱۴﴾ كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَّحْجُورُونَ ﴿۱۵﴾ ثُمَّ إِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَحِيمِ ﴿۱۶﴾ ثُمَّ يُعَالُ هَذَا الَّذِي كُتِبَ لَهُ يَوْمَئِذٍ كُتِبَ الْأَبْرَارَ لَفِي عِلِّيِّينَ ﴿۱۷﴾ واته: با په شیمان بینه وه چونکه به راستی نامه ی تاوانباران له ناو ده فته ریکی په سستی په شدایه، تو چوزانیت نه و ده فته ره چیبه، ده فته ریکی نووسراوه، هاوار له و پرتزه دا بق بیباوه پان، نه وانسی که به روا ناکه ن به

^۱ الطبري (۲۷۹/۲۱).
^۲ الطبري (۲۷۹/۲۱).
^۳ الطبري (۲۷۹/۲۱).
^۴ الانفاط (۱۴-۱۳).
^۵ المطففين (۸-۷).

پژوی پاداشت دانه وه، که س نهو پژوه به درق نازانیت مه گهر هموو سته مکاریکی گوناهابار، هر کاتیک که نایه ته کانی نیمه می بق بوخوینریتته وه ده لئیت (نه مانه) نه فسانه می پیشینانن، نه خیر وانیه به لکر زهنگی نهو (خرابانه می) که ده یانکرد په رده می هیناوه به سهر دلایندا، نه خیر به پاستی نهوان لهو پژوه دا بی به شن له بینینی په روه ردگار له پاشان بیگومان نهوان ده چنه دژزه خه وه، نینجا پییان ده وتریت نه مه نهو هیه که بهواتان پی نه ده کرد. وه ده فهرموویت: ﴿هَذَا ذِكْرٌ وَإِنَّ لِلْمُتَّقِينَ لَحُسْنَ مَنَابٍ

﴿۹۱﴾ جَنَّتٍ عَدْنٍ مِّنْجَنَّةٍ لَهُمُ الْأَنْبُوبُ ﴿۹۰﴾ مُتَّكِنِينَ فِيهَا يُدْعَوْنَ فِيهَا بِفَنَكِهِمْ كَثِيرًا وَشَرَابٍ ﴿۹۱﴾ وَعِنْدَهُمْ

قَصِيرَاتُ الْأَطْرَفِ الْأَرْبَابُ ﴿۹۲﴾ هَذَا مَا تَدْعُونَ لِيَوْمٍ إِنْ هَذَا إِلَّا رُفْقًا مَا لَهُمْ مِنْ نُفَادٍ ﴿۹۳﴾ هَذَا وَإِلَى

لِلطَّافِينَ لَشَرِّ مَنَابٍ ﴿۹۱﴾ واته: نه م (باسی پیغه مبه رانه) باس و ناویانگی چاکیانه له دنیا داو بیگومان پاریزکاران سر نه نجامیکی چاکیان هه یه (که بریتیه له) به هه شتانی جیی دانیشتنی نینجگاری که ده رگاکانی گراوه ته وه بویان، له ویدا (له سهر کورسی رازاوه) پالیان داوه ته وه تیتیدا داوا میوه هاتی زژوو جژره ها خواردنه وه ده کن، وه جژریانی هاوته مه نیان لایه (خیزانیانن) که چاویان برپوه ته میرده کانیان، نه مه نهو (نازو نیعمه تانه) یه که به لئیتان پیدرابوو بق پژوی لئیرسینه وه (ی قیامت)، به پاستی نه مه بزقو پژوی نیمه یه هر گیز ته واو بوونی بق نیه، نا نه مه (پادا شتی پاریزکارانه) و بیگومان سهر که شانیش خرابترین پاشه پژویان هیه. وه چهنده نمونه می تر له م ده قانه هموو دوپوات بوونه ته وه واته له دوو مانادا به باسی شتیکی دژه که می. به لام نه گهر ده که که هموو یه که مانای ده که یانده وه که یه ک بوون نه وه پییان ده لئین له یه که ده چن، (المتشابه) به لام نه م له یه که چوونه وه که نهو له یه که چوونانه نیه که له م نایه ته دا باس گراوه و خوی مه زن ده فهرموویت: ﴿مِنَهُ آيَاتٌ تُنكَرُ هُنَّ أُمَّ

الْكَلْبِ وَأُخْرٌ مُمْتَسِكِينَ﴾ ﴿۹۲﴾ واته: هه ندیکی نایه تی پو شن نهو نایه تانه بنه په تی قورشانن و نه وانی تر (نایه تانیکن که مه به سته کانیان) پو شن نین. نه وه شتیکی تره و مانایه کی تری هیه. خوی گه وره ده فهرموویت: ﴿نَفْسَعِرُ مِنْهُ جُلُودٌ لِلَّذِينَ يُحْشَوْنَ رَجْمًا ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ﴾ واته:

نه مه سیفت و په وشتی پیاو چا کانه کاتیک گو بیان له فهرمووده می خوی خاوه ن ده سه لات و زال و ناگاداری هموو شتیکی و زژو لئیروده یه. کاتیک تیده گن له مژده و توله و به لئین و هه په شه کانی خوی مه زن ته زوو (موچرکه) به له شیاندا دیت له ترسی خودا، ﴿ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ﴾

واته: پاشان به هیوای به‌زهیی و سۆزی خودان و دلّیان ناسوده و نۆقره ده‌گرتیت به یادی خودا. خواناسان جیاوازیان مه‌یه له‌گه‌لّ خواناسو به‌دبه‌ختاندا له‌چه‌ند پوویه‌که‌وه.

یه‌که‌م: خاوه‌ن باوه‌پان گوئی له‌قورئان و نایه‌ته‌کانی قورئان ده‌گرن به‌لام خوانه‌ناسان گوئی له‌سرود و ده‌نگی گۆرانی بیژان ده‌گرن.

دووهم: خاوه‌ن باوه‌پان کاتیک قورئان به‌سه‌ریاندا ده‌خوینرتیه‌وه به‌ئه‌ئۆدا ده‌که‌ون و سوژده‌بو خودا ده‌بن به‌پژوه‌وه و ده‌ترسن و ده‌گرن به‌هیوای به‌زهیی خودان و به‌دلّوه‌بیری لی ده‌که‌نه‌وه و

فیری ده‌بن. وه‌ک خوی دلّوفان فه‌رموویه‌تی: ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٢١﴾ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٢٢﴾ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَّهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٢٣﴾ واته:

بیگومان بپواداران ته‌نها که‌سانیکن که‌کاتیک باسی خوا‌کرا و ناوی هیترا دلّیان ده‌ترسیت و ترسی لی ده‌نیشیت کاتیکیش نایه‌ته‌کانی خوا‌بخوینرتیه‌وه به‌سه‌ریاندا بپوایان زیاد ده‌بیت و هر پشت به‌په‌روه‌ردگاری خۆیان ده‌به‌ستن، ئه‌وانه‌ن که‌به‌راستی نوپژه‌کانیان به‌جی ده‌هینن و له‌و بزق و پۆزییه‌ی پیمان داون (له‌پیناوی خودا) ده‌بیه‌خشن، هر ئه‌وانه‌ بپوادارانی راسته‌قینه‌ن پله‌ی به‌رزیان بۆ هیه‌لای په‌روه‌ردگاریان و لیخۆشبوونی (تاوانه‌کانیان) و پۆزی به‌سه‌ند و چاکیان بۆ هیه‌. وه‌ده‌فه‌رموویت:

﴿وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يُخِرُّوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا ﴿٢٤﴾ واته: که‌سانیکن کاتیک نامۆزگاری بکرتیت به‌نایه‌ته‌کانی په‌روه‌ردگاریان ناکه‌ون به‌سه‌ریاندا به‌که‌پی و کویری. واته: له‌کاتی گوینرتن بۆ نایه‌ته‌کانی قورئان دلّی بۆ ده‌که‌نه‌وه و به‌هیچ شتیکی تره‌وه خۆیان سه‌رقال ناکه‌ن و بیر له‌مانای ده‌که‌نه‌وه و وه‌ری ده‌گرن و سوپاسی خوا‌ده‌که‌ن و سوژده‌ی شوکری بۆ ده‌به‌ن و دلّیان لایه‌تی و فه‌رمانه‌کانی به‌جی دینن و هۆشیان لای هیچ شتیکی تر نه‌یه.

سینهم: نۆر به‌ئه‌ده‌ب و گه‌ردنکه‌چیه‌وه گوئی بۆ قورئان ده‌گرن وه‌ک هاوه‌له‌کانی پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) کاتیک گوینان له‌قورئان خویندنی پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) ده‌گرت موچرکه‌ ده‌هات به‌له‌شاندان و دلّیان راده‌چله‌کا و پاشان ئارام ده‌بووه‌وه به‌یادی خودا. زیاده‌ره‌ویان نه‌ده‌کرد به‌لکو به‌له‌سه‌رخۆیی و ئه‌ده‌ب و ترسو و له‌زه‌وه لئی ده‌پارانه‌وه و داوی لیخۆشبوونیان لی ده‌کرد، که‌س پیمان ناگات له‌و باره‌یه‌وه بۆیه‌خوی مزه‌ن وه‌سفیان ده‌کات و پۆزداری کردوون له‌دنیا و قیامه‌تدا. عبدالرزاق ده‌لیت: موعه‌مه‌ر بۆی

١ الانفال (٤-٢).

٢ الفرقان (٧٣).

کِزَایِنه وَه وَتِی: قه تاده نهم نایه تهی خویند: ﴿تَفْشَعْرُ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ

وَقُلُوبُهُمْ إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ﴾ وتی: نهمه وه سفی دۆسته کانی خودایه خوی دلوفان وه سفیان ده کات که به

یادی خودا له شیان کرژ ده بیته و موچرکه ی پیا دیت و ناو به چاویاندا دیته خوارو دلایان به زیگری خودا

نارام ده بیته وه و تۆقره ده گریت، خوی گوره وه سفی نه کردون که له هوشی خویان ده چن و ناراه له

ده ست ده دن. به لگوئو جوژه مه لسوکه وته له رهوشتی بیدعه چیه کانه و له شهیتانه وه یه. وه

ده فهرموویت: ﴿ذَٰلِكَ هُدًىٰ لِلَّذِينَ هَدَىٰ اللَّهُ يَهْدِي بِرَحْمَةٍ مِّن رَّبِّكَ ۗ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ واته: نهمه سیفته تی نه و که سانه یه که خودا پتی

نیشان داون مهر که سیک به و شیوه یه نه بیته گومرا بووه و پتی ون کردوه، ﴿وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ

هَادٍ﴾ واته: مهر که سیش خودا گومرای بکات که سی تر ناتوانیت شاره زای بکات.

﴿أَفَمَنْ يَتَّبِعِ بَوَّعَهُ سُوَّةَ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَقِيلَ لِلظَّالِمِينَ ذُوقُوا مَا كُنتُمْ تَكْسِبُونَ﴾ (۲۲) كَذَّبَ الَّذِينَ

مِن قَبْلِهِمْ فَأَنْتَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿۲۵﴾ فَأَذَاقَهُمُ اللَّهُ الْغُرْزَ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْعَذَابُ الْأَلِيمُ

أَكْبَرُوا كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿۳۱﴾

پاشه پۆژی بینا و مران

خوی مه زن ده فهرموویت: ﴿أَفَمَنْ يَتَّبِعِ بَوَّعَهُ سُوَّةَ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَقِيلَ لِلظَّالِمِينَ ذُوقُوا مَا

كُنتُمْ تَكْسِبُونَ﴾ واته: دهی نایا که سیک به ده موچاوی خوی بیاریزیت له سزای سه ختی پۆژی دواپی

(وه که سیکه له به ههشت دابیت)؟ به ناهه قانیش ده وتریت: ده بچیژن سزای کرده وه کانی خۆتان!

واته: که سیک له پۆژی قیامه تدا به ده موچاوی خوی بیاریزیت له سزا ده بیته حالی چون بیت؟

سو کایه تیان پی ده کریت و لیان ده دریت و به وان و هاویینه یان ده وتریت له ناهه قی کاران: ﴿ذُوقُوا مَا

كُنتُمْ تَكْسِبُونَ﴾ ده بچیژن سزای کرده وه کانی خۆتان. ناخوئهمانه وه ک نه و که سانه وان که له پۆژی

قیامه تدا دین هیچ ترسیکیان نییه؟ وه ک خوی گه وره ده فهرموویت: ﴿أَفَمَنْ يَتَّبِعِ مَكْبَأً عَلَىٰ وَجْهِهِ أَهْدَىٰ

أَمَّن يَمْشِي سَوِيًّا عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾ واته: نه و که سهی بروت و به ده مدا بکویت باشتر پی ده رده کات؟ یان

یه کیک قنج و قیت بروت به سه ر پنگابه کی راست و په واندا. وه ده فهرموویت: ﴿يَوْمَ يُسْحَبُونَ فِي النَّارِ عَلَىٰ

وَجُوهِهِمْ دُورًا مِّنْ سَعِيرٍ ۝۱ واته: نهو پوڑھی له ناگری دوزخدا له سر پوخساریان راده کیشریین (بییان دهلین) بچن نازاری دوزخ. وه ده فرموویت: ﴿اَفَن يُلَقَى فِي النَّارِ خَيْرًا مِّنْ يَأْتِي ءَاثِمًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۝۲ واته: دهی نایا که سیک ده خریته ناو ناگروه چاکتره یان نهو که سیه له پوڑی قیامه تدا بی ترس دیت. خوی خاوهن ده سلات ده فرموویت: ﴿كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَاَلْتَهُمُ الْعَذَابُ مِن حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ۝۳ واته: پیشینه کانی نه مانیش بو یان به خودا نه هینا، له شوینیکه وه نازاریان بو داباری که هر هستیشیان پی نه کرد. واته: که له کانی پیش نه مان که بو یان به پیغه مبره کانیا نه کرد خوی مه زن به هزی تاوانه کانیا نه وه قری تیختن که سیکان نه بو له سزای خودا بیانباریزیت، ﴿فَاذًا قَهُمُ اللهُ الْغَزَىٰ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَالْعَذَابِ الْآخِرَةِ اَكْبَرُ لَوْ كَانُو يَعْلَمُونَ ۝۴ واته: خوا دهردی سوکایه تی له م دنیا دا پی چشتن گهر بزنان، دیاره نازاری نهو دنیا مه زنتره. واته: کاریکی وه های به سه رهیتان و جه زره به یه کی وای دان له دنیا دا موسلمانی پی دلخوش کرد. دهی با نهو که سانهی که دزایه تی به پزیزترین پیغه مبر ده کن که دواين پیغه مبر (ﷺ) و باوه پیا ن پیی نیه. نهو سزایه ی که خودا بوی ناماده کردون زدر که وره تره له وهی که له دنیا دا تووشیان هاتوه. بوی خوی که وره ده فرموویت: ﴿وَالْعَذَابُ الْآخِرَةُ اَكْبَرُ لَوْ كَانُو يَعْلَمُونَ ۝۵

﴿وَلَقَدْ صَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِن كُلِّ مَثَلٍ لَّعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ۝۶﴾ قرءانا عربیًا غیر ذی عوج لعلهم یبقون ﴿۷﴾ صرَب الله مثلا رجلا فيه شرکاء متشکسون ورجلا سلما لرجل هل یستویان مثلا الحمد لله بل اکثرهم لا یعلمون ﴿۸﴾ انک میت وایم متون ﴿۹﴾ ثم انکم یوم القیامه عند ربکم تخصموت ﴿۱۰﴾

نمونہی ہا وہل دانان بو خودا

خوی مه زن ده فرموویت: ﴿وَلَقَدْ صَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِن كُلِّ مَثَلٍ لَّعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ۝۶﴾ واته: وایتمه له م قورئاندا بو تم خه لکه ه موو جوړه نمونہی که مان هینا به وه، شایه ت پهندی نی وهرگن. واته: بیگومان نیتمه نمونہی زدرمان هینا به وه له قورئاندا ﴿لَّعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ﴾ بو شه وهی پهندی لیوهر بگرن چونکه نمونہ هینا به وه باشتر ده چیته دل وه هتا پهندی نی وهرگن. وه ک

القمر (۴۸).

فصلت (۴۰).

ده فہرموویت: ﴿ضَرَبَ لَكُمْ مَثَلًا مِّنْ أَنفُسِكُمْ﴾^۱ واتہ: نموونہ یہ کی لہ خوتان بؤ ہینا ونہ وہ ہتا بزائن۔
 وہ دہ فہرموویت: ﴿وَالَّذِك الْأَمْثَلُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالِمُونَ﴾^۲ واتہ: شو ویتہ و
 نموونانہ بؤ خہ لکی دینینہ وہ تہنا زانایان لہ وانہ تیدہ گن۔ لیرہ دا خوی مہ زن دہ فہرموویت: ﴿قُرْآنًا
 عَرَبِيًّا غَيْرَ ذِي عِوَجٍ لَّعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ﴾ واتہ: قورنائیکہ بہ عہرہ بی و ہیچ خوارو خنجی تیدا نیہ، بہ لکو لہ
 خوا بترسن۔ واتہ: شو قورناتہ بہ زمانی عہرہ بیہ و پوون و ناشکرایہ ہیچ خوارو خنجی و ناتہ واویہ کی تیدا
 نیہ بہ لکو پڑہ لہ بہ لگہ ی دیارو بہ میزن۔ بؤیہ خوی دلوفان بہ و شیوہ یہ پڑہ وانہ ی کردوہ، ﴿لَعَلَّهُمْ
 يَتَّقُونَ﴾ واتہ: ہتا بترسن لہ و ہرہ شانہ ی کہ تیاہ تی و ہ ولیش بدن بؤ شو شتانہ ش کہ خودا
 بہ لینی داوہ پیتان بدات، پاشان فہرموویہ تی: ﴿ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلًا فِيهِ شُرَكَاءُ مُتَشَاكِسُونَ وَرَجُلًا
 سَلَمًا لِّرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾ واتہ: خودا دوو نموونہ دینیتہ وہ: یہ کتیک
 بہ ندہ ی چند کہ سیکی دڑ بہ یہ کترہ شو ی تریان بہ ندہ ی تاکہ کہ سیکہ، ناخو نم دووانہ وک یہ کن؟
 سوپاس بؤ خویہ، بہ لام زڈریہ یان نہ زائن۔ واتہ: خودا نموونہ ی پیاویک دینیتہ وہ کہ بہ ندہ ی چند
 کہ سیکہ لہ ساری ناکوکن و ہرہ کہ بؤ خوی بانگی دہ کات ﴿وَرَجُلًا سَلَمًا﴾ واتہ: پیاویکی تریش
 بہ ندہ ی یہ کہ کہ سہ، ہیچ کہ سی تر خاوہنی نیہ شو نہ بیت، ﴿هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا﴾ واتہ: نم دووانہ
 وک یہ ک نین۔ ہر بہ و شیوہ یہ شو کہ سہ ی کہ موشریکہ و چند شتیک دہ پەرستیت لہ گ ل خودا
 شو ویش خاوہنی باوہ پڑہ تہنا ہر خودا دہ پەرستیت نم دووانہ ہر گیز وک یہ ک نین۔ نیبننو
 عہاس (پڑہای خوی لی بیت) و مواہیدو کہ سانی تریش و توویانہ: نم نایہ تہ ہینراوہ تہ وہ بہ نموونہ
 بؤ شو وانہ ی تہنا خودا دہ پەرستن و شو وانہ ی کہ شہریکی بؤ دادہ نین۔^۳ لہ ہر شوہ ی کہ نم نموونہ زڈر
 دیارو ناشکرایہ و پوونہ۔ خودای دلوفان فہرموویہ تی: ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ﴾ واتہ: کہ واتہ سوپاس و ستایش ہر
 بؤ خودایہ، کہ بہ لگہ ی بؤ ہینا ونہ تہ وہ و بیانوی نہ ہیشتون، ﴿بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾ واتہ: بہ لام
 زڈریہ یان نازائن بؤیہ شہریکی بؤ دادہ نین۔

^۱ الروم (۲۸)۔

^۲ العنکبوت (۴۳)۔

^۳ الطبری (۲۸۵/۲۱)۔

مردنی پیغمبهری خودا(ﷺ) و هه لوئستی قوریش و کیشمه کیشیان له بهردهم خودا

خوای گه وره ده فهرموویت: ﴿ إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ ﴾ واته: توش دهمری و نه وانیش دهمرن. ئەم نایه ته یه کیتکه له و نایه تانه ی که ئەبو به کر (ره زای خوای ئی بیت) کردیه به لگه له سه مردنی پیغمبهر(ﷺ) له کاتی مردنیدا. خه لگی قه ناعه تیان کرد که مردوو له گه ل ئەم نایه ته دا که خوای بالاده ست ده فهرموویت: ﴿ وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَىٰ عَقْبَيْهِ فَلَن يَصُرَ اللَّهُ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ ﴾ واته: موحه ممد(ﷺ) ته نها پیغمبهریکه (نه مر نیه) بیگومان له پیش ئەو پیغمبهرانی تر پابوردن جا نایا ئەگه ره وفاتی کرد یان کوژدا ده گه پینه وه بق دواوه ی خو تان (باشگه زده به نه وه) هه ر که س هه لگه پینه وه بق دواوه ی خو ی (بتپه رستی) ئەوه هه رگیز (ئەو که سه) هه یج زیانیک ناگه به نیت به خواو به زویی خودا پاداشتی سوپاسگوزاران ده داته وه. یانی: بیگومانه هه موو دهمرن ئەم دنایه به جی ده هیلنو به م زووانه هه موو کو ده به نه وه له پوژی دوا ییداو دینه به رده ستی خوداو کیشه ده کەن له نیوان خو تاندا له سه ناسینی خودا به ته نها و هاوه ل بق دانانی وه ک چون له دنیدا کیشه تان بوو، خوای مه زن فهرمانه رها یی خو ی ده کات له نیوان تاندا و راستیش تان نشان ده دات وه هقی هه موو که سیک ده دات و تو له ش له موشریک و تاوانبار ده سینیت و موسلمانه خاوه ن باوه ره کان ئەوانه که ته نها خودایان په رستوو په زگار ده کات و جه زه به ی بی دین و سه له و لاسارو موشریک کان ده دات ئەوانه ی که برویان به خوداو پیغمبهره کانی نه ده کرد. ئەم نایه ته هه رچه نده باسی خاوه ن باوه رو بتپه رستان ده کات له کیشه ده کەن له نیوان یه کتریدا له پوژی قیامه تدا. له گه ل ئەوه شدا ئەم نایه ته گشتگیره ئەو خه لکه ش ده گریتته وه که له زیانی دنیدا دزایه تی یه کتری ده کەن. ئەو کیشه و دزایه تی یان له پوژی قیامه تدا جاریکی تر دووباره ده بیته وه. نیبو ئەه ی حاته م پویایه تی کردوو له نیبو زویه بیره وه (ره زای خوای ئی بیت) ده لیت: کاتیک ﴿ ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخَصُمُونَ ﴾ هاته خواره وه. نیبو زویه برتی: ئەه ی پیغمبهری خودا(ﷺ) ناخو ئەم کیشه یه مان دووباره ده بیته وه؟ فهرمووی: (به ئی)، نیبو زویه برتی: سویند به خوا پوو داوه که زقر ناره حه ته. ۲ نیمامی ئەحمده پویایه تی کردوو له زویه بری کوپی عه وامه وه (ره زای خوای ئی بیت) ده لیت: کاتیک ئەم نایه ته هاته خواره وه بق پیغمبهری خودا(ﷺ): ﴿ إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ ﴾ (۳) ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخَصُمُونَ

۱ ال عمران (۱۴۴).
 ۲ الدر المنثور (۵).

زویہ بر وتی: ئی پیغمبیری خودا (ﷺ) ناخو ئو گوناھه تایبہ تیانہی که له نیوانی خوئاندا پرووداوه له دنیا دا بۆمان دووباره ده کریته وه؟ پیغمبیر (ﷺ) فرموی: (بهائی بیگومان دووباره ده کریته وه له سرتان بۆ ئه وهی هه موو خاوهن هه قیک، هه قی خوی پئی بد ریته وه). ئیبنو زویه بر (په زای خوی ئی بیئت) وتی: سا به خوا پرووداوه که زۆر نار په حهت و ترسناکه. تیرمیزیش پیویاته تی کردووه و ده لیت چاک و راسته (حسن صحیح).^۱ عه لی کوپی ئه بو ته لحه ده لیت: له ئیبنو عه باسه وه (په زای خوی ئی بیئت) ده لیت: ﴿ تُمْرَاتُكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْضِعُونَ ﴾ واته: راستگو کیشه یه تی له گه ل درۆزنو ناهه قی پیکراو له گه ل ناهه قیکه رو پینیشاندەر له گه ل گوپراو بیده سه لات له گه ل خو به زلزان. ئیبنو منده پیویاته تی کردووه له کتیبی (الروح) دا له ئیبنو عه باسه وه (په زای خوی ئی بیئت) که ده لیت: خه لکی له پۆزی قیامه تدا کیشه یانه. هه تا گیان له گه ل جهسته ی خوئاندا کیشه یانه گیان ده لیت به لاشه تۆ ئه وه ت کرد، لاشه ش ده لیت به گیان تۆ فرمانت داو پارازندت وه خوی مه زن فریشته یه که ده نیریت بۆ ئه وهی کیشه که یان بپیته وه له نیوانیاندا پیتیان ده لیت: نمونه ی ئیوه وه که نمونه ی پیویکی چاوساغو به کیکی کوپره چوونه ته باغیک پیاهه چاوساغه که ده لیت به کوپره که من لیره دا میوه ی زۆر ده بینم به لام دستم پتی ناگات. پیاهه کوپره که پتی وت: هه لم بگره ده ستم پتی بگات، هه لی گرت و ده ستم پتی گه یشت ناخو کامیان ده سندرئیی که رن. ده لئین هه ردوکیان. فریشته که پیتیان ده لئین: ئیوه خوئان برپارتان (حوکمتان) به سه ر خوئاندا داوه. واته: لاشه وه که باربه ر (چوارپی) وایه گیان سواری بووه. ئیبنو ئه بی حاته م پیویاته تی کردووه له سه عیدی کوپی جو به یروه ئه ویش له ئیبنو عومه ره وه (په زای خویان ئی بیئت) ده لیت: ئه م ئایه ته هاته خوار به لام نازانین له سه ر چ شتیک هاته خواره وه: ﴿ تُمْرَاتُكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْضِعُونَ ﴾ ده لیت: وتمان: له گه ل کی کیشه بکه ین؟ له نیوان ئیمه وه ئه هلی کتیبیدا کیشه یه که مان نیه که واته له گه ل کی کیشه بکه ین؟ هه تا که وتینه سه رده می فیتنه. ئیبنو عومه ر (په زای خویان ئی بیئت) وتی: ئه مه ئه وه یه که خوی مه زن به لئینی پیدان کیشه ی له سه ر ده که ین. نه سائیش پیویاته تی کردووه.^۲

﴿فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللَّهِ وَكَذَبَ بِالْصِّدْقِ إِذْ جَاءَهُ ۗ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ ۗ﴾ (۳۲)
 وَالَّذِي جَاءَ بِالْصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِ ۖ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿۳۳﴾ هُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۚ ذَٰلِكَ جَزَاءُ

^۱ احمد (۱/۱۶۴)، فرموده یه کی سه حیه.
^۲ تحفة الأحوذی (۹/۲۸۹)، فرموده یه کی سه حیه.
^۳ النسائی فی الکبری (۱۱۴۴۷).

الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٦﴾ لِيُكَفِّرَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي عَمِلُوا وَيَجْزِيَهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ الَّذِي كَانُوا

يَعْمَلُونَ ﴿٣٥﴾

پاداشتی خه لکی دروژن و بوختانچی و پیاوی راستگوو بانیمان

خوای مەزن دەفەر موویت: ﴿فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللَّهِ وَكَذَّبَ بِالْحَقِّ إِذْ جَاءَهُ ۗ أَلَيْسَ فِي

جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ﴾ واتە: سا کئی له وه ناهه قتره درۆ بۆ خوا هه لیهه سستیته و ئەم راسته ی که

بۆی هاتوو هه یسه له مینیت؟ ناخۆ بۆ خوانه ناسان له دۆزه خدا جینگه نیه؟ خوای که و ره پووی قسه

ده کاته موشریکه کان و نه وانه ی که درۆیان به ده مه وه هه لیهه ستوو وه هاوه لیان بۆ داناره و وتوو یانه

فریشته کان کیژی خودان و فه رزنده یان بۆ په وا بینیه، خودا پاک و بیعه ییه و دوره له و قسانه ی نه و

خوانه ناسانه ده لیژن. که چی له گه ل نه وه یشدا بره یان نه هیناوه به و راسته ی که بۆیان هاتوو له سه ر

زمانی نه و پیغه مبه رانه (سه لامی خوایان لی بیت)، بۆیه خوای مەزن فه رموویه تی: ﴿فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ

كَذَّبَ عَلَى اللَّهِ وَكَذَّبَ بِالْحَقِّ إِذْ جَاءَهُ ۗ﴾ واتە: هیه که سیک له و که سه ناهه قتر نیه که درۆ بۆ

خودا هه لیهه سستیته و راستیش نه سه له مینیت. دوو جار تاوانه، جارێک درۆ بۆ خودا هه لیهه سستی و جارێکی تر

بره وا به پیغه مبه ره ﴿﴾ ناکات. قسه ی ناره وا بکات و دژی راستیش بوه سستیته، بۆیه خوای که و ره

هه ره شه ی لی کردوون و فه رموویه تی: ﴿أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ﴾ واتە: نایا جینگه له

جهه نه مدا بۆ خوانه ناسان نیه؟ واته جینگه زۆره بۆیان. پاشان فه رموویه تی: ﴿وَالَّذِي جَاءَ بِالْحَقِّ

وَصَدَّقَ بِهِ ۗ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ﴾ واتە: نه و که سه ی (به رنامه) راسته که ی هینا و راستی سه له ماند،

نه وانه له خواترسن. مو جا هید و قه تاده و په بیعی کوپی نه نه سو و ئیبنو زهید ده لیژن: نه وه ی راستی

هیناوه پیغه مبه ره ﴿﴾. ^۱ عه بدو په رحمانی کوپی زهیدی کوپی نه سه له ده لیت: ﴿وَالَّذِي جَاءَ

بِالْحَقِّ﴾ پیغه مبه ری خودایه ﴿﴾، ﴿وَصَدَّقَ بِهِ﴾ ^۲ موسلمانانه. ^۳ ﴿أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ﴾

ئیبنو عه باس ده لیت: له شیرک خۆتان بپاریژن. ^۲ ﴿لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۗ ذَٰلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ﴾

واته: هه رچی خۆیان ئاره زوو بکه ن، په ره وردگاریان ده یانداتی، پاداشتی هه موو کارچا کان هه ر وا

^۱ الطبري (۲۸۹/۲۱)، القرطبي (۲۵۶/۱۵).

^۲ الطبري (۲۹۰/۲۱).

^۳ الطبري (۲۹۲/۲۱).

ده بیت، ﴿لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ واته: هرچی له به هشتدا ناره زوو بگن پبیان ده دریت.
 ﴿ذَلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ﴾ نه وهیه پاداشتی چاکه خوازان. وه خودای هیژا ده فرموییت: ﴿لِيُكَفِّرَ
 اللَّهُ عَنْهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي عَمِلُوا وَيَجْزِيَهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ واته: هه تا خودا
 بیانبه خشیت له خرابترین کاریک که کردویانه و باشتر له وهی کاری چاکیان پیک هیناوه پاداشتی
 خویان بداتی. وه ک خوی گه وره له نایه تیکی تردا فرموییت: ﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ نَقَبَلُ عَنْهُمْ أَحْسَنَ مَا
 عَمِلُوا وَنَتَجَاوَزُ عَنْ سَيِّئَاتِهِمْ فِي أَحْسَنِ أَلْبَتَةِ وَعَدَّ الصِّدْقَ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ﴾ واته: نه وان که سانیکن که
 نیمه کرده وه چاکه کانیان لی وهرده گرین و چاوپوشی ده که این له خرابه کانیان له ریزی به هه شتیه کانان
 نه مه نه و به لینه راستیه که به لیتنتان پیدرابوو له دنیا دا.

﴿الَّذِينَ يَكْفِي عِبَادَهُ وَيُخَوِّفُونَكَ بِالذِّبِّ مِنْ دُونِهِ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٦﴾
 وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُضِلٍّ﴾ ائیس الله یکافی عبده و یخوفونک بالذیب من دونیه و من یضلیل الله فما له من هاد
 و من یهد الله فما له من مضیل الله یعزیز ذی انقاص ﴿٣٧﴾ و لکن سألته من خلق السموات
 و الارض لیقولن الله قل اقره یشر ما تدعون من دون الله ان ارادنی الله یضیر هل من کشفنت ضرره او
 ارادنی برحمه هل من مسکت رحمیه قل حسبی الله علیه یتوکل المتوکلون ﴿٣٨﴾ قل یقوم
 اعملوا علی مکانیکم ائی عمل فسوف تعلمون ﴿٣٩﴾ من یأتیه عذاب یخزیه و یجعل علیه
 عذاباً مقیم ﴿٤٠﴾

خوابه سه بوعه بده کانی خوی

خوی مه زن فرموییت: ﴿الَّذِينَ يَكْفِي عِبَادَهُ وَيُخَوِّفُونَكَ بِالذِّبِّ مِنْ دُونِهِ وَمَنْ يُضِلِلِ
 اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ﴾ تو به وانای جگه له خوان ده ترسینن، مه گه هر هر خوابه سه نیه که ناگای له
 عه بدی خوی بیت؟ هر که سیک خودا رینگه لی بگریت، که س ناتوانیت پیبهری بیت. هندی
 خویندویانه ته وه به (عباده) واته: خودا به سه بوعه بده کانی به رستویانه و هانایان هر بوعه بر دو وه
 پشت نه ستور بوون پیی. ﴿وَيُخَوِّفُونَكَ بِالذِّبِّ مِنْ دُونِهِ﴾ واته: بتپه رسته کان پیغه مبریان
 ده ترسانده و هر شه یان لی ده کرد به وهی که بته کانیان (نه وانای که له غهیری خودا ده یانپه رسترو
 لیان ده پارانوه به نه زانی و سه رلیشتیواوی) توله لی لی ده سینن. بویه خوی گه وره فرموییت:

﴿وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿۳۸﴾ وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُضِلٍّ أَلَيْسَ اللَّهُ بِعَزِيزٍ ذِي انْتِقَامٍ ﴿۳۹﴾﴾

واته: هر که سیکش خدا شاره‌زای کردیت، که س ناتوانیت له ریگی خودا لای بدات، بچی نازانن خودا خاوهن دهسه لات و توله سینه؟ واته: جتی په نایه هر که سیک خوی به خودا بسپیریت و پرو بکاته قاپی خودا ستمی لی ناکریت. چونکه خاوهنی دهسه لاتیکه که س نیت و تولی زود به زهبره بق شو که سانهی که باوه پی پی ناکنو و شهریکی بق داده نینو لاساری ده کن به رانبر پیغه مبره که سی (ﷻ).
دانپیانه نانی بته رسته کان که ته نیا خودا بوونه و مری وهدی هیناوه، چونکه بته کانی نه وان توانای شتی وایان نیه.

خوای گه وره ده فره مویت: ﴿وَلَيْنَ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ

مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّيهِ أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ هِيَ

مُمْسِكَتٌ رَحْمَتِي قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿۴۰﴾ واته: نه گه ر تو له وانه بیرسی: کی نه م ناسمانانه و زمینی وهدی هینا؟ بیگومان هر ده لاین خودا. بلی: نیتوه شو و شتانهی (غهیری خودا) ده په رستن چون ده بینن؟ نه گه ر خودا بیه ویت تووشی به لایه کم بکات، ناخق شو ان به لا له سر من لاده بن؟ یان نه گه ر خودا بهر به زهیی خویم بخت، نه وان پیش له و به زه ییه ده گرن؟ من هر خودام به سه و خو سپیران، خویان هر به شو ده سپیرن. واته: موشریکه کان دان ده نین به وهدا که هر خودا وهدیینه ری گشت شتیکه له گه ل نه وهدا له گه ل خودادا شتی تریش ده په رستن که ناتوانن سودیان پی بگه بن یان زیانیشیان لی بدنه بویه خوای مه زن فره مویت: ﴿وَلَيْنَ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ

السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ

كَاشِفَاتُ ضُرِّيهِ أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ هِيَ مُمْسِكَتٌ رَحْمَتِي ﴿۴۰﴾ واته: هیچ کارنکیان له ده ست نایه ت.

نینو نه بی حاتم پیوایه تی کردوه له نینو عه باسه وه (په زای خویان لی بیت) به مه رفوعی: (ناگات له خودا بیت خودا تو ده پاریزیت خودات له یاد بیت خودایش هه میشه له گه لتدایه ناگای لیته و یارمه تیت ده دات له هر شوینیکدا بیت، خودات له بیر نه چیت له کاتی خوشگوزه رانیدا خودایش توی له یاده له کاتی ناره حه تیدا. کاتیک داوات کرد هر له خودا داوا بکه. وه کاتیکش داوای پشتگیریت کرد هر له خودا داوای پشتگیری بکه. وه باش بزانه که نه گه ر هه موو خه لکی کوبینه وه بق شو وهی تووشی

۱ واته: فره زه کان به جی بینه و قه ده غه کانی مه شکینه و له خوا بترسه و دور که وه له و شانهی که خوا پیی ناخوشه (وه رگین).

۲ ناگای له خوت و ماژو مندالت له دنیا و قیامه تدا (وه رگین).

زیانت بکن که خودا له سهری نه نووسیبی تووشی زیانیتک ناکن. وه نه گره هه موو خه لگی کزبینه وه بز نه وهی سووی شتیکت بی بگه یه نن که خودا له سهری نه نووسیبی سووت پی ناگه یه نن. په پاره کان وشک بوونه ته وه و پینووسه کانیش هه لگی راون کار بکه و شوکرانه بزیری خودا به به دلپاکی. وه بزانه که خورگری له سهر شتیک که بیت گرانه زرد خیرداره. بیگومان سهرکه وتن له گه لا خورگریدا به و له کاتی ناخوشی و دل گرانیدا دهره دکریته وه و بیگومان له پاش ته نگانه فهرانیه).^۱ ﴿قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ﴾ واته:

خودام به سه و خوم به شو سپاردوه و خوسپیرانیش خویان هه به شو ده سپین. وه ک هود پیغه مبر(سه لاسی خوی لی بیت) کاتیک به هوزه که ی وت: ﴿إِن نَّقُولُ إِلَّا أَعْرَضَ بَعْضُ آلِهَتِنَا بِسُوءِ

قَالَ إِنِّي أَشْهَدُ اللَّهَ وَأَشْهَدُوا أَنِّي بَرِيءٌ مِّمَّا تُشْرِكُونَ ﴿۵۱﴾ مِنْ دُونِهِ فَيَكْفُرُوا بِمَا كَانُوا لَا يَتَنَّبَهُونَ ﴿۵۲﴾ إِنِّي

تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ مَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا هِيَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِي ﴿۵۱﴾ إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿۵۲﴾ واته: ته نها (نه وه به تق) ده لئین هه ندی له په رستراوه کانمان تووشی شتیکیان کردوی وتی به پاستی من خوا ده که م به شایه ت و نیوه ش شایه ت بن که به پاستی من به ریم و دورم له وهی که نیوه ده یکه بن هاویه ش بز خوا (جگه له خودا) جا هه مووتان پیلانم لی بگین له پاشان مؤله تیشم مه دن (و لیم مه وه ستن)، به پاستی من پشتم به خودا به ستوه که په روه ردگاری من و په روه ردگاری نیوه یسه هیه کیانه به رتک نیه مه گره خودا ده سه لاتداره به سه ریدا، به پاستی په روه ردگام له سهر پنگایه کی پاسته. خوی گوره

ده فه رموویت: ﴿قُلْ يَتَّقُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ إِنِّي عَاجِلٌ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ﴾ واته: بلی: گه له که م نیوه کاری خوتان بکن، منیش و کاری خوم ده که م، نا به م زووانه ش تیده گن. واته: نیوه

له سهر پی خوتان کاری خوتان بکن که نه مه هه ره شه و ترساندن، ﴿إِنِّي عَاجِلٌ﴾ واته: منیش له سهر پنگاو به رنامه ی خوم کاری خوم ده که م، ﴿فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ﴾ واته: به م زووانه ناکام و به رهمی

کاره کانتان و رده گرن، ﴿مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّقِيمٌ﴾ واته: کتیه تووشی سزای نابرویه ره دیت و جه زه به ی له بن نه هاتوی به سه ردادیت. ﴿مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ﴾ واته:

کی تووشی سزای نابرویه ره دیت له دنیا دا، ﴿وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّقِيمٌ﴾ واته: وه کتیه نه وکه سه ی تووشی سزای هه تاهه تایی دیت و هه رگیز پزگاری نابیت له بزوی قیامه تدا خوی گوره به مانباریزیت به

به زه یی خوی له و جه زه به یه له و بزده دا هه یه په نا ده گرن به خودا لئی.

^۱ احمد (۳۰۷/۱)، فه رمووده یکی سه حیحه.

^۲ هود (۵۶-۵۴).

﴿إِنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَلِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَمَا
 أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ﴿٤١﴾ اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَازِلِهَا فِيمَا ضَلَّتْ أَلَيْهَا
 فَضَلِّ عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلُ الْأَخْرَىٰ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾﴾

خوای مه زن دهفه رموویت: ﴿إِنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَلِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ
 ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ﴾ واته: نيمه ين که نه م کتیه مان به راستی بو تو
 په وانه کردوه، که مه ردم له سونگی نه ودا شاره زا بن. هر که سیک شاره زابیت، قازانجی هر به
 خوی ده گات و هر که سیکش له پی لا بذات، دزی خوی جولوه ته وه و تو بریکاری نه وان نیت. خوای
 مه زن پوی گوفتار ده کاته پیغه مبه ره که ی موحه مه دو (ﷺ) دهفه رموویت: ﴿إِنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ
 الْكِتَابَ﴾ واته: نه م قورئانه ﴿لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ﴾ واته: بو مه موو خه لکی له مه ردم و جنوکه ناگاداریان
 ده کاته وه و ده میان ترسینیت پیی، ﴿فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَلِنَفْسِهِ﴾ واته: هر که سیک شاره زا بیت
 قازانجه که ی بو خوی ده گه ریته وه، ﴿وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا﴾ واته: هر که سیش پیی ون
 بکات ناکامه که ی هر بو خوی ده گه ریته وه، ﴿وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ﴾ واته: تو بریکاری نه وان
 نیت که پیان نشان بدهی. وه له نایه تیکی تردا دهفه رموویت: ﴿إِنَّمَا أَنْتَ نَذِيرٌ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ
 وَكِيلٌ﴾ واته: بیگومان تو ته نها ترسینه ری و خوا بو مه موو شتیک سه ره رشتیکارو چاودیره. وه
 دهفه رموویت: ﴿فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلْغُ وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ﴾ واته: بیگومان تو راگه یانددنت له سه ره و
 لیپرسینه وه ش له سه ر نیمه یه.

هر خودایه خولقا و مکان دهر نینیت و زیند ووشیان ده کاته وه

پاشان خوای گه وره باسی خوی ده کات که هر نه وه گشت کاره کانی به ده سته له م بوونه وره دا
 مه موو شتیک به مه یلی نه وه نه وانیه که بریاری مرگیان دراوه فریشته کان ده چن گیانیا ن ده کیشن که
 مردنه گه وره که یه و نه وانه ش له کاتی خه ونان مردنه بچکل له که ده کن وه ک خوای گه وره فه رموویه تی:
 ﴿هُوَ الَّذِي يَتَوَفَّاكُم بِاللَّيْلِ وَيَعْلَمُ مَا جَرَحْتُم بِالنَّهَارِ ثُمَّ يَبْعَثُكُمْ فِيهِ لِيُقْضَىٰ أَجَلٌ مُّسَمًّى ثُمَّ إِلَىٰ رَٰبِعِهِ
 مَرْجِعُكُمْ ثُمَّ يُنْفِخُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٦١﴾ وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَيُرْسِلُ عَلَيْكُمْ حَفَظَةً حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ

^۱ هود (۱۲).
^۲ الرعد (۴۰).

أَحَدَكُمْ الْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ رُسُلُنَا وَهُمْ لَا يُفِرُّونَ ﴿۱﴾ واته: وه هر نهو خودایه یه که ده تانخه وینیت (ده تانمرینیت) له شه وداو ده شزانییت (له پوژدا) چ کاریکتان شه نجام داوه پاشان له پوژدا له خه و بیدارتان ده کاتوه بۆ نهوهی ته وای بییت ماوهی دیاریکراو (ی هه موو که سیک) نهوسا هر بۆ لای نهوه که پانه وه تان پاشان هه والتان پی ددات به هر کرده وه یه که که کردووتانه، نهو (خودا) زالو دهسه لاتداره به سه ر بنده کانیداو فرشتانیکتان بۆ ده نیریت (که چاودیزو پاریزهرو نووسه ری کرده وه کانتانن) تا کاتی مردنی یه کیکتان دیت نیردراوه کانتان گیانی ده کیشن که هیج سستی و که مته رخه میه که ناکه ن (له کاره کانیا ندا). باسی هه ردو مردنه که ی کردووه، لیره دا باسی مردنه بچوکه که و پاشان گوره که ده کات، به لام له م نایه ته دا گوره که ی باس کردووه له پاشان باسی مردنه بچوکه که ی کردووه. بویه خوی مه زن لیره دا هه رموویه تی: ﴿اللّٰهُ يَتَوَفَّى الْأَنْفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ

تَمُتْ فِي مَنَامِهَا فِيمَسْكُ الْاَلَّتِي قَضَىٰ عَلَيَّهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلُ الْاٰخِرَىٰ اِلَىٰ اَجَلٍ مُّسَمًّى اِنَّ فِي ذٰلِكَ

لَاٰيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿۲﴾ واته: نهوانه ی که دینه مردن، نهوانه ش که له خه وراچون و نه مردوون، نهوه خودایه که گیانیان راده گریت، جا نهو گیانانه (وا مهرگی بپیار دراون) هه ر پاده گریت نهوی دیکه ش تا وه ختیکی دیاریکراو دپلیته وه. له مه دا نیشانه هه ن بۆ نهوانه ی پاده میتن. نه م نایه ته نهوه ده که یه نیت و به لگه یه له سه ر نهوه ی که گیانه کان هه موو کژده بنه وه له لای بالانیشینان (الملا الأعلى) وه که له هه رمووده یه کی هه رفوعدا له و باره یه وه هاتووه که نیبنو مه نده ی و که سانی تریش پویایه تیان کردووه له هه ردو سه حیچه که ی بوخاری و موسلیمه دا له شه بو هوره بیره وه (هه زای خوی لی بیت) ده لیت: پیغه مبه ری خودا (ﷻ) هه رموویه تی: (کاتیک هه ر که سیکتان چوه ناو جیگی خه وتنی، با چمکی نهو شته ی له به ریدایه بیته کینیت چونکه نازانیت له دوی خزی چی چوه ته ناویه وه. پاشان بلی: په روه ردگارم! به ناوی تزه لام داده نچو پال ده که وم وه هه ر به ناوی تزه وه به رزی ده که مه وه. نه که ر گیانته راگرت په حمم پی بکه و نه که ر به ره لاشت کرده وه (جاریکی تر) نهوه بپاریزه به وه ی که عه بده چاکه کانتی پی ده پاریزیت).^۲ ﴿فِيْمَسْكُ الْاَلَّتِي قَضَىٰ عَلَيَّهَا الْمَوْتَ﴾ واته: نهوانه ی که بپیار دراوه به من راده گرین و نهوانه ی تریش تا کاتیک دیاریکراو ده هیلپته وه. سو دی ده لیت: هه تا نهو کاته ی بوی دیاریکراوه.^۳ نیبنو عه باس (هه زای خوی لی بیت) ده لیت: گیانی

۱ الانعام (۶۰-۶۱).

۲ فتح الباری (۱۱/۱۳۰)، مسلم (۴/۸۴-۸۵).

۳ الطبری (۲۱/۲۹۸).

مردووه کان پاده گریت و گیانی زیندووه کانیش به ره لا ده کات و لئی تیک ناچیت، ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾ واته: نا له مدا به لگه ی زور همیه بق نه وانه ی که بیر ده که نه وه .

﴿أَمْ آتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ شُفَعَاءَ قُلْ أَوْلَوْ كَانُوا لَا يَمْلِكُونَ شَيْئًا وَلَا يَقُولُونَ﴾ ﴿٤٧﴾ قُلْ لِلَّهِ الشَّفَعَةُ جَمِيعًا لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٤٨﴾ وَإِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَحْدَهُ اشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَإِذَا ذُكِرَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٩﴾

هه موو تکایه ک هه ربو خودایه، دنگرانی و بیثاقت بوونی بته رستان به ناوهینانی خودای تاکو ته نها

خوای مه زن ده فه رموویت: ﴿أَمْ آتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ شُفَعَاءَ قُلْ أَوْلَوْ كَانُوا لَا يَمْلِكُونَ شَيْئًا وَلَا يَقُولُونَ﴾ واته: ناخو غه بیری خودا تکا کارگه لیکیان بق خودا پهیدا کردووه؟ بلی گه رچی هیچ شتیکیان به دهسته وه نیوه و تیش ناگن. خوای گه وره باسی خرابی موشریکه کان ده کات که جگه له خوا تکا کاری تریان بق خویان داناه که بریتیه له بت و چه نده ها شتی ترکه به ناره زووی خویان به بی هیچ به لگه یه ک. خودایش ده فه رموویت نه و کاره یان راست نیه چونکه نه وانه توانای هیچیان نیه و بی ناوه زن و نه ده بیستن و نه ده بینن به لکو کومه لیک دارو به ردن و بی گیانن زور حالیان له زینده وه ران خرابتره. پاشان ده فه رموویت: ﴿قُلْ لِلَّهِ الشَّفَعَةُ جَمِيعًا لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ثُمَّ إِلَيْهِ

تُرْجَعُونَ﴾ واته: بلی: تکا (سه ره به ر) هه ربو خودایه، ناسمانه کان زه مینیش هه سه ره بون، له تا کامدا هه ربو لای نه وه برینه وه. واته: نه ی موحه مه د ﴿س﴾ بلی به وانه ی که جگه له خویان کردووه به تکا کار و وا ده زانن له لای خودا که لیکیان ده گرن! هه والیان بده ری که تکا کردن هیچ سو دیک ناگه یه نیت مه گه ربو که سیک که خودا خوی پئی خوش بیت و ئیزنی پی دابیت، له دوایدا هه موو شتیک ده گه پتته وه بق لای نه وه. وه ک له نایه تیکی ترده فه رموویه تی: ﴿مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾

واته: کتیه نه و که سه ی له و پوژده دا بتوانیت تکا له لای خوا بکات مه گه ربه پئیدانی خوی. ﴿لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ نه و خاوه ن و فرمانره وای هه موویه تی، ﴿ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ واته: له پوژی قیامه تدا خودا خوی دادوری ده کات له نیوانتاندنا به عه داله تی خوی، پاداشتی هه موو که سیک ده داته وه به پئی کرده وه ی. پاشان خوای گه وره دیسان باسی خرابی موشریکه کان ده کات و

البقرة (۲۵۵).

دہ فرمویت: ﴿وَإِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَحْدَهُ اشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَإِذَا ذُكِرَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ﴾ واتہ: ہر کاتیک ناوی خودای تاقانہ بہ یاد بکریت، نہو کہ سانہی باوہ بیان بہو دنیا نیہ، دلایان بہو ناوہ دہ شیویت و تیک دہ چیت، نہ گہر باسی غہیری خودایان لا دہ لئین دہ لئوخش دہ بن! واتہ: کاتیک بوتریت (لا إله إلا الله) بہ تہنہا، ﴿اشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ﴾ موحامید دہ لئیت: ﴿اشْمَأَزَّتْ﴾ واتہ: دلایان کرژ دہ بیٹ۔^۱ و ہک خوی مہ زن فرمویہ تی: ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ﴾^۲ واتہ: بہ راستی ہر کاتیک بہ وانہ بوتراہ ہیح پہرستراویک نیہ بیجگہ لہ خوا، خویان بہ گہورہ دہ زانی (و ملکہ چی نہ دہ بوون). خویان بہ زل دہ زانن و شوینی ناگہ ون و گوئیپاہ لئ ناگہن. چونکہ دلایان ہق و چاکہ و ہرناگریت ہر کہ سیش چاکہی و ہر نہ گرت. شوینی خرابہ. دہ کہ ویت بڑیہ خوی مہ زن فرمویہ تی: ﴿وَإِذَا ذُكِرَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ﴾ واتہ: نہ گہر باسی غہیری خودایان بق بکریت لہ و شتانہ و ہک بت و نہو ہاوہ لانہ کہ بق خودایان داناوہ، ﴿إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ﴾ واتہ: زہر دلخوش دہ بن و پییان خوشہ.

﴿قُلِ اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ عَلِيمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِي مَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ﴾ (۶۱) ﴿وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ مِنْ سُوءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَبَدَأَ لَهُمْ مِنْ اللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ﴾ (۶۷) ﴿وَبَدَأَ لَهُمْ سَيِّئَاتِ مَا كَسَبُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ﴾ (۷۸)

شیوازی پارانہ وہ (دوعا کرن)

خوی مہ زن دہ فرمویت: ﴿قُلِ اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ عَلِيمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِي مَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ﴾ واتہ: تو بلی نہی خوی مہ زن، نہی دہ اینہری ناسمانہ کان و زہمین! زانا بہ نادیارو دیاران! تو بہ کاری عہدانی خوت رادہ گہی و نہو کیشہی کہ لہ ناویاندا بوو کڑتای دہ کہی. خوی گہورہ دوی نہوی باسی نہو کہ سانہی کرد کہ ہاوہ ل بق خودا دادہ دئین باسی خرابیان دہ کات کہ چہ ند نارہ زومہ ندی پہرستنی غہیری خودان و رادہ گہن لہ یہ کتابہ رستی. دہ فرمویت: ﴿قُلِ اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ عَلِيمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ﴾ واتہ: تو نہی

^۱ الطبری (۳۰۱/۲۱).

^۲ الصافات (۳۵).

موحه ممد (ﷺ) ته نها هاوار له خوا بکه که شهریکی نیه و نه و خودایه ی که داهینه ری ناسمانه کان و زه مینه، که له پشیدا نه بوون، ﴿عَلِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ﴾ واته: ناگای له په نهانی و ناشکرایه، ﴿أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِي مَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ﴾ واته: تو به کاری عه بدانی خوت پاده گه ی له دنیا و له پوژی قیامه تیشدا کاتیک زیندو و ده کرتنه و وه له گره کارنیان دینه دهره و وه و کرده کرتنه و وه نه و کیشانه ی له نیوانیادا بوو کورتاییت پی هینا و هر که سه و هه قی خویت دایه به ته وای. موسلیم ریوایه تی کردووه له نه بو سه له مه ی کوی عه بدوپه رحمانه و ده لیت: پرسیارم کرد له عایشه (په زای خوی لی بیت) به چی شتیک پیغه مبه ری خودا (ﷺ) دهستی به نویژ ده کرد کاتیک هه لده سا بق شه و نویژ؟ عایشه (په زای خوی لی بیت) فه رموی: کاتیک پیغه مبه ری خودا (ﷺ) هه لده سا بق شه و نویژ. نویژی به م پارانه و هیه ده ست پیده کرد: (نه ی خودایه ! په روه ردگاری جویه ره نیل و میکانیل و نیسرافیل ! داهینه ری ناسمانه کان و زه مین و زانا به نادیارو دیار ! . تو به کاری عه بدانی خوت پاده گه ی و نه و کیشه ی له ناویاندا هه یه کورتای ده که ی. شاره زام بکه له وه هه قه داکه خه لکی تیندا ناکرتن به نیزنی خوت. بیتگومان تو بق هر که سیک مه یلت لی بیت پاسته پئی نیشان ده ده ی) .^۱

له پوژی قیامه تدا (فیدیه) قه بولن ناکریت

خوای مه زن ده فه رموویت: ﴿وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ، لَافْتَدَوْا بِهِ. مِنْ سُوءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَبَدَأَ لَهُمْ مِنْ اللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ﴾ واته: نه و که سانه ی پیشه یان ناهه قی بووه، نه گه هرچی له م سه ر زه مینه دا هه یه و هینده ی تریش هی نه وان بیت، ده یکه نه فیدیه ی خویان، بوئه وه ی له جه زه به ی خرابی پوژی قیامه ت پزگاریان بکات، نه وسا شتیک ی وه هایان (له خواوه) دیته به رچاو، که هه رگیز بیریشیان بوی نه چوووه. ﴿وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ واته: نه گه ر نه وانه ی که هاوه لیان بق خودا داناووه، ﴿مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ﴾ واته: هه رچی له سه ر زه میندا هه یه نه و نه ده ی تریشان هه بیت، ﴿لَافْتَدَوْا بِهِ. مِنْ سُوءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ واته: نه یکه نه فیدیه ی نه وه ی که پزگاریان ببیت له و جه زه به و نارچه ته ی پوژی قیامه ت که خودا بوی داناون، لییشان قه بولن ناکریت با پپی نه م سه ر زه مینه ش بیت له زپر، وه ک خوای گه وره له م نایه ته ی تردا ده فه رموویت: ﴿وَبَدَأَ لَهُمْ مِنْ اللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ﴾ پاشان سزاو خرابه یه کی وایان له لایه ن خودا وه بق دیت له پوژی قیامه تدا که هه رگیز چاوه پوانیان نه کردووه و به ته مای نه بوون. ﴿وَبَدَأَ لَهُمْ سَيِّئَاتِ مَا كَسَبُوا﴾

وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿۱﴾ نه‌مشیان بق ناشکرا بوو که چه‌نده خرابه‌یان کرده، نه‌و شتانه‌ی نه‌وان گالتیه‌یان پنده‌کرد چوار ده‌وریان ده‌گرن. ﴿وَبَدَا لَهُمْ سَيِّئَاتٌ مَا كَسَبُوا﴾ واته: توله‌ی نه‌و خرابانه‌ی که له دنیا کردبوویان بویان ده‌رکوت، ﴿وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ﴾ واته: نه‌و چه‌زده‌به و ناره‌حه‌تیه‌ش که له دنیا گالتیه‌یان پنده‌کردو بپویان پیی نه‌بوو ده‌وری گرتون.

﴿فَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَانَا ثُمَّ إِذَا خَوَّلْتَهُ نِعْمَةً مِّنَّا قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ بَلْ هِيَ فِتْنَةٌ وَلَٰكِنَّا أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿۱﴾ قَدْ قَالُوا الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿۲﴾ فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتٌ مَا كَسَبُوا وَالَّذِينَ ظَلَمُوا مِن هُنَّوَلَاءَ سَيُصِيبُهُمْ سَيِّئَاتٌ مَا كَسَبُوا وَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿۳﴾ أَوْلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿۴﴾﴾

مروء کاتیک تووشی خوشیه که ده‌بیت دواى ناخوشی له خوی ده‌گوریت

خوای مه‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿فَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَانَا ثُمَّ إِذَا خَوَّلْتَهُ نِعْمَةً مِّنَّا قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ بَلْ هِيَ فِتْنَةٌ وَلَٰكِنَّا أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾ واته: سا‌ه‌ر وه‌ختیک مروء تووشی به‌لایه‌ک دیت، له‌به‌رمان ده‌پارپته‌وه، پاشان نه‌گر به‌هره‌به‌کمان پی‌که‌یاند. ده‌لین: هونه‌ری خۆمانه. هیچ نازانن نه‌مه نه‌زمونه بق نه‌وان، به‌لام دیاره‌ی زۆریه‌یان له نه‌زانانن. خوای مه‌زن باسی مروء ده‌کات که کاتیک تووشی به‌لایه‌ک ده‌بیت له‌خودا ده‌پارپته‌وه وه‌ده‌گه‌پته‌وه بق لای و‌ساوری لی ده‌کات. پاشان نه‌گر به‌هره‌به‌کی پی‌که‌یاند له‌خوباییه‌و یاخی ده‌بیت و ده‌لینت: ﴿إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي﴾ واته: بی‌گومان نه‌م سامانه‌م پی‌ دراوه به‌هزی زانیاریه‌که‌وه که‌ه‌مه. هونه‌ری خۆمه‌خودا پیی داوم و‌شایسته‌ی نه‌وه‌م و نه‌گر من‌شایه‌نی نه‌و به‌هره‌به‌نهم پیی نه‌ده‌دام. قه‌تاده ده‌لینت: ﴿عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي﴾ واته: له‌زانستی خۆمه‌وه‌یه. ^۱ خوای مه‌زنی‌ش ده‌فه‌رموویت: ﴿بَلْ هِيَ فِتْنَةٌ﴾ واته: به‌و شیوه‌یه‌نیه‌که نه‌وان ده‌زانن به‌لکو نی‌مه نه‌و به‌هره‌به‌مان پی‌ به‌خشی تا‌تاقی بکه‌ینه‌وه‌نایا گورپایه‌ل ده‌بیت یان سه‌ریچی ده‌کات. هرچه‌نده نی‌مه پی‌شتر ده‌مانزانی. به‌لام نه‌مه به‌لایه‌که (نه‌زمونیکه) بویان. ﴿وَلَٰكِنَّا أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾ هرچه‌نده زۆریه‌یان حالی نابن بویه‌هر له‌خویانه‌وه‌قسه ده‌که‌ن و نه‌وه‌مووه‌لافه‌ش لی‌ده‌ده‌ن. خوای که‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿قَدْ قَالُوا الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾ نه‌وانه‌ی پی‌ش

۱ القصص (۷۸).

۲ الطبری (۲۱/۳۰۱).

نه و انیش بون هر نه و قسانه یان کرد، به لام هرچی نه وان کردیان، هیچ به هر هیه کی پی نه دان. ﴿قَدْ قَالُوا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ واته: زوریک له و که سانه ی پیش نه مان نه م قسانه ی نه مانیان ده کردو و ایان ده زانی و به ه مان شیوه بیریان ده کرده وه، له گه له پیشینه کان، ﴿فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾ واته: قسه کانیان به راست دهر نه چوو، نه مال و نه دست و پیوه ندو که سو کاریان هیچ به هر هیه کی پی نه دان و فریایان نه که وت. ﴿فَأَصَابَهُمْ سَعَاتٌ مَّا كَسَبُوا وَالَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ هَؤُلَاءِ سَيُصِيبُهُمْ سَعَاتٌ مَّا كَسَبُوا وَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ﴾ واته: نه وسا سزای کاری خویان دی، نه و که سانه ش که له ناو نه م هر دمه دا غدر ده کن، پاداشتی خرابه ی خویان دهر دیتته وه و ناتوانن خق بزگار بکن. واته: نه وانه ش که خرابه کارنو نه و که سانه ش که ناهه قی به خه لگی ده کن پاداشتی کرده وه ی خویان دهر دیتته وه، ﴿وَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ﴾ ناتوانن خق دهر یاز بکن وه ک خوی گوره باسی قارون ده کات که هوزده که ی بییان ووتوه: ﴿وَأَسْتَجِبْ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَسْكَنْ لِلدُّنْيَا وَأَحْسِنَ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ وَلَا تَتَّبِعِ الْفَسَادَ فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ ﴿٧٧﴾ قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي أَوَلَمْ يَعْلَم أَنَّ اللَّهَ قَدْ أَهْلَكَ مِنْ قَبْلِهِ مِنْ الْقُرُونِ مَنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً وَأَكْثَرُ جَمْعًا وَلَا يُسْئَلُ عَنْ ذُنُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ﴾ واته: وه له و (گنج و سامان) هی خوا پی پی داوی نه و دنیا ی پی به ده دست بیته و به شی خویشت له م دنیا به لبیر نه چیت و چاکه بکه (له گه ل خه لکدا) هر چو نیک خوا چاکه ی له گه ل تودا کردوه و له سر زه ویدا به شوین خرابه دا مه گه پی، به راستی خوا خرابه کارانی خوش ناویت، نه ری (قارون) نه وه ی نه یزانیوه که به راستی خوا له چه رخه کانی پیش نه مدا چه ندین که سانی وای له ناویردوه که له و به هیز تریبون و کزپو کزومه لیشیان له و زورتر بوو، (کاتیک سزای خوا هات) پرسیار نا کریت له تا وانه کانی نه م تا وانباران. وه له نایه تیکی تردا ده فه رموویت: ﴿وَقَالُوا لَنْ نَحْنُ أَكْثَرُ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا وَمَا نَحْنُ بِمُعْضَدِينَ﴾ واته: وه و تیان نیعه سامان و مندالمان زورتره (له نیوه) و نیعه هر گیز سزا نادرین. خوی مه زن و بالاده ست ده فه رموویت: ﴿أَوَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾ واته: چو ن هیشتا نه یان زانیوه که بزئیوی به ده دست خودایه، به هیتدیکیان زور ده داتو به هیتدیکیان که م. زور نیشانه له مدا هن بگه لیک که بریوی هه بیت. واته:

^۱ القصص (۷۷-۷۸).

^۲ سبأ (۳۵).

به ندو ناموزگاروی و به لکه زوره له سهه نه می که هندی کهس خودا بزوی زدی پیداووه و هندی کش
بزوی که می پیداووه.

﴿قُلْ يَعْبَادِي الَّذِينَ اسْرَفُوا عَلَىٰ اَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ اِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا اِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ
الرَّحِيمُ ﴿٥٦﴾ وَاٰتِيْبُوا اِلَىٰ رَبِّكُمْ وَاَسْلَمُوْا لِلّٰهِ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَّاْتِيَكُمْ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصِرُوْنَ ﴿٥٧﴾ وَاَسْمِعُوا
اَحْسَنَ مَا اُنزِلَ اِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَّاْتِيَكُمْ الْعَذَابُ بَغْتَةً وَاَنْتُمْ لَا تَشْعُرُوْنَ ﴿٥٨﴾ اَنْ
تَقُوْلَ نَفْسٌ بِحَسْرَتِيْ عَلَىٰ مَا فَرَقْتُ فِيْ جَنبِ اللَّهِ وَاِنْ كُنْتُ لِمَنِ السَّخِرِيْنَ ﴿٥٩﴾ اَوْ تَقُوْلَ لَوْ اَنَّ اللَّهَ هَدٰىنِيْ
لَكُنْتُ مِنَ الْمُنْقِيْبِيْنَ ﴿٥٧﴾ اَوْ تَقُوْلَ حِيْنَ تَرٰى الْعَذَابَ لَوْ اَنَّ لِيْ كَرَّةً فَاَكُوْنُ مِنَ الْمُحْسِنِيْنَ
﴿٥٨﴾ بَلٰى قَدْ جَاءَتْكَ اٰتِيْنٰى فَكَذَّبْتَ بِهَا وَاَسْتَكْبَرْتَ وَكُنْتَ مِنَ الْكٰفِرِيْنَ ﴿٥٩﴾﴾

بانگه پشت بؤگه رانه ووه ته و به کردن پیش هاتنی سزا

خوای مه زن دهه رمویتی: ﴿قُلْ يَعْبَادِي الَّذِينَ اسْرَفُوا عَلَىٰ اَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ اِنَّ اللَّهَ
يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا اِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾ واته: بلی: نهی عه بده کانی من! نهی نه وانهی که به لادان
له نه اندازه، ناهه قیتان له خوتان کردوه! نابیت تیهو له به زهی خوا نانو مید بن، چونکه خوا له
هموو گونا میک چاو ده پوشیت، نهو لیبورده و دلوفانه. نه م نایه ته پیروزه بانگی گشت یاخو و
لادره کان ده کات له خوانه ناس و کهسانی تریش که په شیمان بینه وه و بگه پینه وه، هه و لیان ده داتس
که خوای مه زن له هموو تاوانیک ده بو ریته له هر که سیک که په شیمان بیته وه و له گونا وازی بیته جا
نیر نه و گونا و تاوانه هر چونی که بو ریته و هر چه نده زور بیته وه که فو خول و خاشاکی ده ریا. نه م
نایه ته نه و که سانه ناگریته وه که تهویه ناکن. چونکه هاومل دانان بز خودا لیخوش بوونی نیه به و
مه رجه نه بیته، ده بیته نه و که سه تهویه لی بکات و په شیمان بیته وه. بوخاری ریوایه تی کردوه له
نیبو عه باسه وه (په زای خوای لی بیته) ده لیت: خه لکیکی زور له و که سانهی که هاوه لیان بز خودا
داده نا خه لکیکی زوریان کوشت بوو زور دلوین پیس بوون هاتن بز لای موحه ممه د (ﷺ) و تیان: نه می
تر بانگی بز ده که بیت و ده یلیسی شتیکی زور چاکه نه گه ر هه و العمان بده یتی که فاره تی نه و گونا هانه
هه یه! نه وه بوو نه م نایه ته هاته خواره وه که دهه رمویتی: ﴿وَالَّذِيْنَ لَا يَدْعُوْنَ مَعَ اللَّهِ اِلٰهًا اٰخَرَ وَلَا
يَقْتُلُوْنَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ اِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُوْنَ﴾ واته: وه که سانیکن له گه ل خودا ناپه رستن هیه
په رستراویکی تر ناکورن هیه که سیک که خوا کوشتنی نه وی یاساغ و حه رام کردوه به هه ق و په و

نہ بیت و زینا و داوین پیسی ناکن. ثم نایه تہ ش ہاتہ خوارہ وہ کہ دہ فرموویت: ﴿قُلْ یَعْبَادِیَ الَّذِیْنَ
 اَسْرَفُوا عَلَیْ اَنْفُسِهِمْ لَا تَقْضُوا مِنْ رَحْمَةِ اللّٰهِ﴾ ہر بہم شیوہ یہ موسلیم و نہ بو داود و نہ سائیش
 پیوایہ تیان کردوہ. ^۱ مہ بست لہ نایہ تی یہ کہم، ثم نایہ تیہ کہ دہ فرموویت: ﴿اِلَّا مَنْ تَابَ وَءَامَنَ
 وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا﴾ ^۲ واتہ: مہ گین نہ وہی تہ وہ دہ کات و باوہ دینیت و ناکاری چاک رہ چاو دہ کات.
 نیامی نہ حمہ د پیوایہ تی کردوہ لہ سہ بانہ وہ کہ خزمہ تی پیغہ مہر بوو ﴿ﷺ﴾ دہ لیت: بیستم
 پیغہ مہری خودا ﴿ﷺ﴾ دہ یفرموو: (دنیا و نہ وہی کہ تیاہ تی بہ نہ ندازہی ثم نایہ تہ لام
 خوشہ ویستتر نیہ کہ خودا دہ فرموویت: ﴿قُلْ یَعْبَادِیَ الَّذِیْنَ اَسْرَفُوا عَلَیْ اَنْفُسِهِمْ﴾ تا کوتای
 نایہ تہ کہ). پیوایک وتی: ئی نہ و کہ سہی شہریک بق خودا دادہ نی؟ پیغہ مہر ﴿ﷺ﴾ بیدہ نگ بوو پاشان
 فرمووی: (مہ گین نہ و کہ سہ نہ بیت کہ شہریکی بق خودا داناوہ). سی جار فرمووی. ^۳ تہ نہا نیامی
 نہ حمہ د پیوایہ تی کردوہ. دیسان نیامی نہ حمہ د پیوایہ تی کردوہ لہ نہ سمای کچی یہ زیدہ وہ
 (پہزای خوی لی بیت) دہ لیت: بیستم لہ پیغہ مہر ﴿ﷺ﴾ ثم نایہ تی دہ خویند: ﴿اِنَّهُ عَمَلٌ غَیْرُ صَالِحٍ﴾
 واتہ: نہ و کاری ناپہ سہندی ہہ یہ. وہ گویم لیبوو دہ یفرموو: ﴿قُلْ یَعْبَادِیَ الَّذِیْنَ اَسْرَفُوا عَلَیْ اَنْفُسِهِمْ لَا
 تَقْضُوا مِنْ رَحْمَةِ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ یَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِیْعًا اِنَّهُ هُوَ الْغَفُوْرُ الرَّحِیْمُ﴾. ^۴ نہ بو داود و تیرمی زیش
 پیوایہ تیان کردوہ. ^۵ ثم فرمودانہ ہموو بہ لگن لہ سہر نہ وہ کہ گشت گوناہیک رہش دہ کرتہ وہ،
 لہ گہ ل تہ وہ بہ کردن دا ہیچ عہدیک نانومید ناییت لہ بہ زہی خودا با ہر چہ ندہ گوناہہ کہی کہ و رہ و
 زڈیش بیت چونکہ دہرگای بہ زہی و لیبورنی خودا زڈ فراوانہ، خوی مہ زن فرموویہ تی: ﴿اَلَمْ
 یَعْلَمُوْا اَنَّ اللّٰهَ هُوَ یَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ﴾ ^۶ واتہ: نایا نہ یانزانیوہ کہ بیگومان ہر خودا تہ وہی و
 پہ شیمانی لہ بہ ندہ کانی و رہدہ گرتت. وہ فرموویہ تی: ﴿وَمَنْ یَعْمَلْ سُوْءًا اَوْ یُظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ یَسْتَغْفِرِ
 التَّوْبَةَ﴾ ^۷ (۱۰۴).

^۱ فتح الباری (۴۱۱/۸)، مسلم (۱۱۳/۱)، ابو داود (۱۶۶/۴)، النسائی فی الکبری (۴۴۶).

^۲ الفرقان (۷).

^۳ احمد (۲۷۵/۵)، فرمودہ یہ کی لاوازہ.

^۴ احمد (۴۵۴/۶)، فرمودہ یہ کی لاوازہ.

^۵ ابو داود (۲۸۵/۴)، تحفة الأحوذی (۱۱۱/۹)، فرمودہ یہ کی لاوازہ.

^۶ التوبة (۱۰۴).

اللَّهُ يَجِدُ اللَّهَ عَفْوًا رَحِيمًا^۱ واته: وه هر کس کرده و به کی خراب بکات یان ستم له خوئی بکات پاشان داوای لیخوشبون له خوا بکات ده بینیت خوا لیبوره دی میهره بانه. وه خوای گوره و بالادهست له باره دی دوپوهه کانه وه فهرموویه تی: ﴿إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ يَجِدَهُمْ تَصِيرًا^(۱۵۰) إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا﴾ واته: (با بزنان) به راستی دوپوهه کان له خانه و ته به قی هره ژیره وهی ناگردان و هرگیز پزگار که ریخت بز نه وان دهست ناکه ویت، جگه له وانه دی ده که ریخته وه و خوئیان چاک ده کن. وه ده فهرموویت: ﴿لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ ثَالِثُ ثَلَاثَةٍ وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا إِلَهُ وَاحِدٌ وَإِن لَّمْ يَنْتَهُوا عَمَّا يَقُولُونَ لَيَمَسَّنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ واته: سویند به خوا به راستی بیباوه پ بوون نه وانه دی که وتیان بیگومان خودا یه کیکه له و سئی خودا (که بریتین له په روره دگارو عیساو دایکی)، (له کاتیکدا) هیچ په رستراویک نیه بیجگه له ته نها خودایه که و نه گهر واز نه هینن له و وته نا په و او به دانه سویند به خوا سزایه کی به نازارو سهخت دوو چاری نه وانه یان ده بییت که بیباوه پ بوون، پاشان خوای مه زن ده فهرموویت: ﴿أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونََهُ وَاللَّهُ عَفْوٌ رَحِيمٌ﴾ واته: دهی بز ته و به ناکه و ناگه ریخته وه بز لای خودا؟ و داوای لیبوردنی لآ ناکه ن؟ له کاتیکدا خودا لیبوره دی میهره بانه. خوای مه زن له نایه تیکی تردا ده فهرموویت: ﴿إِنَّ الَّذِينَ فَتِنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ لَمْ يَكُفَرُوا﴾ واته: به راستی نه وانه دی که نازاری پیاوو ژنه بپواداره کانیندا و له پاشان په شیمان نه بوونه وه. حه سنی به سیری ده لیت: سهیری نه م هموو ریزو به خشنده بییه دی خودا بکن د راستی خودایان کوشتووه که چی خودای گوره بانگیان ده کات که ته و به بکن هتا لییان بیوریت. نایه ت له م باره یه وه فره زوره. له هر دوو سه حیه که دا هاتوه له نه بو سه عیده وه (په زای خوای لی بیت) نه ویش له پیغه مبه ره وه (ﷺ) له باسی نه و پیاوه که نه وه دو تق (۹۹) که سی کوشت، پاشان په شیمان بووه وه پرسیاری له خواناسیکی به نی ئیسرائیل (جووله که) کرد نایا بزوی هیه ته و به بکات، خواناسه که وتی: نه خیر. نه ویشی کوشت. به وه وه سه د که سی ته و او کرد. پاشان پرسیاری له زانایه که له زاناکانی به نی ئیسرائیل کرد نایا بزوی هیه ته و به بکات. زاناکه وتی: کی ده بیته ریگر له نیوان تقو ته و به کردندا. پاشان فهرمانی پیگرد که بپوات بز

^۱ النساء (۱۱۰).

^۲ النساء (۱۴۵-۱۴۶).

^۳ المائدة (۷۳-۷۴).

^۴ البروج (۱۰).

گوندیک له و گوندانه خواپه رستی بکات به ره و گونده که که و ته پئی له پنگه دا مردن به خه ی کرت و گیانی
 ده چور فریشته ی به زهیی و فریشته ی سزادان بووه کیشه یان له سه ری. خوی دلوفان فرهانی دا که
 نیوانی هردوو زهویه که بیپون بؤ هر کام زه مینیان نزیکتر بوو نه مه له وییه، پیویان بؤیان ده رکوت
 که له زه مینه وه نزیکه که کوچی کردوو بؤی، فریشته ی به زهیی هه لیگرت و بردی. نه لئین له کاتی
 مردندا به سنگی خزی نزیک کردوو ته وه. خوی مه زنیش فرهانی کردوو به و ولاته پرخیره که نزیک
 بیته وه و فرهانی شی دا به و ولاته که ی تر که دوورکه ویتته وه.^۱ نه مه مانای فرهموده که به له شوینیکی
 تردا وه ک خزی چؤن نووسراوه نوسیومانه. عه لی کوپی نه بو ته لحه ده لئیت: له ئینبو عه باسه وه (په زای
 خوی لی بیت) له م نایه ته دا: ﴿قُلْ يٰعِبَادِیَ الَّذِیْنَ اَسْرَفُوْا عَلٰی اَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوْا مِنْ رَّحْمَةِ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ یَغْفِرُ
 الذُّنُوْبَ جَمِیْعًا﴾ هه تا کوتایی نایه ته که. ده لئیت: خوی مه زن داوای کردوو له و که سانه ی که
 وایان زانیوه (مه سیح عیسا) سه لاهی خوی لی بیت) خودایه. وه نه وانه ش وایان زانیوه خودا هه ژاره،
 وه نه وانه ش وایان زانیوه (مه سیح عیسا) کوپی خودایه، وه نه و که سانه ش وایان زانیوه عوزه یر کوپی
 خودایه. وه نه وانه ش وایان زانیوه که خودا دهستی به ستراوه. وه نه وانه ش وایان زانیوه که خودا به کیکه
 له سی خودا که. تا په شیمان ببنه وه و بگه پینه وه بؤ لای خودا و تهویه بکن. ده فره مویت پییان:
 ﴿اَفَلَا یَتُوْبُوْنَ اِلَیَّ اللّٰهِ وَیَسْتَغْفِرُوْنَ لَهُ وَاَللّٰهُ غَفُوْرٌ رَّحِیْمٌ﴾^۲ واته: ده ی بؤ تهویه ناکه ن و
 ناگه پینه وه بؤ لای خودا؟ و داوای لیبوردنی لی ناکه ن؟ له کاتیکدا خودا لیبورده ی میهره بانه. پاشان
 داوای تهویه ده کات له و که سه ی که قسه که ی زؤر له قسه ی نه وان گه ورتره، نه و که سه ی که ده لئیت من
 خودا هه ره پایه به زه که ی نیووم فره مویتته ی: ﴿مَا عَلِمْتُ لَکُمْ مِّنْ اِلٰهِ غَیْرِیَّ﴾^۳ ئینبو عه باس
 (په زای خوی لی بیت) ده لئیت: هه ره که سی که له عه بده کانی خودا ناومید بیت له په شیمان بوونه وه دوا ی
 نه م فره مویتته ی خوی گه وره یه نه وه ئینکاری کتیبی خودا ده کات. به لام عه بد توانای تهویه کردنی نیه
 هه تا خودا تهویه لی و ه رده گریت و لیی ده بویت. ته به رانی پیوایته ی کردوو له پنگه ی شه عبیه وه له
 شوتری کوپی شه که له وه ده لئیت: بیستم له ئینبو مه سعوده وه ده یوت: گه وره ترین نایه ته له که کتیبی
 خودا: ﴿اللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّوْمُ﴾^۴ واته: خوا نه و خواپه یه که هیچ په رستراویکی (راست) نیه
 بیجگه له و هه همیشه زیندووی ته دبیرکه رو راگری (بوونه وه). وه گشتگیرترین نایه ته بؤ چاکه و خرابه

^۱ فتح الباری (۵۹۱/۶).

^۲ المائدة (۷۴).

^۳ اخرجه ابن جریر وابن المنذر الدر المنثور (۶۲۱/۵).

^۴ البقرة (۲۵۵).

له قورئاندا: ﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ﴾^۱ واته: به پاستی خوا فرمان ده دات به دادگری و به چاکه (تاکوتایی نایه ته که). وه زودترین نایه ته له قورئاندا دلخوشکه ر بیته له سوره ته (الزمر) دایه: ﴿قُلْ يَعْبَادِي الَّذِينَ اسْرِفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ﴾ وه به هیزترین و توندترین نایه ته له کتیبی خوادا که ده روکه ره وه یه ده فرموویت: ﴿وَمَن يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ﴿۱﴾ وَرِزْقَهُ مِن حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ﴾^۲ واته: وه هر که سیك خواناس بیته خوا ده رووی لی ده کاته وه، وه بزق و بزقی ده دات له لایه که وه که که به خه یالیدا نه هاتوه. مه سروق وتی: پاست ده که ی^۳.

باسی نه وه فرمودانه ی که نه هی نانو میدی ده کات

نیمامی نه حمده پریوایه تی کردوه له نه نه سی کوری مالیکه وه (په زای خوی لی بیته) ده لئیت: بیستم له پیغه مبه ری خودا وه (ﷺ) ده یفرموو: (سویند به و که سه ی گیانی منی به ده سه ته نه گه ر نه ونده گونا هاتان گرد بیته، گونا هه کانتان نیوانی ناسمان و زه مین پر بکات. پاشان داوای لیخوشبوونتان گرد بیته له خودا، خودا لیتان خوش بووه. وه سویند به و که سه ی گیانی موحه مبه دی (ﷺ) به ده سه ته نه گه ر گونا هاتان نه کردایه خودا که لیکی ده هیئا گونا هیان بگردایه پاشان داوای لیخوشبوونیان له خودا بگردایه، تا لییان خوش بیته).^۴ ته نها نیمامی نه حمده پریوایه تی کردوه. وه دیسان نیمامی نه حمده پریوایه تی کردوه له نه بو نه یوبی نه نساریه وه (په زای خوی لی بیته) له کاتی مردنیدا ده لئیت: من شتیکم له نیوه شار دیبووه وه که بیستبووم له پیغه مبه ری خودا وه (ﷺ) ده یفرموو: (خو نه گه ر نیوه گونا هاتان نه کردایه خودا که لیکی دروست ده کرد گونا هه بکه ن هتا لییان خوش بیته). هر به م شیوه یه نیمامی نه حمده پریوایه تی کردوه و موسلیم هیئاویه تی له سه حیحه که یدا و ترمیزیش پریوایه تی کردوه.^۵ پاشان خوی مه زن عه بده کانی هه لده نی که پیشبرکی بکه ن له تهویه کردندا و فرموویه تی: ﴿وَأَنِيبُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ مِن قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُصْرَفُونَ﴾ واته: بگه پینه وه لای په روه ردگاری خو تان و خو تان هر به و بسپین، به ر له وه نازارتان بق بیته و که سیش به هانانان نه یه ته. واته: بگه پینه وه بق لای خودا و خو تان بده نه ده سستی نه و، ﴿قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا

^۱ النحل (۹۰).

^۲ الطلاق (۲-۳).

^۳ الطبرانی (۱۴۲/۹).

^۴ أحمد (۲۳۸/۳)، فرموده یه کی سه حیحه.

^۵ أحمد (۴۱۴/۵)، مسلم (۲۱۰۵/۴)، تحفة الأحوذی (۲۲۳/۹).

تُصْرُوت ﴿ واته: په له بکن له توبه‌کردنداو مه‌وستن له کاری چاکه‌کردن پیش نه‌وهی توووشی نارپه‌حس‌تی و مردن ببن. پاشان خوای مه‌زن ده‌فرموویت: ﴿ وَأَتَّبِعُوا أَحْسَنَ مَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمْ الْعَذَابُ بَعْتَهُ وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿ واته: بکه‌ونه شوین نه‌وه‌ستووره‌ی پوره‌دگار تان بۆتانی نارپه‌وه له هموو شت باشتره، بهر له‌وه نازارتان بۆ بیئت (له ناکاوئیک) که هر هه‌ستیشی پی ناکن. واته: شوینی قورئانی پیریز بکه‌ون که له هموو شتیک باشتره پیش نه‌وهی له کتوپرئیکدا سزاتان بۆ بیئت که نازاننو هه‌ستیشی پی ناکن. پاشان خوای مه‌زن ده‌فرموویت: ﴿ أَنْ تَقُولَ نَفْسٌ بِحَسْرَتٍ عَلَىٰ مَا فَرَّطْتُ فِي جَنْبِ اللَّهِ وَإِنْ كُنْتُ لَمِنَ السَّخِرِينَ ﴿ واته: نه‌کا نه‌وسا که سیک بلئی: نه‌ی مخابن من له فرمانبهری خودا درتقیم کرد، به پاستی من له گالته‌چیان بووم. واته: نه‌کا نه‌وسا که سیک له رۆژی قیامه‌ندا بلئی به داخوه من نکولیم کرد له په‌شیمان بوونه‌وه و زوو نه‌گه‌پامه‌وه و ناواته‌خوازه که یه‌کیک بووایه له ناکارچاک و دلپاک و گوپراپه‌لانی خوای گه‌وره. ﴿ وَإِنْ كُنْتُ لَمِنَ السَّخِرِينَ ﴿ واته: کارو فرمانی من گالته‌کردن و لاساری بوو به‌وام نه‌ده‌کردو به پاستم نه‌ده‌زانی، ﴿ أَوْ تَقُولَ لَوْ أَنَّ اللَّهَ هَدَانِي لَكُنْتُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿ واته: یان بلئی نه‌گه‌ر خودا به‌رو خوی پیی نیشان دابام، منیش له پاریزگارن ده‌بووم. ﴿ أَوْ تَقُولَ حِينَ تَرَى الْعَذَابَ لَوْ أَنَّ لِي كَرَّةً فَأَكُونَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿ واته: یان وه‌ختیک که نازار ده‌بینی بلئی بریا بکه‌پامایه‌ته‌وه و بچووایه‌ته‌ پیزی ناکارچاکانه‌وه. واته: خوزگه جارئکی تر ده‌گه‌پامه‌وه بۆ ناو دنیا هه‌تا کرداری چاکم بگردایه. علی کورپی نه‌بو ته‌لحه ده‌لئیت: له ئیبینو عه‌باسه‌وه (په‌زای خوای لی بیئت) خوای خاوه‌ن ده‌سه‌لات باسی نه‌وه‌بدانه‌مان بۆ ده‌کات که چی ده‌لئین له پیش نه‌وهی بیلئین و باسی نه‌وه‌ کردارانه‌یان ده‌کات بۆمان له پیش نه‌وهی که پیی هه‌لسن. خوای گه‌وره فرموویه‌تی: ﴿ وَلَا يَنْبُتُكَ مِثْلُ خَبِيرٍ ﴿ واته: غه‌یری خودا (که هه‌موو شتیک ده‌زانئیت) که س ناتوانئیت (له‌وانه) ناگادارت بکات که‌پوو ده‌ده‌ن بۆ نمونه ﴿ أَنْ تَقُولَ نَفْسٌ بِحَسْرَتٍ عَلَىٰ مَا فَرَّطْتُ فِي جَنْبِ اللَّهِ وَإِنْ كُنْتُ لَمِنَ السَّخِرِينَ ﴿ ۵۱ ﴿ أَوْ تَقُولَ لَوْ أَنَّ اللَّهَ هَدَانِي لَكُنْتُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿ ۵۲ ﴿ أَوْ تَقُولَ حِينَ تَرَى الْعَذَابَ لَوْ أَنَّ لِي كَرَّةً فَأَكُونَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿ ۵۳ ﴿

۱ الفاطر (۱۴).

۲ الطبری (۲۱/۲۱۶).

خودا (ﷺ) فرموی: (گشت خه لکی ناو ناگر شوینی خوی له بهه شتدا ده بیئت و ده لیت: نه گهر خودا به ره و خوی پی نیشان دابام ناوام به سر نه ده هات، (نه وه ده بیته داخ و خه ف ت بوی). وه فرموی گشت خه لکی بهه شت شوینی خوی له ناو ناگردانه بیینی و ده لیت: نه گهر خودا به ره و خوی پی نیشان نه دابام (ئیستا ناو ناگر جیم بو) فرموی: سوپاسی خوی له سر ده کات).^۱ نه سانشی پیوایه تی کردوه.^۲ کاتیک تاوانکاران ناوات ده خوازن جاریکی تر بگه پینه وه بق دنیاو ناخ و داخ ده خون که بچی بوایان به نیشانه کانی خودا نه کردو شوینی پیغه مبه ره کانی (سه لامی خویان لی بیت) نه که وتن، خوی مه زنیس ده فرمویت: ﴿ بَلَىٰ قَدْ جَاءَ تَكَ ءَايَتِي فَكَذَّبْتَ بِهَا وَاسْتَكْبَرْتَ وَكُنْتَ مِنَ الْكٰفِرِيْنَ ﴾ واته: خو گه لیکت له نیشانه کانی من بق هات، باوه پت بییان نه هات و بهوی خویه زلزانی خوته وه، چو بیته پیزی پی نه زانان. واته: هی نه وه عبه دهی په شیمانی له وهی که بیوات نه کرد به نیشانه کانی من له زانی دنیا دا نه وه موو به لگی منت بیینی و بیوات پی نه کرد خوت به زل زانی شوینی نه که وتی. چو بیته پال نه وانه ی که لاسارو پی نه زان و به دنمه ک بوون.

﴿ وَیَوْمَ الْقِیَمَةِ تَرَى الَّذِیْنَ كَذَبُوْا عَلٰی اللّٰهِ وَجُوْهُهُم مُّسْوَدَّةٌ اَلِیْسَ فِیْ جَهَنَّمَ مَثْوٰی لِّلْمُتَكَبِّرِیْنَ ﴿۱۰﴾

وَسِجِّی اللّٰهِ الَّذِیْنَ اَتَقَوْا بِمَقَارِئِهِمْ لَا یَمْسُهُمُ السُّوْءُ وَلَا هُمْ یَحْزَنُوْنَ ﴿۱۱﴾

پاشه پوژی نه وانه ی که درویان بو خودا هه لده به ست و پاشه پوژی نه وانه ش که خویان نه پراست

خوی مه زن ده فرمویت: ﴿ وَیَوْمَ الْقِیَمَةِ تَرَى الَّذِیْنَ كَذَبُوْا عَلٰی اللّٰهِ وَجُوْهُهُم مُّسْوَدَّةٌ اَلِیْسَ فِیْ

جَهَنَّمَ مَثْوٰی لِّلْمُتَكَبِّرِیْنَ ﴾ واته: پوژی قیامت تر ده بیینی نه وه که سانه ی درویان بو خوا هه لده به ست

پوویان په شه، ناخو بق خو به زلزنان شوینی تک له دوزه خدا نیه؟ خوی گه وه باسی پوژی قیامت

ده کات که له و پوژده هه ندی پویره شن و هه ندیکش پووسپین. نه وانه ی خه ریکی دووبه ره کی و نا زاوه

بوون پوویان په شه و نه هلی سونه و جه ماعه ش پوویان سپیه بویه لیژده دا فرمویه تی: ﴿ وَیَوْمَ الْقِیَمَةِ

تَرَى الَّذِیْنَ كَذَبُوْا عَلٰی اللّٰهِ ﴾ واته: نه وانه ی که واده زان خودا شه ریکی هه یه و فه زنده ی بق داده نین

﴿ وَجُوْهُهُم مُّسْوَدَّةٌ ﴾ پوویان په ش ده بییت به هزی نه و درویه ی بق خوی هه لده به ست خودا بیس

ده فرمویت: ﴿ اَلِیْسَ فِیْ جَهَنَّمَ مَثْوٰی لِّلْمُتَكَبِّرِیْنَ ﴾ واته: نایا جه نه م به س نیه بق نه وانه که

بیته به ندیخانه و شوینیان هه تا نابوویان بییت و سه رشو پو داماو بن تییدا به هزی نه و لوتبه رزیه یان و

^۱ أحمد (۵۱۲/۱)، هم فرموده یه سه ده کانی حه سه نه.

^۲ النسائی فی البری (۴۴۷/۶).

مل نه دانه یان بز پاستی، پاشان خوی مه زن ده فہرموویت: ﴿وَسِجِّیَ اللّٰهُ الَّذِیْنَ اَنْقَمُوا بِمَقَارِبِهِمْ لَا یَمْسُهُمُ السُّوْءُ وَلَا هُمْ یَحْزَنُوْنَ﴾ واته: نه و کسانه ی خویان پاراست (له به رنه وه ی به پنگه ی بزگاریدا چون) خدا خوی بزگاریان ده کات، نه تووشی ناخوشی ده بن و نه خہم ده خون. ﴿وَسِجِّیَ اللّٰهُ الَّذِیْنَ اَنْقَمُوا بِمَقَارِبِهِمْ﴾ واته: نه وانه ی که به پنگه ی به خته وه ریدا چون و پوو سوورو سه رفزان بوون له لای خدا، ﴿لَا یَمْسُهُمُ السُّوْءُ﴾ تووشی نازار نابن له پژی قیامه تدا، ﴿وَلَا هُمْ یَحْزَنُوْنَ﴾ واته: له و پژده نذر ترسناکه دا خہم ناخون به لکو پاریزاون له هه موو ناخوشیه ک و له هه موو خراپه یه ک دوون و نذر به خته وه دن.

﴿اللّٰهُ خَلِقُ كُلِّ شَیْءٍ وَهُوَ عَلٰی كُلِّ شَیْءٍ وَکِیْلٌ﴾ ﴿۱۱﴾ لهُ مَقَالِیْدُ السَّمَوٰتِ وَالْاَرْضِ وَالَّذِیْنَ کَفَرُوْا یَعٰیذُ اللّٰهُ اَوْلٰیئِکَ هُمُ الْخٰسِرُوْنَ ﴿۱۲﴾ قُلْ اَفَعَبَّرَ اللّٰهُ تٰمُرًا وَاَبْجَدًا اِیْهَا الْجٰہِلُوْنَ ﴿۱۳﴾ وَلَقَدْ اَوْحٰی اِلَیْکَ وَاِلٰی الَّذِیْنَ مِنْ قَبْلِکَ لَیْنِ اَشْرَکَکَ لَیَحْطَرَنَّ عَمَلَکَ وَلَکُمْ مِّنَ الْخٰسِرِیْنَ ﴿۱۴﴾ بَلِ اللّٰهُ فَاعْبُدْ وَکُنْ مِنَ الشّٰکِرِیْنَ ﴿۱۵﴾

خودا خوی خاوهن دهسه لات و وه دیهینه ره و شهریک دانان بوی هه موو کرد وه یه ک له ناو ده بات

خوی مه زن ده فہرموویت: ﴿اللّٰهُ خَلِقُ كُلِّ شَیْءٍ وَهُوَ عَلٰی كُلِّ شَیْءٍ وَکِیْلٌ﴾ واته: هه رچی هه یه هه موو ده ستکاری خودایه و ناگای له هه موو شت هه یه. ﴿لَهُ مَقَالِیْدُ السَّمَوٰتِ وَالْاَرْضِ وَالَّذِیْنَ کَفَرُوْا یَعٰیذُ اللّٰهُ اَوْلٰیئِکَ هُمُ الْخٰسِرُوْنَ﴾ واته: کلله کانی ناسمانه کان و زمین به ده ست نه وه. هه ر نه وانه زیانبارن که له نیشانه کانی خودا حاشایان کرد. خوی گه وره ده فہرموویت که هه ر خوی وه دیهینه ری هه موو شتیکه و په روه رنده و خاوهن و کاربه ده ستیه تی و هه موو شتی که له ژیر فرمان و دهسه لات و چاودیری نه وایه، ﴿لَهُ مَقَالِیْدُ السَّمَوٰتِ وَالْاَرْضِ﴾ مواهید ده لیت: ﴿مَقَالِیْدُ﴾ واته: کلله کان به زمانی فارسی. قه تاده و ثیبونه زهید و سوفیانی کورپ عویه یه نش (غیبینه) هه ر وایان و تووه. ^۱ سودی ده لیت: ﴿لَهُ مَقَالِیْدُ السَّمَوٰتِ وَالْاَرْضِ﴾ واته: که دجینه کانی ناسمانه کان و زمین به ده ستی نه وه. ^۲ مانا که له هه ردوو حاله ته که دا وه ک یه کن واته هه موو کارو فرمانیک به ده ستی خوی گه وره یه. هه ر نه و خاوهن دهسه لات و جیی سوپاسه و ناگای له هه موو شت هه یه بژیه خوی مه زن فہرموویه تی:

^۱ الدر المنثور (۲۴۳/۷)، الطبری (۳۲۱/۲۱).

^۲ الطبری (۳۲۱/۲۱).

﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِعَاثِتِ اللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ واته: هر نه وانه زهره رهنندن كه بهوایان به

نیشانه كانی خودا نیه. پاشان خوی گه وره ده فهرموویت: ﴿قُلْ أَغْفِرَ اللَّهُ تَامُرَوقَ أَغْبَدُ أَيُّهَا

الْجَاهِلُونَ﴾ واته: بلی: ناخو له منتان دهوی غهیری خودا شتیکی تر به رستم؟ نهی نه زانان. له باره ی

هاتنه خواره وهی نه م نایه ته ریوایه ت کراوه له نه بو حاتم و كه سانی تریشوه له نینبو عه باسه وه

(به زای خویان لی بیت) ده لیت: موشریکه كان له نه زانیانه وه داویان له پیغه مبر (ﷺ) ده کرد كه

عباده تی خودا كانی نه وان بکات نه وانیش له گه ل نه و عیبا ده تی خودا كه ی نه و ده كنه ، نه وه بو نه م

نایه ته هاته خواره وه: ﴿قُلْ أَغْفِرَ اللَّهُ تَامُرَوقَ أَغْبَدُ أَيُّهَا الْجَاهِلُونَ﴾ (۱۱) ﴿لَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ

قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ نیمه به تو نه وانه ش كه به ر له تو بوون،

پامانگه یاند، هر كه سیتی تر به رستی، بیگومان كاره كه تی بوچه ل ده بیت و له پیزی زیانبارانی.

نه م نایه ته وه كه نه و نایه ته وایه كه خوی گه وره ده فهرموویت: ﴿وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحِطَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا

يَعْمَلُونَ﴾^۱ واته: وه نه گه ر هاوبه شیان په وا بدایه بی خوا بیگومان نه و چاكانه ی کرد بوویان هم مووی بی

پاداشت ده رده چوو. وه خوی گه وره ده فهرموویت: ﴿كُلَّ اللَّهِ فَاغْبَدْ وَكُنْ مِنَ السَّكِرِينَ﴾ واته: نه نها

خودا به رسته و له گه ل شوكرانه بزیران به. واته: به دلی پاك عیبا ده تی خودا بکه به نه ها وه لی بی

دامنه ی و خوشت و نه وانه ش كه بهوایان بی کردوی و شوینت كه وتوون.

﴿وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ. وَالْأَرْضُ جَمِيعًا بِيَمِينِهِ. يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ.

سُبْحَانَهُ. وَتَعَلَّى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ (۱۷)

موشریکه كان وهك پیویست خودایان نه ناسیووه

خوی مه زن ده فهرموویت: ﴿وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ. وَالْأَرْضُ جَمِيعًا بِيَمِينِهِ. يَوْمَ الْقِيَامَةِ

وَالسَّمَوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ. سُبْحَانَهُ. وَتَعَلَّى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ واته: خودایان (وه كو پیویست)

نه ناسیووه، بزوی قیامت زه مین هم مو و له ناو مشتی نه و دایه و ناسمانانیش به ده سستی نه و

پیچراونه ته وه خودا پاك و به پیزه له و شتانه ی نه وان ده یکه نه شهریکی. ﴿وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ.﴾

واته: نه وانه ی شهریک بی خودا داده نین وهك پیویسته خودایان نه ناسیووه كانیك كه كه سانی تر غهیری

^۱ الطبری، تفسیر سورة الكافرون.

^۲ الانعام (۸۸).

خودا له گه لى ده په رستن. نو خودايه ي هېچ كس له و مه زتر نيه و تواناي به سر هم مو شتيكدا هه يه و خاوه نى هم مو شتيكه و هم مو شتيك له ژير توانا و ده سه لاتي نو دايه . مواهيد ده لئيت: ثم نايه ته له سر قوره يش هاتو ته خو ار. سوي ده لئيت: به و شيويه يه كه پيوسته پريزان له خودا نه گرتووه.^١ موحه ممدى كړي كه عب ده لئيت: نه گه ر خودايان وه ك پيوسته بنا سياه بي باوه ر نه ده بوون. عه لى كړي نو بهو ته لحه ده لئيت له نيبنو عه باسه وه (په زاي خوايان لى بيت): ﴿وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ﴾ نو خوانه ناسانه بهوايان نه ده كرد كه خودا ده سه لاتي هه يه به سر ياندا. چونكه هر كه سيك به رواى بيت كه خودا تواناي به سر هم مو شتيكدا هه يه، وه كه نو هوى كه پيوسته ده يناسن هر كه سيش باوه رى وا نه بيت خوداي نه ناسيووه به و شيويه يه كه پيوسته.^٢ فرموده ي زور هاتووه كه په يوه ندى به م نايه ته پيروزه وه هه يه. پيگهش بؤ ته فسر كردنى ثم نايه ته و نمونه ي ثم نايه ته پيگه ي زانايانى پيشينه نو ته فسيره ش هينانيان و مانا كردنيانه وه ك خوى به يى گورين و نه ملولا پيكردن. بوخارى پويابته ي كردووه له م نايه ته دا: ﴿وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ﴾ له عه بدوللاى كړي مه سه عوده وه (په زاي خواى لى بيت) ده لئيت: يه كيك له زانايانى جووله كه هات بؤ لاي پيغه مبه رى خودا (ﷺ) وتى: نه ي موحه ممد (ﷺ) نيمه به لامانه وه وايه كه خودا ناسمانه كان ده گيرت له سر په نجه يه ك و زه مين له سر په نجه يه ك و پروه ك له سر په نجه يه ك و ناو و خوليش له سر په نجه يه ك و باقى دروستكراوه كانى تروش له سر په نجه يه ك و دواى نو هه ده فرمويت: من فرمان په و ام، پيغه مبه رى خودا (ﷺ) پيگه نى هه تا داني پيروزى ده ركه وت. بؤ ته نكيدي راستى قسه ي زاناكه پاشان پيغه مبه رى خودا (ﷺ) ثم نايه ته ي خويئد: ﴿وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا بَقَضَتُهُ. يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾،^٣ هه ميسان بوخارى پويابته ي كردووه جگه له م باسه دا له سه حيحه كه يدا و نيمامى نه حمه دو موسليم و تيرميزى و نه سائيش پويابته ي تيان كردووه.^٤ وه له نه بو هوره يره وه (په زاي خواى لى بيت) ده لئيت: بيستم له پيغه مبه رى خودا (ﷺ) ده يفه رموو: (خواى مه زن زه مين ده گرت و ناسمانيش به راستى ده پيچيته وه پاشان ده فرمويت: من فرمان په و ام فرمان په و اكانى زه مين له كوئن) به م شيويه ته نها بوخارى

^١ الطبري (٣٢١/٢١).^٢ الطبري (٣٢١/٢١).^٣ فتح الباري (٤١٢/٨).^٤ فتح الباري (٤٠٤/١٣)، مسلم (٢١٤٧/٤)، احمد (٤٢٩/١)، تحفة الأحوذى (١١٣/١١٢/٩)، النسائي في الكبرى

پیوایه‌تی کردووہ. موسلیم به شیوہیہ کی تر پیوایه‌تی کردووہ.^۱ وه بوخاری له شوینیکی تردا پیوایه‌تی کردووہ له نینبو عومره وه (په زای خویان لی بیت) نه ویش له پیغه مبری خوداوه - ﴿سُبْحَانَكَ﴾
 فرمویه‌تی: (خوای مهنو پایه‌برز له پڑی قیامه‌تدا زمین ده‌گریت له‌سهر په‌نجه‌یه‌کو
 ناسمانه‌کانیش به ده‌ستیه‌وه، پاشان ده‌فرمویت: من فرمان‌په‌وام).^۲ هر بوخاری به شیوہیہ کی
 تریش پیوایه‌تی کردووہ. نیعامی نه‌حمده پیوایه‌تی کردووہ هر به م شیوہیہ و درژ‌تریش له نینبو
 عومره وه (په زای خویان لی بیت) ده‌لئیت: پیغه مبری خوا نه م نایه‌ته‌ی له‌سهر مینبره‌که‌ی خویند:

﴿وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَاوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ

سُبْحَانَكَ، وَنَعَلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾، پیغه مبری خودا ﴿سُبْحَانَكَ﴾ ده‌یفه‌رموو: نا بو شیوہیہ ده‌ستی ده‌جولاند
 به ملاولادا ده‌ستی هه‌لده‌گیرایه‌وه (په‌روه‌دگار باسی مهنی خو‌ی ده‌کات و ده‌فرمویت: من به‌سهر
 هه‌موو شتی‌کدا زالم، من هیچ شتی‌ک ده‌ره‌قه‌تم نایه‌ت و من فرمان‌په‌وام. من خاوه‌ن ده‌سه‌لاتم، من
 به‌خشنده‌م)، مینبره‌که له‌رزی و جولا به پیغه مبره‌وه. هه‌تا وتمان له‌وانیه به پیغه مبره‌وه بکه‌وتنه
 خواره‌وه).^۳ موسلیم نه‌سانی و نینبو ماجه پیوایه‌تیان کردووہ.^۴

﴿وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخْرَىٰ فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ
 يَنْظُرُونَ ﴿٦٨﴾ وَأَشْرَفَتِ الْأَرْضُ بَنُورِ رَبِّهَا وَوُضِعَ الْكِتَابُ وَجَاءَ بِالنَّبِيِّنَ وَالشُّهَدَاءُ وَوُضِعَ يَنبِهِم بِالْحَقِّ
 وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٦٩﴾﴾

فوکردن به که له‌شاخدا و داوهریکردن و پادا‌شتدانه‌وه

خوای مهن ده‌فرمویت: ﴿وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ
 ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخْرَىٰ فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ﴾ واته: کاتیک فوو کرا به که‌په‌نادا، نه‌وسا هه‌رکی له ناسمانان و
 زمین، بی هوش ده‌بیت، مه‌گین که‌سیک خوا نه‌یه‌ویت، جاریکی تر فووی پیدا کرا، که‌چی له‌پر
 هه‌موویان راست ده‌بنه‌وه و به‌چاوی خو‌یان ده‌بینن. خوای که‌وره باسی ناره‌حه‌تی و گرانی پڑی
 قیامه‌ت ده‌کات و نه‌و شتانه‌ی که‌تیایدا پوو ده‌دات له‌بومه‌له‌رزه‌ی که‌وره و به‌هیزو مردنی گشت خه‌لک و
 پاشان زیندوو‌کردنه‌ویان، که‌ده‌فرمویت: ﴿وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ

^۱ مسلم (۲۱۴۸/۴).

^۲ فتح الباری (۴۰۴/۱۳).

^۳ احمد (۷۲/۲)، فرموده‌یه‌کی سه‌حیحه.

^۴ النسائی فی الکبری (۴۰۰/۴)، ابن ماجه (۱۴۲۹/۲)، سه‌حیحه.

إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ ﴿۱﴾ ثم فووه به که له شاخدا فووی دووهه مه. نه فووه به که هموو زینده وهریک به
 مؤیه وه دهرمیت له خه لکی ناسمانه کان و سر زه مین مه گین که سیک خودا خوی مه یلی لی بیت نه مریت.
 وه ک چون باسکراوه له فه رمووده به ناوبانگه که ی (صور) دا. پاشان گیانی نه وانه ش که ماوه
 ده کیشریت، ته نها فریشته ی گیان کیشان ده میتیت نه ویش ده مریت. ته نها خوی گه وره نه بیت که
 هه رگیز نامریت و هه بووه و هه ده شمیتیت ده فه رموویت: نه مرق ده سه لات بق کتیه؟ سی جار
 ده فه رموویت. پاشان خوی وه لای خوی ده داته وه ده فه رموویت: ﴿لِلَّهِ الْوَجْدُ الْقَهَّارُ﴾^۱ واته: هه ر بق
 خوی تا ک و ته نه ای به سه ره هموو شتا زاله. من نه و که سه م که هموو شتیکم تیکشکاندو زال بووم
 به سه ریداو بریاری له ناودانی هموو شتیکم دا. پاشان به که م که سیک که زیندوی ده کاته وه،
 نیسرافیل و فه رمانی پیده کات جاریکی تر فو بکاته وه به که له شاخدا که فوی سیه مه واته فوی
 زیندو بوونه وه ی پژی قیامه ت. خوی گه وره ده فه رموویت: ﴿ثُمَّ نَفَخَ فِيهِ أُخْرَىٰ فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ﴾
 واته: زیندو ده بنه وه پاش نه وه ی که بوونه نیسک و پزان، به چای خویان نه و ناره حه تی پژی
 قیامه ته ده بینن. وه ک خوی مه زن فه رموویه تی: ﴿فَأَمَّا هِيَ زَرْجَةٌ وَجِدَّةٌ ﴿۱۳﴾ فَإِذَا هُم بِالسَّاهِرَةِ﴾^۲ واته:
 بیگومان نه و زیندو بوونه وه یه هه ر یه که نه عه رته یه، نیتر کوتوپر و ان له ده شتیکم سپی کاکم
 به کاکیدا. وه ده فه رموویت: ﴿يَوْمَ يَدْعُوكُمْ فَتَسْتَجِيبُونَ بِحَمْدِهِ وَتَقُولُونَ إِن لَّيْسَ لَنَا إِلَّا قَلِيلٌ﴾^۳ واته:
 نه و پژی که بانگتان ده که ن (له گوره کانتانه وه) جا نیوه ش ده ست به جی دین به ده م
 بانگکرده که وه به سوپاس و سه ناکرده وه و ده دزان نه ماونه ته وه (له دنیا دا) ماوه یه کی که م نه بیت.
 وه ده فه رموویت: ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ
 تَخْرَجُونَ﴾^۴ واته: وه له نیشانه کانی نه وه که ناسمان و زه ی به فه رمانی نه وه و سه تاون پاشان کاتیک
 (له پژی دوا پیدا) له زه ویه وه بانگتان ده که ن به کسه ر نیوه (له گوره کانتان) دینه ده ره وه. نیمامی
 نه حمه د ریوایه تی کردوه که پیاویک وتی به عه بدوللای کوی عه مری کوی عاص (ره زای خویان لی
 بیت) چیه نه م قسه ی تر ده یلی، که قیامه ت فلانه و فلانه کات هه لده سیت؟ عبدالله وثی: نیازم وایه که
 له مه ولا هیچ فه رمووده یه ک بق که س باس نه که م. من هه ر نه مه م وتوه که نه وه نده ی پی ناچیت

۱ الغافر (۱۶).

۲ النازعات (۱۳-۱۴).

۳ الاسراء (۵۲).

۴ الیوم (۲۵).

کارہ ساتیکی گورہ دہ بینن۔ لہ پاشان وتی: پیغہ مبری خودا (ﷺ) فرموی: (لہ ناو ٹومہ تی مندا
 دہ ججال ہلہ دہ سینت، چل دہ مینتتہ وہ، نازانم چل پوڑ یان چل سالن یان چل مانگ، یان چل شہو، لہ
 دوایدا خوی گورہ عیسای کوپی مہریہ م (سلامی خوی لئ بیت) دہ نیریت کہ لہ عوروی کوپی
 مہ سعودی سہ قہ فی دہ چیت، عیسادیت و خوادہ ججال لہ ناو دہ بات لہ دوایدا خہ لکی حوت سالن
 دہ مینتتہ وہ لہ نیوان ہیچ دوو کہ سیکدا دوژمنایہ تی نابیت، لہ پاشان خودا بایہ کی فینک و سارد
 دہ نیریت لہ پووی شاموہ لہ سہر زہ میندا ہیچ کہ س نامینتتہ بہ نہ اندازی گہ ردیلہ یک باوہ لہ دلیدا
 بیت، گیانی مہ مووی دہ کیشیت۔ مہ تا نہ گہر یہ کیک لہ ٹیوہ بچیتہ ناو جہرگی شاخیکوہ، ٹو بایہ
 دہ چیتہ ناو ٹو شاخہ بوئی مہ تا گیانی دہ کیشیت۔ عہ بدوللا دہ لیت: ٹم فرمودہ دیہ م لہ پیغہ مبری
 خودا (ﷺ) بیستوہ کہ فرموی: (مہر خہ لکی خراب دہ مینتتہ وہ، وک بالندہ وانہ^۱، وک عہ قلیان
 وک عہ قلی درندہ وایہ، نہ چاک دہ زانن کہ بیکن و نہ خرابیش دہ زانن کہ خوی لئ لادہن و یہ کیک تر
 کردی نہ میلنیت بیکات، شہ پتان دہ چیتہ شکلی مؤفہ وہ بویان پیمان دہ لیت: ٹیوہ بہ گویم ناکہن؟
 فرمانیان پیدہ کات کہ بت پہرستن، ٹو خہ لکہ دہ ست دہ دنہ بتپہرستن و بڑیوان زقر دہ بیت و
 ژیانیان خوش دہ بیت، پاشان فو بہ کہ لہ شاخدا دہ کریت، مہ ردم مہ موو گوئی لیتہ تی۔ یہ کہ م کہ سیک
 کہ دہ بیستنی پیاویکہ کہ حوزی و شترہ کانی سواغ دہ دات کہ لئی ناو بدات۔ لہ مؤش خوی دہ چیت و
 خہ لکیش مہ موو لہ مؤش دہ چنو دہ مرن لہ دوایدا خوی مہ زن بارانیک دہ بارینتتہ وک پروشی شہ ونم
 وایہ یان وک سبیرہ (نوعمان گومانی مہ بوو کہ عہ بدوللا کامیانی وتوہ)۔ ٹو بارانہ لہ شی مہ ردم
 دہ روینتتہ وہ، جاریکی تر فوو دہ کریت بہ کہ لہ شاخدا مہ ردم مہ موو راست دہ بنہ وہ و تہ ماشا دہ کەن،
 پاشان فرمان دہ دریت: ٹی خہ لکینہ! ورن بؤ لای پہرورہ دگارتان ﴿وَقَفُّوْهُمُ اَنْهُمْ مَسْئُوْلُوْنَ﴾^۲ پایان
 بگرن دہ بیت پرساریان لئ بکریت، دہ لیت: لہ پاشان دہ لیتن: ٹوہی دہ چیتہ ناو ناگرہ وہ جیایان
 بکہ نہ وہ دہ لیت: پاشان: دہ وتریت: لہ چہ ند چہ ند؟ دہ وتریت لہ مہر ہ زاری نؤ سہ دو نہ وہ دو نؤ،
 ٹوہ ٹو پوڑیہ کہ مندال پیر دہ کات، ٹوہ ٹو پوڑیہ کہ بؤ لپرسینہ وہ قاچی لئ ہلہ دہ کریت)^۳۔
 تہنا موسلم پیاویہ تی کردوہ لہ سہ حیجہ کہ یدا^۴۔ بوخاری پیاویہ تی کردوہ لہ ٹبو ہورہ یرہ وہ
 (رہ زای خوی لئ بیت) گنپاویہ تہ وہ لہ پیغہ مہرہ وہ (ﷺ) فرمویہ تی: (نیوانی مہ ردم فووہ کہ
 چلہ) وتیان: ٹی ٹبو ہورہ یرہ وایا چل پوڑہ؟ ٹبو ہورہ یرہ وتی: نازانم، وتیان: چل سالن۔ وتی:

^۱ ٹوہ ندہ سوک ہلہ دہ سنہ سہر خرابہ کردن (وہرگین)

^۲ الصافات (۲۴)۔

^۳ احمد (۱۶۶/۲)، فرمودہ دیہ کی سہ حیجہ۔

^۴ مسلم (۲۲۵۸/۴)۔

نازانم، وتیان: چل مانگه؟ وتی: نازانم، وتی: هه موو شتیك له مروؤفا ده پزیت کلینچکی نه بیئت^۱، مه مردم لهو نیسکه وه پیک دپته وه.^۲ خوی مه زن ده فه رموویت: ﴿وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَوُضِعَ الْكِتَابُ وَجَاءَ بِالنَّبِيِّينَ وَالشُّهَدَاءَ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ﴾ واته: نه وه مینه ش به تیشکی په روه زینی خوی په وناکایی تی ده گه پیت و کتیبی خوا دپته گزوپ پیغه مبه رو ناگاداران دپته به ری و چون پاسته، به کاری هه مووان پاده گن و غه در له هیچ که س نا کریت. ﴿وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا﴾ واته: زه مین پزیشن ده بیته وه له پزوی قیامه تدا کاتیک خودا خوی نیشانی دروستکاره و کانی ده دات و کاری هه موو تروا و ده کات و جیای ده کات وه، ﴿وَوُضِعَ الْكِتَابُ﴾ قه تاده ده لیت: کتیبی کرده وه کان.^۳ ﴿وَجَاءَ بِالنَّبِيِّينَ﴾ نبینو عه باس (په زای خوی لی بیئت) ده لیت: پیغه مبه ران ده هینرین و شایه تی له سر گه له کانیان ده دن که نه وان په یامی خودایان پینگه یاندوون.^۴ ﴿وَالشُّهَدَاءَ﴾ واته: شایه تی له فریشته کان نه وانه ی که کرداری عه بده کانیان پاراستوه وه ه لیان گرتوه له چاکه و له خرابه، ﴿وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْحَقِّ﴾ واته: به پاستی کاری هه مووان تروا ده کن، ﴿وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ﴾ ناهقی له هیچ که س نا کریت. خوی گه وره ده فه رموویت: ﴿وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكَفَىٰ بِسَاءِ حَاسِبِينَ﴾ واته: وه نیمه داده نین ترازوه و کانی دابه روه ری (که کرده وه ی پی جه کیشریت) له پزوی قیامه تدا نینجا هیچ که س که مترین سته می لی نا کریت با قورسی (کرده وه که ی) به قه در توه خه رته له به کیش بیئت نیمه ده به نین و به سه که نیمه ژمیریاری (کرده وه ی به نده کان) بین. ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ وَإِنْ تَكَ حَسَنَةً يُّضَعِفْهَا وَيُؤْتِ مِنْ لَدُنْهُ أَجْرًا عَظِيمًا﴾^۵ واته: به پاستی خوا قورسای گه ردیله یه ک سته م ناکات وه نه گه ر چاکه به ک هه بیئت (خودا) چه ندانه ی ده کات وه وه دپه خشیت له لاین خوی وه پاداشتیکی گوره. بویه خوی خاوه ن ده سه لات فه رموویه تی: ﴿وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَا يَعْمَلُونَ﴾ واته: هه ر

^۱ نیسکیکه له کزایی پشتدایه له خواره وه

^۲ فتح الباری (۸/۴۱۴).

^۳ الطبری (۲۱/۳۳۵).

^۴ الطبری (۲۱/۳۳۶).

^۵ الانبیاء (۴۷).

^۶ النساء (۴۰).

که سیک هرچی کردوه (به ته اووی) پاداشتی بی ده گاته وه. خودا هر خزی له هه موو کرده و کانیان ناگاداره.

﴿وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُرَّارًا ۚ إِذَا جَاءُوهَا فَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يَتْلُونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا قَالُوا بَلَىٰ وَلَكِن حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ عَلَىٰ الْكَافِرِينَ ﴿٧٦﴾ قِيلَ ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَبِمَا كَفَرْتُمْ ﴿٧٧﴾﴾
 خوانه ناسان را پیچ دکرین بوناو جهه نه م

خوای مه زن ده فه رمویتی: ﴿وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُرَّارًا ۚ إِذَا جَاءُوهَا فَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يَتْلُونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا قَالُوا بَلَىٰ وَلَكِن حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ عَلَىٰ الْكَافِرِينَ﴾ واته: نه و که سانه ی حاشایان له خوا کردوه، بو جهه نه م به کومه لاپیچ دکرین، هر که لئی نزیک بوونه وه، (فریشته) ده رگاکانی بو ده که نه وه، گزیره کانی جهه نه م بییان ده لئین: ناخو ئیوه پیغه مبه رتان (له خوتان) بو نه هاتبوو، نیشانانی په روه ریتان بو بوخیتینه وه و ترسی توشبوونی نه مپوتان وه به ربیتیت؟ ده لئین: به لئ، به لئینی نازاردان بو ئیغه که خوانه ناسان بووین جیی خزیته تی. خوای گه وه باسی ژسانی به دبه ختان ده کات له خوانه ناسان که چۆن پاپیچ ده کریت بو ناو ناگر به توندی ده یانبه ن وه په شه یان ئی ده کریت و زۆر سووک و پیسوان وه ک خوای مه زن فه رمویتی: ﴿يَوْمَ يَدْعُوكَ إِلَىٰ نَارِ جَهَنَّمَ دَعَاً ۗ﴾ واته: پۆژیک پالیان پیوه ده نریت به ره و ناگری دۆزه خ چۆن پال پیوه نانیک. واته: به پال ده یاندنه به رب بو ناو ناگری جهه نه م زۆر تینوو برسین، وه ک خوای گه وه له ئایه تیکی ترده فه رمویتی: ﴿يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ إِلَىٰ الرَّحْمَنِ وَقَدًّا ۝٥٥﴾ وَنَسُوفُ الْمُجْرِمِينَ إِلَىٰ جَهَنَّمَ وَرْدًا ۚ ۲ واته: باسی نه و پۆژه بکه که پاریزکاران کۆده که یه وه به شیوه ی (شان دیک) به ریزه وه لای خوای میهره بان کۆده کرینه وه و تاوانبارانیش ده ده یه به رب بو دۆزه خ به وینه ی گه له ئاژه ل. ئا له و کاته دا کوژیرو که رو لائن هه یانه به بهودا پاده کیشریت بو جهه ننم ﴿وَنَحْشُرُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ عُمِيَآ وَبِكَمَا وَصَّأْنَا مِنْهُمْ جَهَنَّمَ كُلَّمَا حَبَّتْ زِدْنَاهُمْ سَعِيرًا ۚ ۳ واته: وه له پۆژی دوا ییدا چه شریان ده که یه به سه به روو ده م و چاویاندا که کوژیرو لال و که یه

^۱ الطور (۱۳).

^۲ مریم (۸۵-۸۶).

^۳ الاسراء (۹۷).

شوئنی نیشته جیبیان دۆزه‌خه هر جاریک دۆزه‌خ بلئسه‌ی بنیشیته‌وه دامرکیته‌وه جاریکی تر بلئسه‌ی ناگره‌کیان بق زیاد ده‌کین. لیره‌دا خوی گوره ده‌فرموویت: ﴿وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُرًّا حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوهَا فَتَحَتْ أَبْوَابُهَا﴾ واته: کاتیک پاپیچ ده‌کریت بق ناو جه‌مه‌نم هر به نزیکوبونه‌ویان به په‌له ده‌رگا‌کانیان بق ده‌کریته‌وه بق نه‌وه‌ی زوو سزا بدرین پاشان گزیره‌کانی جه‌مه‌نم که زور دلره‌ق و توندو تیژن بق زیاتر نار‌ه‌ت کردنیان به شیوه‌یه‌کی خرابه‌و سه‌رزه‌نشترکردنیان پئیان ده‌لئین: ﴿الَّذِينَ يَأْتِكُم رُسُلٌ بُيَاظَةً يَأْتِيهِمْ مِنَ هَاتِيكُ يَوْمَئِذٍ لَّيْسَ لَهُمْ شَأْنٌ مِّنْ دِينٍ﴾ واته: له هاوره‌گه‌زی خوتان که ده‌تانتوانی قسه‌یان له‌گه‌لا بکه‌ن و نه‌وه‌ی بویان هیتان لئیان وه‌رگرن، ﴿يَسْئَلُونَ عَنكُم عِآيَتِ رَبِّكُم﴾ واته: نیشانه‌کانی په‌روه‌رگارتان بق نه‌خویندنه‌وه له‌سه‌ر پاستی نه‌وه‌ی بانگیان ده‌کردن بقی، ﴿وَيُنذِرُوكُم لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا﴾ واته: بتانترسینن له‌خرابی نه‌م بۆژه، خوانه‌ناسانیش ده‌لئین: ﴿بَلَىٰ﴾ واته: به‌لئ پیغه‌مبه‌ران هاتن بق لامان ناگاداریان کردین و به‌لگه‌ی زوریان نیشان داین، ﴿وَلَكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ عَلَى الْكَافِرِينَ﴾ واته: بپوامان پس نه‌کردون و دزیان وه‌ستاین به‌هزی نه‌و گومرایی و به‌دب‌ختیه‌مانه‌وه هه‌قی خویه‌تی که سزا بدرین چونکه له‌پسی پاست لاماندا بق پسی پپوچ. وه‌ک خوی مه‌زن باسیان ده‌کات له‌چه‌ند نایه‌تیکی تردا که ده‌فرموویت: ﴿كَلِمًا أَلْفِي فِيهَا فَوْجٌ سَأَلْتُمْ خَزَنَتَهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ ۗ ﴿٨﴾ قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِن سَمِيءٍ إِنَّ أَنشُرَ إِلَّا فِي سَلَٰبِلٍ كَبِيرٍ ۗ ﴿٩﴾ وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ﴾ واته: هرچه‌ند ده‌سته‌یه‌ک فه‌ی بدرینه‌ناوویه‌وه ده‌رگا‌وانه‌کانی دۆزه‌خ پرسیاریان لی ده‌کهن نایا پیغه‌مبه‌ریکی ترسینه‌رتان بق نه‌هاتووه، نه‌لئین: به‌لئ بۆمان هاتووه به‌لام به‌دۆمان ده‌زانی و ده‌مانوت (پسی) خوا هیچی نه‌ناردووه‌ته خواره‌وه‌تیوه به‌س له‌گومراییه‌کی گه‌وره‌دان، وه‌وتیان نه‌گه‌ر قسه‌ی (پیغه‌مبه‌ران)مان بیستایه‌یان تیبگه‌یشیتینایه‌نه‌مرق له‌هاورپییانی دۆزه‌خ نه‌ده‌بوین. واته: نه‌چنه‌وه به‌خویانداو لزمه‌ی خویانیان ده‌کهن و په‌شیمانی ده‌رده‌ببن، ﴿فَاعْتَرَفُوا بِذَنبِهِمْ فَسُحِقًا لِأَصْحَابِ السَّعِيرِ﴾ واته: ئیتر پئیان نا له‌گوناهه‌کیان که‌وابوو دوری له‌میره‌بانی خوا بق‌هاورپییانی دۆزه‌خ. واته: هر له‌نارادا نه‌میتیت نه‌ی هاوره‌لانی ناگر. خوی گوره لیره‌دا ده‌فرموویت: ﴿قِيلَ ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ

۱ الملك (۸-۱۰).
۲ الملك (۱۱).

فِيهَا فَيَسَّ مَوَى الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿۷۱﴾ واته: ده لَئِن: له درگای جهه نام بچنه ژوروی و تاهه تابه هر له ویدا بن، جیگه ی نه وانه ی به فیزن، چه ند خرابه. ﴿قِيلَ ادْخُلُوا اَنْبَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا﴾ واته: هر که سیک جاوی پیمان که وتبیت و شاه زای حالیان بوویت شایه تی ددات که جیی خویه تی سزا بدرین. بویه نم قسه ی نه دراوته پال که سیک تاییه ت. چونکه هه موو بوونه هر شایه ته له سریان که هه تی خویه تی ناوایان به سه ریبت له سر نه و برپاره ی که خودای دادپه رور داویه تی به سه ریابندا. چونکه زدر زانایه به و کارانه ی که کردویانه. بویه خوی بالاده ست فه رمویه تی: ﴿قِيلَ ادْخُلُوا اَنْبَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا﴾ واته: ده میننه وه تییدار هر گیز لئی ده رناچن و له ناو ناچن له ناو جهه نه مدا ﴿فَيَسَّ مَوَى الْمُتَكَبِّرِينَ﴾ واته: چ پاشه پزور شوینیکی خرابه تیسی که وتوون به هوی فیزلیتان له دنیا داو دوره به ریذتان له شوینکه وتنی حه ق. نه وه بوو شوای لی کردن که تووشی نه م چاره په شیه بین، که چه نده زیانکی خراب و پاشه پزورکی سه خت.

﴿وَسِيقَ الَّذِينَ اتَقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوهَا وَفُتِحَتْ اَنْبَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ ﴿۷۲﴾ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقَنَا وَعْدَهُ وَأَوْرَثَنَا الْاَرْضَ نَبَوْا مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَاءُ فَنِعْمَ اَجْرُ الْعَمِلِينَ ﴿۷۳﴾﴾

خاوون باوهران به رهو به هه شت به پئی ده کرین

خوای مه زن ده فه رمویت: ﴿وَسِيقَ الَّذِينَ اتَقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوهَا وَفُتِحَتْ اَنْبَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ﴾ واته: نه و که سانه ی که هر له په رهو درگاریان ترسیان بووه، دهسته دهسته به رهو به هه شت به پئی ده کرین و ده رگایان بۆ ده کریته وه و کاربه ده ستانی به هه شت پیمان ده لَئِن: درود له ئیوه، به خیره اتن، بچنه ژوروی و هه تاهه تابه له وی بن. نه م باسی زیانی موسلمان به خته وه ره کانه که کاتیک به ریژه وه دهسته دهسته به پئی ده کرین به رهو به هه شت. واته: کومه ل دوی کومه ل. له پی شه وه نزیکه کان له خودا وه، دوی نه وان ناکار چاکان، پاشان نه وانه ی دوی نه وان و کومه لکی دوی نه مانیش. هه موو دهسته یه که له گه ل نه وانه ی که له یه که وه نزیکن. پیغه مبه ران له گه ل یه که و راستگویان له گه ل هاوشیوه ی خویان و شه هیدان له گه ل هاوه له کانیا ندا و زانایانیش له گه ل زانایاندا. هر که سه و له گه ل دهسته ی خوی به پنی نزیکیان له یه که تری. ﴿وَسِيقَ الَّذِينَ اتَقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوهَا﴾ واته: نه و که سانه ی که له خودا ترسان به پئی ده کرین به رهو به هه شت کاتیک که یشتنه ده رگای به هه شت دوی تپه پوونیان له و

پینگہ یہ (پردی سیرات) وستیتراون و بہندکراون لہ سہر پردیک لہ نیوان بہہشت و جہہ نہمد او نہو
 ہہ قانہی کہ ہہ یانبووہ بہ سہر یہ کتریوہ لہ دنیا داجیبہ جی دہ کریت ہہ تا کاتیک پاک و خاوین بوونہ وہ
 پٹیان پیدہ دریت بچہ ناو بہہشت. لہ فرمودہی (الصور) دا ہاتوہ: کاتیک خاوہ نباوہ ران گہ یشتہ
 ہر دہرگای بہہشت لہ ناو خویاندا پرس بہ یہ کتری دہ کەن لہ کی داوا بکەن کہ مؤلہ تیان بۆ وەرگریت
 کہ بچہ ناو بہہشت. دہ جن بۆ لای پیغہ مہبران: لہ پیشہوہ بۆ لای نادہم و پاشان بۆ لای نوح و دوابی
 بۆ لای ئیبرامیم و موسا و عیسا پیغہ مہبران (سہلامی خویان لای بیت) ہہ تا دہ گنہ موحمەد (ﷺ) و ہک
 چۆن لہ پۆزی حەشردا لہ کاتی داوا کردنیان بۆ لالانہوہ بۆیان لہ لای خودای دلوفان کہ بیت و دادگایان
 بکریت و خوی گورہ بریاری خۆی بدات بۆیان لیپرسینہوہ دہست پیدہ کات و ہر کہ سہ ہہ قی خۆی
 و ہردہ گریت و پۆزی پیغہ مہبران (ﷺ) دہردہ کە ویت بۆ گشت مرؤف لہ ہہ موو شوینیکدا کہ بووہ. لہ
 سہیحی موسلیمدا ہاتوہ لہ ئنہ سہوہ (پہزای خوی لای بیت) دہ لیت: پیغہ مہبری خودا (ﷺ)
 فرمودی: (من یہ کەم تکاکرم لہ بہہشتدا).^۱ واتہ: بۆ چوونہ ناو بہہشت. وہ لہ وتہ یہ کدا لہ
 سہیحی موسلیمدا ہاتوہ پیغہ مہبران (ﷺ) فرمودی: (وہ من یہ کەم کہ سم کہ لہ دہرگای بہہشت
 دہدات).^۲ ئیمامی ئہ حمەد پریوایتی کردوہ لہ ئنہ سی کورپی مالیکوہ (پہزای خوی لای بیت) دہ لیت:
 پیغہ مہبری خودا (ﷺ) فرمودی: (لہ پۆزی قیامەتدا دیمہ بہر دہرگای بہہشت داوای کردنہوہی
 دہ کەم، (دہرگوانی) بہہشت دہ لیت: تۆ کیسی؟ منیش دہ لیم: موحمەدم. دہ فرمودی: ئہویش
 دہ لیت: تہنہا فرمانم پیدراوہ بۆ تۆی بکەم و ہ، بۆ ہیچ کہ سی تری نہ کەم و ہ پیتش تۆ).^۳ موسلیمیش
 پریوایتی کردوہ.^۴ ئیمامی ئہ حمەد پریوایتی کردوہ لہ ئہ بو ہورہ یرہوہ (پہزای خوی لای بیت)
 دہ لیت: پیغہ مہبری خودا (ﷺ) فرمودی: (یہ کەم دہستہ یەک دہ چنہ ناو بہہشت ویتنیان و ہک ویتنی
 مانگی چوارہ واپہ لہ بہہشتدا نہ تفیان ہہ یو نہ چلمیان ہہ یہ نہ پیسی تیا دہ کەن دہ فرو
 شانہ کانیان لہ زینو زیوہ و ناو ناگردانہ کانیان داری بۆن خۆشہ و نارہ قیان میسکە، ہرکی لہ وانہ دوو
 ژنی ہہ یہ کہ مؤخی ناو لاقیان لہ ژیر گۆشتہوہ دہ بیزیت لہ جوانیدا، ناکرکی و کینہ لہ نیوانیاندانہ یہ.
 دلہ کانیان لہ سہر یەک دل دانراوہ ہہر بہ پاکو و بی عہیبی خودا ہلہ دہ لٹن و تہ سیحاتی خودا دہ کەن
 بہ یانیان و ئیواران).^۵ بوخاری و موسلیم پریوایتیان کردوہ.^۱ حافیز ئہ بو یہ علا پریوایتی کردوہ لہ

^۱ مسلم (۱/۱۸۸).

^۲ مسلم (۱/۱۸۸).

^۳ أحمد (۳/۱۲۶)، فرمودہ یہ کی سہیحہ.

^۴ مسلم (۱/۱۸۸).

^۵ أحمد (۲/۳۱۶)، فرمودہ یہ کی سہیحہ.

نه‌بو هوره‌یره‌وه (پره‌زای خوای ئی بیّت) ده‌لّیت: پیغه‌مبه‌ری خودا(ﷻ) فره‌مووی: (یه‌کم کژمه‌لّیک ده‌چنه به‌ه‌شت له وینه‌ی مانگی چوارده دان، نه‌وانه‌ی دوا‌ی نه‌وان دین وه‌ک پووناکی به‌ه‌یزترین نه‌ستیره که تروسکه‌ی بیّت له‌ناو ناسماندا. میز ناکن پیسی ناکن و تف ناکنه‌وه و چلم فریئ ناده‌ن، شانه‌کانیان زیره، ناره‌قیان میسکه، ناو ناگردانه‌کانیان داری بۆن خوشه، ژنه‌کانیان کیزی سپی چاوگه‌وره‌ن. په‌وشتیان له‌سه‌ر په‌وشتی یه‌ک که‌سه، له‌سه‌ر وینه‌ی باوکه‌ناده‌میانن (سه‌لامی خوای ئی بیّت) که شه‌ست باله له ناسماندا).^۲ موسلیم و بوخاریش ریوایه‌تیان کردووه.^۳ له‌نه‌بو هوره‌یره‌وه (پره‌زای خوای ئی بیّت) شه‌ویش له پیغه‌مبه‌ری خوداوه(ﷻ) فره‌مووی: (ده‌سته‌یه‌ک له نوممه‌تی من ده‌چنه به‌ه‌شت که حه‌فتا هه‌زار که‌سن پوویمان ده‌دره‌وشیته‌وه وه‌ک پووناکی مانگی چوارده)، عوکاشه‌ی کورپی میحسه‌ن هه‌لساو وتی: نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا(ﷻ) دوعام بۆ بکه لای خودا که من یه‌کئیک بم له‌ئو که‌سانه، پیغه‌مبه‌ر(ﷻ) فره‌مووی: (خودایه به یه‌کئیک له‌وانه‌ی دابنی) پاشان پیاویک له نه‌تساریه‌کان هه‌لساو وتی: نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا(ﷻ) دوعام بۆ منیش بکه لای خودا که من یه‌کئیک بم له‌و که‌سانه. پیغه‌مبه‌ر(ﷻ) فره‌مووی: (عوکاشه پښت که‌وت به‌وه).^۴ موسلیم و بوخاری ریوایه‌تیان کردووه.^۵ دیسان بوخاری و موسلیم نه‌م فره‌مووده‌یان ریوایه‌ت کردووه (که حه‌فتا هه‌زار که‌س ده‌چنه به‌ه‌شت به‌بی حیساب) له ئیبنو عه‌باس و جابیری کورپی عه‌بدوللاو عیمرانی کورپی حوصه‌ین و ئیبنو مسعود و ریفاعه‌ی کورپی عه‌راه‌ی جوهره‌نی و نومو قه‌یسی کچی میحصه‌نه وه‌هر له بوخاری و موسلیمه‌وه (پره‌زای خویان ئی بیّت) له نه‌بو حازمه‌وه له سه‌حلی کورپی سه‌عه‌وه که پیغه‌مبه‌ری خودا(ﷻ) فره‌موویه‌تی: (بیگومان له نوممه‌تی من حه‌فتا هه‌زار (یان حه‌وت سه‌د هه‌زار که‌س) ده‌چنه به‌ه‌شت یه‌کتریان گرتووه)^۶، هه‌تا نه‌وه‌ل و ناخیر که‌سیان ده‌چپته به‌ه‌شت. پوویمان له وینه‌ی مانگی چوارده دایه).^۷ خوای مه‌زن ده‌فره‌موویت: ﴿حَقَّ إِذَا جَاءَهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ هُمُ حَزَنُهَا سَلَّمَ عَلَيْكُمْ طِبْسُرٌ فَأَدْخُلُوهَا خَلِيلِينَ﴾ وه‌لامه‌که‌ی لیسه‌دا باس نه‌کردووه. واداده‌نریت کاتیک که به‌ره‌وه به‌ه‌شت به‌په‌ی ده‌کرین. نه‌و شتانه‌ش وه‌ک کردنه‌وه‌ی ده‌رگا بۆیان

^۱ فتح الباري (۳۶۷/۶)، مسلم (۲۱۸۰/۴).

^۲ مسند أبي يعلى (۴۷۰/۱۰)، فره‌مووده‌یه‌کی سه‌حیحه.

^۳ فتح الباري (۴۱۷/۴)، مسلم (۲۱۷۹/۴).

^۴ واته: به‌و دوعایه. یان به‌و داوایه

^۵ فتح الباري (۴۱۳/۱۱)، مسلم (۱۹۷/۱).

^۶ واته ده‌ستیان به یه‌که‌وه‌یه

^۷ فتح الباري (۴۱۳/۱۱)، مسلم (۱۹۷/۱).

پزلیتانه و کاربه دهستانی به هشت دین بق لایان و مژدهیان ددهنی و سوپاس و به خیر هاتنیان لی دهکن. نهک وهکو کاربه دهستانی چه هه نه م که دهگنه خوانه ناسان گونا هکانیان نه دهنه وه به پووداو هه ره شهبان لی دهکن و سه رزه نشتیان دهکن. نه و که سانه و ا ده زانن که نه و (واوه) له م نایه ته دا:

﴿وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا﴾ وای هه شته و (وا الثمانیه) دهیکنه به لگه له سه ره نه وه که ده رگاکانی به هه شت هه شت ده رگان، هه له بان کردووه و لایان داوه و نه یان پیکاوه، به لکو بق زانینی هه شت ده رگای به هه شت سود له و فرمودانه و هر ده گریته که ده لئین ده رگای به هه شت ده رگایه. نیمای نه محمد پیوایه تی کردووه له نه بو هوره یرووه (په زای خوی لی بیت) ده لئیت: پیغه مبهری خودا (ﷺ) فرموی: (هر که سیک جویتیک شت (هر چیتی بییت، که م یان زور) بیه خشیت له پتی خودا له هه موو قابیه کانی به هه شته وه بانگ ده کریت، به هه شت چه ند ده رگای هه یه، هر که سیک له نه هلی نویژ بیته له ده رگای نویژه وه بانگ ده کریت، هر که سیک له نه هلی سه ده قه بیته له ده رگای سه ده قه وه بانگ ده کریت، وه هر که سیک له نه هلی جیهاد بیته له ده رگای جیهاد وه بانگ ده کریت، وه هر که سیک له نه هلی پژو بیته له ده رگای په یانه وه بانگ ده کریت)، نه بو به کر (په زای خوی لی بیت) وتی: نه ی پیغه مبهری خودا (ﷺ) که سیک که له هه موو ده رگاکانه وه بانگ بگریته هچی له سه ره؟ نایا که س له هه موویانه وه بانگ ده کریت؟ پیغه مبهر (ﷺ) فرموی: (به لی نومیدم هه یه تو له وانه بی).^۱ بوخاری و موسلیمیش به م شیوه یه پیوایه تیان کردووه.^۲ له سه هلی کوپی سه عده وه پیوایه تیان کردووه که پیغه مبهری خودا (ﷺ) فرموی: (بیگومان له ناو به هه شتدا هه شت ده رگا هه یه ده رگایه کیان ناوده بریته په بیان پوژده وانان نه بیته که س له وئوه ناچپته ناوی).^۳ وه له سه حیحی موسلیمدا هاتووه له عومهری کوپی خه تابه وه (په زای خوی لی بیت) ده لئیت: پیغه مبهری خودا (ﷺ) فرموی: (هیچ که سیک له ئیوه نیه که ده ستونویژیکی پیک یان ده ستونویژیکی ته واوچاک بگریته پاشان بلی: أشهد أن لا إله إلا الله وأن محمدا عبده ورسوله، مه گین ده رگاکانی به هه شت که هه شت ده رگان هه موویانی بق کراوه ته وه له هر کامیانه وه ناره زوو بکات ده چپته ژووره وه).^۴

^۱ أحمد (۲/۲۶۸)، فرموده یه کی سه حیه.

^۲ فتح الباری (۴/۱۳۳)، مسلم (۲/۷۱۱).

^۳ فتح الباری (۶/۳۷۸)، مسلم (۲/۸۰۸).

^۴ مسلم (۲۰۹).

باسی فراوانی درگاگانی به هشت (داواکارین له خوی گه و ره به دلو فانی خوی بما نغاته نه و

به هشته)

له هر دو سه حجه که دا هاتوه له نه بو هوره یروه (په زای خوی لی بیت) له فرموده ی (الشفاعة) دا که فرموده یه کی دریزه: (خوی مه زن ده فرمویت: نه ی موحه مه د (ﷺ)! نه و که سانه ی که حیسابیان له سر نه یه له نوممه ته که ت ببه ژوره وه له درگای لای پاسته وه، که نه وانه شه ریکی خه لکیشن له درگاگانی تر دا، سویند به و که سه ی گیانی موحه مه دی به ده سته. نیوان نه ملاولای به هشت (نیوان نه ملاولای درگای) به نه ندازه ی نیوان مه که که و هه جره یان هه جره و مه که که) وه له ریوایه تیکی تر هاتوه: (نیوان مه که که و بوسرایه).^۱ وه له سه حیحی موسلیمدا هاتوه له عوبه ی کوری غه زوانه وه که و تاریکی بق دان له و تاره که دا وتی: بومان باسکراوه که نیوان نه م لاو لایه کی به هشت له چه ندین نه ملاولای، به نه ندازه ی پویشتنی چل ساله، وه پویشتنی وای به سر دا دیت که لیوانه له قهره بالفیدا.^۲ خوی مه زن ده فرمویت: ﴿وَقَالَ هُنَّ خَزَنَاتُهَا سَلَّمُ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ﴾ واته: کردارو گفتارو هه ول و تیکرشانتان لی پویشتنی و پاداشتیشتان هه پویشتنی بیت، وه ک پیغه مبه ری خودا (ﷺ) فرمانی دا له هندی له غه زاکاندا له نیوان موسلماناندا بانگ بکریت: (که س ناچیت به هشت خه لگی موسلمان نه بیت) و له ریوایه تیکی تر دا: (خاوه ن باوه پنه بیت).^۳ ﴿فَادْخُلُوْهَا خَلِيْلِيْنَ﴾ واته: تاهه تاهه تیندا ده مینه وه و لئی درناچن، ﴿وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ صَدَقْنَا وَعَدُّهُ وَاَوْزُنَا الْاَرْضُ نَبْوًا مِّنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَاءُ فَنِعْمَ اَجْرُ الْعَمِلِيْنَ﴾ واته: ده لئین: شوکرانه بق خوا، که به لئینی به نیعمه دا، وه راست گه پراو نه و زه مینه ی دا به نیعمه و له وه به هه شته دا، کوئی ناره زوو بکه ین لئی ده بین، نه و پاداشته ی دراوه به خه باتکاران چه نده باشه. ﴿وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ صَدَقْنَا وَعَدُّهُ﴾ واته: کاتیک خاوه ن باوه پان نه و هه موو پاداشته زوو به خششه گه و ره و به هه شته هه تاهه تاییه و سامانه هینده زوره ده بینن ده لئین: ﴿الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ صَدَقْنَا وَعَدُّهُ﴾ واته: سوپاس بق نه و خودایه ی که نه و به لئینه ی به نیعمه ی دا به راست ده رچوو له سر زمانی پیغه مبه ره به پیزه کانه وه (سه لامی خویان لی بیت) که له دنیا دا فرمویان: ﴿رَبَّنَا وَاِنَّا مَا وَعَدْتَنَا عَلٰی رُسُلِكَ وَلَا نَحْزَنُ نَا يَوْمَ

^۱ فتح الباری (۲۴۷/۸)، مسلم (۱/۱۸۴).

^۲ مسلم (۴/۲۲۷۸).

^۳ فتح الباری (۱/۳۸۵).

أَلْقَيْمَةُ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْإِلْعَادُ^۱ واته: نمی په روهدگارمان پیمان به خشه (له پاش مردن) نه وهی به لیتن پی داین له سر زوبانی پیغه مبه ره کانت و پيسوامان مه که له پژوی دواييدا بیگومان تو به لاین ناش کینیت. ﴿وَقَالُوا لَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ لَقَدْ جَاءَتْ رَسُولَنَا

بِالْحَقِّ^۲ واته: وه ده لاین: سوپاس بق نه و خواجهی که پندمونی کردین بق نه م پنگایه که نیمه هر گیز ریازی راست شاره زانده بووین نه که ر خودا پندمونی نه کردینایه سویند به خوا بیگومان نیردراوه کانی

په روهدگارمان راستیان هینسا. ﴿وَقَالُوا لَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي آذَهَبَ عَنَّا الْغُرْنَ إِنَّكَ رَبَّنَا لَعَفُورٌ شَكُورٌ^۳﴾

الَّذِي أَحَلَّنَا دَارَ الْمَقَامَةِ مِنْ فَضْلِهِ لَا يَمَسُّنَا فِيهَا نُصَبٌ وَلَا يَمَسُّنَا فِيهَا لُغُوبٌ^۴ واته: وه نه وان ده لاین هه موو سوپاس بق نه و خواجه که خهفته لا بردین و نه بهیشت، به پاستی په روهدگارمان لیبوردهی شایستهی سوپاسه، نه و (خوایه) که به چاکه و به هرهی خوی نیشته جیتی کردین له مالی هه میشه بیدا (به هه شتدا) له ویدا نه هیچ ماندوو بووینیکمان تووش ده بیت و نه هیچ زهحه تیکمان دوچار ده بیت. وه

ده فرموویت: ﴿وَأُورِثْنَا الْأَرْضَ نَتَّبُوا^۵ مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَاءُ فَنِعْمَ أَجْرُ الْعَمِلِينَ﴾ نه بولعالیه و نه بو

صالح و قه تاده و سودی و نیبوو زهید ده لاین: ﴿وَأُورِثْنَا الْأَرْضَ﴾ واته: زه مینی به هه شت. ^۶ نه م نایه ته وه که

نه و نایه ته وایه که خوی مه زن ده فرموویت: ﴿وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا

عِبَادِي الصَّالِحُونَ^۷ واته: سویند به خوا بیگومان نیمه نووسوامان له زه بوردا له دوانوسینی له

(لوح المحفوظ) دا به پاستی سر زهوی (به هه شت) به نده چاک و پاکه کانه دهنه میراتگری. بویه و توویانه:

﴿نَتَّبُوا^۸ مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَاءُ﴾ له هر کوی ناره زوو بکه یین لیتی ده بین چاکترین پاداشت نه و پاداشته یه

که پیمان دراوه له سر کرداره کانه مان. له هر دوو سه حیحه که دا هاتوو له نه نه سه وه (په زای خوی لی

بیت) له به سه رهاتی (المعراج) دا که پیغه مبه ر^۹ فرمووی: (بردمیانه ناویه هه شت که گومه زی مرواری

تیا بوو خوله که شی میسک بوو.^{۱۰}

^۱ ال عمران (۱۹۴).

^۲ الاعراف (۴۳).

^۳ الفاطر (۳۴-۳۵).

^۴ القرطبي (۲۸۷/۱۵).

^۵ الانبياء (۱۰۵).

^۶ فتح الباري (۵۴۷/۱)، مسلم (۱۴۸/۱).

﴿وَتَرَى الْمَلَائِكَةَ حَافِيَةً مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَقِيلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ

﴿الْعَالَمِينَ﴾ (۷۵)

خوای مہ زن دہ فہ رموویت: ﴿وَتَرَى الْمَلَائِكَةَ حَافِيَةً مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَقُضِيَ

بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ وَقِيلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ واتہ: فریشتہ کانیش دہ بینن، لہ دہ وری تہخت خول دہ خون و

پہ سہ ندی و پاکی پورہ ردگاری خویان دہ دن، ہر چوں راستہ، وا بہ ناویان راگہ یشتون و دہ لئین:

سوپاس بے پورہ ردگاری گشت جیہان. کاتیک خوای گہ ورہ باسی بپیری خوی کرد بے خہ لکی

بہ ہشت و جہ ہنہ م و جیای کردنہ و ہر کہ سہ شیای کامیان بوو بوی پوانہ کرا، ہر نہ و خودا

داد پورہ لہ بپیارہ کانید او ناہقی بہ ہیچ کہ سیک ناکات. پاشان باسی فریشتہ کان دہ کات کہ

دہ وری تہختی پیروزیان داوہ و پہ سہ نی و پاکی پورہ ردگاریان دہ دن و بہ پاکی و بیعہ بیسی و گہ ورہ بی و

مہ زنی خودا ہہ لدہ دن کہ دورہ لہ ستہ مہ و ہ ناہقی بہ کہ س ناکات. کارہ کانی بے تہ او کردون و

فرمانیان بے دہر کراوہ و لیبووہ تہ و بہ ریکی بویہ خوای گہ ورہ دہ فہ رموویت: ﴿وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ﴾

واتہ: خوابیاری بہ راستی داوہ لہ نیتوانیاند، پاشان فہ رموویہ تی: ﴿وَقِيلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ واتہ:

گشت بوونہ و ہر بہ زماندارو بے زمانہ و دہ لئین: سوپاس بے خوای مہ زن بے تہ و پریارہ ی و بونہ و

داد پورہ ریہ ی، بویہ لیرہ دا قورٹان تہ م قسہ ی نہ داوہ تہ پال کہ سیک بہ لکو بہ پہ ہایی فہ رموویہ تی.

تہ مہ پیش نیشانہ یہ لہ سہر تہ و ہ ی کہ ہہ موو دروستکراوہ کان شایہ تی دہ دن لہ سہر دہ سہ لاتی خودا و

سوپاسی دہ کن. قہ تادہ دہ لئیت: دروستکراوہ کان بہ سوپاسی خودا دہ ستیان پیکردوہ و ہ ک خوای

گہ ورہ لہ م ثابہ تہ دا دہ فہ رموویت: ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ﴾^۱. و ہ لیرہ شدا کزتابیان

ہیناوہ بہ سوپاس کردنی خودا، و ہ ک دہ فہ رموویت: ﴿وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ وَقِيلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾^۲.

^۱ الانعام (۱).

^۲ الطبری (۳۴۴/۲۱).

ته فیسری سورتهی (الفافر)، (المؤمن)

له مه که که دا هاتوو ته خواروه

ریزوگه ورهیی حامیمه کان

ئیبوو عه باس (ره زای خوی لئ بیت) ده لئیت: بیگومان هه موو شتیک ناوکرۆکیکی هه به ناوکرۆکی قورئانیش بنه ماله ی حامیمه کانه (آل حم) یان وتی: ^۱ (حامیمه کانه). میسهه ری کوری کیدام ده لئیت: به حامیمه کان ده وترئیت: بوکه کان. ^۲ نه مانه هه موو له پیشه وای زاناو دیار ئه بو عوبه یید قاسمی کوری سه لام (ره حمه تی خوی لئ بیت) ریوایه ت کراوه له کتیبی (فضائل القرآن) دا. ^۳ وه حومه ییدی کوری زه نجه ویی ریوایه تی کردوو له عه بدواللوه (ره زای خوی لئ بیت) ده لئیت: نمونه ی قورئان وه ک نمونه ی پیاوئیکه که زۆر ده که ریت تاجیکه به ک بدۆزئته وه بۆ که سوکارو مال و مندالی، تیپه پی به سه ر شویئیکدا بارانی باشی لئ باریبوو له و کاته دا که ده چوو به ناویدا شوئنه که سه رنجی زۆر پراکیشا. له ناکاو چوو چه ند باغئیک که زه مینه که ی زۆر نه رم و لماوی بوو. وتی: من له بارانی یه که م سه رسام بووم که چی ئه مه زیاتر جئیی سه رسوپه انه. پئیی وترا: بیگومان نمونه ی بارانی یه که م نمونه ی گه وره یی قورئانه. نمونه ی ئه و باغه لماویه ش وه ک ئال حامیمه کانه له قورئاندا. به غه وی هئناویه تی. ^۴ ئیبوو مه سعود (ره زای خوی لئ بیت) ده لئیت: کاتیک که ئه چه سه ر ئالی حامیمه کان (آل حم) وا ده زانم که چومه ته ناو چه ند باخچه یه ک که زۆر به که یفم له ناویاندا.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿حَمَّ ۱﴾ تَزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿۲﴾ غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي الطَّوْلِ لَا

إِلَهَ إِلَّا هُوَ إِلَهُ الْمَصِيرِ ﴿۳﴾

له پیشه وه قسه له سه ر ئه م پیتانه کراوه له نه وه لی سورته ی (البقره) دا که جاریکی تر لئیره دا پئییست به دووباره کردنه وه ناکات، له م فه رموده ی که ئه بو دلودو تیرمیزی ریوایه تیان کردوو هاتوو له و که سانه ی که له پیغه مبه ریان (ﷺ) بیستوو فه رموویه تی: (ئه که ر ئه مشه و درا به سه رتانداندا

^۱ الدر المنثور (۲۶۸/۷).^۲ القرطبي (۲۸۸/۱۵).^۳ فضائل القرآن (۱۳۸/۱۳۷).^۴ البغوي (۹۰/۴).^۵ البغوي (۹۰/۴).

بَلِّغْ: (حم، لاینصرون)). واته: حامیم، زال ناکرین به سرتاندا. ثم فرموده یه سه نده که ی پاسته.

خوای مه زن ده فرموویت: ﴿حَمَّ ۱﴾ تَزِيلُ الْكَتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿ثم کتیبه له لاین خوای
خاوون ده سه لاتی داناوه نیردراوه. واته: نارذنی ثم کتیبه که قورثانه له لاین خوای خاوون

ده سه لاتو زاناوه یه، که ناگاداری گشت شتیکه و گه ردیله ی لی ون نایبت له تاریکاییدا، ﴿غَافِرِ الذَّنْبِ

وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي الطَّوْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ إِلَهُ الْمَصِيرِ ۲﴾ واته: که له گونا مه کان ده بووریت و

به شیمانی قه بول ده کات و له جه زره به دا توندوتیزه، چاکه هر به ده سستی خویته ی و جگه له خوی هیچ

شت بق پرستن نایبت و مه موشت دیته وه لای شو. ﴿غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ ۳﴾ واته: له و گونا مهانی

له پیشینه کراون ده بووریت و به شیمانی قه بول ده کات له مه ولا بق هر که سیک بیه ویت بگه ریته وه بق

لای و گه ردنی که چ بکات بقی، ﴿شَدِيدِ الْعِقَابِ ۴﴾ توله ی زور توندوتیزه بق شو و که سانه ی سر پیچی

ده کن و یاخی ده بن و پیزی ژبانی دنیا ده دن به سر قیامه تداو له فرمانی خودا لاده دن و

نا ه قیکارن، ثم نایته وه ک شو نایته وایه که خوای گوره ده فرموویت: ﴿تَنجِي عِبَادِي أَنِّي أَنَا

الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ۵﴾ وَأَنَّ عَذَابِي هُوَ الْمَذَابُ الْأَلِيمُ ۶﴾ واته: هه وال بده به بنده کانم که به پاستی

هر من میهره بانم، وه بیگومان هر سزای منه سزای سه خت. خوای مه زن ثم دوو سیفته دینیت له

زور شویتدا له قورثانی پیرورزدت بق شو وه ی عبه ده کانی هه همیشه له نیوان ترسو هیوادا بزین وه

ده فرموویت: ﴿ذِي الطَّوْلِ ۷﴾ نینو عه باس (په زای خوای لی بیت) ده لیت: واته: خاوونی چاکه یه و

ده وله مه نده. ۸ واته: چاکه ی زوره به سر به بنده کانی وه که له ژماره نایته و ناتوان شوکرانه بزیری

ته نها چاکه یه کی خودا بن وه ک ده فرموویت: ﴿وَرِإِن تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تَحْصُوهَا ۹﴾ واته: خو نه گه ر

به ره و نیعمه ته کانی خوا بزیمین بوتان نازمیردین. وه ده فرموویت: ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ ۱۰﴾ غه بری خوی

هیچ که س بق پرستن ناشیت، له هه مو سیفته کانیدا بی وینه یه و هر شو په روه ردگاری

به بنده کانیته ی، ﴿وَالْيَهُ الْمَصِيرُ ۱۱﴾ واته: هه موشت دیته وه بق لای شو و پاداشتی هه مو که سیک

^۱ ابو داود (۷۴/۳)، تحفة الأحوذی (۳۲۹/۵)، سه نده کانی سه حیجه.

^۲ الحجر (۵۰-۴۹).

^۳ الطبری (۳۵۱/۲۱).

^۴ ابراهیم (۳۴).

دهداته وه به پئی کرده وهی و دوی ناخات وه که ده فہ رمویت: ﴿وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ﴾^۱ واتہ: وه نهو (خوا) لپرسینه وهی خیرایہ.

﴿مَا يُجَدِّدُ فِي آيَاتِ اللَّهِ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَا يَغْرُوكَ تَقَلُّبُهُمْ فِي الْإِلْدَادِ﴾^(۴) كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ
وَالْأَحْزَابُ مِنْ بَعْدِهِمْ وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍ بِرِسُولِهِمْ لِيَأْخُذُوهُ وَجَدَلُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ فَأَخَذْتَهُمْ
فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ﴿۵﴾ وَكَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ أَصْحَابُ النَّارِ ﴿۶﴾
له رموشته خراپه کانی خوانه ناسان دهمه دهمیگردنیانه درباری سیفته ته کانی خوا، ناکامی نهو

دهمه دهمی و لاساریه بیان روون دمکاته وه

خوای مه زن ده فہ رمویت: ﴿مَا يُجَدِّدُ فِي آيَاتِ اللَّهِ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَا يَغْرُوكَ تَقَلُّبُهُمْ فِي الْإِلْدَادِ﴾
واتہ: غهیری خوانه ناسه کان، هیچ که سیک له سه ر نیشانه کانی خودا کیسه ناکات، گوپو خولیان
به ولاتاندا، نه کا تو مه لئه له تینن. ﴿مَا يُجَدِّدُ فِي آيَاتِ اللَّهِ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا﴾، خوای مه زن ده فہ رمویت:
خوانه ناسان نه بیته که س کیسه و مملانی ناکات له سه ر نیشانه کانی خودا دوی پوونکرده وه و
به لکه مینانه وه، ﴿فَلَا يَغْرُوكَ تَقَلُّبُهُمْ فِي الْإِلْدَادِ﴾ واتہ: هاتوچو و گه رانیان به ولاتاندا به شوین سامان و
خوشی دنیاوا و نه کات له تو کارت تم بکاتو له خشتهت به رن وه که خوای گه وره له نایه تیکی تردا

ده فہ رمویت: ﴿لَا يَغْرُوكَ تَقَلُّبُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي الْإِلْدَادِ﴾^(۱۳) مَنَعٌ قَلِيلٌ لَّئِمَّ مَا وَطَنُهُمْ جَهَنَّمَ وَيَسَّ
الْمَهَادُ^۲ واتہ: له خشتهت نه بات و فریوت نه دات هاتوچوی نه وانہی بیباوه پن (به خوشی و
ناسوده بیبه وه) له ولاتدا، (نهو ناسوده بیبهی نه وان) خوشیه کی که مه پاشان جی و شوینیان دوزه خه،
نای چ شوینیکی به ده! وه فہ رمویته: ﴿نُمِنِعُهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ إِلَىٰ عَذَابٍ غَلِيظٍ﴾^۳ واتہ:
که میک نازو نیعمه تیان پی دده دین (له دنیاوا) له پاشان ناچاریان ده که این که بیرونه ناو سزای
سه خته وه. پاشان خوای دلوفان دلخوشی پیغه مبه ر(ﷺ) دده داته وه کاتیک که بیباوه پان بهوای پی
ناکه ن له هژی قوره ییش. که پیغه مبه ره پیشینه کان (سه لامی خوایان لی بیت) نمونه ی باشن بوته،
چونکه نه وانیش گه له کانیان باوه رپان پی نه کردن و دزیان وه ستان چه ند که سیکی که میان نه بیته.

ده فہ رمویت: ﴿كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَالْأَحْزَابُ مِنْ بَعْدِهِمْ وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍ بِرِسُولِهِمْ لِيَأْخُذُوهُ

^۱ الرعد (۴۱).

^۲ آل عمران (۱۹۶-۱۹۷).

^۳ لقمان (۲۴).

وَجَدَلُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ فَأَخَذْتَهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ﴿۱﴾
 وانه: هوزی نوحیش پیش نه مانه ش
 چند کومه لیش دوی نه وان، بپوایان به خوا نه هینا، هر کومه لیک په لاماری پیغه مبره که ی خوی داوه
 تا بیگرن و نازاری بدن، به قسه ی هیچیش ویستویانه جی بقر پاستی نه هینانه وه. نیتر به غه زب
 گرتوومن. دسا سزای من چون بوو. ﴿كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ﴾ وانه: که لی نوحیش بپوایان به
 خوا نه هینا پیش نه مانه. نوح پیغه مبره (سه لای خوی لی بیت) به که م پیغه مبر بووه که خوا په وان ی
 کردووه، داوی کردووه له هوزه که ی واز بیسن له بتپه رستی، ﴿وَالْأَحْزَابُ مِنْ بَعْدِهِمْ﴾ وانه:
 کومه له کانی تریش دوی نه وان له هه موو که له کان، ﴿وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍ بِرَسُولِهِمْ لِيَأْخُذُوهُ﴾ وانه:
 هه موو که لیک هه ولی داوه که پیغه مبره که ی خوی بکوژیت و له ناو به ریت به هه ر شیتویه که بوی بلوی،
 وه هه ندیکیان پیغه مبره که ی خویان کوشتووه، ﴿وَجَدَلُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ﴾ وانه: به
 قسه ی پوپوچ ویستویانه بین له مپه ر له جی پاستیه که له خور ناشکراتر بووه. ﴿فَأَخَذْتَهُمْ﴾ وانه:
 له نام داون و قیم کردون به هوی نه و تاوانه گه وره و خراپانه ی که کردویانه ﴿فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ﴾
 وانه: نایا ده زانی که جه زه به ی من چون بووه بویان و چیم به سهر هیناون. بیگومان توله یه کی نقر
 توندوتیرو به ژان و گورچک بپم لی سه ندون. قه تاده ده لیت: سویند به خوا نقر توندوتیرو بووه. پاشان
 خوی مه زن ده فه رموویت: ﴿وَكَذَلِكَ حَقَّتْ كَيْمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ أَصْحَابُ النَّارِ﴾ وانه:
 به لینی په روه ردگاری تق له سه ر هه موو نه وان ی خوانه ناس بیون، واهاته جی که نه وان جه هه نه مین.
 وانه: وه ک چون به لینی خوی تق هاته دی، که سزای نه و خوانه ناسانه ی دا که گله پیشووه کان هر
 به و جزه ش به لینی خوداباشتر و چاکتر دیته دی بق نه و که سانه ی که برها به تق ناکن و درت نه وه ستن
 نه ی موحه ممد (ﷺ)! چونکه نه وه ی برها به تق نه کات و پبی تیناچیت که برها به غه یری توبه ینیت
 (والله أعلم).

﴿الَّذِينَ يَمْجُرُونَ الْعُرْسَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسِيحُونَ بِمَحْمَدٍ رَجِيمٍ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَفْرِقُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ
 كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿۷﴾ رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ
 جَنَّاتٍ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ إِنَّكَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
 ﴿۸﴾ وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿۹﴾﴾

هه لگرائی (عرش) سوپاسی خوا ده‌کهن و داوای لیبوردن بؤ خاوهن باوه‌پان ده‌کهن

خوای مه‌زن ده‌فهرموویت: ﴿الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَّحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ﴾ واته: نهو که‌سانه‌ی ته‌ختی خوایان هه‌لگرتووه و نه‌وانه‌ی به‌دهوری نه‌ودان، به‌سوپاسی په‌روه‌دگاریان خه‌ریکن و به‌وایان هر‌به‌و هه‌یه و داوای لیبوردن بؤ خاوه‌نباوه‌پان ده‌کهن: نه‌ی په‌روه‌دگاری هه‌مووان! دیاره‌به‌زه‌یی و زانینت هه‌موو شتی داگرتووه، نه‌وانه‌ی ده‌که‌پینه‌وه و په‌پره‌وی پئیگی تق‌ده‌بن له‌گونه‌ه‌کانیان بووره و له‌نازاری به‌ناگریان پباریزه. خوای مه‌زن باسی نه‌و چوار فریشته‌نزیکه‌نه‌ی خۆی ده‌کات که‌عرشیان هه‌لگرتووه و نه‌و فریشته‌نزیکه‌نه‌ش به‌دهوری ته‌ختدان که‌سوپاسی په‌روه‌دگاریان ده‌کهن. واته: ته‌سبیحات و حه‌مدوسه‌نا پیکه‌وه ده‌کهن یانی به‌پاکی و بی‌عه‌یبی خوای مه‌زندا هه‌لده‌ده‌ن‌ویاسی نه‌وسیفه‌تانه‌ه‌کهن که‌دوره له‌هه‌موو نوقسانیه‌ک وه‌ستایشی ده‌کهن به‌وسیفه‌تانه‌ی که‌هه‌موو وه‌سفیک هه‌لده‌گرتیت، ﴿الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ﴾، پاشان ده‌فهرموویت: ﴿وَيُؤْمِنُونَ بِهِ﴾ واته: گو‌پرایه‌ل‌و‌گه‌ردنکه‌چن له‌به‌ر ده‌ستیدا، ﴿وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا﴾ داوای لیبوردن ده‌کهن بؤ خه‌لکی سه‌ر زه‌مین نه‌وانه‌ی به‌وایان به‌شته‌نادیاره‌کان هه‌یه، خوای گه‌وره‌فریشته‌نزیکه‌کانی وا‌دروست کردووه که‌له‌پاشمله‌داوای لیبوردن بکه‌ن بؤ خاوه‌نباوه‌پان. کاتیک نه‌مه‌ره‌وشتی فریشته‌کان بی‌ت (سه‌لامی خوایان لی‌بی‌ت) بیگومان (تامین) یش نه‌کهن له‌سه‌ر نه‌و‌دوعایانه‌ی خاوه‌ن باوه‌پان کردوویانه‌بؤ برا موسلمانه‌کانیان. وه‌که‌له‌سه‌حیحی موسلیمدا هاتووه له‌پینغه‌مبه‌روه (ﷺ) فه‌رموویه‌تی: (کاتیک موسلمان دوعا بؤ برای موسلمان‌ی خۆی ده‌کات له‌پاش مله، فریشته‌ده‌لین: (تامین) بؤ توش هه‌یه به‌نه‌ندازه‌ی نه‌وه‌ی تق‌داوای ده‌که‌ی بؤ برا موسلمانه‌که‌ت).^۱ شه‌هری کوپی حه‌وشب ده‌لینت: هه‌لگرائی (العرش) هه‌شتن، چواریان ده‌لین: نه‌ی خودایه‌پاکی و بی‌عه‌یبی و ستایش بؤ تق، سوپاس بؤ تق له‌سه‌ر خۆگریت پاش ناگاداریت چواره‌که‌ی تریان ده‌لین: نه‌ی خودایه‌پاکی و بی‌عه‌یبی و ستایش بؤ تق، سوپاس بؤ تق له‌سه‌ر لیبوردن دوی ده‌سه‌لاتت، بؤیه‌کاتیک داوای لیبوردن ده‌کهن بؤ خاوه‌ن باوه‌پان، ده‌لین: ﴿وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ رَّحْمَةً وَعِلْمًا﴾ واته: به‌زه‌یت هه‌موو گونه‌ه‌و تا‌وانه‌کانی داگرتووه و

ناگاداریشت همه به به سر هم مو کردارو گفتارو جموجلیکیاندا، ﴿فَاعْرِضْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ﴾^۱
 واته: ببوره له و تاوانبارانهی په شیمان بوونه ته وه و گه پاونه ته وه و وازیان هیناوه له و کاره خرابانهی
 که کردویانه و هه لسانون به و کاره چاکانهی تو فرمانت پی کردون و وازیان هیناوه له خراب کاری،
 ﴿وَفِيهِمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ واته: لایان بده له ناگری جهه نم که جازره به یه کی پر نیش و ژانه، ﴿رَبَّنَا
 وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتٍ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ
 الْحَكِيمُ﴾ واته: نهی په روه ردگاری همومان! بییشان نیره ناو باغاتی همیشهی، که خوت
 به لئنت پیداون، نه و که سانهش له باوان و خیزانه کانیان و به ره و توره می نه وانن و (ناکاری چاکیان بووه
 له گه ل) نه وان بن، هر خوت خاوه ن ده سه لات و کارزانی. ﴿رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتٍ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ
 وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ﴾ واته: خودایه بیانخه یته ناو باغاتی که همیشهی
 بیت که خوت به لئنت پیداون و له گه ل که سوکار وه و باوان و خیزان و نه وه کانیان کویان بکه روه هه تا
 چاوو دلیان پتیان پڑشن بیته وه له شوینی نزیک له به کتری. وه ک خوی مزه ن فرمویه تی: ﴿وَالَّذِينَ
 آمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِيمَانٍ أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَا أَلَّفْنَاهُمْ مِنْ عَمَلِهِمْ مِنْ شَيْءٍ﴾^۲ واته: وه نه وانسهی بپویان
 هیناوه و نه وه کانیان پتیان دویان که وتون به باوه پداریتی نه وه کانیان ده گه یه نین پتیان (له پلهی
 به هه شندا) وه هیچ له کرده وهی باوکه کانیان که م ناکه یه وه. واته: همومان وه که یه ک لیکردن له
 پله دا بق نه وهی چاویان به یه کتری پوو بیته وه. پلهی نه وانه که به رزتر بووه که ممان نه کردوه ته وه تا
 بچه پیزی پله نزمه کان، به لکو پلهی نه و که سانهی که کرداریان که م بووه به رزمان کردوه ته وه هه تا
 وه که یه بن له گه ل پله به رزه کاندای بق پزلیانان و منه نکردن به سه ریاندا. سه عیدی کوپی جو به یه
 ده لئنت: خاوه ناوه کاتیک ده چپته به هه شت هه والی بابو کوپی برای خوی ده پرسیت که له کوین؟
 پی ده لئین: نه وانه نه گه یشتوونه ته پلهی تو له کرداردا، نه میش ده لئنت: من بق خوم و نه وانیش کارم
 کردوه، بقیه ده یانگه یه بن به و که سه له و پله یه دا، پاشان سه عیدی کوپی جو به یه نه م نایه ته ی خویند:
 ﴿رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتٍ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ
 الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾^۳ موه پره فی کوپی عه بدوللای کوپی شوخه یه ده لئنت: چاکترین ناموزگاریکه ر له

۱ البغوي (۹۳/۴).

۲ الطور (۲۱).

۳ الطبري (۳۰۷/۲۱).

عبدہ کانی خودا بقِ خاوهن باوہ پان، فریشتہ کانن، پاشان ئەم ئایہ تەسی خویند: ﴿رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتٍ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ﴾ وہ خەیانە تکارترین بەندە کانی خودا بقِ خاوهن باوہ پان شەیتانە کانن. ۱ خوای گەورە دەفەر موویت: ﴿إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ واتە: ئەو کە سەسی کە پرسی ئی ناگەریت و کەس ناتوانیت بەرەو پەویی بوەستیت هەرچی مەیلی ئی بیت دەیکات و هەرچیش مەیلی ئی نە بیت پەونادات، لە کارزانی لە گفتارو کردارە کانیداو لە بپیارو فەرمانە کانیدا، ﴿وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾ لە خرابەش بیانپاریزە، هەر کە سیک لە خرابە بپاریزیت، لەو پۆژەدا بەر بە زەیی تو دە کە ویت، کە ئەمەش سەرکە و تینیکی نۆد مەزە. ﴿وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ﴾ واتە: ئەو کە سانەیی کە تووشی خرابە دەبن بیانپاریزە لیبی، ﴿وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ يَوْمَئِذٍ﴾ واتە: هەر کە سیک تو بپاریزیت لە پۆژی قیامەتدا، ﴿فَقَدْ رَحِمْتَهُ﴾ واتە: بە زەبیت پیتیدا هاتوو تەو و پزگارت کردوو لە تۆلە و سزادان. ﴿وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾ ئەو شە سەرکە و تینیکی نۆد گەورە یە.

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُسَادُونَ لِمَقْتِ اللَّهِ أَكْبَرُ مِنْ مَقْتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ إِذْ تُدْعَوْنَ إِلَى الْإِيمَانِ فَتَكْفُرُونَ﴾ ۱۰ قَالُوا رَبَّنَا أَمَتْنَا اثْنَتَيْنِ فَاعْرِفْنَا بِدُثُونِنَا فَهَلْ إِلَى خُرُوجٍ مِنْ سَبِيلٍ ۱۱ ﴿۱۱﴾ ذَلِكُمْ بِأَنَّهُ إِذَا دُعِيَ اللَّهُ وَحْدَهُ كَفَرْتُمْ وَإِنْ يُشْرَكْ بِهِ تُؤْمِنُوا فَالْحُكْمُ لِلَّهِ الْعَلِيِّ الْكَبِيرِ ۱۲ ﴿۱۲﴾ هُوَ الَّذِي يُرِيكُم آيَاتِهِ وَيُنزِلُ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ رِزْقًا وَمَا يَتَذَكَّرُ إِلَّا مَنْ يُنِيبُ ۱۳ ﴿۱۳﴾ فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ۱۴ ﴿۱۴﴾

پەشیمانی دەربەرینی خوانە ناسان پاش چوونە ناو ناگر

خوای مەزە دەفەر موویت: ﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُسَادُونَ لِمَقْتِ اللَّهِ أَكْبَرُ مِنْ مَقْتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ إِذْ تُدْعَوْنَ إِلَى الْإِيمَانِ فَتَكْفُرُونَ﴾ واتە: هاوار لەو کە سانە دەکریت کە خودایان نەه ناسیوو، بیکومان توو پەیی خودا لەو پەسی خۆتان هەتانە، گەورە ترە، چونکە ئیو ه کاتیک کە بانگ دەکرین باوہ پتان بە خودا هەبیت، کەچی ئیو ه حاشا دەکەن. خوای گەورە باسی خوانە ناسان دەکات، کاتیک لە پۆژی قیامەتدا لە ناو بلێسەیی ناگردان و دەست دەکریت بە جەزە بە دانیان و هیچ

۱ القرطبي (۲۹۵/۱۵).

کسیک نایهت به هاواریانه وه و نه فرین له خویان ده که ن و ژۆر پقیان له خویانه له بهر شه و کرده وه خراپانهی که بوونه هژی شه وهی بچه ناو ناگر. نا له وه خهتدا فریشته کان بانگیان ده که نو پیتیان ده لئین: بیگومان خودا له خۆتان زیاتر لیتان توپهیه. چونکه خوی مه زن کاتیک له نییادا داوای ئی خۆتان ده کردن که برۆا بیئن ئیوه حاشاتان ده کردو دوورده که وتنه وه شهی شه که سانهی که ئیستا له خۆتان بیزارنو و خۆتان تووشی سزا کردووه. قه تاده له م نایهتدا: ﴿لَمَقْتُ اللّٰهَ اَکْبَرُ مِنْ مَّقْتِكُمْ اَنْفُسِكُمْ اِذْ تُدْعَوْنَ اِلَى الْاِيْمَانِ فَتُكْفَرُوْنَ﴾ ده لئیت: توپهیی خودا بۆ خه لکی گو مپا کاتیک که داوای برۆا هیتانی ئی کردوون له نییادا و حاشایان ئی کردو قه بولیان نه کردووه مه زنتره له توپهیی خویان کاتیک به چاوی خویان جه زه بهی خودا ده بیئن له پۆژی قیامه تدا.^۱ حه سانهی به سیری و موجهاید و سودی و ژوپری کوپی عه بدوللای مه مدانی و عه بدوپه حمانی کوپی زهیدی کوپی نه سله م و ئیبنو جه ریری ته به ریش هر وایان و تووه (په حه تهی خوا له مه موویان بییت).^۲ خوی گه وره ده فه رموویت: ﴿قَالُوا رَبَّنَا اَمَنَّا اَشْنَيْنِ وَاٰحْيَيْنَا اَنْتَیْنِ فَاَعْرَفْنَا بِذُنُوْبِنَا فَهَلْ اِلٰی خُرُوْجٍ مِّنْ سَبِيْلِ﴾ ده لئین: شهی په روره دگارمان! تو دوو جار ئیمهت مراندو، دوو جاریش ژیانته به به ردا کردوین، پی له گوناهمی خۆ ده نئین، ناخۆ دهره تانیک مه هیه؟ سه وری ده لئیت له شه بو ئیسا قه وه له شه بو نه حوه سه وه له ئیبنو مه سعوده وه (په زای خوی ئی بییت) ده لئین: مه م نایهت: ﴿قَالُوا رَبَّنَا اَمَنَّا اَشْنَيْنِ وَاٰحْيَيْنَا الْاَشْنَيْنِ﴾ وه که شه م نایهت ته وایه که خوی گه وره ده فه رموویت: ﴿کَيْفَ تَكْفُرُوْنَ بِاللّٰهِ وَکُنْتُمْ اَمْوَاتًا فَاَحْيَاکُمْ ثُمَّ یُمِیْتُکُمْ ثُمَّ یُحْیِیْکُمْ ثُمَّ اِلَیْهِ تُرْجَعُوْنَ﴾ واته: چۆن بییا وه په دهن به خودا؟! له کاتیکدا که ئیوه بی گیان بوون و گیانی به به ردا کردن له پاشان ده تانفرینت دوی شه وه زیندووتان ده کاته وه ئینجا بۆ لای خۆی ده گه رینترینه وه.^۳ ئیبنو عه باس و زه حاک و قه تاده و شه بو مالکیش هر وایان و تووه.^۴ شه مه قسه یه کی پاسته و هیچ گومان و دوو دلّی تیا نیه. مه به ست له مانه مه مووی شه وه په که خوانه ناسان داوای گه رانه وه ده که ن کاتیک له خزمهت خوی گه وره دا ده وه ستینرین له ساحه ی مه حشه ردا له پۆژی قیامه تدا. وه که خوی مه زن فه رموویت: ﴿وَلَوْ تَرَى اِذِ الْمُجْرِمُوْنَ نَاکِسُوْا

^۱ الطبري (۳۵۹/۲۱).

^۲ الطبري (۳۵۹/۳۵۸/۲۱).

^۳ البقرة (۲۸).

^۴ الطبري (۳۶۰/۲۱).

^۵ الطبري (۳۶۰/۲۱).

رُءُوسِهِمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ رَبَّنَا أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا فَانْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ ﴿۱﴾ واته: نه‌گه‌ر ده‌بینی کاتیک (له قیامه‌تا) تاوانباران له حوزوی په‌روه‌ردگاریاندا (له خه‌جاله‌تیدا) سه‌ریان داخستوه (ده‌لین) نه‌ی په‌روه‌ردگاری نئمه (نه‌وه‌ی به‌لینت بی‌ دابوین) دیمان و بیستمان ده‌ی بمانگتیره‌وه (بۆ دنیا تا) کرده‌وه‌ی باش بکه‌ین، به‌ پاستی نئمه‌ دلتیاین (له قیامه‌ت). وه‌لام نادرینه‌وه. پاشان کاتیک به‌ چاوی خویان ناگریان بینی له‌سه‌ر که‌ناری ناگر وه‌ستان و سه‌یری نه‌وه‌موو نازارو جه‌زبه‌ سه‌خته‌یان کرد داوای گه‌پانه‌وه‌ ده‌کن زډر زیاتر له‌وه‌ی که‌ له‌ پیشتر داوایان ده‌کرد به‌لام وه‌لام نادرینه‌وه. خوای مه‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿وَلَوْ رَزَقْنَاهُ إِذْ وَفَقُوا عَلَى النَّارِ لَقَالُوا يَا لَيْتَنَا نُرَدُّ وَلَا نُكَذِّبُ بِآيَاتِ رَبِّنَا وَنَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿۱۷﴾ بَلْ بَدَأَ لَهُمْ مَا كَانُوا يُحْفَوْنَ مِنْ قَبْلُ وَلَوْ رُدُّوا لَعَادُوا لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿۲﴾ واته: وه‌ نه‌گه‌ر بیانینیت کاتیک که‌ له‌سه‌ر قه‌راغی دۆزه‌خ وه‌سه‌ستینارون که‌ ده‌لین خۆزگه‌ ده‌گه‌رینرینه‌وه بۆ دنیاو به‌لگه‌کانی په‌روه‌ردگارمان به‌ درۆ نه‌ده‌زانی وه‌ له‌ بپواداران ده‌بووین، (نه‌خیر به‌ پاستیان نیه) به‌لکو نه‌وه‌ی که‌ له‌وه‌و پیش ده‌یانشارده‌وه بۆیان ده‌رکه‌وتوه‌وه‌ نه‌گه‌ر بگه‌رینرینه‌وه (بۆ دنیا) بیگومانته‌گه‌رینه‌وه سه‌ره‌مان شتی پیتشویان وه‌وانه‌ خه‌لکیکی درۆزن. نه‌م بیپروانه‌ کاتیک که‌ چونه‌ ناو ناگرو نه‌و نازارو نارپه‌حه‌تی‌هی جه‌هنه‌میان چه‌شت و زنجیره‌ی ناگرین کرایه‌ ده‌ست و قاچیان و زه‌بوون بوون له‌ناویدا تا له‌ویدا زیاترو زیاتر داوا ده‌کن که‌ بگه‌رینه‌وه بۆ دنیا بۆ نه‌وه‌ی کاری چاکه‌ بکه‌ن، بۆیه خوای مه‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿وَهُمْ يَصْطَرِحُونَ فِيهَا رَبَّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ أَوَلَمْ نَعْمَرْكُمْ مَا يُتَذَكَّرُ فِيهِ مِنْ تَذَكُّرٍ وَجَاءَكُمْ الْتَذَكُّرُ فَذُوقُوا فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ بَصِيرٍ ﴿۲﴾ واته: وه‌ نه‌وانه‌ له‌ دۆزه‌خدا هاوار ده‌کن (ده‌لین) نه‌ی په‌روه‌ردگارمان (له دۆزه‌خ) ده‌رمان بیننه‌ تا کرده‌وه‌ی چاک بکه‌ین جی‌اواز له‌وه‌ی ده‌مانکرد (وه‌لام ده‌رینه‌وه) نایا ته‌نه‌مان دریتز نه‌کردن نه‌وه‌نده‌ی نه‌وه‌ی ده‌یه‌ویت بیریکاته‌وه‌ تیایدا بیریکاته‌وه‌و ترسینه‌رتان بۆ نه‌هات ده‌ی (سزا) بچه‌ژن چونکه‌ هیچ یاریده‌ده‌ریتک بۆ (بیباوه‌ره) سه‌تمکاره‌کان نیه. وه‌ ده‌فه‌رموویت: ﴿رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْهَا فَإِنَّا عِندَنَا فَإِنَّا ظَالِمُونَ ﴿۱۷﴾ قَالَ اخْشَوْا فِيهَا وَلَا تَكْلُمُونَ ﴿۱۸﴾ واته: نه‌ی په‌روه‌ردگارمان له‌م (دۆزه‌خه) ده‌رمان بیننه‌ جا نه‌گه‌ر جاریکی ترگه‌رپاینه‌وه (بۆ بیباوه‌ری) نه‌وه‌ به‌ پاستی نئمه‌ سه‌تمکارین، وه‌

۱ السجدة (۱۲).
 ۲ الانعام (۲۷-۲۸).
 ۳ الفاطر (۳۷).
 ۴ المؤمنون (۱۰۷-۱۰۸).

(خو) ده فہرموویت: بہ بیٰ نرخی و پرسیوایی بمیننہ وہ لہ دوزہ خدا و قسہ یہ کم لہ گہ لدا مہ کن. لہ م
 نایہ تہ دا زور بہ پڑوہہ پرسیار دہ کن و بہ پٹشہ کیہ ک دست پیدہ کن پرہ لہ دہرپرنی سوزو
 خوبہ کہ مزانین کہ دہ لئین: ﴿رَبَّنَا اٰمَنَّا اَنْتَیْنِ وَاٰحِیَّتِنَا اَنْتَیْنِ﴾ و اتہ: تق زور مہ زن و خاوهن دہ سہ لاتی.
 وہ ختیک ٹیمہ مردوبوبوین زیندوت کردینہ وہ دوی ٹوہ ٹیمہ مراندو پاشانیش زیندوت کردینہ وہ.
 تق ہرچی مہ یلت لی بیت دہ کی. وہ ٹیمہ دان بہ تاوانی خوماندا دہ نئین کہ لہ دنیا دا ناہہ قیمان لہ
 خومان کردوہ، ﴿رَبَّنَا اٰمَنَّا اَنْتَیْنِ وَاٰحِیَّتِنَا اَنْتَیْنِ﴾ و اتہ: نا خو تق لیمان قہ بول دہ کی کہ جاریکی
 تر بمانگتپتہ وہ بق زبانی دنیا، بیگومان تق توانای ٹوہ تہ ہہ، بق ٹوہی کاریک بکہین پینچہ وانہی
 ٹوہی کردمان لہ دنیا دا. ٹہ گہر دہ ستمان دایہ وہ بہ خرابہ کاری جاریکی تر ٹیمہ تاوانبارو
 ستمکارین. وہ لام دہ درینہ وہ کہ رنگا نیہ جاریکی تر ٹیوہ بگہ پینہ وہ بق دنیا، پاشان ہوی
 نہ گہ پانہ وہ یان بق دنیا پوون دہ کاتہ وہ کہ ٹیوہ سروشتان وایہ پاستی قہ بول ناکن وہ وری ناگرن
 بہ لکو دئی ہق دہ وہ ستنو بہوای پی ناکن، بویہ خوی مہ زن دہ فہرموویت: ﴿ذٰلِکُمْ یَاۡتَہٗۤ اِذَا دُعِیَ
 اَللّٰہَ وَحَدّہٗ کَفَرْتُمْ وَاِنْ یُتْرَکْ بِہٖ فُؤْمُوۡا فَاَلْحٰکُمۡ لِلّٰہِ الْعَلِیِّ الْکَبِیْرِ﴾ و اتہ: ٹہ مہ تان بویہ بہ سہر دئی،
 چونکہ ہر کاتیک مہر دم تہ نیا خویان دہ پہرستو ہیچی تر نا، حاشاتان دہ کرد، بہ لام کاتیک
 شہریکیان بق ٹو دادہ نا، ٹیوہ باوہ پتان دہ مینا، فرمان تہ نا بق خودای بہ رزو مہ زنہ. و اتہ: ٹیوہ
 ہر روا دہ بن ٹہ گہر بگہ پینہ وہ بق زبانی دنیا ش. خوی مہ زن دہ فہرموویت: ﴿فَاَلْحٰکُمۡ لِلّٰہِ الْعَلِیِّ
 الْکَبِیْرِ﴾ و اتہ: ہر ٹوہ فرمان پڑوہ وایہ لہ سہر دروستکراوہ کانی دادوہ ریکی وایہ کہ ستم لہ ہیچ
 کہ س ناکات. بق ہر کہ سیک مہ یلی لی بیت پئی نیشان دہ دات و ہر کہ سپش مہ یلی لی بیت گو مہ ی
 دہ کات. بہ زمی دیتہ وہ بہ کہ سیکدا کہ مہ یلی لی بیت و جہزہ بہی کہ سیکش دہ دات کہ مہ یلی لی
 بیت. ہیچ بہرستراویک نیہ غہیری ٹوہ. وہ دہ فہرموویت: ﴿هُوَ الَّذِیْ یُرِیْکُمْ ءَایٰتِہٖۤ وِیُبْرِکُ لَکُمۡ مِّنْ
 اَلسَّمَآءِ رِزْقًا وَّمَا یَتَذَکَّرُ اِلَّا مَن یُذِیْبُ﴾ ہر ٹوہ نیشانانی خویقان بق دہ نوینیت و لہ و ہ وایہ
 بزوتان بق بہ پئی دہ کات. تہ نا کہ سیک لہ و ٹاموزگاریہ تیدہ گات، کہ پوی ہر بہرہ و خودا بیت. و اتہ:
 خودا نیشانہ کانی دہ سہ لاتی خوی بق ٹیوہ دہرہ خات کہ بہ چا و دہ بیبین لہ ٹاسمانہ کان و زہ میندا کہ
 ٹوہ نیشانہ گہ ورنہ ہموو بہ لگن لہ سہر تواناو دہ سہ لاتی تہ وای دہرستکروہ و دہ پینہری کہ
 خویہ تی. ﴿وِیُبْرِکُ لَکُمۡ مِّنْ اَلسَّمَآءِ رِزْقًا﴾ و اتہ: بارانتان لہ ٹاسمانہ وہ بق دہ بارینیت بہ ہوی ٹوہ
 بارانہ وہ کشتوکال و بہرہ و ہمتان بق دہ پوین بہ چاوی خوتان دہ بیبین کہ ہر یہ کہ تام و بون و ہنگو
 شپوہ یہ کی تابیہ تی خوی ہہ یہ کہ گشت بہ یہ ٹا و دہ پوین کہ چی بہ دہ سہ لاتی خودای مہ زن ہر

یه که یان جیباوازتره له وی تر. ﴿وَمَا يَتَذَكَّرُ﴾ واته: که سیتک په ندو ناموژگاری وهرده گریخت له م شتانه و به به لکه ده بیهنیتته وه له سر گوره می وه دیهنه یان، ﴿أَلَا مَنْ يُنِيبُ﴾ واته: مه گین پووی دلی به ره و خودای مه زن بیت.

فهرمان دان به خاوهن باوه ران هر چون بووه ته نها عیباده تی خودا بکه ن

خوای مه زن ده فرموویت: ﴿فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ﴾ واته: ده سا نیوه به دلپاکی هر هانا بق خودا به رنو دینی پاکژتان بق نو بیت، جا با خوانه ناسانیش پی پی توپه بن. واته: نیوه ته نها به دلپاکی هر عبادت بق خودا بکه ن و لیتی بیارینه وه به پنگه می موشریکه کاندایا مه چنر شوپین پچه می نه وان مه کون. نیمامی نه حمده پریوایه تی کردووه که عبدالله لای کوپی زوبه بیر دوی هموو نوپژیک سه لامی ده دایه وه ده بیوت: (لا إله إلا الله وحده لا شريك له، ولا نعبد إلا إياه له النعمة وله الفضل وله الثناء الحسن، لا إله إلا الله مخلصين له الدين ولو كره الكافرون). ده لیت: پیغه مبه ری خودا (ﷺ) دوی هموو نوپژیک به ده نگه می به رز نه مانه می فرمووه. ۱. موسلیم و نه بو داود و نه سائیش به م شیوه به پریوایه تیان کردووه. ۲. وه له فرمووده می سه حیحدایا پریوایه ت کراوه له عبدالله لای کوپی زوبه بیر وه (په زای خویان لی بیت) که پیغه مبه ری خودا (ﷺ) دوی نوپژه فه رزه کان ده یه فرموو: (لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير، لا حول ولا قوة إلا بالله، لا إله إلا الله، ولا نعبد إلا إياه له النعمة وله الفضل وله الثناء الحسن، لا إله إلا الله مخلصين له الدين ولو كره الكافرون). ۳.

﴿رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ ذُو الْعَرْشِ يُلْقِي الرُّوحَ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ لِيُنذِرَ يَوْمَ التَّلَاقِ﴾ (۱۵) يَوْمَ هُمْ بَرْزُورُونَ لَا يُغْنِي عَنْهُمُ شَيْءٌ مِنْ أَلْمَلِكِ الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ﴾ (۱۶) الْيَوْمَ نُجَزِّي كُلَّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ لَا ظَلَمَ الْيَوْمَ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ﴾ (۱۷)

نیگای خودا بوئنه وه به بنده گانی له و پوژه بترسن که توشیان دیت

خوای مه زن ده فرموویت: ﴿رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ ذُو الْعَرْشِ يُلْقِي الرُّوحَ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ لِيُنذِرَ يَوْمَ التَّلَاقِ﴾ واته: پله می به رز هر له لای شه وه، خاوهن ته خته، به فریشته می تاییه تیدا وه لای می خوی بق هر که سیتک له عه بدانی خوی چه ز بکات، به پری ده کات، تا له پوژیک (که توشیان دیت)

۱ احمد (۴/۴)، فرمووده به کی سه حیجه.

۲ مسلم (۴۱۶/۱)، ابوداود (۱۷۳/۲)، النسائی (۷۹/۷۸/۳).

۳ مسلم (۴۱۵/۱).

بیانترسیبت. خوی گوره باسی مه زنی و پایه به رزی خوی و بلندی ته خته که ی ده کات که به رزتره

به سره همو دروستکراوه کانیدا وه ک بان (السقف)، بویه ده فرموویت: ﴿مَنْ أَلَّهَ ذِي الْمَعَارِجِ ۚ﴾

تَمَجُّ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ ۚ واته: فریشته و جویره نیل سرده که ون بۆ لای خودا له پوژیکدا که نه اندازه که ی په نجا هزار ساله. وه به م زووانه خوا مه یلی لی

بیت باسی نه و مه و دایه ده که مین که له نیوان عرش و زه مینی حوته مدایه له سره پاو بو چونی زانایانی

پیشینه و پاشینه (السلف والخلف)، زوریک له زانایان و توویانه که تهخت یاقوتیکی سووره فراوانی نیوان تیره کانی و ماوه ی پویشتن (تیپه ربوون) به ناویاندا په نجا هزار ساله. وه به رزیه که ی له زه مینی

حوته مه وه ماوه ی پویشتنی په نجا هزار ساله، خوی مه زن ده فرموویت: ﴿يَلْقَى الرُّوحَ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى

مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ ۚ وَهَكَذَا نُمَّيِّتُهَا وَنُهَيِّئُهَا لِمَنْ يَشَاءُ ۚ وَرُوحُكَ فِي بَيْتِكَ ۚ وَرُوحُكَ فِي بَيْتِكَ ۚ وَرُوحُكَ فِي بَيْتِكَ ۚ وَرُوحُكَ فِي بَيْتِكَ ۚ

مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ أَنْ أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ سَمَاءٍ أُنزِلَتْ إِلَيْهِ ۚ وَرُوحُكَ فِي بَيْتِكَ ۚ وَرُوحُكَ فِي بَيْتِكَ ۚ وَرُوحُكَ فِي بَيْتِكَ ۚ

فرمانی خوی بۆ هر که سیک له بنده کانی که خوی بیه ویت به وه ی که خه لکی بترسینن که به پاستی بیجکه له من هیچ په رستراویکی تر نیه که واته هر له من بترسن. وه ک نم نایه ته ش که ده فرموویت:

﴿وَلَنْبَأُ لَنَزِيلِ رَبِّ الْمَلَائِكِ ۙ نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ ۙ عَلَى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ ۙ وَهَكَذَا نُمَّيِّتُهَا وَنُهَيِّئُهَا لِمَنْ يَشَاءُ ۚ وَرُوحُكَ فِي بَيْتِكَ ۚ وَرُوحُكَ فِي بَيْتِكَ ۚ وَرُوحُكَ فِي بَيْتِكَ ۚ

نم (قورئان) ه دابه زینراوی په روه ردگاری جیهانیانه جویره نیلی نه مین هیتایه خواره وه، بۆ سر دلی

تر بۆ نه وه ی له ترسینه ران بی. بویه خوی مه زن لیره دا فرموویه تی: ﴿لَنُنزِلَنَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۙ وَرُوحُكَ فِي بَيْتِكَ ۚ وَرُوحُكَ فِي بَيْتِكَ ۚ وَرُوحُكَ فِي بَيْتِكَ ۚ

کورپی نه بو ته لحه ده لیت: له نیبنو عه باسه وه ﴿يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۙ وَرُوحُكَ فِي بَيْتِكَ ۚ وَرُوحُكَ فِي بَيْتِكَ ۚ وَرُوحُكَ فِي بَيْتِكَ ۚ

مه زن بنده کانی لی ترساندوه. چونکه همو که سیک تووشی کرده وه ی خوی ده بیت له و پوژده له چاکه و له خراپه. پاشان خوی مه زن ده فرموویت: ﴿يَوْمَ هُمْ كَبِيرُونَ ۙ وَرُوحُكَ فِي بَيْتِكَ ۚ وَرُوحُكَ فِي بَيْتِكَ ۚ وَرُوحُكَ فِي بَيْتِكَ ۚ

أَيُّومَ لِلَّهِ الْوَجْدِ الْقَهَّارِ ۙ وَرُوحُكَ فِي بَيْتِكَ ۚ وَرُوحُكَ فِي بَيْتِكَ ۚ وَرُوحُكَ فِي بَيْتِكَ ۚ

پوژده دا فرمانه وایی بۆ کییه؟ هر بۆ خوی تا کو ته نهایه که به سره همو شتدا زاله. واته: ده مینرینه

ده روه، همو درده که ون هیچ شویتیک نیه خویانی تیا بشارنه وه و خویانی تیا په نا بدنه، بویه

۱ المعارج (۳-۴).

۲ النحل (۲).

۳ الشعراء (۱۹۲-۱۹۳).

۴ الطبری (۲۱/۳۶۴).

خوای گوره فرموویته: ﴿يَوْمَ هُمْ بَرْزُورُونَ لَا يَخْفَىٰ عَلَى اللَّهِ مِنْهُمْ شَيْءٌ﴾ واته: همو له لای خودا به کسانو ناگای لیئانه. وه ده فرموویته: ﴿لَمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ﴾ له پیشه وه له فرمووه که سی ثببنو عومردا (په زای خوای لی بیت) باسماں کرد که خوای گوره ناسمانه کان و زه مین ده پیچیتته وه به دهستی خوی پاشان ده فرموویته: من فرمانپه وام، من زالم به سهر همو شتیکداو من خوم به مه زتر ده زانم له همو که سیک فرمانپه واکانی سهر زه مین له کوین؟ نه وانه سی به سهر خه لکدا زال بوون له کوین؟ نه وانه سی خویان به زل ده زانی به سهر خه لکدا له کوین؟ وه له فرمووده سی که له شاخدا هاتوره کاتیک خوای مه زن گیانی همو خه لک ده کیشیت که س نامینیت خوی نه بیت که تاک و ته نهایه و هاو له نیه ده فرموویته له م پودا فرمانپه وایی بق کتیه؟ سی جار، پاشان وه لامی خوی ده داته وه ده فرموویته: ﴿لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ﴾. واته: نهو که سی که هر خوی به سهر همو شتدا زال وه همو شتیک بی زاندوه. پاشان خوای مه زن ده فرموویته: ﴿الْيَوْمَ نُجْزِي كُلَّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ﴾ له م پودا هر که س هر چی کردوویته، سزای کاری خوی ده بینیت، نه م پودا هیچ غه دیک نیه. خودا به په له به کاروباران ده گات. خوای مه زن باسی دادپه روه سی خوی ده کات له نیوان مه ردما که به نه ندازه سی بجوو کترین گه ردیله ناهه سی به که س ناکریت. له چاکه و له خرابه. به لکو پاداشتی چاکه به ده قات ده دریتته وه. پاداشتی خرابه ش ته نها به یه ک خرابه حساب ده کریت. بویه خوای مه زن فرموویته: ﴿لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ﴾ وه که له سه حیعی موسلیمدا هاتوره له نه بو زه روه (په زای خوای لی بیت) نه ویش له پیغه مبه سی خودا وه (ﷻ) که له خوای مه زنه وه ده یگیتپته وه که فرموویته: (نه سی عه بده کان من ناهه قیم له سهر خوم حه رام کردوه و له ناو نیوه شدا هر حه رام کردوه ناهه سی به یه کتری مه کن (هه تا گیشته نه وه سی فرمووی) نه سی عه بده کانم. نه وسا کرده وه کانتان له سهر ده ژمیرم پاشان هه سی کرده وه کانتان ده ده می، هر که سیک چاکه سی بینی با سوپاسی خودای گوره بکات، وه هر که سیش چاکه سی نه بینی با ته نها سه رزه نشتی خوی بکات).^۲ خوای مه زن ده فرموویته: ﴿إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ﴾ واته: له همو خه لک ده پرسیتته وه وه ک چون له تاکه که سیک ده پرسیتته وه، وه که فرموویته: ﴿مَا خَلَقَكُمْ وَلَا

^۱ الطبري (۳۲۷/۶۱).

^۲ الطبراني في الطوال (۲۷۰)، له پیشه وه پله که سی دیاری کراوه.

^۳ مسلم (۱۹۹۴/۴).

بَعَثَكُمْ إِلَّا كَفَنَيْسَ وَجِدَةٍ^۱ واته: دروستکردنی همه موتان (له سهره تاوه) و زیندووکردنه وه تان وهك
 (دروستکردن و زیندووکردنه وهی) وهك هی تنها که سیک وایه. وه فرمویه تی: ﴿وَمَا أَمْرًا إِلَّا وَاحِدَةً
 كَلَّمَج بِالْبَصْرِ^۲ واته: وه فرمانی نیمه تنها یهك جاره وهك چاوتروکاندنیک (وايه له خیراییدا).

﴿وَأَنْذَرَهُمْ يَوْمَ الْأَرْزَاقِ إِذِ الْقُلُوبِ لَدَى الْحَنَاجِرِ كَظِيمِينَ مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حِمِيمٍ وَلَا شَفِيعٍ يُطَاعُ ﴿۱۸﴾ يَعْلَمُ
 خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ ﴿۱۹﴾ وَاللَّهُ يَقْضِي بِالْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَقْضُونَ شَيْئًا إِنَّ
 اللَّهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿۲۰﴾﴾

خوای مه زن ده فرموییت: ﴿وَأَنْذَرَهُمْ يَوْمَ الْأَرْزَاقِ إِذِ الْقُلُوبِ لَدَى الْحَنَاجِرِ كَظِيمِينَ مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ
 حِمِيمٍ وَلَا شَفِيعٍ يُطَاعُ﴾ واته: تز لهو پؤژه بیانترسینه که له ناكاو تووش ده بن، لهو ده مهی که هموو
 دلیك له قورگ نزیك ده بنه وه هموو هر پیش ده خوننه وه. نه وانهی ناهه قیکارن نه هیچ دؤستیان
 ده ست ده که ویت. نه که سیک که تکای وهر بگرییت. ﴿يَوْمَ الْأَرْزَاقِ﴾ ناویکه له ناوه کانی پؤژی قیامهت.

له بهر نزیکی بهو ناوه وه ناو نراوه وهك خوای مه زن فرمویه تی: ﴿أَرَفَتِ الْأَرْزَاقَ ﴿۱۷﴾ لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ
 اللَّهِ كَاشِفَةٌ﴾^۳ واته: پؤژی دواپی زؤد نزیك بووه ته وه، بیجکه له خوای که وره که س نیه ناشکرای بکات.

وه خوای گه وره ده فرموییت: ﴿أَقْرَبَتِ السَّاعَةَ وَأَنْشَقَّ الْقَمَرَ﴾^۴ واته: پؤژی دواپی نزیك بووه وه و
 مانگ لهت بوو. وه ده فرموییت: ﴿أَقْرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ﴾^۵ واته: لیتپرسینه وهی خه لکی نزیك

بووه ته وه. وه ده فرموییت: ﴿إِنَّ أَمْرًا لِلَّهِ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ﴾^۶ واته: نه واه فرمانی خوا (به سزادانیان)
 هات بؤیه په له مه کهن (له هاتنی). وه ده فرموییت: ﴿فَلَمَّا رَأَوْهُ زُلْفَةً سَيِّتَتْ وُجُوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾^۷
 واته: کاتیک بیباوه ران نهو سزایه یان بهدی کرد له نزیك خویانه وه، پوو خساری نه وانهی که بیباوه پ بوون

۱ لقمان (۲۸).

۲ القمر (۵۰).

۳ النجم (۵۷-۵۸).

۴ القمر (۱).

۵ الانبياء (۱).

۶ النحل (۱).

۷ الملك (۲۷).

تال ده بیټ. پاشان ده فەرموویت: ﴿إِذِ الْقُلُوبُ لَدَى الْحَنَاجِرِ كَظِيمٍ﴾ واتە: قەتادە دە لایت: که دل له قورگدا وەستا له ترساندا نه ئەو یە بیټە دەروە نه ئەو شە بگە پێتە وە شوینی خۆی. ^۱ عیكریمە و سودی و كەسانی تریش هەر وایان وتوو. ﴿كَظِيمٍ﴾ واتە: بیدەنگن كەس ناتوانیټ قەسە بكات بە ئیژنی خودا نه بیټ، ﴿يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلَائِكَةُ صَفًّا لَا يَتَكَلَّمُونَ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَقَالَ صَوَابًا﴾ واتە: له پۆژێكدا كە جوهره ئییل و فریشتەكان بە ریز دەوەستن كە سیان قەسە ناكەن مەگەر كە خوا پێی بدات و قەسە ی بە پێ و جی بكات. ئیبنو جورەیح دە لایت: ﴿كَظِيمٍ﴾ واتە: دە گریڤ. ^۲ وە خۆای گەورە دە فەرموویت: ﴿مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حِمِيمٍ وَلَا شَفِيعٍ يُطَاعُ﴾ واتە: ئەوانە ی كە نامە قیان له خۆیان كردوو و هاو ئەلیان بۆ خوا داناوە نه دۆستی نزیك هە یە نه تكا كاریك كە بتوانیټ تكایان بۆ بكات. بە لكو دەستیان له هەموو چاكە یەك بپاوه و چاریان نه ماوه. خۆای مە زن دە فەرموویت: ﴿يَعْلَمُ خَائِبَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ﴾ واتە: خودا دە زانیټ كی چاوی غایەنی هە یە و چیان له دلدا شار دەووە تە وە. خۆای مە زن باسی ئەو دە هكات كە ئاگاداری تە واوی هە یە بە سەر هەموو شتێكدا دیار یان نادیار، گەورە یان بچووك بۆ ئەو ی كە مەردم زۆر ئاگاداری خۆیان بن و بترسن له وە ی كە خودا هەمیشە دە زانیټ چی دەكەن و خەریکی چین هە تا شەرمی لێ بگەن و بە راستی لێی بترسن و خۆ بپاریزن. وە بزانی كە خودا دە یان بینیټ بۆ ئەو ی خودایان له یاد نه چێت. چونكە خودا ئەو كەسانی بە چاوی خیانەت دە پوانن دەناسیټ با خۆشیان وە ها نیشان نه دەن و ئاگاداری ئەو شتانە یە كە له ناو دلدا شار او تە وە و دە رناخریټ. زەححاك دە لایت: ﴿خَائِبَةَ الْأَعْيُنِ﴾ واتە: چاودا گرتن (ئیشارەت بە چاوو بری) و پیاویك بلی: بینیم كە چی نه بینیټ، یان نه بینی كە چی بینیویە تی. ^۳ ئیبنو عەباس (پەزای خۆای لێ بیټ) دە لایت: خودا دە زانیټ بە و چاوانە له كاتی سەیر كردندا ئایا دە یە ویت خەیانەت بكات یان نایە ویت؟^۴ موحامیدو قەتادەش هەر وایان وتوو. ^۵ ئیبنو عەباس (پەزای خۆای لێ بیټ) لەم نایە تە دا: ﴿وَمَا تُخْفِي

^۱ الطبري (۳۶۸/۲۱).

^۲ النبأ (۲۸).

^۳ الدر المنثور (۲۸۱/۷).

^۴ القرطبي (۳۰۳/۱۵).

^۵ الطبري (۳۶۹/۲۱).

^۶ الطبري (۳۷۰/۲۱).

الْصُّدُورِ ﴿ ده لیت: ده زانیت که تو نیازت میناوه به چاوت. نایا ده ته ویت داوین پیسی (زینا) بکه ی
 یان ناته ویت؟ سودی ده لیت: ﴿وَمَا تُحْفِي الصُّدُورُ﴾ نه وهی له دلدا شاراوته وه له وه سوه سه ،
 خوی گه وره ده فه رموویت: ﴿وَاللَّهُ يَقْضِي بِالْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَقْضُونَ شَيْءًا إِنَّ اللَّهَ هُوَ
 السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ خودا به راستی پی راده گات، نه وانه ی نه وان هانایان ده به نه بهر هیچ کاریکیان له
 ده دست نایت، هر خودایه که بیسه رو بینایه. ﴿وَاللَّهُ يَقْضِي بِالْحَقِّ﴾ واته: خودا فرمان ده دات به
 دادپه روه ری. نه عمه ش ده لیت: له سه عیدی کوری جوبه یره وه له نینو عه باسه وه (په زای خوی لی
 بیت): ﴿وَاللَّهُ يَقْضِي بِالْحَقِّ﴾ واته: خودا توانای هه یه که پاداشتی چاکه به چاکه بداته وه و پاداشتی
 خراپه ش به تو له لی سه ندن. ^۱ ﴿إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ نه م نایه ته نینو عه باس ته تفسیری
 کردوه به م نایه ته ی که خوی مه زن ده فه رموویت: ﴿لِيَجْزِيَ الَّذِينَ أَسْتَوُوا بِمَا عملُوا وَيَجْزِيَ الَّذِينَ أَحْسَبُوا
 بِالْحَسَنِيِّ﴾ واته: تا سزای نه وانه بدات که خراپه یان کردوه به پی پی کرده وه کانیان و پاداشتی نه وانه
 بداته وه که چاکه یان کردوه به چاکتر (له وهی که کردویانه). وه ده فه رموویت: ﴿وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ
 دُونِهِ﴾ نه وه که سانه په نا ده به نه بهر جگه له خوداو وه که بت و دارو به ردو نه و شتانه ی ده یکه نه
 هاره لی بق خودا، ﴿لَا يَقْضُونَ شَيْءًا﴾ ناتوانن بریاری هیچ شتیک بدهن و توانای هیچ شتیکان نیه ،
 ﴿إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ واته: قسه ی مه رد م نه بیسیت و ده شیانینیت. پی نیشانی که سیک
 ده دات که مه یلی لی بیت، پی ون ده کات له که سیک که مه یلی لی بیت و هر خوی فه رمانپه وای
 دادپه وره ره له هه موو شتیکدا.

﴿أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ كَانُوا مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا هُمْ أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً
 وَءَانَارًا فِي الْأَرْضِ فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَاقٍ ﴿٢١﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ
 رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَاكْفَرُوا فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ إِنَّهُ قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢٢﴾﴾

^۱ الطبری (۳۶۹/۲۱)

^۲ الطبری (۳۶۹/۲۱)

^۳ النجم (۳۱)

خوای مهن ده فہرموویت: ﴿أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ كَانُوا مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا هُمْ أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَءَانَارًا فِي الْأَرْضِ فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَاقٍ﴾ واتہ: ناخو ئوان بہ زہمیندا نہگہ پاون، تا بزنان چارہ نویسی پیشینہ کانی ئوانہ چوں بوہ؟ له وانہ بہ میزتر بوون و لو زہمینہ شویتہ واریشیان زورترہ، له تزلہی گوناہہ کانیان خوا گرتنی و کہس له خودای نہ پاراستن. خوای گہ ورہ ده فہرموویت: ﴿أَوَلَمْ يَسِيرُوا﴾ واتہ: ئوانہی کہ بہویان نہ کرد بہ پہ یامہ کہت ئہی موہمہد (ﷺ) نایا نہگہ پاون؟ ﴿فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ كَانُوا مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ بہ سہر زہمیندا ہتا بہ چاوی خویمان ببینن کہ خودا چی بہ سہر گہ لہ پیشوہہ کان ہیناوہ وچ سزاو نازاریکی داون، کہ ئوانہ زور لہ مانہ بہ توانا بہ میزتر بوون، ﴿وَءَانَارًا فِي الْأَرْضِ﴾ واتہ: شویتہ واری وایان لہم سہر زہمیندا بہ جی ہیشترہ لہ پوہہ کو پاشماوہی زور لہ کوشک و خانوبہرہ کہ ئہ مانہ ناتوانن وک ئہ وان ئاوہ داننی بکہ نہوہ. وک لہ نایہ تیکی تردا ده فہرموویت: ﴿وَلَقَدْ مَكَّنَّهُمْ فِيمَا إِنْ مَكَّنَّاكُمْ فِيهِ﴾^۱ واتہ: سویتند بہ خوا ئہوہی بہ وان (گہلی عاد) مان دابو (لہ سامان و دہسہلات) بہ نیوہ مان نہ دابو. وہ ده فہرموویت: ﴿وَأَنَارُوا الْأَرْضَ وَعَمَرُوهَا أَكْثَرُ مِمَّا عَمَرُوهَا﴾^۲ واتہ: وہ زہویان کیلا (بق کشتوکال) و ئاوہ دانیان کردوہ زیاتر لہ مان. واتہ: لہ گہل ئہو ہہموو دہسہلاتہ زور زہبہن و توندوتیزہدا نواندوویانہ بہ ہوی گوناہہ کانیانہ وہ و باوہرہ مینانیان بہ پیغہ مہرہ کانیان خوای گہ ورہ قہری کردوون، ﴿وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَاقٍ﴾ واتہ: کہس نہ یقوانی لہ جہ زہبہی خودا بزکاریان بکات و لایان بدات و بیانپاریزیت. پاشان خوای گہ ورہ ہزکاری لہ ناویردہنہ کہ یانی باس کردوہ و فہرموویہ تی: ﴿ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَكَفَرُوا فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ إِنَّهُ قَوِيٌّ سَدِيدٌ أَلْعَابِ﴾ کہ ئہ وانہ پیغہ مہرہ یان بہ نیشانہی ناشکراوہ بق ہاتبوویہ لام ئہ وان بہویان پی نہ کردوون، ئینجا خوا قاری لی گرتن. خوا بہ توانایہ و سزادانی توندوتیزہ. واتہ: لہ بہر ئہوہی کہ پیغہ مہرہ کانیان بہ لگہی پوون و ناشکرایان بق میناون ئہ وان باوہرہ یان نہ مینا و لہ تاوانکاری خویمان دہستیان ہلنہ گرت، ﴿فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ﴾ خوای حاوہن دہسہلات قہری کردن وک چوں خوانہ ناسانی تری قہر کردوہ. ﴿إِنَّهُ

۱ الاحقاف (۲۶).

۲ الروم (۹).

قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿۱۶﴾ واته: توله‌ی خودا زود توندو تیزو به ژان و سه‌خته. خوی‌گه‌وره به به‌زه‌یی خوی به‌انباریزیت لئی.

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطٰنٍ مُّبِينٍ ﴿۱۷﴾ اِلٰی فِرْعَوْنَ وَهَمٰنَ وَقُرُوٓنَ فَقَالُوٓا سَٰحِرٌ كٰذِبٌ ﴿۱۸﴾ فَلَمَّا جَآءَهُم بِالْحَقِّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوٓا اٰتٰنَا اٰتٰٓءَ الْاٰلِیْنِ اٰمَنُوٓا مَعَهُ وَاَسْتَحْيُوٓا نِیْسَآءَهُمْ وَمَا كَیۡدُ الْكٰفِرِیۡنَ اِلَّا فِیۡ صٰكَلِیۡ ﴿۱۹﴾ وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُوْنِیۡ اَقْتُلْ مُوسٰی وَلِیۡدِعْ رَبِّهٗٓ اِنِّیۡۤ اِنۡحَافٌ اَنْ یُّبَدِّلَ دِیۡنَکُمْ اَوْ اَنْ یُّظْهِرَ فِی الْاَرْضِ الْفَسَادَ ﴿۲۰﴾ وَقَالَ مُوسٰی اِنِّیۡ عٰدُثٌ بِرَبِّیۡ وَرَبِّکُمْ مِّنۡ کُلِّ مُتَكَبِّرٍ لَا یُؤْمِنُ بَیۡوَمِ الْحِسَابِ ﴿۲۱﴾﴾

به‌سه‌رهاتی موساو فیرعه‌ون

خوی‌مه‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسٰی بِآيَاتِنَا وَسُلْطٰنٍ مُّبِينٍ﴾ واته: (له‌و باره‌وه) به‌چند نیشانه‌ی خومان و به‌به‌لگه‌یه‌کی ناشکراوه، موسامان نارد. خوی‌گه‌وره دلی پیغه‌مبه‌ر ﴿وَلَقَدْ اٰتٰنَا اٰتٰٓءَ الْاٰلِیۡنِ﴾ ده‌داته‌وه له‌سه‌ر باوه‌پنه‌هینانی نه‌و که‌سانه‌ی له‌هۆزه‌که‌یی و مژده‌پیدانی که‌سه‌رکه‌وترو پاشه‌پۆز له‌دنیاو قیامه‌تدا هه‌ر بۆ نه‌وه. وه‌ک چۆن موسای کوه‌پی عیمرانی (سه‌لامی خوی لی بیت) زالو سه‌رکه‌وتوو کرد. په‌وانه‌ی کرد به‌به‌لگه‌و نیشانه‌ی زود پوون و ناشکراوه بۆیه ده‌فه‌رموویت: ﴿وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مُوسٰی بِآيَاتِنَا وَسُلْطٰنٍ مُّبِينٍ﴾ مه‌به‌ست به (السلطان) به‌لگه‌و نیشانه‌یه. ﴿اِلٰی فِرْعَوْنَ وَهَمٰنَ وَقُرُوٓنَ فَقَالُوٓا سَٰحِرٌ كٰذِبٌ﴾ بۆ لای فیرعه‌ون و هامان و بۆ لای قارون، هه‌موو وتیان: جادوگه‌ریکی درۆزنه. ﴿اِلٰی فِرْعَوْنَ﴾ که‌فه‌رمانزه‌وای قبیته‌کان بووه له‌ولاتی میسردا ﴿وَهَمٰنَ﴾ وه‌زیری فیرعه‌ون بووه له‌و ولاته‌ی فیرعه‌وندا، ﴿وَقُرُوٓنَ﴾ قارون ده‌وله‌مه‌ندترین که‌سو به‌ناویانگترین بازرگانی نه‌و سه‌رده‌مه‌بووه، ﴿فَقَالُوٓا سَٰحِرٌ كٰذِبٌ﴾ واته: به‌روایان پی نه‌کردو وتیان: جادوگه‌رو شیت و درۆزنه و خه‌لکی ده‌خه‌له‌تینیت به‌ناوی خوداو، نه‌م نایه‌ته وه‌ک نه‌و نایه‌ته وایه که‌خوی‌گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿مَا اَنّیۡ اَلَّیۡنَ مِنْ قَبْلِهِمۡ مِنْ رَّسُوْلٍ اِلَّا قَالُوٓا سَٰحِرٌ اَوْ سَٰجُوْدٌ ﴿۲۲﴾ اَتَوٰصَوْا بِهٖۤ اِنَّهُمْ قَوْمٌ طٰغُوْنَ﴾ واته: به‌م شیوه‌یه بۆ لای ئوممه‌تانی پیش نه‌مان هیهچ پیغه‌مبه‌ریک نه‌هاتوو مه‌گر وتوویانه (به‌و پیغه‌مبه‌ره) جادوگه‌ریان شیت، نایا (نه‌مان و نه‌وان) پاسپارده‌یان بۆ یه‌کتری کردوو؟

(نه خیز) به لگو نه مان هم موو گه لیکي سه رکه شو یاخین. خوی گوره ده فهرموویت: ﴿فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا اقْتُلُوا أَبْنَاءَ الَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ، وَاسْتَحْيُوا نِسَاءَهُمْ وَمَا كَيْدُ الْكٰفِرِيْنَ اِلَّا فِيْ ضَلٰلٍ ﴿۱﴾ وه ختیک له لایه ن نیمه وه دینی راستی بؤ ده رختن، وتیان: نه وانهی له گه ل نه و بیوایان میناوه کوره کانیان له ناوبه زن و ژنه کانیان به زیندویی بهیلنه وه، به لام فیلی خوانه ناسان هرگیز سهری نه گرتوه. ﴿فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ مِنْ عِنْدِنَا ﴿۱﴾ واته: کاتیک له لایه ن نیمه وه به به لگه ی پوون و ناشکراوه پیغه مبران په وانه کران بؤ لایان، ﴿قَالُوا اقْتُلُوا أَبْنَاءَ الَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ، وَاسْتَحْيُوا نِسَاءَهُمْ ﴿۱﴾ نه وه بریاری دووه می فیرعونه که کورانی نه وه ی نیسرائیل بکوژن. بریاری به کم له به نه وه ی که بزگاری بیت له موسا له ناوی به ریت یان نه و گه له سه رشپو کرؤل بکات و ژماره یان کم بیتوه یان بؤ هر دوو مه به سته که بوو. به لام بریاری دووه م بؤ سوکو ریسواگردنی نه و گه له بوو هتا که له کی شومیه که بدنه پال موسا (سه لامی خوی لی بیت) بؤیه وتیان: ﴿اَوَدِیْنَا مِنْ قَبْلِ اَنْ تَاتِیْنَا وَوِنَ بَعْدِ مَا جِئْتِنَا قَالَ عَسَى رَبُّكُمْ اَنْ یُهْلَکَ عَدُوَّكُمْ وَيَسْتَخْلِفَ کُمْ فِی الْاَرْضِ فِیَنْظُرَ کَیْفَ تَعْمَلُوْنَ ﴿۱﴾ واته: پیش هاتنی تو بؤ ناومان نازار دراین ههروه ها پاش هاتنی تو بؤ ناومان (به پیغه مبرایه تی)، (موسا) فهرمووی: به لگو پهروه ردگارتان دوژمنه که تان له ناو به ریت و نیوه بکات به جینشین (ی دوژمنه کانتان) له سه زوی جا ته ماشا ده کات نیوه چون کار ده که ن. قه تاده ده لیت:

نه مه بریاریکی تره دواپی بریاریکی تر.^۲ خوی مزن فهرموویه تی: ﴿وَمَا کَیْدُ الْکٰفِرِيْنَ اِلَّا فِیْ ضَلٰلٍ ﴿۱﴾ واته: نه م فیل و نیازه خراپه یان هر بؤ که مکردنه وه ی به نی نیسرائیل بووه تا به نی نیسرائیل زال نه بن به لام فیل و ته له کی خوانه ناسان هرگیز سهری نه گرتوه و به سه ر خویاندا شکاوه ته وه و خویان له ناو چوون. ﴿وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُوْنِیْ اَقْتُلْ مُوسٰی وَلِیَدْعُرْ رَبِّهٗ اِنِّیْۤ اِخَافُ اَنْ یَّبَدِّلَ دِیْنَکُمْ اَوْ اَنْ یُّظْهِرَ فِی الْاَرْضِ الْفَسَادَ ﴿۱﴾ فیرعون وتی: لیم گه پین موسا بکوژم، با نه و هاوار بؤ پهروه ردگاری خوی به ریت، من ده ترسم دینه که تان بکوژیت و (ناژاوه) له م سه ر زه مینه بنیتوه وه. نه مه نیازی فیرعون بوو (له عنه تی خوی لی بیت) که موسا بکوژیت (سه لامی خوی لی بیت) وتی: لیم گه پین با من موسا بکوژم ﴿وَلِیَدْعُرْ رَبِّهٗ ﴿۱﴾ واته: گویم لی نیه با موسا هانا بؤ خودای خوی بیات. نه مه به

۱ الاعراف (۱۲۹).

۲ الطبری (۲۷۳/۲۱).

تہاوی بی دینی و گومپایی و لاساری فرعون دہگہ بہ نیت کہ دلالت: ﴿إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَنْ يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفَسَادَ﴾ و اتہ: فرعون دہ ترسیت کہ موسا خہ لکی گومپا بکات و داب و نہریتی تہو خہ لکہ بگوریت۔ تہمہ و ہک تہو نوکتہ یہ وایہ کہ باوہ بق پیایوی خراپ بہ کار دہ ہینریت (فرعون وای لی ہاتوہ ناموزگاری خہ لکی دہ کات) و اتہ: بووہ تہ ناموزگاریکہ ری مہردم بہ زہیی پیایاندا دیتہ وہ تہ و ہک موسا گیردہ یان بکات! زوریک تہم نایہ تہ یان وا خویندووہ تہ وہ: ﴿ان یبدل دینکم وان یظہر فی الارض الفساد﴾ ہندیکی تریش خویندووہ یانہ تہ وہ: ﴿ان یبدل دینکم اؤ ان یظہر فی الارض الفساد﴾ و ہ ہندیکی تریش خویندووہ یانہ تہ وہ: ﴿یظہر فی الارض الفساد﴾ بہ (بؤر دانان لہ سہر (یظہر))، خوی مہزن دہ فرمویت: ﴿وَقَالَ مُوسَىٰ إِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ مِنْ كُلِّ مُتَكَبِّرٍ لَا يُؤْمِنُ بَيَوْمِ الْحِسَابِ﴾ موسا وتی: ہانا دہ بہ مہ ہر کہ سیک (کہ منیش و نیوہ شی خولقاندوہ) بمباریزیت لہ مہموو خوبہ زلزانتیک کہ باوہ پی بہ پڑی قیامت نیہ۔ و اتہ: کانتیک موسا تہو و ہ و اتہ ہی فرعون ہی پیگہ یشت کہ فرعون و توویہ تی: ﴿ذُرُوْیَ اَقْتُلْ مُوسَىٰ﴾، موسا وتی: من پہنا دہ گرم بہ خوی مہزن لہ شہ پی فرعون و وینہ ہی فرعون بویہ وتی تہی خہ لکینہ، ﴿إِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ مِنْ كُلِّ مُتَكَبِّرٍ﴾ و اتہ: لہ مہموو خوبہ زلزانتیکی تاوانبار، ﴿لَا يُؤْمِنُ بَيَوْمِ الْحِسَابِ﴾ بویہ لہ فرمودہ بہ کدا ہاتوہ لہ تہبو موسا وہ (پہزای خوی لی بیت) لہ پیغہ مہری خودا وہ (ﷻ) کانتیک لہ شہ پوناپاکی قہ و میک ترسابیت فرمویہ تی: (تہی خودایہ ہانات پی دہ بہم لہ خراپہ یان)، وہ ترسی بوویت لہ کزہ لیک (گہ لیک) فرمویہ تی: (تہی خودایہ ہانات پی دہ ہینم لہ خراپہ کارییان و تز تہ دہم بہ گزیاندا بق لہ ناودان و قہ کردنیان)۔

﴿وَقَالَ رَجُلٌ مُؤْمِنٌ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَكْتُمُ إِيمَانَهُ أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ وَإِنْ يَكُ كَاذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهُ وَإِنْ يَكُ صَادِقًا يُصِيبْكُمْ بَعْضُ الَّذِي يَعِدْكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَابٌ ﴿١٨﴾﴾ يَقُولُ لَكُمْ الْمَلِكُ الْيَوْمَ ظَهَرِينَ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ يَصْرِفْنَا مِنْ أَيْسَرِ اللَّهِ إِنْ جَاءَنَا قَالَ فِرْعَوْنُ مَا أُرِيكُمْ إِلَّا مَا أَرَىٰ وَمَا أَهْدِيكُمْ إِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ ﴿١٩﴾﴾

پشتیوانیگردن نه موسا له لایه‌ن که سیکه وه که له بنه ماله‌ی فیرعه ونه، قسه کانی نه و پیاووش

وا مه شهوره نه و پیاوه خاوه‌ن باوه‌ره قیبتی بووه و خزمی فیرعه ونیش بووه، سودی ده لئیت: کوپی مامی فیرعه‌ون بووه. وه و تراویشه: نه و که سه بوو که له گه‌ل موسا بزگاری بوو (سه لاسی خوی لای بیت).^۱ نیینو جوره بیج ده لئیت: له نیینو عه‌باسه وه (په‌زای خویان لای بیت): هیچ که س پروای نه مینا له که سوکاری فیرعه‌ون جگه له و پیاوه، وتی: ﴿يَمْسُوْنَ اِرْكَ الْمَلَا يَاتِرُوْنَ بِكَ لِيَقْتُلُوْكَ﴾^۲ واته: نه‌ی موسا (ناگادار به) سه‌رگه‌وره‌کان کۆبوونه‌توه له باره‌ی تووه (قسه ده‌که‌ن) بۆ نه‌وه‌ی بتکوژن. نیینو نه‌بی حاتم پروایه‌تی کردووه.^۳ نه‌م پیاوه باوه‌ره‌که‌ی ناشکرا نه‌ده‌کرد له لای گه‌له‌که‌ی که قیبتیه‌کان بوو بۆ نه‌و پۆژه نه‌بیت که فیرعه‌ون وتی: ﴿ذَرُوْا اَقْتُلْ مُوسٰی﴾^۴ واته: لیم‌گه‌پین با موسا بکوژم. نه‌وساته‌وه‌خته زۆر تووره بوو له‌به‌ر په‌زاهه‌ندی خودا ناشکرایشه‌که گه‌وره‌ترین جیه‌ادکردنی قسه‌ی هه‌قه له لای خاوه‌ن ده‌سه‌لاتیکی زۆردار، وه‌که له‌فه‌رمووده‌ی سه‌حیحا هاتووه.^۵ وه له‌وه قسه‌یش که نه‌و پیاوه لای فیرعه‌ون کری: قسه‌یه‌کی گه‌وره‌تر نه‌یه‌که وتی: ﴿اَنْقَتُلُوْنَ رَجُلًا اَنْ يَقُوْلَ رَحِمَ اللّٰهُ﴾^۶ که سیک ده‌کوژن هه‌رله‌به‌ر نه‌وه‌ی نه‌لی په‌روه‌ردگاری من خویه‌مه‌گین نه‌وقسه‌یی که بوخاری پروایه‌تی کردووه له‌عه‌روه‌ی کوپی زویه‌یره‌وه (په‌زای خویان لای بیت) ده‌لئیت: وتم به‌عه‌بدوللای کوپی عه‌مری کوپی عاس (په‌زای خویان لای بیت) هه‌والم بده‌ری به‌توندو تیزترین کاریک که موشریکه‌کان کردوویانه له‌گه‌ل پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) وتی: کاتیک که پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) له‌ته‌نیشته‌که‌عه‌دا نویژی ده‌کرد عوقبه‌ی کوپی نه‌بو موعیت هات و ده‌سته‌یه‌خه‌ی پیغه‌مبه‌ر بوو (ﷺ) جله‌کانی له‌ملی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) پینچاو زۆر به‌توندی له‌ملی توندکردو تاسانی له‌وکاته‌دا نه‌بو به‌کر ده‌سته‌یه‌خه‌ی بوو له‌پیغه‌مبه‌ری (ﷺ) دوورخسته‌وه وتی: ﴿اَنْقَتُلُوْنَ رَجُلًا اَنْ يَقُوْلَ رَحِمَ اللّٰهُ وَقَدْ جَاءَ كُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ﴾^۷ ته‌نها بوخاری پروایه‌تی کردووه.^۸ خوی مه‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿وَقَالَ رَجُلٌ مُّؤْمِنٌ مِّنْ اٰلِ فِرْعَوْنَ يَكْتُمُ اٰيٰتِنَا اَنْقَتُلُوْنَ رَجُلًا اَنْ يَقُوْلَ رَحِمَ اللّٰهُ وَقَدْ جَاءَ كُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ

^۱ الطبري (۲۱/۳۷۵).

^۲ القصص (۲۰).

^۳ القرطبي (۱۵/۳۰۶).

^۴ الفاطر (۲۶).

^۵ تحفة الأحوي (۶/۳۹۵)، فه‌رمووده‌یه‌کی سه‌حیحه.

^۶ فتح الباري (۸/۴۱۶).

رَبِّكُمْ وَإِنْ يَكُ كَذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهُ. وَإِنْ يَكُ صَادِقًا يُصِيبْكُمْ بَعْضُ الَّذِي يَعِدُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَّابٌ ﴿﴾ پیاویک له خزمانی فیرعون که باوہ پی به خودا ہہ بوو، بہ لام باوہ پدہ کی خوی دہ شاردہ ووہ وتی: نئیوہ چون پیاویکی وہا دہ کوژن، دہ لئیت: خودا پدروہ دگارمہ ول پدروہ دگاری خوشیہ وہ چہ ندہ نیشانہی زور ناشگرای بؤ ہیناون؟، نہ گہر دہ لئین: درق دہ کات توبالی دروی بہ نہ ستوی خوی. نہ گہریش قسہی راست دہ کات، لہ وانہی نہو پیتان دہ لئیت ہیندیکیانان ہر بہ سہر دیت، چونکہ خودا مرفی لہ پادہ لادہری درونن شارہزا ناکات. ﴿أَفَقَتُلُونَ رَبِّلًا أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ﴾ واتہ: چون پیاویک دہ کوژن ہر لہ بہر نہ وہی دہ لئیت پدروہ دگاری من خودایہ و بہ لگی زوریسی بؤ ہاوردوونہ تہ وہ لہ سہر راستی قسہ کی؟ پاشان کہ وتوہ تہ گفتوگو لہ گہ لیان و پیسی وتوون: ﴿وَإِنْ يَكُ كَذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهُ. وَإِنْ يَكُ صَادِقًا يُصِيبْكُمْ بَعْضُ الَّذِي يَعِدُكُمْ﴾ یانی: نہ گہر راستی نہو پدیمہ تان بؤ دہ رنہ کت کہ نہو بؤی ہیناون چاکتر وایہ وازی لی بینن و نازاری مہ دن خویی و خوی خوی نہ گہر راستی نہ کرد خودا تولہی لی دہ کاتہ وہ لہ سہر نہو دروی کہ کردویہ تی لہ دنیا و قیامہ تدا. خو نہ گہر راستیشی کرد نئیوہ نازاری بدن لہ سہر نہ وہی کہ وتی و ذابہ تی بکن لہ دنیا و قیامہ تدا خودا تولہی لہ نئیوہ دہ سیندیت. خو نہ گہر راستیشی کرد بہ لای نئیوہ شہ وہ پدوایہ و پیویستہ نہ بنہ لہ مپہر لہ پئیدا بہ لکو وازی لی بینن چی دہ کات لہ گہ ل ہوزہ کی بیکات، با نہو بانگیان بکات و ہوانیش شوینی بکون. ہر بہ و شیوہ یہ خوی گہ و رہ باسی فیرعہ و نمان بؤ دہ کات کہ موسا (سہلامی خوی لی بیت) داوی کردوہ لہ فیرعون و ہوزہ کی کہ وازی لی بینن و ہ کہ دہ فرموویت: ﴿وَلَقَدْ فَتَنَّا قَبْلَهُمْ قَوْمَ فِرْعَوْنَ وَجَاءَهُمْ رَسُولٌ كَرِيمٌ ﴿٧﴾ أَنْ أَدْوَأْ إِلَىٰ عِبَادِ اللَّهِ إِنِّي لَكُم رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿٨﴾ وَأَنْ لَا تَعْلُوا عَلَى اللَّهِ إِنِّي آتِيكُمْ بِسُلْطَنِ مُبِينٍ ﴿٩﴾ وَإِنِّي عَدْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ أَنْ تَرْجُمُونِ ﴿١٠﴾ وَإِنْ لَرُّؤُسُوا إِلَىٰ فَاغْرُلُونِ﴾ واتہ: سویند بہ خوا بہ راستی لہ پیش نہ مان گہ لی فیرعہ و نمان تاقی کردہ وہ پیغہ مہ ربکی بہ ریزیان بؤ ہات، (پیسی وتن) کہ بہ ندہ کانی خودا (بہ نی نیسرائیل) بہ من بسپترین چونکہ بہ راستی من پیغہ مہ ربکی نہ مین و باوہ پیکراوم بؤ ناو نئیوہ و خوتان بہ ہرزو گہ و رہ مہ زانن لہ بہ رامبہر خودا بیگومان من بہ لگہ و نیشانہ یہ کی ناشکرام بؤ ہیناون، وہ بیگومان من پنا دہ گرم بہ پدروہ دگاری خو م و پدروہ دگاری نئیوہ لہ وہی کہ نئیوہ بہر بارانم بکن، وہ نہ گہر باوہ پم پی نامینن نہوہ وازم لی بینن (و خراپہم دہ بارہ مہ کن) پیغہ مہ ربی خودایش حہ زہ تی محمد (ﷺ)

الدخان (۱۷-۲۱).

ہر وای فرموی بہ قورہیشیہکان کہ وازی لَی بَیِّنَ با عہدہکانی خودا بانگ بکات و نازاری نہدہن و
 نہ و خزمایہتیہی کہ لہ نیوانیانداہیہ با بعیثیت دست دریزی نہکہنہ سہری. خوی مہزن فرمویہتی:

﴿قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ﴾^۱ واتہ: (نہی موحمہد ﷺ) بلی داوی ہیچ

پاداشتیکتان لَی ناکم لہ سہری مہگر خوشویستنی خزمایہتی. واتہ: نازارم مہدہن نہ و خزمایہتیہ با
 لہ نیوانماندا بعیثیت من لہگہ لَی خہ لکی تردا خوم خہریک دہکم و بانگی خہ لکی تر دہکم. ہر لہ سہر
 نہ و مہبستہ ناشتینامہی پڑی حودہ بیبہ پویدا و ہاتہ کایہ وہ نہ و سہرکہ و تنہ گہر وہ و بہرچا وہ

پویدا. خوی مہزن دہ فرمویت: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَّابٌ﴾ واتہ: بہ دلنیاہیہ وہ

خوانہ وکسہ ناخاتہ سہر پیگہی ہدایہت کہ زیادہ پڑو دروزنہ، یانی: نہ وہی وای دہ زانی کہ نہ و
 کہسہی خودا پہوانہی کردوہ دروزنہ و نیوہش ہر وادلین. لہ قسہ و ہل سوک و تیدا بق ہموو

کہ سیک دہردہ کہوت، قسہی ہی ہی وچی و کرداری نارہ وای دہ کرد. کہچی بہ چاوی خومان دہ بینین
 قسہکانی زور چاکہ و بہرنامہ کہی پیکوپیکہ حق نہگہر مرقوفیکی خراب و لہ پادہ لادہرو دروزنہ بوایہ

خودا پڑی نیشان نہدہ واد و شارہ زای نہدہ کرد و نہ و کردار و گفتارہ جوانانہی لَی نہدہ وہ شایہ وہ. پاشان
 پیاوہ خا و ہ باوہرہ کہ ہوزہ کہی دہترسینیت لہ وہی کہ خودا نہ و ہموو نازو نیعمہ تہی کہ پیی

داون لییان بسیثیتہ وہ و وہی بگریتہ وہ، خوی مہزن دہ فرمویت: ﴿يَقَوْمِ لَكُمْ الْمُلْكُ الْيَوْمَ

ظَهَرْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ يَنْصُرُنَا مِنْ بَأْسِ اللَّهِ إِنْ جَاءَنَا قَالَ فِرْعَوْنُ مَا أُرِيكُمْ إِلَّا مَا أَرَىٰ وَمَا أَهْدِيكُمْ إِلَّا

سَبِيلَ الرَّشَادِ﴾ واتہ: کہ سہکانم! نہ مرقوش فرمان پہ وایی بق نیوہ، لہم زہویہ شدا نیوہ زالن، نہگہر

خودا بہ گژماندا بیت، نہوسا کی ہاریکاریمان دہکات؟ فیرعون وتی: چی خوم بہ چاکی دہ بینم، ہر

نہ وہ تان پیشان دہدہم، ہر نہ و پیگہی کہ من نیشانتانی دہدہم پاستہ پڑیہ. ﴿يَقَوْمِ لَكُمْ الْمُلْكُ

الْيَوْمَ ظَهَرْتُمْ فِي الْأَرْضِ﴾ واتہ: خودا نہم ہموو نازو نیعمہ تہی ہی داون و زالی کردون و قسہ تان

پہوایہ و خا و ہنی دہسہ لاتی مہزن لہ یادی مہکن و شوکرانہ بزیری خودا بن و ہروا بہینن بہ

پیغہ مہبرہ کہی و ہترسن لہ خودا کہ تولہ تان لَی بسیثیت نہگہر ہروا بہ پیغہ مہبرہ کہی نہکن، ﴿فَمَنْ

يَنْصُرُنَا مِنْ بَأْسِ اللَّهِ إِنْ جَاءَنَا﴾ واتہ: نہ و ہموو لہ شکرہ ناگاتہ فریادمان لہ تولہی خودا پزگارمان

ناکات نہگہر خودا مہیلی لَی ہی سزامان بدات. فیرعون بہر پہرچی قسہکانی نہ و پیاوہ پہشیدو چاک

وچاکہ کارہی دایہ وہ، نہ و پیاوہی کہ نہ و شایہ نتر بو لہ فیرعون بق فرمان پہ وایی. وتی: ﴿مَا أُرِيكُمْ

^۱ الشوری (۲۲).

﴿إِلَّا مَا أَرَى﴾ واته: نه وی که من پیتان ده لیم، زور به باشی ده زانم بق خرم و نیوهش، فیرعون دروی ده کرد چونکه نه و زور چاک ده یزانی موسا پاست ده کات (سه لایم خوی لی بیت) له و په یامه یدا که هیناویه تی. ﴿قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا أَنْزَلَ هَؤُلَاءِ إِلَّا رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ بَصَائِرَ﴾^۱ واته: (موسا - سه لایم خوی لی بیت) - فرموی سویند به خوا بیگومان تو ده زانی هیچ که س نه موعجزانه ی نه نار دوه ته خواره و بیجگه له په روه ردگاری ناسمانه کان و زوی که پوونگره وهن. خوی مه زن فرموی: ﴿وَحَمَلُوا بِهَا وَأَسْتَيْقَنَتَهَا أَنْفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا﴾^۲ واته: له بهر سته مکاری و خوبه زلزانین (یان) دانیان نه نه ناب نه موعجزانه دا له کاتیکدا که له دلی خویاندا نه و (موعجزانه) بیان به پاست ده زانی. وه ده فرمویت: ﴿مَا أُرِيكُمْ إِلَّا مَا أَرَى﴾ واته: چی خرم به چاکی ده زانم هر نه وه تان پی ده لیم. فیرعون دروی کرد که وای وتو خه یانه تی له خودا و پیغه مبهری خودا کردو خه یانه تی له و که سانه ش کرد که له ژیر فرمانپه وایی نه ودا بوون، خیری نه وانی نه ویست. وه نه م قسه ییش که خوی گه وره ده فرمویت هر ه مان قسه یه، ﴿وَمَا أَهْدِيكُمْ إِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ﴾ واته: نه م ریگه ی که من نیشانی نیوه ی ده ده م و نیوه ی بق بانگ ده که م زور ه ق و چاکه و پاسته پییه. وه دیسان فیرعون له وه شدا دروی کردوه هر چه نده که له کیش شوینی که وتبوون و له قسه یی ده رنه ده چوون. خوی گه وره ده فرمویت: ﴿فَاتَّبِعُوا أَمْرَ فِرْعَوْنَ وَمَا أَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ﴾^۳ واته: به لام نه وان شوین فرمانی فیرعون که وتن له کاتیکدا فرمانی فیرعون پاست و په و نه بوو. وه ده فرمویت: ﴿وَأَضَلَّ فِرْعَوْنُ قَوْمَهُ وَمَا هَدَى﴾^۴ واته: فیرعون که له که ی خوی گومرا کردو پینمونی نه کردن. وه له فرموده یه کی پیغه مبهردا (ﷺ) هاتوه که ده فرمویت: (هیچ پییشه وایه که نیه که ده مریت، نه و پوزهی که ده مریت خه یانه تی له ژیرده سته کانی کرد بیت بونی به هشت بکات، که بونی به هشت له مه وای پویشتنی پینج سه د سال پیندا ده کردیت).^۵

^۱ الاسراء (۱۰۲).

^۲ النمل (۱۴).

^۳ هود (۹۷).

^۴ طه (۷۹).

^۵ فتح الباری (۱۳۶/۱۳).

﴿ وَقَالَ الَّذِينَ ءَامَنَ بِقَوْمِ اِيْحِ اَحَافَ عَلَيْكُم مِّثْلَ يَوْمِ الْاَحْزَابِ ﴾ (۲۱) ﴿ مِثْلَ دَابِ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ وَمَا اَللّٰهُ يُرِيْدُ ظُلْمًا لِّلْعِبَادِ ﴾ (۲۲) ﴿ وَتَقْوِمِ اِيْحِ اَحَافَ عَلَيْكُم يَوْمَ النَّارِ ﴾ (۲۳) ﴿ يَوْمَ تَوَلَّوْنَ مُدْبِرِيْنَ مَا لَكُمْ مِّنْ اَللّٰهِ مِنْ عَاصِرٍ وَمَنْ يُضِلِلِ اَللّٰهُ فَا لَمْ مِنْ هَادٍ ﴾ (۲۴) ﴿ وَلَقَدْ جَاءَكُمْ يُوسُفُ مِنْ قَبْلِ الْبَالِيْنَتِ فَمَا زِلْتُمْ فِيْ سَبِيْهِ وَمَا جَاءَكُمْ بِهٖ حَقٌّ اِذَا هَلَكَ فَلْتَمَنَّ لَنْ يَّبْعَثَ اَللّٰهُ مِنْ بَعْدِهٖ رَسُوْلًا كَذٰلِكَ يُضِلُّ اَللّٰهُ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ مُّرْتَابٌ ﴾ (۲۵) ﴿ الَّذِيْنَ يُجَدِلُوْنَ فِيْ ءَايٰتِ اَللّٰهِ بِغَيْرِ سُلْطٰنٍ اٰتٰهُمْ كُفْرًا مَّقْتًا عِنْدَ اَللّٰهِ وَعِنْدَ الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا كَذٰلِكَ يَطْبَعُ اَللّٰهُ عَلٰى كُلِّ قَلْبٍ مُّتَكَبِّرٍ جَبّٰرٌ ﴾ (۲۶)

خوای مہزن دہفہ رمویت: ﴿ وَقَالَ الَّذِينَ ءَامَنَ بِقَوْمِ اِيْحِ اَحَافَ عَلَيْكُم مِّثْلَ يَوْمِ الْاَحْزَابِ ﴾ واتہ: کابرای خاوهن باوہی وتی: کہ سہ کانم! من لہ وہ نیگہ رانم نہو بہ لایہی بہ سہر خہ لکی ترہاتوہ، بہ سہر نئیوہ شدا بیت۔ لیرہدا خوای گہورہ باسی نہو پیواچاکہ خاوهن باوہرہ دہکات لہ خزہہ کانی فیرعہون کہ ہوزہ کہی ترساندوہ لہ تزلہ و سزای خودا لہ دونیاو قیامہ تدا، پیسی ووتن۔ وہ کہ خوای مہزن دہفہ رمویت۔ ﴿ تَقْوِمِ اِيْحِ اَحَافَ عَلَيْكُم مِّثْلَ يَوْمِ الْاَحْزَابِ ﴾ یانی: نہو گہ لانہی کہ بہوایان بہ پیغہ مبرہ کانیان نہ کرد چیان بہ سہرہات خودا چون سزای دان وہ کہ لی نوح و عادو سہمودو نہوانہی دواہی نہوانیش لہو گہ لانہ کہ چون خودا قہی کردن، ہیچ کہ سیک نہیتوانی بہوات بہ ہانایانہ وہو بہرگریان لی بکات، ﴿ مِثْلَ دَابِ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ وَمَا اَللّٰهُ يُرِيْدُ ظُلْمًا لِّلْعِبَادِ ﴾ وہ کہ ہوداوی ہوزی نوح و عادو سہمودو نہوانہی پاش نہوان ہاتن، خودا نایہویت ناہقی لہ عہدہ کانی بکات۔ واتہ: خودا قہی کردوون لہ بہر نہوہی بہوایان بہ پیغہ مبرہ کانی خودا نہدہہیناو خہریکی تاوان کردن ہوون گوئیپاہہ لی فہرمانی پیغہ مبرہ کانیان نہہوون۔ پاشان دہلئیت: ﴿ وَتَقْوِمِ اِيْحِ اَحَافَ عَلَيْكُم يَوْمَ النَّارِ ﴾ کہ سہ کانم! لئیتان نیگہ رانم لہو ہوزہدا لئیتان بقہومنی کہ دہبیتہ ہاوارہاوار۔ واتہ: ﴿ يَوْمَ تَوَلَّوْنَ مُدْبِرِيْنَ مَا لَكُمْ مِّنْ اَللّٰهِ مِنْ عَاصِرٍ وَمَنْ يُضِلِلِ اَللّٰهُ فَا لَمْ مِنْ هَادٍ ﴾ نہو ہوزہی کہ ہہمووتان بہرہو پاش دہگہ پتہوہو ہہرہا دہکن، کہ س ناتوانیت لہ خودا ہزگارتان بکات، ہہر کہ سیکیش خودا ہزگہی لی بگوریت، ہیچ کہ س نایخاتہوہ سہر ہی۔ ﴿ يَوْمَ تَوَلَّوْنَ مُدْبِرِيْنَ ﴾ واتہ: دہہوزن و ہادہکن ﴿ كَلَّا لَا وَزَرَ ﴾ (۱۱) ﴿ اِلٰى رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ النَّفْثُ ﴾^۱ واتہ: نہخیر ہیچ بہناگہیہ ک نیہ، لہو ہوزہدا نارامگا

۱ القیامہ (۱۱-۱۲)۔

هر لای په‌روه‌ردگاری تویه، بویه خوی گه‌وره فه‌رموویه‌تی: ﴿مَا لَكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ عَاصِرٍ﴾ واته: هیچ شتیک نابیته پتگر له توله و سزای خودا پزگارتان بکات، ﴿وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ﴾ واته: هر که سیک خودا گومرای کرد غه‌یری خودا هیچ که سیک ناتوانیت پئی نیشان بدات. خوی مه‌زن ده‌فهرموویت: ﴿وَلَقَدْ جَاءَ كُمْ يُوسُفُ مِنْ قَبْلِ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا زِلْتُمْ فِي شَكٍّ مِمَّا جَاءَ كُمْ بِهِ حَتَّىٰ إِذَا هَلَكَ قُلْتُمْ لَنْ نَبْعَثَ اللَّهَ مِنْ بَعْدِهِ رَسُولًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ مُرْتَابٌ﴾

له‌مه‌وپیشیش یوسف به چه‌ندین به‌لگه‌وه هاته ناتوان، که چی نثیوه له به‌لگه‌کانی دوو دل بوون، باوه‌رتان بی نه‌مینا. وه‌ختیک که مرد، ورتان: نیت پاش نه‌و خودا هیچ پیغه‌مبه‌رتک نانیریت، ده‌سا ناوا هر که سیک دوو دلی بکات وله نه‌ندازه‌ی خوی ده‌ریچیت، خودا پتگی لی ده‌گوریت. ﴿وَلَقَدْ جَاءَ كُمْ يُوسُفُ مِنْ قَبْلِ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ واته: نه‌ی خه‌لکی میسر له پیش موسا، خوی مه‌زن پیغه‌مبه‌رتکی بۆ په‌وانه‌کردن که یوسف بوو، که عه‌زیزی خه‌لکی میسر بوو بانگی ده‌کردن بۆ خواناسی و دادپه‌روه‌ری، له‌بهر نه‌وه‌ی به‌گوینان ده‌کرد خاوه‌نی ده‌سه‌لات و پله‌وپایه‌ی دنیایی بوو. بویه خوی گه‌وره فه‌رموویه‌تی: ﴿فَمَا زِلْتُمْ فِي شَكٍّ مِمَّا جَاءَ كُمْ بِهِ حَتَّىٰ إِذَا هَلَكَ قُلْتُمْ لَنْ نَبْعَثَ اللَّهَ

مِنْ بَعْدِهِ رَسُولًا﴾ واته: دوو دل و بی هیوا بوون که جاریکی تر پیغه‌مبه‌رتان بۆ بیت ورتان: ﴿لَنْ نَبْعَثَ اللَّهَ مِنْ بَعْدِهِ رَسُولًا﴾ هرگیز خواپیغه‌مبه‌رمان بۆ نانیری دوی نه‌و واته: نه‌وه‌نده خوانه‌ناس و بیناوه‌پ بوون، ﴿كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ مُرْتَابٌ﴾ واته: هر که سیک وه‌ک نثیوه دوو‌دلی بکات وله نه‌ندازه ده‌ریچیت پتگی لی ده‌گوریت و گومرا ده‌بیت. پاشان خودای گه‌وره فه‌رموویه‌تی:

﴿الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ أَتَتْهُمْ كَبْرَ مَقَامًا عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ الَّذِينَ آمَنُوا كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ قَلْبٍ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ﴾ واته: نه‌و که سانه‌ی که بی نه‌وه‌ی به‌لگه‌یه‌کیان بۆ هاتبیت، له‌مه‌پ نیشانه‌کانی خودا کیشه ده‌کن، له لای خودا و باوه‌رداران کاری نذر نابه‌جی ده‌کن. خودا دلی هر خۆبه‌زلزانیکی نذر دار ناوه‌ها مؤرده‌کات. ﴿الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ أَتَتْهُمْ﴾ واته: نه‌و که سانه‌ی که به‌رگری ده‌کن له هه‌ق به‌شتی پوپوچ به‌بی نه‌وه‌ی که به‌لگه‌یه‌کیان به‌ده‌سته‌وه بی و کیشه ده‌کن. خوی مه‌زن نذر لیان تووره‌یه له‌سه‌ر نه‌و کرداره‌یان، بویه فه‌رموویه‌تی: ﴿كَبْرَ مَقَامًا عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ الَّذِينَ آمَنُوا﴾ واته: خاوه‌ن باوه‌رپانیش نه‌و که سانه‌یان خۆش ناوی که نه‌وه‌په‌وشتیانه چونکه نه‌و که سانه‌ی سیفت و په‌وشتیان وایه خودا مؤرده‌نیت به‌سه‌ر دلپاندا، نه‌و

کاته نه ده زانیت چاکی چیه و خرابه چیه، بویه خوی گه وره فه رموویه تی: ﴿كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى
كُلِّ قَلْبٍ مُّتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ﴾ واته: خودا دلی هه موو خۆبه زانانیکه زوددار که شوین هه ق ناکه ویت نا
به و شیویه مه مژر ده کات.

﴿وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَهْمَنُنُ ابْنُ لِي صَرْحًا لَعَلِّي أَبْلُغُ الْأَسْبَابَ ﴿۳۶﴾ أَسْبَابَ السَّمَوَاتِ فَأَطَّلِعُ إِلَى اللَّهِ مُوسَى
وَإِنِّي لأَظُنُّهُ كَذِبًا وَكَذَلِكَ زَيْنٌ لِّفِرْعَوْنَ سُوءُ عَمَلِهِ وَصُدَّ عَنِ السَّبِيلِ وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ إِلَّا
فِي تَبَابٍ ﴿۳۷﴾﴾

خوی مه زن ده فه رموویت: ﴿وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَهْمَنُنُ ابْنُ لِي صَرْحًا لَعَلِّي أَبْلُغُ الْأَسْبَابَ﴾ واته: فیرعون
وتی: نهی هامان! بچۆ قه لایه ک ساز بکه، به شکو بگم به و ناسۆ دورده ستانه. خودای گه وره باسی
فیرعون ده کات، که چه نده لاسارو سه رکه شو و درۆه له به ست بووه و پروای به موسا (سه لاسی خوی لی
بیت) نه ده کرد، بویه فه رمانی دا به هامانی وه زیری که شوینیکه به رزی بق دروست بکات، وه ک
کۆشکی زۆر به رزو گه وره که له گه چ دروست ده کریت (واته خۆلی سورده وه کراو) وه ک خوی مه زن

فه رموویه تی: ﴿فَأَوْقِدْ لِي يَهْمَنُنُ عَلَى الْوَطِينِ فَأَجْعَلَ لِي صَرْحًا﴾^۱ واته: جا (بق زیاتر دلنیا بوون) نهی
هامان! کوره ی ناگر تاوده و خشتی سورده وه کراوی لی دروست بکه بۆم نینجا (له و خشته) کۆشکیکی

به رزم بق دروست بکه. وه ده فه رموویت: ﴿لَعَلِّي أَبْلُغُ الْأَسْبَابَ ﴿۳۶﴾ أَسْبَابَ السَّمَوَاتِ فَأَطَّلِعُ إِلَى اللَّهِ
مُوسَى وَإِنِّي لأَظُنُّهُ كَذِبًا وَكَذَلِكَ زَيْنٌ لِّفِرْعَوْنَ سُوءُ عَمَلِهِ وَصُدَّ عَنِ السَّبِيلِ وَمَا كَيْدُ

فِرْعَوْنَ إِلَّا فِي تَبَابٍ﴾^۲ تابگمه ناسۆکانی ناسمانه کان، پروانه خودا که ی موسا، من ده لیم نه و درۆ
ده کات، نا به م جۆره فیرعون کاری گه نده ی خۆی به جوان ده زانی و بوویه له مپه ری سه ر پښگی، هه ر

فیلیکه فیرعون بق خۆی دۆزیه وه به فیرۆچوو. خوی مه زن ده فه رموویت: ﴿لَعَلِّي أَبْلُغُ الْأَسْبَابَ ﴿۳۶﴾
أَسْبَابَ السَّمَوَاتِ﴾ هه تا کۆتایی نایه ته که. سه عیدی کوپی جو به یرو نه بو صالح ده لاین: ده رگاکانی

ناسمان.^۲ و تراویشه: پښگاکانی ناسمانه کان، ﴿فَأَطَّلِعُ إِلَى اللَّهِ مُوسَى وَإِنِّي لأَظُنُّهُ كَذِبًا﴾ نه مه یش
هه ر له بی دینی و یاخیبوونیه وه یه که بپوا به موسا ناکات که خودا په وانیه کردوه بۆیان، خوی گه وره

فه رموویه تی: ﴿وَكَذَلِكَ زَيْنٌ لِّفِرْعَوْنَ سُوءُ عَمَلِهِ وَصُدَّ عَنِ السَّبِيلِ﴾ واته: به هۆی نه و کاره ی که

^۱ القصص (۲۸).

^۲ القرطبي (۳۱۴/۱۵).

دهیویست بیکات ژیرده‌سته‌کانی هه‌لخه‌له‌تینیت پیتی، که ده‌یه‌ویت شتیک دروست بکات به هژی ئه‌و شته‌وه موسا (سه‌لامی خوی لی بیت) به درۆ بخاته‌وه. بویه خوی مه‌زن فه‌رموویه‌تی: ﴿وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ إِلَّا فِي تَبَابٍ﴾ نینو عه‌باس و مواهید ده‌لین: (الاق تباب) یانی (الاق خسار) واته مه‌گین به خه‌سار چوو هه‌موو فیله‌کانی فیرعون.

﴿وَقَالَ الَّذِينَ ءَامَنَ يَنْقُومِ اَنْعُمُونَ اَهْدِكُمْ سَبِيلَ الرَّشَادِ ﴿۳۸﴾ يَنْقُومِ اِنَّمَا هٰذِهِ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا مَتَّعٌ وَّالِ الْآخِرَةِ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ ﴿۳۹﴾ مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزَىٰ اِلَّا مِثْلَهَا وَمَنْ عَمِلَ صٰلِحًا مِّنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْتُوْا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَاُولٰٓئِكَ يَدْخُلُوْنَ الْجَنَّةَ يَرْزُقُوْنَ فِيْهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿۴۰﴾﴾

خوی مه‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿وَقَالَ الَّذِينَ ءَامَنَ يَنْقُومِ اَنْعُمُونَ اَهْدِكُمْ سَبِيلَ الرَّشَادِ﴾ واته: ئه‌و که‌سه‌ی خاوه‌ن به‌وا بوو وتی: که‌سه‌کانم! شوینم بکه‌ون، من پاسته‌ریتان نیشان ده‌دهم. خاوه‌ن باوه‌رکه به‌و گه‌له یاخی و سه‌ریژیوو دنیاویسته‌ی وت که خودای مه‌زن و خاوه‌ن ده‌سه‌لاتیان له یاد کرد، ﴿يَنْقُومِ اَنْعُمُونَ اَهْدِكُمْ سَبِيلَ الرَّشَادِ﴾ واته: من پزگی پاست نیشانی ئیوه ده‌دهم. به‌ پیچه‌وانه‌ی قسه‌که‌ی فیرعون وه‌ک خوی گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿وَمَا اَهْدِيْكُمْ اِلَّا سَبِيْلَ الرَّشَادِ﴾ پاشان پیاوه خواناسه‌که داوایان لی ده‌کات که زۆر به ژیانی دنیاوه خۆ خه‌ریک نه‌که‌ن پززی نه‌ده‌ن به‌سه‌ر پززی داوایان لی بیت ببنه له‌مبه‌ر له‌ پیتی خوداو به‌وا به موسا پیغه‌مبه‌ر (سه‌لامی خوی لی بیت) نه‌که‌ن. پاشان ده‌لینت: وه‌ک خوی مه‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿يَنْقُومِ اِنَّمَا هٰذِهِ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا مَتَّعٌ وَّالِ الْآخِرَةِ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ﴾ که‌سه‌کانم ئه‌و ژیانی دنیاوه هه‌ر که‌میکه و ده‌برپته‌وه وه‌به‌م زووانه ده‌به‌وکیته‌وه، ﴿وَالِ الْآخِرَةِ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ﴾ واته: پززی دواپی هه‌رگیز نابریته‌وه وه‌ جیگورکی تییا ناکریت وهیج ئه‌ملاوکرینی تییا نه‌، یان خۆشی و خۆشگوزه‌رانیه یان دۆزه‌خ و ناگره. بویه خوی مه‌زنی خاوه‌ن ده‌سه‌لات ده‌فه‌رموویت: ﴿مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزَىٰ اِلَّا مِثْلَهَا وَمَنْ عَمِلَ صٰلِحًا مِّنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْتُوْا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَاُولٰٓئِكَ يَدْخُلُوْنَ الْجَنَّةَ يَرْزُقُوْنَ فِيْهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾ هه‌ر که‌سێک خراپه‌ بکات، هه‌ر به نه‌ندازه‌ی خراپه‌ی سزا ده‌دریت. هه‌ر که‌سێش ناکاری چاک بن (چ نیر چ می) و باوه‌ری به خودا هه‌بیت، ئه‌وانه ده‌چنه به‌هه‌شت و بی ژماره هه‌موو بزئیوکیان هه‌یه. ﴿مَنْ عَمِلَ

سَيِّئَةٌ فَلَا يَجْزِيكَ إِلَّا مِثْلُهَا ﴿۱۰﴾ واته: تنها گوناختکی بز دهنووسریت. ﴿وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ
أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿۱۱﴾ واته: تنها پاداشت
نادریتوه به لکو خودای مه زن پاداشتی نودی ده داته وه که هر له ژماره نایه ت و تهاو نایبت.

﴿وَيَقَوْمٌ مَا لَمْ يَدْعُواكُم إِلَى النَّجْوَىٰ وَتَدْعُونَنِي إِلَى النَّارِ ﴿۱۲﴾ تَدْعُونَنِي لِأَكْفُرُ بِاللَّهِ وَأُشْرِكَ بِهِ. مَا
لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَأَنَا أَدْعُوكُم إِلَى الْعَزِيزِ الْغَفَّارِ ﴿۱۳﴾ لَا جَرَمَ أَنَّمَا تَدْعُونَنِي إِلَيْهِ لَيْسَ لَهُ دَعْوَةٌ فِي الدُّنْيَا
وَلَا فِي الْآخِرَةِ وَأَنْ مَّرَدَّنَا إِلَى اللَّهِ وَأَنَّ الْمُسْرِفِينَ هُمْ أَصْحَابُ النَّارِ ﴿۱۴﴾ فَسَدَّكُرُومًا مَا أُقُولُ
لَكُمْ وَأَوْحَىٰ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴿۱۵﴾ فَوَقَّعَهُ اللَّهُ سَيِّئَاتٍ مَا مَكَرُوا وَحَاقَ
بِقَالِ فِرْعَوْنَ سُوءُ الْعَذَابِ ﴿۱۶﴾ النَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ
أَشَدَّ الْعَذَابِ ﴿۱۷﴾

کوتایی تسهی پیاوچاکه که و پاشه پوزی هردوو دسته که

خوای مه زن ده فرموویت: ﴿وَيَقَوْمٌ مَا لَمْ يَدْعُواكُم إِلَى النَّجْوَىٰ وَتَدْعُونَنِي إِلَى النَّارِ ﴿۱۲﴾ واته:
که سه کانم چیه من ده مویت بزگارتان بکه، نپوه ده تانه ویت من بجه ناگر. پیاوه خاوه ن باوه په که
وتی: به لاموه سه پیره من بانگی نپوه ده که م بز بزگاری و سرفزاری که بریتیه له خواناسی به تهنوا
هاوه لی بز دامه نین و برهوانینان به و پیغه مبه ره ی که په وانهی کردوه بوتان، ﴿وَتَدْعُونَنِي إِلَى النَّارِ ﴿۱۲﴾
که چی نپوه ده تانه ویت بزیمه ناو ناگر هر به نه زانی و به بی نه وه ی به لگه یه کتان به ده سته وه بیت،
﴿تَدْعُونَنِي لِأَكْفُرُ بِاللَّهِ وَأُشْرِكَ بِهِ. مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَأَنَا أَدْعُوكُم إِلَى الْعَزِيزِ الْغَفَّارِ ﴿۱۳﴾ ده تانه ویت
له خودا حاشا بکه م و شتی و ابهرستم بیانکه م به شریکی خودا، که هیچ زانینم پی نیه، که چی من
ده مویت نپوه رهو بکه نه لای هره به ده سلاتی گونا به خش. واته: نه و خودایه ی که له گه ل نه و
مه مو ده سلات و مه زنیه دا خوش ده بیت له گونا می نه و که سانه ی که ده گه پینه وه بز لای ﴿لَا جَرَمَ

أَنَّمَا تَدْعُونَنِي إِلَيْهِ لَيْسَ لَهُ دَعْوَةٌ فِي الدُّنْيَا وَلَا فِي الْآخِرَةِ وَأَنْ مَّرَدَّنَا إِلَى اللَّهِ وَأَنَّ الْمُسْرِفِينَ هُمْ
أَصْحَابُ النَّارِ ﴿۱۴﴾ بیگومان نپوه ده خوانن من شتی که بپرستم که له دنیا و قیامه تدا هیچ کاریکی له
دهست نایه ت. مه موومان ده گه پینه وه بز لای خودا نه وانهی له نه دازه وه درده چن، هر تووشی
جه مه نه م ده بن. پیاوه خاوه ن باوه په که ده لیت: بیگومان. سودی و نیبنو جه ریر ده لین: ﴿لَا
جَرَمَ﴾ یانی: له راستیدا. زه ححاک ده لیت: یانی: درق نیه. علی کوپی نه بو تلحه ده لیت له نیبنو

عہ باسہ وہ ﴿لَا جُرْمَ﴾ واتہ: بہ لئی نہ وہی کہ نئیوہ منی بق بانگ دہ کہن لہ بت و دارو ہر دپہ رستی،

﴿لَيْسَ لَكُمْ دَعْوَةٌ فِي الدُّنْيَا وَلَا فِي الْآخِرَةِ﴾ موجد دہ لیت: نہو بتانہ ہیج شتیکیان لہ دہست نایہ ت.

قہ تادہ دہ لیت: نہو بتانہ نہ زیان دہ دن لہ کہ س و نہ قازانجیش دہ گہ یہ نن. سودی دہ لیت: نایہ ن بہ

ہانای کہ سہ وہ نہ لہ دنیا و نہ لہ قیامہ تدا. ^۱ نہم نایہ تہ وہ ک نہو نایہ تہ وایہ کہ خوی مہ زن

دہ فہ رموویت: ﴿وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّن يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَن لَّا يَسْتَجِيبُ لَهُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَن دُعَائِهِمْ

غَفَلُونَ ﴿۵﴾ وَإِذَا حُيِّرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ﴾ واتہ: کئی گومر اتہ لہ و کہ سہی کہ ہاوار

لہ غہیری خودا بکات کہ وہ لامی ناداتہ وہ تا پڑئی دواپی و نہو (ہاوار لیکراو) انہ لہ ہاوار ی نہوان بی

ناگان، کاتیکیش خہ لک کژدہ کرتیہ وہ (لہ قیامہ ت) پہ رستراوہ کان دہ بنہ دوڑمنیان و (پہ رستراوہ کان)

بہ پہ رستتہ کہ یان باوہ پ ناکنہ. ﴿إِن تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دُعَاءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ﴾ واتہ:

(بتہ کان) نہ گہر نزوا ہاواریان لی بکن ہاوارہ کہ تان نابیستن و نہ گہر بیشی بیستن وہ لامتان نادہ نہ وہ.

وہ دہ فہ رموویت: ﴿وَأَن مَّرَدْنَا إِلَى اللَّهِ﴾ واتہ: دہ گہ پڑینہ وہ بق لای خودا لہ پڑئی دواپییدا ہر کہ سہ و

پاداشتی کردہ وہی خزی وہ ردہ گرتیت. بڑیہ خوی مہ زن فہ رموویہ تی: ﴿وَأَنَّ الْمُسْرِفِينَ هُمْ أَصْحَابُ

النَّارِ﴾ واتہ: نہوانہی لہ نہ ندازہ دہ ردہ چن لہ ناو ناگردا ہر دہ مینفہ وہ و لئی دہ رناچن بہ ہزی نہو

شہ ریک دانانہ یان بق خودا. ﴿فَسَتَذْكُرُونَ مَا أَقُولَ لَكُمْ وَأَفَؤُصْ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ

بِالْعِبَادِ﴾ جا نہو دہ مہ نانہم قسانہی منتان دیتہ وہ بیرو منیش کاری خؤم بہ خودا دہ سپیرم، خودا

چاوی لہ عہ بدانی خزی مہ یہ. واتہ: بہم زووانہ راستی قسہکانی منتان بق دہ ردہ کہ ویت کہ داوام لی

دہ کردن تہ نا خودا پہ رستن و دوور کہ ونہ وہ لہ و شتانہی کہ خودا پیسی ناخوشہ، ناموڑگاریم کردن و

نؤر شتم بق پوون کردنہ وہ، دیتہ وہ بیرتان و پہ شیمان دہ بنہ وہ، کہ پہ شیمانی لہ ویدا ہیج سوویدیکی

نیہ. ﴿وَأَفَؤُصْ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ﴾ واتہ: خؤم بہ خودا دہ سپیرم ہانا ہر بہو دہ بہم دوورم لہ نئیوہ ہیج

پہ یوہ ندیہ کم پیتانہ وہ نیہ، ﴿إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ﴾ واتہ: خودا چاوی لہ بہ ندہ کانہیہ تی ہر

کہ سیک شایہنی نہوہ بیت پئی نیشان بدریت خودا پئی نیشان دہ دات و ہر کہ سیش شایہنی نہوہ بیت

^۱ الطبری (۳۹۲/۲۱).

^۲ الطبری (۳۹۲/۲۱).

^۳ الاحقاف (۶۰).

^۴ الفاطر (۱۴).

گومرا بکریت، سه ری لی دهشتویت. خوی گوره له هه موو شتیکیدا زۆر کارزانه، هه رچی ده کات له جیی خۆیداوه و فه رمانی په وایه. خوی مه زن ده فه رمویت: ﴿فَوَقَّهٗ اَللّٰهُ سَيِّئَاتِ مَا مَكْرُوۡا وَحَاقَ بِاِلٰی فِرْعَوۡنَ سُوۡءُ الْعَذَابِ﴾ خودا نه و پیاوه ی له نا کامی خرابی نه و فیله ی ده یانکرد پزگار کردو هه رچی سه ر به فیره ون بوون سزای سه خت هات و گرتنیه وه. واته: خودا پاراستی له وه هه موو فیله ی که ده یانکرد له گه لی له دنیا و له قیامه تدا. له دنیا دا له گه لی موسا خودا پزگاری کردنو له قیامه تیشدا خستنیه به هه شت.

سه مانندی سزای ناو گوڤ

خوی مه زن ده فه رمویت: ﴿اَلنَّارُ بَعْرُۡنٌ عَلَیۡهَا عُدُوۡا وَعَشِیۡاَ وِیَوْمَ تَقُوۡمُ السَّاعَةُ اَدْخِلُوۡا اِلٰی فِرْعَوۡنَ اَشَدَّ الْعَذَابِ﴾ هه موو سپیده و ئیواران ده یانبه نه سه ر ناگروه که پۆژی قیامه تیش پاده بی (فه رمان ده دریت): سا ده سته و به سته ی فیره ون، زۆر به توندی نازار بده ن. ﴿وَحَاقَ بِاِلٰی فِرْعَوۡنَ سُوۡءُ الْعَذَابِ﴾ واته: نو قم بوون له نازار و ژاندا پاشان نه گوازیننه وه بۆ ناو چه هه نه م. شوینکه و تووانی فیره ون به یانیا و ئیواران گیانیا ن ده خریته سه ر ناگر هه تا پۆژی قیامه ت. وه ختیکی پۆژی قیامه تیش هات گیان و لاشه یان یه که ده گرتنه وه له ناو ناگر دا بۆیه خوی گوره فه رمویه تی: ﴿وِیَوْمَ تَقُوۡمُ السَّاعَةُ اَدْخِلُوۡا اِلٰی فِرْعَوۡنَ اَشَدَّ الْعَذَابِ﴾ واته: نازاریکی زۆر توندو زۆر گران، نه م نایه ته به لگه یه کی گوره و زۆر به هیزه له لای نه هلی سونه و چه ماعه که ده یکه نه به لگه له سه ر سزای ناو گوڤ له به رزه خدا که خوی گوره ده فه رمویت: ﴿اَلنَّارُ بَعْرُۡنٌ عَلَیۡهَا عُدُوۡا وَعَشِیۡاَ﴾ به لام لیتره دا پرسیا ریک دروست نه بیته نه ویش نه وه یه گومان ی تیدا نیه که نه م نایه ته له مه ککه دا هاتوو ه که کردویانه به به لگه له سه ر سزای ناو گوڤ له به رزه خدا. نه ی نه م چه دیسه چه یه که نیمامی نه حمه د پریوایه تی کردوو له عانیشه وه (په زای خوی لی بیت) که ژنیکی جووله که (یهودی ه) خزمه تی ده کرد، عانیشه هه ر کاریکی چاکه ی له گه لدا بگردایه. نافه رته جووله که که پیتی ده وت: خودا له سزای گوڤ بتپاریزیت، عانیشه (په زای خوی لی بیت) ده لیت: پیغه مبه ری خودا (ﷺ) هاته ژوو ره وه بۆ لام وتم: نه ی پیغه مبه ری خودا (ﷺ) ناو گوڤ سزای هیه په پیش هاتنی پۆژی قیامه ت؟ پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموی: (نه خیر کی واده لیت؟) وتی: نه و نافه رته جووله که یه هه ر چاکه یه کی له گه لدا نا که م مه گین ده لیت: خودا له سزای گوڤ بتپاریزیت. پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموی: (جووله که درویان کردوو له وه داو نه وان به ناوی خودا وه دروی زیاتریش ده کن، غهیری پۆژی قیامه ت سزا نیه). پاشان ماوه یه کی به سه ردا رویشته نه وه نده ی که خودا مه یلی لی بیت، پۆژیک پیغه مبه ری خودا (ﷺ) له نیوه پۆدا ده رچوو خۆی پیچا بووه وه به

لباسه کانی و چاوه کانی سوور هه لگه پابوو به دهنگی به رز بانگی ده کرد ده یفه رموو: (گۆپ وهک پارچه یه که له شه ویکی تاریک وایه ئه ی خه لکینه! نه گهر ئه وه ی من ده یزانم ئیوه بتانانیا زۆر ده گریان و کهم پیده که نین، ئه ی خه لکینه هانا به رن بق خودا له سزای گۆپ. چونکه سزای گۆپ هه قه و هه یه).^۱ ئه م فرموده یه سه نه ده کانی راسته له سه ر مەر جی بوخاری و موسلم، به لام ئه وان نه یان هیناوه، نه وتی: باشه که واته چون ئه م فرموده یه و ئه م ئایه ته یه که بخه ین که له مه ککه دا هاتووه ته خواره وه که بووه ته به لگه له سه ر سزای گۆپ؟ ئه مه وه لامه که یه تی، ئه م ئایه ته به لگه یه له سه ر سزادانی گیان (الروح) به ناگر له به یانیا ن و ئیواراندا له به رزه خدا، به لگه نیه له سه ر ئه وه ی که لاشه ی له گه لدا یه له نازاری ناو گۆپدا. له وان هه ئه و نازاره هه ر په یوه ندی به گیانه وه بیته (الروح)، به لام سزای ناو گۆپ به لاشه له به رزه خدا هیچ به لگه یه که نیه له قورئاندا له سه ری، له وه فرمودانه ی پیغه مبه ردا نه بیته (ﷺ) که له دواوه باسی ده که ین. وتراویشه: ئه م ئایه ته به لگه یه له سه ر سزای خوانه ناس له گۆپدا وه له به رزه خدا، نابیته به لگه له سه ر سزای خاوه ن باوه ر له ناو گۆپدا له سه ر گونا ه. به لگه له سه ر سزای ناو گۆپ ئه م فرموده یه که نیمامی ئه حمه د ریوا یه تی کردووه له عانی شه وه (په زای خوی لی بیته) کاتیک پیغه مبه ری خودا (ﷺ) چوو له لای عانی شه نافر ه تیکی جووله که له لای بوو وتی به عانی شه (په زای خوی لی بیته) ئایا ده زانی که ئیوه تا قی ده کرتنه وه و سزا ده درین له ناو گۆپ ده کانتاندا. پیغه مبه ری خودا (ﷺ) راجله کی و فه رموی: (بیگومان جووله که تا قی ده کرتنه وه) عانی شه (په زای خوی لی بیته) ده لیت: چه ند شه ویگمان به سه ر تپه پی. پاشان پیغه مبه ری خودا (ﷺ) فه رموی: (هوشیار بن بیگومان ئیوه نه که ونه به ر تا قی کردنه وه له نئو گۆپ ده کانتاندا). عانی شه (په زای خوی لی بیته) ده لیت: پیغه مبه ری خوا (ﷺ) دوا ی ئه وه به رده وام هانای ده برد بق خودا له تاو سزای گۆپ. موسلمیش هه ر به م شیوه یه ریوا یه تی کردووه.^۲ هه ندیکی تریش ده لیت: که ئه م ئایه ته به لگه یه له سه ر سزای گیان له به رزه خدا و مەر ج نیه ئه و سزایه تووشی لاشه کانیش بیته له گۆپه کانیاندا. به لام کاتیک که نیگا (وه چی) هات بق پیغه مبه ری خودا (ﷺ) له و باره یه وه، په نای ده برد بق خودا له سزای گۆپ (والله اعلم). فرموده له باره ی سزای گۆپ وه نیجگار زۆره. قه تاده ده لیت: ﴿عُدُوا وَعَشِيًا﴾ واته: به یانیا ن و ئیواران هه تا دنیا به رده وامه و ده مینیت ده وتیت به ئالی فیرعه ون ئه مه شویتانه بق سوکایه تی پیکردن و خه فته پیدان و زیاتر چه زره به دانیا ن.^۳ ئیبنو زهید ده لیت: ئه وان هه مۆ له ناو

^۱ احمد (۸۱/۶)، فرموده یه کی سه حیجه.

^۲ احمد (۲۴۸/۶)، فرموده یه کی سه حیجه.

^۳ مسلم (۴۰/۱).

^۴ الطبری (۳۹۶/۲۱).

سزادان به بیانیان و نیواران دہرتنہ سہر ناگر ہتا پڑی قیامت دیت، ﴿وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ﴾ نالی فرعون و ہک وشتری بہرہ لا لہ ناو جہہ تنمدا لہ دارو بہرہ ہلدہ کون و عہ قلیان بہ وہ ناشکی خویانی لی لادہن! نیمامی نہ حمہ د پویاہ تی کردوہ لہ ٹیبنو عومرہ وہ (پہزای خویان لی بیت) دہ لیت: پیغہ مہری خودا (ﷺ) فرموی: (ہر کہ سیک لہ نیوہ مرد شوینی خوی نشان دہ دیت لہ کاتی بہ یانی و نیوارہ، نہ گہر لہ نہ ہلی بہ ہشت بوویت، نہ وا نہ ہلی بہ ہشتہ، وہ نہ گہر لہ نہ ہلی جہہ نہ میش بوویت، نہ وا لہ نہ ہلی جہہ نہ م، پتی دہ لین: نہ مہ شوینی تزیہ ہتا پڑی قیامت خودا زیندووت دہ کاتہ وہ بق لای خوی^۱ بوخاری و موسلیم لہ ہر دوو سہ حیحہ کدا میتاویانہ^۲۔

﴿وَإِذْ يَتَحَاوَرُونَ فِي النَّارِ فَيَقُولُ الضَّعِيفُ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ بَعْثًا فَمَهَلْ أَنْتُمْ مُعْتَبِرُونَ عَنَّا نَصِيبًا مِنَ النَّارِ ﴿٤٧﴾ قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُلٌّ فِيهَا إِنَّكَ اللَّهُ قَدْحَكَمَ بَيْنَ الْعِبَادِ ﴿٤٨﴾ وَقَالَ الَّذِينَ فِي النَّارِ لِخَزَنَتِهِمْ جَهَنَّمَ أَدْعُوا رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْمًا مِنَ الْعَذَابِ ﴿٤٩﴾ قَالُوا أَوْلَمْ نَأْتِكُمْ رُسُلًا مِّنْ قَبْلِنَا قَالُوا قَدْ دَعَوْنَا وَمَا دَعَوْنَا إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿٥٠﴾﴾

کیشہی خہ لکی ناو ناگر

خوای مہ زن دہ فرمویت: ﴿وَإِذْ يَتَحَاوَرُونَ فِي النَّارِ فَيَقُولُ الضَّعِيفُ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ بَعْثًا فَمَهَلْ أَنْتُمْ مُعْتَبِرُونَ عَنَّا نَصِيبًا مِنَ النَّارِ﴾ واتہ: کہ نہ و کہ سانہ لہ ناو ناگر دہ کیشہ لہ گہل بہ کتر دہ کن۔ بیہیزہ کان بہ خاوہ بیہیزہ کان دہ لین: نیمہ شوین نیوہ کہ و تیبوین ناخو نیوہ پیتان دہ کریت لہ جیبی نیمہ لہ و ناگرہ، بہ شیک بق خوتان ہ لگرن؟ خوای گہ ورہ باسی کیشہی خہ لکی ناو ناگر و مشتموہ بیان دہ کات۔ فرعون و ہوزہ کہی یہ کیکن لہ وانہ، بیہیزہ کان کہ شوینکہ و تووی بہ ہیزہ کان بسون، دہ لین پییان: ﴿إِنَّا كُنَّا لَكُمْ بَعْثًا﴾ واتہ: نیمہ گویراہ لہ شوینکہ و تووی نیوہ بووین و لہ قسہی نیوہ دہ رنہ دہ چوین بق ہر شتیک داواتان بگرداہ لیمان لہ خوانہ ناسی و خراپہ کاری نہ مانگرد ﴿فَمَهَلْ أَنْتُمْ مُعْتَبِرُونَ عَنَّا نَصِيبًا مِنَ النَّارِ﴾ واتہ: ہندی لہ

^۱ احمد (۱۱۳/۲)، فرمودہ یہ کی سہ حیحہ۔

^۲ فتح الباری (۲۸۶/۳)، مسلم (۲۱۹۹/۴)۔

ناگره له باتی نئمه هه لکرنو له کۆلی نئیمه ی بکه نه وه. خوای مه زن ده فرموویت: ﴿ قَالَ الَّذِينَ
 اَسْتَكْبَرُوا اِنَّا كُلٌّ فِيهَا اِنَّكَ اللهُ قَدْ حَكَمَ بَيْنَ الْعِبَادِ ﴾ به هیزه له خۆباییه کان ده لئین: هه موو له
 ناگرداین. خودا به کاری عه بدانی پاده کات. ﴿ قَالَ الَّذِينَ اَسْتَكْبَرُوا اِنَّا كُلٌّ فِيهَا ﴾ واته: سزا له
 نئوانماندا دابهش کراوه هه ر که سهو به پئی تاوانی خۆی سزا ده درئیت، وه ک خوای گه وره فرموویته تی:
 ﴿ لِكُلِّ ضِعْفٍ وَلٰكِنْ لَا تَعْلَمُونَ ﴾^۱ واته: بۆ هه ر کامتان (سزا) دوو به رامه بره به لام نئوه نازانن و بیئاگان.
 وه ده فرموویت: ﴿ وَقَالَ الَّذِينَ فِي النَّارِ لِخَازِنَةِ جَهَنَّمَ ادْعُوا رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْمًا مِّنَ الْعَذَابِ ﴾
 واته: نه وه که سانهش که چوونه ناو ناگره وه، له گزیره کانی ناو ناگر داوا ده که ن، له بهر پهروه رگاری
 خۆتان بۆمان بیارینه وه، بۆ ئێکمان له و نازاره بۆ که م بکاته وه. واته کاتیک بۆیان ده رکهوت که وه لام
 نادرینه وه و که س گوی بۆ قسه یان ناگریت، به لکو خوای مه زن ده فرموویت: ﴿ قَالَ اَخْسَرُوا فِيهَا وَلَا
 تَكْلُمُونَ ﴾^۲ واته: به بی نرخی و پيسوایی بمیئنه وه له دۆزه خداو هیچ قسه یه کم له گه لدا مه که ن. واته:
 قسه نه که ن و فزه تان لئوه نه یهت. پاشان ده لئین به پاسه وانه کانی جهه نه م که داوا یان بۆ بکه ن له لای
 خودا که هه ندئ نازاریان له سه ر که م بکاته وه. پاسه وانه کانی جهه نه م یهت وه لام یان ده ده نه وه ده لئین:
 ﴿ قَالُوا اَوْلَمْ تَكُنْ تَايِبِكُمْ رُسُلُكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا بَلَىٰ قَالُوْا فَادْعُوْا وَمَا دَعْوَةُ الْكَافِرِيْنَ اِلَّا فِي
 ضَلٰلٍ ﴾ واته: ده لئین: تاخۆ نئوه پیغه مبه رانتان به نیشانه ی ناشکراوه نه هاته لا؟ ده لئین: به لئى. ده لئین:
 ده ی خۆتان بیارینه وه دياره نزای خوانه ناسان به شى هه ر به فیرۆ چوونه. ﴿ قَالُوا اَوْلَمْ تَكُنْ تَايِبِكُمْ
 رُسُلُكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ ﴾ واته: ئایا نیشانه و به لگه ی ناشکراتان له لایه ن پیغه مبه ره کانه وه بۆ نه هات له
 دنیا دا، ﴿ قَالُوا بَلَىٰ قَالُوْا فَادْعُوْا ﴾ واته: خۆتان بۆ خۆتان بیارینه وه، نئمه کارمان به سه رتانه وه نیه و
 گوشتان بۆ ناگرین، هیچ ده سه لاتیکمان نیه ناتوانین پزگارتان بکه یین، نه وسا بیئتان ده لئین: هاوار
 بکه ن یان هاوار نه که ن وه لام نادرینه وه و نازاریشتان له سه ر سووک ناگریت، ﴿ وَمَا دَعْوَةُ الْكَافِرِيْنَ
 اِلَّا فِي ضَلٰلٍ ﴾ واته: هه رچی بلئین سویدی نیه و به فیرۆ ده چیت لیئان وه ر ناگریت و وه لام نادرینه وه.

۱ الاعراف (۳۸).

۲ المؤمنون (۱۰۸).

﴿ إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ ٱلْأَشْهَادُ ﴿۵۱﴾ يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّٰلِمِينَ مَعٰذِرَتُهُمْ وَلَهُمُ ٱللَّعَنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ ٱلدَّارِ ﴿۵۲﴾ وَٱلْقَدَّ ءَاتَيْنَا مُوسَى ٱلْهُدًى وَأَوْرَثْنَا بَنِي إِسْرٰءِيلَ ٱلْكِتَٰبَ ﴿۵۳﴾ هُدًى وَذِكْرًى لِأُولَى ٱلْأَلْبَٰبِ ﴿۵۴﴾ فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَعَدَ ٱللَّهُ حَقَّ وَٱسْتَغْفِرْ لِذَنبِكَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِٱلْعَشِيِّ وَٱلْإِبْكَارِ ﴿۵۵﴾ إِنَّ ٱلَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِى ءَايٰتِ ٱللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطٰنٍ أَتٰهُمْ فِى صُدُورِهِمْ ءِلَآءَ كِبْرٍ مَّا هُمْ بِيَلْبِغُونَ فَٱسْتَعِذْ بِٱللَّهِ إِنَّهُ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْبَصِيرُ ﴿۵۶﴾ ﴾

یاریدهدانی پیغمبران و (سهامی خویان لی بیت) خاوهن باوهران

خوای مه زن ده فهرموویت: ﴿ إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ ٱلْأَشْهَادُ ﴾ بیگومان نیغه پیغمبرانمان و نهو که سانهی که وا بروایان هیتاوه له ژانی نه م دنیاه داو له و پژه شدا که شایه ته کان راست ده بنه وه، سه ریان ده خه یین. ﴿ إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ﴾ سودی ده لیت: خوای مه زن هرگیز پیغمبرینی په وانه نه کردوه بق ناو که لیک کاتیک که شه ریان له که ل کردوه یان کوشتویانه یان که لیک خاوهن باوه بانگی خه لگی کردیت شه ریان له که لدا کرابیت و کوژابن نهو چه رخه کوتایی نه هاتوه و نه واو نه بووه هه تا خوای خاوهن ده سلات کومه لیک ناردوه یارمه تی داون و داوای خوینی نهو که سانه یان کردوه له وانه ی که کوشتونیان هر له دنیا داخوای هقی بق کردونه ته وه، سودی ده لیت: نهو پیغمبرو خاوهن باوه رانه ی که شه ریان له که لدا کراوه و کوژان هر له دنیا دا یارمه تی دراون^۱ وه هر به و شیوه یه ش خوای مه زن یاریده ی پیغمبره که ی موحه مه دور (ﷺ) هاوه له کانی داوه به سه ر نه وانه ی که درایه تیان کردوه و بهوایان نه هیتاوه و شه ریان له که لدا کردوه. خوای گوره قسه ی خوی به رزو بلند راگتوه و سه ری خستوه به سه ر هه مو ناینه کانی تردا. وه فرمانی دا به پیغمبر (ﷺ) که کوچ بکات له نیوان هوزه که یداو بجیت بق (مه دینه) واته شاری پیغمبر (ﷺ) و له ویدا یارمه تیده رو پشتیوانی بق په یدا کرد، پاشان زالی کرد به سه ر خوانه ناساندا له پوژی (به در) داو سه ری خست به سه ریانداو سه رشوری کردن و پیاوه سته مکارو مله پوره کانی کوشتن و پیاوه ناوداره کانی به دلیل گرتن و به ده ست و پی به ستراوی بردنی، پاشان منه تی کرد به سه یاندا فیدیه ی لی وه رگرتن و نازادی کردن، پاش ماوه یه کی که م مه کهک یه شی بق پزگار کرا، چاوی په وناک بووه وه به شاره که ی خوی. که نهو شاره مه زن و پیزلیگیراوو پاریزاوه یه که

۱ الطبری (۶۰۱/۲).

خودا پزگاری کرد به هوی پیغمبره وه (ﷺ) له و شیرکو بیدینیه که تیتیدا ده کرا. ولاتی یه مهنی خسته ژیر دستوی و هموو خه لکی دورگی عه ره بی خویان دا به دسته وه و پۆل پۆل ده چوونه ناو نایینی نیسلام. پاشان خوی گه وره بر دیه وه بق لای خوی، به و هموو پیزو حورمه ته وه که له لای خودا هه بیوو. پاشان خوی گه وره هاوه له کانی داناو کردنیه خلیفه و جینشینی دوی پیغمبر (ﷺ) له باتی پیغمبر (ﷺ) دستیان کرد به گه یاندنی نایینی خوداو بانگی خه لکیان ده کرد بق لای خودا. زۆر ولات و ناوچه و شارو دیهات و دلانی پزگار کرد هه تا وای لیها ت ئه م بانگی خودایه که موچه ممد (ﷺ) هینای به پۆزه لات و پۆژا وادا بلأوه ی کرد، نه وه تا ئه م نایینه تانیستاش هه ر به برده وامی ماوه ته وه و سه رکه و توو برده و امیش ده بیت هه تا پۆزی قیامت. بۆیه خوی گه وره فه رموویه تی:

﴿إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهُدُ﴾ یانی: له پۆزی قیامتیشدا. سه رکه و تنه که زیاترو گه وره تره. مواهید ده لیت ﴿الْأَشْهُدُ﴾ واته: فریشته کان. ^۱ خوی گه وره ده فه رموویت: ﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعْذِرَتُهُمْ وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ﴾ نه و پۆزه ی که ناهه قان پاکانه کان یان سوو دیکان یان ناگه یه نیت و گشتیان به له عنه ت کراون و ناله بارتین مالیان هه یه. ﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعْذِرَتُهُمْ﴾ به ده له له م نایه ته ی که خوی مه زن ده فه رموویت: ﴿وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهُدُ﴾، هه ندی خویندوو یانه ته وه (یوم) به ره فعه وه که نه وه ی مانا که ی به و سیفته ته فسیر کرد بیت، ﴿وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهُدُ﴾ (۵۱) یوم لا ینفع الظالمین واته: موشریکه کان ﴿مَعْذِرَتُهُمْ﴾ واته: پاکانه و فیدیه یان لی وه رنا گبریت، ﴿وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ﴾ واته: له عنه تیان لی کراوه و ده ر کراون و دور خراونه ته وه له به زه یی خودا. شوینیان ناو ناگره، سووی ئه مه ده لیت، نای چه نده شوین و جیگایه کی خراپه!

خوی مدزن نامازه بو سه رکه و تونی پیغمبره و موسلمانان ده کات به وه ی که چون موسا و نه وه ی نیسرائیلی سه رکه و توو کرد هه ر به و شیوه یه نه و انیش سه رکه و توو ده کات

خوی مه زن ده فه رموویت: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْهُدَىٰ وَأَوْرَثْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ﴾ واته: ئیمه هوی پینموونیمان دا به موساو کاریکمان کرد کتیبه که (به که له پور) له ناو توومه ی نیسرائیلدا بمینیته وه. ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْهُدَىٰ﴾ واته: نه وه ی ئیمه ره وانه مان کرد بق موسا له پینمایوی

^۱ الطبري (۶۰۲/۲۱).

^۲ یانی نه و پۆزه ی که فریشته کان شایه تی نه دن له سه ر خه لکی، پاکانه کردنی زالمه کان هه ی سوو دیک نابی بویان (وه رگبێ).

یونانی ﴿وَأَوْزُنَا بِنِجِّ إِسْرَءِيلَ أَلْكَتَبَ﴾ یانی: دواؤرزئیکی خوش و که له پورئیکی چاکمان دانسی، له ولات و سامان و هموو دهسهاتیک که فیرعون له ولاتدا به دهستی هینابوو. به هژی خورپاگری و گورپابه لیان بق خوداو شوینکه وتنی پیغه مبه ره که ی موسا (سه لاسی خوی لی بیت) پیره ویکردن له و کتیبه ی بزی هاتبوو که توراته، ﴿هُدًى وَذِكْرَى لَأُولَى الْأَلْبَابِ﴾ که ریگه نیشاندرو بیره وه ریه بق که سانی خاوهن ناوهز. (اولوالباب) یانی: خاوهن ناوهزی راست و ساغ، ﴿فَأَصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَأَسْتَغْفِرْ لِدُنْيَاكَ وَسَجِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعَشِيِّ وَالْإِبْكَرِ﴾ خورپاگر به، به لینی خودا دیته جی، بق گوناخت داوی لیبوردن بکه و هموو به یانی و نیواران (به شوکره وه) هر په سه ندیده ی پاکی به روه رنده ی خوت به. ﴿فَأَصْبِرْ﴾ واته: نه ی موحه ممد (ﷺ) خورپاگر به، ﴿إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ﴾ واته: به لیمان پیدای که قسه ی تو به م زووانه به رز ده کهینه وه و پاشه پوز هر بق تو شوینکه وتوانته، خوا به لینی خوی به جی دینیت و نه وه واله ش که پیمان که یاندوی پاسته و هیچ گومانی تیدا نیه، ﴿وَأَسْتَغْفِرْ لِدُنْيَاكَ﴾ داوی لیبوردن بکه له گوناخت کانت، نه مش بق نه وه به که نوممه ته که ی به په له و بی وه ستان داوی لیبوردنی گوناختان بکن له خودای گوره و دلوفان. ﴿وَسَجِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعَشِيِّ﴾ واته: له کوتای پوزو هوه لئى شهودا هر باسی پاکی و بی عیبی خودا بکه، ﴿وَالْإِبْكَرِ﴾ واته: له هوه لئى پوزو کوتای شهویشدا هر په سانی په روه ردگاری خوت بده. پاشان خوی مه زن ده فرمویت: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يُحْكِدُونَ فِي عَايَاتِ اللَّهِ يَتَغَيَّرُ سُلْطَانُ أُمَّتِهِمْ إِنْ فِي صُدُورِهِمْ إِلَّا كِبْرٌ مَّا هُمْ بِبَلِغِيهِ فَاَسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ نه و که سانه ی له مهر نیشانه کانی خودا کیشه ده کن به بی نه وه ی هیچ به لگه یان بق هاتیت جگه له فیزکردن، هیچ شتیکیان له دلدا نیه و هرگیز به و ناره زووه ناگن. سا تو: په نا به خوا بیه، هر خوی بیسه رو بینایه. واته: نه وانیه که پال به حقه وه دهنین به شتی پرپوچ و درئی نیشانه کانی خودا ده وه ستن به به لگی خراپ و ناپه ساند به بی نه وه ی هیچ شتیکیان به دهسته وه بیت له لایه ن خوداوه، ﴿إِنْ فِي صُدُورِهِمْ إِلَّا كِبْرٌ مَّا هُمْ بِبَلِغِيهِ﴾ یانی: هر فیزو خوبه زلزانه وای لی کردون که شوینی هق نه که ون و نه و که سانی که بزیان په وانه کراوه به و په یامه وه که بزی هینان به سوک سهیری بکن و نه وه ی که نیازانه و وا له دلایندا نایه ته دی بزیان هق له ناو ناچیت و پرپوچیش هر رگیز سه رناکه ویت هموو کاتیک که نا به و شیوه یه بیره ده که نه وه، ﴿إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ واته: خودا بیسه رو

بینایه بقی تاوانی نهو که سانهی که دهمه دهمی ده کن دهریاره ی نیشانه کانی خودا به بی نه وهی هیچ به لگه په کیان بقی هات بیت.

﴿لَخَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿۷۷﴾ وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَلَا الْمُسِيءُ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ﴿۷۸﴾ إِنَّ السَّاعَةَ لَأَيُّمٌ لَّا رَيْبَ فِيهَا وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿۷۹﴾﴾

ژبانی پاش مردن

خوای مه زن ده فهرموویت: ﴿لَخَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ واته: داهیتانی هم ناسمان و زه مینه، له وه دیهیتانی مه دم گرنگتره، به لام مه دم زږیبه یان نه مه نازانن. خوای مه زن مه دم ناگدار ده کاته وه که هم خه لگه زیندوونه کاته وه جاریکی تر له پږی قیامه تدا، نه مه له لای خودا زږ سوکو ناسانه، چونکه نهو خودایه ناسمانه کان و زه مینی وه دیهیتاوه که دروست کردنی نه وان زږ گرنگتره له دروست کردنی مه دم له هه وه له وه له دواپشدا، خودایه که توانای دروست کردنی ناسمانه کان و زه مینی هه بیت به تواناتره بقی شته کانی تر. وه کوی فهرموویه تی: ﴿أَوْلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَمْ يَعْزُقْهُنَّ يُقَدِّرْ عَلَٰنَ أَنْ

يُحْيِيَ الْمَوْتَىٰ بَلَّغَ إِنَّهُ عَلَٰنَ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ واته: نایا نه وان ه نه یان زانیووه به راستی نهو خوایه ی ناسمانه کان و زهوی دروست کردووه له دروست کردنیاندا ناته وان و دهسته پاچه نه بووه به توانایه مردوانیش زیندووه بکاته وه، به لی بیگومان خوا به سهر هه موو شتیگدا به توانایه. وه لیره شدا ده فهرموویت: ﴿لَخَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا

يَعْلَمُونَ﴾ هه ره به ره نه وهی که بیر ناکه نه وه لهو نیشانانه و تیرانامین وه ک چون زږیک له عه ره به کان دانیان پیدا ناوه که خودا داهیتنه ری ناسمانه کان و زه مینه که چی به وایان به زیندووبوونه وه نه بووه و به دوریان زانیووه به هوی لاساری بی دینیانه وه. پاشان خوای مه زن نه فهرموی: ﴿وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَلَا الْمُسِيءُ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ﴾

کویرو چاوساغ وه که یک نین، نهو که سانهش که بوونه خلوون باوه رو ناکار چاکن، له لگه خرابه کاراندا نابن به یک، زږ که م بیر ده که نه وه. واته: وه ک چون کویریک که هیچ نابینیت و چاوساغیک که چاوی بر

بکات و بیبیتت وک یه ک نین، به لکو جیاوازیه کی زقر هه یه له نیتوانیندا، هر به و شیوه یه ش خاوه ن
 باوه ری ناکار چاک له گه ل خاوه ناسنی له نه ندازه ده رچویش وک یه ک نین، ﴿وَلِيْلًا مَّا
 نَنذَرُوكُمْ﴾ یانی: ده سا بۆچی نه و خه لکه که میک بیر ناکه نه وه، پاشان خوی مه زن نه فه رموی: ﴿اِنَّ
 السَّاعَةَ لَايْبَةُ لَارَبِّ فِيهَا وَلَكِنْ اَكْثَرُ النَّاسِ لَايُؤْمِنُوْنَ﴾ هاتنی بۆئی قیامت هیه گومانی تیدا
 نیه، به لام زقرینه ی نه م خه لکه بهوا ناکن. ﴿اِنَّ السَّاعَةَ لَايْبَةُ لَارَبِّ فِيهَا﴾ واته: بۆئی قیامت هر
 دیت و هیه گومانی تیدا نیه، ﴿وَلَكِنْ اَكْثَرُ النَّاسِ لَايُؤْمِنُوْنَ﴾ واته: به لام زقریه ی نه م هر دمه به
 راستی نازاننو بهوای بی ناکن و نکولی لی ده کن.

﴿وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُوْنِيْ اَسْتَجِبْ لَكُمْ اِنَّ الَّذِيْنَ يَسْتَكْبِرُوْنَ عَنْ عِبَادَتِيْ سَيَدْخُلُوْنَ جَهَنَّمَ

دَاخِرِيْنَ ﴿۶۰﴾

فه رماندان به پارانوه

خوی مه زن ده فه رمویت: ﴿وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُوْنِيْ اَسْتَجِبْ لَكُمْ اِنَّ الَّذِيْنَ يَسْتَكْبِرُوْنَ عَنْ عِبَادَتِيْ
 سَيَدْخُلُوْنَ جَهَنَّمَ دَاخِرِيْنَ﴾ واته: په روه ردگارتان و توویه تی: له به رم بپارینه وه، نه وسا به
 ده نکتانه وه دیم، نه و که سانه ی (هر له به ر خۆبه زلزاین) نایانه ویت بمپه رستن، به زه بوونی ده چنه ناو
 جه مه نه مه وه. نه مه له پیزو که ره می خوی مه زنه وه یه که فه رمان ده کات به به نده کانی که لئی
 بپارینه وه، به لئینیشی پیداون که وه لامیان بداته وه وک سوفیانی سه وری ده لئیت: نه ی نه و که سه ی که
 زقر پئی خۆشه عه بده کانی زقر داوای لی بکن و لئی بپارینه وه، وه نه ی نه و که سه ی که زقر توپره ی
 له و عه بدانه ی که داوای لی ناکن و لئی ناپارینه وه. که س نه مه ی لی ناوه شیته وه غه بیری تر نه ی
 په روه ردگار!، ئیبنو نه بی حاتم ریوایه تی کردوه. وه هر له م واتیه دا نه م شاعیره ده لئیت:

الله یغضبُ اِنْ ترکت سُؤْلَهُ وْبُنِيْ اَدَمَ حِيْنَ يُسَالُ يَغْضَبُ

واته: خودا توپره ده بیته نه گه ر داوای لی نه که ی، که چی نه وه ی ئاده م کاتیک پرسپاری لی ده کریت
 توپره ده بیته! قه تاده ده لئیت: که عبی نه حبار ده لئیت: سی شت ده به خضریت به نه م نوممه ته که
 نه دراوه به هیه گه لو پیغه مبه ریک له پیشتردا: کاتیک که پیغه مبه ریک په وانه بکرایه پئی ده و ترا تر
 شایه تی له سه ر نوممه ته که ت. که چی خوا ئیوه ی کردوه به شایه ت به سه ره موو خه لکیه وه! وه به و
 پیغه مبه ره ی نه وت: هیه گرانیه کت له سه ردانانری له ناینه که تدا، که چی خوا به نه م نوممه ته

نه‌فهرموی: ﴿وَمَا جَعَلَ عَلَيْكَ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ﴾^۱ واته: وه له نایبندا هیچ کاریکی قورس و گرانسی له‌سه‌ر دانه‌ناون. وه و تراوه به‌و پیغه‌مبهره بی‌پایزده‌وه هه‌تا وه‌لامت بده‌مه‌وه. که‌چی به‌م نومه‌ته و تراوه: ﴿ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ﴾! نیینو نه‌بی حاته‌م ریوایه‌تی کردووه.^۲ نیمامی نه‌حمه‌د ریوایه‌تی کردووه له نوعمانی کوپری به‌شیره‌وه (په‌زای خوای لی بیت) ده‌لایت: پیغه‌مبهری خودا (ﷻ) فه‌رمووی: (بیگومان پارانه‌وه خوآناسی و عیباده‌ته) پاشان نه‌م نایه‌ته‌ی خویند: ﴿ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ﴾.^۳ هه‌ر به‌م شیوه‌یه زانایانی فه‌رمووده وه‌ک تیرمیزی و نه‌سائی و نیینو ماچه‌و نیینو نه‌بی حاته‌م و نیینو چه‌ریر ریوایه‌تیان کردووه، تیرمیزی ده‌لایت: فه‌رمووده‌یه‌کی چاک و راسته (حسن صحیح).^۴ وه دیسان نه‌بو داود و تیرمیزی و نه‌سائی و نیینو چه‌ریر نه‌م چه‌دیسه‌یان ریوایه‌ت کردووه له ریگایه‌کی تره‌وه.^۵ خوای مه‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي﴾ واته: نه‌وانه‌ی خو به‌زل ده‌گرن له پارانه‌وه و ناسینی من به‌ته‌نه‌ا، ﴿سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ﴾ واته: به‌م زووانه ده‌خرینه‌ه ناو چه‌ه‌نه‌م به‌سه‌رشوپی و زه‌بوونی وه‌ک نیمامی نه‌حمه‌د ریوایه‌تی کردووه له‌عه‌مری کوپری شوعه‌یبه‌وه نه‌ویش له بابیه‌وه‌نه‌ویش له باپیری‌وه‌وه‌نه‌ویش له پیغه‌مبهره‌وه (ﷻ) فه‌رمووی: (خو به‌زل زانان له بوژی قیامه‌تدا کۆده‌کرینه‌وه وه‌ک میروو له‌و له‌شکی مه‌رمدما، هه‌موو شتی‌ک ده‌که‌وینه‌ه سه‌ریانه‌وه نه‌مان له‌خوار هه‌موو شتی‌که‌وه‌ن به‌هۆی ریسواییانه‌وه تا ده‌چنه ناو به‌نداخانه‌یه‌ک له‌چه‌ه‌نه‌مدا پیی ده‌وتریت (بولس) بلنیه‌سی ناگر به‌سه‌ریاندا به‌رز ده‌بیته‌وه، ناویان ده‌دریتی له‌قوپاری پیس که‌کی‌م و زوخی (تواوه‌ی له‌ش)‌ی‌خه‌لکی ناو ناگره).^۶

﴿اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْآيَاتِ لِيَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ﴾ (٦١) ذَالِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ خَلِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَلَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَانِ تُؤْفَكُونَ

^۱ الحج (۷۸).

^۲ القرطبي (۳۲۷/۱۵).

^۳ أحمد (۲۶۱/۴)، فه‌رمووده‌یه‌کی سه‌حیحه.

^۴ تحفة الأحوذی (۳۰۸/۸)، النسائی فی الکبری (۴۰۵/۶)، ابن ماجه (۱۲۵۸/۲)، الطبری (۴۰۷/۴۰۶/۲۱).

فه‌رمووده‌یه‌کی سه‌حیحه.

^۵ أبو داود (۱۶۱/۲)، تحفة الأحوذی (۱۲۱/۹)، النسائی فی الکبری (۴۰۵/۶)، فه‌رمووده‌یه‌کی سه‌حیحه.

^۶ أحمد (۱۷۹/۲)، نه‌م فه‌رمووده‌یه سه‌نه‌ده‌که‌ی‌حه‌سه‌نه.

﴿۱۲﴾ كَذَلِكَ يُؤْفِكُ الَّذِينَ كَانُوا بِآيَاتِ اللَّهِ يُجْحَدُونَ ﴿۱۳﴾ اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ قَرَارًا
 وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوْرَكُمْ وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ ذَٰلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ فَتَبَارَكَ
 اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿۱۴﴾ هُوَ الْحَيُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ
 الْعَالَمِينَ ﴿۱۵﴾

نیشا نکانی خودا له سره توانا و تاك و ته نهایی خوی

خوای مه زن دهفه رموویت: ﴿اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَيْلَ لَيْسَكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ اللَّهَ
 لَدُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ﴾ هه ر خودايه شه وی بق نيوه په يدا کردوه
 که تييدا به سينه وه و پوژيشی بق ديتن داناوه، خودا چاکه ی ده ياره ی مه ردم کردوه که شه وی بق
 پام کردون که تييدا نارام بگرن و به سينه وه له سره هاتوچو و ماندووبوونه يان که به پوژدا تووشی
 ده بن به هوی په يدا کردنی بژيوه وه، وه پوژيشی بق پووناک کردونه ته وه بق شه وی به ناره زوی
 خویان بگه رين به ولا تاندا هتا پيويستی خویان به ده ست بينن و فيری جوړه ها پيشه سازی ببنو
 به کاری بينن بق پيويستی خویان، ﴿ذَٰلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ خَلِيقُ كُلِّ شَيْءٍ وَلَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَآئِنَّا
 تُؤْفَكُونَ﴾ هه خودايه نيوه ی په روره ده کردوه وه ديهيني هه مو شته له غه يری هه هيج شت بق
 په رستن ناييت، ده ی چو ن له هه ق لاده درين؟ واته: هه خودايه ی هه هه مو شته ی کردوه،
 خودايه کی تاك و ته نهايه، وه هه ر خوی وه ديهينه ری هه مو هه شتانه به غه يری هه هيج خودايه کی نه،
 ﴿فَآئِنَّا تُؤْفَكُونَ﴾ واته: که وايه چو ن نيوه بت ده په رستن که توانای هيج شتيکی نه، به لکو هه بته خوی
 تا شراوه و دوست کراوه. پاشان خوای مه زن دهفه رموویت: ﴿كَذَٰلِكَ يُؤْفِكُ الَّذِينَ كَانُوا بِآيَاتِ اللَّهِ
 يُجْحَدُونَ﴾ هه ر به و ته رزه هه و که سانه ی له نيشانه کانی خودا حاشا ده که ن، له وه ی پاسته کلا
 ده کرين، واته: وه ک چو ن هه مانه له پي لاده دن و گومرا بوون و غه يری خودا ده په رستن هه ر به و
 شيوه به هه وانه ی پيش هه مانيش غه يری خودايان په رستوه به بي هيج به لگه يه که به لکو هه ر به ناره زوی
 نه فامی خویان په رستويانن، نينکاری و دژايه تی نيشانه کانی خودايان کردوه، خوای مه زن
 دهفه رموویت: ﴿اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ قَرَارًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ
 صُوْرَكُمْ وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ ذَٰلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ فَتَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ هه و
 خودايه سر زه ميني بق نيوه کرده نيسته جي، ناسمانيشی له سره به رز کردونه ته وه. هه بيچمه ی به

نیوہی داوہ، له هموو بیچمیک جوانتره. بژیوی باشی پیداون، هر نهوہ خوی پوره دگارتان.

به رزی و پیروزی بق خودا، که پوره دگاری دنیا به. ﴿اللّٰهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْاَرْضَ قَرَارًا﴾ واته:

نهو خودای که سهر زه مینی کردووه به شوینی نیشته جیتان و بان به رینی کردووه بق نهوہی له سهری
بژین و بجن و بیز و بگ پین به ناویداو کتوه کانی بق داکوتاون له ناو زه میندا هتا نه پوات و بوه سستیت،

﴿وَالسَّمَاءَ يَنۡسَآءُ﴾ واته: ناسمانیشی به رز کردووه نه ته وه و پاریزداوه به سهر تانه وه، ﴿وَصَوَّرَكُمۡ

فَاَحْسَنَ صُوْرَكُمۡ﴾ واته: خودا به جوانترین و پیکترین شیوه نیوہی وه دی هیناوه و جیای

کردوونه ته وه له هموو دروستکاروه کانی تر له وینه و به ژن و بالادا، ﴿وَرَزَقَكُمۡ مِّنَ الطَّيۡبَاتِ﴾ واته:

بژیوی چاکیشی پیداون له خواردن و خوار دنه وه له دنیا دا، خوی مه زن باسی کردووه که خوی

مروه کانی نیشته جی کردووه و بژیوی پی داون، که واته هر خوی وه دیهینه رو بژیوی دهره وه که له

سوره تی (البقره) دا فرمویه تی: ﴿يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ اَعْبُدُوْا الَّذِيۡ خَلَقَكُمۡ وَاَلَّذِيۡنَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ

تَتَّقُوْنَ ﴿۱۱﴾ الَّذِيۡ جَعَلَ لَكُمۡ الْاَرْضَ فِرۡشًا وَاَلسَّمَآءَ بَنَآءً وَاَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً فَاَخۡرَجَ بِهٖ مِنْ الشَّجَرٰتِ

رِزْقًا لَّكُمْ فَلَا تَجۡعَلُوْا لِلّٰهِ اٰنۡدَادًا وَاَنْتُمْ تَعۡلَمُوْنَ﴾ واته: نهی خه لکینه پوره دگارتان به رستن که

نیوہ و نه وانہی پیش نیوہی دروست کردووه به لکو به و به رستشه خوتان بیارینن، نهو (خواهی) که

زهوی بق راخستون و ناسمانی بق کردون به کوشک (ناسمانی بق گپاون به گومه زی) و ناوی (بارانی)

له ناسمانه وه هیناوه ته خواره وه نینجا به و ناوه هموو جوړه میوه و به ریکی بق پوزی نیوہ دهری

هیناوه که واته هاوتا بق خودا پیدا مه کن که نیوہ خوتان دهرانن (بی هاوتایه). وه لیره شدا پاش

دروست کردنی نه م شتانه فرمویه تی: ﴿ذٰلِكُمۡ اللّٰهُ رَبُّكُمْ فَتَبَارَكَ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيۡنَ﴾

واته: پاک و بی عیبی و به رزی و پیروزی بق خودا، که پوره دگاری هموو جیهانه، پاشان خوی

مه زن فرمویه تی: ﴿هُوَ الْحَيُّ لَاۤ اِلَٰهَ اِلَّا هُوَ فَكَادُوْهُ مُخۡلِصِيۡنَ لَهٗ الَّذِيۡنَ اَلۡحَمَدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيۡنَ﴾

هر زیندووه و له غهیری نهو هیچ په ستر او یکی تر نیه. دسا نیوہ به دلپاکي هر هانا بق خودا به رن و

دینی پاکرتان بق نهو بیت، سوپاس بق خودای راهینه ری هموو جیهان. ﴿هُوَ الْحَيُّ لَاۤ اِلَٰهَ اِلَّا هُوَ﴾

واته: هر نهو زیندووه له نهو له و داویدا له نیستاشداو به رده و همیشه هه تاهه تایه. له بهر چاوه و

نادیاره و له هموو شت ناگاداره. ﴿لَاۤ اِلَٰهَ اِلَّا هُوَ﴾ واته: له وینه ی نیه و هیچ که سیش له نهو ناکات،

﴿فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ واته: خاوہن باوہ پان بہ دلپاکی دانی پیدا دہننن کہ ہیج خودایہ ک نیہ غیری ٹوو سوپاسو ستایش بق پورہ زینی ہموو جیہان. نیامی ٹہمعد ریوایہ تی کردووہ لہ عہدولائی کوپی زوبیر لہ دوی ہموو نوویژیک کہ سہلامی دہدایہ وہ دہیوت: (لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير، لا حول ولا قوة إلا بالله، لا إله إلا الله، ولا نعبد إلا إياه له النعمة وله الفضل وله الثناء الحسن، لا إله إلا الله مخلصين له الدين ولو كره الكافرون). دہ لیت: پیغہ مبری خودا (ﷻ) دوی ہموو نوویژیک بہ دہنگی بہ رز نہمانہ ی دہ فرموون. ۱. موسلیم ٹہبو داودو نہ سانش پویاہ تیان کردووہ. ۲.

﴿قُلْ إِنِّي نُهَيْتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَمَّا جَاءَنِيَ الْبَيِّنَاتُ مِنْ رَبِّي وَأُمِرْتُ أَنْ أُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ ﴿۱۶﴾ هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نُرَابٍ مِّمَّ مِنْ تُطْفِئُهُمْ مِنْ عَاقِقِهِمْ يَخْرُجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِيَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِيََكُونُوا شُيُوخًا وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَقَّى مِنْ قَبْلٍ وَيَلْبِغُوا أَجْلًا مُسَمًّى وَלَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿۱۷﴾ هُوَ الَّذِي يُمَيِّتُ وَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿۱۸﴾

نہی کردن نہ ہاوہل دانان بو خودا و فرماندان بہ یہ کخو پهرستی و بہ لگہ ہیٹانہ وہ نہ سہری

خوای مہزن دہ فرموویت: ﴿قُلْ إِنِّي نُهَيْتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَمَّا جَاءَنِيَ الْبَيِّنَاتُ مِنْ رَبِّي وَأُمِرْتُ أَنْ أُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ بلی: من پاش ٹو بہ لگانہ ی لہ لایہن پورہ ردگارمہ وہ بزم ہاتووہ، پیم نہ دراوہ ٹو شتانہ بہرستم کہ (خواینو) ٹیوہ ہانایان پی دہ بن، ہر فرمانم پیدراوہ خوم بسپیترم بہ پاہنہری گشت جیہان. خودای مہزن دہ فرموویت ٹہی موحہ معہد (ﷻ)! بلی بہو کہ سانہی کہ شہریک بق خودا دادہننن، خودای گہورہ پٹی نہ داوہ کہ سیکی تر بہرستیت غیری ٹو. لہ بتو دارو بہردو مروؤ. وہ پوونو ناشکرایہ کہ ہیج کہس شایہنی پهرستن نیہ، ٹو خودا خاوہن دہسہلات و مہزنہ نہ بیت. وہ دہ فرموویت: ﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نُرَابٍ مِّمَّ مِنْ تُطْفِئُهُمْ مِنْ عَاقِقِهِمْ يَخْرُجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِيَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِيََكُونُوا شُيُوخًا وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَقَّى مِنْ قَبْلٍ وَيَلْبِغُوا أَجْلًا مُسَمًّى وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾ ہر ٹوہ ٹیوہی دروست کرد لہ قوریک و پاشان لہ تنوکیک و پاشان لہ خوینیکی بہستوو پاشان دہ تانہینیتہ دہر بہ ساوایی و پاشان بہ خودا دین ہ تادہ بن بہ لویکی بہ ہیزو پاشان بہ پیری دہ گن و ہیندیکیشٹان بہر لہ وہ پیر ببن دہمرن. ہتا دہ گن بہ ٹو کاتہی بۆتان

۱ احمد (۴/۴)، فرمودہ یکمی سہ حیجہ.

۲ مسلم (۴۱۶/۴۱۵/۱)، ابو داود (۱۷۴/۱۷۳/۲)، النسائی (۷۰/۶۹).

دیاری کراوه، شایهت (له خۆتان) رامینن. واته: هر ئه و خودایه که به م هموو پله و قوناغانه دا ده تانبات و تیتان ده په پینتیت که شه ریکی نیه و هر به فرمان و بریارو به نامه ی ئه و هموو شتیک ده بیت، ﴿وَمِنْكُمْ مَنْ يُؤَفِّقُ مِنَ قَبْلِ﴾ واته: هه ندیکتان پیش نه وه ی له دایک بییت و بیته سه ر نه م دنیا به ده مریت و له باری دایکی ده چیت، وه هه ندیکش به مندالی و به لای ده بیته پیاویکی ته و او ده مریت و هه ندیکش به پیری ده مریت وه خوی بالاده ست ده فرموویت: ﴿لَسِبَ لَكُمْ تُفْرٌ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَأُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى﴾ واته: بۆ نه وه ی پوونی بکه ی نه وه بۆ نیوه و له مندالاندا ده به یلینه وه (پایده گرین) ئه و (بیچو) هی بمانه ویت (له بارنه چیت) تا کاتیک دیاریکراو. خوی گه وره لیره دا ده فرموویت: ﴿وَلْيَبْلُغُوا أَجَلَ مُّسَمًّى وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾ نیبو جو ره یج ده لیت: به شوکو قیامه تتان وه بر بیته وه! پاشان خوی مه زن ده فرموویت: ﴿هُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ فَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ﴾ هر خۆیه تی زین ده دات و ده شمزینت. هر کاریک بییت، هر پی بلی: به ده بییت، ﴿هُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ﴾ واته: هر ئه وه ده ژینت و ده مرینت که سی تر توانای نه وه ی نیه ته نها خودا نه بیت، ﴿وَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ﴾ واته: هر فرمانیک بدا که س ناتوانت پی بی بگریت به لکو مه یلی له هر شتیک بیت مه گین ده بیت.

﴿الَّذِينَ كَذَّبُوا بِالْكِتَابِ وَمَا أَرْسَلْنَا بِهِ رُسُلًا فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ﴾ ﴿٧٥﴾ إِذْ الْأَغْلُلُ فِي أَعْنَاقِهِمْ وَالسَّلْسِلُ يُسْحَبُونَ ﴿٧٦﴾ فِي الْحَمِيمِ نُفِرُ فِي النَّارِ يُسْجَرُونَ ﴿٧٧﴾ ثُمَّ قِيلَ لَهُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ تُشْرِكُونَ ﴿٧٨﴾ مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا بَل لَّئِنْ نَكُنْ نَدْعُوا مِنْ قَبْلُ شَيْئًا كَذَلِكَ يَضِلُّ اللَّهُ الْكَافِرِينَ ﴿٧٩﴾ ذَلِكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَفْرَحُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَمَا كُنْتُمْ تَمْرَحُونَ ﴿٨٠﴾ أَذَلُّوا أُنُوبَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَبَلِّسْ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٨١﴾

پاشه رۆژی ئه و خوانه ناسانه ی چه نه بازی ده کهن

خوی مه زن ده فرموویت: ﴿الَّذِينَ كَذَّبُوا بِالْكِتَابِ وَمَا أَرْسَلْنَا بِهِ رُسُلًا فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ﴾ ناخۆ ئه وانته نه دیوه که له نیشانه کانی خودا ده مه ده می ده کهن، چۆن پی له خۆ ده گوین؟ خوی گه وره ده فرمویت به پیغه مبه ر (ﷺ) ناخۆ ئه ی موحه مه د تۆ به لاته وه سه یر نیه ئه و که سانه ی که خوانه ناسن ده مه ده می ده کهن ده رباره ی نیشانه کانی خودا، ده یانه ویت به قسه ی پرپوچ به ره نگاری

حق بينه و، چه نده سه رلى شتواون و پى لى تى كچوون و له پى پاست ترازون، ﴿الَّذِينَ كَذَّبُوا
بِالْكِتَابِ وَمِمَّا أَرْسَلْنَا بِهِ رُسُلَنَا فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ﴾ نو كه سانهى كه هر بپويان نه هيتا به م
قورنانه و بهو شتانهى پيغه مبه رانمان بق ناردون، زور ناخيه نيت تيده گن. ﴿الَّذِينَ كَذَّبُوا
بِالْكِتَابِ وَمِمَّا أَرْسَلْنَا بِهِ رُسُلَنَا﴾ واته: نه وانهى بپويان به قورشان نه هيتاو بهو ناموزگارى و پى
نيشاندان و پوونكرده وانهى كه به پيغه مبه ره كاندا بزمان ناردن، ﴿سَوْفَ يَعْلَمُونَ﴾ به م زوانه
تيده گن. نه مه هره شه به يكى زور توندو به لى نى كى جهخت له سهر كراوه له لايه ن خوداى خاوه ن
ده سه لاتوه بق نه وانه. وهك له نايه تى كى تردا ده فه رموويت: ﴿وَلَمْ يَمِدُّوا إِلَيْكَ بِالْحَقِّ وَأَنْتَ
بِبَيِّنَاتٍ لَّهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ﴾ خواى مه زن ده فه رموويت: ﴿إِذْ الْأَعْلَىٰ فِي آعْنَاقِهِمْ وَالسَّلْسَلُ يُسْحَبُونَ﴾
نه وساكه هر به يك چه نده ته وقى له ملدايه و به زنجير رايانده كيشن. واته: وان به ده ستى (زه بانیه) كانى
جه هه نه مه وه رايانده كيشن به پووداو جاريك له ناوه كوليان هه لده كيشن و پاشان له ناو جه هه نه مدا
ده يانسوتينن. بزبه خواى گه و ره فه رمويه تى: ﴿سُحَبُونَ ﴿۷﴾ فِي الْعَمِيرِ ﴿۸﴾ ثُمَّ فِي النَّارِ يُسْجَرُونَ ﴿۹﴾
بق ناو ناويكى زور گه رم و له دواى نه وه له ناو ناگردا كرده درين. وهك خواى گه و ره فه رمويه تى:
﴿هَلْ يَرَوْنَ جَهَنَّمَ أَلَيْسَ يُكَذِّبُ بِهَا الْمُبْرِمُونَ ﴿۱۰﴾ يَطُوفُونَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ حَمِيمٍ آتٍ ﴿۱۱﴾ واته: نه مه نه و دوزه خيه كه
تاوانباران به دريان ده زانى، هاتوچق ده كهن له نيتوان نه و (دوزه خه) و ناوى زور گه رمدا. دواى نه وهى
خواى مه زن باسى خواردن و خواردنه وه كانى كردن كه زه قنه موت و ناوه كوله ده فه رموويت: ﴿ثُمَّ إِنَّ
مَرَجِعَهُمْ إِلَىٰ الْعَجَمِ ﴿۱۲﴾ واته: بيگومان دواتر گه پانه و هيان بق دوزه خه. وه له چه نده نايه تى كى تردا
ده فه رموويت: ﴿وَأَصْحَابُ الشَّمَالِ مَا أَصْحَابُ الشَّمَالِ ﴿۱۳﴾ فِي سَمُورٍ وَحَمِيرٍ ﴿۱۴﴾ وَظِلٌّ مِّنْ يَمِينٍ ﴿۱۵﴾ لَا بَارِدٌ وَلَا
كَرِيمٍ ﴿۱۶﴾ إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ مُتْرَفِينَ ﴿۱۷﴾ وَكَانُوا يُعْرِضُونَ عَلَىٰ الْحَبْطِ الْعَظِيمِ ﴿۱۸﴾ وَكَانُوا يَقُولُونَ ﴿۱۹﴾ أَإِنذًا مِّنَّا
وَكَانُوا تَرَابًا وَعِظْلَمًا إِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ﴿۲۰﴾ أَوْءَا بَابًا وَأَنَا الْأَوَّلُونَ ﴿۲۱﴾ قُلْ إِنَّا الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ ﴿۲۲﴾ لَمَجْمُوعُونَ إِلَىٰ
مِيقَاتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ﴿۲۳﴾ ثُمَّ إِنَّكُمْ أَنتَآ الْعَاثِرُونَ الْمُكْذِبُونَ ﴿۲۴﴾ لَا تَكُونُوا مِن شَجَرٍ مِّن زَعْفَرٍ ﴿۲۵﴾ فَأَلْقَاوَنَ مِنهَا الْبَطُونَ ﴿۲۶﴾

۱ المرسلات (۱۵).
۲ الرحمن (۴۳-۴۴).
۳ الصافات (۶۸).

فَشْرَبُونَ عَلَيْهِ مِنْ لَحِيمٍ ﴿۵۵﴾ فَشْرَبُونَ شُرْبَ الْهَيْبِ ﴿۵۶﴾ هَذَا تَرْفُؤٌ يَوْمَ الدِّينِ ﴿۱﴾ واته: وه هاورپيانی دهسته چهپ، کام هاورپيانی لای چهپ؟، له ناو گهپی دوزخ و ناوی له کول دان، وه له ستيه ری چهپه دوکله پی پهش دان، نه فینکه و نه که لکيشی هه یه، پاشان نتيوه نهی گومرپايانی بيياوه پان، بيگومان له (به ری) درهختی ژه قنه موت (دهخون) جا ورگی خوتانی لی پر دهکن، نهجا کولاری به سه ردا دهخونه وه، دهی خونه وه وهکو خواردنه وهی (حوشترانی) تینوو، نه مه میوانداری نهوانه له پوژی قیامه تدا. وه خوی گه وره فه رمویه تی: ﴿إِنَّ شَجَرَةَ الزَّقُّومِ ﴿۵۳﴾ طَعَامٌ الْأَثِيرِ ﴿۵۴﴾ كَالْمُهْلِ يَغْلِي فِي الْبَطُونِ ﴿۵۵﴾ كَغَلِي الْحَمِيمِ ﴿۵۶﴾ خُذُوهُ فَاعْتَلُوهُ إِنَّ سَوَاءَ الْجَحِيمِ ﴿۵۷﴾ ثُمَّ صُتُّوا فَوْقَ رَأْسِهِ مِنْ عَذَابِ الْحَمِيمِ ﴿۵۸﴾ ذُقْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْكَرِيمُ ﴿۵۹﴾ إِنَّ هَذَا مَا كُنْتُمْ بِهِ تَمْتَرُونَ ﴿۱﴾ واته: بيگومان درهختی ژه قنه موت، خوراکی تاوانباره (کافره)، وهکو خلتی پذن و زهیتون له ناو سکه کانداه کولیت، ههروهکو کولانی ناوی یه کجار گرم، نا (نهو کافره) بگرن و به توندی رایکیشن تا (دهبیه نه) ناوه راستی دوزخ، پاشان بیرون به سه ر سهریدا هندی له ناگرو ناوی زور گرم، (بیی دهوتریت) بیچیژه چونکه به راستی تو به دهسلا ت و به پیژی (کالتهی پی دهکریت)، بیگومان نه مه نهو سزایه یه نتيوه گوماننان لیی هه بوو. واته: نه م قسانه یان پی دهوتریت بق سوکایه تی پیکردن و که م سه بیرکردن و کالته پیکردن و سه رزه نشتکردنیان، ﴿ثُمَّ قِيلَ لَهُمْ أَيَنْ مَا كُنْتُمْ تَشْرِكُونَ ﴿۱﴾ نه م جاره لییان ده پرسن: کوان نهوانه ده تانوت: شه ریکی خودان. واته پيیان ده لئین: کوان نهو بتانهی که نتيوه ده تانه پرستن غه پیری خودا. ناخو نه مرق فریاتان ده که ون؟ ﴿قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا بَل لَّئِنْ لَمْ نَكُنْ نَدْعُوا مِنْ قَبْلُ شَيْئًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ الْكَافِرِينَ ﴿۱﴾ ده لئین: له بهر چاومان ونن، خو نيمه له سه ر دنياش بووین، غه پیری خودامان نه ده په رست. خودا ناوا خوانه ناسان گومرپا ده کات. ﴿وَمِنْ دُونِ اللَّهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا ﴿۱﴾ واته: پویشتن و هیهج سودیکیان به نيمه نه که یاند، ﴿بَل لَّئِنْ لَمْ نَكُنْ نَدْعُوا مِنْ قَبْلُ شَيْئًا ﴿۱﴾ واته: نینکاری ده که ن که هه رگیز غه پیری خودایان په رستبیت، وه ک خوی گه وره له سوره تیکی تردا ده فه رمویت: ﴿ثُمَّ لَمْ تَكُنْ فَتَنْهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا وَاللَّهِ رَبَّنَا مَا كَانَا مُشْرِكِينَ ﴿۲﴾. بویه خوی مه زن ده فه رمویت: ﴿كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ الْكَافِرِينَ ﴿۱﴾ واته: نا به و شیوه یه خودا خوانه ناسان گومرپا ده کات، ﴿ذَلِكَ بِمَا كُنْتُمْ تَفْرَحُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنْتُمْ

۱ الواقعة (۵۶-۴۱).

۲ الدخان (۵۰-۴۳).

۳ الانعام (۲۳).

تَمْرَحُونَ ﴿ سا نه مه گړې گیانتان بیت! چونکه نژوه له سهر زه مین له نارېوا که یفتان ده کرد، بادی هیواییتان ده نواند. واته: فریشته کان پیتان ده لئین: نه وهی نئستا به سهرتان دیت به هزی نه وه وهیه که نژوه له دنیا دا له خوتان بایی بوو یون و هوشتان به خوتانه وه نه مابوو به ناهق فیزتان ده کردو خوتان به زل ده زانی، ﴿ اَدْخُلُوا اَنْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَاَنْتُمْ مَوْتَى الْمُنْتَكِرِينَ ﴾ له ده رگا کانی جهه نه م بچنه نه و دیوو تاهه تابه له ویتدا بمیننه وه، جیگه ی خوبه زلزانه کان چه ند ناخوشه و پرې له جهه زه به ی توندو تیژو سوکایه تی پیکردن له بهر نه وهی که بریایان به نیشانه کانی خودا نه ده کردو کالته یان پتیده مات و فیزیان ده کرد. والله اعلم.

﴿ فَاَصْبِرْ اِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَكَيْمًا تُرِيدُكَ بَعْضَ الَّذِي نَعُدُّهُمْ اَوْ تَوَفِّيَنَّكَ فَاِلَيْنَا يَرْجِعُونَ ﴿۷۷﴾ وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَنْ قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ لَمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ اَنْ يَأْتِكَ بِتَايَةٍ اِلَّا بِاِذْنِ اللَّهِ فَاِذَا جَاءَ اَمْرٌ مِّنَ اللَّهِ فَخُذْ بِالْحَقِّ وَخَسِرْ هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ ﴿۷۸﴾

فهرماندان به خوراکری و مؤدومان به سهرکه وتن

خوای مه زن دهه رموویت: ﴿ فَاَصْبِرْ اِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَكَيْمًا تُرِيدُكَ بَعْضَ الَّذِي نَعُدُّهُمْ اَوْ تَوَفِّيَنَّكَ فَاِلَيْنَا يَرْجِعُونَ ﴾ سا بوهسته، چونکه به لئینی خودا راسته، یان هیندیکت له و به لئینه ی پیتان ده ددین، نیشان ده ددین، یان مه رگت به سهردا ده نین (هه رچونیک بیت) هه موو لایه ک هه ر ده هیینه وه لای خومان. خوای گوره فهردان ده دان به پیغه مبر (ﷺ) که خوراکریت له سهر باوه رنه هیانی نه وانه ی که بریای پی ناکه ن له هوزه که ی چونکه گومانی تیدا نیه که خودا نه و به لئینه ی که پیی داوی بؤت جیبه جی ده کات له یارمه تیدان و سهرکه وتن به سهریاند او په شه پوژ هه ر بؤ تو نه و که سانه یه که شوینی تو که وتوون له دنیا و له قیامه تدا، ﴿ فَكَيْمًا تُرِيدُكَ بَعْضَ الَّذِي نَعُدُّهُمْ ﴾ واته: پاره سته هه ندی له و به لئینه ی که پیتان ده ددین نیشانی تو ش ده دریت هه ر له دنیا دا، هه ر واش بوو خوای هیژا چاوی پیغه مبر (ﷺ) خاوه ن باوه پانی پوژن کرده وه و دلخوشی کردن به له ناودانی نه وانه ی خویان به که وره و پیوا ما قولانی نه وان ده زانی له جهنگی به دردا و پاشان خوای مه زن مه ککه و دورگی عه ره بیسی بؤ پرکار کردن له ژبانی پیغه مبردا (ﷺ). وه دهه رموویت: ﴿ اَوْ تَوَفِّيَنَّكَ فَاِلَيْنَا يَرْجِعُونَ ﴾ واته: یان ده یانم ریجن و سزای توندو تیژیان پی ده چیژین له پوژی قیامه تدا، پاشان خوای مه زن دلی پیغه مبر (ﷺ) خوش ده کات دهه رموویت: ﴿ وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَنْ قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ لَمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ اَنْ يَأْتِكَ بِتَايَةٍ اِلَّا بِاِذْنِ اللَّهِ فَاِذَا جَاءَ اَمْرٌ مِّنَ اللَّهِ فَخُذْ

بِالْحَقِّ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ ﴿۷۹﴾ له پیش تو خدا که پیغمبره مان ناردن، به سه راهی هیندیکیانمان بق باس کردوی، هه یشن که باسمان نه کردوون. هیچ پیغمبره ریک ناتوانی هتا خودا نیزی نه دات، هیچ به لگه یه که نیشان بدات. هر کاتیک فه رمانی خودا هات. ده بیبت راستی به کاری مه ردم پابگات و هر کئی له سر پرپوچن تیدا ده چن. ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ مِّنْهُم مَّن قَصَصْنَا عَلَيْكَ ﴿۸۰﴾ وه ک خوی گوره له سوره نسی (النساء) دا فه رمویه تی: ﴿وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِّن قَبْلُ وَرُسُلًا لَّمْ

نَقَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا ﴿۸۱﴾ واته: وه پیغمبره رانیک بیگومان به سه راهه کانیانمان گنپراوه ته وه بؤت له مه و پیش و پیغمبره رانیک به سه راهه کانیانمان نه گنپراوه ته وه بؤت و خوا قسه ی کرد له گه: له موسا به قسه کردن. واته: هه ندی له وه پیغمبره رانه مان بق باس کردوی که گه له کانیان چون بپویان پی نه هیناون، پاشان سه رکه و تن و پاشه پؤژ هر هر بق نه وه پیغمبره رانه بوو (سه لاهی خویان لی بیبت)، ﴿وَمِنْهُمْ مَّن لَّمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ ﴿۸۲﴾ که ندر نقرتر بوون له وه پیغمبره رانه ی (سه لاهی خویان لی بیبت) که بؤمان باس کردوی. وه ک له سوره نسی (النساء) دا که له پیشه وه باسمان کردو پوونمان کرده وه، ﴿وَمَا

كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِكَايِدَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ ﴿۸۳﴾ واته: هر گیز هیچ پیغمبره ریک نه بووه که موعجیزه یه کی هینا بیبت بق که له کی مه گین خودای گوره نیزی داوه که نه وه موعجیزه یه به کاری بیبت و بیگاته به لگه له سر راستی نه وه پامه ی که بوی هیناون، ﴿فَإِذَا جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ ﴿۸۴﴾ هر وه ختیک که سزاو جه زده بی خوا ده وری خوانه ناسانی دا، ﴿فُضِيَ بِالْحَقِّ ﴿۸۵﴾ خودا فه رمانی خوی به جی ده هینی و خاوه ن باوه پان بزگار ده کات و خوانه ناسانیش له ناو ده دات بویه فه رمویه تی: ﴿وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ ﴿۸۶﴾ واته: نه وانه ی خه ریکی شتی پرپوچن له ناو ده چن.

﴿اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَنْعَامَ لِتَرْكَبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿۸۷﴾ وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَلِتَبْلُغُوا

عَلَيْهَا حَاجَةً فِي صُدُورِكُمْ وَعَلَيْهَا وَعَلَى أَعْنَاقِكُمْ تَحْمَلُونَ ﴿۸۸﴾ وَيُرِيكُمُ آيَاتِهِ فَأَيَّ آيَاتِ اللَّهِ

تُنْكِرُونَ ﴿۸۹﴾

ناژهل (مه رومالات) یش دیسان له به هره و نیشانه کانی خودایه

خوی مه زن ده فه رمویت: ﴿اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَنْعَامَ لِتَرْكَبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿۸۷﴾ هر خودایه مالاتی بق په یدا کردن، هتا نپوه سواریان بن و لپیان بخوپن. خوی گوره منه دات ده کات به سه

عبدہ کانیدا کہ ئو هممو گیانه وهری بق دروست کردون وه و شتر و پشه و لاغ و بز و می و هندی
 نه وانه بق سواری به کاریان دینن و هندیکیشیان لییان ده خون بق نمونه و شتر گزشته کی ده خوریت و
 بق سواری و بار لیان به کار ده هینریت. له شوینیکه وه بق شوینیکی تر با زور دوریش بیت
 پشه و لاغیش گزشتی ده خوریت و شیریشی ده خوریته وه و زه مینی پی ده کینریت. مه پو بز گزشتیان
 ده خوریت و شیریان ده خوریته وه. نه مانه هممویان موو خوریه که یان لی ده کیرتیه وه و به کار ده هینریت
 بق پیویستی ناو مال و جلوه برگ، وه کچن به دریتی له سورته تی (الانعام) و (النحل) دا باسکراوه و پوون
 کراوه ته وه و له چند شوینی تریشدا له قورئاندا باسیان هاتووه. بزیه خوی مه زن لیره دا فه رموویه تی:

﴿ اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَنْهَامَ لِرَكْبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴾ وه ده فه رموویت: ﴿ وَلَكُمْ فِيهَا
 مَنْتَفِعٌ وَابْتَلِغُوا عَلَيْهَا حَاجَةً فِي صُودْرِكُمْ وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفَالِكِ تَحْمَلُونَ ﴾ که لیک به هره ی تریشیان
 بق ئیوه مه یه، نه و نیازه ی له دلتاندا یه، له سهریان پیکی ده هینن و له سهر که شتیش هه لده گیرین. وه
 ده فه رموویت: ﴿ وَرَبِّكُمْ آيَاتِهِ فَأَيَّ آيَاتِ اللَّهِ تُنْكِرُونَ ﴾ زوریک له نیشانانی خوی، ده خاته بهر
 چاری ئیوه، ئیوه حاشا له کام نیشانه ی خودا ده که ن. ﴿ وَرَبِّكُمْ آيَاتِهِ ﴾ نیشانه کانی خوی له
 بوونه وه رو له گیانی خورتاندا، ده خاته بهر چاوتان، ﴿ فَأَيَّ آيَاتِ اللَّهِ تُنْكِرُونَ ﴾ واته: ناتوانن نینکاری
 هیچ به لکه یه کی خودا بکن مه کهر به لاساری و خویه زلزانین.

﴿ أَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا أَكْثَرٍ مِنْهُمْ وَأَشَدَّ قُوَّةً
 وَءَأْتَارًا فِي الْأَرْضِ فَمَا أَخْفَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٦﴾ فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا
 عِنْدَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٨٧﴾ فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَحَدُّهُ
 وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ ﴿٨٨﴾ فَلَمْ يَكْ يَفْعَلْهُمْ إِيْمَانُهُمْ لَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا سَنَّا اللَّهُ الَّذِي قَدْ خَلَقَ فِي
 عِبَادِهِ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْكَافِرُونَ ﴿٨٩﴾﴾

په نندورگرتن له ژبیانی پیشینه کان

خوی مه زن ده فه رموویت: ﴿ أَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
 كَانُوا أَكْثَرٍ مِنْهُمْ وَأَشَدَّ قُوَّةً وَءَأْتَارًا فِي الْأَرْضِ فَمَا أَخْفَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴾ ناخو هرگیز به
 زه میندا نه که پاون که بزنان نا کامی پیشینه کانیان به کوئی گیشنت؟ که له مانه زورترو به هینریش
 بوون، شوینه واریشیان له زه ویدا پتر ماوه. سا هرچی کزیان کرده وه، هیچ به هره یه کی بق نه دان.
 خوی که وره باسی که له پیشینه کانمان بق ده کات که له دیزه مانه وه بروایان به پیغه مبه ره کانیان

نه کردووه، چیان به‌سَر هاتووه له سزاو جه‌زره‌به‌ی توندی خودا له‌گه‌لَ ئو هه‌موو هیژو توانایه‌دا که بوویانه و ئو هه‌موو سامانه‌ی که کۆیان کردبووه‌وه و له‌سَر زه‌میندا مایه‌وه و به‌جیتیان هیتشت. هیچی فریایان نه‌که‌وت و به‌ ئه‌ندازه‌ی قورسی گه‌ردیله‌یه‌ک سودی پی‌ی نه‌گه‌یاندن و له‌ سزای خوا لای نه‌دان، له‌بهر ئه‌وه‌ی کاتیک که پی‌تغه‌مبه‌رانیان بۆ هات (سه‌لامی خویان لَ بی‌ت) به‌ په‌یامی پوون و نیشانه‌ی ناشکراو به‌لگه‌ی به‌هیزه‌وه، لایان لَ نه‌کردنه‌وه و پوویان تَ نه‌کردن، خۆیان بی‌نیاز کردبوو له‌وه‌ی که ئو پی‌تغه‌مبه‌رانه (سه‌لامی خویان لَ بی‌ت) بۆیان هیتناپوون، وایان ده‌زانی ئه‌مان له‌وان شاره‌زاترن. موجاهید ده‌لئیت: و تیان ئیمه له‌وانه زاناترین و هه‌رگیز پی‌تغه‌مبه‌رمان بۆ په‌وانه ناکریت و سزایش نادریین. ^۱ سودی ده‌لئیت: دلخۆش بوون به‌و زانیاریه‌ی که بوویان به‌ هۆی نه‌فامیانه‌وه. ^۲ سزایه‌کی وایان بۆ هات له لایه‌ن خوداوه که نه‌یانتوانی خۆیانی له‌بهردا بگرن و شوین نه‌بوو پووی تیکه‌ن. خویا گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ وَحَافَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ﴾ که پی‌تغه‌مبه‌رانی ئیمه به‌ نیشانه‌ی ناشکراوه چووئه لایان به‌و هۆیه گویه زۆر ده‌زانن دلایان خۆش بوو، که چی ئه‌وه‌ی ئه‌وان گه‌مه‌یان پیده‌کرد، ده‌وری لیدان. ﴿وَحَافَ بِهِمْ﴾ واته: ده‌وری لیدان، ﴿مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ﴾ واته: به‌ویان نه‌ده‌کردو به‌ دووریان ده‌زانی شتی و پووبدات هه‌تا ئو سزایه ده‌وری دان، ﴿فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَحَدُّهُ وَسَحَدُهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ﴾ کاتیک دیتیان به‌لای ئیمه‌یان دیته‌سهر، و تیان: ئیتیر خویا تا‌قانه ده‌ناسین و له‌و شتانه‌ی که ده‌مانوت: ئه‌مانه شه‌ریکی خودان، ئیتستا حاشا ده‌که‌ین. ﴿فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا﴾ کاتیک بۆیان ده‌رکه‌وت که سزای خودا هاتووه و ده‌ریاز نابن. ﴿قَالُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَحَدُّهُ وَسَحَدُهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ﴾ واته: ده‌یانوت: خودا تا‌کو ته‌نهایه و حاشایان ده‌کرد له‌و شتانه‌ی که ده‌یانپه‌رست، به‌لام له‌ کاتیکدا که جیی په‌شیمانی نیه و به‌ویانوو هیج سوودیکی نیه. وه‌ک ئه‌وه‌ی که فیرعه‌ون کاتیک زانی ئیتیر بزگاری نابیت و خه‌ریکه ده‌خنکیت و ئاو دایده‌پۆشیت، وتی: ﴿ءَاٰمَنْتُ اَنْهُ لَا اِلَهَ اِلَّا الَّذِيْ ءَاٰمَنْتُ بِهِ بَنُوْا اِسْرٰٓءِيْلَ وَاَنَا مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ﴾ ^۳ واته: به‌وام هیتنا که هیج په‌رستراویک نیه جگه له‌ ئو (خوایه) نه‌بیت که نه‌وه‌ی نیسرائیل به‌ویان پی‌ هیتناوه وه منیش له‌ موسلمانانم. خویا مه‌زنیش فه‌رموویه‌تی: ﴿ءَاٰلَتْنَا وَوَقَدْ عَصٰیْتَ قَبْلُ

^۱ الطبری (۴۲۲/۲۱).^۲ الطبری (۴۲۲/۲۱).^۳ یونس (۹۰).

وَكُنْتَ مِنَ الْمُسْتَدِينَ ﴿۱﴾ واته: نئیستا (باوه‌ردینیت؟) که بیگومان له‌وه‌بیش سه‌ریب‌چیت کردو تو له خرابه‌کاران و تیکده‌ران بوویت. واته: خودا په‌شیمانیه‌که‌ی لآ قه‌بول نه‌کرد، چونکه خودا دو‌عاکه‌ی موسای قه‌بول کردبوو که کردبووی له‌ فیرعه‌ون وه‌ختیک‌ه‌رمووی: ﴿وَأَشَدُّ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُوا حَتَّىٰ يَرَوْا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ﴾^۱ واته: دله‌کانیان ره‌قو په‌ش بکه چونکه بپروا ناهینن هه‌تا ده‌بینن سزای سه‌ختی نازاردر. وه‌ هه‌ر به‌م شیوه‌یه‌ خوای مه‌زن لیره‌دا فه‌رموویه‌تی: ﴿فَلَمْ يَكُ يَنْفَعُهُمْ إِيمَانُهُمْ لَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا سُنَّتَ اللَّهُ الَّتِي قَدْ خَلَتْ فِي عِبَادِهِ وَخَسِرَ هُنَاكَ الْكٰفِرُونَ﴾^۲ پاش دیتنی سزای نئیمه، بپرواهینان قازانجی نه‌گه‌یاند نه‌مه‌ پی‌و شوینی خودایه، ده‌ریاره‌ی هه‌موو عه‌بدانی هه‌ر وا بووه، له‌و کاته‌دا هه‌ر نه‌وانه‌ی خوانه‌ناس بوون، زه‌ره‌ریان کرد. واته: نه‌مه‌ برپاری خودایه بق هه‌ر که‌سیک کاتیک سزا ده‌بینیت و چاری نامینیت و په‌شیمان ده‌بیته‌وه‌و ده‌لئیت (خوایه‌ په‌شیمانم) لئیی وه‌رناگیریت. بویه له‌ فه‌رمووده‌ی سه‌حیدا هاتووه‌ پیته‌مبه‌ری خودا(ﷻ) فه‌رموویه‌تی: (خوای مه‌زن په‌شیمانی (ته‌وبه‌ی) عه‌بدی وه‌رده‌گریت هه‌تا نه‌گاته‌ غه‌رغه‌ره).^۳ واته: هه‌تا نه‌و کاته‌ی که‌ گیان ده‌گاته‌ قووقو‌پاگه‌ و هسچ چاریکی نامینیت، خه‌ریکه‌ گیانی ده‌رده‌چیت و له‌ ناله‌ی مردندایه‌ و فریشته‌ی گیان کیشان ناماده‌ی گیان کیشانیه‌تی نا له‌و کاته‌دا په‌شیمانی وه‌رناگیریت. بویه خوای گه‌وره‌ فه‌رموویه‌تی: ﴿وَخَسِرَ هُنَاكَ الْكٰفِرُونَ﴾^۳ واته: له‌و کاته‌دا نه‌وانه‌ی خوانه‌ناسن، زه‌ره‌ریان کردووه.

^۱ یونس (۹۱).

^۲ یونس (۸۸).

^۳ ابن‌ماجه (۱۴۲۰/۲)، له‌ پیته‌وه‌ په‌که‌ی دیاری کراوه.

ته فسیری سوره‌تی (فصلت)

له مه‌ککه‌دا هاتووته‌خواروه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿حَمْرَ﴾ ۱) تَنْزِيلٌ مِنَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿۲﴾ كَتَبْنَا فُصَّلَاتٍ آيَاتِهِ، قُرْآنًا عَرَبِيًّا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿۳﴾ بَشِيرًا
وَنَذِيرًا فَأَعْرَضَ أَكْثَرُهُمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿۴﴾ وَقَالُوا قُلُوبُنَا فِي أَكِنَّةٍ وَمَا نَدْعُونَ إِلَيْهِ فِي وَعَادَاتِنَا وَقَرَّ
وَمِنْ بَيْنِنَا وَبَيْنِكَ حِجَابٌ فَأَعْمَلْنَا عَمَلُونَ ﴿۵﴾

سیفه‌تی قورناتان و (په‌یقینی) نه‌یاره‌کانی

خوای مه‌زن ده‌فرموویت: ﴿حَمْرَ﴾ حاء، میم. ﴿تَنْزِيلٌ مِنَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ (نهم قورنانه) هاتووته‌خوار له و که‌سه‌وه که به‌سۆزی دلوفانه. واته: نه‌و قورنانه‌ی که هاتووته‌خوار له خوای به‌سۆزی دلوفانه‌وه. وه‌ک‌نهم نایه‌ته‌ی که خوای مه‌زن ده‌فرموویت: ﴿قُلْ نَزَّلَهُ رُوحُ الْقُدُسِ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ﴾^۱ واته: بلسی جویره‌نیل دای به‌زاندووه له لایه‌ن په‌روه‌ردگارت‌وه به‌پاستی. وه ده‌فرموویت: ﴿وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ فَاصْبِرْ لَهُ وَرَبَّكَ تُبَدِّلُ مَا يُشَاءُ وَيُعَذِّبُ الْمُنَافِقِينَ﴾^۲ واته: وه به‌پاستی نهم (قورناتان) ه‌داب‌ه‌زین‌راوی په‌روه‌ردگاری جیهانیانه، جویره‌نیلی نه‌مین هینایه‌خواروه، بۆ‌سه‌ر دلی تق‌بۆ‌نه‌وه‌ی له ترسینه‌ران بی. پاشان ده‌فرموویت: ﴿كَتَبْنَا فُصَّلَاتٍ آيَاتِهِ، قُرْآنًا عَرَبِيًّا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ﴾ کتیبیکه نیشانه‌کانی به‌پوونی شی کراوه‌ته‌وه، به‌زمانی عه‌ره‌بیه، بۆ‌خه‌لکانتیک که شست ده‌زانن. ﴿كَتَبْنَا فُصَّلَاتٍ آيَاتِهِ﴾ واته: کتیبیکه مانا‌کانی شی کراوه‌ته‌وه و به‌رنامه‌کانیش زۆر به‌پیک‌ی دامه‌زراوه ﴿قُرْآنًا عَرَبِيًّا﴾ واته: قورنانتیکه به‌زمانی عه‌ره‌بی هاتووه و مانا‌کانی پوون و ناشکرایه و به‌جوانی شی کراوه‌ته‌وه، پشته‌کانیشی دیاره و هیج گبروگرفتیک‌ی تیدا نیه. وه‌ک‌خوای که‌وره ده‌فرموویت: ﴿كَتَبْنَا أُحْكَمَاتٍ آيَاتِهِ، ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ﴾^۳ واته: نهمه کتیبیکه نایه‌ته‌کانی داپ‌زراوه پاشان پوون کراوه‌ته‌وه له لایه‌ن (خوای) کاردروستی زاناوه. واته: نهم قورنانه له‌پووی ده‌سته وازه‌کانیه‌وه‌وله‌پووی مانا‌کانشیه‌وه موعجیزه‌یه، ﴿لَا يَأْتِيهِ الْبَطْلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ

¹ النحل (۱۰۲).

² الشعراء (۱۹۲-۹۴).

³ هود (۱).

وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِّنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ ﴿۱﴾ واته: به تال پویی تی ناکات نه له نیستاونه له دواپژدا (نه به له کم کردن نه به له زیادکردن) چونکه نژدراوه ته خواروه له لایه ن (خوای) کاردروستی ستایش کاروهه. وه ده فـه رموویت: ﴿بَشِيرًا وَنَذِيرًا فَأَعْرَضَ أَكْثَرُهُمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ﴾ مژده دهره ترسینه ره وکه چی نژدیه یان خویمان له بواردوه و ناماده نین که بیبیسن. ﴿بَشِيرًا وَنَذِيرًا﴾ واته: جاریک مژده دهدات به خاوه ن باوه پان و جاریکش خاوه ناسان ده ترسینیت، ﴿فَأَعْرَضَ أَكْثَرُهُمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ﴾ واته: نژدیک له قوره پیشه کان لئی تیناگه ن و خویمانی له لاده دن له که له نه وه مو پوونی و ناشکراییه ی قورئاندا، ﴿وَقَالُوا قُلُوبُنَا فِيْ أَكْثَرِنَا مَا نَدْعُونَآ اِلَيْهِ وَفِيْٓ اٰذَانِنَا وَقْرٌ وَمِنۡ بَيْنِنَا وَبَيْنَكَ حِجَابٌ فَاَعْمَلۡ اِنۡنَا عَمِلُوۡنَ﴾ و تیان: له وه ی که تو بق نه ومان بانگ ده که ی، دلمان په رده پژه له بوویدا و گویمان که په و په رده یک هه یه له نیوان نیمه و تودا. ﴿وَقَالُوا قُلُوبُنَا فِيْٓ اَكْثَرِنَا﴾ واته: دلمان داپژشراوه و سه ری گبراه، ﴿وَمَا نَدْعُونَآ اِلَيْهِ وَفِيْٓ اٰذَانِنَا وَقْرٌ﴾ یانی: گویمان که په له به رانبره وه ی تو نیمه ی بق بانگ ده که ی، (فاعمل اننا عملون) یانی: تو خه ریکی کاری خوت به و نیمه کارمان به سه رته وه نیه و نیمه ش خه ریکی کاری خویمان ده بین و توکارت به سه رمانه وه نه بی.

﴿قُلْ اِنَّمَا اَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ اِلَىَّ اِنَّمَا الْهٰكُمُ اللّٰهُ وَجَدَّ فَاَسْتَقِيۡمُوۡا اِلَيْهِ وَاَسْتَغْفِرُوۡهُ وَاِذۡلِلۡمُشْرِكِيۡنَ ﴿۱﴾ الَّذِيۡنَ لَا يُؤْتُوۡنَ الزَّكٰوٰةَ وَهُمۡ بِالْاٰخِرَةِ هُمۡ كٰفِرُوۡنَ ﴿۷﴾ اِنَّ الَّذِيۡنَ ءَامَنُوۡا وَعَمِلُوۡا الصّٰلِحٰتِ لَهُمْ اَجْرٌ عِۡرۡ مَمۡنُوۡنٍ ﴿۸﴾﴾

بانگکردن بویه کفوا په رستی

خوای مه زن ده فـه رموویت: ﴿قُلْ اِنَّمَا اَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ اِلَىَّ اِنَّمَا الْهٰكُمُ اللّٰهُ وَجَدَّ فَاَسْتَقِيۡمُوۡا اِلَيْهِ وَاَسْتَغْفِرُوۡهُ وَاِذۡلِلۡمُشْرِكِيۡنَ﴾ بلی منیش مروفنیکم وه کو نیوه، خودا فرمانم پی ددها پیتان بلیم: ته نها خودایه کتان هه یه، پووتان هر به ره وه و بکن، داوای لیبوردنی له بکن، اوه یلا بق نه و که سانه ی خودا به ته نیا نازان. خوای گوره ده فـه رموویت: ﴿قُلْ﴾ نه ی موحه مه ده! ﴿سَلِّمُ﴾ بلی به و خاوه ناس و موشریکانه: ﴿اِنَّمَا اَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ اِلَىَّ اِنَّمَا الْهٰكُمُ اللّٰهُ وَجَدَّ﴾ واته: منیش مروفنیکم وه که نیوه خودا نیگای بق کردوم پیتان بلیم: که خودای نیوه ته نیابه، وه که نه و بتانه نیه که نیوه

۱ فصلت (۴۲).

دهبیه رستن و زرد جیوازن له دارو به ردو شتی تر، به لکو خودا، خودایه کی تاك و ته نهایه، ﴿فَأَسْتَوِيمُوا
 إِلَيْهِ﴾ به دلپاکی عبادته تی بؤ بكن به و شیوهی که فرهانی بیگردن له سهر زمانی پیغه مبه ره كان
 (سه لاسی خویان لی بیت)، ﴿وَوَيْلٌ لِلْمُصْرِكِينَ﴾ هاوار بؤ نه و که سانه که هاوه ل بؤ خودا داده نین، له ناو
 بچو نه مینن، ﴿الَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ﴾ نه وانه نه زه کات دده ن و نه
 بهوایان به پڑزی دواپی هه یه. ﴿الَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ﴾ عه لی کوپی نه بو ته لحه ده لیت: له نیبنو
 عه باسه وه واته: نه وانه ی که شایه تی ناده ن که هیچ په رستراویک نیه غه یری خودا. ^۱ عیکریمه ش هه ر
 وای وتوه. ^۲ نه م نایه ته وه ک نه و نایه ته وایه که خوی گه وره ده فره موویت: ﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا﴾
 وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا ^۳ واته: (سویند به هه مو نه وانه) به راستی پزگاری بو نه و که سه ی که نه فسی
 خوی پاک کرده وه، بیگومان ناومید بو نه و که سه ی که نه فسی خوی (به گونا ه) ون و تاوانبار کرد.
 وه ک نه م نایه ته ش که ده فره موویت: ﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا﴾ وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى ^۴ واته: به راستی
 سه رفراز بو نه وه ی که خوی پاک راگرت، وه ناوی په روه ردگاری خوی ده بات و نه که ویته نویژکردن
 (پارانه وه). وه ده فره موویت: ﴿فَقُلْ هَلْ لَكَ إِلَهٌ إِلَّا أَن تَزَكَّاهَا﴾ واته: وه پئی بلی: نایا ده ته ویت پاک ببیته وه
 (له گونا ه). مه به ست له زه کات لیتره دا پاک راگرتنی گیانه له په وشتی ناپه سه ند، گرتگرتنیان
 پاک کرده وه ی گیانه له شیرک و بتپه رستی. زه کاتی مالیش بؤیه ناوانراوه به زه کات چونکه نه و مال ه پاک
 ده کاته وه له حه رام و شتی نارپه واو ده بیته هؤی زؤریون و زیادکردنی نه و مال ه و زیاتر سوود لی
 وه رگرتنی و یارمه تی خاوه نه که ی دده ات بؤ به کاره یتانی له په زامه ندی خوی مه زندا. قه تاده ده لیت:
 نه وانه ی که زه کاتی مالیان ناده ن. نه م پایه باو ناشکرتره له لای زؤرینه ی زانایانی ته فسیر، نیبنو
 چه ریریش هه مان پای هه لیژاردوه. ^۱ به لام نه م پایه قسه ی له سه ره، چونکه زه کات له سالی دووه می
 کزچیدا فره ز کراوه له مه دینه دا وه ک زؤر که س باسیان کرده وه، نه م نایه ته له مه که که دا
 ها توته خواره وه. (اللهم) مه گه ر بلین: دور نیه نه صلی خیرکردن و زه کات هه ر له سه ره تای ها تی

^۱ الطبری (۴۳۰/۲۱).

^۲ الطبری (۴۳۰/۲۱).

^۳ الشمس (۹-۱۰).

^۴ الاعلی (۱۴-۱۵).

^۵ النازعات (۱۸).

^۶ الطبری (۴۳۱/۲۱).

پیغه مبره وه (ﷺ) فرمانی پی کراییت و پاشان پیژه کانی دیاری کراییت. وه ک خوی گه وره ده فەرموویت: ﴿وَمَا تَأْتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ﴾^۱ واته: وه له پۆزی دروینه و چنیدا مافه کئی (زه کاته کئی) لی بدهن. که چی له پاشاندا و له مه دینه دا (نیصاب) و (پیژه ی زه کات) دیاری کراوه. به نهم شیوه یه ده بیت هه ردو قسه که یه ک بخزین. وه ک چون نه سلی نوژی یه که مجار که واجب بوو له پیش گزنگی خۆرو پیش ناو ابونیدا واجب بوو، پاشان له کاتی شه وره و یه که ی پیغه مبره دا (ﷺ) پیش کزچکردنی بز مه دینه به سال و نیویک خوی گه وره پینج نوژی فەرز کرد له سەر پیغه مبره (ﷺ) و در پیژه ی مه رج و پایه کانی نوژی نه و شتانه ی په یوه ندی به نوژه وه بو پیغه مبره (ﷺ) بدون کرده وه. والله اعلم. پاش نه وه خوی مه زن فەرمووی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ﴾^۲ نه وانه ی خاوه ن باوه پن و ناکار چاکن، پاداشتیکی نه بر او یان بز هیه. مواجهیدو کهسانی تریش ده لین: ﴿غَيْرِ مَمْنُونٍ﴾^۳ واته: نه بر او و دوا یی نه هاتوو، وه ک نهم نایه ته که خوی مه زن ده فەرموویت: ﴿مَلَائِكَةٍ فِيهِ أَبَدًا﴾^۱ واته: له و (به هشته) دا بی برانه وه ده میتنه وه. وه ده فەرموویت: ﴿عَطَاءٌ غَيْرٌ مَجْدُورٍ﴾^۲ واته: نه وه به خشینیکه بی برانه وه.

﴿قُلْ أَيْنَكُمْ لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُمْ أَنْدَادًا ذَلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾^(۱) وَجَعَلَ فِيهَا رِجْسًا مِنْ فَوْقِهَا وَبِزَّكَ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَاتَهَا فِي أَرْبَعَةِ آيَاتٍ سَوَاءٌ لِلنَّاسِ لِيَوْمِئِذٍ ثُمَّ أَسْرَوْنَ إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ آتِنَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ﴾^(۱۱) فَقَضَيْنَهُنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَأَوْحَىٰ فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرَهَا وَزَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحٍ وَحِفْظًا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾^(۱۲)

باسی به دیهینانی نهم بوونه و مره که میك به دروژی

خوی مه زن ده فەرموویت: ﴿قُلْ أَيْنَكُمْ لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُمْ أَنْدَادًا ذَلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾^(۱) ناخو نیوه له که سیکه که به دوو پۆژ نهم زه مینه ی وه دی هینا، حاشا ده کهن و هاوتای بق په پیدا ده کهن؟ نه وه که راهینه ری هه مو جیهانه. نهمه نا په زایی ده بر پینی خودایه له موشریکه کان نه وانه ی که هاوه ل بق خودا داد نه زین و عه بدایه تی غهیری خودا ده کهن، نه و خودایه ی دروستکه ری

^۱ الانعام (۱۴۱).

^۲ الکهف (۳).

^۳ هود (۱۰۸).

همه مو شته و زالّه به سهر همه مو شد او توانای به سهر همه مو شد تا همه یه. ﴿قُلْ أَيْتُكُمْ لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي

خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُمْ أَندَادًا﴾ واته: هاوتا و هاوینئی بق داده نین له گال خوا دا ده بیه رستن،

﴿ذَلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ واته: وه دهبینه ری نه و شتانه هر په روه رینی جبهانه. وه لیتردها جیتی خویته تی

که میک به دریتی برزینه سهر باسه که وه ک خوی مه زن ده فه رموویت: ﴿خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي

سِتَّةَ أَيَّامٍ﴾ واته: ناسمانه کان و زهویی له شهش پوژدا دروست کردوه. له ویدا نه وهی په یوه ندی به

زه مینه وه همه جیای کردوه ته وه و نه وهیشی په یوه ندی به ناسمانه کانه وه همه هر جیای

کردوه ته وه. یه که مجار باسی زه مینه که دروست کراوه، چونکه بناغه یه، وه ده بیت هر له بناغه وه

ده ست پی بکریت پاشان دواي نه وه بان دروست بکریت، وه ک خوی گه وره فه رموویه تی: ﴿هُوَ الَّذِي

خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ أَسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّاهُنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ﴾ واته: خوا نه و

خوایه یه که هر چی له زه ویدایه دروستی کردوه بق نیوه له پاشان پووی کرده ناسمان نینجا پیکی

خستن به حوت ناسمان. به لام نه و نایه ته ی که خودا ده فه رموویت: ﴿أَنَّمْ أَنشَدُ خَلْقًا أَوَّ السَّمَاءِ بَنَاهَا﴾ (۲۷)

وَقَرَعَ سَمَكُهَا سَوْنَهَا ﴿۲۸﴾ وَأَغْطَشَ لَيْلَهَا وَأَخْرَجَ ضُحَاهَا ﴿۲۹﴾ وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَاهَا ﴿۳۰﴾ أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءَهَا وَمَرْعَاهَا

﴿۳۱﴾ وَالْجِبَالَ أَرْسَاهَا ﴿۳۲﴾ مَتَاعًا لَّكَ وَلِئِنَّكَ لَ تَعْلَمُ ﴿۳۳﴾ واته: نایا دروست کردنی نیوه گرانتره یان ناسمان؟ که

دروستی کرد، بالای به رز کرده وه و پیکی خست و شهوی نه وپی تاریک کرد و دهری خست (پووناکي)

پوژی، له پاشان زهوی پاخست، لیتی دهرینا ناوی و له وه پی، وه شاخه کانی پته و دامه زرانده، بق

به هر مه ندی خو تان و نازه لتان. له م نایه ته وه دهرده که ویت که تلاندنه وه و پان بوونه وه ی زه مین دواي

دروست بوونی ناسمان بووه. به لام دروست کردنی زه مین پیش دروست بوونی ناسمان بووه. نیینو

عه باسیش هر به و شیوه یه وه لایم داوه ته وه وه ک بوخاری باسی ده کات له ته فسیری هم نایه ته دا له

سه حیحه که یدا که پیوایه تی کردوه له سه عیدی کوپی جو به یه وه ده لیت: پیاویتک وتی به نیینو

عه باس (په زای خوی لی بیت) من هندی شت له قورئاندا ده بینم لیتی حالی نابم و لیتی تیناگم، خوی

مه زن فه رموویه تی: ﴿فَلَا أَسْأَبُ يَنْهَهُرُ يَوْمَئِذٍ وَلَا يُسْأَلُ أَلُوكُ﴾ واته: له و پوژدها هیچ خزمایه تیه ک

^۱ الاعراف (۵۴).

^۲ البقرة (۲۹).

^۳ النازعات (۲۷-۲۳).

^۴ المؤمنون (۱۰۱).

نامینیت له نینوانباند او پرسپاری یه کرتی ناکه ن (کهس له کهس ناپرسیت). له ولاشه وه نه فرموی:

﴿وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَسَاءَ لَوْلَا﴾ واته: وه (له و پڙده دا) پوو ده که نه یه کترو پرسپار له یه کتر ده که ن.

وه ده فرمویت: ﴿وَلَا يَكْتُمُونَ اللَّهَ حَدِيثًا﴾^۱ واته: وه (له و پڙده دا) هیچ قسه و باسئک له خودا ناشارنه وه. که چی له ولاره نه فرموی: ﴿وَاللَّهُ رَبَّنَا مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ﴾^۲ واته: سویند به خوی به روه ردگارمان نیغه به هیچ جزر هاویه ش دانر نه بووین بق خودا. نه وه تا له م نایه ته دا قسه کانیان ده شارنه وه. وه ده فرمویت: ﴿أَنْتُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَرِ السَّمَاءَ بَنَاهَا ﴿۳۷﴾ رَفَعَ سَعَهَا فَوَسَّوْهَا ﴿۳۸﴾ وَأَغْطَشَ لَيْلَهَا وَأَخْرَجَ ضُحَاهَا ﴿۳۹﴾ وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَاهَا﴾^۳ واته: نایا دروستکردنی نیوه گر انتره یان ناسمان؟ بالای به رزکرده وه و پئکی خست و شوی نه وی تاریک کردو دهری خست (پووناکمی) پڙزی، له پاشان زه وی پاخست، لئی دهرینتا ناوی و له وه پی، وه شاخه کانی پته و دامه زراند، بق به رهمندی خو تان و نازه لتان. لیتره دا باسی دروستکردنی ناسمانی کردوو له پیش دروستکردنی زه مین که چی لیتره دا فرمویه تی: ﴿قُلْ أَبِئْتِكُمْ لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُۥٓ أَندَادًا ذَٰلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿۴۱﴾ وَجَعَلَ فِيهَا رُوسَىٰ مِنْ قَوْقَهَا وَبَرَكَ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَاتَهَا فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ سَوَاءً لِّلنَّاسِ لِيْلِينَ ﴿۴۰﴾ ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَيَلْأَرْضِ أَتَيْنِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ﴾^۴ نه وه تالیتره دا باسی دروست بوونی زه مین ده کات له پیش دروست بوونی ناسمان. هروه ها ده فرمویت: ﴿وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا﴾، ﴿عَزِيزًا حَكِيمًا﴾، ﴿سَمِيعًا بَصِيرًا﴾، وه که نه وه ی نه مانه پووی دابیت و به سر چوو بیت و تیبه ربیت، نیبو عه باس (په زای خوی لی بیت) فرموی: ﴿فَلَا أَسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَسَاءَ لَوْلَا﴾ له فوکردنی یه که مدا به که له شاخدا یه پاشان فو ده کرتت به که له شاخدا، ﴿فَصَبَقَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ﴾^۵ واته: یه کسهر هه مو نه وانه ی له ناسمانه کان و زه ویدان دهرن مه گر که سانئک خوا بیه ویت (نهرن). نا له ویدا خزمایه تی له نینواندا نامینیت و کهس له کهس ناپرسیت. پاشان له فوه که ی

۱ الصافات (۲۷).
 ۲ النساء (۴۲).
 ۳ الانعام (۲۳).
 ۴ النازعات (۲۷-۳۰).
 ۵ الزمر (۶۸).

تردایه که، ﴿وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَسَاءَ لَوْلَا﴾ و نه و نه وی که خوی گوره ده فرمویت: ﴿وَاللَّهِ رَبِّنَا مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ﴾، ﴿وَلَا يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ حَلِيدًا﴾، خوی مه زن ده بووریت له وانه ی که به دلپاکی خودایان په رستووه. خوانه ناسان (نه وانه ی شه ریکیان بؤ خودا داده نا) ده لئین: ورن با نیمه ش بلئین نیمه موشریک نه بووین، خوی مه زن مؤر ده نیت به ده میانداو ده ستیان دیته وه لامدانه وه. نا له ویدا ده زانریت هیچ قسه به که له خودا ناشارریته وه و خوی گوره ده مووی ناشکرا ده کات. نا له ویدا: ﴿وَدَّ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ واته: بیتاوه پان ده ست نه که نه ناوات خواستن. خوی مه زن له دوو پوژدا زه مینی دروست کردووه پاشان ناسمانی دروست کردووه، پاشان پووی نا له ناسمانه کان و پکی کردن له دوو پوژی تردا پاشان زه وی پاخست و پاخستنی زه ویش یانی نه وه که ناوو له وه پگاوشاخ و زبغ و بیگیان و ته پوژکه ی تیدا دروست کردو ده موو نه وانه شی دروست کرد که له نیوان زه وی و ناسمانه کانداه به نه مه به مانای ﴿دَحْهَمًا﴾ که خوا نه یه فرمویت... که نه شفه فرمویت: ﴿خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ﴾ زه مین و نه وه ده موو شته ی که تئیدا به له چوار پوژدا دروستی کردو ناسمانه کانیشی به دوو پوژ دروست کرد نه وه ش که خوا نه فرموی: ﴿وَكَانَ اللَّهُ عَفْوَرًا رَحِيمًا﴾ خودا ناوی خوی هیناوه به لیبوره ده دلوفان. واته: هه تاهه تابه هر لیبوره ده دلوفانه. خوی گوره هیچ شتیکی نه فرمووه مه گین، هر وایه و گومانی تیدا نیه هر وایه دیته دی، نیتربا لیت تیک نه چیت چونکه هه موو قورشان له لایه ن خوداوه په وانه کراوه (چ نه مانه و چ نه وانه ش). بوخاری پویا به تی کردووه.^۲ وه ده فرمویت: ﴿وَجَعَلَ فِيهَا رِيسًا مِنْ فَوْقِهَا وَنَزَلَ فِيهَا وَقَدَرٌ فِيهَا أَقْوَاتًا فِي أَرْبَعَةِ آيَاتٍ سَوَاءٌ لِّلسَّالِئِينَ﴾ که ژو کوشی له زه مین به زر کرده وه و پیتی تیخت، هر له ماوه ی چوار پوژندا، بؤ هر کی بژوی ده ویت (به به کسان) بژوی بؤ دابین کردن). ﴿وَجَعَلَ فِيهَا رِيسًا مِنْ فَوْقِهَا وَنَزَلَ فِيهَا﴾ واته: چپای له سر داناو پیت و به ره که تی خسته سهری و ترو به ربوومی تیا پواندو بژوی ته و تیدا دابین کرد بؤ خه لکی هه تا به چاکی تئیدا بژین و ترو به ربوومی تیدا بچینن و پوژی خویان به ده ست بینن واته: له پوژی سی شمه و چوار شه مه دا. له که ل دوو پوژده که ی پيشوودا ده کات چوار پوژ. بؤیه خوی مه زن فرمویت: ﴿فِي أَرْبَعَةِ آيَاتٍ سَوَاءٌ لِّلسَّالِئِينَ﴾ واته: بؤ نه وه که سانه ی ده یانه ویت پرسیار بکن له و باره یه وه هه تا بیزانن. عیکریمه و

۱ النساء (۱۰۲).

۲ فتح الباری (۴۱۸/۸).

موجامید ده لئین: له م نایه ته دا: ﴿وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَاتَهَا﴾ واته: له هر سر زه مینیکدا شتیکی بق دانان و پاهاتن له گه لی که بق نو شوینه نه بیت نه ده شیاو نه ده گونجا، له وانه میزهره بق یه مه نیه کان و پو شاکمی ناسک و جوان بق سابوویه کان کلپته و کلایوش که له ناوچه ی په ی دا به کار نه هینرا. ^۱ نینو عه باس و قه تاده و سودی له م نایه ته دا: ﴿سَوَاءٌ لِّلَّسَّالِبِینَ﴾ ده لئین: واته: بق هر که سیك ده یه ویت پرسیار بکات له و باره یه وه. ^۲ نینو زهید ده لئیت: واته بزئوی تیا دابین کراوه له چوار پوژ بق هر که سیك بیه ویت واته: چن بیه ویت به پی پیویستی هر که سیك خوی مهن ژیا نی بق دابین کردووه و پوژی بق دیاری کردووه. ^۳ نم قسه یه له و نایه ته ده چیت که خوی گوره ده فهرموویت: ﴿وَرَأَ اَتَاکُمْ مِّنْ کُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ﴾ واته: وه له هه مو نو شتانه ی که داواتان کردووه پی پی داون. والله أعلم. پاشان خوی مه زن ده فهرموویت: ﴿ثُمَّ اَسْتَوَىٰ اِلَى السَّمَآءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وِلِلْاَرْضِ اَنْتِیَا طَوْعًا اَوْ كَرْهًا قَالَتْ اَنْتِیَا طَآعِیْنَ﴾ واته: پاشان پوی نا له به رزایی ناسمان، که نه وسا هر تاریکان بو، به وان و به زه مینی و ت: به خوشی یان ناخوشی، ده بیت بیته به رفرمانم. وتیان: وابه خوشی هاتین. ﴿ثُمَّ اَسْتَوَىٰ اِلَى السَّمَآءِ وَهِيَ دُخَانٌ﴾ واته: پاشان پوی کرده سهره وه و ناسمان که هر هلمی ناو بوو که به رز بوو یه وه لئی له و کاته ی که زه مین دروست کرا، ﴿فَقَالَ لَهَا وِلِلْاَرْضِ اَنْتِیَا طَوْعًا اَوْ كَرْهًا﴾ فهرمانم به جی بینن چیتان پی ده لیم به جی بینن پیتان خوشه یان پیتان ناخوشه، ﴿قَالَتْ اَنْتِیَا طَآعِیْنَ﴾ واته: وتیان: به گویت ده که ین هرچی خوت مه یلت لئیبه دروست بکرت له فریشته و جنوکه و معرؤف ئیمه ناماده ین و گویرایه ل و به رفرمانتین، ﴿فَقَضَّهِنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ فِی یَوْمَیْنٍ وَاَوْحٰی فِی کُلِّ سَمَآءٍ اَمْرًا وَرَبَّیْنَا السَّمَآءَ الذِّیَا بِمَصْبِیْحٍ وَحِفْظًا ذٰلِكَ تَقْدِیْرُ الْعَزِیْزِ الْعَلِیْمِ﴾ نه وسا که حوت ناسمانی له دوو پوژدا وه دی هینا، هر ناسمانه و فرمانی کاری خوی بق نارد. نزدیکترین ناسمانیشمان به چرا پازاننده وه و پاراستمان. خاوهن ده سه لاتی زانا بریاری نه و کاره ی داوه. ﴿فَقَضَّهِنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ فِی یَوْمَیْنٍ﴾ واته: لی بووه وه له پیکردنی حوت ناسمانه که له دوو پوژی تردا که پوژی پینچ شه مموه و هینی بوو، ﴿وَاَوْحٰی

^۱ الطبری (۴۳۶/۲۱).

^۲ الطبری (۴۳۸/۲۱).

^۳ الطبری (۴۳۸/۲۱).

^۴ ابراهیم (۳۴).

فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرًا ﴿۱۰﴾ واته: هر ناسمانه و فرمانی کاری خوی پیدرا. به پنی پیوستی له فریشته و له و شتانهی که خودا خوی نه بیت که س نایزانتیت و سه ری له بهر ده رناکات. ﴿وَرَبَّنَا أَسْمَاءَ الَّتِيَا بِمَصْبِيحٍ ﴿۱۱﴾ که برتیه له و نه ستیره پرشنگدارو پروناکانه بق خه لکی سه ر زه مین. ﴿وَحَفْظًا ﴿۱۲﴾ واته: بق پاراستنو چاودیزی له شه پتانه کان هه تا گوی نه گرن له کومه لی پایه به رزان، (الملا الأعلى)، ﴿ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيِّ ﴿۱۳﴾ واته: نه وه بریاری خودای خاوهن ده سه لاته نه و خودایه ی خاوهن ده سه لاته به سه ره سه مو شتیگداو زال و ملی پیدانه خات و زانایه به جول و هه لسوکه وتی هه مو وه دیه پینراوه کانی.

﴿فَإِنْ أَعْرَضُوا فَقُلْ أَنْذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ ﴿۱۴﴾ إِذْ جَاءَهُمُ الرُّسُلُ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ قَالُوا لَوْ شَاءَ رَبُّنَا لَأَنْزَلَ مِنْ سَمَاءٍ مَلَكًا فَإِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ ﴿۱۵﴾ قَالُوا عَادٌ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَقَالُوا مَنْ أَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَهُمْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿۱۶﴾ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي أَيَّامٍ نَحْسَاتٍ لِنَدْرِقَهُمْ عَذَابَ الْحَزَنِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَخْزَىٰ وَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿۱۷﴾ وَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ فَاسْتَحَبُّوا الْعَمَىٰ عَلَى الْهُدَىٰ فَأَخَذَتْهُمُ صَاعِقَةُ الْعَذَابِ الْهُونِ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿۱۸﴾ وَجَعَلْنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَنْقُونَ ﴿۱۹﴾﴾

ئاگادار کردنه وهی ببیاوه ران و وه بیره پنهانه وهی به سه ره هاتی عادو سه موود بو یان

خوای مه زن ده فره مویت: ﴿فَإِنْ أَعْرَضُوا فَقُلْ أَنْذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ ﴿۱۴﴾ نه گه ره خوی قه بولیان نه کرد، بلی: به و هه وره تریشقه یه ده تانترستیم که دای له هه زه که ی عادو سه موود. خوی مه زن ده فره مویت نه ی موحه ممه د بلی به و موشریک و خوانه ناسانه نه گه ره نه و حقه ی که بو تان هاتوو قه بولی نه که ن که من بو م هینان له لایه ن خوداوه ده تانترستیم به به لایه که که تووشی گه له پینشووه کان هات نه وان ی که بو یان نه هینا به پیغه مبه ره کانیان، ﴿صَاعِقَةً مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ ﴿۱۵﴾ به وینه ی نه و هه وره تریشقه ی دای له که لی عادو سه موود، ﴿إِذْ جَاءَهُمُ الرُّسُلُ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ قَالُوا لَوْ شَاءَ رَبُّنَا لَأَنْزَلَ مِنْ سَمَاءٍ مَلَكًا فَإِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ ﴿۱۶﴾ نه وساکه پیغه مبه ره کان چ پوو به پوو چ باشمله لی یان نزیک ده بوونه وه که غیری خودا مه په رستن، وتیان: نه گه ره په روه رینمان مه یلی لی بوویه فریشته ی داده به زاند. ئیغه له وهی که ئیوه ی پنی ناردارون حاشا ده که یین. ﴿إِذْ جَاءَهُمُ الرُّسُلُ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ ﴿۱۷﴾ نه م نایه ته وه که نه و نایه ته وایه که خوی مه زن

ده‌فرمود: ﴿وَأَذْكُرْ أَجَادَ إِذْ أَنْذَرَ قَوْمَهُ بِالْأَحْقَافِ وَقَدْ خَلَّتِ النَّدْرُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ﴾^۱ واته: (ئی موحه ممد - ﷺ!) یادی برای گمی عاد که وه کاتیک گله که کی ترساند له (ولاتی) نه حفاف بیگومان پیغه مبرانی تقد رابوردون له پیش و دوی نه ویشه وه. واته: برای عاد بخه بیر خوت که له و دییه دوبره و ولاتی نه وان هزه که کی خزی ترساند که خوا پیغه مبرانی بقره وانه کردن، داوایان لی کردن که تنها خودا بپرستن و هاوه لی بق دانه نین، مژده یان ده دانی و ده یان ترساندن له و به لایانه ی خودای گوره توشی نه و خوانه ناسانه ی کرد، وه نه و همو به هره یی که خودا دای به دوستانی خزی. دوی نه و همو ناموزگاریه، بپوایان نه هینا و دزایه تیان ده کردو له سهر گومرایی خزیان هر برده وام بوون و ده یانوت: ﴿لَوْ شَاءَ رَبُّنَا لَأَنزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُسَكَّرًا يَذُقُونَ مِنْهُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ﴾ واته: نه گهر خودا پیغه مبرایی پره وانه بگردایه فریشته ی له لاین خوی وه پره وانه ده کرد، ﴿فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ يَوْمِهِمْ الَّذِي يَصْعَقُونَ فِيهِ﴾ واته: بپروانان پی ناکه یین چونکه نیوهش وه ک نیمه مرؤفن. خوی مه زن ده‌فرمود: ﴿فَأَمَّا عَادُ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَقَالُوا مَنْ أَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَهُمْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ﴾ واته: جا هزی عاد له ناره و خزیان له و سهر زه مینه دا به زل زانی. ده یانوت: کوا؟ کئی له نیمه به میزتره؟ هر و به نیشانه کانمان بیباوه پ بوون. ﴿فَأَمَّا عَادُ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ﴾ واته: هزی عاد خزیان به زل ده زانی له سهر زه میندا و سه ریچی و لاساریان ده کردو یاخی بوون به بی هیچ مافیک، ﴿وَقَالُوا مَنْ أَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً﴾ واته: به به هیزی خزیاندا ده نازین و ایان ده زانی نه و به میزیه یان له توله ی خوا ده یان پاریزیت. ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَهُمْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً﴾ واته: ناخو بیر ناکه نه وه و نابین نه وه ی نه وان له پروریدا ده وه ستن، نه و خودا گوره و خاوهن ده سه لاته یه که ه مو شتی دروست کردوه و توانای هیزی تیا وه دی هیناوه، بیگومان هه لمت و توله ی خودا زدر توندو به هیزه. وه ک خوی مه زن له نایه تیکی تردا فرمودیه تی: ﴿وَالنَّمْلَ بَيْنَهُمْ بِأَيْدِيهِمْ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ﴾^۲ واته: ناسمانان به دهستی خومان دروست کردوه و نیه فراوانکری (ناسمانین). واته: نه مانه دزایه تی خودایان کردو بپوایان به نیشانه کانی نه کردو سه ریچی فرمانی پیغه مبره که یان کرد، بزیه خوی گوره فرمودی: ﴿فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي أَيَّامٍ نَحْسَاتٍ لِنَدِبْهُمْ

^۱ الاحقاف (۲۱).

^۲ الذاریات (۴۷).

عَذَابُ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَخْرَىٰ وَهُمْ لَا يُصْرُونَ ﴿١﴾ نه وسا نيمه ره شه بايه كي به هيزمان
 (له و پڙانه دا كه شوومن) ناره سه ريان، تا نازاري نابروويه ريان (له زياني شه دنيا به دا) پي بجيژن.
 بيگومان سو كايه تي و نازاري شه ولاش زږرتره و كه سيش به هانا يانه وه نايه ت. ﴿فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا
 صَرْصَرًا﴾ واته: ره شه بايه كي زږر توندمان بو ناردن. هه ندي ده لئين: زږر به هيز، هه نديكي تر ده لئين:
 زږر سارد. و تراوه (باي صه رصه ر) شه بايه به كه دهنگي لئوه ديت. له راستيدا هه موئو شه سيفه تانه ي
 تيدا بووه. چونكه شه وان زږر به هيزو تواناي خو ياندا ده نازين. دياره سزا كه شيان له و شپويه به بو
 شه وان بشيت. بويه شه و ره شه بايه شه هه نده توندو ساردو به هيز بو له سه ريان، شه و تا خوي مه زن له
 نايه تيكي تر دا فرموويه تي: ﴿بَرِيحٍ صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ﴾^۱ واته: به بايه كي سه ختي ساردي به تيني گرمه.
 واته: ره شه بايه كي زږر ساردو خاوه ن دهنگيكي هه راسانكر، هه ر له به ر شه و به كه پوو بار يكي
 به ناويانگ له ولاتي پڙه لاتدا ناو نراوه سه رسه ر (صرصه ر) چونكه له كاتي پڙشتنيدا دهنگيكي به هيزي
 لئوه ديت. ﴿فِي آيَاتٍ مُّحَسَّنَاتٍ﴾ واته: له چه ند پڙيكي به رده وامي شو مدها، وه ك خوي گه و ره له
 نايه تيكي تر دا فرموويه تي: ﴿سَبْعَ لَيَالٍ وَتَمَنِيَةَ أَيَّامٍ حُسُومًا﴾^۲ واته: كهوت شه وو هه شت پڙر به بي
 وچان (له ناوي بردن). وه ده فرموويت: ﴿فِي يَوْمٍ نُخَسِّمُ السَّمِيرَ﴾^۳ واته: له پڙيكي سه ختدا به
 به رده وامي. واته: سزا كه ده ستي پيكرد له سه ريان له پڙيكي شومي به رده و امدها، شه و شوميه ش
 به رده و ام بو له سه ريان تا ﴿سَبْعَ لَيَالٍ وَتَمَنِيَةَ أَيَّامٍ حُسُومًا﴾ هه تا بنه پري كردن هه مووي له ناو
 بردن و نابرووي بردن له دنيا داو سزاي قيا مه تيش توندترو نابروويه رتبه. بويه خوي گه و ره
 فرموويه تي: ﴿لِنَذِيقَهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَخْرَىٰ﴾ واته: سزاي پڙي دوايي
 زږر نابروويه رتبه. ﴿وَهُمْ لَا يُصْرُونَ﴾ واته: كه س له پڙي قيا مه تدا نايه ت به ده ميانه وه و فر يان
 ناكه ويت وه ك چون له دنيا دا به هانا يانه وه نه ات، وه كه سيش له لاي خودا وه نايانباري زيت له و سزايه و
 لتيان دور ناخاته وه. خوي مه زن ده فرموويت: ﴿وَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ فَاسْتَحَبُّوا الْعَمَىٰ عَلَى الْهُدَىٰ
 فَأَخَذْتَهُمْ صَاعِقَةً الْعَذَابِ آهُونَ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾ نيمه ريگي به ره و خزمان نيشاني هزي سه موديش
 دا. له باي شاره زابوونيك هه زيان كرد هه ر كو يرو نابينا بن، شه وسا له سونگي شه و كاره ي كه

۱ الحاقة (٦).

۲ الحاقة (٧).

۳ القمر (١٩).

دهیانکرد، هوره تریشقه گرتنی و نازاری نابویه ریان لی هاته دی. ﴿وَأَمَّا نُمُودٌ فَهَدَيْتَهُمْ فَاسْتَحَبُّوا الْعَمَىٰ عَلَى الْهُدَىٰ﴾ نینه هوزی سه مودمان شاره زان کرد، به لام له باتی شاره زانی حزیان کرد هر نابینا بن. ﴿فَهَدَيْتَهُمْ﴾ نینو عه باسو (په زای خوی لی بیت) نه بولعالیه و سه عیدی کوپی جوبه یرو قه تاده و سودی و نینو زهید ده لئین: بزمان پوون کردنه وه. سه وری ده لئیت: بانگمان کردن. واته: هوزی سه مودیش پینعمایمان کردن و پینگای پاستمان بؤ پوون کردنه وه له سه زمانی پیغه مبه ره که بیان (سالم) (سه لامی خوی لی بیت) بهوایان پی نه کردو دزایه تیان کردو وشتره که می خودایان سه ریری که خوی مه زن کردیو بی به نیشانه یه کی زور دیارو ناشکرا له سه ر پاستی پیغه مبه ره که بیان، ﴿فَأَخَذْتَهُمْ صَاعَةً أَلْعَابٍ أَلْهُونَ﴾ واته: خوی گه و ره ده نگو له رزه یه کی وای بؤ ناردن که سه رشو پو زه بوونی کردن و سه زایه کی زور توندوتیژی دان، ﴿بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾ واته: به هوزی نه و بی دینی و لاساری سه رپیچیان وه که ده یانکرد، ﴿وَحَيَاتِنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ﴾ نه و که سانه شمان پزگار کرد که بوویونه خوانه ناسو له گونا ه خویان ده پراست. ﴿وَحَيَاتِنَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ واته: نه وانهی خاوه ن باوه پ بوون له نینوایاندا توشی هیچ ناخوشی و زیانیک نه بوون له و باره یه وه. به لکو خوی مه زن پزگارو سه رفزای کردن له گه ل پیغه مبه ره که یاندا که سالم بوو (سه لامی خوی لی بیت).

﴿وَيَوْمَ يُحْشَرُ أَعْدَاءُ اللَّهِ إِلَى النَّارِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١١﴾ حَتَّىٰ إِذَا مَا جَاءُوهَا شَهِدَ عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ وَأَبْصَرُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢﴾ وَقَالُوا لَجَلُودِهِمْ لِمَ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا قَالُوا أَنْطَقْنَا اللَّهُ الَّذِي أَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ خَلَقَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١٣﴾ وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَوُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَرُكُمْ وَلَا جُلُودُكُمْ وَلَكِنْ ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾ وَذَلِكُمْ ظَنُّكُمُ الَّذِي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ أَرَدْتُمْ أَنْ تُصَبِّحْتُمْ مِنَ الْغَيْبِينَ ﴿١٥﴾ فَإِنْ يَصْبِرُوا فَالنَّارُ مَثْوًى لَّهُمْ وَإِنْ يَسْتَعْتَبُوا فَعَاهُمْ مِنْ أَلْمَعْتَبِينَ ﴿١٦﴾﴾

له بوزی قیامه تدا نه نداده کانی له شی تاوانباران شایه تن له سه ر خویان.

خوی مه زن ده فرمویت: ﴿وَيَوْمَ يُحْشَرُ أَعْدَاءُ اللَّهِ إِلَى النَّارِ فَهُمْ يُوزَعُونَ﴾ له و پوزده که نه یاره کانی خوا به ره و ناگر ه موویان کوده کردنه وه و ده سه ده سه به پی ده کزین. واته: بؤ نه و موشریکانهی باس بکه پوزیک دیت که گشت خوانه ناسان پؤل پؤل به پی ده کزین بؤ جه ه نه م واته: کزیره کانی جه ه نه م هر له نه وه له وه هه تا دواین که س تاوانباران کوده که نه وه. وه ک خوی مه زن له

ثابه تیکي تردا ده‌فهرموویت: ﴿وَسَوْفَ الْمَجْرِمِينَ إِلَىٰ جَهَنَّمَ وَرِدًا﴾^۱ واته: تاوانباریش ده‌دینه بهر بق
 دوزخ به تینوویه‌تی (به وینهی گله‌هه نازهل). وه ده‌فهرموویت: ﴿حَقَّ إِذَا مَا جَاءُوهَا شَهِدَ عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ
 وَأَبْصَرُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ کاتیک ده‌گه‌هه لای ناگر، له ههر کاریک کردوویانه، گوچک و چارو
 هه‌موو پیستی له‌شیان، له دژیان شایه‌تی ده‌دهن. واته: ههرچی کاریک کردوویانه گشت باس ده‌که‌ن و
 یه‌ک پیستی لی‌ناشارنه‌وه، ﴿وَقَالُوا لَجُلُودِهِمْ لِمَ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا قَالُوا أَنْطَقَنَا اللَّهُ الَّذِي أَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ
 خَلَقَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ (به گله‌بیه‌وه) پیستی خویان ده‌دوینن: چون دژمان شایه‌تیتان دا؟
 ده‌لین: خوا به زمانی هینان که ده‌توانی هه‌موو شت بی‌نیته‌هه، ههر شه‌ویش هه‌وه‌لجار نیوه‌ی
 دروست کرد، ده‌شتانگه‌ریننه‌وه لای خوی. ﴿وَقَالُوا لَجُلُودِهِمْ لِمَ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا﴾ واته: گله‌یی له
 نه‌ندامه‌کانی له‌شو پیستان ده‌که‌ن کاتیک شایه‌تیتان لی‌ده‌دهن، نا له‌ویدا نه‌ندامه‌کانی له‌ش وه‌لامیان
 ده‌ده‌نه‌وه ده‌لین: ﴿قَالُوا أَنْطَقَنَا اللَّهُ الَّذِي أَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ خَلَقَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ یانی: شه‌و
 خودایه یه‌که‌م جار دروستی کردون دژایه‌تی و پیگری لی‌ناکریت و بق لای شه‌ویش ده‌گه‌پرینرینه‌وه.
 حافیز شه‌و به‌کری به‌زار پریوایه‌تی کردوه له‌نه‌نسه‌ی کورپی مالیکوه (په‌زای خوی لی‌بیت) ده‌لینت:
 پؤژیک پیغه‌مبه‌ری خودا(ﷻ) پیکه‌نی (به زه‌رده‌هه‌نوه) فه‌رموی: (نایا نا‌پرسن لیم له‌به‌ر چ شتیک
 پیکه‌نیم؟) وتیان: شه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا(ﷻ) له‌به‌ر چ شتیک پیکه‌نیت؟ پیغه‌مبه‌ر(ﷻ) فه‌رموی:
 (سه‌رم سوپما له‌ده‌مه‌ده‌ی عه‌بدیک له‌گه‌ل په‌روه‌ردگاری خویدا له‌پؤژی قیامه‌تدا، عه‌بده‌که ده‌لینت:
 شه‌ی په‌روه‌ردگارم تق به‌لینت پس نه‌دام که ناهه‌قیم له‌گه‌ل نه‌که‌ی؟! شه‌ویش ده‌فهرموویت: به‌لی،
 ده‌لینت: که‌وایه من شایه‌ت قه‌بول‌ناکه‌م له‌خوم نه‌بیت. خوی مه‌زنیش ده‌فهرموویت: نایا من‌وه
 فریشته به‌پیزانه‌بؤشایه‌تی به‌س نین که کرده‌وه‌کانی تویان نوسیوه. ده‌لینت: چه‌ند جاریک خوی
 گه‌وره شه‌م قسه‌یه‌ی دووباره کرده‌وه) ده‌لینت: پاشان مؤر ده‌نریت به‌سه‌ر ده‌میداو نه‌ندامه‌کانی له‌ش
 دینه قسه له‌سه‌ر شه‌و کرداران‌هی که کردوویه‌تی. شه‌میش ده‌لینت: خوا خرابتان بق بکات و له‌ناوتان دا
 له‌سه‌ر نیوه من شه‌م هه‌موو ده‌مه‌ده‌مییه‌ ده‌که‌م).^۲ دیسان شه‌نسه‌و نیببو شه‌بی حاتم پریوایه‌تیتان
 کردوه.^۳ موسلیم و نه‌سانیش هیناویانه.^۴ وه نیببو شه‌بی حاتم پریوایه‌تی کردوه له‌شه‌بو بورده‌وه

^۱ مریم (۸۶).

^۲ الحاکم (۶۰۱/۴)، شه‌م فه‌رموده‌یه سه‌نه‌ده‌کانی حه‌سه‌نه پیاوه‌کانی جیی متعانه‌ن.

^۳ الطبري (۴۵۲/۲۱).

^۴ مسلم (۲۲۸۰/۴)، النسائي في الكبرى (۵۰۸/۶).

ده لیت: نه بو موسا ده لیت: خوانه ناسو دوو پوو بانگ ده کزین بز لپرسینه وه. په روه ردگار کرده وه کانی نیشان ده دات نه ونکولی لی ده کاتو ده لیت: په روه ردگارم سویند به گه وره می تو نه وه می نه و فریشته به له سر می نووسیم من نه مکر دووه، فریشته که ده لیت: نه وه ت نه کرد له فلانه پوزداو له فلانه شویندا؟ نه میس ده لیت: نه خیر، سویند به گه وره می تو نه می په روه ردگارم نه وه م نه کردوه. ده لیت: وه ختیک نه مه ده کات، مؤر ده نریت به سر ده میدا. نه شعری (په زای خوی لی بیت) ده لیت: من وا ده زانم یه کم شتیک که دیته زمان لئی پانی راستیه تی. خوی مه زن ده فهرموویت: ﴿وَمَا كُنْتُمْ

تَسْتَرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَارُكُمْ وَلَا جُلُودُكُمْ وَلَكِنْ ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِمَّا

تَعْمَلُونَ﴾ یانی له و باره یه وه که گوی و چاوو گشت پیستو نه ندانه کانتان شایه تیان له سر بدن، هیچ خوتان حاشار نه ددها، به لام نیوه پیتان و ابوو خوا له زوریک له و کارانه می نیوه ده یکن، بی ناگایه.

﴿وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَارُكُمْ وَلَا جُلُودُكُمْ﴾ واته: کاتیک نه وان گلہ می

ده کن له نه ندانه کانی له شو پیستان که شایه تیان له سر ددهن، نه وانیش پییان ده لیز نیوه میچیک له و کارانه تان له نیعه نه ده شارده وه که ده تانکرد، به لگو نیوه به ناشکرا خوانه ناسو بی

فهرمانی خوداتان ده کردو هیچ بایه خیکتان بی نه ددها، چونکه به لاتانه وه و ابوو که خودا ناگاداری له

هموو کرداره کانتان نیه، بزیه خوی گه وره ده فهرموویت: ﴿وَلَكِنْ ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِمَّا

تَعْمَلُونَ﴾ وه ده فهرموویت: ﴿وَذَلِكُمْ ظَنُّكُمُ الَّذِي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ أَرَدْتُمْ أَنْ تُصَبِّحْتُمْ مِنَ الْغَاسِقِينَ﴾ نه و

نه و گومانه بوو که به په روه ردگاری خوتانتان بردو بویه مایه مالو پیرانی و په نجخه ساریتان: یانی: نه و بزچونه خراپه تان بوو، که واتان ده زانی خودای گه وره ناگای له زوریک له نه و کارانه تان نیه که

ده یکن. هر نه وه بووه هوی له ناوچوون و پرته وازه بوون و مال و پیرانیتان. ﴿فَأَصْبَحْتُمْ مِنَ

الْغَاسِقِينَ﴾ له پوزی قیامه تدا خوتان و که سو کارتان تووشی زیان کرد، نیمامی نه حمده ریوایه تی

کردوه له عبدالله الوه (په زای خوی لی بیت) ده لیت: من خوم داپوشیوو به پرده کانی کابه (الکعبه)

و خزم شارده بوویه وه. سی پیوای قوره یشی هاتن. به زی ورگیان زقد زقد بوو، تیگه یشتنی دلایان زقد

که م بوو هندی قسه بیان کرد باش گویم لی نه بوو، یه کیکیان وتی: نایا ده زانن که خودا قسه کانمان

ده بیستی؟ یه کیکی تریان وتی: کاتیک که ده نگ به رز بکه ینه وه ده بیبسیت، وه ختیک به رزی نه که ینه وه

نایبستی، نه می که شیان وتی: نه گهر شتیک لی بیبستی، همووشی بیستووه، (ده لیت) نه وه م بز

پیغه مبر(ﷺ) باس کرد، خوی مه زن نه م نایه ته می په وانه کرد: ﴿وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَرُونَ أَنْ يَشْهَدَ

عَلَيْكُمْ سَمْعَكُمْ وَلَا أَبْصَارَكُمْ وَلَا جُلُودَكُمْ ﴿۱﴾ هتا ده گانه: ﴿مِنَ الْخَنَازِيرِ﴾ ^۱. هر بهم شیوهیه ترمیزی
 پیوایه تی کردووه. ^۲ نه حمه دو موسلیمو ترمیزی دیسان هیناویانه بهو شیوهیه. ^۳ بوخاری و موسلیمیش
 پیوایه تیان کردووه. ^۴ خوی مه زن ده فهرموویت: ﴿فَإِنْ يَصْبِرُوا فَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْ وَإِنْ يَسْتَعِزُّوا فَمَا
 هُمْ مِنَ الْمُعْتَصِينَ﴾ نه گهر نه وان خوراکرن، نه و ناگر جیگه یانه، نه گهر داوای لیبوردنیش بکن، هر گیز
 لیتیان قه بولوا ناکریت. وه که یه که بویان، خوراکرن یا خود خور پانه گرن، نه وان له ناو ناگران، پی
 ده رچوونیان نیه تییدا، شوینیش نیه پوی تی بکن، وه نه گهر داواش بکن که بیانوی خویان باس
 بکن پیمان پی نادریت و هیچیان لی قه بولوا ناکریت. نیینو جه ریر ده لیت: مانای نه م نایه ته که خودا
 ده فهرموویت: ﴿وَإِنْ يَسْتَعِزُّوا﴾ نه گهر داوا بکن بگه رینه وه بؤدونیا، هیچ وه لامیکیان نادریته وه، جا
 نیین جه ریر نه فهرمووی: نه مه وه که نه و نایه ته تی تره که خوی گه وره ده فهرموویت: ﴿قَالُوا رَبَّنَا غَلَبَتْ
 عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا وَكُنَّا قَوْمًا ضَالِّينَ﴾ ﴿۱۶﴾ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْهَا فَإِنْ عُدْنَا فَإِنَّا ظَالِمُونَ ﴿۱۷﴾ قَالَ اخْسَرُوا فِيهَا
 وَلَا تَكَلِّمُونِ ﴿۱۸﴾ واته: (له وه لامدا) ده لاین نه پی پوره رداگری نیتمه به دی و خرابی خومان زال بوویو
 به سه رماندا و نیتمه که سانیکی گومر ابوین، نه پی پوره رداگرامن له م (دوزه خه) ده رمان بیتمه جا نه گهر
 جاریکی تر گه راینه وه (بؤ بیباوه پی) نه وه به پاستی نیتمه سته مکارین، وه (خوا) ده فهرموویت: به بین
 نرخی و پسوایی بمیننه وه له دوزه خودا هیچ قسه یه کم له گه کن مه کن. ^۱

﴿وَقِيضْنَا لَهُمْ قُرْآنَهُ فَرَسُوا هُمْ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِي أَمْرٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ
 مِنَ الْغِيثِ وَالْإِنْسِ إِنَّهُمْ كَانُوا خَسِرِينَ﴾ ﴿۲۵﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ وَالْقَوَافِئِ لَعَلَّكُمْ
 تَقْبَلُونَ ﴿۲۶﴾ فَلَنُذِيقَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا عَذَابًا شَدِيدًا وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَشْرًا الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿۲۷﴾ ذَلِكَ جَزَاءُ أَعْدَاءِ اللَّهِ
 النَّارُ لَهُمْ فِيهَا دَارُ الْخُلْدِ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿۲۸﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا رَبَّنَا أَرِنَا الَّذِينَ أُضْلَلْنَا مِنْ قَبْلِنَا
 وَالْإِنْسِ جَعَلَهُمَا تَحْتَ أَقْدَامِنَا لِيَكُونُوا مِنَ الْأَسْفَلِينَ ﴿۲۹﴾

^۱ أحمد (۳۸۱/۱)، فهرمووده یه کی سه حیحه.

^۲ تحفة الأحوذی (۱۲۳/۹)، فهرمووده یه کی سه حیحه.

^۳ أحمد (۴۰۸/۱)، مسلم (۲۱۴۲/۴)، تحفة الأحوذی (۱۲۴/۹).

^۴ فتح الباری (۴۲۵/۴۲۴/۸)، مسلم (۲۱۴۱/۲۱۴۲/۴).

^۵ المؤمنون (۱۰۸-۱۰۶).

^۶ الطبری (۴۶۲/۲۱).

دوستانی موشریکه‌کان کرداره خرا په کانیان بو دهرزاینفه وه

خودای مه‌زن ده‌فهرموویت: ﴿وَقِيضْنَا لَهُمْ قُرْآنًا فَرَيْنُوا لَهُمْ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِي أَمْرٍ فَدَخَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ إِنَّهُمْ كَانُوا خَسِرِينَ﴾ دوستی واشمان (له دنیا) بق پیدا کردن، کاری نیسته و ناینده‌یان بق خه‌ملاندن. بق نه‌مان و نه جنوکه و مرقفانه‌ی بهر له‌وان بوون و به‌لینی خودا هاته جی، نه‌وانه خه‌لکانیکی په‌نجخه‌ساربیون. خودای گوره باسی نه‌وه ده‌کات که خوی موشریکه‌کانی گومرا کرد. نه‌ویش به مه‌یل و ده‌سه‌لاتی خویته‌ی، چونکه خودا کارزانه له کرداره‌کانیدا، ودیت هارولیان بق داده‌نی له شه‌یاتیینی مرقفو جنوکه ﴿فَرَيْنُوا لَهُمْ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ﴾ واته: کرداره‌کانیان له به‌رچا و شیرین کردون و پازاندوته‌وه بو‌یان له پابوردودا و واده‌زانن له داهاتووشدا هر له چاکه خوازانن وه‌ک خودای گوره فه‌رموویته‌ی: ﴿وَمَنْ يَعِشْ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نُقِضْ لَهُ سَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ ﴿۳۱﴾ وَأَنْتُمْ يُسَدُّوهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ﴾ واته: وه هر که س پشت له یادی خوا هه‌لگات شه‌یتانیکی بق ناماده ده‌کن که هه‌میشه له گه‌لی بی‌و لیتی جیا نه‌بیته‌وه، وه بیگومان نه‌وانه (شه‌یتانه‌کان) له ریگای راست به‌رگریبان ده‌کن و اش ده‌زانن بیگومان هر نه‌وانن پینووین. وه ده‌فهرموویت: ﴿وَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ﴾ واته: به‌لینی خودا هاته جی و سزا دران وه که‌له‌کانی پیش نه‌مان چون سزادران له مرقفو جنوکه ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا خَسِرِينَ﴾ واته: نه‌مان و نه‌وانیش توشی زیان و له ناوچون هاتن.

خوانه‌ناسان یه‌ک نه‌وه‌ی تریان ناگادار ده‌کات که گوی بو‌قورنانه‌گرن، سزای نه‌وه‌کاره‌شیان نه‌بی چی بیت؟

خودای مه‌زن ده‌فهرموویت: ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا هَذَا الْقُرْآنَ وَالنَّوْافِرِیةَ لَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ﴾ خوانه‌ناسه‌کان گوتیان: گوی بق نه‌م قورنانه‌مه‌گرن، قسه‌ی بی‌تسامی خوتانی تیکه‌ل بکن، به‌شکو و به‌سهریدا سه‌ر ده‌کون یانی: دنه‌ی یه‌کتریان دا گوپراپه‌لی قورنانه‌که‌ن و شوینی نه‌که‌ون و فه‌رمانه‌کانی به‌جی نه‌هینن، ﴿وَالنَّوْافِرِیةَ﴾ واته: کاتی خویندرا گویی بق نه‌گرن، وه‌ک مواهید ده‌لایت: ﴿وَالنَّوْافِرِیةَ﴾ واته: ده‌ست بکن به قیره‌قپرو فیکه‌لیدان و هاوهو کردن کاتی پیغه‌مبه‌ر(ﷺ)، قورنانی نه‌خوینیت، نه‌مه‌کاری قوره‌یشیه‌کان بوو، ﴿لَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ﴾ نه‌مه‌حال و په‌وشتی نه‌ونه‌فام

خوانه ناسانه بوو وه هر که سیش پئی و پئی نه وانی گرتوو له کاتی گو یگرتنی بق قورئان، بویه خودای مه زن فرمانی داوه که به پیچه وانه ی نه وانه و خاوه ن باوه پان کاتی قورئان خوینرا گوئی بیستی بنو بیده نگ بن وه ک فرمویه تی: ﴿وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾ واته: وه کاتیک که قورئان خویندرا ده بی گوئی لی بگرنو بی ده نگیش بن بق نه وه ی خوا میهره بانیتان له که ل دا بکات. پاشان خودای که وره پشتگیری له قورئان کردوو و توله ش له وه که سانه ده سینی که دژایه تی ده که ن له گزی خوانه ناسان ده فرموویت: ﴿فَلَنْذَرِيَنَ الَّذِينَ كَفَرُوا عَذَابًا شَدِيدًا وَلَنْجَزِيَنَّهُمْ أَشْوَابَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ سا مرچ بی نه وه که سانه ی خوانه ناس بوون، له نئمه وه جه زره به ی دژوار بجین، له وه ی ده یانکرد، خرابتر نازاریان ده ده ی، ﴿فَلَنْذَرِيَنَ الَّذِينَ كَفَرُوا عَذَابًا شَدِيدًا﴾ یانی: له باتی نه و کاره ی که ده یاره ی قورئان کردیان له کاتی بیستندا ﴿وَلَنْجَزِيَنَّهُمْ أَشْوَابَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ واته: سزای توندو تیژی ده دری به هزی نه وه له سوکه وه خراب و ناپه سندنه یانه وه. ﴿ذَلِكَ جَزَاءُ أَعْدَاءِ اللَّهِ النَّارُ هُمْ فِيهَا دَارُ الْآخِرَةِ جَزَاءُ مَا كَانُوا يَكْفُرُونَ﴾ سزای دوژمنانی خودا هر نه مه یه، له سونگی ه حاشا کردنیان له نیشانه کانی نئمه، ناگری له بن نه هاتوو شوینیانه، ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا رَبَّنَا أَرْنَا الَّذِينَ ضَلَّوْنَا مِنَ الْغَيْبِ وَالْإِنْسِ يَجْعَلُهُمَا تَحْتَ أَقْدَامِنَا لِيَكُونَا مِنَ الْأَسْفَلِينَ﴾ خوانه ناسه کان وتیان: نه ی په روه ردگاری هه موومان! نه و دوو که سه مان نیشان بده له جنوکه و مرفه. که رییان له نئمه گوپی، ناژیر پای خورمانیان بده ی تا له ژیری ژیره وه بن. سوفیان له علی یه وه (په زای خوی لی بیت) نه گیزیته وه له ته فسیری ﴿الَّذِينَ ضَلَّوْنَا﴾ ده فرمویه تی: نه ودوانه شه یتان و کوره که ی ناده من که براهه ی خوی کوشت. ^۲ سودی ده لئیت: له علیه وه (په زای خوی لی بیت) چونکه هه موو بتپه رستی به هزی شه یتانه وه بژه بتپه رست وه هه موو تاوانکاریکی گوره ش نه و کورپی ناده م بژه سه ر مه شق بوئی. له بهر نه وه شه یتان سه چاوه یه بق هه موو خرابه یه که له شه ریک دانانه وه بق خودا هه تا دواپی. هه روه ها یه که م کورپی ناده میس ^۳ وه که له فرمووده ی سه حیجدا هاتوو (هیچ که سی) به ناهه قی نا کوژی مه گین یه که م کورپی ناده م به شیکی هه یه له خوینه که یدا. چونکه یه که م که س بووه که کوشتنی داهیناوه. ^۴

^۱ الاعراف (۲۰۴).

^۲ الطبري (۴۶۲/۲۲).

^۳ الطبري (۴۶۲/۲۲).

^۴ فتح الباري (۴۱۹/۶).

﴿تَجْعَلُهُمَا نَحْتًا أَقْدَامًا﴾ واته: له خواری نئمه وه بن له جه زره به دا بق ئه وه ی له نئمه زیاتر سزا بچیزن. بزیه گوتویانه ﴿لِیَكُونَا مِنَ الْأَسْفَلِیْنَ﴾ واته: با له ژیری ژیره وه بن له ناو شاگردا وه كه له سوره تی (الاعراف) له پیشه وه باسی كرا كه شوینكه وتوانی سته مكاران داوا ده كهن له خودای مه زن كه سزای سه ركرده كانیان زود توندترو زیاتری له وان ﴿قَالَ لِكُلِّ ضِعْفٌ وَلَكِنْ لَا تَعْلَمُونَ﴾^۱ واته: بق هر هر كامتان (سزا) دوو به رامه بره به لام ئیره نازانوو بی ناگان. واته: بی گومان خودای مه زن هر هر كس شایسته ی چ سزایك بی به و پیینه سزای ده داتو تولی له دهستی وه كه له نایه تیگی تردا فرمویه تی: ﴿الَّذِیْنَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ زِدْنَاهُمْ عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ﴾^۲ واته: ئه وانیه كه بی باوه رپوونو به رگری خه لكیشیان كرده وه له رنگی خوا جگه له سزاكه ی خویان سزای تریان بق زیاد ده كهن له بهر ئه وه ی كه خرابه کاریان ده كرد.

﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ﴾^۳ نَحْنُ أَوْلَىٰ أَوْلَاكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهَىٰ أَنْفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدَّعُونَ ﴿۳۱﴾ تَزَلَا مِنْ عَفْوَهِ رَحِيمٌ ﴿۳۲﴾

مژده بویه كخوا په رستان ئه وانیه كه له به ئینی خویان لایان نه داوه

خودای مه زن ده فرمویت: ﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ﴾^۳ ئه وانیه كه و تویانه: په روره دگارمان خودایه وه له گفتیان لایان نه داوه، فریشته دینه لایان و پتیان ئه ئین: نه بترسن، نه خه م بخن، مژده تان بی گه یشتوونه ته ئه وه به هشته ی كه به ئینتان پیدراوه، ﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا﴾ یانی: ئه وانیه كه گوتویانه په روره رنده مان خودایه به دلپاکی كرده كهن و ئه وه ی خودا فرمانی پیکردون پی ه لده سن، ئیبنو جه ریر ریوایه تی كرده له سه عیدی كوپی عیمرانه وه وتی: له لای ئه وه به كری سدیدا (په زای خوی لیبیت) ئه م نایه ته م خویند: ﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا﴾^۴ وتی: ئه وه كه سانه ن كه له هیچ شتیكدا هاوه لایان بق خودا دانه ناوه.^۲ ه روه ها ریوایه تی

^۱ الاعراف (۳۸).

^۲ النحل (۸۸).

^۳ الطبری (۴۶۴/۲۱).

کردوه له فرموده‌کە ی ئەسودە دی کۆپی هیلالدا ئەلی: ئەبو بەکری سیدیق (پەزای خۆی لیبیت) وتی: ئیوه چی ئەلین لەمانای ئەم ئایەتەدا ﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا﴾ دەلێت: وتیان: ﴿قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا﴾ له گوناخ کردن وازیان هینا. ئەبو بکر (پەزای خۆی لیبیت) وتی: بەو شیۆیه مانایە کتان لی دەرەیناوه که ئایەتەکه هەلیناگریت، ئەوانە ئەلین: پەروردگاری ئیمە تەنیا هەرخوایە ئیرت دۆی خوا پوویمان له هیچ پەرستراویک نەکردوه. ^۱ هەر بەو شیۆیه موجهایدو عیكرمه و سودی و كەسانی تریش وتیوانە. ^۲ ئەحمەد ریوایەتی کردوه له سوفیانی کۆپی عبدالله ی سەقەفییه وه دەلێت: (وتم) ئە ی پیغه مبه‌ری خودا(ﷺ) باسی شنتیکم بۆ بکه که هانای پی ببه‌م (دهستی پیوه بگرم) پیغه مبه‌ر(ﷺ) فرموی: (بلی خودا پەروردگاری منه وه قسه‌ی خۆت لامده) وتم: ئە ی پیغه مبه‌ری خودا(ﷺ) له چ شتی زیاتر لیم دەرترسی؟ پیغه مبه‌ری خودا(ﷺ) دهستی گرت به‌لایه‌کی زمانی خۆیه وه پاشان فرموی: (ئمه) ^۳ هەر به‌م شیۆیه تیرمیزی و ئیبینو ماجه ریوایه‌تیان کردوه، تیرمیزی ده‌لێت: فرموده‌یه‌کی(حسن صحیح) ه، ^۴ موسلم له سه‌حیحه‌که‌یدا هیناویه‌تی نەسانیش له سوفیانی کۆپی عبدالله ی سەقەفییه وه ریوایەتی کردوه ده‌لێت: وتم: ئە ی پیغه مبه‌ری خودا(ﷺ) قسه‌یه‌کم پی بلی له باره‌ی نیسلامه‌وه، دۆی تو پرسیار له که‌س نه‌که‌م له وه باره‌یه‌وه، پیغه مبه‌ری خودا(ﷺ) فرموی: (قل أمنت بالله ثم استقم) پاشان ته‌واوی فرموده‌که‌ی باس کرد. ^۵ ﴿تَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ﴾ موجهایدو سودی و زه‌یدی کۆپی ئەسلم ئەلین: واته له‌کاتی مردندا دینه سه‌ری ئەلین: ﴿أَلَّا تَخَافُوا﴾ ^۶ نه‌بترسن. موجهایدو عیكرمه‌م و زه‌یدی کۆپی ئەسلم ده‌لین: مه‌به‌ست ئه‌وه‌یه مه‌ترسن له ئه‌وه‌ی که ده‌چن و پیی ده‌گن له پوداوه‌کانی پۆژی قیامه‌ت. ^۷ ﴿وَلَا تَحْزَنُوا﴾ دلگرنایش مه‌بن له‌وه‌ی که به‌جیتان هیشته‌وه له کاروباری دنیا له مال و مندال و کەس و کارو قهرزاری، ئیمه جیتان پرده‌که‌ینه وه تیایدا، ﴿وَأَبشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ﴾ مژده‌یان ده‌ده‌نی به‌ نه‌مانی خراپه‌ وه ده‌سه‌پنناتی چاکه، ئەمه وه‌ك له فرموده‌که‌ی به‌راندنا هاتوه (پەزای

^۱ الطبري (۲۱/۴۶۴).

^۲ الطبري (۲۱/۴۶۵).

^۳ أحمد (۳/۴۱۳)، فرموده‌یه‌کی سه‌حیحه.

^۴ تحفة الأحادي (۷/۹۱)، ابن ماجه (۲/۱۳۱۴)، فرموده‌یه‌کی سه‌حیحه.

^۵ مسلم (۱/۶۵).

^۶ الطبري (۲۱/۴۶۶)، القرطبي (۱۵/۳۵۸).

^۷ الطبري (۲۱/۴۶۷).

خوای لَبِیَّتْ) فرمویتهی: (فریشته کان به گیانی خاوهن باوه پ نه لَیْن: نهی گیانه پاکه که بیتره دهره وه له و لاشه پاکه که تر ناره دانت کردوه دهرچو بق شوینی حه وانه وه و نارامی و بق لای په روه ردگارک که توپه نیه). نه لَیْن: فریشته کان پوژی دهرجونیان له گزپه کان دینه لایان. زهیدی کوپی نه سلمه ده لَیْت: فریشته کان مزدهی ده ده نهی له کاتی مردناو له ناو گزپه که یداو له کاتی زیندوبونه وشدا. ئیبنو نه بی حاتم پیوایتهی کردوه، نه م پایه هه موو پاکانی له خویدا کز کردوته وه و قسه به کی زدر چاکه و له جیی خویدا به. خودای مه زن ده فرمویته: ﴿مَنْ أَوْلِيَ أَوْلِيَّكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَلَكُمْ فِيهَا مَا نَشْتَهُیْ أَنْفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدْعُونَ﴾ نَیْمه (له دنیاو له قیامت) دوستی ئیوهین، له به هشتدا هه شتی ناره زوی بکه ن و چی بخوان، ناماده به. ﴿مَنْ أَوْلِيَ أَوْلِيَّكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ﴾ واته: فریشته کان نه لَیْن به خاوهن باوه په کان له کاتی مردنا نَیْمه دوستی ئیوه بوین له زیانی دنیاو یارمه تیمان ده دان و پاسته تیمان نیشان ده دان و ده مانپاراستن و کار ئاسانیمان بق ده کردن به فرمانی خودا. هه به هه مان شیوه له گه لئان ده بین، سامناکی گزپتان لا سوک ده که ین و له کاتی فوکردن به که له شاخیشداو له کاتی زیندوبونه وه و وه ستان له قیامتیشدا ده تانبارزین و به سه ر پردی سپراتیشدا ده تانپه رینینه وه و ده تانگه به نینه به هه شت و خوشی. ﴿وَلَكُمْ فِيهَا مَا نَشْتَهُیْ أَنْفُسُكُمْ﴾ واته: له به هشتدا له و هه موو شتی که به ناره زوی خوتان داوای ده که ن ده بین ناماده به بۆتان ﴿وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدْعُونَ﴾ واته: هه شتی داوا بکه ن بۆتان ناماده ده کری و له به ر ده ستاندا به ناره زوی خوتان. ﴿تُرَاوُا مِنْ عَفْوَهِ رَحِيمٌ﴾ واته: پزیزلینانه له لاین لیبوردهی دلوفانه وه میوانداری و به خشش و به هره به که له و خودایهی که خوش بووه له گونا هه کانتان و دلوفان و به سۆزه بۆتان. وه ک چون له دنیاو تاوانه کانی پویشیون و به سۆزو به زهیی بووه له گه لئان.

﴿وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾ (۳۳) ﴿وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ﴾ (۳۴) ﴿وَمَا يُلْقِيهَا إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَمَا يُلْقِيهَا إِلَّا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ﴾ (۳۵) ﴿وَمَا يَنْزَعُكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْعٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ (۳۶)

پلهی بانگ کردن بولای خوا

خوای مہزن دہ فہرموویت: ﴿وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾ کیٰ لو کہ سہ قسہی بہ پڑو جیٰ ترہ، کہ بہرہ و خوا بانگہ واز دہ کات و خوئی تاکاری بہ سہندہ و دلئی: منیش یہ کیٰ لہ موسلمانانم؟ ﴿دَعَا إِلَى اللَّهِ﴾ واتہ: بانگی بہندہ کانی خودا بکات بق لای خودا ﴿وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾ یانی: نہو کہ سہ خوئی بق خوئی پڑی نیشاندراوہ، چونکہ نہوہی دہ لیت سودی بق خوئی و خہ لکی تریش ہہیہ، خوئی سودمہندہ و خہ لگیش سودمہندہ دہ کات، نہو کہ سہ لہ و پیاوانہ نیہ کہ فرمان دہدا بہ چاکہ کردن خوئی پڑی ہہ لئاسی، بہ لکو فرمان دہ کات بہ چاکہ و دور دہ کہ ویتہ و لہ خرابہ، بانگی خہ لکی دہ کات بق لای خودا کہ و ہدی ہینہ ریہتی، نہم نایہ تہ بق ہہ مو کہ سیکہ کہ بانگی خہ لکی بکات بق چاکہ و چاکہ خوازی ہہ مو کہ سئی دہ گریتہ و، پیغہ مہبری خودا ﴿ﷺ﴾ لہ ہہ مو کہ سئی لہ پیشترہ بہ و بانگہ وازہ وک محمدی کوپی سرین و سودی و عبدالرحمنی کوپی زہیدی کوپی نہ سلم و توپانہ: ^۱ و تراوہ: مہ بہست بہم کہ سانہ نہ و بانگ و پڑہ بق خوا سولحاوانہ یہ کہ بانگ نہ دہن. وک لہ سہ حیعی موسلیمدا ہاتوہ (بانگ و پڑان کہ ردن بہ رزترینی کہ سن لہ پڑی قیامہ تدا) ^۲ و لہ لہ سوننہ کاندنا بہ مہ رفوعی ہاتوہ: (پیشہوا کہ فیلہ و بانگ و پڑتیش جئی بروایہ خودای گہورہ پینمای پیغہ وایانی کردوہ و لہ بانگ و پڑانیش خوش بوہ) ^۳ راستر وایہ کہ نہم نایہ تہ گشتگیرہ بانگ و پڑو غہبری بانگ و پڑیش دہ گریتہ و، لہ بہر نہوہی کاتی ہاتنہ خواروہی نہم نایہ تہ بانگ نہ دہ درا، چونکہ نہم نایہ تہ لہ مہ ککہ دا ہاتوہ تہ خواروہ و بانگدانش لہ مہ دینہ فرمانی لہ سہر دراوہ دوی کوچ کردن پیغہ مہبر ﴿ﷺ﴾ (کاتی عبداللہ کوپی عبد پڑہ بہی نہ ساری (پڑہ زای خوای لیبیت) لہ خہ ویدا بانگدانی نیشان درا، بق پیغہ مہبری خودا ﴿ﷺ﴾ گپڑاہوہ، پیغہ مہبری ﴿ﷺ﴾ فرمانی پیکرد، بیلال فیر بکات (پڑہ زای خوای لیبیت) چونکہ بیلال دہنگی چاکترہ و بہرترہ، کہ وایہ راستر نہوہیہ کہ بانگہ واز بق لای خودا گشتگیرہ، وک عبدالرزاق دہ لیت لہ موعہ مرہوہ لہ حہ سہنی بہ سر یہوہ کہ نہم نایہ تہی خویند: ﴿وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾ دہ لیت: نہم کہ سہ خویشہ ویستی خودایہ، نہوہ خویشہ ویستترینی خہ لکی سہر زہ مینہ لہ لای خوا، جوہ بہ دہم بانگہ وازی خواوہ کاتی بانگی دہ کات

^۱ القرطبي (۳۶۰/۱۵)، فرمودہ یہ کی سہ حیہ.

^۲ مسلم (۲۹۰/۱).

^۳ ابو داود (۳۵۶/۱)، تحفة الأحوذی (۶۱۴/۱)، فرمودہ یہ کی سہ حیہ.

ویانگی خه لکیشی کردوه بق سهر نه و بانگه وازه، ناکاری په سه نديشی کردوه له م وه لامدانه وه به دا و نه لی منیش به کی له موسولمانانم، نه وه خه لیفه ی خودایه^۱.

کارزانی له بانگه وازو شتی تریشدا

خودای مهن ده فهرموویت: ﴿وَلَا سَتَوِيَ الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ﴾ چاکه و خرابه به رانبر نین، تق هه میشه وه لایم چاکتر بده وه، نه وسه

کسی له گه ل تودا دوژمنه، ده بیته دوستی نزیکت ﴿وَلَا سَتَوِيَ الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ﴾ جیا وازنکی نذر گوره هه به له نیوان چاکه و خرابه دا ﴿ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ﴾ واته هر که سی خرابه ی له گه ل کردی

تق به چاکه وه لایم بده روه وه، وه ک عمره (په زای خوی لیبت) وتی: تق توله ت نه سه نده وه له که سی که که سه پینچی خودای کردی به رانبرت، به نه ندازه ی نه وه ی که تق فرمانی خودا به جی دینیت

له به رانبر نه ودا ، ﴿فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ﴾ وه ختی چاکه ده که ی له گه ل که سینکا که خرابه ی له گه ل کردوی، نه و چاکه پالی پیوه دهنی که بیته دوستی نزیکت و تزی خوش بوئی و دلی هه میشه له لات بی، هتا وای لی دئی که ده بیته برای گیانی به گیانی بۆت، نذر نزیک ده بیته

لیتته وه وه هولا ددات چاکه له گه ل بکات، پاشان خودای مهن ده فهرموویت: ﴿وَمَا يُلْقِنَهَا إِلَّا الْإِلَهِيْنَ صَبَرُوا وَمَا يُلْقِنَهَا إِلَّا ذُو حَظِّ عَظِيمٍ﴾ نه و کارهش هر تووشی که سانیک ده بی که نه توانی

خوږاگری، هر که سیش نه و ناکاره ی تووش بی، دیاره فره به خته وهره واته: نه م ناموژگاریهش که سی وهری ده گری و کاری پیده کات که توانای خوږاگرتنی هه به له سهری، چونکه وه لامدانه وه ی

خرابه به چاکه نذر له سهر دن گرانه، ﴿وَمَا يُلْقِنَهَا إِلَّا ذُو حَظِّ عَظِيمٍ﴾ هر که سینکیش بتوانی وا بکات دیاره خاوه نی به شیکی نذر، نذر به خته وهره له دنیاو له قیامه تدا، علی کوی نه بو ته له نه لی:

له نیبنو عه باسه وه (په زای خویان لیبت) له ته فسیری نه م نایه ته دا: خودای مهن فرمان ده کات به خاوه ن باوه پان خوږاگرین له کاتی توپه بووندا، له سه رخو بن له کاتی هه له کردندا، لیپورده بن له کاتی

خرابه کردندا به رامبه ریان، نه گه ر وایان کرد خودا له شه یان ده یان پاریزی، دوژمنانیا ن به ر فرمانیا ن ده بن وه ک دوستی نزیک،^۲ خودای مهن ده فهرموویت: ﴿وَمَا يَزَعُكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزَعٌ فَأَسْعِدْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ هر وه ختی له شه ی تانه وه دوچاری خه یالاتیک بووی. گورج په نا به خوا

^۱ عبدالرزاق (۱۸۷/۲).

^۲ فتح الباری (۴۱۸/۸).

برہ، کہ خزی بیسہرو زانیہ واتہ: شہیتانی مرؤذ لہ وانہ یہ ہلخہ لتی بہ چاکہ کردن لہ گہ لیدا، بہ لام شہیتانی جنوکہ کاتی دلی کرمین کرد چاری نیہ مہ گین بہ ہانابردنہ لای ٹو و خودایہی کہ زالی کردوہ بہ سہرتدا، کاتی ہانات برد بق خوداو خوٹ دایہ دەستی خودا، لہ کوٹلی دەکاتہ و لیت دووردہ خاتہ و، ہر کاتی پیغہ مبر ہل سایہ بؤنویژ دیغہ فرموو: (ہانا دەبم بق خودای بیسہرو زانا لہ شہیتانی دورخراوہ لہ بہ زہمی خودا، لہ دلہ راوکہ و دنہ دان و فوتیکردنی شہیتان) ^۱ لہ پیشہ وہ باسماں کرد کہ ٹم پلہ یہ وینہی نیہ لہ قورنادا مہ گین لہ سورہتی (الاعراف) دا کہ خودای مہ زن دە فرموویت:

﴿حُدِّ الْعَفْوُ وَأَمْرٌ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ ﴿۳۳﴾ وَإِنَّمَا يَرْتَضِيكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْعٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ ^۲ واتہ: دەست بگرہ بہ لیبوردہ بیہ وہ (چاویوشی بگہ) فرمانیش بدہ بہ چاکہ و چاکہ

کردن و پوو وەر گنځہ لہ نہ فامان و نہ زانان وہ ٹگہر ختہ رو خیال و وہ سوسہ سہ یکت بق ہات لہ لایہ نی شہیتانہ وہ. یہ کسہر پہ نا بگرہ بہ خوا، بہ راستی ہر ٹو بیسہری زانیہ، وہ لہ سورہتی (المؤمنون) دا:

﴿ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ السَّيِّئَةِ مَنۢ عَلِمَ بِمَا يَصِفُونَ ﴿۱۶﴾ وَقُلۡ رَبِّ اَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيْطَانِ ﴿۱۷﴾

وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ﴾ ^۳ واتہ: بہ جوانترین و چاکترین شیوہ بہ رگری بگہ لہ خرابہ نیما ناگادارتین لہ وہی ٹہ وان دەیلین (بہ خوٹ و ناینہ کت) وہ بلی ٹہی بہ پورہ دنگارم پہ نا دەگرم بہ تو لہ ختہ تر (وپالٹہر) و و سوسہ سی شہیتانہ کان، وہ پہ نات پیدہ گرم لہ وہی (شہیتانہ کان) نامادہ بن لام (سہرم لی بشیوینن).

﴿وَمِنۢ عَآئِنِهِۦ آتِيلٌ وَالنَّهَارُ وَاللَّيْلُ وَالسَّمْسُ وَالْقَمَرُ لَا سَجْدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي

خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿۳۷﴾ فَإِنۢ اسْتَكْبَرُوا فَالَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ يُسَبِّحُونَ لَهُۥ بِاللَّيْلِ

وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿۳۸﴾ وَمِنۢ عَآئِنِهِۦۤ اَنۡكَ تَرَىۥ الْأَرْضَ خَاشِعَةً�ۗ فَإِذَا أَنزَلْنَا عَلَيَّهَا الْمَآءَ أَهْرَزَّتْ وَرَبَّتْۗ وَإِنَّ

الَّذِي أَحْيَاَهَا لَمْ يَحْيِ الْمَوْتَةَۗ إِنَّهُۥ عَلٰۤى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿۳۹﴾

لہ نیشانہ کانی خودای مہ زن

خودای مہ زن ٹہ فرموویت: ﴿وَمِنۢ عَآئِنِهِۦ آتِيلٌ وَالنَّهَارُ وَالسَّمْسُ وَالْقَمَرُ لَا سَجْدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا

لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ﴾ شہ و پؤژو خوڑو مانگیش لہ

^۱ احمد (۲۵۳/۵)، لہ پیشہ وہ پقلہ کی دیاری کراوہ.

^۲ الاعراف (۱۹۹-۲۰۰).

^۳ المؤمنون (۹۶-۹۸).

نیشانه کانی نهون، نه به ره و خور سوژده بهرن، نه به ره و مانگ، سوژده بق خودایک بهرن که نه وانی
وه دی هینا، نه گهر هر نه و ده پرستن خودای گهره به نده کانی ناگادار ده کاته وه له سهر ده سه لاتی

خزی که بی وینه یه و توانای هه یه به سهر هر شتی کدا مه یلی لیبی، ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ الَّيْلُ وَالنَّهَارُ

وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ﴾ واته: وه دی هینری شه و تاریکایه که یه تی وه دی هینری پوژو پوناکیه که یه تی،

که هر دووکیان به دوی یه کرترا دین و جیا نابنه وه له یه ک، خورو پوناکی و پر شه ی و مانگ و

تروسکه کی، هه ریه که له بازنه ی خویاندا، دین و ده چن له ناسماندا، مانگ به جورئ، خور به جورئ، بق

نه و ی به و گورپانکاری ی مانگ و خور نه ندازه ی شه و پوژو (جومه کان) مانگ و سال بزانری، سالانه ی

نه و حه قانه ی خودا داینا وه و کاتی عه بده کان و کپین و فروشه کان دیاری بکری و ده رکه وی، پاشان

له بهر نه و ی خورو مانگ دیارترین نه ستیره ن له جیهانی سه ره وه و خواره وه که ده بینریت، خودای

گهره ناگاداری داوه که هر دووکیان دروستکراو به نده ی نهون له ژیر ده سه لاتی نه ودان و ژیریان،

بویه نه فه رموویت: ﴿لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ

تَعْبُدُونَ﴾ واته: هاوه ل بق خودا دامه نین، چونکه نه و عیباده ته ی ده یکن بق خودا له گه ل نه وانه ی

ده یکن به شه ریکی خودا هیچ قازانجیکتان پی ناگه یه نی، بیگومان خودا خوش نابی له هاوه ل دانان

بقی، بویه فه رموویت: ﴿فَإِن أَسْتَكْبَرُوا فَالَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ يُسَبِّحُونَ لَهُ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا

يَسْمَعُونَ﴾ نه گهر نه وان فیزیان نواند، نه وانه ی لای په روه ردگارتن (به شه وو روژ) هر په سندی نه و

ده دهن و (بیزار) نابن، ﴿فَإِن أَسْتَكْبَرُوا﴾ یانی نه گهر: فیزیان نواندو هر هاوه لیان بق خودا دانان و

به ته نیا نه یان په رست، ﴿فَالَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ﴾ یانی: فریشته کان ﴿يُسَبِّحُونَ لَهُ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا

يَسْمَعُونَ﴾ وه ک نه م نایه ته ی خودای مه زن نه فه رموویت: ﴿فَإِن يَكْفُرْ بِهَا هَؤُلَاءِ فَقَدْ وَكَلْنَا بِهَا قَوْمًا لَّيْسُوا بِهَا

بِكفِرِينَ﴾^۱ واته: جا نه گهر نه وانه (قوره یش) بپوای پی نه هینن نه وه بیگومان به ده سه ته یه کی ترمان

سپاردوه (چاودیری بکه نر) بی بپواش نابن پیی. وه ده فه رموویت: ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَرَى الْأَرْضَ

خَاشِعَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ إِنَّ الَّذِي أَحْيَاهَا لَمَجِي الْمَوْقِعِ إِنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

نیشانه کانی نه وه زه وی ده بیننی مات بووه هه سستی له به ردا نه ماوه، هر کاتی بارانمان لی باراند،

(کیف ده کات) ده بوژیتته وه، گیان به بهر مردوشدا ده کات، خودا توانای به سهر هه موو شتدا هه یه

﴿وَمِنَ آيَاتِهِ﴾ واته: له نيشانه‌کاني ده‌سته لاتی خودا له‌سه‌ر زیندو و کردنه‌وی مردو ﴿أَنَّكَ تَرَى

الْأَرْضَ خَاشِعَةً﴾ واته: تو زه‌مین ده‌بینی مات بووه و توانای نه‌ماوه، گیاه و گزه‌ی تیدا نه‌ماوه و مردوه

﴿فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَّتْ﴾ که بارانمان باراند به‌سه‌ریدا نه‌که ویته جووله و کیف ده‌کات یانی:

همه‌مو جوړه پوهه و کشتوکالو به‌روبومیک لیتی دیته‌ده‌رو ده‌پویت ﴿إِنَّ الَّذِي أَحْيَاهَا لَمُحْيِ الْمَوْتِ إِنَّهُ

عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ واته: نه‌وی زه‌وی زیندو ده‌کاته‌وه، مردویش زیندو ده‌کاته‌وه و توانای به‌سه‌ر

همه‌مو شتی‌کدا مه‌یه.

﴿إِنَّ الَّذِينَ يُلْجِدُونَ فِي آيَاتِنَا لَا يَحْفَظُونَ عَلَيْهَا لَقَدْ جَاءَهُمْ نَذِيرٌ أَنَّهُمْ كَانُوا كَمَا

كُنْتُمْ إِيَّاهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاءَهُمْ وَإِنَّهُ لَكُنُوبٌ عَرِيزٌ ﴿١١﴾ لَا يَأْتِيهِ الْبَطْلُ

مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ ﴿١٢﴾ مَا يَقُولُ لَكَ إِلَّا مَا قَدْ قِيلَ لِلرُّسُلِ مِنْ قَبْلِكَ إِنَّ رَبَّكَ

لَذُو مَعْفَرٍ وَذُو عِقَابٍ أَلِيمٍ ﴿١٣﴾

سزای خوانه‌ناسان و هه‌سفی قورنمان

خودای مه‌زن ده‌فه‌رموویت: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يُلْجِدُونَ فِي آيَاتِنَا لَا يَحْفَظُونَ عَلَيْهَا لَقَدْ جَاءَهُمْ نَذِيرٌ أَنَّهُمْ كَانُوا كَمَا

يَأْتِيهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ إِنَّهُمْ يَمَّا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾ نه‌وانه‌ی که سه‌باره‌ت به نيشانانمان له‌پرتکه

لانه‌ده‌ن، ناتوانن خویمان له نیتعه بشارنه‌وه. ناخو کئی له کئی چاکتره؟ نه‌و که‌سه‌ی ده‌خریته ناگر، یان

نه‌و که‌سه‌ی پڑی قیامت بی‌ترس دی؟ چی خوتان چه‌ز ده‌کن بیکن، نه‌و له هه‌رچی نیتوه ده‌یک‌ن

چاوه‌دیره ﴿إِنَّ الَّذِينَ يُلْجِدُونَ فِي آيَاتِنَا﴾ نیتبوعه باس ده‌لیت: (الاحاد) (بسی دینی) یانی: دانانی

قسه‌یه‌ک که جیی خویدا نه‌بی،^۱ فه‌تاده‌و که‌سانی تریش ده‌لین: (تیلحاد) واته: بسی دینی و که‌له‌په‌قی

﴿لَا يَحْفَظُونَ عَلَيْهَا﴾ هه‌په‌شه‌و به‌لیننی توندی تیدایه. واته: خودای گوره ناگای له‌و که‌سانه‌یه که بیوا به

نیشانه‌کان و ناوه‌کان و سیفه‌ته‌کانی خودا ناکن و خویمانی لی لاده‌ده‌ن، سزایان ده‌دات له‌سه‌ر نه‌و

خوانه‌ناسیه زرد به‌توندی، بویه فه‌رموویه‌تی: ﴿أَفَنُ يُلْقَى فِي النَّارِ خَيْرٌ مِّنْ يَأْتِيهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ یانی:

ناخو نه‌م دوو که‌سه وه‌ک یه‌کن؟ نه‌خیز وه‌ک یه‌ک نین، پاشان خودای گوره هه‌په‌شه‌ی توند له

خوانه‌ناسان ده‌کات و ده‌فه‌رموویت: ﴿أَعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ﴾ چی چه‌ز لیده‌کن بیکن! مواجهیدو زه‌ححاکو

عه‌تای خوراسانی ده‌لین: ﴿اعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ﴾ مه‌ره‌شه‌یه.^۱ واته: هرچی ده‌کن له چاکه و خرابه خودا
 ناگای لیتانه و چاودیره به‌سهرتانه‌وه. بویه فهرمویه‌تی: ﴿إِنَّهُمْ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾ پاشان خودای مه‌زن
 نه‌فهرمویت: ﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاءَهُمْ وَإِنَّهُ لَكِتَابٌ عَزِيزٌ﴾ نه‌و که‌سانه‌ی نه‌و کاته قورثانیان
 بؤ هات، دژی وه‌ستان و بپوایان پی‌نه‌هینا، کتیبیکسی نؤد به‌رزو جینگه‌ی پیزه زه‌حساک و سودی و
 قه‌تاده نه‌لین: یانی قورثان.^۲ ﴿وَإِنَّهُ لَكِتَابٌ عَزِيزٌ﴾ واته: پاریزداوه هیچ که‌س ناتوانی وینه‌ی قورثان
 بیننی، ﴿لَا يَأْتِيهِ الْبَطْلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ﴾ پپوچ له پووی ناوه‌ستی، ﴿ج
 پویه‌پو، چ پاشمله﴾ نه‌مه کارزانیک ناردوییه که هر ده‌بی په‌سنی بدری یانی: پپوچ پی‌نی نیه پووی
 تیبات، چونکه له‌لایه‌نی په‌روه‌دگاری جیهانه‌وه په‌وانه‌کراوه، بویه خودای گه‌وره فهرمویه‌تی:
 ﴿تَنْزِيلٌ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ﴾ واته: کارزانه له کردارو گفتاریداو سوپاس کراوه له گشت نه‌وانه‌ی که
 فهرمانی پی‌ده‌کات و قه‌ده‌غی ده‌کات. پاشان ده‌فهرمویت: ﴿مَا يَقَالَ لَكَ إِلَّا مَا قَدْ قِيلَ لِلرُّسُلِ مِنْ
 قَبْلِكَ إِنَّ رَبَّكَ لَدُوٌّ مَعْفَرٌ وَذُو عِقَابٍ أَلِيمٍ﴾ نه‌وانه‌ی که به‌توی نه‌لین: به‌پیغه‌مبه‌رانی پیش توش هر
 وتراره. په‌روه‌دگارت بیگومانه که ده‌توانی گوناهاکاران عافوو بکات و بؤشی هه‌یه نازاری به‌ژانیان بدات
 ﴿مَا يَقَالَ لَكَ إِلَّا مَا قَدْ قِيلَ لِلرُّسُلِ مِنْ قَبْلِكَ﴾ قه‌تاده و سودی و که‌سانی تریش وتویانه: واته: نه‌وه‌ی که
 به‌تق ده‌وتری به‌پیغه‌مبه‌ره‌کانی پیش توش وتراره، وه‌ک چون بپوا به‌تق ناکن بپوایان به‌وانیش
 نه‌کردوه، که‌واته چون نه‌وان خؤپاگر بیون به‌رانبه‌ر که‌له‌که‌یان توش خؤپاگر به‌له‌سهر نازاردانی
 هؤزه‌که‌ت بؤت.^۳ ﴿إِنَّ رَبَّكَ لَدُوٌّ مَعْفَرٌ﴾ واته: په‌روه‌دگارت لیپورده‌یه بؤ نه‌وانه‌ی که به‌شیمان
 ده‌بنه‌وه و ده‌گه‌پینه‌وه ﴿وَذُو عِقَابٍ أَلِيمٍ﴾ واته: تۆله‌ش ده‌سینتی له‌وانه‌ی که به‌رده‌وامن له‌سهر
 خوانه‌ناسی و سهر پیچی و لاساری و دژایه‌تی خواده‌کن.

﴿وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا عَجْمِيًّا لَقَالُوا لَوْلَا فُصِّلَتْ آيَاتُهُ ۖ أَجْمِيًّا وَعَرَبِيًّا ۚ قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَشَفَاعَةٌ
 وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ فِي آذَانِهِمْ وَقْرٌ وَهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى أُولَٰئِكَ يُنَادَوْنَ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ ﴿١١﴾ وَلَقَدْ

^۱ الطبري (۲۱/۴۷۸).
^۲ الطبري (۲۱/۴۷۹).
^۳ الطبري (۲۱/۴۸۱).

ءَاٰتِنَا مُوسٰى الْكِتٰبَ فَاخْتَلَفَ فِيْهِ وَّلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَفُضِيَ بَيْنَهُمْ وَاِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ

مُرِيْبٍ ﴿۱۵﴾ مِّنْ عَمَلٍ صٰلِحًا فَلَنَقَسِيْهُ ۗ وَمَنْ اَسَاۗءَ فَعَلَيْهَا وَاَمَّا رَبُّكَ بِظَلْمِ الْعٰلَمِيْنَ ﴿۱۶﴾ ﴿

نگوئی کردنی قورئان لاساری و سه رمووییه

خودای مه زن ده فہرموویت: ﴿وَلَوْ جَعَلْنٰهُ قُرْءٰنًا اَعْجَمِيًّا لَقَالُوْا لَوْلَا فُصِّلَتْ اٰیٰتُہٗ ؕ اَعْجَمِيٌّ وَعَرَبِيٌّ قُلْ هُوَ

لِلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا هُدًى وَّشِفَاۗءٌ ۗ وَالَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ فِيْ ءَاذَانِهِمْ وَقُرْ وَّهُوَ عَلَيْنٰہُمْ عَمًى اُولٰٓئِكَ

يُنَادُوْنَ مِنْ مَّكَانٍ بَعِيْدٍ ﴿﴾ گہر نئیمہ نمہ قورئانہ مان بہ عہجمی بناردایہ، دہ یانگوت: چؤن

ثایہ تہ کانئ پوون نہ کراوہ تہ وہ؟ خؤی عہ رہ بہ و نیشانہ کانئ عہ جمہ بن؟ بلئ نمہ بق کہ سانئیکہ

باوہ پریان پی ہیناوہ، پیبہ رو چارہ ی دردہ کانہ. نہ وانئ برواشئ پی ناکن، گوئ گرانئ لہ بیستن و

چاویان لہ دینئ کویرہ، ہر نہ لئئئ لہ جئئ دورہ وہ بانگ دہ کرئئ. کاتئ کہ خودای گہ ورہ باسئ

رہ وانئ بیئ و جوانئ ووتہ و مانا و بریارہ کانئ قورئانئ کرد بؤیان، موشرئیکہ کان برویان پی نہ کرد،

خودای مه زن پیغہ مہ بہ رو موسولمانان ناگادار دہ کاتہ وہ کہ بی دینئ نہ مانہ بہ ہؤئ لاساری و بی

گوئیہ وہ یہ، وہ ک خودای مه زن لہ ثایہ تئیکئ ترا فہرموویہ تی: ﴿وَلَوْ نَزَّلْنٰهُ عَلٰٓ بَعْضِ الْاَعْجَمِيْنَ ﴿۱۸﴾ فَقَرَأُوْہٗ

عَلَيْہِم مَّا كَانُوْا بِہٖ مُّؤْمِنِيْنَ ﴿﴾ ۱ ہر بہ و شئوہ یہ گہر ہموو قورئان بہ زمانئ عہجمی رہ وانہ بکرایہ

ہر بہ لاساری و بی گوئی دہ یانوت: ﴿لَوْلَا فُصِّلَتْ اٰیٰتُہٗ ؕ اَعْجَمِيٌّ وَعَرَبِيٌّ ﴿﴾ واتہ: دہ یانوت: خؤزگہ بہ

شئیکراوہ یئ بہ زمانئ عہ رہ ی رہ وانہ بکرایہ، جہ ختئان لہ سہر نہ و قسہ دہ کردہ وہ و دہ یانوت: خؤی

عہ رہ بہ و نہ وہ ی ہیناویہ تی عہ جمہ ی؟ واتہ: چؤن دہ بی قورئانئیکئ عہجمی رہ وانہ بکری بق کہ سئیکئ

عہ رہ بہ کہ لئئ تئناگات؟ نمہ مانایہ ہر بہ و شئوہ یہ لہ ئئبنو عہ باس و مواہید و عئکریمہ و سہ عئدی

کوپئ جوہ یرو سوڈئ و کہ سانئ تریشہ وہ پریوایت کراوہ. ۲ پاشان خودای مه زن دہ فہرموویت: ﴿قُلْ هُوَ

لِلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا هُدًى وَّشِفَاۗءٌ ﴿﴾ واتہ: نہ ی موحمہ مد ﴿﴾ پئیان بلئ: نمہ قہرئانہ بق نہ وانئ کہ

باوہ پریان پی ہیناوہ پی نیشاندہ رو دہ وای دہ رانہ بق دلان لہ گومان و دلہ راوگئ، ﴿وَالَّذِيْنَ لَا

يُؤْمِنُوْنَ فِيْ ءَاذَانِهِمْ وَقُرْ ﴿﴾ واتہ: نہ وانہ شئ کہ تئئ ناگہن گوئیان کہ رہ ﴿وہو علیہم عمی﴾ واتہ: چاویان

کویرہ و پی دہ رناکن تا لہ سہر پووناکئ قورئان بپؤن، وہ ک خودای گہ ورہ فہرموویہ تی: ﴿وَنَزَّلْنَا مِنْ

۱ الشعراء (۱۹۸-۱۹۹).

۲ الطبری (۸۷/۲۱).

الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا ﴿۱﴾ واته: وه له م قورئانه دا ده نیرینه خواره وه نه وهی که هوی شیفاو میهره بانیه بۆ بهواداران به لأم (هاتنی ئه م قورئانه) بۆ سته مکاران هیچ زیاد ناکات بۆیان بیجگه له خه ساره ته ندی. ﴿أَوْلَٰئِكَ يَتَدَوَّنُونَ مِن مَّكَانٍ بَعِيدٍ﴾ مواهید ده لئیت: ئه م قورئانه له دلایانه وه دورره. ^۲ ئیبنو جه ریر ده لئیت: واته: وه ک نه وه وایه نه وه که سانه یه کئ قسه یان له گه ل ده کات له شوینیکی زۆد دورره وه که تی ناگه ن له وشتانه ی بۆیان باس ده کری. ^۳ منیش ده لئیم ئه م ئایه ته وه ک نه وه ئایه ته وایه که خودای مه زن ده فه رموویت: ﴿وَمَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا كَمَثَلِ الَّذِي يَتَّوَعُّ بِمَا لَا يَسْمَعُ إِلَّا دُعَاءً وَنِدَاءً صُمُّ بِكُمْ عَمِيَ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ﴾ واته: وه نموونه ی نه وه بیبویانه وه ک یه کتیک وایه که هاوار له ئازله لئیک بکات ته نها ده نگو هاواره که نه بی هیچ نایبستی ئه مانه که بنو لائن (له وتنی قسه ی دروست) و کوین (له بینینی پیی پاست) بۆیه تی ناگه ن و ژیرنن.

(نامازه کردن بوجا و کردن له موسا)

خودای مه زن ده فه رموویت: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتَلَفَ فِيهِ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِن رَّبِّكَ لَفُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكِّ مِنِّي مَرِيبٍ﴾ کتیبی شمان دابه موسا، که له سه ری کیشه کرا. خو ئه گه ر په روه ردگاری تقو پیشتتر گفتی نه دابا، به کاریان پاده گه یشت بیگومان نه وانه لئی دوو دلنو به دگومانن ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتَلَفَ فِيهِ﴾ یانی: نه وه پاستیه شمان په وانه کرد بۆ موسا که چی خه لکی به ویان پی نه کردوده ستنیان دابه نازاردانی ﴿فَأَصْبَرَ كَمَا صَبَرُ أُولُوا الْعُرْوِ مِنَ الرُّسُلِ﴾ واته: که واته خوگره ئه ی محمد (ﷺ) هه روه کو پیغه مبه رانی خو پراگری به میز دانیان به خو دا گرت. ﴿وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِن رَّبِّكَ﴾ واته: ئه گه ر په روه رینی تقو پیشتتر به یاری نه دایه، ئی پرسینه وه یان دوا بکات بۆ پوژی قیامت نه وه سزای ده دان وه له ناوی ده بردن ﴿لَفُضِيَ بَيْنَهُمْ﴾ یانی: زۆد به زوویی تقوله ی ئی ده سه ندن به لأم خودای گه وره کاتیک بۆ دیاری کردوون و ده ریا زبوونیان نیه و بزگار نابن ﴿وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكِّ مِنِّي مَرِيبٍ﴾ واته: نه وه بیبویه په یان له شاره زاییه وه نه بو به لکو دوو

^۱ الاسراء (۸۲).

^۲ الطبري (۴۸۵/۲۱).

^۳ الطبري (۴۸۴/۲۱).

^۴ البقرة (۱۷۱).

^۵ الاحقاف (۳۵).

دلّو به دگومان بون هیج به لگه یه کیان به دسته وه نه بو له سه ره شه وی که ده یانوت: ئیبنو جریریش هر وای وتوه و پایه کی گونجاوه. ^۱ والله اعلم.

هر که سه و به پینی کرده وی خوی پر سیاری لی ده کزیت و پاداشت دمدزیته وه

خوای مه زن ده فرموویت: ﴿ مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ، وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِلْعَمَلِ ﴾

هر که سی کاری چاک ده کات بق خوی ده کات و، که سیکیش خرابه ده کات، له دزی خوی کردوویه تی به روه رنده ت غه در له عه بدانی ناکات، ﴿ مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ، ﴾ هر که سی چاکه ده کات قازانجه که ی بق خوی ده گه ریته وه، ﴿ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا ﴾ هر که سیش خرابه ده کات زیانی نه و خرابه یه بق خوی تی، ﴿ وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِلْعَمَلِ ﴾ واته: خودا ناهه قی له بنده کانی ناکات، توله ش له که س ناسپینی له سه ره گونامی خوی نه بی، سزای که سیش نادا هه تا به لگه ی پوونی نه داتی و پیغه مبه ری بق په وانه نه کات.

﴿ إِلَيْهِ يُرَدُّ عِلْمُ السَّاعَةِ وَمَا تَخْرُجُ مِنْ ثَمَرَاتٍ مِنْ أَكْمَامِهَا وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أَنْثَى وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ أَيْنَ شُرَكَائِيَ قَالُوا أَاذْنَاكَ مَا مَنَّا مِنْ شَهِيدٍ ﴿۷۱﴾ وَصَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَدْعُونَ مِنْ قَبْلُ وَظَنُوا

مَا لَهُمْ مِنْ نَجِيصٍ ﴿۸۱﴾

ته نیا خودا دمرانی پوژی قیامت که ی دیت

خودای مه زن ده فرموویت: ﴿ إِلَيْهِ يُرَدُّ عِلْمُ السَّاعَةِ وَمَا تَخْرُجُ مِنْ ثَمَرَاتٍ مِنْ أَكْمَامِهَا وَمَا تَحْمِلُ مِنْ

أَنْثَى وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ أَيْنَ شُرَكَائِيَ قَالُوا أَاذْنَاكَ مَا مَنَّا مِنْ شَهِيدٍ ﴾ پوژی قیامت که ی ده بی، نه و ده یزانی، به ربوومی هه مو پوهه کیک که له شکوفه دیته ده ره هر مینه یه ک ناوسه و چی له سکیداو چی لی ده بی، هر نه و ده یزانی، نه و پوژی که خودا بانگیان لی ده کات (ده فرموی)، شه ریکه کانی من له کوین؟ ده لئین هه والمان پیدای و لای تو ده ی درکینن، که سمان ناگامان لی نیه.

پاشان خودای گه وره فرمویه تی: ﴿ إِلَيْهِ يُرَدُّ عِلْمُ السَّاعَةِ ﴾ واته: هیج که س نازانی پوژی قیامت که ی دیت غه یری خودا وه ک پیغه مبه ر که به پزیزترینی مروه ﴿﴾ فرموی به جویره نیل (سه لامی خوای لینی) که له فریشته به پزیزه کانه کاتی که پر سیاری کرد له پیغه مبه ر ﴿﴾ له باره ی هاتنی قیامت وه. پیغه مبه ری خودا ﴿﴾ فرموی: (من لپرسراو نیم له و باره ی وه، شاره زاتر نیم له و که سه ی که

پرسیاره که دهکات).^۱ وهك خودای گه وره فرمویه تی: ﴿إِلَىٰ رَبِّكَ مُنْتَهَىٰ﴾^۲ واته: زانینی نه وه هر لای
 په روه ردگارته وه ده فرمویت: ﴿لَا يَجْلِبُهَا لُوقُهَا إِلَّا هُوَ﴾^۳ واته: هیچ کس ناتوانی کاته که ی ناشکرا
 بکات جگه لهو. ﴿وَمَا تَخْرُجُ مِنْ ثَمَرَاتٍ مِنْ أَكْمَامِهَا وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنثَىٰ وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ﴾^۴ یانی: هه موو
 شتی به ناگاداری خودایه له زه مین و ناسماندا به نه ندازه ی قورسی گه ردیله یه ک له خودا ون نابی وه
 ده فرمویت: ﴿وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا﴾^۵ واته: وه هر گه لایه ک بکه ویتته خواره وه خوا
 پی ده زانی. وه ده فرمویت: ﴿اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنثَىٰ وَمَا يَغِيصُ الْأَرْحَامُ وَمَا تَزِدَادُ وَكُلُّ
 شَيْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ﴾^۶ واته: خوا ده زانی مینیه یه ک (له مندالدانیدا) چی هه لگرتووه (کوچ بیان کچ) وه
 هه روه ها ده زانی مندالدان چی لی که م ده بیتته وه و چی زیاد دهکات وه هه موو شتی لای نه و (خوا)
 نه ندازه ی (دیاری کراوی) هه یه. وه ده فرمویت: ﴿وَمَا يَعْمُرُ مِنْ مُمَمَّرٍ وَلَا يَقْضُ مِنْ عُمْرِهِ إِلَّا فِي كِتَابٍ
 إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَىٰ اللَّهِ يَسِيرٌ﴾^۷ واته: وه هیچ ته مهن دریز کراوی ته مهنی دیز ناکری وه له ته مهنی که م ناکری
 مه گه ر له کتیبیکدا نوسراوه به راستی نه م کاره بچ خوا ناسانه. پاشان خودای مه زن ده فرمویت:
 ﴿وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ أَيْنَ شُرَكَآئِي﴾^۸ واته: له بؤژی قیامه تدا خودای گه وره موشریکه کان بانگ دهکات
 له بهر چاو نه و هه موو خه لکه پتیبان نه لی کوان نه وانهی که نئیه له گه ل من ده تان په رستن؟ ﴿قَالُوا
 مَا ذَنَّبَكَ﴾^۹ واته: ده لئین هه و العمان پیدای ﴿مَا مِنَّا مِنْ شَيْءٍ﴾^{۱۰} واته: هیچ کس له نئیمه شایه تی نادا
 که تو شریکت هه یه. ﴿وَضَلَّ عَنْهُمْ مَأْكَاؤُهُمْ يَدْعُونَ مِنْ قَبْلٍ وَظَنُّوْا مَا لَهُمْ مِنْ نَجِيصٍ﴾^{۱۱} نه و شتانه ی له
 پیشودا جیگه ی هانا و هاواریان بوون، لیبان گوم بوون و تیگه یشتون که هیچ دهره تانیان نیه ﴿وَضَلَّ
 عَنْهُمْ مَأْكَاؤُهُمْ يَدْعُونَ مِنْ قَبْلٍ﴾^{۱۲} واته: نه وانهی که به ته مایان بوون به هانا یانه وه بین، بؤشتن و قازانجیان
 پی نه گه یاندن ﴿وَوَظَنُّوْا مَا لَهُمْ مِنْ نَجِيصٍ﴾^{۱۳} واته: چاک تی گه یشتن له بؤژی قیامه ت ﴿مَا لَهُمْ مِنْ نَجِيصٍ﴾^{۱۴}

^۱ فتح الباری (۱/۱۴۰).

^۲ النازعات (۴۴).

^۳ الاعراف (۱۸۷).

^۴ الانعام (۵۹).

^۵ الرعد (۸).

^۶ الفاطر (۱۱).

واته هیچ په نایه کیان نیه له سزای خودا لایان بدات. ﴿ وَرَاَ الْمَجْرُمُونَ النَّارَ فَظَنُّوا أَنَّهُمْ مُوَاعِعُوهَا وَلَمْ يَجِدُوا عَنْهَا مَصْرِفًا ﴾^۱ واته: وه تاوانباران ناگری دوزخ ده بینو هه موو ده زاننو د لنیاده بن که ده چنه ناری وتیی ده که ون وه پڼگایه کیان ده ست ناکه ویی بڼ که پانه وه له و (ناگره).

﴿ لَا يَسْمَعُ الْإِنْسَانُ مِنْ دُعَاءِ الْخَيْرِ وَإِنْ مَسَّهُ الشَّرُّ فَيَنْوَسُ فَنُوطٌ ﴿۵۱﴾ وَلَئِنْ أَذَقْتَهُ رَحْمَةً مِنَّا مِنْ بَعْدِ ضَرَّاءَ مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ هَذَا لِي وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِنْ رُجِعْتُ إِلَىٰ رَبِّي إِنَّ لِي عِنْدَهُ لَلْحُسْنَىٰ فَلْيُنَبِّئِنَا الَّذِينَ كَفَرُوا بِمَا عَمِلُوا وَلَنُذِيقَنَّهُمْ مِنَ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿۵۲﴾ وَإِذَا أَنْعَمْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَأَىٰ بِجَانِبِهِ وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ فَذُو دُعَاءٍ عَرِيضٍ ﴿۵۳﴾ ﴾

له خوگورانی مروؤ وه غتی توشی خو شیه ک ده بی دوی ناخوشی

خودای مه زن ده فه رموویت: ﴿ لَا يَسْمَعُ الْإِنْسَانُ مِنْ دُعَاءِ الْخَيْرِ وَإِنْ مَسَّهُ الشَّرُّ فَيَنْوَسُ فَنُوطٌ ﴾ مروؤ هه رچهنده نزا بڼ شتی باش بکات، وه پز نابڼ، هه کاتی خرابه ش تووشی هات، هیچ ناواتتیکی نامینی و ناو می د نه بی، خودای گه وده باسی مروؤ ده کات که ماندو نابڼ له پاپانه وه لیتی بڼ داواکردنی سامانی زڼو له ش ساغی و مندالی زڼو شتی تریش، به لام کاتی توشی به لایه ک هات وه ک هه ژاری یا نه خو شتی، ﴿ فَيَنْوَسُ فَنُوطٌ ﴾ واته: بی هیوا ده بنو واده زانن هه رگیز له و به لاو نه خو شتی و لای قه ومانه پزگاریان نابڼ ﴿ وَلَئِنْ أَذَقْتَهُ رَحْمَةً مِنَّا مِنْ بَعْدِ ضَرَّاءَ مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ هَذَا لِي وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِنْ رُجِعْتُ إِلَىٰ رَبِّي إِنَّ لِي عِنْدَهُ لَلْحُسْنَىٰ فَلْيُنَبِّئِنَا الَّذِينَ كَفَرُوا بِمَا عَمِلُوا وَلَنُذِيقَنَّهُمْ مِنَ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴾ نه گه له پاش ده ردو مهینه تیه که تووشی دی، تامی خو شیمان پی چه شت، ده لای نه مه له خو مه وه یه و باوه پ ناکه م قیامت ره له بسیت، خو نه گه ر بشعبه نه وه بڼ نزیک په روه رنده ی خو م، سوور ده زانم پتر چاکه م له گه ل ده کات. جا نه وانه ی کافرو به دنه کن، له هه ر کاری کردویانه خو مان ناگاداریان ده که بنو جه زده به ی زڼو دژاریان پی ده چه زین، ﴿ وَلَئِنْ أَذَقْتَهُ رَحْمَةً مِنَّا مِنْ بَعْدِ ضَرَّاءَ مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ هَذَا لِي ﴾ واته کاتی توشی خو شتی و ده وله مندی بوو دوی نه و نا په حه تیه ی که تووشی هات، ده لای:

نه مه له لیها تووی خو مه وه یه و من شایسته ی نه وه م که خودا پپی داوم، ﴿ وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً ﴾ یانی: بڼوی به پڼی قیامت نیه، له بهر نه وه ی که پپی پیدراوه و نازاده له ناو نه و هه موو نازو نیعمه ته دا فیزی خو ی زل ده کات و مال به بی هوده سه رف ده کات و بی دینی خو ی نا شکر ده کات، وه ک

خودای گوره ده‌فهرموویت: ﴿كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُفٍ ﴿٦﴾ أَنْ رَأَاهُ اسْتَقْبَلَ ﴿١﴾ واته: به راستی مرقف یاخی نه‌بی، که خوی بیینی وادوله‌مه‌ند بووه. ﴿وَلَكِنْ رُجِعْتُ إِلَىٰ رَبِّي إِنَّ لِي عِنْدَهُ لَلْحُسْبَانَ ﴿٢﴾ واته: خوق نه‌گر قیامه‌تیش مه‌بوو، نه‌والای خودا زیاتر چاکم بؤدانراوه!، به هیوایه له‌گه‌ل نه‌م هم‌موو کرداره خرابه‌و به‌دگومانی‌بی له‌هاتنی پؤزی قیامه‌ت، هر خودا چاکه‌ی له‌گه‌ل بکات. خودای گوره‌ش ده‌فهرموویت: ﴿فَلْيَتَنَبَّأ الَّذِينَ كَفَرُوا بِمَا عَمِلُوا وَاَلَّذِينَ يَمُنُّونَ مِنْ عَذَابِ غَلِيظٍ ﴿٣﴾ خودای گوره مه‌په‌شه ده‌کات له‌و که‌سه‌ی نا‌به‌و شیویه کار ده‌کات‌وبه‌و شیویه بیر ده‌کات‌وه له‌سزای توندی خودا. پاشان خودای مه‌زن ده‌فهرموویت ﴿وَإِذَا أُنْمِتْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَسَا بِنِعْمَةِ رَبِّهِ إِذْ دَعَاؤُهُ دُعَاؤَ عَرِيضٍ ﴿٤﴾ وه‌ختی له‌گه‌ل مرقف چاکه ده‌که‌مین، پی‌ی نازانی و فیز ده‌نوینی و من منیه‌تی، هر کاتیکیش خرابه‌ی توش بیی، نه‌وه نزاو‌هاواری نؤر ده‌کات ﴿وَإِذَا أُنْمِتْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَسَا بِنِعْمَةِ رَبِّهِ إِذْ دَعَاؤُهُ دُعَاؤَ عَرِيضٍ ﴿٥﴾ یانی: فیز لی ده‌دات و گوی‌په‌لی فه‌رمانی خودا ناکات و له‌خوی بایی ده‌بی. وه‌که‌نه‌م نایه‌ته‌ی تر که ده‌فهرموویت: ﴿فَتَوَلَّىٰ رُكُودًا ﴿٦﴾ واته: فه‌رعه‌ونیش پووی وه‌رگپراو سه‌رپیچی کرد به‌هوی ده‌سه‌لاته‌که‌یه‌وه. ﴿وَإِذَا مَسَّهُ الْوَجْدُ ﴿٧﴾ واته: کاتیکیش ناره‌حه‌ت بوو ﴿فَدُودُ عَرِيضٍ ﴿٨﴾ واته: نؤر ده‌پارپه‌ته‌وه و له‌سه‌ر شتی ده‌پوات هر نایرپه‌ته‌وه (الکلام العریض) نه‌وقسه‌یه که‌له‌فزه‌کانی نؤر بن و مانا‌کانی که‌م بن ، (الکلام الوجیز) یش به‌په‌چه‌وانه‌ویه ، وه‌که‌نه‌وتری (ماقل و دل) واته: قسه‌ه‌زاره‌ دووانی به‌کاره. خودای مه‌زنیش فه‌رمویه‌تی: ﴿وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ الضُّرُّ دَعَانَا لِجَنبِهِ أَوْ قَاعِدًا أَوْ قَائِمًا فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهُ مَرَّ كَأَنْ لَمْ يَدْعُنَا إِلَىٰ ضُرِّ مَسَّهُ ﴿٩﴾ واته: وه‌کاتی‌شاده‌می زینیکی لی بکه‌ویت به‌پاکشای یان به‌دانیشتی یان به‌په‌توه لیمان ده‌پارپه‌ته‌وه شینجا کاتی لامان برد زیانه‌که‌ی و نه‌مانه‌پشت ده‌پوات (ده‌چپته‌سه‌ر حالی پیشوی) وه‌که‌هاوارو‌دوعای نه‌کردی لیمان بق لابردنی زینای که‌دوچاره‌ی بووه.

﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ مِنَ عِنْدِ اللَّهِ ثَمَرٌ كَفَرْتُمْ بِهِ مِنْ أَضَلِّ مِمَّنْ هُوَ فِي شِقَاقِ بَعِيدٍ ﴿١٠﴾ سَتَرِيهِمْ ءَأَيِّنَا فِي الْأَفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَبَيِّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿١١﴾ أَلَا إِنَّهُمْ فِي مِرْيَةٍ مِّنْ لِّقَاءِ رَبِّهِمْ ءَأَلَّا إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيطٌ ﴿١٢﴾

١ العلق (۶-۷).

٢ الذاریات (۳۹).

٣ یونس (۱۲).

قورنانون نیشانه کانی راستی نه م قورنانه

خودای مه زن ده فہ رموویت: ﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ نَمٌّ كَفَرْتُمْ بِهِ مِنْ آصَلِّ مِمَّنْ هُوَ فِي شِقَاقِ بَعِيدٍ﴾ نئوہ بہ س بلین، نگہر نہ مہ لہ خواوہ بی و نئوہ باوہ پی پی نہ کن، دە ی کئی لہوہ گو مہ ترہ کہ لاساری سہر کہ شی بکات، خودای گہورہ دە فہ رموویت پیغہ مہر (ﷺ) بلی بہ و موشریکانہ ی کہ بہوایان بہ قورنانون نبیہ ﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ﴾ نہ م قورنانون ﴿مِنْ عِنْدِ اللَّهِ نَمٌّ كَفَرْتُمْ بِهِ﴾ لہ لایہن خوداوہ پہوانہ کرابی بؤ پیغہ مہر کہ ی کہ چی نئوہ پی کافرین چی نہ لئینو چون بیردہ کہ نہوہ؟ بؤیہ خودای گہورہ فہ رموویت: ﴿مَنْ آصَلِّ مِمَّنْ هُوَ فِي شِقَاقِ بَعِيدٍ﴾ واتہ: کئی لہو کہ سہ سہر لئیشیواو ترہ و یلترہ کہ ہر لہ سہر بی دینی و لاساری و دزایہ تی ہق بہواو لہ پیی راست دور کہ ویتہ وہ۔ پاشان خودای مہ زن فہ رموویت: ﴿سَرَّيْهِمْ ءَايَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَقِّ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ﴾ ہاکا وامان کرد نہوانہ لہ ناسو کانی زہ مین و ناسمانداو لہ ناخی خوشیاندان نیشانہ کانمان ببینن، ہہ تا لئیان پھون بیتہ وہ کہ نہ م قورنانون راستہ، ناخو ہیندہ بہ س نیہ، پہرہ ردگار ت لہ ہہ موشتیک ناگادارہ؟ ﴿سَرَّيْهِمْ ءَايَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ﴾ واتہ: بہ م زوانہ نیشانہ و بہ لگہ کانی خومانیان نیشان دہ دین کہ بہ لگہ بن لہ سہر نہوہ ی نہ م قورنانون لہ لایہن خواوہ ہاتوہ تہ سہر پیغہ مہر (ﷺ). ﴿فِي الْأَفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ﴾ وہ ک نہو سہر کہ و تنانہ ی کہ بہ دەستی دینن ہہ روہا نہو بلاوہو نہوہ ی ناینی نیسلامہ بہ ہہ مو لایہ کداو زالبونی بہ سہر تاینہ کانی ترا، مواہیدو ہہ سہنی بہ سہری نہ لئین: (نیشانہ کان لہ ناو خویاندان) بریتہ لہ پوداوی بہ درو (فتح) ی مہ ککہ و چہ ند پوداوی تر کہ ہات بہ سہر یاندان خودای گہورہ پیغہ مہر (ﷺ) ہاوہ لہ کانی سہر خست و ناہ قی و پوپوچ و شوینک و توانی سہر شو پکرد، وہ لہ وانہ شہ مہ بہ ست پیی مرؤڈ خوی بی کہ لہ چی پیک ہاتوہ و چون لہ ہہ مو پوویہ کہ وہ لہ زانستی تہ شریحدان بہ فراوانی باسی کراوہ کہ پپ لہ بہ لگہ ی کارزانی وہ دی ہیندہرہ کہ خودای گہورہ و خواوہن دە سہ لاتہ، وہ نہو سہروشتہ ی کہ مرؤفی لہ سہر وہ دی ہاتوہ کہ ہر یہ کہ ی جؤریکہ لہ چاکی یان خرابیدا۔ وہ نہو شتانہ ی کہ پیی پیدراوہ بہ تارہ زووی خوی بیکات بہ لام بہ و پیئہ ی کہ خودای گہورہ بہراری داوہ نہ کہ بہ ہیزو تواناو دە سہ لاتی خوی ہہر چی ہوئی بیکات و لہ بہری بہوا ﴿أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ﴾ واتہ: ناخو نہو ہندہ یان بہ س نیہ کہ خودای مہ زن ناگاداری کردارو گرفتاریانہ، خودای خوی شایہ تی دەدا کہ موہ مہد (ﷺ) راست دەکات لہوہ ی کہ بؤی ہینان وہ ک فہ رموویت:

﴿لَكِنَّ اللَّهَ يَشْهَدُ بِمَا أَنْزَلَ إِلَيْكَ أَنْزَلَهُ بِعِلْمِهِ﴾^۱ واته به لایم خوا شایه تی ده دات بق (پاستی) شه و قورئانه ی ناردویه تیه خواره وه بؤت له پووی زانیسی خزیه وه ناردویه تیه خواره وه. خودای مه زن نه فه مویت: ﴿أَلَا إِنَّهُمْ فِي مَرِئَةٍ مِّنْ لِّقَاءِ رَبِّهِمْ أَلَّا يَنْهَوُا عَنْهَا﴾، باش بزانه که نه وانه له دیداری په روه ردگاربان دودولن، باش بزانه خوی دهوری له هموو شتی داوه ﴿أَلَا إِنَّهُمْ فِي مَرِئَةٍ مِّنْ لِّقَاءِ رَبِّهِمْ﴾ واته: نه وانه گومانیان هه به له هاتنی پؤژی قیامت، هه ربیریشی لی ناکه نه وه و کاری بق ناکه ن و لیشی ناترسن، بهوایان پیی نیه و به ربای گوئیان ناکه وی. که گومانی تیدا نیه هه رب دیت و پووده دات، خودای مه زن که ناگاداری هموو شتی که و دهوری هموو شتی کی داوه، هاتنی پؤژی قیامت له لای شه و زور ناسانه ﴿أَلَّا إِنَّهُمْ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيطٌ﴾ واته: خاوه نی دهسه لاته به سه ره هموو دروسکراوه کانیدا همووی له ژیر تواناو دهسه لاتی شه و دایه و ناگای لیبه تی، به مه یلی خوی به کاری هه موویان ده گات هه رچی ویست ده بی بییت، هه رچی شی نو ویست نابی بییت، هیچ په رستراویک نیه غه یری شه .

ته فسیری سوره‌تی (الشوری)

له مه که هاتووه ته خواره وه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿حَمْدٌ ﴿۱﴾ عَسَىٰ ﴿۲﴾ كَذَلِكَ يُوحَىٰ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿۳﴾ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ﴿۴﴾ تَكَادُ السَّمَاوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْ فَوْقِهِنَّ وَالْمَلَائِكَةُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِمَنْ فِي الْأَرْضِ أَلَا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿۵﴾ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ اللَّهُ حَفِيظٌ عَلَيْهِمْ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ﴿۶﴾﴾

نیگا و گه وره یی خوا

﴿حَمْدٌ﴾^۱ حاء، میم، ﴿عَسَىٰ﴾^۲ عه نی، سین، قاف. له پی شه وه و له سه ره تای سوره تی البقره دا قسه له سه ره شه پیتانه کرا، ﴿كَذَلِكَ يُوحَىٰ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾^۳ خوی گه وره ی به دهسه لاتی زانا له کار، فره مانی خوی ناوا بق توو پیغه مبه رانی به ره له تو ش به ری ده کات. واته: وه که چون شه قورئانه ی بق تو نارد هه ره به و شیوه هه ش کتیب و نو سراوی له پیش تووه په وانه کردوه بق

^۱ النساء (۱۶۶).

پیغمبره کان ﴿الْمَزِينُ﴾ خاوهنی دهسه لاته له توله سه ندندا ﴿الْحَكِيمُ﴾ کارزانه له کردارو گفتاردا. نیمای مالک پریوایه تی کردوه له عائیشه وه (په زای خوی لی بیت) ده لیت: حارس (الحارث) کوپی هیشام پرسپاری کرد له پیغمبر (ﷺ) که چۆن نیگات (وه حیت) بق دیت؟ پیغمبری خودا (ﷺ) فرموی: (زودجار وه که دهنکی جهره س نهم شیوه نیگایه له هموو شیوه کانی تری نیگا گرانتر و به هیتره له سر من له دواییدا نه و نارپه حه تی و گرانیم له سر لاده چیت. نیگایه که چۆنی کوتوه به تاوای هاتوته به رم. جاری واش هیه فریشته ی نیگا ده چیته شیوه ی پیاویک و قسم له که گن ده کات. نه وه ی بیلی له به ری ده کم). عائیشه (په زای خوی لی بیت) ده لیت: له پۆئی زود ساردو سه رمادا پیغمبر ی خودام (ﷺ) ده بینی کاتی نیگای بق ده هاته خواره وه که گران و نارپه حه تی نیگای له سر لاده چوو نیوچه وانی عاره تی پیا ده هاته خواره وه.^۱ بوخاری و موسلیم پریوایه بیان کردوه و ته که هی بوخاریه.^۲ خوی گه وره ده فرمویت: ﴿لَمْ يَأْتِ فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ﴾ هه رچی له ناو ناسمانه کان و هه رچی له زه میندا هیه، گشت بق نه وه و هه ر خوی جی به زو مه زنه. واته: هموو به نده ی نه وه و به رفه رمانی نه ون له ژیر ده سه لاتی نه وادیه و نه وه لی ده سه پوینت، نایه تی: ﴿وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ﴾ وه که نهم نایه ته وایه که ده فرمویت: ﴿الْكَبِيرُ الْمُتَعَالِ﴾^۳ واته: گه وره و به رزه. مه زو و به رزه. ﴿وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ﴾^۴ واته: وه ته نها (خودا) به زو بلندو گه وره یه. نایه ت له م شیوه یه زود. خوی گه وره ده فرمویت: ﴿تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَتَّقُرْنَ مِنْ قُوَّتِهِ^۵ وَالْمَلَائِكَةُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِمَنْ فِي الْأَرْضِ^۶ أَلَا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾ له وانه یه ناسمانه کان درز به زن و به سه ر یه که اخرمه بکن فریشتانیش به سوپاسه وه په سه نی په روه ردگاریان ده دن، داوای به خشین بق خه لکی سه ر زه مین ده کن. باش بزانه نه وه که له گونا ه ده بووریت و دلوفانه. ﴿تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَتَّقُرْنَ﴾^۷ نیینو عه باس و زه حاک و سودی و قه تاده و که عبی نه حبار و توویانه: واته: له وانه یه ناسمانه کان پارچه پارچه بییت له ترساندا له به ر مه زنی خودا.^۸ ﴿وَالْمَلَائِكَةُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِمَنْ فِي الْأَرْضِ﴾^۹ وه که نهم نایه ته وایه که

^۱ موطا (۲۰۲/۱)، فرموده یکی سه حجه.

^۲ فتح الباری (۲۵/۱)، مسلم (۱۸۱۶/۴).

^۳ الرعد (۹).

^۴ سبأ (۲۳).

^۵ الطبری (۵۰۱/۲۱).

ده فرمویت: ﴿الَّذِينَ يَمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَّحْمَةً وَعِلْمًا ۗ﴾ واته: نهو که سانهی هه لگری عه رشن و نه وانه ش به دهوری دان به ستایشی په روه ردگاریان ته سببجات ده که نو باوه پریان بهو هیه و داوای لیبوردن ده که ن بق نه وانه ی نیماندان (ده لئین): نهی په روه ردگاریان میهره بانی و زانیاریت هه موو شتیکی گرتووه ته وه. خوای گه وره ده فرمویت: ﴿أَلَا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَفْوُ الرَّحِيمُ﴾ ناگادار کردنه ویه به وهی که خودا له گوناوه ده بووریت و دلوفانه، خوای گه وره ده فرمویت: ﴿وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ اللَّهُ حَفِظٌ عَلَيْهِمْ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ﴾ نهو که سانهی نهو شتانهی که غهیری نهون، به دوستی خوایان زانیون و خه ریکی په رستنیان، خودا ناگای له کاریان هیه و توبالیان له نهستی تو نیه. ﴿وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ﴾ واته: بتپه رستان. ﴿اللَّهُ حَفِظٌ عَلَيْهِمْ﴾ خودا شایه ته له سهر کرداره کانیان یه که یه که له سهریان ده نووسیت و زور به باشی پاداشتیان ده داته وه. ﴿وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ﴾ یانی توبریکاری نه وانه نیت ته نها تو ناگادار کردنه و ته له سهره خوای گه وره له هه موو شتیکی ده پرسیته وه و بریکاری هه موو شته.

﴿وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لِنُنذِرَ أُمَّ الْقُرَىٰ وَمَنْ حَوْلَهَا وَنُنذِرَ يَوْمَ الْجُمُعِ لَا رَبَّ فِيهِ فَرِيقٌ فِي الْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِي السَّعِيرِ ﴿٧﴾ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَهُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ يُدْخِلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمُونَ مَا لَهُمْ مِنْ

وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٨﴾

قورئان هاتووه بو ترس و بهر خه لکی هیئانه وه

خوای گه وره ده فرمویت: ﴿وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لِنُنذِرَ أُمَّ الْقُرَىٰ وَمَنْ حَوْلَهَا وَنُنذِرَ يَوْمَ الْجُمُعِ لَا رَبَّ فِيهِ فَرِيقٌ فِي الْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِي السَّعِيرِ﴾ هه روه ها قورئانیکي عه ره بیمان بق تو نارد، هه تا تو به قورئانه ترس و بهر خه لکی مه که و ده روه یی بینی له پوژی کوبونه وه شیان بترسینی. که بیگومان هه ر وه دی دیت، نه وسا به شیک به هشتین و به شیکیان ده چنه جه هه نه م. واته: وه ک چون کتیبمان بق نه وان نارد، ﴿أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ قُرْآنًا عَرَبِيًّا﴾ قورئانیکي عه ره بی په وان و ناشکراو دیارمان بق تو ش نارد، ﴿لِنُنذِرَ أُمَّ الْقُرَىٰ﴾ هه تا خه لکی مه که (که دایکی شاره کانه) بترسینی، ﴿وَمَنْ حَوْلَهَا﴾

ده و روبه ریشی له پۆژه لات و پۆژئاوایه وه. بۆیه مهككه ناوبراو به دایکی شارهكان، چونكه به پۆژتربووه لهو شارو ولاتانهی كه له ناوه دا بوون له بهر زۆر به لگه كه له شوینی خۆیدا باس كراوه. كورتترین و به پۆژترین به لگه ئه و فرموده یه كه نیمامی نه حمده پڕیوایه تی كردوو له عهبدوللای كورپی عهدی حه مرائی زه هریه وه كه بیستوو یه تی له پیغه مبه ری خوداوه (ﷺ) كه وه ستابوو له شوینی كدا له بازاری مهككه دا ده یفه رموو: (سویند به خوا تو یانی مهككه) چاكتیرین زه مینی خودای وه خۆشه ویستیرین زه مینی خودای لای خودا. وه نه گه ر من دهر نه كرامایه له تو هه رگیزلێت دهر نه ده چوم).^۱ هه ر به م شیوه یه تیرمیزی و نه سائی و ئیبنو ماجه پڕیوایه تیان كردوو، تیرمیزی ده لێت: فرموده یه كی چاك و پاسته (حسن صحیح).^۲ خوای گه و ره ده فرموویت: ﴿وَنُذِرَ يَوْمَ الْجَمْعِ﴾ پۆژی قیامه ت كه خوای گه و ره پێشینان و پاشینان هه مو كۆده كاته وه له یه ك شویندا ﴿لَا رَيْبَ فِيهِ﴾ گومان نیه له هاتنی داو هه ر دیت، نه م ئایه ته: ﴿فَرِيقٌ فِي الْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِي السَّعِيرِ﴾ وه ك نه و ئایه ته وایه كه خودا ده فرموویت: ﴿يَوْمَ يَجْمَعُكُمُ لِيَوْمِ الْجَمْعِ ذَلِكَ يَوْمُ النَّعَابِ﴾^۳ واته: (پادا شتتان ده داته وه) له پۆژنكدا كه كۆتان ده كاته وه بۆ پۆژی كۆكرده وه نه و پۆژه پۆژی زیانباریه. واته خه لكی به هه شت خۆیان لا ده دن له خه لكی ناو ناگر. وه ك نه م ئایه ته یه وایه كه خوای گه و ره ده فرموویت: ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّمَن خَافَ عَذَابَ الْآخِرَةِ ذَلِكَ يَوْمٌ مَّجْمُوعٌ لَّهُ النَّاسُ وَذَلِكَ يَوْمٌ مَّشْهُودٌ ﴿۱۰۳﴾ وَمَا نُؤَخِّرُهُ إِلَّا لِأَجَلٍ مُّعَدَّدٍ ﴿۱۰۴﴾ يَوْمَ يَأْتِ لَا تَكَلَّمُ نَفْسٌ إِلَّا بِإِذْنِهِ فَمَنْهُمْ سَخِيٌّ وَسَعِيدٌ﴾^۴ واته: به پاستی له وه دا (باس كرا) په ندو ئامۆژگاری هیه بۆ كه سێك بترسیت له سزای دوا پۆژ نه و پۆژه پۆژنكه كه ئاده می بۆ كۆده كریته وه نه وه پۆژنكی دیارو به رچاوه (هه مووان ئاماده ن تیدا)، وه ئیعه دوای ناخه ین مه گه ر بۆ كاتیكی دیارو به رچا، نه و پۆژه كه دیت هیه كه س قسه ناكات مه گه ر به مؤله تی خودا نه وسا له ناویاندا هه یه بێ به خت و نه گبه ت و هه یه به خته وه رو ئاسوده. نیمامی نه حمده پڕیوایه تی كردوو له عهبدوللای كورپی عه مره وه (په زای خوایان لی بیت) ده لێت: پیغه مبه ر هاته دهر وه بۆ لامان دوو نامه ی به ده سته وه بوو فرمووی: (ئایا ده زانن نه م دوو نامه یه چیه ؟) وتمان نه خیر مه گه ر تو هه و العمان بده بیته ئه ی پیغه مبه ری خودا (ﷺ)، فرمووی به وه ی كه به ده ستی پاستیه وه بوو: (نه م

^۱ احمد (۳۰۵/۴)، فرموده یه كی سه حیه.

^۲ تحفة الأحوذی (۴۲۶/۱)، النسائی (۴۷۹/۲)، ابن ماجه (۱۰۳۷/۲)، فرموده یه كی سه حیه.

^۳ التقابین (۹).

^۴ هود (۱۰۳-۱۰۵).

نامہ یہ کہ لہ لایہن پەرورہ ریتی جیہانہ وہ کہ ناوہ کانی خہ لکی بہ ہشت و بابو باپیران و
 مؤزہ کانیا نہ (پاشان ہہ مووی کۆ کردہ وہ) ہہ رگیز کہ سی لئ زیاد ناکریت و کہ سیشی لئ کہ م
 ناکریت (پاشان ہہ مووی بہ وہی کہ لہ لای چہ پیوہ بوو، ئەمہ نانہی خہ لکی ناو ناگرہ بہ ناوی
 خویان و ناوی بابو باپیرانیان و مؤزہ کانیا ن (پاشان ہہ مووی کۆ کردہ وہ) ہہ رگیز کہ سی لئ زیاد
 ناکریت و کہ سیشی لئ کہ م ناکریتہ وہ). ہاوہ لہ کانی پیغہ مبری خودا (ﷺ) وتیان: نیت لہ سر چ شتیک
 نیتہ کار بکین، ئەگەر ئەمہ بریاریک و دراوہ و تہ او بووہ. پیغہ مبری خودا (ﷺ) ہہ مووی: (لہ سر
 پی پاوہ ستن و خوتان نزیک بخہ نہ وہ) واتہ لہ خواوہ) چونکہ خہ لکی بہ ہشت کۆتایی پی دەھیتریت بہ
 کرداری خہ لکی بہ ہشت با بہ ہر کرداریک کاری کردبیت و خہ لکی جہ نہ ہمیش کرداری کۆتایی پی
 دەھیتریت بۆی بہ کرداری خہ لکی جہ نہ ہم با بہ ہر کرداریک کاری کردبیت، پاشان پیغہ مبر (ﷺ)
 دەستی راداو (قوچای) پاشان ہہ مووی: (پەرورہ دگارتان لئ بووہ تہ وہ لہ بنده کانی پاشان دەستی
 رلاستی راداو فری دا، ہہ مووی: دەستہ یە بۆ بہ ہشت. بہ چہ پیشی فری داو ہہ میسان ہہ مووی:
 دەستہ یە کیش لہ ناگری بہ کلپہ دایہ).^۱ ہہ رہم شتوہ یە تیرمیزی و نہ سانی پیوایہ تیان کردوہ.
 تیرمیزی دەلئیت: چاک و غریبہ (حسن غریب).^۲ نیماسی ئەحمەد پیوایہ تی کردوہ لہ ئەبو نہ زوہ
 دەلئیت: پیوایک لہ ہاوہ لہ کانی پیغہ مبر (ﷺ) پئیان دەوت ئەبو عہ بدوللا، ہاوہ لہ کانی چوونہ لای
 سہ بریان کرد دەگری. پئیان وت: چی دەتگرتنی؟ ئایا پیغہ مبری خودا (ﷺ) پئی نہ وتی: (خُذْ مِنْ
 شَارِکِ ثُمَّ اَقْرَهُ حَتَّى تَلْقَانِ) بہ رسمئلت بکہ و لہ سہ رشایہ تومان بہ رده وامبہ تا پیغہ دہ گئی. وتی: بہ لئ.
 بہ لام بیستم لہ پیغہ مبری خودا (ﷺ) دەیفہ رموو: (خوای گہ ورہ مشتیککی بہ راستی گرت و ئەو
 مشتہ کہ پیشی بہ دەستہ کہی تری پاشان ہہ مووی ئەمہ بۆ ئەوی و ئەمہ پیش بۆ ئەوی بہ لامتوہ گرنگ
 نیہ). جامن نازانم کام مشتہ یانم.^۳ ہہ مووہ لہ باسی قەدەردا (القدر) لہ کتیبہ سہ حیحہ کان و سونہ و
 موسنہ دەکاندا ئیجگار زۆرہ لہ وانہ ہہ مووہی عہ لئ و ئیبینو مہ سعودو عائیشہ و کۆمہ لئیکئی زۆری
 تر (پہ زای خوا لہ ہہ موویان بیت). خوای گہ ورہ دەفہ رموویت: ﴿وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَهُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَٰكِنْ
 يُدْخِلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالْظَّالِمُونَ مَا لَهُمْ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ﴾ ئەگەر خودا مہ یلی لئ بووایہ، گشتی
 دہ کردہ بہرہ یە کہ لہ نایندا، بہ لام ہہر کہ سیک خۆی حەز بکات، و بہر بہ زہیی دەخات، ناہہ قانیش
 دۆست و یاریکاریان نیہ. ﴿وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَهُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً﴾ ئەگەر خوا مہ یلی لئ بوایہ یان ہہ مووی

^۱ أحمد (۱۶۷/۲)، ہہ مووہ یە کی سہ حیحہ.

^۲ تحفة الأحوذی (۳۵۰/۶)، النسائی فی الکبری (۴۵۷/۶)، ہہ مووہ یە کی سہ حیحہ.

^۳ أحمد (۱۷۶/۴)، ہہ مووہ یە کی سہ حیحہ.

ده خسته سهر پاسته پئی یان هم مووی ده خسته سهر پئی گومرایی. به لام خوای گه وره جیاوازی کردوه له نتوانیندا. نه وهی مهیلی لی بوو بیت پئی نیشان داوه بق سهر هق و نه ویشی مهیلی لی نه بوو بیت پئی لی ون کردوه له خوی. له کارزانی خویه تی. ههر خویشی باشت ده زانی، بویه فهرمووی تی:

﴿يَدْخُلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمُونَ مَا لَهُمْ مِنْ وَرَى وَلَا نَصِيرٍ﴾ به لام ههر که سیك خوی حزن بکات، وه بهر به زهی خوی ده خات، نامه قانیش دؤست و یاریکاریان نیه. واته که س نایهت به هانا یانه وه.

﴿أَمْ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْوَلِيُّ وَهُوَ يُحْيِي الْمَوْتِ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٩﴾ وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبِّي عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ﴿١٠﴾ فَاطِرُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَمِنَ الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا يَذُرُّكُمْ فِيهِ أَيْسَ كَيْفَئِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١١﴾ لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٢﴾﴾

ههر خوای گه وره دؤست و هه زمانه مو و وهدیه نهره

خوای گه وره ده فهرمووی تی: ﴿أَمْ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْوَلِيُّ وَهُوَ يُحْيِي الْمَوْتِ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ ناخو که سیان غهیری خودا دیوه ته وه که دؤستیان بیت؟ دؤستی پاستی ههر خویه تی و نه وه توانیت مردوان زیندو بکاته وه و توانای هه مو شتی هه یه. خوای گه وره ناره زایی خوی ده رده بپیت به رامبهر بته رستان که له غهیری خودا که سیکی تر بکه ن به خودای خوایان ده فهرمووی تی که ههر نه وه دؤستی پاستی به نده کانیه تی و نابیت به ندهایه تی ههچ که سیك بکرتت نه و نه بیت به ته نها، چونکه ههر نه وه توانیت مردو زیندو بکاته وه توانای هه یه به سهر هه مو شتیکدا. پاشان خوای گه وره ده فهرمووی تی: ﴿وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبِّي عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ﴾ له سهر هرچی پیک نه هاتن، بپیار لیدانی بده نده دست خوا، نه و خودایه منی په روه رده کردوه، من خزم ههر به و سپاردوه و ههر پوو ده که مه لای نه و. یانی: له ههر شتیکدا پیک نه که وتن. نه م نایه ته گشتگیره و هه مو شتیک ده گرتته وه، ﴿فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ﴾ واته: خودا بپیری تیدا ده دات له رنگی قورشان و فهرمووده ی پیغه مبه ره وه ﴿وَاللَّهُ﴾ وه که نه م نایه ته ی که خوای گه وره ده فهرمووی تی: ﴿فَإِنْ نَزَعْنَاهُ مِنْ قَوْمِهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْوَلِيُّ وَالرَّسُولُ﴾ واته: جا نه گه ر دو به ره کیتان هه بوو له شتیکدا نه وه بیگرتنه وه بق لای خوا و پیغه مبه ره ﴿وَاللَّهُ﴾. ﴿ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبِّي﴾ واته په روه رنده ی من فهرمانه وایه له هه مو

شستیدا. ﴿عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ﴾ هر ده که پیموده لای نهو له هموو کارو فرمانیکداو خوم
 به نهو سپاردوه. خوی گه وره ده فرمویت: ﴿فَاطِرُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ
 أَزْوَاجًا وَمِنَ الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا يَذُرُّكُمْ فِيهِ لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ وه دیته
 ناسمانه کان و زه مینه و هر له خوتان جوته ی لی به ره هم میتان و له مالایش جوته ی به کتری دروست
 کرد تا زقدرت پهره تان پی بدات، هیچ شتیک وینه ی نهو نیه، هر خوی بیسه رو بینایه. ﴿فَاطِرُ
 السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ وه دیته نری ناسمانه کان و زه مینه نه وانه ش که له نیتوانیدایه، ﴿جَعَلَ لَكُمْ مِنْ
 أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا﴾ له ره گه زو وینه ی خوتان نیرو می دروست کردوه وه پریتک لیتان، ﴿وَمِنَ
 الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا﴾ وه له مالایش هشت جوته ی دروست کردوه، ﴿يَذُرُّكُمْ فِيهِ﴾ به و شتیه به
 دروستی کردون و زیاتری کردون واته: به و وینه به و به و سیفته به رده وام به نیرو می و نه و پاش
 نه و و بنه ماله پاش بنه ماله و یه که له دوی یه که به مرؤفو مالته وه، وه دی میتان. ﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ
 شَيْءٌ﴾ هیچ شتیک وه که وه دیته نری جوته کان نیه و چونکه نه و ته نها و بی نیازه و جیی نیازه و
 وینه ی نهو نیه، ﴿وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ بیسه رو بینایه. خوی گه وره ده فرمویت: ﴿لَهُ مَقَالِيدُ
 السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ کلله کانی ناسمانه کان و نه م
 زه مینه له لای نهو، پوزیش هر به مه یلی نهو بق یه کیک فره ده نیریت و بز یه کیک کم. ناگای له
 هموو شت هه یه. له پیشه وه له سورته (الزمن) دا مانای کراوه، کورته کای نهو یه واته: کاربه ده دست و
 خاوه ن ده سه لاتی ناسمانه کان و زه مین هر خودایه، ﴿يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ﴾ واته: بزنی
 فراوان ده کات بز که سیک مه یلی لی بیت و تنگو که می ده کات بز که سیکتر مه یلی لی بیت. خودا خوی
 کارزانه و دادپه روه ری بی هاوتایه، ﴿إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ ناگای له هموو شت هه یه.

﴿شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ
 أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ
 مَن يُنِيبُ ﴿١٣﴾ وَمَا نَقَرُوا إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَأْسُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ إِلَى
 أَجَلٍ مُّسَمًّى لَفُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ أُورِثُوا الْكُتُبَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مِرْسٍ ﴿١٤﴾﴾

ثابینی پیغمبه‌ران یه‌که

خوای گوره ده‌فهرموویت: ﴿شَرَحَ لَكُمْ مِنَ الَّذِينَ مَآوَصَىٰ بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰ أَنْ أَتِمُّوا الَّذِينَ وَلَا نُنْفِرُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ اللَّهُ يَجْتَبِي

إِلَيْهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ ﴿۱﴾ واته: رینگه‌یه‌کی له دینداری بق نئوه کیشا، که نه‌پساردی نو‌حیش هر له‌و رینگه بپوات، هر نه‌مه‌شمان به فرمان به تو راگه‌یاند، نیراهیم و موسا و عیسا‌شمان

پاسپارد، که هر له‌سهر‌ئو دینه بن‌و مه‌شیکن به چه‌ند به‌ره‌کی. نه‌وه‌ی نئوه به‌خه‌لکی پاده‌گه‌یه‌نن، بق ئه‌وانه‌ی شهربک بق خودا په‌یدا ده‌کن، زدر دژواره، خودا هر‌کی خوی بخوازیت له‌ناو خه‌لکدا هه‌لی ده‌بئزیت و هر که‌سی‌کیش به‌ره و ئه‌و بگه‌پتته‌وه به‌ره و خوی شاره‌زای ده‌کات. خوای

گوره ده‌فهرموویت به‌م نوممه‌ته: ﴿شَرَحَ لَكُمْ مِنَ الَّذِينَ مَآوَصَىٰ بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ﴾ باسی یه‌که‌م پیغمه‌مبهری کردوه دوا‌ی ئاده‌م (سه‌لامی خوای لی‌بیت) که نوح پیغمه‌مبهره (سه‌لامی خوای لی‌بیت)

بیت) دواین پیغمه‌مبهر که موحه‌مه‌ده (ﷺ) پاشان له نئوان پیغمه‌مبهره‌کاندا باسی پیغمه‌مبهره لی‌براوو نه‌به‌زه‌کان (الوالعزم) ده‌کات، ئه‌وانه‌یش نیراهیم و موسا و عیسا‌ی کوپی مه‌ریه‌م من (سه‌لامی خویان لی‌بیت)

بیت) ئه‌م ئایه‌ته‌س باسی هر پینچ پیغمه‌مبهره لی‌براوو نه‌به‌زه‌که‌ی کرد وه‌ک چۆن ئایه‌تیک له سوره‌تی (الاحزاب) باسی کردوه وه‌ک خوای گوره ده‌فهرموویت: ﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ

وَمِنَكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰ ابْنِ مَرْيَمَ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴿۲﴾ واته: (نه‌ی موحه‌مه‌ده (ﷺ) بیریان بخه‌روه) کاتیک که په‌یمانمان وه‌رگرت له پیغمه‌مبهران مه‌روه‌ها له تو و نوح و نیراهیم و موسا و عیسا‌ی کوپی مه‌ریه‌م. ئه‌و ئایه‌ته‌ی که پیغمه‌مبهران (سه‌لامی خویان لی‌بیت) پی‌ی هاتوون

هه‌موویان په‌رستنی خودایه به‌ته‌نا به‌بی‌هاوه‌ل وه‌ک خوای گوره ده‌فهرموویت: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ﴿۳﴾ واته: وه‌ ئیمه‌ نه‌مانندروه پیش تو هیه

پیغمه‌مبهریک مه‌گه‌ر نیگامان بق ناردوه (به‌وه‌ی که) بیگومان جگه له‌من هیه په‌رسترونیک نیه که‌واته ته‌نا من په‌رستن. له‌فهرمووده‌یه‌کدا هاتوه‌ واته: (ئیمه‌ کۆمه‌لی پیغمه‌مبهران (سه‌لامی خویان لی‌بیت) مندا‌لانی پی‌یاوان و زنانین و نایمنان یه‌که) ۳. واته: نه‌وه‌ی که‌تیایدا هاویه‌شن به‌ندایه‌تی و

خوابه‌رستیه به‌ته‌نا بق خودا و هاوه‌ل دانه‌نان بۆی. با پیرۆگرام و به‌رنامه‌شیان جیا بیت. وه‌ک خوای

۱ الاحزاب (۷).

۲ الانبیاء (۲۵).

۳ فتح الباری (۵۰۰/۶).

گه وره ده فرمویت: ﴿لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا﴾ واته: دامانناوه بق هر نوممه تیک له نیوه شریعت و پیگه یه کی پوون. بویه خوی گه وره فرمویه تی: ﴿أَن أَعْمُوا الَّذِينَ وَلَا تَفْرَقُوا فِيهِ﴾ واته: خوی گه وره هه موو پیغه مبه رانی (سه لامی خویان لی بیت) پاسپاردوه که پیکه وه بنو یه ک بنو قه ده غی کردوه لییان که جیاواز و ناگزک بن، ﴿كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ﴾ بق نه وانه ی شریک بق خودا داده نین زرد گران و دژواره تق بانگیان ده که ی (ئی موحه ممد) بق یه ک خواا په رستی پاشان خوی گه وره فرمویه تی: ﴿اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَن يُنِيبُ﴾ واته: هه نه وه پیگای شاره زایی نیشانی که سیک ده دات که شایه نی بیت و گومپایش ده نوسیت بق که سیک که گومپایی هه لده بژیریت به سه ر پاسته پندا شوینی پیی راست ناکه ویت.

شیوازی ناکوکی

خوی گه وره ده فرمویت: ﴿وَمَا تَفْرَقُوا إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَعِيًا بَيْنَهُمْ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى لَفُضِّ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ أُورِثُوا الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ مُرِيبٍ﴾ نه شبیوونه ده سه ده سه ته، مه گین وه ختیک باسی تم دینه یان زانی، ئیره یی له ناو خویاندا له به ر یه کی هه لوه شاندن. خق نه گه ر په روه دگاری تق زووتر ماوه ی بق دیاری نه کردنایه، ده میک بوو کاریان ته واو کرابوو. نه وانه ی کتیبه که شیان له پاش نه وان بق به جی ما، لئی که وتنه بیباوه پی و گومانه وه. بویه خوی گه وره فرمویه تی: ﴿وَمَا تَفْرَقُوا إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ﴾ واته: کاتیک باسی تم ناینه یان زانی بوونه کومه ل کومه ل و لایانداو ده ستیان دایه لاساری و له یه ک جیا بوونه وه پاشان خوی گه وره فرمویه تی: ﴿وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى لَفُضِّ بَيْنَهُمْ﴾ نه گه ر خوی گه وره بیشتر کاتی بق دیاری نه کردنایه و بنده کانی دوانه خستایه بق لیپرسینه وه له بقژی قیامه تدا ده میک بوو سزا درابوون له دنیا دا، پاشان ده فرمویت: ﴿وَإِنَّ الَّذِينَ أُورِثُوا الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِهِمْ﴾ نه وه یه ش له دوی نه وان کتیبه که یان بومایه وه دوی چه رخی یه که م باوه پریان پی نه کرد، ﴿لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ مُرِيبٍ﴾ واته: باوه پریان به کاره که یان نه بوو گومانیان هه بوو شوینی بابو واپیرانیانده که وتن به بی هیچ به لگه یه ک و سه ریان لی شیوا بوو نه یانده زانی پوو له کوئی بکن به هوی نه و دور له خوی و بی دینیا نه وه.

المائدة (۴۸).

﴿فَلَيْدَاكَ فَادْعُ وَاسْتَقِمْ كَمَا أَمَرْتُ وَلَا تَبْغِ أَهْوَاءَهُمْ وَقُلْ ءَامَنْتُ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ كِتَابٍ وَأُمرْتُ لِأَعْدِلَ بَيْنَكُمُ اللَّهُ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ لَنَا أَعْمَلْنَا وَلَكُمْ أَعْمَلْنَا وَلَا حُجَّةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ اللَّهُ يَجْمَعُ

بَيْنَنَا وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿۱۵﴾

خوای گه‌وره ده‌فهرموویت: ﴿فَلَيْدَاكَ فَادْعُ وَاسْتَقِمْ كَمَا أَمَرْتُ وَلَا تَبْغِ أَهْوَاءَهُمْ وَقُلْ ءَامَنْتُ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ كِتَابٍ وَأُمرْتُ لِأَعْدِلَ بَيْنَكُمُ اللَّهُ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ لَنَا أَعْمَلْنَا وَلَكُمْ أَعْمَلْنَا لَا

حُجَّةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ اللَّهُ يَجْمَعُ بَيْنَنَا وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ﴾ سا بق نه‌مه بانگی مه‌ردم بکه و هر وه ک فەرمانت پیدراوه، هر سوور به له‌سەر نه‌م کاره و شوین ناره‌زوویان مه‌کوه. بلی من به یه‌کسانی به کاروباریان پا بگم، نئیمه و نئوه خودا په‌روردگارمانه، کرده‌وهی خۆمان بق خۆمان، کرده‌وهی خۆتان بق خۆتان، له‌نیوان نئیمه و نئوه‌دا جی بق به‌هانه‌نه‌ماوه، خودا مه‌موومان له‌یه‌کتر کرده‌کاته‌وه و چاره‌نووسیش هر لای نه‌وه. نه‌م نایه‌ته‌هه‌ پرۆزه‌هه‌ پئیکه‌اتوه‌هه‌ (ده) و ته‌ی سه‌ریه‌خۆ هر و ته‌یه‌که‌ جی‌اوازه‌ له‌وه‌ی پیش خۆی بپاریکی نایه‌ته‌یه‌ بق خۆی. بۆیه‌ و توویانه: هیچ نایه‌تیکی تر وه‌ک نه‌وونه‌ی نه‌م نایه‌ته‌ نیه‌.

خوای گه‌وره ده‌فهرموویت: ﴿فَلَيْدَاكَ فَادْعُ﴾ سا بۆنه‌مه‌توبانگی خه‌لکی بکه. واته: بۆنه‌م نایینه‌ی که به‌مه‌موو پئغه‌مبه‌ر انمان (سه‌لامی خوایان لی بیت) پامان‌سپاردوه‌هه‌ له‌پیش تۆوه. خاوه‌ن شه‌ریه‌ته‌هه‌ گه‌وره‌کان نه‌وانه‌ی شوینی پئغه‌مبه‌ره‌ لی‌پراوو نه‌به‌زه‌کان که‌وتن و غه‌یری نه‌وانیش بانگی خه‌لکی بکه بۆی. خوای گه‌وره ده‌فهرموویت: ﴿وَاسْتَقِمْ كَمَا أَمَرْتُ﴾ واته: پاوه‌ستاوو سوور بن خۆت و نه‌وانه‌ی شوینت که‌وتوون له‌سەر خواناسی به‌و شیۆه‌یه‌ی که‌ خوا‌فرمانی پیدای، ﴿وَلَا تَبْغِ

أَهْوَاءَهُمْ﴾ واته: شوینی ناره‌زووی بته‌پرستان مه‌کوه له‌وه‌ی که‌ جی‌اوازن له‌ناو خۆیاندا که‌ به‌ درۆه‌هه‌ بتیان داناوه‌و ده‌پیه‌رستن. خوای گه‌وره ده‌فهرموویت: ﴿وَقُلْ ءَامَنْتُ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ كِتَابٍ﴾ واته: بلی: من باوه‌رم هه‌یه‌ به‌هه‌موو نه‌و کتیبانه‌ی که‌ له‌ناسمانه‌وه‌ نئراوه‌ته‌ خواره‌وه‌ بۆ پئغه‌مبه‌ره‌کان (سه‌لامی خوایان لی بیت) جی‌اوازی ناکه‌ین له‌نیوان هیچ که‌سه‌کیاندا، ﴿وَأُمرْتُ لِأَعْدِلَ

بَيْنَكُمُ﴾ واته: فرمانیشم پئکراوه‌ له‌ بپاردا‌نیشدا دادپه‌روه‌رم له‌نیوانتاندا، ﴿اللَّهُ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ﴾ خودا په‌روردگاری نئیمه و نئوه‌یشه. واته: هر نه‌و ده‌په‌رسترت و هیچ خودایه‌ک نیه‌ نه‌و نه‌بیت نئیمه‌دان به‌وه‌دا ده‌نئین به‌ناره‌زووی خۆمان به‌لام نئوه‌ به‌ناره‌زووی خۆتان دانسی پیدان نه‌نئین، نه‌وه‌ی له‌بوونه‌وه‌ردایه‌هه‌موو سوژده‌هه‌بات بق خودا به‌خۆشحالی و ناره‌زووی خۆی، ﴿لَنَا أَعْمَلْنَا وَلَكُمْ

أَعْمَلَكُمْ ﴿ کرده‌وی خومان بق خومان و کرده‌وی خوتان بق خوتان. نئمه هیچ په یوه ندیه کمان به نئوه وه نیه وه ک خوای گوره ده‌فرموویت: ﴿وَلَنْ كَذَّبُكَ قُلُّ لِي عَمَلٍ وَلَكُمْ عَمَلَكُمْ أَنتُمْ بَرِيئُونَ مِمَّا أَعْمَلُ وَأَنَا بَرِيءٌ مِمَّا تَعْمَلُونَ﴾ واته: نه‌گر به‌ویان پی نه‌مئینای نه‌وه پئیمان بلی (پاداشتی) کرده‌وی خوم بق خوم (پاداشتی) کرده‌وی خوتان بق خوتان نئوه به‌رین (به‌پرسیار نین) له‌وی من ده‌یکم منیش به‌ریم (به‌پرسیار نیم) له‌وی نئوه ده‌یکم. وه ده‌فرموویت: ﴿لَا حُجَّةَ بَيْنَنَا

وَبَيْنَكُمْ﴾ مواجهید ده‌لئیت: واته: هیچ درایه‌تیه‌ک له‌نیواناندا نیه.^۱ سودی ده‌لئیت: نه‌مه پیش هاتنه‌خواره‌وی نایه‌تی شمشیر بووه نه‌مه‌پش پئی تی ده‌چیت چونکه نه‌م نایه‌ته له‌مه‌ککه‌دا هاتوه‌ته‌خواره‌وه. نایه‌تی شمشیریش دوی کزچکردن هاتوه‌ته‌خواره‌وه. ﴿اللَّهُ يَجْمَعُ بَيْنَنَا﴾ واته: بؤذی قیامت. وه‌ک خوای گوره ده‌فرموویت: ﴿قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَهُوَ الْفَتَّاحُ الْعَلِيمُ﴾^۲ واته: بلی په‌روه‌ردگارمان نئمه و نئوه کرده‌کاته‌وه له‌پاشان بریار ده‌دات له‌نیواناندا به‌ه‌ق و پاستی و هر نه‌وه دانووری زانا. وه ده‌فرموویت: ﴿وَالْيَوْمَ الْمَصِيرُ﴾ واته: گه‌پانه‌وه و پاشه‌بؤذو چاره‌نووس هر بق لای نه‌وه له‌بؤذی لئپرسینه‌وه‌دا.

﴿وَالَّذِينَ يَخَافُونَ فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا اسْتَجِيبَ لَهُمْ جُجُوهٌ دَاجِضَةٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ﴾ ﴿اللَّهُ الَّذِي أَنْزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَالْمِيزَانَ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ قَرِيبٌ﴾ ﴿يَسْتَعْجِلُ بِهَا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهَا وَالَّذِينَ آمَنُوا مُشْفِقُونَ مِنْهَا وَيَعْلَمُونَ أَنَّهَا الْحَقُّ أَإِلَّا الَّذِينَ يُمَارُونَ فِي السَّاعَةِ لِي صَلِّ لِي بَعِيدٌ﴾ ﴿۱۸﴾

ناگادارکردنه‌وه‌یه‌ک بؤ نه‌وه‌کسه‌ان‌هی که مشتومر ده‌کهن له‌باری ناینه‌وه

خوای گوره ده‌فرموویت: ﴿وَالَّذِينَ يَخَافُونَ فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا اسْتَجِيبَ لَهُمْ جُجُوهٌ دَاجِضَةٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ﴾ نه‌وانه‌ی له‌باری خوداوه‌بپو به‌هان‌یان هه‌یه، له‌پاش نه‌وه که به‌ده‌نگی‌شیه‌وه هاتون، هه‌موو بپو به‌هان‌یان له‌لاین په‌روه‌ردگاریان بی‌باپه‌خه‌و به‌ر توپه‌یی که‌وتوون به‌توندی جه‌زربه‌ده‌درین. خوای گوره هه‌ر شه‌ده‌کات له‌وه‌کسه‌ان که‌ده‌بنه

^۱ یونس (۴۱).

^۲ الطبری (۵۱۸/۲۱).

^۳ سبأ (۳۶).

له مپه له پتی خوادا بق نه و که سانه ی که برویان به خودا هیتاوه ده فهرموویت: ﴿وَالَّذِينَ يَحْمِلُونَ فِي
 اللّٰهِ مِنْ بَعْدِ مَا اسْتَجِيبَ لَهُ﴾ واته: کشتومر ده که ن له گه ل نه و موسلمانانه ی که هاتوون به ده نگی
 بانگی خودا و پیغه مبه ره که یه وه (ﷺ) ده بنه ریگری نه و ریگه راسته ی که موسلمانان گرتوویانه ته به ر،
 ﴿مَجْنُومًا دَاحِضَةً عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ بروییانوویان به تاله و هیچ بایه خیکی نیه له لای په روه ردگاریان، ﴿وَعَلَّيْهِمْ
 عَذَابٌ﴾ خودا تووپه یه لییان، ﴿وَالَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ﴾ جه زده به ی توند ده درین، له پوژی قیامه تدا.
 نیبونه باسو مواهید ده لئین: نه وانه ی مشتومریان کردوه له گه ل نه و موسلمانانه ی که وه لایمی
 بانگی خودا و پیغه مبه ریان (ﷺ) داوه ته وه، هه ول ده دن له راسته پری لایانده ن به ته مای نه ون که
 بگه پینه وه بق سرده می نه فامی^۱. قه تاده ده لئیت: نه وانه ی گاورو جووله که کان بوون ده یانوت به
 موسلمانان کان: نایینی نیمه له نایینی نیوه چاکتره و پیغه مبه ری نیمه له پیش پیغه مبه ری نیوه
 هاتوره و خزمان له نیوه چاکترین و له پیشتترین لای خودا له نیوه^۲. نه وانه هه موو درق بوو ده یانوت.
 پاشان خوی گه وره فهرموویته ی: ﴿اللّٰهُ الَّذِي أَنْزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَالْمِيزَانَ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ
 قَرِيبٌ﴾ نه و خودایه ی نه م کتیبه ی بق راستی ناردووه ته خواره وه، ته رازووش له گه ل نارد تو
 جووزانی؟ له وانه یه هاتنی قیامت نزیک بیت. پاشان خوی گه وره فهرموویته ی: ﴿اللّٰهُ الَّذِي أَنْزَلَ
 الْكِتَابَ بِالْحَقِّ﴾ واته: نه و خودایه ی نه م کتیبه ی ناردوویته خواره وه بق پیغه مبه ره که ی
 به راستی ﴿وَالْمِيزَانَ﴾ ته رازووشی له گه لدا ناردووه بق دادپه روه ری و هق و ناهق جیا کردنه وه
 مواهیدو قه تاده ده لئین: واته: هق و دادپه روه ری^۳. نه م وه که نه و نابه ته وایه که خودا ده فهرموویت:
 ﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ﴾ واته:
 سویند به خوا به راستی نیمه پیغه مبه رانی خزمانمان ناردووه به به لگه وه و موعجیزه ی پوونه وه وه
 کتیبی (ناسمانی) و ته رازووی دامن له گه لدا ناردن بق نه وه ی خه لکی به دادگری په فطار بکن (له ناو
 خویاندا). وه ده فهرموویت: ﴿وَالسَّمَاءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ ﴿٧﴾ أَلَّا تَطْغَوْا فِي الْمِيزَانِ ﴿٨﴾ وَأَقِيمُوا

^۱ الطبري (۵۱۸/۲۱) (۵۱۹).

^۲ الطبري (۲۱) (۵۱۹).

^۳ الطبري (۲۱) (۵۲۰).

^۴ الحديد (۲۵).

الْزُّنْتَ بِالْقِطِّ وَلَا تَحْسُرُوا الْمِرَانَ^۱ واته: وه ناسمانی بلنډو بهرز کردووه ته وه و ته رازووی
 عداله تی) داناوه، (وه فرمانی داوه) که هرگیز زیاده پړوی له ته رازوودا نه کهن، وه کیشانه تان پرتک
 بکیشن له ته رازوودا که م و کړپې مه کهن. پاشان ده فرموویت: ﴿وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ قَرِيبٌ﴾^۲ نه م
 نایه ته هر هره شی تیدایه و هه لئان و ژور گرنگی نه دانی به دنیا تیدایه. خوی گوره ده فرموویت:
 ﴿يَسْتَعْجِلُ بِهَا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهَا وَالَّذِينَ آمَنُوا مُشْفِقُونَ مِنْهَا وَيَعْلَمُونَ أَنَّهَا الْحَقُّ أَإِنَّا لَ الَّذِينَ
 يُعَارُونَ فِي السَّاعَةِ لَفِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ﴾^۳ نه وانه ی باوه پریان نیه نه و پوژه دیت، په له له هاتنی ده کهن.
 نه و که سانهش که باوه پریان هیناوه، لئی دهرسن، ده شزانن که نه وه پاسته، باش بزائن نه وانه ی که
 گومانیان هیه له پوژنی دواپی نه وه به پاستی له گومرپایه کی ژور دووردان. ﴿يَسْتَعْجِلُ بِهَا الَّذِينَ لَا
 يُؤْمِنُونَ بِهَا﴾ ده لئین کوا نه و به لئینه نه گهر نئیه پاست ده کهن. نه و قسه یهش که ده یکن له بهر
 نه ویه که به پاستی نازانن و باوه پریان نیه که پووبدات چونکه بی دین و لاژگن، ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا
 مُشْفِقُونَ مِنْهَا﴾ باوه پردارانش دهرسن و دله رزه یانه له هاتنی نه و پوژه، ﴿وَيَعْلَمُونَ أَنَّهَا الْحَقُّ﴾
 به پاستی ده زانن و گومانیان نیه که دیت بویه خوین ناماده کردووه و ه و ل و کوشش ده کهن له
 پیناویدا. ریوایه ت کراوه له چه ند پنگاوه که گه یشتووه ته پلوی ته و اتور له کتیبه سه حیحه کان و
 موسانیده کاند و موسنه ده کاند او له هندی له و ته کانیاندا که پیاویک پرسپاری له پیغه مبری خودا
 کرد(ﷺ) به ده نگیکی بهرز کاتیک که پیغه مبر(ﷺ) له سه فهریک له سه فهره کانیدا بوو. بانگی کردو
 وتی: نه ی موحه ممد(ﷺ) وهره! پیغه مبریش وه ک خوی وه لامیدایه وه و فرمووی: هانه مه تام.
 پیاوه که پیتی وت: که ی قیامت دیت؟ پیغه مبری خودا(ﷺ) فرمووی: (هاوار بؤ تو قیامت
 به دلنیا ییه وه دیت، چیت بؤ ناماده کردووه؟ پیاوه که وتی: خو شه ویستی خودا و پیغه مبره که ی(ﷺ)،
 پیغه مبر(ﷺ) فرمووی: (تو له گه ل نه و که سه ی که خوشت ویستووه)^۲. وه له فرمووده یه کی تردا
 فرمووی ته: (هر مرفیک له گه ل نه و که سه دایه که خو ش ویستووه)^۲. نه مه موته و اتیره و گومانی
 تیدا نیه. مه بهست نه ویه وه لای نه ویه نه داوه که ی قیامت دیت. به لکو فرمانی پیکرد که خوی
 ناماده بکات بؤ نه و پوژه. خودا ده فرموویت: ﴿إِنَّا لَ الَّذِينَ يُعَارُونَ فِي السَّاعَةِ﴾ واته: با بزائن

^۱ الرحمن (۹-۷).

^۲ فتح الباری (۱۰/۵۷۲)، مسلم (۴/۲۰۳۳).

^۳ میلم (۴/۲۰۳۴).

نه‌وانه‌ی که دوو دلنو مشتومر ده‌کن له‌سار بۆژی قیامت و بپوایان به هاتنی نیه، ﴿لَفِي ضَلَالٍ
بَعِيدٍ﴾ واته: زۆر تینه‌گه‌یشتون و قامیان نیه. چونکه شه‌وی ناسمانه‌کان و زه‌مینی به‌دی هیناوه
چاکتر ده‌توانیت مردوو زیندوو بکاته‌وه زۆر ناسانتره له‌لای، وه‌ک خوی گه‌وره فه‌رموویه‌تی: ﴿وَهُوَ
الَّذِي يُدۡرِئُ الْخَلۡقَ ثُمَّ يُعۡيِدُهُۥ وَهُوَ اٰهۡرۡتُ عَلَیۡهِ﴾^۱ واته: شه‌و (خوا) زاتیکه به‌دیهینانی ده‌ست پیکردوه
له پاشان (دوای مردن) دووباره دوستی ده‌کاته‌وه.

﴿اللَّهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهِۦ يَرْزُقُ مَنۡ يَّشَاءُ وَهُوَ اَلۡقَوِیُّ الْعَزِیۡزُ﴾^(۱۱) مَن كَانَ يُرِیۡدُ حَرۡتَ الْاٰخِرَةِ نَزَدَہٗ
فِی حَرۡوٰہِ وَمَنۡ كَانَ يُرِیۡدُ حَرۡتَ الدُّنۡیَا نُؤۡتِہٖۡ مِنۡہَا وَمَا لَہٗ فِی الْاٰخِرَةِ مِّنۡ نَّصِیۡبٍ ﴿۱۲﴾ اَمۡ لَہُمۡ شُرَکَآءُ
شَرَعُوا لَہُمۡ مِّنَ الدِّیۡنِ مَا لَمۡ یَاۡذُنۡ بِہِ اللّٰهُ وَلَوۡلَا کَلِمَۃُ الْفَصۡلِ لَفُصِّیۡتۡمَ بِیۡنَہُمۡ وَاِنَّ الظَّالِمِیۡنَ لَہُمۡ
عَذَابٌ اَلِیۡمٌ ﴿۱۳﴾ تَرٰی الظَّالِمِیۡنَ مُشۡفِقِیۡنَ مِمَّا کَسَبُوۡا وَہُوَ وَاَقۡعُ بَیۡہُمۡ وَاَلَّذِیۡنَ ءَامَنُوۡا وَعَمِلُوۡا
الصَّٰلِحٰتِ فِی رَوۡحٰتِۡ الْجَنٰتِ لَہُمۡ مَا یَشَآءُوۡنَ عِنۡدَ رَبِّہِمۡ ذٰلِکَ هُوَ الْفَضۡلُ الْکَبِیۡرُ ﴿۱۴﴾

بۆژی دان و به‌خشنده‌یی خودا له دنیا و دوا بۆژدا

خوی گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿اللَّهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهِۦ يَرْزُقُ مَنۡ يَّشَاءُ وَهُوَ اَلۡقَوِیُّ الْعَزِیۡزُ﴾ خودا
ده‌ریاره‌ی عه‌دانی میهره‌بانه به هه‌ر که‌س خوی مه‌یلی لی بیت بۆژی ده‌دات خاوه‌ن هینو به
ده‌سه‌لاتیش هه‌ر نه‌وه. خوی گه‌وره باسی میهره‌بانی خوی ده‌کات به‌رانبه‌ر به دوستکراوه‌کانی که
بۆژی هه‌مووی ده‌دات و که‌سی له‌بیر ناچیت. له بۆژی پیداندا هه‌موو یه‌کسانه، چاک و خراپ و
خواناس و خاوه‌ناس وه‌ک شه‌م نایه‌ته که ده‌فه‌رموویت: ﴿وَمَا مِنۡ دَابَّۡةٍ فِی الْاَرۡضِ اِلَّا عَلٰی اللّٰهِ رِزۡقُہَا وَعَلِمَہٗ
مُّسۡتَقَرَّہَا وَمُسۡتَوَدَّعُہَا کُلٌّ فِی کِتٰبٍ مُّبِیۡنٍ﴾^۲ واته: هیچ گیانله‌به‌رێک نیه له زه‌ویدا مه‌گه‌ر له‌سار
خودایه بۆ و بۆزه‌که‌ی وه (خوا) ده‌زانی شوینی مانه‌وه‌ی و شوینی لی ده‌رچوونی هه‌مووی نووسراوه
له کتیبی پوونکه‌ره‌وه (لوح‌المحفوظ) دایه. نمونه‌ی شه‌م نایه‌ته زۆده له قورئاندا، ﴿بِرِّزۡقٍ مِّنۡ یَّشَآءُ﴾^۱
واته: بۆ هه‌ر که‌سیک خوی ئاره‌زوو بکات بۆژی بۆ فراوان ده‌کات، ﴿وَهُوَ اَلۡقَوِیُّ الْعَزِیۡزُ﴾ هیچ
شتیکه لا گران نیه و هه‌ر شه‌و خاوه‌نی هینو ده‌سه‌لاته. پاشان فه‌رموویه‌تی: ﴿مَنۡ كَانَ يُرِیۡدُ حَرۡتَ

۱ البوم (۲۷).

۲ هود (۶).

الْآخِرَةَ نَزَدَلَهُ، فِي حَرْوِهِ وَمَنْ كَانَتْ يُرِيدُ حَرَّتَ الدُّنْيَا نُؤْتِيهِ، مِنْهَا وَمَا لَهُ، فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ ﴿ هـ
 که سیتی داها تی دواپژئی بویت، داها تی پتر دده بینی، کیش داها تی له م دنیا دا بوئی، له م دنیا به شی
 دده بین و له دنیا به سیتی نیه. خوی گه وره دده رموویت: ﴿ مَنْ كَانَتْ يُرِيدُ حَرَّتَ ﴾ که سیتک به شو
 کاری دواپژئی بویت ﴿ نَزَدَلَهُ، فِي حَرْوِهِ ﴾ واته: به هیزی ده کین و یارم تی دده بین له سه ر نه وی که
 پیوهی خه ریکه و به ر که ت ده خه یینه کاره که یه وه و پاداش تی دده یینه وه به ده قات له وهی خوی و هتا
 حوت سه د قات بق که سیتک که خودا مه یلی لی بیت، ﴿ وَمَنْ كَانَتْ يُرِيدُ حَرَّتَ الدُّنْيَا نُؤْتِيهِ، مِنْهَا وَمَا لَهُ، فِي
 الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ ﴾ واته: وه هر که سیتکیش هه مو و له و توانیا کی هر بق دنیا و ده سته کوی دنیا
 بوئی له دواپژ هچی نیه و بی به شه و خودا حرامی ده کات لیتی. نه گه مه یلی لی بیت له دنیا به شی
 ده دات و نه گه مه یلیشی لی نه بیت له دنیا شو دواپژیشدا بی به شی ده کات. بویه نه و که سه به و
 نیه ته ی خوی تووشی نه و هه مو خه سارو په نجه پژی ده کات له دنیا و له دواپژیشدا. به لگه ییش لی رده دا
 نه م نایه ته و نه و نایه ته ی سوره تی سوبحانه ی (الاسراء) یه که په یوه ندی به م نایه ته وه یه که باس مان
 کرد که خوی گه وره دده رموویت: ﴿ مَنْ كَانَتْ يُرِيدُ الْمَسَاجِلَ عَجَلْنَا لَهُ، فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ،
 جَهَنَّمَ يَصَلِّيْنَهَا مَذْمُومًا مَدْحُورًا ﴿ ۱۸ ﴾ وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَى لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَئِكَ كَانَ
 سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا ﴿ ۱۹ ﴾ كَلَّا نُمِدُّ هُنُوْلًا وَهُنُوْلًا مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا ﴿ ۲۰ ﴾ أَنْزَلَ
 كَيْفَ فَضَلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ ۗ وَالْآخِرَةُ أَكْبَرُ دَرَجَاتٍ وَأَكْبَرُ تَفْضِيلًا ﴿ واته: هر که سیتک ته نها زانی
 دنیا ی بویت له م (دنیا) دا زوو پیی دده بین نه وهی بمانه ویت بق هر که سیتک له پاشان دوزه خمان بق
 ساز داوه ده چیته ناوی به لومه کراوی و ده ر کراوی له میهره بانی خودا، هر که سیتکیش مه به ستی پژی
 دواپی بو بییت و هه ولی بق بدات به و جژده ی شایسته ی نه وه و باوه پداریش بیت نا نه وانه کرد وه و
 تیکوشانیان وه رگیراوه، ده به خشین به هه مو ان نه وانه ی (که هر دنیا یان ده ویت) و نه وانه ی (پژی
 دوا یان ده ویت) له به خشی په روه ردگارت (له م دنیا به دا) بیگومان پژی و به خشراوی په روه ردگارت
 هر گیز قه ده غه کرا و نه بووه، (نه ی موحه ممه د(ﷺ)) سه رنج بده چون (له دنیا دا) باوی هندیکیان مان
 داوه به سه ر هندیکیان دا و بیگومان پله کان له پژی دوا ییدا گه وره تره هه روه ها باودانه کانیش
 گه وره تره. له نوبه ی کوی که عبه وه (په زای خوی لی بیت) ده لیت: بیته مبه ری خودا(ﷺ)

الاسراء (۱۸-۲۱).

فرمودی: (مژده بده بهم نوممه ته به پایه برزیو بلندی و سرکه وتن دامه ززان له سر زه میندا. هر کس یتک له وانه کارتی دوارژی کربیت له بر دنیا نه وه نو کهسه له دوارژدا به شی نیه).^۱

دانا ئی بهرنامه ی مروؤ له جینی بهرنامه و نایینی خودا شهریک دانانه بو خودا

خوای گوره ده فرموویت: ﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَؤُا شَرَعُوا لَهُمْ مِّنَ الدِّیْنِ مَا لَمْ یَأْذَنْ بِهٖ اَللّٰهُ وَ لَوْلَا کَلِمَةُ الْفَصْلِ لَفُضِّیْنَ بَیْنَهُمْ وَاِنَّ الظَّالِمِیْنَ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِیْمٌ﴾ ناخو نه وان شتانی وا به شریکی خودا ده زانن، که دینکی وه هایان بو داهینابن و خودا نیجازه ی نه دابن؟ نه گهر بپاری به کجاری ده رنه چویبا، کاره که یان ده بپایه وه. نامه که کان جه زده به ی به ژانیان ده بیت. ﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَؤُا شَرَعُوا لَهُمْ مِّنَ الدِّیْنِ مَا لَمْ یَأْذَنْ بِهٖ اَللّٰهُ﴾ واته: نه وانه شوینی نه و بهرنامه و نایینه راسته ناکه ون که خودا بو تودا ناروویه تی. به لکو شوینی نه و پنگایه ده که ون که شه یتانه کانیان له مروؤو جنؤوکه بو یان داناون له و شتانه ی که حه رامیان کردوه بو یان وه (به حیره و سائیه و حام و وه صیله). وه حال کردنی گزشتی مرداره وه بوو خوین و قومارو له نمونه ی نه مانه که شتی پرپوچ و بی سووده که له کاتی نه فامیدا خو یان به هؤی نه زانی و کم ناو زیه وه دایان نیسابوو له حالان کردن و حه رام کردن و عیباده تی نابج و پرپوچ و قسه ی خراب و له فرمووده ی سه حیچدا هاتوه که پیغه مبه ری خودا (ﷺ) فرموویه تی: (عه مری کوپی لوحه یی کوپی (قه معه م) بینی ریخؤله ی خو ی له ناو شاگردا راده کیشا).^۲ چونکه یه که م کهس بوو که سائیه ی داهینا. نه م پیاوه یه کتک بوو له پاشاکانی خوزاعه یه که م که سیش بووه نه م شتانه ی داهیناوه له ناو قوره یشیه کانداو وای تی کردن که ده ست بکن به بتپه رستی. له عنه تی خوای تی بیت و خوا پووی ره ش بکات. بؤیه خوای گوره فرموویه تی: ﴿وَلَوْلَا کَلِمَةُ الْفَصْلِ لَفُضِّیْنَ بَیْنَهُمْ﴾ واته: نه گهر بپار نه درایه که سزایان دوا بخرت بو پؤی قیامت به زووی سزا ده دران، ﴿وَاِنَّ الظَّالِمِیْنَ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِیْمٌ﴾ واته: نامه قیکاران جه زده به ی به ژانیان ده بیت له جه نه مداو چاره نو سئکی نؤد خراب.

ترسانی بتپه رستان له گوره پانی مه حشه ردا و خو شی و خوشگوزمرانی بروداران له به هه شندا

پاشان خوای گوره فرموویه تی: ﴿تَرَى الظَّالِمِیْنَ مُسْفِقِیْنَ مِمَّا کَسَبُوا وَ هُوَ وَاَقْبُ بِهِنَّ وَاَلَّذِیْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصَّالِحٰتِ فِی رَوْضٰتِ الْجَنٰتِ لَهُمْ مَا یَشَآءُوْنَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذٰلِكَ هُوَ

^۱ احمد (۱۲۴/۵)، نه م فرمووده یه حاکم به سه حیچی داناره و زه مبه یش هاروپایه تی.

^۲ فتح الباری (۶/۶۳۲).

الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿۱۰﴾ نه و ناهه قانه ده بینن. له ناکامی کرده‌وی خویمان ده ترسن، دیاره هر توشیشیان ده بیت. نه و که سانهش بیونه خاوهن باوه‌پو ناکارچاک بیون له سهیرانگای باخه کاندان و چی خویمان ناره‌زوو بکن، له لایهن په‌روه‌ردگاریانه وه پتیمان ده‌گات، نه‌مه‌ش به‌خششیکی مه‌زنه. ﴿تَرَىٰ

الْقَلِيلَيْنِ مُتَّفِقَيْنِ وَمَا كَسَبُوا﴾ واته: نه و ناهه قیکارانه ده بیننی له نه‌نجامی کرداره‌کامی خویمان ده ترسن له گوره‌پانی قیامه‌تدا، ﴿وَهُوَ وَاَقْبَعُ بِهِمْ﴾ واته: نه‌وه‌ی لئی ده ترسان توشیشیان بیوه و ده‌ریاز بیونیان نیه. نه‌مه ژیانیه له و پژده‌دا به‌و ترسو به‌دگوره‌رانیه و ژیان به‌سهر ده‌بن.

﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي رَوْضَاتِ الْجَنَّاتِ لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ نه‌م ژیانیه له کوئی و نه‌م ژیانیه له کوئی؟ واته: نه‌وانه که له ساحه‌ی مه‌حشهردا به‌سهر شوپوی و داماموی ترسیکی زیادو بین نه‌ندازه‌دا کات به‌سهر به‌ده‌ن و توشی ناکامی کرده‌وی خرابی خویمان ده‌بن. نه‌وانه‌پیش که خاوهن باوه‌پو ناکارچاک بیون وان له سهیرانگاو باخه کاندان و هرچی ناره‌زوو بکن له خواردن و خوارنده‌و شوینی خویشی و جلو به‌رگی جوان و خیزانی جوان و پازاوه و پاپواردن که نه‌چاو بینوییه‌تی و نه‌گوئی بیستوییه‌تی و نه‌به‌دلی که سیشدا هاتووه، بژیه‌خوای گوره‌فهرمووییه‌تی: ﴿ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ

الْكَبِيرُ﴾ واته: نا نه‌وه‌یه به‌خششی گوره‌به‌هره‌ی نه‌واوو نه‌پراوه بژ پراوداران.

﴿ذَلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ اللَّهُ عِبَادَهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ وَمَن

يَعْرِفْ حَسَنَةً زِدْ لَهُ فِيهَا حُسْنًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿۱۱﴾ أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا فَإِن يَدَّبُّهُ اللَّهُ يَخْتِمْ عَلَىٰ

قَلْبِكَ وَيَمْحُ اللَّهُ الْبَطِلَ وَيُحْيِي الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿۱۲﴾

مژدمدان به‌به‌هره‌کامی به‌هه‌شت به‌خاوهن‌باوهران

خوای گوره‌ده‌فهرموویت: ﴿ذَلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ اللَّهُ عِبَادَهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ

أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ وَمَن يَعْرِفْ حَسَنَةً زِدْ لَهُ فِيهَا حُسْنًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ شَكُورٌ﴾ به‌مه‌خودا مژده به‌و

عبدانه‌ی ده‌دات، که بیونه خاوهن باوه‌پو ناکارچاک بیون. بیژه من هیچ پاداشتیتکم له نئوه ناویت.

مه‌گین خویشیستنی خرمه نزیکه‌کان. هر که سیش چاکه‌یک بکات، پتر چاکه‌ی له‌که‌ل ده‌که‌ین، خودا

له‌گوناه‌ده‌بووریت به‌چاکه‌ی عبدان ده‌زانیت. کاتیک خوای گوره‌باسی سه‌یرانگاو باخاتی کرد که

ناماده‌ی کردوه بژ نه‌وانه‌ی خاوهن باوه‌پو ناکارچاکن پاشان ده‌فهرموویت: ﴿ذَلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ اللَّهُ عِبَادَهُ

الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ واته: نه‌مه‌نه‌مژده بیوو که خوای گوره‌دای به‌بنده‌خاوهن

باوہرہکانی کہ دیتہ دی و هیچ گومانی تیدا نیہ. وہ دہفہرموویت: ﴿قُلْ لَا آسَأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ﴾ و اتہ: نہی موحممہ (ﷺ) بلی: بہو بتپہرستانہ لہ خوانناسہکانی قورہش داوی هیچ شتیکیان لی ناکم لہ مال و سامان بہ لکو داواتان لی دہکم کہ وازم لی بینو و شہری خوتانم لی لادہن ہتا ہم بہ یامہی خودای خوم بگہہنم. خو نہ گہر یارمہ تیم نادہن نازارشم مہدہن با خزمایہ تہ کہ مان بمینیت. بوخاری ریوایہ تی کردوہ لہ نبینو عباسوہ (پرہزای خویان لی بیت) دہلئت: پرسیار کرا لہ م نایہ تہ: ﴿إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ﴾ سہ عیدی کوہی جو بہ یرفہ رموی: و اتہ: خزمہ نزیکہکانی بنہ مالہی پیغہ مبر (ﷺ)، نبینو عباس دہلئت: پہلہ ت کرد. هیچ بنہ مالہ یک نیہ لہ ناو قورہ یشدا کہ خزمایہ تی نہ بیت لہ گہل پیغہ مبردا (ﷺ)، دہلئت: مہ بہ ست نہو یہ کہ بہ یوہندی و خزمایہ تی لہ نیوان من و نیوہدا با بمینیت و هیچی ترم ناویت. تہنہا بوخاری بہم شیوہ یہ ہیناویہ تی.^۱ نیمای نہخمہ دیش لہ رینگاہ کی ترہوہ ریوایہ تی کردوہ.^۲ وہ دہفہرموویت: ﴿وَمَنْ يَقْرَفْ حَسَنَةً زِدْ لَهُ فِيهَا حُسْنًا﴾ و اتہ: ہر کہ سیک چاکہ یک بکات چاکہ کی بق زیاد دہکہین، و اتہ: پاداشتی چاکتری دہدہینوہ. وہ کہ خوی گہورہ دہفہرموویت: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَظِلُّمُ مَثَاقِلَ ذَرَّةٍ وَإِن تَكُ حَسَنَةً يَّضْعِفْهَا وَيُؤْتِ مِنْ لَدُنْهُ أَجْرًا عَظِيمًا﴾ و اتہ: بہ راستی خوا قورسای گہردیلہ یک ستہم ناکات وہ نہ گہر چاکہ یک ہہ بیت (خودا) چہندانہی دہکاتوہو دہیبہ خشیت لہ لایہن خویوہ پاداشتیکی گہورہ. خوی گہورہ دہفہرموویت: ﴿إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ شَكُورٌ﴾ و اتہ: لہ زدر تاوان و گونہا خوش دہبیت و زدر لہ چاکہ کانش زیاد دہکات و دہبوریت لہ گونہاو ناشکرای ناکات و زیادیشی دہکات و ستایشی بہندہکانی دہکات لہ سہر چاکہ کردن.

دہلین پیغہ مبر (ﷺ) خوی تورانی ہہ لہبہ ستوہ بہ دہمی خوداوہو و ہلام دانہوی خودا بونہمہ

خوی گہورہ دہفہرموویت: ﴿أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا إِنَّ إِلَهًا لَّهُ يُخْتَارُ عَلَٰنَ لَقَدْ عَلِمْتُمْ أَنِّي مُبْطَلٌ بِمَا يَخْتَرُ الْمَلٰٓئِكَةُ بِحُكْمِ رَبِّهِمْ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾ یان دہلین درق بق خودا ہہ لدہ بہ ستیت. نہ گہر خودا مہیلی لی بیت، مؤر بہ سہر دلتهوہ دہنیت. خودا (ہر بہ فرمانی خوی) پوچ لہ نارادا ناہیلیت و راستی لہ جیدا جیگیر دہکات، نہو ناگادارہ لہ ہرچی بہ ناو دلاندا دہبوریت. ﴿أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا﴾

^۱ فتح الباری (۲۶/۸).

^۲ احمد (۲۲۹/۱)، فہرموودیہ کی سہیحہ.

^۳ النساء (۶۰).

واته: نه گهر به ناروی خوداوه دروت هه لبه ستایه وهك نه وه فاما نه ده لاین، ﴿إِن يَشَأْ اللَّهُ يُخْتِمْ عَلَى قَلْبِكَ﴾ نه گهر خودا مهیلی لی بووايه موری دها به سه ر دلندا و گرفتاری ده کردی و قورئانیش بقر نه ده مات.

وهك خوای گه و ره ده فه رموویت: ﴿وَلَوْ نَفَقْنَا عَنَّا بَعْضَ الْأَقَابِلِ ﴿۱۱﴾ لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ ﴿۱۲﴾ ثُمَّ لَقَطْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ ﴿۱۳﴾

﴿۱۱﴾ نَمَائِكُمْ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَزِينٍ﴾ واته: نه گهر (موحه مه د(ﷺ)) به دم نيمه وه هندی قسه ی هه لبه ستایه، بیگومان به دهستی خومان توله مان لی ده سهند، له پاشان ره گی دلیمان ده بیری و کهس له نیوه نهیده توانی به رگری لی بکات. واته: به توندترین شیوه توله مان لی ده سهند، هر گیز کهس ناتوانیت له دهستی خودا ده ریجیت و یاخی بییت، خودا ده فه رموویت: ﴿وَمِنْ حَقِّ يَكْفُرْتُهُ﴾ هه ق جیگیر ده کات و پوون و ناشکرای ده کات به به لگهی دیارو به هین، ﴿إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾ واته: ناگاداره به وهی که له ناو دلدا دیت و ده چیت و شارواوه یه و دیار نیه له خه لکه وه.

﴿وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْمُرُ عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا فَعَلُوا ﴿۱۴﴾ وَيَسْتَجِيبُ الَّذِينَ آمَنُوا وَرَمَلُوا الصَّالِحَاتِ وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ ۗ وَالْكَافِرُونَ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿۱۵﴾﴾ وَ لَوْ بَسَطَ اللَّهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَغَوْا فِي الْأَرْضِ وَلَكِنْ يُنَزِّلُ بِقَدَرٍ مَا يَشَاءُ إِنَّهُ بِبِئَادِهِ خَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿۱۶﴾ وَهُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ الْغَيْثَ مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ ۗ وَهُوَ الْوَلِيُّ الْحَمِيدُ ﴿۱۷﴾

خوای گه و ره په شیمان بوونه وه و مرده گریت و نزایش قه بول ده کات

خوای گه و ره منته ده کات به سه ر به بنده کانیدا به وهی که په شیمان بوونه وه و توبه یان لی قه بول ده کات کاتیک بگه ریته وه بقر لای و از له خراپه بینن له به خشنده یی و لیبوره یی خو یه تی که له گوناھی به بنده کانی خوش ده بییت و چاوپوشیان لی ده کات و دایده پو شیت بویان. وهك نه م نایه ته ی که خوای گه و ره ده فه رموویت: ﴿وَمَنْ يَمْلِكْ سَوْءًا أَوْ يظْلِمَ نَفْسَهُ، ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهُ يَجِدِ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا﴾ واته: وه هر کهس کرده وه یه کی خراپ بکات یان سته م له خو ی بکات پاشان داوای لیخو شیبون له خوا بکات ده بینیت خوا لیبوره ی میهره بانه. له سه حیصی موسلیمدا ماتووه (ره حمه تی خوای لی بییت) له نه سی کورپی مالیکه وه (ره زای خوای لی بییت) ده لیت: پیغه مبه ری خودا (ﷺ) فه رمو یه تی: (خوای گه و ره په شیمان بوونه وه ی به بنده ی خو ی پی خو شتره کاتیک ده گه ریته وه بقر لای له یه کیک له نیوه که ولاغه کی له چوله وانیه کدا له دهستی ده چیت و هر چی خواردن و خواردنه وه ی

۱ الحاقه (۴۴-۴۷).
۲ النساء (۱۱۰).

هیه به و لاغمه بیت، بن هیوا بیت لئی هاتبیته بن دارئک و له ژئر سیبهره که یدا پال که وتبیت و هیچ هیوایه کی نه مابیت به ولاغمه کی. وه ختیک نه و که سه به و حاله ویه، کاتیک ده زانیت و لاغمه که به باره که وه له لایه تی. دهستی گرتوو به ره شوکه به وه، پاشان نه و ونده دلی خوشه له خوشیاندایه تی: نهی خوابه تو به ندهی منی و من خوی تو نه و ونده دلی خوشه له خوشیاندایه هله ده کات^۱. وه دیسان له سه حیجی موسلیمدا له پریوایه تی عه بدولای کورپی مه سعوددا به و شیوه یه هاتوو (په زای خوی لی بیت)^۲. خوی گوره ده فرموویت: ﴿وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ﴾ هر نه ویشه په شیمانی له عه بده کانی قه بول ده کات و له کاره خرابه کانیان چاو ده پوشیت و له هه مو کرده و کانیان ناگاداره. زوهری له م فرمووده ی خوی گوره دا: ﴿وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ﴾ ده لیت: نه بو هوره یه ده لیت: پیغه مبه ری خودا (ﷺ) فرموویه تی: (خو زیاتر په شیمانی بنده ی خوی پی خوشتره له یه کیک له نیوه که ونبوه که ی ده دوزیته وه له و شوینه ی که ده ترسیت تینوویه تی بیکوژت تیندا)^۳. هه ممامی کورپی حارس ده لیت: پرسیار له نیبو مه سعود کرا که پیاویک کاری خرابه له گه ل ژنیک بکات و له دویدا ماره ی بکات؟ ده لیت: هیچی تیدا نیه و قه یناکات و نه م نایه ته ی خویند: ﴿وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ﴾^۴. خوی گوره ده فرموویت: ﴿وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ﴾ واته: له دوی تاوان خوی گوره په شیمانی قه بول ده کات و له گوناه ی پابردویش خوش ده بیت، ﴿وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ﴾ واته: خودا ناگاداره له هه مو نه و شتانه ی کردوتانه و پیسی هه لساون و وتوتانه له گه ل نه و یشدا ده بووریت له هر که سینک بگرتنه وه بۆ لای و په شیمان بیته وه. خوی گوره ده فرموویت: ﴿وَيَسْتَجِيبُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ ۗ وَالْكَافِرُونَ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ﴾ نه وانه ی خاوه ن باوه رین و ناکار چاکن نزایان لی قه بول ده کات و له چاکه ی خوی به شی زوریان ده داتای. بۆ خوانه ناسه کانش چه زره به ی زدر دژوار هه به. ﴿وَيَسْتَجِيبُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ سودی ده لیت: واته: نزایان لی قه بول ده کات، نیبو جه ریریش هر وای وتوو. واته:

^۱ مسلم (۲۱۰۴/۴).

^۲ مسلم (۲۱۰۳/۴).

^۳ عبدالزاق (۱۹۱/۳)، فرمووده یه کی لاوازه.

^۴ الطبری (۵۲۳/۲۱).

نزایان لَیْ قَه بُولَ دَه کات بَقْ خَوَیَان و بَرَاکَنیَان و هَاوَه لَه کَانِیَان. ^۱ ﴿وَزَیْدُهُمْ مِّنْ فَضْلِهِ﴾ واته: دوعاکانیان به زیادیشه وه لَیْ قَه بُولَ دَه کات. قه تاده و ئیبراهیمی نه خه عی ده لَیْن: له م نایه ته دا: ﴿وَسَتَجِيبُ الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا وَكَمِلُوْا الصَّٰلِحٰتِ﴾ یانی خوا تکایان و ه رده گریت بَقْ بَرَاکَنیَان ﴿وَزَیْدُهُمْ مِّنْ فَضْلِهِ﴾ تکاشیان بَقْ برای بَرَاکَنیَان هه روه رده گریت ^۲ خَوَی گه وره ده فه رموویت: ﴿وَالْكَافِرُوْنَ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيْدٌ﴾ کاتیک خَوَی گه وره باسی خاوه ن باوه پان و چاره نووسیانی کرد له پاداشندانه وه ی زَقْر له هه موو پوویه که وه باسی بیدینان و چاره نووسی خرابیان ده کات له پَزْی قیامه تدا له جه زره به ی زَقْر به ژان و پَر نازار له کاتی زیندووبونه وه و لئیرسینه وه یاندا.

له کارزانی خوداله ودا که بَزْیوی بی سه روه ری نه داوه

خَوَی گه وره ده فه رموویت: ﴿وَلَوْ بَسَطَ اللهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَغَوْا فِي الْأَرْضِ وَلٰكِنْ يُزِلُّ بِقَدْرِ مَا يَشَاءُ اِنَّهٗ يَبْسُوْدُ خَيْرٌ لِّبَصِيْرٍ﴾ نه گهر خودا (بی سه روه ی) بَزْیوی بَقْ عه بدانی خَوَی بنارایه له زه میندا یاخی ده بوون. به لام هه ر به مه یلی خَوَی به نه اندازه به پَیْ ده کات، که خودا له عه بده کانی خَوَی ناگادارو چاودیره. ﴿وَلَوْ بَسَطَ اللهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَغَوْا فِي الْأَرْضِ﴾ واته: نه گهر زیاد له نه اندازه ی پیوستیان خودا بَزْیوی به نده کانی بدایه وایان لَیْ ده هات که ده سترزئی بکه نه سه ریه ک ده ست بکه نه تاوانکردن و خراپه کاری له سه ر زه میندا. ﴿وَلٰكِنْ يُزِلُّ بِقَدْرِ مَا يَشَاءُ اِنَّهٗ يَبْسُوْدُ خَيْرٌ لِّبَصِيْرٍ﴾ واته: به لام به مه یلی خَوَی به شیوه یه ک بَزْیوی داون که خَبْر و بیری باشی تَیْدَا بیْت بَوَیَان. خودا خَوَی چاکتر ده زانیت چی باشه بَوَیَان. کَیْ ده وله مه ندی بَقْ چاکه و کیش هه ژاری بَقْ چاکه. خَوَی گه وره ده فه رموویت: ﴿وَهُوَ الَّذِيْ يُزِلُّ الْفَعِيْثَ مِنْۢ بَعْدِ مَا قَنَطُوْا وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهٗٓ وَهُوَ الْوَلِيُّ الْحَمِيْدُ﴾ هه ر نه ویش پاش ناوَمَیْد بوون له باران، باران داده باریتیت و دلوفانی خَوَی بلاوده کاته وه. هه ر نه وه بَقْ مه زنایه تی ده شیْ به رده وام په سه ندی بدریت. ﴿وَهُوَ الَّذِيْ يُزِلُّ الْفَعِيْثَ مِنْۢ بَعْدِ مَا قَنَطُوْا﴾ واته: دوی نه وه ی که بیْ نُوَمَیْد بوون له باران بارین. بارانیان بَقْ ده باریتیت له کاتیکدا که زَقْر پیوستیان به و بارانه هه یه. وه ک نَم نایه تانه ی که خَوَی گه وره ده فه رموویت: ﴿وَإِنْ كَانُوْا مِنْ قَبْلِ اَنْ يُزَلَ عَلَيْهِمْ مِنَ قَبْلِهِ لَمُبْسٰتٍ﴾ ^۳ واته: نه گهر چی پیش نه وه ی باران به سه ریاندا بباریت بیْ هیواو ناوَمَیْد بوون. وه

^۱ الطبري (۲۱/۵۳۴).

^۲ الطبري (۲۱/۵۳۴).

^۳ الروم (۴۹).

ده فرمویت: ﴿وَنَشْرُ رَحْمَتِهِ﴾ واته: به زبانی خوی بلاوده کاته وه به سر خه لکی نه و ولات ناوچه یه دا. قه تاده ده لیت: بویان گنپراینه وه که پیایک وتی به عومری کوبی خه تاب (په زای خوی لی بیت) نهی گورهی موسلمانان! باران ناباریت و خه لکی ناومید بوون، عومر وتی: دهی بۆتان نه باری! پاشان نه م نایه تهی خویند: ﴿وَهُوَ الَّذِي يُزِلُّ الْفَيْتَ مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا وَنَشْرُ رَحْمَتِهِ وَهُوَ الْوَلِيُّ الْحَمِيدُ﴾^۱. واته: هر خدایه کاروباری دروستکاره کانی ده بات به پیوه بۆ نه وهی سودی لی ببینن له دنیاو له دواړو زیانداو هر نه وه ده شیت په سندی بدریت له هه موو شتیگدا که دایده نیتو ده بکات.

﴿وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَكَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَتْ فِيهِمَا مِنْ دَابَّةٍ وَهُوَ عَلَىٰ جَمْعِهِمْ إِذَا يَشَاءُ قَدِيرٌ ﴿۲۱﴾ وَمَا أَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فِيمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُوا عَنْ كَثِيرٍ ﴿۲۲﴾ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿۲۳﴾﴾

و ده بیانی ناسمانه کان و زمین له نیشانه کانی خودان

خوای گوره ده فرمویت: ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَكَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَتْ فِيهِمَا مِنْ دَابَّةٍ وَهُوَ عَلَىٰ جَمْعِهِمْ إِذَا يَشَاءُ قَدِيرٌ﴾ هر له نیشانه کانی نه ون: داهینانی نه م ناسمانانه و زمینه وه وه موو جانه وهرانهی (که له نیوان نه و دووانه دا) بلاوی کردونه ته وه. هر کاتیکیش بۆ خوی مه یلی لی بیت توانای هه یه هه موویان کۆ بکاته وه، ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ﴾ واته: له و نیشانهی که به لگن له سر مه زناوی و توانای گوره وه سه لاتی به هیزی خوای گوره، ﴿خَلْقُ السَّمَكَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَتْ فِيهِمَا﴾ واته: نه وه موو گیانه وهرانهی که له نیوان ناسمانه کان و زمیندا بلاوی کردونه ته وه، ﴿وَمِنْ دَابَّةٍ﴾ نه مه فریشته کان و مرفو جنوکه و هه موو گیانه وهره کانی تریش ده گریته وه به هه موو جزرو شیوه و په نکو زمان و په گزو شیوازی ژیا نیانه وه. که بلاوی کردونه ته وه له هه موو ناوچه و به شه کانی ناسمانه کان و زمیندا، ﴿وَهُوَ عَلَىٰ جَمْعِهِمْ إِذَا يَشَاءُ قَدِيرٌ﴾ له گه ل نه مانه دا هه مووی له پۆزی قیامه تدا نه وه ل و ناخری کۆده کاته وه له تک هه موو دروستکاره کانی تردا له یه ک شویندا ده نگی بانگه ر ده بیستن و ده بینرین و برپاریان بۆ ده دریت. به برپاری خودا خوی، برپاریکی هه ق و داد په روه رانه.

^۱ الطبری (۵۳۷/۲۱).

هۆکاری گرفتاریه‌کان بی‌گونی و یاخی بوونه

خوای گه‌وره ده‌فهرموویت: ﴿وَمَا أَصَابَكُمْ مِّنْ مُّصِيبَةٍ فِيمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُوا عَنْ كَثِيرٍ﴾^۱ هر کاتیک تووشی به‌لایه‌ک بوون. به هۆی کرده‌وهی خۆتان، له زۆر گونا‌هه‌کانیشتان چاو ده‌پۆشیت. واته: هرچی به‌لاو گرفتاریکتان بیته‌پێ ئه‌ی خه‌لگینه به هۆی ئه‌وه کرده‌وه خراپه‌ی خۆتان‌ه‌وه‌یه که له پێشه‌وه کردووتانه، ﴿وَيَعْفُوا عَنْ كَثِيرٍ﴾ خوای گه‌وره له زۆریشیان ده‌بووریت و چاوپۆشی ده‌کات و تۆله‌تان لی ناسینیت له‌سه‌ری. وه‌ک خوای گه‌وره له نایه‌تیکی تردا ده‌فهرموویت: ﴿وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا مَا تَرَكُوا عَلَىٰ ظُهُرِهِمَا مِن دَابَّةٍ﴾^۲ واته: وه ئه‌گه‌ر خودا قار بگریت له خه‌لگی (تۆله‌یان لی بسینیت) له‌به‌ر ئه‌وه (خراپانه‌ی) که کردوویانه هیچ گیانداریکی به‌سه‌ر زه‌ویه‌وه نه‌ده‌هیشت. وه له‌فهرمووده‌ی سه‌حیدا هاتووه پێغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) ده‌فهرموویت: (سویند به‌وه که‌سه‌ی گیانی منی به‌ده‌سته، هیچ خاوه‌ن باوه‌رێک تووشی ناپه‌هه‌تی و نه‌خۆشی و خه‌م و خه‌فه‌تیک نابیت مه‌گین خودا ده‌یکاته که‌فاره‌تی گونا‌هه‌کانی ته‌نانه‌ت درپکێک که ده‌چیت به‌پیدا).^۳ ئیمامی نه‌حمه‌د پڕوایه‌تی کردووه له‌موعاویه‌ی کورپی ئه‌بو سوفاiane‌وه (په‌زای خوای لی بیته) ده‌لێت: بیستم له‌پێغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) ده‌یفه‌رموو: (هیچ شتیکی نیه که تووشی خاوه‌ن باوه‌ر بیته له‌جه‌سته‌یدا و نازاری بدا مه‌گین خودا ده‌یکاته که‌فاره‌تی تاوان و گونا‌هه‌کانی).^۴ دیسان ئیمامی نه‌حمه‌د پڕوایه‌تی کردووه له‌عائیشه‌وه (په‌زای خوای لی بیته) ده‌لێت: پێغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) فه‌رموویه‌تی: (کاتیک گونا‌می عه‌بد زۆر بوو چاکه‌ی نه‌بوو بیته که‌فاره‌تی خوای گه‌وره تووشی دلگرا‌نی و خه‌م و خه‌فه‌تی ده‌کات، بۆ ئه‌وه‌ی بیگاته که‌فاره‌تی).^۴ پاشان خوای گه‌وره ده‌فهرموویت: ﴿وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا لَكُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ﴾^۵ ناشتوانن له‌م سه‌ر زه‌مینه‌دا خۆ له‌خودا بدزنه‌وه غه‌یری خوداش نه‌هیچ گه‌وره‌یه‌کتان هه‌یه. نه‌که‌سیش به‌هاناتانه‌وه دیت.

^۱ الفاطر (۴۵).

^۲ احمد (۲۰۳/۲)، فه‌رمووده‌یه‌کی سه‌حیحه.

^۳ احمد (۹۸/۴)، فه‌رمووده‌یه‌کی سه‌سه‌نه.

^۴ احمد (۱۵۷/۶)، ئه‌م فه‌رمووده‌یه سه‌نه‌ده‌کانی لاوازه.

﴿وَمِنْ آيَاتِهِ الْجَوَارِ فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ﴾ (۳۲) **إِنْ شَأْ يُسْكِنِ الرِّيحَ فَيَظْلَنَنَّ رَوَاكِدَ عَنَّا ظَهْرَهُ وَإِنِ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ**

صَبَّارٍ شَكُورٍ﴾ (۳۳) **أَوْ يُوقِعَهُنَّ يَمًا كَسْبُوا وَيَعْفُ عَن كَثِيرٍ﴾ (۳۴) **وَيَعْلَمُ الَّذِينَ يُبَدِّلُونَ فِي آيَاتِنَا مَا لَهُمْ مِّن****

﴿۳۵﴾ **مَّحِصٍ﴾**

کشتی په کیکه له نیشانه کانی خودا

خوای گوره ده فرموویت: ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ الْجَوَارِ فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ﴾ هر له نیشانه کانی نهون: نه و کشتیانہی (که چیا ناسا) له ناو دریا دینو ده چن. واته له و نیشانانہی که به لگن له سر توانای بیپایان و دهسه لاتی خودای مه زن پامهینانی دریاکانه که گمیه کان به فرمانی نه و دین و ده چن وه ک چیا، مواهیدو حه سن و سودی و زه ححاک ده لئین: نه م گمیانہ له ناو دریا وه ک چیا وان له وشکانیدا. ^۱ وه ده فرموویت: ﴿إِنْ شَأْ يُسْكِنِ الرِّيحَ فَيَظْلَنَنَّ رَوَاكِدَ عَنَّا ظَهْرَهُ وَإِنِ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ﴾ نه که رحه ز بکات با راده گریت و له سر دریا به قه تیس ده مینتته وه. که له مه دا بؤ نه وانہی خوږاگرو سوپاسکارن به لگه ږدن. ﴿إِنْ شَأْ يُسْكِنِ الرِّيحَ فَيَظْلَنَنَّ رَوَاكِدَ عَنَّا ظَهْرَهُ﴾ واته: نه که رخودا مه یلی ئی بیت نه و بایه ی که به سر دریاکاندا ده پوات ده یوه ستنیت و گمیه کان ناجولئینت و له جیی خویدا ده مینتته وه نه ده پږون وه دین. له سر دریا ده وه ستن. ﴿إِنِ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ﴾ نه مه بؤ نه وانہی که خوږاگرن له کاتی لئقه ومان و نارہه تیدا به لگه یه کی چاکه ﴿شَكُورٍ﴾ واته ږد سوپاسی خودا ده که ن بؤ پامهینانی دریا و جولانی هه وا به پئی پیویست بؤ هاتوچویان. نه مه ش به لگه یه له سر به خشنده یی و به هره ی خودا بؤ نه و که سانه ی که خوږاگرن له کاتی نارہه تیدا و سوپاسکارن له کاتی خوږشیدا. پاشان خوای گوره ده فرموویت: ﴿أَوْ يُوقِعَهُنَّ يَمًا كَسْبُوا وَيَعْفُ عَن كَثِيرٍ﴾ یان له سزای کرده و هیان تووشی نو قموونیان بکات. له ږږیک له گونا هانیسیان ده بووریت. ﴿أَوْ يُوقِعَهُنَّ يَمًا كَسْبُوا﴾ واته: نه که ر خودا مه یلی ئی بیت که شتیه که له ناوده بات و نوعی ده کات به هوی گونامی خه لکه که یه وه که له ناویدان. ﴿وَيَعْفُ عَن كَثِيرٍ﴾ واته: له ږږیک له تاوانه کانیان خوږش ده بیت، خو نه که رهقی هه موو تاوانه کانیان ئی بسنیت نه وانہی که هه موو له ناو گمین له دریا له ناو ده چن. هه ندئ له زانایانی ته فسیر له مانای نه م نایه ته دا و توویانه: ﴿أَوْ يُوقِعَهُنَّ يَمًا كَسْبُوا﴾ واته: نه که ر خودا مه یلی ئی بیت په شه بایه کی ږد توندی بؤ ده ناردن گمیکه ی ده دا به ملاولادا و له ږنگای

^۱ الطبری (۵۴۱/۲۱).

خوی ده‌تیرازندو نوعی ده‌کردو نه‌ده‌گه‌یشته شوینی خوی. واته گه‌میه‌که و خوشیان تیاده‌چوون. نه‌م مانایه گونجاوه له‌گه‌لا نایه‌تی پیش‌شودا که خوی گه‌وره فه‌رموی نه‌گه‌ر مه‌یلی لی بیت بایه‌که ده‌وستینیت و ناولیت، لیره‌شدا ده‌فه‌رموینت له‌بهر توندی بایه‌که ده‌که‌وتن به‌ملاولادا و نوعم ده‌بوون و له‌ناو ده‌چوون. به‌لام له سوزو به‌زهی خودایه که هه‌وا ده‌نیریت به پی پیویست. وه‌ک چون باران ده‌بارینیت به نه‌ندازه‌ی پیویست. خۆ نه‌گه‌ر به زوری باران بیارینیت خانووه‌کان نوعم ده‌کات و ده‌پروخینیت و نه‌گه‌ر که‌میش بیارینت گیاوگزه و دارو دره‌خته‌کان سه‌وز ده‌کات. هه‌تا نه‌وه‌تا ناو ده‌نیریت بق ولاتی میسر به شیوه‌ی پوو‌بار له‌سه‌ر زه‌مینکی تره‌وه چونکه نه‌وان پیویستیان به باران نیه. نه‌گه‌ر بارانی زور بیارینت به‌سه‌ریاندا دیواری خانووه‌کانیان به‌رگه ناگرینت و خانووه‌کانیان ده‌پروخیت. خوی گه‌وره ده‌فه‌رموینت: ﴿وَعَلَّمَ الَّذِينَ يُكَلِّمُونَ فِي آيَاتِنَا مَا لَهُمْ مِنْ مَّجِيصٍ﴾ نا نه‌وانه‌ش ده‌رباره‌ی نیشانه‌کانمان کیشه ده‌کن. که هیج ده‌ره‌تانیکیان نیه. واته: هیج شتیک نیه بیکه‌نه په‌نا بق خویان که بیانپارینت له سزاو توله‌مان و به‌زیوو داموو زه‌بوون به‌رامبه‌ر توانای نیمه‌دا.

﴿مَا أوتيتُمْ مِنْ مَوْءِدٍ فَالْحَيَوةُ الدُّنْيَا وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ خَيْرٌ وَّابْقِيَ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿۳۶﴾ وَالَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبِيرَ الْاِثْمِ وَالْفَوَاحِشِ وَاِذَا مَا عَضُّوْا هُمْ يَغْفِرُونَ ﴿۳۷﴾ وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَاَقَامُوا الصَّلَاةَ وَاَمْرُهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُقْتَرُونَ ﴿۳۸﴾ وَالَّذِينَ اِذَا اسْأَلَهُمُ الْبِئْسَ هُمْ يَنْصَرُونَ ﴿۳۹﴾﴾

سیفاتی نه‌و که‌سه‌انه‌ی شایانی پاداشتن له لای خودا

خوی گه‌وره ده‌فه‌رموینت: ﴿مَا أوتيتُمْ مِنْ مَوْءِدٍ فَالْحَيَوةُ الدُّنْيَا وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ خَيْرٌ وَّابْقِيَ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ﴾ هه‌چی به نیوه دراوه هوی ژبان له دنیا، نه‌و شته‌ش که له لای خودایه، بق نه‌و خاوه‌ن باوه‌پانه‌ی هه‌ر به په‌روه‌دگاری خویان پشت نه‌ستوون، باشتره‌و به‌پیزترشه. خوی گه‌وره که‌باسی سوکی و بینرخ ژبانی دنیا‌ده‌کات و باسی جوانیه‌کانی و نه‌و خۆشی و خوشگوزه‌رانیه‌ی که ماوه‌یه‌کی زور که‌مه و نامینیت ده‌کات، ده‌فه‌رموینت: ﴿مَا أوتيتُمْ مِنْ مَوْءِدٍ فَالْحَيَوةُ الدُّنْيَا﴾ واته: هه‌رچیتان و ده‌سه‌ت هینا و کورتان کرده‌وه له خۆبایی مه‌بن پیی. نه‌وه هوی ژبان و گوزه‌رانتانه‌و مالتیکی که‌م نرخ و دواکرتایه‌و مه‌گین له ده‌سه‌ستان ده‌رده‌چیت، ﴿وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ خَيْرٌ وَّابْقِيَ﴾ واته: پاداشتی خودا چاکتره له دنیا. چونکه پاداشتی خودا هه‌تا هه‌تایه‌و ده‌مینیته‌وه. نه‌وه‌ی نامینیت پیشی مه‌خه‌ن به‌سه‌ر نه‌وه‌دا که هه‌ر ده‌مینیته‌وه، بۆیه خوی گه‌وره فه‌رموینه‌تی: ﴿لِلَّذِينَ ءَامَنُوا﴾ واته: بق نه‌و خاوه‌نباوه‌پانه‌ی خۆپاگر بوون له‌سه‌ر وازه‌ینان له خۆشی و ناره‌زووه‌کانی دنیا، ﴿وَعَلَىٰ

رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿۱﴾ واته: پشت نه‌ستوور بوون به خوای خَویان که یارمه‌تیاں بدات له‌سەر خَپراگری له به‌جیه‌تیاںی واجب و فره‌زه‌کانداو و ازه‌میتان له به‌زاندنی سنووره‌کانیدا. پاشان خوای گه‌وره فره‌موویه‌تی: ﴿وَالَّذِينَ يَخْتَفُونَ كَثِيرًا مِنَ الْآيَاتِ وَالْفَرَاحِشِ وَإِذَا مَا عَضِبُوا لَهُمْ يَغْفِرُونَ ﴿۲﴾ نه‌وانه‌ش له تاوانی گه‌وره دوورن له کرده‌وی شوریه‌ی دووری ده‌گرن (له گه‌رمه‌ی توپه‌بوونیا‌ندا عه‌فو ده‌کن). پاشان ده‌فهرموویت: ﴿وَالَّذِينَ يَخْتَفُونَ كَثِيرًا مِنَ الْآيَاتِ وَالْفَرَاحِشِ ﴿۳﴾ له پیشه‌وه له سوره‌تی (الاعراف) دا باسی تاوانی گه‌وره کرده‌وی شوریه‌یماں کرد ﴿الْآيَاتِ وَالْفَرَاحِشِ ﴿۴﴾ وه خوای گه‌وره ده‌فهرموویت: ﴿وَإِذَا مَا عَضِبُوا لَهُمْ يَغْفِرُونَ ﴿۵﴾ سروشت و سیفه‌تیاں وایه نه‌و خاوه‌ن باوه‌رانه دل فراوان و لیبوردن به‌رانبه‌ر به‌خه‌لکی نه‌ک تۆله‌سه‌ندن لی‌تیاں له فره‌موده‌ی سه‌حی‌دا هاتووه که پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) هرگیز له‌به‌ر خَزی تۆله‌ی نه‌سه‌ندوو مه‌گه‌ر کاتیک که سنووری خودای تیدا شکین‌رابیت و به‌زیت‌رابیت. ^۱ خوای گه‌وره ده‌فهرموویت: ﴿وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُقْتُونَ ﴿۶﴾ نه‌و که‌سانه‌ش که به‌ده‌نگی په‌روه‌ردگار یانه‌وه چوون و نویژ ده‌کن و کاره‌کانیاں به‌پاویژه‌وه له و بژۆه‌ی پیمان به‌خشوون ده‌به‌خشن. ﴿وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ ﴿۷﴾ واته: شوینی پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی ده‌که‌ون و گوپ‌رپه‌الی فره‌مانه‌کانی ده‌که‌ن و دوورده‌که‌ونه‌وه له و شتانه‌ی که قه‌ده‌غی کردوو له‌تیاں. ﴿وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ ﴿۸﴾ نویژ ده‌که‌ن که گه‌وره‌ترین عیبادته‌ه بق خوای گه‌وره. ﴿وَأَمْرُهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ ﴿۹﴾ واته: کاره‌کانیاں به‌پاویژ ده‌که‌ن. هیچ کاریک نا‌که‌ن هه‌تا پاویژ نه‌که‌ن له نیوان خَویاندا له‌سه‌ری بق نه‌وه‌ی سوود وه‌رگرن له پاویژ‌چوونی یه‌کتری له کاروباری جه‌نگه‌کانداو له و شتانه‌ی تر که پی‌ویستی به‌پاویژ‌کردن هه‌یه. وه‌ک خوای گه‌وره فره‌موویه‌تی: ﴿وَسَاوَرَهُمْ فِي الْأَمْزِيِّ ﴿۱۰﴾ واته: وه پاویژ‌تیاں پی‌بکه له کاروباردا. بۆیه پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) پاویژی ده‌کرد به‌هاوه‌له‌کانی له کاروباری جه‌نگه‌کان و نه‌و شتانه‌ی که پی‌ویستی به‌پاویژ‌کردن بوویت بق نه‌وه‌ی ده‌له‌کانیاں زیاتر پابه‌ند بکات به‌ئیسلا‌مه‌وه و ئایینیاں له لا زیاتر شبرین بکات. هر به‌و شیوه‌یه عومهری کوپی خه‌تاب کاتیک مردنی نزیک بووه‌وه پاش نه‌وه‌ی که بریندار کرا. بریاری دا که پاویژ‌بکریت له نیوان شه‌ش که‌سدا که بریتی بوون له عوسمانی کوپی عه‌فان و علی و ته‌له‌و زویه‌یرو سه‌عدو عه‌بدوپه‌همانی کوپی عه‌وف (په‌زای خویان لی بیت) پای هاوه‌له‌کانی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) هه‌موو هاته‌سه‌رته‌وه عوسمان هه‌لبژۆرن و پیشیاں خست به‌سه‌رته‌وانی

^۱ فتح الباری (۱/۵۴۱).

^۲ آل عمران (۱۵۹).

تردا (ره‌زای خویان لی بیت)، خوی گوره ده‌فرموویت: ﴿وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُقْفُونَ﴾ واته: له و پوزیه ی پیمان داوین ده‌به‌خشنو ده‌دیده‌ن به‌خه‌لکی خودا به‌ پی پی دورو نزیکی لییانه‌وه. وه ده‌فرموویت:

﴿وَالَّذِينَ إِذَا أَصَابَهُمُ الْبُرْءُ كَانُوا كَالْحَرَابِ﴾ نه‌و که‌سانه‌ش نه‌گر رزق‌نیکان لی بکریت، توله‌ی خویان ده‌که‌نه‌وه. واته توانای توله‌ی سه‌ندنیان هیه له‌و که‌سانه‌ی که‌ ناهه‌قیان پی ده‌کاتو ده‌ستدریژی ده‌کاته‌سریان. بی ده‌سه‌لات نینو سه‌رشو‌پ‌ناکه‌ن به‌لکو توانای سه‌ندنه‌وه‌ی حقه‌ی خویان هیه له‌و که‌سانه‌ی که‌ ده‌ستدریژیان ده‌که‌نه‌ سه‌رو‌ناهه‌قیان پی ده‌که‌ن. وه له‌کاتی ده‌سه‌لاتیشدا خاوه‌نی

لیبوردن. وه‌ک یوسف وتی به‌براکانی: ﴿لَا تَرِبَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ يَأْتِيكُم مِّنْهُم مَّوَدَّةٌ كَمَا كُنْتُمْ فِيهَا﴾ واته: نه‌موق هیه سه‌رزه‌نشستو ته‌شهریکتان له‌سه‌رنیه (له‌لایه‌ن منه‌وه) خوا لی‌تان خوش بی‌ت. له‌کاتی‌کده‌ی‌توانی سزایان بداتو هه‌قیان لی بسینتیت له‌سه‌ر نه‌و کرداره‌ خراپه‌ی له‌گه‌لیان کرد. یان وه‌ک پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) که‌ نه‌وانه‌ی عه‌فو کرد که‌ هه‌شتا که‌س بوون که‌ ویستیان په‌لاماری پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) بدنه‌ له‌ جیای ته‌نعیمه‌وه له‌ سالی حوده‌بییهدا هانتنه‌ خواره‌وه له‌ چیا‌که‌وه. کاتیک پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) ده‌ستی گرت به‌سه‌ریاندا عه‌فوی کردن که‌ ده‌شی توانی توله‌ی‌ان لی بسینتیت وه‌ هه‌ر به‌و شیوه‌یه عه‌فوکردنی غه‌وره‌س کوپی حارس که‌ ویستی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) بکوزیت کاتیک شمشیری راکیشا پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) له‌ خه‌ودا بوو ویستی لی‌ی بدات پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) هاواری کرد به‌سه‌ریداو شمشیره‌کی له‌ دست که‌وتو پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) شمشیره‌کی گرت به‌ ده‌ستیه‌وه‌و هاوه‌له‌کانی بانگ کردو ناگاداری کردن له‌وه‌ی که‌ پوویدا له‌ نیوان خوی‌و نه‌و پیاوه‌داو پاشان عه‌فوی کرد. فرمووده‌و پووداو زوره‌ له‌و باره‌یه‌وه، والله سبحانه‌و تعالی أعلم.

﴿وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِّثْلُهَا فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ﴾ (۱۰) وَلَمَنِ انْتَصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهِ فَأُولَئِكَ مَا عَلَيْهِمْ مِنْ سَبِيلٍ (۱۱) إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَيَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ (۱۲) وَلَمَنْ صَبَرَ وَصَفَرَ إِنَّ ذَلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ (۱۳)﴾

چاوپوشی کردن یان توله‌سه‌ندن له‌ ناهه‌قی کار

خوی گوره ده‌فرموویت: ﴿وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِّثْلُهَا فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ﴾ سزا بۆ هه‌ر خراپه‌یه‌کی وه‌ک نه‌وه، کیش له‌ توله‌ چاوپوشیتو کوشش بۆ ناشتی بکات، پاداشتی له‌سه‌ر خودایه، بیگومان خودا ناهه‌قی کارانی خوش ناویت. نه‌م نایه‌ته وه‌ک

ئەو نایەتە وایە کە خودا دەفەرموویت: ﴿فَمَنْ أَعَدَّىٰ عَلَيْكُمْ فَأَعِدْهُ عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا أَعَدَّىٰ عَلَيْكُمْ﴾^۱ واتە:

جا هەر کەسێک دەستدریژی کردە سەرتان ئێشەش دەستدریژی بکەنە سەری بە وێنەی

دەستدریژکردنە کە ی ئەو بۆ ئێوە. ئەم نایەتەش هەر وایە کە دەفەرموویت: ﴿وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا

بِمِثْلِ مَا عُوِّبْتُمْ بِهِ﴾^۲ واتە: وە ئەگەر تۆڵەتان سەندەووە ئەو بە ئەندازەی ئەو ستمەمی دژتان

کراوە تۆڵە بکەنەو. خوای گەرە دادی داناووە کە تۆڵەسەندنە لە تاوانباران بەلام ئەو بەش و چاکتر

لیبۆردنە، بۆیە خوای گەرە لێرەدا فەرمووێتی: ﴿فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ﴾ واتە: ئەو ی

لیبۆردن بکات و چاکە بکات ئەو پاداشتە کە ی ئەکە وێتە لای خوا، شانی ئەو لیبۆردنە لای خودا و ن

ناییت وەک لە فەرموودە ی سەحیحدا هاتوووە دەفەرموویت: (خوای گەرە بەندە ی خۆ ی بە هۆ ی

لیبۆردن لە خەلکی زیاتر دەسەلاتدارتر دەکات).^۳ وە دەفەرموویت: ﴿إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ﴾ واتە: خودا

دەستدریژیکەری خۆش ناوێت ئەو ی کە دەست پێشخەری دەکات لە تاوان کردندا. پاشان خوای

گەرە فەرمووێتی: ﴿وَلَمَنْ أَنْصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهِ فَأُولَٰئِكَ مَا عَلَيْهِمْ مِنْ سَبِيلٍ﴾ ئەو کە سەنە ی لە پاش ناهەقی

لێکردن. تۆڵە ی خۆیان دەسێننەووە خەتا بار نین. واتە: ئەو کە سەنە هیچ تاوانێکیان نیە کە تۆڵە

دەسێنن لەو کە سەنە ی کە ناهەقیان پێ کردوون. خوای گەرە دەفەرموویت: ﴿إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ

يَظْلُمُونَ النَّاسَ وَيَبْعُونَ فِي الْأَرْضِ بِعَيْرِ الْحَقِّ ۗ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ خەتا هەر لەو کە سەنە ی ناهەقی

لە مەردم دەکەن و ئاکیاریان لە ولادت بە ملهوپیه، ئەوانە ئازاریکی بە ژانیان دەبیت. ﴿إِنَّمَا السَّبِيلُ﴾

واتە: خەتا تاوان. ﴿عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَيَبْعُونَ فِي الْأَرْضِ بِعَيْرِ الْحَقِّ﴾ لەسەر ئەوانە یە کە دەست

پێشخەری دەکەن و ناهەقی بە خەلکی دەکەن لەسەر زەمیندا وەک لەم فەرموودە سەحیحەدا هاتوووە

دەفەرموویت: (دوو کەس قسەیان بە یە کتری و تبییت، تاوانە کە ی لەسەر ئەو کە سە یە کە یە کە مجار

قسە ی کردوووە ئەگەر ستم لێکراو دەستدریژی نە کردبیت).^۴ ﴿أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ ئەوانە

ئازاری توندو بە ژانیان دەبیت. لە موخەمەدی کوپی واسەعەو دەلیت: چوو مە ککە کاتی ک چوو مە

سەر ئەو چالە کە پردیکی لەسەر کرابوو گیرامو بردمیان بۆ لای مەروانی کوپی موهەللەب کە

^۱ البقرة (۱۹۴).

^۲ النحل (۱۲۶).

^۳ مسلم (۲۰۰/۴).

^۴ مسلم (۲۰۰/۴).

کار به دستى شارى به سره بوو وتى: چ پئويستيه کت هه يه نهى باوکى عبدالله؟ وتى: پئويستى من نه وه يه نه گهر بۆت کرا، نه وه م دهوى که براهى بهنى عه دى وتى. مه روان وتى: کامه يه براهى بهنى عه دى؟ وتى: عه لای کورپى زياد جارک داواى له هاوه لئکى کرد کارئکى بۆ بکات، نامه يه کى بۆ نووسى وتى: اما بعد. نه گهر بۆت کرا که له ماله وه مايته وه با بارت سووک بيئت و سکت خالى بيئت و ده ستت پاک بيئت و پيس نه بو بيئت به خوئين و مالى موسلمانان. وه ختیک تۆ نه وت کرد هيچ خه تاو تاوانتکت له سه ر نيه،

﴿إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَيَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ مه روان وتى: به خوا راست ده کات و ناموزگار يه کى چاکى کردوه. پاشان وتى: پئويستيه کت چيه نهى نه بو عه بدوللا. وتم: پئويستى من نه وه يه په وانم بکى بۆ ناو مال و مندالم وتى: به لى باشه. ئيبينو نه بى حاتم په پيوايه تى کردوه. دواى نه وه ي خواى گوره باسى خراپى و ناهه قى نه وه که سانه ي ناهه قى کارن کرد، تۆ له ي دانا بۆ خراپه کار، داوا ده کات له مه ردم که ليئورده و سنگ فراوان بن له گه ل خه لکى ده فه رمويئ: ﴿وَلَمَنْ صَبَرَ وَغَفَرَ إِنَّ ذَلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ﴾ بۆ که سيئک خوراگر بيئت و له تۆ له چاوپوشى بکات. نه مه يه ککک له کاره په سه نده کانه. واته: خوراگر بيئت له سه ر ناهه قى و نازارو چاوپوشى بکات له مه ردم، ﴿إِنَّ ذَلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ﴾ سه عيى کورپى جو به ير ده لئت: له و کاره چاک و هه قانه يه که خواى گوره فه رمانى بيئ ده کات. واته: له و کارانه يه به رز نرختنراوو سوپاسکراوه. چونکه هه موو کارئکى چاک و په سه نده پاداشتى باش و پئزى تا به تى هه يه.

﴿وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ وَدْيٍ مِنْ بَعْدِهِ وَتَرَى الظَّالِمِينَ لَمَّا رَأَوْا الْعَذَابَ يَقُولُونَ هَلْ إِلَى مَرِّرٍ مِنْ سَبِيلِ ﴿١٤﴾ وَتَرَاهُمْ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا خَشِيعَاتٍ مِنَ الذَّلِيلِ يَنْظُرُونَ مِنْ طَرْفٍ خَفِيٍّ وَقَالَ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ الْخٰئِسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ أَلَا إِنَّ الظَّالِمِينَ فِي عَذَابٍ مُقْتَرِبٍ ﴿١٥﴾ وَمَا كَاَتَ لَهُمْ مِنْ أَوْلِيَاءَ يَنْصُرُوهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ سَبِيلٍ ﴿١٦﴾﴾

ژيانى ناهه قى کاران له بوژى قيامه تدا

خواى گوره ده فه رمويئ: ﴿وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ وَدْيٍ مِنْ بَعْدِهِ وَتَرَى الظَّالِمِينَ لَمَّا رَأَوْا الْعَذَابَ يَقُولُونَ هَلْ إِلَى مَرِّرٍ مِنْ سَبِيلٍ﴾ هه رکه سيئک خوا لئى گور بيئت، ئيترکه س به شوئين نه ودا نابيئت به دۆست. تۆ ده بيئى نه وانى ناهه قى کارن کاتيئک جه زره به ده بيئن. ده لئين: ئاخق هيچ ده ره تانئکمان هه يه؟ خواى گوره باسى خوزى ده کات که مه يلى له هه ر شتئک بيئت ده بيئت و که س نابيئه پئگرى و

هر شتیکیش مه یلی لی نه بیت نابیت و که س ناتوانیت بیکات. وه هر که سیک نه و پنگی نیشان بدات که س ناتوانیت لئی بگوریت و هر که سیش خودا پئی لی گورپی که س ناتوانیت پئی نیشان بدات. وه که فرمویه تی: ﴿وَمَنْ يُضِلْ فَلَنْ نَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُرْشِدًا﴾^۱ واته: وه هر که سیش گومرا بکات نه وه ده ست ناکه ویت بوی هیچ پشتیوان و پئی نیشاندهریک. پاشان خوی گوره باسی نامه قیکاران ده کات نه وانه ی بتپه رستن و هاوه لی بق خودا داده نین ده فرمویت: ﴿لَمَّا رَأَوْا الْعَذَابَ﴾ کاتیک سزا ده بینن له

پژئی قیامه تدا ناواته خوانن جاریکی تر بگه پینه وه بق دنیا. ﴿يَقُولُونَ هَلْ إِنْ مَرَّرْنَا مِنْ سَبِيلٍ﴾ ناخو هیچ پنگایه کمان هه یه خومان ده ریزان بگه یین، وه ک خوی گوره فرمویه تی: ﴿وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ وَقَفُوا عَلَىٰ

النَّارِ فَقَالُوا بَلَيْنَا نَرُدُّ وَلَا نَكْذِبُ وَإِنَّا نَرَىٰ رَبَّنَا وَنَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾^(۱۷) بل بداهم ما كانوا يمحفون من قبل واوردوا

لما ذوالما نوا عنه و انهم لكانون و اته: وه نه گه ر بیانینیت کاتیک که له سر قه راخی دوزه خ وه ستینران که ده لئین: خوزگه ده گه پینرینه وه بق دنیا و باه لگه کانی په روره دگارمان به درق نه ده زانی و له برواداران ده بیوین، (نه خیر به راستیان نیه) به لکو نه وه ی که له وه و پیش ده یانشارده وه بویان ده رکه و توره وه نه گه ر بگه پینرینه وه (بق دنیا) بیگومان دوویاره ده گه پینه وه بق نه و کارانه ی که لئیان قه ده غه کرابوو وه به راستی نه وانه دروزنن. پاشان خوی گوره ده فرمویت: ﴿وَتَرَهُمْ يَمْضُونَ

عليها خشيعات من الذل ينظرون من طرف حفي وقال الذين آمنوا ان الخسيعات الذين خسروا

انفسهم واهليهم يوم القيمة الا ان الظالمين في عذاب مقير﴾ که ده یانبه نه سر ناگر، ده یانبینی زرد به سه رکی و دامای و له بنه وه چاوه چاویانه. خاوه باوه رانیش ده لئین: زیانباران نه و که سانه ن که خویان و که س و کاریان پژئی قیامت دوزاندوه. باش بزنان که نه و نامه قیکه رانه، هه تاسه ر هه رله نازاردان. ﴿وَتَرَهُمْ يَمْضُونَ عَلَيْهَا﴾ ده یانبینی که ده یانبه نه سر ناگر. ﴿خشيعات من الذل﴾

له ترساندا ده له رزن به هوی نه و کاره خرابانه ی که له رابردودا کردوویانه و له فرمانی خودا ده رچووویون، ﴿ينظرون من طرف حفي﴾ مواهید ده لئیت: واته: به سه رشوی. و اته: له ژیره وه به دزیه وه ده پوانن بق نه و ناگره. نه وه ی که لئی ده ترسان تووشی هاتوون و هه رگیز بزگاریان نابیت. زرد گه و ره و گرانه له سه ر دلیان خوی گه و ره بمانپارینیت له و ناگره. ﴿وقال الذين آمنوا﴾ خاوه ن

۱ الکهف (۱۷).

۲ الانعام (۲۷-۲۸).

۳ الطبری (۵۵۳).

باوه پان له پۆژی قیامه تدا ده لئین: ﴿إِنَّ الْخَسِرِينَ﴾ ئەوانەى که نۆز زیانبارن، ﴿الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ وَأَهْلِيَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ ئەو که سانهن که خۆیان و مال و مندالیان تووشی زیان کرد له پۆژی قیامه تدا خۆشیان و ئەوانیشیان له گەڵ خۆیان برد بۆ ناو شاگر هەرچی خۆشی هه بوو له دهستیان داو جیاش ده کرێنه وه له گەڵ دۆست و هاوپی و براو خزم و کەس و کاریشدا، پاش ئەوهی ئەوانیشیان تووشی زیان کرد. ﴿أَلَا إِنَّ الظَّالِمِينَ فِي عَذَابٍ مُّقِيمٍ﴾ واته: ئەو ستهکارانه باش بزائن که به برده وامی وان له سزاو نازارو هەرگیز پزگار نابو و پزگاشیان نیه بۆ هیچ لایه که ده رباز بن. خوای گه وره ده فەرموویت:

﴿وَمَا كَانَتْ لَهُمْ مِنْ أَوْلِيَاءَ يَصُرُّونَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ سَبِيلٍ﴾ غهیری خودا هیچ که سێک به هانایان نایهت، هەر کهس خودا گومپای بکات هیچ پێیه کی بۆ نامینیتیت. واته: هیچ کهس نیه غهیری خودا پزگاریان بکات له سزاو جه زره به، ﴿وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ سَبِيلٍ﴾ هەر که سێک خودا سهری لی تێک بدات پزگاربوونی نیه.

﴿اسْتَجِيبُوا لِرَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللَّهِ مَا لَكُمْ مِنْ مَلْجَأٍ يَوْمَئِذٍ وَمَا لَكُمْ مِنْ

نَكِيرٍ ﴿٧٧﴾ فَإِنْ أَعْرَضُوا فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا إِلَّا أَلْبَلَعُهُمْ وَإِنَّا إِذَا أَذَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً فَفَرِحَ بِهَا وَإِنْ تُصِيبُهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيَهُمْ فَإِنَّ الْإِنْسَانَ كَفُورٌ ﴿٧٨﴾

هه ئشان بۆ خواناسی له پیش ئەوهی که قیامهت بیت

خوای گه وره ده فەرموویت: ﴿اسْتَجِيبُوا لِرَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللَّهِ مَا لَكُمْ مِنْ مَلْجَأٍ يَوْمَئِذٍ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَكِيرٍ﴾ بهر له وه پۆژیک بیت که له لای خودا وه هیچ گه پانه وهی بۆ نیه، به فرمانی پهروه رندهی خۆتان بکهن، ئەو پۆژه هیچ په ناتان دهست ناکه ویت وه هیچ حاشاتان پیناکریت. وهختیک خودای گه وره باسی ئەو گرانی وه موو نار هه تیه گه وره ی پۆژی قیامهتی کردو ناگاداری هه ردمی کرد لێی وه فرمانی دا بۆ خۆتاما ده کردن بۆی پاشان فەرموویتهی: ﴿اسْتَجِيبُوا لِرَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللَّهِ﴾ واته: بهر له وهی پۆژیک بیت کاتیک خودا فرمانی دا بیت به چاو ترو کاتیک دیت. کهس نیه بهری بگریت وه هیلتیت بیت. ده فەرموویت: ﴿مَا لَكُمْ مِنْ مَلْجَأٍ يَوْمَئِذٍ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَكِيرٍ﴾ واته: هیچ کۆشک و قه لاو شوینیک نیه په نای پی به رنو و خۆتانی تیا بزد بکه نو له بهر چاوی خودا خۆتان بشارنه وه تییدا. به لکو خوای گه وره به توانا ده سه لاتی دوری داو نو چاوی لیتانه و ناگای له هه موو شتیکتانه وه هیچ په نایه که نیه لای ئەو نه بیت. ﴿قَوْلُ الْإِنْسَانِ يَوْمَئِذٍ إِنَّ الْمَرءَ ﴿١٠﴾ كَلَّا

لَا وَرَدَ ﴿۱۱﴾ اِلٰنْ رِيكَ يَوْمَئِذٍ اَلْتَقَرُّ^۱ واته: نه و کاته مَرُوْدَ ده لیت: ده ربازگه له کوپوه به، نه خیر هیچ به ناگه یه ک نیه، له و پُوژده دا ناراماگه رلای په روه ردگاری تویه. خوی گه وره ده فه رموویت: ﴿فَاِنْ اَعْرَضُوْا فَمَا اَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيْظًا اِنْ عَلَيَّكَ اِلَّا الْبَلٰغُ وَاِنَّا اِذَا اَدْقْنَا الْاِنْسَانَ مِّنْ اَرْحَمَةٍ فَرِحَ بِهَا وَاِنْ نَّصَبْنٰهُمْ سَبِيْلًا يَّمَا قَدَمَتْ اَيْدِيْهِمْ فَاِنَّ الْاِنْسَانَ كَفُوْرٌ﴾ سانه گه ره رخویان بوارد. نئمه تومان بُوئوه وه نه نارده له سر نه وانه پاسدار بی. ته نها نه وه ندهت له سره مه به سته که پابه به نی. نئمه هر کاتیک کاریک ده که بین مَرُوْدَ تامی به زمی نئمه بجیژت. خوشیان لی دیت نه گه ر به هوی کرده وه خرابه کانیاں ده که ونه چورمتیکه وه. هر ده زانن پینه زان بن. واته: نه گه ر بتپه رستان دژایه تیان کردو خویان بوارد ﴿فَمَا اَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيْظًا﴾ واته: نئمه تومان نه کردوه به چاودیر به سر یانه وه وه ک خوی گه وره ده فه رموویت له نایه تیگی تردا: ﴿اَلَيْسَ عَلَيَّكَ هُدٰى وَّلٰكِنَّ اَللّٰهَ يَهْدِيْ مَنْ يَّشَآءُ﴾^۲ واته: له سر تو نیه (نه ی موحه ممه د(ﷺ)) ریتمونوی و موسلمان کردنی خه لکی به لکو خوا هر که سیتی بویت هیدایه تی ده دات. وه ده فه رموویت: ﴿فَاِنَّمَا عَلَيَّكَ الْبَلٰغُ وَاِنَّمَا اَلْحِسَابُ﴾^۳ واته: بیگومان تو هر گه یاندنت له سره و لیپرسینه وه ش له سر نئمه به. لیترده ده فه رموویت: ﴿اِنْ عَلَيَّكَ اِلَّا الْبَلٰغُ﴾ واته: نئمه تومان پاسپاردوه که ته نها په یامی خودایان پی بگه به نی. پاشان خوی گه وره ده فه رموویت: ﴿وَاِنَّا اِذَا اَدْقْنَا الْاِنْسَانَ مِّنْ اَرْحَمَةٍ فَرِحَ بِهَا﴾ واته: کاتیک تووشی خووشی و خوشگوزه رانیاں ده که بین زور دلخوش ده بن، ﴿وَاِنْ نَّصَبْنٰهُمْ سَبِيْلًا﴾ واته: کاتیکیش تووشی که م بارانی و نه بوونی و به لایه کیان ده که بین، ﴿فَاِنَّ الْاِنْسَانَ كَفُوْرٌ﴾ واته: نه و به زه می و چاکانی هم مو له یاد ده چیت و نینکاری ده کات ته نها هر نه و کاته ی له یاده که تیا به تی. واته: له کاتی خووشی و خوشگوزه رانیدا له خوی بایی ده بیئت له کاتی نه بوونیشدا بی هیوا و ده سته نه ژنق داده نیشیت. وه ک پیغه مبری خودا(ﷺ) فه رموویه تی: (نه ی ژنگه لینه خیروبیر بگن، من نئوه م بینوه زورینه ی خه لکی ناگر بوون). ژنیک وتی: بوجی نه ی پیغه مبری خودا(ﷺ)، پیغه مبر(ﷺ) فه رموی: (چونکه نئوه زور ناپازین و هاورپیه تیتان له به رچا و نیه نه گه ر به درژیالی سال چاکه له گه ل به کیکتان بکریت پاشان

۱ القیامة (۱-۱۲).

۲ البقرة (۲۷۲).

۳ الرعد (۴۰).

پوڙيڪ نه ڪرا، ده لئيت: هر گيز چاڪم له تو نه بينويه).^۱ نه مه حال و ڪرده وهى زڙى ژنانه مه گهر
 كه سيڪ خودا پئى نشان دابيت و شاره زاي ڪرد بيت، نه وانهش نه و ڪه سانهن كه له خاوهن باوه پان و
 ناڪار چاڪانن. وه ڪ پيغه مبه ر(ﷺ) فهرموويه تي: (نه گهر تووشى خوشى بووه سوپاسگوزار بووه، كه
 نه وه خير بووه بوى. وه نه گهر تووشى ناخوشيش بووه نارامى گرتووه هر خير بووه بوى. نه مهش
 بق هيچ كه سيڪ نيه بق خاوهن باوه پ نه بيت).^۲

﴿لِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ يَهَبُ لِمَن يَشَآءُ اِنۡشَا وَّيَهَبُ لِمَن يَشَآءُ اَلذُّكُوْرَ ﴿۱﴾ اَوْ

بُرُوْجَهُمْ ذَكَرۡنَا وَاِنۡشَا وَّيَجْعَلُ مَن يَشَآءُ عَقِيْمًا اِنَّهٗ عَلِيْمٌ قَدِيْرٌ ﴿۲﴾﴾

خوای گه وره ده فهرموويت: ﴿لِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ يَهَبُ لِمَن يَشَآءُ اِنۡشَا
 وَيَهَبُ لِمَن يَشَآءُ اَلذُّكُوْرَ﴾ له و ناسمانان و زمينه فهرمانه و هر خودايه و چى بخوازيت دروستى
 ده کات، به يه کيک کچ ده به خشيت به يه کيک کوپ. نيت به مه يلى خويه تي. خوای گه وره باسى
 نه وه مان بق ده کات كه خوى ناسمانه کان و زمينه به دى هيتاوه و خوى خاوهن و ه لسوپته ريه تي و
 ده بيت به پئوه، هر چى مه يلى لى بيت ده يكات و هر چيش مه يلى لى نه بيت نايكات. ده به خشيت به هر
 كه سيڪ هن بکات و ده گريته وه له هر كه سيکيش هن بکات. كه س ناتوانيت به رى به خشيشى
 بگريته و ناشتوانيت به خشيت به فهرمانى نه و نه بيت. هر چى بخوازيت دروستى ده کات، ﴿يَهَبُ لِمَن

يَشَآءُ اِنۡشَا﴾ به مه يلى خوى به يه کيک ته نها کچ ده دات. به غه وى ده لئيت: له و ڪه سانهى كه هر کچى
 پيداون پيغه مبه ر لوت (لوط) (سه لامي خوای لى بيت).^۲ ﴿وَيَهَبُ لِمَن يَشَآءُ اَلذُّكُوْرَ﴾ وه هر به مه يلى
 خوى به يه کيکى تر ته نها کوپ ده دات. به غه وى ده لئيت: وه ڪ پيغه مبه ر نيراميسى خه ليل (سه لامي
 خوای لى بيت) كه هر کوپى بووه كچى نه بووه. وه ده فهرموويت: ﴿اَوْ يَزُوْجَهُمْ ذَكَرۡنَا وَاِنۡشَا وَّيَجْعَلُ
 مَن يَشَآءُ عَقِيْمًا اِنَّهٗ عَلِيْمٌ قَدِيْرٌ﴾ دوو (کوپو ڪچانان) ده دات و به مه يلى خوى، هينديڪيانيش نه زور ڪ
 ده کات. هر خوى زانايه و به توانايه. واته: وه بق هر كه سيکيش مه يلى لى بيت ڪچيش و کوپيشى

^۱ مسلم (۸۶/۱).

^۲ مسلم (۲۲۹۵/۴).

^۳ البغوي (۱۳۲/۴).

^۴ البغوي (۱۳۲/۴).

دهد اتی. به غوی ده لیت: وه ک پیغمبر موحه ممد (ﷺ) ۱. ﴿وَجَعَلَ مِنْ شِئَانِهِ عَقِيمًا﴾ وه بق هر که سیکش بخوازیت هر مندالی نایت، به غوی ده لیت: وه پیغمبر عیساو یه حیا (سه لامی خویان لی بیت) ۲. خوی گوره مروئی کردوه به چوار به شه وه هندیکی هر کوی پیداو وه هندیکی هر کچی پیداو وه هندیکی کوی پیداو وه هندیکی نه زک نه کوی ده بیت و نه کچ ﴿إِنَّهُ عَلِيمٌ فَلِئِنَّ﴾ واته: خوی ده زانی کی شیای هر یه کیک له و به شانیه، ده توانیت به و شیوه یه جیایان بکاته وه. ثم نایه ته لیره دا له و نایه ته ده چیت که خوی گوره ده فرموویت: ﴿وَلِنَجْعَلَهُ آيَةً لِلنَّاسِ﴾ ۳ واته: وه بق نه وه بیکن به موعیزه و نیشانه یه ک بق خه لکی. واته: ثم انه هه موو نیشانه یه ده سه لات و توانی خودای گوره ن که خه لکی دروست کردوه، به چوار شیواز هر جارهی به شیوه یه ک. پیغمبر مادمی (سه لامی خوی لی بیت) له خؤل (تراب) دروست کردوه و نه له نیر بووه نه له مییه. چه وایشی له نیرینه وه دی هیناوه به بی مییه، خه لکه که ی تریش غیری عیسا (سه لامی خوی لی بیت) له نیرو می دروست کردوه، عیسا پیغمبریش (سه لامی خوی لی بیت) له میننه وه دی هیناوه به بی نیرینه. به دروست کردنی عیسا کوی مه ریه م (سه لامی خویان لی بیت) نیشانه کان هاته دی وه ک خوی گوره فرموویت: ﴿وَلِنَجْعَلَهُ آيَةً لِلنَّاسِ﴾ ۴ واته: وه بق نه وه بیکن به موعیزه و نیشانه یه ک بق خه لکی. ثم لیره دا له باره ی باو کانه وه و له شوینی یه که میشدا له باره ی فره زنده انه وه بووه و هر یه کیک له م دووانه بوون به چوار به شه وه، بیگره دی بق خوی به رزی به توانا.

﴿وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَكَلِمَهُ اللَّهُ إِلَّا وَحْيًا أَوْ مِنْ وَرَائِ حِجَابٍ أَوْ يُرْسِلَ رَسُولًا فَيُوحِيَ بَأْذَانِهِ مَا يَشَاءُ إِنَّهُ عَلَىٰ حَكِيمٍ عَزِيمٍ ﴿۵۱﴾ وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِنْ أَمْرِنَا مَا كُنْتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ وَلَكِنْ جَعَلْنَاهُ نُورًا نَهْدِي بِهِ مَنْ نَشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا وَإِنَّكَ لَتَهْدِي إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿۵۲﴾ صِرَاطَ اللَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۗ أَلَا إِلَى اللَّهِ تَصِيرُ الْأُمُورُ ﴿۵۳﴾﴾

۱ البغوي (۱۳۲/۴).

۲ البغوي (۱۳۲/۴).

۳ مریم (۲۱).

۴ مریم (۲۱).

باسی شیوازی هاتنه خواره‌وی نیگا (الوحی)

خوای گه‌وره ده‌فرموویت: ﴿وَمَا كَانَ لِإِسْرَٰءِيلَ أَنْ يُكَلِّمَهُ اللَّهُ إِلَّا وَحْيًا أَوْ مِنْ وَرَآئِ حِجَابٍ أَوْ رُسُلٍ رَسُولًا فَيُوحِيَ بِإِذْنِهِ مَا يَشَاءُ إِنَّهُمْ عَلَىٰ حَكِيمٍ﴾ هەرگیز خدا هیچ که سئیکی پرویه‌پوو نه‌دانوده، یان فره‌مانی له پای دلّیه‌وه ناروده، یان له پشت په‌رده‌وه یان قاسیدیکی ناروده‌وه نیزنی داوه چی ده‌خوازیتت به دلی رابگه‌یه‌نیتت. هەر ئه‌و جی به‌رزو کارزانه. ئه‌مه جۆرو پله‌کانی نیگایه له لای‌ن خوای گه‌وره‌وه. جاری واهه‌بووه خوای گه‌وره شتتیکی خستتووه‌ته ناو دلی پیغه‌مبه‌روه (ﷺ) که هیچ گومانی نه‌بووه که ئه‌و شته له لای‌ن خوداوه بوه. وه‌ک له سه‌حیحی ئیبنو‌حه‌یببانداهاتووه له پیغه‌مبه‌ری خوداوه (ﷺ) که فره‌موویتی: (گیانی پیروژ(روح القدس) نایه دل‌مه‌وه هیچ گیانله‌به‌ریک نامریتت هه‌تا پۆزی‌و کاتی خۆی ته‌واو نه‌کات. سا له خودا بترسنو به جوانی بگه‌رین به دوا‌ی پۆزیدا).

﴿أَوْ مِنْ وَرَآئِ حِجَابٍ﴾ یان له پشت په‌رده‌وه وه‌ک چۆن قسه‌ی کرد له‌گه‌ل موسادا(سه‌لامی خوای لی بیت) پاشان موسا داوای بینینی خودای کرد، پئیگای پیته‌درا. وه له فره‌مووده‌ی سه‌حیجدا هاتووه که پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) فره‌مووی به جابیری کوپی‌عه‌بدوللا(په‌زای خویان لی بیت): (خودا قسه‌ی له‌گه‌ل هیچ که سئیک نه‌کردوه مه‌گین له پشت په‌رده‌وه نه‌بیت، ئه‌و خودایه پرویه‌پوو قسه‌ی له‌گه‌ل باوکتدا کردوه).^۱ وه‌ک له فره‌مووده‌دا هاتووه که له جه‌نگی پۆزی ئو‌خوددا شه‌مید کرا. به‌لام ئه‌مه له عالمی به‌رزه‌خدا بووه هه‌رچه‌نده نایه‌ته‌که له‌م دنیا‌دا هاتووه‌ته‌خواره‌وه، خوای گه‌وره ده‌فرموویت:

﴿أَوْ رُسُلٍ رَسُولًا فَيُوحِيَ بِإِذْنِهِ مَا يَشَاءُ﴾ وه‌ک چۆن جویره‌ئیل یان غه‌یری ئه‌و فره‌شته‌یه‌کی تر دیتته خواره‌وه بی‌سه‌ر پیغه‌مبه‌ران(سه‌لامی خویان لی بیت)، ﴿إِنَّهُمْ عَلَىٰ حَكِيمٍ﴾ ئه‌و خودایه جی به‌رزو زاناو ناگادارو کارزانه. وه ده‌فرموویت: ﴿وَكَذَٰلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِّنْ أَمْرِنَا مَا كُنْتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ وَلَكِنَّ جَعَلْنَاهُ نُورًا نَّهْدِي بِهِ مَن نَّشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا وَإِنَّكَ لَتَهْدِي إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ﴾ هه‌ر به‌م جۆره‌ش. ئیغه له فره‌مانی خۆمان، گیانئیکمان نارده لای دلت، تو له پیشدا نه‌تده‌توانی بزانی کتیب کامه‌یه‌و به‌وا چیه؟ به‌لام ئیغه نه‌وه‌مان کرده مه‌شخه‌ئیک که عه‌بدانمان(ئه‌وانه‌ی خۆمان بخوازین) به‌وه ده‌خه‌ینه سه‌ر پئیگا. تۆش به‌پاسته‌پئی پئیهری. ﴿وَكَذَٰلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِّنْ أَمْرِنَا﴾ واته: قورئان. ﴿مَا كُنْتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ﴾ واته: تو ناگات لی نه‌بوو کتیب و به‌وا چیه به‌وشیوه‌ی که له

^۱ مسند الشهاب(۲/۱۸۵)، فره‌مووده‌یه‌کی سه‌حیحه.^۲ تحفة الأحوذی(۸/۳۶۰)، له سوره‌تی(ال عمران)دا پله‌که‌ی دیاری کراوه.

قورئاندا به دریزی بۆت باس کراوه. ﴿وَلَكِنْ جَعَلْنَاهُ﴾ قورئانمان کرده ﴿نُورًا تَهْدِي بِهِ مَن نَّشَاءُ مِن عِبَادِنَا﴾ مه شخه لئیک بۆ عه بده کانمان نه وانهی خۆمان مه یلمان لی بیت به وه ده خه ینه سه ر پئگا. وه ک نه م نایه ته که خوی گه وه ده فه رموویت: ﴿قُلْ هُوَ الَّذِي هَدَىٰ وَشَفَعْنَا وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ فِي آذَانِهِمْ وَقْرٌ وَهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى﴾ واته: (نه ی موحه معه د(ﷺ)) بلی: قورئان بۆ که سانیک باوه پیران پی هیئاوه پئبه رو چاره سه ری گومانه و نه وانهی باوه پی پی ناهینن له گوئیاندا کرانی و که پی هییه (له بیستنی هه ق) هه روه ها له ناست نه م قورئانه دا کویرن. خوی گه وه ده فه رموویت: ﴿وَإِنَّكَ﴾ واته: نه ی موحه معه د(ﷺ) ﴿لَتَهْدِي إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ﴾ توش له سه ر پاسته پی که بریتیه له خو په وشتی چاک و جوان و پاست. پاشان خوی گه وه مانای ده کات ده فه رموویت: ﴿صِرَاطَ اللَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۗ أَلَا إِلَىٰ اللَّهِ نَصِيرُ الْأُمُورِ﴾ پئگه به ره و نه و خودایه ی، هه رچی له ناسمانه کان و هه رچی له زه مینیشدایه هه ر بۆ نه وه. باش بزائن! هه مو کارئک هه ر بۆ لای نه و ده چیته وه. ﴿صِرَاطَ اللَّهِ﴾ نه و به رنامه یه ی که نه و فه رمانی پئداوه، ﴿الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ واته: خودا په روه رنده یانه و خاوه نیانه و هه لیان ده سه وپئنییت و ده یانبات به پئتوه و ده یانپارئزئیت، نه و کاربه ده سته یه که هه یچ که س ناتوانئیت ده ست وه کاربه وه بدات. ﴿أَلَا إِلَىٰ اللَّهِ نَصِيرُ الْأُمُورِ﴾ واته: هه مو کارئک ده گه پئتوه بۆ لای نه و جیای ده کات وه و فه رمانی بۆ ده رده کات و په سه ندی پاکی هه ر بۆ خودایه له وه ی که ناهه قیکاران و خاوه ناسان ده یلئین به رانبه ر به خودای به رزو مه زن.

تہ فسیری سورتی (الزخرف)

لہ مککہ دا ہاتووتہ خواروہ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

﴿حَم﴾ ۱ وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿۲﴾ اِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿۳﴾ وَاِنَّهُۥ فِيۤ اُخْرٰى الْكِتٰبِ
لَدَيْنَا لَعَلٰى حَكِيْمٌ ﴿۴﴾ اَنْضَرِبُ عَنْكُمْ الذِّكْرَ صَفْحًا اِنْ كُنْتُمْ قَوْمًا مُّسْرِفِيْنَ ﴿۵﴾ وَكَمْ
اَرْسَلْنَا مِنْ نَّبِيٍّ فِي الْاَوَّلِيْنَ ﴿۶﴾ وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ نَّبِيٍّ اِلَّا كَانُوْا بِوَجْهِ يَسْتَهْزِءُوْنَ ﴿۷﴾ فَاَهْلَكْنَا اَشَدَّ مِنْهُمْ بَطْشًا
وَمَمْنٰى مَثَلُ الْاَوَّلِيْنَ ﴿۸﴾

خوای گہ ورہ دہ فہرمویت: ﴿حَم﴾ ﴿حَا، مِم﴾. ﴿وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ﴾ بہم کتیبہ کہ
ہموشت نیشان دہدات. واتہ: ئەم کتیبہ پوونہ و ناشکرایہ و مانا و تہ کانیشی دیارہ چونکہ بہ زمانی
عہ رہی ہاتووتہ خواروہ کہ پہ وانترین زمانہ بق قسہ کردن لہ نیوان مہرمددا بویہ خوای گہ ورہ
فہرمویت: ﴿اِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾ پیرارمان دا ئەم قورثانہ عہ رہی بیت،
بہ شکر بتوانن تیبگن. بویہ خوای گہ ورہ فہرمویت: ﴿اِنَّا جَعَلْنَاهُ﴾ واتہ: نارديوومانہ تہ خواروہ،
﴿قُرْءَانًا عَرَبِيًّا﴾ واتہ: بہ زمانی عہ رہی کہ پوون و پہ وانہ، ﴿لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾ واتہ: شاید لیتی
تیبگن و لیتی ورد بینوہ، وەک ئەم نایہ تہی کہ خودا فہرمویت: ﴿يَلْسَانَ عَرَبِيٍّ مُّبِينٍ﴾ واتہ: بہ
زمانیکی عہ رہی پوون و پہ وان. وە دہ فہرمویت: ﴿وَاِنَّهُۥ فِيۤ اُخْرٰى الْكِتٰبِ لَدَيْنَا لَعَلٰى حَكِيْمٌ﴾
نہم ش لہ مالی کتیبدا کہ (لوح المحفوظ) لای نئمہ) گە لئیک پایہ بەرزوہ پپہ لہ کارزانی. واتہ: خوای
گہ ورہ باسی پیزو گہ ورہی ئەم قورثانہی کردوہ لہ لای کومەلی پایہ بەرزان (الملا الأعلى) بق ئەوہی
خەلکی سەر زەمین نۆد پیزنی لئ بگرن و بہ مەزنی سەیری بگن و بەرفەرمانی بن. خوای گہ ورہ
دہ فہرمویت: ﴿وَاِنَّهُۥ﴾ واتہ: ئەم قورثانہ، ﴿فِيۤ اُخْرٰى الْكِتٰبِ﴾ واتہ: لہ (لوح المحفوظ) دایہ، ئیبنو
عہ باسو مواھید و توویانہ. ۲ ﴿لَدَيْنَا﴾ واتہ: لای نئمہ. قەتادە و کەسانی تریش و توویانہ. ۲ ﴿لَعَلٰى﴾

۱ الشمرام (۱۹۵).

۲ الرازي (۱۶۷/۲۷).

۳ البغوي (۱۳۳/۴).

واته: خاوه‌نی پیتزو پایه‌به‌رنی و مه‌زنیه. قه‌تاده ده‌لیت. ^۱ ﴿حَكِيمٌ﴾ پره له کارزانی و دووره له لاری و نارپیکیه‌که‌وه. نه‌مه هموی بق‌ناگاداریبونه له پیتزو مه‌زنی نه‌م قورئانه. وه‌ک خوی‌گه‌وره
 فه‌رمویه‌تی: ﴿إِنَّهُ لَقَرَّانٌ كَرِيمٌ﴾ ^(۷۷) فِي كِتَابٍ مَّكْنُونٍ ^(۷۸) لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ ^(۷۹) تَنْزِيلٌ مِنْ رَبِّ
 الْأَلْمِينِ ^۲ واته: که بیگومان نه‌مه قورئانیکی گه‌وره و به‌پیتزه، له‌ناو کتیبیکی شاراو‌ده‌دایه‌که (لوح
 المحفوظه) جگه‌له (فریشته) پاکه‌کان که‌س ده‌ستی لی‌نادات، نیت‌دراوه‌ته خواروه‌له لایه‌ن
 په‌روه‌ردگاری جیهانیانه‌وه. وه‌ده‌فه‌رمویت: ﴿كَلَّا إِنَّمَا نَذَكْرَةٌ ^(۸۱) مِنْ شَاءِ ذِكْرَةٍ ^(۸۲) فِي صُحُفٍ مُكَرَّمَةٍ ^(۸۳)
 مَرْفُوعَةٍ مُطَهَّرَةٍ ^(۸۴) يُأْتِي سُرُورٌ ^(۸۵) كَرَامٌ بَرُّورٌ ^۳ واته: واه‌که! بیگومان نه‌و پیتنمونیانه‌ی (که‌بوت
 هاتووه) بیدار‌که‌ره‌وه‌ی (شاده‌می‌یه)، نینجا نه‌و که‌سه‌ی بیه‌ویت یادی خودا ده‌کات، (که‌نه‌و
 پیتنمونیانه‌ش نووسراوه‌ته‌وه) له‌چند په‌پره‌یه‌کی گه‌وره‌ی پایه‌بلندی پاکدا، که‌به‌ده‌ست نوتینه‌رانی،
 به‌پیتزی خیرخواه‌ن. خوی‌گه‌وره‌ده‌فه‌رمویت: ﴿أَفَنَضْرِبُ عَنْكُمْ الذِّكْرَ صَفْحًا أَنْ كُنْتُمْ
 قَوْمًا مُّسْرِفِينَ﴾ ^۴ هه‌رچند نیتوه کومه‌لی لاساریش بن، ناخو نیتمه له‌و بیره‌وره‌یه واز دیتین. واته: نیتوه
 واده‌زانی نیتمه واز له‌نیتوه دیتین و جه‌زبه‌تان ناده‌ین کاتیک که‌فرمانتان پی‌ده‌که‌ین به‌کارتک و
 نایکه‌ن و پیتی هه‌لتاسن. نه‌مه قسه‌ی نیتینو عه‌باس و نه‌بو سالح و مواهیدو سودیه و نیتینو جه‌ریریش
 هه‌مان پای هه‌لبزاردووه. ^۵ قه‌تاده له‌م نایه‌ته‌دا: ﴿أَفَنَضْرِبُ عَنْكُمْ الذِّكْرَ صَفْحًا﴾ ده‌لیت: سویتند
 به‌خودا نه‌گه‌ر نه‌م قورئانه به‌رزکرایه‌ته‌وه کاتیک نه‌وه‌لی نه‌م نوممه‌ته باوه‌ریان پی‌نه‌کردو
 گه‌پاندیانه‌وه نه‌وه هموو قر‌ده‌بوون و هه‌موویان له‌ناو ده‌جوون. به‌لام خوی‌گه‌وره‌به‌سؤزو که‌ره‌می
 خوی‌هه‌ر به‌رده‌وام بووله باسکردن و ناردنه خواروه‌ی بوماوه‌ی بیست سال‌یان هه‌ر هه‌رچهندی خوی
 مه‌یلی لیتی بوو. ^۵ نه‌م قسه‌ی قه‌تاده‌رؤز جوان و پر‌مانایه. کورته‌که‌ی نه‌وه‌یه له‌م مانایه‌دا ده‌لیت:
 له‌به‌رسؤزی و دلوفانی خودایه به‌رامبه‌ر به‌دروستکراوه‌کانی که‌له‌بانگکردنیان بق‌چاکه‌و به‌م قورئانه
 پر له‌کارزانیه وازیان لی‌ناهنن. هه‌رچهنده نه‌وانه کومه‌لیکی رؤز لاساریش بن به‌لکو فرمانی به‌وه

^۱ الطبری (۲۱/۵۶۷).

^۲ الواقعة (۷۷-۸۰).

^۳ العبس (۱۱-۱۶).

^۴ الطبری (۲۱/۵۶۷/۵۶۸).

^۵ الطبری (۲۱/۵۶۸).

داوه پئیگا نیشانی ئه‌و که سانه بدریت که بریار دراوه شاره‌زا بنو بییته به‌لگه‌یش له‌سه‌ر ئه‌وانه‌ی که به به‌دبه‌خت نوسراون.

دلدانه‌وه‌ی پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) له‌سه‌ر باوه‌رپنه‌هینانی قوره‌یشیه‌کان پیی

خوای گه‌وره ده‌فرموویت: ﴿وَكَمْ أَرْسَلْنَا مِنْ نَبِيِّ فِي الْأَوَّلِينَ﴾ نِیمه فره پیغه‌مبه‌رمان نارِدووه‌ته لای کومه‌لانی‌ک به‌ر له‌ئیه‌وه. پاشان خوای گه‌وره بۆ دلدانه‌وه‌ی پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) له‌سه‌ر باوه‌رپنه‌هینانی قوره‌یشیه‌کان پیی و گالته‌پیکردنی داوا ده‌کات له پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) که ئارام بگریت له‌سه‌ر ئه‌و ئازاردانه‌و ده‌فرموویت: ﴿وَكَمْ أَرْسَلْنَا مِنْ نَبِيِّ فِي الْأَوَّلِينَ﴾ نِیمه پیغه‌مبه‌ری زۆرمان (سه‌لامی خوایان لی بیت) نارِدله‌پیش تۆوه. ﴿وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ نَبِيِّ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ﴾ هه‌ر که‌سیشمان به پیغه‌مبه‌ری بۆ نارِدن هه‌ر گالته‌یان پیکردووه. واته: باوه‌رپیان پیی نه‌کردووه‌و گالته‌یان پیکردووه. ﴿فَأَهْلَكْنَا أَشَدَّ مِنْهُمْ بَطْشًا وَمَضَىٰ مَثَلُ الْأَوَّلِينَ﴾ نِیمه زۆردارترله‌وانمان قه‌رکردووه، نمونه‌ی (پیشینه‌کان پاپوردووه. واته: ئه‌وانه‌ی که باوه‌رپیان نه‌هینا به پیغه‌مبه‌ره‌کانیان (سه‌لامی خوایان لی بیت) له‌ئهمان زۆردارتر بوون که باوه‌رپ به تۆ ناهینن ئه‌ی موحه‌مه‌د(ﷺ) وه‌ک ئهم ئایه‌ته‌پیش که خوای گه‌وره ده‌فرموویت: ﴿أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا أَكْثَرَ مِنْهُمْ وَأَشَدَّ قُوَّةً﴾ واته: ده‌ی ئایا به‌زه‌ویدا نه‌گه‌راون تا ببینن سه‌ره‌نجامی که‌سانتیک که به‌ر له‌وان بوون چۆن بووه که له‌مان زۆرترو به‌هیزتریش بوون. ئایه‌ت له‌م باره‌یه‌وه فره‌ زۆره. خوای گه‌وره ده‌فرموویت: ﴿وَمَضَىٰ مَثَلُ الْأَوَّلِينَ﴾ موجهامید ده‌لئیت: ره‌فتاریان.^۱ قه‌تاده ده‌لئیت: سزاکانیان.^۲ که‌سانی تریش غه‌یری ئهمان وتووینه: په‌ندو نامۆزگاری، واته: ئه‌وانمان کرده‌ په‌ندو نامۆزگاری بۆ ئه‌و که‌سانه‌ی که باوه‌رپ ناهینن ئه‌وه‌ی تووشی ئه‌وانه بووه تووشی ئه‌مانیش ده‌بییت نه‌گه‌ر به‌و حاله‌ بعمیننه‌وه. وه‌ک خوای گه‌وره به‌ده‌سه‌لات له‌م ئایه‌ته‌دا ده‌فرموویت: ﴿سَدَّتْ اللَّهُ الْآلِيَّ قَدْ حَلَّتْ فِي عِبَادِهِ﴾^۳ وه‌ له‌ئایه‌تیکی تردا ده‌فرموویت: ﴿وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سُلْطَانًا وَمَثَلًا لِلْآخِرِينَ﴾^۴

^۱ الغافر(۸۲).

^۲ الطبري(۵۷۱).

^۳ الطبري(۵۷۱).

^۴ الغافر(۸۵).

﴿وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿٩﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ
 الْأَرْضَ مَهْدًا وَجَعَلَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٠﴾ وَالَّذِي نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً يَقْدِرُ فَأَنْشُرَنَا
 بِهِ بَلَدَةً مَيِّتًا كَذَلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١١﴾ وَالَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ الْفَلَاحِ وَالْأَنْعَامِ مَا تَرْكَبُونَ
 ﴿١٢﴾ لِيَسْتَوُوا عَلَى ظُهُورِهِ ثُمَّ تَذْكُرُوا نِعْمَةَ رَبِّكُمْ إِذَا اسْتَوَيْتُمْ عَلَيْهِ وَتَقُولُوا سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا
 كُنَّا لَهُ مُقْرِبِينَ ﴿١٣﴾ وَإِنَّا لَنَرِيكَ لَسْقَابُونَ ﴿١٤﴾﴾

دانیانانی بته رستان که دوستگرا و مکان هه موو خودا وهدی هیناون، به لگهی زور تریش له سهری

خوای گه وره ده فه رموویت: ﴿وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ
 الْعَلِيمُ﴾ نه گهر تو له وان بپرسی: کی ناسمان و زه مینی وه دی هینا؟ ده لئین بی شک خودای خاوه ن
 ده سه لاتی زانا دوستی کردون. واته: نهی موحه ممه د(ﷻ) نه گهر تو له و بته رسته خاوه ناس و
 هاوه ل دانه رانه بؤ خودا بپرسی: ﴿مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ﴾ کی نه م
 ناسمانانه و زوی خولقاندووه؟ به دلنیا بیه که وه ده لئین: خودای به ده سه لاتی زانا، یانی: نه وانه دانی
 پیدا ده نئین که وه دیه پنه ری نه وانه هه مووی ته نها خودای بی شریکه که چی له گه ل نه ویشدا غهیری
 خودا ده په رستن و ده یکه نه هاوه لی خودا وه ک نه و بتانه و شتی تریش. وه ده فه رموویت: ﴿الَّذِي جَعَلَ
 لَكُمْ الْأَرْضَ مَهْدًا وَجَعَلَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ﴾ نه و که سیکه نه م زه مینی بؤ نیوه
 کرده پایه خ و پیگهی بؤ پیدا کیشاون، بؤ نه وهی شاره زابین. ﴿الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ مَهْدًا﴾ واته:
 نه و خودایه زه مینی وه ک پایه خ بؤ ته خت کردون و کردوویه تیه شوینی نیشته جیتان و له سهری ده چنو
 دین و هه لده سن و ده خون و ده رچن که زه مینیش دوستگراویکه وه ک ناو چن دوست کراوه به لام
 خودا به چیاکان دایکوتاوه بؤ نه وهی به ملاولادا نه چیت، ﴿وَجَعَلَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا﴾ پیگایشی له نیوان
 چیاو شیوه کاندایه شتووه ته وه تا پاییدا تیپه رن، ﴿لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ﴾ شایه ده شاره زا بین کاتیک
 ده چن بؤ سه فر له ولاتیکه وه بؤ ولاتیکی ترو له کیشوهریکه وه بؤ کیشوهریکی تر. وه ده فه رموویت:
 ﴿وَالَّذِي نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً يَقْدِرُ فَأَنْشُرَنَا بِهِ بَلَدَةً مَيِّتًا كَذَلِكَ تُخْرَجُونَ﴾ هه نه ویشه که نه ندازه
 ناوی نارده خوار، سه زه مینی مردوومان پی بوژانده وه، نیوهش وا ده خرینه ده ری. ﴿وَالَّذِي نَزَّلَ مِنَ

^۱ الاحزاب (۶۲).

^۲ الزخرف (۵۶).

أَلَسَمَاءُ مَا يَقْدِرُ ﴿۱﴾ هر خودایه به پیئی پیوستو به نه اندازه ناوی بق ناردیون بق خوتان و کشتوکالو خوارنده و باخ و باخات و مه پومالات. وه ده فہ رمویت: ﴿فَأَنْشَرْنَا بِوَيْهٍ بَلَدَهُ مَيْمَنًا﴾ واتہ: زہ مینی مردوی بی گیانی پی زیندو دہ کہینہ و دہ بوژینینہ و دہ کاتیک ناو دہ چیت بہ سہ ریدا دہ جو لیت و نرم دہ بیتہ و دہ ہموو جوڑہ گیا و گڑہ و دارو درہ ختیک زیندو دہ کاتہ و دہ دہ پوینیت. پاشان خوی گورہ بہ زیندو کردنہ وی زمین مروژہ ناگادار دہ کاتہ و کہ چون زہ مینی زیندو کردوہ تہ و ہر بہ و شیوہ بہ لہ پوژی قیامہ تدا نیوہیش پاش مردن زیندو دہ کاتہ و، ﴿كَذَلِكَ نُخْرِجُكَ﴾ نیوہش و دہ خرتنہ دہ ری. پاشان خوی گورہ دہ فہ رمویت: ﴿وَالَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ الْفُلُكِ وَالْأَنْعَامِ مَا تَرْكَبُونَ﴾ ہر نہ ویشہ نہ م ہموو جووتہ ی دروست کردوہ، گہ می و ناژہ لی و ہاشی بق نیوہ و دہ ی ہینا و ہ، سواریان دہ بن. ﴿وَالَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا﴾ نہ و خودایہ ی کہ جووتہ ی لہ ہموو شتیکدا دروست کردوہ لہ و ی کہ لہ زہ میندا دہ پویت لہ ہموو جوڑہ کانی پوہ و ک و غہیری پوہ و کیش و ہ لہ زیندہ و ہ ریشدا بہ ہموو جوڑو زہ گہ زیانہ و ہ، ﴿وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ الْفُلُكِ وَالْأَنْعَامِ مَا تَرْكَبُونَ﴾ واتہ: گہ می و ناژہ ل و مالاتی بق پام ہیناون ژیریاری کردوہ بوتان شیر و گوستی مالاتہ کان دہ خون و سواریشیان دہ بن، بویہ خوی گورہ فہ رمویہ تی: ﴿لَسْتَوُوا عَلَى ظُهُورِهِ ثُمَّ تَذْكُرُوا نِعْمَةَ رَبِّكُمْ إِذَا اسْتَوَيْتُمْ عَلَيْهِ وَتَقُولُوا سُبْحٰنَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هٰذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ﴾ دہ بی ہر کاتیک لہ سہر پشتیان ہہ سانہ و ہ. نہ و سا چاکہ ی پہ رورہ دگارتان لہ بیر نہ چیت و بلین: پاکرو بیعہ پیی بق نہ و کہ سہ یہ کہ نہ مہ ی پامی نیمہ کرد. دہ نا بو مان پام نہ دہ بوون. ﴿لَسْتَوُوا عَلَى ظُهُورِهِ﴾ واتہ: ہر کاتیک سوار بوون و چاک لہ سہری جیگیر بوون، ﴿ثُمَّ تَذْكُرُوا نِعْمَةَ رَبِّكُمْ﴾ دوی نہ و ہ چاک و بہ ہری پہ رورہ دگارتان لہ یاد نہ چیت لہ و شتانہ ی کہ بقی پام کردیون ﴿إِذَا اسْتَوَيْتُمْ عَلَيْهِ وَتَقُولُوا سُبْحٰنَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هٰذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ﴾ واتہ: کاتیک بہ تہ وای جیگیر بوون لہ سہری بلین: پاکرو بیگہ ردی بق نہ و کہ سہ ی کہ نہ مہ ی بق پام ہیناین. نیمہ نہ ماندہ توانی پامی بہینین و توانامان نہ بوو بہ سہ ریدا نہ گہر خوی گورہ پامی نہ ہینایہ. نیببو عہ باسو قہ تادہ و سودی و نیببو زید دہ لین: ﴿مُقْرِنِينَ﴾ واتہ: توانامان نہ دہ بوو بہ سہ ریدا. ﴿وَإِنَّا إِلٰك رَبَّنَا لَمُتَلَبُونَ﴾ نیمہ ش گشتمان بہ رہ و پہ رورہ ندہ ی خومان دہ چینہ و ہ. واتہ: ہہ موومان دہ گہ پینہ و ہ بق لای خودا پاش مراندنمان. نہ م

الطبري (۲۱/۵۷۶/۵۷۷).

ناگاداریه یانی چۆن له دنیا له سه‌فه‌ر ده‌گه‌رینه‌وه بۆ شوینی خۆتان. هه‌ر به‌و شیوه‌یه‌ش که مردن له قیامه‌تا زیندوو ده‌کریته‌وه و ده‌چنه‌وه لای به‌روه‌رنده‌تان وه‌ک چۆن ناگاداری داوه که چۆن بۆ دنیا خه‌ریکن. تویشوویش ناماده‌کن که خۆپاراستنه له گونا‌ه بۆ پۆژی قیامه‌ت. ﴿وَتَكَزُّوْا فَاِنَّ خَيْرَ اَلْزَاوِ النَّقْوٰی﴾^۱ واته: وه تویشوو(ی پارێزگاری) مه‌لبکن که باشترین تویشوو له خواترسانه. وه چۆن خۆتان داده‌پۆشن به‌ جلو‌ه‌رگ له دنیا‌دا جلو‌ه‌رگی خۆپاراستنیش له گونا‌ه بپۆشن نه‌وه نۆد چاکتره‌بۆتان.

﴿وَجَعَلُوْا لَهٗ مِنْ عِبَادِهٖ جُزْءًا اِنْ اِلَاسَنَ لَكَفُوْرٌ مُّبِيْنٌ ﴿۱۵﴾ اَمْ اَتَّخَذَ مِمَّا يَخْلُقُ بَنَاتٍ وَاَصْفَنَكُمْ بِالْبَنِيْنَ ﴿۱۶﴾ وَاِذَا بُسِرَ اَحَدُهُمْ بِمَا ضَرَبَ لِلرَّحْمٰنِ مَثَلًا ظَلَّ وَجْهُهٗ مُسُوْدًا وَّهُوَ كَظِيْمٌ ﴿۱۷﴾ اَوْ مَن يُنْسُوْا فِي الْحَلِيَّةِ وَّهُوَ فِي الْخِصَامِ غَيْرُ مُبِيْنٍ ﴿۱۸﴾ وَجَعَلُوْا الْمَلَائِكَةَ الَّذِيْنَ هُمۡ عِنْدَ الرَّحْمٰنِ اِنْسًاۙ اَشْهَدُوْا خَلْقَهُمْ سَتَكْتِبُ سَهْدَهُمْ وُسْتَلُوْنَ ﴿۱۹﴾ وَقَالُوْا لَوْ شَاءَ الرَّحْمٰنُ مَا عَبَدْنَاهُمْ مَا لَهُمْ بِذٰلِكَ مِنْ عٰلَمٍ اِنْ هُمْ اِلَّا يَحْرُصُوْنَ ﴿۲۰﴾﴾

وه لاما‌نه‌وه‌ی بته‌پرستان له‌سه‌ر نه‌وه‌ی ده‌لین خودا مندانی هه‌یه

خوای گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿وَجَعَلُوْا لَهٗ مِنْ عِبَادِهٖ جُزْءًا اِنْ اِلَاسَنَ لَكَفُوْرٌ مُّبِيْنٌ﴾^۱ فرزه‌نده‌یان له‌به‌نده‌کانی خودا بۆ دانا! به‌راستی مرۆف به‌ناشکرا پێ نه‌زانه. که هه‌ندێ ناژه‌ل و مالاتیان داناوه بۆ بته‌کانیان و هه‌ندیکیش بۆ خودا وه‌ک خودای گه‌وره له‌سوره‌تی (الانعام) باسی کردوه بۆمان: ﴿وَجَعَلُوْا لِلّٰهِ وَمِمَّا ذَرَّآ مِنْ الْحَرْثِ وَاَلْاَنْعَامِ نَصِيْبًا فَقَالُوْا هٰذَا لِلّٰهِ بِرَعْمِيْهِمْ وَهٰذَا لِشُرَكَائِنَاۙ فَمَا كَانَ لِشُرَكَائِهِمْ فَلَآ يَصِلُ اِلَى اللّٰهِ وَمَا كَانَ لِلّٰهِ فَهُوَ يَصِلُ

اِلَى شُرَكَائِهِمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُوْنَ﴾^۲ واته: وه بپاریاندا بۆ خوا له‌وه‌ی که (خودا) دروستی کردو دای مینا به‌شیک له‌کشتوکال و ناژه‌ل و مالات جا به‌گومانی خۆیان و تیان نه‌مه بۆ خودایه‌و نه‌وه‌ش بۆ هاویه‌شه‌کانمان (بته‌کانمان) جا نه‌وه‌ی بۆ هاویه‌شه‌کانیانه نه‌وه به‌خوا ناگات و نه‌وه‌ش بۆ خودایه‌ ده‌گات به‌هاویه‌شه‌کانیان (واته: خوا نایه‌وویت و ده‌یداته‌وه به‌سه‌ریاندا) چ خراپه‌ نه‌وه‌ی پیری ده‌ده‌ن. وه هه‌ر به‌و شیوه‌یه که کپو کچ نه‌وه‌ی خۆیان پێی رازی نین به‌عه‌یبو عاری داده‌نن بۆ

^۱ البقرة (۱۹۷).

^۲ الانعام (۱۲۶).

خویشان بقی خوائی دادہ نین کہ کیڑہ وہک خوائی گہورہ دہ فرموویت: ﴿الکُم الذکرُ وَاِنَّ الْاُنثٰی ﴿۱۱﴾ تَاکَ اِذَا
 قَسَمَ صٰیِرًا﴾^۱ واتہ: نایا راستہ نیوہ کو پتان بییت و خودا کچ، نہ گہر و ابیت دابہ شکر دینکی نادرست
 دہ بییت. وہ خوائی گہورہ لیترہ دا فرموویہ تی: ﴿وَجَعَلُوْا لَهٗ مِنْ عِبَادِهٖ جُزْءًا اِنَّ الْاِنْسَانَ لَکَفُوْرٌ
 مُّبِيْنٌ﴾. پاشان خوائی گہورہ دہ فرموویت: ﴿اِرْ اَتَّخَذَ وَمَا یَخْلُقُ بَنَاتٍ وَاَصْفَنَکُمْ بِالْبٰیِّنِ﴾ ناخو
 له ناو نہوانہ دا (کہ ہر خوی دروستیان دہ کات) کچانی داوہ بہ خوی و کوپانیشی کردوہ تہ تابیہ تی
 نیوہ؟ واتہ: نہ می کہ خودا خوی کوپو کچی دروست کردوہ و کچی بقی خوی ہہ لبرژاردوہ بہ قسہ ی
 نہ و بتپرستانہ نہ مہ قسہ یہ کی پرپوچہ و خوائی گہورہ زور نارازیہ پیی و پدیان دہ داتہ وہ بہ توندی و
 دہ فرموویت: ﴿وَاِذَا بُشِّرَ اَحَدُهُمْ بِمَا ضَرَبَ لِلرَّحْمٰنِ مَثَلًا ظَلَّ وَجْهُهٗ مُسُوْدًا وَّهُوَ کَظِيْمٌ﴾ کہ چی
 ہر کاتیک یہ کیک له وان مژدہ ی نہوی پی بدریت بہ وہ ی وا خوی پیی وایہ بقی خودایہ، پو خساری
 پش دادہ گپریت و له پقان پیش دہ خواتہ وہ. واتہ ہر کاتیک یہ کیک له وانہ ہہ والی بدریتی له و کیڑانہ ی
 کہ خوی بقی خودای داناوہ زور پیی گرانہ و بہ پادہ یہ ک دہم و چاوی پش ہہ لڈہ گپریت و له خہ لکی
 دہ شاریتہ وہ بہ عیب و عاری دہ زانی پھوی نیہ باسی بکات. خوائی گہورہ ییش دہ فرموویت باشہ شتیک
 خوتان پیی رازی نین بہ عیب و عاری دادہ نین بقی خوتان چون دایدہ نین بقی خودا. پاشان خوائی گہورہ
 دہ فرموویت: ﴿اَوْمَنۢ یُّشْرُؤُا۟ فِی الْاٰلِحٰیۃِ وَّهُوَ فِی الْاٰخِصَارِ غٰیْرُ مُبِيْنٍ﴾ ناخو کہ سیک بہ ختو کرابیت و له
 شہریشدا نادیار بییت (بقی خودا دہ بییت). واتہ: نایا نافرہت خوی ناتہ واوہ و بہ و ہہ موو ناتہ واویہ وہ خشل
 دہ پڑشیت ہر له کاتی مندالیہ وہ و نہ گہر شہرو ہہ راش بوو خوی دہ شاریتہ وہ و دیار نیہ و توانای
 بہرگری نیہ ناخو دہ بییت نہ وہ بقی خوا بییت بگریتہ کچی خودا. مینہ له جہستہ دا کم توانایہ و له
 کاتی شہریشدا ناتوانیت بہرگری بکات. بہ لام جہستہ ی بہ پڑشاکی جوان دہ پارزینتہ وہ و ناتہ واوی
 جہستہ ی تہ واو دہ کات و دہرناک ویت بہ لام له کاتی جہنگدا توانای نیہ و بہرگری پی ناکریت. نہ بہ
 زمان نہ بہ کردار. وہک ہہ ندی له عہرہ بہ کان و توویانہ: وہ ختیک مژدہ بہ کچ درابیت: کچ وہک نیعمہ تی
 کوپ نیبہ، ہہ موو ہہ لمہ تیکی بریتیہ لہ گریان و ہہ موو چاکہ یہ کیشی بریتیہ لہ دزی کردن! خوائی
 گہورہ دہ فرموویت: ﴿وَجَعَلُوْا الْمَلٰٓئِکَۃَ الْاٰیۡنِ هُمْ عِبَادُ الرَّحْمٰنِ اِنَّا اَشْهَدُوْا خَلْقَهُمْ
 سَتَکْبِبُ سَهَدٰتُهُمْ وَاَسْأَلُوْنَ﴾ نہ و فریستانہ ی ہہ موویان ہہ ندہ ی خودان بہ مینہ یان داناون. دہ بییت
 خویشان لہ وی بووین کاتیک کہ نیمہ وہ دیمان مینان! شایہ تہ کہ یان دہ نووسریت و لییان دہ پرسریتہ وہ.

﴿ وَجَعَلُوا الْمَلَائِكَةَ الَّذِينَ هُمْ عِبَادُ الرَّحْمَنِ إِنشَاءً ﴾ واته: وایانده زانی که فریشته کان که بنده‌ی خودان

مئینه ن خوی گوره‌ش وه لامیان ده داته وه و ده فہرموویت: ﴿ أَشْهَدُوا خَلْقَهُمْ ﴾ واته: نایا نه وان

چاویان پییان که وت که دروستمان کردن مئینه بوون، ﴿ سَتَكُنُّبُ شَهِدَاتِهِمْ وَيُسْأَلُونَ ﴾ واته:

شایه تیه که یان ده نووسریت له و باره یه وه له پڑئی قیامه تدا لئیان نه بیچیتته وه. نه مه هه پره شه یه کی زؤر

توندو به لئینیکی راسته دیتته دی. خوی گوره ده فہرموویت: ﴿ وَقَالُوا لَوْ شَاءَ الرَّحْمَنُ مَا عَبَدْنَاهُمْ مَا لَهُمْ

بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴾ ده لئین: نه گهر خودا حازی بگردایه ئیمه نه مانده به رستن،

له مه شدا دوره زانستن، هر درق هه لده به ستن. واته: نه مانه ده لئین: نه گهر خودا مه یلی ئی بوویه

نه یده هیشت ئیمه نه م بتانه به رستین که له شیوه ی فریشته دا بوون ئیمه نه وانمان به کچانی خودا

ده زانی خودا وای ئی کردوین که بروامان وابیت. نه مانه کومه لئیک هه لای زؤریان پیئکه وه کز کردوتته وه.

یه که م: مندالیان بق خودا داناوه. خودای گوره یش پاک و بیعه بیبه و دوره له وه وه و زؤر پایه بلئندو

مه زنه. دووم: ده لئین خودا کچانی بق خوی هه لئیزاردوه له باتی کوپان و فریشته کانیش که بنده ی

خودان به مئینه یان داناون. سئیمه: عیباده تیشیان بق نه و بتانه له خویانه وه بووه، هیچ به لگه و

نیشانه یه کیان به ده سته وه نیه و خودایش پی پی نه داون بیان به رستن. به لگو ته نها شوین ناره زوون

نه و بارو نه ریتانه ی بابو باپیرانیان که وتوون و له ناو پاشماوه ی نه فامیداوئیل و سه رگه ردان بوون.

چوارم: نه وه ده که نه به لگه که نه گهر خودا مه یلی ئی بوویه نه یانده به رستن. خودای گوره یش به

درویان ده خاته وه زؤر به توندی ئینکاری نه و قسانه یان ده کات. هر له ره وانه کردنی

پیغه مبه رانه وه (سه لامی خویان ئی بیت) و ناردنی کتیبه کانه وه فه رمانی داوه به بنده کانی که ته نها نه و

به رستن و هاوه لای بق دانه نین. ریگای نه داوه خودا خوی نه بیت هیچ که سئیکی تر به رسترتیت.

ده فہرموویت: ﴿ وَقَدْ بَشَّرْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الصَّلَاةَ فَمِنْهُمْ مَن

هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَن حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَسَبُّوا فِي الْأَرْضِ فَأَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ

الْمُكذِّبِينَ ﴾ واته: سویند به خوا له ناو هه مو گه ل و نوممه تیکدا پیغه مبه ریگمان ناردوه به مه ی

ته نها خودا به رستن و دورکه ونه وه له (به رستن) هر به رستراویکی تر، جا خودا هه ندیکی

له و (نوممه ت) انه ریئعموونی کردو هه ندیکیشیان (له بهر خرابیان) گومپایی یه خهی گرتن ده ی به زه ویدا

بگه ریئن و ته ماشا بکه ن سه ره نجامی بیباوه ران چون بوو. وه ده فہرموویت: ﴿ وَسَأَلْنَا مَن

قَبَلِكَ مِنْ رُسُلِنَا أَجْعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِلَهَةً يُعْبَدُونَ ﴿۱﴾ واته: تو پرسیار بکه له و پیغه مبرانه ی پیش تو ناردوومانن نایا بیجگه له خوی میهره بان بپارمان داوه پهرستراوانیک بپهرسترتین. خوی گوره له م نایه تدا دوی نه وه ی باسی نه و به لگانه ی کردن ده فهرموویت: ﴿مَا لَهُمْ بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ﴾ واته: هیچ شتیکی پاستیان به دستوره نیه له سهر نه و قسانه ی که کردویانه و ده یکنه به لگه، ﴿إِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ﴾ واته: هر درق ده کن و هه لی ده به ستن له خویانه وه. مواهید له م نایه تدا: ﴿مَا لَهُمْ بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ﴾ ده لیت: واته: ناگاداری توانای خودا نین له و باره ی وه.^۱

﴿أَمْ أَلَيْسَ لَكُمْ كِتَابٌ مِّنْ قَبْلِهِ فَمُهَمْ بِهِ مُسْتَمْسِكُونَ ﴿۲﴾ بَلْ قَالُوا إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰ آثَرِهِمْ مُّهْتَدُونَ ﴿۳﴾ وَكَذَلِكَ مَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِّنْ نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰ آثَرِهِمْ مُّقْتَدُونَ ﴿۴﴾ قُلْ أُولُوْ حِجَّتِكُمْ بَأْهَدَىٰ مِمَّا وَجَدْتُمْ عَلَيْهِ آبَاءَكُمْ قَالُوا إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ ﴿۵﴾ فَانقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَنْظِرْ كَيْفَ كَانَ عِقَابُ الْمُكْفِرِينَ ﴿۶﴾﴾

باسی نه وه ی که بته رستان هیچ به لگه یه کیان به دستوره نیه

خوی گوره ده فهرموویت: ﴿أَمْ أَلَيْسَ لَكُمْ كِتَابٌ مِّنْ قَبْلِهِ فَمُهَمْ بِهِ مُسْتَمْسِكُونَ﴾ ناخو ئیمه (به ر له قورنان) کتیبیکمان به وان داوه که نیستا بیکنه به لگه؟ خوی گوره ناپه زایی زقر ده رده بریت به رامبر نه و بته رستانه که عیباده تی غه یری خودا ده کن به بی نه وه ی هیچ به لگه یه کیان به دستوره بیت ده فهرموویت: ﴿أَمْ أَلَيْسَ لَكُمْ كِتَابٌ مِّنْ قَبْلِهِ﴾ واته: له پیش نه و بته رستانه دا نایا ئیمه کتیبیکمان بقره وانه کردون، ﴿فَمُهَمْ بِهِ مُسْتَمْسِكُونَ﴾ ده ستی پیوه بگرن و بیکنه به لگه و له سهری بپون؟ واته: نه خیر بپاری وانه بووه. وه ک نه م نایه ته ی خوی گوره ده فهرموویت: ﴿أَمْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سُلْطٰنًا فَهَرَّ سَلٰمًا بِمَا كَانُوا بِهِ يُشْرِكُونَ﴾ واته: نایا به لگه یه کمان بقره کردون که ده رباره ی نه وه ی نه وان کردویانه ته هاوبه شی خودا بدویت؟ واته: هر گیز شتی وانه بووه. پاشان خوی گوره فهرموویه تی: ﴿بَلْ قَالُوا إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰ آثَرِهِمْ مُّهْتَدُونَ﴾ به لکو ده لین باب و بپارانمان له سهر ناینیک رویشتون. ئیمه په یره ی نه وانین. واته: هیچ به لگه یه نیه به دستیه انه وه

^۱ الزخرف (۴۵).

^۲ الطبری (۵۸۳/۲۱).

^۳ الروم (۳۵).

له‌سر نهو بته‌رستی‌یه که ده‌یکن جگه له شوینکه‌وتن و په‌پیره‌وی کردنی نهو شتانه‌ی که بابو

باپیرانیان بویان به‌جی هیشتوون. به‌نایینی ده‌زانن. خودا ده‌فرموویت: ﴿إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً﴾^۱ واته: به‌راستی نا‌نه‌مه‌یه نایینی نیتوه که یه‌ک نایینه (نایینی هه‌موو پیغه‌مبه‌ران).

نه‌وانیش ده‌لین: ﴿وَإِنَّا عَلَىٰ أَعْيُنِهِمْ مُّهِتَدُونَ﴾^۲ نئمه له‌سه‌ر پئیگای نه‌وان ده‌پوین به‌بی نه‌وه‌ی هیچ به‌لگه‌یه‌کیان به‌ده‌سته‌وه بیته. نئم قسه‌ی نه‌مانه ده‌یکن گه‌له‌کانی پئیش نه‌مانیش هه‌مان قسه‌یان کردووه دل‌ه‌کانیان له‌یه‌ک ده‌چنو هه‌ر قسه‌کانی نه‌وان دووباره ده‌که‌نه‌وه که باوه‌پیان به‌پیغه‌مبه‌ره‌کانیان نه‌کردووه.

﴿كَذَلِكَ مَا آتَىٰ الْأَيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا قَالُوا سَاحِرٌ أَوْ مُّجْنُونٌ﴾^۳ اتواصوا بیه بل هُم قوم طاعون^۴ واته: به‌م شیوه‌یه بۆ لای نومه‌تانی پئیش نه‌مان هیچ پیغه‌مبه‌رئک نه‌هاتووه مه‌گه‌ر وتووینه (به‌و پیغه‌مبه‌ره) جادوگه‌ر یان شیت، نایا (نه‌مان و نه‌وان) پاسپارده‌یان بۆ یه‌کتری کردووه؟ (نه‌خین) به‌لگو نه‌مان هه‌موو گه‌لئیکی سه‌رکه‌شو یاخین. بۆیه لیره‌دا فه‌رموویه‌تی: ﴿وَكَذَلِكَ

مَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِّنْ نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُّْرُوهُمْ إِنَّا وَمَجِدْنَا ءَايَةً نَّا عَلَىٰ أُمَّرٍ وَإِنَّا عَلَىٰ ءَاثِرِهِمْ مُّقْتَدُونَ﴾^۵ هه‌ر به‌م ته‌رزه به‌ر له‌توش هه‌ر پیغه‌مبه‌رئکمان نارووه‌ته هه‌ر ناوه‌دانیه‌ک که له‌نئمه‌وه ترسیان وه‌به‌ر بنیت. هه‌موو خو‌شگوزه‌رانه‌کانی نه‌وانه وتووینه: بابو باپیرانمان له‌سه‌ر ناینیک پویشتوون.

نئمه په‌پیره‌وی نه‌وانین. پاشان خوی گه‌وره فه‌رموویه‌تی: ﴿قُلْ أَوْلُوا حَتَّىٰ يُأْهَدُوا وَمَا وَجَدْتُمْ عَلَيْهِ ءَايَةً كُرْ قَالُوا إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ﴾^۶ وتوویه‌تی: نه‌دی نه‌گه‌ر من پئیه‌کتان نیشان بده‌م که له‌پئیی بابو باپیرانتان دروستتر بیته؟ وتووینه: نئمه نه‌وه‌ی نیتوه‌ی بۆ به‌پئی کراوه، باوه‌پ ناکه‌ین. واته: خو‌ نه‌گه‌ر زۆر چاکو ته‌واویش بزانت نه‌وه‌ی که تو بۆت هینان راسته هه‌رگیز شوینی ناکه‌ون. چونکه نیه‌تیاں پیسه و زۆر خو‌ به‌زل ده‌زانن به‌رانبه‌ر به‌ه‌ق و نه‌وانه‌ی شوینی هه‌ق که‌وتوون. خوی گه‌وره فه‌رموویه‌تی: ﴿فَأَنقَضْنَا مِنْهُمْ فَاظْفَرَ كَيْفَ كَانَ عَقِبَةُ الْمُكذِبِينَ﴾^۷ نه‌وسا نئمه تۆله‌مان لی کردوونه‌ته‌وه سا به‌روانه ناکامی بیباوه‌ره‌کان به‌کوی گه‌یشته. واته: به‌روانه خودا چون قه‌پی کردن و له‌ناوی دانو چۆنیش خاوه‌ن باوه‌پانیشی بزگارکرد.

^۱ الانبیاء (۹۲).

^۲ الذاریات (۵۲-۵۳).

﴿وَاذْ قَالِ اِبْرٰهٖمُ لِاٰبِیْهِ وَقَوْمِیْهِ اِنِّیْ بَرّآءٌ مِّمَّا تَعْبُدُوْنَ ﴿۳۱﴾ اِلَّا الَّذِیْ فَطَرَنِیْ فَاِنَّهُ سَیِّدِیْنِ ﴿۳۲﴾ وَجَعَلَهَا کَلِمَةً بَاقِیَةً فِی عَقِبِیْهِ لَعَلَّهُمْ یَرْجِعُوْنَ ﴿۳۳﴾ بَلْ مَتَّعْتُ هٰؤُلَآءِ وَاٰبَآءَهُمْ حَتّٰی جَآءَهُمُ الْحَقُّ وَرَسُولٌ مُّبِیْنٌ ﴿۳۴﴾ وَلَمَّا جَآءَهُمُ الْحَقُّ قَالُوْا هٰذَا سِحْرٌ وَّآنَا بِهٖ کَافِرُوْنَ ﴿۳۵﴾ وَقَالُوْا لَوْلَا نَزَلَ هٰذَا الْقُرْءَانُ عَلٰی رَجُلٍ مِّنَ الْفَرِیْقَیْنِ الْعَظِیْمِیْنِ ﴿۳۶﴾ اَمْ هُم یَقْسِمُوْنَ رَحْمَتِ رَبِّکَ یَحْنُ فَسَمَّآتَیْنِمْ مَّیْمِشْتَمُۢمْ فِی الْحَیْوَةِ الدُّنْیَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجٰتٍ لِّیَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ سُجْرًا وَّرَحْمَتُ رَبِّکَ خَبْرٌ مِّمَّا یَجْمَعُوْنَ ﴿۳۷﴾ وَلَوْلَا اَنْ یَّکُوْنَ النَّاسُ اُمَّةً وَّاحِدَةً لَّجَعَلْنَا لِمَنْ یَّکْفُرُ بِالرَّحْمٰنِ لِسُوْرَتِمْ سُقْمًا مِّنْ فِضْضٍ وَمَعَارِجٍ عَلَیْهَا یَظْهَرُوْنَ ﴿۳۸﴾ وَلِیُؤْتِیْهِمْ اٰتِوَابًا وَسُرْرًا عَلَیْهَا یَتَّكُوْنُ ﴿۳۹﴾ وَرُخْرُقًا وَّانْ کُلُّ ذٰلِکَ لَمَّا مَتَّعَ الْحَیْوَةَ الدُّنْیَا وَاٰخِرَةُ عِنْدَ رَبِّکَ لِلْمُتَّقِیْنَ ﴿۴۰﴾﴾

نیبراهیم (خلیل الله) وتہی یہک خوا پهرستی (لا اله الا الله) ناشکرا دهکات

خوای گه وره دهفه رموویت: ﴿وَاذْ قَالِ اِبْرٰهٖمُ لِاٰبِیْهِ وَقَوْمِیْهِ اِنِّیْ بَرّآءٌ مِّمَّا تَعْبُدُوْنَ﴾ نیبراهیم به باب مؤزه که ی خوی وت: من بیزارم له وهی نیوه ده بیهرستن. خوای گه وره باسی بنده و پیغه مبه رو خلیلی خوی نیبراهیم دهکات (سه لامی خوای لی بیئت) که پیشه وای دلپاکان و خواناسان و باوکی هم موو نه و پیغه مبه رانه یه که دوی خوی هاتون که قوره ی شیش یه کیکه له و گه لانه ی که خوشیان و ثاینه که شیان له سر پیره وی نه و بوون له دواییدا بوونه بتپه رست. نیبراهیم بیزاری خوی ده بربری له باوکی و مؤزه که ی له سر نه و بتانه ی که ده یانپه رست. ده یوت: وه ک خوای گه وره دهفه رموویت: ﴿اِنِّیْ بَرّآءٌ مِّمَّا تَعْبُدُوْنَ﴾ من بیزارم له وهی که نیوه ده بیهرستن. ﴿اِلَّا الَّذِیْ فَطَرَنِیْ فَاِنَّهُ سَیِّدِیْنِ﴾ مه گین له که سیک منی دروست کردوه، که خوی رنگه م نیشان ده دات. ﴿وَجَعَلَهَا کَلِمَةً بَاقِیَةً فِی عَقِبِیْهِ لَعَلَّهُمْ یَرْجِعُوْنَ﴾ کاریکی کرد که نه م وتاره ی له پاشه خوی بؤ نه ته وه که ی هر بمینیت (بگه ریئنه وه). واته: نه م وتاره ی که بریتیه له عیباده تی خودا به ته نها و که شه ریکی نیه و بیها و تایه و فریدان و لابردنی غه بری خودا له په رسترا وه کانی تر که بریتیه له وتی (لا اله الا الله) که به جیی میشتوه بؤ نه ته وه که ی که هر له ناویاندا بمینیتته وه و په پیره وی بکن له و که سانه ی که خوای گه وره رنگه ی نیشان داون له نه وه نیبراهیم (سه لامی خوای لی بیئت) ﴿لَعَلَّهُمْ یَرْجِعُوْنَ﴾ بؤ نه وه ی بگه ریئنه وه بؤ نه و رنگه یه. عیکریمه و مواهیدو ره حاک و قه تاده و سودی و که سانی تریش له م ثایه ته دا: ﴿وَجَعَلَهَا کَلِمَةً بَاقِیَةً فِی عَقِبِیْهِ﴾

وتوویانه: واته: ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ﴾ به رده وام که سانیگ همن له نه ته وه که بیدا هر ده یلین^۱. هر به م شیوه یه له نیینو عه باسوره پبویات کراوه (په زای خویان لی بیت) نیینو زه دیدش وتوویه تی: واته: (کلمه الإسلام).^۲
نه میش هر نه و قسه یه ده کات که نه وان له پینشه وه وتیان.

خه لکی مه ککه دژایه تی پیغه مبه ریان ده کردو ﴿وَلَمَّا دَانَهُ سَحَابٌ مِّمَّنْ فَاغْلَبَ عَلَيْهِ سَخِرَ لَهُمْ مِنْهُ يَوْمَ تَوَلَّوْا﴾
په خنه که بیان

خوای گوره ده فهرموویت: ﴿بَلْ مَتَّعْتُ هَؤُلَاءَ وَآبَاءَهُمْ حَيَاتًا مِّنْ قَبْلُ لِيَعْلَمُوا أَنَّ هَؤُلَاءَ خَلْقًا كَذِبًا﴾ نه وانیش و بابو باپیرانی نه وانیشم له زیان هر به هر وه کرد. تا نه م هه قه و پیغه مبه ری پینیشاند هریان هاته لا.

پاشان خوای گوره ده فهرموویت: ﴿بَلْ مَتَّعْتُ هَؤُلَاءَ﴾ واته: بتپه رستانمان به هر وه کرد له دنیا دا، ﴿وَأَبَاءَهُمْ﴾ موله تی بابو باپیرانی شمان دان زینان له گو مرییدا به سر برد. ﴿حَقًّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ وَرَسُولٌ مُّبِينٌ﴾ هه تا نه م راستییه و پیغه مبه ری پینیشاند هریان هاته لا. ﴿وَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ وَإِنَّا بِهِ

كٰفِرُونَ﴾ کاتیگ راسته که بیان بق هات. وتیان: نه م جادوویه که نیغه بروامان پی نیه. واته: خوایان به زل گرتو لاساریان ده کردو به دلایان نه بوو حه ساده تیان پی ده بردو باوه پریان پی نه ده کردو سه ریان نه وی نه ده کرد. ﴿وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هَذَا الْقُرْآنُ عَلَىٰ رَجُلٍ مِّنَ الْقَرْمِطِينَ عَظِيمٍ﴾ بوچی نه م قورنانه بق پیاویکی

مه زنی ناو دارو ناسراو له م دوو شاره دا نه هاته خوار؟ مه به سستیان مه ککه و تایف (طائف) بوو. نه م قسه ی نیینو عه باسو و عیکریمه و موحه ممدی کوپی که عبی قوره زی و قه تاده و سو دی و نیینو زه یده.^۳

نذر که سیش وتوویانه: مه به سستی بتپه رسته کان پیاویکی گوره بووه له یه کیک له و دوو شاره وه و ه لیدی کوپی موغیره و عوروه ی کوپی مه سعودی سه قه فی. خوای گوره له سر نه م په خنه یه وه لامی

داونه ته وه و فهرموویه تی: ﴿أَمْ هُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِّيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا سُخْرِيًّا وَرَحْمَتُ رَبِّكَ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ﴾ نساخو نه وان

به زه یی په روه رنده ی تل دابه ش ده کن؟ نیغه بزئوی نه وانمان له سر دنیا بق به ش کردوون هیندیکمان له چاو هیندیکمان پایه به رزتر کردوه تا هیندیکمان خزمت به هیندیکمان بکن، به زه یی په روه رنده ی تل له و شته ی کری ده که نه وه گوره تره. ﴿أَمْ هُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ﴾ واته: نایا نه وان په حه تی خودا

^۱ الطبری (۵۸۹/۲۱)، القرطبی (۷۷/۱۶).

^۲ القرطبی (۷۷/۱۶).

^۳ الطبری (۵۹۲/۲۱)، (۵۹۲).

دابهش ده‌کن. نو کاره په یوه ندى به نه‌وانه‌وه نیه. به لکو خودا خوی ده زانیت په یامه‌کانی له کوئ و به کى پاده‌گه یه نیت. په‌وانه‌ی ناکات بق که سیک نه بیت که زور دل و گیان پاک نه بیت و خاوه‌ی به پزیزترین بنه‌ماله و پاکترین په‌گه ز نه بیت. پاشان خوی گوره پوونى ده‌کاته‌وه که مه‌یلی خویه‌تی که جیاوازی خستووه‌ته نیوان دوستکراوه‌کانی له‌وه‌ی که پیى به خشییون له پوزی و سامان و عه‌قل و تیگه‌پشترو چه‌نده‌ها شتی تریش له و توانا دیارو نادیارانه و فرمویه‌تی: ﴿لَنْ نَسْمَأَ بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ﴾ نیمه بزوری نه‌وانمان له‌سه‌ر زه‌میندا بق دابه‌ش کردوون، ﴿لِنَسْجُدَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ سُخْرًا﴾ و‌تراوه: اته: بق نه‌وه‌ی هیندیکیان خزته‌تی هیندیکیان بکه‌ن و کارو پیویستی یه‌کتری ته‌واو بکه‌ن، سودی و که‌سانی تریش و توویانه. ۱ پاشان خوی گوره فرمویه‌تی: ﴿وَرَحِمْتُ رَيْكَ خَيْرًا مِمَّا يَجْمَعُونَ﴾ و‌اته: به‌زه‌یی په‌روه‌رنده‌ی تو زور چاکتره له‌وه‌ی که نه‌وان کوئ ده‌که‌ن‌وه له و سامان و خزگوزهرانی دنیا‌یه.

هدرگیز سامان نیشانه‌ی په‌زانه‌ندی خودا نیه بو‌که‌س

پاشان خوی گوره فرمویه‌تی: ﴿وَلَوْلَا أَنْ يَكُونَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً لَجَعَلْنَا لِمَنْ يَكْفُرُ بِالرَّحْمَنِ لِيُؤْتِيَهُمْ سُقُفًا مِّنْ فَضَّةٍ وَمَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ﴾ خو نه‌گه‌ر بریار وا نه‌بووایه. نابیت مه‌ردم یه‌ک تیره‌بن (به‌ره و خوانه‌ناسی بچن) و امان ده‌کرد سه‌قفو په‌له‌کانی ماله‌کانی نه‌وانه‌ی خوانه‌ناسن، له زپ په‌بووایه و به پزیزه په‌له‌کاناندا سه‌ریان که‌ون. ﴿وَلَوْلَا أَنْ يَكُونَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً﴾ و‌اته: نه‌گه‌ر زورینه‌ی نه‌وه‌که‌سانه‌ی که نه‌فام و تینه‌گه‌یشتون و ایان نه‌زانیایه که نه‌وه‌که‌سانه‌ی نیمه ده‌وله‌مه‌ندی ده‌که‌ین و سامانی زوری ده‌ده‌ینى نیشانه‌ی نه‌وه‌یه که خو‌شمان ده‌وین هم‌وو ده‌بوونه خوانه‌ناس له‌به‌ر خاتری مال و سامان نه‌مه‌سه‌ی نیبنو عه‌باس و حه‌سه‌ن و قه‌تاده و سودی و که‌سانی تریشه. ۲ ﴿لَجَعَلْنَا لِمَنْ يَكْفُرُ بِالرَّحْمَنِ لِيُؤْتِيَهُمْ سُقُفًا مِّنْ فَضَّةٍ وَمَعَارِجَ﴾ و‌اته: نه‌وانه‌ی که خوانه‌ناسن، بنمچو بان و په‌له‌کانی ماله‌کانیانمان ده‌کرده زیو. نیبنو عه‌باس و مواهیدو قه‌تاده و سودی و نیبنو زه‌یدو که‌سانی تریش و ایان و تووه. ۲ ﴿عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ﴾ و‌اته: پیایدا سه‌رده‌که‌وتن، ﴿وَلِيُؤْتِيَهُمْ آتُونًا وَسُرًّا عَلَيْهَا يَكْفُونَ﴾ و‌اته: هم‌وو قاپی و ه‌رچی تریش له ماله‌کانیاندا یه ده‌مانکرده زیو بو‌یان. وه

۱ الطبری (۵۹۵/۲۱).

۲ الطبری (۵۹۷/۲۱).

۳ الطبری (۶۰۰/۲۱).

ده فہرموویت: ﴿ وَزُخْرُفًا وَإِنْ كُنَّ لَمَّا مَتَّعُ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ عِنْدَ رَبِّكَ لِمَتِّعِينَ ﴾ شستی
تری ہمہ پرہنگہش، گشت نہمانہ ہر بقرہ خوشگوزہ رانی زینی نم دنیان. مالی نہولاش پەرورہ رندہ ت
ہر بقرہ وانہی داناوہ کہ لہ خوی خویان دہ ترسن. ﴿ وَزُخْرُفًا ﴾ ہمہ پرہنگہ لہ نالتون. ئیبنو
عہ باس و قہ تادہ و سودی و ئیبنو زہید و توویانہ.^۱ ﴿ وَإِنْ كُنَّ لَمَّا مَتَّعُ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ﴾ واتہ:
نہمانہ ہم مو بقرہ خوشگوزہ رانی نم ژانی دنیاہ کہ زقر بی باہخہ لہ لای خودا و دہ جیت و نامینیت.
واتہ: بہ ہوی نہو چاکانہ وہ کہ لہ دنیا کردویانہ بقرہ خوشگوزہ رانی و خوردن و خوردنہ وہی باشیان
پی دہ دریت لہ باتی پڑی دواپی. وہ لہ لای خودا ہیچ چاکہ بہ کیان نامینیت ہتا پاداشتیان بداتہ وہ
وہ کہ لہ فہرموودہی سہ حیددا ہاتووہ.^۲ وہ لہ فہرموودہیہ کی تردا ہاتووہ پیغہ مبرہی خودا ﴿﴾
دہ فہرموویت: (نہ گہر دنیا بہ نہ اندازہی کیشی بالی میٹشولہ یک نرخی ببوواہ لای خودا ہیچ
خوانہ ناسیک لہ دنیا جاریک ٹاوی لی نہ دہ خوردہ وہ).^۳ بہ غہوی پیواہ تی کردووہ.^۴ پاشان خوی گہ ورہ
فہرموویت: ﴿ وَالْآخِرَةُ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ ﴾ پڑی دواپش خوی گہ ورہ دایناوہ بقرہ وانہی لہ
خودای خویان دہ ترسن، واتہ: تہ نہا بقرہ وانہ و کہ س نابتہ ہاوبہ شیان. بڑیہ عومہری کوی
خہ تاتاب (پہ زای خوی لی بیت) دہ لیت: بہ پیغہ مبرہی خودا ﴿﴾ کاتیک چوہ لای لہو حالہی کہ بووی
بہ دہست خیزانہ کانہی وہ لہ سر حسریک بوو کہ جیگای خہ تی حسیرہ کہ لہ جہستہ یدا دیاریوو
دہ بیبنی و گریا و چاوہ کانہی ٹاوی پیا ہاتہ خوارہ وہ و تی: نہی پیغہ مبرہی خودا ﴿﴾ نہو ژانی
کیسرا و قہیسرہ کہ تیدان و توش ہہ لبراردہی بہ ندہ کانہی خودای نمہ ژانہ، پیغہ مبرہی خودا ﴿﴾
پالی دابووہ دانیششت و فہرموی: (ٹاخو تو گومانہ ہہیہ نہی کوی خہ تاب؟) پاشان
فہرموی: (نہ وانہ خہ لکیک بوون خوشگوزہ رانیہ کہ یان بقرہ پیشخراوہ لہ ژانی دنیا).^۵ وہ لہ
پیواہ تیکی تردا ہاتووہ: (ٹایا بازی نابن کہ دنیا بقرہ وانہ بیت و پڑی دواپش بقرہ نیمہ بیت؟).^۶
وہمہ روہا لہ ہر دوو سہ حیجہ کہ داو لہ شوینی تریشدا ہاتووہ کہ پیغہ مبرہی خودا ﴿﴾
فہرموویت: (لہ دہ فری زپرو زیودا مہ خونہ وہ و لہ تہشتی زپرو زیویشدا خوردن مہ خون چونکہ نہو

^۱ الطبری (۶۰۱/۲۱/۶۰۲).

^۲ مسلم (۲۱۶۲/۴).

^۳ الترمذی (۶۱۱/۶)، فہرموودہیہ کی سہ حیجہ.

^۴ البقوی (۱۳۸/۴)، فہرموودہیہ کی سہ حیجہ.

^۵ مسلم (۱۱۳/۲).

^۶ مسلم (۱۱۰/۲).

له دنیا بۆنه وانه و له پۆژی دوايشدا بۆ ئيمهيه).^۱ بۆيه خواى گه وړه سه رپشكو و نازادى كردوون له دنيا له بهر سووكى و بينرخى دنيا وه ك تيرميزى و ئيبنو ماجه رپوايه تيان كردووه له رڼگاي ئه بو حازمه وه له سه هلى كوپى سه عده وه ده لئيت: پيغه مبهري خودا (ﷺ) فه رموويه تى: (ئه گه ر دنيا به قورسايى بالى ميشو له يه ك به ها و نرخی ببوايه له لای خودا هه رگيز خودا قومك ئاوى به بيدين نه ده دا). تيرميزى ده لئيت: فه رمووده يه كى چاك و راسته (حسن صحيح).

﴿وَمَنْ يَعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نُقِضْ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ ﴿۳۶﴾ وَأَنْتُمْ لَيْصُدُونَهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُّهْتَدُونَ ﴿۳۷﴾ حَقٌّ إِذَا جَاءَنَا قَالَ يَلَيْتَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ بَعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ فَيَنْسُ الْقَرِينُ ﴿۳۸﴾ وَكَانَ فِي صُلْحِ مِيثِرٍ ﴿۳۹﴾ فَإِنَّمَا نَذَبْنَا بِكَ فَإِنَّا مِنْهُمْ مُنْقِمُونَ ﴿۴۰﴾ أَوْ نُرِيكَ الَّذِي وَعَدْتَهُمْ فَإِنَّا عَلَيْهِمْ مُقْتَدِرُونَ ﴿۴۱﴾ فَاسْتَمْسِكَ بِالَّذِي أُوحِيَ إِلَيْكَ إِنَّكَ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿۴۲﴾ وَإِنَّهُ لَذِكْرٌ لَكَ وَلِقَوْلِكَ وَسَوْفَ تُسْأَلُونَ ﴿۴۳﴾ وَسَلِّ مَنْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنَا أَجَعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمَنِ آلِهَةً يُعْبَدُونَ ﴿۴۴﴾﴾

شه يتان ها و ده مى نه و كه سانه يه كه هه ز له يادى خودا نا كهن

خواى گه وړه ده فه رموويت: ﴿وَمَنْ يَعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نُقِضْ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ﴾ هه ر كه سنيك له ناست يادى خودا هه ز ده كات كو يرايى دا بيت هه مده ميكي شه يتانى لى په يدا ده كه ين. ﴿وَمَنْ يَعْشُ﴾ هه ر كه سنيك چاو بقوچيت و خوى بى ناگا بكات و لادات له يادى و كو يرايى داها تبيت، واته: نه توانيت باش سه ير بكات و چاوى كز بيت مه به ست لي ره دا كو يرايى داها تنى ده، ﴿نُقِضْ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ﴾ واته: ها وه ليكي شه يتانى بۆ ئاماده ده كه ين. وه ئه م ئايه ته كه خواى گه وړه ده فه رموويت: ﴿وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ لَوْلَا مَا نُوَلَّىٰ﴾ واته: وه هه ر كه سنيك دژايه تى پيغه مبه ر (ﷺ) بكات پاش نه وه ي كه رڼيازي راستى بۆ بوون بوويه وه و شويني رڼگايه كى تر بكه ويت بي جگه له رڼگاي خوا. وه ئه م ئايه ته ش: ﴿وَقِضْنَا لَهُمْ قُرْآنًا فَزَيَّنُوا لَهُمْ مَا بَيَّنَّ آيَاتِهِمْ وَمَا خَلَفَهُمْ﴾ واته: وه چه ند دۆست و ها و ده ممان له دنيا دا بۆ داناون كه

^۱ فتح الباري (۴/۶۶۵)، مسلم (۳/۱۶۲۷).
^۲ النساء (۱۱۵).
^۳ فصلت (۲۵).

خراپه کردنی دنیاو (ببیاوه پی) پښی دواپی بز پارازنده وه. بویه خوی گوره لیره دا فرموویه تی:

﴿وَأَنتُمْ لَيَصُدُّونَهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّهْتَدُونَ﴾ نیر ته و او دمه مانه له ږنگه هه له یان ده کن، لاشیان وایه راسته پښیان دیوه ته وه. ﴿حَقٌّ إِذَا جَاءَنَا قَالَ يَلَيْتَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ بَعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ فَيَلْسَ الْقَرِينُ﴾ تا نه و کاته ی دینه لمان، ده لیت: خوزگه مه وادی نیوان منو نه و به قه د نیوان خوره لاتو خورنشین له یه کتر دور بووایه، چه ند هاوده میکی ناله بار بووی. ﴿حَقٌّ إِذَا جَاءَنَا﴾ واته: نه و که سه ی که خوی گیل کردو راسته پی نه گرت هاوده میکی بقی په پیدا ده که یین که سه ری لی بشیوینیت و گومپای بکات و به ره و ږنگای چه هه نه م بیبات. کاتیک خوی گوره هه قی خوی دایه له پښی قیامه تدا زده قه لس و نارچه ته له و شه پتانه ی که هاوده میه تی، ﴿قَالَ يَلَيْتَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ بَعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ فَيَلْسَ الْقَرِينُ﴾ ده لیت: خوزگه نیوانی منو تو به نه ندازه ی خوره لاتو خورناو بووایه چه ند هاوده میکی خراپ بووی، هه ندیکیان وایان خویندوه ته وه: ﴿حَقٌّ إِذَا جَاءَنَا﴾ واته: نه و که سه و هاوده مه که ی. پاشان خوی گوره فرموویه تی: ﴿وَلَنْ يَنْفَعَكُمْ الْيَوْمَ إِذْ ظَلَمْتُمْ أَنْفُسَكُمْ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ﴾ نیر نه مړی (نه م قسانه) دادتان نادات، چونکه نیوه غه درتان له خوتان کردوه ده شیت گشتان پیکه وه چه زره به بدرین. واته: کږبوونه و هتان له ناو ناگرداو قسه کردنتان هیچ سو دیکي نیه و چه زره به دانیشتان به یه که وه بارتان سوک ناکات.

که سیک له سکی دایکیدا چاره پش بوو بیت ری دهر ناکات

خوی خاوه ن ده سه لات ده فرموویت: ﴿أَفَأَنْتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ أَوْ تَهْدِي الْأَعْمَى وَمَنْ كَانَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ ناخو ده ته ویت گوی کپان لیت بییست؟ یا خود کویران نه وانه ی ناشکرا له گومپایدان شاره زای راسته پی بکه ی؟ واته: تو ده ته ویت نه وانه ی که ږو کویرو گومپان به ناشکرا شاره زای پی راست بکه ی نه وه کاری تو نیه تو تنها که یاندنت له سه ره شاره زا کردنی نه وان له سه ر تو نیه. خودا مه یلی له هه ر که سیک بیت شاره زای ده کات و مه یلیشی له هه ر که سیک بیت گومپای ده کات هه ر خوی داوهری پیک و راسته له وه دا.

توله ی خودا له دوژمنانی پیغه مبر (ﷺ) دیته دی

پاشان خوی گوره فرموویه تی: ﴿فَإِنَّمَا نَذَرْنَا بِكَ فَإِنَّا مِّنْكُمْ مُّنْقِمُونَ﴾ نه گه ر تو له م ناوه لابه یین، نیمه دیاره توله یان لی ده که ینه وه. واته: بیگومان توله له وانه ده سینین و سزایان ده دهبین نه گه ر تو پښی. ﴿أَوْ نُرِيكَ آلِي وَعَدَنَّهُمْ فَأِنَّا عَلَيْهِمْ مُّقَدِّرُونَ﴾ یان نه و شته ی به لیتیمان به وانه

داوه. واده کین بق خوت بیبینی. نیمه باشیان له سر زالین. واته: نیمه توانای نه ویشو نه مه‌یشمان مه‌یه، بویه خوی گوره پیغه مبره که ی خوی (ﷺ) نامرینیت هتا چاری پوون ده کاتوه به له ناوچوونی بوژمنه کانی و داوه‌ری ده کات له نیوانیانداو له و سامانه‌ی که پشتیان پی قایم کردوه نه مه مانای قسه‌ی سودیه و نیبوو جهریریش هه مان رای هه لپژاردوه.

هانه دان بو دستگرتن به قورنانه وه

پاشان خوی گوره فهرموویه تی: ﴿فَأَسْمَيْكَ بِالَّذِي أُرِحَىٰ إِلَيْكَ إِنَّكَ عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾ له سر نه وه‌ی به تو راگه‌یه نراوه پی دابگره. تو له سر پیگه‌ی راستی. واته: ده دست بگره به و قورنانه‌ی که دابه‌زیوه ته سر دلت هه نه و راسته و یاریده‌ده ره بق پویشتن له سر پی راست و ده بیته هوی چوونه ناو باغاتی خوش و خیری ته واوو به رده‌وام. پاشان خوی گوره فهرموویه تی: ﴿وَإِنَّهُ لَذِكْرٌ لَّكَ وَلِقَوْمِكَ وَسَوْفَ تُسْأَلُونَ﴾ نه م قورنانه بق توشو بق هوزه که شت ده بیته هوی بیره وه‌ری و له پاشانیش ده رباره‌ی نه مه، لیت ده پرسن. و تراوه: نه م قورنانه ریژلینانیکه بق خوت و هوزه که ت، نه مه قسه‌ی نیبوو عه باسو و مواهیدو قه تاده و سودی و نیبوو زه‌یده.^۱ واته: نه مه پیژنیکه بویان چونکه له سر زمانی نه وان هاتووه ته خواره وه. له بهر نه وه‌ی نه وان له هه موو که س زیاتر به فرمانه کانی هه لسن و جیبه جیتی بکن. وه ک چون چاکترین و پاکترین و پالفته‌ترین که سیان له و کزچه‌ریانه‌ی که له پینشه وه هاتزو موسلمان بوون و نه و که سانه‌یش که وه ک نه وان بوون و شوینی نه وان که وتزو پی هه لسن و به جیان هینا. وه و تراویشه: ﴿وَإِنَّهُ لَذِكْرٌ لَّكَ وَلِقَوْمِكَ﴾ واته: بیره وه‌ریه که بق توشو بق هوزه که شت. باسکردنی نه مان به تاییه تی مانای نه وه نیه که سی ترو هوزی تر ناگریته وه. وه ک نه م نایه ته‌ی که خوی گوره ده فهرموویت: ﴿لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ﴾ واته: سویند به خوا ناردو و مانه ته خواره وه کتیبیک بو نیوه که سه‌ریه‌ری و ناویانگی نیوه‌ی تی‌دیایه ده‌ی نایا بق بیرناکه نه وه. وه نه م نایه ته‌ش که ده فهرموویت: ﴿وَإِذْ رَعَيْتَكَ الْأَقْرَبَ﴾^۲ واته: خزم و که سه زور نزیکه کانت بترسینه.

﴿سَوْفَ تُسْأَلُونَ﴾ واته: له پاشان پرسپارتان لی ده کریت له باره‌ی نه م قورنانه وه که نیوه چون بوون له جیبه جیکردنی فرمانه کانی داو چون چون به ده میه وه. خوی گوره ده فهرموویت: ﴿وَسَلِّ مَنْ

^۱ الطبری (۶۰۹/۲۱).

^۲ الطبری (۶۱۱/۶۱۰/۲۱).

^۳ الانبیاء (۱۰).

^۴ الشعراء (۲۱۴).

أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنَا أَجْعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِلَهًا يُعْبَدُونَ ﴿ لهو پیغمبرانهش بیرسه که بهر له
تو ناردراون: شاخو نیتمه بریارمان داوه (غیری خودا) هیچ شتی تر بیهرستیت؟ واته: هه موو
پیغمبران بانگیان بق نهوه کردوه که تو بانگی بق ده که ی که خوا بیهرستن به تنها و هاوه لی بق
دانه نین و داویان کردوه له خه لکی که بت و شتانی تریش نه که نه هاوه لی خودا و بیهرستن. وه که نه
نایه ته ی که خوی گه وره ده فهرموویت: ﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْبِ أَعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا
الطَّاغُوتَ ﴾ واته: سویند به خوا له ناو هه موو گه ل و نوممه تیکدا پیغمبران کمان ناردوه به مه ی تنها
خوا بیهرستن و دور که ونه وه له (به رستنی) هر په رستراویکی تر. مواهید ده لیت: له خویندنه وه ی
عه بدولای کوری مه سعوددا هاتوه (په زای خوی لی بیت): (وَاسْأَلِ الَّذِينَ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمْ قَبْلَكَ مِنْ رُسُلِنَا).^۱
هر به م شیوه یه قه تاده و زه حاک و سودی گپراویانه ته وه که له عه بدولای کوری مه سعودده وه (په زای
خوی لی بیت).^۲ نه م پیاویه ته وه که تفسیر وایه نه ک قورنن خویندن و الله اعلم.

﴿ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَقَالَ إِنِّي رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿۱۶﴾ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِآيَاتِنَا
إِذَا هُمْ مِنْهَا يَضْحَكُونَ ﴿۱۷﴾ وَمَا نُرِيهِمْ مِنْ آيَةٍ إِلَّا هِيَ أَكْبَرُ مِنْ أُخْتِهَا وَأَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ لَأَعْلَبَهُمْ جُرْعُونَ
﴿۱۸﴾ وَقَالُوا يَا أَيُّهُ السَّاحِرُ الْكَاذِبُ بَمَا عَاهَدْنَاكَ إِنَّا كُفَّهْتُونُ ﴿۱۹﴾ فَلَمَّا كَفَفْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ إِذَا
هُم يَنْكُتُونَ ﴿۲۰﴾

موسا (سه لای خوی لی بیت) په وانه کراوه بق لای فیرعه ون و داروده سته که ی که بانگیان بکات بق
په رستنی خوا به تا کو ته نهایی

خوی گه وره ده فهرموویت: ﴿ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَقَالَ إِنِّي رَسُولُ
رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴾ موساشمان له گه ل نیشانه کانمان هه نارده لای فیرعه ون و پیاوه کاربه ده سته کانی، و تی:
من له پاهینری گشت دنیاوه نیردراوم. خوی گه وره باسی به نده و پیغمبری خوی موسامان بق
ده کات (سه لای خوی لی بیت) کاتیک په وانه ی کرد بق لای فیرعه ون و وه زیره کاربه ده سته کانی له
گه وره پیاوان و خه لکی نه و ناچه و هه ریمه له قیبتی و نه وه ی نیرائیل داوی لیکردن که تنها خودا
بیهرستن و هاوه لی بق دانه نین داوی لی کردن غیری خودا هیچ که س نه په رستن. وه چنه نیشانه ی

^۱ النحل (۳۶).

^۲ الطبری (۶۱۱/۲۱).

^۳ الطبری (۶۱۲/۶۱۱/۲۱).

گورده شی له گه ل نارد وهك دهستی و گاجونه كه ی. خوی گه وره ده فهرموویت: ﴿فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِآيَاتِنَا إِذَا هُمْ مِّنْهَا يَصْكُونَ﴾ كاتيك نيشانه كانی نيمه ی نيشان دان، له پر هموو له تريقه ی پيکه نينيان دا. پاشان چهند نيشانه ی تريشمان له گه ل نارد له لافاوو كوله و نه سپی و بوق و خوین، مال و كشتوكال و روبرويمان كه م كرده وه له گه ل نه م هموو به لگانه دا ده مار زليان نواندو شویتي نه كه وتن و مليان نه داو گالته يان پی ده هات و پيکه نينيان ده هات به و شتانه ی كه بوی هيتابوون. خوی گه وره ده فهرموویت: ﴿وَمَا تَرْيَهُمْ مِّنْ آيَةٍ إِلَّا هِيَ أَكْبَرُ مِنْ أُخْتِهَا وَأَخَذْنَاهُمْ بِالْأَعْدَابِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾ هر نيشانه يه كي خزمان نيشانی نه وان ده دا، له نيشانه كانی پيشه وه گرنگر بوو، تووشی نازاريشمان كردن، به شكو بگه رينه وه. له گه ل نه وه شدا له و گومپایی و سه رلی شتیاوی و نه فامی و ديوانه يه وازيان نه ده هيتا. هر كاتيك نيشانه يه كه له و نيشانانه يان بوق بهاتايه ده چوون بوق لای موسا و ده پارانه وه لتي له سه رخقو به هتواشی قسه يان له گه ل ده كرد ده يانوت: نه ی جادوگر، ﴿يَكَايَةُ السَّاحِرِ﴾ واته: نه ی زانا، نه مه قسه ی نيينو جه ريره. ^۱ چونكه زانايانی نه و زه مانه بریتی بوو له جادوگر. جادوگر ريش له لای نه وان له و كاته دا پيشه يه كي ناشيرين نه بوو. كاتيك نه و قسه يان دهوت مه به ستیان كه م سه ير كردن نه بوو چونكه نه و حاله ی نه وانه تتيده ده ژيان زور ناخوش بوو پتيويست بوو داوا له موسا بكن (سه لامي خوی لي بيت) نه م به كه م سه ير كردن پيش له ويدا جيگای خوی نيه. به لكو نه و قسه يه به برپای خویان مه به ستیان پرزليتان بووه. هموو جارتيك ده هاتن بوق لای موسا (سه لامي خوی لي بيت) به ليتيان پی ده دا نه گه ر نه و شته يان له سه ر لابه ريت باوه پی پی ده هيتن و نه وه ی نيسرائيلي له گه ل ده نيرن هموو جارتيكيش نه و په يمانه يان ده شكاند كه ده ياندا. نه مه وهك نه وه وایه كه خوی گه وره ده فهرموویت:

﴿فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الطُّوفَانَ وَالْجُرَادَ وَالْقُمَّلَ وَالضَّفَادِعَ وَالذَّمَ مَائِتَ مَفْضَلَتٍ فَأَسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا مُّجْرِمِينَ

﴿۱۳۳﴾ وَلَمَّا وَقَعَ عَلَيْهِمُ الرِّجُّ قَالُوا لِمَ يَأْتِيَنَا الرِّجُّ وَقَدْ عَدَدْنَا نَحْنُ يَوْمَئِذٍ عَنَّا الرِّجْ

لَتُؤْمِنَنَّ لَكَ وَلَنُرْسِلَنَّ مَعَكَ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿۱۳۴﴾ فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمْ الرِّجْ إِلَىٰ أَجَلٍ لَّهُمْ بَلَّغُوهُ إِذَا

هَمْ يَنْكُشُونَ﴾ واته: نه موسا نيمه ش ناردمانه سهريان لافاوو كوله و نه سپی و جوره ها بوق و خوین كه چهند به لگه و موعجزه يه كي پوون بوون كه چی خویان به گه وره زانی (له وه ی كه برپا به يتن) بيگومان نه وانه گه لتيكي تاوانبار بوون، كاتيكيش نه و سزاو به لايان به سه رداها و وتيان: نه ی موسا له

^۱ الطبري (۶۱۵/۲۱).

^۲ الاعراف (۱۳۵-۱۳۳).

په‌روه‌ردگار ت بیار پی‌روهه بۆمان وه که به‌ئینی به تو داوه سویند بیت نه‌گه‌ر نه‌م به‌لاو سزایه‌مان له‌سه‌ر لابه‌ریت بیگومان باوه‌پت پی‌ دینین و نه‌وه‌ی نیسرائیت له‌گه‌لدا ده‌نیرین، به‌لام کاتیک سزاکه‌مان له‌سه‌ریان لابرده تا گه‌یشتنه ماوه‌ی دیاریکراو (بۆ تیاچوونیان) ده‌ستبجی په‌یمان‌که‌یان هه‌لوه‌شاندوه. لیره‌دا خوی گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿وَقَالُوا يَا أَيُّهُ السَّاحِرُ ادَّعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَهِدَ عِنْدَكَ إِنَّا لَمُهْتَدُونَ﴾ و تیان: نه‌ی کاکای جادوگه‌ر له‌ په‌روه‌رنده‌ت بخوازه. نه‌و په‌یمان‌ه‌ی به‌توی داوه پینکی بینیت، نه‌وسا باوه‌پت پی‌ دینین. وه ده‌فه‌رموویت: ﴿فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمُ الْعَذَابَ إِذَا هُمْ يَنْكُتُونَ﴾ له‌ پاش نه‌وه‌ی به‌لامان له‌سه‌ر لابرده‌ن، نه‌وان په‌یمان شکستیان کرد.

﴿وَنَادَى فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ قَالَ يَا قَوْمِ أَلَيْسَ لِي مُلْكُ مِصْرَ وَهَذِهِ الْأَنْهَارُ تَجْرِي مِن تَحْتِي أَفَلَا تُبْصِرُونَ﴾^{۵۱} ^{۵۱} **أرأنا خير من هذا الذي هو مهين ولا يكاد يبين** ﴿۵۲﴾ **فلولا ألقي عليه أسورة من ذهب أو جاءه معه الملائكة مفردين** ﴿۵۳﴾ **فاستخف قومه فاطاعوه إنهم كانوا قوما فاسقين** ﴿۵۴﴾ **فلما آسفونا أنقمنا منهن فاعرفنهن جميعات** ﴿۵۵﴾ **فجعلنهن سلفا ومثلا للآخرين** ﴿۶۱﴾

قه‌سه‌کردنی فیره‌ه‌ون بۆ گه‌ل و ژێرده‌سته‌کانی و تۆله‌سه‌ندنی خودا لیبی

خوای گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿وَنَادَى فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ قَالَ يَا قَوْمِ أَلَيْسَ لِي مُلْكُ مِصْرَ وَهَذِهِ الْأَنْهَارُ تَجْرِي مِن تَحْتِي أَفَلَا تُبْصِرُونَ﴾ فیره‌ه‌ون بۆ ژێرده‌سته‌کانی جارێ کیشاو وتی: که‌سه‌کانم ناخۆ هه‌موو زه‌وی میسرو نه‌و چۆمانه‌ی به‌ به‌ر مندا فه‌رکه‌یانه‌ مولکی من نین؟ ئیوه‌ خۆتان نه‌تان‌دیوه؟ خوای گه‌وره باسی فیره‌ه‌ون و یاخی بوونی و پکی و بی‌ دینی و سه‌سه‌ختی ده‌کات که‌گه‌له‌که‌ی کۆکردوه‌ته‌وه‌و شانازی به‌ سامان و مولکی میسرو ده‌سه‌لاتی خۆیه‌وه‌ ده‌کات له‌به‌ر چاویان و ﴿وَنَادَى فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ قَالَ يَا قَوْمِ أَلَيْسَ لِي مُلْكُ مِصْرَ وَهَذِهِ الْأَنْهَارُ تَجْرِي مِن تَحْتِي﴾ قه‌تاده‌ ده‌ئیت: باغات و پوواری زردیان هه‌بوو. ^۱ ﴿أَفَلَا تُبْصِرُونَ﴾ واته: به‌ چاوی خۆتان نه‌م هه‌موو مولک و سامان و ده‌سه‌لاته‌ی من نابینن. واته: موسا و شوینکه‌ و توه‌وه‌کانی هه‌ژارو لاوازو بی‌ ده‌سه‌لاتن. نه‌م نایه‌ته‌ وه‌ک نه‌و نایه‌ته‌ وایه‌ که‌ خودا ده‌فه‌رموویت: ﴿فَحَشَرَ فَنَادَى﴾^{۳۳} **فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى** ﴿۳۴﴾ **فَأَخَذَهُ اللَّهُ نَكَالَ الْآخِرَةِ وَالْأُولَى** ﴿۳۵﴾ واته: ئینجا (جادوگه‌رانی) کۆکرده‌وه‌و بانگی کردن و وتی: من په‌روه‌ردگاری هه‌ره‌ گه‌وره‌تانم،

۱ الطبری (۲۱/۶۱۶).

۲ النازعات (۲۳-۲۵).

ثینجا خوا گرفتاری کرد به سزای هر دو جیهان. خودای میژا ده فرموویت: ﴿أَرَأَيْتَ مَنِ هَذَا الَّذِي هُوَ مَهِينٌ وَلَا يَكَادُ يَبِينُ﴾ من چاکتر نیم لو کابرایه که هیچ پزینکی نیه باش نازانی قسه‌ش به پهوانی بکات. سودی ده لیت: فیرعون ده لیت: به لکو من چاکترم لو که سدی که هیچ نموونیککی جوانی پیوه دیار نیه.^۱ هندی له زانایانی زمانی عره بی به سره (نحاة البصرة) ده لیت: ﴿أَرَأَيْتَ لَوِ لَئِبْرَدًا بِهِ مَا نَالِيَ﴾ لایبرده دا به مانای (بل) ماتوه.^۲ ثم قسه ده بیته پشتگیری نه و قسه ی فراه که گپراویه تیه وه له هندی له و قورن ان خوینانه ی ثم نایه تیه یان خویندوه ته وه: ﴿أَرَأَيْتَ خَيْرٌ مِّنْ هَذَا الَّذِي هُوَ مَهِينٌ﴾.^۳ ئیبنو جهریر ده لیت: نه گه نه گه ر ثم خویندنه وه یه راست بیت نه و ماناکی راست و پرونه. به لام جیاوانی نیوان قورن ان خویننه کان له شاره کاندان وه بو که ﴿أَرَأَيْتَ يَأْنِي بِهِ مَا نَالِيَ﴾ ئیستیفهام خویندوه ته وه له م نایه تیه دا.^۴ منیش ده لیت: به هموو مانایه که ثم قسه ی فیرعونه له عنته ی خوای لی بیت مه به سستی نه وه بو وه که نه و چاکتره له موسا (سه لاهی خوای لی بیت) که له و قسه یه ییدا دروی کردوه درویه کی دیارو ناشکرا هی نه فرته ی خوای لی بیت به برده و امی هتا پوژی قیامت. مه به سستی فیرعون به وته ی ﴿مَهِينٌ﴾ واته: بی بایخ وه ک سوفیان و توویه تی. قه تاده و سودی ده لیت: واته: جیاوان (بی ده سلات) ئیبنو جهریر ده لیت: واته: نه خاوهن مولک و نه خاوهن ده سلات و سامان. ﴿وَلَا يَكَادُ يَبِينُ﴾ واته: ناتوانیت به پهوانی قسه بکات لاله و زمانی ناته واوه. ثم قسه ی فیرعونه که ده لیت: ﴿مَهِينٌ﴾ واته: موسا هیچ نموونیککی نیه. درویه کی ناشکرایه به لکو خوی به ده سال و نموون و به دخو بی دینه و موسا خاوهن بنه مال و شهریف و راستگو پیای باش و له سه راستیه. همیسان فیرعون ده لیت: وه ک خودا ده فرموویت: ﴿وَلَا يَكَادُ يَبِينُ﴾ ثم قسه ش هر درویه. هر چه نده له کاتی مندالیدا نه و سکلای (جمرة) که میک له زمانی سوتاند به لامن موسا داوای له خودا کرد که زمانی بکاته وه و پهوانی بکات بقی نه وه ی له قسه کانی تیبگن خوای گه وره یش داواکی وه رگرت فرمووی: ﴿قَدْ أُوتِيتَ سُؤْلَكَ يَا مُوسَى﴾ واته: به راستی نه وه ی داوات کرد پیت درا نه ی موسا. واته: هرچی تق ویستت پی درا.

^۱ الطبری (۶۱۶/۲۱).

^۲ الطبری (۶۱۸/۲۱).

^۳ الطبری (۶۱۸/۲۱).

^۴ الطبری (۶۱۸/۲۱).

^۵ طه (۳۶).

واته: هندی له پاشماوهی نهو سوتانه له قسه کردنی موسادا مایه وه موسا داوای نهوهی له خودا نه کردوه که نه مینیت وه که حسه نی به سری ده لیت: به لکر داوای کردوه له خوا که زمانی وه ها لی بکات که خه لکی ناگادار بکات و تییان بگه نی ت. نهو شتانه ی که خودا ده یکات و ده یدات به سر به نده کانیدا هیچ شوره یی و خراب نی و به نده هیچ ده سلاتیکی تینیدا نیه. فیرعون چاک نهوهی ده زانی و تی ده گیشته به لام مه بهستی نهوه بوو که ژیرده سته و شوینکه و توهه کانی نهوانسی که بی ناگاو نه زان بوون هه لئه له تینیت و برهوی پی بکن ده بیوت وه که خودا ده فرمویت: ﴿فَلَوْلَا اَللّٰی عَلَیْهِ اَسْوَرَةٌ مِّنْ ذَهَبٍ اَوْ جِلَّةٌ مَّعَهُ اَلْمَلٰٓئِكَةُ مُقَرَّرٰتٌ﴾ نهدی بوچی بازنی زیری له حه او وه به سردها فری نه دراوه، یان فریشته به گل له گه لی نه هاتون. ﴿اَسْوَرَةٌ﴾ نهو شته یه (بازن) که ده کرتته ده ست له خشل و زری، نیب نو عه بیاس و قه تاده و که سانی تریش و توویانه^۱. ﴿اَوْ جِلَّةٌ مَّعَهُ اَلْمَلٰٓئِكَةُ مُقَرَّرٰتٌ﴾ یان فریشته به کومه ل له گه لی نه هاتون له دهری بن و شایه تی بق بدنه. فیرعون تنها سه بری برهواله و شیوازی دهره وهی کردوه. له شته مه عه وه نادیاره کان ناگادار نه بووه و تینه گه یشتوه که له شته ناشکراکان پوون تره که ده بیینی نه گه ر ناره زوی ببوایه. بویه خوی گه وره ده فرمویت: ﴿فَاَسْتَحَفَّ قَوْمُهُ فَاَطَاعُوهُ اِنَّهُمْ كَانُوْا قَوْمًا فَٰسِقِیْنَ﴾ سا به م قسانه گه له کی هه لئه له تان و نه وانیش گوپراه یلیان کرد بیگومان نهوان هه میشه گه لیکی له سنور دهرچوو بوون. واته: زانی ژیرده سته کانی تینه گه یشتوون بانگی کردن بق گومرایی نه وانیش هه مو به گوئیان کرد، ﴿اِنَّهُمْ كَانُوْا قَوْمًا فَٰسِقِیْنَ﴾ نهوان گه لیکی له پی لادر بوون. خوی گه وره فرمویه تی: ﴿فَلَمَّا اَسٰقُوْا اَنْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَاَغْرَقْنَاهُمْ اَجْمَعِیْنَ﴾ که هر رقی نیمه یان هه ستاند، توله ی خویمان لی کردنه وه و سه ره له برمان به خنکان دان. عه لی کوری نه بو تله له نیب نو عه باسه وه برهوی ته کردوه ده لیت: ﴿اَسٰقُوْا﴾ واته: کاتیک رقی نیمه یان هه ستاند.^۲ زه حاک ده لیت: توپره یان کردین. نیب نو عه باس و مواجهدی و عیکریمه و سه عیدی کوی جو به یرو مو حه مه دی کوی که عبی قه رزی و کعب القرظی قه تاده و سودی و زوریکی تر له موفه سیره کان هر و ایان و توهه.^۳ نیب نو نه بی حاتم برهوی ته کردوه له عقبه ی کوی عامروه (په زای خوی لی بیت) که پیغه مبه ری خودا (ﷺ)

^۱ الطبری (۶۱۹/۲۱).

^۲ الطبری (۶۲۲/۲۱).

^۳ الطبری (۶۲۲/۲۱)، الدر المنثور (۳۸۲/۷).

فرموده‌ی: (کاتیک بینیت خوی گوره بنده چی ویست خودا پئی دا ئو هر به رده وام بوو له سر بی گویی خودا. ئو ره مؤله تدانیکه له خوداوه بق ئو که سه). پاشان ئم نایه‌تی خوینده وه:

﴿ فَلَمَّا ءَاسَفُونَا اَنْقَمْنَا مِنْهُمْ فَاَعْرَفْنَهُمْ اٰجْمَعِيْنَ ﴾^۱ له تاریقی (طارق) کوپی شه‌ها به وه ده‌لیت: له لای عه بدوللا بووم (په زای خوی لی بیت) باسی مردنی کتوپری له لا کرا وتی: سوک کردنیکه له سر خاوه ن باوه پو نه‌هامه تی و به دبه ختیه له سر خوانه‌ناس، پاشان ئم نایه‌تی خویند: ﴿ فَلَمَّا ءَاسَفُونَا اَنْقَمْنَا مِنْهُمْ فَاَعْرَفْنَهُمْ اٰجْمَعِيْنَ ﴾^۲ عومری کوپی عه بدولمه زیز (په زای خوی لی بیت) ده‌لیت: وا ده بینم توله‌ی خودا له گه‌ل بی ناگایدایه واته: وه ک ئم نایه‌تی که خودا ده فرمویت:

﴿ فَجَعَلْنَاهُمْ سَلَفًا وَمَثَلًا لِّلْآخِرِيْنَ ﴾ کاریکمان کرد بینه چیرۆک بق نه‌وانه‌ی له دوایی دین. نه بو مجله ز (مجلن) ده‌لیت: بینه چیرۆک بق ئو که سانه‌ی که کاری وه ک نه‌وان ده‌کن.^۳ نه بو میجله زو مواهید ده‌لین: ﴿ وَمَثَلًا ﴾ واته: په ندو ناموزگاریه بق دوی نه‌وان.^۴ هر خودا خوشی ده زانیت و راستی فرمووه هه موو شتیکیش ده چیتا وه لای ئو.

﴿ وَلَمَّا ضُرِبَ ابْنُ مَرْيَمَ مَثَلًا اِذَا قَوْمُكَ مِنْهُ يَصِدُوْنَ ﴿۳۵﴾ وَقَالُوا ءَالِهَتُنَا خَيْرٌ اَوْ هُوَ مَا ضَرَبُوْهُ لَكَ اِلَّا جَدَلًا بَلْ هُوَ قَوْمٌ خَصِيْمُوْنَ ﴿۳۶﴾ اِنْ هُوَ اِلَّا عَبْدٌ اَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَاهُ مَثَلًا لِّبَنِي اِسْرٰٓءِيْلَ ﴿۳۷﴾ وَاَنْتَ نَسَاۗءُ جَمَلْنَا بِنٰكِرٍ مَّتَلٰٓئِكَةٍ فِى الْاَرْضِ يَخْتَلِفُوْنَ ﴿۳۸﴾ وَاِنَّهٗ لَوٰمٌ لِّلسَّاعَةِ فَلَا تَمْتَرُنَّ بِهَا وَاتَّبِعُوْنَ هٰذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيْمٌ ﴿۳۹﴾ وَلَا يَصُدُّكُمْ الشَّيْطٰنُ اِنَّهٗ لَكُرٌّ عَدُوٌّ مُّبِيْنٌ ﴿۴۰﴾ وَلَمَّا جَاءَ عِيسٰٓى بِالْبَيِّنٰتِ قَالَ قَدْ جِئْتُكُمْ بِالْحِكْمَةِ وَلَا يُبَيِّنْ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِى تَخْتَلِفُوْنَ فِيْهِ فَاَتَمُّوْا اِلٰهَ وَاَطِيعُوْنَ ﴿۴۱﴾ اِنْ اِلٰهَ هُوَ رَبِّىْ وَرَبُّكُمْ فَاَعْبُدُوْهُ هٰذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيْمٌ ﴿۴۲﴾ فَاخْتَلَفَ الْاَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ لِّلَّذِيْنَ ظَلَمُوْا مِنْ عَذَابٍ يَوْمَ اِلْمِٔى ﴿۴۳﴾

پیکه نینی قورده‌یش به عیسیای کوپی مه‌ریه مو په‌ی عیسا (سه‌لامی خوی لیبیت) له لای خودا خوی گوره باسی بۆجوونی قورده‌یش به‌کان ده‌کات له بی دنیاو وه به ئاوه زو درایه تیان ده‌کردو شه‌ریان ده‌فروشت به پیغه مبه‌رو (ﷺ) هاوه له‌کانی و ده‌فرمویت: ﴿ وَلَمَّا ضُرِبَ ابْنُ مَرْيَمَ مَثَلًا اِذَا

^۱ أحمد (۱۴۵/۴)، باختلاف يسير، ئم فرموده‌یه سه‌نه ده‌کانی لاوازه.
^۲ الدر المنثور (۲۸۴/۷).
^۳ القرطبي (۱۰۲/۱۶).
^۴ الطبري (۶۲۴/۲۱)، القرطبي (۱۰۲/۱۶).

قَوْمًا كَيْفَ يَصْدُقُ ﴿١﴾ نه کاتش که به سه راهی کوپی مریه ماته گزپی هوزه که ی تو له خوشیان کردیان به هرا. چند کس له ئیبنو عباس و (په زای خویان لی بیت) مواهیدو عیکریمو سودی و زه حاکم و به باسیان کردوه که وتویوانه: واته: پیکنه نین و سه ریان سوپما به و قسه یه.^۱ قه تاده ده لیت: پئیان ناخوش بوو پیکنه نینیان ده هات.^۲ ئیبراهیمی نه خه عی ده لیت: نارپه زایی ده رده بپن.^۳ هوزکه پیشی نه وه بوو وه ک موحه ممدی کوپی ئیسحاق باسی کردوه له سپره ته که یداو وتویه تی: وه ک پیتم گه یشتوو پیغه مبه ری خودا (ﷺ) پوزنک له مزگه و تدا دانیشتبوو له گه ل و ه لیدی کوپی موغیره دا نه زری کوپی حارس (نضر بن حارث) هات و لایان دانیشت. خه لکیکی زور له پیوانی قوره پیش له وی بوون. پیغه مبه ری خودا (ﷺ) قسه ی ده کرد نه زری کوپی حارس دژی ده وه ستاو وه لامی ده دایه وه. پیغه مبه ری خودا (ﷺ) قسه ی له گه لدا کرد هتا دم کوتی کردو بیده نگ بوو پاشان نه م نایه ته ی به سه ر نه وو قوره یشیه کاندا خوینده وه: ﴿إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ أَنتُمْ لَهَا وَرَدُونَ﴾^۴ واته: به راستی ئیوه و نه وان ش ده تان په رستن جگه له خودا (ده بنه) سوته مهنی و ه لگیر سینهری دوزخ ئیوه (و نه وان) ده چنه ناویه وه. پاشان پیغه مبه ری خودا (ﷺ) هه لساو عه بدوللای کوپی زیبه عری ته میمی (الزُّمَرِ التَّمِيمِي) هات و دانیشت. وه لیدی کوپی موغیره پئی وت: به خودا نه زری کوپی حارس له بهر کوپی عه بدولموته لیب (عبدالمطلب) هه لئه ساو دانه نیشت. موحه ممد ده لیت: ئیمه و نه وه ی ده پیه رستین له خودا کانمان ده بینه سوته مهنی جه ه نه م. عه بدوللای کوپی زیبه عری وتی: سا به خوا به دیا یه دژی ده وه ستام و وه لام ده دایه وه پرسیار بکن له موحه ممد. ناخ هه رچی ده په رستیت بیجگه له خودا له گه ل نه وه ی ده په رستیت له جه ه نمدا یه. خو ئیمه فریشته کان ده په رستین جو له که یش عوزه یر ده په رستن و گا وریش عیسا ی مه سیح ده په رستن. وه لیدو نه وان ی که له مه جلیسه که دا دانیشتبوو سه ریان سوپما و قسه که ی عه بدوللای کوپی زیبه عریان پی خوش بوو. وایان ده زانی که عه بدوللای کوپی زیبه عری به لگه که ی به هیز تره و سه رکه و توی زاله. نه و قسه یه لای پیغه مبه ر (ﷺ) باسکرا. پیغه مبه ر (ﷺ) فره مووی: (هه ر که سیك پئی خوش بیت په رستیت بیجگه له خودا نه وه له گه ل نه وه که سه یه که ده پیه رستیت. له راستیدا نه وان شه یتان ده په رستن و نه وان ش که فره مانیان پیده کن به په رستنی شه یتان) خوی گه وره نه م نایه ته ی

^۱ القرطبي (۱۰۳/۱۶).

^۲ الطبري (۶۲۷/۲۱).

^۳ القرطبي (۱۰۳/۱۶).

^۴ الانبياء (۹۸).

نارده خواروه: ﴿إِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنَىٰ أُولَٰئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ﴾^۱ واته: بیگومان نه وانهی له لایمن نیمه وه پیشتر بریار دراوه بویان به خته وه ری (چاکه هیتانه پئیان) نه وانه له دوزخ دور ده خرینه وه. واته نه وه که سانهی له پیشوو بریارمان دا که چاکه یان له گه ل ده که ین، نه وان له دوزخ به دورن. واته: عیساو عوزه یرو نه وانه یش که له گه ل نه وان پرستراون له زانیانی گاورو جووله که (الاحبار والرهبان) که ته نه ا خودایان پرستوو وه به رده وام بوون له سر خواپه رستی. پاشان نه وانهی پاش خویان له خه لکی گومراو سه رای شیواو کردویانن به شه ریکی خوداو نه م نایه ته هاته خواروه له سر نه وهی که ده یانوت: که نه وان فریشته کان ده پرستن که کیژی خودان: ﴿وَقَالُوا أَخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا سُبْحٰنَهُۥٓ بَلْ عِبَادٌ مُّكْرَمُونَ﴾^۲ واته: (وه بیباوه پان) وتیان خوی میهره بان مندالی بۆ خوی بریار داوه (که فریشته کانن) پاکو بیگه رده خوا (له م شتانه) به لکو نه وانه (فریشته) به ندهی پیژگی راوی (خودان). وه نایه ت هاته خواروه له باره ی عیساوه که باس ده کرا که په رستراوه بیجگه له خودا. وه لیدو نه وانهی که ناماده بوون نه وه گیچه ل و ده مه قاله ی عه بدوللای کوی زیبه عریان پی چاک بوو. خوی گه وره ده فرموویت: ﴿وَلَمَّا ضُرِبَ ابْنُ مَرْيَمَ مَثَلًا إِذَا قَوْمًا مِنهُ يَصِدُونَ﴾^۳ واته: نه وه قسه یه ده که نه بیانوو بۆ نه وهی دژایه تیت بکن و بینه له مپه ر له پیتدا. پاشان خوی گه وره باسی عیسا ی کردوو (سه لامی خوی لی بیت) فرموویه تی: ﴿إِنَّ هُوَ إِلَّا عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَاهُ مَثَلًا لِّبَنِي إِسْرٰٓءِيلَ﴾^۴ وَلَوْ نَشَاءُ لَجْعَلْنَا مِنْكُمْ مَلَائِكَةً فِي الْأَرْضِ يَخْلُقُونَ ﴿٦١﴾ وَإِنَّهُ لَعِلْمٌ لِّلسَّاعَةِ﴾^۵ واته: به کیک له نیشانه کانی قیامت نه و شتانه بوو که له سر ده سستی عیسا دا (سه لامی خوی لی بیت) پرویدا له زیندوو کردنه وهی مردوو چاک کردنه وهی نه خوش به سه که بییته به لگه له سر هانتی قیامت وه ده فرموویت: ﴿فَلَا تَحْمُرْكُم بِهَا وَتُصَيِّرُنَّ هٰذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيمٌ﴾^۶ واته: که واته ده رباره ی قیامت هیچ گومانتان نه بیته راسته و شوینی من بکه ون نه مه پیگای راسته. ^۷ نیینو جه ریر باسی کردوو له پروایه تی عه وی یوه له نیینو عه باسه وه که خوی گه وره ده فرموویت: ﴿وَلَمَّا ضُرِبَ ابْنُ مَرْيَمَ مَثَلًا إِذَا قَوْمًا مِنهُ يَصِدُونَ﴾^۸ واته: قوره یش، کاتیک پئیان وترا: ﴿إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ

۱ الانبیاء (۱۰۱).

۲ الانبیاء (۲۶).

۳ الزخرف (۶۱).

۴ ابن هشام (۱/۳۹۶/۳۹۸)، فرموده یه کی موعزه له (معضل).

اللَّهُ حَصْبُ جَهَنَّمَ أَنْتُمْ لَهَا وَرَدُونَ^۱ واته: به راستی نیتوه و نه‌وانه‌ش ده‌تانپه‌رستن جگه له خودا(ده‌بنه) سوتهمه‌نی و هه‌لگیرسینه‌ری دۆزه‌خ نیتوه (و نه‌وان) ده‌چنه ناویه‌وه. تا کۆتایی نایه‌ته‌کان. قوره‌بیشیه‌کان ده‌یانوت به پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) نه‌ی عیسای کورپی مه‌ریه‌م چیه؟ پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) فه‌رموی: (نه‌و به‌نده و پیغه‌مبه‌ری خودایه). پاشان وتیان: به خواته‌نھا نه‌وه‌ی ده‌وئیت که بیکه‌ین به خودا وه‌ک چۆن گاواره‌کان عیسایان کرده خودای خۆیان. خودای مه‌زینش فه‌رموی: ﴿مَا صَرَّوْهُ لَكَ إِلَّا جَدَلًا بَلْ هُوَ قَوْمٌ خَصْمُونَ﴾^۲. خۆای گه‌وره ده‌فه‌رموئیت: ﴿وَقَالُوا أَأَلْهَتُنَا خَيْرًا أَمْ هُوَ مَا صَرَّوْهُ لَكَ إِلَّا جَدَلًا بَلْ هُوَ قَوْمٌ خَصْمُونَ﴾ و تیان: ناخۆ نه‌وانه‌ی په‌رستومانن له‌و چاکتر نین؟ نه‌مه‌یان هه‌ر بق گنجه‌لئیک هینایه‌ پیش، چونکه نه‌مانه کومه‌لئیکن شه‌ر ده‌فرۆشن. قه‌تاده ده‌لئیت: واته: خواکانی نئیمه له‌و چاکترن. قه‌تاده ده‌لئیت: نئینو مه‌سعود نه‌م نایه‌ته‌ی خۆیندوه‌ته‌وه که قوره‌بیشیه‌کان وتوویانه: ناخۆ خواکانی نئیمه چاکتر نیه له‌مه؟ مه‌به‌ستیان موحه‌مه‌د(ﷺ). خۆای گه‌وره ده‌فه‌رموئیت: ﴿مَا صَرَّوْهُ لَكَ إِلَّا جَدَلًا﴾ واته: بق قسه دروستکردن نه‌م باسه‌یان هیناوه‌ته پیش، خۆشیان چاک ده‌زانن نه‌م نایه‌ته هیچ په‌یوه‌ندیه‌کی به‌و قسه‌ته‌ی نه‌وانه‌وه نیه، چونکه نه‌م نایه‌ته بق بی‌ئاوه‌زه وه‌ک نه‌م نایه‌ته وایه که ده‌فه‌رموئیت: ﴿إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ حَصْبُ جَهَنَّمَ﴾ واته: به راستی نیتوه و نه‌وانه‌ش ده‌تانپه‌رستن جگه له خودا ده‌بنه سوتهمه‌نی دۆزه‌خ. پاشان نه‌م قسه‌یه له‌گه‌ل قوره‌بیشیه‌کان که نه‌وان بتیان ده‌په‌رستو ده‌یانکرده هاوه‌لی خودا و عیسایان نه‌ده‌په‌رست هه‌تا بخزینه ناوی، دیاره قسه‌کانیان ته‌نھا گنجه‌ل نانه‌وه بویه خۆشیان بپوویان به‌و قسه‌یه نه‌بویه. نیمامی نه‌حمه‌د پریوایه‌تی کردوه له نه‌بو نومامه (په‌زای خۆای لی بیت) ده‌لئیت: پیغه‌مبه‌ری خودا(ﷺ) فه‌رموئیت: (هیچ گه‌لئیک گومرا نه‌بویه دۆی شاره‌زابوون له‌سه‌ر نه‌و پزگای که له‌سه‌ری بوون مه‌گین ده‌ستیان داوه‌ته گنجه‌ل نانه‌وه). پاشان پیغه‌مبه‌ری خودا(ﷺ) نه‌م نایه‌ته‌ی خۆینده‌وه: ﴿مَا صَرَّوْهُ لَكَ إِلَّا جَدَلًا بَلْ هُوَ قَوْمٌ خَصْمُونَ﴾^۳. تیرمیزی و نئینو ماجه و نئینو جه‌ریر پریوایه‌تیان کردوه پاشان تیرمیزی ده‌لئیت: چاک و راسته (حسن صحیح)، ناگامان لئیی نیه مه‌گین له‌و فه‌رمووده‌ی نه‌بو نومامه‌وه

^۱ الانبیاء (۹۸).

^۲ الطبری (۲۱/۶۲۵).

^۳ الانبیاء (۹۸).

^۴ احمد (۵/۲۵۶)، فه‌رمووده‌یه‌کی حه‌سه‌نه.

نه بیت. ^۱ خوی گوره ده فہ رموویت: ﴿إِنَّ هُوَ إِلَّا عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَحَمَلْنَاهُ مِثْلًا لَبِيقٍ إِنْ شَاءَ رَبُّكَ﴾ نہ و
 ہیج نہ بوو عہدیک نہ بیت، نیتہ چاکہ مان له گہ ل کردو کردمان به نمونہ یہ ک بق وچہ و بہ رہی
 نیسرائیل. واتہ: عیسا (سہ لامی خوی لی بیت) تہ نہا بہ ندہ یہ ک بووہ له بہ ندہ کانی خوداو چاکہ مان
 له گہ ل کردووہ کردو مانہ بہ پیٹہ مہر (سہ لامی خوی لی بیت)، ﴿وَحَمَلْنَاهُ مِثْلًا لَبِيقٍ إِنْ شَاءَ رَبُّكَ﴾ واتہ:
 کردمان بہ نمونہ و نشانہ و ہلگہ لہ سر توانای خومان بق ہر شتیک مہیلمان لی بیت. خوی گورہ
 دہ فہ رموویت: ﴿وَلَوْ نَشَاءُ لَجْعَلْنَا مِنْكُمْ مَلَائِكَةً فِي الْأَرْضِ يَخْلُقُونَ﴾ خو نگہر مہیلمان لی بووایہ، چہ ند
 فریشتہ یہ کمان له نیوہ و دی دہ تیناو دہ مان کردن بہ جینشین لہ سر زمین. ﴿وَلَوْ نَشَاءُ لَجْعَلْنَا مِنْكُمْ﴾
 واتہ: نہ گہر حہ زمان بگردایہ لہ جیسی نیوہ. ﴿مَلَائِكَةً فِي الْأَرْضِ يَخْلُقُونَ﴾ سودی دہ لیت: بہ
 فریشتہ کان دوستمان دہ کردن لہ سر زمیندا. ^۲ قہ تادہ و نیبوو عہباس دہ لین: دہ مان کردنہ جینشینی
 یہ کتری وک چن نیوہ مان کردووہ بہ جینشینی یہ کتری. ^۳ نہم قسہ یہ تہ او کہری قسہ ی یہ کہ مہ.
 مواجید دہ لیت: سر زہ مینمان ناوہ دان دہ کردوہ وک نیوہ. ^۴ خوی گورہ دہ فہ رموویت: ﴿وَإِنَّهُ
 لَوَلِّمٌ لِّلسَاعَةِ فَلَا تَمْتَرُنَّ بِهَا وَاتَّبِعُونَّ هَذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيمٌ﴾ نہ و یہ کیکہ له نشانہ کانی قیامت. شکت
 له ہاتنی نہ بیت و پیرہوی ہر له من بکن، نہ مہ رنگہ یہ کی پاستہ. قسہ ی پاست نہ و یہ مہ بہ ست
 بہ وہ ہاتنہ خواروہی عیسا ی کوری مہریہ مہ (سہ لامی خوابان لی بیت) پیش ہاتنی قیامت. وک
 خوی گورہ فہ رموویہ تی: ﴿وَإِنْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لِيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ
 شَهِيدًا﴾ ^۵ واتہ: وہ ہیج کہ سیک نہیہ له نامہ دارہ کان مہ گہر بوای پی دینیت (بہ عیسا) پیش مردنی و
 له پڑی دواپیدا عیسا دہ بیت بہ شایہ بہ سہریانہ وہ. نہ و خویندنہ وہی ترہ پشتگیری نہ مانایہ
 دہ کات: ﴿وَإِنَّهُ لَوَلِّمٌ لِّلسَاعَةِ﴾ واتہ: نشانہ و ہلگہ یہ لہ سر ہاتنی پڑی قیامت. مواجید دہ لیت:
 ﴿وَإِنَّهُ لَوَلِّمٌ لِّلسَاعَةِ﴾ واتہ: نشانہ بق ہاتنی پڑی قیامت. ہاتنی عیسا ی کوری مہریہ مہ (سہ لامی

^۱ تحفة الأحوذی (۱۳۰/۹)، ابن ماجہ (۱۹/۱)، الطبری (۲۱/۶۲۹)، فہ رموودہ یہ کی حہ سہ نہ.
^۲ الطبری (۲۱/۶۲۳).
^۳ الطبری (۲۱/۶۲۳).
^۴ الطبری (۲۱/۶۳۰).
^۵ النساء (۱۵۹).

خوای لی بیت) پیش هاتنی پڑئی قیامت.^۱ هر بهم شیوهیه ریویات کراوه له نه بو هورده بره و نیبنو
 عه باسو نه بول عالیه و نه بو مالک و عیکریمه و حه سن و قه تاده و زه ححاک و که سانی تریشه وه.^۲
 فه رموده که گه یشتووه ته پله ی ته واتر له پیغه مبه ری خوداوه (ﷻ) که هه والی داوه به
 هاتنه خواره وه ی عیسا (سه لامی خوای لی بیت) پیش پڑئی قیامت که پیشه وایه کی دادپه روه رو
 ناریووانتیکی راست ویژه. خوای گه وره ده فه رموویت: ﴿فَلَا تَمَتْرِكْ بِهَا﴾ واته: گومانتان له هاتنی
 نه بییت نه وه هر پووده دات، ﴿وَأَتَّبِعُونَ﴾ په پیره وی هر له من بکن له وه ی که بۆتان باس ده که م،
 ﴿هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ﴾ نه مه ریگه یه کی راسته. وه ده فه رموویت: ﴿وَلَا يَصُدُّكُمْ الشَّيْطَانُ إِنَّهُ لَكُرْ
 عَدُوٌّ مِّنْهُ﴾ شه بیتانیش ریگاتان لی نه گریت، نه و ناشکرا دورمنا تانه. واته: شه بیتان ده بیته له مبه ر له
 ری تانداو ناهنایت شوینی هه ق بکه ون. خوای گه وره ده فه رموویت: ﴿وَلَمَّا جَاءَ عِيسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ قَالَ قَدْ
 جِئْتُكُمْ بِالْحِكْمَةِ وَالْبَيِّنَاتِ لَكُمْ مَعْزُومٌ الَّذِي تَخْتَلِفُونَ فِيهِ فَاقْرَأُوا اللَّهَ وَاطَّبِعُوا﴾ نه وساش عیسا به چه ند
 به لگه ی دیاری ده روه هاتبوو، وتی: من وا ریگه و شوینی کارزانیم بق هیتان، تا بریکیش له وه تان بق
 پوون بکه مه وه که له سه ری کیشه تانه. سا له خوا ترستان هه بییت و شوینی من بکه ون. ﴿بِالْحِكْمَةِ﴾
 واته: به پیغه مبه ری ته ی. ﴿الَّذِي تَخْتَلِفُونَ فِيهِ﴾ نیبنو جه ریر ده لیت: له و شتانه ی که په یوه ندی به
 کارویاری ناینه وه یه نه که نه و شتانه ی که په یوه ندن به کارویاری دنیاوه.^۳ نه مه ی که نیبنو جه ریر
 ده لیت: قسه یه کی جوان و چاکه. ﴿فَاقْرَأُوا اللَّهَ﴾ واته: له خوا بترسن له وه ی که فه رمانتان پی ده کات.
 ﴿وَاطَّبِعُوا﴾ شوینی من بکه ون له وه ی که بۆم هیتان. خوای گه وره ده فه رموویت: ﴿إِنَّ اللَّهَ هُوَ رَبِّي
 وَرَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ﴾ په روه ردگاری من و نیوه هر خودایه، بیپه رستن نه مه ریگه یه کی
 راسته. واته: من و نیوه شه بنده ی خوداین و پیوستیمان به و هه یه و هه مومان هاوبه شین له په رستنیدا
 که به تنها بیپه رستین و هاوه لی بق دانه نینین، ﴿هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ﴾ واته: نه وه ی که من پی
 هاتووم و بۆم هیتان ریگه یه کی راسته، که په رستنیدا خودایه به تاو و ته نها. خوای گه وره
 ده فه رموویت: ﴿فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ عَذَابِ يَوْمِ إِلَهِ﴾ جا کومه لان

^۱ الطبری (۶۳۲/۲۱).^۲ الطبری (۶۳۲/۲۱)، القرطبی (۱۰۶/۱۶).^۳ الطبری (۶۳۵/۲۱).

کیشه بیان له ناو په پیدا بوو، بڼه وانه ی غه درې ده کن واوه یلایه له نازاری پوژیکسی تووش. واته:
 کومه له کان که وتنه کیشه له ناو په کداو بوونه چند ده سته یه ک، هه ندیکیان ده یوت: به نده و پیغه مبه ری
 خودایه و پاست ده کات، هه ندیکسی تر ده یانوت: کوپی خودایه و هه ندیکسی تریشیان ده یانوت:
 عیسا (سه لامی خوی لی بیت) خوی خودایه. خوی گوره زور مزنه و دوره له و قسانه که نه وانه
 ده یکن بویه خوی بی هارنا فه رمویه تی: ﴿فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ عَذَابِ يَوْمِ إِلَهِ﴾.

﴿هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ ﴿٣٦﴾ الْأَخْلَاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ
 عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ ﴿٣٧﴾ يَصَادُوا لَا حَاقٌ عَلَيْهِمْ ذَلِكَ الْيَوْمَ وَلَا أَنتُمْ تَحْزَنُونَ ﴿٣٨﴾ الَّذِينَ آمَنُوا بِآيَاتِنَا
 وَكَانُوا مُسْلِمِينَ ﴿٣٩﴾ ادخلوا الجنة أنتم وأزواجكم تحببون ﴿٤٠﴾ يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِصِحَافٍ مِنْ ذَهَبٍ
 وَأَكْوَابٍ وَفِيهَا مَا شَتَّهِبَهُ الْإِنْسُ وَقَلْدُ الْأَعْيُنِ وَأَنْتُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٤١﴾ وَتِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي
 أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٢﴾ لَكُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ كَثِيرَةٌ مِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٤٣﴾
 له ناکاو پوژیکسی قیامت دیت و ناکوکی ده که ویتنه نیوان دوستانی دنیا له خوانه ناسان

خوی گوره ده فه رموییت: ﴿هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾
 ناخو غه بری پوژیکسی قیامت چاوه پوانی چی تر ده کن، که له پر لیتان پووده دات و پیش نازانن؟ واته:
 ناخو نه و که سانه ی که هاوه لیان بڼه خودا داناوه و باوه پیان به پیغه مبه ره کان نه کردووه غه بری هاتنی
 پوژیکسی قیامت به ته مای چین، ﴿إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ که گومانی تیدا نیه
 دیت و پووده دات و ناگیان لئی نیه و خویان بڼه ناماده نه کردووه. کاتیک دیت نه وان هه سستی پی ناکه ن.
 نا له و کاته دا زور په شیمان ده بڼه وه که په شیمانی له و کاته دا هپچ سو دیکیان پی ناگه یه نیت و پرگاریان
 ناکات. وه ده فه رموییت: ﴿الْأَخْلَاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ﴾ نه و پوژیکسی یاران
 هه موو ده بڼه نه یاری په کتری، جا مه گین خو پاریزه کان. واته: هه موو برابه تی و دوستایه تیه که له بر
 خودا نه بووییت له پوژیکسی قیامت دا ده گوریت ده بیته دوژمنایه تی به لام نه و برابه تی و دوستایه تیه ی که
 له بر خودا بووییت هر ده مینیته وه و به رده وام ده بییت. نه مه وه که نه وه یه که شیراهیم (سه لامی خوی
 لی بیت) به هوزه که ی وت: ﴿إِنَّمَا أَخَذْنَا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا مَوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ يَوْمَ
 الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُمْ بِبَعْضٍ وَيَلْعَنُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا وَمَأْوَنُكُمْ النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِنْ

نَصْرِيكَ ﴿۱﴾ واته: بیگومان نه‌وهی ئیوه هه‌لتاندراردوه له جیاتی خودا بتانیکن له‌به‌ر خۆشه‌ویستی نیتوانان له زیانی دنیا‌دا (ده‌یان‌په‌رستن) له پاشان له پۆژی داویدا هه‌ندیکتان بیزاری ده‌رده‌به‌ن له هه‌ندیکی ترتان (دان نانتین به‌یه‌کتیدا) وه نه‌فرین له‌یه‌کتیری ده‌که‌ن جینگاشتان ناگری نۆزه‌خه‌و هیچ یارمه‌تیده‌ریکیشتان نیه.

دلخۆشی له‌خواترسان له‌پۆژی قیامه‌ت‌دا و چوونه‌ناو به‌هه‌شتیان

خوای گه‌وره ده‌فرموویت: ﴿يَعْبَادُ لَا حَافَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ وَلَا أُنْتُمْ تَحْزَنُونَ﴾ ئه‌ی نه‌وانه‌ی که هه‌ر خۆمتان په‌رستوه ئه‌و پۆژه نه‌ترسیکتان له‌سه‌ر هه‌یه‌و نه‌خه‌م ده‌خۆن. پاشان مژده‌ی پیداونو فرمویه‌تی: ﴿الَّذِينَ آمَنُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا مُسْلِمِينَ﴾ ئه‌وانه‌ی به‌پوایان هه‌یناوه به‌نیشانه‌کانی ئیمه‌و هه‌ر به‌رفه‌رمانی خۆمان بوون. واته: ئه‌وانه‌ی له‌ناو دلیانه‌وه به‌پوایان هه‌یناوه به‌کرداریش پابه‌ندن به‌شعری خوداوه. موخته‌میری کۆپی سوله‌یمان ده‌لێت: له‌باوکیه‌وه: کاتیك پۆژی قیامه‌ت دیتو خه‌لکی زیندووده‌کرینه‌وه هیچ که‌سیک نیه مه‌گین راده‌چله‌کیت و ده‌ترسیت، بانگه‌ریک بانگ ده‌کات: ﴿يَعْبَادُ لَا حَافَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ وَلَا أُنْتُمْ تَحْزَنُونَ﴾ به‌نده‌کانم! که‌ستان ترستان نه‌بیت و خه‌فته‌ش مه‌خۆن، له‌ویدا هه‌موو خه‌ک ئومیدیان بۆدروست نه‌بیت پاشان له‌داویدا نه‌تریت: ﴿الَّذِينَ آمَنُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا مُسْلِمِينَ﴾ ئه‌و به‌ندانه‌ی که به‌پوایان به‌به‌لگه‌کانی ئیمه‌هه‌بووه و ته‌سلیمی بوون، ده‌لێت: له‌ویدا هه‌موو خه‌لکی بی‌ئومید ده‌بن غه‌یری خاوه‌ن باوه‌ران.^۱ ﴿ادْخُلُوا الْجَنَّةَ أَنْتُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ تُحْبَرُونَ﴾ بچه‌به‌هه‌شت که ئیوه و هاوسه‌رانتان خۆش رابوین. واته: پێیان ده‌وتریت بپۆنه‌به‌هه‌شت، ﴿أَنْتُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ﴾ خۆتان و نه‌وانه‌یش وه‌ک ئیوه‌ن، ﴿تُحْبَرُونَ﴾ واته: خۆش ده‌به‌نه سه‌رو دلخۆش ده‌بن، له‌سوره‌تی (الروم) دا له‌پیشه‌وه ته‌فسیر کراوه، ﴿يَطَّافُ عَلَيْهِم بِصَاحِبٍ مِّنْ ذَهَبٍ وَأَكْوَابٍ وَفِيهَا مَا شَتَّهِهِ الْإِنْسُ وَكَذَلِكَ الْأَعْيُنُ وَأَنْتُمْ فِيهَا تَخْلَدُونَ﴾ به‌سینی و په‌رداخ زێپین له‌ده‌وریاندا دینو ده‌چن. هه‌رچی دل‌ناره‌زوی ده‌کات و چاو له‌زه‌تی ئی ده‌بینیت، تێیدا هه‌یه‌و ئیوه‌ش له‌ویدا نامرن. واته: چاکترین و به‌نرخترین سینی و ده‌فری زێپین که خواردنی له‌سه‌ر ده‌خوریت، ﴿وَأَكْوَابٍ﴾ واته: به‌رداخ له‌زێپ که لوتی نیه‌و بی‌عه‌یبه، ﴿وَفِيهَا مَا شَتَّهِهِ الْإِنْسُ﴾ وه هه‌ندیك

^۱ المنکبوت (۲۵).

^۲ الطبری (۲۱/۶۳).

له زانایان وا خویندوو یانه ته وه: ﴿تَشْتَهِيهِ الْأَنْفُسُ﴾، ﴿وَتَلَدُّ الْأَعْيُنُ﴾ واته: شهوی چاو له زه تی لی
 ده بینیت له خواردن چاکو بونی خو شو وینه ی جوان. ﴿وَأَنْتَ فِيهَا﴾ واته: له ناو به هه شتدا،
 ﴿خَلِيدُونَ﴾ واته: ده رناچن لئی و ناتانه ویت بچنه شوینتیکی تر. پاشان بق ریزلینان بیان ده و تریت:
 ﴿وَتِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ نه مه هر نه و به هه شتیه که به هوی
 کرده و کانتان وا بق ئیوه ماوه ته وه. واته: کرده و چاکه کانتان بووه هوی شهوی که بهر به زه یی خودا
 بکون. چونکه هیچ که سیک کرده و کانی نایباته به هه شت. به لکو به سوزو به زه یی خودا ده چنه
 به هه شت. به لام پله کانی به هه شت جیاوازیان هه یه به پیی کرداره چاکه کان ودرده گیریت. خوی گه وره
 ده فهرموویت: ﴿لَكُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ كَثِيرَةٌ مِنْهَا تَأْكُلُونَ﴾ میوه ی ذری تیدا هه یه و بق ئیوه یه و لییان
 ده خون. واته: هه موو جوره میوه یه کی تیدا به به ناره زوی خوتان هه لی ده بزین. کاتیک خوی گه وره
 که باسی خواردن و خوارده وه ی کرده و دوی شه و باسی میوه شی کرده و بق شهوی به هه که ی زیاتر
 ته ووتر بیت.

﴿إِنَّ الْمَجْرِمِينَ فِي عَذَابٍ جَهَنَّمَ خَالِدُونَ﴾ ﴿٧٦﴾ لَا يُغْتَرُّ عَنْهُمْ وَهُمْ فِيهِ مُبْسُونَ ﴿٧٥﴾ وَمَا ظَلَمْتَهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا هُمْ
 الظَّالِمِينَ ﴿٧٣﴾ وَنَادُوا بِمَلَكِكَ لِيَقْضِ عَيْنَا رَبِّكَ قَالَ إِنَّكُمْ مَرْكُوبُونَ ﴿٧٢﴾ لَقَدْ جِئْتُمْكُمْ بِالْحَقِّ
 كَرِهُونَ ﴿٧٨﴾ أَمْ أَمْروا أَمْراً فَإِنَّا مُرْسُونَ ﴿٧٦﴾ أَمْ حَسِبُونَ أَنَّا لَا نَسْمَعُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ بَلَىٰ وَرُسُلًا لَدَيْهِمْ

يَكْتُمُونَ ﴿٨٠﴾

پاشه رۆی خراپی تاوانباران

کاتیک خوی گه وره باسی ژبانی به خته وهرانی کرد دیته سه ر باسی به دبه ختان و تاوانباران و
 ده فهرموویت: ﴿إِنَّ الْمَجْرِمِينَ فِي عَذَابٍ جَهَنَّمَ خَالِدُونَ﴾ تاوانبارانیش هه تا سه ر له نازاری جه هه نه م دان و
 ده رناچن. ﴿لَا يُغْتَرُّ عَنْهُمْ وَهُمْ فِيهِ مُبْسُونَ﴾ هه رگیز وچانیان پی نادریت و هه ر له ویدا به ناو میدی
 دامان. ﴿لَا يُغْتَرُّ عَنْهُمْ﴾ هیچ موله تیکیان پی نادریت با بق کاتزمیرنکیش بیت. ﴿وَهُمْ فِيهِ مُبْسُونَ﴾
 ناو میدن له هه موو چاکه یه که له گیان بکریت. ﴿وَمَا ظَلَمْتَهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا هُمُ الظَّالِمِينَ﴾ هیچ غه دریکیان
 لی نه کردن به لام خویان غه دریان له خویان کرد. واته: ناهه قیان له خویان کرد به هوی شه و کرده وه
 خراپانه ی خویانه وه پاش شه و هه موو به لگه و نیشانانه ی که بویان هات و ناردنی پیغه مبه ران بویان که
 باوه ریان نه کرد بییان و به گوئیان نه کردن. بۆیه خوی گه وره سه زای دان له سه ر شه و کاره خراپه یان و

خودا ناهه قی ناکات له گه ل بهنده کانی خوی. ﴿وَنَادُوا بِمَلِكِهِمْ لَقَدْ كُنَّا مِنْكُمْ خَائِفِينَ﴾. هانا ده بن بؤ گزیری جه هه نم: داوا بکه پهروه دگارت ئه م ژینه چه ره سه ره مان بؤ نه هیتیت. ده لیت: نئوه هه لیره ده مینن. ﴿وَنَادُوا بِمَلِكِهِمْ﴾ که کار به دهستی ناگره. بوخاری ده لیت: چه حاجی کوپی مینال بؤی گزیرینه وه سوفیانی کوپی عویینه بؤی گزیرینه وه له عمری کوپی عه تاوه له سه فوانی کوپی یه علاوه (یعنی) شه ویش له باوکیه وه (په زای خوی لی بیت) ده لیت: گویم لی بوو پیغه مبه ری خودا (ﷻ) له سه مینبر ﴿وَنَادُوا بِمَلِكِهِمْ لَقَدْ كُنَّا مِنْكُمْ خَائِفِينَ﴾ ده خویند. ^۱ واته: ئه م ژینانه مان نه هیلری گیانمان بکیشی هه تا بزگارمان بییت له م حاله. نه مانه وه ک خوی گه وره ده فرموییت: ﴿جَهَنَّمَ لَا يَدْخُلُهَا الْمُتَّكِبِينَ﴾. واته: بریاری مردن نادریت به سه ریاندا تا برمن هه روه ها هه ندی له سزای (دوزه خ) یان لی سوک نا کریت. خوی گه وره فرموییه تی: ﴿وَنَجِّنَا مِنَ الْآسَفَاتِ﴾ ^{۱۱} ﴿الَّذِي يَصِلُ النَّارَ الْكُبْرَى﴾ ^{۱۲} ﴿ثُمَّ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَى﴾ ^۲ واته: وه شه وهی زود خرابیش بیت خوی لی دور ده خاتوه، شه وهی ده چیته ناو ناگری هه ره گه وره وه، له پاشان نه ده مریت تیاید (تا بزگاری بیت) وه نه ده ئی (تییدا به ئاسایی). کاتیک که داوایان کرد که برمن وه نه مینن مالک وه لاسی دانه وه: ﴿قَالَ إِنَّكُمْ لَمُكَذِّبُونَ﴾ وتی: نئوه ده مینن و نامرن و درناچن و هیچ دهره تانیکتان نیه بؤی برؤن. پاشان باسی هژی به دبه ختیان ده کات که له پئی راست لایان داوه و دژایه تیان کردوه خوی گه وره فرموییه تی: ﴿لَقَدْ جِئْتَكُمْ بِالْحَقِّ﴾ واته: راستیمان بؤ هینان و باش بؤمان دهره خستو و پوونمان کرده وه، ﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَكُمْ لِلْحَقِّ كَذِبُونَ﴾ واته: به لام سروشتی زوریک له نئوه ئه م راستیهی زود پی ناخوش بوو پووی تی نه ده کردو نه یده ویست به لکو شوینی پرپوچ ده که وت و پیزی لی ده گرت. ده بووه له مبه ره پئی راستداو پشتی تی ده کردو چاوی به شوینکه وتوانی هه قدا نه ده هات. که و ابو سه رزه نشتی خوتان بکه ن و هه ره په شیمانی دهرین که لیره دا هیچ سوو دیکی نیه. ﴿لَقَدْ جِئْتَكُمْ بِالْحَقِّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَكُمْ لِلْحَقِّ كَذِبُونَ﴾ نیمه راستیمان بؤ هینان، به لام زوریهی زود له نئوه راستیمان پی ناخوش بوو. پاشان خوی گه وره فرموییه تی: ﴿أَمْ أَبْرَمُوا أَمْراً فَإِنَّا مُبْرَمُونَ﴾ نه گه ره وهان له سه ر کاری خویان

^۱ فتح الباری (۴۳۱/۸).^۲ الفاطر (۳۶).^۳ الأعلى (۱۱-۱۲).

سور ہون، نہوا نئمہش لہ سہر کاری خؤمان سورین۔ موحامید دلئت: دہیانویست کاری خراب بکن بہ فیلبازی، نئمہش کہ تنی خؤمان پی کردن۔ نئمہ نہ و قسہ یہ کہ موحامید وتویہ تی۔^۱ وہک خوی گہ و ریش فہرمویہ تی: ﴿مَکْرُوا مَکْرًا وَمَکْرًا مَکْرًا وَمَکْرًا مَکْرًا وَمَکْرًا مَکْرًا﴾^۱ واتہ: نہوان نہخشہ و پیلانٹیکیان دانا بہ پیلانٹیکی خراب(بق کوشتنی صالح) نئمہش نہخشہ مان کیشا(بق لہناوبریدنیان) بہ نہخشہ کیشان لہ کاتیکدا نہوان ہستیان نہدہ کرد۔ چونکہ بتہرستہکان ہہمیشہ خہریکی کہ تن گتپان و فیلبازی ہبون بق وہ لامدانہ وہی پاستی بہ قسہی پپوپوچ و بی مانا۔ خوی گہ و ریش کہ تنہ کہی بہ تال کردنہ وہ نہ و فیلہ یان بہ زیان دہگہ پایہ وہ بق خویان۔ بؤیہ خوی گہ و ریش فہرمویہ تی: ﴿أَمْ يَحْسُبُونَ أَنَّا لَنَسْمَعُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ بَلَىٰ وَرُسُلْنَا لَدَيْهِمْ يَكْتُبُونَ﴾^۲ ناخؤ نہوان پتیان وابو نئمہ نہینی و سرتہ یان لی نابیسن؟ دہیبیبسن و چہ ندیکیشمان پاسپاردون وان لایان و دہنوسن۔ واتہ:

وا دہزانن نئمہ ناگاداری نہینی و ناشکرایان نین۔ ﴿بَلَىٰ وَرُسُلْنَا لَدَيْهِمْ يَكْتُبُونَ﴾^۲ واتہ: نئمہ دہزانن خہریکی چین و فریشتہ کانیش ہہر دہزانن ہہرچی دہکن لہ گہ و ریش بچووک ہہموی دہنوسن۔

﴿قُلْ إِنْ كَانَ لِلرَّحْمَنِ وَكَدًّا فَأَنَّا أَوْلُ الْعَالَمِينَ﴾^(۸۱) ﴿سُبْحٰنَ رَبِّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُوْنَ﴾^(۸۲)

﴿فَدَرَبَهُمْ خَوْضًا وَّيَلْبَسُوْا حَتّٰی يَلْبَغُوْا يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوعَدُوْنَ﴾^(۸۳) ﴿وَهُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ إِلَهٌ وَفِي الْأَرْضِ إِلَهٌ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ﴾^(۸۴) ﴿وَبَارِكْ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَعِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُوْنَ﴾^(۸۵)

﴿وَلَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُوْنَ مِنْ دُونِهِ الشَّفَعَةَ إِلَّا مَنْ شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُوْنَ﴾^(۸۶) ﴿وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُوْلُنَّ اللَّهُ فَإِنَّ يُوقَفُوْنَ﴾^(۸۷) ﴿وَقِيلَ يَرْبِّ إِنَّ هَٰؤُلَاءِ قَوْمٌ لَا يُؤْمِنُوْنَ﴾^(۸۸) ﴿فَاصْفَحْ عَنْهُمْ وَقُلْ سَلَّمَ سَوْفَ يَعْلَمُوْنَ﴾^(۸۹)

خودا فہر زندگی نبیہ

خوی گہ و ریش دہ فہرمویہ تی: ﴿قُلْ إِنْ كَانَ لِلرَّحْمَنِ وَكَدًّا فَأَنَّا أَوْلُ الْعَالَمِينَ﴾^۱ بلی: نہگہر خودا فہر زندگی بیت، نہوہ من یہ کہم کہ سم کہ دہیبہرستم۔ ﴿قُلْ﴾^۲ واتہ: نہی موحہ مہد(ﷺ)، ﴿إِنْ كَانَ لِلرَّحْمَنِ وَكَدًّا فَأَنَّا أَوْلُ الْعَالَمِينَ﴾^۱ واتہ: بلی: نہگہر واش بیت من ہہر یہ کہ مین کہ سم دہیبہرستم۔ چونکہ من عہدیکم لہ عہدہکانی گوپرایہ لم بق ہہمو کاریک کہ فہرمانم پی بکات لوت بہرزی و بی فہرمانی ناگہم لہ

^۱ الطبری (۱۴۶/۲۱)۔

^۲ النمل (۵۰)۔

په رستنیدا. حق ئو فهرزندهی هه بیټ من هر دهیبه رستم. به لام شتی وا بق خودا مومکین نیه و نابیټ و شهرتیش به پئیوست نه گیراوه بیټه جی و هه روه ها جه وازیش. وه خوی گه وره فه رموویه تی: ﴿لَوْ اَرَادَ اللهُ اَنْ يَّخْذَ لَدَاكَ الْاَصْطِقَىٰ مِمَّا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ سُبْحٰنَهُ هُوَ اللهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾^۱ واته: نه گه ر خودا بیویستایه مندالتیک بق خوی بریار بدات ئه وه له ناو دروستکراوه کانیدا کامه ی بویستایه هه لی ده بزارد پاک و بیگه رده هر ئه وه خودای ته نه ای زالو به ده سه لات. بویه خوی گه وره فه رموویه تی: ﴿سُبْحٰنَ رَبِّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُوْنَ﴾ په روه رینی ئاسمانان و زه مین و عرش. هیچ که میه کی نیه و به دووره له و تو مه تانه ی ئه وانه بقی هه لده به ستن. واته: خوی گه وره پاک و بیگه رده و دووره له هه مو که میه که وه. وه ده بیټنه ری هه مو شته کانه. ئه و خودا مه زنه و کوپی نیه و تا کو ته نه ای و جیی نیازه و بی نیازه له هه مو شتیك. بی وینه و بی هاوتایه و فهرزندیشی نیه. وه ده فه رموویت: ﴿فَذَرَهُمْ يَخُوضًا وَيَلْبَسُوْا حَتّٰی يَلْقَوْا يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوعَدُوْنَ﴾ لئیان گه پی با هر په پوچ بلین و خه ریگی گالته کردن بن، هه تا تووشی ئه و پوژه دین که به لئیان پیدراوه. ﴿فَذَرَهُمْ يَخُوضًا﴾ واته: وازیان لی بیټه له و نه فامی و سه رلیش یواویه دا، ﴿وَيَلْبَسُوْا﴾ هه ر خه ریگی گالته کردن بن له ژیان دنیا یاندا، ﴿حَتّٰی يَلْقَوْا يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوعَدُوْنَ﴾ هه تا تووشی ئه و پوژه ده بن که پوژی قیامه ته. واته: به م زووانه ده زانن و تیده گه ن پاشه پوژو ئاکام و ژیانیان له و پوژه دا چون ده بیټ.

باسی تاك و ته نه ایی په روه ردار

خوی گه وره ده فه رموویت: ﴿وَهُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ اِلَهُ وَفِي الْاَرْضِ اِلَهُ وَهُوَ الْحَكِيْمُ الْعَلِيْمُ﴾ هه ر ئه ویشه له ئاسماندا خودایه و له زه مینیشدا خودایه و هر ئه ویشه له کارزانه و زوژ زانایه. واته: هه ر خودایه له ئاسمان و له سه ر زه مین به نده گانی دهیبه رستن هه مو حق به که م ده زانن و ملکه چ و زه بون له بهر ده ستیدا. ﴿وَهُوَ الْحَكِيْمُ الْعَلِيْمُ﴾ ئه م ئایه ته وه که ئه و ئایه ته وایه که خوی گه وره ده فه رموویت: ﴿وَهُوَ اللهُ فِي السَّمٰوٰتِ وَفِي الْاَرْضِ يَعْلَمُ سِرَّكُمْ وَجَهْرَكُمْ وَيَعْلَمُ مَا تَكْسِبُوْنَ﴾^۲ واته: وه ته نه ئه و خودایه (بالاده ست و په رستراوه) له ئاسمانه کان و له زه ویدا نهیسی و ئاشکراتان ده زانیت و به هه مو کرده وه په کیش که ده یکن ئاگاداره. واته: هر ئه و بانگ کراوه به خودا (الله) له ئاسمانان و زه میندا،

^۱ الزمر (۴).

^۲ الانعام (۳).

﴿وَبَارَكِ الَّذِي لَمْ يَمَلِكْ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَعِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ پاکو گه وره یی بۆ که سئیک که ناسمانه کان و زمین و چی له ناو هم دووانه دایه، گشتی بۆ نه وه، نه و ده زانیت چ کاتیک قیامت پاره بیت و ده تانه پینه وه بۆ لای نه و. واته: نه و ده دهبینه رو خاوه نی ناسمانان و زمین و نه وه ی که تیا یان دایه هرچی بویت ده یگات که س ناتوانیت بیتنه له مپه رو به رگریکه رو پاک و بیعه یبه و فه رزنده ی نیه. چونکه خودایه کی پایه به روز مازن و خاوه نی هم مو شتی که و هم مو شتی که به مه یلی خویه تی بیت یان نه بیت، ﴿وَعِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ﴾ نه و ده زانیت که ی قیامت دیت، غه یری نه و نازانیت، ﴿وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ ده تانگرتنه وه بۆ لای خوی. واته: پاداشتی هم مو که س به پیی کرده وه ی ده داته وه چاکه به چاکه و خراپه ییش به توله لیتسه ندن و سزادان.

بته کان ناتوان بینه تکاکار

پاشان خوی گه وره فه رموویه تی: ﴿وَلَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ الشَّفَعَةِ إِلَّا مَنْ شِئِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَسْمَعُونَ﴾ نه و شتانه ی غه یری خودان و نه واته ده یان په رستن، ناتوان بینه تکاکار مه گر که سانی که به راستی و زانینه وه شایه تی بدن. ﴿وَلَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ﴾ واته: نه و شتانه ی غه یری خودان له بت و دارو به رد و شتی تر، ﴿الشَّفَعَةَ﴾ ناتوان تکایان بۆ بکن، ﴿إِلَّا مَنْ شِئِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَسْمَعُونَ﴾ نه مه نیستیسنای موقه تیعه واته: به لام که سئیک به راستی و زانینه وه شایه تی بدات، نه وه نه و که سه تکا که ی له لای خودا سو دی ده بیت به نیزی خوی.

دان پیا نانی بته رستن که ته نها خودا و ده دهبینه ره

پاشان خوی گه وره فه رموویه تی: ﴿وَلَمَّا سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَقُوا اللَّهَ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ﴾ نه گه ره خویان بپرسن، کی نه وانی وه ی هیئا ده لئین: خودا. ده ی چۆن له هق که لا ده بن. واته: نه گه ر پرسیار بکه ی له و بته رستانه که هاوه لئان بۆ خودا داناوه له گه ل خودا ده بیه رستن: ﴿مَنْ خَلَقَهُمْ لَقُوا اللَّهَ﴾ دان پیدایه دنننن که خودا وه دی هینه ری هم مو شته کانه هیچ که س هاوه لی نه بووه له دروستکردنیاندا. که چی غه یری خودا ده په رستن له گه ل خودا که هیچیان به ده ست نیه و توانای هیچ شتیکیشیان نیه. نه واته زدر نه فام و که م ناوه زو بی عه قلن بۆیه خوی گه وره فه رموویه تی: ﴿فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ﴾ ده ی چۆن له راستی لا ده دهن و شوینی نا که ون.

نزا و پارانه وه ی پینه مبه ر (ﷺ) له لای خودا

خوای گه وره ده فرموویت: ﴿ وَقِيلَ يَا يَرْبَ إِنَّ هَؤُلَاءِ قَوْمٌ لَا يُؤْمِنُونَ ﴾ نزای نه ویش که: نهی
 به وره رندهی من! نه مانه دهسته خه لکیکن ناماده نین برپوا بیئن. واته: پیغه مبر فرمووی: (قیله)
 واته: شکایت کرد لای خودا له گه له که ی نه وانه ی که برپویان پی نه ده کرد فرمووی: نهی خودایه
 نه مانه خه لکیکن باور ناهینن. وه ک خوای گه وره له نایه تیکی تردا فرموویه تی: ﴿ وَقَالَ الرَّسُولُ يَا رَبِّ
 إِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُوا هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا ﴾^۱ واته: وه پیغه مبر (ﷺ) وتی: نهی به وره رندگارم! به راستی
 قه ومه که م (قوره یش) نه م قورئانه یان واز لی هیناوه و گوئی پی نادن. نه می که وتمان قسه ی نیبنو
 مه سعود و مواهیدو قه تاده یه و نیبنو جه ریش هر به و شیوه یه ته فسیری کردوه.^۲ بوخاری ده لیت
 عه بدوللای کوی مه سعود- (ره زای خوای لی بیت) نه م نایه تی به م شیوه یه خویندوه ته وه: (وقال
 الرسول یا رب).^۳ مواهید له م نایه ته دا: ﴿ وَقِيلَ يَا يَرْبَ إِنَّ هَؤُلَاءِ قَوْمٌ لَا يُؤْمِنُونَ ﴾ ده لیت: خوای
 گه وره قسه ی پیغه مبر نه گپریتته وه.^۴ قه تاده ده لیت: نه م نزای پیغه مبره (ﷺ) له هوزه که ی لای
 خودا.^۵ ﴿ فَأَصْفَحَ عَنْهُمْ ﴾ واته: واز له و بته رستانه بینه، ﴿ وَقُلْ سَلِّمٌ ﴾ واته: تو وه ک نه وانه که قسه ی
 خرابت له گه ل ده کن. وه لامیان مه دهره وه. گوزهران بکه له گه لیان بلی نیسته هیچ ترسیکتان نه بیت
 نه مین بن، ﴿ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴾ واته: به م زووانه ده زانن. نه م هه ره شه یه ک بوو له لاین خوداوه بویان.
 بویه خوای گه وره سزای دان و نایینی خوی سرخست و فرمانی دا به موسلمانان که جیهاد بکه ن و
 بچن به گز دوژمندا هه تا وای لیها ت خه لکی دهسته دهسته ده هاتن موسلمان ده بوون و نایینی نیسلام
 بلاوه ی کرد به پوزمه لات و پوزئاوادا. والله أعلم.

^۱ الفرقان (۲۰).^۲ الطبری (۶۵۶/۲۱).^۳ فتح الباری (۴۳۱/۸).^۴ الطبری (۶۵۶/۲۱).^۵ الطبری (۶۵۶/۲۱).

ته فسیری سوره‌تی (الدخان)
له مه‌ککه‌دا هاتوه‌ته خواروه

پیزی سوره‌تی (الدخان)

له موسنه‌دی به‌زارد له ریوایه‌تی نه‌بی توفه‌یلدا عامری کوپی واسله وه زهیدی کوپی حاریسه‌وه
که پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷻ) فه‌رموی به‌ ئیبنو سه‌یاد: (من شتیکم بز له دل گرتوی نه‌و شته‌ چیه‌؟)
پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷻ) سوره‌تی (الدخان) لی به‌دل گرتیوو، ئیبنو سه‌یاد وتی: (هو الدخ) واته: نه‌وه
دوکه‌ له. پیغه‌مبه‌ر (ﷻ) فه‌رموی: (إخسأ ماشاء الله کان) واته: چغه! نه‌وه‌ی خودا مه‌یلی لی بوویت
بووه). باشان ریویشت!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿حَمِّ ۱﴾ وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿۲﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ مُبْرَكٍ ﴿۳﴾ إِنَّا كُنَّا مُنذِرِينَ ﴿۴﴾ يٰٓأَيُّهَا بَقْرَةَ كُلِّ أَمْرٍ
حَكِيمٍ ﴿۵﴾ أَمْرًا مِّنْ عِنْدِنَا إِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ ﴿۶﴾ رَحْمَةً مِّنْ رَبِّكَ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿۷﴾ رَبِّ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنَّ كُنُوزَ مَوْجِدِينَ ﴿۸﴾ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ رَبُّكُمْ وَالْأُولَآئِكَ

هاتنه‌ خواروه‌ی قورئان له شه‌وی قه‌دردا

خوای گه‌وره‌ باسی قورئان ده‌کات که له شه‌ویکی پی‌ریژدا په‌وانه‌ی کردوه‌ که نه‌و شه‌وه‌یش،
شه‌وی قه‌دره. وه‌ک خوای گه‌وره‌ فه‌رمویه‌تی: ﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ﴾^۱ واته: بی‌گومان نئیمه
قورئانمان نارد ه‌ خواروه‌ له شه‌وی به‌فه‌پو به‌ریژدا. وه‌ لی‌زه‌شدا ده‌فه‌رمویت: ﴿حَمِّ﴾^۲ حا، میم،
﴿وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ﴾^۳ به‌م کتیبه‌ی هه‌موو شت په‌ون ده‌کاته‌وه. ﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ مُبْرَكٍ﴾^۴ إِنَّا كُنَّا
مُنذِرِينَ^۵ له شه‌ویکی پر له پیت و پی‌ریژدا نئیمه‌ ناردوو مانه‌ته - خوار نئیمه‌ ویستمان ترس وه‌به‌ر
مه‌ردم بی‌نین. وه‌ نه‌م هاتنه‌ خواروه‌ش له مانگی په‌مه‌زاند بوو وه‌ک خوای گه‌وره‌ فه‌رمویه‌تی: ﴿شَهْرٍ
رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ﴾^۶ واته: مانگی په‌مه‌زان مانگی‌که قورئانی تئیدا نئیراوه‌ته
خواروه‌. نه‌و فه‌رمودانه‌ی که له باره‌ی وه‌هاتبوو باسمان کرد له سوره‌تی (البقره) دا پی‌ویست ناکات

^۱ الطهري (۸۸/۵).
^۲ القدر (۱).
^۳ البقره (۱۸۵).

لیره‌دا دووباره‌ی بکینه‌وه. وه ده‌فهرموویت: ﴿إِنَّا كُنَّا مُنذِرِينَ﴾ واته: مه‌ردمان ناگاکار کرده‌وه که چی به سووده بۆیان چیش خرابه بۆیان بۆ‌ئوه‌ی بیته به‌لگه و نیشانه‌ی خودا له‌سه‌ر به‌نده‌کانی. خوی گوره ده‌فهرموویت: ﴿فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ﴾ هر له‌ویشدا هر کاریکی سه‌بارت به کارزانی لیک جیاکرایه‌وه. واته: له شه‌وی قه‌ردا له (لوح‌المحفوظ) هر کاریک که په‌یوه‌نده به‌فرمانی‌ئو سه‌اله جیا ده‌کریتته‌وه ده‌دریتته‌ئو فریشتانه‌ی که نووسینی‌ئو کارانه‌یان پی‌سپی‌دراره. له ته‌واووینی زیان و بزۆی و هتا دواپی. هر به‌م شیوه‌یه ریوایت کراوه له ئیبنو عومرو موجهایدو نه‌بو مالک و زحاک و کهسانی تریشه‌وه له پیشینه‌کان^۱. ﴿حَكِيمٍ﴾ واته: زور پته‌و که ناگوریت و لانابریت. بۆیه خوی گوره فه‌رموویته‌ی: ﴿أَمَّا مِنْ عِنْدِنَا إِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ﴾ فه‌رمانه‌و له لایه‌ن نیمه‌وه‌یه نیمه‌ پاسپارده ده‌نیرین. واته: هرچی ده‌بیت خودا ده‌یکات و شه‌ویشی که‌په‌وانه‌ی ده‌کات به‌فرمان و نیرنی‌ئوه و ناگای لیبیه‌ی، ﴿إِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ﴾ واته: نیمه‌ پاسپارده ده‌نیرین بۆ خه‌لکی بۆ‌ئوه‌ی نایه‌ته‌کانی خوا بخوینیتته‌وه بۆیان به‌روونی و ناشکرا. چونکه نه‌مه زور پیویست بوو بۆ مه‌ردم. بۆیه خوی گوره فه‌رموویته‌ی: ﴿رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ إِنَّهُ، هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ به‌زه‌بیه‌که له لایه‌ن په‌روه‌ردگارته‌وه، هر خوی بیسه‌رو زانایه. ﴿رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنَّ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ﴾ په‌روه‌رینی ناسمانه‌کان و زمینه‌و هرچی له‌ناویانداپه، نه‌گه‌ر باوه‌رتان هه‌یه. واته: شه‌و که‌سه‌ی که قورنانی ناره‌ خواره‌وه. هر شه‌ویش په‌روه‌رینی ناسمانه‌کان و زمینه‌و ده‌دیه‌تته‌رو خاوه‌نیانه‌و خاوه‌نی شه‌ویشه‌که له‌ناویانداپه. ﴿إِنْ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ﴾ نه‌گه‌ر به‌راستی به‌واتان هه‌یه. پاشان خوی گوره فه‌رموویته‌ی: ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأُولِينَ﴾ له‌غه‌یری‌ئو هه‌یج شت بۆ په‌رستن ناشیت، گیان وه‌به‌ر بوونه‌وه‌ر دینیت و ده‌شم‌رینیت. شه‌و نیه‌ی په‌روه‌رده‌ کردو په‌روه‌رنده‌ی باوانی پیشینه‌شتانه. شه‌م نایه‌ته وه‌ک شه‌و نایه‌ته‌وایه که خوی گوره ده‌فهرموویت: ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ﴾ واته: (شه‌ی موحه‌مه‌د (ﷺ)) بلی: شه‌ی خه‌لکینه! به‌راستی من پیغه‌مبه‌ری خوام بۆ نیه‌وه‌مووتان شه‌و (خوایه‌ی) که ته‌نبا بۆ‌ئوه مولکایه‌تی هه‌موو ناسمانه‌کان و زه‌وی و هه‌یج په‌رستراویک نیه‌ جگه له‌و ده‌ژینیت و ده‌مرینیت.

^۱ الطبری (۹/۲۲).

^۲ الاعراف (۱۵۸).

﴿بَلْ هُمْ فِي شَكِّ يَلْمُوكَ﴾ ۹ ﴿فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُّبِينٍ﴾ ۱۰ ﴿يَغْشى النَّاسُ هَذَا عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ ۱۱ ﴿رَبَّنَا اكْشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ إِنَّا مُؤْمِنُونَ﴾ ۱۲ ﴿أَنْ لَّهُمُ الذِّكْرَىٰ وَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مُّبِينٌ﴾ ۱۳ ﴿ثُمَّ تَوَلَّوْا عَنْهُ وَقَالُوا مُعَامَّرُ عُمْرِنَا﴾ ۱۴ ﴿إِنَّا كَاشِفُو الْعَذَابِ قَلِيلًا إِنَّكُمْ عَائِدُونَ﴾ ۱۵ ﴿يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرَىٰ إِنَّا

﴿مُنْمِقُونَ﴾ ۱۶ ﴿

ترساندنی بتهرستان لهو و پوژھی که ناسمان دووکه لئیکی نی پهیدا ده بیئت

خوای گوره ده فرموویت: ﴿بَلْ هُمْ فِي شَكِّ يَلْمُوكَ﴾ که چی میشتا هر له ناو دوو دلیدان و گمه ده کن. واته: ئەو بتهرستانه هر له گومان و دوو دلیدا بوون کاتیک که راستیان بۆ هات هر باوه پریان پی نه ده کرد پاشان خودای مەزن هه پره شەیان نی ده کات و ده یان ترسینیت و ده فرموویت: ﴿فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُّبِينٍ﴾ چاره پوانی ئەو پوژه به ناسمان دووکه لئیکی ناشکرای نی پهیدا ده بیئت. مه سروق ده لیت: پوژشتینه مزگه وت. واته: مزگه وتی کوفه له لای دهرگاکانی کینده وه له و کاته دا پیاویک باسی ئەم نایه تهی ده کرد بۆ هاوه له کانی: ﴿فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُّبِينٍ﴾ ده بیوت: ده زانن ئەم دووکه له چیه؟ ئەو دووکه له یه که له پوژهی قیامه تدا دیت که ده چیته گوی و چاری دوو پوو ده کانه وه و خاوه ن باوه پانیش تووشی ده بن وه که هه لامه ت. ده لیت: چوینه لای نیبنو مه سعود و ئەو باسه مان بۆ گنپه وه. پالی دابوو وه راجله کی و نارچه ت بوو پاشان دانیش و وتی: خوای گوره فرموویته تی به پیغه مبه ره که تان ﴿﴾: ﴿قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ﴾ ۱ واته: (ئهی موحه ممد ﴿﴾) بلی من هیچ کری و پاداشتیکم له سه ره یاندنی ئەم نایینه له ئیوه داوا ناکه م و من له وه که سانه ش نیم که درق هه لبه ستم و درق له خۆم بکه م. واته: من هیچ پاداشتیکم له ئیوه ناوی و له وانه یش نیم که درق به دەم خودا وه هه لده به ستن. ئەوه له زانینه وه یه کاتیک پیاویک شتیک نازانیت بلی خودا ده زانیت. ئیستا ئەو باسه تان بۆ ده گنپه وه. کاتیک قوره یه شیه کان باوه پریان نه ده هینا و به گویی پیغه مبه ریان ﴿﴾ نه ده کرد و سه ریچیان ده کرد. پیغه مبه ر ﴿﴾ دوعای نی کردن که قات و قری و برسیه تی بیئیت به سه ریاندا وه ئەو قات و قریه ی زه مانی یوسف پیغه مبه ر (سه لامی خوای نی بیئت) تووشی گرانی و برسیه تی بوون. هه تا ایان نی هات، مرداره وه بوو ئیسقانیان ده خوارد، له برساندا ایان نی هاتبوو سه ریان به رز ده کرده وه بۆ ناسمان دووکه له نه بیئت هیچیان نه ده بینی. ۲ وه له

۱ ص (۸۶).

۲ مسلم (۲۱۵۵/۴).

پروایه تیکی ترده هاتووه: وایان لی هاتبوو که که سیکیان سهیری ناسمانی ده کرد له نیوان خوی ناسمان وه دوکه لی بیینت و ابوو له برسپه تی و ناره چه تیدا.^۱ خوی گوره فرموویه تی: ﴿فَارْقَبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُّبِينٍ ﴿۱۰﴾ يَعْشَى النَّاسَ هَذَا عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ نازاریکی زدر به ژانه و هه موو خه لکی داده پو شیت. هاتن بۆ لای پیغه مبهری خودا (ﷺ) و تیان: ئهی پیغه مبهری خودا (ﷺ) داوای باران بارین بکه له خودا بۆ موزه پ نه و تا له ناو چوون. پیغه مبهر (ﷺ) داوای له خودا کرد بۆیان که بارانیان بۆ بیارینت. بارانیان بۆ باری و ئه م نایه ته هاته خواره وه: ﴿إِنَّا كَاشِفُو الْعَذَابِ قَلِيلًا إِنَّكُمْ عَائِدُونَ﴾ نیینو مه سعود (په زای خوی لی بیت) ده لیت: له پوژی قیامه تدا نه و جه زره به یان له سه ر لاده چیت. نه وانه ی که باوه پریان هینا. کاتیک که تووشی خو شگوزه رانی بوون گه پانه وه سه ر لاساریه که ی خو یان و خوی گوره ئه م نایه ته ی ناره خواره وه: ﴿يَوْمَ تَبُطُّسُ الْبَطْشَةُ الْكَبْرَىٰ إِنَّا مُنْقِمُونَ﴾^۲ نیینو مه سعود ده لیت: پینج نیشانه تپه ریون: دوکه لو پوژی به درو پوژم کوشتاری به درو له تبوونی مانگ، ئه م فرمووده یه له هر دوو سه حیحه که دا هاتووه.^۳ نیمامی نه حمه دیش پروایه تی کردووه له موسنه ده که بیدا وه له لای تیرمیزی و نه سائیش به و مانایه هیناویانه. نیینو جه ریر و نیینو ئهی حاتم له چه ند ریگاوه لایانه.^۴ نیینو مه سعود هاوپایه له گه ل کومه لیک له زانا پیشینه کان وه که مواهیدو نه بول عالیه و شیراهیمی نه خعی و زه حاک و عه تییه ی عه وی که نه و دوکه له پابوردووه و نه ماوه.^۵ نیینو جه ریریش هه مان بۆچوونی هه یه. وه له فرمووده ی ئه بو سوره یه وه حوزه یفه ی کوپی ئه سیدی غه فاریه ی (په زای خوی لی بیت) ده لیت: پیغه مبهری خودا (ﷺ) فرمووی: (قیامه ت هه لئاسیت هه تا ده نیشانه ده بینن: ده رکه و تنی پوژ له پوژئاواوه و دوکه لو گیانداره که (الدابة) ده رچوونی یه نجوج و مه نجوج و ده رکه و تنی عیسای کوپی مه ریوم ده ججال و سی پوچوونی زه مین که پوچوونیک له پوژه لات و پوچوونیک له پوژئاواو پوچوونیک تریش له نیوه دورگی عه ره بو ناگرتک که ده رده که ویت له ناو یه مه ن کوچ ده کات به خه لکه که ی کریان ده کاتوه له هه ر شوینیک بن له گه لیانه و بۆ هه ر شوینیک برۆن له گه لیان ده چیت). ته نها موسلیم له سه حیحه که بیدا هیناویه تی.^۶ وه له هر دوو سه حیحه که دا هاتووه که

^۱ مسلم (۲۱۵۶/۴).

^۲ فتح الباری (۴۳۴/۸).

^۳ فتح الباری (۴۳۴/۸).

^۴ احمد (۳۸/۱)، تحفة الأحوذی (۱۲۳/۹)، النسائی فی الکبری (۴۵۵/۶)، الطبری (۱۶/۱۳/۲۲)، فرمووده یه کی سه حیحه.

^۵ الطبری (۱۶/۲۲).

^۶ مسلم (۲۲۲۵/۴).

پئغه مبهرى خودا (ﷻ) فهرموى به ئىبنو سه ياد: (من شئتكم بؤ له دلن گرتوى) وتى: (هو الدخ) ئوه
 دوخه واته: دوكل، پئغه مبهر (ﷻ) فهرموى: (چغه سا ئىتر بئده نك به و قسه مه كه و له سه رى مه چؤ)،
 ده لئت: پئغه مبهرى خودا (ﷻ): ﴿فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُحَانٍ مُّبِينٍ﴾ له دلن گرتبو بؤى. ^١ ئه مه
 ئوه ده گه به نئت كه ئه مه شتىكى چاره پوان كراوه كه پووېدات. ئىبنو سه ياديش له رى گاي
 فالگره كانه وه له سه ر زمانى جنؤكه ئوه وى وه رگرتبو كه قسه ته واو ناكه ن و لئى ده بېن له بهر ئوه
 ئىبنو سه ياد وتى (ئوه دوخه) واته: ئوه دوكله ئا له وئدى پئغه مبهرى خودا (ﷻ) باش ناسى كه
 ماده يكى شه يتان به بؤيه فهرموى: (إِخْسَاءُ فَلَن تَعْدُو قَدْرَتِكَ) واته: چغه، ئىتر بئده نك به و قسه مه كه و
 زياد له سه رى مه پؤ. فهرمووده وى نؤدر پويو بهت كراوه له فهرمووده وى مه رفوع و مه وقوف له سه حجه كان و
 غه بىرى ئه وانيشدا كه دلن يامان ده كات و به لگى به هئزيش هه به كه دوكله له و نيشانانه به كه چاره پوان
 ده كرت، وهك دياره قورئانيش هه ر و ده فهرموويت، وهك خواى گه وره فهرموويه تى: ﴿فَارْتَقِبْ يَوْمَ
 تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُحَانٍ مُّبِينٍ﴾ واته ديارو ئاشكرا ده بئت كه هه موو كه سئك چارى پئى ده كه وئت. ئه مه
 وه لاهه بؤ ئه و ته فسره وى كه ئىبنو مه سعود كر دوويه تى كه ئوه خه لكانئك بووه كه دوكله يان بينيوه
 له بهر نؤدر ناره حهت بوون له برس انداو هلاك بوونيان به و شئوه يان به سه ره اتوهه. خواى گه وره يش
 ده فهرموويت: ﴿يَغْشَى النَّاسَ﴾ واته: خه لكى داده پؤشئت و داگيريان ده كات. خو ئه گه ر ئه و پوانئنه
 خه يالى بوويه و تايبهت بوويه به بئته رسته كانى خه لكى مه ككه مه ككه نه ده وترا: ﴿يَغْشَى النَّاسَ﴾،
 خواى گه وره ده فهرموويت: ﴿هَذَا عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ ئه مه ئازارئكى نؤدر به ژانه. واته ئه وه يان پئى
 ده وتريت بؤ سه رزه نشت و دلگران كردن يان. وهك ئه و نايه ته وى كه خواى گه وره ده فهرموويت: ﴿يَوْمَ
 يُدْعَوْنَ إِلَى نَارِ جَهَنَّمَ دَعَاً ۖ هَٰذِهِ النَّارُ الَّتِي كُتِبَ بِهَا تَكْدِيرُونَ﴾ ^١ واته: پؤئتك پالئان پئوه ده نريت
 به ره و ناگرى نؤزه خ چؤن پال پئوه نانئك، (بئتيان ده وتريت) ئه مه ئه و ناگره به كه ئئوه به درؤقان
 ده زانى. يان به به كتر ده لئن: ئه مه ئه و ناگره به كه ئئوه بپواتان پئى نه ده كرد. پاشان خواى گه وره
 ده فهرموويت: ﴿رَبَّنَا أَكْشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ إِنَّا مُؤْمِنُونَ﴾ ئه وى په روه رئنى هه موومان ئه و سزايه مان له سه ر
 لابه، ئئمه باوه رمان هئنا. واته: خوانه ناسان كاتئك به چارى خوئان ئه و ئازاره به ژانه ده بئزن و
 ده چنه ناوى داوا ده كهن له خودا كه له سه ريان لا ببات، ئه م نايه ته وهك ئه و نايه ته وابه كه خواى

^١ فتح البارى (٢/٢٥٨)، مسلم (٤/٢٧٤).

^٢ الطور (١٣-١٤).

خاوهن توله دهفه رموویت: ﴿وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ وَقَفُوا عَلَى النَّارِ فَقَالُوا يَا لَيْتَنَا نُرَدُّ وَلَا نَكَذَّبُ بِآيَاتِ رَبِّنَا وَنَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾^۱ واته: وه نهگر بیانبنیت کاتیک که له سهر قه راغی دؤزه وه سستیراون که ده لئین خوزگه دهگه پئیراینه وه بؤ دنیاو به لگه کانی په روه ردگارمان به دؤ نه ده زانی وه له بپواداران ده بویون: نه م نایه ته ش که خودا دهفه رموویت: ﴿وَأَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَا آخِرْنَا إِلَيْنَا أَجَلٌ قَرِيبٌ يُحِبُّ دَعْوَتَكَ وَنَتَجَبُّ أَلْسِنًا أَوْلَمْ تَتَكَلَّمُونَ أَلَمْ نَقَسِّمْ لَكُمْ مِنْ زَوَالِكُمْ﴾^۲ واته: وه (نهی موحه مه د(ﷺ)) خه لکی ناگادار بکه و بترسینه له و پؤزه ی که سزایان بؤ دیت نینجا نه وانه ی که سته میان کردوه ده لئین نهی په روه ردگارمان بؤ ماوه یه کی که م دوامان بغه تا وه لاسی بانگه وازه که ت بدینه وه و شوینی پیغه مبه ران بکه وین، نهی ئیوه نه بویون پیشت سوتیندتان خوارد که هرگیز له ناو ناچن. وه هر به و شیوه یه خوی گوره لیره دا دهفه رموویت: ﴿أَفَنْ هُمْ أَلَذَّكَّرَىٰ وَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مُبِينٌ﴾^۳ کوا نه وانه گوی له ناموزگاری ده گرن؟ پیغه مبه ریک هاته لایان، هه مو شتی تیگه یاندن. ﴿ثُمَّ تَوَلَّوْا عَنْهُ وَقَالُوا مُعَلِّمٌ مِثْلُنَا﴾^۴ پاشان پویوان لی وه رگیپرو و تیان: فیرکراو و شیتته. خوی گوره دهفه رموویت: نه وانه چون گوی له ناموزگاری ده گرن. نیمه پیغه مبه رمان بؤ ناردن و په یامی نیمه ی بؤ پویون کردنه وه و هه پره شه ی لی کردن نه گره به گوی نه که ن که چی پشتیان تیکردو شوینی نه که و تن و باوه ریان پی نه کردو و تیان فیرکراو و شیتته. نه م نایه ته وه که نه و نایه ته وایه که خودا دهفه رموویت: ﴿يَوْمَ يَذَّكَّرُ الْأُنسَانُ وَأَنَّ لَهُ الذِّكْرَىٰ﴾^۵ واته: له و پؤزه دا ئینسان (کرده وه ی خوی) بیر ده که ویتته وه به لام نه و بیرکه و تنه وه یه چ سودیک به و ده گه به نیت. نه م نایه ته ش که خوی گوره دهفه رموویت: ﴿وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ فِرَعُوقٌ فَلَاقَتْ وَأُخَذُوا مِنْ مَكَانٍ قَرِيبٍ﴾^۶ وَقَالُوا مَا مَنَا بِهِ وَأَنَّ لَهُمُ الْآسَافُوسُ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ واته: (نهی موحه مه د(ﷺ)) نه گره ده بیینی کاتیک (بیباه و پان) دؤر ده ترسن نینجا به هیچ جوریک پزگار بیونیا نیه و له شوینیکی نزیک (دؤزه خه وه) ده برین بؤ ناوی، له و کاته دا ده لئین باوه رمان هیتا به و (قورئانه) چون (باوه ریان) ده ست ده که ویت له شوینیکی دوره وه. خوی گوره دهفه رموویت: ﴿إِنَّا كَاشِفُو الْعَذَابَ قَلِيلًا أَنْتُمْ عَاثِدُونَ﴾^۷ نیمه تا ماوه یه کی که م، نه م سزایه وه لا

۱ الانعام (۲۷).

۲ ابراهیم (۴۴).

۳ الفجر (۲۲).

۴ سبأ (۵۱-۵۲).

دهنئين، ٽيٽو دهگه پيٽه وه سر پئي پيشووتان. واته: ٺه گهر ٺه سزاتان له سر لابهين و بتانبه ينه وه بڙ سر دنيا، دهگه پيٽه وه سر پئي پيشووتان و دست دهگه نه وه به بي ديني و باوهڙ نه هيتان. وه ٺه م نايه ته ي که خوي گه وړه ده فهرموويت: ﴿وَلَوْ رَحِمْنَاهُمْ وَكَشَفْنَا مَا بِهِمْ مِنْ ضُرٍّ لَلْجُؤُا فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ﴾^۱ واته: وه ٺه گهر په حم به وان (بتپه رستاني قوره ييش) بکه يين و ٺه ناخوشي و به لايه ي له سر يان بوو لايه يين وه هليگريز (که بريني بوو له بريني بڙ ماوه ي حوت سال) (نهک بير ناکه نه وه)، به لکو بيگومان له سر که شي خويان پڙده چن و به سره گره داني ده ميټنه وه. وهک ٺه م نايه ته ش که ده فهرموويت: ﴿وَلَوْ رَدُّوْا لِمَا هُمْ اَعْتَمُوْا لَمَّا هُوَ اَعْتَمُوْا وَ لَئِنْ لَّمْ يَكْفُرُوْا لَلَكٰفِرِيْنَ﴾^۲ واته: وه ٺه گهر بگه پيټريټنه وه (بڙ دنيا) بيگومان دو ياره ده گه پيټه وه بڙ ٺه کارانه ي که ليټيان قه ده غه کرابوو وه به پاستي ٺه وانه دروزن.

ماناي هه لمه ته گه وړه که (البطشة الكبرى)

خوي گه وړه ده فهرموويت: ﴿يَوْمَ تَبُطُّشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرٰى اِنَّا مُنْقِمُوْنَ﴾^۳ ٺه و پڙده هه لمه ته گه وړه که ده که يين، ټيټه ټوله ده که يينه وه. ټيټو مه سعود ماناي ﴿الْبَطْشَةَ الْكُبْرٰى﴾^۴ ي به پڙي به در ته فسرير کردوه.^۵ ٺه مه قسه ي کڙمه ليک زانايشه که له سر پا که ي ټيټو مه سعودن له سر ٺه و ته فسريره که بڙ (الدخان) کردي له پيشه وه. هه ميسان پيوايه ت کراوه له ټيټو مه عباسه وه له پيوايه تي وه فيه وه له ټيټو مه سعوده وه.^۶ وه له نوبه ي کڙي که عبيشه وه.^۷ که هه ليش ده گريټ و ابي. به لام پوونتر و ديارت تر ٺه و به که هه لمه ته گه وړه که پڙي قيامه ته، هه رچه نده پڙي (به در) ييش پڙي هه لمه ته گه وړه که يه. ټيټو جه رير ده لټيت: يه عقوب بڙي گيڙامه وه، ټيټو عوله ييه بڙي گيڙامه وه که خاليد ي جه زاء بڙي گيڙاپانه وه له عيکريمه وه ده لټيت: ټيټو مه عباس ده لټيت: ټيټو مه سعود ده لټيت: ﴿الْبَطْشَةَ الْكُبْرٰى﴾^۸ پڙي به در وه منيش ده لټيم: ٺه و پڙده پڙي قيامه ته. ٺه مه سه نه ده کاني راسته له ټيټو مه عباسه وه. جه سه ني به سري و عيکريمه ييش هه و ده لټين له راسترين ٺه و پيوايه تانه له ټيټو مه عباسه وه، والله اعلم.

﴿وَلَقَدْ فَتَنَّا قَبْلَهُمْ قَوْمَ فِرْعَوْنَ وَجَاءَهُمْ رَسُولٌ كَرِيْمٌ ﴿٧﴾ اَنْ اَدُوْا اِلَيَّ عِبَادًا اَللّٰهُ اِنِّيْ لَكُرُّ رَسُوْلٍ اَمِيْنٌ

﴿١٨﴾ وَاَنْ لَا تَعْلُوْا عَلٰى اَللّٰهِ اِنِّيْٓ اَتٰىكُمْ بِسُلْطٰنٍ مُّبِيْنٍ ﴿١٩﴾ وَاِنِّيْ عَدْتُ بِرَبِّيْ وَرَبِّكُمْ اَنْ تَرْجُمُوْنِ ﴿٢٠﴾ وَاِنْ لَّمْ تَوْتِنُوْا لِيْ

^۱ المؤمنون (۷۵).

^۲ الانعام (۲۸).

^۳ الطبري (۲۲/۲۲).

^۴ الطبري (۲۲/۲۲).

^۵ الطبري (۲۲/۲۲).

فَأَمْرُهُمْ أَنْ هَتُؤَلَّا قَوْمٌ مُجْرِمُونَ ﴿۳۳﴾ فَأَمْرٌ يُعَادِي لَيْلًا إِنَّكُمْ مُتَّبِعُونَ ﴿۳۴﴾ وَأَتْرُكُوا الْبَحْرَ
 رَهْوًا إِنَّهُمْ جُنْدٌ مُغْرَقُونَ ﴿۳۵﴾ كَمْ تَرَكُوا مِنْ جَنَّاتٍ وَعَيْبُونَ ﴿۳۶﴾ وَزُدُّوعَ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ ﴿۳۷﴾ وَتَمَعُوا كَانُوا فِيهَا
 فَكِهِينَ ﴿۳۸﴾ كَذَلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا قَوْمًا آخَرِينَ ﴿۳۹﴾ فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ وَمَا كَانُوا مُنظَرِينَ ﴿۴۰﴾
 وَلَقَدْ جَعَلْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنَ الْعَذَابِ الْمُهِينِ ﴿۴۱﴾ مِنْ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ كَانَ عَلِيًّا مِنَ الْمُسْرِفِينَ ﴿۴۲﴾ وَلَقَدْ
 أَخْرَجْنَاهُمْ عَلَىٰ عِلْمٍ عَلَيَّ الْمَلَكِينَ ﴿۴۳﴾ وَأَيَّدْنَاهُمْ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ مَا فِيهِ بَلَكُوا ثُبُوتٌ ﴿۴۴﴾

باسی موسا و فیرعهون و رزگار بوونی توره‌هی نیسرائیل

خوای گه‌وره ده‌فهرموویت: ﴿وَلَقَدْ فَتَنَّا قَبْلَهُمْ قَوْمَ فِرْعَوْنَ وَجَاءَهُمْ رَسُولٌ كَرِيمٌ﴾ نیمی هوزی
 فیرعه‌ونیشمان به‌ر له‌مان تا‌قی کرده‌وه و پیغه‌مبیریکی به‌ریزمان هاته لایان. واته: پیش‌نم
 بتپه‌رستانه نیمی هوزی فیرعه‌ونمان تا‌قی کرده‌وه که قیبتیه‌کان بوون له میسر، ﴿وَجَاءَهُمْ رَسُولٌ
 كَرِيمٌ﴾ پیغه‌مبیریکی به‌ریزمان هاته لایان که موسا بوو(سه‌لامی خوای لی‌بیت). وه ده‌فهرموویت:
 ﴿أَنْ أَدُّوْا إِلَيَّ عِبَادَ اللَّهِ إِنِّي لَكَرُّوْا أَمِيْنٌ﴾ به‌نده‌کانی خودا به من بسپیزن، من بق نثویه پیغه‌مبیریکی
 جی باوه‌پم. نم نایه‌ته وه که نایه‌ته وایه که خوای گه‌وره ده‌فهرموویت: ﴿فَأَرْسِلْ مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ
 وَلَا تَعَذِّبْهُمْ قَدْ جَعَلْنَاكَ بِأَيْدِي رَيْبٍ مِنَ رَبِّكَ وَالسَّلَامَ عَلَيَّ مِنْ أَنْبَعِ الْهُدَىٰ﴾ واته: وه نه‌وهی نیسرائیل به‌ره‌لا
 بکه (با بین) له‌گه‌ل نثیمه‌داو نازارو سزایان مه‌ده به راستی نثیمه له لایه‌ن په‌روه‌ردگارت‌ه‌وه به‌لگه‌و
 موعجیزه‌مان بق هیناوی سللویش له‌سه‌ر که‌سیک بیت که شوین ریگای راستی ده‌که‌ویت. وه
 ده‌فهرموویت: ﴿إِنِّي لَكَرُّوْا أَمِيْنٌ﴾ من پیغه‌مبیریکی له‌وهی بۆتان باس ده‌که‌م جیی متعانه‌م. خوای
 گه‌وره ده‌فهرموویت: ﴿وَأَنْ لَا تَعْلُوا عَلَيَّ اللَّهُ إِنِّي أَمِيْنٌ سُلْطٰنٍ مُبِيْنٍ﴾ له به‌رامبه‌ر خودا خۆتان به زلتر
 مه‌بینن، من بق نثویه نیشانه‌یه‌کی ناشکرام. واته: خۆتان به گه‌وره‌تر مه‌زائن له به‌رامبه‌ر نایه‌ته‌کانی
 خودا و باوه‌ره‌نشان به به‌لگه ناشکراکانی. وه که له‌م نایه‌ته‌دا که خوای گه‌وره ده‌فهرموویت: ﴿إِنَّ
 الْأَنْبِيَاءَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ﴾ واته: به راستی نه‌وانه‌ی خۆ به‌زل
 ده‌زائن که بمپه‌رستن له‌م و پاش به‌سه‌رشوپی ده‌چه‌ن دۆزه‌خ‌وه. ﴿إِنِّي أَمِيْنٌ سُلْطٰنٍ مُبِيْنٍ﴾ واته: به

^۱ طه (۴۷).

^۲ الفاطر (۶۰).

نیشانه‌ی دیار و ناشکرا که خدای گوره ناردوویه‌تی. وه ده‌فهرموویت: ﴿وَإِنِّي عَدْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكَ أَنْ تَرْجُمُونِ﴾ من به په‌روه‌ریتی خرم و نئوه په‌نا ده‌بم له‌وه بمکوزن. نئینو عه‌باس و نه‌بو صالح ده‌لین: لیدان به زمان که قسه پی و تن و جوین دانه. ^۱ قه‌تاده ده‌لایت: لیدان و به‌ردباران کردنه. واته: په‌نا ده‌بم به و خودایه‌ی که من و نئوه‌ی دروست کردووه که به خرابه له‌گلم مامه‌له بکن به قسه یان به کردار. ^۲ ﴿وَإِنْ لَرَّ فُؤُؤُنَا لِي فَاغْرُبُونَ﴾ نه‌گر باوه‌ریشم پی ناکن، خوتانم لی دور بخه‌نوه. واته: په‌لامارم مه‌دن و وزم لی بینن با نئیمه و نئوه ناشتی بکه‌ین تا خدای گوره به‌یاریکمان بق ده‌دات. کاتیک که موسا ماوه‌یه‌کی زور له‌ناویاندا مایه‌وه و زور له نیشانه‌کانی خدای نیشان دان له باتی نه‌وه‌ی باوه‌ر بینن زیاتر به‌ره و بیدینی و لاساری ده‌رپیشتن. بویه موسا داوای کرد له خودا که سزایان بدات وه ک خدای گوره ده‌فهرموویت: ﴿وَقَالَكَ مُوسَىٰ رَبَّنَا إِنَّكَ آتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَمَلَأَهُ رِيسَةً وَأَمْوَالًا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا رَبَّنَا لِيُضِلَّوْا عَنْ سَبِيلِكَ رَبَّنَا اطْمِسْ عَلَيَّ أَمْوَالَهُمْ وَاشْدُدْ عَلَيَّ قَلْبَهُمْ فَلَا يُؤْمِنُوا حَتَّىٰ يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ﴾ (۸۸) قَالَ قَدْ أُجِيبَت دَعْوَتُكُمَا فَاسْتَقِيمَا ^۳ واته: وه موسا وتی: نه‌ی په‌روه‌ردگارمان! به پاستی تو به‌خشیموته به فیرعه‌ون و کومه‌له‌که‌ی هؤکاری پازانه‌وه و جوانی و مال و سامانی زور له زینانی دنیا، نه‌ی په‌روه‌ردگارمان! بق نه‌وه‌ی خه‌ک گومرا بکن له ریگای تو نه‌ی په‌روه‌ردگارمان! له ناویان به‌ره و مه‌ئله مال و سامانیان دله‌کانیان ره‌ش بکات چونکه به‌رو ناهینن مه‌تا ده‌بینن سزای نازارده‌ر، (خدای گوره) فه‌رموی بیگومان داوای هه‌ردووکتان وه‌رگیرا جا خوراکرو به‌رده‌وام بن (له‌سه‌ر نایینی خودا). هه‌ر به‌م شیوه‌یه‌ش خدای گوره لی‌رده‌ا فه‌رمویه‌تی: ﴿فَدَعَا رَبَّهُ أَنَّ هَذِهِ قَوْمٌ مُّجْرِمُونَ﴾ دواجار هانای بق په‌روه‌رنده‌ی خوی هینا. که نه‌وانه کومه‌لئیکی تاوانبارن. نا له‌و کاته‌دا خودا فه‌رمانی دا به موسا که له‌گه‌ل نه‌وه‌ی نئیسرائیل له‌ناو نه‌وا تا ده‌رچن و به‌رؤن. هیچ پرس و پایه‌ک به فیرعه‌ون نه‌کنه‌ن و گویی پی نه‌دن. بویه خدای گوره فه‌رمویه‌تی: ﴿فَأَسْرِعْ بَعَادِي لِئَلَّا يَنْتَكُمُ الْمُتَّبِعُونَ﴾ سا تو له‌گه‌ل نه‌م عه‌بدانه‌ی من به‌ش و به‌رؤ چونکه نه‌وان به دواتان ده‌که‌ون. وه‌ک خودا له‌ نابه‌تئیکی تردا ده‌فهرموویت: ﴿وَلَقَدْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي فَاصْرَبْ لَهُمْ طَرِيقًا فِي الْبَحْرِ يَبَسًا لَا

^۱ الطبري (۲۶/۲۲).

^۲ الطبري (۲۷/۲۲).

^۳ يونس (۸۹-۸۸).

حَتَفْتُ دَرَكًا وَلَا حَتْحَتِي ﴿۱﴾ واته: به راستی نیکامان نارد بقر موسا که بنده کاتم به شه و بیه (و له میصر در چن) رینگه یه کی و شکیان له در ریادا (ناوی نیل) دا بقر بکه ره وه مه ترسه (فرع و ون) بیت بگات و مه ترسه (له خنکان له در ریادا). وه لیره دا ده فرموویت: ﴿وَأَتْرُكُ الْبَحْرَ رَهْوًا إِنَّهُمْ جُنْدٌ مُّغْرَقُونَ﴾ به نارامی له در یاکه بیه پروه، که نه و له شکره خنکان. چونکه کاتیک موسا (سه لامی خوی لی بیت) له در یاکه په ریه وه له گه ل نه وهی نیسرائیل. موسا ویستی به گاجونه که ی بکیشیت به در یاکه دا تا وه ک خوی لی بیته وه. بقر نه وهی بیته رینگر له نیوان نه وان و فرعه وندا هه تا نه توان بگن پیمان. خوی گوره فرمانی پیکرد که وازی لی بینیت وه ک خوی چونه بمینیتته وه. مژده ی به موسا دا که نه و له شکره له و در ریادا خنکان. نه نیکه ران به و نه بترسه. نیبونی عه باس (پره زای خوی لی بیت) ده لیت: ﴿وَأَتْرُكُ الْبَحْرَ رَهْوًا﴾ واته: وازی لی بیته چون وه ستاره با و ابیت. ^۲ مواهید ده لیت: ریه کی و شک و برنگیان بقر په چاو بکه. واته فرمان مه ده ناوه که بجیتته وه شوینی خوی. وازی لی بیته هه تا هه موو دینه ناوی. ^۳ عیکریمه و په بیعی کوپی نه نه سو زه ححاک و قه تاده و نیبونی زه یدو که عیبی نه حبارو سه ماکی کوپی حه رب و که سانی تریش هه ر وایان و توهه. ^۴ پاشان خوی گه وره فرموویته ی: ﴿كَمْ تَرَكُوا مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ﴾ گه لیک کانی و باغاتیان لی به جی مان. واته: باغو و باغات و پوهبارو چاوانه ی زور دیان به جی هیشته. ﴿وَزُرُوعٍ وَمَقَارٍ كَرِيمٍ﴾ فره کینگه و کوشک و سه سه رای به نرخیش. واته: زور زه مینی کشتوکالی و کوشک و ته لاری چاکیان به جی هیشته. مواهیدو سه عیدی کوپی جوبه یر ده لیت: ﴿وَمَقَارٍ كَرِيمٍ﴾ واته: دوانگه کان (شوینی به رز بق سه کردن). ^۵ ﴿وَقَعَمَوْا كَانُوا فِيهَا فَنكِهِنَّ﴾ خیره و بیره کیش که تیددا له وه پری خوشیدا ده ژیان. واته: ژیانیک که زور خوش بوو تیددا ده ژیان به ناره زوی خویان حه زیان له هه ر خوار دینیک بگردایه و هه ر جلوه بگرینکی جوان له به ریان ده کرد له گه ل نه و هه موو سامان و ده سه لاته ی که له ولاتدا بوویان. هه مووی له ماوه یه کی زور که مدله ده ستیان داو دنیا یان به جی هیشته و به ره و جه هه نه م به رینکه و تن که چ جیگا و پاشه پورژکی خرابه. خوی گه وره ده فرموویت: ﴿كَذَلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا قَوْمًا آخَرِينَ﴾ نا به م جزره دامان به گه لیک دیکه. واته: دامان به

^۱ طه (۷۷).

^۲ الدر المنثور (۴۱۰/۷).

^۳ الطبری (۳۰/۲۲).

^۴ الطبری (۳۰/۲۲).

^۵ الطبری (۳۲/۲۲).

نه‌وی نیسرائیل. وه ده‌فرموویت: ﴿فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ وَمَا كَانُوا مُنْظَرِينَ﴾ نه ناسمان شینی بق گتپان، نه زهمینیش، هر مؤله تیشیان پی نه‌درا. واته: کرده‌وهی چاکیشیان نه‌بووه‌تا به‌ره و ناسمان به‌رز بیته‌وه و تا دلگران بیته بق نه‌مانیان و بویان بگری له‌سهر زهمینیشدا پارچه زهمینیک نه‌بوو که خواهرستی تیدا بکن هه‌تا زهمینیش شینیان بق بکات. بویه شایه‌نی نه‌وه نه‌بوون که مؤله ت بدرین له‌به‌ر بیدنی و لاساری و مله‌وپیان. ئینبو جه‌ریر پیوایه‌تی کردووه له‌سه‌عیدی کوری جوبه‌یره‌وه ده‌لئیت: پیاویک هاته لای ئینبو عه‌باس (په‌زای خوی لی بیته) وتی: نه‌ی نه‌بو عه‌باس نه‌م

نایه‌ته‌ت بینوه که خوی گه‌وره ده‌فرموویت: ﴿فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ وَمَا كَانُوا مُنْظَرِينَ﴾ ناخو ناسمان و زهمین بق که‌س ده‌گری؟ ئینبو عه‌باس وتی: به‌لی. هیچ دروستکراویک نیه مه‌گین ده‌رگایه‌کی له‌ناسماندا هه‌یه له‌وه‌ده‌رگاوه پوزی بق داده‌به‌زیت و کرده‌وه‌کانیشی له‌وه‌ده‌رگاوه سه‌رده‌که‌ویت. کاتیک خاوه‌ن باوه‌پ ده‌مریت ده‌رگاکی داده‌خریت (ده‌گریته) له‌وه‌ناسمانه‌ی که کرده‌وه‌کانی لی سه‌رده‌که‌وت و پوزی لیوه داده‌به‌زی. کاتیک که ده‌مریت و له‌ده‌ستی ده‌چیت ده‌گری بقی. وه کاتیک شوینی نویژه‌که‌ی له‌سهر زهمیندا چۆل ده‌بیته و جینی ده‌هیلیت که نویژی تیا ده‌کردو یادی خودای تیا ده‌کرد بقی ده‌گری. هژی فرعه‌ونیش هیچ پاشماوه‌یه‌کی چاکیان له‌سهر زهمیندا نه‌بووه و هیچ چاکه‌یه‌کیشیان به‌رز نه‌بووه‌ته‌وه بق لای خودا. نه ناسمان بویان ده‌گری و نه زهمینیش شینیان بق ده‌کات.^۱ عه‌وفی پیوایه‌تی کردووه له‌ئینبو عه‌باس‌وه به‌م شیوه‌یه.^۲ خوی گه‌وره

ده‌فرموویت: ﴿وَلَقَدْ جِئْنَا بِبَنِي إِسْرَائِيلَ مِنَ الْعَذَابِ الْمُهِينِ﴾ تورمه‌ی نیسرائیلیشمان له‌وه‌نازاری پر سووکایه‌تی بزگار کرد. ﴿مِنْ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ كَانَ عَلِيًّا مِنَ الْمُسْرِفِينَ﴾ له‌فرعه‌ونیک که خوی زور به‌زل ده‌زانی و له‌واته بوو که له‌نه‌ندازه ده‌رده‌چن. خوی گه‌وره منته ده‌کات به‌سهر تورمه‌ی نیسرائیلدا که بزگاری کردن له‌وه‌داماوی و سه‌رشو‌پیه‌ی تییدا ده‌ژیان به‌ده‌ست فرعه‌ونه‌وه و کردبوونی به‌خرمه‌تکارو هه‌موو کاریکی گرانی پی ده‌کردن به‌سوک سه‌یری ده‌کردن. وه ده‌فرموویت: ﴿مِنْ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ كَانَ عَلِيًّا مِنَ الْمُسْرِفِينَ﴾ واته: خوی زور به‌زل و خاوه‌ن هیزو ده‌سه‌لات ده‌زانی. وه‌ک نه‌م نایه‌ته‌ی که ده‌فرموویت: ﴿إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْأَرْضِ﴾ واته: به‌راستی فرعه‌ون به‌رزو زال بوو له

^۱ الطبری (۲۲/۳۴).

^۲ الطبری (۲۲/۳۵).

^۳ القصص (۴).

زہوی (میصر) دا. وہ لہ نایہ تیکی تردا دہ فرموویت: ﴿فَاسْتَكَرُوا﴾ ﴿وَإِنَّا عَلَّامِينَ﴾ واتہ: بہ لام خویان

بہ گورہ دانا (باوہ پیان نہ ہینا) و ئہ وان گہ لیکئی دہ سہ لاتدار بیون بہ سہر خہ لکیادا. واتہ: لہ وانہ بیو کہ لہ ئہ ندازہ دہ ردہ چن. واتہ: لہ ئہ ندازہ دہ ردہ چو لہ فرماندانیدا. ئہ وندہ خراپ بیو بؤ خوئی

نہ دہ ژیا. خوی گورہ دہ فرموویت: ﴿وَلَقَدْ آخَرْتَنَّهُمْ عَلَىٰ عَمِرٍ عَلَىٰ الْعَلَمِينَ﴾ ئہ وانیشمان لہ چار

ہہ موو خہ لکی دنیادا بہ پرتزرت گرت. موحاہید دہ لیت: ﴿وَلَقَدْ آخَرْتَنَّهُمْ عَلَىٰ عَمِرٍ عَلَىٰ الْعَلَمِينَ﴾ واتہ:

ئہ وانمان ہہ لیزارد لہ نار ہہ موو خہ لکیدا. قہ تادہ دہ لیت: ہہ لیزاردان بہ سہر خہ لکی ئہ و زمانہ ی خویاندا. وہ و تراوہ: بؤ ہہ موو چہ رخیک زانایہ ک (ہہ لیزاردہ یہ ک) ہہ یہ. وہ ک ئہ م نایہ تہ کہ خوا

دہ فرموویت: ﴿قَالَ يَمْحُوسِ إِنِّي أَصْطَفَيْتُكَ عَلَىٰ النَّاسِ﴾ واتہ: (پہرہ ردگار) فرمووی: ئہ ی موسا

بیگومان من توّم ہہ لیزاردوہ بہ سہر ہہ موو خہ لکیدا. واتہ: لہ خہ لکی ئہ و زمانہ (چہر خہ) ئہ مہ وہ ک

ئہ و نایہ تہ ی کہ دہ فرموویت لہ بارہ ی مہریہ مہ وہ (سہ لامی خوی لی بیت): ﴿وَأَمْطَفْنَاكَ عَلَىٰ نِسَاءِ

الْعَلَمِينَ﴾ واتہ: وہ پرتزی دایت بہ سہر ہہ موو ژنانی جیہاندا. واتہ: لہ زمانہ ی خویدا. خہ دیجہ ی

خیزانی پیغہ مہر (ﷺ) یان بہ پرتزرتہ لہ و یان وہ ک ئہ و وایہ لہ پرتزا. ہہرہ ہا ناسیہ ی کچی موزاحم

خیزانی فیرعہ ون. وہ پرتزی عایشہ لہ سہر ژنانی تر وہ ک پرتزی گوشتاو وایہ لہ سہر خوارنہ کانی تر.

خوی گورہ دہ فرموویت: ﴿وَمَا أَلَيْسَتْ لَهُم مِّنَ آيَاتٍ مَّا فِيهِ بَلَكُوا مُبِينًا﴾ ہیندہ شمان نیشانہ دانہ ی،

کہ ناشکرا، بین بہ مایہ ی ئہ زمون. واتہ: بہ لگہ ی زردو چہ ندین موعجزہ ی گہورہ، ﴿مَا فِيهِ بَلَكُوا

مُبِينًا﴾ واتہ: تاقیکردنہ وہ یہ کی پرون و ناشکرا بیو بؤ ئہ و کہ سانہ ی کہ پرتگای پی دہر کردوہ.

﴿إِنَّ هَؤُلَاءِ لَيَقُولُونَ﴾ ﴿٢٦﴾ ﴿إِنْ هِيَ إِلَّا مَوْتَتُنَا الْأُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمُنشَرِينَ﴾ ﴿٢٥﴾ ﴿فَأَنوَابًا بَابًا إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾

﴿٢٣﴾ ﴿أَهُمْ خَيْرٌ أَمْ قَوْمٌ تُبِيعَ وَالَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ أَهْلَكْنَاهُمْ إِنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ﴾ ﴿٢٧﴾

وہ لامدانہ وہ ی ئہ و کہ سانہ کہ بروایان بہ روتی قیامت تہ یہ

خوی گورہ دہ فرموویت: ﴿إِنَّ هَؤُلَاءِ لَيَقُولُونَ﴾ ﴿إِنْ هِيَ إِلَّا مَوْتَتُنَا

الْأُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمُنشَرِينَ﴾ ہہر بؤ یہ کہ مجار کہ دہ مرین، تازہ زیندو ناپینہ وہ. خوی گورہ وہ لامی

١ المؤمنون (٤٦).

٢ الاعراف (١٤٤).

٣ ال عمران (٤٢).

بتپہرستان دہداتہ وہ کہ باوہ پریان بہ پڑئی دوائی و زیندوویونہ وہ نہ بوہ وتوویانہ: ژیان تہنہا ژیان
 دنیایہ و پاش مردن ژیانیکی تر نیہ و خہ لکی نہ زیندو دہ کریتہ وہ و نہ کژدہ کریتہ وہ، بہ لگہ یش بہ
 بابو باپیرانیان دیننہ وہ کہ لہ پیش ئوانہ وہ مردوون و پڑیشتون و نہ گہ راونہ تہ وہ. ئہ لئین: ئہ گہر
 زیندوویونہ وہ راستہ. ﴿ فَأَتُوا بِآبَائِنَا إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴾ ئہ گہر بہ راستیتانہ باوانہ کانمان بق بینن.
 ئہ مہ بہ لگہ یکہ پپوچ و گومانیکی خراب بو، چونکہ زیندوویونہ وہ و کڑبوونہ وہ لہ پڑئی
 قیامہ تدایہ نہ وہ کہ لہ ژیان دنیایہ لکو پاش نہ مانی دنیاوی تیکچوونی و کاولبوونی دیت. پاشان خوی
 گورہ جاریکی ترو بہ شئیوہ یکہ تازہ خہ لکی دروست دہ کاتہ وہ. ناہہ فکڑہ کان بہرہ و جہ ہنہ م
 دہ برین و دہ بنہ سوتہ مہ نی جہ ہنہ م. پڑئیگ دہ بنہ شایہ ت بہ سہر خہ لکیہ وہ. پیغہ مہ ریش (ﷺ)
 دہ بیتہ شایہ ت بہ سہر ئوانہ وہ (بہ سہر ئومہ تہ کہ یوہ) پاشان خوی گورہ ہرہ شہ لہ و بتپہرستانہ
 دہ کات و دہ یانتر سینیت لہ تولہی خوی ئو و تولہی یی کہ گہ راونہ وہی نیہ وہ کہ چون سزای ئو گہ لانہی
 دا کہ وہ ئوان بوون و باوہ پریان بہ پڑئی قیامہ ت نہ بوو وہ کھڑی توبیہ ع کہ لہ سہ بہ بوون کہ لہ و
 کاتہ دا خودا قہری کردن و ولاتہ کہی کاول کردن بہ ہہ مو لایہ کدا بلآوہ یان کرد و تہ فروتونا بوون. خوی
 گورہ دہ فہ رموویت: ﴿ اَهُمْ خَيْرٌ أَمْ قَوْمٌ تُبِيعَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ أَهْلَكْنَاهُمْ إِنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ ﴾ شاخو ئہ مانہ
 باشترن یا خود گہ لی توبیہ ع و پیشینہ کنانیان؟ کہ قہرمان تیختستون، چونکہ تاوانبار بوون. وہ کہ لہ
 پیشہ وہ لہ سورہ تی (سبأ) دا ہاتوہ کہ خوانہ ناسہ کان نکولی یان لہ زیندوویونہ وہ کردوہ بڑیہ خودا
 لیرہ دا بہ نمونہ ی ئہ مانہ وہ کہ ئو ہڑی توبیہ عہ باسی دہ کات و دینیتہ وہ چونکہ ہڑی توبیہ ع لہ
 عہرہ بہ قہ حتانہیہ کان بوون و ئہ مانیش لہ عہرہ بی عدنانیہ کانن. حومیر سہ بہ ئہ. ہہر کاتیک کہ سیک
 بوویت بہ کاربہ دہ ستیان بہ توبیہ ع ناویان بردوہ. وہ کہ بہ پاشای فارس و تراوہ کیسراو بہ پاشای
 پڑم و تراوہ قہیسرہ و بہ پاشای بیدینی میسر و تراوہ فیرعہ ون و بہ پاشای حہ بہ شہ و تراوہ نہ جاشی
 چہند ہاوشیوہی تریش لہ م ناوانہ. بہ لام وا دہر دہ کہ ویت کہ ہہندی لہ وانہ لہ یہ مہن دہر چوون بہ
 ولاتاندا بلآوہ یان کرد بیت ہہ تا گہیشتونہ تہ سہ مرقہ ندو لہ وی دہ سہ لاتیان پیدای کرد بیت و بوونہ
 کاربہ دہ ست و سوپایان پیکہ و ہنا بیت و ولاتہ کہ یان فراوان کرد بیت و خہ لکیکی زور لہ زیر دہ سہ لاتیاندا
 بوویت و لہ و دختہ دا ئو کاربہ دہ ستہ حیرہ ی کرد بیت بہ شوینی فہرمانرہ وایی خوی. وا پڑیکہ و تووہ
 بہ لای شاری مہ دینہ دا چوویت لہ زہ مانی نہ فامیدا شہ پی لہ گہ ل خہ لگہ کہ ی کردوہ ئہ وانیش
 بہرگریان کردوہ و شہ پریان کردوہ بہ پڑ بہ شہ ویش میوانداریان کردوون. ئہ م پیاوہ ش شہرم
 گرتووی تہ و وازی لی ہینان. ئہ م پیاوہ دوو زانای جوولہ کہ ی لہ گہ ل بوو کہ ناموزگاریان دہ کرد کہ
 ہیچ ناکریت لہ گہ ل ئہ م شاردہا چونکہ شوینی پیغہ مہ ریکہ لہ ناخرزہ ماندا پیدای دہ بیت. وازی ہینا و

دو زانا جوولہ کہ کسی لہ گہ لّٰ خوی بردوہ بق ولّٰسی یہ من۔ کاتیک کہ دای بہ لای مہ ککہ دا ویستی کہ عہہ بروخینیت ہمیسان نہ یانہ پخت بیروخینیت و باسی مہ زنی و پیروزی کہ عہہ یان بق کردو و تیان نم خانوہ ئیبراہیمی خلیل دروستی کردوہ (سہلامی خوی لّٰ بیت) پیزو پلہ یکی بہ رزو پیروزی دہ بیت لہ سر دہستی نو پیغہ مہ رہی کہ لہ ناخرزہ ماندا دیت۔ نو پیاوہ زقر پیزی لیگرت و توافی کرد بہ دہوریداو قوماشی یہ منی جوان و ناسکی دا بہ سر کہ عہہ دا۔ پاشان گہ پایوہ بق یہ من و داوای کرد لہ خہ لگہ کہی لہ گہ لیدا بینہ جوولہ کہ و نو و ناینہ و ہریگن۔ لہ و کاتہ دا ناینی موسا بوو (سہلامی خوی لّٰ بیت) کہ لہ سر پنگای پاست بوون پیش ہاتنی عیسای کوپی مہ ریم (سہلامی خوی لّٰ بیت) مہ مو خہ لگی یہ من بوونہ جوولہ کہ و ناینی موسایان و ہرگرت۔ عبدالرزاق پویاہ تی کردوہ لہ نو بو ہورہ پیرہ و (پہ زای خوی لّٰ بیت) دہ لیت: پیغہ مہ رہی خودا (ﷺ) فہ رموی: (نازانم توبیہ ع پیغہ مہ رہ بوہ یان پیغہ مہ رہ نہ بوہ)۔^۱ وہ پویاہ تراوہ لہ تہ میمی کوپی عہہ پورہ حمانوہ دہ لیت: عہ تای کوپی تہ بی پباح دہ لیت: قسہ مہ لّٰین بہ توبیہ ع چونکہ پیغہ مہ رہی خودا (ﷺ) نہ پھیشتوہ قسہ ی پی بوتریت۔^۲ واللہ تعالیٰ اعلم۔

﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَعِبٍ﴾ (۳۸) ﴿مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾ (۳۹) ﴿إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ مِيقَاتُهُمْ أَجْمَعِينَ﴾ (۴۰) ﴿يَوْمَ لَا يُغْنِي مَوْلَىٰ عَنْ مَوْلَىٰ شَيْئًا وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ﴾ (۴۱) ﴿إِلَّا مَنْ رَجِمَ اللَّهُ إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾ (۴۲)

نہم دنیا یہ بق حیکہ تیک ساز دراوہ

خوی گہ ورہ دہ فہ رمویت: ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَعِبٍ﴾ نئمہ نم ناسمانانہ و نم زہ مینہ و ہرچی لہ ناو نو دووانہ دایہ بق گہ مہ مان ساز نہ داوہ۔ ﴿مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾ ہر بق پاستی مہ موومان و ہدی ہیناون بہ لام زقریہ یان نازانم۔ خوی گہ ورہ باسی عہہ دالت و پاکی و بی عیبی خوی دہ کات کہ نم ناسمان و زہ مینہ ی بق گہ مہ و بیہودہ و ہدی نہ ہیناوہ و ہک نم نایہ تہ کہ دہ فہ رمویت: ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَطُلًا ذَٰلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ﴾^۳ واتہ: نئمہ ناسمان و زہوی و تہوی لہ نیوانیاندا یہ بیہودہ دروستمان نہ کردوہ تہوہ گومانی تہوہ کہ سانہ یہ کہ بیباوہ پ بوون سا ہاوار بق تہ وانہ ی کہ بیباوہ پ لہ شاگری

^۱ البغوی (۱۵۴/۴)، فہ رموودہ یہ کی سہ حیحہ۔

^۲ عبدالرزاق (۲۰۹/۳)، فہ رموودہ یہ کی سہ حیحہ۔

^۳ ص (۲۷)۔

دو زخ. وه ده فـرموویت: ﴿أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ ﴿۱۷﴾ فَتَعَلَّى اللَّهُ
 الْمَلِكَ الْحَقَّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ ﴿۱۸﴾ واته: نایا نئیوه گومانتان و ابیوه که بیگومان
 نئیوه مان به بی هوده دروست کردوه و بیگومان نئیوه ناگه پرنه وه بق لای نئمه، جا به رزو بلندی بق
 خوی پاشای پاستو په واهیج په رستراویک نیه جگه له و په روره دگاری عهرشی به پیزو به رزه. پاشان
 فـرموویه تی: ﴿إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ مِيقَتُهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿۱۹﴾ ژوانی هموویان پوژی مه لاوارنده. نه و پوژه ش
 پوژی قیامته که خوی گوره هموو خه لکی له یه ک جیاده کاته وه و سزای خوانه ناس ده دات و
 پاداشتی خاوه ن باوه پیش ده داته وه. ﴿مِيقَتُهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿۲۰﴾ واته: همووی کوده کاته وه هر له
 نه وهل که سه وه هتا دواپین که س، ﴿يَوْمَ لَا يُغْنِي مَوْتَىٰ عَنْ مَوْتَىٰ شَيْئًا وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿۲۱﴾ نه و پوژه
 دتست له مهر دتستی هیج کاریکی له ده ست نایه ت و که سیش به هانا یان نایه ت. هیج دتست و نزیکیک
 سود به نه وی تر ناگه یه نیت وه ک خوی گوره له م نایه ت هدا ده فـرموویت: ﴿فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ فَلَا
 أَنسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَسْأَلُونَ ﴿۲۲﴾ واته: نینجا کاتیک فوو ده کړیت به شه پیوردا له و پوژه دا هیج
 خزمایه تیه ک نامیتیت له نئیوانیاندا و پرسپاری یه کتری ناکن (که س له که س ناپرسیت). وه ک خوی
 گوره له نایه تیکی تردا ده فـرموویت: ﴿وَلَا يَسْتَلُ حِمِيمٌ حَمِيمًا ﴿۲۳﴾ یصرونیهم ﴿۲۴﴾ واته: وه هیج که سیک
 ناپرسیته وه له هیج که سیکی خورشه ویستی خوی، که نیشانی یه کتر ده دتین. واته: برا له برای خوی
 ناپرسیته وه کاتیک چاری پئی ده که ویت. ﴿وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿۲۵﴾ واته: هیج که سیکی نزیک ناچیت به
 هاواری که سیکی خویه وه له هیج شویندیکیشه وه یارمه تی بق نایه ت. پاشان فـرموویه تی: ﴿إِلَّا مَنْ
 رَجِمَ اللَّهُ إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿۲۶﴾ مه گین که سیک وه بهر به زه یی خودا بکه ویت، که هر خوی به
 ده سالات و دلوفانه. واته: به زه یی خودا نه بیت هیج شتیک فریادی ناکه ویت له و پوژه دا چونکه هر
 خودا خاوه نی ده سالات و به زه یی فراوانه.

^۱ المؤمنون (۱۱۵-۱۱۶).

^۲ المؤمنون (۱۰).

^۳ المعارج (۱۰-۱۱).

﴿إِنَّ شَجَرَتَ الرَّقْمِ﴾ ﴿۴۲﴾ ﴿طَعَامَ الْأَثِيرِ﴾ ﴿۴۳﴾ ﴿كَلَّمَهُلْ يَغْلِي فِي الْبُطُونِ﴾ ﴿۴۴﴾ ﴿كَغَلِي الْحَمِيرِ﴾ ﴿۴۵﴾
 خُدُوهُ فَأَعْتَلُوهُ إِلَى سَوَاءِ الْجَحِيمِ ﴿۴۶﴾ ثُمَّ صُبُّوا قَوْقَ رَأْسِهِ مِنْ عَذَابِ الْحَمِيرِ ﴿۴۷﴾ ذُقْ إِنَّكَ أَنْتَ
 الْعَزِيزُ الْكَرِيمُ ﴿۴۸﴾ إِنَّ هَذَا مَا كُنْتُمْ بِهِ تَمْتَرُونَ ﴿۴۹﴾

گوزمرانی بتپهرستو جهزربه بیان له پوژی قیامه تدا

خوای گه وره باسی شیوازی نهو سزایه دهکات که خوانه ناسانی پی سزا ده دریت نه وانه ی که
 باوه پیمان نه بوو که ده گه پینه وه لای ده فره مویت: ﴿إِنَّ شَجَرَتَ الرَّقْمِ﴾ به ری داره که ی
 زه قنه بووت. ﴿طَعَامَ الْأَثِيرِ﴾ خواردنی گونا هبارانه. واته: گونا هبار له قسه و له کرداریدا که خوا
 نه ناسه. زقر که س وتوو یانه مه به ست به وتاوانباره نه بو جه هله. گومانی تیدا نیه که نه م نایه ته
 نه بو جه له ده گرتنه وه به لام تاییه ت نیه به نه وه، نینبو جه ریر پیوایه تی کردووه له نه بو دره دانه وه که
 ﴿إِنَّ شَجَرَتَ الرَّقْمِ﴾ ﴿۴۲﴾ ﴿طَعَامَ الْأَثِيرِ﴾ ی خوینده وه بو پیاو تک پیاهه که وتی: ﴿طَعَامَ الْأَثِيرِ﴾
 واته: خواردنی هه تیوه. نه بو دره داء وتی: بلی: خواردنی زه قنه بووت خواردنی خه لکی به ره لایه ^۱.
 مواهید ده لیت: هیچ خواردنیکی بو نیه بیخوات جگه له وه. نه گهر دلو په یه کی بکه ویته سه ره زمین
 زبانی هه موو خه لکی سه ره زمین تیک ده دات و خرابی ده کات. ^۲ هه ره م مانایه پیوایه تی تریش هاتووه.
 ﴿كَلَّمَهُلْ يَغْلِي فِي الْبُطُونِ﴾ له چه شنی خلتی پون زه بیتون، له ناو سکیندا دیته کول. و تراوه: وه ک
 خلتی پون زه بیتون. ﴿يَغْلِي فِي الْبُطُونِ﴾ ﴿۴۴﴾ وه ک کولینی ناوی گهرم. له زقر گهرمی و
 خرابیدا. وه ده فره مویت: ﴿خُدُوهُ فَأَعْتَلُوهُ إِلَى سَوَاءِ الْجَحِيمِ﴾ بیگرن و پایکیشن بو ناوه پاستی
 جه هه نه م. واته: خوانه ناس بگرن. هاتووه که وه ختیک خوای گه وره فرمان ده دات به (زبانیه) ی
 جه هه نه م که بیبه ن حه فتا هه زار په لاماری ده دن، ﴿فَأَعْتَلُوهُ﴾ واته: پایکیشن و به پال بیبه ن.
 مواهید ده لیت: ﴿خُدُوهُ فَأَعْتَلُوهُ﴾ واته: بیگرن و به پال بیبه ن. ﴿إِنَّ سَوَاءَ الْجَحِيمِ﴾ واته: بو
 ناوه پاستی جه هه نه م. ﴿ثُمَّ صُبُّوا قَوْقَ رَأْسِهِ مِنْ عَذَابِ الْحَمِيرِ﴾ نه وساکه ش هه ره بو نازاردان
 ناوه کولی به سه ردا بکن. نه م نایه ته وه ک نه نایه ته وایه که خوای گه وره ده فره مویت: ﴿يُصَّبُّ مِنْ

^۱ الطبری (۴۳/۲۲).

^۲ الطبری (۴۳/۲۲).

فَوْقَ رُؤُوسِهِمُ الْحَمِيمُ ﴿١٩﴾ يُصْهَرُ بِهِ مَا فِي بُطُونِهِمْ وَالْجُلُودُ ﴿٢٠﴾ واته: به سه ریاندا ده پرتیزت ناوی نذر گرم، ده توپرتیزته وه بو(ناوه گهرمه) نه وهی له ناو سکیاندا یه پیسته کانیش (یان). فریشته کان به ناسن لیبیان ده دن و میشکیان ده کرتیه وه پاشان ناوه کول ده کرتیت به سه ریاندا به ناو جهسته یاندا ده چپته خواره وه پاشان ناو سکی ده توپته وه له ریخوله یه وه ده پواته خوار تا له قوله پیته وه دک کیماو ده رده چپت. خوای گه وره بمانباریزیت له و سزایه. وه ده فه رموویت: ﴿ذُقْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْكَرِيمُ﴾ ده بچیزه تویه که له دنیا دا هیزای خاوه ن ده سلات بووی. واته: تم قسه ی پی بلین بی سوکایه تی بیکردن و زیاتر رسوا کردنی. زه حاک ده لیت له نیبنو عه باسه وه (په زای خوای لی بیت) واته: تو نه مه زنی و نه خاوه ن ده سه لاتیشی. خوای گه وره ده فه رموویت: ﴿إِنَّ هَذَا مَا كُنْتُمْ بِهِ تَمْتَرُونَ﴾ نه وه نه وه شته هاته دی که ئیوه لئی به گومان بوون. وه ک تم نایه ته که ده فه رموویت: ﴿يَدْعُونَ إِلَى تَارِ جَهَنَّمَ دَعَا ۖ هَذِهِ النَّارُ الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تُكَذَّبُونَ﴾ ﴿١٦﴾ افسر هَذَا آم أَنْتُمْ لَا تُبْصِرُونَ ﴿١٧﴾ واته: په رتیک پالیان پیوه ده نریت به ره و ناگری دزه خ چون پالیپوه نانیک، (پیبیان ده ورتیت) تم نه نو ناگره یه که ئیوه به دورتان ده زانی، نایا تم ناگره جادووه یان ئیوه نابین. بویه خوای گه وره لیره دا فه رموویت: ﴿إِنَّ هَذَا مَا كُنْتُمْ بِهِ تَمْتَرُونَ﴾.

﴿إِنَّ الْمُنْفِقِينَ فِي مَقَامٍ أَمِينٍ﴾ ﴿٥١﴾ فِي جَنَّتٍ وَعُيُوبٍ ﴿٥٢﴾ يَلْبَسُونَ مِنْ سُندُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ مُتَقَابِلِينَ ﴿٥٣﴾ كَذَلِكَ وَرَزَقْنَهُمْ بِحُورٍ عِينٍ ﴿٥٤﴾ يَدْعُونَ فِيهَا بِكُلِّ فَنَكِحَةٍ أَمِينَةٍ ﴿٥٥﴾ لَا يَدْخُلُونَ فِيهَا الْمَوْتُ إِلَّا الْمَوْتَةَ الْأُولَىٰ وَوَقَّهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿٥٦﴾ فَضَلَّآئِن رَبِّكَ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٥٧﴾ فَإِنَّمَا يَسْتَرْثِي٥٨ بِلِسَانِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥٩﴾ فَأَرْزُقْ إِنَّهُمْ مُّرْتَقِبُونَ ﴿٦٠﴾

ژبیانی له خواترسان و بابواردنیان له بهه شتدا

کاتیک که خوای گه وره باسی به ده بختان ده کات به دوایدا باسی به خته وه رانیش ده کات، هر بویه قورشان ناو ده بریت به (مشانی) خوای گه وره فه رموویت: ﴿إِنَّ الْمُنْفِقِينَ فِي مَقَامٍ أَمِينٍ﴾ نه وای خوپاریزه کانیش وان له شوینتیک میمندا. ﴿إِنَّ الْمُنْفِقِينَ﴾ واته: نه وانه ی که خوپاریزن له بهر خودا له دنیا دا، ﴿فِي مَقَامٍ أَمِينٍ﴾ واته: له رژی دوایدا له بهه شتان. ترسیان له مردن نیه تیبداو دلپان ته خته

١ المجد (١٩-٢٠).
 ٢ الطور (١٣-١٥).

که لئی دهرناچنو له هه موو خه موو خه فته و ماندوو بوون و نار په حه تیه ک پزگاریان بووه و له شه یتان و فریفته کانی شه یتانیش پزگاریان بووه و جاریکی تریش تووشی به لاو کوسکه وتن نابن. ﴿فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ﴾ له نیوان کانیوان و باغاندان. ئەمه له به رانبهری ئەوانه ی که بهری داری زه قنه بووت ده خوځن له گه ل ناوی کولاو. خوای گه وره ده فهرموویت: ﴿يَلْبُسُونَ مِنْ سُنْدُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ مُتَقَابِلِينَ﴾ پارچه ی ناسکو ئەستووری ناوریشم ده پۆشن (هه موو به رامبه ر یه کن). واته: له هه وریشمی چاک له به ر ده گه ن وه ک کراس و شیوه ی کراس، ﴿وَإِسْتَبْرَقٍ﴾ واته: ئەو شتانه ی که به سه ر قوماشدا دهرده که ویت ده پۆشن، ﴿مُتَقَابِلِينَ﴾ واته: له سه ر قه نه فه یه که هیچ که سیک له مانه پشت له یه ک ناکه ن. وه ده فهرموویت: ﴿كَذَلِكَ وَرَوَّجْنَاهُمْ بِحُورٍ عِينٍ﴾ نۆر کیژی چاو که ژالی سه یو و شو لمان بق هاوسه ری پی به خشبون. واته: ئەمانه مان پی به خشبون بق هاوسه ریته تی له گه ل ئەو خیزانه چاک و به شه وکه تانه ی که پیمان داون. ئەو کیژه چاو که ژال و سه یو ناسکانه ی که ﴿أَمْ يَطْمِئِنُّنَّ إِنَّا قُلُوبُهُمْ وَلَا جَانٌ﴾ واته: پیتش ئەوان ده سستی ئی نه که وتوو نه له ناده می ونه له جنۆکه. ﴿كَاثِنًا يَا قُورُثُ وَالْمَرْجَانُ﴾ واته: ئەو (حوریانه) وه ک یاقوت و مه رجان وان. ﴿هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَنِ إِلَّا الْإِحْسَنُ﴾ واته: نایا پاداشتی چاکه هه ر چاکه نیه؟ خوای گه وره ده فهرموویت: ﴿يَدْعُونَ فِيهَا بِكُلِّ فَنٍّ كَاهٍ عَاقِبَةٍ﴾ له ویدا هه ر میوه یه کی به دلایانه به ناسوده بی (ده خوازن) واته: داوای هه رچه نده میوه بکه ن بۆیان ناماده ده کریت. بی ترسن له وه ی که لیبان به بریت یان نه یاندیرتی. به لکو هه ر کاتیک داوای بکه ن ناماده کراوه بۆیان. وه ده فهرموویت: ﴿لَا يَذُقُونَ فِيهَا الْمَوْتَ إِلَّا الْمَوْتَةَ الْأُولَى﴾ چکه له مه رگی هه وه لی، له و شوینه دا تامی مردنیک ناچه ژن و ﴿وَوَقَّهْمُ عَذَابَ الْجَحِيمِ﴾ له نازاری نۆزه خیشی پاراستوون. ئەمه نیستیسنای ته کیدی نه فه یه که ده کات نیستیسنای مونه تبع واته: هه رگیز ئەو مردنه شیر ناچه ژن. وه ک له هه ردو سه حیه که دا هاتوو که پیغه مبه ری خودا ﴿س﴾ فهرموویته تی: (مردن ده هیتیرت له وینه ی به رانیکی سه ی که میک خوریه که ی په شی تیکه له له نیوان به هه شت و ناگردا ده وه ستینریت پاشان سه رده به بریت، پاشان ده وترت، ئەی خه لکی به هه شت! هه ر

۱ الرحمن (۷۴).
 ۲ الرحمن (۵۸).
 ۳ الرحمن (۶۰).

دہمیننہ و ہ و مردن نیہ . وہ ئہی خہ لکی ناو ناگر! ہر دہمیننہ و ہ و مردن نیہ).^۱ ئہم فہرموودہ یہ لہ سورہ تی (مریم) دا باسکراوہ . عبدالرزاق پیوایہ تی کردوہ لہ ئہ بو سہ عیدو ئہ بوہورہ یرہ و ہ (پہ زای خوایان ئی بیت) دہ لئین: پیغہ مہ بری خودا (ﷺ) فہرموی: (دہ و تریٹ بہ خہ لکی بہ ہ ہشت، ئیوہ ہہ میسہ لہ ش ساغ دہ بنو ہہ رگیز نہ خوئش ناگہ ونو ئیوہ ہر دہمیننہ و ہہ رگیز نامرن . وہ ئیوہ ہہ میسہ لہ خوئشی و کامہ رانیدان ہہ رگیز نا پہ حہت نابنو ہہ میسہ لاون ہہ رگیز پیر نابن). موسلیم پیوایہ تی کردوہ .^۲ لہ ئہ بو ہورہ یرہ و ہ (پہ زای خوای ئی بیت) دہ لئیت: پیغہ مہ بری خودا (ﷺ) فہرموی: (ہر کہ سیئک لہ خودا ترسا بیٹ چووہ تہ بہ ہ ہشت لہ ناو بہ ہ ہشتدا بہ خوئشی دہ بیاتہ سہرو تووئشی نا پہ حہ تی نا بیٹ . وہ دہ ئی لہ بہ ہ ہشتدا و ہہ رگیز نامریٹ . جلو بہ رگی نا ریٹ و خراپ نا بیٹ . گہ نجیسی نا پوات).^۳ خوای گہ ورہ دہ فہرمویٹ: ﴿وَوَقَّهْمُ عَذَابَ الْجَحِيمِ﴾ واتہ: لہ گہ ل ئہ و ہہ موو بہ ہرہ گہ ورہ نہ پراوہ یہ خودا پاراستوونی و پزگاری کردوون لای داون لہ و جہ زہ بہ بہ ژانہ لہ ناو جہ نہ مدا ئہ و ی داوایان کردوہ دہ ستیان کہ وتووہ و ئہ ویش لئی ترساون پزگاریان بووہ لئی . بو یہ خوای گہ ورہ فہرمویہ تی: ﴿فَضَلَّ مِنْ رَبِّكَ ذَٰلِكَ هُوَ الْقَوْمُ الْعَظِيمُ﴾ چاکہ یہ و پہ روہ رندہ ی تز کردوویہ تی، ئہ مہیش بہ ختہ و ر یہ کی زور گرینگہ . واتہ: ئہ مہ پیزو چاکہ یہ کی خودایہ بئ بہ ندہ چاکہ کانی و ہک لہ فہرموودہ ی سہ حیحدہ ہاتووہ لہ پیغہ مہ بری خودا و ہ (ﷺ) کہ فہرمویہ تی: (کار بکنہ و پاست بنو نزیک ببنہ و ہ، بشرانن کہ ہیچ کہ سیئک کردارہ کانی نا بیاتہ بہ ہ ہشت). وتیان: تہ نانہ ت توئش ئہ ی پیغہ مہ بری خودا (ﷺ)؟ پیغہ مہ بری (ﷺ) فہرموی: (تہ نانہ ت منیش، مہ گہر خودا بہ بہ زہ یی و چاکہ ی خوئی دامپوشیٹ).^۴ خوای گہ ورہ دہ فہرمویٹ: ﴿وَإِنَّمَا يَسْتَرْزَنُ بِإِسْمِكَ لَمَّا هُم بِتَذَكَّرُونَ﴾ ہر بو یہ وا بہ ئاساتی بہ زمانی تو مان بہ پئی کرد . کہ شایہت بیر بکنہ و ہ . واتہ: ئہم قورنہ مان ئاسان کردو ناردمانہ خواروہ لہ سہر زمانی تز بہ ئاسان و پہ وان و ئاشکراو پوون کہ پہ وانترین و چاکترین و دیارترین زمانہ ﴿لَمَّا هُم بِتَذَكَّرُونَ﴾ واتہ: بہ لکو تیبگہ نو بزائن . پاشان لہ گہ ل ئہ مہ موو پوونکردنہ و ہ و شیکردنہ و ہ ہندی خہ لکی ہر باوہ پریان نہ دہ مینا و لارہ ملیان دہ کردو دئی دہ و ہستان خودای مہ زنیش دلی پیغہ مہ بری (ﷺ) دہ دایہ و ہ بہ لئینی سہر کہ وتنی دہ دایہ و ہہ رپہ شہ ی دہ کرد لہ و کہ سانہ ی کہ باوہ پریان پی نہ دہ کرد بہ لہ ناو بردن و قریٹخستنیان .

^۱ فتح الباری (۲۸۲/۸)، مسلم (۲۱۸۸/۴).

^۲ مسلم (۲۱۸۲/۴).

^۳ الطبرانی - الاوسط - (۴۸۹۵)، فہرموودہ یہ کی باشہ (جید)، موسلیمیش پشتگیری ئی دہ کات.

^۴ فتح الباری (۳۰۰/۱۱)، مسلم (۲۱۷۰/۴).

﴿فَارْتَبَّ﴾ چاوه پوان به، ﴿إِنَّهُمْ مُرْتَبِّوْنَ﴾ واته: بهم زووانه تیده گن و ده زانن سرکه وتن بؤ کئیبه و قسه ی کئی له دنیاو له قیامه تدا به رزو زؤر بلنده. ئه ی موحه ممد سرکه وتن و پایه بلندی بؤ تزو براکانته له پیغه مبه ران (سه لاسی خویان لی بیت) و ئه و خاوه ن باوه پانه ی که شوینی ئیوه که وتوون وه که خودا فرمویه تی: ﴿كَتَبَ اللَّهُ لَأَغْلِبَنَّ أَنَا وَرُسُلِي﴾^۱ واته: خوا نووسیویه تی که بیگومان منو پیغه مبه رانم سر ده که وین. وه فرمویه تی: ﴿إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهُدُ﴾^(۵۱) یوم لا یففع الظالمین معذرتهم ولهم اللعنة ولهم سوء الدار^۲ واته: به پاستی ئیمه پیغه مبه رانمان و ئه وانه ی باوه پریان هیناوه سرکه وتنو ده که وین له ژیانن دنیا داو له و پؤذه ی (قیامت) شایه ته کان هه لده سنه وه، پؤژیک پاکانه کردنی بیباوه پریان سودیان پی ناگه یه نیت هه موویان نه فره تیان لی کراوه و خراپترین جیگایان هه یه.

ته فیسری سورهتی (الجاهلیة)

له مه که که دا هاتوو ته خواروه وه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿حَم﴾^(۱) نَزِيلِ الْكِتَابِ مِنْ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿۲﴾ إِنَّ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿۳﴾ وَفِي خَلْقِكُمْ وَمَا يَبُتُّ مِنْ دَابَّهِ آيَاتٍ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿۴﴾ وَتَخْلِفُ أَيْلٌ وَالتَّهَارِ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ رِزْقٍ فَالْحَيَا بِهِ الْأَرْضُ بَعْدَ مَوْتِهَا وَتَصْرِيفِ الرِّيحِ آيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿۵﴾

رئی نیشانان بؤ تیرامان له نیشانه کانی خودا

﴿حَم﴾^(۱) حامیم، ﴿نَزِيلِ الْكِتَابِ مِنْ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ﴾^(۲) ئه م کتیبه خاوه ن ده سه لاتی کارزان نار دوویه تی. ﴿إِنَّ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِلْمُؤْمِنِينَ﴾^(۳) له ناسمانان و زه میندا به لکه زؤن بؤ که سانی خاوه ن باوه پ. ﴿وَفِي خَلْقِكُمْ وَمَا يَبُتُّ مِنْ دَابَّهِ آيَاتٍ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ﴾^(۴) له دروستکردنی خؤتان و بلاویوونی جانه وه ران، چه ند به لکه هه ن، بؤ ئه وانه ی له بپوادا بیگومانن. خوی گه وره به نده کانی پینموونی ده کات بؤ تیرامان له به ره و نیشانه کانی و ئه و ده سه لاته مه زنه ی که ناسمانه کان و زه مینی پیی وه دی هیناوه و ئه و هه موو مه خلوقاتانه ی تیا دروست کردوون به هه موو په گه زو جؤره کانیه وه له فریشته و جنزه که و مرؤفو گیانه وه رو به هه موو جؤره کانیه وه وه که بالنده و گیانداره که ژیه کان و مارو میروو ئه و زینده وه رانه ش

^۱ المجادلة (۲۱).

^۲ الغافر (۵۱-۵۲).

که له ناو دهریادان له هه موو چه شنه کانی و هاتوچوی شهوو پۆژ به دواى یه کدا به بـرده وامی و به بی وهستان و نه و هورو بارانه‌ی که له کاتی پئویستدا په وانه‌ی ده کات و ده بیاریتیت که خوی گه وره ناوی بردوو به پۆزی. چونکه به هوی بارانه وه پۆزی په یدا ده کات بق گیانه وهر له نیوانیاندا مروژ. وه ک ده فره موویت: ﴿وَأَخْلَفَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ رِزْقٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَتَصْرِيفِ أَرْبَعِ آيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ﴾ له هاتوچوی شهوو پۆژو له و پۆزیه‌ی که خودا له و حوایه وه به پتی ده کات و زهوی مردوی به و هزیه وه زیندوو کرده وه له هه لکردنی بایه کان. نیشانه هه ن بق نه و که سانه‌ی که تیده گن. ﴿فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا﴾ واته: دواى نه وه‌ی که نه و زه مینه گیانی تیدا نه بوو مردبوو هیچ پوهه و گزگیایه کی تیدا نه بووه زیندوی کردوو ته وه. ﴿وَتَصْرِيفِ أَرْبَعِ﴾ به هوی هه لکردنی بایه کانه وه به ره و باکوورو باشوورو پۆژه لات و پۆژئاوا و له وشکانی و له ناو دهریاکاندا و به شهوو به پۆژ هه ندئ له و بایانه بق باران بارین و هه ندیکی بق تورمه کردنی درهخت و گیا و گژه و هه ندیکی بق گه شه و نما کردنی گیانه کان و هه ندیکیشی بی به ره م وه ک له نه وه له وه فره مویه تی ﴿لَا يَذَرُ لَمْؤْمِنِينَ﴾ پاشان فره مویه تی: ﴿يُوقِئُونَ﴾ دوايش فره مویه تی: ﴿يَعْلَمُونَ﴾ نه مه به رزیوونه وه په له حالیکی چاکه وه بق حالیکی چاکترو به رزتر له وی تر. نه م نایه تانه له و نایه ته ده جیت که له سوره تی (البقرة) دا هاتوو که خوی گه وره ده فره موویت: ﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَكَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَخْلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ أَرْبَعِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ﴾ واته: به راستی هه په له دروست کردنی ناسمانه کان و زه وی و جیاوازی شهوو پۆژ (به کوړتی و به دريژی) و نه و که شتیانه‌ی که دین و ده چن له دهریادا به و شتانه که قازانچ ده گه یه ن به خه لکی و نه وه‌ی که خودا له ناسمانه وه باراندی له ناو (باران) پاشان زه وی پی زیندوو کرده وه پاش مردنی و بلاوی کرده وه تیایدا له هه موو جۆره زینده وهریک و هه لسوراندنی بایه کان (به هه موو لایه کدا) و نه و هه وراهی پام کراون له ناوه ندی ناسمان و زه ویدا نه مانه چه ند به لگه یه کن بق که سانتیک که تیبگن.

﴿تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ تَتْلُوهَا عَلَيْكَ يَا مُحَمَّدٌ بِإِذْنِ اللَّهِ وَآيَاتُهُ يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾ وَيَلِكُلُ لِكُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ ﴿٧﴾ يَسْمَعُ آيَاتِ اللَّهِ تَنْزِيلًا عَلَيْهِ ثُمَّ يُصِرُّ مُسْتَكْبِرًا كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٨﴾ وَإِذَا عَلِمَ مِنْ آيَاتِنَا شَيْئًا اتَّخَذَهَا هُزُوًا أُولَئِكَ

البقرة (١٦٤).

لَمْ عَنَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩﴾ مِنْ رَوَّابِهِمْ جَهَنَّمَ وَلَا يُعْنِي عَنْهُمْ مَا كَسَبُوا شَيْئًا وَلَا مَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ وَلَمْ

عَدَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠﴾ هَذَا هُدًى وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ عَنَابٌ مِنْ رِجْزٍ أَلِيمٍ ﴿١١﴾

سیفات و نیشانه‌ی بوختانکه‌رو تاوانبار

خوای گه‌وره ده‌فهرموویت: ﴿ تَلَّكَ ءَايَاتُ اللَّهِ تَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ قِيَاسَ حَدِيثِ بَعْدَ اللَّهِ وَءَايَاتِهِ يُؤْمِنُونَ ﴾

نه‌مانه نیشانه‌ی خودان که بؤتی ده‌خوینینه‌وه وه‌ه‌مووی پاسته ده‌ی سا له پاش باسی خوداو

نیشانه‌کانی نه‌و، به کام قسه بپوا ده‌کن. ﴿ تَلَّكَ ءَايَاتُ اللَّهِ ﴾ واته: قورشان که نه‌وه‌موو به‌لگه‌و

ناگاداریانه‌ی که تپابه‌تی. ﴿ تَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ ﴾ واته: که بؤتی ده‌خوینینه‌وه پاسته‌وه له لایه‌ن

خوداویه‌و کاتیک نه‌وان بپوایان پی نه‌ده‌کردو شوینی نه‌ده‌که‌وتن. باشه دوا‌ی باسی خوداو

نیشانه‌کانی به چ قسه‌یکی تر بپوا ده‌کن؟ پاشان خوای گه‌وره فهرموویه‌تی: ﴿ وَرَبُّ لِكُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ ﴾

های له‌ی که‌سه‌ی بوختانکه‌رو تاوانباره. واته: هاوار بؤ نه‌و که‌سه‌ی دؤ ه‌لده‌به‌ستیت بؤ خه‌لکی،

که‌که‌سیکی دؤژن و سویندخؤرو تاوانبارو پیسواپه له کاتی قسه‌کردندا وه‌کاتی کار و کرده‌وه‌شدا

ده‌روون پیسه‌و باوه‌پی به نیشانه‌کانی خودا نیه. بؤیه خوای گه‌وره نه‌فهرموویت: ﴿ يَسْمَعُ ءَايَاتِ اللَّهِ تَنْتَلَىٰ

عَلَيْهِ ثُمَّ يُصِرُّ مُسْتَكْبِرًا كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا فَبَشِيرُهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴾ هر کاتیک نیشانه‌کانی خودای به‌سهردا

ده‌خوینریته‌وه، خؤی ده‌بیستی، که‌چی دوا‌یی به‌هؤی له‌خؤبایی بوون پی داد‌گرتت‌وه که‌نه‌ویکه هر

نه‌شی بیستوهه. سا تر مزگینی پی بده که نازاریکی به ژانی به‌ر ده‌که‌ویت. ﴿ يَسْمَعُ ءَايَاتِ اللَّهِ تَنْتَلَىٰ

عَلَيْهِ ﴾ واته: کاتیک قورنانی به‌سهردا ده‌خوینریته‌وه، ﴿ ثُمَّ يُصِرُّ ﴾ به‌رده‌وامه له‌سهر بی دینی خؤی و نؤد

له‌خؤبایی و لاسارو که‌لله‌ره‌قه، ﴿ كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا ﴾ واته: وه‌که‌نه‌وی که هر گوی لی نه‌بووه، ﴿ فَبَشِيرُهُ

بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴾ واته: هه‌والی بده‌نی که لای خودا له پؤزی قیامه‌تدا نازاری به ئیش و ژانی بؤ ناماده

کراوه. وه ده‌فهرموویت: ﴿ وَإِذَا عَلِمَ مِنْ ءَايَاتِنَا شَيْئًا اتَّخَذَهَا هُزُوًا أُولَٰئِكَ لَمْ عَنَابٌ مُّهِينٌ ﴾ نه‌گه‌ر شتیکیش

له نیشانه‌کانی ئیمه فیر بیئت گالته‌ی پی ده‌کات. نازاریک به‌شی نه‌مانه که ته‌واو نابروویان ده‌بات.

واته: نه‌گه‌ر شتیک له قورشان له‌به‌ر بکه‌ن و بزائن باوه‌پی پی ناکه‌ن و گالته‌ی پی ده‌که‌ن و پپی

پیده‌که‌ن، ﴿ أُولَٰئِكَ لَمْ عَنَابٌ مُّهِينٌ ﴾ واته: له‌به‌ر نه‌وه‌ی که نه‌و که‌سانه نا به‌و شیوه‌یه کالته به

قورشان ده‌کن. سزاو توله‌یه‌ک به‌شیانه که به ته‌واوی پیسواپان ده‌کات و نابروویان ده‌بات. بؤیه

موسلم پیواپه‌تی کردوه له کتیبه سه‌حیحه‌که‌یدا له ئیبنو عومه‌روه (په‌زای خویان لی بیئت) ده‌لئیت:

پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم قه ده غمی (نه می) کردوه له و که سہی که ده چیتہ سر زہ مینی دوژمن قورئان له که ل خوی بیات له ترسی شوہی دوژمن دەستی بۆبہ ریت^۱. پاشان شو جہ زہ بہ به ژانہ که تووشیان دەبیت باس دەکات. کاتیک زیندوو دە کرئنه وه و دە فہرموویت: ﴿مِن رَّوَابِهِمْ جَهَنَّمَ وَلَا يُعْطِي عَنْهُمْ مَا كَسَبُوا شَيْئًا وَلَا مَا اتَّخَذُوا مِن دُونِ اللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ عَذَابُ عَظِيمٍ﴾ دۆزہ خیشیان وا به داوہ نہ شو شتہی له دنیا دا گیریان هینا، نہ دۆستانیک (غیری خودا) هه لیا بنبارد، به مره یان پی ده گه یه نن، نازاریکی زۆر سه ختیش جاوه پوانیا نه. ﴿مِن رَّوَابِهِمْ جَهَنَّمَ﴾ واته: هر که سیک شو په وشتانه ی هه بیت له پۆزی داویدا ده چیتہ ناو جه هه نہ م، ﴿وَلَا يُعْطِي عَنْهُمْ مَا كَسَبُوا شَيْئًا﴾ نه مال و نه مندال ناگاته فریای، ﴿وَلَا مَا اتَّخَذُوا مِن دُونِ اللَّهِ أُولَئِكَ﴾ شو و بتانه شو که سانهش که کردبوویان به هاوه لی خودا هیچ سو دیکیان پی ناگه یه نن و نایه نه هانا یانه وه (که غیری خودا په رستوو یانن)، ﴿وَهُمْ عَذَابُ عَظِيمٍ﴾ جه زہ به ی زۆر گرانیش ده درین. پاشان خوی گه وره فہرموویت: ﴿هَذَا هُدًى وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَهُمْ عَذَابٌ مِّن رِّجْزٍ أَلِيمٍ﴾ نه مه پی نیشاندہ ریکه شو که سانهش حاشا له نیشانه کانی په روه رندہ ی خویان ده که ن نازاریکی زۆر دژارو به ژانیان هه یه. ﴿هَذَا هُدًى﴾ واته: نه م قورئانه به رچاوه وونییہ، ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَهُمْ عَذَابٌ مِّن رِّجْزٍ أَلِيمٍ﴾ واته: نه وانه ی باوه رپان به نیشانه کانی خودای خویان نیه سزایه کی زۆر گران و به ژان ده درین، والله اعلم.

﴿اللَّهُ الَّذِي سَخَّرَ لَكُمُ الْبَحْرَ لَتَجْرِي أَلْفُكُ فِيهِ بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ. وَلَمَّا كَفَرَ تَشْكُرُونَ ﴿۱۲﴾ وَسَخَّرَ لَكُم مَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِّنْهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿۱۳﴾ قُلْ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا يَغْفِرُوا لِلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ أَيَّامَ اللَّهِ لِيَجْزِيَ قَوْمًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿۱۴﴾ مَن عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ. وَمَنْ أَسَاءَ فَلْيَبْئِثْ بَئْسَ إِلَٰهٌ يَّرِيكُمُ رَّجْعُونَ ﴿۱۵﴾﴾

پامهینانی دهریا و نه و شتانهش که خودا دروستی کردوه هه مووی نیشانه ی دسه لاتی خودان

خوای گه وره ده فہرموویت: ﴿اللَّهُ الَّذِي سَخَّرَ لَكُمُ الْبَحْرَ لَتَجْرِي أَلْفُكُ فِيهِ بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ. وَلَمَّا كَفَرَ تَشْكُرُونَ﴾ خودا شو خویا یه به ریا ی بق نیوه پام کرد که له گویره ی فہرمانی شو، گه می له ناو دا بگه ریت و بق چاکه ی شو تیبکوشن. به شکو شو کرانه بژیر بن. خوای گه وره باسی چاکه کانی خوی

۱ مسلم (۱۴۹۱/۳).

دهکات له سر به بنده کانی له و شتانه‌ی که له ده ریادایه و ده ریاشی پام هیناوه ﴿لِجَرَى الْفَلَکِ﴾ که شتی له ناودا هاتوچو بکات، ﴿فِیهِ بِأَثَرِهِ﴾ به فرمانی نو. چونکه خودایه که فرمانی داوه به ده‌ریا که هالی بگریخت. ﴿وَلِنَبْعًا مِنْ فُضْلِهِ﴾ بق نه‌وه‌ی که به کاری بینن بق بازگانی و کارو پیویستی تر که خودا پیی به خشبون. ﴿وَلَمَّا لَمْ تَشْكُرُوا﴾ به شکو له سر نو ده‌سته‌که وتانه‌ی به ده‌ستی دینن له و کیشوره و لاتا دورانه شوکرانه بزیر بن. پاشان خوی گه‌وره فرمانیه تی: ﴿وَسَخَّرَ لَكُم مَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِّنْهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآیَاتٍ لِّقَوْمٍ یَّتَفَكَّرُونَ﴾ هرچی له‌ناو ناسمانه‌کان و زه‌میدان، همووی می نه‌ون، نو بق نیوه‌ی پام کردون. که له‌مدا نیشانه زؤن بق نه‌وانه‌ی پاده‌مینن. واته: هرچی له ناسمانه‌کان و زه‌میدایه له نه‌ستیره‌کان و چیاو ده‌ریا و پویاره‌کان و هر شتیک نیوه به‌هره‌ی لی ورده‌گرن. همووی چاکه و به‌هره به‌خشیش خودایه بقیه فرمانیه تی: ﴿جَمِيعًا مِّنْهُ﴾ گشت می نه‌ون، شریکی نیه له و شتانه‌دا که دروستی کردون. وه‌ک خوی گه‌وره فرمانیه تی: ﴿وَمَا یُکْمِرُ مِنَ یَعْمَرِ فَوَیْنِ اللَّهِ تَمَرًا إِذَا مَسَّکُمُ الضَّرُّ فَأَلْبِسُوا ثَمَرًا﴾ واته: وه هر چاکه و به‌هره‌یه کتان هه‌بیت نه‌وه همووی له خودایه پاشان کاتیک دوچار ی زیان و نارچه‌تیه‌ک بین نه‌وه په‌ناو هاوار هر بق لای نه‌وه‌به‌ن. نیبنو چه‌ریر پیویایه تی کردوه له ریگای عه‌وفیه‌وه له نیبنو عه‌باسه‌وه (په‌زای خویان لی بیت) له‌م نایه‌ته‌دا: ﴿وَسَخَّرَ لَكُم مَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِّنْهُ﴾ همووی شتیک هر له لای خودایه‌یه، (الله) نه‌م ناوه یه‌کیکه له ناوه‌کانی خودا، همووی نه‌ون. نو که‌سانه‌ی که له مملانداندله‌ناو خویاندان ناتوانن به‌رامبه‌ر خودا هیچ بلین و هیچ بکن باش بزانه که هر وایشه.^۲ ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآیَاتٍ لِّقَوْمٍ یَّتَفَكَّرُونَ﴾ له‌مانه‌شدا به‌لگه زؤن بق نه‌وه که‌سانه‌ی که پاده‌مینن.

فرمان دان به خوراکری له‌سه‌ر نازاری بتپه‌رستان

خوی گه‌وره ده‌فرمویت: ﴿قُلْ لِلَّذینَ آمَنُوا یَعْمُرُوا لِلذِّینِ لَا یَرْجُونَ آیَاتِ اللَّهِ لِیَجْزِیَ قَوْمًا بِمَا کَانُوا یَکْسِبُونَ﴾ تو به باوه‌پداران بلتی: با نه‌وه که‌سانه بیه‌خشن که بق پوره‌کانی خودا به هیوا نین، تا به هر گزویه‌ک (به‌پیی کرده‌وه‌یان) پاداشت بدات. واته: چاویوشیان لی بکن و خوراکری بن له به‌رامبه‌ر نازارو نه‌شکه‌نجه‌یان، نه‌مه له کاتیکدا بوو که تازه نیسلام هاتبوو خوی گه‌وره فرمانی پیکردن که

^۱ النحل (۵۲).

^۲ الطبری (۶۵/۲۲).

خود را گو به نام بن به رامبر نیش و نازاری خوانه ناسانو و نهو که سانهی که خاوهن کتیبین بق نهوهی که لییان نزیك بینوهه و سودیان پی بگه یهن. به لام پاش نهو هه موو لاساری و خراپه کاریه یان به رامبر خاوهن باوه پان خودای مه زن فرمانی جیهادو به ره لستی کردنی بته رستو خوانه ناسانی دا. هر به م شیوهیه ریویات کراوه له نینبوعه باسو قه تاده وه. ^۱ مواهید ده لیت: ﴿لَا يَرْجُونَ أَيَّامَ اللَّهِ﴾ به هرهی خودا وه ده ست ناهینن. ^۲ ده فرموویت: ﴿لِيَجْزِيَ قَوْمًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾ واته: کاتیک نهوان له دنیا دا چاویوشیان له خوانه ناسان کرد. خوی گوره له بژی دی دوا پیدا هه قیان لی ده سینتیت به هزی نهو کرده وه خراپانه یانه وه که کردویانه، بویه خوی گوره فرموویته: ﴿مَنْ عَمِلْ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكَ تُرْجَعُونَ﴾ هر که سیک کاریکی باش ده کات، بق خویته، هر که سیش خراپه ده کات، دزی خوی کردویته، پاشان تیوه هر بق لای به روره دگارتان ده برینه وه. واته: ده چنه وه لای خودای مه زن کرده وه کانتان پیشانی خودا ده دریت و پاداشتتان ده دریت وه چاکه به چاکه و خراپه ش به سزادان و توله لی سه ندن. والله اعلم.

﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ﴾ (۱۱)

وَمَا آتَيْنَاهُمْ يَنْتَسِيحُوا مِنَ الْأَمْرِ فَمَا اخْتَلَفُوا إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمْ مِنَ الْأَمْرِ بَغْيًا يَنْهَهُمْ إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿۱۷﴾ ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَىٰ شَرِيحٍ مِنَ الْأَمْرِ فَاتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿۱۸﴾ إِنَّهُمْ لَنْ يُغْنُوا عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَإِنَّ الظَّالِمِينَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَاللَّهُ وَلِيُّ

الْمُتَّقِينَ ﴿۱۹﴾ هَذَا صِرَاطٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿۲۰﴾

ریژ لیفانی خودا له نهوهی نیسرائیل و کیشه په یدا بوون له نیوانیادا پاش نهوه

خوی گوره باسی نهو چاکانه ده کات که کردی له که له نهوهی نیسرائیل له نار دنی کتیب بویان و په وانه کردنی پیغه مبه ران له نار یانداو کردیه فرمانیه و له ناویاندا بویه خوی گوره ده فرموویت: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ﴾ تیسمه کتیب و کارزانی و پلهی پیغه مبه رایه تیمان دا به تورمه ی نیسرائیل، بژیوی چاک و چاکیشمان پی که یاندن. له چاو هه موو خه لکی دنیا ش سه رمان خستن. ﴿وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ﴾ له دنیا شدا ریژمان دان

^۱ الطبری (۶۷/۶۶/۲۲)

^۲ الطبری (۶۷/۲۲)

به سهر خه لکی شو زه مانه شدا ، وه ده فرمویت: ﴿وَمَا آتَيْنَهُمْ بِنَبَأٍ مِنْ الْأَمْرِ فَمَا أَصْغَوْا إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمْ الْبَلَاءُ بَغِيًّا يَنْهَرُونَ إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ﴾
 سه باره ت به دینه که شیان زقر نیشانه ی دیاری دهرمان پی سپاردن له ناو خوشیان گرفتاری کتیه نه بیون. مه گین کاتیک که له م دینه ناگادار بوون، نه ویش هر له بهر نثیری ی نیوان خویان. په روه رنده ت پوژی قیامت به و کارانه یاندا راده گات. که له سهری پیک نه هاتوون. وات: به لگه و نیشانه ی ته واومان بز ناردن، کاتیک ناگاداری شو به لگه و نیشانانه بوون له نیوان خویاندا ناگاک بوون له بهر حسودی به یه ک بردن، ﴿إِنَّ رَبَّكَ﴾ نه ی موحه مه د په روه رنده ی تس، ﴿بِقَضَى بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ﴾ وات: له پوژی قیامتدا خودا هه مو شو ناگاکیه یان بز شی ده کاته وه به پیریاری داد په روه ی خوی.

ترساندنې هم نوممه ته نه گهر له سهر پی وچه ی تورمه ی نیسرائیل بزون به پزوه

خوای گه وره ده فرمویت: ﴿ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَىٰ شَرِيعَةٍ مِنَ الْأَمْرِ فَاتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾ دواچار تو مان خسته سهر پزگه و شوینیک له م ثابینه، شوینی بکه وه و شوینی نار ه زوی شو نه زانانه مه که وه. نه مه هه په شه و ترساندنې تیا به بز نه م نوممه ته که شوینی جووله که و پیبازی جووله که بکه ون و لپی نزیک ببه وه بزیه خوای گه وره فرمویت: ﴿ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَىٰ شَرِيعَةٍ مِنَ الْأَمْرِ فَاتَّبِعْهَا﴾ وات: شوینی شو فرمانه بکه وه که له لایه ن خوداوه بزت هاتوره که خودا ته نه پایه و هاوه لی نیه و پشت بکه ره شو که سانه ی که هاوه ل بز خودا داده نین. وه لیره دا فرمویت: ﴿وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ

الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨﴾ إِنَّهُمْ لَنْ يُغْنُوا عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَبَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ﴾

نه وان ناتوانن له خودات بی نیاز یکه ن، ناهه قان دوستی یه کترن. خوداش دوستی خوپاریزانه. وات: شوینی هه واو نار ه زوی نه وانه مه که وه. چ به ره و قازانچکیان وه دست هیتاوه بز یه کتری جکه له مال و ویرانی و زهره رو زیانو له ناوچوون. ﴿وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ﴾ هه ر خودا دوستی خوپاریزانه که له تاریکی ده ری هیتاون به ره و پووناکي. دوستی خوانه ناسانیش تاغوته له پوشنایی ده ریان ده خه ن به ره و پوی تاریکستانیان به پی ده که ن. پاشان خوای گه وره فرمویت: ﴿هَذَا بَصِيرَتِ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ﴾ نه م قورنانه سو مای چاوه بز مه ردم و به زه بی و پی نیشانده ره بز نه وانه ی له بیوادا بیگومانن.

﴿أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ نَجْعَلَهُمْ كَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَوَاءَ نَحْيَاهُمْ وَمَمَاتُهُمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿۱۱﴾ وَخَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَلِيُجْزِيَ كُلَّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿۱۲﴾ أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهُهُ هَوْنَهُ وَأَصْلَهُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْرٍ وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِ عَشْنَوَةً فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿۱۳﴾﴾

مردن و ژيانی خاوهن باوهرو خوانه ناسان وهك يهك نيه

نه و كه سانهی خواناسن له گه ل نه وانهی كه خوانه ناسن وهك يهك نين وهك خوی گه و ره
 فه رموويه تی: ﴿لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ الْفَائِزُونَ﴾^۱ واته:
 دوزه خيه كان و به هه شتیه كان وهك يهك نين به هه شتیه كان بزگارو سه ركه وتون. خوی گه و ره ليره دا
 فه رموويه تی: ﴿أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ نَجْعَلَهُمْ كَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَوَاءَ نَحْيَاهُمْ وَمَمَاتُهُمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ﴾ ناخو نه وانهی به دكارن، و ده زانن نيمه له ژيان و مرگياندا وهك
 نه وانه يان داده نئين كه بيونه خاوهن باوهرو ناكار چاك بيون، زور خراب تينگه يشتون. ﴿أَمْ حَسِبَ
 الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّئَاتِ﴾ واته: ناخو نه وانهی کاری خرابيان كردوه، ﴿أَنْ نَجْعَلَهُمْ كَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا
 الصَّالِحَاتِ سَوَاءَ نَحْيَاهُمْ وَمَمَاتُهُمْ﴾ و اتیده گه ن كه له پڙی قيامه تدا له گه ل نه وانهی كه خاوهن باوهرو
 بيون وهك يهك سه بريان ده كه ين! ﴿سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ﴾ واته: به راستی خراب له نيمه و دادپه روه ری
 نيمه تينگه يشتون كه و ده زانن جياوازی ناكه ين له نيوان پياوچاك و به دكاردا له م ژيانی دنياو له پڙی
 قيامه تدا. ته به رانی پيوایه تی كردوه له مسروق وه كه ته ميمي داری شه ويك هه لسا هه تا به يانی نه م
 نايه تی ده و ته وه: ﴿أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ نَجْعَلَهُمْ كَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾^۱.
 بويه خوی گه و ره فه رموويه تی: ﴿سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ﴾. پاشان خوی گه و ره فه رموويه تی: ﴿وَخَلَقَ
 اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَلِيُجْزِيَ كُلَّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ﴾ خوا به راستی نه م
 ناسمانانه و زه ميني وه دی هيئا، تا هر كه سيك چي كردوه، پاداشتی وهر گريته وه و ناهه قيشيان لي
 ناكريت. ﴿وَخَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ﴾ واته: خودا نه م ناسمانان و زه ميني به راستی دروست

^۱ الحشر (۲۰).

^۲ الطبري (۵۰/۲).

کردوه. ﴿وَلِيُجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ﴾ هه تا هر كه سيك چى كردوه
پاداشته كهى وه ريگريته وه سته ميشيان لى ناكريت. پاشان خواى گه وره فه رموويتى: ﴿أَفَرَأَيْتَ مَنِ اخْتَذَ
إِلَهُهُ هَوْنَهُ وَأَسْأَلَهُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ وَخَمَّ عَلَىٰ سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِ غِشْوَةً فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ أَفَلَا

تَذَكَّرُونَ﴾ ناخو تر نه و كه سته ديوه كه ناره زوى خوى ده په رست؟ خودا (كه ناگاي لى بو) پى لى
گويى و گويچكه و دلپيشى مؤر كردو ليلايى خسته سهر چاوى. سا كى هه به له پاش خودا، پى نيشان
بدات؟ دهى بؤچى بير ناكه نه وه؟ واته: ناره زوى خوى كردوه به خواى خوى، هه رچى ناره زوى
هه زى لى بكات و به چاكي بزانيت و ده كات و هه رچيش ناره زوى هه زى لى نه كات وازى لى دينيت،
﴿وَأَسْأَلَهُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ﴾ خودايش ريگاي لى گويى چونكه ده زانيت نه و كه سه شايه نى نه وه به. يان پى لى
ده گوييت پاش نه وهى كه ناگادار كراو به لگى ته و او ي بؤ پوون كرايه وه. واته: هه تا خواى گه وره

خه لكى ناگادار نه كات پى لى ناگوييت، ﴿وَوَخَّمَ عَلَىٰ سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِ غِشْوَةً﴾ واته: مؤر
ده نيت به سهر گويى و دلپداو چاوى كويتر ده كات هيج شتيك نايستى كه سووى لى وه ريگريت و له هيج
شتيك تيناكات تا پى پى ده ركات و هيج نيشانه و پووناكيه كه وه دى ناكات تا له سهرى بروات بؤيه خواى

گه وره فه رموويتى: ﴿فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾ واته: هيج كه سيك له پاش خودا نيه پى
نيشان بدات وه كه نم نايه ته كه خواى گه وره ده فه رموويت: ﴿مَنْ يُضِلِّ اللَّهُ فَكَلَّا هَادِيَ لَهُ وَيَذَرُهُمْ فِي

طُعْيَانِهِم يَعْزَمُونَ﴾ واته: هه ر كه س خوا گومراي بكات (به تاوانى كرده وهى خرابى) نه وه هيج پييه ريكي
بؤ نيه (خودا) وازيان لى دينيت له گومرايى و ياخى بوونى خوياندا گيژ بخون.

﴿وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ وَمَا لَهُم بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ ﴿٦٤﴾ وَإِذَا نَسُوا
عَلَيْهِمْ مَا بَدَأْنَا بَشِئَتْ مَا كَانَ حُجَّتَهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا اقْتُوا بِمَا بَدَأْنَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٦٥﴾ قُلِ اللَّهُ يُخَيِّبُكُمْ ثُمَّ يُبْسِتُ لَكُمْ
بِحِمْمِكُمْ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا رَبَّ فِيهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦٦﴾﴾

بيروبرواي خوانه ناس و بروبيانووه نيانه وه و لامدانه وه يان

خواى گه وره باسى قسهى سروشت په رسته كان ده كات له خوانه ناسان و نه وه عره بانه ش كه
هاوړا بوون له گه تيان له موشريكه كان كه باوه ريان نه بوو به زيندو بوونه وه ده فه رموويت: ﴿وَقَالُوا مَا هِيَ
إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ وَمَا لَهُم بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ﴾ هه ر وا وتيان: بيچكه له

ژیانی دنیا مان چیتر نیه، هر دهرمین و ده ژینه وه و هر سروشت ده مان مرتنیت. هیچ شتیک له مهش نازانن، هر له خوره گومان ده بن. ﴿وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا﴾ واته: ئه و سروشت په رستانه ده لئین: ژیانیکی تر نیه جگه له م ژیانی دنیا به کومه لیک ده مرتت و کومه لیک تر له جیبان ده ئی نه زیندوو بوونه وه مه یه و نه پژی قیامت. ئه م قسه یه بته رستانی عره بیس هر وتویانه، ئه وانیه که باوه پریان به زیندوو بوونه وه و پژی دوا بی نه بووه و هندی له فه یله سوفه نیلا هیه کانیش ه مان قسه یان ده کرد که باوه پریان به وه دیه یانی به که مجارو جاریکی تر گه پانه وه و زیندوو بوونه وه نه بوو. هر وه ما ئه و فه یله سوفانه ی که باوه پریان به سروشت و سو پانه وه ی که ردوون هه بوو، باوه پریان به وه دیه یانه یی ئه م بوونه و ره نه بوو، پروایان و ابو که هر سی و شهش هه زار (۳۶۰۰۰) سالی جاریک هه موو شتیک چۆن بووه وه ک خوی لی دیته وه، وایان ده زانی که ئه م پوودا وه چه ند جار دووباره بووه ته وه و هه تا هه تا یسه هر وا ده بیت. دژایه تی ژیریان ده کردو باوه پریشیان به کتیبه ئاسمانیه کان نه ده کرد، بژیه ده یانوت وه ک خودا ده فرموویت: ﴿وَمَا يَلْبُكَآ إِلَّا الدَّهْرُ﴾ واته: هر سروشت ده مان مرتنیت. خوی گه وره یس ده فرموویت: ﴿وَمَا لَكُمْ بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ﴾ واته: له م باره یه وه هیچ شتیک نازانن به لگو هر له خویانه وه قسه ده کن. به لام ئه و فرموده ی که بوخاری و موسلیم و ئبو داود و نه سانی پریوایه تیان کردوه له ئبو هوره پیره وه (په زای خوی لی بیت) که ده لئیت: پیغه مبه ری خودا (ﷻ) فرموویته ی: (خوی گه وره فرموویته ی نه وه کانی ئا دم نازارم ده دن قسه ده لئین به سروشت (الدهر) من خۆم سروشتم، فرمان به ده سته ی خۆمه شه وو پژ هه لده سو پینم).^۱ وه له پریوایه تیکی تردا هاتوه: (قسه مه لئین به (الدهر) چونکه خوا خوی ده ره).^۲ شافعی و ئبو عوبه یده و که سانی تریش له پیشه وایان وتویانه له مانای ئه م فرموده یه دا: (قسه مه لئین به (الدهر) چونکه خوا خوی ده ره)، عره به کان له کاتی نه فامیدا ئه گه ر تووشی نار هه تیه ک ببوونایه یان به لا و گرفتیک به سه ریاندا به اتایه ده یانوت ئی زه مانه (الدهر) تز به سرت هیناین. ئه و شتانه یان ده خسته سه ر سروشت (الدهر) قسه یان پی ده وت. که چی ئه و شتانه هه موو به ده سته ی خودایه وه وه که قسه به خودا بلئین. چونکه له راستیدا خودا ئه و شتانه ده کات. بژیه نه یی کراوه که قسه به (الدهر) بوترتیت به و شیوه یه چونکه خوا خوی ئه و ده ره یه که ئه وان مه به ستیانه و ئه و شتانه ده خه نه سه ری. ئه م چاکترین ته فسیره بژ (الدهر) که کراوه و مه به ستیش هر ئه مه یه والله اعلم. ئیبنو حه زم و ئه وانیه ی که هاو پای ئه ون له زاهیره کان به هه لدا چوون که (الدهر) یان به یه کیک له ناوه کانی خودا داناوه، به پشت به ستن

^۱ فتح الباری (۸/۴۲۷)، مسلم (۴/۱۷۶۲)، ابو داود (۵/۴۲۳)، النسائی فی الکبری (۶/۴۵۷).

^۲ مسلم (۴/۱۷۶۲).

به م فرموده‌یہ. خوی گہورہ دہ فرموویت: ﴿وَإِذَا نزلَ عَلَیْہِم مَّآئِنًا مِّنَ السَّمَاءِ مَا كَانُوا حُجَّتَہُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا اقْتُلُوا
 بِمَا بَدَأْنَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ ہر کاتیکش نیشانہ ناشکرکانی نئمہ یان بق دہ خویننہ وہ بروییانوو
 دہ میتنہ وہ و دلین: ئە گەر قسەتان راستہ بابو باپیرانمان بق بیننہ وہ. ﴿وَإِذَا نزلَ عَلَیْہِم مَّآئِنًا مِّنَ السَّمَاءِ﴾
 واتہ: کاتیک بەلگہ یان بق بہینریتہ وہ و راستیان بق بوون بکرتتہ وہ کہ خوی گہورہ توانای مہ یہ کہ
 لہ شہ پزاوہ کان پاش نئوہ ی کہ لہ ناو دہ چن و نامینن جاریکی تر دروستیان بکاتہ وہ، ﴿مَا كَانُوا حُجَّتَہُمْ
 إِلَّا أَنْ قَالُوا اقْتُلُوا بِمَا بَدَأْنَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ بروییانوو دیننہ وہ و دلین بابو باپیرانمان بق بیننہ وہ ئە گەر
 راست دہ لین. خوی گہورہ یش فرموویہ تی: ﴿قُلِ اللّٰهُ يُحْيِيکُمْ ثُمَّ یُمِیتُکُمْ ثُمَّ یُعْمَدُ لَکُمُ الیَوْمَ الَّیْمَومَ لَا رَبَّ فِیْہِ
 وَ لَکِنَّ أَکْثَرَ النَّاسِ لَا یَعْلَمُونَ﴾ بلی: خودا ژیانتان پی دہ داتو لہ پاشان دہ تانمرینت و پاشان لہ پڈی
 قیامہ تدا (کہ بیگومان ہر دادی) ہه مووتان کژدہ کاتہ وہ. بہ لام زڈیہ ی ئەم مہ ردمہ ناگای لی نیہ.
 ﴿قُلِ اللّٰهُ یُحْیِیْکُمْ ثُمَّ یُمِیتُکُمْ﴾ بلی: خودا دہ تانمرینت و پاشان دہ تانمرینت و ہک بہ چاوی خوزان
 دہ بیینن لہ نہ بوونہ وہ دہ تانہینتتہ بوون و ہک خوی گہورہ دہ فرموویت: ﴿کَیْفَ تَکْفُرُونَ بِاللّٰهِ
 وَ کُنْتُمْ أَمْوَاتًا فَأَحْیَاکُمْ ثُمَّ یُمِیتُکُمْ ثُمَّ یُحْیِیْکُمْ﴾ واتہ: چن بیباوہر دہ بن بہ خودا؟! لہ
 کاتیکدا کہ نئوہ بی گیان بوون و گیانی بہ بہردا کردن لہ پاشان دہ تانمرینت دوی نئوہ زیندووتان
 دہ کاتہ وہ. واتہ: ئە و کہ سہ ی کہ توانای و دہ بیٹانی ہہ بیٹ چاکترو باشر دہ توانیت جاریکی تر
 دروستی بکاتہ وہ، ﴿وَهُوَ الَّذِی یَبْدَأُ الخَلْقَ ثُمَّ یُعِیدُہُ وَهُوَ اَھْوَنُ عَلَیْہِ﴾ واتہ: ئە و (خو) زاتیکہ
 بہ دہ بیٹانی دہ ست پیکردوہ لہ پاشان (دوی مردنی) دوویارہ دروستی دہ کاتہ وہ. ﴿ثُمَّ یُعْمَدُ لَکُمُ الیَوْمَ
 الَّیْمَومَ لَا رَبَّ فِیْہِ﴾ واتہ: لہ پڈی قیامہ تدا ہه مووتان کژدہ کاتہ وہ نہ کہ لہ دونیادا ہہ تا بلین، ﴿اقْتُلُوا
 بِمَا بَدَأْنَا إِنْ کُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾. و ہک خودا دہ فرموویت: ﴿یَوْمَ یَجْمَعُکُمْ لِیَوْمِ الِجْمَعِ﴾ واتہ: (باداشستان
 دہ داتہ وہ) لہ پڈیکدا کہ کرتان دہ کاتہ وہ بق پڈی کزکرنہ وہ. وہ دہ فرموویت: ﴿لَآئِی یَوْمِ الِجْمَعِ﴾ (۱۷)
 لِیَوْمِ النَّفْلِ﴾ واتہ: بق چ پڈیک داخراوہ؟ بق پڈی جیاکرنہ وہ. وہ دہ فرموویت: ﴿وَمَا نُؤَخِّرُہُ

۱ البقرہ (۲۸).
 ۲ الیوم (۲۷).
 ۳ التغابن (۹).
 ۴ المرسلات (۱۲-۱۳).

إِلَّا لِأَجْلِ مَعْدُورٍ ۱ واته: وه نیمه دوی ناخهین مه گهر بق کاتیک دیارو به رچاو. لیره شدا فه رمویه تی:
 ﴿ثُمَّ يَسْمَعُ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَبَّ فِيهِ﴾ که هیچ گومانی تیدا نیه. ﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ واته:
 زردیه نیم خه لکه ناگای لی نیه بویه باوه پیمان به زیندوو بونه وه نیه وه به دوری ده زانن. ﴿وَأَنَّهُمْ يَرْزُقُونَ
 بَيْدًا ۱﴾ ورنه فریبا ۲ واته: به پاستی نهو بیباوه پانه نهو پوژده به دور ده بینن، نیمه ش زرد به نزیک
 ده بینن. واته: خوانه ناسان به دوری ده زانن به لام خاوه بناوه پان زرد به ناسان و نزیک ده زانن.
 ﴿وَلِلَّهِ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُحْسِرُ الْمَنطَلِقَاتِ ۚ﴾ ورنی کل اتمه جائیه کل اتمه ندعی الی
 کنبها الیوم تجزون ماکم تعملون ﴿۱۸﴾ هذا کذبنا نطق علیکم بالحق انا کنا نستنسح ما کنتر تعملون ﴿۱۹﴾
 هندی له رووداوه زور گران و ترسینه رمکانی روژی قیامت

خوای گه وره ده فه رمویت: ﴿وَلِلَّهِ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُحْسِرُ الْمَنطَلِقَاتِ﴾
 ده سه لاتی نیم ناسمانان و زمینه هر بق خودایه، پوژی که قیامت پاده بیت، نیم ته رزه هرزه ویزانه
 زهره ده کن. خوای گه وره باسی خوی ده کات که هر نهو خاوه نی ناسمانه کان و زمینه و
 فه زمانه وایه تی له دنیا شو له قیامت تیشدا. بویه ده فه رمویت: ﴿وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُحْسِرُ
 الْمَنطَلِقَاتِ﴾ واته: کاتیک که قیامت هله ده سیته هر نهو نه زانداوه نی که خوانه ناسن و باوه پیمان به و
 کتیب و نیشانه ناشکرا و پوونانه نیه که هاتووه ته خاوه وه بق پیقه مبه رانی خودا زهره رهنه ندن. پاشان
 خوای گه وره فه رمویه تی: ﴿وَرَنَى كُلُّ أُمَّةٍ جَائِيَةً كُلُّ أُمَّةٍ تُدْعَى إِلَى كِتَابِهَا الْيَوْمَ تُجْزَوْنَ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ ده شبینی
 هه مو تیره یه که به پریز به سهر چو کدا هاتووه، هر تیره یه کیش بانگ ده کرت، بق دیتنی کرده وه که ی
 خوی. نهوا نه مرق پاداشتی کرده وه کانتان ده درتیه وه، ﴿وَرَنَى كُلُّ أُمَّةٍ جَائِيَةً﴾ واته: هه مو ده سه ته یه که
 ده بینن به سهر چو کدا (نه رتق) که وتون له گران و سامناکی نهو پوژده. و تراوه: کاتیک که جهه نه م
 ده هینریت و هه ناسه یه که ده دات هیچ که س نیه خوی بق راگریت هه مو به سهر چو کدا ده که ویت. هه تا
 نیبراهیمی خه لیلیش (سه لاسی خوای لی بیت) که له و کاته دا ده لیت: نهی خودایه خوم خوم خوم جگه له
 خوم نه مرق داوای هیچی ترت لی ناکه م. وه عیسی کوری مریه میش (سه لاسی خوای لی بیت) ده لیت:
 جگه له خوم نهی خودا نه مرق داوای هیچ لی ناکه م. داوات لی ناکه م بق مریه م که منی بووه. خوای

۱ هود (۱۰۴).

۲ المعارج (۶-۷).

گوره ده‌فهرموویت: ﴿كُلُّ أُمَّةٍ دَعَىٰ إِلَىٰ كُتُبِهَا﴾ واته: بؤ سه‌یرکردنی نامه‌کانبان که چی تیدا نووسراوه و چیان کردوه. وه ک خوی گوره ده‌فهرموویت: ﴿وَوَضَعَ الْكِتَابَ وَجَاءَهُ بِالنَّبِيِّنَ وَالشَّهَدَاءِ﴾ واته: وه نامه‌ی کرده‌وه له‌برده‌میان داده‌نریت و زوی له و پژه‌دا به نووری په‌روه‌ردگاری پووناک ده‌بیته‌وه. بؤیه خوی گوره‌فهرموویته‌ی: ﴿الْيَوْمَ نُجْزُونَ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ نه‌وا نه‌مپژ پادا‌اشتی کرده‌وه‌کانتان ده‌دریته‌وه چاکه به چاکه و تاوان و خرابه‌ش به‌سزای سه‌خت و گران. وه ک خوی گوره‌ده‌فهرموویت: ﴿يَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ واته: له‌وپژه‌دا ناده‌می هه‌والی پی‌ ده‌دریت له‌وه‌ی که پیشی خستوه‌وه و دوی خستوه‌وه (له‌چاکه و خرابه)، به‌لکو ناده‌می ناگاداره به‌حالی خزی، با بروییانوی زدریش بی‌نیته‌وه. بؤیه خوی گوره‌فهرموویته‌ی: ﴿هَذَا كِتَابُنَا يُطِيقُ عَلَيْكُم بِالْحَقِّ إِنَّا كُنَّا نَسْتَنْسِخُ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ نه‌مه کتیبی نئیمه‌یه که به‌راستی له‌سه‌ر نئوه‌ ده‌ودیت، هه‌رچی کرده‌وه‌ی نئوه‌ش بوو، نئیمه هه‌موومان ده‌نووسی. ﴿هَذَا كِتَابُنَا يُطِيقُ عَلَيْكُم بِالْحَقِّ﴾ واته: نه‌مه کتیبی نئیمه‌یه به‌راستی باسی نئوه‌ ده‌کات و هه‌موو کرده‌وه‌کانتان ناماده‌ کراوه به‌بی‌که‌م و زیاد. وه ک خوی گوره‌ده‌فهرموویت: ﴿وَوَضَعَ الْكِتَابَ فَتَرَىٰ الْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ وَيَقُولُونَ يُوقِنُ أَنَّ هَذَا الْكِتَابَ لَا يَغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا وَلَا يَظُنُّرُ رَبُّكَ أَحَدًا﴾ واته: نامه‌ی کرده‌وه‌کان دابه‌ش ده‌کریت (ده‌دریته‌ ده‌ستی راستی چاکان و ده‌ستی چه‌پی تاوانباران) نینجا تاوانباران ده‌بینی زدر ده‌ترسن له‌وه‌موو تاوان و خرابه‌ی که تئیدابه‌ی ده‌لئین نای هاوار بؤ نئیمه نه‌م نامه‌وه‌ده‌فته‌ره‌ چه‌؟ هیچ کرده‌وه‌یه‌کی بجوک و گه‌ره‌ی به‌جی نه‌هیشتوه‌وه و تو‌ماری کردوه‌وه هه‌ر کرده‌وه‌یه‌کیان کردبیت (تایدا) ناماده‌یه‌وه په‌روه‌ردگارت سته‌م له‌که‌س ناکات. وه ده‌فهرموویت: ﴿إِنَّا كُنَّا نَسْتَنْسِخُ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ واته: نئیمه فه‌رمانان داوه به‌وه‌فریشتانه‌ی که چاودرین به‌سه‌رتانه‌وه کرده‌وه‌کانتان بنوسن. نئینو عه‌باس و که‌سانی تریش و تو‌ویانه: فره‌شته‌کان کرده‌وه‌ی هه‌موو بنده‌کانی خودا ده‌نووسن و به‌رزی ده‌که‌نه‌وه به‌ره‌وه‌ ناسمان پاشان نه‌وه فره‌شته‌نه‌ی که له‌باره‌گای کرده‌وه‌کانن. نه‌وه‌ی که فره‌شته‌کان هئیناویانه به‌راوردی ده‌که‌ن له‌که‌ل نه‌وه‌ی که له‌(لوح‌المحفوظ) دایه‌ خوی گوره‌ برپاری داوه‌وه نووسیویه‌تی له‌سه‌ر بنده‌کانی پیش‌دروست کردنیان

۱ الزمر(۶۹).

۲ القيامة(۱۳-۱۵).

۳ الکهف(۴۹).

نه پتیکی لی زیاد ده کرتیت و نه لیشی کم ده کرتیت. پاشان شه مایه تهی خویند: ﴿إِنَّا كُنَّا نَسْتَنسِخُ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾.

﴿فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُدْخِلُهُمْ رَبُّهُمْ فِي رَحْمَتِهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْمُبِينُ ﴿۲۰﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا أَفَلَمْ تَكُنْ ءَايَتِي تَتْلَىٰ عَلَيْهِمْ ءَأَسْتَغْبِئُكُمْ وَكُنْتُمْ قَوْمًا تُجْرِمُونَ ﴿۲۱﴾ وَإِذَا قِيلَ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ لَا رَيْبَ فِيهَا قُلْتُمْ مَا نَدْرِي مَا السَّاعَةُ إِنْ نَظُنُّ إِلَّا ظَنًّا وَمَا نَحْنُ بِمُستَقْبِرِينَ ﴿۲۲﴾ وَبَدَأْتُمْ سِعَاتِكُمْ مَعِمْوَلُوا وَهَآءِ بِهِيَ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿۲۳﴾ وَقِيلَ الْيَوْمَ نَنسِفُكَ ءَأَنْتَ وَمَنْ يَتَّبِعُكَ يَوْمَئِذٍ ءَأَنْتَ وَمَنِ اتَّبَعَكَ هَذَا ءَأَمَّا تُوَكَّرُ التَّارُ وَمَا لَكُم مِّنْ تَعْرِينَ ﴿۲۴﴾ ذَلِكُمْ بِأَنَّهُمْ أَخَذْتُمْ ءَايَاتِ اللَّهِ هُرُوقًا وَعَرَقًا ءَأَلَمْ يَوْمَئِذٍ ءَأَلَمْ يَوْمَ لَا يُخْرَجُونَ مِنْهَا وَلَا هُمْ يُسْتَعْبَدُونَ ﴿۲۵﴾ فَلِلَّهِ الْمَعْدُ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَرَبِّ الْأَرْضِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿۲۶﴾ وَلَهُ الْكِبْرِيَاءُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿۲۷﴾﴾

خوای گوره باسی بپاری خوای ده کات به سر خه لکیدا له پژی قیامه تداو ده فه رموویت: ﴿فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُدْخِلُهُمْ رَبُّهُمْ فِي رَحْمَتِهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْمُبِينُ﴾ سا نه وانهی به باوه پو ناکار چاک بوون، په روه رینیان ده یانذاته بهر به زهی، که شه به خته وهریه کی زور گرینگه. واته: نه وانهی خاوهن باوه پهن به دل و به نه دنامه کانی له شیان ناکاری چاک ده کهن ته نها له بهر په زامه ندی خواو له شهره لانه دن، ﴿فَيُدْخِلُهُمْ رَبُّهُمْ فِي رَحْمَتِهِ﴾ ده یانذاته بهر به زهی خوای که به هه شته وه که له فه رموودهی سه حیدا هاتوه که خوای گوره ده فه رموویت به به هه شت توپه حمه تی منی، به توپه رم ده که م به هر که سیک مه یلم لی بیت. ۱ ﴿ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْمُبِينُ﴾ نا شه وهیه سهر که وتنی دیارو ناشکرا. پاشان خوای گوره فه رموویه تی: ﴿وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا أَفَلَمْ تَكُنْ ءَايَتِي تَتْلَىٰ عَلَيْهِمْ ءَأَسْتَغْبِئُكُمْ وَكُنْتُمْ قَوْمًا تُجْرِمُونَ﴾ به لام خوانه ناسه کان (پبیان ده وتریت) ناخو نیشانه کانی منتان بق نه خوینترایه وه که خوتان به زل ده زانی و کومه لیکتی تاوانبار بوون؟ واته: خوانه ناسه کان پبیان ده وتریت نایا به لگه کانی منتان به سهردا نه خوینترایه وه؟ شه بق سه رزه نه شترکردن و لوت شکاننده، خوتان به زل ده زانی و شوینی نه ده که وتن و گویتان بق نه ده گرت. ﴿وَكُنْتُمْ قَوْمًا تُجْرِمُونَ﴾ نیوه گرویه کی تاوانکار نه بوون به کردارو دلپشتان په نگی خواردبووه وه له بی دینیدا. ﴿وَإِذَا قِيلَ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ لَا رَيْبَ فِيهَا قُلْتُمْ مَا نَدْرِي مَا السَّاعَةُ إِنْ نَظُنُّ إِلَّا ظَنًّا وَمَا نَحْنُ بِمُستَقْبِرِينَ﴾ هر کاتیکیش وترا که به لینی خودا پاسته و قیامه ت دیت و

۱ فتح الباری (۸/۴۶۰).

هیچ گومانی تیدا نیه. نئیوه و تتان: هر نازنین قیامت چه؟ لامان خه یالئیکی خاوه و دلمان بپوای پی نیه. ﴿وَإِذَا قِيلَ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَأَلْسَانَهُمْ كَانَتِكُمْ خَاوِعًا بِمَا وَعَدَ اللَّهُ فَأَبَى فِيمَا وَعَدَ وَيَسُوؤُنَّ عِلْمَهُمْ لِيُبَيِّنَ لَهُمُ الْآيَاتِ هَاتِيهَا وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ﴾. کاتیک خاوه ن باوه ره کان پئیان بلین: که به لئینی خودا راسته و پڑی دواپی دیت، ﴿فَلَمَّا مَا نَدْرَىٰ مَا الْوَعْدُ﴾ نئیوه و تتان: نازنین قیامتیش چه؟ ﴿إِنْ نَنْظُرْ إِلَّا ظَنًّا﴾ گومانمان هه یه و خه یاله به لامانه وه. بڑیه فه رموویه تی: ﴿وَمَا نَحْنُ بِمُسْتَقِینَ﴾ واته: به راستی نازنین و دلمان ناو ناخواته وه. خواپی گه وره ش فه رموویه تی: ﴿وَبَدَأْتُمْ سِحَاتًا مَا عَلِمُوا﴾ و حَاقَّ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿ هر کاریکی خراپیان له دهست هاتبوو، ناشکرا نیشانیان دراو نه و شتانه ش گالته یان پی ده کرد دهری لئیان دا. ﴿وَبَدَأْتُمْ سِحَاتًا مَا عَلِمُوا﴾ واته: توله ی کرده وه خراپه کانی خویان بی دهر که وت، ﴿وَحَاقَّ بِهِمْ﴾ واته: دهری لیدان، ﴿مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ﴾ واته: نه و سزاو جه زده به یه کی که به گالته یان ده زانی. وه ده فه رموویت: ﴿وَقِيلَ الْيَوْمَ نَنسِفُكُمَا نَسْفًا مِّثْلَ الْقَلَمِ يَوْمَ هَذَا وَمَا وَنَاكَ النَّارُ وَمَا لَكُم مِّنْ نَّصِيرٍ﴾ پئیان و ترا نه مپد له بیرتان ده که یین، هر وه ک نئیوه توش هاتنی نه مپوتان نه ده هاته بیر. جیتان له ناو ناگردایه، هیچ که سیش یارمه تیتان ناکات. ﴿وَقِيلَ الْيَوْمَ نَنسِفُكُمَا﴾ واته: پئیان و ترا: نیمه مامه له ی خه لکیکی له بیرچووتان له که ل ده که یین له ناو ناگری جه هه نه مدا، ﴿مَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا﴾ نئیوه توش هاتبوو. چونکه نئیوه بیواتان پئی نه بوو. ﴿وَمَا وَنَاكَ النَّارُ وَمَا لَكُم مِّنْ نَّصِيرٍ﴾ جیتان ناگری جه هه نه مه و که سیش نایه به هاوارتانه وه. له فه رمووده ی سه حیحدا هاتوه که خواپی گه وره ده فه رموویت به هه ندی له به نده کانی له پڑی قیامت دا: نایا هاوسه رم پی نه دایت؟ نایا پیزم لی نه گرتی؟ نایا ولاغی سواری و ماین و نه سپ) و وشترم بق پام نه هیناوی به کاریان بهینسی و سوادیان لی و ره برگریت؟ ده لئیت: به لی نه ی په روه رنده م، ده فه رموویت: نایا ده تزانی دئیته لام؟ ده لئیت: نه خیر. خواپی گه وره ده فه رموویت: نه مپد منیش تو له بیر ده به مه وه وه که چون تو منت نه ده هاته بیر. ^۱ خواپی گه وره ده فه رموویت: ﴿ذَلِكُمْ بِأَنَّكُمْ أَتَّخَذْتُمْ آيَاتِ اللَّهِ هُزُوًا وَعَرَضْتُمْ إِلَيْهِ الدُّنْيَا بِالْأَيْمِ لَا يُخْرِجُونَ مِنْهَا وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ﴾ چونکه نئیوه نیشانه کانی نیمه تان کردبووه جی که مه ی خوتان. ژینی دنیا نئیوه هه لخاله تاندبوو نیر نه مپد له ناگر دهریان ناخن و پینگه نیه داوای لیبوردنیش بکه ن. ﴿ذَلِكُمْ بِأَنَّكُمْ أَتَّخَذْتُمْ آيَاتِ اللَّهِ هُزُوًا﴾ بڑیه نیمه به م شئیوه به توله تان لی

دهستین چونکه نثوه گالته جارپتان لی ده هات بهو نیشانانهی ئیتمه پیده که نین. ﴿وَعَزَّزْتُكُمُ الْحَيْرَةَ الدُّنْيَا﴾
 هه لئه تان به ژانی دنیاو پالتان لی دایوه تیایدا، تا نا بهم نثوه به ره نجه پد بیون. بژیه خوی گه وره
 ده فەر موویت: ﴿قَالِیَوْمَ لَا یُخْرَجُونَ مِنْهَا﴾ له ناگر ناچنه دهر وه. ﴿وَلَا هُمْ یُسْمَعُونَ﴾ هیچ
 بریویانوویه کتان لی وه رناگریت به لکو به بهرده وامی جه زره به دهرین. وه ک چۆن دهسته به ک له خاوه ن
 باوه پان ده چنه به ههشت به بی حیسابو جه زره به دان. دواى نه وهی که خوی گه وره باسی بریاری
 خوی کرد به سر خاوه ن باوه پان و خوانه ناساندا ده فەر موویت: ﴿قَلْبُكَ الْحَمْدُ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَرَبِّ الْأَرْضِ
 رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ واته: سا سوپاس هه ر بق خودایه، راهینه ری ناسمانه کان و زه مین و هه موو خه لکی
 جیهانیشه. ﴿قَلْبُكَ الْحَمْدُ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَرَبِّ الْأَرْضِ﴾ واته: سوپاس بق خودا که خاوه نی ناسمانه کان و
 زه مین و نه ویش که تییاندا به. بژیه فەر موویته: ﴿وَرَبِّ الْأَرْضِ﴾ واته: خه لکی جیهانیشه. پاشان
 خوی گه وره فەر موویته: ﴿وَاللهُ الْكَرِيمُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ له ناسمانان و
 زه مینیش، شکوو گه وره بی بق نه وه و هه ر خوی خاوه ن ده سه لاتی له کارزانه. ﴿وَاللهُ الْكَرِيمُ فِي السَّمَوَاتِ
 وَالْأَرْضِ﴾ مواهید ده لیت: له ناسمانان و له زه مین هه ر خوی خاوه ن شکوو ده سه لاتی بی پایانه که
 هه موو شتی پییته تی و ملکه چی نه وه. له فەر مووده ی سه حیددا هاتووه: (خوی گه وره ده فەر موویت:
 خاوه ن شکویی پۆشاکى منه گه وره یش هه ر جلو به رگی خۆمه، هه ر که سیک ملاملانیم له گه ل بکات
 تییاندا له ناگری خۆمدا دامناوه).^۱ موسلیمیش به هه مان شیوه بریویته کردووه.^۲ وه ده فەر موویت:
 ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ﴾ کس دهره قه تی نایه ت و پئی لی ناگریت. ﴿الْحَكِيمُ﴾ واته: له کارزانه له گفتارو له
 کردارو له به رنامه و بریارو پیروزه و هیچ خودایه ک نیه ته نها نه و نه بیته.

^۱ ابو داود (۳۵۰/۴)، فەر مووده یه کی سه حیهه.
^۲ مسلم (۲۰۲۳/۴).

- ۱ باسی لاساری و یکی خوانه ناس
- ۵ شوین و جیگهی خدکی به هشت
- ۶ ناره ته کانی بۆزی قیامت و ناهه فکر خوزگه ده خوازیت که به ری پیغه مبهردا (ﷺ) بریشتایه
- ۸ پیغه مبهردا (ﷺ) نارمزایی خوی دمرده بپریت له نو که سانه ی که درایه تی دمکن
- ۱۰ حیکمه تی دایه زاندنی تورنان به جیاجیا و وه لأم دانه وی خوانه ناسان و بوون کردنه وی چاره نوی خرا بیان
- ۱۱ ترس و بهر هینانی بتهرستانی قوره ییش
- ۱۵ گاتنه کردنی خوانه ناسان به پیغه مبهردا (ﷺ)
- ۱۵ خوانه ناسان نارمزوی خویان کردبووه پهرسترای خویان و له چوارپی ویلتر بوون
- ۱۶ چهند به لگه له سهرد بوونی خودا و ده لاتی فراوانی
- ۲۰ گشتگیری پدیامی پیغه مبهرو مانه وی تادونیا دویایه و باسی به هر مکانی خوا له سهرد مروؤ
- ۲۳ بی عه قلی و نه زانی بتهرستان
- ۲۳ پیغه مبهردا (ﷺ) مزگینیدمرو ترسینه ره
- خواهی گه و ره فرمان دهکات به پیغه مبهردا (ﷺ) که هر خؤ نه ده ست خودا بده و باسی هه ندیک له سیفه ته کانی خودا خؤی
- ۲۴
- ۲۶ باسی خراپی بت پهرستان
- ۲۶ باسی توانا و مه زنی خودا
- ۲۸ له سیفه ته کانی عه بده راسته کانی خوی ره حمان
- ۳۰ له سیفه ته کانی عه بده راسته کانی ره حمان دور که و تنه وه له شریک و کوشتن و به درپوشتی - داوین پیسی -
- ۳۴ وه هه ندیک تیر له سیفه ته کانی بنده راسته کانی ره حمان
- ۳۶ پاداشتی عه بده راسته کانی ره حمان و هه ر شه له خدکی مه ککه
- ۳۸ ته هسیری سوره تی (الشعراء) له مه ککه هاتوو هه خواروه
- ۴۱ له نیوان موسا و هیرعه و نندا
- ۴۷ له نیوان موسا (سه لای خوی لی بیت) جادوو گهرمکاندا
- ۵۰ له نیوان هیرعه ون و جادوو گهرمکاندا
- ۵۱ دهرچوونی بۆنه کانی نیسرائیل - به تی نیسرائیل - له میسر
- ۵۳ راوانانی نه وی نیسرائیل و خنکانی هیرعه ون و هۆزکه ی
- ۵۴ نامۆزگاری نیبراهیم خه لیلی خودا بۆ هۆزکه ی، که واز له بتهرستی بینن
- ۵۶ نیبراهیم (سه لای خوی لی بیت) باسی ریزلینانی خودا ی مهن و به سوژی دهکات به رامبه ر خوی
- ۵۸ پاران هوی نیبراهیمی خه نیل بۆ خوی و باوکی
- ۶۱ خوپاریزان و گومرایان له بۆزی قیامتدا و کیشه ی نیوان گومرایان و داخ و خه هت خواردنیان له نیوان خویاندا
- ۶۲ باسی نوح (سه لای خوی لی بیت) هه نسانی به نامۆزگاری هۆزکه ی و وه لأم دانه ویان بوی
- ۶۴ هه ر شه کردنی هۆزکه ی له نوح و نزی نوح لییان و له ناوچوونیان

- ۶۵ نامۆزگاری هود (سهلامی خوای لی بیئت) بۆ هۆزمکهی - هۆزی عاد -
- ۶۷ وهلام دانهموی هۆزی هودو سزادانیان
- ۷۰ باسی سالیج پیئفهمبر (سهلامی خوای لی بیئت) و هۆزمکهی - سهمود -
- ۷۰ ومیبرخستنهومی نهو ژبانهی که تئیدان و بههرمکانی خودا بهسهریانهوه
- ۷۲ وهلام دانهموی هۆزی سهموودو داواکردنی نیشانه (مجزه) و دابهزینی سزا بویان
- ۷۳ باسی (لوط) پیئفهمبرو (سهلامی خوای لی بیئت) باتکهوازمکهی
- ۷۴ نارهزایی دمپرینی لوتت نهسهر نهو کاره خراپهی هۆزمکهی و، وهلام دانهموی نهوان و سزادانیان
- ۷۵ شوعیب پیئفهمبر (سهلامی خوای لی بیئت) نامۆزگاری خامون دارستانهکان دهکات
- ۷۶ شهرمان دان به دادپهرومی نه کیشانو پیئوانهدا
- ۷۷ وهلام دانهموی هۆزی شوعیب و بپرو نههینانیان پیی و سزادانیان
- ۸۰ نههم قورئانه خوای گهوره ناردوویهتیبه خواروه
- ۸۱ قورئان نه کتیبه پیئشومکاندا باسی ههبووه
- ۸۲ قورپیشیهکان زور بیئین بوون
- ۸۳ خوانهناسان بپرو ناهینن ههتا سزای به ژان به چاوی خوایان دهبینن
- ۸۶ جویرهئیل قورئانی هیناوهته خواروه، شهیاتین نههیناوه
- ۸۷ ههرماندان به ترساندنن خرمی نزیك
- ۹۰ وهلامدانهموی درؤو دهلهسهی موشریکهکان
- ۹۲ وهلام دانهموی نهوانهی که نهئین پیئفهمبر (ﷺ) شاعیره
- ۹۳ جیاکردنهومی شاعیرانی نیسلام
- ۹۵ نهفسیری سورتهی (النمل)
- ۹۷ بهسهرهاتی موسا (سهلامی خوای لی بیئت) و پاشهپوژی فیرعهون
- ۱۰۲ دیارنهبوونی په پو سوله یمانه
- ۱۰۵ نامهی سوله یمان بۆ بهلقیس
- ۱۰۷ باویژکردنی بهلقیس نهگهئ دارودستهکهیدا
- ۱۰۸ دیارپهکه وهلامی سوله یمان پیئفهمبر (سهلامی خوای لی بیئت)
- ۱۰۸ نامادمکردنی تهختی بهلقیس نه چاوتروکانیکدا
- ۱۱۱ تانی کردنهومی بهلقیس
- ۱۱۳ گوتی نههمه کۆشکیکی نه شوشهی ساف دروست کراوه
- ۱۱۳ نه نیوان پیئفهمبر صالح (سهلامی خوای لی بیئت) و سهموودا
- ۱۱۵ کهلتی کۆمهئیک خرا پهکاران و پاشهپوژی هۆزی سهموود
- ۱۱۹ ههرمان دان به سوپاس کردنی خودا و درود ناردن بۆ پیئفهمبرهکانی (سهلامی خوای لی بیئت)
- ۱۲۰ چهندن بهنگهپهکه نهسهر پهکتا پهرسی (التوحید) خودا
- ۱۲۳ بهسهرهاتی موجهایدیک - تیکۆشهزیک - نه رپی خودا

- ۱۲۴ باسی جی نشینی له م سر زمینه
- ۱۲۸ موشریکه کان هاتی بۆژی قیامت به درو دزمانن و وهلام دانهومیان.
- ۱۳۱ قورن باسی ناکۆکی نیوان بهنی ئیسرائیل دمکات که خودا دادومری دمکات له نیوانیاندا.
- ۱۳۲ هدرمان دان به خۆسپاردن به خودا له گه یاندنی بانگه وازدا
- ۱۳۲ هاتنه دموموی گیانه و مریک له ناو زمیندا (دابآ الارض)
- ۱۳۴ کۆکردنهومی ستمکاران (زالمان) له بۆژی قیامتدا
- ۱۳۶ کارساته گرانه کانی بۆژی قیامت و پاداشتی چاکه و خراپه تییدا
- ۱۴۰ هدرمان دان به خواپهرستی و بانگه وازکردن به قورن
- ۱۴۳ تهفسیری سورتهی (القصص)
- ۱۴۳ باسی موسا و فرعون و خوی گه وره چی به سهر گه له که بیان هیناوه
- ۱۴۵ دایکی موسامان ناگادار کرد (تیگه یاند) که چۆن کارمکه ریک بغات
- ۱۴۶ موسا (سه لامي خوی ئی بیت) له مالی فرعوندا
- ۱۴۸ زۆر نیگه رانی دایکی موسا و گیرانهومی موسا بۆ لای دایکی
- ۱۵۰ موسا پیایوکی له هتیبته کان (الاقباط) کوشت:
- ۱۵۲ ناشکر ابیونی کوشتنی نهو که سدی که موسا به په نهانی کوشتی:
- ۱۵۳ موسا له ولاتی مهدینه و (مدین) ناودانی مهربکانی دوو ژنه که
- موسا له بدردم باوکی دوو ژنه که دا (کچه که دا) و مار بپرینی په کیکیان به موسا (سه لامي خوی ئی بیت) له سهر کرئی شوانیه که ی
- ۱۵۵ شوانیه که ی
- ۱۵۸ گه رانهومی موسا (سه لامي خوی ئی بیت) بۆ میسر و پرژنینهانی له لایه ن خواوه به په یام و موعجیزه له پندا
- ۱۶۰ داوای موسا که هارونی برای بیته پشتگیری، خودایش داواکی قبول کرد
- ۱۶۳ موسا (سه لامي خوی ئی بیت) له بدردم فرعون و گه له که یدا
- ۱۶۴ خۆ به زلزانیی فرعون و پاشه بۆژی
- ۱۶۶ باسی به هر مکانی خودا له سهر موسا (سه لامي خوی ئی بیت)
- ۱۶۷ ناکاری له سهر سه لاندانی پیغه مهربه رتهی موحه مه د (ﷺ)
- ۱۷۰ لاساری خوانه ناس و وه لامدانهومیان
- ۱۷۱ یاخی بوومکان باومر ناهینن به موعجیزمکان
- ۱۷۱ درو هه لبه ستن به دم موسا و هارونه وه که جادووگه رن
- ۱۷۱ وه لام دانهومی بوختانه که بیان
- ۱۷۳ دلدا نهومی پیغه مبه ر (ﷺ) که ره حمه ته بۆ هه موو جیهان
- ۱۷۴ خامن باومرانی نه هلی کتیب
- ۱۷۶ خودا مه یلی له ههر که سیک بیت شارمزی ریگهی دمکات
- ۱۷۸ بیانو هینانهومی خه لکی مه ککه و وه لامدانهومیان
- ۱۷۸ نیشاره تدان به فرکردنی زۆر به لام هه تا به لگی ته اوایان بیشان نه درابیت فر نه کراون

- ۲۸۰..... زیانی دنیا دهرات و خه لکی دنیا ومک خه لکی هیامهت نیه
- ۱۸۲..... حاشاکردنی بتهپرستان و شهریکهکانیان له یه کتری
- ۱۸۴..... هه لوئستیان بهرامبهر پیغه مبهران (سه لای خویان ئی بیئت) له پوژی هیامهتدا
- ۱۸۶..... شهوو پوژ له بههرمکانی خودان و نیشانهشن له سهر ته نهایی خودا
- ۱۸۷..... هه رهشه لیگردن و سه رکوتانهومی بتهپرستان
- ۱۸۸..... باسی قارون و ناموژگاری که له که ی بوئی.....
- ۱۹۰..... قارون چوو له ناو هۆزمکه ی به هیز و کهش و شهوه و هۆزمکه ی له ناو خویناندا باسیاندا باسیان دمکرد
- ۱۹۱..... پوچوونی قارون و سامانه که ی به ناخی زمیندا
- ۱۹۲..... په ندو ناموژگاری هۆزمکه ی به پوچوونی قارون به ناخی زمیندا
- ۱۹۴..... ههرماندان به بانگه واز و یه کتا پرستی
- ۱۹۶..... ته فسیری سورمتی (العنکبوت).....
- ۱۹۶..... تاتی کردنهومی خامن باومرآن هه تا دمرکه ویت کی راست دمکات و کی درو دمکات
- ۱۹۸..... خوی گه وره هیوای پیاوچاکان دینیتهدی
- ۱۹۹..... ههرماندان به چاکه کردن له گه ل دایک و یاوک
- ۲۰۰..... سروشت و خوی دوربووان و یاسای خودا له تاتی کردنه ودا
- ۲۰۲..... نه ترسی خواته ناسان له هه لگرتنی تاوانی خه لکی تر به و بهرجه ی بگه رینه و به بوئی دینی
- ۲۰۴..... باسی نوح پیغه مبهرو (سه لای خوی ئی بیئت) که له که ی
- ۲۰۶..... نیبراهیم (سه لای خوی ئی بیئت) ناموژگاری که له که ی دمکات
- ۲۰۸..... به لگه کانی زیانده و پاش مردن.....
- ۲۱۰..... وه لای هۆزی نیبراهیم یو نیبراهیم و ههرمانی خودا بو ناگر
- ۲۱۰..... نیبراهیم (سه لای خوی ئی بیئت) بی دسه لاتی بته کانی بو هۆزمکه ی پوون کردموه
- ۲۱۱..... باومهرینانی نووت و کوچکردنی له گه ل نیبراهیم (سه لای خویان ئی بیئت)
- ۲۱۲..... خوی گه وره نیسحاق و یه عقوبی دا به نیبراهیم و له ناومکانیشیدا پیغه مبهری هه لپژارد
- ۲۱۴..... ناموژگاری لوت (سه لای خوی ئی بیئت) بو هۆزمکه ی نهومی له نیوان و لوت و نهواندا باسی لیگرا
- ۲۱۵..... ناردنی فریشته کان بو لای نیبراهیم و پاشانیش بو لای لوت (سه لای خوی ئی بیئت)
- ۲۱۷..... باسی شوعه ییبو (سه لای خوی ئی بیئت) هۆزمکه ی
- ۲۱۸..... باسی له ناوچوون و قه ربوونی چهند که لیک که بهروایان به پیغه مبهرمکانیان نه کرد
- ۲۲۰..... نه ونه دی خودایانی بت په رستان ومک مالی کاکله میشان (جالگالوکه) وایه
- ۲۲۱..... ههرماندان به بانگه وازو قورئان خویندن و نوپژگردن
- ۲۲۲..... و توویژگردن له گه ل نه هلی کتیب
- ۲۲۴..... قورئان له لایه ن خواوه هاتووته خوارموه به لگه ش له سهر نه مه
- ۲۲۷..... موشریکه کان داوا چهند نیشانه یه که دمکه ن و وه لامدانه و میان
- ۲۳۰..... موشریکه کان داوا دمکه ن که زوو به لایان بو بیئت

- ۲۳۱ نامازہ بۇ كۆچكردن و به نینندان به بڑیوی و پاداشتی چاك
- ۲۳۳ به لگه‌ی یه‌كفوا پرستی.....
- ۲۳۵ عبرت و مرگرتن و داننان به‌ودا كه مه‌ككه كراوه به شونینگی هینم
- ۲۳۷ ته‌فسیری سورمتی (الروم).....
- ۲۴۱ چۆن ته‌یسدر سدر كهوت به‌سدر کیسرادا.....
- ۲۴۴ به لگه‌كانی یه‌كفوا پرستی (التوحید).....
- ۲۴۷ هرماندان به پینج نوژمكه.....
- ۲۴۹ له نیشانه‌كانی خودا.....
- ۲۵۳ دوویاره هینانه‌ومی دروستكراوكان له (مردم) ناسانزه.....
- ۲۵۴ نمونه‌یه‌ك كه به لگه‌یه له‌سدر تاك و ته‌نهایی خودا.....
- ۲۵۶ هرماندان به پابه‌ندبوون به یه‌كفوا پرستی‌هوه.....
- ۲۵۹ و مرگه‌رانی مروژ له یه‌كفوا پرستی‌هوه بۇ بته‌پرستی و له دغوشیه‌وه بۇ نانویمیدی به پیی ههل و مهرج.....
- ۲۶۰ هرماندان به به‌جینانی په‌یومندی خرمایه‌تی و ته‌ده‌غه‌گردنی سوخوری.....
- ۲۶۱ ومدیه‌ینان و بڑیوی و مردن و ژیان به دستی خودایه.....
- ۲۶۲ شونیه‌واری تاواتکاری له دنیادا.....
- ۲۶۴ هرماندان به راوستان له‌سدر راسته‌ری پیش هانتی بڑی قیامت.....
- ۲۶۴ یه‌كینك له نیشانه‌كانی خودا (با‌یه).....
- ۲۶۵ زیندوو‌گردنه‌ومی زه‌وی به لگه‌یه له‌سدر زیندوو‌بوونه‌وه.....
- ۲۶۷ خوانه‌ناسان مردوون، كه‌رن و كوئین.....
- ۲۶۹ باسی نه‌و گۆراتكاریه جیاجیایانه‌ی به‌سدر مروژدا دیت.....
- ۲۶۹ تینه‌گه‌یشتویی و بیناگایی خوانه‌ناسان له دنیا و قیامتدا.....
- ۲۷۰ هینانه‌ومی نمونه له فورئاندا بۇ خوانه‌ناسان و په‌ند و مرنه‌گرتنیان لیی.....
- ۲۷۱ نه‌و هر موودی كه ریوایه‌ت كراوه له باره‌ی بڑی سورمتی (الروم) و خیری غویندن له نوژی به‌یانیدا.....
- ۲۷۱ ته‌فسیری سورمتی (لقمان).....
- ۲۷۲ هه‌ندی كسی به‌دبه‌خت هه‌ن خویمان خه‌ريك دمكمن به قسه‌ی بیتامه‌وه و بوویان و مرده‌گرتن له نیشانه‌كانی خودا.....
- ۲۷۴ باسی پاشه‌بڑی چاكی خاومباو‌مران.....
- ۲۷۵ به لگه‌كانی یه‌كفوا پرستی.....
- ۲۷۶ باسی لوقمان.....
- ۲۷۷ نامۆزگاری و وسیتی لوقمان بۇ كورمه‌كی.....
- ۲۸۱ هرماندان به له‌سدر غۆ رۆیشتن له كاتی رۆیشتن به ریگادا.....
- ۲۸۲ نامۆزگاریه‌كی لوقمان.....
- ۲۸۳ و مبی‌هینانه‌ومی به‌هره و نیمه‌ته‌كان.....
- ۲۸۵ دانپیانانی موشریكه‌كان به‌ومی كه هه‌ر خودا ومدیه‌ینه‌ره.....

- ۲۸۵..... شه کانی خودا له ژماره نایهت و تمواو ناییت
- ۲۸۷..... باسی توانایی و گهرمیی خودا
- ۲۹۰..... فرماندان به له خوا ترسان و ترس و لهرز له پوژی قیامت
- ۲۹۱..... زانا به نادیارمکان هر خودایه
- ۲۹۴..... سورمتی (السجدة)
- ۲۹۴..... تورنان کتییی خودایه و هیچ گومانیکی تیندا نیه
- ۲۹۵..... هر خودا ومدیینهرو بهرپوههبری پوونهومره
- ۲۹۶..... گوزراتکاریه کانی خودا له ومدیینهانی مروفتدا
- ۲۹۷..... وهلامی نهو که سانهی که زیندویو پوونهوه به دور دمرانن
- ۲۹۸..... باسی خراپی گوزمرانی موشریکه کان له پوژی قیامتدا
- ۲۹۹..... زیان و گوزمرانی خامن باومرو پاداشتیان
- ۳۰۲..... خامنباومرو لهری دمرچوو ومک یک نین
- ۳۰۴..... کتییی موسا و ابراهیمتی نهومی نیسرائیل
- ۳۰۶..... په ندو ناموزگاری ومرگرن له پیشینه کان
- ۳۰۷..... زیانهومی زمین به ناو به لگه یه له سر زیندویو پوونهوه
- ۳۰۷..... په له کردنی خوانه ناسان بو سزادانیان وه لامدانه ومیان
- ۳۱۰..... ته فسیری سورمتی (الاحزاب)
- فرماندان به نه بزی بهرامبهر خوانه ناس و دوورپوان و شونیکه وتتی فرمانه کانی خودا و خوسپاردن پیی
- ۳۱۰.....
- ۳۱۱..... پوجه لکردنهومی کوری خه لکی به کوری خوگردن
- ۳۱۲..... کوری خه لکی هر به ناوی باوکی راستی خویده وه بانگ دمکریت
- ۳۱۵..... پیغه مبهرا (ﷺ) بو موسلمانان له خویان هدرزتره و ژنه کانی شی دایکی موسلمانه کانن
- ۳۱۷..... به لئین و په یمان ومرگرتن له پیغه مبهرا (سهلامی خویان لی بیت)
- ۳۱۹..... باسی شهری نه حزاب
- ۳۲۶..... فرماندان به گویرایه لی پیغه مبهرا (ﷺ)
- ۳۲۷..... هه لوستی خامن باومران بهرامبهر هاودسته کان
- ۳۲۸..... وسفی خامنباومران له سر هه لوستیان و دواخستی سزای دوورپومکان
- ۳۳۱..... خوا نهو هاودسته خوانه ناسانهی گهراندومه به سرشوری و ره نجه ساری
- ۳۳۲..... باسی شهزای به نو تورمیزه
- ۳۳۶..... سرپشکردنی ژنه کانی پیغه مبهرا (ﷺ)
- ۳۳۸..... هاوسهرانی (ژنانی) پیغه مبهرا (ﷺ) ومک ژنانی تر نین
- ۳۴۰..... فرماندان به چند پموشتیگ که دایکی موسلمانان دمبیت پیشدنگ بن تیندا
- ۳۴۲..... هاوسهرانی پیغه مبهرا (ﷺ) نالویه یتن

- ۳۴۳..... فەرماندان به کارکردن به پینی (قورئان) و (سوننەت)
- ۳۴۵..... باسی هۆکاری هاتنه خواروموی ئەم نایهتە
- ۳۴۹..... هۆی هاتنه خواروموی ئەم نایهتە
- ۳۵۱..... تەلاق و ماوی پاش تەلاقیات بۆ هەژدەشاندەنوی یاسای بە کوپکردن
- ۳۵۵..... وەسفی ئەو کەسانە ی فەرمانی خودا دنگە یەنن
- ۳۵۶..... پینفەمبەر (ﷺ) باوکی هیچ کەسێک نە پیاوانی نیۆه نیه
- ۳۵۶..... پینفەمبەر (ﷺ) کوتایی پینفەمبەرانه (سەلامی خویان ئی بیئت)
- ۳۶۰..... گەرەیی یادی خودا زۆرکردن
- ۳۶۴..... رەوشتەکانی (سینفەتەکانی) پینفەمبەری خوا (ﷺ)
- ۳۶۶..... بەشی ئەوژنە ی پینش ئەو ی بچنە لایان تەلاق ئەدرۆن (و عەدە شیان چۆنە
- ۳۶۹..... باسی ئەوژنانە ی کە حەلال بوون بۆ پینفەمبەر (ﷺ) ماریان بکات
- ۳۷۳..... سەرپش کردنی پینفەمبەر (ﷺ) نە قەبوئکردنی ئەو ژنانە ی کە خویان بە خشی پینی یان قەبوئ نەکردنیان
- ۳۷۵..... پاداشتدانەنوی هاوسەرەکانی پینفەمبەر (ﷺ) نە سەرە ئیژاردنیان بۆ پینفەمبەر (ﷺ)
- ۳۷۷..... ناداب و شیوازی چوونە ناو مائەکانی پینفەمبەر (ﷺ) (و فەرمان دان بە پەردە گیرانەوه
- ۳۸۰..... قەدەغەکردن نازاردانی پینفەمبەر (ﷺ) (و باسی ریزی تاییەتی هاوسەرەکانی نە لای موسلمانان
- ۳۸۱..... ئەو کەسانە ی کە واجب نیه ژن روپوشی بۆ بکات نە کەس و کار
- ۳۸۲..... فەرمان دان بە سلاوات دان نە سەر پینفەمبەر (ﷺ)
- ۳۸۴..... سلاوات دان نە سەر پینفەمبەر (ﷺ) پینش پارانەوه
- ۳۸۴..... ریزی سەلاوات دان نە سەر پینفەمبەر (ﷺ)
- ۳۸۶..... کاتەکانی سلاواتدان نە سەر پینفەمبەر (ﷺ)
- ئەوانە ی نازاری خودا و پینفەمبەری خودا (ﷺ) دەدان نە دنیاو نە قیامەتیشدا نە عەنتیان لیکراوه و بی بەش کراون نە بەزەیی خودا
- ۳۸۸.....
- ۳۸۹..... هەر شە ئەو کەسانە ی کە بوختان و تۆمەت هەژدەبەستن بۆ خواوەنباومرآن
- ۳۹۰..... فەرمان دان بە خۆدا پۆشین
- ۳۹۱..... ناگاداری و هەر شە کردن نە دوو بووه خرا پەکارمکان
- ۳۹۲..... کەس نازانیت رۆژی قیامەت کە ی دیت خودای مەزن نە بیئت
- ۳۹۲..... نە فرینکردن نە خوانەنسان و مانەویان نە ناو ناگرا تاهەتایە و هاوارو داخ و خەفە تباریان نە دۆزە خدا
- ۳۹۴..... جوولە کە کان بوختانیان (درویان) بۆ موسا هەژدەبەست
- ۳۹۵..... خوای مەزن فەرمان دمکات بە خاومن باومرآن کە نە خوا بترسن و راستگۆ ین
- ۳۹۸..... سەر نە نجامی نە ئەستۆگرتنی ئەمانەت
- ۳۹۸..... تەفسیری سورەتی (سبا)
- ۳۹۸..... سوپاس و پەسنی هەر بۆ خوا یە و پەنھانیەکانیش هەر ئەو دەیزانیت

- ۴۹۹ بیگومان رۆژی قیامت دیت یو نومی هه موو که سیک به پینی کرداری خوی پاداشت بدریتتهوه
- ۴۰۲ بپوانه کردنی خوانه ناسان به زیندوو بوونهوه پاش مردن و وه لام دانه وه میان
- ۴۰۴ باسی ریزگرتنی خودای مهزن له داود پیغه مبهدر (سه لامی خوی ئی بیت)
- ۴۰۵ ریزگرتنی خودای مهزن له سوله یمان پیغه مبهدر (سه لامی خوی ئی بیت)
- ۴۰۷ مردنی سوله یمان (سه لامی خوی ئی بیت)
- ۴۰۸ پی نه زانینی خه لکی سه بهه به بههر مگانی خودا و سزادانیان
- ۴۱۰ بهنداوی مه نرهب و لافا و مکی (ههریم)
- ۴۱۲ بازرگانی سه بهه و هاتو چۆیان
- ۴۱۵ ناتا و اوای خودایانی بتهرستان
- ۴۱۸ هیچ که سیک شه ریکی خودا نیه له هیچ هدرمانیکدا
- ۴۲۰ پیغه مبهدر (ﷺ) بپوانه کراوه یو هه موو خه لکی به گشتی
- ۴۲۱ پرسپار کردنی خوانه ناسان له کاتی هاتنی قیامت و وه لام دانه وه میان
- ۴۲۲ ریکه وتنی خوانه ناسان له دنپادا له سه در دزیه تی هه ق و مشت و مریان له گه ل یه کتری له رۆژی قیامتدا
- ۴۲۴ باومر نه هینانی خوشگوزمرانان به پیغه مبهدران و له خویایی بوونیان به هوی زوری مان و مندا له وه
- ۴۲۸ بیزاری دهر پینی هریشته کان له پهرستیان له رۆژی قیامتدا
- ۴۳۰ قسه ی خوانه ناسان بهرام بهدر پیغه مبهدران و وه لام دانه وه میان
- ۴۳۱ شیوازی بریاردان دهر پاری نومی دابویانه پالی پیغه مبهدر (ﷺ) گوایه که سیک شیته
- ۴۳۳ هیچ پاداشتیگم ناوی نه سه ر ناگادار کردنه و متان
- ۴۳۷ ته هسیری سورمتی (هاطر)
- ۴۳۷ باسی دسه لات و توانای خودا
- ۴۳۸ کهس ناتوانی دمری خیری خودا بگری
- ۴۳۹ به لگی یه کفوا په رستی
- دلدانه نومی پیغه مبهدر (ﷺ) بهومی که پیغه مبهدرانی پیشوش زۆریه ی خه لکی بریوان پی نه هینان و وه پیر هینانه نومی
- ۴۳۹ رۆژی قیامت
- ۴۴۱ پاداشتی خوانه ناس و باومر دار نه رۆژی قیامتدا
- ۴۴۲ به لکه له سه ر زان پاش مردن
- ۴۴۳ ته درو ریز نه گوینر ایه لی خودای مهزنا یه له دنیا و قیامتدا
- ۴۴۳ ناکاری چاک به ره و خودا بهرز دمیته وه
- ۴۴۵ خودا ومدی هینه ره و ناگاداری شاراوو نه دیار مگانه
- ۴۴۷ نه به ره و نیشانه کانی خوی گوره
- ۴۴۸ په رستراوی موشریکه کان توانای ومدیهینانی توپکی له تکی دموری دهنکه خورما یه کیان نیه
- هه موو خه لکی به ته مای به زینی خودان و هه ژان و هه ر که سه تیشووی خوی به کۆلی خویه و میه له رۆژی قیامتدا
- ۴۴۹

- ۴۵۰..... خواناس و خوانه ناس و مک یدک نین
- ۴۵۲..... باسی توانای بیپایان و ته وای خوی گه وره
- ۴۵۴..... ته نها موسلمان بازرگانی بوژی دواییه
- ۴۵۵..... نه م تورنانه راسته و کتیبی خودایه
- ۴۵۵..... میرانگرانی تورنای سی به شن
- ۴۵۶..... ریزو هدری زانایان
- ۴۵۸..... پاداشتی خوانه ناس و ژیانایان له ناو جهه نه مدا
- ۴۶۵..... سدره نجای خرا په کاری نه وانه ی که بر وایان به پیغه مهران نه کرد له یاد مه کن
- ۴۶۵..... (حیکمهت) له دوخستی توله
- ۴۶۶..... ته فسیری سورته ی (یس)
- ۴۶۶..... پیغه مبر (ﷺ) به وانه کراوه که خه لکی پتر سینیت و ناگاداریان بکاته وه
- ۴۶۷..... ژیانای نه و که سانه ی که به به دبه خت نووسراون
- ۴۷۳..... به سهراتی خه لکی ناو ناواییه که له گه ل پیغه مبر مکانیاندا که وا دمگه یه نیت دروزه کان هم موویان تیا چووین
- ۴۸۳..... هاوارو حدیف بو بیباومبان
- وه لامدانه هوی نه وانه ی که باومربان وایه دوا ی مردن جاریکی تر دمگه رینه وه بو سدر دنیا (الرد علی عقیده التناسخ)
- ۴۸۴.....
- ۴۸۵..... سه بانندی و مدینه نهر بو بوونه و مرو ژیانیش له پاش مردن
- ۴۸۶..... هه ندیک له دهسه لات و نیشانه گهورمکانی خودای گهوره، شه وو روژو خورو مانگه
- ۴۹۱..... یه کیک له نیشانه کانی دهسه لات ی خودا هه لگرتنی مروژه له کشتی جه نه جالدا
- ۴۹۲..... باسی گومرایی بته پرستان
- ۴۹۳..... خوانه ناسان زیندوو بوونه وه به دوور دمزانن
- ۴۹۴..... فوو (نقشه ی) زیندوو بوونه وه
- ۴۹۶..... باسی خوشگوزمرانی خه لکی به ههشت
- ۴۹۷..... شوینی خوانه ناسان له مه حشردا و هه رشه و سه رزمنشت کردنیان
- ۴۹۹..... موز به سدر دمی تاوانباراندا نه نریت له بوژی تیا مه لدا
- ۵۰۱..... خوی گهوره پیغه مبری (ﷺ) فیری شیعر نه کردوه
- ۵۰۳..... مه پومالات نیشانه و به هر شه (له سدر دهسه لات ی خودا)
- ۵۰۴..... خودایانی بته پرستان ناتوانن به هانای بته پرستانه وه بین
- ۵۰۵..... دلدانه هوی پیغه مبر (ﷺ)
- ۵۰۵..... نکولی کردنی زیندوو بوونه وه پاش مردن و وه لامدانه هویان
- ۵۱۰..... ته فسیری سورته ی (الصافات)
- ۵۱۰..... شایه تیدانی فریشته کان به ته نهایی خودا
- ۵۱۱..... په سترای راست هدر خودایه

- ٥٢٢..... پازاندهنومي ناسمان و پاراستني له لايمن خواوه.....
- ٥١٤..... سهلاندني ژيان پاش مردن.....
- ٥١٦..... ژيان و گوزمراني بوزگي قيامهت.....
- ٥١٨..... دژايتي كردني بټپرستان بو يه كترى له بوزگي قيامهتدا.....
- ٥٢١..... پاداښتي بټپرستان و بونده پاستو پاكهكان.....
- خوا..... كزببونومي خه لكي بههشت و توتويزي يه كيكيان له گه ل هاوره لتيكي له دنيا دا كه له جهه نه مهايېه و نهم سوپاسي خوا
- ٥٢٤..... دمكات له سر نه و چا كه يدي له گه لي كردوه.....
- ٥٢٦..... چي روكي دوو پياو مه كي نومي نيسرائيل.....
- ٥٢٧..... باسي داري ژمقنه موت و نه وانه ي له جيني خواردن بهري نه و داره ده خون.....
- ٥٣١..... باسي پينغه مبه ر نوح (سه لامي خواي ني بيت) و گه نه كه ي.....
- ٥٣٢..... باس و سرگوزشته ي نيبرا هي م و گه نه كه ي.....
- ٥٣٦..... كز چركردني نيبرا هي م و ناتي كرده ي به سر بر پيني نيسماعيل و نه و به هراندي كه خودا پيني دا له دو اييدا.....
- خوا..... باسي نه و پري وايه ت و شوي نه واراندي هاتووه كه نه يسه نيني ت نيسماعيل (سه لامي خواي ني بيت) كه سه سر بر او مه كه بووه،
- ٥٤٠..... كه هر نه موش راسته و داني پيائراوه.....
- ٥٤٣..... باسي موساو هارون.....
- ٥٤٤..... باسي نيلياس پينغه مبه ر (سه لامي خواي ني بيت).....
- ٥٤٦..... باسي تر كردني هوزي نوت پينغه مبه ر (سه لامي خواي ني بيت).....
- ٥٤٧..... باسي به سر هاتي يونس (سه لامي خواي ني بيت).....
- ٥٥١..... و ه لادمانه موي نه وانه ي كه مندا ل بو خودا داده نين و هر يشته كانيان به كچي خودا داناوه.....
- ٥٥٣..... كه سينك له خه لكي بټپرست گومراتر نه بيت به قسه يان ناكات.....
- ٥٥٤..... جينگاي فر يشته كان و ريزه ستريان بو خوا پرستي.....
- ٥٥٥..... خوزگه ي تور ميشه كان كه بر يا نه و انيش له ناو پيشينا ندا كتبي خزيان هه بو وايه.....
- ٥٥٦..... به ليندان به سر كه وتن و هرماندان به وازهي نان له تور ميشه كان.....
- ٥٥٨..... ته ه سيري سوره تي (ص).....
- ٥٦٠..... سر سامي بټپرستان بهم په يام و قور نان و يه كفوا پرستينه.....
- ٥٦٢..... باسي هوي هاته خوار موي نهم نايه ته پير وزانه.....
- ٥٦٥..... ياد خسته موي نه و گه نه پيشو وانه ي كه تر كر ان.....
- ٥٦٧..... باسي داود پينغه مبه ر (سه لامي خواي ني بيت).....
- ٥٦٩..... به سر هاتي دوو دادبه ر كه (الخصمين).....
- ٥٧١..... سوژهي ناو سوره تي صاد (ص).....
- ٥٧٢..... نامور گاري بو كار به ده ست و هرمان تر مواكان.....
- ٥٧٣..... مه به ست له ومد يهناني دنيا.....
- ٥٧٤..... باسي سوله ي ماني كوري داوود (سه لامي خوايان ني بيت).....

- ۵۷۷ تاقیکردنه‌وی سوله یمان و ریز لینیانی له دوایدا
- ۵۷۹ باسی نه یوب پیغه مبهرا (سه لاسی خوی ئی بیت)
- ۵۸۲ باسی نه و پیغه مبهرا نه له هه نیزاره چاکه کانتن
- ۵۸۳ باسی پاشه‌روژی خوشبه ختان
- ۵۸۵ باسی دواروژی به دبه ختان
- ۵۸۶ کیشمه‌کیشمی خه‌لکی ناو ناگر
- ۵۸۸ په‌یامی پیغه مبهرا (ﷺ) هه‌والیکی زور گرنگاو گه‌وره‌یه
- ۵۸۹ به‌سه‌رهاتی نادمه و شه‌یتان (ئیبیس)
- ۵۹۳ ته‌فسیری سورته‌ی (الزمر)
- ۵۹۳ هه‌رماندان به یه‌کتا په‌رستی و بوچه‌لکردنه‌وی بته‌رستی
- ۵۹۶ به‌لگه‌هینانه‌وه له‌سه‌ر تواناو ته‌نهایی خودا
- ۵۹۹ له‌سیله‌یی مرؤف کاتیک که تووشی ته‌نگانه‌یه‌ک هات له خودا ده‌پارێته‌وه به‌لام که خوشیه‌کی تووش هات شه‌ریکی بۆ دادنه‌ی له‌گه‌ل خودا ده‌یه‌رستیت
- ۶۰۰ مه‌ردمی گوێراپه‌ل و مه‌ردمی لاسارو بی گوئی وه‌ک یه‌ک نین
- ۶۰۲ هه‌رماندان به‌ خووی پاراستن و کۆچکردن له‌به‌ر ره‌زامه‌ندی خودا و خوا په‌رستی به‌ دلی پاک
- ۶۰۳ ترسان له‌ جه‌زه‌یه‌ی خودا
- ۶۰۴ مرژه بۆ پیاوچاکان
- ۶۰۶ نمونه‌ی ژبیانی دونیا
- ۶۰۸ نه‌وانه‌ی هه‌قن و نه‌وانه‌ی گوهران وه‌ک یه‌ک نین
- ۶۰۸ وه‌سفی قورنانی پیرۆز
- ۶۱۲ پاشه‌روژی بیباوهران
- ۶۱۳ نمونه‌ی هاوه‌ل دانان بۆ خودا
- ۶۱۵ مرده‌ی پیغه مبه‌ری خودا (ﷺ) و هه‌لویستی قورمیش و کیشمه‌کیشیان له‌به‌رده‌م خودا
- ۶۱۷ پاداشتی خه‌لکی دروژن و بوختانچی و پیاوی راستگوو بائیمان
- ۶۱۸ خوا به‌سه بۆ عه‌به‌مکانی خوی
- دانپیانه‌نانی بته‌هرسته‌کان که ته‌نیا خودا بوونه‌وری ومدی هیناوه، چونکه‌به‌ته‌کانی نه‌وان توانای شتی وایان نیه
- ۶۱۹ هه‌ر خودایه‌ خو‌لقاو‌مکان ده‌مرینیت و زیندووشیان ده‌کاته‌وه
- ۶۲۱ هه‌موو تکایه‌ک هه‌ر بۆ خودایه، دنگرانی و بی‌تاقه‌ت بوونی بته‌هرستان به‌ناوه‌ینانی خودای تاکو ته‌نها
- ۶۲۳ شیوازی پارانه‌وه (دوعاکردن)
- ۶۲۴ له‌ زوژی قیامه‌تدا (هیدیه) هه‌بو‌ل نا‌کریت
- ۶۲۵ مرؤف کاتیک تووشی خوشیه‌ک ده‌بیت دواي ناخوشی له‌خوی ده‌گۆریت
- ۶۲۶ بانگه‌بشت بۆ گه‌رانه‌وه‌و ته‌وه‌کردن پیش هانتی سزا
- ۶۲۸

- ۶۳۲ باسی نُو و ههروودانهی که نه فی ناومیذی دمکات
- ۶۳۴ پاشه پوژی نهوانه‌ی که درویان بو خودا هه‌لده‌بست و پاشه پوژی نهوانه‌ش که خویان نه پاراست
- ۶۳۵ خودا خوی خامون دسه‌لات و ومدینه‌نره و شهریک دانان بوی هه‌موو کردومیه‌ک له‌ناو دمبات
- ۶۳۶ موشریکه‌کان و مک پیویست خودایان نه‌ناسیوو
- ۶۳۸ فوکردن به که نه‌شاخدا و داومریکردن و پاداشتدانه‌وه
- ۶۴۲ خوانه‌ناسان را پینج دمکرین بو‌ناو جه‌ه‌نهم
- ۶۴۴ خامون باومرآن به‌رو به‌هشت به‌ری دمکرین
- ۶۴۸ باسی فراوانی دمراگانی به‌هشت (داواکارین له‌ خوی گه‌وره به‌ دلوفانی خوی بما‌نخاته نه‌ و به‌ه‌شته)
- ۶۵۱ ته‌فسیری سورمتی (الفاهر)، (المؤمن)
- له‌ ره‌وشته‌ خراپه‌کانی خوانه‌ناسان دمه‌دمه‌میکردنیانه‌ دمریاری سیقه‌ته‌کانی خوا، ناکامی نه‌ و دمه‌دهمی و لاساریه‌یان
- ۶۵۳ روون دمکاته‌وه
- ۶۵۵ هه‌لگرانی (عهرش) سوپاسی خوا دمکه‌ن و داوی لییوردن بو‌ خامون باومرآن دمکه‌ن
- ۶۵۷ په‌شیمانی دمرپرتی خوانه‌ناسان پاش چوو‌نه‌ ناو‌ناگر
- ۶۶۱ فه‌رمان دان به‌ خامون باومرآن هه‌ر چو‌ن بو‌وه‌ ته‌نها عیباده‌تی خودا بکه‌ن
- ۶۶۱ نیگای خودا بو‌نه‌ویه‌ به‌ندمکانی نه‌ و روژه‌ بترسن که‌ توشیان دیت
- ۶۶۷ چاره‌نوسی خرای پی خوانه‌ناسان
- ۶۶۸ به‌سهره‌اتی موسا و فرعه‌ون
- ۶۷۱ پشتیوانیکردن له‌موساله‌ لایه‌ن که‌سیکه‌وه‌ که‌ له‌بنه‌ماله‌ی فرعه‌ونه، قسه‌کانی نه‌ و پیاموش
- ۶۷۹ کو‌تایی قسه‌ی پی‌اوپا‌که‌که‌ و پاشه‌پوژی هه‌ردوو دسته‌که‌
- ۶۸۱ سه‌ماندن سزای ناو‌گوپ
- ۶۸۳ کیشه‌ی خه‌لکی ناو‌ناگر
- ۶۸۵ یاری‌ده‌دانی پیغه‌مبه‌ران و (سه‌لامی خویان لی بیت) خامون باومرآن
- خوی مه‌رن نامازه‌ بو‌ سهرکه‌وتنی پیغه‌مبه‌رو موسلمانان دمکات به‌ومی که‌ چو‌ن موسا و نه‌ومی نیسرائیلی سهرکه‌وتوو
- ۶۸۶ کرد هه‌ر به‌و شیویه‌ نه‌وانیش سهرکه‌وتوو دمکات
- ۶۸۸ ژبانی پاش مردن
- ۶۸۹ فه‌رماندان به‌ پاپانه‌وه
- ۶۹۱ نیشاتکانی خودا له‌سهر‌توانا و تاک و ته‌نهایی خوی
- ۶۹۳ نه‌می کردن له‌ هاو‌ن دانان بو‌ خودا و فه‌رماندان به‌ یه‌گه‌وا‌پرستی و به‌لگه‌هینانه‌وه‌ له‌سهری
- ۶۹۴ پاشه‌پوژی نه‌و خوانه‌ناسانه‌ی چه‌نه‌بازی دمکه‌ن
- ۶۹۷ فه‌رماندان به‌ خوی‌اگری و مژده‌دان به‌ سهرکه‌وتن
- ۶۹۸ ناژهن (مه‌رومالات بیش دیسان له‌ به‌ه‌ره‌ و نیشانه‌کانی خودایه
- ۶۹۹ په‌ندومرگرتن له‌ ژبانی پی‌شینه‌کان
- ۷۰۲ ته‌فسیری سورمتی (فصلت)

سيفه تى قورئان و (پەيغىنى) نە يارمگانى

- ۷۰۲
 ۷۰۳ باتگکردن بۇ يەكخوا پەرستى
 ۷۰۵ باسى بەدپەيناننى ئەم يۈننەومرە كەمىك بە درىژى
 ۷۱۰ ئاگادار كىردنەومى بېياومېان و مېيرھېنانەومى بەسەرھاتى عادو سەموود بۇيان
 ۷۱۳ ئە پۇژى قىيامەتدا ئەندامەگانى ئەشى تاوانباران شاھتەن ئەسەر خۇيان
 ۷۱۷ دۇستانى موشرىكەكان كىردارە خرا پەگانىيان بۇ دىمىزايئەننەو
 ۷۱۷ خوانەناسان يەك نەومى تىريان ئاگادار دىمكات كە گوى بۇ قورئان نەگىن ، سزاي ئەو كارەشيان ئەبى چى بېت ؟
 ۷۱۹ مژدە بۇ يەكخوا پەرستان ئەوانەى كە ئە بەئىنى خۇيان لايان نەداو
 ۷۲۲ پەلى بانگ كىردن بۇلاى خوا
 ۷۲۳ كارزانى ئە بانگەوازو شتى تىرىشدا
 ۷۲۴ ئە نىشانەگانى خوداي مەزن
 ۷۲۶ سزاي خوانەناسان و مەسفى قورئان
 ۷۲۸ تىكولى كىردنى قورئان لاسارى و سەرەپۇبىيە
 ۷۲۹ (ناماز كىردن بۇچا و كىردن ئەموسا)
 ۷۳۰ ھەر كەسە و بە پىنى كىردەومى خۇى پىرسارى ئى دىمكىرت و پاداشت دەمدىتەو
 ۷۳۰ ئەنبا خودا دىمزانى رۇژى قىيامەت كەى دىت
 ۷۳۲ ئە خۇگۇرئانى مەرۇف وەختى توشى خۇشەك دەبى داى ناخۇشى
 ۷۳۴ قورئان و نىشانەگانى راستى ئەم قورئانە
 ۷۳۵ ئەفسىرى سورەتى (الشورى)
 ۷۳۵ نىگا و گەورەبىي خوا
 ۷۳۷ قورئان ھاتوو بۇ تىرس و مېەر خەلكى ھېنانەو
 ۷۴۰ ھەر خواى گەورە دۇست و ھەرمانرېوا و مەدپەينەرە
 ۷۴۲ ئايىنى پىنەمبەران يەكە
 ۷۴۳ شىوازى ناكۇكى
 ۷۴۵ ئاگادار كىردنەومىيەك بۇ ئەو كەسانەى كە مشومر دىمكەن ئە بارى نايئەو
 ۷۴۸ بۇژىوى دان و بەخىندىمىي خودا ئە دنبا و دواپۇژدا
 ۷۵۰ دانانى بەرنامەى مەرۇف ئە جىنى بەرنامە و ئايىنى خودا شەرىك دانانە بۇ خودا
 ۷۵۰ تىرسانى بىتپەرستان ئە گۇرەپانى مەخشەردا و خۇشى و خۇشگوزمرانى بېواداران ئە بەھەشتدا
 ۷۵۱ مژدەدان بە بەھرىمگانى بەھەشت بە خاومىباومېان
 ۷۵۲ دەئىن پىنەمبەر (ﷺ) خۇى قورئاننى ھەئبەستوو بە دەمى خوداوو و ولام دانەومى خودا بۇئەمە
 ۷۵۳ خواى گەورە پەشىمان يۈننەو و مەدگىرت و نزايش قەبول دىمكات
 ۷۵۵ ئە كارزانى خودا ئەمەدا كە بۇژىوى بى سەرۈيدى نەداو
 ۷۵۶ و مەدپەيناننى ئاسمانەكان و زمىن ئە نىشانەگانى خودان

- ۷۵۷ مؤکاری گرفتار به کان بی گویی و یاخی بونه
- ۷۵۸ کدشتی به کیکه نه نیشانه کانی خودا
- ۷۵۹ سیفاتی نه و که سانهی شایانی پاداشتن نه لای خودا
- ۷۶۱ چاوپوشی کردن بیان توله سندن نه ناهه قی کار
- ۷۶۳ ژبانی ناهه قیکاران نه رۆزی قیامه تدا
- ۷۶۵ هه ئنان بۆ خواناسی نه پیش نهومی که قیامهت بیته
- ۷۶۹ باسی شیوازی هاتنه خوارموی نیگا (الوحی)
- ۷۷۱ ته فسیری سورمتی (الزخرف)
- ۷۷۳ دلدا نهومی پیغه مبهرا (ﷺ) نه سر باورمه هینانی تورمیشیه کان پیی
- ۷۷۴ دانپیانانی بته پرستان که دروستکرا و کان هه موو خودا و هدی هیناون، به لگهی زورتیش نه سهری
- ۷۷۶ وه لامدانهومی بته پرستان نه سر نهومی ده لین خودا مندالی هه یه
- ۷۷۹ باسی نهومی که بته پرستان هیچ به لگه به کیان به دسته وه نیه
- ۷۸۱ ئیبراهیم (خلیل الله) و تهی یهک خوا پرستی (لا اله الا الله) ناشکرا دمکات
- ۷۸۲ خه لکی مه ککه دژایه تی پیغه مبهریان دمکردو (ﷺ) ره خنه شیان لی دمگرت، وه لامدانهومی ره خنه که بیان
- ۷۸۳ هه رگیز سامان نیشانهی رهمانه ندی خودا نیه بۆ کهس
- ۷۸۵ شهیتان هاو دمی نه و که سانه یه که حمز له یادی خودا ناکهن
- ۷۸۶ که سینک له سکی دایکیدا چارمیش بوو بیته ری دم رناکات
- ۷۸۶ تولهی خودا نه دوژمنانی پیغه مبهرا (ﷺ) دیتنه دی
- ۷۸۷ هانه دان بۆ دستگرتن به تورنانه وه
- موسا سه لاسی خوی لی بیته) رهمانه کراوه بۆ لای فیرعه ون و دارودهسته که ی که بانگیان بکات بۆ پرستنی خوا به تاکو
- ۷۸۸ ته نهایی
- ۷۹۰ قسه کردنی فیرعه ون بۆ گهل و ژیردهسته کانی و توله سندن خودا لیی
- ۷۹۳ پیکه نینی تورمیش به عیسیای کوری مه ریهم و پلهی عیسا (سه لاسی خوی لی بیته) نه لای خودا
- ۷۹۹ نه ناکاو رۆزی قیامهت دیت و ناکوکی دمکویته نیوان دوستانی دنیا له خوانه ناسان
- ۸۰۰ دلهوشی نه خواترسان له رۆزی قیامهت تدا و چوونه ناو به هه شتیان
- ۸۰۱ پاشه رۆی خراپی تاوانباران
- ۸۰۳ خودا هه رزندی نییه
- ۸۰۴ باسی تاک و ته نهایی په رومردگار
- ۸۰۵ بته کان ناتوانن بینه تکاکار
- ۸۰۵ دان پیانانی بته پرستان که ته نها خودا و مدیهینه ره
- ۸۰۵ نزا و پارانهومی پیغه مبهرا (ﷺ) نه لای خودا
- ۸۰۷ ته فسیری سورمتی (الدخان)
- ۸۰۷ هاتنه خوارموی تورنآن له شهوی هه دردا

- ٨٢٩ ئىرساندى بىتەرستان لىو بۇزى كى ناسمان دووكە ئىكى ئى پەيدا دەبىت
- ٨١٣ ماناى ھەلمەتە گەورمكە (البطشة الكبرى)
- ٨١٤ باسى موسا و فیرعەون و بۇگارىيونى تۇرمەى ئىسرائىل
- ٨١٨ ۋەلامدانەۋى ئەۋ كەسانە كە بىروايان بە بۇزى قىيامەت نىيە
- ٨٢٠ ئەم دىنبايە بۇ حىكەتتىك ساز دراۋە
- ٨٢٢ گوزمىنى بىتەرستو جەزىمەبىيان لى بۇزى قىيامەتدا
- ٨٢٣ ژىيانى لى خواتىرسان و رابواردىيان لى بەھەشتدا
- ٨٢٦ تەفسىرى سورمتى (الجهانية)
- ٨٢٦ رى ئىشاندان بۇ تىپرامان لى نىشانەكانى خودا
- ٨٢٨ سىفات و نىشانەى بوختانكەرو تاوانبار
- ٨٢٩ رامىنانى دەرياۋ ئەۋ شتانەش كە خودا دروستى كىدوۋە ھەمۋى نىشانەى دەسەلاتى خودان
- ٨٣٠ ھەرمەن دان بە خۇراگرى لەسەر نازارى بىتەرستان
- ٨٣١ رىزلىنەنى خودا ئە ئەۋى ئىسرائىل و كىشە پەيدا بون لى ئىۋانىاندا پاش ئەۋە
- ٨٣٢ ئىرساندى ئەم ئوممەتە ئەگەر لەسەر رى و رچەى تۇرمەى ئىسرائىل بىرۇن بەرپۇۋە
- ٨٣٣ مردن و ژىيانى خاۋمن باۋمىرۋ خاۋنەناسان ۋەك يەك نىيە
- ٨٣٤ بىرۋىرۋاى خاۋنەناس و بىرۋىيانۋوھىنانەۋەۋ ۋەلامدانەۋەمىيان
- ٨٣٧ ھەندى لى بووداۋە زۇر گران و تىرسىنەرمكانى بۇزى قىيامەت
- ٨٤٢ پىرست